Biblia Kikutu

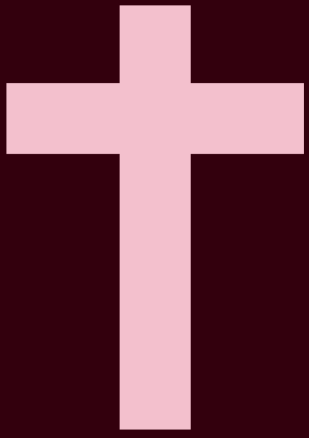

The New Testament in Kutu

Biblia Kikutu
The New Testament in Kutu

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Kutu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

The New Testament in Kutu

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

NT: © 2014 Pioneer Bible Translators and The Word for the World; OT: © 2019 Pioneer Bible Translators
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025
b3548da5-0b1c-5f8f-89e7-2d3bc2f58102

Contents

Mwanduso 1
Kulawa 76
Walawi 140
Kupetigwa 186
Kumbukumbu 253
Yoshua 308
Wasemi 346
Lusi 383
1 Samweli 389
2 Samweli 438
Zabuli 480
Nongezi 617
Matayo 666
Maluko 721
Luka 756
Yohana 815
Sang'hano 857
Walumi 910
1 Wakolinto 934
2 Wakolinto 957
Wagalatia 972
Waefeso 981
Wafilipi 990
Wakolosai 996
1 Wasesalonike 1002
2 Wasesalonike 1008
1 Timoseo 1011
2 Timoseo 1018
Tito 1023
Filimoni 1026
Waebulania 1028
Yakobo 1046
1 Petulo 1052
2 Petulo 1059
1 Yohana 1063
2 Yohana 1070
3 Yohana 1072
Yuda 1074
Ugubulo 1077

Kitabu cha ichanduso cha Musa kikemigwa Mwanduso

Ulongozi

Mbuli yenyego ipapa twaga da ikitabu kino kwa Kigiliki Genesisi yofambula “Mwanduso.” Na vivo kikemigwa ikitabu kino cha ichanduso cha dilagano da umwaka. Ikitabu kino chosonga na mbuli ya “Baho haichanduso.” Kitabu kino chotulagusila vinhu vose kuvilawile, na Imulungu viyasongile kuwalumba wanhu. Iwanhu oifunza mbuli za Bibilia sambi wana magesa mbasakanyo mbasakanyo mbuli ya munhu hebu wanhu wachandike kitabu kino cha Mwanduso, na kipindi gani vichandikigwe. Hana wanhu ogesa kamba kitabu kino chandikigwa kulawa mvitabu va umwaka mkipindi cha kaline ya 5-6 ako Babeli, Kilisito yang'hali Kuvumbuka. Wayagwe otogola gaja gotogoligwa na wanhu wengi kamba Musa ayo yandike kitabu kino cha Mwanduso, na vivija kandika vitabu va Kulawa na Mbuli za Walawi na Kupetigwa na Kumbukumbu da Malagizo muumwaka kamba wa 1300 hebu 1400, Kilisito yang'hali Kuvumbuka.

Kitabu cha Mwanduso kimema mbuli zilondigwa ng'hani kuwataza wanhu ili wazijuwe goya mbuli ziyagwe za Bibilia, zili mdilagano da umwaka na mdilagano da sambi. Kitabu cha Mwanduso chotulagusila nzambi viingile mwiisi yose, na wanhu wose viwomulonda Mkombola. Kitabu kino vivija cholagusa kunze kunze magesa ga Imulungu ga kuwakombola wanhu. Mbuli ino yotogoligwa kwa utula ndagu wa ichanduso mbuli ya Yesu (Mwanduso 3:15), na Mndewa Imulungu viyamulongele Abulahamu kamba kowatenda wamwede iwanhu wa isi zose (Mwanduso 12:3).

Mbuli zili mkitabu

Imulungu kalumba isi na kawalumba Adamu na Hawa kamba viisimuliligwa mwiisula ya 1 na sula ya 2.
Sula ya 3 mbaka ya 5 zowasimulila Adamu na Hawa, nzambi yao na ulelo wao.
Sula ya 6 mbaka ya 9 zomsimulila Nuhu na dija disika dikulu.
Abaho ikitabu cha Mwanduso chosimulila kija kilawilile hagati ya ikipindi cha Nuhu na ikipindi cha Abulahamu, na vivija cholonga mbuli ya dilingo da Babeli mwiisula ya 10 na sula ya 11.
Sula ya 12 mbaka sula ya 50 zomulonga Abulahamu na ulelo wake na ukusonga kwa iwanhu wa isi ya Izilaeli.
Viyakalile Abulahamu na mwehe wake Sala yosimuliligwa mwiisula ya 12 mbaka sula ya 25.
Viyakalile Isaka na mwehe wake Lebeka yosimuliligwa mwiisula ya 21 mbaka sula ya 25 na ifa ya Isaka yosimuliligwa mwiisula ya 35.
Viwakalile Yakobo na wanage na viwasegele kulawa mwiisi ya Kanaani kuchola isi ya Misili vosimuliligwa mwiisula ya 25 mbaka sula ya 50.
Sula ya 37 mbaka sula ya 50 imema mbuli za mwana iyomnogela ng'hani Yakobo, na viyezile kutendigwa mtawala mwiisi ya Misili.

Kulumbigwa kwa Isi

1 Baho haichanduso, Imulungu kalumba ulanga na isi,
2 isi ikala chakachaka na ikala yabule kinhu. Ziza dikala digubike kila hanhu mgamazi na Loho wa Imulungu kakala yenele mgamazi gose.
3 Imulungu kalonga, “Hawe na mulenge,” na mulenge wiza.

4 Imulungu kona mulenge unoga. Abaho Imulungu kaugola mulenge na ziza,
5 mulenge kaukema, “Imisi,” na ziza kadikema, “Ikilo.” Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da ichanduso.
6 Imulungu kalonga, “Hawe na nyafasi hagati ya mazi, igagole mazi na mazi.”
7 Avo Imulungu katenda nyafasi, kagagola mazi geli uchanha na mazi geli hasi. Na vivo isang'hanike.
8 Imulungu kaikema nyafasi ayo, “Ulanga.” Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da kabili.
9 Imulungu kalonga, “Mazi geli hasi ya ulanga gailundize hamoja ili isi inyalile yoneke.” Na vivo isang'hanike.
10 Imulungu kahakema hanhu hanyalile, “Isi,” na mazi gailundize kagakema, “Bahali.” Imulungu kona vinoga.
11 Abaho Imulungu kalonga, “Isi yoteze kila aina ya minoga, mibiki na mijani, ija ilela mbeyu na ija ilela matunda ili vigendelele.” Na vivo isang'hanike.
12 Avo, isi yoteza mibiki na mijani ilelaga mbeyu mbasakanyo mbasakanyo, na ilelaga matunda mbasakanyo mbasakanyo ili vigendelele. Imulungu kona vinoga.
13 Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da kadatu.
14 Abaho Imulungu kalonga, “Hawe na milenge kuulanga, iigole imisi na ikilo, ilaguse misimu ya kutambika, siku na miyaka,
15 na ing'ale kuulanga na kuimwemwesela isi” Na vivo isang'hanike.
16 Avo Imulungu kalumba milenge mikulu mibili, zuwa ditawala imisi na mwezi utawala ikilo, vivija kalumba nhondo.
17 Imulungu kaika milenge ayo kuulanga imwemwesele isi yose,
18 itawale imisi na ikilo, na kuugola mulenge na ziza. Imulungu kona vinoga.
19 Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da ikane.
20 Imulungu kalonga, “Mazi gamemezwe vinhu vili na ugima na ulanga umemezwe ndege oguluka.”
21 Avo Imulungu kalumba ming'onyo mikulu mwiibahali, na vinhu vili na ugima vikogela mgamazi na kalumba madali ga ndege wose ili vigendelele. Imulungu kona vinoga.
22 Imulungu kavinogela kalonga, mwengezeke na kuimemeza ibahali na ndege wengezeke mwiisi yose.
23 Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku ya itano.
24 Imulungu kalonga, “Isi ilave vinhu vose vili na ugima mbasakanyo mbasakanyo, wanyama ofugigwa, wang'onyo otambala na wanyama wa kumuhulo ili vigendelele,” na vivo isang'hanike.
25 Avo Imulungu kalumba wanyama wose mbasakanyo mbasakanyo, wanyama wa kumuhulo, wanyama ofugigwa na wang'onyo otambala ili vigendelele. Imulungu kona vinoga.
26 Abaho Imulungu kalonga, “Sambi tulumbe munhu yaigalile na siye kamba vitwili, yatawale somba weli mwiibahali, ndege na wanyama wose, ofugigwa na weli kumuhulo na wang'onyo wose otambala mwiisi.”
27 Avo Imulungu kalumba munhu yaigalile na heyo. Kalumba mbigalo na mtwanzi.
28 Imulungu kalagusa moyo unogile kumwao, kalonga, “Leleni mwengezeke, mwiimemeze isi yose na kuitawala. Nowatenda mweye muwatawale somba na ndege na wang'onyo wose ogenda mwiisi.”

29 Abaho Imulungu kalonga, “Loleni, nowagwaa kila mnoga mwiisi ulelaga mbeyu na kila biki dilelaga matunda geli na mbeyu mgati, vokuwa ndiya yenu.
30 Na wanyama wose wa mwiisi na ndege wose na wang'onyo wose otambala, vose vili na ugima, ndiya yao yokuwa mijani yose ya minoga.” Na vivo isang'hanike.
31 Imulungu kalola kila kinhu kiyasang'hane na kachona kinoga ng'hani. Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da sita.

2

1 Vino vivo ulanga na isi vivimambukizwe hamoja na vinhu vose vili mumo.
2 Siku da saba Imulungu kakala yeshilize sang'hano yake yose yaisang'hane, avo siku dijo da saba Imulungu kabwihila.
3 Imulungu kainogela siku ya saba na kaitenda ing'ale, kwavija viyeshilize sang'hano yake ya kulumba kabwihila.
4 Vino vivo ulanga na isi vivilumbigwe.

Mgunda wa Edeni

Kipindi acho Mndewa Imulungu viyalumbile ulanga na isi,
5 mwiisi kukala kuduhu minoga na mbeyu zotile, kwavija Mndewa Imulungu kakala hanagala mvula bule, na kukala kuduhu munhu yakalile yolima,
6 lakini mazi galawa hasi mwiisi na kudodeza isi.
7 Abaho Mndewa Imulungu kasola ulongo mdodo kulawa mwiisi na muulongo awo kalumba munhu, kamuhuvila munhu ayo mhumuzi ya ugima mvizonzo va mhula yake na munhu kawa na ugima.
8 Abaho Mndewa Imulungu kahanda mgunda ako Edeni, mwambu wa kudilawila zuwa, na mumo kamwika mbigalo ayo yamulumbile.
9 Mndewa Imulungu kahandigiza kila biki dinogile na mibiki ilelaga matunda gofaya kudigwa. Hagati ya mgunda awo kukala na biki da ugima na biki da kujuwa ganogile na gehile.
10 Kukala na kizanda cha mazi gokilimila mumgunda awo wa Edeni, kulawa kuko kizanda acho kiigola kuwa vizanda vine.
11 Twaga da kizanda cha ichanduso dokemigwa Pishoni, chokilima kuzunguluka isi yose ya Havila, ako kuko ili zahabu.
12 Zahabu ya isi ayo inoga ng'hani. Kuko kuna mavuta gonung'hila goya gokemigwa bedola na mabwe ga bei ng'hulu gokemigwa shohamu.
13 Twaga da kizanda cha kabili dokemigwa Gihoni, kizanda acho chokilima kuzunguluka isi yose ya Kushi.
14 Twaga da kizanda cha kadatu dokemigwa Tigilisi, kizanda acho chokilima mwambu wa kudilawila zuwa wa Ashulu. Na kizanda cha ikane chokemigwa Fulate.
15 Abaho Mndewa Imulungu kamwika mbigalo ayo mumgunda awo wa Edeni, yaulime na kuulola goya.
16 Mndewa Imulungu kamulagiza munhu ayo, “Kodaha kuja tunda da biki jojose dili mumgunda,
17 lakini matunda ga biki da kujuwa ganogile na gehile, sikuuje. Siku donda uje kofa.”
18 Abaho Mndewa Imulungu kalonga, “Havinogile bule mbigalo kukala yaiyeka. Avo nomtendela miyage wa kumfaya kumtaza.”

19 Avo kulawa mwiisi Mndewa Imulungu kasola ulongo kidogo, kalumba
wanyama wose na ndege wose, abaho kamgalila mbigalo ija yalole vonda
yawagwelele matwaga, na matwaga gayawagwee gago gakalile matwaga
gao.
20 Avo mbigalo ija kawagwaa matwaga wanyama wose ofugigwa na
wanyama wa kumuhulo na ndege wose, lakini kuduhu hata imoja yamfaiye
kumtaza.
21 Abaho Mndewa Imulungu kamtenda mbigalo ayo yawase utulo, na
viyakalile muutulo kamogola lubavu lwake lumoja na kuhagubika hanhu
aho kwa nyama.
22 Na lubavu luyagomole kwa mbigalo kalutenda mtwanzi, kamgala kwa
mbigalo ayo.
23 Abaho mbigalo ayo kalonga,
“Ona, dino zege dilawile mmizege yangu,
na nyama ilawile mwiinyama yangu.
Ino kokemigwa, ‘Mtwanzi,’
kwavija kalawa kwa mbigalo.”
24 Lekaavo mbigalo komuleka tatake na mamake, na koilumba na mwehe
wake, nao wabili awo okuwa kinhu kimoja.
25 Mbigalo ayo na mwehe wake wose wabili wakala mwazi, lakini ha-
wonile kinyala bule.

3

Munhu viyalekile kutegeleza

1 Mgendela hasi kakala mvizi kubanza wanyama wose wa kumuhulo
walumbigwe na Mndewa Imulungu. Avo mgendela hasi kamuuza mtwanzi
ayo, “Vino Imulungu kawalongela sikumuje tunda da biki jojose dili mum-
gunda?”
2 Mtwanzi ayo kamwidika, “Todaha kuja tunda da biki jojose dili mum-
gunda,
3 lakini Imulungu katulongela, ‘Sikumuje matunda ga biki dili hagati ya
mgunda, hebu kudikwasa, mwahatenda vivo, mofa.’ ”
4 Mgendela hasi kamulongela mtwanzi ayo, “Hamufa bule.
5 Imulungu kalonga avo kwavija kojuwa kamba mwahaja matunda ga
biki dijo meso genu gogubuligwa na mokuwa kamba Imulungu, mogajuwa
ganogile na gehile.”
6 Mtwanzi ayo viyonile matunda ga biki dijo viganogile kudigwa, na
dibiki vidinogeza mgameso na kagelegeza vivinogile kuwa na nzewele, avo
kakondola tunda kadija, diyagwe kamgwaa mkasano wake, na heyo vivija
kadija.
7 Viweshilize kuja, meso gao gagubuka, wajuwa kamba wakala mwazi.
Avo wasoneleza mijani ya biki da mtini, waigubika.
8 Ichungulo wahulika Mndewa Imulungu kotembela mumgunda, hewo
waifisa mna imibiki.
9 Lakini Mndewa Imulungu kamkema imbigalo, kamuuza, “Kwa kwahi?”
10 Heyo kamwidika, “Nikuhulika mumgunda, nidumba na kuifisa, kwav-
ija nikala mwazi.”
11 Imulungu kamuuza, “Nani yakulongele kukala mwazi? Vino, gweye
kuja tunda dinikugomese sikuuje?”
12 Mbigalo ayo kamwidika, “Mtwanzi yuungwelele ng'hale na heyo
hamoja ayo yangwelele tunda da biki dijo, na niye nidija.”

13 Abaho Mndewa Imulungu kamuuza imtwanzi, “Habali utendile vivo?”
Kamwidika, “Mgendela hasi ayo yanivizile nije.”

Imulungu kowatagusa

14 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela mgendela hasi, “Kwavija kutenda avo, gweye wiiyeka kuduwiligwa kubanza wanyama wose ofugigwa, na kubanza wanyama wose wa kumuhulo, kulawa sambi kotambala kwa inda yako, na koja timbwisi siku zose za ugima wako.
15 Nokutenda gweye na mtwanzi mwiihile, ulelo wako na ulelo wake oihila, heyo kokuhonda pala jako, na gweye kokiluma kisiginho chake.”
16 Abaho kamulongela imtwanzi, “Nokwengezela usungu wa kulela, kwa usungu kolela wana. Komsulukila mkasano wako na heyo kokutawala.”
17 Abaho kamulongela imbigalo, “Kwavija gweye kumtegeleza mwehe wako, na kuja tunda da biki dinikugomese sikuuje, kwa mbuli ayo, isi yose iduwiligwa. Kwa kulawa fuguti kopata ndiya yako, siku zose za ugima wako.
18 Isi yokulelela miba na misani, na gweye koja minoga ya kumuhulo.
19 Kwa fuguti jako kopata ndiya yako, mbaka vonda ubwele muulongo muulumbigwe, kwavija gweye kulawa mditimbwisi, avo kobwela kabili mditimbwisi.”
20 Adamu kamgwaa mwehe wake twaga da Hawa, kwavija kakala mama wa wanhu wose.
21 Abaho Mndewa Imulungu kawatendela Adamu na mwehe wake viwalo va ng'hwembe, kawavaza.

Adamu na Hawa owingigwa mumgunda

22 Abaho Mndewa Imulungu kalonga, “Sambi wanhu wano waigala kamba imoja wetu na ogajuwa ganogile na gehile. Olondigwa wagomesigwe sikuwaje tunda da biki da ugima, kwavija wahaja okuwa wagima milele.”
23 Avo Mndewa Imulungu kawaswaswanya mumgunda wa Edeni na kawatenda walime mwiisi iwalumbiligwe.
24 Abaho kuna umwambu wa kudilawila zuwa wa mgunda awo keka wasenga wa kuulanga na sime dikwaka dikalile dozunguluka banzi zose, kuikimila nzila ilongoza kudibiki da ugima.

4

Kaini na Abeli

1 Abaho Adamu kamuwasa mwehe wake, na heyo kagoga inda na kalela mwana wa kimbigalo. Hawa kalonga, “Kwa kutazigwa na Mndewa Imulungu mhata mwana wa kimbigalo.” Na heyo kamkema Kaini.
2 Abaho Hawa kalela mwana iyagwe wa kimbigalo, twaga jake Abeli. Abeli kakala msusilaji, lakini Kaini kakala mulimaji.
3 Siku dimoja Kaini kasola vinhu vidodo mna ivinhu viyasengile, kamulavila Mndewa Imulungu.
4 Abaho Abeli kamulavila Mndewa Imulungu nyama zinonile za ng'hondolo wa chaudele yawachinjile kulawa mna ifugo yake. Mndewa kanogezwa na Abeli hamoja na nhunza yake,
5 lakini Kaini hanogeligwe hamoja na nhunza zake. Avo Kaini kagevuzika ng'hani na kihanga chake kikala filufilu.
6 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Kaini, “Habali kugevuzika na habali kihanga chako cha filufilu?

7 Maza utendile kinhu kinogile, wahatogoligwe, lakini kwavija kutenda
gehile, nzambi yokusepasepa hana ulwivi lwako, yokusulukila, lakini
kolondigwa uihume."
8 Abaho Kaini kamulongela mdodo wake Abeli, "Tuchole kumgunda." Avo
viwakalile kumgunda, Kaini kamvamila ndugu yake kamkoma.
9 Mndewa Imulungu kamuuza Kaini, "Ndugu yako Abeli kakwahi?"
Kaini kamwidika, "Niye sijuwa bule, vino niye ayo mkalizi wa ndugu
yangu?"
10 Abaho Mndewa kalonga, "Gweye kutenda choni? Damu ya ndugu yako
yonililila kulawa mwiisi.
11 Gweye sambi kuduwiligwa mwiisi yuukala, ifonzile damu ya ndugu
yako yuumkomile.
12 Kamba wahalima, isi honda ikulelele ndiya yoyose. Kokuwa tanga
nzulule mwiisi."
13 Kaini kamulongela Mndewa Imulungu, "Nhaguso ino ng'hulu ng'hani
kumwangu, niye siidaha bule.
14 Lola, lelo koniwinga kulawa mwiisi inogile kutali na meso gako.
Nokuwa tanga nzulule mwiisi, na munhu yoyose yahanyona kong'homa."
15 Lakini Mndewa Imulungu kamwidika, "Bule! Munhu yahakukoma
gweye Kaini kobwezeligwa miyanza saba." Avo Mndewa kamwikila Kaini
kilaguso cha kumzuma munhu yoyose yonda yamone sikuyamkome.
16 Abaho Kaini kasegela mgameso ga Mndewa Imulungu na kakala mwiisi
ikemigwe, "Nodi," ikalile mwambu wa kudilawila zuwa wa Edeni.

Ulelo wa Kaini

17 Kaini kamuwasa mwehe wake, na imwehe kagoga inda, kamulela
Henoki. Abaho Kaini kazenga buga, kadikema buga dijo twaga da imwana
Henoki.
18 Henoki kamulela Iladi, na heyo Iladi kamulela Mehuyaeli, na heyo
Mehuyaeli kamulela Mesushaeli, na heyo Mesushaeli kamulela Lameki.
19 Lameki kasola wehe wabili, imoja twaga jake Ada na iyagwe twaga jake
Sila.
20 Ada kamulela Yabali, yakalile muhenga wa wanhu wakalile ofuga na
okala mvibanda.
21 Ndugu yake kakemigwa Yubali, ayo kakala tata wa wanhu wose
wakalile otowa bango na filimbi.
22 Sila nayo kamulela Tubali Kaini, yakalile yotenda kila viya va shaba na
mizuma. Lumbu jake Tubali Kaini kakala Naama.
23 Lameki kawalongela wehe zake,
"Ada na Sila, nhegelezeni,
tegelezeni zinilonga mweye wehe zangu.
Niye nimkoma munhu imoja kwavija kandumiza,
nimkoma mbwaga ayo kwavija kanilumiza.
24 Kamba munhu yomkoma Kaini kobwezeligwa miyanza saba, avo munhu
yonikoma niye
kobwezeligwa miyanza malongo saba na saba."

Seti na Enoshi

25 Adamu kamuwasa kabili mwehe wake, kalela mwana wa kimbigalo,
kamkema Seti, akuno kolonga, "Imulungu kangwaa mwana hanhu ha Abeli,
yakomigwe na Kaini."
26 Seti nayo kalela mwana, twaga jake kamkema Enoshi. Kipindi acho
wanhu wasonga kumtambikila Mndewa Imulungu.

5

Ulelo wa Adamu
(1 Umwaka 1:1-4)

1 Uno awo msafa wa ulelo wa Adamu. Imulungu viyalumbile wanhu, kalumba kamba viyeli mwenyego.
2 Kalumba mbigalo na mtwanzi, kalagusa moyo unogile na kawakema, “Munhu.”
3 Adamu viyavikize miyaka gana na malongo madatu, kalela mwana yaigalile na heyo, twaga jake kamkema Seti.
4 Tangu Adamu yamulele Seti, kakala miyaka magana manane, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
5 Adamu viyavikize miyaka magana tisa na malongo madatu kafa.
6 Seti viyavikize miyaka gana na tano, kamulela Enoshi.
7 Seti viyamulelile Enoshi, kakala yavikize miyaka magana manane na saba, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
8 Seti kafa viyavikize miyaka magana tisa na longo na mibili.
9 Enoshi viyavikize miyaka malongo tisa, kamulela Kenani.
10 Enoshi viyamulelile Kenani, kakala miyaka magana manane na tano, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
11 Enoshi kafa viyavikize miyaka magana tisa na tano.
12 Kenani viyavikize miyaka malongo saba, kamulela Mahalaleli.
13 Kenani viyamulelile Mahalaleli, kakala miyaka magana manane na malongo mane, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
14 Kenani kafa viyavikize miyaka magana tisa na longo.
15 Mahalaleli viyavikize miyaka malongo sita na tano, kamulela Yaledi.
16 Mahalaleli viyamulelile Yaledi, kakala miyaka magana manane na malongo madatu, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
17 Mahalaleli kafa viyavikize miyaka magana manane na malongo tisa na tano.
18 Yaledi viyavikize miyaka gana na malongo sita na mbili, kamulela Henoko.
19 Yaledi viyamulelile Henoko, kakala miyaka magana manane, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
20 Yaledi kafa viyavikize miyaka magana tisa na malongo sita na mibili.
21 Henoko viyavikize miyaka malongo sita na tano, kamulela Mesusela.
22 Henoko kakala koilumba na Imulungu, viyamulelile Mesusela, Henoko kakala miyaka magana madatu, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
23 Henoko kakala miyaka magana madatu na malongo sita na tano.
24 Henoko kakala koilumba na Imulungu, abaho kapotela, kwavija Imulungu kakala yamsolile.
25 Mesusela viyavikize miyaka gana na malongo manane na saba, kamulela Lameki.
26 Mesusela viyamulelile Lameki, kakala miyaka magana saba na malongo manane na mbili, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
27 Mesusela kafa viyavikize miyaka magana tisa na malongo sita na tisa.
28 Lameki viyavikize miyaka gana na malongo manane na mbili, kamulela mwana wa kimbigalo,
29 mwana ayo kamgwaa twaga da Nuhu, kuno kolonga, “Mwana ino ayo yonda yatuhoze mizoyo mwiisang'hano yetu ndala itusang'hana kwa makono getu mwiisi iduwíligwe na Mndewa Imulungu.”

30 Viyamulelile Nuhu, Lameki kakala miyaka magana matano na malongo
tisa na tano, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
31 Lameki kafa viyavikize miyaka magana saba na malongo saba na saba.
32 Nuhu viyavikize miyaka magana matano, kawalela Shemu na Hamu na
Yafeti.

6

Nzambi za iwanhu

1 Wanhu viwenele mwiisi yose na kulela wana wa kitwanzi,
2 viumbe* wayagwe wa kuulanga wawona wandele awo wanoga, avo
wawasola waja wawalondile na kuwa wehe zao.
3 Abaho Mndewa Imulungu kalonga, “Loho yangu iwagwaa wanhu ugima
honda ikale mgati ya wanhu milele, kwavija hewo wa kufa, siku zao za
kukala wagima hazibanza miyaka gana na malongo mabili.”
4 Mzisiku azo na kumwande, kukala na mizinhu mikulu mwiisi ilawilile
mbuli ya viumbe wayagwe wa kuulanga viwawasile na wandele wa wanhu.
Mizinhu ayo, iyo ikalile na nguvu na ijuwigwa ng'hani baho umwaka, na
ikemigwa Wanefili.
5 Mndewa Imulungu viyone kubanza kwa nzambi za wanhu mwiisi, na
kila kiwogesa kutenda wanhu mmizoyo yao siku zose kiha,
6 Mndewa Imulungu kagelegeza habali kamulumba munhu mwiisi, avo
kona usungu ng'hani muumoyo wake.
7 Mndewa Imulungu kalonga, “Nowabananga wanhu wose niwalumbile
mwiisi, na vivija nowabananga wanyama na wang'onyo otambala mwiisi
na ndege. Nokona usungu habali niwalumba mwiisi.”
8 Lakini Nuhu kanogeligwa na Mndewa Imulungu.

Nuhu

9 Zino azo simulizi za Nuhu na ulelo wake. Nuhu kakala munhu yotenda
ganogile, na kakala munhu yelibule kitala mna iwanhu wa kipindi acho.
Nuhu kakala koilumba na Imulungu.
10 Nuhu kakala na wana wadatu wa kimbigalo, Shemu na Hamu na Yafeti.
11 Isi ikala inangike mgameso ga Imulungu, isi yose imema gehile,
12 Imulungu kailola isi na kayona isi yose ikala ibanangike ng'hani, kwav-
ija kila munhu kakala kokweleleza nzila zake zihile.
13 Imulungu kamulongela Nuhu, “Nowabananga wanhu wose kwavija isi
imema gehile mbuli yao. Ona, nowabananga hewo hamoja na iisi!
14 Avo izengele mwenyego safina kulu kwa mibiki ikemigwa Gofe. Gola
magati mdisafina dijo na ukande tongo tongo kunze na mgati.
15 Vino vivo vonda udizenge safina dijo, utali wake diwe makono gana na
malongo madatu na ndatu na ugazi wake diwe makono malongo mabili na
mbili na utali wake wa kuchola uchanha diwe makono longo na ndatu.
16 Zenga kiswili cha safina dijo na wike nyafasi ya nusu mkono kulawa
kiswili na kukanho. Wike mulango mulubavu lwa disafina na utende
makanho madatu, kanho da hasi na da kabili na da kadatu.
17 “Lola, nogala mazi mengi mwiisi nibanange kila kinhu kili na ugima
mwiisi. Kila kinhu kili na ugima mwiisi chofa.
18 Lakini notenda lagano na gweye. Kokwingila mdisafina gweye na
mwehe wako na wanago na wehe zao.

* **6:2** Kwa Kiebulania olonga, *wana wa kimbigalo wa Imulungu.*

19 Kolondigwa wingize mdisafina kila mng'onyo, wabili wabili mtwanzi
na mbigalo ili wawe wagima hamoja na gweye.
20 "Kila aina ya ndege na kila aina ya wanyama na kila aina ya wang'onyo
otambala mwiisi, wabili wabili okwiza kumwako ili uweke goya.
21 Vivija ugale kila ndiya idigwa, wike mgati mbuli ya ndiya yako na ndiya
ya hewo."
22 Nuhu katenda kila kinhu kamba viyalagizwe na Imulungu.

7

Mazi mengi goigubika isi

1 Mndewa Imulungu kamulongela Nuhu, "Ingila mdisafina gweye na
wanhu wa mng'anda yako, kwavija mna iwanhu wose iwokala sambi mwiisi
gweye wiiyeka ayo utenda ganogile.
2 Mna iwanyama odigwa sola saba saba mbigalo na mtwanzi kwa kila
aina, na mna iwanyama hawadigwa sola wabili wabili mbigalo na mtwanzi
kwa kila aina.
3 Vivija sola ndege saba saba wa kimbigalo na wa kitwanzi kwa kila aina,
ili wike mbeyu kabili mwiisi.
4 Kwavija siku saba kumwande, nogala mvula mwiisi yonda itowe siku
malongo mane imisi na ikilo, na vinhu vose vili na ugima vinilumbile mwiisi
vofa."
5 Nuhu katenda kila kinhu kamba viyalagizwe na Mndewa Imulungu.
6 Kipindi mazi mengi vigezile mwiisi, Nuhu kakala na miyaka magana sita.
7 Nuhu na mwehe wake na wanage na wehe zao wengila mdisafina ili
wahonyeke na mazi mengi.
8 Wanyama odigwa na wanyama hawadigwa na ndege na wang'onyo wose
otambala mwiisi,
9 mbigalo kwa mtwanzi, wengila mdisafina hamoja na Nuhu kamba
viyalagize Imulungu.
10 Siku saba kumwande mazi mengi gasonga kuigubika isi.
11 Nuhu viyakalile na miyaka magana sita, mna isiku ya longo na saba ya
mwezi wa kabili, siku ayo nzasa zose za mazi zili hasi mwiisi zivuguka, na
nyivi zose za mazi ga kuulanga zivuguka.
12 Na mvula itowa mwiisi siku malongo mane imisi na ikilo.
13 Siku didija mvula viisongile kutowa, Nuhu na mwehe wake na wanage,
Shemu na Hamu na Yafeti, hamoja na wehe zao, wengila mdisafina.
14 Wengila hewo wenyego hamoja na aina zose za wanyama wa ku-
muhulo, aina zose za wanyama ofugigwa, aina zose za wang'onyo otambala
na kila aina ya ndege.
15 Wabili wabili wa kila aina ya vinhu vilumbigwe vili na ugima vingila
mdisafina hamoja na Nuhu.
16 Wanyama wengile wakala wa kitwanzi na wa kimbigalo kwa kila aina
ya kinhu kilumbigwe kili na ugima kamba Mndewa Imulungu viyamulagize
Nuhu. Abaho Mndewa kahinda ulwivi kukisogo cha Nuhu.
17 Mazi gagendelela kumema kwa kipindi cha siku malongo mane, mazi
gongezeka na kwinula disafina uchanha ng'hani.
18 Mazi gongezeka ng'hani mwiisi na safina jeluka uchanha yake.
19 Mazi gago gakala mengi ng'hani uchanha mwiisi, gavigubika vigongo
vose vitali vili mwiisi.
20 Mazi gongezeka mbaka gavigubika ivigongo utali wa makono saba.

21 Vinhu vose vili na ugima mwiisi vifa, ndege na wanyama ofugigwa
na wanyama wa kumuhulo na kila mng'onyo yotambala mwiisi na wanhu
wose wafa.
22 Kila kinhu kili na mhumuzi ya ugima mwiisi inyalile kifa.
23 Kila kinhu kili na ugima mwiisi kifa, wanhu na wanyama na wang'onyo
wose otambala na ndege wakomigwa. Nuhu yaiyeka ayo yasigale hamoja
na waja yakalile nao mdisafina.
24 Mazi gago hagahunguke mwiisi kwa siku gana na malongo matano.

8

Kuhunguka kwa mazi mengi

1 Lakini Imulungu hamsemwile bule Nuhu na wanyama wose yakalile nao
mdisafina. Avo kagala beho mwiisi na mazi gasonga kuhunguka.
2 Baho nzasa za mazi geli mwiisi zihindigwa na nyivi za mazi geli kuulanga
zihindigwa. Mvula ileka kutowa,
3 na mazi gagendelela kuhunguka mholemhole kwa siku gana na malongo
matano.
4 Mna isiku ya longo na saba muumwezi wa saba, safina dima uchanha
kuvigongo va Alalati.
5 Mazi gagendelela kuhunguka mholemhole, na siku ya ichanduso ya
mwezi wa longo, nhembeti za vigongo zoneka.
6 Vizibitile siku malongo mane, Nuhu kavugula zonzo diyatendile,
7 kamulava kunze bondwa, kaguluka uko na uko mbaka mazi viganyalile
mwiisi.
8 Abaho Nuhu kamulava huwa yalole kamba mazi gahunguka mwiisi.
9 Lakini kwavija mazi gakala gagubike isi yose, huwa ayo hapatile hanhu
ha kwima, avo kaguluka kabwela mdisafina. Nuhu kagolosa mkono wake
na kambweza huwa ayo mdisafina.
10 Nuhu kabeta siku saba ziyagwe, abaho kamulava kabili huwa iija.
11 Ichungulo huwa kabwela kwa Nuhu, mmulomo wake kakala yalumile
lujani lwa mzeituni. Avo Nuhu kajuwa kamba mazi gakala gahunguke
mwiisi.
12 Abaho kabeta siku saba ziyagwe na kamulava huwa ayo kabili, mwanza
uno huwa ayo habwelile bule.
13 Nuhu viyakalile na miyaka magana sita na moja, siku da ichanduso da
mwezi wa ichanduso, mazi gakala ganyalile mwiisi yose. Nuhu kagubula
ingubiko ya disafina, kawegesela, kona isi ikala inyalile.
14 Siku ya malongo mabili na saba ya mwezi wa kabili isi yose ikala
inyalile.
15 Baho Imulungu kamulongela Nuhu,
16 “Lawa kunze mdisafina, gweye hamoja na mwehe wako na wanago na
wehe zao.
17 Lava kunze vinhu vose vili na ugima vikalile hamoja na gweye, ndege na
wanyama na kila mng'onyo yotambala ili walele ng'hani mwiisi, ongezeke
na kwenela kila hanhu mwiisi.”
18 Avo Nuhu kalawa mdisafina hamoja na wanage na mwehe wake na
wehe wa wanage.
19 Wanyama wose na vinhu vose vili na ugima mwiisi na ndege wose na
kila mng'onyo yotambala mwiisi vilawa mdisafina kamba viwengile.

Nuhu kolava nhosa

20 Nuhu kamzengela Mndewa upango wa kulavila nhosa. Kasola
wanyama wayagwe odigwa na ndege odigwa, kamulavila Mndewa Imu-
lungu nhosa ya kusoma moto.
21 Kunung'hila goya kwa nhosa kumnogeza Mndewa Imulungu, na heyo
kailongela mwenyego, “Honda niiduwile isi kabili mbuli gaja gowotenda
wanhu, nojuwa kulawa kipindi viwakalile wabwanga magesa gao geha. Sib-
welela ng'o! kabili kuvibananga vinhu vose vili na ugima kamba vinhendile.
22 Isi vonda igendelele, hokuwa na msimu wa kuhanda na msimu wa
kusenga, msimu wa vuke na msimu wa kihuhwe, msimu wa zuwa kali na
msimu wa masika, imisi na ikilo vokuwa baho siku zose.”

9

Imulungu koilagana na Nuhu

1 Imulungu kalagusa moyo unogile kwa Nuhu na wanage, kalonga,
“Mulele wana wengi, muimemeze isi yose.
2 Wanyama wose na ndege wose na wang'onyo wose otambala mwiisi na
somba wose wa mwiibahali owadumba mweye. Wose wammakono genu.
3 Kila kinhu kili na ugima chokuwa ndiya yenu kamba viniwagwelele
mijani yose na mbogamboga. Sambi nowagwaa vinhu vose.
4 Lakini sikumuje nyama kuno ing'hali na damu kwavija ugima wa mwi-
idamu.
5 Damu ya ugima wenu noilonda, noilonda damu ya kila mnyama na
kila munhu. Yonda yamkome miyage noudai kumwake ugima wa munhu
yamkomile.
6 Munhu yonda yamkome miyage na heyo kokomigwa, kwavija munhu
kalumbigwa kamba viyeli Imulungu.
7 Mweye mulele wana wengi ili mwengezeke ng'hani mwiisi yose.”
8 Imulungu kamulongela Nuhu na wanage,
9 “Sambi notenda lagano na mweye na wanhu wa ulelo wenu,
10 na vose vili na ugima, ndege wose na wanyama ofugigwa na wanyama
wa kumuhulo na kila kinhu kilawile mdisafina hamoja na gweye.
11 Kwa mbuli zino notenda lagano jangu na gweye na nolonga vino, vinhu
vose vili na ugima honda nivibanange bule kabili kwa mazi mengi. Mazi
mengi honda gaibanange bule isi yose kabili.
12 Kamba kilaguso cha lagano dino dilibule uhelelo, dinitenda na gweye
na vinhu vose vili na ugima,
13 nokwika pinde jangu kuulanga, dokuwa kilaguso cha lagano jangu na
isi yose.
14 Kipindi chochose chonda niugubike ulanga na mawingu, pinde da
Imulungu dokoneka,
15 nokumbuka gaja ganongile kumwako na wanyama wose, kamba mazi
mengi honda gavibanange kabili vinhu vose vili na ugima.
16 Pinde jangu vonda dilawilile kuulanga nojona, baho nokumbuka lagano
jangu dilibule uhelelo kumwangu niye na vinhu vose vili na ugima mwiisi.
17 Kino acho kilaguso cha lagano dinitenda kwa vinhu vose vili na ugima.”

Nuhu na wanage

18 Wanage Nuhu walawile mdisafina wakala Shemu na Hamu na Yafeti.
Hamu kakala tata wa Kanaani.
19 Wana awo wadatu wa Nuhu wao wakalile wahenga wa wanhu wose wa
mwiisi.
20 Nuhu ayo yasongile kulima mgunda wa mizabibu.

21 Viyang'wile divai, kakoligwa na kasaula viwalo vake, kawasa mwazi
mkibanda chake.
22 Hamu, tata wa Kanaani, viyamone tatake ka mwazi, kalawa kunze na
kuwalongela ndugu zake wabili.
23 Abaho Shemu na Yafeti wasola kiwalo, wakika kukisogo mmaega gao.
Watembela kisengele nyuma, wengila mkibanda na kumgubika tatao, kuno
vihanga vao walola kumgwazo ili sikuwamone tatao viyakalile mwazi.
24 Nuhu viyalamuke na kujuwa kiyamtendele mwanage imdodo,
25 kalonga,
"Kanaani yaduwiligwe na Imulungu!
Kokuwa mtumwa wa ndugu zake.
26 Yatogoligwe Mndewa Imulungu wa Shemu!
Kanaani yawe mtumwa wa Shemu.
27 Imulungu yamwengezele Yafeti!
Ulelo wake ukale na wanhu wa Shemu!
Kanaani kokuwa mtumwa wa Yafeti."
28 Mazi mengi viganyalile Nuhu kakala miyaka magana madatu na mal-
ongo matano.
29 Nuhu kafa viyakalile na miyaka magana tisa na malongo matano.

10

Ulelo wa wanage Nuhu
(1 Umwaka 1:5-23)

1 Uno awo ulelo wa wanage Nuhu, Shemu na Hamu na Yafeti. Vikishile
kipindi cha mazi mengi wano wose wadatu walela wana.
2 Wana wa Yafeti wakala, Gomeli na Magogu na Madai na Yavani na Tubali
na Mesheki na Tilasi.
3 Wana wa Gomeli wakala, Ashikenazi na Lifati na Togama.
4 Wana wa Yavani wakala, Elisha na Talishishi na Kitimu na Dodanimu.
5 Kubitila awo wanhu wa isi za mwhani wenela mziisi zao, kila wanhu na
ulonzi wao na makabila gao na izing'holo zao.
6 Wana wa Hamu wakala, Kushi na Misili na Putu na Kanaani.
7 Wana wa Kushi wakala, Seba na Havila na Sabita na Laama na Sabiteka.
Wana wa Laama wakala, Sheba na Dedani.
8 Kushi kakala na mwana yakemigwe Nimulodi, yakalile galu wa ichan-
duso na munhu mwene nguvu mwiisi.
9 Kakala msakaji mkulu mgameso ga Mndewa Imulungu, lekaavo wanhu
olonga, "Uwe kamba Nimulodi msakaji mkulu mgameso ga Mndewa Imu-
lungu!"
10 Mabuga gaichanduso ga utawala wake gakala, Babeli na Eleki na Akadi
na Kaline, gose gakala mwiisi ya Shinali.
11 Kulawa kuko Nimulodi kachola Ashulu kazenga buga da Ninawi na
Lehoboti na Kala,
12 na Leseni dili hagati ya Ninawi na buga kulu da Kala.

13 Misili kawalela Waludi na Waanami na Walehabi na Wanafutuhi,
14 na Wapatulusi na Wakafutoli na Wakasuluhi. Wafilisiti walawa kwa
Wakasuluhi.
15 Kanaani kawalela Sidoni, imwana chaudele na Heti.
16 Vivija Kanaani kakala muhenga wa Wayebusi na Waamoli na Wagili-
gashi,
17 na Wahivi na Waaliki na Wasini,

18 na Waalivadi na Wasemali na Wahamasi. Abaho ng'holo nyingi za
Wakanaani zipwililika.
19 Na zimbaka za Wakanaani zisongela Sidoni kubitila nzila ya Gelali
mbaka Gaza, abaho kubitila Sodoma na Gomola na Adima na Seboimu
mbaka ako Lasha.
20 Awo uwo ulelo wa Hamu, kamba viweli mna gamakabila gao na isi zao
na ulonzi wao.
21 Shemu, mkulu wa Yafeti, kalela wana. Shemu ayo muhenga wa wana
wose wa Ebeli.
22 Wana wa Shemu wakala, Elamu na Ashulu na Alifakisadi na Ludi na
Alamu.
23 Wana wa Alamu wakala, Usi na Huli na Geseli na Mashi.
24 Alifakisadi kamulela Shela na Shela kamulela Ebeli.
25 Ebeli kakala na wana wabili, imoja kakemigwa Pelegi kwavija mna
ikipindi chake wanhu wa mwiisi wakala waigolile, na mwana iyagwe
kakemigwa Yokitani.
26 Yokitani kawalela Alimodadi na Shelefu na Hasalimawesi na Yela,
27 na Hadolamu na Uzali na Dikila,
28 na Obali na Abimaeli na Sheba,
29 na Ofili na Havila na Yobabu. Awo wose wakala wanage Yokitani.
30 Isi iwakalile yenela kulawa Mesha mbaka Sefali kuvigongo va mwambu
wa kudilawila zuwa.
31 Awo uwo ulelo wa Shemu, kamba viweli mna gamakabila gao na isi zao
na ulonzi wao.
32 Zino azo ng'holo za wana wa Nuhu kamba viwaleligwe toka isi mbaka
isi. Kubitila awo wanhu wa makabila gose wenela mwiisi yose vigeshile
mazi mengi.

11

Lingo da Babeli

1 Baho haichanduso wanhu wa mwiisi yose wakala olonga ulonzi umoja
na mbuli zizija.
2 Avo wanhu viwafungile mwanza kuchola isi za mwambu wa kudilawila
zuwa wayona isi ya bawe ako Shinali, na wakala kuko.
3 Avo wailongela wao kwa wao, “Amweye! Tutende matofali na tugasome
moto vinogile.” Avo wakala na matofali badala ya mabwe na tongo tongo
badala ya matope.
4 Wailongela, “Tuizengele buga na lingo donda divike mbaka kuulanga, ili
tutende matwaga getu gajuwigwe na sikutupwililike mwiisi yose.”
5 Abaho Mndewa Imulungu kahumuluka hasi yalole dibuga na dilingo
diwakalile ozenga wanhu awo.
6 Mndewa Imulungu kalonga, “Wanhu wano ni wanhu wa isi imoja
na olonga ulonzi umoja, na kino acho kiwosonga kutenda, avo jojose di-
wolonda kutenda oditenda.
7 Leka tuhumuluke hasi, tukawakanganye ulonzi wao ili walemelwe
kuitegeleza wao kwa wao.”
8 Avo Mndewa Imulungu kawapwililisa mwiisi yose na waleka kuzenga
idibuga.
9 Buga dijo dikemigwa Babeli, kwavija aho Mndewa Imulungu
hayawakanganye wanhu na kuwagwaa ulonzi mbasakanyo mbasakanyo
na kulawa aho kawapwililisa wanhu mwiisi yose.

Ulelo wa Shemu
(1 Umwaka 1:24-27)

10 Uno awo ulelo wa Shemu. Miyaka mibili vigeshile mazi mengi, Shemu viyavikize miyaka gana, kamulela Alifakisadi.
11 Shemu viyamulelile Alifakisadi, kakala miyaka magana matano na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
12 Alifakisadi kakala na miyaka malongo madatu na tano, kamulela Shela.
13 Alifakisadi viyamulelile Shela, kakala miyaka magana mane na midatu, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
14 Shela kakala na miyaka malongo madatu, kamulela Ebeli.
15 Shela viyamulelile Ebeli, kakala miyaka magana mane na midatu, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
16 Ebeli kakala na miyaka malongo madatu na nne, kamulela Pelegi.
17 Ebeli viyamulelile Pelegi, kakala miyaka magana mane na malongo madatu, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
18 Pelegi viyakalile na miyaka malongo madatu, kamulela Leu.
19 Pelegi viyamulelile Leu, kakala miyaka magana mabili na tisa, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
20 Leu viyakalile na miyaka malongo madatu na mibili, kamulela Selugi.
21 Leu viyamulelile Selugi, kakala miyaka magana mabili na saba, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
22 Selugi viyakalile na miyaka malongo madatu, kamulela Naholi.
23 Selugi viyamulelile Naholi, kakala miyaka magana mabili, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
24 Naholi viyakalile na miyaka malongo mabili na tisa, kamulela Tela.
25 Naholi viyamulelile Tela, kakala na miyaka gana dimoja na longo na tisa, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
26 Tela viyakalile na miyaka malongo saba, kamulela Abulamu na Naholi na Halani.

Ulelo wa Tela

27 Uno awo ulelo wa Tela, tatao Abulamu na Naholi na Halani. Halani kakala tatake Lutu.
28 Kipindi Tela yang'ali mgima Halani kafa ako Uli buga da Wakalidayo kuyaleleke.
29 Abulamu na Naholi wasola wehe. Mwehe wa Abulamu kakemigwa Salai na mwehe wa Naholi kakemigwa Milika biti Halani, vivija Halani kakala tatake Isika.
30 Salai kakala mgumba.
31 Tela kamsola imwana Abulamu na imzukulu Lutu, yakalile mwanage Halani, na imukwe Salai mwehe wa Abulamu, kalawanya nao ako Uli buga da Wakalidayo, kachola na hewo mwiisi ya Kanaani, viwavikile kudibuga da Halani wakala kuko.
32 Tela kafa ako Halani viyakalile na miyaka magana mabili na tano.

12

Mndewa komkema Abulamu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Abulamu, “Segela mwiisi yako, waleke ndugu zako na ng'anda ya tatako uchole mwiisi yonda nikulagusile.
2 Nokutenda uwe na ulelo onda uwe kabila kulu.
Nokutenda umwede na kuditenda twaga jako dijuwigwe ng'hani, na gweye kokuwa kilamuso cha wanhu wengi kumweda.

3 Munhu yonda yakutendele ganogile na niye nomtendela ganogile.
Lakini munhu yonda yakuduwile na niye nomduwila.
Kubitila gweye nowatenda wanhu wa isi zose wamwede."
4 Abulamu viyakalile na miyaka malongo saba na tano kasegela Halani,
kamba viyalongeligwe na Mndewa Imulungu, na Lutu kachola hamoja na
heyo.
5 Abulamu kamsola imwehe Salai na Lutu mwana wa ndugu yake hamoja
na vinhu vao vose na wanhu wose wawapatile ako Halani. Wasegela
kuchola isi ya Kanaani. Viwavikile ako,
6 Abulamu kabita mziisi mbaka Shekemu, hanhu hong'ala heli na biki kulu
da Mole. Kipindi acho Wakanaani wao wakalile iwenekae wa isi ayo.
7 Ako Mndewa Imulungu kamulawilila Abulamu, kamulongela, "Ino ayo
isi yonda niwagwee ulelo wako." Abaho Abulamu kamzengela upango wa
kulavila nhosa Mndewa yamulawilile.
8 Kulawa kuko Abulamu kasegela kachola kuvigongo mwambu wa kudi-
lawila zuwa wa Beseli keka ng'hambi hagati ya buga da Beseli mwambu wa
kudihongela zuwa na buga da Ai mwambu wa kudilawila zuwa. Kuko vivija
kamzengela Mndewa Imulungu upango wa kulavila nhosa na kaditambikila
twaga da Mndewa.
9 Abaho Abulamu kagendelela na mwanza kuchola mwambu wa Negebu
ubanzi wa kusini.

Abulamu ka Misili

10 Lakini kukala na lufilili lwa nzala mwiisi ayo. Avo Abulamu kachola
kukala Misili, kwavija nzala ikala ng'hulu ng'hani.
11 Viyakalile mmambwegambwega kuvika Misili, kamulongela imwehe
Salai, "Nojuwa gweye kwa mtwanzi unogile na kogela lembo.
12 Wamisili wahakona olonga, 'Ino mwehe wake,' avo ong'homa na gweye
okuleka mgima.
13 Avo walongele gweye kwa lumbu jangu, avo mbuli ya gweye
hawang'homa bule na onhenda goya."
14 Abulamu viyavikile Misili, wenekae wa kuko wamona Salai kakala
mtwanzi yanogile ng'hani.
15 Wanhu weli na ukulu muundewa wa Falao viwamone Salai wamtogola
ng'hani kwa mndewa Falao, avo Salai kagaligwa mng'anda ya mndewa.
16 Avo, mbuli ya Salai mndewa Falao kamtendela Abulamu ganogile, na
kagweleligwa ng'hondolo na ng'ombe na vihongwe mbigalo na vihongwe
watwanzi na watumwa wa kimbigalo na wa kitwanzi na ngamiya.
17 Lakini Mndewa Imulungu kamkoboza Falao na wanhu wose wa
mng'anda yake na kawagwaa mitamu mbuli ya Salai, mwehe wake Abu-
lamu.
18 Avo Falao kamkema Abulamu, kamulongela, "Kunhenda choni gweye?
Habali hunongele kamba Salai mwehe wako?
19 Habali kunongela kakala lumbu jako na kundeka nimsole yawe mwehe
wangu? Avo sambi, ayo baho mwehe wako, msole uhalawe hano!"
20 Avo Falao kawalagiza wanhu zake, na hewo wamuleka Abulamu
yasegele na mwehe wake hamoja na vinhu vake vose.

13

Abulamu na Lutu oigola

1 Abulamu kabwela kulawa Misili, kachola mwambu wa Negebu, kakala
hamoja na mwehe wake na vinhu vake vose hamoja na Lutu.

2 Abulamu kakala munhu tajili ng'hani. Kakala na fugo nyingi na shaba
na zahabu.
3 Kagendelela na mwanza wake kulawa Negebu mbaka Beseli. Kavika
hanhu kuyekile ng'hambi yake aho haichanduso hagati ya Beseli na Ai,
4 aho kuyazengile upango wa kulavila nhosa. Aho kaditambikila twaga da
Mndewa Imulungu.
5 Lutu yakalile kokwanga hamoja na Abulamu, heyo vivija kakala na fugo
na vibanda.
6 Wakala na fugo nyingi mbaka isi ija ikala ndodo kwa Abulamu na Lutu
kukala hamoja.
7 Avo wasusilaji wa Abulamu na wasusilaji wa Lutu wasonga kugomba.
Kipindi acho Wakanaani na Wapelizi awo wakalile wenekae wa isi ayo.
8 Abaho Abulamu kamulongela Lutu, “Niye na gweye sikutugombe hebu
wasusilaji zako na wasusilaji zangu sikuwagombe kwavija niye na gweye
twa ndugu.
9 Avo tuigole. Sagula mwambu wowose wa isi kuulonda, wahachola
mwambu wa mkono wa kumoso niye nochola mwambu wa mkono wa
ukudila, wahachola mwambu wa mkono wa ukudila niye nochola mwambu
wa mkono wa ukumoso.”
10 Lutu kalola, kajona bonde da lwanda lwa Yolidani dikala dimemile
mazi kila hanhu, kamba mgunda wa Mndewa Imulungu hebu kamba isi ya
Misili mwambu wa Soali. Kino kikala kipindi Mndewa Imulungu yang'hali
hanagabananga mabuga ga Sodoma na Gomola.
11 Avo Lutu kaisagulila bonde jose da lwanda lwa Yolidani, kachola
mwambu wa kudilawila zuwa. Wanhu awo wabili vivo viwaigolile.
12 Abulamu kasigala mwiisi ya Kanaani na Lutu kakala mna gamabuga
gakalile kubonde, keka ng'hambi yake behi na Sodoma.
13 Wanhu wa kuko Sodoma wakala wehile na wakala omtendela Mndewa
Imulungu nzambi nyingi.

Abulamu kochola Hebuloni

14 Lutu viyaigolile na Abulamu, Mndewa Imulungu kamulongela Abu-
lamu, “Aho hawili lola goya mhande zose.
15 Isi yose ino yuulola, nokugwaa gweye na ulelo wako, iwe yenu milele.
16 Nowatenda wanhu wa ulelo wako wawe wengi mbaka munhu
sikuyadahe kuwapeta, kamba vija msanga, avo kamba hana munhu kodaha
kuupeta msanga baho kodaha kuwapeta wanhu wa ulelo wako.
17 Sambi, chola ukaikagule isi ayo yose, kwavija isi ayo yose nokugwaa
gweye.”
18 Avo Abulamu kahama kuing'hambi yake, kachola kukala behi na mibiki
mikulu ya Mamule* ako Hebuloni, na ako kamzengela Mndewa Imulungu
upango wa kulavila nhosa.

14

Abulamu komkombola Lutu

1 Kipindi acho mndewa Amulafeli wa Shinali na mndewa Alioko wa Elasali
na mndewa Kedolilaomeli wa Elamu na mndewa Tidali wa Goimu,
2 wachola kuitowa na wandewa wano, mndewa Belao wa Sodoma na
mndewa Bilisha wa Gomola na mndewa Shinabu wa Adima na mndewa
Shemebeli wa Seboimu na mndewa wa Bela na vivija Soali.

* **13:18** *Mamule* twaga da munhu yahandile mibiki ayo, vivija ditambuligwa sula ya 14:13.

3 Wandewa awo wose watano waiting'hana kubonde da Sidimu hebu
bahali ya Mkele.
4 Kwa kipindi cha miyaka longo na mibili wakala mmakono ga mndewa
Kedolilaomeli, lakini muumwaka wa longo na ndatu wambiduka.
5 Muumwaka wa longo na nne, mndewa Kedolilaomeli na waja wandewa
wayage weza na kuwahuma Walefai ako Ashitaloti Kalinaimu na Wazuzi
ako Hamu na Waemi ako Shawe Kiliataimu,
6 na Waholi ako kuvigongo vao va Seili mbaka Elipalani behi na kiwala.
7 Abaho wabwela kuchugu mbaka Enimishipati hebu Kadeshi, waitowa
isi yose ya Waamaleki na kuwahuma na vivija wawatowa Waamoli wakalile
Hazazoni Tamali.
8 Abaho mndewa wa Sodoma na mndewa wa Gomola na mndewa wa
Adima na mndewa Seboimu na mndewa wa Bela hebu Soali wengila
kukigongo kubonde da Sidimu,
9 waitowa na Kedolilaomeli mndewa wa Elamu na Tidali mndewa wa
Golimu na Amulafeli mndewa wa Shinali na Alioko mndewa wa Elasali,
wandewa wane waitowa na wandewa watano.
10 Bonde da Sidimu dikala dimemile masimo ga lami, avo wandewa wa
Sodoma na Gomola viwakalile okimbila ing'hondo wadumbukila mumo,
lakini wandewa wayagwe wasigale wakimbilila kuvigongo.
11 Avo waja wahumile, wavisola vinhu vose va Sodoma na Gomola, vivija
wasola ndiya zao, wasegela.
12 Vivija wamgela mmakono Lutu, mwana wa ndugu yake Abulamu
hamoja na vinhu vake, kwavija Lutu kakala yokala Sodoma, abaho
walawanya.
13 Munhu imoja yahonyeke, kamgalila usenga Abulamu yakalile Muebu-
lania, na yakalile kokala behi na mibiki mikulu ya Mamule ya Muamoli,
yakalile ndugu yake Eshikoli na Aneli, wose wakala wailumbile na Abu-
lamu.
14 Abulamu viyahulike ndugu yake Lutu kageligwa mmakono, kalawa na
wanhu zake wakalile magalu magana madatu na longo na nane waleleke
mng'anda yake, wawakweleleza wanhu awo mbaka Dani.
15 Ako kawagola wanhu zake mvibumbila. Ikilo kawatowa wanhu awo,
kawawinga mbaka Hoba, kasikazini ya Damesiki.
16 Baho, Abulamu kavikombola vinhu vose visoligwe na wanhu awo na
kamkombola Lutu ndugu yake, vinhu vake, hamoja na watwanzi na wanhu
wayagwe.

Abulamu kotambikiligwa na Melikizedeki

17 Abulamu viyakalile kobwela kulawa kumtowa mndewa Kedolilaomeli
na wayage, mndewa wa Sodoma kachola kuiting'hana na heyo kubonde da
Shawe hebu Bonde da Mndewa.
18 Na heyo Melikizedeki, yakalile mndewa wa Salemu na vivija yakalile
mulava nhosa wa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani, kamgalila Abulamu gate
na divai,
19 kamtambikila kwa kulonga, “Imulungu yeli Uchanha Ng'hani, yalum-
bile ulanga na isi, yamtendele ganogile Abulamu!
20 Na Imulungu yeli Uchanha Ng'hani yagweleligwe ukulu, kwa kukugwaa
udahi wa kuwahuma wanhu wakwihile.” Na heyo Abulamu kamgwaa
Melikizedeki kinhu kimoja mna ikila vinhu longo kwa vinhu vose viyapatile
kuing'hondo.
21 Mndewa wa Sodoma kamulongela Abulamu, “Ngwelela niye wanhu
awo, na vinhu vose avo sola gweye.”

22 Abulamu kamwidika mndewa wa Sodoma, “Noiduwila kwa Mndewa
Imulungu, yeli Uchanha Ng'hani, yalumbile ulanga na isi,
23 sisola kinhu chako chochose, sisola hata luzi hebu luzabi lwa vilatu,
Sambi uitape kwa kulonga, ‘Niye ayo nimtendile Abulamu yawe tajili’
24 Avo sisola kinhu chochose, ila nosola kiwadile wanhu zangu na kija cha
wanhu wanicholile nao, Aneli na Eshikoli na Mamule, wao wana fungu mna
ivinhu avo.”

15

Imulungu koilagana na Abulamu

1 Vizibitile mbuli azo, Mndewa Imulungu kamulongela Abulamu mzin-
zozi, “Abulamu, sikuudumbe! Niye ayo ngao yako. Niye na hamoja na
gweye, na kinhu acho kinoga ng'hani kumwako.”
2 Lakini Abulamu kalonga, “Go Mkulu Mndewa Imulungu, kongwaa choni
na niye nabule mwana wa kuhazi na muhazi wangu ayo Eliezeli munhu wa
ako Damesiki?”
3 Abulamu kalonga, “Lola hungwelele bule mwana, avo mtumwa
yaleligwe mng'anda yangu ayo yonda yawe muhazi wangu.”
4 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela, “Munhu ino honda yawe mu-
hazi wako, lakini mwana yonda umulele mwenyego ayo yonda yawe mu-
hazi wako.”
5 Aho Mndewa Imulungu kamulava kunze Abulamu, kamulongela, “Lola
uchanha upete zinhondo, kamba kweli kodaha kuzipeta. Ulelo wako okuwa
kamba vizili zinhondo azo.”
6 Abulamu kamtogola Mndewa Imulungu na kwa mbuli ayo Mndewa
Imulungu kamgesa Abulamu kamba munhu yanogile mgameso gake.
7 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Abulamu, “Niye ayo Mndewa
Imulungu nikugalile kulawa Uli, buga da Wakalidayo, ili nikugwee isi ino.”
8 Lakini Abulamu kalonga, “Go Mkulu Mndewa Imulungu, nojuwaze
kamba isi ino yokuwa yangu?”
9 Avo Mndewa kamwidika, “Ngalila ng'ombe yeli na miyaka midatu na
mbuzi wa kitwanzi yeli na miyaka midatu na ng'hondolo wa kimbigalo yeli
na miyaka midatu na huwa na kinda da njiwa.”
10 Abulamu kamgalila Mndewa Imulungu wanyama awo, kila imoja kam-
balula, kavika ivihande mmisafa mibili kuno na kuno, lakini iwandege
hawabalule bule.
11 Jola viwezile kuna imitufi ayo, Abulamu kawawinga.
12 Zuwa vidikalile dohonga, Abulamu kapata utulo kawasa, bwembwe da
ziza kulu dimwizila.
13 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Abulamu, “Ujuwe goya kamba
ulelo wako okala kamba wanhu baki mwiisi ya ugeni, okuwa watumwa na
odununzigwa ng'hani kwa miyaka magana mane.
14 Lakini nowakoboza wanhu wa isi yonda wakale muutumwa, kukimam-
bukizo osegela mwiisi ayo iwakalile kuno wana vinhu vingi.
15 Lakini gweye mwenyego kokuwa mgima kwa siku nyingi na kofa moyo
hoole na kozikigwa goya.
16 Vizukulu vako vilembwe vobwela hano, kwavija nzambi za Waamoli
zing'hali hazinavikila kuwa nyingi avo niwataguse.”
17 Viivikile ikilo, nongo ilava yosi na wenge da moto ukwaka voneka vobita
hagati ya maunde ga nyama.

18 Siku ayo Mndewa Imulungu kailagana na Abulamu, kalonga, “Nowag-
waa isi ino wanhu wa ulelo wako, kulawa lwanda lwa Misili mbaka lwanda
luja mkulu lwa Fulate,
19 hamoja na isi za Wakeni na Wakenizi na Wakadimoni,
20 na Wahiti na Wapelizi na Walefai,
21 na Waamoli na Wakanaani na Wagiligashi na Wayebusi.”

16

Salai na Hajili

1 Avo, Salai, mwehe wake Abulamu, kakala hanamulelela wana bule.
Lakini kakala na mtumwa wa kitwanzi, Mmisili, twaga jake Hajili.
2 Avo Salai kamulongela Abulamu, “Mndewa Imulungu kangwaa ugumba.
Genda ukawase na mtumwa wangu wa kitwanzi, sengine nopata wana
kubitila heyo.” Avo Abulamu katogola kiyalongile Salai.
3 Abaho, Salai kamsola mtumwa wake wa kitwanzi, mwenekae wa Misili,
yakemigwe Hajili kamgwaa mkasano wake yamtende mwehe wake. Gago
galawilila Abulamu viyakalile Kanaani kwa miyaka longo.
4 Abulamu kawasa na Hajili, na Hajili kagoga inda. Lakini Hajili viyagogile
inda kasonga kuitapa na kumbezeli Salai.
5 Abaho Salai kamulongela Abulamu, “Gweye ayo kilamuso cha niye
kudununzwa. Niye nikugwaa mtumwa wangu, kwavija sambi kajuwa kana
inda, kosonga kunibezeli niye. Mndewa Imulungu na yatutaguse niye na
gweye!”
6 Lakini Abulamu kamulongela Salai, “Mtumwa wako kammakono gako,
mtendele viulonda.” Avo Salai kamdununza ng'hani Hajili mbaka kakim-
bila.
7 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamvika Hajili kuinzasa ako ku-
luwala, ikalile hamgwazo wa nzila ya kuchola Shuli.
8 Msenga ayo wa kuulanga kamuuza, “Gweye Hajili, mtumwa wa Salai,
kolawa kwahi na kochola kwahi?”
Hajili kamwidika, “Nomkimbila Salai inimsang'hanila.”
9 Abaho msenga ayo wa Mndewa Imulungu kamulongela, “Bweleganya
kwa Salai ukamtegeleze.”
10 Abaho kamulongela, “Nokugwaa ulelo mkulu ng'hani mbaka wanhu
olemelwa kuwapeta.”
11 Abaho msenga ayo wa Mndewa Imulungu kamulongela, “Gweye kuna
inda, na kolela mwana wa kimbigalo, komgwaa twaga da Ishimaeli, fambulo
jake kahulika, kwavija Mndewa Imulungu kahulika kudununzwa kwako.
12 Lakini mwanago kokala kamba kihongwe wa kumuhulo, hailumba na
wanhu na wanhu nao hawailumba na heyo bule. Koihasanya na ndugu zake
wose.”
13 Avo Hajili kamgwaa Mndewa Imulungu iyalongile na heyo twaga da,
“Imulungu konilola.” Kwavija kalonga, “Nimona heyo yonyona niye.”
14 Lekaavo kuna sima dokemigwa Beeli Lahai Loi, fambulo jake sima da ija
yeli mgima yonyona niye. Sima dijo ding'hali kuko, ako hagati ha Kadeshi na
Beledi.
15 Avo Hajili kamulelela Abulamu mwana wa kimbigalo, Abulamu kamg-
waa mwana ayo twaga da Ishimaeli.
16 Hajili viyamulelile Ishimaeli, Abulamu kakala yavikize miyaka mal-
ongo manane na sita.

17

Kwingila kumbi acho kilaguso cha lagano

1 Abulamu viyavikize miyaka malongo tisa na tisa, Mndewa Imulungu kamulawilila, kamulongela, “Niye na Imulungu yeli na Udahi wose, nhegeleze
na utende ganogile.
2 Na niye notenda lagano na gweye na kwengeza wanhu wa ulelo wako.”
3 Abulamu kafugama, kaidulika mbaka hasi. Nayo Imulungu kamulongela,
4 “Notenda lagano dino na gweye, nokulongela, kokuwa tata wa makabila
mengi.
5 Kulawa sambi, twaga jako hukemigwa Abulamu, ila kokemigwa Abulahamu, kwavija nikutenda tata wa makabila mengi.”
6 Nokutenda uwe na ulelo mkulu, kulawa kumwako olawa wanhu wa
makabila mengi na wayagwe okuwa wandewa.
7 “Lagano jangu na gweye na ulelo wako dabule uhelelo. Avo nokuwa
Imulungu wako na Imulungu wa ulelo wako.
8 Nokugwaa isi ino yose ya Kanaani yuukala kamba munhu baki. Isi yose
ya Kanaani yokuwa ya ulelo wako milele, na niye nokuwa Imulungu wao.”
9 Abaho Imulungu kamulongela Abulahamu, “Na gweye udigoge lagano
jangu, gweye mwenyego na ulelo wako na ng'holo zao.
10 Dino dijo lagano jangu, niye na gweye, na ulelo wako, kila mbigalo
kumwenu kolondigwa yengile kumbi.
11 Mwingile kumbi, iwe kilaguso cha lagano jangu niye na mweye.
12 Kila mwana wa kimbigalo muulelo wako yahavikiza siku nane tangu
kuvumbuka yengizigwe kumbi, mutende vivo kwa watumwa waleligwe
mng'anda yako na watumwa waguligwe kwa sente zenu kulawa kwa wanhu
baki.
13 Kila imoja yaleleke mng'anda yako, hebu yaguligwe kwa sente zako,
yengile kumbi. Kino chokuwa kilaguso cha lagano jangu mzing'huli zenu
na dino dokuwa lagano dilibule uhelelo.
14 Mbigalo yoyose yahaleka kwingila kumbi yabaguligwe na wanhu zake
kwavija kadibena lagano jangu.”
15 Abaho Imulungu kamulongela Abulahamu, “Na mwehe wako sikuumkeme Salai, kulawa sambi twaga jake Sala.
16 Nomtendela ganogile, kokulelela mwana wa kimbigalo. Nomtendela
ganogile, kokuwa mama wa makabila mengi na wandewa wa wanhu olawa
kumwake.”
17 Abulahamu kaidulika mbaka hasi, kakala kosekelela kuno kogelegeza,
“Vino, vodahika kweli mwana kuvumbuka kulawa kwa mvele wa miyaka
gana? Vino, Sala yeli na miyaka malongo tisa, kodaha kweli kulela mwana?”
18 Avo, Abulahamu kamuuza Imulungu, “Habali hutogola Ishimaeli yawe
muhazi wangu?”
19 Lakini Imulungu kamwidika, “Bule! Mwehe wako Sala kokulelela
mwana wa kimbigalo, komgwaa twaga da Isaka. Heyo na wanhu wa ulelo
wake nokwika nao lagano dilibule uhelelo.
20 Nikuhulika viupulile mbuli ya Ishimaeli, avo nomtendela ganogile kwa
kumgwaa wana wengi na ulelo mkulu. Na heyo kokuwa tata wa watawala
longo na wabili na nomtenda yawe na ulelo onda uwe kabila kulu.
21 Lakini lagano jangu nodika kwa Isaka, yonda yakulelele Sala aho
mwakani kipindi kamba kino.”
22 Imulungu viyamambukize kulonga na Abulahamu, kamuleka.

23 Siku didija Abulahamu kamwingiza kumbi mwanage Ishimaeli na
vivija kawengiza kumbi waja yawagulile na wambigalo wose wakalile
mng'anda yake kamba viyalongeligwe na Imulungu.
24 Abulahamu viyengile kumbi kakala na miyaka malongo tisa na tisa,
25 na mwanage Ishimaeli viyengile kumbi kakala na miyaka longo na
ndatu.
26 Abulahamu na mwanage Ishimaeli wengila kumbi siku dimoja,
27 kengila kumbi hamoja na wambigalo wose wakalile mng'anda yake
hamoja na waja waleleke mng'anda yake na waja waguligwe.

18

Abulahamu kolongeligwa mbuli ya mwana

1 Zuwa vidikalile dokwaka, Abulahamu kakala yakalile hana uluhelengo
lwa kibanda chake. Mndewa Imulungu kamulawilila Abulahamu behi na
mibiki mikulu ya Mamule,
2 Abulahamu viyenule kihanga chake, kawona wanhu wadatu wema.
Viyawone, kawakimbilila na kaidulika mbaka hasi,
3 Abulahamu kalonga, “Wakulu mweye, mwahaninogela sikumumbite
vivino, niye na msang'hanaji wenu.
4 Ndekeni niwagalile mazi ga kusunha magulu genu, humuleni hano hasi
mdibiki.
5 Kipindi mohumula, nowagalileni ndiya kidogo muje, mpate mhamba
ya kugendelela na mwanza wenu. Mweye mwa wageni zangu, ndekeni
niwasang'hanile.” Nao wamwidika, “Vinoga, sang'hana kamba viulongile.”
6 Avo Abulahamu himahima kengila mkibanda cha Sala, kamulongela,
“Lopola, usole mhishi tano za usage unogile ng'hani, ukande, uteleke ma-
gate.”
7 Abaho kalopola kuchola kudibumbila da fugo yake, ako kasagula bofu di-
moja da ng'ombe ditelele goya, kamgwaa mtumwa wake, na heyo kapigilika
himahima.
8 Abaho Abulahamu kasola siagi na maziwa, na unde dipile da ng'ombe,
kawatandila wageni zake. Viwakalile hasi mdibiki woja, na heyo kema behi
na nao.
9 Abaho waja iwageni wamuuza, “Mwehe wako Sala kakwahi?” Abula-
hamu kawedika, “ka Mng'anda mkibanda.”
10 Abaho imoja wao kalonga, “Nobwela kumwako kipindi kamba kino
mwakani, na mwehe wako Sala kolela mwana wa kimbigalo.”
Sala yakalile haulwivi, kukisogo chake, kakala kotegeleza.
11 Abulahamu na Sala wakala wavele, na Sala kakala hatumika.
12 Avo, Sala kakala koseka munda kwa munda, kalonga, “Niye namvele na
mkasano wangu vivija mvele, vino nodaha kudeng'helela na kupata wana?”
13 Abaho Mndewa Imulungu kamuuza Abulahamu, “Habali Sala kaseka
na kuiuza kamba kodaha kulela mwana muuvele wake?
14 Vino, kuna kinhu chochose hakidahika kwa Mndewa Imulungu?
Kamba vinongile, nobwela mkipindi kikigwe, mwehe wako Sala kolela
mwana wa kimbigalo.”
15 Sala kengilwa bwembwe, avo kalema kwa kulonga, “Aka, sisekile bule!”
Lakini Mndewa Imulungu kamulongela, “Ona, kukala useka.”

Abulahamu kowapulila wenekae wa Sodoma

16 Wanhu awo viwenuke ili wasegela, walongoza umwambu kudili buga
da Sodoma, na Abulahamu kawasindikiza muumwanza wao.

17 Abaho Mndewa Imulungu kalonga, “Vino, nimfise Abulahamu kinhu kinilonda kusang'hana?
18 Ulelo wake okuwa kabila kulu na kubitila hewo wanhu wa makabila gose nowatendela vinhu vinogile.
19 Nimsagula heyo ili yawalagize wanage na ulelo wao wagoge nzila ya Mndewa Imulungu kwa kutenda gaja goyolonda Mndewa, avo Mndewa yagavikize gaja gayamulongele Abulahamu.”
20 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Abulahamu, “Wanhu wa Sodoma na Gomola oyalaliligwa ng'hani kwavija nzambi zao zibanza.
21 Avo, nochola kuko halole mwenyego, kamba gaja ganihulike gaukweli, kwavija nolonda kujuwa.”
22 Avo, wanhu awo wasegela, wachola Sodoma, lakini Mndewa Imulungu kasigala na Abulahamu.
23 Abaho Abulahamu kamcholela Mndewa Imulungu, kamuuza, “Vino, kweli kochola kuwakoboza wanogile hamoja na wene nzambi?
24 Vino, kamba kudibuga hokuwa na wanhu wanogile malongo matano, kodikoboza buga jose? Vino, hudileka bule ili wanhu awo malongo matano wahonyeke?
25 Sigesa kamba kotenda vivo, kuwakoma wanhu wanogile hamoja na wanhu wene nzambi! Havidahika bule, kwavija msemi wa isi yose kolondigwa yataguse goya.”
26 Mndewa Imulungu kamwidika, “Kamba nahawona wanhu wanogile malongo matano mdibuga da Sodoma, mbuli ya awo nodileka buga jose.”
27 Abulahamu kalonga, “Chonde, niye nihonzolomoka kulonga na Mndewa hamoja niye na timbwisi na sikinhu chochose.
28 Lakini kamba wanhu wanogile wahawa malongo mane na tano badala malongo matano, vino, kodikoboza buga jose kwavija wahunguka wanhu watano?”
Mndewa Imulungu kamwidika, “Kamba nahawona wanhu wanogile wavika malongo mane na tano sidikoboza bule.”
29 Abulahamu kengeza kulonga, “Kamba okala wanhu malongo mane waiyeka.”
Mndewa Imulungu kamwidika, “Mbuli ya wanhu awo wanogile malongo mane, sitenda vivo bule.”
30 Abulahamu kalonga, “Go, Mndewa, chonde! sikuugevuzike, nolonga kabili. Vilihi kamba okoneka wanhu wanogile malongo madatu?”
Mndewa Imulungu kamwidika, kamba nahawona wao malongo madatu, sitenda vivo bule.
31 Abulahamu kalonga, “Chonde, gela kumgongo uhonzolomo wangu wa kulonga na gweye, Mndewa. Yokuwa vilihi kamba wahakoneka wanhu wanogile malongo mabili?”
Mndewa Imulungu kamwidika, “Mbuli ya awo malongo mabili, sitenda vivo bule.”
32 Abaho kalonga, “Go, Mndewa, chonde! sikuugevuzike, ndeka nyengeze kulonga. Kamba okoneka wanhu wanogile longo waiyeka, yokuwa vilihi?”
Mndewa Imulungu kamwidika, “Mbuli ya awo longo, sitenda vivo bule.”
33 Mndewa Imulungu viyeshilize kulonga na Abulahamu, kasegela, na Abulahamu kabwela ukae kumwake.

19

Kwiha kwa wanhu okala Sodoma

1 Wasenga awo wabili wa kuulanga wavika kudibuga da Sodoma ichungulo, Lutu kakala yakalile hana ulwivi lwa dibuga da Sodoma. Viyawone, kenuka kawabokela, kaidulika mbaka hasi,
2 kalonga, “Wakulu zangu, chonde tucholeni ukae kumwangu, niye na msang'hanaji wenu. Ako mosunha magulu genu na kuwasa kumwangu kilo cha lelo, abaho imitootondo ng'hani mogendelela na mwanza wenu.”
Lakini, awo walonga, “Bule, towasa baha kunze kulubuga.”
3 Lakini Lutu kawasusumiza ng'hani mbaka watogola na wachola na heyo ukae kumwake. Lutu kawatelekela ndiya ya magate gelibule hamila, na hewo wagaja.
4 Wang'hali hawanawasa, wambigalo wose wa buga da Sodoma, wabwanga kwa wavele waizunguluka ing'anda ya Lutu.
5 Wamkema Lutu, wamuuza, “Wakwahi wambigalo wezile kumwako? Walave kunze. Tolonda kuwawasa!”
6 Lutu kalawa kunze na kuhinda ulwivi kukisogo chake.
7 Kawalongela, “Mbwiga zangu, chonde, sikumutende kinhu kihile kamba acho!
8 Loleni, nina wandele wabili wang'hali wali. Ndekeni niwagalile wandele awo muwatende vimulonda. Lakini sikumuwatendele kinhu chochose wambigalo wano, kwavija wano wageni zangu.”
9 Lakini awo walonga, “Ndoko! Gweye kwa zinhu da kutali, na sambi koitenda kwa msemi! Tokutendela kinhu kihile ng'hani kubanza awo iwageni zako.” Wagangamala kumsung'ha Lutu mbaka walonda kubena ulwivi.
10 Lakini wanhu awo wakalile mng'anda wagolosa makono gao, wamsung'hila Lutu mng'anda na kuhinda ulwivi.
11 Abaho wawagela usuwameso wambigalo wose wakalile kunze hana ulwivi, wakulu kwa wadodo, avo hawaluwone ulwivi.

Lutu kosegela Sodoma

12 Wanhu waja wabili wamulongela Lutu, “Vino, kunayo munhu yoyose iyagwe hano, sengine wanago, wakwe zako, hebu ndugu wayagwe iwokala kudibuga dino? Wasegese hano,
13 todibananga buga dino kwavija Mndewa Imulungu kahulika wanhu viwoiyalala mbuli ya wanhu wano, na heyo katutuma twize kudibananga.”
14 Abaho Lutu kawacholela iwakwe, walondile kusola wanage kawalongela, “Amweye, lopoleni kuhalawa hanhu hano, Mndewa Imulungu kohabananga.” Lakini iwakwe wagesa kakala kowageweza.
15 Usiku viuchile wasenga awo wa kuulanga wawamba kumulongela Lutu, “Lopola! Msole mwehe wako na wandele zako wabili weli hano, ili buga dahabanangigwa sikumufe.”
16 Lutu kakala konyawanyawa. Lakini Mndewa Imulungu kamonela bazi. Wasenga awo wa kuulanga wamgoga makono gake na makono ga mwehe wake na makono ga wandele zake wabili, wawalongoza goya kulawa kudibuga dija.
17 Viwawalavile kunze, msenga imoja wa kuulanga kawalongela, “Kimbileni muuhonye ugima wenu! Sikumulole kukisogo na sikumwime hanhu hohose kubonde. Kimbileni kuvigongo, sikumufe.”
18 Lakini Lutu kawalongela, “Bule, wakulu zangu.
19 Niye na msang'hanaji wenu munyona nofaya ng'hani, munyonela bazi ng'hani kwa kuuhonya ugima wangu. Lakini sidaha bule kukimbila mbaka kuna ivigongo, zumozumo dino domvika ning'hali sinavika kuko, na niye nofa.

20 Mojona buga dija? Hadili kutali bule. Ndekeni ng'himbilile kuja,
dokoneka buga dodo lakini kuko konda nihonyeke."
21 Na heyo kamwidika, "Ona, nhogola. Buga dija sidibananga bule.
22 Lopola kukimbila! Sidaha kutenda kinhu chochose mbaka vonda uvike
kuko."
Lekaavo buga dijo dikemigwa Soali, fambulo jake dodo.

Kubanangigwa kwa Sodoma na Gomola

23 Lutu viyavikile Soali, zuwa dikala dikunguzuke.
24 Bahaja kulawa kuulanga Mndewa Imulungu kahumulusa mabwe gok-
waka moto mgamabuga ga Sodoma na Gomola,
25 kagabananga mabuga gago, bonde jose, na wenekae wose na minoga
yose yotile mwiisi.
26 Lakini mwehe wake Lutu kalola kukisogo na kagaluka dibwe da mkele.
27 Imitondo iyagwe, Abulahamu kalopola kuchola hanhu haemile haulon-
gozi ha Mndewa Imulungu.
28 Kalola hasi mwambu wa Sodoma na Gomola, kubonde jose kona yosi
dofilililika mwiisi. Yosi dijo diigala na yosi dilawa mdibiwi kulu dikwaka.
29 Avo Mndewa Imulungu viyagabanange mabuga geli kubonde
kuyakalile Lutu, kamgesa Abulahamu na katogola Lutu yahonyeke.

Kuwolawa Wamoabu na Waamoni

30 Kwavija Lutu kakala kodumba kukala kudibuga da Soali, kasegela heyo
hamoja na wandele zake wabili, kachola kuvigongo ako kakala kuimhango.
31 Siku dimoja, mndele imkulu kamulongela imdodo, "Lola, tataetu mvele
na kuno kutukala kuduhu mbigalo wa kutuwasa kamba viwotenda wanhu
wose mwiisi ili na siye tupate wana.
32 Leka, tumgwee tataetu divai yang'we yakoligwe, abaho tuwase na heyo
na tulele nayo wana."
33 Ikilo wamgwaa tatao divai, na mndele ija imkulu kawasa nayo. Lakini
tatake hajuwile bule kwavija kakala yakoligwe ng'hani.
34 Imitondo iyagwe mwana imkulu kamulongela imdodo, "Jana ikilo
niwasa na tata, na lelo leka tumgwee divai yakoligwe, abaho na gweye
ukawase nayo avo wose tulele na tataetu."
35 Avo kilo acho, wamgwaa tatao divai, kakoligwa, abaho mndele ija
imdodo kawasa nayo, lakini tatake hajuwile bule.
36 Avo, wandele wose wabili wagoga inda, waipatile kwa tatao.
37 Ija imndele imkulu kalela mwana wa kimbigalo, twaga jake kamkema
Moabi, heyo ayo imuhenga wa Wamoabu mbaka sambi.
38 Na mndele imdodo vivija kalela mwana wa kimbigalo, twaga jake
kamkema Benami. Heyo ayo imuhenga wa Waamoni mbaka sambi.

20

Abulahamu na Abimeleki

1 Kulawa Mamule, Abulahamu kafunga mwanza kachola mwiisi ya
Negebu, keka ukazi wake hagati ya Kadeshi na Shuli. Abaho kakala kidogo
ako Gelali.
2 Ako kawalongela wanhu kamba Sala kakala lumbu jake. Avo mndewa
Abimeleki wa Gelali kamsola Sala.
3 Lakini ikilo Mndewa Imulungu kamulawila Abimeleki mwiinzozi, ka-
mulongela, "Gweye kofa kwavija mtwanzi yuumsolile kasoligwa."

4 Lakini Abimeleki kakala yang'hali hanawasa na Sala bule, avo kalonga,
“Vino Mndewa, kowakoma wanhu welibule gehile?
5 Abulahamu mwenyego iyo yalongile kamba Sala kakala lumbu jake na
Sala vivija kalonga Abulahamu kakala lumbu jake. Niye nhenda avo moyo
kwatu! Sitendile dihile bule.”
6 Mwiinzozi ayo, Imulungu kamulongela, “Ona, nojuwa viutendile vivo
kukala moyo kwatu, na niye iyo nikutendile sikuutende nzambi, lekaavo
nikugomesa sikuuwase nayo mtwanzi ayo.
7 Sambi mbweze mtwanzi ayo kwa mkasano wake. Abulahamu ni mtula
ndagu wangu, avo kokupulila sambi ufe. Lakini kamba humbweza bule,
nokuzuma, gweye na wanhu zako wose mofa.”
8 Avo, imitondo yake, Abimeleki kawakema wasang'hanaji zake wose na
kuwapetela viyalotile, na wao wadumba ng'hani.
9 Abaho Abimeleki kamkema Abulahamu, kamuuza, “Gweye, kunhendela
choni? Nikutenda choni mbaka kutenda toneke tubananga niye na wanhu
wa undewa wangu? Kuduhu munhu yotenda viunhendele gweye.”
10 Abimeleki kamuuza Abulahamu, “Vino, kilamuso cha kutenda vino
choni?”
11 Abulahamu kamwidika, “Niye nigesa kuwa hanhu hano kuduhu
munhu yomdumba Imulungu, avo wahang'homile ili wamsole mwehe
wangu.
12 Ukweli heyo ni lumbu jangu, tuleleka tata imoja kila imoja na mamake,
lekaavo nimsola.
13 Avo Imulungu viyanhendile ndeke ng'anda ya tatangu na kuchola isi ya
kutali, nimulongela mwehe wangu, ‘Kulagusa unogelwa wako kumwangu,
kokose konda tuchole, walongele wanhu niye na lumbu jako.’ ”
14 Abaho Abimeleki kambwezela Abulahamu imwehe Sala, kamgwaa na
ng'hondolo, ng'ombe na watumwa wa kimbigalo na wa kitwanzi.
15 Abimeleki kamulongela Abulahamu, “Lola, isi yose ino yangu, kala
kokose kuulonda.”
16 Abaho kamulongela Sala, “Nomgwaa lumbu jako magana kwa magana
ga sente ili kulagusa kwa wanhu zako kamba gweye kwabule ubananzi, kila
munhu kojuwa kamba hutendile mbuli yoyose ihile.”
17 Abaho Abulahamu kampula Imulungu, nayo kamuhonya Abimeleki
na mwehe wake na watumwa zake wa kitwanzi avo wadaha kulela wana
kabili,
18 kwavija Mndewa Imulungu kakala yawatendile watwanzi wose
mng'anda ya Abimeleki sikuwalele wana mbuli ya Sala.

21

Kuleleka kwa Isaka

1 Mndewa Imulungu kamnogela Sala, katenda gaja gayalongile.
2 Mna ikipindi kikija kiyalongile Imulungu, muuvele wake Abulahamu,
Sala kagoga inda, kamulelela mwana wa kimbigalo.
3 Abulahamu kamgwaa mwana ayo yamulelile Sala twaga da Isaka.
4 Kamba viyalagizwe na Imulungu, Isaka viyavikize siku nane toka ku-
vumbuka kamwigiza kumbi.
5 Abulahamu kakala na miyaka gana Isaka viyaleleke.
6 Avo Sala kalonga, “Imulungu kangalila daba na munhu yoyose yonda
yahulike mbuli ino koseka na niye.”

7 Abaho kengeza kulonga, “Nani yahamulongele Abulahamu kamba Sala
yahakong'heze mwana? Lakini muuvele wake nimulelela mwana wa kim-
bigalo.”
8 Imwana viyakulile kalekeswa tombo. Siku da kulekeswa tombo imwana,
Abulahamu katenda nyimwilinyimwili ng'hulu.

Hajili na Ishimaeli owingingwa

9 Siku dimoja Ishimaeli, mwanage Abulahamu yaleligwe na Hajili,
Mmisili, kakala koseka.
10 Sala viyawone, kamulongela Abulahamu, “Muwinge kutali mtumwa
ino na mwanage, kwavija havidahika mwana wa mtumwa ino yahazi
hamoja na mwanangu Isaka.”
11 Mbuli ino imgaza ng'hani Abulahamu kwavija vivija Ishimaeli kakala
mwanage.
12 Lakini Imulungu kamulongela, “Sikuulumile moyo mbuli ya mwana
ayo hebu mtumwa wako Hajili. Togola mbuli yoyose iyokulongela Sala
kwavija gweye kopata ulelo kubitila Isaka kamba vinikulongele.
13 Vivija imwana wa mtumwa, nomtenda yawe na ulelo onda uwe kabila
kwavija heyo vivija mwanago.”
14 Imitondo iyagwe, Abulahamu kasola ndiya na nongo ya mazi kamgwaa
Hajili. Kamdikwa mmaega gake, abaho kamuwinga heyo na mwanage.
Hajili kasegela, kakala kowegela kuluwala lwa Beelisheba.
15 Gamazi vigeshile mwiinongo yake, Hajili kamtambaliza mwanage mk-
isolo,
16 abaho kakala hasi, utali wa magulu gana. Kalonga munda kwa munda,
“Sidaha kulola mwanangu viyofa.” Na viyakalile aho, kasonga kulila.
17 Imulungu kahulika viyolila imwana, na msenga wa kuulanga kamkema
Hajili, kamulongela, “Hajili, kilamuso choni? Sikuudumbe, Imulungu kahu-
lika kililo cha mwanago ako kuyeli.
18 Mwinule mwanago umgoge mkono, kwavija nomtenda yawe na ulelo
onda uwe kabila kulu.”
19 Imulungu kamgubula Hajili gameso, kajona sima da mazi. Kachola
kamemeza mazi inongo, kamgwaa mwanage yang'we.
20 Imulungu kakala hamoja na mwana ayo, viyakalile kokula. Kakala
kuluwala na kakala galu wa kupigisa migoha kwa upinde.
21 Viyakalile kokala kuluwala lwa Palani, mamake kamsolela mtwanzi wa
Kimisili yawe mwehe wake.

Abulahamu koilagana na Abimeleki

22 Kipindi acho, Abimeleki hamoja na Fikoli, mkulu wa wakalizi wake,
kamulongela Abulahamu, “Kila kinhu kiutenda Imulungu kahamoja na
gweye.
23 Lelo, niduwile kwa Imulungu honda umvizile niye, hebu wanangu,
hebu lukolo lwangu. Kamba niye vinhendile ganogile kumwako na gweye
unhendele vivo, hamoja na isi yuukala.”
24 Abulahamu kalonga, “Noiduwila.”
25 Abulahamu kakala yamuyalalile Abimeleki mbuli ya sima diyabokigwe
na wasang'hanaji zake Abimeleki.
26 Abimeleki kamulongela, “Niye simjuwile bule munhu yatendile vivo, na
gweye hunongele bule mbuli ino, niihulika sambi.”
27 Abaho Abulahamu kamgwaa Abimeleki ng'hondolo na ng'ombe, wanhu
awo wabili watenda lagano.
28 Abulahamu kawabagula ng'hondolo saba wa kitwanzi,

29 Abimeleki kamuuza Abulahamu, “Habali kowabagula ng'hondolo wano
saba wa kitwanzi?”
30 Abulahamu kamwidika, “Bokela ng'hondolo wano saba wa kitwanzi
kulawa mmakono gangu kamba usindila kamba niye iyo nihimbile sima
dino.”
31 Avo hanhu haja hakemigwa Beelisheba, fambulo jake sima da
kuiduwila, kwavija hanhu aho wanhu awo wabili aho hawatendile lagano
jao.
32 Viwailumbile ako Beelisheba, Abimeleki na Fikoli, mkulu wa wakalizi
wake, kabwela mwiisi ya Wafilisiti.
33 Abaho Abulahamu kahanda biki dikemigwa tamalisiki ako Beelisheba,
kamgwaa ukulu Mndewa Imulungu, Imulungu yelibule uhelelo.
34 Abulahamu kakala ng'hani mwiisi ya Wafilisiti.

22

Imulungu komulagiza Abulahamu yamulave Isaka

1 Ako kumwande, Imulungu kamgeza Abulahamu, kamkema, “Abula-
hamu!” Abulahamu kamwidika, “Nabaha!”
2 Imulungu kamulongela, “Msole mwanago Isaka, yuumnogela ng'hani,
uchole mwiisi ya Molia, ukamulave nhosa ya kusoma moto kulugongo londa
nikulagusile.”
3 Imitondo yake, Abulahamu kaidamuka, kamtanda kihongwe wake.
Kawasola wasang'hanaji zake wabili na imwana Isaka. Viyamambukize
kukanha ngodi za kusomela inhosa, kafunga mwanza wa kuchola hanhu
kuyalongeligwe na Imulungu.
4 Siku da kadatu Abulahamu kenula kihanga chake kahona hanhu aho
kwa kutali.
5 Abaho kawalongela wasang'hanaji zake, “Kaleni hano na ikihongwe,
niye na mwanangu tochola haja kumtambikila Imulungu abaho towab-
welela.”
6 Abulahamu kamdikwa Isaka ngodi za kusomela nhosa, na heyo
mwenyego kasola moto na mwele. Wachola hamoja,
7 Isaka kalonga, “Agweye tata!”
Tatake kamwidika, “Kolongaze mwanangu?”
Isaka kamulongela, “Moto na ngodi za baha lakini ing'hondolo wa nhosa
kakwahi?”
8 Abulahamu kamwidika, “Mwanangu, Imulungu mwenyego iyo yonda
yatugwelele.” Avo wose wabili wagendelela na mwanza wao.
9 Viwavikile hanhu kuyalongeligwe na Imulungu, Abulahamu kazenga
upango wa kulavila nhosa na uchanha keka ngodi. Abaho kamgodeka
imwana, kamtambaliza muupango wa nhosa, mna zingodi.
10 Abaho kagolosa umkono, kasola mwele yamchinje imwana.
11 Lakini msenga wa kuulanga wa Mndewa kamkema, “Abulahamu!
Abulahamu!”
Abulahamu kamwidika, “Nabaha.”
12 Kamulongela, “Sikuumulumize imwana. Sambi nojuwa komdumba
Imulungu, kwavija hugomese bule mwanago yuumnogela.”
13 Abulahamu kahinduka, kona ng'hondolo wa kimbigalo, mhembe zake
zangama mkisolo. Avo kachola kumsola ing'hondolo, kamulava nhosa ya
kusoma moto hanhu ha mwanage.

14 Avo Abulahamu kahakema hanhu aho, “Mndewa Imulungu kogola.”
Kamba wanhu viwolonga mbaka lelo, “Kulugongo lwa Mndewa Imulungu
wanhu ogweleligwa.”
15 Msenga wa Mndewa kamkema kabili Abulahamu,
16 kalonga, “Mndewa Imulungu kolonga vino, ‘Noiduwila mwenyego,
kwavija kusang'hana vino na hugomese mwanago yeli yaiyeka yuulelile na
Sala,
17 nokutenda umwede na kuutenda ulelo wako uwe kamba nhondo za
kuulanga na kamba msanga wa mwhani. Ulelo wako osola isi za wanhu
wawehile,
18 na kubitila ulelo wako wanhu wa makabila gose omweda kwavija
kunhegeleza niye.’ ”
19 Abulahamu kabwela kwa wasang'hanaji zake, kachola nao Beelisheba,
kakala kuko.

Ulelo wa Naholi

20 Ako kumwande Abulahamu kahulika kamba Milika kamulelela wana
Naholi, ndugu yake.
21 Usi mwana wa chaudele na Buzi ndugu yake, na Kemueli tatake Alamu,
22 Kesedi na Hazo na Pilidashi na Yidilafu na Besueli,
23 Besueli kamulela Lebeka. Milika kamulelela Naholi, ndugu yake Abula-
hamu, wana wanane.
24 Mtumwa wa kitwanzi, yakalile kamba mwehe wake yakemigwe Leuma,
vivija kamulelela wana, Teba na Gahamu na Tahashi na Maaka.

23

Sala kofa

1 Sala kakala na miyaka gana na malongo mabili na saba.
2 Kafa ako kudibuga da Kiliati Aliba vivija dokemigwa Hebuloni mwiisi ya
Kanaani, Abulahamu kamulilila na kamwikila tanga.
3 Abulahamu kaluleka lukuli lwa mwehe wake, kachola kulonga na
Wahiti, kawalongela,
4 “Niye kumwenu na munhu baki. Ngweleleni hanhu nimzikile mwehe
wangu na hawe hanhu ha kuzikila wanhu zangu.”
5 Wahiti wamwidika Abulahamu,
6 “Go mkulu, tutegeleze. Gweye kwa munhu mkulu usaguligwe na
Imulungu. Mzike mwehe wako kudipanga dinogile ng'hani. Kila munhu
kumwetu kodeng'helela kukugwaa mhango ili umzike mwehe wako na
hawe hanhu ha kuzikila wanhu zako.”
7 Baho Abulahamu kafugama na kuidulika haulongozi wa Wahiti.
8 Kawalongela, “Kamba monhogolela nimzike baha mwehe wangu,
chonde, mpuleni Efuloni mwanage Sohali, mbuli ya niye,
9 nimgwee sente nigule mhango yake ya Makipela, ili kuimbaka ya
mgunda wake. Mpuleni nimgwee sente ilondigwa, bahano mgameso genu
ili nihatende hanhu ha kuzikila.”
10 Efuloni mwenyego kakala yakalile hamoja na Wahiti wayage wakalile
waiting'hane hana ulwivi lwa dibuga, mgameso gao kamwidika,
11 “Go mkulu bule sichuuza, nokugwaa mgunda wose hamoja na imhango
ili mumo. Nokugwaa mgameso ga wanhu zangu ili umzike mwehe wako.”
12 Abulahamu kawadulikila kabili Wahiti,
13 kamulongela Efuloni mgameso gao, “Chonde, tegeleza nokupula.
Nogula mgunda wose. Togola nilave fungu, mumo nomzika mwehe wangu.”

14 Efuloni kamwidika,
15 “Go mkulu, mgunda ouzigwa kwa kilo nne za shaba, kumwangu niye na
gweye hana choni? Mzike mwehe wako.”
16 Abulahamu katogola, mgameso ga Wahiti kamgwaa Efuloni fungu
diyalongile, dikala kilo nne za shaba, vivo wakalile ouza wachuuzi wa
kipindi acho.
17 Avo mgunda wose wa Efuloni ukalile ako Makipela mwambu wa Ma-
mule, ndio kulonga mgunda na mhango na mibiki yose ikalile mzimbaka,
vose avo vikala va Abulahamu.
18 Wahiti wose wakalile hana ulwivi lwa dibuga wakala wajuwile kamba
vinhu vose vikala va Abulahamu.
19 Avo Abulahamu kamzika imwehe Sala mwiimhango ikalile mumgunda
wa Makipela behi na Mamule uli Hebuloni mwiisi ya Kanaani.
20 Avo mgunda ukalile wa Wahiti na mhango ili mumo isoligwa na Abula-
hamu hawe hanhu ha kuzikila.

24

Mwehe wa Isaka

1 Avo, Abulahamu kakala mvele ng'hani, na Mndewa Imulungu kakala
yamtendele vinhu vingi vinogile.
2 Avo kamulongela msang'hanaji wake yakalile mvele kubanza wose,
yakalile yololesa vinhu vake, “Chonde ingiza mkono wako mna gamaungo
gangu madeke kamba kilaguso na uiduwile kwa Imulungu.
3 Nokulonda uiduwile kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wa kuulanga na
mwiisi, kamba honda umsolele mwehe mwanangu kulawa kwa wandele wa
Wakanaani onikala nao hano.
4 Ubwele mwiisi inileleke kulawa kwa ndugu zangu umsolele mwehe
mwanangu Isaka.”
5 Msang'hanaji wake kamuuza, “Yokuwa vilihi kamba mndele ayo ya-
halema kwiza na niye mwiisi ino? Avo nimbweze mwanago mwiisi yuulaw-
ile?”
6 Abulahamu kamwidika, “Bule, sikuumbweze mwanangu kuko!
7 Mndewa Imulungu, Imulungu wa kuulanga, kandava mwiikae ya
tatangu na mwiisi indeleke, kaiduwila kumwangu kamba kowagwaa isi
ino ulelo wangu. Komtuma msenga wake wa kuulanga yakulongolele, ili
umgalile mwanangu mwehe kulawa kuko.
8 Kamba mndele ayo yahalema kwiza na gweye, kuiduwila kwangu
kumwako kokuhonya. Lakini vovose vonda iwe sikuumbweze mwanangu
kuko.”
9 Avo msang'hanaji ija kengiza mkono wake mna gamaungo madeke ga
imkulu wake Abulahamu, kaiduwila kamba kotenda kamba viyalondile
Abulahamu.
10 Abaho msang'hanaji ayo kawasola ngamiya longo wa mkulu wake,
kasegela, kachola na vinhu vingi vinogile. Kachola kudibuga diyakalile
Naholi, mwiisi ya Mesopotamia.*
11 Viyavikile, kawafugamiza iwangamiya kudisima dikalile kunze ya buga
dija. Ikala ichungulo, kipindi cha watwanzi kwiza kudeha mazi.
12 Nayo kampula Imulungu, “Go Mndewa Imulungu wa mkulu wangu Ab-
ulahamu, nokupula unitaze lelo na umonele bazi mkulu wangu Abulahamu.
13 Lola, nahano hamgwazo wa sima kuwezaga kudeha mazi wandele wa
kudibuga.

* **24:10** *Isi ya Mesopotamia*ako umwaka ikemigwa Alamu Nahalaimu.

14 Nahamulongela mndele, ‘Chonde nenula nongo yako ungwee mazi
ga kung'wa’ Yahalonga, ‘Ing'wa, na vivija nowang'weza ngamiya wako’
Yawe ija yuumsagulile msang'hanaji wako Isaka. Kwa mbuli ino nojuwa
kumonela bazi mkulu wangu.”
15 Yang'hali hanakwishiliza kumpula Imulungu, Lebeka, mndele wa Be-
sueli, mwanage Milika, mwehe wake Naholi, ndugu yake Abulahamu,
kavika kuno kapapa nongo yake mdiega.
16 Mndele ayo kakala yanogile ng'hani, kakala mhambe, hatembele na
mbigalo yoyose. Kachola kudisima, kamemeza mazi nongo yake na kub-
wela.
17 Msang'hanaji ayo kalopola kuiting'hana nayo, kamulongela, “Chonde,
ngwaa mazi ga kung'wa muinongo yako.”
18 Mndele ayo kamwidika, “Ing'wa mkulu wangu,” Bahaja kanenula
nongo yake, kaigogeleza kamng'weza.
19 Viyamambukize kumng'weza mazi, kamulongela, “Vivija nowadehela
mazi ngamiya wako, mbaka vonda wamambukize kung'wa.”
20 Avo kalopola kagida gamazi mna ikiya cha kung'wela wanyama, kakim-
bila kudisima kadeha mazi gayagwe na kuwang'weza ngamiya wake wose.
21 Munhu ija kakala komulola goya, halongile mbuli bule, kalonda yajuwe
kamba Mndewa Imulungu kaunogela mwanza wake.
22 Ngamiya viwamambukize kung'wa gamazi, munhu ija kasola pete ya
zahabu ya bei ng'hulu, kampasika muimhula yake na kamvaza mmakono
gake bangili mbili za zahabu za bei ng'hulu.
23 Abaho kamuuza, “Gweye mndele wa nani? Chonde nongela, ukae
kumwenu kuna gati da kuwasa?”
24 Mndele ija kamwidika, “Niye na mndele wa Besueli, mwanage Milika
mwehe wa Naholi.”
25 Kalonga, “Kumwetu kuna hanhu ha kuwasa wageni, na vivija mijani ya
kudimila ngamiya wenu imema.”
26 Baho munhu ija kafugama, kamtambikila Mndewa Imulungu.
27 Kalonga, “Yatogoligwe Mndewa Imulungu, Imulungu wa mkulu wangu
Abulahamu, ija haisemwile bazi jake na gaja gayalongile kwa mkulu wangu.
Na niye, Mndewa Imulungu kanilongoza muumwanza wangu kuing'anda
ya iwandugu wa mkulu wangu.”
28 Mndele ija kakimbila kuing'anda ya mamake na kawasimulila gose.
29 Lebeka kakala na lumbu jake yakemigwe Labani. Labani kalopola
kuiting'hana na munhu ija kudisima.
30 Labani viyayonile ija ipete na bangili mmakono ga lumbu jake na
viyahulike mbuli ziyalongeligwe Lebeka na munhu ayo, kamcholela munhu
ayo, kamvika yemile behi na ngamiya wake kudisima.
31 Kamulongela, “Tuchole ukayangu, gweye kwa munhu unogeligwe na
Mndewa Imulungu. Habali kokwima hano kunze? Niye nikutandila gati
mng'anda yangu na hanhu ha kwika ngamiya wako.”
32 Avo munhu ayo kengila mng'anda. Labani kawanenula iwangamiya
mizigo na kuwagwaa mijani. Abaho kamgalila msang'hanaji wa Abula-
hamu na wanhu zake mazi ga kusunha magulu gao.
33 Abaho wamgalila ndiya, lakini kalonga, “Sija bule mbaka nikulongele
kinonda kulonga.” Labani kamulongela, “Ona, tulongele.”
34 Munhu ija kalonga, “Niye na msang'hanaji wa Abulahamu.
35 Mndewa Imulungu kamnogela ng'hani mkulu wangu nayo kana
vinhu vingi. Kamgwaa ng'hondolo na ng'ombe na sente na zahabu na

wasang'hanaji wa kimbigalo na wasang'hanaji wa kitwanzi na ngamiya na vihongwe.
36 Sala mwehe wa mkulu wangu, muuvele wake, kamulelela mkulu wangu mwana, na mkulu wangu kamgwaa mwana ayo vinhu vake vose.
37 Mkulu wangu kaniduwiliza, kalonga, ‘Sikuumsolele mwanangu mwehe kulawa kwa wandele wa Wakanaani kunikala niye.
38 Lakini chola kulubuga lwa tatangu, kwa wanhu wa lukolo lwangu ako umsolele mwanangu mwehe.’
39 Abaho nimuuza mkulu wangu, ‘Yokuwa vilihi kamba yahalema kwiza na niye?’
40 Lakini kanidika, ‘Mndewa Imulungu yonilongoza siku zose, komtuma msenga wake yachole na gweye na kutenda mwanza wako unoge, ili umsolele mwehe mwanangu kulawa mulukolo lwangu na mulubuga lwa tatangu.
41 Kamba wahachola kwa wanhu wa lukolo lwangu, hata kamba wahalema kukugwaa mndele baho kuiduwila kwangu kokuhonya.’
42 “Lelo vinivikile kudisima, nimpula Imulungu, nonga, ‘Mndewa Imulungu, Imulungu wa mkulu wangu Abulahamu, tenda mwanza wangu unoge.
43 Niye nokwima hano behi sima, yaheza mndele kudeha mazi, nompula yangwee mazi ga kung'wa mwiinongo yake.
44 Yahatogola, na vivija kowagwaa mazi ngamiya wangu, ayo kodaha kuwa ija yuumsagule yawe mwehe wa mwana wa mkulu wangu.’
45 Ning'hali sina mambukiza kumpula Imulungu munda kwa munda, Lebeka keza na nongo yake mdiega, kachola kudisima kudeha mazi. Avo nimulongela, ‘Chonde, nigwelele mazi ga kung'wa.’
46 Himahima kanenula nongo yake mdiega jake, kalonga, ‘Ing'wa na vivija nowang'weza ngamiya wako.’ Avo ning'wa na vivija kawang'weza iwangamiya.
47 Avo nimuuza, ‘Gweye kwa mndele wa nani?’ Kanidika, ‘Niye na mndele wa Besueli mwanage Naholi na imwehe Milika.’ Abaho nimvaza pete mwiimhula na bangili mmakono gake.
48 Abaho nifugama, nimtambikila Mndewa Imulungu. Nimtogola Mndewa, Imulungu wa mkulu wangu Abulahamu, yanilongoze niye mbaka kulukolo lwa mkulu wangu Abulahamu, ako nimona mndele wa kusoligwa na mwanage mkulu wangu.
49 Avo, kamba molagusa bazi na kumtendela ganogile mkulu wangu, nongeleni, na kamba hamutenda bule, nongeleni, na niye njuwe cha kutenda.”
50 Viwahulike avo, Labani na Besueli wamwidika, “Kwavija mbuli ino yolawa kwa Mndewa Imulungu, siye twabule mbuli ya kulonga.
51 Lebeka ino hano, msole uchole nayo. Leka yasoligwe na mwana wa mkulu wako, kamba Mndewa Imulungu mwenyego viyalondile iwe.”
52 Msang'hanaji wa Abulahamu viyahulike kiwalongile, kamfugamila Mndewa Imulungu.
53 Abaho kalava vinhu va kuihamba va shaba na zahabu na viwalo, kamgwaa Lebeka. Vivija kawagwaa nhunza za bei ng'hulu lumbu jake Lebeka na mamake.
54 Abaho msang'hanaji wa Abulahamu na wanhu zake waja na kung'wa, na wawasa kuko. Imitondo viwalamuke, msang'hanaji ija kalonga, “Ndekeni mbwele kwa mkulu wangu.”
55 Lakini lumbu jake na mamake wamwidika, “Muleke imndele yakale na siye kamba siku longo abaho kochola nayo.”

56 Lakini kawalongela, “Sikumung'hawize, kwavija Mndewa Imulungu
kautenda mwanza wangu unoge. Ndekeni nibwele kwa mkulu wangu.”
57 Wao walonga, “Tumkemeni imndele tumuuze.”
58 Avo wamkema Lebeka, wamuuza, “Kolonda kuchola na munhu ino?”
Nayo kedika, “Ona, nochola nayo.”
59 Avo wamuleka Lebeka na msang'hanaji wake wachole hamoja na
msang'hanaji wa Abulahamu na wanhu zake.
60 Avo wamtambikila Lebeka kwa kulonga,
“Gweye mndele, uwe mama wa wanhu magana kwa magana!
Wanhu wa ulelo wako wagahume mabuga ga wanhu owehila!”
61 Abaho Lebeka na wasang'hanaji wake waitanda, wakwela ngamiya wao,
wachola na msang'hanaji wa Abulahamu, wose wasegela.
62 Kipindi acho, Isaka kakala yasegele Beeli Lahai Loi, kakala mwiisi ya
Negebu.
63 Siku dimoja ichungulo, kakala yacholile kumgunda kugelegeza. Viyalo-
lile, kona ngamiya okwiza.
64 Lebeka viyamone Isaka, kahumuluka kulawa mna ingamiya,
65 kamuuza msang'hanaji wa Abulahamu, “Munhu ija yotembela mum-
gunda kokwiza kuno kutwili iyo nani?”
Msang'hanaji kamwidika, “Heyo ayo mkulu wangu.” Avo kasola mtandio
wake, kaigubika kihanga chake.
66 Msang'hanaji ayo kampetela Isaka kila kinhu kiyatendile.
67 Avo Isaka kamgala Lebeka mkibanda cha Sala, mamake, kawa mwehe
wake, Isaka kamnogela Lebeka, avo kasamhuka mbuli ya kwaga kwa ma-
make.

25

Ulelo uyagwe wa Abulahamu
(1 Umwaka 1:32-33)

1 Abulahamu kasola mwehe iyagwe, twaga jake Ketula.
2 Ketula kamulelela Abulahamu Zimlani na Yokushani na Medani na
Midiani na Ishibaki na Shua.
3 Yokushani kamulela Sheba na Dedani. Ulelo wa Dedani wakala
Waashulu na Waletushi na Waleumi.
4 Wanage Midiani wakala Efa na Efeli na Hanoki na Abida na Elidaa. Wose
wano walawa muulelo wa Ketula.
5 Abulahamu kamgwaa Isaka uhazi wa vinhu vake vose.
6 Lakini yang'hali mgima kawagwaa nhunza iwana yalelile na watumwa
wake. Abaho kawagala wana awo kuna iisi ya mwambu wa kudilawila
zuwa, kutali na kuyeli mwanage Isaka.

Ifa ya Abulahamu na kuzikigwa kwake

7 Abulahamu kakala na miyaka gana na malongo saba na tano.
8 Abulahamu viyafile kakala mvele ng'hani, kauja ng'hani na kailumba na
wahenga zake wafile mwaka.
9 Wanage Abulahamu Isaka na Ishimaeli, wamzika tatao mwiimhango
ya Makipela, habehi na Mamule mumgunda ukalile wa Efuloni, mwanage
Sohali, Muhiti.
10 Mgunda awo Abulahamu kakala yaugulile kwa Wahiti, heyo na mwehe
wake Sala wazikigwa mumgunda awo.
11 Abulahamu viyafile, Imulungu kamtendela ganogile Isaka, mwanage
Abulahamu, keka ng'hambi yake behi na Beeli Lahai Loi.

Ulelo wa Ishimaeli
(1 Umwaka 1:28-31)

12 Uno awo ulelo wa Ishimaeli, mwanage Abulahamu, ija imsang'hanaji
wake Sala, Hajili Mmisili, yalelile na Abulahamu.
13 Gano gago matwaga ga wanage Ishimaeli, kamba viwaleleke, Nebayosi,
mwana wa chaudele wa Ishimaeli na Kedali na Adibeeli na Mibisamu,
14 na Mishima na Duma na Masa,
15 Hadadi na Tema na Yetuli na Nafishi na Kedema.
16 Wano awo wanage Ishimaeli, wakalile watawala wa makabila longo na
mbili. Mabuga gao na ng'hambi zao zikemigwa kwa matwaga gao.
17 Ishimaeli viyafile kakala yavikize miyaka gana na malongo madatu na
saba, nayo kailumba na wahenga zake wafile umwaka.
18 Ulelo wa Ishimaeli wakala mna gamabuga gakalile hagati ya Havila na
Shuli, behi na Misili, kuchola Ashulu. Wao wakala waigolile na ulelo uyagwe
wa Abulahamu.

Kuleleka kwa Esau na Yakobo

19 Uno awo ulelo wa Isaka mwanage Abulahamu. Abulahamu kamulela
Isaka.
20 Isaka viyavikize miyaka malongo mane kamsola Lebeka, mndele wa
Besueli, Imualamu wa Padani Alamu na lumbu jake Labani Imualamu.
21 Lebeka kakala mgumba, avo Isaka kampula Mndewa Imulungu. Nayo
Mndewa Imulungu kahulika kupula kwake na imwehe Lebeka kagoga inda.
22 Inda ayo ikala ya mapacha, wang'hali hawanavumbuka wakala
oisung'hasung'ha mwiinda yake. Avo kalonga, “Habali kinhu kamba kino
chondawilila niye?” Avo kachola kumuuza Mndewa Imulungu.
23 Mndewa Imulungu kamulongela,
“Makabila mabili ga mwiinda yako,
ng'holo mbili zonda uzilele, zogomba.
Imoja yokuwa na nguvu kubanza iyagwe,
imkulu komsang'hanila imdodo.”
24 Siku zake za kulela vizivikile, Lebeka kalela wana mapacha.
25 Wa ichanduso kakala mdung'hu, lukuli lose upipi wiiyeka, avo
wamkema Esau.
26 Wa kabili kavumbuka kuno kamgoga Esau mna ikisiginho, avo wamg-
waa twaga da Yakobo. Lebeka viyawalelile iwana, Isaka kakala yavikize
miyaka malongo sita.

Esau kochuuza kiyalondigwe kuhazi

27 Wana awo wakula, Esau kakala galu wa kusaka, kakala konogelwa
kusinda kumuhulo, lakini Yakobo kakala munhu muhole, kakalaga ukae.
28 Avo, Isaka kakala yamnogele Esau, kwavija kakala kotobola nyama
ziyakomile, lakini Lebeka kakala yamnogele Yakobo.
29 Siku dimoja, Yakobo kakala koteleka ng'hunde, Esau kakala yabwelile
kulawa kusaka. Kakala na nzala ng'hani,
30 avo kamulongela Yakobo, “Nofa nzala, ngolela kinhu acho ikidung'hu
ndie.” Lekaavo wamgwaa twaga da Edomu, fambulo jake mdung'hu.
31 Yakobo kamwidika, “Nokugwaa kamba wahangwaa kija kiulondigwa
kuhazi kamba mwana wa chaudele.”
32 Esau kamulongela, “Ona! Nolonda kufa, uhazi wangu wa mwana wa
chaudele onifaya choni?”
33 Yakobo kamwidika, “Tanhu iduwile kamba kongwaa kiulondigwa ku-
hazi.”

Esau kaiduwila kamgwaa Yakobo kiyalondigwe kuhazi.
34 Avo Yakobo kamgwaa Esau gate na ng'hunde. Kaja, kang'wa, abaho kenuka, kasegela. Vino vivo Esau viyakibezile kija kiyalondigwe kuhazi kamba mwana wa chaudele.

26

Isaka na Abimeleki

1 Abaho kukala na lufilili lwa nzala mwiisi, siyo ija ilawilile kipindi cha Abulahamu. Avo Isaka kamgendela Abimeleki, mndewa wa Wafilisiti, ako Gelali.
2 Mndewa Imulungu kamulawilila Isaka, kamulongela, “Sikuuchole mwiisi ya Misili, lakini ukakale mwiisi yonda nikulongele.
3 Kala baho, na niye nokuwa hamoja na gweye, nokutendela ganogile. Nokugwaa gweye na ulelo wako isi ino yose. Notenda kija kinongile kwa tatako Abulahamu.
4 Noutenda ulelo wako wengezeke kamba vizili nhondo za kuulanga na nowagwaa isi zose zino. Kubitila ulelo wako, wanhu wa makabila gose omweda,
5 kwavija Abulahamu kamhulika na katenda gaja ganimulongele na katenda gaja ganimulagize na kagoga gaja ganimfundile.”
6 Avo Isaka kakala ako Gelali.
7 Wenekae wa ako viwauzile mbuli ya mwehe wake, kawalongela kakala lumbu jake. Kadumba kuwalongela kamba kakala mwehe wake, kwavija kadumba wahamkomile na kumsola Lebeka, yakalile yanogile ng'hani.
8 Viyakalile ako kwa kipindi, Abimeleki, mndewa wa Wafilisiti kasungulila mdidilisha kamona Isaka komfagatila mwehe wake.
9 Abimeleki kamkema Isaka, kamulongela, “Kumbe iyo mwehe wako! Habali kulonga kakala lumbu jako?” Isaka kamwidika, “Nidumba nahakomigwe maza nongile kakala mwehe wangu.”
10 Abimeleki kalonga, “Kutenda choni kumwetu? Imoja wa wanhu zangu yahadahile kuwasa na mwehe wako na gweye wahatendile toneke tubananga.”
11 Avo Abimeleki kawazuma wanhu wose, kawalongela, “Munhu yoyose yonda yamtendele vihile munhu ino hebu mwehe wake, kokomigwa.”
12 Mwaka awo Isaka kahanda mbeyu mwiisi ija, kaigwisa ndiya kwavija Mndewa Imulungu kakala yamtendele ganogile.
13 Isaka kagendelela goya, kakala na vinhu vingi.
14 Wafilisiti wamonela migongo kwavija kakala na mabumbila bwando ga ng'hondolo na ng'ombe na watumwa.
15 Avo wagasila masima gose tatake gayawalagize wasang'hanaji wake wagahimbe viyakalile mgima.
16 Abaho Abimeleki kamulongela Isaka, “Segela mwiisi yetu, gweye kuna nguvu kubanza siye.”
17 Avo Isaka kasegela, keka ng'hambi yake kubonde da Gelali, na kakala kuko.
18 Isaka kagahimba kabili masima gahimbigwe kipindi Abulahamu tatake yang'hali hanakufa na kusiligwa na Wafilisiti viyafile Abulahamu. Isaka kagagwaa masima gago matwaga gagaja gakemigwe na tatake.
19 Wasang'hanaji wa Isaka viwahimbile kubonde wapata mazi ga nzasa.
20 Wasusilaji wa Gelali wakala ogomba na wasusilaji wa Isaka, walonga, “Mazi gano ga kumwetu.” Avo Isaka kadikema sima dijo, “Eseki,” fambulo jake bwato.

21 Wasang'hanaji wa Isaka wahimba sima diyagwe, sima dijo vivija
wadigombela kabili, avo kadikema, “Sitina,” fambulo jake kuihila.
22 Kasegela hanhu aho, kahimba sima diyagwe. Lakini sima dijo
hawadigombele bule, avo kadikema, “Lehoboti,” fambulo jake kulekeswa.
Kalonga, “Sambi Mndewa Imulungu katulekesa tukale mwiisi, na tomweda
ng'hani.”
23 Isaka kasegela, kachola ako Beelisheba.
24 Mndewa Imulungu kamulawilila ikilo, kamulongela, “Niye na Imu-
lungu wa tatako Abulahamu. Sikuudumbe kwavija niye na hamoja na
gweye. Nokutendela ganogile na nokugwaa ulelo mkulu mbuli ya kija
kinongile kwa msang'hanaji wangu Abulahamu.”
25 Avo Isaka kazenga upango wa kulavila nhosa, kamtambikila Mn-
dewa Imulungu. Abaho keka ng'hambi yake kuko na wasang'hanaji zake
wahimba sima diyagwe.

Isaka koitogolela na Abimeleki

26 Abimeleki hamoja na mbwigake Ahuzasi na Fikoli mkulu wake wa
iwakalizi, wasegela Gelali, wachola kumulola Isaka.
27 Avo Isaka kawauza, “Habali mwiza kundola, mweye munihile na kuni-
winga mwiisi yenu?”
28 Wao wamwidika, “Sambi tojuwa kamba Mndewa Imulungu kahamoja
na gweye, avo tolonda gweye na siye tuilagane. Tokulonda ulonge,
29 kamba hututendela vihile, kamba siye vitulekile kukutendela vihile.
Tukutendela ganogile na tukuleka usegele kwa tindiwalo. Sambi yokoneka
Mndewa Imulungu kakutendela ganogile.”
30 Avo Isaka kawatendela nyimwilinyimwili, nao waja na kung'wa.
31 Imitondo yake, kila munhu kaiduwila kwa miyage. Isaka kawalaga, na
hewo wamuleka moyo kwatu.
32 Siku didija wasang'hanaji wa Isaka wamwizila, wamulongela mbuli ya
sima diwahimbile, walonga, “Tugavika mazi.”
33 Avo Isaka kadikema sima dijo, “Shiba,” fambulo jake kuiduwila, na
mbaka sambi buga dijo dokemigwa Beelisheba.

Esau kosola wehe ako Kanaani

34 Esau viyavikize miyaka malongo mane, kasola wehe wabili Wahiti,
Yudisi mndele wa Beeli na Basemati mndele wa Eloni.
35 Watwanzi awo wamtenda Isaka na mwehe wake wakale moyo nyun-
guwaa.

27

Isaka komtambikila Yakobo

1 Isaka kakala mvele na kawa msuwameso. Avo kamkema mwan-
age imkulu Esau, kamulongela, “Mwanangu,” imwana kamwidika, “Tata,
nabaha.”
2 Isaka kalonga, “Lola, niye namvele, na siku ya kufa kwangu siijuwile
bule.
3 Avo sola upinde na msale, uchole kumuhulo ukanisakile mnyama.
4 Nhelekele ndiya inondaga, ungalile ndie, ili nikutambikile ning'hali
sinakufa.”
5 Isaka viyakalile komulongela Esau, Lebeka kakala kotegeleza. Avo Esau
viyacholile kusaka,
6 Lebeka kamulongela mwanage Yakobo, “Nimuhulika tatako komulon-
gela mkulu wako Esau,

7 ‘Ngalila mnyama, unhelekele, nahamala kuja nikutambikile mgameso ga
Mndewa Imulungu ning'hali sinakufa.’
8 Lelo mwanangu, nhegeleza goya na usang'hane kinikulongela.
9 Genda, kuna ifugo ya mbuzi, kangalile mabofu mabili ga mbuzi
ganenehe, nimtelekele tatako ndiya ili mulile iyalondaga.
10 Abaho mgalile tatako yaje, ili yakutambikile yang'hali hanakufa.”
11 Yakobo kamulongela mamake, Lebeka, “Lakini kojuwa kamba mkulu
wangu Esau kana upipi mulukuli, niye nabule upipi mulukuli.
12 Kamba tatangu yahambabasa, nokoneka kamba nomvizila, avo
noiduwila mwenyego kubanza kutambikiligwa.”
13 Mamake kamwidika, “Mwanangu, kamba kuduwiligwa mbuli yako,
leka nduwiligwe niye, genda kangalile gago gamabofu ga mbuzi.”
14 Avo Yakobo kagenda kuwasola, kamgalila mamake, na heyo kateleka
indiya iyalondaga tatake.
15 Abaho Lebeka kasola viwalo vinogile ng'hani va mwanage wa chaudele
Esau, vikalile mng'anda, kamvaza mwanage imdodo Yakobo.
16 Kamvaza ng'hwembe za mbuzi mmakono gake na msingo mulibule
upipi.
17 Abaho kamgwaa ayo indiya ili umulile na gamagate gayatandile.
18 Avo, Yakobo kachola kwa tatake, kamkema, “Tatangu!” Nayo
kamwidika, “Mwanangu. Gweye kwa mwanangu nani?”
19 Yakobo kamwidika tatake, “Niye na Esau, mwanago wa chaudele,
nisang'hana kamba viunongele, chonde, lamuka uje ndiya inikugalile, ili
unitambikile.”
20 Isaka kalonga, “Mwanangu, vilihi hukawile bule kumpata?”
Yakobo kamwidika, “Mndewa Imulungu wako iyo yanitazile kumpata.”
21 Avo Isaka kamulongela Yakobo, “Kwesa behi mwanangu nikukwase,
njuwe kamba kweli gweye kwa mwanangu Esau.”
22 Yakobo kakwesa behi na tatake Isaka, nayo kamkwasa na kalonga,
“Sauti ya Yakobo, lakini makono ga Esau.”
23 Avo hamjuwile bule kwavija makono gake gakala na upipi kamba
mkulu wake Esau, avo kaitanda kumtambikila.
24 Kamuuza kabili, “Vino gweye kweli kwa mwanangu Esau?”
Nayo kamwidika, “Ona.”
25 Avo, Isaka kamulongela, “Mwanangu ngalila inyama yuukomile nije,
nahamambukiza nikutambikile.” Yakobo kamgalila indiya na heyo kaja,
vivija kamgalila idivai na heyo kang'wa.
26 Abaho tatake Isaka, kamulongela, “Kwesa behi uninonele.”
27 Avo, Yakobo kamgendela na kamnonela, Isaka viyahulike mnung'ho wa
viwalo vake, kamtambikila, kalonga, “Oo, mnung'ho unogile wa mwanangu
uigala na mnung'ho wa mgunda utambikiligwe na Mndewa Imulungu.
28 Nompula Imulungu yagale mvula mna imigunda yako na yakugwelele
vinhu vose va mwiisi, na uigwise ndiya na zabibu.
29 Wanhu wa mziisi wakusang'hanile na wanhu wakufugamile,
uwatawale ndugu zako na wanage mamako wakufugamile. Wonda
wakuduwile, waduwiligwe na Imulungu na onda wakutambikile, nao
watambikiligwe.”

Esau kompula tatake yamtambikile

30 Isaka viyamambukize kumtambikila Yakobo, bahaja Yakobo viyasegele
kwa tatake, mkulu wake Esau kabwela kulawa kusaka.

31 Na heyo vivija kateleka ndiya ili mulile, kamgalila tatake. Abaho
kamulongela, “Tatangu lamuka uje nyama inikusakile, ili unitambikile.”
32 Isaka kamuuza, “Gweye kwa nani?”
Nayo kamwidika, “Niye na mwanago wa chaudele, Esau.”
33 Baho Isaka kagwaya ng'hani, kalonga, “Kumbe ija yasakile nyama na
kungalila nani? Na niye nija gweye haunakwiza abaho nimtambikila, nayo
kotambikiligwa kweli!”
34 Esau viyahulike mbuli za tatake kaguta kwa sauti ng'hulu kalonga,
“Tata, na niye vivija nitambikile!”
35 Lakini Isaka kalonga, “Ndugu yako keza kamvizila, nayo kasola kutam-
bikiligwa kwako.”
36 Esau kalonga, “Uno mwanza wa kabili kamvizila, lekaavo twaga jake
Yakobo! Tanhu kamboka ukulu wangu kamba mwana wa chaudele na
sambi kasola kutambikiligwa kwangu!” Abaho kamuuza tatake, “Hun-
dekele kutambikiligwa kokose?”
37 Isaka kamwidika Esau, “Nimtenda yakutawale na niwatenda ndugu
zake wose wawe wasang'hanaji zake na nimgwaa ndiya na zabibu. Sambi
kuduhu kinhu chochose chonda nikutendele mwanangu.”
38 Esau kamulongela tatake, “Gweye kuna kutambikila kumoja kwiiyeka
tata? Nhambikile na niye vivija tatangu!” Abaho Esau kalila kwa usungu.
39 Tatake kamwidika Esau,
“Ukazi wako okuwa kutali na isi inogile,
kutali na mvula ya kuulanga.
40 Kokala kwa kuitowa kwa sime jako
na komsang'hanila mdodo wako.
Lakini wahambiduka
kolawa mmakono gake.”
41 Avo, Esau kamwihila Yakobo kwavija tatake kamtambikila Yakobo.
Esau kailongela, “Tatangu yahafa na siku za kumulilila zahesha, nomkoma
ndugu yangu Yakobo.”
42 Lakini Lebeka viyajuwile kiyolonda kutenda Esau, kamkema Yakobo,
kamulongela, “Ukale meso ndugu yako Esau kokusamhukila na kuno ko-
gelegeza yakukome.
43 Avo mwanangu tenda vinikulongela. Lopola ukimbile kwa lumbu jangu
Labani ako Halani.
44 Kala kuko mbaka ng'hasiliki ya ndugu yako yahahola.
45 Ng'hasiliki ya mkulu wako yahesha na kuisemwa kija kiumtendele
nomtuma munhu ubwele. Habali kwa siku dimoja nifiligwe na mweye
wanangu wabili?”
46 Lebeka kamulongela Isaka, “Niye nidonha mbuli ya wehe zake Esau
wano Wahiti, kamba Yakobo vivija yahasola imoja wa watwanzi wano
Wahiti, niye nokuwa na kilamuso gani cha kuwa mgima?”

28

1 Isaka kamkema Yakobo, kamtambikila, kamulagiza yolonga, “Sikuusole
mtwanzi wa kulawa Kanaani.
2 Genda Padani Alamu, mng'anda ya babu yako Besueli, ukasole imoja wa
wandele wa mjomba wako Labani.
3 Imulungu yeli na Udahi wose yakutendele ganogile na yakugwee wana
bwando, ili uwe tata wa makabila mengi.

4 Imulungu yakutendele ganogile gweye na ulelo wako kamba viyamtendele ganogile Abulahamu, usole isi ino yuukala kamba munhu baki, isi ija Imulungu iyamgwelele Abulahamu."
5 Avo, Isaka kamtuma Yakobo yachole, nayo Yakobo kachola Padani Alamu kwa Labani mwanage Besueli, imualamu. Labani kakala lumbu wa Lebeka mamao Yakobo na Esau.

Esau kosola mtwanzi iyagwe

6 Esau kajuwa kamba Isaka kamtambikila Yakobo na kakala yamtumile yachole Padani Alamu yakasole mwehe, na viyamtambikile kamulagiza sikuyamsole mtwanzi Mkanaani.
7 Vivija kajuwa kamba Yakobo kawategeleza tatake na mamake, kachola Padani Alamu.
8 Avo Esau kajuwa kamba tatake hawalondile watwanzi wa Kanaani.
9 Avo, leka waja iwatwanzi yawasolile toka mwaka, Esau kachola kwa Ishimaeli mwanage Abulahamu, kamsola Mahalati mndele wa Ishimaeli, lumbu jake Nebayosi.

Nzozi ya Yakobo ako Beseli

10 Yakobo kasegela Beelisheba, kachola Halani.
11 Viyavikile hanhu kwavija zuwa dikala dihongile, kasola dibwe dimoja kasigamiza pala jake mdibwe dijo kawasa utulo.
12 Kalota nzozi, mwiinzozi kona kidando kulawa mwiisi mbaka kuulanga na wasenga wa kuulanga wakala odanda na kuhumuluka mkidando acho.
13 Mndewa kema mkidando acho kalonga, "Niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wa Abulahamu na Imulungu wa Isaka tatako. Isi yuuwasile nokugwaa gweye na ulelo wako.
14 Ulelo wako omema kamba timbwisi da mwiisi na okwenela mwambu wa kudihongela zuwa na mwambu wa kudilawila zuwa, mwambu wa kasikazini na mwambu wa kusini. Kubitila gweye na ulelo wako ng'holo zose za mwiisi zomweda.
15 Niye na hamoja na gweye, kokose konda uchole niye nokulola na nokubweza mwiisi ino. Sikuleka mbaka vonda nisang'hane gaja ganikulongele."
16 Yakobo viyalamuke muutulo, kalonga, "Ukweli Mndewa Imulungu kabaha, na niye ng'hala sijuwile bule!"
17 Yakobo kadumba na kalonga, "Hanhu hano hogela bwembwe, vinyona hano aho ng'anda ya Imulungu kuili na lwivi lwa kuulanga."
18 Imitondo yake Yakobo kasola didibwe diyasigamize kudipala jake kadisimika na uchanha yake kadigidila mavuta.
19 Hanhu aho kahakema Beseli, fambulo jake, "Ng'anda ya Imulungu," lakini aho umwaka buga dijo dikala dokemigwa Luzu.
20 Abaho Yakobo kaiduwila kwa Imulungu, kalonga, "Kamba Imulungu kokuwa hamoja na niye na kuulola goya mwanza wangu na kungwaa ndiya na viwalo,
21 na kamba nahabwela mgima ukae kwa tatangu, baho Mndewa kokuwa Imulungu wangu,
22 na hanhu hano hanisimike dibwe dino hokuwa ng'anda ya Imulungu na vose vonda ungwelele nokulavila fungu da longo."

29

Yakobo kovika kwa Labani

1 Yakobo kagendelela na mwanza wake, kavika mziisi za wanhu wa mwambu wa kudilawila zuwa.

2 Siku dimoja kona sima kuluwala na mabumbila madatu ga ng'hondolo
gahumula, kwavija ng'hondolo awo wakala ong'wa mazi kulawa mdisima
dijo. Mmulomo wa disima kukala na dibwe kulu.
3 Mabumbila ga ng'hondolo gahaiting'hana, wasusilaji odikwesa kumg-
wazo dibwe dijo kulawa hana umulomo wa disima na owang'weza
ng'hondolo wao. Abaho odibweza bahaja mmulomo wa disima.
4 Yakobo kawauza iwasusilaji, “Ndugu zangu molawa kwahi?”
Wamwidika, “Tolawa mwiisi ya Halani.”
5 Kawauza, “Mumjuwa Labani, mzukulu wa Naholi?” Wamwidika, “Ona,
tumjuwa.”
6 Abaho Yakobo kawauza, “Vilihi mgima?” Wamulongela, “Ona, mgima,
na mndele wake Laheli aija kuja kokwiza na ng'hondolo wake.”
7 Abaho Yakobo kawalongela, “Loleni zuwa ding'hali hadinahonga, siyo
kipindi cha kuweka hamoja ng'hondolo. Wang'wezeni mazi mkawasusile.”
8 Lakini wao wamulongela, “Hatudaha bule kutenda vivo mbaka vibum-
bila vose vikale hamoja na dibwe dikwesigwe kumgwazo ya disima, baho
towang'weza iwang'hondolo.”
9 Yakobo viyakalile yang'hali kolonga na wasusilaji awo, Laheli keza na
ng'hondolo wa tatake, kwavija heyo iyo yakalile yowasusila.
10 Yakobo viyamone Laheli mndele wa Labani, lumbu wa mamake na
viyawone ng'hondolo wa Labani, kachola kudisima kadikwesa kumgwazo
dididibwe kawang'weza ng'hondolo wa mjomba wake.
11 Abaho Yakobo kamnonela Laheli kwa deng'ho mbaka mahozi gamu-
lawa.
12 Yakobo kamulongela Laheli kamba heyo kakala ndugu wa tatake na
kakala mwana wa Lebeka. Laheli kakimbila ukae kamulongela tatake.
13 Labani viyahulike mbuli za Yakobo, mwihwage, kalopola kumbokela,
kamfagatila na kumnonela, kamgoneka ukae kumwake. Yakobo kampetela
mbuli zose zilawilile.
14 Nayo Labani kalonga, “Gweye kwa ndugu yangu wa usungu.” Yakobo
kakala na mjomba wake kwa mwezi umoja.

Yakobo kowasola wandele wa Labani

15 Siku dimoja Labani kamulongela Yakobo, “Siyo kwavija gweye kwa
ndugu avo unisang'hanile bule. Nongele fungu diulonda.”
16 Labani kakala na wandele wabili, imndele ikulu twaga jake Lea na
imdodo twaga jake Laheli.
17 Lea kakala na meso makulu, lakini Laheli kakala yanogile na kakala na
unovu.
18 Yakobo kamnogela Laheli, avo kamulongela Labani, “Nokusang'hanila
kwa miyaka saba unigwee Laheli, mndele wako imdodo yawe mwehe
wangu.”
19 Labani kamulongela, “Vinoga nikugwee gweye umsole kubanza ya-
soligwe na munhu iyagwe, kala bahano na niye.”
20 Avo, mbuli ya kumnogela Laheli, Yakobo kamsang'hanila Labani
miyaka saba, lakini kumwake heyo kona kamba kipindi kidodo kwavija
kamnogela ng'hani Laheli.
21 Abaho Yakobo kamulongela Labani, “Kipindi changu kisha, avo ng-
welele mwehe wangu nolonda kuwasa nayo.”
22 Avo, Labani kawagoneka wanhu kuna inyimwilinyimwili.
23 Lakini viivikile ichungulo, kamsola Lea mndele wake imkulu, kamgala
kwa Yakobo. Yakobo kawasa nayo.

24 Labani kamulava Zilipa yakalile mtumwa wake yamsang'hanile mndele wake Lea.
25 Vikuchile, Yakobo kajuwa kamba kakala Lea, avo kamuuza Labani, “Kunhenda choni? Niye nikusang'hanila mbuli ya Laheli. Avo habali kunivizila?”
26 Labani kamwidika, “Mwiisi yetu hatutendaga vivo, siyo mila yetu kutenda imdodo yasoligwe tanhu kipindi imkulu yang'hali.
27 Beta mbaka zishe siku saba za nyimwilinyimwili ya zengele, abaho nokugwaa Laheli kamba konisang'hanila kwa miyaka saba iyagwe.”
28 Yakobo katogola. Avo Yakobo kakala na Lea kwa siku azo saba, abaho Labani kamgwaa Laheli mndele wake imdodo yawe mwehe wake.
29 Labani kamulava Biliha yakalile mtumwa wake wa kitwanzi yamsang'hanile mndele wake Laheli.
30 Avo, Yakobo kawasa na Laheli vivija. Lakini Yakobo kamnogela ng'hani Laheli kubanza Lea. Yakobo kamsang'hanila Labani miyaka saba iyagwe.

Wana wa Yakobo

31 Mndewa Imulungu viyone Lea kehiligwa, kamtenda yalele wana, lakini Laheli kakala mgumba.
32 Lea kagoga inda, kalela mwana wa kimbigalo, kamkema Lubeni, fambulo jake mwana mbigalo, kwavija kalonga, “Mndewa Imulungu kona kugaya kwangu, kulawa sambi mkasano wangu koninogela.”
33 Lea kagoga inda kabili, viyalelile mwana wa kimbigalo kalonga, “Kwavija Mndewa Imulungu kahulika kamba nihiligwa, lekaavo vivija kangwaa na ino.” Avo kamkema Simeoni, fambulo jake kahulika.
34 Abaho kagoga inda lwa kadatu na kalela mwana iyagwe wa kimbigalo, kalonga, “Sambi mkasano wangu koilumba na niye, kwavija nimulelela wana wadatu wa kimbigalo.” Avo mwana ayo kamkema Lawi, fambulo jake koilumba.
35 Kagoga inda lwa ikane, na viyalelile mwana wa kimbigalo kalonga, “Mwanza uno nomgwaa nhogolwa Mndewa Imulungu.” Avo mwana ayo kamkema Yuda, fambulo jake nhogolwa. Abaho kaleka kulela wana.

30

1 Laheli viyone hanamulelela Yakobo wana kamonela migongo Lea, mkulu wake. Avo kamulongela Yakobo, “Ngwaa wana buleavo nofa.”
2 Yakobo kamgevuzikila Laheli kalonga, “Vino niye ngaluka Imulungu yakutendile sikuulele wana?”
3 Laheli kamulongela, “Mtumwa wangu Biliha kabaha, wasa nayo ili yandelele mwana, na niye mhate wana kubitila heyo.”
4 Avo Laheli kamgwaa Yakobo mtumwa wake Biliha yawe kamba mwehe wake. Yakobo kawasa nayo,
5 Biliha kagoga inda, kamulelela Yakobo mwana wa kimbigalo.
6 Laheli kalonga, “Imulungu kanigombela, kahulika kulila kwangu na kangwaa mwana wa kimbigalo.” Avo mwana ayo kamkema Dani, fambulo jake kanigombela.
7 Biliha mtumwa wa Laheli kagoga inda kabili, kamulelela Yakobo mwana wa kabili wa kimbigalo.
8 Laheli kalonga, “Niitowa ng'hani na mkulu wangu, na niye nihuma.” Avo twaga jake kamkema Nafutali, fambulo jake niitowa.
9 Lea viyone sambo isha, kamsola mtumwa wake Zilipa, kamgwaa Yakobo yawe kamba mwehe wake.

10 Zilipa mtumwa wa Lea kamulelela Yakobo mwana wa kimbigalo.
11 Lea kalonga, “Nimweda.” Avo twaga jake kamkema Gadi, fambulo jake nimweda.
12 Zilipa, mtumwa wa Lea, kamulelela Yakobo mwana wa kabili wa kimbigalo.
13 Lea kalonga, “Sambi nodeng'helela! Watwanzi ong'hema deng'ho.” Avo twaga jake kamkema Asheli fambulo jake deng'ho.
14 Kipindi cha kusenga ngano, Lubeni kachola kumgunda ako kona nhula,* kamgalila mamake yakemigwe Lea. Laheli kamulongela Lea, “Chonde mbagulila nhula za mwanago.”
15 Lakini Lea kamwidika, “Gweye viumsolile mkasano wangu kugesa ikala mbuli ndodo. Na sambi vivija kolonda nhula za mwanangu.” Laheli kamwidika, “Vinoga, kamba kongwaa nhula za mwanago lelo Yakobo kowasa kumwako.”
16 Avo, ichungulo Yakobo viyabwelile kulawa kumgunda, Lea kachola kumbokela, kamulongela, “Lelo kowasa na niye, kwavija nikulihila kwa nhula za mwanangu.” Avo ikilo kawasa kwa Lea.
17 Imulungu kamuhulika Lea, nayo kagoga inda, kamulelela Yakobo mwana wa tano wa kimbigalo.
18 Lea kalonga, “Imulungu kangwaa nhunza yangu, kwavija nimgwaa mkasano wangu mtumwa wangu,” avo kamkema mwana ayo Isakali, fambulo jake nhunza yangu.
19 Lea kagoga inda kabili, kamulelela Yakobo mwana wa sita wa kimbigalo.
20 Lea kalonga, “Imulungu kamgwaa nhunza inogile. Sambi mkasano wangu konitogola kwavija nimulelela wana sita.” Avo kamkema imwana ayo Zabuloni, fambulo jake konitogola.
21 Abaho kalela mwana wa kitwanzi, kamkema Dina.
22 Abaho Imulungu kamkumbuka Laheli, kamuhulika na kumtenda yalele wana.
23 Laheli kagoga inda, kalela mwana wa kimbigalo, kalonga, “Imulungu kanisegesela kinyala changu.”
24 Avo kamkema mwana ayo Yusufu, fambulo jake kanisegesela, kwavija kalonga, “Nompula Mndewa Imulungu yanyengezele mwana iyagwe wa kimbigalo.”

Fugo ya Yakobo yokwengezeka

25 Laheli viyamulelile Yusufu, Yakobo kamulongela Labani, “Ndeka mbwele ukayangu, mwiisi yangu.
26 Ngwelela wehe zangu na wanangu, niwapatile kwa kukusang'hanila, nisegele. Kujuwa vinikusang'hanile goya.”
27 Lakini Labani, kamulongela, “Kamba kononda, chonde sikuusegele, kwavija njuwa kwa uhawi kamba Mndewa Imulungu kanitenda nimwede mbuli ya gweye.
28 Nongela fungu jako, na niye nokuliha.”
29 Yakobo kamulongela, “Gweye kujuwa vinikusang'hanile, na vija fugo yako viyongezeke mmakono gangu.
30 Kwavija kija kidodo kiukalile nacho ning'hali sinavika, sambi chongezeka ng'hani na kokose kunicholile Mndewa Imulungu kakutenda umwede. Lakini sambi na niye nolonda kuwalola goya wanhu wa mng'anda yangu.”

---

* **30:14** Watwanzi wakala osola *nhula*ili ziwataze kugoga inda.

31 Labani kamuuza, “Nikugwee choni?” Yakobo kamwidika, “Sikuungwee
kinhu chochose, nogendelela kuwalola wanyama wako kamba konhendela
kinhu kimoja.
32 Nhogolela niwakagule wanyama wako, lelo, na kulawa mumo, nibagule
kila bofu da ng'hondolo yeli na uzegenhe zegenhe na kila ng'hondolo mtitu,
na mbuzi weli na uzegenhe zegenhe. Dijo ijo fungu jangu, dinilonda.
33 Avo ako kumwande, kinongile chokoneka goya, vonda wize kulola
fungu jangu. Mbuzi yoyose yelibule uzegenhe zegenhe hebu ng'hondolo
yelibule utitu yahakoneka mkibumbila changu, iyo kebigwa.”
34 Labani kamwidika, “Ona, na iwe kamba viulongile.”
35 Lakini siku didija Labani kawabagula mbuzi wose wa kimbigalo weli na
uzegenhe zegenhe hebu mindilizi ndilizi na mbuzi wose wa kitwanzi weli
na uzegenhe zegenhe hebu mindilizi ndilizi, vivija kawasegesa ng'hondolo
wose weli watitu, kawagwaa wanage wawasusile kamba fungu da Yakobo.
36 Labani na bumbila dijo dili fungu da Yakobo, kainega na Yakobo
muumwanza wa kutembela siku ndatu, nayo Yakobo kagendelela kuwa-
susila wanyama wasigale wa Labani.
37 Avo, Yakobo kasola fito mbisi za mibiki midatu kagabandula gamagome,
na katenda misitali mzifito azo.
38 Abaho kazisimika zifito ziyabandule kuulongozi wa viya va kung'wela
mazi, hanhu haja wanyama wezaga kung'wa mazi, kwavija wanyama
wahaiting'hana hamoja kung'wa mazi oikwela.
39 Wanyama waikwela na kugoga inda kuulongozi wa fito azo, walela
wana weli na uzegenhe zegenhe na mindilizi ndilizi.
40 Yakobo kageka kumgwazo mabofu ga ng'hondolo, abaho awo wasigale
kawatenda walole ubazi wa wanyama weli na uzegenhe zegenhe na utitu
kudikalile bumbila da Labani. Kwa kutenda avo, Yakobo kapata bumbila
jake mwenyego, na hadikile hamoja na wanyama wa Labani.
41 Avo chahavika kipindi cha wanyama weli na nguvu kugoga inda,
Yakobo kokwika zifito kuulongozi wao mna iviya va kung'wela mazi, ili
waikwele na wagoge inda kuulongozi wa fito azo.
42 Lakini hazikile fito azo kuulongozi wa wanyama wanyolile. Hakibitile
kipindi kitali, wanyama wanyolile wakala wa Labani, na waja weli na nguvu
wakala wa Yakobo.
43 Avo, Yakobo kawa tajili ng'hani, kakala na mabumbila makulu ga
wanyama, kakala na watumwa wa kitwanzi na wa kimbigalo na ngamiya
na vihongwe.

31

Yakobo komkimbila Labani

1 Yakobo kahulika wanage Labani viwakalile olonga, “Yakobo kasola kila
kinhu cha tataetu na utajili kaupata kulawa kwa tataetu.”
2 Vivija Yakobo kakala yajuwile kamba Labani kakala hamgesa bule
kamba viikalile haichanduso.
3 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Yakobo, “Bwela mwiisi ya wa-
henga zako na lukolo lwako, na niye nokuwa hamoja na gweye.”
4 Avo Yakobo kawatuma wanhu wawakeme Laheli na Lea weze kuluwala
kuyakalile na fugo yake.
5 Yakobo kawalongela, “Nokona sambi tataenu hangesa kamba viikalile
ichanduso, lakini Imulungu wa tatangu kahamoja na niye.
6 Mweye mojuwa nimsang'hanila tataenu kamba vindahile.

7 Hata avo kamvizila na kugalusa fungu jangu miyanza longo. Lakini
Imulungu hamulekile yandumize.
8 Tataenu viyalongile, ‘Wanyama weli na uzegenhe zegenhe wao fungu
jako,’ avo bumbila jose dilela wanyama weli na uzegenhe zegenhe, na viya-
longile, ‘Wanyama weli na mindilizi ndilizi wao fungu jako,’ avo bumbila
jose dilela wanyama weli na mindilizi ndilizi.
9 Avo Imulungu kamboka tataenu fugo yake, kangwaa niye.”
10 “Kipindi cha wanyama kugoga inda, ndota nzozi, mwiinzozi ayo mbona
mbuzi wose wa kimbigalo wawakwelile wanyama awo wakala na mindilizi
ndilizi na uzegenhe zegenhe.
11 Mwiinzozi ayo, msenga wa kuulanga kang'hema, ‘Yakobo,’ na niye
nimwidika, ‘Nabaha!’
12 Kanongela, ‘Lola, mbuzi wose wa kimbigalo, iwokwela mbuzi wa
kitwanzi wana mindilizi ndilizi na uzegenhe zegenhe, kwavija nichona kija
kiyokutendela Labani.
13 Niye ayo Imulungu yakulawilile ako Beseli kuja kuugidile mavuta
mdibwe na kuiduwila kumwangu, sambi segela mwiisi ino, ubwele mwiisi
yako.’ ”
14 Laheli na Lea wamwidika Yakobo, “Siye twabule uhazi usigale kwa
tataetu!
15 Katutenda kamba wanhu baki, katuchuuza na kuzinanga sente zituchu-
uzigwe.
16 Vinhu vose Imulungu viyambokile tataetu va kumwetu na wanetu. Avo
sang'hana kinhu chochose kiyakulongele Imulungu.”
17 Abaho Yakobo kawakweza wanage na wehe zake mna iwangamia.
18 Kawasusila kuulongozi wanyama wake wose, na vinhu vose viyapatile
ako Padani Alamu, kafunga mwanza wa kubwela kwa tatake Isaka mwiisi
ya Kanaani.
19 Labani viyacholile kuwakanha mibahila iwang'hondolo. Laheli keba
vinyago viyavitambikilaga tatake.
20 Yakobo hamulongele bule Labani imualamu kamba kosegela, kamfisa.
21 Avo Yakobo kasegela na vinhu vake vose, kaloka lwanda lwa Fulate,
kagenda Gileadi, isi ya kukigongo.

Labani komkweleleza Yakobo

22 Siku da kadatu, Labani kalongeligwa kamba Yakobo kakimbila.
23 Avo, Labani kasola wanhu zake, kamkweleleza Yakobo kwa kipindi cha
siku saba, kamvika kuvigongo mwiisi ya Gileadi.
24 Lakini ikilo, Imulungu kamulawilila Labani imualamu, mwiinzozi ka-
mulongela, “Iteganye sikuumtende Yakobo kinhu chochose kihile.”
25 Avo Labani kamvika Yakobo, kipindi acho Yakobo kakala yekile
ng'hambi yake kukigongo. Labani nayo na ndugu zake, keka ng'hambi yake
kukigongo cha Gileadi.
26 Labani kamulongela Yakobo, “Kutenda choni? Kumvizila na kuwasola
wandele zangu kamba wanhu wagogigwe kuing'hondo.
27 Habali kung'himbila kinyelegezi, kumvizila? Wahanongele, nahakulag-
ile kwa deng'ho, kwa nyila kwa ngoma na bango.
28 Hundekile niwalage kwa kuwanonela wazukulu zangu na wanangu,
avo kutenda ubozi.
29 Nodaha kukutenda vihile, lakini Imulungu wa tatako ikilo cha lelo
kanongela, ‘Iteganye sikuumtende Yakobo kinhu chochose kihile.’

30 Nojuwa kamba kusegela kwavija kukala usulukila ng'hani kubwela
ukae kwa tatako, lakini habali kunibila vinyago vangu vinivitambikila?"
31 Yakobo kamwidika Labani, "Nidumba, kwavija nigesa wahambokile
wandele zako.
32 Lakini wahamona munhu yoyose kana vinyago vako, kokomigwa.
Mgameso ga ndugu zetu zahila kinhu chochose cha kumwako, na kili chako
ukisole." Yakobo kakala hajuwile bule Laheli kakala yebile vinyago va
Labani.
33 Avo, Labani kengila mkibanda cha Yakobo, mkibanda cha Lea na
mkibanda cha waja watumwa wabili wa kitwanzi, lakini hapatile kinhu
bule. Viyalawile mkibanda cha Lea, kengila mkibanda cha Laheli.
34 Avo Laheli kakala yavisolile vinyago vija, kavifisa hasi ya mkoba wa
kukalila uchanha ya ngamiya na mwenyego kakala uchanha yake. Labani
kazahila kila hanhu mkibanda, lakini hapatile kinhu bule.
35 Laheli kamulongela tatake, "Sikuugevuzike go mkulu, sidaha bule
kwima haulongozi wako, niye notumika." Kazahila lakini havonile bule
vinyago vake.
36 Yakobo kagevuzika, kagomba na Labani. Yakobo kamuuza Labani,
"Kimbanange choni, choni kimbanange mbaka konisaka kamba vino?
37 Sambi kuzahila mna ivinhu vangu vose, avo kupata choni kili chako?
Vike hano mgameso ga ndugu zetu, waleke watutaguse niye na gweye.
38 Ng'hala na gweye kwa kipindi cha miyaka malongo mabili. Kuduhu
ng'hondolo wako na mbuzi wako yalemelwe kulela, na sidile ng'hondolo
wako wa kimbigalo.
39 Kamba ng'hondolo kakomigwa na wanyama wa kumuhulo, niye nikala
noliha mwenyego. Gweye kunonda nikulihe kamba yahebigwa imisi hebu
ikilo.
40 Avo, imisi nikala nolukula na zuwa na ikilo nhoigwa na beho na kuwasa
meso.
41 Niye ng'hala ukayako miyaka malongo mabili. Nikusang'hanila miyaka
longo na nne mbuli ya wandele zako wabili na nikusang'hanila kwa miyaka
sita mhate fugo yangu, lakini gweye kugalusa fungu jangu miyanza longo.
42 Kamba siyo Imulungu wa tatangu, Imulungu wa Abulahamu na
Imulungu yamtendile Isaka yamdumbe hakalile na niye, wahaniwingile
makono gaiyeka. Lakini Imulungu kalola kugaya kwangu na sang'hano za
makono gangu na ikilo cha lelo kakuzuma."

Labani na Yakobo oilagana

43 Labani kamwidika Yakobo, "Watwanzi wano wandele zangu, wana
wano wanangu, na wanyama wano wangu. Lakini niye notenda choni kwa
wandele zangu, hebu kwa wana wawalelile?
44 Avo, tutende lagano niye na gweye, diwe usindila mgameso gangu na
gweye."
45 Avo, Yakobo kasola dibwe, kadisimika.
46 Yakobo kawalongela ndugu zake, "Lundizeni mabwe." Avo wasola
mabwe wagalundiza, na hewo waja ndiya aho behi ya dilundo da gamabwe.
47 Labani kadikema lundo dijo da mabwe, Yegali Sahaduta, lakini Yakobo
kadikema Galeedi.
48 Labani kamulongela Yakobo, "Lundo dino dotukumbusa niye na gw-
eye." Lekaavo twaga jake hakemigwa Galeedi.
49 Vivija hanhu aho hakemigwa Misipa, kwavija Labani kalonga, "Mn-
dewa Imulungu yatulolese niye na gweye twahawa baki baki."

50 Labani kagendelela kulonga, “Kamba kowatendela vihile wandele
zangu hebu wahasola mtwanzi iyagwe, hata kamba sijuwile, kumbuka
Imulungu kotulola.”
51 Vivija Labani kamulongela Yakobo, “Lola lundo dino, na mzengo uno
unikile hagati yako gweye na niye.
52 Lundo dino na mzengo uno votulola, niye sibita mwambu wa lundo
dino kwiza kumwako, na gweye sikuwize ubazi wangu kundumiza.
53 Imulungu wa Abulahamu na Imulungu wa Naholi na Imulungu wa
tatao, watutaguse.” Avo Yakobo kaiduwila kwa twaga da Imulungu iyam-
tendile tatake Isaka yamdumbe.
54 Yakobo kachinja mnyama kamulava nhosa kukigongo, kawagoneka
wanhu zake waje ndiya. Viwamalile kuja, wawasa kukigongo.
55 Imitondo, Labani kawanonela wandele zake na wazukulu zake,
kawatambikila abaho kasegela kabwela ukae.

32

Yakobo koitanda kuiting'hana na Esau

1 Yakobo viyakalile kochola, wasenga wa kuulanga waiting'hana nayo.
2 Yakobo viyawone kalonga, “Ino ng'hambi ya Imulungu!” Avo hanhu aho
kahakema Mahanaimu.
3 Yakobo kawatuma wasenga wamulongolele kuchola kwa ndugu yake
Esau, mwiisi ya Seili ako Edomu.
4 Kawalagiza walonge vino, “Mulongeleni vino mkulu wangu Esau,
‘Msang'hanaji wako Yakobo kolonga vino, ng'hala na Labani mbaka sambi.
5 Nina ng'ombe, na vihongwe, mabumbila ga ng'hondolo na mbuzi na
watumwa wa kimbigalo na wa kitwanzi. Avo go mkulu nokugalila usenga
uno, ili wahanyona umbonele bazi.’ ”
6 Iwasenga viwabwelile kwa Yakobo, wamulongela, “Tuvika kwa ndugu
yako Esau, nayo kamzila kokwiza kukubokela, na kailongoza na wambigalo
magana mane.”
7 Avo, Yakobo kakala moyo nyunguwaa na bwembwe, kawagola wanhu
zake mvibumbila vibili, vivija kawagola ng'hondolo na mbuzi na ng'ombe
na ngamiya.
8 Kagesa muumoyo, “Kamba Esau yaheza na kuditowa bumbila dimoja,
bumbila diyagwe dohonyeka.”
9 Abaho Yakobo kapula, kalonga, “Go Imulungu wa tatangu Abulahamu na
Imulungu wa tatangu Isaka, go Imulungu unongele mbwele mwiisi yangu
na mulukolo lwangu na kunongela konhendela ganogile.
10 Niye sifaya koneligwa bazi na moyo unogile unitendele niye
msang'hanaji wako. Vinilokile mwambu wa Yolidani ng'hala nabule kinhu
chochose ila mkongoja, lakini sambi ninago mabumbila gago mabili.
11 Nokupula unihonye mmakono ga ndugu yangu Esau, kwavija nodumba
sikuyeze kututowa wose niye na iwana na mama zao.
12 Lakini gweye kunongela, ‘Nokutenda umwede na noutenda ulelo wako
kamba msanga wa mwhani, haudahika kupetigwa.’ ”
13 Avo, ikilo Yakobo kawasa baho. Abaho kabagula vinhu vake, yamgwee
nhunza ndugu yake Esau.
14 Zinhunza zikala mbuzi wa kitwanzi magana mabili na mbuzi wa
kimbigalo malongo mabili na ng'hondolo wa kitwanzi magana mabili na
ng'hondolo wa kimbigalo malongo mabili.

15 Ngamiya okong'heza malongo madatu hamoja na mabofu gao, ng'ombe wa kitwanzi malongo mane na mibigalo longo, na vihongwe wa kitwanzi malongo mabili na mbigalo longo.
16 Kawagwaa wasang'hanaji wake, kila imoja na bumbila jake kawalongela, “Nongoleleni kila bumbila diinege na bumbila diyagwe muumwanza wetu.”
17 Kamulagiza msang'hanaji yalongole, “Ndugu yangu Esau yahakuting'hana na kukuuza, ‘Gweye kwa mtumwa wa nani, na kochola kwahi na wanyama wano walongole wa nani?’
18 Gweye umwidike, ‘Vinhu vino va msang'hanaji wako Yakobo, nhunza ino ya mkulu wangu Esau, na heyo kakuchugu kokwiza.’ ”
19 Vivija kamulagiza munhu wa bumbila da kabili, na da kadatu na wose wayagwe wawasondelele, “Mwahamting'hana Esau mulonge vivo.
20 Abaho sikumuisemwe kulonga, ‘Msang'hanaji wako Yakobo kakuchugu kokwiza.’ ” Yakobo katenda avo kuno kogesa, “Sengine nomuhoza kamba wanhu wahalongola na nhunza zino, abaho twahaiting'hana, sengine kombokela.”
21 Avo, wanhu walongola na zinhunza, heyo mwenyego kawasa kuing'hambi.

Yakobo koigela mhambaga na munhu

22 Ikilo Yakobo kalamuka, kawasola wehe zake wabili, watumwa zake wa kitwanzi wabili na wanage longo na imoja, waloka lwanda lwa Yaboki.
23 Viyamambukize kuwalosa umwambu, vivija kavilosa vinhu vose viyakalile navo.
24 Avo, Yakobo kasigala yaiyeka.
Munhu imoja keza, waigela mhambaga mbaka imitootondo.
25 Munhu ayo viyone hadaha bule kumuhuma Yakobo, kamtowa mzimbweto mkigudi mbaka katuhuka.
26 Abaho munhu ayo kamulongela Yakobo, “Ndeka nichole sambi ocha.”
Lakini Yakobo kedika, “Sikuleka uchole mbaka unitambikile.”
27 Munhu ayo kamuuza, “Twaga jako nani?”
Nayo kamwidika, “Yakobo.”
28 Munhu ayo kamulongela, “Sambi hukemigwa Yakobo kabili, lakini kokemigwa Izilaeli kwavija kuihuma na Imulungu na wanhu, na gweye kugangamala.”
29 Yakobo kamulongela munhu ayo, “Chonde nongela twaga jako.”
Lakini munhu ayo kedika, “Habali koniuza twaga jangu?” Abaho kamtambikila.
30 Yakobo kalonga, “Nimona Imulungu meso kwa meso, na ning'hali mgima.” Avo kahakema hanhu aho Penueli.
31 Yakobo viyakalile kosegela Penueli, zuwa dikala dilawile, kakala koiseseza mbuli ya mbweto zake.
32 Avo, Waizilaeli mbaka lelo hawaja bule muge uli mzimbweto za kigudi, kwavija baho itoigwe mbweto ya Yakobo.

33

Yakobo na Esau oiting'hana

1 Yakobo kamona Esau kokwiza na wanhu zake magana mane, avo, kawagola wanage kumwake Lea, Laheli na waja watumwa wabili.
2 Watumwa na wanao kaweka haulongozi, abaho Lea na wanage, kukisogo chao kamwika Laheli na Yusufu.

3 Yakobo mwenyego kalongola, kaidulika mbaka hasi miyanza saba,
mbaka viyavikile behi na ndugu yake.
4 Esau kamkimbilila kumbokela Yakobo, kamfagatila na kamnonela, wose
wabili wakala olila.
5 Esau viyalolile na kuwona watwanzi na iwana kauza, “Wano weli
hamoja na gweye kina nani?”
Yakobo kamwidika, “Wano awo wana waja Imulungu kwa bazi jake
kanigwaa niye msang'hanaji wako.”
6 Abaho waja watumwa wa kitwanzi na wanao wakala mmabehi, waidu-
lika.
7 Lea nayo na wanage keza, kaidulika. Kukimambukizo, Laheli na Yusufu
weza, nao waidulika.
8 Esau kauza, “Na bumbila dino diniiting'hane najo mnzila hano dofam-
bula choni?”
Yakobo kamwidika, “Go, mkulu, nilonda uninogele.”
9 Lakini Esau kamwidika, “Ndugu yangu, na niye nina vinhu vingi, vinhu
vako viwe vako mwenyego.”
10 Yakobo kamulongela, “Bule, kamba kweli kononda, bokela nhunza
yangu, kwavija nahalola kihanga chako kamba nolola kihanga cha Imu-
lungu vija viumbokele goya.
11 Chonde, togola nhunza inikugalile, kwavija Imulungu kanyonela bazi,
kangwaa kila kinhu kinonda.” Avo Yakobo kagendelela kumsusumiza
mbaka katogola.
12 Esau kalonga, “Tuchole, na niye nokulongolela.”
13 Lakini Yakobo kamulongela, “Mkulu wangu, gweye kojuwa wana wano
wang'hali ving'hele, na fugo zino zokong'heza. Avo nolondigwa kuzilola
goya. Kamba wanyama wano, ogaligwa mkudu mkudu kwa siku dimoja,
wanyama wose wofa.
14 Avo, nokupula ulongole na niye nokwiza mholemhole, noziseseza fugo
zangu na wanangu mbaka vonda nikuvike ako Seili.”
15 Esau kalonga, “Leka nikulekele wanhu zangu wayagwe.” Lakini Yakobo
kalonga, “Aka, sikuutende vivo. Niye nodeng'helela kwavija gweye mkulu
wangu koninogela.”
16 Avo, siku didija Esau kafunga mwanza wa kubwela Seili.
17 Yakobo kachola mbaka Sukoti. Kazenga ng'anda na fugo zake kazizen-
gela mabumba. Lekaavo hanhu aho hakemigwa Sukosi.
18 Kulawa kuko Sukoti mwiisi ya Padani Alamu Yakobo kavika goya ako
kudibuga da Shekemu mwiisi ya Kanaani, keka ng'hambi behi na buga dijo.
19 Hanhu aho kuyekile ng'hambi kahagula kulawa mulukolo lwa Hamoli
tatake Shekemu kwa vihande gana va shaba.
20 Avo, ako kazenga upango wa kulavila nhosa kaukema Eli Elohe Izilaeli,
fambulo jake Imulungu ni Imulungu wa Izilaeli.

34

Dina kowasigwa kwa nguvu

1 Avo Dina mndele wake Lea, ija Lea yalelile na Yakobo, kachola kuwatem-
belela wandele wa isi ayo.
2 Baho, Shekemu mwanage Hamoli, Muhivi mkulu wa isi viyamone kam-
goga kamuwasa kwa nguvu na kamgela kinyala.
3 Moyo wake uilumba na Dina mndele wa Yakobo, kamnogela mndele ayo,
kalonga nayo mbuli zamulile.

4 Shekemu kamulongela Hamoli, tatake, “Nisolele mndele ino yawe
mwehe wangu.”
5 Yakobo viyahulike kamba mndele wake Dina kawasigwa kwa nguvu na
Shekemu, kanyamala mbaka viwabwelile wanage kwavija wanage wakala
mmigunda na zifugo zose.
6 Hamoli tatake Shekemu, kamcholela Yakobo, kalonga nayo.
7 Kipindi acho wanage Yakobo wabwela mmigunda. Viwahulike mbuli
ayo wagevuzika ng'hani kwavija Shekemu kawaliga wanhu wa Izilaeli kwa
kumuwasa kwa nguvu mndele wa Yakobo kinhu kigomesigwe.
8 Hamoli kawalongela, “Moyo wa mwanangu Shekemu omulonda mndele
wenu. Chonde mulekeni yamsole.
9 Tuisolele mweye na siye, mutugwee wandele zenu na mweye musole
wandele zetu.
10 Mweye modaha kukala na siye, na isi ino yokuwa haulongozi wenu,
kaleni amo muchuuze vinhu venu, na soleni vinhu mumo.”
11 Abaho Shekemu kamulongela tatake Dina na iwalumbu, “Nhogoleleni,
na niye nowagwaa chochose kimulonda.
12 Nongeleni kinhu chochose cha zengele na nhunza, hata zahawa nyingi
nolava ili nimsole.”
13 Wanage Yakobo wamwidika Shekemu na tatake Hamoli, kwa uvizi,
kwavija kamfitiza Dina, lumbu jao.
14 Wamulongela, “Hatudaha kutenda vivo, lumbu jetu yasoligwe na
munhu hengile kumbi. Mbuli kamba ayo yotugela kinyala.
15 Lakini towatogolela kwa mbuli ino imoja, muwe kamba siye, kila
mbigalo kumwenu yengile kumbi.
16 Baho towagwaa mndele wetu, na siye tosola wandele zenu, tokala na
mweye, na siye tokuwa kinhu kimoja.
17 Lakini mwahalema kwingila kumbi, siye tomsola lumbu jetu na
tosegela.”
18 Mbuli ayo iwanogela Hamoli na mwanage Shekemu.
19 Mbwanga ayo yakalile yotegelezigwa ng'hani mng'anda ya tatake,
hakawile bule kutenda mbuli ayo, kwavija kakala yamnogele mndele wa
Yakobo.
20 Hamoli na imwana Shekemu wachola kuna ulwivi lwa dibuga kuko
koiting'hanaga na walonga na wambigalo wayao wa buga dijo.
21 Wawalongela, “Wanhu wano mbwiga zetu, tuwaleke wakale mwiisi
yetu na wachuuze kinhu chochose, isi ino ng'hulu kumwetu siye na wao.
Todaha kuwasola wandele zao na wao odaha kusola wandele zetu.
22 Lakini wanhu wano watogola kukala kumwetu na kuwa kinhu kimoja
kwa mbuli ino, siye tuwengize kumbi wambigalo wose kamba hewo vi-
wengile kumbi.
23 Vino, ng'hondolo zao, na wanyama wao wose honda wawe kumwetu?
Avo, tuilumbe nao, nao okala kumwetu.”
24 Avo wambigalo wose wacholile kuna ulwivi wa dibuga wawatogolela
Hamoli na mwanage Shekemu, avo kila mbigalo kudibuga kengila kumbi.
25 Siku da kadatu kumwande, kuno wang'hali na usungu wa kwingila
kumbi, wana wabili wa Yakobo, Simeoni na Lawi lumbu zake Dina, wasola
misime yao, wengila kwa kinyelegezi kudibuga wawakoma wambigalo
wose.
26 Wawakoma kwa misime Hamoli na mwanage Shekemu na wamsola
Dina mng'anda ya Shekemu wasegela.

27 Wana wayagwe wa Yakobo wawezila wanhu awo wafile wavisola vinhu
va buga dijo kwavija wamfitiza lumbu jao.
28 Wasola ng'hondolo na mbuzi na ng'ombe na vihongwe na kila kinhu
kikalile kudibuga na mmigunda.
29 Wasola kila kinhu kinogile, wawagoga watwanzi zao na wanao na
walawanya na kila kinhu kikalile mzing'anda.
30 Yakobo kawalongela Simeoni na Lawi, “Mweye mungalila zumozumo
na sambi Wakanaani na Wapelizi na kila munhu mwiisi ino konihila.
Wanhu zangu niye wadodo kamba awo wose wahailumba ili wanivamile
onikoma niye na wanhu wose wa mng'anda yangu.”
31 Lakini hewo wamwidika tatao, “Vino, vinoga viwamtendele lumbu jetu
kamba mgoni?”

35

Imulungu komtendela ganogile Yakobo ako Beseli

1 Imulungu kamulongela Yakobo, “Segela uchole Beseli, ukakale kuko.
Kanzengele niye upango wa kulavila nhosa, niye Imulungu nikulawilile
viukalile komkimbila ndugu yako Esau.”
2 Yakobo kawalongela wanhu wa mng'anda yake, na wose wakalile
hamoja na heyo, “Segeseni minyago yenu ili kumwenu, isunheni, mkasaule
viwalo venu.
3 Tusegele tuchole ako Beseli kuko nomzengela Imulungu upango wa
kulavila nhosa, ayo yanidike siku ya kugaya kwangu, kakala hamoja na niye
muumwanza wangu wose.”
4 Wao wamgwaa Yakobo vinyago vose viwavitambikile vikalile mmakono
gao na heleni zikalile mmagwiti gao, Yakobo kavihimbila hasi ya biki da
mwaloni dikalile ako Shekemu.
5 Yakobo na wanage viwakalile osegela Imulungu kawatenda wanhu wa
mabuga gakalile behi wadumbe, avo hawawakweleleze bule.
6 Avo, Yakobo hamoja na wanhu wose yakalile nao wavika kudibuga da
Luzu, vivija dokemigwa Beseli mwiisi ya Kanaani.
7 Ako kazenga upango wa kulavila nhosa, kahakema hanhu aho Eli Beseli,
kwavija ako Imulungu yamulawilile viyakalile komkimbila ndugu yake.
8 Debola msang'hanaji wa Lebeka kafa, kazikigwa ako behi ya Beseli, hasi
ya mwaloni. Avo hanhu aho hakemigwa, “Mwaloni wa kuiyalala.”
9 Yakobo, viyabwelile kulawa Padani Alamu, Imulungu kamulawilila
kabili kamtenda yamwede.
10 Imulungu kamulongela, “Twaga jako Yakobo, lakini sambi hukemigwa
Yakobo kabili, twaga jako dokuwa Izilaeli.” Avo Yakobo kakemigwa Izilaeli.
11 Nayo Imulungu kamulongela, “Niye iyo Imulungu nili na Udahi wose,
ulele ng'hani na mongezeke. Makabila mengi golawa kumwako na wan-
dewa olawa mkigudi chako.
12 Isi iniwagwelele Abulahamu na Isaka vivija nokugwelela gweye, na
nowagwelela wanhu wa ulelo wako baho kumwande.”
13 Avo, Imulungu kamuleka kulawa hanhu aho kuyakalile kolonga nayo.
14 Yakobo kasimika dibwe hanhu aho hayalongile na Imulungu, kagida
nhunza ya king'waji na vivija kagida mavuta.
15 Yakobo kahakema hanhu aho hayalongile na Imulungu, Beseli.

Laheli kofa

16 Wachola kulawa Beseli, mbaka hasigala hadodo kuvika Efulata, Laheli
kagogigwa na usungu wa kulela, usungu wake ukala mkulu.

17 Usungu viumgogile ng'hani, imtwanzi yamtazile kulela kamulongela,
“Sikuudumbe, kupata mwana iyagwe wa kimbigalo.”
18 Viyakalile kotapatapa, kwavija kakala kokanha loho, kamkema imwana
Benoni, fambulo jake kunyunyuwala, lakini tatake kamkema Benjamini,
fambulo jake kumweda.
19 Laheli kafa, kazikigwa mwiinzila ya Efulata, sambi yojuwika kamba
Beselehemu.
20 Yakobo kasimika mhanda uchanha ya panga dijo, na mbaka lelo do-
juwika kamba mhanda ya panga da Laheli.
21 Abaho Izilaeli kagendelela na mwanza, keka ng'hambi yake mwambu
wa kabili wa lingo da Edeli.

Wana wa Yakobo
(1 Umwaka 2:1-2)

22 Avo Izilaeli viyakalile mwiisi ija, Lubeni kawasa na Biliha, imoja wa
watumwa wa Yakobo yakalile kamba mwehe wake. Nayo Yakobo kaihulika
mbuli ayo.
Yakobo kakala na wana longo na wabili wa kimbigalo.
23 Wanage Lea wakala, Lubeni, mwana wa chaudele wa Yakobo, na
Simeoni na Lawi na Yuda na Isakali na Zabuloni.
24 Wanage Laheli wakala, Yusufu na Benjamini.
25 Wanage Biliha mtumwa wa Laheli wakala, Dani na Nafutali.
26 Wanage Zilipa mtumwa wa Lea wakala, Gadi na Asheli.
Wano awo wana wa kimbigalo wa Yakobo waleleke ako Padani Alamu.

Ifa ya Isaka

27 Yakobo keza kwa Isaka, tatake ako Mamule kudibuga da Kiliati Aliba
vivija dokemigwa Hebuloni isi kuwakalile Abulahamu na Isaka.
28 Isaka kakala miyaka gana na malongo manane.
29 Isaka kafa kuno mvele na kauja ng'hani, kailumba na wahenga zake
wafile umwaka. Iwana Esau na Yakobo wamzika tatao.

36

Ulelo wa Esau
(1 Umwaka 1:34-37)

1 Uno awo ulelo wa Esau, vivija kokemigwa Edomu.
2 Esau kasola wehe mna iwandele wa isi ya Kanaani. Ada mndele wa Eloni,
Muhiti, na Oholibama mndele wa Anaho na mzukulu wa Sibeoni Muhivi,
3 vivija kamsola Basemati mndele wa Ishimaeli lumbu jake Nebayosi.
4 Ada kamulelela Esau, Elifazi, na Basemati kamulelela Leueli,
5 na Oholibama kamulela Yeushi na Yalamu na Kola. Wano wao wanage
Esau, waleligwe na wehe zake wadatu ako kuna iisi ya Kanaani.
6 Esau kasola wanage na wehe zake na wose wakalile mng'anda yake na
fugo zake na vinhu vose viyakalile navo ako Kanaani kachola isi ili kutali na
ndugu yake Yakobo.
7 Wakala na vinhu vingi avo hawadahile bule kukala hamoja, isi iwakalile
haidahile bule kwenela fugo zao zose.
8 Lekaavo Esau, vivija kokemigwa Edomu, kakala kuna iisi ya vigongo va
Seili.
9 Uno uwo ulelo wa Esau muhenga wa wanhu wa Edomu okala kuna iisi
ya vigongo va Seili.
10 Gano gago matwaga ga wana wa kimbigalo wa Esau, Elifazi mwanage
Ada mwehe wake Esau na Leueli mwanage Basemati mwehe wake Esau.

11 Wanage Elifazi wakala Temani na Omali na Sefo na Gatamu na
Kenazi.
12 Vivija Elifazi mwanage Esau kakala na mtumwa wa kitwanzi yakalile
kamba mwehe wake kakemigwa Timina, ayo nayo kamulelela
mwana yakemigwe Amaleki. Wana wao wazukulu wa Esau kwa
mwehe wake Ada.
13 Wanage Leueli wakala, Nahasi na Zela na Shama na Miza. Wano awo
wazukulu wa Esau kwa mwehe wake Basemati.
14 Wano awo wanage Oholibama mndele wa Anaho mzukulu wa Sibeoni.
Kamulelela mkasano wake Esau wana wadatu, Yeushi na Yalamu na
Kola.
15 Wano awo wakalile iwakulu mna zing'holo za wazukulu wa Esau.
Wanage Elifazi chaudele wa Esau,
Temani na Omali na Sefo na Kenazi,
16 Kola na Gatamu na Amaleki. Wano wao iwakulu muulelo wa Elifazi
ako Edomu, wakala wazukulu wa Ada.
17 Na Leueli, mwanage Esau,
kawalela Nahasi na Zela na Shama na Miza, wano wao iwakulu walaw-
ile kwa Leueli ako Edomu, wakala wazukulu wa Basemati, mwehe wa
Esau.
18 Wanage Oholibama, mwehe wake Esau wakala,
Yeushi na Yalamu na Kola. Wano awo iwakulu walawile kwa Oholibama
mndele wa Anaho.
19 Wano awo wanhu wa ulelo wa Esau, vivija kokemigwa Edomu, na wano
awo iwakulu.

Ulelo wa Seili
(1 Umwaka 1:38-42)
20 Wano awo wanage Seili, Muholi na vivija awo wenekae wa isi ayo.
Lotani na Shobali na Sibeoni na Anaho,
21 Dishoni na Eseli na Dishani wano awo iwakulu walawile kwa Waholi
na wanage Seili ako mwiisi ya Edomu.
22 Wanage Lotani wakala,
Holi na Hemamu. Lotani kakala na lumbu jake yokemigwa Timina.
23 Wanage Shobali wakala,
Alivani na Manahati na Ebali na Shefo na Onamu.
24 Wanage Sibeoni wakala,
Aya na Anaho. Anaho iyo yonile nzasa ya mazi ga moto ako kuluwala,
viyakalile kowasusila ivihongwe wa Sibeoni tatake.
25 Wanage Anaho wakala,
Dishoni na Oholibama mndele wa Anaho.
26 Wanage Dishoni wakala,
Hemadani na Eshibani na Isilani na Kelani.
27 Wanage Eseli wakala,
Bilihani na Zaawani na Akani.
28 Wanage Dishani wakala,
Usi na Alani.
29 Wano awo iwakulu kwa Waholi,
Lotani na Shobali na Sibeoni na Anaho,
30 Dishoni na Eseli na Dishani, kila imoja kakala mkulu mulukolo lwake
mwiisi ya Seili.

Wandewa wa isi ya Edomu
(1 Umwaka 1:43-54)

31 Avo wano awo wandewa watawale ako mwiisi ya Edomu, kipindi acho
wanhu wa Izilaeli hawanatawaligwa na mndewa yoyose.
32 Bela mwanage Beoli katawala ako Edomu, na twaga da buga jake dikala
Dinihaba.
33 Bela viyadanganike, Yobabu mwanage Zela, kulawa isi ya Bosila kawa
mndewa hanhu hake.
34 Yobabu viyadanganike, Hushamu kulawa isi ya Watemani kawa mn-
dewa hanhu hake.
35 Hushamu viyadanganike, Hadadi mwanage Bedadi, ayo yawahumile
iwakalizi wa Midiani ako mwiisi ya Moabu, kawa mndewa hanhu hake.
Buga jake dikemigwa Aviti.
36 Hadadi viyadanganike, Samila kulawa mwiisi ya Masileka, katawala
hanhu hake.
37 Samila viyadanganike, Shauli kulawa Lehoboti behi ya lwanda lwa
Fulate, kawa mndewa hanhu hake.
38 Shauli viyadanganike, Baali Hanani mwanage Akiboli kawa mndewa
hanhu hake.
39 Baali Hanani mwanage Akiboli viyadanganike, Hadadi kawa mndewa
hanhu hake. Twaga da buga jake dikemigwa Pau, na twaga da imwehe
kakemigwa Mehetabeli biti Matiledi mzukulu wa Mezahabu.
40 Wano awo wakalile iwakulu muulelo wa Esau, wekigwa kwa matwaga
gao na ng'holo zao na isi zao,
mkulu Timina na mkulu Aliva na mkulu Yesesi,
41 na mkulu Oholibama na mkulu Ela na mkulu Pinoni,
42 na mkulu Kenazi na mkulu Temani na mkulu Mibisali,
43 mkulu Magidieli na mkulu Ilamu.
Wano awo wakalile iwakulu ako Edomu. Watambuligwa kamba vi-
wakalile okala mwiisi ayo.
Esau ayo muhenga wa wanhu wa Edomu.

37

Yusufu na ndugu zake

1 Yakobo kakala mwiisi iyakalile tatake, isi ya Kanaani.
2 Ino ayo simulizi ya Yakobo na wanage.
Yusufu viyakalile na miyaka longo na saba, kakala kosusila bumbila da
fugo hamoja na ndugu zake. Nayo kakala mbwanga hamoja na wanage
Biliha, na wanage Zilipa, wehe wa tatake. Nayo Yusufu kamulongelaga
tatake gose gehile ga ndugu zake.
3 Avo, Izilaeli kamnogela ng'hani Yusufu kubanza wanage wose, kwavija
kamulela muuvele, na kamsonela kanzu tali dinogile.
4 Ndugu zake viwonile tatao komnogela ng'hani Yusufu kubanza hewo
wose, wamwihila na hawalongile nayo kwa tindiwalo.
5 Yusufu kalota nzozi, na viyawalongele ndugu zake, avo wabanza kumwi-
hila.
6 Kawalongela, “Chonde, tegelezeni nzozi ino indotile,
7 siye tukala kumgunda tofunga makinza ga ngano, bahaja kinza jangu
dima wima, na makinza genu gema kuzunguluka kinza jangu, abaho gad-
ifugamila.”
8 Ndugu zake wamulongela, “Vino, kogesa gweye kokuwa mndewa na
kututawala siye?” Avo, wengeza kumwihila ng'hani mbuli ya nzozi yake na
gaja gayalongaga mbuli yao.

9 Abaho kalota nzozi iyagwe, na kawalongela ndugu zake, kawalongela,
“Loleni nilota nzozi iyagwe, avo zuwa na mbalamwezi na nhondo longo na
imoja vikala vinifugamila.”
10 Viyamulongele tatake hamoja na ndugu zake, tatake kamkomhokela
kamulongela, “Nzozi gani ayo yuulotile? Vino niye na mamako na ndugu
zako tokufugamila mbaka hasi?”
11 Ndugu zake wamonela migongo, lakini tatake keka mbuli ayo
muumoyo.

Yusufu kouzigwa na kogaligwa Misili

12 Siku dimoja ndugu zake wachola kususila ng'hondolo wa tatao ako
Shekemu,
13 na Izilaeli kamulongela Yusufu, “Gweye kojuwa ndugu zako, ososila
ng'hondolo ako Shekemu, avo izo nikutume kumwao.” Yusufu kedika,
“Ona.”
14 Avo kamulongela, “Genda kawalole kamba wose ogendelela goya
hamoja na zifugo zose, abaho ubwele unongele.” Avo Yakobo kamtuma
kulawa kubonde da Hebuloni. Yusufu viyavikile ako Shekemu,
15 kamvika munhu kokwanga mmigunda, munhu ija kamuuza, “Kozahila
choni?”
16 Yusufu kedika, “Nowazahila ndugu zangu. Chonde nongela ososila
kwahi?”
17 Munhu ayo kalonga, “Hano wahalawa, niwahulika olonga ochola
Dosani.” Avo Yusufu kagendelela kuwazahila ndugu zake kawavika ako
Dosani.
18 Avo ndugu zake wamona toka yeli kutali, na yang'hali hanavika wakala
kiseto cha kumkoma.
19 Wailongela, “Amweye, ayo nyamiloto kokwiza.
20 Mulopole tukamkome na tumwase kudisima dimoja dili hano, abaho
tulonge kadigwa na mng'onyo. Tulole nzozi zake zokuwa kwahi.”
21 Lubeni viyahulike vivo kageza kumuhonya na makono gao, kalonga,
“Bule, sikutumkome.
22 Sikumwite damu ya munhu. Mwaseni kudisima dino dili hano ku-
luwala, lakini sikummulumize.” Lubeni kalonga avo ili yamuhonye kulawa
mmakono gao abaho yambweze kwa tatake.
23 Avo Yusufu viyavikile kwa ndugu zake, wamsaula kanzu jake ditali
diyavalile,
24 na wamgoga wamwasa kudisima dijo. Avo kudisima dijo kukala
kuduhu mazi, dikala dinyalile.
25 Viwakalile hasi na kuja, wenula vihanga vao, wawona mwanza wa
Waishimaeli olawa Gileadi ochola Misili. Ngamiya wao wakala wapapile
ubani na mkegeni na manemane.
26 Yuda kawalongela ndugu zake, “Vino topata choni twahamkoma ndugu
yetu na kulufisa lukuli lwake?
27 Lekeni tumchuuze kwa Waishimaeli wano, na makono getu sikugamu-
lumize kwavija ino ndugu yetu wa usungu.” Ndugu zake wamtogolela.
28 Viwabitile wachuuzi Wamidiani, ndugu zake Yusufu wamulava kudis-
ima, wamchuuza kwa Waishimaeli kwa vihande malongo mabili va shaba,
awo wamsola Yusufu mbaka Misili.
29 Lubeni viyabwelile kudisima, na viyone Yusufu kamduhu, kadega
kiwalo chake kwa usungu.

30 Kawacholela ndugu zake kalonga, “Imbwaga kamduhu muja, na niye
nichole kwahi?”
31 Avo, wachinja bofu da mbuzi, wadivabika dikanzu mwiidamu.
32 Abaho wamgalila tatao dikanzu, wamulongela, “Tudidondola kanzu
dino, tanhu dilole goya kamba da mwanago hebu siyo.”
33 Kadijuwa kalonga, “Ona, dino kanzu da mwanangu Yusufu, kadigwa na
mng'onyo, loo, mwanangu kadegigwa degigwa.”
34 Abaho Yakobo kadega kiwalo chake kwa usungu, kavala gunia. Ka-
mulilila mwanage kwa siku nyingi.
35 Wanage wose, wa ikimbigalo kwa wa ikitwanzi weza kumuhoza umoyo
tatao, lakini kalema kuhozigwa umoyo, kalonga, “Bule, nogendelela ku-
muyalalila mwanangu mbaka vonda nichole hasi kuna iisi ya wafile kuyali.”
Avo, Yakobo kagendelela kumuyalalila Yusufu.
36 Kipindi acho ako Misili awo Iwamidiani wamchuuza Yusufu kwa Potifa,
imoja wa iwakulu wa mndewa Falao, ayo kakala mkulu wa iwakalizi wa
ng'anda ya mndewa.

38

Yuda na Tamali

1 Avo, kipindi acho, Yuda kawaleka ndugu zake, kachola kukala na munhu
imoja mwenekae wa Adulami twaga jake Hila.
2 Viyakalile kuko kamona mndele wa Shua, munhu wa isi ya Kanaani.
Yuda kamsola mndele ayo kawa mwehe wake,
3 kagoga inda, kalela mwana wa kimbigalo, twaga jake wamkema Eli.
4 Kagoga inda kabili kalela mwana wa kimbigalo, twaga jake wamkema
Onani.
5 Abaho kalela mwana wa kadatu, vivija wa kimbigalo, twaga jake
wamkema Shela. Shela viyavumbuke Yuda kakala Kezibu.
6 Yuda kamsolela mwehe mwanage wa chaudele Eli, twaga da mwehe ayo
Tamali.
7 Lakini Eli, chaudele wa Yuda katenda gehile mgameso ga Mndewa
Imulungu, avo Mndewa kamkoma.
8 Avo, Yuda kamulongela Onani, “Mwingilile mwehe wa ndugu yako,
kwavija vivo ulondigwa kutenda ukamulelele ndugu yako wana.”
9 Lakini Onani kakala yajuwile kamba wana awo honda wawe wake, avo
viyamwingilile mwehe wa ndugu yake, ketila hasi zimbeyu na kamnyima
ndugu yake wana.
10 Avo mbuli ayo yaitendile haimnogele bule Mndewa Imulungu, avo
kamkoma.
11 Yuda kamulongela imukwe, “Kala ugane mng'anda ya tatako mbaka
mwanangu Shela vonda yawe mbala goya.” Kwavija kagesa, “Sambi yafe
kamba ndugu zake.” Avo Tamali kachola kukala mng'anda ya tatake.
12 Siku heleketwaa zibita, mndele wa Shua mwehe wa Yuda kafa. Yuda
viyamambukize gamatanga, kasegela na mbwigake Hila, munhu wa Adu-
lami wachola Timina kwa wanhu wakalile okanha mibahila ya ng'hondolo
wake.
13 Tamali viyahulike kamba tatake mkwe kamnzila kochola Timina
kukanha mibahila ya ng'hondolo wake,
14 kasaula kiwalo chake cha ugane, kaigubika mtandio, abaho kakala hasi
hana ulwivi lwa Enaimu, ukalile mnzila ya kuchola Timina. Kuno kagesa
kamba Shela kakala mbala goya, lakini hagweleligwe bule yawe mkasano
wake.

15 Yuda viyamonile kagesa kakala mtwanzi mgoni, kwavija kakala yagubike ikihanga.
16 Kakala hajuwile bule kamba kakala mkwe yake, avo kabaguka hamgwazo mnzila, kalonga, “Nolonda kuwasa na gweye.” Tamali kamuuza, “Nahatogola kongwaa choni?”
17 Kamwidika, “Nokugwaa bofu da mbuzi dili mdibumbila jangu.” Nayo kamulongela, “Wike kinhu kulagusa kamba kongalila ajo dibofu da mbuzi.”
18 Yuda kamuuza, “Kolonda nike choni?” Tamali kedika, “Ngwelele acho ikinhu kili na kilaguso chako na nzabi yake hamoja na mkongoja uugogile.” Avo Yuda kamgwaa, abaho kamuwasa nayo kagoga inda.
19 Avo, Tamali kachola ukae kumwake, kasaula mtandio wake, kavala kabili viwalo vake va ugane.
20 Yuda kagala bofu da mbuzi kwa mkono wa mbwigake munhu wa Adulami ili yapate vinhu vake viyekile kwa mtwanzi ayo, lakini hamvikile bule.
21 Kawauza wenekae wa aho, “Kakwahi mtwanzi ija imgoni* yakalile mnzila ya kuchola Enaimu?”
Wamwidika, “Hano hanakala mtwanzi mgoni bule.”
22 Avo kabwela kwa Yuda kamulongela, “Simonile bule! Na iwenekae wa aho wanongela hanakala mtwanzi yoyose mgoni kumwao.”
23 Yuda kalonga, “Muleke yakale navo vinhu avo, bule wanhu otuseka. Gweye kuchola kumgalila bofu da mbuzi, lakini humvikile bule.”
24 Avo, viibitile miyezi midatu Yuda kalongeligwa, “Mkwe yako Tamali sambi mgoni, na vino sambi kana inda mbuli ya ugoni.”
Yuda kalagiza, “Mulaveni kunze mumsome moto.”
25 Viwakalile omulava kunze, Tamali katuma usenga kwa tatake mkwe, ulonga, “Munhu mwene vinhu vino iyo yangelile inda.” Kalonga, “Vilole goya, vinhu vino va nani, pete ino na nzabi na mkongoja uno.”
26 Yuda kavijuwa vinhu avo na kalonga, “Tamali katenda goya kubanza niye. Ona kwavija hasoligwe bule na mwanangu Shela.” Toka siku dijo Yuda hawasile kabili na Tamali.
27 Kipindi cha kuifungula vikivikile wajuwa kamba kakala na wana wabili wa kimbigalo mna iinda.
28 Viyakalile koifungula, mwana imoja kalava mkono, avo imng'hunga kasola luzi ludung'hu kamfunga mumkono kalonga, “Ino ayo yasongile kuvumbuka.”
29 Lakini mwana ayo kaubweza mkono wake mgati, miyage iyo yasongile kuvumbuka. Imng'hunga kalonga, “Mbona gweye kubita kwa nguvu!” Avo kamkema Pelesi.
30 Abaho ndugu yake yakalile na luzi ludung'hu mumkono kalawa kunze, nayo wamkema Zela.

39

Yusufu na mwehe wa Potifa

1 Avo, Yusufu kagaligwa Misili. Mmisili imoja yakemigwe Potifa, yakalile imoja wa iwakulu wa Falao, na kakala mkulu wa iwakalizi wa ng'anda ya mndewa, kamgula kulawa kwa Waishimaeli awo.
2 Mndewa Imulungu kakala na Yusufu na kamtenda yamwede, kakala mng'anda ya mkulu ayo Mmisili.

* **38:21** Watwanzi wakala otenda *ugoni* kamba nzila ya kuinogeza imilungu yao.

3 Mkulu ayo viyajuwile kamba Mndewa Imulungu kakala na Yusufu na
Mndewa kamtenda yamwede kwa kila kinhu kiyatendile,
4 avo, Yusufu kanogeligwa na Potifa na kamtenda yawe mtumwa wake
heyo mwenyego, kamwika yawe mwimilizi wa ng'anda yake na yalolese
vinhu vake vose.
5 Kulawa kipindi Potifa kiyamtendile mwimilizi wa ng'anda yake na kila
kinhu kiyakalile nacho, Mndewa Imulungu kamtenda Mmisili ayo yamwede
mbuli ya Yusufu. Kumweda ako kukala mna ikila kinhu kiyakalile nacho
mng'anda yake na kumgunda.
6 Avo Potifa keka kila kinhu mmakono ga Yusufu, na hatendile kinhu
chochose, ila ndiya iyadile.

Yusufu kakala yanenehe na yanogile.
7 Avo, kukala na kipindi mwehe wa mkulu wake, kamsulukila Yusufu,
kamulongela, “Wasa na niye.”
8 Lakini Yusufu kalema, kamulongela, “Lola mkulu wangu halola kinhu
chochose mng'anda, kwavija niye nabahano. Kila kinhu kakika mmakono
gangu.
9 Kuduhu munhu mng'anda ino konibanza niye. Mkulu wangu hang-
omese kugoga kinhu chochose ila gweye kwavija kwa mwehe wake. Avo
habali nitende ubananzi awo, nimtendele Imulungu nzambi?”
10 Hamoja mtwanzi ayo kagendelela kumnanahiza Yusufu, lakini Yusufu
kalema kuwasa nayo hebu kukala nayo.

11 Lakini siku dimoja, Yusufu kengila mng'anda kusang'hana sang'hano
yake, mng'anda kukala kuduhu mtumwa iyagwe.
12 Avo mwehe wake Potifa kagoga kanzu jake, kamulongela, “Wasa na
niye.” Lakini Yusufu kamulekela idikanzu mmakono gake, kakimbila
kunze.
13 Mtwanzi ayo viyone Yusufu kamulekela kanzu jake na kukimbila
kunze,
14 kawakema watumwa wa ng'anda yake kawalongela, “Loleni, mkasano
wangu katugalila Muebulania yatulige! Kengila mng'anda yawase na niye,
lakini niguta nyangi.
15 Viyamhulike noguta nyangi, kaleka kanzu jake, kakimbila kunze.”

16 Avo mtwanzi ayo kadika goya dikanzu jake, mbaka mkasano wake
viyabwelile ukae.
17 Abaho kampetela mbuli ayo, kalonga, “Mtumwa ino Muebulania yuu-
tugalile keza kumwangu kungela kinyala,
18 lakini vinigutile nyangi, kandekela kanzu jake, kakimbila kunze.”

19 Avo mkulu ayo wa Yusufu viyahulike mbuli za mwehe wake, kamba
vivo viyatendile mtumwa wake, kagevuzika ng'hani.
20 Kamsola Yusufu kamgodeka mkifungo, aho hawagodekigwe wa-
bananzi wa mndewa.
21 Lakini Mndewa Imulungu kakala hamoja nayo, kamonela bazi, kam-
tenda yanogeligwe mgameso ga mkulu wa ikifungo.
22 Avo mkulu wa ikifungo kamtenda Yusufu yawe mkulu wa wafungwa
wose wakalile mkifungo, kila kinhu kitendigwa mmakono gake.
23 Mkulu wa ikifungo hadumbile kinhu chochose kikalile mmakono ga
Yusufu, kwavija Mndewa Imulungu kakala hamoja na Yusufu, avo kila
kinhu kakitenda kinoge.

40

Yusufu kowafambulila nzozi iwafungwa

1 Kipindi kiyagwe kumwande, mkulu wa ung'waji na mkulu wa koka
magate wa mndewa Falao wamgevuza mndewa ayo.
2 Falao kawagevuzikila wakulu awo wabili.
3 Kawagodeka mwiing'hambi ya mkulu wa wakalizi, hanhu aho
hayagodekigwe Yusufu.
4 Wakala mkifungo kwa kipindi fulani na mkulu wa wakalizi kamsagula
Yusufu yawasang'hanile wakulu awo wabili.
5 Siku dimoja ikilo wakulu awo wabili walota nzozi, kila munhu kalota
nzozi yake, mkulu wa ung'waji kalota nzozi ili na fambulo jake na mkulu
wa koka magate kalota nzozi ili na fambulo jake.
6 Imitondo yake Yusufu viyacholile kuwalola wakulu awo wabili, kawona
onyawanyawa.
7 Avo Yusufu kawauza wakulu awo wa Falao wakalile wagodekigwe
hamoja na heyo mwenyego mna ing'hambi ya mkulu wa wakalizi, kawauza,
“Habali lelo vihanga venu vogela bazi?”
8 Wamwidika, “Siye wose tulota nzozi, lakini kuduhu munhu wakutufam-
bulila nzozi zetu.”
Yusufu kawalongela, “Imulungu iyo yodaha kufambula, nongeleni nzozi
zenu.”
9 Avo mkulu wa ung'waji kamsimulila Yusufu nzozi yake, kalonga, “Mna
inzozi niye nyona mzabibu kuulongozi wangu,
10 mzabibu awo ukala na matambi madatu. Bahaja viusongile kuzuka
mijani, maluwa gake galela vimvaba va zabibu zipile.
11 Ng'hala ngogile kikasi cha Falao mmakono gangu, avo nizisola zabibu
azo nizikamila mkikasi acho, nimgwaa Falao.”
12 Yusufu kamulongela mkulu ayo, “Fambulo da nzozi yako ijo dino,
matambi ago madatu gauwone azo siku ndatu.
13 Zahabita siku ndatu Falao kokulava mkifungo na kokubweza kabili
muukulu wako. Na gweye komgwaa kabili Falao kikasi cha ung'waji kamba
viutendile aho umwaka.
14 Lakini chonde sikuunisemwe wahalawa kunze unyonele bazi na unita-
mbule mgameso ga Falao, ili ndawe mkifungo.
15 Kwavija niye nitolosigwa kulawa mwiisi ya Waebulania na hano Misili
sitendile mbuli yoyose ihile ya kunhenda nigodekigwe.”
16 Ija imkulu wa koka magate viyone kamba kafambula vinogile, kamu-
longela Yusufu, “Na niye vivija nilota nzozi! Mna inzozi yangu ng'hala
mhapile mdipala jangu migelo midatu ya magate.
17 Mna ikigelo cha uchanha kukala na vinhu vingi va kuja mbuli ya Falao,
lakini ndege wakala woja kulawa mkigelo acho kuko kudipala jangu.”
18 Yusufu kamulongela, “Fambulo da nzozi yako ijo dino, ija imigelo
midatu ni siku ndatu.
19 Zahabita siku ndatu Falao kokulava mkifungo kokanha pala jako na
kokutumbika mdibiki, na ndege oluja lukuli lwako.”
20 Avo siku da kadatu kumwande, ikala siku ya kukumbuka kuvumbuka
kwa Falao, avo kawagoneka wakulu zake wose mna inyimwilinyimwili,
kawalava mkifungo mkulu wa ung'waji na mkulu wa koka magate, kaweka
mgameso ga wakulu wose yawagoneke.
21 Abaho kambwezela ukulu wake mkulu wa ung'waji ili yamgwee kikasi
cha ung'waji.

22 Lakini ija imkulu wa koka magate kamtumbika mdibiki, kamba Yusufu viyawafambulile nzozi zao.
23 Lakini ija imkulu wa ung'waji kamsemwa Yusufu na hamkumbuke bule.

41

Yusufu kofambula nzozi za Falao

1 Viibitile miyaka mibili, Falao kalota nzozi kema mumgwazo wa lwanda lwa Naili,
2 kawona ng'ombe saba wanogile na wanenehe wakala olawa muulwanda na wasonga kuja misanze.
3 Abaho walawilila ng'ombe saba wayagwe wakala wasokile na weha ng'hani walawa muulwanda lwa Naili, weza wema behi na waja iwang'ombe wayagwe mumgwazo wa ulwanda.
4 Ng'ombe awo wasokile na wehile wawaja waja wayagwe saba wakalile wanogile na wanenehe. Baho Falao kalamuka muutulo.
5 Viyawasile kabili kalota lwa kabili. Kona makungwi saba makulu na ganoga gazuka kulawa mna dibelege dimoja.
6 Abaho galawilila makungwi saba gayagwe masisili na ganyalile kwa vuke da zuwa.
7 Gago gamakungwi saba masisili gagameza gaja gamakungwi saba makulu gamemile uhule. Baho Falao viyalamuke kajuwa kamba kakala kolota.
8 Imitondo yake, Falao kanyawanyawa ng'hani, kawakema iwahawi wose wa isi ya Misili na wanhu wabala, kawalongela nzozi zake, lakini kuduhu hata imoja yadahile kumfambulila nzozi azo.
9 Abaho ija imkulu wa ung'waji kamulongela Falao, “Lelo nokumbuka ubozi wangu!
10 Kipindi kija viutugevuzikile siye wasang'hanaji zako niye na ija imkulu wa koka magate, kutugodeka mna ing'hambi ya mkulu wa wakalizi.
11 Kilo kimoja tulota nzozi, kila munhu kalota nzozi ili na fambulo jake.
12 Avo mbwanga imoja Muebulania, mtumwa wa mkulu wa wakalizi kakala hamoja na siye mkifungo. Vitumulongele nzozi zetu, heyo katufambulila nzozi zetu kila munhu kamba viili.
13 Viyatufambulile vivo viilawilile, niye nibwezigwa mwiisang'hano yangu na ija imkulu wa koka magate katumbikiga mdibiki.”
14 Avo, Falao kalagiza Yusufu yagaligwe, nao wamulava mkifungo wambea mvili na kasaula viwalo vake, kagaligwa kuulongozi wa Falao.
15 Falao kamulongela Yusufu, “Niye nilota nzozi, lakini kuduhu munhu yodaha kufambula. Nihulika wanhu okutogola kamba munhu yahakusimulila nzozi yake kodaha kuifambula.”
16 Yusufu kamwidika Falao, “Niye nabule udahi awo, lakini Imulungu kokwidika kamba viulonda.”
17 Falao kamulongela Yusufu, “Nilota nima mumgwazo wa lwanda lwa Naili,
18 niwona ng'ombe saba wanogile na wanenehe walawa muulwanda na wasonga kuja misanze.
19 Abaho weza ng'ombe saba wayagwe wanyolile na wasisili na wasoka ng'hani. Niye sinawona ng'ombe kamba awo mwiisi ya Misili.
20 Avo, waja iwang'ombe saba wasokile ng'hani wawaja waja iwang'ombe saba wanenehe.

21 Lakini viweshilize kuwaja kuduhu munhu yodaha kujuwa kamba
wawaja wayao. Kwavija wakala wasokile vivija va ichanduso. Baho
nilamuka muutulo.
22 Abaho nilota kabili, nigona makungwi saba ganogile gamema uhule
gazuka kulawa mdibelege dimoja.
23 Abaho galawilila makungwi saba gayagwe gabule kinhu masisili na
ganyala kwa vuke da zuwa.
24 Na makungwi gago saba masisili gagameza gaja makungwi saba
ganogile. Avo niye niwalongela wahawi nzozi zino, na kuduhu munhu
yadahile kunifambulila."
25 Abaho Yusufu kamulongela Falao, "Nzozi zako mbili fambulo jake
dimoja. Imulungu kakugubulila gaja goyolonda kutenda kipindi kiguhi
kikwiza.
26 Ng'ombe saba wanogile ofambula miyaka saba, na gaja makungwi saba
ganogile vivija gofambula miyaka saba, nzozi azo fambulo jake dimoja.
27 Waja ng'ombe saba wasokile ng'hani wezile aho kumwande na gaja
makungwi saba gelibule kinhu ganyalile kwa vuke da zuwa, fambulo jake
ni miyaka saba ya lufilili lwa nzala.
28 Kamba vinikulongele mndewa Falao, Imulungu kakugubulila gaja goy-
olonda kutenda kipindi kiguhi kikwiza.
29 Hokuwa na miyaka saba ya mulao mwiisi yose ya Misili.
30 Lakini kumwande yokwiza miyaka saba ya lufilili lwa nzala, hata awo
umulao osemwigwa mwiisi ya Misili. Lufilili alo lwa nzala loinanga isi ino.
31 Mulao osemwigwa kwavija nzala ikwiza yokuwa ng'hulu ng'hani.
32 Nzozi ayo ibweleligwa miyanza mibili kila imoja viyagwe kukulagusila
kamba Imulungu kagesa kutenda vivo, na kotenda mbuli ayo kipindi kiguhi
kikwiza.
33 "Avo go mkulu Falao, usagule munhu yeli na nzewele na ubala, umgwee
ng'honde ya kuilolesa isi yose ya Misili.
34 Abaho go mkulu Falao, usagule wemilizi mwiisi yose, uwalagize weke
mgelo umoja mna imigelo mitano ya ndiya yose ya Misili mna ikipindi cha
miyaka saba ya mulao.
35 Uwalagize wanhu awo iwemilizi weke hamoja ndiya kwa miyaka saba
ya mulao. Ndiya ayo ikigwe kukanho jako gweye go mkulu Falao, iwe ngama
kwa mabuga gose, na wailolese goya ngama ayo.
36 Ndiya ayo yokuwa ngama kwa wanhu wa isi ya Misili ili isi
sikuibanangike kwa lufilili lwa nzala lukwiza miyaka saba iyagwe."

Yusufu kotendigwa mkulu wa isi ya Misili

37 Mbuli iyalongile Yusufu itogoligwa mgameso ga Falao na wakulu zake.
38 Avo Falao kawauza wakulu zake, "Munhu ino kana loho ya Imulungu,
vino todaha kumpata munhu iyagwe kamba ino?"
39 Abaho Falao kamulongela Yusufu, "Kwavija Imulungu kakugubulila
mbuli zose azo, kuduhu munhu iyagwe yeli na nzewele na ubala kamba
gweye.
40 Gweye ayo yonda uwe mulolesaji wa isi yangu, na wanhu zangu wose
okuwa hasi mmakono gako. Niye niiyeka iyo mkulu kubanza gweye kwavija
nokala mkigoda cha undewa.
41 Avo sambi nikusagula kamba mkulu wa isi yose ya Misili."
42 Abaho Falao kaivula mkidole chake pete yake ili na kilaguso kamvaza
Yusufu, na kamvaza na viwalo va kitani inogile na mkufu wa zahabu
msingo.

43 Falao kamkweza Yusufu mumtuka wake wa kabili wa falasi na wakalizi walongola kuulongozi wa Yusufu, wakemelela walonga, “Mwime kumgwazo wa nzila,” Falao kamgwaa Yusufu ukulu kwa wanhu wose wa isi ya Misili.
44 Abaho Falao kamulongela Yusufu, “Niye iyo mndewa Falao! Nolonga munhu yoyose mwiisi yose ya Misili sikuyatende kinhu chochose bila ya gweye kumulongela.”
45 Falao kamgwaa Yusufu twaga da Misili Safenati Panea. Kamgwaa Asenati mndele wa Potifela, mulava nhosa wa buga da Oni yawe mwehe wake. Avo Yusufu kasonga kutembelela isi yose ya Misili.
46 Yusufu kakala na miyaka malongo madatu viyasongile kumsang'hanila Falao, mndewa wa Misili. Kalawa mng'anda ya Falao na kuitembelela isi yose ya Misili.
47 Avo mna imiyaka ija saba ya mulao, migunda ya Misili ilela ndiya nyingi ng'hani.
48 Yusufu keka hamoja ndiya yose kipindi acho cha miyaka saba ya mulao na kaika ngama mmabuga ga Misili. Kila buga keka ngama ya ndiya kulawa mmigunda ili mmabehi na buga dijo.
49 Yusufu keka ngama ya ndiya nyingi ng'hani, ikala nyingi kamba msanga wa mwhani, ikala haipimigwa bule.
50 Miyaka ya lufilili lwa nzala hainavika Yusufu kakala na wana wabili kulawa kwa mwehe wake Asenati, mndele wa Potifela mulava nhosa wa buga da Oni.
51 Yusufu kamgwaa mwanage twaga da Manase kalonga, “Imulungu kanhenda niisemwe magazo gangu kulawa kwa ndugu wa ng'anda ya tatangu.”
52 Mwana wa kabili kamgwaa twaga da Efulaimu kalonga, “Imulungu kangwaa wana mwiisi ya kugaya kwangu.”
53 Miyaka ija saba ya mulao mwiisi ya Misili ibita,
54 na miyaka saba ya lufilili lwa nzala isonga, kamba viyalongile Yusufu baho haichanduso. Isi zose ziyagwe zikala na nzala, lakini isi yose ya Misili ikala na ndiya.
55 Wanhu wa isi ya Misili viwasongile kupata nzala, wamulilila Falao yawagwee ndiya. Na heyo Falao kawalongela wanhu wose wa Misili, “Gendeni kwa Yusufu, donda yawalongele tendeni.”
56 Nzala yenela ng'hani mwiisi yose ya Misili. Avo Yusufu kafungula makanho gose kawauzila wanhu wa Misili indiya.
57 Abaho wanhu kulawa kila hanhu mwiisi yose weza Misili kwa Yusufu kugula ndiya kwavija nzala ikala ng'hulu ng'hani mwiisi yose.

42

Ndugu zake Yusufu ochola Misili

1 Yakobo viyahulike kamba ako Misili kukala na ndiya nyingi, kawalongela wanage, “Habali mokala kwa kuibunhulila meso?”
2 Niye mhulika kamba Misili kuna ndiya. Gendeni kuko mkagule ndiya sikutufe kwa nzala.
3 Avo ndugu zake Yusufu, longo wachola Misili, kugula ndiya.
4 Lakini Yakobo hamulekile Benjamini, mdodo wake Yusufu yachole nao kwavija kadumba kodaha kupata gehile gogose.
5 Avo wana wa Izilaeli wavika Misili kamba wanhu wayagwe wacholile kugula ndiya, kwavija hata mwiisi ya Kanaani kukala na lufilili lwa nzala.

6 Kipindi acho Yusufu iyo yakalile mkulu ako Misili. Heyo iyo yakalile
mkulu wa kuwauzila ndiya wanhu wa isi zose. Avo ndugu zake weza
wamfugamila Yusufu na wamgwaa ukulu.
7 Bahaja Yusufu viyawonile ndugu zake kawajuwa, lakini kaitenda kamba
munhu baki na kawakomhokela. “Mweye mulawa kwahi?” Wamwidika,
“Tulawa mwiisi ya Kanaani, twiza hano kugula ndiya.”
8 Hamoja Yusufu kawajuwa ndugu zake, wao wakala hawamjuwile bule.
9 Baho kakumbuka nzozi zake za umwaka mbuli ya awo ndugu zake,
kawalongela, “Mweye mwiza kutusepa, mwiza kusepa ili mujuwe kwahi isi
yetu haikalizigwa.”
10 Wao wamwidika, “Bule, go mkulu, siye wasang'hanaji zako, twiza
kugula ndiya.
11 Siye twa ndugu, twa wana wa tata imoja, siye twa wanhu tuta-
maniligwa, hatwizile kuwasepa bule.”
12 Lakini Yusufu kasusumiza kulonga, “Mweye mwiza kusepa isi yetu
mujuwe hanhu hahakalizigwa.”
13 Wamulongela, “Siye wasang'hanaji zako tukala wana longo na wabili,
wose wana wa munhu imoja, yokala mwiisi ya Kanaani. Mdodo wetu
kasigala na tataetu na ndugu yetu imoja kafa.”
14 Lakini Yusufu kawalongela, “Kamba vinongile mweye mwiza kutusepa
mwiisi yetu.
15 Na vino avo vonda nijuwe, noiduwila kwa twaga da Falao, honda
musegele hano mbaka vonda yeze mdodo wenu.
16 Mtumeni imoja wenu yakamsole ayo indugu yenu imdodo, kuno mw-
eye wayagwe mombeta mkifungo baho nojuwa kamba molonga ukweli,
buleavo noiduwila kwa twaga da Falao kamba mweye mwa wasepaji!”
17 Abaho kaweka wose mkifungo kwa siku ndatu.
18 Siku da kadatu Yusufu kawalongela, “Kwavija niye nomdumba Imu-
lungu, tendeni vino ili muwe wagima.
19 Kamba kweli mweye mwa wanhu mutamaniligwa imoja wenu yasigale
hano mkifungo, na mweye wayagwe muwagalile ndiya wanhu zenu weli na
nzala.
20 Abaho mumgale kumwangu ndugu yenu imdodo baho nojuwa kamba
mulonga kweli, na mweye honda mukomigwe bule.” Avo waitogolela
kutenda vivo.
21 Wailongela wenyego, “Siye totagusigwa mbuli ya mdodo wetu. Siye
tumona viyagaiye lakini viyatupulile tumtaze tumulemela, lekaavo gano
gose gotupata.”
22 Lubeni kawalongela, “Vino niye siwalongele bule sikutumulumize imb-
wanga? Lakini mweye hamunhegeleze bule! Avo sambi totagusigwa mbuli
ya damu yake.”
23 Wao hawajuwile kamba Yusufu kajuwa gose gawakalile olonga, kwav-
ija viyalongile nao kalonga kubitila munhu yakalile yotafasili.
24 Yusufu kachola kumgwazo, kalila kwa usungu. Viyanyamale kabwela
kalonga nao. Abaho kamgoga Simeoni na kamfunga nzabi mgameso gao.

Ndugu wa Yusufu obwela Kanaani

25 Yusufu kalagiza mikoba yao imemezwe ndiya na kila munhu yab-
wezelwe sente yake mumkoba wake, na wagweleligwe mhamba ya mnzila.
Watendeligwa vinhu vose avo.
26 Wawadikwa imizigo vihongwe wao wasegela.

27 Mnzila, viwavikile hanhu ha kuwasa wanhu baki, imoja wao kafungula
mkoba wake ili yamgwee ndiya kihongwe wake, kakanganya kona sente
yake ya mmulomo wa mkoba wake.
28 Kawalongela ndugu zake, “Sente yangu ibwezigwa, aino hano mmu-
lomo wa mkoba wangu!” Viwahulike vivo, wahomba. Wailola kuno ogwaya
na kuiuza, “Mbuli gani ino iyatutendele Imulungu?”
29 Viwavikile mwiisi ya Kanaani kwa tatao Yakobo wamulongela mbuli
zose ziwalawilile, wamulongela,
30 “Mkulu wa isi ya Misili kalonga na siye kwa kutukomhokela, na
katugesa kamba siye twa wasepaji wa isi yake.
31 Lakini siye tumulongela, ‘Siye twa wanhu otamaniligwa, hatuli wasep-
aji bule.
32 Tumulongela kamba siye twa ndugu longo na wabili wa tata imoja, na
imoja wetu kafa, na ija imdodo ka ako ukae Kanaani hamoja na tata yetu.’
33 Avo mkulu wa isi ayo katulongela, ‘Baho nojuwa kamba kweli mw-
eye motamaniligwa, mulekeni kumwangu ndugu yenu imoja na mweye
wayagwe mugale ndiya ukae kwa wanhu zenu weli na nzala.
34 Abaho mgaleni kumwangu ndugu yenu imdodo na baho nojuwa kamba
mweye hamuli wasepaji lakini mwa wanhu mutamaniligwa. Mwahatenda
vivo nomulekesa ndugu yenu, na mweye motogolelwa kuchuuza na kugula
vinhu mwiisi ino.’ ”
35 Viwakalile okung'husa mikoba yao, wakanganya kona kila imoja wao
kabwezelwa kikoba chake cha sente mna umkoba wake. Viwonile vivo,
wose na tatao wakanganya, wadumba ng'hani.
36 Tatao Yakobo kawalongela, “Moniboka wanangu, Yusufu kahaduhu,
Simeoni kahaduhu, na sambi molonda kumsola na Benjamini. Gose gago
gamhata niye.”
37 Baho Lubeni kamulongela tatake, “Kamba simbweza Benjamini
wakome wanangu wabili. Muleke Benjamini mmakono gangu, niye
nomkaliza na kumbweza kumwako.”
38 Lakini tatake kamwidika, “Mwanangu hachola na mweye, ndugu yake
kafa mwaka, na heyo yaiyeka iyo yasigale. Niye namvele na uhenga
kamba mbwanga yuno yahapata gehile mmwanza wenu, mong'homa kwa
lusikisiki.”

43

Ndugu obwela Misili hamoja na Benjamini

1 Lufilili lwa nzala lubanza ng'hani mwiisi ya Kanaani.
2 Viishile ndiya ija iwagulile kulawa Misili, Yakobo kawalongela wanage,
“Gendeni kabili Misili, mkatugulile ndiya kidogo.”
3 Lakini Yuda kamulongela tatake, “Munhu ija katuzuma ng'hani, kalonga,
‘Siwabokela bule kamba hamwizile na ndugu yenu imdodo.’
4 Kamba kotogola tuchole na ndugu yetu imdodo, tochola kukugulila
ndiya.
5 Lakini kamba wahalema, hatuchola bule, kwavija munhu ija katulon-
gela, ‘Sikumuchone kihanga changu kamba hamwiza na ndugu yenu.’ ”
6 Izilaeli kalonga, “Habali mungela mdizumozumo kwa kumulongela
munhu ayo kamba muna ndugu iyagwe?”
7 Wamwidika, “Munhu ija katuuza goya mbuli ya lukolo lwetu, ‘Tataenu
yang'hali mgima, muna ndugu iyagwe?’ Avo siye tumwidika, twahajuwile
vilihi kamba yahalongile, ‘Mgaleni ndugu yenu?’ ”

8 Yuda kamulongela Izilaeli tatake, “Nitogolele niye nichole nayo ili
tusegele sambi baha, tuchole tukagule ndiya, sikutufe kwa nzala gweye na
wanetu.
9 Niye iyo yonda nidaigwe. Gweye nidai niye, kamba simbweza kumwako,
nidaigwe niye siku zose.
10 Maza hatukawile bule, twahacholile na kubwela miyanza mibili.”
11 Baho Izilaeli, tatao, kawalongela, “Ona, kwavija vivo ilondigwa, tendeni
avo, soleni mmikoba yenu vinhu vinogile ng'hani va isi ino, mumgalile
nhunza mkulu ayo. Soleni mavuta ga nyemba kidogo na uki kidogo, ubani,
manemane, kungu na lozi.
12 Soleni sente miyanza mibili ya zija zilondigwa kwavija molondigwa
mubweze sente zija zikalile mmilomo ya mikoba yenu, sengine zibwezigwa
kwa kuisemwa.
13 Msoleni ayo ndugu yenu muchole nayo kwa munhu ayo.
14 Imulungu yeli na Udahi wose yawatende moneligwe bazi na munhu
ayo, yamulekese ija ndugu yenu iyagwe na Benjamini wabwele hamoja na
mweye. Kumwangu niye kamba yahakuwa kwagiligwa na wanangu iwe
vivo.”
15 Baho wasola zija zinhunza na sente miyanza mibili ya zija za ichanduso,
wachola Misili hamoja na Benjamini. Viwavikile wachola kwima kuulon-
gozi wa Yusufu.
16 Yusufu viyamonile Benjamini hamoja nao, kamulongela ija yololesa
ng'anda yake, “Wagale wanhu wano ukae kumwangu ukachinje mnyama
na umtande vinogile, kwavija wanhu wano woja na niye ndiya ya imisi.”
17 Mulolesaji ayo katenda kamba viyalagizwe, kawagala wanhu awo ukae
kwa Yusufu.
18 Viwonile ogaligwa mng'anda ya Yusufu wadumba, wailongela, “Tu-
galigwa kuno mbuli ya zija zisente zibwezigwe mna imikoba yetu vitwizile
mwanza wa ichanduso, katenda vino ili yapate kilamuso cha kutuboka
vihongwe wetu na kututenda watumwa zake.”
19 Avo wamgendela ija imulolesaji wa ng'anda ya Yusufu walonga na heyo
kipindi wahaulwivi,
20 wamulongela, “Chonde go mkulu! Siye tukala twizile mwanza wa
ichanduso kugula ndiya,
21 lakini ikilo vituvikile hanhu ha kuwasa wanhu baki, tufungula mikoba
yetu na kila munhu kayona sente yake vivija kamba viyalavile, ikala mmu-
lomo wa mkoba. Avo tuzibweza.
22 Vivija tugala sente ziyagwe kugula ndiya. Hatumjuwile munhu yekile
zisente mna imikoba yetu.”
23 Mulolesaji ayo kawedika, “Sikumudumbe, Imulungu wenu, Imulungu
wa tata zenu, kawagwaa ngama mna imikoba yenu. Niye nizibokela sente
zenu.” Abaho kamgala Simeoni kumwao.
24 Mulolesaji ayo viyawagoneke mng'anda ya Yusufu tanhu kawagwaa
mazi wasunhe magulu gao na vivija kawagwaa ndiya vihongwe wao.
25 Na wao wazitanda nhunza zao za kumgwaa Yusufu, kwavija wahulika
kamba woja hamoja nayo.
26 Yusufu viyabwelile ukae wamgwaa zija zinhunza ziwakalile nazo,
wamfugamila mbaka hasi.
27 Yusufu kawalamusa na kawauza, “Vilihi tataenu imvele mgima? Vino
yang'hali mgima?”
28 Wamwidika, “Msang'hanaji wako, tataetu, kogendelela goya, na
yang'hali mgima.” Abaho wamfugamila mbaka hasi.

29 Yusufu viyenule kihanga chake kamona Benjamini mdodo wake, mwana wa mamake, kalonga, “Ino iyo mdodo wenu yumulongile?” Kalonga, “Imulungu yakonele bazi mwanangu!”
30 Bahaja, Yusufu kasegela hanhu aho, kwavija mahozi gakala golonda kumulawa mbuli ya kumnogela mdodo wake, kengila mdigati jake kasonga kulila.
31 Viyamambukize kusunha kihanga chake, kalawa kunze kuno kaifunga umoyo, kalagiza wagale indiya.
32 Yusufu kekiligwa ndiya yaiyeka na ndugu zake wekiligwa waiyeka na vivija Wamisili wakalile aho wekiligwa waiyeka, kwavija ikala mwiko kwa Wamisili kuja ndiya hamoja na Waebulania.
33 Ndugu zake Yusufu wakala kuulongozi wake kwa kuipanga kusongela imkulu mbaka imdodo na wakala oilola kuno okanganya.
34 Ndiya ikala ilawa kwa Yusufu na igoligwa kumwao, lakini Benjamini kagweleligwa miyanza mitano ng'hani ya kija kiwagweleligwe ndugu zake. Avo waja na kung'wa kuno odeng'helela hamoja na heyo.

44

Kikasi hachoneka

1 Abaho Yusufu kamulagiza mulolesaji wa ng'anda yake, kalonga, “Memeza mikoba ya wanhu wano kamba viwodaha kupapa. Abaho ika sente zao kila munhu mmulomo wa mkoba wake.
2 Mna umkoba wa ija imdodo ng'hani, ika kija ikikasi changu cha shaba, hamoja na sente yake.” Ayo imulolesaji katenda kamba viyalagizwe na Yusufu.
3 Imitondo yake walongeligwa wachole hamoja na vihongwe wao.
4 Hawanavika kutali ng'hani Yusufu kamulongela mulolesaji wa ng'anda yake, “Lopola, wawinze wanhu waja, wauze, ‘Habali mmuliha gehile munhu ija yawatendele ganogile?
5 Habali mwiba kikasi cha shaba cha mkulu wangu, kiyasang'hanilaga kwa kung'wela na kulagula? Mubananga ng'hani!’ ”
6 Ija imulolesaji viyawavikile kazibwelela mbuli azo.
7 Lakini wamuuza, “Go mkulu kofambula choni? Siye wasang'hanaji zako hatudaha kutenda mbuli kamba ayo.
8 Kumbuka go mkulu, sente ituvikile mmikoba yetu tuibweza kulawa mwiisi ya Kanaani. Yokuwaze twibe sente hebu zahabu mng'anda ya mkulu wako?
9 Avo, kamba wahamvika imoja wetu kana kikasi acho yakomigwe, na siye wose wayagwe tuwe watumwa zako.”
10 Ayo imulolesaji kedika, “Ona, na iwe vivo kamba vimulongile. Lakini ija yaiyeka yonda yoneke na kikasi acho, iyo yonda yawe mtumwa wangu, na wayagwe wose mokuwa mwabule kitala.”
11 Avo, kila munhu kahumulusa mkoba wake hasi himahima na kufungula.
12 Ija imulolesaji kalola imikoba yose, kasongela mkoba wa imkulu wao na kamambukizila mkoba wa imdodo wao, kikasi kakipata mumkoba wa Benjamini.
13 Baho wose wadega viwalo vao kwa usungu. Kila imoja kamkweza kihongwe wake mkoba, wabwela kudibuga.
14 Yuda na ndugu zake wavika mng'anda ya Yusufu na Yusufu kakala yang'hali ukae kumwake. Avo, wamfugamila mbaka hasi.

15 Yusufu kawauza, “Habali mutendile kamba avo? Vino hamujuwile bule
munhu kamba niye nodaha kulagula?”
16 Yuda kedika, “Tulonge choni, go mkulu, tulonge choni kulagusa
hatubanange? Imulungu kagagubula gehile getu, siye sambi twa watumwa
zako, siye hamoja na ija yoneke na kikasi chako.”
17 Lakini Yusufu kalonga, “Bule, niye sidaha kutenda kamba avo. Munhu
ija yagogeke na kikasi iyo yonda yawe mtumwa wangu. Mweye wayagwe
mose bweleni moyo kwatu kwa tataenu.”

Yuda kompulila Benjamini

18 Baho Yuda kamkwesela behi Yusufu na kulonga, “Go mkulu chonde
togola niye msang'hanaji wako, niigombele kidogo, chonde sikuugevuzike
kwavija gweye kamba Falao mwenyego.
19 Go mkulu, gweye kutuuza, ‘Mweye muna ndugu hebu tata?’
20 Tukwidika, ‘Tunayo tata, yeli mvele na tunayo ndugu iyagwe mdodo
yaleleke kipindi cha uvele wa tataetu, mkulu wake mbwanga ayo kafa,
na ino imdodo iyo yasigale kwa mamake, na tataetu komnogela ng'hani
mbwanga ino.’
21 Go mkulu kutulagiza siye wasang'hanaji zako tumgale ayo imdodo wetu
ili umone.
22 Tukulongela kamba mbwanga ayo hadaha kumuleka tatake, kwavija
yahamuleka tatake kofa.
23 Lakini gweye go mkulu, kutulongela, ‘Kamba hamwizile na ndugu yenu
imdodo, sikumuchone kihanga changu kabili.’ ”
24 Vitubwelile ukae kwa msang'hanaji wako, tataetu tumulongela viutula-
gize gweye go mkulu.
25 Na viyatulongele twize kabili kuno kugula ndiya,
26 tumwidika, “Hatudaha kuchola mbaka ndugu yetu imdodo yachole
hamoja na siye, kamba hatuchola nayo munhu ija hatubokela bule.”
27 Msang'hanaji wako tataetu katulongela, “Mojuwa kamba mwehe
wangu Laheli kanilelela wana wabili,
28 imoja kalawanya mgameso gangu, vinyona kadegigwa vihande vihande
na mng'onyo, kwavija sinamona kabili.
29 Kamba mwahamsola na ino vivija na gahampata gehile, mongala kuna
dipanga kuno nina lusikisiki.”
30 “Avo, go mkulu nahabwela ukae kwa tatangu niye msang'hanaji wako
bila mbwanga ino na kuno ugima wa tata otamanila ugima wa mbwanga
ino,
31 yahaona mbwanga heli hamoja na siye kofa. Avo siye wasang'hanaji
zako, tomkoma tataetu kwa lusikisiki.
32 Hata avo niye niiduwila mbuli ya mbwanga ino, nilonga, kamba simb-
weza Benjamini kumwako, nidaigwe niye siku zose.
33 Avo go mkulu, chonde niye msang'hanaji wako nikale hano hanhu ha
mbwanga ino. Muleke yabwele ukae hamoja na ndugu zake.
34 Nodahaze kubwela kwa tatangu bila mbwanga ino? Bule, sidaha
kufunga umoyo kugona gehile gonda gampate tatangu.”

45

Yusufu koitambula kwa ndugu zake

1 Baho Yusufu kalemelwa kufunga umoyo mgameso ga wasang'hanaji
zake wose wakalile hamoja nayo, kalagiza walawe kunze. Avo Yusufu
kakala yaiyeka viyailaguse kwa ndugu zake.

2 Lakini kalila kwa sauti ng'hulu mbaka Wamisili wamuhulika, vivija
wanhu wa mng'anda ya Falao wamuhulika.
3 Yusufu kawalongela ndugu zake, “Niye na Yusufu, vino tatangu yang'hali
mgima?” Lakini ndugu zake walemelwa kumwidika wagwa kifudete
mgameso gake hawadahile kumwidika.
4 Yusufu kawalongela ndugu zake, “Chonde kweseni behi.” Viwamkwe-
sele, kawalongela, “Niye iyo ndugu yenu Yusufu yumuniuzile Misili.
5 Lakini sambi sikumuigevuzikile hebu kulonga habali mutendile vivo.
Imulungu iyo yangalile kuno, niwalongolele, ili niuhonye ugima wa wanhu.
6 Uno mwaka wa kabili wa lufilili lwa nzala mwiisi na ing'hali miyaka
mitano kumwande, baho wanhu hawadaha kulima hebu kusenga ndiya.
7 Imulungu kangala kuno niwalongolele, ili kuhonya ugima wenu, mweye
musigale wagima mwiisi na kugala ukombola mkulu.
8 Avo, siyo mweye mungalile kuno, lakini Imulungu iyo yangalile na
kanitenda nimgwelelege Falao magesa kamba na tatake. Niye na mkulu wa
ng'anda yake yose na nowatawala wanhu wose wa Misili.”
9 Avo, lopoleni mubwele kwa tatangu na mmulongele, “Yusufu mwanago
kolonga, ‘Imulungu kanitenda munhu mkulu mwiisi yose ya Misili. Avo,
sikuukawe kwiza kumwangu.
10 Kokala behi na niye ako Gosheni, gweye na wanago na wazukulu zako,
fugo zako na vinhu vako vose.
11 Niye nokulolesa baho kwavija ing'hali miyaka mitano ya lufilili lwa
nzala. Buleavo gweye na wanhu zako na fugo zako mogaya kwa nzala.’ ”
12 Abaho Yusufu kagendelela kulonga, “Mweye wenyego molola kwa meso
genu, na hata mdodo wangu Benjamini kona kwa meso gake kamba niye iyo
Yusufu mwenyego nilonga na mweye.
13 Mmulongele tatangu mbuli ya ukulu unilinao kuno Misili na mbuli ya
kila kinhu kimone. Avo mulopole mumgale hano tatangu.”
14 Abaho Yusufu kamfagatila ndugu yake Benjamini, kuno kolila na vivija
Benjamini kamfagatila kuno kolila.
15 Kuno yang'hali kolila Yusufu kawafagatila ndugu zake na kawanonela.
Baho ndugu zake walonga nayo.
16 Mbuli azo zivika mng'anda ya Falao kamba ndugu zake Yusufu weza,
Falao na wasang'hanaji zake wadeng'helela.
17 Avo, Falao kamulongela Yusufu, “Walongele ndugu zako, wawapapize
mizigo vihongwe wao wabwele mwiisi ya Kanaani,
18 wamgale hano tatao na ndugu zao wose. Niye nowagwaa hanhu
hanogile ng'hani mwiisi ino ya Misili, na wao okala kwa kudeng'helela
ganogile ga isi ino.
19 Vivija walongele wasole mituka ino ya kubulula ili wawapapile wanao
ving'hele na wehe zao na sikuwaleke kumgala tatao.
20 Walongele sikuwagese mbuli ya vinhu vao kwavija hanhu hanogile
kubanza kose mwiisi ya Misili hokuwa hao.”
21 Avo, wana wa Izilaeli watenda kamba viwalagizwe. Yusufu kawagwaa
mituka ya kubulula kamba Falao viyalongile na vivija kawagwaa mhamba
ya mnzila.
22 Kila imoja wao kamgwaa viwalo va kusaula, lakini Benjamini kamgwaa
vihande magana madatu va shaba na kamgwaa viwalo vitano va kusaula.
23 Vivija kamgalila tatake nhunza zino mbuli ya mwanza wake, vihongwe
longo wapapile vinhu vinogile ng'hani mwiisi ya Misili, vihongwe wa kit-
wanzi longo wapapile ndiya, na magate na vinhu viyagwe va kuja.

24 Avo, Yusufu kailaga na ndugu zake. Viwakalile osegela kawazuma
kawalongela, “Sikumugombe mnzila!”
25 Baho wasegela mwiisi ya Misili na wabwela kwa tatao Yakobo mwiisi ya
Kanaani.
26 Wamulongela, “Yusufu yang'hali mgima! Heyo iyo mkulu wa isi yose ya
Misili.” Baho tatao kakanganya, kwavija hazitogole mbuli azo.
27 Lakini viwamulongele mbuli zose ziyalongile Yusufu na viyone mituka
ya kubulula iyagalile Yusufu ili kumsola, moyo wake umema deng'ho.
28 Izilaeli kalonga, “Sambi notogola, mwanangu Yusufu yang'hali mgima!
Nochola nikamulole ning'hali sinakufa.”

46

Yakobo kochola Misili

1 Avo, Izilaeli kasonga mwanza wake, hamoja na vinhu vake vose.
Viyavikile Beelisheba kamulavila nhosa Imulungu wa Isaka tatake.
2 Imulungu kalonga na Izilaeli ikilo mwiinzozi kamkema, “Yakobo,
Yakobo.” Yakobo kedika, “Nabaha.”
3 Imulungu kamulongela, “Niye ayo Imulungu, Imulungu wa tatako. Siku-
udumbe kuchola Misili, wahawa kuko nokutenda uwe na ulelo onda uwe
kabila kulu.
4 Niye mwenyego nochola hamoja na gweye ako Misili na nokubweza
kuno. Wahafa mkono wa Yusufu uwo onda ukufumbe meso gako.”
5 Avo, Yakobo kasegela Beelisheba. Wanage wamsola tatao, na wanao
ving'hele hamoja na wehe zao, wawakweza mna imituka iyagalile Falao
impape.
6 Vivija wasola fugo zao na vinhu vao vose viwapatile mwiisi ya Kanaani,
wachola Misili. Yakobo kasola lukolo lwake lose,
7 wanage, wazukulu zake wa kitwanzi na wa kimbigalo, wose kawagala
mwiisi ya Misili.
8 Gano gago matwaga ga wana wa Izilaeli wacholile ako Misili.

Lubeni mwanage wa chaudele,
9 hamoja na wana wa Lubeni,
wakalile Hanoki na Palu na Hesiloni na Kalimi.
10 Simeoni na wanage, Yemueli na Yamini na Ohadi na Yakini na Sohali na
Shauli mwana wa mtwanzi Mkanaani.
11 Lawi na wanage, Gelishoni na Kohati na Melali.
12 Yuda na wanage, Eli na Onani na Shela na Pelesi na Zela. Lakini Eli na
Onani wafa mwiisi ya Kanaani. Pelesi na wanage, Hesiloni na Hamuli.
13 Isakali na wanage, Tola na Puva na Yashubu na Shimuloni.
14 Zabuloni na wanage, Seledi na Eloni na Yaleeli.
15 Wano wao wana wa kimbigalo wa Lea iyamulele Yakobo ako Padani
Alamu, wahaleka mndele wake Dina. Wanage na iwazukulu wose kwa wose
wakala malongo madatu na ndatu.
16 Gadi na wanage, Sifioni na Hagi na Shuni na Esiboni na Eli na Alodi na
Aleli.
17 Asheli na wanage, Imina na Ishiva na Ishivi na Belia na Sela na lumbu
jao. Belia na wanage, Hebeli na Malikieli.
18 Wanhu longo na sita ni wana na wazukulu wa Yakobo na Zilipa,
mtumwa yagweleligwe Lea na tatake Labani.
19 Laheli kamulelela Yakobo wana wabili Yusufu na Benjamini.

20 Ako Misili Asenati mndele wa Potifela yakalile mulava nhosa wa buga
da Oni, kamulelela Yusufu wana wabili wakalile Manase na Efulaimu.
21 Benjamini na wanage, Bela na Bekeli na Ashibeli na Gela na Naamani
na Ehi na Loshi na Mupimu na Hupimu na Alidi.
22 Wanhu wao longo na nane ni wana na wazukulu wa Yakobo waleligwe
na Laheli mwehe wake.
23 Dani na mwanage Hushimu.
24 Nafutali na wanage, Yaseeli na Guni na Yeseli na Shilemu.
25 Wanhu wao saba ni wana na wazukulu wa Yakobo yalelile na Biliha,
mtumwa wa Laheli iyagweleligwe na Labani tatake.
26 Wanhu wose waleligwe mulukolo lwake Yakobo, wakala malongo sita
na sita, wahaleka kuwapeta wehe wa wanage. Wanhu awo wose wao
wacholile mwiisi ya Misili.
27 Ako Misili Yusufu kakala na wana wabili. Avo, wanhu wose wa ulelo wa
Yakobo ako Misili wakala malongo saba.

Yakobo na lukolo lwake ako Misili

28 Yakobo kamulongela Yuda yalongole kwa Yusufu yampule wait-
ing'hane ako Gosheni. Viwavikile Gosheni,
29 Yusufu kakwela mtuka wa kubululigwa na falasi, kachola kumbokela
Izilaeli, tatake, ako Gosheni. Viyamvikile tatake kamfagatila na kalila kwa
kipindi kitali.
30 Izilaeli kamulongela Yusufu, “Hata sambi nahafa siyo mbuli kwavija
nichona kihanga chako na njuwa kamba gweye kwa mgima.”
31 Abaho Yusufu kawalongela ndugu zake na wanhu wa mng'anda ya
tatake, “Niye nochola kumulongela Falao kamba ndugu zangu na wanhu wa
mng'anda ya tatangu wakalile okala mwiisi ya Kanaani wavika.
32 Nomulongela kamba mweye mwa wasusilaji na mwiza na ng'ombe na
mbuzi na ng'hondolo na vinhu venu vose.
33 Avo, Falao yahawakema na kuwauza, ‘Sang'hano yenu choni?’
34 Mmwidike, ‘Siye wasang'hanaji zako tosusila fugo toka muubwanga
wetu, kamba viyakalile tataetu.’ Baho kowatogolela mukale ako Gosheni,
kwavija kwa wanhu wa Misili wanhu osusila hawawalonda.”

47

1 Avo, Yusufu kachola kumulongela Falao, “Tatangu na ndugu zangu
wavika hamoja na ng'hondolo zao na mbuzi zao na ng'ombe zao na vinhu
vao vose, walawa mwiisi ya Kanaani, sambi wa ako Gosheni.”
2 Yusufu kawasagula ndugu zake watano kawalagusa kwa Falao.
3 Falao kawauza, “Sang'hano yenu choni?”
Wao wamwidika, “Siye wasang'hanaji zako twa wasusilaji kamba
viyakalile tataetu.”
4 Vivija wamulongela Falao, “Siye wasang'hanaji zako, twiza kukala
mwiisi ino kamba wanhu baki kwavija kuna lufilili lwa nzala ng'hani ako
Kanaani na kuduhu ndiya kwa fugo zetu. Avo, chonde go mkulu, siye
wasang'hanaji zako tokupula tukale hanhu hokemigwa Gosheni.”
5 Falao kamulongela Yusufu, “Tatako na ndugu zako weza kumwako
gweye,
6 na isi yose ya Misili ya mmakono gako. Weke tatako na ndugu zako
hanhu hanogile ng'hani mwiisi ino, waleke wakakale ako Gosheni, na
kamba kuna wanhu wowose viweli kuwajuwa goya kamba odaha kulolesa
goya zifugo, wasagule wakanilolesele fugo zangu.”

7 Abaho Yusufu kamgala kwa Falao tatake Yakobo, Yakobo kamtambikila
Falao.
8 Falao kamuuza Yakobo, “Kuna miyaka mingapi toka uvumbuke?”
9 Yakobo kamwidika Falao, “Miyaka yangu inigweleligwe kamba munhu
mbita nzila ni miyaka gana na malongo madatu. Miyaka ayo midodo na
imema magazo, na haivikile wingi wa miyaka iwakalile nayo iwahenga
zangu kamba wanhu obita nzila.”
10 Abaho Yakobo kamtambikila Falao, kasegela.
11 Avo, Yusufu kawagwaa tatake na ndugu zake hanhu hokemigwa Lame-
sesi hanhu hanogile ng'hani mwiisi ya Misili, hanhu aho wagweleligwa
hawe hao, kamba viyalagize Falao.
12 Yusufu kawagwelela ndiya tatake na ndugu zake na lukolo lose lwa
tatake kamba viwakalile.

Lufilili lwa nzala

13 Kukala kuduhu ndiya kila hanhu. Lufilili lwa nzala lukala lwenele kila
hanhu mbaka iwatenda wanhu wose mwiisi ya Misili na isi ya Kanaani
wanyolile mbuli ya nzala.
14 Yusufu keka hamoja sente zose za isi ya Misili na isi ya Kanaani mbuli
ya ndiya iwagulile, kazigala zisente azo kwa Falao.
15 Sente za wanhu wa Misili na Kanaani vizimalile, wanhu wose
wamcholela Yusufu na kumulongela, “Chonde, tugwelele ndiya, sikutufe
mgameso gako, kwavija sente zetu zisha.”
16 Yusufu kawalongela, “Kamba sente zenu zisha, avo munigwelele fugo
zenu na niye nowagwaa ndiya.”
17 Avo wamgalila Yusufu fugo zao, nayo kawagwaa ndiya na hewo wamg-
waa falasi na ng'ombe na ng'hondolo na mbuzi na vihongwe. Avo mwaka
awo wose Yusufu kawagwaa ndiya na hewo wamgwaa zifugo.
18 Mwaka uyagwe wamcholela kabili Yusufu wamulongela, “Hatukufisa
bule, sente zetu zose zisha na fugo zetu zose zako gweye. Avo, go mkulu siye
wasang'hanaji zako twabule chochose cha kukugwaa ila siye wenyego na
migunda yetu.
19 Habali siye tufe mgameso gako, na migunda yetu sikuilimigwe? Avo,
tugule siye na migunda yetu mbuli ya ndiya, na siye na migunda yetu
yokuwa mmakono ga Falao. Chonde, tugwelele ndiya ili sikutufe na vivija
utugwelele mbeyu mbuli ya migunda yetu.”
20 Avo Yusufu kaigula isi yose ya Misili iwe ya Falao. Kila munhu wa Misili
kalondigwa kuuza mgunda wake mbuli ya lufilili lwa nzala, avo isi yose
ikala ya Falao.
21 Avo, Yusufu kawatenda wanhu wawe watumwa, kulawa mwambu uno
wa isi na mwambu uyagwe wa isi ya Misili.
22 Lakini Yusufu haigulile bule isi ya walava nhosa, kwavija siku zose wao
wagweleligwa ndiya kulawa kwa Falao, wagweleligwa fungu dilondigwa.
Lekaavo hawauzile bule migunda yao.
23 Yusufu kawalongela wanhu, “Sambi niwagula mweye na migunda yenu
mbuli ya Falao, mbeyu azino hano muhande migunda yenu.
24 Lakini mwahasenga ndiya mna gamafungu matano dimoja mumg-
welele Falao, na mafungu mane gasigale gokuwa genu mbuli ya mbeyu kwa
migunda yenu na ndiya yenu na wanhu wa mzing'anda zenu na wanenu.”
25 Wanhu wa Misili wamwidika, “Kuhonya ugima wetu, kwavija kututen-
dela ganogile, siye tokuwa watumwa wa Falao.”

26 Vivo Yusufu viyekile lagizo mwiisi ya Misili na dabaho mbaka sambi,
kuwa fungu dimoja mna gamafungu matano ga ndiya yose yagweleligwe
Falao. Migunda ya walava nhosa waiyeka ayo haisoligwe na Falao.

Siku za kimambukizo za Yakobo

27 Avo wanhu wa Izilaeli wakala mwiisi ya Misili hanhu hokemigwa
Gosheni. Ako wakala na vinhu vingi na wasonga kongezeka ng'hani.
28 Yakobo kakala Misili kwa miyaka longo na saba, miyaka yose ya ugima
wa Yakobo ikala miyaka gana na malongo mane na saba.
29 Kipindi cha Izilaeli kufa vikikalile behi, kamkema mwanage Yusufu
na kamulongela, “Kamba koninogela ingiza mkono wako mna gamaungo
gangu madeke na uiduwile kamba konitendela ganogile na kotamaniligwa.
Sikuunizike mwiisi ya Misili,
30 lakini unitambalize hamoja na wahenga zangu, umhape kulawa Misili
ukanizike ako kuwazikiligwe hewo.”

Yusufu kamwidika, “Notenda kamba viulongile.”

31 Yakobo kamulongela Yusufu, “Iduwile,” Yusufu kaiduwila. Abaho
Izilaeli kaidulika mwambu wa pala wa ulusazi lwake kamtambikila Imu-
lungu.

48

Yakobo kowatambikila wanage Yusufu

1 Kipindi kiyagwe, Yusufu kalongeligwa kamba tatake mtamu. Avo kawa-
sola wanage wabili Manase na Efulaimu kachola nao kwa tatake.
2 Yakobo viyalongeligwe, “Mwanago Yusufu keza kukulola,” Izilaeli
kawamba kwinuka kakala mulusazi.
3 Yakobo kamulongela Yusufu, “Imulungu yeli na Udahi wose kanilawilila
ving'halile ako Luzu mwiisi ya Kanaani, kanitenda nimwede.
4 Kanongela, ‘Nokutenda ongezeke na kuwatenda muwe wengi. Noku-
tenda uwe na ulelo onda uwe isi zili na wanhu wengi, na nokugwaa isi ino
kamba uhazi kwa ulelo wako milele.’ ”
5 “Avo, wanago wabili waulelile kuno Misili ning'hali sinavika kumwako
okuwa wanangu. Efulaimu na Manase okuwa wangu niye, kamba vija
Lubeni na Simeoni viweli wangu.
6 Lakini wana onda ulele kumwande okuwa wako. Opata uhazi kubitila
Efulaimu na Manase.
7 Notenda vivo mbuli ya mamako Laheli. Vinikalile nobwela kulawa
Padani heyo kafa behi ya kuvika Efulata mwiisi ya Kanaani. Kandekela
lusikisiki, niye nimzika baho behi ya nzila ya kuchola Efulata nayo iyo
Beselehemu.”
8 Izilaeli viyawone wanage Yusufu, kauza, “Wano wanage nani?”
9 Yusufu kamulongela tatake, “Wano wao wana wanigweleligwe na Imu-
lungu hano.” Izilaeli kalonga, “Chonde wagale behi niwatambikile.”
10 Avo meso ga Izilaeli gakala hagadaha kulola goya mbuli ya uvele.
Yusufu kawakwesa behi wanage nayo tatake kawanonela na kuwafagatila.
11 Izilaeli kamulongela Yusufu, “Niye nigesa sichona kabili kihanga chako,
lakini Imulungu kanhenda niwone wanago vivija.
12 Abaho Yusufu kawasegesa wanage mmavindi ga tatake, na kafugama
mbaka hasi.”
13 Abaho Yusufu kawasola wanage, Efulaimu kamgoga kwa mkono wa
kudila na kamwika mkono wa kumoso wa Izilaeli na Manase kamgoga kwa

mkono wa kumoso na kamwika mkono wa kudila wa Izilaeli, na kawagala kumwake.
14 Lakini Izilaeli kenula mkono wake wa kudila na kawika mdipala da
Efulaimu na kabitiza mkono wake wa kumoso mdipala da Manase hamoja
Manase iyo yakalile imkulu.
15 Abaho Izilaeli kamtambikila Yusufu, kalonga,
“Imulungu iwamtegeleze wahenga zangu Abulahamu na Isaka,
Imulungu yanilongoze muugima wangu wose mbaka lelo,
16 na msenga wa kuulanga yanihonyile na gehile gose yawatambikile wab-
wanga wano!
Wakemigwe kwa twaga jangu na matwaga ga wahenga zangu Abulahamu
na Isaka,
wawe na wana wengi na ulelo mkulu.”
17 Yusufu viyone tatake keka mkono wake wa kudila kudipala da Efulaimu
hanogelwe bule, avo kaugoga mkono wa tatake kalonda kuusegesa kudipala
da Efulaimu yawike kudipala da Manase.
18 Yusufu kamulongela tatake, “Si vivo bule tata! Ino iyo mwana imkulu,
chonde wike mkono wako wa kudila kudipala jake.”
19 Lakini tatake kalema, “Nojuwa mwanangu nojuwa. Manase vivija
kokuwa munhu mkulu na kokuwa na wanhu wengi. Lakini imdodo kokuwa
munhu mkulu kubanza heyo na wanhu wa ulelo wake okuwa makabila
mengi.”
20 Avo, Izilaeli kawatambikila siku dijo kalonga, “Wanhu wa Izilaeli
owatambikila wanhu kubitila matwaga genu, olonga, ‘Imulungu yaku-
tendele ganogile kamba Efulaimu na Manase.’ ” Avo Izilaeli kamtenda
Efulaimu munhu mkulu kubanza Manase.
21 Abaho Izilaeli kamulongela Yusufu, “Niye sambi nofa. Lakini Imulungu
kokuwa hamoja na mweye, na kowabweza mwiisi ya wahenga zenu.
22 Na niye nokugwaa gweye na siyo ndugu zako mgunda uli na mboji
uniwabokile Waamoli kwa sime na upinde wangu.”

49

Yakobo kolonga na wanage

1 Yakobo kawakema wanage kawalongela, “Kweseni behi niwalongele
gaja gonda gawalawilile baho kumwande.”
2 “Kaleni hamoja mutegeleze, mweye wana wa Yakobo,
nhegelezeni niye Izilaeli tataenu.”

3 “Gweye Lubeni kwa mwanangu wa chaudele, gweye kwa nguvu zangu,
na tunda da ubwanga wangu,
gweye kuwabanza wayagwe kwa ukulu na nguvu,
4 gweye kuigala na mazi ga sika kulu,
lakini honda uwe mkulu kabili,
kwavija kumuwasa msang'hanaji wangu yeli kamba mwehe wangu,
gweye kulufitiza lusazi lwangu.”

5 “Simeoni na Lawi ni ndugu,
osang'hanila misime yao kwa kubananga.
6 Lakini niye siilumba nao mna ikija kiwolonda kutenda,
niye siilumba nao mumting'hano wao,
kwavija kwa ng'hasiliki yao wawakoma wanhu na kwa utundu wao
wakanha migiha ya ng'ombe.

7 Noiduwila ng'hasiliki yao kwavija ibanza ukwiha
na kugevuzika kwao kwabule bazi.
Nowapwililisa mwiisi ya Yakobo,
nowatimulila mwiisi ya Izilaeli."

8 "Gweye Yuda ndugu zako okugwaa nhogolwa.
Wanhu wakwihile kowabota singo
na ndugu zako okufugamila.
9 Gweye Yuda mwanangu kuigala na simba yapatile kija kiyasakile na kubwela hoyokala.
Kamba simba koigolola na kutambalala hasi,
simba yeli na nguvu nani yonda yamulamuse?
10 Mkongoja wa ukulu honda usegele mmakono ga Yuda,
na mkongoja wa utawala honda usegele muulelo wake
mbaka vonda yeze ija mwenyego
heyo makabila gose gomtegeleza.
11 Kwavija kokuwa na mizabibu mingi
komfunga kihongwe wake mumzabibu
ili yaje majani ga mzabibu.
Kwavija kokuwa na divai nyingi
kofuwila viwalo vake
na makanzu gake kogafuwila mna idivai inogile ng'hani.
12 Meso gake madung'hu mbuli ya kung'wa divai
na meno gake mazelu mbuli ya kung'wa maziwa."

13 "Zabuloni kokala mwiimwhani,
mwhani yake yokuwa hanhu ha kwika ngalawa ng'hulu.
Isi yake yoibakana na isi ya Sidoni."

14 "Isakali kaigala na kihongwe yeli na nguvu
yotambalala mna zimbahasha zake.
15 Kaona kamba hanhu ha kubwihila hanoga
na kaona isi inoga,
kainama mgongo wake yapape mzigo,
kawa mtumwa kusang'hana sang'hano ndala."

16 "Dani kokuwa msemi wa wanhu zake
kokuwa kamba makabila gayagwe ga Izilaeli.
17 Dani kokuwa mgendela hasi mnzila,
mgendela hasi yeli na sumu mumgwazo wa nzila,
yoluma visiginho va falasi,
nayo munhu yamkwelile kogwa."

18 "Go, Mndewa Imulungu nobeta unihonye."

19 "Gadi kokumbigwa na wabavi,
lakini heyo kowasondelela kukisogo na kowabunda."

20 "Isi yookala Asheli yolela ndiya ng'hani
nayo kolava ndiya iyolonda mndewa."

21 "Nafutali kaigala na mhala yalekesigwe,
yolela wana wanogile."

22 “Yusufu kaigala na biki dilela matunda,
biki dilela mumgwazo wa nzasa, matambi gake gokwenela mbaka mna uluwa.
23 Wanhu oitowa kwa migoha wammemela ng'hani
wampigisila migoha na wamgaza.
24 Lakini upinde wake ukala goya mmakono gake,
na makono gake gang'hali na nguvu,
kwa udahi wa ija Yodaha wa Yakobo
na Msusilaji na Dibwe da Izilaeli,
25 mbuli ya Imulungu wa tatako, yakutazile,
mbuli ya Imulungu yeli na Udahi wose yakutendile umwede
kwa mbuli zinogile za kuulanga,
na kumweda kulawa hasi mwiibahali,
kumweda kwa kuwa na fugo nyingi na wana heleketwaa.
26 Kumweda kwa tatako kukula ng'hani
kubanza kumweda kwa vigongo va umwaka.
Kumweda ako kuwe kudipala da Yusufu,
kuwe mkihanga cha ayo yatendigwe mkulu kwa ndugu zake.”

27 “Benjamini kaigala na mbwizi mkali,
imitondo koja kiyasakile na ichungulo kogola kija kiyasakile.”

28 Gano gago makabila longo na mabili ga Izilaeli na zino azo mbuli ziyalongile tatao kuwatambikila kamba viilondigwa.

Ifa ya Yakobo

29 Abaho Izilaeli kawalagiza vino wanage, “Niye sambi nofa na kuilumba na wahenga zangu wafile umwaka, nizikeni hamoja na wavele zangu mna imhango ili mumgunda wa Efuloni Muhiti,
30 ako Makipela, mwambu wa kudilawila zuwa wa Mamule, mwiisi ya Kanaani. Abulahamu kagula mhango na mgunda awo kwa Efuloni Muhiti, uwe mhango ya kuzikila.
31 Kuko kuwazikigwe Abulahamu na mwehe wake Sala, vivija kuko kuwazikigwe Isaka na mwehe wake Lebeka na vivija kuko nimzikile mwehe wangu Lea.
32 Mgunda awo na mhango ayo viguligwa kwa Wahiti.”
33 Yakobo viyamambukize kuwalagiza wanage keka magulu gake mulusazi, kakanha loho, kailumba na wahenga zake wafile umwaka.

50

1 Baho Yusufu kaibwanha mwenyego kamfagatila tatake kalila na kumnonela.
2 Yusufu kawalagiza waganga wambake tatake Izilaeli dawa ili sikuyakole, na wao watenda vivo.
3 Kamba viwatendaga, watenda sang'hano ayo kwa siku malongo mane. Na wanhu wa Misili wamuyalalila kwa siku malongo saba.
4 Siku za kumuyalalila vizishile, Yusufu kawalongela wanhu wa Falao, “Kamba moninogela nipulileni kwa Falao mulongeleni,
5 ‘Tatangu viyakalile kolonda kufa kanongela niiduwile kamba nomzika kudipanga diyatandile ako Kanaani. Avo chonde ndeke nichole hamzike tatangu, abaho nobwela.’ ”
6 Falao kamwidika, “Genda kamzike tatako, kamba viulongile kotenda.”

7 Avo, Yusufu kachola kumzika tatake. Wasang'hanaji na vilongozi wa
ng'anda ya Falao na vilongozi wa wanhu wa Misili wachola na Yusufu.
8 Wanhu wa mng'anda yake na ndugu zake na wanhu wa lukolo lwa tatake
wachola nayo. Wana wadodo na ng'ombe na ng'hondolo na mbuzi, wao
wasigale ako Gosheni.
9 Vivija wanhu okwela falasi na wanhu okwela mituka ibululigwa na falasi
wailumba nayo. Kukala na wanhu wengi.
10 Viwavikile kulubuga lwa kubigila uhemba lwa Atadi, mwambu wa
lwanda lwa Yolidani waiyalala kwa bwembwe, Yusufu nayo kamtendela
mwenekwaga matanga ga siku saba.
11 Wanhu wa Kanaani wakalile baho viwone kuiyalala kwao aho hana
ulubuga lwa kubigila uhemba lwa Atadi walonga, "Kuiyalala kuno kwa
Wamisili kukula ng'hani." Lekaavo hanhu aho behi na lwanda lwa Yolidani
hakemigwa Abeli Misili.
12 Wana wa Yakobo wamtendela tatao kamba viyawalagize.
13 Wamgala mbaka isi ya Kanaani, wamzika mwiimhango ikalile mum-
gunda ako Makipela, mwambu wa kudilawila zuwa wa Mamule. Mhango
na mgunda awo Abulahamu kaugula kwa Efuloni Muhiti, ili hawe hanhu ha
kuzikila.
14 Viwamambukize kumzika tatao, Yusufu kabwela Misili hamoja na
ndugu zake na wanhu wose wacholile hamoja nayo muumwanza wa
kumzika tatake.

Yusufu kowalongela ukweli ndugu zake

15 Viimalile ndilo ya tatao, ndugu zake Yusufu wailongela, "Sengine ndugu
yetu Yusufu kagevuzika na kogabweza gehile gose gatumtendele."
16 Avo wamgalila Yusufu usenga, walonga, "Tatako kaleka usi uno
yang'hali hanakufa,
17 'Mulongeleni vino Yusufu mbuli yangu, chonde ugele kumgongo
nzambi ziwakutendele ndugu zako, kwavija wakutendela gehile
ng'hani.' Avo sambi chonde ugele kumgongo nzambi zitukutendele siye
wasang'hanaji wa Imulungu wa tatako." Yusufu viyapatile usenga uno
kalila.
18 Abaho ndugu zake wamcholela, wamfugamila mbaka hasi walonga,
"Lola siye twa watumwa zako."
19 Lakini Yusufu kawalongela, "Sikumudumbe, vino niye na Imulungu?
20 Mweye mukala mulondile kunhendela gehile, lakini Imulungu kagesa
kutenda ganogile ili wanhu wengi wawe wagima kamba vimona sambi.
21 Avo, sikumudumbe, niye nowagwaa ndiya hamoja na wanenu." Avo
kawahoza mizoyo na kalonga nao vinogile.

Ifa ya Yusufu

22 Yusufu kagendelela kukala Misili hamoja na wanhu wa lukolo lwa
tatake. Yusufu kakala na miyaka gana na longo.
23 Yusufu kamweda kuwona wana na wazukulu wa mwanage Efulaimu.
Vivija wana wa Makili mwana wa Manase kawabokela mmahaza gake.
24 Abaho Yusufu kawalongela ndugu zake, "Niye sambi nofa, lakini Imu-
lungu kowezila tu kuwataza. Kowalava mwiisi ino na kowagala mwiisi
iyawalongele kowagwaa Abulahamu na Isaka na Yakobo."
25 Abaho Yusufu kawatenda wana wa Izilaeli waiduwile, kalonga, "Imu-
lungu yahawezila kuwataza, soleni mizege yangu kulawa hano."

26 Avo, Yusufu kafa ako Misili, akuno mvele wa miyaka gana na longo. Na
hewo walubaka dawa lukuli lwake ili sikulukole, walwika kudisanduku ako
Misili.

Kitabu cha kabili cha Musa kikemigwa
Kulawa
Ulongozi

Kitabu cha Kulawa chogendeleza simulizi ya ulelo wa Abulahamu, isongile mkitabu cha Mwanduso. Iditwaga da Kulawa dofambula, “kusegela,” kinhu acho cholagusa iwanhu wa Izilaeli viwasegele mwiisi ya Misili na kubwela mwiisi ayo Imulungu iyalongile komgwaa Abulahamu. Iwanhu oifunza mbuli za Bibilia otogola kamba mbuli nyingi zili mkitabu cha Kulawa zandikigwa na mtula ndagu Musa, mbuli ayo yokoneka mkitabu chenyego. Kulawa 24:4 yolagusa Musa viyandike ikitabu kino. Ikifungu kili mna Yoshua 8:31 chotambula lagizo dili mna ikitabu cha Kulawa 20:25 na cholonga, “Kamba viyandikigwe mna ikitabu cha Malagizo ga Musa.” Mna idilagano da sambi dotambula miyanza mingi ivitabu vandikigwe na Musa, twahalola Maluko 12:26 yolonga kulawa “Ikitabu cha Musa” viilonga mbuli ya kija kilawilile mna ikisolo kikwaka. Ukusegela kwa iwanhu wa Izilaeli kulawa mwiisi ya Misili kulawila kamba miyaka 1300 hebu 1400 Kilisito yang'hali kuvumbuka. Mna ikitabu cha 1 Wandewa 6:1 yolonga kamba ukusegela kwa iwanhu wa Izilaeli kulawa mwiisi ya Misili kuvikiza miyaka 480 mna umwaka wa ikane wa kutawala Sulemani kamba mndewa wa iwanhu wa Izilaeli.

Kitabu cha Kulawa chogangamiza kwa kulagusa vija Imulungu viya-gavikize gaja gayamulongele Abulahamu na Isaka na Yakobo. Kitabu kino cholonga mbuli ng'hulu za Imulungu viyawakombole iwanhu wa ulelo wa Abulahamu, awo iwanhu wa Izilaeli, kulawa mwiisi ya Misili mwiisula ya 1 mbaka 12. Kulawa aho Imulungu kawalongoza wanhu zake kuna ulugongo lwa Sinai na ako kamgwaa Musa malagizo mengi ili Waizilaeli wagakweleleze mwiisula ya 12 mbaka 19. Malagizo gago gowalagusila viwolondigwa kukala na viwolondigwa kulava nhosa na wagweleligwa malagizo ga ukuzenga dihema da mting'hano, aho ihanhu honda yakale Imulungu hagati yao, na wagweleligwa malagizo ga ukutenda disanduku da lagano na ivinhu viyagwe vili mdihema ajo da kutambikila na iviwalo va ulava nhosa mwiisula ya 20 mbaka 31. Abaho vikulawile ukumulema Imulungu aho Waizilaeli viwatendile ikinyago cha zahabu cha ng'ombe, Musa kaiting'hana kabili na Imulungu mwiisula ya 32 mbaka 33. Kuuhelelo wa ikitabu, tosoma ivinhu vitambuligwe ako kukisogo vivitendigwe mwiisula ya 33 mbaka 40.

Mbuli zili mkitabu

Sula ya 1 yosimulila Waizilaeli viwakalile muutumwa ako mwiisi ya Misili.

Sula ya 2-4 zomtambula Musa na kulonga mbuli za ugima wake mbaka viyakemigwe yawakombole iwanhu wa Imulungu.

Abaho imwandikaji kolonga vija Imulungu viyatendile unzonza na mikubulo mwiisi ya Misili ili yawakombole wanhu zake kulawa mwiisi ayo na kulawa kwa iwakalizi wa Falao (Sula ya 5-15).

Kulawa aho iwanhu wa Izilaeli wagendelela na umwanza na wavika kulugongo lwa Sinai (Sula ya 15-19).

Sula ya 20-31 tosoma vija Imulungu viyamgwelele Musa gamalagizo gakalile gamemile ivinhu viyalondile Imulungu ili wanhu zake, awo iwanhu wa Izilaeli, viwalondigwe kukala na kutambika.

Sula ya 32 yandika vija iwanhu wa Izilaeli viwamulemile Imulungu kwa kumsusumiza Haluni, ndugu yake Musa, yatende kinyago kiigalile na ng'ombe.
Sula ya 33-40 zolonga vija Musa viyonile ukulu wa Imulungu, na abaho kawafunza iwanhu wa Izilaeli malagizo ga Imulungu na va ukutenda dihema da mting'hano na disanduku da lagano na ivinhu viyagwe va ukutambikila mumo mdihema da mting'hano na iviwalo va ulava nhosa.

Waizilaeli odununzigwa mwiisi ya Misili

1 Gano gago matwaga ga wana wa kimbigalo wa Yakobo vivija kokemigwa
Izilaeli wacholile Misili hamoja na heyo, kila imoja na wanage,
2 Lubeni na Simeoni na Lawi na Yuda,
3 na Isakali na Zabuloni na Benjamini,
4 na Dani na Nafutali na Gadi na Asheli.
5 Ulelo wose wa Yakobo wakala wanhu malongo saba. Kipindi acho
Yusufu kakala yalongole mwaka kuko Misili.
6 Kumwande Yusufu kafa na ndugu zake na wanhu wose wa ulelo uja
wafa,
7 lakini Waizilaeli wengezeka ng'hani, wakala na nguvu na wenela kila
hanhu mwiisi ya Misili.
8 Abaho mndewa iyagwe katawala ako Misili, mndewa ayo kakala
hamjuwile bule Yusufu.
9 Kawalongela wanhu zake, “Loleni Waizilaeli viweli wengi ng'hani na
wana nguvu ng'hani kubanza siye.
10 Avo kamba yahalawila ng'hondo, odaha kuilumba na wanhu otwihila
na kututowa, na hewo olawanya mwiisi ino. Avo tuzahile nzila ya kuwahunguza sikuwengezeke.”
11 Avo Wamisili weka wemilizi wawemilile Waizilaeli na wawadununze
kwa sang'hano ndala. Waizilaeli wamzengela Falao mabuga ga kwikila
vinhu vake, mabuga gago gakala Pitomu na Lamesesi.
12 Lakini viwagendelele kuwadununza, vivo Waizilaeli viwagendelele
kwengezeka na kwenela mwiisi yose. Avo Wamisili wawadumba ng'hani
Waizilaeli.
13 Avo Wamisili wawatenda Waizilaeli kamba watumwa kwa kuwagwaa
sang'hano ndala.
14 Wautenda ugima wao uwe mdala kwa kuwananahiza sang'hano ndala
ya kuzenga ng'anda na sang'hano zose za migunda. Waizilaeli hawoneligwe
bazi.
15 Avo mndewa wa Misili, kawalongela Shifila na Pua iwang'hunga, waja
owataza watwanzi wa Kiebulania,
16 kawalongela, “Vonda muwataze watwanzi wa kiebulania kipindi cha
kulela, yahaleleka mwana wa kitwanzi mulekeni lakini yahaleleka mwana
wa kimbigalo mkomeni.”
17 Lakini kwavija wang'hunga wao wakala omdumba Imulungu hawategeleze ziwalongeligwe na mndewa wa Misili, wawaleka wana wa kimbigalo wawe wagima.
18 Avo mndewa wa Misili kawakema wang'hunga awo kawauza, “Habali
hamuwakomile iwana wa kimbigalo?”
19 Hewo wamwidika, “Watwanzi wa Kiebulania hawaigalile na watwanzi wa Kimisili, watwanzi wa Kiebulania wana nguvu ng'hani, na olela
yang'hali mng'hunga hanavika.”

20 Avo Imulungu kawatendela ganogile awo iwang'hunga, na Waizilaeli
wengezeka na wakala na nguvu ng'hani.
21 Kwavija awo iwang'hunga wakala omdumba Imulungu, Imulungu
kawatenda walele wana.
22 Abaho Falao kawalagiza wanhu zake wose, kawalongela, “Kila mwana
wa kimbigalo yonda yavumbuke kwa Waebulania mwaseni muulwanda
lwa Naili, lakini kamba mwana wa kitwanzi mulekeni mgima.”

2

Kuvumbuka kwa Musa

1 Kukala na munhu imoja wa kabila da Lawi, yamsolile mtwanzi imoja,
mtwanzi ayo vivija kolawa mdikabila da Lawi.
2 Avo mtwanzi ayo kagoga inda, kalela mwana wa kimbigalo. Viyamone
mwana ayo kanoga ng'hani, kamfisa kwa miyezi midatu.
3 Viyonile hadaha kumfisa kabili, kasola kisege kilukigwe na milanzi kak-
ibaka tongo tongo, kamwika mwana ayo mkisege acho, abaho kakizudika
ikisege mmidete mgamazi kumgwazo wa ulwanda lwa Naili.
4 Lumbu jake ija imwana, kaifisa behi ili yalole choni chonda kimulawilile.
5 Avo mndele wa Falao kahumuluka muulwanda yakoge, wasang'hanaji
zake wa kitwanzi wakala otembela tembela kumgwazo wa ulwanda. Mn-
dele wa Falao kachona kija ikisege mmisanze, kamtuma msang'hanaji wake
yamgalile.
6 Mndele wa Falao viyakifungule ikisege acho kamona mwana, kakala
kolila. Heyo kamonela bazi, kalonga, “Imwana ino vivija wa Waebulania.”
7 Bahaja lumbu jake mwana ija kalawilila kamuuza mndele wa Falao,
“Kolonda nichole kumkema mtwanzi wa Kiebulania yakong'hezele mwana
ino?”
8 Mndele wa Falao kamwidika, “Ona, genda kamkeme.” Avo mndele ayo
kachola kumkema mamake imwana ayo.
9 Mndele wa Falao kamulongela mtwanzi ayo, “Msole imwana ino un-
yong'hezele, na niye nokuliha fungu jako.” Avo mtwanzi ayo kamsola
imwana na kumong'heza.
10 Mwana viyakalile mbala goya, kamgala kwa mndele wa Falao, heyo
kamsola na kamtenda mwanage. Kalonga, “Kwavija nimvabula mgamazi,”
avo kamkema Musa, fambulo jake kuvabula.

Musa kokimbilila mwiisi ya Midiani

11 Musa viyakulile, kachola kuwatembelela ndugu zake Waebulania,
kawona viwananahizwe kusang'hana sang'hano ndala. Kamona Mmisili
imoja komtowa Muebulania, imoja wa Waebulania wayage.
12 Musa kawegesela na viyone kuduhu munhu yomulola, kamkoma Im-
misili na kamfisa mmisanga.
13 Imitondo yake, Musa kachola kabili kawona Waebulania wabili oitowa.
Avo kamuuza ija yomonela miyage, “Habali komtowa miyago?”
14 Munhu ayo kamwidika, “Nani yakwikile uwe kilongozi wetu na msemi
wetu? Kolonda kunikoma kamba vuumkomile ija Immisili?” Avo Musa
kadumba na kailongela mwenyego, “Kumbe wanhu oijuwa mbuli ino!”
15 Falao viyaihulike mbuli ayo ilawilile, kalonda kumkoma Musa, lakini
Musa kakimbila kachola kukala mwiisi ya Midiani, kakala behi na sima.
16 Avo wandele saba wa mulava nhosa wa kuko Midiani weza kudeha mazi
ili wazing'weze fugo za tatao.

17 Wasusilaji wayagwe weza wawawinga wandele awo. Lakini Musa keza
kawataza wandele awo kwa kuzing'weza mazi fugo zao.
18 Viwabwelile kwa tatao Leueli, kawauza, “Habali lelo mulopola kub-
wela?”
19 Wao wamwidika, “Mmisili imoja katutaza mmakono ga wasusilaji waja,
heyo mwenyego katudehela mazi na kuzing'weza fugo zetu.”
20 Tatao kawauza wandele zake, “Kakwahi? Habali mmuleka kuko?
Mkemeni yeze yaje hamoja na siye.”
21 Avo Musa katogola kukala kwa munhu ayo, avo munhu ayo kamgwaa
Musa mndele wake yakemigwe Sipola yawe mwehe wake.
22 Sipola kamulelela Musa mwana wa kimbigalo. Musa kailongela
mwenyego, “Niye sili mwenekae mwiisi ino.” Avo kamgwaa twaga mwana
ayo Gelishomu, fambulo jake munhu baki.

Waizilaeli oiyalala muutumwa

23 Miyaka mingi viibitile mndewa wa Misili kafa, lakini Waizilaeli wa-
gangamala na wamulilila Imulungu kwavija wakala watumwa.
24 Imulungu kahulika kuiyalala kwao, na heyo kakumbuka lagano jake
diyatendile na Abulahamu na Isaka na Yakobo.
25 Imulungu kawalola Waizilaeli na kajuwa viwodununzwa.

3

Imulungu komkema Musa

1 Musa kakala kodisusila bumbila da ng'hondolo wa tata mkwe wake
Yetulo, imulava nhosa wa ako Midiani. Musa kadigala bumbila dijo
mwambu wa kuluwala na kavika Holebu, kulugongo lwa Imulungu.
2 Baho, msenga wa Mndewa Imulungu kamulawilila Musa mna dilambi da
moto ulawile hagati ya ikisolo. Musa kachona ikisolo chokwaka moto lakini
hakilukula.
3 Musa kagelegeza, “Beta ng'hwese behi ndole unzonza uno, habali kisolo
chokwaka lakini hakilukula.”
4 Mndewa Imulungu viyamonile kakwesa behi, kamkema kulawa kuna
ikisolo! “Musa! Musa!”
Musa kedika, “Niye nabaha.”
5 Imulungu kamulongela Musa, “Sikuukwese behi! Vula vilatu vako
kwavija aho hawimile hong'ala.”
6 Abaho Imulungu kamulongela, “Niye na Imulungu wa tatako, Imulungu
wa Abulahamu na Imulungu wa Isaka na Imulungu wa Yakobo.” Avo Musa
kagubika kihanga chake kwavija kadumba kumulola Imulungu.
7 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela, “Nigona madununzo gowopata
wanhu zangu weli kuko Misili. Mhulika viwoiyalala kwa kudununzwa na
waja owemilila. Kwavija nojuwa viwogaya,
8 avo nihumuluka ili niwakombole walawe mmakono gawa Misili na
niwagale mwiisi ng'hulu na inogile, isi imemile uki na maziwa, isi ya
Wakanaani na Wahiti na Waamoli na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi.
9 Na sambi kililo cha Waizilaeli kinivikila na niwona Wamisili vi-
wowadununza.
10 Sambi nokutuma kwa Falao, ili uwalave wanhu zangu wa Izilaeli mwiisi
ya Misili.”
11 Lakini Musa kamulongela Imulungu, “Niye na nani mbaka nichole kwa
Falao, nikawalave Waizilaeli mwiisi ya Misili?”

12 Imulungu kamulongela, “Niye nokuwa hamoja na gweye. Vonda
uwalave wanhu wa Izilaeli mwiisi ya Misili, monitambikila niye kulugongo
luno. Acho chokuwa kilagusa kamba niye nikutuma.”
13 Musa kamulongela Imulungu, “Nahachola kwa Waizilaeli kuwalongela,
‘Imulungu wa wahenga zenu kanhuma kumwenu,’ wao wahaniuza, ‘Twaga
jake nani?’ Niwalongele choni?”
14 Imulungu kamulongela Musa, “Nene iyo Nene. Vino vivo viu-
londigwa kuwalongela Waizilaeli, ‘Ija yokemigwa Nene iyo Nene, kanhuma
kumwenu.’ ”
15 Imulungu kamulongela Musa, “Walongele Waizilaeli kamba, ‘Niye Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zenu, Imulungu wa Abulahamu na
Imulungu wa Isaka na Imulungu wa Yakobo nikutuma kumwao.’ Dino dijo
twaga jangu milele, vino vivo ulelo wose vonda wanikumbuke.
16 Genda ukaiting'hane na wavele wa Izilaeli walongele kamba, ‘Niye
Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zenu, Imulungu wa Abulahamu
na Imulungu wa Isaka na Imulungu wa Yakobo, kandawila na kanilongela.’
Walongele, ‘Niwalola goya na nigona gaja gomutendeligwa mwiisi ya Misili.
17 Na niye nilonga kamba nowalava mwiisi ya Misili kuna gamagazo,
nowagala mwiisi ya Wakanaani na Wahiti na Waamoli na Wapelizi na
Wahivi na Wayebusi mwiisi imemile uki na maziwa.’
18 “Wao okutegeleza, abaho gweye na wavele wa Izilaeli mochola kwa
mndewa wa Misili na kumulongela, ‘Mndewa Imulungu, Imulungu wa Wae-
bulania katulawila siye. Avo tutogolele tuchole kwa siku ndatu kuluwala
tukamulavile nhosa Mndewa Imulungu wetu.’
19 Nojuwa mndewa wa Misili honda yawatogolele muchole mbaka
yananahizwe kwa nguvu.
20 Lakini nougolosa mkono wangu na kuwakoboza Wamisili kwa vilaguso
vonda nitende kuko. Abaho Falao kowaleka musegele.
21 “Abaho nowatenda Wamisili wawatendele ganogile Waizilaeli ili vonda
musegele mwiisi ya Misili, sikumusegele makono gaiyeka.
22 Kila mtwanzi wa Kiebulania yampule Mmisili yokala behi na heyo hebu
mgeni yokala mng'anda yake viwalo na vinhu va kuihamba va zahabu na
shaba. Avo mowavaza wanenu wa kitwanzi na wa kimbigalo vinhu avo
vose. Vino vivo vonda musole vinhu va Wamisili.”

4

Imulungu komgwaa Musa udahi wa kutenda unzonza

1 Abaho Musa kamulongela Mndewa Imulungu, “Avo yokuwaze kamba
Waizilaeli hawanhogola na hawanitegeleza vonda niwalongele. Onongela,
‘Mndewa hakulawile bule’?”
2 Avo Mndewa Imulungu kamuuza, “Kugoga choni mmakono?”
Kamwidika “Fimbo.”
3 Mndewa kamulongela, “Ibwanhe hasi.” Musa viyaibwanhe hasi, igaluka
mgendela hasi, Musa kakimbila.
4 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Golosa mkono wako
mgoge umkila.” Avo Musa kagolosa mkono wake kamgoga umkila, na
imgendela hasi kagaluka fimbo kabili.
5 Mndewa Imulungu kamulongela, “Utende vino ili Waizilaeli watogole
kamba niye Mndewa, Imulungu wa wahenga zao, Imulungu wa Abulahamu
na Imulungu wa Isaka na Imulungu wa Yakobo nikulawila.”

6 Mndewa Imulungu kamulongela kabili Musa, “Ingiza mkono wako mna
ikiwalo chako.” Avo Musa kengiza mkono wake mna ikiwalo chake na
viyaulavile kunze, ukala na utamu wa dikulu ukala mzelu kamba pamba.
7 Abaho Imulungu kamulongela, “Ingiza kabili mkono wako mna ikiwalo
chako!” Musa kawingiza mkono wake mna ikiwalo chake, viyaulavile kunze
mkono wake ubwela kamba viwili lukuli lwake.
8 Imulungu kamulongela Musa, “Kamba oleka kukutogola kwa unzonza
wa ichanduso, odaha kutogola kwa unzonza wa kabili.
9 Lakini kamba hawakutogole kwa vinhu avo vibili, wahalema
kukutegeleza kwa gaja gaulongile, deha mazi ga lwanda lwa Naili ugete
mwiisi. Mazi gago gogaluka damu.”
10 Musa kamulongela Mndewa Imulungu, “Aka Mndewa sikuunhume
niye. Niye sidahile bule kulonga goya toka mwaka, hata sambi viusongile
kulonga na niye msang'hanaji wako. Niye sili mulongaji.”
11 Mndewa Imulungu kamuuza, “Nani yalumbile mulomo wa munhu?
Nani yomtenda munhu sikuyalonge hebu mvugu? Yalole hebu
msuwameso? Vino sili niye Mndewa Imulungu?
12 Avo, genda! Nokutaza kulonga, nokufunza cha kulonga.”
13 Lakini Musa kamwidika, “Mndewa wangu, chonde mtume munhu
iyagwe.”
14 Mndewa Imulungu kamgevuzikila Musa, kamulongela, “Gweye siku-
nayo ndugu yako Haluni ija Imulawi? Nojuwa heyo kodaha kulonga
vinogile. Sambi kamnzila kokwiza kuiting'hana na gweye na yahakona
kodeng'helela.
15 Gweye longa nayo na mulongele gaja gonda yalonge. Niye nowataza, na
kuwafunza ga ukusang'hana.
16 Haluni kolonga na Waizilaeli hanhu hako. Heyo kokuwa mulongaji
wako na gweye kokuwa kamba Imulungu kumwake.
17 Sola ifimbo ino ili mmakono gako, avo koitumia kutenda unzonza.”

Musa kobwela Misili

18 Abaho Musa kabwela kwa Yetulo, tata mkwe yake, kamulongela,
“Chonde nokupula nhogolela nibwele Misili kwa ndugu zangu, nikawakag-
ule kamba wang'hali wagima.” Yetulo kamulongela, “Genda moyo uholile.”
19 Musa viyakalile yang'hali mwiisi ya Midiani, Mndewa Imulungu kamu-
longela, “Bwela Misili kwavija waja wose walondile kukukoma wafa.”
20 Avo Musa kamsola mwehe wake na wanage, kawakweza mumgongo
wa kihongwe, kasonga mwanza wa kubwela Misili, Musa kasola fimbo
iyalongeligwe na Imulungu yaisole.
21 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Wahavika mwiisi ya Misili
sang'hana mgameso ga Falao unzonza wose unikugwelele udahi wa ku-
sang'hana. Lakini noutenda moyo wa Falao uwe mdala avo honda yawaleke
Waizilaeli wasegele.
22 Abaho gweye komulongela Falao, Mndewa Imulungu kalonga vino,
‘Wanhu wa Izilaeli kamba mwanangu chaudele wa kimbigalo.
23 Na niye nokulongela muleke mwanangu yasegele, ili yakanitambikile,
lakini humulekesa bule yasegele, avo nomkoma chaudele wako wa kimbi-
galo.’ ”
24 Viyakalile yang'hali mnzila kobwela Misili, Musa kakala mng'anda ya
kuwasa wageni, Mndewa Imulungu kamcholela kalonda kumkoma.

25 Lakini Sipola mwehe wake Musa kasola dibwe dikutwa, kadikanha
govi da mwanage, kamkwasa najo mmagulu gake, kalonga, “Gweye kwa
mkasano wa damu kumwangu.”
26 Avo Mndewa Imulungu kamuleka Musa yawe mgima, kwavija Sipola
viyamwingize kumbi kakala yalongile, “Mkasano wa damu.”
27 Mndewa Imulungu kamulongela Haluni, “Chola kuluwala ukait-
ing'hane na Musa.” Avo Haluni kachola kuiting'hana na Musa kulugongo
lwa Imulungu, viyamone kamnonela.
28 Abaho Musa kamulongela Haluni gaja gose gayalongeligwe na Mndewa
Imulungu viyamulongele yabwele Misili, vivija kamulongela unzonza wose
uyalongeligwe yasang'hane.
29 Avo Musa na Haluni wachola Misili, wawakema wavele wose wa Izilaeli.
30 Haluni kawalongela gose Mndewa Imulungu gayamulagize Musa na
vivija Musa katenda unzonza mgameso ga wanhu wose.
31 Wanhu watogola, na viwahulike kamba Mndewa kawezila na kagona
madununzo gao na kolonda kuwataza, waidulika wamtambikila Mndewa
Imulungu.

5

Musa na Haluni ochola kwa Falao

1 Abaho Musa na Haluni wachola kwa Falao wamulongela, “Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wa Izilaeli kolonga vino, ‘Waleke wanhu zangu wasegele,
wakanitendele nyimwilinyimwili kuluwala.’ ”
2 Lakini Falao kawauza, “Mndewa Imulungu ayo nani mbaka nimtegeleze
na niwaleke Waizilaeli wasegele? Niye simjuwile bule ayo Mndewa Imu-
lungu, na siwaleka Waizilaeli wasegele.”
3 Musa na Haluni wamwidika, “Imulungu wa Waebulania katulawila
siye. Tuleke tuchole kuluwala kwa mwanza wa siku ndatu tukamulavile
nhosa Mndewa Imulungu wetu. Wahalema sikutusegele Mndewa Imulungu
kotukoma kwa mitamu hebu kwa ng'hondo.”
4 Mndewa wa Misili kawedika, “Gweye Musa na miyago Haluni habali
mowatenda wanhu waleke kusang'hana? Bweleni mzisang'hano zenu.”
5 Abaho Falao kalonga kabili, “Wanhu wenu wengi kubanza wanhu wa isi
yangu, na sambi mweye molonda waleke kusang'hana!”
6 Siku didija Falao kawalagiza Wamisili iwakulu wa watumwa hamoja na
iwemilizi owemililaga Waizilaeli wayao, kalonga,
7 “Sikumuwagwelele Waizilaeli minyomvi ya kutendela matofali,
walekeni wenyego wachole kuizahila.
8 Lakini wingi wa matofali gondawatende uwe uuja kamba wa siku zose,
na sikudiswele hata tofali dimoja, kwavija wanhu wano wanyeka, lekaavo
onongela, ‘Tuleke tuchole tukamulavile nhosa Imulungu wetu.’
9 Wengezeni wanhu wano sang'hano ndala zonda ziwatende sikuwa-
tegeleze mbuli za uvizi.”
10 Avo Wamisili iwakulu wa watumwa hamoja na iwemilizi owemililaga
Waizilaeli wayao wachola kwa iwanhu kuwalongela, “Falao kalonga vino,
‘Siwagwelela kabili minyomvi.
11 Gendeni mweye wenyego kokose kumudaha kuipata, lakini wingi wa
matofali uwe vivija kamba siku zose.’ ”
12 Avo wanhu wapwililika kila hanhu mwiisi ya Misili kuzahila minyomvi.

13 Nao Wamisili iwakulu wa watumwa, wawalagiza wanhu walonga,
“Tendeni matofali kamba gaja gamukalile motenda siku zose vimukalile
mogaliligwa minyomvi.”
14 Wamisili iwakulu wa watumwa wawatowa iwemilizi owemililaga
Waizilaeli wayao, wasaguligwe kwimilila sang'hano kuno owalongela, “Ha-
bali hamuvikize wingi wa matofali gagaja kamba vimutendaga siku zose?”
15 Abaho iwemilizi owemililaga Waizilaeli wayao wachola kwa Falao,
wamulongela, “Go, mkulu habali kotutendela vino siye wasang'hanaji zako?
16 Hatugweleligwa kabili minyomvi na kuno tolongeligwa tutende mato-
fali. Abaho totoigwa lakini wabanange wanhu zako mwenyego.”
17 Falao kawedika, “Mweye mnyeka, na hamulonda kusang'hana, lekaavo
monongela, ‘Tuleke tuchole tukamulavile nhosa Mndewa Imulungu.’
18 Bweleni kusang'hana! Honda mugweleligwe minyomvi, lakini
molondigwa mutende matofali kamba gaja gamutendaga siku zose.”
19 Avo iwemilizi owemililaga Waizilaeli wayao wayona wa mmagazo
ng'hani kwavija walongeligwa, “Mutende matofali kamba gaja gamu-
tendaga siku zose.”
20 Viwasegele kwa Falao, wamting'hana Musa na Haluni wakala owabeta.
21 Avo wawalongela, “Mndewa Imulungu yakilole kija kimutenda na
yawataguse mweye kwavija mumtenda Falao na wasang'hanaji zake watwi-
hile. Mweye muwagwelela mbuli ya kutukomela.”

Musa komuyalalila Mndewa Imulungu

22 Abaho Musa kachola kwa Mndewa Imulungu kabili kamulongela, “Mn-
dewa Imulungu habali kowatendela gehile wanhu wano? Avo kumbe kino
acho kiunitumile?
23 Toka vinicholile na kulonga na Falao kwa twaga jako, mndewa ayo
kowatendela gehile wanhu wano, na gweye hutendile kinhu chochose
kuwakombola wanhu zako.”

6

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Sambi kochona chonda
nimtendele Falao. Kwa udahi wangu kowaleka wanhu zangu wasegele.
Nayo kowawinga wasegele mwiisi yake kwa udahi wangu.”

Imulungu kolonga kowakombola Waizilaeli

2 Imulungu kamulongela Musa, “Niye na Mndewa Imulungu.
3 Nimulawilila Abulahamu na Isaka na Yakobo, njuwika kamba Imulungu
yeli na Udahi wose, lakini siwalongele bule kamba twaga jangu Mndewa
Imulungu.
4 Vivija niilagana nao kuwagwaa isi ya Kanaani, kuko kuwakalile kamba
wanhu baki.
5 Sambi nihulika kuiyalala kwa Waizilaeli viwodununzwa na Wamisili,
avo nidikumbuka lagano jangu.
6 Walongele Waizilaeli vino, ‘Niye Mndewa Imulungu, nowalava mwiisi
ya Misili. Nowatenda mulekeswe kulawa muutumwa. Nougolosa mkono
wangu na nowakoboza Wamisili na kuwakombola mweye.
7 Nowatenda muwe wanhu zangu, na niye nokuwa Imulungu wenu. Mo-
juwa kamba niye na Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, vonda niwalave
muutumwa ako Misili.
8 Nowagala mwiisi ija inilongile kwa kuiduwila nowagwaa Abulahamu
na Isaka na Yakobo. Nowagwaa mweye isi ayo iwe yenu. Niye na Mndewa
Imulungu.’ ”

9 Musa kawalongela Waizilaeli mbuli azo, lakini hewo hawamtegeleze
bule, kwavija wakala na lusikisiki mmizoyo yao mbuli ya magazo ga
utumwa.
10 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
11 “Genda kamulongele Falao, mndewa wa Misili, yawaleke Waizilaeli
wasegele mwiisi yake.”
12 Lakini Musa kamwidika Mndewa Imulungu, “Kamba Waizilaeli hawan-
itegeleze, avo Falao konitegeleza vilihi? Na niye munhu mwenyego sili
mulongaji.”
13 Lakini Mndewa Imulungu kalonga na Musa na Haluni na kawalagiza
wachole kwa Falao, mndewa wa Misili, wawalave Waizilaeli mwiisi ya
Misili.

Matwaga gayagwe ga iwahenga wakulu wa Waizilaeli

14 Gano gago matwaga ga iwahenga wakulu wa Waizilaeli.

Wanage Lubeni chaudele wa Izilaeli wakala, Hanoki na Palu na Hesiloni
na Kalimi. Wano wakala wahenga wa kabila da Lubeni.
15 Wanage Simeoni wakala, Yemueli na Yamini na Ohadi na Yakini na
Sohali na Shauli yakalile mwana wa mtwanzi wa Kanaani. Wano wakala
wahenga wa kabila da Simeoni.
16 Gano gago matwaga ga wana wa kimbigalo wa Lawi, Gelishoni na
Kohati na Melali. Lawi kawa mgima kwa miyaka gana na malongo
madatu na saba.
17 Wanage Gelishoni wakala, iwakulu wa lukolo lwa Libini na Shimei.
18 Wanage Kohati wakala, Amulamu na Ishali na Hebuloni na Uzieli.
Kohati kawa mgima kwa miyaka gana malongo madatu na ndatu.
19 Wanage Melali wakala, Mahili na Mushi.
Wano awo iwahenga wa kabila da Lawi.
20 Amulamu kamsola Yokebedi lumbu wa tatake, nayo kamulela Musa
na Haluni. Amulamu kawa mgima kwa miyaka gana dimoja na malongo
madatu na saba.
21 Wanage Ishali wakala, Kola na Nefegi na Zikili.
22 Wanage Uzieli wakala, Mishaeli na Elisafani na Sitili.
23 Haluni kamsola Elisheba, mndele wa Aminadabu na lumbu jake
Nashoni, nayo kamulelela Nadabu na Abihu na Eleazali na Itamali.
24 Wanage Kola wakala, Asili na Elikana na Abiasafu, wano wakala
wahenga wa lukolo lwa Kola.
25 Eleazali mwanage Haluni kamsola mndele wa Putieli, nayo ka-
mulelela Finehasi.

Wano awo iwahenga wakulu wa kabila da Lawi.
26 Musa na Haluni awo walongeligwe na Mndewa Imulungu, “Muwalave
Waizilaeli mwiisi ya Misili kwa ng'holo zao.”
27 Ona awo wamulongele Falao, mndewa wa Misili, yawaleke Waizilaeli
wasegele.

Mndewa Imulungu kowalagiza Musa na Haluni

28 Kipindi acho Mndewa Imulungu viyalongile na Musa mwiisi ya Misili,
29 kamulongela, “Niye na Mndewa Imulungu. Mulongele Falao, mndewa
wa Misili, gaja gose gonikulongela.”
30 Lakini Musa kamwidika Mndewa Imulungu, “Niye sili mulongaji, avo
Falao konitegeleza vilihi?”

7

1 Avo Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Nokutenda gweye kamba
Imulungu kwa Falao, na ndugu yako Haluni kokuwa kamba mtula ndagu
wako.
2 Mulongele ndugu yako Haluni gaja gose gonda nikulagize, nayo Haluni
komulongela Falao yawaleke Waizilaeli wasegele mwiisi yake.
3 Lakini noutenda moyo wa Falao uwe mdala. Hata nahakongeza unzonza
na vilaguso mwiisi ya Misili,
4 Falao hakutegeleza bule. Abaho nougolosa mkono wangu uli na udahi
na kuwakoboza Wamisili na nozilava ng'holo za Waizilaeli.”
5 Na Wamisili ojuwa kamba niye na Mndewa Imulungu vonda niugolose
mkono wangu kumwao na kuwalava Waizilaeli mwiisi yao.
6 Musa na Haluni wasang'hana kamba viwalagizwe na Mndewa Imu-
lungu.
7 Kipindi viwalongile na Falao, Musa kakala na miyaka malongo nane na
Haluni kakala na miyaka malongo nane na ndatu.

Fimbo ya Haluni

8 Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
9 “Mndewa wa Misili yahawalongela, ‘Tendeni unzonza,’ mulongele
Haluni yasole fimbo yake yaibwanhe hasi mgameso ga Falao, nayo yogaluka
mgendela hasi.”
10 Avo Musa na Haluni wachola kwa Falao na watenda kamba viwalag-
izwe na Mndewa Imulungu. Haluni kaibwanha hasi fimbo yake mgameso
ga Falao na watawala wake, nayo igaluka mgendela hasi.
11 Abaho Falao kawakema wanhu wake weli na nzewele na wahawi wake,
na kwa uhawi wao watenda vivija.
12 Kila imoja wao kaibwanha hasi fimbo yake, na fimbo zao zigaluka
mgendela hasi. Lakini fimbo ya Haluni igaluke mgendela hasi izimeza fimbo
zao zigaluke mgendela hasi.
13 Hata avo zoyo da Falao dikala dala na hawategeleze bule Musa na
Haluni, kamba Mndewa Imulungu viyalongile.

Mazi ga lwanda lwa Naili gogaluka damu

14 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Moyo wa Falao mdala
na kolema kuwaleka Waizilaeli wasegele.
15 Avo uidamuke ulukwili ukaiting'hane na Falao viyochola kuulwanda
lwa Naili. Isole fimbo ija igaluke mgendela hasi, umbete kumgwazo wa
lwanda.
16 Abaho umulongele vino, ‘Mndewa Imulungu, Imulungu wa Waebula-
nia, kanhuma kumwako nikulongele uwaleke wanhu zake wasegele, wac-
hole wakamtambikile kuluwala, lakini mbaka sambi gweye hutegeleza.
17 Avo Mndewa Imulungu kolonga vino, sambi komjuwa heyo iyo nani.
Nogatowa mazi ga lwanda lwa Naili kwa fimbo ino, na mazi gose gogaluka
damu.
18 Somba weli muulwanda lwa Naili wofa, lwanda lonung'ha bundo, na
Wamisili honda walonde kugang'wa mazi gake.’ ”
19 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Mulongele Haluni yasole
fimbo yake na yaigolose uchanha ya mazi gose ga Misili, mvizanda vose
mna imifuluta mna ivikolongo vose na mna gamalamba, vose avo vogaluka
damu. Damu yokuwa kila hanhu mwiisi yose hata mna iviya va mibiki na
mabwe.”

20 Musa na Haluni watenda kamba Mndewa Imulungu viyawalagize.
Haluni kenula fimbo yake mgameso ga Falao na watawala zake kagatowa
mazi ga lwanda lwa Naili, na mazi gose gagaluka damu.
21 Somba wakalile muulwanda lwa Naili wafa. Mazi gake ganung'ha
bundo mbaka Wamisili hawadahile kugang'wa mazi gake. Damu ikala kila
hanhu mwiisi ya Misili.
22 Lakini wahawi wa Misili kwa uhawi wao watenda kamba vivo. Avo
zoyo da Falao digendelela kuwa dala, na heyo hawategeleze Musa na Haluni
kamba viyalongile Mndewa Imulungu.
23 Avo, Falao kabwela ukae kumwake, na hagagelegeze gaja galawilile.
24 Wamisili wose wakala ohimba kumgwazo wa lwanda lwa Naili wapate
mazi ga kung'wa, kwavija hawadahile kung'wa mazi ga lwanda lulo.
25 Zibita siku saba toka Mndewa Imulungu viyagagaluse mazi ga lwanda.

8

Mibula

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Chola kwa Falao mulon-
gele Imulungu kolonga, ‘Waleke wanhu zangu wasegele, wakanitambikile.
2 Wahalema, noibananga isi yako kwa kugala mibula.
3 Lwanda lwa Naili lomema mibula na mibula ayo yokwingila mng'anda
yako na mdigati jako na mulusazi lwako luuwasa, na mzing'anda za
watawala zako na mzing'anda za wanhu zako hata mna iviya venu va
kutelekela.
4 Mibula ayo yokwela mulukuli lwako, na mna izing'huli za wanhu zako
na watawala zako.’ ”
5 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Mulongele Haluni yenule fimbo
yake uchanha ya vizanda na imifuluta na vikolongo, na mibula yolawilila na
kuigubika isi yose ya Misili.”
6 Avo Haluni kenula fimbo yake uchanha ya mazi gose ga Misili, na mibula
ilawilila na kuigubika isi yose ya Misili.
7 Lakini wahawi wa Misili watenda kamba vivo kwa uhawi wao, na vivija
watenda mibula ilawilile mwiisi ya Misili.
8 Abaho Falao kawakema Musa na Haluni kawalongela, “Mpuleni Mn-
dewa Imulungu yaisegese mibula ino kumwangu na kwa wanhu zangu, na
niye nowaleka wanhu zenu wachole kumulavila nhosa Mndewa Imulungu.”
9 Musa kamwidika Falao, “Sagula gweye lini kolonda nikupulile gweye
hamoja na watawala zako na wanhu zako mibula isegele mzing'anda zenu
na wasigale muulwanda wiiyeka.”
10 Falao kalonga, “Nipulile mayo.”
Musa kamwidika, “Notenda kamba viulongile ili ujuwe kuduhu yoyose
yaigalile na Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.
11 Mibula ayo yosegela kumwako na mzing'anda zenu na watawala wako
na kwa wanhu zako, mibula ayo yosigala muulwanda wiiyeka.”
12 Abaho Musa na Haluni wasegela kwa Falao, Musa kampula Mndewa
Imulungu, yaisegese mibula ikalile kwa Falao.
13 Mndewa Imulungu katenda kamba Musa viyampulile. Mibula ikalile
mzing'anda na mna gamabuga na mmigunda ifa.
14 Wanhu waika hamoja mibula yose ifile, na isi yose inung'ha bundo.
15 Lakini Falao viyonile mibula ifa, zoyo jake dikala dala kabili, hawa-
tegeleze Musa na Haluni kamba Mndewa Imulungu viyalongile.

Mhani

16 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Mulongele Haluni,
yenule fimbo yake yatoe timbwisi da isi, najo dogaluka mhani mwiisi yose
ya Misili.”
17 Avo Haluni viyenule fimbo yake na kuitowa hasi, timbwisi digaluka
mhani wawananahila wanhu na wanyama. Timbwisi jose da isi ya Misili
digaluka mhani.
18 Wahawi wa Misili kwa uhawi wao wageza kugalusa timbwisi diwe
mhani lakini hawadahile bule. Mhani wakala wenele kwa wanhu na
wanyama.
19 Wahawi wamulongela Falao, “Uno mkono wa Imulungu!” Lakini zoyo
da Falao digendelela kuwa dala na halondile kuwategeleza Musa na Haluni
kamba Mndewa Imulungu viyalongile.

Mikonzi

20 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Uidamuke ulukwili ukait-
ing'hane na Falao viyochola kuulwanda. Mulongele kamba Mndewa Imu-
lungu kolonga, ‘Waleke wanhu zangu wasegele, wakanitambikile.
21 Wahalema kuwaleka wasegele, nogala mikonzi kumwako gweye na
watawala zako na kwa wanhu zako wose. Ng'anda za Wamisili zomema
mikonzi na vivija isi yose yomema mikonzi.
22 Lakini mdisiku dijo kuna umwambu wa Gosheni, kuko kowokala
wanhu zangu kokuwa kuduhu mikonzi, ili ujuwe kamba niye Mndewa
Imulungu nosang'hana mwiisi ino.
23 Nowabagula wanhu wako na wanhu wangu, unzonza uno noutenda
mayo.’ ”
24 Avo Mndewa Imulungu katenda kamba viyalongile, kagala madali ga
mikonzi ingile mng'anda ya Falao na mna zing'anda za watawala zake. Isi
yose ya Misili inangigwa na mikonzi ayo.
25 Abaho Falao kamkema Musa na Haluni kawalongela, “Gendeni mka-
mulavile nhosa Imulungu wenu mmuno mwiisi ya Misili.”
26 Musa kamwidika, “Aka havinogile bule kutenda vivo, kwavija nhosa
zonda tumulavile Mndewa Imulungu wetu zowagevuza Wamisili. Avo
twahalava nhosa ziwagevuza okwiza kutukoma kwa mabwe.
27 Tolondigwa tugende mwanza wa siku ndatu kuluwala, tukamulavile
nhosa Mndewa Imulungu wetu, kamba viyatulagize.”
28 Falao kalonga, “Nowaleka musegele muchole mkamulavile nhosa ku-
luwala Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, lakini sikumuchole kutali
ng'hani. Mhulileni na niye.”
29 Musa kamwidika Falao, “Nahasegela hano nompula Imulungu, mayo
mikonzi ino yosegesigwa kumwako gweye, na kwa watawala wako na kwa
wanhu zako. Lakini sikuutuvizile kabili na kuwagomesa wanhu sikuwac-
hole kumulavila nhosa Mndewa Imulungu.”
30 Abaho Musa kasegela kwa Falao, na kampula Mndewa Imulungu.
31 Mndewa Imulungu katenda vivija kamba Musa viyapulile. Mikonzi
isegela kwa Falao, na kwa watawala zake na kwa wanhu zake, kuduhu hata
ng'honzi imoja yasigale.
32 Lakini hata mwanza uno zoyo da Falao dikala dala na hawalekile
Waizilaeli wasegele.

9

Kufa kwa wanyama

1 Abaho Mndewa kamulongela Musa, “Genda kwa Falao mulongele, Mndewa Imulungu, Imulungu wa Waebulania, kolonga, ‘Waleke wanhu zangu wasegele, wakanitambikile.
2 Wahalema kuwaleka wasegele,
3 nougolosa mkono wangu na kugala mitamu mzifugo zako zose, ng'ombe na falasi na vihongwe na ngamiya na mbuzi na ng'hondolo.
4 Lakini Mndewa Imulungu kobagula fugo za Waizilaeli na fugo za Wamisili, avo mzifugo za Waizilaeli kokuwa kuduhu hata mnyama imoja yonda yafe.’ ”
5 Mndewa Imulungu keka siku kalonga, “Mayo Mndewa kotenda mbuli ino mwiisi ino.”
6 Imitondo yake Mndewa Imulungu katenda kamba viyalongile, na fugo zose za Misili zifa, kuduhu hata mnyama imoja wa Waizilaeli yafile.
7 Falao kawatuma wanhu wakauze mbuli ya fugo za Waizilaeli, wamulongela kuduhu hata mnyama imoja wa Waizilaeli yafile. Lakini zoyo da Falao digendelela kuwa dala na halondile kuwaleka wasegele.

Mipute

8 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni, “Kila imoja yadehe mitozi ya tanuli ganza dimoja, abaho Musa yaipwililise uchanha mgameso ga Falao
9 Mitozi ayo yokuwa timbwisi na dopwililika mwiisi yose ya Misili. Timbwisi dijo dogala mipute na yahatumbuka yokuwa milonda kwa wanhu na wanyama mwiisi yose ya Misili.”
10 Avo wadeha mitozi kulawa mditanuli wachola kwa Falao, na Musa kaipwililisa uchanha mgameso ga Falao. Wanhu na wanyama wapata mipute na viitumbuke iwa milonda.
11 Iwahawi hawadahile kwima kuulongozi wa Musa mbuli ya mipute ikalile kumwao na ikalile kwa Wamisili wose.
12 Lakini Mndewa Imulungu kamtenda Falao yawe na moyo mdala na hawategeleze, kamba Mndewa Imulungu viyamulongele Musa.

Mvula ya mabwe

13 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Lamuka imitondo ng'hani uchole kwa Falao. Mulongele kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wa Waebulania kolonga, ‘Waleke wanhu zangu wasegele, wakanitambikile.
14 Kwavija mwanza uno nokukoboza gweye na watawala zako na wanhu zako, baho kojuwa kamba kuduhu iyagwe mwiisi yose yaigalile na niye.
15 Kwavija mbaka sambi nahagolose mkono wangu na kukutowa gweye na wanhu zako na mwahafile mwaka.
16 Lakini niwaleka muwe wagima kulagusa udahi wangu avo wanhu wose wa mwiisi wadijuwe twaga jangu.
17 Lakini zoyo jako ding'hali dala na hulonda kuwaleka wanhu zangu wasegele.
18 Avo, mayo saa kamba ino nogala mvula ng'hulu ya mabwe nayo hainalawilila mwiisi ya Misili toka mwanduso wake mbaka lelo.
19 Avo lagiza fugo zako zose na kila kinhu kili mmigunda kikigwe goya kwavija mvula ya mabwe yomtowela kila munhu na kila mnyama yeli kumgunda hebu kunze ya ng'anda na wose wofa.’ ”
20 Lakini watawala wa Falao wadumbile gaja gayalongile Mndewa Imulungu walopola wawasegesa watumwa zao na wanyama zao mmigunda wawagala mzing'anda.

21 Lakini waja hawagagelegeze gaja gayalongile Mndewa Imulungu
wazileka fugo zao na watumwa zao mmiguda.
22 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Golosa mkono wako
uchanha kuulanga, ili mvula ya mabwe itowe kila hanhu mwiisi ya Misili,
kwa kila munhu na kila mnyama na kila kinhu kili mmigunda.”
23 Musa viyaugolose mkono wake uchanha kuulanga, Mndewa Imulungu
kagala mvula ya mabwe na ng'huwa na mimwesa mwiisi. Avo Mndewa
Imulungu kagala mvula ya mabwe kila hanhu mwiisi ya Misili.
24 Mvula ng'hulu ya mabwe na mimwesa igendelela kutowa, kuduhu
mwenekae yoyose wa Misili yawahile kuchona kinhu kamba acho.
25 Mvula ya mabwe itowa kila hanhu mwiisi ya Misili na ibananga mi-
gunda yose. Mvula ayo iwakoma wanyama wose na wanhu wose wakalile
kunze, ibena vinhu vose vihandigwe mmigunda na mibiki.
26 Lakini mvula ya mabwe haitowile mwambu wa Gosheni, kuko
kuwakalile okala Waizilaeli.
27 Falao kalagiza Musa na Haluni wakemigwe, kawalongela, “Mwanza uno
nitenda nzambi, Mndewa Imulungu katenda goya, niye na wanhu zangu
tubananga.
28 Mpuleni Mndewa Imulungu! Kwavija ng'huwa zino na mvula ino
vibanza, niye nowaleka musegele na honda mukawe kusegela.”
29 Musa kamwidika Falao, “Sambi baha nahasegela kudibuga dino,
noigolosa mikono yangu nompula Mndewa Imulungu, mvula na ng'huwa
voleka, na kokuwa kuduhu mvula ya mabwe, baho gweye kojuwa isi yose
ya Mndewa Imulungu.
30 Lakini nojuwa gweye na watawala zako hamumdumba bule Mndewa
Imulungu.”
31 Minoga ya kutendela viwalo va kitani na shayili vose vikala vinangigwe,
kwavija shayili ikala yosonga kunamiza na minoga ya kutendela viwalo va
kitani ikala yokwalika.
32 Lakini ngano na minoga iyagwe iigalile na ngano havinangigwe kwavija
vikawaga kukangala.
33 Avo Musa kasegela kwa Falao, kachola kunze kudibuga, kagolosa
makono gake kampula Mndewa Imulungu. Ng'huwa na mvula ya mabwe
vileka kutowa.
34 Falao viyonile mvula ya mabwe na ng'huwa vileka kutowa, katenda
nzambi kabili, heyo na watawala zake watenda mizoyo yao iwe midala.
35 Avo, kalema kuwaleka Waizilaeli wasegele, kamba Mndewa Imulungu
viyalongile kwa mulomo wa Musa.

10

Mbalangulu

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Genda kwa Falao, kwav-
ija niye niwatenda heyo na watawala zake wawe na mizoyo midala ili
nitende unzonza hagati yao.
2 Avo, mweye muwasimulile wanenu na wazukulu zenu, viniwagelile
bumbuwazi Wamisili kwa kutenda vilaguso hagati yao, na baho mweye
mojuwa kamba niye na Mndewa Imulungu.”
3 Avo Musa na Haluni wachola kwa Falao wamulongela, “Mndewa Imu-
lungu wa Waebulania kolonga, ‘Mbaka lini kolema kugwa kingubanguba
kuulongozi wangu? Waleke wanhu zangu wasegele, wakanitambikile.
4 Wahalema kuwaleka wanhu zangu wasegele, mayo nogala mbalangulu
mwiisi yako.

5 Isi yose yogubikigwa na mbalangulu na kuduhu hanhu honda honeke.
Na woja kila kinhu kidodo kisigasigwe na mvula ya mabwe, vivija woja hata
mibiki isigale.
6 Mbalangulu wao omema mzing'anda zako na mzing'anda za watawala
zako na ng'anda za Wamisili wose. Okuwa wengi hata wahenga zenu
hawanachona kinhu kamba acho toka viwaleleke mbaka lelo.' " Abaho
Musa kasegela kwa Falao.
7 Watawala wa Falao wamuuza, "Vino, munhu ino kotugaza mbaka lini?
Waleke Waizilaeli wasegele, wakamtambikile Mndewa Imulungu wao. Vino
hulola kamba isi ya Misili yobanangika?"
8 Abaho Musa na Haluni wakemigwa wabweleganye kwa Falao, nayo
Falao kawalongela, "Gendeni mkamtambikile Mndewa Imulungu wenu.
Lakini nouza, kina nani onda wachole hamoja na mweye?"
9 Musa kamwidika, "Tochola hamoja na wabwanga na wavele na wanetu
wa kimbigalo na wa kitwanzi, ng'hondolo na ng'ombe na mbuzi, kwavija
tolondigwa tukamtendele nyimwilinyimwili Mndewa Imulungu."
10 Lakini Falao kawalongela, "Mawe! Mndewa Imulungu yawe hamoja na
mweye, kamba nahawatogolela mweye mugende, hamoja na watwanzi na
wanenu! Niye nokona mweye mogelegeza gehile mmizoyo yenu.
11 Bule! Wambigalo waiyeka wao onda wachole kumtambikila Mndewa
Imulungu, kwavija mbuli ayo iyo imulonda." Abaho Musa na Haluni
wawingigwa kuulongozi wa Falao.
12 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Golosa fimbo yako uchanha
mwiisi ya Misili, ili mbalangulu walawilile na wengile mmigunda na waje
minoga yose ili mmigunda, na kila kinhu kilekigwe kunangigwa na mvula
ya mabwe."
13 Avo Musa kagolosa fimbo yake uchanha mwiisi ya Misili. Mndewa
Imulungu kagala beho kulawa mwambu wa kudilawilila zuwa na beho dijo
dibuma uchanha mwiisi, imisi mbaka kilo chose. Imitondo beho dijo digala
mbalangulu.
14 Mbalangulu awo wenela kila hanhu mwiisi ya Misili, wahumuluk-
ila uchanha mwiisi yose. Mbalangulu awo wakala madali kwa madali.
Hawanalawilila mbalangulu kamba wano na honda walawilile kabili.
15 Waigubika isi yose ya Misili mbaka ikala ziza. Wakija kila kinhu
kisigasigwe na mvula ya mabwe na waija minoga na matunda gakalile mna
imigunda. Kuduhu tepo jojose disigale mdibiki wala mna iminoga mwiisi ya
Misili.
16 Abaho Falao kalopola kawakema Musa na Haluni, kawalongela, "Niye
nibananga kwa Mndewa Imulungu wenu, na kumwenu mweye.
17 Avo nowapula mugele kumgongo nzambi zangu mwanza uno na Mn-
dewa Imulungu wenu yanisegesele mbuli ino igala ifa."
18 Musa kasegela kwa Falao na kachola kumpula Mndewa Imulungu.
19 Nayo Mndewa Imulungu kagala beho kulu kulawa mwambu wa kudi-
hongela zuwa diwapwililisa mbalangulu wose na diwagala mbahali ya
Shamu. Kuduhu hata mbalangulu yasigale mwiisi ya Misili.
20 Lakini Mndewa Imulungu kamtenda Falao yawe na moyo mdala, nayo
hawalekile Waizilaeli wasegele.

Ziza

21 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Golosa mkono wako
uchanha kuulanga, isi ya Misili iwe na ziza, wanhu wababase babase
mdiziza."

22 Avo Musa kagolosa mkono wake uchanha kuulanga, kukala na ziza
totolo mwiisi yose ya Misili kwa siku ndatu.
23 Kuduhu munhu yadahile kumona miyage hebu munhu kusegela hanhu
hayakalile kwa siku ndatu. Lakini Waizilaeli wose hanhu hawakalile kukala
na mulenge.
24 Abaho Falao kamkema Musa kamulongela, “Gendeni mkamtambikile
Mndewa Imulungu. Watwanzi na wanenu vivija odaha kuchola hamoja na
mweye. Lakini ng'hondolo zenu na ng'ombe na mbuzi osigala.”
25 Lakini Musa kamulongela, “Wahatenda vivo gweye utugwelele
wanyama wa nhosa na nhosa ya kusoma moto ili tukamtambikile Mndewa
Imulungu wetu.
26 Tolondigwa tuwasole wanyama wetu wala kuduhu hata imoja yonda
yasigale. Kwavija kwa iwanyama awo tomulavila nhosa Mndewa Imulungu
wetu, na mbaka sambi siye hatujuwa mbaka twahavika kuko, kinhu gani
tolondigwa tukamulavile nhosa Mndewa.”
27 Lakini Mndewa Imulungu kamtenda Falao yawe na moyo mdala na
kalema kuwaleka Waizilaeli wasegele.
28 Falao kamulongela Musa, “Segela, witeganye sikuuchone kihanga
changu kabili, kwavija siku yonda uchone kihanga changu kofa!”
29 Musa kamwidika, “Kulonga goya, sichona kabili kihanga chako.”

11

Ifa ya wana wa chaudele wa Wamisili

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Ding'hali kubulo dimoja disi-
gala nomtowa najo Falao na Wamisili, abaho kumwande kowalekeseni
musegele hano, na heyo mwenyego kowawinga musegele mwiisi yake.
2 Walongele Waizilaeli kamba kila mbigalo na mtwanzi yampule munhu
wa behi yake vinhu va shaba na zahabu.”
3 Mndewa Imulungu kawatenda Waizilaeli wanogeligwe na Wamisili, na
Musa mwenyego kawa munhu mkulu ng'hani mwiisi ya Misili, mgameso ga
watawala wa Falao hamoja na wanhu wose.
4 Musa kamulongela Falao, “Mndewa Imulungu kolonga vino, ‘Kilo kikulu,
lelo nobita hagati ya isi ya Misili.
5 Nahabita kila chaudele wa kimbigalo mwiisi ya Misili kofa. Kusongela
chaudele wako gweye Falao ija yeli muhazi wako mbaka chaudele wa
msang'hanaji wako ija yoduga kwa dibwe. Hata chaudele wa fugo zako
vivija wofa.
6 Hokuwa na kililo kikulu mwiisi yose ya Misili, kililo acho hakinalawilila,
na honda kilawilile kabili.
7 Lakini mna iwanhu wa Izilaeli kokuwa kuduhu kililo na kokuwa na tindi-
walo, baho kojuwa kamba Mndewa Imulungu ayo yowabagula Waizilaeli na
Wamisili.’ ”
8 Abaho Musa kamulongela Falao, “Wasang'hanaji zako okwiza
kumwangu na kunifugamila na onipula nisegele mwiisi ya Misili niye
na wanhu wose onikweleleza. Gahamala gago nosegela.” Abaho Musa
kasegela kwa Falao kuno kagevuzika.
9 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Falao honda yakutegeleze ili
nhende ng'hani unzonza mwiisi ya Misili.”
10 Avo Musa na Haluni watenda unzonza wose mgameso ga Falao. Lakini
Mndewa Imulungu kamtenda Falao yawe na moyo mdala, kalema kuwaleka
Waizilaeli wasegele mwiisi yake.

12

Pasaka

1 Viwakalile wang'hali mwiisi ya Misili, Mndewa Imulungu kamulongela
Musa na Haluni,
2 “Mwezi uno okuwa mwezi wa ichanduso wa mwaka kumwenu.
3 Walongele Waizilaeli kamba mdisiku da longo da mwezi uno, kila
munhu mng'anda yake yasole mwana ng'hondolo, hebu mwana mbuzi.
4 Kamba ng'anda ina wanhu wadodo na haidaha kumuja mwana
ng'hondolo wose, iilumbe na wayao weli behi nao wamuje kamba hewo
viweli, na wasagule mnyama yodaha kugoligwa kwa kila munhu kamba
viyodaha kuja.
5 Mnyama ayo yonda mumsagule yatelele, na yawe mbigalo na yawe wa
mwaka umoja na modaha kumsola mwana ng'hondolo hebu mwana mbuzi.
6 Kila ng'anda imkalize mbaka siku da longo na nne ya mwezi uno, wanhu
wa Izilaeli olondigwa wawachinje wanyama awo ichungulo.
7 Abaho wasole idamu ya wanyama awo na kuibaka mna iviwambaza va
imilango na uchanha ya imilango, mumo monda wadile izinyama.
8 Kilo acho nyama ayo ibanikigwe na idigwe hamoja na kinhu kili usungu
na gate hadigeligwe hamila.
9 Sikuidigwe ing'hali mbisi hebu sikuikimusigwe na mazi, ila ibanikigwe
yose hamoja na pala na migulu na vinhu va mgati.
10 Sikumuleke nyama yoyose mbaka imitondo. Nyama yoyose yonda
isigale mbaka imitondo muisome moto.
11 Nyama ayo, muije kuno muitanda kwa mwanza kwa kuifunga mikwiji
mvigudi venu na kuvala vilatu na mugoge fimbo mmakono genu na muje
himahima, na ino ayo Pasaka* ya Mndewa Imulungu.
12 “Kilo acho nobita hagati ya isi ya Misili na nowakoma wana wa chaudele
wa Wamisili, wose chaudele wa wanhu na chaudele wa wanyama. Noita-
gusa milungu yose ya Misili. Niye ayo Mndewa Imulungu.
13 Damu ili mna iviwambaza yokuwa kilaguso kulagusa ng'anda
zimukala. Nahayona damu ayo, nowabita mweye, na siwalumiza bule
kipindi viniwabananga Wamisili.
14 Siku ayo muikumbuke, na mweye mutende nyimwilinyimwili kwa
Mndewa Imulungu, muitende iwe nyimwilinyimwili kwa ulelo wenu wose
mbuli ya niye, dino dokuwa lagizo da milele kumwenu.”
15 Mndewa Imulungu kagendelela kulonga, “Kwa siku saba, muje magate
hagageligwe hamila. Siku ya ichanduso ya siku azo saba musegese hamila
mna izing'anda zenu, munhu yoyose yahaja gate digeligwe hamila mzisiku
azo saba, kobaguligwa mna iwanhu wa Izilaeli.
16 Siku ya ichanduso na siku ya saba hokuwa na mting'hano ung'alile.
Na munhu yoyose mna izisiku azo sikuyasang'hane sang'hano yoyose ila
sang'hano ya kutanda indiya.
17 Mutende nyimwilinyimwili ino ya magate hagageligwe hamila kukum-
buka viniwalavile mweye makabila ga Izilaeli kulawa Misili. Ulelo wenu
wose uideng'helele siku ayo, kamba lagizo da milele.
18 Avo muje magate hagageligwe hamila kusongela ichungulo ya siku ya
longo na nne ya mwezi wa ichanduso, mbaka ichungulo ya siku ya malongo
mabili na imoja ya mwezi uwo.

* **12:11** Sambi *Pasaka* yodeng'heleligwa kamba siku ya kuzilibuka kwa Yesu.

19 Mna izisiku azo saba hamila sikuyoneke mzing'anda zenu. Na munhu
yoyose, munhu baki hebu mwenekae yonda yaje kinhu chochose kili na
hamila kobaguligwa mna iwanhu wa Izilaeli.
20 Hanhu hohose honda mukale sikumuje kinhu chochose kigeligwe
hamila. Molondigwa muje magate hagageligwe hamila."

Pasaka ya ichanduso

21 Avo Musa kawakema wavele wose wa Izilaeli, kawalongela, "Saguleni
wana ng'hondolo na muwachinje kamba kila munhu viweli mng'anda yake
mbuli ya nyimwilinyimwili ya Pasaka.
22 Soleni bunho da hisopo na mdivabike mwiidamu ili mbakuli na imizeni
idamu mviwambaza va milango na uchanha na munhu yoyose sikuyalawe
mng'anda yake mbaka imitondo.
23 Mndewa Imulungu viyobita mwiisi ya Misili na kuwakoma Wamisili,
koyona idamu ili mviwambaza va imilango na uchanha na komgomesa ija
imsenga wa ifa sikuyengile mzing'anda zenu na kuwakoma.
24 Mweye na ulelo wenu mugagoge malagizo gano milele.
25 Mwahavika mwiisi yonda yawagwee Mndewa Imulungu kamba
viyawalongele, molondigwa muigoge nyimwilinyimwili ino.
26 Na wanenu wahawauza, 'Nyimwilinyimwili ino yofambula choni?'
27 Walongeleni, 'Ino nhosa ya Pasaka kwa Mndewa Imulungu, kwavija
kazibita ng'anda za Waizilaeli mwiisi ya Misili. Kawakoma Wamisili lakini
siye hatukomile.' "
Abaho Waizilaeli waidulika wamtambikila Mndewa Imulungu.
28 Waizilaeli watenda kamba Mndewa Imulungu viyawalagize Musa na
Haluni.

Kufa kwa wana wa chaudele

29 Kilo kikulu Mndewa Imulungu kawakoma wana wa chaudele wose wa
Wamisili. Wose wafa kusongela mwana chaudele wa Falao, imuhazi wa
undewa mbaka mwana chaudele wa mfungwa yeli mkifungo, vivija wana
chaudele wa wanyama wafa.
30 Avo Falao na watawala zake na Wamisili wose walamuka ikilo, kukala
na kililo mwiisi yose ya Misili, kwavija kukala kuduhu ng'anda iswelile kufa
munhu.
31 Kilo acho Falao kawakema Musa na Haluni, kawalongela, "Lamukeni!
Segeleni mwiisi yangu mweye hamoja na Waizilaeli, gendeni mukamtam-
bikile Mndewa Imulungu kamba vimulongile.
32 Soleni ng'hondolo zenu na ng'ombe na mbuzi musegele, kamba vimu-
longile. Vivija nipulileni kwa Mndewa yanitendele ganogile."
33 Wamisili wawasusumiza Waizilaeli walopole kusegela mwiisi yao. Wa-
longa, "Kamba hamusegela wose tofa."
34 Avo Waizilaeli wasola usage wao ukandigwe ung'hali haunageligwa
hamila, na mabakuli gao ga kukandila wavigela mzimbahasha na wapapa
mna gamaega.
35 Waizilaeli watenda kamba Musa viyawalagize na wawapula Wamisili
wawagwelele vinhu va shaba na zahabu na viwalo.
36 Mndewa Imulungu kawatenda Wamisili wawatendele ganogile
Waizilaeli, na Wamisili wawagwelela kila kinhu kiwapulile, vivo Waizilaeli
viwasolile vinhu va Wamisili.

Waizilaeli osegela mwiisi ya Misili

37 Waizilaeli wasegela Lamesesi wachola Sukoti. Wakala wambigalo ovika
kamba laki sita, watwanzi na wana hawapetigwe.
38 Vivija kukala na bumbila da wanhu wengi wayagwe wacholile hamoja
nao. Vivija wakala na ng'hondolo wengi na mbuzi na ng'ombe.
39 Kwavija wakala walopole kusegela mwiisi ya Misili hawadahile ku-
tanda ndiya ya kuja mnzila, ila uja uusage ukandigwe bila kugeligwa hamila
wiiyeka, avo woka magate hagageligwe hamila.
40 Waizilaeli wakala mwiisi ya Misili kwa kipindi cha miyaka magana
mane na malongo madatu.
41 Viishile miyaka ayo magana mane na malongo madatu, makabila gose
ga Mndewa Imulungu gasegela mwiisi ya Misili.
42 Kilo acho Mndewa Imulungu kakala kowalolesa Waizilaeli ili yawalave
mwiisi ya Misili, kilo acho cholondigwa kikumbukigwe na Waizilaeli na
ulelo wao wose kamba kilo cha kumgwaa ukulu Imulungu.

Mwiko wa Pasaka

43 Mndewa Imulungu kawalongela Musa na Haluni, “Uno awo mwiko wa
Pasaka.
“Munhu baki sikuyaje ndiya ya Pasaka.
44 Mtumwa yoyose yaguligwe, tanhu yengizigwe kumbi lekaavo yaje
ndiya ino.
45 Munhu yoyose yokala kumwenu kamba munhu baki hebu kibaluwa
yolihigwa sikuyaje ndiya ino.
46 “Nyama yose idiligwe mng'anda ayo itelekeligwe. Sikumutule zege jake
jojose.
47 Waizilaeli wose olondigwa waideng'helele nyimwilinyimwili ino.
48 “Munhu baki yoyose yokala hamoja na mweye yahalonda
kudeng'helela nyimwilinyimwili ya Pasaka, kolondigwa tanhu yawengize
kumbi wambigalo wose weli mng'anda yake, baho kogesigwa kamba
mwenekae miyenu na kodaha kuideng'helela. Mbigalo yoyose yalekile
kwingila kumbi sikuyaje.
49 Mwiko uno okuwa kwa Mwiizilaeli na kwa munhu baki yokala na
mweye.”
50 Waizilaeli wose watenda kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa
na Haluni.
51 Mdisiku dijo Mndewa Imulungu kagalava makabila ga Izilaeli mwiisi ya
Misili.

13

Wana wa chaudele wa kimbigalo olavigwa kwa Mndewa Imulungu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Muwalave kumwangu wana wose chaudele wa kimbigalo, kwavija kila
mwana chaudele wa Kiizilaeli na mwana chaudele wa mnyama wose wangu
niye.”

Nyimwilinyimwili ya magate hagageligwe hamila

3 Musa kawalongela wanhu, “Sikumuisemwe siku ino. Mweye vimulawile
mwiisi ya Misili kuko kumukalile watumwa, kwavija Mndewa Imulungu
kawalava kwa nguvu za makono gake. Sikumuje magate gageligwe hamila.
4 Lelo mosegela mwiisi ino ya Misili muumwezi uno wa ichanduso, mwezi
wa Abibu.

5 Kipindi Mndewa Imulungu vonda yawagale mwiisi ya Wakanaani na
Wahiti na Waamoli na Wahivi na Wayebusi, mwiisi ija iyaiduwile kowag-
waa wahenga zenu isi imemile maziwa na uki, molondigwa mutende ny-
imwilinyimwili kila mwaka.
6 Diyeni magate hagageligwe hamila kwa siku saba na mna isiku ya saba
tendeni nyimwilinyimwili kwa kumgwaa ukulu Mndewa Imulungu.
7 Kwa siku azo saba moja magate hagageligwe hamila. Gate digeligwe
hamila hebu hamila sikuvoneke mzing'anda zenu hebu mgati ya izimbaka
zenu.
8 Mdisiku dijo walongeleni wanenu vino, 'Totenda vino kwavija Mndewa
Imulungu katulava mwiisi ya Misili.'
9 Nyimwilinyimwili ino iwe kamba kilaguso mna gamakono genu hebu
mna ivihanga venu, ili siku zose mukumbuke malagizo ga Mndewa Imu-
lungu. Kwavija Mndewa Imulungu kawalava mwiisi ya Misili kwa mkono
wake uli na nguvu.
10 Avo deng'heleleni nyimwilinyimwili ino mna ikipindi kikigwe, kila
mwaka."

Wana wa chaudele wa kimbigalo

11 Musa kagendelela kuwalongela, "Mndewa Imulungu kowagala mwiisi
ya Wakanaani na kowagwelela isi ayo, kamba viyaiduwile kumwenu mw-
eye na wahenga zenu.
12 Mwahavika kuko walaveni kwa Mndewa Imulungu wana chaudele wa
kimbigalo. Kila mwana chaudele wa kimbigalo wa fugo zenu kokuwa wa
Mndewa Imulungu.
13 Lakini mwana chaudele wa kimbigalo wa kihongwe molondigwa mum-
gombole kwa kuliha mwana ng'hondolo. Lakini kamba hulonda kumgom-
bola, kolondigwa umkome kwa kumbota isingo. Kila mwana chaudele wa
kimbigalo wa munhu kolondigwa umgombole.
14 Ako kumwande mwanago yahakuuza mbuli ino yofambula choni?
Mulongele, 'Kwa nguvu ya mkono wake Mndewa Imulungu katulava mwiisi
ya Misili, kuko kutukalile watumwa.
15 Falao kwa udala wa zoyo jake katulemela sikutusegela mwiisi yake, avo
Mndewa Imulungu kawakoma wana chaudele wa kimbigalo wa Wamisili,
chaudele wa wanhu na wanyama. Lekaavo tomulavila Mndewa Imu-
lungu kila mwana chaudele wa kimbigalo wa fugo zetu lakini kila mwana
chaudele wa kimbigalo wa wanhu kogomboligwa.'
16 Mbuli ino yokuwa kamba kilaguso mmakono genu na kilaguso mna
ivihanga venu, kamba Mndewa Imulungu katulava Misili kwa mkono wake
uli na nguvu."

Mhanda ya wingu na mhanda ya moto

17 Falao viyawalekile Waizilaeli wasegele, Imulungu hawalongoze
wabitile mwiisi ya Wafilisiti, hamoja ikala nzila ya kukanhiza. Imulungu
kalonga, "Wahaiting'hana na ng'hondo odaha kugimbula na kubwela
Misili."
18 Avo Imulungu kawabitiza mna inzila ya kuzunguluka kubitila ku-
luwala, mwambu wa bahali ya Shamu. Waizilaeli wasegela mwiisi ya Misili
kuno waitanda kwa ng'hondo.
19 Musa kaisola mizege ya Yusufu, kamba Yusufu viyalagize yang'hali
hanakufa. Yusufu kakala yawaduwilize Waizilaeli kwa kulonga, "Imulungu
vonda yeze kuwataza, soleni mizege yangu musegele nayo."

20 Waizilaeli wasegela Sukoti weka ng'hambi ako Etamu kumgwazo wa
luwala.
21 Imisi Mndewa Imulungu kawalongoza kwa wingu joneke kamba
mhanda kuwalagusila inzila, na ikilo kawalongoza kwa moto oneke kamba
mhanda kuwamwemwesela, ili wadahe kugendelela na mwanza wao imisi
na ikilo.
22 Imhanda ya wingu iwalongolela Waizilaeli imisi na imhanda ya moto
iwalongolela ikilo, siku zose Waizilaeli walongozwa.

14

Kuloka bahali ya Shamu

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 "Walongele Waizilaeli wabweleganye kukisogo na weke ng'hambi hau-
longozi ha Pi Hahiloti, hagati ya buga da Migidoli na bahali ya Shamu na behi
na Baali Sefoni.
3 Falao kogesa kamba Waizilaeli onyawanyawa mwiisi, na kiwala kiwa-
tenda walemelwe kubita.
4 Noutenda moyo wa Falao uwe mdala na heyo kowakweleleza. Na niye
nopata ukulu kwa kuwabananga heyo hamoja na iwakalizi zake. Abaho
Wamisili ojuwa kamba niye ayo Mndewa Imulungu." Avo Waizilaeli wa-
tenda vivo.
5 Mndewa wa Misili viyalongeligwe Waizilaeli wasegela, heyo na
watawala zake wagalusa nzewele zao walonga, "Totenda choni? Tuwaleka
Waizilaeli wasegela sikuwatusang'hanile!"
6 Avo Falao kautanda mtuka wake wa ng'hondo na wakalizi zake.
7 Kasola mituka yake magana sita inogile kwa ng'hondo, na mituka yose
ya Misili ya ng'hondo ilongozigwe na watawala wa isi.
8 Mndewa Imulungu kautenda moyo wa Falao, mndewa wa Misili, uwe
mdala, nayo kawakweleleza Waizilaeli wakalile wasegele mwiisi ya Misili
kwa kuitapa.
9 Wakalizi wa Kimisili wawakweleleza Waizilaeli hamoja na falasi zao
wose na mituka ya ng'hondo, na wanhu wawakwelile iwafalasi. Wawavika
weka ng'hambi kumgwazo wa bahali ya Shamu behi na Pi Hahiloti, na Baali
Sefoni.
10 Waizilaeli viwamone Falao kokwiza na wakalizi zake wadumba na
wamulilila Mndewa Imulungu yawataze.
11 Waizilaeli wamuyalalila Musa walonga, "Vino kukala kuduhu hanhu
ha kuzikila kuja Misili mbaka kutugala tufile kuluwala? Habali kututenda
tusegele mwiisi ya Misili!
12 Vino hatukulongele vitukalile mwiisi ya Misili, 'Tuleke, tuwasang'hanile
Wamisili'? Vinoga ng'hani siye tuwasang'hanile Wamisili kubanza kufila
kuno kuluwala."
13 Musa kawedika, "Sikumudumbe, imeni mulole lelo Mndewa Imulungu
vonda yawakombole, kwavija wano Wamisili omuwona lelo honda mu-
wone kabili.
14 Mndewa Imulungu kowagombela, mweye nyamaleni."
15 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Habali monililila? Wa-
longele Waizilaeli wagendelele na mwanza wao.
16 Inula fimbo yako uigolose uchanha ya bahali, mazi goigola na Waizilaeli
odaha kubita hagati ya bahali mna iisi inyalile.

17 Niye Mndewa noitenda mizoyo ya Wamisili iwe midala, na avo owak-
weleleza na niye nogweleligwa ukulu kwa kumbananga Falao na wakalizi
zake okwela falasi na mituka yake.
18 Wamisili ojuwa kamba niye ayo Mndewa Imulungu, vonda nig-
weleligwe ukulu kubitila Falao na mituka yake ya ng'hondo na wakalizi zake
okwela falasi."
19 Avo msenga wa kuulanga, yakalile kuulongozi kwa Waizilaeli, kasegela
kema kukisogo chao. Na ija imhanda ya wingu vivija isegela kuulongozi wao
ima kukisogo chao,
20 hagati ya Waizilaeli na Wamisili. Wingu dijo ditenda ziza kwa Wamisili
na diwamwemwesela Waizilaeli. Avo Wamisili hawadahile kuwakwesela
behi Waizilaeli kilo kigima.
21 Musa kaugolosa mkono wake uchanha ya bahali, na Mndewa Imulungu
kaibweza bahali kukisogo kwa beho kulu kulawa mwambu wa kudilawilila
zuwa. Beho dijo dibuma kilo kigima na kuigola bahali banzi mbili na hagati
yake kulawilila isi inyalile.
22 Waizilaeli wabita hagati ya bahali, mwiisi inyalile, na ng'huta za mazi
zikala mwambu wao wa mkono wa ukudila na wa ukumoso.
23 Wamisili wawakweleleza kubitila isi inyalile ikalile hagati ya bahali
hamoja na falasi zao na mituka yao ya ng'hondo na wakwela falasi zao.
24 Ulukwili Mndewa Imulungu kawasungulila Wamisili kubitila mhanda
ya moto na mhanda ya wingu, kawagela bwembwe Wamisili.
25 Kagatenda malingi ga mituka yao galemelwe kutembela goya. Wamisili
walonga, "Tusegele hano, Mndewa Imulungu kowagombela Waizilaeli."
26 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Golosa mkono wako
uchanha ya bahali ili mazi gawagubike Wamisili, hamoja na mituka yao na
wakwela falasi wao."
27 Musa kaugolosa mkono wake uchanha ya bahali, na imitondo mazi
gabwela kamba vigakalile. Wamisili wageza kugakimbila gamazi lakini
Mndewa Imulungu kawasung'hila mbahali.
28 Mazi gabwela na kuigubika mituka na wakwela falasi, na wakalizi wose
wa Falao wawakweleleze Waizilaeli hagati ya bahali. Kuduhu hata munhu
yahonyeke.
29 Lakini Waizilaeli wabita hagati ya bahali mna iisi inyalile, ng'huta za
mazi ga bahali zikala zimile mwambu wao wa ukudila na mwambu wa
ukumoso.
30 Mdisiku dijo Mndewa Imulungu kawakombola Waizilaeli kulawa mna
gamakono gawa Misili, na Waizilaeli wawona Wamisili kumgwazo wa
bahali wafa mwaka.
31 Waizilaeli viwonile unzonza uyatendile Mndewa Imulungu kwa
Wamisili, wamdumba Imulungu na wamtamanila Mndewa Imulungu na
msang'hanaji wake Musa.

15

Lwila lwa Musa

1 Abaho Musa na Waizilaeli wamwimbila Mndewa Imulungu lwila luno,
"Nomwimbila Mndewa Imulungu kwavija kauchanha ng'hani,
falasi na wanhu owakwela kawasung'hila mwiibahali.
2 Mndewa iyo nguvu zangu na lwila lwangu
heyo iyo yanikombole.
Heyo iyo Imulungu wangu, na niye nomtogola,
na niye nomtogola Imulungu wa tatangu, na nomtambikila.

3 Mndewa Imulungu kamba munhu wa ng'hondo
Mndewa Imulungu dijo twaga jake.

4 Mituka ya Falao na wakalizi zake kawasila mwiibahali.
Watawala zake wadumbukila mwiibahali ya Shamu.
5 Mazi gawagubika,
Wadumbukila mbaka hasi mwiibahali kamba dibwe.

6 Mndewa Imulungu mkono wako wa kudila, ogweleligwa ukulu.
Mndewa Imulungu mkono wako wa kudila owahonda waja okwihila.
7 Kwa ukulu wako kuwabwanha hasi waja okwihila
kowahuvila kwa ng'hasiliki yako nayo yowasakaza kamba usoti.
8 Kwa mhumuzi yako mazi gailundiza.
Mawimbi gamazi gema wima kamba kisugulu,
mazi ga bahali gaganda.
9 Ija yatwihile kalonga, 'Nowakweleleza na nowagoga,
Noigolela vinhu vao kamba vinonda,
Nosomola sime jangu, na nowabananga kwa mkono wangu.'
10 Lakini gweye kugala beho jako, nayo bahali iwagubika.
Wadidimila mgamazi kamba dibwe.

11 Mndewa Imulungu, mna iwaja oikema mulungu nani kamba gweye?
Nani yaigalile na gweye, gweye ung'alile ng'hani,
Nani yodaha kutenda unzonza na vinhu vikulu kamba vako?
12 Kuugolosa mkono wako wa kudila,
na isi iwameza waja watwihile.
13 Gweye kotamaniligwa mna igaja goulonga, kuwalongoza waja uwakombole,
kwa nguvu zako kuwalongoza kuna iisi yako ing'alile.
14 Wanhu wa isi ziyagwe wazihulika mbuli azo, na wagwaya kwa bwembwe,
Wanhu okala Filisitia onyawanyawa.
15 Watawala wa isi ya Edomu ogwaya,
wakulu wa Moabu oinyuwata,
wanhu wose okala Kanaani mizoyo yao yolumbuka.
16 Bwembwe na ifa viwagubika.
Kwa ukulu wa nguvu zako
wao wanyamala tuluu kamba dibwe,
mbaka wanhu zako wabite,
ona mbaka waja uwakombole wabite.
17 Gweye kuwagala wanhu zako na kowahanda kulugongo lwako,
Hanhu hausagule hawe kae yako gweye Mndewa Imulungu,
kae yuuzengile kwa makono gako.
18 Gweye Mndewa Imulungu, kotawala milele."

Lwila lwa Miliamu

19 Falasi wa Falao na mituka yake na wakwela falasi wake viwengile mwiibahali hanhu hanyalile, Mndewa Imulungu kagabweza mazi ga bahali gawagubika. Lakini Waizilaeli wagendelela kutembela hanhu hanyalile hagati ya ibahali.

20 Abaho Miliamu mtula ndagu wa kitwanzi, lumbu jake Haluni kasola ngoma ndodo, na watwanzi wayagwe wamkweleleza, kuno wagoga ngoma zao ndoondodo kuno ocheza.
21 Miliamu kawembila,

“Mwimbileni Mndewa Imulungu, kwavija kabanza kwa ukulu,
falasi na waja owakwela kawasung'hila mbahali.”

Mazi gausungu

22 Abaho Musa kawalongoza Waizilaeli wagendelele na mwanza kulawa
bahali ya Shamu, kuchola kuluwala lwa Shuli. Wagenda kuluwala kwa siku
ndatu bila kugona mazi.
23 Viwavikile hanhu hokemigwa Mala, hawadahile kugang'wa mazi ga
hanhu aho kwavija gakala gausungu. Lekaavo hanhu aho hakemigwa Mala.
24 Wanhu wamuyalalila Musa walonga, “Tung'we choni?”
25 Musa kamulilila Mndewa Imulungu, nayo Mndewa Imulungu kamula-
gusila kibiki. Abaho Musa kakigela mgamazi, mazi gakala gaumulile.
Kuko Mndewa Imulungu kawagwaa Waizilaeli malagizo vivija kawageza.
26 Kawalongela, “Kamba monitegeleza goya niye Mndewa Imulungu
wenu kwa kutenda ganogile mgameso gangu, na kugoga Malagizo gangu,
na niye siwakoboza bule kwa mitamu iniwagalile Wamisili. Kwavija niye
ayo Mndewa Imulungu niwahonyaga mweye.”
27 Abaho Waizilaeli wavika kuko Elimu, kuko kukalile na nzasa longo na
mbili na mitende malongo saba, weka ng'hambi yao kuko behi na mazi.

16

Mana na Ng'hwale

1 Waizilaeli wose wasegela kulawa Elimu wavika kuluwala lwa Sini hagati
ya Elimu na Sinai. Ino ikala siku ya longo na tano ya mwezi wa kabili toka
viwasegele mwiisi ya Misili.
2 Ako kuluwala Waizilaeli wakala owayalalila Musa na Haluni.
3 Waizilaeli wawalongela, “Vinoga ng'hani kamba Mndewa Imulungu
yahatukomile vitukalile mwiisi ya Misili, kuko tuja nyama na tuja ndiya
itulondile, lakini mweye mutugala kuno kuluwala ili tufe kwa nzala.”
4 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Nowagalila magate ku-
lawa kuulanga. Kila siku odondola chakuja cha kuwafaya siku dijo. Kwa
nzila ino nowageza nilole kamba odaha kugagoga malagizo gangu.
5 Mna isiku ya sita, wadondole chakuja miyanza mibili ya vija viwadon-
dolaga kila siku.”
6 Avo Musa na Haluni wawalongela Waizilaeli wose, “Ichungulo mojuwa
kamba Mndewa Imulungu ayo yawalavile mwiisi ya Misili.
7 Imitondo mowona ukulu wa Mndewa Imulungu, kwavija kawahulika
vimmuyalalile. Siye kina nani mbaka mutuyalalile?”
8 Vivija Musa kawalongela, “Ichungulo Mndewa Imulungu kowagwaa
nyama muje na imitondo kowagwaa magate muje mushibe, kwavija heyo
kahulika kuiyalala kwenu. Siye twa kina nani mbaka mutuyalalile? Siku-
mutuyalalile siye, lakini muyalalileni Mndewa Imulungu.”
9 Musa kamulongela Haluni, “Walongele Waizilaeli wose weme kuulon-
gozi wa Mndewa Imulungu, kwavija kahulika kuiyalala kwao.”
10 Haluni viyakalile kolonga na Waizilaeli, wanhu wose walola kuluwala,
bahaja ukulu wa Mndewa Imulungu oneka mmawingu.
11 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
12 “Niwahulika Waizilaeli viwoniyalalila. Avo walongele vino, ‘Ichungulo
woja nyama na imitondo woja magate. Abaho mojuwa kamba niye ayo
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.’ ”

13 Ichungulo ng'hwale weza waigubika ng'hambi yao, imitondo tungwe
dikala jenele banzi zose za ng'hambi yao.
14 Tungwe vidinyalile, kukala na kinhu kidodo cha ubulunge kikala
kibewe.
15 Waizilaeli viwachone kinhu acho, waiuza, “Akino choni?” Kwavija
hawakijuwile kikala kinhu gani.
Musa kawalongela, “Dino dijo gate diyowagwaa Mndewa Imulungu muje.
16 Mndewa Imulungu kalagiza mutende vino, ‘Kila munhu yadondole
kamba viyodaha kuja. Yadondole mhishi imoja kamba wanhu wa mng'anda
mmwake viweli.’ ”
17 Avo Waizilaeli watenda vivo, wanhu wayagwe wadondola vingi na
wayagwe wadondola kidogo.
18 Lakini viwapimile vija viwadondole mna ikibaba, wajuwa kamba
imunhu yadondole vingi hakalile na kinhu kisigale na ija yadondole kidogo
hahungukilwe. Kila munhu kakala yadondole kamba vija viyodaha kuja.
19 Musa kawalongela, “Munhu yoyose sikuyasigase ndiya ino mbaka
imitondo.”
20 Lakini wanhu hawamtegeleze Musa. Wayagwe wasigasa mbaka imi-
tondo, lakini imitondo ndiya ayo ikala yolile na imema ming'onyo. Avo Musa
kawagevuzikila ng'hani wanhu awo.
21 Kila imitondo, kila munhu kadondola kamba viyodaha kuja, na zuwa
vijalike, kija kisigale mwiisi kilumbuka.
22 Mna isiku ya sita, Waizilaeli wadondola vingi kila munhu mhishi mbili,
wavele wose wa Izilaeli wamcholela Musa wamulongela Musa mbuli ayo.
23 Musa kawalongela, “Dino dijo lagizo da Mndewa Imulungu, mayo
yokuwa siku ya kubwihila ya Mndewa Imulungu. Avo gendeni mkateleke
hebu kukimusa ndiya imulonda. Ndiya yonda isigale ilekeni mbaka mayo.”
24 Avo watenda vivo na wasigasa ndiya iyagwe mbaka mayo kamba vija
Musa viyalongile, imitondo yake kikala hacholile hebu kuwa na ming'onyo.
25 Musa kawalongela, “Diyeni ndiya ino isigale, kwavija lelo siku ya
kubwihila ya Mndewa Imulungu. Lelo honda muchone ako mwiisi.
26 Kwa siku sita modondola ndiya ino, lakini siku ya saba yokuwa siku ya
kubwihila avo honda kiwe kuko bule.”
27 Mna isiku ya saba wanhu wayagwe wachola kudondola lakini hawa-
chonile.
28 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Vino mbaka lini
molema kugagoga malagizo gangu na mafundizo gangu?
29 Mukumbuke kamba, niye Mndewa Imulungu niwagwaa siku ya kubwi-
hila, lekaavo niwagwaa ndiya ya siku mbili mna isiku ya sita. Ili kila munhu
yabwihile ukae kumwake na sikuyachole kokose mna isiku ya saba.”
30 Avo wanhu wahumula mna isiku ya saba.
31 Waizilaeli waikema ndiya ayo, “Mana.”* Ikala kamba mbeyu ya
uhemba mzelu na uhaulanza ukala kamba gate digeligwe uki.
32 Musa kawalongela, “Vino avo viyalagize Mndewa Imulungu, soleni
mhishi imoja ya Mana ikigwe mbuli ya wazukulu zenu, ili na hewo wayone
ndiya iniwagwelele muje ako kuluwala viniwalavile mwiisi ya Misili.”
33 Musa kamulongela Haluni, “Sola mhishi imoja ya Mana na uike kuulon-
gozi wa Mndewa Imulungu, ikalizigwe mbuli ya wazukulu zenu.”
34 Kamba Mndewa viyamulagize Musa, Haluni keka Mana na ivibao va
mabwe vandikigwe malagizo ili ikalizigwe na Mndewa Imulungu.

* **16:31** *Mana* fambulo jake, akino choni?

35 Waizilaeli waja Mana kwa miyaka malongo mane mbaka viwavikile
mwiisi ifa ya kukala, isi ikalile mzimbaka za Kanaani.
36 Vibaba vibili va Mana, vikala hanhu ha longo ha kipimo kikemigwa Efa.

17

Mazi golawa mdibwe (Kupetigwa 20:1-13)

1 Waizilaeli wose wasegela kuluwala lwa Sini, watembela kulawa hanhu
mbaka hanhu kamba Mndewa Imulungu viyawalagize. Weka ng'hambi ako
Lefidimu, lakini hanhu aho kukala kuduhu mazi ga kung'wa.
2 Wasonga kumuyalalila Musa, "Tugwelele mazi ga kung'wa."
Musa kawedika, "Habali moniyalalila? Habali momgeza Mndewa Imulungu?"
3 Lakini kwavija wanhu wakala na ng'hilu, wagendelela kumuyalalila
Musa wamulongela, "Habali kutulava Misili na kutugala hano tufe kwa
ng'hilu, siye na wanetu na fugo zetu?"
4 Avo Musa kampula ng'hani Mndewa Imulungu kalonga, "Niwatendele
choni wanhu wano? Olonda kunhowa mabwe."
5 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Genda kuulongozi wa wanhu,
wagale wavele wa Izilaeli hamoja na gweye, na sola fimbo ija yuutowile
lwanda lwa Naili.
6 Niye nokwima kuulongozi wako uchanha ya dibwe dili kulugongo lwa
Holebu. Gweye ditowe dibwe dijo na mazi golawa wanhu wang'we." Avo
Musa katenda vivo mgameso ga wavele wa Izilaeli.
7 Kahakema hanhu aho Masa* na Meliba†, kwavija Waizilaeli waiyalala na
wamgeza Mndewa Imulungu, viwalongile, "Vino kweli Mndewa Imulungu
kahamoja na siye?"

Waizilaeli owatowa Waamaleki

8 Waamaleki weza wawavamila Waizilaeli ako Lefidimu.
9 Musa kamulongela Yoshua, "Sagula wambigalo, uchole kuitowa na
Waamaleki. Mayo nokwima kuinhembeti ya lugongo, kuno nigoga fimbo ya
Imulungu."
10 Avo Yoshua katenda kamba viyalagizwe na Musa, kachola kuitowa na
Waamaleki, Musa na Haluni na Huli wakwela kuinhembeti ya lugongo.
11 Ikala, Musa viyenule makono gake Waizilaeli wahuma lakini viyagahumuluse hasi, Waamaleki wahuma.
12 Makono ga Musa vigadonhile Haluni na Huli wasola dibwe ili Musa
yakale. Abaho wagagoga makono gake wagenula uchanha, imoja kenula
mkono wa kudila na iyagwe kenula mkono wa kumoso. Avo makono ga
Musa gakala na nguvu kuno genuligwa, mbaka zuwa vidihongile.
13 Avo Yoshua kawahuma Waamaleki mna ing'hondo.
14 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Uyandike mbuli ino
mkitabu ili ikumbukigwe. Abaho mulongele Yoshua kwavija nowafagila
Waamaleki mwiisi yose."
15 Avo Musa kazenga upango wa kulavila nhosa kaukema, "Mndewa
Imulungu ayo yanhendile nihume."
16 Kalonga, "Kwavija makono gangu genuligwa kuna ikigoda cha Mndewa
Imulungu. Mndewa Imulungu kogendelela kuwatowa Waamaleki ulelo
mbaka ulelo!"

* **17:7** *Masa* fambulo jake kugeza. † **17:7** *Meliba* fambulo jake kuiyalala.

18

Yetulo komtembelela Musa

1 Yetulo tata mkwe yake Musa mulava nhosa wa Midiani, kagahulika gose
Mndewa Imulungu gayamtendele Musa na viyawalavile Waizilaeli mwiisi
ya Misili.
2 Avo Yetulo kamsola Sipola mwehe wa Musa yakalile yabwezigwe kwa
tatake, kamcholela Musa,
3 hamoja na wanage wabili, mwana imkulu kakemigwa Gelishomu, Musa
kamgwaa twaga dijo kwavija kalonga, “Nikimbilila mwiisi ya ugeni,”
4 na wa kabili Eliezeli, kwavija Musa kalonga, “Imulungu wa tata zangu
ayo yanitazile, sikunikomigwe na Falao.”
5 Yetulo tata mkwe yake Musa, hamoja na wanage Musa na mwehe wake
kamcholela Musa kuluwala kuko kuwakalile wekile ng'hambi, kulugongo
lwa Imulungu.
6 Yetulo kamtumila usenga Musa kalonga, “Niye mkwe yako Yetulo nok-
wiza hamoja na mwehe wako na wanago wabili.”
7 Avo Musa kachola kuiting'hana na mkwe yake na viyamone
kamfugamila na kamnonela, wailamusa abaho wengila mkibanda.
8 Musa kamsimulila tata mkwe yake gose Mndewa Imulungu gayamten-
dele Falao na Wamisili mbuli ya Waizilaeli na gehile gose gawalawile mnzila
na vija Mndewa Imulungu viyawakombole.
9 Yetulo kadeng'helela ng'hani kwavija Mndewa Imulungu kawatendela
ganogile Waizilaeli, kwa kuwalava Waizilaeli mmakono gawa Misili.
10 Yetulo kalonga, “Mndewa Imulungu yatogoligwe kwavija kawakombola
mulawe mmakono gawa Misili na mmakono ga Falao.
11 Sambi nojuwa kamba Mndewa Imulungu iyo mkulu kubanza milungu
yose, kwavija kawakombola Waizilaeli kulawa mmakono gawa Misili
wakalile owabezeli.”
12 Abaho Yetulo, tata mkwe yake Musa, kamulavila Imulungu nhosa za
kusoma moto na nhosa ziyagwe. Nayo Haluni keza hamoja na wavele wa
Izilaeli waje ndiya hamoja na tata mkwe yake Musa kuulongozi wa Mndewa
Imulungu.

Wasemi osaguligwa
(Kumbukumbu 1:9-18)

13 Imitondo yake Musa kakala mna ikigoda kulamula kamba msemi wa
wanhu, na wanhu wakala wamzunguluke toka imitondo mbaka ichungulo.
14 Yetulo tata mkwe yake Musa, viyagonile gose Musa gayawatendele
Waizilaeli, kamuuza, “Habali kowatendela iwanhu vinhu vino? Habali
kokala gweye wiiyeka kamba msemi, na wanhu wose wano okuzunguluka
toka imitondo mbaka ichungulo?”
15 Musa kamwidika, “Notenda vino kwavija wanhu onizila kuniuza viy-
olonda Imulungu.
16 Kamba wanhu wabili ogomba okwiza kumwangu, na niye nowalamula
na kuwalongela vija vigalonda malagizo ga Imulungu.”
17 Abaho Yetulo tata mkwe yake Musa kamulongela, “Kiutenda hakinogile
bule.
18 Gweye hamoja na wanhu wano modonha, kwavija sang'hano ino
munhu imoja hadaha kuitenda.
19 Avo tegeleza nokugwaa magesa, na Imulungu yawe hamoja na gweye.
Gweye kokwima kuulongozi wa Imulungu mbuli ya wanhu na komgalila
Imulungu mbuli ya kugomba kwao.

20 Wafunze wanhu malagizo ga Imulungu, walongele vija viwolondigwa
kukala na sang'hano ziwolondigwa kusang'hanwa.
21 Vivija usagule iwanhu odaha mna iwanhu, wanhu otamaniligwa na
omdumba Imulungu na hawatogola kuhongigwa, ili wawe vilongozi wa
wanhu mna ivibumbila va wanhu elufu na wanhu gana na wanhu malongo
matano na wanhu longo.
22 Waleke wawe kamba wasemi wa wanhu siku zose. Gaja gamadala
wakugalile gweye lakini gaja gamadodo wagalamule. Kamba wahatenda
vivo kodaha kutenda sang'hano yako ibuhe kwavija kosang'hana na hewo
wose.
23 Wahatenda vivo na kamba viyolonda Imulungu kodaha kufunga umoyo
na wanhu wano odaha kubwela ukae kumwao kwa tindiwalo."
24 Musa kakweleleza magesa ga tata mkwe yake Yetulo.
25 Avo kawasagula wanhu weli na udahi mna Waizilaeli, na kawatenda
wawe vilongozi wa wanhu mna ivibumbila va wanhu elufu na wanhu gana
na wanhu malongo matano na wanhu longo.
26 Nao wakala wasemi wa wanhu kila siku, gaja gamadala wamgalila
Musa na gaja gamadodo wagalamula wenyego.
27 Abaho Musa na tata mkwe yake Yetulo wailaga, abaho Yetulo kabwela
mwiisi yake.

19

Kigongo cha Sinai

1 Siku da ichanduso da mwezi wa kadatu toka Waizilaeli viwasegele
mwiisi ya Misili, siku dijo wavika kuluwala lwa Sinai.
2 Viwasegele ako Lefidimu na kuvika kuluwala lwa Sinai, kuko weka
ng'hambi kuulongozi lwa ulugongo lwa Sinai.
3 Musa kakwela uchanha kulugongo kuiting'hana na Imulungu.
Mndewa Imulungu kamkema Musa uchanha kulugongo kamulongela,
"Uwalongele vino ulelo wa Yakobo na Waizilaeli wose,
4 'Mweye wenyego mugoga gaja ganiwatendele Wamisili, na vija vini-
wasegese mweye kamba jola viyogasegesa makinda gake kwa mabawa
gake, niwagala kumwangu.
5 Avo, kamba monitegeleza niye na kugoga lagano jangu, mokuwa wanhu
zangu musaguligwe hagati ya isi zose hamoja vivija isi yose yangu.
6 Mweye mokuwa undewa wa walava nhosa na isi ing'alile.' Uwalongele
vivo Waizilaeli."
7 Avo Musa kabwela kawakema wavele wa Izilaeli, kawalongela gaja gose
Mndewa Imulungu gayamulagize.
8 Wanhu wose wedikila hamoja, "Totenda gaja gose gayalongile Mndewa
Imulungu," Nayo Musa kabwela kwa Mndewa kumulongela gaja gawa-
longile iwanhu awo.
9 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Lola niye nokwiza kumwako
mdiwingu kulu, ili wanhu wahulike vonda nilonge na gweye, ili wakutogole
milele."
Musa kamulongela Mndewa, gaja gawalongile wanhu.
10 Avo, Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Genda ukawahunge
wanhu lelo na mayo. Walongele wanhu wafue viwalo vao,
11 na waisasale mbuli ya kisindo, kwavija niye Mndewa Imulungu nohu-
muluka kulugongo lwa Sinai kuulongozi wa wanhu wose.

12 Wekile wanhu imbaka kila mwambu na uwalongele sikuwakwele
kulugongo hebu kulukwasa. Munhu yoyose yonda yakwase ulugongo
kokomigwa.
13 Yakomigwe kwa kutoigwa kwa mabwe hebu kwa mgoha, na siyo kwa
makono. Yawe munhu hebu mnyama sikummuleke yawe mgima. Lakini
mhalati yahagendelela kutoigwa wanhu wakwese behi ya ulugongo."
14 Abaho Musa kahumuluka kulugongo kachola kwa iwanhu na
kawahunga, nao wavifuwa viwalo vao.
15 Kawalongela, "Muisasale kwa kisindo na mbigalo yoyose sikuya-
muwase mwehe wake."
16 Imitondo siku ya kadatu kukala na ng'huwa na mimwesa na wingu kulu
dilawilila kulugongo, na sauti ng'hulu ya mhalati ihulikigwa. Wanhu wose
mna ing'hambi wagwaya kwa bwembwe.
17 Musa kawalongoza wanhu wose mna ing'hambi kuchola kuiting'hana
na Imulungu, na wanhu wose wema hasi ya ulugongo.
18 Lugongo lwa Sinai lugubikigwa na yosi, kwavija Mndewa Imulungu
kahumuluka kwa moto. Na yosi da moto uja difilililika uchanha kamba yosi
da biwi kulu dikwaka, na ulugongo lutigisika kwa nguvu.
19 Sauti ya mhalati igendelela kuhulikigwa ng'hani. Abaho Musa kalonga
na Imulungu, Imulungu nayo kamwidika kwa ng'huwa.
20 Mndewa Imulungu kahumuluka kulugongo lwa Sinai, kamkema Musa
kuna inhembeti ya ulugongo. Nayo Musa kakwela uchanha.
21 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Humuluka hasi
ukawazume wanhu sikuweze kundola, kwavija wahatenda vivo wengi
mna iwanhu awo wofa.
22 Vivija walava nhosa, awo onikweselaga olondigwa waihunge, kamba
hawaihunga nowakoboza."
23 Musa kamulongela Mndewa Imulungu, "Wanhu hawadaha kukwela
uchanha ya ulugongo lwa Sinai kwavija gweye mwenyego kutulagiza twike
mbaka kuzunguluka ulugongo."
24 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Humuluka hasi abaho wize na
Haluni. Lakini sikuuwatogolele walava nhosa na wanhu wayagwe waloke
mzimbaka weze kumwangu, buleavo nowakoboza."
25 Avo Musa kahumuluka na kawalongela Waizilaeli gaja gose gayalag-
izwe.

20

Malagizo Longo
(Kumbukumbu 5:1-21)

1 Imulungu kalonga mbuli zino zose,
2 "Niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wako, nikulavile mwiisi ya
Misili, kuko kuukalile mtumwa.
3 "Sikuumtambikile imulungu yoyose iyagwe ila niye.
4 "Sikuutende kinyago kiigalile na kinhu chochose kili kuulanga hebu
mwiisi hebu mgamazi hasi ya isi ili ukitambikile.
5 Sikuuvifugamile hebu kuvitambikila, kwavija niye Mndewa Imulungu
wako nina migongo. Nowakoboza wana mbuli ya nzambi za tata zao, hata
ulelo wa kadatu na wa ikane wa waja onihila.
6 Lakini nowatendela ganogile maelufu ga ulelo ga wanhu waja oninogela
na kugagoga malagizo gangu.

7 “Sikuuditambule bule twaga jangu, niye Mndewa Imulungu wako, kwavija niye Mndewa sileka kumkoboza munhu yoyose yoditambula bule twaga jangu.
8 “Ikumbuke siku ya kubwihila kwa kuitenda ing'ale.
9 Kwa siku sita usang'hane na utende mbuli zako zose,
10 lakini siku ya saba, siku ya kubwihila ya Mndewa Imulungu wako. Siku ayo sikuusang'hane sang'hano yoyose, gweye mwenyego hebu mwanago wa kimbigalo hebu wa kitwanzi hebu mtumwa wako wa kimbigalo hebu wa kitwanzi hebu mnyama wako wa kufugigwa, hebu munhu baki iyokala mwiisi yako.
11 Kwavija kwa siku sita niye Mndewa Imulungu, nilumba ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili mgati yake, abaho nibwihila siku ya saba. Lekaavo niye Mndewa Imulungu, niitenda siku ya kubwihila inoga na ing'ala.
12 “Wategeleze tatako na mamako, ili ukale mgima siku nyingi mwiisi inikugwelela, niye Mndewa Imulungu wako.
13 “Sikuukome.
14 “Sikuutende ugoni.
15 “Sikuwibe.
16 “Sikuumulavile miyago usindila wa uvizi.
17 “Sikuuisulukile ng'anda ya miyago, sikuumsulukile mwehe wa miyago hebu mtumwa wake wa kimbigalo hebu wa kitwanzi hebu ng'ombe wake hebu kihongwe wake hebu kinhu chochose kiyelinacho.”

Wanhu odumba
(Kumbukumbu 5:22-33)
18 Wanhu wona mimwesa na kuhulika ng'huwa na mhalati, na lugongo vilulavile yosi, wanhu viwagone gago wagwaya na kwima kutali.
19 Wanhu wamulongela Musa, “Longa na siye tokutegeleza, lakini Imulungu sikuyalonge na siye, bule tofa.”
20 Musa kawalongela, “Sikumudumbe, kwavija Imulungu keza kuwageza ili mumdumbe siku zose na sikumutende nzambi.”
21 Lakini wanhu wema kutali, Musa viyadikwesele diwingu mumo muyakalile Imulungu.

Malagizo ga upango wa nhosa
22 Mndewa Imulungu kamulagiza Musa kamba walongele Waizilaeli vino, “Mweye wenyego mona kamba nilonga na mweye kulawa kuulanga.
23 Munitambikile niye niiyeka na sikumutende milungu ya shaba hebu zahabu.
24 Unhendele upango wa ulongo wa kulavila nhosa, na ulave nhosa zako uchanha yake, nhosa za kusoma moto na nhosa za kugala kuilumba na ng'hondolo zako na mbuzi zako na ng'ombe zako, kila hanhu honda niweke munitambikile baho niye nokwiza na kuwatendeleni ganogile.
25 Mwahanizengela upango wa kulavila nhosa kwa mabwe, sikumuzenge kwa mabwe gasongoligwe kwavija mwahasongola gamabwe kwa viya va kusongolela mogafitiza.
26 Sikumutende upango wa kulavila nhosa na kwika vidando, ili munhu sikuyoneke ka mwazi yahakwela uchanha ya upango.”

21

Malagizo mbuli ya watumwa
(Kumbukumbu 15:12-18)
1 “Wagwelele Waizilaeli malagizo gano,

2 wahamgula mtumwa Muebulania, yakusang'hanile kwa miyaka sita,
mwaka wa saba mulekese bila heyo kukuliha.
3 Kamba viumgulile kakala hana sola kosegela yaiyeka. Lakini kamba
keza na mwehe wake avo yasegele na mwehe wake.
4 Kamba mkulu wake kamsolela mwehe, nayo yahalela wana wa kitwanzi
na wa kimbigalo wana awo okuwa wa mkulu wake, na mtumwa ayo
kosegela yaiyeka.
5 Kamba mtumwa ayo yahalonga, 'Nomnogela mkulu wangu na mwehe
wangu, vivija nowanogela wanangu na silonda kusegela,'
6 avo, mkulu wake mtumwa ayo komgala mtumwa ayo kuulongozi wa
Imulungu kuikiwambaza, na ayo imkulu komtoga digwiti kwa sindano na
kokuwa mtumwa wake siku zose.
7 "Munhu yahamuuza mndele wake yawe mtumwa, honda yasegele
kamba watumwa wa kimbigalo.
8 Kamba mkulu ayo kawasa nayo na hanogeligwe nayo, aho yatogole
mtumwa ayo yagomboligwe. Mkulu ayo halondigwa kumuuza mtumwa ayo
kwa wanhu baki kwavija kamvizila.
9 Yahamgula mbuli ya mwanage wa kimbigalo kolondigwa yamtendele
kamba mndele wake.
10 Kamba kosola mwehe wa kabili, kolondigwa yagendelele kumgwelela
mwehe wake wa ichanduso ndiya na viwalo na vivija yawase nayo.
11 Kamba mbigalo ayo hamgwelela mtwanzi ayo vinhu avo vidatu, mt-
wanzi ayo kosegela bila kumuliha kinhu chochose.

Malagizo mbuli ya kuwalumiza wanhu wayagwe

12 "Yomtowa miyage na kumkoma nayo kolondigwa yakomigwe.
13 Kamba munhu halondile munhu ayo yafe lakini Imulungu kaileka
mbuli ayo ilawilile, munhu ayo yakimbilile hanhu hanogile honda niwasag-
ulileni.
14 Lakini munhu yahatenda giladi kumtowa munhu na kumkoma, hata
kamba yahakimbilila hana uupango wa nhosa, mumsegese munhu ayo na
mumkome.
15 "Munhu yoyose yahamtowa tatake hebu mamake yakomigwe.
16 "Munhu yoyose yomwiba munhu, ili yakamuuze hebu kumtenda
mtumwa wake munhu ayo yakomigwe.
17 "Munhu yoyose yomduwila tatake hebu mamake munhu ayo
yakomigwe.
18 "Wanhu wabili wahagomba, abaho imoja yahamtowa miyage kwa
dibwe hebu konde bila kumkoma lakini yahamulumiza na kumtenda
yalumwe na kuwasa mulusazi,
19 yahalawilila munhu yatoigwe kahona na abaho kotembela kwa mkon-
goja, munhu ayo yamtowile miyage nzambi zake zogeligwa kumgongo,
lakini kamba munhu ayo yatoigwe hadaha kwinuka mulusazi, ayo yam-
towile miyage yamulihe fungu da kipindi chose kiyawasile mulusazi na
kolondigwa yamulole goya munhu ayo mbaka yahone.
20 "Munhu yahamtowa kwa fimbo mtumwa wake wa kimbigalo hebu wa
kitwanzi na kumkoma, na heyo kolondigwa yakobozigwe.
21 Lakini kamba mtumwa ayo hafile bule siku dijo hebu da kabili, mkulu
ayo honda yakobozigwe kwavija mtumwa ayo kakala wake.
22 "Wambigalo wahaitowa na wahamulumiza mtwanzi yeli na inda, na
kumtenda inda yake ilawe lakini heyo mwenyego halumile bule, munhu
ija yamulumize kolondigwa yalave sente yonda yaitambule mkasano wa
mtwanzi ayo kamba vija wasemi vonda walamule.

23 Lakini kamba mtwanzi ayo kalumizigwa ng'hani yalihigwe ugima kwa ugima,
24 siso kwa siso, zino kwa zino na mkono kwa mkono na mgulu kwa mgulu,
25 kusomigwa moto kwa kusomigwa moto na kilonda kwa kilonda na kulumizwa kwa kulumizwa.
26 "Munhu yahamtowa mdisiso mtumwa wake wa kitwanzi hebu wa kimbigalo na kudikoma disiso, yamuleke yasegele mtumwa ayo mbuli ya siso jake.
27 Vivija yahamtowa na kumng'ola zino, yamuleke yasegele mbuli ya zino jake.

Malagizo mbuli ya kuwalola wanyama

28 "Ng'ombe yahamtowa munhu kwa mhembe zake na kumkoma, ng'ombe ayo yakomigwe kwa kutoigwa mabwe na nyama yake sikuidigwe na munhu. Lakini mwene ng'ombe ayo yalekigwe.
29 Lakini kamba ng'ombe ayo kazoela kuwatowa wanhu kwa mhembe zake, na mwene ng'ombe kazumigwa lakini hamfungile bule, avo yahamkoma munhu yakomigwe kwa mabwe na mwene ng'ombe ayo vivija yakomigwe.
30 Lakini kamba mwene ng'ombe ayo yahatogola kuliha sente ili kuukombola ugima wake, kolondigwa yalihe sente yose ilondigwa kulihigwa.
31 Ng'ombe yahamkoma kwa mhembe mwana wa kimbigalo hebu wa kitwanzi lagizo dino dolamuligwa vivino.
32 Kamba ng'ombe yahamkoma kwa mhembe mtumwa wa kimbigalo hebu mtumwa wa kitwanzi, mwene ng'ombe yamulihe mwene mtumwa gilamu magana madatu za shaba, na ng'ombe ayo kolondigwa yakomigwe kwa mabwe.
33 "Munhu yahaleka kugubika simo hebu yahahimba simo abaho hadigubike, abaho ng'ombe hebu kihongwe yahadumbukila mdisimo dijo,
34 munhu mwene simo kolondigwa yamulihe ayo mwene ng'ombe hebu kihongwe yengile mdisimo, na mnyama ayo yafile mdisimo kokuwa wake.
35 "Kamba ng'ombe wa munhu kamkoma ng'ombe wa munhu iyagwe, wanhu awo wabili wamuuze ng'ombe yamtowile mhembe ng'ombe iyagwe na abaho waigolele zisente ziwamuuzile, na vivija waigolele nyama ya ng'ombe ayo yafile.
36 Lakini kamba ng'ombe ayo kazoela kuwatowa mhembe ng'ombe wayagwe, na mwene ng'ombe hamfungile ng'ombe wake, avo yalihe ng'ombe kwa ng'ombe na ija yafile kokuwa wake.

22

Malagizo mbuli ya kuliha

1 "Munhu yaheba ng'ombe hebu ng'hondolo na yahamchinja hebu kumuuza, kolondigwa yalihe ng'ombe watano hanhu ha ng'ombe imoja, na yalihe ng'hondolo wane hanhu ha ng'hondolo imoja.
2 Mbavi yahagogigwa ikilo kotula ng'anda ya munhu na yahakomigwa, munhu yamkomile hatendile nzambi kwa kumkoma mbavi ayo.
3 Lakini mbavi yahagogigwa na kukomigwa imisi, yamkomile katenda nzambi. Mbavi kolondigwa yalihe, kamba kabule kinhu cha kuliha, heyo mwenyego yauzigwe ili kuliha vija viyebile.
4 "Kamba mnyama kebigwa na yahakoneka yang'hali mgima kwa mbavi ayo, avo mbavi ayo yalihe miyanza mibili, iwe kwa ng'ombe hebu kihongwe na hata ng'hondolo.

5 “Kamba munhu yahawadima wanyama zake mumgunda wa munhu
iyagwe, yalihe vinhu vinogile vili mumgunda wake hebu va mizabibu yake.
6 “Munhu yahabwinha moto na kulukuza mibiki ya miba na moto awo wa-
halokela mmigunda na kulukuza ndiya ya munhu ing'hali hainasengigwa,
hebu mgunda wose wahalukula, munhu ayo yabwinhile umoto kolondigwa
yalihe unanzi wose awo.
7 “Munhu yahamgwaa munhu sente hebu vinhu viyagwe yamwikile na
vinhu avo vahebigwa mng'anda ya munhu ayo, mbavi yahagogigwa yalihe
miyanza mibili ya vinhu avo viyebile.
8 Lakini kamba imbavi hagogigwe, mwene ng'anda kolondigwa yachole
kuulongozi wa Imulungu na yalonge siyo heyo yebile vinhu va miyage.
9 “Wanhu wahamgombela ng'ombe yagile hebu kihongwe hebu
ng'hondolo hebu viwalo hebu kinhu chochose chagile, na wanhu ogomba na
kila munhu kolonga vinhu avo vake, wanhu awo wabili wachole kuulongozi
wa Imulungu. Munhu ija yonda yoneke kaviza, komuliha miyage miyanza
mibili.
10 “Kamba munhu yahamgwaa miyage kihongwe hebu ng'ombe hebu
ng'hondolo hebu mnyama yoyose, yamulolele na kamba ija imnyama ya-
hafa hebu kulumila hebu yahasoligwa na munhu kinyelegezi,
11 wanhu awo wabili wachole kuulongozi wa Mndewa Imulungu, na ayo
yagweleligwe imnyama ili yamulole yaiduwile, kulagusa kamba hamwibile
mnyama ayo wa miyage. Munhu mwene ayo imnyama yatogole mbuli ayo,
na ayo iyagwe honda yalihe kinhu chochose.
12 Lakini kamba mnyama ayo kasoligwa kuno heyo kolola, kolondigwa
yamulihe mwene ayo imnyama.
13 Kamba mnyama ayo kadigwa na mnyama wa kumuhulo na vihande
viyagwe visigala, munhu yagweleligwe mnyama ayo yamulole kolondigwa
yagale vihande avo kamba usindila na honda yalihe kinhu chochose.
14 “Kamba munhu yahampula mnyama wa miyage na yahalumila hebu
yahafa kipindi mwenyego kahabule, kolondigwa yamulihe munhu ayo.
15 Lakini kamba mwenyego kabaho, munhu ayo yampulile honda yalihe
chochose. Kamba mnyama ayo kasoligwa kwa kukodi, sente yonda ilihigwe
ni ija ya kukodi.

Malagizo ga wanhu viwolondigwa kukala

16 “Munhu yahamvizila mhambe yang'hali kusoligwa na abaho kowasa
nayo, kolondigwa yamfungile zengele na yamsole mhambe ayo.
17 Kamba tata wa mhambe ayo kalema mwanage sikuyasoligwe, munhu
ayo yalihe sente ilondigwa kulihigwa kwa mhambe ayo.
18 “Sikuumuleke mtwanzi muhawi yawe mgima.
19 “Munhu yoyose yotenda ugoni na mnyama kolondigwa yakomigwe.
20 “Munhu yomulavila nhosa imulungu iyagwe yoyose na siyo niye Mn-
dewa Imulungu, yakomigwe.
21 “Sikuumdununze munhu baki yokala kumwenu kwavija na mweye
vivija mukala wanhu baki mwiisi ya Misili.
22 Sikuumdununze mtwanzi mgane hebu mwana mkiwa.
23 Kamba wahatenda avo, niye Mndewa nohulika kulila kwao na
nowataza,
24 kwa ng'hasiliki yangu, nowakoma mna ing'hondo, na wehe zenu okuwa
wagane na wanenu okuwa wabule tata.
25 “Wahamkopesha sente munhu imoja mna iwanhu zangu weli wakiwa,
sikuuwe kamba wanhu okwika sente na kulonda nyongeza.

26 Kamba wahasola mgolole wa miyago kamba poni, kolondigwa umb-
wezele zuwa ding'hali hadinahonga,
27 kwavija awo mgolole wake uyeli nao wa kuigubika. Vino gweye kogesa
yahawasa koigubika choni? Yahanililila niye nomtegeleza, kwavija niye
nimema bazi.
28 "Sikuumulige Imulungu na sikuumduwile kilongozi wa wanhu zako.
29 "Sikuukawe kundavila ndiya na zabibu ili mumgunda wako.
"Ndavileni wanenu wa chaudele wa kimbigalo.
30 Vivija ndavileni wana wa chaudele wa ng'ombe na ng'hondolo zenu.
Kila mwana wa chaudele wa fugo zenu yakale na mamake kwa siku saba,
na siku da nane ndavileni.
31 "Mweye mokuwa wanhu zangu mung'alile. Avo sikumuje nyama ya
mnyama yakomigwe na mnyama wa kumuhulo, nyama azo wapigisileni
umbwa.

23

Malagizo mbuli ya gaja golondigwa na bazi

1 "Sikuulonge mbuli za uvizi, na sikuumtaze munhu yotenda gehile kwa
kulava usindila wa uvizi.
2 Sikuukweleleze bumbila da wanhu otenda gehile, na sikuuilumbe na
wanhu kulava usindila wa uvizi mkitala.
3 Sikuumulole mkiwa mkihanga wahalamula mbuli mkitala.
4 "Kamba wahamvika ng'ombe hebu kihongwe wa munhu yokwihila
kaga, msole umbweze kwa mwenyego.
5 Kamba kihongwe wa munhu yokwihila kagwa na mzigo wake, siku-
umuleke mtaze munhu ayo kumwinula kihongwe wake.
6 "Sikuumbunze mkiwa kwa kija kiyolondigwa kupata mkitala.
7 Witeganye na vitala va uvizi na sikuuwakome wanhu welibule ubananzi
kwavija niye nomkoboza munhu yoyose yotenda gago.
8 Sikuubokele hongo kwavija hongo dowatenda wanhu sikuwalole gaja
golondigwa kutendigwa na dobananga mbuli za kweli.
9 "Sikuumtendele vihile munhu baki, mweye mujuwa choni kuwa munhu
baki kwavija na mweye mukala wanhu baki ako Misili.

Malagizo ga kubwihila

10 "Kwa miyaka sita kohanda na kusenga vihandigwe.
11 Lakini muumwaka wa saba, koileka migunda yako bila kuhanda
kinhu, ili wanhu wakiwa wadondole chochose kulawa mmigunda ayo, na
wanyama wa kumuhulo waje vija visigale. Vivija kotenda vivo mmigunda
ya mizabibu na mizeituni.
12 "Sang'hana kwa siku sita, lakini sikuusang'hane mdisiku da saba, ili
ng'ombe wako hebu kihongwe wako vivija nao wahumule, na wana wa
watumwa wako na wanhu baki wahumule.
13 "Uzigoge mbuli zose zinikulongele, sikumupule kwa milungu yoyose
iyagwe, na hata sikumugatambule matwaga gao mmilomo yenu.

Nyimwilinyimwili
(Kulawa 34:18-26; Kumbukumbu 16:1-17)

14 "Miyanza midatu kila mwaka munhendele nyimwilinyimwili.
15 Tendeni nyimwilinyimwili ya magate hagageligwe hamila. Kamba
viniwalagize, kwa siku saba diyeni magate hagageligwe hamila. Tendeni
vino kwa kipindi kilondigwa muumwezi wa Abibu, kwavija muumwezi awo

vivo vimulawile Misili. Munhu yoyose sikuyeze kuulongozi wangu makono gaiyeka.
16 “Tendeni nyimwilinyimwili ya vija vimusonga kusenga mmigunda yenu.
“Tendeni nyimwilinyimwili ya kulundiza ndiya mna ikimambukizo cha mwaka mwahalundiza indiya ili mmigunda yenu.
17 Miyanza midatu mna umwaka wambigalo wose waiting'hane kuulongozi wangu niye Mkulu Mndewa Imulungu.
18 “Wahandavila nhosa sikuulave gate digeligwe hamila, na sikuugaleke mavuta ga nhosa ya nyimwilinyimwili yangu gasigale mbaka imitondo.
19 “Ndavileni matunda ganogile gaichanduso mgagale mng'anda ya Mndewa Imulungu wako.
“Sikuuteleke nyama ya mwana mbuzi mna gamaziwa ga mamake.

Imulungu kowazuma wanhu

20 “Nomtuma msenga wa kuulanga yawalongolele muumwanza wenu ili yawakalize muvike hanhu haniwatandileni.
21 Mumtegeleze na kugoga gaja gonda yawalongele. Sikummulemele, kwavija niye na hamoja nayo na honda yazigele kumgongo nzambi zenu.
22 Lakini mwahamtegeleza na kugoga gose goyolonga niye nowehila wose owehila mweye.
23 Msenga wa kuulanga kowalongolela na kowagala mziisi za Waamoli na Wahiti na Wapelizi na Wakanaani na Wahivi na Wayebusi, na niye nowabananga wanhu awo wose.
24 Sikumuifugamile milungu yao hebu kuitambikila hebu kukweleleza mila zao. Lakini muibanange milungu yao na mugakindule mabwe gao gong'ala.
25 Kamba mwahanitambikila niye, Mndewa Imulungu wenu, nowatendela ganogile kwa kuwagwaa ndiya na mazi na noisegesa mitamu hagati yenu.
26 Mwiisi yenu kokuwa kuduhu mtwanzi yoyose yonda yatengule inda hebu mtwanzi mgumba, na niye nowatenda muwe wagima kwa siku nyingi.
27 “Nowatenda wanhu owehila mweye wanidumbe, nowatibula wanhu onda wagombe na mweye na nowatenda wanhu owehila wahindule na kuwakimbila.
28 Nowaswaswanya Wahivi na Wakanaani na Wahiti kamba wanhu viwoswaswanyigwa na dondola.
29 Lakini siwaswaswanya bule muumwaka umoja, nahatenda vivo isi yokuwa vihame na ming'onyo ya kumuhulo yowagaza.
30 Avo nowaswaswanya kidogo kidogo mbaka vonda mongezeke ng'hani na kuitawala isi ayo.
31 Zimbaka za isi yenu zokuwa kulawa bahali ya Shamu mbaka bahali ya Meditelania na kulawa kuluwala mbaka muulwanda lwa Fulate, kwavija nowagela wanhu wa isi ayo mmakono genu, na mweye mowawinga.
32 Sikumuilagane nao, hebu kuilagana na milungu yao.
33 Sikumuwatogolele wakale mwiisi yenu, sikuwawahonze munhende nzambi. Kamba mwahaitambikila milungu yao, awo okuwa mtego wa kuwanamata.”

24

Wanhu otogola kumtegeleza Imulungu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Izoni kumwangu gweye na
Haluni na Nadabu na Abihu hamoja na wavele wa Izilaeli malongo saba, na
mnitambikile kwa kutali.
2 Gweye Musa wiiyeka ayo yonda wize behi yangu, lakini wayagwe
sikuweze behi yangu na wanhu sikuwakwele kulugongo hamoja na gweye.”
3 Musa kachola kuwalongela wanhu wose mbuli ziyalongeligwe na ziyala-
gizwe. Wanhu wose wedika, “Tosang'hana kila kinhu kiyatulongele Mn-
dewa Imulungu.”
4 Musa kandika mbuli zose ziyalagizwe na Mndewa Imulungu. Imitondo
yake kazenga upango wa kulavila nhosa hasi ya ulugongo na kasimika
mabwe longo na mbili, kamba vigeli makabila longo na mabili ga Izilaeli.
5 Abaho kawatuma wabwanga longo wa Izilaeli wamulavile Mndewa
Imulungu nhosa za kusoma moto na nhosa za ng'ombe wambigalo kamba
nhosa za kugala kuilumba.
6 Musa kasola nusu ya damu ya awo iwanyama kaigida mdibakuli, na
iyagwe kaimizila muupango wa kulavila nhosa.
7 Abaho kasola ikitabu cha lagano da Mndewa Imulungu, kawasomela
wanhu kuulongozi wao, nao walonga, “Totenda kila kinhu kiyatulagize
Mndewa.”
8 Musa kasola ija idamu ikalile mdibakuli kawamizila wanhu kuno ko-
longa, “Ino ayo damu ya lagano diyatendile Mndewa Imulungu na mweye
viyawagwelele malagizo gano.”
9 Abaho Musa na Haluni na Nadabu na Abihu na wavele malongo saba wa
Waizilaeli wakwela kulugongo,
10 na wamona Imulungu wa Izilaeli. Hasi ya magulu gake honeka kamba
sakafu ya mabwe gokwaka, ikala buluu kamba ulanga.
11 Imulungu hawalumize bule vilongozi awo wa wanhu wa Izilaeli, wa-
mona Imulungu na waja na kung'wa.

Musa hana ulugongo lwa Sinai

12 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Izo kumwangu uchanha ku-
lugongo, ukale hano, nokugwelela vibao vibili va mabwe mumo nyandika
malagizo na gaja golondigwa ili gawafunze Waizilaeli.”
13 Musa kasegela na mtazaji wake Yoshua, Musa kakwela kulugongo lwa
Imulungu.
14 Musa kawalongela waja iwavele, “Tubeteni hano mbaka vonda tub-
wele. Haluni na Huli wabaha hamoja na mweye, munhu yoyose yahawa na
mbuli yomgaza yawacholele hewo.”
15 Avo, Musa kakwela kulugongo lwa Sinai, na wingu diugubika ulugongo,
16 na ukulu wa Mndewa Imulungu ukala uchanha ya ulugongo lwa
Sinai. Wingu diugubika ulugongo kwa siku sita, na siku da saba Mndewa
kamkema Musa kulawa kudiwingu dijo.
17 Ukulu wa Mndewa Imulungu oneka kwa wanhu wa Izilaeli kamba moto
okwaka uchanha ya ulugongo.
18 Musa kengila mgati ya dija diwingu, viyakalile kokwela kulugongo.
Kakala kuko siku malongo mane imisi na ikilo.

25

Sadaka za hema ding'alile
(Kulawa 35:4-9)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,

2 “Walongele Waizilaeli wandavile sadaka. Na gweye ubokele kila kinhu
chonda nilaviligwe na kila munhu yonilavila kwa moyo unogile.
3 Kolondigwa ubokele sadaka zino, zahabu na shaba na shaba ya kiguzi,
4 sufi ya buluu na sufi ya zambalau na sufi ndung'hu, viwalo vinogile va
kitani na viwalo vitendigwe kwa mibahila ya mbuzi,
5 ng'hwembe za ng'hondolo mbigalo zigeligwe langi ndung'hu na
ng'hwembe za mnyama wa mbahali na mibiki ya muhamvi na mkese,
6 mavuta ga taa na vinhu vilondigwa mbuli ya mavuta ga kubakala na
mbuli ya ubani unung'hila goya.
7 Ubokele mabwe ga bei ng'hulu gokemigwa shohamu na mabwe gayagwe
mbuli ya kukihamba kikoti cha mulava nhosa na kikoba cha mmhambaga.
8 Vivija wanhu olondigwa wanitendele hema ding'alile, ili ng'hale hamoja
nao.
9 Utende hema dijo na vinhu vake kamba vonda nikulagusile.

Sanduku da lagano
(Kulawa 37:1-9)

10 “Nao wanhendele sanduku da lagano kwa mbao za mkese, utali wake
uwe mkono umoja na nusu na ugazi wake uwe mkono umoja na utali wake
kwa kuchola uchanha uwe mkono umoja.
11 Udibake sanduku dijo zahabu inogile kunze na mgati, na udizungulusile
lugigo lwa zahabu.
12 Abaho koditendela sanduku dijo vipete vine va zahabu na uvigele
mmagulu gake mane, kila mgulu kipete kimoja.
13 Usongole mango za muhamvi na uzibake zahabu.
14 Mango azo uzigele mna ivipete vili kila mwambu wa disanduku, ili
mudipape.
15 Mango azo zisigale mumo mvipete va disanduku sikuzilavigwe.
16 Abaho mgati ya disanduku dijo wike vibao vibili va mabwe vandikigwe
gamalagizo.
17 “Abaho usongole ngubiko* aho hozigeligwa kumgongo nzambi, ngu-
biko ayo iwe ya zahabu inogile, utali wake uwe mkono umoja na nusu na
ugazi wake uwe mkono umoja.
18 Abaho usongole viumbe vibili kwa zahabu, abaho uvike mumgwazo wa
ingubiko,
19 imoja umwike mwambu uno na iyagwe mwambu uyagwe kuno na
kuno. Uvike viumbe avo mumgwazo wa ingubiko, lakini viilumbe na
ingubiko.
20 Viumbe awo wailole na mabawa gao gayanzanze uchanha ya ingubiko.
21 Mdisanduku dijo wike vibao vibili va mabwe na uchanha yake wike ayo
ingubiko.
22 Na niye noiting'hana na gweye, hagati ya viumbe awo wabili weli
uchanha ya disanduku da lagano, nolonga na gweye na nokugwelela mala-
gizo gose mbuli ya Waizilaeli.

Meza ikiligwe magate galavigwe kwa Imulungu
(Kulawa 37:10-16)

23 “Tenda meza ya mbao za mkese iwe na utali wa mkono umoja na ugazi
wa nusu mkono na utali kwa kuchola uchanha uwe behi na kuvika mkono
umoja.
24 Uibake zahabu inogile na uizungulusile lugigo lwa zahabu.

* **25:17** Vivija *ngubiko*ayo yokemigwa kigoda cha bazi.

25 Abaho koizungulusila lubao luli na ugazi wa ganza na lubakigwe zahabu.
26 Utende vipete vine va zahabu na uvigele mna gamagulu gake mane.
27 Vipete avo vikale behi na luja ulubao luzunguluswe mwiimeza na vokuwa vakupapila imeza.
28 Usongole mango za muhamvi, na uzibake zahabu, mango azo zokuwa za kupapila ayo imeza.
29 Utende sahani na vikasi, vivija utende bilika na vibakuli va kugidila nhosa ya ung'waji. Uvitende viya vose avo kwa zahabu inogile.
30 Uchanha ya imeza mogeka gaja gamagate gamundavile. Magate gago gosigala baho siku zose mgameso gangu.

Kingolobweda
(Kulawa 37:17-24)
31 "Utende kingolobweda cha zahabu inogile, dako jake na mgimbo wake uwe umoja, vikasi vake na vifundo vake na maluwa gake vose vitendigwe kwa kihande kimoja cha zahabu.
32 Matambi sita galawilile mumgimbo wa ikingolobweda, matambi madatu mwambu uno na madatu mwambu uyagwe.
33 Kila tambi diwe na vifundo vidatu kamba vigali maluwa ga mulozi kila dimoja na vifundo vake na luwa jake.
34 Na umgimbo wa ikingolobweda uhambigwe na vifundo vine viigale kamba viwili mulozi uwe na vifundo na maluwa.
35 Kila hanhu hogozukila gamatambi mabili ili kuvikiza matambi sita ga ikingolobweda, hasi yake hawe na kifundo kimoja.
36 Vifundo vivo na matambi gake vokuwa kinhu kimoja na ikingolobweda na vose vitendigwe kwa zahabu inogile.
37 Utende taa saba mbuli ya ikingolobweda uzike uchanha yake ili zimwemwese kuulongozi.
38 "Vivija utende viya va kugogela makala ga moto na viya va kuhalila moto kwa zahabu inogile.
39 Sola kilo malongo madatu na tano za zahabu inogile utendele acho ikingolobweda na viya vake vose.
40 Witeganye utende kamba viulagusiligwe kuja kulugongo.

26

Hema da mting'hano
(Kulawa 36:8-38)
1 "Tenda hema da mting'hano kwa mapanziya longo ga kitani inogile galukigwe na nzabi za buluu na zambalau na udung'hu na ugagele ulembo wa viumbe weli na mabawa watendigwe na mafundi wanogile.
2 Kila panziya diwe na utali wa makono longo na mabili na ugazi wa makono mabili.
3 Mapanziya matano ugasonele hamoja dilawile panziya dimoja na matano gayagwe ugasonele hamoja dilawile panziya dimoja.
4 Wike vitanzi va buluu mna imhindo ya panziya da ikimambukizo na utende vivo kwa mhindo ya panziya diyagwe.
5 Wike vitanzi malongo matano mna idipanziya dimoja na vitanzi malongo matano mdipanziya diyagwe, vitanzi vose viilole.
6 Abaho utende vifungilo va zahabu malongo matano, ili ulumbilize vihande avo vibili va panziya, avo dihema diwe dimoja.

7 “Vivija utende ngubiko ya dihema kwa mapanziya longo na dimoja ga
mibahila ya mbuzi.
8 Kila panziya diwe na utali wa makono longo na ndatu na ugazi wa
makono mabili. Mapanziya gose gaigale.
9 Mapanziya matano galumbilize hamoja na mapanziya sita galumbilize
hamoja. Panziya dilumbilizigwe kwa mapanziya sita udibande kuulongozi
wa dihema.
10 Abaho wike vitanzi malongo matano mna idipanziya dimoja na vitanzi
malongo matano mdipanziya diyagwe.
11 Utende vifungilo va shaba ya kiguzi malongo matano na uvigele mvi-
tanzi ili ugalumbilize gago gamapanziya na kutenda ngubiko imoja ya
dihema.
12 Ija inusu isigale ya dipanziya uigubike mwambu wa kukisogo wa
dihema.
13 Nusu mkono isigale ya idipanziya kila mwambu uigubike kila mwambu
mzimbavu za dihema.
14 “Utende ngubiko iyagwe ya dihema kwa ng'hwembe za ng'hondolo
mbigalo zigeligwe langi ndung'hu na ng'hwembe za mnyama wa mbahali.
15 “Utende mbao za mkese za kwimila dihema.
16 Kila lubao luwe na utali wa makono mane, na ugazi wa behi kuvikila
mkono umoja,
17 kila lubao luwe na vilimi vibili va kulumbilizila. Mbao zose za dihema
uzitende vivo.
18 Utende mbao malongo mabili za mwambu wa kusini wa dihema,
19 na vikalilo malongo mane va shaba, kila lubao vikalilo vibili ili ku-
gogeleza vija ivilimi vibili.
20 Utende mbao malongo mabili za mwambu wa kasikazini wa dihema,
21 na vikalilo malongo mane va shaba, kila lubao vikalilo vibili.
22 Kwa mwambu kwa kukisogo wa dihema, mwambu wa kudihongela
zuwa utende mbao sita,
23 na utende mbao mbili kuvingolobweda va mwambu wa kukisogo wa
dihema.
24 Mbao azo mbili za kutenda avo ivingolobweda vibili zilumbilizigwe
kulawa hasi mbaka uchanha kuna ipete ya ichanduso. Mbao azo mbili za
ivingolobweda avo vibili uzitende kamba vivo.
25 Avo hokuwa na mbao nane na vikalilo longo na sita va shaba, kila lubao
vikalilo vibili.
26 “Utende mango za muhamvi, mango tano mbuli ya mwambu umoja wa
dihema,
27 na mango tano mbuli ya mwambu uyagwe na mango tano mbuli ya
mwambu wa kudihongela zuwa, kukisogo mwa dihema.
28 Mango ili hagati ya mbao za dihema ibalazigwe kulawa mwambu uno
mbaka uyagwe wa dihema.
29 Mbao zose uzibake zahabu, na utende vipete va zahabu kugogeleza
zimango. Vivija mango zose uzibake zahabu.
30 Utende dihema kamba vinikulagusile kuja kulugongo.
31 “Tenda panziya da kitani inogile dilukigwe na sufi ya langi ya buluu na
ya zambalau na udung'hu na udigele ulembo wa viumbe weli na mabawa
watendigwe na mafundi wanogile.
32 Udinanike mzimhanda nne za muhamvi zibakigwe zahabu, na zili na
vifungilo va zahabu na zikale mvikalilo vine va shaba.

33 Dike dipanziya hasi ya vifungilo uchanha ya dihema, abaho udigale
disanduku da lagano mumo mdihema kukisogo ya dipanziya. Panziya dijo
digole hanhu hong'ala na hanhu hong'ala ng'hani.
34 Wike ingubiko uchanha ya disanduku da lagano mgati ya hanhu
hong'ala ng'hani.
35 Ija imeza ikigwe gamagate uike mwambu wa kasikazini kunze ya
dipanziya na kija ikingolobweda kike mwambu wa kusini wa dihema.
36 "Hana ulwingililo lwa dihema utende panziya da kitani inogile dizamile
dilukigwe na sufi ya langi ya buluu na ya zambalau na udung'hu na udi-
hambe kwa ulembo.
37 Abaho utende mhanda tano za muhamvi za dipanziya na uzibake
zahabu na wike vifungilo va zahabu na utende vikalilo vitano va shaba ya
kiguzi mbuli ya mhanda zizo."

27

Upango wa kulavila nhosa
(Kulawa 38:1-7)

1 Imulungu kamulongela Musa, "Utende upango wa kulavila nhosa kwa
mbao za mkese. Upango awo uigale kila mwambu, utali wake uwe makono
mabili na nusu na ugazi wake uwe makono mabili na nusu na utali wake wa
kuchola uchanha uwe mkono umoja na nusu.
2 Utende mhembe nne mna zikona nne, na mhembe azo zokuwa kinhu
kimoja na upango awo na uubake shaba ya kiguzi.
3 Viya vose va kulavila nhosa uvitende kwa shaba ya kiguzi, zae da kwikila
mitozi na lwiko lwa kuzolela mitozi na bakuli na lwiko lwa kuhindulila
inhosa na viya va kuhalila moto.
4 Abaho utende lwavu lwa shaba ya kiguzi na wike vipete vine va shaba
ya kiguzi mna zikona nne.
5 Ulwike lwavu awo mumgwazo hasi ya upango wa kulavila nhosa, ili
uvike nusu ya upango wa kulavila nhosa.
6 Usongole mango za muhamvi za kupapila awo uupango wa kulavila
nhosa na uzibake shaba ya kiguzi.
7 Mango azo uzigele mvipete kila mwambu wa upango wa kulavila nhosa
ili upapigwe.
8 Utende upango awo kwa mbao na uwe na uvungu kamba vinikulagusile
kuja kulugongo.

Luwa lwa mting'hano
(Kulawa 38:9-20)

9 "Utende luwa lwa mting'hano. Mwambu wa kusini kuwe na mapanziya
gatendigwe kwa kitani inogile ilukigwe, mapanziya gago gawe na utali wa
makono malongo mane na nne kwa mwambu umoja.
10 Mapanziya gago gagogelezwe kwa mhanda za shaba ya kiguzi malongo
mabili zili na vikalilo va shaba ya kiguzi. Ivifungilo va zimhanda na nzabi
zake viwe va shaba.
11 Vivija mwambu wa kasikazini, utali wa dipanziya uwe makono ma-
longo mane na nne kwa mwambu umoja na mhanda malongo mabili za
shaba ya kiguzi, lakini vifungilo va zimhanda na nzabi zake viwe va shaba.
12 Mwambu wa kudihongela zuwa dipanziya diwe na utali wa makono
malongo mabili na mbili kwa mwambu umoja na mhanda longo na vikalilo
longo.

13 Mwambu wa kudilawila zuwa, mwambu wa kwingilila, luwa luwe na
ugazi wa malongo mabili na mbili.
14 Panziya da mwambu umoja wa umulango diwe na ugazi wa makono
sita na nusu hamoja na mhanda ndatu na vikalilo vidatu.
15 Vivija mwambu uyagwe wa umulango dipanziya diwe na ugazi wa
makono sita na nusu hamoja na mhanda ndatu na vikalilo vidatu.
16 Hana umulango wa uluwa wike panziya dizamile dili na ugazi wa
makono tisa, ditendigwe kwa nzabi za buluu na zambalau na udung'hu na
kitani inogile ilukigwe na dihambigwe vinogile. Panziya dijo digogigwe na
mhanda nne zili na vikalilo vine.
17 Mhanda zose kuzunguluka uluwa zigogigwe na mango za shaba, vi-
fungilo vake viwe va shaba na vikalilo vake viwe va shaba ya kiguzi.
18 Luwa luwe na utali wa makono malongo mane na nne na ugazi wa
makono malongo mabili na mbili na utali wa kuchola uchanha wa makono
mabili na nusu. Mapanziya gake gawe ga kitani inogile na vikalilo va shaba
ya kiguzi.
19 Vinhu vose viyagwe vizengiligwe na va kutumia mdihema na uluwa,
vose viwe va shaba ya kiguzi hata vifungilo va nzabi viwe va shaba ya kiguzi.

Mavuta ga itaa
(Walawi 24:1-4)
20 "Walagize wanhu wa Izilaeli wakugalile mavuta ganogile ga mizeituni
mbuli ya taa, ili taa zikwake kila siku ichungulo.
21 Haluni na wanage weke taa mdihema da mting'hano, kunze ya panziya
dili kuulongozi wa sanduku da lagano. Mgameso gangu taa azo zikwake
toka ichungulo mbaka imitondo. Lagizo dino digogigwe milele na Waizilaeli
na ulelo wao.

28

Viwalo va walava nhosa
(Kulawa 39:1-7)
1 "Mgale ndugu yako Haluni na wanage wa kimbigalo, Nadabu na
Abihu na Eleazali na Itamali. Uwasagule hagati ya wanhu wa Izilaeli ili
wanisang'hanile kamba walava nhosa.
2 Umsonele ndugu yako Haluni viwalo va kulavila nhosa ili yoneke kanoga
na yagweleligwe ukulu mgameso ga wanhu.
3 Walagize mafundi waniwagwelele nzewele wamtendele Haluni viwalo,
ili yekigwe kwa sang'hano ya kunilavila nhosa.
4 Walongele wamtendele vinhu vino, kikoba cha mmhambaga na kikoti na
kanzu igeligwe ulembo na kanzu na kilemba na mkwiji. Ndugu yako Haluni
na wanage wavale viwalo vivo ili wanisang'hanile kamba walava nhosa.
5 Mafundi awo wasone viwalo vivo kwa sufi ya buluu na zambalau na
udung'hu na nzabi za zahabu na kitani inogile ilukigwe.

Kikoti cha mulava nhosa
6 "Wakitende kikoti cha mulava nhosa kwa sufi ya buluu na zambalau na
udung'hu na nzabi za zahabu na kitani inogile ilukigwe na kuhambigwa
goya.
7 Kiwe na nzabi mbili zisonigwe mzikona mbili ili zinzabi zifungigwe
mmaega.
8 Mkwiji wa kufungila utendigwe kwa vinhu vivija va nzabi za zahabu
na sufi ya buluu na ya zambalau na udung'hu na kitani inogile ilukigwe na
kutenda kiwe kinhu kimoja na ikikoti.

9 “Abaho usole mabwe mabili ga shohamu, ugandike matwaga ga wana
longo na wabili wa Izilaeli,
10 kamba viwaleleke, matwaga sita mdibwe dimoja na matwaga sita
mdibwe diyagwe.
11 Ugandike gamatwaga ga wana wa Izilaeli mgamabwe gago kamba
munhu viyosongola muhuli abaho ugakande mna ivigigo va zahabu.
12 Mabwe gago mabili gekigwe mzinzabi za ikikoti kulagusa makabila
longo na mabili ga wana wa Izilaeli. Avo Haluni yavale matwaga gago
mmaega gake mgameso gangu niye Mndewa Imulungu, kamba kinhu cha
kukumbuka.
13 Utende vigigo vibili va zahabu,
14 na mikufu mibili ya zahabu inogile ilukigwe kamba nzabi. Uifunge ayo
imikufu mvigigo vivo.

Kikoba cha mmhambaga
(Kulawa 39:8-21)

15 “Utende kikoba cha mmhambaga, mbuli ya kujuwa viyolonda Imu-
lungu. Kitendigwe kwa vinhu vivija kamba ikikoti. Ukitende kwa nzabi
za zahabu na sufi ya buluu na ya zambalau na udung'hu na kitani inogile
ilukigwe goya.
16 Kikoba acho kibandigwe na kiigale kila mwambu, utali wake uwe lwayo
lumoja na ugazi wake uwe lwayo lumoja.
17 Kihambigwe kwa misafa mine ya mabwe ga bei ng'hulu, msafa wa
ichanduso uhambigwe kwa mabwe ga akiki na topazi na alimasi ndung'hu,
18 msafa wa kabili uhambigwe kwa mabwe ga zumalidi na johali ya langi
ya samawati na alimasi,
19 msafa wa kadatu uhambigwe kwa mabwe ga yasinto na akiki ndung'hu
na ametisito,
20 na msafa wa ikane uhambigwe kwa mabwe ga zabalajadi na shohamu
na yasipi. Mabwe gago gose gakandigwe mvigigo va zahabu.
21 Avo hokuwa na mabwe longo na mabili, kila dibwe jandikigwe twaga
da wana wa Izilaeli, kila dibwe dokuwa kamba muhuli, kulagusa makabila
longo na mabili.
22 “Mbuli ya kikoba cha mmhambaga, utende mikufu ya zahabu inogile na
ilukigwe kamba nzabi.
23 Abaho utende pete mbili za zahabu na uzifunge mzikona mbili za
ikikoba,
24 na imikufu mibili ya zahabu uifunge mzipete zizo.
25 Mwambu umoja na mwambu uyagwe wa imikufu uzifunge mvigigo
vibili va kija ikikoba ili vigogeleze ikikoti mmaega mwambu wa kuulongozi.
26 Abaho utende pete mbili za zahabu na uzifunge kwa hasi mna zikona
mbili za hasi ya ikikoba behi na kikoti.
27 Abaho utende pete mbili ziyagwe za zahabu uzike mumgwazo wa
ikikoti mwambu wa hasi, hanhu aho ikikoti hokiilumba na umkwiji
ulukigwe goya.
28 Kikoba cha mmhambaga kifungigwe mkikoti kwa nzabi ya buluu, ili
acho ikikoba cha mmhambaga kigoge goya na kikale mumkwiji ulukigwe
goya.
29 “Haluni yahengila hanhu hong'ala yakivale mmhambaga kikoba acho
cha kujuwa golondigwa acho chandikigwe matwaga gamakabila longo na
mabili ga wana wa Izilaeli, ili niye Mndewa Imulungu sikuniwasemwe
mweye.

30 Mkikoba acho ugele mabwe* ga kujuwa golondigwa na gawe mwi-
imhambaga ya Haluni kila viyokwingila kuulongozi wangu. Abaho Haluni
kogajuwa gaja gonilonda kwa Waizilaeli.

Viwalo viyagwe va mulava nhosa
(Kulawa 39:22-31)

31 “Utende kanzu da kuvalila kikoti acho kwa sufi ya buluu.
32 Kanzu ajo diwe na zonzo da kwingila pala. Zonzo ajo dizunguluswe
lugigo lulukigwe goya ili sikudidegeke.
33 Mwiimhindo ya hasi uluke kinhu kamba tonga kwa sufi ya buluu na
zambalau na udung'hu. Hagati ya kila tonga wike nyangili ya zahabu.
34 Wike tonga abaho nyangili, tonga abaho nyangili kuzunguluka kanzu
jose.
35 Haluni yavale kanzu dijo viyosang'hana sang'hano ya kulava nhosa na
sauti ya nyangili yohulikigwa viyokwingila hanhu hong'ala mgameso gangu
na viyolawa kunze, ili sikuyafe.
36 “Abaho utende lung'andi lwa zahabu inogile na wandike mbuli zino,
‘Kalavigwa kwa Mndewa Imulungu.’
37 Abaho ulufunge lung'andi awo kuulongozi wa kilemba kwa luzabi lwa
buluu.
38 Haluni yaluvale lung'andi awo mkihanga chake. Kwa kutenda vivo
kopapa gehile ga wanhu wa Waizilaeli gawatendile viondavila nhosa zao,
avo nozitogola nhosa zao.
39 “Umtendele Haluni kanzu digeligwe ulembo na dilukigwe kwa kitani
inogile na umvaze kilemba cha kitani inogile na mkwiji uhambigwe goya.
40 “Uwatendele wanage Haluni makanzu na mikwiji na vilemba ili oneke
wanoga na wagweleligwe ukulu.
41 Umvaze ndugu yako Haluni na wanage viwalo vivo, abaho uwagidile
mavuta na uwekile makono na uwalave kumwangu niye ili wanisang'hanile
kamba walava nhosa.
42 Vivija wasonele kaputula za kitani ziwagubike toka mvigudi mbaka
mgamahaza ili sikuwakale mwazi.
43 Haluni na wanage wavale kaputula zizo wahengila mdihema da mt-
ing'hano, hebu waheza muupango wa kulavila nhosa, kusang'hana kamba
walava nhosa hanhu hong'ala ili sikuwoneke wa mwazi na wakomigwe.
Lagizo dino digogigwe milele na Haluni na ulelo wake.

29

Walava nhosa olavigwa kwa Mndewa
(Walawi 8:1-36)

1 “Na gweye uwatendele vino Haluni na wanage ili kuwatenda
wanisang'hanile kamba walava nhosa. Sola bofu da ng'ombe mbigalo
na ng'hondolo wabili wa kimbigalo watelele,
2 magate hagageligwe hamila, na maandazi hagageligwe hamila na
gakandigwe kwa mavuta na vigate visisili vigeligwe mavuta. Vose vino
uvitende kwa usage unogile wa ngano.
3 Abaho uvike mkigelo undavile nhosa hamoja na dija dibofu da ng'ombe
na iwang'hondolo wabili wa kimbigalo.
4 “Abaho uwagale Haluni na wanage hana ulwivi lwa dihema da mt-
ing'hano, abaho uwakoshe kwa mazi.

* **28:30** Kwa Kiebulania gago gamabwe gokemigwa *Ulimu* na *Tumimu.*

5 Abaho usole iviwalo va ulava nhosa na umvaze Haluni, kanzu na kanzu
igeligwe ulembo na kikoti na kikoba cha mmhambaga na umfunge uja
umkwiji ulukigwe goya.
6 Umvaze kilemba mdipala na wike uja ulung'andi lung'alile mumgwazo
wa ikilemba.
7 Abaho usole gaja gamavuta ga kubaka, umgidile Haluni mdipala jake avo
komulava kumwangu.

8 “Abaho uwagale wanage Haluni na uwavaze gamakanzu.
9 Uwafunge mikwiji mvigudi vao na uwavaze vilemba vao. Vino vivo
vonda uwatende Haluni na wanage wang'ale. Hewo na ulelo wao okuwa
walava nhosa milele.

10 “Abaho udigale dija dibofu da kimbigalo da ng'ombe haulongozi wa
dihema da mting'hano. Haluni na wanage weke makono gao kudipala da
idibofu.
11 Dichinje bofu dijo mgameso gangu aho hana ulwivi lwa dihema da
mting'hano.
12 Sola damu kidogo na uibake kwa kidole chako mzimhembe za upango
wa kulavila nhosa, na damu yonda isigale ite hasi ya uupango.
13 Abaho ulave mavuta gose geli mna ivinhu va mgati, maini na figo mbili
uvisome moto uchanha ya upango.
14 Lakini nyama yake na ing'hwembe na mavi gake uvisole ukavisome
moto kunze ya ng'hambi yenu. Ino ayo nhosa ya kusegesa nzambi.

15 “Abaho sola ng'hondolo imoja mna iwang'hondolo wabili wa kimbigalo
na umulongele Haluni na wanage weke makono gao kudipala jake.
16 Umchinje na usole idamu uimizile banzi zose za uupango wa kulavila
nhosa.
17 Abaho mkanhe vihande vihande ayo ing'hondolo. Sunha ivinhu va
mgati na migulu yake, uvike vose hamoja na dipala na nyama ziyagwe.
18 Abaho umsome ng'hondolo wose uchanha ya uupango, ili undavile niye
nhosa ya kusoma moto. Mnung'ho wa nhosa ayo oninogeza niye Mndewa
Imulungu.

19 “Umsole ija ing'hondolo iyagwe, Haluni na wanage weke makono gao
kudipala jake.
20 Umchinje ng'hondolo ayo na usole damu kidogo na umbake Haluni na
wanage mumgwazo wa magwiti gao ga mkono wa kudila na mna imidole
ng'hulu ya makono gao ga kudila na mna imidole ng'hulu ya magulu gao ga
mkono wa kudila. Damu yonda isigale uimizile banzi zose za uupango wa
kulavila nhosa.
21 Sola damu kidogo ili muupango wa kulavila nhosa hamoja na gaja
gamavuta ga kubakala ummizile Haluni na viwalo vake, vivija uwamizile
wanage na viwalo vao, avo Haluni na wanage okuwa wang'ala na viwalo
vao kumwangu niye.

22 “Abaho usole mavuta ga ng'hondolo ayo wa ikimbigalo, mavuta ga
mkila wake na mavuta gagubike ivinhu va mgati na maini na figo zose mbili
na mavuta gake na kihili cha ukudila.
23 Kulawa mna ikigelo cha magate hagageligwe hamila, kili kuulongozi wa
Mndewa Imulungu, sola gate dimoja na andazi dimoja digeligwe mavuta na
kigate kisisili kimoja.
24 Vinhu vose avo wagwelele Haluni na wanage na wao ovinula uchanha
kamba kilaguso cha kundavila niye Mndewa Imulungu.

25 Abaho uvisole mmakono gao uvisome moto muupango wa kulavila
nhosa hamoja na ija inhosa ya kusoma moto, ili vinung'hile goya na kuninogeza niye Mndewa Imulungu. Ino ayo nhosa ilavagwa kwa moto.
26 “Abaho usole kidali cha ing'hondolo wakumtenda Haluni yalavigwe
kumwangu na ukinule uchanha kamba kilaguso cha kundavila niye Mndewa Imulungu. Kidali acho chokuwa chako.
27 “Mulava nhosa yahalavigwa kumwangu, kidali na kihili cha ng'hondolo
mbigalo vilavigwe kumwangu, vose avo vokuwa va Haluni na wanage.
28 Avo milele wanhu wa Izilaeli wajuwe kamba zinhosa za kugala
kuilumba ziwonilavila niye Mndewa Imulungu kidali na kihili mwenyego Haluni na ulelo wake. Ayo yokuwa nhosa yao kwa Mndewa Imulungu.
29 “Haluni yahafa, viwalo vake ving'ala wagweleligwe wanage wavivale
siku donda wabakigwe mavuta na kwikiligwa makono.
30 Mwanage Haluni yonda yasole hanhu ha ulava nhosa wa tatake yavivale viwalo avo kwa siku saba mna dihema da mting'hano ili yasang'hane
mna ihanhu hong'ala.
31 “Sola nyama ya ayo ing'hondolo yalavigwe kumwangu, na uitelekele
hanhu hong'ala.
32 Abaho uwagwelele Haluni na wanage, na wao waidile hana ulwivi lwa
dihema da mting'hano hamoja na magate gasigale mkigelo.
33 Wavije vinhu avo visang'hanilwe kuwalava kumwangu na kuwatenda
wailumbe na niye, lakini munhu yoyose iyagwe sikuyaje kwavija vinhu avo ving'ala.
34 Kamba nyama yoyose hebu magate vosigala mbaka imitondo, uvisome
moto. Sikuvidigwe kwavija ving'ala.
35 “Vino vivo vonda uwatendele Haluni na wanage kamba vinikulagize.
Uwatende wang'ale kwa siku saba,
36 na kila siku uchinje ng'ombe mbigalo yawe nhosa ya kusegesa nzambi
kwa kutenda vivo koutenda upango wa kulavila nhosa ung'ale, abaho uugidile mavuta ili uulave kumwangu.
37 Kwa siku saba uutende upango wa kulavila nhosa ung'ale na uulave
kumwangu. Wahamambukiza upango awo okuwa ung'ala na kinhu chochose chonda kiukwase chong'ala.

Nhosa za kila siku
(Kupetigwa 28:1-8)

38 “Kila siku, kipindi chose kumwande ulave nhosa uchanha ya upango,
mabofu mabili ga ng'hondolo geli na mwaka umoja.
39 Bofu dimoja da ng'hondolo udilave imitondo na diyagwe ichungulo.
40 Hamoja na dija dibofu da ng'hondolo diulava imitondo ulave na vibaba
vibili va usage ulibule midundulu uhanganyigwe na nyhupa imoja ya mavuta ganogile ga mzeituni, na nyhupa imoja ya divai kamba nhosa ya king'waji.
41 Vivija na dija dibofu da ng'hondolo dilavagwa ichungulo udilave
hamoja na nhosa ya ndiya na nhosa ya king'waji kamba dija da imitondo. Mnung'ho wa nhosa azo zilavigwa kumwangu oninogeza niye Mndewa Imulungu.
42 Nhosa ino ya kusoma moto ilavigwe siku zose, ulelo mbaka ulelo
mgameso gangu niye Mndewa Imulungu, kuulongozi wa ulwivi lwa dihema da mting'hano, aho honda niiting'hane na mweye na kulonga na mweye.
43 Vivija aho honda niiting'hane na Waizilaeli na mng'alo wangu ohatenda
hanhu aho hang'ale.

44 Avo dihema da mting'hano na uupango wa kulavila nhosa, novitenda
ving'ale. Vivija Haluni na wanage nowatenda wang'ale ili wanisang'hanile
kamba walava nhosa.
45 Avo, niye nokala na Waizilaeli, na nokuwa Imulungu wao.
46 Na hewo ojuwa kamba niye Mndewa Imulungu wao, niwalava mwiisi
ya Misili ili ng'hale nao. Niye ayo Mndewa Imulungu wao.

30

Upango wa kusomela ubani
(Kulawa 37:25-28)

1 "Utende upango kwa mbao za mkese, mbuli ya kusomela ubani.
2 Upango awo uigale, utali wake na ugazi wake uwe nusu mkono, na utali
wake wa kuchola uchanha uwe mkono umoja. Mhembe zake zilawilile na
ziwe kinhu kimoja na awo uupango,
3 na uubake zahabu inogile. Mwambu wa uchanha, banzi zose za mu-
lubavu na mzimhembe, vivija uzungulusile lugigo lwa zahabu.
4 Utende vipete vibili va zahabu na uvike hasi ya lugigo mna zibanzi zake
mbili ziilola. Vipete avo vogogeleza zimango kipindi cha kuupapa uupango.
5 Usongole mango za muhamvi na uzibake zahabu.
6 Upango awo uwike kuulongozi wa panziya dili kuulongozi wa sanduku
da lagano, aho hana ingubiko baho honda niiting'hane na gweye.
7 Kila imitondo Haluni yahengila kuzitanda zitaa, yasome ubani un-
ung'hila goya uchanha ya upango.
8 Yatende vivo yahabwinha zitaa ichungulo. Nhosa ino ya ubani igen-
delele bila kulekigwa kipindi chose chonda kize cha ulelo wenu.
9 Muupango awo, sikumusome ubani hautelele, na sikumulave nhosa ya
kusoma moto, hebu nhosa ya ndiya, hebu kugida nhosa ya king'waji.
10 Mwanza umoja kwa mwaka Haluni yautende upango ung'ale kwa
kugida mzimhembe zake damu ya nhosa ya kusegesa nzambi. Mbuli ayo
itendigwe kila mwaka kipindi chose chonda kize. Upango awo ung'ala kwa
Mndewa Imulungu."

Kuliha sente mbuli ya hema da mting'hano

11 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
12 "Vonda uwapete wanhu wa Izilaeli, kila munhu kolondigwa kuliha
sente mbuli ya ugima wake kipindi cha kupetigwa. Avo kuduhu utamu
wihile mna iwanhu wapetigwe.
13 Kila munhu yapetigwe kolondigwa yalihe gilamu tano za shaba kwa
kipimo kili mdihema da mting'hano. Sadaka ino kondavila niye.
14 Kila munhu yopetigwa, kulawa miyaka malongo mabili na kugendelela
kondavila sadaka ayo.
15 Munhu mkiwa na munhu tajili wose olondigwa walihe sawa, kwa
kipimo kili mdihema da mting'hano.
16 Ubokele shaba ayo kulawa kwa Waizilaeli, na gweye uzitumie kwa
sang'hano ya dihema da mting'hano. Nayo yokuwa kinhu cha kukum-
bukigwa na Waizilaeli kuulongozi wangu, mbuli ya kuliha ugima wenu."

Bakuli da shaba

17 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
18 "Utende bakuli da shaba ya kiguzi na utende mgimbo wa shaba ya kiguzi
wa kukalila dibakuli dijo, dike bakuli dijo hagati ya dihema da mting'hano
na uupango wa kulavila nhosa, na ugele mazi mdibakuli dijo.

19 Haluni na wanage wasunhe makono gao na magulu gao kulawa
mdibakuli dijo.
20 Wang'hali hawana kwingila mna dihema da mting'hano olondigwa
waisunhe kwa mazi ili sikuwafe. Vivija waisunhe wahakwesa hana uu-
pango ili wanisang'hanile kwa kunilavila nhosa ya kusoma moto.
21 Olondigwa wagasunhe makono gao na magulu gao ili sikuwafe. Mbuli
ino yokuwa lagizo kwa Haluni na ulelo wake, milele.”

Mavuta gang'alile

22 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
23 “Sola vinhu vinogile kamba vija manemane ya mazi nyhupa sita,
mdalasini unung'hila goya kilo ndatu, mkegeni unung'hila goya kilo ndatu,
24 na mdalasini uyagwe kilo sita na vipimo avo vose viigale na kipimo kili
mdihema ding'alile, vivija usole nyhupa nne za mavuta ga mzeituni.
25 Kwa vinhu vivo utende mavuta gang'alile na ugahanganye kamba
viwatendaga awo wengaga mavuta gonung'hila goya, mavuta gago mo-
gasang'hanila kwa kulava vinhu kumwangu.
26 Abaho udigidile mavuta gago dihema da mting'hano, na disanduku da
lagano,
27 meza na viya vake vose, taa na ikingolobweda chake na viya vake na
upango wa kusomela ubani,
28 na upango wa kulavila nhosa na viya vake vose na dibakuli da shaba na
mgimbo wake na dako jake.
29 Uvilave kumwangu ili ving'ale ng'hani. Kinhu chochose chahakwasa
vinhu avo chokuwa king'ala.
30 Abaho uwagidile gamavuta Haluni na wanage na kuwalava kumwangu
ili wanisang'hanile kamba walava nhosa.
31 Walongele Waizilaeli, ‘Gano gokuwa mavuta gangu gang'alile ga kubaka
mna uulelo wenu wose.
32 Mavuta gano sikuyagidiligwe munhu yoyose vivino vivino, na siku-
mutende mavuta gayagwe kamba gano, mavuta gano gang'ala na mugone
kamba gang'ala siku zose.
33 Munhu yoyose yonda yatende mavuta kamba gano, hebu yahamgidila
munhu hafaya kugidiligwa mavuta gano, munhu ayo kobaguligwa na
wanhu zake.’ ”

Ubani

34 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Sola vipimo va vinhu va
umulile viigale na vinhu vino, ululu wa natafi na ululu wa shekeleti na ululu
wa kelibena na ubani unogile.
35 Soleni vinhu avo mutendele ubani, kamba viyatendaga munhu yok-
wenga mavuta gonung'hila goya. Ubani awo ugeligwe mkele ili unoge na
ung'ale.
36 Abaho udugigwe na kuwa usage msisili ili utumike mgati mdihema da
mting'hano, kuulongozi wa sanduku da lagano, aho honda niiting'hane na
gweye. Ubani awo ung'ala kumwenu.
37 Sikuutende ubani kamba awo kwa kutumia mwenyego, kwavija ubani
awo okuwa ung'ala kumwangu niye Mndewa Imulungu.
38 Munhu yoyose yonda yatende ubani kamba awo ili kudeng'helela
viunung'hila kobaguligwa na wanhu zake.”

31

Wasang'hanaji wa kutenda dihema da mting'hano
(Kulawa 35:30-36:1)

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Nimsagula Bezaleli mwanage Uli mzukulu wa Huli kulawa kabila da Yuda,
3 na nimmemeza loho yangu. Nimgwaa nzewele na kujuwa vinhu na ufundi,
4 ili yatende sang'hano inogile, yawe mtenda vinhu va zahabu na shaba na shaba ya kiguzi.
5 Nimtenda yajuwe kukanha goya mabwe, kusongola vibao na kila udahi wa kutenda vinhu.
6 Vivija nimsagula Oholiabu mwanage Ahisamaki, kulawa kabila da Dani, yasang'hane hamoja na heyo. Vivija niwagwaa udahi mkulu wanhu wayagwe kwa sang'hano ziyagwe, ili watende vinhu vose vinilagize visang'hanigwe.
7 Watende, hema da mting'hano, sanduku da lagano, na ngubiko yake, na vinhu vake vose,
8 meza na viya vake, kingolobweda na vinhu vake, na upango wa kusomela ubani,
9 upango wa kulavila nhosa na viya vake vose, bakuli da shaba na mgimbo wake,
10 viwalo ving'ala va mulava nhosa Haluni hamoja na wanage onda wasang'hane kamba walava nhosa,
11 mavuta gang'alile na ubani unung'hila goya mbuli ya hanhu hong'ala. Vinhu avo vose vitendigwe kamba vinikulagize.”

Siku ya kubwihila

12 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
13 “Walongele Waizilaeli olondigwa waikumbuke siku yangu ya kubwihila, kwavija siku ayo ni kilaguso cha niye na mweye na ulelo wenu wose kamba niye ayo Mndewa Imulungu niwatenda mung'ale.
14 Molondigwa muideng'helele siku ya kubwihila, kwavija siku ayo ing'ala kumwenu. Munhu yoyose yoleka kuigoga siku ayo yakomigwe. Na munhu yoyose yonda yasang'hane siku dijo kobaguligwa na wanhu zake.
15 Sang'haneni sang'hano zenu kwa siku sita, lakini siku ya saba ni siku ya kubwihila, na siku ayo ing'ala. Munhu yoyose yonda yasang'hane siku ayo yakomigwe.
16 Avo Waizilaeli waideng'helele siku ayo ya kubwihila muulelo wao wose kamba lagano dilibule uhelelo.
17 Mbuli ino yokuwa kilaguso cha niye Mndewa Imulungu na Waizilaeli milele, kwavija nilumba ulanga na isi kwa siku sita na siku ya saba ndeka kusang'hana nibwihila.”
18 Mndewa Imulungu viyeshilize kulonga na Musa kuna ulugongo lwa Sinai, kamgwelela Musa vija ivibao vibili va mabwe, Imulungu viyandike malagizo kwa kidole chake mwenyego.

32

Ng'ombe wa zahabu
(Kumbukumbu 9:6-29)

1 Wanhu viwonile Musa kokawa kuhumuluka kulugongo, waiting'hana
kuulongozi wa Haluni, wamulongela, “Tutendele imilungu yonda itulon-
goze kwavija hatujuwa choni kimulawile Musa ayo yatulavile mwiisi ya
Misili.”
2 Haluni kawedika, “Laveni heleni za zahabu zili mmagwiti ga wehe zenu
na wanenu munigalile.”
3 Avo wanhu wose walava iziheleni zao za zahabu na wamgalila Haluni.
4 Nayo kazisola kazilumbula na katenda kinyago cha ng'ombe wa kimbi-
galo.
Wanhu wakemelela, “Ino ayo imulungu wetu Waizilaeli yatulavile mwiisi
ya Misili.”
5 Abaho Haluni kazenga upango wa kulavila nhosa kuulongozi wa
kinyago acho cha ng'ombe, abaho kawalongela wanhu, “Mayo hokuwa na
nyimwilinyimwili ya kumgwaa ukulu Mndewa Imulungu.”
6 Imitondo yake wanhu walamuka ulukwili walava nhosa za kusoma
moto na nhosa za kugala kuilumba. Wanhu wakala hasi waja na kung'wa
ng'hani, abaho wasonga kucheza.
7 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Humuluka hasi kwavija
wanhu zako uwalavile mwiisi ya Misili wainanga na watenda nzambi.
8 Wagaleka malagizo ganiwalagize na waitendela kinyago kiigalile na
ng'ombe wa kimbigalo. Nao wakitambikila na okilavila nhosa kuno olonga,
‘Gweye Izilaeli ino ayo imulungu wetu yatulavile mwiisi ya Misili.’ ”
9 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Nojuwa kamba wanhu wano
wana mizoyo midala.
10 Avo, sikuugeze kungomesa. Nileke niwakoboze abaho nokutenda
gweye uwe na ulelo onda uwe kabila kulu.”
11 Lakini Musa kampula Mndewa Imulungu wake kalonga, “Go Mndewa
Imulungu, habali kowagevuzikila ng'hani wanhu wako uwalavile mwiisi ya
Misili kwa udahi na mkono wenye nguvu?
12 Wahatenda vivo Wamisili olonga, ‘Kawalava ili yawakome kulugongo
na sikuwoneke kabili mwiisi.’ Go Mndewa Imulungu, leka kuwagevuzikila
na sikuutende acho kiulonda kutenda kwa wanhu zako.
13 Wakumbuke wasang'hanaji zako Abulahamu na Isaka na Izilaeli, gweye
mwenyego kuiduwila kwa kulonga, ‘Nowatenda muwe na ulelo kamba
nhondo za kuulanga na nowagwelela isi yose inilongile nowagwaa iwe yao
milele.’ ”
14 Avo, Mndewa Imulungu kaleka kuwatendela dija dihile diyalongile
kotenda.
15 Abaho Musa kahumuluka hasi ya ulugongo, kuno kagoga vibao vibili va
mabwe ga lagano vandikigwe malagizo ga Imulungu banzi zose.
16 Vibao avo vikala vitendigwe na Imulungu mwenyego, na Imulungu
mwenyego heyo yandike.
17 Yoshua viyahulike wanhu okemelela, kamulongela Musa, “Wanhu
otowa nyangi za ng'hondo kuna ing'hambi.”
18 Musa kamwidika, “Siyo nyangi za kuhuma, hebu kuhumwa, ila niye
nohulika nyangi za wanhu okwimba.”
19 Viwavikile behi ya ng'hambi wachona acho ikinyago cha ng'ombe wa
kimbigalo na wanhu ocheza, aho Musa kagevuzika, kavasa hasi avo ivibao
kulawa mmakono gake na kavibena.
20 Avo, kakisola kinyago acho kakilukuza, kakihonda honda kiwa
kamba usage, kaukologa usage awo mgamazi na kawananahiza Waizilaeli
wang'we.

21 Musa kamuuza Haluni, “Wa kutenda choni wanhu wano mbaka kuwengiza mna inzambi kamba ino?”
22 Haluni kamwidika Musa, “Chonde go mkulu sikuunigevuzikile niye msang'hanaji wako. Gweye kuwajuwa goya wanhu wano viwaitandile kutenda gehile.
23 Wanilongela, Musa yatulavile mwiisi ya Misili hatujuwile choni kimpatile avo, ‘Tutendele imulungu wetu yonda yatulongoze.’
24 Niye niwalongela, kila munhu yeli na zahabu yalave. Avo wangalila na niye nizilumbula muumoto na kilawa kinyago kino cha ng'ombe wa kimbigalo!”
25 Musa viyonile wanhu watenda ubozi, na Haluni kawalekela watende ubozi awo, na kuigalila kinyala kuulongozi wa wanhu owehila,
26 Musa kema hana ulwivi lwa kwingilila kuna ing'hambi kalonga, “Munhu yoyose yeli mwambu wa Mndewa Imulungu yeze kumwangu!” Walawi wose wamcholela Musa.
27 Abaho kawalongela, “Mndewa Imulungu wa Izilaeli kolonga vino, ‘Kila munhu yaifunge sime mkigudi chake na yazunguluke kila hanhu mna ing'hambi kulawa mulango uno mbaka uyagwe, na kila munhu yamkome ndugu yake, mbwigake na munhu yokala nayo behi.’ ”
28 Walawi watenda kamba viwalagizwe na Musa, siku dijo wakomigwa wanhu elufu ndatu.
29 Musa kawalongela, “Lelo mweye wenyego muilava kwa Mndewa Imulungu, kwavija hamulemile hata kuwakoma wanenu na ndugu zenu. Imulungu yawatende mumwede lelo.”
30 Imitondo yake Musa kawalongela wanhu, “Mtenda nzambi ng'hulu ng'hani. Lakini sambi nokwela kulugongo kwa Mndewa Imulungu, sengine nodaha kutenda Imulungu yazigele kumgongo nzambi zenu.”
31 Avo Musa kabweleganya kwa Mndewa Imulungu kamulongela, “Chonde Imulungu, wanhu watenda nzambi ng'hulu, waitendela imulungu wao wa zahabu.
32 Lakini sambi nokupula uzigele kumgongo nzambi zao, kamba huzigela kumgongo, dilave twaga jangu mna ikitabu chako kiwandike matwaga ga wanhu zako.”
33 Mndewa Imulungu kamwidika Musa, “Munhu yoyose yatendile nzambi nodilava twaga jake mna ikitabu changu.
34 Lakini sambi chola, ukawalongoze wanhu mbaka hanhu hanikulongele. Nomtuma msenga wangu wa kuulanga yakulongolele, lakini siku yovika vonda niwakoboze wanhu wano kwa nzambi zao.”
35 Mndewa Imulungu kawagalila wanhu mikubulo kwavija wampula Haluni yawatendele kinyago cha ng'ombe kimbigalo.

33

Waizilaeli olagizwa wasegele kulugongo lwa Holebu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Usegele hanhu hano gweye hamoja na wanhu uwalavile mwiisi ya Misili, muchole mwiisi iniwalongele Abulahamu na Isaka na Yakobo kamba nowagwaa isi ayo ulelo wao.
2 Nomtuma msenga wa kuulanga yawalongoze mweye, na nowawinga Wakanaani na Waamoli na Wahiti na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi.
3 Choleni mwiisi imemile maziwa na uki. Lakini niye sichola na mweye kwavija mweye mizoyo yenu midala nodaha kuwakoma mnzila.”
4 Wanhu viwahulike mbuli azo za kugela giogio, wasonga kulila na kuduhu munhu yavalile vinhu va kuihamba.

5 Watenda avo kwavija Mndewa Imulungu kamulongela Musa yawa-
longele Waizilaeli, “Mweye wanhu hamuhulikaga munhu, nahachola na
mweye nodaha kuwakoma wose. Sambi vuleni vinhu venu va kuihamba
na nojuwa kinhu cha kuwatenda.”
6 Avo Waizilaeli wavula vinhu vao va kuihamba viwasegele kulugongo
lwa Holebu.

Hema diyagwe

7 Musa kekaga hema diyagwe kunze ya ing'hambi, hema dijo vivija
kadikema, “Hema da mting'hano.” Munhu yoyose yalondile mbuli yoyose
kulawa kwa Mndewa Imulungu, kochola kuna dihema dijo da mting'hano
kunze ya ing'hambi.
8 Kila mwanza Musa viyacholile kuna dihema dijo, kila munhu kema hana
ulwivi lwa ikibanda chake na kumulola Musa viyokwingila mna dihema
dijo.
9 Musa yahengila mdihema dijo mhanda ya wingu yokwima hana ulwivi
lwa dihema, na Mndewa Imulungu kolonga na heyo.
10 Wanhu wose viwayone mhanda ayo ya wingu ima hana ulwivi lwa
dihema, kila munhu kaidulika na kumtambikila Mndewa Imulungu hana
ulwivi lwa kibanda chake.
11 Mndewa Imulungu kakala kolonga na Musa meso kwa meso, kamba
vija munhu na mbwigake. Abaho Musa kabwela kabili kuna ing'hambi na
mbwanga Yoshua mwanage Nuni hasegele kuna dihema.

Mndewa Imulungu kolonga kokuwa na wanhu zake

12 Musa kamulongela Mndewa Imulungu, “Gweye kunilongela niwalon-
goze wanhu wano, lakini hunilongele nani yonda umtume yanitaze. Gweye
kunongela, ‘Nokujuwa gweye kwa twaga jako na nokunogela.’
13 Sambi nokupula kamba koninogela, ndagusile nzila zako ili nikujuwe
na nigendelele kunogeligwa na gweye. Vivija uwakumbuke wanhu wa isi
yako.”
14 Mndewa Imulungu kalonga, “Niye nochola hamoja na gweye na nokug-
waa tindiwalo.”
15 Musa kedika, “Kamba gweye huchola na siye sikuutulave hanhu hano.
16 Vino niye nojuwaze kamba nonogeligwa na gweye, niye na wanhu zako
kamba huchola hamoja na siye? Wahachola na siye mbuli ayo yotutenda
niye na wanhu zako tuwe wanhu tulieka mna iwanhu wose mwiisi yose.”
17 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Notenda vivo kamba viu-
longile, kwavija nokunogela na nikujuwa kwa twaga jako.”
18 Abaho Musa kalonga, “Sambi chonde ndagusile viwili.”
19 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Nobita kuulongozi wako, kuno
noditambula twaga jangu Mndewa Imulungu. Nomtendela ganogile munhu
yoyose inimulonda na nomonela bazi munhu yoyose inimulonda.
20 Lakini honda uchone kihanga changu, kwavija kuduhu munhu yoyose
yodaha kuchona kihanga changu abaho yawe mgima.”
21 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Kuna hanhu behi yangu
baho kodaha kwima uchanha ya dibwe dijo.
22 Kipindi vinibita, nokwika gweye mna imhango mdibwe na nogubika
kwa mkono wangu mbaka vonda nibite.
23 Abaho nousegesa mkono wangu kuchugu changu, na gweye konyona
kumgongo, lakini honda uchone kihanga changu.”

34

Vibao viyagwe va mabwe (Kumbukumbu 10:1-5)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Usongole vibao vibili va mabwe
kamba vija va ichanduso na niye nokwandika mbuli zija zikalile mvibao vija
va ichanduso, vija uvibenile.
2 Uitande mayo imitondo, wize tuiting'hane uchanha kulugongo lwa Sinai.
3 Sikuwize na munhu yoyose na sikuyoneke munhu yoyose kulugongo,
wala ng'ombe na ng'hondolo sikuwadimiligwe behi ya ulugongo.”
4 Avo Musa kasongola vibao vibili va mabwe kamba vija va ichanduso
abaho imitondo ng'hani kakwela kulugongo lwa Sinai kamba viyalagizwe
na Mndewa Imulungu, kuno mna gamakono gake kavikoga vibao avo vibili
va mabwe.
5 Abaho Mndewa kahumuluka mdiwingu mbaka hasi na kema hamoja na
Musa, kaditambula twaga jake, Mndewa Imulungu.
6 Abaho Mndewa Imulungu kabita kuulongozi wa Musa kuno kolonga,
“Niye na Mndewa Imulungu, Imulungu nimemile unogelwa na bazi, sige-
vuzika himahima nina moyo unogile na notamaniligwa.
7 Notenda gaja ganongile kwa maelufu ga ulelo na nogela kumgongo
gehile na nzambi, lakini sileka kuwakoboza wana na wazukulu mbaka ulelo
wa kadatu na wa ikane kwa nzambi za iwahenga zao.”
8 Musa kaidulika himahima na kamtambikila.
9 Abaho kalonga, “Go Mndewa kamba koninogela, nokupula ugende na
siye. Wanhu wano wana mizoyo midala, lakini nokupula ugele kumgongo
gehile getu na nzambi zetu, tubokele kamba wanhu wako mwenyego.”

Lagano dotendigwa kabili (Kulawa 23:14-19; Kumbukumbu 7:1-5; 16:1-17)

10 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Sambi notenda lagano
na wanhu wa Izilaeli, notenda vilaguso havinalawilila mgameso ga wanhu
wa mwiisi yose. Wanhu awo ozona sang'hano ng'hulu zonda nikutendele
niye Mndewa Imulungu.
11 Gagogeni malagizo goniwalagiza lelo. Nowawinga Waamoli na
Wakanaani na Wahiti na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi.
12 Loleni, sikumutende lagano na wanhu wa isi imugenda, kwavija mbuli
ayo yokuwa mtego wa kuwanamata.
13 Lakini molondigwa mubomole kila upango wao wa kulavila nhosa, na
mugakindule mabwe gao gang'alile na muibene imhanda ya kumtambikila
imulungu wao Ashela.
14 “Sikumumtambikile imulungu yoyose iyagwe kwavija niye Mndewa
Imulungu twaga jangu diyagwe yeli na migongo, niye na Imulungu mwene
migongo.
15 Sikumutende lagano na wenekae wa isi ayo kwavija vonda wavitambik-
ile ivinyago va imilungu yao na kuilavila nhosa, owagonekeni, na mweye
monogeligwa kuja ndiya yao ilavigwe nhosa,
16 na wabwanga zenu wahasola wandele zao, na wandele awo owalon-
goza wabwanga zenu kuitambikila imilungu yao.
17 “Sikumutende na kuvitambikila vinyago va imilungu ya zuma.
18 “Muideng'helele nyimwilinyimwili ino ya magate hagageligwe hamila.
Kwa siku saba muje magate hagageligwe hamila kwa kipindi chose kikigwe,
muumwezi wa Abibu kamba viniwalagize, kwavija mwezi awo niwalava
mwiisi ya Misili.

19 “Wanenu wa chaudele okuwa wangu, hamoja na wana wa chaudele wa
kimbigalo wa fugo zenu, ng'ombe na ng'hondolo.
20 Lakini mwana chaudele wa kihongwe komgombola kwa kungalila
ng'hondolo. Kamba humgombola bule umbote isingo. Wanenu wose wa
chaudele wa kimbigalo muwagombole.
“Munhu yoyose sikuyeze kuulongozi wangu makono gaiyeka.
21 “Sang'haneni kwa siku sita lakini siku ya saba mubwihile hata kamba
chahawa kipindi cha kulima hebu kusenga.
22 “Tendeni nyimwilinyimwili ya vija vimusonga kusenga mmigunda
yenu*, na tendeni nyimwilinyimwili ya kulundiza indiya mna ikimambuk-
izo cha mwaka.
23 “Miyanza midatu mna umwaka wambigalo wose waiting'hane kuulon-
gozi wangu niye Mkulu Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli.
24 Nowawinga wanhu wa isi ziyagwe mgameso genu, nozitenda zim-
baka za isi yenu ziwe ng'hulu. Kuduhu munhu yoyose yonda yaisulukile
isi yenu kipindi mwahaiting'hana kunitambikila niye Mndewa Imulungu
wenu miyanza midatu kila mwaka.
25 “Sikumundavile nhosa hamoja na gate digeligwe hamila, sikumusigase
kinhu chochose cha mnyama wa nyimwilinyimwili ya Pasaka mbaka imi-
tondo.
26 “Nilavileni ndiya za ichanduso za imigunda yenu na muzigale
mng'anda ya Mndewa Imulungu wenu.
“Sikuuteleke nyama ya mwana mbuzi mna gamaziwa ga mamake.”
27 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Wandike mbuli zino,
kwavija kubitila mbuli zino notenda lagano na gweye hamoja na Waizilaeli.”
28 Musa kakala kuko kulugongo hamoja na Mndewa Imulungu kwa siku
malongo mane imisi na ikilo bila kuja kinhu chochose wala kung'wa mazi.
Na kandika mvibao vivo mbuli zose za lagano na Malagizo Longo.

Musa kohumuluka kulugongo lwa Sinai

29 Musa viyahumuluke hasi kulugongo lwa Sinai, kuno kapapa vija ivibao
vibili va malagizo, kakala hajuwile kamba kihanga chake kikala chong'ala
kwavija kakala kolonga na Mndewa Imulungu.
30 Haluni na Waizilaeli wose viwamonile Musa, wadumba kumkwesela
behi kwavija kihanga chake kikala chong'ala.
31 Lakini Musa kamkema Haluni na vilongozi wose wamkwesele behi,
abaho Musa kalonga na hewo.
32 Kipindi kidodo kumwande, Waizilaeli wose wamkwesela behi Musa,
avo Musa kawagwaa malagizo gose gayagweleligwe na Mndewa Imulungu
kulugongo lwa Sinai.
33 Musa viyamambukize kulonga na hewo, kagubika kihanga chake kwa
kikumbi.
34 Lakini kila kipindi Musa viyacholile kulonga na Mndewa Imulungu
kuna dihema da mting'hano, kakala kokivula kikumbi acho mbaka yaha-
lawa kunze. Yahalawa kunze kowalongela Waizilaeli mbuli zose ziyalag-
izwe na Mndewa Imulungu,
35 na wao wachona kihanga chake chong'ala. Avo Musa kagubika kihanga
chake kwa kikumbi mbaka yahachola kulonga na Mndewa Imulungu.

35

Malagizo mbuli ya siku ya kubwihila

* **34:22** Kwa Kiebulania yokemigwa *nyimwilinyimwili ya mawiki.*

1 Musa kaiting'hana hamoja na wanhu wose wa Izilaeli abaho kawalongela, “Mndewa Imulungu kawalagiza musang'hane mbuli zino,
2 kwa siku sita musang'hane, lakini siku ya saba ni siku ing'alile ya kubwihila kwa Mndewa Imulungu. Munhu yoyose yonda yasang'hane mwiisiku ayo yakomigwe.
3 Sikumubwinhe moto mzikae zenu mwiisiku ayo ya kubwihila.”

Sadaka za hema ding'alile (Kulawa 25:1-9)

4 Musa kawalongela Waizilaeli, “Mbuli ino ayo iyailagize Mndewa Imulungu,
5 mna ivinhu venu, mulavileni sadaka Mndewa Imulungu. Munhu yoyose yolonda, yamulavile Mndewa Imulungu sadaka za zahabu na shaba na shaba ya kiguzi,
6 sufi ya buluu na sufi ya zambalau na sufi ndung'hu na viwalo vinogile va kitani na viwalo vitendigwe kwa mibahila ya mbuzi.
7 Mulavileni ng'hwembe za ng'hondolo mbigalo zigeligwe langi ndung'hu na ng'hwembe za mnyama wa mbahali na mibiki ya muhamvi na mkese,
8 mavuta ga taa na vinhu vilondigwa mbuli ya mavuta ga kubakala na mbuli ya ubani unung'hila goya,
9 mabwe ga bei ng'hulu gokemigwa shohamu na mabwe gayagwe mbuli ya kukihamba kikoti cha mulava nhosa na kikoba cha mmhambaga.

Vinhu vilondigwa mna dihema ding'alile. (Kulawa 39:32-43)

10 “Kila munhu hagati yenu yeli na nzewele ya kutenda kinhu chochose yasang'hane ivinhu viyalagize Mndewa Imulungu.
11 Watende hema ding'alile na ngubiko yake, vifungilo vake na vibao vake na mango zake na mhanda zake na vikalilo vake,
12 sanduku da lagano na mango zake za kudipapila na ngubiko yake na panziya da hanhu hong'ala ng'hani,
13 meza na mango zake za kuipapila na viya vake na magate galavigwe kwa Mndewa Imulungu.
14 Watende kingolobweda cha taa na viya vake na taa zake na mavuta ga taa,
15 upango wa kusomela ubani na mango zake za kuupapila na mavuta gang'alile na ubani unung'hila goya na panziya da ulwivi lwa dihema.
16 Watende upango wa kulavila nhosa na lwavu lwake lwa shaba ya kiguzi na mango zake za kuupapila na viya vake vose na bakuli da shaba ya kiguzi na mgimbo wake.
17 Watende mapanziya ga uluwa na mhanda zake na vikalilo vake na panziya da ulwivi lwa uluwa
18 na vifungilo va nzabi va dihema na va uluwa na nzabi zake.
19 Watende viwalo vilukigwe vinogile mbuli ya kusang'hanila hanhu hong'ala na viwalo va Haluni na wanage ili wasang'hane kamba walava nhosa.”

Wanhu ogala sadaka zao

20 Avo kibumbila chose cha Waizilaeli wasegela kuulongozi wa Musa,
21 kila munhu kasulukila mmoyo wake na kamulavila sadaka Mndewa Imulungu mbuli ya dihema da mting'hano na sang'hano zake zose, na viwalo vake ving'alile.

22 Avo wanhu weli na moyo unogile watwanzi na wambigalo wagala
heleni na pete na ushanga na kila kinhu cha kuihamba cha zahabu na
wavinula uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu.
23 Kila munhu kagala chochose kiyelinacho, mwene sufi ya buluu hebu
sufi ya zambalau hebu sufi ndung'hu hebu viwalo vitendigwe kwa mibahila
ya mbuzi hebu ng'hwembe za ng'hondolo mbigalo zigeligwe langi ndung'hu
hebu ng'hwembe za mnyama wa mbahali.
24 Kila munhu yadahile kugala sadaka za shaba na shaba ya kiguzi kam-
galila Mndewa Imulungu, na kila munhu yeli na mbao za mkese kazigala.
25 Watwanzi wose wadahile kusona wagala vinhu vao viwasonile kwa sufi
ya langi ya buluu na ya zambalau na ndung'hu na kitani kilukigwe goya.
26 Na watwanzi wose wadahile kusona viwalo waluka mibahila ya mbuzi.
27 Vilongozi wagala mabwe ga shohamu na mabwe gayagwe mbuli ya
kikoti na kikoba cha mmhambaga.
28 Vivija wagala vinhu vinung'hila goya na mavuta ga taa na mavuta ga
kubaka na ubani unung'hila goya.
29 Waizilaeli wose wambigalo na watwanzi weli na moyo unogile wa-
mulavila Mndewa Imulungu sadaka azo mbuli ya sang'hano ya Mndewa
Imulungu kamba Musa viyawalagize watende.

Wasang'hanaji wa kutenda dihema da mting'hano
(Kulawa 31:1-11)

30 Abaho Musa kawalongela Waizilaeli, “Mndewa Imulungu kamsagula
Bezaleli mwanage Uli mzukulu wa Huli kulawa kabila da Yuda,
31 kammemeza loho wake na kamgwaa nzewele na kujuwa vinhu va
ufundi kwa kila sang'hano,
32 ili yatende sang'hano inogile ya vinhu va zahabu na shaba na shaba ya
kiguzi.
33 Yasongole mabwe ga kuhambila na mbao mbuli ya sang'hano zose za
ufundi.
34 Vivija kamgwaa heyo na Oholiabu mwanage Ahisamaki kulawa kabila
da Dani, udahi wa kuwafunza wayagwe ufundi awo.
35 Kawagwelela udahi wa kutenda kila sang'hano ya ufundi itendigwa
na wanhu osongola mabwe na oluka viwalo va sufi ya langi ya buluu na
zambalau na ndung'hu na oluka kitani inogile, kwa ufundi wao wose.

36

1 “Avo Bezaleli na Oholiabu na kila mbigalo yagweleligwe udahi na Mn-
dewa Imulungu wa kujuwa kusang'hana sang'hano ya kuzenga dihema,
yatende sang'hano kamba Mndewa Imulungu viyalagize wasang'hane.”

Wanhu ogala sadaka nyingi

2 Musa kamkema Bezaleli na Oholiabu na kila munhu yagweleligwe
ufundi wowose na Mndewa Imulungu na yalondile kusang'hana sang'hano
na kawalongela wasonge isang'hano.
3 Nao wabokela kulawa kwa Musa vinhu vose vilavigwe na Waizilaeli
mbuli ya sang'hano ya dihema ding'alile. Wanhu wagendelela kulava
sadaka zao kwa kulonda wenyego kila imitondo.
4 Abaho wanhu wose weli na ufundi wakalile ozenga dihema da mt-
ing'hano wamcholela Musa,
5 wamulongela, “Wanhu okugalila vinhu vingi ng'hani kubanza vinhu
vilondigwa kwa sang'hano ilagizwe na Mndewa Imulungu tuisang'hane.”

6 Abaho Musa kawalagiza wanhu waleke kugendelela kusanga vinhu
mbuli ya dihema da mting'hano, avo wanhu hawagalile vinhu kabili.
7 Kwavija vinhu vigaligwe vikala vingi ng'hani kubanza vilondeke kwa
sang'hano.

Kuzenga hema da mting'hano
(Kulawa 26:1-37)

8 Wambigalo wose weli na ufundi wakuzenga dihema da mting'hano,
wadizenga ajo dihema kwa mapanziya longo ga kitani ilukigwe vinogile na
kwa sufi ya buluu na ya zambalau na ndung'hu na ulembo wa viumbe weli
na mabawa.
9 Kila panziya dikala na utali wa makono longo na mabili na ugazi wa
makono mabili. Mapanziya gose gaigala.
10 Mapanziya matano wagasonela hamoja dilawila panziya dimoja na
vivija gaja ga matano gayagwe.
11 Abaho weka vitanzi va buluu mna imhindo ya panziya da ikimambuk-
izo na watenda vivo kwa mhindo ya panziya diyagwe.
12 Vivija weka vitanzi malongo matano mna idipanziya dimoja na vitanzi
malongo matano mdipanziya diyagwe, vitanzi vose viilola.
13 Abaho watenda vifungilo va zahabu malongo matano, na walumbiliza
vihande avo vibili va panziya na dihema diwa dimoja.
14 Vivija watenda ngubiko ya dihema kwa mapanziya longo na dimoja ga
mibahila ya mbuzi.
15 Kila panziya dikala na utali wa makono longo na ndatu na ugazi wa
makono mabili. Mapanziya gose gaigala.
16 Mapanziya matano wagalumbiliza hamoja na mapanziya sita wa-
galumbiliza hamoja.
17 Abaho weka vitanzi malongo matano mna idipanziya dimoja na vitanzi
malongo matano mdipanziya diyagwe.
18 Vivija watenda vifungilo va shaba ya kiguzi malongo matano na wav-
igela mvitanzi na wagalumbiliza gago gamapanziya na kutenda ngubiko
imoja ya dihema.
19 Watenda ngubiko iyagwe ya dihema kwa ng'hwembe za ng'hondolo
mbigalo zigeligwe langi ndung'hu na ng'hwembe za mnyama wa mbahali.
20 Abaho watenda mbao za mkese za kwimila dihema.
21 Kila lubao lukala na utali wa makono mane, na ugazi wa behi kuvikila
mkono umoja,
22 kila lubao lukala na vilimi vibili va kulumbilizila. Mbao zose za dihema
wazitenda vivo.
23 Vivija watenda mbao malongo mabili za mwambu wa kusini wa di-
hema,
24 na vikalilo malongo mane va shaba, kila lubao vikalilo vibili ili ku-
gogeleza vija ivilimi vibili.
25 Abaho watenda mbao malongo mabili za mwambu wa kasikazini wa
dihema,
26 na vikalilo malongo mane va shaba, kila lubao vikalilo vibili.
27 Kwa mwambu kwa kukisogo wa dihema, mwambu wa kudihongela
zuwa watenda mbao sita,
28 na watenda mbao mbili kuvingolobweda va mwambu wa kukisogo wa
dihema.
29 Mbao azo mbili za kutenda avo ivingolobweda vibili wazilumbiliza
kulawa hasi mbaka uchanha kuna ipete ya ichanduso. Mbao azo mbili za
ivingolobweda avo vibili vivo wazitendile.

30 Avo kukala na mbao nane na vikalilo longo na sita va shaba, kila lubao vikalilo vibili.
31 Abaho watenda mango za muhamvi, mango tano mbuli ya mwambu umoja wa dihema,
32 na mango tano mbuli ya mwambu uyagwe na mango tano mbuli ya mwambu wa kudihongela zuwa, kukisogo mwa dihema.
33 Abaho mango ili hagati ya mbao za dihema waibalaza kulawa mwambu uno mbaka uyagwe wa dihema.
34 Mbao zose wazibaka zahabu, na watenda vipete va zahabu va kugogeleza zimango. Vivija mango zose wazibaka zahabu.
35 Abaho watenda panziya da kitani inogile dilukigwe na sufi ya langi ya buluu na ya zambalau na udung'hu na wadigela ulembo wa viumbe weli na mabawa watendigwe na mafundi wanogile.
36 Vivija watenda mhanda nne za muhamvi wazibaka zahabu na weka vifungilo va zahabu ili wadinanike dipanziya. Vivija watenda vikalilo vine va shaba va kukalila zimhanda.
37 Hana ulwingililo lwa dihema watenda panziya da kitani inogile dizamile dilukigwe na sufi ya langi ya buluu na ya zambalau na udung'hu na wadihamba kwa ulembo.
38 Abaho watenda mhanda tano za muhamvi za dipanziya na wazibaka zahabu na weka vifungilo va zahabu na watenda vikalilo vitano va shaba ya kiguzi mbuli ya azo zimhanda.

37

Sanduku da lagano
(Kulawa 25:10-22)
1 Bezaleli katenda sanduku da lagano kwa mbao za mkese, utali wake ukala mkono umoja na nusu na ugazi wake ukala mkono umoja na utali wake kwa kuchola uchanha ukala mkono umoja.
2 Kadibaka sanduku dijo zahabu inogile kunze na mgati, na kadizungulusila lugigo lwa zahabu.
3 Abaho kaditendela sanduku dijo vipete vine va zahabu na kavigela mmagulu gake mane, kila mgulu kipete kimoja.
4 Vivija kasongola mango za muhamvi na kazibaka zahabu,
5 mango azo kazigela mna ivipete vili kila mwambu wa disanduku, ili dipapigwe.
6 Abaho kasongola ngubiko aho hozigeligwa kumgongo nzambi, ngubiko ayo kaitenda kwa zahabu inogile, utali wake ukala mkono umoja na nusu na ugazi wake ukala mkono umoja.
7 Vivija kasongola viumbe vibili kwa zahabu, abaho kavika mumgwazo wa ingubiko,
8 imoja kamwika mwambu uno na iyagwe mwambu uyagwe kuno na kuno. Kavika viumbe avo mumgwazo wa ingubiko, lakini viilumba na ingubiko.
9 Viumbe awo wailola na mabawa gao gayanzanza uchanha ya ingubiko.

Meza ikiligwe magate galavigwe kwa Imulungu
(Kulawa 25:23-30)
10 Vivija Bezaleli katenda meza ya mbao za mkese ikala na utali wa mkono umoja na ugazi wa nusu mkono na utali wa kuchola uchanha ukala behi na kuvika mkono umoja.
11 Kaibaka meza ayo zahabu inogile na kaizungulusila lugigo lwa zahabu,

12 abaho kaizungulusila lubao luli na ugazi wa ganza na kalubaka zahabu,
13 na kaitendela vipete vine va zahabu na kavigela mna gamagulu gake mane.
14 Abaho vipete avo kagela behi na luja ulubao luyazunguluse mwiimeza ili kuipapila imeza.
15 Vivija kasongola mango za muhamvi, na kazibaka zahabu, mango azo zikala za kupapila ayo imeza.
16 Abaho katenda sahani na vikasi, vivija katenda bilika na vibakuli va kugidila nhosa ya ung'waji. Viya vose avo kavitenda kwa zahabu inogile.

Kingolobweda
(Kulawa 25:31-40)
17 Abaho katenda kingolobweda cha zahabu inogile, dako jake na mgimbo wake ukala umoja, vikasi vake na vifundo vake na maluwa gake vose kavitenda kwa kihande kimoja cha zahabu.
18 Matambi sita galawilila mumgimbo wa ikingolobweda, matambi madatu mwambu uno na madatu mwambu uyagwe.
19 Kila tambi dikala na vifundo vidatu kamba vigali maluwa ga mulozi kila dimoja na vifundo vake na luwa jake.
20 Na umgimbo wa ikingolobweda kauhamba na vifundo vine viigalile kamba viwili mulozi una vifundo na maluwa.
21 Kila hanhu hogotela matambi mabili ili kuvikiza matambi sita ga ikingolobweda, hasi yake keka kifundo kimoja.
22 Vifundo vivo na matambi gake vikala kinhu kimoja na ikingolobweda na vose kavitenda kwa zahabu inogile.
23 Katenda taa saba za ikingolobweda, vivija katenda viya va kugogela makala ga moto na viya va kuhalila moto kwa zahabu inogile.
24 Kasola kilo malongo madatu na tano za zahabu inogile katendela acho ikingolobweda na viya vake vose.

Upango wa kusomela ubani
(Kulawa 30:1-5)
25 Abaho Bezaleli katenda upango kwa mbao za mkese, mbuli ya kusomela ubani. Upango awo uigala, utali wake na ugazi wake ukala nusu mkono, na utali wake kuchola uchanha ukala mkono umoja. Mhembe zake zilawilila na zikala kinhu kimoja na awo uupango.
26 Kaubaka upango awo zahabu inogile. Mwambu wa uchanha, banzi zose za mulubavu na mzimhembe, vivija kauzungulusila lugigo lwa zahabu.
27 Abaho katenda vipete vibili va zahabu na kavigela hasi ya ulugigo mna zibanzi zake mbili ziilola. Vipete avo vigogeleza zimango kipindi cha kuupapa uupango.
28 Vivija katenda mango za muhamvi na kazibaka zahabu.
29 Abaho katenda mavuta gang'alile ga kubaka na ubani unung'hila goya uhanganyigwe vinogile kamba munhu yotenda mavuta gonung'hila goya.

38

Upango wa kulavila nhosa
(Kulawa 27:1-8)
1 Abaho katenda upango wa kulavila nhosa kwa mbao za mkese. Upango awo uigala kila mwambu, utali wake makono mabili na nusu na ugazi wake makono mabili na nusu na utali wake kuchola uchanha ukala mkono umoja na nusu.

2 Vivija katenda mhembe nne mna zikona nne, na mhembe azo zikala
kinhu kimoja na upango awo na kaubaka shaba ya kiguzi.
3 Viya vose va kulavila nhosa kavitenda kwa shaba ya kiguzi, zae da kwik-
ila mitozi na lwiko lwa kuzolela mitozi na bakuli na lwiko lwa kuhindulila
nhosa na viya va kuhalila moto.
4 Abaho katenda lwavu lwa shaba ya kiguzi. Kalwika lwavu awo mumg-
wazo hasi ya upango wa kulavila nhosa, na uvikila nusu ya upango wa
kulavila nhosa.
5 Vivija kalwikila vipete vine va shaba ya kiguzi mna zikona nne za
ulwavu.
6 Abaho katenda mango za muhamvi za kupapila awo uupango wa kulav-
ila nhosa na kazibaka shaba ya kiguzi,
7 na kazigela azo zimango mvipete kila mwambu wa upango wa kulavila
nhosa ili upapigwe na katenda upango awo kwa mbao na kawikila na
uvungu.

Bakuli da shaba
(Kulawa 30:18)

8 Abaho katenda bakuli da shaba ya kiguzi, na mgimbo wake ukala wa
shaba ya kiguzi, bakuli dijo na mgimbo wake kavitenda kwa shaba ya vioo
va watwanzi osang'hana hana ulwivi lwa dihema da mting'hano.

Luwa lwa mting'hano
(Kulawa 27:9-19)

9 Abaho katenda luwa lwa mting'hano. Mwambu wa kusini keka ma-
panziya gatendigwe kwa kitani inogile ilukigwe, mapanziya gago gakala na
utali wa makono malongo mane na nne kwa mwambu umoja.
10 Mapanziya gago gagogelezwa kwa mhanda za shaba ya kiguzi malongo
mabili zili na vikalilo va shaba ya kiguzi. Ivifungilo va zimhanda na nzabi
zake vikala va shaba.
11 Vivija mwambu wa kasikazini, utali wa dipanziya ukala makono ma-
longo mane na nne kwa mwambu umoja na mhanda malongo mabili na
vikalilo va shaba ya kiguzi, lakini vifungilo va zimhanda na nzabi zake
vikala va shaba.
12 Mwambu wa kudihongela zuwa dipanziya dikala na utali wa makono
malongo mabili na mbili kwa mwambu umoja na mhanda longo zili na
vifungilo na nzabi za shaba na vikalilo longo.
13 Vivija mwambu wa kudilawila zuwa, mwambu wa kwingilila, katenda
luwa luli na ugazi wa makono malongo mabili na mbili.
14 Panziya da mwambu umoja wa umulango dikala na ugazi wa makono
sita na nusu hamoja na mhanda ndatu na vikalilo vidatu.
15 Vivija mwambu uyagwe wa umulango dipanziya dikala na ugazi wa
makono sita na nusu hamoja na mhanda ndatu na vikalilo vidatu.
16 Mapanziya gose kuzunguluka uluwa gatendigwa kwa kitani inogile
ilukigwe.
17 Vikalilo vose va zimhanda vikala va shaba ya kiguzi na vifungilo vake na
nzabi zake na uchanha ya zimhanda vose vitendigwa kwa shaba. Mhanda
zose zigogelezwa kwa mango za shaba.
18 Hana umulango wa uluwa keka panziya ditendigwe kwa sufi ya langi
ya buluu na ya zambalau na udung'hu na kitani inogile ilukigwe na diham-
bigwe vinogile. Panziya dijo dikala na utali wa makono tisa na ugazi wa
makono mabili kamba vigakalile gamapanziya gayagwe ga uluwa.

19 Panziya dijo digogigwa na mhanda nne zili na vikalilo vine va shaba
ya kiguzi. Uchanha ya zimhanda na vifungilo vake na nzabi zake vose
kavitenda kwa shaba.
20 Vifungilo va nzabi za uluwa na dihema vose kavitenda kwa shaba ya
kiguzi.

Vinhu vizengiligwe dihema

21 Vino avo vinhu vitumike kuzengela dihema da mting'hano, mumo
mudikalile disanduku da lagano. Vinhu avo vose vandikigwa na Walawi
kwa kulagizwa na Musa na vikala mna uwimilizi wa Itamali mwanage
imulava nhosa Haluni.
22 Bezaleli mwanage Uli na mzukulu wa Huli kulawa kabila da Yuda,
katenda kila kinhu Mndewa Imulungu kiyamulagize Musa.
23 Mtazaji wake Oholiabu mwanage Ahisamaki kulawa kabila da Dani, ayo
yakalile yosongola gamabwe na kagela ulembo ivinhu, na katenda sufi ya
langi ya buluu na ya zambalau na ndung'hu na kitani inogile ilukigwe goya.
24 Zahabu yose ilavigwe kwa kwinuligwa uchanha kwa Mndewa mbuli ya
kuzengela dihema da mting'hano ikala na uzito wa kilo kamba elufu imoja
kwa kipimo cha mdihema.
25 Shaba iwasangile wanhu awo viwapetigwe ikala na uzito wa kilo kamba
elufu ndatu na nusu kwa kipimo cha mdihema.
26 Kila munhu yapetigwe yakalile na miyaka malongo mabili na kugen-
delela kasanga gilamu tano za shaba kamba viyalondigwe, na wambigalo
wose wapetigwe wakala laki sita na elufu ndatu na magana tano na hamsini.
27 Kilo azo kamba elufu ndatu na nusu zitumika kutenda vikalilo gana va
dihema na uluwa, kila kikalilo kitendigwa kwa kilo kamba malongo madatu
na tano.
28 Kilo kamba malongo madatu za shaba zisigale, wazitumia kilo azo
kutenda vifungilo na zinzabi na wabaka uchanha ya zimhanda.
29 Shaba ya kiguzi ilavigwe kwa kwinuligwa uchanha kwa Mndewa Imu-
lungu ikala na uzito wa kilo kamba elufu mbili magana nne.
30 Bezaleli katumia shaba ayo ya kiguzi kutendela vikalilo va ulwivi lwa
dihema da mting'hano na uupango wa kulavila nhosa na lwavu lwake na
viya vose va upango awo,
31 kwa shaba ayo ya kiguzi katenda vikalilo va uluwa na va ulwivi lwa
uluwa na vifungilo va nzabi va dihema na uluwa.

39

Viwalo va walava nhosa
(Kulawa 28:1-14)

1 Kwa kutumia sufi ya langi ya buluu na ya zambalau na ndung'hu
watenda viwalo va kusang'hanila hanhu hong'ala. Vivija wamsonela Haluni
viwalo ving'alile kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
2 Watenda kikoti cha zahabu na kwa sufi ya langi ya buluu na ya zambalau
na ndung'hu, na kitani inogile ilukigwe goya.
3 Nao waisoma izahabu na waikanha iwa kamba vizabi visisili ili wavigele
hamoja na sufi ya langi ya buluu na ya zambalau na ndung'hu, na kitani
inogile ilukigwe goya.
4 Kikoti acho kivaligwa kwa nzabi mmaega zisonigwe mna mzikona mbili
za ikikoti.
5 Mkwiji wa kufungila wautenda kwa vinhu vivija va nzabi za zahabu na
sufi ya buluu na ya zambalau na udung'hu na kitani inogile ilukigwe na

watenda kiwe kinhu kimoja na ikikoti, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
6 Abaho wasola mabwe ga shohamu, wagakanda mna ivigigo va zahabu
wagandika matwaga ga wana longo na wabili wa Izilaeli.
7 Abaho wageka mabwe gago mna zinzabi za kikoti zili mmaega kamba
kinhu cha kukumbuka makabila longo na mbili ga Izilaeli, kamba Mndewa
Imulungu viyamulagize Musa.

Kikoba cha mmhambaga
(Kulawa 28:15-30)

8 Abaho watenda kikoba cha mmhambaga kwa vinhu vivija kamba ikikoti.
Wakitenda kwa nzabi za zahabu na sufi ya buluu na ya zambalau na
udung'hu na kitani inogile ilukigwe goya.
9 Kikoba acho kibandigwa na kiigala kila mwambu, utali wake ukala
lwayo lumoja na ugazi wake ukala lwayo lumoja.
10 Wakihamba kwa misafa mine ya mabwe ga bei ng'hulu, msafa wa
ichanduso wauhamba kwa mabwe ga akiki na topazi na alimasi ndung'hu,
11 msafa wa kabili wauhamba kwa mabwe ga zumalidi na johali ya langi
ya samawati na alimasi,
12 msafa wa kadatu wauhamba kwa mabwe ga yasinto na akiki ndung'hu
na ametisito,
13 na msafa wa ikane wauhamba kwa mabwe ga zabalajadi na shohamu
na yasipi. Mabwe gago gose wagakanda mvigigo va zahabu.
14 Avo kukala na mabwe longo na mabili, kila dibwe jandikigwa twaga da
wana wa Izilaeli, kila dibwe dikala kamba muhuli, kulagusa makabila longo
na mabili.
15 Mbuli ya kikoba cha mmhambaga, watenda mikufu ya zahabu inogile
na ilukigwe kamba nzabi.
16 Abaho watenda vigigo vibili na pete mbili za zahabu na wazifunga
mzikona mbili za ikikoba.
17 Mikufu ayo mibili ya zahabu waifunga mzipete zizo.
18 Mwambu umoja na mwambu uyagwe wa imikufu wazifunga mvigigo
vibili va kija ikikoba ili vigogeleze ikikoti mmaega mwambu wa kuulongozi.
19 Abaho watenda pete mbili za zahabu na wazifunga kwa hasi mna
zikona mbili za hasi ya ikikoba behi na kikoti.
20 Abaho watenda pete mbili ziyagwe za zahabu wazika mumgwazo
wa ikikoti mwambu wa hasi, hanhu aho ikikoti hokiilumba na umkwiji
ulukigwe goya.
21 Kikoba cha mmhambaga wakifunga mkikoti kwa nzabi ya buluu, ili
acho ikikoba cha mmhambaga kigoge goya na kikale mumkwiji ulukigwe
goya, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

Viwalo viyagwe va mulava nhosa
(Kulawa 28:31-43)

22 Abaho watenda kanzu ya kuvalila kikoti acho kwa sufi ya buluu.
23 Kanzu ajo dikala na zonzo da kwingila pala. Zonzo ajo dizunguluswa
lugigo lulukigwe goya ili sikudidegeke.
24 Mwiimhindo ya hasi waluka kinhu kamba tonga kwa sufi ya buluu na
ya zambalau na udung'hu na kitani inogile ilukigwe.
25 Abaho watenda nyangili za zahabu inogile na wazika mna imhindo ya
dikanzu hagati ya tonga kuzunguluka kanzu jose.
26 Weka tonga abaho nyangili, tonga abaho nyangili kuzunguluka kanzu
jose mbuli ya kulavila nhosa, kamba Mndewa Imulungu viyalagize.

27 Abaho wawatendela Haluni na wanage makanzu ga kitani inogile ilukigwe goya,
28 na watenda kilemba na kofia na kaputula kwa kitani inogile ilukigwe goya,
29 na mikwiji ya kitani inogile ilukigwe na sufi ya langi ya buluu na ya zambalau na ndung'hu na ihambigwa goya kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
30 Abaho watenda lung'andi lwa zahabu inogile na wandika mbuli zino kamba munhu yotenda muhuli, “Kilavigwa kwa Mndewa Imulungu.”
31 Abaho walufunga lung'andi awo mkilemba kwa luzabi lwa buluu, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

Sang'hano yomambukizwa
(Kulawa 35:10-19)

32 Avo sang'hano yose ya dihema da mting'hano imambukizwa. Waizilaeli wasang'hana gose kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
33 Wamgalila Musa dihema da mting'hano hamoja na viya vake vose na vifungilo vake na mbao zake na mango zake na mhanda zake na vikalilo vake,
34 ngubiko ya ng'hwembe za ng'hondolo mbigalo igeligwe langi ndung'hu na ng'hwembe za mnyama wa mbahali na panziya da hanhu hong'ala,
35 sanduku da lagano na mango zake za kudipapila na ngubiko yake.
36 Wamgalila imeza na mango zake za kuipapila na viya vake na magate galavigwe kwa Mndewa Imulungu,
37 ikingolobweda cha zahabu inogile na taa zake na viya vake vose hamoja na mavuta ga taa,
38 upango wa kusomela ubani na mavuta ga kubaka na ubani unung'hila goya na panziya da ulwivi lwa dihema.
39 Wamgalila upango wa kulavila nhosa na lwavu lwake lwa shaba ya kiguzi na mango zake za kuupapila na viya vake vose na bakuli da shaba ya kiguzi na mgimbo wake,
40 mapanziya ga uluwa na mhanda zake na vikalilo vake na panziya da ulwivi lwa uluwa na nzabi zake na vifungilo va dihema na viya vose va kutumia mdihema.
41 Wamgalila viwalo vilukigwe vinogile mbuli ya kusang'hanila hanhu hong'ala na viwalo va Haluni na wanage ili wasang'hane kamba walava nhosa.
42 Waizilaeli watenda kila kinhu kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
43 Musa kakagula kila kinhu, kavona vinoga kamba watenda kila kinhu kamba Mndewa Imulungu viyamulagize. Avo Musa kawatambikila.

40

Hema dokwinuligwa

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Mna isiku ya ichanduso ya mwezi wa ichanduso udinule dihema da mting'hano.
3 Mgati mdihema ajo wike dija disanduku da lagano dili na malagizo longo, abaho wike panziya kuulongozi wake.
4 Abaho wingize imeza na wike viya vake uchanha yake. Vivija wingize kija ikingolobweda na uzike zitaa uchanha yake.

5 Wike uupango wa zahabu wa kusomela ubani kuulongozi wa disanduku da lagano, abaho unanike dipanziya hana ulwivi lwa dihema da mting'hano.
6 Wike uupango wa kulavila nhosa kuulongozi wa ulwivi lwa dihema da mting'hano.
7 Wike dibakuli da shaba ya kiguzi hagati ya dihema da mting'hano na uupango wa kulavila nhosa na udimemeze mazi.
8 Abaho uzungulusile luwa na wike panziya hana ulwivi lwake.
9 “Abaho udilave kumwangu dihema hamoja na viya vake vose kwa kuvigidila gamavuta gang'alile, na hema na viya vake vong'ala.
10 Abaho uulave kumwangu uupango wa kulavila nhosa hamoja na viya vake vose kwa kuvigidila gamavuta gang'alile na vose vong'ala.
11 Vivija dibakuli da shaba ya kiguzi na mgimbo wake navo uvitendele kamba vivo.
12 “Abaho umgale Haluni na wanage hana ulwivi lwa idihema da mting'hano, na uwakoshe kwa mazi
13 Abaho umvaze Haluni iviwalo ving'alile, umgidile mavuta gang'alile na umulave kumwangu, ili yanisang'hanile kamba mulava nhosa.
14 Wagale wanage na uwavaze gaja gamakanzu.
15 Abaho uwagidile mavuta kamba viumgidile tatao, ili na hewo vivija wanisang'hanile kamba walava nhosa. Wahawagidila mavuta hewo na ulelo wao okuwa walava nhosa siku zose.”
16 Musa katenda kila kinhu kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
17 Avo mna isiku ya ichanduso ya mwezi wa ichanduso mna umwaka wa kabili toka walawe Misili, dihema da mting'hano dinuligwa.
18 Musa viyadinule dihema keka vikalilo vake, kazinula zimbao, na keka zimango na kazisimika mhanda zake.
19 Abaho katandika ingubiko ya dihema na keka ingubiko iyagwe uchanha yake, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
20 Abaho kasola vija ivibao vibili va mabwe kavigela mdisanduku da lagano. Kazigela zimango za kudipapila mvipete vake na keka ingubiko uchanha yake.
21 Abaho kadika disanduku mgati ya dihema na kananika dipanziya. Kwa kutenda vivo kadigubika disanduku da lagano sikujoneke, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
22 Abaho Musa keka imeza mgati ya dihema da mting'hano, mwambu wa kasikazini kuulongozi wa dipanziya,
23 uchanha ya imeza keka gamagate galavigwe kwa Mndewa, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
24 Keka ikingolobweda mgati ya dihema da mting'hano mwambu wa kusini mwambu kwa mwambu na imeza.
25 Mumo mgati kuulongozi wa Mndewa Imulungu kazibwinha zitaa kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
26 Abaho Musa keka uja uupango wa zahabu wa kusomela ubani mgati ya dihema da mting'hano, kuulongozi wa dipanziya,
27 na kausoma ubani unung'hila goya uchanha yake kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
28 Kananika panziya hana ulwivi lwa dihema da mting'hano,
29 keka aho behi ya ulwivi lwa dihema da mting'hano upango wa kulavila nhosa, uchanha yake keka nhosa ya kusoma moto na nhosa ya ndiya kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
30 Abaho keka dibakuli da shaba ya kiguzi hagati ya dihema da mting'hano na uupango wa kulavila nhosa, na kadimemeza mazi.

31 Musa na Haluni na wanage wose wasunha makono gao na magulu gao
kulawa mdibakuli dijo,
32 kila viwengile mgati ya dihema da mting'hano hebu viwaukwesele
uja uupango wa kulavila nhosa, watenda vivo kamba Mndewa Imulungu
viyamulagize Musa.
33 Kukimambukizo Musa keka uluwa kuzunguluka dihema da mting'hano
na uupango wa kulavila nhosa, na kananika panziya hana ulwivi lwa uluwa.
Avo Musa kaimambukiza sang'hano yose.

Wingu uchanha ya dihema da mting'hano (Kupetigwa 9:15-23)

34 Abaho wingu digubika dihema da mting'hano na ukulu wa Mndewa
Imulungu umema mdihema jose.
35 Musa hadahile kwingila mna dihema da mting'hano kwavija wingu dijo
dikala dimile uchanha yake, na ukulu wa Mndewa Imulungu ukala umemile
mdihema ajo.
36 Waizilaeli hawacholile mwanza wowose mbaka tanhu wingu dijo vidis-
egesigwe uchanha ya dihema.
37 Kamba wingu hadisegesigwe hawacholile kokose, wabeta mbaka wingu
dijo vidisegesigwe.
38 Mna imiyanza yao yose Waizilaeli wajona diwingu da Mndewa Imu-
lungu dikala uchanha ya dihema da mting'hano imisi, na ikilo wona moto
okwaka mdiwingu uchanha ya dihema.

Kitabu cha kadatu cha Musa kikemigwa
Mbuli za Walawi
Ulongozi

Kitabu cha Mbuli za Walawi mduganyo wa malagizo gawagweleligwe iwanhu wa Izilaeli na Imulungu kubitila Musa. Malagizo gano mbuli ya ulavaji nhosa na sadaka. Vivija malagizo gano golava vija viilondigwa kutambika mdihema da mting'hano. Kabila da Walawi dijo kabila disaguligwe na Imulungu na digweleligwa sang'hano za ulava nhosa na kudilola goya dihema. Kwa mbuli ayo wanhu oifunza mbuli za Bibilia otogola kamba kitabu kino cha Walawi, hamoja na vitabu viyagwe va malagizo, Mwanduso na Kulawa na Kupetigwa na Kumbukumbu da Malagizo, vandikigwa na mtula ndagu Musa. Ukweli uno olagusigwa na maandiko ga kitabu chenyego, “Mndewa Imulungu kamkema Musa na kalonga na heyo hana dihema da mting'hano” (Walawi 1:1). Wayagwe otogola kamba kitabu kino chandikigwa kwa kuduganya vitabu vose va umwaka mwiikaline ya 5-6 Kilisito yang'hali kuvumbuka, kipindi wanhu wa Izilaeli viwakalile muuhamizo ako Babeli.

Mwanduso wa kitabu cha Walawi, tosoma vinhu fulani va sadaka na nhosa Imulungu ziyalagize zilavigwe na walava nhosa. Mna izinhosa zilavigwe ziyagwe zilavigwa kamba nhosa ya kusoma moto mbuli ya nzambi za iwanhu, nhosa ziyagwe zilavigwa kwa unogelo wa awo wazilavile kwa Imulungu wao. Mna igose gago, ikala mbuli ya muhimu ng'hani kwa sadaka iyolava munhu inoge ng'hani, itelele na sikuiwe na kilema chochose. Kweli malagizo gano galagusa ukung'ala kwa Imulungu na viyatelele. Muuhelelo wa kitabu kino, cholonga mbuli ya malagizo gawagweleligwe iwanhu wa Izilaeli hamoja na walava nhosa mbuli ya kukala wang'halile na kuisunha kamba hana mbuli ilawililа. Mbuli ng'hulu ya kitabu kino cholagusa kamba Imulungu kang'ala na kwa kugakweleleza geli mna ikitabu kino iwanhu wa Izilaeli wahadahile kukala muukulu wa Imulungu.

Mbuli zili mkitabu.

1 Sula 1 mbaka 7 yolava malagizo mbuli kulava sadaka na nhosa ziyagwe.
2 Sula 8 mbaka 10 yolagusa mbuli ya Haluni na wanage viwasaguligwe na kutendigwa walava nhosa.
3 Sula 11 mbaka 16 yolagusa malagizo mbuli ya ndiya zing'alile na zifitile, na vivija mitamu.
4 Sula 17 mbaka 27 yolava malagizo gayagwe mbuli ya vinhu viyagwe vingi viigala na mbuli za ndiya, nyimwilinyimwili, viilondigwa kukala goya na miyaka ya kubwihila.

Nhosa za kusoma moto

1 Abaho Mndewa Imulungu kamkema Musa na kalonga na heyo hana dihema da mting'hano. Kamulongela,

2 “Walongele Waizilaeli mbuli zino, ‘Kamba munhu komulavila Mndewa Imulungu nhosa ya mnyama, mnyama ayo yamulave mna ikibumbila chake cha fugo ya ng'ombe hebu ng'hondolo hebu mbuzi.

3 “ ‘Kamba munhu kolava bofu da ng'ombe mbigalo kamba nhosa ya kusomigwa moto kulawa mdibumbila da fugo yake, yasagule mnyama yelibule kilema chochose. Yamgale hana ulwivi lwa dihema da mting'hano ili munhu ayo yatogoligwe na Mndewa Imulungu.

4 Munhu ayo yeke mkono wake mdipala da ng'ombe ayo yolavigwa nhosa,
avo nhosa ayo yotogoligwa kamba nhosa ya kulohola nzambi zake.
5 Munhu ayo yamchinje ng'ombe ayo kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
abaho iwalava nhosa weli ulelo wa Haluni wasole idamu na kuimiza banzi
zose za uupango wa kulavila nhosa ako kuulwivi lwa dihema.
6 Abaho munhu ayo yamchune ayo ing'ombe na yamkanhe vihande
vihande.
7 Abaho awo iwalava nhosa weli ulelo wa Haluni weke ngodi muupango
wa kulavila nhosa na wabwinhe moto.
8 Abaho awo iwalava nhosa wasole ivihande va inyama hamoja na dipala
na mavuta gake, wavike uchanha ya umoto muupango wa kulavila nhosa.
9 Munhu ayo yasunhe kwa mazi ivinhu va mgati va ing'ombe na
imigong'ho, na mulava nhosa yamsome kwa moto ing'ombe wose muu-
pango wa kulavila nhosa. Nhosa ayo ya kusoma moto yolava mnung'ho
umnogeza Mndewa Imulungu.
10 “ ‘Kamba munhu kolava ng'hondolo hebu mbuzi kamba nhosa ya
kusoma moto, mnyama ayo yalawe mkibumbila cha fugo yake na yawe
mnyama wa kimbigalo yelibule kilema chochose.
11 Munhu ayo yamchinjile mnyama ayo ubanzi wa kasikazini wa upango
wa kulavila nhosa uli kuulongozi wa Mndewa Imulungu. Abaho awo
iwalava nhosa weli ulelo wa Haluni wamize idamu banzi zose za uupango
wa kulavila nhosa.
12 Abaho munhu ayo yamkanhe mnyama ayo vihande vihande, na mulava
nhosa yavike muumoto ivihande na dipala na gamavuta mna uupango wa
kulavila nhosa.
13 Munhu ayo yasunhe kwa mazi ivinhu va mgati va imnyama na
imigong'ho, na mulava nhosa yamsome kwa moto imnyama wose muu-
pango wa kulavila nhosa. Nhosa ayo ya kusoma moto yolava mnung'ho
umnogeza Mndewa Imulungu.
14 “ ‘Kamba munhu kolava ndege kamba nhosa ya kusoma moto, avo
ndege ayo yawe huwa hebu kinda da njiwa.
15 Mulava nhosa yamgale ayo indege muupango wa kulavila nhosa, na
yambote isingo na idamu ivuzile mwambu umoja wa upango wa kulavila
nhosa na yadisome moto dipala muupango wa kulavila nhosa.
16 Abaho yadilave tundu melo na uchafu wose yavasile mwambu wa
kudilawila zuwa wa upango wa kulavila nhosa, ako kujasilagwa iditozi.
17 Abaho yamgoge gamabawa na yambalule mna imhambaga, abaho
yamsome kwa moto uli muupango wa kulavila nhosa. Nhosa ayo ya kusoma
moto yolava mnung'ho umnogeza Mndewa Imulungu.

2

Nhosa za ndiya

1 “ ‘Munhu yogala ndiya kwa Mndewa Imulungu kamba nhosa, tanhu
yaiduge iwe usage, yaugele mavuta ga mizeituni na ubani.
2 Abaho yawagalile iwalava nhosa weli ulelo wa Haluni, imoja wao yadehe
ganza dimoja da usage awo uli na mavuta hamoja na ubani, vose yavisome
moto muupango wa kulavila nhosa, kamba kinhu cha kukumbuka kamba
ndiya ayo yose ilavigwa kwa Mndewa Imulungu, nhosa ayo ya kusoma moto
yolava mnung'ho umnogeza Mndewa Imulungu.
3 Usage usigale wa nhosa ayo okuwa wa walava nhosa, nhosa ayo ing'ala
ng'hani kwavija ilavigwa kwa Mndewa Imulungu kwa moto.

4 “ ‘Kamba munhu komgalila Mndewa Imulungu gate jokigwe kamba
nhosa, gate dijo ditendigwe kwa usage ulibule midundulu na utibwilizigwe
na mavuta na sikuugeligwe hamila, hebu vigate visisili vitendigwe bila
kugeligwa hamila na vibakigwe mavuta.
5 “ ‘Kamba munhu kogala gate jokigwe mkikalango kamba nhosa, gate
dijo ditendigwe kwa usage ulibule midundulu na utibwilizigwe na mavuta,
lakini sikuugeligwe hamila.
6 Magate gago gabenigwe benigwe na gagidiligwe mavuta, ayo iyo nhosa
ya ndiya.
7 “ ‘Kamba kogala magate gatelekigwe mwiinongo kamba nhosa, magate
gago gawe ga usage ulibule midundulu na ugeligwe mavuta.
8 Gala ndiya itendigwe kwa vinhu avo kuulongozi wa Mndewa Imulungu
kamba nhosa, wagalile walava nhosa na hewo ozigala muupango wa kulav-
ila nhosa.
9 Mulava nhosa kosola hanhu ha ndiya ayo kamba kinhu cha kukum-
buka kamba ndiya ayo yose ilavigwa kwa Mndewa Imulungu na koisoma
muupango wa nhosa. Ndiya ayo yolava mnung'ho umnogeza Mndewa
Imulungu.
10 Usage usigale wa nhosa ayo okuwa wa walava nhosa, nhosa ayo ing'ala
ng'hani kwavija ilavigwa kwa Mndewa Imulungu kwa moto.
11 “ ‘Ndiya yoyose imumgalila Mndewa Imulungu kamba nhosa
sikuigeligwe hamila, kwavija havilondigwa kusoma hamila hebu uki
mwiinhosa ilavigwa kwa Mndewa Imulungu kwa moto.
12 Kodaha kumgalila Mndewa Imulungu ndiya ya ichanduso yuusengile,
lakini sikuilavigwe muupango wa kulavila nhosa kamba nhosa imnung'hila
goya Mndewa Imulungu.
13 Ugele mkele mzinhosa zako zose za ndiya, kwavija mkele olagusa
lagano diyatendile Imulungu na mweye. Ugele mkele mzinhosa zako zose.
14 “ ‘Kamba komgalila Mndewa Imulungu nhosa ya ndiya ya ichanduso
yuusengile, ugale kuno ikanzingigwa, hebu idugigwe.
15 Gela mavuta na ubani, ayo iyo nhosa ya ndiya.
16 Mulava nhosa kosoma hanhu ha ndiya ayo idugigwe na gamavuta
hamoja na ubani wose, kamba kinhu cha kukumbuka kamba ndiya ayo
yose ilavigwa kwa Mndewa Imulungu. Ndiya ayo ilavigwa kwa Mndewa
Imulungu kwa moto.

3

Nhosa za kugala kuilumba

1 “ ‘Kamba munhu kogala nhosa ya kugala kuilumba, na heyo kolava
ng'ombe kulawa mkibumbila chake, ng'ombe ayo yawe mtwanzi hebu
mbigalo. Yamgale kuulongozi wa Mndewa Imulungu mnyama yelibule
kilema chochose.
2 Munhu ayo yeke mkono wake mdipala da mnyama ayo na yamchinje
hana ulwivi lwa dihema da mting'hano. Abaho awo iwalava nhosa weli
ulelo wa Haluni waimizile idamu banzi zose za upango wa nhosa.
3 Mavuta gose geli muusapi wa mnyama ayo galavigwe nhosa ya kugala
kuilumba na gasomigwe moto kamba nhosa ilavagwa kwa Imulungu kwa
moto.
4 Vivija yalave zifigo mbili na mavuta gake na mavuta gose gagogeleze
zifigo na hanhu hanogile ha maini.

5 Iwalava nhosa weli ulelo wa Haluni wavisome moto hamoja na nhosa ili
mzingodi zikwaka muupango, nhosa ayo ya kusoma moto yolava mnung'ho
umnogeza Mndewa Imulungu.
6 “ ‘Kamba nhosa ayo ya kugala kuilumba yuumgalila Mndewa Imulungu
yolawa mkibumbila cha fugo yako ya ng'hondolo hebu mbuzi, avo yasag-
uligwe mnyama wa kimbigalo hebu wa kitwanzi yelibule kilema chochose.
7 Kamba munhu kogala nhosa ya bofu da ng'hondolo, kolondigwa
yadilave kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
8 na yeke mkono wake mdipala da ng'hondolo ayo na yamchinje kuulon-
gozi wa dihema da mting'hano. Abaho iwalava nhosa weli ulelo wa Haluni
waimizile idamu banzi zose za upango wa kulavila nhosa.
9 Avo mwiinhosa ayo ilavigwa kwa Mndewa Imulungu kwa moto, yalave
vinhu vino kulawa kwa ng'hondolo ayo, mavuta gake, mkila uli na mavuta
ukanhigwe behi na mgongo sango, mavuta gose gagubike usapi na gaja geli
muusapi,
10 vivija yalave zifigo mbili na mavuta gake na mavuta gose gagogeleze
zifigo na hanhu hanogile ha maini.
11 Mulava nhosa yavisome moto vinhu avo vose muupango wa kulavila
nhosa kamba nhosa ilavagwa kwa Mndewa Imulungu kwa moto.
12 “ ‘Kamba nhosa yake ni mbuzi, yamgale kuulongozi wa Mndewa Imu-
lungu,
13 yeke mkono wake mdipala da mbuzi ayo na yamchinjile kuulongozi
wa dihema da mting'hano. Abaho iwalava nhosa weli ulelo wa Haluni
waimizile idamu banzi zose za upango wa kulavila nhosa.
14 Mna inhosa ilavigwa kwa Mndewa Imulungu kwa moto, yalave mavuta
gose geli muusapi wa mbuzi ayo,
15 vivija yalave zifigo mbili na mavuta gake na mavuta gose gagogeleze
zifigo na hanhu hanogile ha maini.
16 Mulava nhosa yavisome moto vinhu avo vose muupango wa kulavila
nhosa kamba nhosa ilavagwa kwa moto, nhosa ayo yolava mnung'ho umno-
geza Mndewa Imulungu. Mavuta gose ga imnyama mwenyego Mndewa.
17 Digogeni lagizo dino siku zose, mweye na ulelo wenu, kokose konda
mukale sikumuje mavuta hebu damu.’ ”

4

Nhosa za kusegesa nzambi

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele Waizilaeli mbuli zino, ‘Kamba munhu katenda nzambi bila
kulonda, na katenda kinhu kigomesigwe mna gamalagizo ga Mndewa Imu-
lungu yatende vino,
3 “ ‘Kamba yatendile nzambi ayo mulava nhosa yagidiligwe mavuta na
kagala gehile kwa wanhu, avo yamgalile Mndewa Imulungu bofu bigalo da
ng'ombe dilibule kilema chochose, yadilave nhosa ya kusegesa nzambi zake
ziyatendile.
4 Yadigale bofu dijo hana ulwivi lwa dihema da mting'hano kuulongozi wa
Mndewa Imulungu. Yeke mkono wake mdipala da dibofu na yadichinjile
aho kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
5 Abaho ayo imulava nhosa yagidiligwe gamavuta yasole damu kidogo ya
dibofu na yaigale mdihema da mting'hano.

6 Yazabike kidole chake mwiidamu ayo na yaimize miyanza saba kuulongozi wa Mndewa Imulungu mwambu wa kuulongozi wa panziya da gati ding'alile ng'hani.
7 Abaho ayo imulava nhosa yeke damu kidogo mzimhembe zili muupango wa kusomela ubani uli kuulongozi wa Mndewa Imulungu mdihema da mting'hano. Damu isigale yaigide hasi mdidako da upango wa kulavila nhosa za kusoma moto uli behi ya ulwivi lwa dihema da mting'hano.
8 Mavuta gose geli mna ing'ombe wa nhosa ya kusegesa nzambi yagalave, yagalave mavuta gose geli muusapi,
9 vivija yalave zifigo mbili na mavuta gake na mavuta gose gagogeleze zifigo na hanhu hanogile ha maini.
10 Mulava nhosa yavisole vinhu avo vose na yavisome muupango wa kusomela nhosa kamba viyatendile kwa mavuta ga imnyama yalavigwe nhosa ya kugala kuilumba.
11 Lakini ng'hwembe ya ayo ing'ombe na inyama na pala na migong'ho na usapi na mavi gake,
12 na ing'ombe wose yasigale yamgale kunze ya ing'hambi hanhu habaguligwe kuko kujasilagwa ditozi, na yamsome moto uchanha ya ditozi.
13 “ ‘Kamba wanhu wose wa Izilaeli watenda nzambi bila kulonda na wabena lagizo da Mndewa Imulungu, hata kamba hawajuwile bule kamba watenda nzambi yoyose, wose okuwa wabananga.
14 Baho wahajuwa nzambi waitendile, wanhu wose wagale bofu bigalo da ng'ombe kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Wadigale bofu dijo mdihema da mting'hano.
15 Wavele wa wanhu wa Izilaeli weke makono gao mdipala da dibofu kuulongozi wa Mndewa Imulungu, na bofu dijo dichinjigwe aho kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
16 Abaho mulava nhosa yagidiligwe gamavuta yasole idamu kidogo ya dibofu na yaigale mdihema da mting'hano.
17 Yazabike kidole chake mwiidamu na yaimize miyanza saba kuulongozi wa Mndewa Imulungu kuulongozi wa panziya da gati ding'ala ng'hani.
18 Abaho yeke damu iyagwe mzimhembe zili muupango wa kusomela ubani uli kuulongozi wa Mndewa Imulungu mdihema da mting'hano. Damu isigale yaigide hasi mdidako da upango wa kulavila nhosa za kusoma moto uli behi ya ulwivi lwa dihema da mting'hano.
19 Abaho yagasole mavuta gose ga mnyama ayo na yagasome moto muupango wa kulavila nhosa,
20 yatende kamba viyatendile kwa dija dibofu da ng'ombe wa nhosa ya kusegesa nzambi. Avo mulava nhosa kowatendela loholo mbuli ya nzambi zao, na nzambi zao zogeligwa kumgongo.
21 Abaho yadisole dibofu na yadigale kunze ya ing'hambi na yadisome moto kamba viyatendile kwa ija wa ichanduso. Ino ayo nhosa ya kusegesa nzambi za wanhu wose wa Izilaeli.
22 “ ‘Kamba kilongozi wa wanhu wa Izilaeli katenda nzambi bila kulonda na katenda kinhu kigomesigwe mna gamalagizo ga Mndewa Imulungu, kilongozi ayo kokuwa kabananga.
23 Baho yahaijuwa nzambi yake iyatendile, yagale nhosa ya mbuzi wa kimbigalo yelibule kilema chochose.
24 Yeke mkono wake mdipala da imbuzi na yamchinjile hanhu hoochinjila nhosa za kusoma moto kuulongozi wa Mndewa Imulungu. Ino ayo nhosa ya kusegesa nzambi.

25 Abaho mulava nhosa yazabike kidole chake mwiidamu ya nhosa ya
kusegesa nzambi na yaike mzimhembe zili muupango wa nhosa za kusoma
moto. Damu isigale yaigide hasi ya dako da upango awo.
26 Mavuta gose ga imbuzi ayo yagasome muupango wa kulavila nhosa
kamba viyagasomile mavuta ga nhosa ya kugala kuilumba. Avo mulava
nhosa komtendela loholo kilongozi ayo, na nzambi zake zogeligwa kum-
gongo.
27 “ ‘Kamba munhu yoyose mna iwanhu wa Izilaeli katenda nzambi
bila kulonda, na katenda kinhu kigomesigwe mna gamalagizo ga Mndewa
Imulungu, munhu ayo kokuwa kabananga.
28 Baho yahaijuwa nzambi iyatendile, yagale mbuzi mtwanzi yelibule
kilema chochose kamba nhosa ya kusegesa nzambi iyatendile.
29 Yeke mkono wake mdipala da ayo imbuzi na yamchinjile hanhu
hoochinjila nhosa za kusoma moto.
30 Abaho mulava nhosa yazabike kidole chake mwiidamu ya mbuzi ayo na
yaike mzimhembe zili muupango wa nhosa za kusoma moto na damu isigale
yaigide hasi ya dako da upango awo.
31 Mavuta gose yagalave, kamba viyatendile kwa mavuta ga nhosa ya
kugala kuilumba, na mulava nhosa yagasome moto muupango wa kulavila
nhosa kamba mnung'ho umnogeza Mndewa Imulungu. Avo mulava nhosa
kotenda loholo da nzambi za munhu ayo, na nzambi za munhu ayo zo-
geligwa kumgongo.
32 “ ‘Kamba munhu kogala bofu da ng'hondolo diwe nhosa ya kusegesa
nzambi zake, yagale bofu da kitwanzi dilibule kilema chochose.
33 Yeke mkono wake mdipala da idibofu da ng'hondolo da kusegesa
nzambi na yadichinjile hanhu hoochinjila nhosa za kusoma moto.
34 Abaho mulava nhosa yazabike kidole chake mwiidamu ya inhosa ya
kusegesa nzambi na yaike mzimhembe zili muupango wa nhosa za kusoma
moto na damu isigale yaigide hasi ya dako da upango awo.
35 Abaho yagalave mavuta gose kamba viyatendile kwa mavuta ga dibofu
da ng'hondolo wa nhosa ya kugala kuilumba, na mulava nhosa yagasome
moto uchanha ya upango wa nhosa, uchanha wa zinhosa zilavigwe kwa
Mndewa Imulungu kwa moto. Avo mulava nhosa kotenda loholo da nzambi
za munhu ayo na nzambi zake zogeligwa kumgongo.

5

Nhosa ziyagwe za kusegesa nzambi

1 “ ‘Kamba munhu yahalondigwa kulava usindila mkitala mbuli ya kija
kiyaone hebu kuhulika na heyo kolema kulonga chochose, avo kokuwa
kabananga na kolondigwa yagae mbuli ya nzambi ayo.
2 “ ‘Kamba munhu yoyose hagati yenu yahaifitiza kwa kukwasa kinhu
kihile bila kulonda mwenyego, uwe mtufi wa mnyama wa kumuhulo hebu
mnyama wa kufugigwa hebu mng'onyo, munhu ayo kokuwa kabananga.
3 “ ‘Kamba munhu yahakwasa kinhu chochose kifitile cha mulukuli lwa
munhu bila kulonda mwenyego, avo vonda yajuwe kokuwa kabananga.
4 “ ‘Kamba munhu yahaiduwila kutenda kinhu chochose kinogile hebu
kihile bila kugelegeza, avo vonda yajuwe kokuwa kabananga.
5 “ ‘Munhu yoyose yahabananga mbuli, yatogole na yaitambule nzambi
ayo,

6 na yalihe deni da nzambi yake iyatendile, yamgalile Mndewa Imulungu
ng'hondolo wa kitwanzi hebu yagale mbuzi kulawa mdibumbila jake kamba
nhosa ya kusegesa nzambi, na mulava nhosa yamtendele loholo.
7 “ ‘Lakini kamba yahalemelwa kugala ng'hondolo, yamgalile Mndewa
Imulungu huwa wabili hebu makinda mabili ga njiwa, mbuli ya nzambi
yake iyaitendile. Imoja kokuwa nhosa ya kusegesa nzambi na iyagwe
kokuwa nhosa ya kusoma moto.
8 Munhu ayo yawagale kwa mulava nhosa, na heyo mulava nhosa yasonge
kulava inhosa ya kusegesa nzambi kwa kumbota isingo bila kudumula
dipala.
9 Yasole damu kidogo yaimizile kumgwazo wa upango wa nhosa, damu
isigale yaigide hasi ya dako da uupango wa nhosa. Ino ayo nhosa ya
kusegesa nzambi.
10 Abaho ayo imulava nhosa yalave inhosa iyagwe kamba nhosa ya ku-
soma moto kamba viyalagizwe. Mulava nhosa kolohola nzambi za munhu
ayo, na nzambi zake zogeligwa kumgongo.
11 “ ‘Kamba munhu kolemelwa kugala huwa wabili hebu makinda mabili
ga njiwa, yagale vibaba vibili va usage unogile kamba nhosa ya kusegesa
nzambi zake. Lakini sikuyaugele mavuta hebu ubani kwavija nhosa ayo ya
kusegesa nzambi.
12 Yaugale kwa mulava nhosa, na heyo yadehe ganza dimoja da usage
awo na yausome muumoto uli muupango wa nhosa, kamba kinhu cha
kukumbuka kamba usage awo wose ulavigwa kwa Mndewa Imulungu,
hamoja na nhosa ziyomulavila Mndewa Imulungu kwa moto. Ino ayo nhosa
ya kusegesa nzambi.
13 Baho mulava nhosa kolohola nzambi za munhu ayo, na nzambi zake zo-
geligwa kumgongo. Usage usigale okuwa wa mulava nhosa kamba viikalile
kwa indiya ilavigwe kamba nhosa.’ ”

Nhosa za kulihila deni

14 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
15 “Kamba munhu katenda nzambi bila kulonda kwa kuleka kugala vinhu
ving'alile vigalagwa kwa Mndewa Imulungu, avo yagale ng'hondolo wa
kimbigalo yelibule kilema chochose kulawa mdibumbila jake. Avo bei ya
ng'hondolo ayo igelegezwe kamba viwapimaga hanhu hong'ala. Ino ayo
nhosa ya kulihila deni.
16 Abaho munhu ayo yalihe unanzi wose utendigwe kwa vinhu ving'alile
na yengeze asilimia malongo mabili. Yamgwee mulava nhosa, na heyo
mulava nhosa yalohole nzambi za munhu ayo kwa ng'hondolo mbigalo wa
nhosa ya kusegesa nzambi na nzambi zake zogeligwa kumgongo.
17 “Munhu yoyose yahatenda nzambi bila kulonda kwa kubena lagizo da
Mndewa Imulungu, hata kamba hajuwile, munhu ayo kokuwa kabananga
na kolondigwa yalihe.
18 Yamgalile mulava nhosa ng'hondolo mbigalo yelibule kilema chochose
kulawa mdibumbila jake, ng'hondolo ayo yawe na bei kamba viyolondigwa
kuliha. Na heyo imulava nhosa kolohola nzambi za munhu ayo, na nzambi
yake yogeligwa kumgongo.
19 Ino ayo nhosa ya kulihila deni kwa nzambi ziyamtendele Mndewa
Imulungu.”

6

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,

2 “Munhu yoyose yahamtendela nzambi Mndewa Imulungu kwa
kumvizila miyage mbuli ya kinhu kiyagweleligwe yeke hebu yakike goya
na komvizila hebu kumwibila,
3 hebu koiduwila kwa uvizi mbuli ya kinhu chagile cha miyage, kamba
hachonile,
4 munhu ayo yahakoneka kabananga na katenda nzambi, yabweze kija
kiyebile hebu kija kiyapatile kwa uvizi hebu kinhu kiyagweleligwe yeke
hebu kinhu kija chagile na heyo kakipata,
5 hebu chochose kija kiyaiduwile kwa uvizi. Vonda yoneke kabananga
yalihe kila kinhu kamba vikikalile, na yengeze asilimia malongo mabili ya
bei ya kinhu acho.
6 Abaho yamgalile mulava nhosa ng'hondolo mbigalo yelibule kilema
chochose kamba viilondigwa, na yamulavile Mndewa Imulungu nhosa ya
kulihila gehile.
7 Mulava nhosa yatende loholo da nzambi za munhu ayo kuulongozi wa
Mndewa Imulungu, na Imulungu kozigela kumgongo nzambi zake ziya-
tendile.”

Nhosa za kusomigwa moto

8 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
9 “Mgwee Haluni na wanage malagizo gano, ‘Malagizo gano mbuli ya
nhosa za kusoma moto. Nhosa ikale muupango wa nhosa kilo kigima mbaka
imitondo na moto sikuuzimike.
10 Abaho mulava nhosa kuno yavalile kanzu jake da kitani na kaputula
yake ya kitani, yasegese ditozi da inhosa isomigwe na yadike kumgwazo wa
upango wa nhosa.
11 Abaho yasaule viwalo avo na yavale viwalo viyagwe, na yasole ditozi na
kudigala kunze ya ing'hambi hanhu habaguligwe kwasila ditozi.
12 Moto uli muupango wa nhosa ugendelele kwaka sikuuzimike. Kila
siku imitondo mulava nhosa yeke ngodi muumoto awo na yeke inhosa ya
kusoma moto uchanha yake, na yagasome mavuta ga inhosa ya kugala
kuilumba.
13 Moto ugendelele kwaka muupango wa inhosa na sikuuzimike.

Nhosa za ndiya

14 “ ‘Gano gago malagizo ga nhosa ya ndiya. Wanhu wa ulelo wa Haluni
wamgalile Mndewa Imulungu nhosa ya ndiya muupango wa kulavila nhosa.
15 Mulava nhosa yadehe ganza dimoja da usage hamoja na mavuta
na ubani wose na yavilukuze muupango wa nhosa, ino yokuwa hanhu
ha kukumbuka kamba usage wose ulavigwa kwa Mndewa Imulungu,
mnung'ho wake omnogeza Mndewa Imulungu.
16 Usage usigale udigwe na Haluni na ulelo wake bila kugeligwa hamila.
Waudile hanhu hong'ala kuuluwa lwa dihema da mting'hano.
17 Usage awo sikuwokigwe na hamila na udigwe na walava nhosa
waiyeka, niye niwagwaa hewo kamba fungu jao kulawa mzinhosa zion-
davila kwa moto. Nhosa azo zing'ala ng'hani kamba vizili nhosa za kusegesa
nzambi na nhosa za kulihila gehile.
18 Wambigalo wose wa ulelo wa Haluni odaha kuja, kwavija nhosa ayo
ibaguligwa mbuli ya hewo kulawa mzinhosa zilavagwa kwa Mndewa Imu-
lungu kwa moto. Munhu yoyose yonda yaikwase kolondigwa yang'ale.’ ”
19 Vivija Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
20 “Siku Haluni na ulelo wake vonda wasaguligwe wawe walava nhosa,
wamgalile Mndewa Imulungu vibaba vibili va usage unogile kamba nhosa

ya ndiya, kibaba kimoja wakilave imitondo na kibaba kiyagwe wakilave ichungulo.
21 Usage awo utibwilizigwe na mavuta na ukanzingigwe. Abaho
wadibanzule digate vihande vihande na wamulavile Mndewa Imulungu, na
mnung'ho wake omnogeza Mndewa.
22 Munhu yolawa muulelo wa Haluni yagidiligwe mavuta ili yasole hanhu
hake ha ulava nhosa, yamulavile Mndewa Imulungu nhosa ayo, lagizo dino
da siku zose. Nhosa yose isomigwe moto.
23 Nhosa yoyose ya ndiya ilavigwe na mulava nhosa isomigwe moto,
sikuidigwe."

Nhosa za kusegesa nzambi

24 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
25 "Mulongele Haluni na wanage wa kimbigalo, 'Gano gago malagizo
ga nhosa ya kusegesa nzambi. Mnyama wa nhosa ya kusegesa nzambi
yachinjiligwe hanhu aho hawachinjilaga mnyama wa nhosa ya kusoma
moto kuulongozi wa Mndewa Imulungu, nhosa ino ing'ala ng'hani.
26 Mulava nhosa yoilava inhosa, ayo yonda yaije. Yaidile hanhu hong'ala,
kuna uluwa lwa dihema da mting'hano.
27 Kinhu chochose chonda kikwase nyama ayo chokuwa king'ala, kiwalo
chochose chahadwendwekelwa na damu ya nhosa ayo, kifuwiligwe hanhu
hong'ala.
28 Nhosa ayo yahatelekigwa mulukalango, lukalango ulo lutuligwe na
kamba itelekeligwa mwiisefulia, sefulia ayo isuguigwe na kusunhigwa kwa
mazi.
29 Wambigalo waiyeka wa ulelo wa iwalava nhosa awo odaha kuija nhosa
ayo, kwavija nhosa ayo ing'ala ng'hani.
30 Lakini kamba damu ya mnyama wa nhosa ya kusegesa nzambi igaligwa
hanhu hong'ala mna dihema da mting'hano ili kulohola nzambi, nyama ayo
sikuidigwe, isomigwe moto.

7

Nhosa za kulihila gehile

1 " 'Gano gago malagizo ga nhosa ya kulihila gehile. Nhosa ayo ing'ala
ng'hani.
2 Mnyama wa nhosa ya kulihila gehile yachinjiligwe hanhu howochinji-
lagwa wanyama wa nhosa za kusoma moto, na idamu imizigwe banzi zose
za upango wa nhosa.
3 Mavuta gake gose galavigwe nhosa, mavuta ga umkila na mavuta gogu-
bika uusapi,
4 hamoja na figo mbili na gamavuta gake na hanhu hanogile ha maini.
5 Mulava nhosa yavisome moto muupango wa nhosa kamba nhosa
ilavagwa kwa moto kwa Mndewa Imulungu. Ino ayo nhosa ya kulihila
gehile.
6 Wambigalo waiyeka wa ulelo wa walava nhosa awo odaha kuja nhosa
ayo, nhosa ino ing'ala ng'hani, avo idiligwe hanhu hong'ala.
7 Malagizo ni gagano kwa nhosa ya kusegesa nzambi na nhosa ya kulihila
gehile, imulava nhosa yotenda diloholo, ayo yonda yasole inyama.
8 Mulava nhosa yolava nhosa ya kusomigwa moto ya munhu yoyose, ayo
yonda yasole ing'hwembe ya mnyama ayo.
9 Nhosa yoyose ya ndiya hebu usage okigwe hebu utelekigwe hebu
ukanzingigwe, yasole imulava nhosa yolava inhosa.

10 Nhosa yoyose ya ndiya hebu usage ugeligwe mavuta hebu ulibule
mavuta, yokuwa ya Haluni na ulelo wake, wose waigolele sawa.

Nhosa za kugala kuilumba

11 “ ‘Gano gago malagizo ga nhosa za kugala kuilumba kamba munhu
kolonda kumulavila Mndewa Imulungu.
12 “ ‘Kamba munhu kogala nhosa ya kugala kuilumba mbuli ya kumgwaa
nhogolwa Imulungu, yailave na gate digeligwe mavuta ila sikudigeligwe
hamila, na vigate visisili vibakigwe mavuta na magate ga usage ulibule
midundulu na ugeligwe mavuta.
13 Hamoja na nhosa ayo, yagale na magate gageligwe hamila.
14 Mna ikila nhosa yamgalile Mndewa Imulungu magate mane, kila aina
gate dimoja, magate gago gokuwa ga mulava nhosa yomiza idamu ya inhosa
ya kugala kuilumba muupango.
15 Nyama ya nhosa ayo idigwe siku dijo diilavigwa, sikukisigasigwe cho-
chose mbaka imitondo.
16 “ ‘Lakini kamba nhosa ayo ya kugala kuilumba mbuli ya kija kiyaiduwile
munhu hebu kalonda mwenyego, idigwe siku dijo diilavigwa na kamba
yosigala yodaha kudigwa imitondo yake.
17 Lakini nyama yoyose ya nhosa ayo yahasigala mbaka siku da kadatu
isomigwe moto.
18 Kamba nyama ya nhosa ayo yodigwa mbaka siku da kadatu, nhosa
ayo honda itogoligwe. Munhu yalavile nhosa ayo honda yapate chochose,
kwavija nhosa ayo ifita na munhu yoyose yonda yaije kogaya.
19 Nyama yoyose ikwasigwe na kinhu kifitile sikumuje. Nyama ayo
isomeni moto.
“ ‘Wanhu wang'alile odaha kuja nyama,
20 ilavigwe nhosa ya kugala kuilumba. Lakini munhu yoyose yafitile
yahaja, yabaguligwe na wanhu zake.
21 Munhu yoyose yokwasa kinhu chochose kifitile, iwe uchafu wa munhu
hebu mnyama yagomesigwe kudigwa hebu chochose kimgevuza Mndewa,
kamba yahaja nyama ya nhosa ayo ilavigwa kwa Mndewa Imulungu,
munhu ayo yabaguligwe na wanhu zake.’ ”
22 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
23 “Walongele vino wanhu wa Izilaeli, ‘Sikumuje mavuta ga ng'ombe hebu
ng'hondolo hebu mbuzi.
24 Mavuta ga mnyama yoyose yafile mwenyego hebu ga mnyama
yakomigwe na mnyama iyagwe modaha kugeka goya kwa sang'hano
iyagwe, lakini sikumugaje.
25 Munhu yoyose yahagaja mavuta ga mnyama yalavigwe kwa Mndewa
Imulungu kwa moto, yabaguligwe na wanhu zake.
26 Vivija sikumuje damu yoyose, iwe ya ndege hebu mnyama, kokose
konda mukale.
27 Munhu yoyose yahaja damu, yabaguligwe na wanhu zake.’ ”
28 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
29 “Walongele vino wanhu wa Izilaeli, ‘Munhu yoyose yahagala nhosa ya
kugala kuilumba, yamgwee Mndewa Imulungu hanhu ha inhosa ayo.
30 Yamgalile kwa makono gake mwenyego kamba nhosa ya kusoma moto.
Yamgalile gamavuta hamoja na ikidali chonda yakinule uchanha kamba
kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu.
31 Mulava nhosa yagasome moto mavuta gose muupango wa nhosa, lakini
ikidali chokuwa cha Haluni na ulelo wake.

32 Kihili cha mkono wa ukudila wa mnyama wa nhosa zenu za kugala
kuilumba mumgwee mulava nhosa.
33 Kihili acho chokuwa cha imulava nhosa wa ulelo wa Haluni yolava
idamu na gamavuta ga inhosa ya kugala kuilumba.
34 Niye Mndewa Imulungu niwalagiza wanhu wa Izilaeli wamgwee
Haluni na ulelo wake kidali na ikihili cha mnyama ayo wa nhosa ya kugala
kuilumba, kwavija wekiligwa hewo siku zose.' "
35 Dino dijo fungu diwekiligwe Haluni na ulelo wake mna zinhosa
zilavagwa kwa Mndewa Imulungu kwa moto, kulawa siku diwasaguligwe
wawe walava nhosa wa Mndewa Imulungu.
36 Viwalavigwe kwa Mndewa kwa kugidiligwa mavuta, Mndewa Imu-
lungu kawalagiza wanhu wa Izilaeli wawagwee fungu dijo da nhosa, siku
zose yokuwa vivo.
37 Avo gano gago malagizo ga nhosa ya kusoma moto na nhosa ya ndiya na
nhosa ya kusegesa nzambi na nhosa ya kulihila gehile na nhosa ya munhu
yahasaguligwa yawe mulava nhosa na nhosa ya kugala kuilumba.
38 Mndewa Imulungu kamgwaa Musa malagizo gano gose kulugongo lwa
Sinai siku dija diyawalagize wanhu wa Izilaeli wamgalile sadaka zao, ako
kuluwala lwa Sinai.

8

Haluni na wanage olavigwa kwa Imulungu
(Kulawa 29:1-37)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 "Mkeme Haluni na wanage weze hana ulwivi lwa dihema da mting'hano,
sola iviwalo, mavuta ga kuwagidila, ng'ombe bigalo wa nhosa ya kusegesa
nzambi, ng'hondolo wa kimbigalo wabili na kigelo cha magate hagageligwe
hamila.
3 Abaho wakeme wanhu wose wa Izilaeli weze hana ulwivi lwa dihema da
mting'hano."
4 Musa katenda kamba viyalagizwe na Mndewa Imulungu, kawakema
wanhu wose wa Izilaeli weze hana ulwivi lwa dihema da mting'hano.
5 Musa kawalongela wanhu wa Izilaeli, "Gano gago gayalagize Mndewa
Imulungu gatendigwe."
6 Abaho Musa kawagala kuulongozi Haluni na wanage, kawasunha kwa
mazi.
7 Abaho kamvaza kanzu Haluni, na kadifunga na mkwiji, na kamvaza
kanzu diyagwe na kikoti na kakifunga mkwiji ulukigwe goya mkigudi chake.
8 Abaho keka ikikoba mmhambaga ya Haluni na mgati kagela gamabwe*
gomtenda yajuwe goyolonda Mndewa Imulungu yatende.
9 Abaho kamvaza Haluni kilemba mdipala, kuulongozi wa kilemba acho
keka ulung'andi lwa zahabu, lulagusa kamba heyo kalavigwa kwa Imulungu
kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
10 Abaho Musa kasola gamavuta, kadibaka dihema da mting'hano na
kavibaka vinhu vose vikalile mgati na kavilava vinhu avo vose kwa Mndewa
Imulungu.
11 Mavuta gayagwe kagamiza muupango wa nhosa miyanza saba, na
vivija kavimizila viya vose visang'haniligwa, dibakuli na mgimbo wake,
vose kavilava kwa Mndewa Imulungu.

* **8:8** Kwa Kiebulania gago gamabwe gokemigwa*Ulimu* na *Tumimu.*

12 Vivija Musa kamgidila Haluni gamavuta mdipala ili kumulava kwa Mndewa Imulungu.
13 Abaho Musa kawasola wanage Haluni kawavaza makanzu na kawafunga mikwiji mvigudi, na kawavaza kofia kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.

14 Abaho Musa kamgala ing'ombe wa nhosa ya kusegesa nzambi, na heyo Haluni na wanage weka makono gao mdipala da ng'ombe ayo.
15 Musa kamchinja ng'ombe ayo, kazabika kidole chake mwiidamu, kazibaka zimhembe nne za uupango wa kulavila nhosa na damu isigale kaigida hasi ya dako da upango wa nhosa. Kwa kutenda avo kautenda uupango ung'ale na kaulava kwa Mndewa Imulungu.
16 Abaho kasola mavuta gose gakalile muusapi na hanhu hanogile ha maini na zifigo mbili na mavuta gake, vose kavisoma moto muupango wa nhosa.
17 Lakini nyama ya ing'ombe ayo na ing'hwembe yake na mavi gake, kavisoma moto kunze ya ing'hambi kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.

18 Abaho Musa kagala ing'hondolo wa kimbigalo wa nhosa ya kusoma moto. Haluni na wanage weka makono gao mdipala da ng'hondolo ayo.
19 Musa kamchinja ng'hondolo ayo na idamu yake kaimiza mzibanzi zose za upango wa kulavila nhosa.
20 Kamkanha vihande vihande ayo ing'hondolo, kavisoma moto hamoja na dipala na mavuta gake.
21 Musa viyamambukize kusunha uusapi na imigong'ho kwa mazi, kavisoma moto muupango wa nhosa hamoja na ivinhu viyagwe vose va ing'hondolo ayo kamba nhosa ya kusoma moto. Nhosa ayo inung'hila goya na imnogeza Mndewa Imulungu. Musa katenda kamba viyalagizwe na Mndewa Imulungu.

22 Abaho kamgala ng'hondolo iyagwe wa kimbigalo, ili Haluni na wanage walavigwe kwa Mndewa Imulungu. Haluni na wanage weka makono gao mdipala da ng'hondolo ayo.
23 Musa kamchinja ng'hondolo ayo na kasola idamu kambaka Haluni kumgwazo wa gwiti jake da mkono wa kudila, vivija kambaka idamu mdidole ng'hulu da mkono wa kudila na mdidole ng'hulu da mgulu wa kudila.
24 Vivija kawabaka idamu iwana wa Haluni kumgwazo wa magwiti gao ga mkono wa kudila, na imidole ng'hulu ya makono gao ga kudila na imidole ng'hulu ya magulu gao ga ukudila. Damu iyagwe kaimiza mzibanzi zose za upango wa kulavila nhosa.
25 Vivija kasola mavuta gose na mavuta geli mumkila, na mavuta gose geli muusapi na hanhu hanogile ha maini na zifigo mbili na mavuta gake na ikihili cha mgulu wa kudila wa ayo ing'hondolo.
26 Abaho kulawa mkigelo cha magate kikigwe kuulongozi wa Mndewa Imulungu, kalava gate dimoja hadigeligwe hamila, na gate dimoja dili na mavuta na kigate kimoja kisisili, vose kavika uchanha ya gamavuta na ikihili.
27 Musa kawagwaa vinhu avo vose Haluni na wanage, na wavinula uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu.
28 Abaho Musa kavisola mmakono gao vinhu avo vose na kavisoma moto muupango wa nhosa hamoja na inhosa. Ino ayo nhosa ya kuwalava wanhu kwa Mndewa Imulungu wawe walava nhosa, nhosa inung'hila goya na imnogeza Mndewa Imulungu, ino ayo nhosa ilavagwa kwa moto.

29 Abaho Musa kasola ikidali kakinula uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu. Hanhu ha nyama ayo ya ing'hondolo wa nhosa ya kuwalava wanhu kwa Mndewa Imulungu, mwenyego Musa kamba vija Mndewa Imulungu viyalagize.

30 Abaho Musa kasola gamavuta gang'alile na idamu kulawa muupango wa nhosa, kawamizila Haluni na wanage vivija kavimizila iviwalo vao. Avo Musa kawalava Haluni na wanage na iviwalo vao kwa Mndewa Imulungu.

31 Musa kamulongela Haluni na wanage, “Telekeni nyama ino aho hana ulwivi lwa dihema da mting'hano na muije yose aho hamoja na gate dili mkigelo cha nhosa za kuwalava wanhu kwa Mndewa Imulungu, tendeni kamba Mndewa Imulungu viyanilagize, kamba vinhu avo vodigwa na Haluni na wanage.

32 Someni moto gate jojose donda disigale hebu nyama yonda isigale.

33 Sikumulawe kunze ya dihema da mting'hano kwa siku zose saba, mbaka zimale siku zenu za kulavigwa kwa Mndewa Imulungu.

34 Mndewa Imulungu katulagiza tuwatendele kamba vitutenda sambi ili nzambi zenu ziloholigwe.”

35 Mukale hano hana ulwivi lwa dihema da mting'hano imisi na ikilo kwa siku saba, mwahalema mofa. Vivo viyanilagize Mndewa Imulungu.

36 Avo, Haluni na wanage watenda kila kinhu kamba Musa viyalagizwe na Mndewa Imulungu.

9

Haluni kolava nhosa

1 Vizishile siku azo saba za kutendigwa walava nhosa Haluni na wanage, avo mwiisiku ya nane Musa kawakema Haluni na wanage na iwavele wa Izilaeli.

2 Musa kamulongela Haluni, “Sola bofu da ng'ombe wa kimbigalo wa nhosa ya kusegesa nzambi, vivija sola mwana ng'hondolo wa kimbigalo kwa nhosa ya kusoma moto, wanyama wose awo sikuwawe na kilema chochose. Abaho walavigwe nhosa kuulongozi wa Mndewa Imulungu.

3 Walongele wanhu wa Izilaeli wagale mbuzi wa kimbigalo yalavigwe nhosa ya kusegesa nzambi, vivija wagale mwana ng'hondolo na bofu da ng'ombe weli na mwaka umoja na sikuwawe na kilema chochose ili walavigwe nhosa ya kusoma moto,

4 na wagale ng'ombe wa kimbigalo na ng'hondolo wa kimbigalo ili walavigwe nhosa ya kugala kuilumba. Wamgalile Mndewa Imulungu nhosa ayo na nhosa ya ndiya ihanganyigwe na mavuta kwavija lelo Mndewa kowalawila.”

5 Wanhu wa Izilaeli wavigala vinhu avo vose hana dihema da mting'hano kamba Musa viyawalagize na wanhu wose wa Izilaeli wachola kwima kuulongozi wa Mndewa Imulungu.

6 Musa kawalongela, “Vino avo viyalagize Mndewa Imulungu mweye mutende, ili ukulu wake oneke kumwenu.”

7 Musa kamulongela Haluni, “Genda hana uupango wa nhosa, ulave nhosa ya kusegesa nzambi na nhosa ya kusoma moto ili kulohola nzambi zako na nzambi za wanhu wose. Lava nhosa ayo ya kulohola nzambi za wanhu kamba Mndewa Imulungu viyalagize.”

8 Avo Haluni kachola muupango wa nhosa na kachinja imwana ng'ombe wa nhosa ya kusegesa nzambi zake mwenyego.

9 Wanage wamgalila idamu, na heyo kazabika kidole chake mwiidamu na
kazibaka zimhembe zili muupango wa nhosa, damu isigale kaigida mdidako
da upango wa nhosa.
10 Lakini gamavuta na zifigo na hanhu hanogile ha maini vose kavisoma
moto muupango wa nhosa kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
11 Nyama na ing'hwembe kavisoma moto kunze ya ing'hambi.
12 Abaho kachinja ing'hondolo wa nhosa ya kusoma moto. Wanage
wamgalila idamu, na heyo kaimiza idamu banzi zose za upango wa nhosa.
13 Abaho wamgalila dipala na vihande viyagwe va ing'hondolo ayo na
heyo kavisoma moto muupango wa nhosa.
14 Abaho kasunha ivinhu va mgati na imigong'ho na kavisoma moto
muupango wa nhosa na ija inhosa ya kusoma moto.
15 Abaho Haluni kailava inhosa iwaigalile iwanhu. Kamchinja imbuzi
wa nhosa ya kusegesa nzambi za wanhu, katenda kamba viyatendile kwa
ing'ombe wa kusegesa nzambi zake mwenyego.
16 Abaho keka kuulongozi ija inhosa ya kusoma moto, imwana ng'hondolo
na imwana ng'ombe na katenda kamba viyalagizwe.
17 Abaho kagala inhosa ya indiya, kadeha ganza dimoja kadisoma muu-
pango wa nhosa hamoja na nhosa ya kusoma moto. Katenda vino kwa
kwengeza inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku imitondo.
18 Abaho Haluni kachinja ing'ombe wa kimbigalo na ing'hondolo wa
kimbigalo kamba nhosa ya kugala kuilumba. Wanage wamgalila idamu, na
heyo kaimiza banzi zose za upango wa nhosa.
19 Lakini gamavuta ga ing'ombe ayo na ing'hondolo ayo na mavuta geli
muusapi na zifigo na hanhu hanogile ha maini na mavuta geli mumkila wa
ing'hondolo,
20 wavigela mvidali na Haluni kavisoma moto muupango wa nhosa.
21 Haluni kavinula uchanha ividali na ivihili va ukudila va ing'hondolo na
ing'ombe, kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu, kamba Musa
viyalagize.
22 Abaho Haluni viyamambukize kulava nhosa zose, kenula makono gake
kawatambikila wanhu, abaho kahumuluka hasi.
23 Abaho Musa na Haluni wachola kuna dihema da mting'hano. Vi-
walawile kunze wawatambikila wanhu, na ukulu wa Mndewa Imulungu
uwalawilila wanhu wose.
24 Moto ulawa muukulu wa Mndewa Imulungu uzisoma nhosa zose na
gamavuta geli muupango wa nhosa. Wanhu viwone avo, wakemelela kwa
deng'ho waidulika mbaka hasi wamtambikila Mndewa Imulungu.

10

Nzambi ya Nadabu na Abihu

1 Wanage Haluni, Nadabu na Abihu kila imoja kasola kiya cha kuhalila
moto, weka moto na ubani, wamulavila Mndewa Imulungu moto
haulondigwa, kwavija Mndewa Imulungu hawalagize watende vivo.
2 Bahaja Mndewa Imulungu kagala moto uwalukuza wose, wafa kuulon-
gozi wa Mndewa Imulungu.
3 Musa kamulongela Haluni, “Vino avo viyalongile Mndewa Imulungu,
‘Noilagusa kamba niye ning'ala kwa wanhu wose onda weze behi yangu, na
notogoligwa mgameso ga wanhu wose!’ ” Haluni kanyamala tuluu.

4 Musa kawakema Mishaeli na Elisafani wanage Uzieli, tatake mdodo
Haluni. Kawalongela soleni imitufi ino mibili ya ndugu zenu igaleni kunze
ya ing'hambi kutali na ulwivi lwa dihema da mting'hano.
5 Avo wachola wagoga iviwalo va awo wafile wawagala kunze ya
ing'hambi kamba Musa viyalagize.
6 Abaho Musa kamulongela Haluni na wanage wabili, Eleazali na Itamali,
“Sikumuleke kubunha mvili zenu na sikumuiyalale kwa kudega dega viwalo
venu, bule mofa na Mndewa Imulungu kowagevuzikila wanhu wose. Lakini
ndugu zenu na wanhu wose wa Izilaeli, odaha kuiyalala mbuli ya awo
walukuzigwe na Mndewa Imulungu.
7 Mweye sikumulawe kunze ya dihema da mting'hano, bule mofa kwavija
musaguligwa na Mndewa Imulungu na mugidiligwa mavuta gang'alile.”
Haluni na wanage watenda kamba Musa viyalongile.

Malagizo kwa walava nhosa

8 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Haluni,
9 “Gweye na wanago mwahengila mna dihema da mting'hano sikumung'we ugimbi hebu divai bule mofa. Lagizo dino mudigoge kwa ulelo
wenu wose onda wize.
10 Molondigwa mugajuwe gaja galavigwe kwa Imulungu na gaja ga
iwanhu na mugajuwe gaja gang'alile na gaja gafitile.
11 Muwafundize wanhu wa Izilaeli malagizo gose ganiwagwelele kubitila
Musa.”
12 Musa kamulongela Haluni na wanage wasigale Eleazali na Itamali,
“Soleni ndiya ya inhosa isigale kulawa kuna inhosa ilavigwe kwa Mndewa
Imulungu kwa moto, muidile behi na uupango wa nhosa bila kugela hamila,
kwavija nhosa ayo ing'ala ng'hani.
13 Avo idileni hanhu hang'alile kwavija dijo ajo fungu jenu gweye na
wanago mna zinhosa zilavagwa kwa Mndewa kwa moto, vivo viyandagize
Mndewa Imulungu.
14 Lakini gweye na wanago, wa ikimbigalo na wa ikitwanzi na wanhu
okala mng'anda yako, modaha kuja ikidali na ikihili vikalile vinuligwe
uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu. Dileni hanhu
hong'ala kwavija kugweleligwa gweye na ulelo wako kamba fungu jenu
kulawa mzinhosa za kugala kuilumba zigaligwa na wanhu wa Izilaeli.
15 Avo galeni ikihili na ikidali na gamavuta vili nhosa ya kusoma moto,
ili vose vinuligwe uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu. Avo vose vokuwa vako gweye na ulelo wako kamba Mndewa
Imulungu viyalagize.”
16 Musa viyauzile imbuzi wa nhosa ya kusegesa nzambi kakwahi kalongeligwa wamulava mwaka, Musa kawagevuzikila Eleazali na Itamali, iwana
wasigale wa Haluni.
17 Kawalongela, “Habali hamuidile inyama ya nhosa ya kusegesa nzambi
hanhu hong'ala? Kwavija nhosa ayo ing'ala ng'hani na mugweleligwa
mweye mbuli ya kusegesa nzambi za wanhu wa Izilaeli kwa kuwatendela
loholo kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
18 Avo, kwavija idamu yake haigaligwe hanhu hong'ala, mwahaidile inyama hanhu hong'ala, kamba vinilagize.”
19 Haluni kamulongela Musa, “Lelo wamulavila Mndewa Imulungu nhosa
yao ya kusegesa nzambi na nhosa ya kusoma moto, lakini gehile gandawila. Vino Mndewa yahanogezwe kamba nahaidile lelo inhosa ya kusegesa
nzambi?”
20 Musa viyahulike vivo, kakala moyo kwatu.

11

Wanyama odigwa na hawadigwa
(Kumbukumbu 14:3-21)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
2 “Walongele wanhu wa Izilaeli, ‘Mna iwanyama weli mwiisi, wano awo
wakudigwa.
3 Modaha kumuja mnyama yoyose yatulike mmibang'ho na ija yoselula
gaja gayadile na kogaja kabili.
4 Sikumuje mnyama yoyose yoselula lakini mibang'ho yake haitulike
hebu mnyama yeli na mibang'ho itulike lakini haselula bule. Sikumuje
ngamiya kwavija koselula lakini mibang'ho yake haitulike bule. Mnyama
ayo kumwenu mweye kafita.
5 Ndezi sikumuje, ayo koselula lakini kabule mibang'ho itulike, avo ayo
kafita kumwenu.
6 Buga sikumuje, ayo koselula lakini mibang'ho yake haitulike, avo ayo
kafita kumwenu.
7 Nguluwe sikumuje, ayo kana mibang'ho itulike lakini haselula bule, avo
ayo kafita kumwenu.
8 Wanyama awo wafita kumwenu, avo sikumuje nyama yao hebu kuk-
wasa mitufi yao.
9 “ ‘Viumbe wose okala mbahali na okala muulwanda, modaha kuwaja
wano, waja weli na minzaka nzaka na makalabamba.
10 Lakini kiumbe chochose kikala mbahali hebu muulwanda, kamba
chabule minzaka nzaka hebu makalabamba sikumuje, avo vose vifita
kumwenu.
11 Kwavija viumbe avo vifita kumwenu, sikumuje nyama yao hebu kuk-
wasa mitufi yao.
12 Chochose kikala mgamazi na kuno chabule minzaka nzaka na makal-
abamba acho kifita kumwenu.
13 “ ‘Ndege wano wafita kumwenu, avo sikumuwaje, mhungu, jola,
kimhanga,
14 kidumule na makungule na ndege wose wayagwe waigalile na hewo,
15 na ndege wose waigalile na bondwa.
16 Sikumuje mbuni na kilopo na dudumizi na vimhanga wayagwe,
17 bundi na mumbi na bundi mkulu,
18 bundi mzelu na bundi luwala na kinyang'huwi,
19 lawalawa na aina zose za nyamkuta, lugawa na gombalima.
20 “ ‘Wang'onyo wose oguluka na otambala wao wafita kumwenu, siku-
muje.
21 Lakini wang'onyo weli na mabawa na ogenda kwa kuzumha zumha
modaha kuwaja.
22 Mna iwang'onyo awo modaha kuwaja wano, kila aina ya nzige, kila aina
ya senene, kila aina ya mbalangulu na kila aina ya nyenze.
23 Lakini wang'onyo wose wayagwe oguluka na otambala, awo wafita
kumwenu.
24 “ ‘Munhu yoyose yokwasa imitufi ya iwanyama awo kokuwa kafita
mbaka ichungulo.
25 Munhu yonda yaipape imitufi ayo kokuwa kafita mbaka ichungulo na
yafuwe viwalo vake.

26 Mnyama yoyose mibang'ho yake haitulike hebu haselula, ayo kafita kumwenu, na munhu yoyose yonda yakwase mtufi wake kokuwa kafita.
27 Wanyama wose ogenda kwa mifumbi ya mibang'ho yao hamoja wana magulu mane awo wafita kumwenu, munhu yoyose yonda yakwase imitufi yao kokuwa kafita mbaka ichungulo.
28 Munhu yoyose yonda yapape mitufi yao yafuwe viwalo vake na kokuwa kafita mbaka ichungulo.

29 “ ‘Mna iwang'onyo ogenda kwa magulu, wano wafita kumwenu, lukwili na mbewa na kila aina ya ng'henge,
30 gong'ole na mbulu luwala na guluguja na ng'hakala na lwihu.
31 Wang'onyo awo wose wafita kumwenu, munhu yoyose yonda yakwase mitufi yao kokuwa kafita mbaka ichungulo.
32 Mtufi wa wang'onyo awo wahagwila kinhu chochose kiwe cha mbiki hebu kiwalo hebu ng'hwembe hebu kiloba hebu kiya chochose, kisunhigwe kwa mazi, na chokuwa kifita mbaka ichungulo.
33 Kamba mtufi wa wang'onyo awo ulagalila mnongo, chochose kili mnongo ayo kifita na nongo ayo ituligwe.
34 Ndiya yoyose yahakwasigwa na mazi golawa mnongo ayo yokuwa ifita, na kinhu chochose cha kung'wa kili mnongo ayo, chokuwa kifita.
35 Mtufi wa mng'onyo ayo wahalagalila mkinhu chochose, kinhu acho chokuwa kifita. Kamba kinhu acho tanuli hebu jiko da ulongo avo dituligwe. Viya avo vifita kumwenu.
36 Lakini kisima hebu nzasa vokuwa ving'ala, hamoja kinhu chochose kiyagwe chahakwasa mtufi awo chokuwa kifita.
37 Mtufi wa mng'onyo yoyose wahalagalila mzimbeyu za kuhanda, mbeyu azo hazifita bule.
38 Lakini kamba mbeyu zilowekigwa mgamazi na mtufi wa mng'onyo yoyose wahalagalila mumo, mbeyu azo zifita kumwenu.

39 “ ‘Kamba mng'onyo yoyose yumulongeligwe modaha kumuja kafa mwenyego, munhu yonda yakwase mtufi wake kokuwa kafita mbaka ichungulo.
40 Munhu yoyose yoja ng'hone yafuwe viwalo vake, na kokuwa kafita mbaka ichungulo. Munhu yoyose yonda yapape ng'hone yafuwe viwalo vake na kokuwa kafita mbaka ichungulo.

41 “ ‘Mng'onyo yoyose yotambala mwiisi kafita kumwenu, sikumuje.
42 Sikumuje mng'onyo yoyose yogenda kwa inda yake hebu yogenda kwa magulu gake gose mane hebu yeli na magulu mengi, awo wafita kumwenu.
43 Avo sikumuifitize kwa kuja wang'onyo awo na sikumuifitize kwa kukwasa imitufi yao.
44 Niye na Mndewa Imulungu wenu, ilaveni wenyego kumwangu na muwe wanhu wang'alile kwavija niye ning'ala. Avo sikumuifitize kwa mng'onyo yoyose mwiisi.
45 Kwavija niye ayo Mndewa Imulungu niwalavile mweye mwiisi ya Misili ili niwe Imulungu wenu, avo muwe wanhu wang'alile kwavija niye ning'ala.

46 “ ‘Gano gago malagizo ga wanyama na ndege na wang'onyo wose ogenda mgamazi na waja otambala mwiisi.
47 Avo mujuwe kusagula, wang'onyo wafitile na hawafitile na wang'onyo odigwa na hawadigwa.’ ”

12

Watwanzi viwotendigwa wang'ale wahalelaga wana

1 Mndewa Imulungu kamgwaa Musa malagizo gano,
2 “Walongele wanhu wa Izilaeli, ‘Mtwanzi yagogile inda na kulela mwana
wa kimbigalo, kokuwa kafita kwa siku saba kamba viyawaga kafita mna
ikipindi chake cha kutumika.
3 Siku da nane imwana yengizigwe kumbi.
4 Abaho mtwanzi ayo kogendelela kukala yafitile kwa siku malongo ma-
datu na ndatu. Kipindi acho chose sikuyakwase kinhu chochose king'alile
hebu kwingila hanhu hang'alile mbaka zimale siku za kutendigwa yang'ale
mbuli ya kulawa ng'hunga.
5 “ ‘Kamba mtwanzi kalela mwana wa kitwanzi, mtwanzi ayo kokala
kafita kwa wiki mbili, kamba viyawaga mna ikipindi chake cha kutumika.
Na kokala kwa siku malongo sita na sita mbaka zishe siku za kutendigwa
yang'ale mbuli ya kulawa ng'hunga.
6 “ ‘Siku za kutendigwa yang'ale zahesha, iwe kalela mwana wa kimbigalo
hebu wa kitwanzi, yamgalile mulava nhosa hana ulwivi lwa dihema da mt-
ing'hano mwana ng'hondolo wa mwaka umoja mbuli ya nhosa ya kusoma
moto na kinda da njiwa hebu huwa, mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi.
7 Mulava nhosa yamulavile nhosa ayo kuulongozi wa Mndewa Imulungu
na yamtendele mtwanzi ayo nhosa ya loholo da nzambi. Avo mtwanzi ayo
kokuwa kang'ala mbuli ya kulawa ng'hunga. Gano gago malagizo mbuli ya
mtwanzi yoyose yolela mwana wa kitwanzi hebu wa kimbigalo.
8 “ ‘Kamba hadaha kugala mwana ng'hondolo, yagale huwa wabili hebu
makinda mabili ga njiwa, imoja yawe nhosa ya kusoma moto na iyagwe
yawe nhosa ya kusegesa nzambi. Mulava nhosa yamtendele mtwanzi ayo
nhosa ya loholo da nzambi, na heyo kokuwa kong'ala.’ ”

13

Malagizo mbuli ya utamu wa dikulu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
2 “Kamba munhu kavimba hebu kana pute hebu punye na yahakoneka
kamba utamu wa dikulu, yagaligwe kwa Haluni imulava nhosa hebu kwa
imoja wa wanage yeli mulava nhosa.
3 Mulava nhosa yakikagule goya ikilonda kili mulukuli na kamba mvili zili
mkilonda ziwa nzelu na kilonda kihimbika ng'hani kubanza ing'hwembe,
awo okuwa utamu wa dikulu. Mulava nhosa yahamambukiza kumkagula,
yawalongele wanhu kamba munhu ayo kafita.
4 Kamba dipunye dili mwiing'hwembe yake zelu, lakini hadihimbike
ng'hani kubanza ing'hwembe na zimvili hazili nzelu, mulava nhosa
yamwike munhu ayo kutali na iwanhu kwa siku saba.
5 Siku da saba mulava nhosa yamkagule, na kamba yahakona idipunye
hadigaluke na hadihimbike ng'hani mna ing'hwembe yagendelele ku-
muleka munhu ayo hanhu aho kwa siku saba ziyagwe.
6 Siku da saba mulava nhosa yamkagule kabili na kamba dipunye disonga
kuhona na hajenele mwiing'hwembe, munhu ayo yafuwe viwalo vake na
mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kang'ala na kamba
dikala punye na siyo utamu wa dikulu.
7 Lakini kamba dipunye ajo disonga kwenela mulukuli, kulawa siku dija
mulava nhosa viyamambukize kumkagula na kawalongela wanhu kamba
kang'ala, avo munhu ayo yachole kabili kwa mulava nhosa.

8 Mulava nhosa yamkagule na kamba dipunye jenela mulukuli, yawalongele wanhu kamba munhu ayo kafita, na kamba awo utamu wa dikulu.
9 “Munhu yoyose yahawa na utamu wa dikulu yagaligwe kwa mulava nhosa.
10 Mulava nhosa yamkagule na kamba kana kilonda kibisi kizelu kitendile mvili zake ziwe nzelu na kina udusi,
11 awo okuwa utamu wa dikulu wa siku nyingi. Mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kafita, na sikuyamgale kutali na iwanhu, kwavija kajuwa goya kamba kafita.
12 Kamba utamu wenela mulukuli lose, kulawa kudipala mbaka muulwayo kamba voyokona imulava nhosa,
13 yamkagule kabili. Yahakona utamu awo wenela mulukuli lose, avo yawalongele wanhu kamba munhu ayo kang'ala. Kwavija lukuli lose luzelu avo munhu ayo kang'ala.
14 Lakini mulukuli lwa munhu ayo mwahawa na kilonda kibisi, avo munhu ayo kokuwa kafita.
15 Mulava nhosa yakikagule acho ikilonda kibisi, na kuwalongela wanhu kamba munhu ayo kafita kwavija awo utamu wa dikulu.
16 Lakini acho ikilonda kibisi chahagaluka kabili kuwa kizelu munhu ayo yabwele kwa mulava nhosa.
17 Mulava nhosa yamkagule na kamba ikilonda acho kigaluka kizelu, baho mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kang'ala.
18 “Kamba munhu kana pute abaho dihona,
19 na baho kudikalile dipute hagaluka punye hebu hadung'hu na hana udusi, munhu ayo yamulagusile imulava nhosa.
20 Mulava nhosa yamkagule na kamba dipunye dihimbika ng'hani na zimvili zigaluka nzelu, mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kafita, awo okuwa utamu wa dikulu ulawilile mbuli ya idipute.
21 Lakini kamba mulava nhosa yahamkagula na kuduhu mvili nzelu na hadihimbike ng'hani na dosonga kuhona, baho mulava nhosa yamwike kutali na iwanhu kwa siku saba.
22 Kamba punye ajo jenela mulukuli lose, mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kafita, awo utamu wa dikulu.
23 Lakini kamba dipute hadigaluke na hajenele bule ila yokoneka ng'hovu ya punye iiyeka, avo mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kang'ala.
24 “Kamba munhu kalukula na ikilonda kiwa kidung'hu hebu kizelu,
25 mulava nhosa yakikagule ikilonda acho, na kamba zimvili zigaluka nzelu na kihimbika ng'hani, awo okuwa utamu wa dikulu ulawilila hanhu aho halukule. Mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kafita, awo okuwa utamu wa dikulu.
26 Lakini kamba imulava nhosa yahamkagula na kuduhu mvili nzelu mna ikilonda na kamba hakihimbike na kisonga kuhona, baho imulava nhosa yamwike munhu ayo kutali na iwanhu kwa siku saba.
27 Siku da saba mulava nhosa yamkagule na kamba ikilonda chenela mulukuli lose, mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kafita, awo okuwa utamu wa dikulu.
28 Lakini kamba kilonda acho hachenele, ila kisonga kuhona, acho chokuwa kilonda cha kulukula, avo imulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kang'ala, kwavija kana ng'hovu ya kulukula iiyeka.
29 “Kamba mtwanzi hebu mbigalo kana kilonda kudipala hebu mkidevu,

30 mulava nhosa yakikagule, na kamba kihimbika ng'hani na zimvili za
njano na sisili, avo mulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo
kafita, awo okuwa utamu wa dikulu wa kudipala hebu wa mkidevu.
31 Lakini kamba mulava nhosa yahakona kamba ikilonda hakihimbike
na zimvili siyo nhitu, baho mulava nhosa yamwike munhu ayo kutali na
iwanhu kwa siku saba.
32 Siku da saba mulava nhosa yakikagule ikilonda na kamba kilonda acho
hachenele na kuduhu mvili zili za njano na ikilonda hakihimbike,
33 avo munhu ayo yabee mvili zake hebu ndevu zake hasigale aho hana
ikilonda. Abaho mulava nhosa yamwike munhu ayo kutali na iwanhu kwa
siku saba ziyagwe.
34 Siku da saba mulava nhosa yakikagule ikilonda. Yahakona acho ikilo-
nda hachenele mulukuli na hakihimbike ng'hani, munhu ayo yafuwe viwalo
vake na imulava nhosa yawalongele wanhu kamba munhu ayo kang'ala.
35 Lakini ikilonda acho chahasonga kwenela, kulawa aho imulava nhosa
viyawalongele wanhu kamba munhu ayo kang'ala,
36 imulava nhosa yamkagule kabili. Kamba ikilonda chenela mulukuli,
mulava nhosa halondigwa yalole kamba kana mvili za njano, kwavija
munhu ayo kokuwa kafita.
37 Lakini kamba mulava nhosa yahakona ikilonda kihona na mvili nhitu
zota hanhu aho, avo ikilonda kihona na imulava nhosa yawalongele wanhu
kamba munhu ayo kang'ala.
38 "Kamba munhu yoyose kana punye zelu mulukuli lwake,
39 mulava nhosa yamkagule munhu ayo. Kamba mulava nhosa yahakona
punye ajo zelu kidogo ajo dokuwa punye diiyeka, munhu ayo kokuwa
kang'ala.
40 "Kamba mbigalo kana halaza, munhu ayo kang'ala.
41 Kamba halaza jake disongela kukihanga mbaka kukisogo, munhu ayo
kokuwa kang'ala kwavija dijo halaza diiyeka.
42 Lakini kamba kudindosi kudili dihalaza hebu kukihanga kuna punye
dung'hu na zelu, awo okuwa utamu wa dikulu ulawilila aho hana dihalaza
dili kudindosi hebu kukihanga.
43 Mulava nhosa yamkagule, na kamba punye ajo dung'hu na zelu na
dina udusi aho kuna idihalaza dili kudindosi hebu kukihanga na dokoneka
kamba utamu wa dikulu,
44 munhu ayo kana utamu wa dikulu na avo kafita. Mulava nhosa yawa-
longele wanhu kamba munhu ayo kafita kwavija utamu wake wamdipala.
45 "Munhu yeli na utamu wa dikulu yavale midambwada na mvili zake
sikuyazibunhe na yagubike imhula na umulomo na yachole yolonga, 'Niye
nifita, niye nifita!'
46 Kokala yafitile siku zose viyokugula utamu awo. Yakale kutali na
iwanhu kunze ya ing'hambi.

Malagizo ga minyela nyela ili mkiwalo

47 "Kamba kuna minyela nyela kuna ikiwalo, kiwe kiwalo cha sufi hebu
kitani,
48 kiwe kilukigwa hebu kisokotigwa kwa kitani hebu sufi, hebu kiwe
kiwalo cha ng'hwembe yoyose,
49 na kamba iminyela nyela ayo ina langi ya jani bisi hebu midung'hu na
yokwenela mna ikiwalo acho, avo yalagusiligwe mulava nhosa.
50 Mulava nhosa yakikagule kiwalo acho kili na minyela nyela na yakike
kumgwazo kiiyeka kwa siku saba.

51 Siku da saba yakikagule kiwalo acho na kamba minyela nyela ayo
yenela mna ikiwalo acho, kiwe kilukigwa hebu kisokotigwa hebu kiwalo cha
ng'hwembe yoyose, kiwalo acho kina minyela nyela ya utamu avo chokuwa
kifita.
52 Mulava nhosa yakilukuze kiwalo acho kwavija kina minyela nyela ya
utamu.
53 “Kamba mulava nhosa yahakona minyela nyela ayo hayenele mna
ikiwalo acho,
54 avo yalagize kiwalo acho kifuwigwe na kikigwe kumgwazo kiiyeka kwa
siku saba ziyagwe.
55 Abaho mulava nhosa yakikagule na kamba kokona hanhu hakalile na
iminyela nyela kwa vivija hata kamba hayenele, avo kiwalo acho kifita na
kilukuzigwe, iwe iminyela nyela yao ya kukisogo hebu kuulongozi.
56 Kamba mulava nhosa yahakona minyela nyela ayo isonga kulawa
viwamambukize kukifuwa ikiwalo, avo yahamovole hanhu aho hakalile na
iminyela nyela ya utamu.
57 Abaho kamba minyela nyela ayo yokoneka kabili aho kumwande na
kumbe ikala yenele mna ikiwalo acho. Avo kiwalo acho kilukuzigwe.
58 Lakini kamba minyela nyela isegela mkiwalo kifuwigwe, kiwalo acho
kifuwigwe kabili ili king'ale.
59 “Avo gano gago malagizo ga minyela nyela ya utamu ulawilila mna
ikiwalo cha sufi hebu kitani hebu kilukigwe hebu kisokotigwe hebu kiwalo
cha ng'hwembe yoyose. Avo kwa nzila ayo modaha kujuwa kiwalo kifitile
na kiwalo king'alile.”

14

Nhosa za kuhonyigwa utamu wa dikulu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Gano gago malagizo ga munhu yeli na utamu wa dikulu mna isiku ya
kuhonyigwa kwake. Yahahonyigwa yagaligwe kwa mulava nhosa.
3 Mulava nhosa yachole na munhu ayo kunze ya ing'hambi yakamkagule.
Kamba munhu ayo kahonyigwa utamu wake wa dikulu,
4 baho mulava nhosa yawalagize wanhu wagale ndege wabili wagima
wang'alile, na vivija wagale kibanzi cha biki dikemigwa mwelezi na sufi
ndung'hu na bunho da hisopo mbuli ya munhu ayo yotendigwa yang'ale.
5 Mulava nhosa yalagize wamchinje ndege imoja mna inongo ili na mazi
ganogile ga nzasa.
6 Mulava nhosa yamsole ndege iyagwe yeli mgima na ikibanzi cha biki da
mwelezi na sufi ndung'hu na bunho da hisopo wavigele vose mna idamu ya
indege yachinjigwe.
7 Abaho yammizile idamu miyanza saba munhu ayo yahonyigwe, kuno
komulongela munhu ayo ung'ale. Ija indege imgima yamulekese yachole
mmigunda kunze ya dibuga.
8 Abaho munhu ayo yotendigwa yang'hale yafuwe viwalo vake, na yabee
mvili zake zose na yakoge mazi, abaho kokuwa kang'ala. Kodaha kubwela
mwiing'hambi lakini yakale kunze ya kibanda chake kwa siku saba.
9 Siku ya saba yabee mvili zake zose kabili, na yabee ndevu zake na
ng'humbitu na mvili zose zili mulukuli. Abaho yafuwe viwalo vake na
yakoge mazi na heyo kokuwa kang'ala.
10 “Siku da nane yagale wana ng'hondolo wabili wa kimbigalo welibule
kilema chochose, na yagale ng'hondolo wa kitwanzi wa mwaka umoja

yelibule kilema chochose, na yagale mhishi imoja na vibaba vibili va usage unogile utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya hamoja na mavuta selusi imoja ya nyhupa.

11 Mulava nhosa yomtenda munhu ayo yang'ale yamgale kwa Mndewa Imulungu behi ya ulwivi lwa dihema da mting'hano hamoja na vinhu vose viyagalile.

12 Mulava nhosa yasole mwana ng'hondolo imoja wa kimbigalo yamulave nhosa ya kulihila gehile hamoja na gaja gamavuta selusi imoja ya nyhupa. Yavinule uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu.

13 Abaho yamchinje ayo imwana ng'hondolo hanhu hang'alile howochinjiligwa wanyama wa nhosa ya kusegesa nzambi na nhosa ya kusoma moto. Nhosa ino ya kulihila gehile kamba viiwaga kwa nhosa ya kusegesa nzambi, imulava nhosa ayo yosola izinyama, nhosa zino zing'ala ng'hani.

14 Mulava nhosa yasole idamu ya nhosa ya kulihila gehile na yambake munhu ayo yotendigwa yang'ale mna digwiti jake da mkono wa kudila na mdidole ng'hulu da mkono wa kudila na mdidole ng'hulu da mgulu wa mkono wa kudila.

15 Abaho mulava nhosa yasole mavuta kidogo ya gaja selusi imoja ya mavuta na yagagide mna diganza da mkono wake wa kumoso.

16 Yazabike kidole chake cha mkono wa kudila mna gamavuta gago na yammizile munhu ayo yotendigwa yang'ale miyanza saba kuulongozi wa Mndewa Imulungu.

17 Mavuta gayagwe gasigale mumkono wa mulava nhosa yambake munhu ayo yotendigwa yang'ale mna digwiti jake da mkono wa kudila na mdidole ng'hulu da mkono wake wa kudila na mdidole ng'hulu da mgulu wake wa mkono wa kudila hanhu bahaja hayabakigwe idamu ya nhosa ya kulihila gehile.

18 Mavuta gasigale yambake munhu ayo kudipala. Kwa nzila ayo imulava nhosa komtendela loholo da nzambi kuulongozi wa Mndewa Imulungu.

19 “Mulava nhosa yailave inhosa ya kusegesa nzambi na yamtendele loholo da nzambi ili kusegesa kufita kwake. Abaho yamchinje mwana ng'hondolo wa nhosa ya kusoma moto.

20 Mulava nhosa yailave ija inhosa ya kusoma moto na nhosa ya indiya muupango wa nhosa. Baho mulava nhosa komtendela munhu ayo loholo da nzambi, na heyo kokuwa kang'ala.

21 “Lakini kamba munhu mkiwa hadaha kulava vinhu vose avo, baho yagale mwana ng'hondolo imoja wa kimbigalo yawe nhosa ya kulihila gehile, yainule uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu ili kumtendela munhu ayo loholo da nzambi zake. Vivija yagale vibaba vibili va usage unogile utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya na mavuta selusi imoja ya nyhupa.

22 Vivija yagale huwa wabili hebu makinda mabili ga njiwa kamba vonda yadahe, kinda dimoja dokuwa mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi na diyagwe mbuli ya nhosa ya kusoma moto.

23 Siku da nane yamgalile mulava nhosa vinhu avo hana ulwivi lwa dihema da mting'hano mbuli ya kusegesigwa ukufita kuulongozi wa Mndewa Imulungu.

24 Mulava nhosa yamsole ayo imwana ng'hondolo wa kimbigalo wa nhosa ya kulihila gehile hamoja na gaja gamavuta selusi imoja ya nyhupa na yavinule uchanha kamba kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu.

25 Abaho yamchinje ayo imwana ng'hondolo wa kimbigalo wa nhosa ya kulihila gehile. Mulava nhosa yasole idamu kidogo yambake munhu

ayo yotendigwa yang'ale mna digwiti da mkono wa kudila, na mna didole ng'hulu da mkono wa kudila na mdidole ng'hulu da mgulu wa mkono wa kudila.
26 Mulava nhosa yagide mavuta kidogo mdiganza jake da mkono wa kumoso.
27 Abaho yammizile kwa kidole cha mkono wa kudila munhu ayo gago gamavuta geli mdiganza jake da mkono wa kumoso miyanza saba kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
28 Mulava nhosa yambake mavuta munhu ayo mdigwiti da mkono wa kudila, na mna didole ng'hulu da mkono wa kudila na mdidole ng'hulu da mgulu wa mkono wa kudila. Yambake hanhu aho hayambakile idamu ya nhosa ya kulihila gehile.
29 Mavuta gasigale mumkono wake yambake munhu ayo mdipala, ili yamtendele loholo da nzambi kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
30 Abaho mulava nhosa yasole imoja mna iwa huwa wabili hebu iwa njiwa wabili kamba munhu ayo viyadahile kugala.
31 Imoja kokuwa kwa nhosa ya kusegesa nzambi na iyagwe mbuli ya nhosa ya kusoma moto. Vivija yalave nhosa ya ndiya, na mulava nhosa yamtendele loholo da nzambi kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
32 Gano gago malagizo mbuli ya munhu yeli na utamu wa dikulu yolemelwa kugala nhosa ya kumtenda yang'ale."

Kimvuguya cha ng'anda

33 Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
34 "Mwahengila mwiisi ya Kanaani ayo iniwagwaa iwe yenu, niye notenda kimvuguya cha utamu wa dikulu choneke mna kiwambaza cha ng'anda imoja mna iisi yonda niwagwee iwe yenu.
35 Avo mwene ng'anda ayo yamulongele mulava nhosa kamba kimvuguya cha utamu wa dikulu choneka mng'anda yake.
36 Mulava nhosa yalagize vinhu vose vili mng'anda ayo vilavigwe kunze yang'hali hanasonga kuikagula ing'anda, ili kutenda vinhu avo vose sikuvifite. Abaho mulava nhosa yengile mng'anda ayo yaikagule.
37 Yakikagule goya kimvuguya acho, na kamba choneka mna ikiwambaza na kitenda madoa ga langi ya ukole hebu ndung'hu na kamba madoa gago gengila mna ikiwambaza,
38 baho mulava nhosa yalawe kunze na yaihinde ng'anda ayo kwa siku saba.
39 Siku da saba mulava nhosa yabwele yaikagule ng'anda ayo kabili. Kamba kimvuguya acho chenela mna kiwambaza,
40 yalagize gamabwe geli na ikimvuguya galavigwe gasigwe hanhu hafitile kunze ya dibuga.
41 Dikando da ing'anda ayo dikwatigwe na ditimbwisi jasigwe hanhu hafitile kunze ya dibuga.
42 Abaho wasole mabwe gayagwe wazenge hanhu aho na wakuluge dikando kabili.
43 "Kamba kimvuguya acho choneka kabili viwamambukize kugasegesa gamabwe na kukwata dikando na kukuluga kabili,
44 mulava nhosa yeze kuikagula. Kamba kimvuguya acho chenela mng'anda, baho acho chokuwa kimvuguya cha utamu na ng'anda ayo yokuwa ifita.
45 Ng'anda ayo ituligwe na mabwe gake na dikando na mizengo yake vigaligwe hanhu hafitile kunze ya dibuga.

46 Vivija munhu yoyose yonda yengile mng'anda ayo kipindi viihindigwe
kokuwa kafita mbaka ichungulo.
47 Munhu yoyose yonda yawase hebu kudila mng'anda ayo yafuwe viwalo
vake.
48 “Lakini kamba mulava nhosa yahaikagula ng'anda ayo na kona kamba
ikimvuguya hakibwelile kabili mng'anda ayo viwakuluge dikando, baho
yawalongele wanhu kamba ng'anda ayo ing'ala, kwavija ikimvuguya
kisegela.
49 Ili kutenda ng'anda ayo ing'ale, mwene ng'anda yagale ndege wabili
hamoja na kibimhi cha biki da mwelezi na sufi ndung'hu na bunho da
hisopo.
50 Yamchinje ndege imoja mwiinongo ili na mazi ganogile ga nzasa.
51 Abaho yasole ikibimhi cha dibiki da mwelezi na dibunho da hisopo
na isufi ndung'hu hamoja na ija indege iyagwe mgima na yavigele vose
mwiidamu ya ija indege yachinjigwe. Abaho yaimize idamu mng'anda ayo
miyanza saba.
52 Vino avo vonda yaitende ng'anda ayo ing'ale kwa idamu ya ndege, na
mazi ganogile ga nzasa na ndege yeli mgima na ikibimhi cha biki da mwelezi
na bunho da hisopo na sufi ndung'hu.
53 Ija indege yeli mgima yamulekese yachole mmigunda kunze ya dibuga.
Vino avo vonda yailohole ing'anda ayo, nayo yokuwa ing'ala.
54 “Gano gago malagizo ga utamu wa dikulu,
55 na kimvuguya kili mviwambaza va ng'anda hebu minyela nyela ili
mkiwalo,
56 pute hebu uvimbe hebu punye,
57 ili mujuwe kinhu gani kifitile na kinhu gani king'alile. Avo, gano gago
malagizo ga ivitamu avo vose.”

15

Vinhu vimtenda munhu yafite

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
2 “Walongele vino wanhu wa Izilaeli, ‘Mbigalo yoyose yahalava udusi,
udusi awo ufita.
3 Udusi awo uwe ogendelela kulawa hebu uhaleka kulawa mbigalo ayo
kokuwa kafita, udusi awo omtenda yafite.
4 Lusazi londa yawasile mbigalo ayo hebu kigoda chonda yakalile
chokuwa kifita.
5 Munhu yoyose yonda yakwase lusazi lwa mbigalo ayo yafuwe viwalo
vake na yakoge na heyo kokuwa kafita mbaka ichungulo.
6 Munhu yoyose yonda yakalile kinhu kiyakalile mbigalo ayo yolawa
na udusi yafuwe viwalo vake na yakoge, na heyo kokuwa kafita mbaka
ichungulo.
7 Munhu yoyose yonda yamkwase mbigalo yolawa na udusi yafuwe
viwalo vake na yakoge, na heyo kokuwa kafita mbaka ichungulo.
8 Mbigalo yolawa na udusi yahamtemela mate munhu iyagwe munhu ayo
yafuwe viwalo vake na yakoge na heyo kokuwa kafita mbaka ichungulo.
9 Kwembe jojose donda yakalile kumgongo wa mnyama dokuwa difita.
10 Munhu yoyose yonda yakwase kinhu kiyakalile mbigalo ayo kokuwa
kafita mbaka ichungulo. Munhu yonda yapape kinhu acho yafuwe viwalo
vake na yakoge, na heyo kokuwa kafita mbaka ichungulo.

11 Mbigalo yoyose yolawa na udusi yahamkwasa munhu yang'hali hana-
sunha makono gake, munhu ayo yakwasigwe yafuwe viwalo vake na yakoge
na kokuwa kafita mbaka ichungulo.
12 Nongo yoyose yonda yakwase mbigalo ayo, ituligwe. Lakini kiya
chochose cha mbiki kisunhigwe kwa mazi.
13 “ ‘Mbigalo yoyose yahalawa na udusi na yahahonyigwa, mbigalo ayo
yabete mbaka siku saba zishe abaho yasegesigwe ukufita kwake. Yafuwe
viwalo vake na yakoge mazi ga lwanda na heyo kokuwa kang'ala.
14 Siku da nane yagale huwa wabili hebu makinda mabili ga njiwa hana
ulwivi lwa dihema da mting'hano kuulongozi wa Mndewa Imulungu na
yamgwee mulava nhosa.
15 Mulava nhosa yawalave nhosa, imoja kwa nhosa ya kusegesa nzambi,
iyagwe kwa nhosa ya kusoma moto. Baho mulava nhosa komtendela lo-
holo da nzambi kuulongozi wa Mndewa Imulungu na kumsegesela ukufita
kwake mbuli ya kulawa udusi.
16 “ ‘Mbigalo yoyose yahalawa na chelesi, yakoge lukuli lose, na heyo
kokuwa kafita mbaka ichungulo.
17 Kiwalo chochose hebu ng'hwembe yahalagalilwa na chelesi kifuwigwe,
na chokuwa kifita mbaka ichungulo.
18 Kamba mbigalo yahawasa na mtwanzi, na kalava chelesi baho wose
wabili wakoge na okuwa na wafita mbaka ichungulo.
19 “ ‘Mtwanzi yoyose yotumika, kokuwa kafita kwa siku saba. Munhu
yoyose yonda yamkwase mtwanzi ayo kokuwa kafita mbaka ichungulo.
20 Kinhu chochose kiyowasila mna ikipindi viyotumika chokuwa kifita, na
kinhu chochose chonda yakikalile chokuwa kifita.
21 Munhu yoyose yonda yakwase lusazi lwake yafuwe viwalo vake na
yakoge na kokuwa kafita mbaka ichungulo.
22 Munhu yoyose yonda yakwase kinhu kiyakalile mtwanzi ayo, yafuwe
viwalo vake na yakoge na kokuwa kafita mbaka ichungulo.
23 Munhu yoyose yonda yakwase kinhu chochose kiyawasile hebu
kukalila mtwanzi ayo, kokuwa kafita mbaka ichungulo.
24 Kamba mbigalo yahamuwasa mtwanzi ayo na idamu ya mtwanzi ayo
yomtenda mbigalo ayo yavuluduke hana gamaungo gake madeke, avo
mbigalo ayo kokuwa kafita kwa siku saba. Lusazi lolose londa yawasile
mbigalo ayo lokuwa lufita.
25 “ ‘Kamba mtwanzi yahatumika kwa siku nyingi ng'hani kubanza vi-
iwaga hebu kotumika mna ikipindi siyo chake baho kogendelela kukala
yafitile kipindi chose viyotumika.
26 Lusazi lolose luyowasila mtwanzi ayo kipindi chose acho hebu kigoda
kiyokalila, chokuwa kifita kamba viiwaga kipindi viyotumika.
27 Munhu yoyose yonda yakwase vinhu avo kokuwa kafita na yafuwe
viwalo vake na kukoga, na heyo kokuwa kafita mbaka ichungulo.
28 Mtwanzi ayo yahaleka kutumika, yabete mbaka zishe siku saba ili
yatendigwe yang'ale, na zahesha siku azo saba kokuwa kang'ala.
29 Siku da nane yasole huwa wabili hebu makinda mabili ga njiwa na
yamgalile mulava nhosa hana ulwivi lwa dihema da mting'hano.
30 Mulava nhosa yamulave imoja kwa nhosa ya kusegesa nzambi na
iyagwe kwa nhosa ya kusoma moto. Baho mulava nhosa komtendela loholo
da nzambi kuulongozi wa Mndewa Imulungu ili kumsegesela ukufita kwake
mbuli ya kutumika.

31 “ ‘Vino avo vonda muwazume wanhu wa Izilaeli mbuli ya ukufita
kwao, ili sikuwadifitize hema jangu ding'alile dili hagati ya hewo kipindi
viwokwingila mumo akuno wafita, wahatenda vivo okomigwa.
32 “ ‘Dino dijo lagizo kwa mbigalo yafitile kwavija kolawa udusi hebu
kolava chelesi.
33 Vivija kwa mtwanzi yafitile kwavija kotumika, na kwa mbigalo hebu
mtwanzi yoyose yafitile kwavija kolawa na kinhu chochose na vivija kwa
mbigalo yafitile kwavija kamuwasa mtwanzi yotumika.’ ”

16

Siku ya kulohola nzambi

1 Viwafile wana wabili wa Haluni kipindi viwamkwesele behi Mndewa
Imulungu, Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Mulongele ndugu yako Haluni sikuyengile hanhu hong'ala ng'hani
kukisogo cha panziya kipindi halondigwa kwingila, sikuyengile hanhu aho
kwavija aho honda nilawilile mdiwingu uchanha ya ngubiko ya disanduku
da lagano. Yahalema kofa.
3 Haluni yahalonda kwingila hanhu hong'ala ng'hani tanhu yalave nhosa
ya bofu bigalo da ng'ombe kwa nhosa ya kusegesa nzambi na ng'hondolo
mbigalo kwa nhosa ya kusoma moto.
4 “Yakoge lukuli lose abaho yavale viwalo ving'alile. Yengile hanhu aho
kuno kavala viwalo avo ving'alile, kanzu da kitani na mgati yavale kaputula
ya kitani na yaifunge mkwiji wa kitani na kilemba.
5 “Wanhu wa Izilaeli wamgalile mbuzi wabili wa kimbigalo kwa nhosa ya
kusegesa nzambi na wamgalile ng'hondolo wa kimbigalo imoja kwa nhosa
ya kusoma moto.
6 Haluni yamulave ayo ing'ombe wa kimbigalo kwa nhosa ya kusegesa
nzambi zake mwenyego, na kutenda loholo da nzambi zake na wanhu wa
mng'anda mmwake.
7 Abaho yawasole iwambuzi wabili yawagale kwa Mndewa Imulungu
hana ulwivi lwa dihema da mting'hano.
8 Yabwanhe simbi mbuli ya awo iwambuzi wabili, simbi ya ichanduso
mbuli ya Mndewa Imulungu na ya kabili mbuli ya Azazeli*.
9 Haluni yamsole ija imbuzi yalagalilwe na simbi mbuli ya Mndewa
Imulungu, yamulave nhosa ya kusegesa nzambi.
10 Lakini mbuzi ija yalagalilwe na simbi mbuli ya Azazeli yalavigwe kwa
Mndewa Imulungu kuno yang'hali mgima ili yatende loholo da nzambi na
mulava nhosa yamuleke mbuzi ayo yachole kuluwala ili kusegesa nzambi
za wanhu.
11 “Haluni yamsole ing'ombe wa nhosa ya kusegesa nzambi zake
mwenyego ili yatende loholo da nzambi mbuli yake mwenyego na mbuli ya
wanhu wa mng'anda mmwake, abaho yamchinje ing'ombe ayo.
12 Abaho yasole kiya cha kuhalila moto na yahale makala muupango wa
nhosa kuulongozi wa Mndewa Imulungu na vivija yasole ubani udundigwe
vinogile, yadehe maganza mabili yavigale hanhu hong'ala ng'hani.
13 Abaho, yaugele awo uubani mna gamakala kuulongozi wa Mndewa
Imulungu, na yosi da awo uubani difililikile hana ingubiko ya disanduku da
lagano, ili sikuyone abaho yafe.

* **16:8** Kwa Kiebulania *Azazeli* yofambula imbuzi yogaligwa kuluwala kuno kapapa zinzambi za iwanhu.

14 Yasole idamu kidogo ya ayo ing'ombe na yaimize kwa kidole chake
mwambu wa kudilawila zuwa uchanha ya ingubiko ya disanduku da
lagano, abaho yaimize kuulongozi wa disanduku da lagano miyanza saba.
15 “Abaho yamchinje ija imbuzi wa nhosa ya kusegesa nzambi za wanhu
wose. Idamu ya mbuzi ayo yengile nayo mgati hanhu hong'ala ng'hani na
yatende kamba viyatendile kwa damu ya ing'ombe, yaimizile uchanha ya
ingubiko ya disanduku da lagano na kuulongozi wa disanduku.
16 Vino vivo vonda yatende loholo mbuli ya hanhu hong'ala ng'hani
na kwa mbuli ya ukufita kwao na mbuli ya gehile na nzambi za wanhu
wa Izilaeli. Vivija vivo vonda yatende mbuli ya dihema da mting'hano
dizengigwe hagati ya wanhu awo wafitile.
17 Kipindi Haluni kolava nhosa ya loholo mbuli ya nzambi zake mwenyego
na wanhu wa mng'anda mmwake na wanhu wose wa Izilaeli, munhu
yoyose sikuyengile mdihema da mting'hano mbaka vonda yamambukize na
kulawa kunze.
18 Abaho yalawe na kuchola kuna uupango wa nhosa uli kuulongozi wa
Mndewa Imulungu na yaulohole. Yasole damu kidogo ya ija ing'ombe na
imbuzi na yabake zimhembe za upango wa kulavila nhosa banzi zose.
19 Yamize idamu muupango kwa kidole miyanza saba kwa nzila ayo
koulava kwa Mndewa Imulungu na koutenda ung'ale kwa kusegesa ukufita
kwa wanhu wa Izilaeli.

Mbuzi wa Azazeli

20 “Haluni yahamambukiza kulohola ihanhu hong'ala ng'hani na dihema
da mting'hano na uupango wa nhosa, abaho yamulave ija imbuzi kwa
Azazeli kuno yang'hali mgima.
21 Haluni yeke makono gake mdipala da ayo imbuzi yeli mgima na yatam-
bule nzambi zose za wanhu wa Izilaeli, gehile gao na ubananzi wao wose
na yawike mdipala da ayo imbuzi. Abaho yamulekese ayo imbuzi yachole
kuluwala kuno kogaligwa na munhu yasaguligwe kwa sang'hana ayo.
22 Munhu ayo yamuleke mbuzi ayo yachole kuluwala hanhu kuduhu
wanhu kuno kapapa nzambi zao zose.
23 “Abaho Haluni imulava nhosa yengile mna dihema da mting'hano na
yasaule viwalo viyengile navo hanhu hong'ala ng'hani na yavileke mumo.
24 Yakoge mumo mgati ya hanhu hong'ala na yavale viwalo vake. Abaho
yalawe kunze yalave nhosa ya kusoma moto na ya kusegesa nzambi zake na
nzambi za wanhu wose ili kulohola nzambi zake na nzambi za wanhu wose.
25 Vivija yagasome moto gamavuta ga imnyama wa nhosa ya kusegesa
nzambi muupango wa kulavila nhosa.
26 Munhu ija yamgalile ija imbuzi kwa Azazeli, tanhu yafuwe viwalo vake
na kukoga abaho kodaha kubwela mwiing'hambi.
27 Ija ing'ombe na imbuzi walavigwe nhosa ya kusegesa nzambi, awo
idamu yao igaligwe hanhu hong'ala ng'hani ili kutenda loholo da nzambi,
mitufi yao igaligwe kunze ya ing'hambi na isomigwe moto. Ng'hwembe zao
na zinyama na mavi gao, vose visomigwe moto.
28 Munhu yonda yaisome moto imitufi ayo yavifuwe viwalo vake na
yakoge, abaho kodaha kubwela mwiing'hambi.

Kuigoga siku ya kulohola nzambi

29 “Dino lagizo da siku zose, siku da longo da mwezi wa saba, mweye
wenyego na hata wageni zenu mufunge kuja na sikumutende sang'hano.

30 Tendeni vivo kwavija siku dijo motendeligwa loholo da nzambi, musunhigwe nzambi zenu, na mweye mokala kuno mung'ala kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
31 Siku dijo dokuwa siku da kubwihila, na mufunge kuja, na mudigoge lagizo dino siku zose.
32 Mulava nhosa yagidiligwe gamavuta na kulavigwa kwa Mndewa Imulungu yasolile sang'hano ya tatake, ayo yonda yatende loholo da nzambi kuno kavala iviwalo ving'alile va kitani.
33 Na heyo yatende loholo da nzambi mbuli ya hanhu hong'ala ng'hani na mbuli ya dihema da mting'hano na mbuli ya upango wa nhosa, na mbuli ya walava nhosa na wanhu wose wa Izilaeli.
34 Dino dokuwa lagizo da siku zose, molondigwa mudigoge ili mutende loholo da nzambi zose za wanhu wa Izilaeli mwanza umoja kila mwaka.”
Musa katenda kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.

17

Hanhu ha kulavila nhosa

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Mulongele Haluni na wanage na wanhu wose wa Izilaeli mbuli zino,
3 ‘Kamba munhu yoyose kumwenu yahamulava nhosa ng'ombe hebu mwana ng'hondolo hebu mbuzi, mgati hebu kunze ya ing'hambi,
4 na koleka kumgala mnyama ayo hana ulwivi lwa dihema da mting'hano ili yalavigwe nhosa kwa Mndewa Imulungu kuulongozi wa hanhu hong'ala, munhu ayo katenda nzambi ya kwita damu, kwavija keta damu avo yabaguligwe na wanhu wake.
5 Kilamuso cha lagizo dino kuwa wanhu wa Izilaeli olondigwa wagale wanyama walondigwe kulavigwa nhosa mmigunda na wawagale kwa Mndewa Imulungu, na mulava nhosa yeli hana ulwivi lwa dihema da mting'hano, yawachinje na kumulavila Mndewa Imulungu nhosa ya kugala kuilumba.
6 Abaho mulava nhosa yaumizile damu upango wa nhosa uli hana ulwivi lwa dihema da mting'hano na kugasoma moto gamavuta gawe mnung'ho umnogeza Mndewa Imulungu.
7 Avo wanhu wa Izilaeli waleke kuvilavila nhosa vinyamkela vikoneka kamba mbuzi, mbuli iwatendile wamuleke Imulungu kamba munhu yotenda ugoni. Lagizo dino dokuwa da siku zose kwa ulelo wao wose.’
8 “Walongele vino, ‘Munhu yoyose kumwenu, yawe munhu wa Izilaeli hebu mgeni yokala hamoja na mweye, yahalava nhosa ya kusoma moto hebu nhosa ziyagwe,
9 na hazigala hana ulwivi lwa dihema da mting'hano kwa Mndewa Imulungu, munhu ayo yabaguligwe na wanhu zake.

Wanhu ogomesigwa kuja damu

10 “ ‘Munhu yoyose wa Izilaeli hebu mgeni yokala kumwao yoja damu, niye Mndewa Imulungu nomgevuzikila munhu ayo na nombagula na wanhu zake.
11 Kwavija ugima wa kiumbe chochose wa mwiidamu na niwalagiza mulave damu muupango wa nhosa kutenda loholo da nzambi mbuli ya ugima wenu, kwavija damu ayo ilohola nzambi kwa ugima wa wanhu.
12 Lekaavo niwalagiza wanhu wa Izilaeli vino, “Munhu yoyose kumwenu hebu mgeni yokala kumwenu sikuyaje damu.”

13 “ ‘Munhu yoyose kumwenu mweye wanhu wa Izilaeli hebu mgeni yokala kumwenu yahachola kusaka wanyama hebu ndege, yete idamu hasi na yaifukie na umsanga.
14 Kwavija ugima wa kila kiumbe wa mwiidamu, lekaavo niwalagiza wanhu wa Izilaeli vino, “Sikumuje damu ya kiumbe chochose kwavija ugima wa kiumbe chochose wa mwiidamu. Munhu yoyose yonda yaje damu kobaguligwa na wanhu zake.”
15 “ ‘Munhu yoyose, yawe mwenekae hebu mgeni yahaja nyama ya mnyama yafile mwenyego hebu yakomigwe na mnyama wa kumuhulo, munhu ayo yafuwe viwalo vake na yakoge, na heyo kokuwa kafita mbaka ichungulo, abaho kokuwa kang'ala.
16 Lakini kamba hafuwa viwalo vake na kukoga, munhu ayo kogaya kwa mbuli ayo.’ ”

18

Kuiwasa kugomesigwe

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele vino wanhu wa Izilaeli, ‘Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
3 Sikumutende kamba viwotenda wanhu wa isi ya Misili kuko kumulawile, vivija sikumutende kamba viwotenda wanhu wa isi ya Kanaani kuko kuniwagala. Sikumukweleleze viwotenda hewo.
4 Mweye mugoge malagizo gangu na mukweleleze gaja goniwalongela, niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
5 Gogeni malagizo gangu na gaja goniwalongela kwavija munhu yogagoga kokuwa mgima kubitila gago, niye ayo Mndewa Imulungu.
6 “ ‘Munhu yoyose sikuyamuwase ndugu yake wa usungu, niye ayo Mndewa Imulungu.
7 “ ‘Sikuumgele kinyala tatako kwa kumuwasa mamako, sikuumuwase mamako yakulelile.
8 “ ‘Sikuumuwase mwehe wa tatako, mbuli ayo yomgela kinyala tatako.
9 “ ‘Sikuumuwase lumbu jako, yawe mndele wa tatako hebu wa mamako, yawe kakulila mng'anda imoja na gweye hebu kakulila kunze.
10 “ ‘Sikuumuwase mzukulu wako, yawe mzukulu wako yaleligwe na mwanago wa kimbigalo hebu mzukulu wako yaleligwe na mwanago wa kitwanzi, mbuli ayo yokugela kinyala.
11 “ ‘Sikuumuwase mndele yaleligwe na mamako wa kuvikila, yasoligwe na tatako, mndele ayo lumbu jako.
12 “ ‘Sikuumuwase shangazi yako, kwavija ayo ni lumbu wa tatako.
13 “ ‘Sikuumuwase mamako mkulu hebu mamako mdodo, kwavija ayo ni ndugu wa mamako.
14 “ ‘Sikuumuwase mwehe wa tatako mkulu hebu mwehe wa tatako mdodo, kwavija ayo nayo vivija mamako.
15 “ ‘Sikuumuwase mwehe wa mwanago, kwavija ayo mkwe yako.
16 “ ‘Sikuumuwase mwehe wa mdodo wako hebu mkulu wako, kwavija ayo mulamu wako.
17 “ ‘Sikuumuwase mtwanzi yoyose na imwana hebu na wazukulu zake. Kwavija awo ndugu zake, wahatenda vivo kotenda gehile.
18 “ ‘Sikuumsole mkulu wa mwehe wako hebu mdodo wa mwehe wako, kipindi mwehe wako yang'hali mgima.
19 “ ‘Sikuumuwase mtwanzi mna ikipindi chake cha kutumika.

20 “ ‘Sikuumuwase mwehe wa miyago, wahatenda avo koifitiza
mwenyego.
21 “ ‘Sikuumulave nhosa mwanago yoyose kwa imulungu yokemigwa
Moleki, kwavija wahatenda vivo kodikudula twaga jangu niye Imulungu
wako. Niye ayo Mndewa Imulungu.
22 “ ‘Sikuumuwase mbigalo miyago kamba viutenda kwa mtwanzi, mbuli
ayo yonigevuza niye Imulungu.
23 “ ‘Sikuumuwase mnyama kwavija koifitiza mwenyego. Na mtwanzi
sikuyaigale mwenyego kuwasigwa na mnyama kwavija mbuli ayo kilozo.
24 “ ‘Sikumuifitize kwa kutenda mbuli azo, kwavija mbuli azo zizo zowo-
tenda wanhu wa isi zili kuulongozi wenu na niye nowawinga ili mukale
mweye.
25 Isi yao ifitizigwa na niye niitagusa, nayo iwadeka wanhu okala mumo.
26 Lakini mweye na iwageni okala kumwenu gagogeni malagizo gangu na
gaja goniwalongela na sikumutende mbuli kamba zizo.
27 Kwavija nzambi azo wazitenda wanhu wakalile mwiisi ayo, na hewo
waifitiza isi ayo.
28 Avo mwahaifitiza isi ayo yowadeka kamba viiwadekile wanhu wakalile
mumo.
29 “ ‘Munhu yoyose yotenda mbuli kamba azo kobaguligwa na wanhu
zake.
30 Gogeni gaja ganiwalagize, sikumukweleleze gaja gawatendile wanhu
wakalile mwiisi ayo mweye hamunakwiza, mwahatenda vivo moifitiza
wenyego. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.’ ”

19

Malagizo gayagwe

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele wanhu wose wa Izilaeli, ‘Molondigwa mung'ale kamba niye
Mndewa Imulungu wenu vining'ala.
3 “ ‘Kila munhu yamtegeleze tatake na mamake na yagoge malagizo ga siku
za kubwihila. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
4 “ ‘Sikumundeke niye na kuvitambikila vinyago na sikumutende vinyago
va imilungu ya zuma. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
5 “ ‘Mwahamulavila Mndewa Imulungu nhosa za kugala kuilumba,
mulave kamba viilondigwa ili zitogoligwe.
6 Nhosa ayo idigwe siku dijo hebu imitondo yake. Kinhu chochose chonda
kisigale mbaka siku da kadatu kisomigwe moto.
7 Kamba nhosa ayo yodigwa mbaka siku da kadatu haitogoligwa bule.
8 Munhu yonda yaje nyama ayo kogaya kwa mbuli ayo kwavija kakifitiza
kinhu king'alile kwa Mndewa Imulungu. Munhu ayo yabaguligwe na
wanhu zake.
9 “ ‘Wahasenga ndiya mumgunda wako, sikuusenge mbaka mumgwazo
wa umgunda na sikuubwele kukisogo kusalata vija visigale.
10 Sikuubwele kukisogo kusalata kila kinhu mumgunda wa mizabibu na
sikuudondole zabibu zilagale hasi walekele wakiwa na wageni. Niye ayo
Mndewa Imulungu wenu.
11 “ ‘Sikuwibe.
“ ‘Sikuumbunyike miyago.
“ ‘Sikuulonge uvizi.

12 “ ‘Sikuuiduwile kwa uvizi kwa twaga jangu, wahatenda vivo kodikudula twaga jangu. Niye ayo Mndewa Imulungu.

13 “ ‘Sikuumonele miyago hebu kumwibila.

“ ‘Fungu da kibaluwa wako sikudikale kumwako mbaka imitondo.

14 “ ‘Sikuumduwile mvugu hebu kumwikila gogo mnzila msuwameso, lakini unidumbe niye Imulungu wako, niye ayo Mndewa Imulungu.

15 “ ‘Wahawatagusa wanhu wataguse goya, sikuumnogele mkiwa hebu kumdumba munhu yeli na cheo. Lakini uwalamule kamba viilondigwa.

16 “ ‘Sikuwange mzing'anda za wanhu na kuwatenda wanhu wagombe kwa kuwalongela mbuli za uvizi.

“ ‘Sikuuwike ugima wa miyago mdizumozumo da ifa. Niye ayo Mndewa Imulungu.

17 “ ‘Sikuumwihile ndugu yako, lakini uilumbe na heyo ili sikuutende nzambi.

18 “ ‘Sikuulihe gehile hebu kuwa na mfundo na munhu yoyose mna iwanhu wako lakini umnogele miyago kamba viuinogela mwenyego. Niye ayo Mndewa Imulungu.

19 “ ‘Gagogeni malagizo gangu gano.

“ ‘Sikuutogole fugo yako ikweligwe na wanyama wa aina iyagwe.

“ ‘Sikuuhande mumgunda wako mbeyu za aina mbili.

“ ‘Sikuuvale kiwalo kitendigwe kwa nyuzi za aina mbili.

20 “ ‘Mbigalo yahawasa na mtwanzi mtumwa yang'hali hanagomboligwa na kalaviligwa vilama na mbigalo iyagwe, wanhu wawataguse wose wabili, lakini sikuwakomigwe kwavija mtwanzi ayo yang'hali hanalekeswa.

21 Mbigalo ayo yagale mdihema da mting'hano nhosa ya ng'hondolo mbigalo mbuli ya kulihila gehile, na nhosa ayo ilavigwe kwa Mndewa Imulungu.

22 Mulava nhosa yamtendele loholo da nzambi kwa ng'hondolo ayo kuulongozi wa Mndewa Imulungu, na nzambi yake yogeligwa kumgongo.

23 “ ‘Mwahavika mwiisi ya Kanaani na kuhanda mibiki ya matunda, matunda gago hamulondigwa kugaja kwa miyaka midatu.

24 Mwaka wa ikane matunda gago gokuwa gang'ala na mugalave kwa Mndewa Imulungu kamba nhosa ya kumgwaa nhogolwa.

25 Lakini mwaka wa tano modaha kugaja gamatunda, mwahatenda gano gose mibiki yenu ya matunda yolela matunda ng'hani. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.

26 “ ‘Sikumuje nyama yoyose kuno ing'hali na damu.

“ ‘Sikumulagule hebu kuwa wahawi.

27 “ ‘Sikumusenye bwenzi na sikumubee ndevu zenu.

28 “ ‘Sikumuichanje chanje mzing'huli zenu mbuli ya kumuyalalila munhu yafile hebu kwika kilaguso mzing'huli zenu. Niye ayo Mndewa Imulungu.

29 “ ‘Sikuumnange mndele wako kwa kumtenda mgoni, ili isi yose sikuimeme ugoni na kumema gehile.

30 “ ‘Gagogeni malagizo ga siku ya kubwihila na hadumbeni hanhu hong'ala. Niye ayo Mndewa Imulungu.

31 “ ‘Sikumuchole kwa wanhu olagula kwa mizimu hebu wahawi ili mulaguliligwe baho moifitiza. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.

32 “ ‘Wategeleze wanhu wavele na uwagwee ukulu. Unidumbe niye Imulungu wako, niye ayo Mndewa Imulungu.

33 “ ‘Munhu baki yaheza mwiisi yako sikuumtendele gehile.

34 Munhu baki ayo yakale kumwako kamba mwenekae na gweye umnogele kamba viuinogela mwenyego, kwavija hata gweye kukala munhu baki mwiisi ya Misili. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
35 “ ‘Sikuuwabunyike wayago mna ivinhu vako va kupimila va utali na uzito na kumema.
36 Molondigwa mutumie mizani ilondigwa na vipimo vilondigwa. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu niwalavile mwiisi ya Misili.
37 “ ‘Molondigwa mugagoge malagizo gangu gose na gaja goniwalongela. Niye ayo Mndewa Imulungu.’ ”

20

Kugaya kwa kuleka kugoga ga Imulungu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele vino wanhu wa Izilaeli, ‘Munhu yoyose mna iwanhu wa Izilaeli hebu munhu baki yokala kumwenu, yomulava nhosa mwanage kwa imulungu Moleki, munhu ayo yakomigwe. Wanhu wamkome kwa kumtowa mabwe.
3 Niye mwenyego nomgevuzikila munhu ayo na kumbagula na wanhu zake kwavija kamulava imoja wa wanage nhosa kwa imulungu Moleki na avo kahafitiza hanhu hong'ala na twaga jangu ding'ala.
4 Kamba wanhu wa aho omuleka munhu ayo na hawamkoma,
5 niye mwenyego nomgevuzikila munhu ayo na wanhu wa mng'anda mmwake. Nowabagula na wanhu zao heyo mwenyego hamoja na wose oleka kunitamanila niye na kumcholela imulungu Moleki.
6 “ ‘Kamba munhu yoyose yahawacholela walaguzi wa mizimu na wahawi na koleka kunitamanila niye, nomgevuzikila munhu ayo na nombagula na wanhu zake.
7 “ ‘Avo ilaveni kumwangu na muwe wanhu wang'alile kwavija niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
8 Gogeni malagizo gangu, niye ayo Mndewa Imulungu niwatenda mweye mung'ale.
9 “ ‘Munhu yoyose yomduwila tatake hebu mamake yakomigwe. Kwavija kamduwila tatake hebu mamake avo ifa yake yokuwa mmakono gake mwenyego.
10 “ ‘Kamba mbigalo yahatenda ugoni na mwehe wa miyage, wose wabili wakomigwe.
11 “ ‘Mbigalo yahamuwasa imoja wa wehe wa tatake, kamgela kinyala tatake, wose wabili wakomigwe. Ifa ya mbigalo ayo na mtwanzi ayo yokuwa mmakono gao wenyego.
12 “ ‘Mbigalo yahamuwasa mwehe wa mwanage, wose wabili wakomigwe. Awo watenda kilozo avo ifa yao yokuwa mmakono gao wenyego.
13 “ ‘Kamba mbigalo yahamuwasa mbigalo miyage kamba vija mtwanzi, wose wabili wakomigwe, kwavija watenda nzambi, ifa yao yokuwa mmakono gao wenyego.
14 “ ‘Kamba mbigalo yahamsola mndele na mama munhu, mbuli ino iha ng'hani. Wose imbigalo na imndele na mamake wasomigwe moto, ili sikukuwe na nzambi hagati yenu.
15 “ ‘Kamba mbigalo yahamuwasa mnyama yakomigwe heyo hamoja na ayo imnyama.
16 “ ‘Mtwanzi yahamkwesela mnyama ili yawasigwe, wose wakomigwe, imnyama na imtwanzi. Ifa yao yokuwa mmakono gao wenyego.

17 “ ‘Kamba mbigalo yoyose yahamsola lumbu jake, mndele wa mamake
hebu wa tatake, na mndele ayo katogola kusoligwa na mbigalo ayo yeli
lumbu jake, mbuli ayo kilozo, avo wabaguligwe na wanhu wao kwavija
watenda mbuli igela kinyala. Ayo imbigalo kogaya kwa kutenda mbuli ayo.
18 “ ‘Kamba mbigalo yahamuwasa mtwanzi kipindi cha kutumika kwake,
wose wabili wabaguligwe, kwavija ayo imbigalo kakwasa ukutumika kwa
mtwanzi na ayo imtwanzi kagubula kutumika kwake.
19 “ ‘Sikuumuwase mamako mkulu hebu mamako mdodo na siku-
umuwase shangazi yako, kwavija wao ni ndugu zako wa usungu, wanhu
wose otenda vivo ogaya kwa nzambi zao.
20 “ ‘Kamba munhu yahamuwasa mwehe wa tatake mkulu hebu mdodo,
komgela kinyala tatake mkulu hebu mdodo, wose wabili ogaya kwa nzambi
zao na wose wofa bila wana.
21 “ ‘Mbigalo yahamuwasa mwehe wa ndugu yake, komgela kinyala ndugu
yake, mbuli ayo ifita, wose wabili wofa bila wana.
22 “ ‘Gagogeni malagizo gangu gose na gaja ganiwalongele, buleavo ako
kuniwagala mna iisi, isi ayo yowadeka.
23 Sikumukweleleza mila za wanhu wa isi ayo, waniwawingile mgameso
genu, kwavija watenda mbuli azo zose na niye nizihila mbuli azo.
24 Lakini niwalongela mweye, moihazi isi yao, nowagwaa mweye kamba
uhazi wenu, isi imemile maziwa na uki, niye ayo Mndewa Imulungu wenu
niwabagule mweye na wanhu wa isi ziyagwe ili muwe wanhu zangu.
25 “ ‘Avo mujuwe kubagula, mnyama yafitile na mnyama yang'alile, ndege
yafitile na ndege yang'alile. Sikumuifitize kwa kukwasa mnyama hebu
ndege hebu chochose kitambala mwiisi kiniwalongele kamba kifita.
26 Kwavija niye Mndewa Imulungu wenu ning'ala, niye niwabagula mw-
eye mna wanhu wa isi ziyagwe ili muwe wanhu zangu, avo muwe wanhu
ong'ala.
27 “ ‘Mbigalo hebu mtwanzi yoyose yolagula hebu muhawi yakomigwe
kwa mabwe. Ifa yao yokuwa mmakono gao wenyego.’ ”

21

Walava nhosa viwolondigwa kukala

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Walongele vino iwalava nhosa
weli iwana wa Haluni, ‘Mulava nhosa sikuyaifitize mwenyego kwa kukwasa
mtufi wa ndugu yake yafile,
2 ila kamba mtufi awo okuwa wa ndugu yake wa usungu, kamba vija
mamake hebu tatake, mdodo wake hebu mkulu wake hebu mwanage wa
ikimbigalo hebu wa ikitwanzi,
3 hebu lumbu jake yang'hali kusoligwa iyokala mng'anda yake.
4 Sikuyaifitize kwa ifa ya munhu yeli na undugu nayo kwa kuisolela.
5 “ ‘Mulava nhosa sikuyabee mvili zake hebu ndevu zake hebu kuichanja
chanja mulukuli kulagusa koiyalala.
6 Mulava nhosa yakale yang'alile, sikuyadifitize twaga da Imulungu wake,
heyo kolava nhosa kwa Mndewa Imulungu avo yakale yang'alile.
7 “ ‘Mulava nhosa sikuyasole mtwanzi yakalile mgoni hebu mtwanzi
yasigwe hebu siyo mhambe, sikuyatende vivo kwavija heyo munhu
yang'alile kwa Imulungu wake.
8 Wanhu wamone mulava nhosa kamba kang'ala kwavija kolava nhosa ya
ndiya kwa Mndewa Imulungu. Niye ayo Mndewa Imulungu, niye ning'ala
na nowatenda wanhu zangu wang'ale.

9 “ ‘Kamba mndele wa mulava nhosa mgoni, yasomigwe moto mbaka yafe, kwavija komgela kinyala tatake.
10 “ ‘Mulava nhosa imkulu yoyose, kwavija heyo ayo imkulu hagati ya wayagwe, na heyo kagidiligwa mavuta gang'alile mdipala jake na kalavigwa kwa Mndewa Imulungu ili yavale viwalo ving'alile, avo sikuyaleke kubunha mvili zake hebu sikuyadege viwalo vake kwa kuiyalala.
11 Sikuyengile hanhu heli na mtufi wa munhu yafile. Sikuyaifitize hata kwa ifa ya tatake hebu mamake.
12 Sikuyasegele hanhu hong'ala ha Imulungu wake na kuhafitiza, kwavija kalavigwa kwa Mndewa Imulungu kwa kugidiligwa mavuta gangu gang'alile. Niye ayo Mndewa Imulungu.
13 “ ‘Mtwanzi yonda yamsole yawe mhambe.
14 Sikuyasole mtwanzi mgane hebu mtwanzi yasigwe hebu mtwanzi mgoni, lakini yasole mtwanzi mhambe kulawa mulukolo lwake mwenyego,
15 ili sikuyawafitize wanage mwenyego, niye ayo Mndewa Imulungu nimtenda heyo yang'ale.’ ”
16 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
17 “Mulongele vino Haluni, ‘Munhu yoyose muulelo wako yeli na kilema mulukuli, halondigwa kwiza behi ya Mndewa Imulungu na kumulavila Mndewa Imulungu wake nhosa ya ndiya.
18 Munhu yoyose yeli na kilema, msuwameso, mbetembete na yeli kihanga kinangike, yeli na maungo matali kubanza viilondigwa,
19 yeli na mgulu hebu mkono ubeneke.
20 Munhu yeli na kibiyongo, munhu mguhi ng'hani, yoleka kulola goya, munhu yavimbile, munhu yeli na uhele hebu munhu yelibule kimbigalo sikuyakwese kumulavila Mndewa Imulungu nhosa ya ndiya.
21 Munhu yoyose wa ulelo wa Haluni imulava nhosa, yeli na kilema sikuyeze behi kumulavila nhosa za kusoma moto, vivija sikuyeze behi kumulavila Imulungu nhosa ya ndiya.
22 Munhu ayo kodaha kuja ndiya ilavigwe kwa Imulungu wake, vinhu ving'ala na vija ving'ala ng'hani.
23 Lakini sikuyakwese behi ya panziya hebu uja uupango kwavija kana kilema ili sikuyahafitize hanhu hong'ala kwavija niye Mndewa Imulungu ayo niwatenda mweye mung'ale.’ ”
24 Musa kamulongela Haluni na wanage na wanhu wose wa Izilaeli mbuli azo zose.

22

Malagizo ga ndiya ilavigwe nhosa

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Mulongele Haluni na wanage, wavigelegeze goya vinhu viwonigalila wanhu wa Izilaeli, na sikuwadikudule twaga jangu ding'ala. Niye ayo Mndewa Imulungu.
3 “Walongele vino, ‘Kamba imoja wa munhu wenu mna uulelo wenu ako kumwande kovikwesela kuno kafita vinhu ving'alile viwongalila niye Mndewa Imulungu wanhu wa Izilaeli, munhu ayo nombagula. Niye ayo Mndewa Imulungu.
4 “ ‘Munhu yoyose wa ulelo wa Haluni yahawa na utamu wa dikulu hebu kolava udusi sikuyaje vinhu ving'ala mbaka vonda yahone. Vivija kokuwa kafita kamba yahakwasa kinhu chochose kifitizigwe na mtufi wa munhu yafile hebu yolawa na chelesi,

5 hebu yahakwasa mng'onyo yoyose yafitile hebu munhu yoyose yodaha
kumtenda munhu yafite.
6 Vivija kokuwa kafita mbaka ichungulo na halondigwa kuja ndiya ing'ala
mbaka vonda yakoge.
7 Zuwa dahahonga baho kokuwa kang'ala. Abaho kodaha kuja ndiya
ing'ala kwavija ayo iyo ndiya yake.
8 Mulava nhosa sikuyaje nyama ya mnyama yoyose yafile mwenyego hebu
mnyama yakomigwe na mnyama wa kumuhulo, sikuyaje na kuifitiza. Niye
ayo Mndewa Imulungu.
9 “ ‘Avo walava nhosa wagagoge malagizo gangu ili sikuwatende nzambi
na kufa. Niye ayo Mndewa Imulungu niwatenda wang'ale.
10 “ ‘Munhu yoyose halawa muulelo wa iwalava nhosa halondigwa kuja
ndiya ing'ala. Hata mgeni wa mulava nhosa hebu kibaluwa wake sikuyaje.
11 Lakini kamba mulava nhosa kamgula mtumwa ili yawe wake, ayo
kodaha kuja na vivija waja iwatumwa waleleke mng'anda yake.
12 Kamba mndele wa mulava nhosa kasoligwa na mbigalo halawa
muulelo wa iwalava nhosa halondigwa kuja nhosa ya vinhu ving'ala.
13 Lakini kamba mndele wa mulava nhosa mgane hebu kasigwa na
kabule wana na kabwela ukae kwa tatake na komtamanila tatake kamba
viyakalile yang'ali hanasoligwa, aho kodaha kuja indiya iyogweleligwa
tatake kamba mulava nhosa. Munhu yoyose halawa muulelo wa iwalava
nhosa halondigwa kuja ndiya ino ing'ala.
14 “ ‘Kamba munhu iyagwe yahaja ndiya ino ing'ala bila kujuwa, avo
yamulihe mulava nhosa kamba sente ya ndiya ayo viili na yengeze asilimia
malongo mabili ya sente ya ndiya ayo.
15 Mulava nhosa sikuyavifitize vinhu vija wanhu wa Izilaeli omulavila
Mndewa Imulungu,
16 kwa kuwatogolela waje ndiya ing'ala na kuwatenda watende gehile
golondigwa kulihigwa. Niye ayo Mndewa Imulungu niwatenda mung'ale.’
”

Nhosa zing'alile

17 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
18 “Mulongele Haluni na wanage iwolava inhosa na wanhu wose wa
Izilaeli, ‘Kamba munhu yoyose kumwenu hebu mgeni yoyose yokala Izilaeli
yahagala nhosa yake, iwe nhosa ya kutenda kiyalongile hebu nhosa ya
kulonda mwenyego,
19 ili nhosa ayo itogoligwe, yagale ng'ombe wa kimbigalo hebu mbuzi
mbigalo hebu ng'hondolo wa kimbigalo yelibule kilema chochose.
20 Munhu sikuyagale mnyama yoyose yeli na kilema kwavija nhosa ayo
honda itogoligwe mbuli yake.
21 Munhu yoyose yahamulavila Mndewa Imulungu nhosa ya kugala
kuilumba ili kutenda kija kiyalongile hebu nhosa ya kulonda mwenyego
kulawa mdibumbila da fugo yake, yahalonda Mndewa Imulungu yaitogole,
yagale mnyama yatelele, mnyama ayo sikuyawe na kilema chochose.
22 Sikuumulavile Mndewa Imulungu mnyama yoyose halola hebu kilema
hebu yabeneke hebu yolawa udusi hebu yeli na uhele hebu vilonda, awo
sikuuwalave wawe nhosa ya kusoma moto muupango wa nhosa wa Mn-
dewa Imulungu.
23 Ng'ombe hebu mwana ng'hondolo yeli na maungo makulu hebu
madodo kubanza viilondigwa kodaha kumulava nhosa ya kulonda
mwenyego, lakini sikuumulave kamba nhosa ya kutenda kija kiulongile.

24 Mnyama yeli na mhumbu zilumizigwe hebu zihondigwe hebu zituligwe
hebu zikanhigwe, sikuumulavile Mndewa Imulungu hebu kumulava nhosa
mwiisi yako.
25 “ ‘Vivija sikuuwabokele wanyama kamba awo kulawa kwa wageni na
kumulavila Mndewa Imulungu wako kamba nhosa ya ndiya. Wanyama awo
wanavilema kwavija wakanhigwa avo hawatogoligwa bule mbuli yenu.’ ”
26 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
27 “Ng'ombe hebu ng'hondolo hebu mbuzi yahaleligwa yakale kwa ma-
make kwa siku saba. Lakini kusongela siku da nane modaha kumulavila
Mndewa Imulungu kamba nhosa ya kusoma moto.
28 Lakini sikuumchinje ng'ombe hebu ng'hondolo siku dimoja hamoja na
mwanage.
29 “Wahamulavila Mndewa Imulungu nhosa ya kumgwaa nhogolwa,
uilave kwa nzila yonda itende utogoligwe na heyo.
30 Nyama ya mnyama ayo idigwe siku dijo na sikumuisigase mbaka
imitondo. Niye ayo Mndewa Imulungu.
31 “Gogeni malagizo gangu na mugakweleleze. Niye ayo Mndewa Imu-
lungu.
32 Sikumudikudule twaga jangu ding'ala, twaga jangu mudigelegeze
kamba ding'ala hagati ya wanhu wa Izilaeli. Niye ayo Mndewa Imulungu
niwatenda mung'ale.
33 Niye ayo niwalavile mwiisi ya Misili ili niwe Imulungu wenu. Niye ayo
Mndewa Imulungu.”

23

Nyimwilinyimwili za dini
(Kupetigwa 28:16-31; 29:1-40)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele vino wanhu wa Izilaeli, ‘Zino azo nyimwilinyimwili ziyasag-
ule Mndewa Imulungu, mweye molondigwa muzijuwe kamba zing'ala.
3 “ ‘Mokuwa na siku sita za kusang'hana, lakini siku ya saba yokuwa siku
ya kubwihila. Mwiisiku ayo sikumusang'hane, lakini muiting'hane kwa
kutambika. Siku ayo yokuwa siku ya kubwihila ya Mndewa Imulungu, isi
yoyose yonda mukale.
4 “ ‘Zino azo siku za nyimwilinyimwili za Mndewa Imulungu, muit-
ing'hane kamba viilondigwa mna zisiku zino zing'ala.
5 Ichungulo ya siku ya longo na nne ya mwezi wa ichanduso musonge
kudeng'helela nyimwilinyimwili ya Pasaka mbuli ya Mndewa Imulungu.
6 Mwiisiku ya longo na tano ya mwezi awo musonge kudeng'helela ny-
imwilinyimwili ya magate hagageligwe hamila, avo kwa kipindi cha siku
saba muje magate hagageligwe hamila.
7 Mwiisiku ya ichanduso ya siku azo saba sikumusang'hane, lakini muit-
ing'hane kwa kutambika.
8 Kwa kipindi cha siku saba mmulavile nhosa za kusoma moto Mndewa
Imulungu na mwiisiku ya saba muiting'hane hamoja kumtambikila na
sikumusang'hane.’ ”
9 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
10 “Walongele wanhu wa Izilaeli, ‘Kamba mwahengila mwiisi yonda ni-
wagwee na mwahasenga, mgalileni mulava nhosa gaja gaichanduso kusen-
gigwa.

11 Na imulava nhosa yavinule uchanha kamba kilaguso cha kumulavila
Mndewa Imulungu ili gatogoligwe mbuli yenu, mulava nhosa yagalave
imitondo yake vonda imale siku ya kubwihila.
12 Mwiisiku ayo yonda mvinule uchanha kamba kilaguso cha kumulavila
Mndewa Imulungu vivija mmulavile nhosa ya kusoma moto ya mwana
ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja yelibule kilema chochose.
13 Vivija mmulavile nhosa ya ndiya ya usage unogile mhishi imoja
utibwilizigwe na mavuta, mmulavile Mndewa Imulungu kwa moto, na
mnung'ho wake omnogeza. Vivija mmulavile divai nyhupa imoja kamba
nhosa ya king'waji.
14 Kipindi mung'hali hamunamgalila nhosa azo Mndewa Imulungu, siku-
muje gate jojose hebu kinhu kikanzingigwe hebu kinhu chochose kisen-
gigwe sambi. Dino dijo lagizo jake kumwenu na kwa ulelo wenu wose,
kokose konda mukale.
15 " 'Kulawa siku ayo ya kubwihila, siku imumgalile gaja gaichanduso
kusengigwa peteni mbaka gavike mawiki saba.
16 Mna isiku ya malongo matano, imitondo yake ya siku ya kubwihila ya
saba, mmulavile Mndewa Imulungu nhosa ya ndiya ya sambi.
17 Kila ng'anda ilave magate mabili ili genuligwe uchanha kamba kilaguso
cha kumulavila Mndewa Imulungu. Kila gate ditendigwe kwa mhishi imoja
ya usage unogile na ugeligwe hamila, abaho mmulavile Mndewa Imulungu
kamba nhosa ya gaja gasengigwe ichanduso.
18 Na mulave hamoja na gago gamagate wana ng'hondolo saba wa mwaka
umoja welibule kilema chochose na bofu da kimbigalo da ng'ombe na
ng'hondolo wa kimbigalo wabili. Wanyama awo okuwa nhosa ya kusoma
moto hamoja na nhosa ya ndiya na nhosa ya king'waji. Mnung'ho wa nhosa
azo omnogeza Mndewa Imulungu.
19 Vivija mmulavile mbuzi imoja mbigalo kamba nhosa ya kusegesa
nzambi, na mulave wana ng'hondolo wabili wa kimbigalo weli na mwaka
umoja kamba nhosa ya kugala kuilumba.
20 Mulava nhosa yawenule uchanha awo iwang'hondolo wabili kamba
kilaguso cha kumulavila Mndewa Imulungu hamoja na gamagate ga ndiya
ya ichanduso kusengigwa. Nhosa azo zing'ala kwa Mndewa Imulungu na
zokuwa za iwalava nhosa waiyeka.
21 Siku dijo walongele wanhu waiting'hane kwa mting'hano ung'alile na
sikumusang'hane, dino dokuwa lagizo da siku zose kwa ulelo wenu wose
kokose konda mukale.
22 " 'Wahasenga mumgunda wako, sikuusenge mbaka kumgwazo wa
mgunda wako hebu kubwela kukisogo kusalata vija visigale, walekele
wakiwa na wanhu baki, niye ayo Mndewa Imulungu wako.' "

23 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
24 "Walongele wanhu wa Izilaeli, 'Siku ya ichanduso ya mwezi wa saba
muhumule, ayo iwe siku ya kukumbuka kuno motowa mhalati na wanhu
wose muiting'hane na kumtambikila Mndewa.
25 Sikumutende sang'hano yoyose, lakini mmulavile Mndewa Imulungu
nhosa ya kusoma moto.' "

26 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
27 "Siku ya longo ya mwezi awo yokuwa siku ya kulohola nzambi zenu,
siku ayo yokuwa siku ya mting'hano ung'alile na mufunge kuja na mmulav-
ile Mndewa Imulungu nhosa ya kusoma moto.

28 Sikumutende sang'hano yoyose, kwavija siku ayo yokuwa siku ya
kulohola nzambi, ili nzambi zenu zisegesigwe kuulongozi wa Mndewa
Imulungu.
29 Munhu yoyose yoleka kufunga kuja siku ayo, yabaguligwe na wanhu wa
Izilaeli.
30 Munhu yoyose yonda yasang'hane siku ayo nomkoma.
31 Sikumusang'hane sang'hano yoyose. Lagizo dino dokuwa kwa ulelo
wenu wose, kokose konda mukale.
32 Siku ayo yokuwa siku ya kubwihila na molondigwa mufunge kuja,
kusongela ichungulo ya siku ya tisa ya mwezi awo mbaka ichungulo ya siku
ya longo. Molondigwa muigoge siku ya kubwihila."
33 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
34 "Walongele wanhu wa Izilaeli, 'Mna isiku ya longo na tano ya mwezi
wa saba, mumtendele Mndewa Imulungu nyimwilinyimwili ya vibanda na
yokuwa kwa siku saba.
35 Siku ya ichanduso mutende mting'hano ung'alile na sikumutende
sang'hano yoyose.
36 Kwa siku saba mmulavile Mndewa Imulungu nhosa zilavagwa kwa
moto, siku ya nane mutende mting'hano ung'alile na mmulavile Mndewa
Imulungu nhosa ilavagwa kwa moto. Mting'hano awo ung'ala avo sikumu-
sang'hane sang'hano yoyose.
37 " 'Nyimwilinyimwili azo, zizo ziyasagule Mndewa Imulungu, na
mutende mting'hano ung'alile na mmulavile Mndewa Imulungu nhosa
zilavagwa kwa moto zili nhosa za kusoma moto na nhosa za ndiya na nhosa
za king'waji, kila siku kamba viilondigwa.
38 Vivija mulave zija zinhosa zimmulavilaga Mndewa Imulungu mzisiku
za kubwihila na vivija nhunza na kija kimulongile na nhosa zimulonda
wenyego kumulavila Mndewa Imulungu.
39 " 'Mwahamambukiza kusenga mutende nyimwilinyimwili kwa kipindi
cha siku saba, kusongela siku ya longo na tano ya mwezi wa saba. Siku ya
ichanduso yokuwa siku ya kubwihila na hata siku ya nane.
40 Siku ya ichanduso mubawe matunda ganogile kulawa mmibiki yenu, na
mubene mibunho ya mitende, na mibunho izukile mijani mingi na mibiki
ikota kumgwazo wa lwanda, na mumtendele Mndewa Imulungu wenu
nyimwilinyimwili kwa siku saba.
41 Kila mwaka mumtendele Mndewa Imulungu nyimwilinyimwili ayo
kwa siku saba. Lagizo dino mudigoge kwa ulelo wenu wose. Mutende
nyimwilinyimwili ayo mwezi wa saba.
42 Mukale mvibanda kwa siku saba, wanhu wose waleleke Izilaeli wakale
mvibanda,
43 ili ulelo wenu wajuwe kamba viyawalavile wanhu wa Izilaeli mwiisi ya
Misili, kawatenda wakale mvibanda. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.' "
44 Avo Musa kawalongela wanhu wa Izilaeli nyimwilinyimwili azo
ziyasagule Mndewa Imulungu.

24

Mavuta ga taa na magate
(Kulawa 27:20-21)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 "Walongele wanhu wa Izilaeli wakugalile mavuta ganogile ga mizeituni
mbuli ya taa ili ikwake siku zose.

3 Haluni yaike taa ayo mdihema da mting'hano kunze ya panziya da
sanduku da lagano, ili ikwake kuulongozi wa Mndewa Imulungu siku zose,
kusongela ichungulo mbaka imitondo. Lagizo dino mudigoge kwa ulelo
wenu wose siku zose.
4 Yazike taa azo hana ikingolobweda cha zahabu inogile, kili kuulongozi
wa Mndewa Imulungu siku zose.

5 "Soleni usage unogile, mutende magate longo na mabili, kila gate di-
tendigwe kwa mhishi imoja ya usage.
6 Magate gago gapangigwe misafa mibili mwiimeza ya zahabu inogile, kila
msafa magate sita.
7 Kila msafa ugeligwe ubani ung'alile ili kulagusa kamba magate gago
galavigwa kwa moto kwa Mndewa Imulungu.
8 Kila siku ya kubwihila magate gago gapangigwe mbuli ya wanhu wa
Izilaeli kuulongozi wa Mndewa Imulungu kamba lagano da siku zose.
9 Haluni yaiyeka na ulelo wake awo olondigwa kugaja magate gago
kwavija gang'ala na dijo fungu jao mna zinhosa zilavagwa kwa moto kwa
Mndewa Imulungu."

Nhaguso ilondigwa

10 Siku dimoja kulawilila ndwagi mwiing'hambi, Mwiizilaeli imoja na
mbwanga imoja mamake kakala Mwiizilaeli lakini tatake kakala Mmisili.
11 Mbwanga ayo mamake kakemigwa Shelomiti biti Dibili kulawa kabila
da Dani, mbwanga ayo kadikudula twaga da Mndewa Imulungu. Avo
wamgala kwa Musa,
12 wamgodeka mbaka wajuwe viyolonda Mndewa Imulungu mbwanga
ayo yatendigwe.

13 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
14 "Msegeseni mbwanga ayo yadikudule twaga da Mndewa Imulungu,
mumgale kunze ya ing'hambi. Wanhu wose wamuhulike viyodikudula
ditwaga da Mndewa Imulungu weke makono gao kudipala jake, abaho
wanhu wose wa Izilaeli wamtowe mabwe.
15 Abaho walongele wanhu wa Izilaeli, 'Munhu yoyose yomkudula Imu-
lungu wake, koipapa mwenyego nzambi yake.
16 Munhu yoyose yodikudula twaga da Mndewa Imulungu, yakomigwe.
Iwanhu wose wa Izilaeli wamtowe mabwe, yawe munhu baki hebu
mwenekae kolondigwa yakomigwe.
17 " 'Munhu yoyose yomkoma munhu, na heyo yakomigwe.
18 Munhu yoyose yomkoma mnyama wa miyage, yalihe ugima kwa ugima.
19 Munhu yoyose yomulumiza miyage, na heyo yalumizwe vivo viyamu-
lumize miyage.
20 Munhu yahambena miyage na heyo yabenigwe, siso kwa siso, zino kwa
zino, munhu yahamulumiza miyage na heyo yalumizwe.
21 Munhu yomkoma mnyama wa miyage yalihe, lakini munhu yomkoma
munhu na heyo yakomigwe.
22 Molondigwa muwe na malagizo gagano, kwa munhu baki hebu kwa
mwenekae. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.' "

23 Avo, Musa kawalongela wanhu wa Izilaeli gago gose. Abaho wamsola
mbwanga ayo yamkudule Mndewa Imulungu wamgala kunze ya ing'hambi
na wamtowa mabwe. Wanhu wa Izilaeli watenda kamba Mndewa Imu-
lungu viyamulagize Musa.

25

Mwaka wa saba
(Kumbukumbu 15:1-11)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa ako kulugongo lwa Sinai,
2 “Walongele wanhu wa Izilaeli, ‘Mwahengila mwiisi yonda niwagwee, isi
yenyego igoge lagizo da kubwihila mbuli ya niye Mndewa Imulungu.
3 Kwa miyaka sita muhande migunda yenu, na mudahulile mizabibu yenu
na musenge vija vihandigwe.
4 Lakini mwaka wa saba imigunda yolondigwa ibwihile, mbuli ya Mn-
dewa Imulungu. Sikumuhande mmigunda yenu hebu kudahulila mizabibu
yenu.
5 Sikumusenge na kwika kukanho gaja gotile genyego na sikumubawe
zabibu na kwika divai kulawa mmizabibu haidahuliligwe, isi yolondigwa
ibwihile mwaka mgima.
6 Lakini chochose chotile muumwaka awo wa kubwihila, chokuwa ndiya
yenu mweye wenyego na watumwa zenu wa kimbigalo na wa kitwanzi na
vibaluwa wenu na wanhu baki okala hamoja na mweye.
7 Vivija kwa fugo yenu na wanyama wa kumuhulo wa isi yenu. Chochose
kileligwa chokuwa ndiya yao.

Mwaka wa kulekeswa
8 “ ‘Peteni miyaka saba kwa miyanza saba na yokuwa miyaka malongo
mane na tisa,
9 abaho mutowe mhalati kila hanhu siku ya longo ya mwezi wa saba
kwavija siku ayo yokuwa siku ya kulohola nzambi.
10 Mwaka wa malongo matano muugelegeze goya na muwalongele wanhu
wose mwiisi kamba walekeswa. Muumwaka awo vinhu vose viuzigwe
vibwezigwe kwa mwenyego hebu ulelo wake na munhu yoyose yauzigwe
kamba mtumwa yabwele kwa wanhu wa lukolo lwake.
11 Kwavija mwaka awo okuwa wa kulekeswa, avo sikumuhande mbeyu
yoyose hebu kusenga na kwika kukanho kinhu chochose hebu kubawa
zabibu na kwika divai kulawa mna imizabibu haidahuliligwe.
12 Mwaka awo okuwa wa kulekeswa kumwenu, avo mwaka awo ung'ala.
Avo moja gaja gotile genyego mmigunda yenu.
13 “ ‘Mna umwaka awo kinhu chochose kiuzigwe, kibwezigwe kwa
mwenyego.
14 Wahauza mgunda kwa Mwiizilaeli miyago hebu wahagula mgunda
sikuumbunze miyago.
15 Bei ya mgunda iigale na miyaka isigale kuvikila mwaka wa kulekeswa,
umwaka wa kumbwezela mwenyego mgunda wake.
16 Kamba miyaka ya kuvikila mwaka wa kulekeswa ing'ali mingi, bei ya
mgunda awo yokuwa ng'hulu, lakini yahakuwa midodo bei ya mgunda awo
yokuwa ndodo. Bei ilavigwe kwa kuigala na gaja gosengigwa mumgunda.
17 Sikumuibunze, lakini nidumbeni niye, niye ayo Mndewa Imulungu
wenu.
18 “ ‘Tegelezeni gaja ganiwalongele na mugoge malagizo gangu, kuko
mokala goya mwiisi yonda niwagwee.
19 Nayo isi yolela ng'hani na mweye moja na kushiba na mokala goya.
20 Munhu kodaha kugelegeza, “Toja choni mna umwaka awo wa saba
kamba hatulondigwa kuhanda hebu kusenga vija vituhandile?”
21 Niye noitenda isi ilele ng'hani muumwaka wa sita, na mokuwa na ndiya
ya kuja miyaka midatu.

22 Vonda muhande mwaka wa nane moja ndiya iija ya mwaka wa sita na
moja mbaka vonda musenge mwaka wa tisa.

Kugomboligwa kwa isi

23 “ ‘Isi sikuiuzigwe yose yose, kwavija isi yangu niye, mweye mwa kamba
wabita nzila hebu wanhu baki mwiisi yangu.
24 Lekaavo mwiisi yose yumukala, molondigwa muigombole isi.
25 “ ‘Kamba Mwiizilaeli miyago mkiwa na kauza mgunda wake, avo ndugu
yake yeli behi yeze kuugombola mgunda awo.
26 Kamba munhu ayo kabule ndugu yodaha kuugombola, lakini baho
kumwande kawa mgoli na kodaha kuugombola mgunda wake,
27 avo yapete imiyaka toka viyauuzile na yamulihe munhu yaugulile, na
ayo imunhu yagulile kolondigwa yambwezele mwene mgunda awo.
28 Lakini kamba hadaha kumuliha imunhu yagulile, mgunda awo okuwa
wa imunhu yagulile mbaka mwaka wa kulekeswa. Muumwaka awo yaub-
weze mgunda awo kwa mwenyego.
29 “ ‘Kamba munhu yahauza ng'anda yake iyokala ili mgati ya buga
dizengelwe, kodaha kuigombola kipindi cha mwaka umoja toka yaiuze.
Mwaka wose awo kodaha kuigombola.
30 Kamba ng'anda ayo haigomboligwe mwaka wose awo, baho yokuwa
ng'anda ya ayo yaigulile, yokuwa yake siku zose heyo na ulelo wake, na
hailondigwa kubwezigwa mna umwaka wa kulekeswa.
31 Lakini ng'anda ili mkijiji kilibule senyenge izunguluke kijiji acho,
yogesigwa kamba mgunda, avo yolondigwa igomboligwe na ibwezigwe
muumwaka wa kulekeswa.
32 Hata avo, ng'anda zili mna gamabuga gowokala Walawi zodaha kugom-
boligwa kipindi chochose.
33 Kamba ng'anda yoyose iuzigwa na Mulawi na haigomboligwe bule,
avo yolondigwa ibwezigwe muumwaka wa kulekeswa, kwavija ng'anda zili
mna gamabuga ga Walawi zokuwa zao kipindi chose, hewo wagweleligwa
kulawa kwa wanhu wa Izilaeli.
34 Lakini migunda ya Walawi, sikuiuzigwe kwavija migunda ayo ni uhazi
wao siku zose.

Kuwakopesha wakiwa

35 “ ‘Kamba ndugu yako mkiwa na hadaha kuitaza mwenyego, umtaze ili
yagendelele kukala na gweye kamba vija munhu baki hebu mbita nzila.
36 Sikuumwede kwa mgongo wake, umdumbe Imulungu wako, muleke
ndugu yako yagendelele kukala na gweye.
37 Sikuumkopeshe sente abaho yakubwezele nyingi hebu kumgwaa ndiya
na kolonda yakulihe sente nyingi.
38 Niye ayo Mndewa Imulungu wako nikulavile mwiisi ya Misili ili nikug-
wee isi ya Kanaani na niwe Imulungu wako.

Kuwalekesa iwatumwa

39 “ “Kamba ndugu yako yokala behi na gweye mkiwa, na kolonda
gweye umtende msang'hanaji wako, sikuutogole yakusang'hanile kamba
mtumwa.
40 Yakale kumwako kamba munhu yosang'hana kwa kupata sente hebu
kibaluwa. Kokusang'hanila mbaka mwaka wa kulekeswa.
41 Mwaka awo umuleke yachole na yabwele kwa wanhu wa lukolo lwake
na kupata uhazi wa tatake na mamake.
42 Kwavija wanhu wa Izilaeli ni wasang'hanaji zangu niwalavile mwiisi ya
Misili, avo sikuwauzigwe kamba watumwa.

43 Sikuumtawale Mwiizilaeli miyago kwa usede lakini umdumbe Imulungu wako.
44 Modaha kugula watumwa wa kimbigalo hebu wa kitwanzi kulawa kwa wanhu wa isi ziyagwe zili mmabehi yenu.
45 Vivija modaha kugula watumwa kulawa kwa wanhu baki okala hamoja na mweye na wanao waleligwe mwiisi yenu, hewo okuwa wenu.
46 Watumwa awo modaha kuwagwaa wanenu na okuwa wao siku zose. Lakini Mwiizilaeli miyago sikuumtawale kwa usede.
47 “ ‘Kamba munhu baki hebu munhu yobita nzila yokala kumwenu kawa mgoli, na munhu imoja kumwenu mkiwa kawa mtumwa wake hebu kwa imoja wa ndugu zake,
48 kodaha kugomboligwa kamba yahatendigwa mtumwa, ndugu yake imoja kodaha kumgombola,
49 tatake mkulu hebu tatake mdodo hebu ndugu zake hebu munhu yoyose mulukolo lwake kodaha kumgombola, hebu kamba yahawa na sente kodaha kuigombola mwenyego.
50 Heyo na munhu yamgulile wapete miyaka toka viyaguligwe mbaka mwaka wa kulekeswa. Bei yake iigale na ija iyolihigwa kibaluwa kwa miyaka yose.
51 Kamba miyaka isigale mingi, yalihe ng'hani ili yaigombole mwenyego.
52 Kamba miyaka isigale midodo ya kuvikila mwaka wa kulekeswa, yapete kija kilondigwa na yalihe kwa kuigombola mwenyego.
53 Kipindi chose kiyokala kwa munhu ayo yatendigwe kamba munhu yolihigwa fungu kila mwaka. Avo mmulole munhu ayo yamgulile sikuyamtendele usede.
54 “ ‘Lakini hata kamba munhu ayo na wanage hawagomboligwe kwa nzila zose azo, olondigwa walekeswe muumwaka wa kulekeswa.
55 Wanhu wa Izilaeli ni wasang'hanaji zangu, kwavija niwalava mwiisi ya Misili. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.

26

Kumweda kwa kugagoga malagizo ga Imulungu
(Kumbukumbu 7:12-24; 28:1-14)

1 “ ‘Sikumuitendele vinyago, na sikumusimike vinyago vao hebu mabwe gao gang'alile mwiisi yenu na kuvitambikila. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
2 Gogeni malagizo gangu ga siku ya kubwihila, na muhadumbe hanhu hangu hong'ala. Niye ayo Mndewa Imulungu wenu.
3 “ ‘Kamba mwahategeleza gaja goniwalongela na kugoga malagizo gangu,
4 nowagalila mvula mna ikipindi kinogile na migunda yenu yolela ndiya nyingi na mibiki ili mmigunda yenu yolela ng'hani.
5 Vija vihandigwe volela ng'hani na mogendelela kusenga mna umsimu wa kubawa zabibu, na mogendelela kubawa zabibu mna umsimu wa kuhanda mbeyu. Mokuwa na kila kinhu chakuja, na mokala goya mwiisi yenu.
6 “ ‘Nowatenda mukale goya mwiisi mbaka modaha kuwasa bila kudumba chochose. Nowasegesa wanyama wakali mna iisi na kokuwa kuduhu ng'hondo mwiisi yenu.
7 Mowawinga wanhu owehila na mowakoma kwa misime.

8 Wanhu watano owawinga wanhu owehila gana dimoja na wanhu
gana dimoja kumwenu owawinga wanhu elufu longo. Wanhu owehila
obanangigwa mgameso genu kwa misime.
9 Nowatendela ganogile na kuwatenda mupate wana wengi na
mokongezeka, na niye noditenda goya lagano jangu na mweye.
10 Mna umsimu wa kusenga mokuwa mung'hali moja vija vimusengile
miyaka ibitile. Vivija movisegesa vija vili mmakanho genu ili mupate hanhu
ha kwika vija vimusenga sambi.
11 Niye nokwika kae yangu hamoja na mweye, na siwaleka bule.
12 Nokala na mweye, na nokuwa Imulungu wenu na mokuwa wanhu
zangu.
13 Niye na Mndewa Imulungu wenu, niwalavile mwiisi ya Misili ili siku-
muwe watumwa wa Wamisili, niye nikibena kinhu kifungigwe msingo zenu
ili mugende kuno mwima wima.

Makungu mbuli ya kuleka kumtegeleza Imulungu (Kumbukumbu 28:15-68)

14 “ ‘Lakini kamba hamtegeleza na kugoga gano goniwalagiza,
15 kamba mwahagalema malagizo gangu, na kugehila gaja gonilonga na
mwahabena lagano jangu,
16 avo na niye nowatendela vino, nowagalila magazo ga kusinhukiza na
nowagwaa utamu wa kifuwa kikulu, na nowagalila homa yonda iwatende
munyolile, mogaya bule kuhanda mbeyu, kwavija wanhu owehila awo onda
waje.
17 Niye nowahindusila kisogo, na mweye motoigwa na wanhu owehila,
motawaligwa na wanhu owehila. Mosinhusigwa na kukimbila hamoja
kuduhu munhu yowawinga.
18 “ ‘Kamba mokuwa mung'hali mogendelela kutenda gehile nowakoboza
miyanza saba ng'hani kubanza aho haichanduso mbuli ya nzambi zenu.
19 Nowakoboza kwa udala wa mizoyo yenu na noutenda ulanga uwe
mzelu, na noitenda isi iwe ndala mbwee kamba dibwe.
20 Mogaya bule, kuhanda mmigunda yenu kwavija honda mupate ndiya
yoyose na isi honda ilele bule matunda.
21 “ ‘Mwahagendelela kunilema na molema kunitegeleza nokongeza
kuwakoboza miyanza saba ng'hani mbuli ya nzambi zenu.
22 Nowagalila wanyama wakali na hewo owakomela wanenu na woja fugo
yenu na owatenda muhunguke na nzila zenu zovulala kuluwala.
23 “ ‘Na mwahagendelela kulema kugoga malagizo gangu hamoja ni-
wakoboza kwa gago gose gehile,
24 baho niye nowagevuzikila na nowakoboza miyanza saba ng'hani mbuli
ya nzambi zenu.
25 Nowagalila ng'hondo kuliha lagano jangu dimubenile. Mweye mokim-
bilila mna gamabuga genu, lakini nowagalila mitamu ihile na nowagela
mmakono ga wanhu owehila.
26 Noihunguza ndiya yenu mbaka watwanzi longo okoka magate mna
ikivu kimoja. Owagwelela magate kwa kupima na hata mwahaja mokuwa
mung'hali na nzala.
27 “ ‘Mwahagendelela kulema malagizo gangu hamoja na gago gose gehile
ganiwagwee,
28 nowakoboza vihile ng'hani, niye mwenyego nowakoboza miyanza saba
ng'hani kwa nzambi zenu.
29 Na mweye moja nyama za wanenu wa kimbigalo na wa kitwanzi.

30 Nohananga hanhu homutambikila ako kuvigongo, noubena upango
wenu wa kulavila nhosa na ubani, noyasa mitufi yenu mna ivinyago vim-
tambikila, niye nowaleka.
31 Nogananga mabuga genu na hanhu henu hong'ala nohatenda vihame
na nozilema nhosa zenu zimundavila.
32 Noinanga isi yenu mbaka wanhu owehila wakalile aho wakanganye.
33 Nowapwililisa mziisi ziyagwe na mokomigwa kwa misime, isi yenu
yokuwa vihame na mabuga genu gonangika.
34 Baho isi yobwihila kamba siku ya kubwihila kwa miyaka heleketwaa,
kipindi acho mweye mwa mna ziisi za wanhu owehila. Isi yobwihila goya
mzisiku za kubwihila.
35 Kwa miyaka heleketwaa isi yokuwa yobwihila kwavija haibwihile
kipindi vimukalile mumo.
36 “ ‘Na wayagwe onda wasigale, nowatenda wadumbe kuko mziisi za
wanhu owehila na okimbila hata lusanze luhembelusigwa na beho. Okim-
bila kamba munhu yokimbila ng'hondo. Okimbila na kugwa hata kamba
kuduhu munhu yowawinga.
37 Oigwila wenyego chaka chaka kamba munhu yokimbila ng'hondo hata
kamba kuduhu munhu yomuwinga. Honda mudahe kuitowa na wanhu
owehila.
38 Mofila mziisi ziyagwe na mna ziisi za wanhu owehila mozikigwa.
39 Wayagwe onda wasigale mna ziisi za wanhu owehila onyolila na omala
kwa nzambi zao, na mbuli ya nzambi za wahenga zao.
40 “ ‘Lakini kamba wahazitambula nzambi zao na nzambi za wahenga zao
na gehile gawanhendile niye na kundema,
41 mbaka niye niitowa nao na niwagala mna iisi ya wanhu owehila na
kamba wahatogola kamba watenda nzambi na wahatogola kutagusigwa na
kuiyona hawafaya,
42 baho niye nodikumbuka lagano jangu diniilagane na Abulahamu na
Isaka na Yakobo na noikumbuka isi iniwalongele nowagwaa.
43 Kipindi viwokala kunze ya isi yao, isi yodeng'helela kubwihila kamba
siku za kubwihila kwavija yokala vihame. Kipindi acho hewo olihigwa kwa
nzambi zao za kuleka kugoga malagizo gangu na kugehila.
44 Lakini kwa gago gose wahakala mziisi za wanhu owehila, niye siwasa
hebu kuwehila na kuwabananga wose na kudilema lagano jangu. Niye ayo
Mndewa Imulungu.
45 Bule, mbuli yao nodikumbuka lagano jangu diniilagane na wahenga
zao, waniwalavile mwiisi ya Misili, kuno wanhu wa isi ziyagwe olola, ili
niwe Imulungu wao. Niye ayo Mndewa Imulungu.’ ”
46 Gano gago gayalongile Mndewa Imulungu, na gamalagizo na mafun-
dizo ga Imulungu gayawagwelele wanhu wa Izilaeli kuko kulugongo lwa
Sinai kubitila Musa.

27

Malagizo ga sadaka

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele wanhu wa Izilaeli, ‘Munhu yahaiduwila kamba komgwaa
Mndewa Imulungu munhu, munhu ayo kodaha kusegesa kiyalongile kwa
kulava fungu diigala na munhu ayo.
3 “ ‘Kamba mbigalo yeli na miyaka malongo mabili mbaka miyaka ma-
longo sita, yamulavile Mndewa Imulungu vihande malongo matano va
shaba, kwa kipimo cha hanhu hong'ala.

4 “ ‘Kamba munhu ayo mtwanzi yalaviligwe vihande malongo madatu va shaba.
5 “ ‘Kamba munhu ayo kana miyaka kusongela mitano mbaka malongo mabili na yahawa mbigalo yagomboligwe kwa kulaviligwa vihande malongo mabili va shaba. Kamba yahawa mtwanzi yalaviligwe vihande longo va shaba.
6 “ ‘Kamba mwana king'hele wa mwezi umoja mbaka miyaka mitano, na kamba mwana ayo mbigalo yalaviligwe vihande vitano va shaba. Kamba mwana ayo mtwanzi yalaviligwe vihande vidatu va shaba.
7 “ ‘Kamba munhu kana miyaka kubanza malongo sita na kamba munhu ayo mbigalo, yalaviligwe vihande longo na tano va shaba. Kamba mtwanzi yalaviligwe vihande longo va shaba.
8 “ ‘Lakini kamba munhu mkiwa hadaha kuliha fungu dijo, baho munhu ayo yagaligwe kwa mulava nhosa na mulava nhosa yagelegeze ili yajuwe sente nyingahi kodaha kulava kwa kuigala na ayo yalongile mbuli kwa kuiduwila.
9 “ ‘Kamba kaiduwila mbuli ya mnyama yolavigwa nhosa kwa Mndewa Imulungu, baho mnyama ayo kokuwa kang'ala.
10 Hailondigwa bule mnyama ayo yabadilishigwe kwa mnyama iyagwe, yanogile kwa yehile hebu yehile kwa yanogile kamba yahabadilishigwa kwa mnyama iyagwe, wose wabili okuwa wang'ala.
11 “ ‘Kamba kaiduwila mbuli ya mnyama yafitile, mnyama halavigwa nhosa kwa Mndewa Imulungu, baho munhu yamulavile yamgale kwa mulava nhosa.
12 Na mulava nhosa yagelegeze sente ya mnyama ayo kwa kuigala na kunoga kwake hebu kwiha kwake. Vonda yalonge mulava nhosa vivo vonda iwe.
13 Lakini kamba mwenyego kolonda kumgombola, yongeze sente asilimia malongo mabili ya sente ilondigwa kwa mnyama ayo.
14 “ ‘Munhu yahailava ng'anda yake kwa Mndewa Imulungu, mulava nhosa yagelegeze sente ya ng'anda ayo kwa kuigala na kunoga kwake hebu kwiha kwake. Vonda yalonge vivo vonda iwe.
15 Munhu ayo yailavile kwa Mndewa Imulungu yahalonda kuigombola ng'anda yake baho yongeze sente asilimia malongo mabili ya sente ilondigwa, baho yokuwa ng'anda yake.
16 “ ‘Munhu yahaulava mgunda wake kwa Mndewa Imulungu uli uhazi wake, baho fungu da mgunda awo dololigwa kwa kuigala na mbeyu zidaha kuhanda mgunda wose awo, kila kilo malongo mabili za mbeyu za ngano yokuwa vihande malongo matano va shaba.
17 Kamba yahaulava mgunda wake muumwaka wa kulekeswa, fungu jake diigale na vija vimupima.
18 Lakini yahaulava mgunda wake wahabita mwaka awo, baho mulava nhosa yagelegeze sente za mgunda awo kwa kuigala na miyaka isigale kuvikila mwaka uyagwe wa kulekeswa.
19 Kamba mwenyego kolonda kuugombola mgunda wake, yongeze sente asilimia malongo mabili ya sente ilondigwa kwa mgunda awo, abaho okuwa mgunda wake.
20 Lakini kamba halonda kuugombola na kamuuzila munhu iyagwe, baho mgunda awo sikuugomboligwe kabili.
21 Mna umwaka wa kulekeswa, mgunda awo ulekigwe na okuwa wa Mndewa Imulungu siku zose. Mulava nhosa, ayo yonda yausole mgunda awo.

22 “ ‘Kamba munhu yahamulavila Mndewa Imulungu mgunda wake yaugulile kwa munhu iyagwe,
23 mulava nhosa yagelegeze fungu da mgunda awo kwa kuigala na miyaka isigale kuvikila mwaka wa kulekeswa, na munhu ayo kolondigwa yalihe siku dijo kamba vija kinhu king'ala kwa Mndewa Imulungu.
24 Lakini mwaka wa kulekeswa, mgunda awo ubwezigwe kwa munhu yauzile.
25 Kila kinhu chahalondigwa kuguligwa, kiigale na kipimo kili hanhu hong'ala.
26 “ ‘Hailondigwa kumulavila Mndewa Imulungu mwana wa ichanduso wa mnyama, kwavija kila mwana wa ichanduso wa mnyama mwenyego Mndewa Imulungu, yawe mwana wa ng'ombe hebu wa ng'hondolo.
27 Kamba mnyama ayo kafita, mwenyego kodaha kumgula kamba kipimo chenu vikili na yongeze sente asilimia malongo mabili ya sente ilondigwa kwa mnyama ayo. Kamba hamgombola bule baho yauzigwe kwa sente ilondigwa.
28 “ ‘Lakini kinhu chochose kilavigwe chosechose kwa Mndewa Imulungu, iwe munhu hebu mnyama hebu kinhu kipatikane kwa uhazi, hakiuzigwa bule hebu kugomboligwa, chochose kilavigwe kwa Mndewa Imulungu king'ala.
29 Munhu yoyose yabaguligwe ili yabanangigwe, sikuyagomboligwe, kolondigwa yakomigwe.
30 “ ‘Fungu da longo da ndiya hebu matunda ga mibiki, vose mwenyego Mndewa Imulungu, avo ving'ala kwa Mndewa Imulungu.
31 Kamba munhu kolonda kudigombola fungu jake da longo yalihe kamba viilondigwa na yongeze asilimia malongo mabili.
32 Munhu yahapeta fugo yake, kila mnyama wa longo mna idibumbila jake, mnyama ayo kokuwa wa Mndewa Imulungu na wanyama awo okuwa wang'ala.
33 Munhu yoyose halondigwa kugelegeza kamba mnyama ayo kanoga hebu keha na mnyama ayo halondigwa kubadilishigwa na mnyama iyagwe. Kamba yahabadilishigwa na mnyama iyagwe, wanyama wose wabili okuwa wang'ala na hawagomboligwa bule.’ ”
34 Gano gago malagizo ga Mndewa Imulungu gayamgwelele Musa yawalongele wanhu wose wa Izilaeli kuko kulugongo lwa Sinai.

Kitabu cha ikane cha Musa kikemigwa Kupetigwa

Ulongozi

Kitabu cha Kupetigwa cholonga mbuli ya umwanza wa iwanhu wa Izilaeli kwa miyaka malongo mane kubitila kuluwala wang'hali hawanavika mwiisi Imulungu iyalongile kowagwaa, isi ya Kanaani. Kitabu kino chokemigwa Kupetigwa kwavija kina vifungu vibili vilagusa iwambigalo wose kwa wose walondigwe kuchola kuna ing'hondo mna kila kabila mwiisula 1 na sula ya 26. Iwanhu oifunza mbuli za Bibilia olonga kamba kitabu kino cha Kupetigwa na ivitabu viyagwe va malagizo, Mwanduso na Kulawa na Mbuli za Walawi na Kumbukumbu da Malagizo vandikigwa na mtula ndagu Musa. Mbuli ino yokoneka mkitabu chenyego, ikitabu cha Kupetigwa chosonga kwa kulonga kamba Imulungu kalonga na Musa, lola Kupetigwa 1:1. Vivija yodahika kamba Musa kandika ivitabu avo na wafundiza wa malagizo ako kumwande wengeza ivinhu viyagwe. Kamba lola Kupetigwa 12:3, “Musa kakala muhole ng'hani, kubanza iwanhu wose wayagwe wakalile mwiisi.”

Mna umwanza wao kubitila kuluwala, iwanhu wa Izilaeli wanung'unika na wamulema Imulungu miyanza mingi, kwa mbuli ayo wakobozwa. Mfano wa mbuli ino kipindi Waizilaeli viwadumbile na kunung'unika kamba iwanhu wa Kanaani wakala na nguvu ng'hani kubanza hewo, lola Kupetigwa 14:1-4. Kwa mbuli ayo Imulungu kalonga kamba ulelo wose wa iwanhu awo wofa wang'hali Waizilaeli hawana kwingila mwiisi iwalongeligwe ogweleligwa. Vivija Musa hamtegeleze Imulungu na hatogolelwe kwingila mwiisi iyalongile Imulungu kowagwaa. Hamoja awo iwanhu wamulema Imulungu, ila heyo kagendelela kuwakaliza. Mfano, iwanhu owehila Waizilaeli viwamkodile imtula ndagu wa kimhazi yakemigwe Balaam ili yawaduwile Waizilaeli, lakini Imulungu kamtenda yalonge mbuli za kutambika, lola Kupetigwa 22-24.

Mbuli zili mkitabu

Sula ya 1 mbaka ya 10 ina mbuli za kupetigwa kwa Waizilaeli, na vija zing'hambi vizilondigwe kukala na sang'hano ya walava nhosa, na zinhosa zilavigwe na kila kabila kipindi uupango wa nhosa viulavigwe kwa Imulungu.

Abaho ikitabu cholonga mbuli ya mwanza wa Waizilaeli kubitila kuluwala, sula ya 10 mbaka 25.

Sula ya 26 mbaka 36 zosimulila mbuli ya kupetigwa kwa mwanza wa kabili na mafundizo gayagwe mbuli ya Waizilaeli. Vivija gamatwaga ga kila hanhu Waizilaeli kuwekile ng'hambi viwakalile ochola mwiisi iyalongile Imulungu na isi ayo viigoligwe kwa makabila kipindi viwengile mumo.

Waizilaeli odaha kuchola kuing'hondo opetigwa

1 Mna isiku ya ichanduso ya mwezi wa kabili, mwaka wa kabili Waizilaeli viwalawile Misili, Mndewa Imulungu kalonga na Musa mdihema da mting'hano ako kuluwala lwa Sinai, kamulongela,

2 “Gweye na Haluni muwapete Waizilaeli wose, na mugandike matwaga ga wambigalo wose kamba vizili ng'holo zao na makabila gao.

3 Waja wose odaha kuchola kuna ing'hondo weli na miyaka malongo mabili na kugendelela, wekeni mna ivibumbila va wakalizi wa ng'hondo.

4 Avo mbigalo imoja kulawa kila kabila yailumbe na mweye, kila imoja
yeli kilongozi wa wanhu wa kabila jake."
5 "Gano gago matwaga ga wanhu onda wakutaze.
Kabila da Lubeni kokuwa Elisuli mwanage Shedeuli,
6 kabila da Simeoni kokuwa Shelumieli mwanage Sulishadai,
7 kabila da Yuda kokuwa Nashoni mwanage Aminadabu,
8 kabila da Isakali kokuwa Nasaneli mwanage Suali,
9 kabila da Zabuloni kokuwa Eliabu mwanage Heloni,
10 kulawa kwa wanage Yusufu, kabila da Efulaimu kokuwa Elishama mwan-
age Amihudi,
kabila da Manase kokuwa Gamalieli mwanage Pedasuli,
11 kabila da Benjamini kokuwa Abidani mwanage Gideoni,
12 kabila da Dani kokuwa Ahiezeli mwanage Amishadai,
13 kabila da Asheli kokuwa Pagieli mwanage Okilani,
14 kabila da Gadi kokuwa Eliasafu mwanage Deueli,
15 kabila da Nafutali kokuwa Ahila mwanage Enani."
16 Wano awo vilongozi wasaguligwe hagati ya Waizilaeli kamba vilongozi
wakulu wa ng'holo zao na vilongozi wakulu wa makabila ga Izilaeli.
17 Avo Musa na Haluni wawasola ivilongozi awo watambuligwe.
18 Mna isiku ya ichanduso ya mwezi wa kabili waiting'hana hamoja na
kibumbila chose cha wanhu wakalile wapetigwe kila munhu mulukolo
lwake na kabila jake, wagandika matwaga ga wambigalo wose wakalile na
miyaka malongo mabili na kugendelela, kamba viweli mzing'holo zao na
makabila gao,
19 kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa. Avo Musa kawapeta
wanhu awo ako kuluwala lwa Sinai.
20 Wanhu walawile kabila da Lubeni yakalile mwana chaudele wa Izilaeli,
kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli mna zing'holo zao na makabila
gao, kamba kila twaga da kila imoja wao vidili, kila mbigalo yakalile na
miyaka malongo mabili na kugendelela, yodaha kuchola kuna ing'hondo,
21 wakala elufu alobaini na sita na magana tano (46,500).
22 Kulawa kabila da Simeoni kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli
mna zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao
vidili, kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela,
yodaha kuchola kuna ing'hondo,
23 wakala elufu hamsini na tisa na magana ndatu (59,300).
24 Kulawa kabila da Gadi, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli mna
zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao vidili,
kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela, yodaha
kuchola kuna ing'hondo,
25 wakala elufu alobaini na tano na magana sita na hamsini (45,650).
26 Kulawa kabila da Yuda, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli mna
zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao vidili,
kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela, yodaha
kuchola kuna ing'hondo,
27 wakala elufu sabini na nne na magana sita (74,600).
28 Kulawa kabila da Isakali, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli mna
zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao vidili,
kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela, yodaha
kuchola kuna ing'hondo,
29 wakala elufu hamsini na nne na magana nne (54,400).

30 Kulawa kabila da Zabuloni, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli
mna zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao
vidili, kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela,
yodaha kuchola kuna ing'hondo,
31 wakala elufu hamsini na saba na magana nne (57,400).
32 Kulawa kabila da Efulaimu mwanage Yusufu, kwa kukweleleza ulelo
wao kamba viweli mna zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga
da kila imoja wao vidili, kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na
kugendelela, yodaha kuchola kuna ing'hondo,
33 wakala elufu alobaini na magana tano (40,500).
34 Kulawa kabila da Manase mwanage Yusufu, kwa kukweleleza ulelo wao
kamba viweli mna zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da
kila imoja wao vidili, kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na
kugendelela, yodaha kuchola kuna ing'hondo,
35 wakala elufu selasini na mbili na magana mbili (32,200).
36 Kulawa kabila da Benjamini, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli
mna zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao
vidili, kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela,
yodaha kuchola kuna ing'hondo,
37 wakala elufu selasini na tano na magana nne (35,400).
38 Kulawa kabila da Dani, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli mna
zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao vidili,
kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela, yodaha
kuchola kuna ing'hondo,
39 wakala elufu sitini na mbili na magana saba (62,700).
40 Kulawa kabila da Asheli, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli mna
zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao vidili,
kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela, yodaha
kuchola kuna ing'hondo,
41 wakala elufu alobaini na moja na magana tano (41,500).
42 Kulawa kabila da Nafutali, kwa kukweleleza ulelo wao kamba viweli
mna zing'holo zao na makabila gao, kamba kila twaga da kila imoja wao
vidili, kila mbigalo yakalile na miyaka malongo mabili na kugendelela,
yodaha kuchola kuna ing'hondo,
43 wakala elufu hamsini na ndatu na magana nne (53,400).
44 Wanhu wano awo wapetigwe na Musa na Haluni na kwa kutazigwa na
waja vilongozi longo na wabili wa Izilaeli, kila imoja kakala kilongozi wa
lukolo lwake.
45 Avo wambigalo wose kwa wose wa Izilaeli weli na miyaka kusongela
malongo mabili na kugendelela, wadahile kuchola kuna ing'hondo,
46 wakala laki sita na elufu ndatu na magana tano na hamsini (603,550).
47 Lakini Walawi hawapetigwe hamoja na gaja gamakabila gayagwe,
48 kwavija Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
49 “Sikuuwapete wanhu wa kabila da Lawi hamoja na wanhu wayagwe
wa Izilaeli,
50 lakini uwasagule ili wadilolege goya dihema da mting'hano na viya
vake vose na kila kinhu kili mgati, wadipape hamoja na viya vake vose.
Wasang'hanile mumo na weke ng'hambi yao kudizunguluka dihema.
51 Dihema dahang'oligwa, Walawi awo onda wading'ole na
dahasimikigwa, Walawi awo onda wadisimike. Munhu yoyose heli Mulawi
yahadikwesela dihema yakomigwe.

52 Waizilaeli wayagwe wose weke ng'hambi zao mna gamabumbila bumbila, kila munhu mna ing'hambi yake hasi ya bendela ya ikibumbila chake.
53 Lakini Walawi weke ng'hambi yao kudizunguluka dihema na wadilole goya ili munhu yoyose sikuyadikwesele behi na kuitenda ng'hasiliki yangu iwe ng'hulu mbuli ya wanhu zangu wa Izilaeli."
54 Avo Waizilaeli watenda kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

2

Ng'hambi za makabila zopangigwa

1 Mndewa Imulungu kawalagiza Musa na Haluni,
2 "Waizilaeli weke ng'hambi zao kudizunguluka dihema da mting'hano, kila munhu yakale hanhu heli na bendela ilagusa kabila jake na hana ikilaguso cha ulukolo lwake."
3 Wanhu onda weke ng'hambi mwambu wa kudilawila zuwa chokuwa kibumbila kili hasi ya bendela ya Yuda, kamba viweli mna gamakabila gao na kilongozi wa kabila da Yuda kokuwa Nashoni mwanage Aminadabu.
4 Kabila da Yuda dokuwa na wambigalo elufu sabini na nne na magana sita (74,600).
5 Wanhu onda weke ng'hambi behi na wanhu wa kabila da Yuda okuwa kabila da Isakali, kilongozi wao kokuwa Nasaneli mwanage Suali.
6 Kabila da Isakali dokuwa na wambigalo elufu hamsini na nne na magana nne (54,400).
7 Abaho kabila da Zabuloni okwika ng'hambi yao na kilongozi wao kokuwa Eliabu mwanage Heloni.
8 Kabila da Zabuloni dokuwa na wambigalo elufu hamsini na saba na magana nne (57,400).
9 Iwanhu wose onda wawe mna ikibumbila cha Yuda kamba viweli mna gamakabila gao okuwa laki imoja na elufu semanini na sita na magana nne (186,400). Hewo awo onda walongole kusegela.
10 Wanhu onda weke ng'hambi mwambu wa kusini, chokuwa kibumbila kili hasi ya bendela ya Lubeni kamba viweli mna gamakabila gao na kilongozi wa kabila da Lubeni kokuwa Elisuli mwanage Shedeuli.
11 Kabila da Lubeni dokuwa na wambigalo elufu alobaini na sita magana tano (46,500).
12 Wanhu onda weke ng'hambi behi na kabila da Lubeni okuwa wanhu wa kabila da Simeoni, kilongozi wao kokuwa Shelumieli mwanage Sulishadai.
13 Kabila da Simeoni dokuwa na wambigalo elufu hamsini na tisa na magana ndatu (59,300).
14 Abaho wanhu wa kabila da Gadi okwika ng'hambi yao na kilongozi wao kokuwa Eliasafu mwanage Leueli.
15 Kabila da Gadi dokuwa na wambigalo elufu alobaini na tano na magana sita na hamsini (45,650).
16 Iwanhu wose onda wawe mna ikibumbila cha Lubeni kamba viweli mna gamakabila gao okuwa laki moja na elufu hamsini na moja na magana nne na hamsini (151,450). Wano awo onda wasegele mmwanza wa kabili.
17 Abaho ing'hambi ya kabila da Walawi ili hagati ya izing'hambi zose, na kuno odipapa ajo dihema na kusegela najo. Kila kabila dochola kwa kukweleleza hanhu hake hasi ya bendela yake.
18 Wanhu onda weke ng'hambi mwambu wa kudihongela zuwa, chokuwa kibumbila kili hasi ya bendela ya Efulaimu kamba viweli mna gamakabila gao na kilongozi wa kabila da Efulaimu kokuwa Elishama mwanage Amihudi.

19 Kabila da Efulaimu dokuwa na wambigalo elufu alobaini na magana tano (40,500).
20 Wanhu onda weke ng'hambi behi na kabila da Efulaimu okuwa wanhu wa kabila da Manase, kilongozi wao kokuwa Gamalieli mwanage Pedasuli.
21 Kabila da Manase dokuwa na wambigalo elufu selasini na mbili na magana mbili (32,200).
22 Abaho wanhu wa kabila da Benjamini okwika ng'hambi yao na kilongozi wao kokuwa Abidani mwanage Gideoni.
23 Kabila da Benjamini dokuwa na wambigalo elufu selasini na tano na magana nne (35,400).
24 Iwanhu wose onda wawe mna ikibumbila cha Efulaimu kamba viweli mna gamakabila gao okuwa laki imoja na elufu nane na magana moja (108,100). Wano awo onda wasegele mmwanza wa kadatu.
25 Wanhu onda weke ng'hambi mwambu wa kasikazini chokuwa kibumbila kili hasi ya bendela ya Dani kamba viweli mna gamakabila gao na kilongozi wa kabila da Dani kokuwa Ahiezeli mwanage Amishadai.
26 Kabila da Dani dokuwa na wambigalo elufu sitini na mbili na magana saba (62,700).
27 Abaho wanhu onda weke ng'hambi behi yao okuwa kabila da Asheli, kilongozi wao kokuwa Pagieli mwanage Okilani.
28 Kabila da Asheli dokuwa na wambigalo elufu alobaini na moja magana tano (41,500).
29 Abaho wanhu wa kabila da Nafutali okwika ng'hambi yao na kilongozi wao kokuwa Ahila mwanage Enani.
30 Kabila da Nafutali dokuwa na wambigalo elufu hamsini na ndatu na magana nne (53,400).
31 Iwanhu wose onda wawe mna ikibumbila cha Dani kamba viweli mna gamakabila gao okuwa laki imoja na elufu hamsini na saba na magana sita (157,600). Kibumbila kino cha Dani chokuwa mmwanza wa ikimambukizo.
32 Wano awo Waizilaeli wapetigwe kamba viweli mna gamakabila gao, mzing'hambi za vibumbila vao, wose kwa wose wakala laki sita na elufu ndatu na magana tano na hamsini (603,550).
33 Lakini Walawi hawapetigwe hamoja na wanhu wayagwe wa Izilaeli, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
34 Avo Waizilaeli watenda kila kinhu kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa. Avo weka ng'hambi kamba viweli mna izibendela zao, wachola mwanza wao kuno kila munhu kailongoza na lukolo lwake na ulelo wake.

3

Imulungu kowasagula Walawi wawataze walava nhosa

1 Uno awo ulelo wa Haluni na Musa kipindi Mndewa Imulungu viyalongile na Musa ako kulugongo lwa Sinai.
2 Haluni kakala na wana wane na hewo wakala Nadabu imwana chaudele na Abihu na Eleazali na Itamali.
3 Wano wose wagidiligwa mavuta wawe walava nhosa.
4 Lakini Nadabu na Abihu wafa kuulongozi wa Mndewa Imulungu viwakalile omulavila Imulungu moto haulondigwe ako kuluwala lwa Sinai. Awo wakala hawalelile wana, avo Eleazali na Itamali wasang'hana kamba walava nhosa kipindi tatao viyakalile mgima.
5 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
6 “Wagale behi wanhu wa kabila da Lawi na uweke kuulongozi wa mulava nhosa Haluni ili wamsang'hanile heyo.

7 Wasang'hane hanhu hake na hanhu ha Waizilaeli wose mna dihema da
mting'hano.
8 Wavilole goya viya vose va dihema da mting'hano na wawataze
Waizilaeli kusang'hana hanhu hang'alile.
9 Gweye umgwelele Haluni na wanage awo iwalawi wawe hamoja nao,
hewo walavigwa hagati ya Waizilaeli wawasang'hanile hewo.
10 Abaho msagule Haluni na wanage wasang'hane kamba walava
nhosa, lakini munhu yoyose iyagwe yonda yasang'hane sang'hano ayo
yakomigwe."
11 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
12 "Lola niye niwasagula Walawi na niwalava hagati ya Waizilaeli wose
hanhu ha kila mwana chaudele wa kimbigalo wa Waizilaeli, avo Walawi
wose wangu niye,
13 kwavija kila mwana chaudele wa munhu na wa mnyama ni wangu.
Kipindi viniwakomile wana chaudele wa Wamisili nimsola kila mwana
chaudele wa Izilaeli, kila mwana chaudele wa munhu na vivija wa mnyama,
wose okuwa wangu. Niye ayo Mndewa Imulungu."

Walawi opetigwa

14 Musa viyakalile kuluwala lwa Sinai Mndewa Imulungu kamulongela,
15 "Wapete Walawi wose kamba viweli muulelo wao na lukolo lwao, kila
mbigalo kusongela wana ving'hele weli na mwezi umoja na kugendelela."
16 Avo Musa kawapeta kamba Mndewa Imulungu, viyamulagize.
17 Wanage Lawi wakala,
Gelishoni na Kohati na Melali.
18 Gano gago matwaga ga wana wa Gelishoni kamba vizili ng'holo zao, Libini
na Shimei.
19 Gano gago matwaga ga wana wa Kohati kamba vizili ng'holo zao, Amu-
lamu na Ishali na Hebuloni na Uzieli.
20 Gano gago matwaga ga wana wa Melali kamba vizili ng'holo zao, Mahili
na Mushi.
Uno awo ulelo wa Walawi kamba viweli mzing'holo zao.
21 Ng'holo za Walibini na Washimei zilawa kwa Gelishoni.
22 Wambigalo wose wapetigwe kusongela wana ving'hele weli na mwezi
umoja na kugendelela wakala elufu saba na magana tano (7,500).
23 Ulelo uno wa Gelishoni, walondigwa kwika ng'hambi yao mwambu wa
kudihongela zuwa, kumzingo wa dihema da mting'hano.
24 Nayo Eliasafu mwanage Laeli kokuwa kilongozi wa ulelo wa Gelishoni.
25 Sang'hano ya ulelo wa Gelishoni ikala kudilola goya dihema da mt-
ing'hano, hamoja na ingubiko ya dihema na panziya da ulwivi lwa dihema,
26 mapanziya ga uluwa uzunguluke dihema na upango wa nhosa na
panziya da ulwivi lwa uluwa na nzabi zake. Sang'hano ayo yose ikala yao.
27 Ng'holo za Waamulami na Waishali na Wahebuloni na Wauzieli zilawa
kwa Kohati.
28 Iwambigalo wose kwa wose kusongela wana ving'hele weli na mwezi
umoja na kugendelela wakala elufu nane na magana sita (8,600). Hewo
sang'hano yao ikala kuvilola goya vinhu vili mna ihanhu hong'ala.
29 Ulelo wa Kohati walondigwa weke ng'hambi yao mwambu wa kusini
wa dihema da mting'hano,
30 nayo Elisafani mwanage Uzieli kakala kilongozi wa ulelo wa Kohati.
31 Hewo sang'hano yao ikala kudilola goya sanduku da lagano, na imeza na
ikingolobweda cha kwikila taa, zimhango za nhosa na viya visang'hanilwa

hanhu hong'ala na dipanziya da hanhu hong'ala ng'hani, sang'hano za vinhu avo vose ikala yao.
32 Nayo Eleazali mwanage mulava nhosa mkulu Haluni katendigwa yawe kilongozi wa iwakulu wa Walawi, na iwasang'hanaji wose wa hanhu hong'ala.
33 Ng'holo za Wamahili na Wamushi zilawa kwa Melali.
34 Uno awo ulelo wa Melali. Wambigalo wose wapetigwe kusongela wana ving'hele weli na mwezi umoja na kugendelela wakala elufu sita na magana mbili (6,200).
35 Kilongozi wa ulelo wa Melali kakala Sulieli mwanage Abihaili, awo olondigwa weke ng'hambi yao mwambu wa kasikazini wa dihema da mting'hano.
36 Hewo sang'hano yao ikala kulola mbao za dihema da mting'hano na fito zake na zimhanda na vikalilo vake na vinhu vose va kugogeleza dihema, sang'hano ya vinhu avo vose ikala yao.
37 Vivija walondigwa kuzilola zimhanda za uluwa, na vikalilo vake na vifungilo vake na nzabi zake.
38 Musa na Haluni na wanao weka ng'hambi yao mwambu wa kudilawilila zuwa kuulongozi wa dihema da mting'hano, hewo sang'hano yao ikala kulava nhosa na kulola goya hanhu hong'ala na kusang'hana hanhu aho mbuli ya kinhu chochose kilondigwe kwa Waizilaeli. Munhu yoyose iyagwe yahakwesa behi yakomigwe.
39 Walawi wose kamba viweli muulelo wao, wambigalo wose kusongela wana ving'hele weli na mwezi umoja na kugendelela, awo wapetigwe na Musa na Haluni kamba viwalagizwe na Mndewa Imulungu wakala elufu ishilini na mbili (22,000).

Wana chaudele ogomboligwa

40 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Uwapete chaudele wose wa kimbigalo wa Waizilaeli kusongela wana ving'hele weli na mwezi umoja na kugendelela.
41 Vivija uwabagule Walawi mbuli yangu niye Mndewa Imulungu hanhu ha iwana wa chaudele wa iwanhu wa Izilaeli, na vivija ubagule fugo zose za Walawi kamba hanhu ha fugo za chaudele za wanhu wa Izilaeli.”
42 Avo Musa kawapeta wana wose chaudele wa Waizilaeli, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
43 Wana chaudele wose wa kimbigalo kamba matwaga gao vigeli, kusongela wana ving'hele wa mwezi umoja na kugendelela, wakala elufu ishilini na mbili na magana mbili na sabini na ndatu (22,273).
44 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
45 “Sambi wabagule Walawi wose wawe wangu hanhu ha wana chaudele wa Waizilaeli. Vivija ubagule fugo ya Walawi wose kamba hanhu ha wana chaudele wa fugo ya Waizilaeli, niye ayo Mndewa Imulungu.
46 Mbuli ya kuwagombolela wana chaudele wa kimbigalo wa Waizilaeli magana mbili sabini na ndatu (273), wabanzile iwambigalo wose wa Walawi,
47 avo kulawa kwa kila imoja wa awo wabanzile usole vihande vitano va shaba kamba viwopima hanhu hong'ala,
48 na sente azo za kuwagombolela awo wabanzile umgwee Haluni na wanage.”
49 Avo Musa katogola kuzisola sente azo za kuwagombolela awo wabanzile Walawi, awo waswelile kugomboligwa.

50 Avo kavibokela kulawa kwa awo iwana chaudele wa Waizilaeli vihande
va shaba elufu moja magana ndatu sitini na tano, kamba viwopima hanhu
hong'ala,
51 kawagwaa Haluni na wanage zisente azo, kamba Mndewa Imulungu
viyamulagize.

4

Sang'hano za ulelo wa Kohati

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
2 "Mna Iwalawi wapeteni wanhu wa ulelo wa Kohati kamba viweli mz-
ing'holo zao na mzing'anda zao,
3 muwapete wambigalo wose weli na miyaka malongo madatu mbaka
malongo matano waja odaha kusang'hana mdihema da mting'hano.
4 "Sang'hano ya ulelo wa Kohati yokuwa kuvipapa viya vose vili hanhu
hong'ala ng'hani.
5 Kipindi cha kusegela chahavika Haluni na wanage wengile mng'anda ya
dihema wadihumuluse dipanziya dili kuulongozi wa disanduku da lagano,
abaho wadigubike disanduku da lagano kwa panziya dijo.
6 Uchanha yake wadigubike na ing'hwembe ya mnyama wa mbahali
na wadikunzule dikumbi da langi ya buluu. Abaho wengize zimango za
kudipapila disanduku.
7 "Uchanha ya meza ili kuulongozi wangu niye Mndewa Imulungu wakun-
zule dikumbi da buluu na uchanha yake weke sahani na ivikasi va ubani
na bakuli na bilika mbuli ya kulavila nhosa ya king'waji. Gago gamagate
gasigale aho mmeza siku zose.
8 Abaho, wavike viya vose mdikumbi didung'hu na uchanha yake weke
ingubiko ya ng'hwembe ya mnyama wa mbahali. Abaho wengize zimango
za kuipapila.
9 "Wasole dikumbi da buluu wagubikile ikingolobweda cha kwikila taa
hamoja na taa zake, na viya va kugogela makala ga moto na viya va kuhalila
moto na viya vose va kwikila mavuta.
10 Abaho wakike ikingolobweda hamoja na viya vake vose mna
ing'hwembe ya mnyama wa mbahali, na wengize zimango za kukipapila.
11 "Abaho wakunzule dikumbi da buluu uchanha ya upango wa zahabu
na waugubike kwa ng'hwembe ya mhala. Abaho wengize zimango za
kuupapila.
12 "Wasole viya vose va kusang'hanila hanhu hong'ala, wavifunge
mdikumbi da buluu na wavigubike kwa ng'hwembe ya mhala, abaho wen-
gize zimango za kupapila.
13 "Wasegese imitozi ili uchanha ya uupango wa nhosa na wadikunzule
dikumbi da langi ya zambalau uchanha yake.
14 Uchanha yake weke viya vose visang'haniligwa hana uupango, lwiko
lwa kuzolela mitozi na bakuli na lwiko lwa kuhindulila nhosa na viya va
kuhalila moto, abaho uchanha yake wakunzule ingubiko ya ng'hwembe ya
mnyama wa mbahali. Na wengize zimango za kupapila.
15 "Abaho, Haluni na wanage wahamambukiza kuhagubika hanhu
hong'ala hamoja na vinhu vose viyagwe waitande kwa mwanza, abaho
wanhu wa ulelo wa Kohati weze wavipape. Lakini hewo hawalondigwa
kuvikwasa viya avo ving'alile ili sikuwafe, ino ayo sang'hano ya ulelo wa
Kohati kipindi chose dihema da mting'hano chahahamizwa.

16 “Eleazali mwanage Haluni imulava nhosa, kolondigwa yagalolese
mavuta ga taa na ubani na nhosa za ndiya zilavagwa kila siku na gamavuta
gang'alile. Yalolese kila kinhu kili mgati ya dihema ajo.”
17 Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
18 “Sikumuwakanhe ulelo wa Kohati mna Iwalawi.
19 Avo, ili sikumuwahonze wakomigwe vonda wavikwesele viya avo
ving'alile ng'hani, utende vino kumwao, Haluni na wanage wengile mgati
na wampangile kila imoja sang'hano yake.
20 Lakini Wakohati hawalondigwa kwingila na kuvilola viya avo ving'alile,
wahatenda vivo wofa.”

Sang'hano ya ulelo wa Gelishoni

21 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
22 “Uwapete wanhu wa ulelo wa Gelishoni kamba viweli mzing'holo zao
na mzing'anda zao,
23 uwapete wambigalo wose weli na miyaka malongo madatu mbaka
malongo matano waja odaha kusang'hana mdihema da mting'hano.
24 “Sang'hano yao yokuwa ino,
25 kupapa mapanziya ga dihema da mting'hano, na ngubiko yake na
ingubiko ya ng'hwembe ya mnyama wa mbahali na dipanziya dili haulwivi
lwa dihema,
26 wapape mapanziya na nzabi za uluwa uzunguluke dihema na upango
wa nhosa, panziya da ulwivi lwa uluwa na vinhu vose va kusang'hanila
mumo. Hewo sang'hano yao yokuwa kwa viya avo vose.
27 Sang'hano zose azo iwe kupapa hebu sang'hano yoyose iyagwe, wai-
tende kwa kulagizwa na Haluni na wanage. Uwalagize ivinhu vose vi-
wolondigwa kupapa.
28 Sang'hano ayo itendigwe na wanhu wa ulelo wa Gelishoni mna dihema
da mting'hano na walongozwe na Itamali mwanage Haluni imulava nhosa.

Sang'hano ya ulelo wa Melali

29 “Uwapete wanhu wa ulelo wa Melali, kamba viweli mzing'holo zao na
mzing'anda zao,
30 uwapete wambigalo weli na miyaka malongo madatu mbaka miyaka
malongo matano waja odaha kusang'hana mdihema da mting'hano.
31 Sang'hano yao yokuwa kupapa zimbao na zifito na zimhanda na
ivikalilo va dihema da mting'hano,
32 vivija wapape na zimhanda za uluwa zizunguluke mhande zose,
ivikalilo, na vifungilo vake na nzabi hamoja na vinhu vake vose na viya vake
viyagwe vose. Na gweye kowapangila ivinhu va kupapa kamba matwaga
gao vigeli.
33 Sang'hano ayo itendigwe na wanhu wa ulelo wa Melali mna dihema da
mting'hano na walongozwe na Itamali mwanage Haluni imulava nhosa.”

Walawi opetigwa

34 Avo, Musa na Haluni na vilongozi wayagwe wa wanhu wawapeta
wanhu wa ulelo wa Kohati kamba viweli mzing'holo zao na mzing'anda zao.
35 Wambigalo wose weli na miyaka malongo madatu mbaka malongo
matano, kila munhu yadahile kusang'hana mna dihema da mting'hano,
36 wose kwa wose wakala elufu mbili na magana saba na hamsini (2,750).
37 Wanhu awo wa ulelo wa Kohati awo wasang'hane mdihema da mt-
ing'hano. Musa na Haluni wawapeta kamba Mndewa Imulungu viyamula-
gize Musa.

38 Ulelo wa Gelishoni wapetigwa kamba viweli mzing'holo zao na mzing'anda zao.
39 Wambigalo wose weli na miyaka malongo madatu mbaka malongo matano, kila munhu yadahile kusang'hana mna dihema da mting'hano,
40 wose kwa wose wakala elufu mbili magana sita na selasini (2,630).
41 Wanhu awo wa ulelo wa Gelishoni awo wasang'hane mdihema da mting'hano. Musa na Haluni wawapeta kamba Mndewa Imulungu viyawalagize.
42 Ulelo wa Melali wapetigwa kamba viweli mna zing'holo zao na mzing'anda zao.
43 Wambigalo wose weli na miyaka malongo madatu mbaka malongo matano, kila munhu yadahile kusang'hana mna dihema da mting'hano,
44 wose kwa wose wakala elufu ndatu na magana mbili (3,200).
45 Wanhu awo wa ulelo wa Melali awo wasang'hane mdihema da mting'hano. Musa na Haluni wawapeta kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
46 Avo, Walawi wose wapetigwa na Musa na Haluni na vilongozi wa wanhu, kamba viweli mzing'holo zao na mzing'anda zao.
47 Wambigalo wose weli na miyaka malongo madatu mbaka malongo matano, kila munhu yadahile kusang'hana na kupapa dihema da mting'hano,
48 wose kwa wose wakala elufu nane na magana tano na semanini (8,580).
49 Kila munhu kagweleligwa sang'hano yake ya kinhu cha kupapa, wapetigwa kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

5

Wanhu wafitile

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 "Walagize Waizilaeli wamulave kunze ya ing'hambi munhu yoyose yeli na utamu wa dikulu na munhu yolawa udusi na munhu yoyose yafitile kwa kukwasa maiti.
3 Muwalave kunze wanhu kamba awo, wambigalo na watwanzi ili sikuwawafitize wanhu zangu wayagwe mna ing'hambi inikala."
4 Avo Waizilaeli wawalava wanhu kamba awo kunze ya ing'hambi watenda kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

Malipo mbuli ya kutenda gehile

5 Mndewa Imulungu kamulagiza Musa,
6 "Walongele Waizilaeli, 'Kamba munhu yoyose mbigalo hebu mtwanzi yahaleka kumtamanila Mndewa Imulungu na yahatenda nzambi, munhu ayo kokuwa kabananga.
7 Munhu ayo kolondigwa yaitambule nzambi ayo na kolondigwa yalihe kwa kija kiyabanange na vivija yongeze asilimia ishilini na abaho yamgwelele ija iyamtendele gehile.
8 Lakini kamba munhu ayo kafa na kamba kabule ndugu yodaha kubokela kija kilihigwe, avo kinhu acho kigaligwe kwa Mndewa Imulungu mbuli ya iwalava nhosa. Vivija yagale ng'hondolo wa kimbigalo ili yatendeligwe loholo da nzambi zake.
9 Kila sadaka ing'alile ilavigwa na Waizilaeli kwa Mndewa Imulungu yokuwa ya mulava nhosa.
10 Kila kinhu kilavigwe kwa Mndewa Imulungu, kinhu acho chokuwa cha mulava nhosa.' "

Mbuli ya watwanzi olawa kunze ya umzengo

11 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
12 “Walongele Waizilaeli, ‘Kamba mwehe wa munhu yahatenda ugoni na mbigalo iyagwe,
13 bila mkasano wake kujuwa hata kamba kuduhu munhu yamgogile ugoni heyo kokuwa kafita.
14 Avo, mkasano wake yahakona shaka kwa mwehe wake ayo kamba kaifitiza hebu kamba yahamonela wivu hata kamba haifitize,
15 avo wose wabili wachole kwa mulava nhosa na wagale nhosa ilondigwa, nhosa yenyego iwe vibaba vibili va usage wa shaili, lakini sikuugeligwe mavuta hebu ubani, kwavija ayo nhosa ya ndiya ya mbigalo yomonela shaka mwehe wake, nhosa ayo yolavigwa kwa mbuli ayo.
16 “ ‘Mulava nhosa yamgale mtwanzi ayo behi, na yamwimize kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
17 Abaho yagele mazi gong'ala mna inongo na abaho yadehe timbwisi dili kuuvungu wa dihema da mting'hano na yadigele mmo mnongo ili gamazi gawe usungu.
18 Mulava nhosa yamwike mtwanzi ayo kuulongozi wa Mndewa Imulungu na yamgubule zimvili na yamgwee ayo inhosa ya indiya ilavigwe mbuli ya koneligwa shaka. Imulava nhosa yagoge inongo ili na mazi gogala makungu.
19 Abaho mulava nhosa yamduwilize ayo imtwanzi kuno yolonga, “Kamba huwasile na mbigalo iyagwe, na kuifitiza kuno kwa mmakono ga mkasano wako, avo makungu golawa mmazi gano geli usungu sikugakupate.
20 Lakini kamba kubena dilagano na kuno kwa mmakono ga mkasano wako na kuifitiza kwa kuwasa na mbigalo iyagwe yeli siyo mkasano wako,
21 avo Mndewa Imulungu yakukoboze na uduwiligwe mna iwanhu wako, uwe mgumba na inda yako ivimbe.
22 Mazi gano gogala makungu gengile mna iinda yako na gakutende mgumba na inda yako ivimbe.” Na ayo imtwanzi yedike, “Ona, Ona.”
23 “ ‘Abaho mulava nhosa yagandike gago gamakungu mkitabu na yagakoshele mgamazi gago gausungu.
24 Abaho yamng'weze mtwanzi ayo gago gamazi geli usungu gogala makungu, nago gokwingila mgati na gomtenda inda yake ilume ng'hani.
25 Abaho imulava nhosa yaisole ayo inhosa ya indiya ya koneligwa shaka mmakono ga ayo imtwanzi na yainule uchanha kamba kilaguso kwa Mndewa Imulungu abaho yaigale hana uupango wa nhosa.
26 Abaho yadehe ganza dimoja da ayo inhosa ya indiya kamba kinhu cha kukumbuka kamba nhosa ayo yose ilavigwa kwa Mndewa Imulungu na yaisome moto muupango wa nhosa. Abaho yamng'weze ayo imtwanzi gago gamazi.
27 Yahamambukiza kugang'wa gago gamazi, kamba kaifitiza na kabena dilagano da umzengo, gago gamazi gogala makungu gomtenda inda yake ilume ng'hani, lukuli lwake lovimba na isambo yosambuka sambuka. Mtwanzi ayo kogakalila makungu mna iwanhu wake.
28 Lakini kamba mtwanzi ayo haifitize bule na habanange kinhu, avo kuduhu kinhu chonda kimpate, na kolela wana.
29 “ ‘Avo gano gago malagizo kwa mbuli ya koneligwa shaka, kamba mtwanzi kammakono ga mkasano wake, na kobena lagizo da umzengo na koifitiza,

30 hebu kamba mbigalo yahakona wivu na komonela shaka mwehe wake.
Komwimiza mtwanzi ayo kuulongozi wa Mndewa Imulungu, imulava
nhosa kotenda gose golondigwa.
31 Imkasano kokuwa habanange kinhu, ila imtwanzi kolondigwa yagae
kwa awo ubananzi wake.' "

6

Malagizo ga Mnazili

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 "Walongele Waizilaeli vino, 'Kamba mbigalo hebu mtwanzi yahaiduwila
yawe Mnazili, kamba heyo kailava kwa Mndewa Imulungu,
3 avo sikuyang'we divai hebu ugimbi, na sikuyang'we mazi ga zabibu hebu
kuja zabibu zipile hebu zinyalile.
4 Kipindi acho chose sikuyaje kinhu chochose kulawa mumzabibu,
dikokwa hebu ing'hwembe ya kunze.
5 " 'Kipindi acho chose sikuyabee mvili zake, mbaka chahesha acho
ikipindi cha kuilava kwa Mndewa Imulungu, yakale yang'alile yazileke
mvili zake ziwe nhali.
6 Siku zose viyokala kuno kailava kwa Mndewa Imulungu, sikuyaukwe-
sele mtufi wa munhu yafile,
7 hata kamba yahawa tatake, mamake, mkulu wake hebu mdodo wake
hebu lumbu jake, sikuyaifitize kwavija mvili zake zolagusa heyo kailava
kwa Mndewa Imulungu.
8 Kipindi acho chose kokuwa kang'ala kwa Mndewa Imulungu.
9 " 'Kamba munhu yahafa kwa kusinhukiza behi yake na kuzifitiza mvili
zake, avo yabete mbaka siku da saba na kokuwa kang'ala na mdisiku da saba
yabee mvili zake.
10 Mna isiku ya nane yamgalile imulava nhosa hana ulwivi lwa dihema da
mting'hano huwa wabili hebu makinda mabili ga njiwa.
11 Mulava nhosa yamulave imoja kwa nhosa ya kusegesa nzambi na
iyagwe kwa nhosa ya kusoma moto, na heyo komtendela loholo, kwavija
katenda nzambi mbuli ya maiti. Siku didijo yaditende pala jake ding'ale,
12 na yailave kwa Mndewa Imulungu kwa siku zake za kuilava. Avo
siku za ichanduso hazipetigwa bule kwavija mvili zake zikalile zilavigwe
kwa Mndewa Imulungu zifitizigwa. Avo, yagale mwana ng'hondolo wa
kimbigalo wa mwaka umoja kamba nhosa ya kulihila gehile.
13 " 'Gano gago malagizo ga munhu Mnazili vonda yamambukize siku za
kuilava kwa Mndewa Imulungu. Yagaligwe hana ulwivi lwa dihema da
mting'hano,
14 na yamulavile Mndewa Imulungu nhosa zake. Mwana ng'hondolo wa
kimbigalo wa mwaka umoja yelibule kilema chochose mbuli ya nhosa ya ku-
soma moto, na mwana ng'hondolo wa kitwanzi wa mwaka umoja yelibule
kilema chochose mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi, na ng'hondolo wa
kimbigalo yelibule kilema chochose mbuli ya nhosa ya kugala kuilumba.
15 Vivija yagale kigelo kimemile magate hagageligwe hamila, na maandazi
ga usage ulibule midundulu na utibwilizigwe na mavuta na vigate visisili
vigeligwe mavuta na nhosa ya ndiya na king'waji.
16 " 'Mulava nhosa yamulavile Mndewa Imulungu vinhu avo vose na vivija
yalave inhosa ya kusegesa nzambi na nhosa ya kusoma moto.
17 Yamulavile Mndewa Imulungu ayo ing'hondolo wa kimbigalo kamba
nhosa ya kugala kuilumba vivija yalave na ikigelo cha magate hagageligwe
hamila na inhosa ya indiya na iking'waji.

18 “ ‘Aho hana ulwivi lwa dihema da mting'hano, munhu ayo yaiduwile
yabee mvili zake na yazigele muumoto ukwaka hasi ya inhosa ya kugala
kuilumba.
19 “ ‘Abaho mulava nhosa yasole mkono wa ija ing'hondolo wa kimbigalo
kuno ukimusigwe, yamgwee mmakono munhu ayo yaiduwile yahamam-
bukiza kubea mvili zake ziyakalile nazo viyailavile kwa Mndewa Imulungu
na vivija yamgwee andazi dimoja hadigeligwe hamila kulawa mkigelo na
kigate kimoja kisisili hakigeligwe hamila.
20 Abaho mulava nhosa yavinule uchanha vinhu avo kulagusa kamba
vilavigwa kwa Mndewa Imulungu. Vinhu avo vose ving'ala kwa imulava
nhosa hamoja na ikidali kinuligwe uchanha na ikihili kilavigwe kamba
nhosa. Vinhu avo vose vahatendigwa, munhu ayo yaiduwile kodaha
kung'wa divai.
21 “ ‘Gano gago malagizo kwa munhu Mnazili. Nhosa yake kwa Mndewa
Imulungu iwe kamba viyaiduwile, hamoja kodaha kwengeza kulava kinhu
chochose, heyo kolondigwa kutenda kamba viyaiduwile kamba malagizo
gakuilava kwa Mndewa Imulungu vigalonda.’ ”

Kuwatambikila wanhu

22 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
23 “Mulongele Haluni na wanage, ‘Kamba vino vivo vimulondigwa
kuwatambikila Waizilaeli. Muwalongele vino,
24 Mndewa Imulungu yawatendele ganogile na yawakalize.
25 Mndewa Imulungu yawamwemwesele mulenge wa kihanga chake na
yawonele bazi.
26 Mndewa Imulungu yawenulile kihanga chake na yawagwee tindiwalo.’ ”
27 Mndewa Imulungu kalonga, “Kamba oditambula twaga jangu mbuli ya
Waizilaeli, niye nowatendela ganogile.”

7

Sadaka za vilongozi

1 Mna isiku Musa viyamambukize kudimiza wima dihema ding'ala,
kadigidila mavuta na kadilava kwa Mndewa Imulungu hamoja na iviya
vake vose, na kaugidila mavuta uupango wa nhosa na viya vake vose.
2 Vilongozi wa Izilaeli na iwakulu wa zing'holo na vilongozi wa gamaka-
bila, awo wawemilile iwanhu wapetigwe weza mdihema,
3 wamgalila Mndewa Imulungu sadaka zao. Mituka igubikigwe sita
na ming'ombe mibigalo longo na wabili, na kila vilongozi wabili wagala
mtuka umoja, na kila kilongozi kagala ng'ombe imoja mbigalo. Viwavigalile
kuulongozi wa dihema ding'ala,
4 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
5 “Uvibokele vinhu avo ili visang'hanilwe mna dihema da mting'hano,
uwagwee Walawi vinhu avo, kila munhu kwa sang'hano yake.”
6 Avo Musa kasola imituka na iming'ombe mibigalo kawagwaa Walawi.
7 Wagelishoni wagweleligwa mituka mibili na ming'ombe mibigalo mine,
kamba sang'hano yao ya kupapila ivinhu va dihema viikalile,
8 na Wamelali wagweleligwa mituka mine na ming'ombe mibigalo mine,
ili watendele sang'hano yao ya kupapila ivinhu va dihema. Walongozwa na
kilongozi wao Itamali mwanage Haluni imulava nhosa.
9 Lakini Musa hawagwelele kinhu chochose Wakohati, kwavija hewo
wakala na sang'hano ya kuvilola goya viya ving'ala vilondigwa kupapigwa
mmaega.

10 Vilongozi awo walava sadaka siku didija upango wa nhosa viugidiligwe
mavuta mbuli ya kuulava upango awo kwa Mndewa Imulungu. Walava
sadaka zao kuulongozi wa upango wa nhosa.
11 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Kila siku kilongozi imoja ya-
gale sadaka yake mbuli ya kuulava kumwangu niye Mndewa Imulungu
upango wa nhosa.”
12 Avo, munhu yasongile kugala sadaka siku ya ichanduso kakala Nashoni
mwanage Aminadabu kulawa kabila da Yuda.
13 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja
na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana man-
ane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli
vimemezigwa usage ulibule midundulu na utibwilizigwe na mavuta mbuli
ya nhosa ya ndiya,
14 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo
kuno kimemezigwa ubani,
15 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana
ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma
moto,
16 mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
17 ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi
wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka
umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Nashoni
mwanage Aminadabu.
18 Siku da kabili, Nasaneli mwanage Suali kilongozi wa kabila da Isakali
kagala sadaka zake.
19 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja
na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana man-
ane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli
vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya
nhosa ya ndiya,
20 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo
kuno kimemezigwa ubani,
21 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana
ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma
moto,
22 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
23 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi
wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka
umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Nasaneli
mwanage Suali.
24 Siku da kadatu ikala zamu ya Eliabu mwanage Heloni, kilongozi wa
kabila da Zabuloni.
25 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja
na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana man-
ane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli
vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya
nhosa ya ndiya,
26 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo
kuno kimemezigwa ubani,
27 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana
ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma
moto,
28 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,

29 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi
wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka
umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Eliabu
mwanage Heloni.
30 Siku ya ikane ikala zamu ya Elisuli mwanage Shedeuli, kilongozi wa
kabila da Lubeni.
31 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja
na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana man-
ane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli
vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya
nhosa ya ndiya,
32 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo
kuno kimemezigwa ubani,
33 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana
ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma
moto,
34 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
35 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi
wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka
umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Elisuli
mwanage Shedeuli.
36 Siku ya tano ikala zamu ya Shelumieli mwanage Sulishadai, kilongozi
wa kabila da Simeoni.
37 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja
na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana man-
ane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli
vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya
nhosa ya ndiya,
38 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo
kuno kimemezigwa ubani,
39 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana
ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma
moto,
40 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
41 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi
wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka
umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Shelumieli
mwanage Sulishadai.
42 Siku da sita ikala zamu ya Eliasafu mwanage Deueli, kilongozi wa kabila
da Gadi.
43 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja
na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana man-
ane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli
vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya
nhosa ya ndiya,
44 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo
kuno kimemezigwa ubani,
45 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana
ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma
moto,
46 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
47 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi
wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka

umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Eliasafu mwanage Deueli.

48 Siku da saba ikala zamu ya Elishama mwanage Amihudi, kilongozi wa kabila da Efulaimu.

49 Nhosa zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana manane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya,

50 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo kuno kimemezigwa ubani,

51 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma moto,

52 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,

53 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo sadaka za Elishama mwanage Amihudi.

54 Siku da nane ikala zamu ya Gamalieli mwanage Pedasuli, kilongozi wa kabila da Manase.

55 Nhosa zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana manane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya,

56 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo kuno kimemezigwa ubani,

57 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma moto,

58 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,

59 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Gamalieli mwanage Pedasuli.

60 Siku da tisa ikala zamu ya Abidani mwanage Gideoni, kilongozi wa kabila da Benjamini.

61 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana manane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya,

62 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo kuno kimemezigwa ubani,

63 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma moto,

64 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,

65 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Abidani mwanage Gideoni.

66 Siku ya longo ikala zamu ya Ahiezeli mwanage Amishadai, kilongozi wa kabila da Dani.
67 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana manane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya,
68 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo kuno kimemezigwa ubani,
69 na bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma moto,
70 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
71 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo sadaka za Ahiezeli mwanage Amishadai.
72 Siku ya longo na imoja ikala zamu ya Pagieli mwanage Okilani, kilongozi wa kabila da Asheli.
73 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana manane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya,
74 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo kuno kimemezigwa ubani,
75 bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma moto,
76 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
77 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Pagieli mwanage Okilani.
78 Siku ya longo na mbili ikala zamu ya Ahila mwanage Enani, kilongozi wa kabila da Nafutali.
79 Sadaka zake zikala, sahani imoja ya shaba ili na uzito wa kilo imoja na nusu na bakuli imoja ya shaba ili na uzito wa gilamu magana manane, kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, ayo isahani na ibakuli vimemezigwa usage ulibule midundulu utibwilizigwe na mavuta mbuli ya nhosa ya ndiya,
80 na kisahani kimoja cha zahabu kili na uzito wa gilamu gana na longo kuno kimemezigwa ubani,
81 na bofu bigalo da ng'ombe, ng'hondolo wa kimbigalo imoja na mwana ng'hondolo wa kimbigalo yeli na mwaka umoja, mbuli ya nhosa ya kusoma moto,
82 na mbuzi mbigalo imoja mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi,
83 na ming'ombe mibigalo mibili, ng'hondolo wa kimbigalo watano, mbuzi wa kimbigalo watano na wana ng'hondolo wa kimbigalo watano wa mwaka umoja mbuli ya nhosa za kugala kuilumba. Azo zikala sadaka za Ahila mwanage Enani.
84 Sadaka zose kwa zose zilavigwe na vilongozi wa Izilaeli mbuli ya uupango wa nhosa siku viulavigwe kwa Mndewa Imulungu zikala, sahani

za shaba longo na mbili, bakuli za shaba longo na mbili, na visahani va zahabu longo na mbili.

85 Kila sahani ya shaba ikala na uzito wa kilo imoja na nusu, na kila bakuli ya shaba ikala na uzito wa gilamu magana manane. Avo, viya vose avo vikala na uzito wa kilo malongo mabili na saba na gilamu magana sita kamba viwapimaga mna dihema ding'ala.

86 Avo ivisahani va zahabu longo na vibili vimemile ubani, kila kimoja kikala na uzito wa gilamu gana na longo kamba viwapimaga mna dihema ding'ala, vose kwa vose vikala na uzito wa kilo imoja na gilamu magana madatu na malongo mabili.

87 Wanyama wose wagaligwe mbuli ya nhosa ya kusoma moto wakala ming'ombe mibigalo longo na mibili, na ng'hondolo mbigalo longo na wabili, na wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja wakala longo na mbili, hamoja na inhosa ya indiya na mbuzi mbigalo longo na mbili mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi.

88 Wanyama wose wagaligwe mbuli ya nhosa ya kugala kuilumba wakala, ming'ombe mibigalo malongo mabili na wane, ng'hondolo mbigalo malongo sita, mbuzi mbigalo malongo sita na wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja malongo sita. Azo zizo sadaka zilavigwe mbuli ya upango wa nhosa, siku viugidiligwe mavuta.

89 Musa viyengile mna dihema da mting'hano ili kulonga na Mndewa Imulungu, kahulika sauti kulawa mwambu wa uchanha wa ingubiko ya disanduku da lagano, hagati ya awo iviumbe wabili weli na mabawa, sauti ayo imulongela.

8

Kwikigwa kwa taa

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,

2 “Mulongele Haluni, ‘Vonda uzike azo zitaa saba mna ikingolobweda, uzike ili zimwemwese kuulongozi wa acho ikingolobweda.’ ”

3 Haluni katenda vivo, kazika azo zitaa ili zimwemwese mwambu wa kuulongozi wa ikingolobweda, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

4 Kulawa uchanha mbaka hasi acho ikingolobweda kitendigwa kwa zahabu isomigwe kwa moto kamba vivija Mndewa Imulungu viyamulagusile Musa.

Walawi osunhigwa na kulavigwa kwa Imulungu

5 Mndewa Imulungu kamulagiza Musa,

6 “Uwabagule Walawi mna iwanhu wa Izilaeli, na uwatende wang'ale.

7 Vino vivo vonda uwatende wang'ale, wamizile mazi gang'alile abaho uwalongele wakaibee mzing'huli zao zose, na wafuwe viwalo vao na wakoge.

8 Abaho wasole bofu dimoja bigalo da ng'ombe na nhosa ya ndiya, awo uusage unogile utibwilizigwe na mavuta. Vivija na gweye usole dibofu diyagwe da ng'ombe mbuli ya nhosa ya kusegesa nzambi.

9 Abaho uwatende wanhu wose wa Izilaeli waiting'hane na uwagale Walawi kuulongozi wa dihema da mting'hano.

10 Vonda uwagale Walawi kuulongozi wangu, Waizilaeli wose wayagwe wawekile makono gao Walawi,

11 abaho Haluni yaweke awo Iwalawi kuulongozi wangu kamba nhosa ya kwinuligwa uchanha mna iwanhu wa Izilaeli ili wanisang'hanile.

12 Abaho Walawi weke makono gao mna gamapala ga awo iwang'ombe
mbigalo, imoja umulave nhosa ya kusegesa nzambi, na iyagwe umulave
nhosa ya kusoma moto ilavigwe kumwangu, ili uwatendele loholo awo
Iwalawi.
13 "Abaho uwatende Walawi weme kuulongozi wa Haluni na wanage na
uweke kuulongozi wangu kamba nhosa ya kwinuligwa uchanha.
14 Kwa nzila ayo kowabagula Walawi mna iwanhu wa Izilaeli wayagwe ili
wawe wangu.
15 Wahamambukiza kuwatenda Walawi wang'ale na kuwalava kamba
nhosa ya kwinuligwa uchanha, odaha kusang'hana kuna dihema da mt-
ing'hano.
16 Awo walavigwa kumwangu, hanhu ha wana chaudele wa kimbigalo wa
Waizilaeli.
17 Kwavija wana chaudele wa kimbigalo mna iwanhu wa Izilaeli wangu
niye, yawe munhu hebu mnyama, kwavija kudisiku viniwakomile wana
chaudele wose ako Misili, niwalava hewo kumwangu.
18 Avo, sambi nowasola Walawi hanhu ha wana wa chaudele wa
Waizilaeli,
19 na nimgwelela Haluni na wanage, kamba nhunza kulawa kwa
Waizilaeli, ili wasang'hane kuna dihema da mting'hano mbuli ya Waizilaeli
na wawatendele loholo ili sikukulawilile mikubulo hagati ya Waizilaeli
vonda wakwese hanhu hong'ala."
20 Avo, Musa na Haluni na wanhu wose wa Izilaeli wawalava Walawi kwa
Mndewa Imulungu, kamba Mndewa viyamulagize Musa.
21 Walawi waisunha mbuli ya nzambi zao na wavifuwa viwalo vao, na
Haluni kawalava kamba nhosa ya kwinuligwa uchanha kuulongozi wa
Mndewa Imulungu. Vivija Haluni kawatendela loholo ili wang'ale.
22 Ago gose vigatendigwe Walawi wasonga kusang'hana kuna dihema
da mting'hano kuno olongozwa na Haluni na wanage, kamba Mndewa
Imulungu viyamulagize Musa.
23 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
24 "Kila Mulawi yeli na miyaka malongo mabili na tano na kugendelela
kolondigwa yasang'hane kuna dihema da mting'hano,
25 na yaleke sang'hano ayo yahavikiza miyaka malongo matano.
26 Lakini, kodaha kuwataza Walawi wayage kukaliza dihema, ila
sikuyasang'hane sang'hano za siku zose. Vino vivo vonda uwagwelele
Walawi sang'hano za kusang'hana."

9

Pasaka ya kabili

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa kuluwala lwa Sinai mna
umwezi wa ichanduso muumwaka wa kabili toka viwasegele mwiisi ya
Misili, kalonga,
2 "Waizilaeli waideng'helele nyimwilinyimwili ya Pasaka mna ikipindi
kikigwe.
3 Nyimwilinyimwili ayo yokuwa siku ya longo na nne muumwezi uno na
wakweleleze malagizo gake."
4 Avo, Musa kawalongela Waizilaeli kamba olondigwa waideng'helele
nyimwilinyimwili ayo ya Pasaka.
5 Avo, waideng'helela nyimwilinyimwili ayo ya Pasaka kuluwala lwa Sinai
mna isiku ya longo na nne mna umwezi wa ichanduso. Waizilaeli watenda
kila kinhu kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

6 Lakini wanhu wayagwe wakalile kuko hawadahile kuideng'helela ny-
imwilinyimwili ayo ya Pasaka, kwavija wakala wakwasile maiti, avo wafita.
Wanhu awo wamcholela Musa na Haluni,
7 wawalongela, “Siye tufita kwavija tukwasa maiti, avo habali togome-
sigwa kumulavila Mndewa Imulungu nhosa zake mna ikipindi kikigwe
hamoja na Waizilaeli wayagwe?”
8 Musa kawedika, “Beteni mbaka vonda nipate malagizo ga mbuli yenu
kulawa kwa Mndewa Imulungu.”
9 Na Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
10 “Walongele Waizilaeli, ‘Imoja wenu hebu munhu wa ulelo wenu ya-
hakuwa kafita mbuli ya kukwasa maiti hebu kamnzila mmwanza, lakini
kolonda kuideng'helela nyimwilinyimwili ya Pasaka,
11 munhu ayo kodaha kuideng'helela mna isiku ya longo na nne ya
mwezi wa kabili. Yaideng'helele kwa kuja nyama ya ng'hondolo na magate
hagageligwe hamila na mboga zili usungu.
12 Sikuwasigase kinhu chochose mbaka imitondo vivija sikuwabene zege
jojose da ing'hondolo wa Pasaka na waideng'helele Pasaka kamba malagizo
gake vigolonga.
13 Lakini munhu yoyose yong'ala hebu heli mmwanza, yahaleka
kuideng'helela nyimwilinyimwili ya Pasaka, yabaguligwe na wanhu zake
kwavija hanilavile nhosa mna ikipindi kikigwe. Kolondigwa yatagusigwe
kwa nzambi yake.
14 “‘Kamba kuna munhu baki kokala kumwenu na kolonda kuideng'helela
nyimwilinyimwili ya Pasaka, kolondigwa yatende kamba malagizo ga
Pasaka vigolonda. Kila munhu kolondigwa yakweleleze malagizo gano,
yawe munhu baki hebu mwenekae.’ ”

Wingu uchanha ya dihema (Kulawa 40:34-38)

15 Siku vidisimikigwe dihema ding'alile, wingu dihumuluka na kudigu-
bika dihema. Ikilo mbaka imitondo wingu dijo joneka kamba moto.
16 Vivo viikalile kila siku, imisi wingu digubika dihema na ikilo joneka
kamba moto.
17 Wingu dijo dahasegelaga uchanha ya dihema, Waizilaeli otula ng'hambi
yao na okwika ng'hambi kabili hanhu kudili wingu dijo.
18 Waizilaeli wasegela kwa kulagizwa na Mndewa Imulungu na vivija
weka ng'hambi kwa kulagizwa na Mndewa Imulungu. Kipindi chose wingu
dijo vidikala uchanha ya dihema wanhu wakala mwiing'hambi ayo.
19 Kamba wingu dijo dikala uchanha ya dihema kwa siku nyingi,
Waizilaeli wamtegeleza Mndewa Imulungu na hawasegele bule.
20 Kipindi kiyagwe wingu dijo dikala uchanha ya dihema kwa siku ndodo,
lakini Waizilaeli wakalile mwiing'hambi wasegela kamba Mndewa Imu-
lungu viyalagize.
21 Kipindi kiyagwe wingu dikala uchanha ya dihema kulawa ichungulo
mbaka imitondo, na vidisegesigwe wagendelela na mwanza. Na kamba
wingu dikala uchanha ya dihema imisi yose na kilo kigima, dahasegesigwa
na hewo osonga kusegela.
22 Kamba wingu dahakala uchanha ya dihema kwa siku mbili hebu mwezi
umoja hebu mwaka, Waizilaeli osigala mna ing'hambi, lakini dahasege-
sigwa na hewo vivija osegela.
23 Kwa kulagizwa na Mndewa Imulungu Waizilaeli weka ng'hambi na
kwa kulagizwa na Mndewa Imulungu wagendelela na mwanza. Wagagoga
malagizo ga Mndewa Imulungu kamba viyalagize kubitila Musa.

10

Mhalati za shaba

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Tenda mhalati mbili za shaba ing'ala, na mhalati azo zitoigwe kipindi
cha kuwakema wanhu na kipindi cha kubena ing'hambi.
3 Mhalati zose mbili zahatoigwa hamoja, wanhu wose waiting'hane behi
na gweye kuulongozi wa ulwivi lwa idihema da mting'hano.
4 Lakini kamba yahatoigwa mhalati imoja, vilongozi waiyeka wa maka-
bila ga Izilaeli awo olondigwa kuiting'hana kuulongozi wako.
5 Mhalati ayo yahatoigwa kidogo, wanhu iwokala kuzing'hambi zili
mwambu wa kudilawila zuwa wasonge kusegela.
6 Mhalati ayo yahatoigwa kidogo mwanza wa kabili, iwanhu okala kuz-
ing'hambi za mwambu wa kusini wasonge kusegela. Kila kipindi mhalati
yahatoigwa kamba avo yokuwa kilaguso cha kusonga umwanza.
7 Lakini kipindi cha kuwakema wanhu waiting'hane, mhalati azo zitoigwe
kwa kugendelela siyo kidogo.
8 Wanhu wa ulelo wa Haluni, awo iwalava nhosa, awo onda wazitowe azo
zimhalati. Mbuli azo muzigoge siku zose mweye na ulelo wenu.
9 “Kipindi cha ng'hondo mwiisi yenu na iwanhu owehila wahawavamila,
mulave kilaguso cha ng'hondo kwa kutowa azo zimhalati ili Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu, yawakumbuke na yawahonye kulawa kwa iwanhu
owehila.
10 Vivija mna ikipindi chenu cha kudeng'helela, kamba vija nyimwiliny-
imwili za kusimbuka kwa mbalamwezi na nyimwilinyimwili ziyagwe, moz-
itowa mhalati azo kipindi vimulava nhosa zenu za kusoma moto na nhosa
zenu za kugala kuilumba. Baho niye Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
nowakumbuka. Niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.”

Waizilaeli obena ing'hambi

11 Mna isiku ya malongo mabili ya mwezi wa kabili, mwaka wa kabili toka
Waizilaeli viwasegele Misili, wingu dikalile dimile uchanha ya dihema da
mting'hano disegesigwa,
12 na Waizilaeli wasonga mwanza wa kusegela kuluwala lwa Sinai. Wingu
dijo disegela na abaho dima kuluwala lwa Palani.
13 Kwa mwanza wa ichanduso Waizilaeli wasegela kwa kulagizwa na
Mndewa Imulungu, kamba Musa viyawalongele.
14 Waja wakalile hasi ya ibendela ya kabila da Yuda, wasonga kusegela
kibumbila kimoja mbaka kibumbila kiyagwe. Kilongozi wa kabila da Yuda
kakala Nashoni mwanage Aminadabu.
15 Nasaneli mwanage Suali kakala kilongozi wa kabila da Isakali.
16 Na heyo Eliabu mwanage Heloni kakala kilongozi wa kabila da Zabu-
loni.
17 Abaho, dihema difunguligwa na wanhu wa ulelo wa Gelishoni na Melali
awo wadipapile, wasonga kusegela.
18 Abaho, iwanhu wakalile hasi ya ibendela ya kabila da Lubeni, wasegela
kibumbila kimoja mbaka kibumbila kiyagwe. Kilongozi wa kabila da
Lubeni kakala Elisuli mwanage Shedeuli.
19 Shelumieli mwanage Sulishadai kakala kilongozi wa kabila da Simeoni.
20 Na heyo Eliasafu mwanage Deueli kakala kilongozi wa kabila da Gadi.
21 Abaho wanhu wa ulelo wa Kohati wasonga mwanza kuno wapapa viya
ving'alile. Viwavikile, wavika dihema disimikigwa.

22 Abaho, iwanhu wakalile hasi ya bendela ya kabila da Efulaimu, wasonga kusegela kibumbila kimoja mbaka kibumbila kiyagwe. Kilongozi wa kabila da Efulaimu kakala Elishama mwanage Amihudi.
23 Gamalieli mwanage Pedasuli kakala kilongozi wa kabila da Manase,
24 na Abidani mwanage Gideoni kakala kilongozi wa kabila da Benjamini.
25 Kukimambukizo, waja wakalile hasi ya bendela ya kabila da Dani, wakalile kamba wakalizi wa ivibumbila vose vilongole, wasonga kusegela, kibumbila kimoja mbaka kibumbila kiyagwe. Kilongozi wa kabila da Dani kakala Ahiezeli mwanage Amishadai.
26 Pagieli mwanage Okilani kakala kilongozi wa kabila da Asheli.
27 Na Ahila mwanage Enani kakala kilongozi wa kabila da Nafutali.
28 Vino vivo viwatendile Waizilaeli kamba viwakalile mna ivibumbila vao, kila viwabenile ing'hambi na kusonga kusegela.
29 Avo, Musa kamulongela mulamu wake yokemigwa Hobabu mwanage Leueli, Mmidiani mkwe wake, “Siye tochola hanhu hohose Mndewa Imulungu kuyalongile, ‘Nowagwaa mweye hanhu hano.’ Avo, tuchole wose, na siye tokutendela ganogile, kwavija Mndewa Imulungu kalonga kotugwaa siye Waizilaeli ganogile.”
30 Hobabu kedika, “Aka niye sichola na mweye, ila nobwela mwiisi yangu kwa wanhu wa lukolo lwangu.”
31 Musa kamulongela, “Chonde sikuutuleke, kwavija gweye kojuwa hanhu ha kwika ing'hambi ako kuluwala, na kodaha kuwa kilongozi wetu.
32 Kamba wahachola na siye chochose kinogile chonda yatutendele Mndewa Imulungu, na gweye vivija kotendeligwa kinhu acho.”

Kusonga kwa mwanza

33 Avo wanhu wachola umwanza kwa siku ndatu kulawa kulugongo lwa Mndewa Imulungu. Sanduku da lagano da Mndewa Imulungu diwalongolela kuzahila hanhu ha kwika ing'hambi.
34 Kila viwakalile ochola kulawa ng'hambi imoja mbaka iyagwe, wingu da Mndewa Imulungu dikala uchanha yao imisi yose.
35 Kila kipindi sanduku vidinuligwe ili wasegele, Musa kalonga, “Inuka, gweye Mndewa Imulungu, uwapwililise iwanhu okwihila, na uwatende wakimbile kuulongozi wako.”
36 Na sanduku vidinenuligwe, Musa kalonga, “Oo Mndewa Imulungu wabwelele wanhu maelufu kwa maelufu ga Waizilaeli.”

11

Moto kulawa kwa Mndewa

1 Wanhu wasonga kumuyalalila Mndewa Imulungu mbuli ya magazo gao. Mndewa Imulungu viyahulike vivo kagevuzika, kagala moto hagati yao. Moto awo ukwaka na kulukuza kumgwazo wa ing'hambi.
2 Wanhu wamulilila Musa, na heyo kampula Mndewa Imulungu na moto awo ufa.
3 Avo hanhu aho hakemigwa Tabela*, kwavija moto kulawa kwa Mndewa Imulungu ukwaka hagati ya iwanhu.

Musa kosagula wavele malongo saba

4 Mna iwanhu wa Izilaeli kukala na wanhu wayagwe wakala osulukila ng'hani kuja nyama. Avo Waizilaeli wasonga kulila olonga, “Maza tupate nyama tuje!

* **11:3** Kwa Kiebulania *Tabela* dofambula kulukula.

5 Towakumbuka waja iwasomba watukalile towaja bule ako Misili, matanga, matigiti, mhuza, vitungulu na vitungulu saumu!
6 Lakini sambi tudonha haduhu ndiya iyagwe ila ino imana iiyeka!"
7 Mana ikala kamba viwili uhemba, langi yake ikala kamba ya ukole.
8 Wanhu wazunguluka na waidondola, abaho wadunda kwa mabwe ga kudundila hebu waidunda mmatuli, abaho waiteleka na watenda magate, uhailanza ikala kamba vigate vikanzingigwe kwa mavuta.
9 Kungugu vidilagale mna ing'hambi ikilo vivija imana nayo ilagala na dijo dikungugu.
10 Musa kahulika wanhu olila kuzing'anda zose, kila munhu hana ulwivi lwa kibanda chake. Avo, Mndewa Imulungu kagevuzika ng'hani na Musa vivija kagevuzika.
11 Avo, Musa kamulongela Mndewa Imulungu, "Habali konitendela gehile niye msang'hanaji wako? Habali konihila niye na kunigwaa zigo da kuwalola wanhu wose wano?
12 Kwani niye ayo niwalumbile, kwani niye ayo niwalelile, mbaka kunongela niwapape mmhambaga yangu kamba mlezi viyopapa king'hele, na niwagale mwiisi yuuiduwile kwa iwahenga zao?
13 Noipata kwahi nyama ya kuwagwaa wanhu wose wano? Kwavija olila kuulongozi wangu olonga, 'Tugwee nyama tuje!'
14 Sidaha kuwalola wanhu wose wano niye niiyeka, zigo dino sididaha bule!
15 Kamba konitendela vino, vinoga unikome! Kamba koninogela, sikuundeke nigae kabili."
16 Avo, Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Wating'hanize wavele malongo saba wa Izilaeli, awo oukona gweye otegelezigwa na otogoligwa kamba vilongozi, uwagale mdihema da mting'hano, weme behi na gweye.
17 Nohumuluka hanhu aho na kulonga na gweye, na nosola hanhu ha loho inikugwelele gweye, nowagwaa wanhu awo. Na hewo owalola wanhu wano hamoja na gweye, ili sambi udipape zigo dino gweye wiiyeka.
18 Avo walongeleni iwanhu, 'Muisasale mbuli ya mayo, moja nyama. Mndewa Imulungu kahulika molila na kulonga kuduhu wa kuwagwaa nyama, na kamba mukala vinogile ako Misili. Avo, Mndewa Imulungu kowagwaa nyama, na molondigwa muije.
19 Moja nyama siyo kwa siku dimoja diiyeka hebu siku mbili hebu siku tano hebu siku longo hebu siku malongo mabili,
20 lakini moja nyama kwa kipindi chose cha mwezi mgima! Moija mbaka iwalawile mmhula, na mbaka moidonha. Gano gose kwavija mmulema Mndewa Imulungu yeli baha hagati yenu, na molila kuno molonga, Habali tusegela Misili?' "
21 Lakini Musa kamulongela Mndewa Imulungu, "Iwambigalo wose oniwalongoza laki sita awo ogenda kwa magulu, na gweye kolonga, 'Nowagwaa nyama ya kuja mwezi mgima!'
22 Avo, todaha kuchinja ng'hondolo na ng'ombe ili wose wenele? Avo, tukavule iwasomba wose mmbahali mbuli yao?"
23 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Vino udahi wangu uhunguka? Beta ulole kamba gaja ganongile gaukweli hebu siyo."
24 Avo Musa kasegela kawalongela iwanhu gaja galongigwe na Mndewa Imulungu. Abaho kawasagula wavele malongo saba kulawa hagati ya iwavele weli vilongozi na kaweka behi kuzunguluka dihema.
25 Aho Mndewa Imulungu kahumuluka mdiwingu na kalonga na heyo. Abaho kasola hanhu ha iloho iyamgwelele Musa, kawagwaa kila imoja wa

awo iwavele malongo saba. Loho ayo viiwengile awo iwavele wasonga kulagula, lakini hawabwelele kutenda vivo.
26 Wavele wabili mna iwavele awo malongo saba wasaguligwe, Elidadi na Medadi wakala wasigale mna ing'hambi, wayao viwacholile kuna dihema. Loho iwezila mumo mna ing'hambi wasonga kulagula aho kuwakalile.
27 Mbwanga imoja kasomoka kakimbila kamulongela Musa, “Elidadi na Medadi olagula kuna ing'hambi.”
28 Avo, Yoshua mwanage Nuni, yakalile komtaza Musa toka viyakalile mbwanga, kamulongela, “Musa mkulu wangu wagomese!”
29 Musa kamulongela, “Vino kokona migongo mbuli ya niye? Vahanogile Mndewa Imulungu yahawagwelele loho yake wanhu wose wawe watula ndagu!”
30 Abaho Musa kabwela kuna ing'hambi hamoja na awo iwavele wa Izilaeli.

Imulungu kogala ng'hwale

31 Bahaja Mndewa Imulungu kagala beho nyukwanyukwa, beho ajo digala ng'hwale kulawa mbahali na wema behi na ing'hambi, wakala utali wa mwanza wa kuchola siku dimoja kila mwambu kuzunguluka ing'hambi, wailundiza hamoja kuvikila mkigudi kulawa hasi.
32 Avo, siku ayo yose imisi na ikilo na siku iyagwe, wanhu wahunganika kudondola ng'hwale, kuduhu munhu yadondole hasi ya kilo elufu imoja. Wawanika ili wanyale kila hanhu kumgwazo wa ing'hambi.
33 Nyama viikalile ing'hali nyingi na wanhu viwakalile wang'hali kuimambukiza kuija. Mndewa Imulungu kawagevuzikila iwanhu, kawatowa kwa mikubulo mikulu.
34 Avo hanhu aho hakemigwa Kibiloti Hataava,† kwavija hanhu aho, aho kuwazikigwe iwanhu wakalile wamelo.
35 Kulawa aho Kibiloti Hataava wanhu wachola mbaka Haseloti, weka ng'hambi yao na wakala kuko.

12

Miliamu na Haluni ombeza Musa

1 Abaho Miliamu na Haluni wasonga kumulonga vihile Musa kwavija kakala yasolile mtwanzi Mkushi.
2 Walonga, “Vino Mndewa Imulungu kalonga na kumulagiza Musa yaiyeka? Vino halongile na siye vivija?” Mndewa Imulungu kazihulika mbuli azo.
3 Musa kakala muhole ng'hani, kubanza iwanhu wose wayagwe wakalile mwiisi.
4 Bahaja Mndewa Imulungu kawalongela, Musa na Haluni na Miliamu, “Mweye wadatu mwize kuna dihema da mting'hano.” Avo, wose wadatu wachola kuna dihema da mting'hano.
5 Baho Mndewa Imulungu kahumuluka mna imhanda ya wingu, kema hana ulwivi lwa dihema, kawakema Haluni na Miliamu. Wose wabili wakwesa kuulongozi.
6 Abaho Mndewa Imulungu kawalongela, “Tegelezeni mbuli zangu. Kamba hana mtula ndagu hagati yenu, niye Mndewa Imulungu noigubula kwa kumulagusila vinhu na nolonga na heyo mzinzozi.
7 Lakini kwa msang'hanaji wangu Musa, haili vivo. Heyo kana sang'hano ya kuwalola wanhu zangu wose.

† **11:34** Twaga *Kibiloti Hataava* kwa Kiebulania dofambula mapanga ga wamelo.

8 Niye nolonga na heyo kihanga kwa kihanga, silonga kwa kuzunguluka.
Heyo konyona niye Mndewa Imulungu vinili. Avo habali hamdumbile
kumulonga vihile msang'hanaji wangu Musa?"
9 Aho Mndewa Imulungu kawagevuzikila, kasegela.
10 Wingu vidisegele uchanha ya dihema, Miliamu koneka kana utamu
wa dikulu, ukala mzelu kamba pamba. Haluni viyahinduke na kumulola
Miliamu kakanganya, kumona kana utamu wa dikulu.
11 Aho Haluni kamulongela Musa, "Chonde nokupula mndewa wangu,
sikuutukoboze kwavija tutenda ubozi na nzambi.
12 Sikuumtende Miliamu yawe kamba munhu yavumbuke yafile, na nusu
ya lukuli lwake lukola."
13 Musa kamulilila Mndewa Imulungu yolonga, "Chonde, go Mndewa
Imulungu muhonye!"
14 Lakini Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Kamba tatake ya-
hamtemela mate mkihanga chake, vino, sambi yakone kinyala kwa siku
saba? Avo, mulave kunze ya ing'hambi yakale kuko kwa siku saba, abaho
yabwele mwiing'hambi."
15 Avo, Miliamu kawingigwa yachole kunze ya ing'hambi kwa siku saba.
Wanhu hawagendelele na mwanza mbaka Miliamu viyabwezigwe kuna
ing'hambi.
16 Vigabitile gago wanhu wagendelela na mwanza kulawa Haseloti, weka
ng'hambi kuluwala lwa Palani.

13

Wanhu longo na wabili otumigwa
(Kumbukumbu 1:19-33)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 "Watume wanhu wachole wakaisungulile isi ya Kanaani, isi yonda
niwagwee wanhu wa Izilaeli. Umtume munhu imoja kulawa kila kabila, na
munhu ayo yawe kilongozi."
3 Kwa kulagizwa na Mndewa Imulungu Musa kawatuma wanhu kulawa
kuluwala lwa Palani. Wanhu watumigwe wakala vilongozi wa makabila
gose ga Izilaeli.
4 Gano gago matwaga ga wanhu awo.
Kabila da Lubeni, kachola Shamua mwanage Zakuli.
5 Kabila da Simeoni kachola Shafati mwanage Holi.
6 Kabila da Yuda kachola Kalebu mwanage Yefune.
7 Kabila da Isakali kachola Igali mwanage Yusufu.
8 Kabila da Efulaimu kachola Hoshea mwanage Nuni.
9 Kabila da Benjamini kachola Paliti mwanage Lafu.
10 Kabila da Zabuloni kachola Gadieli mwanage Sodi.
11 Kabila da Yusufu ndio kulonga kabila da Manase, kachola Gadi mwanage
Susi.
12 Kabila da Dani kachola Amieli mwanage Gemali.
13 Kabila da Asheli kachola Setuli mwanage Mikaeli.
14 Kabila da Nafutali kachola Nabi mwanage Wofisi.
15 Kabila da Gadi kachola Geueli mwanage Maki.
16 Gano gago matwaga ga iwanhu Musa yawatumile wachole wakaisun-
gulile isi ya Kanaani. Musa kamgwaa Hoshea mwanage Nuni, twaga
diyagwe, kamkema Yoshua.

17 Musa viyawatumile wachole wakaisungulile isi ya Kanaani, kawalongela, “Avo choleni Negebu, mkakwele ivigongo,
18 mkaisungulile ili mujuwe isi ayo viili. Vivija loleni kamba iwanhu iwokala mumo wana nguvu hebu wadoda, kamba wengi hebu wadodo.
19 Loleni kamba isi ayo inoga hebu iha, na mulole kamba wanhu okala mzing'hambi hebu okala mzing'anda zizungulusiligwe.
20 Vivija isungulileni kamba isi yenyego ina mboji hebu kuduhu, ina muhulo hebu kuduhu. Mgangamale vonda mubwele soleni matunda ga isi ayo.” Kipindi acho ukala msimu wa zabibu kusonga kwipa.
21 Avo wanhu awo wachola kuisungulila isi ayo kulawa kuluwala lwa Sini mbaka Lehobu, behi na nzila ya kwingilila Hamati.
22 Wachola mbaka Negebu na wabita mbaka buga da Hebuloni. Amo wawavika Waahimani na Washeshai na Watalimai, ulelo wa Anaki. Buga da Hebuloni dikala dilongole kuzengwa kwa miyaka saba ding'hali hadinazengwa buga da Soani dili ako Misili.
23 Viwavikile kubonde da Eshikoli, wanhu awo wakanha tambi dikalile na zabibu nyingi, wasomeka lumango wadipapa wanhu wabili. Vivija wasola makomamanga* na tini.
24 Hanhu aho hakemigwa bonde da Eshikoli mbuli ya ditambi da zabibu dikanhigwe na iwanhu awo wa Izilaeli kuko.
25 Viwamambukize kuisungulila isi ayo kwa siku malongo mane, wanhu awo wabwela.
26 Wabwela kwa Musa na Haluni na umting'hano wose wa Waizilaeli ako Kadeshi, kuluwala lwa Palani, walonga gose gawone na wawalagusila matunda ga isi ayo.
27 Wamulongela Musa, “Tuvika mwiisi yuututumile kuisungulila, isi ayo imema maziwa na uki! Gano gago matunda ga isi ayo.
28 Lakini iwenekae wa isi ayo wana nguvu ng'hani na mabuga gao makulu na gazunguluswa senyenge ya mibwe. Vivija tuyona mizinhu mikulu, awo iwanhu wa ulelo wa Anaki.
29 Waamaleki okala ako Negebu, Wahiti na Wayebusi na Waamoli okala kuvigongo, na Wakanaani okala behi na bahali ya Meditelania na behi ya lwanda lwa Yolidani.”
30 Lakini Kalebu kawatenda wanhu wanyamale kuulongozi wa Musa, kawalongela, “Tucholeni tukaisole isi ayo, kwavija todaha kuwahuma.”
31 Lakini iwanhu wacholile kuisungulila isi ayo na heyo, walonga, “Hatudaha kuwatowa wanhu awo, hewo wana nguvu kubanza siye.”
32 Avo wabwililisa mbuli za uvizi hagati ya Waizilaeli mbuli ya isi ayo iwacholile kuisungulila, walonga, “Isi ayo hainogile bule kukala. Vivija iwanhu wose tuwone kuko wakulu ng'hani.
33 Ako tuyona mizinhu mikulu, awo iwanhu wa ulelo wa Anaki. Siye tuyona kamba mbalangulu na hewo vivo watuwone.”

14

Wanhu omuyalalila

1 Ikilo acho wanhu wose wa Izilaeli waiyalala na kulila.
2 Wamuyalalila Musa na Haluni walonga, “Vinoga twahafile ako Misili! Vinoga twahafile baha kuluwala!
3 Habali Mndewa Imulungu kotugala mwiisi ayo? Tokomigwa mwiing'hondo, wehe zetu na wanetu ogogigwa! Vinoga tubwele Misili.”

* **13:23** *Makomamanga* gaigala na matonga.

4 Avo wasonga kuilongela, “Tusagule kilongozi, tubwele Misili!”
5 Avo, Musa na Haluni wagwa kingubanguba kuulongozi wa iwanhu wose
wa Izilaeli.
6 Yoshua mwanage Nuni na Kalebu mwanage Yefune, awo wakalile mna
iwanhu wacholile kuisungulila isi ayo, wadega viwalo vao kwa usungu,
7 wawalongela wanhu wose wa Izilaeli, “Isi itucholile kuisungulila inoga
ng'hani.
8 Kamba Mndewa Imulungu kotunogela, kotugala kuko na kotugwaa isi
ayo imemile maziwa na uki.
9 Lakini sikummuleme Mndewa Imulungu, na sikumuwadumbe
iwenekae wa isi ayo, kwavija hewo kamba wana wadodo kumwetu.
Kiwotamanila kisegesigwa, lakini Mndewa Imulungu kahamoja na siye,
sikumuwadumbe!”
10 Lakini iwanhu wose walonda kuwatowa mabwe. Bahaja ukulu wa
Mndewa Imulungu oneka uchanha ya dihema da mting'hano, kuulongozi
wa iwanhu wose wa Izilaeli.

Musa kowapulila iwanhu kwa Imulungu

11 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Vino wanhu wano
onibezeli mbaka lini? Mbaka lini ogendelela kuleka kunitamanila, hamoja
nitenda vinhu vingi va unzonza hagati yao?
12 Nowakoboza kwa mitamu, na nowafagila wose, lakini kulawa
kumwako gweye, notenda wanhu wa isi iyagwe, weli na nguvu kubanza
hewo!”
13 Lakini Musa kamulongela Mndewa Imulungu, “Kuwalava wanhu wano
mwiisi ya Misili kwa nguvu zako. Wamisili wahahulika kamba kuwatenda
vivo wanhu zako,
14 owalongela wanhu okala isi ino. Wanhu wano wahulika kamba gweye
Mndewa Imulungu kwa hamoja na siye, kwavija gweye Mndewa Imulungu
koneka kwa meso kipindi wingu jako dahemaga uchanha yetu, na gweye
kutulongolelaga, imisi kwa mhanda ya wingu na ikilo kwa mhanda ya moto.
15 Avo, kamba uhawakoma wanhu zako kwa mwanza umoja, wanhu wa
isi ziyagwe zihulike nhogolwa zako olonga,
16 ‘Mndewa Imulungu kawakoma wanhu zake kuluwala kwavija
kalemelwa kuwagala mwiisi iyaiduwile kowagwaa.’
17 Avo, sambi nokupula Mndewa Imulungu, utulagusile udahi wako kwa
kutenda kamba viutulongele,
18 ‘Niye Mndewa Imulungu sigevuzika himahima, nimema bazi na nogela
kumgongo nzambi na gehile. Lakini sileka kuwakoboza wana na wazukulu
mbaka ulelo wa kadatu na wa ikane kwa nzambi za iwahenga zao.’
19 Nokupula ugele kumgongo nzambi za wanhu wano, kamba unogelwa
wako viwili mkulu na kamba viuzigelaga kumgongo nzambi za wanhu
wano toka walawe ako Misili mbaka sambi.”
20 Mndewa Imulungu kamwidika, “Nizigela kumgongo nzambi zao kamba
viupulile.
21 Lakini nokulongela, kamba niye vinili mgima, na kamba isi yose vi-
imemile ukulu wangu,
22 haduhu hata munhu imoja mna iwao onile ukulu wangu na unzonza
niutendile Misili na kuluwala abaho onigeza miyanza yose na olema ku-
nitegeleza,
23 koyona isi iniiduwile kwa wahenga zao kamba nowagwaa, vivija na
iwanhu waja onibezeli niye honda wayone.

24 Lakini kwavija msang'hanaji wangu Kalebu kavingine, na kanitegeleza
goya, nomvikiza mwiisi ayo iyacholile kuisungulila, vivija ulelo wake
oitawala.
25 Kwavija Waamaleki na Wakanaani okala kugamabonde ga isi ayo, avo
mayo mubwele kukisogo muchole kuluwala kuna inzila ilongoza bahali ya
Shamu."
26 Abaho Mndewa Imulungu kamuuza Musa na Haluni,
27 "Wanhu wano ogendelela kuniyalalila mbaka lini? Nidonha na
kuiyalala kwa wanhu wa Izilaeli!
28 Avo walongeleni, 'Kamba vinili mgima nolonga niye Mndewa Imu-
lungu, nowatendela gagaja gamhulike molonga.
29 Mofa na ng'huli zenu zopigisigwa mmuno kuluwala kwavija mu-
niyalalila niye, kuduhu hata imoja wenu yapetigwe yeli na miyaka malongo
mabili na kugendelela,
30 yonda yengile mwiisi iniwalongele nowagwaa iwe yenu, ila Kalebu
mwanage Yefune na Yoshua mwanage Nuni.
31 Mweye mulonga wanenu ogogigwa, lakini niye nowavikiza wanenu
mwiisi imuibezeli, na isi ayo yokuwa kae yao.
32 Lakini mweye mofila kukuno kuluwala.
33 Wanenu ogunga na kugaya kukuno kuluwala kwa miyaka malongo
mane mbuli ya mweye kuswela kutamanila mbaka vonda mufe mose
kuluwala.
34 Mbuli ya ago gehile genu, mogaya kwa miyaka malongo mane, kamba
vizili siku azo zimucholile kuisungulila isi ayo, kila siku mwaka umoja. Avo,
mojuwa kumulema Imulungu ndio choni.'
35 Niye Mndewa Imulungu nilonga, nowatendela vivo kamba vimuit-
ing'hane kunilema. Wanhu wose okwamila baha kuluwala na wose ofila
baha."
36 Wanhu waja watumigwe na Musa wachole kuisungulila isi ayo, waja
wabwelile na kuwatenda wanhu wose wamuyalalile Mndewa Imulungu
kwa kugala usenga wihile mbuli ya isi ayo,
37 wanhu awo wagalile usenga awo wafa kwa mikubulo kuulongozi wa
Mndewa Imulungu.
38 Lakini Yoshua mwanage Nuni, na Kalebu mwanage Yefune, wasigala
wagima mna iwanhu awo wacholile kuisungulila isi ayo.

Wanhu ogeza kuchola mna iisi iwalongeligwe ogweleligwa (Kumbukumbu 1:41-46)

39 Nayo Musa kawalongela Waizilaeli mbuli zija ziyalongeligwe na Mn-
dewa Imulungu, na hewo walila kwa usungu.
40 Imitondo ng'hani wachola kuvigongo walonga, "Sambi todaha kuchola
hanhu aho hayatulongele Mndewa Imulungu. Totogola kamba tutenda
nzambi."
41 Lakini Musa kalonga, "Avo habali mobena lagano da Mndewa Imu-
lungu? Avo mohumwa!
42 Sikumuchole ako kuna ivigongo, sambi mutoigwe na iwanhu owehila,
kwavija Mndewa Imulungu heli na mweye.
43 Avo mwahachola kuitowa na Waamaleki na Wakanaani, mofa ku-
ing'hondo kwavija mulema kumkweleleza Mndewa Imulungu, heyo hali
hamoja na mweye."
44 Lakini hewo wasusumiza kuchola uchanha kuvigongo, hamoja san-
duku da lagano da Mndewa Imulungu na vivija Musa hasegele kuna
ing'hambi.

45 Avo Waamaleki na Wakanaani wakalile okala mwiisi ayo ya ivigongo wahumuluka hasi wawatowa na kuwahuma, wawawinga mbaka mwiisi ya Holima.

15

Malagizo mbuli ya nhosa

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele Waizilaeli vino ‘Vonda mwingile mwiisi iniwagwelela mukale,
3 na mweye mogala nhosa yenu kuulongozi wangu niye Mndewa Imulungu kulawa mzifugo zenu, nhosa za kusoma moto hebu nhosa ziyagwe kwa kuvikiza gaja gaulongile hebu kwa kulonda wenyego hebu kwa nyimwilinyimwili zenu, nhosa azo zogala mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu.
4 Avo munhu ayo yogala ng'hondolo hebu mbuzi kamba nhosa yake, vivija yamgalile Mndewa Imulungu nhosa ya ndiya, vibaba vibili va usage ulibule midundulu na utibwilizigwe na mavuta nyhupa imoja,
5 hamoja na nyhupa imoja ya divai kamba nhosa ya king'waji. Vinhu avo vigaligwe hamoja na inhosa ya kusoma moto hebu zinhosa ziyagwe.
6 “ ‘Kamba munhu kogala ng'hondolo mbigalo vivija yagale mhishi imoja ya usage ulibule midundulu na utibwilizigwe na mavuta nyhupa imoja na nusu kamba nhosa ya ndiya,
7 hamoja na nyhupa imoja na nusu ya divai kamba nhosa ya king'waji, ili kutenda ininung'hile goya niye Mndewa Imulungu.
8 “ ‘Kipindi vonda munigalile niye Mndewa Imulungu ng'ombe mbigalo mbuli ya nhosa ya kusoma moto hebu nhosa ziyagwe kwa kuvikiza gaja gaulongile hebu kwa kugala kuilumba,
9 vivija mugale nhosa ya ndiya ya usage unogile mhishi imoja na vibaba vibili utibwilizigwe na mavuta nyhupa mbili,
10 hamoja na divai nyhupa mbili kamba nhosa ya king'waji isomigwa kwa moto, ili kugala mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu.
11 “ ‘Avo vinhu avo vilavigwe hamoja na kila ng'ombe mbigalo, na ng'hondolo na mbuzi.
12 Vinhu avo vongezigwe kwa kuigala na iwanyama onda walavigwe.
13 Kila Mwiizilaeli yakweleleze malagizo gago kipindi viyolava nhosa ya kusoma moto, kamba mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu.
14 Na kamba kuna munhu baki yokala hamoja na mweye kwa siku ndodo hebu siku nyingi, yahalonda kulava nhosa yake ya kusoma moto kamba mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu, munhu ayo yatende kamba mweye vimutenda.
15 Muulelo wenu wose onda wize, malagizo gagaja gomukweleleza mweye gago gonda wakweleleze hewo na vivija munhu baki yoyose yokala hamoja na mweye. Mgameso ga Mndewa Imulungu mose mwa sawa,
16 mweye na heyo molongozwa na malagizo gago.’ ”
17 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
18 “Walongele Waizilaeli, ‘Vonda mwingile mwiisi yonda niwagale,
19 kila vonda muje ndiya ya isi ayo, molondigwa mwike kumgwazo hanhu ha ndiya na mundavile niye Mndewa Imulungu.
20 Mwahakoka magate, gate da ichanduso dilawile mna izindiya za ichanduso, dilavigwe kamba nhosa ilawile hanhu ha kubigila uhemba.

21 Mundavile niye Mndewa Imulungu nhosa ayo ulelo wenu wose onda
wize.
22 “ ‘Lakini kamba munhu bila kujuwa kaleka kugagoga malagizo gose
ganiwagwelele niye Mndewa Imulungu kubitila Musa,
23 na kamba ako kumwande wanhu oleka kugakweleleza gaja gose niye
Mndewa Imulungu ganimulongele Musa,
24 avo kamba kinhu acho kitendigwa bila kujuwa, bila Waizilaeli wose
kujuwa, avo Waizilaeli wose wagale bofu dimoja da kimbigalo da ng'ombe
mbuli ya nhosa ya kusoma moto, kamba mnung'ho uninogeza niye Mndewa
Imulungu, hamoja na inhosa ya indiya na iking'waji kamba malagizo viga-
londa. Vivija wanhu wagale mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa
nzambi.
25 Mulava nhosa kowatendela loholo wanhu wose wa Izilaeli, na nzambi
zao zogeligwa kumgongo kwavija watenda nzambi bila kujuwa, na wagala
nhosa zao kwa Mndewa Imulungu, nhosa ya kusoma moto na nhosa ya
kusegesa nzambi.
26 Avo Waizilaeli wose na iwanhu baki okala hamoja na hewo, nzambi zao
zogeligwa kumgongo kwavija wose waitenda nzambi ayo bila kujuwa.
27 “ ‘Munhu yahatenda nzambi bila kujuwa, kolondigwa yagale mbuzi
imoja mtwanzi yeli na mwaka umoja yawe nhosa ya kusegesa nzambi.
28 Mulava nhosa yamtendele loholo munhu ayo kuulongozi wa Mndewa
Imulungu, na nzambi zake zogeligwa kumgongo.
29 Mokuwa na malagizo gagano kwa munhu yoyose yotenda nzambi bila
kujuwa, yawe mwenekae hebu munhu baki yokala hamoja na mweye.
30 “ ‘Lakini munhu yoyose yotenda nzambi giladi, yawe mwenekae hebu
munhu baki, ayo komuliga Mndewa Imulungu, avo kolondigwa yabag-
uligwa mna iwanhu zake.
31 Kwavija kagalema gaja gayalongile Mndewa Imulungu na kabena mala-
gizo gake. Munhu ayo yabaguligwe na nzambi yake yokuwa mdipala jake
mwenyego.’ ”

Munhu yabenile malagizo ga siku da kubwihila

32 Siku dimoja Waizilaeli viwakalile kuluwala, wamona munhu imoja
kodondola ngodi kudisiku da kubwihila.
33 Avo, munhu ayo kagaligwa kuulongozi wa Musa na Haluni na mt-
ing'hano wose wa Izilaeli.
34 Avo wamgela mmakono, kwavija wakala hawajuwile munhu ayo ya-
tendigwe choni.
35 Avo, Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Munhu ayo kolondigwa
yakomigwe, umting'hano wose wa Izilaeli wamtowe mabwe kunze ya
ing'hambi.”
36 Avo, wanhu wamulava kunze ya ing'hambi, wamtowa mabwe mbaka
kafa, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.

Malagizo mbuli ya vikumbi

37 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
38 “Walongele wanhu wa Izilaeli, ‘Muisonele vikumbi mna izimhindo za
viwalo venu, na mwike luzi lwa langi ya buluu uchanha ya kila kikumbi.
Mutende vivo muulelo wenu wose onda wize.
39 Vikumbi avo vokuwa kinhu cha kukumbuka kumwenu. Kila mwa-
havona mogakumbuka malagizo gangu na kugakweleleza, ili sikumuk-
weleleze gaja gomulonda na gaja gomukona kwa meso genu wenyego.

40 Vikumbi avo vowakumbusa malagizo gangu gose na mogagoga gose, na
mweye mokala mung'alile kumwangu.
41 Niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu niwalavile mwiisi ya
Misili ili niwe Imulungu wenu. Niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu.' "

16

Kola na Dasani na Abilamu

1 Ako kumwande, Kola mwanage Ishali, mzukulu wa Kohati mwanage
Lawi, hamoja na wanhu wadatu kulawa kabila da Lubeni wakala, Datani
na Abilamu wanage Eliabu na Oni mwanage Peleti,
2 awo wose hamoja na vilongozi magana mabili na malongo matano,
wasaguligwe na Waizilaeli wose, wamulema Musa.
3 Waiting'hana kuulongozi wa Musa na Haluni wawalongela, "Mweye
mubanza ng'hani! Mting'hano wa wanhu wose ung'ala na kila munhu yeli
hano kang'ala, na Mndewa Imulungu kahamoja na siye wose. Habali mw-
eye moitenda wakulu wa mting'hano wa wanhu wa Mndewa Imulungu?"
4 Musa viyahulike avo, kaibwanha hasi kingubanguba.
5 Abaho kamulongela Kola na iwanhu wose wamkweleleze, "Mayo imi-
tondo, Mndewa Imulungu kolagusa nani yeli wake na nani yong'ala, na heyo
yonda yamsagule, komtenda yakwese behi yake.
6 Avo, tendeni vino, imitondo gweye na wanhu wako okukweleleza, soleni
viya va kuhalila makala ga moto,
7 haleni makala ga moto na mugele ubani uchanha yake, abaho mvigale
kuulongozi wa Mndewa Imulungu. Abaho tolola nani yasaguligwe na
Mndewa Imulungu. Mweye Walawi mbanza ng'hani!"
8 Musa kagendelela kumulongela Kola, "Tegelezeni mweye Walawi!
9 Vino, mweye mokona mbuli ndodo kumwenu, Mndewa Imulungu
kawasagula mweye hagati ya Waizilaeli wose, ili mumkwesele behi na
musang'hane mdihema da Mndewa Imulungu, na muwasang'hanile wanhu
wose?
10 Kawagwaa ukulu wa kukala behi na heyo, mweye hamoja na Walawi
waenu wose. Lakini sambi vivija molonda na ulava nhosa?
11 Avo, gweye na wayago momulema Mndewa Imulungu. Mweye mo-
muyalalila Haluni, lakini ukweli mweye momuyalalila Imulungu."
12 Abaho Musa katuma usenga kwa Datani na Abilamu wanage Eliabu, ili
weze, lakini hewo walonga, "Hatwiza bule!
13 Vino mbuli ndodo gweye kutulava Misili, isi imemile maziwa na uki, ili
wize kutukoma kuno kuluwala? Abaho koitenda mkulu wetu!
14 Abaho hutugalile mwiisi imemile maziwa na uki na hutugwelele mi-
gunda ya kulima na migunda ya mizabibu. Kogizaga kodaha kuwatenda
wanhu wano wawe wasuwameso? Siye hatwiza bule!"
15 Musa kagevuzika ng'hani, kamulongela Mndewa Imulungu, "Sikuuzi-
togole nhosa za wanhu wano. Niye sisolile kihongwe wa munhu yoyose na
simulumize munhu!"
16 Musa kamulongela Kola, "Mayo gweye na wayago mwize kuulongozi wa
Mndewa Imulungu. Vivija Haluni kokuwa hamoja na mweye.
17 Kila imoja wenu yasole kiya chake cha kuhalila makala ga moto, na
yagele ubani na abaho yakigale kuulongozi wa Mndewa Imulungu, vose
kwa vose vokuwa viya magana mabili na malongo matano, vivija gweye na
Haluni, kila imoja kokuwa na kiya chake."

18 Avo kila imoja wao kasola kiya chake cha kuhalila makala ga moto,
kagela makala ga moto na ubani, abaho wachola na wema wima hana ulwivi
lwa dihema da mting'hano, hamoja na Musa na Haluni.
19 Na heyo Kola kawating'haniza wanhu wose hamoja, wema wima ku-
ulongozi wa Musa na Haluni awo wakalile hana ulwivi lwa dihema da
mting'hano. Abaho ukulu wa Mndewa Imulungu uwalawilila wanhu wose!
20 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
21 "Segeleni hagati ya umting'hano uno, ili niwakome wose sambi baha."
22 Lakini Musa na Haluni wagwa kingubanguba walonga, "Go Mndewa
Imulungu, gweye uli mwanduso wa ugima wa wanhu wose. Vino munhu
imoja yahakutendela gehile kowagevuzikila wanhu wose?"
23 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
24 "Walongele wanhu, 'Kweseni kutali na ikibanda cha Kola na Datani na
Abilamu.' "
25 Avo Musa kachola kwa Datani na Abilamu, na vilongozi wa Waizilaeli
wamkweleleza,
26 viyavikile kawalongela iwanhu, "Chonde segeleni kuna ivibanda va
wanhu wano wehile, sikumkwase kinhu chao chochose, ili sikumukomigwe
hamoja na hewo mbuli ya nzambi yao."
27 Avo wanhu wasegela kutali na ikibanda cha Kola na Datani na Abilamu.
Datani na Abilamu walawa kunze na kwima hana ulwivi lwa ivibanda vao
hamoja na wehe zao na wanao wose mbaka waja wakalile okong'ha.
28 Musa kawalongela iwanhu, "Sambi mojuwa kamba Mndewa Imulungu
ayo yanilagize niye kutenda mbuli zino zose, na siyo notenda vinilonda.
29 Kamba wanhu wano wahafa ifa kamba siku zose wanhu wayagwe
viwofa, avo mjuwe kamba Mndewa Imulungu hanitumile bule.
30 Lakini kamba Mndewa Imulungu yahatenda kinhu hakinatendigwa,
na kamba isi yogubuka na kuwameza wanhu wano hamoja na vinhu vao
vose, ochola hanhu kowochola wanhu wafile kuno wang'hali wagima, baho
mojuwa wanhu wano wambezeli Mndewa Imulungu."
31 Bahaja viyamambukize kulonga mbuli azo, isi igubuka hasi ya Dasani
na Abilamu,
32 na iwameza wanhu awo hamoja na kae zao na wanhu wose wailumbile
hamoja na Kola na vinhu vao vose.
33 Wahumulukila kowochola wanhu wafile kuno wang'hali wagima. Isi
iwagubika, wose walawanya.
34 Waizilaeli wose wayagwe wakalile behi viwahulike wanhu awo olila,
wakimbila walonga, "Tukimbile! Isi sikuitumeze na siye vivija!"
35 Abaho Mndewa Imulungu kagala moto uwalukuza wanhu waja magana
mabili na malongo matano wacholile kulava ubani.
36 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
37 "Mulongele Eleazali mwanage Haluni imulava nhosa yavisegese avo
iviya hana umoto, yaupwililise kutali awo umoto, kwavija viya avo ving'ala.
38 Viya avo ving'ala kwavija wanhu awo wavigala muupango wa nhosa
wa Mndewa Imulungu. Avo, visole viya avo va wanhu awo wakomigwe
mbuli ya nzambi zao, vilumbuligwe kwa moto ili viwe ngubiko ya upango
wa nhosa. Mbuli ayo yokuwa kilaguso kwa Waizilaeli wose."
39 Avo Eleazali imulava nhosa kavisola viya avo va shaba ya kiguzi,
vigaligwe kuulongozi wa Mndewa Imulungu na wanhu waja walukuzigwe
vilumbuligwa kwa moto, na ilawa ngubiko ya upango wa nhosa.
40 Mbuli ayo ikala kilaguso kwa Waizilaeli kamba munhu heli mulava
nhosa, ndio kulonga halawa muulelo wa Haluni sikuyachole hana uupango

wa nhosa na kusoma ubani kuulongozi wa Mndewa Imulungu. Ama sivo kokomigwa kamba Kola na wayage. Ago gose gatendigwa kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Eleazali kubitila Musa.

Haluni kowahonya iwanhu

41 Imitondo yake Waizilaeli wose wamuyalalila Musa na Haluni walonga, “Muwakoma wanhu wa Mndewa Imulungu.”
42 Viwakalile waiting'hane kuulongozi wa Musa na Haluni kuno oiyalala, wahinduka kulola kuna dihema da mting'hano, wona wingu digubika dihema, na ukulu wa Mndewa Imulungu ulawilila aho.
43 Musa na Haluni wachola wema kuulongozi wa dihema da mting'hano,
44 na Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
45 “Segeleni hagati ya iwanhu awo, sambi baha nolonda kuwakoma wose!” Lakini hewo wagwa kingubanguba.
46 Musa kamulongela Haluni, “Sola kiya chako cha kuhalila makala ga moto, gela makala ga moto kulawa muupango wa nhosa, abaho ugele ubani na uchole nacho himahima kwa iwanhu uwatendele loholo. Lopola! Ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu iwavikila na utamu usonga hagati yao.”
47 Avo Haluni katenda kamba Musa viyamulongele. Kasola kiya chake na kakimbila mbaka hagati ya iwanhu wakalile waiting'hane. Utamu ukala usongile hagati ya iwanhu, kagela ubani mna ikiya chake na kawatendela iwanhu loholo.
48 Viyatendile avo, utamu awo usegela na heyo kakala hagati ya iwanhu wafile na wagima.
49 Iwanhu wose kwa wose wafile kwa utamu awo wakala elufu kumi na nne na magana saba (14,700), bila kuwapeta waja wafile mbuli ya nzambi ya Kola.
50 Utamu awo viusegele, Haluni kabwela kwa Musa hana ulwivi lwa dihema da mting'hano.

17

Fimbo ya Haluni

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele Waizilaeli wakugalile fimbo longo na mbili, kila kilongozi wa kabila fimbo imoja. Ujandike twaga da kila imoja wao mna ifimbo yake,
3 na twaga da Haluni ujandike uchanha ya ifimbo ilagusa kabila da Lawi. Avo hokuwa na fimbo imoja kwa kila kilongozi wa kabila.
4 Abaho uzisole fimbo azo uzigale mdihema da mting'hano na uzike kuulongozi wa sanduku da lagano hanhu aho kuniiting'hanaga na gweye.
5 Fimbo ya munhu yonda nimsagule, yozuka. Kwa nzila ayo nowatenda Waizilaeli waleke kuwayalalila mweye.”
6 Musa kawalongela Waizilaeli. Vilongozi wa iwanhu wose wamgwaa kila imoja fimbo yake kamba kabila jake vidili, zose kwa zose zikala fimbo longo na mbili. Fimbo ya Haluni ikigwa hamoja na fimbo azo.
7 Abaho Musa kazika fimbo azo zose kuulongozi wa Mndewa Imulungu mna dihema da mting'hano.
8 Imitondo yake, Musa kengila mna dihema da mting'hano, mumo kayona fimbo ya Haluni imunhu kulawa kabila da Lawi, izuka na ilawa matambi galike maluwa na kulela matunda gepile ga mulozi.

9 Abaho Musa kazigala kunze fimbo zose aho kuulongozi wa Mndewa
Imulungu, kawalagusila Waizilaeli wose, na kila kilongozi kasola fimbo
yake.
10 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Ibweze fimbo ya Haluni kuu-
longozi wa disanduku da lagano. Aho yokala goya, acho chokuwa kinhu cha
kuwazuma iwanhu awo walemaga kamba wahagendelela kuiyalala wofa.”
11 Musa katenda kamba Mndewa Imulungu viyamulagize.
12 Waizilaeli wamulongela Musa, “Lola! Tokobozigwa! Wose tofa!
13 Munhu yoyose yonda yakwese hana dihema da Mndewa Imulungu
kofa. Vino wose vivija tofa?”

18

Sang'hano za walava nhosa na Walawi

1 Mndewa Imulungu kamulongela Haluni, “Gweye na wanago na Walawi
wayagwe wa lukolo lwa Kohati mosola gehile gose mbuli ya dihema king'ala.
Gweye na wanago mopapa gehile gose gotendigwa na iwalava nhosa mbuli
ya sang'hano ayo.
2 Gweye, wanago na ulelo wako wose mosang'hana kamba walava nhosa
mdihema kuulongozi wa sanduku da lagano, wanhu wayagwe wa kabila
jako owataza kipindi gweye na wanago vimusang'hana.
3 Hewo osang'hana sang'hano zose zonda uwagwelele mna dihema.
Lakini hawalondigwa kuvikwasa viya vili mdihema hebu kuukwesela behi
upango wa nhosa, wahatenda avo wose gweye na wao mofa.
4 Hewo osang'hana hamoja na gweye kuna dihema da mting'hano, na
osang'hana sang'hano zao lakini munhu yoyose iyagwe sikuyakukwesele
behi.
5 “Gweye na wanago wao monda musang'hane aho hana ihanhu hong'ala
na muupango wa nhosa ili ng'hasiliki yangu sikuiwezile kabili Waizilaeli.
6 Niye ayo niwasagule ndugu zenu Walawi mna iwanhu Waizilaeli kamba
nhunza kumwenu. Hewo walavigwa mbuli yangu niye Mndewa Imulungu
ili wasang'hane kuna dihema da mting'hano.
7 Lakini gweye wiiyeka na wanago mosang'hane kamba walava nhosa
mbuli ya uupango wa nhosa na vinhu vose vili mna ihanhu hong'ala.
Sang'hano ayo yenu mweye kwavija niwagwaa nhunza ya ulava nhosa.
Munhu yoyose iyagwe yahakwesa behi na ihanhu hong'ala yakomigwe.”

Fungu da walava nhosa

8 Mndewa Imulungu kamulongela Haluni, “Nokugwaa gweye sadaka
ziwanilavile Waizilaeli, nokugwaa vinhu Waizilaeli wavilavile kumwangu
nokugwaa gweye. Nokugwaa gweye na ulelo wako vinhu vose avo kamba
fungu jenu, ajo dokuwa fungu jenu siku zose.
9 Mna ivinhu vose ving'alile ng'hani vija havilukuzigwa muumoto, avo
vokuwa venu. Nhosa ya ndiya na nhosa ya kusegesa nzambi na nhosa ya
kulihila gehile. Kila kinhu wanhu chonda wandavile kamba nhosa ing'ala
chokuwa chako na wanago.
10 Diyeni vinhu avo kamba vinhu ving'alile ng'hani, wambigalo waiyeka
awo olondigwa kuvija vinhu avo, vinhu avo ving'ala kumwenu.
11 “Vivija vinhu viyagwe vose vonda wanilavile Waizilaeli kamba nhosa
ya kwinuligwa uchanha, vinhu avo vokuwa venu. Nokugwaa gweye na
wanago na wandele zako kamba fungu jenu siku zose. Munhu yoyose
mulukolo lwako hafitile kodaha kuja vinhu avo.

12 “Nokugwaa vinhu vose vinogile kulawa mna ivinhu va ichanduso
kusengigwa viondavila Waizilaeli. Mavuta ganogile, divai na ndiya.
13 Matunda gose gaichanduso ga mmigunda yao gonda wanilavile gokuwa
genu. Munhu yoyose mulukolo lwako hafitile kodaha kuja.
14 “Kila kinhu cha Waizilaeli kilavigwe kamba nhosa kumwangu niye
Mndewa Imulungu chokuwa chenu.
15 Kila mwana wa chaudele wa Waizilaeli yolavigwa kumwangu, yawe
mwana chaudele wa munhu hebu wa mnyama kokuwa wenu. Lakini
molondigwa muwagombole wana wose wa chaudele wa wanhu, vivija
molondigwa muwagombole wana wose wafitile wa chaudele wa wanyama.
16 Awo wose molondigwa muwagombole vonda wavikize mwezi umoja na
walaviligwe vihande vitano va shaba, kamba viwopima hanhu hong'ala.
17 “Lakini wana chaudele wa ng'ombe hebu ng'hondolo hebu mbuzi,
sikuwagomboligwe kwavija hewo wang'ala. Damu yao uimizile muupango
wa nhosa na mavuta gao mugasome moto gawe nhosa ya kusoma moto ilava
mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu.
18 Nyama yao yokuwa yenu, kamba ikidali kinuligwa uchanha na kamba
kihili cha mgulu wa kudila.
19 “Vinhu vose viondavila Waizilaeli nokugwaa gweye na wanago na
wandele zako, ajo dokuwa fungu jenu siku zose. Dino dokuwa lagano da
siku zose mgameso gangu mbuli ya gweye na ulelo wako.”
20 Mndewa Imulungu kamulongela Haluni, “Gweye kokuwa kuduhu
uhazi mwiisi ayo, vivija kokuwa kuduhu fungu jojose mna iwanhu, fungu
jako na uhazi wako mna iwanhu wa Izilaeli dokuwa niye.”

Fungu da Walawi

21 “Mbuli ya Walawi, hewo niwagwaa mafungu ga longo gose goondavila
Waizilaeli kamba uhazi wao. Dino dijo fungu jao kwa sang'hano iwotenda
kuna dihema jangu da mting'hano.
22 Kulawa sambi, wanhu wayagwe wa Izilaeli sikuwadikwesele behi
dihema da mting'hano ili sikuwatende nzambi na kuigalila ifa yao.
23 Lakini Walawi waiyeka awo onda wasang'hane kuna dihema da mt-
ing'hano na kudilola goya. Lagizo dino dokuwa da siku zose ulelo wenu
wose. Walawi okuwa waduhu uhazi mna iwanhu wa Izilaeli,
24 kwavija niwagwelela gamafungu ga longo goondavila Waizilaeli kamba
uhazi wao. Lekaavo nilonga hewo okuwa waduhu uhazi mna iwanhu wa
Izilaeli.”

Fungu da longo da Walawi

25 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
26 “Vivija walongele Walawi malagizo gano, ‘Vonda mubokele gamafungu
ga longo ago ganiwagwelele mweye kamba uhazi wenu mna iwanhu wa
Izilaeli, vivija mundavile niye Mndewa Imulungu fungu da longo da vinhu
avo.
27 Sadaka ayo yotogoligwa kamba gaja gaichanduso kusengigwa hebu
kamba zabibu zilavigwe.
28 Avo vivo vonda mundavile niye Mndewa Imulungu sadaka za fungu
da longo zonda mubokele kulawa kwa Waizilaeli. Sadaka ayo yonda mun-
davile niye Mndewa Imulungu kamba fungu jenu da longo, mumgwelele
Haluni, imulava nhosa.
29 Kulawa mna zinhosa azo zose zonda mubokele, mundavile niye Mn-
dewa Imulungu hanhu hanogile ha zinhosa.’

30 “Avo ukawalongele, ‘Mwahanilavila hanhu hanogile ha zinhosa, hanhu
hasigale hokuwa henu, kamba viili kwa mwene mgunda viyosola zabibu
zisigale na ndiya isigale yahamambukiza kulava nhosa zake.
31 Avo mweye na ulelo wenu modaha kuvija vinhu avo hanhu hohose,
kwavija awo uhazi wenu mbuli ya sang'hano yenu kuna dihema da mt-
ing'hano.
32 Mokuwa mduhu nzambi mwahaja vinhu avo, kamba munilavila niye
Mndewa Imulungu hanhu hanogile ha zinhosa, na mweye hamvifitiza
ivinhu ving'ala va Waizilaeli na hamufa bule.’ ”

19

Mitozi ya ng'ombe mdung'hu

1 Abaho Mndewa Imulungu kagendelela kuwalongela Musa na Haluni,
2 “Gano gago malagizo gonilava, niye Mndewa Imulungu. Walongeleni
Waizilaeli wawagalile ng'ombe mdung'hu mtwanzi yelibule kilema cho-
chose na yawe yang'hali hanatenda sang'hano ya kulima.
3 Mweye mumgwelele ng'ombe ayo Eleazali imulava nhosa. Ng'ombe ayo
yalavigwe kunze ya ing'hambi na yachinjigwe kuulongozi wa ayo imulava
nhosa.
4 “Abaho Eleazali imulava nhosa yasole damu kidogo na yaimize kwa
kidole chake miyanza saba, kulozela umwambu wa kuulongozi wa dihema
da mting'hano.
5 Ng'ombe ayo wose hamoja na ing'hwembe na inyama na idamu na
ivinhu vose va mgati, visomigwe moto kuulongozi wa imulava nhosa.
6 Abaho imulava nhosa yasole lubiki lwa mwelezi na bunho da hisopo na
sufi ndung'hu, yavigele vose muumoto awo ukwaka.
7 Yahamambukiza, ayo imulava nhosa yavifuwe viwalo vake na yakoge
mazi lukuli lose, abaho kodaha kubwela mna ing'hambi, na kokala yafitile
mbaka ichungulo.
8 Vivija imunhu ayo yonda yamsome moto ayo ing'ombe yavifuwe viwalo
vake kwa mazi na yakoge lukuli lose, vivija na heyo kokala yafitile mbaka
ichungulo.
9 “Munhu yong'ala yazole ayo imitozi ya ing'ombe na yaigale hanhu
hanogile kunze ya ing'hambi. Mitozi ayo ikigwe goya na isang'hanilwe na
iwanhu wose wa Izilaeli kutendela mazi ga kusegesela gehile, ili kusegesa
nzambi.
10 Imunhu yonda yaizole imitozi ya ayo ing'ombe kolondigwa yafuwe
viwalo vake lakini kokala yafitile mbaka ichungulo. Lagizo dino da siku
zose, kwa Waizilaeli wose na iwanhu baki okala hamoja nao.

Malagizo mbuli ya kung'ala

11 “Munhu yoyose yahakwasa maiti kokala yafitile kwa siku saba.
12 Siku da kadatu na siku da isaba munhu ayo yaisunhe kwa gaja gamazi ga
kusegesa gehile na heyo kokuwa kang'ala. Lakini kamba haisunha kudisiku
da kadatu na da isaba munhu ayo kosigala vivo yafitile.
13 Munhu yoyose yahakwasa maiti na haisunha kodifitiza hema da Mn-
dewa Imulungu na yabaguligwe na iwanhu wa Izilaeli. Munhu ayo kosigala
yafitile kwavija hamiziligwe gaja gamazi ga kusegesa gehile.
14 “Gano gago malagizo kamba munhu yahafila mdihema. Munhu yoyose
yokwingila mdihema ajo hebu munhu yeli mumo mng'anda ya dihema
kokuwa kafita kwa siku saba.

15 Kiya chochose hakigubikigwe chokuwa kifita.
16 Munhu yoyose yonda yakwase maiti ga munhu yakomigwe hebu
munhu yafile mwenyego mng'anda hebu munhu yahakwasa mizege ya
munhu yafile hebu munhu yahakwasa panga, munhu ayo kokuwa kafita
kwa siku saba.
17 “Mbuli ya wanhu awo wafitile isoligwe ayo imitozi ya ing'ombe
mdung'hu ya kusegesa gehile na ihanganyigwe na mazi ga lwanda mna
inongo.
18 Abaho munhu yong'ala yasole bunho da hisopo yadivabike mgamazi
gago abaho yadimizile dihema na viya vose vili mng'anda na iwanhu weli
mumo mng'anda. Vivija yammizile gago gamazi, munhu ayo yakwasile
imizege ya munhu yafile hebu ayo yakwasile imaiti ya munhu yakomigwe
hebu imunhu yakwasile maiti ya munhu yafile mwenyego hebu imunhu
yakwasile panga.
19 Kudisiku da kadatu na da isaba munhu ayo yong'ala yammizile imunhu
yafitile mazi gago, avo kudisiku da saba komtenda yang'ale ayo imunhu
yafitile, na heyo yavifuwe viwalo vake na yakoge na ichungulo kokuwa
kang'ala.
20 “Lakini kamba munhu kafita na haisunhile bule, munhu ayo kobag-
uligwa na iwanhu wose kwavija kodifitiza hema da Mndewa Imulungu.
Kwavija hamiziligwe gago gamazi ga kusegesa gehile, avo munhu ayo
kokuwa kafita.
21 Wanhu wadigoge lagizo dino siku zose. Vivija imunhu yomiza gago
gamazi ga kusegesa gehile, yafuwe viwalo vake, na munhu yoyose yogak-
wasa gago gamazi kokuwa kafita mbaka ichungulo.
22 Kinhu chochose chonda yakikwase munhu ayo yafitile, kinhu acho
chokuwa kifita, na munhu yonda yakikwase kinhu acho kokuwa kafita
mbaka ichungulo.”

20

Mazi golawa mdibwe
(Kulawa 17:1-7)

1 Wanhu wose Waizilaeli, wavika kuluwala lwa Sini, mna umwezi wa
ichanduso weka ng'hambi yao ako Kadeshi. Viwakalile kuko Miliamu kafa
na kazikigwa.
2 Hanhu aho hawekile ing'hambi kukala kuduhu mazi ga kung'wa. Avo
wanhu wose waiting'hana kuulongozi wa Musa na Haluni.
3 Waiyalala walonga, “Vinoga twahafile hamoja na ndugu zetu kuulongozi
wa dihema da Mndewa Imulungu!
4 Habali mutugala siye iwanhu wa Mndewa Imulungu kuno kuluwala?
Vino mutugala ili tufe hamoja na fugo zetu?
5 Vino habali mutulava Misili na mutugala hanhu hano hehile? Hano
haduhu ndiya hebu tini hebu zabibu hebu makomamanga. Vivija hata mazi
ga kung'wa hano haduhu!”
6 Avo, Musa na Haluni wasegela aho hana umting'hano, wachola kwima
hana ulwivi lwa dihema da mting'hano, wagwa kingubanguba. Avo ukulu
wa Mndewa Imulungu uwalawila,
7 na Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
8 “Sola fimbo yako, abaho gweye na Haluni, muwating'hanize iwanhu
wose wa Izilaeli. Abaho mgameso gao udilongele dibwe dili kuulongozi wao

dilave mazi gake. Avo utende dibwe dilave mazi ili iwanhu wose wa Izilaeli
na fugo yao wang'we mazi gago."
9 Musa kachola kuisola ayo ifimbo kuulongozi wa Mndewa Imulungu
kamba viyalagizwe.
10 Abaho Musa na Haluni wawating'haniza iwanhu wose kuulongozi wa
idibwe na Musa kawalongela, "Tegelezeni mweye iwanhu wehile, vino
tuwalavile mazi kulawa mdibwe dino?"
11 Abaho Musa kenula fimbo yake, kaditowa ajo idibwe miyanza mibili.
Ilawa mbwibwi ya mazi aho, wanhu wang'wa hamoja na fugo yao.
12 Lakini Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Haluni, "Kwavija
mweye hamnitogole hebu kunigwaa ukulu mgameso ga Waizilaeli, avo kwa
mbuli ayo honda muwengize iwanhu wao mna iisi inongile nowagwelela."
13 Mazi gago gakemigwa Meliba* kwavija hanhu aho Waizilaeli wa-
muyalalila Mndewa Imulungu na heyo kailagusa kamba kang'ala hagati
yao.

Wanhu ogomesigwa sikuwabitile Edomu

14 Abaho Musa kawatuma wanhu kulawa Kadeshi wachole kwa mndewa
wa Edomu wamulongele, "Ndugu yako Izilaeli kolonga vino, gweye kuga-
juwa magayo gose tugapatile,
15 kujuwa iwahenga zetu viwacholile ako Misili, na wakala ng'hani ako na
wadununzigwa, vivija na siye watudununza.
16 Tumulilila Mndewa Imulungu na heyo kahulika kulila kwetu, katu-
galila imsenga wake yatusegese ako Misili. Avo, sambi twa hano Kadeshi,
kudibuga diibakane na isi yako.
17 Chonde tokupula ututogolele tubite mwiisi yako. Hatubojoga gaja
gahandigwe mmigunda yenu na hatubojoga zabibu. Vivija hatung'wa mazi
ga ivisima venu. Tokweleleza inzila ing'hulu ya mndewa na tobita bila
kuhinduka ukudila hebu ukumoso mbaka vonda tulawe mwiisi yako."
18 Lakini mndewa wa Edomu kedika, "Aka, hamubita mwiisi yangu,
kamba mwahabita nowavamila na nowatowa kwa misime."
19 Waizilaeli wamulongela, "Siye tokweleleza inzila ing'hulu, kamba siye
na fugo yetu twahang'wa mazi genu, towaliha. Siye tolonda kubita, chonde
tutogolele."
20 Lakini mndewa wa Edomu kasusumiza, "Hatulonda mubite." Bahaja
Waedomu weli na nguvu walawilila waitowe na hewo.
21 Avo Waedomu wawalemela Waizilaeli kubita mna iisi yao. Avo,
Waizilaeli wahindula wabita nzila iyagwe.

Haluni kofa

22 Abaho Waizilaeli wose wagendelela na mwanza kulawa ako Kadeshi na
wavika kulugongo lwa Holi.
23 Ako kulugongo lwa Holi, kuna imbaka ya isi ya Edomu, Mndewa
Imulungu kamulongela Musa na Haluni,
24 "Gweye Haluni kofa, na honda wingile bule mwiisi inilongile nowagwaa
Waizilaeli kwavija gweye na Musa munilema niye kuja Meliba.
25 Gweye Musa msole Haluni na mwanage Eleazali, uwagale kuno
uchanha kulugongo lwa Holi.
26 Abaho msaule Haluni viwalo vake va ulava nhosa na umvaze imwana
Eleazali. Haluni kofila kuko kulugongo."

* **20:13** Kwa Kiebulania *Meliba* fambulo jake kuiyalala.

27 Musa katenda kamba Mndewa Imulungu viyamulagize. Wose wadatu
wakwela kulugongo lwa Holi kuulongozi wa iwanhu wose wa Izilaeli.
28 Abaho Musa kamsaula Haluni viwalo vake va ulava nhosa, kamvaza
imwana Eleazali. Na Haluni kafa kuko kulugongo. Abaho Musa na Eleazali
wahumuluka hasi ya ulugongo.
29 Mting'hano wose viupatile usenga awo kamba Haluni kafa wamuwasila
tanga kwa siku malongo madatu.

21

Wakanaani ohumwa

1 Mndewa imoja Mkanaani wa Aladi, yakalile ako Negebu viyajuwile
kamba Waizilaeli wakala okwiza kubitila nzila ya Atalimu, kachola
kuwavamila na wanhu wayagwe kawagoga.
2 Avo Waizilaeli waiduwila kwa Mndewa Imulungu walonga, “Kamba
wahawagela wanhu wano mmakono getu, avo togananga mabuga gao.”
3 Mndewa Imulungu kawatendela kamba viwapulile, kawatenda
Wakanaani wahumwe. Waizilaeli wawakoma Wakanaani wose, hamoja na
mabuga gao. Avo hanhu aho hakemigwa Holima.*

Zoka da shaba

4 Waizilaeli wagendelela na mwanza kulawa kulugongo lwa Holi wabitila
nzila ilongoza kuna ibahali ya Shamu ili waizunguluke isi ya Edomu. Lakini
mnzila wanhu wadonha kugendelela na umwanza.
5 Avo wasonga kumuyalalila Mndewa Imulungu na Musa, walonga, “Ha-
bali mutulava Misili ili tufile hano kuluwala? Hano haduhu ndiya iyagwe
wala mazi ga kung'wa, na tudonha kuja ndiya ino ihile.”
6 Baho Mndewa Imulungu kagala mizoka ikalile na sumu na iwaluma
iwanhu, na Waizilaeli wengi wafa.
7 Avo, wanhu wamcholela Musa, wamulongela, “Tutenda nzambi tu-
muyalalila Mndewa Imulungu na gweye vivija. Mpule Mndewa Imulungu
yatusegesele imizoka ino.” Avo Musa kawapulila iwanhu kwa Mndewa
Imulungu.
8 Avo, Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Tenda zoka da shaba,
udinanike mdibiki. Munhu yoyose yonda yalumigwe na zoka, yahadilola
ajo dizoka da shaba kohona.”
9 Avo Musa katenda zoka da shaba kadinanika mdibiki. Kila munhu
yalumigwe na zoka viyadilolile ajo dizoka da shaba kahona.

Mwanza wa kuchola Moabu

10 Avo Waizilaeli wagendelela na mwanza wao na weka ng'hambi yao ako
Oboti.
11 Kulawa ako wachola mbaka Iye Abalimu, kuluwala mwambu wa kudi-
lawila zuwa, ako Moabu.
12 Kulawa ako wachola na weka ng'hambi yao kubonde da Zeledi.
13 Kulawa ako wachola na weka ng'hambi yao kuluwala mwambu wa
kasikazini ya lwanda lwa Alinoni, awo uluwala lugendelela mbaka mwiisi
ya Waamoli. Lwanda lwa Alinoni awo ukalile imbaka ya Wamoabu na
Waamoli.
14 Lekaavo yandikigwa mna ikitabu cha ng'hondo za Mndewa Imulungu,
“Buga da Wahebu mwiisi ya Sufa,
na mabonde ga Alinoni,

* **21:3** Kwa Kiebulania *Holima* fambulo jake kubanangigwa.

15 na mtelemuko wa gamabonde
uvikile mbaka buga da Ali,
na kuchola kuna imbaka ya isi ya Moabu!”
16 Kulawa kuko Waizilaeli wachola mbaka Beeli, ako kuna ikisima Mndewa Imulungu kiyamulongele Musa, yawating'hanize iwanhu na heyo kowagwaa mazi.
17 Aho Waizilaeli wemba lwila luno,
“Kisima lava mazi!
Kimbileni!
18 Kisima kihimbigwe na iwakulu
kisima kihimbigwe na wanhu weli na ukulu,
wakihimba kwa fimbo zao.”
Kulawa kuluwala wachola mbaka Matana,
19 kulawa Matana mbaka Nahalieli, kulawa Nahalieli mbaka Bamoti,
20 na kulawa Bamoti mbaka kubonde dili Moabu kuna inhembeti ya lugongo lwa Pisiga, luilola na uluwala.

Waizilaeli owahuma Sihoni na Ogu awo iwandewa
(Kumbukumbu 2:26-3:11)

21 Waizilaeli wamgalila mndewa Sihoni wa Waamoli usenga uno,
22 “Ututogolele tubite mwiisi yako, honda tubite mna imigunda yako ya ndiya, na migunda ya mizabibu na hatung'wa mazi ga visima venu, tobita mna inzila ya mndewa mbaka vonda tubite mwiisi yako.”
23 Lakini Sihoni hawatogolele Waizilaeli wabite mwiisi yake. Kawating'haniza wakalizi wake, kachola kuluwala ako Yahasa kawavamila Waizilaeli.
24 Lakini Waizilaeli wamkoma, waisola isi ayo kulawa hana ulwanda lwa Alinoni mbaka lwanda lwa Yaboki, aho hana imbaka ya isi ya Waamoni, aho hokalizigwa ng'hani.
25 Waizilaeli wagasola mabuga ago gose ga Waamoli na vivija wadisola dibuga dikulu da Heshiboni na ivijiji vake vose.
26 Heshiboni dikala buga kulu da mndewa Sihoni wa Waamoli, ayo aho umwaka kaitowa na mndewa wa Moabu yakalile yalongole na kaisola isi ayo yose mbaka lwanda lwa Alinoni.
27 Lekaavo iwanhu okwimba lwila luno,
“Izoni Heshiboni na mudizenge kabili.
Buga da mndewa Sihoni dizengwe vinogile kabili.
28 Kwavija moto ulawa Heshiboni.
Milambi ya moto ilawa kudibuga da Sihoni,
ugasakaza mabuga ga Ali ako Moabu,
uvinanga vigongo va lwanda lwa Alinoni.
29 Mugaya mweye wanhu Moabu!
Mubanangigwa mweye wanhu wa Kemoshi!
Muwatenda wanenu wa kimbigalo watange tange kwa bwembwe!
Wandele zenu wasoligwa kamba watumwa wa mndewa Sihoni wa Waamoli.
30 Lakini sambi ulelo wao ubanangigwa,
kulawa Heshiboni mbaka Diboni,
na kulawa Nashimu mbaka Nofa, behi ya Medeba.”
31 Avo Waizilaeli wakala mwiisi ya Waamoli.
32 Abaho Musa kawatuma wanhu wachole wakadisungulile buga da Yazeli. Avo wadivamila na kudisola buga ajo, wawawinga Waamoli wakalile mumo.

33 Abaho Waizilaeli wahindula na wagoga inzila ichola Bashani. Mndewa Ogu wa ako Bashani kachola na iwakalizi wake ili wawavamile ako kudibuga da Edilei.
34 Lakini Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Sikuumdumbe kwavija nimgela mmakono gako, heyo hamoja na iwakalizi wake na isi yake yose. Komtendela kamba viumtendele Sihoni, imndewa wa Waamoli, ayo yakalile ako Heshiboni.”
35 Avo Waizilaeli wamkoma Ogu hamoja na wanage na iwakalizi wake wose, hawamulekile hata munhu imoja, abaho waisola isi yake.

22

Balaamu kokemigwa na mndewa wa Moabu

1 Waizilaeli wagendelela na mwanza na weka ng'hambi yao kudibawe da Moabu, mwambu wa kudilawilila zuwa wa lwanda lwa Yolidani, uilola na buga da Yeliko dikalile umwambu wa ulwanda.
2 Mndewa Balaki mwanage Sipoli, kagajuwa gose Waizilaeli gawawatendele Waamoli.
3 Avo heyo hamoja na Wamoabu wawadumba ng'hani Waizilaeli, kwavija Waizilaeli wakala wengi ng'hani.
4 Avo Wamoabu wawalongela vilongozi wa Midiani, “Lunhu luno sambi baha lonanga kila kinhu kituzunguluke kamba ng'ombe mbigalo viyoja mijani mmigunda.” Avo Balaki mwanage Sipoli ayo yakalile mndewa wa Moabu kipindi acho,
5 kamtumila usenga Balaamu mwanage Beoli ako Petoli, behi na lwanda lwa Fulate, mwiisi ya Amawi. Kamulongela vino, “Hana wanhu walawile mwiisi ya Misili, wanhu awo wenela kila hanhu mwiisi na vivija olonda kuniboka isi yangu.
6 Avo wize uniduwilizile wanhu wano kwavija wana nguvu kubanza niye. Sengine nodaha kuwahuma na kuwawinga sikuwengile mwiisi yangu, kwavija nokujuwa, gweye wahamtambikila munhu, munhu ayo kotambikilwa na wahamduwila munhu, munhu ayo koduwiligwa.”
7 Avo vilongozi wa Moabu na Midiani wasola sente zilondigwa mbuli ya kuduwiliza, wasegela wachola kwa Balaamu. Viwavikile wamgwaa Balaamu usenga wa Balaki.
8 Balaamu kawalongela, “Kilo cha lelo muwase baha, na niye nowalongela gaja gonda yanongele Mndewa Imulungu.” Avo awo iwavele wa Moabu wakala na Balaamu.
9 Abaho Imulungu kamwidika Balaamu, kamuuza, “Awano kina nani iwokala na gweye?”
10 Balaamu kamwidika Mndewa Imulungu, “Balaki mwanage Sipoli, mndewa wa Moabu, kanigalila usenga kamba,
11 hana wanhu walawa Misili, na hewo wenela kila hanhu mwiisi. Kanipula nichole nikawaduwile wanhu awo ili yadahe kuwatowa na kuwawinga.”
12 Mndewa Imulungu kamulongela Balaamu, “Sikuuchole hamoja na iwanhu wano na sikuuwaduwile wanhu awo kwavija wanhu awo watambikiligwa.”
13 Avo, imitondo Balaamu kalamuka, kawacholela awo ivilongozi wa Balaki kawalongela, “Bweleni mwiisi yenu, kwavija Mndewa Imulungu kangomesa kuchola na mweye.”
14 Avo awo ivilongozi wa Moabu walawanya, wabwela kwa Balaki wamulongela, “Balaamu kalema kwiza na siye.”

15 Abaho, Balaki kawatuma vilongozi wayagwe, wakala wengi ng'hani na
wakala na ukulu kubanza awo walongole.
16 Hewo wavika kwa Balaamu wamulongela, “Balaki mwanage Sipoli
kolonga vino, ‘Sikuutogole kinhu chochose kikukimile uleke kwiza
kumwangu!
17 Niye nokugwaa vinhu vingi, na nokutendela kinhu chochose chonda
unipule. Wize uwaduwile wanhu wano.’ ”
18 Lakini Balaamu kawedika awo iwanhu wa Balaki, “Hata kamba Balaki
yahanigwelela ng'anda yake kuno imema sente na zahabu, niye sidaha
kubena lagizo da Mndewa Imulungu, Imulungu wangu, kwa mbuli ndodo
hebu ng'hulu.
19 Lakini chonde muwase baha kilo cha lelo kamba waja waenu walon-
gole, ili nijuwe gaja gonda yanongele kabili Mndewa Imulungu.”
20 Avo, kilo acho Mndewa Imulungu kamwidika Balaamu kamulongela,
“Kamba awo weza kukukema, chola nao, lakini utende gaja gaiyeka gonda
nikulongele.”
21 Balaamu kalamuka imitondo kamtanda kihongwe wake kachola na
awo ivilongozi.

Balaamu na kihongwe na msenga wa Mndewa Imulungu

22 Mndewa Imulungu kamgevuzikila Balaamu kwavija kachola na
iwanhu awo, avo msenga wa Mndewa Imulungu kamkimila mnzila kipindi
acho Balaamu kakala yakwelile kihongwe wake na iwasang'hanaji wake
wakala na heyo.
23 Avo, ikihongwe viyamone msenga ayo wa Mndewa Imulungu kema
mnzila kuno kagoga sime, kaleka inzila kabita kumgwazo. Balaamu kam-
towa ayo ikihongwe kambweza mnzila.
24 Abaho msenga ayo wa Mndewa Imulungu kalongola, kema hanhu hana
inzila sisili, hagati ya migunda ya mizabibu na kukala na senyenge ya
mabwe ukudila na ukumoso.
25 Kihongwe viyamone msenga ayo wa Mndewa Imulungu, kaibwanha
kuna uluwa na mgulu wa Balaamu ukwatuligwa aho hauluwa. Avo, Bal-
aamu kamtowa kabili ayo ikihongwe.
26 Abaho msenga ayo wa Mndewa Imulungu kalongola kabili, kema hanhu
hasisili, aho hudaha kubita ukudila hebu ukumoso.
27 Ayo ikihongwe viyamone msenga ayo wa Mndewa Imulungu kema aho,
kawasa hasi. Balaamu kagevuzika, kamtowa kwa fimbo yake.
28 Abaho Mndewa Imulungu kamtenda ayo ikihongwe yalonge, kamulon-
gela Balaamu, “Nikutendela choni mbaka kunitowa miyanza midatu?”
29 Balaamu kamulongela ayo ikihongwe, “Gweye kunitenda nambozi!
Maza ng'halile na sime nahakukomile sambi baha.”
30 Ikihongwe kamulongela Balaamu, “Niye ayo ikihongwe wako iija,
nikupapaga siku zose mbaka lelo, lini nikutendela kamba vino?” Balaamu
kedika, “Aka.”
31 Baho Mndewa Imulungu kagagubula meso ga Balaamu na heyo kamona
msenga wa Mndewa Imulungu kema mnzila, kuno kagoga sime. Balaamu
kaibwanha hasi kingubanguba.
32 Msenga ayo wa Mndewa Imulungu, kamulongela Balaamu, “Habali
kumtowa kihongwe wako miyanza midatu? Niye niza kukukimila, kwavija
hulondigwa uchole kuko.
33 Kihongwe wako kanyona, na kainega miyanza yose midatu. Maza
hainegile nahakukomile gweye, na ikihongwe ino nahamulekile mgima.”

34 Balaamu kamulongela msenga ayo wa Mndewa Imulungu, “Nitenda
nzambi kwavija sijuwile kamba kwima mnzila kunikimila. Avo sambi
kamba gweye hulonda nigendelele na mwanza uno, avo nobwela ukae.”
35 Msenga ayo wa Mndewa Imulungu kamulongela Balaamu, “Chola na
iwanhu wano, lakini ulonge gaja gaiyeka gonda nikulongele.” Avo Balaamu
kagendelela na umwanza hamoja na ivilongozi wa Balaki.
36 Balaki viyahulike kamba Balaamu kamnzila kokwiza, kachola kum-
bokela kudibuga da Ali, buga dijo dikala mwiingema ya lwanda lwa Alinoni
kuna imbaka ya Moabu.
37 Balaki kamulongela Balaamu, “Habali hawizile kumwangu
vinikukemile? Vino gweye kugelegeza sidaha bule kukugwaa vinhu vingi?”
38 Balaamu kamwidika Balaki, “Sambi niza kumwako! Vino niye nodaha
kulonga mbuli yoyose inilonda? Mbuli yonda yanongele Imulungu ayo
yonda nonge.”
39 Avo, Balaamu kachola hamoja na Balaki wavika kudibuga da Kiliati
Husoti.
40 Ako Balaki kalava nhosa ya ng'ombe na ng'hondolo, kawagwaa inyama
iyagwe Balaamu na awo ivilongozi wakalile hamoja na heyo.

Balaamu kosonga kulagula

41 Imitondo Balaki kamsola Balaamu, kakwela na heyo mbaka Bamoti
Baali, kuko Balaamu kadaha kuwona Waizilaeli wayagwe.

23

1 Balaamu kamulongela Balaki, “Nizengele mhango saba hano abaho
unigalile ng'ombe mbigalo saba na ng'hondolo mbigalo saba.”
2 Balaki katenda kamba Balaamu viyamulongele. Avo walava nhosa mna
kila upango, ng'ombe mbigalo imoja na ng'hondolo mbigalo imoja.
3 Abaho Balaamu kamulongela Balaki, “Kala hano behi na inhosa yako ya
kusoma moto, niye nokwela uchanha sengine Mndewa Imulungu kolonga
na niye. Kinhu chochose chonda yandagusile nokwiza kukulongela.” Avo
Balaamu kakwela yaiyeka kuna inhembeti ya ulugongo.
4 Imulungu kamulawila Balaamu, abaho Balaamu kamulongela, “Nitanda
mhango saba na nilava nhosa uchanha ya kila upango ng'ombe mbigalo
imoja na ng'hondolo mbigalo imoja.”
5 Mndewa Imulungu kamgwaa usenga Balaamu na kamulongela, “Bwela
kwa Balaki na mgwee usenga awo.”
6 Avo Balaamu kabwela na kamvika Balaki kema bahaja behi na nhosa
yake, hamoja na vilongozi wose wa Moabu.
7 Balaamu kamgwaa Balaki uusenga kwa kulagula kalonga,
“Balaki kanigala hano kulawa Alamu
Ona, mndewa wa Moabu kanigala kulawa kuvigongo va mwambu wa
kudilawilila zuwa.
Kalonga, ‘Izo uniduwilizile wanhu wa Yakobo,
ona, izo uwaduwile Waizilaeli!’
8 Lakini, vino nomduwilaze munhu haduwiligwe na Imulungu?
Vino nowasuwaze wanhu hawasuwigwe na Mndewa Imulungu?
9 Kulawa kuna inhembeti ya imibwe nowona,
Kulawa uchanha ya ivigongo nowasungulila.
Lola wanhu wano okala waiyeka,
Na watambikiligwa kubanza wanhu wa isi ziyagwe.
10 Nani yodaha kuwapeta wanhu wa Yakobo.
Nani yodaha kugapeta mabumbila ga Izilaeli?

Beta ifa yangu iwe kamba imoja wa awo iwanhu wa Imulungu,
Beta niye nife kamba munhu yanogile mgameso ga Imulungu."
11 Abaho Balaki kamulongela Balaamu, "Kunhenda choni? Nikugala hano
uwaduwile wanhu onihila lakini gweye kuwatambikila."
12 Balaamu kamwidika Balaki, "Niye nolondigwa kulonga mbuli zija
ziyanigwelele Mndewa Imulungu."

Balaamu kolagula kabili

13 Abaho Balaki kamulongela Balaamu, "Tuchole hanhu hayagwe aho
kodaha kuwona lakini hudaha kuwona wose. Abaho uniduwilizile wanhu
awo kulawa kuko."
14 Avo Balaki kamgala Balaamu kumgunda wa Sofimu kuna inhembeti ya
ulugongo lwa Pisiga. Kuko vivija kazenga mhango saba, na kalava nhosa
uchanha ya kila upango, ng'ombe mbigalo imoja na ng'hondolo mbigalo
imoja.
15 Balaamu kamulongela Balaki, "Kala hano behi na nhosa yako ya ku-
soma moto, niye nochola kuja umwambu kulonga na Mndewa Imulungu."
16 Mndewa Imulungu kamulawilila Balaamu kamgwaa usenga yonda
yalonge na kamulongela yabwele kwa Balaki.
17 Avo Balaamu kabwela, na kamvika Balaki kema behi na nhosa yake
ya kusoma moto, hamoja na vilongozi wose wa Moabu. Balaki kamuuza
Balaamu, "Mndewa Imulungu kakulongela choni?"
18 Avo, Balaamu kamgwaa Balaki uusenga kwa kulagula,
"Izo Balaki utegeleze,
Nhegeleze gweye mwanage Sipoli.
19 Imulungu siyo munhu yavize,
Na heyo siyo munhu yagimbule magesa gake.
Kotenda kinhu chochose chonda yalonge,
Na kotenda gose kamba viyalongile kotenda.
20 Lola nigweleligwa malagizo ga kuwatambikila,
na heyo kawatambikila avo niye sidaha kugimbula kinhu.
21 Mndewa Imulungu honile dihile kwa wana wa Yakobo,
Vivija honile ndwagi kwa Waizilaeli.
Mndewa Imulungu kahamoja na hewo,
Na hewo omtogola kamba Mndewa wao.
22 Imulungu kawalava mwiisi ya Misili,
na heyo kowagombela kwa nguvu zake kamba simba viyogombela wanage.
23 Kuduhu uhawi kwa wanhu wa Yakobo,
Kuduhu munhu yodaha kuwaloga Waizilaeli.
Mbuli ya Izilaeli wanhu olonga,
'Loleni unzonza uyatendile Imulungu!'
24 Lola Waizilaeli wenuka kamba simba mtwanzi,
okwima wima kamba simba mbigalo.
Oigala na simba yoleka kuwasa mbaka yamambukize kuja kija kiyasakile,
na kong'wa damu ya vija viyakomile."
25 Abaho Balaki kamulongela Balaamu, "Kamba huwaduwila vivija siku-
uwatambikile!"
26 Balaamu kamwidika Balaki, "Vino sikulongele kamba chonda yalonge
Mndewa Imulungu acho kinilondigwa kutenda?"

Balaamu kolagula lwa kadatu

27 Balaki kamulongela Balaamu, "Izo nokugala hanhu hayagwe, sengine
Imulungu kokutogolela uniduwilizile wanhu awo kulawa kuko."

28 Avo Balaki kamsola Balaamu mbaka kuna inhembeti ya ulugongo lwa
Peoli, aho munhu yahema koluona uluwala.
29 Balaamu kamulongela Balaki, “Unizengele mhango saba hano abaho
unitandile ng'ombe mbigalo saba na ng'hondolo mbigalo saba.”
30 Avo Balaki katenda kamba Balaamu viyamulongele, abaho kalava
nhosa uchanha ya kila upango ng'ombe mbigalo imoja na ng'hondolo mbi-
galo imoja.

24

1 Avo, Balaamu kajuwa kamba Mndewa Imulungu kolonda kuwatambik-
ila Waizilaeli, avo hacholile kabili kulagula ila kakala kolola kuluwala.
2 Kawona Waizilaeli weka ng'hambi, kila kabila dikala hanhu hake. Abaho
Loho ya Imulungu imwizila,
3 na heyo kalonga usenga uno wa ulaguzi,
“Usenga wangu niye Balaamu mwanage Beoli,
Usenga wa munhu yafumbuligwe gameso.
4 Usenga wa munhu yahulike mbuli za Imulungu.
Munhu yalagusiligwe kinhu na Mndewa Imulungu yeli na Udahi wose.
Munhu yagwile kingubanguba na kugona gose.
5 Vibanda venu vinoga mweye iwanhu wa Yakobo,
Ona, ng'hambi zenu zinoga mweye wanhu wa Izilaeli!
6 Kamba mabonde golava mazi.
Kamba kihati kili behi na lwanda,
Kamba mikuyu ihandigwe na Mndewa Imulungu.
Kamba mikenge ili behi na mazi.
7 Okuwa na mazi mengi,
Mbeyu zao zofonza mazi mengi.
Mndewa wao kokuwa mkulu kubanza Agagi.
Undewa wao okwenela kila hanhu.
8 Imulungu kawalava mwiisi ya Misili.
Heyo kowagombela kwa nguvu zake kamba simba viyowagombela wanage.
Kowakoboza wanhu wa isi owehila.
Koibena mizege yao.
Kowahoma kwa migoha yake.
9 Kowasa kamba simba.
Nani yogeza kumulamusa?
Yatambikiligwe munhu yoyose yowatambikila mweye Waizilaeli.
Yaduwiligwe yoyose yowaduwila mweye.”
10 Balaki kamgevuzikila Balaamu, katowa makono gake kamulongela,
“Nikukema uwaduwile iwanhu onihila, lakini miyanza yose midatu
kuwatambikila!
11 Avo, sambi baha ulawanye, nilonda kukugwaa nhunza, lakini lola
Mndewa Imulungu kakugomesa sikuupate nhunza azo.”
12 Balaamu kamwidika Balaki, “Vino siwalongele iwasenga wautumile
kumwangu,
13 hata kamba Balaki yahanigwelela ng'anda yake imemile sente na za-
habu, niye sidaha kulema lagizo da Mndewa Imulungu, kwa kutenda kamba
vinilonda niye mbuli yoyose inogile hebu ihile. Nilonga chochose chonda
yalonge Mndewa Imulungu acho chonda nilonge.
14 Avo nobwela kwa wanhu zangu, lakini ning'hali sinasegela beta
nikulongele mbuli zonda watende wanhu awo kwa wanhu wako ako
kumwande.”

Balaamu kolagula lwa ikane

15 Avo Balaamu kalonga usenga uno wa ulaguzi,
“Usenga wangu niye Balaamu mwanage Beoli,
usenga wa munhu yafumbuligwe gameso,
16 usenga wa munhu yahulike mbuli za Imulungu.
Munhu yagajuwile gaja ga Imulungu yeli Uchanha Ng'hani.
Munhu yalagusiligwe vinhu na Mndewa Imulungu yeli na Udahi wose.
Munhu yagwile kingubanguba na meso gake gona gose.
17 Nomona ayo yonda yeze, lakini aho kumwande nomulola.
Nomona lakini heli habehi.
Nhondo yolawa muulelo wa Yakobo.
Kolawila mndewa mna iwanhu wa Izilaeli.
Kwa fimbo yake kowazabula vilongozi wa Wamoabu.
Kowakoma wanhu wose wa ulelo wa Seti.
18 Kowahuma iwanhu omwihila kulawa Edomu na Seili,
lakini Waizilaeli ogendelela kuhuma.
19 Munhu imoja kulawa muulelo wa Yakobo kotawala.
Na kowakoma iwanhu onda wasigale kudibuga.”

Balaamu komambukiza kulagula

20 Abaho Balaamu kawalola Waamaleki, kalonga usenga uno wa ulaguzi,
“Waamaleki ni wanhu wa isi ili na nguvu kubanza zose.
Lakini ako kumwande yopotela yose.”
21 Abaho Balaamu kawalola Wakeni, kalonga usenga uno wa ulaguzi,
“Kae zenu mweye Wakeni zihola,
kamba mvulu izengigwe uchanha ya dibwe kulu.
22 Lakini mweye Wakeni mokomigwa
kipindi Ashulu vonda yawagoge.”
23 Vivija Balaamu kalonga usenga uno wa ulaguzi,
“Vino nani yonda yahone, Imulungu vonda yatende mbuli azo?
24 Ngalawa zokwiza kulawa Kitimu,
owavamila Ashulu na Ebeli,
na hewo vivija obanangigwa.”
25 Avo Balaamu kenuka, kasegela kabwela ukae kumwake, vivija Balaki nayo kasegela.

25

Waizilaeli ako Peoli

1 Avo Waizilaeli viwakalile okala ako Shitimu, iwambigalo wasonga kuwasa na iwatwanzi wa Moabu.
2 Watwanzi awo wawagoneka Waizilaeli mna zinhambiko zao za kuilavila nhosa imilungu yao. Waizilaeli waja ndiya yao na waitambikila imilungu ayo.
3 Waizilaeli wailumba na imulungu Baali Peoli, Mndewa Imulungu kawagevuzikila Waizilaeli.
4 Avo, Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Wasole vilongozi wose wa Waizilaeli, na uwabote kuulongozi wangu imisi, ili nileke kuwagevuzikila iwanhu.”
5 Avo Musa kawalongela iwasemi wa Izilaeli, “Kila imoja wenu yamkome munhu yoyose kumwenu yailumbile na imulungu Baali Peoli.”
6 Mwiizilaeli imoja kamsola mtwanzi imoja Mmidiani kamgala kuna ikibanda chake, kipindi Musa na Waizilaeli wose olola viwakalile hana ulwivi lwa dihema da mting'hano omulilila Mndewa.

7 Avo, Finehasi mwanage Eleazali mzukulu wa Haluni, imulava nhosa, viyonile avo, kenuka kasegela hana umting'hano awo, kasola mgoha,
8 kamkweleleza ayo Imwiizilaeli mbaka kuna ikibanda kawahoma mgoha mmunda wose wabili. Utamu ukalile owakoma Waizilaeli usegela.
9 Iwanhu wafile mbuli ya awo uutamu wakala elufu ishilini na nne (24,000).
10 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
11 "Finehasi mwanage Eleazali mzukulu wa Haluni imulava nhosa, kakukimila kugevuzika kwangu mbuli ya Waizilaeli, mna iwanhu wose heyo yaiyeka ayo yonile usungu kamba vinyona niye. Lekaavo siwakomile Waizilaeli wose.
12 Avo mulongele kamba notenda na heyo lagano da tindiwalo.
13 Kumwake heyo na ulelo wake okuwa walava nhosa siku zose kwavija kona usungu mbuli yangu niye Imulungu wake na kawatendela loholo Waizilaeli."
14 Ayo Imwiizilaeli yakomigwe hamoja na mtwanzi wa Kimidiani twaga jake kakemigwa Zimili mwanage Salu, imoja wa kilongozi wa wanhu wa kabila da Simeoni.
15 Na ayo imtwanzi Mmidiani yakomigwe, twaga jake kakemigwa Kozibi biti Suli, yakalile kilongozi wa kabila ako Midiani.
16 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
17 "Wavamileni Wamidiani na muwakome,
18 kwavija hewo wawatendela gehile, wawabunyika mbuli ya Peoli na mbuli ya Kozibi yakomigwe kipindi utamu viwizile ako Peoli."

26

Wanhu opetigwa kabili.

1 Vigabitile gago Mndewa Imulungu kamulongela Musa na Eleazali mwanage Haluni imulava nhosa,
2 "Wapeteni Waizilaeli wose kila munhu kamba viyeli mna dikabila jake. Wapeteni wambigalo wose kusongela weli na miyaka malongo mabili na kugendelela awo odaha kuchola kuing'hondo."
3 Musa na imulava nhosa Eleazali walonga na iwanhu kudibawe da Moabu, behi na lwanda lwa Yolidani, ukalile oilola na buga da Yeliko dikalile umwambu wa ulwanda, wawalongela,
4 "Wapeteni iwanhu kusongela waja weli na miyaka malongo mabili na kugendelela, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa." Iwanhu wose kwa wose walawile Misili wakala wano.
5 Mdikabila da Lubeni chaudele wa Yakobo zilawa ng'holo zino.
Kubitila Henoki lulawa lukolo lwa Wahanoki,
kubitila Palu lulawa lukolo lwa Wapalu,
6 kubitila Hesiloni lulawa lukolo lwa Wahesiloni,
kubitila Kalimi lulawa lukolo lwa Wakalimi.
7 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da Lubeni wakala elufu alobaini na ndatu na magana saba na selasini (43,730).
8 Mwanage Palu kakala Eliabu,
9 na wanage Eliabu wakala Nemueli na Datani na Abilamu, awo iwabili Datani na Abilamu wakala wasaguligwe mna umting'hano lakini wamuleka Musa na Haluni na wailumba na iwanhu wamkweleleze Kola, viwamulemile Mndewa Imulungu.

10 Isi igubuka na iwameza, wafa hamoja na Kola na iwanhu wamk-
weleleze, moto viuwalukuze wanhu magana mabili na malongo matano,
acho kiwa kinhu cha kuwazuma iwanhu.
11 Lakini wanhu wa ulelo wa Kola hawakomigwe wose.
12 Mdikabila da Simeoni zilawa ng'holo zino.
Kubitila Nemueli lulawa lukolo lwa Wanemueli,
kubitila Yamini lulawa lukolo lwa Wayamini,
kubitila Yakini lulawa lukolo lwa Wayakini,
13 kubitila Zela lulawa lukolo lwa Wazela,
kubitila Shauli lulawa lukolo lwa Washauli.
14 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da
Simeoni wakala elufu ishilini na mbili na magana mbili (22,200).
15 Mdikabila da Gadi zilawa ng'holo zino.
Kubitila Sifoni lulawa lukolo lwa Wasifoni,
kubitila Hagi lulawa lukolo lwa Wahagi
kubitila Shuni lulawa lukolo lwa Washuni,
16 kubitila Ozini lulawa lukolo lwa Waozini,
kubitila Eli lulawa lukolo lwa Waeli,
17 kubitila Alodi lulawa lukolo lwa Waalodi,
kubitila Aleli lulawa lukolo lwa Waaleli.
18 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da
Gadi wakala elufu alobaini na magana tano (40,500).
19 Wanage Yuda wakala Eli na Onani. Awo wafila mwiisi ya Kanaani.
20 Mdikabila da Yuda zilawa ng'holo zino.
Kubitila Shela lulawa lukolo lwa Washela,
kubitila Pelesi lulawa lukolo lwa Wapelesi,
kubitila Zela lulawa lukolo lwa Wazela.
21 Wanage Pelesi wakala Hesiloni na Hamuli.
Kubitila Hesiloni lulawa lukolo lwa Wahesiloni,
kubitila Hamuli lulawa lukolo lwa Wahamuli.
22 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da
Yuda wakala elufu sabini na sita na magana tano (76,500).
23 Mdikabila da Isakali zilawa ng'holo zino.
Kubitila Tola lulawa lukolo lwa Watola,
kubitila Puva lulawa lukolo lwa Wapuva,
24 kubitila Yashubu lulawa lukolo lwa Wayashubu,
kubitila Shimuloni lulawa lukolo lwa Washimuloni.
25 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da
Isakali wakala elufu sitini na nne na magana ndatu (64,300).
26 Mdikabila da Zabuloni zilawa ng'holo zino.
Kubitila Seledi lulawa lukolo lwa Waseledi,
kubitila Eloni lulawa lukolo lwa Waeloni,
kubitila Yaleeli lulawa lukolo lwa Wayaleeli.
27 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da
Zebuloni wakala elufu sitini na magana tano (60,500).
28 Kulawa Yusufu tatao Manase na Efulaimu galawa makabila mabili,
kabila da Manase na kabila da Efulaimu.
29 Mdikabila da Manase zilawa ng'holo zino.
Kubitila Makili lulawa lukolo lwa Wamakili,
kubitila Gileadi lulawa lukolo lwa Wagileadi,
30 wanage Gileadi wakala Yezeli na Heleki,
kubitila Yezeli lulawa lukolo lwa Wayezeli,

kubitila Heleki lulawa lukolo lwa Waheleki,
31 kubitila Asilieli lulawa lukolo lwa Waasilieli,
kubitila Shekemu lulawa lukolo lwa Washekemu,
32 kubitila Shemida lulawa lukolo lwa Washemida,
kubitila Hefeli lulawa lukolo lwa Wahefeli.
33 Selofehadi mwanage Hefeli halelile wana wa kimbigalo, ila kalela wana wa kitwanzi waiyeka, matwaga gao gakala Mala na Nuhu na Hogila na Milika na Tiliza.
34 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da Manase wakala elufu hamsini na mbili na magana saba (52,700).
35 Mdikabila da Efulaimu zilawa ng'holo zino.
Kubitila Shutela lulawa lukolo lwa Washutela,
kubitila Bekeli lulawa lukolo lwa Wabekeli,
kubitila Tahani lulawa lukolo lwa Watahani.
36 Mwanage Shutela kakala Elani,
kubitila Elani lulawa lukolo lwa Waelani.
37 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da Efulaimu wakala elufu selasini na mbili na magana tano (32,500). Kabila zose azo mbili zilawa kwa Yusufu.
38 Mdikabila da Benjamini zilawa ng'holo zino.
Kubitila Bela lulawa lukolo lwa Wabela,
kubitila Ashibeli lulawa lukolo lwa Waashibeli,
kubitila Ahilamu lulawa lukolo lwa Waahilamu,
39 kubitila Shufamu lulawa lukolo lwa Washufamu,
kubitila Hufamu lulawa lukolo lwa Wahufamu.
40 Wanage Bela wakala Alidi na Naamani.
Kubitila Alidi lulawa lukolo lwa Waalidi,
kubitila Naamani lulawa lukolo lwa Wanaamani.
41 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da Benjamini wakala elufu alobaini na tano na magana sita (45,600).
42 Mdikabila da Dani lulawa lukolo luno.
Kubitila Shuhamu lulawa lukolo lwa Washuhamu.
43 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da Dani wakala elufu sitini na nne na magana nne (64,400).
44 Mdikabila da Asheli zilawa ng'holo zino.
Kubitila Imina lulawa lukolo lwa Waimina,
kubitila Ishivi lulawa lukolo lwa Waishivi,
kubitila Belia lulawa lukolo lwa Wabelia.
45 Wanage Belia wakala Hebeli na Malikieli.
Kubitila Hebeli lulawa lukolo lwa Wahebeli,
kubitila Malikieli lulawa lukolo lwa Wamalikieli.
46 Asheli kakala na mndele yakemigwe Sela.
47 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da Asheli wakala elufu hamsini na ndatu na magana nne (53,400).
48 Mdikabila da Nafutali zilawa ng'holo zino.
Kubitila Yaseeli lulawa lukolo lwa Wayaseeli,
kubitila Guni lulawa lukolo lwa Waguni,
49 kubitila Yeseli lulawa lukolo lwa Wayeseli,
kubitila Shilemu lulawa lukolo lwa Washilemu.
50 Iwambigalo wose kwa wose wapetigwe kulawa mzing'holo za kabila da Nafutali wakala elufu alobaini na tano na magana nne (45,400).
51 Waizilaeli wose kwa wose viwapetigwe wakala laki sita na elufu imoja na magana saba na selasini (601,730).

52 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
53 “Wanhu wa makabila gano gose uwagwelele isi ayo kamba uhazi wao,
kamba viwapetigwe kwa matwaga gao.
54 Kabila dili na wanhu wengi wagweleligwe uhazi mkulu na kabila dili na
wanhu wadodo wagweleligwe uhazi mdodo. Kila kabila digweleligwe uhazi
wake kamba iwanhu viweli.
55 Vivija isi ayo igoligwe kwa kubwanha simbi. Kila kabila digweleligwe
isi ayo kamba matwaga ga wahenga zao vigeli.
56 Uhazi wa kila kabila ugoligwe kwa kubwanha simbi, kila kabila dig-
weleligwe kamba vidili kulu hebu vidili dodo.”
57 Mdikabila da Lawi zilawa ng'holo zino.
Kubitila Gelishoni lulawa lukolo lwa Wagelishoni,
kubitila Kohati lulawa lukolo lwa Wakohati,
kubitila Melali lulawa lukolo lwa Wamelali.
58 Vivija ng'holo zino zilawa mdikabila da Lawi, Walibini na Wahebuloni
na Wamahili na Wamushi na Wakola. Kohati kakala tata wa Amulamu.
59 Mwehe wa Amulamu twaga jake kakemigwa Yokebedi biti Lawi,
kalelekela ako Misili. Mtwanzi ayo kamulelela Amulamu wana wadatu, wa
kimbigalo wabili, Haluni na Musa na mtwanzi imoja yakemigwe Miliamu.
60 Haluni kakala na wana wa kimbigalo wane, Nadabu na Abihu na
Eleazali na Itamali.
61 Lakini Nadabu na Abihu wafa viwamgalile Mndewa Imulungu nhosa ya
moto haung'ala.
62 Walawi wambigalo wose kwa wose kusongela wana weli na mwezi
umoja na kugendelela wakala elufu ishilini na ndatu (23,000). Wano
hawapetigwe hamoja na Waizilaeli wayagwe kwavija wao hawagweleligwe
isi yoyose kamba uhazi wao mna iwanhu wa Izilaeli.
63 Wano awo wambigalo mna iwanhu wa Izilaeli wapetigwe na Musa na
imulava nhosa Eleazali kudibawe da Moabu, behi na lwanda lwa Yolidani
uilola na buga da Yeliko dikalile umwambu wa ulwanda.
64 Kuduhu hata munhu imoja yasigale mna iwanhu wapetigwe na Musa
na imulava nhosa Haluni, kipindi viwawapetile iwanhu kwa mwanza wa
ichanduso ako kuluwala lwa Sinai.
65 Kwavija Mndewa Imulungu kakala yalongile wose ofila kuluwala, na
vivo ikalile kuduhu hata munhu imoja yasigale mgima, ila Kalebu mwanage
Yefune na Yoshua mwanage Nuni.

27

Wandele wa Selofehadi

1 Mala na Nuhu na Hogila na Milika na Tiliza wakala wandele wa Selofe-
hadi. Selofehadi kakala mwanage Hefeli, Hefeli kakala mwanage Gileadi,
Gileadi kakala mwanage Makili na Makili kakala mwanage Manase na
Manase kakala mwanage Yusufu.
2 Avo, awo iwandele wane wamcholela Musa, wema kuulongozi wa
Eleazali imulava nhosa na vilongozi wose wa Izilaeli hana ulwivi lwa
dihema da mting'hano walonga,
3 “Tataetu kafa ako kuluwala. Hakalile mna iwanhu wamkweleleze
Kola, ayo yamulemile Mndewa Imulungu ila heyo kafa kwa nzambi zake
mwenyego, na kakala kabule wana wa kimbigalo.
4 Avo habali twaga da tataetu dipotele mna iwanhu wa Izilaeli kwavija
kakala kabule wana wa kimbigalo? Avo mtugwelele uhazi hamoja na
iwandugu wa tataetu.”

5 Avo Musa kaigala mbuli ayo kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
6 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
7 “Azo ziwolonga iwandele wa Selofehadi za ukweli, uwagwelele uhazi hamoja na iwandugu wa tatao, waleke wasole uhazi wa tatao.
8 Abaho uwalongele Waizilaeli kamba munhu yahafa bila kuleka mwana wa kimbigalo, uhazi awo yagweleligwe mwana wa ikitwanzi.
9 Na kamba kabule mwana wa kitwanzi, avo uhazi awo wagweleligwe wakulu zake hebu wadodo zake.
10 Na kamba kabule wakulu hebu wadodo, uhazi awo wagweleligwe tata zake wakulu hebu wadodo.
11 Na kamba kabule tata mkulu hebu mdodo, avo uhazi awo yagweleligwe ndugu yake wa behi, na heyo yausole kamba wake mwenyego. Gano gago malagizo gangu kwa Waizilaeli, kamba niye Mndewa Imulungu vinikulagize.”

Yoshua kosaguligwa yawalongoze Waizilaeli
(Kumbukumbu 31:1-8)

12 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Kwela uchanha ya ivigongo vino va Abalimu, uilole isi yonda niwagwelele Waizilaeli.
13 Wahamambukiza kuilola na gweye vivija kofa kamba ndugu yako Haluni viyafile,
14 kwavija hamdigogile lagizo jangu kuja kuluwala lwa Sini. Kipindi iwanhu wose viwaniyalalile kuja Meliba, mulema kulagusa ukulu wangu mgameso gao viwalondile wagweleligwe mazi.”
15 Musa kampula Mndewa Imulungu, kalonga,
16 “Go, Mndewa Imulungu wangu, gweye uli mwanduso wa ugima nokupula umsagule munhu wa kuwalola iwanhu wano,
17 na yawalongoze mna izisang'hano zao zose, ili sikuwawe kamba ng'hondolo yelibule msusilaji.”
18 Avo Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Msole Yoshua mwanage Nuni, imunhu yeli na moyo unogile, abaho umwikile makono,
19 na gweye umwimize kuulongozi wa imulava nhosa Eleazali na umting'hano wose na gweye umsagule yawe kilongozi wao.
20 Umgwelele hanhu ha sang'hano zako ili Waizilaeli wose wamtegeleze.
21 Heyo yamuuzege Eleazali imulava nhosa yeli na dija idibwe* da kujuwa gaja igangu. Kwa nzila ayo Eleazali komulongoza Yoshua na iwanhu wose wa Izilaeli mna zimbuli zose.”
22 Musa katenda kamba viyalagizwe na Mndewa Imulungu. Kamsola Yoshua na kamwimiza kuulongozi wa Eleazali imulava nhosa na iwanhu wose wa Izilaeli.
23 Abaho kamwikila makono na kamgwaa isang'hano kamba viyalagizwe na Mndewa Imulungu.

28

Nhosa za kila siku
(Kulawa 29:38-46)

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Walongele Waizilaeli vino, mweye mundavile nhosa zilondigwa mna ikipindi kikigwe, ndiya za kusoma moto zilava mnung'ho uninogeza niye.

* **27:21** Kwa Kiebulania dibwe dino dokemigwa *Ulimu.*

3 “Walongele inhosa ya ndiya ya kusoma moto yonda wandavile iwe, wana
ng'hondolo wabili wa mwaka umoja welibule kilema chochose, nhosa ayo
ilavigwe kila siku.
4 Mwana ng'hondolo imoja yalavigwe imitondo na wa kabili ichungulo,
5 kila mwana ng'hondolo imoja yalavigwe hamoja na vibaba vibili va
usage unogile utibwilizigwe na mavuta ganogile nyhupa imoja.
6 Ino yokuwa nhosa ilavagwa kila siku, na yosomigwa kwa moto, nhosa
ayo isonga kulavigwa kulugongo lwa Sinai kamba nhosa ya ndiya, ilava
mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu.
7 Nhosa ya king'waji ya nyhupa imoja ya divai ilavigwe na kila imwana
ng'hondolo. Nhosa ayo ya king'waji uigide mna ihanhu hong'ala.
8 Ichungulo umulave ija imwana ng'hondolo wa kabili hamoja na imhishi
ya usage utibwilizigwe na mavuta na inhosa ya king'waji isomigwa kwa
moto kamba ija wa imitondo. Nhosa ayo ya ndiya yolava mnung'ho unino-
geza niye Mndewa Imulungu.”

Nhosa za siku za kubwihila

9 Mna isiku ya Kubwihila, mulave nhosa ya wana ng'hondolo wabili weli
na mwaka umoja na welibule kilema chochose, hamoja na mhishi imoja ya
usage unogile utibwilizigwe na mavuta na mulave na inhosa ya king'waji.
10 Nhosa ino ya kusoma moto ilavigwe kila siku ya Kubwihila bila kuleka
ija inhosa ilavagwa kila siku hamoja na inhosa ya king'waji.

Nhosa za kila mwezi

11 Na kila mwezi viusonga, munilavile niye Mndewa Imulungu nhosa ya
kusoma moto, ng'ombe mbigalo wabili, ng'hondolo mbigalo imoja na wana
ng'hondolo mbigalo saba wa mwaka umoja, wose awo sikuwawe na kilema
chochose.
12 Vivija mulave nhosa ya ndiya ya mhishi imoja na vibaba vibili va usage
unogile utibwilizigwe na mavuta kwa kila ng'ombe mbigalo, na mhishi
imoja ya usage unogile utibwilizigwe na mavuta mbuli ya ing'hondolo
mbigalo,
13 na vibaba vibili va usage unogile utibwilizigwe na mavuta kwa kila
imwana ng'hondolo. Nhosa zino za kusoma moto azo nhosa za ndiya zilava
mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu.
14 Divai kamba nhosa ya king'waji nyhupa mbili zilavigwe kwa kila
ing'ombe mbigalo na nyhupa imoja na nusu ilavigwe kwa kila ng'hondolo
mbigalo na nyhupa imoja ilavigwe kwa kila imwana ng'hondolo. Ino ayo
inhosa ya kusoma moto ya kila mwezi mna umwaka mgima.
15 Vivija munilavile niye Mndewa Imulungu nhosa ya kusegesa nzambi,
mbuzi mbigalo imoja, bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila
siku hamoja na inhosa ya king'waji.

Nhosa za Pasaka
(Walawi 23:5-14)

16 Mna isiku ya longo na nne ya mwezi wa ichanduso yokuwa Pasaka ya
Mndewa Imulungu.
17 Mna isiku ya longo na tano ya mwezi awo nyimwilinyimwili ya magate
hagageligwe hamila yosonga. Kwa siku saba muje magate hagageligwe
hamila.
18 Mna isiku ya ichanduso ya nyimwilinyimwili ayo hokuwa na mt-
ing'hano ung'alile. Siku ayo sikumusang'hane.
19 Mulave nhosa ya kusoma moto kamba nhosa ya ndiya kumwangu niye
Mndewa Imulungu. Ng'ombe mbigalo wabili, ng'hondolo mbigalo imoja,

wana ng'hondolo mbigalo saba wa mwaka umoja, wose awo sikuwawe na kilema chochose.
20 Vivija mulave na inhosa ya ndiya ya mhishi imoja na vibaba vibili va usage utibwilizigwe na mavuta kwa kila ing'ombe mbigalo, mhishi imoja mbuli ya ing'hondolo mbigalo,
21 na vibaba vibili kwa kila imwana ng'hondolo mna iwao saba.
22 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi ili kuwatendela loholo.
23 Mulave vinhu avo vose bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku.
24 Vivija kwa siku azo zose saba, mulave nhosa ya kusoma moto kamba nhosa ya ndiya, ilava mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu. Nhosa ayo muilave bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na inhosa ya king'waji.
25 Mna isiku ya saba mutende mting'hano ung'alile, na sikumusang'hane.

Nhosa ya nyimwilinyimwili ya mawiki
(Walawi 23:15-22)
26 Mna isiku ya ichanduso ya nyimwilinyimwili ya mawiki, kipindi vimunilavila niye Mndewa Imulungu gaja gaichanduso kusengigwa, mutende mting'hano ung'alile, na sikumusang'hane.
27 Mulave nhosa ya kusoma moto, ilava mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu. Ng'ombe mbigalo wabili, ng'hondolo mbigalo imoja, wana ng'hondolo saba wa kimbigalo wa mwaka umoja, welibule kilema chochose.
28 Vivija mulave nhosa ya ndiya ya mhishi imoja na vibaba vibili va usage unogile utibwilizigwe na mavuta kwa kila ng'ombe mbigalo, na mhishi imoja mbuli ya ing'hondolo mbigalo,
29 na vibaba vibili kwa kila imwana ng'hondolo, mna iwao saba.
30 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi ili kuwatendela loholo.
31 Mulave vinhu avo vose bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na inhosa ya king'waji. Vivija iwanyama awo wose sikuwawe na kilema chochose.

29

Nhosa ya nyimwilinyimwili ya mhalati
(Walawi 23:23-25)
1 Mna isiku ya ichanduso ya mwezi wa saba, mutende mting'hano ung'alile, na sikumusang'hane. Siku ayo yokuwa ya kutowa mhalati.
2 Mulave nhosa ya kusoma moto, ilava mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu, ng'ombe mbigalo imoja, ng'hondolo mbigalo imoja na wana ng'hondolo wa kimbigalo saba wa mwaka umoja, wose awo sikuwawe na kilema chochose.
3 Vivija mulave nhosa ya ndiya ya usage unogile utibwilizigwe na mavuta, mhishi imoja na vibaba vibili mbuli ya ing'ombe mbigalo, na mhishi imoja mbuli ya ing'hondolo mbigalo,
4 na vibaba vibili kwa kila imwana ng'hondolo mna iwao saba.
5 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi ili kuwatendela loholo.
6 Mulave vinhu avo vose bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto na inhosa ya king'waji na inhosa ya ndiya ilavagwa siku ya ichanduso ya kila mwezi na inhosa ya kusoma moto na inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji ilavagwa kila siku. Nhosa azo zolava mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu.

Nhosa za siku ya kutendeligwa loholo (Walawi 23:26-32)

7 Mna isiku ya longo ya mwezi awo wa saba mutende mting'hano ung'alile. Siku ayo mfunge kuja na sikumusang'hane sang'hano yoyose.

8 Mundavile niye Mndewa Imulungu nhosa ya kusoma moto ilava mnung'ho uninogeza niye. Ng'ombe mbigalo imoja, ng'hondolo mbigalo imoja na wana ng'hondolo wa kimbigalo saba wa mwaka umoja, wose awo sikuwawe na kilema chochose.

9 Vivija mulave nhosa ya ndiya ya usage unogile utibwilizigwe na mavuta, mhishi imoja na vibaba vibili mbuli ya ing'ombe mbigalo, na mhishi imoja mbuli ya ing'hondolo mbigalo,

10 na vibaba vibili kwa kila imwana ng'hondolo mna iwao saba.

11 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi bila kuleka inhosa ya kuwatendela wanhu loholo hamoja na inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku, na nhosa yake ya indiya na nhosa ya king'waji.

Nhosa ya nyimwilinyimwili ya vibanda (Walawi 23:33-44)

12 Mna isiku ya longo na tano ya mwezi awo wa saba mutende mting'hano ung'alile. Muideng'helele nyimwilinyimwili kwa siku saba mbuli ya Mndewa Imulungu na sikumusang'hane.

13 Siku ayo mulave nhosa ya kusoma moto kamba nhosa ya ndiya ilava mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu. Ng'ombe mbigalo longo na wadatu, ng'hondolo mbigalo wabili na wana ng'hondolo wa kimbigalo longo na nne wa mwaka umoja, wose awo sikuwawe na kilema chochose.

14 Vivija mulave nhosa ya ndiya ya usage unogile utibwilizigwe na mavuta, mhishi imoja na vibaba vibili kwa kila ing'ombe mbigalo, na mhishi imoja kwa kila ing'hondolo mbigalo,

15 na vibaba vibili kwa kila imwana ng'hondolo mna iwao longo na nne.

16 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

17 Siku da kabili mulave ng'ombe mbigalo longo na wabili na ng'hondolo mbigalo wabili, wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja longo na nne, wose awo sikuwawe na kilema chochose.

18 Vivija mulave inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji hamoja na iwang'ombe mbigalo na iwang'hondolo mbigalo na iwana ng'hondolo kamba viikalile siku da ichanduso.

19 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

20 Siku ya kadatu mulave ng'ombe mbigalo longo na imoja na ng'hondolo mbigalo wabili, na wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja longo na nne, wose awo sikuwawe na kilema chochose.

21 Vivija mulave inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji hamoja na iwang'ombe mbigalo na iwang'hondolo mbigalo na iwana ng'hondolo kamba vikalile siku da ichanduso.

22 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

23 Siku ya ikane mulave ng'ombe mbigalo longo, na ng'hondolo mbigalo wabili, na wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja longo na nne, wose awo sikuwawe na kilema chochose.
24 Vivija mulave inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji hamoja na iwang'ombe mbigalo na iwang'hondolo mbigalo na iwana ng'hondolo kamba vikalile siku da ichanduso.
25 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

26 Siku ya tano mulave ng'ombe mbigalo tisa, na ng'hondolo mbigalo wabili, na wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja longo na nne, wose awo sikuwawe na kilema chochose.
27 Vivija mulave inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji hamoja na iwang'ombe mbigalo na iwang'hondolo mbigalo na iwana ng'hondolo kamba viikalile siku da ichanduso.
28 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

29 Siku ya sita mulave ng'ombe mbigalo nane, na ng'hondolo mbigalo wabili, na wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja longo na nne, wose awo sikuwawe na kilema chochose.
30 Vivija mulave inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji hamoja na iwang'ombe mbigalo na iwang'hondolo mbigalo na iwana ng'hondolo kamba viikalile siku da ichanduso.
31 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

32 Siku ya saba mulave ng'ombe mbigalo saba, na ng'hondolo mbigalo wabili, na wana ng'hondolo wa kimbigalo wa mwaka umoja longo na nne, wose awo sikuwawe na kilema chochose.
33 Vivija mulave inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji hamoja na iwang'ombe mbigalo na iwang'hondolo mbigalo na iwana ng'hondolo kamba vikalile siku da ichanduso.
34 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

35 Mna isiku ya nane mutende mting'hano ung'alile na sikumusang'hane.
36 Mulave nhosa ya kusoma moto kamba nhosa ya ndiya ilava mnung'ho uninogeza niye Mndewa Imulungu. Ng'ombe mbigalo imoja, ng'hondolo mbigalo imoja na wana ng'hondolo saba wa mwaka umoja, wose awo sikuwawe na kilema chochose.
37 Vivija mulave inhosa ya indiya na inhosa ya king'waji hamoja na iwang'ombe mbigalo na iwang'hondolo mbigalo na iwana ng'hondolo kamba viilondigwe.
38 Vivija mulave mbuzi mbigalo imoja kamba nhosa ya kusegesa nzambi. Laveni vinhu avo bila kuleka ija inhosa ya kusoma moto ilavagwa kila siku hamoja na nhosa yake ya indiya na nhosa ya iking'waji.

39 Gano gago malagizo mbuli ya nhosa ya kusoma moto, na nhosa ya ndiya na nhosa ya king'waji na nhosa ya kugala kuilumba zonda mundavile niye Mndewa Imulungu mna ikipindi cha nyimwilinyimwili zenu, bila kuleka inhosa ya kuvikiza gaja gaulongile na nhosa ya kulonda mwenyego.

40 Avo, Musa kawalongela Waizilaeli kila kinhu kiyamulongele Mndewa Imulungu.

30

Malagizo mbuli ya kuiduwila

1 Musa kawagwaa malagizo gano vilongozi wa makabila ga Izilaeli. Gano
gago gayamulagize Mndewa Imulungu.
2 Munhu yahaiduwila kwa Mndewa Imulungu, hebu yahalonga
kwa kuiduwila kamba kuna kinhu kokitenda, munhu ayo kolondigwa
sikuyabene kuiduwila kwake na yatende gose kamba viyalongile kwa
mulomo wake.
3 Kamba mndele yogendelela kukala mng'anda ya tatake yahaiduwila
kinhu kwa Mndewa Imulungu na kuifunga mwenyego kwa mbuli ayo,
4 na tatake komuhulika na hamgomesa bule, avo mndele ayo kolondigwa
yatende kila kinhu kamba viyalongile.
5 Lakini kamba tata wa mndele ayo kahulika na kamgomesa kutenda
gago yalongile, avo mndele ayo halondigwa kutenda mbuli azo ziyalongile.
Mndewa Imulungu koigela kumgongo mbuli ayo kwavija tatake kamgomesa
kutenda gayalongile.
6 Lakini kamba mndele ayo kasoligwa na kuno kaiduwila kinhu kwa
Mndewa hebu kalonga kinhu bila kugelegeza goya na kuifunga mwenyego
kwa mbuli zake,
7 na mkasano wake kazihulika mbuli azo na hamgomese bule, avo
kolondigwa yatende kamba viyalongile.
8 Lakini kamba mkasano wake kazihulika mbuli azo na kamgomesa avo
ayo imkasano kokuwa kaisegesa mbuli ayo na Mndewa Imulungu koigela
kumgongo mbuli ayo.
9 Lakini mtwanzi mgane hebu yasigwe kolondigwa yatende kila kinhu
kamba viyalongile kotenda kwa Mndewa Imulungu.
10 Mtwanzi yasoligwe yahaiduwila kinhu hebu kulonga kotenda kinhu
kwa Mndewa,
11 na mkasano wake kahulika na hamgomese bule, avo kolondigwa ya-
tende kila kinhu kiyalongile.
12 Lakini kamba mkasano wake vonda yahulike mbuli azo komgomesa
avo hata kamba mtwanzi ayo kolonda kutenda kila kinhu kiyalongile avo
halondigwa yatende na kwavija imkasano kazisegesa, avo Mndewa Imu-
lungu koigela kumgongo mbuli ayo.
13 Mkasano wake kodaha kusegesa hebu kuitogola mbuli yoyose ilongigwa
na mtwanzi ayo kwa kuiduwila na kumtenda yaifunge mwenyego.
14 Lakini kamba imkasano halonga mbuli yoyose toka siku viyomuhulika
mwehe wake kolonga mbuli kwa kuiduwila avo kokuwa kaitogola mbuli ayo
kulawa siku dijo viyaihulike kwavija halongile mbuli yoyose.
15 Lakini kamba yahazitogola na baho kumwande kozilema avo heyo
kolondigwa yapape gehile ga mwehe wake.
16 Gano gago malagizo ga Mndewa Imulungu gayamgwelele Musa kwa
mbigalo na mwehe wake na kwa tata na mndele wake kamba mndele ayo
hanasoligwa na kokala kwa tatake.

31

Waizilaeli owavamila Wamidiani

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 “Uwabwezele Wamidiani kwa gaja gawawatendele Waizilaeli, wa-
hamambukiza kutenda vivo gweye kofa.”

3 Avo Musa kawalongela iwanhu, “Watandeni wakalizi wachole
wakawavamile Wamidiani na kuwabwezela gehile mbuli ya Mndewa
Imulungu.
4 Kulawa kila kabila da Izilaeli, musagule wakalizi wa ng'hondo elufu
imoja.”
5 Avo wanhu elufu imoja wasaguligwa kulawa kila kabila da Waizilaeli,
wose kwa wose wakala wambigalo elufu kumi na mbili waitandile kwa
ng'hondo.
6 Musa kawagala wanhu awo kuna ing'hondo, kilongozi wao kakala
Finehasi mwanage imulava nhosa Eleazali akuno kavipapa viya va hanhu
hong'ala na zimhalati za kutowa ili kulava kilaguso cha ng'hondo.
7 Waivamila isi ya Wamidiani kamba Mndewa Imulungu viyamulagize
Musa, wawakoma wambigalo wose.
8 Mna iwanhu awo wakomigwe kukala na wandewa watano wa isi ya
Midiani, wakala Evi na Lekemu na Suli na Huli na Leba. Vivija wamkoma
Balaamu mwanage Beoli.
9 Waizilaeli wavisola vinhu vao vose, vivija wasola watwanzi na iwana na
ng'ombe na fugo zose ziyagwe.
10 Gamabuga na ng'hambi zao wavisoma kwa moto.
11 Wavisola ivinhu vose na iwanhu wawagogile na iwanyama,
12 wamgalila Musa na Eleazali, na iwanhu wose wa Izilaeli wakalile wekile
ng'hambi kudibawe da Moabu, behi na lwanda lwa Yolidani uilola na buga
da Yeliko dikalile umwambu wa ulwanda.

Iwakalizi obwela kulawa kuna ing'hondo

13 Avo Musa na Eleazali na ivilongozi wose wa umting'hano wa Waizilaeli
wachola kunze ya ing'hambi kuwabokela awo iwakalizi.
14 Musa kawagevuzikila iwakulu wa wakalizi wose, iwakulu wa wakalizi
elufu imoja na iwakulu wa wakalizi gana, wabwelile kulawa kuna
ing'hondo.
15 Musa kawauza, “Habali muwaleka watwanzi wose wano wawe wag-
ima?
16 Kumbukeni kamba, iwatwanzi awo wakweleleza lagizo da Balaamu,
na watenda Waizilaeli wamtendele Mndewa Imulungu nzambi ako Peoli
mbaka mitamu iwezila iwanhu wa Mndewa Imulungu.
17 Avo wakomeni wana wose wa kimbigalo na kila mndele yawasile na
mbigalo.
18 Lakini sikumuwakome wandele wose waja hawanawasa na wambi-
galo, walekeni wagima mbuli yenu wenyego.
19 Iwanhu wose hagati yenu wakomile wanhu hebu kukwasa maiti
olondigwa wakale kunze ya ing'hambi kwa siku saba, muisunhe mweye na
iwanhu muwagogile kudisiku da kadatu na siku da isaba.
20 Vivija mkisunhe kila kiwalo, na kila kinhu kitendigwe kwa ng'hwembe,
kila kinhu kitendigwe kwa mibahila ya mbuzi hebu mibiki.”
21 Mulava nhosa Eleazali kawalongela iwambigalo wose wabwelile ku-
lawa kuna ing'hondo, “Gano gago malagizo gayagweleligwe Musa na Mn-
dewa Imulungu.
22 Zahabu na shaba na shaba ya kiguzi na chuma na bati na lisasi,
23 na vose viyagwe vibitaga muumoto, vibitizwe muumoto ili kuvitenda
ving'hale, na vivija volondigwa vitendigwe ving'ale kwa gaja gamazi ga
kusegesa gehile. Vinhu vose viyagwe havidahaga kukala muumoto avo
vitendigwe ving'ale kwa gago gamazi ga kusegesa gehile.

24 Siku ya saba muvifue viwalo venu na mweye mokuwa mong'ala na
modaha kwingila mwiing'hambi."

Kugoligwa kwa ivinhu

25 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
26 "Gweye na Eleazali imulava nhosa hamoja na vilongozi wa ng'holo
za makabila ga Waizilaeli vipeteni ivinhu vose na iwanhu na iwanyama
visoligwe kuna ing'ondo.
27 Vigoleni vinhu avo mna gamafungu mabili, fungu dimoja dokuwa da
iwakalizi wacholile kuna ing'hondo na diyagwe dokuwa da iwanhu wose
wayagwe wa Izilaeli.
28 Abaho kulawa mdifungu da iwakalizi wacholile kuna ing'hondo, usole
kinhu kimoja kulawa mna kila vinhu magana matano, iwe wanhu, ng'ombe,
vihongwe, ng'hondolo hebu mbuzi.
29 Vinhu avo umgwelele imulava nhosa Eleazali kamba sadaka kwa Mn-
dewa Imulungu.
30 Kulawa mdifungu da iwanhu wose, lava kinhu kimoja kwa kila vinhu
malongo matano, iwe wanhu, ng'ombe, vihongwe, ng'hondolo hebu mbuzi.
Vinhu avo uwagwee Walawi awo osang'hana mna dihema da Mndewa
Imulungu."
31 Musa na imulava nhosa Eleazali watenda kamba Mndewa Imulungu
viyamulagize Musa.
32 Ivinhu viwasolile awo iwakalizi ako kuna ing'hondo vikala, ng'hondolo
laki sita na elufu sabini na tano (675,000),
33 ng'ombe elufu sabini na mbili (72,000),
34 vihongwe elufu sitini na imoja (61,000),
35 na wandele hawanawasa na wambigalo wakala elufu selasini na mbili
(32,000).
36 Nusu ya ivinhu avo wagweleligwa iwakalizi wacholile kuna ing'hondo,
ng'hondolo laki ndatu na elufu selasini na saba na magana tano (337,500),
37 mna iwang'hondolo awo walavigwe kwa Mndewa Imulungu wakala
ng'hondolo magana sita na sabini na tano (675).
38 Ng'ombe wa awo iwakalizi wakala elufu selasini na sita (36,000), na mna
iwao iwang'ombe sabini na mbili walavigwa kwa Mndewa Imulungu kamba
sadaka.
39 Vihongwe wa awo iwakalizi wakala elufu selasini na magana tano
(30,500), na mna iwao vihongwe sitini na imoja walavigwa kwa Mndewa
Imulungu kamba sadaka.
40 Iwanhu wakala elufu kumi na sita (16,000), na mna iwao wanhu selasini
na mbili walavigwa kwa Mndewa Imulungu.
41 Avo Musa kamgwelela vinhu avo Eleazali imulava nhosa kamba sadaka
kwa Mndewa Imulungu, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa.
42 Ija inusu iyagwe iwagweleligwe Waizilaeli, ayo iyaibagule Musa na ija
inusu iwagweleligwe iwakalizi wacholile kuna ing'hondo,
43 wakala ng'hondolo laki ndatu na elufu selasini na saba na magana tano
(337,500),
44 ng'ombe wakala elufu selasini na sita (36,000),
45 vihongwe wakala elufu selasini na magana tano (30,500),
46 wanhu wakala elufu kumi na sita (16,000).
47 Kulawa mna inusu ayo iwagweleligwe Waizilaeli, Musa kalava mnyama
imoja hebu munhu imoja kulawa kila bumbila da malongo matano, kamba

Mndewa Imulungu viyamulagize, kawagwaa Walawi awo wasang'hane kuna dihema da Mndewa Imulungu.

48 Abaho iwakulu wa iwakalizi elufu imoja na iwakulu wa wakalizi gana, wamcholela Musa,
49 wamulongela, “Go mkulu, siye tuwapeta iwakalizi wose watukalile towalongoza na tona kamba haduhu hata munhu imoja yaswelile.
50 Avo tugala viya va zahabu na vikuku na bangili na pete na heleni na ushanga kamba kila munhu viyapatile. Tuvigala ili tutendeligwe loholo kuulongozi wa Mndewa Imulungu.”
51 Avo, Musa na Eleazali wavibokela vinhu avo vigeligwe ulembo kwa zahabu.
52 Zahabu yose ilavigwe kwa Mndewa Imulungu ikala yovika kamba kilo magana mabili.
53 Kila mkalizi hakalile kilongozi kasigala na vinhu vake mwenyego viyasolile ako kuna ing'hondo.
54 Avo Musa na Eleazali imulava nhosa waibokela zahabu ayo kulawa mmakono ga awo iwakulu wa wakalizi, waigala mna dihema da mting'hano, ili iwe kinhu cha kukumbuka kwa Waizilaeli kuulongozi wa Mndewa Imulungu.

32

Makabila geli umwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani (Kumbukumbu 3:12-22)

1 Makabila ga Lubeni na Gadi gakala na fugo nyingi. Avo viwone isi ya Yazeli na Gileadi zofaya kwa fugo zao,
2 wamcholela Musa na Eleazali na ivilongozi wose wa umting'hano wawalongela,
3 “Mabuga ga Ataloti na Diboni na Yazeli na Nimla na Heshiboni na Eleale na Sebamu na Nebo na Beoni,
4 isi ayo yose Mndewa Imulungu kaihuma mbuli ya Waizilaeli, isi ayo inoga kwa fugo, na siye tuna fugo nyingi,
5 avo kamba mweye munogelwa towapula mutugwelele isi ayo iwe yetu, sikutuloke umwambu wa lwanda lwa Yolidani.”
6 Musa kawedika awo iwanhu wa makabila ga Gadi na Lubeni, “Molonda kusigala hano akuno ndugu zenu Waizilaeli ochola kuna ing'hondo?
7 Habali mowadonheza Waizilaeli sikuwachole mwiisi iyawalongele Mndewa Imulungu kowagwelela?
8 Wahenga zenu watenda vivo viniwatumile kulawa Kadeshi Balinea wakaisungulile isi ayo.
9 Hewo wachola mbaka kubonde da Eshikoli, wayona isi ayo lakini viwabwelile wawadonheza Waizilaeli ili sikuwengile mwiisi iyalongile Mndewa Imulungu kowagwaa.
10 Mndewa Imulungu kagevuzika ng'hani siku dijo na kaiduwila kalonga,
11 ‘Kuduhu hata munhu yoyose mna iwanhu walawile Misili yeli na miyaka malongo mabili na kugendelela, yonda yayone isi inilongile nowagwaa Abulahamu na Isaka na Yakobo, kwavija hawanikweleleze kwa mizoyo yao yose.’
12 Wose honda wayone isi ayo ila Kalebu mwanage Yefune kulawa lukolo lwa Wakenizi na Yoshua mwanage Nuni, kwavija wao wanikweleleza kwa mizoyo yao yose.

13 Mndewa Imulungu kawagevuzikila Waizilaeli kawatenda tanga nzulule kuluwala kwa miyaka malongo mane mbaka ulelo wose wa awo watendile gehile wafa.
14 Sambi mweye ulelo wa wene nzambi, muzuka hanhu ha iwahenga zenu, na molonda kwengeza kugevuzika kwa Mndewa Imulungu kwa Waizilaeli.
15 Kamba mweye mwahalema kumkweleleza, heyo kowaleka kabili kuluwala na mweye mowatenda wanhu wose wano wakomigwe."
16 Avo wamcholela Musa wamulongela, "Tutogolele tuwazengele ng'hondolo zetu mabumba, na tuwazengele mabuga wanetu hano.
17 Lakini siye wenyego toitanda kuchola kuna ing'hondo hamoja na ndugu zetu Waizilaeli, na tolongola mbaka tuwavikize hanhu honda wakale. Kipindi acho wanetu okala mna gamabuga gazunguluswe ili sikuwavamiligwe na iwenekae wa isi ino.
18 Siye hatubwela ukae mbaka Waizilaeli wose vonda wagweleligwe hanhu hao kamba uhazi wao.
19 Honda tuhazi kinhu chochose ako umwambu wa lwanda lwa Yolidani, kwavija siye tupata uhazi wetu mwambu uno wa kudilawila zuwa wa Yolidani."
20 Avo Musa kawalongela, "Kamba kweli motenda kamba vimulongile, avo baha kuulongozi wa Mndewa Imulungu, muitande kuchola kuna ing'hondo.
21 Kila mkalizi wenu yaloke lwanda lwa Yolidani na kuno molongozwa na Mndewa Imulungu, mowavamila iwanhu owehila mbaka Mndewa Imulungu vonda yawatende wahumwe,
22 na moisola isi ayo. Mwahatenda gago mobwela kwavija mokuwa musang'hana gaja golondigwa na Mndewa Imulungu kwa ndugu zenu Waizilaeli. Abaho Mndewa Imulungu kowatogolela muisole isi ino ya umwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani.
23 Lakini kamba hamgavikiza gago gamulongile, mokuwa mumtendela Mndewa Imulungu nzambi, na mujuwe kamba mokobozwa.
24 Avo wazengeleni wanenu mabuga na wazengeleni ng'hondolo zenu mabumba, lakini mutende kamba vimulongile!"
25 Abaho wanhu wa makabila ga Gadi na Lubeni wamulongela Musa, "Siye wasang'hanaji wako tosang'hana kamba Mndewa Imulungu viyatulagize.
26 Wehe zetu na wanetu na ng'hondolo na ng'ombe osigala hano mwiisi ya Gileadi.
27 Lakini siye wasang'hanaji wako tuitanda kuchola kuna ing'hondo kuno tolongozwa na Mndewa Imulungu. Toloka ulwanda lwa Yolidani na kuitowa na hewo kamba viulongile."
28 Abaho Musa kalava malagizo gano kwa imulava nhosa Eleazali na Yoshua mwanage Nuni, na ivilongozi wa ng'holo za makabila ga Waizilaeli.
29 "Kamba wanhu wa makabila ga Gadi na Lubeni wahaloka lwanda lwa Yolidani hamoja na mweye kuno wapapa migoha yao na kuno molongozwa na Mndewa Imulungu, mwahawatowa iwanhu awo na kuisola isi ayo, avo muwagwelele isi ya Gileadi iwe yao.
30 Lakini kamba hawaloka hamoja na mweye na migoha yao, avo osola hanhu ha isi ya Kanaani hamoja na mweye."
31 Iwanhu wa makabila ga Gadi na Lubeni wedika, "Go, mkulu, siye wasang'hanaji wako totenda kamba Mndewa Imulungu viyatulongele.
32 Kwa kulongozwa na Mndewa Imulungu, toloka na migoha yetu mbaka mwiisi ya Kanaani, lakini isi itugweleligwe hano hana umwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani yokuwa yetu."

33 Avo Musa kawagwelela, iwanhu wa makabila ga Gadi na Lubeni na
nusu ya iwanhu wa kabila da Manase mwanage Yusufu, isi yose ya mndewa
Sihoni wa Waamoli na isi yose ya mndewa Ogu wa Bashani, mabuga gake na
isi zizunguluke gamabuga.
34 Wanhu wa kabila da Gadi wagazenga kabili mabuga ga Diboni na Ataloti
na Aloeli,
35 na Atiloti Shofani na Yazeli na Yogibeha,
36 na Beti Nimula na Beti Halani, mabuga gago gazunguluswa senyenge na
wazenga mabumba ga ng'hondolo.
37 Iwanhu wa kabila da Lubeni wagazenga kabili mabuga ga Heshiboni na
Eleale na Kiliataimu,
38 na Nebo na Baali Meoni na Sibima. Matwaga gamabuga gago wagahin-
dula, wagazenga kabili na wagagwaa matwaga gayagwe.
39 Iwanhu wa ulelo wa Makili mwanage Manase, waivamila isi ya Gileadi
waisola isi ayo na wawawinga Waamoli wakalile okala mumo.
40 Avo Musa kawagwelela iwanhu wa ulelo wa Makili mwanage Manase,
isi ayo ya Gileadi na hewo wakala mumo.
41 Yaili munhu wa kabila da Manase kavivamila vijiji va isi ya Gileadi na
kavisola, kavigwaa twaga da Hawoti Yaili.*
42 Na heyo Noba kadivamila na kadisola buga da Kenati na ivijiji vake,
kadikema Noba, twaga jake mwenyego.

33

Mwanza wa kulawa Misili mbaka Moabu

1 Azino azo zing'hambi ziwekile Waizilaeli viwasegele mwiisi ya Misili
mna gamabumbila gao kwa kulongozwa na Musa na Haluni.
2 Musa kajandika twaga da kila hanhu kuwekile ing'hambi, kulawa
ng'hambi imoja mbaka iyagwe, kwa kulagizwa na Mndewa Imulungu.
3 Waizilaeli wasegela kudibuga da Lamesesi mna isiku ya longo na tano ya
mwezi wa ichanduso, siku imoja toka Pasaka. Wasegela kwa kugangamala
mgameso gawa Misili wose,
4 awo wakalile owazika iwana wose wa chaudele wa kimbigalo
wakomigwe na Mndewa Imulungu, kwavija vivija Mndewa Imulungu
kaikoboza na imilungu yao yose.
5 Avo, Waizilaeli wasegela Lamesesi weka ng'hambi ako Sukoti.
6 Kulawa Sukoti weka ng'hambi yao ako Etamu, mwiingema ya uluwala.
7 Kulawa Etamu wabweleganya mbaka Pi Hahiloti, umwambu wa kudi-
lawila zuwa wa Baali Sefoni, weka ng'hambi yao behi na Migidoli.
8 Kulawa Pi Hahiloti waloka ibahali ya Shamu mbaka kuluwala lwa
Etamu, wagendelela na mwanza kwa siku ndatu na weka ng'hambi yao ako
Mala.
9 Kulawa Mala wachola mbaka Elimu, ako Elimu kukala na mbwibwi za
mazi longo na mbili, na mitende malongo saba, weka ng'hambi yao hanhu
aho.
10 Kulawa Elimu weka ng'hambi yao behi na bahali ya Shamu.
11 Kulawa bahali ya Shamu, weka ng'hambi yao kuluwala lwa Sini.
12 Kulawa kuluwala lwa Sini weka ng'hambi yao ako Dofika.
13 Kulawa Dofika weka ng'hambi yao ako Alushi.

* **32:41** Kwa Kiebulania *Hawoti Yaili* fambulo jake vijiji va Yaili.

14 Kulawa Alushi weka ng'hambi yao ako Lefidimu, kuko kukala kuduhu mazi ga kung'wa.
15 Kulawa Lefidimu weka ng'hambi yao ako kuluwala lwa Sinai.
16 Kulawa kuluwala lwa Sinai weka ng'hambi yao ako Kibiloti Hataava.
17 Kulawa Kibiloti Hataava weka ng'hambi yao ako Haseloti.
18 Kulawa Haseloti weka ng'hambi yao ako Litima.
19 Kulawa Litima weka ng'hambi yao ako Limoni Pelesi.
20 Kulawa Limoni Pelesi weka ng'hambi yao ako Libina.
21 Kulawa Libina weka ng'hambi yao ako Lisa.
22 Kulawa Lisa weka ng'hambi yao ako Keheleta.
23 Kulawa Keheleta weka ng'hambi yao ako kulugongo lwa Shefeli.
24 Kulawa kulugongo lwa Shefeli weka ng'hambi yao ako Halada.
25 Kulawa Halada weka ng'hambi yao ako Makeloti.
26 Kulawa Makeloti weka ng'hambi yao ako Tahati.
27 Kulawa Tahati weka ng'hambi yao ako Tela.
28 Kulawa Tela weka ng'hambi yao ako Mitika.
29 Kulawa Mitika weka ng'hambi yao ako Hashimona.
30 Kulawa Hashimona weka ng'hambi yao ako Moseloti.
31 Kulawa Moseloti weka ng'hambi yao ako Bene Yakani.
32 Kulawa Bene Yakani weka ng'hambi yao ako Holi Hagidigadi.
33 Kulawa Holi Hagidigadi weka ng'hambi yao ako Yotibata.
34 Kulawa Yotibata weka ng'hambi yao ako Abilona.
35 Kulawa Abilona weka ng'hambi yao ako Esioni Gebeli.
36 Kulawa Esioni Gebeli weka ng'hambi yao ako kuluwala lwa Sini vivija kokemigwa Kadeshi.
37 Kulawa Kadeshi weka ng'hambi yao ako kulugongo lwa Holi, mna imbaka ya isi ya Edomu.
38 Kwa kulagizwa na Mndewa Imulungu, Haluni imulava nhosa kakwela kulugongo lwa Holi na kafila kuko, kuna isiku ya ichanduso ya mwezi wa tano, mwaka wa malongo mane toka Waizilaeli viwasegele mwiisi ya Misili.
39 Haluni viyafile ako kulugongo lwa Holi kakala na miyaka gana dimoja na malongo mabili na ndatu.
40 Mndewa wa Aladi, Mkanaani yakalile ako Negebu mwiisi ya Kanaani kapata usenga kamba Waizilaeli wamnzila okwiza.
41 Kulawa kulugongo lwa Holi, Waizilaeli weka ng'hambi yao ako Salimona.
42 Kulawa Salimona weka ng'hambi yao ako Punoni.
43 Kulawa Punoni weka ng'hambi yao ako Oboti.
44 Kulawa Oboti weka ng'hambi yao ako Iye Abalimu kuna imbaka ya Moabu.
45 Kulawa Iye Abalimu weka ng'hambi yao ako Diboni Gadi.
46 Kulawa Diboni Gadi weka ng'hambi yao ako Alimoni Dibilataimu.
47 Kulawa Alimoni Dibilataimu weka ng'hambi yao ako kuvigongo va Abalimu behi na lugongo lwa Nebo.
48 Kulawa kuvigongo va Abalimu wagendelela na mwanza na weka ng'hambi yao ako kudibawe da Moabu, behi na lwanda lwa Yolidani uilola na buga da Yeliko dikalile umwambu wa ulwanda.
49 Weka ng'hambi yao behi na lwanda lwa Yolidani hagati ya Beti Yeshimoti na Abeli Shitimu ako kudibawe da Moabu.

Malagizo ga Mndewa Imulungu mbuli ya kuisola isi ya Kanaani

50 Kulawa kuko kudibawe da Moabu, behi na lwanda lwa Yolidani uilola
na buga da Yeliko dikalile umwambu wa ulwanda, Mndewa Imulungu
kamulongela Musa,
51 "Walongele Waizilaeli kamba vonda muloke lwanda lwa Yolidani na
kwingila mwiisi ya Kanaani,
52 wawingeni wenekae wose wa isi ayo. Mugakindule mabwe gao gose na
iminyago yao ya zuma na muhabomole kila hanhu hao ha kutambikila.
53 Muisole isi ayo na mukale mumo kwavija niye niwagwelela iwe yenu.
54 Na moigola isi ayo kwa kubwanha simbi kamba iwanhu viweli, isi
ing'hulu kwa kabila dili na wanhu wengi na isi indodo kwa kabila dili na
wanhu wadodo.
55 Lakini kamba tanhu hamuwawinga iwenekae wa isi ayo, avo awo
onda muwaleke okuwa kamba vibanzi mgameso genu hebu kamba miba
mzimbavu zenu, na owagaza ng'hani.
56 Kamba hamuwawinga, niye nowatendela mweye kamba vinigelegeze
kuwatendela hewo."

34

Zimbaka za isi ya Kanaani

1 Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
2 "Walongele Waizilaeli vino, vonda mwingile mwiisi ya Kanaani, isi
iniwagwelele iwe yenu, zimbaka za isi yenu zokuwa kamba vino.
3 Umwambu wa kusini imbaka yenu yokuwa kulawa kuluwala lwa Sini
mbaka kuna imbaka ya Edomu. Yosongela mwambu wa kudilawila zuwa
wa umwambu wa kusini ako kuihelela ibahali ya Mkele.
4 Abaho imbaka yenu yogendelela kusini kubitila kuna inzila ya Ak-
ilabimu na kubitila Sini mbaka Kadeshi Balinea, umwambu wa kusini.
Kulawa kuko yobita mwambu wa kasikazini kwa kuchola mwambu wa
kudihongela zuwa mbaka Hasali Adali na yobita mbaka ako Azimoni.
5 Kulawa Azimoni yobita kwa kuchola kuna ikizanda cha Misili na
yohelela hana ibahali ya Meditelania.
6 "Imbaka yenu kwa mwambu wa kudihongela zuwa yokuwa bahali ya
Meditelania.
7 "Imbaka yenu kwa umwambu wa kasikazini yokuwa kulawa bahali ya
Meditelania mbaka kulugongo lwa Holi.
8 Kulawa kulugongo lwa Holi yobitila kuna inzila ichola Hamati, na
yogendelela mbaka ako Sedadi,
9 yobitila ako Zifuloni, na yohelela ako Hasali Enani, ayo iyo imbaka yenu
kwa umwambu wa kasikazini.
10 "Imbaka yenu kwa umwambu wa kudilawila zuwa yokuwa kulawa
Hasali Enani na yobitila ako Shefamu.
11 Kulawa Shefamu yogendelela kubitila Libila, mwambu wa kudilawila
zuwa wa Aini, abaho imbaka ayo yobita hasi kuna umwambu wa kudilawila
zuwa wa lamba da Kineleti*,
12 abaho yohumulukila kulozela kuna ulwanda lwa Yolidani mbaka kuna
ibahali ya Mkele, zino azo zimbaka nne za isi ayo."
13 Avo, Musa kawalongela Waizilaeli, "Ino ayo isi yonda mwiihazi kwa
kubwanha simbi, isi iyalagize Mndewa Imulungu gagweleligwe makabila
tisa na nusu.

* **34:11** Vivija *lamba da Kineleti* dojuwika kamba lamba da Galilaya.

14 Kabila da Lubeni na kabila da Gadi, na nusu ya kabila da Manase
wagweleligwa uhazi wao kamba viweli mzing'holo zao.
15 Makabila gago mabili na nusu wapata uhazi wao ako umwambu wa
kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani uilola na buga da Yeliko dikalile
umwambu wa ulwanda."

Ivilongozi onda wawagwelele iwanhu isi ya Kanaani

16 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
17 "Imulava nhosa Eleazali na Yoshua mwanage Nuni awo onda wawag-
welele iwanhu isi ayo kamba uhazi wao.
18 Vivija usagule kilongozi imoja kulawa kila kabila ili waitaze kuigola isi
ayo.
19 Gano gago matwaga ga awo ivilongozi.
Kabila da Yuda kokuwa Kalebu mwanage Yefune.
20 Kabila da Simeoni kokuwa Shemueli mwanage Amihudi.
21 Kabila da Benjamini kokuwa Elidadi mwanage Kisiloni.
22 Kabila da Dani kokuwa Buki mwanage Yogili.
23 Kabila da Manase mwanage Yusufu kokuwa Hanieli mwanage Efodi.
24 Kabila da Efulaimu mwanage Yusufu kokuwa Kemueli mwanage Shifi-
tani.
25 Kabila da Zabuloni kokuwa Elisafani mwanage Palinaki.
26 Kabila da Isakali kokuwa Palitieli mwanage Azani.
27 Kabila da Asheli kokuwa Ahihudi mwanage Shelomi.
28 Kabila da Nafutali kokuwa Pedaheli mwanage Amihudi."
29 Wano awo iwanhu walagizwe na Mndewa Imulungu wawagwelele
Waizilaeli isi ayo ya Kanaani kamba uhazi wao.

35

Mabuga ga Walawi

1 Mndewa Imulungu kalonga na Musa kudibawe da Moabu, behi na
lwanda lwa Yolidani uilola na buga da Yeliko dikalile umwambu wa ul-
wanda, kamulongela,
2 "Walongele Waizilaeli kamba kulawa mna uuhazi onda wagweleligwe
wawagwee Walawi mabuga ga kukala na hanhu ha kudimila fugo zao
kumgwazo wa gago gamabuga.
3 Mabuga gago gokuwa gao, hewo okala mumo na odima ng'ombe na fugo
zao ziyagwe.
4 Ihanhu ha kudimila honda muwagwelele awo Walawi ako kumgwazo
wa gamabuga kila mwambu kuwe na utali wa magulu magana mane na
malongo matano kulawa ako kugamabuga.
5 Avo hanhu hose ha kudimila hokuwa na utali wa magulu magana tisa
kila umwambu wa dibuga, na dibuga dokuwa aho hagati ya hanhu aho ha
kudimila ako kumgwazo wa dibuga.
6 Muwagwelele Walawi mabuga sita ga kukimbilila, ili kamba munhu
kamkoma miyage bila kulonda kodaha kukimbilila kuko. Vivija muwag-
welele mabuga gayagwe malongo mane na mbili.
7 Mabuga gose kwa gose gonda muwagwelele Walawi gokuwa malongo
mane na nane, muwagwelele mabuga gago hamoja na ihanhu ha kudimila
fugo zao.
8 Gamabuga gonda walave Waizilaeli kuwagwelela Walawi iwe kamba
iwanhu mdikabila dijo viweli, kamba kabila dina wanhu wengi dilave

mabuga mengi na kamba kabila dina wanhu wadodo dilave mabuga kidogo. Kila kabila dilave mabuga gake mbuli ya Walawi kamba isi yao iwagweleligwe viili."

Mabuga ga kukimbilila
(Kumbukumbu 19:13; Yoshua 20:1-9)

9 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
10 "Walongele Waizilaeli kamba vonda muloke lwanda lwa Yolidani na kwingila mwiisi ya Kanaani,
11 musagule mabuga ga kukimbilila, ili kamba munhu kamkoma miyage bila kulonda kodaha kukimbilila mumo.
12 Mabuga gago gokuwa hanhu hanogile ha kukimbilila ili imunhu ayo yamkomile miyage sikuyakomigwe na awo onda wambwezele kwa acho kiyatendile yang'hali hanauzigwa kuulongozi wa umting'hano.
13 Musagule mabuga sita mbuli ya hanhu ha kukimbilila.
14 Mna gamabuga gago sita gonda musagule, mabuga madatu gawe umwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani, na madatu gawe mwiisi ya Kanaani.
15 Mabuga gago gokuwa hanhu ha kukimbilila mbuli ya Waizilaeli na iwanhu baki iwokala na hewo siku zose hebu iwanhu baki iwokala hamoja na hewo kwa siku ndodo. Munhu yoyose yahamkoma miyage bila kulonda kodaha kukimbilila mumo.
16 "Lakini kamba munhu kamtowa miyage kwa kinhu cha zuma, na kumkoma, avo munhu ayo kokuwa mkomaji na heyo yakomigwe.
17 Munhu yoyose yahamtowa miyage kwa dibwe, na kumkoma, munhu ayo kokuwa mkomaji na heyo yakomigwe.
18 Munhu yahamtowa miyage kwa biki na kumkoma, munhu ayo kokuwa mkomaji na heyo yakomigwe.
19 Ndugu wa imunhu ayo yakomigwe yambwezele, na yamkome mkomaji ayo vonda yaiting'hane na heyo.
20 "Vivija kamba munhu komwihila miyage abaho komsung'ha hebu komtupila kinhu,
21 hebu komtowa ng'honde na kumkoma, avo imunhu ayo yamtowile miyage na kumkoma na heyo yakomigwe. Ndugu wa imunhu ayo yakomigwe na heyo yambwezele kwa kumkoma yahamting'hana.
22 "Lakini kamba munhu komsung'ha miyage bila kulonda hebu komtupila kinhu bila ugomvi wowose,
23 hebu munhu yahapigisa dibwe na kumkoma munhu bila kulonda, na kuno hagombile na imunhu ayo yamkomile,
24 avo umting'hano wose waigelegeze mbuli ayo, mbuli ya ayo yamkomile miyage na ndugu yake imunhu yakomigwe yolonda kumbwezela ayo imkomaji, kamba malagizo gano vigali.
25 Awo umting'hano umsegese ayo imunhu yakomile mmakono ga ndugu yake ayo yakomigwe, na wambweze kudibuga da kukimbilila kuko kuyakimbilile. Yakale kuko mbaka vonda yafe imulava nhosa mkulu yasaguligwe kwa kugidiligwa mavuta.
26 Lakini munhu ayo yakomile yahalawa kunze ya dibuga da kukimbilila,
27 abaho ndugu yake imunhu yakomigwe kamgoga ako kunze ya dibuga da kukimbilila na kumkoma, avo ayo kokuwa hatendile dihile kwa kumkoma munhu ayo.

28 Kwavija imunhu ayo yamkomile miyage kolondigwa yakale mumo
kudibuga da kukimbilila mbaka vonda yafe imulava nhosa mkulu, lakini
yahafa ayo imulava nhosa mkulu kodaha kubwela ukae kumwake.
29 “Malagizo gano gawe kwa ulelo wenu wose, hanhu hohose honda
mukale.
30 “Munhu yoyose yonda yamkome miyage, yatagusigwe ifa kwa usindila
wa wanhu wabili na kugendelela onile kija kitendigwe. Munhu yoyose
sikuyatagusigwe ifa kwa usindila wa munhu imoja.
31 “Sikumubokele malipo gogose ili kumuhonya munhu mkomaji, mko-
maji yoyose yahatagusigwa ifa, kolondigwa yakomigwe.
32 Sikumubokele malipo gogose kulawa kwa munhu yakimbilile kudibuga
da kukimbilila ili kumtenda yabwele ukae kumwake yang'hali hanakufa
imulava nhosa mkulu.
33 Mwahatenda vivo moifitiza isi yenu imukala, kwavija ukomaji oifitiza
isi, na kuduhu nhosa yonda ilavigwe ili kuitenda ing'ale, isi ikomeligwe
munhu ila kwa kumkoma imunhu yamkomile miyage.
34 Sikumuifitize isi imukala, isi ayo inikala niye vivija, kwavija niye
Mndewa Imulungu nokala hagati yenu mweye Waizilaeli.”

36

Uhazi wa watwanzi wasoligwe

1 Abaho vilongozi wa lukolo lwa Gileadi mwanage Makili na Makili
mwanage Manase na Manase mwanage Yusufu wachola kulonga na Musa
na vilongozi wayagwe wa ng'holo za Waizilaeli.
2 Walonga, “Go mkulu, Mndewa Imulungu kakulagiza uwagwelele isi ayo
wanhu wa Izilaeli kamba uhazi wao kwa kubwanha simbi, vivija kakulagiza
uwagwelele wandele wa ndugu yetu Selofehadi uhazi wa tatao.
3 Lakini hewo wahasoligwa na Waizilaeli wa makabila gayagwe, uhazi
wao osegela kumwetu na ochola kwa iwanhu wa gamakabila gonda wa-
soligwe, avo uhazi wetu siye ohunguka.
4 Mna inyimwilinyimwili ya kulekeswa, uhazi awo opetigwa hamoja na
uja wa kabila donda wasoligwe, avo kabila jetu honda dipate uhazi awo
kabili.”
5 Avo Musa kawagwaa Waizilaeli lagizo dino kulawa kwa Mndewa Imu-
lungu, kawalongela “Wanhu wa kabila da ulelo wa Yusufu walonga goya.
6 Avo vino vivo viyalagize Mndewa Imulungu mbuli ya wandele wa Selofe-
hadi, odaha kusoligwa na wambigalo wowose owalonda, lakini wambigalo
awo walawe mdikabila jao,
7 ili uhazi wa Waizilaeli sikuuhamizwe kulawa kabila dimoja kuchola
diyagwe, kila Mwiizilaeli yaulole uhazi wa kabila jake.
8 Mtwanzi yoyose yeli na uhazi mna gamakabila ga Waizilaeli, kolondigwa
yasoligwe na munhu wa kabila jake, ili kila Mwiizilaeli yasole uhazi wa
iwahenga zake.
9 Avo kokuwa kuduhu uhazi onda uhamizwe kulawa kabila dimoja ku-
chola diyagwe. Kila kabila da iwanhu wa Izilaeli digoge uhazi wake.”
10 Avo awo iwandele wa Selofehadi watenda kamba Mndewa Imulungu
viyamulagize Musa.
11 Avo Mala na Tiliza na Hogila na Milika na Nuhu, awo iwandele wa
Selofehadi wasoligwa na ndugu zao waubanzi wa tatao.
12 Wasoligwa mzing'holo za kabila da Manase, mwanage Yusufu, na uhazi
wao usigala mdikabila da tatao.

13 Gano gago malagizo ga Mndewa Imulungu gayawagwelele Waizilaeli
kubitila Musa ako kudibawe da Moabu, behi na lwanda lwa Yolidani uilola
na buga da Yeliko dikalile umwambu wa ulwanda.

Kitabu cha tano cha Musa kikemigwa Kumbukumbu da Malagizo

Ulongozi

Kitabu cha Kumbukumbu da Malagizo chobwelela malagizo galavigwe mna ivitabu viyagwe va malagizo. Yogesigwa kamba Musa ayo yandike kitabu kino ila ikifungu cha kimambukizo kiiyeka kilonga mbuli ya ifa yake, acho handike heyo bule. Kitabu kino chosonga kwa mbuli kamba mbuli zino azo Musa ziyawalongele Waizilaeli. Mbuli ya kamba Musa ayo kandika kitabu kino yokoneka mna idilagano da sambi. Mfano umoja okoneka mkitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa 3:22-23 hanhu aho Petulo kotambula Kumbukumbu da Malagizo 18:15-18 na kolonga kamba zino zikala mbuli za Musa. Yogesigwa Musa kandika kitabu cha Kumbukumbu da Malagizo na ivitabu viyagwe va Mwanduso na Kulawa na Mbuli za Walawi na Kupetigwa muumwaka kamba wa 1300 hebu 1400, Kilisito yang'hali Kuvumbuka.

Kitabu cha Kumbukumbu da Malagizo chandikigwa kamba kinhu cha kuilagana kwa mndewa na undewa uyagwe uli hasi ya utawala wake, kamba viitendigwe ako umwaka. Gano malagano ga Imulungu na iwanhu wa Izilaeli. Imulungu katogola kuwatenda iwanhu wamwede kamba wahatogola kugoga malagizo gake. Kamba Waizilaeli wahagalema malagizo ga Imulungu, avo okobozwa. Zino azo mbuli ng'hulu mkitabu kino, lakini sula ya 27 na sula ya 28 zogangamiza kamba mbuli ino ya ukweli kwa kulonga ukumweda na gamakungu mbuli ya kugagoga malagizo hebu kugabena kwa iwanhu wa Izilaeli. Makabila gayagwe ga Izilaeli gema kulugongo luno na gayagwe gema kulugongo luno, kuno goilola na wailongela ukumweda ako na gamakungu kamba nzila ya kutogola ago gamalagizo.

Mbuli zili mkitabu

Mna isula 1 mbaka 3 Musa kokumbusila gaja galawilile mna umwanza wa kuloka uluwala.

Sula 4 mbaka 26 zolonga mbuli ya gaja galongigwe mdilagano mbuli ya Imulungu na iwanhu zake.

Abaho mna isula ya 27 mbaka 30 wanhu wa Izilaeli olonga ukumweda na gamakungu kwa sauti ng'hulu kulagusa kamba kulawa kipindi acho lagano ajo dibitizwa.

Kukimambukizo, mna isula ya 31 mbaka 34 Musa kolonga mbuli za kimambukizo kwa Yoshua na kwa kila kabila da Izilaeli yang'hali hanakufa.

Malagizo ga kusegela Holebu

1 Kitabu kino kina mbuli ziyalongile Musa kwa wanhu wose wa Izilaeli kuko kuluwala mwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani. Wakala kubonde da Yolidani behi na Sufu, mwambu umoja wa buga da Palani, na mwambu uyagwe wa mabuga ga Tofeli na Labani na Haseloti na Dizahabu.

2 Kulawa kulugongo lwa Holebu mbaka Kadeshi Balinea ugenzi wa siku longo na imoja kwa nzila ya kulugongo lwa Seili.

3 Siku ya ichanduso ya mwezi wa longo na moja, mwaka wa malongo mane, toka Waizilaeli viwasegele Misili, Musa kawalongela wanhu kila kinhu kiyamulagize Mndewa Imulungu yawalongele.

4 Katenda vivo, kipindi Mndewa Imulungu viyamuhumile mndewa Sihoni
wa Heshiboni na mndewa Ogu wa Bashani yakalile mmabuga ga Ashitaloti
na Edilei.
5 Ako kuna umwambu uyagwe wa lwanda lwa Yolidani mwiisi ya Moabu,
Musa kasonga kuwalongela iwanhu malagizo ga Mndewa Imulungu.
Kalonga,
6 "Mndewa Imulungu, Imulungu wetu katulongela vino vitukalile ako
kulugongo lwa Holebu, kalonga, 'Mukala kipindi kitali kulugongo luno,
7 sambi tuleni ng'hambi yenu mugendelele na mwanza. Gendeni kuna
ivigongo va isi ya Waamoli na isi ili behi ako Alaba, kuvigongo na kubonde
ako Negebu na mwhani. Mugende mbaka mwiisi ya Kanaani na isi ya
Lebanoni mbaka ako kuna ulwanda mkulu wa Fulate.
8 Isi yose ayo niwagwaa mweye, avo gendeni mukaisole isi ayo, niye
Mndewa Imulungu niiduwila kwa wahenga zenu, Abulahamu na Isaka na
Yakobo na ulelo wao.' "

Musa kosagula vilongozi (Kulawa 18:13-27)

9 Musa kawalongela iwanhu, "Vitukalile tung'hali ako kulugongo lwa
Holebu, niye niwalongela vino, 'Mweye mwa wengi ng'hani, niye sidaha
bule kuwalongoza niiyeka.
10 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawatenda muwe wengi, sambi
mwa wengi kamba nhondo za kuulanga.
11 Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zenu, yawengeze miyanza
elufu imoja ng'hani kubanza vimwili sambi, na yawatende mumwede
kamba viyalongile kotenda.
12 Lakini niye niiyeka sidaha bule kuwalongoza na kuwagombeleza mwa-
hagomba.
13 Saguleni wanhu kulawa kila kabila, wanhu weli na nzewele na wabala
na otegelezigwa ili niwatende wawe vilongozi wenu.'
14 Mweye mutogola na munidika vino, 'Gago gaulongile ganoga.'
15 Avo niwasola awo ivilongozi weli na nzewele, awo wamuwasagule
kulawa mna gamakabila genu, niwatenda wawe vilongozi wenu. Wayagwe
niwatenda wawalongoze vibumbila va iwanhu elufu na iwanhu magana
na iwanhu malongo matano na iwanhu longo. Vivija niwasagula wayagwe
wawe iwakulu wa kila kabila.
16 "Kipindi acho niwagwaa iwasemi wenu malagizo gano, 'Tegelezeni goya
vitala va wanhu wenu. Taguseni goya vitala va wanhu wenu, iwe iwenekae
hebu iwanhu baki iwokala hamoja na mweye.
17 Sikumumbagule munhu vonda muwataguse iwanhu, wategelezeni bila
kuwabagula iwakulu na iwadodo. Sikumumdumbe munhu yoyose, kwavija
Imulungu ayo yotagusa. Kitala chochose kidala ngalileni niye na niye
nokitegeleza.'
18 Kipindi acho vivija niwalongela gose gomulondigwa kutenda.

Wanhu longo na wabili otumigwa (Kupetigwa 13:1-33)

19 "Avo kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wetu viyatulagize, tusonga
mwanza wetu kulawa kulugongo lwa Holebu, tubita ako kuluwala lugela
bwembwe, tugoga inzila ichola kuna iisi ya kuvigongo va Waamoli. Vitu-
vikile Kadeshi Balinea,
20 niye niwalongela, 'Sambi muvika kuvigongo va isi ya Waamoli, iyotug-
waa Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.

21 Loleni, Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawagwaa mweye isi ino.
Avo ingileni mukaisole kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga
zenu viyawalongele. Sikumudumbe hebu kunyawanyawa!'
22 "Abaho mweye mose mwiza kumwangu munongela, 'Tuleke tutume
wanhu wakaisungulile isi ayo abaho wabwele watulongele nzila inogile
kubita na mabuga ga kuko vigali.'
23 Mbuli ayo inogela, avo niwasagula wanhu longo na wabili, munhu
imoja kulawa kila kabila.
24 Wanhu awo wasegela, wachola mwiisi ayo ya kuvigongo, wavika
kubonde da Eshikoli na wadisungulila.
25 Viwabwelile, wapapa matunda ga isi ayo na watulongela isi ayo iyotug-
waa Mndewa Imulungu, Imulungu wetu inoga.
26 "Lakini mweye hamulondile kugoga lagizo da Mndewa Imulungu,
Imulungu wenu, mulema kuchola mwiisi ayo.
27 Muiyalala mvibanda venu mulonga, 'Mndewa Imulungu katwihila,
lekaavo katulava mwiisi ya Misili. Kalonda kutugela mmakono ga Waamoli
ili watukome.
28 Avo tuchole kwahi? Ndugu zetu watubena nguvu, watulongela, "Wanhu
awo wana nguvu na watali kubanza siye, mabuga gao makulu, wagazun-
gulusila senyenge mbaka kuulanga. Vivija tuyona mizinhu mikulu, awo
iwanhu wa ulelo wa Waanaki!" '
29 "Lakini niye niwalongela vino, 'Sikumunyawenyawe na sikumuwad-
umbe wanhu awo.
30 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, ayo yowalongolela, heyo
mwenyego koitowa na hewo mbuli yenu kamba viyatendile kuno molola
ako Misili,
31 na kuja kuluwala. Mona Mndewa Imulungu, Imulungu wenu viyawa-
papile kamba tata viyompapa mwanage, mnzila yose mbaka muvika hanhu
hano.'
32 Hamoja niwalongela vivo, hamumtamanile Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu,
33 yawalongolele mmwanza wenu, ikilo kwa mhanda ya moto na imisi
kwa wingu, kawazahilila hanhu ha kwika ng'hambi na kawalagusila inzila
ya kubita.
34 "Mndewa Imulungu viyahulike kuiyalala kwenu, kagevuzika na
kaiduwila kalonga,
35 'Kuduhu hata munhu imoja kulawa muulelo uno wa iwanhu otenda
gehile yonda yengile mwiisi ayo inogile iniiduwile nowagwaa wahenga
zenu,
36 ila Kalebu mwanage Yefune yaiyeka ayo yonda yengile, na niye nomg-
waa isi ayo iyaikanyage kwa magulu gake, iwe yake na ulelo wake kwavija
kanikweleleza niye Mndewa Imulungu kwa moyo wake wose.'
37 Vivija Mndewa Imulungu kanigevuzikila niye mbuli yenu mweye,
kalonga, 'Vivija na gweye Musa, honda wingile bule mwiisi ayo.
38 Lakini ayo yokutaza, Yoshua mwanage Nuni kokwingila, avo umgele
moyo, kwavija heyo ayo yonda yawalongoze wanhu wa Izilaeli waihazi isi
ayo.'
39 "Abaho Mndewa Imulungu katulongela siye wose, 'Awo iwana omu-
longa osoligwa na iwanhu owehila mweye, awo iwana wenu ving'hele
walekile kujuwa ganogile na gehile, okwingila mwiisi ayo. Niye nowagwaa
na hewo yokuwa isi yao.
40 Lakini mweye, hindukeni mubwele kuluwala kubitila nzila ya kuchola
bahali ya Shamu.'

41 “Avo, mweye munidika, ‘Tumtenda nzambi Mndewa Imulungu. Avo, tochola na kuitowa na hewo kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wetu viyatulagize.’ Avo kila imoja wenu keka mgoha wake mdiega, mwagiza vibuha kuchola kuivamila isi ayo ya kuvigongo.
42 Lakini Mndewa Imulungu kanongela, ‘Walongele wanhu awo, sikuwachole kuitowa kwavija niye niwaleka, sikuwachole buleavo ohumwa na iwanhu owehila.’
43 Avo niye niwalongela, lakini hamutegeleze bule na mudilema lagizo da Mndewa Imulungu na kwa kuitapa kwenu mukwela kuvigongo avo.
44 Waamoli okala kuvigongo avo wahumuluka wawavamila na kuwaswaswanya kamba nyuki, wawatowa ako Seili mbaka Holima.
45 Mubwela na mmulilila Mndewa Imulungu, lakini Mndewa Imulungu hawategeleze bule hebu kuwagelegeza.
46 Avo, musigala ako Kadeshi siku heleketwaa, mukala kuko.

2

Wanhu okwanga kuluwala

1 “Abaho tuhinduka tufunga mwanza wa kuchola kuluwala kubitila nzila ya bahali ya Shamu, kamba Mndewa Imulungu viyanongele. Kwa siku nyingi tung'hali tuzunguluka mnzila kuvigongo va isi ya Seili.
2 “Abaho Mndewa Imulungu kanongela,
3 ‘Mwanga hano kuvigongo kwa siku nyingi, avo sambi hindukeni umwambu wa kasikazini.
4 Walagize iwanhu, “Sambi mobitila mwiisi ya kuvigongo va Seili, isi ya ndugu zenu wanhu wa ulelo wa Esau. Hewo owadumba mweye, lakini muiteganye,
5 sikumuitowe na hewo kwavija siwagwaa bule hanhu hohose ha isi yao. Siwagwaa hata hanhu hadodo hakukanyaga lwayo. Isi ayo ya kuvigongo va Seili niwagwaa wanhu wa ulelo wa Esau iwe yao.
6 Mugule ndiya yonda muje na mazi gonda mung'we.” ’
7 “Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawatenda mumwede mna zisang'hano zenu zose za makono genu. Kawalola goya mmwanza wenu wose wa kukiwala kino kikulu. Miyaka yose ayo malongo mane Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kakala hamoja na mweye na hamuswelile kinhu chochose.
8 “Avo tugendelela na mwanza wetu tuwabita ndugu zetu, awo iwanhu wa ulelo wa Esau wakalile ako Seili, tuileka nzila ya kubitila Alaba, ilawa Elati na Esioni Gebeli na tubitila nzila ya kuluwala lwa Moabu.
9 Abaho Mndewa Imulungu kanongela, ‘Sikumuwagaze wanhu wa Moabu hebu kuwadovula ili muitowe, kwavija siwagwaa bule isi ayo. Niye niwagwaa isi ayo ya Ali iwanhu wa ulelo wa Lutu kamba uhazi wao.’ ”
10 Umwaka isi ayo ya Ali wakala wanhu wengi ng'hani wakalile na nguvu wakemigwe Waemi na wakala watali kamba Waanaki.
11 Kamba viweli Waanaki, wanhu awo wakemigwa Walefai, lakini wanhu wa Moabu wawakema Waemi.
12 Vivija ako umwaka Waholi wakala okala ako Seili, lakini wanhu wa ulelo wa Esau wawawinga na wawakoma, abaho hewo wakala mwiisi ayo kamba vija wanhu wa Izilaeli viwatendile ako kuna iisi iyawagwelele Mndewa Imulungu.
13 “Mndewa Imulungu katulongela, ‘Segeleni muloke bonde da Zeledi.’ Avo tuloka bonde da Zeledi.

14 Ibita miyaka malongo madatu na nane tangu vitusegele Kadeshi Balinea
mbaka vitulokile bonde da Zeledi. Kipindi acho iwanhu wose wadahile
kuitowa kuna ing'hondo wafa, kamba Mndewa Imulungu viyaiduwile wofa.
15 Mndewa Imulungu mwenyego kagendelela kuwakoboza ako kuna
ing'hambi mbaka wose wafa.
16 “Avo viwafile wanhu awo wadahile kuchola kuitowa kuna ing'hondo,
17 Mndewa Imulungu kanongela,
18 ‘Lelo moiloka imbaka ya isi ya Moabu kubitila buga da Ali.
19 Mwahavika mwiisi ya Waamoni sikumuwagaze hebu kuwadovula ili
kuitowa na hewo kwavija niye siwagwaa bule mweye isi ayo ya Waamoni.
Niye niwagwaa isi ayo wanhu wa ulelo wa Lutu.’ ”

20 Vivija isi ayo yojuwigwa kamba isi ya Walefai, ako umwaka Walefai
wakala mwiisi ayo. Lakini Waamoni wawagwaa twaga da Wazamuzumi.
21 Wanhu awo wakala wengi na wakala na nguvu na watali kamba
Waanaki. Lakini Mndewa Imulungu kawakoboza aho viwezile Waamoni
awo waisola isi yao na wakala mumo.
22 Mndewa Imulungu katenda kamba viyawatendele wanhu wa ulelo wa
Esau, Waedomu, awo wakalile ako Seili. Kawakoma Waholi wose kipindi
viwavikile Waedomu, waisola isi yao na wakala mumo mbaka lelo.
23 Waavi wakala ako aho ichanduso mna ivijiji avo mbaka Gaza. Wakafu-
toli kulawa kisiwa cha Kilete wawakoma wose, na hewo wakala mwiisi ayo
hanhu hao.

24 “Abaho Mndewa Imulungu katulongela, ‘Avo, songeni umwanza. Lo-
keni kubonde da Alinoni. Niye nimgela mmakono genu Sihoni mndewa wa
Waamoli wa Heshiboni na isi yake. Mtoweni abaho muisole isi yake.
25 Lelo nosonga kuwatenda wanhu wose mwiisi wengile bwembwe na
kuwadumba mweye, ohulika mbuli zenu na ogwaya na kunyawanyawa.’

Mndewa Sihoni kohumwa na Waizilaeli (Kupetigwa 21:21-30)

26 “Avo, nituma wanhu kulawa kuluwala lwa Kedemoti wachole kwa
mndewa Sihoni wa ako Heshiboni na usenga uno wa tindiwalo.
27 ‘Tuleke tubitile mwiisi yako, tobita mnzila tochola bila kuhinduka
ukumoso hebu ukudila.
28 Tuuzile ndiya na mazi ga kung'wa kwa vihande va shaba. Siye tolonda
utuleke tubite mwiisi yako,
29 kamba viwatutendele iwanhu wa ulelo wa Esau okala ako Seili na
wanhu wa Moabu okala ako Ali, mbaka tuloke lwanda lwa Yolidani tuvike
mwiisi iyotugwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.’
30 “Lakini Sihoni mndewa wa Heshiboni katulemela sikutubite mwiisi
yake. Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kaditenda zoyo jake diwe dala
na yawe msede ili yamgele mmakono genu na muisole isi yake kamba viili
lelo.
31 “Abaho Mndewa Imulungu kanongela, ‘Sambi nimgela mmakono genu
mndewa Sihoni na isi yake, songeni kuisola isi yake iwe yenu.’ ”
32 Abaho mndewa Sihoni kalawa na wakalizi wake wose weza kuitowa na
siye behi ya buga da Yahasa.
33 Mndewa Imulungu, Imulungu wetu kamgela mmakono getu na siye
tumkoma, hamoja na wanage wa kimbigalo na iwakalizi wake wose.
34 Kipindi acho tugananga mabuga gao gose na tuwakoma wose, wambi-
galo na watwanzi na iwana. Hatumulekile munhu yoyose mgima.

35 Vinhu vose vikalile kuko vikala vetu, fugo yose na ivinhu vose va kudibuga dijo.
36 Kusongela Aloeli buga dili kumgwazo wa kubonde da Alinoni na buga dili kumgwazo wa bonde da Gileadi, kuduhu buga dikalile digangamale mbaka siye tulemelwe kudisola. Mndewa Imulungu, Imulungu wetu, kagagela mmakono getu mabuga gose.
37 Lakini hatuikwesele isi ya Waamoni hebu mwiingema ya lwanda lwa Yaboki hebu mwiisi ya kuvigongo hebu hanhu hohose hayatugomese Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.

3

Mndewa Ogu kohumwa (Kupetigwa 21:31-35)

1 "Abaho tuhinduka tugoga inzila ichola Bashani. Mndewa Ogu wa ako Bashani keza na iwakalizi wake ili yatuvamile ako behi ya buga da Edilei.
2 Lakini Mndewa Imulungu kanongela, 'Sikuumdumbe kwavija nimgela mmakono gako, heyo hamoja na iwakalizi wake na isi yake yose. Komtendela kamba viumtendele Sihoni, imndewa wa Waamoli, ayo yakalile ako Heshiboni.'
3 "Avo, Mndewa Imulungu, Imulungu wetu kamgela mmakono getu Ogu imndewa wa Bashani hamoja na iwakalizi wake wose, tuwakoma wose na hasigale hata munhu imoja.
4 Tugasola mabuga gose, haduhu hata buga dimoja tudilekile. Gose kwa gose gakala mabuga malongo sita, isi yose ya Aligobu iyakalile mndewa Ogu wa Bashani.
5 Mabuga gose ago gazungulusilwa senyenge nhali, kukala na milango na vihindilo. Vivija kukala na vijiji vingi vikalile havizungulusilwe senyenge.
6 Tubananga kila buga, na tuwakoma iwambigalo na iwatwanzi na iwana kamba vitutendile kuna gamabuga ga mndewa Sihoni wa Heshiboni.
7 Lakini fugo yose na ivinhu vose viyagwe tuvisola.
8 "Avo kipindi acho tuisola isi ya awo iwandewa wabili wa Waamoli wakalile ako mwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani, hagati ya lwanda lwa Alinoni na lugongo lwa Helimoni."
9 Wasidoni okikema kigongo acho Silioni na Waamoli okikema Senili.
10 Musa kagendelela kulonga, "Tugasola mabuga gose geli kudibawe, na isi yose ya Gileadi na Bashani mbaka Saleka na Edilei gamabuga ga mndewa Ogu wa ako Bashani."
11 Mndewa Ogu wa ako Bashani ayo yaiyeka yasigale hagati ya Walefai, lusazi lwake lutendigwa kwa zuma, na lukala na utali wa makono mane na ugazi wa makono mabili, kamba iwanhu viwapimaga. Lusazi alo lung'hali kuko ako Laba buga da Waamoni.

Makabila gokala umwambu wa kudilawila zuwa (Kupetigwa 32:1-42)

12 "Vituisolile isi ayo niwagwaa iwanhu wa makabila ga Lubeni na Gadi umwambu wa kasikazini wa Aloeli behi na kubonde da Alinoni na nusu ya ivigongo va Gileadi hamoja na mabuga gake.
13 Hanhu hasigale ha Gileadi hamoja na isi yose ya Bashani ya mndewa Ogu, ndio kulonga isi yose ya Aligobu, niwagwaa nusu ya kabila da Manase."
Isi yose ya Bashani ijuwigwa kamba isi ya Walefai.

14 Yaili kulawa kabila da Manase kasola hanhu hose ha isi ya Aligobu
ako Bashani mbaka kuna imbaka ya Wageshuli na Wamaaka. Vijiji vose
kavigwaa twaga jake na mbaka lelo vojuwigwa kamba vijiji va Hawoti Yaili.
15 "Wanhu wa ulelo wa Makili kulawa kabila da Manase, niwagwaa isi ya
Gileadi,
16 na wanhu wa makabila ga Lubeni na Gadi niwagwaa isi yose kulawa
Gileadi mbaka lwanda lwa Alinoni. Imbaka yao kwa umwambu wa kusini
ikala hagati ya ulwanda na imbaka yao kwa umwambu wa kasikazini ikala
kuna ulwanda lwa Yaboki awo uibakane na isi ya Waamoni.
17 Umwambu wa kudihongela zuwa isi yao ivika mbaka lwanda lwa Yoli-
dani, kulawa lamba da Kineleti* umwambu wa kasikazini, mbaka bahali ya
Alaba, vivija yojuwigwa kamba bahali ya Mkele, mbaka kumuhulumuko wa
Pisiga umwambu wa kudilawila zuwa.
18 "Kipindi acho niwagwaa malagizo gano, 'Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu kawagwaa isi ino ili umwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani,
muisole. Avo mweye mudahaga kuitowa mwiing'hondo, soleni migoha
yenu muloke ulwanda lwa Yolidani kuwalongolela ndugu zenu Waizilaeli
waenu.
19 Lakini wehe zenu na wanenu na zifugo zenu nyingi zimwili nazo, awo
osigala mna gamabuga ganiwagwelele.
20 Watazeni ndugu zenu Waizilaeli mbaka Mndewa Imulungu vonda
yawatende wakale hanhu hao kamba viyatendile kumwenu, na hewo
vivija waisole isi ija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowagwaa, ako
umwambu wa Yolidani. Abaho kila munhu kumwenu kobwela mwiisi yenu
ino iniwagwelele iwe yenu.'
21 "Abaho nimulagiza Yoshua, 'Gweye kona kwa meso gako gaja gose
Mndewa Imulungu, Imulungu wako gayawatendele iwandewa wano wa-
bili, Sihoni na Ogu. Avo, heyo kowatendela vivo iwandewa wose wa ziisi
zimuchola kuzisola.
22 Sikumuwadumbe, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
koitowa na hewo mbuli yenu.'

Musa kogomesigwa kwingila mwiisi ya Kanaani

23 "Kipindi acho nimpula Mndewa Imulungu, nilonga,
24 'Go Mndewa, Mkulu Mndewa Imulungu nojuwa kunilagusila niye
msang'hanaji wako hanhu hadodo ha ukulu wako na udahi wako. Vino hana
imulungu gani kuulanga hebu mwiisi yodaha kusang'hana mbuli ng'hulu
kamba ziusang'hane gweye?
25 Nokupula unileke niloke ulwanda lwa Yolidani, niyone isi ayo inogile
ako umwambu wa kudihongela zuwa wa Yolidani, niilole isi ayo inogile, isi
ya vigongo, hamoja na vigongo va Lebanoni.'
26 "Lakini Mndewa Imulungu kanigevuzikila niye mbuli yenu, kalema
kunitegeleza. Lakini kanilongela, 'Nyamala vivo, sikuunongele kabili mbuli
ayo!
27 Kwela mbaka kuna inhembeti ya ulugongo lwa Pisiga na ulole
goya umwambu wa kudihongela zuwa na umwambu wa kasikazini na
umwambu wa kusini na umwambu wa kudilawila zuwa. Uilole isi ayo kwa
meso gako, lakini gweye huloka bule ulwanda uno wa Yolidani.
28 Lakini umgwelele Yoshua malagizo, na umgele moyo na umtende
yagangamale, kwavija heyo ayo yonda yawalongoze iwanhu wano mbaka
ako umwambu, waisole isi yonda uilole.'

* **3:17** Vivija *lamba da Kineleti* dojuwika kamba lamba da Galilaya.

29 “Avo tukala kuko kubonde kuulongozi wa Beti Peoli.”

4

Kugoga malagizo ga Imulungu

1 Musa kagendelela kuwalongela Waizilaeli, “Gogeni na kukweleleza
malagizo na mafundizo gose ganiwafunzile, ili muwe wagima na kuisola isi
yonda yawagwee Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zenu.
2 Sikumwengeze kinhu chochose hebu kusegesa kinhu chochose mna
gamalagizo goniwagwelela, lakini gagogeni malagizo ga Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu, gano goniwagwelela.
3 Mwenye mugona kwa meso genu gaja gayatendile Mndewa Imulungu
ako Baali Peoli. Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kawakoma iwanhu
wose hagati yenu wamtambikile ayo imulungu Baali Peoli.
4 Lakini mweye mose mumtamanile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
mung'hali wagima mbaka lelo.
5 “Loleni, niwafunza malagizo na mafundizo kamba Mndewa Imulungu,
Imulungu wangu viyanilagize nitende, ili mugakweleleze ako kuna iisi
yumuchola kuisola.
6 Gagogeni na kugakweleleza gago kwavija mwahatenda vivo iwanhu wa
isi ziyagwe vonda wagajuwe, ojuwa kamba mweye muna nzewele na ubala
na olonga, ‘Wanhu wa isi ino ng'hulu wana nzewele na wabala!’
7 “Kuduhu wanhu wa isi yoyose, hata kamba isi yao ng'hulu, imulungu
wao kokala behi na hewo kamba viyali behi na siye Mndewa Imulungu,
Imulungu wetu, twahampula yatutaze.
8 Vivija kuduhu wanhu wa isi yoyose, hata kamba isi yao ng'hulu, wana
malagizo na mafundizo ga haki, kamba gago ganiwafunzile lelo.
9 “Muiteganye na mugelegeze, sikumuisemwe gaja gamugonile kwa meso
genu wenyego. Sikumuisemwe gago mna imizoyo yenu muugima wenu
wose. Wasimulileni wanenu na iwazukulu zenu,
10 siku ayo vumwimile kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu ako Holebu viyanilongele, ‘Wating'hanize awo iwanhu kuulongozi
wangu, niwalongele mbuli zangu ili waifunze kunidumba niye, siku zose
viwokala mwiisi na vivija wawafunze wanao watende vivo.’
11 “Avo mukwesa behi na kwima hasi ya ulugongo lukalile lokwaka moto
uvikile mbaka kuulanga kuno wenela ziza na wingu kulu.
12 Abaho Mndewa Imulungu kalonga na mweye kulawa muumoto awo.
Muzihulika mbuli ziyalongile lakini hammone, mweye muihulika sauti
yake iiyeka.
13 Kawalongela lagano jake, na kawalagiza mugagoge gaja Gamalagizo
Longo, gayandike mna ivibao vibili va mabwe.
14 Kipindi acho Mndewa Imulungu kanilagiza niwafunze malagizo na
mafundizo gomulondigwa kugagoga mwiisi yumuchola kuisola.

Wanhu ogomesigwa kutambikila vinyago

15 “Avo, sikumuisemwe kamba Mndewa Imulungu viyalongile na mweye
muumoto ako kulugongo lwa Holebu, hammone viyali. Avo muiteganye
ng'hani,
16 sikumuinange na kutenda kinyago, hebu sisila da kinhu chochose kiwe
kamba mbigalo hebu mtwanzi,
17 hebu mnyama yoyose mwiisi hebu ndege,
18 hebu mng'onyo yoyose yotambala hebu somba weli mgamazi.

19 Muiteganye, mwahalola uchanha kuulanga na kujona zuwa na mbalamwezi na nhondo na vinhu viyagwe vili kuulanga, sikumvikwesele na kuvitambikila na kuvisang'hanila, kwavija vinhu avo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kavilumba mbuli ya iwanhu wose wayagwe iwokala mwiisi wavitambikile.
20 Lakini mweye awo yawakombole kulawa Misili mulawe mditanuli da zuma. Kawalava kuko ili muwe wanhu zake kamba vimwili lelo.
21 Kwa mbuli yenu Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kanigevuzikila, kaiduwila kamba niye siloka bule ulwanda lwa Yolidani na kwingila mwiisi ija inogile iyowagwaa iwe yenu.
22 Avo niye nofila mwiisi ino, siloka bule umwambu wa ulwanda, lakini mweye, sambi moloka ulwanda na mochola kuisola isi ayo inogile.
23 Muiteganye sikumuisemwe lagano da Mndewa Imulungu, Imulungu wenu diyatendile na mweye, na sikumutende kinyago cha kinhu chochose kiyawagomese Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
24 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kamba moto usakaza, heyo ayo Imulungu yeli na migongo.
25 “Vonda mukale mwiisi ayo, mwahapata wana na wazukulu na mwahawa wavele, kamba mwahasonga kupotela na kutenda vinyago kwa kuigala na kinhu chochose, mwahatenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kumgevuza,
26 avo niye lelo noukema ulanga na isi vilole mbuli ino, nowalongela kamba, kwa mwanza umoja mokomigwa kuko mwiisi yumuchola kuisola ako umwambu wa lwanda lwa Yolidani. Hamukala kuko kwa siku nyingi, lakini mokomigwa mose.
27 Mndewa Imulungu kowapwililisa mweye mna iwanhu wa isi ziyagwe, na iwanhu kidogo hagati yenu awo onda wasigale kuko kutali kuyawagalile Mndewa Imulungu.
28 Kuko moisang'hanila imilungu ya mibiki na mibwe, ayo itendigwe kwa makono ga wanhu, ayo haidaha kulola hebu kuhulika hebu kuja hebu kunusa.
29 Lakini mwahawa kuko mziisi azo na mwahamzahila Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kwa mizoyo yenu yose na kwa loho zenu zose, heyo momona.
30 Mbuli azo zose zahawapata ako kumwande, mogaya ng'hani avo kukimambukizo mombwelela na kumtegeleza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
31 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kamema bazi, honda yawaleke hebu kuwananga hebu kudisemwa lagano diyatendile kwa kuiduwila kwa iwahenga zenu.
32 “Gelegezeni gaja gaumwaka, gaja galawile mweye mung'hali hamunavumbuka, kulawa siku ayo Imulungu viyamulumbile munhu. Zahileni mwiisi yose kulawa mwambu uno mbaka uyagwe, kamba kuna kinhu kamba kino cha unzonza kilawila hebu kihulikigwa.
33 Vino kuna wanhu wowose waihulika sauti ya Imulungu kamba vimuihulike mweye yolonga kulawa mmoto, abaho wasigala wagima?
34 Vino kuna imulungu yoyose iyagwe yagezile kusola iwanhu wake kulawa mwiisi ya iwanhu wayagwe, kamba viyatendile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu? Heyo katenda avo kwa magazo na vilaguso na unzonza na ng'hondo na kwa nguvu yake ng'hulu, katenda vinhu vigela bwembwe na mweye mugona gose ago kwa meso genu ako Misili.
35 Mweye muzona mbuli azo, ili mujuwe kamba Mndewa Imulungu ayo Imulungu yaiyeka na haduhu iyagwe.

36 Kulawa kuulanga kawatenda muihulike sauti yake ili yawafunze
kumtegeleza, na hano mwiisi kawatenda muwone moto wake mkulu, na
muzihulika mbuli zake kulawa muumoto awo.
37 Kwavija kawanogela wahenga zenu na kawasagula mweye na
kawalava kulawa mwiisi ya Misili kwa nguvu na udahi,
38 kawawinga mgameso genu wanhu wa isi zili na nguvu kubanza mweye,
ili yawagale na kuwagwaa isi yao iwe yenu, kamba viili mbaka lelo.
39 Avo, muijuwe mbuli ino na muigelegeze mmizoyo yenu, kamba Mn-
dewa Imulungu ayo Imulungu ako kuulanga na hasi mwiisi, na kuduhu
iyagwe.
40 Gogeni gaja gayalongile na malagizo gake goniwagwaa lelo, ili mugen-
delele goya mweye na wanenu baho kumwande na mukale siku nyingi
mwiisi ayo iyowagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu iwe yenu siku
zose."

Mabuga ga kukimbilila iwanhu

41 Abaho Musa kagabagula mabuga madatu ako umwambu wa kudilawila
zuwa wa lwanda lwa Yolidani,
42 ako munhu yahamkoma munhu bila kulonda, kodaha kukimbilila buga
dimoja mna gamabuga gago na kouhonya ugima wake.
43 Kadibagula buga da Bezeli dili kudibawe da ikiwala kawagwelela
wanhu wa kabila da Lubeni, na buga da Lamoti mwiisi ya Gileadi kawag-
welela iwanhu wa kabila da Gadi na buga da Golani mwiisi ya Bashani
kawagwelela iwanhu wa kabila da Manase.

Ulongozi wa malagizo

44 Gano gago malagizo gawagweleligwe wanhu wa Izilaeli na Musa.
45 Gano gago galondigwe na mafundizo na malagizo Musa gayawalongele
Waizilaeli viwalawile mwiisi ya Misili,
46 na wakala kubonde behi ya Beti Peoli mwambu wa kudilawila zuwa wa
lwanda lwa Yolidani, mwiisi ya mndewa Sihoni wa Waamoli, yatawale ako
Heshiboni abaho kahumwa na Musa na iwanhu wose wa Izilaeli viwezile
kulawa mwiisi ya Misili.
47 Waisola isi yake na isi ya mndewa Ogu wa isi ya Bashani. Wandewa
awo iwabili wa Waamoli watawala kuko umwambu wa kudilawila zuwa wa
lwanda lwa Yolidani.
48 Isi ayo yenela kulawa kudibuga da Aloeli mwiingema ya lwanda lwa
Alinoni, mbaka kulugongo lwa Silioni, vivija lokemigwa Helimoni,
49 hamoja na isi yose ya umwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa
Yolidani mbaka bahali ya Alaba, kuhumulukila kulugongo lwa Pisiga.

5

Malagizo Longo
(Kulawa 20:1-17)

1 Musa kawakema wanhu wose wa Izilaeli na kawalongela, "Mweye
wanhu wa Izilaeli, tegelezeni mafundizo na malagizo goniwalongela lelo.
Ifunzeni na mugagoge goya.
2 Mndewa Imulungu, Imulungu wetu, katenda lagano na siye ako kulu-
gongo lwa Holebu.
3 Hatendile lagano dino na iwahenga zetu, lakini katenda na siye wose tuli
wagima lelo.
4 Mndewa Imulungu kalonga na mweye meso kwa meso kulawa kuko
kulugongo hagati ya umoto.

5 Kipindi acho niye ng'hala nimile hagati yenu na Mndewa Imulungu,
na niwalongela gaja gayalongile, kwavija mweye mudumba uja umoto na
hamukwelile kulugongo.
"Mndewa Imulungu kalonga,
6 'Niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wako nikulavile mwiisi ya
Misili, kuko kuukalile mtumwa.
7 " 'Sikuumtambikile imulungu yoyose iyagwe ila niye.
8 " 'Sikuutende kinyago kiigalile na kinhu chochose kili kuulanga hebu
mwiisi hebu mgamazi hasi ya isi ili ukitambikile.
9 Sikuuvifugamile hebu kuvitambikila, kwavija niye Mndewa Imulungu,
Imulungu wako nina migongo. Nowakoboza wana mbuli ya nzambi za tata
zao, hata ulelo wa kadatu na wa ikane wa waja onihila.
10 Lakini nowatendela ganogile maelufu ga ulelo ga wanhu waja onino-
gela na kugagoga malagizo gangu.
11 " 'Sikuuditambule bule twaga jangu, niye Mndewa Imulungu, Imulungu
wako, kwavija niye Mndewa Imulungu sileka kumkoboza munhu yoyose
yoditambula bule twaga jangu.
12 Ikumbuke siku ya kubwihila kwa kuitenda ing'ale kamba Mndewa
Imulungu, Imulungu wako viyakulagize.
13 Kwa siku sita usang'hane na utende mbuli zako zose,
14 lakini siku ya saba, siku ya kubwihila ya Mndewa Imulungu, Imulungu
wako. Siku ayo sikuusang'hane sang'hano yoyose, gweye mwenyego hebu
mwanago wa kimbigalo hebu wa kitwanzi hebu mtumwa wako wa kim-
bigalo hebu wa kitwanzi hebu ng'ombe wako hebu kihongwe wako hebu
mnyama wako yoyose, hebu munhu baki iyokala mwiisi yako, ili mtumwa
wako wa kimbigalo na wa kitwanzi wabwihile kamba viubwihila gweye.
15 Kumbuka kamba gweye kukala mtumwa ako mwiisi ya Misili, na
Mndewa Imulungu, Imulungu wako, kakulava kuko kwa udahi wake mkulu,
avo Mndewa Imulungu, Imulungu wako kakulagiza uigoge siku ya kubwi-
hila.
16 " 'Wategeleze tatako na mamako, kamba Mndewa Imulungu, Imulungu
wako viyakulagize, utende vivo ili ukale mgima siku nyingi na mbuli
zako zokugendela goya mwiisi iyokugwelela Mndewa Imulungu, Imulungu
wako.
17 " 'Sikuukome.
18 " 'Sikuutende ugoni.
19 " 'Sikuwibe.
20 " 'Sikuumulavile miyago usindila wa uvizi.
21 " 'Sikuumsulukile mwehe wa miyago, sikuuisulukile ng'anda ya miyago
hebu mgunda wake hebu mtumwa wake wa kimbigalo hebu wa kitwanzi
hebu ng'ombe wake hebu kihongwe wake hebu kinhu chochose kiyelina-
cho.'
22 "Gano gago malagizo gayalongile Mndewa Imulungu kwa sauti ng'hulu
kulawa muumoto na mdiwingu na ziza totolo vimuiting'hane ako kulu-
gongo na hongeze mbuli yoyose. Abaho kagandika malagizo gago mna
ivibao vibili va mabwe na kanigwaa niye.

Wanhu odumba
(Kulawa 20:18-21)

23 "Vimuihulike sauti yake kulawa mdiziza totolo, na uchanha ya lugongo
lukalile lokwaka, ivilongozi wenu wa makabila na iwavele wenu weza
kumwangu,

24 walonga, ‘Mndewa Imulungu, Imulungu wetu katulagusila ukulu wake
na udahi wake, tuihulika sauti yake kulawa hagati ya umoto. Lelo tumona
Imulungu kolonga na wanhu, na iwanhu wang'hali wagima.
25 Lakini sambi habali tufe? Moto uno mkulu otusakaza, na siye tofa
kamba twahaihulika kabili sauti ya Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.
26 Vino, munhu gani yahulike sauti ya Imulungu yeli mgima kolonga
kulawa hagati ya umoto, kamba vituhulike siye, abaho kawa mgima?
27 Gweye uchole behi, ukategeleze gose goyolonga Mndewa Imulungu,
Imulungu wetu, abaho utulongele gose gonda yakulongele. Siye to-
gategeleza na kugagoga.’
28 “Avo, Mndewa Imulungu kawahulika vimulongile vivo, avo kanilon-
gela, ‘Nigahulika gose gawalongile iwanhu wano, walonga goya.
29 Maza wagelegezaga vivo siku zose na kunidumba niye na kugoga
malagizo gangu! Wahagendelele vinogile hewo wenyego na ulelo wao siku
zose.
30 Genda kawalongele wabwele mvibanda vao.
31 Lakini gweye wime baha behi na niye, na niye nokulongela gaja
golondigwa na malagizo gose na mafundizo gonda uwafunze wagoge ako
mwiisi iniwagwelela iwe yao.’
32 “Avo, muiteganye musang'hane kamba viyawalagize Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu, gagogeni gose na sikumuleke kinhu chochose.
33 Kwelelezeni gose gayawalagize Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ili
muwe wagima na mugendelele goya na mukale siku nyingi mwiisi yonda
muisole.

6

Mnogele Mndewa Imulungu wako

1 “Gano gago malagizo na mafundizo na gaja golondigwa na Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu na kanilagiza niwafunze ili mugagoge ako mwiisi
yumuchola kuisola iwe yenu.
2 Siku zose vimwili wagima mumdumbe Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu, na mugoge malagizo gake gose na mafundizo goniwagwelela mweye
na ulelo wenu ili mukale siku nyingi.
3 Avo tegelezeni mweye wanhu wa Izilaeli, mugagoge goya ili mugendelele
goya na mwengezeke ng'hani mwiisi imemile maziwa na uki, kamba Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zenu viyalongile.
4 “Avo tegelezeni mweye wanhu wa Izilaeli, Mndewa Imulungu, Imulungu
wetu, ayo Imulungu yaiyeka.
5 Mnogeleni Mndewa Imulungu, Imulungu wako kwa moyo wako wose na
kwa loho yako yose na kwa nguvu zako zose.
6 Sikumugasemwe malagizo gano goniwagwaa lelo.
7 Muwafunze wanenu, muwasimulile mwahakala ukae hebu mwahawa
mmwanza hebu mwahawasa ikilo hebu imitondo mwahalamuka.
8 Gafungeni mmakono genu na mugavale mvihanga venu kamba kinhu
cha kukumbuka.
9 Gandikeni uchanha ya milango ya ng'anda zenu na mzinyivi za
kwingilila mmabuga genu.

Wanhu ozumigwa mbuli ya kulema kumtegeleza Imulungu

10 “Mndewa Imulungu, Imulungu wenu vonda yawagale mwiisi
iyaiduwile kwa wahenga zenu, Abulahamu na Isaka na Yakobo, kamba

kowagwaa mweye isi ayo ili na mabuga makulu na ganogile ago hagazengigwe na mweye,
11 na ng'anda zimemile vinhu vinogile havikigwe na mweye, na visima hamuvihimbile na migunda ya mizabibu na mizeituni haihandigwe na mweye. Avo mwahaja na kwiguta,
12 muiteganye sikumumsemwe Mndewa Imulungu, yawalavile mwiisi ya Misili ako kumukalile watumwa.
13 Mdumbeni Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, mumsang'hanile heyo yaiyeka, na muiduwile kwa twaga jake.
14 Sikumuikweleleze imilungu iyagwe, imilungu ya wanhu wawazunguluke mweye,
15 kwavija mwahaikweleleza, Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, yeli hagati yenu heyo Imulungu yeli na migongo, na kwa ng'hasiliki yake kowakoma wose sikumoneke mwiisi yose.
16 “Sikumumgeze Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kamba vimutendile ako Masa.
17 Mulole goya mugagoge malagizo gose gayawagwee Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na mafundizo na gaja golondigwa gayawalagize.
18 Musang'hane gaja ganogile mgameso ga Mndewa Imulungu, ili mugendelele goya na mwingile na kuisola isi inogile iyalongile kwa kuiduwila kowagwaa wahenga zenu,
19 na kowaswaswanya iwanhu wose owehila kamba Mndewa Imulungu viyalongile.
20 “Ako kumwande wanenu wahawauza, ‘Habali Mndewa Imulungu katulagiza tugagoge malagizo na gamafundizo na gaja golondigwa?’
21 Mweye muwedike, ‘Siye tukala watumwa wa Falao ako Misili, lakini Mndewa Imulungu katulava mwiisi ya Misili kwa nguvu zake ng'hulu.
22 Kwa meso getu Mndewa Imulungu katenda unzonza na vilaguso vidumbiza na va kukanganya kwa Wamisili na mndewa wao na iwanhu wa mng'anda yake.
23 Katulava Misili na katugala hano na katugwaa isi ino kamba viyaiduwile kowagwaa iwahenga zetu.
24 Avo, Mndewa Imulungu katulagiza tugoge malagizo gano gose na tumdumbe heyo Mndewa Imulungu, Imulungu wetu ili tumwede na tukale wagima kamba vitwili lelo.
25 Totendigwa tunoge mgameso gake kamba twahagoga goya malagizo gano gayatulagize Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.’

7

Wanhu wa Mndewa Imulungu (Kulawa 34:11-16)

1 “Mndewa Imulungu, Imulungu wenu vonda yawavikize mwiisi yumuchola kuisola, na kowawinga wanhu wa isi nyingi wasegele mwiisi ayo. Vonda mwingile kowawinga wanhu wa isi saba, isi zili na nguvu na wanhu wengi kubanza mweye, isi za Wahiti na Wagiligashi na Waamoli na Wakanaani na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi.
2 Vivija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, vonda yawagele mmakono genu na mowahuma iwanhu awo avo muwakome wose, sikumutende lagano na hewo na sikumuwonele bazi.
3 Sikumuisolele watwanzi na hewo, na sikumuwaleke wanenu wa kimbigalo wawasole wandele zao hebu wanenu wa kitwanzi wasoligwe na hewo.

4 Mwahatenda vivo hewo owatenda wanenu wamuleke Mndewa Imulungu, na owatenda waitambikile imilungu iyagwe, avo ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu yowakila na hakawa kuwananga wose.
5 Lakini watendeleni vino, bomoleni mhango zao za kulavila nhosa na mugasegese mabwe gao ga kutambikila. Na vikanheni ivinyago vao va Ashela na mvisome moto vinyago vao viyagwe.
6 Tendeni vivo kwavija mweye mwa wanhu wang'alile mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu. Mna iwanhu wose mwiisi yose kawasagula mweye ili muwe wanhu zake mwenyego.

7 "Mndewa Imulungu hawanogele mweye na kuwasagula kwavija mwa wengi kubanza wanhu wayagwe, mweye mwa wadodo kubanza iwanhu wose mwiisi.
8 Lakini kwavija Mndewa Imulungu kawanogela mweye na katenda kija kiyaiduwile kwa wahenga zenu, lekaavo kawalava kwa nguvu zake ng'hulu na kawagombola muutumwa, kulawa mmakono ga Falao mndewa wa Misili.
9 Avo, mujuwe kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu heyo Imulungu yotamaniligwa, kogoga lagano jake na kolagusa unogelwa wake kwa maelufu ga ulelo kwa waja ogoga malagizo gake.
10 Lakini kwa waja omwihila, hakawa bule kuwaliha kwa kuwakoboza.
11 Avo, muiteganye mugoge malagizo na mafundizo na gaja golondigwa goniwalagiza lelo.

Kumweda kwa iwanhu omtegeleza Imulungu (Kumbukumbu 28:1-14)

12 "Kamba mwahagagoga malagizo gano na kutenda kamba vigalonga, Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kogendelela kugoga lagano jake na mweye na kowanogela kamba viyaiduwile kwa wahenga zenu.
13 Heyo kowanogela na kowatenda mumwede, mokwengezeka na mokuwa wengi, koitenda migunda yenu ilele ng'hani, ili mupate ndiya na divai na mavuta. Kowatendela ganogile kwa kuwagwaa ng'ombe na ng'hondolo wengi mwiisi ayo iyaiduwile kowagwaa iwahenga zenu.
14 Momweda kubanza wanhu wose wa mwiisi. Kuduhu mbigalo hebu mtwanzi yonda yawe mgumba.
15 Mndewa Imulungu kowasegesela mitamu, na kowatenda sikumupate mitamu ihile kamba yumuyonile ako Misili, lakini kowagwaa mitamu ayo iwanhu owehila.
16 Muwakome wanhu wose wa isi zose Mndewa Imulungu, Imulungu wenu yazigelile mmakono genu, na sikumuwonele bazi. Sikumvitambikile vinyago vao, kwavija mbuli ayo yowahonza.

17 "Sikumugelegeze mmizoyo yenu, 'Wanhu wano wengi ng'hani kubanza siye, todahaze kuwawinga mwiisi?'
18 Sikumuwadumbe, kumbukeni gaja Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, gayamtendele Falao na iwanhu wose wa Misili.
19 Kumbukeni imitamu ihile imuyonile kwa meso genu, unzonza na vilaguso na udahi na nguvu ng'hulu ya Mndewa Imulungu, Imulungu wenu yaisang'hanile kuwakombola, na kotenda vivo kwa iwanhu wose omuwadumba.
20 Vivija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowagalila midondola hagati ya hewo, na kowakoma waja wakimbile na kuifisa.
21 Avo, sikumuwadumbe kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kahamoja na mweye. Heyo kana udahi na nguvu.

22 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowawinga wanhu wa isi azo,
kidogo kidogo kila vimgendelela. Hamudaha kuwakoma wose kwa siku
dimoja, kwavija mwahatenda vivo iming'onyo ya kumuhulo yokuwa mingi
na kuwadumbiza.
23 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowagela mmakono genu iwanhu
owehila na kowatenda wadununzike mbaka wamale kukomigwa.
24 Kowagela mmakono genu iwandewa zao. Mowakoma na hewo os-
emwigwa, na mowakoma wose na kuduhu munhu yonda yawagomese.
25 Visomeni moto ivinyago va imilungu yao. Sikumusulukile shaba hebu
zahabu ili mvinyago vao na sikumuisole na kuitenda kamba yenu. Mbuli
ayo yowahonza na yomgevuza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
26 Sikumukigale mzing'anda zenu kinhu chochose kimgevuza Mndewa
Imulungu, buleavo moduwiligwa kamba kinhu acho. Sikumuvinogele hebu
kuvigelegeza kwavija vinhu avo viduwiligwa.

8

Isi inogile ya kuisola

1 “Muiteganye mugoge malagizo gose goniwagwaa lelo, ili muwe wagima
na mongezeke na mwingile na kuisola isi ayo iyaiduwile Mndewa Imulungu,
Imulungu wenu kwa iwahenga zenu.
2 Kumbukeni Mndewa Imulungu, Imulungu wenu viyawalongoze
mmwanza mtali kubitila kuluwala kwa miyaka malongo mane, ili
yawasegesele kuitapa na kawageza yagajuwe gaja geli mmizoyo yenu,
kamba mogoga hebu hamugoga malagizo gake.
3 Kawasegesela kuitapa kwa kuwatenda mukone nzala, abaho kawagwaa
ndiya ya mana muje, ndiya ayo hamuijuwile na vivija iwahenga zenu hawai-
juwile. Katenda avo ili yawafunze kamba munhu hadaha kuwa mgima kwa
kuja kwiiyeka lakini kwa kila mbuli ilawa mmulomo wa Mndewa Imulungu.
4 Kipindi chose acho cha miyaka malongo mane, viwalo venu havilalile na
magulu genu hagavimbile bule.
5 Avo muvijuwe kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowazuma
mweye kamba tata viyomzuma mwanage.
6 Avo, gogeni malagizo ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, ili muk-
weleleze nzila zake na mumdumbe heyo.
7 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowagala mwiisi inogile isi ili na
vizanda na nzasa na mbwibwi ikilima kulawa kuvigongo na kubonde,
8 isi ilelaga ngano na shaili na mizabibu na mitini na mikomamanga na
mizeituni na uki.
9 Ako mopata ndiya nyingi na hamuswela kinhu. Mibwe yake ina chuma
na kuvigongo vake modaha kuhimba shaba ya kiguzi.
10 Moja na mokwiguta, na momtogola Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu kwa isi inogile iyawagwelele.

Wanhu ozumigwa mbuli ya kumsemwa Mndewa Imulungu

11 “Muiteganye sikumumsemwe Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
kwa kuleka kugoga malagizo gake na mafundizo gake na gaja golondigwa
goniwalagiza lelo.
12 Mwahaja na kwiguta, mwahazenga ng'anda zinogile na kukala mumo,
13 na kamba ng'ombe na ng'hondolo wenu na shaba na zahabu yenu na
kila kinhu kimulinacho chongezeka,
14 avo sikumuitape na kumsemwa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
yawalavile mwiisi ya Misili, ako kumukalile watumwa.

15 Heyo kawalongoza ako kuluwala lukulu ludumbiza, lumemile mizoka
ili na sumu na inge, mwiisi ija inyalile ilibule mazi, kawalavila mazi kulawa
mdibwe dala.
16 Heyo kawagwaa mana ako kuluwala, ndiya haijuwigwe na iwahenga
zenu. Katenda vivo ili yawasegesele kuitapa na yawageze ili ako kumwande
yawatendele ganogile.
17 Avo muiteganye sikumulonge mmizoyo yenu, ‘Siye tuwa matajili kwa
nguvu zetu na udahi wetu wenyego.’
18 Kumbukeni kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ayo yowagwaa
nguvu ya kuwa matajili. Kotenda vivo mbuli ya lagano jake diyaiduwile kwa
iwahenga zenu mbaka lelo.
19 Kamba mwahamsemwa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na
kuikweleleza imilungu iyagwe na kuisang'hanila na kuitambikila, lelo
nowazuma kamba mokomigwa.
20 Kamba hamumtegeleza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
mokomigwa kamba vonda yawakome iwanhu wa isi zili kuulongozi wenu.

9

Siyo mbuli ya ukunoga kwa iwanhu wa Izilaeli
(Kulawa 32:1-35)

1 “Mutegeleze mweye wanhu wa Izilaeli, sambi moloka lwanda lwa Yol-
idani na mochola kuisola isi ya wanhu wa isi ng'hulu na weli na nguvu
kubanza mweye. Mabuga gao makulu na gazunguluswa senyenge ivikile
mbaka kuna gamawingu.
2 Wanhu wenyego watali na wana nguvu, awo Waanaki na kamba vimu-
juwa na kamba vimuhulika iwanhu viwalongaga, ‘Nani yodaha kuitowa na
Waanaki?’
3 Lakini lelo muvijuwe kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, ayo
yowalongolela kamba moto usakaza. Heyo kowakoma na kowahuma
mgameso genu, avo mowawinga na kuwakoma himahima, kamba Mndewa
Imulungu viyawalongele kotenda.
4 “Mndewa Imulungu, Imulungu wenu vonda yamambukize kuwawinga
iwanhu awo mgameso genu sikumugelegeze mmizoyo yenu, ‘Kwavija siye
tunoga lekaavo Mndewa Imulungu katugala tuisole isi ino.’ Mndewa
Imulungu kawawinga iwanhu wano mgameso genu kwavija hewo otenda
gehile.
5 Mweye moisola isi ya hewo siyo kwavija mweye munoga hebu mizoyo
yenu inoga ila Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowawinga iwanhu
awo mgameso genu kwavija watenda gehile na kolonda kudivikiza dija
dilagano diyaiduwile kwa iwahenga zenu, Abulahamu na Isaka na Yakobo.
6 Avo, muvijuwe siyo mbuli ya ganogile genu Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu, kowagwaa isi ino inogile iwe yenu, kwavija mweye mwa
wanhu wadala.
7 “Kumbukeni na sikumuisemwe vimumgevuze Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu kuja kuluwala. Tangu siku dija dimusegele mwiisi ya Misili
mbaka vimuvikile hanhu hano, mweye momulema Mndewa Imulungu.
8 Akuja kulugongo lwa Holebu mumgevuza Mndewa Imulungu na heyo
kagevuzika ng'hani na kalonda kuwakoma wose.
9 Vinikwelile kulugongo kusola ivibao vibili va mabwe, vandikigwe lagano
diyatendile Mndewa Imulungu na mweye, ng'hala kuko kulugongo kwa siku
malongo mane imisi na ikilo sidile gate hebu kung'wa mazi.
10 Abaho Mndewa Imulungu kanigwaa avo ivibao vibili va mabwe
vandikigwe kwa kidole chake Imulungu. Vikala vandikigwe mbuli zose

ziyawalongele Mndewa Imulungu kulugongo, kulawa muumoto siku ayo vimuiting'hane.
11 Ona, vizishile siku azo malongo mane imisi na ikilo, Mndewa Imulungu kanigwaa avo ivibao vibili va mabwe, vandikigwe dilagano.

12 “Avo, Mndewa Imulungu kanongela, ‘Segela, hima uhumuluke hasi ya ulugongo, kwavija wanhu zako wauwalavile Misili wanangika. Sambi sambi waileka nzila, iniwalagize waikweleleze, watenda kinyago cha zuma.’

13 “Vivija Mndewa Imulungu kanongela, ‘Niwona wanhu wano wadala ng'hani,
14 nileke niwakome, nisegese twaga jao mwiisi yose, abaho nokutenda gweye isi ili na nguvu na ng'hulu kubanza hewo.’

15 “Avo, nihinduka na nihumuluka kulawa kulugongo, lukalile lokwaka moto, kuno nipapa ivibao vibili va mabwe.
16 Vindolile nyona mumtenda nzambi Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, muitendela kinyago cha ng'ombe cha zahabu, kwa kipindi kidodo muileka nzila iyawalagize Mndewa Imulungu.
17 Avo, nivigoga vija ivibao vibili nivipigisa hasi, nivibena mgameso genu.
18 Abaho nigwa kingubanguba kuulongozi wa Mndewa Imulungu kwa siku malongo mane imisi na ikilo, kamba vinhendile ichanduso, sidile gate hebu sing'wile mazi, mbuli ya nzambi zenu zimutendile, kwa kutenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu na mumtenda yagevuzike.
19 Nidumba ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu, yahawakomile, lakini Mndewa Imulungu kanhegeleza kabili.
20 Vivija Mndewa Imulungu kamgevuzikila ng'hani Haluni na kalonda kumkoma, avo vivija nimpulila Haluni kipindi acho.
21 Akija ikinhu cha nzambi kimutendile, acho ikinyago cha ng'ombe, nikisola nikilumbula muumoto, abaho nikihonda honda na nipata timbwisi na nidipigisa timbwisi ajo mna ikizanda cha mazi gokilima hasi ya ulugongo.

22 “Vivija mumgevuza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ako Tabela na Masa na Kibiloti Hataava.
23 Na Mndewa Imulungu viyawatumile kulawa Kadeshi Balinea kalonga, ‘Gendeni mukaisole isi iniwagwelele,’ mweye mmulema Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na hamumtogole na hamugagogile gaja gayawalongele.
24 Mweye mmulema Mndewa Imulungu tangu siku viniwajuwile.

25 “Avo nigwa kingubanguba kuulongozi wa Mndewa Imulungu kwa siku azo malongo mane, imisi na kilo, kwavija Mndewa Imulungu kakala yalongile kowakoma wose.
26 Nimpula Mndewa Imulungu, nilonga, ‘Go, Mkulu Mndewa Imulungu sikuuwabanange wanhu wako, wanhu wano kuwakombola kulawa mwiisi ya Misili kwa udahi wako na nguvu ng'hulu.
27 Wakumbuke wasang'hanaji zako, Abulahamu na Isaka na Yakobo, na sikuugelegeze udala wa wanhu wano na gehile gao na nzambi zao.
28 Buleavo iwanhu wa kuja kuutulavile olonga kamba Mndewa Imulungu kawalava ili yawakome kuluwala kwavija kalemelwa kuwagala mwiisi iyalongile kowagwaa, na kwavija kawehila.
29 Lakini wano wanhu wako, wanhu wauwalavile kulawa Misili kwa nguvu na udahi wako mkulu.’

10

Musa kobokela kabili Malagizo Longo (Kulawa 34:1-10)

1 “Abaho Mndewa Imulungu kanongela, ‘Songola vibao vibili va mabwe
kamba vija va ichanduso, na utende sanduku da mbao, abaho ukwele kuno
kulugongo kumwangu,
2 na niye nokwandika mvibao vivo mbuli zizija zikalile zandikigwe
mvibao vija viubenile, abaho uvigele ivibao vivo mdisanduku.’
3 “Avo, nitenda sanduku da mbiki wa mkese na nisongola ivibao vibili va
mabwe kamba vija va ichanduso, abaho nivigoga mmakono nikwela navo
uchanha kulugongo.
4 Mndewa Imulungu kandika mna ivibao vivo mbuli zizija kamba za
ichanduso. Gaja Gamalagizo Longo gayawalongele kuja kulugongo, lukalile
lokwaka moto, mna isiku ija vimuiting'hane. Abaho Mndewa Imulungu
kanigwaa avo ivibao.
5 Nihinduka, nihumuluka hasi kulawa kulugongo kamba Mndewa Imu-
lungu viyanilagize, na nivigela avo ivibao mdisanduku dinhendile, na va
mmo mdisanduku kamba Mndewa Imulungu viyanilagize.”
6 Wanhu wa Izilaeli wagendelela na mwanza kulawa kuvisima va wanhu
wa ulelo wa Yaakani mbaka Moseloti. Kuko Haluni kafa na kazikigwa.
Imwana Eleazali kasola isang'hano ya ulava nhosa.
7 Kulawa kuko wachola mbaka Gudigoda na kulawa Gudigoda mbaka
Yotibata, hanhu heli na vizanda vingi va mazi.
8 Kipindi acho, Mndewa Imulungu kawasagula iwanhu wa kabila da Lawi
wadipape sanduku da lagano da Mndewa Imulungu, na wamsang'hanile
kamba walava nhosa na wawatambikile iwanhu kwa twaga jake mbaka
vino lelo.
9 Lekaavo wanhu wa kabila da Lawi wabule uhazi wa isi kamba Waizilaeli
wayao. Mndewa Imulungu ayo uhazi wao kamba Mndewa Imulungu,
Imulungu wenu viyawalongele.
10 “Nikala kulugongo kwa siku malongo mane, imisi na ikilo kamba aho
haichanduso. Mndewa Imulungu kanitegeleza kabili na katogola kamba
hawakoma bule.
11 Abaho kanongela, ‘Segela ugendelele na umwanza wako uwalongoze
iwanhu ili wadahe kwingila na kuisola isi iniiduwile kwa wahenga zao
kamba nowagwaa hewo.’

Kumdumba Mndewa Imulungu

12 “Avo mweye wanhu wa Izilaeli Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
kolonda choni kumwenu, ila mumdumbe Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu, muzikweleleze nzila zake zose, mumnogele na mumsang'hanile
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kwa mizoyo yenu yose na kwa loho
zenu zose,
13 na mugoge malagizo na mafundizo ga Mndewa Imulungu goniwagwaa
lelo, mbuli ya ganogile genu wenyego.
14 Loleni, ulanga hata ulanga uli uchanha ng'hani, mwenyego Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu, isi yose na vose vili mumo vake heyo.
15 Vivija Mndewa Imulungu kawanogela iwahenga zenu na kawasagula
mweye wanhu wa ulelo wa hewo muwe wanhu zake hanhu ha iwanhu
wayagwe wose kamba viili lelo.

16 Avo kulawa sambi mudigoge lagano da Mndewa Imulungu mna imizoyo
yenu na sikumuwe wadala kabili.*
17 Kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ayo Imulungu wa imulungu na Mndewa wa iwandewa. Heyo ayo Imulungu mkulu na yeli na udahi na wakudumbigwa, habagula iwanhu na habokela hongo.
18 Kowagwaa haki iwana iwakiwa na wagane na kowanogela wanhu baki na kowagwaa ndiya na viwalo.
19 Avo, muwanogele wanhu baki, kwavija na mweye vivija mukala wanhu baki ako mwiisi ya Misili.
20 Mdumbeni Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na mumsang'hanile na mumgoge ng'hani na muiduwile kwa twaga jake.
21 Heyo ayo wakuigodela, heyo ayo Imulungu wenu, yawatendele mbuli zino ng'hulu na zakudumbiza, zimonile kwa meso genu wenyego.
22 Wahenga zenu viwacholile Misili wakala wanhu malongo saba waiyeka, lakini sambi Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawatenda muwe wengi kamba nhondo za kuulanga.

11

Mbuli ng'hulu ziyatendile Mndewa Imulungu

1 "Mnogeleni Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na mutende gaja goyolonda, siku zose gogeni malagizo gake na mafundizo gake na nzila zake.
2 Lelo kumbukeni gaja gamuifunzile mbuli ya Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kubitila gaja gamugonile. Mweye awo mugonile siyo wanenu, mweye mona ukulu wake na udahi wake na nguvu zake,
3 na vilaguso vake na gaja gayamtendele Falao, imndewa wa Misili na isi yake yose.
4 Gaja gayawatendele iwakalizi wa Misili, na iwafalasi wao na imituka yao ya ng'hondo, na vija viyawakulule mbahali ya Shamu, viwakalile owakweleleza mweye, na Mndewa Imulungu viyawakomile wose na wakuduhu mbaka lelo.
5 Vivija kumbukeni gaja gayawatendele Mndewa Imulungu ako kuluwala vimukalile mnzila mokwiza hano,
6 na gaja gayawatendele iwazukulu wa Lubeni, Datani na Abilamu wanage Eliabu, isi viigubuke mgameso ga iwanhu wose wa Izilaeli na kuwameza hewo na iwanhu wa mng'anda mmwao na vibanda vao na fugo zao na iwasang'hanaji zao.
7 Meso genu gazona mbuli zose ng'hulu, azo ziyatendile Mndewa Imulungu.

Ukunoga kwa isi yonda muisole

8 "Avo gogeni malagizo gose goniwagwaa lelo, ili mudahe kuwa na nguvu ya kuchola kuisola isi ayo, yumuloka kuisola,
9 na mukale siku nyingi mwiisi ayo imemile maziwa na uki, iyaiduwile Mndewa Imulungu kwa wahenga zenu kamba kowagwaa hewo na ulelo wao.
10 Isi yumuchola kuisola haiigala na isi ya Misili, ako kumulawile, ako muhandaga mbeyu na kuzigelela mazi kamba kihati.
11 Lakini isi yumuchola kuisola, imema vigongo na makonde, isi ayo yotowiligwa na mvula.

* **10:16** Kwa Kiebulania olonga, *Muingize kumbi mizoyo yenu.*

12 Isi ayo yokalizigwa na Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu koilola goya toka chandusilo cha umwaka
mbaka kuuhelelo wa umwaka.
13 “Avo mwahagagoga malagizo goniwagwaa lelo, mwahamnogela Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wenu, na mwahamsang'hanila kwa mizoyo
yenu yose na kwa loho zenu zose,
14 avo kowagwaa mvula mumsimu ulondigwa, mvula za masika na mvula
za vuli, na mweye mosenga ndiya yenu na divai yenu na mavuta genu.
15 Koyoteza mijani mmigunda yenu mbuli ya fugo yenu na mweye moja
na kwiguta.
16 Avo, muiteganye, mizoyo yenu sikuiviziligwe, na mweye mohinduka na
kuisang'hanila na kuitambikila imilungu iyagwe,
17 baho ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu yowakila, na heyo koufunga
ulanga ili mvula sikuitowe na migunda yenu sikuilele, avo hamukawa kufa
mwiisi inogile iyowagwaa Mndewa Imulungu.
18 “Zikeni mbuli zangu zino mmizoyo yenu na mziloho zenu. Zifungeni
mmakono genu na muzivale mvihanga venu kamba kinhu cha kukumbuka.
19 Wafunzeni wanenu mbuli azo, simulileni mbuli azo mwahakala mz-
ing'anda zenu hebu mwahawa mmwanza hebu mwahawasa ikilo hebu
imitondo mwahalamuka.
20 Zandikeni mbuli azo uchanha ya milango ya ng'anda zenu na mzinyivi
za kwingila mmabuga genu,
21 ili siku zenu na siku za wanenu ziwe nyingi mna iisi Mndewa Imulungu
iyaiduwile kowagwaa wahenga zenu, siku zose ulanga vonda uwe uchanha
ya iisi.
22 “Mwahagagoga goya malagizo gano gose goniwagwaa, na mwahamno-
gela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na kukweleleza nzila zake zose na
kumgoga heyo,
23 avo Mndewa Imulungu kowawinga wanhu wa isi zose zili kuulongozi
wenu, na mweye moisola isi ya wanhu wa isi zili na nguvu kubanza mweye.
24 Hanhu hohose honda mukanyage kwa magulu genu hokuwa henu.
Zimbaka zenu zosongela kuluwala mbaka Lebanoni na kulawa lwanda lwa
Fulate mbaka bahali ya Meditelania.
25 Kuduhu munhu yoyose yonda yadahe kugomba na mweye. Kokose
konda muchole Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowagela bwembwe
wanhu wa isi azo ili wawadumbe kamba viyalongile kotenda.
26 “Loleni, lelo nowekila kuulongozi wenu, kumweda na makungu,
27 momweda kamba mwahagoga malagizo ga Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu, gano goniwagwaa lelo,
28 na mopata makungu kamba hamgagoga malagizo ga Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu, na kuileka nzila iniwalagiza lelo, na moitambikila
imulungu iyagwe ayo hamuijuwile.
29 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu yahawavikiza mweye mwiisi
yumuchola kuisola, mulonge mbuli za kumweda kulawa kulugongo lwa
Gelizimu, na mulonge mbuli za makungu kulawa kulugongo lwa Ebali.
30 Vigongo avo va ako umwambu wa lwanda lwa Yolidani, mwambu
wa kudihongela zuwa wa inzila, mwiisi ya Wakanaani iwokala ako Alaba
mwambu kwa mwambu na Giligali behi na mibiki mikulu ya Mole.
31 Molondigwa kuloka ulwanda lwa Yolidani ili muchole mukaisole isi iy-
owagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu. Avo mwahaisola na kukala
mumo,

32 iteganyeni, mugagoge malagizo gose na mafundizo gose goniwagwaa lelo.

12

Hanhu ha kutambikila

1 “Gano gago malagizo na mafundizo gomulondigwa mugagoge goya mwiisi ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zenu, iyowagwaa muisole, siku zose zonda mukale mwiisi ayo.

2 Nangeni kila hanhu iwanhu awo hoitambikila imilungu yao, kuvigongo vitali, kuvisugulu na hasi ya imibiki mibisi.

3 Bomoleni kila upango wao wa kulavila nhosa, na tuleni mibwe yao ing'alile na someni moto vinyago vao va Ashela na vikanheni vinyago viyagwe va imilungu yao, ili kuvisegesa vinhu avo viwotambikila.

4 “Vivija sikumumtambikile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kwa nzila ayo.

5 Lakini muchole hanhu Mndewa Imulungu, Imulungu wenu honda yasagule mna gamakabila gose, ili yeke twaga jake, na muchole kuko kumtambikila.

6 Ako mugale nhosa zenu za kusoma moto na nhosa ziyagwe, mafungu genu ga longo na sadaka, nhosa zenu za kuiduwila na nhosa zenu za kulonda wenyego na wana wa chaudele wa ng'ombe zenu na ng'hondolo zenu.

7 Ako moja kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na modeng'helela mweye na wanhu wa mng'anda zenu, kwa gose gamtendile ago ganogile gayawatendele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

8 “Sikumutende kamba vitutenda sambi, kila munhu yatende kamba vija vimnogela heyo mwenyego,

9 kwavija mung'hali hamunakwingila hanhu ha kubwihila na kuuhazi umugweleligwa na Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

10 Lakini vonda muloke lwanda lwa Yolidani na kukala mwiisi ayo iyowagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu iwe uhazi wenu, na heyo kowatenda mubwihile kulawa kwa iwanhu owehila ili mukale goya,

11 avo hanhu aho Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, honda yasagule kwika twaga jake, aho homulondigwa kugala kila kinhu kiniwalagize, nhosa zenu za kusoma moto na nhosa ziyagwe, mafungu genu ga longo na sadaka na nhosa zenu za kuiduwila zimuiduwile kwa Mndewa Imulungu.

12 Ako modeng'helela kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, mweye hamoja na wanenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi na wasang'hanaji zenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi na Walawi iwokala hamoja na mweye kwavija hewo wabule isi ili yao wenyego wala uhazi.

13 Iteganyeni sikumulave nhosa zenu za kusoma moto, kila hanhu homulonda mweye,

14 ila laveni nhosa zenu hanhu aho Mndewa Imulungu kohasagula mna gamakabila genu. Aho mulave nhosa zenu za kusoma moto, na aho mutende gose ganiwalagize.

15 “Lakini modaha kuchinja na kuja wanyama wenu hanhu hohose homukala kamba vimulonda, kamba kinhu kinogile kiyawagwelele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kamba vonda yawatende mudahe. Wanhu wose, wang'alile na wafitile odaha kuja nyama azo kamba vimujaga nyama ya mhala na swala.

16 Lakini sikumuje damu ya iwanyama awo, ila muite hasi kamba mazi.

17 Sikumuvidile vinhu vino mmabuga genu, mafungu ga longo ga ndiya zenu hebu ga divai yenu hebu gamavuta genu hebu ga wana wa chaudele wa

ng'ombe wenu hebu ga ng'hondolo wenu hebu ga nhosa zenu za kuiduwila hebu ga nhosa zenu za kulonda wenyego hebu ga sadaka zenu ziyagwe.
18 Lakini muvidile kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, hanhu aho honda yahasagule Mndewa Imulungu, Imulungu wenu. Dieni vinhu avo mweye hamoja na wanenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi na wasang'hanaji zenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi na Walawi iwokala hamoja na mweye na mudeng'helele kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kwa vinhu vinogile viyawatendele.
19 Vivija iteganyeni, sikumuwasemwe Walawi siku zose zonda mukale mwiisi yenu.
20 "Mndewa Imulungu, Imulungu wenu vonda yongeze isi yenu kamba viyawalongele, na mweye molonga, 'Toja nyama,' kwavija monogelwa kuja nyama, avo modaha kuja nyama kamba vimulonda.
21 Avo, kamba hanhu aho honda yahasagule Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kwika twaga jake kutali, modaha kuchinja ng'ombe hebu ng'hondolo kamba viyawagwelele Mndewa Imulungu na kamba viniwalagize, modaha kuja nyama ayo mmabuga genu kamba vimulonda.
22 Moija nyama ayo kamba vimujaga mhala hebu swala. Munhu yoyose kodaha kuja yawe kang'ala hebu kafita.
23 Lakini iteganyeni sikumuje damu, kwavija damu awo ugima avo sikumuje nyama hamoja na ugima.
24 Sikumuje damu ayo, ila muite hasi kamba mazi.
25 Sikumuje damu, na mweye momweda na wanenu na ulelo wenu wose, kwavija motenda ganogile mgameso ga Mndewa Imulungu.
26 "Vinhu ving'ala vonda mulave nhosa na nhosa zenu za kuiduwila, visoleni na muvigale hanhu honda yahasagule Mndewa Imulungu.
27 Laveni nhosa za kusoma moto na nyama na damu muupango wa nhosa wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, damu ya imnyama muite mdidako da uupango wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, lakini inyama modaha kuija.
28 Iteganyeni mugagoge gago gose ganiwalagize ili mumwede mweye hamoja na wanenu na ulelo wenu wose siku zose, kwavija motenda ganogile mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

Sikumumtambikile imulungu iyagwe

29 "Mndewa Imulungu, Imulungu wenu yahamambukiza kuwasegesa wanhu wa isi zili kuulongozi wenu, iwanhu awo omuchola kuisola isi yao, ili mweye mukale mwiisi yao,
30 iteganyeni sikumwingile mumtego kwa kukweleleza gaja gawatendile hewo wamuwakomile. Sikumuigaze kulonda kujuwa mbuli ya imilungu yao na kulonga, 'Vino hewo wakala oitambikila vilihi imilungu yao? Vivija na siye tuitambikile vivo'.
31 Sikumumtambikile kamba vivo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kwavija kila kinhu kimgevuza Mndewa Imulungu, hewo waitendela imilungu yao, na vivija wawasoma moto wanao wa ikimbigalo na wa ikitwanzi ili kuitambikila imilungu yao.
32 "Sang'haneni kila kinhu kamba viniwalagize, sikumongeze kinhu hebu kuhunguza kinhu.

13

1 "Yahalawila mtula ndagu hebu munhu yalotaga nzozi hagati yenu na kowagwaa kilaguso hebu kinhu cha unzonza,

2 abaho kilaguso acho hebu kinhu acho cha unzonza kilawila na heyo kolonga, ‘Tuikweleleze imilungu iyagwe na tuisang'hanile,’ imilungu hamuijuwile,
3 sikumutogole mbuli za mtula ndagu ayo hebu munhu ayo yalotaga nzozi. Kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowageza ili yajuwe kamba momnogela heyo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kwa mizoyo yenu yose na kwa loho zenu zose.
4 Mkwelelezeni Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na mumdumbe na mugoge malagizo gake na mumtegeleze na mumsang'hanile na mumgoge heyo.
5 Lakini mtula ndagu ayo hebu munhu ayo yalotaga nzozi yakomigwe, kwavija kowafunza iwanhu wamuleme Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, yawalavile mwiisi ya Misili na kuwagombola kulawa muutumwa, heyo kageza kuwatenda sikumuikweleleze nzila iyawalagize Mndewa Imulungu, Imulungu wenu muikweleleze. Muwakome ili musegese gehile hagati yenu.
6 “Kamba ndugu yako wa usungu hebu mwanago wa ikimbigalo hebu wa ikitwanzi hebu mwehe wako yuumnogela ng'hani hebu mbwigako ng'hani, kokuteweza kinyelegezi, kolonga, ‘Tuchole tukaitambikile imilungu iyagwe.’ Milungu ayo gweye hebu wahenga zenu hawaijuile,
7 hebu imilungu ya wanhu iwokala behi na mweye hebu imilungu ya wanhu iwokala kutali kulawa mwambu umoja wa isi yose na mwambu uyagwe.
8 Sikuutogole kutewezigwa na sikuumtegeleze hebu kumonela bazi hebu kumfisa,
9 lakini umkome, gweye ayo yonda usonge kumkoma munhu ayo abaho wanhu wose wayagwe okweleleza.
10 Mumtowe kwa mabwe mbaka yafe, kwavija kageza kukutenda umuleke Mndewa Imulungu, Imulungu wako, yakulavile muutumwa ako mwiisi ya Misili.
11 Avo, Waizilaeli wose ohulika na kudumba, na hawatenda ng'o gehile kamba gago kabili.
12 “Mwahahulika kudibuga dimoja mna gamabuga goyowagwelela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu mukale,
13 kamba wanhu wayagwe wehile hagati yenu wawateweza wanhu iwokala kudibuga walonga, ‘Tucholeni tukaitambikile imilungu iyagwe,’ imilungu ayo hamuijuwile bule,
14 avo sepenisepeni na muuze uze vinogile ng'hani, na kamba kweli mbuli ayo ihile itendigwa hagati yenu,
15 avo wakomeni kwa misime iwanhu iwokala kudibuga dijo, na dinangeni buga dijo na zikomeni fugo zao zose kwa misime.
16 Muvilundize hamoja ivinhu vose vimusolile, na muvike kulubuga lwa dibuga na mvisome moto hamoja na dibuga kamba nhosa ya kusoma moto kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu. Buga dijo dokuwa vihame siku zose, na hodizengwa kabili.
17 Sikumusole kinhu chochose kilavigwe ili kisomigwe moto, ili Mndewa Imulungu yaleke kuwagevuzikila ng'hani. Kowatendela ganogile na kowonela bazi na kowatenda muwe wengi ng'hani kamba viyaiduwile kwa wahenga zenu,
18 kamba mwahamtegeleza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na kugoga malagizo gake gose goniwagwaa lelo na kutenda ganogile mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

14

Sikumuiyalale kamba viwoiyalala wanhu wa isi ziyagwe

1 “Mweye mwa wana wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, avo sikumuichanje hebu kubea mapala genu mbuli ya kumulilila munhu yafile.
2 Mweye mwa wanhu ong'ala kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na Mndewa Imulungu kawasagula mweye muwe wanhu zake mna iwanhu wose okala mwiisi yose.

Wanyama odigwa na hawadigwa
(Walawi 11:1-47)

3 “Sikumuje kinhu chochose kigevuza.
4 Modaha kuja wanyama wano, ng'ombe na ng'hondolo na mbuzi,
5 ng'hogoni na swala na nyumbu na funo na mhala na nhelembo na ng'hondolo luwala,
6 na kila mnyama yeli na mibang'ho itulike na koselula, mnyama ayo diyeni.
7 Lakini sikumuje mnyama yoyose mibang'ho yake haitulike na haselula. Sikumuje ngamiya na buga na ndezi, awo oselula lakini mibang'ho yao haitulike, avo awo wafita kumwenu.
8 Vivija sikumuje nguluwe, kwavija hamoja mibang'ho yake itulika lakini haselula bule, wanyama awo wafita kumwenu, sikumuje nyama yao hebu kukwasa imitufi yao.
9 “Modaha kuja kila aina ya somba weli na minzaka nzaka na makalabamba.
10 Lakini kiumbe chochose kikala mgamazi na chabule minzaka nzaka hebu makalabamba sikumuje, awo wose wafita kumwenu.
11 “Modaha kuja ndege wose wang'alile.
12 Lakini ndege wano sikumuje, mhungu na jola na kimhanga,
13 kidumule na makungule na ndege wose wayagwe waigalile na hewo,
14 na ndege wose waigalile na bondwa,
15 mbuni na kilopo na vimhanga wayagwe,
16 bundi na bundi mkulu na bundi mzelu,
17 bundi luwala na kinyang'huwi na mumbi,
18 lawalawa na aina zose za nyamkuta, lugawa na gombalima.
19 Na wang'onyo wose weli na mabawa wafita kumwenu, sikumuje.
20 Lakini wang'onyo weli na mabawa wang'alile modaha kuwaja.
21 “Sikumuje ng'hone, modaha kumgwaa munhu baki iyokala kudibuga jenu yaje, hebu modaha kumuuzila munhu wa isi iyagwe, kwavija mweye mung'ala kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
“Sikuuteleke nyama ya mwana mbuzi mna gamaziwa ga mamake.

Malagizo mbuli ya mafungu ga longo

22 “Laveni fungu da longo da ndiya yenu yose yumsenga mmigunda kila mwaka.
23 Abaho gendeni hanhu aho hayasagule Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kwika twaga jake, na baho kuulongozi wake mugaje mafungu ga longo ga ndiya yenu na ga divai yenu na gamavuta genu na ga wana wa chaudele wa ng'ombe zenu na ng'hondolo zenu, tendeni vino ili muifunze kumtegeleze Mndewa Imulungu, Imulungu wenu siku zose.

24 Kamba ako kumukala kutali na hanhu aho Mndewa Imulungu, Imulungu wenu hayasagule kwika twaga jake, avo hamudaha kupapa fungu da longo da ndiya yenu iyawagwelele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
25 Avo uzeni ndiya yenu, na soleni zisente mbaka hanhu aho Mndewa Imulungu, Imulungu wenu hayasagule.
26 Na mzisang'hanile sente azo kwa kugula kinhu chochose kimulonda, nyama ya ng'ombe na nyama ya ng'hondolo na divai hebu kinhu cha kung'wa, muvije na kudeng'helela aho kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu hamoja na wanhu wa mzing'anda zenu.
27 Sikumuwasemwe Walawi iwokala hagati yenu, kwavija awo wabule fungu hebu uhazi hagati yenu.
28 "Na kila uhelelo wa mwaka wa kadatu laveni mafungu ga longo ga ndiya yenu yose na mugeke kamba ngama mna gamabuga genu.
29 Ago gokuwa mbuli ya Walawi kwavija wabule fungu hebu uhazi hagati yenu na mbuli ya wanhu baki na wana wakiwa na wagane iwokala mna gamabuga genu, hewo woja na kuwa wagima. Tendeni avo na Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowatenda mumwede mna zisang'hano zenu zose za makono genu.

15

Mwaka wa saba
(Walawi 25:1-7)
1 "Kuuhelo wa kila mwaka wa saba molondigwa muleke kuwadai iwanhu madeni gao.
2 Vino vivo vonda mutende, kila munhu yamkopeshe miyage, yafute deni dijo, na sikuyageze kumdai kwavija Mndewa Imulungu mwenyego kalonga deni dijo difutigwe.
3 Modaha kuwadai iwanhu baki, lakini madeni gose ga ndugu zenu mugafute.
4 "Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowatendela ganogile mwiisi iyowagwaa iwe yenu na kokuwa kuduhu hata munhu imoja hagati yenu yonda yawe mkiwa,
5 kamba mwahamtegeleza goya Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kukweleleza malagizo gano goniwalagiza lelo.
6 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowatenda mumwede kamba viyawalongele kotenda. Na mweye mowakopesha wanhu wa isi nyingi, lakini mweye hamukopa bule. Na vivija mowatawala wanhu wa isi nyingi, lakini iwanhu wa isi azo honda wawatawale mweye.
7 "Kamba hagati yenu mweye hana ndugu yenu mkiwa, mna idibuga da isi ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu iyowagwaa, sikumuwe wagila na sikumuleme kumtaza.
8 Lakini laveni na mumkopeshe kinhu chochose kilondigwa kwa heyo.
9 Muiteganye, sikumugelegeze vihile mmizoyo na kulonga, 'Mwaka wa saba, umwaka wa kufuta madeni wammabehi,' avo momgelegeza vihile ndugu yenu yeli mkiwa na hamumgwaa kinhu chochose, na heyo kodaha kumulilila Mndewa Imulungu mbuli yenu na mweye mokuwa na nzambi.
10 Mgweeni ndugu yenu mkiwa kuno mizoyo yenu kwatu, na sikumuwe na lusikisiki, kwavija kwa mbuli ayo, Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowatendela ganogile mzisang'hano zenu zose na kwa kila kinhu kimtenda.
11 Kwavija wanhu wakiwa na waja welibule kinhu hawaswela bule mwiisi, avo nowalagiza muwe na moyo unogile kwa ndugu zenu welibule kinhu na waja weli wakiwa mwiisi yenu.

Viilondigwa kuwatendela watumwa
(Kulawa 2:1-11)

12 "Kamba ndugu yako Muebulania, mbigalo hebu mtwanzi, yahauzigwa
kumwako, yakusang'hanile kwa miyaka sita, lakini muumwaka wa saba
umuleke yasegele.
13 Na vonda umuleke yasegele, sikuumuleke yasegele makono gaiyeka.
14 Umgwee kwa moyo unogile kwa gaja Mndewa Imulungu, Imulungu
wako gayakutendele umwede, ng'hondolo na ndiya na divai.
15 Kumbukeni kamba mweye mukala watumwa ako mwiisi ya Misili na
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kawagombola, lekaavo lelo nowalag-
iza vivo.
16 "Lakini yahakulongela, 'Sisegela kumwako,' kwavija kokunogela gweye
na iwanhu wa mng'anda yako na kolonda kukala na gweye,
17 avo sola sanziya na utobole gwiti jake mbaka ayo isanziya ihome
umulango na heyo kokuwa mtumwa wako siku zose. Vivija utende vivo kwa
mtumwa wako wa kitwanzi.
18 Vivija sikuukone vidala kumulekesa mtumwa wako, kwavija kaku-
sang'hanila kwa kipindi cha miyaka sita na kalihigwa nusu ya sente iy-
olihigwa kibaluwa. Tenda vivo na Mndewa Imulungu, Imulungu wako
kokutendela ganogile kwa kila kinhu kiutenda.

Wana wa chaudele wa ng'ombe na ng'hondolo

19 "Mulavile Mndewa Imulungu, Imulungu wako wana chaudele wose wa
kimbigalo wa fugo yako ya ng'ombe na ng'hondolo. Sikuuwasang'hanile
ng'ombe awo na sikuuikanhe imibahila ya ng'hondolo awo.
20 Kila mwaka, gweye na wanhu wa mng'anda mmwako moja nyama ya
wanyama awo kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, hanhu
aho honda yahasagule Mndewa Imulungu.
21 Lakini kamba mnyama ayo kana kilema chochose, kamba msuwameso
hebu magulu gake galemala hebu kana kinhu chochose mulukuli, siku-
umulave nhosa kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wako.
22 Mnyama kamba ayo modaha kumuja kuko kudibuga jako, vivija wanhu
wose ong'ala na wafitile odaha kumuja kamba viwajaga mhala hebu swala,
23 lakini sikumuje damu yake, ila muite hasi kamba mazi.

16

Nyimwilinyimwili ya Pasaka
(Kulawa 12:1-20)

1 "Muugoge mwezi wa Abibu na mudeng'helele Pasaka ya Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu. Kwavija muumwezi awo wa Abibu, Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu, kawalava mwiisi ya Misili ikilo.
2 Mmulavile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu nhosa ya Pasaka kulawa
mzifugo zenu za ng'hondolo hebu ng'ombe, hanhu aho honda yahasagule
Mndewa Imulungu kwika twaga jake.
3 Sikumuje nhosa ayo hamoja na magate gageligwe hamila. Kwa kipindi
cha siku saba dieni magate hagageligwe hamila, magate gago kolagusa
kugaya, kwavija musegela mwiisi ya Misili himahima, avo kipindi chose
chonda mukale moikumbuka siku ayo yumusegele mwiisi ya Misili.
4 Kwa kipindi acho cha siku saba munhu yoyose mwiisi yenu sikuyeke
hamila mng'anda yake, na inyama ya mnyama yachinjigwe ichungulo ya
siku ya ichanduso sikuisigale mbaka imitondo.

5 “Sikumulave nhosa ya Pasaka kudibuga jojose dimulonda mweye mna
gamabuga gonda yawagwee Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
6 lakini muilavile hanhu aho Mndewa Imulungu, Imulungu wenu honda
yahasagule kwika twaga jake, aho mulave nhosa ya Pasaka ichungulo, saa
iija yumusegele mwiisi ya Misili.
7 Nyama ayo muiteleke na muidile hanhu aho Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu honda yahasagule, na imitondo mubwele mna ivibanda venu.
8 Kwa siku sita muje magate hagageligwe hamila, na kudisiku da saba mu-
tende mting'hano mkulu wa kumtambikila Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu, na sikumsang'hane sang'hano yoyose kudisiku dijo.

Nyimwilinyimwili ya mawiki
(Kulawa 34:22; Walawi 23:15-21)

9 “Peteni mawiki saba, tangu vimusonga kusenga indiya.
10 Abaho mutende nyimwilinyimwili ya Mawiki mbuli ya Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu, kwa kulava nhosa yumulonda, na mulave kamba
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, viyawatendile mumwede.
11 Mudeng'helele kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
mweye hamoja na wanenu wa kimbigalo na wa ikitwanzi, wasang'hanaji
zenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi, Walawi na iwanhu baki na iwana
wakiwa na wagane iwokala hamoja na mweye. Tendeni gago hanhu aho
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu honda yahasagule kwika twaga jake.
12 Kumbukeni kamba mukala watumwa ako Misili, avo iteganyeni muga-
goge mafundizo gano.

Nyimwilinyimwili ya Vibanda
(Walawi 23:33-43; Kupetigwa 29:12-39)

13 “Mwahamambukiza kubiga ndiya yenu na kukama zabibu zenu, ten-
deni nyimwilinyimwili ya Vibanda kwa kipindi cha siku saba.
14 Muideng'helele nyimwilinyimwili ayo, mweye na wanenu wa ikimbi-
galo na wa ikitwanzi, wasang'hanaji zenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi na
Walawi na iwanhu baki na iwana wakiwa na wagane iwokala hamoja na
mweye mna gamabuga genu.
15 Kwa siku saba mumtendele nyimwilinyimwili Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu, hanhu aho honda yahasagule, kwavija Mndewa Imulungu,
Imulungu wenu kowatendela ganogile mna indiya yenu yose na mna
zisang'hano zenu zose, na mweye modeng'helela.
16 “Wambigalo wose wa isi yenu waiting'hane kuulongozi wa Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu, miyanza midatu kila mwaka, hanhu aho honda
yahasagule. Waiting'hane kipindi cha nyimwilinyimwili ya magate ha-
gageligwe hamila, na nyimwilinyimwili ya mawiki na nyimwilinyimwili ya
vibanda. Sikuwachole kuulongozi wa Mndewa Imulungu makono gaiyeka.
17 Kila munhu yalave kamba viyodaha kamba Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu viyamtendile yamwede.

Haki za iwanhu

18 “Musagule wasemi na vilongozi kulawa mna gamakabila genu mna
gamabuga gonda yawagwee Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na hewo
wawataguse iwanhu kamba viilondigwa.
19 Sikumuihinduse haki, sikumubagule na sikumutogole kubokela hongo
kwavija hongo dotula meso ga wanhu weli na nzewele na kuhindusa kitala
cha munhu yanogile.
20 Mutende haki na muikweleleze, ili mudahe kukala na kuisola isi iy-
owagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

21 “Sikumusimike imhanda ya kutambikila imilungu Ashela behi na upango wa nhosa onda mumzengele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
22 Na sikumusimike mibwe ya kutambikila. Kinhu acho chomgevuza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

17

Kutambika kugomesigwe

1 “Sikummulavile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, nhosa ya ng'ombe hebu ng'hondolo yali na kilema, kwavija mbuli ayo yomgevuza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
2 “Kamba mwahahulika kudibuga dimoja mna gamabuga goyowagwelela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kamba hana mbigalo hebu mtwanzi kotenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kabena lagano jake,
3 na heyo kachola kuisang'hanila na kuitambikila imilungu iyagwe, kaditambikila zuwa hebu mbalamwezi hebu vinhu viyagwe vili kuulanga avo vinigomese sikumvitambikile,
4 na mweye mulongeligwa mbuli ayo na muihulika, avo muzahile kamba mbuli ayo ya ukweli. Kamba mbuli ayo ya ukweli na kamba kinhu acho kigevuza kitendigwa mwiisi ya Izilaeli,
5 avo mulaveni munhu ayo kunze ya dibuga na mumtowe mabwe mbaka yafe.
6 Yakomigwe kwa usindila wa wanhu wabili hebu wadatu. Munhu sikuyakomigwe kwa usindila wa munhu imoja.
7 Awo iwanhu olava usindila wasonge kumtowa munhu ayo kwa mabwe abaho wanhu wayagwe na hewo wamtowe kwa mabwe. Kwa nzila ayo mogasegesa gehile hagati yenu.
8 “Kamba vahalawila vitala vidala na mweye hamujuwa va kutenda, vitala avo vodaha kuwa, mbuli ya ukomaji na mbuli ya haki ya wanhu na mbuli ya kuilumiza. Vahalawila vitala avo, musegele aho na muchole hanhu hayasagule Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
9 na kuko choleni kwa Walawi na imsemi yosang'hana kipindi acho, na mweye mulave avo ivitala na hewo otagusa.
10 Avo, mutende kamba vonda wawalongele kulawa hanhu aho hayasagule Mndewa Imulungu, muiteganye mutende gose kamba vonda wawalagize.
11 Musang'hane kamba viwowalongela na kamba viwowafunza. Sikumuleke mbuli yoyose iyowalagiza kutenda.
12 Munhu yoleka kumtegeleza imulava nhosa yomsang'hanila Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, hebu msemi, munhu ayo yakomigwe. Kwa nzila ayo mogasegesa gehile hagati ya Izilaeli.
13 Wanhu wose ohulika na kudumba, na hawatenda kinhu bila kugelegeza.

Malagizo mbuli ya mndewa

14 “Mwahengila mwiisi yonda yawagwee Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, mwahaisola na kukala mumo, na mweye molonga, ‘Tusagule mndewa yatutawale, kamba wanhu wa isi zose zituzunguluke,’
15 modaha kumwika mndewa yawatawale, imunhu ayo yonda yamsagule Mndewa Imulungu, Imulungu wenu. Momwika imoja wa ndugu zenu yawe mndewa kumwenu. Sikumumtende munhu baki, yeli siyo ndugu yenu yawe mndewa wenu.

16 Hata avo sikuyawe na falasi wengi mbuli ya ng'hondo, na vivija
sikuyawabweze iwanhu ako Misili ili yapate falasi wengi mbuli ya ng'hondo,
kwavija Mndewa Imulungu kawazuma, 'Sikumubwele kuko kabili.'
17 Vivija sikuyasole watwanzi wengi, buleavo omtenda yamuleke Mn-
dewa, na vivija sikuyawe na sente na zahabu nyingi.
18 Vonda yakalile ikigoda cha undewa, yandike kitabu kwa kwiga ikitabu
cha malagizo gano, kili mmakono ga iwalava nhosa, awo Iwalawi.
19 Kitabu acho kokala nacho na yakisome siku zose za ugima wake ili
yaifunze kumdumba Mndewa Imulungu, Imulungu wake, na yagagoge
malagizo gano na mafundizo gano,
20 na sikuyaikweze mwenyego kubanza ndugu zake na sikuyageke kutali
na heyo malagizo gano kwa mbuli yoyose, ili yasigale muutawala siku nyingi
heyo na ulelo wake mwiisi ya Izilaeli.

18

Fungu da iwalava nhosa

1 "Dikabila da Walawi, awo iwalava nhosa, sikuwawe na hanhu hebu
uhazi wowose mwiisi ya Izilaeli. Hewo waje ndiya ilavagwa kwa Mndewa
Imulungu kamba nhosa.
2 Sikuwawe na uhazi hamoja na ndugu zao, Waizilaeli wayao, Mndewa
Imulungu ayo uhazi wao kamba viyawalongele.
3 "Dino dokuwa fungu da iwalava nhosa kulawa mzinhosa zilavigwa, iwe
nhosa ya ng'ombe hebu ng'hondolo, wamgwelele imulava nhosa umkono na
zisaya na usapi.
4 Muwagwelele ndiya yenu ya ichanduso kusengigwa na divai na mavuta
genu na mibahila ya ichanduso ya ng'hondolo zenu.
5 Mna gamakabila genu gose, Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
kawasagula iwanhu wa kabila da Lawi ili wamsang'hanile kamba walava
nhosa siku zose.
6 "Kamba Mulawi yoyose kolonda mwenyego kodaha kusegela kudibuga
jojose da iwanhu wa Izilaeli na kuchola hanhu hayasagule Mndewa Imu-
lungu,
7 aho kodaha kusang'hana kwa twaga da Mndewa Imulungu, Imulungu
wake kamba awo iwalawi wayage osang'hana kuulongozi wa Mndewa
Imulungu.
8 Heyo yagweleligwa ndiya sawasawa na iwalava nhosa wayagwe,
hamoja heyo kapata sente mbuli ya vinhu va iwahenga zake viuzigwe.

Wanhu ozumigwa mbuli ya mila zigevuza

9 "Mwahengila mwiisi iyowagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
sikumukweleleze mila zigevuza za iwanhu wa isi azo.
10 Sikukuwe munhu yoyose hagati yenu yonda yamulave nhosa muumoto
mwanage wa kimbigalo hebu wa kitwanzi, hebu munhu yoyose yolagula
hebu yolola nyota za wanhu hebu yofambula mbuli zikwiza hebu muhawi,
11 hebu munhu yologa wanhu hebu munhu yowanga hebu munhu youza
mbuli kwa mizimu.
12 Munhu yoyose yotenda mbuli kamba zizo komgevuza Mndewa Imu-
lungu. Kwa mbuli kamba azo zigevuza, Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
kowawinga iwanhu wa isi azo zili kuulongozi wenu.
13 Molondigwa mutelele mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu.

Mtula ndagu yaigalile na Musa

14 “Wanhu wa isi azo zonda musole isi yao owategeleza iwanhu olola
nyota za iwanhu na walaguzi, lakini Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
kowagomesa mweye sikumutende vivo.
15 “Mndewa Imulungu, Imulungu wenu komwinulilani mtula ndagu
kamba niye kulawa hagati yenu, Mwiizilaeli miyenu na mweye
mumtegeleze heyo.
16 Mbuli ayo iyo yumumpulile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ako
Holebu siku dija vimuiting'hane, mulonga, ‘Sikutuihulike kabili sauti ya
Mndewa Imulungu, Imulungu wetu, na sikutuwone kabili moto uno mkulu,
buleavo tofa!’
17 Na heyo Mndewa Imulungu kanongela, ‘Walonga goya.
18 Nowenulila mtula ndagu kamba gweye, imoja wa ndugu zao. Niye
nogela mbuli zangu mmulomo wake na heyo kowalongela gose gonda
nimulagize.
19 Munhu yoyose yonda yaleme mbuli zonda yalonge mtula ndagu ayo
kwa twaga jangu, niye mwenyego nomkoboza.
20 Lakini mtula ndagu yoyose yonda yalonge mbuli kwa twaga jangu, na
kuno niye simulagize yalonge mbuli ayo hebu kolonga mbuli kwa twaga da
imulungu iyagwe, mtula ndagu ayo kofa.’
21 “Lakini mweye modaha kugelegeza mmizoyo yenu, ‘Todahaze kuijuwa
mbuli hailongigwe na Mndewa Imulungu?’
22 Kamba mtula ndagu yahalonga mbuli kwa twaga da Mndewa Imu-
lungu, na mbuli ayo hailawilile hebu siyo kweli, mbuli ayo hailongigwe
na Mndewa Imulungu, avo mtula ndagu ayo kalonga kwa kuitapa, mweye
sikumumdumbe.

19

Mabuga ga kukimbilila
(Kupetigwa 35:9-34; Yoshua 20:1-9)

1 “Mndewa Imulungu, Imulungu wenu vonda yawakoboze iwanhu waja
isi yao kowagwaa mweye, na mwahaisola na kukala mzing'anda zao,
2 mubagule mabuga madatu kulawa mwiisi ayo yonda yawagwee Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wenu muisole.
3 Mutende nzila za kubita na muigole miyanza midatu isi ayo yonda
yawagwee Mndewa Imulungu, Imulungu wenu muisole ili munhu yoyose
yomkoma munhu yakimbilile kuko.
4 “Munhu yahamkoma munhu iyagwe bila kulonda na hawagombile na
munhu ayo, kodaha kukimbilila kudibuga dimoja mna gamabuga gago, na
kouhonya ugima wake.
5 Tulonge, munhu kochola na miyage kumuhulo kukanha ngodi na kipindi
viyokanha zingodi umuhini usomoka na dishoka dimkoma miyage, munhu
ayo kodaha kukimbilila kudibuga dimoja mna gamabuga gago, na kouhonya
ugima wake.
6 Lakini kamba hana buga dimoja diiyeka, munhu ayo yoliha mbuli ya
kugevuzika kodaha kumkweleleza na komgoga na kumkoma munhu ayo
yamkomile miyage bila kulonda, hamoja halondigwe kukomigwa, kwavija
wakala hawagombile bule.
7 Avo niye nowalagiza mubagule mabuga madatu.
8 “Vivija kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, yahazongeza zim-
baka za isi yenu kamba viyaiduwile kwa wahenga zenu, na kowagwaa isi
yose iyalongile kowagwaa iwahenga zenu,

9 na kamba mwahagoga goya malagizo gose goniwalagiza lelo, na mwahamnogela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kukweleleza nzila zake siku zose, avo mokwengeza mabuga gayagwe madatu mna igano madatu,
10 ili munhu habanange kinhu sikuyakomigwe mwiisi yenu iyowagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu iwe yenu, avo sikumoneke mubananga kwa kwita damu ya munhu.
11 “Lakini kamba munhu kagomba na miyage, na heyo kamkweleleza kamvamila na kumkoma, abaho kakimbilila kudibuga dimoja mna gamabuga gago,
12 avo iwavele wa buga dijo wawatume wanhu wakamsole munhu ayo na wamgale kwa imunhu yoliha ili yakomigwe.
13 Sikummonele bazi, lakini mosegesa gehile ga kumkoma munhu hatendile gehile mna iisi ya Izilaeli, ili mukale goya.
14 “Sikumusegese vilaguso va zimbaka na waenu, zikigwe umwaka na iwahenga mwiisi iyowagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu iwe yenu.

Kulava usindila

15 “Usindila wa munhu imoja haulondigwa kumtagusa munhu mbuli ya kitala chochose. Usindila wa wanhu wabili hebu wadatu awo udaha kumtenda munhu yatagusigwe.
16 Kamba kolawilila munhu yoyose komtagusa miyage kwa kulava kitala cha uvizi,
17 avo heyo na imunhu yotagusigwa wachole kuulongozi wa Mndewa Imulungu, na kuulongozi wa iwalava nhosa na iwasemi iwosang'hana kipindi acho.
18 Awo iwasemi wakilole goya kitala acho na kamba imunhu ayo yalavile uusindila kaviza na kamtagusa miyage kwa uvizi,
19 avo, momtendela kamba viyalondile kumtendela miyage. Kwa nzila ayo mogasegesa gehile hagati yenu.
20 Na wanhu wayagwe ohulika na kudumba, avo gehile kamba gago hagatendigwa kabili hagati yenu.
21 Sikumuwonele bazi iwanhu kamba awo. Ugima kwa ugima na siso kwa siso na zino kwa zino na mkono kwa mkono na mgulu kwa mgulu.

20

Mbuli ya ng'hondo

1 “Mwahachola kuna ing'hondo kuitowa na iwanhu owehila, na mokona falasi na mituka, na wakalizi wengi kubanza mweye, sikumuwadumbe, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, yawalavile mwiisi ya Misili kokuwa hamoja na mweye.
2 Mung'hali hamnasonga kuitowa, imulava nhosa yalongole kuulongozi na yawalongele iwanhu,
3 ‘Tegelezeni mweye wanhu wa Izilaeli! Sambi mosonga kuitowa na iwanhu owehila. Sikumuwadumbe hebu kunyawanyawa hebu kugwaya kwa bwembwe,
4 kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ayo yochola hamoja na mweye kuitowa na iwanhu owehila mbuli yenu ili yawatende muhume.’
5 “Abaho ivilongozi wawalongele iwanhu, ‘Vino kuna munhu yoyose hano yazengile ng'anda ya sambi lakini yang'hali hana ilimbula? Yabwele ukae, sikuyafe kuna ing'hondo na munhu iyagwe yailimbule ing'anda ayo.

6 Vino kuna munhu yoyose hano yahandile mizabibu na yang'hali hana-
galimbula gamatunda? Yabwele ukae, sikuyafe kuna ing'hondo na munhu
iyagwe yagalimbule.
7 Vino kuna mbigalo yoyose hano yamfungile zengele mtwanzi ili yawe
mwehe wake? Yabwele ukae sikuyafe kuna ing'hondo na mbigalo iyagwe
yamsole imtwanzi.'
8 Vilongozi wagendelele kuwalongela iwanhu, 'Vino kuna munhu
yoyose hano konyawanyawa? Yabwele ukae sikuyawatende wayage
wanyawenyawe kamba heyo.'
9 Vilongozi wahamambukiza kulonga na iwanhu, wawasagule ivilongozi
wa iwakalizi wawalongoze iwanhu.
10 "Mwahalonda kudivamila buga, tanhu wagweleleni iwanhu nyafasi
kamba odaha kulonga walemelwa.
11 Wenekae wa buga dijo wahalonda tindiwalo na kuilava kumwenu,
aho wanhu wose wali mumo owasang'hanila na osang'hana kwa ku-
nanahizigwa.
12 Lakini wahalema kutenda tindiwalo na mweye ila oitowa ng'hondo na
mweye, baho mudivamile buga jao.
13 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kodigela mmakono genu na
muwakome iwambigalo wose wali mumo,
14 lakini iwatwanzi na iwana na zifugo na vinhu vose vili kudibuga dijo,
muvisole. Modaha kudeng'helela vinhu vija vimusolile va iwanhu owehila
viyawagwelele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
15 Vino vivo vonda mutende kwa mabuga gose geli kutali na mweye, siyo
mabuga ga isi imugweleligwa kuisola.
16 "Lakini mna gamabuga ga isi ayo iyowagwaa Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu, sikumuleke kinhu chochose king'hali kigima.
17 Muwakome iwanhu wose, Wahiti na Waamoli na Wakanaani na
Wapelizi na Wahivi na Wayebusi kamba Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu viyawalagize,
18 buleavo, owafunza kukweleleza mila zao zigevuza ziwatendaga kwa
imilungu yao, avo na mweye motenda nzambi kwa Mndewa Imulungu,
Imulungu wenu.
19 "Mwahadizunguluka buga kwa siku nyingi, na mwahadisola dibuga,
sikumuinange imibiki ya matunda kwa kuikanha na shoka. Vino imibiki
awo wanhu mbaka muibanange? Modaha kugaja matunda ga imibiki ayo
lakini sikumuikanhe.
20 Modaha kukanha mibiki ija iiyeka yumujuwa hailelaga matunda ili
muzengele vilingo kipindi acho vimudizunguluka dibuga ili mudisole.

21

Mbuli ya ifa haijuwigwa

1 "Munhu yahakomigwa kuluwala mna iisi iyowagwaa Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu iwe yenu na mweye hamujuwa nani yamkomile,
2 iwavele na iwasemi wenu wachole kupima utali wa aho umtufi wa
imunhu hauli mbaka wapate dibuga dili behi na mtufi awo.
3 Abaho iwavele wa buga dili behi na uja umtufi wasole bofu da ng'ombe
ding'hali hadisang'haniligwa sang'hano yoyose hebu kugeligwa nila.
4 Na hewo wamuhumuluse ing'ombe kubonde kuna ulwanda haunyalaga,
na kubonde hadilimagwa hebu kuhandigwa, kuko wambene isingo.

5 Vivija iwalava nhosa wa kabila da Lawi olondigwa wawe baho. Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu kawasagula wamsang'hanile na wawatambikile
iwanhu kwa twaga jake. Vivija hewo wagweleligwa udahi kwa mbuli yoyose
na migomvi.
6 Ayo ing'ombe yahabenigwa isingo, iwavele wose wa buga dijo dili behi
na umtufi wa munhu ayo yakomigwe, wanawe makono gao kwa mazi
uchanha mwa ayo ing'ombe,
7 na walonge, 'Hatumkomile bule imunhu ino na hatumjuwile bule
imunhu yamkomile.
8 Go Mndewa Imulungu, uditogole loholo dino da iwanhu wako wa Izilaeli,
awo uwagombole, sikuugelegeze gehile ga iwanhu wako wa Izilaeli, kwa ifa
ya munhu yelibule kitala, lakini ugele kumgongo.'
9 Avo, mwahatenda viyolonda Mndewa Imulungu mokuwa mduhu kitala
cha ifa ya munhu ayo.

Watwanzi wafungwa kulawa kuna ing'hondo

10 "Mwahachola kuna ing'hondo kuitowa na iwanhu owehila, na Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu kawatenda muhume, na muwasola iwanhu awo
kuno wang'hali wagima,
11 na kamba imoja wenu komona mtwanzi yanogile mna iwanhu awo
wamuwasolile na kolonda kumsola yawe mwehe wake,
12 avo ayo imbigalo yamsole na yamgale ukae kumwake, na yambee dipala
na yamwengule zing'hombe,
13 na yasaule iviwalo viyezile navo. Yakale kwa mwezi mgima yamulilile
tatake na mamake. Abaho kodaha kumsola, kokuwa mwehe wako na gweye
mbigalo wake.
14 Kamba ako kumwande humulonda bule, muleke yachole kuyolonda,
sikuumuuze, na sikuumtende mtumwa kwavija kumnanga.

Mwana chaudele

15 "Kamba mbigalo imoja kana wehe wabili na komnogela imoja kubanza
iyagwe. Na iwatwanzi awo wamulelela wana wa kimbigalo, na mwana
chaudele kaleligwa na ayo imtwanzi hamnogela,
16 yahavika siku ya kuwagwaa awo iwana uhazi, ayo itata munhu
halondigwa bule kumtenda ija imwana wa mwehe yomnogela kamba ayo
imwana wa chaudele na kumuleka ija imwana wa imtwanzi hamnogela yeli
imwana wa chaudele.
17 Kolondigwa yamtogole ija imwana wa chaudele, imwana wa ija imt-
wanzi hamnogela, na yamgwee kija kilondigwa, miyanza mibili ya vinhu
vake vose.

Mwana mdulu

18 "Kamba munhu kana mwana mdulu na mtundu, hamtegeleza tatake
hebu mamake hata kamba yahachapigwa,
19 avo, tata munhu na mama munhu wamgoge mwana ayo na wamgale
kwa iwavele kumulango wa buga.
20 Tata na mama wa mwana ayo wawalongele iwavele wa dibuga,
'Mwanetu mdulu na mtundu, halonda kututegeleza, mmelo na mlevi.'
21 Baho iwanhu wa buga dijo wamtowe mabwe mwana ayo mbaka yafe.
Avo kwa nzila ayo mogasegesa gehile hagati yenu. Kila munhu mwiisi ya
Izilaeli kuihulika mbuli ayo na kodumba.

Malagizo gayagwe

22 “Kamba munhu katenda kitala kilondigwa yakomigwe na kakomigwa
na umtufi utumbikigwa mdibiki,
23 mtufi wake sikuulekigwe mdibiki kilo kigima, lakini muuzike siku
didijo. Kwavija munhu yawambigwe mdibiki kaduwiligwa na Mndewa
Imulungu na mweye hamulondigwa kuifitiza isi yonda yawagwelele Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wenu, iwe yenu.

22

Malagizo gayagwe

1 “Wahamona ng'ombe hebu ng'hondolo wa Mwiizilaeli miyago kapotela,
sikuumuleke, lakini umbweze kumwake.
2 Lakini kamba ayo imwenyego kokala kutali hebu hujuwa bule
mwenyego nani, avo uchole nayo ukae kumwako na ukale nayo mbaka
mwenyego vonda yeze kumzahila, na gweye umgwelele.
3 Utende vivo kwa kihongwe hebu kiwalo hebu kinhu chochose kiyagize
Mwiizilaeli miyago na gweye kuchona. Sikuukileke.
4 “Wahamona kihongwe hebu ng'ombe wa Mwiizilaeli miyago kagwa
mnzila, sikuumuleke. Kolondigwa umtaze kumwinula.
5 “Watwanzi sikuwavale viwalo va wambigalo, na wambigalo sikuwavale
viwalo va watwanzi. Munhu yotenda vivo komgevuza Mndewa Imulungu,
Imulungu wenu.
6 “Wahavika mvulu ya ndege mdibiki hebu mnzila, ina makinda hebu
mafinga na mama munhu kagawasila gago gamakinda hebu gamafinga,
sikuumsole mama munhu na makinda gake.
7 Muleke mama munhu yachole, lakini kodaha kugasola gamakinda.
Wahatenda vivo mbuli zako zokugendela goya na kokala siku nyingi.
8 “Wahazenga ng'anda ili na gati da uchanha, uzenge senyenge kuzun-
guluka ikiswili, sikugakupate gehile mbuli ya kwita damu kamba munhu
yahapatuka kulawa kuko na kufa.
9 “Sikuuhande mizabibu yako hamoja na minoga iyagwe, buleavo ndiya
yose yofita, si gaja gaiyeka gauhandile lakini vivija na gamatunda ga miz-
abibu.
10 “Sikuulime mgunda kwa kutumia ng'ombe na kihongwe hamoja.
11 “Sikuuvale kiwalo kitendigwe kwa sufi na kitani hamoja.
12 “Funga vikumbi mna zimhembe nne za kiwalo chako.

Malagizo mbuli ya mbigalo na mtwanzi

13 “Kamba mbigalo kosola mtwanzi, na vonda yamuwase komwihila,
14 na komdeta na komulonga vihile kamba viyamsolile hakalile mhambe.
15 Avo, tata na mama wa mtwanzi ayo wagale uusindila kwa iwavele hana
ulwivi lwa dibuga kulagusa kamba mtwanzi ayo kakala mhambe.
16 Tatake yalonge, ‘Nimgwaa munhu ino mndele wangu yamsole na vino
sambi komwihila,
17 na komulonga vihile kamba hamvikile mhambe buleavo usindila wa
heyo kamba kalala mhambe auno hano.’ Abaho yakikunzule ikikumbi
kikalile na awo uusindila kuulongozi wa iwavele wa dibuga.
18 Baho awo iwavele wa dibuga wamgale ayo imbigalo na wamzabule
mbalati.
19 Abaho wamtoze mbigalo ayo vihande gana dimoja va shaba na wamg-
wee tata wa mtwanzi ayo, kwavija mbigalo ayo kamgela kinyala mndele
wa Kiizilaeli. Na mtwanzi ayo kogendelela kuwa mwehe wake, na hadaha
kumwasa siku zose za ugima wake.

20 Lakini kamba gago goyolonga gaukweli na haduhu usindila ulagusa
kamba heyo kakala mhambe,
21 wamgale mtwanzi ayo hana ulwivi lwa ing'anda ya tatake na wambi-
galo wa buga dijo wamtowe mabwe mbaka yafe, kwavija katenda gehile
mwiisi ya Izilaeli kwa kutenda ugoni yang'hali mng'anda ya tatake. Kwa
nzila ayo mogasegesa gehile hagati yenu.
22 “Mbigalo yahagogigwa ugoni na mwehe wa munhu iyagwe, wose
wabili, imbigalo na imtwanzi wakomigwe. Kwa nzila ayo mogasegesa gehile
hagati ya Izilaeli.
23 “Mbigalo yahamvika mndele yalaviligwe vilama kudibuga na ko-
muwasa,
24 wose wabili muwalave kunze ya dibuga na muwatowe mabwe mbaka
wafe. Mndele ayo yakomigwe kwavija hagutile bule ili yatazigwe hamoja
kakala kudibuga, na ayo imbigalo yakomigwe kwavija kamnanga mtwanzi
yalaviligwe vilama. Kwa nzila ayo mogasegesa gehile hagati yenu.
25 “Lakini kamba mbigalo kaiting'hana na mtwanzi yalaviligwe vil-
ama kunze ya dibuga na komuwasa kwa nguvu, heyo imbigalo yaiyeka
yakomigwe,
26 na ayo imtwanzi mmuleke heyo hatendile gehile gakumtenda
yakomigwe. Mbuli ino kamba ya munhu kumtowa miyage na kumkoma,
27 kwavija mbigalo ayo kamgoga kwa nguvu ayo imtwanzi ako kunze
ya dibuga, na hamoja kaguta nyangi yatazigwe kukala kuduhu munhu wa
kumtaza.
28 “Mbigalo yahamting'hana mtwanzi hanalaviligwa vilama na ya-
hamuwasa kwa nguvu, na wahagogigwa,
29 mbigalo ayo yamulihe tata wa mtwanzi ayo vihande malongo matano
va shaba kwavija kamnanga mtwanzi ayo, na mtwanzi ayo yawe mwehe
wake, na honda yamuleke siku zose za ugima wake.
30 “Mbigalo yoyose sikuyawase na mwehe wa tatake, yahatenda vivo
komgela kinyala tatake.

23

Wanhu wagomesigwe kwingila mumting'hano wa Imulungu

1 “Mbigalo yoyose yahondigwe zimhumbu hebu yakanhigwe kimbigalo
sikuyengile mumting'hano wa wanhu wa Mndewa Imulungu.
2 “Mwana halamu yoyose hebu ulelo wake mbaka ulelo wa longo
sikuyengile mumting'hano wa wanhu wa Mndewa Imulungu.
3 “Muamoni hebu Mmoabu yoyose na ulelo wao mbaka ulelo wa longo
sikuwengile mumting'hano wa wanhu wa Mndewa Imulungu,
4 kwavija walema kuwagwelela ndiya na mazi vimukalile mnzila molawa
Misili, na wamgwaa kibaluwa Balaamu mwanage Beoli kulawa Petoli ako
Mesopotamia yeze yawaduwile mweye.
5 Lakini Mndewa Imulungu, Imulungu wenu hamtegeleze bule Balaamu
ila kagimbula gamakungu gawa kinhu kinogile, kwavija Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu kawanogela.
6 Avo, sikumuilumbe na hewo hebu kuwatenda wamwede siku zose zonda
mukale.
7 “Sikumuwehile Waedomu kwavija hewo ndugu zenu, na sikumuwehile
Wamisili kwavija mukala mwiisi yao kamba wanhu baki.
8 Ulelo wao kusongela wa kadatu odaha kwingila mumting'hano wa
wanhu wa Mndewa Imulungu.

Malagizo mbuli ya kufita mna ing'hambi

9 “Mwahachola kuna ing'hondo na kukala mwiing'hambi, kila munhu
yaiteganye na kinhu chochose kifitile.
10 Kamba hagati yenu hana munhu yoyose kafita kwavija ikilo chelesi
kimulawa, munhu ayo yalawe kunze ya ing'hambi. Sikuyengile kabili,
11 lakini yahavika ichungulo yakoge, na zuwa dahengila kodaha kubwela
kuna ing'hambi.
12 “Muwe na hanhu kunze ya ing'hambi honda mucholege kucholo.
13 Mna ivinhu venu molondigwa muwe na magembe, mwahachola ku-
cholo, muhimbe simo na mufukile mavi genu.
14 Ng'hambi yenu yolondigwa ing'ale, kwavija Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu kokwiza hagati yenu ili yawakombole na yawagele mmakono
genu iwanhu owehila. Avo sikumutende yachone kinhu kifitile hagati yenu,
buleavo kowaleka.

Malagizo gayagwe

15 “Sikuumbweze kwa mkulu wake mtumwa yamkimbile mkulu wake na
kwiza kumwako.
16 Muleke yakale hamoja na gweye hanhu aho honda yahasagule, na
gweye sikuumonele.
17 “Mwiizilaeli yoyose mbigalo hebu mtwanzi sikuyatende ugoni mz-
ing'anda za imilungu iyagwe.
18 Vivija sente yoyose munhu yaipatile kwa ugoni sikuyaigale kwa Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wenu kwa kulonda kuliha kija kiyaiduwile,
kwavija mbigalo hebu mtwanzi yotenda ugoni kamba awo, komgevuza
Mndewa Imulungu.
19 “Sikuumkopeshe Mwiizilaeli miyago kinhu na ulonde yakubwezele na
nyongeza, iwe sente hebu ndiya hebu kinhu chochose kikopeshigwa na
kubwezigwa na nyongeza.
20 Kodaha kumkopesha munhu baki na kokubwezela na nyongeza, lakini
Mwiizilaeli miyago sikuulonde yakubwezele na nyongeza, na Mndewa
Imulungu, Imulungu wako kokutenda umwede mzisang'hano zako zose
zonda usang'hane mwiisi imuchola kuisola.
21 “Wahaiduwila kinhu kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wako,
sikuukawe kukivikiza, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wako
kokilonda kulawa kumwako, na gweye kokuwa na nzambi.
22 Lakini wahaleka kuiduwila, hutenda nzambi bule.
23 Uiteganye kolondigwa ugavikize gaja gose gauiduwile kwa mulomo
wako, kwavija kumulongela Mndewa Imulungu, Imulungu wako kwa ku-
londa mwenyego.
24 “Wahabita mumgunda wa mizabibu wa miyago, kodaha kubawa zabibu
na kuzija vija viudaha, lakini sikuubawe na kwika mkigelo chako.
25 Wahabita mumgunda wa ngano wa miyago kodaha kuhulula na ku-
figisa na kuja, lakini sikuusole isengo na kusenga ingano.

24

Nyasa na kusola kabili

1 “Kamba mbigalo yahasola mtwanzi na abaho ako kumwande komwihila
kwavija kona kinhu hakimnogela kumwake, avo mbigalo ayo yahamgwaa
kibua cha nyasa, na komuwinga yasegele ukae kumwake,
2 na mtwanzi ayo yahasoligwa na mbigalo iyagwe,

3 na mbigalo ayo wa kabili vivija komwihila na komgwaa kibua cha nyasa
mtwanzi ayo na komuwinga yasegele ukae kumwake hebu mbigalo ayo
yamsolile yahafa,
4 avo ayo mbigalo wa ichanduso halondigwa yamsole kabili mtwanzi ayo
kwavija kafitizigwa. Avo sikumugale gehile mwiisi iyowagwaa Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu iwe yenu.

Malagizo gayagwe

5 "Mbigalo yahasola mwehe sambi sambi sikuyachole kuna ing'hondo na
sikuyagweleligwe sang'hano yoyose, yalekigwe yabwihile mwaka mgima,
ili yakale ukae kumwake na yadeng'helele na mwehe wake.
6 "Munhu yoyose sikuyabokele dibwe da uchanha hebu da hasi da
kudugila kamba lahani, wahatenda vivo kamba kosola ugima wa munhu
ayo.
7 "Munhu yoyose yahamwiba Mwiizilaeli miyage na kumtenda mtumwa
wake hebu komchuuza muutumwa, munhu ayo kolondigwa yakomigwe.
Kwa nzila ayo mogasegesa gehile hagati yenu.
8 "Kamba munhu yahawa na utamu wa dikulu molondigwa mugagoge
goya malagizo ga Iwalawi. Kamba viniwalagize hewo vivo vonda muk-
weleleze goya.
9 Kumbukeni Mndewa Imulungu, Imulungu wenu viyamtendele Miliamu
vimukalile mmwanza kulawa Misili.
10 "Wahamkopesha kinhu miyago, sikuwingile mng'anda yake kusola
lahani.
11 Wime kunze na umuleke imunhu yuumdai yakugalile mwenyego ayo
ilehani.
12 Kamba munhu ayo mkiwa na lahani yake mgolole, sikuukale nao kilo
kigima.
13 Umbwezele mgolole wake kila siku ichungulo ili yaigubike. Na heyo
kokupulila umwede, na Mndewa Imulungu, Imulungu wako kokona kunoga
mgameso gake.
14 "Sikuumbunze kibaluwa wako yeli mkiwa na ngaengae, yawe Mwi-
izilaeli miyago hebu munhu baki iyokala kuna gamabuga genu.
15 Kila siku, zuwa hadinakwingila umlihe fungu jake da sang'hano ya siku
ayo, kwavija heyo mkiwa na kobeta kinhu acho, buleavo komulilila Mndewa
Imulungu na gweye kokuwa na nzambi.
16 "Tata na mama sikuwakomigwe kwa gehile ga wanao, vivija wana
sikuwakomigwe kwa gehile ga tata zao na mama zao. Kila munhu
yakomigwe kwa gehile gake mwenyego.
17 "Sikumuihinduse haki ya iwanhu baki na iwana iwakiwa. Sikumusole
kiwalo cha mgane na kukika lahani.
18 Kumbukeni kamba mweye mukala watumwa mwiisi ya Misili, na
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawagombola kulawa kuko, lekaavo
nowagwaa lagizo dijo.
19 "Mwahasenga mmigunda yenu na kuisemwa viyagwe sikumubwele
kukisogo kusalata vija visigale, lakini muwalekele iwanhu baki na iwana
iwakiwa na wagane, ili Mndewa Imulungu, Imulungu wenu yawatendele
ganogile mzisang'hano zenu zose.
20 Mwahatigisa mizeituni yenu kipindi cha kubawa, sikumubwelele
kutigisa kabili ila muwalekele iwanhu baki na iwana iwakiwa na wagane.
21 Mwahabawa zabibu, sikumubwele kukisogo kubawa zabibu zisigale ila
muwalekele iwanhu baki na iwana iwakiwa na wagane.

22 Kumbukeni kamba mweye mukala watumwa mwiisi ya Misili. Lekaavo
nowagwaa lagizo dino.

25

1 “Wanhu wabili wahagomba na wahachola kuna ikitala kulamuligwa,
imoja yahakoneka hatendile dihile na iyagwe yahakoneka kabananga,
2 na kamba ija yabanange kolondigwa yazabuligwe mbalati, msemi ya-
mulagize munhu ayo yawase hasi kingubanguba na yazabuligwe mbalati
kamba vija viyabanange.
3 Munhu yabanange kinhu kodaha kuzabuligwa mbalati malongo mane,
lakini siyo kubanza vivo, mwahongeza kubanza vivo momgela kinyala
Mwiizilaeli miyenu.
4 “Sikuumfunge ng'ombe umulomo wahamsang'hanila kubiga uhemba.

Ndugu wa mwenekwaga

5 “Kamba ndugu wabili okala hanhu na imoja wao yahafa bila kuleka
mwana wa kimbigalo, mtwanzi wa mwenekwaga sikuyasoligwe na munhu
baki kunze ya ulukolo lwa mwenekwaga. Ndugu wa mwenekwaga
kolondigwa yamsole mgane ayo.
6 Mwana wa ichanduso wa kimbigalo yonda yaleligwe kopetigwa kamba
mwana wa mwenekwaga, ili twaga jake sikudisemwigwe mwiisi ya Izilaeli.
7 Lakini kamba ndugu ayo wa mwenekwaga hamulonda ayo imtwanzi
mgane, avo mtwanzi ayo yachole kuulongozi wa iwavele wa dibuga na
yalonge, ‘Ndugu wa mkasano wangu yafile kolema kugendeleza twaga da
ndugu yake yafile mwiisi ya Izilaeli, avo kolema kutenda gaja golondigwa
heyo yagatende kamba ndugu wa mwenekwaga.’
8 Abaho awo iwavele wamkeme ayo imbigalo na walonge na heyo. Kamba
kogendelela kulema kumsola,
9 mtwanzi ayo mgane yamgendele mbigalo ayo mgameso ga iwavele wa
dibuga, yamvule kilatu chake kimoja na yamtemele mate mkihanga na
yamulongele, ‘Vino vivo viilondigwa kutendeligwa imunhu yolema kugen-
deleza ulelo kwa ndugu yake.’
10 Na twaga da ng'anda yake mwiisi ya Izilaeli dokuwa, ‘Ng'anda ya munhu
yavuligwe kilatu.’ ”

Malagizo gayagwe

11 “Wambigalo wabili wahaitowa na mwehe wa imoja kogeza kumtaza
mkasano wake kwa kumgoga gamaungo gamadeke ija yoitowa na mkasano
wake,
12 avo muukanhe mkono wa mtwanzi ayo na sikummonele bazi.
13 “Sikumuwe na vinhu vibili vibili va kupimila vinhu, kimoja kizama
kiyagwe kibewe. Sikumtumie vipimo vivizaga.
14 Sikumuwe na vinhu va aina mbili va kupimila, kikulu na kidodo.
15 Mupimile vinhu vinogile va kupimila ili mukale siku nyingi mwiisi
imugweleligwa na Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
16 Wanhu otenda vinhu kamba vivo, wose otenda kwa uvizi, omgevuza
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

Malagizo ga kuwakoma Waamaleki

17 “Kumbukeni gawawatendele Waamaleki vimukalile mmwanza kulawa
Misili.
18 Kumbukeni viwawatowile vimukalile mnzila na kuwakoma wose
wadonhile wakalile kukisogo chenu. Waamaleki hawamdumbile Imu-
lungu.

19 Avo, kipindi Mndewa Imulungu, Imulungu wenu vonda yawahumuze
na magazo ga wanhu wose owehila, awo owazunguluka mwiisi iyowagwaa
mukale mumo, sikumuisemwe molondigwa muwakome Waamaleki wose."

26

Gaja gaichanduso kusengigwa na fungu da longo

1 "Wahavika na kuisola isi iyokugwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wako
na kukala mumo,
2 usole ndiya yonda usonge kusenga kulawa mwiisi iyokugwaa Mndewa
Imulungu, Imulungu wako, uike mkigelo na ugale hanhu aho honda ya-
hasagule Mndewa Imulungu, Imulungu wako kwika twaga jake.
3 Umcholele mulava nhosa yosang'hana kipindi acho, na umulongele,
'Lelo notogola mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu wangu kamba
ningila mwiisi iyaiduwile kwa wahenga zetu kamba kotugwelela.'
4 "Na mulava nhosa vonda yasole kigelo acho mmakono gako na kukika
kuulongozi wa upango wa Mndewa Imulungu, Imulungu wako,
5 ulonge mbuli zino kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wako,
'Muhenga wangu kakala Mwalamu, kagunga kuno na kuno abaho kachola
ako Misili na kakala kuko kamba munhu baki. Wakala wanhu wadodo
viwakalile kuko, lakini wawa wanhu wa isi ng'hulu na wengi.
6 Wamisili watutendela usede watugaza na watunanahiza tusang'hane
sang'hano ndala za utumwa.
7 Abaho tumulilila Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zetu, kahu-
lika kililo chetu na kagona magazo getu na sang'hano ndala na gose gehile
gatupatile.
8 Avo, Mndewa Imulungu katulava kuko Misili kwa mkono wake wa
nguvu, kwa vinhu vidumbiza na vilaguso na unzonza.
9 Katugala hano na katugwelela isi ino imemile maziwa na uki.
10 Na sambi nimgalila Mndewa Imulungu ndiya ino ya ichanduso kulawa
mwiisi iyanigwelele.'
"Abaho wike hasi ikigelo, kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu
wako, na uidulike umtambikile kuulongozi wake.
11 Na gweye udeng'helele ganogile gose gayakutendele Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wako, gweye na Iwalawi na iwanhu baki na ndugu zako
wadeng'helele hamoja na gweye.
12 "Kila miyaka midatu, kila imoja wenu yalave fungu da longo da ndiya
yake yose mbuli ya Walawi na iwanhu baki na iwana iwakiwa na wagane,
ili wapate ndiya ya kuja na kwiguta viwokala mmabuga genu.
13 Abaho ulonge vino kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wako,
'Nidilava mng'anda yangu fungu ding'ala, niwagwaa Walawi na iwanhu
baki na iwana iwakiwa na wagane, kamba viundagize nitende. Sibenile
lagizo jako hebu kuisemwa.
14 Sidile fungu jojose da longo ving'halile noiyalala, sidilavile kunze ya
ng'anda yangu ving'halile nifita na sidilavile fungu da longo kwa iwanhu
wafile. Nikutegeleza gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wangu, na ni-
tenda kila kinhu kiunilagize.
15 Ulole hasi kulawa hanhu hako hong'ala ako kuulanga, uwatendele
ganogile wanhu zako Izilaeli na isi yuutugwelele kamba viuiduwile kwa
iwahenga zetu, isi imemile maziwa na uki.'

Wanhu wa Mndewa Imulungu

16 “Lelo didino Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowalagiza mugagoge mafundizo na malagizo gano. Muiteganye mugagoge kwa mizoyo yose na kwa loho yose.
17 Lelo mulonga kamba Mndewa Imulungu ayo Imulungu wenu, na kamba mokweleleza nzila zake na kugoga mafundizo gake na malagizo na momtegeleza.
18 Na Mndewa Imulungu lelo kalonga kamba mweye mwa wanhu zake heyo mwenyego kamba viyaiduwile na kamba molondigwa mugagoge malagizo gake gose.
19 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowatenda mweye muwe wanhu wa isi ng'hulu kubanza isi zose ziyalumbile, mbuli ya twaga jake na nhogolwa zake na ukulu wake. Na mweye mokuwa wanhu zake wang'alile kamba viyalongile.”

27

Malagizo ga Imulungu gandikigwe mna imibwe

1 Abaho Musa na iwavele wa Izilaeli kawalongela iwanhu, “Mugagoge malagizo gose goniwalagiza lelo.
2 Siku dijo mwahaloka lwanda lwa Yolidani na kwingila mwiisi iyalongile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowagwaa, musimike mibwe mikulu na muikuluge kwa ulongo mzelu.
3 Mgandike malagizo gano gose mgamabwe gago, mwahengila mwiisi iyowagwaa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, isi imemile maziwa na uki kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu viyawalongele iwahenga zenu.
4 Mwahaloka umwambu wa lwanda lwa Yolidani isimikeni mibwe ayo kulugongo lwa Ebali kamba viniwalagiza lelo na muikuluge kwa ulongo mzelu.
5 Mumzengele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu upango wa nhosa kwa mabwe hagasongoligwe.
6 Ona, upango wowose onda mumzengele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu uzengigwe kwa mabwe hagasongoligwe. Uchanha ya upango awo mmulavile Mndewa Imulungu, Imulungu wenu nhosa za kusoma moto.
7 Mmulavile nhosa za kugala kuilumba, na mudile aho na kudeng'helela kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
8 Mugandike goya uchanha ya mibwe ayo malagizo gano gose.”
9 Avo Musa na Iwalawi, iwalava nhosa kawalongela iwanhu wose wa Izilaeli, “Nyamaleni mnitegeleze mweye wanhu wa Izilaeli. Lelo didino mweye muwa wanhu wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
10 Avo, mumtegeleze Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na mugagoge malagizo gake na mafundizo gake goniwalagiza lelo.”

Makungu ga kuleka kutegeleza

11 Siku ayo Musa kawalagiza iwanhu kalonga,
12 “Mwahaloka ulwanda lwa Yolidani makabila gano geme kulugongo lwa Gelizimu kipindi mbuli za kutambika vizilongigwa, Simeoni na Lawi na Yuda na Isakali na Yusufu na Benjamini.
13 Na makabila gano geme kulugongo lwa Ebali kipindi makungu vigolongigwa. Lubeni na Gadi na Asheli na Zabuloni na Dani na Nafutali.
14 Na Iwalawi walonge kwa sauti ng'hulu kwa iwanhu wose wa Izilaeli,

15 “ ‘Yaduwiligwe munhu yoyose yosongola kinyago hebu yolumbula zuma kwa moto na kutenda kinyago, kinhu kitendigwe kwa makono ga

fundi na kukitambikila kinyelegezi kinhu kimgevuza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

16 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yolema kumtegeleza tatake na mamake.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

17 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yokwesa kumgwazo dibwe dilagusa imbaka na miyage.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

18 " 'Yaduwiligwe munhu yomulongoza msuwameso mnzila imwagiza.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

19 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yohindula ihaki kwa kumonela munhu baki hebu mwana mkiwa hebu mgane.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

20 " 'Yaduwiligwe mbigalo yoyose yomuwasa mtwanzi wa tatake, kwavija komgela kinyala tatake.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

21 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yomuwasa mnyama yoyose.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

22 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yomuwasa lumbu jake yawe mndele wa tatake hebu mndele wa mamake.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

23 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yomuwasa mama mkwe yake.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

24 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yomkoma munhu kinyelegezi.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

25 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yobokela hongo ili yamkome munhu hatendile dihile.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

26 " 'Yaduwiligwe munhu yoyose yolema kugagoga malagizo gano.' Na wanhu wose wedike, 'Ona!'

28

Ganogile kwa waja otegeleza
(Walawi 26:3-13; Kumbukumbu 7:12-24)

1 "Mwahamtegeleza goya Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kugagoga goya malagizo gake goniwalagiza lelo, Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowatenda mukale uchanha mwa wanhu wa isi zose mwiisi yose.

2 Mwahamtegeleza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, momweda kwa vinhu vingi kamba vino,

3 "Mabuga genu gomweda na imigunda yenu yomweda.

4 "Momweda na mokuwa na wana wengi na mokuwa na ndiya nyingi na ng'ombe wengi na ng'hondolo wengi.

5 "Vigelo venu vomweda na viya venu va kutelekela vomweda.

6 "Momweda vimkwingila mng'anda na momweda vimulawa kunze.

7 Wanhu owehila wahawavamila, Mndewa Imulungu kowatenda wahumwe mgameso genu. Okwiza kuwavamila kwa nzila imoja, lakini owakimbila kwa nzila saba.

8 Mndewa Imulungu kogatenda makanho genu gamwede na sang'hano zenu zose. Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowatenda mumwede mwiisi iyowagwaa.

9 "Mndewa Imulungu kowatenda muwe wanhu wake wang'alile kamba viyaiduwile kumwenu, kamba mwahagagoga malagizo gake heyo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kukweleleza nzila zake.

10 Avo wanhu wa isi zose mwiisi yose, wahakona kamba mweye mokemigwa kwa twaga da Mndewa Imulungu owadumba.

11 Mndewa Imulungu kowagwelela wana wengi na fugo nyingi na ndiya
nyingi mna iisi iyaiduwile Mndewa Imulungu kwa wahenga zenu kuwag-
waa mweye.
12 Mndewa Imulungu kowavugulila ngama yake kulawa kuulanga,
na kowagalila mvula mna umsimu wake, na kowatenda mumwede
mzisang'hano zenu zose. Mowakopesha wanhu wa isi nyingi, lakini mweye
hamukopa bule.
13 Mndewa Imulungu kowatenda mugendelele kuulongozi na siyo
kuchugu na mokuwa wa ichanduso na siyo wa ikimambukizo kamba
mwahagagoga goya malagizo ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu
goniwalagiza lelo na mwahagakweleleza,
14 kamba hamuhinduka mna zimbuli ziniwalagiza lelo, na kuchola uku-
moso hebu ukudila kuikweleleza imilungu iyagwe na kuisang'hanila.

Makungu kwa kuleka kutegeleza
(Walawi 26:14-46)

15 “Lakini kamba hamumtegeleza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
hebu kamba hamuiteganya na kugagoga malagizo gake gose na mafundizo
gake goniwalagiza lelo, avo makungu gano gose gowapata.
16 Mabuga genu goduwiligwa na imigunda yenu yoduwiligwa.
17 Vigelo venu voduwiligwa na viya venu va kutelekela voduwiligwa.
18 Moduwiligwa na honda muwe na wana wengi na honda muwe na ndiya
nyingi na honda muwe na ng'ombe wengi na honda muwe na ng'hondolo
wengi.
19 Moduwiligwa vimkwingila mng'anda na moduwiligwa vimulawa
kunze.
20 “Mndewa Imulungu kowagalila makungu na mikubulo na magayo kwa
kila kinhu kimtenda na hamukawa kunangigwa na kupotela mbuli ya gehile
genu kwavija mmuleka Mndewa Imulungu.
21 Mndewa Imulungu kowagalila mitamu mbaka mose vonda
mukomigwe mwiisi imuchola kuisola.
22 Mndewa Imulungu kowatowa kwa kifuwa kikulu na mihoma na milu-
lumu mulukuli na vuke kali na zuwa kali na mikukuzumbi na kungugu, avo
vose vowezila mbaka mose mofa.
23 Ulanga okuwa wela na isi yokuwa ndala kamba zuma.
24 Mndewa Imulungu koditenda timbwisi na msanga viwe mvula yenu,
timbwisi dowapwililikila mbaka mofa.
25 “Mndewa Imulungu kowatenda muhumwe na iwanhu owehila, mowa-
gendela kwa nzila imoja lakini mowakimbila kwa nzila saba, na wanhu
wose wali mwiisi odumba vonda wagone ago gawapatile mweye.
26 Mwahafa ng'huli zenu zokuwa ndiya ya ndege na ndiya ya ming'onyo
ya kumuhulo na kuduhu munhu yonda yawawinge.
27 Mndewa Imulungu kowagalila mapute gawapatile Wamisili, na
mokuwa na milonda na vibuhu moizega lakini hamuhonyigwa bule.
28 Mndewa Imulungu kowatenda muwe vichala na wasuwameso na waz-
imu.
29 Imisi mogenda kwa kubabasa babasa kamba munhu halola viyogenda
mdiziza na hamumweda bule kwa chochose kimsang'hana. Mobunzigwa
na kubokigwa na kokuwa kuduhu munhu wa kuwataza.
30 “Mowalavila vilama watwanzi lakini wanhu wayagwe owawasa.
Mozenga ng'anda lakini wanhu wayagwe awo onda wakale. Mohanda
mizabibu lakini hamugaja bule matunda gake.

31 Ng'ombe zenu ochinjigwa mgameso genu, lakini hamulanza bule inyama, vihongwe wenu osoligwa mgameso genu na hawabwezigwa bule. Ng'hondolo zenu ogweleligwa iwanhu owehila, na kuduhu munhu yonda yawataze.
32 Wanenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi ogweleligwa wanhu wayagwe kuno molola, imisi yose mobunhula meso mobeta wabwele, lakini mokuwa mwabule cha kutenda.
33 “Wanhu hamuwajuwile osola ndiya yenu imuisang'hanile kwa nguvu nyingi na hamukwambulila kinhu, lakini mokoneligwa na kugazigwa siku zenu zose,
34 mbaka mopata lukwale kwa gaja gonda mone kwa meso genu wenyego.
35 Mndewa Imulungu kowatowa kwa kuwagalila mipute mmavindi na mmagulu na hamuhonyigwa bule, gokwenela kulawa mzinyayo mbaka mmapala.
36 “Mndewa Imulungu kowagala mweye na mndewa wenu imumsagule, mwiisi mweye hamuijuwile bule hebu iwahenga zenu na kuko moisang'hanila imilungu iyagwe ya mibiki na mibwe.
37 Na mweye mokuwa kinhu kigevuza na lusimo na kilozo hagati ya iwanhu wose wa isi yonda mugaligwe na Mndewa Imulungu.
38 Mohanda mbeyu nyingi mmigunda yenu lakini mosenga kidogo, kwavija nzige ovija vimuhandile.
39 Mohanda mizabibu na kuidahulila, lakini hamubawa bule gamatunda gake wala kuing'wa divai yake, kwavija wang'onyo woija.
40 Mokuwa na mizeituni mwiisi yenu yose, lakini mokuwa mduhu mavuta ga kubakala, kwavija zeituni zolagala hasi.
41 Molela wana wa kimbigalo na wa kitwanzi lakini honda wawe wenu bule, kwavija wanhu owaboka na kukala nao.
42 Mibiki yenu ya matunda na ndiya yenu mmigunda vosoligwa na nzige.
43 “Iwanhu baki iwokala mwiisi yenu okuwa wa ichanduso na mweye mokuwa wa ikimambukizo.
44 Hewo owakopesha mweye, lakini mweye hamudaha kuwakopesha. Hewo ogendelela kuulongozi na mweye mokuwa kuchugu.
45 “Makungu gano gose gowapata mweye na gowakweleleza mbaka gawakome, kwavija hamumtegeleze Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kugagoga malagizo gake gose na mafundizo gayawagwelele.
46 Avo vose vokuwa vilaguso na unzonza kumwenu na ulelo wenu wose siku zose.
47 “Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawatenda mumwede kwa kila kinhu, lakini hamumsang'hanile kwa mizoyo yenu yose na kwa kudeng'helela.
48 Avo, mowasang'hanila iwanhu owehila onda wagaligwe kumwenu na Mndewa Imulungu kuno mna nzala na ng'hilu na mwa mwazi na mwabule kinhu chochose. Mndewa Imulungu kowafunga nila ya zuma mbaka yawakome.
49 “Mndewa Imulungu kowagalila wanhu wa isi iyagwe kulawa kutali, owavamila kwa nguvu kamba mhungu viyovamila, wanhu wa isi ayo mweye hamuujuwile ulonzi wao.
50 Wanhu wa isi ayo wana vihanga va usede, hawamtegeleza mvele hebu kumonela bazi mbwanga.
51 Woja ng'ombe wenu na ndiya yenu, mbaka vonda mufe wose. Hawawalekela ndiya hebu divai hebu mavuta hebu ng'ombe hebu ng'hondolo mbaka vonda mufe wose.

52 Wanhu awo ogazunguluka mabuga genu gose, mbaka senyenge zenu
nhali zizunguluswe zimutamanile, zobomoligwa hasi kila hanhu mwiisi
yenu iyawagwelele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
53 “Kipindi wanhu owehila vonda wawazunguluke na kuwadununza,
mowaja wanenu wa ikimbigalo na wa ikitwanzi waja wamugweleligwe na
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
54 Hata munhu ija imuhole na yaleligwe vinogile komnyima ndiya ndugu
yake na mwehe wake yomnogela na mwanage yonda yasigale,
55 na hamgwelela hata munhu inyama ya wanage onda yawaje. Honda
musigale na kinhu chochose mmabuga genu gose kipindi acho cha kuzun-
gulukigwa na kugazigwa na iwanhu owehila.
56 Hata mtwanzi ija yeli muhole na yaleligwe vinogile na yanogile
na hanawahi kukanyaga isi kwa lwayo lwake, komnyima mbigalo wake
yamnogelaga na wanage,
57 na kokija iking'hele chonda yalele na isambo yonda ilawe bila mbigalo
wake hebu mwanage kujuwa. Kinhu acho cholawilila kipindi acho cha
kuzungulukigwa mabuga genu na iwanhu owehila na kugazigwa.
58 “Kamba hamzigoga goya mbuli zose za malagizo gano gandikigwe mna
ikitabu kino, na kamba hamdidumba ditwaga dikulu na da kudumbiza da
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu,
59 avo Mndewa Imulungu kowagalila mweye na ulelo wenu magayo
hagahungukaga na usungu na mitamu haihonaga.
60 Kowagalila kabili mitamu yose yumudumbile akuja Misili, mitamu ayo
yowakweleleza siku zose.
61 Vivija Mndewa Imulungu kowagalila kila utamu na magayo gayagwe
hagatambuligwe mna ikitabu kino cha malagizo mbaka mukomigwe wose.
62 Hamoja mweye mwa wengi kamba nhondo zili kuulanga, lakini mosi-
gala kidogo, kwavija hamumtegeleze bule Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu.
63 Kamba vija Mndewa Imulungu viyonogelwa kuwatendela ganogile na
kuwatenda mongezeke, vivo Mndewa Imulungu viyonogelwa kuwahonda
na kuwabananga. Na mweye mosegesigwa mwiisi ayo yumuchola kuisola.
64 “Avo Mndewa Imulungu kowapwililisa mziisi zose, kulawa mwambu
uno wa isi mbaka mwambu uyagwe na kuko moitambikila imilungu iyagwe
ya mibiki na mibwe, imilungu ayo hamuijuwile mweye hebu iwahenga
zenu.
65 Mna ziisi azo haduhu hanhu ha kubwihila, haduhu hanhu ha kwika
mgulu ili ubwihile, lakini Mndewa Imulungu kowatenda munyawenyawe
na kowasegesela tamanilo na kowagwaa magayo ga mmizoyo.
66 Siku zenu zose mokala kwa kunyawanyawa, imisi na ikilo mokala kwa
kudumba mbuli ya ugima wenu.
67 Mizoyo yenu yomema bwembwe da kila kinhu kimona. Imitondo
molonga, ‘Maza iwege ichungulo,’ na ichungulo yahavika molonga, ‘Maza
iwege imitondo.’
68 Mndewa Imulungu kowabweza Misili kwa meli, ako kuyalongile honda
mubwele ng'o. Kuko moichuuza kwa wanhu owehila kamba watumwa wa
ikimbigalo na wa ikitwanzi, lakini kuduhu munhu yonda yawagule.”

29

Lagano da Mndewa Imulungu mwiisi ya Moabu

1 Zino azo mbuli za lagano da Mndewa Imulungu diyamulagize Musa yaditende kwa wanhu wa Izilaeli mwiisi ya Moabu, wahaleka lagano diyatendile Mndewa Imulungu ako kulugongo lwa Holebu.

2 Musa kawakema Waizilaeli wose kawalongela, “Mugona kwa meso genu wenyego gaja Mndewa Imulungu gayamtendele Falao, imndewa wa Misili, na iwasang'hanaji zake wose na isi yake yose.

3 Kwa meso genu mugona magazo makulu na vilaguso na unzonza mkulu.

4 Lakini mbaka lelo Mndewa Imulungu hanawagwelela mizoyo ya kujuwa, na meso ga kulola na magwiti ga kuhulika.

5 “Kwa kipindi cha miyaka malongo mane niwalongoza kuluwala, viwalo venu havilalile, na vilatu venu havilalile mmagulu genu.

6 Hamudile magate hebu kung'wa divai hebu kung'wa ugimbi. Nitenda vivo ili mujuwe kamba niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.

7 “Vimuvikile hanhu hano, Sihoni mndewa wa Heshiboni na Ogu mndewa wa Bashani weza kuitowa na siye, lakini tuwahuma,

8 tuisola isi yao na tuwagwelela isi ayo kamba uhazi wao wanhu wa makabila ga Lubeni na Gadi na nusu ya kabila da Manase.

9 Avo zigogeni mbuli zose zilongigwe mdilagano dino na mutende kamba vizilonga ili mumwede mna ikila kinhu kimutenda.

10 “Lelo mweye mose mwima kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, vilongozi wenu wa makabila na iwavele wenu na iwakulu zenu na wambigalo wose wa Waizilaeli,

11 wanenu na wehe zenu na iwanhu baki iwokala mzing'hambi zenu, awo owakanhilaga zingodi na kuwadehela mazi.

12 Mwima hano ili mwingile mdilagano da kuiduwila da Mndewa Imulungu, Imulungu wenu doyotenda lelo na mweye,

13 ili yawatogole mweye kamba wanhu zake, na heyo yawe Imulungu wenu kamba viyaiduwile kwa iwahenga zenu, Abulahamu na Isaka na Yakobo.

14 Sikwika lagano dino da kuiduwila mbuli yenu mweye mwiiyeka,

15 lakini vivija kwa munhu yoyose yemile hano na siye kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wetu, na kwa awo Waizilaeli hawanavumbuka.

16 “Mujuwa vitukalile mwiisi ya Misili na vitubitile mziisi za wanhu wayagwe mbaka tuvika hano.

17 Muvona vinhu vao vigevuza, vinyago vao va mibiki na mibwe na shaba na zahabu vikalile hagati yao.

18 Muiteganye sikukuwe na munhu yoyose hagati yenu, mbigalo hebu mtwanzi hebu lukolo hebu kabila mna imweye mwimile hano yonda yamuleke Mndewa Imulungu, Imulungu wetu na kuisang'hanila imilungu ya isi azo. Awo okuwa kamba mzizi hagati yenu ulela matunda geli na sumu na gausungu.

19 Sikukuwe na munhu yoyose hagati yenu yahahulika mbuli za lagano dino dimuiduwile, abaho kogelegeza muumoyo wake na kulonga, ‘Nokala goya, hata kamba nokweleleza nzila zangu mwenyego.’ Mbuli ayo yowananga wose, wanogile na wehile.

20 Mndewa Imulungu hazigela kumgongo nzambi za munhu ayo, na ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu na migongo yake vomsakaza munhu ayo. Makungu gose gandikigwe mna ikitabu kino gompata, na Mndewa Imulungu kodisegesa twaga da munhu ayo hasi ya ulanga.

21 Mndewa Imulungu kombagula munhu ayo kulawa mna gamakabila gose ga Waizilaeli na komgalila makungu gose ga lagano gandikigwe mna ikitabu kino cha malagizo.

22 “Mna uulelo wenu ako kumwande na wanhu baki okala isi ya kutali,
ogona magayo na mikubulo yonda yaigale Mndewa Imulungu mwiisi ino.
23 Isi yose yomema mabwe gokwaka na mkele, kuduhu kinhu kihandigwa
hebu kikota, hata misanze hoyota bule. Yokuwa kamba Mndewa Imulungu
viyagabanange mabuga ga Sodoma na Gomola na Adima na Seboimu aho
viyagevuzike.
24 Wanhu wa isi zose olonga, ‘Habali Mndewa Imulungu kaitenda vino isi
ino? Habali kagevuzika kamba vino?’
25 Na wanhu okwidika vino, ‘Kwavija walema kudigoga lagano da
Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zao, diyaditendile na hewo
viyawalavile mwiisi ya Misili,
26 na wachola waisang'hanila na kuitambikila milungu iyagwe, imilungu
hawaijuwile na hawagweleligwe.
27 Avo ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu yoisoma isi ino na kugala
makungu gose gandikigwe mna ikitabu kino,
28 avo, Mndewa Imulungu kawang'ola kulawa mwiisi yao kwa ng'hasiliki
na kugevuzika na kawasa mna iisi iyagwe, kamba viikoneka lelo.’
29 “Gaja ga ikinyelegezi gake Mndewa Imulungu, Imulungu wetu, lakini
gayatugubulile, getu siye na wanetu ili siku zose, tutende mbuli zose za
malagizo gano.”

30

Ganogile vonda mumbwelele Mndewa Imulungu

1 Musa kagendelela kulonga, “Ago gose gahawapata, ukumweda na
makungu, ganiwekileni kuulongozi wenu, na mwahagakumbuka mmizoyo
yenu mna iziisi azo zonda yawapwililisile Mndewa Imulungu, Imulungu
wenu,
2 na mombwelela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, mweye na wa-
nenu, na kugoga gose ganiwalagize lelo kwa mizoyo yenu yose na kwa loho
zenu zose,
3 baho Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowabwezela gaja gose
ganogile na kowonela bazi na koweka hamoja kulawa mziisi zose ziyawap-
wililisile.
4 Na hata kamba mupwililika mna ziisi za kutali, Mndewa Imulungu,
Imulungu wenu, koweka hamoja na kowabweza.
5 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowagala mna iisi iwaisolile iwa-
henga zenu, na mweye moisola isi ayo, na kowatendela ganogile ng'hani na
mokuwa wanhu wengi ng'hani kubanza iwahenga zenu.
6 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu koikosha mizoyo yenu* na mizoyo
ya ulelo wenu, ili mumnogele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kwa
mizoyo yenu yose na kwa loho zenu zose avo muwe wagima.
7 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowakutulila makungu gano gose
iwanhu owehila, awo wawadununze.
8 Na mweye momtegeleza Mndewa Imulungu na kugoga malagizo gake
gose goniwalagiza lelo.
9 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowatendela ganogile mna ikila
kinhu kimtenda, mokuwa na wana wengi na ng'ombe wengi na migunda
yenu yolela ndiya nyingi. Kwavija Mndewa Imulungu konogelwa kabili
kuwatendela ganogile kamba viyanogelwe kuwatendela ganogile iwahenga
zenu,

* **30:6** Kwa Kiebulania olonga, *Mndewa Imulungu, Imulungu wenu koingiza kumbi mizoyo yenu.*

10 kamba mwahamtegeleza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na kugoga malagizo na mafundizo gandikigwe mna ikitabu cha malagizo na kumbwelela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kwa mizoyo yenu yose na kwa loho zenu zose.

Kusagula ugima hebu ifa

11 "Malagizo goniwagwaa lelo si madala bule kumwenu, na hageli kutali na mweye.
12 Hagali kuulanga mbaka mulonge, 'Nani yonda yakwele kuulanga yatugalile ili tugategeleze na tugagoge?'
13 Vivija hagali umwambu wa bahali mbaka mulonge, 'Nani yonda yaloke ibahali yatugalile ili tugategeleze na tugagoge?'
14 Aka, imbuli ya behi yenu, ya mmilomo yenu na mmizoyo yenu ili muigoge.
15 "Loleni lelo niwekila kuulongozi wenu, ugima na ganogile, ifa na gehile.
16 Kamba mwahagagoga malagizo ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, goniwalagiza lelo, kwa kumnogela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kwa kukweleleza nzila zake na kugoga malagizo gake na mafundizo gake na gaja golondigwa, avo mokuwa wagima na mokongezeka na Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowatendela ganogile mwiisi imukwingila kuisola.
17 Lakini mwahahinduka na kulema kumtegeleza, na mwahakwegigwa kuitambikila imilungu iyagwe na kuisang'hanila,
18 niye nowalongela lelo kamba mokomigwa. Honda mukale kwa siku nyingi mna iisi yumuchola kuisola, umwambu wa lwanda lwa Yolidani.
19 Lelo noukema ulanga na isi viwalole mweye, kamba niwekila kuulongozi wenu ugima na ifa, kumweda na makungu. Avo saguleni ugima, mweye na ulelo wenu ili mukale wagima,
20 mumnogele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na mumtegeleze na mumgoge heyo. Kwavija heyo ayo ugima wenu na heyo ayo yowagwaa siku nyingi za kukala wagima, ili mukale mwiisi Mndewa Imulungu iyaiduwile kuwagwaa iwahenga zenu, Abulahamu na Isaka na Yakobo."

31

Yoshua kosola hanhu ha Musa
(Kupetigwa 27:12-23)

1 Avo, Musa kagendelela kulonga na Waizilaeli wose,
2 kawalongela, "Niye sambi nina miyaka gana na malongo mabili, na sidaha bule kuwalongoza. Na Mndewa Imulungu kanongela kamba siloka umwambu wa lwanda lwa Yolidani.
3 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowalongolela na kowakoma iwanhu wa isi zili kuko, ili muisole isi yao, na Yoshua kokuwa kilongozi wenu kamba viyalongile Mndewa Imulungu.
4 Mndewa Imulungu kowabananga iwanhu wa isi azo kamba viyawabanage Sihoni na Ogu, iwandewa wa Waamoli na isi yao.
5 Mndewa Imulungu kowatenda muwahume na mweye muwatendele kamba viniwalagize.
6 Mugangamale na muwe magalu, sikumuwadumbe hebu kunyawanyawa, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kochola hamoja na mweye. Heyo hawaleka bule hebu kuwasemwa."
7 Abaho Musa kamkema Yoshua, kamulongela mgameso ga iwanhu wose wa Izilaeli, "Ugangamale na uwe galu, kwavija gweye kowalongoza iwanhu

mwiisi iyaiduwile Mndewa Imulungu kwa iwahenga wao kuwagwaa hewo, na gweye uwatende waisole.
8 Mndewa Imulungu ayo yowalongoza, heyo kokuwa hamoja na mweye, heyo hawaleka bule hebu kuwasemwa. Avo sikumudumbe hebu kunyawanyawa."

Kusomigwa kwa malagizo kila mwaka wa saba

9 Avo, Musa kandika malagizo gago, kawagwelela iwalava nhosa wa ulelo wa Lawi, awo wakalile odipapa disanduku da lagano da Mndewa Imulungu, na iwavele wose wa Izilaeli.
10 Abaho Musa kawalagiza kalonga, "Kila mwaka wa saba okuwa mwaka wa kulekeswa. Mna inyimwilinyimwili ya vibanda ya mwaka awo,
11 Waizilaeli wose wahaiting'hane kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, hanhu aho honda yahasagule, muwasomele malagizo gano iwanhu wose.
12 Wating'hanizeni iwanhu wose, iwambigalo na iwatwanzi na iwana na iwanhu baki iwokala mna gamabuga genu, ili kila munhu yategeleze na yaifunze kumdumba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na yagagoge goya malagizo gano gose.
13 Na awo iwanenu hawagajuwile, wagahulike na waifunze kumdumba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kipindi chose vonda mukale mwiisi imuchola kuisola ako umwambu wa Yolidani."

Malagizo ga Imulungu kwa Musa na Yoshua

14 Avo, Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Siku yako ya kufa yammabehi kuvika. Mkeme Yoshua mwize wose mna dihema da mting'hano ili nimgwelele malagizo yang'hali hanakuwa kilongozi wenu." Avo, Musa na Yoshua wengila mna dihema da mting'hano,
15 na Mndewa Imulungu kawalawila mumo mna imhanda ya wingu imile hana ulwivi lwa dihema.
16 Mndewa Imulungu kamulongela Musa, "Gweye sambi kofa, kochola kwa iwahenga zako. Abaho iwanhu wano osegela na kuikweleleza imilungu iyagwe ya isi iwochola kuisola na ondeka na kubena lagano dinitendile na hewo.
17 Aho ng'hasiliki yangu yowakila na niye nowaleka na kufisa kihanga changu, ili wabanangigwe. Gehile na magazo gowapata na olonga, 'Gehile gano gatupata kwavija Imulungu wetu heli hagati yetu.'
18 Ona, nofisa kihanga changu mbuli ya gehile gawatendile na kwavija waihindukila imilungu iyagwe.
19 "Avo, wandike lwila luno, na uwafunze wanhu wa Izilaeli ili uwe usindila wangu kumwao.
20 Vonda niwagale mwiisi imemile maziwa na uki, kamba viniiduwile kwa iwahenga zao, na woja na kwiguta na kuneneha, abaho ohindukila imilungu iyagwe na kuisang'hanila. Onibeza na kubena lagano jangu.
21 Wahapata magazo mengi na mikubulo, lwila luno lokuwa kamba usindila kwavija honda usemwigwe na ulelo wao. Vino sambi ning'hali sinawagala mwiisi ayo iniiduwile kuwagwaa, nojuwa gaja gowogesa kusang'hana."
22 Avo, Musa kandika lwila ulo siku didija, na kawafunza Waizilaeli wose.
23 Abaho Mndewa Imulungu kamulagiza Yoshua, mwanage Nuni, kamulongela, "Ugangamale na uwe galu, kwavija kowagala Waizilaeli mwiisi iniiduwile kuwagwaa, na niye nokuwa hamoja na gweye."
24 Musa viyamambukize kwandika mbuli za malagizo gago kulawa mwanduso mbaka kuuhelelo,

25 kawalagiza Iwalawi wakalile odipapa disanduku da lagano da Mndewa
Imulungu,
26 “Soleni kitabu kino cha malagizo, mukike kumgwazo wa disanduku da
lagano da Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kikale baho kamba usindila
kumwenu.
27 Kwavija nojuwa mweye vimwili wadulu na hamutogolaga kutegeleza.
Kamba mmulema Mndewa Imulungu vivino vinili mgima avo mobanza
ng'hani kumulema vonda nife!
28 Wating'hanize kuulongozi wangu iwavele wose wa makabila genu na
ivilongozi wenu ili nilonge mbuli zino kuno otegeleza, na noukema ulanga
na isi viwalole ili viwe usindila kumwao.
29 Kwavija nojuwa vonda nife motenda gehile na kuileka nzila iniwalagize
muikweleleze. Avo, mzisiku azo mopata mikubulo kwavija motenda gehile
mgameso ga Mndewa Imulungu na momgevuza kwa ago gomsang'hana.”

Lwila lwa Musa

30 Abaho Musa kazibwelela mbuli zose za lwila ulo mna gamagwiti ga
Waizilaeli wose waiting'hane.

32

1 “Tegeleza gweye ulanga, gano gonilonga,
tegeleza gweye isi, mbuli za mulomo wangu.
2 Mafundizo gangu godwendweka kamba mvula,
mbuli zangu zolagala kamba kungugu,
kamba mawaga mna iminoga mideke,
kamba mvula mna gamajani mabisi.
3 Nodisimulila twaga da Mndewa Imulungu,
na mweye mulonge, ‘Imulungu wetu Mkulu!’

4 Mndewa Imulungu ayo Dibwe kulu da kuifisila,
nzila zake za haki.
Imulungu yotamaniligwa na yelibule kitala chochose,
heyo kotenda kwa haki na katelela.
5 Lakini mweye mswela kutamaniligwa kumwake,
mweye siyo wanage mbuli ya nzambi zenu,
mweye mwa ulelo wihile na upotele.
6 Vino habali momuliha Mndewa Imulungu kamba avo,
mweye wanhu wabozi na mulibule nzewele?
Vino heyo siyo tataenu yawalumbile,
kawatenda na kuwasimika?

7 Kumbukeni siku za umwaka,
gelegezeni miyaka mingi ibitile,
wauzeni iwahenga zenu, owalagusila,
wauzeni iwavele wenu, owalongela mbuli za umwaka.
8 Ayo yeli Uchanha Ng'hani viyawagwelele wanhu wa isi uhazi wao,
viyawagolile iwanhu wose,
kila wanhu na isi yao na kawekila imbaka yao,
kamba viweli iwana wa Izilaeli.
9 Lakini Mndewa Imulungu kaweka wanhu wa Yakobo wawe wake,
awo kawasagula wawe uhazi wake.

10 Kawona Waizilaeli owegela kuluwala,
ako kuna dibeho.

Kawakaliza na kawalola goya,
kawalela kamba munhu viyokaliza imwana wa siso jake.
11 Kamba mhungu yokaliza kisanza chake,
na kozumha zumha uchanha ya makinda gake,
na koganzanza mabawa gake ili yawagoge,
na kowapapa mna gamabawa gake.
12 Mndewa Imulungu mwenyego kawalongoza,
na kuduhu imulungu iyagwe yawatazile.

13 Kawabitiza kuvigongo,
na waja ndiya yotile mmigunda.
Kawagwaa uki kulawa mzimhango za mibwe waje,
na mizeituni yotile kulawa mdibwe dala.
14 Kawagwaa mtindi na maziwa ga ng'ombe na mbuzi,
mavuta ga ng'hondolo,
ng'hondolo mbigalo na mbuzi wa Bashani.
Kawagwaa ngano inogile,
na divai ya sambi wang'we.

15 Wanhu wa Izilaeli waneneha na wavitowa mateke,
waneneha na wakala na vitambi na wagilimbala,
abaho wamuleka Imulungu yawalumbile,
wambeza Dibwe kulu imkombola wao.
16 Wamtenda yakone migongo kwa imilungu yao
na kwa vinhu vigevuza wamtenda yagevuzike.
17 Wavilavila nhosa vinyamkela weli siyo Imulungu,
waicholela imilungu hawaijuwile,
imilungu izile sambi sambi,
ayo haitegelezigwe na iwahenga zao.
18 Mmuleka Dibwe yawagwelele ugima,
mumsemwa Imulungu yeli chanduso cha ugima wenu.

19 Mndewa Imulungu kayona mbuli ayo na kawaleka,
kagevuzigwa na wanage wa ikimbigalo na wa ikitwanzi.
20 Kalonga, ‘Nokifisa kihanga changu,
ndole kimambukizo chao chokuwaze,’
kwavija awo ulelo wihile,
na wana hawatamaniligwa.
21 Wanitenda nyone migongo kwa kinhu hakili imulungu,
wanigevuza kwa vinyago vao.
Avo nowatenda wone migongo mbuli ya iwanhu okoneka siyo wanhu goya,
na nowagevuza kubitila wanhu wa isi ya wabozi.
22 Ng'hasiliki yangu yokwaka moto,
yosoma mbaka hasi kowochola wanhu wafile,
yosakaza isi yose na vose vili mumo,
yolukuza migimbo ya vigongo.

23 ‘Nowagalila magayo hogomala,
nomambukiza misale yangu kumwao.
24 Osoka kwa nzala,
na wofa kwa mitamu na mikubulo.
Nowagalila ming'onyo mikali iwalumize,
na mizoka itambala ili na sumu.

25 Ng'hondo yogala ifa kudibuga,
na mzing'anda wanhu okuwa na bwembbwe ng'hani,
wabwanga na wandele okomigwa,
hata ving'hele na wavele weli na uhenga.
26 Nahawabanange wose,
na kutenda sikuwakumbukigwe kabili na munhu yoyose,
27 ila nidumba kuitapa kwa awo owehila,
ili awo owehila sikuwagese kamba wawabananga,
na niye Mndewa Imulungu sitendile kinhu!'

28 Wanhu wa isi ya Izilaeli awo wanhu welibule nzewele,
na iwanhu hawagelegeza goya.
29 Maza wakalile na nzewele wahajuwile habali wahumwa,
na wahajuwile kimambukizo chao chokuwa vilihi.
30 Munhu imoja kodaha vilihi kuwahuma wanhu elufu imoja
hebu wanhu wabili odaha vilihi kuwahuma wanhu elufu kumi?
Yodahika kamba Dibwe jao kulu kawaleka,
na Mndewa Imulungu wao mkulu kawadonha.
31 Hata iwanhu otwihila ojuwa kamba,
Dibwe jao siyo kamba Dibwe jetu.
32 Kwavija mizabibu yao yolawa Sodoma,
ilawa mmigunda ya Gomola,
zabibu zake zina sumu,
vimvaba vake va usungu.
33 Divai yao kamba sumu ya nyoka,
ina sumu kali kamba ya muyombo.

34 Vino, gano sigekile goya kumwangu,
na kugeka mkihenge changu?
35 Niye ayo yonda nilihe gehile,
niye nowaliha gehile mna ikipindi vonda walemelwe,
kwavija siku da kubanangigwa kwao divika,
na kimambukizo chao cha mmabehi.
36 Mndewa Imulungu kowagombela wanhu zake,
na kowonela bazi iwasang'hanaji zake,
yahakona nguvu zao zimala,
na kuduhu yasigale, mfungwa hebu yalekesigwe.
37 Abaho Mndewa Imulungu kowauza wanhu zake,
'Yakwahi ayo imilungu yenu,
dibwe dimucholile kuifisa kumwake?'
38 Yakwahi ayo imilungu idile sadaka zenu,
na kung'wa divai na nhosa zenu za kung'wa?
Avo lekeni inuke iwataze,
lekeni iwahonye!

39 'Loleni kamba niye ayo Imulungu,
na kuduhu iyagwe ila niye.
Niye nokoma na nokwika ugima,
nolumiza na kuhonya,
kuduhu yodaha kumuhonya yoyose mmakono gangu.
40 Nogolosa mkono wangu kuulanga,
na noiduwila kamba vinili mgima milele,
41 mwahajona sime jangu dimelemeta,

na nogolosa mkono kutagusa,
nowaliha gehile awo onilema,
na nowakoboza awo onihila.
42 Misale yangu yokoligwa damu,
sime jangu dokwiguta nyama,
sime jangu dododa kwa damu ya vilonda va wafungwa,
na awo onihila weli na mvili nhali.'

43 Mweye wanhu wa isi ziyagwe, wadeng'heleleni wanhu zake,
kwavija heyo koliha kwa damu ya wasang'hanaji zake,
kowaliha awo omulema,
na koisunha isi ya wanhu zake."

44 Musa na Yoshua, mwanage Nuni, weza kuulongozi wa iwanhu, Musa kazibwelela mbuli za lwila uno, avo Waizilaeli wose wauhulike.
45 Musa viyamambukize kuwalongela wanhu wa Izilaeli mbuli zino zose,
46 kawalongela, "Zikeni mmizoyo yenu mbuli zose ziniwagwelele lelo. Molondigwa muwalongele wanenu ili wazigoge kwa kutamaniligwa mbuli zose za malagizo gano.
47 Kwavija malagizo gano siyo mbuli ziiyeka ila ago ugima wenu, kubitila malagizo gano mokala siku nyingi mwiisi yumuchola kuisola, mwambu wa lwanda lwa Yolidani."

Ifa ya Musa yolongigwa

48 Siku didijo Mndewa Imulungu kamulongela Musa,
49 "Kwela kulugongo luno lwa Abalimu, lugongo lwa Nebo mwiisi ya Moabu, mwambu kwa mwambu na buga da Yeliko, uilole isi ya Kanaani iniwagwelela Waizilaeli iwe yao.
50 Abaho kuko kulugongo kofa na koiting'hana na wahenga zako wafile mwaka kamba viyafile mkulu wako Haluni kulugongo lwa Holi na kaiting'hana na wahenga zake,
51 kwavija mweye wabili mubena lagizo jangu mgameso ga Waizilaeli. Vimukalile ako kugamazi ga Meliba behi na buga da Kadeshi kuna uluwala lwa Sini, hamungwelele ukulu mgameso ga iwanhu.
52 Avo koyona isi kwa kutali, lakini honda wingile bule mna iisi iniwagwelela wanhu wa Izilaeli."

33

Musa kogatambikila makabila ga Izilaeli

1 Zino azo mbuli za kutambikila ziyalongile Musa, munhu wa Imulungu, kawalongela wanhu wa Izilaeli yang'hali hanakufa.

2 "Mndewa Imulungu keza kulawa kulugongo lwa Sinai,
katulawila kulawa kulugongo lwa Seili,
katumwemwesela kulawa kulugongo lwa Palani.
Kalawa hagati ya wasenga elufu kumi wa kuulanga,
na moto ukwaka mumkono wake wa ukudila.
3 Mndewa Imulungu kawanogela wanhu zake,
na kowakaliza wanhu zake wang'alile.
Avo wakweleleza lwayo lwake,
na wagoga gayawalongele.
4 Musa katulagiza tugagoge malagizo,
mbuli ino ayo ngama yetu.

5 Mndewa Imulungu kawa Mndewa wa Izilaeli,
kipindi vilongozi wao viwaiting'hane,
na makabila gose vigaiting'hane.”

6 Musa kalonga mbuli ya kabila da Lubeni,
“Lubeni yawe mgima na wala sikuyafe,
hamoja wanhu wake okuwa wadodo.”

7 Kwa kabila da Yuda kalonga,
“Go Mndewa Imulungu utegeleze kililo cha kabila da Yuda,
umbweze kabili kwa ndugu zake.
Mgombele kwa makono gako mbuli yake,
uditaze kabila da Yuda mbuli ya awo omwihila.”

8 Kwa kabila da Lawi kalonga,
“Go Mndewa Imulungu uwalongele wanhu wa kabila da Lawi gaja goulonda
kwa mabwe* ga kujuwa gaja goulonda,
awo wauwagezile ako Masa,
na kugomba nao ako Meliba.
9 Walawi wawaleka tata zao na mama zao,
wawasemwa ndugu zao,
hawawajuwile hata wanao kwavija wagagoga malagizo gako,
na wagoga lagano jako.
10 Na owafunza wana wa Yakobo mafundizo gako,
owafunza wanhu wa Izilaeli malagizo gako.
Walawi osoma ubani mgameso gako,
na nhosa za kusoma moto uchanha ya upango wako wa nhosa.
11 Go Mndewa Imulungu uwatende wamwede kwa nguvu zao,
utogole sang'hano za makono gao, ubene nguvu za awo owehila,
na uwatende sikuwenuke kabili.”

12 Kwa kabila da Benjamini kalonga,
“Dino dijo kabila diyodinogela Mndewa Imulungu na kodikaliza,
kowakaliza imisi yose,
na kokala mvigongo vake.”

13 Kwa kabila da Yusufu kalonga,
“Mndewa Imulungu na yaitende imwede isi yake,
yaitende imwede kwa mvula kulawa kuulanga,
na mbwibwi kulawa hasi ya isi,
14 yaitende imwede kwa matunda gepile goya kwa zuwa,
matunda goleligwa kila msimu,
15 kwa ndiya inogile na ndiya nyingi ya vigongo va umwaka.
16 Isi yake imeme ganogile gose,
imwede kwa ganogile golawa kwa Mndewa Imulungu,
yalawile mkisolo kikwaka.
Kumweda kuko kuwavikile wanhu wa kabila da Yusufu,
yakalile mkulu hagati ya ndugu zake.
17 Ukulu wake kamba ukulu wa ng'ombe mbigalo wa ichanduso,
mhembe zake kamba mhembe za nyati mbigalo.
Kozitumia kuwasung'ha wanhu wa isi ziyagwe,

* **33:8** Kwa Kiebulania gago gamabwe gokemigwa *Ulimu na Tumimu.*

kowasung'ha mbaka kuuhelelo wa isi.
Efulaimu kokuwa na wakalizi wa ng'hondo maelufu mengi,
na Manase kokuwa na wakalizi wa ng'hondo maelufu.”

18 Kwa kabila da Zabuloni na kabila da Isakali kalonga,
“Zabuloni deng'helela mmwanza wako,
na gweye Isakali deng'helela mvibanda vako.
19 Owagoneka wageni mvigongo vao,
na kuko wanhu olava nhosa zilondigwa.
Kwavija awo opata utajili kulawa mbahali,
na okuwa na ngama mumsanga wa mwhani.”

20 Kwa kabila da Gadi kalonga,
“Yagweleligwe ukulu Imulungu yomgwelela Gadi isi ng'hulu.
Gadi kokala kamba simba,
yopalula mkono na pala.
21 Kosagula isi inogile,
isi inogile ya kilongozi kekiligwa heyo.
Wahaiting'hana iwakulu wa iwanhu,
heyo kogoga gose goyolonda Mndewa Imulungu kwa kuwatagusa goya Waizilaeli.”

22 Kwa kabila da Dani kalonga,
“Dani kamba mwana simba,
yozumha kulawa Bashani.”

23 Kwa kabila da Nafutali kalonga,
“Nafutali kumema bazi dilawa kwa Mndewa Imulungu,
kumema ganogile golawa kwa Imulungu,
isi yako ya kusini na kudihongela zuwa.”

24 Kwa kabila da Asheli kalonga,
“Asheli yamwede kubanza wana wose wa Yakobo,
ndugu zako wose wakunogele,
na yavabike mgulu wake mna gamavuta ga mizeituni.
25 Mabuga gako gakalizigwe kwa nyivi za mizuma na shaba ya kiguzi,
na siku zose ugangamale!”

26 Gweye Izilaeli haduhu kamba Imulungu wako,
heyo kabita kuulanga keza kukutaza,
kabita uchanha kuna uukulu wake.
27 Imulungu wa milele heyo wakumkimbilila mweye,
kawapapa mmakono gake milele.
Kawawinga wanhu owehila mgameso genu,
kawalagiza, “Wabanangeni.”
28 Avo wanhu wa Izilaeli wakala goya,
wanage Yakobo waiyeka,
mna iisi imemile ndiya na divai,
na ulanga wake olagaza kungugu.
29 Mmweda mweye Waizilaeli.
Nani kamba mweye,
mweye mukomboligwe na Mndewa Imulungu,
heyo yeli ngao yenu,

na sime diwatenda muhume.
Wanhu owehila okwiza kuno onyawanyawa mgameso genu,
na mweye mowabojoga.

34

Ifa ya Musa

1 Avo, Musa kasegela aho kudibawe da Moabu, kachola kulugongo lwa
Nebo, kakwela kuinhembeti ya Pisiga ili mwambu kwa mwambu na buga da
Yeliko. Aho Mndewa Imulungu kamulagusila isi yose kulawa Gileadi mbaka
Dani,
2 na isi yose ya Nafutali na isi ya Efulaimu na ya Manase na isi yose ya Yuda
mbaka ibahali ya Meditelania,
3 na isi ya Negebu, na luwala lwa bonde da Yeliko, dibuga da mitende
mbaka Soali.
4 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Musa, “Ino ayo isi iniiduwile
kwa Abulahamu na Isaka na Yakobo kamba nowagwaa ulelo wao. Nikula-
gusila uilole kwa meso gako mwenyego, lakini huvika bule kuko.”
5 Avo, Musa msang'hanaji wa Mndewa Imulungu kafa kuko Moabu,
kamba Mndewa Imulungu viyalongile.
6 Mndewa Imulungu kamzika kubonde da Moabu, mwambu kwa
mwambu na buga da Beti Peoli, lakini mbaka lelo, haduhu munhu yajuwile
hanhu kuyazikiligwe.
7 Musa viyafile kakala na miyaka gana dimoja na malongo mabili, meso
gake gakala magima na kakala na nguvu mulukuli.
8 Waizilaeli wamtendela Musa tanga kwa siku malongo madatu kuna
dibawe da Moabu. Abaho siku za matanga gake zisha.
9 Yoshua mwanage Nuni kamema loho ya nzewele, kwavija Musa kakala
yamwikile makono gake. Avo Waizilaeli wamtegeleza Yoshua na kugoga
gaja gayagweleligwe Musa na Mndewa Imulungu.
10 Hanalawilila mtula ndagu iyagwe hagati ya iwanhu wa Izilaeli kamba
Musa, ayo Mndewa Imulungu yalongile nayo meso kwa meso.
11 Haduhu mtula ndagu iyagwe yatendile vilaguso na unzonza kamba uja
Mndewa Imulungu uyamtumile Musa yautende mgameso ga Falao mndewa
wa Misili, na iwakulu wake na isi yake yose.
12 Haduhu mtula ndagu iyagwe yatendile vinhu vikulu na vigela bwem-
bwe kamba viyatendile Musa mgameso ga Waizilaeli wose.

Kitabu cha Yoshua
Yoshua
Ulongozi

Kitabu cha Yoshua chogendeleza simulizi ya wanhu wa Izilaeli aho hakishilize kitabu cha Kumbukumbu da Malagizo. Kitabu cha Yoshua chokwandusa simulizi yake mkipindi Waizilaeli viwekile ng'hambi mwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani. Kitabu cha Yoshua chosimulila avija Waizilaeli viwalokile lwanda lwa Yolidani na kuisola isi ya Kanaani akuno olongozwa na Yoshua, ayo yakalile kilongozi hanhu ha Musa. Watenda vivo kwavija Imulungu kakala yawalagize. Imulungu kakala yogavikiza gaja gayalongile kamba kowagwaa isi ya Kanaani iwanhu wa ulelo wa Abulahamu. Lola Mwanduso 12:7.

Haitangigwa nani yandike na kukipanga kitabu cha Yoshua. Hanhu hayagwe imwandikaji kolonga kamba kakala baho ago gose vigakalile gosang'hanwa. Lola Yoshua 5:1, 6. Kwa mbuli ayo iwanhu oifunza mbuli za Bibilia ogelegeza kamba Yoshua mwenyego kandika vifungu vingi va ikitabu kino. Vivija yokoneka kunze kunze kamba munhu iyagwe twahaleka Yoshua kandika vifungu viyagwe, kamba kija ikifungu kisimulila tanga da Yoshua. Lola Yoshua 24:29. Wanhu wayagwe oifunza mbuli za Bibilia otogola kamba kitabu kino chandikigwa miyaka 800 kumwande toka gose ago gasang'hanwe. Gaja geli mkitabu cha Yoshua gasang'hanwa kamba mwaka 1250 Kilisito yang'hali Kuvumbuka, kamba miyaka 40 kumwande toka Falao Lamesesi kwandusa kuitawala isi ya Misili. Ino Lamesesi ayo imtawala yogesigwa kamba kaitawala isi ya Misili kipindi acho Waizilaeli viwasegele Misili. Lola Kulawa 1:11.

Mbuli zili mkitabu

Sula ya 1 mbaka ya 5:12 zosimulila avija Waizilaeli viwalokile lwanda lwa Yolidani na kwingila mwiisi ya Kanaani.

Abaho sula ya 5:13 mbaka ya 12 zosimulila Waizilaeli viwaisolile isi ya Kanaani.

Vivija sula ya 13 mbaka ya 21 zosimulila isi ayo ya Kanaani viigoligwe kwa makabila ga Izilaeli.

Kimambukizo, sula ya 22 mbaka ya 24 zosimulila makabila gayagwe ga Izilaeli vigabwelile ako umwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani, na Yoshua viyawalagile na tanga jake vidikalile na Waizilaeli viwadibwelele kabili lagano jao na Imulungu.

Imulungu komsagula Yoshua

1 Viyafile Musa imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu, Mndewa Imulungu
kamulongela Yoshua mwanage Nuni, mwanahina wa Musa,
2 "Msang'hanaji wangu Musa kafa, avo gweye isasale uloke lwanda luno
lwa Yolidani hamoja na iwanhu wose, muchole mna iisi iniwagwelela
iwanhu wa Izilaeli.
3 Hanhu hohose honda mukanyage kwa magulu genu niwagwaa mweye
kamba vinimulongele Musa.
4 Imbaka ya isi yenu yokuwa, kulawa mwambu wa kusini wa luwala
mbaka isi ya Lebanoni mbaka kuna ulwanda mkulu lwa Fulate, na isi yose
ya Wahiti mbaka kuna ibahali ing'hulu umwambu wa kudihongela zuwa,
ayo yose yokuwa isi yenu.

5 Kuduhu munhu yodaha kukuhuma siku zose za ugima wako. Nokuwa
hamoja na gweye, kamba vinikalile hamoja na Musa. Sikuleka bule hebu
kukusemwa.
6 Ugangamale na uwe galu kwavija kowalongoza wanhu wano waisole isi
iniiduwile kwa iwahenga zao kuwagwaa hewo.
7 Gweye kolondigwa ugangamale na uwe galu ng'hani, na uiteganye na ug-
agoge malagizo gose gayakulagize msang'hanaji wangu Musa. Sikuugaleke
na kuhinduka ukudila hebu ukumoso, ili umwede kokose konda uchole.
8 Sikuuleke kuzilonga mbuli za kitabu kino cha malagizo, uzigelegeze
imisi na ikilo, ili uifunze kutenda gose gandikigwe mumo. Abaho mbuli zako
zokucholela goya na komweda.
9 Kumbuka niye nikulagiza, ugangamale na uwe galu, sikuudumbe na
sikuunyawenyawe, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wako kokuwa
hamoja na gweye kokose konda uchole."

Yoshua kowagwaa wanhu malagizo

10 Abaho Yoshua kawalagiza ivilongozi wa iwanhu, kawalongela,
11 "Biteni kuzing'hambi na muwalagize iwanhu, 'Tandeni ndiya zenu,
kwavija siku ndatu kumwande moloka lwanda luno lwa Yolidani na mo-
chola kuisola isi iyowagwelela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.' "
12 Yoshua kawalongela iwanhu wa makabila ga Lubeni na Gadi na nusu
ya kabila da Manase,
13 "Kumbukeni gose gayawalagize Musa imsang'hanaji wa Mndewa Imu-
lungu, viyalongile, 'Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowagwaa hanhu
ha kubwihila na kowagwaa isi ino.'
14 Wehe zenu na wanenu na fugo zenu osigala mwiisi ino iyawagwelele
Musa, mwambu uno wa Yolidani, lakini wambigalo wose magalu hagati
yenu waloke na migoha yao ya ng'hondo kuulongozi wa ndugu zenu,
Waizilaeli wayagwe na muwataze,
15 mbaka Mndewa Imulungu vonda yawagwelele ndugu zenu hanhu ha
kubwihila kamba viyawagwelele mweye, hewo vivija waisole isi iyowag-
welela Mndewa Imulungu, Imulungu wenu. Abaho mubwele mna iisi
yumusolile, isi iyawagwelele Musa msang'hanaji wa Mndewa Imulungu,
mwambu uno wa Yolidani, umwambu wa kudilawila zuwa."
16 Na hewo wamwidikila Yoshua, "Mbuli zose ziutulagize tozitenda, na
hanhu hohose honda ututume tochola.
17 Kamba vija vitumtegeleze Musa mzimbuli zose, vivija tokutegeleza na
gweye. Mndewa Imulungu, Imulungu wako yawe hamoja na gweye kamba
viyakalile hamoja na Musa!
18 Lakini munhu yoyose yonda yaleme lagizo jako hebu yoleka kugoga
mbuli zako hebu chochose chonda umulagize, yakomigwe. Gweye ugangа-
male na uwe galu!"

2

Yoshua kowatuma wanhu wakaisungulile Yeliko

1 Abaho Yoshua mwanage Nuni kawatuma wanhu wabili kinyelegezi
kulawa Shitimu kamba wasepaji, kawalongela, "Gendeni mukaisungulile isi
ayo, ng'hani ng'hani mukadilole buga da Yeliko." Avo wachola na wavika
kuna ing'anda ya munhu yakalile mgoni, twaga jake Lahabu na wawasa
mumo.
2 Mndewa wa buga da Yeliko kalongeligwa, "Lola, wanhu wa Izilaeli weza
hano ikilo kuisungulila isi ino."

3 Avo, mndewa wa Yeliko kawatuma wanhu kwa Lahabu, wamulongele, “Walave kunze iwanhu wengile mng'anda yako, kwavija weza kuisungulila isi ino yose.”
4 Lakini mtwanzi ayo kakala yawafisile iwanhu awo wabili. Avo kawalongela, “Ona wanhu awo weza kumwangu lakini niye sijuwile walawa kwahi.
5 Kipindi ziza vidingile na ulwivi lwa uluwa lwa dibuga viulondigwe kuhindigwa, iwanhu awo wasegela. Niye sikujuwile kuwacholile iwanhu awo. Wakwelelezeni sambi baha, kwavija mowapata.”
6 Lakini Lahabu kakala yawakwezile kukanho na kawafisa mdibagaza diyekile ako kukanho.
7 Avo iwanhu awo wawazahila awo iwasepaji kuinzila ichola Yolidani mbaka kudiloko. Baho iwanhu awo viwalawile kunze kuwazahila awo iwasepaji, ulwivi lwa dibuga luhindigwa.

8 Lahabu kawacholela ako kukanho wang'hali iwanhu awo wabili hawanawasa,
9 kawalongela, “Niye nojuwa kamba Mndewa Imulungu kawagwaa mweye isi ino, na siye towadumba mweye na iwanhu wose wa isi ino mizoyo yao ilumbuka mbuli yenu.
10 Kwavija tuhulika Mndewa Imulungu viyaganyazile mazi ga bahali ya Shamu kuulongozi wenu vimulawile Misili na vimutendile kwa Sihoni na Ogu iwandewa wabili wa Waamoli wakalile umwambu wa Yolidani, awo wamuwakomile.
11 Avo vituhulike mbuli azo, siye tudumba na kuduhu nguvu isigale kwa munhu yoyose mbuli yenu mweye, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, ayo Imulungu uchanha kuulanga na mwiisi.
12 Avo sambi chonde iduwileni kwa twaga da Mndewa Imulungu, kamba monhendela ganogile niye na ndugu zangu kamba niye viniwatendele ganogile. Na mnigwelele kilaguso,
13 kamba mowaleka wagima, tatangu na mamangu, lumbu zangu na wadodo zangu na wakulu zangu na wanao, na hamutogola tukomigwe!”

14 Na iwanhu awo wabili wamulongela, “Ugima wetu ndio ugima wenu. Kamba hamuifisula mbuli ino, avo Mndewa Imulungu vonda yatugwee isi ino tokonela bazi na totenda kamba vitulongile.”

15 Abaho kawahumulusa kwa luzabi kubitila kudizonzo, kwavija ng'anda yake ikala izengigwe kuluwa lwa dibuga, avo heyo kakala hagati ya luwa ulo.
16 Lahabu kawalongela, “Choleni kuvigongo, buleavo iwanhu awo owazahila owapata, na muifise kuko siku ndatu mbaka awo owazahila vonda wabwele. Abaho modaha kuchola kwa nzila yenu.”

17 Wanhu waja wamwidikila, “Siye tovikiza kila kinhu kiututendile tuiduwile kamba wahatenda gano.
18 Vonda tubwele mwiisi ino, gweye funga luzabi luno ludung'hu hana dizonzo diutuhumulusile hasi, na uwating'hanize mng'anda yako, tatako na mamako na ndugu zako na iwanhu wose wa ng'anda ya tatako.
19 Lakini munhu yoyose yonda yalawe kunze ya ing'anda yako na kuchola kulubuga, ifa yake yokuwa mmakono gake, siye tokuwa hatubanange. Lakini kamba munhu yoyose yahafa mng'anda yako, ifa yake yokuwa mmakono getu.
20 Lakini kamba wahamulongela munhu yoyose mbuli itugalile hano, siye tokuwa hatubanange kwa kuleka kutenda gaja gatuiduwile.”

21 Na Lahabu kawalongela, “Iwe kamba vimulongile.” Abaho kawaleka
wachole, na hewo wasegela. Na heyo kafunga uluzabi ludung'hu kudizonzo
da ing'anda yake.
22 Avo wasegela, wachola kuvigongo na wakala kuko kwa siku ndatu,
mbaka awo wawakweleleze wabwela. Awo wawakweleleze wawazahila
mbaka kuna inzila na hawawonile.
23 Abaho iwanhu awo wabili wabwela. Wahumuluka kuvigongo na
waloka ulwanda na wavika kwa Yoshua mwanage Nuni, na wamulongela
gose gawalawile kuko.
24 Wamulongela Yoshua, “Kweli Mndewa Imulungu kaigela mmakono
getu isi ayo yose. Kubanza gago, iwenekae wa isi ayo imizoyo yao yolum-
buka mbuli yetu siye.”

3

Waizilaeli oloka ulwanda lwa Yolidani

1 Yoshua kaidamuka imitondo hamoja na Waizilaeli, wose wasonga
mwanza wa kusegela Shitimu. Viwavikile kulwanda lwa Yolidani, weka
ng'hambi aho, wang'hali hawanaloka.
2 Vizibitile siku ndatu, vilongozi wabita hagati ya ing'hambi,
3 wawalongela iwanhu, “Mwahajona sanduku da lagano da Mndewa
Imulungu, Imulungu wenu, dipapigwa na Walawi, iwalava nhosa, baho
musonge kusegela na mudikweleleze,
4 ili muijuwe inzila yonda mubite kwavija hamnaibita bule nzila ino.
Lakini sikumudikwesele behi avo kulawa disanduku kudili na mweye hawe
na utali wa kilometa imoja.”
5 Yoshua kawalongela iwanhu, “Muihunge kwavija mayo Mndewa Imu-
lungu kotenda unzonza hagati yenu.”
6 Abaho Yoshua kawalongela iwalava nhosa, “Dipapeni disanduku da
lagano, na mulongole najo kuulongozi wa iwanhu.” Avo wadipapa disan-
duku da lagano na walongola kuulongozi wa iwanhu.
7 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, “Lelo nosonga kukwin-
ula mgameso ga Waizilaeli ili wajuwe kamba nokuwa hamoja na gweye
kamba vinikalile hamoja na Musa.
8 Avo gweye uwalagize iwalava nhosa odipapa disanduku da lagano,
‘Vonda muvike mwiingema ya lwanda lwa Yolidani, mwime aho mgamazi.’ ”
9 Avo Yoshua kawalongela iwanhu wa Izilaeli, “Kweseni behi mutegeleze
mbuli ziyolonga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.”
10 Yoshua kawalongela, “Sambi mojuwa kamba Imulungu yeli mgima ka
hagati yenu na heyo halemelwa kinhu, kowaswaswanya mgameso genu
Wakanaani na Wahiti na Wahivi na Wapelizi na Wagiligashi na Waamoli na
Wayebusi.
11 Loleni sanduku da lagano da Mndewa Imulungu wa isi yose, dobita
kuulongozi wenu kuchola mgati kulwanda lwa Yolidani.
12 Avo saguleni wanhu longo na wabili kulawa mna gamakabila ga Izilaeli,
kila kabila munhu imoja.
13 Kipindi magulu ga iwalava nhosa wadipapile disanduku da lagano da
Mndewa Imulungu, Mndewa wa isi yose, gahakanyaga gamazi ga lwanda
lwa Yolidani, gamazi ga lwanda lwa Yolidani goleka kukilima na gamazi
gokilima kulawa mwambu wa uchanha goilundiza hamoja.”
14 Avo, wanhu wasegela kuna izing'hambi ili wachole kuloka ulwanda
lwa Yolidani, na iwalava nhosa wadipapile disanduku da lagano walongola
kuulongozi wa iwanhu.

15 Kipindi cha kusenga lwanda lwa Yolidani lumemaga mazi mbaka
mzingema. Avo aho awo iwalava nhosa wadipapile disanduku da lagano
viwavikile Yolidani, na magulu gao vigakanyage gamazi geli mwiingema,
16 gamazi gakalile gokilima kulawa mwambu wa uchanha gema na gailun-
diza hamoja kutali ako Adamu, dibuga dili behi na Saletani, na mazi gaja
gokilimila kulongoza ibahali ya Alaba, Ibahali ya Mkele, gasegela gose.
Iwanhu waloka umwambu uilola na buga da Yeliko.
17 Avo iwalava nhosa wakalile odipapa disanduku da lagano da Mndewa
Imulungu wema wima mna iisi inyalile hagati ya ulwanda lwa Yolidani, na
Waizilaeli wose waloka mna iisi inyalile mbaka iwanhu wose viwamambuk-
ize kuloka ulwanda lwa Yolidani.

4

Mabwe ga kumbukumbu

1 Waizilaeli wose viwamambukize kuloka ulwanda lwa Yolidani, Mndewa
Imulungu kamulongela Yoshua,
2 "Wasagule wanhu longo na mbili mna iwanhu, kila kabila munhu imoja,
3 na walagize, 'Soleni mabwe longo na mabili hano hagati ya ulwanda
lwa Yolidani, kulawa aho hagemile gamagulu ga iwalava nhosa na mgasole
mabwe gago mgagale hanhu honda muwase lelo.' "
4 Abaho Yoshua kawakema wanhu awo longo na wabili yakalile yawasag-
ule kulawa hagati ha iwanhu wa Izilaeli, kila kabila munhu imoja.
5 Avo Yoshua kawalongela, "Dilongoleleni disanduku da lagano da Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wenu, dili hagati ya ulwanda lwa Yolidani, na
kila imoja wenu yapape dibwe mdiega jake, kamba vigeli makabila ga
Izilaeli.
6 Mbuli ayo yokuwa kilaguso hagati yenu, na wanenu vonda wawauze,
'Vino mabwe gago gofambula choni?'
7 na mweye muwalongele kamba gamazi ga lwanda lwa Yolidani gakim-
iligwa sikugakilime vidibitizigwe disanduku da lagano da Mndewa Imu-
lungu. Avo mabwe gago gokuwa kilaguso kwa iwanhu wa Izilaeli siku zose."
8 Avo iwanhu wa Izilaeli watenda kamba Yoshua viyawalagize, na wasola
mabwe longo na mabili hagati ha ulwanda lwa Yolidani, kamba vigeli maka-
bila ga Izilaeli, kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Yoshua. Wagapapa
na wachola nago kuna ihanhu hawawasile na wageka hasi.
9 Abaho Yoshua kagasimika mabwe longo na mabili gakalile hagati ya
Yolidani, hanhu aho hawemile iwalava nhosa wadipapile disanduku da
lagano, na gang'hali baho mbaka lelo.
10 Awo iwalava nhosa wadipapile disanduku da lagano wema hagati ya ul-
wanda lwa Yolidani mbaka kila kinhu vikimambukizwe kiyalagizwe Yoshua
na Mndewa Imulungu, yawalongele iwanhu kamba Musa viyamulagize
Yoshua. Wanhu waloka ulwanda himahima.
11 Wanhu wose viwamambukize kuloka ulwanda, disanduku da Mndewa
Imulungu na iwalava nhosa walawa kunze ya ulwanda kuno iwanhu wose
owalola.
12 Wambigalo wa makabila ga Lubeni na Gadi na nusu ya kabila da
Manase wawalongolela Waizilaeli wayao kuno wapapa migoha yao ya
kung'hondo, kamba viwalagizwe na Musa.
13 Wambigalo awo kamba elufu alobaini wapapile migoha ya kung'hondo
mgameso ga Mndewa Imulungu wachola kuna ing'hondo kudibawe da
Yeliko.

14 Siku dijo Mndewa Imulungu kamwinula Yoshua mgameso ga Waizilaeli
wose, na wose wakanganya siku zose za ugima wake kamba viwakanganye
kwa Musa.
15 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua,
16 “Walagize iwalava nhosa wadipapile disanduku da lagano, wasegele
hagati ya ulwanda lwa Yolidani.”
17 Avo Yoshua kawalagiza iwalava nhosa, “Segeleni aho hana ulwanda lwa
Yolidani.”
18 Awo iwalava nhosa wadipapile disanduku da lagano da Mndewa Imu-
lungu wasegela hagati ya lwanda lwa Yolidani, na viwakanyage kunze ya
ulwanda, gamazi ga ulwanda lwa Yolidani kabwela na gamema mbaka
mzingema kamba vigakalile.
19 Waizilaeli waloka ulwanda lwa Yolidani mna isiku ya longo ya mwezi
wa ichanduso, na weka ng'hambi ako Giligali, umwambu wa kudilawila
zuwa wa Yeliko.
20 Na gaja gamabwe longo na mabili wagasolile hagati ya ulwanda lwa
Yolidani, Yoshua kagasimika ako Giligali.
21 Abaho kawalongela iwanhu wa Izilaeli, “Wanenu wahawauza ako
kumwande, ‘Mabwe gano gofambula choni?’
22 avo muwalongele, ‘Iwanhu wa Izilaeli waloka mna iisi inyalile mna
ulwanda lwa Yolidani.’
23 Kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kaganyaza mazi ga
lwanda lwa Yolidani mbuli yenu mbaka vimulokile, kamba Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wenu viyatendile mna ibahali ya Shamu, viyaganyazile
mbuli yetu mbaka vitulokile,
24 ili iwanhu wose weli mwiisi yose wajuwe kamba Mndewa Imulungu
kana udahi, na mumdumbe Mndewa Imulungu, Imulungu wenu siku zose.”

5

1 Baho iwandewa wose wa Waamoli wakalile okala umwambu wa kudi-
hongela zuwa wa lwanda lwa Yolidani, na iwandewa wose wa Wakanaani
wakalile okala behi ya bahali, viwahulike Mndewa Imulungu kaganyaza
mazi ga lwanda lwa Yolidani mbuli ya iwanhu wa Izilaeli mbaka wose
viwalokile, wadumba na kuduhu nguvu isigale kumwao mbuli ya iwanhu
wa Izilaeli.

Waizilaeli okwingila kumbi ako Giligali

2 Kipindi acho Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, “Utende mizele
ya mabwe na uwengize kumbi Waizilaeli wose hawanakwingila kumbi.”
3 Avo Yoshua katenda mizele ya mabwe na kawengiza kumbi iwana wa
kimbigalo wa Waizilaeli ako Gibea Haalaloti*.
4 Yoshua kawengiza kumbi awo kwavija iwambigalo wose walawile mwi-
isi ya Misili, wose wakalile odaha kuchola kuing'hondo wafa ako kuluwala
mnzila viwalawile Misili.
5 Hamoja iwanhu wose walawile Misili wakala wengile kumbi, ila iwanhu
wose waleleke mnzila kuluwala wakala wang'hali hawana kwingila kumbi.
6 Kwavija iwanhu wa Izilaeli watembela kuluwala kwa miyaka mal-
ongo mane, mbaka iwambigalo wose wadahile kuchola kuing'hondo wafa,
kwavija hawamtegeleze Mndewa Imulungu. Mndewa Imulungu kaiduwila
kamba honda wayone isi ayo iyaiduwile kwa iwahenga zao kamba kotug-
waa siye, isi imemile maziwa na uki.

* **5:3** Kwa Kiebulania *Gibea Haalaloti* yofambula, Kisugulu cha magovi.

7 Avo iwana wa wanhu awo Mndewa Imulungu kawakuza hanhu hao, na
ndio awo wengizigwe kumbi na Yoshua. Awo wakala hawengizigwe kumbi
mnzila.
8 Avo iwambigalo wose viwengizigwe kumbi, wasigala kuko mna
zing'hambi mbaka viwahonile.
9 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, “Lelo niwasegesela
ikinyala† cha Misili.” Avo hanhu aho hakemigwa Giligali‡ mbaka lelo.
10 Waizilaeli viwekile ng'hambi ako Giligali, waideng'helela Pasaka mna
isiku ya longo na nne ya mwezi awo ichungulo, ako kudibawe da Yeliko.
11 Imitondo yake, waja ndiya ya isi ayo, gamagate hagageligwe hamila na
ngano ikanzingigwe.
12 Avo kulawa siku dijo diwasongile kuja ndiya ya isi ayo, mana ileka
kulagala. Kukala kuduhu mana mbuli ya iwanhu wa Izilaeli, lakini mwaka
awo waja ndiya ya isi ya Kanaani.

Yoshua na imunhu yeli na panga

13 Siku dimoja Yoshua viyakalile behi na Yeliko, baho munhu imoja kema
kuulongozi wake kuno kagoga sime dikutwa. Avo Yoshua kamcholela
kamuuza, “Vino gweye kwa miyetu hebu kwa iwanhu otwihila?”
14 Na heyo kamwidika, “Aka, niye na imkulu wa iwakalizi wa Mndewa
Imulungu, na sambi niza hano.”
Yoshua kaidulika mbaka hasi kamtambikila kamuuza, “Go mkulu wangu,
niye msang'hanaji wako, kolonda nitende choni?”
15 Avo imkulu wa iwakalizi wa Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua,
“Vula vilatu vako kwavija hanhu aho hawimile hong'ala.” Avo Yoshua
katenda vivo.

6

Waizilaeli odisola buga da Yeliko

1 Avo buga da Yeliko dikala dihindigwe kwa mgati, mbuli ya iwanhu wa
Izilaeli. Kuduhu munhu yadahile kulawa kunze hebu kwingila mng'anda.
2 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, “Lola nidigela
mmakono gako buga da Yeliko hamoja na mndewa wao na iwakalizi
zake weli magalu.
3 Mweye mdizunguluke buga dijo, iwambigalo wose odaha kuchola ku-
ing'hondo wadizunguluke dibuga, mwanza umoja kila siku, kwa siku sita.
4 Walava nhosa saba, kuno kila imoja kagoga mhalati yake ya mhembe ya
ng'hondolo mbigalo, wadilongolele disanduku da lagano. Mna isiku ya saba
modizunguluka dibuga miyanza saba, kuno iwalava nhosa otowa zimhalati.
5 Abaho mwahahulika zimhalati zolila kwa kugendelela, iwanhu wose
wagute ng'hani, na uluwa lwa dibuga olagala hasi na iwanhu wose wagen-
delele kuulongozi.”
6 Avo Yoshua mwanage Nuni kawakema iwalava nhosa kawalongela,
“Dipapeni disanduku da lagano na iwalava nhosa saba wasole mhalati saba
za ng'hondolo mbigalo walongole kuulongozi wa idisanduku da Mndewa
Imulungu.”
7 Abaho Yoshua kawalagiza iwanhu, “Longoleni mkadizunguluke dibuga,
na iwanhu weli na imigoha wadilongolele disanduku da Mndewa Imu-
lungu.”

† **5:9** *Ikinyala cha Misili* yogesigwa kamba kulavigwa muutumwa. ‡ **5:9** Twaga da *Giligali* dohulikigwa kamba kusegeswa kwa Kiebulania.

8 Avo kamba Yoshua viyawalagize iwanhu, iwalava nhosa saba kuno
wagoga mhalati saba za ng'hondolo mbigalo, wachola kuulongozi wa Mn-
dewa Imulungu, kuno otowa zimhalati na disanduku da lagano da Mndewa
Imulungu dowakweleleza.
9 Wanhu waja wakalile na migoha wawalongolela waja iwalava nhosa
wakalile otowa mhalati, na wakalizi wayagwe wadikweleleza disanduku
dijo, kuno mhalati zogendelela kutoigwa.
10 Abaho Yoshua kawalongela iwanhu, “Sikumugute nyangi hebu kulava
sauti, hebu mbuli yoyose kulawa mmilomo yenu, mbaka siku ayo vonda
niwalongele mugute nyangi, baho moguta nyangi.”
11 Avo Yoshua kawalongela wanhu wadizunguluke buga mwanza umoja
kuno wadipapa disanduku da Mndewa Imulungu na kubwela kuna
ing'hambi kuwasa.
12 Imitondo yake Yoshua kalamuka imitootondo, na iwalava nhosa wadi-
papa disanduku da Mndewa Imulungu.
13 Iwalava nhosa saba wagogile zimhalati saba za ng'hondolo mbigalo
wachola kuulongozi wa disanduku da Mndewa Imulungu kuno ogendelela
kutowa zimhalati. Iwanhu weli na migoha wawalongolela iwalava nhosa na
iwakalizi wayagwe wakala kukisogo chake cha disanduku da lagano, kuno
mhalati zogendelela kutoigwa.
14 Siku da kabili wadizunguluka dibuga mwanza umoja, na wabwela kuna
ing'hambi, watenda vivo kwa siku sita.
15 Siku da saba walamuka ulukwili, imitootondo ng'hani, na wadizun-
guluka dibuga miyanza saba kamba viwatendaga. Ikala siku dijo diiyeka
wadizunguluka dibuga miyanza saba.
16 Umwanza wa saba, iwalava nhosa viwatowile zimhalati, Yoshua kawa-
longela iwanhu, “Guteni kwavija Mndewa Imulungu kawagwelela dibuga!
17 Dibuga na vose vili mumo vilavigwa kwa Mndewa Imulungu ili
vibanangigwe. Lahabu imgoni yaiyeka na iwanhu weli mng'anda yake awo
onda wasigale wagima, kwavija kawafisa iwasenga tuwatumile.
18 Lakini sikumusole kinhu chochose kilavigwe ili kibanangigwe, mwa-
hasola kinhu chochose kilavigwe ili kibanangigwe moitenda ing'hambi ya
iwanhu wa Izilaeli iwe kinhu cha kubanangigwa na mogala gehile.
19 Lakini shaba yose na zahabu na iviya va shaba ya kiguzi na mizuma
avo ving'ala kwa Mndewa Imulungu, avo vigaligwe mna ingama ya Mndewa
Imulungu.”
20 Avo, iwanhu waguta nyangi na mhalati zitoigwa. Bahaja wanhu
viwahulike mhalati zolila, iwanhu waguta nyangi, na uluwa ludidimila
hasi lose, avo iwanhu wengila mdibuga, kila munhu kuulongozi wake na
wadisola dibuga.
21 Abaho wakinanga kila kinhu kili mdibuga dijo, na wawakoma kwa
sime, wambigalo na watwanzi na wana na wavele na ng'ombe na
ng'hondolo na vihongwe.
22 Abaho Yoshua kawalongela iwanhu wabili wacholile kuisungulila isi
ayo, “Choleni mna ing'anda ya ija imgoni na mumgale mtwanzi ayo hamoja
na iwanhu wose weli ndugu zake kamba vimuiduwile kumwake.”
23 Avo awo iwabwanga wacholile kuisungulila isi ayo wachola, wamgala
Lahabu na tatake na mamake na ndugu zake na lukolo lwake lose. Wawa-
gala kunze behi ya ing'hambi ya iwanhu wa Izilaeli.
24 Abaho wadisoma moto dibuga na kila kinhu kikalile mumo. Ila shaba na
zahabu na iviya va shaba ya kiguzi na mizuma, wavika mna ingama mbuli
ya ng'anda ya Mndewa Imulungu.

25 Lakini ija imgoni Lahabu na iwanhu wa ng'anda ya tatake na ndugu
zake wose, Yoshua kauhonya ugima wao. Lahabu kakala mna iwanhu
wa Izilaeli mbaka lelo, kwavija kawafisa iwasenga watumigwe na Yoshua
wakadisungulile buga da Yeliko.
26 Yoshua kalonga mbuli za kuiduwila kuulongozi wa iwanhu, kawalon-
gela
"Yaduwiligwe na Mndewa Imulungu munhu yoyose yonda yadizenge kabili
buga dino da Yeliko.
Munhu yoyose yonda yazenge chandusilo cha buga dijo,
mwanage wa chaudele yafe,
munhu yoyose yonda yazenge ulwivi lwa buga dijo,
mwanage kizuwanda yafe."
27 Avo Mndewa Imulungu kakala hamoja na Yoshua, na wanhu wose
wakalile mziisi azo wamjuwa.

7

Nzambi ya Akani

1 Lakini iwanhu wa Izilaeli hawatamaniligwe bule kwa ivinhu vilav-
igwe ili vibanangigwe kwavija Akani kasola ivinhu viyagwe vilavigwe ili
vibanangigwe. Akani kakala mwanage Kalimi, Kalimi mwanage Zabidi,
Zabidi mwanage Zela, kulawa kabila da Yuda. Avo Mndewa Imulungu
kawagevuzikila iwanhu wa Izilaeli.
2 Abaho Yoshua kawatuma wanhu kulawa Yeliko wachole buga da Ai, dili
behi na Beti Aveni mwambu wa kudilawila zuwa wa Beseli, kawalongela,
"Choleni mkaisungulile isi ayo." Wanhu awo wachola na wadisungulila
buga da Ai.
3 Viwabwelile wamulongela Yoshua, "Sikuwachole wanhu wose, ila wa-
chole wanhu kamba elufu mbili hebu ndatu wakadivamile dibuga da Ai.
Sikuuwagaze iwanhu wose wachole kuko kwavija iwanhu wa buga dijo
wadodo."
4 Avo wanhu kamba elufu ndatu wachola kudivamila dibuga, lakini
wawingigwa na iwanhu wa buga da Ai,
5 iwanhu wa Ai wawawinga iwanhu wa Izilaeli kulawa haulwivi lwa
dibuga mbaka kumtelemuko wa Shebalimu na wawakoma wanhu malongo
madatu na sita kuko. Waizilaeli wabenigwa zinguvu na wakala debwee.
6 Abaho Yoshua kadega viwalo vake kwa usungu, kagwa kingubanguba
kuulongozi wa disanduku da Mndewa Imulungu mbaka ichungulo. Heyo
na iwavele wa Izilaeli, waigela mitimbwisi mmapala gao.
7 Yoshua kalonga, "Go Mkulu Mndewa Imulungu! Habali kututenda
tuloke lwanda lwa Yolidani ili utugele mmakono ga Waamoli watubanange?
Vahanogile twahasigale umwambu wa lwanda lwa Yolidani.
8 Go Mndewa, nonge choni kwavija Waizilaeli wawakimbila iwanhu
owehila?
9 Kwavija Wakanaani hamoja na iwenekae wose wa isi ino oihulika mbuli
ino na otuzunguluka na kutusegesa mwiisi sikutoneke. Avo kotenda choni
kulagusa ukulu wa twaga jako?"
10 Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, "Inuka! Habali kuibwanha
hasi?
11 Waizilaeli watenda nzambi, wabena lagano jangu diniwalagize, wavi-
sola vinhu viyagwe vilavigwe ili vibanangigwe, waviba na waviza, wavika
hamoja na ivinhu vao.

12 Avo Waizilaeli hawadaha kuwahuma iwanhu owehila. Wawakimbila
iwanhu owehila kwavija walavigwa ili wabanangigwe. Honda niwe na
mweye kabili mbaka muvinange ivinhu vilavigwe ili vibanangigwe vili
hagati yenu.
13 Avo inuka! Uwahunge iwanhu na uwalongele, waihunge wenyego
mbuli ya mayo kwavija niye Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli,
nolonga vino, 'Hagati yenu hana vinhu vilavigwe ili vibanangigwe. Hamu-
daha kuwahuma iwanhu owehila mbaka muvisegese ivinhu vilavigwe ili
vibanangigwe vili hagati yenu!
14 Avo mayo imitondo wose mwize kuulongozi wangu, kabila dimoja
dimoja. Kabila donda nidisagule dobita kuulongozi wangu, lukolo lumoja
lumoja. Lukolo londa nilusagule lobita kuulongozi wangu, ng'anda imoja
imoja. Ng'anda yonda niisagule yobita kuulongozi wangu, munhu imoja
imoja.
15 Munhu yonda yagogigwe na vinhu vilavigwe ili vibanangigwe ko-
somigwa moto, heyo hamoja na vinhu vake vose kwavija kadibena lagano
da Mndewa Imulungu, na katenda mbuli igela kinyala mna iwanhu wa
Izilaeli.' "
16 Avo Yoshua kalamuka imitootondo ng'hani, kawagala Waizilaeli wose
behi, kabila dimoja dimoja, na kabila da Yuda disaguligwa.
17 Kazigala behi zing'holo za kabila da Yuda, na lukolo lwa Zela lusag-
uligwa. Kalugala behi ulukolo lwa Zela, ng'anda imoja imoja, na ng'anda
ya Zabidi isaguligwa.
18 Yoshua kaigala ng'anda ya Zabidi, munhu imoja imoja na Akani mwan-
age Kalimi, Kalimi mwanage Zabidi, Zabidi mwanage Zela, kulawa kabila da
Yuda kasaguligwa.
19 Abaho Yoshua kamulongela Akani, "Mwanangu mtogole Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wa Izilaeli, na umgwelele nhogolwa. Nilongele gaja
gautendile na sikuunifise chochose."
20 Akani kamwidika Yoshua, "Kweli nimtenda nzambi Mndewa Imulungu,
Imulungu wa Izilaeli, niye nitenda vino,
21 vinyonile kiwalo kinogile mna ivinhu avo kulawa ako Shinali, na
sente magana mabili na kibimhi cha zahabu kili na uzito wa nusu kilo,
nivisulukila na nivisola. Nivifisa nivihimbila hasi ya kibanda changu na
zisente za hasi ya ivinhu avo."
22 Avo Yoshua kawatuma wasenga wachole kuna ikibanda na wavona
vinhu avo vifisigwa mna ikibanda chake na zisente zikala hasi.
23 Avo wavisola vinhu avo kulawa mkibanda wavigala kwa Yoshua na
iwanhu wose wa Izilaeli. Wavika hasi kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
24 Avo Yoshua na Waizilaeli wose, wamsola Akani mwanage Zela na
zisente na ikiwalo na ikibimhi cha zahabu na wanage wa ikimbigalo na wa
ikitwanzi na ng'ombe zake na vihongwe na ng'hondolo na ikibanda chake
na vinhu vose viyakalile navo, wavigala kubonde da Akoli.
25 Yoshua kamuuza Akani, "Habali kutugalila magazo? Lelo Mndewa
Imulungu kokugalila magazo gweye." Waizilaeli wose wamtowa mabwe
Akani mbaka kafa na wawatowa kwa mabwe wanage mbaka wafa na
wavisoma moto vose.
26 Abaho walundiza mibwe mingi uchanha yake na ing'hali kuko mbaka
lelo. Abaho Mndewa Imulungu kaleka kugevuzika. Avo, mbaka lelo twaga
da hanhu aho dokemigwa bonde da Akoli.*

* **7:26** Kwa Kiebulania *Akoli* fambulo jake magazo.

8

Buga da Ai dosoligwa

1 Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, “Sikuudumbe na sikuunyawenyawe. Wasole iwanhu oitowaga kuing'hondo uchole nao kudibuga da Ai. Lola nimgela mmakono gako imndewa wa Ai na iwanhu zake na buga jake na isi yake yose.
2 Ditendeleni buga da Ai na mndewa wake kamba vimuditendele buga da Yeliko na mndewa wake, lakini vinhu vake hamoja na fugo yake vonda musole vokuwa venu. Choleni mukaifise ili mudivamile buga dijo kubitila kukisogo.”

3 Avo Yoshua na iwanhu oitowaga kuing'hondo wasegela wachola kudibuga da Ai. Yoshua kasagula iwanhu weli magalu elufu selasini na kawatuma ikilo.
4 Kawalagiza, “Mweye muifise ili mudivamile dibuga kubitila umwambu wa kukisogo. Sikumuchole kutali na dibuga lakini muitande.
5 Niye hamoja na wanhu wose weli na niye todicholela dibuga. Waheza kuitowa na siye kamba viwatendile aho haichanduso, siye towakimbila.
6 Na hewo otukweleleza mbaka vonda wawe kutali na buga jao. Kwavija olonga, ‘Hewo otukimbila kamba aho haichanduso.’ Siye towaleka watukimbize.
7 Baho mweye molawilila na kudivamila dibuga, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kowagwaa buga dijo.
8 Bahaja vonda mudisole dibuga mudisome moto. Mutende kamba Mndewa Imulungu viyalongile. Loleni niye niwalagiza.”
9 Avo Yoshua kawatuma na hewo wachola ihanhu ha kuifisa na wakala hagati ya Beseli na Ai, mwambu wa kudihongela zuwa wa Ai, lakini Yoshua kakala kilo acho hamoja na iwanhu.

10 Yoshua kaidamuka imitootondo ng'hani, kawating'haniza iwanhu abaho kachola kudibuga da Ai, heyo na iwavele wa Izilaeli walongola kuulongozi wa iwanhu.
11 Iwanhu wose oitowaga kuna ing'hondo wakalile hamoja na heyo wachola mbaka behi ya dibuga na weka ng'hambi mwambu wa kasikazini wa buga da Ai, aho kukala na bonde hagati yao na buga da Ai.
12 Abaho kawasola wanhu kamba elufu tano na kaweka waifise hagati ya Beseli na Ai wadivamile dibuga mwambu wa kudihongela zuwa.
13 Avo kaweka iwanhu awo, iwakalizi wengi wakala mwambu wa kasikazini wa dibuga, na waja wasigale kaweka umwambu wa kudihongela zuwa, Yoshua kachola kubonde ikilo acho.
14 Mndewa wa buga da Ai viyonile avo, heyo na iwanhu zake na iwanhu wa dibuga, walopola wachola hana ihanhu hakuitowa mwambu wa Alaba wakaitowe na Waizilaeli. Lakini hajuwile bule kamba kukala na wanhu waifisile umwambu wa kukisogo wa dibuga.
15 Abaho Yoshua na iwanhu wa Izilaeli waitenda kamba watoigwa na walemelwa na okimbilila umwambu wa kuluwala.
16 Wanhu wose wakalile kudibuga wakemigwa wawakweleleze Waizilaeli, na viwakalile omkweleleza Yoshua wachola kutali na buga jao.
17 Kuduhu mbigalo yasigale kudibuga da Ai hebu Beseli yalekile kuwakweleleza iwanhu wa Izilaeli. Wadileka dibuga na hawadihindile bule hewo wawakweleleza Waizilaeli.

18 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, “Lozela mgoha wako
kudibuga da Ai, kwavija nodigela mmakono gako.” Avo Yoshua kaulozela
mgoha wake kudibuga da Ai.
19 Bahaja Yoshua viyaulozele mgoha wake kudibuga da Ai, bumbila
dikalile diifisile dilawilila na dikimbila dingila mdibuga wadisola dibuga na
walopola kudisoma moto.
20 Wanhu wa Ai viwalolile kukisogo chao, wajona yosi dolawa kudibuga
dokwela uchanha kuulanga. Nao hawadahile kukimbila mwambu uno
hebu uja, kwavija Waizilaeli wawahindukila waja wakalile owakweleleza.
21 Avo Yoshua na Waizilaeli wose viwonile dibumbila dikalile diifisile
wadisola dibuga, na diyosi dikwela uchanha, wahinduka na wasonga
kuwakoma iwanhu wa Ai.
22 Wanhu wayagwe kulawa kudibuga wawezila, avo wakala hagati ya
iwanhu wa Izilaeli, wayagwe mwambu uno na wayagwe mwambu uja.
Waizilaeli wawakoma wose na kuduhu munhu yasigale hebu yatoloke.
23 Lakini wamgoga imndewa wa Ai kuno yang'hali mgima wamgala kwa
Yoshua.
24 Waizilaeli viwamambukize kuwakoma iwanhu wose wa buga da Ai ako
kuluwala kuwawakweleleze wabwela mgati kudibuga da Ai na kuwakoma
wose wakalile mumo.
25 Iwanhu wose kwa wose wakomigwe kudibuga da Ai siku dijo, wambi-
galo na watwanzi wakala elufu kumi na mbili.
26 Yoshua hauhumuluse mkono wake ugogile umgoha uyaulozele
kudibuga da Ai mbaka viwakomigwe wanhu wose wakalile mdibuga
dijo.
27 Lakini Waizilaeli wavisola vinhu vose na zifugo kulawa kudibuga dijo,
kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Yoshua.
28 Avo Yoshua kadisoma moto dibuga da Ai na kaditenda vihame siku zose
na vivo ili mbaka lelo.
29 Abaho kamuwamba imndewa wa buga da Ai mdibiki mbaka ichungulo.
Zuwa vidingile Yoshua kalagiza waluhumuluse hasi ulukuli kulawa mdibiki
na walutupe hana ulwivi lwa dibuga abaho walundize lundo kulu da mibwe
uchanha yake, lundo dijo ding'hali kuko mbaka lelo.

Yoshua kowakumbusa iwanhu dilagano

30 Kipindi acho Yoshua kamzengela upango wa nhosa Mndewa Imulungu,
Imulungu wa Izilaeli ako kulugongo lwa Ebali,
31 kamba Musa msang'hanaji wa Mndewa Imulungu viyawalagize iwanhu
wa Izilaeli, na kamba viyandikigwe mkitabu cha malagizo ga Musa, “Upango
wa mabwe hagasongoligwe, hebu kukwasigwa na kinhu chochose cha
zuma.” Na wamulavila Mndewa Imulungu uchanha ya upango awo nhosa
za kusoma moto na nhosa za kugala kuilumba.
32 Na baho mgameso ga Waizilaeli wose Yoshua kandika mgamabwe
ukwiga gamalagizo ga Musa, gayandike.
33 Waizilaeli wose, iwanhu baki na iwenekae na iwavele wao na vilongozi
na iwasemi wema mwambu kwa mwambu wa disanduku na Iwalawi,
iwalava nhosa wadipapile disanduku da lagano da Mndewa Imulungu, nusu
wema kuulongozi wa lugongo lwa Gelizimu na nusu wema kuulongozi
wa lugongo lwa Ebali kamba Musa imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu
viyalagize aho haichanduso mbuli ya kuwatambikila Waizilaeli.
34 Abaho Yoshua kawasomela mbuli zose za gamalagizo, mbuli za kutam-
bikila na mbuli za kuduwila kamba viyandikigwe mkitabu cha malagizo.

35 Kuduhu mbuli yoyose Yoshua iyalagizwe na Musa kaleka kuisoma
kuulongozi wa mting'hano wose wa Izilaeli, na kuulongozi wa iwatwanzi
na iwana na iwanhu baki wakalile hagati yao.

9

Lagano na iwanhu wa Gibeoni

1 Iwandewa wose wakalile umwambu wa lwanda lwa Yolidani, mna iisi
ya vigongo na kudibawe na isi yose ili behi na ibahali ing'hulu kulongozela
Lebanoni, Wahiti na Waamoli na Wakanaani na Wapelizi na Wahivi na
Wayebusi viwahulike mbuli ayo,
2 waiting'hana hamoja na wakala kinhu kimoja waitowe na Yoshua na
Waizilaeli.
3 Lakini iwenekae wa ako Gibeoni viwahulike kiyatendile Yoshua mna
gamabuga ga Yeliko na Ai,
4 watenda ubala. Watanda ndiya na wawakweza vihongwe wao migunia
ya umwaka na isonigwe na imifuko ya ng'hwembe ya divai ya umwaka na
isonigwe,
5 na hewo wavala vilatu vitoboke toboke na viwalo vilalile. Ndiya yao
ikala inyalile na ikala na kimvuguya.
6 Avo, wamcholela Yoshua kuna ing'hambi ako Giligali, wamulongela heyo
hamoja na iwanhu wa Izilaeli, “Siye tulawa isi ya kutali, chonde towapula
mutende lagano na siye.”
7 Lakini iwanhu wa Izilaeli wawedika awo Iwahivi, “Vino siye todahaze
kutenda lagano na mweye? Sengine mweye mokala behi na siye.”
8 Hewo wamulongela Yoshua, “Siye twa wasang'hanaji zako.” Yoshua
kawauza, “Mweye mwa kina nani na molawa kwahi?”
9 Wamwidika, “Siye wasang'hanaji zako, tulawa isi ya kutali na twiza
mbuli ya twaga da Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na tuhulika ukulu
wake na gose gayatendile mwiisi ya Misili,
10 tugahulika gose gayawatendele iwandewa wabili wa Waamoli wakalile
umwambu wa lwanda lwa Yolidani, mndewa Sihoni wa Heshiboni na
mndewa Ogu wa Bashani yakalile ako Ashitaloti.
11 Avo iwavele wetu na iwanhu wose wa isi yetu, watulongela tutande
ndiya mbuli ya mwanza wa kwiza kuiting'hana na mweye na tuwalongele
kamba siye twa wasang'hanaji zenu, chonde towapula mutende lagano na
siye.
12 Lola magate getu gakala gang'hali moto vitusegele kulawa ukae, lakini
sambi ganyala na gana kimvuguya.
13 Imifuko ino ya ng'hwembe ikala tuimemeze divai na ikala ya sambi,
lakini sambi idegeka degeka. Viwalo vetu na vilatu vetu vinangika kwavija
mwanza ukala mtali.”
14 Avo Waizilaeli wavibokela vinhu avo, na hawamuuzile bule Mndewa
Imulungu.
15 Yoshua kailumba na hewo na katenda nao lagano da kuwatogolela
kukala. Vilongozi wa Waizilaeli waiduwila kutenda kija kiwailagane.
16 Vizibitile siku ndatu tangu viwatendile lagano na hewo, Waizilaeli
wajuwa kamba wanhu awo wakala okala behi na hewo na wakala hagati
yao.
17 Avo Waizilaeli wasegela na siku da kadatu wavika mna gamabuga ga
iwanhu awo. Mabuga gago gakala Gibeoni na Kefila na Beeloti na Kiliati
Yealimu.

18 Lakini Waizilaeli hawawakomile bule iwanhu awo kwavija vilongozi
wao wakala waiduwile kwa twaga da Mndewa Imulungu, Imulungu wa
Izilaeli. Avo Waizilaeli wose wawanung'unikila awo vilongozi wao.
19 Lakini vilongozi wa Izilaeli wawalongela wanhu awo, “Tuiduwila
kumwao kwa twaga da Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, avo
hatudaha bule kuwakoma.
20 Towaleka wakale wagima, ili sambi tukobozigwe na Imulungu, mbuli
ya kuiduwila kututendile.”
21 Awo ivilongozi wawalongela iwanhu, “Walekeni wakale.” Avo wakala
okanha ngodi na kudeha mazi kwa Waizilaeli wose, kamba ivilongozi
viwawalongele.
22 Yoshua kawakema awo iwenekae wa Gibeoni kawalongela, “Habali
mtuvizila kamba molawa isi ya kutali, kumbe mokala hagati yetu?
23 Avo muduwiligwa na siku zose mokuwa watumwa zetu wa kutukanhila
ngodi na kutudehela mazi mbuli ya ng'anda ya Imulungu wangu.”
24 Wamwidikila Yoshua, “Kwavija siye wasang'hanaji wako tulongeligwa
kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kamulagiza msang'hanaji
wake Musa yawagwee mweye isi yose na yawakome iwenekae wose wa isi
ili kuulongozi wenu avo tudumba mbuli ya ugima wetu, lekaavo tutenda
mbuli ino.
25 Avo sambi siye twa mmakono gako, avo vovose viukona vinoga na haki
mgameso gako, ututendele.”
26 Avo, Yoshua kawahonya mmakono ga iwanhu wa Izilaeli, na
hawawakomile bule.
27 Lakini kulawa siku dijo Yoshua kawatenda wanhu awo wakanhe ngodi
na kudeha mazi mbaka vino lelo mbuli ya Waizilaeli wose na mbuli ya
upango wa Mndewa Imulungu, hanhu hohose hayasagule.

10

Waamoli ohumwa

1 Mndewa Adoni Sedeki wa Yelusalemu viyahulike Yoshua kadisola buga
da Ai na kudinanga na imndewa wake kamba viyaditendile buga da
Yeliko na mndewa wake, na viyahulike iwenekae wa Gibeoni wailumba na
Waizilaeli, na sambi okala hamoja na hewo,
2 kadumba ng'hani, kwavija buga da Gibeoni dikala kulu ng'hani hagati ya
mabuga ga kindewa na dikala kulu kubanza Ai, na wambigalo wose wakala
magalu.
3 Avo, Adoni Sedeki imndewa wa Yelusalemu, kagala usenga kwa Hohamu
mndewa wa Hebuloni na Pilamu mndewa wa Yalimuti na Yafia mndewa wa
Lakishi na Debili mndewa wa Eguloni, kawalongela,
4 “Izoni munitaze kuditowa buga da Gibeoni, kwavija wailumba hamoja
na Yoshua na iwanhu wa Izilaeli.”
5 Abaho awo iwandewa watano wa Waamoli, mndewa wa Yelusalemu na
mndewa wa Hebuloni na mndewa wa Yalimuti na mndewa wa Lakishi na
mndewa wa Eguloni wailumba hamoja na iwakalizi zao, abaho wachola
Gibeoni, weka ng'hambi kudizunguluka dibuga na kudivamila.
6 Iwanhu kulawa Gibeoni wamgalila usenga Yoshua ako Giligali kuna
ing'hambi, wamulongela, “Sikuutuleke siye wasang'hanaji wako, wize
himahima utuhonye na ututaze, kwavija iwandewa wose wa Waamoli
iwokala mwiisi ya kuvigongo waiting'hana watutowe siye.”
7 Avo, Yoshua hamoja na wakalizi zake wose na waja weli magalu
wasegela Giligali.

8 Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua “Sikuuwadumbe hewo kwavija
niye niwagela mmakono gako, kuduhu munhu yonda yakuhume.”
9 Avo kilo kigima watembela kulawa Giligali mbaka Gibeoni, Yoshua
kawalawilila kwa kuwasinhukiza.
10 Nayo Mndewa Imulungu kawagela bwembwe Waamoli kuulongozi
wa Waizilaeli na Waizilaeli wawakoma wanhu wengi ako Gibeoni na
wawawinga mna inzila ya umtelemko wa Beti Holoni na wawakoma mbaka
Azeka na Makeda.
11 Abaho viwakalile owakimbila Waizilaeli kumtelemko wa Beti Holoni,
baho Mndewa Imulungu kawatowela mvula ya mibwe mikulu kulawa
kuulanga viwakalile mnzila mbaka ako Azeka na wakomigwa. Iwanhu
wengi wafa kwa mvula ayo ya mibwe kubanza awo wakomigwe na iwanhu
wa Izilaeli.
12 Kipindi acho Yoshua kamulongela Mndewa Imulungu mgameso ga
Waizilaeli wose mna isiku ayo Mndewa Imulungu viyawagelile Waamoli
mmakono ga Waizilaeli,
“Gweye zuwa ima ako Gibeoni,
gweye mbalamwezi ima ako kubonde da Aiyaloni.”
13 Na zuwa dima na mbalamwezi ima mbaka iwanhu wa Izilaeli viwawab-
wezele gehile iwanhu owehila. Vino mbuli ayo hayandikigwe mna ikitabu
cha Yashali? Zuwa dima hagati ya ulanga, dileka kugendelela na mwanza
wake kamba kwa siku ngima.
14 Hainalawilila siku kamba ayo ako umwaka hebu ako kumwande, siku
ayo Mndewa Imulungu kamwidika munhu kamba avo, kwavija Mndewa
Imulungu kakala kowagombela Waizilaeli.
15 Abaho Yoshua kabwela na Waizilaeli wose kuna ing'hambi ako Giligali.

Kukomigwa kwa iwandewa watano

16 Awo iwandewa watano wakimbila na waifisa ako kuna imhango ako
Makeda.
17 Yoshua kalongeligwa mbuli ayo, “Awo iwandewa watano oneka, waifisa
mna imhango ako Makeda.”
18 Yoshua kalonga, “Bimbiliseni mibwe mikulu muike aho hamulomo wa
imhango, na wekeni wanhu waikalize,
19 lakini mweye sikumukale. Wakwelelezeni iwanhu owehila watoweni
kusongela kukisogo. Sikumuwaleke wengile mna gamabuga gao, kwavija
Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawagela mmakono genu.”
20 Yoshua na Waizilaeli viwamambukize kuwakoma iwanhu wose na
wanhu wadodo wasigale wakimbilila kuna gamabuga gazunguluswe
senyenge ya mibwe.
21 Abaho iwanhu wose wabwela kwa Yoshua kuna ing'hambi ako Makeda.
Kuduhu munhu mwiisi ayo yagezile kulonga kinhu chochose kihile kwa
Waizilaeli.
22 Abaho Yoshua kalonga, “Vuguleni umulomo wa imhango na muwagale
awo iwandewa watano kumwangu.”
23 Watenda vivo, wawagala awo iwandewa watano kwa Yoshua, mndewa
wa Yelusalemu na mndewa wa Hebuloni na mndewa wa Yalimuti na mn-
dewa wa Lakishi na mndewa wa Eguloni.
24 Wandewa awo viwagaligwe kwa Yoshua, Yoshua kawakema Waizilaeli
wose na iwakulu wa wakalizi wacholile na heyo kuna ing'hondo kawalon-
gela, “Kweseni behi muwakanyage iwandewa wano mzisingo.” Na hewo
wakwesa behi wawakanyaga mzisingo.

25 Yoshua kawalongela, “Sikumudumbe hebu kunyawanyawa, mugangamale na muwe magalu, kwavija vino vivo Mndewa Imulungu vonda yawatendele iwanhu owehila omuitowa nao.”
26 Abaho Yoshua kawakoma na kawawamba mna imibiki mitano. Wakala aho mbaka ichungulo.
27 Zuwa vidingile, Yoshua kalagiza zing'huli zisegesigwe mna imibiki na zasiligwe mna imhango iwakalile waifisile. Abaho weka mibwe mikulu hamulomo wa imhango, na mabwe gago ga kuko mbaka lelo.
28 Siku didijo Yoshua kadisola buga da Makeda, na kamkoma imndewa wa buga dijo kwa sime na kawakoma iwanhu wose wakalile mumo na hamulekile hata imoja. Kamtendela imndewa wa Makeda kamba viyamtendele mndewa wa ako Yeliko.

Yoshua kogasola gamabuga ga kusini

29 Abaho Yoshua na Waizilaeli wose wasegela ako Makeda wachola kudivamila buga da Libina.
30 Mndewa Imulungu kadigela buga dijo na imndewa wake mmakono ga Waizilaeli. Wawakoma iwenekae wose kwa misime na hawamulekile hata munhu imoja. Yoshua kamtendela mndewa ayo kamba viyamtendele imndewa wa Yeliko.
31 Abaho Yoshua na Waizilaeli wose wasegela ako Libina wachola ako Lakishi, wadizunguluka buga dijo na kudivamila.
32 Mna isiku ya kabili Mndewa Imulungu kadigela buga dijo mmakono ga Waizilaeli, wawakoma wenekae wose wa buga dijo kamba viwatendile ako Libina.
33 Abaho Holamu mndewa wa Gezeli keza kuwataza iwanhu wa Lakishi. Lakini Yoshua kamkoma hamoja na wanhu zake wose, hamsigase hata munhu imoja.
34 Abaho Yoshua na Waizilaeli wose wasegela ako Lakishi wachola Eguloni. Wadizunguluka buga dijo na kudivamila.
35 Siku didijo wadisola buga dijo, na wawakoma wanhu wose kamba viwatendile ako Lakishi.
36 Abaho Yoshua na Waizilaeli wose wasegela ako Eguloni wachola Hebuloni, na wadivamila buga dijo,
37 na wadisola hamoja na ivijiji vake na wamkoma imndewa wake na iwenekae wake wose, hawamulekile hata munhu imoja kamba viwatendile ako Eguloni.
38 Abaho Yoshua na Waizilaeli wose wabweleganya mbaka kudibuga da Debili na wadivamila,
39 na wadisola buga dijo na vijiji vake. Wamkoma mndewa wake na iwenekae wose na hawamulekile hata munhu imoja kamba viwatendile kudibuga da Hebuloni na imndewa wake na kudibuga da Libina na imndewa wake.
40 Avo Yoshua kaisola isi yose, isi ili kuvigongo na isi ya Negebu na kudibawe na kuna imitelemuko. Kawakoma iwandewa wose na hamulekile hata munhu imoja, ila kawalava ili wabanangigwe iwanhu wose kamba viyamulagize Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli.
41 Yoshua kawahuma iwanhu wose kulawa Kadeshi Balinea mbaka Gaza na kulawa isi yose ya Gosheni mbaka ako Gibeoni.
42 Yoshua kaisola isi ayo yose na iwandewa wose kwa mwanza umoja, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli kawagombela.
43 Abaho Yoshua na Waizilaeli wose wabwela kuna ing'hambi ako Giligali.

11

Yoshua komuhuma Yabini na wandewa wayage

1 Abaho Yabini imndewa wa Hazoli, viyazihulike mbuli azo, katuma
usenga kwa Yobabu imndewa wa Madoni na kwa imndewa wa Shimuloni
na imndewa wa Akishafu,
2 na kwa iwandewa wakalile kuvigongo va mwambu wa kasikazini, na
kwa awo wakalile Alaba ikalile mwambu wa kusini wa Kineleti, na kwa awo
wakalile ako kudibawe, na kwa awo wakalile ako Nafati Doli umwambu wa
kudihongela zuwa.
3 Vivija kagala usenga kwa Wakanaani wakalile mwambu wa kudilawila
zuwa na mwambu wa kudihongela zuwa na kwa Waamoli na Wahiti na
Wapelizi na Wayebusi awo wakalile kuvigongo, na kwa Wahivi wakalile hasi
ya ulugongo lwa Helimoni mwiisi ya Misipa.
4 Avo wasegela wose na iwakalizi wao wengi ng'hani, hewo wakala wengi
kamba msanga wa mwhani, wakala na mituka mingi na falasi wengi.
5 Avo iwandewa awo waiting'hana na iwakalizi wao wose, wachola kwika
ng'hambi yao ako kuna gamazi ga Melomu ili waitowe na Waizilaeli.
6 Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua, “Sikuuwadumbe hewo, kwav-
ija mayo saa kamba ino nowakoma wose kwa kuwagela mmakono ga
Waizilaeli, na gweye kowakanha imigiha iwafalasi na kuisoma moto mituka
yao.”
7 Avo Yoshua na iwakalizi zake wawezila kwa kuwasinhukiza ako kuna
gamazi ga Melomu na kuwavamila.
8 Mndewa Imulungu kawagela mmakono ga Waizilaeli, wawatowa na
kuwawinga mbaka Sidoni ing'hulu na mbaka ako Misilefoti Maimu na
mbaka ako umwambu wa kudilawila zuwa wa kubonde da Misipa. Wawa-
towa na kuwakoma wose.
9 Yoshua kawatendela kamba Mndewa Imulungu viyamulongele.
Kawakanha imigiha iwafalasi wao na kaisoma moto imituka yao.
10 Yoshua viyakalile kobwela, kadisola buga da Hazoli. Kamkoma imn-
dewa wa buga dijo kwavija buga da Hazoli dikala ikilongozi wa undewa
wose awo.
11 Kaditowa buga dijo na kawakoma wose wakalile mumo, kuduhu
munhu yakalile yasigale na kadisoma moto dibuga da Hazoli.
12 Vivija kagasola mabuga gose gayagwe na iwandewa wao kawagoga na
kawakoma kwa sime. Kagabananga gose, kamba Musa imsang'hanaji wa
Mndewa Imulungu viyamulagize.
13 Lakini Waizilaeli hawagasomile moto gamabuga gazengigwe kuvi-
hame, ila buga da Hazoli diiyeka, ajo Yoshua kadisoma moto.
14 Waizilaeli wasola vinhu vose vikalile mna gamabuga gago na zifugo,
lakini wawakoma iwenekae wose kwa sime, na hawamulekile hata munhu.
15 Kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Musa msang'hanaji wake
na heyo Musa kamulagiza Yoshua na Yoshua katenda gose, na halekile
chochose mna igago gose Mndewa Imulungu gayamulagize Musa.

Isi ziyasolile Yoshua

16 Avo Yoshua kaisola isi yose ayo, isi ya kuvigongo va Yuda na bawe jake
na isi ya Negebu na isi yose ya Gosheni na isi ya Alaba na isi ya kuvigongo va
Izilaeli na bawe jake,
17 kulawa lugongo lwa Halaki behi na Seili mbaka Baali Gadi kubonde da
Lebanoni hasi ya lugongo lwa Helimoni. Heyo kawagoga iwandewa wa isi
azo zose na kawakoma.

18 Yoshua kaitowa na iwandewa awo wose kwa kipindi kitali.
19 Kuduhu buga diilumbile na iwanhu wa Izilaeli, ila buga da Gibeoni amo
muwakalile okala Wahivi. Waizilaeli wagasola mabuga gose gayagwe kwa
kuitowa ng'hondo.
20 Vivo viyalondile Mndewa Imulungu kuitenda mizoyo yao midala, na
wachole kuitowa na Waizilaeli ili walavigwe kwa kubanangigwa na siku-
woneligwe bazi ila wakomigwe kamba Mndewa Imulungu viyamulagize
Musa.
21 Kipindi acho Yoshua kachola kuwakoma Waanaki wakalile okala ako
kuna iisi ya kuvigongo, kulawa Hebuloni na Debili na Anabu na isi yose ya
kuvigongo va Yuda na isi yose ya kuvigongo va Izilaeli. Yoshua kagananga
mabuga gao gose na kawakoma wose.
22 Kuduhu munhu mna iwanhu awo wa Anaki yasigale mwiisi ya Izilaeli,
ila wasigala mwiisi ya Gaza na Gati na Ashidodi.
23 Avo Yoshua kaisola isi yose kamba vigali gose gayalongile Mndewa
Imulungu kwa Musa. Yoshua kawagwelela isi ayo Waizilaeli kamba uhazi
wao, na kawagolela kamba makabila gao vigeli. Abaho isi yose ibwihila na
kukala kuduhu ng'hondo kabili.

12

Iwandewa wahumigwe na Musa

1 Wano awo iwandewa wahumigwe na Waizilaeli na wabokigwa isi yao
ikalile mwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani, kulawa
kubonde da Alinoni mbaka kulugongo lwa Helimoni na isi yose ya Alaba
mwambu wa kudilawila zuwa,
2 Sihoni mndewa wa Waamoli yakalile ako Heshiboni na katawala buga
da Aloeli dikalile kumgwazo wa bonde da Alinoni, vivija katawala kulawa
kubonde mbaka lwanda lwa Yaboki, ukalile imbaka ya isi ya Waamoni ayo
ikala nusu ya isi ya Gileadi.
3 Vivija katawala isi ya Alaba kulawa umwambu wa kudilawila zuwa
wa ibahali ya Kineleti, mbaka Beti Yeshimoti kuna ibahali ya Alaba, vivija
yojuwigwa kamba bahali ya Mkele na kugendelela kusini mbaka hasi ya
ulugongo lwa Pisiga.
4 Iyagwe kakala mndewa Ogu wa ako Bashani, imoja wa awo Walefai
wasigale, yakalile ako Ashitaloti na ako Edilei,
5 heyo katawala kulugongo lwa Helimoni na ako Saleka na isi yose ya
Bashani mbaka ako kuna zimbaka za Wageshuli na Wamaaka na nusu ya
Gileadi na kuna imbaka ya isi ya Sihoni mndewa wa Heshiboni.
6 Musa imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu na iwanhu wa Izilaeli
wawahuma iwandewa awo, na Musa kawagolela isi ayo iwanhu wa kabila
da Lubeni na Gadi na nusu ya kabila da Manase.

Iwandewa wahumigwe na Yoshua

7 Wano awo iwandewa wa isi ziyazihumile Yoshua na iwanhu wa Izilaeli,
ako kuna umwambu wa kudihongela zuwa wa lwanda lwa Yolidani, kulawa
Baali Gadi kubonde da Lebanoni mbaka kulugongo lwa Halaki behi na Seili.
Yoshua kawagolela isi ayo makabila ga Izilaeli kamba vigeli.
8 Isi ili kuvigongo na kudibawe na isi ya Alaba na kumtelemuko na
kuluwala na isi ya Negebu, isi ikalile ya Wahiti na Waamoli na Wakanaani
na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi.
9 Waizilaeli wawahuma wandewa wakalile imoja imoja, mndewa wa
Yeliko na mndewa wa Ai, buga dili behi na Beseli,
10 na mndewa wa Yelusalemu na mndewa wa Hebuloni,

11 na mndewa wa Yalimuti na mndewa wa Lakishi,
12 na mndewa wa Eguloni na mndewa wa Gezeli,
13 na mndewa wa Debili na mndewa wa Gedeli,
14 na mndewa wa Holima na mndewa wa Aladi,
15 na mndewa wa Libina na mndewa wa Adulamu,
16 na mndewa wa Makeda na mndewa wa Beseli,
17 na mndewa wa Tapua na mndewa wa Hefeli,
18 na mndewa wa Afeka na mndewa wa Lashaloni,
19 na mndewa wa Madoni na mndewa wa Hazoli,
20 na mndewa wa Shimuloni Meloni na mndewa wa Akishafu,
21 na mndewa wa Taanaki na mndewa wa Megido,
22 na mndewa wa Kedeshi na mndewa wa Yokineamu ako Kalimeli,
23 na mndewa wa Doli ako Nafoti Doli na mndewa wa Goiimu ako Giligali,
24 na mndewa wa Tiliza. Wose kwa wose wakala wandewa malongo madatu na imoja.

13

Isi zisigale kusoligwa

1 Avo Yoshua kakala na miyaka mingi na kakala mvele avo Mndewa Imulungu kamulongela, “Gweye sambi kuna miyaka mingi na kwa mvele, na zisigala isi nyingi zing'hali hazinasoligwa.
2 Isi azo izo zino, isi yose ya Wafilisiti na isi yose ya Wageshuli,
3 ndio kulonga isi ijuwigwa kamba ya Wakanaani, kusongela lwanda lwa Shiholi kuna umwambu wa kudilawila zuwa wa Misili mbaka isi ya Ekiloni ako kasikazini. Isi yose kowotawala awo iwakulu watano wa Wafilisiti, Gaza na Ashidodi na Ashikeloni na Giti na Ekiloni, na vivija Waavi watawala,
4 mwambu wa kusini. Vivija isi ya Wakanaani kusongela Meala ya Wasidoni mbaka Afeka kuna imbaka ya Waamoli,
5 na isi ya Wagebali na isi yose ya Lebanoni mwambu wa kudilawila zuwa, kulawa Baali Gadi hasi ya lugongo lwa Helimoni mbaka Lebo Hamati.
6 Vivija isi ya iwanhu okala kuvigongo kulawa Lebanoni mbaka Misilefoti Maimu, kuwakalile Wasidoni. Niye mwenyego nowawinga hewo kuulongozi wa iwanhu wa Izilaeli, lakini gweye uwagolele Waizilaeli isi ayo iwe kamba uhazi wao, kamba vinikulagize.
7 Avo uigole isi ayo kamba uhazi kwa makabila tisa, na nusu ya kabila da Manase.”

Isi ili umwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani

8 Makabila ga Lubeni na Gadi na nusu iyagwe ya kabila da Manase, awo wagweleligwa na Musa isi yao kamba uhazi ako umwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani kamba Musa imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu viyawagwelele.
9 Isi yao ikala kusongela Aloeli kumgwazo wa bonde da Alinoni na dibuga dili hagati ha konde na isi yose ya kudibawe kulawa Medeba mbaka Diboni,
10 na gamabuga gose ga Sihoni imndewa wa Waamoli yatawale ako Heshiboni mbaka kuna imbaka ya Waamoni,
11 na isi ya Gileadi na isi ya Wageshuli na isi ya Wamaaka na ulugongo lwa Helimoni na isi yose ya Bashani mbaka Saleka,
12 na undewa wose wa Ogu, ayo yakalile yotawala ako Ashitaloti na Edilei ako Bashani, Ogu yaiyeka ayo yasigale mna Iwalefai. Musa kawahuma awo wose na kawawinga.

13 Iwanhu wa Izilaeli hawawawingile bule Wageshuli hebu Wamaaka
lakini Wageshuli na Wamaaka wakala hagati ya Waizilaeli mbaka lelo.
14 Musa hawagwelele bule isi yoyose kamba uhazi wao iwanhu wa ka-
bila da Lawi. Lakini zinhosa zilavagwa kwa kusoma moto kwa Mndewa
Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, azo uhazi wao, kamba Mndewa Imulungu
viyamulongele Musa.

Isi ya iwanhu wa kabila da Lubeni

15 Musa kawagwaa uhazi iwanhu wa kabila da Lubeni kamba viweli
mzing'holo zao.
16 Isi yao ikala kusongela Aloeli, ayo ikalile kumgwazo wa bonde da
Alinoni, na buga dikalile hagati ya bonde na bawe jose dili behi na Medeba,
17 na isi ya Heshiboni na mabuga gose geli kudibawe, Diboni na Bamoti
Baali na Beti Baali Meoni,
18 na Yahasa na Kedemoti na Mefaati,
19 na Kiliataimu na Sibima na Seleti Shahali kulugongo lwa kubonde,
20 na Beti Peoli na umtelemuko wa Pisiga na Beti Yeshimoti.
21 Vivija na mabuga gose ga kudibawe, na undewa wose wa Sihoni
imndewa wa Waamoli yakalile yotawala ako Heshiboni, Musa kakala ya-
muhumile Sihoni na ivilongozi watawale Midiani, wakalile Evi na Lekemu
na Suli na Huli na Leba, awo watawala hanhu ha mndewa Sihoni.
22 Vivija Waizilaeli wamkoma mna ing'hondo Balaamu mwanage Beoli,
ayo yakalile yolagula.
23 Imbaka ya isi ya iwanhu wa kabila da Lubeni ikala ulwanda lwa
Yolidani. Gago gamabuga na ivijiji awo ukalile uhazi wa iwanhu wa kabila
da Lubeni kamba viweli mzing'holo zao.

Isi ya iwanhu wa kabila da Gadi

24 Vivija Musa kawagwelela isi kamba uhazi kwa iwanhu wa kabila da
Gadi kamba viweli mzing'holo zao.
25 Isi yao ikala Yazeli, na mabuga gose ga Gileadi na nusu ya isi ya
Waamoni mbaka Aloeli ili umwambu wa kudilawila zuwa wa Laba,
26 na kulawa Heshiboni mbaka Lamati Misipa na Betonimu na kulawa
Mahanaimu mbaka kuna imbaka ya Debili,
27 na kubonde da Beti Halamu na Beti Nimula na Sukoti na Safoni na isi
isigale ikalile ya Sihoni imndewa wa Heshiboni, imbaka yake ikala ulwanda
lwa Yolidani mbaka kuihelela ibahali ya Kineleti.
28 Gago gamabuga na ivijiji, awo ukalile uhazi wa iwanhu wa kabila da
Gadi kamba viweli mzing'holo zao.

Isi ya nusu ya kabila da Manase

29 Musa kawagwaa uhazi nusu ya kabila da Manase. Kawagwelela nusu
ya iwanhu wa kabila da Manase kamba viweli mzing'holo zao.
30 Isi yao ikala kulawa Mahanaimu mbaka isi yose ya Bashani na undewa
wose wa Ogu imndewa wa Bashani, na mabuga gose malongo sita ga Yaili,
gakalile ako Bashani,
31 na nusu ya Gileadi na Ashitaloti na Edilei na mabuga gose ga undewa wa
Ogu ako Bashani. Isi ayo wagweleligwa nusu ya iwanhu wa ulelo wa Makili
mwanage Manase kamba viweli mzing'holo zao.
32 Awo uwo uhazi uwagolile Musa ako kudibawe da Moabu, mwambu wa
kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani uilola na buga da Yeliko dikalile
umwambu wa ulwanda.

33 Lakini kwa iwanhu wa kabila da Lawi Musa hawagwelele isi yoyose
kamba uhazi wao. Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli ayo uhazi wao
kamba viyawalongele.

14

Isi ili umwambu wa kudihongela zuwa wa Yolidani yogoligwa

1 Zino azo isi ziwagweleligwe iwanhu wa Izilaeli ako mwiisi ya Kanaani.
Eleazali imulava nhosa na Yoshua mwanage Nuni na ivilongozi wa zing'holo
za makabila ga Izilaeli wawagolela iwanhu wa Izilaeli.
2 Isi ayo igoligwe kwa kubwanha simbi kamba Mndewa Imulungu viyala-
gize kubitila Musa mbuli ya ago gamakabila tisa na nusu.
3 Kwavija Musa kakala yawagwelele uhazi iwanhu wa makabila mabili
na nusu ako umwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani, lakini
kwa Iwalawi hawagwelele bule uhazi wowose.
4 Kwavija mna iwanhu wa ulelo wa Yusufu gawa makabila mabili, Manase
na Efulaimu. Kuduhu isi iwagweleligwe Iwalawi, ila wagweleligwa mabuga
ga kukala na hanhu ha kudimila fugo zao na kwika vinhu vao viyagwe.
5 Wanhu wa Izilaeli waigola isi ayo kamba Mndewa Imulungu viyamula-
gize Musa.

Kalebu kogweleligwa Hebuloni

6 Abaho iwanhu wa kabila da Yuda wamcholela Yoshua ako Giligali.
Kalebu mwanage Yefune ayo yakalile Mkenizi kamulongela, “Gweye kojuwa
Mndewa Imulungu kamulongela Musa, imunhu wa Imulungu, ako Kadeshi
Balinea mbuli ya niye na gweye.
7 Kipindi acho niye nikala na miyaka malongo mane, Musa, imsang'hanaji
wa Mndewa Imulungu, viyanitumile kulawa Kadeshi Balinea nikaisun-
gulile isi ayo. Vinibwelile nimgalila usenga kamba vinyonile mna umoyo
wangu.
8 Lakini wayangu wanicholile nao wawadumbiza iwanhu, ila niye nimk-
weleleza Mndewa Imulungu, Imulungu wangu kwa moyo wangu wose.
9 Mna isiku ayo Musa kaiduwila, ‘Kweli isi yuukanyage kwa magulu gako
yokuwa uhazi wako na ulelo wako milele, kwavija kumkweleleza Mndewa
Imulungu, Imulungu wako kwa moyo wako wose.’
10 Lola, sambi Mndewa Imulungu kanika mgima kamba viyalongile
miyaka malongo mane na tano tangu kipindi acho Mndewa Imulungu
viyamulongele Musa mbuli ino, Waizilaeli viwakalile obita kuluwala. Sambi
nina miyaka malongo nane na tano.
11 Sambi ning'hali na nguvu kamba vinikalile siku ayo Musa viyanitumile.
Kamba ving'halile na nguvu kipindi acho na sambi ning'hali nazo, nodaha
kuchola kuing'hondo, na kusang'hana sang'hano yoyose iyagwe.
12 Avo, sambi unigwelele isi ino ya kuvigongo iyalongile Mndewa Imu-
lungu siku ija, kwavija gweye kuhulika siku ija kamba Waanaki wakala
okala mumo, mna gamabuga gazunguluswe senyenge ya mibwe. Mndewa
Imulungu yawe na niye, na niye nowawinga kamba Mndewa Imulungu
viyalongile.”
13 Avo Yoshua kamtambikila Kalebu mwanage Yefune na kamgwelela
buga da Hebuloni kamba uhazi wake.
14 Avo buga da Hebuloni diwa uhazi wa Kalebu mwanage Yefune, ayo
Imkenizi, mbaka vino lelo, kwavija kamkweleleza kwa moyo wake wose
Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli.

15 Buga da Hebuloni ako umwaka dikala dikemigwa Kiliati Aliba, ayo Aliba
kakala munhu mkulu mna Iwaanaki. Isi ayo ibwihila na kukala kuduhu
ng'hondo.

15

Isi ya iwanhu wa kabila da Yuda

1 Isi iwagweleligwe iwanhu wa kabila da Yuda kamba viweli mzing'holo
zao, ikala kulawa umwambu wa kusini mbaka kuna imbaka ya Edomu na
mbaka ako kusini ya uluwala lwa Sini.
2 Imbaka yao kuna umwambu wa kusini ikala kulawa kumgwazo wa
ibahali ya Mkele, kulawa kudiswila dilongoza kusini.
3 Igendelela umwambu kusini na ibita kumtelemuko wa Akilabimu abaho
Sini, abaho ichola umwambu wa kusini wa Kadeshi Balinea na igendelela
mbaka behi na Hesiloni na ivika Adali na kuhinduka kuchola Kalika.
4 Kulawa kuko ibita behi na Azimoni na kukweleleza ingema ya ikizanda
cha Misili mbaka kuvikila kuna ibahali ya Meditelania. Ako kuko ibitile
imbaka ya Yuda kwa umwambu wa kusini.
5 Imbaka yao kwa umwambu wa kudilawila zuwa ikala Ibahali ya Mkele,
aho hawingilile ulwanda lwa Yolidani. Na imbaka yao kwa umwambu wa
kasikazini ikala kulawa kumgwazo wa Bahali ya Mkele aho kudiswila da
ulwanda lwa Yolidani,
6 imbaka ayo ibita ako Beti Hogila na umwambu wa kasikazini wa Beti
Alaba mbaka kuna idibwe da Bohani mwanage Lubeni.
7 Imbaka ayo igendelela mbaka ako Debili kubonde da Akoli, na kugen-
delela umwambu wa kasikazini wa kuchola Giligali buga dikalile diilola na
umtelemuko wa Adumimu ukalile mwambu wa kusini wa kubonde. Abaho
ayo imbaka igendelela ako kuna inzasa ya Eni Shemeshi na kuhelela ako Eni
Logeli.
8 Abaho ayo imbaka ibita kubonde da Hinomu, umwambu wa kusini
wa ikigongo cha Wayebusi, vivija yojuwigwa kamba Yelusalemu, na ibita
kuna inhembeti ya ulugongo ulo kuna umwambu wa kudihongela zuwa
wa kubonde da Hinomu na ihelela ako kuna umwambu wa kasikazini wa
kubonde da Lefaimu.
9 Kulawa ako imbaka ibitila kuna inhembeti ya ulugongo mbaka kuna
zinzasa za Nefitoa na mbaka kuna gamabuga ga lugongo lwa Efuloni.
Aho ayo imbaka ihinduka kuchola Baala vivija yojuwigwa kamba Kiliati
Yealimu,
10 abaho imbaka izunguluka umwambu wa kudihongela zuwa ichola
kulugongo lwa Seili, na ibitila kasikazini ya lugongo lwa Yelimu vivija
yojuwigwa kamba Kesaloni, na ihumuluka mbaka Beti Shemeshi ako ibita
behi na Timina.
11 Abaho igendelela umwambu wa kasikazini wa Ekiloni, izunguluka
kuchola Shikeloni ako ibita behi na lugongo lwa Baala mbaka Yabineeli na
ihelela kuna ibahali.
12 Imbaka kwa umwambu wa kudihongela zuwa ikala ibahali ing'hulu.
Ayo ikala imbaka iwazunguluke iwanhu wa kabila da Yuda kamba viweli
mzing'holo zao.

Kalebu kosola uhazi wake
(Wasemi 1:11-15)

13 Kamba Mndewa Imulungu viyamulagize Yoshua, kamgwelela Kalebu
mwanage Yefune isi mna iwanhu wa kabila da Yuda, kamgwelela Kiliati
Aliba vivija yojuwigwa kamba Hebuloni. Ayo Aliba kakala tatake Anaki.

14 Kalebu kawawinga wanhu wadatu wa ulelo wa Anaki hamoja na wanhu
zao, wakalile Sheshai na Ahimani na Talimai.
15 Abaho kakwela kulawa kuko na kawacholela iwenekae wa buga da
Debili, ditwaga da Debili ako umwaka dijuwigwa kamba Kiliati Sefeli.
16 Kalebu kalonga, “Mbigalo yoyose yonda yadivamile na kudisola buga
da Kiliati Sefeli nomgwaa mndele wangu Akisa yawe mwehe wake.”
17 Avo, Osinieli mwanage Kenazi, ndugu yake Kalebu, kadisola buga dijo,
avo Kalebu kamgwaa Osinieli mndele wake Akisa yawe mwehe wake.
18 Akisa viyacholile kwa imkasano wake, kamulongela imkasano wake
yampule tatake mgunda. Ako kumwande Akisa kachola kwa tatake kahu-
muluka mkihongwe wake, Kalebu kamuuza, “Kolonda choni?”
19 Akisa kamwidika, “Nolonda unitende nimwede. Kwavija kunigwelela
isi ya Negebu avo vivija unigwelele na zinzasa za gamazi.” Avo Kalebu
kamgwaa inzasa ili kulugongo na inzasa ili kubonde.

Mabuga ga iwanhu wa kabila da Yuda

20 Uno awo uhazi wa iwanhu wa kabila da Yuda kamba viweli mzing'holo
zao.
21 Mabuga ga iwanhu wa kabila da Yuda kwa umwambu wa kusini kuna
imbaka ya Edomu gakala, Kabiseeli na Edeli na Yaguli,
22 na Kina na Dimona na Adada,
23 na Kedeshi na Hazoli na Itinani,
24 na Zifu na Telemu na Bealoti,
25 na Hazoli Hadata na Kelioti Haziloni vivija dojuwigwa kamba Hazoli,
26 na Amamu na Shema na Molada,
27 na Hasali Gada na Heshimoni na Beti Peleti,
28 na Hasali Shuali na Beelisheba na Biziotia,
29 na Baala na Iyimu na Esemu,
30 na Elitoladi na Kesili na Holima,
31 na Sikilagi na Madimana na Sanisana,
32 na Lebaoti na Shilihimu na Aini na Limoni. Gose kwa gose gakala
mabuga malongo mabili na tisa hamoja na ivijiji vake.
33 Mabuga gakalile kubawe gakala, Eshitaoli na Sola na Ashina,
34 na Zanoa na Enganimu na Tapua na Enamu,
35 na Yalimuti na Adulamu na Soko na Azeka,
36 na Shaalaimu na Aditaimu na Gedela na Gedelotaimu, gakala mabuga
longo na nne hamoja na ivijiji vake.
37 Vivija wagweleligwa mabuga ga Senani na Hadasha na Migidali Gadi,
38 na Dileani na Mizipe na Yokiteeli,
39 na Lakishi na Bozikati na Eguloni,
40 na Kaboni na Lahimamu na Kitilishi,
41 na Gedeloti na Beti Dagoni na Naama na Makeda. Mabuga gose kwa gose
gakala longo na sita hamoja na ivijiji vake.
42 Vivija wagweleligwa mabuga ga Libina na Eteli na Ashani,
43 na Yifita na Ashina na Nezibu,
44 na Keila na Akizibu na Malesha. Gose kwa gose gakala mabuga tisa
hamoja na ivijiji vake.
45 Vivija wagweleligwa Ekiloni hamoja na ivijiji vake na kae zake,
46 kulawa Ekiloni mbaka kuna ibahali, behi na Ashidodi hamoja na ivijiji
vake.

47 Ashidodi hamoja na vijiji vake na kae zake, Gaza hamoja na vijiji vake
na kae zake, mbaka kizanda cha Misili na kuna ibahali ing'hulu na imwhani
yose.
48 Na gamabuga gakalile kuvigongo, Shamili na Yatili na Soko,
49 na Dana na Kiliati Sana twaga diyagwe dojuwigwa kamba Debili,
50 na Anabu na Eshitemoa na Animu,
51 na Gosheni na Holoni na Gilo. Gose kwa gose gakala mabuga longo na
dimoja hamoja na ivijiji vake.
52 Vivija wagweleligwa mabuga ga Alabu na Duma na Eshani,
53 na Yanumu na Beti Tapua na Afeka,
54 na Humita na Kiliati Aliba twaga diyagwe dojuwigwa kamba Hebuloni
na Sioli. Gose kwa gose gakala mabuga tisa hamoja na ivijiji vake.
55 Vivija wagweleligwa mabuga ga Maoni na Kalimeli na Zifu na Yuta,
56 na Yezileeli na Yokideamu na Zanoa,
57 na Kaini na Gibea na Timina. Gose kwa gose gakala mabuga longo
hamoja na ivijiji vake.
58 Vivija wagweleligwa mabuga ga Halihuli na Beti Suli na Gedoli,
59 na Maalati na Beti Anoti na Elitekoni. Gose kwa gose gakala mabuga sita
hamoja na ivijiji vake.
60 Vivija wagweleligwa mabuga ga Kiliati Baali twaga diyagwe dojuwigwa
kamba Kiliati Yealimu na Laba. Gose kwa gose gakala mabuga mabili
hamoja na ivijiji vake.
61 Mabuga gakalile kuluwala gakala, Beti Alaba na Midini na Sekaka,
62 na Nibishani na Buga da Mkele na Engedi. Gose kwa gose gakala
mabuga sita hamoja na ivijiji vake.
63 Lakini iwanhu wa kabila da Yuda hawawawingile bule Wayebusi, awo
iwenekae wa Yelusalemu, avo Wayebusi wakala hamoja na iwanhu wa Yuda
ako Yelusalemu mbaka lelo.

16

Isi ya iwanhu wa ulelo wa Yusufu

1 Isi iwagweleligwe iwanhu wa ulelo wa Yusufu ikala kulawa lwanda
lwa Yolidani, umwambu wa kudilawila zuwa wa zinzasa za Yeliko mbaka
kuluwala na kuchola kuvigongo mbaka Beseli.
2 Kulawa Beseli mbaka Luzu, na ibitila Ataloti kuna iisi ya Waaliki.
3 Abaho ihumulukila umwambu wa kudihongela zuwa kuna iisi ya
Wayafileti mbaka kuna iisi ya Beti Holoni ya Hasi abaho Gezeli na ihelela
kuna ibahali.
4 Wanhu wa ulelo wa Yusufu, iwanhu wa kabila da Manase na iwanhu wa
kabila da Efulaimu, wagweleligwa uhazi wao.

Isi ya iwanhu wa kabila da Efulaimu

5 Isi ya iwanhu wa kabila da Efulaimu kamba viweli mzing'holo zao ikala,
imbaka ya isi yao kwa mwambu wa kudilawila zuwa ikala kulawa Ataloti
Adali mbaka isi ya Beti Holoni ya Uchanha,
6 na igendelela mbaka kuna ibahali. Imbaka yao kwa umwambu wa
kasikazini ibitila Mikimetati umwambu wa kudilawila zuwa ibitila Taanati
Shilo na ibitila umwambu wa kudilawila zuwa wa Yanoa,
7 kulawa Yanoa ichola mbaka Ataloti na Naala na ibitila kumgwazo wa
Yeliko na ihelela Yolidani.

8 Kulawa Tapua imbaka igendelela umwambu wa kudihongela zuwa
mbaka kuna ikizanda cha Kana na ihelela kuna ibahali. Isi ayo wag-
weleligwa iwanhu wa kabila da Efulaimu kamba viweli mzing'holo zao,
9 hamoja na gaja gamabuga gabaguligwe mbuli ya iwanhu wa Efulaimu
mna uuhazi wa iwanhu wa kabila da Manase, mabuga gose na ivijiji vake.
10 Lakini iwanhu wa kabila da Efulaimu hawawawingile bule Wakanaani
wakalile ako Gezeli, avo Wakanaani wakala hagati ya iwanhu wa kabila da
Efulaimu mbaka lelo, lakini wagweleligwa zisang'hano kwa kunanahizwa.

17

Isi ya iwanhu wa kabila da Manase

1 Iwanhu wa kabila da Manase yakalile mwana chaudele wa Yusufu,
wagweleligwa isi yao. Makili mwana chaudele wa Manase, tatake Gileadi,
kagweleligwa isi ya Gileadi na Bashani kwavija kakala galu wa kuitowa mna
ing'hondo.
2 Iwanhu wayagwe wa kabila da Manase wagweleligwa isi kamba viweli
mzing'holo zao, lukolo lwa Abiezeli na lukolo lwa Heleki na lukolo lwa
Asilieli na lukolo lwa Shekemu na lukolo lwa Hefeli na lukolo lwa Shemida.
Awo wose wakala wana wa kimbigalo wa Manase mwanage Yusufu, kamba
viweli mzing'holo zao.
3 Lakini Selofehadi mwanage Hefeli, Hefeli mwanage Gileadi, Gileadi
mwanage Makili, Makili mwanage Manase, kakala kabule wana wa kimbi-
galo ila kakala na wana wa kitwanzi waiyeka, matwaga gao gakala, Mala na
Nuhu na Hogila na Milika na Tiliza.
4 Hewo wamcholela Eleazali imulava nhosa na Yoshua mwanage Nuni
na ivilongozi walonga, “Mndewa Imulungu kamulagiza Musa yatugwelele
uhazi na iwambigalo wa kabila jetu.” Avo kamba viyalongile Mndewa
Imulungu Yoshua kawagwelela isi kamba uhazi wao na iwambigalo wa
kabila da tatao.
5 Avo iwanhu wa kabila da Manase wengezelwa ng'hani mafungu longo
ga isi, uhaleka isi ya Gileadi na Bashani, ikalile umwambu wa Yolidani,
6 kwavija iwandele wa imunhu kulawa kabila da Manase wagweleligwa
isi kamba viwagweleligwe iwambigalo. Isi ya Gileadi wagweleligwa iwanhu
wayagwe wa kabila da Manase.
7 Isi ya iwanhu wa kabila da Manase ikala kulawa Asheli mbaka
Mikimetati, umwambu wa kudilawila zuwa wa Shekemu. Imbaka yao
ibitila mwambu wa kusini wa iwenekae wa Eni Tapua.
8 Isi ya Tapua ikala ya iwanhu wa kabila da Manase, lakini buga da Tapua
dikalile kuna imbaka ya isi ya iwanhu wa kabila da Manase dikala da
iwanhu wa kabila da Efulaimu.
9 Imbaka ayo igendelela mbaka kuna ikizanda cha Kana. Mabuga gakalile
kusini ya ikizanda gakala ga iwanhu wa kabila da Efulaimu, hamoja mabuga
gago gakala mna iisi ya iwanhu wa kabila da Manase. Abaho ayo imbaka
ya isi ya iwanhu wa Manase igendelela mbaka mwambu wa kasikazini wa
ikizanda na ihelela kuna ibahali.
10 Isi ikalile umwambu wa kusini ikala ya iwanhu wa kabila da Efulaimu
na isi ikalile umwambu wa kasikazini ikala ya iwanhu wa kabila da Manase,
imbaka yao ikala ibahali. Mwambu wa kasikazini waibakana na iwanhu wa
kabila da Asheli na umwambu wa kudilawila zuwa waibakana na iwanhu
wa kabila da Isakali.
11 Vivija mna iisi ya Isakali na isi ya Asheli, iwanhu wa kabila da Manase
wagweleligwa gamabuga hamoja na ivijiji vake, buga da Beti Sheani na

Ibileamu na Endoli na Taanaki na Megido na Doli vivija dojuwigwa kamba Nafati.
12 Lakini iwanhu wa kabila da Manase hawawawingile bule iwenekae wa mabuga gao, lakini Wakanaani wagendelela kukala mna gamabuga gago.
13 Avo Waizilaeli viwapatile nguvu, wawananahiza Wakanaani watende sang'hano ndala, lakini hawawawingile bule.

Iwanhu wa ulelo wa Yusufu ompula Yoshua

14 Abaho iwanhu wose wa ulelo wa Yusufu wamulongela Yoshua, “Habali kutugwelela isi imoja kamba uhazi wetu na kuno siye twa wengi, kwavija Mndewa Imulungu katutenda tumwede?”
15 Avo Yoshua kawedika, “Kamba mweye mwa wengi, na mokona isi ya kuvigongo va Efulaimu ndodo kumwenu, avo choleni wenyego ako kumuhulo kuna iisi ya Wapelizi na Walefai mkaufeke umuhulo awo na mwike ukazi wenu kuko.”
16 Iwanhu wa ulelo wa Yusufu walonga, “Isi ayo ya kuvigongo siye haitwenela bule. Vivija awo Iwakanaani iwokala kudibawe wana mituka ya mizuma, waja iwokala Beti Sheani na ivijiji vake na waja okala kubonde da Yezileeli.”
17 Avo Yoshua kawalongela iwanhu wa ulelo wa Yusufu, kabila da Efulaimu na kabila da Manase, “Mweye mwa wengi na mna nguvu ng'hani. Mweye hamugweleligwa isi imoja iiyeka,
18 lakini vivija isi ya kuvigongo yokuwa yenu. Hamoja isi ayo ina muhulo, avo muufeke na muisole isi ayo mbaka kuna imbaka yake. Muwawinge Wakanaani hata kamba wana mituka ya mizuma na wana nguvu.”

18

Isi ya makabila gasigale

1 Abaho umting'hano wose wa iwanhu wa Izilaeli waiting'hana ako Shilo na wadisimika dihema da mting'hano kuko. Isi ikala mmakono gao.
2 Avo kukala na makabila saba mna iwanhu wa Izilaeli awo wakala wang'hali hawanagweleligwa isi kamba uhazi wao.
3 Yoshua kawauza iwanhu wa Izilaeli, “Avo mweye mokawa mbaka lini, kuchola kuisola isi ayo iyawagwelele Mndewa Imulungu, Imulungu wa wahenga zenu?
4 Saguleni wanhu wadatu kulawa kila kabila, na niye nowatuma wachole mwiisi ayo, na hewo wandike isi ayo viikoneka kamba uhazi wao viwili, abaho wabwele kumwangu.
5 Waigole isi ayo mna gamafungu saba. Iwanhu wa kabila da Yuda osigala na isi yao ako umwambu wa kusini, iwanhu wa ulelo wa Yusufu osigala na isi yao ako umwambu wa kasikazini.
6 Mweye mugasimulile kwa kugandika vigeli mafungu ago saba ga isi ayo, na mungalile ago gamwandike. Niye nowabwanhila simbi baha kuulongozi wa Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.
7 Walawi wabule fungu jojose da isi hagati yenu, kwavija awo uulava nhosa wa Mndewa Imulungu ajo fungu jao. Kabila da Gadi na Lubeni na nusu ya kabila da Manase wagweleligwa uhazi wao ako umwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda lwa Yolidani. Musa imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu kawagwelela.”
8 Avo iwanhu awo wenuka wachola, na Yoshua kawalagiza kawalongela, “Choleni mwiisi ayo na mwandike kamba viili abaho mubwele kumwangu,

na niye nowabwanhila simbi baha Shilo kuulongozi wa Mndewa Imulungu."
9 Avo iwanhu awo wachola, wabita hagati ya isi ayo wandika mbuli za
isi ayo mkitabu buga mbaka buga, na waigola isi ayo mafungu saba abaho
wabwela kuna ing'hambi kwa Yoshua ako Shilo.
10 Abaho Yoshua kawabwanhila simbi ako Shilo kuulongozi wa Mndewa
Imulungu. Avo ako Yoshua kawagwelela isi ayo iwanhu wa Izilaeli, kila
kabila isi yake.

Isi ya iwanhu wa kabila da Benjamini

11 Simbi iwagwila iwanhu wa kabila da Benjamini kamba viweli mz-
ing'holo zao na wagweleligwa isi ikalile hagati ya isi ya iwanhu wa kabila
da Yuda na isi ya iwanhu wa ulelo wa Yusufu.
12 Imbaka yao kwa umwambu wa kasikazini isongela lwanda lwa Yoli-
dani, na ibitila kasikazini ya Yeliko na isi ya kuvigongo va umwambu wa
kudihongela zuwa na ihelela kuluwala lwa Beti Aveni.
13 Abaho imbaka ayo igendelela kulawa baho na ivika kuna umwambu
wa kusini wa buga da Luzu, twaga diyagwe dojuwigwa kamba Beseli, abaho
igendelela mbaka Ataloti Adali behi na lugongo lukalile mwambu wa kusini
wa Beti Holoni ya Hasi.
14 Abaho ayo imbaka ilozela mwambu uyagwe, ihindukila mwambu wa
kudihongela zuwa kulawa aho hana ulugongo uilola na Beti Holoni na
ichola kusini, na ihelela ako Kiliati Baali, twaga diyagwe dojuwigwa kamba
Kiliati Yealimu, dibuga da iwanhu wa Yuda. Ayo iyo imbaka yao kwa
umwambu wa kudihongela zuwa.
15 Imbaka yao kwa umwambu wa kusini isongela kudibuga da Kiliati
Yealimu, na igendelela mbaka Efuloni na mbaka kuna zinzasa za gamazi ako
Nefitoa.
16 Abaho imbaka ibitila hasi ya ulugongo lukalile behi na bonde da
mwanage Hinomu, dikalile umwambu wa kasikazini kumgwazo wa bonde
da Walefai. Abaho imbaka igendelela hasi kubonde da Hinomu, kusini ya
umtelemuko wa Wayebusi na ihumuluka hasi mbaka Eni Logeli.
17 Abaho imbaka ihinduka na ibitila umwambu wa kasikazini kuchola
ako Eni Shemeshi, na igendelela mbaka Geliloti buga dikalile doilola na
kumtelemuko wa Adumimu. Abaho ayo imbaka ibitila hasi ya dibwe da
Bohani mwanage Lubeni,
18 na kugendelela umwambu wa kasikazini kumgwazo wa Beti Alaba na
ihumuluka mbaka hasi ako Alaba.
19 Abaho ayo imbaka ibitila umwambu wa kasikazini wa Beti Hogila
na ihelela umwambu wa kasikazini wa Ibahali ya Mkele, aho hawingilile
ulwanda lwa Yolidani. Ayo iyo imbaka yao kwa umwambu wa kusini.
20 Ulwanda lwa Yolidani awo ukalile imbaka yao kwa umwambu wa
kudilawila zuwa. Isi ayo awo uhazi wa iwanhu wa kabila da Benjamini
kamba viweli mzing'holo zao, zimbaka zao ziwazunguluka.
21 Avo gamabuga ga iwanhu wa kabila da Benjamini kamba viweli mz-
ing'holo zao gakala, Yeliko na Beti Hogila na Emeki Kesisi,
22 na Beti Alaba na Semalaimu na Beseli,
23 na Avimu na Pala na Ofula,
24 na Kefali Amoni na Ofini na Geba. Gose kwa gose gakala mabuga longo
na mabili hamoja na ivijiji vake.
25 Mabuga gayagwe gakala, Gibeoni na Lama na Beeloti,
26 na Mizipa na Kefila na Moza,

27 na Lekemu na Ilipeeli na Talala,
28 na Zela na Haelefu na Yebusi, twaga diyagwe dojuwigwa kamba Yelusalemu, na Gibea na Kiliati Yealimu. Gose kwa gose gakala mabuga longo na nne hamoja na ivijiji vake. Uno awo uhazi wa iwanhu wa kabila da Benjamini kamba viweli mzing'holo zao.

19

Isi ya iwanhu wa kabila da Simeoni

1 Simbi ya kabili iwagwila iwanhu wa kabila da Simeoni kamba viweli mzing'holo zao, na wagweleligwa uhazi wa isi ikalile izungulukigwe na isi ya iwanhu wa kabila da Yuda.
2 Kabila da Simeoni wagweleligwa mabuga ga Beelisheba na Sheba na Molada,
3 na Hasali Shuali na Bala na Esemu,
4 na Elitoladi na Besuli na Holima,
5 na Sikilagi na Beti Malikaboti na Hasali Susa,
6 na Beti Lebaoti na Shaluheni. Gose kwa gose gakala mabuga longo na madatu hamoja na ivijiji vake.
7 Vivija kukala na mabuga ga Aini na Limoni na Eteli na Ashani. Gose kwa gose gakala mabuga mane,
8 hamoja na ivijiji vose vizunguluke mabuga gago mbaka Baalati Beeli hebu Lama ili ako Negebu. Uno awo uhazi wa iwanhu wa kabila da Simeoni kamba viweli mzing'holo zao.
9 Uhazi wa iwanhu wa kabila za Simeoni ukala mna iisi ya iwanhu wa kabila da Yuda, kwavija isi ya iwanhu wa kabila da Yuda ikala ng'hulu ng'hani. Avo iwanhu wa kabila da Simeoni wagweleligwa isi hagati ya hewo.

Isi ya iwanhu wa kabila da Zabuloni

10 Simbi ya kadatu iwagwila iwanhu wa kabila da Zabuloni kamba viweli mzing'holo zao. Isi yao ivika mbaka ako Salidi.
11 Abaho imbaka yao ichola umwambu wa kudihongela zuwa mbaka ako Maleali na ibita mumgwazo wa Dabesheti na ichola ako kuna ikizanda kili umwambu wa kudilawila zuwa wa Yokineamu.
12 Kulawa Salidi imbaka igendelela umwambu wa kudilawila zuwa kuna imbaka ya Kisiloti Taboli, kulawa kuko ichola Dabelati mbaka Yafia.
13 Kulawa kuko igendelela kuchola umwambu wa kudilawila zuwa mbaka ako Gati Hefeli na mbaka Eti Kasini, abaho igendelela ako Limoni na ihindukila kuchola ako Nea,
14 abaho umwambu wa kasikazini imbaka ihindukila kuchola Hanatoni, na ihelela ako kubonde da Ifitaheli,
15 na mabuga ga Katati na Nahalali na Shimuloni na Idala na Beselehemu. Gose kwa gose gakala mabuga longo na mabili hamoja na ivijiji vake.
16 Mabuga gago na ivijiji, ukala uhazi wa iwanhu wa kabila da Zabuloni kamba viweli mzing'holo zao.

Isi ya iwanhu wa kabila da Isakali

17 Simbi ya ikane iwagwila iwanhu wa kabila da Isakali kamba viweli mzing'holo zao.
18 Isi yao ikala na mabuga ga Yezileeli na Kesuloti na Shunemu,
19 na Hafalaimu na Shioni na Anahalati,
20 na Labiti na Kishioni na Ebezi,
21 na Lemeti na Enganimu na Eni Hada na Beti Pasesi.

22 Vivija imbaka yao ivika kuna gamabuga ga Taboli na Shahasuma na Beti
Shemeshi ihelela kuna ulwanda lwa Yolidani. Gose kwa gose gakala mabuga
longo na sita hamoja na ivijiji vake.
23 Mabuga gago na ivijiji ukala uhazi wa iwanhu wa kabila da Isakali
kamba viweli mzing'holo zao.

Isi ya iwanhu wa kabila da Asheli

24 Simbi ya itano iwagwila iwanhu wa kabila da Asheli kamba viweli
mzing'holo zao.
25 Isi yao ikala na mabuga ga Helikati na Hali na Beteni na Akishafu,
26 na Alameleki na Amadi na Mishali. Umwambu wa kudihongela zuwa
isi yao ivikila kuna gamabuga ga Kalimeli na Shiholi Libinati,
27 abaho ihindukila umwambu wa kudilawila zuwa na ichola mbaka Beti
Dagoni behi na isi ya Zabuloni na bonde da Ifitaheli na ihindukila umwambu
wa kasikazini mbaka ako Beti Emeki na Neyeli, abaho igendelela umwambu
wa kasikazini mbaka ako Kabuli,
28 na Ebuloni na Lehobu na Hamoni na Kana mbaka ako Sidoni Ing'hulu.
29 Abaho ayo imbaka ihinduka ichola Lama na ivika kudibuga da Tilo
dikalile dizunguluswe senyenge ya mibwe. Abaho imbaka ihinduka ichola
Hosa, na ihelela kuna ibahali. Mabuga gayagwe gakalile mumo gakala
Mahalabu na Akizibu,
30 na Uma na Afeka na Lehobu. Gose kwa gose gakala mabuga malongo
mabili na mbili hamoja na ivijiji vake.
31 Mabuga gago na ivijiji vake ukala uhazi wa iwanhu wa kabila da Asheli
kamba viweli mzing'holo zao.

Isi ya iwanhu wa kabila da Nafutali

32 Simbi ya isita iwagwila iwanhu wa kabila da Nafutali kamba viweli
mzing'holo zao.
33 Imbaka yao isongela ako Helefu, kuna dibiki da mwaloni dikalile ako
Zaananimu, na ibitila Adami Nekebu na Yabineeli mbaka ako Lakumu na
ihelela ako kuna ulwanda lwa Yolidani.
34 Abaho ayo imbaka ihinduka ichola umwambu wa kudihongela zuwa
mbaka ako Azinoti Taboli, kulawa kuko igendelela mbaka ako Hukoki na
ivika kuna iisi ya Zabuloni umwambu wa kusini, na kuna iisi ya Asheli
umwambu wa kudihongela zuwa na hana ulwanda lwa Yolidani umwambu
wa kudilawila zuwa.
35 Mabuga gao gakalile gazunguluswe senyenge ya mibwe gakala, Sidimu
na Seli na Hamati na Lakati na Kineleti,
36 na Adama na Lama na Hazoli,
37 na Kedeshi na Edilei na Eni Hazoli,
38 na Yiloni na Migidali Eli na Holemu na Beti Anati na Beti Shemeshi. Gose
kwa gose gakala mabuga longo na tisa hamoja na ivijiji vake.
39 Mabuga gago na ivijiji vake ukala uhazi wa iwanhu wa kabila da
Nafutali kamba viweli mzing'holo zao.

Isi ya iwanhu wa kabila da Dani

40 Simbi ya isaba iwagwila iwanhu wa kabila da Dani kamba viweli
mzing'holo zao.
41 Isi yao ikala na mabuga ga Sola na Eshitaoli na Ilishemeshi,
42 na Shaalabini na Aiyaloni na Itila,
43 na Eloni na Timina na Ekiloni,
44 na Eliteke na Gibetoni na Baalati,
45 na Yehudi na Bene Belaki na Gati Limoni,

46 na Meyalikoni na Lakoni hamoja na isi ikalile behi na Yafa.
47 Iwanhu wa kabila da Dani viwayagize isi yao, avo wachola kuing'hondo
ili wadisole buga da Leshemu, na viwawakomile iwenekae kwa misime
wadisola buga dijo na wakala mumo, wadikema buga dijo da Leshemu
twaga da Dani, ditwaga da imuhenga wao.
48 Mabuga gago na ivijiji vake ukala uhazi wa iwanhu wa kabila da Dani
kamba viweli mzing'holo zao.

Isi ya Yoshua

49 Viwamambukize kuigola isi ayo kamba uhazi wao, iwanhu wa Izilaeli
wamgwelela Yoshua mwanage Nuni uhazi wa isi hagati yao.
50 Kamba Mndewa Imulungu viyalagize, wamgwaa Yoshua dibuga
diyasagule mwenyego, buga da Timinati Sela, dikalile kuna iisi ya kuvigongo
va Efulaimu. Yoshua kadizenga kabili buga dijo na kakala mumo.
51 Avo imulava nhosa Eleazali na Yoshua mwanage Nuni na ivilongozi wa
zing'holo za makabila ga iwanhu wa Izilaeli, waigola isi ayo kwa kubwanha
simbi ako Shilo kuulongozi wa Mndewa Imulungu hana ulwivi lwa dihema
da mting'hano. Avo wamambukiza kuigola isi ayo.

20

Mabuga ga kukimbilila
(Kupetigwa 35:9-34)

1 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Yoshua,
2 "Walongele iwanhu wa Izilaeli, 'Saguleni mabuga ga kukimbilila ganiwa-
longele kubitila Musa,
3 ili munhu yoyose yonda yamkome miyage bila kulonda hebu bila kujuwa
yakimbilile kuko, kwa kumdumba imunhu yolonda kumbwezela kwa mbuli
ayo yaitendile.
4 Munhu ayo yakimbilile kudibuga dimoja mna gamabuga gago na yeme
hana ulwivi lwa dibuga na yawasimulile iwavele wa dibuga mbuli yake
viili. Awo iwavele wamwingize mdibuga na wamgwee hanhu ha kukala na
yakale kuko hamoja na hewo.
5 Kamba ayo imunhu yolonda kumbwezela komkweleleza, sikuwamulave
imunhu ayo na kumgwaa, kwavija heyo kamkoma miyage bila kulonda na
kakala hamwihile bule.
6 Munhu ayo yasigale kuko kudibuga mbaka vonda yeme kuulongozi
wa umting'hano ili wajuwe va kutenda, na mbaka vonda yafe imkulu wa
iwalava nhosa kipindi acho. Abaho ayo imunhu kodaha kubwela kudibuga
jake na ukae kumwake, ako kuyasegele.' "
7 Avo wagasagula mabuga ga Kedeshi dikalile Galilaya kuna iisi ya ku-
vigongo va Nafutali na buga da Shekemu dikalile kuna iisi ya kuvigongo
va Efulaimu na buga da Kiliati Aliba, twaga diyagwe dojuwigwa kamba
Hebuloni, dikalile kuna iisi ya kuvigongo va Yuda.
8 Umwambu wa Yolidani, umwambu wa kudilawila zuwa wa buga da
Yeliko, wadisagula buga da Bezeli dikalile kuluwala ako kudibawe kulawa
kwa iwanhu wa kabila da Lubeni, na buga da Lamoti dikalile ako Gileadi
kulawa kwa iwanhu wa kabila da Gadi, na buga da Golani dikalile ako
Bashani kulawa kwa iwanhu wa kabila da Manase.
9 Mabuga gago gabaguligwa mbuli ya iwanhu wose wa Izilaeli na iwanhu
baki iwokala hagati yao. Munhu yoyose yonda yamkome miyage bila
kulonda kodaha kukimbilila kuko, ili sikuyakomigwe na imunhu yolonda

kumbwezela, yang'hali hana kwima kuulongozi wa umting'hano ili wajuwe cha kumtenda.

21

Mabuga gawagweleligwe Walawi

1 Abaho ivilongozi wa zing'holo za kabila da Walawi wawacholela Eleazali imulava nhosa na Yoshua mwanage Nuni na ivilongozi wa zing'holo za gamakabila ga iwanhu wa Izilaeli.
2 Wawalongela ako Shilo mwiisi ya Kanaani, “Mndewa Imulungu kalagiza kubitila Musa tugweleligwe mabuga ga kukala na hanhu ha kudimila fugo zetu.”
3 Avo kwa lagizo da Mndewa Imulungu, iwanhu wa Izilaeli kulawa muuhazi wao, wawagwaa Walawi mabuga na hanhu ha kudimila fugo.
4 Simbi iwagwila iwanhu wa lukolo lwa Wakohati. Avo awo Iwalawi, iwanhu wa ulelo wa Haluni imulava nhosa wagweleligwa kwa kubwanha simbi mabuga longo na madatu kulawa kwa kabila da Yuda na kabila da Simeoni na kabila da Benjamini.
5 Iwanhu wasigale wa lukolo lwa Wakohati wagweleligwa kwa kubwanha simbi mabuga longo kulawa kwa kabila da Efulaimu na kabila da Dani na nusu ya kabila da Manase.
6 Lukolo lwa Wagelishoni wagweleligwa kwa kubwanha simbi mabuga longo na madatu kulawa mzing'holo za kabila da Isakali na kabila da Asheli na kabila da Nafutali na nusu ya kabila da Manase dikalile ako Bashani.
7 Lukolo lwa Wamelali kamba viweli mzing'holo zao, wagweleligwa mabuga longo na mabili kulawa kwa kabila da Lubeni na kabila da Gadi na kabila da Zabuloni.
8 Iwanhu wa Izilaeli wawagwaa Walawi mabuga gago na isi azo za kudimila fugo, kwa kubwanha simbi kamba Mndewa Imulungu viyalagize kubitila Musa.
9 Gano gago gamatwaga gamabuga galawile mna iisi ya iwanhu wa kabila da Yuda na iwanhu wa kabila da Simeoni na wawagwelela,
10 iwanhu wa ulelo wa Haluni walawile mulukolo lwa Wakohati kulawa mdikabila da Lawi, kwavija simbi ikala isongile kuwagwila hewo.
11 Wagweleligwa buga da Kiliati Aliba, twaga diyagwe dojuwigwa kamba Hebuloni isi ya kuvigongo va Yuda na wagweleligwa na ihanhu ha kudimila fugo kuzunguluka buga dijo. Aliba kakala tatake Anaki.
12 Lakini imigunda ya buga dijo hamoja na ivijiji vake vidizunguluke kakala yagweleligwe Kalebu mwanage Yefune kamba uhazi wake.
13 Vivija iwanhu wa ulelo wa Haluni, imulava nhosa, wagweleligwa buga da Hebuloni hamoja na ihanhu ha kudimila fugo, kamba buga da kukimbilila kwa munhu yamkomile miyage bila kulonda, na wagweleligwa buga da Libina hamoja na ihanhu ha kudimila fugo,
14 na buga da Yatili hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Eshitemoa hamoja na ihanhu ha kudimila fugo,
15 na Holoni hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Debili hamoja na ihanhu ha kudimila fugo,
16 na Aini hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Yuta hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Beti Shemeshi hamoja na ihanhu ha kudimila fugo. Mabuga gago tisa galawa mna gamakabila gago mabili.

17 Kulawa mdikabila da Benjamini wagweleligwa mabuga ga Gibeoni
hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Geba hamoja na ihanhu ha kudimila
fugo,
18 na Anatoti hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Alimoni hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
19 Mabuga gago longo na madatu hamoja na isi azo za ihanhu ha kudimila
fugo wagweleligwa awo iwalava nhosa, iwanhu wa ulelo wa Haluni.
20 Iwanhu wasigale wa lukolo lwa Wakohati, awo iwanhu wa kabila da
Lawi, wagweleligwa mabuga kulawa mna iisi ya iwanhu wa kabila da
Efulaimu.
21 Wagweleligwa buga da Shekemu hamoja na ihanhu ha kudimila fugo
ako kuvigongo va isi ya Efulaimu, kamba buga da kukimbilila kwa munhu
yamkomile miyage bila kulonda, na wagweleligwa buga da Gezeli hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo,
22 na Kibisaimu hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Beti Holoni hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
23 Kulawa mdikabila da Dani wagweleligwa mabuga ga Eliteke hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo na Gibetoni hamoja na ihanhu ha kudimila fugo,
24 na Aiyaloni hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Gati Limoni hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
25 Kulawa kwa nusu ya kabila da Manase wagweleligwa mabuga ga
Taanaki hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Gati Limoni hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mabili.
26 Avo mabuga gawagweleligwe iwanhu wasigale wa lukolo lwa Wakohati
gakala mabuga longo hamoja na ihanhu ha kudimila fugo.
27 Lukolo lwa Wagelishoni, kulawa mzing'holo za Walawi, wagweleligwa
mabuga mabili kulawa kwa nusu ya kabila da Manase, buga da Golani dili
ako Bashani hamoja na ihanhu ha kudimila fugo, kamba buga da kukim-
bilila, kwa munhu yamkomile miyage bila kulonda, na buga da Beeshitela
hamoja na ihanhu ha kudimila fugo.
28 Kulawa mdikabila da Isakali, wagweleligwa mabuga ga Kishioni
hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Dabelati hamoja na ihanhu ha
kudimila fugo,
29 na Yalimuti hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Enganimu hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
30 Kulawa mdikabila da Asheli wagweleligwa mabuga ga Mishali hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo na Abidoni hamoja na ihanhu ha kudimila fugo,
31 na Helikati hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Lehobu hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
32 Kulawa mdikabila da Nafutali wagweleligwa mabuga madatu, buga da
Kedeshi dili ako Galilaya hamoja na ihanhu ha kudimila fugo, kamba buga
da kukimbilila, kwa munhu yamkomile miyage bila kulonda na buga da
Hamoti Doli hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na buga da Kalitani hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo.
33 Lukolo lwa Gelishoni wagweleligwa mabuga longo na madatu hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo.
34 Iwalawi wayagwe iwanhu wa lukolo lwa Wamelali, wagweleligwa
kulawa mdikabila da Zabuloni mabuga ga Yokineamu hamoja na ihanhu ha
kudimila fugo na Kalita hamoja na ihanhu ha kudimila fugo,

35 na Dimina hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Nahalali hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
36 Kulawa mdikabila da Lubeni wagweleligwa mabuga ga Bezeli hamoja
na ihanhu ha kudimila fugo na Yahasa hamoja na ihanhu ha kudimila fugo,
37 na Kedemoti hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Mefaati hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
38 Kulawa mdikabila da Gadi wagweleligwa mabuga ga Lamoti dili ako
Gileadi hamoja na ihanhu ha kudimila fugo, kamba buga da kukimbilila kwa
munhu yamkomile miyage bila kulonda na buga da Mahanaimu hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo,
39 na Heshiboni hamoja na ihanhu ha kudimila fugo na Yazeli hamoja na
ihanhu ha kudimila fugo. Gose kwa gose gakala mabuga mane.
40 Iwanhu wa lukolo lwa Wamelali, kulawa mzing'holo za Walawi zisigale
wagweleligwa mabuga longo na mabili.
41 Walawi wagweleligwa na iwanhu wa Izilaeli kulawa muuhazi wao,
mabuga malongo mane na nane hamoja na ihanhu ha kudimila fugo.
42 Mabuga gose ago gakala na hanhu ha kudimila fugo kuzunguluka kila
buga. Gose gakala vivo.
43 Avo, Mndewa Imulungu kawagwelela iwanhu wa Izilaeli isi yose
iyaiduwile kuwagwaa iwahenga zao. Hewo waisola na wakala mumo.
44 Mndewa Imulungu kawagwaa tindiwalo kila hanhu kamba viyaiduwile
kwa iwahenga zao. Kuduhu imunhu yawehile yadahile kuwahuma, kwavija
Mndewa Imulungu kawagela mmakono gao iwanhu wose wawehile.
45 Kuduhu hata mbuli imoja mna zimbuli ziyalongile Mndewa Imulungu
kwa iwanhu wa Izilaeli iswelile kutendigwa, mbuli zose zivikizwa.

22

Makabila ga umwambu wa kudilawila zuwa gobwela ukae

1 Kipindi acho Yoshua kawakema iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila
da Gadi na nusu ya kabila da Manase,
2 kawalongela, “Mweye mugoga gose gayawalagize Musa imsang'hanaji
wa Mndewa Imulungu na munitegeleza mzimbuli zose ziniwalagize.
3 Na hamuwalekile ndugu zenu mna ikipindi chose mbaka lelo, lakini
mugagoga malagizo ga Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
4 Sambi Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kawagwaa ndugu zenu
tindiwalo kamba viyalongile. Avo bweleni kumwenu mwiisi ya uhazi wenu,
iyawagwelele Musa imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu, ako umwambu
wa lwanda lwa Yolidani.
5 Ila molondigwa mugagoge malagizo na gaja gayawalagize Musa im-
sang'hanaji wa Mndewa Imulungu, mumnogele Mndewa Imulungu, Imu-
lungu wenu, na mukweleleze nzila zake na mugoge malagizo gake na
mumgoge heyo na mumsang'hanile kwa mizoyo yenu yose na kwa loho
zenu zose.”
6 Avo Yoshua kawatambikila, na kawaleka wasegele na hewo wachola
kumwao.
7 Avo inusu ya kabila da Manase, Musa kakala yawagwelele uhazi ako
Bashani, lakini inusu iyagwe Yoshua kawagwelela uhazi behi na ndugu zao
umwambu wa kudihongela zuwa wa Yolidani. Avo Yoshua viyawalekile
wasegele wachole ukae kumwao na kuwatambikila,

8 kawalongela, “Bweleni ukae kumwenu na utajili wa fugo nyingi na shaba
na zahabu na shaba ya kiguzi na zuma na viwalo vingi. Muigolele na ndugu
zenu ivinhu vimusolile kwa iwanhu owehila.”

Upango wa nhosa behi na Yolidani

9 Iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi na nusu ya kabila da
Manase wabwela ukae, wasegela kwa iwanhu wa Izilaeli wakalile ako Shilo
mwiisi ya Kanaani, wachola mwiisi ya Gileadi isi yao wenyego iwaisolile
kwa lagizo da Mndewa Imulungu kubitila Musa.

10 Viwavikile ako hana ulwanda lwa Yolidani mwiisi ayo ya Kanaani,
iwanhu awo wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi na nusu ya kabila da
Manase wazenga upango wa nhosa mkulu ako behi ya Yolidani.

11 Avo, iwanhu wa Izilaeli waihulika mbuli ayo na walonga, “Loleni
iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi na nusu ya kabila da Manase
wazenga upango wa nhosa behi na lwanda lwa Yolidani mwiisi ya Kanaani,
mwiisi yetu siye.”

12 Iwanhu wa Izilaeli viwahulike mbuli ayo, umting'hano wose wa
iwanhu, waiting'hana ako Shilo ili wachole wakaitowe na hewo.

13 Abaho iwanhu wa Izilaeli wamtuma Finehasi mwanage Eleazali im-
ulava nhosa ako Gileadi, kwa iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi
na nusu ya kabila da Manase.

14 Finehasi kasegela hamoja na iwakulu longo, kila imoja kulawa mu-
lukolo lwa makabila ga Izilaeli, kila imoja kakala kilongozi wa lukolo lwake.

15 Avo wavika ako Gileadi kwa iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da
Gadi na nusu ya kabila da Manase, wawalongela,

16 “Umting'hano wose wa iwanhu wa Mndewa Imulungu owauza, ‘Uvizi
gani uno umumtendele Imulungu wa Izilaeli? Habali mumulema Mndewa
Imulungu kwa kuzenga upango uno wa nhosa?

17 Vino nzambi zitutendile ako Peoli hazitosha bule? Vino mweye
hamukona bule kamba tung'hali hatunaisunha nzambi ayo, na kamba
nzambi ayo ing'hali yougaza umting'hano wa Mndewa Imulungu?

18 Avo habali hamumkweleleze Mndewa Imulungu? Lelo mwahamulema
Mndewa Imulungu, mayo kougevuzikila umting'hano wose wa iwanhu wa
Izilaeli.

19 Kamba isi ayo yumusolile haing'alile bule, avo choleni kuna iisi ya
Mndewa Imulungu ako kudili dihema da Mndewa Imulungu, na musole
isi hamoja na siye. Ili sikumumuleme Mndewa Imulungu hebu kututenda
siye wose tumuleme kwa kuzenga upango wenu wa nhosa, na kuleka uja
uupango wa nhosa wa Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.

20 Vino Akani mwanage Zela hatamaniligwe kwa ivinhu vilavigwe ili
vibanangigwe, na ing'hasiliki iwezila umting'hano wose wa Izilaeli? Akani
hafile heyo yaiyeka kwa nzambi yake.’ ”

21 Abaho iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi na nusu ya kabila
da Manase wawedika awo ivilongozi wa iwanhu wa Izilaeli,

22 “Ayo imdaha gose, Imulungu, Mndewa Imulungu. Ayo imdaha gose,
Imulungu, Mndewa Imulungu. Heyo kojuwa habali tutendile vivo, na
iwanhu wose wa Izilaeli vivija ojuwa. Kamba mbuli ayo ya kumulema hebu
ya kuleka kumtegeleza Mndewa Imulungu, avo mtukome lelo.

23 Kamba tumuleka Mndewa Imulungu na tuzenga upango wa nhosa wetu
wenyego ili tulave nhosa za kusomigwa moto hebu nhosa za ndiya hebu
nhosa za kugala kuilumba, avo Mndewa Imulungu yatubwezele gehile.

24 Aka siye tutenda vino kwa kudumba kamba ako kumwande wanenu owalongela wanetu, ‘Mweye muilumba vilihi na Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli?
25 Kwavija Mndewa Imulungu kautenda lwanda lwa Yolidani uwe imbaka hagati yetu, mweye iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi. Avo mduhu fungu hagati ya Mndewa Imulungu.’ Avo wanenu owatenda wanetu waleke kumtambikila Mndewa Imulungu.
26 Avo siye tulonga, ‘Beteni tuzenge upango wa nhosa, siyo wa kulavila nhosa za kusoma moto hebu sadaka zozose,
27 ila uwe usindila hagati yetu, mweye na siye, na uwe usindila kwa iwanhu wa ulelo wetu kamba na siye tolondigwa kumsang'hanila Mndewa Imulungu kwa nhosa zetu za kusoma moto na sadaka na nhosa za kugala kuilumba, ili wanenu sikuwawalongele wanetu ako kumwande, “Mweye mduhu fungu hagati ya Mndewa Imulungu.” ’
28 Avo siye tugelegeza, kamba olonga vivo kumwetu hebu kwa iwanhu wa ulelo wetu ako kumwande, siye tolonga, ‘Loleni upango uigalile na uupango wa nhosa wa Mndewa Imulungu, uwazengile iwahenga zetu, siyo mbuli ya kulavila nhosa za kusoma moto hebu sadaka, lakini kamba usindila kumwetu, siye na mweye.’
29 Siye hatulondile kumulema Mndewa Imulungu kwa mbuli yoyose hebu tumuleme kwa kuzenga upango wa kulavila nhosa za kusoma moto hebu nhosa za ndiya hebu sadaka. Hatulonda kulava nhosa hanhu hohose hayagwe ila hana uupango wa nhosa wa Mndewa Imulungu, Imulungu wetu, uli ako kuna dihema da mting'hano.”
30 Avo, Finehasi imulava nhosa na iwakulu wa umting'hano, awo ivilongozi wa zing'holo za Waizilaeli wakalile hamoja na heyo, viwahulike zimbuli ziwalongile iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi na nusu ya kabila da Manase, wona mbuli ayo inoga.
31 Na heyo Finehasi mwanage Eleazali, imulava nhosa, kawalongela iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi na nusu ya kabila da Manase, “Lelo tojuwa kamba Mndewa Imulungu kahagati yetu, kwavija hamutendile mbuli kwa kumulema Mndewa Imulungu. Avo muwakombola iwanhu wa Izilaeli kulawa mmakono ga Mndewa Imulungu.”
32 Abaho Finehasi mwanage Eleazali, imulava nhosa hamoja na iwakulu, wasegele aho Gileadi kwa iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi, wabwela mwiisi ya Kanaani kwa iwanhu wa Izilaeli na wawalongela mbuli azo.
33 Mbuli azo ziwanogeza iwanhu wa Izilaeli. Na iwanhu wa Izilaeli wamtogola Imulungu na hawalongile kabili mbuli za kuitowa na hewo na kuinanga isi iwakalile iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi.
34 Avo iwanhu wa kabila da Lubeni na kabila da Gadi waukema upango awo, “Usindila,” Kwavija walonga, “Upango uno awo usindila wetu kamba, Mndewa Imulungu, ayo Imulungu.”

23

Yoshua kolonga na wanhu mbuli za kimambukizo

1 Kwa kipindi kitali, Mndewa Imulungu kawagwelela tindiwalo iwanhu wa Izilaeli mbuli ya awo iwanhu owehila wakalile wawazunguluke banzi zose, na Yoshua kakala mvele na kakala na miyaka mingi.
2 Avo Yoshua kawakema iwanhu wose wa Izilaeli na iwavele na ivilongozi na iwasemi na iwakulu, kawalongela, “Niye sambi namvele na nina miyaka mingi.

3 Na mweye mona gose Mndewa Imulungu, Imulungu wenu gayawatendele iwanhu wa isi azo mbuli yenu mweye, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ayo yawagombele.
4 Loleni, niwagwelela isi azo zisigale kamba uhazi wa makabila genu, na isi za iwanhu waniwakomile, kulawa Yolidani mbaka kuna ibahali ing'hulu umwambu wa kudihongela zuwa.
5 Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kowasegesa kuulongozi wenu na kowawinga, na mweye moisola isi yao kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, viyawalongele.
6 Avo mugangamale na mugagoge gose gandikigwe mna ikitabu cha malagizo ga Musa, na sikumugaleke.
7 Sikumuilumbe na iwanhu wa isi azo zisigale hagati yenu, na sikumuitambule imilungu yao hebu kuiduwila kwa matwaga ga imilungu yao hebu kuisang'hanila hebu kuitambikila.
8 Lakini mumgoge Mndewa Imulungu, Imulungu wenu kamba vimutendile mbaka lelo.
9 Kwavija Mndewa Imulungu kawawinga kuulongozi wenu iwanhu wa isi zili na nguvu na wengi na kuduhu munhu yahadile kuwahuma mweye mbaka vino lelo.
10 Munhu imoja hagati yenu kodaha kuwawinga iwanhu elufu imoja, kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu ayo yowagombela kamba viyawalongele kotenda.
11 Avo, muiteganye, mumnogele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
12 Kwavija, kamba mwahabwela kukisogo na kuwagoga iwanhu wa isi zisigale hagati yenu na moisolela watwanzi na moilumba nao,
13 avo mujuwe kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wenu honda yawawinge kuulongozi wenu iwanhu wa isi azo, lakini okuwa ng'hwalo na mtego kumwenu. Okuwa kamba mibalati ya kuwazabulila na kamba miba ya kuwahoma mgameso genu, mbaka vonda mubanangigwe wose na kusegela mwiisi ino inogile iyawagwelele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
14 "Sambi kipindi changu cha kufa cha mmabehi, na mweye mose mojuwa mmizoyo yenu na mziloho zenu kamba mna igose ganogile gayawalongele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, kuduhu hata dimoja diswelile kutendigwa. Gose gavikizwa kamba viyalongile.
15 Lakini kamba vija Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, viyagavikize gose ganogile gayawalongele, vivija Mndewa Imulungu kowagalila gose gehile, mbaka vonda yawabanange wose musegele mwiisi ino inogile iyawagwelele Mndewa Imulungu, Imulungu wenu.
16 Kamba mwahadibena lagano da Mndewa Imulungu, diyawalagize mdigoge, na mochola kuisang'hanila imilungu iyagwe na moitambikila, avo ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu yowakila, na mweye hamukawa kusegesigwa mwiisi ino inogile iyawagwelele."

24

Waizilaeli otogola kumsang'hanila Mndewa Imulungu

1 Yoshua kawating'haniza iwanhu wose wa makabila ga Izilaeli ako Shekemu, na kawakema iwavele na ivilongozi na iwasemi na iwakulu wa iwanhu wa Izilaeli, na hewo weza kuulongozi wa Imulungu.
2 Yoshua kawalongela iwanhu wose, "Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli kolonga, 'Ako umwaka iwahenga zenu wakala ako umwambu wa

lwanda lwa Fulate, Tela tatao Abulahamu na Naholi, waisang'hanila imilungu iyagwe.
3 Niye nimsegesa imuhenga wenu Abulahamu kulawa ako umwambu wa lwanda lwa Fulate, na nimgala mwiisi ino ya Kanaani, na nimgwelela ulelo mkulu, nimgwelela Isaka,
4 na Isaka nimgwelela Yakobo na Esau. Nimgwelela Esau isi ya kuvigongo va Seili yaisole, lakini Yakobo na wanage wachola Misili.
5 Abaho niwatuma Musa na Haluni, na niikoboza isi ya Misili kwa gago ganhendile hagati yake, abaho ako kumwande niwalava mweye mwiisi ayo.
6 Niwalava iwahenga zenu mwiisi ya Misili na niwagala mbaka kuna ibahali. Wamisili wawakweleleza iwahenga zenu kwa mituka ya kubulula na iwakalizi wakwelile falasi mbaka ako kuna ibahali ya Shamu.
7 Iwahenga zenu viwanililile niye Mndewa Imulungu, nika ziza hagati yao na Iwamisili na nitenda bahali iwagubike Iwamisili. Mweye mukona gaja ganitendile ako Misili. Mukala ako kuluwala kwa miyaka mingi.
8 Abaho niwagala mweye mwiisi ya Waamoli wakalile umwambu wa Yolidani. Hewo waitowa na mweye na niye niwagela mmakono genu na muisola isi yao, na niye niwabananga hewo kuulongozi wenu.
9 Abaho Balaki mwanage Sipoli, imndewa wa Moabu, keza kuitowa na Waizilaeli. Heyo kamgoneka Balaamu mwanage Beoli ili yawaduwile mweye,
10 lakini niye simtegeleze Balaamu. Avo kawatambikila, niye niwasegesa mweye mumkono wa Balaki.
11 Abaho muloka ulwanda lwa Yolidani na kuvika ako Yeliko, ivilongozi wa Yeliko waitowa na mweye, vivija Waamoli na Wapelizi na Wakanaani na Wahiti na Wagiligashi na Wahivi na Wayebusi. Awo wose niwagela mmakono genu.
12 Niye niwaswaswanya awo iwandewa wabili wa Waamoli kuulongozi wenu kamba munhu viyoswaswanyigwa na dondola, hamuwawingile kwa misime yenu hebu misale yenu.
13 Niwagwelela isi hamuisang'hanile na mabuga hamugazengile, na mweye mokala mumo. Moja matunda ga mizabibu na mizeituni hamuihandile.'
14 "Avo sambi mdumbeni Mndewa Imulungu na mumsang'hanile kwa mizoyo yenu yose. Muisegese imilungu iwaisang'hanile iwahenga zenu ako umwambu wa ulwanda na ako Misili, na mumsang'hanile Mndewa Imulungu.
15 Kamba haviwanogela bule mgameso genu kumsang'hanila Mndewa Imulungu, avo lelo didino saguleni ayo yonda mumsang'hanile, kamba imilungu iwaisang'hanile iwahenga zenu ako umwambu wa ulwanda hebu imilungu ya Waamoli awo omukala mwiisi yao sambi. Lakini niye na iwanhu wa mng'anda mmwangu tomsang'hanila Mndewa Imulungu."
16 Abaho iwanhu wamwidika, "Aka, mbuli ayo ikale kutali na siye, hatudaha kumuleka Mndewa Imulungu na kuisang'hanila imilungu iyagwe,
17 kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wetu katulava siye na iwahenga zetu ako mwiisi ya Misili, kutukalile watumwa, na katenda vilaguso vikulu mgameso getu na katukaliza mna inzila yose itubitile mna ziisi za iwanhu watubitile hagati yao.
18 Mndewa Imulungu kawawinga kuulongozi wetu iwanhu wose, awo Iwaamoli wakalile mwiisi ino. Avo na siye vivija tomsang'hanila Mndewa Imulungu, kwavija heyo ayo Imulungu wetu."
19 Lakini Yoshua kawalongela iwanhu, "Mweye hamudaha kumsang'hanila Mndewa Imulungu, kwavija heyo Imulungu kang'ala,

heyo Imulungu yeli na migongo, honda yagagele kumgongo gehile genu hebu nzambi zenu.
20 Kamba mwahamuleka Mndewa Imulungu na kuisang'hanila im-
ilungu iyagwe, heyo kowakoboza na kowabananga, hamoja kawatendela ganogile."
21 Lakini awo iwanhu wamulongela Yoshua, "Aka, siye tomsang'hanila Mndewa Imulungu."
22 Abaho Yoshua kawalongela iwanhu, "Mweye wenyego awo wasindila kamba musagula kumsang'hanila Mndewa Imulungu." Hewo walonga, "Siye awo wasindila."
23 Avo kawalongela, "Avo isegeseni imilungu ya isi ziyagwe ili hagati yenu, na mumgoge Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli kwa mizoyo yenu yose."
24 Awo iwanhu wamulongela Yoshua, "Siye tomsang'hanila na kumtegeleza Mndewa Imulungu, Imulungu wetu."
25 Avo siku dijo Yoshua katenda lagano na iwanhu wa Izilaeli na kawag-
welela malagizo na mafundizo ako Shekemu.
26 Abaho Yoshua kazandika mbuli zose azo mna ikitabu cha malagizo ga Imulungu, abaho kasola dibwe kulu na kadisimika hasi ya biki da mwaloni dikalile behi na dihema da Mndewa Imulungu.
27 Yoshua kawalongela iwanhu wose, "Loleni, dibwe dino dokuwa usindila kumwetu, kwavija dihulika mbuli zose ziyatulongele Mndewa Imulungu. Avo dokuwa usindila kumwenu, ili sikumumuleke Imulungu wenu."
28 Avo Yoshua kawaleka iwanhu wasegele kila munhu kachola kuna uuhazi wake.

Ifa ya Yoshua na Eleazali

29 Vigabitile gago Yoshua mwanage Nuni, imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu, kafa kuno kana miyaka gana dimoja na longo.
30 Wamzika Yoshua mwiisi ya uhazi wake ako Timinati Sela, isi ili ku-
vigongo va Efulaimu, mwambu wa kasikazini wa lugongo lwa Gaashi.
31 Avo iwanhu wa Izilaeli wamsang'hanila Mndewa Imulungu siku zose za ugima wa Yoshua, na siku zose za ugima wa iwavele wagendelele kukala wagima viyafile Yoshua, awo wagajuwile gose gayatendile Mndewa Imulungu kwa iwanhu wa Izilaeli.
32 Ayo imizege ya Yusufu, iwasegele nayo iwanhu wa Izilaeli kulawa Misili, waizika ako Shekemu mna iisi iyagulile Yakobo kulawa kwa wanage Hamoli tatake Shekemu kwa vihande gana dimoja va shaba. Isi ayo iwa uhazi wa iwanhu wa ulelo wa Yusufu.
33 Na Eleazali mwanage Haluni kafa, na wamzika ako Gibea, buga da imwana Finehasi, diyagweleligwe ako kuvigongo va Efulaimu.

Kitabu cha Wasemi
Wasemi
Ulongozi

Kitabu cha Wasemi chosimulila gaja galawilile mkipindi Waizilaeli vi-waisolile na kuitawala isi ya Kanaani. Kipindi acho kikala cha kubwelela bwelela gehile na kukomboligwa. Waizilaeli wahandusa kuvisang'hanila vinyago, Imulungu koinula isi iyagwe ili wadununzwe. Abaho iwanhu olila na kumbwelela Imulungu na Imulungu kowenula vilongozi okemigwa, "Wasemi," ili wawalongoze na kuwakombola kulawa mmakono ga awo owadununza.

Haduhu munhu yotanga goya nani yandike kitabu kino cha Wasemi. Wengi ogoga mbuli za umwaka watogola kamba mwandikaji kakala mtula ndagu Samweli, lakini totanga goya kamba kitabu kino chandikigwa mkipindi Waizilaeli viwakalile na mndewa wao, kwavija ikitabu cholonga miyanza mingi kamba kipindi acho Waizilaeli wakala wabule mndewa. Lola sula ya 17:6 na 18:1 na 19:1 na 21:25. Kamba Waizilaeli wasegela mwiisi ya Misili muumwaka wa 1,400 Kilisito yang'hali Kuvumbuka, lola ulongozi wa kitabu cha Kulawa, avo yokoneka gaja geli mkitabu cha Wasemi galawila behi na mwaka wa 1300 mbaka 1050 Kilisito yang'hali Kuvumbuka, kipindi acho Sauli kawa mndewa.

Mbuli zili mkitabu

Sula ya 1 mbaka ya 3:6 zosimulila ng'hondo ya kimambukizo na Wakanaani Yoshua viyadanganike. Vivija zolonga mbuli ya wasemi kipindi Imulungu viyawenule vilongozi wawakombole Waizilaeli.

Sula ya 3:7 mbaka ya 16:31 zosimulila wasemi wengi wenuligwe na Imulungu kuwataza Waizilaeli.

Sula ya 17 mbaka ya 21 zolonga mbuli ya kulema kwa Waizilaeli.

Kugendelela kuisola isi ya Kanaani

1 Yoshua viyafile iwanhu wa Izilaeli wamuuza Mndewa Imulungu, "Kabila gani dolongola kuchola kuitowa na Wakanaani?"

2 Mndewa Imulungu kalonga, "Kabila da Yuda dosonga kuchola, kwavija niigela isi ayo mmakono gao."

3 Wanhu wa kabila da Yuda wawalongela ndugu zao, iwanhu wa kabila da Simeoni, "Tucholeni wose mwiisi ayo itugweleligwe siye, tukaitowe na Wakanaani. Na siye vivija tochola na mweye mwiisi yonda mugweleligwe." Avo iwanhu wa kabila da Simeoni watogola kuchola na hewo.

4 Avo, iwanhu wa kabila da Yuda wachola kuwavamila, na Mndewa Imulungu kawagela mmakono gao Wakanaani na Wapelizi, wawakoma wanhu elufu kumi ako Bezeki.

5 Ako Bezeki wamvika mndewa Adoni Bezeki, waitowa na heyo, na wawahuma Wakanaani na Wapelizi.

6 Adoni Bezeki kakimbila, lakini wamkweleleza, wamgoga na wamkanha imidole ng'hulu ya mmagulu na mmakono.

7 Adoni Bezeki kalonga, "Wandewa malongo saba wakanhigwe imidole ng'hulu ya mmagulu na mmakono na wadondola vija visigale hasi ya meza yangu. Avo sambi Imulungu kaniliha kamba vinhendile niye." Avo wamgala Yelusalemu, na heyo kafila kuko.

8 Wanhu wa kabila da Yuda wadivamila buga da Yelusalemu na wadisola. Wawakoma iwenekae wose kwa mapanga na wadilukuza dibuga kwa moto.

9 Kumwande, iwanhu wa kabila da Yuda wachola kuitowa na Wakanaani
iwakalile mwiisi ya kuvigongo ako Negebu na kudibawe.
10 Vivija wawavamila Wakanaani wakalile kudibuga da Hebuloni, ako
umwaka buga dijo dikemigwe Kiliati Aliba, wawakoma wanhu wa ulelo wa
Sheshai na ulelo wa Ahimani na ulelo wa Talimai.
11 Abaho kulawa kuko wakwela wawacholela iwenekae wa buga da Debili,
ditwaga da Debili ako umwaka dijuwigwa kamba Kiliati Sefeli.
12 Kalebu kalonga, “Mbigalo yoyose yonda yadivamile na kudisola buga
da Kiliati Sefeli nomgwaa mndele wangu Akisa yawe mwehe wake.”
13 Avo, Osinieli mwanage Kenazi mdodo wake Kalebu, kadisola buga dijo,
avo Kalebu kamgwaa Osinieli mndele wake Akisa yawe mwehe wake.
14 Akisa viyacholile kwa imkasano wake, kamsusumiza imkasano wake
mpule tatangu mgunda. Ako kumwande Akisa kachola kwa tatake kahumu-
luka mkihongwe wake, Kalebu kamuuza, “Kolonda choni?”
15 Akisa kamwidika, “Nolonda unitende nimwede! Kwavija kunigwelela
isi ya Negebu avo vivija unigwelele zinzasa za gamazi.” Avo Kalebu kamg-
waa inzasa ili kulugongo na inzasa ili kubonde.
16 Ulelo wa Keni yakalile tata mkwe wake Musa, wailongoza na iwanhu
wa kabila da Yuda kulawa Yeliko dibuga da mitende mbaka kuluwala lwa
Yuda lukalile ako Negebu behi na Aladi, wachola na wakala kuko.
17 Wanhu wa kabila da Yuda wachola na ndugu zao, iwanhu wa kabila da
Simeoni, wawakoma Wakanaani wakalile Sefati, na wadinanga dibuga. Avo
twaga da buga dijo dikemigwa Holima*.
18 Vivija iwanhu wa kabila da Yuda wadisola buga da Gaza na vijiji vake
na buga da Ashikeloni na vijiji vake na buga da Ekiloni na vijiji vake.
19 Mndewa Imulungu kakala hamoja na iwanhu wa kabila da Yuda, na
waisola isi ya kuvigongo, lakini hawadahile kuwahuma iwenekae wakalile
kudibawe kwavija awo wakala na mituka ya mizuma.
20 Buga da Hebuloni kagweleligwa Kalebu kamba Musa viyalongile.
Kalebu kawawinga iwana wadatu wa ulelo wa Anaki.
21 Lakini iwanhu wa kabila da Benjamini hawawawingile bule Wayebusi
wakalile kudibuga da Yelusalemu, avo mbaka lelo Wayebusi okala hamoja
na iwanhu wa kabila da Benjamini ako Yelusalemu.
22 Vivija iwanhu wa ulelo wa Yusufu, kabila da Efulaimu na kabila da
Manase wakwela wachola kudibuga da Beseli, na Mndewa Imulungu kakala
hamoja na hewo.
23 Awo iwanhu wa ulelo wa Yusufu wachola kudisungulila dibuga da
Beseli. Ako umwaka twaga da buga dijo dikemigwa Luzu.
24 Wanhu awo wacholile kudisungulila dibuga wamona munhu imoja ko-
lawa kudibuga, hewo wamulongela, “Chonde, tulagusile inzila ya kwingila
kudibuga, na siye tokutendela ganogile.”
25 Kawalagusila inzila ya kwingila kudibuga. Avo, wengila na wamkoma
kila munhu yakalile mumo. Lakini munhu ayo wamuleka mgima heyo na
wanhu wa mng'anda yake.
26 Munhu ayo kachola mwiisi ya Wahiti, kuko kazenga buga kadikema
Luzu, na buga dijo dokemigwa vivo mbaka lelo.

Iwanhu hawawingigwe na Waizilaeli

27 Wanhu wa kabila da Manase hawawawingile wenekae wakalile
kudibuga da Beti Sheani na vijiji vake na buga da Taanaki na vijiji vake na

* **1:17** Kwa Kiebulania twaga dino *Holima* dofambula ubanangwa.

buga da Doli na vijiji vake na buga da Ibileamu na vijiji vake na buga da Megido na vijiji vake kwavija Wakanaani wagendelela kukala kuko.
28 Waizilaeli viwakalile na nguvu hawawawingile bule Wakanaani ila wawananahiza sang'hano ndala.
29 Wanhu wa kabila da Efulaimu hawawawingile bule Wakanaani wakalile ako Gezeli, avo Wakanaani wakala ako Gezeli hamoja na wanhu awo.
30 Wanhu wa kabila da Zabuloni hawawawingile bule wenekae wa buga da Kituloni, hebu wenekae wa buga da Nahalali, avo Wakanaani wakala hagati yao, ila wananahizwa sang'hano ndala.
31 Wanhu wa kabila da Asheli hawawawingile wenekae wa mabuga ga Ako na Sidoni na Alabu na Akizibu na Heliba na Afeka na Lehobu.
32 Wanhu wa kabila da Asheli wakala hamoja na Wakanaani iwenekae wa isi ayo kwavija hawawawingile.
33 Wanhu wa kabila da Nafutali hawawawingile wenekae wa buga da Beti Shemeshi hebu wenekae wa buga da Beti Anati, lakini wakala hamoja na Wakanaani iwenekae wa isi ayo. Iwenekae wa Beti Shemeshi na Beti Anati watenda sang'hano za kunanahizwa.
34 Waamoli wawawinga wanhu wa kabila da Dani wachole kuvigongo. Hawawatogolele wahumuluke kudibawe.
35 Waamoli wagendelela kukala ako kulugongo lwa Helesi mwiisi ya Aiyaloni na Shaalibimu. Lakini iwanhu wa ulelo wa Yusufu viwengezeke wawananahiza sang'hano ndala.
36 Imbaka ya Waamoli ikala kulawa umwambu wa kasikazini wa Sela kubitila umtelemuko wa Akilabimu.

2

Msenga wa Mndewa ako Bokimu

1 Msenga wa kuulanga wa Mndewa Imulungu kasegela Giligali, kachola Bokimu, kawalongela Waizilaeli, “Niwalava mweye mwiisi ya Misili na niwagala mwiisi iniiduwile nowagwaa wahenga zenu. Nilonga, ‘Sidibena bule lagano jangu na mweye,
2 na sikumutende lagano na wenekae wa isi ino, mubomole kila upango wao wa kulavila nhosa.’ Lakini hamnitegeleze, ila mutenda viyagwe!
3 Avo, nowalongela, siwawinga wenekae wa isi ino, lakini hewo na imilungu yao okuwa mtego wa kuwanamata.”
4 Bahaja imsenga ayo wa Mndewa Imulungu viyawalongele wanhu wose wa Izilaeli mbuli azo, iwanhu waguta na kulila.
5 Avo wahakema hanhu aho Bokimu*. Wamulavila nhosa Mndewa Imulungu hanhu aho.

Ifa ya Yoshua

6 Yoshua viyawalagile Waizilaeli, kila munhu kachola aho kuwili uhazi wake, ili yakaisole isi yake.
7 Avo iwanhu wa Izilaeli wamsang'hanila Mndewa Imulungu siku zose za ugima wa Yoshua, na siku zose za ugima wa iwavele wagendelele kukala wagima viyafile Yoshua, awo wagonile gose gayatendile Mndewa Imulungu kwa iwanhu wa Izilaeli.
8 Yoshua mwanage Nuni, imsang'hanaji wa Mndewa Imulungu, kafa kuno kana miyaka gana dimoja na longo.

* **2:5** Kwa Kiebulania *Bokimu* fambulo jake kulila.

9 Wamzika Yoshua mwiisi ya uhazi wake ako Timinati Helesi, isi ili
kuvigongo va Efulaimu, mwambu wa kasikazini wa lugongo lwa Gaashi.
10 Abaho wanhu wose wa ulelo wa Yoshua wafa, avo walawila wanhu
wa ulelo uyagwe awo hawamjuwile Mndewa Imulungu hebu kujuwa gaja
gayawatendele iwanhu wa Izilaeli.

Waizilaeli oleka kumtambikila Mndewa Imulungu

11 Avo iwanhu wa Izilaeli watenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu
na wavitambikila vinyago va Baali.
12 Wamuleka Mndewa Imulungu, Imulungu wa iwahenga zao, ayo
yawalavile mwiisi ya Misili, wasonga kuitambikila milungu iyagwe, im-
ilungu ya iwanhu wa isi ziwazunguluke na waitambikila. Avo wamgevuza
Mndewa Imulungu.
13 Wamuleka Mndewa Imulungu na wamsang'hanila Baali na mhanda za
Ashitoleti.
14 Avo Mndewa Imulungu kawagevuzikila Waizilaeli, na kawaleka wabavi
wawebile vinhu vao. Kawagela mmakono ga iwanhu owehila, awo iwanhu
wa isi ziwazunguluke, na hawadahile kuwatowa.
15 Kila kuwacholile kuitowa Mndewa Imulungu kawagela mmakono ga
iwanhu owehila, kamba viyakalile yawazumile na kuiduwila. Avo wakala
mmagazo makulu.
16 Abaho Mndewa Imulungu kawagwaa wasemi wawakombole kulawa
mmakono ga iwanhu awo wawabokile vinhu vao.
17 Lakini hawawategeleze bule iwasemi wao, kwavija waikweleleza im-
ilungu iyagwe na waitambikila. Hawakawile kuileka inzila iwaikweleleze
iwahenga zao, awo wagagogile malagizo ga Mndewa Imulungu, na hawa-
tendile kamba hewo.
18 Mndewa Imulungu yahawagalilaga wanhu imsemi, heyo mwenyego
kakala hamoja na msemi ayo, kawahonya na wanhu owehila siku zose
za ugima wa ayo imsemi. Mndewa Imulungu kawonelaga bazi kwavija
wamulilila mbuli ya magazo gao na kudununzwa.
19 Lakini msemi ayo yahafa, obwelela mbuli zao za umwaka, otenda gehile
kubanza iwahenga zao, oikweleleza imilungu iyagwe na oisang'hanila na
kuitambikila, na hawaleka mbuli zao zihile hebu udala wa mizoyo yao.
20 Avo Mndewa Imulungu kawagevuzikila iwanhu wa Izilaeli na kalonga,
“Kwavija wanhu wano wabena lagano jangu diniwalagize iwahenga zao, na
walema kunitegeleza,
21 siwawinga ng'o iwanhu wa isi zisigale, isi ziyazilekile Yoshua kipindi
viyafile,
22 ili kubitila isi azo niwageze iwanhu wa Izilaeli, kamba odaha kuik-
weleleza nzila ya Mndewa Imulungu kamba viwatendile iwahenga zao
hebu hawadaha bule.”
23 Avo, Mndewa Imulungu kazileka isi azo, hazisegese himahima, na
hazigelile mmakono ga Yoshua.

3

Isi zisigale ako Kanaani

1 Mndewa Imulungu kazileka isi zino ili kuwageza iwanhu wa Izilaeli awo
hawajuwile ing'hondo ikalile mwiisi ya Kanaani.
2 Katenda vivo ili ulelo wa iwanhu wa Izilaeli wajuwe kuitowa kuna
ing'hondo, yawafunze awo wakalile hawajuwile kuitowa kuna ing'hondo.

3 Isi azo izo zino, iwakulu watano wa Wafilisiti na Wakanaani wose na
Wasidoni na Wahivi wakalile kulugongo lwa Lebanoni kulawa kulugongo
lwa Baali Helimoni mbaka ako Lebo Hamati.
4 Mbuli ikala kwa kuwageza iwanhu wa Izilaeli, ili yajuwe kamba iwanhu
wa Izilaeli ogagoga malagizo ga Mndewa Imulungu, gayawalagize iwahenga
zao kubitila Musa.
5 Avo iwanhu wa Izilaeli wakala hagati ya Wakanaani na Wahiti na
Waamoli na Wapelizi na Wahivi na Wayebusi.
6 Wabwanga zao wasola iwandele wa iwanhu wa isi azo na iwandele zao
wasoligwa na iwabwanga wa isi azo na waitambikila imilungu yao.

Osinieli

7 Waizilaeli watenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu, wamsemwa
Mndewa Imulungu, Imulungu wao na wavitambikila vinyago va Baali na
mhanda za Ashela.
8 Avo, Mndewa Imulungu kawagevuzikila iwanhu wa Izilaeli, na
kawagela mmakono ga Kushani Lishataimu, imndewa wa Mesopotamia, na
wamsang'hanila kwa miyaka minane.
9 Iwanhu wa Izilaeli wamulilila Mndewa Imulungu na heyo kawagalila
munhu wa kuwakombola, Osinieli mwanage Kenazi mdodo wake Kalebu.
10 Avo, Loho ya Mndewa Imulungu imwingila Osinieli, na heyo kawa
msemi wa iwanhu wa Izilaeli. Osinieli kachola kuna ing'hondo na Mn-
dewa Imulungu kamgela mmakono gake Kushani Lishataimu imndewa wa
Mesopotamia na heyo Osinieli kamuhuma.
11 Avo isi ikala itindiwale kwa miyaka malongo mane. Abaho Osinieli
mwanage Kenazi, kafa.

Ehudi

12 Waizilaeli watenda gehile kabili mgameso ga Mndewa Imulungu na Mn-
dewa Imulungu kamgwaa nguvu Eguloni imndewa wa Moabu yawavamile
Waizilaeli, kwavija watenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu.
13 Eguloni kawalundiza Waamoni na Waamaleki, kachola kuitowa na
Waizilaeli na kawahuma. Kadisola Yeliko dibuga da mitende.
14 Waizilaeli wamsang'hanila Eguloni imndewa wa Moabu, kwa miyaka
longo na nane.
15 Abaho Waizilaeli wamulilila Mndewa Imulungu, na Mndewa Imulungu
kawenulila imunhu wa kuwakombola, Ehudi mwanage Gela, kulawa kabila
da Benjamini, imunhu yotumia dimoso.
Waizilaeli wamtuma yagale nhunza zao kwa Eguloni mndewa wa Moabu.
16 Ehudi kaitendela panga dikutwa kuno na kuno, dikala na utali wa nusu
ya mkono na kadifunga mdihaza jake mwambu wa ukudila mgati mviwalo
vake.
17 Abaho kamgalila zinhunza Eguloni imndewa wa Moabu. Eguloni
kakala yanenehe ng'hani.
18 Ehudi viyamambukize kulava zinhunza, kawalongela iwanhu wapapile
zinhunza wasegele.
19 Lakini heyo viyavikile hana ikinyago cha dibwe disongolwe behi na
Giligali, kabwela kwa Eguloni kalonga, “Go mndewa, nina usenga wa
kinyelegezi kumwako.” Mndewa kawalagiza iwasang'hanaji wake wanya-
male nao walawa kunze.
20 Na Ehudi kamkwesela aho kuyakalile kuna digati jake divega, kamulon-
gela, “Nina usenga wako kulawa kwa Imulungu.” Mndewa kenuka mkigoda
chake.

21 Ehudi kasomola panga jake kwa mkono wake wa kumoso kulawa
mdihaza da ukudila, kamuhoma najo mna umunda.
22 Panga dingila mgati na umuhini wake, mavuta gadigubika dipanga dijo.
Ehudi hadisomole bule na dikala dilawilile mwambu uyagwe.
23 Abaho Ehudi kalawa kunze, kahinda umulango wa digati kwa kunze
kwa kihindilo.
24 Ehudi viyasegele, iwasang'hanaji weza na viwonile imilango yose ya
digati da uchanha ihindigwa kwa vihindilo, wagesa kachola kucholo mumo
mdigati.
25 Wabeta mbaka wadonha. Viwonile havugula umulango wa digati
wasola luvugulo na waufungula umulango. Wamona mndewa wao kawasa
hasi kafa.
26 Viwakalile obeta Ehudi kalawa kunze kubitila ivinyago va mabwe
kachola Seila.
27 Viyavikile kuko katowa mhalati kuna iisi ya kuvigongo va Efulaimu, na
Waizilaeli wahumuluka hamoja na heyo kulawa kuko kuvigongo na heyo
kawalongoza.
28 Kawalongela, “Nikwelelezeni, kwavija Mndewa Imulungu kawagela
mmakono genu Wamoabu awo owehila.” Wamkweleleza mbaka kuna
diloko da Yolidani na wadisola diloko mmakono ga Wamoabu, na wagomesa
munhu yoyose sikuyaloke.
29 Siku dijo wawakoma Wamoabu kamba elufu kumi, wanhu wose
wakalile wanenehe na wene nguvu, haduhu hata munhu yatoloke.
30 Avo siku dijo Wamoabu wageligwa mmakono ga Waizilaeli. Isi ikala
itindiwale kwa miyaka malongo nane.

Shamugali

31 Ako kumwande Shamugali mwanage Anati kasola ulongozi. Heyo
kawakoma Wafilisiti magana sita kwa fimbo ya kususila ng'ombe. Na heyo
vivija kawakombola Waizilaeli.

4

Debola na Balaki

1 Ehudi viyafile, Waizilaeli watenda kabili gehile mgameso ga Mndewa
Imulungu.
2 Mndewa Imulungu kawagela mmakono ga Yabini, mndewa wa Kanaani,
ayo yatawale ako Hazoli. Mkulu wa iwakalizi wake kakala Sisela, mwenekae
wa Halosheti Hagoimu.
3 Mndewa Yabini kakala na mituka ya mizuma magana tisa.
Kawadununza Waizilaeli kwa miyaka malongo mabili, na hewo wamulilila
Mndewa Imulungu yawataze.
4 Kipindi acho kukala na mtula ndagu wa kitwanzi twaga jake Debola,
mwehe wa Lapidoti, yakalile imsemi wa iwanhu wa Izilaeli kipindi acho.
5 Debola kazowela kukala hasi ya mtende ukalile hagati ya buga da Lama
na buga da Beseli kuna iisi ya kuvigongo va Efulaimu na wanhu wa Izilaeli
wamcholela yawalamule.
6 Siku dimoja katuma usenga kwa Balaki mwanage Abinoamu kulawa
buga da Kedeshi mwiisi ya Nafutali kamulongela, “Mndewa Imulungu,
Imulungu wa Izilaeli kokulagiza vino, ‘Genda ukawating'hanize wanhu
wako kulugongo lwa Taboli, usagule wanhu elufu kumi kulawa makabila
ga Nafutali na Zabuloni.

7 Niye nomgala Sisela, imkulu wa iwakalizi wa Yabini, yeze na wakalizi
wake na mituka yake aho hana ulwanda lwa Kishoni, na nomgela mmakono
gako.' "
8 Balaki kamulongela Debola, "Kamba kochola hamoja na niye, nochola,
lakini kamba huchola hamoja na niye, sichola bule."
9 Debola kamwidika, "Ona, nochola hamoja na gweye, lakini hupata
nhogolwa yoyose ya kuhuma, kwavija Mndewa Imulungu, kamgela Sisela
mmakono ga mtwanzi." Avo, Debola kenuka kachola hamoja na Balaki ako
Kedeshi.
10 Balaki kagakema makabila ga Nafutali na Zabuloni ako Kedeshi, wanhu
elufu kumi wamkweleleza na Debola kachola hamoja na heyo.
11 Kipindi acho, Hebeli, Imkeni kakala yainegile na Wakeni wayage awo
ulelo wa Hobabu, mkwe yake Musa. Kakala yekile kibanda chake kutali ako
kuna umwaloni wa Zaananimu, behi na Kedeshi.
12 Sisela viyapatile usenga kamba Balaki mwanage Abinoamu kachola
kulugongo lwa Taboli,
13 kasola wakalizi wose iwakalile hamoja na heyo na mituka yake yose ya
mizuma magana tisa, kasegela Halosheti Hagoimu kachola kuna ulwanda
lwa Kishoni.
14 Debola kamulongela Balaki, "Inuka! Lelo ayo siku Mndewa Imulungu
yonda yamgele Sisela mmakono gako. Mndewa Imulungu kochola kuulon-
gozi wako." Avo Balaki kahumuluka kulugongo lwa Taboli na wakalizi elufu
kumi wamkweleleza.
15 Balaki kawavamila, na Mndewa Imulungu kamuwinga Sisela na
wakalizi wake wose mgameso ga Balaki kwa sime. Sisela kahumuluka
mumtuka wake kakimbila kwa magulu.
16 Balaki kawakweleleza iwakalizi na imituka mbaka Halosheti Hagoimu
na kawakoma wakalizi wose wa Sisela kwa misime, hasigale hata munhu
imoja.
17 Lakini Sisela kakimbila kwa magulu mbaka kuna ikibanda cha Yaeli,
mwehe wa Hebeli, Imkeni. Katenda vivo kwavija kukala na tindiwalo hagati
ya mndewa Yabini wa Hazoli na iwanhu wa ng'anda ya Hebeli, Imkeni.
18 Yaeli kachola kumbokela Sisela, kamulongela, "Go mkulu, wingile
kumwangu sikuudumbe." Avo kengila mkibanda chake, na heyo kamgu-
bika kwa mgolole.
19 Sisela kamulongela Yaeli, "Chonde, ngwelele mazi ning'we nina
ng'hilu." Avo kafungula umfuko wa ng'hwembe uli na maziwa, kamgwaa
yang'we, abaho kamgubika kabili.
20 Sisela kamulongela, "Ima hana umulango wa ikibanda na munhu
yoyose yaheza na kukuuza kamba hana munhu yoyose hano, mulongele
haduhu."
21 Lakini Yaeli mwehe wa Hebeli, kasola kigingi cha ikibanda na nyundo,
kamkwesela mholemhole kakigongomela kija ikigingi cha ikibanda mna
ikihanga cha Sisela na kilawila mbaka hasi, kwavija Sisela kakala kokuluza
kwavija kakala yadonhile. Avo, Sisela kafa baho.
22 Balaki viyakalile komkweleleza Sisela, Yaeli kalawa kunze kachola
kumbokela kamulongela, "Izo nikulagusile imunhu yuumzahila." Balaki
kengila mgati ya ikibanda cha Yaeli na kamona Sisela kawasa hasi, kafa, na
kigingi cha ikibanda cha mkihanga chake.
23 Avo siku dijo Imulungu kawatenda Waizilaeli wamuhume Yabini imn-
dewa wa Kanaani.
24 Waizilaeli wagendelela kumgenza genza Yabini, mndewa wa Kanaani
mbaka viwamkomile.

5

Wila wa Debola na Balaki

1 Abaho siku dijo Debola na Balaki mwanage Abinoamu, wemba wila uno.
2 “Vilongozi viwawalongoze Waizilaeli kuing'hondo,
wanhu viwailavile kwa kulonda wenyego,
Mndewa Imulungu yatogolwe!

3 Hulikeni, mweye iwandewa!
Tegelezeni, mweye iwakulu!
Nomwimbila Mndewa Imulungu.
Nomtowela lukenze Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli.

4 Go, Mndewa Imulungu, viulawile kulugongo lwa Seili,
viusegele mwiisi ya Edomu,
isi igwaya,
ulanga ulagaza mazi,
ona mawingu kalava mvula.
5 Vigongo vitigisika mgameso ga Mndewa Imulungu,
ona kigongo cha Sinai kitigisika mgameso ga Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli.

6 Mna ikipindi cha Shamugali, mwanage Anati,
mna ikipindi cha Yaeli,
miyanza ikala kuduhu mzinzila zing'hulu,
wanhu wabitila mnzila za kuvisolo.
7 Walimaji waleka kulima,
na waleka mbaka vinizile niye Debola,
niye nili kamba mama wa Waizilaeli.
8 Waizilaeli viwasolile imilungu iyagwe,
ng'hondo ivika kuulwivi lwa dibuga.
Lakini kukala kuduhu munhu yeli na panga hebu ngao,
mna iwanhu elufu alobaini wa Izilaeli.
9 Nowatogola ivilongozi wa Waizilaeli,
nowatogola iwanhu wailavile kwa kulonda wenyego.
Mndewa Imulungu yatogolwe!

10 Mweye mukwelaga vihongwe wazelu,
na mukalilaga migolole inogile,
mweye mugenda mnzila.
11 Tegelezeni sauti za iwanhu weli hana gamasima gamazi,
viwolonga viyahumile Mndewa Imulungu,
ukuhuma kwa iwanhu wa Izilaeli.
Abaho wanhu wa Mndewa Imulungu wahumuluka kuulwivi lwa dibuga.

12 Lamuka, lamuka, Debola!
Lamuka! Lamuka wimbe wila!
Lamuka, Balaki mwanage Abinoamu,
usole wanhu uwasolile kuna ing'hondo.
13 Iwanhu wasigale wachola kwa iwakulu,
wanhu wa Mndewa Imulungu weza kumwangu niye na ivilongozi,
14 Kulawa Efulaimu wahumuluka kubonde,
wawakweleleza ndugu zao wanhu wa Benjamini,
kulawa Makili wahumuluka awo ivilongozi wa kuna ing'hondo,

kulawa Zabuloni wahumuluka iwakulu wa kuna ing'hondo.
15 Iwakulu wa wakalizi kulawa kwa Isakali wamkweleleza Debola,
wanhu wa Isakali awo otamanilwa na Balaki,
wakweleleza kuno okimbila mbaka kubonde.
Lakini mna iwanhu wa kabila da Lubeni,
kukala na wanhu osinhagila.
16 Habali wasigala mna gamabumba?
Ili wategeleze vifengwa va ng'hondolo?
Mna iwanhu wa kabila da Lubeni,
wanhu wasinhagila ng'hani.
17 Kabila da Gadi disigala umwambu wa Yolidani.
Kabila da Dani disigala mzimeli.
Kabila da Asheli disigala ako kuna imwhani ya bahali,
wakala mmaloko.
18 Wanhu wa Zabuloni wauhonza ugima wao.
Vivija wanhu wa Nafutali wauhonza ugima wao,
na kuitowa mna imigunda.

19 Ako Taanaki, behi ya nzasa za Megido,
wandewa weza, waitowa,
wandewa wa Kanaani waitowa,
lakini hawapatile chochose.
20 Nhondo za kuulanga vivija ziwatowa,
kulawa kuko kuzikalile ziitowa na Sisela.
21 Ng'humbi ya lwanda lwa Kishoni iwazola mbaka kutali,
ona ikidibo cha lwanda lwa Kishoni.
Niye nogenda kumwande kwa nguvu!

22 Falasi wabita kuno okwangula hasi,
watowa hasi na mibang'ho yao.
23 Msenga wa Mndewa Imulungu kalonga vino,
‘Diduwileni buga da Melosi,
waduwileni wenekae wake,
kwavija hawezile kumtaza Mndewa Imulungu,
hawamtazile Mndewa Imulungu mbuli ya iwanhu wene nguvu.’

24 Yamwede kubanza watwanzi wose,
Yaeli, mwehe wa Hebeli, Imkeni.
Ona, yamwede kubanza watwanzi wose iwokala mvibanda.
25 Sisela kampula mazi,
na heyo kamgwaa maziwa,
kamgalila siagi mdibakuli da iwageni.
26 Mkono wa kumoso kagoga kigingi cha ikibanda,
na mkono wa ukudila kagoga nyundo ya ufundi,
kambiga Sisela kudipala,
kamtula ikihanga.
27 Sisela kaidulika, kalagala,
kawasa tuluu mmagulu gake.
Aho hayaidulike aho hayalagalile,
baho kadanganika!

28 Mamake Sisela kasungulila mdidilisha,
kaiyalala,

‘Habali mtuka wake ukawa kuvika?
Habali ukuduma kwa mituka yake kukawa kuvika?’
29 Iwatwanzi wake iwabala wamwidika.
Kaiuza mwenyego miyanza mingi viwamwidike vino,
30 ‘Ona ozahila na kuigolela vija viwasolile,
mndele imoja hebu wabili kwa kila mkalizi,
kiwalo cha langi mbuli ya Sisela.
Kiwalo kigeligwe ulembo,
na viwalo vinogile mbuli ya singo!’

31 Go, Mndewa Imulungu, iwanhu okwihila wapotele!
Lakini awo okunogela gweye wawe kamba zuwa,
vidilawa na kumwemwesa ng'hani!”

Isi ikala itindiwale kwa miyaka malongo mane.

6

Wamidiani owagaza Waizilaeli

1 Waizilaeli watenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu, na Mndewa Imulungu kawagela mmakono ga Wamidiani kwa miyaka saba.
2 Wamidiani wawatendela gehile Waizilaeli, mbaka waihimbila makolongo na mhango kuvigongo kamba hanhu ha kuifisila.
3 Waizilaeli wahahanda mbeyu mmigunda, Wamidiani na Waamaleki na wanhu wayagwe wa kuko umwambu wa kudilawila zuwa weza kuwavamila.
4 Wanhu awo weka ng'hambi mwiisi, na kunanga ndiya yose mwiisi mbaka kuna imbaka ya Gaza, sikuwawalekele Waizilaeli kinhu chochose, ng'hondolo na ng'ombe na vihongwe.
5 Wanhu awo wezaga kamba nzige, hamoja na ng'ombe na ngamiya wao, weka vibanda vao, wainanga isi ya Izilaeli kwavija wakala wengi ng'hani kuduhu yodaha kuwapeta.
6 Waizilaeli oneligwa ng'hani na Wamidiani mbaka wamulilila Mndewa Imulungu yawataze.
7 Waizilaeli viwamulilile Mndewa Imulungu yawasegesele madununzo gowopata kulawa kwa Wamidiani,
8 Mndewa Imulungu kawagalila mtula ndagu, na heyo kawalongela, “Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli kolonga vino, ‘Niwalava mwiisi ya Misili kuko kumukalile watumwa,
9 niwakombola mmakono gawa Misili, na mmakono ga iwanhu wose wawadununze. Niwawinga wanhu awo mgameso genu na kuwagwaa mweye isi yao.
10 Abaho niwalongela kamba niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wenu na sikumuidumbe imilungu ya Waamoli awo imukala mwiisi yao. Lakini hamunitegeleze bule.’ ”

Gideoni kokemigwa na Imulungu

11 Avo msenga wa Mndewa Imulungu kachola kakala hasi ya mwaloni wa Yoashi, Mwabiezeli, ako Ofula. Gideoni mwanage Yoashi kakala kobiga ingano aho hana ihanhu ha kukamila zabibu, kaifisa ili Wamidiani sikuwamone.
12 Msenga wa Mndewa Imulungu kamulawila kamulongela, “Mndewa Imulungu kahamoja na gweye, gweye digalu.”

13 Gideoni kamulongela, “Go, mkulu, kamba Mndewa Imulungu kahamoja
na siye, habali gano gose gatupata? Za kwahi mbuli zake za unzonza ziwat-
ulongele iwahenga wetu, viwalongile, ‘Mndewa Imulungu ayo yatulavile
mwiisi ya Misili.’ Lakini sambi Mndewa Imulungu katuleka na katugela
mmakono ga Wamidiani!”
14 Mndewa Imulungu kamuhindukila, kamulongela, “Genda kwa nguvu
ziuli nazo, ukawakombole Waizilaeli kulawa mmakono ga Wamidiani. Niye
ayo nikutuma.”
15 Gideoni kamwidika, “Chonde, Mndewa nodahaze kuwakombola
Waizilaeli? Lukolo lwangu ludodo mna dikabila da Manase, na niye ayo
imdodo mna ing'anda ya tatangu.”
16 Mndewa Imulungu kamulongela, “Nokuwa hamoja na gweye, na gweye
kowabananga Wamidiani kamba vija munhu imoja.”
17 Gideoni kamulongela, “Avo, kamba ninogeligwa na gweye, nilagusile
kilaguso ili njuwe kamba gweye ayo ulongile na niye.
18 Nokupula sikuusegele hano mbaka vonda nibwele na kukugalila
nhunza yangu na kuika kuulongozi wako.”
Na heyo kamwidika, “Nokala hano mbaka vonda ubwele.”
19 Gideoni kachola ukae kumwake, kamtanda mwana mbuzi na magate
hagageligwe hamila gatendigwe kwa efa* ya usage, kagela nyama mkigelo
na mchuzi mnongo, abaho kamgalila aho hana dibiki da mwaloni.
20 Msenga ayo wa Imulungu kamulongela, “Sola inyama na gamagate
hagageligwe hamila uvike hano hana idibwe. Abaho gida umchuzi mna
gamagate na inyama.” Na heyo katenda vivo.
21 Abaho ayo imsenga wa Mndewa Imulungu, kagolosa fimbo yake, kak-
wasa inyama na gamagate kwa sota ya ifimbo. Bahaja, moto ulawa mdibwe,
ulukuza inyama na gamagate. Bahaja msenga ayo wa Mndewa Imulungu
kalawanya mgameso gake.
22 Baho Gideoni kajuwa kamba ayo kakala msenga wa Mndewa Imulungu.
Gideoni kalonga, “Nhendeze, go Mkulu Mndewa Imulungu, kwavija nimona
msenga wako meso kwa meso.”
23 Lakini Mndewa Imulungu kamulongela, “Tindiwalo dikale na gweye!
Sikuudumbe, hufa bule.”
24 Gideoni kamzengela Mndewa Imulungu upango wa kulavila nhosa na
kaukema, “Mndewa Imulungu ayo Tindiwalo.” Mbaka lelo upango awo wa
kuko ako Ofula, dibuga da Wabiezeli.

Gideoni kotula upango wa nhosa wa Baali

25 Kilo acho, Mndewa Imulungu kamulongela Gideoni, “Sola ing'ombe
wakabili wa tatako, ing'ombe mbigalo yeli na miyaka saba. Tula uupango
wa nhosa wa Baali wa tatako na kanha imhanda ya Ashela ili behi na
uupango.
26 Abaho, unizengele niye Mndewa Imulungu, Imulungu wako, upango
wa nhosa unogile ako kulugongo. Abaho unilavile nhosa ya kusoma moto
kwa ija ing'ombe wakabili kwa ngodi za ija imhanda ya Ashela yuukanhile.”
27 Avo, Gideoni kasola wasang'hanaji wake longo, katenda kamba viyala-
gizwe na Mndewa Imulungu. Lakini kwavija kawadumba ndugu zake na
wanhu wa mdibuga avo katenda gago ikilo.
28 Wenekae wa buga dijo viwalamuke imitondo wona upango wa nhosa
wa Baali na imhanda ya Ashela ikalile behi na uupango vibanangigwa, na

* **6:19** *Efa ya usage* sawa na kilo kumi za usage.

vivija wona imitozi ya ing'ombe wakabili yakalile yasomigwe moto uchanha ya upango wa nhosa uzengigwe aho.
29 Waiuza, “Nani yatendile vino?” Viwauzile uzile wajuwa kamba kakala Gideoni mwanage Yoashi ayo yatendile vivo.
30 Wenekae wa dibuga wamcholela Yoashi wamulongela, “Mulave mwanago tumkome, kwavija kaunanga upango wa nhosa wa Baali na kaikanha imhanda ya Ashela ikalile behi na uupango.”
31 Yoashi kawalongela wanhu wose wamcholele, “Vino mweye momgombela Baali? Mweye momkombola? Munhu yoyose yomgombela Baali kokomigwa mayo ulukwili. Kamba Baali ayo imulungu, mulekeni yaigombele mwenyego kwavija upango wake wa nhosa utuligwa.”
32 Siku dijo wamgwaa Gideoni twaga da, “Yelubaali” fambulo jake, “Baali yaigombele mwenyego,” kwavija kautula upango wa nhosa wa Baali.
33 Avo Wamidiani wose na Waamaleki na wanhu wose okala umwambu wa kudilawila zuwa waiting'hana, waloka ulwanda lwa Yolidani weka ng'hambi kubonde da Yezileeli.
34 Lakini Loho ya Mndewa Imulungu imwizila Gideoni, katowa mhalati kuwakema Wabiezeli wamkweleleze.
35 Katuma usenga kwa wanhu wose wa isi ya Manase wamkweleleze. Wasenga wayagwe kawatuma kwa wanhu wa makabila ga Asheli na Zabuloni na Nafutali, na wose wachola kumwake.

Kilaguso cha ng'hwembe ya ng'hondolo

36 Gideoni kamulongela Imulungu, “Kamba kowakombola Waizilaeli kwa mkono wangu kamba viulongile,
37 sambi nokwika ng'hwembe ya ng'hondolo mna ulubuga lwa kubigila ngano. Kamba ing'hwembe yododa na ulubuga lokuwa lunyala, baho nojuwa kamba kowakombola Waizilaeli kwa mkono wangu kamba viulongile.”
38 Ikala vivo, kwavija viyalamuke imitondo, kakamula ing'hwembe na kamemeza mazi mdibakuli.
39 Gideoni kamulongela Imulungu, “Chonde sikuunigevuzikile. Nolonda nilonge na gweye mwanza uno kabili. Nokupula kwa ng'hwembe iino utende kilaguso kiyagwe. Nokupula utende ing'hwembe inyale, lakini ulubuga ludode.”
40 Avo Imulungu katenda vivo kilo acho, kwavija uchanha ya ing'hwembe kunyala na kuna ulubuga kukala kudodile.

7

Wamidiani ohumwa na Gideoni

1 Abaho Yelubaali, ayo Gideoni na iwanhu wose wakalile hamoja na heyo walamuka ulukwili, weka ng'hambi yao kubonde behi na nzasa ya Halodi, ng'hambi ya Wamidiani ikala mwambu wa kasikazini kubonde behi na kigongo cha Mole.
2 Mndewa Imulungu kamulongela Gideoni, “Wanhu wauli nao wengi ng'hani kwa niye kuwagela Wamidiani mmakono gao. Waizilaeli sambi waitape mgameso gangu walonge kamba waikombola kwa nguvu zao wenyego.
3 Avo walongele iwanhu kamba hana munhu yoyose kodumba na kogwaya yabwele ukae kumwake na yasegele hana ulugongo lwa Gileadi.” Avo, wanhu elufu ishilini na mbili wabwela ukae na wanhu elufu kumi wasigala.
4 Mndewa Imulungu kamulongela Gideoni, “Wanhu awo wang'hali wengi ng'hani. Avo wagale kuulwanda, na niye nowageza kuko. Munhu yoyose

yonda nikulongele, ‘Ino kochola na gweye,’ ayo kochola na gweye, na yonda nikulongele, ‘Ino sikuyachole na gweye,’ sikuyachole na gweye.”

5 Avo, Gideoni kawagala iwanhu kuulwanda na Mndewa Imulungu kamulongela, “Wanhu onda wang'we mazi kwa kugalambita kamba umbwa koweka mwambu uno na waja onda wang'we kwa kufugama koweka mwambu uyagwe.”

6 Wanhu wadehile gamazi kwa makono gao na kugalambita kamba umbwa wakala magana madatu. Lakini wose wayagwe wasigale wang'wa gamazi kwa kufugama.

7 Mndewa Imulungu kamulongela Gideoni, “Kubitila wanhu awo magana madatu wang'wile gamazi kwa kulambita nowakombola Waizilaeli na nowagela Wamidiani mmakono gako. Lakini awo wasigale walongele wabwele mzikae zao.”

8 Avo, Gideoni kasola ndiya na zimhalati za waja wakalile osegela, kawalaga wachole ukae kumwao. Heyo kasigala na wanhu waja magana madatu. Ng'hambi ya Wamidiani ikala kubonde mwambu wao wa hasi.

9 Kilo acho, Mndewa Imulungu kamulongela Gideoni, “Inuka, genda hasi ukawavamile kuna ing'hambi yao, kwavija niwagela mmakono gako.

10 Lakini kamba kodumba kuchola, chola na msang'hanaji wako Pula.

11 Kuko kowahulika viwolonga na gweye kopata nguvu za kuwavamila.” Avo, Gideoni kachola hamoja na msang'hanaji wake Pula mbaka ako kuwakalile iwanhu okaliza ing'hambi ya Wamidiani.

12 Wamidiani na Waamaleki na wanhu wose wa mwambu wa kudilawila zuwa wawasa kubonde, wakala wengi kamba nzige, na ngamiya wao wakala hawapetigwa na wakala wengi kamba msanga wa mwhani.

13 Gideoni viyavikile, kamuhulika munhu imoja komsimulila miyage nzozi yake, kolonga, “Nilota nzozi. Nijona gate da shayili dobimbilika mbaka kuna ing'hambi ya Wamidiani, ditowa ikibanda na kukibidula migulu uchanha. Ikibanda kigwa hasi.”

14 Miyage kamwidika, “Nzozi ayo yofambula panga da ija Imwiizilaeli Gideoni mwanage Yoashi, Imulungu kawagela Wamidiani na wakalizi wao wose mmakono gake.”

15 Gideoni viyahulike usheha awo na fambulo da nzozi ayo, kamtambikila Imulungu. Abaho kabwela kuna ing'hambi ya Waizilaeli, kalonga, “Lamukeni tuchole, kwavija Mndewa Imulungu kawagela mmakono genu wakalizi wa Wamidiani.”

16 Avo kawagola awo iwanhu magana madatu mna ivibumbila vidatu, kawagwaa zimhalati na nongo zili na viwenge mgati.

17 Kawalongela, “Mnilole goya na mutende kamba vonda nhende. Nahavika kuna ing'hambi tendeni kamba vinitenda.

18 Nahatowa mhalati, niye hamoja na wanhu wanili nao, vivija na mweye toweni mhalati zenu kila mwambu kuno molonga kwa sauti ng'hulu, ‘Mbuli ya Mndewa Imulungu na mbuli ya Gideoni!’ ”

19 Avo Gideoni na iwanhu gana dimoja iwakalile nao wavika kuna ing'hambi kipindi viwasongile isang'hano awo wakalizaga ikilo kikulu. Watowa mhalati na wabena zinongo ziwakalile nazo.

20 Ivibumbula vose vidatu vitowa mhalati zao na wabena nongo zao. Mna gamakono gao ga kumoso wagoga viwenge na mna gamakono gao ga ukudila wagoga mhalati na wazitowa, kuno olonga kwa sauti ng'hulu, “Panga da Mndewa Imulungu na panga da Gideoni!”

21 Kila munhu kema hanhu hake waizunguluka ing'hambi. Wakalizi wose wa awo owehila wapwililika kuno otowa mizangi.

22 Wanhu wa Gideoni viwatowile mhalati za magana madatu, Mndewa
Imulungu kawatenda Wamidiani wasonge kuikoma wao kwa wao mna
ing'hambi. Waja wasigale wakimbilila Selela mwambu wa Beti Shita, mbaka
kuna zimbaka za Abeli Mehola behi na Tabati.
23 Waizilaeli wa makabila ga Nafutali na Asheli na Manase wose
wakemigwa na wawakweleleza Wamidiani.
24 Gideoni katuma usenga mna ziisi zose za kuvigongo va Efulaimu
wawalongele wanhu, "Humulukeni muwakimile Wamidiani na muwaboke
ivikolongo na lwanda lwa Yolidani mbaka ako Beti Bala." Avo, wambigalo
wose wa Efulaimu weza wavisola ivikolongo na ulwanda lwa Yolidani
mbaka ako Beti Bala.
25 Wawagoga vilongozi wabili wa Midiani, awo Olebu na Zeebu.
Wamkoma Olebu kuna idibwe da Olebu, na Zeebu wamkomela aho hana
ihanhu ha kukamila zabibu ha Zeebu, na wagendelela kuwakweleleza
Wamidiani. Wamgalila Gideoni gamapala ga Olebu na Zeebu, umwambu
wa Yolidani.

8

Zeba na Salimuna

1 Abaho iwanhu wa kabila da Efulaimu wamuuza Gideoni, "Habali ku-
tutenda vino? Habali hutukemile viucholile kuitowa na Wamidiani?" Avo
wamkomhokela ng'hani.
2 Lakini Gideoni kawedika, "Vino niye nitenda choni kikulu kubanza mw-
eye? Vinhu viwadondoleze wanhu wa Efulaimu viwamambukize kusenga
vinoga ng'hani kubanza avija viwasengile iwanhu wa Abiezeli.
3 Imulungu kawagela mmakono genu iwakulu wa Midiani, Olebu na
Zeebu. Avo niye nitenda choni kubanza mweye?" Avo Gideoni viyalongile
gago, waleka kumkomhokela.
4 Gideoni na wayage magana madatu wavika Yolidani, waloka umwambu.
Hamoja wakala wadonhile ng'hani, wagendelela kuwakweleleza awo owe-
hila.
5 Viwavikile Sukoti, kawalongela wanhu wa buga dijo, "Chonde, wagwele-
leni wano wayangu magate kwavija wadonha ng'hani, na niye ning'hali
nowakweleleza Zeba na Zalimuna iwandewa wa Midiani."
6 Lakini ivilongozi wa Sukoti wamuuza, "Habali tuwagwelele magate
wakalizi zako kuno mung'hali hamna wahuma Zeba na Zalimuna?"
7 Gideoni kawedika, "Vivo mulonga, lakini Mndewa Imulungu ya-
hawagela mmakono gangu Zeba na Zalimuna nozidega dega ng'huli zenu
kwa miba na mbigili za ako kuluwala."
8 Viyasegele aho kachola kwa wanhu wa Penueli kawapula kamba vivo,
lakini wanhu wa Penueli wamwidika kamba viwamwidike wanhu wa
Sukoti.
9 Gideoni kawalongela, "Nahabwela kuno nihuma nokibena kilingo kino."
10 Zeba na Zalimuna wakala kuko Kalikoli hamoja na wakalizi wao elufu
kumi na tano, wano awo iwakalizi wasigale mna iwakalizi wa wanhu wa
mwambu wa kudilawila zuwa, wakalizi laki na elufu ishilini wakomigwa.
11 Gideoni kagoga inzila ilongoza kwa iwanhu wakalaga mvibanda
ako umwambu wa kudilawila zuwa wa Noba na Yogibeha, kawavamila
iwakalizi awo kwa kusinhukiza.
12 Iwandewa awo wabili wa Midiani, Zeba na Zalimuna wakimbila, lakini
Gideoni kawakweleleza, kawagoga na iwakalizi wose wengila bwembwe.
13 Abaho Gideoni, mwanage Yoashi, kabwela kulawa kuing'hondo kubitila
nzila ya umtelemuko wa Helesi.

14 Kamgoga mbwanga imoja wa ako Sukoti na kamuuza. Mbwanga ayo
kamwandikila gamatwaga ga ivilongozi na iwavele wa Sukoti, wose kwa
wose wakala malongo saba na saba.
15 Avo Gideoni kachola kwa iwanhu wa Sukoti kawalongela, “Awano
Zeba na Zalimuna, awo mbuli yao muniliga mulonga, ‘Habali tuwagwelele
magate wakalizi zako wadonhile na kuno mung'hali hamna wahuma Zeba
na Zalimuna?’ ”
16 Avo, kawasola iwavele wa buga da Sukoti na kawadega mzing'huli zao
kwa miba na mbigili avo kawafunza iwanhu wa Sukoti.
17 Vivija kakibena ikilingo cha Penueli na kawakoma iwambigalo wa buga
dijo.
18 Abaho kawauza Zeba na Zalimuna, “Wanhu wamuwakomile ako Taboli
wakala vilihi?” Wamwidika, “Waigala na gweye, kwavija oneka kamba
wana wa mndewa.”
19 Na heyo kawalongela, “Awo wakala ndugu zangu, wanage ma-
mangu yanilelile. Noiduwila kwa Mndewa Imulungu yeli mgima, maza
hamuwakomile na niye sambi niwakome mweye.”
20 Avo kamulongela Yeteli, mwanage wa chaudele, “Izo uwakome.” Lakini
Yeteli kadumba kuwakoma, kwavija kakala yang'hali mwana.
21 Abaho Zeba na Zalimuna walonga, “Tukome gweye mwenyego, kwavija
ino sang'hano ya munhu mkulu.” Gideoni kawakoma mwenyego na kasola
ivinhu va ulembo vikalile mzisingo za ngamiya wao.

Gideoni kokitambikila kinyago

22 Abaho Waizilaeli wamulongela Gideoni, “Gweye uwe kilongozi wetu,
gweye na wanago na wazukulu zako vivija watutawale, kwavija gweye
kutukombola kulawa mmakono ga Wamidiani.”
23 Gideoni kawalongela, “Niye siwatawala bule na wanangu honda
wawatawale bule, Mndewa Imulungu ayo yonda yawatawale mweye.”
24 Abaho kawalongela, “Niye nowapula kinhu kimoja, chonde kila imoja
wenu yanigwelele iheleni yake imuwabokile iwanhu awo.” Iwanhu awo
wakala na heleni za zahabu, kwavija wakala Waishimaeli.
25 Wanhu wamwidika, “Tokugwaa kwa kulonda wenyego.” Avo,
watandika kiwalo na kila imoja wao kagela iheleni iyasolile kwa iwanhu
awo.
26 Avo uzito wa ziheleni za zahabu ziyalondile ukala kilo malongo mabili,
wahaleka ivinhu va ulembo na imikufu na iviwalo va iwandewa wa Midiani,
na imikufu ikalile msingo za iwangamiya.
27 Gideoni katenda kinyago cha zahabu choneke kamba kikoti na kakika
kudibuga jake da Ofula. Waizilaeli wose wamuleka Mndewa Imulungu
na wachola kukitambikila ikinyago acho. Kinhu acho kikala mtego kwa
Gideoni na iwanhu wa ng'anda yake.
28 Avo, Wamidiani wahumwa na Waizilaeli na hawenuke kabili. Isi ikala
itindiwale kwa miyaka malongo mane, siku zose za ugima wa Gideoni.

Ifa ya Gideoni

29 Gideoni, vivija kokemigwa Yelubaali, mwanage Yoashi kachola kukala
ukae kumwake.
30 Avo, Gideoni kakala na wana wa kimbigalo malongo saba, kwavija
kakala yasolile watwanzi wengi.
31 Kakala na mtumwa wa kitwanzi ako Shekemu na ayo vivija kamulelela
mwana wa kimbigalo, twaga jake Abimeleki.

32 Gideoni mwanage Yoashi kafa kuno kana miyaka mingi, na wamzika kudipanga da tatake Yoashi ako kudibuga da Ofula ya Wabiezeli.
33 Bahaja Gideoni viyafile, Waizilaeli wainanga kabili na wavitambikila vinyago va Baali. Wamtenda Baali Beliti kamba ayo imulungu wao.
34 Waizilaeli wamuleka Mndewa Imulungu, Imulungu wao, yawakombole kulawa mmakono ga awo wawehile wawazunguluke kila mwambu.
35 Vivija hawawatendele ganogile wanage Yelubaali ayo yakemigwe Gideoni kwa ganogile gayawatendele iwanhu wa Izilaeli.

9

Abimeleki

1 Abimeleki mwanage Yelubaali kawacholela iwanhu wa lukolo lwa mamake wakalile ako kudibuga da Shekemu, kawalongela,
2 “Longeni bahano mgameso ga ivilongozi wa Shekemu, ‘Kinhu gani kinoga kumwenu, kutawaligwa na iwana wose wa kimbigalo malongo saba wa Yelubaali hebu kutawaligwa na mwana imoja yaiyeka?’ Kumbukeni niye na ndugu yenu wa usungu.”
3 Ndugu wa mamake walonga mbuli azo hanhu ha heyo mgameso ga ivilongozi wa dibuga da Shekemu, na wanogelwa kumkweleleza Abimeleki kwavija kakala ndugu yao.
4 Wamgwaa vihande malongo saba va shaba vikalile mng'anda ya Baali Beliti, kwa vihande vivo Abimeleki kawakodi wanhu weli na vimvoko na wanduya nduya na hewo wamkweleleza.
5 Kachola ukae kwa tatake ako Ofula na kuko kawakoma ndugu zake wose, iwana wa kimbigalo wa Yelubaali malongo saba mdibwe dimoja. Lakini Yotamu, kizuwanda cha Yelubaali kahonyeka, kwavija kakala yaifisile.
6 Ivilongozi wose wa Shekemu na Beti Milo waiting'hana kudibiki da mwaloni dikalile behi na mhanda ya dibwe ako Shekemu, wamtenda Abimeleki mndewa wao.
7 Yotamu viyapatile usenga awo, kachola na kema kulugongo lwa Gelizimu, kalonga kwa sauti ng'hulu, “Tegelezeni mweye ivilongozi wa Shekemu, na Imulungu yawategeleze mweye.
8 Siku dimoja, mibiki ichola kuzahila mndewa. Avo, iulongela mzeituni, ‘Ututawale!’
9 Lakini mzeituni uwedika, ‘Vino, mogesa nodaha kuleka sang'hano yangu ya kulava mavuta gonogeligwa ng'hani na imilungu na wanhu, na nichole kuigaza kuitawala mibiki?’
10 Abaho mibiki iulongela mtini, ‘Izo gweye ututawale.’
11 Lakini mtini uwedika, ‘Vino, mogesa nodaha kuleka sang'hano yangu ya kulela matunda ganogile na gamulile, na nichole kuigaza kuitawala mibiki?’
12 Abaho mibiki iulongela mzabibu, ‘Izo gweye ututawale.’
13 Lakini mzabibu uwedika, ‘Vino, mogesa nodaha kuleka sang'hano yangu ya kulava divai iwasamhusa imilungu na iwanhu, na nichole kuigaza kuitawala mibiki?’
14 Kukimambukizo mibiki yose ichola kwa biki da miba na kulonga, ‘Izo ututawale.’
15 Biki da miba didika, ‘Kamba molonda kunisagula niwe mndewa wenu, izoni mkale hasi hana imbeho yangu. Lakini kamba hamulonda kutenda vivo, avo moto na ulawe mna imiba yangu na kuisakaza imielezi ya Lebanoni.’ ”
16 Yotamu kagendelela kulonga, “Avo, kamba mutenda kwa moyo unogile na magesa ganogile vimumtendile Abimeleki mndewa, na kamba mogesa

mumtendela ganogile Yelubaali na iwanhu wa mng'anda yake kamba vi-
ilondigwa kwa mbuli zake ziyatendile,
17 kumbukeni tatangu kauhonza ugima wake kwa kuwagombela na
kuwakombola kulawa mmakono ga Wamidiani!
18 Lakini lelo muwavamila iwanhu wa mng'anda ya tatangu na
muwakoma wanage, malongo saba mdibwe dimoja, abaho mumtenda
Abimeleki imwana wa msang'hanaji wa ikitwanzi wa tatangu, yawe
mndewa wa ivilongozi wa Shekemu kwavija ndugu yenu.
19 Avo, lelo kamba mutenda gago kwa magesa ganogile kwa kumtegeleza
Yelubaali na iwanhu wa mng'anda yake, avo deng'heleleni hamoja na
Abimeleki, na heyo vivija yadeng'helele hamoja na mweye.
20 Lakini, kamba siyo vivo, moto ulawe kwa Abimeleki na kuwasakaza
ivilongozi wa Shekemu na Beti Milo, na moto ulawe kwa ivilongozi wa
Shekemu na Beti Milo na umsakaze Abimeleki."
21 Abaho Yotamu katoloka, kakimbilila Beeli, kakala kuko, kwavija kam-
dumba Abimeleki ndugu yake.

Kugwa kwa Abimeleki

22 Abimeleki katawala Izilaeli kwa kipindi cha miyaka midatu.
23 Abaho Imulungu kagala loho ya kuihila kwa Abimeleki na ivilongozi wa
Shekemu, na awo ivilongozi wa Shekemu wamuhinduka Abimeleki.
24 Imulungu katenda vivo, kuliha indwagi itendigwe kwa iwana malongo
saba wa Yelubaali, na damu yao ikalile mmakono ga ndugu yao Abimeleki
ayo yawakomile, na vivija damu ayo ikala mmakono ga ivilongozi wa
Shekemu awo wamgangamize Abimeleki yawakome ndugu zake.
25 Avo ivilongozi wa Shekemu weka wanhu wamvamile Abimeleki kulawa
kunhembeti ya ivigongo. Wanhu awo wawaboka vinhu vao vose awo
wabitile kuko. Abimeleki kalongeligwa mbuli ayo.
26 Siku dimoja Gaali, mwanage Ebedi hamoja na ndugu zake wahamila
ako Shekemu. Ivilongozi wa Shekemu wamtamanila.
27 Wose wachola kumigunda yao ya mizabibu, wabawa zabibu abaho
wazikamula, watenda divai na watenda nyimwilinyimwili. Wengila
mng'anda ya imulungu wao, waja na kung'wa na wamuliga Abimeleki.
28 Gaali, mwanage Ebedi, kalonga, "Abimeleki ayo nani? Siye hano
Shekemu twa wanhu gani mbaka tumsang'hanile Abimeleki? Vino heyo
siyo mwanage Yelubaali na Zebuli kekigwa yawe kilongozi? Mweye
msang'hanileni Hamoli tatake Shekemu, sikumumsang'hanile Abimeleki.
29 Maza wanhu wano wakalile mmakono gangu, nahamsegese Abimeleki.
Nahamulongele Abimeleki, 'Yongeza iwakalizi wako, abaho wize kunze
tuitowe.' "
30 Zebuli, imtawala wa dibuga, viyazihulike mbuli zilongigwe na Gaali
mwanage Ebedi, kagevuzika ng'hani.
31 Avo, kamgalila usenga Abimeleki kinyelegezi kalonga, "Gaali, mwanage
Ebedi, hamoja na ndugu zake weza kudibuga da Shekemu na owading'hula
wanhu wakuleme gweye.
32 Avo ikilo, gweye hamoja na iwanhu zako, mukaifise kumigunda behi na
dibuga.
33 Imitondo, zuwa dahalawa, divamileni dibuga. Gaali yahalawa hamoja
na iwanhu zake kwiza kuwatowa, mumtendele kamba viukona yofaya."
34 Avo, Abimeleki na iwanhu iwakalile nao wasegela ikilo acho na wachola
Shekemu. Kawagola iwanhu zake mna ivibumbila vine na waifisa behi na
dibuga ili wadivamile.

35 Gaali mwanage Ebedi, kalawa kunze na kwima hana ulwivi lwa dibuga, kipindi acho Abimeleki na iwanhu zake walawa hanhu hawaifisile.
36 Gaali viyawonile kamulongela Zebuli, “Lola, wanhu ohumuluka kulawa kuna inhembeti ya ivigongo.” Zebuli kamulongela, “Gweye kolola imbeho ya ivigongo na kolonga wanhu.”
37 Gaali kalonga kabili, “Lola! Wanhu ohumuluka kuna iisi na wanhu wayagwe olawa umwambu wa kuna Umwaloni wa Kulagula.”
38 Abaho Zebuli kamulongela, “Gweye ambe kuitapa? Gweye ayo ulongile, ‘Abimeleki ayo nani? Habali tumsang'hanile?’ Avo awo ndio iwanhu wa uwabezeli, genda ukaitowe na hewo.”
39 Gaali kalawa kawalongoza ivilongozi wa Shekemu na kaitowa na Abimeleki.
40 Gaali kalemelwa kakimbila, kuno Abimeleki komkweleleza. Wanhu wengi walumila na wagwa hasi mnzila mbaka kuna ulwivi lwa dibuga.
41 Abimeleki kakala ako Aluma na Zebuli kamuwinga Gaali na ndugu zake sikuwakale kudibuga da Shekemu.
42 Imitondo yake, Abimeleki kapata usenga kamba iwanhu wa Shekemu walawa kudibuga na wachola kumigunda.
43 Kawasola iwanhu zake kawagola mna ivibumbila vidatu, ili wachole kuifisa kumigunda. Viyawone wanhu olawa kudibuga, kalawa kuko kuyaifisile kawakoma.
44 Abimeleki na iwanhu zake wakimbila wachola kukaliza ulwivi lwa dibuga. Mabumbila mabili gayagwe gawavamila waja wakalile kumigunda na wawakoma.
45 Abimeleki kaitowa na iwenekae wa buga dijo siku ngima. Kadivamila dibuga na kuwakoma iwanhu wose wakalile mumo. Kadinaga dibuga na kadigela mkele.
46 Ivilongozi wose wa ikilingo cha Shekemu viwahulike mbuli azo, wakimbilila kuna ing'anda ya imulungu yokemigwa Eli Beliti.
47 Abimeleki kalongeligwa kamba ivilongozi wose wakalile kuna ikilingo cha Shekemu waiting'hana hamoja.
48 Abimeleki na iwanhu zake wachola kulugongo lwa Salimoni, kasola shoka kakanha tambi da biki na kadika mdiega. Abaho kawalongela waja iwanhu iwakalile nao walopole kutenda kamba viyatendile.
49 Kila imoja kakanha tambi kamba dija da Abimeleki. Wagasola matambi gago na wagasigamiza mna ikiwambaza, wagela moto na wakilukuza ikiwambaza, wanhu wose wambigalo na iwatwanzi kamba elufu imoja wakalile kuna ikilingo cha Shekemu wafa.
50 Abaho Abimeleki kachola kudibuga da Tebesi, wadizunguluka dibuga na wadisola.
51 Lakini kukala na kilingo kizengigwe goya hagati ya dibuga. Avo iwenekae wa buga dijo wambigalo kwa watwanzi na ivilongozi wose wakimbilila kuko na waihindila mgati. Wakwela kuna inhembeti ya ikilingo acho.
52 Abimeleki kakikwesela kilingo acho na kakivamila, abaho kaukwesela umulango wa ikilingo ili yaugele moto.
53 Na mtwanzi imoja katupa dibwe da kudugila, kamuhonda Abimeleki mdipala.
54 Abaho Abimeleki himahima kamkema imbwanga yompapila imigoha kamulongela, “Somola panga jako unikome, wanhu sikuwalonge nikomigwa na mtwanzi.” Mbwanga ayo kasomola panga jake, kamuhoma na kamkoma.

55 Waizilaeli viwone kamba Abimeleki kafa, wasegela na kubwela kila
munhu ukae kumwake.
56 Avo, vivo Imulungu viyamkoboze Abimeleki kwa gehile gayatendile
kwa tatake kwa kuwakoma ndugu zake malongo saba.
57 Vivija Imulungu kawatenda iwanhu wa Shekemu wakobozigwe kwa
gehile gawatendile. Avo, makungu ga Yotamu mwanage Yelubaali gawap-
ata.

10

Tola

1 Viyafile Abimeleki kenuka Tola mwanage Pua, mzukulu wa Dodo, ku-
lawa kabila da Isakali, keza kuwakombola Waizilaeli na heyo kakala ako
Shamili mwiisi ya kuvigongo va Efulaimu.
2 Kakala msemi kwa iwanhu wa Izilaeli kwa miyaka malongo mabili na
midatu, abaho kafa na kazikigwa ako Shamili.

Yaili

3 Viyasegele Tola, kenuka Yaili kulawa Gileadi, kawa msemi kwa iwanhu
wa Izilaeli kwa miyaka malongo mabili na mbili.
4 Yaili kakala na wana wa kimbigalo malongo madatu na wakwela vi-
hongwe malongo madatu na wakala na mabuga malongo madatu ako
mwiisi ya Gileadi, na mbaka lelo gokemigwa Hawoti Yaili.
5 Yaili kafa na kazikigwa ako Kamoni.

Kudununzwa

6 Abaho iwanhu wa Izilaeli watenda gehile kabili mgameso ga Mndewa
Imulungu, wavitambikila vinyago va Baali na mhanda za Ashitoleti, im-
ilungu ya Shamu na Sidoni na Moabu na Waamoni na Wafilisiti. Wamuleka
Mndewa Imulungu na hawamsang'hanile.
7 Avo, Mndewa Imulungu kawagevuzikila iwanhu wa Izilaeli na kawagela
mmakono ga Wafilisiti na Waamoni,
8 na wawadununza iwanhu wa Izilaeli mna umwaka awo. Kwa miyaka
longo na nane wawagaza na kuwonela iwanhu wa Izilaeli wakalile
umwambu wa Yolidani mwiisi ya Waamoli ako Gileadi.
9 Waamoni nao waloka ulwanda lwa Yolidani, waitowe na makabila ga
Yuda na Benjamini na Efulaimu, avo iwanhu wa Izilaeli wagazigwa ng'hani.
10 Avo iwanhu wa Izilaeli, wamulilila Mndewa Imulungu, walonga, “Tuku-
tenda nzambi, kwavija tukuleka gweye Imulungu wetu, na tuvitambikila
vinyago va Baali.”
11 Na Mndewa Imulungu kawalongela iwanhu wa Izilaeli, “Niye niwakom-
bola mweye mmakono ga Wamisili na Waamoni na Waamoli na Wafilisiti.
12 Niwakombola mmakono ga Wasidoni na Waamaleki na Wamaoni. Awo
wawonela mweye na munililila na niye niwakombola mmakono gao.
13 Hamoja na mbuli azo zose mweye mundeka, muisang'hanila imilungu
iyagwe, avo siwakombola kabili.
14 Gendeni mkaililile ayo imilungu yumuisagule. Lekeni ayo iwakombole
mna gamagazo genu!”
15 Lakini Waizilaeli wamulongela Mndewa Imulungu, “Tutenda nzambi,
tenda vuulonda, lakini tokupula utukombole lelo.”
16 Avo waitupa kutali imilungu ya isi ziyagwe, wamsang'hanila Mndewa
Imulungu. Mndewa Imulungu halondile bule kona Waizilaeli ogazika.

17 Waamoni waiting'hana weka ng'hambi yao ako Gileadi. Vivija
Waizilaeli waiting'hana na weka ng'hambi yao ako Misipa.
18 Iwanhu wa Izilaeli na ivilongozi wa Gileadi waiuza, “Nani yonda
yasonge kuitowa na Waamoni? Yonda yasonge kutenda vivo ayo yonda
yawe kilongozi wa wenekae wose wa Gileadi.”

11

Yefisa

1 Ako Gileadi kukala na munhu yadahile kuitowa vinogile yokemigwa
Yefisa, mwana wa mtwanzi imoja mgoni, na tatake kakemigwa Gileadi.
2 Mwehe wa Gileadi vivija kamulelela Gileadi wana wa kimbigalo, avo
wana awo viwakulile wamuwinga Yefisa na wamulongela, “Gweye hudaha
bule kupata uhazi kulawa kwa tataetu, kwavija gweye kwa mwana wa
mtwanzi iyagwe.”
3 Avo, Yefisa kawakimbila ndugu zake kachola kukala mwiisi ya Tobu. Ako
wanhu wene vimvoko waiting'hana na kuilumba na heyo, wamkweleleza
mna imiyanza yake.
4 Ako kumwande, Waamoni wawavamila Waizilaeli.
5 Waamoni viwawavamile iwanhu wa Izilaeli, iwavele wa Gileadi wachola
kumsola Yefisa kulawa isi ya Tobu,
6 wamulongela, “Wize utulongoze tuwatowe Waamoni.”
7 Lakini Yefisa kawalongela awo iwavele wa Gileadi, “Mweye munihila
na muniwinga kulawa mng'anda ya tatangu. Avo habali monizila sambi
mmagazo genu?”
8 Awo iwavele wa Gileadi wamulongela Yefisa, “Gago galeke, sambi
siye tukuhindukila gweye ili tuchole wose kuwatowa Waamoni, na gweye
kokuwa kilongozi wetu na wenekae wose wa Gileadi.”
9 Yefisa kawalongela awo iwavele wa Gileadi, “Kamba mwahanibweza
ukae kuitowa na Waamoni na abaho Mndewa Imulungu yahawagela
mmakono gangu, niye nokuwa kilongozi wenu.”
10 Awo iwavele wa Gileadi wamulongela Yefisa, “Mndewa Imulungu ayo
msindila wetu, siye totenda kamba viulongile.”
11 Avo Yefisa kawakweleleza iwavele wa Gileadi, na wanhu wamtenda
mkulu wa iwakalizi na kilongozi wao. Yefisa kalonga mbuli zake zose ako
Misipa kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
12 Abaho Yefisa katuma wasenga kwa imndewa wa Amoni kamulongela,
“Tuna ugomvi gani niye na gweye mbaka kwiza kuivamila isi yangu?”
13 Ayo imndewa wa Amoni kawedika awo iwasenga wa Yefisa, “Waizilaeli
viwasegele Misili, wasola isi yangu kulawa lwanda lwa Alinoni mbaka
lwanda lwa Yaboki na lwanda lwa Yolidani. Avo ibwezeni isi ayo kwa
tindiwalo.”
14 Yefisa katuma wasenga kabili kwa imndewa wa Amoni,
15 wamulongele, “Yefisa kolonga vino Waizilaeli hawasolile isi ya
Wamoabu hebu ya Waamoni,
16 lakini Waizilaeli viwasegele Misili, wabitila kuluwala kuna ibahali ya
Shamu na kuvika Kadeshi.
17 Abaho Waizilaeli watuma wasenga kwa mndewa wa Edomu walonga,
‘Chonde tutogolele tubite mwiisi yako,’ lakini mndewa wa Edomu kalema.
Avo, wampula mndewa wa Moabu na heyo vivija kalema. Avo Waizilaeli
wasigala ako Kadeshi.

18 Abaho wachola wabitila kuzunguluka isi ya Edomu na Moabu mbaka
wavika mwambu wa kudilawila zuwa wa Moabu, weka ng'hambi kumg-
wazo wa lwanda lwa Alinoni. Lakini hawengile bule mwiisi ya Moabu,
kwavija ulwanda lwa Alinoni awo ukalile imbaka ya Moabu.
19 Avo Waizilaeli watuma wasenga kwa mndewa Sihoni wa Waamoli ako
Heshiboni, wamulongela, 'Chonde tutogolele tubitile mwiisi yako tuchole
mwiisi yetu,'
20 lakini Sihoni kawalemela Waizilaeli sikuwabite mwiisi yake, avo Sihoni
kawating'haniza wanhu zake wose, weka ng'hambi ako Yahasa, waitowa na
iwanhu wa Izilaeli.
21 Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, kamgela Sihoni na iwanhu
zake mmakono ga Waizilaeli, na hewo wahumwa. Avo Waizilaeli waisola
isi yose ya Waamoli iwakalile okala kuko.
22 Waisola isi yose ya Waamoli kulawa lwanda lwa Alinoni mbaka lwanda
lwa Yaboki na kulawa kuluwala mbaka lwanda lwa Yolidani.
23 Avo Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli kawaboka Waamoli isi
ayo kuulongozi wa Waizilaeli. Avo gweye kolonda kutuboka isi yetu?
24 Gweye sola gaja gaugweleligwe na imulungu wako Kemoshi. Lakini isi
yose Mndewa Imulungu, Imulungu wetu iyabokile na katugwaa siye, ayo
yokuwa yetu.
25 Vino kogesa kwa msede kubanza Balaki mwanage Sipoli yakalile mn-
dewa wa Moabu? Heyo hagombile na Waizilaeli hebu kuitowa na hewo ili
yaisole isi ayo.
26 Kipindi chose Waizilaeli viwakalile kudibuga da Heshiboni na ivijiji
vake, na kudibuga da Aloeli na ivijiji vake, na mna gamabuga gose geli
mwiingema ya lwanda lwa Alinoni kwa miyaka magana madatu, habali
hugakombole kipindi acho?
27 Avo, niye sikutendele kinhu kihile, gweye kobananga kuitowa na niye.
Mndewa Imulungu yeli msemi kolamula lelo hagati ya Waizilaeli na Waa-
moni."
28 Lakini imndewa wa Waamoni hazitegeleze mbuli za Yefisa ziyalongile
kumwake.

Kuiduwila kwa Yefisa

29 Abaho Loho ya Mndewa Imulungu imwingila Yefisa, na heyo kasegela
kabitila Gileadi na Manase, na kulawa Misipa mwiisi ya Gileadi na kagen-
delela na mwanza mbaka kavika kwa Waamoni.
30 Yefisa kaiduwila kwa Mndewa Imulungu kalonga, "Uhawagela Waa-
moni mmakono gangu,
31 avo, chochose chonda kilawe kunze kulawa mng'anda yangu kuni-
bokela vonda nibwele kuwabiga Waamoni, acho chokuwa chako gweye
Mndewa Imulungu. Acho nokilava nhosa ya kusoma moto."
32 Avo, Yefisa kaloka ulwanda kaitowa na Waamoni, Mndewa Imulungu
kawagela Waamoni mmakono gake.
33 Kawabiga vinogile ng'hani, kagasola mabuga malongo mabili kulawa
Aloeli mbaka Miniti na mbaka ako Abeli Kelamimu. Avo, Waamoni
wahumwa na Waizilaeli.

Mndele wa Yefisa

34 Abaho Yefisa viyakalile kobwela ukae kumwake ako Misipa, mndele
wake kalawa kunze kumbokela kuno kotowa kilongelonge na kucheza.
Mndele ayo kakala mwana yaiyeka wa Yefisa. Yefisa kakala kaduhu mwana
iyagwe, wa kitwanzi hebu wa kimbigalo.

35 Yefisa viyamone, kadega viwalo vake kwa usungu kalonga, “Mndele
wangu! Kunibena nguvu. Habali kongalila gehile. Niiduwila kwa Mndewa
Imulungu na niye sidaha kugimbula gaja ganongile.”
36 Imwana kamwidika, “Tata kamba kuiduwila kwa Mndewa Imulungu
kinhu, avo sang'hana kamba viulongile, kwavija sambi kakutenda uwab-
wezele gehile awo wakwihile Waamoni.”
37 Abaho kamulongela tatake, “Nokupula kinhu kimoja, unigwee miyezi
mibili, nichole na mbwiga zangu kuvigongo, nikaiyalale mbuli ya kufa
kwangu ning'hali sinasoligwa.”
38 Tatake kamtogolela yachole kuko kwa miyezi mibili. Na heyo kachola
na mbwiga zake, waiyalala mbuli ya kufa kwake yang'hali hanasoligwa.
39 Viishile ayo imiyezi mibili kabwela ukae, abaho tatake kamtendela
kamba viyaiduwile. Mndele ayo kakala hanawasa na mbigalo yoyose. Avo
kulawa kipindi acho wanhu wa Izilaeli wakala otenda kamba vivo,
40 kila mwaka iwandele wa Izilaeli wacholaga kuiyalala kwa siku nne
mbuli ya kufa kwa mndele wa Yefisa wa Gileadi.

12

Yefisa kogomba na iwanhu wa kabila da Efulaimu

1 Wanhu wa kabila da Efulaimu waiting'hana kwa ng'hondo, waloka
ulwanda lwa Yolidani wavika kwa Zafoni na wamulongela Yefisa, “Habali
kuloka umwambu na kuitowa na Waamoni na hutukemile siye tuchole
wose? Siye tokusoma moto gweye mng'anda yako!”
2 Yefisa kawalongela, “Niye na wanhu zangu tukala tuihile ng'hani na
Waamoni. Niwapula munitaze ila hamwizile kunikombola.
3 Vinyonile mulema kwiza kunikombola, niuhonza ugima wangu, niloka
ili nikaitowe na Waamoni, na Mndewa Imulungu kawagela mmakono
gangu. Avo, habali lelo mwiza kuitowa na niye?”
4 Avo, Yefisa kawakema wanhu wose wa Gileadi hamoja, kaitowa na
wanhu wa Efulaimu. Wanhu wa Efulaimu wahumwa na iwanhu wa Gileadi.
Wanhu wa Gileadi wawatowa iwanhu wa Efulaimu kwavija walonga,
“Mweye wanhu wa Gileadi mwa wakimbizi mokala mwiisi ya wanhu wa
Efulaimu na wanhu wa Manase.”
5 Abaho iwanhu wa Gileadi wagoga maloko gose ga ulwanda lwa Yolidani
ili munhu yoyose kulawa kabila da Efulaimu sikuyaloke. Munhu yoyose
yokimbila ing'hondo yahalonda kuloka, wanhu wa Gileadi wamuuza, “Vino
gweye kolawa kabila da Efulaimu?” Kamba yahedika, “Aka,”
6 wamulongela, “Vinoga, avo ulonge Shiboleti.” Heyo kalonga “Siboleti,”
kwavija hadahile kulonga vinogile, avo wamgoga na kumkoma aho hana
gamaloko ga Yolidani. Avo, kwa siku azo wakomigwa wanhu wa Efulaimu
elufu alobaini na mbili.
7 Yefisa kakala msemi wa iwanhu wa Izilaeli kwa miyaka sita. Abaho
Yefisa imunhu kulawa Gileadi kafa, kazikigwa mwiisi ya Gileadi kudibuga
jake.

Ibizani na Eloni na Abidoni

8 Viyafile Yefisa, Ibizani yalawile kudibuga da Beselehemu kawa msemi
wa iwanhu wa Izilaeli.
9 Heyo kakala na wana wa kimbigalo malongo madatu na wana wa
kitwanzi malongo madatu. Wanage awo wa ikitwanzi malongo madatu
wasoligwa na wanhu wa kunze ya lukolo lwake, vivija kawagala wandele

malongo madatu kulawa kunze ya lukolo lwake ili wasoligwe na wanage wa ikimbigalo. Ibizani kakala msemi wa iwanhu wa Izilaeli kwa miyaka saba.
10 Abaho Ibizani kafa na kazikigwa ako Beselehemu.
11 Viyafile Ibizani, Eloni kulawa kabila da Zebuloni kawa msemi wa iwanhu wa Izilaeli kwa miyaka longo.
12 Abaho Eloni imunhu kulawa Zebuloni kafa na kazikigwa ako Aiyaloni mwiisi ya kabila da Zabuloni.
13 Viyasegele heyo, Abidoni mwanage Hileli, kulawa kudibuga da Pilatoni kawa msemi wa iwanhu wa Izilaeli.
14 Heyo kakala na wana wa kimbigalo malongo mane na wazukulu malongo madatu, hewo wakwela vihongwe malongo saba. Abidoni kawa msemi wa iwanhu wa Izilaeli kwa miyaka minane.
15 Abaho Abidoni mwanage Hileli kulawa kudibuga da Pilatoni kafa, na kazikigwa ako kudibuga da Pilatoni mwiisi ya kabila da Efulaimu, kuvigongo va Waamaleki.

13

Kuvumbuka kwa Samsoni
1 Waizilaeli wamtendela gehile kabili Mndewa Imulungu, na heyo kawagela mmakono ga Wafilisiti kwa miyaka malongo mane.
2 Kukala na munhu imoja ako Sola, kolawa kabila da Dani, twaga jake Manoa. Mwehe wake kakala mgumba na kakala kabule wana.
3 Siku dimoja msenga wa Mndewa Imulungu kamulawila mtwanzi ayo, kamulongela, “Gweye kwa mgumba, hudaha kulela wana, lakini kogoga inda na kolela mwana wa kimbigalo.
4 Avo witeganye, uleke kung'wa divai hebu ugimbi na sikuuje kinhu chochose kigomesigwe,
5 kwavija kogoga inda na kolela mwana wa kimbigalo. Mvili za mwana ayo sikuzibeigwe, heyo Mnazili kwavija mwana ayo kalavigwa kwa Mndewa Imulungu yang'hali mmunda. Na heyo kosonga kuwakombola Waizilaeli kulawa mmakono ga Wafilisiti.”
6 Avo, mtwanzi ayo kachola kumulongela mbigalo wake, “Imunhu wa Imulungu kanizila, kihanga chake choneka kamba msenga wa Imulungu. Niye simuuzile bule kolawa kwahi na heyo hanongele bule twaga jake nani.
7 Lakini kanongela kamba nogoga inda na nolela mwana wa kimbigalo. Kanilagiza sikuning'we divai hebu ugimbi hebu kuja kinhu chochose kigomesigwe, heyo Mnazili kwavija mwana ayo kalavigwa kwa Imulungu yang'hali mna iinda mbaka vonda yafe.”
8 Abaho Manoa kampula Mndewa Imulungu, kalonga, “Nokupula Imulungu, chonde umtume kabili imunhu wako yumtumile ili yatufunze gaja golondigwa kumtendela mwana ayo yonda yavumbuke.”
9 Imulungu kamuhulika Manoa, imsenga wa Imulungu kamcholela kabili mtwanzi ayo viyakalile kumgunda. Lakini imbigalo Manoa kakala kahaduhu, hakalile na imwehe bule.
10 Mtwanzi ayo kakimbila himahima, kamulongela imbigalo, “Agweye! Imunhu ija yanizile siku dija kanizila kabili.”
11 Manoa kailongoza na imwehe mbaka kwa imunhu ayo na kamuuza, “Gweye ayo imunhu yalongile na mtwanzi ino?” Imunhu ayo kamwidika, “Ona, iyo niye.”
12 Avo Manoa kalonga, “Ago gaulongile gahalawilila, tumtendele choni ayo imwana? Na mwana ayo kotenda choni?”

13 Msenga wa Mndewa Imulungu kamulongela Manoa, “Mwehe wako
yagoge gose ganimulongele.
14 Yaleke kuja kinhu chochose kilawa mumzabibu na yaleke kung'wa
divai hebu ugimbi na sikuyaje kinhu chochose kigomesigwe. Yagagoge gose
ganimulagize.”
15 Manoa kamulongela ayo imsenga wa Mndewa Imulungu, “Chonde,
ukale kidogo mbaka tukutelekele mwana mbuzi.”
16 Ayo imsenga wa Mndewa Imulungu kamulongela Manoa, “Hata kamba
monisusumiza kukala kidogo, sija bule ndiya yenu. Lakini kamba wa-
halonda utende nhosa ya kusoma moto, umulavile Mndewa Imulungu.”
Manoa hajuwile bule kamba ayo kakala msenga wa Mndewa Imulungu.
17 Avo, Manoa kamulongela imsenga ayo wa Mndewa Imulungu, “Tulon-
gele twaga jako nani, ili gaja gaulongile gahalawila tukutogole.”
18 Imsenga wa Mndewa Imulungu kamwidika, “Habali kolonda kujuwa
twaga jangu, twaga jangu da unzonza.”
19 Avo Manoa kamtanda imwana mbuzi na nhosa ya indiya, kavika
uchanha ya dibwe na kamulavila Mndewa Imulungu. Ayo imsenga katenda
unzonza kuno Manoa na imwehe olola.
20 Avo, Manoa na imwehe viwakalile olola milambi ya umoto viikwela
uchanha kuulanga, wamona imsenga kakala mmilambi ayo kochola kuu-
langa. Avo Manoa na imwehe wagwa kingubanguba.
21 Msenga ayo hawalawile bule kabili Manoa na imwehe. Manoa kajuwa
kamba ayo kakala msenga wa Mndewa Imulungu.
22 Manoa kamulongela imwehe, “Siye tofa, kwavija tumona Imulungu.”
23 Lakini imwehe kamwidika, “Maza Mndewa Imulungu yalondile ku-
tukoma sambi yabokele nhosa yetu ya kusoma moto na nhosa ya indiya,
vivija sambi yatulagusile gaja gose na kutugwaa malagizo.”
24 Abaho mwehe wa Manoa kaifungula mwana wa kimbigalo, na kamg-
waa twaga Samsoni. Mwana ayo kakula na Mndewa Imulungu kamtenda
yamwede.
25 Loho wa Mndewa Imulungu kasonga kumgaza viyakalile ako Mahane
Dani isi ikalile hagati ya Sola na Eshitaoli.

14

Samsoni na mtwanzi kulawa Timina

1 Siku dimoja Samsoni kahumuluka ako Timina, kuko kamona mtwanzi
imoja, ayo kakala mndele wa Mfilisiti.
2 Viyabwelile ukae kawalongela tatake na mamake, “Nimona mndele
imoja wa Mfilisiti ako Timina. Avo nolonda munisolele yawe mwehe
wangu.”
3 Lakini tatake na mamake wamulongela, “Vino kuduhu mndele yoyose
kuna iwandugu zako hebu kwa iwanhu wetu wose mbaka uchole kusola
mwehe kwa Wafilisiti, iwanhu hawengile kumbi bule?” Lakini Samsoni
kamulongela tatake, “Nisoleleni mndele ayo, niye nimnogela.”
4 Tatake na mamake hawajuwile kamba mbuli ayo ilawa kwa Mndewa
Imulungu, kwavija kakala kozahila nyafasi ili yawakoboze Wafilisiti, kwav-
ija kipindi acho Wafilisiti wakala owatawala Waizilaeli.
5 Abaho, Samsoni kachola Timina na tatake na mamake, viwavikile kumi-
gunda ya mizabibu ako Timina, baho kalawila mwana wa simba kambumila
Samsoni.

6 Baho Loho ya Mndewa Imulungu imwingila Samsoni, hamoja kakala
kaduhu kinhu mmakono gake, kambalula simba ayo, kamba munhu
yobalula mwana wa mbuzi. Lakini Samsoni hawalongele bule tatake na
mamake mbuli ayo.
7 Abaho kahumuluka kachola kalonga na ayo imndele, Samsoni kamno-
gela mndele ayo.
8 Vikibitile kipindi kabwela kuko Timina kumsola ayo imndele. Viyakalile
mnzila kahinduka yalole umtufi wa ija isimba, aho kona nyuki na uki ukala
mumo.
9 Avo, kausola uki awo mmakono na kakala koja kuno kogenda mnzila.
Kawavikila tatake na mamake kawagwaa uki na hewo vivija wauja. Lakini
hawalongele bule kamba uki awo kaulava mumtufi wa simba.

10 Tatake kachola ukae kwa ayo imndele na Samsoni katenda nyimwiliny-
imwili kamba viwakalile wang'hali otenda iwabwanga.
11 Wafilisiti viwamone Samsoni wamgalila wabwanga malongo madatu
wakale na heyo kwa inyimwilinyimwili.
12 Samsoni kawalongela, “Niye nowategela kitendawili kimoja. Kamba
mwahanongela fambulo jake choni kuzisiku saba za inyimwilinyimwili,
nowagwaa viwalo malongo madatu va kitani na nowagwaa viwalo malongo
madatu viyagwe,
13 lakini kamba hamdaha bule kukitegula kitendawili acho, mweye
monigwaa viwalo malongo madatu va kitani na monigwaa viwalo malongo
madatu viyagwe.” Hewo wamulongela, “Ona, longa tukihulike acho ikiten-
dawili.”
14 Samsoni kawalongela,

“Kulawa kwa ayo yajaga, kilawa kinhu chakuja,
na kulawa kwa mwene nguvu, kilawa kinhu cha mulile.”
Kwa siku ndatu wabwanga awo hawadahile kutegula kitendawili acho.

15 Avo, siku da ikane wamulongela mwehe wake Samsoni, “Umbembekeze
mkasano wako yatutegulile acho ikitendawili, ama tokusoma moto gweye
na ng'anda ya tatako. Vino, mweye mutugoneka hano twize mutuboke
vinhu vetu?”
16 Mwehe wa Samsoni kamcholela Samsoni akuno kolila, kamulongela,
“Gweye konihila, huninogela bule. Kuwategela kitendawili wanhu zangu
na hunongele bule ukutegula kwake.”

Samsoni kamwidika, “Niye siwalongele bule hata tatangu na mamangu,
avo nokulongelaze gweye?”
17 Lakini kagendelela kulila kwa siku zose saba za inyimwilinyimwili.
Siku da saba Samsoni kamtegulila imwehe ikitendawili acho kwavija
kamgaza ng'hani. Imwehe kawalongela iwanhu zake ikitendawili acho.
18 Siku dija da saba zuwa hadinahonga wamulongela Samsoni,

“Kinhu gani chamulile kubanza uki?
Nani mwene nguvu kubanza simba?”
Samsoni kawedika, “Maza hamulimile na ng'ombe wangu sambi mujuwe
kutegula ikitendawili changu.”

19 Baho Loho ya Mndewa Imulungu imwingila Samsoni kwa nguvu, na
heyo kachola kudibuga da Ashikeloni, kawakoma wanhu malongo madatu,
abaho kavisola viwalo vao, kawagwaa wanhu awo wakitegule ikitendawili
chake. Abaho kachola ukae kwa tatake akuno kagevuzika.
20 Na imwehe wa Samsoni kagweleligwa imbwiga yamwimilile viyakalile
komsola isiku ya nyimwilinyimwili.

15

Wafilisiti ohumwa na Samsoni

1 Siku ndodo vizibitile, msimu wa kusenga ingano, Samsoni kasola
imwana mbuzi kamcholela mwehe wake. Kamulongela tata mkwe wake,
“Nolonda kumona mwehe wangu kudigati jake.” Lakini tata wa imwehe
kamulemela,
2 kamulongela, “Niye njuwa gweye kumwihila, nimuleka yasoligwe na
mbwigako. Lakini kabaha mdodo wake kanoga kubanza heyo. Chonde
umsole heyo.”
3 Samsoni kawalongela, “Sambi sikoneka nibananga kwa gehile gonda
niwatende Wafilisiti.”
4 Avo, Samsoni kasegela, kawagoga mbweha magana madatu kawafunga
imikila wabili wabili. Abaho keka kiwenge hagati ya kila iwambweha
wabili.
5 Abaho kabwinha moto mviwenge vivo kawalekesa, na hewo wengila
kumigunda ya Wafilisiti na kulukuza makinza ga ngano na ingano ikalile
hainasengwa na vivija imigunda ya mizeituni.
6 Avo Wafilisiti wauza, “Nani yatendile vino?” Walongeligwa, “Ayo Sam-
soni, imukwe wa Mtimina, katenda vivo kwavija tatake mkwe kamsola
imwehe wa Samsoni kamgwelela mbwigake Samsoni.” Avo Wafilisiti wa-
chola wamsoma moto mndele ayo na tatake.
7 Samsoni kawalongela awo Iwafilisiti, “Kamba vivo mutendile,
noiduwila, sisegela mbaka nilihe gago gamtendile.”
8 Avo, kawatowa ng'hani na kawakoma wanhu wengi. Abaho kachola
kukala mwiimhango ya dibwe ako Etamu.
9 Abaho Wafilisiti weza, weka ing'hambi yao mwiisi ya Yuda na wadi-
vamila buga da Lehi.
10 Wanhu wa Yuda wawauza, “Habali mwiza kututowa?” Hewo wedika,
“Siye twiza kumgoga Samsoni na kumtenda kamba viyatutendile siye.”
11 Avo, wanhu elufu ndatu wa Yuda wamcholela Samsoni mwiimhango
ya dibwe ako Etamu wamulongela, “Vino hujuwa bule kamba Wafilisiti
otutawala? Lola tanhu viutendile!” Samsoni kawedika, “Niwatendela
kamba vija viwanitendele niye.”
12 Wamulongela, “Twiza kukugoga na kukugala kwa Wafilisiti.” Samsoni
kawalongela, “Iduwileni kamba mweye wenyego hamng'homa bule.”
13 Hewo wamulongela, “Aka, siye hatukukoma bule ila tokufunga na
tokugela mmakono gao.” Avo wamgodeka nzabi mbili za sambi na wa-
mulava mwiimhango.
14 Viyavikile Lehi, Wafilisiti wamcholela akuno okemelela. Bahaja Loho
ya Mndewa Imulungu imwingila Samsoni kwa nguvu, na zinzabi ziya-
fungigwe mmakono zikanhika kamba kitani kilagale mmoto na zilagala
hasi.
15 Samsoni kadondola lukongolo lwa lusaya lwa kihongwe, kawakoma
wanhu elufu imoja kwa ulukongolo alo.
16 Abaho Samsoni kalonga,

“Kwa lukongolo lwa lusaya lwa kihongwe,
nilundiza mitufi,
kwa lukongolo lwa lusaya lwa kihongwe,
ng'homa wanhu elufu.”

17 Viyalongile vivo, kalwasa alo ulukongolo lwa ulusaya. Hanhu aho
hakemigwa Lamati Lehi.*
18 Abaho Samsoni kona ng'hilu ng'hani. Avo, kampula Mndewa Imulungu,
kalonga, "Imulungu, gweye kunigwaa ukombola uno, niye msang'hanaji
wako. Sambi kondeka nife kwa ng'hilu na ngogigwe na wano Iwafilisiti
hawengile kumbi?"
19 Imulungu kafungula hanhu hakalile na simo ako Lehi, mazi galawa.
Samsoni kagang'wa mazi gago na nguvu zimbwelela. Avo, mbwibwi ayo
ikemigwa Eni Hakole,† na ing'hali kuko ako Lehi mbaka lelo.
20 Samsoni kakala msemi wa Waizilaeli kwa miyaka malongo mabili,
mkipindi acho cha Wafilisiti.

16

Samsoni na Delila

1 Siku dimoja Samsoni kachola kudibuga da Gaza, kamona mtwanzi imoja
mgoni na kawasa na heyo.
2 Wenekae wa Gaza walongeligwa, "Samsoni kabaha keza." Avo wa-
hazunguluka aho hayakalile na waifisa wambeta kumulango wa dibuga kilo
kigima. Wakala aho hana umulango tuluu obeta kilo chose olonga, "Leka
tumbete mbaka imitondo abaho tumkome."
3 Lakini Samsoni kasigala kudibuga mbaka kilo kikulu. Kilo acho kala-
muka kalawa kunze kuno kavigoga iviwambaza vibili va umulango wa
dibuga kaving'ola na kavipapa mmaega kalawa navo kunze mbaka kuin-
hembeti ya ulugongo ako behi ya Hebuloni.
4 Vigabitile gago, Samsoni kamnogela mtwanzi imoja yakalile ako
kubonde da Soleki, twaga jake Delila.
5 Iwakulu wa Wafilisiti wamcholela Delila, wamulongela, "Muhembekeze
Samsoni ili yakulongele disina da zinguvu zake na todahaze kumgoga ili
tumfunge. Na kila imoja wetu kokugwaa vihande elufu imoja na gana
dimoja va shaba."
6 Avo, Delila kamulongela Samsoni, "Chonde, nilongele disina da zinguvu
zako, nilongele munhu yatende choni ili ulemelwe na yakufunge."
7 Samsoni kamwidika, "Kamba munhu yahanifunga kwa nzabi mbisi saba
za upinde, aho nonyolila na nokuwa kamba imunhu yoyose iyagwe viyali."
8 Abaho Iwakulu wa Wafilisiti wamgalila Delila nzabi azo saba mbisi za
upinde, na heyo kamfunga Samsoni.
9 Delila kakala yawekile wanhu wamvamile Samsoni kudigati da
mng'anda. Abaho kamulongela Samsoni kwa sauti ng'hulu, "Samsoni,
Wafilisiti weza kukuvamila." Samsoni kazikanha zinzabi azo kamba luzi
lwa kusonela kiwalo vilukwaka moto. Avo kuduhu yajuwile disina da
zinguvu zake.
10 Delila kamulongela Samsoni, "Lola gweye kunigeweza na kunivizila.
Chonde, nilongele munhu kodahaze kukufunga."
11 Samsoni kamwidika, "Wanhu wahanifunga kwa nzabi za sambi hazina-
fungiligwa kinhu, aho nonyolila na nokuwa kamba imunhu yoyose iyagwe
viyali."
12 Avo, Delila kasola nzabi za sambi, kamfunga Samsoni. Abaho kamu-
longela Samsoni kwa sauti ng'hulu, "Samsoni, Wafilisiti weza kukuvamila."

* **15:17** Kwa Kiebulania *Lamati Lehi* fambulo jake kigongo cha lusaya. † **15:19** Kwa Kiebulania *Eni Hakole* fambulo jake imbwibwi ya imunhu yokemelela.

Kipindi acho kukala na wanhu kudigati waifisa wamvamile. Samsoni kazikanha azo zinzabi zikalile mmakono gake kamba luzi.

13 Abaho Delila kamulongela Samsoni, “Mbaka sambi kunigeweza na kunivizila. Nilongele munhu viyodaha kukufunga.” Samsoni kamulongela, “Wahaviluka ivifufula vangu saba va mvili zangu mkikumbi na wahavifunga kwa kigingi, aho nonyolila na nokuwa kamba imunhu yoyose iyagwe viyali.”

14 Samsoni viyawasile Delila kaviluka ivifufula saba va zimvili za Samsoni mkikumbi na kavifunga kwa kigingi. Abaho kamulongela Samsoni, “Samsoni! Wafilisiti okwiza kukuvamila.” Samsoni kalamuka muutulo kaking'ola kija ikigingi na kakidega kija ikikumbi.

15 Delila kamulongela Samsoni, “Avo kolongaze koninogela akuno mmoyo konihila? Mwanza wa kadatu uno konigeweza. Hunanongela bule disina da zinguvu zako kudili.”

16 Delila viyagendelele kumgaza Samsoni kila siku. Samsoni kadonha behi na kufa,

17 kamulongela gose, kalonga, “Mvili zangu hazinabeigwa. Niye na Mnazili nilavigwa kwa Mndewa Imulungu kulawa mna iinda ya mamangu. Kamba munhu yahanibea nguvu zonilawa, aho nonyolila na nokuwa kamba imunhu yoyose iyagwe viyali.”

18 Avo, Delila viyone kamba Samsoni kamulongela gose, kawakema iwakulu wa Wafilisiti, kawalongela, “Mwize mwanza uno wiiyeka kwavija Samsoni kanongela gose.” Iwakulu wa Wafilisiti wamcholela Delila akuno wamgalila zisente ziwaitogolele.

19 Na heyo Delila kamhembekeza Samsoni yawase utulo kugamavindi gake, kamkema munhu yambee vija ivifufula saba va zimvili. Abaho Delila kasonga kumgaza Samsoni kwavija nguvu zikala zimulawile.

20 Delila kamulongela Samsoni, “Samsoni! Wafilisiti okwiza kukuvamila!” Samsoni kalamuka muutulo kuno kolonda kuigombela kamba viyatendaga. Kumbe hajuwile kamba Mndewa Imulungu kakala yamulekile.

21 Wafilisiti wamgoga, wamng'ola gameso, wamgala ako Gaza, wamfunga kwa mhingu za shaba, na wamnanahiza yadunde usage wa ngano ako kukifungo.

22 Lakini kumwande mvili zake zisonga kukula kabili tangu viwambeiye.

Ifa ya Samsoni

23 Iwakulu wa Wafilisiti waiting'hana ili kudeng'helela na kumulavila nhosa imulungu wao yakemigwe Dagoni. Avo, wakala okwimba, “Imulungu wetu kamgela mmakono getu Samsoni ayo yokala yotwihila.”

24 Wanhu viwamone Samsoni wamgwaa nhogolwa imulungu wao akuno olonga, “Imulungu wetu kamgela mmakono getu ayo yokala yotwihila ayo yokala yoinanga isi yetu na kawakoma wanhu wengi kumwetu.”

25 Viwakalile odeng'helela mmizoyo yao, walonga, “Mgaleni Samsoni yatusekeze.” Avo wamulava Samsoni kukifungo, wamgala na heyo kawasekeza. Wamwika hana zimhanda za ing'anda.

26 Samsoni kamulongela imbwanga yakalile komulongoza, “Ngale nizikwase zimhanda zisigamiligwe na ing'anda ino ili na niye nizisigamile.”

27 Ng'anda ayo ikala imemile wanhu, wambigalo na watwanzi. Iwakulu wose wa Wafilisiti wakala aho na kudigati da uchanha kukala na wanhu kamba elufu ndatu wambigalo na watwanzi, wakala omulola Samsoni viyowasekeza.

28 Baho Samsoni kampula Mndewa Imulungu kalonga, “Go, Mkulu Mndewa Imulungu nokupula unikumbuke. Nigwee nguvu mwanza uno umoja, ili niwabwezele awo Iwafilisiti wagang'olile meso gangu mabili.”
29 Samsoni kazigoga azo zimhanda mbili zisigamiligwe na ing'anda yose, mkono wa ukudila kagoga mhanda ino na wa ukumoso kagoga mhanda iyagwe.
30 Abaho Samsoni kalonga, “Leka nife hamoja na wano Iwafilisiti.” Kazisung'ha zimhanda kwa nguvu zake zose. Ing'anda iwagwila iwakulu awo wose wa Wafilisiti wakalile mgati. Iwanhu wafile hamoja na Samsoni wakala wengi kubanza iwanhu yawakomile aho viyakalile mgima.
31 Ndugu zake weza walusola ulukuli, waluzika hagati ha buga da Sola na buga da Eshitaoli kudipanga da Manoa, tatake. Samsoni kakala msemi wa Izilaeli kwa miyaka malongo mabili.

17

Mika na Mulawi

1 Ako kuvigongo va Efulaimu kukala na munhu imoja twaga jake Mika.
2 Siku dimoja kamulongela mamake, “Vija ivihande elufu imoja na gana dimoja va shaba vibigwe, na gweye kumduwila ayo yakwibile akuno niye nokutegeleza, niye ayo nivisolile, ninavo.” Mamake kalonga, “Mwanangu Mndewa Imulungu yakutendele ganogile.”
3 Mika kambwezela mamake avo ivihande elufu imoja na gana dimoja va shaba. Mamake kalonga, “Ili makungu sikugakupate, novilava vihande vino kwa Mndewa Imulungu, ili kusongola kinyago na kukikumuga shaba. Avo sambi nokubwezela gweye vihande avo.”
4 Mika viyambwezele mamake vihande avo, mamake kasola vihande magana mabili, kamgwaa munhu yodaha kusongola kinyago na kukikumuga shaba, imunhu ayo kasongola ikinyago. Kinyago acho kikigwa mng'anda ya Mika.
5 Ayo Mika, kakala na hanhu hake ha kutambikila. Katenda kikoti cha mulava nhosa na ivinyago, abaho kamsagula mwanage imoja yawe mulava nhosa.
6 Siku azo kukala kuduhu mndewa mwiisi ya Izilaeli, kila munhu katenda kamba viyalondile.
7 Siku azo kukala na mbwanga imoja mulawi kudibuga da Beselehemu mwiisi ya Yuda, kakala mgeni yokala na iwanhu wa kabila da Yuda.
8 Mbwanga ayo kasegela Beselehemu mwiisi ya Yuda, kachola kuzahila hanhu hayagwe ha kukala. Mmwanza wake kavika mng'anda ya Mika mwiisi ya kuvigongo va Efulaimu.
9 Mika kamuuza, “Kulawa kwahi?” Heyo kamwidika, “Niye na mulawi kulawa kudibuga da Beselehemu mwiisi ya Yuda. Nokala kokose konda nipate nyafasi.”
10 Mika kamwidika, “Ukale na niye, uwe kamba tata na mulava nhosa wangu. Nokuliha vihande longo va shaba kila mwaka na nokugwaa viwalo na gaja golondigwa.” Avo ayo Imulawi kengila mng'anda.
11 Ayo Imulawi katogola kukala na Mika, mbwanga ayo kawa kamba imoja wa wanage Mika.
12 Mika kamsagula Mulawi ayo, kawa mulava nhosa wake, na kakala mng'anda yake.
13 Abaho Mika kalonga, “Sambi nojuwa kamba Mndewa Imulungu konitenda nimwede kwavija nokala na Mulawi ino kamba mulava nhosa wangu.”

18

Mika na iwanhu wa kabila da Dani

1 Kipindi acho kukala kuduhu mndewa mwiisi ya Izilaeli. Kipindi acho
wanhu wa kabila da Dani wakala ozahila isi ya kukala kamba uhazi wao,
kwavija wakala wang'hali hawanapata isi yao mna gamakabila ga Izilaeli.
2 Avo wanhu wa kabila da Dani watuma wanhu watano wene nguvu olawa
Sola na kulawa Eshitaoli, ili waisungulile isi ayo. Avo wanhu awo wavika
mwiisi ya kuvigongo va Efulaimu kuna ing'anda ya Mika, wawasa mumo.
3 Viwakalile wang'hali mng'anda ya Mika, viwahulike imbwaga imulawi
kolonga wajuwa kamba hakalile mwenekae. Wahinduka wamuuza, “Nani
yakugalile hano? Hano kotenda choni?”
4 Heyo kawedika, “Mika kailagana na niye, kanitenda niwe mulava nhosa
wake.”
5 Na hewo wamulongela, “Chonde, utuuzile kwa Imulungu kamba topata
ganogile mmwanza wetu.”
6 Ayo imulava nhosa kawalongela, “Muchole kwa tindiwalo. Mndewa
Imulungu kowalongoza mmwanza wenu.”
7 Avo wanhu awo watano wasegela, wachola kudibuga da Laishi. Wawona
wanhu wa kuko viwakalile bila kudumba kamba wanhu wa Sidoni. Wanhu
awo hawagombaga na munhu hebu wabule unduya nduya na hawaswelile
kinhu mwiisi yao. Wakala kutali na wanhu wa Sidoni, na wakala hawaito-
golele na iwanhu wa isi iyagwe kuwataza.
8 Avo awo iwanhu wacholile kuisungulila isi ayo wabwela kwa iwandugu
zao ako Sola na Eshitaoli na hewo wauzigwa, “Mtugalila usenga gani?”
9 Hewo walonga, “Mwinuke tuchole tukaivamile isi ayo. Tuyona isi yao
inoga. Sikumukale hano bila sang'hano yoyose. Sambi mukawe kuchola
kuisola isi ayo.
10 Mwahavika ako mowona iwanhu awo, hawagesa kamba isi yao yodaha
kuvamiligwa. Isi ayo ng'hulu haiswelile kinhu chochose, na Imulungu
kaigela mmakono genu.”
11 Avo, wanhu magana sita wa kabila da Dani akuno wapapa misale yao
wasegela ako Sola na Eshitaoli, wachola kuitowa.
12 Weka ng'hambi yao ako Kiliati Yealimu mwiisi ya Yuda. Avo hanhu aho,
mwambu wa kudihongela zuwa wa Kiliati Yealimu hakemigwa Mahane
Dani mbaka lelo.
13 Kulawa kuko wachola mwiisi ya kuvigongo va Efulaimu na wavika
mng'anda ya Mika.
14 Wanhu awo watano wacholile kuisungulila isi ayo ya Laishi wawalon-
gela ndugu zao, “Vino mojuwa kamba mng'anda imoja mzing'anda zino
kuna kinyago kikumugigwe shaba na kikoti cha mulava nhosa na vinyago
viyagwe? Avo gelegezeni va ukusang'hana.”
15 Avo wahinduka wachola mng'anda ya Mika, wengila mgati na wauza
mbuli za ayo imbwaga Imulawi.
16 Kipindi acho waja iwanhu magana sita wa kabila da Dani akuno
wapapa migoha yao ya kuitowela wema kumulango.
17 Wanhu awo iwatano wacholile kuisungulila isi ayo, wengila mng'anda,
wakisola kija ikinyago kikumugigwe shaba na kikoti cha mulava nhosa na
vinyago viyagwe. Kipindi acho ija imulava nhosa kakala yemile kumulango
hamoja na iwanhu waja magana sita wakalile na imigoha.
18 Wanhu awo viwengile mng'anda ya Mika na kusola kinyago kiku-
mugigwe shaba na kikoti cha mulava nhosa na vinyago viyagwe, ayo
imulava nhosa kawauza, “Motenda choni?”

19 Hewo wamulongela, “Unyamale, sikuulonge mbuli, tuchole wose uwe
kamba tataetu na mulava nhosa wetu. Hebu kokonaze? Avo vinoga gweye
uwe mulava nhosa wa munhu imoja hebu uwe mulava nhosa wa kabila
dimoja mwiisi ya Izilaeli?”
20 Ayo imulava nhosa kadeng'helela, kasola ikikoti na kinyago kiku-
mugigwe shaba na vinyago viyagwe, kawakweleleza.
21 Avo wasonga umwanza, akuno wawalongoza iwana na fugo zao na
vinhu vao vose.
22 Viwavikile kutali na ing'anda ya Mika, iwanhu wakalile behi na Mika
wakemigwa, wawakweleleza iwanhu wa kabila da Dani, na wawavika.
23 Wawakemelela iwanhu wa Dani, hewo wahinduka wamuuza Mika,
“Kolonda choni mbaka kutukweleleza na iwanhu wose wano?”
24 Mika kawedika, “Mweye musola imilungu yangu inisongole na musola
mulava nhosa wangu, mndeka nabule kinhu. Avo moniuza, ‘Kolonda
choni?’ ”
25 Wanhu wa kabila da Dani wamulongela, “Gweye unyamale, sambi
wanhu weli na ludoko vitwili wakwizile na kukukoma gweye na wanhu wa
mng'anda mmwako.”
26 Mika viyone kamba wanhu awo wabanza kwa zinguvu, kahinduka
kabwela ukae. Iwanhu awo wa kabila da Dani wasegela.
27 Wanhu awo wa kabila da Dani wavisola ivinhu avo viyatendile Mika,
wamsola na ija imulava nhosa wake. Avo wachola kuwavamila wanhu
wa Laishi wakalile hawagesa kamba isi yao yodaha kuvamiligwa na
wawakoma iwenekae wakalile mumo, wadisoma moto buga jose.
28 Iwenekae wa buga dijo wakala wabule munhu wa kuwataza kwavija
wakala kutali na buga da Sidoni, na wakala hawaitogolele na iwanhu wa
isi iyagwe kuwataza. Buga dijo dikala kubonde da Beti Lehobu. Wanhu wa
kabila da Dani wadizenga kabili, wakala mumo.
29 Wadikema buga dijo Dani, twaga da imuhenga wao yakalile imwana wa
Izilaeli. Ako umwaka buga dijo dikemigwa Laishi.
30 Wanhu wa kabila da Dani wakimiza acho ikinyago kikumugigwe shaba
mbuli yao, na Yonatani mwanage Gelishomu, Gelishomu mwanage Musa,
na ulelo wake wakala walava nhosa wa iwanhu wa kabila da Dani mbaka
viwabokigwe isi ayo.
31 Avo kipindi chose ing'anda ya Imulungu viikalile ako Shilo, wanhu
wa kabila da Dani wakitambikila ikinyago kikumugigwe shaba kiyatendile
Mika.

19

Mulawi na mtumwa wake wa kitwanzi

1 Kipindi vikukalile kuduhu mndewa mwiisi ya Izilaeli, kukala na mulawi
imoja yakalile kamba mgeni mwiisi ya kuvigongo va Efulaimu. Munhu ayo
kasola mtumwa wa kitwanzi yolawa Beselehemu mwiisi ya Yuda.
2 Lakini mtwanzi ayo kamgevuzikila mulawi ayo, kamuleka kabwela ukae
kwa tatake ako Beselehemu, kakala ako kwa miyezi mine.
3 Siku dimoja mkasano wake kamuwinza, kalonda walonge goya abaho
yambweze ukae kumwake. Ayo imbigalo kachola hamoja na msang'hanaji
wake na vihongwe wabili. Avo mtwanzi ayo kamgala mng'anda kwa tatake,
ayo itata mkwe viyamone kambokela kwa deng'ho.
4 Tata mkwe kamgoma yakale, na heyo kakala kwa siku ndatu, mulawi ayo
na msang'hanaji wake wakala aho wang'wa na wawasa.

5 Siku ya ikane, walamuka ulukwili, waitanda kusegela, lakini ayo itata
wa ayo imtwanzi kamulongela ayo imukwe, “Tanhu diya kidogo, abaho
kochola.”
6 Avo wanhu awo iwabili tata mkwe na imbigalo waja ndiya na kung'wa
hamoja. Abaho ayo itata mkwe kamulongela, “Chonde, uwase baha lelo na
udeng'helele.”
7 Munhu ayo viyalondile kusegela, tata mkwe wake kamsusumiza yasi-
gale, na heyo kasigala na kilo acho kawasa kabili.
8 Siku ya tano munhu ayo kalamuka ulukwili, kalonda kusegela. Lakini
tata wa ayo imtwanzi kamulongela, “Tanhu uje, abaho ubete mbaka imisi
kochola.” Avo wose wabili waja indiya hamoja.
9 Mulawi ayo na mtwanzi wake viwenuke wasegele na imsang'hanaji
wao, tata mkwe kamulongela ayo Imulawi, “Imisi imala na zuwa dohonga,
uwase baha na udeng'helele. Mayo imitondo kolamuka na kobwela ukae
kumwako.”
10 Lakini munhu ayo kalema kuwasa kuko kilo acho. Avo kenuka kasegela
kavika behi na buga da Yebusi, sambi dokemigwa Yelusalemu. Kakala
hamoja na awo ivihongwe wake wabili na mtwanzi wake.
11 Viwakalile behi kuvika buga da Yebusi, zuwa dikala dohonga, ayo
imsang'hanaji kamulongela imkulu wake, “Beta twingile kudibuga dino da
Wayebusi tuwase mumo ikilo kino.”
12 Imkulu wake kamwidika, “Hatwingila bule kudibuga da wanhu baki,
awo haweli Waizilaeli. Tuchole mbaka Gibea.
13 Tuchole tukawase ako Gibea hebu ako Lama.”
14 Avo, wagendelela na mwanza mbaka zuwa diwahongela viwakalile
behi kuvika Gibea dibuga da iwanhu wa kabila da Benjamini,
15 wengila kudibuga wawase mumo kilo acho. Viwengile kudibuga
wachola kukala kulubuga lwa dibuga, lakini haduhu munhu yawalongele
wakawase ukae kumwake.
16 Viwakalile aho mvele imoja kavika kalawa kumgunda. Mvele ayo
kakala mwenekae wa isi ya kuvigongo va Efulaimu kakala ako Gibea kamba
mgeni. Wenekae wa buga da Gibea wakala wanhu wa kabila da Benjamini.
17 Mvele ayo viyalolile kamona munhu ayo yakalile mmwanza aho ku-
lubuga, kamuuza, “Kolawa kwahi na kochola kwahi?”
18 Munhu ayo kamwidika, “Tulawa Beselehemu mwiisi ya Yuda na tochola
ako kuvigongo va Efulaimu kuko kunilawa. Ng'hala Beselehemu ya Yuda
na sambi nobwela ukae, haduhu munhu hano yatubokele tukawase ukae
kumwake.
19 Lakini siye tunayo misanze na ivinhu va kuja ivihongwe wetu. Vivija
tunago magate na divai, avo vokuwa ndiya yangu niye na mtwanzi wangu
na msang'hanaji wangu. Hatulonda kinhu chochose.”
20 Mvele ayo kamulongela, “Mwize mkale mng'anda yangu nowagwaa kila
kinhu kimulonda, lakini sikumuwase hano kulubuga.”
21 Avo kawagala ukae kumwake na kawagwaa ivihongwe ndiya. Wanhu
awo wasunha magulu gao waja ndiya na kung'wa.
22 Viwakalile woja na kudeng'ha, wambigalo wayagwe wehile wa
kudibuga dijo weza waizunguluka ing'anda na wagong'onda ulwivi. Wa-
mulongela imvele mwene ng'anda, “Mulave kunze ayo imbigalo yengile
mng'anda tumuwase.”
23 Lakini ayo imvele mwene ng'anda kalawa kunze, kawalongela, “Aka
iwandugu zangu, chonde, sikumtende kinhu kamba acho kihile. Ayuno
mgeni wangu, avo sikumtende avo.

24 Kabaha mwanangu mwali, na vivija kabaha mtwanzi wa mgeni wangu.
Nowalavila hewo kunze, muwasole muwatendele kamba vimulonda, lakini
munhu ayo mulekeni sikumtende kinhu kamba acho kigela kinyala."
25 Lakini awo iwambigalo hawamtegeleze. Avo ayo imulawi kamsola
mtwanzi ayo kamulava kunze. Hewo wamsola wamtenda vihile kilo kigima
mbaka imitondo. Imitondo wamuleka yasegele.
26 Imitondo, ayo imtwanzi keza mbaka haulwivi lwa ing'anda iyakalile
mkulu wake, kagwa hasi na kakala aho kulwivi mbaka zuwa vidilawile.
27 Imkulu wa ayo imtwanzi viyalamuke imitondo, kavugula ulwivi lwa
ing'anda, kalawa kunze yagendelele na mwanza. Baho kamona ayo imt-
wanzi wake kawasa hasi haulwivi, akuno makono gake gagogeleza ikizingiti
cha umulango.
28 Kamulongela, "Winuke tuchole." Lakini heyo hedike mbuli. Kamsola,
kamkweza kuna ikihongwe wake na kamgala mbaka ukae kumwake.
29 Viyavikile ukae kumwake kasola mwele na kamkanha kanha maunde
longo na mabili. Abaho kagagala maunde gago mwiisi yose ya Izilaeli.
30 Iwanhu wose wagonile gago walonga, "Mbuli kamba ino hainakoneka
kulawa siku dija Waizilaeli viwasegele mwiisi ya Misili mbaka lelo.
Tugelegeze, tuilonge mbuli ino na tulamule."

20

Waizilaeli oitanda kwa ng'hondo

1 Abaho iwanhu wose wa Izilaeli wasegela kulawa Dani mbaka Beel-
isheba, hamoja na iwanhu wa isi ya Gileadi, waiting'hana ako Misipa,
kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
2 Vilongozi wose wa iwanhu wa makabila gose ga Izilaeli weza kumt-
ing'hano awo wa iwanhu wa Imulungu, wakalizi ogenda kwa magulu
wakala laki nne kuno wapapa migoha.
3 Avo iwanhu wa kabila da Benjamini wahulika kamba Waizilaeli
wayagwe wachola ako Misipa.
Avo Waizilaeli wamuuza ayo imbigalo imulawi, "Tulongele, gano gehile
gatendigwa vilihi?"
4 Ayo imulawi, imbigalo wa ayo imtwanzi yakomigwe kawedika, "Niye na
mtwanzi wangu tuvika kudibuga da Gibea, buga da iwanhu wa kabila da
Benjamini ili tuwase kuko ikilo.
5 Lakini wanhu wa buga da Gibea weza ikilo, waizunguluka ing'anda
inikalile niwasile. Walonda kunikoma, wamuwasa kwa nguvu mtwanzi
wangu mbaka kafa.
6 Niye nilosa mtufi wake, nimkanha kanha maunde na kugagala kwa
makabila gose ga Izilaeli, kwavija watenda mbuli igevuza na ihile mwiisi ya
Izilaeli.
7 Avo, mweye iwanhu wa Izilaeli, muilonge mbuli ayo na mulonge va
kutenda."
8 Wanhu wose hamoja, wema na kulonga, "Haduhu munhu yoyose hagati
yetu yonda yabwele kukibanda chake hebu ukae kumwake.
9 Vino avo vonda tutende mbuli ya Gibea. Tobwanha simbi ili tujuwe nani
yonda yasonge kuwavamila.
10 Tosagula wanhu longo mna iwanhu gana kulawa makabila gose ga
Izilaeli, wanhu gana mna iwanhu elufu, na wanhu elufu mna iwanhu elufu
kumi. Wanhu awo okuwa na sang'hano ya kuwagalila ndiya wayao onda
wadivamile dibuga da Gibea mwiisi ya Benjamini, mbuli ya ago gehile
gawatendile mwiisi ya Izilaeli."

11 Avo wambigalo wose wa Izilaeli waiting'hana, wailumba waditowe
buga da Gibea.
12 Avo iwanhu wa makabila ga Izilaeli watuma wasenga kila hanhu kwa
kabila da Benjamini, walonga, “Mbuli gani ino ihile itendigwe hagati yenu?
13 Avo muwalave iwanhu awo wehile weli ako Gibea ili tuwakome na
tusegese gehile mwiisi ya Izilaeli.” Lakini iwanhu wa kabila da Benjamini
walema kuwategeleza iwandugu zao, awo Waizilaeli wayao.
14 Avo, iwanhu wa kabila da Benjamini waiting'hana ako Gibea kulawa
kila buga, ili waitowe na iwanhu wa Izilaeli.
15 Wanhu wa kabila da Benjamini wawakema kulawa mmabuga gao
wambigalo odaha kuitowa elufu ishilini na sita, na iwanhu wa buga da
Gibea wawakema wanhu wasaguligwe magana saba.
16 Mna iwanhu awo wasaguligwe kukala na wanhu magana saba wait-
owaga kwa makono ga kumoso, kila munhu kadaha kupigisa dibwe kwa
ng'humbewe na kutowa luvili na hahonya bule.
17 Waizilaeli wayagwe vivija wawakema wambigalo magalu odaha
kuitowa kwa migoha laki nne.

Ng'hondo na iwanhu wa kabila da Benjamini

18 Waizilaeli wachola ako Beseli wamuuza Imulungu, “Kabila gani donda
dilongole kuchola kuitowa na iwanhu wa kabila da Benjamini?” Mndewa
Imulungu kalonga, “Kabila da Yuda disonge kuchola.”
19 Avo, Waizilaeli wachola imitondo, weka ng'hambi yao behi na buga da
Gibea.
20 Iwanhu wa Izilaeli wachola kuitowa na iwanhu wa kabila da Benjamini
na wakala mna imisafa ya ng'hondo ako Gibea.
21 Wanhu wa kabila da Benjamini walawa kudibuga da Gibea waitowa na
Waizilaeli, siku ayo wawakoma wanhu wa Izilaeli elufu ishilini na mbili.
22 Lakini Waizilaeli waigangamiza, waitanda kabili hanhu aho hawaitow-
ile aho haichanduso.
23 Avo, Waizilaeli wachola, wamulilila Mndewa Imulungu mbaka ichun-
gulo. Abaho wamuuza Mndewa Imulungu, “Avo tuchole kabili tukaitowe na
ndugu zetu, wanhu wa kabila da Benjamini?” Mndewa Imulungu kawedika,
“Choleni mkaitowe na hewo.”
24 Avo, siku ya kabili Waizilaeli wachola kuitowa na wanhu wa kabila da
Benjamini.
25 Siku ayo ya kabili wanhu wa kabila da Benjamini walawa Gibea na
wawavamila Waizilaeli, wawakoma Waizilaeli elufu kumi na nane, awo
wose wakomigwe wakala odaha kuitowa kuna ing'hondo.
26 Wambigalo wose wa Izilaeli wachola ako Beseli. Wakala ako kuulongozi
wa Mndewa Imulungu akuno opula na kufunga kuja mbaka ichungulo, na
wamulavila Mndewa Imulungu nhosa za kusoma moto na nhosa za kugala
kuilumba.
27 Waizilaeli wampula Mndewa Imulungu yawalongele watende choni.
Kipindi acho sanduku da lagano da Mndewa Imulungu dikala ako Beseli.
28 Finehasi mwanage Eleazali, Eleazali mwanage Haluni, ayo kakala
yosang'hana kuulongozi wa disanduku. Waizilaeli wamuuza Mndewa Imu-
lungu, “Vino tuchole kabili tukaitowe na ndugu zetu, iwanhu wa kabila da
Benjamini hebu sikutuchole?” Mndewa Imulungu kalonga, “Choleni, mayo
nowagela mmakono genu.”
29 Avo, Waizilaeli weka wanhu waifise kuzunguluka buga da Gibea.

30 Waizilaeli wachola kuitowa na wanhu wa kabila da Benjamini kudisiku da kadatu. Waipanga wadivamile buga da Gibea kamba viwatendile aho haichanduso.
31 Abaho iwanhu wa kabila da Benjamini viwakalile oitowa na Waizilaeli, wachola kunze ya dibuga jao. Wawakoma Waizilaeli wayagwe viwakalile mnzila ya kuchola mabuga ga Beseli na Gibea, mbaka kuluwala. Wawakoma Waizilaeli kamba malongo madatu.
32 Wanhu wa Benjamini walonga, “Tuwatowa kamba vitutendaga.” Lakini iwanhu wa Izilaeli walonga, “Beta tukimbile tuwakwege kutali na dibuga mbaka mzinzila.”
33 Avo wanhu wose wa Izilaeli walawa kulawa kila hanhu wachola kukala kabili ako Baali Tamali, na waja waifisile walawa hanhu aho hawakalile mwambu wa kudihongela zuwa wa Gibea.
34 Wambigalo elufu kumi odaha kuitowa kwa ng'hondo kulawa makabila gose ga Izilaeli wavika aho kuulongozi wa buga da Gibea. Ing'hondo ya siku ayo ikala ng'hulu. Lakini wanhu wa Benjamini hawajuwile kamba wakala mmabehi kubanangigwa.
35 Mndewa Imulungu kawatenda iwanhu wa Benjamini wahumwe mgameso ga Waizilaeli. Avo siku ayo iwanhu wa Izilaeli wawakoma wanhu wa Benjamini elufu ishilini na tano na gana dimoja. Wanhu awo wakomigwe wakala wambigalo oitowa kwa migoha.
36 Avo wanhu wa kabila da Benjamini wona kamba wahumwa.

Waizilaeli wabwela kukisogo waitenda kamba vija owakimbila iwanhu wa kabila da Benjamini, kwavija wajuwa kuna wayao waifisa behi ya dibuga da Gibea.
37 Iwanhu waifisile walopola wadivamila dibuga da Gibea na wawakoma kwa mapanga wanhu wose.
38 Waitogolela na wanhu waja wayagwe wa Izilaeli kwa kilaguso kino, kamba iwanhu wakalile waifisile watende yosi difililike uchanha kulawa kudibuga,
39 avo iwanhu wa Izilaeli waitendile okimbila wahinduke na wadivamile dibuga. Kipindi acho wanhu wa kabila da Benjamini wakala wawakomile kamba wanhu malongo madatu wa Izilaeli, avo wailongela, “Tuwatowa kamba aho haichanduso.”
40 Lakini dija diyosi vijoneke dofililika kulawa kudibuga, wanhu wa kabila da Benjamini viwalolile kukisogo chao, wakanganya kona buga jao dokwaka moto.
41 Avo Waizilaeli wahinduka, na wanhu wa kabila da Benjamini wakala na bwembwe kwavija wona kamba olonda kukomigwa.
42 Avo wahinduka wawakimbila Waizilaeli wachola kuluwala, lakini ng'hondo iwavikila, na Waizilaeli walawile kudibuga wawatowa na wawakoma.
43 Waizilaeli wawazunguluka wanhu wa kabila da Benjamini, wawakweleleza kulawa Noha mbaka mwambu wa kudilawila zuwa wa buga da Gibea na wawakoma wanhu wengi.
44 Siku ayo wanhu elufu kumi na nane wa kabila da Benjamini, wose wakala wanhu odaha kuitowa goya, wakomigwa.
45 Wanhu wayagwe wa kabila da Benjamini wahinduka, wakimbila wachola kuluwala mbaka kudibwe da Limoni. Wanhu wayagwe kamba elufu tano wakomigwa mna inzila viwakalile okimbila. Waizilaeli wagendelela kuwawinga wanhu wa kabila da Benjamini mbaka kudibuga da Gidomu wawakoma wanhu elufu mbili.

46 Iwanhu wose wa kabila da Benjamini wakomigwe siku ayo wakala elufu
ishilini na tano iwambigalo odaha kuitowa kwa migoha.
47 Lakini wambigalo magana sita wa kabila da Benjamini wakimbila
mbaka kuluwala mbaka kudibwe da Limoni, wakala kuko kwa kipindi cha
miyezi mine.
48 Waizilaeli wahinduka wabwela kabili kwa wanhu wa kabila da Ben-
jamini wakalile kudibuga, wawakoma wanhu wose na wanyama. Vivija
wagasoma moto mabuga gose gakalile kuko.

21

Watwanzi mbuli ya iwanhu wa kabila da Benjamini

1 Avo iwanhu wa Izilaeli wakala waiduwile ako Misipa, “Haduhu munhu
vitwili yonda yamulave mndele wake, yasoligwe na wanhu wa kabila da
Benjamini.”
2 Avo, iwanhu wachola ako Beseli wakala kuko kuulongozi wa Imulungu
mbaka ichungulo, waguta na kulila kwa usungu.
3 Walonga, “Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, habali kinhu kino
kilawila mwiisi ya Izilaeli? Lelo tuhungukilwa na kabila dimoja mwiisi ya
Izilaeli.”
4 Imitondo yake wanhu walamuka ulukwili, wazenga upango wa nhosa,
walava nhosa za kusomigwa moto na nhosa za kugala kuilumba.
5 Abaho iwanhu wa Izilaeli waiuza, “Vino iwanhu gani mna gamakabila
ga Izilaeli hawacholile bule kumting'hano wa Mndewa Imulungu?” Kwavija
wakala waiduwile ng'hani kamba munhu yoyose hacholile bule kuulongozi
wa Mndewa Imulungu ako Misipa yakomigwe.
6 Lakini iwanhu wa Izilaeli wawonela bazi ndugu zao iwanhu wa kabila da
Benjamini, walonga, “Lelo kabila dimoja mna iwanhu wa Izilaeli dipotela.
7 Avo tutende choni ili tuwagwee watwanzi, awo iwambigalo wa kabila da
Benjamini wasigale? Kwavija tuiduwila kwa twaga da Mndewa Imulungu
kamba hatuwagwaa wandele zetu, wasoligwe na hewo!”
8 Walonda kujuwa kamba kukala na wanhu mna gamakabila ga Izilaeli
hawacholile kumting'hano wa Mndewa Imulungu ako Misipa. Avo, wajuwa
kamba haduhu munhu yoyose kulawa Yabeshi Gileadi yezile kumting'hano
awo.
9 Kwavija iwanhu viwapetigwe kukala kuduhu munhu yoyose yalawile
Yabeshi Gileadi.
10 Avo umting'hano wose watuma wanhu elufu kumi na mbili wadahile
kuitowa goya, wawalagiza, “Choleni mkawakome kwa mapanga iwanhu
wose okala ako Yabeshi Gileadi, vivija wakomeni iwatwanzi na iwana.
11 Wakomeni iwambigalo wose na iwatwanzi wose wawasigwe na wambi-
galo.”
12 Avo wawona wali magana mane wakalile ako Yabeshi Gileadi,
wang'hali kuwasigwa na wambigalo, wawasola wawagala mwiing'hambi
ako Shilo mwiisi ya Kanaani ako kuwakalile.
13 Abaho umting'hano wose watuma usenga kwa iwanhu wa kabila da
Benjamini wakalile mdibwe da Limoni, wawalongela waleke kuitowa.
14 Awo iwanhu wa kabila da Benjamini wabwela, wagweleligwa awo iwali
walawile Yabeshi Gileadi awo iwalekigwe kukomigwa, lakini awo iwali
hawawenele bule iwambigalo wose.
15 Wanhu wa Izilaeli wawonela bazi wanhu wa kabila da Benjamini,
kwavija Mndewa Imulungu keka mwayu mna gamakabila ago ga Izilaeli.

16 Abaho iwavele wa umting'hano waiuza, “Lelo tutende choni ili tuwagwelele watwanzi, awo iwambigalo wasigale? Kwavija watwanzi wose wa kabila da Benjamini wakomigwa.”
17 Wailongela, “Iwambigalo wa kabila da Benjamini wasigale wagweleligwe watwanzi, ili kabila dimoja da Izilaeli sikudipotele.
18 Lakini hatudaha bule kuwaleka iwandele zetu wasoligwe na hewo, kwavija tuiduwila kamba yaduwiligwe munhu yoyose yonda yamulave mndele wake yasoligwe na iwanhu wa kabila da Benjamini.”
19 Avo walonga, “Nyimwilinyimwili ya Mndewa Imulungu yammabehi, itendekaga kila mwaka ako Shilo, dibuga dili kasikazini ya Beseli, kuna inzila ing'hulu ilawa Beseli kuchola Shekemu, kusini mwa buga da Lebona.”
20 Avo wawalagiza iwambigalo wa kabila da Benjamini olonga, “Muchole mkaifise kumigunda ya mizabibu.
21 Mkale meso. Iwandele wa Shilo wahalawa kunze kucheza, mweye mulawe kumizabibu na kila munhu yasole mndele imoja yawe mwehe wake. Abaho mbwele mwiisi ya Benjamini.
22 Kamba tata zao hebu iwalumbu waheza kutuuza towalongela, ‘Siye towapula muwonele bazi wanhu wa Benjamini na muwaleke wawasole awo iwandele, kwavija hatuwagwelele watwanzi ako kuna ing'hondo ya Yabeshi Gileadi. Vivija siyo mweye muwagwelele iwandele zenu, avo hamutagusigwa bule.’ ”
23 Avo, awo iwambigalo wa kabila da Benjamini watenda vivo, wasola wehe zao kamba viwakalile kulawa ako kuwakalile ocheza. Abaho wabwela mwiisi yao, wazenga kabili mabuga gao wakala mumo.
24 Kipindi acho iwanhu awo wa Izilaeli wasegela, kila munhu kabwela isi ya kabila jake kuna iwanhu wa lukolo lwake, kila munhu kakala hanhu hayagweleligwe.
25 Kipindi acho kukala haduhu mndewa mwiisi ya Izilaeli. Kila munhu kasang'hana gaja gamnogeze heyo.

Kitabu cha Lusi
Lusi
Ulongozi

Kitabu cha Lusi chosimulila sang'hano za unzonza zilawile mng'anda imoja ya Waizilaeli mkipindi cha Wasemi wa Izilaeli. Mama wa ing'anda ayo Naomi kobitila magazo mengi kipindi mkasano wake na wanage wabili wa kimbigalo viwadanganike viwakalile okala mwiisi baki ako Moabu. Vigeshile gago Naomi komweda aho imoja wa wakwe zake yokemigwa Lusi, mwenekae wa isi ya Moabu kailumba na heyo na wabwela wose mwiisi ya Izilaeli na kalonga komtaza. Abaho wose wabili Lusi na Naomi omweda aho imoja wa ndugu yao yakemigwe Boazi viyawalolile goya na katogola kumsola Lusi. Kipindi cha Wasemi kikala kihile na Waizilaeli wengi wakala bila kugagoga malagizo, lakini Naomi na Lusi na Boazi wakala wanhu wa kwigwa kamba Waizilaeli wakweleleze malagizo ga Imulungu.

Haduhu munhu yotanga nani yandike ikitabu cha Lusi. Vivija haitangigwa kamba kitabu kino chandikigwa lini, lakini wanhu wayagwe ogelegeza kamba chandikigwa kipindi acho Waizilaeli viwabwelile kulawa kuuhamizo mbuli ya uulonzi wa Kiebulania utumike mkitabu kino. Kinhu kikulu kikoneka mkitabu kino kamba mndewa Daudi kalawa muulelo wa Lusi. Vivija ino yofambula kamba Lusi kakala muhenga wa Yesu. Mbuli ino yolagusa kunze kunze kamba kuilumba na Imulungu hakulola kamba munhu kolawa lukolo gani, ila gaja geli mmoyo wa munhu.

Mbuli zili mkitabu

Sula ya 1 yolonga ng'anda ya Naomi viibitile magazo na abaho Naomi na Lusi wabwela mwiisi ya Izilaeli.

Mna isula ya 2 tosoma vija Lusi viyamting'hane Boazi viyakalile kosalata vija visigale mumgunda wa Boazi.

Sula ya 3 yolonga vija Naomi viyamgalile Lusi yakamuuze Boazi yamsole na yamulole goya kwavija Boazi kakala ndugu yake wa behi. Boazi kotogola kutenda vivo.

Sula ya 4 yosimulila vija Boazi viyagulile vinhu va mkasano wa Naomi na kamsola Lusi.

Elimeleki na iwanhu wa mng'anda yake ochola Moabu

1 Aho umwaka, kipindi wasemi viwakalile otawala mwiisi ya Izilaeli kulawilila nzala mwiisi ayo. Munhu imoja kulawa Beselehemu mwiisi ya Yuda hamoja na mwehe wake na wanage wabili wa kimbigalo wachola kukala kamba wanhu baki mwiisi ya Moabu.

2 Munhu ayo twaga jake Elimeleki na mwehe wake twaga jake Naomi, na wanage wabili wa kimbigalo wakemigwa Maloni na Kilioni. Wanhu awo wakala Waefulata ako Beselehemu mwiisi ya Yuda. Wachola mwiisi ya Moabu na wakala kuko.

3 Elimeleki mbigalo wake Naomi kafa, Naomi kasigala na iwana wabili wa kimbigalo.

4 Wabwanga awo wabili wasola watwanzi wa Kimoabu, imoja kakemigwa Olupa na iyagwe Lusi. Miyaka longo kumwande,

5 wose wabili Maloni na Kilioni wafa, avo Naomi kakala kabule mbigalo hebu wana.

Naomi na Lusi obwela Beselehemu

6 Avo Naomi kahulika kamba Mndewa Imulungu kawatenda wanhu zake
wamwede kwa kuwagwaa ndiya. Avo kaitanda kusegela kulawa Moabu
kubwela kumwao hamoja na wakwe zake.
7 Avo kalawa aho kuyakalile yokala na wakwe zake wabili, wagoga nzila
yakubwela isi ya Yuda.
8 Avo Naomi kawalongela awo iwakwe zake wabili, “Kila imoja yabwele
ukae kwa mamake. Nompula Mndewa Imulungu yawatendele ganogile
kamba vimnhendele niye na waja iwanangu wabili wafile.
9 Mndewa Imulungu yamgwee kila imoja wenu ugima unogile na ukae
kwa mbigalo wake.” Abaho Naomi kawalaga kwa kuwanonela. Avo waja
iwandele wasonga kulila kwa sauti,
10 wamulongela, “Aka, tochola hamoja na gweye kwa wanhu zako.”
11 Naomi kawalongela, “Bweleni, wandele zangu. Habali monikweleleza?
Vino, mogizaga nodaha kulela wana wayagwe wa kimbigalo wawe wambi-
galo zenu?
12 Bweleni mzikae zenu wandele zangu kwavija niye namvele ng'hani
sidaha kusoligwa kabili. Hata kamba nahalonga nina tamanilo, na hata
kamba lelo ikilo nahawasa na mbigalo na kulela wana wa kimbigalo,
13 vino, mwahadahile kuwabeta mbaka wakule? Vino mwahadahile
kulema kusoligwa na wambigalo wayagwe? Bule wandele zangu, niye
nokona usungu ng'hani kubanza mweye, kwavija Mndewa Imulungu
kangeda.”
14 Abaho wasonga kulila kwa ming'hwifi ng'hwifi kabili. Avo Olupa
kamnonela mama mkwe wake kamulaga, na kabwela kumwao, lakini Lusi
kamnanahila.
15 Avo Naomi kamulongela, “Lusi, lola mzengele miyago kabwela ukae
kumwake na kwa imilungu yake, na gweye vivija ubwele umkweleleze
mzengele miyago.”
16 Lakini Lusi kamulongela,
“Sikuunisusumize nikuleke gweye,
hebu sikuunigomese kukukweleleza gweye.
Hohose honda uchole na niye nochola,
na hohose honda ukale na niye nokala.
Wanhu zako okuwa wanhu zangu,
Imulungu wako kokuwa Imulungu wangu.
17 Aho honda ufile gweye baho honda nifile niye,
na honda uzikigwe gweye na niye nozikigwa baho.
Mndewa Imulungu yanikoboze ng'hani kamba nahakuleka gweye,
ila kwa ifa iyeka.”
18 Naomi viyaonile Lusi kosusumiza kuchola hamoja na heyo kaleka
kumgomesa.
19 Avo wose wabili wagendelela na mwanza mbaka wavika Beselehemu.
Viwavikile Beselehemu, iwanhu wa buga jose wakanganya, na iwatwanzi
waiuza, “Amweye, ino Naomi?”
20 Naomi kawalongela, “Sikumnikeme Naomi* nikemeni Mala† kwavija
Mndewa Imulungu kanhenda nyone usungu ng'hani.
21 Niye vindawile hano ng'hala na vinhu vingi, lakini sambi Mndewa
Imulungu kambweza nabule kinhu. Habali mong'hema Naomi na kuno
Mndewa Imulungu kang'hudula, na Mndewa Imulungu yeli na udahi wose
kandununza?”

* **1:20** Kwa Kiebulania *Naomi* fambulo jake deng'ho usungu.
† **1:20** Kwa Kiebulania *Mala* fambulo jake

22 Vino vivo Naomi hamoja na Lusi imkwe yake, ayo Immoabu, viwabwelile kulawa Moabu na wavika Beselehemu kipindi cha kusenga shaili ndo kisonga sambi sambi.

2

Lusi kosang'hana mumgunda wa Boazi

1 Kukala na munhu yokemigwa Boazi yolawa mulukolo lumoja na Elimeleki imkasano wake Naomi. Boazi kakala mgoli ng'hani.

2 Siku dimoja, Lusi immoabu kamulongela Naomi, “Nhogolela ny'hole kumngunda nikasalate vija visigale kusengigwa, kwa munhu yoyose yonhogolela nisalate kukisogo chake.” Naomi kamulongela, “Genda, mndele wangu.”

3 Avo Lusi kachola kumgunda kusalata vija visigale. Ilawilila bila kujuwa kakala kumgunda wa Boazi, yuja yakalile lukolo lumoja na Elimeleki.

4 Vikibitile kipindi kidogo, Boazi kavika kulawa Beselehemu kawalamusa wasengaji, kawalongela, “Mndewa Imulungu yawe na mweye.” Na hewo wamwidika, “Mndewa Imulungu yakutendele ganogile.”

5 Abaho Boazi kamuuza imwimilizi wa iwasengeji, “Vino, mndele yuja iyo nani?”

6 Ija imwimilizi kamulongela, “Ija imndele Mmoabu yezile hamoja na Naomi kulawa kuna iisi ya Moabu.

7 Kanipula yasalate vija vilekigwe na wasengaji. Avo keza kasalata tangu imitondo, sambi baha kachola kuhumula mkibanda.”

8 Avo Boazi kamulongela Lusi, “Tegeleza mndele wangu, sikuuchole hanhu hayagwe kusalata vija visigale ila mumgunda uno wiyeka. Wakweleleze iwasang'hanaji wangu wa kitwanzi.

9 Lola hanhu hoosenga uwakweleleze. Niwazuma wano iwabwanga sambi wakugaze. Wahawa na ng'hilu genda hana inongo ukang'we mazi gawadehile iwabwanga.”

10 Baho Lusi kamfugamila Boazi mbaka hasi, kamulongela, “Mhataze kutogoleligwa na gweye na kuno niye na munhu baki?”

11 Lakini Boazi kamulongela, “Nigahulika gose guumtendele mama mkwe wako tangu mbigalo wako viyafile. Nojuwa viuwalekile tatako na mamako na isi yako yuuvumbukile, kwiza kukala na wanhu huwajuwile bule.

12 Mndewa Imulungu yakutendele ganogile kwa gose gautendile. Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli yumkimbilile kamba kinziya yomkimbilila mamake, yakulihe ng'hani.”

13 Lusi kamulongela, “Go mkulu, gweye kunhendela ganogile ng'hani. Kunihoza umoyo na kulonga na niye kwa uhole hamoja niye sili msang'hanaji wako.”

14 Ndiya viipile, Boazi kamkema Lusi kamulongela, “Lusi izo uje gate na uzanhike mumchuzi.” Avo Lusi kakala hamoja na wasengaji, na Boazi kamgwaa uhule ukanzingigwe, kauja na keguta mbaka kausigasa.

15 Lusi viyagendelele kudondola vija visigale mumgunda, Boazi kawalongela wasang'hanaji zake, “Sambi mumgomese hata yahadondola hana gamakinza mulekeni.

16 Vivija mumsomolele mna gamakinza na mulekeni yadondole sikumumkomhokele.”

17 Avo Lusi kagendelela kudondola vija visigale mbaka ichungulo, kabiga na kabeta ija ishaili kapata mgelo umoja na malagalila.

18 Kaidikwa kifuza chake kachola ukae kumulagusila mama mkwe yake vija viyapatile. Vivija kamgwaa ija indiya iyasigase.

19 Avo mkwe yake kamuuza, “Kudondola kwahi lelo? Gweye kukala
kuna umgunda wa nani? Imulungu yamtende yamwede ayo yakutazile
gweye.” Avo Lusi kamulongela Naomi, kamba kakala kosang'hana kwa
munhu yokemigwa Boazi.
20 Naomi kamulongela mkwe yake, “Mndewa Imulungu yamtendele
ganogile Boazi, Mndewa Imulungu siku zose kogavikiza gaja gayalongile
kwa iwanhu wagima na wafile.” Naomi kagendelela kulonga, “Munhu ayo
ndugu yetu wa usungu, na imoja wa awo olondigwa kutulola goya.”
21 Abaho Lusi ayo Immoabu kalonga, “Vivija munhu ayo kanongela ni-
ilumbe na wasang'hanaji zake mbaka vonda wamambukize kusenga.”
22 Avo, Naomi kamulongela Lusi, “Ona mndele wangu, uilongoze na
iwasang'hanaji zake ili wanhu sambi wakugaze kuna imigunda iyagwe.”
23 Avo Lusi kasang'hana na iwasang'hanaji wa kitwanzi wa Boazi, kadon-
dola vija visigale mbaka viwamambukize kusenga ingano na shaili. Siku
zose azo Lusi kakala yokala na mama mkwe yake.

3

Lusi kozahililigwa mbigalo

1 Siku dimoja Naomi kamulongela mkwe yake Lusi, “Mndele wangu
nolondigwa nikuzahilile mbigalo ili umbwihile na umwede.
2 Avo ino Boazi, yuusang'hane hamoja na iwasang'hanaji zake, ndugu yetu
wa usungu, avo tegeleza, ichungulo kokuwa kobeta shaili hanhu ha kubigila.
3 Avo genda ukoge abaho ubakale mavuta na uvale viwalo vinogile, abaho
uchole hanhu hoobigila shaili Boazi, sambi uilaguse kumwake mbaka vonda
yamambukize kuja na kung'wa.
4 Vivija uhajuwe hanhu honda yawase. Yahasonga kukukila, uchole
mholemhole ugubule umgolole mmagulu gake na uwase baho. Heyo koku-
longela daukutenda.”
5 Lusi kamulongela, “Notenda gose gaunilongele.”
6 Avo Lusi kachola hanhu hoobigila, katenda kamba viyalongeligwe na
mama mkwe yake.
7 Boazi viyamambukize kuja na kung'wa na kasamhuka, kachola behi na
ikichele cha shaili kawasa. Lusi kachola mholemhole kagubula umgolole
hana gamagulu ga Boazi na kawasa baho.
8 Kilo kikulu, Boazi kasinhuka, kahinduka, kasinhuka kumona mtwanzi
kawasa mmagulu gake.
9 Kamuuza, “Gweye kwa nani?” Lusi kamwidika, “Niye na Lusi
msang'hanaji wako. Kwavija gweye kwa ndugu yangu wa usungu na
kolondigwa kunilola goya, ngubika na mhindo ya mgolole wako uchanha
ya niye msang'hanaji wako kamba kilaguso cha kunikaliza.”
10 Boazi kamulongela, “Mndele wangu Mndewa Imulungu yakutendele
ganogile, kwavija gose gautenda sambi ganoga kubanza gaja gautendile
aho haichanduso, kwavija huwazahile wabwanga wagoli hebu wakiwa
wakusole.
11 Avo mndele wangu sambi udumbe, niye nokutendela gose goulonda
kwavija kila munhu mdibuga dino koijuwa tabiya yako inogile.
12 Kweli niye nolondigwa nikulole goya, lakini hana ndugu wa behi
yolondigwa kukulola goya kubanza niye.
13 Gweye, wasa hano kilo kino, mayo imitondo tojuwa yahatogola kuku-
lola goya vinoga, lakini kamba yahalema kukulola goya, kwa twaga da
Mndewa Imulungu yeli mgima noiduwila niye nokulola goya. Wasa hano
mbaka imitondo.”

14 Avo Lusi kawasa mmagulu ga Boazi mbaka imitondo, ulukwili kala-
muka ili sambi yoneke, kwavija Boazi halondile munhu yajuwe kamba
mtwanzi kakala hanhu ha kubigila shaili.
15 Boazi kamulongela, “Tandika hasi kiwalo chako kiuvalile.” Lusi
katandika ikiwalo chake na Boazi kampimila mgelo umoja wa shaili,
kamdikwa na heyo kabwela kudibuga.
16 Viyavikile kwa mama mkwe yake kauzigwa, “Iwaze mndele wangu?”
Lusi kamsimulila gose gayatendeligwe na Boazi.
17 Abaho kalonga, “Kanilongela sambi nibwele makono gaiyeka kwa
mama mkwe yangu avo kanipimila mgelo umoja wa shaili.”
18 Naomi kamulongela, “Avo mndele wangu beta tanhu tulole chonda
kilawilile, kwavija Boazi honda yatogole mbaka mbuli ino vonda ikale goya
lelo.”

4

Boazi komsola Lusi

1 Avo Boazi kachola hanhu ha kutendela mting'hano kakala hasi ako
kuulwivi lwa dibuga. Avo ija indugu wa usungu ng'hani wa Elimeleki
ija iyalongile Boazi, kakala kobita behi na haja hayakalile Boazi, Boazi
kamkema kamulongela, “Izo ukale hano mbwigangu.” Avo ija imunhu keza
na kakala hasi.
2 Abaho Boazi kawakema wavele longo wa dibuga, kawalongela hewo
vivija wakale hasi, na hewo wakala hasi.
3 Baho Boazi kamulongela ayo indugu yake, “Naomi sambi kabwela ku-
lawa mwiisi ya Moabu, kolonda kuchuuza mgunda uja ukalile wa ndugu
yetu Elimeleki.”
4 Avo niye nyona nikulongele mbuli ino kamba wahaulonda uugule hau-
longozi wa iwavele wa wanhu wangu. Wahaulonda mgunda awo lava
sente uugombole. Kamba koulonda hebu huulonda longa, kwavija kuduhu
munhu wa kuugombola kubanza gweye, na niye wa kabili, na heyo kalonga,
“Niye nougombola.”
5 Abaho Boazi kalonga, “Mna isiku yonda uugule umgunda kulawa
kwa Naomi, vivija kolondigwa umsole na Lusi ayo immoabu, imgane wa
mwenekwaga ndugu yetu, ili mgunda awo usigale mwa ndugu wa mwenek-
waga.”
6 Avo, ija indugu wa usungu ng'hani wa mwenekwaga kalonga, “Kamba
yahawa avo sidaha kuugombola mgunda awo, kwavija yokoneka nodaha
kuubananga uhazi wa wanangu. Vinoga nikugwelele gweye hanhu hangu
uugombole, kwavija niye siudaha kuugombola.”
7 Kipindi acho ako Izilaeli wakala na mila mbuli ya kugombola hebu
kubadilisha vinhu, ili mbuli ayo itogoligwe, munhu kolondigwa yavule
kilatu na kumgwaa miyagwe. Kwa kilaguso acho Waizilaeli wona kamba
mbuli ayo isha.
8 Avo, indugu ayo wa mwenekwaga viyamulongele Boazi, “Ugule gweye
mgunda awo.” Kavula kilatu chake kamgwaa.
9 Avo Boazi kawalongela iwavele na wanhu wose wakalile aho, “Lelo
mweye awo wasindila kamba niye nigula kulawa kwa Naomi vinhu vose
vikalile va Elimeleki, na va Kilioni na Maloni.
10 Na vivija nimsola Lusi immoabu, imgane wa Maloni, yawe mwehe
wangu, ili twaga da mwenekwaga sambi dipotele kulawa kwa ndugu zake
na kudibuga jake, lelo mweye awo wasindila.”
11 Abaho iwanhu wose wakalile hana ulwivi na iwavele walonga, “Ona
siye wao wasindila. Mndewa Imulungu yamtende mtwanzi ayo yokwingila

mwiing'anda yako kamba Laheli na Lea wose wabili waizenga ng'anda ya Izilaeli. Na gweye ugendelele ng'hani mna iwanhu wa Efulata ukawe na nhogolwa Beselehemu.
12 Kubitila iwana onda yakugwee Mndewa Imulungu kwa mtwanzi ino, ng'anda yako iwe kamba ng'anda ya Pelesi ija Tamali yamulelele Yuda."

Boazi na ulelo wake

13 Avo Boazi kamsola Lusi yawe mwehe wake na kawasa nayo. Mndewa Imulungu kamnogela Lusi kagoga inda, kalela mwana wa kimbigalo.
14 Abaho iwatwanzi wamulongela Naomi, "Yatogoligwe Mndewa Imulungu hakutendile uswele mwana wa kukulola goya, mwana ayo twaga jake dijuwigwe mwiisi yose ya Izilaeli.
15 Heyo kokubwezela ugima wako, na kokugesa muuvele wako, kwavija mkwe yako yokunogela ayo yokufaya ng'hani kubanza wana saba wa kimbigalo, kamulela mwana ayo wa kimbigalo."
16 Avo Naomi kamsola ija imwana kamwika mmhambaga na kawa mulezi wake.
17 Watwanzi wakalile behi na heyo, wamkema mwana ayo Obedi, walonga, "Mwana wa kimbigalo kavumbuka kwa Naomi." Obedi kamulela Yese, na Yese kamulela Daudi.
18 Uno awo ulelo wa Pelesi, Pelesi kamulela Hesiloni,
19 Hesiloni kamulela Lamu, Lamu kamulela Aminadabu,
20 Aminadabu kamulela Nashoni, Nashoni kamulela Salimoni,
21 Salimoni kamulela Boazi, Boazi kamulela Obedi,
22 Obedi kamulela Yese na Yese kamulela Daudi.

Kitabu cha Ichanduso cha Samweli

Ulongozi

Vitabu va Samweli wa Ichanduso na Samweli wa Kabili ako umwaka kikala kitabu kimoja kikulu kikemigwe kamba “Kitabu cha Samweli.” Mwanza wa ichanduso kitabu kino kigoligwa na viwa vitabu vibili kulawa kuitafasili ikemigwa “Septuaginti.” Ino ikala tafasili ya ichanduso ya lagano da umwaka muulonzi wa Kigiliki. Twaga da tafasili ayo dolagusa kamba tafasili ayo yandikwa na Wayahudi 70 hebu 72. Mna itafasili ayo ya Kigiliki, vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli vikemigwa 1 Undewa na 2 Undewa na mna itafasili iyagwe kumwande ya Kilatini vitabu avo vihinduligwa gamatwaga, vikemigwa 1 Wandewa na 2 Wandewa. Avo ivitabu vijuwigwa lelo kamba 1 Wandewa na 2 Wandewa ako umwaka vikemigwa 3 Wandewa na 4 Wandewa. Vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli vosimulila simulizi ya ugima wa mtula ndagu Samweli, mndewa Sauli na mndewa Daudi. Samweli kalala kilongozi wa mwisho tangu isi ya Izilaeli viihinduligwe kulawa kulongozwa na wasemi na kusonga kulongozwa na wandewa. Vivija Samweli ayo yawagidile mavuta Sauli na Daudi wawe wandewa wa Izilaeli. Vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli volonga simulizi ya umwaka ya isi ya Izilaeli kipindi acho.

Haduhu imunhu yojuwa nani yandike vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli. Imwandikaji haitambule mwenyego mvitabu vivo, ila yokoneka kakala mgima kipindi chose cha utawala wa mndewa Daudi, na sengine kalala mgima vuwishile utawala awo, na vivija yokoneka kamba kalala kodaha kulola na kusoma nyandiko ziyagwe zilongile ugima wa Sauli na Samweli. Kwavija hatujuwa nani hebu kina nani wandike vitabu vino, vivija haijuwigwa bule kamba ivitabu vino vandikiligwa kwahi.

Mbuli zili mkitabu

Sula ya 1-3 zosimulila kuleligwa na kukemigwa kwa mtula ndagu Samweli mna isang'hano ya Imulungu.

Sula ya 4-7 zolagusa Wafilisiti viwadisolile sanduku da lagano da Imulungu kulawa kwa Waizilaeli, vija vidigalile magazo kwa Wafilisiti vidikalile mmabuga gago.

Sula ya 8-15 zolonga mbuli ya Waizilaeli viwalondile wawe na mndewa, vivija Samweli viyamgidile mavuta Sauli yawe mndewa wa ichanduso na vija ako kumwande Imulungu viyamulemile Sauli.

Sula ya 16-31 tosoma vija Samweli viyamgidile mavuta Daudi yawe mndewa wakabili wa Izilaeli na vija Sauli viyagezile kumkoma Daudi siku zose mbaka kuumwisho wa ugima wake.

Elikana na lukolo lwake ako Shilo

1 Kukala na munhu imoja kulawa kudibuga da Lama mwiisi ya kuvigongo va Efulaimu, twaga jake Elikana kakala yolawa mulukolo lwa Wazufu mdikabila da Efulaimu. Ayo kakala mwanage Yelohamu, Yelohamu mwanage Elihu, Elihu mwanage Tohu, Tohu mwanage Sufu.

2 Elikana kakala na wehe wabili, imoja twaga jake Hana na iyagwe twaga jake Penina. Penina kakala na wana, lakini Hana kakala kabule mwana.

3 Kila mwaka Elikana kasegela kudibuga jake, kachola kumulavila nhosa na kumtambikila Mndewa Imulungu yeli na udahi wose ako Shilo. Ako

Shilo, awo iwana wabili wa kimbigalo wa Eli, Hofini na Finehasi, wakala walava nhosa wa Mndewa Imulungu.
4 Kipindi Elikana viyakalile kolava nhosa, kakala komgwaa mwehe wake Penina unde dimoja da nyama ya inhosa na unde dimoja kwa kila mwanage wa ikimbigalo na wa ikitwanzi.
5 Lakini Elikana kamgwaa Hana maunde mabili kwavija kakala komnogela ng'hani hamoja Mndewa Imulungu hamgwelele wana.
6 Lakini Penina kakala yomulonga vihile mke miyage ili yamgele usungu kwavija Mndewa Imulungu hamgwelele wana.
7 Avo mbuli ayo igendelela kila mwaka. Hana kila viyakalile kochola kuna ing'anda ya Mndewa Imulungu, Penina kakala komkekela. Avo Hana kalila na kalema kuja kinhu chochose.
8 Mbigalo wake Elikana kamuuza, “Habali kolila? Habali kolema kuja? Habali kuna lusikisiki mmoyo wako? Vino niye sikulola goya bule kubanza wana longo wa kimbigalo?”

Hana na Eli

9 Siku dimoja viwamambukize kuja na kung'wa ako Shilo, Hana kenuka kachola hanhu ha kupulila. Kipindi acho, Eli imulava nhosa kakala yakalile mkigoda behi na ikizingiti cha ing'anda ya Mndewa Imulungu.
10 Hana kakala na usungu mmoyo wake na kampula Mndewa Imulungu na kakala kolila kwa usungu.
11 Keka lagano kalonga, “Go Mndewa Imulungu uli na udahi wose, kamba kogalola magazo gangu niye msang'hanaji wako, na kong'humbuka na hunisemwa niye msang'hanaji wako, ila konigwaa niye msang'hanaji wako mwana wa kimbigalo, avo niye nokugwelela gweye Mndewa Imulungu mwana ayo yawe wako siku zose za ugima wake, mvili zake hazibeigwa ng'oo.”
12 Hana viyakalile kogendelela kumpula Mndewa Imulungu, Eli kakala yolola mulomo wake.
13 Hana kakala yopula munda kwa munda, lakini mulomo wake ukala utigisika na sauti yake haihulikigwe. Avo Eli kegizaga Hana kakoligwa.
14 Avo Eli kamulongela Hana, “Kogendelela kung'wa na kukoligwa mbaka lini? Leka kung'wa divai.”
15 Lakini Hana kamwidika, “Aka siyo ivo mkulu wangu, niye nina usungu mmoyo wangu. Niye sing'wile divai hebu king'waji kikali, ila ng'hala nomulavila Mndewa Imulungu geli mmoyo wangu.
16 Kipindi chose kino nikala nolonga mbuli ya magazo gangu na madununzo gangu avo sikuwigizege kamba niye msang'hanaji wako na mtwanzi hafaya.”
17 Baho Eli kamulongela, “Genda na tindiwalo na Imulungu wa Izilaeli yakugwee kija chuumpulile.”
18 Hana kalonga, “Nopula niye msang'hanaji wako mhate bazi kulawa kumwako.” Abaho Hana kasegela, kaja ndiya na kakala kabule lusikisiki.

Kuvumbuka kwa Samweli

19 Imitondo yake waidamuka na wamtambikila Mndewa Imulungu, abaho wabwela ukae kumwao ako Lama. Elikana kamwingilila mwehe wake Hana, na Mndewa Imulungu kamkumbuka Hana.
20 Avo mna ikipindi acho Hana kagoga inda na kaifungula mwana wa kimbigalo. Hana kamkema mwana ayo Samweli, kwavija kalonga, “Nimpula kwa Mndewa Imulungu.”

21 Labaho Elikana na iwanhu wose wa mng'anda yake wachola kabili ako
Shilo kumulavila Mndewa Imulungu nhosa ya kila mwaka na kuvikiza gaja
gayalongile.
22 Lakini mwanza awo Hana hacholile, kwavija kamulongela mbigalo
wake, “Baho imwana yahaleka kukong'ha, nomgala yakekigwe kuulongozi
wa Mndewa Imulungu na yakale kuko milele.”
23 Elikana kamwidika Hana, “Tenda kamba viukona vinoga kumwako,
beta mbaka vonda umulekese imwana tombo. Mndewa Imulungu yadi-
vikize lagano jako.” Avo Hana kasigala ukae, kagendelela kumulela mwan-
age mbaka viyamulekese tombo.
24 Viyamulekese imwana tombo kamnyamula na kasola ng'ombe mbigalo
wa miyaka midatu na kilo longo za usage na mfuko wa ng'hwembe umemile
divai kamgala kuna ing'anda ya Mndewa Imulungu ako Shilo, na ija imwana
kakala mdodo.
25 Abaho wamchinja ing'ombe, na wamgala imwana kwa Eli imulava
nhosa.
26 Hana kalonga, “Go mkulu wangu! Kweli kamba viukala mgima mkulu
wangu, niye ayo mtwanzi ija yemile kuulongozi wako, na kumpula Mndewa
Imulungu.
27 Nimpula yangwelele mwana ino, na heyo kangwaa kija kinimpulile.
28 Kwa mbuli ayo nomulava kwa Mndewa Imulungu. Siku zose za ugima
wake kalavigwa kwa Mndewa Imulungu.” Na hewo wamtambikila Mndewa
Imulungu kuko.

2

Kupula kwa Hana

1 Abaho Hana kapula kalonga,
“Moyo wangu omwinula Mndewa Imulungu,
nihuma kubitila Mndewa Imulungu,
kwa mulomo wangu nowaseka iwanhu onihila,
kwavija noudeng'helela ukombola wako!”

2 “Kuduhu yang'alile kamba Mndewa Imulungu,
kuduhu yoyose kubanza heyo,
kuduhu dibwe kamba Imulungu wetu.
3 Lekeni kuitapa,
lekeni kulonga bezi.
Kwavija Mndewa Imulungu ayo Imulungu yojuwa gose,
kubitila heyo gose gotendwa gopimigwa.
4 Mhinde za waja weli na nguvu zibeneka.
Lakini waja welibule nguvu ogendelela kupata nguvu.
5 Waja umwaka wakalile na ndiya nyingi,
sambi otumigwa ili wapate ndiya,
lakini waja wakalile na nzala,
sambi wabule nzala.
Mtwanzi mgumba kalela wana saba.
Lakini mtwanzi yeli na wana wengi,
sambi kalekigwa bila mwana.
6 Mndewa Imulungu kokoma na kozilibula,
heyo kogala kuzimu,
na kobweza kabili.
7 Mndewa Imulungu kowatenda wayagwe wawe wakiwa,
na wayagwe wawe wagoli.

Kowabwanha hasi na kowenula uchanha.
8 Kowenula wakiwa kulawa mditimbwisi,
na kowenula welibule kinhu kulawa kudilundo da mitozi,
na kowatenda wakale na iwakulu,
na wahazi ivigoda va ukulu.
Kwavija mhanda za isi yose za Mndewa Imulungu,
uchanha yake keka isi yose."

9 "Heyo kogakaliza magulu ga awo omtamanila,
lakini iwanhu wehile okanhigwa mdiziza,
kwavija munhu hadaha kuhuma kwa nguvu zake.
10 Wanhu omwihila Mndewa Imulungu obenigwa vihande vihande,
kotowa ng'huwa kumwao kulawa kuulanga.
Mndewa Imulungu koitagusa isi yose,
komgwaa nguvu mndewa wake,
koukweza udahi wa ayo iyamsagule."

11 Abaho Elikana kabwela ukae ako Lama. Lakini mbwanga ayo Samweli kamsang'hanila Mndewa Imulungu kuulongozi wa Eli imulava nhosa.

Wana wa kimbigalo wa Eli

12 Avo wana wa kimbigalo wa Eli wakala wanhu wehile hawamdumbile Mndewa Imulungu.
13 Mila ya iwalava nhosa na iwanhu ikala kamba munhu kalava nhosa, msang'hanaji wa imulava nhosa kokwiza kipindi inyama yokimula, kuno kagoga lubiki lwa meno madatu,
14 na kolugela mnongo hebu msufulia hebu mdipipa. Ayo imsang'hanaji kahoma lubiki lwake mnongo, nyama yoyose yonda ilavigwe na lubiki lulo, nyama ayo yokuwa ya mulava nhosa. Vino vivo watendile ako Shilo kwa iwanhu wose wa Izilaeli wacholile kuko kulava nhosa zao.
15 Vivija mavuta ga mnyama gang'hali haganasomigwa, msang'hanaji wa imulava nhosa kochola kumulongela ija imunhu yolava inhosa, "Nigwelele nyama mbisi nimgalile mulava nhosa ili yakabanike kwavija honda yabokele nyama yako ikimusigwe."
16 Kamba munhu ayo yahamulongela, "Beta tanhu gamavuta gasomigwe abaho kosola vovose vuulonda," Baho ija imsang'hanaji wa imulava nhosa komulongela, "Aka, ngwelela sambi baha, kamba wahalema noisola kwa nguvu."
17 Avo nzambi ya iwabwanga awo ikala ng'hulu ng'hani mgameso ga Mndewa Imulungu, kwavija wabwanga awo waibeza nhosa ya Mndewa Imulungu.

Samweli ako Shilo

18 Kipindi acho, mbwanga ayo Samweli viyakalile kogendelela kumsang'hanila Mndewa Imulungu, kakala yovala kikoti cha kitani.
19 Kila mwaka mamake kakala yomulukila kikanzu kidodo, na kamgalila kila viyakalile yochola hamoja na mbigalo wake kulava nhosa ya mwaka.
20 Abaho Eli kawatambikila Elikana na mwehe wake, kalonga, "Mndewa Imulungu yakugwee gweye Elikana wana wayagwe kwa mtwanzi ino mbweze haja hamumlavile Mndewa Imulungu." Abaho wabwela ukae.
21 Mndewa Imulungu kamonela bazi Hana nayo kagoga inda na kalela wana wadatu wa kimbigalo na wana wabili wa kitwanzi. Imbwanga Samweli kagendelela kukula mna ukumsang'hanila Mndewa Imulungu.

Eli kowazuma wanage

22 Kipindi acho Eli kakala mvele ng'hani. Kahulika gose gawatendile wanage wa kimbigalo kwa iwanhu wose wa Izilaeli, na viwakalile owasa na waja iwatwanzi wakalile osang'hana kuna ulwivi lwa dihema da mting'hano.
23 Avo kawauza wanage, “Habali motenda mbuli kamba azo? Kwavija wanhu wose onongela mbuli zenu zihile zimutenda.
24 Sikumutende kamba avo wanangu, kwavija mbuli azo zinihulika kulawa kwa iwanhu wa Mndewa Imulungu ziha.
25 Kamba munhu yahamtendela nzambi miyage, Imulungu kodaha kuwagombeleza, lakini kamba munhu yahamtendela nzambi Imulungu nani yodaha kumgombeleza?” Lakini wanage hawamtegeleze tatao, kwavija Mndewa Imulungu kagesa kuwakoma.
26 Avo imbwanga Samweli kagendelela kukula na kanogeligwa na Mndewa Imulungu na iwanhu.

Imulungu koulema ulelo wa Eli

27 Siku dimoja, munhu wa Imulungu kamcholela Eli, kamulongela, “Mndewa Imulungu kolonga vino, ‘Vino niye siilaguse mwenyego kwa muhenga wako, viwakalile Misili omsang'hanila Falao?
28 Niye nimsagula heyo mna gamakabila gose ga Izilaeli, ili yawe mulava nhosa wangu, yachole kuna uupango wangu wa nhosa, yakasome ubani na yavale kikoti kuulongozi wangu. Nimgwaa muhenga wako na iwanhu wa mng'anda yake nhosa zose zilavigwa kumwangu kwa moto kulawa kwa iwanhu wa Izilaeli.
29 Habali kuzonela migongo nhosa ziniwalongele wanhu wangalile? Gweye kuwategeleza wanago kubanza niye, muineneheza wenyego kwa kuja nyama zinogile za kila nhosa ziwandavile Waizilaeli.’
30 “Avo Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, kolonga vino, ‘Niiduwila kamba ulelo wako na ulelo wa muhenga wako osang'hana kuulongozi wangu milele.’ Lakini sambi Mndewa Imulungu kolonga, ‘Mbuli ayo iwe kutali na niye, kwavija nowagesa wose onigesa niye na wose onibezeli na niye nowalema.
31 Kipindi chokwiza nokukoma gweye na iwanhu wa mng'anda ya muhenga wako na kokuwa kuduhu mbigalo yoyose yonda yawe mvele mng'anda yako.
32 Kokala na minyagu nyagu na kowonela migongo wayago kwa ganogile gonda niwagwee wanhu zangu wa Izilaeli, lakini kuduhu mbigalo muulelo wako yonda yakale mbaka yawe mvele.
33 Nomuleka mgima imoja wa iwanhu wa ulelo wako, na heyo konisang'hanila kamba mulava nhosa. Lakini kokuwa msuwameso na kokuwa kabule tamanilo, na iwanhu wose wayagwe wa ulelo wako odanganika kwa sime.
34 Kinhu chonda kiwapate wanago, Hofini na Finehasi, acho kino, wose wabili odanganika siku dimoja. Kino chokuwa kilaguso kumwako.
35 Abaho nomsagula mulava nhosa iyagwe yonda yanitegeleze, kotenda gaja geli mmoyo wangu na nzewele zangu. Nomtendela ulelo ugangamale, nayo konisang'hanila niye siku zose, haulongozi wa ija inimsagule.
36 Yoyose yonda yahonyeke muulelo wako kochola kwa ayo kumpula kihande kidodo cha sente hebu gate na kumulongela, “Chonde unike hanhu hamoja ha ulava nhosa ili mhate kihande kidodo cha gate.” ’ ”

3

Mndewa Imulungu komulawilila Samweli

1 Kipindi acho Samweli kakala yomsang'hanila Mndewa Imulungu muulolezi wa Eli. Kipindi acho usenga wa Mndewa Imulungu haukalile baho kwa baho, na Imulungu halaguse kinhu baho kwa baho.
2 Siku dimoja ikilo, Eli kakala yawasile mdigati jake na meso gake gakala hagalola goya.
3 Samweli nayo kakala yawasile mng'anda ya Mndewa Imulungu behi na sanduku da lagano da Imulungu. Kiwenge cha Imulungu kikala chokwaka kwavija kukala hakunakunguzuka.
4 Avo Mndewa Imulungu kamkema Samweli, nayo Samweli kedika, "Nabaha!"
5 Avo Samweli kakimbilila kwa Eli kamulongela, "Niza kwavija gweye kunikema."
Avo Eli kamulongela, "Niye sikukemile. Genda ukawase." Samweli kabwela kuwasa.
6 Mndewa Imulungu kamkema kabili, "Samweli!" Samweli kalamuka kachola kabili kwa Eli kamulongela, "Niza kwavija gweye kunikema."
Lakini Eli kamulongela, "Sikukemile mwanangu genda ukawase kabili"
7 Samweli kakala hanamjuwa Mndewa Imulungu, na usenga wa Mndewa Imulungu ukala ung'hali haunagubuligwa kumwake.
8 Mndewa Imulungu kamkema Samweli mwanza wa kadatu. Samweli kalamuka kachola kwa Eli kamulongela, "Niza kwavija gweye kunikema."
Baho Eli kajuwa kamba Mndewa Imulungu ayo yamkemile Samweli.
9 Avo Eli kamulongela Samweli. "Genda ukawase yahakukema, mulongele vino, 'Longa, go Mndewa Imulungu niye msang'hanaji wako nokutegeleza.' " Avo Samweli kabwela kuwasa hanhu hake.
10 Abaho Mndewa Imulungu keza kema, kamkema kamba viyamkemile aho haichanduso, "Samweli! Samweli."
Samweli kamwidika, "Longa niye msang'hanaji wako nokutegeleza."
11 Avo Mndewa Imulungu kamulongela Samweli, "Nolonda kutenda mbuli imoja mwiisi ya Izilaeli na kila yonda yahulike kosinhuka.
12 Siku ayo nogavikiza gose ganilongile mbuli ya Eli na ulelo wake kulawa mwanduso mbaka kuuhelelo.
13 Na nomulongela kamba nowatagusa iwanhu wa mng'anda yake milele, kwa gehile yagajuwile, kwavija wanage wakala onikudula niye, na heyo hawagomese bule.
14 Avo noiduwila mbuli ya ing'anda ya Eli kamba gehile ga ng'anda ya Eli hagaloholigwa kwa nhosa hebu kwa sadaka yoyose milele."
15 Samweli kawasa mbaka imitondo, kalamuka kavugula ulwivi lwa ing'anda ya Mndewa Imulungu. Lakini Samweli kakala yodumba kumulongela Eli usenga awo.
16 Lakini Eli kamkema Samweli, kamulongela, "Mwanangu Samweli."
Samweli kamwidika, "Nabaha."
17 Eli kamuuza, "Imulungu kakulongela choni? Sikuunifise kinhu chochose wahanifisa Mulungu yakutaguse ng'hani."
18 Avo Samweli kamulongela Eli mbuli zose, hamfisile kinhu. Avo Eli kalonga, "Heyo ayo Mndewa Imulungu, leka yatende kamba viyokona vinoga kumwake."
19 Avo Samweli kagendelela kukula, na Mndewa Imulungu kakala hamoja na heyo, na kagavikiza gose gayalongile Samweli na kuduhu hata mbuli imoja ilekile kuvikizwa.
20 Wanhu wose wa Izilaeli kulawa Dani mbaka Beelisheba wajuwa kamba Samweli katendigwa mtula ndagu wa Mndewa Imulungu.

21 Mndewa Imulungu kagendelela kumulawilila ako Shilo, kwavija Mndewa Imulungu kaigubula mwenyego kwa Samweli ako Shilo kubitila mbuli yake.

4

Sanduku da lagano dosoligwa

1 Mbuli ya Samweli iwavikila Waizilaeli wose. Kipindi acho, Wafilisiti wailumba hamoja na wachola kuitowa na Waizilaeli. Waizilaeli weka ng'hambi yao ako Ebenezeli, na Wafilisiti weka ng'hambi yao ako Afeka.

2 Wafilisiti wawatowa Waizilaeli na wawakoma Waizilaeli elufu nne kuing'hondo.

3 Wakalizi wasigale viwabwelile mwiing'hambi, wavele wa Waizilaeli walonga, “Habali Mndewa Imulungu kawalekela lelo Wafilisiti watuhume? Tucholeni tukadisole sanduku da lagano da Mndewa Imulungu kulawa Shilo, ili dichole na siye mwiing'hondo na ditukombole kulawa mmakono ga waja otwihila.”

4 Avo, wawatuma wanhu ako Shilo, na hewo wadigala sanduku da lagano da Mndewa Imulungu yeli na udahi wose, na yokala kindewa uchanha ya viumbe weli na mabawa. Waja iwana wabili wa ikimbigalo wa Eli, Hofini na Finehasi weza hamoja na sanduku da lagano da Mndewa Imulungu.

5 Sanduku da lagano da Mndewa Imulungu vidivikile kuna ing'hambi, Waizilaeli wose wadeng'helela ng'hani mbaka isi yose itigisika.

6 Wafilisiti viwahulike nyangi za ndeng'helelo walonga, “Nyangi zose azo za choni kuna ing'hambi ya Waebulania?”

Viwajuwile kamba sanduku da lagano da Mndewa Imulungu divika kuna ing'hambi ya Waebulania,

7 Wafilisiti wadumba, walonga, “Imulungu kengila kuna ing'hambi!” Avo, walonga, “Togaya! kwavija kinhu kamba kino hakinalawila.

8 Togaya! Nani yodaha kutukombola mmakono ga Imilungu ili na nguvu? Imilungu iino ayo iwakoboze Wamisili kwa mikubulo mingi ako kuluwala!

9 Mweye Wafilisiti, gendeleleni kuwamba sikumuwe watumwa wa Waebulania, kamba wao viwakalile watumwa wetu. Wambeni kamba wambigalo mukaitowe!”

10 Avo, Wafilisiti waitowa na Waizilaeli, na Waizilaeli wahumwa na wakimbila, kila imoja ukae kumwake. Siku dijo wakomigwa wakalizi wa magulu wa Kiizilaeli elufu selasini.

11 Sanduku da lagano da Imulungu disoligwa, na iwana wabili wa kimbigalo wa Eli, Hofini na Finehasi, wakomigwa.

Ifa ya Eli

12 Siku dijo, munhu imoja wa kabila da Benjamini kakimbila kulawa kuna ing'hondo mbaka ako Shilo. Kwa usungu kadega viwalo vake na kaigela nhimbwisi kudipala jake.

13 Viyavikile kamona Eli kakala mkigoda behi na nzila kowegesela, kwavija kakala moyo nyunguwaa mbuli ya sanduku da lagano da Imulungu. Munhu ayo viyavikile kudibuga kalonga mbuli zilawilile kuko, wanhu wose wa buga dijo walila kwa sauti.

14 Eli viyahulike sauti azo za ndilo kalonga. “Ndilo azo za choni?”

Ija imunhu kavika kwa Eli na kamulongela mbuli zilawilile kuko.

15 Kipindi acho Eli kakala na miyaka malongo tisa na nane na meso gake gakala gavulale.

16 Munhu ayo kamulongela Eli, “Niye nilawa sambi baha kuna ing'hondo,
ng'himbila lelo kulawa kuna ing'hondo.”
Eli kamuuza, “Vilihi mwanangu kukala na choni ako?”
17 Munhu ayo yamgalile usenga kamwidika, “Waizilaeli wawakimbila
Wafilisiti. Na Waizilaeli wengi wakomigwa, na wanago wabili, Hofini na
Finehasi vivija wakomigwa na sanduku da lagano da Imulungu disoligwa.”
18 Munhu ayo viyatambule sanduku da lagano da Imulungu, Eli kagwa
chalugata kulawa mkigoda chake umwambu wa ulwivi lwa buga na singo
yake ibeneka na kadanganika, kwavija kakala mvele ng'hani na kazama. Eli
kawalongoza Waizilaeli kwa miyaka malongo mane.

Ifa ya mgane wa Finehasi

19 Kipindi acho mwehe wa Finehasi, kakala na inda ya lelo kesho kulela,
viyahulike sanduku da lagano da Imulungu disoligwa na tata mkwe yake
hamoja na mkasano wake wakomigwa, bahaja kona usungu kalela.
20 Avo viyakalile yohunyalika na kulonda kudanganika, waja
iwang'hunga wamulongela, “Sikuudumbe, kulela mwana wa kimbigalo.”
Lakini hawategeleze hebu kuwedika.
21 Kamkema mwana ayo Ikabodi, kalonga, “Ukulu ulawanya kwa
Waizilaeli,” kwavija sanduku da lagano da Imulungu disoligwa, vivija
mkasano wake na tata mkwe wake wose wadanganika.
22 Avo kalonga, “Ukulu ulawanya kwa Waizilaeli, kwavija sanduku da
lagano da Imulungu disoligwa.”

5

Sanduku da lagano vidikalile kwa Wafilisiti

1 Wafilisiti viwadisolile disanduku da lagano da Imulungu, wadipapa
kulawa kuna ing'hambi ya Ebenezeli mbaka kudibuga da Ashidodi.
2 Abaho wadigala disanduku da lagano da Imulungu mng'anda ya dinyago
da Dagoni na wadika behi na dinyago.
3 Imitondo, wanhu wa buga da Ashidodi viwalamuke wajona dija dinyago
da Dagoni dilagala kingubanguba kuulongozi wa sanduku da lagano da
Mndewa Imulungu. Wadinula na wadika kabili aho kudikalile.
4 Viwalamuke imitondo iyagwe, wajona dinyago da Dagoni dilagala
kingubanguba kuulongozi wa sanduku da lagano da Mndewa Imulungu,
kuno dipala na imikono ga dinyago vose vikanhigwa vikala hasi hana
ikizingiti cha umulango, ditufi da Dagoni diiyeka dijo disigale.
5 Avo iwalava nhosa wa dinyago da Dagoni na wanhu wose ogwingila
mng'anda ya Dagoni kuditambikila ako Ashidodi, viwokwingila mng'anda
ya Dagoni hawakanyaga ikizingiti cha umulango mbaka lelo.
6 Udahi wa Mndewa Imulungu ukala mkulu kwa iwanhu wa buga da
Ashidodi na ivijiji vikalile behi, na kawagalila utamu wa mipute.
7 Wanhu wa Ashidodi viwonile avo walonga, “Sanduku da lagano da
Imulungu wa Izilaeli sikudikale na siye, kwavija mkono wa Imulungu
utukoboza siye hamoja na imulungu wetu Dagoni.”
8 Avo wawakema iwakulu wose wa Wafilisiti na wawalongela, “Tuditen-
deze sanduku dino da lagano da Imulungu wa Izilaeli?”
Waja iwakulu wawedika, “Sanduku da lagano da Imulungu wa Izilaeli
digaligwe ako Gati.” Avo wadigala disanduku da lagano da Imulungu wa
Izilaeli ako Gati.

9 Lakini viwadigalile ako kudibuga da Gati Mndewa Imulungu kawagela
bwembwe iwanhu wa dibuga dijo. Kawakoboza iwanhu wa buga dijo,
wabwanga na wavele, kawagalila mipute hagati yao.
10 Avo wadigala disanduku da lagano da Imulungu ako kudibuga da
Ekiloni.
Lakini disanduku da lagano da Imulungu vidikalile dokwingila kudibuga
da Ekiloni, iwanhu wa buga dijo wakemelela, “Watugalila sanduku da
lagano da Imulungu wa Izilaeli ili yatukome siye na wanhu zetu.”
11 Abaho wachola kwika mting'hano na iwakulu wose wa Wafilisiti,
walonga, “Dibwezeni disanduku da lagano da Imulungu wa Izilaeli haja
kumdisolile kwiza dotukoma siye na wanhu zetu.” Iwanhu wa dibuga jose
wengilwa bwembwe kwavija Imulungu kakala yowakoboza ng'hani.
12 Waja wahonyeke kudanganika wapata mipute na ndilo ya dibuga ivika
mbaka kuulanga.

6

Sanduku da lagano dobwezigwa

1 Avo sanduku da lagano da Mndewa Imulungu dikala mwiisi ya Wafilisiti
kwa kipindi cha miyezi saba.
2 Wafilisiti wawakema walava nhosa na watula ndagu zao na wawauza,
“Tuditendeze dino disanduku da lagano da Mndewa Imulungu? Tulonge-
leni tudibweze vilihi ako kutudisolile.”
3 Hewo wawalongela, “Mwahadibweza disanduku da lagano da Imulungu
wa Izilaeli, sikumdibweze makono gaiyeka, lakini mdibweze na nhosa ya
kulihila gehile. Abaho mohonyigwa na mojuwa habali kakala yowakoboza
kamba vivo”
4 Wawauza, “Nhosa gani ya kulihila gehile ilondigwa tuilihe?”
Wao wawedika, “Mipute mitano ya zahabu na mbewa watano wa za-
habu, kamba iwakulu watano wa Wafilisiti viweli, kwavija mweye mose na
iwakulu zenu mupata ayo imikubulo.
5 Avo mutende vinyago va imipute na vinyago va iwambewa obananga isi
yenu na mumgwee ukulu Imulungu wa Izilaeli. Sengine koleka kuwakoboza
mweye na imilungu yenu na isi yenu.
6 Sikumuitende mizoyo yenu midala kamba Wamisili na Falao viwa-
tendile mizoyo yao midala. Imulungu viyawakoboze, vino hawawalekile
Waizilaeli wasegele?
7 “Avo tandeni mtuka wa kubulula na ng'ombe wabili okong'heza lakini
hawana fungigwa nila, muwafunge awo iwang'ombe mumtuka, abaho
iwana wengizeni mdibumba jao.
8 Disoleni disanduku da lagano da Mndewa Imulungu mdike mumtuka.
Mumgwazo wa disanduku ikeni uja umkoba wikigwe ivinyago va zahabu
vija vimuliha kumwake kamba nhosa ya kulihila gehile. Abaho mudileke
disegele.
9 Abaho muulole mtuka awo, kamba ochola mwiisi ya Izilaeli buga da
Beti Shemeshi, baho tojuwa kamba heyo ayo yatukoboze siye, lakini kamba
hadichola kuko, baho tojuwa kamba gano gatupata kamba mwila.”
10 Avo awo iwanhu watenda vivo, wasola ng'ombe wabili okong'heza
wawafunga mumtuka na iwana wawafungila mdibumba.
11 Wadika disanduku da lagano da Mndewa Imulungu mumtuka hamoja
na umkoba ukalile na vinyago va zahabu va mbewa na vinyago va zahabu
va mipute.

12 Waja iwang'ombe walongoza inzila ya kuchola Beti Shemeshi. Wagoga nzila ayo bila kubaguka ukumoso hebu ukudila, kuno olila mnzila. Waja iwakulu wa Wafilisiti wawakweleleza mbaka kuna imbaka ya Beti Shemeshi.
13 Wanhu wa Beti Shemeshi wakala kubonde osenga ingano. Viwenule vihanga vao wajona sanduku da lagano, wadeng'helela ng'hani.
14 Avo uja umtuka uchola mbaka kumgunda wa Yoshua, imunhu wa Beti Shemeshi wima aho. Aho kukala na dibwe kulu, avo wautula awo umtuka wa kubulula na awo iwang'ombe wawalava nhosa ya kusoma moto kwa Mndewa Imulungu.
15 Walawi waditelemusa disanduku da lagano da Mndewa Imulungu na umkoba ukalile behi yake, mgati ukala na ivinyago va zahabu, na wavika mdibwe kulu. Abaho siku dijo iwanhu wa Beti Shemeshi wamulavila Mndewa Imulungu nhosa za kusoma moto na nhosa ziyagwe.
16 Waja iwakulu watano wa Wafilisiti wayona mbuli ayo na wabwela Ekiloni, siku didijo.
17 Vino avo ivinyago va zahabu va imipute viwagalile Wafilisiti kamba nhosa ya kulihila gehile kwa Mndewa Imulungu, kwa kila buga dimoja kinyago kimoja cha zahabu kwa buga da Ashidodi na Gaza na Ashikeloni na Gati na buga da Ekiloni.
18 Vija ivinyago va zahabu va mbewa vikala kamba vigeli gamabuga ga Wafilisiti galongozwe na iwakulu awo watano, mabuga gazunguluswe senyenge na ivijiji havizunguluswe senyenge. Dija didibwe kulu kudikalile disanduku da lagano da Mndewa Imulungu uwo usindila mbaka lelo mumgunda wa Yoshua wa Beti Shemeshi.
19 Mndewa Imulungu kawakoboza wanhu wayagwe wa buga da Beti Shemeshi kwavija walola mgati ya sanduku da lagano da Mndewa Imulungu. Mndewa Imulungu kawakoma wanhu malongo saba na wanhu walila kwa usungu kwavija Mndewa Imulungu kawatowa kwa mikubulo mikulu.

Sanduku da lagano ako Kiliati Yealimu

20 Abaho wanhu wa buga da Beti Shemeshi wailongela, “Nani yodaha kwima kuulongozi wa Mndewa Imulungu, ino Imulungu yang'alile? Na heyo kochola kwa nani kulawa hano kumwetu?”
21 Avo, wagala usenga kwa iwanhu wa Kiliati Yealimu, walonga, “Wafilisiti wadibweza disanduku da lagano da Mndewa Imulungu. Avo, mwize mdisole dikale kumwenu.”

7

1 Abaho iwanhu wa Kiliati Yealimu wachola kudisola disanduku da lagano da Mndewa Imulungu, wadigala kuna ing'anda ya Abinadabu yakalile kulugongo. Wamsagula imwana Eleazali yadilole goya disanduku.

Samweli kotawala isi ya Izilaeli

2 Sanduku da lagano da Mndewa Imulungu dikala ako Kiliati Yealimu kwa miyaka malongo mabili, kipindi acho Waizilaeli wose wamulilila Mndewa Imulungu yawataze.
3 Samweli kawalongela Waizilaeli wose, “Kamba mwahalonda kumbwelela Mndewa Imulungu kwa mizoyo yenu yose, muileke imilungu iyagwe na minyago ya Ashitoleti, na mumgoge Mndewa Imulungu na mumsang'hanile heyo yaiyeka, na heyo kowagombola kulawa mmakono ga Wafilisiti.”

4 Avo, Waizilaeli wavasa vinyago va Baali na zimhanda za Ashitoleti,
wamsang'hanila Mndewa Imulungu yaiyeka.
5 Samweli kalonga, “Wating'hanizeni Waizilaeli wose ako Misipa na niye
nowapulila kwa Mndewa Imulungu.”
6 Avo Waizilaeli waiting'hanila ako Misipa. Wadeha mazi na kugagida ku-
ulongozi wa Mndewa Imulungu kamba nhosa, siku ayo yose wafunga kuja
na wamtambikila kwa kulonga, “Tumtendela nzambi Mndewa Imulungu.”
Samweli kawa msemi wa Waizilaeli ako Misipa.
7 Wafilisiti viwahulike kamba Waizilaeli waiting'hana ako Misipa,
iwakulu wa Wafilisiti wachola kuwavamila. Waizilaeli viwahulike mbuli
ayo wawadumba Wafilisiti.
8 Avo wanhu wa Izilaeli wamulongela Samweli, “Sambi uleke kumpula
Mndewa Imulungu, Imulungu wetu, gendelela kumulilila ili yatukombole
kulawa mmakono ga Wafilisiti.”
9 Samweli kasola ng'hondolo yokong'ha kamulava kwa Mndewa Imu-
lungu kamba nhosa ya kusakaza, abaho Samweli kamulilila Mndewa Imu-
lungu mbuli ya Waizilaeli, na Mndewa Imulungu kahulika kililo chake.
10 Kipindi Samweli viyakalile kolava ayo inhosa ya kusakaza, Wafilisiti
wakala behi ili wawavamile Waizilaeli, lakini Mndewa Imulungu kabuma
kwa sauti ng'hulu kwa Wafilisiti. Wafilisiti wengilwa bwembwe na wakim-
bila chaka chaka mgameso ga Waizilaeli.
11 Waizilaeli wasegela ako Misipa wawakweleleza Wafilisiti wawakoma
mnzila mbaka behi na dibuga da Beti Kali.
12 Abaho Samweli kasola dibwe kadisimika hagati ya Misipa na Sheni,
dibwe dijo kadikema Ebenezeli, kwavija kalonga, “Mbaka sambi Mndewa
Imulungu katutaza.”
13 Avo, Wafilisiti walemelwa na hawengile kabili mwiisi ya Izilaeli. Mkono
wa Mndewa Imulungu uwakoboza Wafilisiti siku zose za ugima wa Samweli.
14 Gaja gamabuga ga Izilaeli, Wafilisiti wakalile wagasolile, gabwezigwa
kwa Waizilaeli, kulawa buga da Ekiloni mbaka buga da Gati na Waizilaeli
waigombola isi yao yose. Avo kukala na tindiwalo hagati ya Waizilaeli na
Waamoli.
15 Samweli kakala msemi wa iwanhu wa Izilaeli siku zose za ugima wake.
16 Kila mwaka Samweli kakala yotembelela mabuga ga Beseli na Giligali
na Misipa. Kakala msemi wa iwanhu wa Izilaeli kuna gamabuga gago gose.
17 Abaho kakala yobwela ukae kumwake ako Lama, na kuko vivija kakala
msemi wa Waizilaeli na vivija kamzengela Mndewa Imulungu upango wa
kulavila nhosa.

8

Waizilaeli opula wagweleligwe mndewa

1 Samweli viyakuwile mvele, kawatenda wanage wa ikimbigalo wawe
wasemi wa iwanhu wa Izilaeli.
2 Mwanage wa chaudele wa ikimbigalo kakala yokemigwa Yoeli, na wa
kabili kakemigwa Abiya. Wose wabili wakala wasemi ako Beelisheba.
3 Lakini iwana hawakweleleze nzila za tatao ila walonda kupata vinhu,
watogola kubokela hongo na waigalusa haki.
4 Abaho iwavele wose wa Izilaeli waiting'hana hamoja na wachola
kudibuga da Lama kwa Samweli,

5 wamulongela, “Lola, gweye kwa mvele, na wanago hawakweleleza nzila
zako gweye. Avo tusagulile mndewa ili yatutawale kamba vizili isi zose
ziyagwe.”
6 Lakini Samweli hanogelwe na mbuli ayo iwalongile, “Tugwelele mn-
dewa yatutawale.” Avo, Samweli kampula Mndewa Imulungu.
7 Mndewa Imulungu kamulongela Samweli, “Tegeleza kila kinhu kiwoku-
longela iwanhu, kwavija hawakulemile gweye, ila wanilema niye sambi
niwe mndewa kumwao.
8 Kamba viwatendile viniwalavile Misili, wanileka niye, na oisang'hanila
imilungu iyagwe mbaka lelo, kamba viwanilekile niye na kuisang'hanila
imilungu iyagwe, vivo viwokutendela na gweye.
9 Avo, gweye wategeleze, lakini uwazume ng'hani na uwalongele kunze
kunze ago gonda watendeligwe na ayo imndewa yonda yawatawale.”
10 Avo, Samweli kawalongela iwanhu gose gayalongile Mndewa Imulungu
kwa awo wampulile yawasagulile mndewa.
11 Samweli kawalongela, “Vino vivo vonda yawatendele imndewa yonda
yawatawale mweye, kowasola wanenu wa kimbigalo na kowatenda wawe
waendelesha mituka yake na wayagwe kowatenda wakwela falasi zake na
wayagwe kowatenda wawe wakimbilaji kuulongozi wa mituka yake.
12 Wayagwe kowatenda wawe wemilizi wa wakalizi maelufu na wayagwe
wemilizi wa wakalizi malongo matano kwa malongo matano. Wayagwe
kowatenda walime na kusenga migunda yake na wayagwe kowatenda
watende vinhu va kung'hondo na vinhu vilondigwa na imituka yake.
13 Kowasola wandele wenu wamtendele mavuta gonung'hila goya na
watelekaji na okaji wa magate.
14 Koisola migunda yenu inogile, na migunda yenu ya mizabibu na
mizeituni, na kowagwelela wasang'hanaji zake.
15 Kosola fungu da longo da ndiya yenu na zabibu zenu na kowagwaa
vilongozi wake na wasang'hanaji zake.
16 Kowasola watumwa zenu wa kimbigalo na wa ikitwanzi, na wabwanga
wenu wanogile na vihongwe wenu, kowatenda wamsang'hanile.
17 Kosola fungu da longo da fugo zenu zose, na mweye mokuwa watumwa
zake.
18 Siku dijo dahavika mweye molila mbuli ya ayo imndewa yumumsagule
wenyego, lakini Mndewa Imulungu honda yawedike bule.”
19 Lakini iwanhu walema kumtegeleza Samweli, wamulongela, “Haduhu,
tolonda mndewa yatutawale,
20 ili na siye tuwe kamba iwanhu wa isi zose ziyagwe, na imndewa wetu
kotutawala na kotulongoza na kokuwa kilongozi wetu kuing'hondo yetu.”
21 Samweli viyazihulike mbuli zose ziwakalile olonga iwanhu, kabwela
kamulongela Mndewa Imulungu.
22 Mndewa Imulungu kamulongela Samweli, “Wategeleze na uwagwelele
mndewa.” Samweli kawalongela Waizilaeli wabwele mna gamabuga gao.

9

Sauli koiting'hana na Samweli

1 Kukala na munhu imoja mgoli kulawa mdikabila da Benjamini twaga
jake Kishi, mwanage Abieli, Abieli mwanage Zelo, Zelo mwanage Bekolati,
Bekolati mwanage Afia.

2 Kishi kakala na mwana wa kimbigalo yakemigwe Sauli, Sauli kakala mbwanga yanogile, kukala kuduhu munhu yanogile kubanza Sauli mwiisi ya Izilaeli, kakala mtali kubanza wayagwe, wose wamvikila mmaega.

3 Siku dimoja vihongwe wa Kishi tatake Sauli wapotela, avo Kishi kamulongela imwana Sauli, “Sola mbwanga imoja muchole mukawazahile waja ivihongwe.”

4 Wawazahila mwiisi ya kuvigongo va Efulaimu na mwiisi ya Shalisha, lakini awo ivihongwe hawoneke bule. Vivija wabita mwiisi ya Shaalimu kuwazahila, lakini hawawapatile bule awo ivihongwe. Abaho wawazahila mwiisi ya Benjamini, lakini hawawone bule.

5 Viwavikile mwiisi ya Sufu, Sauli kamulongela ija imsang'hanaji yacholile na heyo, “Tubwele ukae kwiza tatangu koleka kugesa vihongwe na kosonga kuwa na shaka na siye.”

6 Lakini ayo imsang'hanaji kamwidika, “Beta tanhu, kudibuga dino kuna munhu wa Imulungu, na wanhu omtogola ng'hani kila kinhu choolonga chokuwa vivo. Avo tuchole tukamulongele sengine kodaha kutulongela mwanza wetu okuwaze.”

7 Sauli kamuuza ayo imsang'hanaji, “Abaho twahachola tomgwaa choni? Magate gose gesha mumkoba wetu, haduhu kinhu chochose chonda tumgalile ayo imunhu wa Imulungu kamba nhunza. Vino tuna choni?”

8 Ija imsang'hanaji kamwidika Sauli, “Lola niye nina sente ndodo. Nomgwaa imunhu ayo wa Imulungu yatulongele nzila ya kubitila.”

9 Baho umwaka mwiisi ya Izilaeli kamba munhu yahalonda kujuwa kinhu kulawa kwa Imulungu, kolonga, “Tuchole kwa mulolaji,” kwavija mtula ndagu wa sambi ako umwaka kakemigwa mulolaji.

10 Sauli kamwidika, “Kulonga goya, haya tuchole.” Avo wachola kudibuga dija yang'hali kokala imunhu wa Imulungu.

11 Viwakalile okwela kulugongo kuchola kudibuga, wawating'hana wandele ochola kudeha mazi, wawauza waja iwandele, “Amweye hana mulolaji kudibuga dino?”

12 Waja iwandele wawedika, “Ona kakuko, ka aho kuulongozi wenu mwahatausa momvika. Keza lelo kwavija lelo iwanhu olava nhosa ihanhu ha kutambikila.

13 Mwahavika kudibuga momvika yang'hali honachola ihanhu ha kutambikila kuja ndiya. Wanhu hawaja ndiya mbaka heyo yavike, kwavija heyo kolondigwa yaitambikile inhosa abaho waja wagonekigwe oja. Avo tauseni kwavija sambi baha momvika.”

14 Wachola mbaka kudibuga viwengile kudibuga, wamona Samweli kolawa kudibuga na kolongozela ihanhu ha kutambikila.

15 Avo, Mndewa Imulungu kakala yamgubulile Samweli siku dimoja yang'hali Sauli hanachola, kamulongela,

16 “Mayo saa kamba ino nokugalila munhu wa isi ya kabila da Benjamini. Umgidile mavuta yawe kilongozi wa wanhu zangu wa Izilaeli, heyo kowagombola wanhu zangu kulawa kwa Wafilisiti. Nigona magazo ga iwanhu zangu na kililo chao kinivikila.”

17 Samweli viyamonile Sauli, Mndewa Imulungu kamulongela, “Ino ayo imunhu inikulongele, ino ayo yonda yawatawale wanhu zangu.”

18 Avo Sauli kamkwesela Samweli aho hana ulwivi lwa dibuga kamuuza, “Chonde, ndagusile ing'anda ya mulolaji.”

19 Samweli kawalongela, “Niye ayo mulolaji, longola ukanibete aho ihanhu ha kutambikila, kwavija lelo koja hamoja na niye na mayo imitondo nokuleka usegele, na nokulongela gose geli mmoyo wako.

20 Waja ivihongwe wapotele siku ndatu zibitile, sikumuwagelegeze kwavija oneka. Avo nani Waizilaeli iwomulonda? Kamba siyo gweye na iwanhu wose wa ng'anda ya tatako?"
21 Sauli kamulongela, "Niye nolawa mdikabila da Benjamini, ijo kabila dodo kubanza makabila gose ga Izilaeli. Na lukolo lwangu niye alo lukolo ludodo kubanza ng'holo zose mdikabila da Benjamini. Habali kononGela mbuli kamba azo?"
22 Abaho Samweli kamgala Sauli na msang'hanaji wake kudigati, na kawagwaa hanhu ha kukala hanogile hamoja na iwageni wagonekigwe wakalile kamba malongo madatu.
23 Samweli kamulongela imtelekaji, "Ngalila ija inyama inikugwelele na kukulongela uike hamgwazo."
24 Mtelekaji kachola kusola kihili na nyama iyagwe ikalile uchana ya kihili, kavika hana uulongozi wa Sauli. Abaho Samweli kamulongela Sauli, "Kino acho kikigwe mbuli yako, diya kwavija kikigwa mbaka saa isaguligwe ili uje na iwageni." Avo siku dijo Sauli kaja hamoja na Samweli.
25 Viwabwelile kudibuga kulawa ihanhu ha kutambikila, lusazi lukala lutandigwe goya kudigati da uchanha na Sauli kawasa kuko.
26 Ulukwili Samweli kamulamusa Sauli kudigati da uchanha kuyawasile, "Lamuka, nikusindikize ubwele ukae." Avo, Sauli kenuka, avo wose wabili heyo na Samweli wailongoza mnzila.
27 Viwakalile olawanya kudibuga, Samweli kamulongela Sauli, "Mulongele ayo imsang'hanaji yalongole na yahasegela gweye wime kidogo ili nikulongele imbuli ya Imulungu."

10

1 Samweli kasola tabatilo ndodo ya mavuta na kamgidila Sauli kudipala, kamnonela na kamulongela, "Mndewa Imulungu kakusagula uwe kilongozi wa wanhu zake.
2 Lelo twahailaga kowating'hanila wanhu wabili behi na panga da Laheli kuna imbaka ya isi ya Benjamini ako Selisa na hewo okulongela kamba waja ivihongwe omuwazahila oneka na tatako kaleka kugelegeza ivihongwe sambi kokugelegeza gweye na kolonga, 'Nhendeze mbaka nimpate mwanangu?'
3 "Abaho wahavika kuna idibiki da mwaloni ako Taboli, hanhu aho kowating'hana wambigalo wadatu ochola kumulavila nhosa Imulungu, ako Beseli. Imoja kapapa wana mbuzi wadatu, na wakabili kapapa magate madatu na wakadatu kapapa mfuko wa ng'hwembe wa divai.
4 Okulamusa na okugwaa magate mabili na gweye ugabokele kulawa mmakono gao.
5 "Abaho uchole Gibea Elohimu, hanhu aho hana ing'hambi ya Wafilisiti. Vonda wingile kudibuga koditing'hana bumbila da watula ndagu olawa kutambika, na kuno kilimba na ngoma na kilongelonge na bango vikala vitowigwa kuulongozi wao viwakalile olagula.
6 Abaho Loho wa Mndewa Imulungu kokwizila kwa nguvu na gweye kosonga kulagula hamoja na hewo, na gweye kokuwa munhu iyagwe.
7 Avo vahakulawilila vinhu avo, chochose chuulonda kutenda, kitende kwavija Imulungu kahamoja na gweye.
8 "Ulongole ukanibete kudibuga da Giligali. Niye nokwiza kulava nhosa za kusoma moto na nhosa za kugala kuilumba, lakini umbete aho kwa siku saba mbaka vonda nize kukulongela chaukutenda."
9 Sauli viyamulekile Samweli, Imulungu kamtenda Sauli yawe na moyo unogile. Gaja gose gayalongeligwe na Samweli galawilila siku didija.

10 Viwavikile Gibea, waditing'hana bumbila da watula ndagu na Loho wa
Imulungu kamwizila kwa nguvu, bahaja Sauli kasonga kulagula hamoja na
iwatula ndagu.
11 Wanhu wamjuwile Sauli aho umwaka, viwamone kolagula waiuza,
“Kimulawila choni mwanage Kishi? Vino Sauli nayo imoja wa iwatula
ndagu?”
12 Munhu imoja kulawa kudibuga dijo kauza, “Tatao nani?” Avo kulawilila
ulonzi, “Vino Sauli nayo imoja wa watula ndagu?”
13 Sauli viyamambukize kulagula kachola ihanhu ha kutambikila.
14 Avo, tatake mdodo Sauli viyamonile Sauli na msang'hanaji wake ka-
muuza, “Mukala kwahi?”
Sauli kamwidika, “Tukala tucholile kuwazahila vihongwe. Vitonile hatu-
wona tuchola kwa Samweli.”
15 Tatake mdodo kamulongela, “Nongela Samweli kakulongela choni?”
16 Sauli kamwidika, “Katulongela vihongwe oneka.” Lakini Sauli hamu-
longele kamba Samweli kamulongela kokuwa mndewa.

Sauli kotendigwa mndewa

17 Avo Samweli kawakema wanhu wose waiting'hane hamoja ako Misipa
kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
18 Viwaiting'hane kawalongela, “Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli
kolonga vino, ‘Niwalava Waizilaeli kulawa mwiisi ya Misili, niwahonya
kulawa mmakono ga Wamisili na iwandewa wose wawadununze.’
19 Lakini sambi mmulema Imulungu wenu, yakuhonyeni mmagazo genu
na madununzo genu na mweye mulonga molonda mndewa. Avo izoni
kuulongozi wa Mndewa Imulungu kwa makabila genu na kwa ng'holo zenu
ili mndewa wenu yasaguligwe.”
20 Abaho Samweli kadigala behi yake kila kabila mna gamakabila gose ga
Izilaeli, na simbi idigwila kabila da Benjamini.
21 Samweli kazigala behi yake ng'holo zose zili mna dikabila da Benjamini,
na lukolo lwa Matili lusaguligwa kwa simbi, abaho Sauli mwanage Kishi
kasaguligwa kwa simbi. Lakini viwamzahile Sauli hawamonile bule.
22 Avo wamuuza Mndewa Imulungu kabili, “Kuna munhu iyagwe kok-
wiza?”
Mndewa Imulungu kawedika, “Loleni, kaifisa kuna imizigo.”
23 Avo wachola kumpekula na kumgala kuulongozi. Viyemile hamoja na
wayage koneka mtali kubanza iwanhu wose na wakala omvika mmaega.
24 Samweli kawalongela iwanhu wose, “Mmona imunhu ino iyasaguligwe
na Mndewa Imulungu? Kuduhu munhu yoigala na heyo mna iwanhu wose.”
Wanhu wose watowa lukenze walonga, “Mndewa yakale siku zose.”
25 Samweli kawalongela iwanhu wose udahi na sang'hano za mndewa,
kazandika mna ikitabu na kakika kuulongozi wa Mndewa Imulungu, labaho
Samweli kawalaga wanhu wose wasegele kila munhu ukae kumwake.
26 Vivija Sauli kachola ukae kumwake ako Gibea hamoja na wambigalo
wene nguvu wakwasigwe mizoyo yao na Imulungu.
27 Lakini wanhu watatali walonga, “Vino munhu ino kodaha kutukom-
bola?” Wambezeli Sauli na hawamgwelele nhunza yoyose, lakini Sauli
kanyamala tuluu.

11

Sauli kodigombola buga da Yabeshi Gileadi

1 Abaho Nahashi mndewa wa Waamoni, kachola kadizunguluka buga da
Yabeshi Gileadi. Iwanhu wose wa Yabeshi Gileadi wamulongela Nahashi,
“Ika malagano na siye na siye tokusang'hanila.”
2 Heyo kawedika, “Mwahalonda twike malagano na mweye, lagano jangu
kwa kila imoja wenu nimtobole siso da mkono wa kudila, avo Waizilaeli
wose okona kinyala.”
3 Waja iwavele wa Yabeshi Gileadi wamulongela, “Tugwelele siku saba
ili tuwalagize wasenga mwiisi yose ya Izilaeli. Kamba kuduhu munhu
wakutugombola, toigala wenyego kumwako.”
4 Waja iwasenga viwavikile koyokala Sauli ako kudibuga da Gibea, vi-
wawalongele wanhu mbuli ayo wanhu wose walila kwa sauti.
5 Sauli kakala yobwela kumgunda na ng'ombe wake, kauza, “Kilawila
choni? Habali wanhu olila?” Wamulongela uja uusenga ulawile Yabeshi
Gileadi.
6 Sauli viyahulike avo, Loho ya Mndewa Imulungu imwizila kwa nguvu,
na heyo kagevuzika ng'hani.
7 Kawasola ng'ombe wabili kawakanha kanha vihande vihande, kawag-
waa waja iwasenga wakavike mna imbaka ya Izilaeli kuno walonge munhu
yoyose hailumba na Sauli na Samweli kuna ing'hondo ng'ombe zake
otendigwa kamba vino. Waizilaeli wadumba kija chayalondile kutenda
Mndewa Imulungu, avo wose wailumba na hewo.
8 Sauli kawating'haniza wanhu ako Bezeki, kulawa Izilaeli wakala wanhu
laki ndatu na kulawa Yuda wakala wanhu elufu selasini.
9 Wawagwaa usenga waja wagalile uusenga wa ichanduso kulawa
Yabeshi Gileadi, “Walongeleni mayo zuwa dahawa hachanha mokuwa
mukomboligwa.” Viwapatile usenga wachola kuwalongela wanhu wa
Yabeshi Gileadi na hewo wadeng'helela.
10 Avo wanhu wa Yabeshi Gileadi wakala omkekela Nahashi, wamulon-
gela, “Mayo toigala wenyego kumwako utende chochose chuulonda.”
11 Ulukwili Sauli kagola vibumbila vidatu, wose wachola kuna ing'hambi
ya Waamoni na kuwakoboza, mbaka viivikile imisi wakomigwa Waamoni
wengi, na waja wasigale wapwililika na kukala kuduhu wakalile hamoja.
12 Abaho Waizilaeli wamulongela Samweli, “Wakwahi waja iwanhu wa-
longile Sauli sikuyawe mndewa wetu? Wagaleni wanhu awo tuwakome.”
13 Avo, Sauli kawalongela, “Haduhu munhu yonda yakomigwe lelo, kwav-
ija siku ya lelo Mndewa Imulungu kaigombola Izilaeli.”
14 Samweli kawalongela wanhu, “Tucholeni wose Giligali tukalonge
kamba Sauli ayo mndewa.”
15 Wanhu wose viwavikile Giligali, wamsimika Sauli kuulongozi wa Mn-
dewa Imulungu kamba mndewa. Sauli hamoja na wanhu wa Izilaeli
wadeng'helela ng'hani, na wamulavila Mndewa Imulungu nhosa za kugala
kuilumba.

12

Samweli kowalaga Waizilaeli

1 Abaho Samweli kawalongela Waizilaeli wose, “Nhegeleza mbuli zose
zimunilongele, na niye niwasimikila mndewa wenu.
2 Sambi, muna mndewa wakuwalongoza. Niye namvele, wanangu wa
kimbigalo wa hamoja na mweye. Ng'hala kilongozi wenu tangu ving'halile
mbwanga.
3 Niye nabahano kamba kuna kinhu chochose kinhendile kihile, laveni
usindila kuulongozi wa Mndewa Imulungu na mndewa wake iyamsagule.

Kuna ng'ombe hebu kihongwe wa munhu inimbokile? Kuna munhu yoyose inimbunzile? Hebu kumdununza munhu yoyose? Nibokela sente ya munhu ili nimulekele yatende mbuli zake? Longeni na niye nowabwezela."

4 Wamulongela, "Ka hutubunzile hebu kutudununza, na husolile kinhu cha munhu yoyose."

5 Samweli kawalongela, "Mulonga na Mndewa Imulungu iyo imsindila wenu, na mndewa wake iyamsagule, mnyona nabule kitala kinhendile."

Wamulongela, "Mndewa Imulungu mwenyego iyo imsindila."

6 Samweli kawalongela, "Mndewa Imulungu iyo yawasagule Musa na Haluni, heyo iyo yawalavile iwahenga zenu mwiisi ya Misili.

7 Avo inukeni baho kumwili, niwalongele kuulongozi wa Mndewa Imulungu abaho niwakumbuse mbuli zake za unzonza ziyatendile ili yawakombole iwahenga zenu na mweye.

8 "Yakobo viyengile isi ya Misili, na Wamisili viwakalile owadununza, wahenga zenu wamulilila Mndewa Imulungu, avo Mndewa Imulungu kawatuma Musa na Haluni, hewo iwo wawalavile mwiisi ya Misili na kuwatenda mukale mwiisi ino.

9 "Lakini wamsemwa Mndewa Imulungu, Imulungu wao, na heyo kawagela mmakono ga Sisela, mkulu wa iwakalizi wa Hazoli, na mmakono ga Wafilisiti na mndewa wa Moabu. Isi azo ziitowa na wahenga zenu na kuwahuma.

10 Wahenga zenu wamulilila Mndewa Imulungu kuno olonga, 'Tukutendela mbuli zihile kwavija tuleka kukutambikila gweye na tuvitambikila vinyago va Baali na mhanda za Ashitoleti. Utugombole kulawa mmakono ga wano iwotwihila, na siye tokusang'hanila.'

11 Baho Mndewa Imulungu kamtuma Yelubaali, abaho kamtuma Bedani, abaho kamtuma Yefisa, na wakimambukizo kanituma niye Samweli. Kila imoja wetu kawagombola kulawa kwa iwanhu owehila wamzungulukeni, mbaka vino mokala moyo hole.

12 "Lakini vimonile Nahashi mndewa wa Waamoni keza kuwakoboza, mumulema Mndewa Imulungu wenu, ayo yeli mndewa wenu, munongela, 'Ka tolonda mndewa yatutawale.'

13 Avo, imndewa yummulondile ayuno, ayo yumumpulile Mndewa Imulungu yawagwee mndewa, na heyo kawagweleleni.

14 Kamba mwahamdumba Mndewa Imulungu na kumsang'hanila na kumtegeleza bila kubena malagizo gake, mweye hamoja na mndewa wenu yowatawala, mwahamuinza Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, heyo kowatendela ganogile.

15 Lakini kamba hamumtegeleza Mndewa Imulungu na kugagoga malagizo gake, avo Mndewa Imulungu komkobozeni mweye hamoja na mndewa wenu.

16 "Avo mina, mukale goya mulole mbuli ya Mndewa Imulungu yonda yatende ako kumwande.

17 Kwavija mna ikipindi kino cha kusenga ngano mvula kuduhu, avo nompula Mndewa Imulungu yagale mvula na ng'huwa, na mweye mojuwa mbuli zenu zihile zimumtendele Mndewa Imulungu, kwa kulonda muwe na mndewa wenu."

18 Avo Samweli kampula Mndewa Imulungu na heyo Mndewa Imulungu kagala mvula na ng'huwa siku ngima. Wanhu wose wamdumba Mndewa Imulungu na Samweli.

19 Abaho wamulongela Samweli, "Chonde, gweye tupulile kwa Mndewa Imulungu siye wasang'hanaji zako, ili tuhonyeke na ifa, kwavija twengeza nzambi zetu kwa mbuli ayo ihile ya kulonda tuwe na mndewa wetu."

20 Samweli kawalongela, “Sambi mudumbe, kweli mutenda mbuli ihile.
Lakini sikumuleke kumkweleleza Mndewa Imulungu na msang'hanileni
Mndewa Imulungu wenu kwa mizoyo yenu yose.
21 Sikumuikweleleze minyago ilibule chochose na wala haidaha kuwag-
ombola, kwavija haifaya kwa chochose.
22 Kwavija kanogelwa kuwatendela wanhu zake, avo kwa ukulu wa twaga
jake hawaleka wanhu zake.
23 Lakini niye sidaha kuleka kuwapulila kwa Mndewa Imulungu, naha-
tenda avo nokuwa nimtendela vihile Mndewa Imulungu, niye nogendelela
kuwafunza nzila inogile na ya haki.
24 Avo mweye mdumbeni Mndewa Imulungu na mumsang'hanile kwa mi-
zoyo yenu yose ilibule lusikisiki. Gelegezeni gaja ganogile gayawatendele.
25 Lakini kamba mwahagendelela kutenda gehile mofagiligwa mweye
hamoja na imndewa wenu.”

13

Ng'hondo na Wafilisiti

1 Sauli kakala na miyaka malongo madatu viyawile mndewa, kaitawala isi
ya Izilaeli kwa miyaka malongo mane na mibili.*
2 Sauli kasagula Waizilaeli elufu ndatu, mna iwao, wanhu elufu mbili
kakala nao ako Mikimashi kuna iisi ya lugongo lwa Beseli. Na wanhu elufu
imoja wakala na Yonatani ako Gibea mwiisi ya Benjamini. Na waja wanhu
wasigale kawalongela wabwele ukae.
3 Yonatani kaitowa ng'hambi ya Wafilisiti, ikalile ako Geba, Wafilisiti
waihulika mbuli ayo. Nayo Sauli katowa mhalati mwiisi yose kuno kolonga,
“Tegelezeni Waizilaeli.”
4 Waizilaeli wose wahulika kamba Sauli kaihuma ng'hambi ya Wafilisiti,
hata avo Wafilisiti wawagevuzikila Waizilaeli. Waiting'hana hamoja na
wamuwinza Sauli ako Giligali.
5 Wafilisiti waiting'hana hamoja waitowe na Waizilaeli na wakala na
mituka ya kubulula elufu selasini, wakalizi wakukwela falasi wakala elufu
sita na wakalizi wa kutembela na migulu wakala wengi kamba utitili, wose
wachola kwika ng'hambi yao ako Mikimashi mwambu wa kudilawila zuwa
wa Beti Aveni.
6 Waizilaeli viwonile wammagazo na wagelegeza kamba ohumwa ku-
ing'hondo avo waifisa, wayagwe waifisa mmihango na mvisolo na mvisima
na mmisimo na mmibwe,
7 na Waizilaeli wayagwe waloka lwanda lwa Yolidani wengila mwiisi ya
Gadi na mwiisi ya Gileadi.
Sauli kakala yang'hali Giligali na wanhu wakalile hamoja na heyo wa-
muwinza kuno ogwaya kwa bwembwe.
8 Sauli kambeta Samweli kwa kipindi cha siku saba, kamba Samweli
viyalongile. Lakini Samweli hacholile bule ako Giligali, na wanhu wasonga
kupwililika.
9 Avo Sauli kawalongela, “Nigalileni hano nhosa ya kusoma moto na nhosa
ya kugala kuilumba.” Na heyo Sauli kalava nhosa ya kusoma moto.
10 Kipindi Sauli viyakalile yokwishiliza kulava inhosa ya kusoma moto,
Samweli nayo kavika, Sauli kalawa kunze kumbokela na kumulamusa.

* **13:1** Hatujuwa bule kamba Sauli kakala na miyaka mingahi na katawala kwa miyaka mingahi.
Ivitabu va umwaka va kiebulania mbuli azo hazijuwigwa bule.

11 Samweli kamuuza, “Kotenda choni hano?”
Sauli kamulongela, “Vinyonile wanhu opwililika na gweye hunavika kwazija zisiku ziwikile, na Wafilisiti waitanda kwa ng'hondo ako Mikimashi,
12 nigesa kamba Wafilisiti waheza kuno Giligali kunitoa, na niye nikala ning'hali sina mpula Mndewa Imulungu yanyonele bazi. Avo nyona nilave mwenyego nhosa ya kusoma moto.”
13 Samweli kamulongela, “Kutenda kinhu cha ubozi, hudigogile lagizo da Mndewa Imulungu, Imulungu wako. Maza wahatendile kamba viyakulagize kutenda, wahautendile undewa wako wime mwiisi ya Izilaeli milele.
14 Avo undewa wako honda ugendelele kwavija gaja gamalagizo gayakulongele Mndewa Imulungu hugatendile. Avo, Mndewa Imulungu kamzahila munhu yogesa kodaha kukweleleza malagizo gake na kamsagula yawe kilongozi wa wanhu zake.”
15 Samweli kasegela Giligali kachola Gibea kuna iisi ya Benjamini. Sauli kawating'haniza iwanhu iwakalile nao na viyawapetile wakala kamba wanhu magana sita.
16 Sauli na mwanage Yonatani hamoja na wanhu yakalile nao, wakala Geba mwiisi ya Benjamini na hewo Wafilisiti weka ng'hambi ako Mikimashi.
17 Wafilisiti walawa kuna ing'hambi yao na wachola kuwakoboza kuno waigola vibumbila vidatu. Kibumbila kimoja kilongozela kudibuga da Ofula mwiisi ya Shuali.
18 Kibumbila kiyagwe kilongozela Beti Holoni, na kiyagwe kilongozela nzila ya kuchola kubonde da Seboimu mwambu wa kuluwala.
19 Kipindi acho isi ya Izilaeli ikala yabule munhu yotenda na kuhonda vuma, avo Wafilisiti walonga, “Waizilaeli sikuwatende misime hebu migoha.”
20 Kila Mwiizilaeli kachola mwenyego kwa Wafilisiti ili yapishiligwe gembe hebu shoka hebu sululu hebu sengo.
21 Waizilaeli wakala oliha kwa bei ng'hulu, sente mbili mbuli ya kupishila sululu na magembe ga kulimila na ng'ombe, na sente imoja mbuli ya kupishila shoka hebu mihimbilo.
22 Avo siku ya ing'hondo haduhu munhu yoyose mna iwaja wakalile hamoja na Sauli na Yonatani yakalile na sime hebu mgoha, ila heyo Sauli na mwanage Yonatani.
23 Wafilisiti wagala kibumbila cha wakalizi ili wakalize inzila ikalile hagati ya vigongo vibili ako Mikimashi.

14

Yonatani kowahuma Wafilisiti

1 Siku dimoja Yonatani mwanage Sauli kamulongela mbwanga yompapila ivinhu va ing'hondo, “Izo tuchole umwambu wa ing'hambi ya Wafilisiti.” Lakini Yonatani kakala hamulongele bule tatake Sauli.
2 Sauli keka ng'hambi mdibiki da mkomamanga ako Migiloni, kunze ya buga da Gibea, hamoja na wanhu magana sita.
3 Mna iwanhu awo kakala Ahiya mwanage Ahitubu ndugu yake Ikabodi mwanage Finehasi, mzukulu wa Eli, mulava nhosa wa Mndewa Imulungu kudibuga da Shilo yakalile yovala kikoti cha ulava nhosa. Wanhu hawajuwile kamba Yonatani kasegela.
4 Nzila iyalondile kubita Yonatani kuvika kuna ing'hambi ya Wafilisiti, ikala na vigongo vibili va mabwe, lugongo lumoja lukemigwa Bosesi, na luyagwe lukemigwa Sene.

5 Lugongo lumoja lukala mwambu wa kasikazini behi na buga da Mikimashi na lugongo luyagwe lukala mwambu wa kusini behi na buga da Geba.
6 Avo Yonatani kamulongela ija imbwanga iyampapile ivinhu vake va ng'hondo, "Izo tuchole mwambu uja kuna ing'hambi ya iwanhu wano hawengile kumbi. Sengine Mndewa Imulungu kotutaza, kwavija Mndewa Imulungu kodaha kugombola kubitila wanhu wengi hebu wanhu kidogo."
7 Ija imbwanga kamulongela, "Chochose chuulonda kutenda gweye tenda niye na hamoja na gweye, magesa gako gago magesa gangu."
8 Yonatani kamulongela, "Tuloke na tuwacholele iwanhu awo ili watone.
9 Kamba wahatulongela, 'Beteni mbaka tuvike aho hamwili,' tokala baho hatuwacholela.
10 Lakini wahatulongela, 'Izoni kumwetu,' avo towacholela kwavija acho chokuwa kilaguso kamba Mndewa Imulungu kawagela mmakono getu."
11 Avo wailagusa ili Wafilisiti wawone. Wafilisiti viwawone walonga, "Muwona waja Waizilaeli olawa mna imisimo iwakalile waifisile."
12 Wafilisiti wakalile kuna ing'hambi wamkema Yonatani na ija imbwanga wawalongela, "Izoni kuno kumwetu na siye towalongela mbuli."
Yonatani kamulongela ija imbwanga, "Niwinze kwavija Mndewa Imulungu kawagela mmakono ga Waizilaeli."
13 Avo Yonatani kakwela kwa makono, kuno imbwanga komkweleleza. Yonatani kawavamila Wafilisiti na kawabwanha hasi na ija imbwanga yamkweleleze kawakoma.
14 Kuna ing'hondo ayo ya ichanduso Yonatani hamoja na imbwanga ayo wawakoma wanhu malongo mabili hanhu ha nusu heka.
15 Wakalizi wose wa Wafilisiti wengilwa bwembwe, wakalizi wakalile kuing'hambi, wakalizi wakalile kunze na wakalizi wakalile mvilingo na ivibumbila vicholile kuvamila wanhu, na isi yose igudaguda na ikala na bwembwe.

Kuhumwa kwa Wafilisiti

16 Wasepaji wa Sauli wakalile ako Gibea mwiisi ya Benjamini wawona wanhu okimbila chaka chaka.
17 Sauli kawalongela wanhu iwakalile na heyo, "Ipeteni ili tujuwe nani kahaduhu." Viwaipetile wajuwa kamba Yonatani na mbwanga iyompapilaga ivinhu vake va kuing'hondo wahaduhu.
18 Avo Sauli kamulongela Ahiya imulava nhosa, "Genda kadisole disanduku da lagano da Imulungu." Kipindi acho sanduku da Imulungu dikala hamoja na Waizilaeli.
19 Sauli yang'hali yolonga na imulava nhosa, nyangi zibanza ng'hani kuna ing'hambi ya Wafilisiti, avo Sauli kamulongela imulava nhosa, "Leka sambi udisole disanduku da lagano da Mndewa Imulungu."
20 Sauli hamoja na wanhu zake waitanda goya kuitowa ng'hondo na Wafilisiti. Lakini wona Wafilisiti wasonga kuivamila wao kwa wao.
21 Waja Waizilaeli wakalile hamoja na Wafilisiti kuja kuna ing'hambi, wawahinduka na wailumba na Waizilaeli wakalile hamoja na Sauli na Yonatani.
22 Na waja Waizilaeli wakalile waifisile kuvigongo va Efulaimu, viwahulike kamba Wafilisiti okimbila, na hewo vivija wawakweleleza kuing'hondo.
23 Ng'hondo yenela kubanza Beti Aveni, na siku dijo Mndewa Imulungu kawatenda Waizilaeli wahume.

Mbuli zilawile viishile ing'hondo

24 Avo siku dijo Waizilaeli wagazika kwavija Sauli kakala yawafungile iwanhu kwa kuiduwila, “Kuduhu munhu yonda yaje mbaka ichungulo, mbaka niwabwezele iwanhu onihila.” Avo siku ngima haduhu munhu yadile hebu kulanza kinhu chochose.

25 Wanhu wose wengila mmuhulo wavika uki hasi ya ulongo onyeng'hela.

26 Wanhu viwengile mmuhulo na kuwona uki odwendweka, lakini haduhu munhu yoyose yagezile kuulanza, kwavija wadumba nduwilo iyaiduwile Sauli.

27 Lakini Yonatani hahulike kamba tatake kakala yawafungile iwanhu kwa kuiduwila, avo kengiza fimbo iyakalile nayo mmakono gake kaizabika mdilala da uki, abaho kaja na kapata nguvu.

28 Munhu imoja kamulongela, “Tatako kawafunga iwanhu kwa kuiduwila, kalonga, ‘Munhu yonda yaje kinhu chochose lelo koduwiligwa,’ lekaavo kowona iwanhu wose wadonha mbuli ya nzala.”

29 Yonatani kalonga, “Tatangu kowagaza bule wanhu. Niye sambi baha mhata nguvu kwavija nilanza uki kidogo.

30 Maza iwakalizi wahadile lelo ivinhu va iwanhu owehila, Wafilisiti wahahumigwe ng'hani.”

31 Siku dijo, Waizilaeli wawakoboza Wafilisiti kulawa Mikimashi mbaka Aiyaloni. Waizilaeli wakala wadonhile mbuli ya nzala na kuwakoboza Wafilisiti.

32 Avo wanhu wakimbilila vija ivinhu viwawabokile Wafilisiti, ng'ombe, ng'hondolo, na mibofu ya ng'ombe wawachinjila bahaja kuwakalile na waja inyama hamoja na idamu.

33 Wanhu wayagwe wamulongela Sauli, “Lola wanhu waja otenda mbuli ihile kwa Mndewa Imulungu oja nyama ili na damu.”

Sauli kawalongela, “Mweye mubena gamalagizo. Dibimbiliseni ajo idibwe dikulu mdigale hano kumwangu.”

34 Avo Sauli kawalongela, “Gendeni mkawalongele wanhu wagale ng'hondolo na ng'ombe na wachinjigwe na kudigwa bahano, sambi watende nzambi kwa Mndewa Imulungu kwa kuja nyama ili na damu.” Avo wanhu wose kilo kija kila imoja kagala ng'ombe wake wachinjigwa bahaja.

35 Baho Sauli kamzengela upango Mndewa Imulungu. Awo ukala upango wa ichanduso wa Sauli kumzengela Mndewa Imulungu.

36 Sauli kawalongela wanhu, “Tucholeni tukawavamile Wafilisiti na tusole vinhu vao mbaka yahavika imitondo, kokuwa kuduhu munhu yonda tumuleke mgima.”

Wanhu wamulongela, “Tenda chochose chuuwona kumwako chofaya.”

Lakini imulava nhosa kawalongela, “Beteni tanhu tumuuze Imulungu.”

37 Avo Sauli kamuuza Imulungu, “Vino, ny'hole nikawakoboze Wafilisiti? Kowagela mmakono ga Waizilaeli?” Lakini Mndewa Imulungu hamwidike bule siku dijo.

38 Sauli kawakema, “Izoni hano vilongozi wose wa iwanhu, ili tujuwe nzambi gani ituitendile lelo.

39 Kamba Mndewa Imulungu viyokala na viyoigombola Izilaeli, hata kamba yabanange mwanangu Yonatani na yahalondigwa kukomigwa yakomigwe.” Lakini haduhu munhu yamwidike.

40 Avo Sauli kawalongela Waizilaeli wose, “Mweye mose mwime ubanzi uja, abaho niye na mwanangu Yonatani tokwima ubanzi uno.”

Wamulongela, “Tenda chochose chuuwona chofaya kumwako.”

41 Avo Sauli kampula Mndewa Imulungu kalonga, “Mndewa Imulungu,
Imulungu wa Izilaeli habali hunongela niye msang'hanaji wako? Go Mn-
dewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, kamba kuna mbuli ihile inhendile
hebu mwanangu Yonatani, avo ditende dibwe da Ulimu dilave kilaguso.
Lakini kamba mbuli ayo ihile yakuna iwanhu wako wa Izilaeli, avo ditende
dibwe da Tumimu dilave kilaguso.” Avo, Sauli na mwanage wao wakoneke
wabananga lakini wanhu hawoneke wabananga.
42 Sauli kampula kabili kalonga, “Mndewa Imulungu ditende dibwe dilave
kilaguso kamba niye nibananga hebu mwanangu Yonatani kabananga.”
Dibwe dilagusa Yonatani kabananga.
43 Sauli kamulongela Yonatani, “Nilongele mbuli gani yuutendile.”
Yonatani kamulongela, “Nilanza uki kidogo na fimbo yangu, na hano
notogola kukomigwa.”
44 Sauli kalonga, “Imulungu yanhendele vivo hata kubanza vivo, kweli
Yonatani kolondigwa ukomigwe.”
45 Wanhu wamulongela Sauli, “Habali Yonatani yakomigwe, na heyo ayo
yagalile mhumo ng'hulu mwiisi ya Izilaeli? Mbuli ayo haidahika hata
kidogo kamba vija Mndewa Imulungu viyokala mgima, hata luvili lumoja
lwa kudipala jake halulagala hasi, kiyatendile lelo katenda kwa mbuli ya
Imulungu.” Avo wanhu wamgombola Yonatani avo hakomigwe bule.
46 Avo Sauli kagimbula kuwakweleleza Wafilisiti, Wafilisiti nao wabwela
ukae kumwao.

Sauli koitowa ng'hondo ng'hani

47 Sauli viyawile mndewa wa Izilaeli kakala yoitowa na iwanhu omwihila
kila ubanzi, kaitowa na Wamoabu na Waamoni na Waedomu na wandewa
wa Soba na Wafilisiti. Kila viyaitowile na hewo kawahuma.
48 Kaitowa na hewo kwa udahi, na kawahuma Waamaleki na kawagom-
bola Waizilaeli kulawa mmakono ga awo wawavamile na kusola vinhu vao.
49 Wanage Sauli wakala Yonatani na Ishivi na Malikishua. Wanage wa
ikitwanzi wakala wabili, imkulu kakemigwa Melabu na imdodo kakemigwa
Mikali.
50 Mwehe wake Sauli kakemigwa Ahinoamu, mwanage Ahimaasi. Imkulu
wa iwakalizi wa Sauli kakemigwa Abeneli mwanage Neli, tata mdodo wa
Sauli.
51 Tatake Sauli kakemigwa Kishi na tata wa Abeneli kakemigwa Neli, awo
ukala ulelo wa Abieli.
52 Kipindi chose cha utawala wa Sauli kukala na ng'hondo ng'hulu na
Wafilisiti. Sauli kila viyamonile munhu mwene nguvu hebu galu wa
kuitowa kamsola yailumbe na wakalizi wake.

15

Mndewa Imulungu kolema Sauli sambi yawe mndewa

1 Samweli kamulongela Sauli, “Niye ayo nitumigwe na Mndewa Imulungu
nikugidile mavuta uwe mndewa wa wanhu zake wa Izilaeli, avo tegeleza
mbuli za Mndewa Imulungu.
2 Mndewa Imulungu yeli na udahi wose kolonga vino, ‘Nowakoboza
Waamaleki kwavija iwahenga zao wawavamila Waizilaeli viwakalile olawa
Misili.
3 Avo genda ukawavamile Waamaleki na kuvinanga vinhu vao vose viweli
navo, sambi muwaleke wagima, ila muwakome wambigalo kwa watwanzi
na wana na ving'hele na ng'ombe na ng'hondolo na ngamiya na vihongwe.’ ”

4 Sauli kawakema wakalizi zake, kawapeta ako Telaimu. Kukala na
wakalizi wa kutembela na magulu wakala laki mbili kulawa Izilaeli na elufu
kumi kulawa Yuda.
5 Sauli hamoja na wanhu zake wachola kuna dibuga da Amaleki, na
waifisa kubonde.
6 Sauli kawalongela Wakeni, “Segeleni sambi mukale hamoja nao, kwiza
nowakoboza hamoja na mweye, kwavija wahenga zenu wawatendela
ganogile Waizilaeli viwakalile osegela Misili.” Avo Wakeni wainega na
Waamaleki.
7 Sauli kawakoboza Waamaleki kulawa Havila mbaka Shuli, umwambu
wa kudilawila zuwa wa isi ya Misili.
8 Kamgoga Agagi mndewa wa Waamaleki, yang'hali mgima. Na waja
wayagwe kawakoma kwa sime.
9 Lakini Sauli na wanhu zake wamuleka Agagi yang'hali mgima na
hawawakomile ng'hondolo na ng'ombe na wana ng'hondolo na mibofu ya
ng'ombe wanenehe na vinhu vose vinogile hawavibanange. Lakini vinhu
vose vihile na vilibule sang'hano wavibananga.
10 Mbuli ya Mndewa Imulungu imwizila Samweli.
11 “Nokona usungu habali nimtenda Sauli yawe mndewa. Kaleka ku-
niwinza niye na kusang'hana malagizo gangu.” Samweli kasikitika na
kumulilila Mndewa Imulungu kilo chose.
12 Samweli kalamuka imitondo kachola kuiting'hanila na Sauli. Lakini
Samweli kalongeligwa kamba Sauli kachola Kalimeli kusimika kilingo cha
ukumbuso wake, abaho kachola Giligali.
13 Avo, Samweli kachola Giligali, viyavikile, Sauli kamulongela, “Mndewa
Imulungu yakutendele ganogile! Nhenda malagizo ga Mndewa Imulungu.”
14 Samweli kamuuza, “Mbona nohulika sauti ya ng'ombe na ng'hondolo?”
15 Sauli kedika, “Wanhu wawaleka wagima ng'ombe na ng'hondolo
wanenehe na awo ofaya kumulavila nhosa Mndewa Imulungu, Imulungu
wako lakini wayagwe tuwakoma.”
16 Samweli kamulongela Sauli, “Beta nikulongele mbuli yanilongele Mn-
dewa Imulungu lelo ikilo.”
Sauli kamwidika, “Nilongele.”
17 Samweli kamulongela, “Gweye koyona kwa munhu mdodo, vino gweye
huli kilongozi wa makabila ga Izilaeli? Mndewa Imulungu kakusagula uwe
mndewa wa Izilaeli.
18 Mndewa Imulungu viyakulagize kakulongela genda ukawakome Waa-
maleki wose watendile mbuli zihile, ukawakoboze na kuwakoma wose.
19 Habali hutegeleze malagizo ga Mndewa Imulungu? Nakukimbilila
kuwaboka vinhu vao na kutenda mbuli ihile kuulongozi wa Mndewa Imu-
lungu?”
20 Sauli kamulongela Samweli, “Nigategeleza malagizo ga Mndewa Imu-
lungu. Ny'hola kuja kuyanilagize Mndewa Imulungu. Nimgala Agagi
mndewa wa Waamaleki na niwakoma Waamaleki wayagwe.
21 Lakini wanhu wasola ng'ombe na ng'hondolo ili walavigwe nhosa
kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wako ako Giligali kulawa mna ivinhu
viwabokile, avo ivinhu vinogile vilavigwe kwa kubanangigwa.”
22 Lakini Samweli kamulongela,
“Kwigizaga Mndewa Imulungu kolonda ng'hani nhosa za kusoma moto na
sadaka ziyagwe,
kubanza kuitegeleza sauti yake?
Lola, kumtegeleza heyo kunoga kubanza nhosa.

Kumtegeleza heyo kubanza mavuta ga ng'hondolo.
23 Kulema malagizo ga Mndewa Imulungu sawa na nzambi ya kulagula,
na kibuli kamba kukitambikila kinyago.
Kwavija kugalema malagizo ga Mndewa Imulungu,
avo na heyo kakulema sikuuwe mndewa."
24 Baho Sauli kamulongela Samweli, "Nhenda mbuli ihile. Nigabena malagizo ga Mndewa Imulungu na malagizo gako, kwavija niwadumba wanhu na kuwategeleza wao.
25 Avo nokupula ugele kumgongo mbuli zangu zihile. Niilumbe na gweye ili nimtambikile Mndewa Imulungu."
26 Samweli kamulongela, "Sidaha kuilumba na gweye. Gweye kugalema malagizo ga Mndewa Imulungu na Mndewa Imulungu kakulema sikuuwe mndewa wa Izilaeli."
27 Samweli kahinduka ili yalawanye, avo Sauli kagoga mhindo ya kiwalo cha Samweli na ikiwalo kidegeka.
28 Samweli kamulongela Sauli, "Kamba vuudegile ikiwalo tangu lelo Mndewa Imulungu kausegesa kumwako undewa wa Izilaeli na kamgwaa Mwiizilaeli miyago yonda yatende mbuli zinogile kubanza gweye.
29 Mndewa Imulungu iyo imkulu wa Waizilaeli haviza hebu hahindula magesa gake. Heyo siyo munhu mbaka yahindule magesa gake."
30 Sauli kalonga, "Nhenda mbuli zihile lakini nokupula unitegeleze kulongozi wa iwavele na kuulongozi wa Waizilaeli na ubwele na niye ili nimtambikile Mndewa Imulungu, Imulungu wako."
31 Avo Samweli hamoja na Sauli wabwela Giligali na Sauli kamtambikila Mndewa Imulungu.
32 Samweli kawalongela, "Nigalileni Agagi mndewa wa Waamaleki."
Agagi kamgendela Samweli kuno kanatamanilo kamba kahonyeka na usungu wa ifa.
33 Samweli kamulongela, "Kamba sime jako vidiwatendile watwanzi wengi sambi wawe na wana, vivo vonda iwe kwa mamako, kokuwa kabule wana." Avo Samweli kamkanha kanha Agagi vihande vihande ako Giligali kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
34 Abaho Samweli kachola Lama, na Sauli kabwela kuna ing'anda yake ako Gibea.
35 Tangu siku dijo, Samweli hacholile kabili kwa Sauli mbaka heyo Samweli viyadanganike. Samweli kamulilila Sauli. Mndewa Imulungu kona usungu mbuli ya Sauli kwavija kakala yamsagule yawe mndewa wa Izilaeli.

16

Samweli komgidila mavuta Daudi

1 Mndewa Imulungu kamulongela Samweli, "Komulilila Sauli mbaka lini? Kwavija kojuwa kamba niye nimulema Sauli sambi yagendelele kuwa mndewa wa Izilaeli. Avo gela mavuta mna itabatila yako na nokutuma uchole kwa Yese yeli kudibuga da Beselehemu. Ako nimsagula mndewa kulawa kwa iwana wa Yese."
2 Samweli kamulongela, "Nocholaze? Sauli yahahulika mbuli ino kong'homa!" Mndewa Imulungu kamulongela, "Sola bofu da kitwanzi da ng'ombe na uchole najo, wahavika longa, 'Niza kumulavila nhosa Mndewa Imulungu.'
3 Umgoneke Yese kuna inhosa ayo abaho nokufambulila daukutenda. Umgidile mavuta imunhu yonda nikulagusile."

4 Samweli katenda kamba Mndewa Imulungu viyamulagize, kachola
Beselehemu. Wavele wa buga dija wachola kumbokela kuno ogwaya,
wamuuza, “Vilihi kwiza kwa tindiwalo?”
5 Samweli kawalongela, “Niza kwa tindiwalo. Niza kumulavila nhosa
Mndewa Imulungu, avo muisunhe abaho tukalave inhosa.” Samweli kam-
sunha Yese hamoja na wanage, kawagoneka hana inhosa.
6 Viwavikile Samweli kamona Eliabu, kalongelela munda kwa munda,
“Ino yeli haulongozi wa Mndewa Imulungu iyo iyamsagule Mndewa Imu-
lungu.”
7 Lakini Mndewa Imulungu kamulongela Samweli, “Sikuulole kihanga
chake hebu utali wake, niye nimulema kwavija niye sitenda kamba vi-
wotenda wanhu. Wanhu olola lukuli lwa kunze lakini niye nolola mgati
muumoyo.”
8 Abaho Yese kamkema Abinadabu na kamgala kwa Samweli. Lakini
Samweli kawalongela, “Ino siyo iyamsagule Mndewa Imulungu.”
9 Yese kamgala Shama, lakini Samweli kamulongela, “Ino hasaguligwe na
Mndewa Imulungu.”
10 Yese kawagala wanage saba kwa Samweli, lakini Samweli kamulongela,
“Wano wose kuduhu hata imoja yasaguligwe na Mndewa Imulungu.”
11 Abaho Samweli kamuuza Yese, “Vino wanago wose wa kimbigalo
wabahano?”
Yese kamulongela, “Yeli habule hano kizuwanda kachola kususila
ng'hondolo.”
Samweli kamulongela, “Mtume munhu yakamuwinze, siye hatukala hasi
mbaka vonda yavike.”
12 Avo Yese kamtuma munhu yakamuwinze. Ayo imbwanga kakala
yanogile na meso gake gakala gong'ala.
Mndewa Imulungu kamulongela Samweli, “Ino iyo mwenyego, genda
kamgidile mavuta.”
13 Samweli kasola tabatilo yake ya mavuta na kamgidila Daudi kuulongozi
wa ndugu zake. Abaho Loho wa Mndewa Imulungu kahumuluka kwa
nguvu kwa Daudi na kukala na heyo. Abaho Samweli kabwela kudibuga da
Lama.
14 Abaho Loho ya Mndewa Imulungu imuleka Sauli na loho ihile kulawa
kwa Mndewa Imulungu imdununza.
15 Waja iwasang'hanaji wa Sauli wamulongela, “Tojuwa kamba loho ihile
kulawa kwa Mndewa Imulungu iyo ikudununza.
16 Avo go mkulu wetu, watume wanhu wazahile munhu yeli fundi waku-
towa bango na ayo iloho ilawile kwa Mndewa Imulungu yaheza munhu ayo
kotowa bango na gweye kokona goya.”
17 Avo Sauli kawalongela wasang'hanaji zake, “Zahileni munhu yodaha
kutowa bango mngalile.”
18 Msang'hanaji wake imoja kamulongela, “Nimona mbwanga imoja wa
Yese, wa buga da Beselehemu, mbwanga ayo kana udahi wa kutowa bango
na galu na koitowa ng'hondo vinogile, na kolonga mbuli zinogile na kanoga,
Mndewa Imulungu kahamoja na heyo.”
19 Avo Sauli katuma wasenga kwa Yese, wamulongele, “Ngalila mwanago
Daudi ayo yosusila ng'hondolo.”
20 Yese kamtogolela Daudi yachole kwa Sauli hamoja na kihongwe yapa-
pile magate, mfuko wa ng'hwembe wa divai na bofu da mbuzi.

21 Daudi viyavikile kasonga kumsang'hanila Sauli. Sauli kakala yamnogele ng'hani Daudi mbaka kamtenda yawe mpapaji wa ivinhu vake va ng'hondo.
22 Abaho Sauli kamtumila usenga Yese kamulongela, “Ndekela Daudi yakale kuno yanisang'hanile kwavija nomnogela.”
23 Kila ija iloho ihile kulawa kwa Mndewa Imulungu viikalile yomwizila Sauli, Daudi kosola bango jake na kaditowa na ija iloho ihile imulekesa Sauli na heyo kona goya.

17

Daudi na Goliati

1 Kipindi acho Wafilisiti wawating'haniza wakalizi zao ako Soko buga da Yuda, waitanda kuitowa ng'hondo, weka ng'hambi yao ako Efesi Damimu hagati ya Soko na Azeka.
2 Sauli hamoja na Waizilaeli waiting'hana hamoja weka ng'hambi yao kudibonde da Ela, na waitanda kuitowa ng'hondo na Wafilisiti.
3 Wafilisiti wema mwambu umoja wa lugongo, na Waizilaeli wema mwambu uyagwe wa lugongo, hagati yao kukala na bonde.
4 Galu imoja wa ng'hondo kulawa mwiing'hambi ya Wafilisiti yakemigwe Goliati kulawa buga da Gati, kakala na utali wa kamba makono madatu.
5 Mdipala jake kakala yavalile kofia da shaba ya kiguzi, na kavala kiwalo cha shaba ya kiguzi muimhambaga yake kili na uzito wa kilo malongo matano na saba.
6 Vivija mmagulu gake kakala yavalile magome ga shaba ya kiguzi na mmaega kakala yapapile mgoha mdodo wa shaba ya kiguzi.
7 Muhini wa mgoha wake uigala na muhingo, na nhonga ya mgoha awo itendigwa kwa zuma na ikala na uzito wa kilo saba. Ngao yake ikala ipapigwa na munhu iyagwe iyamulongolele.
8 Goliati kema na kuwatowela lukenze Waizilaeli kawalongela, “Motenda choni aho? Mwiza kuitowa ng'hondo? Niye na Mfilisiti, mweye mwa wasang'hanaji wa Sauli. Msaguleni munhu imoja kumwenu yeze yaitowe na niye.
9 Kamba yahanihuma na kung'homa, siye tokuwa watumwa wenu. Lakini nahamuhuma na kumkoma, mweye mokuwa watumwa zetu na motusang'hanila.”
10 Ija Imfilisiti kagendelela kuitapa, “Nowaliga wakalizi wa Izilaeli, nolonda mkalizi imoja kulawa kumwenu yeze kuitowa na niye.”
11 Sauli hamoja na wakalizi wose wa Izilaeli viwahulike mbuli za ija Imfilisiti wengilwa bwembwe na kudumba.
12 Daudi kakala mwanage Yese, wa lukolo lwa Efulata kulawa Beselehemu mwiisi ya Yuda. Yese kakala na wana wanane wa kimbigalo. Kipindi Sauli viyakalile mndewa, Yese kakala mvele ng'hani.
13 Wanage Yese iwakulu wakala wadatu, Eliabu mwana mkulu, Abinadabu magati na Shama kibule, awo wakala hamoja na Sauli kuna ing'hondo.
14 Awo iwana iwakulu wadatu wakala omkweleleza Sauli. Daudi ayo kizuwanda,
15 na kakala yochola baho kwa baho kwa Sauli, abaho kobwela Beselehemu kususila ng'hondolo wa tatake.
16 Kwa siku malongo mane ija Imfilisiti Goliati kakala yoitapa imitondo na ichungulo, kuno kowabezeli wakalizi wa Izilaeli.

17 Siku dimoja Yese kamulongela mwanage Daudi, “Wagalile wakulu zako
kilo longo za ngano ikanzingigwe na magate longo, lopola wagalile wakulu
zako kuna ing'hambi.
18 Na vino vibaba longo va siagi mgalile ija imkulu wa wakalizi elufu
imoja. Uwalole wakulu zako kamba ogendelela goya abaho ubwele na
kilaguso kilagusa kamba hewo wagima.”
19 Kipindi acho mndewa Sauli, na ndugu zake Daudi hamoja na Waizilaeli
wose wakala kudibonde da Eli, oitowa na Wafilisiti.
20 Daudi kalamuka imitondo na kamulekela iwang'hondolo msusilaji
miyage, kasola ija indiya na kachola kamba tatake viyamulagize. Viyavikile
kuna ing'hambi ya Waizilaeli, kawavika waitanda kuno oguta nyangi za
ng'hondo.
21 Mabumbila gose ga wakalizi wa Izilaeli na gaja ga Wafilisiti wakala
waitandile goya kuitowa ng'hondo kuno oilola meso kwa meso.
22 Daudi kamgwaa vija ivinhu munhu yokwika vinhu, abaho kawakim-
bilila iwakalizi na kawalamusa wakulu zake.
23 Daudi yang'hali yolonga, dija digalu da Wafilisiti kulawa kudibuga da
Gati, kalawilila kuulongozi wa iwakalizi wa Izilaeli kamba viyazowele na
Daudi kamuhulika.
24 Waizilaeli viwamonile Goliati, wamkimbila na kumdumba ng'hani.
25 Wanhu wa Izilaeli wailongela, “Mmona ija imunhu yatulawilile? Keza
kutuliga Waizilaeli. Mndewa Sauli komgwaa ugoli mkulu munhu ayo yonda
yamkome, kubanza awo uugoli vivija komgwaa mndele wake, na lukolo
lwake honda watozigwe kodi.”
26 Daudi kawauza wanhu wakalile behi na heyo, “Vino, munhu yonda
yamkome munhu ija wa Iwafilisiti na kuigombola Izilaeli na kinyala kino
kotendeligwa choni? Mfilisiti gani ino hengile kumbi yogeza kuwaliga
wakalizi wa Mndewa Imulungu yeli mgima?”
27 Wanhu wamulongela kamba viwamulongele aho haichanduso mbuli ya
munhu yonda yamkome Goliati.
28 Lakini Eliabu, mkulu wake Daudi viyamuhulike Daudi kolongelela na
wanhu kagevuzika ng'hani, kamulongela Daudi, “Habali kwiza kuno? Waja
iwang'hondolo wadodo kumulekela nani kuja kuluwala? Nojuwa udulu
wako na moyo wako wihile, kwiza kulola ng'hondo.”
29 Daudi kamwidika, “Avo nhenda choni? Vino sidaha kuuza mbuli
yoyose?”
30 Daudi kamuhindukila munhu iyagwe na kumuuza mbuli iija, ija
imunhu kamwidika vivija kamba haichanduso.
31 Wanhu wahulike kija chaalongile Daudi wachola kumulongela Sauli.
Abaho Sauli kamkema Daudi.
32 Daudi kamulongela Sauli, “Munhu yoyose sambi yawe moyo nyun-
guwaa mbuli ya ija Imfilisiti. Niye msang'hanaji wako nochola kuitowa na
heyo.”
33 Sauli kamulongela Daudi, “Gweye hudaha kuitowa na munhu ija.
Gweye ung'hali mbwanga, lakini munhu ija kaitowa ng'hondo tangu muub-
wanga wake.”
34 Daudi kamulongela Sauli, “Niye na msusilaji wa ng'hondolo wa tatangu.
Simba hebu dubu yaheza kugoga ng'hondolo mdibumbila,
35 niye nomuwinza na kuitowa nayo, na nomgombola ng'hondolo mmu-
lomo wake. Kamba simba hebu dubu yahaniwinza noigoga midevu yake
nomkoma.

36 Niye msang'hanaji wako ng'homa simba na dubu, avo ija Imfilisiti
hengile kumbi yawaligile wakalizi wa Imulungu yeli mgima, kokuwa kamba
hewo.
37 Mndewa Imulungu yang'hombole mmikombe ya simba na dubu, ayo
yonda yang'hombole kulawa mmakono ga ino Imfilisiti."
Sauli kamulongela Daudi, "Genda na Mndewa Imulungu, kahamoja na
gweye."
38 Sauli kamvaza Daudi viwalo vake va ng'hondo, kamvaza kofia da shaba
ya kiguzi na kamvaza koti da kuikingila hana imhambaga.
39 Daudi kaifunga sime da Sauli mkigudi, na kageza kutembela, lakini
kalemelwa kwavija havizowele viwalo kamba avo.
Avo, kamulongela Sauli, "Sidaha kuchola kuna ing'hondo kuno nivala
viwalo vino kwavija niye sivizowele." Avo kavivula.
40 Daudi kagoga fimbo yake mumkono, kasagula mabwe matano ganogile
kulawa mkizanda kagagela mumkoba wake na ng'humbewe yake kaigoga
mumkono, kamuwinza Goliati ija Imfilisiti.
41 Ija Imfilisiti nayo kamuwinza Daudi, ija yapapile ngao yake kalongola.
42 Ija Imfilisiti viyamulolile goya Daudi, kambezeli kwavija Daudi kakala
mbwanga yanogile.
43 Goliati kamuuza Daudi, "Avo fimbo ayo ya choni? Avo gweye kwigizaga
niye na umbwa mbaka ungogele fimbo?" Ija Imfilisiti kamduwila Daudi kwa
imilungu yake.
44 Ija Imfilisiti kamulongela Daudi, "Izo kuno, lukuli lwako nowagwaa
ndege na ming'onyo ya kumuhulo!"
45 Daudi kamulongela Goliati, "Gweye konizila na sime na mgoha mdodo
na mgoha, lakini niye nokwizila kwa twaga da Mndewa Imulungu yeli na
udahi wose, Imulungu wa iwakalizi wa Izilaeli, ayo yuumuligile.
46 Lelo Mndewa Imulungu kokugela mmakono gangu. Nokuhuma na
nokukanha pala jako, ng'huli za wakalizi wa Wafilisiti nowagwaa ndege na
ming'onyo ya kumuhulo. Baho isi ngima yojuwa kamba Imulungu ka mwiisi
ya Izilaeli,
47 na wanhu wose waiting'hane hano lelo ojuwa kamba Mndewa Imu-
lungu halonda migoha hebu sime kuwagombola wanhu. Kwavija ing'hondo
mwenyego Mndewa Imulungu, na heyo kowagela mmakono getu mweye
mose."
48 Goliati kamuwinza Daudi, Daudi kakimbilila kulubuga lwa kuitowela.
49 Daudi kengiza mkono mumkoba wake, kalava dibwe na kadipigisa
mwiing'humbewe, kamtowa najo Goliati mkihanga mbaka dibwe dingila
mgati. Goliati kagwa kingubanguba.
50 Avo ivo Daudi viyamuhumile Goliati kwa ng'humbewe. Kamtowa na
kumkoma ija Imfilisiti. Daudi hakalile na sime jojose mmakono gake.
51 Avo Daudi kakimbila na kachola kwima uchanha ya mgongo wa Goliati.
Kasomola sime mwiiyala ya Goliati na kamkanha dipala.
Wafilisiti viwonile galu wao kakomigwa wakimbila.
52 Wanhu wa Izilaeli na wanhu wa Yuda waguta nyangi za kuhuma,
wawakweleleza Wafilisiti mbaka Gati, kuna dilwivi da buga da Ekiloni,
na waja Iwafilisiti walumile mwiing'hondo wakala ogwa na kufa mnzila,
kusongela Shaalaimu, Gati mbaka Ekuloni.
53 Waizilaeli viwabwelile kuwawinga Wafilisiti, wavikila kuna ing'hambi
ya Wafilisiti na wasola vinhu vao.

54 Daudi kadisola dipala da Goliati ija Imfilisiti, kadigala Yelusalemu.
Lakini vinhu va Goliati va kuitowela kavika mkibanda chake.
55 Sauli viyamonile Daudi kachola kuitowa na Goliati, kamuuza Abineli
mkulu wa iwakalizi zake, “Ino vino mwanage nani?”
Abeneli kamulongela, “Go mndewa kamba viwili mgima hata twaga jake
sidijuwile bule.”
56 Avo Sauli kamulongela, “Kamuuze kamba, ‘Heyo ka mwanage nani?’ ”
57 Daudi viyamkomile Goliati kabwela kuna ing'hambi yao. Abeneli
kamsola Daudi na kumgala kwa Sauli, kuno Daudi mumkono wake kagoga
pala da Goliati ija Imfilisiti.
58 Sauli kamuuza Daudi, “Mbwanga gweye kwa mwanage nani?”
Daudi kamulongela, “Niye na mwanage Yese msang'hanaji wako yolawa
buga da Beselehemu.”

18

Ubwiga wa Daudi na Yonatani

1 Sauli viyeshile kumuuza Daudi, Yonatani mwanage Sauli kamnogela
ng'hani Daudi, kamnogela kwa moyo wake wose kamba viyainogele heyo
mwenyego.
2 Tangu siku dijo Sauli kamsola Daudi na kukala nayo mng'anda yake, na
hamtogolele kubwela ukae kwa tatake.
3 Kwavija Yonatani kakala komnogela Daudi na kamwika muumoyo wake,
katenda lagano na heyo.
4 Kavula kanzu jake kamgwaa Daudi hamoja na vinhu vake va kuitowela,
sime, upinde na mkwiji wake.
5 Chochose kiyatumigwe Daudi na Sauli kutenda kakitenda goya, avo Sauli
kamtenda yawe mkulu wa iwakalizi, mbuli ayo iwanogeza wanhu hamoja
na wasang'hanaji wa Sauli.

Sauli komonela migongo Daudi

6 Daudi viyamkomile ija Imfilisiti, wakalizi viwakalile obwela ukae
hamoja na Daudi, watwanzi kulawa mmabuga gose ga Izilaeli wachola
kumbokela Sauli kuno otowa kilongelonge na kigoma kidodo na kwimba
nyila za deng'ho.
7 Vivija wakala okwimba nyila za kuigomelela kamba vino,
“Sauli kakoma maelufu gake,
lakini Daudi kakoma maelufu longo.”
8 Sauli hanogeligwe na mbuli za lwila ulo, kagevuzika ng'hani. Kawa-
longela, “Mumgwaa Daudi maelufu longo lakini niye munigwa maelufu
gaiyeka. Kisigale mumgwee na uundewa.”
9 Tangu siku dijo Sauli kakala yomonela migongo Daudi.
10 Imitondo yake ija iloho yehile kulawa kwa Mndewa Imulungu kamwiz-
ila bahaja Sauli kamba munhu mwene lukwale kakala yohaluka haluka,
Daudi kamba viyatendaga kakala yotowa bango. Sauli kakala yagogile
mgoha.
11 Avo Sauli kampigisila mgoha Daudi miyanza mibili kuno kogelegeza,
“Nombandagiza mkiwambaza.” Lakini Daudi kakwepa miyanza yose mi-
bili.
12 Sauli kakala yomdumba Daudi kwavija Mndewa Imulungu kamuleka
heyo na kakala hamoja na Daudi.
13 Kwa mbuli ayo, Sauli kamtenda Daudi yawe mkulu wa wakalizi elufu
imoja, Daudi kawalongoza kuna ing'hondo.

14 Daudi kila kinhu kiyatendile kakala yodaha kwavija Mndewa Imulungu
kakala hamoja na heyo.
15 Sauli viyonile kila kiyatendile Daudi kinoga, kakala yodumba.
16 Lakini wanhu wose wa Izilaeli na Yuda wamnogela Daudi, kwavija
kawalongoza goya mna ing'hondo na kuhuma.

Daudi komsola mndele wa Sauli

17 Sauli kamulongela Daudi, “Ino hano mndele wangu imkulu Melabu,
nokugwaa umsole kwa malagano mabili, uwe mkalizi wangu galu, na
uitowe ng'hondo ya Mndewa Imulungu.” Kwavija Sauli kagelegeza, “Niye
simkoma bule kwa mkono wangu, leka Wafilisiti wamkome.”
18 Daudi kamulongela Sauli, “Niye na nani mbaka mndewa Sauli yawe tata
mkwe yangu? Lukolo lwa tatangu halujuwika mwiisi ya Izilaeli.”
19 Lakini kipindi vikivikile cha Melabu mwanage Sauli kusoligwa na
Daudi, kasoligwa na Adilieli yolawa buga da Mehola.
20 Avo Mikali mndele wa Sauli kakala yomnogela Daudi. Sauli viyalon-
geligwe mbuli ayo kadeng'helela ng'hani.
21 Sauli kagelegeza, “Beta nimgwelele Daudi mndele wangu, ili yawe
mtego kumwake, ili Wafilisiti wamkome.” Avo Sauli kamulongela Daudi
kabili, “Sambi kokuwa mkwe yangu.”
22 Sauli kawalongela wasang'hanaji zake, “Mulongeleni Daudi
kinyelegezi, mndewa kanogelwa na gweye na vivija wasang'hanaji zake
wose wanogeligwa na gweye, avo togola uwe mkwe wa mndewa.”
23 Waja iwasang'hanaji wa Sauli wabwelela kumulongela Daudi mbuli
azo, Daudi kawalongela, “Niye na mkiwa na sijuwigwa bule, mweye mwi-
gizaga mbuli ndodo mndewa yawe tata mkwe yangu?”
24 Waja iwasang'hanaji wa Sauli wamulongela vija viyawalongele Daudi.
25 Sauli kawalongela, “Mulongeleni vino Daudi, mndewa halonda kinhu
chochose kwa zengele da mndele wake, ila kolonda migovi gana ya Wafilisiti
ili yawabwezele iwanhu omwihila.” Avo ivo Sauli viyapangile ili Daudi
yakomigwe na Wafilisiti.
26 Waja iwasang'hanaji wa Sauli viwamulongele Daudi mbuli azo, Daudi
kadeng'helela kuwa mkwe wa mndewa. Ing'hali hata hainavika siku ya
dizengele,
27 Daudi hamoja na wanhu zake wachola kuwakoma Wafilisiti magana
mabili na waisola migovi yao na kumgalila Sauli. Kagapeta kuulongozi wa
mndewa, ili Daudi yamsole mndele wa mndewa. Avo Sauli kamgwaa Daudi
mndele wake Mikali yawe mwehe wake.
28 Lakini Sauli viyajuwile kamba Mndewa Imulungu kakala hamoja na
Daudi, na mndele wake Mikali kamnogela ng'hani Daudi,
29 Sauli kagendelela kumdumba Daudi, na kumwihila siku zose.
30 Wakalizi wa Wafilisiti wachola kuitowa na Waizilaeli, lakini kila vi-
wakalile oitowa ng'hondo, Daudi kakala yohuma kubanza wasang'hanaji
wa Sauli, avo twaga da Daudi dibanza kujuwigwa.

19

Sauli kogeza kumkoma Daudi

1 Sauli kamulongela mwanage Yonatani na wasang'hanaji wose
wamkome Daudi. Lakini Yonatani mwanage Sauli kakala yomnogela
ng'hani Daudi.

2 Avo kamulongela Daudi, “Tatangu kolonda kukukoma. Avo mayo imitondo uiteganye, uchole ukaifise hanhu ha kifiso na ukale kuko.
3 Niye nokwiza na tatangu ako kumgunda hanhu honda uwe gweye. Baho nolonga nayo mbuli ya gweye, nahajuwa mbuli yoyose nokwiza kukulongela.”
4 Yonatani kamtogola ng'hani Daudi na kumulongela tatake, “Sikuumtende mbuli ihile msang'hanaji wako Daudi, kwavija heyo hatendile mbuli yoyose ihile kumwako. Sang'hano zake zigala ukumweda.
5 Kaulava ugima wake kuitowa na ija Imfilisiti Goliati, nayo Mndewa Imulungu kawagwaa mhumo ng'hulu Waizilaeli. Na gweye viuwonile vija kudeng'helela. Daudi hatendile kinhu chochose kihile kumwako. Habali kolonda kutenda mbuli ihile kwa kumkoma munhu yelibule gehile gogose?”
6 Sauli kamtegeleza Yonatani, abaho kaiduwila, “Kamba Mndewa Imulungu viyokala, simkoma bule Daudi.”
7 Avo Yonatani kamkema Daudi na kumsimulila mbuli zose. Abaho Yonatani kamgala Daudi kwa Sauli, Daudi kamsang'hanila Sauli kamba haichanduso.
8 Abaho ilawilila ng'hondo kabili Wafilisiti na Waizilaeli. Daudi kachola kuitowa na Wafilisiti, kawakoma Wafilisiti wengi na waja wasigale wakimbila.
9 Abaho iloho ihile kulawa kwa Mndewa Imulungu imwingila Sauli viyakalile mwiing'anda yake, kuno mumkono kagoga mgoha, kipindi acho Daudi kakala yotowa bango.
10 Sauli kalonda kumuhoma Daudi na mgoha. Lakini Daudi kaukwepa mgoha na kuhoma mkiwambaza, Daudi kakimbila kilo kikija kuigombola.
11 Sauli kawatuma wanhu ikilo kuna ing'anda ya Daudi kamba kamumo imitondo yamkome. Lakini mwehe wake Daudi Mikali, kamulongela, “Kamba huhonya ugima wako kilo kino mayo kokomigwa.”
12 Avo Mikali kamuhumulusa Daudi mdizonzo na kasegela kinyelegezi.
13 Abaho Mikali kasola kinyago kakitambaliza mulusazi, kudipala kamwikila kisagamilo cha mibahila ya mbuzi, abaho kakigubika kiwalo.
14 Sauli viyatumile wanhu wachole wakamgoge Daudi, Mikali kawalongela, “Daudi kolumwa.”
15 Avo Sauli kawatuma kabili wakamulole Daudi, kawalongela, “Mgaleni kumwangu Daudi hata kamba yahawa mulusazi ili yakomigwe.”
16 Waja iwanhu viwengile mng'anda ya Daudi na kulola mulusazi wachona kinyago na kudipala kikiligwa kisagamilo cha mibahila ya mbuzi.
17 Sauli kamulongela Mikali, “Habali kumvizila? Kumulekesa munhu yonihila yatoloke.”
Mikali kamwidika, Daudi kanongela, “Nileke nisegele buleavo nokukoma.”
18 Daudi viyatoloke kachola Lama kwa Samweli. Kamsimulila Samweli mbuli zose ziyamtendele Sauli. Daudi hamoja na Samweli wachola kukala ako Nayoti.
19 Abaho Sauli kalongeligwa kamba Daudi ka ako Nayoti kudibuga da Lama.
20 Avo Sauli kawalagiza wanhu wakamgoge Daudi. Lakini viwadivikile bumbila da watula ndagu dolongozigwa na Samweli, Loho wa Mndewa Imulungu kawengila wasang'hanaji wa Sauli, na hewo bahaja wasonga kulagula.

21 Sauli viyahulike avo kawatuma wasang'hanaji wayagwe, hewo vivija wasonga kulagula. Avo Sauli katuma wasang'hanaji mwanza wa kadatu, na hewo vivija wasonga kulagula.
22 Avo kachola mwenyego Lama, kavika haja hana disima dikulu dili ako Seku, kamvika munhu imoja kamuuza, “Vino Samweli na Daudi wakwahi?”
Ija imunhu kamulongela, “Wa ako Nayoti kuna dibuga da Lama.”
23 Avo Sauli kachola ako Nayoti kuna dibuga da Lama. Viyakalile kochola loho wa Mndewa Imulungu kamwizila, bahaja na heyo kasonga kulagula, kachola yolagula mbaka kavika Nayoti kuna dibuga da Lama.
24 Kavula viwalo vake, kasonga kulagula kuulongozi wa Samweli, kawasa mwazi siku dijo imisi na ikilo. Wanhu wasonga kuiuza, “Amweye hata Sauli nayo imoja wa watula ndagu?”

20

Yonatani komtaza Daudi

1 Daudi kakimbila kulawa Nayoti kuna dibuga da Lama, kachola mbaka kwa Yonatani, kamuuza, “Choni kinhendile? Ng'hosa choni? Mbuli gani ihile inimtendele tatako mbaka kolonda kung'homa?”
2 Yonatani kamulongela, “Hukomigwa bule. Tatangu hatenda mbuli yaleke kunongela, iwe ng'hulu hebu ndodo, hata mbuli ino hadaha kunifisa, lazima yanilongele.”
3 Daudi kaiduwila, “Tatako kojuwa goya vija vuuninogela avo kokufisa chonda yatende kumwangu ili sambi ugevuzike, lakini noiduwila kamba Mndewa Imulungu viyeli mgima, na gweye vuuli mgima, hanili niye na ifa ya baho.”
4 Yonatani kamulongela, “Chochose chuulonda nokutendela.”
5 Daudi kamulongela, “Mayo nyimwilinyimwili ya kusimbuka kwa mbalamwezi, maza na niye nahakuwile hana imeza noja hamoja na mndewa. Lakini leka nikaifise kuna umgunda mbaka siku ya kadatu ichungulo.
6 Tatako yahajuwa kamba niye nahabule mulongele, ‘Daudi kandaga kachola kuna dibuga da Beselehemu kuilumba na lukolo lwake kulava nhosa ya mwaka.’
7 Yahalonga, ‘Vinoga,’ yokuwa goya kumwangu nokuwa na tindiwalo, lakini yahagevuzika kojuwa kamba kogelegeza kunitendela gehile.
8 Avo unhendele ganogile kwavija kwika lagano na niye msang'hanaji wako, haulongozi wa Mndewa Imulungu. Lakini kamba kuna mbuli ihile inhendile ng'home gweye mwenyego. Habali ungale kwa tatako ili yang'home?”
9 Yonatani kamwidika, “Sikuugese magesa gago. Kamba nahajuwa kamba tatangu kolonda kukutendela gehile nokulongela.”
10 Daudi kamuuza, “Nojuwaze kamba tatako kokwidika kwa kukomhoka?”
11 Yonatani kamulongela, “Izo tuchole kumigunda.” Avo wachola kumigunda.
12 Yonatani kamulongela Daudi, “Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, yawe msindila wetu. Mayo hebu kisindo nomuuza tatangu kogesa choni kumwako, kamba kogesa ganogile nokulongela.
13 Mndewa Imulungu yang'home niye kamba tatangu kolonda kukutendela mbuli ihile, na niye nileke kukulongela uchole hanhu heli na tindiwalo. Mndewa Imulungu yawe hamoja na gweye kamba viyakalile hamoja na tatangu.

14 Kamba nogendelela kuwa mgima nilagusile unogelo hawishaga wa
Mndewa Imulungu ili sambi nidanganike.
15 Lakini sambi uleke kuwatendela ganogile iwanhu wa ulelo wangu
milele. Mbaka Mndewa Imulungu vonda yawakoboze wanhu omwihila
Daudi na kuwasegesa mwiisi."
16 Avo Yonatani katenda lagano na ng'anda ya Daudi, "Mndewa Imulungu
yawakoboze iwanhu omwihila Daudi."
17 Yonatani kamduwiza Daudi kwavija kakala yamnogele Daudi kamba
viyainogele heyo mwenyego.
18 Abaho Yonatani kamulongela Daudi, "Mayo mbalamwezi yosimbuka,
wanhu ojuwa kwahaduhu kwavija ochona kigoda chako chabule munhu.
19 Abaho kisindo kila munhu kojuwa kwahaduhu. Siku dijo uchole
ukaifise hanhu hauifisile kipindi mbuli ino viisongile, ukaifise kwinzingo ya
dibwe dija da Ezeli.
20 Niye nopigisa misale midatu mumgwazo wa idibwe da Ezeli, kamba vija
nolenga shabaha.
21 Abaho nomtuma imbwanga na nomulongela, 'Genda kaizahile imisale.'
Kamba nahamulongela, 'Imisale ya mwambu wa kumwako! Uigale hano,'
avo ujuwe kamba kila kinhu kinoga, kamba Mndewa Imulungu viyokala,
nojuwa kumwako kuduhu mbuli ihile.
22 Lakini nahamulongela, 'Lola misale ya kuulongozi wako,' avo
kolondigwa usegele, kwavija Mndewa Imulungu kolonda usegele.
23 Kwa gaja gamalagano gatwikile, Mndewa Imulungu kokuwa msindila
hagati yangu niye na gweye milele."
24 Avo kuna inyimwilinyimwili ya kusimbuka kwa mbalamwezi, Daudi
kaifisa mumgunda. Sauli kakala hana imeza ili yaje.
25 Kamba viiwaga, mndewa kakala mkigoda chake kili behi na ki-
wambaza. Yonatani kakala kuulongozi wake, Abeneli kakala behi na
mndewa. Lakini kigoda cha Daudi kikala chabule munhu.
26 Siku dija Sauli halongile kinhu, kwavija kegizaga sengine kuna kinhu
kimulawila Daudi avo kimtenda yafite, avo hadahile kuchola kuna iny-
imwilinyimwili.
27 Siku ya kabili ya kusimbuka kwa mbalamwezi, kigoda cha Daudi kikala
chabule munhu, Sauli kamuuza mwanage Yonatani, "Habali Daudi hezile
kuja mayo na lelo?"
28 Yonatani kamulongela, "Kanipula yachole Beselehemu.
29 Kanongela, 'Nhogolela nichole kwa ndugu zangu, kwavija ndugu zangu
olava nhosa kuna dibuga jetu, ndugu zangu wanilongela nichole, avo kamba
konhogolela nichole kwa ndugu zangu.' Lekaavo humona hana imeza ya
mndewa."
30 Avo Sauli kamgevuzikila Yonatani kamulongela, "Gweye mwana wa
mtwanzi msede na yehile, nojuwa kamba kumsagula mwana wa Yese kwa
kinyala chako mwenyego, na kwa kinyala cha mamako yakulelile!
31 Gweye, hujuwa kamba Daudi yahawa mgima gweye hudaha kuwa
mndewa wa isi ino. Avo genda ukamgale kumwangu, kwavija kolondigwa
yakomigwe."
32 Yonatani kamuuza tatake, "Habali yakomigwe? Katenda kinhu gani?"
33 Lakini Sauli kampigisila mwanage mgoha ili yamkome. Avo Yonatani
kajuwa kamba tatake kawamba kumkoma Daudi.
34 Avo Yonatani kasegela haja hana imeza kuno kagevuzika, kasegela bila
kuja kinhu chochose siku dijo da kabili da inyimwilinyimwili ya kusimbuka

kwa mbalamwezi. Yonatani kagevuzika ng'hani mbuli ya Daudi kwavija tatake kamgela kinyala.

35 Viivikile imitondo, Yonatani kachola kumgunda kuiting'hana na Daudi kamba viwailagane. Kachola na mbwanga imoja.

36 Viwavikile kuko kamulongela imbwanga, “Nahapigisa misale kimbila kaisole.” Ija imbwanga viyakalile yokimbila Yonatani kapigisa msale uyagwe kuulongozi wake.

37 Ija imbwanga viyavikile haja kuugwile umsale, Yonatani kamulongela, “Msale ugwila kuulongozi wako.”

38 Yonatani kakemelela, “Tenda himahima sambi wime hanhu aho!” Ija imbwanga kaidondola imisale na kumgalila mkulu wake.

39 Lakini ija imbwanga hajuwile fambulo dija. Yonatani na Daudi awo wadijuwile.

40 Yonatani kamgwaa ija imbwanga imisale na upinde kamulongela, “Gweye bwela kudibuga.”

41 Ija imbwanga viyasengele, Daudi kenuka na kalawa aho kuna idibwe da Ezeli kuyaifisile, kamwinamila Yonatani miyanza midatu waifagatila kuno olila kwa usungu ila Daudi kakala na usungu kubanza Yonatani.

42 Abaho Yonatani kamulongela Daudi, “Genda na tindiwalo. Kwavija tuiduwila kwa twaga da Mndewa Imulungu, Mndewa Imulungu iyo msindila wetu, kumwako gweye na niye na ulelo wetu milele.” Abaho Daudi kasegela na Yonatani kabwela kudibuga.

21

Daudi komkimbila Sauli

1 Daudi kachola kwa mulava nhosa Ahimeleki ako Nobu. Ahimeleki kachola kumbokela kuno kogwaya, kamuuza, “Habali kwiza gweye wiiyeka?”

2 Daudi kamulongela imulava nhosa, “Mndewa kandagiza mbuli kanongela sambi nimulongele munhu yoyose chaandagize. Niilagana na wanhu tuiting'hane hanhu.

3 Vino, kuna choni mumkoba? Ngwelela magate matano hebu chochose chuulinacho.”

4 Mulava nhosa kamulongela, “Hano nabule magate goulonda gweye. Hano hana magate galavigwe kwa Mndewa Imulungu. Nodaha kukugwaa kamba wanhu zako hawawasile na watwanzi zao.”

5 Daudi kamulongela mulava nhosa, “Nojuwa goya, siye tuinega na watwanzi kwa siku zino zose, kamba viiwaga twahatumigwa muumwanza. Ng'huli za iwabwanga waja ziwaga zing'ala muumwanza wa siku zose, avo muumwanza kamba uno zokuwa zing'ala ng'hani.”

6 Avo mulava nhosa kamgwaa magate galavigwe kwa Mndewa Imulungu kwavija kukala kuduhu magate gayagwe kubanza gago galavigwe kuulongozi wa Mndewa Imulungu, magate gago gasegesigwa na gekigwa magate gayagwe ga moto moto.

7 Avo siku dijo kukala na msang'hanaji imoja wa Sauli kakimiligwa kuulongozi wa Mndewa Imulungu. Twaga da msang'hanaji ayo kakala yokemigwa Doegi, Mwedomu, mwimilizi wa wasusilaji wa Sauli.

8 Avo, Daudi kamulongela Ahimeleki, “Vino kuna sime hebu mgoha ungwelele? Kwavija sang'hano za mndewa zinitenda nisegele himahima bila sime jangu hebu kinhu chochose.”

9 Ahimeleki kamulongela, “Ninajo sime da Goliati ija imfilisiti diumkomele kuna idikonde da Ela, da aho dizingilizigwa mkitambala kwiinzingo ya kikoti cha mulava nhosa. Kamba wahadilonda udisole dijo, kwavija hano haduhu sime diyagwe.”

Daudi kamulongela, “Haduhu sime diyagwe kamba dijo, haya ngwelela.”

10 Siku dijo Daudi kamkimbila Sauli, kachola kwa mndewa Akishi wa Gati.

11 Wasang'hanaji wa mndewa Akishi, walonga, “Ino si Daudi mndewa wa Izilaeli? Vino, ino iyo yakalile omwimba mna zingoma, olonga,

‘Sauli kakoma maelufu gake,
lakini Daudi kakoma maelufu longo?’ ”

12 Daudi kaugesa ng'hani ulonzi awo, kasonga kumdumba mndewa Akishi wa Gati.

13 Avo, kaleka viyeli kaitenda kana lukwale, kasonga kuvavatula milango ya dibuga, na kaleka mate gasulule mna imidevu yake.

14 Akishi kawalongela wasang'hanaji zake, “Mujuwa kamba munhu ino kana lukwale, habali mumgala kumwangu?

15 Vino, niye nolonda wanhu wene lukwale wayagwe? Habali mungalila munhu mwene lukwale yeze kungaza na mbuli zake za lukwale? Vino munhu ino kokwingila mng'anda yangu?”

22

Sauli kowakoma walava nhosa

1 Avo Daudi kasegela kuno kokimbilila kuna imhango behi na buga da Adulamu. Wanhu wa lukolo lwake na ndugu wayagwe viwahulike kamba kahaja, wose wachola kumulola.

2 Wanhu wose wakalile na magazo, na wanhu wakalile odaigwa na waja wanyunyuwale wailumba hamoja na Daudi. Wanhu wose wailumbile wavika magana mane na Daudi kakala kilongozi wao.

3 Daudi viyalawile kuja, kachola mbaka Misipa mwiisi ya Moabu. Kamulongela mndewa wa Moabu, “Chonde nokupula tatangu na mamangu walawe kuja kuweli weze wakale hano kumwako mbaka nahajuwa Imulungu chonda yanhendele.”

4 Avo Daudi kachola kuwasola tatake na mamake wakale kwa mndewa wa Moabu, nao wakala aho kipindi chose Daudi kiyakalile mwiimhango.

5 Abaho mtula ndagu Gadi kamulongela Daudi, “Sikuukale hano hana imhango, lawa uchole mwiisi ya Yuda.” Avo Daudi kasegela kachola kumuhulo wa Heleti.

6 Abaho Sauli kahulika kamba Daudi na wanhu zake koneka. Avo Sauli kakala hasi ya mdai ako Gibea hana ikidundulima kuno mumkono kagoga mgoha na wasang'hanaji zake wamzunguluka.

7 Avo Sauli kawalongela wasang'hanaji zake, “Avo mweye wanhu wa kabila da Benjamini tegelezeni, vino mwigizaga ino Daudi mwanage Yese komgwaa munhu mgunda na mgunda wa mizabibu? Hebu komtenda munhu yawe mkulu wa wakalizi magana na wakalizi maelufu?

8 Habali mweye mose monihinduka? Kuduhu hata munhu imoja kumwenu yanongele kipindi mwanangu kokwika lagano na mwanage Yese. Kuduhu hata munhu imoja yailumbile na niye hebu kunilongela kamba mwanangu mwenyego komtaza msang'hanaji wangu Daudi, mbaka viili lelo komhelemba?”

9 Avo Doegi, Mwedomu, yemile behi na iwasang'hanaji wa Sauli kalonga, “Nimona mwanage Yese kochola Nobu kwa mulava nhosa Ahimeleki mwanage Ahitubu.

10 Ahimeleki kampulila Daudi kwa Mndewa Imulungu na kamgwaa ndiya
na dija disime da Goliati Imfilisiti."
11 Abaho Sauli kawalagiza wanhu zake wachole wakamkeme Ahimeleki
mwanage Ahitubu hamoja na lukolo lwa tatake wakalile walava nhosa wa
ako Nobu. Avo wose wachola kwa mndewa Sauli.
12 Sauli kalonga, "Avo tegeleza gweye mwanage Ahitubu."
Ahimeleki, kamwidikila, "Ona, go mkulu."
13 Sauli kamulongela, "Habali gweye na Daudi mwanage Yese,
momhelemba? Habali kumgwaa magate na sime abaho kumpulila kwa
Imulungu? Kwavija lelo kanihinduka na konipelemba."
14 Ahimeleki kamulongela, "Nani mna iwasang'hanaji zako wose yuum-
tamanila kamba Daudi? Ino mkwe yako gweye mndewa na heyo kilongozi
wa iwakalizi okukaliza gweye, na kogweleligwa ukulu kubanza wose mwi-
ing'anda yako.
15 Vino niye nisonga lelo kumpulila kwa Imulungu? Mndewa sambi
ungese vihile hebu munhu yeli mulukolo lwa tatangu mzimbuli zino zihile.
Niye msang'hanaji wako sijuwa mbuli yoyose, kamba mbuli ino iwa ndodo
hebu iwa ng'hulu."
16 Lakini Sauli kamulongela, "Ahimeleki, kokomigwa gweye na lukolo lose
lwa tatako."
17 Sauli kawalongela wasang'hanaji wakalile wemile hamgwazo yake,
"Wakomeni walava nhosa wose wa Mndewa Imulungu, kwavija wao
oilumba na Daudi, wakala ojuwa kamba Daudi katukimbila lakini hawat-
ulongele."
Lakini wasang'hanaji awo hawenule migoha kuwakoma walava nhosa
wa Mndewa Imulungu.
18 Avo Sauli kamulongela Doegi, "Gweye wakome walava nhosa." Doegi,
Mwedomu kawakoma walava nhosa wose. Siku dijo Doegi kawakoma
walava nhosa malongo nane na tano waja iwalava nhosa iwovala vikoti va
kitani.
19 Abaho kawakoma kwa sime wanhu wose wa Nobu dija dibuga da
iwalava nhosa, wambigalo na watwanzi na wana na ving'hele, ng'ombe,
vihongwe na ng'hondolo.
20 Lakini Abiatali, imoja wa wana wa kimbigalo wa Ahimeleki mwanage
Ahitubu, kapulusuka kakimbilila kwa Daudi.
21 Abiatali kamulongela Daudi kamba Sauli kawakoma walava nhosa
wose wa Mndewa Imulungu.
22 Daudi kamulongela Abiatali, "Njuwa siku didija diyanyonile Doegi,
Mwedomu kamba kochola kumulongela Sauli. Niye iyo niwahonzile wanhu
wa lukolo lwa tatako wadanganike.
23 Gweye, ukale hamoja na niye, sambi udumbe. Kwavija yozahila
kukoma ugima wangu, vivija kozahila ugima wako. Wahawa hamoja na
niye kokala goya."

23

Daudi kodikombola buga da Keila

1 Abaho Daudi kamulongela, "Tegeleza Wafilisiti oditowa buga da Keila na
owaboka ndiya haja hobigila ngano."
2 Avo Daudi kamuuza Mndewa Imulungu, "Vilihi, nichole nikawatowe
waja Iwafilisiti?"
Mndewa Imulungu kamwidika, "Ona, genda ukawatowe Wafilisiti na
udikombole buga da Keila."

3 Lakini wanhu zake Daudi wamulongela, “Kamba hano hatwili isi ya
Yuda todumba, yokuwaze twahachola Keila kuitowa na wakalizi wa Wafil-
isiti?”
4 Avo Daudi kachola kabili kumpula Mndewa Imulungu, na heyo Mndewa
Imulungu kamulongela, “Inuka uchole Keila kwavija nowagela Wafilisiti
mmakono gako.”
5 Avo Daudi hamoja na wanhu zake wachola Keila kuitowa na Wafil-
isiti, kawakoma Wafilisiti wengi na kuwaboka ng'ombe. Avo vivo Daudi
viyawakombole wanhu wa buga da Keila.
6 Avo Abiatali, mwanage Ahimeleki viyakimbilile Keila kwa Daudi, ka-
chola na kikoti cha mulava nhosa.
7 Abaho Sauli viyalongeligwe kamba Daudi ka Keila, Sauli kalonga,
“Imulungu kamgela mmakono gangu kwavija kaihindila mwenyego kwa
kwingila buga dili na lango na kihindilo.”
8 Avo Sauli kawalagiza wakalizi zake wachole Keila wakamgoge Daudi
hamoja na wanhu zake.
9 Daudi viyajuwile kamba Sauli kolonda kumtendela mbuli ihile, kamu-
longela mulava nhosa Abiatali, “Ngalila kija ikikoti cha mulava nhosa.”
10 Abaho kalonga, “Go Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, niye
na msang'hanaji wako. Mhulika kamba Sauli kolonda kwiza kudibananga
buga da Keila mbuli yangu niye.
11 Vino, wanhu wa Keila ongela mmakono ga Sauli? Vino, Sauli kokwiza
kweli kamba vinihulike? Go Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli
nongela niye msang'hanaji wako.”
Mndewa Imulungu kamwidika, “Sauli kokwiza.”
12 Daudi kumuuza, “Vino, wanhu wa Keila ongela mmakono ga Sauli, niye
hamoja na wanhu zangu?”
Mndewa Imulungu kamulongela, “Ona, okugela mmakono ga Sauli.”
13 Avo Daudi hamoja na wanhu zake ovika kamba magana sita, wasegela
wachola hanhu mbaka hanhu, Sauli viyahulike kamba Daudi kasegela Keila,
hacholile kuko bule.

Sauli komzahila Daudi kuluwala

14 Avo, Daudi kakimbilila kumuhulo, mwiisi ya vigongo va Zifu. Sauli
kakala yomzahila siku zose, lakini Imulungu hamgelile Daudi mmakono ga
Sauli.
15 Daudi kakala yajuwile kamba Sauli kolonda kumkoma. Avo Daudi
kakala kuko kumuhulo wa Zifu, ako Holeshi.
16 Yonatani mwanage Sauli kachola Holeshi kwa Daudi na kamgela moyo
kamba kopata nguvu kulawa Imulungu.
17 Kamulongela, “Sikuudumbe, tatangu hakugoga bule, gweye kokuwa
mndewa wa Izilaeli, na niye nokuwa wakabili yako. Hata tatangu Sauli
koijuwa mbuli ayo.”
18 Wose wabili weka wailagana kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
Yonatani kabwela ukae, lakini Daudi kasigala kuko kudibuga da Holeshi.
19 Sauli viyakalile yang'hali Gibea, Wazifu wachola kumulongela, “Daudi
kaifisa mwiisi yetu kuja kuna imihango ya Holeshi, kulugongo lwa Hakila,
ubanzi wa kusini ya Yeshimoni.
20 Avo go mndewa, wize utende kija kili mmoyo wako, na siye sang'hano
yetu yokuwa kumgela Daudi mmakono gako.”
21 Sauli kawalongela, “Mndewa Imulungu yawatendele ganogile kwa
kunyonela bazi.

22 Gendeni, mukahasepe goya hanhu hoifisa, mujuwe kacholaga kwahi na
nani yamonile kwavija nongeligwa Daudi mbala ng'hani.
23 Mukamulole kabili kila hanhu ili mujuwe hanhu hoifisa, abaho mwize
kunongela hanhu kuyeli. Abaho nochola na mweye kamba yang'hali kuko,
avo nomzahila mna zing'holo za wanhu wose wa Yuda."
24 Avo, wachola Zifu wamulongolela Sauli, kipindi acho Daudi na wanhu
zake wakala kumuhulo wa Maoni, kudikonde da Alaba ubanzi wa kusini wa
Yeshimoni.
25 Sauli na wanhu zake wasonga kumzahila Daudi, lakini Daudi viyahulike
mbuli ayo, kachola kuifisa kuna gamabwe, geli mmuhulo wa Maoni. Sauli
viyahulike mbuli ayo, kamuinza Daudi kuko kumuhulo wa Maoni.
26 Sauli na wanhu zake wakala mwambu umoja wa lugongo, vivija Daudi
na wanhu zake wakala mwambu uyagwe wa lugongo. Daudi viyakalile
yolopola kukimbila, Sauli kakala behi kumgoga,
27 abaho munhu imoja kachola kumulongela Sauli, "Tenda himahima
wize, Wafilisiti oivamila isi yako."
28 Avo Sauli kaleka kumuwinza Daudi kachola kuitowa na Wafilisiti.
Lekaavo hanhu aho hakemigwa, "Selahamalekoti*."
29 Avo Daudi, kasegela aho kuyakalile, kachola kuifisa kuing'hambi ya
Engedi.

24

Daudi komuleka mgima Sauli

1 Avo Sauli viyabwelile kulawa kuwakweleleza Wafilisiti, kalongeligwa
kamba Daudi ka kuluwala lwa Engedi.
2 Avo Sauli kawasola wakalizi elufu ndatu waja wasaguligwe mwiisi ya
Izilaeli, kachola na hewo kumzahila Daudi na wanhu zake kuna Gamabwe
ga Mbuzi Luwala.
3 Sauli viyavikile hana imhango imoja ili behi na bumba da ng'hondolo
kengila mdihango ajo yanye. Daudi na wanhu zake wakala mumo mdi-
hango kugati.
4 Wanhu zake Daudi wamulongela, "Ino iyo isiku iyakulongele Mndewa
Imulungu kamba komgela mmakono gako ija yokwihila na gweye komten-
dela kiuwona chofaya." Avo Daudi kamnyagukila mholemhole kukisogo,
kakanha mhindo ya kiwalo cha Sauli kinyelegezi.
5 Lakini Daudi kakala moyo nyunguwaa kwavija kakanha mhindo ya
kiwalo cha Sauli kinyelegezi.
6 Daudi kawalongela wanhu zake, "Mndewa Imulungu yanhende sambi
nitende mbuli kamba ino kwa munhu yasaguligwe na Mndewa Imulungu.
Sikunigolose mkono wangu kwa munhu yasaguligwe na Mndewa Imu-
lungu."
7 Avo Daudi kawazuma wanhu zake sambi wamtowe Sauli. Avo Sauli
kalawa mdihango na kugendelela na mwanza wake.
8 Abaho Daudi kalawa hana dihango na kumkema Sauli kwa kulonga, "Go
mkulu, mndewa wangu!" Sauli viyahinduke kukisogo, Daudi kamfugamila
kaidulika mbaka hasi.
9 Daudi kamulongela, "Habali kowatogolela wanhu iwokulongela kamba
niye nolonda kukukoma?
10 Avo, gweye kona mwenyego lelo kwa meso gako Mndewa Imulungu
kakugela mmakono gangu vuukalile mdihango, wanhu zangu wayagwe

* **23:28** Kwa Kiebulania *Selahamalekoti* fambulo jake dibwe da kuigola.

wanilongela nikukome, lakini niye nikuleka mgima. Nilonga sigolosa mkono wangu kwa mndewa wangu, kwavija heyo kasaguligwa na Mndewa Imulungu.

11 Lola tatangu, ino imhindo ya kiwalo chako ili mumkono wangu, ng'hana mhindo ya kiwalo chako lakini sikukomile bule, sambi kojuwa kamba niye sili munhu nihile kumwako hebu kukulema. Niye sitendile kinhu kihile kumwako ila gweye konipelemba unikome.

12 Mndewa Imulungu kolamula hagati ya gweye na niye. Heyo ayo yokuliha gehile, kwa gehile gautendile, lakini niye sidaha kukutendela gehile.

13 Kumbuka ulonzi wa wanhu wa umwaka, ulonga, 'Kwa yehile golawa gehile.' Lakini niye sigolosa mkono wangu nikutendele gehile.

14 "Avo go mndewa wa Izilaeli lola komzahila nani? Komzahila umbwa yafile? Komzahila kupatu?

15 Avo Mndewa Imulungu ayo yonda yalamule hagati ya gweye na niye. Heyo yailole goya mbuli ino, yangombele na kunigombola mmkono gako."

16 Daudi viyeshilize kulonga, Sauli kamwidika, "Vino, ayo iyo sauti yako mwanangu Daudi?" Sauli kaguta na kalila kwa usungu.

17 Abaho kamulongela Daudi, "Gweye kunitendela ganogile kubanza niye. Kunhendela ganogile, lakini niye nikuliha gehile.

18 Lelo kunilagusila unogelwa wako kumwangu. Hunikomile hata kamba Mndewa Imulungu kanigela mmakono gako.

19 Vino, munhu yahamgoga ija yomwihila komulekesa yachole vivino? Kwa gaja gaunhendele, Mndewa Imulungu yakutendele ganogile!

20 Sambi njuwa kamba kokuwa mndewa wa Izilaeli, na undewa wa Izilaeli ogangamala mmakono gako.

21 Avo iduwile kwa twaga da Mndewa Imulungu kamba huukoma bule ulelo wangu na lukolo lwa tatangu."

22 Daudi kaiduwila kwa Sauli. Abaho Sauli kabwela ukayake, lakini Daudi na wanhu zake wachola hana imhango.

25

Daudi na Nabali na Abigaili

1 Avo Samweli kadanganika, abaho wanhu wose wa Izilaeli waiting'hana na wamulilila, wamzika ukayake ako Lama.

Abaho Daudi kachola kuluwala lwa Palani.

2 Kukala na munhu imoja kudibuga da Maoni na kakala na mgunda ako kudibuga da Kalimeli. Ako Kalimeli kakala yafugile ng'hondolo zake na kawakanha mibahila. Kakala mgoli ng'hani kakala na ng'hondolo elufu ndatu na mbuzi elufu imoja.

3 Munhu ayo kakala yokemigwa Nabali na mwehe wake kakemigwa Abigaili. Abigaili kakala mtwanzi yanogile na mwene nzewele. Lakini mkasano wake kakala munhu yowehila wanhu na mtenda gehile, na kalawa mulukolo lwa Kalebu.

4 Avo Daudi kukuja kuyakalile kuluwala kahulika kamba Nabali kowakanha mibahila ng'hondolo zake ako Kalimeli.

5 Daudi kawatuma wabwanga zake longo, kawalongela, "Choleni kwa Nabali ako Kalimeli mulamuseni kwa twaga jangu.

6 Mulamuseni kwa kumulongela, 'Tindiwalo diwe kumwako, diwe kwa wanhu wa mng'anda yako na diwe mna ivinhu vako vose viuli navo.

7 “ ‘Nihulika kowakanha mibahila ng'hondolo zako, nolonda ujuwe
kamba wasusilaji zako wakala hamoja na siye, na siye hatuwatendele
gehile. Vivija siku zose vitukalile hamoja kudibuga da Kalimeli, hakibigwe
kinhu kulawa kumwao.
8 Wauze wabwanga zako okulongela. Avo watogolele wabwanga wano,
kwavija kivika kipindi cha nyimwilinyimwili. Chonde wagwelele kinhu
chochose kiuli nacho wasang'hanaji zako na niye mwanago Daudi.’ ”

9 Waja iwabwanga wa Daudi viwavikile wamulongela Nabali kamba
viwalagizwe na Daudi, abaho wabeta kidogo.

10 Abaho Nabali kawalongela wasang'hanaji wa Daudi, “Daudi ayo nani?
Mwanage Yese ayo nani? Siku zino kuna wasang'hanaji wengi iwokimbila
wandewa zao.
11 Vino, nisole magate gangu, mazi gangu na nyama iniwachinjile
wakanha mibahila ya ng'hondolo zangu, abaho niwagwelele wanhu sijuwa
kuwalawile?”

12 Avo, waja iwabwanga wabwela na kumulongela Daudi viwalongeligwe.
13 Avo, Daudi kawalongela wanhu zake, “Kila munhu yavale sime jake
mkigudi.” Kila munhu kavala sime jake mkigudi nayo Daudi kavala sime
jake, wanhu magana mane wamuwinza Daudi na wanhu magana mabili
wasigala na mizigo.

14 Mbwanga imoja wa Nabali, kamulongela Abigaili, mwehe wa Nabali,
“Daudi katuma wasenga zake kulawa kuluwala ili wamulamuse mkulu
wetu. Lakini heyo kawaliga.
15 Lakini wanhu waja wakala wanogile ng'hani kumwetu hawatutendele
gehile, kipindi chose kitukalile hamoja na hewo kuja kuluwala kuduhu
kinhu kisoligwe kumwetu.
16 Wanhu waja wakala kamba wakalizi wetu kipindi chose imisi na ikilo,
kipindi chose kitukalile tosusila ng'hondolo.
17 Avo uigese mbuli ino na ujuwe va ukutenda. Mbuli ino yodaha kugala
vinhu vihile kwa mkulu wetu na wanhu wa mng'anda yake. Heyo munhu
yehile ng'hani avo kuduhu munhu yodaha kulonga na heyo.”

18 Abigaili katenda himahima kasola magate magana mabili, mifuko
mibili ya ng'hwembe ya divai, ng'hondolo watano wabanikigwe, kilo longo
na saba za uhule ukanzingigwe, na mabumunda gana ga zabibu zinyalile,
na mabumunda magana mabili ga tini zinyalile, vinhu vose avo kavikweza
uchanha ya vihongwe.
19 Kawalongela waja iwabwanga wake, “Mwenye longoleni, niye na kuk-
isogo nokwiza.” Lakini hamulongele chochose mkasano wake.

20 Viyakalile yohumuluka kubonde kuno kakwela kihongwe wake, kakala
yazibigwe na lugongo mwambu umoja, kasinhukila Daudi na wanhu zake
ochola kuja kuyalawile heyo.
21 Daudi kakala yogelegeza, “Niye ng'hala mkalizi wa vinhu zose va Nabali
kuno kuluwala bila kupata kinhu chochose na kuduhu kinhu chake kipotele,
gaja gose ganogile ganimtendele abaho heyo koniliha gehile.
22 Mndewa Imulungu yang'home kamba mayo imitondo niye siwakoma
wambigalo wose weli kumwake.”

23 Abigaili viyamonile Daudi kahumuluka mkihongwe kaidulika mbaka
hasi haulongozi ha Daudi.
24 Kaibwanha pwaa mmagulu ga Daudi kamulongela, “Go mkulu
wangu mbuli zose na ziwe kumwangu. Nokupula nonge na gweye niye
msang'hanaji wako, utegeleze mbuli za msang'hanaji wako.

25 Sikuumgelegeze Nabali munhu yehile kamba vidili twaga jake Nabali,
vivo na heyo viyeli. Heyo kokemigwa Nabali fambulo jake mbozi, niye
msang'hanaji wako siwonile awo iwabwanga wautumile.
26 "Avo mkulu wangu, kamba vija Mndewa Imulungu viyokala, na gweye
viukala, kamba Mndewa Imulungu viyakugomese kuliha gehile kwa kwita
damu kwa makono gako, leka iwanhu okwihila na waja olonda gehile
gakupate waduwiligwe kamba Nabali.
27 Chonde mkulu wangu bokela vinhu vangu vino vinikugalile, uwag-
welele wabwanga iwakukweleleze.
28 Nokupula uzigele kumgongo mbuli zangu zihile niye msang'hanaji
wako. Mndewa Imulungu kokutenda mndewa, na ulelo wako okuwa wan-
dewa kwavija gweye go mkulu kuitowa ng'hondo ya Mndewa Imulungu.
Siku zose za ugima wako sambi oneke na mbuli yoyose ihile.
29 Kwahalawilila munhu yokupelemba ili yakukome, Mndewa Imulungu
kouhonya ugima wako hamoja na wanhu oukala na hewo. Lakini kousegesa
himahima ugima wa waja okwihila, kamba vija munhu viyokwasa dibwe
kwa ng'humbewe.
30 Mndewa Imulungu vonda yakutendele mkulu wangu kila kinhu
kinogile kiyaiduwile kumwako, na kokutenda uwe mndewa wa Izilaeli,
31 mkulu wangu sikuuwe na kitala chochose kwa kwita damu na kub-
wezela gehile. Mndewa Imulungu yahakutendela ganogile, nokupula
ung'humbuke niye msang'hanaji wako."
32 Daudi kamulongela Abigaili, "Yagweleligwe nhogolwa Mndewa Imu-
lungu, Imulungu wa Izilaeli, yakulagize wize kumwangu lelo.
33 Mgwee ukulu Mndewa Imulungu yakugwee magesa gakunigomesa
sambi nitende mbuli ihile ya kwita damu na kuliha gehile.
34 Kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli, kangomesa sambi
nikutendele mbuli ihile, kamba viyokala maza hulopole kwiza kuiting'hana
na niye, mayo imitondo sambi yasigale mbigalo yoyose kwa Nabali."
35 Abaho Daudi kabokela vinhu viyamgalile Abigaili, Daudi kamulongela,
"Bwela ukae moyo hole. Niye nihulika gaunilongele, na kiupulile niki-
bokela."
36 Abigaili viyabwelile ukae, kamvika Nabali kakuna inyimwilinyimwili
ng'hulu ya kindewa mwiing'anda yake. Nabali kakala yakoligwe ng'hani
na kadeng'helela mmoyo wake. Avo hamulongele kinhu chochose mbaka
imitondo.
37 Usiku vuuchile, Abigaili kamona mkasano wake divai imulawa kudi-
pala, kamsimulila mbuli zose, bahaja Nabali lukuli lose lufa ganzi, kanyala
gogodaa.
38 Vizibitile siku longo kumwande, Mndewa Imulungu kamtenda Nabali
yadanganike.
39 Daudi viyahulike Nabali kadanganika kalonga, "Nhogolwa zimgendele
Mndewa Imulungu yambwezele gehile Nabali yaniligile. Mndewa Imu-
lungu kanihonya, sambi nitende gehile. Mndewa Imulungu kamtagusa
Nabali kwa mbuli zake zihile."
Abaho Daudi kawatuma wanhu wakamsole Abigaili ako Kalimeli yawe
mwehe wake.
40 Waja wasang'hanaji wa Daudi viwavikile kwa Abigaili ako Kalimeli,
wamulongela, "Daudi katulagiza twize kukusola ili uwe mwehe wake."
41 Abigaili kenuka, kaidulika mbaka hasi, kalonga, "Niye na msang'hanaji
nhogola kusunha magulu ga wasang'hanaji wa mkulu wangu."

42 Abigaili kalopola, kakwela kihongwe wake, na wasang'hanaji zake
watano wa kitwanzi wamkweleleza kwa migulu, kailongoza hamoja na
wasang'hanaji wa Daudi, nayo kawa mwehe wa Daudi.
43 Vivija Daudi kamfungila zengele Ahinoamu kulawa Yezileeli. Avo awo
wabili wakala wehe zake.
44 Kipindi acho, Sauli kakala yamulavile mndele wake Mikali, yakalile
mwehe wa Daudi, ili yasoligwe na Paliti mwanage Laishi, kulawa buga da
Galimu.

26

Daudi komuleka mgima Sauli kabili

1 Wambigalo wayagwe kulawa buga da Wazifu wachola Gibea kumu-
longela Sauli kamba Daudi kaifisa kulugongo lwa Hakila, mwambu wa
kudilawila zuwa wa Yeshimoni.
2 Himahima, Sauli na wakalizi wa Izilaeli elufu ndatu wasaguligwe, wa-
chola kuluwala lwa Zifu kumzahila Daudi.
3 Sauli keka ng'hambi kulugongo lwa Hakila behi na nzila ya Yeshimoni,
lakini Daudi kakala yang'hali kuko kuluwala. Daudi viyahulike kamba Sauli
keza kumzahila,
4 kawatuma wasepaji, na hewo wamulongela kamba kweli keza.
5 Daudi kenuka himahima kachola hanhu hayekile ng'hambi Sauli. Ka-
haona hanhu hayawasile Sauli na Abeneli mwanage Neli, mkulu wa
iwakalizi wa Sauli. Sauli kakala yawasile hagati ya ing'hambi kuno kazun-
gulukwa na wakalizi zake.
6 Daudi kamulongela Ahimeleki yakalile Muhiti, na Abishai ndugu yake
Yoabu, mamao kakemigwa Seluya, kalonga, “Nani yochola hamoja na niye
kwa Sauli?”
Abishai kamulongela, “Niye nochola hamoja na gweye.”
7 Ikilo, Daudi na Abishai wengila hana ing'hambi ya Sauli, wamvika Sauli
kawasa hagati ya ing'hambi, mgoha wake kausimika hasi behi na pala jake.
Abeneli na wakalizi wayagwe wakala wawasile kwa kumzunguluka Sauli.
8 Abishai kamulongela Daudi, “Lelo Mndewa Imulungu kamgela
mmakono munhu wako yokwihila. Avo, ndekela niye nimuhome mgoha
mwanza umoja mbaka hasi, sibwelela kabili.”
9 Lakini Daudi kamulongela Abishai, “Sikuumuhome, kwavija nani yo-
daha kumgolosela mkono munhu yasaguligwe na Mndewa Imulungu na
sikuyawe na kitala chochose?
10 Kamba Mndewa Imulungu viyokala, Mndewa Imulungu komkoma
Sauli, hebu siku yake ya kudanganika yovika hebu kochola kuing'hondo na
kuko kokomigwa.
11 Na Mndewa Imulungu kangomesa sikunimgolosele mkono munhu
yamsagule. Lakini sola mgoha wake uli behi na pala jake hamoja na kibuyu
chake cha mazi, tusegele.”
12 Avo, Daudi kasola uja umgoha ukalile behi na pala da Sauli hamoja na
kibuyu cha mazi na wasegela. Lakini kuduhu munhu yonile hebu kujuwa
mbuli ayo, na vivija haduhu munhu yalamuke, kwavija Mndewa Imulungu
kawagalila utulo lovu lovu.
13 Abaho Daudi kachola mwambu wa kabili wa bonde dijo kema uchanha
ya lugongo kutali na ng'hambi ya Sauli.
14 Abaho kawakema kwa sauti ng'hulu wakalizi wa Sauli na Abeneli
mwanage Neli kuno kolonga, “Vino Abeneli konihulika?”
Abeneli kamuuza, “Gweye kwa nani umkema mndewa?”

15 Daudi kamwidika, “Vino gweye simbigalo? Nani yoigala na gweye
mwiisi ya Izilaeli? Mbona humkalize mndewa wako? Munhu imoja kulawa
kumwetu keza kumkoma mndewa wako.
16 Mbuli yutenda hainogile. Noiduwila kamba Mndewa Imulungu
viyokala, gweye na wanhu zako molondigwa mukomigwe, kwavija
hamumkalize mndewa wenu, yasaguligwe na Mndewa Imulungu. Avo
mgoha wa mndewa na kija ikibuyu cha mazi kikalile behi na pala jake va
kwahi?”
17 Sauli kaijuwa sauti ya Daudi kamuuza, “Vino ino sauti yako mwanangu
Daudi?”
Daudi kamwidika, “Ona go mkulu mndewa wangu ino sauti yangu.”
18 Abaho Daudi kagendelela kulonga, “Habali mndewa wangu
konikweleleza niye msang'hanaji wako? Nhenda choni? Mbuli gani ihile
inikutendele?
19 Avo, mndewa wangu, tegeleza mbuli iyolonga msang'hanaji wako.
Kamba Mndewa Imulungu iyo yakulongele wize kunikoboza, avo nolova
nhosa ili nimnogeze, lakini kamba wanhu awo wakulongele, Mndewa Imu-
lungu yawaduwile wanhu awo kwavija waniwinga mwiisi yatugwelele Mn-
dewa Imulungu na kunilongela, ‘Genda ukaisang'hanile imilungu iyagwe.’
20 Habali gweye mndewa wa Izilaeli konipelemba kupatu kamba niye
kamba munhu viyopelemba ng'hwale kulugongo? Sikuundeke nidanganike
mwiisi baki, kutali na Mndewa Imulungu.”
21 Abaho Sauli kamwidika, “Niye nhenda vihile. Bwela mwanangu Daudi.
Sigeza kukukoma kabili kwavija lelo kunileka mgima. Niye nambozi na
nhenda vihile ng'hani.”
22 Daudi kamwidika, “Go mndewa, mgoha wako wakuno, mtume mb-
wanga wako imoja yeze yausole.
23 Mndewa Imulungu komuliha kila munhu kwa ganogile goyosang'hana
na kutamanilwa kwake. Lelo Mndewa Imulungu kakugela mmakono
gangu, lakini niye sikugolosele mkono kwavija gweye kusaguligwa na Mn-
dewa Imulungu.
24 Kamba viniwonile ofaya ugima wako lelo, vivo ili kwa ugima wangu
ufaye kwa Mndewa Imulungu na heyo konikombola kulawa mmagazo
gose.”
25 Sauli kamulongela Daudi, “Imulungu yakutendele ganogile mwanangu
Daudi, kotenda vinhu vikulu na kohuma.” Abaho Daudi kasegela na Sauli
kabwela ukayake.

27

Daudi kokala hagati ya Wafilisiti

1 Daudi kalongelela munda kwa munda, “Siku dimoja ino Sauli
kong'homa. Kinhu kinogile kumwangu ng'himbilile mwiisi ya Wafilisiti.
Sauli koleka kunipelemba kuzimbaka za isi ya Izilaeli, na niye nokuwa
ng'homboka kulawa mmakono gake.”
2 Avo Daudi kasegela hamoja na wanhu zake magana sita wachola kwa
Akishi mwanage Maoki, mndewa wa Gati.
3 Daudi na ndugu zake na wanhu zake wakala hamoja na Akishi ako
Gati. Daudi kakala na wehe wabili, Ahinoamu kulawa Yezileeli na Abigaili
yakalile mwehe wa Nabali wa buga da Kalimeli.
4 Sauli viyahulike kamba Daudi kakimbilila Gati, hagendelele bule
kumpelemba.

5 Siku dimoja, Daudi kamulongela Akishi, “Kamba koninogela, unigwelele buga dimoja mwiisi yako ili hawe hanhu hangu hakukala, kwavija havinogile bule niye msang'hanaji wako kukala hamoja na gweye kudibuga da kindewa.”
6 Siku dijo, Akishi kamgwaa Daudi buga da Sikilagi. Avo toka siku dijo buga da Sikilagi dikala buga da wandewa wa Yuda.
7 Daudi kakala mwiisi ya Wafilisiti kwa kipindi cha mwaka umoja na miyezi mine.
8 Kipindi chose acho Daudi na wanhu zake wakala owatowa Wageshuli na Wagilizi na Waamaleki, tangu umwaka wanhu awo wakala wenekae wa isi azo. Kawatowa kulawa mwiisi yao mbaka Shuli, mzimbaka za isi ya Misili.
9 Daudi yahacholaga kuivamila isi hamulekaga munhu yoyose mgima, mbigalo hebu mtwanzi, kosola ng'hondolo na ng'ombe na vihongwe na ngamiya na viwalo vao. Abaho kobwela kwa Akishi.
10 Akishi yahamuuza Daudi, “Lelo kuvamila kwahi?” Daudi kaviza kalonga, “Negebu* ya Yuda,” hebu, “Negebu ya Wayelameeli,” hebu, “Negebu ya Wakeni.”
11 Daudi hamulekile munhu yoyose mgima, mbigalo hebu mtwanzi, ili yagaligwe Gati, Daudi kagelegeza, odaha kulonga, “Daudi katenda kino na katenda kija.” Avo vivo viyazowele kutenda Daudi kipindi chose kiyakalile mwiisi ya Wafilisiti.
12 Avo, Akishi katogola kamba Daudi kawavamila Waizilaeli, avo kagelegeza, “Waizilaeli wose omwihila, avo konisang'hanila siku zose za ugima wake.”

28

Sauli na muhawi wa Endoli

1 Vizibitile siku ndodo, Wafilisiti waweka hamoja wakalizi zao wachole wakaitowe na Waizilaeli. Akishi kamulongela Daudi, “Gweye hamoja na wanhu zako mochola na niye kuing'hondo.”
2 Daudi kamwidika Akishi, “Ona! kochona kinhu chonda yatende msang'hanaji wako.”
Akishi kamwidika Daudi, “Niye nokusagula gweye uwe mkalizi wangu siku zangu zose.”
3 Kipindi acho Samweli kakala yadanganike, Waizilaeli wose wakala wamulilile na kumzika kudibuga jake da Lama. Sauli kakala yawawingile wanhu olagula kwa mizimu na wahawi mwiisi yake.
4 Wafilisiti weka ng'hambi yao ako Shunemu, Sauli kawating'haniza Waizilaeli wose na weka ng'hambi ako Giliboa.
5 Sauli viyawonile wakalizi wa Wafilisiti kasonga kudumba, na kagwaya kwa bwembwe diyakalile najo mmoyo wake.
6 Hata viyampulile Mndewa Imulungu, Mndewa Imulungu hamwidike kwa nzozi hebu kwa dibwe* da kujuwa goyolonda, hebu kwa nzila ya watula ndagu.
7 Baho Sauli kawalongela wasang'hanaji zake, “Nizahilileni mtwanzi yolagula kwa mizimu ili nimuuze.”
Wasang'hanaji zake wamwidika, “Kuna mtwanzi imoja kolagula kwa mizimu ako Endoli.”

---

* **27:10** Kwa Kiebulania *Negebu* fambulo jake kuluwala hebu kusini
* **28:6** Kwa Kiebulania dibwe dino dokemigwa *Ulimu.*

8 Avo Sauli kavula viwalo viyavalile, kavala viwalo viyagwe, kachola hamoja na wasang'hanaji zake wabili. Wavika kwa ija imtwanzi ikilo, Sauli kamulongela, “Nilagulile kwa mizimu na ungalile imunhu inimulonda.”

9 Ija imtwanzi kamulongela, “Gweye kojuwa kamba Sauli kawawinga wanhu olagula kwa mizimu na wahawi wose mwiisi ya Izilaeli. Habali konhegela mtego namate ili nikomigwe?”

10 Sauli kaiduwila kwa twaga da Mndewa Imulungu, kalonga, “Kamba Mndewa Imulungu viyokala, honda ukobozigwe kwa mbuli ino.”

11 Ija imtwanzi kamulongela, “Kolonda nikugalile nani?”

Sauli kamulongela, “Ngalila Samweli.”

12 Ija imtwanzi viyamone Samweli kaguta kwa sauti ng'hulu, kalonga, “Habali kumvizila? Gweye kwa Sauli!”

13 Sauli kamulongela, “Sikuudumbe, kochona choni?”

Ija imtwanzi kamulongela, “Nomona imulungu kolawa mwiisi.”

14 Sauli kamuuza, “Munhu ayo kaigala na nani?”

Ija imtwanzi kamulongela, “Mvele wa kimbigalo na kavala kanzu.”

Baho Sauli kajuwa kamba heyo kakala Samweli. Sauli kaidulika mbaka hasi.

15 Samweli kamulongela Sauli, “Habali konigaza kwa kunigala kuno?”

Sauli kamulongela, “Niye nogaya ng'hani! Wafilisiti oitowa na niye, na Mndewa Imulungu kandeka. Hanilongela kwa nzila ya watula ndagu hebu nzozi. Lekaavo nikukema ili unilongele kinhu cha kutenda.”

16 Samweli kamuuza, “Habali koniuza niye kamba Mndewa Imulungu kakuleka na kakwihila?

17 Mndewa Imulungu katenda gaja gayakulongele kubitila niye. Mndewa Imulungu kausegesa undewa kumwako na kamgwaa Daudi Mwiizilaeli miyago.

18 Kwavija, gweye huitegeleze sauti ya Mndewa Imulungu, huivikize ing'hasiliki yake kwa Waamaleki. Lekaavo lelo Mndewa Imulungu kokutendela vivo.

19 Gweye hamoja na Waizilaeli wose, Mndewa Imulungu kowagela mmakono ga Wafilisiti. Gweye na wanago wa kimbigalo mayo mokuwa na niye. Mndewa Imulungu kowagela mmakono ga Wafilisiti iwakalizi wa Izilaeli.”

20 Bahaja, Sauli kagwa kingubanguba kwavija kadumba zimbuli ziyalongile Samweli. Sauli kakala kabule nguvu mulukuli kwavija kakala hadile kinhu chochose kulawa ichungulo mbaka ichungulo ya siku iyagwe.

21 Abaho ija imtwanzi viyacholile kwa Sauli, kamona Sauli kogwaya, kamulongela, “Niye msang'hanaji wako nitogola kuuhonza ugima wangu kwa kutenda kija kiunongele nhende.

22 Nhegeleze niye msang'hanaji wako, togola nikutandile kigate kidodo uje wahapata nguvu uchole na mwanza wako.”

23 Sauli kalema kalonga, “Sija bule.”

Lakini waja iwasang'hanaji wake na ija imtwanzi, wamuhembekeza yaje, abaho katogola kuja. Avo kenuka kakala mulusazi.

24 Ija imtwanzi ukae kumwake kukala na bofu da ng'ombe dinonile, himahima kadichinja, kasola usage wa ngano, kaukanda, kateleka gate dilibule hamila.

25 Kamgwaa Sauli, na vivija kawagwaa awo iwasang'hanaji zake, na hewo waja. Abaho kilo acho wenuka wasegela.

29

Daudi kolemigwa na Wafilisiti

1 Wafilisiti wawating'haniza wakalizi zao wose na weka ng'hambi yao ako
Afeka, Waizilaeli nao weka ng'hambi yao behi na nzasa ikalile ako Yezileeli.
2 Wakulu watano wa Wafilisiti viwakalile obita na mabumbila magana
kwa maelufu ga wakalizi, Daudi na wanhu zake hamoja na Akishi wakala
owakweleleza kukisogo.
3 Wakulu wa wakalizi wa Wafilisiti wamuuza Akishi, “Waizilaeli wano
hano otenda choni?”
Akishi kawalongela, “Ino Daudi msang'hanaji wa mndewa Sauli wa
Izilaeli, nayo kana siku nyingi tangu viyakimbilile kumwangu, kuduhu
mbuli yoyose ihile iyatendile.”
4 Lakini wakulu wa Wafilisiti wamgevuzikila ng'hani Akishi, wamulon-
gela, “Mbweze yakakale kuja kuumgwelele. Halondigwa yachole na siye ku-
ing'hondo, kamba twahachola na heyo kodaha kutuhinduka kuing'hondo.
Vino kotenda choni ili yatogoligwe na mndewa wake kamba siyo kwa
kugakanha mapala ga wanhu zetu?”
5 Vino, ino siyo Daudi ija watwanzi wakala okwimba na kucheza,
“Sauli kakoma maelufu gake,
lakini Daudi kakoma maelufu longo?”
6 Akishi kamkema Daudi kamulongela, “Kamba Mndewa Imulungu
viyokala, kutenda ganogile kumwangu. Yahakuwile goya kamba twahacho-
lile wose mwiing'hondo, kwavija siyonile mbuli yoyose ihile tangu viwizile
mbaka lelo dino, lakini iwakulu okonela shaka gweye.
7 Avo bwela ukae, kwa tindiwalo ili sikuuwagevuze iwakulu wa Wafilisiti.”
8 Daudi kamulongela Akishi, “Nhenda choni? Kamba vuulonga hunyonile
na mbuli yoyose ihile toka siku da ichanduso mbaka lelo, habali huchola na
niye kuitowa na iwanhu omwihila mkulu wangu mndewa?”
9 Akishi kamulongela, “Nojuwa kamba kwabule mbuli ihile kumwangu
kamba msenga wa Imulungu. Lakini awo iwakulu wa Wafilisiti walonga,
‘Sikuyachole hamoja na siye kuing'hondo.’
10 Avo mina, gweye hamoja na Waizilaeli wayago wezile hamoja na gweye,
mayo vonda uche molondigwa musegele.”
11 Avo imitondo yake Daudi hamoja na wanhu zake wabwela mwiisi ya
Wafilisiti. Lakini Wafilisiti wachola Yezileeli.

30

Daudi kowakoma Waamaleki

1 Siku da kadatu, Daudi na wanhu zake wavika Sikilagi. Waamaleki
wakala wavamile Negebu ya Yuda hamoja na buga da Sikilagi na wadisoma
moto buga da Sikilagi,
2 na wakala wawasolile watwanzi na iwana wakalile kudibuga.
Hawamkomile munhu yoyose, ila wawasola wang'hali wagima wasegela.
3 Daudi na wanhu zake viwavikile kudibuga wavika buga dinangigwa,
watwanzi na iwana wasoligwa.
4 Baho Daudi na wanhu zake wasonga kulila, walila mbaka weshiligwa
nguvu.
5 Wehe wabili wa Daudi, Ahinoamu kulawa Yezileeli na Abigaili yakalile
mwehe wa Nabali kulawa Kalimeli, hewo vivija wakala wagogigwe.

6 Avo Daudi kakala na usungu kwavija wanhu zake wakala na ng'hasiliki
ya kwagiza iwana, avo walonda kumtowa mabwe. Lakini Daudi, kaigela
moyo kwa kumtamanila Mndewa Imulungu, Imulungu wake.
7 Daudi kamulongela mulava nhosa Abiatali mwanage Ahimeleki,
"Ngalila kikoti cha mulava nhosa." Abiatali kamgalila.
8 Daudi kamuuza Mndewa Imulungu, "Vino, nidikweleleze bumbila dino
da iwabavi? Nahawakweleleza nowapata?"
Mndewa Imulungu kamwidika, "Wakweleleze kowavika na kowakom-
bola awo wasoligwe."
9 Avo Daudi kawakweleleza wanhu awo hamoja na wanhu magana sita
yakalile nao. Viwavikile hana ikizanda cha Besoli, aho wanhu wayagwe
walekigwa kukisogo.
10 Lakini Daudi kagendelela kuwakweleleza wanhu awo kuno kana
wanhu magana mane, wanhu magana mabili wasigala aho hana ikizanda
walemelwa kuloka kizanda cha Besoli, kwavija wakala wadonhile ng'hani.
11 Waja iwanhu wa Daudi wamting'hana Mmisili imoja kuluwala,
wamgala kwa Daudi. Wamgwaa munhu ayo gate na mazi.
12 Vivija wamgwaa bumunda da tini zinyalile na mabumunda mabili
ga zabibu zinyalile. Viyamambukize kuja kapata nguvu, kwavija kakala
hanakuja hebu kung'wa kinhu chochose kwa siku ndatu, imisi na ikilo.
13 Daudi kamuuza, "Mkulu wako nani? Na kulawa kwahi?"
Nayo kamulongela, "Niye na mbwanga wa Kimisili, na msang'hanaji wa
Mwamaleki. Mkulu wangu kandeka kukisogo siku ndatu zibitile kwavija
ng'hala mtamu.
14 Siye tuvamila Negebu ya Wakeleti na hanhu ha Yuda hamoja na Negebu
ya Kalebu, vivija tudisoma moto buga da Sikilagi."
15 Daudi kamuuza, "Vino, kodaha kunigala kudibumbila dijo?"
Ija imbwanga kamulongela, "Kamba wahaiduwila kwa twaga da Imu-
lungu, kamba hunikoma, hebu kunigala mmakono ga mkulu wangu, noku-
gala."
16 Ija imbwanga kamulongoza Daudi mbaka hadikalile bumbila dijo.
Viwavikile wawavika wapwililike kila hanhu, wakala oja na kung'wa na
kucheza, kwavija wakala wasolile vinhu vingi kulawa mwiisi ya Wafilisiti
na isi ya Yuda.
17 Daudi kasonga kuwakoboza kulawa imitondo mbaka ichungulo.
Haduhu munhu yoyose yahonyeke ila waja iwabwanga magana mane
wakwelile ngamiya na kukimbila.
18 Daudi kagombola kila kinhu kisoligwe na Waamaleki, mbaka wehe zake
wabili.
19 Chochose kikalile chao, kiwe kidodo hebu kikulu, mwana wa kitwanzi
hebu wa kimbigalo, kigomboligwa na Daudi.
20 Vivija Daudi kagasola mabumbila gose ga ng'hondolo na ng'ombe,
wanhu zake wawaswaga wanyama awo kuno olonga, "Wano wasoligwa
kuing'hondo na Daudi."
21 Daudi kawabwelela iwanhu magana mabili walekigwe hana ikizanda
cha Besoli, kwavija wakala wadonhile kumkweleleza. Viwamonile Daudi
na waja yakalile nao, wachola kumbokela. Daudi viyavikile behi nao,
kawalamusa.
22 Lakini wanhu wose wehile na wasede wailongoze na Daudi, walonga,
"Hatuwagwaa kinhu chochose wanhu wano kigomboligwe na siye, kwavija
hawacholile hamoja na siye. Na wasole wehe zao na wanao walawanye."

23 Daudi kawalongela, “Ndugu zangu haiwaga avo bule. Sikumtende avo
kwa kija kitugweleligwe na Mndewa Imulungu. Katwika goya, na kadigela
mmakono getu bumbila dizile kutuvamila.
24 Haduhu munhu yonda yatogole magesa genu! Ija yacholile kuing'hondo
na ija yasigale na mizigo yetu, kila munhu kolondigwa yapate sawa na
miyage.”
25 Siku dijo Daudi keka lagizo mwiisi ya Izilaeli na kumwande na mbaka
lelo.
26 Daudi viyabwelile Sikilagi, kalagiza hanhu ha vinhu visoligwe kuna
ing'hondo wagweleligwe mbwiga zake, waja iwavele wa Yuda, kuno kamu-
longela ija imsenga yawalongele, “Niwagalila nhunza ya vinhu visoligwe
kwa iwanhu omwihila Mndewa Imulungu.”
27 Nhunza azo zikala za iwavele okala Beteli, Lama ya Negebu, Yatili,
28 Aloeli, Sifimoti, Eshitemoa,
29 Lakali, na mabuga ga Wayelameeli, na mabuga ga Wakeni,
30 Holima, Bolashani, Ataki,
31 na Hebuloni. Vivija wagaliligwa nhunza iwavele okala kila hanhu
Daudi na wanhu zake kuwatembelele.

31

Sauli koikoma
(1 Umwaka 10:1-12)

1 Avo, Wafilisiti waitowa na Waizilaeli na Waizilaeli wawakimbila Wafil-
isiti, na wanhu wengi wakomigwa ako kulugongo lwa Giliboa.
2 Na Wafilisiti wamkweleleza Sauli na wanage wa kimbigalo, Wafilisiti
wawakoma Yonatani na Abinadabu na Malikishua iwana wa Sauli.
3 Ng'hondo ikala ng'hulu kwa Sauli, na awo wakalile opigisa misale
wamuhoma na wamulumiza.
4 Avo Sauli kamulongela ayo yakalile yompapila ivinhu vake va
kung'hondo, “Somola sime jako unihome, buleavo wanhu wano hawengile
kumbi okwiza na kunibezeli.”
Lakini ayo yampapile vinhu vake va kung'hondo kalema kwavija kad-
umba ng'hani. Avo Sauli kasola sime jake na kadilagalila.
5 Ayo yampapile ivinhu va kung'hondo viyone Sauli kadanganika, na heyo
kadilagalila sime jake kadanganika hamoja na Sauli.
6 Avo ivo Sauli viyadanganike, na wanage wadatu, na munhu yampapile
vinhu va kuing'hondo na wanhu zake wose wadanganika siku dijo dimoja.
7 Waja Waizilaeli wakalile umwambu wa bonde da Yezileeli na waja
wakalile mwambu wa kudilawila zuwa wa Yolidani viwonile Waizilaeli
wakimbila, na Sauli na wanage wadanganika, wagaleka mabuga gao
wakimbila, Wafilisiti wachola kukala mmabuga gago.
8 Imitondo yake, Wafilisiti viwacholile kusola vinhu va waja wawakomile
waivika mitufi ya Sauli na wanage wadatu kulugongo lwa Giliboa.
9 Wadikanha pala da Sauli na wamvula ivinhu vake va kung'hondo,
abaho watuma usenga mwiisi yose ya Wafilisiti, wabwililisa usenga awo
mzing'anda za iminyago yao na kwa wanhu.
10 Wavika ivinhu vake va kung'hondo mng'anda ya kutambikila Ashitoleti.
Abaho walutumbika lukuli lwa Sauli kuluwa lwa buga da Beti Sheani.
11 Lakini iwenekae wa Yabeshi Gileadi viwahulike gaja Wafilisiti
gawamtendele Sauli,

12 iwanhu wose magalu wenuka, wachola kilo kwa kilo na walusola lukuli
lwa Sauli na ng'huli za wanage aho kuluwa lwa Beti Sheani, weza nazo
mbaka Yabeshi wazisoma moto.
13 Abaho waisola mizege yao na waizika hana dibiki da mdai kuko
Yabeshi, na wafunga kuja kwa siku saba.

Kitabu cha Kabili cha Samweli

Ulongozi

Vitabu va Samweli wa Ichanduso na Samweli wa Kabili ako umwaka kikala kitabu kimoja kikulu kikemigwe kamba “Kitabu cha Samweli.” Mwanza wa ichanduso kitabu kino kigoligwa na viwa vitabu vibili kulawa kuitafasili ikemigwa “Septuaginti.” Ino ikala tafasili ya ichanduso ya lagano da umwaka muulonzi wa Kigiliki. Twaga da tafasili ayo dolagusa kamba tafasili ayo yandikwa na Wayahudi 70 hebu 72. Mna itafasili ayo ya Kigiliki, vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli vikemigwa 1 Undewa na 2 Undewa na mna itafasili iyagwe kumwande ya Kilatini vitabu avo vihinduligwa gamatwaga, vikemigwa 1 Wandewa na 2 Wandewa. Avo ivitabu vijuwigwa lelo kamba 1 Wandewa na 2 Wandewa ako umwaka vikemigwa 3 Wandewa na 4 Wandewa. Vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli vosimulila simulizi ya ugima wa mtula ndagu Samweli, mndewa Sauli na mndewa Daudi. Samweli kalala kilongozi wa mwisho tangu isi ya Izilaeli viihinduligwe kulawa kulongozwa na wasemi na kusonga kulongozwa na wandewa. Vivija Samweli ayo yawagidile mavuta Sauli na Daudi wawe wandewa wa Izilaeli. Vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli volonga simulizi ya umwaka ya isi ya Izilaeli kipindi acho.

Haduhu imunhu yojuwa nani yandike vitabu va 1 Samweli na 2 Samweli. Imwandikaji haitambule mwenyego mvitabu vivo, ila yokoneka kakala mgima kipindi chose cha utawala wa mndewa Daudi, na sengine kalala mgima vuwishile utawala awo, na vivija yokoneka kamba kalala kodaha kulola na kusoma nyandiko ziyagwe zilongile ugima wa Sauli na Samweli. Kwavija hatujuwa nani hebu kina nani wandike vitabu vino, vivija haijuwigwa bule kamba ivitabu vino vandikiligwa kwahi.

Mbuli zili mkitabu

Sula ya 1-5 zosimulila vija Daudi viyawile mndewa wa Yuda na ako kumwande kawa mndewa wa Izilaeli yose.

Sula ya 6-10 zosimulila vija Daudi viyatawale kamba mndewa na kawahuma wanhu wengi wamwihile.

Sula ya 11-12 tosoma vija Daudi viyatendile nzambi ya ugoni na kukoma na vija viyazumigwe na mtula ndagu Natani.

Sula ya 13-20 zosimulila ukumulema kwa ichanduso na ukumulema kwa kabili mbuli ya Daudi.

Sula ya 21-24 zosimulila mbuli za kimambukizo za ugima wa Daudi kamba mndewa.

Daudi kolongeligwa ifa ya Sauli

1 Sauli viyadanganike na Daudi viyabwelile kulawa kuwahuma Waamaleki, kakala Sikilagi siku mbili.

2 Siku da kadatu, munhu imoja kulawa kuna ing'hambi ya Sauli, kuno viwalo vake videgigwa na kana mitimbwisi kudipala kwa usungu, kamcholela Daudi. Viyavikile behi na Daudi kaibwanha hasi haulongozi wake.

3 Daudi kamuuza, “Kolawa kwahi?”

Nayo kamwidika, “Nholoka kulawa kuna ing'hambi ya Waizilaeli.”

4 Daudi kamulongela, “Nongela mbuli zili kuko.”

Ija imunhu kamulongela, “Wanhu zetu waikimbila ng'hondo na wanhu
wengi wakomigwa, wahaleka ago Sauli na mwanage Yonatani vivija
wakomigwa.”
5 Daudi kamuuza ija imbwanga, “Kujuwaze kamba Sauli na mwanage
Yonatani wadanganika?”
6 Ija imbwanga kamulongela, “Niye ng'hala kulugongo lwa Giliboa. Ni-
mona Sauli kausagamila mgoha wake kuno mituka ya wakalizi na waja
wakwelila falasi wakalile omkimbiza wakala behi na heyo.
7 Sauli viyahinduke kukisogo, kanyona niye kang'hema, niye nimwidika,
‘Niye nabaha.’
8 “Heyo kambuza, ‘Gweye kwa nani?’
“Nimulongela, ‘Niye na Mwamaleki.’
9 “Avo, kanongela, ‘Izo ung'home kwavija nilumizigwa ng'hani na usungu
uniupata mkulu, lakini ning'hali mgima.’
10 “Avo, ny'hola behi yake nimkoma, kwavija njuwa hadaha kwinuka
kulawa aho hasi. Lakini taji diyakalile najo mdipala na bangili diyavalile
mmakono, vose nikugalila gweye mkulu wangu.”
11 Daudi kavidega viwalo vake kulagusa usungu, na waja iwanhu wakalile
hamoja na Daudi na hewo watenda vivija.
12 Weka tanga, walila na kufunga kuja mbaka ichungulo kwa mbuli ya
Sauli na mwanage Yonatani, na wakalizi wa Mndewa Imulungu, na isi ya
Izilaeli, kwavija wanhu wengi wakomigwa kuing'hondo.
13 Daudi kamuuza ija imbwanga yamgalile uusenga, “Gweye kolawa
kwahi?”
Heyo kamulongela, “Niye na Mwamaleki, lakini nokala mumuno mwiisi
yako kamba munhu baki.”
14 Daudi kamuuza ija imbwanga, “Iwaze mbaka hudumbile kumkoma
munhu yasaguligwe na Mndewa Imulungu?”
15 Abaho Daudi kamkema mbwanga wake imoja kamulongela, “Mkome
munhu ino!” Ija imbwanga kamtowa ija Imwamaleki mbaka kadanganika.
16 Daudi kakala yamulongele Imwamaleki, “Ifa yako ya mmakono gako,
kwavija kuilavila usindila gweye mwenyego kwa mulomo wako kulonga,
‘Nimkoma munhu yasaguligwe na Mndewa Imulungu.’ ”

Lwila lwa Daudi

17 Daudi kamulilila Sauli na mwanage Yonatani, na kawembila.
18 Daudi kalava lagizo kwa wanhu wa Yuda na hewo wafunzigwe lwila alo,
lwila alo lwandikigwa mkitabu cha Yashali. Daudi kemba,
19 “Gweye Izilaeli, ukulu wako ukomigwa kulugongo lwako.
Lola magalu viwagwile!
20 Sambi mudilonge buga da Gati,
hebu mzinzila za Ashikeloni,
buleavo watwanzi wa Wafilisiti odeng'helela,
na wandele wa awo hawengile kumbi odeng'ha.

21 Mweye vigongo va Giliboa,
honda mpate tungwe hebu mvula,
na migunda yenu honda ilele ndiya yoyose siku zose.
Kwavija ngao za magalu zasigwa kumgwazo,
ngao ya Sauli haibakigwe mavuta.
22 Upinde wa Yonatani haubwelile kukisogo,
sime da Sauli hadibwelile kukisogo,
siku zose vikoma wanhu wengi, wakoma magalu.

23 Siku zose Sauli na Yonatani wanogeligwa na wanhu na wakala wanogile,
kipindi cha ugima wao hawaigolile na wadanganika hamoja.
Wakala wabuha kubanza mhungu,
na wakala na nguvu kubanza simba.

24 Mweye watwanzi wa Izilaeli,
mulilileni Sauli,
yawavazile viwalo vidung'hu va kung'ala
yavihambile viwalo venu kwa zahabu.

25 Lola magalu viwahumigwe.
Wadanganika kung'hondo.
Yonatani kakomigwa kulugongo.
26 Noiyalala mbuli yako, ndugu yangu Yonatani,
kukala uninogela ng'hani,
unogelwa wako haulongeka,
ubanza unogelwa wa mtwanzi.

27 Lola magalu viwakomigwe,
na vinhu vao va kuitowela vabule sang'hano."

2

Daudi kotendigwa mndewa wa Yuda

1 Viibitile mbuli ayo, Daudi kamuuza Mndewa Imulungu, "Vino, ny'hole kudibuga dimoja mna gamabuga ga Yuda?"
Mndewa Imulungu kamulongela, "Genda!"
Daudi kamuuza, "Ny'hole buga gani?"
Mndewa Imulungu kamulongela, "Genda kudibuga da Hebuloni."
2 Avo Daudi kachola Hebuloni hamoja na wehe zake wabili, Ahinoamu wa Yezileeli na Abigaili yakalile mwehe wa Nabali, yalawile buga da Kalimeli.
3 Kachola na wakalizi zake, kila imoja na iwanhu wa mng'anda mmwake, na wakala kudibuga da Hebuloni na ivijiji vake.
4 Wanhu wa Yuda wachola Hebuloni kwa Daudi ili wamgidile mavuta yawe mndewa wao.
Daudi viyahulike kamba wanhu wa Yabeshi Gileadi awo wamzikile Sauli,
5 avo kawatuma wanhu wakawalongele wanhu wa Yabeshi Gileadi, "Mndewa Imulungu yawatendele ganogile, kwavija mutenda goya kumzika mndewa wenu Sauli.
6 Mndewa Imulungu yawalagusile kamba heyo kotamaniligwa na unogelo wake hawishaga, na niye vivija nowatendela ganogile kwa mbuli inogile imutendile.
7 Avo muwe na nguvu na mugangamale, kwavija mndewa wenu Sauli kadanganika, wanhu wa kabila da Yuda wangwaa niye undewa kwa kunigidila mavuta niwe mndewa wao."

Ishibosheti kotendigwa mndewa wa Izilaeli

8 Abeneli mwanage Neli, mkulu wa wakalizi wa Sauli, kamsola Ishibosheti mwanage Sauli na kamgala ako Mahanaimu,
9 ako, Abineli kamtenda yawe mndewa wa isi ya Gileadi, Ashulu, Yezileeli, Efulaimu, Benjamini na Izilaeli yose.
10 Ishibosheti viyasongile kuitawala Izilaeli kakala na miyaka malongo mane, heyo katawala kipindi cha miyaka mibili. Lakini wanhu wa kabila da Yuda wamuwinza Daudi.

11 Daudi kakala mndewa wa kabila da Yuda kwa kipindi cha miyaka saba
na nusu, kakala yokala ako Hebuloni.

Ng'hondo ya wanhu wa Izilaeli na wanhu wa Yuda

12 Abeneli mwanage Neli, hamoja na wasang'hanaji wa Ishibosheti mwan-
age Sauli, wasegela Mahanaimu wachola Gibeoni.
13 Yoabu mwanage Seluya na wasang'hanaji wayagwe wa Daudi, hewo
wachola kuiting'hana na Abeneli hamoja na wanhu yakalile nao hana
dilamba dili ako Gibeoni. Bumbila dimoja dikala mwambu umoja wa lamba
na diyagwe dikala mwambu uyagwe wa lamba.
14 Abeneli kamulongela Yoabu, “Watogolele wabwanga zako waitowe na
wabwanga zangu kuulongozi wetu.”
Yoabu kamwidika, “Ona.”
15 Avo awo iwabwanga wema wapetigwa, kulawa kwa Ishibosheti mwan-
age Sauli yalawile mdikabila da Benjamini, wabwanga longo dimoja na
mbili na kulawa kwa Daudi wabwanga longo dimoja na mbili.
16 Kila imoja kamgoga miyage yomwihila mdipala na kumuhoma na
sime mulubavu, wose wabili wagwa hasi wadanganika. Avo hanhu haja
hakemigwa Helikati Hazulimu*. Hanhu aho ako Gibeoni.
17 Siku dijo ng'hondo ikala ng'hulu ng'hani, Abeneli hamoja na wanhu
zake wa Izilaeli wahumwa na wanhu wa Daudi.
18 Wana wadatu wa Seluya, Yoabu, Abishai na Asaheli wakala baho.
Asaheli kakala na mbio kamba kigunga.
19 Asaheli kamkimbiza Abeneli dimwe kwa dimwe bila kulola kumoso
hebu ukudila.
20 Abeneli viyahinduke kukisogo kamona Asaheli, kamuuza “Gweye Asa-
heli?”
Asaheli kamwidika, “Ona, iyo niye.”
21 Abeneli kamulongela, “Hinduka kumoso hebu ukudila, umgoge mb-
wanga imoja usole vinhu vake na undeke niye.” Lakini Asaheli kakala
yogendelela kumkimbiza.
22 Abeneli kamulongela kabili Asaheli, “Leka kunikimbiza, habali kolonda
nikukome? Nomulola vilihi ndugu yako Yoabu?”
23 Lakini Asaheli kalema kuhinduka. Avo Abeneli kamuhoma na sina
ya mgoha mwiinda kwa kukisogo, isina ya umgoha ilawilila kumgongo,
Asaheli kagwa bahaja kadanganika. Wanhu wose wavikile aho hayadan-
ganikile Asaheli wema.
24 Lakini Yoabu na Abishai wamkimbiza Abeneli. Zuwa vidikalile do-
honga wavika kulugongo lwa Ama, uli mwambu wa kudilawila zuwa wa
Gia, mna inzila ichola kuluwala lwa Gibeoni.
25 Wanhu wa kabila da Benjamini waiting'hana hamoja, wakala kukisogo
cha Abeneli, wema uchanha ya lugongo.
26 Abaho Abeneli kamkema Yoabu kamulongela, “Vino, toitowa siku zose?
Vino, hukona kamba uhelelo wake okwiha ng'hani? Lini vonda uwalongele
wanhu zako waleke kuwakimbiza ndugu zao?”
27 Yoabu kamulongela, “Noiduwila kamba Imulungu viyokala kamba
hulongile mbuli ayo wanhu zangu wahagendelele kuwakimbiza ndugu zao
mbaka mayo imitondo.”
28 Avo Yoabu katowa mhalati na wanhu zake waleka kuwakimbiza wanhu
wa Izilaeli, na hawaitowile kabili.

* **2:16** Kwa Kiebulania *Helikati Hazulimu* fambulo jake mgunda wa sime.

29 Abeneli na wanhu zake wabita konde da Alaba ikilo waloka lwanda lwa
Yolidani, wagendelela imitondo yose mbaka wavika Mahanaimu.
30 Avo Yoabu viyabwelile kulawa kumkimbiza Abeneli, kawating'haniza
wanhu zake wose, kajuwa kamba wakalizi longo na tisa wa Daudi wakala
habule hamoja na Asaheli.
31 Lakini wakalizi wa Daudi wawakoma wanhu magana madatu na mal-
ongo sita wa Abeneli kulawa kabila da Benjamini.
32 Yoabu na wanhu zake walusola lukuli lwa Asaheli, waluzika behi na
panga da tatake, dili ako Beselehemu. Yoabu na wanhu zake wachola kilo
kwa kilo, usiku vuuchile wavika kudibuga da Hebuloni.

3

1 Kukala na ng'hondo kwa kipindi kitali kwa wanhu waja wailumbile
na Sauli na waja wailumbile na Daudi. Lakini Daudi kakala yagangamale
ng'hani, na wanhu wailumbile na Sauli oneka ohumwa.

Wana wa kimbigalo wa Daudi

2 Wana wa kimbigalo wa Daudi yawalelile ako Hebuloni, wakala Amnoni
yakalile chaudele, mamake kakala Ahinoamu kulawa Yezileeli.
3 Kileabu kakala wa kabili, mamake kakala Abigaili yakalile mwehe wa
Nabali kulawa Kalimeli, Abisalomu kakala wa kadatu, mamake kakala
Maaka mndele wa mndewa Talimai wa Geshuli.
4 Adoniya kakala wa ikane, mamake kakala Hagiti, wa tano Shefatia
mamake kakala Abitali,
5 na wa sita, kakala Itileamu mamake kakala Egila, heyo vivija kakala
mwehe wa Daudi. Wano awo wanage Daudi wa kimbigalo yawalelile
viyakalile Hebuloni.

Abeneli koilumba na Daudi

6 Kipindi ng'hondo yogendelela hagati ya iwanhu wa Daudi na iwanhu wa
Sauli, Abeneli kagendelela kupata utawala kwa wanhu wa Sauli.
7 Sauli viyakalile mgima kakala na mtumwa yamtendile mwehe wake,
kakemigwa Lisipa, mwanage Aya. Ishibosheti kamuuza Abeneli, “Habali
kuwasa na mwehe wa tatangu?”
8 Abeneli kagevuzika ng'hani kwa kija kiyalongeligwe na Ishibosheti,
kamulongela, “Vino, kogizaga niye nodaha kumuhinduka Sauli? Vino,
kogizaga niye nodisang'hanila kabila da Yuda? Lola niye nhenda ganogile
kwa wanhu wa tatako hamoja na ndugu zake na mbwiga zake mbaka
lelo sinakulava mmakono ga Daudi, lakini gweye lelo kungela kinyala kwa
mtwanzi ino.
9 Mndewa Imulungu yanhowe na hata yang'home kamba sigatenda gago
gose gayaiduwile kwa Daudi.
10 Mndewa Imulungu kaiduwila kwa Daudi kamba kousegesa undewa
mulukolo lwa Sauli na komgwaa heyo. Na heyo koitawala isi ya Izilaeli na
Yuda kulawa Dani mbaka Beelisheba.
11 Ishibosheti hadahile kumwidika Abeneli kwavija kakala komdumba.”
12 Avo, Abeneli katuma wasenga kwa Daudi wamulongele, “Isi ino ya
nani? Tenda lagano na niye, na niye nokutaza uisole Izilaeli yose iwe yako.”
13 Daudi kalonga, “Vinoga notenda lagano na gweye, lakini nolonda kinhu
kimoja kumwako. Waheza kumwangu mgale Mikali, mndele wa Sauli.”
14 Daudi kawatuma wasenga kwa Ishibosheti mwanage Sauli, wakamu-
longele, “Mbwezela mwehe wangu Mikali inimfungile zengele kwa migovi
gana dimoja ya Wafilisiti.”

15 Avo Ishibosheti kalagiza wakamgoge Mikali kwa mbigalo wake Palitieli
mwanage Laishi.
16 Lakini Palitieli kachola hamoja na mwehe wake kuno mnzila kakala
yolila mbaka Bahulimu. Baho Abeneli kamulongela, “Bwela ukae.” Avo
kabwela.
17 Abeneli kalonga na wavele wa Izilaeli, kawalongela, “Kwa kipindi kitali
mukala mulonda Daudi yawe mndewa wenu.
18 Sambi tendeni avo kwavija Mndewa Imulungu kaiduwila kwa Daudi
kwa kulonga, ‘Kubitila gweye Daudi msang'hanaji wangu nowakombola
wanhu zangu wa Izilaeli kulawa mmakono ga Wafilisiti na wanhu wose
owehila.’ ”
19 Abeneli kalonga na wanhu wa kabila da Benjamini, abaho kachola
Hebuloni kumulongela Daudi gaja ganogile gawaitogolele na wanhu wose
wa Izilaeli na hata kabila da Benjamini.
20 Abeneli viyacholile kwa Daudi ako Hebuloni kakala na wanhu malongo
mabili, Daudi kawatendela nyimwilinyimwili.
21 Abeneli kamulongela Daudi, “Niye nochola kukuting'hanizila gweye
mkulu wangu mndewa wanhu wose wa Izilaeli, okwiza kwika lagano na
gweye, ili uwe mndewa wao na gweye uwatawale kamba viulonda.” Avo
Daudi kamulaga Abeneli, na heyo kasegela moyo hole.

Abeneli kokomigwa

22 Abaho, Yoabu hamoja na wanhu wa Daudi wabwela kulawa mwi-
ing'hondo, wabwela na vinhu viwasolile kuing'hondo. Lakini Abeneli
hakalile hamoja na Daudi ako Hebuloni, kwavija Daudi kakala yamulagile,
na heyo kachola moyo hole.
23 Yoabu viyabwelile hamoja na wakalizi zake wose yakalile nao, kalon-
geligwa kamba Abeneli mwanage Neli, kakala yezile kumulola mndewa
Daudi, na kalongeligwa yachole moyo hole.
24 Avo Yoabu kachola kwa mndewa kumulongela, “Avo choni chuutendile?
Lola Abeneli keza kumwako, habali kumuleka yasegele?
25 Vino kojuwa kamba Abeneli mwanage Neli, keza kukuvizila? Keza ili
yajuwe mbuli zako na gaja goutenda.”
26 Yoabu viyalawile kulonga na Daudi, kawatuma wasenga wamkweleleze
Abeneli, wamvika mdisima da Sila na wambweza, lakini Daudi kakala
haijuwile bule mbuli ayo.
27 Abeneli viyabwezigwe Hebuloni Yoabu kamsola hamgwazo ya ulwivi
lwa dibuga kamba vija kolonda kulonga nayo mbuli kinyelegezi. Baho ka-
muhoma mgoha wa mmunda mbaka kadanganika kwavija Abeneli kakala
yamkomile Asaheli ndugu yake Yoabu.
28 Daudi viyahulike mbuli ayo, kalonga, “Niye hamoja na undewa wangu
twabule kitala siku zose kwa Mndewa Imulungu mbuli ya damu ya Abeneli
mwanage Neli.
29 Makungu gose gampate Yoabu na lukolo lwa tatake na ndugu zake,
mna iwanhu wa Yoabu sikuyaswele munhu, yolawa udusi, hebu mwene
utamu wa dikulu, hebu yogenda kwa fimbo, hebu yokomigwa kwa sime
hebu yoswela ndiya.”
30 Yoabu na ndugu yake Abishai wamkoma Abeneli kwavija kakala
yamkomile ndugu yao Asaheli mwiing'hondo ako Gibeoni.
31 Abaho Daudi kamulongela Yoabu na wayage yakalile nao, “Degeni
viwalo venu, muvale midabwada na mtembele kuno molila kuulongozi wa
maiti ga Abeneli.” Mndewa Daudi kakala kukisogo cha awo wapapile imaiti.

32 Wamzika Abeneli ako Hebuloni, mndewa Daudi kalila kwa sauti kudipanga da Abeneli, wanhu wose watenda vivo.
33 Mndewa Daudi kamulilila Abeneli kwa king'holimbo kalonga,
“Vino, iwaze Abeneli mbaka kukomigwa kamba mbananzi?
34 Hufungigwe makono gako
hebu magulu gako kamba mbananzi.
Kukomigwa kamba munhu yakomigwe na wanhu wehile!”
Wanhu walila kabili.
35 Abaho wanhu wose wamcholela Daudi wamnanahiza yaje ndiya yoyose imisi, lakini Daudi kaiduwila kalonga, “Imulungu yang'home kamba nahalanza ndiya hebu kinhu chochose mbaka zuwa diswe.”
36 Wanhu wose viwagonile gago, hewo nao wanogeligwa nago, kila kinhu kiyatendile mndewa wanogeligwa nacho.
37 Avo, siku dijo, Waizilaeli wose wajuwa kamba mndewa Daudi halagize Abeneli mwanage Neli yakomigwe.
38 Mndewa Daudi kawalongela wasang'hanaji zake, “Vino, hamjuwile kamba lelo munhu mkulu na yojuwigwa kadanganika mwiisi ya Izilaeli?
39 Hamoja munigidila mavuta niwe mndewa wenu, lakini lelo nabule nguvu. Wano wana wa Seluya wabanza usede, Mndewa Imulungu yawakoboze ng'hani mbuli ya usede wao.”

4

Ishibosheti kokomigwa

1 Ishibosheti mwanage Sauli viyahulike kamba Abeneli kakomigwa ako Hebuloni, kakala yanyunyuwale na wanhu wose wa Izilaeli wadumba.
2 Avo Ishibosheti mwanage Sauli, kakala na wanhu wabili wakalile wakulu wa vibumbila va wakalizi, imoja kakemigwa Baana na iyagwe kakemigwa Lekabu. Awo wakala wanage Limoni wa buga da Beeloti. Buga da Beeloti ikala isi ya kabila da Benjamini.
3 Wanhu wa Beeloti wakimbilila Gitaimu, na wakala ako kamba wanhu baki mbaka vino lelo.
4 Yonatani mwanage Sauli, kakala na mwana yakalile yalemale magulu gake gose mabili. Mwana ayo twaga jake Mefibosheti. Kipindi usenga wa kudanganika kwa Sauli na Yonatani vuuvikile kudibuga da Yezileeli, Mefibosheti kakala na miyaka mitano. Mulezi wa mwana ayo viyahulike Sauli na Yonatani wakomigwa ako Yezileeli, kamnyamula imwana kakimbila nayo. Lakini viyakalile yokimbila, imwana kagwa na kalemala.
5 Lekabu na Baana wanage Limoni wa Beeloti, wachola ukayake Ishibosheti, wavika kuko imisi viyakalile kobwihila.
6 Wengila mng'anda waitenda kamba olonda kusola ngano, wamvika Ishibosheti mdigati jake kawasa mulusazi, wamuhoma mmunda. Abaho Lekabu na ndugu yake Baana wakimbila.
7 Kipindi acho viwengile mng'anda wamvika kawasa mulusazi. Wamuhoma mmunda wamkoma, wakanha pala jake wasegela najo. Wabitila nzila ya kudikonde da Alaba kilo kwa kilo.
8 Wamgalila Daudi pala da Ishibosheti ako Hebuloni, wamulongela, “Dino pala da Ishibosheti mwanage Sauli, ija iyokwihila yalondile kukukoma. Mndewa Imulungu kamuliha gehile Sauli na ulelo wake mbuli yako gweye mndewa wangu.”
9 Daudi kawedika, Lekabu na ndugu yake Baana, wanage Limoni kulawa Beeloti, kawalongela, “Kamba Mndewa Imulungu viyokala, heyo yaugombole ugima wangu kulawa mmagazo gose,

10 munhu imoja viyanongele, ‘Sauli kadanganika,’ kagizaga kongalila
usenga unogile, nimgoga nimkoma kuko Sikilagi, ayo iyo nhunza inimg-
welele mbuli ya usenga wake.
11 Avo yobanza ng'hani kwa wanhu wasede wamkomile munhu yelibule
kitala chochose mng'anda yake na mulusazi lwake! Vino havinogile
kumwangu kuwakoma mweye na kuwasegesa mwiisi?”
12 Avo Daudi kawalagiza wanhu zake, wakawakome. Wawakanha
makono gao na magulu gao wawatumbika mmibiki kumgwazo wa lamba
ako Hebuloni. Abaho wadisola pala da Ishibosheti na wadizika behi na
panga da Abeneli ako Hebuloni.

5

Daudi kawa mndewa wa Izilaeli na Yuda
(1 Umwaka 11:1-9; 14:1-7)

1 Abaho makabila gose ga Izilaeli gamcholela Daudi ako Hebuloni gamu-
longela, “Siye twa ndugu zako wa usungu na damu yako.
2 Ako umwaka Sauli viyakalile mndewa, gweye ayo uwalongoze Waizilaeli
kung'hondo, na Mndewa Imulungu kakulongela, ‘Gweye kowasusila wanhu
wangu wa Izilaeli, na gweye kokuwa mtawala wao.’ ”
3 Wavele wose wa Izilaeli wamcholela Daudi ako Hebuloni, na heyo
mndewa Daudi katenda lagano na hewo kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
na hewo wamgidila mavuta Daudi yawe mndewa wa Izilaeli.
4 Daudi viyasongile kutawala, kakala na miyaka malongo madatu na
katawala kwa miyaka malongo mane.
5 Ako Hebuloni katawala wanhu wa Yuda kwa miyaka saba na nusu, na
ako Yelusalemu katawala wanhu wa Izilaeli na Yuda kwa miyaka malongo
madatu na ndatu.

Daudi kodisola buga da Yelusalemu

6 Siku dimoja mndewa Daudi na wanhu zake wachola Yelusalemu kuwa-
towa Wayebusi wakalile wenekae wa buga dijo. Lakini wao wamulon-
gela Daudi, “Hukwingila ng'o muno, hata wasuwameso na mbetembete
okuwinga.” Kwavija wagizaga Daudi hadaha kwingila mdibuga dijo.
7 Lakini, Daudi kaisola ingome ya Sayuni* ikalile izunguluswe luwa lwa
mabwe, ako kumwande ijuwigwa kamba buga da Daudi.
8 Siku dijo Daudi kalonga, “Munhu yoyose yonda yawahume Wayebusi
yabitile mmuloka wa gamazi ili yawavikile wasuwameso na mbetembete
awo omwihila Daudi.” Lekaavo olonga, “Wasuwameso na mbetembete
hawengila mng'anda ya kindewa.”
9 Daudi kakala mdibuga dijo, na kadikema, “Buga da Daudi.” Daudi
kadizengela luwa buga dijo, kusongela Milo na kwingila mgati.
10 Daudi kagendelela kuwa na udahi ng'hani kwavija Mndewa Imulungu,
Imulungu yeli na udahi wose, kakala hamoja na heyo.
11 Abaho Hilamu mndewa wa Tilo katuma wasenga kwa Daudi, wamgalila
mibiki ya mielezi na mafundi selemala na mafundi ozenga kwa kutumia
mabwe na wamzengela Daudi ng'anda ya kindewa.
12 Baho, Daudi kajuwa kamba Mndewa Imulungu kamgangamiza yawe
mndewa wa Izilaeli na kautenda undewa wake ujuwike mbuli ya wanhu
wake Waizilaeli.

* **5:7** *Sayuni* ajo twaga diyagwe da Yelusalemu.

13 Daudi viyasegele ako Hebuloni, kagendelela kusola watumwa wa kitwanzi kamba wehe na wehe wayagwe ako Yelusalemu, wamulelela wana wengi wa kimbigalo na wa kitwanzi.
14 Gano gago matwaga ga wanage Daudi wa kimbigalo waleligwe ako Yelusalemu. Shamua na Shobabu na Natani na Sulemani,
15 na Ibuhali na Elishua na Nefegi na Yafia,
16 na Elishama na Eliada na Elifeleti.

Wafilisiti ohumwa
(1 Umwaka 14:8-17)

17 Wafilisiti viwahulike kamba Daudi kagidiligwa mavuta ili yawe mndewa wa Izilaeli, Wafilisiti wose wachola kumzahila Daudi, lakini Daudi kakala yapatile usenga kahumuluka kaifisa mwiimhango.
18 Avo Wafilisiti wavika na wapwililika kudikonde da Lefaimu.
19 Daudi kamuuza Mndewa Imulungu, “Vino, ny'hole kuwavamila Wafilisiti? Vino, kowagela mmakono gangu?”
Mndewa Imulungu kamulongela Daudi, “Genda nowagela mmakono gako.”
20 Avo, Daudi kachola mbaka Baali Pelasimu na kawahuma Wafilisiti. Kalonga, “Mndewa Imulungu kawameza wanhu omwihila kamba mazi ga masika vigochola himahima.” Avo hanhu aho wahakema Baali Pelasimu.
21 Wafilisiti waileka minyago ya imilungu yao hanhu aho, Daudi na wanhu zake waisola.
22 Abaho Wafilisiti wabwela kabili wapwililika kudikonde da Lefaimu.
23 Avo Daudi kamuuza Mndewa Imulungu, Mndewa Imulungu kamwidika, “Sikuuwavamile baho kuwili, lakini wazunguluke kukisogo uwavamile umwambu uilola na mibiki ya mifolosadi.
24 Wahahulika sauti ya visindo va magulu kuzinhembeti za mibiki ya mifolosadi, genda kawavamile kwavija Mndewa Imulungu kakulongolela kuwatowa iwakalizi wa Wafilisiti.”
25 Avo Daudi katenda kamba viyalagizwe na Mndewa Imulungu, kawatowa wakalizi wa Wafilisiti kusongela Geba mbaka Gezeli.

6

Sanduku da lagano da Imulungu dogaligwa Yelusalemu
(1 Umwaka 13:1-4; 15:25-16:6; 16:43)

1 Avo Daudi kawating'haniza kabili wakalizi wanogile wa Waizilaeli elufu selasini.
2 Avo Daudi hamoja na wanhu zake wachola Baala ya Yuda kudisola sanduku da lagano dikemigwa kwa twaga jake Mndewa Imulungu yeli na udahi wose yokala mkigoda chake cha undewa hagati ya viumbe weli na mabawa wakalile uchanha ya disanduku.
3 Avo, wadisola wadika mumtuka wa sambi, wadilava mng'anda ya Abinadabu, ikalile mkigongo. Uza na Ahio wanage Abinadabu, awo wakalile owalongoza iwang'ombe wakalile obulula mtuka awo,
4 kuno disanduku da lagano damgati, Ahio kakala yalongole kuulongozi wa disanduku dijo.
5 Daudi na Waizilaeli wose wakala ovina haulongozi wa Mndewa Imulungu kwa udahi wao wose, kwa kwimba nyila, watowa bango na kilimba na ngoma na manyanga, na vinhu viyagwe.

6 Viwavikile hana ulubuga lwa kubigila lwa Nakoni, Uza kagolosa mkono
wake yadigoge disanduku da lagano da Imulungu kwavija waja iwang'ombe
wakala waikwalile.
7 Kwa mbuli ayo ng'hasiliki ya Mndewa Imulungu imvikila Uza, avo
Imulungu kamkoma bahaja hadisanduku da lagano da Imulungu.
8 Daudi kagevuzika kwavija Mndewa Imulungu kagevuzika na kumkoma
Uza. Avo hanhu aho hakemigwa Pelesi Uza*, na mbaka lelo hokemigwa vivo.
9 Siku dijo Daudi kamdumba Mndewa Imulungu kalonga, “Nodahaze
kudigala sanduku da Imulungu ukae kumwangu?”
10 Avo Daudi halondile disanduku da lagano divikile mdibuga da Daudi,
avo Daudi kadigala disanduku da lagano da Mndewa Imulungu mng'anda
ya Obedi Edomu, Mgiti.
11 Sanduku da lagano dikala kuko mng'anda ya Obedi Edomu, Mgiti kwa
miezi midatu. Avo Mndewa Imulungu kamtendela ganogile heyo hamoja na
wanhu wa mng'anda yake.
12 Abaho mndewa Daudi viyahulike kamba Mndewa Imulungu kamten-
dela ganogile Obedi hamoja na wanhu wa mng'anda yake na vinhu vake
vose viyakalile navo, mbuli ya sanduku da lagano, avo Daudi kachola
kudisola disanduku da lagano da Imulungu dili mng'anda ya Obedi Edomu
na kadigala mdibuga da Daudi kwa deng'ho.
13 Wanhu waja wapapile sanduku da lagano da Mndewa Imulungu kila
viwatembele hatuwa sita Daudi kalava nhosa ya ng'ombe mbigalo na bofu
da ng'ombe dinonile.
14 Daudi kakala yavalile kikoti cha ulava nhosa, kavina kwa udahi wake
wose haulongozi wa Mndewa Imulungu.
15 Avo, Daudi hamoja na wanhu wose wa Izilaeli wadigala disanduku da
lagano da Mndewa Imulungu mdibuga da Daudi kwa deng'ho na kwa sauti
ya mhalati.
16 Kipindi sanduku da lagano da Mndewa Imulungu vidikalile dokwingila
kudibuga da Daudi, Mikali biti Sauli kasungulila kudidilisha kamona mn-
dewa Daudi kocheza kuno kozumha zumha haulongozi wa Mndewa Imu-
lungu, avo kambezeli mmoyo wake.
17 Wadigala disanduku da Mndewa Imulungu wadika mdihema
diyasimike Daudi. Abaho Daudi kalava nhosa ya kusoma moto na nhosa za
kugala kuilumba kuulongozi wa Mndewa Imulungu.
18 Daudi viyamambukize kulava nhosa za kusoma moto na nhosa za
kugala kuilumba, kawatambikila iwanhu kwa twaga da Mndewa Imulungu
yeli na udahi wose.
19 Abaho kawagolela wanhu wose wa Izilaeli, watwanzi na wambigalo
kila munhu gate na kibonge cha nyama na bumunda da zabibu zinyalile.
Abaho wanhu wose wasegela kila munhu kabwela ukayake.
20 Daudi viyabwelile ukayake ili yawatambikile wanhu wa mng'anda
mmwake, Mikali mndele wa Sauli kalawa kunze kumbokela kalonga, “Lelo
unzonza, mndewa wa Izilaeli kuigela kinyala, kwavija kuvikudula viwalo
vako haulongozi wa watumwa wa kitwanzi wa wanhu zako kamba vija
munhu yelibule nzewele viyokudula viwalo vake haulongozi wa wanhu bila
kinyala!”
21 Daudi kamulongela Mikali, “Ng'hala haulongozi wa Mndewa Imulungu
yanisagule niye hanhu ha tatako na ulelo wake, ili niwe mtawala wa wanhu
wa Izilaeli wa Mndewa Imulungu. Avo niye novina haulongozi wa Mndewa
Imulungu.

* **6:8** *Pelesi Uza* kwa Kiebulania yofambula nhaguso kwa Uza.

22 Noihumulusa mwenyego kubanza hano. Gweye konyona sifaya, lakini
awo iwatumwa waulongile onitogola."
23 Nayo Mikali, mndele wa Sauli hapatile wana mbaka ifa yake.

7

Ulaguzi wa Natani kwa Daudi
(1 Umwaka 17:1-15)

1 Mndewa Daudi viyakalile kokala mng'anda yake ya undewa, Mndewa
Imulungu kamtenda yawe na tindiwalo na iwanhu omwihila mhande zose.
2 Mndewa Daudi kamulongela mtula ndagu Natani, "Niye nokala
mng'anda izengigwe na mibiki ya mielezi, lakini sanduku da lagano da
Imulungu dokala mkibanda."
3 Natani kamulongela mndewa, "Tenda chochose chuugesa mmoyo wako,
kwavija Mndewa Imulungu kahamoja na gweye."
4 Lakini kilo kikija mbuli ya Mndewa Imulungu imwizila Natani imulon-
gela,
5 "Genda kamulongele msang'hanaji wangu Daudi kamba Mndewa Imu-
lungu kolonga, 'Vino gweye iyo yonda unizengele ng'anda ya kukala?
6 Niye sinakala mng'anda tangu siku viniwalavile Waizilaeli kulawa Misili
mbaka lelo. Lakini nihama kulawa hema dimoja mbaka hema diyagwe na
nika ukazi wangu.
7 Hanhu hohose hanicholile hamoja na wanhu wa Izilaeli, nimulongela
kilongozi yoyose inimulagize kuwasusila wanhu zangu, habali hunizengele
ng'anda ya mielezi?' "
8 Avo, Imulungu kagendelela kulonga, "Avo, mulongele Daudi
msang'hanaji wangu mbuli zino, Mndewa Imulungu yeli na udahi wose
kolonga vino, 'Nikusola kulawa mdizizi na kulawa kususila ng'hondolo ili
uwalongoze wanhu zangu wa Izilaeli.
9 Nikala hamoja na gweye kila hanhu kuucholile na niye niwasegesa
iwanhu okwihila wakalile kuulongozi wako. Avo noditenda twaga jako diwe
kulu kamba wakulu wayagwe okala mwiisi yose.
10 Na niye nowagwaa wanhu zangu wa Izilaeli hanhu, ili wawe na
hanhu hao wenyego ha kukala na sikuwagazigwe kabili. Iwanhu wehile
hawawagaza kabili kamba viwatendile ako kuchugu.
11 Na kamba viikalile tangu vinisagule wasemi wa wanhu zangu wa
Izilaeli. Niye nokuhumuza kulawa kwa iwanhu okwihila. Vivija niye
Mndewa Imulungu nokulongela kamba nokugwaa ulelo.
12 Siku zako zahesha kodanganika na koilumba na iwahenga zako, niye
nomwinula ulelo wako imoja wa wanago nomtenda yawe mndewa, na niye
nougangamiza undewa wake.
13 Heyo ayo yonda yazenge ng'anda kwa twaga jangu, na niye noki-
gangamiza kigoda cha undewa wake milele.
14 Niye nokuwa tatake na heyo kokuwa mwanangu. Yahatenda gehile,
nomzuma kwa mbalati kamba wanhu viwowazuma wanao.
15 Lakini sisegesa ng'o unogelo wangu kumwake, kamba viniusegese kwa
Sauli, vinimsegese haulongozi wako.
16 Na ing'anda yako na undewa wako na kigoda chako cha undewa
vogangamala milele.' "
17 Kwa mbuli zose na kwa gose gayonile Natani kamulongela Daudi.

Kupula kwa Daudi na nhogolwa
(1 Umwaka 17:16-27)

18 Abaho mndewa Daudi kengila mng'anda na kakala kuulongozi wa
Mndewa Imulungu kalonga, “Go Mkulu Mndewa Imulungu, niye na nani na
wanhu wa mng'anda yangu kina nani mbaka kunivikiza hano hanili?
19 Mbuli ino ikala ndodo mgameso gako, Go Mkulu Mndewa Imulungu,
kulonga mbuli ya siku zikwiza za ng'anda ya msang'hanaji wako, kumbe
vivo utendaga kwa iwanhu, go Mndewa Imulungu wangu!
20 Avo nonge choni kubanza gago niye Daudi? Kwavija gweye konjuwa
goya, niye msang'hanaji wako, Go Mkulu Mndewa Imulungu.
21 Mbuli ya kuiduwila kwako na kwa kulonda mwenyego, kunhendela
mbuli zose ng'hulu ili niye msang'hanaji wako nhambule.
22 Gweye kwa imkulu go Mkulu Mndewa Imulungu, na haduhu Imulungu
iyagwe ila gweye, kamba vituhulike kwa magwiti getu.
23 Nani yeli kamba wanhu wako Waizilaeli, awo gweye kuchola kuwag-
ombola ili wawe wanhu zako mwenyego. Kuitendela twaga mbuli yako
mwenyego na kutenda unzonza mkulu na wa kudumbiza kwa kuwawinga
wanhu wa isi ziyagwe na imilungu yao kulawa kuulongozi wa wanhu wako,
awo uwagombole kulawa Misili.
24 Kuwasagula wanhu wako Waizilaeli mbuli yako mwenyego, ili wawe
wanhu wako milele, na gweye Mndewa Imulungu kuwa Imulungu wao.
25 “Avo, Mndewa Imulungu ugatende gaja gaulongile mbuli ya
msang'hanaji wako na ulelo wake gasigale milele na utende kamba
vuulongile,
26 ili twaga jako ditogoligwe milele, na wanhu walonge, ‘Mndewa
Imulungu yeli na udahi wose, Imulungu wa Izilaeli,’ na ulelo wa niye
msang'hanaji wako Daudi ogangamala kuulongozi wako.
27 Kwavija gweye Mndewa Imulungu uli na udahi wose, Imulungu wa
Izilaeli, kungubulila niye msang'hanaji wako, kulonga, ‘Noutenda ulelo
wako uwe na wanhu wakulu mwiisi,’ avo mmsang'hanai wako kapata moyo
wa kupula kuulongozi wako.
28 “Go Mkulu Mndewa Imulungu, gweye iyo Imulungu, na mbuli zako za
ukweli, na gweye kunilongela niye msang'hanaji wako kinhu acho kinogile.
29 Avo, nokupula kamba vokunogela, uutambikile ulelo wa msang'hanaji
wako ili ulelo wangu usigale milele, kwavija gweye Mkulu Mndewa Imu-
lungu kulonga, avo kwa ganogile gako, ulelo wa msang'hanaji wako otam-
bikiligwa milele.”

8

Mhumo ya Daudi
(1 Umwaka 18:1-17)

1 Ako kumwande, Daudi kawavamila Wafilisiti na kawahuma, na kaisola
isi ya Mesegi Ama* kulawa mmakono ga Wafilisiti.
2 Abaho kawahuma Wamoabu. Kawatambaliza hasi mumsafa na
kawapima kwa luzabi. Kapima lwa ichanduso na lwa kabili, awo
kawakoma, kapima lwa kadatu, kawaleka wagima. Avo Wamoabu wakala
mmakono ga Daudi na wakala omgalila nhunza.
3 Vivija Daudi kamtowa Hadadezeli mndewa wa Soba mwanage Lehobu,
kipindi viyacholile kuhabweza mmakono gake hanhu ha lwanda lwa Fulate.
4 Daudi kamboka mndewa ayo mituka ya kung'hondo elufu na magana
saba na wakalizi otembela kwa magulu elufu ishilini. Daudi kawakanha

* **8:1** Mna ikitabu cha Mbuli za Umwaka wa ichanduso olonga Gati na vijiji vake.

migiha mmagulu iwafalasi wa kung'hondo, ila falasi gana kawaleka mbuli ya mituka.
5 Vivija Washami wa Damesiki viwezile kumtaza Hadadezeli mndewa wa Soba, Daudi kawatowa Washami elufu ishilini na mbili.
6 Abaho Daudi keka wakalizi kudibuga da Washami ako Damesiki, na Washami wakala wasang'hanaji wa Daudi na wakala omgwaa nhunza. Mndewa Imulungu kamgwaa mhumo Daudi kila hanhu hayacholile.
7 Daudi kazisola ngao za zahabu zikalile za iwakulu wa wakalizi wa Hadadezeli, na kazigala ako Yelusalemu.
8 Vivija kasola shaba ya kiguzi nyingi ng'hani kulawa mdibuga da Beta na Belotai gakalile mabuga ga Hadadezeli.
9 Tou mndewa wa Hamati viyahulike kamba Daudi kawatowa wakalizi wose wa Hadadezeli,
10 kamtuma imwana Yolamu kwa mndewa Daudi, ili yamulamuse na kumgwaa nhogolwa mbuli ya mhumo yake kwa mndewa Hadadezeli, kwavija Hadadezeli kakala yaitowile miyanza mingi na Tou. Yolamu kamgalila Daudi nhunza za vinhu va shaba na zahabu na shaba ya kiguzi.
11 Vivija mndewa Daudi kavihunga vinhu avo mbuli ya Mndewa Imulungu, hamoja na ivinhu va shaba na zahabu yavibokile kwa iwanhu wa isi za wanhu yawahumile,
12 isi azo zikala Edomu na Moabu na Waamoni na Wafilisiti na Waamaleki. Vivija kasola vinhu va mndewa Hadadezeli, mwanage Lehobu mndewa wa Soba.
13 Daudi kagendelela kujuwika, viyabwelile kumuhuma Hadadezeli, kawakoma Waedomu elufu kumi na nane ako Kudikonde da Mkele.
14 Daudi keka ng'hambi za wakalizi mwiisi yose ya Edomu, na Waedomu wose wakala wasang'hanaji wa Daudi. Mndewa Imulungu kakala komtenda Daudi yahume kokose kuyacholile.
15 Avo Daudi kawatawala Waizilaeli wose, na kawatagusa kwa haki iwanhu wose.
16 Yoabu mwanage mtwanzi yokemigwa Seluya kakala mkulu wa wakalizi. Yehoshafati mwanage Ahiludi kakala mwandikaji wa kumbukumbu.
17 Sadoki mwanage Ahitubu na Ahimeleki mwanage Abiatali wakala walava nhosa na Selaya kakala mwandikaji,
18 na Benaya mwanage Yehoyada kakala kilongozi wa Wakeleti na Wapeleti. Wanage Daudi wakala walava nhosa.

9

Daudi na Mefibosheti

1 Siku dimoja Daudi kauza, “Kuna munhu yoyose kasigala muulelo wa Sauli? Kamba kabaho nolonda nimtendele ganogile mbuli ya Yonatani”
2 Avo kukala na msang'hanaji imoja mng'anda ya Sauli twaga jake Siba. Wamkema yachole kwa Daudi. Mndewa Daudi kamuuza, “Vino gweye iyo Siba?”
Heyo kamwidika, “Ona, iyo niye msang'hanaji wako.”
3 Mndewa Daudi kamuuza, “Habule munhu yoyose yasigale muulelo wa Sauli? Kamba kabaho nolonda kumtendela ganogile kamba vinongile kwa Imulungu.”
Siba kamulongela, “Kabaho mwanage Yonatani, lakini kalemala magulu.”
4 Avo, mndewa kauza, “Kakwahi?”
Siba kamwidika, “Kamng'anda ya Makili mwanage Amieli ako Lodebali.”

5 Avo, mndewa Daudi katuma wanhu, wachole kumsola Mefibosheti
mng'anda ya Makili mwanage Amieli ako Lodebali.
6 Avo, Mefibosheti mwanage Yonatani mzukulu wa Sauli viyavikile kwa
mndewa Daudi kamfugamila kaidulika mbaka hasi.
Daudi kamkema, “Mefibosheti.”
Heyo kamwidika, “Iyo niye msang'hanaji wako.”
7 Daudi kamulongela, “Sikuudumbe niye nokutendela ganogile mbuli ya
tatako Yonatani. Ija imigunda yose ya babu yako Sauli nokubwezela, na
gweye koja mmeza yangu siku zose.”
8 Mefibosheti kaidulika, kalonga, “Habali konitendela kamba avo, niye
msang'hanaji wako? Niye niigala na umbwa yafile.”
9 Abaho mndewa Daudi kamkema Siba yakalile msang'hanaji wa Sauli ka-
mulongela, “Kila kinhu kikalile cha Sauli na ulelo wake nimgwaa mzukulu
wake.
10 Gweye na wanago na wasang'hanaji zako momulimila Mefibosheti na
momgalila ndiya ili mzukulu wa mkulu wako Sauli yawe na ndiya. Avo Mefi-
bosheti imzukulu wa mkulu wako, koja mmeza yangu siku zose.” Kipindi
acho Siba kakala na wana wa kimbigalo longo na tano na wasang'hanaji
malongo mabili.
11 Siba kamulongela mndewa, “Niye msang'hanaji wako notenda kamba
viundagize.” Avo, Mefibosheti kakala yoja mmeza ya Daudi kamba imoja wa
wana wa mndewa.
12 Mefibosheti kakala na mwana mdodo twaga jake Mika. Wanhu wose wa
Siba wakala wasang'hanaji wa Mefibosheti.
13 Avo, Mefibosheti yakalile yalemale migulu yose kakala yokala
Yelusalemu, na kakala yoja mmeza ya mndewa siku zose.

10

Daudi kowahuma Waamoni na Washami
(1 Umwaka 19:1-19)

1 Vigabitile gago, Nahashi mndewa wa Waamoni kadanganika, imwana
Hanuni kawa mndewa hanhu hake.
2 Mndewa Daudi kalonga, “Nomtendela ganogile Hanuni mwanage Na-
hashi kamba tatake viyanhendele ganogile niye.” Avo Daudi katuma usenga
kumgwaa pole mbuli ya ifa ya tatake.
Wasenga wa Daudi viwavikile mwiisi ya Waamoni,
3 iwakulu wa Waamoni wamulongela Hanuni mndewa wao, “Kogizaga
Daudi viyalagize wasenga kwiza kukugwaa pole komuheshimu tatako?
Daudi kalagiza wanhu zake ili kudilolesa goya buga dino ili yadisole.”
4 Avo, Hanuni kawasola awo iwasenga wa Daudi kawabea ndevu kila
imoja wao nusu na katatula viwalo vao hagati ya madako abaho kawaleka
wasegele.
5 Daudi viyalongeligwe mbuli ayo, katuma wasenga wayagwe
kuwabokela kwavija wakala wageligwe kinyala ng'hani. Mndewa Daudi
kawalongela, “Kaleni kuko kudibuga da Yeliko, mbaka ndevu zenu zikote
abaho mwize.”
6 Waamoni viwonile wamgevuza Daudi wawakodi Washami kulawa Beti
Lehobu na Washami kulawa Soba wakala wakalizi otembela kwa migulu
elufu ishilini na wakalizi elufu kumi na mbili kulawa Tobu, na mndewa wa
Maaka kakala na wakalizi elufu imoja.
7 Daudi viyahulike mbuli ayo, kamtuma Yoabu yachole na bumbila jose da
wakalizi wakalile magalu.

8 Waamoni waipanga kwa ng'hondo ako kudilango da dibuga jao, na
waitanda kwa ng'hondo, na Washami kulawa Soba na Lehobu na wanhu wa
Tobu na Maaka waitanda kwa ng'hondo ako kudibugano.
9 Yoabu viyone kuulongozi na kuchugu kumwake wekigwa wakalizi wa
kung'hondo, avo kasagula iwakalizi wakalile magalu ng'hani mwiisi ya
Izilaeli kawapanga mbuli ya Washami.
10 Awo iwakalizi wasigale kaweka hasi ya ulongozi wa ndugu yake
Abishai, hewo wekigwa waitowe na Waamoni.
11 Yoabu kamulongela Abishai, “Kamba Washami wahanibanza nguvu
wize kunitaza vivija Waamoni wahakubanza gweye nguvu nokwiza kuku-
taza.
12 Lakini ugangamale na uiyohe mbuli ya wanhu zetu na mabuga ga
Imulungu wetu. Mndewa Imulungu kotenda gaja komnogela mgameso
gake.”
13 Avo Yoabu na wanhu wakalile hamoja na heyo wachola kuitowa na
Washami, na hewo Washami wakimbila kuulongozi wake.
14 Waamoni viwone Washami okimbila, na hewo vivija wamkimbila
Abishai na wengila kudibuga. Yoabu kaleka kuitowa na Waamoni kabwela
Yelusalemu.
15 Lakini Washami viwone wahumwa na Waizilaeli waiting'hana.
16 Hadadezeli kalagiza Washami wakalile umwambu wa lwanda lwa
Fulate, wagaligwe ako Helamu, kuno olongozwa na Shobaki kilongozi wa
wakalizi wa Hadadezeli.
17 Daudi viyalongeligwe mbuli ayo, kawating'haniza wakalizi wose wa
Izilaeli, kaloka lwanda lwa Yolidani kachola mbaka Helamu. Washami
waitanda kuitowa na Daudi na wasonga kuitowa na heyo.
18 Lakini Washami wakimbila kuulongozi wa Waizilaeli, Daudi kawakoma
Washami wakwelile mituka magana saba, na waja wakwelila falasi elufu
alobaini. Vivija kamtowa Shobaki imkulu wa wakalizi wao, kadanganika
bahaja.
19 Avo wandewa wose wakalile wasang'hanaji wa Hadadezeli viwone
wahumwa na Waizilaeli, wailumba na Waizilaeli na wawatenda
wasang'hanaji wao. Avo, Washami wadumba kuwataza kabili Waamoni.

11

Daudi na Batisheba

1 Kipindi cha mwanduso wa mwaka, kipindi acho wandewa wacholaga
kung'hondo, Daudi kamtuma Yoabu na wakulu zake hamoja na Waizilaeli
wose, wakawakome Waamoni na wakadizunguluke buga jose da Laba.
Lakini Daudi kasigala Yelusalemu.
2 Siku dimoja ichungulo Daudi kenuka mulusazi kakwela mkiswili cha
ng'anda ya kindewa. Viyakalile kotembela kuko kukiswili kamona mtwanzi
imoja kokoga, mtwanzi ayo kakala yanogile ng'hani.
3 Avo Daudi kamtuma munhu yakauze mtwanzi ija nani. Munhu ija
kamulongela, “Mtwanzi ija Batisheba mndele wa Eliamu na mwehe wa Ulia
Muhiti.”
4 Avo Daudi katuma wasenga wamgale, avo Batisheba keza kwa Daudi,
Daudi kawasa nayo, abaho mtwanzi ayo kabwela ukae. Mtwanzi ayo kakala
yaisunhile viyeshile kutumika.
5 Ija imtwanzi kagoga inda, kamgalila usenga Daudi kamulongela, “Niye
nina inda.”

6 Avo Daudi kamtumila usenga Yoabu kalonga, “Ungalile Ulia Muhiti.” Yoabu kamtuma Ulia kwa Daudi.
7 Ulia viyavikile kwa Daudi, Daudi kamuuza vilihi Yoabu na wanhu wose, na ng'hondo yogendelelaze.
8 Abaho Daudi kamulongela Ulia, “Genda ukayako ukasunhe magulu gako.” Avo Ulia kalawa kwa mndewa, abaho mndewa katuma wanhu wamgalile nhunza.
9 Lakini Ulia hacholile ukayake, kawasa hana ulwivi lwa ng'anda ya mndewa, hamoja na wasang'hanaji wa mndewa.
10 Daudi viyahulike kamba Ulia hacholile ukayake kamuuza Ulia, “Gweye kulawa mmwanza, habali hucholile ukayako?”
11 Ulia kamulongela Daudi, “Sanduku da lagano da Imulungu, hamoja na wakalizi wose wa Izilaeli na Yuda okala mvibanda mwiing'hondo. Mkulu wangu Yoabu na wasang'hanaji zake wose weka ng'hambi kuluwala. Nodahaze niye nichole ukayangu nikaje na kung'wa na kuwasa na mwehe wangu? Noiduwila kamba viukala, sitenda mbuli kamba ayo.”
12 Daudi kamulongela Ulia, “Ukale hano lelo na mayo kobwela.” Avo Ulia kasigala Yelusalemu kwa siku mbili.
13 Daudi kamgoneka Ulia kumwake, Ulia kaja na kung'wa, Daudi kamng'weza Ulia mbaka kakoligwa lakini ikilo Ulia hacholile bule ukayake, kawasa bahaja hamoja na wasang'hanaji wa mndewa.
14 Usiku viuchile Daudi kamwandikila baluwa Yoabu kamgwaa Ulia yamgalile.
15 Mna ibaluwa ayo, Daudi kandika, “Mwike Ulia kuulongozi wa ing'hondo ng'hulu abaho gweye usegele ili yatoigwe mbaka yadanganike.”
16 Avo Yoabu viyakalile kodizunguluka buga kamwika Ulia hanhu kuyajuwile hokalizigwa ng'hani.
17 Wanhu wa buga dijo walawa kuitowa na Yoabu. Wakalizi wayagwe wa Daudi wakomigwa. Ulia Muhiti vivija kakomigwa.
18 Abaho, Yoabu kamtumila usenga Daudi kamulongela mbuli zose zili kuing'hondo.
19 Yoabu kamulongela vino ija imsenga, yamulagize, “Wahamambukiza kumulongela mndewa mbuli zose za kuing'hondo,
20 na yahagevuzika na kukuuza, ‘Habali muchola behi na buga na kuitowa? Hamujuwile kamba wahawapigisile misale kulawa kuluwa lwa dibuga?
21 Nani yamkomile Abimeleki mwanage Yelubesheti? Simtwanzi yampigisile dibwe da kudugila kulawa kuuluwa na dimkoma Abimeleki ako Tebesi? Habali muchola behi na uluwa?’ Kamba yahakuuza vivo mulongele, ‘Vivija msang'hanaji wako Ulia Muhiti kadanganika.’ ”
22 Ija imsenga kachola kwa Daudi kamulongela gose gayalagizwe na Yoabu.
23 Msenga kamulongela Daudi, “Iwanhu otwihila watuhuma nguvu, walawa kunze ya buga na kutukoboza. Lakini tuitowa nao mbaka mdilwivi lwa dibuga.
24 Abaho watutowa na misale siye wasang'hanaji zako kulawa muuluwa. Wasang'hanaji wako wayagwe wakomigwa. Vivija msang'hanaji wako Ulia Muhiti kakomigwa.”
25 Daudi kamulongela ija imsenga, “Ukamulongele vino Yoabu, ‘Mbuli ayo sambi ikugele lusikisiki, sime dabule meso, ng'hondo yokoma yoyose ija. Gangamala kudikoboza buga na udibanange dijo.’ Avo umgele moyo Yoabu kwa mbuli azo.”

26 Mwehe wa Ulia viyahulike mbigalo wake kadanganika kamtendela
tanga.
27 Tanga vidishile, Daudi kalagiza Batisheba yagaligwe mwiing'anda yake.
Daudi kamtenda Batisheba mwehe wake na kamulelela mwana wa kimbi-
galo lakini mbuli ayo haimnogele bule Mndewa Imulungu.

12

Natani komkomhokela Daudi

1 Avo Mndewa Imulungu kamtuma Natani yachole kwa Daudi. Natani ka-
chola kwa Daudi, kamulongela, “Kukala na wanhu wabili kudibuga dimoja,
imoja kakala mgoli na iyagwe kakala mkiwa.
2 Ija imgoli kakala na ng'hondolo wengi na ng'ombe wengi.
3 Lakini ija imkiwa hakalile na kinhu chochose ila kakala na ng'hondolo
mdodo wa kitwanzi yakalile yamgulile. Kamulola goya, kakala mwi-
ing'anda yake hamoja na wanage. Kakala yomdima ndiya iyakalile yoja
heyo na kung'wa mkikasi chake na kawasa mmhambaga yake, ng'hondolo
ayo kakala kamba mwanage ayo imkiwa.
4 “Siku dimoja ayo imgoli kavikiligwa na mgeni. Avo, ija imgoli halondile
kugoga ng'hondolo wake imoja hebu ng'ombe wake yamtandile imgeni
wake, lakini kachola kumsola mwana ng'hondolo wa ayo imkiwa, kamch-
injila mgeni wake ili yamtelekele yaje.”
5 Daudi viyagahulike gago kagevuzika ng'hani mbuli ya ayo imgoli. Kamu-
longela mtula ndagu Natani, “Kamba Mndewa Imulungu viyokala, munhu
yatendile mbuli ayo kolondigwa yakomigwe,
6 na kolondigwa yambwezele ng'hondolo wane kwa ng'hondolo ayo imoja,
kwavija katenda mbuli ihile na kabule bazi.”
7 Avo Natani kamulongela Daudi, “Gweye iyo munhu ayo, Mndewa Imu-
lungu wa Izilaeli, kolonga vino, ‘Niye nikusagula uwe mndewa wa Izilaeli.
Nikuhonya kulawa mmakono ga Sauli.
8 Nikugwaa ng'anda ya mndewa wako, na wehe zake wawe wehe zako,
abaho nikugwaa wanhu wa Izilaeli na Yuda uwatawale. Kamba gahakuwile
madodo nahakwengeze miyanza mibili ng'hani.
9 Habali kuibezeli mbuli ya Mndewa Imulungu na kutenda gehile
mgameso gangu? Kumkoma Ulia Muhiti, kwa sime da Waamoni na kumsola
mwehe wake yawe mwehe wako.
10 Kwavija kunibezeli niye na kumsola mwehe wa Ulia Muhiti yawe
mwehe wako, sime honda disegele ng'o mng'anda yako.’
11 “Vivija Mndewa Imulungu kolonga vino, ‘Kulawa muulelo wako
mwenyego nokugalila magazo. Nowasola wehe zako nomgwaa munhu
yokala behi na gweye kuno gweye mwenyego kolola, heyo kowasa na hewo
bila kifiso.
12 Gweye kutenda mbuli ayo kinyelegezi, lakini niye noitenda mbuli ayo
bila kifiso haulongozi wa Waizilaeli wose.’ ”
13 Avo, Daudi kamulongela Natani, “Nhenda nzambi kwa Imulungu.”
Natani kamulongela Daudi, “Mndewa Imulungu kaisegesa nzambi yako
hudanganika bule.
14 Lakini kwa mbuli yuutendile kumbezeli Mndewa Imulungu, mwana
yonda yavumbuke kodanganika.”
15 Abaho Natani kabwela ukayake.

Mwana wa Daudi kodanganika

Mndewa Imulungu kamtowa imwana wa Batisheba iyamulelele Daudi, nayo kawa mtamu.
16 Avo Daudi kampula Imulungu mbuli ya imwana. Kafunga kuja, kengila
mdigati na kilo chose katambalala hasi.
17 Wavele wa mng'anda mmwake wachola kumpula yenuke, lakini heyo
kalema, na hadile kinhu chochose.
18 Vizibitile siku saba ija imwana kadanganika. Wasang'hanaji wa Daudi
wadumba kumulongela kamba imwana kadanganika, kwavija wailongela,
“Kipindi imwana yang'hali mgima, tulonga nayo lakini hatutegeleze bule.
Todahaze kumulongela kamba imwana kadanganika? Kodaha kuitendela
kinhu kihile.”
19 Daudi viyonile wasang'hanaji zake oinyong'onyela, kajuwa kamba
imwana kadanganika, avo kawauza, “Vilihi imwana kadanganika?”
Wamwidika, “Ona kadanganika.”
20 Avo, Daudi kenuka aho hasi hayatambalale kakoga kaibaka mavuta
kavala viwalo viyagwe kengila mwiing'anda ya Mndewa Imulungu kam-
tambikila. Abaho kachola ukayake na kalonda wamgwee ndiya na heyo
kaja.
21 Wasang'hanaji zake wamuuza, “Habali kotenda vino? Imwana
viyakalile mgima, gweye kufunga kuja na kumulilila. Lakini viyadanganike,
kwinuka na koja ndiya.”
22 Daudi kawedika, “Kweli imwana viyakalile mgima ng'hala nifunga na
kulila nigesa Mndewa Imulungu konyonela bazi ili mwana yawe mgima.
23 Lakini kadanganika habali nigendelele kufunga? Vino niye nodaha
kumzilibula? Hana siku na niye nochola kuko kuyacholile heyo, lakini heyo
hadaha kubwela kunili niye.”

Kuvumbuka kwa Solomoni

24 Abaho Daudi kamgela moyo mwehe wake Batisheba. Kawasa nayo
na kalela mwana wa kimbigalo, Daudi kamkema mwana ayo Sulemani.
Mwana ayo kanogeligwa ng'hani na Mndewa Imulungu.
25 Kwavija Mndewa Imulungu kamnogela imwana ng'hani, kamtuma
mtula ndagu wake Natani kwa Daudi kamba imwana yamkeme Yedidia
fambulo jake Mndewa Imulungu komnogela.

Waamoni obanangwa
(1 Umwaka 20:1-3)

26 Kipindi acho Yoabu kaitowa na Waamoni, na kaisola ingome ya
kindewa ya Laba.
27 Abaho Yoabu kamtumila usenga Daudi, kamulongela, “Nidivamila buga
da Laba na nisola kisima chao cha mazi.
28 Avo usole wakalizi wasigale, wike ng'hambi udizunguluke buga na
udisole, wahalema nodisola niye na dokemigwa kwa twaga jangu.”
29 Avo Daudi kasola wakalizi wose kachola Laba, kadivamila na kadisola
buga dijo.
30 Abaho Daudi kasola taji diyavalile mndewa wao kudipala, uzito wa
taji dijo ukala kamba kilo malongo madatu na tano, na dikala dihambigwe
kwa dibwe da bei ng'hulu na kavazigwa Daudi kudipala jake. Vivija kakala
yasolile vinhu vingi ng'hani kulawa kudibuga dijo.
31 Abaho kawalava kunze iwanhu wakalile kudibuga dijo, kaweka
wasang'hane sang'hano kwa misumeno na sululu na shoka, na wakala
osang'hana sang'hano ya kufatula matofali. Katenda avo kwa mabuga gose
ga Waamoni. Abaho Daudi kabwela na iwakalizi wose ako Yelusalemu.

13

Amnoni na Tamali

1 Vigabitile gago, Abisalomu mwanage Daudi, kakala na lumbu jake
yanogile ng'hani twaga jake Tamali. Amnoni mwana iyagwe wa Daudi
kakala yomulonda Tamali lumbu jake.
2 Amnoni kadununzika ng'hani mbaka kapata utamu, kwavija Tamali
kakala mwali, Amnoni kajuwa kamba havidahika kutenda nayo mbuli
yoyose.
3 Avo Amnoni kakala na mbwigake twaga jake Yonadabu mwanage Shama
ndugu yake Daudi. Yonadabu kakala mbala ng'hani.
4 Yonadabu kamuuza Amnoni, "Gweye kwa mwana wa mndewa habali
kosoka kila siku?"
Amnoni kamulongela, "Nomulonda Tamali lumbu wa mdodo wangu
Abisalomu."
5 Yonadabu kamulongela, "Tambalala mulusazi itende kwa mtamu.
Tatako yaheza kukulola mulongele, 'Nolonda lumbu jangu Tamali yeze
kunigwaa ndiya nije. Chonde muleke yanitandile ndiya kuno nomulola, na
nije kulawa mmakono gake.' "
6 Avo Amnoni katambalala mulusazi, kaitenda mtamu. Mndewa viyezile
kumulola, Amnoni kamulongela, "Chonde nompula Tamali yeze kuni-
tandila magate kuno nomulola na niye nije kulawa mmakono gake."
7 Daudi kamgalila usenga awo ukae kwa Tamali, kalonga, "Genda mwi-
ing'anda ya lumbu jako Amnoni ukamtandile ndiya."
8 Avo Tamali kachola kwa lumbu jake Amnoni. Amnoni kakala yatam-
balale, Tamali kasola usage wa ngano kaukanda na katenda gate kuno
Amnoni kolola.
9 Tamali kehula nongo ya magate kamgalila, lakini Amnoni kalema kuja,
kalonga, "Kila munhu yeli hano yalavigwe kunze." Avo wanhu wose walawa
kunze.
10 Abaho, Amnoni kamulongela Tamali, "Ngalila gamagate mdigati jangu
unidime." Tamali kasola gamagate gayatandile kamgalila lumbu jake mdi-
gati jake.
11 Lakini viyamgalile ndiya ili yaje, Amnoni kamgoga kwa nguvu lumbu
jake kamulongela, "Izo uwase na niye, lumbu jangu."
12 Tamali kamulongela, "Aka lumbu jangu sikuuniwase kwa nguvu. Mbuli
ayo haitendigwa mwiisi ya Izilaeli. Sikuunitendele kilozo acho.
13 Kinyala kino nokitendaze? Na gweye kokuwa kamba imoja wa wabozi
wehile wa Izilaeli. Chonde longa na mndewa na heyo kotogola unisole."
14 Lakini Amnoni kalema kumtegeleza na kwavija kakala na nguvu
kubanza heyo, avo kamgoga kamuwasa kwa nguvu.
15 Abaho Amnoni kamwihila ng'hani Tamali. Kamwihila ng'hani kubanza
vija viyakalile yomulonda. Kamulongela, "Segela hano, lawa kunze."
16 Tamali kamulongela, "Bule lumbu jangu. Viuniwinga kobananga
ng'hani kubanza kija kiunhendele."
Lakini Amnoni halondile kumtegeleza.
17 Kamkema msang'hanaji wake kamulongela, "Mulave hano mtwanzi ino
abaho hinda ulwivi kwa mhalaligwe."
18 Avo msang'hanaji kamulava kunze Tamali na kahinda ulwivi kwa
mhalaligwe. Tamali kakala yavalile kanzu tali digeligwe ulembo, kwavija
avo vivo viwalo viwavalaga wandele wali wa mndewa ako umwaka.
19 Tamali kaibaka mitozi kudipala, kadega kanzu jake kwa usungu. Keka
mkono wake kudipala, kasegela kuno yochola yolila kwa nyangi.

20 Lumbu jake Abisalomu viyamonile kamuuza, “Lumbu jako Amnoni
kawasa na gweye? Kwa sambi sikuumulongele munhu mbuli ino.” Avo
Tamali kakala mwiing'anda ya lumbu jake Abisalomu kuno kana usungu na
kanyunyuwala.
21 Mndewa Daudi viyahulike mbuli ayo kagevuzika ng'hani.
22 Abisalomu kamwihila ng'hani Amnoni na halondile hata kulonga nayo,
kwavija kamgela kinyala lumbu jake.

Abisalomu koliha gehile

23 Viibitile miyaka mibili kumwande, Abisalomu kakala na kiwili cha
kuwakanha mibahila ng'hondolo zake kudibuga da Baali Hazoli behi na
Efulaimu. Kawagoneka wana wose wa kimbigalo wa mndewa.
24 Abisalomu kachola kwa mndewa Daudi kumulongela, “Niye
msang'hanaji wako nina kiwili cha kuwakanha mibahila ng'hondolo.
Chonde, nokupula gweye mndewa hamoja na wasang'hanaji zako mwize.”
25 Mndewa kamwidika, “Hailondigwa siye wose twize, bule tokuwa mzigo
kumwako.” Lakini Abisalomu kagendelela kumsusumiza tatake yachole,
lakini mndewa kalema, ila kamtambikila.
26 Avo, Abisalomu kamulongela, “Kamba gweye hauchola mtogolele
ndugu yangu Amnoni tuchole nayo.”
Mndewa kamuuza, “Habali yachole na mweye?”
27 Lakini Abisalomu kagendelela kumsusumiza, abaho mndewa katogola
Amnoni na wanage wayagwe wachole kuna ikiwili.
28 Abisalomu kawalongela wasang'hanaji zake, “Muloleni Amnoni vonda
yang'we divai na kudeng'helela na niye nowalongela, ‘Mkomeni Amnoni,’
avo mumkome, sambi mudumbe, niye iyo niwalongela. Mugangamale na
muwe magalu.”
29 Avo wasang'hanaji wa Abisalomu wamtendela Amnoni kamba viwala-
gizwe na Abisalomu, abaho wana wa kimbigalo wa mndewa wenuka kila
imoja kakwela mnyama kamba kihongwe mkulu kakimbila.
30 Kipindi viwakalile mnzila usenga uvika kwa Daudi, “Abisalomu
kawakoma wanago wose wa kimbigalo, habule hata imoja wao yasigale
mgima.”
31 Mndewa Daudi kenuka, kadega viwalo vake kwa usungu, na katambal-
ala hasi. Na waja wasang'hanaji zake wose wakalile wemile behi na heyo
wadega viwalo vao kwa usungu.
32 Lakini Yonadabu mwanage Shama ndugu yake Daudi, kamulongela,
“Mndewa wangu sambi ugese kamba wanago wose wakomigwa, Amnoni
yaiyeka iyo yakomigwe. Abisalomu kakala yogelegeza kutenda mbuli ayo
tangu kipindi kija Amnoni viyamuwasile kwa nguvu lumbu jake Tamali.
33 Avo, mndewa wangu sambi ugese mmoyo wako kamba wanago wose
wa kimbigalo wakomigwa. Amnoni yaiyeka iyo yakomigwe.”
34 Kipindi acho, Abisalomu kakala yakimbile.

Mkalizi wa mndewa viyalolile kukisogo kajona bumbila kulu da wanhu
dokwiza olawa nzila ya Holonaimu.
35 Yonadabu kamulongela Daudi, “Lola wanago okwiza kamba vinikulon-
gele niye msang'hanaji wako.”
36 Viyamambukize kulonga, wanage mndewa walawilila, wasonga kulila
kwa sauti. Mndewa na wasang'hanaji zake wose walila kwa usungu.
37 Lakini Abisalomu kakimbilila kwa Talimai mwanage Amihudi, mn-
dewa wa Geshuli. Mndewa Daudi kagendelela kumulilila mwanage Amnoni
siku nyingi.

38 Abisalomu viyakimbilile ako Geshuli, kakala kuko kwa miyaka midatu.
39 Lusikisiki lwa Daudi vuwishile mbuli ya ifa ya mwanage Amnoni, kamkumbuka mwanage Abisalomu.

14

Abisalomu kobwela Yelusalemu

1 Yoabu mwanage Seluya, kajuwa kamba mndewa kasulukila kumona mwanage Abisalomu.
2 Yoabu katuma wanhu ako Tekoa ili wakamzahile mtwanzi mbala. Viwamgalile, kamulongela, “Uitende kamba vija kuna lusikisiki. Vala viwalo va kufiligwa, sambi uibake mavuta, lakini uitende kamba mtwanzi yafiligwe kipindi kitali.
3 Abaho uchole kwa mndewa ukamulonge gano gonikulagiza.” Avo Yoabu kamulongela ga ukulonga.
4 Ija imtwanzi wa Tekoa kachola kwa mndewa, kafugama hasi kingubanguba haulongozi wa mndewa, kalonga, “Go mndewa nitaze!”
5 Mndewa kamuuza, “Nikutaze choni?”
Ija imtwanzi kamulongela, “Lola, niye na mgane, mbigalo wangu kadanganika.
6 Niye msang'hanaji wako ng'hala na wana wabili wa kimbigalo. Siku dimoja viwakalile kumuhulo wasonga kugomba. Kwavija kukala kuduhu munhu wakuwagombeleza, imoja kamkoma miyage.
7 Avo lukolo lwangu lose lunihinduka niye msang'hanaji wako, olonda nimulave kumwao imwana yamkomile miyage ili wamkome, na heyo ayo imuhazi wangu. Wahamkoma okuwa wasegesa ngama yangu initamanila, mbigalo wangu kokuwa kabule twaga hebu mwana mwiisi.”
8 Mndewa kamulongela, “Genda ukae noilola goya mbuli yako.”
9 Lakini ija imtwanzi kulawa Tekoa kamulongela, “Go mndewa, nzambi zangu ziwe kumwangu na ziwe mulukolo lwa tatangu. Gweye na undewa wako sambi uwe na kitala.”
10 Mndewa kamulongela, “Kamba hana munhu yoyose yokulonga vihile mgale kumwangu na honda yabwelele kabili kukugaza.”
11 Ija imtwanzi kamulongela, “Chonde mndewa, mhulila kwa Mndewa Imulungu wako, ili ija indugu yangu yolonda kumkoma mwanangu sambi yamkome.”
Mndewa kamulongela, “Kamba Imulungu viyokala noiduwila, habule hata luvili lumoja lwa mwanago londa lulagale hasi.”
12 Ija imtwanzi kamulongela, “Nokupula nhogolela niye msang'hanaji wako nilonge mbuli imoja kumwako gweye mndewa wangu.”
Mndewa kamulongela, “Longa”.
13 Ija imtwanzi kalonga, “Habali kolonda kutenda mbuli kamba ino kwa wanhu wa Imulungu? Kwavija kwa kutenda mbuli ayo koitagusa mwenyego kamba kuna kitala kwavija humbweza mwanago ukae kulawa kuja kuyakimbilile.
14 Siye wose todanganika. Siye kamba vija mazi getike hasi hagadahika kuzoleka kabili. Lakini Imulungu halonda iwe vivo, ila kotenda nzila ili wose wakimbile sikuwagendelele kukala kutali na heyo.
15 Niye niza nilonge na gweye mndewa wangu, kwavija wanhu wakala ondumbiza. Avo msang'hanaji wako, nigesa vinoga nonge na gweye mndewa, sengine konhendela gaja gonilonda niye msang'hanaji wako.

16 Kwavija mndewa kunitegeleza na kunigombola kulawa mmakono ga
wanhu wehile walondile kunibananga niye kwa kumkoma mwanangu na
kuusegesa uhazi uyatugwelele Imulungu.
17 Na niye msang'hanaji wako nigesa, mbuli ya mndewa wangu yoni-
tenda niwe na tamanilo mmoyo mmwangu, kwavija gweye mndewa wangu
kuigala na msenga wa Imulungu kuna ukufambula ganogile na gehile.
Mndewa Imulungu, Imulungu wako yawe hamoja na gweye."
18 Abaho mndewa kamulongela yuja imtwanzi, "Sikuunifise kinhu na-
hakuuza."
Ija imtwanzi kamulongela, "Longa mndewa wangu."
19 Mndewa kamuuza, "Hamuilumbile na Yoabu mzimbuli zino?"
Ija imtwanzi kalonga, "Kamba gweye mndewa wangu viukala, sidaha
kulema kija kiulonga mndewa. Yoabu imsang'hanaji wako iyo yanhumile.
Iyo yanilongele mbuli zose zino zinikulongela niye msang'hanaji wako.
20 Msang'hanaji wako Yoabu katenda vino ili yahindule mbuli vizili hagati
ya gweye na mwanago Abisalomu. Lakini gweye mndewa wangu kuna
nzewele nyingi kamba msenga wa Imulungu kogajuwa gose ga mwiisi."
21 Avo, mndewa kamulongela Yoabu, "Tegeleza notogola uchole ukamb-
weze Abisalomu."
22 Yoabu kagwa kingubanguba kampulila kwa Mndewa Imulungu
yamtambikile. Yoabu kalonga, "Go mndewa, lelo niye msang'hanaji
wako nojuwa mhata ng'hekewa mgameso gako kwavija kunitogolela kija
kinikupulile."
23 Avo, Yoabu kachola kumsola Abisalomu ako Geshuli na kumbweza
kudibuga da Yelusalemu.
24 Lakini mndewa kalonga, "Abisalomu yakale ukayake, sambi yeze kun-
yona." Avo Abisalomu kachola kukala ukayake na hamonile bule mndewa
Daudi.

Abisalomu na mndewa Daudi oilumba

25 Mwiisi yose ya Izilaeli kukala kuduhu munhu yoyose yanogile kamba
Abisalomu. Kusongela kudipala mbaka mulugayo hakalile na kilema cho-
chose.
26 Kila kimambukizo cha mwaka kakala yobea mvili zake kwavija mvili
zake zikala nzito, kazipima zikala na uzito wa kilo mbili kwa kipimo cha
kindewa.
27 Abisalomu kakala na wana wadatu wa kimbigalo na mndele imoja
twaga jake Tamali. Tamali kakala yanogile.
28 Abisalomu kakala miyaka mibili ako Yelusalemu bila kumona mndewa
Daudi.
29 Avo Abisalomu kamtumila usenga Yoabu, ili yachole kwa mndewa,
lakini Yoabu kalema kuchola kwa Abisalomu. Abisalomu katuma usenga
uyagwe lakini Yoabu vivija kalema.
30 Avo, Abisalomu kawalongela wasang'hanaji zake, "Yoabu kana mgunda
wa shaili behi na mgunda wangu. Gendeni mukaugele moto." Avo
wasang'hanaji wa Abisalomu waugela moto mgunda wa Yoabu.
31 Yoabu kachola ukae kwa Abisalomu kamuuza, "Habali wasang'hanaji
zako waugela moto mgunda wangu?"
32 Abisalomu kamulongela, "Nikutumila usenga, wize ili nikutume kwa
mndewa ukauze, 'Habali nibwela kulawa Geshuli? Vinoga nahakalile
ukuja'. Avo nolonda kumona mndewa, na kamba nina kitala nikomigwe."

33 Avo Yoabu kachola kumulongela mndewa mbuli zose zija, mndewa kamkema Abisalomu. Abisalomu kengila mng'anda kaidulika mbaka hasi na heyo mndewa kamnonela.

15

Abisalomu kosola utawala

1 Vigabitile gago, Abisalomu kapata mtuka ubululigwa na falasi na wanhu malongo matano wakumulongolela.

2 Abisalomu kakala yolamuka ulukwili kachola kwima mwiinzila ichola kuna ulwivi lwa buga. Munhu yoyose yeli na usemi kolonda yaugale kwa mndewa ili yapate kitala cha usemi awo, Abisalomu komkema munhu ayo na kumuuza, “Kolawa buga gani?” Kamba munhu iyo yahamulongela kolawa buga dimoja da kabila da Izilaeli,

3 abaho Abisalomu komulongela, “Kolondigwa upate haki muusemi wako, lakini habule munhu yasaguligwe na mndewa kukutegeleza.”

4 Abisalomu kagendelela kulonga, “Kamba niye nahakuwile msemi wa Izilaeli, kila munhu yeli na usemi hebu kitala nahamgwelele haki yake”

5 Munhu yoyose yahamkwesela behi Abisalomu ili yamfugamile, Abisalomu komwinula na komfagatila na komnonela.

6 Avo, ivo viyakalile yowatendela wanhu wose wa Izilaeli wezile kugala usemi kwa mndewa. Abisalomu kwa kutenda avo Waizilaeli wamnogela heyo kubanza mndewa Daudi.

7 Viibitile miyaka mine, Abisalomu kamulongela mndewa, “Chonde nhogolela nichole Hebuloni nikasegese nduwilo yangu iniiduwile kwa Mndewa Imulungu.

8 Kwavija, niye msang'hanaji wako, vinikalile kuja Geshuli mwiisi ya Alamu, niiduwila nilonga, ‘Kamba Mndewa Imulungu konibweza Yelusalemu nomtambikila heyo ako Hebuloni.’ ”

9 Mndewa Daudi kamulongela, “Genda kwa tindiwalo.” Avo kachola Hebuloni.

10 Lakini Abisalomu kagala usenga kinyelegezi mna gamakabila gose ga Izilaeli, wawalongela, “Mwahahulika mhalati yolila mulonge, ‘Abisalomu kawa mndewa ako Hebuloni.’ ”

11 Wanhu magana mabili kulawa Yelusalemu wailongoza na Abisalomu wakala wagonekigwe kamba wageni. Na hewo wachola bila kujuwa choni kigendelela.

12 Kipindi Abisalomu kolava nhosa, katuma usenga kwa Ahitofeli wa buga da Gilo, yakalile yomgwaa magesa mndewa Daudi. Uhindulo wa Abisalomu ugendelela kupata nguvu na wanhu wagendelela kuilumba na heyo.

Mndewa Daudi kosegela kinyelegezi Yelusalemu

13 Msenga imoja kachola kwa Daudi kumulongela, “Wanhu wa Izilaeli oilumba na Abisalomu.”

14 Avo, Daudi kawalongela wasang'hanaji zake yakalile nao Yelusalemu, “Inukeni tukimbile kamba hatukimbila hatudaha kulawa mmakono ga Abisalomu. Tulopoleni kusegela ili sambi yatuvamile siye na kudibananga buga jetu.”

15 Wasang'hanaji zake wamulongela, “Go mndewa wetu, siye wasang'hanaji zako tuitanda kwa chochose chonda utulongele.”

16 Avo mndewa kasegela hamoja na wanhu wa mng'anda mmwake, lakini kawaleka watumwa wa kitwanzi longo wakalile kamba wehe zake ili wailolese ng'anda.

17 Mndewa kasegela, na wanhu wamkweleleza, lakini wema kidogo vi-
wavikile ng'anda ya uhelelo wa buga.
18 Wasang'hanaji wose wa mndewa, Wakeleti wose, Wapeleti wose na
Wagiti magana sita wakalile omkweleleza mndewa Daudi kulawa buga da
Gati walongola.
19 Abaho mndewa viyamone Itai, Mgiti, kamulongela, “Habali na gweye
kwiza hamoja na siye? Bwela ukakale na ayo imndewa mbwanga, kwavija
gweye kuno kwa munhu baki, vivija kwa munhu ukimbile ukayako.
20 Gweye kwiza juzi juzi habali nikugaze nikutende munhu wa kutanga
tanga hamoja na siye, hata kunichola sikujuwa? Bwela hamoja na ndugu
zako, Imulungu yakulagusile unogelwa na kutamanilwa.”
21 Lakini Itai kamwidika mndewa, “Kamba Mndewa Imulungu viyokala
na kamba mndewa wangu viyokala, hohose mndewa wangu honda yawe,
na niye msang'hanaji wako baho honda niwe, iwe muugima hebu mwiiifa.”
22 Avo, Daudi kamulongela Itai, “Longola ugendelele kumwande.” Avo,
Itai, Mgiti kalongola hamoja na wakalizi wose na wanage iyakalile nao.
23 Daudi viyakalile yobita hamoja na wanhu zake, wanhu wose wa buga
ajo walila kwa sauti. Daudi hamoja na wanhu zake waloka kizanda cha
Kidoloni, walongozela kuluwala.
24 Mulava nhosa Abiatali kalawa, na mulava nhosa Sadoki kalawa hamoja
na Walawi wose wadipapa Sanduku da lagano da Imulungu. Wadika hasi
mbaka wanhu wose viweshilize kubita kulawa Yelusalemu.
25 Mndewa kamulongela Sadoki, “Dibweze sanduku da lagano da Imu-
lungu mdibuga, kamba Mndewa Imulungu konhogolela, konibweza na
nojona kabili sanduku da lagano na hema jake.
26 Lakini kamba Mndewa Imulungu hanogeligwe na niye, na yanhende
chochose choona kumwake kinoga.”
27 Abaho mndewa kamulongela Sadoki, “Bweleni kudibuga kwa tindi-
walo, mweye hamoja na wanenu, Ahimaasi mwanago gweye na Yonatani
mwanage Abiatali.
28 Lakini noubeta usenga hana diloko da kiwala vonda univikile kulawa
kumwenu.
29 Avo Sadoki na Abiatali wadibweza sanduku da lagano da Imulungu
mdibuga da Yelusalemu, na hewo wakala kuko.”
30 Lakini Daudi kagendelela kukwela lugongo lwa Mizeituni kuno ko-
lila, kabule vilatu mmagulu na kuno kagubika pala jake, na wanhu wose
wakalile hamoja na heyo wagubika mapala gao na wakala olila.
31 Kipindi acho, Daudi kalongeligwa hata Ahitofeli kakala imoja ya wanhu
wamuhinduke na kuilumba na Abisalomu. Lakini Daudi kapula kalonga,
“Go Mndewa Imulungu nokupula gatende magesa ga Ahitofeli gawe ubozi.”
32 Daudi viyavikile kuna inhembeti ya lugongo, hanhu hakumtambikila
Imulungu, munhu imoja kulawa mwiisi ya Aliki, twaga jake Hushai kachola
kumbokela, viwalo vake vikala videgeke na kudipala jake kakala na mitimb-
wisi kulagusa kakala na usungu.
33 Daudi kamulongela, “Kamba wahachola na niye kokuwa mzigo
kumwangu.
34 Lakini wahabwela kudibuga, na kumulongela Abisalomu, ‘Nokuwa
msang'hanaji wako go mndewa, kamba vinikalile msang'hanaji kwa tatako,’
Aho kogatenda magesa ga Ahitofeli gahumwe.
35 Walava nhosa Sadoki na Abiatali wahamoja na gweye kudibuga. Avo,
chochose chonda uhulike kulawa mwiing'anda ya mndewa uwalongele
walava nhosa Sadoki na Abiatali.

36 Wanao wabili, Ahimaasi mwanage Sadoki na Yonatani mwanage Abiatali, wahamoja na hewo. Mbuli yoyose yonda uhulike ungalile kubitila hewo."
37 Avo, Hushai mbwiga wa mndewa Daudi, kabwela kudibuga kipindi Abisalomu viyakalile kokwingila Yelusalemu.

16

Siba na mndewa Daudi

1 Daudi viyabitile kidogo inhembeti ya lugongo, Siba msang'hanaji wa Mefibosheti keza kumbokela Daudi na vihongwe wabili kuno wapapa magate magana mabili, na mabumunda gana dimoja ga zabibu zinyalile, na matunda gana dimoja ga msimu wa zuwa, na mfuko wa ng'hwembe wa divai.
2 Mndewa Daudi kamuuza Siba, "Habali kugala vinhu vino?"
Siba kamulongela, "Vihongwe mbuli ya kukwela wanhu wa mng'anda mmwako, magate na matunda ndiya ya wano iwabwanga wose, na divai ino iwasangalamuse waja onda wasinduke kuluwala."
3 Mndewa kamulongela Siba, "Kakwahi mkulu wako Mefibosheti?"
Siba kamulongela, "Kasigala Yelusalemu kwavija kogesa wanhu wa Izilaeli lelo oubweza undewa wa babu yake Sauli."
4 Mndewa kamulongela Siba, "Vinhu vose vikalile ugoli wa Mefibosheti sambi baha vako."
Siba kalonga, "Nokufugamila mndewa wangu nokupula nigendelele kutogoligwa na gweye."

Shimei komduwila mndewa Daudi

5 Avo mndewa Daudi viyavikile kudibuga da Bahulimu, kalawilila munhu imoja wa lukolo wa Sauli, twaga jake Shimei mwanage Gela, kasonga kumduwila Daudi koochola.
6 Kakala yompigisila mabwe Daudi hamoja na wanhu zake. Wakalizi na wanhu wayagwe wakala wamzunguluke Daudi ubanzi wa kudila na kumoso.
7 Shimei viyakalile komduwila Daudi kalonga, "Segela, segela gweye mkomaji, gweye kwa munhu wihile!
8 Mndewa Imulungu kakubwezela gehile mbuli ya kulukoma lukolo lwa Sauli ili gweye usole undewa wake. Mndewa Imulungu kamgwaa mwanago Abisalomu undewa. Lekaavo mbuli ino yokupata, kwavija gweye kwa mkomaji."
9 Abishai mwanage Seluya, kamulongela mndewa, "Vilihi munhu ino yeli kamba umbwa yafile komduwila mndewa? Nhogolela nichole nikamkanhe pala jake."
10 Lakini mndewa kawalongela, "Ino siyo sang'hano yenu, mweye wanage Seluya. Kamba Mndewa Imulungu kamulongela Shimei, 'Mduwile Daudi,' avo nani yodaha kuuza, 'Habali kotenda vino?' "
11 Daudi kamulongela Abishai hamoja na wasang'hanaji zake wose, "Kamba mwanangu mwenyego kouzahila ugima wangu, sembuse ino wa lukolo lwa Benjamini? Muleke yang'hudule, kwavija Mndewa Imulungu iyo yamulagize.
12 Sengine Mndewa Imulungu kogona magazo gangu na kondiha ganogile kwa ukuduzi unilongigwa lelo."
13 Avo Daudi hamoja na wanhu zake wagendelela na mwanza wao kuno Shimei komduwila na kompigisila mabwe na kumtimulila timbwisi. Shimei kakala yotembela uchanha ya lugongo behi na hewo.

14 Mndewa hamoja na wanhu zake wose yakalile nao wavika muulwanda
kuno wadonha, avo wahumula.

Abisalomu kamdibuga da Yelusalemu

15 Kipindi acho, Abisalomu na wanhu zake wose wa Izilaeli wachola
Yelusalemu hamoja na Ahitofeli.
16 Hushai kulawa lukolo lwa Aliki, mbwiga wake Daudi, kamgendela
Abisalomu kamulongela, “Mndewa uwe mgima siku zose, mndewa uwe
mgima siku zose!”
17 Abisalomu kamuuza Hushai, “Vino uno awo unogelwa umulagusila
mbwiga wako? Habali humkweleleze mbwiga ako?”
18 Hushai kamulongela Abisalomu, “Bule, havidahika, ija yasaguligwe na
Mndewa Imulungu na yasaguligwe na wanhu wose wa Izilaeli, niye iyo
iniilumba nayo.
19 Hata ivo, nimsang'hanile nani? Nimsang'hanile imwana wa mb-
wigangu, kamba vinimsang'hanile tatako, vivo vonda nikusang'hanile na
gweye.”
20 Abaho Abisalomu kamulongela Ahitofeli, “Nilongele nhende choni?”
21 Ahitofeli kamulongela Abisalomu, “Wasa na iwatumwa wa ikitwanzi
wakalile kamba wehe wa tatako yawalekile wamulolele ng'anda yake.
Wanhu wose Waizilaeli ojuwa kamba gweye na tatako hamwili hamoja, na
wanhu wose okukweleleza opata nguvu.”
22 Avo wamtendela kibanda Abisalomu uchanha ya kanho, Abisalomu
kawasa na waja iwatumwa wa ikitwanzi wa tatake kuno wanhu wa Izilaeli
olola.
23 Kipindi chose Ahitofeli kiyakalile kolava magesa gakala gotogoligwa
kamba golawa kwa Imulungu. Avo, magesa ga Ahitofeli gakala gotogoligwa
na Daudi na Abisalomu.

17

1 Abaho Ahitofeli, kamulongela Abisalomu, “Nhogolela nisagule wanhu
elufu longo na mbili, ny'hole kumzahila Daudi kilo kikino.
2 Nomvamila kwavija kokuwa kadonha na kabule tamanilo, wanhu zake
nowagela bwembwe okimbila. Nomtowa mndewa yaiyeka.
3 Nowabweza wanhu wose awo kumwako kamba mhambe viyochola kwa
mbigalo wake. Gweye koulonda ugima wa munhu imoja yaiyeka, wanhu
wayagwe okuwa na tindiwalo.”
4 Mbuli ayo yoneka inoga kwa Abisalomu na kwa wavele wose wa Izilaeli.

Hushai komwagiza Abisalomu

5 Abaho Abisalomu kalonga, “Mkemeni Hushai wa isi ya Aliki tuhulike
magesa gake.”
6 Avo Hushai viyavikile, Abisalomu kamulongela, “Ahitofeli kalava
magesa gano, vilihi gweye kokonaze, tutende kamba viyalongile? Na kamba
siyo tugwelele magesa gako.”
7 Hushai kamulongela Abisalomu, “Kwa kipindi kino magesa gago
haganogile bule.
8 Komjuwa goya tatako na wanhu zake viwakuwile magalu wa kuitowa,
na viwagevuzike kamba simba yabokigwe wanage kupoli. Vivija komjuwa
goya tatako viyeli mbala wa kuitowa ng'hondo na ikilo hawasa na iwakalizi.
9 Hata vino vitulonga kaifisa mwiimhango hebu hanhu hayagwe. Kamba
twahachola kuitowa na hewo na kamba wanhu wa kumwetu wahadan-
ganika, usenga okwenela kamba wanhu wa Abisalomu wahumwa vihile.

10 Wanhu wako wahahulika avo, hata waja magalu weli na mizoyo ya
simba okwingila bwembwe, kwavija Izilaeli yose ojuwa kamba tatako galu
hamoja na wanhu zake magalu.
11 Magesa gangu, uweke hamoja wanhu wose wa Izilaeli kusongela Dani
mbaka Beelisheba wawe wengi kamba msanga wa mwhani, abaho gweye
uchole mwiing'hondo.
12 Na siye tomcholela Daudi hanhu hohose honda yoneke na tomvamila
kamba vija tungwe vidigwa uchanha ya ulongo. Habule yonda yasigale
mgima kamba heyo mwenyego hebu wanhu zake wose weli hamoja na
heyo.
13 Kamba yahakimbilila kudibuga jojose dija, avo wanhu wose wa Izilaeli
ogala nzabi na ogabulula gamabwe ga uluwa lwa buga dijo mbaka kubonde,
honda kisigale kinhu chochose hata dibwe dodo da buga dijo."
14 Abisalomu hamoja na wanhu wose wa Izilaeli walonga, "Magesa ga
Hushai ganoga kubanza ga Ahitofeli." Wagalema magesa ga Ahitofeli kwav-
ija Mndewa Imulungu kagatenda galemigwe ili Abisalomu yabanangigwe.

Daudi kozumigwa na kutoloka kinyelegezi

15 Hushai kawalongela walava nhosa Sadoki na Abiatali vija Ahitofeli
viyawalongele Abisalomu na iwavele wa Izilaeli, na heyo Hushai viyawa-
longele.
16 Abaho Hushai kawalagiza, "Tendeni hima hima mumgalile usenga
Daudi kamba kilo cha lelo sambi yawase mna gamaloko ga kiwala,
kolondigwa yaloke lwanda Yolidani ili sambi yagogigwe na kukomigwa
heyo na wanhu zake wose."
17 Kipindi acho Yonatani na Ahimaasi wakala waifisile behi na nzasa ya
Eni Logeli. Mtwanzi imoja kakala kotumigwa na iwalava nhosa na kawa-
galila usenga awo Yonatani na Ahimaasi wakalile waifisile ili sikuwoneke
okwingila mdibuga. Abaho hewo wamgalila usenga awo mndewa Daudi.
18 Lakini mbwanga imoja kakala yawonile, kamulongela Abisalomu. Avo
wose wabili wasegela himahima wachola mwiing'anda ya munhu imoja ako
Bahulimu. Munhu ayo kakala na sima behi na ng'anda yake, Yonatani na
Ahimaasi wengila mdisima dijo waifisa.
19 Mtwanzi mwene ng'anda ayo kasola ngubiko ya idisima kadigubika,
abaho kanika ngano uchanha yake, haduhu munhu yajuwile mbuli ayo.
20 Wanhu wa Abisalomu viwavikile kwa mtwanzi ayo, wamuuza, "Wak-
wahi Yonatani na Ahimaasi?"
Ija imtwanzi kawedika, "Waloka kizanda." Lakini wanhu wa Abisalomu
viwawazahile hawawonile, avo wabwela Yelusalemu.
21 Wasang'hanaji wa Abisalomu viwasegele, Yonatani na Ahimaasi
walawa muja mdisima wachola kwa mndewa Daudi kumulongela. Wamu-
longela, "Segela, uloke mwambu wa lwanda, kwavija Ahitofeli kamgwaa
magesa gehile Abisalomu mbuli yako."
22 Avo Daudi kasegela heyo hamoja na wanhu zake iyakalile nao, waloka
lwanda lwa Yolidani. Viivikile imitondo wose wakala walokile lwanda lwa
Yolidani.
23 Ahitofeli viyone magesa gake hagatogoligwe, kamsasala na kamkwela
kihongwe wake kachola ukayake. Viyavikile ukayake kagola vinhu vake,
abaho kaibota, kadanganika na kazikigwa behi na panga da tatake.
24 Abaho, Daudi kachola Mahanaimu. Abisalomu kaloka lwanda lwa
Yolidani na wanhu wose wa Izilaeli.

25 Abisalomu kakala yamwikile mkalizi mkulu Amasa hanhu ha Yoabu.
Amasa kakala mwanage Yeseli, Mwishimaeli. Mamake kakemigwa Abigaili
mndele wa Nahashi, yakalile mdodo wake Seluya, mamake Yoabu.
26 Abisalomu hamoja na wanhu zake wa Izilaeli weka ng'hambi yao
mwiisi ya Gileadi.
27 Daudi viyavikile Mahanaimu, Shobi mwanage Nahashi kulawa buga da
Laba mwiisi ya Waamoni, na Makili mwanage Amieli wa buga da Lodebali,
na Balizilai Mgileadi kulawa buga da Logelimu,
28 wagala visazi, mabakuli na viya va ulongo, ngano, shaili, na usage, na
muhindi wa kukanzinga, ng'hunde na dengu,
29 uki, maziwa, na ng'hondolo, na siagi, kwa Daudi na wanhu zake,
kwavija wajuwa wakala na nzala na ng'hilu na wadonha kuluwala.

18

Abisalomu kohumwa na kukomigwa

1 Daudi kawating'haniza wambigalo yakalile nao, kawagola mvibumbila
va wanhu maelufu na wanhu magana na keka kilongozi kwa kila kibumbila.
2 Daudi kawatuma wakalizi zake mna ivibumbila vidatu, kibumbila cha
ichanduso kikala muulongozi wa Yoabu, kibumbila cha kabili kikala muu-
longozi wa Abishai mwanage Seluya mdodo wake Yoabu na kibumbila cha
kadatu kikala muulongozi wa Itai, Mgiti. Daudi kawalongela wanhu wose,
“Na niye nochola hamoja na mweye mwiing'hondo.”
3 Lakini wanhu wamulongela, “Gweye sambi uchole. Hata twahakimbila,
siye hawatugesa. Hata kamba nusu yetu odanganika, vivija hawaigaza na
siye. Lakini gweye kumwao kofaya kubanza wanhu elufu kumi. Avo gweye
kolondeka usigale bahano kudibuga na ututazege kulawa baha kudibuga.”
4 Mndewa kawalongela, “Notenda kija kimchona kumwenu kinoga.”
Avo mndewa kema hamgwazo ya lwivi, kuno wakalizi zake maelufu kwa
magana olawa.
5 Mndewa kamulagiza Yoabu, Abishai na Itai, “Kwa kunyonela bazi niye,
sikumumtowe ng'hani ija imbwanga Abisalomu.” Wanhu wose wahulika
mndewa kiyawalongele waja iwakulu wa mabumbila mbuli ya Abisalomu.
6 Avo wakalizi wa Daudi wachola kuluwala kuitowa ng'hondo na
Waizilaeli. Ng'hondo ayo ikala kumuhulo wa Efulaimu.
7 Wanhu wa Daudi wawatowa wanhu wa Izilaeli. Wanhu wakomigwe siku
dijo wakala elufu ishilini.
8 Ng'hondo yenela kuluwala lose na wanhu wengi wadanganika ku-
muhulo kubanza waja wakomigwe na misime.
9 Abisalomu kakala yakwelile mnyama kamba kihongwe mkulu, bahaja
kaiting'hana na wanhu wa Daudi. Mnyama ayo kakala yobita hasi ya
biki kulu da mwaloni, pala da Abisalomu jangama mditambi da mwaloni.
Abisalomu kalekigwa yotinga mditambi na mnyama ayo kagendelela.
10 Munhu imoja viyone vija kachola kumulongela Yoabu, “Nimona Abisa-
lomu kotinga mditambi da mwaloni.”
11 Yoabu kamulongela munhu ija, “Choni? Kumona Abisalomu? Habali
humtowile na kumkoma? Nahakugwelele nhunza ya vihande longo va
shaba na mkwiji.”
12 Lakini munhu ija kamulongela Yoabu, “Hata kamba nigweleligwe vi-
hande elufu imoja va shaba, sambi ninule mkono wangu kumkoma mwana
wa mndewa, kwavija tuhulika mndewa viyawalagize gweye, Abishai na Itai,
‘Kwa kunyonela bazi niye, sikumumtowe ng'hani ija imbwanga Abisalomu.’

13 Kamba nahamtendele mbuli yoyose ihile, haduhu mbuli ifisigwa kwa
mndewa, na gweye sambi ungombele bule."
14 Yoabu kalonga, "Habule chonda unilongele." Abisalomu viyakalile
yang'hali mgima yotinga mdibiki da mwaloni, Yoabu kasola migoha midatu
kamuhoma muumoyo.
15 Abaho wabwanga longo wampapile vinhu va kuitowela kuna ing'hondo
Yoabu, wamzunguluka Abisalomu, wamtowa na kumkoma.
16 Abaho Yoabu katowa mhalati, avo mabumbila ga wakalizi waleka
kuwakweleleza Waizilaeli, kwavija Yoabu kawagomesa.
17 Wamsola Abisalomu na kumwasila kudisimo kulu kumuhulo, uchanha
yake wamwikila lundo kulu da mibwe. Wanhu wose wa Izilaeli wakimbila
kila imoja kakimbilila ukayake.
18 Kipindi Abisalomu viyakalile kabule wana, kakala yaizengele mhanda
na kuisimika Kudikonde da Mndewa, kwavija kona kabule mwana yonda
yatende twaga jake dikumbukigwe. Kaikema mhanda ayo twaga jake
mwenyego. Mbaka lelo yokemigwa mhanda ya Abisalomu.

Daudi kolongeligwa ifa ya Abisalomu

19 Ahimaasi mwanage Sadoki kalonga, "Nhogolela niye nikimbile nikamu-
longele mndewa kamba Mndewa Imulungu kamkombola kulawa mmakono
ga iwanhu omwihila."
20 Yoabu kamulongela, "Lelo hugala usenga uno, ila kodaha kugala siku
iyagwe. Lakini lelo hugala usenga wowose kwavija mwana wa mndewa
kadanganika."
21 Abaho Yoabu kamulongela Mkushi imoja, "Genda kamulongele mn-
dewa kija chuuwone." Mkushi kafugama haulongozi wa Yoabu, abaho
kachola yokimbila.
22 Ahimaasi mwanage Sadoki kamulongela kabili, "Chonde ng'hogolela
nimkimbilile ija Imkushi."
Lakini Yoabu kamwidika, "Mwanangu habali kolonda kukimbila? Gweye
honda utunzigwe kinhu chochose."
23 Ahimaasi kamulongela, "Jojose na diwe, nolonda kukimbila."
Avo, Yoabu kamulongela, "Ona kimbila." Baho Ahimaasi kakimbila ku-
bitila nzila ya hungo, na kambita ija Imkushi.
24 Daudi kakala yakalile hagati ya nyivi mbili za buga. Mkalizi kakwela
uchanha ya ulwivi, kenula kihanga chake, kamona munhu kaiyeka kokwiza
yokimbila.
25 Mkalizi kamulongela mndewa kwa sauti, mndewa kamulongela,
"Kamba kaiyeka, kana usenga." Ija imunhu viyavikile behi.
26 Mkalizi kamona munhu iyagwe kalonga, "Kuna munhu iyagwe kokwiza
yokimbila yaiyeka."
Mndewa kalonga, "Heyo nayo kogala usenga."
27 Mkalizi kalonga, "Vinyona niye ija wa ichanduso kokimbila kamba
Ahimaasi mwanage Sadoki."
Mndewa kalonga, "Heyo munhu yanogile, kogala usenga unogile."
28 Abaho Ahimaasi kamulongela mndewa kwa sauti ng'hulu, "Mbuli zose
zinoga" Kaidulika mbaka hasi kalonga, "Yatogoligwe Mndewa Imulungu,
Imulungu wako, yawasegese wanhu waja wakulemile gweye mndewa
wangu."
29 Mndewa kauza, "Vilihi, imbwanga Abisalomu yang'hali mgima?"
Ahimaasi kamwidika, "Yoabu viyandagize niye msang'hanaji wako, ny-
ona kukala na nyangi, lakini sijuwile kamba kilawilila choni."
30 Mndewa kamulongela, "Hinduka ima kumgwazo." Kahinduka, kema.

31 Abaho ija Imkushi kavika kalonga, “Nina usenga unogile kumwako
mndewa wangu, lelo Mndewa Imulungu kakugombola kulawa kwa waja
wose wakulemile gweye.”
32 Mndewa kamuuza, ija Imkushi, “Vilihi, Abisalomu mgima?”
Mkushi kamwidika, “Mndewa wangu, waja wose okwihila na waja
okulema wahalonda kukutendela mbuli yoyose ihile, wawe kamba mb-
wanga ayo Abisalomu.”
33 Baho mndewa kakala na lusikisiki, kakwela kudigati dikalile uchanha
ya lwivi lwa dibuga na kalila. Viyakalile yokwela kakala yolila kolonga,
“Mwanangu Abisalomu, mwanangu Abisalomu, maza nahadanganike niye,
mwanangu Abisalomu!”

19

Yoabu komkomhokela mndewa Daudi

1 Yoabu kalongeligwa, “Lola mndewa kolila na komuyalalila Abisalomu.”
2 Avo kuhuma kose kwa siku dija kugaluka lusikisiki kwa wanhu wose
viwahulike, “Mndewa komulilila mwanage.”
3 Siku dijo wanhu wengila kudibuga kinyelegezi kamba vija wanhu weli
na kinyala wakimbile ng'hondo.
4 Mndewa kaigubika kihanga chake na kalila kwa sauti ng'hulu kolonga,
“Go mwanangu Abisalomu, go mwanangu Abisalomu.”
5 Avo, Yoabu viyengile mng'anda ya mndewa kamulongela, “Lelo kutugela
kinyala siye wasang'hanaji zako, tuugombola ugima wako, na ugima wa
wanago wa kimbigalo, na ugima wa wanago wa ikitwanzi, na ugima wa
wehe zako, na ugima wa watumwa zako wa kitwanzi.
6 Kowanogela waja okwihila na kowehila waja okunogela gweye. Lelo ku-
lagusa kunze kunze kamba wakalizi zako na wasang'hanaji zako hawafaya
kumwako. Wahadeng'helele kamba Abisalomu lelo yahakuwile mgima na
siye wose twahadanganike.
7 Avo, ulawe kunze ukalonge na wanhu zako ukawagele moyo. Noiduwila
kwa twaga da Mndewa Imulungu kamba hulawile kunze, habule munhu
yonda yasigale lelo yahavika ichungulo. Ino yokuwa mbuli ihile ng'hani
kumwako kubanza mikubulo yose ikupatile tangu ubwanga wako mbaka
sambi.”
8 Avo mndewa kalawa kakala hana ulwivi lwa dibuga. Wose walon-
geligwa kamba mndewa kahana ulwivi, wanhu wose wachola haulongozi
wa mndewa.

Daudi koisasala kubwela Yelusalemu

Wanhu wose wa Izilaeli wakala wakimbile kila munhu ukayake.
9 Wanhu wose wa Izilaeli wakala oibamilila wao kwa wao, olonga, “Mn-
dewa katugombola mmakono ga wanhu otwihila, heyo iyo yatugombole ku-
lawa mmakono ga Wafilisiti. Avo sambi kaikimbila isi mbuli ya Abisalomu.
10 Avo ayo Abisalomu itumgidile mavuta yawe mndewa wetu, kadan-
ganika kung'hondo. Mbona hamulonga chochose mbuli ya kumbweza
kabili mndewa?”
11 Mndewa Daudi kagala usenga kwa mulava nhosa Sadoki na Abiatali,
“Wauzeni wavele wa Yuda, ‘Habali wao wawe wa ikimambukizo kumbweza
kabili mndewa ukayake? Kwavija usenga wa Waizilaeli wose univikila niye
mndewa.
12 Mweye mwa ndugu zangu, mweye mwa damu yangu, habali muwe
wakimambukizo kunibweza niye mndewa?’

13 Muuzeni Amasa, ‘Vino gweye huli ndugu yangu na damu yangu? Imulungu yanikome kamba sikutenda gweye uwe mwimilizi wa wakalizi zangu tangu lelo hanhu ha Yoabu.’ ”

14 Baho Daudi katenda mizoyo ya wanhu wose wa Yuda kumtogolela, avo watuma usenga kwa mndewa, kulonga, “Bwela gweye na wanhu zako wose.”

15 Avo mndewa keza mbaka lwanda lwa Yolidani, na wanhu wa Yuda weza Giligali kumbokela mndewa na kumulosa.

Daudi komgelela kumgongo Shimei

16 Shimei mwanage Gela wa kabila da Benjamini kulawa Bahulimu, keza himahima ili yailumbe hamoja na wanhu wayagwe kumbokela mndewa Daudi.

17 Shimei kakala yailongoze na Wabenjamini elufu moja, na Siba imwimilizi wa ng'anda ya Sauli, hamoja na wanage longo na tano na wasang'hanaji malongo mabili wachola himahima Yolidani kuyakalile Daudi.

18 Avo, waloka ili kuwalosa wanhu wa mndewa na kutenda gaja gomnogeza.

Shimei mwanage Gela viyalokile kaibwanha hasi kingubanguba haulongozi wa mndewa.

19 Shimei kamulongela mndewa, “Nokupula mndewa wangu sambi unhendele kitala hebu kukumbuka mbuli ija siku dija diukalile usegela kudibuga da Yelusalemu. Nokupula sambi ugeke muumoyo wako.

20 Kwavija niye msang'hanaji wako njuwa kamba nikutendela mbuli zihile, lekaavo lelo niza hano wa ichanduso kulawa mdikabila da Yusufu, niza kukubokela gweye mndewa wangu.”

21 Lakini Abishai mwanage Seluya, kamwidika kalonga, “Shimei kolondigwa yakomigwe, kwavija kamkudula munhu yasaguligwe na Mndewa Imulungu.”

22 Daudi kawedika Abishai na mkulu wake Yoabu, “Niye nabule mbuli yoyose na mweye wanage Seluya, mbaka lelo muwe wanhu niwehila? Vino lelo kuna munhu yonda yakomigwe mwiisi ya Izilaeli? Vino niye sijuwa kamba niye iyo mndewa wa Izilaeli yose?”

23 Avo mndewa kamulongela Shimei, “Gweye hukomigwa.” Avo mndewa kaiduwila.

Daudi komgelela kumgongo Mefibosheti

24 Abaho Mefibosheti mzukulu wa Sauli kachola kumbokela mndewa. Kakala hasunhile magulu gake hebu kukanha mvili zake hebu kufuwa viwalo vake tangu siku dija mndewa viyasegele Yelusalemu mbaka siku viyakalile kobwela kwa tindiwalo.

25 Viyacholile kumbokela mndewa kulawa Yelusalemu, Daudi kamuuza, “Mefibosheti, habali huilongoze na niye?”

26 Mefibosheti kalonga, “Go mndewa, niye msang'hanaji wako na mbetembete, nimulongela Siba yanitandile kihongwe wangu nimkwele ili ny'hole na gweye mndewa, lakini Siba kanivizila.

27 Avo kamvizila niye msang'hanaji wako kumwako gweye mkulu wangu, mndewa. Lakini mndewa wangu gweye kwa kamba msenga wa kuulanga. Tenda jojose diukona dofaya kumwako.

28 Lukolo lugima lwa tatangu lulondigwa lufagiligwe, lakini kunika niye msang'hanaji wako noja mwiimeza yako. Vino nina choni mbaka nigendelele kukulilila mndewa kubanza ago gaung'hendele?”

29 Mndewa kamulongela, “Habali kogendelela kulonga? Nokulagiza gweye na Siba muigolele migunda ya Sauli.”
30 Mefibosheti kamulongela mndewa, “Mtogolele Siba yaisole migunda yose iwe yake yaiyeka, kwavija gweye mndewa wangu kobwela kwa tindiwalo.”

Daudi komtendela ganogile Balizilai

31 Balizilai Mgileadi kakala yavikile kulawa Logelimu, yakalile yacholile kumsindikiza kuloka lwanda lwa Yolidani.
32 Balizilai kakala mvele ng'hani, kakala na miyaka malongo nane. Nayo kakala yamgwelele vinhu mndewa viyakalile ako Mahanaimu, kwavija kakala mgoli ng'hani.
33 Avo, Daudi kamulongela Balizilai, “Tuchole wose Yelusalemu na niye nokulola goya.”
34 Lakini Balizilai kamulongela mndewa, “Vino, nina miyaka mingi isigale ya kuwa mgima mbaka ny'hole na gweye Yelusalemu?
35 Sambi baha nina miyaka malongo manane. Vino nodaha kujuwa dihile na dinogile? Vino niye msang'hanaji wako nodaha kujuwa umulile wa kija kinija na kung'wa? Vino nodaha kujuwa sauti za nyila za wembaji wa kimbigalo na wa kitwanzi? Habali niye msang'hanaji wako niwe mzigo kumwako mndewa?
36 Niye sifaya kugweleligwa nhunza ng'hulu kamba ayo. Niye msang'hanaji wako noloka Yolidani hamoja na gweye mndewa kwa mwanza mguhi.
37 Niye msang'hanaji wako nokupula, unhogolele nibwele ukae, ili nifile behi na panga da tatangu na mamangu. Lakini ino hano msang'hanaji wako Kimuhamu, mtogolele yachole hamoja na gweye mndewa wangu, na mtendele chochose chuuwona kinoga kumwako.”
38 Mndewa kamulongela, “Kimuhamu kochola na niye, na niye nomtendela chochose chuuwona kinoga kumwako, na chochose chuulonda kumwangu, nokutendela.”
39 Avo, wanhu wose waloka Yolidani, na mndewa nayo kaloka. Mndewa kamnonela Balizilai na kamtambikila, abaho Balizilai kabwela ukayake.

Wanhu wa Yuda na wanhu wa Izilaeli oibamilila mbuli ya mndewa

40 Mndewa kagendelela mbaka Giligali, Kimuhamu kakala yomkweleleza. Wanhu wose wa Yuda na nusu ya wanhu wa Izilaeli wakala omsindikiza mndewa.
41 Abaho wanhu wose wa Izilaeli weza kwa mndewa kumulongela, “Habali ndugu zetu, wanhu wa Yuda wakubweza kinyelegezi bila kutulongela na wakulosa mwambu wa lwanda lwa Yolidani, hamoja na wanhu zako?”
42 Wanhu wa Yuda wawalongela wanhu wa Izilaeli, “Tutenda vino kwavija mndewa munhu wetu wa behi. Habali mogevuzika kwa mbuli ino? Vino, tuja kinhu chochose cha mndewa? Hebu katugwaa siye nhunza yoyose?”
43 Wanhu wa Izilaeli wawedika wanhu wa Yuda, “Tuna haki miyanza longo kwa mndewa, avo kwa Daudi siye tuwabanza ng'hani mweye. Habali motubezeli? Vino, siye hatuwile wa ichanduso kulonga mndewa wetu yabwezigwe?”
Lakini wanhu wa Yuda wawedika kwa kukomhoka kubanza viwawedike wanhu wa Izilaeli.

20

Sheba

1 Avo, kukala na munhu yehile ng'hani twaga jake Sheba mwanage Bikili,
Mbenjamini, katowa mhalati yake kwa nguvu kalonga,
"Twabule fungu kwa Daudi,
Twabule kinhu kwa mwanage Yese.
Mweye wanhu wa Izilaeli,
Kila munhu yachole ukayake."
2 Avo, wanhu wose wa Izilaeli wamuleka Daudi wamkweleleza Sheba
mwanage Bikili. Lakini wanhu wa Yuda wailumba na mndewa wao kulawa
lwanda lwa Yolidani mbaka Yelusalemu.
3 Daudi kavika ukayake Yelusalemu, Daudi kawasola waja iwatwanzi
longo wakalile kamba wehe zake awo wakalile walolezi wa ng'anda yake,
kaweka mwiing'anda imoja na wakalizigwa goya na kawagwaa ndiya, lakini
hawasile nao, hawatogoleligwe kulawa kunze na wakala mumo kamba
wagane siku zose za ugima wao.
4 Abaho mndewa kamulongela Amasa, "Nokugwaa siku ndatu uwakeme
wanhu wa Yuda weze kumwangu, hamoja na gweye mwenyego."
5 Lakini Amasa viyacholile kuwakema wanhu wa Yuda, habwelile hima
mna ikipindi kiyamwikile mndewa.
6 Daudi kamulongela Abishai, "Kumbe Sheba mwanage Bikili kolonda
kutugalila zumozumo kubanza zumozumo diyatugalile Abisalomu. Sola
wasang'hanaji zangu umkweleleze Sheba yang'hali hana kwingila kudibuga
dizunguluswe luwa lwa mabwe na sikutumone."
7 Avo, wachola hamoja na wanhu wa Yoabu na Wakeleti na Wapeleti na
wakalizi wose. Wose awo wasegela Yelusalemu wachola kumzahila Sheba
mwanage Bikili.
8 Viwavikile kuna didibwe dikulu ako Gibeoni, Amasa keza kuwabokela.
Yoabu kakala yavalile kiwalo cha ng'hondo, mkigudi kakala yavalile mkwiji
ugogeleze yala ili na sime. Viyavikile behi nayo sime dilagala hasi.
9 Yoabu kamulongela Amasa, "Kwa mgima ndugu yangu?" Yoabu kam-
goga zindevu Amasa kwa mkono wake wa kudila ili yamnonele.
10 Amasa honile bule umwele ukalile mumkono wa Yoabu. Yoabu ka-
muhoma mmunda Amasa kwa mkono wa kumoso na utumbo uvaladuka
kunze na kadanganika. Yoabu hamuhomile miyanza mibili.
Abaho Yoabu na ndugu yake Abishai wagendelela kumzahila Sheba
mwanage Bikili.
11 Munhu imoja wa Yoabu kema behi ya lukuli lwa Amasa kalonga,
"Yoyose yeli kwa Yoabu na komnogela Daudi, yamkweleleze Yoabu."
12 Amasa viyakalile kawasa hasi kuno damu yogendelela kulawa na
kwenela mnzila, kila munhu yobita haja kakala yokwima. Avo munhu ija
viyone wanhu wose okwima haja, kalusegesa lukuli lwa Amasa kalugala
mumgunda na kalugubika na kiwalo.
13 Amasa viyasegesigwe mna inzila, wanhu wose wakala omkweleleza
Yoabu kumzahila Sheba mwanage Bikili.
14 Sheba kabita mna gamakabila gose ga Izilaeli mbaka buga da Abeli
wa Beti Maaka na wanhu wose wa lukolo lwa Bikili, waiting'hana na
wamkweleleza.
15 Wanhu wose wakalile hamoja na Yoabu, wadizunguluka buga da Abeli
Beti Maaka diyakalile Sheba, watenda kisugulu wakwela ili walubomole
luwa,
16 mtwanzi imoja mbala wa buga dijo kalonga, "Tegelezeni, tegelezeni,
mulongeleni Yoabu yeze nilonge nayo,"
17 Yoabu kachola, ija imtwanzi kamulongela, "Gweye iyo Yoabu?"
Yoabu kamwidika, "Ona iyo niye."

Ija imtwanzi kamulongela, “Nitegeleze niye msang'hanaji wako.”
Yoabu kamwidika, “Nokutegeleza.”
18 Ija imtwanzi kalonga, “Ako umwaka wanhu wakala olonga, ‘Gendeni
mkauze kudibuga da Abeli,’ avo mbuli yokuwa yokwisha.
19 Siye twa wanhu wa tindiwalo na totamaniligwa mwiisi ya Izilaeli.
Gweye kolonda kudibomola buga kulu da Izilaeli. Habali kolonda kusola
uhazi wa Mndewa Imulungu?”
20 Yoabu kamwidika, “Bule, hata siku dimoja muugima wangu sidaha
kudinanga hebu kudibomola.
21 Siye hatulonda kutenda kamba viulongile. Lakini munhu imoja
yokemigwa Sheba mwanage Bikili kulawa kuna ulugongo lwa Efulaimu
kamuhinduka mndewa Daudi. Ngweleleni munhu ayo na niye nosegela
mdibuga dino.”
Ija imtwanzi kamulongela Yoabu, “Pala jake mokwasiligwa uchanha ya
uluwa.”
22 Ija imtwanzi kachola kwa wanhu wose kuno kana magesa gake. Nao
wamkanha dipala Sheba mwanage Bikili na kumwasila kunze Yoabu, avo
Yoabu katowa mhalati, kawasegesa wanhu zake kulawa kudibuga ajo da
Abeli, kila munhu kachola ukayake. Abaho Yoabu kabwela kwa mndewa
Daudi, ako Yelusalemu.

Msafa wa wanhu wa Daudi

23 Avo Yoabu kakala yolongoza wakalizi wose wa Izilaeli. Benaya mwan-
age Yehoyada kakala mkulu wa Wakeleti na Wapeleti.
24 Adolamu kakala mkulu wa waja iwotenda sang'hano kwa
kunanahizwa. Yehoshafati mwanage Ahiludi kakala mwandikaji wa
kumbukumbu za mndewa.
25 Sheva kakala mwandikaji, Sadoki na Abiatali wakala walava nhosa.
26 Ila kulawa buga da Yaili vivija kakala mulava nhosa wa Daudi.

21

Wana wa kimbigalo wa Sauli

1 Kipindi cha utawala wa Daudi kukala na lufilili lwa nzala kwa miyaka
midatu, avo Daudi kampula Mndewa Imulungu, na Mndewa Imulungu
kalonga, “Sauli na wanhu zake wana kitala cha kwita damu kwavija
wawakoma Wagibeoni.”
2 Mndewa kawakema Wagibeoni na kalonga nao. Wagibeoni hawakalile
Waizilaeli, ila wakala Waamoli wasigale. Waizilaeli waiduwila kamba
hawawakoma bule, lakini Sauli kawakoma kwavija kakala kosulukila kona
Waizilaeli na Yuda okala isi yose.
3 Daudi kawauza Wagibeoni, “Nhende choni? Nitende loholo gani ili
muitambikile isi ino na wanhu wa Mndewa Imulungu?”
4 Wagibeoni wamwidika, “Twabule haki ya kudai sente hebu zahabu
kulawa kwa Sauli hebu wanhu zake, wala twabule haki ya kumkoma
munhu yoyose mwiisi ya Izilaeli.”
Daudi kawauza, “Molonda niwatendele choni?”
5 Wamulongela mndewa, “Sauli kawamba kutukoma ili sambi yasigale
munhu yoyose mwiisi ya Izilaeli.
6 Tugweleleni wanage saba wa kimbigalo tuwananike na tuwakome kuu-
longozi wa Mndewa Imulungu ako Gibea ya Sauli, yasaguligwe na Mndewa
Imulungu.”
Mndewa kalonga, “Nowagweleleni.”

7 Mndewa Daudi hamulavile Mefibosheti mwanage Yonatani, mzukulu
wa Sauli, mbuli ya dija dilagano diwekile Daudi na Yonatani haulongozi wa
Mndewa Imulungu.
8 Lakini mndewa kawalava Alimoni na Mefibosheti iyagwe wana wabili
wa Lisipa mndele wa Aya yamulelele Sauli. Vivija kawalava wana watano
wa Melabu mndele wa Sauli yamulelele Adilieli mwanage Balazilai wa buga
da Mehola.
9 Daudi kawalava wana awo saba wa kimbigalo kwa Wagibeoni, hewo
wawananika kulugongo haulongozi wa Mndewa Imulungu, wawakoma
wose saba hamoja. Wakomigwa kipindi cha mwanduso wa kusenga shaili.
10 Abaho Lisipa kasola kiwalo cha gunia, kakitambaliza uchanha ya dibwe
kulu. Kakala aho tangu mwanduso wa kusenga mbaka kipindi cha mvula
vikivikile na kuitowela imitufi. Kipindi chose acho, kakala yowinga ndege
imisi na kakala yowinga wanyama wa kumuhulo ikilo, ili sambi waikwesele
imitufi.
11 Daudi viyalongeligwe kija kiyatendile mtumwa wa kitwanzi wa Sauli
yakemigwe Lisipa mndele wa Aya,
12 avo, Daudi kachola kusola mizege ya Sauli na Yonatani kwa wanhu wa
Yabeshi Gileadi. Iwaibile ako kudibugano da Beti Sheani kuwawananike,
kipindi Wafilisiti viwamkomile Sauli ako kulugongo lwa Giliboa.
13 Avo, Daudi kaibweza mizege ya Sauli na mwanage Yonatani, abaho
wazola mizege ya waja iwabwanga saba wananikigwe.
14 Abaho, wanhu wa Daudi waizika mizege ya Sauli na mwanage Yonatani
mwiisi ya Benjamini ako Sela behi na panga da Kishi tatake Sauli. Nao wa-
tenda kila kinhu kamba viyawalagize mndewa. Abaho Imulungu kahulika
kupula kwao mbuli ya isi yao.

Ng'hondo na Wafilisiti
(1 Umwaka 20:4-8)

15 Avo, kukala na ng'hondo kabili Wafilisiti na Waizilaeli. Daudi na wanhu
zake wachola kuitowa na Wafilisiti. Siku dijo Daudi kakala yeshiligwe
nguvu.
16 Ishibi Benobu imoja wa ulelo wa Walefai, mgoha wake wa shaba ukala
na uzito wa kilo ndatu na nusu na kuno kakala yaifungile sime da sambi
mkigudi, kakala yolonda kumkoma Daudi.
17 Lakini Abishai, mwanage Seluya, kamtaza Daudi, kamtowa ija Imfilisiti
mbaka kamkoma. Avo wanhu waiduwila kwa Daudi walonga, “Hulondeka
uchole na siye mwiing'hondo, sambi uizime taa ya Izilaeli.”
18 Vigabitile gago, kulawilila ng'hondo iyagwe na Wafilisiti ako Gobu.
Abaho Sibekai, Mhushati kamkoma Safu imoja wa ulelo wa Walefai.
19 Kulawilila ng'hondo iyagwe na Wafilisiti ako Gobu. Elihanani mwanage
Yaili wa buga da Beselehemu, kamkoma Goliati, Mgiti, muhini wa mgoha
wake uigala na muhini wa gembe.
20 Abaho kukala na ng'hondo iyagwe ako Gati, kukala na zinhu dimoja
kulu na tali dikala na vidole sita kila mkono na sita kila mgulu, vose kwa vose
kakala na vidole malongo mabili na nne. Vivija kakala munhu wa ulelo wa
Walefai.
21 Heyo viyawaligile Waizilaeli, Yonatani mwanage Shimei, ndugu yake
Daudi, kamkoma.
22 Awo wane walawa muulelo wa Walefai wa ako Gati, na hewo wafila
mmakono ga Daudi na wakalizi zake.

22

Lwila lwa Daudi lwa kuhuma
(Zabuli 18)

1 Daudi kamwimbila Mndewa Imulungu lwila viyamgombole kulawa
mmakono ga wanhu wamwihile, na kulawa mmakono ga Sauli.
2 Kalonga,
Mndewa Imulungu ayo dibwe jangu,
heyo ayo ngome yangu,
heyo ayo mkombola wangu.
3 Imulungu wangu ayo dibwe jangu,
kumwake nokimbilila,
heyo ayo ngao yangu,
heyo ayo nguvu ya ukombola wangu,
heyo ayo ngome yangu
heyo ayo kimbililo jangu.
Heyo ayo mkombola wangu,
yang'hombole kulawa kwa iwanhu wasede.
4 Nomkema Mndewa Imulungu yolondigwa kutogoligwa,
kanikombola kulawa kwa iwanhu onihila.

5 Kwavija mazi mengi ga ifa gakala ganizunguluke,
ng'humbi ingubika.
6 Nzabi za kuzimu zinizingiliza,
mitego ya ifa ingoga.

7 Mmagazo gangu nimkema Mndewa Imulungu,
nimkema Imulungu wangu,
kulawa mng'anda yake kahulika sauti yangu,
na kililo changu kimvikila mmagwiti gake.

8 Aho isi igwaya na kutigisika,
chandusilo cha ulanga kisinhuka na kugwaya,
kwavija Imulungu kagevuzika.
9 Yosi difilililika kulawa mmhula zake,
moto usakaza ulawa mmulomo wake,
makala ga moto gazipuka kulawa kumwake.
10 Kaunamiza ulanga kahumuluka hasi,
mawingu matitu gakala hasi ya magulu gake.
11 Kakwela kiumbe kili na mabawa kaguluka,
kahumuluka mdibeho kamba ndege.
12 Kaigubika ziza,
kaigubika mawingu gazamile gamemile mazi gailundize.
13 Mumng'alo wake mawingu gasegela,
mabwe ga moto gamwemwesa.
14 Mndewa Imulungu kaduma kulawa kuulanga,
Imulungu yeli Uchanha Ng'hani kalava sauti yake.
15 Katowa misale kawaswaswanya,
kagala mimwesa kawawinga.
16 Abaho hasi kuna ibahali koneka,
ichandusilo cha isi kigubuka,
Mndewa Imulungu viyakomhoke,
kwa ukubuma mhumuzi ya mhula yake.

17 Imulungu kagolosa mkono wake kulawa uchanha kangoga,
kanivabula kulawa mmazi mengi.
18 Kanikombola na wanhu onihila weli na nguvu,
na kanihonya kulawa kwa awo onihila,
kwavija wakala na nguvu kubanza niye.
19 Wanivamila ving'halile mmagazo,
lakini Mndewa Imulungu kanitaza.
20 Kanigala hanhu hana inyafasi,
kanikombola kwavija kaninogela.

21 Mndewa Imulungu kanhunza kamba haki yangu viili,
kanhunza kwavija makono gangu gabule ubananzi,
22 kwavija niikweleleza nzila ya Mndewa Imulungu,
na sitendile gehile na kumuleka Imulungu wangu.
23 Kwavija malagizo gake gose nigagoga,
na mafundizo gake sigalekile.
24 Na niye nitelela kuulongozi wake,
niigomesa sikunitende nzambi.
25 Avo Mndewa Imulungu kanhunza kamba vinitendile,
kanhunza kwavija makono gangu gabule ubananzi.

26 Gweye kotamaniligwa kwa wanhu otamaniligwa,
kwa yelibule kitala koilagusa kwabule kitala.
27 Gweye kung'ala kwa waja wang'alile,
lakini kwa wanhu otenda gehile omona heyo kamba msede.
28 Gweye kowakombola iwanhu wahole,
lakini kowahumulusa iwanhu oitapa.
29 Gweye Mndewa Imulungu kwa taa yangu,
Mndewa Imulungu konimwemwesela mdiziza jangu.
30 Gweye wahanitaza, nodihuma bumbila da wakalizi,
kwa Imulungu wangu nodaha kuzumha luwa.
31 Sang'hano za Imulungu zitelela,
imbuli ya Mndewa Imulungu ya kweli,
heyo ayo ngao kwa iwanhu wose omkimbilila.

32 Haduhu yeli Imulungu ila Mndewa Imulungu,
haduhu yeli dibwe ila Imulungu wetu.
33 Ino Imulungu ayo ngome yangu igangamale,
kaitenda nzila yangu itelele.
34 Kaigangamiza migulu yangu iwe kamba ya nhelembo,
kanika goya uchanha kuinhembeti.
35 Kogafunza makono gangu kuitowa ng'hondo,
makono gangu gana nguvu ya kuvedula upinde wa shaba ya kiguzi.
36 Kunigwaa ngao yako ya kunikombola,
ukombola wako unhenda munhu mkulu.
37 Kuitanula nzila yangu,
na migulu yangu haitelebuke bule.
38 Niwakweleleza iwanhu onihila na niwahonda,
sibwelile kuchugu mbaka viwabanangigwe wose.
39 Niwabananga niwabwanha hasi mbaka hawadahile kwinuka kabili,
wagwa hasi ya magulu gangu.
40 Gweye kunigwaa nguvu ya kuitowa kung'hondo,

kuwabwanha iwanhu onilema hasi yangu.
41 Kuwatenda iwanhu onihila wakimbile,
na awo onilema niwabananga.
42 Walola lakini kukala haduhu munhu yoyose wa kuwataza,
wamulilila Mndewa Imulungu lakini heyo hawedike bule.
43 Niwahonda wagaluka kamba timbwisi,
niwaduluga na kuwabojoga kamba tope da mnzila.

44 Gweye kunikombola kulawa mmakono ga wanhu zangu,
kunitenda niwe mtawala wa isi zose,
iwanhu siwajuwile wanisang'hanila.
45 Wanhu baki weza kumwangu kuno onifugamila,
bahaja viwahulike nolonga wanitegeleza.
46 Wageni wakala wabule tamanilo,
weza kumwangu kulawa mzingome zao akuno ogwaya.

47 Mndewa Imulungu kamgima,
yatogoligwe dibwe jangu,
yatogoligwe Imulungu wangu,
dibwe wa ukombola wangu.
48 Imulungu ayo yanidahize kuwalihiza gehile,
na kaweka hasi yangu iwanhu wa isi zose.
49 Kanikombola kulawa kwa iwanhu onihila,
kaninula uchanha ya awo onilema niye,
na kanigala kutali ya iwanhu iwasede.

50 Kwa mbuli ayo, nokutogola gweye Mndewa Imulungu hagati ya iwanhu wa isi zose,
na nokwimba na kulonga twaga jako kulu.
51 Imulungu kamgwaa mndewa wake mhumo ng'hulu,
na kalagusa unogelo wake kwa ayo iyamsagule,
kwa Daudi na ulelo wake milele.

23

Mbuli za kimambukizo za Daudi

1 Zino azo zimbuli za kimambukizo za Daudi. Usenga wa Daudi mwanage Yese, usenga wa munhu yatendigwe mkulu na Imulungu. Yasaguligwe na Imulungu wa Yakobo, mwimbaji yanogile wa Izilaeli kwa nyila za Zabuli.
2 Loho ya Mndewa Imulungu ilonga kubitila niye,
Kazika mbuli zake mmulomo wangu.
3 Imulungu wa Izilaeli kalonga,
Heyo dibwe da Izilaeli kanilongela,
“Munhu yahawatawala wanhu kolondigwa yawatawale kwa haki,
Yatawale kwa kumdumba Mndewa Imulungu,
4 heyo kamba mulangaza wa imitondo,
kamba zuwa vidilawa vidili bule hata wingu,
heyo kamba mvula viitowa na koteza minoga muulongo”
5 Avo vivo Imulungu viyaunogele ulelo wangu,
kwavija katenda lagano da milele,
na lagano da kweli,
heyo konitenda nideng'helele ukombola wangu na kogavikiza gaja gose gonisulukila.

6 Lakini wanhu wose wehile okwasigwa kumgwazo kamba miba,
ayo haikubagwa kwa makono,
7 munhu yoikuba miba kolondigwa yawe na kinhu cha zuma hebu muhini
wa mgoha,
Wanhu awo osakazigwa muumoto.

Msafa wa magalu wa ng'hondo wa Daudi
(1 Umwaka 11:10-41)

8 Gano gago matwaga ga wakalizi magalu wa Daudi, Yashobeamu Mhakimoni, yakalile kilongozi wa awo Iwadatu, heyo kaitowa kwa mgoha wake, kawakoma wanhu magana manane mwanza umoja.

9 Wakabili mna awo Iwadatu kakala Eleazali mwanage Dodai, wa lukolo lwa Ahohi. Siku dimoja Eleazali hamoja na Daudi wawaliga Wafilisiti wakalile waitandile kuitowa ng'hondo. Waizilaeli wawakimbila Wafilisiti,

10 lakini Eleazali kaiyoha kuitowa na Wafilisiti mbaka mkono wake udonha na unyangamala na sime ulema kuikunza. Siku dijo Mndewa Imulungu kawagwaa uhumi. Waizilaeli wabwela hanhu hayakalile Eleazali na kusola vinhu va Wafilisiti wakomigwe.

11 Galu wa kadatu kakala Shama mwanage Agee wa lukolo lwa Halali. Wafilisiti wakala ako Lehi, kuukalile mgunda wa dengu. Waizilaeli wawakimbila Wafilisiti,

12 lakini Shama kaiyoha mumgunda uja, kawakoma Wafilisiti. Avo, Mndewa Imulungu kawahuma.

13 Wadatu mna iwao malongo madatu wakala wakulu, wahumuluka kudibwe, wamcholela Daudi mbaka kudihango da Adulamu, kipindi acho iwakalizi wa Wafilisiti wakala wekile ng'hambi kubonde da Lefaimu.

14 Daudi kipindi acho kakala mwiing'hambi, na wakalizi wa Wafilisiti kipindi acho wakala ako Beselehemu.

15 Na Daudi kasulukila kalonga, “Maza munhu yaning'weze mazi ga kisima cha Beselehemu, kili behi na lwivi lwa dibuga!”

16 Avo awo iwadatu waibebenyeka hagati ya misafa ya Wafilisiti, wadeha mazi kulawa mkisima acho behi na lwivi lwa buga da Beselehemu, wamgalila Daudi. Lakini Daudi kalema kugang'wa, kageta hasi kuulongozi wa Mndewa Imulungu.

17 Kalonga, “Mndewa Imulungu yaigomese kutali sikunitende vino! Vino kweli niing'we damu ya wanhu wano wauhonzile ugima wao kuchola kugasola.” Avo Daudi hagang'wile mazi gaja.

Avo ndio vinhu viwatendile awo magalu wadatu.

18 Vivija Abishai ndugu yake Yoabu mwanage Seluya, kakala imkulu wa awo magalu malongo madatu. Kwa mgoha wake kawatowa wanhu magana madatu, kawakoma na heyo kapata nhogolwa hagati ha awo iwadatu.

19 Mna iwao iwadatu heyo kakala na nhogolwa ng'hani, kakala kilongozi wao, lakini hakalile hagati ya awo iwadatu.

20 Abaho Benaya mwanage Yehoyada, imunhu galu, kulawa Kabiseeli, yakalile katenda mbuli ng'hulu, ayo kawakoma magalu wabili ako Moabu. Vivija kahumuluka mdisimo kamkoma simba mumsimu wa balafu.

21 Ayo kamkoma Mmisili, mtali ng'hani, na kakala yanogile, ayo Immisili kakala na mgoha kamba muhini wa gembe, lakini heyo kahumuluka na ng'hubing'hubi kamboka ayo Immisili umgoha mumkono, kamkoma kwa mgoha wake mwenyego.

22 Gago gago yatendile Benaya mwanage Yehoyada, heyo kajuwika kamba awo iwakalizi magalu wadatu.

23 Heyo kapata nhogolwa kubanza awo malongo madatu, ila hakalile mna
iwao iwadatu, na Daudi kamtenda kilongozi wa wakalizi wake wakalile
omkaliza.

24 Mna iwaja magalu malongo madatu kukala na Asaheli ndugu yake
Yoabu na Elihanani mwanage Dodo kulawa Beselehemu,
25 Shama na Elika, wose kulawa lukolo lwa Halodi,
26 Helesi wa buga da Paliti, Ila mwanage Ikeshi wa buga da Tekoa,
27 Abiezeli wa buga da Anatoti na Sibekai* wa lukolo lwa Hushati,
28 Salimoni Mwahohi na Mahalai Mnetofati,
29 Heledi mwanage Baana Mnetofati, na Itai mwanage Libai kulawa Gibea
mdikabila da Benjamini,
30 Benaya wa buga da Pilatoni, Hidayi yolawa vizanda va Gaashi,
31 Abi Aliboni wa lukolo lwa Alabati, Azimaweti wa buga da Bahulimu,
32 Eliaba wa buga da Shaalaboni, wanage Yasheni, Yonatani,
33 mwanage Shama wa buga da Halali, Ahiamu mwanage Shalali wa buga
da Halali,
34 Elifeleti mwanage Ahasibai wa buga da Maaka, Eliamu mwanage
Ahitofeli wa buga da Gilo,
35 Hezilo Mkalimeli, Paalai wa buga da Alabi,
36 Igali mwanage Natani kulawa buga da Soba, Bani wa kabila da Gadi,
37 na Seleki Mwamoni na Nahalai Mbeeloti, mpapa migoha wa Yoabu,
mwanage Seluya,
38 na Ila Mwitili na Galebu Mwitili,
39 na Ulia Mhiti.
Magalu wose kwa wose wakala malongo madatu na saba.

24

Daudi kowapeta wanhu wakuitowa mwiing'hondo
(1 Umwaka 21:1-27)

1 Mndewa Imulungu kawagevuzikila kabili Waizilaeli, kamsusumiza
Daudi, “Genda ukawapete Waizilaeli na wanhu wa Yuda.”
2 Avo, mndewa Daudi kamulongela Yoabu mkulu wa wakalizi, “Gendeni
mkagazunguluke makabila gose ga Izilaeli kusongela Dani mbaka Beel-
isheba, mkawapete wanhu ili njuwe viweli.”
3 Lakini Yoabu kamwidika mndewa, “Mndewa Imulungu, Imulungu
wako, yawatende Waizilaeli miyanza gana kubanza vija viweli sambi, vivija
na gweye mndewa wangu ukone kwengezeka ako mgameso gako, lakini
habali mndewa wangu kunogelwa na mbuli ino?”
4 Lakini mbuli ya mndewa ikala na nguvu kubanza ya Yoabu na wakulu
wa wakalizi wose. Avo wasegela haulongozi wa mndewa, wachola
kuwapeta Waizilaeli.
5 Viwalokile lwanda lwa Yolidani weka ng'hambi ako Aloeli, mwambu wa
kusini wa bonde mwiisi ya Gadi na wagendelela mbaka Yazeli.
6 Abaho wachola Gileadi na Kadeshi mwiisi ya Wahiti, abaho wavika Dani
kulawa Dani wazunguluka mbaka Sidoni,
7 wavika kudibuga da Tilo dizungulusigwe na senyenge ya mibwe,
wengila mmabuga ga Wahivi na Wakanaani. Abaho wamambukiza na
Negebu ya Yuda ako Beelisheba.

* **23:27** Vivija kajuwigwa kamba *Mebunai*

8 Viwamambukize kubita isi zose, wabwela Yelusalemu ikala ibitile miyezi tisa na siku malongo mabili.
9 Abaho Yoabu kamgalila mndewa idadi ya wanhu, Izilaeli kukala na wambigalo laki nane odaha kuitowa kwa misime na Yuda wanhu laki tano.
10 Avo Daudi viyeshile kuwapeta wanhu, kona usungu ng'hani. Avo Daudi kamulongela Mndewa Imulungu, “Nhenda nzambi ng'hulu ng'hani. Go Mndewa Imulungu, nokupula ugele kumgongo nzambi yangu, niye msang'hanaji wako, kwavija nhenda mbuli ya kibozi ng'hani.”
11 Daudi viyalamuke imitondo, mbuli ya Mndewa Imulungu ikala imwizile mtula ndagu Gadi yakalile mulolaji wa Daudi, ilonga vino,
12 “Genda ukamulongele vino Daudi, ‘Vino vivo viyolonga Mndewa Imulungu, nokugwaa mbuli ndatu, usagule mbuli imoja nikutendele.’ ”
13 Avo Gadi kachola kumulongela Daudi, “Kolonda lufilili lwa nzala lwa miyaka midatu mwiisi yako? Hebu miyezi midatu uwakimbile iwanhu okwihila kuno okuzahila? Hebu siku ndatu isi yako iwe na mitamu ihile? Gelegeza abaho unilongele chuusagule nikamulongele iyanilagize.”
14 Daudi kamulongela Gadi, “Nokona usungu ng'hani, vinoga tukobozigwe na Mndewa Imulungu kwavija heyo kana bazi ng'hani, kubanza kugeligwa mmakono ga wanhu.”
15 Avo, Mndewa Imulungu kawagalila Waizilaeli utamu, kusongela imitondo mbaka kipindi kilondeke. Wadanganika wanhu elufu sabini kusongela Dani mbaka Beelisheba.
16 Msenga wa Mndewa viyagolose mkono wake ili kudibananga buga da Yelusalemu, Mndewa Imulungu kagimbula kamgomesa ayo imsenga wa kuulanga yakalile yowabananga wanhu kalonga, “Yotosha bweza mkono wako.” Msenga wa mndewa Imulungu kakala yemile behi na hanhu ha kubigila ha Alauna Myebusi.
17 Daudi viyamone msenga ayo wa kuulanga yakalile yowakoma wanhu, kamulongela Mndewa Imulungu, “Niye ayo nhendile nzambi na gehile. Awo iwanhu wahole kamba ng'hondolo, watenda choni? Ng'hasiliki yako ize kumwangu niye na iwanhu wa mng'anda yangu.”
18 Siku dijo Gadi kamulongela Daudi, “Kwela uchanha ukamzengele upango Mndewa Imulungu hanhu ha kubigila ngano ha Alauna Myebusi.”
19 Avo, Daudi kakwela uchanha kamba viyalongeligwe na Gadi, na kamba Mndewa Imulungu viyalagize.
20 Alauna viyamone mndewa na wanhu zake okwiza kumwake, kalawa kunze kamfugamila mbaka hasi.
21 Alauna kamuuza mndewa, “Go mndewa wangu mbuli gani ikutendile uvike kwa msang'hanaji wako?”
Daudi kamwidika, “Niza kulugula lubuga lwako lwa kubigila ngano ili nimzengele upango wa nhosa Mndewa Imulungu, ili utamu usegele.”
22 Alauna kamulongela Daudi, “Mndewa wangu, sola kinhu chochose chuulonda. Niye nolava ng'ombe wabili mbuli ya nhosa za kusoma moto na nokugwaa imibiki inibigilaga ngano na mibiki iniwafungilaga ng'ombe ziwe ngodi.
23 Vose nokugwaa, go mndewa.” Abaho Alauna kamulongela mndewa, “Mndewa Imulungu, Imulungu wako yakutendele ganogile.”
24 Lakini mndewa kamulongela Alauna, “Bule! Sikuungwelele vivino. Niye novigula kwa bei ilondeka. Sidaha kumulavila Mndewa Imulungu nhosa za kusoma moto za vinhu sivigulile.”
Avo Daudi kahagula hanhu ha kubigila na ng'ombe wabili kwa vihande malongo matano va shaba.

25 Abaho Daudi kamzengela Mndewa Imulungu upango wa nhosa hanhu
aho, na kamulavila nhosa za kusoma moto na nhosa za kugala kuilumba.
Avo, Mndewa Imulungu kamwidika, na uja uutamu wa Waizilaeli usegela.

Kitabu cha Zabuli
Zabuli
Ulongozi

Kitabu cha Zabuli awo mduganyo wa nyila na kupula. Kwa ulonzi wa Kiebulania mbuli ya zabuli kihindukizo chake, “Lwila lwa nhogolwa.” Zabuli nyingi, nyila za kumtogola Imulungu, lakini vivija zabaho aina ziyagwe za zabuli. Ziyagwe kupula ili Imulungu yataze na ziyagwe kuiyalala kulagusa usungu. Kuna nyila za kumgwaa nhogolwa mndewa wa Izilaeli, kuna nyila za kuwafunza wanhu nzewele na gaja golondigwa na Imulungu na vinhu viyagwe. Kitabu cha Zabuli chandikigwa na wanhu wengi na kiduganyigwa kwa miyaka kubanza gana dimoja. Zabuli ziyagwe za umwaka, na zandikigwa mkipindi cha mndewa Daudi. Bibilia yolonga kamba Daudi kandika zabuli nyingi. Zabuli ziyagwe zandikigwa kipindi Wayahudi viwabwelile kulawa kuuhamizo ako Babeli. Wanhu oifunza vinhu otogola kamba mduganyo wa zabuli uvikila uhelelo mwiikaline ya kadatu mbaka ya ikane, Kilisito yang'hali Kuvumbuka. Zabuli zose kwa zose zikala gana dimoja na malongo matano na azo zigoligwa mmafungu matano madodo.

Iwe nyila hebu kupula, zabuli zose zandikigwa kwa ushaili. Kutanga ushaili wa Kiebulania otaza kujuwa kitabu cha Zabuli. Kinhu kikulu cha ushaili wa Kiebulania chokemigwa vinhu vichola hamoja. Mwandikaji miyanza mingi kokwika hamoja misitali mibili kwa nzila nyingi. Tanhu lola, kamba msitali wa ichanduso olonga mbuli kamba viili, avo msitali wa kabili olonga kwa nzila zino ndatu, sengine obwelela mbuli ayo viyagwe hebu olonga mbuli zilema acho kilongigwe hebu olonga mbuli ayo kwa kugendelela.

Kitabu cha Zabuli acho kitabu kijugwa goya na chonogeligwa mna Ibibilia. Zabuli nyingi zitumika kutambikila mwiing'anda ya Imulungu ako Yelusalemu. Zabuli zotufunza kupula na kumtogola Imulungu yeli Uchanha Ng'hani. Zabuli ya 23 iwahoza mizoyo wanhu wengi wakalile oiyalala. Zabuli ya 51 iwatenda wanhu wengi wazilonge nzambi zao kwa Imulungu na Imulungu yazigelele kumgongo. Zabuli ya 110 igala kugangamala na tamanilo kwa kulonga kwiza kwa Masihi yonda yawe mndewa na mulava nhosa.

Mbuli zili mkitabu

1. Kitabu cha ichanduso cha Zabuli kulawa sula ya 1-41.
2. Kitabu cha kabili cha Zabuli kulawa sula ya 42-72.
3. Kitabu cha kadatu cha Zabuli kulawa sula ya 73-89.
4. Kitabu cha ikane cha Zabuli kulawa sula ya 90-106.
5. Kitabu cha tano cha Zabuli kulawa sula ya 107-150.

1

ZABULI YA 1

1 Kamweda imunhu hacholaga mvitala va iwanhu otenda gehile,
na hakwima bule mnzila ya iwanhu otenda nzambi,
na hakala bule mvigoda va iwanhu wagewezi,
2 lakini kogadeng'helela malagizo ga Mndewa Imulungu,
na kogagelegeza imisi na ikilo.
3 Ayo kaigala na biki dihandigwe kumgwazo wa vizanda,
dolela matunda mkipindi chake,

mijani yake hainyalaga.
Kila kinhu kiyotenda chomweda.

4 Iwanhu wehile haweli vivo,
lakini waigala na mipepe ihembeluswa na beho.
5 Avo iwanhu wehile ogwa kipindi cha nhaguso,
na iwanhu wene nzambi honda wawe mumo mumting'hano wa iwanhu wanogile,
6 kwavija Mndewa Imulungu koijuwa inzila ya iwanhu wanogile,
lakini inzila ya iwanhu wehile yohelela mkupotela.

2

ZABULI YA 2
1 Habali iwanhu wa isi ziyagwe opanga gehile?
Habali iwanhu okala kiseto cha ubozi?
2 Iwandewa wa mwiisi waitanda,
na iwakulu okala kiseto,
mbuli ya Mndewa Imulungu na mbuli ya ayo iyamsagule, olonga,
3 "Leka tukanhe minyololo yao,
na tuvitupe ivifungilo vao."

4 Heyo yokala kuulanga koseka,
Mndewa kowabezeli vuwogelegeza.
5 Abaho kolonga na hewo mna ing'hasiliki yake,
na kowadumbiza mna ing'hasiliki, kolonga,
6 "Na niye nimwika mndewa wangu uchanha ya Sayuni,
ulugongo lwangu lung'ala."

7 Nodipeta lagizo da Mndewa Imulungu,
Mndewa Imulungu kanilongela,
"Gweye kwa mwanangu, lelo niye nikulela.
8 Nipule na niye nokugwaa iwanhu wa isi zose wawe uhazi wako,
na isi yose yokuwa yako gweye.
9 Kowabena kwa fimbo ya zuma
na kowahonda vihande vihande kamba nongo ya mulumba."

10 Avo sambi, mweye wandewa, muwe na nzewele,
tegelezeni vimzumwa, mweye iwakulu wa isi.
11 Mumsang'hanile Mndewa Imulungu kwa kumdumba,
na mudeng'helele kwa kugwaya.
12 Mtambikileni imwana,
buleavo kogevuzika na kuwabananga,
kwavija ng'hasiliki yake yodaha kwaka himahima.
Wamweda wose omkimbilila.

3

ZABULI YA 3
(Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi viyamkimbile imwana Abisalomu.)*

1 Go Mndewa Imulungu, iwanhu onihila wengi ng'hani,
wanhu wengi ondema.

* **3:** Lola kitabu cha 2 Samweli 15-17.

2 Wengi onongela, “Haduhu ukombola kumwake kulawa kwa Imulungu.”

3 Lakini gweye Mndewa Imulungu kwa ngao yangu kila mwambu,
kwa ukulu wangu, na konigangamiza.
4 Nimulilila Mndewa Imulungu,
na heyo kanidika kulawa kulugongo lwake lung'ala.

5 Nitambalala na kuwasa,
nilamuka kabili kwavija Mndewa Imulungu kanidahiza.
6 Siwadumba iwanhu maelufu kwa maelufu onihila wanizunguluke kila mwambu.

7 Go Mndewa Imulungu, winuke!
Nihonye gweye Imulungu wangu!
Gweye kowabena zisaya iwanhu wose onihila,
kowabena imizino iwanhu wehile.
8 Ukombola olawa kwa Mndewa Imulungu,
ukumweda kwako kukale kwa iwanhu wako.

4

ZABULI YA 4

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango.)
1 Gweye Imulungu wa haki yangu,
unidike nahakupula.
Ving'halile mmagazo, gweye kunitaza.
Unyonele bazi na utegeleze kupula kwangu.

2 “Mweye iwanhu, mbaka lini ukulu wangu ogalamuka kinyala?
Mbaka lini monogelwa na ubozi na kulonga uvizi?”
3 Lakini muvijuwe kamba Mndewa Imulungu, kaisagulila iwanhu wake otamanilwa,
Mndewa Imulungu kohulika nahamkema.

4 Gwaeni kwa bwembwe na sikumutende nzambi,
mkale mvisazi venu na mugelegeze mmizoyo yenu.
5 Laveni nhosa zilondigwa,
na mumtamanile Mndewa Imulungu.

6 Wanhu wengi olonga, “Nani yonda yatulagusile ganogile?”
Gweye Mndewa Imulungu utumwemwesele mng'alo wa ikihanga chako.
7 Gweye kuumemeza moyo wangu deng'ho kulu kubanza indiya na divai nyingi iwasengile.

8 Kwa tindiwalo notambalala na kuwasa utulo,
kwavija gweye wiiyeka Mndewa Imulungu konitenda nikale goya.

5

ZABULI YA 5

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie filimbi.)
1 Utegeleze mbuli zangu,
gweye Mndewa Imulungu,
ulole kugutilila kwangu.

2 Utegeleze sauti ya kililo changu,
Mndewa wangu na Imulungu wangu,
gweye ayo nikupula.
3 Go Mndewa Imulungu, imitondo kotegeleza sauti yangu,
imitondo nokupula abaho nobeta.

4 Kwavija gweye huli Imulungu yodeng'helela gehile,
kumwako haduhu gehile.
5 Iwanhu oitapa hawadaha kwima wima kuulongozi wako,
gweye kowehila wose otenda gehile.
6 Kowabananga wose olonga uvizi,
Mndewa Imulungu kowehila wakomaji na wose obunyika wayagwe.

7 Lakini niye kwa unogelo wako hawishaga,
nokwingila mng'anda yako.
Nogwa kingubanguba kuulongozi wa ng'anda yako ing'ala,
kwa kukudumba gweye.
8 Go Mndewa Imulungu,
unilongoze kwa haki yako,
mbuli ya awo onihila,
unigolosele nzila yako kuulongozi.

9 Kwavija haduhu ukweli mmilomo yao,
mizoyo yao imema kubananga,
mitundu melo yao kamba panga hadisiligwe,
milimi yao imema uvizi.
10 Gweye Mndewa Imulungu uwakoboze kwa gehile gao,
wagwe kwa viseto vao vihile,
wawinge kunze mbuli ya ukumema kwa gehile gao,
kwavija wakulema gweye.

11 Lakini wose okukimbilila gweye wadeng'helele,
waleke wagute mizangi ya deng'ho siku zose.
Uweke goya wose odinogela twaga jako,
ili wadeng'helele mbuli yako.
12 Kwavija gweye Mndewa Imulungu,
kowatenda wamwede iwanhu wanogile,
kowakaliza kwa unogelo wako kamba kwa ngao.

6

ZABULI YA 6

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango na modeli wa Sheminiti.)
1 Go Mndewa Imulungu,
sikuunikomhokele kwa ng'hasiliki yako,
sikuunikoboze kwa kwihilwa kwako.
2 Unyonele bazi gweye Mndewa Imulungu,
kwavija nonyolila,
Unihonye gweye Mndewa Imulungu,
kwavija nogaya mbaka mmizege.
3 Nogazika ng'hani mmoyo wangu,
gweye Mndewa Imulungu kokawa mbaka lini?

4 Go Mndewa Imulungu ubwele,
unihoze moyo wangu,
unikombole mbuli ya unogelo wako hawishaga.
5 Haduhu munhu yokukumbuka gweye akuno kafa.
Nani yodaha kukutogola yahawa ako kuzimu?

6 Nidonha kwa kugula kwangu,
kila ikilo noludodeza lusazi lwangu kwa kulila,
noudodeza mkeka wangu kwa mahozi gangu.
7 Meso gangu ganangika kwa usungu,
nodonha mbuli ya awo onihila.

8 Segeleni kumwangu, mweye msang'hana gehile,
kwavija Mndewa Imulungu kahulika kililo changu.
9 Mndewa Imulungu kahulika kililo changu,
Mndewa Imulungu katogola kupula kwangu.
10 Iwanhu wose onihila wagwe kinyala na wapate magazo,
wabwele kuchugu himahima kwa kinyala.

7

ZABULI YA 7

(Kuiyalala kwa Daudi kwa Mndewa Imulungu mbuli ya Kushi wa kabila da Benjamini.)
1 Go Mndewa Imulungu, Imulungu wangu, kumwako gweye nokimbilila,
nikombole na umhonye na wose onikweleleza niye.
2 Buleavo okwiza kunivamila kamba simba,
na onibalula vihande vihande,
na kuduhu munhu wa kunihonya.

3 Go Mndewa Imulungu, Imulungu wangu,
kamba niye nitenda mbuli ino,
kamba nitenda gehile kwa makono gangu,
4 kamba nimuliha gehile mbwigangu,
hebu nimvamila bila ugomvi imunhu yonihila,
5 avo ayo yonihila na yanikweleleze na kunigoga,
na yawite ugima wangu hasi,
na yawike lukuli lwangu mditimbwisi.

6 Go Mndewa Imulungu, winuke mna ing'hasiliki yako,
winuke mbuli ya kugevuzika kwa iwanhu onihila,
lamuka Imulungu wangu, ulaguse haki yako.
7 Leka umting'hano wa iwanhu waiting'hane mbuli yako,
na uchanha yake ukale utawale.
8 Go Mndewa Imulungu, uwatagusaga iwanhu,
Go Mndewa Imulungu, unitaguse kamba haki yangu viili,
na kamba vizili nzila zigoloke mgati mmwangu.
9 Leka gehile ga iwanhu otenda gehile gavike kuuhelelo,
na gweye uwemize iwanhu otenda ganogile,
gweye ugezaga nzewele na mizoyo,
gweye Imulungu wa haki.

10 Imulungu ayo ngao yangu,

heyo kowakombola iwanhu wene mizoyo inogile.
11 Imulungu ayo imsemi wa haki,
Imulungu yowagevuzikila iwanhu wehile kila siku.
12 Kamba munhu haleka bule nzambi zake,
Imulungu konola panga jake,
heyo koukwega upinde wake na kolenga.
13 Kaitanda silaha igala ifa,
kaisongola imisale yake.

14 Lola, munhu yehile kagoga inda ya gehile
na kana inda ya kilozo na kalela uvizi.

15 Kahimba simo dingila ng'hani,
na heyo kagwila mmo mdisimo diyahimbile.
16 Kilozo chake kimbwelela mdipala jake mwenyego,
na ago gehile gake gombwelela mdindosi jake.

17 Nomgwelela nhogolwa Mndewa Imulungu mbuli ya haki yake,
na noditogola twaga da Mndewa Imulungu, yeli Uchanha Ng'hani.

8

ZABULI YA 8

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Gititi.)
1 Go Mndewa Imulungu, Mndewa wetu,
twaga jako kulu mwiisi yose!
Gweye kwika ukulu wako ako uchanha kuulanga.
2 Mmilomo ya wana na ving'hele kuikila ngome kwa awo okwihila,
kuwatenda wanyamale awo okwihila na awo okulema.

3 Nahaulola ulanga wako, ayo isang'hano ya vidole vako,
mbalamwezi na nhondo avo viwikile,
4 munhu ayo nani, mbaka umgelegeze?
Mwana wa munhu ayo nani, mbaka umulole goya?
5 Kumtenda mdodo kubanza iwasenga wa kuulanga,
na kumvaza ukulu na nhogolwa.

6 Kumtenda yaitawale sang'hano ya makono gako,
kuvika hasi ya magulu gake vinhu vose,
7 ng'hondolo na ng'ombe,
na vivija iming'onyo ya kumuhulo,
8 iwandege wa kuulanga na somba wa mbahali,
na vose vikogelela mbahali.

9 Go Mndewa Imulungu, Mndewa wetu,
twaga jako kulu mwiisi yose!

9

ZABULI YA 9

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie modeli ya lwila lwa, “Ifa ya Mwana wa Kimbigalo.”)
1 Nokushukulu Mndewa Imulungu kwa moyo wangu wose,
nogasimulila gose ga unzonza gautendile.

2 Nodeng'helela na kukwinula gweye,
noditogola twaga jako, gweye uli Uchanha Ng'hani.

3 Iwanhu onihila wabwela kuchugu,
waikwala na kupotela kuulongozi wako.
4 Kwavija kuigombela haki yangu,
kukala mkigoda chako cha undewa,
na kotagusa kamba viilondigwa.
5 Kuwakomhokela iwanhu wa isi ziyagwe,
na kuwabananga iwanhu wehile,
matwaga gao kugasegesa siku zose na milele.
6 Iwanhu otwihila wabanangwa milele,
kugang'ola mabuga gao na wose wasemwigwa.

7 Lakini Mndewa Imulungu kotawala milele,
keka kigoda chake cha undewa ili yataguse,
8 kowatagusa iwanhu wa mwiisi yose kwa haki,
kowatawala iwanhu kamba viilondigwa.

9 Mndewa Imulungu ayo ngome ya awo odununzwa,
heyo ayo ngome mkipindi cha magazo.
10 Wose odijuwa twaga jako okutamanila,
kwavija gweye Mndewa Imulungu huwasemwile bule wose okwizila.

11 Mtogoleni Mndewa Imulungu, yokala Sayuni!
Walongeleni iwanhu wose sang'hano zake!
12 Kwavija ayo yolihaga mbuli ya kwita damu kokumbuka,
haisemwile ikililo cha wakiwa.

13 Go Mndewa Imulungu, unyonele bazi,
lola magazo gangu kulawa kwa awo onihila,
uninule kulawa mmilango ya ifa,
14 ili nizisimulile nhogolwa zako mmilango ya biti Sayuni,
na kuko nideng'helele ukombola wako.
15 Iwanhu wa isi ziyagwe wadumbukila mdisimo diwahimbile,
kuna ulwavu waufisile, onzeka magulu gao.
16 Mndewa Imulungu kaigubula mwenyego kwa haki yake,
iwanhu wehile wagogigwa mna umtego wa sang'hano za makono gao wenyego.

17 Iwanhu otenda gehile obwela kuzimu,
iwanhu wa isi zose omsemwa Imulungu.
18 Lakini ngaengae hawasemwigwa milele,
na tamanilo da wakiwa hadisegela milele.

19 Go Mndewa Imulungu, winuke,
sikuumuleke munhu yehile yahume,
leka iwanhu wa isi zose watagusigwe kuulongozi wako.
20 Go Mndewa Imulungu, wagele bwembwe,
leka iwanhu wa isi zose wajuwe kamba hewo wanhu tu.

10

ZABULI YA 10

1 Go Mndewa Imulungu,
habali kokwima kutali?
Habali koifisa mna ikipindi cha magazo?

2 Mkibuli chake munhu yehile komsaka munhu yonyolila,
munhu yonyolila konamatwa mumtego wa munhu yehile.
3 Munhu yehile koigodela kusulukila mmoyo wake,
munhu mmelo komduwila na komuliga Mndewa Imulungu.
4 Munhu yehile, koitapa na hamzahila Imulungu,
heyo kogelegeza, “Haduhu Imulungu.”

5 Nzila za munhu yehile zogendelela goya,
kumwake heyo nhaguso zako za kutali na magesa gake,
na kowabezeli iwanhu omwihila.
6 Kogelegeza mmoyo wake, “Haduhu kinhu chonda kingaze,
sigaya bule muugima wangu.”
7 Mulomo wake umema kuduwila na uvizi na kunanga,
hakawa kulonga mbuli za kugevuza na gehile.

8 Koifisa ili yavamile kuna ivijiji,
hanhu ha kinyelegezi kowakoma iwanhu hawatendile dihile.
Kokala meso ili yamvamile mkiwa.
9 Koifisa kinyelegezi kamba simba yosaka,
koifisa ili yamvamile mkiwa.
Komgoga mkiwa yahamkwesela behi mna ulwavu lwake.

10 Mkiwa kovamiligwa na kobwanhigwa hasi,
kobwanhigwa kwa usede wa munhu yehile.
11 Kolonga mmoyo wake, “Imulungu kaisemwa,
kaifisa kihanga chake, na halola kinhu!”

12 Go Mndewa Imulungu winuke,
inula mkono wako uwakoboze,
sikuuwasemwe iwanhu odununzwa.
13 Habali imunhu yehile yambezeli Imulungu na kulonga mmoyo wake,
“Honda yanikeme nimpetele zinhendile.”
14 Lakini gweye kowalola iwanhu ogaya na kudununzwa,
na gweye kowataza siku zose.
Mkiwa kokutamanila gweye Imulungu,
gweye kowataza wana wakiwa.

15 Uzibene zinguvu za munhu yehile na imunhu yotenda ganyolodoke,
ugakoboze gehile gake mbaka sikuugone kabili.
16 Mndewa Imulungu ayo Mndewa siku zose na milele!
Iwanhu wa isi obanangigwa wasegele mwiisi yake.

17 Gweye Mndewa Imulungu, kuhulika viyopula imunhu mkiwa,
komgangamiza na komgwaa nguvu,
kotegeleza kililo chake.
18 Kowatendela ganogile iwana wakiwa na iwanhu odununzwa,
ili imunhu yeli ulongo tu sikuyawadumbize iwanhu.

11

ZABULI YA 11

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu ayo inimkimbilile,
habali monongela,
“Guluka kamba ndege ako kulugongo,
2 kwavija lola iwanhu wehile okwega upinde,
wawika goya umsale,
ili wawatowe mdiziza iwanhu wanogile.
3 Kamba vandusilo vibanangika,
imunhu yanogile kotenda choni?”

4 Mndewa Imulungu ka mng'anda yake ing'ala,
kigoda cha undewa cha Mndewa Imulungu cha kuulanga,
kwa meso gake kowalola iwanhu,
na kojuwa gose gotendigwa.
5 Mndewa Imulungu, kowageza iwanhu wanogile,
lakini kowehila iwanhu wehile na iwanhu wasede.
6 Kowatowela iwanhu wehile mvula ya makala ga moto,
moto na mabwe gokwaka na vuke dokuwa fungu jao.
7 Kwavija Mndewa Imulungu kotenda ganogile,
konogezwa na ganogile,
iwanhu wanogile ochona kihanga chake.

12

ZABULI YA 12

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango na modeli wa Sheminiti.)
1 Tukombole gweye Mndewa Imulungu,
kwavija iwanhu wa Imulungu opotela,
kwavija iwanhu otamanilwa wasegela hagati ha iwanhu.
2 Kila munhu komvizila miyage,
olonga kwa ulonzi wa kutewenza,
na mizoyo ya utapitapi.

3 Gweye Mndewa Imulungu,
uikanhe imilomo ilonga ulonzi wa kutewenza,
na imilimi ilonga mbuli za kuitapa,
4 iwanhu wose olonga, “Kwa milimi yetu tohuma,
milomo tunayo, nani yodaha kututawala?”

5 Lakini Mndewa Imulungu kolonga,
“Kwavija iwanhu wakiwa odununzwa,
ngaengae olila kwa usungu,
sambi nokwiza nowakaliza kamba viwobeta.”

6 Mbuli ya Mndewa Imulungu ing'ala,
ing'ala kamba shaba isunhigwe mna ditanuli,
ona kamba shaba isunhigwe miyanza saba.

7 Gweye Mndewa Imulungu, utukalize,
utukalize siku zose na iwanhu wa ulelo uno wihile.

8 Iwanhu wehile ozunguluka kila hanhu,
gehile gotogoligwa hagati ha iwanhu.

13

ZABULI YA 13

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Mbaka lini gweye Mndewa Imulungu, konisemwa?
Gweye konisemwa milele?
Mbaka lini konifisa kihanga chako?
2 Mbaka lini nogelegeza?
Mbaka lini nokuwa na lusikisiki mmoyo wangu kila siku?
Mbaka lini iwanhu onihila odeng'helela magazo gangu?

3 Mndewa Imulungu, Imulungu wangu, ulole na unidike,
ugamwemwesele meso gangu,
buleavo nowasa utulo wa ifa.
4 Sikuuleke iwanhu onihila walonge, “Kahumwa!”
Iwanhu onideta sambi wadeng'helele kwavija nigwa.

5 Lakini niye noutamanila unogelo wako hawishaga,
moyo wangu odeng'helela ukombola wako.
6 Nomwimbila Mndewa Imulungu, kwavija kanitendela ganogile.

14

ZABULI YA 14

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Mbozi kolonga mmoyo wake,
“Kuduhu Imulungu.”
Wose wabanangika, osang'hana gehile,
haduhu munhu yotenda ganogile.

2 Mndewa Imulungu kowasungulila iwanhu kulawa kuulanga,
yalole kamba hana munhu mwene nzewele,
na kamba hana munhu komzahila Imulungu.
3 Wose wahinduka,
wose wabanangika,
haduhu yotenda ganogile,
haduhu hata imoja.

4 Vino awo otenda gehile wabule nzewele?
Owadafuna wanhu zangu kamba magate,
na hawamgelegeza Mndewa Imulungu.

5 Baho wengilwa na bwembwe,
kwavija Imulungu kahamoja na iwanhu otenda ganogile.
6 Modaha kugananga ago goyolonda kutenda imunhu mkiwa,
lakini Mndewa Imulungu ayo yomkaliza.

7 Maza ukombola wa Izilaeli wize kulawa Sayuni!
Mndewa Imulungu, vonda yabweze ng'hekewa ya wanhu zake,
Yakobo yadeng'helele,
Izilaeli yadeng'he.

15

ZABULI YA 15
(Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu,
nani yonda yakale mdihema jako?
Nani yonda yakale kulugongo lwako lung'ala?

2 Imunhu yokala bila vitala na yotenda ganogile,
na kolonga ukweli mmoyo wake,
3 imunhu hadetaga wayagwe,
hamtendela gehile miyage,
na hamulonga vihile mbwigake.
4 Imunhu yowabezeli wehile,
ila kowatogola iwanhu omdumba Mndewa Imulungu,
imunhu yovikiza gaja gayaiduwile hata kamba gotenda vinhu vake vipotele.
5 Imunhu hakopesha sente na kulonda yabwezeligwe nyingi,
na imunhu habokela hongo ili yamonele munhu hatendile dihile.

Imunhu yotenda ago gose kosigala siku zose.

16

ZABULI YA 16
(Lwila lwa Daudi.)
1 Unikalize gweye Mndewa Imulungu,
kwavija kumwako nikukimbilila.
2 Nomulongela Mndewa Imulungu, “Gweye kwa Mndewa wangu,
nabule dinogile ila gweye.”

3 Iwanhu wang'alile weli mwiisi awo wanogile,
awo ninogezwa na hewo.

4 Lakini iwanhu oitambikila imilungu iyagwe,
ogaya ng'hani.
Nhosa yao ya damu siilava bule,
na matwaga gao sigatambula mmulomo wangu.

5 Gweye Mndewa Imulungu ayo fungu jangu na kikasi changu,
gweye ayo ugoga ugima wangu.
6 Zimbaka zangu zibitila hanhu hanogile,
ona nipata uhazi unogile.

7 Nomtogola Mndewa Imulungu, ayo yonigwaa magesa,
vivija ikilo moyo wangu onifunza.
8 Siku zose nimwika Mndewa Imulungu kuulongozi wangu,
kwavija kaubanzi wangu wa ukudila avo sigwaya bule.

9 Avo moyo wangu odeng'helela na lulimi lwangu lotowa lukenze,
na lukuli lose lodeng'helela na niye nokala goya.
10 Kwavija honda undeke kuzimu,
na hundeka niye imunhu wako yotamanilwa nyone kukola.

11 Konilagusila nzila ya ugima,

kuulongozi wako kuna deng'ho,
na mumkono wako wa ukudila kuna ganogile gakalaga milele.

17

ZABULI YA 17
(Kupula kwa Daudi.)
1 Gweye Mndewa Imulungu,
utegeleze kitala changu cha haki,
utegeleze kililo changu,
utegeleze ukupula kwangu,
vinipula bila uvizi.
2 Haki yangu na ilawe kumwako,
na meso gako galole ganogile.

3 Gweye kuujuwa moyo wangu,
kunizila ikilo kunilola,
kunigeza na hugonile gehile mgati yangu,
silongile giladi gehile mmulomo wangu.
4 Kwa gaja gotendigwa na wanhu,
niigoga mbuli ya mulomo wako,
nizilema nzila za awo otenda gehile.
5 Magulu gangu gatembela mnzila zako,
magulu gangu hagatelebuke bule.

6 Nokukema gweye Mndewa Imulungu, kwavija konidika,
uhulike kwa gwiti jako na utegeleze gonilonga.
7 Lagusa unogelo wako hawishaga,
gweye ukombolaga iwanhu okukimbilila,
kwa mkono wako wa ukudila uwakalize kulawa kwa iwanhu owehila.

8 Unikalize kamba imwana wa siso jako,
unifise mna imbeho ya mabawa gako,
9 sikunyoneke na iwanhu onihila,
na awo wanizunguluke.
10 Awo wabule bazi mmizoyo yao,
wamema mbuli za kuitapa.
11 Onikweleleza na kunizunguluka,
ozahila nyafasi wanibwanhe hasi.
12 Hewo waigala na simba yolonda kuvamila,
na kamba mwana wa simba yaifisile ili kuvamila.

13 Winuke, Mndewa Imulungu,
uwavamile na kuwabwanha hasi.
Kwa sime uikombole loho yangu kulawa mmakono ga awo wehile.
14 Gweye Mndewa Imulungu,
kwa mkono wako unikombole kulawa kwa wanhu awo,
iwanhu wa mwiisi ino awo fungu jao da muugima uno.
Uwakoboze ng'hani,
wanao wapate nhaguso ng'hulu kubanza ayo.
Nhaguso ayo igendelele mbaka kwa wazukulu zao.

15 Lakini niye nokilola kihanga chako mna ihaki,

nahalamuka nokwiguta kihanga chako.

18

ZABULI YA 18

(Zabuli ya Daudi iyamwimbile Mndewa Imulungu mbuli ya kipindi viyakomboligwe kulawa mmakono ga Sauli na wanhu wayagwe omwihila.)*

1 Nokunogela gweye Mndewa Imulungu, nguvu yangu.
2 Mndewa Imulungu ayo dibwe jangu,
na ngome yangu na mkombola wangu,
Imulungu wangu na dibwe jangu dinikimbilile,
na ngao ya ukombola wangu na ngome yangu.
3 Nomkema Mndewa Imulungu yolondigwa kutogoligwa,
kanikombola kulawa kwa iwanhu onihila.

4 Nzabi za ifa zinizunguluka,
ng'humbi ingubika.
5 Nzabi za kuzimu zinizingiliza,
mitego ya ifa ingoga.
6 Mmagazo gangu nimkema Mndewa Imulungu,
nimulilila Imulungu wangu yanitaze.
Kulawa mng'anda yake kahulika sauti yangu,
na kililo changu kimvikila mmagwiti gake.

7 Aho isi igwaya na kutigisika,
imigimbo ya vigongo igwaya,
kwavija Imulungu kagevuzika.
8 Yosi difilililika kulawa mmhula zake,
moto usakaza ulawa mmulomo wake,
makala ga moto gazipuka kulawa kumwake.
9 Katula ulanga kahumuluka hasi,
mawingu matitu gakala hasi ya magulu gake.
10 Kakwela kiumbe kili na mabawa kaguluka,
kahumuluka mdibeho kamba ndege.
11 Kaigubika ziza kila mwambu,
mawingu gazamile gamemile mazi gamzunguluka.
12 Kwa mng'alo wake mawingu gasegela,
itowa mvula ya mabwe na mimwesa.

13 Mndewa Imulungu kaduma kulawa kuulanga,
heyo yeli Uchanha Ng'hani kalava sauti yake,
mvula ya mabwe na mabwe gokwaka moto vilagala.
14 Katowa misale yake kawaswaswanya iwanhu omwihila,
kagala mimwesa kawawinga.
15 Abaho hasi kuna ibahali koneka,
ichandusilo cha isi kigubuka,
gweye Mndewa Imulungu vuukomhoke,
kwa ukubuma kwa mhumuzi ya mhula yako.

16 Imulungu kagolosa mkono wake kulawa uchanha kangoga,

* **18:** Lola kitabu cha 1 Samweli 23:7-14 na 2 Samweli 22:1-51.

kanivabula kulawa mmazi mengi.
17 Kanikombola kulawa kwa wanhu onihila weli na nguvu,
na kanihonya kulawa kwa awo onihila,
kwavija wakala na nguvu kubanza niye.
18 Wanivamila ving'halile mmagazo,
lakini Mndewa Imulungu kanitaza.
19 Kanigala hanhu hana inyafasi,
kanikombola kwavija kaninogela.

20 Mndewa Imulungu kanhendela kamba haki yangu viili,
kanhunza kwavija makono gangu gabule ubananzi,
21 kwavija niikweleleza nzila ya Mndewa Imulungu,
na sitendile gehile na kumuleka Imulungu wangu.
22 Kwavija malagizo gake gose nigagoga,
na mafundizo gake sigalekile.
23 Na niye nitelela kuulongozi wake,
niigomesa sikunitende nzambi.
24 Avo Mndewa Imulungu kanitunza kamba vinitendile,
kanhunza kwavija makono gangu gabule ubananzi.

25 Gweye kotamaniligwa kwa wanhu otamaniligwa,
kwa yelibule kitala koilagusa kwabule kitala.
26 Gweye kung'ala kwa waja wang'alile,
lakini kwa wanhu otenda gehile kolagusa usede.
27 Gweye kowakombola iwanhu wahole,
lakini kowahumulusa iwanhu oitapa.
28 Kwavija gweye koibwinha taa yangu,
Mndewa Imulungu konimwemwesela mdiziza.
29 Gweye wahanitaza nodihuma bumbila da wakalizi,
kwa Imulungu wangu nodaha kuzumha luwa.

30 Sang'hano za Imulungu zitelela,
imbuli ya Mndewa Imulungu ya kweli,
heyo ayo ngao kwa iwanhu wose omkimbilila.

31 Haduhu yeli Imulungu ila Mndewa Imulungu,
haduhu yeli dibwe ila Imulungu wetu.
32 Imulungu ayo yanigwelele nguvu,
na kaitenda nzila yangu itelele.
33 Kaigangamiza migulu yangu sikuitelebuke kamba ya nhelembo,
kanika goya uchanha kunhembeti.
34 Kogafunza makono gangu kuitowa ng'hondo,
makono gangu gana nguvu ya kuvedula upinde uli na nguvu.
35 Kunigwaa ngao yako ya kunikombola,
mkono wako wa ukudila unigoga,
ukunoga kwako unitenda mkulu.
36 Kuitanula nzila yangu,
na migulu yangu haitelebuke bule.
37 Niwakweleleza iwanhu onihila na niwagoga,
sibwelile kuchugu mbaka vuwabanangigwe wose.
38 Niwabwanha hasi na hawadahile kwinuka kabili,
wagwa hasi ya magulu gangu.

39 Gweye kunigwaa nguvu ya kuitowa kung'hondo.
Kuwabwanha hasi yangu iwanhu onilema.
40 Kuwatenda iwanhu onihila wakimbile,
na awo onilema niye niwabananga.
41 Waguta mizangi lakini hakala haduhu munhu yoyose wa kuwataza,
wamulilila Mndewa Imulungu,
lakini heyo hawedike bule.
42 Niwahonda wagaluka kamba timbwisi vidihembeluswa na beho,
niwabojoga kamba tope da mnzila.

43 Gweye kunikombola kulawa kwa iwanhu wanivamile,
kunitenda niwe mtawala wa isi zose,
iwanhu siwajuwile wanisang'hanila.
44 Wanhu baki weza kumwangu kuno onifugamila,
bahaja viwahulike nolonga wanitegeleza.
45 Wageni wakala wabule tamanilo,
weza kumwangu kulawa mzingome zao akuno ogwaya.

46 Mndewa Imulungu kamgima!
Yatogoligwe dibwe jangu!
Yatogoligwe Imulungu wa ukombola wangu!
47 Imulungu ayo yanidahize kuwalihiza gehile,
na kaweka hasi yangu iwanhu wa isi zose.
48 Kanikombola kulawa kwa iwanhu onihila,
kaninula uchanha ya awo onilema niye,
na kanigala kutali ya iwanhu iwasede.

49 Kwa mbuli ayo, nokutogola gweye Mndewa Imulungu hagati ya iwanhu wa isi zose,
na nokwimba na kulonga twaga jako kulu.
50 Imulungu kamgwaa mndewa wake mhumo ng'hulu,
kalagusa unogelo wake hawishaga kwa ayo iyamsagule,
kwa Daudi na ulelo wake milele.

19

ZABULI YA 19
(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Ulanga olonga ukulu wa Imulungu,
na langa da uchanha dosimulila sang'hano ya makono gake.
2 Imisi yolonga na imisi iyagwe,
ikilo yosimulila na ikilo kiyagwe.
3 Haduhu kulonga hebu ulonzi,
sauti yao haihulikwa,
4 ila, sauti yao yenela mwiisi yose,
na mbuli zao zovika mbaka kuihelela isi yose.
Imulungu kadikila zuwa ukazi wake ako kuulanga,
5 dolawa kamba mbigalo yodeng'helela kupata mwehe,
dodeng'ha kamba imunhu galu viyoitanda kukimbila.
6 Dosomoka kulawa kuuhelela ulanga,
na dozunguluka mbaka mwambu uyagwe,
haduhu kinhu kidaha kuifisa na vuke jake.

7 Malagizo ga Mndewa Imulungu gatelela,
goideng'heza loho,
Amuli za Mndewa Imulungu za ukweli,
zomgwaa ubala imunhu yauswelile.
8 Nzila za Mndewa Imulungu zinoga,
zoudeng'heza moyo,
lagizo da Mndewa Imulungu ding'ala,
dogamwemwesela meso.
9 Kumdumba Mndewa Imulungu kunoga,
kokala milele.
Malagizo ga Mndewa Imulungu ga kweli
na gose gana haki.
10 Ago ga kusulukila kubanza zahabu,
na kubanza zahabu ing'ala ng'hani.
Gamulile kubanza uki,
kubanza uki unogile.
11 Msang'hanaji wako kozumwa kwa gago,
munhu yahagagoga kopata nhunza ng'hulu.

12 Nani yodaha kugona gehile gake mwenyego?
Gagele kumgongo gehile gangu sigajuwile.
13 Unikalize niye msang'hanaji wako na nzambi zitendagwa giladi,
sikuutogole gago ganitawale!
Aho nokuwa ning'ala na nokuwa nabule kitala kikulu.

14 Leka mbuli za mulomo wangu na magesa ga nzewele zangu,
gatogoligwe kuulongozi wako gweye Mndewa Imulungu,
dibwe jangu na mkombola wangu!

20

ZABULI YA 20

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu yakwidike mna isiku ya magazo.
Twaga da Imulungu wa Yakobo dikukalize.
2 Yakutaze kulawa hanhu hong'ala,
na yakutaze kulawa kulugongo lwa Sayuni.
3 Yazikumbuke sadaka zako zose,
na yazitogole nhosa zako za kusoma moto.
4 Yakugwee gaja goulonda mmoyo wako,
na ugavikize gose gougelegeza kutenda.
5 Todeng'helela kwa ukombola wako,
tokwinula bendela kuditogola twaga da Imulungu wetu.
Mndewa Imulungu yakugwee gose guupula.

6 Nojuwa Mndewa Imulungu komkombola imndewa iyamsagule,
komwidika kulawa hanhu hong'ala ako kuulanga,
kwa mkono wake wa kudila komgwaa mhumo.
7 Iwanhu wayagwe oitapa kwa mituka ya ng'hondo,
na iwanhu wayagwe oitapa kwa falasi wao.
Lakini siye toigodela Mndewa Imulungu, Imulungu wetu.
8 Hewo oikwala na kugwa,
lakini siye tokwinuka na kwima.

9 Gweye Mndewa Imulungu,
umuhonye imndewa!
Utwidike twahakukema.

21

ZABULI YA 21
(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu,
mndewa kodeng'helela kwa nguvu zako,
kodeng'helela ng'hani kwavija kumkombola.
2 Kumgwelela gaja goyolonda mmoyo wake,
na hugalemile gaja gayapulile kwa mulomo wake.
3 Kumwizila na kumgwaa gaja ganogile,
kumvaza taji ya zahabu inogile kupala jake.
4 Kakupula ugima na gweye kumgwaa,
kumtenda yakale siku nyingi siku zose na milele.
5 Kapata ukulu kubitila ukombola wako,
gweye kumgwelela ukulu na nhogolwa.
6 Kwavija kumtenda yamwede milele,
komtenda yadeng'he kwavija gweye kwa hamoja na heyo.

7 Kwavija mndewa komtamanila Mndewa Imulungu,
na kubitila unogelo hawishaga wa ayo yeli uchanha ng'hani honda yasegesigwe.
8 Mkono wako owazahila iwanhu okwihila,
mkono wako wa ukudila owazahila iwanhu wose okulema.
9 Wahalawila kowabananga kamba tanuli da moto.
Mndewa Imulungu kowameza mna ing'hasiliki yake,
na moto owasakaza.
10 Kowabananga iwanhu wa ulelo wao kulawa mwiisi,
na iwana wa hewo kulawa kwa iwanhu.

11 Wahalonda kukutendela gehile,
kwa kugelegeza gehile olemelwa.
12 Kwavija kowaswaswanya na kowatenda wakimbile,
kwa upinde wako uuvutile.

13 Utogoligwe gweye Mndewa Imulungu, mbuli ya nguvu zako.
Siye tokwimba na kuutogola udahi wako.

22

ZABULI YA 22
(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie lwila lwa, “Nhelembo wa ulukwili.”)
1 Imulungu wangu, Imulungu wangu,
habali kundeka?
Habali kwa kutali na ukombola wangu?
Habali kwa kutali na kililo changu?
2 Go Imulungu wangu, imisi nolila lakini hunidika bule,
ikilo noguta lakini sidaha kubwihila bule.

3 Lakini gweye kung'ala,
gweye kokala mkigoda kamba mndewa,

na kotogoligwa na wanhu wa Izilaeli.
4 Kumwako gweye iwahenga zetu watamanila,
wakutamanila na gweye kuwakombola.
5 Wakulilila gweye, na wakomboligwa,
kumwako gweye watamanila na hawagwile kinyala bule.

6 Lakini niye kamba mng'onyo, sili munhu bule,
ndemigwa na kubezigwa na iwanhu.
7 Wose onilola oniseka ng'hani,
oniliga na ominula milomo yao.
8 Olonga, “Kamtamanila Mndewa Imulungu,
leka Imulungu yamkombole!
Kamba Imulungu komnogela beta yamkombole!”

9 Lakini gweye ayo unilavile mmunda wa mamangu,
kunitenda nikutamanile gweye mmatombo ga mamangu.
10 Nikutamanila gweye tangu nileleke.
Tangu nileligwe gweye ayo Imulungu wangu.
11 Sikuukale kutali na niye kwavija magazo ga behi,
na haduhu munhu yodaha kunitaza.

12 Iwanhu wehile wanizunguluka kamba ng'ombe mbigalo,
wanimemela kamba ng'ombe mbigalo weli na nguvu kulawa ako Bashani.
13 Wagubula milomo yao kamba simba,
kobuma na kunipalula.

14 Nitika kamba mazi,
na mizege yangu yose yogedela,
moyo wangu kamba uhota,
olumbuka mgati yangu.
15 Nguvu za lukuli lwangu zinyala kamba zae,
lulimi lwangu lonata mmulomo wangu.
Kunileka mna inhimbwisi ya ifa.

16 Umbwa wanizunguluka,
iwanhu wehile wanizunguluka,
wanitobola mmagulu na mmakono.
17 Nisigala mizege iyeka,
iwanhu onihila onilola na kunisimanga.
18 Oigolela viwalo vangu,
wakibwanhila simbi kiwalo changu.

19 Lakini gweye Mndewa Imulungu,
sikuukale kutali na niye,
Gweye kwa nguvu zangu,
wize himahima unitaze.
20 Uhonye ugima wangu na sime,
uhonye ugima wangu unogile kulawa kwa iwaumbwa wano.
21 Nihonye kulawa mdilomo da simba,
na ihonye loho yangu kulawa mzimhembe za ng'ombe poli wano.

22 Nowasimulila ndugu zangu twaga jako,
mna umting'hano nokutogola.

23 Mweye mumdumba Mndewa Imulungu, mtogoleni!
Mtogoleni mweye iwanhu wa ulelo wa Yakobo!
Mdumbeni Mndewa Imulungu mweye iwanhu wa ulelo wa Izilaeli.
24 Kwavija heyo hamwehula wala kumbezeli mkiwa,
na haifisa kutali na heyo,
ila komtegeleza yahampula.

25 Mbuli yako nokutogola mna umting'hano wa iwanhu wengi,
nogavikiza gaja ganongile kuulongozi wa awo okudumba.
26 Wakiwa oja na kushiba,
iwanhu omzahila Mndewa Imulungu omtogola.
Imulungu yawagwee ugima milele.

27 Uhelelo wa isi yose okumbuka na kumbwelela Mndewa Imulungu.
Iwanhu wa isi zose omtambikila,
28 kwavija Mndewa Imulungu ayo mndewa,
na kowatawala iwanhu wa isi zose.

29 Iwanhu weli na kibuli mwiisi omtambikila kuulongozi wake,
iwanhu wose ofa omfugamila,
iwanhu wose hawadaha kugoga ugima wao.
30 Ulelo ukwiza omtambikila,
na ulelo onda wize osimuliligwa mbuli za Mndewa.
31 Osimulila mbuli za haki yake.
Iwanhu wang'hali hawanaleligwa olongeligwa,
“Mndewa Imulungu ayo yatendile mbuli ayo!”

23

ZABULI YA 23
(Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu ayo msusilaji wangu,
niye siswela kinhu.
2 Konihumuza mmajani mabisi,
konilongoza behi na mazi gatindiwale.
3 Koibwezela nguvu loho yangu.
Konilongoza mnzila inogile mbuli ya twaga jake.
4 Nahabita kudikonde da ziza kulu,
sidumba kinhu chochose,
kwavija gweye Mndewa Imulungu kwa hamoja na niye,
mkongoja wako na fimbo yako vonikaliza.

5 Konitendela nyimwilinyimwili kuulongozi wa iwanhu onihila,
kunigidila mavuta kudipala jangu,
kikasi changu kukimemeza mbaka chokwitika.
6 Kweli kunoga kwako na unogelo wako hawishaga vokuwa hamoja na niye,
siku zose za ugima wangu,
niye nokala mng'anda ya Mndewa Imulungu milele.

24

ZABULI YA 24
(Zabuli ya Daudi.)
1 Isi na vose vili mumo vake Mndewa Imulungu,

isi yose na wose okala mumo vake heyo.
2 Kwavija heyo keka chandusilo chake uchanha ya bahali,
kasimika chandusilo uchanha ya mizanda ya mazi.

3 Nani yonda yakwele kulugongo lwa Mndewa Imulungu?
Nani yonda yakale mng'anda yake ing'ala?
4 Imunhu yeli na makono mazelu na moyo mzelu,
imunhu havizaga,
na imunhu haiduwila kwa uvizi.
5 Munhu ayo kobokela ganogile kulawa kwa Mndewa Imulungu,
na haki kulawa kwa Imulungu mkombola wake.
6 Uno awo ulelo wa iwanhu omkweleleza heyo,
iwanhu ozahila kihanga chako, gweye Imulungu wa Yakobo.

7 Vugukeni mweye milango,
vugukeni mweye milango ya umwaka,
ili Mndewa yeli na udahi wose yengile.
8 Nani ayo Mndewa yeli na udahi wose?
Ayo Mndewa Imulungu, yeli na nguvu na mdaha gose,
heyo ayo Mndewa Imulungu, hahumwaga kung'hondo.
9 Vugukeni mweye milango,
vugukeni mweye milango ya umwaka,
ili Mndewa yeli na udahi wose yengile.
10 Nani ayo Mndewa yeli na udahi wose?
Ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wa ukulu,
heyo ayo Mndewa Imulungu yeli na udahi wose.

25

ZABULI YA 25
(Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu, kumwako noika loho yangu.
2 Mndewa Imulungu, kumwako notamanila,
sikuunhende nyone kinyala,
sikuuwatende awo onihila waniseke nahahumwa.
3 Sikuumuleke imunhu yokutamanila yakone kinyala,
ila wagwe kinyala wose okulema gweye giladi.

4 Unongele nzila zako, gweye Mndewa Imulungu,
unifunze ago goulonda.
5 Unilongoze mna ikweli yako na unifunze,
kwavija gweye ayo Imulungu mkombola wangu,
nokutamanila gweye kila siku.

6 Kumbuka bazi jako gweye Mndewa Imulungu,
kumbuka unogelo wako hawishaga,
kwavija avo kunavo tangu mwaka.
7 Sikuuzikumbuke nzambi na gehile ga ubwanga wangu,
unikumbuke kamba unogelo wako hawishaga viwili,
kwavija gweye Mndewa Imulungu kunoga.

8 Mndewa Imulungu kanoga na katelela,
avo kowafunza wene nzambi nzila zake.

9 Kowalongoza wahole mzimbuli zinogile,
na kowafunza wahole nzila zake.
10 Mndewa Imulungu, kotenda kwa unogelo wake hawishaga na kutamanilwa,
kwa awo ogoga lagano jake na amuli zake.

11 Mbuli ya twaga jako, gweye Mndewa Imulungu,
ugele kumgongo nzambi yangu ino kwavija ng'hulu.
12 Kila munhu yomdumba Mndewa Imulungu,
Mndewa Imulungu komulagusila nzila ya kubita.
13 Munhu kamba ayo komweda siku zose,
na ulelo wake oihazi isi.
14 Mndewa Imulungu mbwiga wa awo omdumba,
heyo kowakumbusa lagano jake.

15 Nomulola Mndewa Imulungu siku zose,
heyo koilava migulu yangu mumtego.
16 Mndewa Imulungu, unilole na unyonele bazi,
kwavija niye namkiwa na nogaya.
17 Unisegesele magazo ga mmoyo wangu,
unisegese mmadununzo.
18 Ugalole magazo gangu na madununzo gangu,
uzigele kumgongo nzambi zangu zose.

19 Lola iwanhu onihila viwali wengi,
lola viwonihila kwa usede.
20 Uulole goya ugima wangu, unikombole nokukimbilila gweye,
nokimbilila ukalizi wako,
sikuutogole nigwe kinyala.
21 Ganogile na haki vinikalize,
kwavija nokutamanila gweye.

22 Imulungu, uwakombole wanhu wako wa Izilaeli,
uwakombole kulawa mmagazo gao gose.

26

ZABULI YA 26
(Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu, uwalihe,
kwavija nikala bila kitala,
nikutamanila gweye bila kunyawanyawa.
2 Unigeze na kunipima gweye Mndewa Imulungu,
uulole moyo wangu na nzewele zangu.
3 Unogelo wako hawishaga wa kuulongozi wa meso gangu,
nokala mbuli ya kukutamanila.

4 Sikala na wanhu wavizi,
sikala na wanhu watapitapi.
5 Noihila miting'hano ya iwanhu wehile,
na sikala na iwanhu wehile.

6 Go Mndewa Imulungu, nonawa makono gangu kulagusa sitendile dihile,

nouzunguluka upango wako wa nhosa.
7 Nokwimba lwila lwa kukutogola gweye,
nosimulila sang'hano zako zose za unzonza.

8 Mndewa Imulungu, nonogezwa na ng'anda yako aho houkala,
aho houkala ukulu wako.
9 Sikuunibanange hamoja na wene nzambi,
na sikuunitupe hamoja na awo iwakomaji,
10 iwanhu awo watendaga gehile siku zose,
iwanhu wamemile hongo.

11 Lakini niye nokala kwa moyo unogile,
unyonele bazi na unikombole.
12 Niye nima wima hanhu helibule magazo,
nomtogola Mndewa Imulungu mumting'hano mkulu.

27

ZABULI YA 27
(Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu ayo mulenge wangu,
na ukombola wangu,
niye nimdumbe nani?
Mndewa Imulungu ayo ngome ya ugima wangu,
simdumba munhu yoyose.

2 Wanhu wehile wahanivamila ili wanikome,
awo iwanhu onihila oikwala na kugwa.

3 Hata wakalizi wahanizunguluka,
moyo wangu haudumba kinhu,
hata nahengila mna ing'hondo,
ning'hali nokutamanila gweye.

4 Mbuli imoja nimpula Mndewa Imulungu,
na mbuli ayo noilonda ng'hani,
nikale mng'anda ya Mndewa Imulungu,
siku zose za ugima wangu,
nilole ukunoga kwa Mndewa Imulungu,
na nizahile ulongozi wake mng'anda yake.

5 Siku ya magazo konifisa mkibanda chake,
konifisa mdihema jake,
na konika uchanha mdibwe.

6 Na niye kwa deng'ho nowalola iwanhu onihila onizunguluka.
Nomulavila nhosa kwa deng'ho mng'anda yake,
nomwimbila na kumdeng'helela Mndewa Imulungu.

7 Utegeleze gweye Mndewa Imulungu, nokulilila,
unyonele bazi na unidike.
8 Moyo wangu onilongela, “Izo umkweleleze Imulungu!”
Avo nokwiza kumwako gweye Mndewa Imulungu.

9 Sikuuleke kunilola kwa bazi.
Sikuundeme kwa ng'hasiliki yako niye msang'hanaji wako,
gweye ayo unitaza siku zose.
Sikuunitupe wala kundeka, Imulungu Mkombola wangu.
10 Hata kamba tatangu na mamangu wahanyasa,
Mndewa Imulungu konibokela kumwake.
11 Unifunze nzila zako gweye Mndewa Imulungu,
unilongoze mnzila igoloke,
mbuli ya iwanhu onihila.
12 Sikuundeke iwanhu onihila wanitende viwolonda,
kwavija iwanhu osindila uvizi wanikweleleza,
na hewo onikomhokela kwa usede.

13 Nojuwa nogona ganogile ga Mndewa Imulungu,
mna ikae ya iwanhu wagima.
14 Mtamanile Mndewa Imulungu,
wamba, ufunye umoyo,
mbete Mndewa Imulungu!

28

ZABULI YA 28
(Zabuli ya Daudi.)
1 Nokulilila gweye Mndewa Imulungu!
Gweye dibwe da ugima wangu,
sikuuwe kamba mvugu kumwangu.
Kamba hunitegeleza,
nokuwa kamba iwanhu ochola kudisimo da kuzimu.
2 Utegeleze kililo changu,
unyonele bazi nahakukema unitaze,
nahenula makono gangu ako kuing'anda yako ing'ala.
3 Sikuunitupe hamoja na iwanhu wehile,
hamoja na iwanhu otenda gehile.
Iwanhu awo olonga na wayao mbuli zinogile,
kumbe wamema gehile mmizoyo yao.

4 Walihe kamba viwasang'hane na kamba viwatendile gehile,
wagwelele kamba sang'hano ya makono gao viili,
uwalihe gaja golondigwa.
5 Hewo hawaigelegeza isang'hano ya Mndewa Imulungu,
hebu sang'hano ya makono gake,
kwa mbuli ayo kowabomola,
na hawazenga kabili.

6 Yatogolwe Mndewa Imulungu,
kwavija kahulika kupula kwangu.
7 Mndewa Imulungu ayo nguvu zangu na ngao yangu,
niye nomtamanila heyo.
Heyo kanitaza na niye nodeng'helela kwa moyo wangu,
kwa lwila lwangu nomshukulu.

8 Mndewa Imulungu ayo nguvu ya wanhu zake,
heyo ayo yokimbililwa na mndewa iyamsagule.
9 Imulungu uwakombole wanhu zako,

uwatende wamwede iwanhu awo weli wako.
Uwasusile na kuwataza milele.

29

ZABULI YA 29

(Zabuli ya Daudi.)
1 Mgweleleni Mndewa Imulungu nhogolwa,
mweye iviumbe wa kuulanga,
longeni Mndewa Imulungu kana ukulu na kana nguvu.
2 Mgweleleni ukulu Mndewa Imulungu ufaya kwa twaga jake.
Mtambikileni hanhu hake hong'ala.

3 Sauti ya Mndewa Imulungu yohulikwa mgamazi,
Imulungu mkulu kogala ng'huwa,
sauti ya Mndewa Imulungu yohulikwa mbahali.
4 Sauti ya Mndewa Imulungu ina nguvu,
sauti ya Mndewa Imulungu ibanza ukulu.

5 Sauti ya Mndewa Imulungu yobena mielezi,
Mndewa Imulungu kobena bena mielezi ya Lebanoni.
6 Kovitigisa vigongo va Lebanoni kamba mibiki viitigiswa na beho,
vigongo va Silioni kamba misanze.

7 Sauti ya Mndewa Imulungu yolava lumwesa.
8 Sauti ya Mndewa Imulungu yotigisa luwala,
Mndewa Imulungu kotigisa luwala lwa Kadeshi.

9 Sauti ya Mndewa Imulungu yotigisa mibiki mikulu,
na yokwanyula mibiki kumuhulo,
na mng'anda yake wose olonga,
“Ukulu kwa Imulungu!”

10 Mndewa Imulungu kotawala masika makulu,
Mndewa Imulungu kotawala kamba Mndewa milele.
11 Mndewa Imulungu yawagwee wanhu zake nguvu!
Mndewa Imulungu yawatendele wanhu zake ganogile na yawagwee tindiwalo.

30

ZABULI YA 30

(Zabuli ya kuipulila ng'anda ya Daudi.)
1 Gweye Mndewa Imulungu nokutogola,
kwavija kunikombola,
huwalekile iwanhu onihila waniseke.
2 Gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wangu,
nikulilila unitaze,
na gweye kunihonya.
3 Mndewa Imulungu, kunikombola kulawa kuzimu,
kunigwaa kabili ugima,
kunisegesa mna iwanhu ochola kuzimu.

4 Mwimbileni nhogolwa Mndewa Imulungu,
mweye mutamanila,

kumbukeni ukung'ala kwake na kumshukulu.
5 Ng'hasiliki yake yokala kwa siku ndodo,
kunoga kwake kumwetu kokala siku zose.
Kililo chodaha kukala kilo chose,
lakini imitondo modeng'ha.

6 Niye vinimwedile nilonga,
“Sidaha ng'o kuhumwa!”
7 Kwa ganogile gako gweye Mndewa Imulungu,
kunigangamiza kamba kigongo kikulu.
Lakini vuifisile kutali na niye,
na niye nigwaya.

8 Nikulilila gweye Mndewa Imulungu,
nikupula gweye Mndewa unitaze.
9 “Kopata choni nahafa na kuchola kuzimu?
Vino timbwisi da iwanhu wafile dodaha kukugwaa nhogolwa?
Vino dodaha kusimulila kutamanila kwako?
10 Utegeleze gweye Mndewa Imulungu, na unyonele bazi,
gweye Mndewa Imulungu, unitaze!”

11 Gweye kuhindula kuiyalala kwangu kamba ngoma ya deng'ho.
Kunisegesela giogio jangu,
kunizungulusila deng'ho.
12 Niye nokutogola na sinyamala bule.
Gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wangu nokushukulu milele.

31

ZABULI YA 31
(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Kumwako gweye Mndewa Imulungu, nokimbilila,
sikuundeke ng'o nigwe kinyala,
kwa haki yako unikombole.
2 Unihulike na unikombole sambi baha,
uwe kumwangu kamba dibwe da kukimbilila,
ngome ya kunikombola.

3 Kwavija gweye ayo dibwe jangu na ngome yangu.
Mbuli ya twaga jako unilongoze na undole goya.
4 Kunilava mna ulwavu wanitegele,
kwavija gweye ayo kimbililo da ugima wangu.
5 Mmakono gako noika loho yangu,
kunikombola, gweye Mndewa Imulungu, Imulungu utamaniligwa.

6 Niye nowehila iwanhu otambikila vinyago,
lakini niye nokutamanila gweye Mndewa Imulungu.
7 Nodeng'helela na kusekelela unogelo wako hawishaga,
kwavija gweye konyona vinigaya,
kojuwa magazo ga moyo wangu.
8 Gweye hunilekile nigeligwe mmakono ga iwanhu onihila,
kunimiza hanhu hana inyafasi.

9 Go Mndewa Imulungu, unyonele bazi,
niye nogaya na meso gangu gadonha kwa kugaya,
nabule nguvu mulukuli lwangu na mna iloho.
10 Ugima wangu udonha kwa lusikisiki,
ayo imiyaka yangu kwa kuiyalala.
Nabule nguvu mbuli ya kugaya,
hata mizege yangu inyala.

11 Iwanhu onihila onibezeli,
sambi nosekigwa na iwanhu weli behi na niye.
Mbwiga zangu onyona kamba kilozo,
wahanyona mnzila onikimbila.
12 Nisemwigwa kamba munhu yadanganike,
niye kamba nongo ibeneke beneke.
13 Nohulika wanhu wengi oinyong'onyela,
vinhu avo vogala bwembwe kila mwambu,
oisasala mbuli yangu, olonda kunikoma.

14 Lakini niye nokutamanila gweye, Mndewa Imulungu.
Nolonga, “Gweye kwa Imulungu wangu!”
15 Ugima wangu wammakono gako,
unikombole na iwanhu onihila,
unikombole na iwanhu onidununza.
16 Unimwemwesele kihanga chako niye msang'hanaji wako,
unikombole kwa unogelo wako hawishaga.
17 Sikuundeke nigwe kinyala gweye Mndewa Imulungu,
kwavija niye nokupula,
lakini waleke iwanhu wehile wagwe kinyala,
waleke wapotele tulu tulu ako kuzimu.
18 Ifunge imilomo ya iwanhu awo iwavizi,
wanhu awo oitapa na kubezeli,
awo owabezeli iwanhu wanogile.

19 Lola unogelo wako viwili mkulu,
kuwekila iwanhu okudumba gweye,
kutenda avo mbuli ya wose okukimbilila gweye,
mgameso ga iwanhu wose.
20 Kowafisa hanhu hanogile aho houkala,
kutali na magesa gehile ga iwanhu,
kowakaliza goya mdihema jako,
kutali na gehile golawa mmilomo ya wanhu.

21 Yatogolwe Mndewa Imulungu,
kwavija kanilagusila unogelo wake hawishaga viwili wa unzonza,
viwanizunguluke kamba buga divamilwe.
22 Na niye nilonga kwa bwembwe jangu,
“Nitupigwa kutali na meso gako.”
Lakini kuihulika sauti ya kupula kwangu,
vinikupulile unyonele bazi.

23 Mnogeleni Mndewa Imulungu, mweye iwanhu zake wose.
Mndewa Imulungu kowalola goya iwanhu omtamanila,
lakini kowakoboza kamba viilondigwa iwanhu oigoda.

24 Mugangamale na mufunge umoyo,
mweye mose mumbeta Mndewa Imulungu!

32

ZABULI YA 32

(Zabuli ya Daudi. Kufunza.)
1 Kamweda imunhu nzambi zake zigeligwa kumgongo,
imunhu nzambi zake zisegesigwa kabisa.
2 Kamweda imunhu Mndewa Imulungu hagelegeza gehile gake,
imunhu yelibule uvizi mmoyo wake.

3 Vinikalile sinatogola kamba nhenda nzambi,
nikala nidonhile kwa kulila imisi yose.
4 Imisi na ikilo mkono wake undemela,
nguvu zangu zifonzigwa,
kamba mazi kipindi cha zuwa kali.

5 Abaho nizitambula nzambi zangu kumwako,
na sigafisile gehile gangu.
Nilonga, “Nozitogola nzambi zangu kumwako gweye Mndewa Imulungu.”
Abaho gweye kuzigela kumgongo nzambi zangu zose.

6 Avo, kila imunhu yotamanilwa yakupule gweye,
mkipindi cha magazo,
mazi ga masika gahenuka,
hagamkulula heyo.
7 Gweye ayo hanhu hangu ha kuifisila,
gweye konikaliza mmagazo.
Kunigubika kwa nyila za ukombola.

8 Imulungu kolonga,
“Nokufunza na kukulagusila nzila yuulondigwa kubita,
nokuzuma na siso jangu dokulola gweye.
9 Sikuuwe mbozi kamba falasi hebu kihongwe,
awo walemaga kukukwesela gweye,
mbaka wakwegigwe kwa nzabi.”

10 Iwanhu wehile opata magazo mengi,
lakini iwanhu omtamanila Mndewa Imulungu,
ozungulukwa na unogelo wake hawishaga.
11 Mdeng'heleleni Mndewa Imulungu,
deng'heleleni mweye iwanhu wanogile,
toweni ng'henze za deng'ho,
mweye iwanhu muli na mizoyo inogile.

33

ZABULI YA 33

1 Mwimbileni Mndewa Imulungu kwa deng'ho,
mweye iwanhu wene haki.
Kumtogola Imulungu kowafaya iwanhu wene imizoyo inogile.
2 Mtogoleni Mndewa Imulungu kwa bango,
mwimbileni kwa kilimba kili na nzabi longo.

3 Mwimbileni lwila lwa sambi,
toweni bango na mutowe ng'henze za deng'ho.

4 Mbuli ya Mndewa Imulungu ya ukweli,
heyo kotamaniligwa mzisang'hano zake zose.
5 Imulungu konogezwa na ganogile na haki,
isi yose imema unogelo hawishaga wa Mndewa Imulungu.

6 Ulanga ulumbigwa kwa mbuli ya Mndewa Imulungu,
ivinhu vose vili kuulanga vilumbigwa kwa mhumuzi ya mulomo wake.
7 Kagalundiza gamazi ga ibahali kamba kisugulu,
vidibo va bahali kavika kukanho kamba munhu viyokwika ndiya.

8 Isi yose na imdumbe Mndewa Imulungu.
Iwanhu wose okala mwiisi wamtogole.
9 Kwavija kalonga na isi iwa kuko,
kalagiza na isi ilawilila.

10 Mndewa Imulungu kohindula mipango ya iwanhu wa isi ziyagwe,
na kogahindula ago gowolonda.
11 Mipango ya Mndewa Imulungu yosigala milele,
goyolonda gosigala ulelo mbaka ulelo.
12 Imweda isi ayo Imulungu wake ayo Mndewa Imulungu,
wamweda iwanhu yawasagule kamba iwanhu zake mwenyego.

13 Mndewa Imulungu kolola hasi kulawa kuulanga,
na kowalola iwanhu wose.
14 Kulawa hanhu hake hoyokala,
kowalola iwanhu wose okala mwiisi.
15 Heyo yalumbile mizoyo ya iwanhu wose,
heyo kojuwa kila kinhu kiwotenda.

16 Mndewa hakomboligwa kwavija kana wakalizi wengi,
na imunhu galu hohuma kwa nguvu zake nyingi.
17 Falasi wa ing'hondo hafaya kinhu ili munhu yahume,
nguvu zake nyingi hazidaha kumkombola munhu.

18 Lakini, Mndewa Imulungu kowalola iwanhu omdumba,
iwanhu obeta unogelo wake hawishaga,
19 heyo kowakombola kulawa mwiiifa,
koweka wagima kipindi cha nzala.

20 Mizoyo yetu yombetela Mndewa Imulungu.
Heyo ayo yotutaza na ngao yetu.
21 Todeng'helela kwa mbuli yake,
totamanila kwa twaga jake ding'ala.
22 Go Mndewa Imulungu, unogelo wako hawishaga ukale na siye,
kwavija siye tokutamanila gweye.

34

ZABULI YA 34

(Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi viyaitendile kana lukwale kuulongozi wa Abimeleki, abaho kawingigwa.)*

1 Go Mndewa Imulungu, nokutogola siku zose,
nhogolwa zako zokala mmulomo wangu siku zose.
2 Niye nodeng'helela mbuli ya Mndewa Imulungu,
wakiwa wahulike na kudeng'helela.
3 Mtogoleni Mndewa Imulungu hamoja na niye,
wose hamoja tuditogole twaga jake.

4 Nimpula Mndewa Imulungu na heyo kanidika,
na kanisegesela kudumba kwangu.
5 Wanhu omuhindukila Imulungu odeng'helela,
na vihanga vao vabule kinyala.
6 Mkiwa kamulilila Mndewa Imulungu na heyo kamuhulika,
na kamkombola na magazo gake gose.
7 Msenga wa Mndewa Imulungu kowakaliza iwanhu wose omdumba Imulungu,
na kowakombola mmagazo.

8 Gezeni mulole Mndewa Imulungu viyanogile.
Kamweda imunhu yomkimbilila heyo ili yakale goya.
9 Mdumbeni Mndewa Imulungu mweye iwanhu zake wang'alile,
kwavija iwanhu omdumba heyo hawaswela kinhu.
10 Wana simba oswela kinhu na okona nzala,
lakini iwanhu omkweleleza Mndewa Imulungu hawaswela kinhu chochose kinogile.

11 Izoni mweye iwana munitegeleze,
na niye nowafunza kumdumba Mndewa Imulungu.
12 Vino kolonda kudeng'helela ugima,
na kukala miyaka mingi na kudeng'helela ganogile?
13 Avo, leka kulonga gehile,
na leka kulonga uvizi.
14 Leka gehile, utende ganogile,
uzahile tindiwalo na udigoge.

15 Mndewa Imulungu kowalola iwanhu wanogile,
na kotegeleza kililo chao,
16 lakini kowalema iwanhu otenda gehile,
kofuta matwaga gao mwiisi.
17 Iwanhu wanogile wahamulilila Mndewa Imulungu, heyo kowategeleza,
na kowakombola kulawa mmagazo gao gose.
18 Mndewa Imulungu kabehi na iwanhu wali na lusikisiki,
kowakombola wose wahondigwe mmizoyo.

19 Magazo ga imunhu yanogile mengi,
lakini Mndewa Imulungu komsegesela gose.
20 Kolukaliza lukuli lwake lose,

* **34:** Lola kitabu cha 1 Samweli 21:10-22:1.

haduhu hata zege jake donda dibenigwe.
21 Gehile gomkoma imunhu yotenda gehile,
iwanhu omwihila mwene haki otagusigwa.
22 Mndewa Imulungu kouhonya ugima wa wasang'hanaji wake,
wose omkimbilila hawatagusigwa.

35

ZABULI YA 35
(Zabuli ya Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu, uwaleme iwanhu onilema niye,
uwatowe iwanhu onitowa niye.
2 Usole ngao yako na kikimilo chako,
winuke wize unitaze.
3 Ulave mgoha wako na sime jako uwakimile awo onikweleleza,
ilongele loho yangu kamba konikombola.

4 Waleke wagwe kinyala na wabezigwe,
awo okweleleza ugima wangu.
Wabwele kuchugu kwa kinyala,
awo ogelegeza gehile kumwangu.
5 Waleke wawe kamba mipepe ihembelusigwa na beho,
na imsenga wa Mndewa Imulungu yawawinge!
6 Leka nzila zao ziwe na ziza na kutelebuka,
na msenga wa Mndewa Imulungu yawakweleleze.

7 Sitendile dihile ila wanitegela lwavu,
sitendile dihile ila wanihimbila simo.
8 Leka gehile gampate kwa kusinhukiza.
Leka ulwavu luyategile lumgoge heyo mwenyego,
leka yagwile mumo na yafe.

9 Abaho loho yangu yomdeng'helela Mndewa Imulungu,
koninula muukombola wake.
10 Mizege yangu yose yolonga,
“Go Mndewa Imulungu, nani kamba gweye?
Komkombola mkiwa kulawa kwa ayo yeli na nguvu,
komkombola mkiwa na ngaengae kulawa wa ayo yomwibila.”

11 Wasindila wa gehile okwima,
oniuza mbuli sizijuwile.
12 Oniliha gehile hanhu ha ganogile,
hata loho yangu ina lusikisiki.
13 Lakini viwakugule hewo, niye nivala magunia kulagusa kuiyalala,
niye nifunga kuja, nipula akuno niidulika pala jangu,
14 nhenda avo kamba mbwigangu hebu ndugu yangu.
Niidulika pala jangu kwa lusikisiki,
kamba munhu yomuyalalila mamake.

15 Lakini niye vinigwile waiting'hana kunilonga.
Waiting'hana kunivamila,
wanhu siwajuwile wanivamila bila kuleka,
16 bila hishima wanibezeli,

na wanidafunila meno gao.

17 Mbaka lini gweye Mndewa kolola tu?
Unikombole kulawa mmagazo,
ukombole ugima wangu unogile,
kulawa kwa iwanhu onivamila kamba simba.
18 Nokushukulu mna umting'hano mkulu,
mna ikibumbila cha wanhu nokutogola.

19 Sikuuwaleke iwanhu onihila ng'hani wanilonge vihile,
awo onihila bila kilamuso wadeng'helele vinigaya.
20 Kwavija hawalonga tindiwalo,
ila olonga gehile kwa awo iwahole mwiisi.
21 Na hewo ogubula milomo yao onilonga vihile,
olonga, “Amweye! Amweye! Meso getu gona.”

22 Kona mwenyego gweye Mndewa Imulungu, sikuunyamale!
Sikuuwe kutali na niye!
23 Lamuka, ukale meso ili utaguse mbuli ya ayo onihila,
Imulungu wangu na Mndewa wangu.
24 Unitaguse kwa haki yako,
gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wangu,
na sikuuwaleke wanilonge.
25 Sikuwalonge mmizoyo yao,
Ona, vivo vitulonda,
sambi walonge “Tummeza.”

26 Wagwe kinyala, waumbuke hamoja,
awo odeng'helela mbuli zangu vizichola vihile.
Wagwe kinyala na kugaya awo oikweza kumwangu.

27 Iwanhu odeng'helela haki yangu,
walonge, “Mndewa Imulungu mkulu,
konogezwa na ukumweda kwa msang'hanaji wake.”
28 Lulimi lwangu lolonga haki yako,
na lolonga nhogolwa zako siku zose.

36

ZABULI YA 36

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi msang'hanaji wa Mndewa Imulungu.)
1 Nzambi yolonga na imunhu yehile,
mgati mmoyo wake,
haduhu kumdumba Imulungu mgameso gake.
2 Imunhu yehile koinogela mwenyego,
na kogelegeza kamba gehile gake hagajuwigwa na kuduwiligwa.
3 Mbuli za mulomo wake ziha na za uvizi,
kaleka kugelegeza goya na kutenda ganogile.
4 Kogelegeza gehile mulusazi lwake,
koika mwenyego mnzila hainogile, hagalema gehile.

5 Unogelo wako hawishaga gweye Mndewa Imulungu,
uvika mbaka kuulanga,

kotamanilwa mbaka mmawingu.
6 Haki yako kamba lugongo lwa Imulungu,
nhaguso yako kamba kidibo,
kowakaliza iwanhu na iwanyama,
gweye Mndewa Imulungu.
7 Unogelo wako hawishaga gweye Mndewa Imulungu, unoga ng'hani!
Wana wa iwanhu okimbilila sisila da mabawa gako.
8 Okwiguta ukunona kwa ivinhu va mng'anda yako,
na kowagwaa king'waji kulawa kuulwanda lwa ganogile gako.
9 Kumwako gweye kuna nzasa ya ugima,
kudilenge jako tokona mulenge.

10 Gendeleza unogelo wako hawishaga kwa awo okujuwa gweye,
na haki yako kwa awo wene mizoyo inogile.
11 Sikuutogole wanhu oitapa wanivamile,
hebu iwanhu wehile wanikimbize.

12 Iwanhu otenda gehile wa hasi,
wakandamizwa na hawadaha kwinuka.

37

ZABULI YA 37
(Zabuli ya Daudi.)
1 Sikuuigaze mbuli ya iwanhu otenda gehile,
sikuuwonele migongo iwanhu wehile.
2 Kwavija onyala himahima kamba mijani,
na ofa kamba minoga mibisi.

3 Mtamanile Mndewa Imulungu, na utende ganogile,
ukale mwiisi na udeng'helele goya ganogile.
4 Zahila deng'ho jako kwa Mndewa Imulungu,
na heyo kokugwaa gaja gousulukila mmoyo wako.

5 Mgwelele Mndewa Imulungu nzila zako,
mtamanile heyo, na heyo kokutendela vino.
6 Koilava kunze haki yako kamba mulenge,
na haki ya kitala chako kamba zuwa da imisi.

7 Ukale tuluu kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
na umbete kwa kufunga umoyo,
sikuuigaze mbuli ya imunhu yomweda mnzila yake,
na imunhu yogelegeza gehile.

8 Sikuugevuzike na uleke ludoko,
sikuugevuzike buleavo kotenda gehile.
9 Kwavija iwanhu otenda gehile okanhigwa,
lakini iwanhu ombeta Mndewa Imulungu oihazi isi.

10 Kwavija kisigala kipindi kidodo iwanhu wehile olawanya,
kowazahila kuwakalile lakini okuwa kuduhu.
11 Lakini iwanhu wahole oihazi isi,
na odeng'helela mna iditindiwalo kulu.

12 Imunhu yehile kogelegeza mbuli ya imunhu mwene haki,
na kodafuna meno gake mbuli yake,
13 lakini Mndewa komseka,
kwavija kolola kamba siku yake yokwiza.

14 Iwanhu wehile osomola sime na upinde wao,
ili wamkome mkiwa na ngaengae,
na wawachinje iwanhu otenda ganogile.
15 Lakini misime yao ingile mmizoyo yao wenyego,
na pinde zao zibeneke.

16 Kidodo kiyelinacho mwene haki kinoga,
kubanza ivingi viwelinavo iwanhu wehile.
17 Kwavija nguvu za iwanhu wehile zobenigwa,
lakini Mndewa Imulungu komgoga mwene haki.

18 Mndewa Imulungu koukaliza ugima wa iwanhu wanogile,
na uhazi wao okala milele,
19 zahavika siku zihile hawagwa kinyala,
mna zisiku za nzala okuwa na vingi.
20 Lakini iwanhu wehile opotela,
awo omwihila Mndewa Imulungu onyala kamba maluwa,
na osegela kamba yosi.

21 Iwanhu wehile okopa lakini hawabweza,
lakini wene haki olava kwa moyo unogile.
22 Kwavija awo otambikilwa na Mndewa Imulungu oihazi isi,
lakini awo waduwiligwe okanhigwa.

23 Kamba Mndewa Imulungu yahanogezwa na nzila ya munhu,
kozikaliza ngayo zake.
24 Hamoja kogwa, hasigala hasi siku zose,
kwavija Mndewa Imulungu komtaza.

25 Nikala mbwanga, na sambi namvele,
lakini sinamona mwene haki kalekigwa,
hebu wanage opula ndiya.
26 Siku zose heyo kokopesha kwa moyo unogile,
wanage okuwa nhunza.

27 Leka gehile utende ganogile,
na gweye kokala milele.
28 Kwavija Mndewa Imulungu konogezwa na haki,
hawaleka iwanhu wake otamanilwa,
kowakaliza milele,
lakini iwana wa iwanhu wehile osegesigwa.
29 Iwanhu wanogile oihazi isi,
na okala mwiisi ayo milele.

30 Mulomo wa imunhu yanogile olonga mbuli za ubala,
na lulimi lwake lolonga mbuli za haki.
31 Malagizo ga Imulungu wake ga mmoyo wake,
magulu gake hagatelebuka.

32 Wanhu wehile waifisa kuwavamila wene haki,
olonda kuwakoma.
33 Mndewa Imulungu hamgela imunhu yanogile mmakono ga iwanhu wehile,
na hamuleka yahumwe yahagaligwa mkitala.

34 Mtamanile Mndewa Imulungu na ugoge nzila zake,
na heyo kokukuza uitawale isi,
na kowona iwanhu wehile vonda wabanangwe.

35 Nimona imunhu yehile msede,
kaikweza uchanha ya wose kamba mwelezi wa Lebanoni.
36 Lakini kalawanya hakoneke kabili,
hamoja nimzahila hakoneke kabili.

37 Muloleni imunhu yelibule kitala na imunhu yanogile,
kwavija imunhu yodinogela tindiwalo kana siku nyingi za kukala ako kumwande.
38 Lakini iwanhu wose otenda nzambi obanangwa,
ugima wa ako kumwande wa awo wehile okanhigwa.

39 Ukombola wa iwanhu wanogile olawa kwa Mndewa Imulungu,
heyo ayo ngome yao mmagazo.
40 Mndewa Imulungu kowataza na kowakombola,
kowakombola kulawa mmakono ga iwanhu wehile na kowalekesa,
kwavija hewo wamkimbilila heyo.

38

ZABULI YA 38

(Zabuli ya Daudi. Kopula yakumbukigwe na Imulungu.)
1 Go Mndewa Imulungu, sikuunizume kwa ng'hasiliki yako,
sikuunikoboze wahagevuzika.
2 Misale yako inihoma,
na mkono wako unizila niye kulawa uchanha.

3 Haduhu hanhu haholile mulukuli lwangu,
kwavija gweye kugevuzika,
haduhu zege digangamale,
mbuli ya nzambi yangu.
4 Nzambi zangu zinigubika,
kamba zigo kulu dimulemelaga munhu.

5 Milonda yangu yola na yonung'ha,
mbuli ya ubozi wangu.
6 Ninamizwa hasi na kuhumuluswa,
imisi yose nozunguluka kuno noiyalala.
7 Kigudi changu kimema usungu,
haduhu ugima mulukuli lwangu.
8 Nonyolila na kuhondigwa,
nogutilila mbuli ya usungu uli mmoyo wangu.

9 Go Mndewa, vose vinisulukila kuvijuwa,
kugutilila kwangu kokujuwa goya.

10 Moyo wangu odunda,
nguvu nabule, hata meso gangu gavulala.
11 Mbwiga zangu na wayangu, okala kutali na niye mbuli ya utamu wangu,
iwanhu okala behi na niye okwima kutali.
12 Waja ozahila ugima wangu, otega mitego yao,
waja olonda niye nilumile onilonga vihile,
na ogelegeza gehile siku zose.

13 Niye na kamba mvugu, sihulika,
kamba imunhu bubui hodaha bule kulonga.
14 Ona na kamba munhu hahulika, imunhu hedikaga mbuli bule.

15 Go Mndewa Imulungu, niye nokubeta gweye,
gweye kokwidika gweye Mndewa, Imulungu wangu.
16 Kwavija niye nilonga, “Sikuuwaleke wadeng'helele mbuli yangu,
na sambi waitape mbuli ya kugwa kwangu.”

17 Kwavija na mmabehi kugwa,
na usungu wangu onigaza siku zose.
18 Nolonga gehile gangu,
nogazika kwa nzambi yangu.
19 Iwanhu onihila wana nguvu,
iwanhu onihila bila mbuli yoyose wengi ng'hani.
20 Oniliha gehile kwa gaja ganogile ganitendile,
onilema nahatenda ganogile.

21 Go Mndewa Imulungu, sikuundeke,
sikuukale kutali na niye, gweye Imulungu wangu.
22 Go Mndewa, Mkombola wangu, wize hima unitaze.

39

ZABULI YA 39

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Yedutuni.)
1 Nilonga, “Noilola goya, sambi nitende gehile kwa lulimi lwangu,
nofunga mulomo wangu sikunilonge siku zose iwanhu wehile viweli behi na niye.”
2 Nikala silonga, ninyamala tuluu,
na ning'hali nabule tamanilo na usungu wangu ubanza.
3 Moyo upata moto mgati yangu,
vinigelegeze ukwaka moto,
avo nilonga kwa lulimi lwangu.
4 “Go Mndewa Imulungu, nilongele ikimambukizo cha ugima wangu,
na siku zangu vizili,
na nijuwe avija ugima wangu viwili mguhi.
5 Kuutenda ugima wangu mguhi kamba kidole nyomhwa,
siku zangu za kukala kamba mduhu kinhu kumwako,
ugima wa kila munhu kamba mhumuzi.
6 Kila munhu kamba nzozi kochola kuno na kuno,
koigaza na vinhu vingi lakini kogaya bule,
Kokwika vinhu lakini hajuwa nani yonda yasole.

7 Avo, sambi Mndewa, niye nobeta choni?

Niye nokutamanila gweye.
8 Nihonye kulawa mzinzambi zangu zose,
sikuutogole wabozi wanibezeli.
9 Niye na bubui, sifungula bule mulomo wangu,
kwavija gweye ayo utendile gano.
10 Nisegesele mbalati yako,
nopotela kwa mikubulo ya makono gako.
11 Kowakoboza na kowazuma iwanhu mbuli ya nzambi zao,
kounanga utajili wao kamba mbumundu viyonanga.
Ugima wa kila munhu kamba mhumuzi.

12 Utegeleze kupula kwangu, gweye Mndewa Imulungu,
tega gwiti jako uhulike vinilila,
sikuunyamale nahalila,
niye na kamba mgeni yobita nzila,
niye na mbita nzila kamba viwakalile wahenga zangu wose.
13 Sikuundole ili niye nideng'helele kidogo,
ning'hali sinadanganika na kulawanya.”

40

ZABULI YA 40
(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Nimbeta Mndewa Imulungu,
na heyo kaninamila na kategeleza kulila kwangu.
2 Kanilava kulawa mdisimo da kubanangigwa,
kulawa mmatope na utelevu,
kanimiza goya uchanha ya dibwe,
na kanigwaa hanhu hanogile ha kwima.
3 Keka lwila lwa sambi mmulomo wangu,
lwila lwa kumtogola Mndewa Imulungu wetu.
Wengi wone na wadumbe na wamtamanile Mndewa Imulungu.

4 Kamweda imunhu yomtamanila Mndewa Imulungu,
yoleka kuwatamanila wene nyodo,
awo oukweleleza uvizi.
5 Go Mndewa Imulungu, Imulungu wangu kutenda mbuli za unzonza.
Mbuli ziutwikile haduhu munhu yoyose kamba gweye,
maza nilongile na kugasimulila gahandemele.

6 Gweye hulonda nhosa na sadaka,
lakini kuvugula magwiti gangu,
nhosa za kusoma moto na nhosa za kusegesa nzambi huzilondile.
7 Abaho nilonga, “Lola niye niza,
nyandikigwa mna ikitabu cha malagizo.
8 Go Mndewa Imulungu, nosulukila kutenda gaja goulonda,
malagizo gako gammoyo wangu.”

9 Niwapetela iwanhu mbuli ya haki na ukombola wako mumting'hano mkulu,
sinyamale bule, go Mndewa Imulungu gweye kojuwa.
10 Sifisile haki yako mmoyo wangu,
nolonga mbuli ya kutamanilwa kwako na ukombola wako.

Sifisile unogelo wako hawishaga na kutamaniligwa kwako,
kuulongozi wa umting'hano wa iwanhu wengi.

11 Go Mndewa Imulungu, sikuudikimilize bazi jako,
unogelo wako hawishaga na kweli yako siku zose vinikalize.
12 Kwavija magazo hagapetigwa ganizunguluka,
nzambi zangu zinigoga mbaka sidaha kulola.
Ziwa nyingi kubanza mvili zili mdipala jangu,
na moyo osinduka mgati mmwangu.

13 Go Mndewa Imulungu, utogole kunikombola,
go Mndewa Imulungu, wize himahima unitaze.
14 Wose ozahila kuusegesa ugima wangu,
wagwe kinyala na kugazwa,
wose olonda niye nigaye,
wabwezigwe kuchugu kwa kinyala.
15 Waja okala onisimanga,
wagazwe mbuli ya kinyala chao.
16 Avo wose okuzahila,
wadeng'helele na kukemelela mbuli yako.
Waja oulonda ukombola wako,
walonge siku zose, “Mndewa Imulungu ayo Imkulu!”

17 Lakini niye mkiwa na nolonda vinhu,
Mndewa yanigelegeze.
Gweye ayo mtazaji wangu na mkombola wangu,
go Imulungu, sikuukawe.

41

ZABULI YA 41
(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Kamweda imunhu yomkumbuka mkiwa,
Mndewa Imulungu komuhonya siku da magazo gake.
2 Mndewa Imulungu komkaliza na kuwika goya ugima wake,
komtenda yamwede mwiisi,
na hamgela mmakono ga imunhu yomwihila.
3 Mndewa Imulungu komgangamiza yahawasa mulusazi kokugula,
muutamu wake komuhonya.

4 Niye nilonga, “Go Mndewa Imulungu, nyonela bazi,
nihonye kwavija niye nikutenda nzambi.”
5 Wanhu onihila ogelegeza,
“Kodanganika lini, twaga jake dipotele?”
6 Kila munhu yokwiza kundola kolonga uvizi,
moyo wake okuba gehile,
abaho kosegela na kogabwililisa kila hanhu.
7 Iwanhu wose onihila oinyong'onyela kunilema niye,
ogelegeza gehile,
8 olonga, “Utamu wihile umgoga, heyo henuka kabili mulusazi.”
9 Hata mbwigangu wa kisima,
heyo inimtamanila,
ayo yajaga ndiya yangu,

hata heyo kononga vihile.

10 Lakini gweye, Mndewa Imulungu, unyonele bazi,
umhonye na niye nowabwezela gehile.
11 Avo nojuwa kamba konogezwa na niye,
kwavija imunhu yonihila honda yanihume.
12 Mna ukunoga kwangu kunigangamiza,
leka nikale kuulongozi wako milele.

13 Yatogolwe Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli,
kulawa milele mbaka milele.
Ona.
Ona.

42

ZABULI YA 42

(Kwa kilanja, Lwila lwa ulelo wa Kola.)
1 Kamba mhala viyogasulukila mazi ga ulwanda,
vivo vinikusulukila, gweye Mndewa Imulungu.
2 Loho yangu yomonela ng'hilu Imulungu, Imulungu yeli mgima.
Lini nochola koneka kuulongozi wa Imulungu?
3 Mahozi gagalamuka ndiya yangu imisi na ikilo,
akuno iwanhu onongela imisi yose, “Imulungu wako kakwahi?”

4 Novikumbuka vinhu vino, nahaigubula loho yangu.
Vinicholile na wanhu bwando, niwalongoza kuchola mng'anda ya Imulungu,
tuchola kwa deng'ho na nyila za kumtogola,
tuigoga nyimwilinyimwili.
5 Loho yangu habali konyuluka?
Habali kuhomba mgati yangu?
Mtamanile Imulungu,
kwavija niye nomtogola kabili,
heyo ayo mkombola wangu.

6 Imulungu wangu, loho yangu yonyuluka mgati yangu,
avo nokukumbuka gweye mwiisi ya Yolidani na kulugongo lwa Helimoni,
na kulawa kulugongo lwa Mizali.
7 Nigaligwa mgamazi mengi,
ng'huta za mazi za behi yangu,
gogala mibulumo iyagwe,
ng'humbi yako ng'hulu ingubika.

8 Mndewa Imulungu kolagusa unogelo wake hawishaga imisi,
ikilo lwila lwake lwa hamoja na niye,
lwila alo lwa kumpula Imulungu wa ugima wangu.
9 Nomulongela Imulungu, dibwe jangu,
“Habali kunisemwa?
Habali nigendelele kuiyalala kwa koneligwa na iwanhu onihila?”
10 Wanhu onihila oniliga kamba onihonda mizege yangu,
onilonga imisi yose,
“Imulungu wako kakwahi?”

11 Loho yangu habali konyuluka?
Habali kuhomba mgati yangu?
Mtamanile Imulungu,
kwavija niye nomtogola kabili,
heyo ayo mkombola wangu na Imulungu wangu.

43

*ZABULI YA 43**

1 Go Imulungu, unitaguse,
nigombele mbuli ya iwanhu wa isi hawamdumba Imulungu,
unikombole na iwanhu wavizi na wehile.
2 Gweye kwa Imulungu ngome yangu.
Habali kunilema?
Habali nigendelele kuiyalala nahoneligwa na iwanhu onihila?

3 Nitumile mulenge wako na kweli yako vinilongoze,
vinigale mbaka kulugongo lwako lung'ala,
mbaka hanhu houkala.
4 Abaho nochola kuupango wa nhosa wa Imulungu,
heyo konigwaa deng'ho na konitenda niseke.
Nokushukulu kwa bango gweye Imulungu, Imulungu wangu.

5 Loho yangu habali konyuluka,
Habali kuhomba mgati yangu?
Mtamanile Imulungu,
kwavija niye nomtogola kabili,
heyo ayo mkombola wangu na Imulungu wangu.

44

ZABULI YA 44

(Kwa kilanja, Lwila lwa ulelo wa Kola.)
1 Go Imulungu, siye tuhulika kwa magwiti getu,
iwahenga wetu watulongela gaja gausang'hane kuzisiku zao,
ona gaja gausang'hane siku za ako umwaka.
2 Kwa mkono wako kuwaswaswanya wanhu wakalile mwiisi ino,
na kuwahanda iwahenga zetu,
kuwabananga wanhu wa isi azo,
lakini kuwatenda wahenga zetu wamwede.
3 Kwavija siyo kwa sime jao waisola isi ayo,
wala siyo mkono wao uwakombole,
lakini mkono wako wa ukudila na mng'alo wa ikihanga chako,
kwavija kuwanogela.

4 Imulungu, gweye kwa Mndewa wangu,
gweye kolagiza mhumo kwa ulelo wa Yakobo.
5 Kwa udahi wako towasung'ha kuchugu iwanhu otwihila,
kwa twaga jako towabojoga iwanhu otwihila.
6 Niye siutamanila upinde wangu,
wala sime jangu hadidaha kunikombola.
7 Gweye ayo ututenda tuwahume iwanhu otwihila,
wagwe kinyala iwanhu otwihila.

* **43:** Kwa Kiebulania ino Zabuli ya 42 yogendelela.

8 Kwa Imulungu wetu toitapa imisi yose,
na siye toditogola twaga jako milele.

9 Lakini sambi kutulema na kutugela kinyala,
sambi huchola na iwakalizi zetu.
10 Kututenda tubwele kuchugu ya iwanhu otwihila,
iwanhu otudeta watuboka vinhu vetu.
11 Kutuleka tudafunwe kamba ng'hondolo,
na kutupwililisa mziisi ziyagwe.
12 Kuwachuuza wanhu zako kwa sente ndodo,
wala hupatile chochose vuuwachuuze.
13 Kututenda kilozo kwa iwanhu okala behi na siye,
kututenda tubezigwe na kugewezwa na iwanhu otuzunguluka.
14 Kututenda wasekwa hagati ha iwanhu wa isi ziyagwe,
wanhu wa isi ziyagwe otigisa mapala gao.
15 Kinyala changu cha kuulongozi wa wanhu imisi yose,
kihanga changu kimema kinyala,
16 mbuli ya ugewezi wa iwanhu oniliga,
na kunilonga vihile mbuli ya imunhu yonihila yolonda kunibwezela.

17 Gose gago gatupata,
hamoja hatukusemwile,
na hatubenile lagano jako.
18 Mizoyo yetu haibwelile kuchugu,
wala migulu yetu hailekile nzila yako.
19 Lakini kutuhonda na kututenda kae ya mbweha,
na kutugubika kwa sisila da ifa.

20 Maza tudisemwile twaga da Imulungu wetu,
hebu kumgolosela makono getu imulungu iyagwe,
21 vino Imulungu sambi yajuwe?
Kwavija heyo ayo yagajuwile magesa ga kinyelegezi geli mmoyo.
22 Mbuli yako tokomigwa imisi yose,
siye kamba ng'hondolo ochola kuchinjwa.

23 Lamuka gweye Mndewa.
Habali kowasa?
Inuka, sikuutuleme milele.
24 Habali kofisa kihanga chako?
Habali koisemwa magazo getu na madununzo getu?
25 Tuhumuluswa mbaka mditimbwisi,
ng'huli zetu zinanahilwa na ulongo.
26 Inuka na ututaze,
utukombole kwavija unogelo wako hawishaga.

45

ZABULI YA 45

(Kwa kilanja, yatumie modeli ya lwila lwa besa. Lwila lwa ulelo wa Kola, lwila lwa mapenzi.)
1 Moyo wangu umema magesa ganogile.
Nomulongela mndewa mashaili gangu,
lulimi lwangu kamba kalamu ya mwandikaji yanogile.

2 Gweye kunoga kubanza iwanhu wose,
bazi digidigwa kululimi lwako,
avo Imulungu kakutambikila milele.
3 Funga sime jako mdihaza jako, gweye mwene nguvu,
gweye imkulu na utogoligwa.
4 Muukulu wako gendelela kwa kuhuma,
mbuli ya kweli na uhole na haki,
mkono wako wa ukudila ulaguse mbuli ng'hulu.
5 Misale yako ina nhonga,
yohoma mizoyo ya wanhu omwihila mndewa,
wanhu ogwa hasi yako.

6 Go Imulungu, kigoda chako cha ukulu chosigala siku zose na milele,
fimbo ya undewa wako yokuwa fimbo ya haki.
7 Koinogela haki na kogehila gehile,
avo Imulungu, Imulungu wako kakusagula,
kwa kukugwaa deng'ho kubanza wayago wose.
8 Viwalo vako vose vonung'hila manemane na udi na mdalasini,
kulawa mding'anda da kindewa dihambigwe kwa mhembe zinogile,
iwanhu okwimbila kwa bango.
9 Wandele wa wandewa wa mumo mna iwatwanzi wako,
mkono wa ukudila kema mndewa wa ikitwanzi yaihambile zahabu ya Ofili.

10 Tegeleza gweye mndele,
gelegeza na utege digwiti.
Uwasemwe wanhu wako,
na iwanhu wa mng'anda ya tatako.
11 Mndewa koulonda unovu wako.
Kwavija heyo ayo mkulu wako,
avo idulike mbaka hasi.
12 Wanhu wa Tilo okugalila nhunza,
wanhu matajili ozahila unogelo wako.

13 Unovu wose wa mndele wa mndewa wa mdigati jake,
kiwalo chake kilukigwa kwa nzabi za zahabu.
14 Kuno kavala viwalo vihambigwe langi nyingi kolongozwa kwa mndewa,
wali wayage omkweleleza na ogaligwa kumwake.
15 Olongozwa kwa deng'ho na daba,
na okwingila mng'anda ya mndewa.

16 Wana wenu osola nyafasi za tata zenu,
mowatenda wana wa kindewa mwiisi yose.
17 Nokutenda ukumbukwe ulelo wose.
Avo wanhu wa isi zose okutogola siku zose na milele.

46

ZABULI YA 46

(Zabuli ya ulelo wa Kola. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Alamoti.)
1 Imulungu kumwetu siye ayo kimbililo na nguvu,
msaada ukoneka kipindi chose cha magazo.
2 Avo hatudumba hata isi yahatigisika,
na vigongo vahatulika,

3 hata kamba mazi gahabuma na kutibuka,
na vigongo vahamong'onyoligwa kwa ng'humbi yake.

4 Kuna lwanda awo miloka yake yodideng'heza dibuga da Imulungu,
hanhu hong'ala aho hoyokala ayo Yeli Uchanha Ng'hani.
5 Imulungu kahagati ya dibuga na hadihumuluswa,
Imulungu koditaza ulukwili na imitondo.
6 Wanhu wa isi ziyagwe odumba na oding'huka na undewa ogwa,
heyo kokwinula sauti yake, isi yose yolumbuka.

7 Mndewa Imulungu yeli na udahi wose kahamoja na siye,
Imulungu wa Yakobo ayo ngome yetu.

8 Mwize mulole gaja gayatendile Mndewa Imulungu,
loleni viyaitendile isi vihame.
9 Koimiza ng'hondo mbaka kuihelela isi.
Koubena upinde na koubenabena mgoha,
koisoma moto mituka.
10 “Nyamaleni mjuwe kamba niye ayo Imulungu,
notogolwa hagati ha iwanhu wa isi zose,
notogolwa na isi yose.”

11 Mndewa Imulungu yeli na udahi wose kahamoja na siye,
Imulungu wa Yakobo ayo ngome yetu.

47

ZABULI YA 47

(Kwa kilanja, Zabuli ya ulelo wa Kola.)
1 Toweni madondo, mweye iwanhu wa isi zose,
mtoweleni Imulungu nyangi za deng'ho.
2 Kwavija Mndewa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani, kodumbiza,
ayo Mndewa imkulu mwiisi yose.
3 Kawanamiza iwanhu wa isi ziyagwe hasi yetu,
wanhu wa isi ziyagwe wa hasi ya magulu getu.
4 Katusagulila uhazi wetu mbuli yetu,
uli deng'ho da Yakobo, yomnogela.

5 Imulungu kakwela uchanha hagati ya nyangi za deng'ho,
Mndewa Imulungu kahagati ya sauti za mhalati.
6 Mwimbileni Imulungu nyila za kumtogola,
imbeni nhogolwa,
mwimbileni nhogolwa Mndewa wetu,
imbeni nhogolwa.
7 Kwavija Imulungu ayo Mndewa wa isi yose,
mwimbileni zabuli za nhogolwa.

8 Imulungu kotawala iwanhu wa isi zose,
Imulungu kakala uchanha ya kigoda chake cha undewa king'ala.
9 Ivilongozi wa iwanhu wa isi waiting'hana,
wailumba na iwanhu wa Imulungu wa Abulahamu,
kwavija wandewa wa mwiisi mwenyego Imulungu,
heyo kenuligwa ng'hani.

48

ZABULI YA 48

(Zabuli ya ulelo wa Kola.)

1 Mndewa Imulungu ayo imkulu na kofaya kutogolwa,
kudibuga da Imulungu wetu, lugongo lwake lung'ala,
2 lunoga na lutali ng'hani, deng'ho da isi yose.
Nhembeti za Safoni kamba lugongo lwa Sayuni,
dibuga da Mndewa Imkulu.
3 Imulungu kamzingome zake,
kailagusa mwenyego kamba mkalizi.

4 Lola iwandewa viwailumbile na kuchola hamoja,
5 bahaja viwamone wakanganya,
wakimbila kwa bwembwe.
6 Wasonga kugwaya kuko,
wona usungu kamba wa mtwanzi yolonda kulela.
7 Wabanangwa kamba meli ng'hulu za Talishishi,
zibenigwe na beho da umwambu wa kudilawila zuwa.

8 Kamba vituhulike,
vivo vitone kudibuga da Mndewa Imulungu yeli na udahi wose,
kudibuga da Imulungu wetu, Imulungu kodikaliza milele.

9 Go Imulungu, mng'anda yako tougelegeza unogelo wako hawishaga.
10 Kamba twaga jako vidijuwika kila hanhu,
vivo kila munhu yakutogole gweye mbaka kuihelela isi yose,
mkono wako wa ukudila umemezwa haki.
11 Lugongo lwa Sayuni lodeng'helela,
vijiji va Yuda vodeng'helela,
kwa nhaguso zako.

12 Tembeleni Sayuni, zungulukeni kudibuga,
muvipete ivilingo vake.
13 Gelegezeni ziluwa zake,
loleni ngome zake,
ili musimulile mbuli zake kwa ulelo ukwiza.
14 Kwavija ino Imulungu ayo Imulungu wetu,
siku zose na milele kokuwa kilongozi wetu.

49

ZABULI YA 49

(Kwa kilanja, Zabuli ya ulelo wa Kola.)

1 Tegelezeni gano mweye iwanhu wa isi zose,
Hulikeni mweye mose mkala mwiisi ino.
2 Wose, iwakulu na iwadodo,
matajili na wakiwa.
3 Mulomo wangu olonga mbuli za ubala,
magesa gangu golava nzewele.
4 Notega gwiti jangu nhegeleze nongezi,
notegula kitendawili kwa bango.

5 Habali nidumbe siku za magazo,

iwanhu wavizi wahanizunguluka?
6 Awo otamanila vinhu vao,
na oitapa kwa utajili wao.
7 Haduhu munhu yoyose yodaha kuugombola ugima wa munhu iyagwe,
hebu yamlihe Imulungu bei ya ugima wake mwenyego,
8 kwavija bei ya ugima ibanza ng'hani,
na yokala vivo milele,
9 ili yakale mgima milele,
na sikuyengile mdipanga.

10 Avo wose okona kamba iwanhu wabala odanganika,
na wabozi na mizozolo vivija opotela,
na owalekela iwanhu wayagwe vinhu vao vose.
11 Mapanga gao gokuwa ng'anda zao milele,
kae za ulelo wose,
hamoja wakala na migunda ikemigwe kwa matwaga gao.
12 Munhu muutajili wake hasigala siku zose,
heyo kodanganika kamba mng'onyo.

13 Kino acho kimambukizo cha awo oitamanila mwenyego,
na awo owakweleleza na onogelwa na ulonzi wao.
14 Kamba ng'hondolo ochola kuzimu,
na ifa yowalongoza.
Iwanhu wanogile owatawala imitondo,
na ng'huli zao zokola kudipanga,
okala kutali na ming'anda yao inogile.
15 Lakini Imulungu konigombola kulawa kuzimu,
ona konisola kumwake.

16 Sambi udumbe munhu yahapata utajili,
ukulu wa ng'anda yake wahongezeka,
17 kwavija yahadanganika hasola kinhu chochose,
ukulu wake hachola nao.
18 Hamoja viyakalile mgima kayona kamweda,
na iwanhu wamtogola kamba katenda goya,
19 kochola kwa iwahenga zake wadanganike mwaka,
kuko hawawona umulenge milele.

20 Munhu yeli tajili lakini kabule nzewele,
kaigala na wang'onyo ofa.

50

ZABULI YA 50
(Zabuli ya Asafu.)
1 Imulungu mwene nguvu,
Mndewa Imulungu kolonga na kuikema isi yose,
tangu kudilawila zuwa na kudiswela.
2 Kulawa Sayuni, hanhu hatelele kwa unovu,
Imulungu komwemwesa.

3 Imulungu wetu kokwiza na hanyamala bule,
moto usakaza omulongolela,

akuno kazungulukwa na kukuzumbi.
4 Koukema ulanga ukalaga uchanha ng'hani,
na koikema isi ili vilole vonda yawataguse wanhu zake.
5 “Wating'hanizeni iwanhu wangu otamanilwa,
awo watendile lagano na niye kwa nhosa.”
6 Ulanga osimulila haki yake,
kwavija Imulungu mwenyego ayo msemi.

7 “Tegelezeni mweye wanhu zangu, na niye nolonga,
gweye Izilaeli na niye nowasindila.
Niye ayo Imulungu, Imulungu wenu.
8 Sikukomhokela mbuli ya nhosa zako,
hebu nhosa zako za kusoma moto.
Siku zose za kuulongozi wangu.
9 Siwalonda ng'ombe wa banda jako,
hebu mbuzi kulawa kudibumba jako.
10 Kwavija kila mnyama wa kumuhulo wangu niye,
fugo uchanha ya vigongo elufu wangu niye.
11 Nimtanga kila ndege kulugongo,
nao viumbe weli kukonde wangu niye.

12 Maza ng'halile na nzala sambi niwalongele mweye,
kwavija isi yose na vose vikala mumo vangu niye.
13 Vino, niye noja nyama ya ng'ombe mbigalo,
hebu nong'wa damu ya mbuzi?
14 Mulavile Imulungu nhosa za kumtogola,
na uvikize gaja gaulongile kwa ayo yokala Uchanha Ng'hani.
15 Unikeme siku ya magazo,
na niye nokuhonya na gweye konitogola.”

16 Lakini kwa iwanhu wehile, Imulungu kolonga,
“Gweye kuna haki gani kulonga malagizo gangu,
na kulonga lagano jangu mmulomo wako?
17 Kwavija gweye kulema kuzumwa,
na kugalema malagizo gangu.
18 Uhamona mbavi koilumba na heyo,
koilumba na wagoni.
19 Kuleka mulomo wako ulonge gehile,
na lulimi lwako lolonga bunyiko.
20 Siku zose komdeta ndugu yako,
na komtendela uchakubimbi mwana wa mamako.
21 Gago gose kugatenda na niye ninyamala tuluu,
kogizaga niye na kamba gweye.
Lakini niye nokuzuma na nokukomhokela.”

22 “Gelegezeni gano mweye munisemwaga niye Imulungu,
ama nowadega vihande vihande,
na haduhu munhu yodaha kuwakombola.
23 Imunhu yolava nhosa za kunitogola,
ayo iyo yonitegeleza niye,
imunhu yokweleleza nzila yangu,
ayo nomulagusila ukombola wangu niye Imulungu.”

51

ZABULI YA 51

(Kwa kilanja. Zabuli ya Daudi viyeshilize kukomhokeligwa na mtula ndagu Natani mbuli ya kutenda ugoni na Batisheba.)*

1 Go Imulungu, unyonele bazi,
kamba unogelo wako hawishaga viwili mkulu,
kamba vidili kulu bazi jako,
ugasegese gehile gangu.
2 Ugakoshe gehile gangu,
uzisegese nzambi zangu.

3 Kwavija nogatanga gehile gangu,
na nzambi yangu ya kuulongozi wangu siku zose.
4 Kumwako gweye uiyeka nhenda nzambi,
na nhenda gehile mgameso gako,
avo magesa gako ga haki,
nhaguso yako itelela.
5 Lola niye nileligwa kamba mwene nzambi,
niye na mwene nzambi tangu mamangu viyageligwe inda yangu.

6 Gweye konogezwa na kweli ilawa mmoyo,
mgati mmoyo wangu konifunza ubala.
7 Unikoshe kwa bunho da hisopo na niye nong'ala,
unikoshe na niye nokuwa mzelu kubanza pamba.
8 Unitende nihulike seko na deng'ho,
mizege yangu yuuhondile ideng'helele.
9 Ukifise kihanga chako sambi ulole nzambi yangu,
na ugafute gehile gangu gose.

10 Gweye Imulungu unilumbile moyo ung'alile,
uilumbe kabili loho itindiwale mgati mmwangu.
11 Sambi unitupe kutali na gweye,
sikuunisegesele loho wako yang'alile.
12 Unibwezele kabili deng'ho jangu da ukombola,
unigwelele loho ya kugoga igako.
13 Abaho nowafunza iwanhu wehile nzila zako,
na wene nzambi okuhindukila gweye.

14 Gweye Imulungu unikombole na nzambi ya kwita damu,
gweye Imulungu mkombola wangu,
lulimi lwangu lokwimba haki yako.
15 Go Mndewa, fungula mulomo wangu,
na lulimi lwangu lolonga ukulu wako.

16 Gweye hunogezwa na nhosa,
maza ikalile ivo nahakulavile,
gweye hunogezwa na nhosa za kusoma moto.
17 Ila nhosa zilondigwa na Imulungu ayo loho ihondeke,
na moyo uhondeke na ulongaga ng'hosa,
gweye Imulungu huubezeli bule.

* **51:** Lola kitabu cha 2 Samweli 11.1-12:15.

18 Kwa ganogile gako uitende Sayuni igendelele,
uluzenge kabili luwa lwa Yelusalemu.
19 Abaho hokuwa na nhosa zitelele,
na nhosa zose za kusoma moto zikunogeza ng'hani,
na ng'ombe mbigalo olavigwa muupango wako wa nhosa.

52

ZABULI YA 52

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi Doegi Mwedomu viyamcholele Sauli na kumulongela, “Daudi kengila mng'anda ya Ahimeleki.”)*
1 Gweye zinhu, habali koigodela gehile?
Unogelo hawishaga wa Imulungu okala siku zose.
2 Gweye utendaga gehile,
lulimi lwako lopanga ubananzi,
kamba lwembe mkali.
3 Konogezwa na gehile kubanza ganogile,
na uvizi kubanza kulonga ukweli.
4 Konogezwa na ulonzi wa usede,
gweye lulimi lumemile uvizi.

5 Imulungu kokuhumulusa hasi milele,
kokuzomola na kokusegesa kulawa mkibanda chako,
kokung'ola kulawa mwiisi ya iwanhu weli wagima.
6 Wene haki okona na kudumba,
omseka na kulonga,
7 “Ino ayo munhu ija hamtendile Imulungu kamba ngome yake,
lakini katamanila utajili wake,
kakala galu kwa kuwabananga wayagwe.”

8 Lakini niye kamba biki da mzeituni,
dihandigwe mng'anda ya Imulungu,
noutamanila unogelo hawishaga wa Imulungu ukalaga siku zose na milele.
9 Go Imulungu, nokushukulu milele kwa gaja gautendile,
noditamanila twaga jako kwavija twaga jako dinoga.
Nokutogola kuulongozi wa iwanhu wako wang'alile.

53

ZABULI YA 53

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Mahalati.)
1 Mbozi kolonga mmoyo wake,
“Kuduhu Imulungu.”
Wose wanangika,
otenda gaja gogevuza,
haduhu hata imoja yotenda ganogile.

2 Imulungu kowasungulila iwanhu hasi kulawa kuulanga,
kolola kamba hana munhu kana nzewele,
na komzahila Imulungu.
3 Kila munhu kahindukila kutali,
wabanangika wose hamoja,

* **52:** Lola kitabu cha 1 Samweli 21:7, 22:9-10.

haduhu hata imoja yotenda ganogile,
ona! hata imoja haduhu.

4 Vino, iwanhu otenda gehile hawajuwa bule?
Owaja iwanhu zangu kamba munhu yoja gate,
na hawamgesa Imulungu.

5 Avo ogwaya kwa bwembwe,
hata kamba haduhu kinhu cha kudumba.
Imulungu kaipwililisa imizege ya iwanhu wakuvamile,
gweye kowatenda wakone kinyala,
kwavija Imulungu kawabezeli.

6 Maza ukombola wa Izilaeli wize kulawa Sayuni.
Imulungu vonda yawabweze iwafungwa wa wanhu zake,
Yakobo yadeng'helele,
Izilaeli yasekelele.

54

ZABULI YA 54

(Kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango. Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi Wazifu viwamcholele Sauli na kumulongela kamba Daudi kaifisa kumwao.)*
1 Gweye Imulungu, nikombole kwa twaga jako,
unilekese kwa nguvu zako.
2 Gweye Imulungu, tegeleza kupula kwangu,
uhulike mbuli zinilonga.
3 Wanhu baki onivamila,
wanhu wasede ozahila ugima wangu,
iwanhu hawamgesa Imulungu.

4 Lakini Imulungu ayo yonitaza,
Mndewa ayo yougoga ugima wangu.
5 Heyo kowabwezela gehile iwanhu onihila niye.
Kwa kutamanilwa kwako gweye Imulungu uwabanange.

6 Nokulavila nhosa za kulonda mwenyego,
Go Mndewa Imulungu, noditogola twaga jako kwavija dinoga.
7 Kwavija kanikombola kulawa mmagazo gangu gose,
meso gangu gona kuhumwa kwa iwanhu onihila.

55

ZABULI YA 55

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango.)
1 Gweye Imulungu tegeleza kupula kwangu,
na sikuubezeli ulonzi wangu.
2 Nitegeleze na unidike.
Magesa gangu gonigaza na kunyuluka.
3 Mbuli ya sauti ya imunhu yonihila,
kwa kuloligwa na iwanhu onihila,

* **54:** Lola kitabu cha 1 Samweli 23:15-24, 26:1-5.

kwavija ongalila magazo,
na oniliga kwa kugevuzika.

4 Moyo wangu umema usungu,
bwembwe da ifa dingubika.
5 Bwembwe na kugwaya vinizunguluka,
bwembwe kulu dingoga.
6 Nilonga, “Maza ng'halile na mabawa kamba njiwa!
Nahaguluke nichole kutali nikabwihile.
7 Nahacholile kutali ng'hani,
nahakalile kuluwala.
8 Nahalopole kuchola hanhu hanogile,
kutali na kukuzumbi na magazo.”

9 Go Mndewa, uwabanange iwanhu onihila,
na uwatende sikuwaitogolele viwolonga,
kwavija nyona migomvi na ndwagi kudibuga.
10 Imisi na ikilo ozunguluka uchanha ya luwa lwake,
gehile na magazo va mgati yake.
11 Nguvu za ubananzi zosang'hana kudibuga,
bwembwe na uvizi havisegela kudigulilo.

12 Maza imunhu yonihila yaniligile,
nahagelile kumgongo,
maza imunhu yonihila yainule kumwangu,
nahaifisile sikuyanyone.
13 Lakini kumbe gweye miyangu,
mbwigangu nikutangile ng'hani.
14 Ayo tukalile toisekela kimbwiga,
vitukalile tochola hamoja na wanhu wayagwe mng'anda ya Imulungu.

15 Leka ifa iwezile himahima iwanhu onihila,
na wachole kuzimu kuno wang'hali wagima,
kwavija gehile ga mgati yao.

16 Lakini nomkema Imulungu,
na Mndewa Imulungu konikombola.
17 Imitondo, imisi na ichungulo,
nolila kwa magazo,
na heyo koihulika sauti yangu.
18 Konikombola na nokala goya kulawa kung'hondo,
hamoja iwanhu wengi onilema.
19 Imulungu yotawala kulawa milele,
kowahulika na kowakoboza iwanhu onihila,
kwavija hawahindula nzila zao,
na hawamdumba Imulungu.

20 Miyangu kawavamila mbwiga zake,
na kabena lagano jake.
21 Mbuli zake zamulile kubanza uki,
hata ivo mmoyo wake kuna ng'hondo,
mbuli zake zonyilibuka kubanza mavuta,
lakini zokanha kamba sime dinoligwe.

22 Mdikwe Mndewa Imulungu magazo gako,
na heyo kokudahiza,
hamuleka ng'o imunhu mwene haki yagwe.

23 Lakini gweye Imulungu kowagala hasi kudisimo da ubananzi,
wanhu okwita damu na wehile,
hawakala wagima nusu ya siku zao.

Lakini niye nokutamanila gweye.

56

ZABULI YA 56

(Kwa kilanja, yatumie modeli wa, “Huwa yalawile kutali yahumule.” Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi viyagogigwe na Wafilisiti ako Gati.)*

1 Gweye Imulungu unyonele bazi,
kwavija wanhu onivamila ng'hani,
imisi yose okwengeza kunidununza.
2 Awo iwanhu onihila onikweleleza imisi yose,
onivamila kwa kuitapa kwao.

3 Bwembwe dahangoga,
nokutamanila gweye.
4 Kwa Imulungu kumwake noditogola twaga jake,
kwa Imulungu notamanila, sidumba bule.
Imunhu yofa konitenda choni?

5 Imisi yose ozihindula mbuli zangu,
siku zose ogelegeza kunilumiza.
6 Oilumba kunitendela gehile na oifisa,
olola kila hanhu kunibita,
kuno osulukila kunikoma.
7 Gweye Imulungu uwakoboze mna ing'hasiliki yako,
uwabwanhe iwanhu wa isi ziyagwe.

8 Yandika kuiyalala kwangu,
gandike mkitabu chako mahozi gangu.
Vino gago gakuduhu mkitabu chako cha kumbukumbu?
9 Avo iwanhu onihila obwela kuchugu,
nahakukema unitaze.
Kwa mbuli ayo,
notanga kamba Imulungu ka ubanzi wangu.
10 Nomtamanila Imulungu na noitogola mbuli yake,
nomtamanila Mndewa Imulungu na noitogola mbuli yake.
11 Kwa Imulungu notamanila na sidumba bule.
Imunhu konitenda choni?

12 Gweye Imulungu niye niiduwila kumwako,
nokulavila sadaka za kukutogola.
13 Kwavija kunikombola kulawa mkifo,
na kunikaliza sikunigwe hasi,
ili nichole kuulongozi wa Imulungu kudilenge da ugima.

* **56:** Lola kitabu cha 1 Samweli 21:10-15, 27:1-4.

57

ZABULI YA 57

(Kwa kilanja, yatumie modeli wa, “Sikuubanange!” Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi viyamkimbile Sauli kuimhango.)*

1 Unyonele bazi, gweye Imulungu, unyonele bazi,
kwavija moyo wangu okukimbilila gweye.
Kuna imbeho ya mabawa gako nokimbilila,
mbaka kukuzumbi dibite.
2 Nomlilila Imulungu yeli uchanha ng'hani,
Imulungu yovikizaga gaja goyolonda kumwangu.
3 Konitaza kulawa kuulanga na konikombola,
kowakomhokela iwanhu onikweleleza ng'hani,
Imulungu kogala unogelo wake hawishaga na kutamanilwa kwake.

4 Niye na hagati ya simba,
niwasa hagati ya iming'onyo ili na nzala ng'hulu,
iwanhu meno gao kamba migoha na misale,
milimi yao kamba sime dinoligwe.

5 Gweye Imulungu, utogolwe uchanha kuulanga,
na isi yose imemezwe ukulu wako.

6 Waitegela lwavu migulu yangu,
moyo wangu una lusikisiki,
wahimba simo kuulongozi wangu,
lakini wadumbukila mgati yake.

7 Gweye Imulungu moyo wangu ugangamala,
ona, moyo wangu ugangamala,
nokwimba,
nokwimba lwila.
8 Lamuka gweye loho yangu,
lamuka gweye bango na kilimba,
noilamusa imitondo.
9 Nokushukulu gweye, Mndewa hagati ha iwanhu wose,
hagati ya iwanhu wa isi zose nokwimba nhogolwa.
10 Kwavija unogelo wako hawishaga okwenela mbaka kuulanga,
na kutamanilwa kwako mbaka mmawingu.
11 Gweye Imulungu, utogolwe uchanha kuulanga,
na isi yose imemezwe ukulu wako.

58

ZABULI YA 58

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie modeli wa, “Sikuubanange!”)
1 Mweye iwatawala, vino molonga kwa haki?
Vino motagusa viilondigwa hagati ya iwanhu?
2 Bule! Mmizoyo yenu mogelegeza gehile,
kwa makono genu mogala gehile mwiisi.

3 Wanhu wehile wainega tangu kuleligwa kwao.
Tangu mmunda wapotela na olonga uvizi.

* **57:** Lola kitabu cha 1 Samweli 24.

4 Sumu yao kamba sumu ya zoka,
kamba muyombo yasilile magwiti gake,
5 ayo hohulika sauti ya mganga yolagula,
hata mganga yolagula kwa kutowa nyanga.

6 Gweye Imulungu ibene imizino mmilomo yao,
gweye, Mndewa Imulungu uibene misaya ya simba.
7 Waleke wasegele kamba mazi gokilima himahima,
wahakwega upinde misale yao iwe dugi.
8 Kamba kola difile,
kamba king'hele yaleligwe yafile sikuwajone zuwa.
9 Nongo zenu hazinapata moto kwa ngodi za miba,
mibisi hebu inyalile awo okuwa wasegeswa wose.

10 Wene haki odeng'helela wahawona wehile obwezelwa,
na oibojoga damu ya iwanhu wehile.
11 Avo iwanhu olonga, “Wene haki wana nhunza,
kweli kauko Imulungu yoitagusa isi.”

59

ZABULI YA 59

(Kwa kilanja, yatumie modeli wa, “Sikuubanange!” Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi Sauli viyatumile wanhu wampelembe ili wamkome.)*
1 Gweye Imulungu unihonye mmakono ga iwanhu onihila,
unikalize kulawa kwa awo onivamila.
2 Unikombole kulawa kwa awo otenda gehile,
na unikombole kulawa kwa awo wetaga damu.

3 Lola, oifisa olonda kunikoma,
iwanhu wasede ogala migomvi kumwangu,
hamoja niye sitendile nzambi hebu gehile, go Mndewa Imulungu.
4 Niye sitendile dihile ila hewo waitanda kunivamila.

Go Mndewa Imulungu,
wize unitaze ulole sambi vinili.
5 Gweye, Mndewa Imulungu kuna udahi wose.
Winuke uwakoboze iwanhu wa isi zose,
sikuumuleke mgima hata imoja hagati ya awo otenda gehile.

6 Kila ichungulo obwela,
obwaka kamba umbwa,
na ozunguluka mgati ya dibuga.
7 Galole gaja gowotema kulawa mmilomo yao,
otema misime inoligwe mmilimi yao.
Na hewo olonga, “Nani yonda yatuhulike?”

8 Lakini gweye, Mndewa Imulungu kowaseka,
kowabezeli iwanhu wa isi zose.
9 Gweye kwa nguvu yangu nokulola gweye,
gweye Imulungu ayo ngome yangu.
10 Imulungu wangu kwa unogelwa wake hawishaga konizila,

* **59:** Lola kitabu cha 1 Samweli 19:11-17.

Imulungu konitenda niwalole iwanhu onihila viwohumwa.

11 Sikuuwakome,
buleavo iwanhu zangu oisemwa vuuwakoboze.
Kwa udahi wako uwatende tanga nzulule na uwabwanhe hasi,
gweye Mndewa ayo ngao yetu.
12 Mbuli ya nzambi za milomo yao,
na kwa mbuli za milomo yao,
waleke wagogwe kwa kuitapa kwao.
Mbuli ya makungu na uvizi wao,
13 uwasakaze kwa ng'hasiliki yako,
uwasakaze mbaka wasegesigwe,
ili wanhu watange kamba Imulungu ayo yotawala kwa Yakobo,
na kotawala mbaka kuihelela isi yose.

14 Kila ichungulo obwela,
obwaka kamba umbwa,
na ozunguluka mgati ya dibuga.
15 Obemhela kuzahila ndiya,
kamba hawegute owasilila.

16 Lakini niye nokwimba mbuli ya nguvu zako.
Nokwimba kwa sauti imitondo kwa unogelwa wako hawishaga.
Kwavija kumwangu niye gweye kwa ngome yangu,
na hanhu ha kukimbilila mwiisiku ya magazo.
17 Gweye kwa nguvu zangu,
niye nokwimbila kwa deng'ho,
kwavija Imulungu ayo ngome yangu,
Imulungu umemile unogelwa hawishaga.

60

ZABULI YA 60

(Kwa kilanja yatumie modeli ya lwila lwa, “Besa da Lagano.” Lwila lwa Daudi lwa kufundizila mbuli ya kipindi viyaitowile na Waalamu kulawa Nahalaimu na Soba. Kipindi acho Yoabu viyabwelile kawakoma Waedomu elufu kumi na mbili ako Kubonde da Mkele.)*

1 Gweye Imulungu kutulema na kutuhonda,
gweye kutugevuzikila, avo sambi tubweze kabili.
2 Kuitigisa isi na kuitula,
uzibe ulwatu kwavija yotigisika.
3 Kuwatenda wanhu zako wapate magazo,
mbaka hatudaha kugendelela.
4 Kusimika bendela kamba kilaguso kwa waja wose okudumba,
ili wahonyeke na misale ya iwanhu wehile.
5 Wose uwanogela wakombolwe,
utukombole kwa mkono wako wa ukudila na utwidike.

6 Imulungu kalonga kwa kung'ala kwake,
“Kwa kuhuma noigola isi ya Shekemu,
na nodipima vihande vihande bonde da Sukoti.
7 Isi ya Gileadi yangu niye na isi ya Manase yangu niye,

* **60:** Lola kitabu cha 2 Samweli 8:13, 1 Umwaka 18:12.

isi ya Efulaimu ayo kamba kofia jangu da zuma.
Isi ya Yuda ayo kamba fimbo yangu ya utawala.
8 Isi ya Moabu ayo kamba bakuli jangu da kunawila,
kwa isi ya Edomu notupa kilatu changu,
na niye nodeng'helela kwa kuwahuma Wafilisiti."

9 Nani yonda yanigale kudibuga dizungulukwe na luwa lwa mabwe?
Nani yonda yanilongoze mbaka Edomu?
10 Gweye, Imulungu siyo gweye utulemile siye?
Gweye Imulungu hucholile na siye kuing'hondo.
11 Ututaze mbuli ya iwanhu otwihila,
kwavija msaada wa munhu haufaya kinhu.
12 Imulungu yahakala na siye tohuma,
na heyo kowabojoga hasi iwanhu otwihila.

61

ZABULI YA 61

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango.)
1 Gweye Imulungu utegeleze kililo changu,
uhulike kupula kwangu.
2 Kulawa kuuhelelo wa isi nokukema gweye,
moyo wangu uhasinduka,
nilongoze hanhu heli na tindiwalo kamba kudibwe dili tali kubanza niye,
3 kwavija gweye ayo kimbililo jangu,
gweye ayo ngome yangu na kowagomesa iwanhu onihila.

4 Leka nikale mkibanda chako milele.
Leka nikimbilile hana imbeho ya mabawa gako.
5 Kwavija gweye Imulungu kuhulika kuiduwila kwangu,
kunigwaa uhazi hamoja na awo okudumba gweye.

6 Umgwelele mndewa siku nyingi,
miyaka yake iwe kwa ulelo mwingi.
7 Yatawale milele kuulongozi wako gweye Imulungu.
Lagiza unogelo wako hawishaga na kutamanilwa kwako vimkalize.

8 Avo niye nodimbila nhogolwa twaga jako,
nogavikiza gaja ganiiduwile kila siku.

62

ZABULI YA 62

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Yedutuni.)
1 Kwa Imulungu yaiyeka loho yangu yobwihila,
ukombola wangu olawa kumwake.
2 Heyo yaiyeka ayo dibwe jangu na ukombola wangu,
heyo ayo ngome yangu, niye sigwaya bule.

3 Mbaka lini monivamila?
Mbaka lini mweye mose monibwanha hasi,
kamba kiwambaza kisonga kubomoka?
4 Waitanda kunilagaza kulawa hanhu ha heshima,

odeng'helela uvizi.
Kwa imilomo yao otambika,
lakini mgati mmizoyo yao oduwila.

5 Kwa Imulungu yaiyeka loho yangu yobwihila,
tamanilo jangu dolawa kumwake.
6 Heyo ayo dibwe jangu na ukombola wangu,
heyo ayo ngome yangu niye sigwaya bule.
7 Ukombola wangu na ukulu volawa kwa Imulungu,
heyo ayo dibwe da nguvu na kimbililo jangu.

8 Mweye wanhu, mtamanileni Imulungu siku zose,
Ifunhuleni mizoyo yenu kumwake heyo,
Imulungu ayo kimbililo jetu.

9 Iwanhu wose kamba mhumuzi,
wose wakulu kwa wadodo hawafaya kinhu.
Uhawapima hawavika kilo imoja,
hewo wose wabewe kubanza mhumuzi.
10 Sikuutamanile uzulumati,
hebu kwika tamanilo mna ivinhu va ubavi,
utajili wako wahongezeka sikuuwike mmoyo wako.

11 Mwanza umoja Imulungu kalonga,
miyanza mibili niihulika mbuli ino,
kamba udahi wa Imulungu,
12 na unogelwa hawishaga wa Mndewa,
na heyo komuliha kila munhu kamba viyasang'hane.

63

ZABULI YA 63

(Zabuli ya Daudi mbuli ya kipindi viyakalile kuluwala lwa Yuda.)
1 Go Imulungu, gweye kwa Imulungu wangu,
na niye nokuzahila kwa moyo wose.
Moyo wangu okusulukila kamba munhu mwene ng'hilu,
nina ng'hilu kamba isi inyalile ilibule mazi.
2 Nikona hanhu hako hong'ala,
nizona nguvu zako na ukulu wako.
3 Kwavija unogelo wako hawishaga unoga kubanza ugima,
na niye nokutogola kwa mulomo wangu.
4 Nokutogola ugima wangu wose,
nokwinula makono gangu na nokupula.
5 Moyo wangu odeng'helela kamba kuja ndiya inogile ng'hani,
kwa deng'ho nokwimbila nhogolwa.

6 Mulusazi lwangu nokukumbuka,
kilo chose nokugelegeza.
7 Kwavija gweye konitaza,
mmbeho ya mabawa gako nokwimba kwa deng'ho.
8 Moyo wangu okugoga gweye,
mkono wako wa ukudila onidahiza.

9 Lakini wose olonda kunikoma niye,
odumbukila hasi mdisimo da ifa.
10 Okomigwa kwa sime,
okuwa ndiya ya mbagile.
11 Lakini mndewa kodeng'helela kwa Imulungu.
Wose oiduwila kwa twaga da Imulungu okwinuligwa,
kwavija milomo ya wavizi yogubikwa.

64

ZABULI YA 64

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Unhegeleze gweye Imulungu, kuiyalala kwangu,
ukalize ugima wangu kwa awo onihila.
2 Unifise kulawa kwa awo wehile ogelegeza vihile,
unike kutali na mting'hano wa iwanhu otenda gehile.
3 Onola milimi yao kamba sime,
olava mbuli za usede kamba misale.
4 Kulawa kuko kuwaifisile wamvamila munhu yelibule kitala,
omvamila kwa kusinhukiza bila kudumba.
5 Opanga kinhu kimoja kwa magesa gao gehile,
oilumba hanhu ha kufisa mitego yao.
Ogelegeza, “Haduhu yodaha kuyona.”
6 Otenda njama zao na kulonga,
“Tumambukiza mpango uno, nani yojuwa kinhu kino?”
Mipango ya kifiso ifisigwa mmoyo wa munhu.

7 Lakini Imulungu kowatowa kwa misale,
na bahaja olagazwa hasi.
8 Kowabananga kwa mbuli zao wenyego,
wose onda wawone ominula milomo yao kwa kuwabezeli.

9 Aho iwanhu wose odumba,
ogasimulila gayatendile Imulungu,
na ogagelegeza gaja gayatendile.
10 Wanhu wanogile wadeng'helele kwa Mndewa Imulungu,
na wamkimbilile heyo.
Wanhu wose wanogile omtogola heyo.

65

ZABULI YA 65

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi na lwila.)
1 Go Imulungu, gweye kofaya kutogoligwa ako Sayuni,
kumwako gweye iwanhu ogavikiza gaja gawalongile.
2 Gweye widikaga kupula,
avo wanhu wose okwizila gweye.
3 Nzambi nyingi zahatugoga,
gweye ayo ugelaga kumgongo gehile getu.
4 Kamweda imunhu yumsagule na kumgala behi na gweye,
ili yakale kuuluwa lwako.
Siye toshiba ganogile ga ng'anda yako,
ganogile geli mng'anda yako ing'ala.

5 Kwa unzonza kotwidika kwa haki,
gweye Imulungu wa ukombola wetu,
gweye ayo tamanilo da wanhu wose okala kuihelela isi,
na wanhu okala umwambu wa bahali.
6 Gweye ulumbile vigongo kwa udahi wako,
gweye kuna nguvu zose,
7 gweye uzitendaga ng'humbi za bahali zinyamale,
na kubuma kwa ng'humbi na ndwagi za iwanhu wa isi zose.
8 Wose okala kuihelela isi okanganya vilaguso vako.
Kotenda isi kudilawila zuwa na kudihongela zuwa ideng'he.

9 Koitembelela isi na koigelela mazi,
koitenda imwede,
vizanda va Imulungu vimema mazi,
kowagwelela ndiya iwanhu,
kwavija gweye vivo ulondile.
10 Kuidodeza miloka yake,
na kugatelebusa matuta gake,
kovitelebusa kwa luwaga,
na kuitenda iminoga imwede.
11 Kwavija kuimwedeza isi, kuna ndiya nyingi mumsimu wa kusenga,
kokose kuucholile kuna ndiya nyingi.
12 Luwala lumema mijani ya kudimila fugo,
vigongo vimema deng'ho.
13 Hanhu ha kulugongo hamema fugo,
makonde ganogezwa kwa ndiya,
vose vokemelela na kwimba kwa deng'ho.

66

ZABULI YA 66
(Kwa kilanja, lwila na Zabuli.)
1 Mweye wanhu wa isi yose guteni nyangi za deng'ho kwa Imulungu.
2 Ditogoleni twaga jake,
mumgwee heyo nhogolwa.
3 Mulongeleni Imulungu, “Sang'hano zako za unzonza!
Nguvu zako zibanza ng'hani,
mbaka iwanhu okwihila oidulika na kudumba.
4 Iwanhu wa isi yose okutambikila gweye,
na okwimbila nhogolwa na oditogola twaga jako.”

5 Izoni mulole gaja gayatendile Imulungu.
Sang'hano zake za unzonza kwa iwanhu wa mwiisi.
6 Kahindula bahali iwa isi inyalile,
waloka kwa magulu mgamazi.
Avo, siye tomdeng'helela heyo.
7 Heyo kotawala kwa udahi wake milele,
meso gake kowalola iwanhu wa mwiisi,
iwanhu omulema sambi wenuke.
8 Mtogoleni Imulungu wetu mweye iwanhu,
longeni sauti ya nhogolwa zake na wayagwe wahulike.
9 Heyo katutenda tuwe wagima,
na hagalekile magulu getu gatelebuke.

10 Kwavija gweye Imulungu kutugeza,
kutusunha kamba shaba viisunhigwa mmoto.
11 Kutuleka tugogwe muulwavu,
kutupapiza mizigo mikulu mmigongo yetu.
12 Kuwaleka iwanhu watubojoge,
tugenda mmoto na mmazi,
lakini kutugala mwiisi ya kumweda.

13 Nokwiza mng'anda yako na nhosa za kusoma moto,
nogavikiza gaja ganiiduwile kumwako.
14 Gaja ganongile kwa mulomo wangu,
na kuiduwila ving'halile mmagazo.
15 Nokulavila nhosa za kusoma moto za wanyama wanenehe,
na nhosa za kusoma moto za ng'hondolo mbigalo,
nokulavila nhosa za ng'ombe na mbuzi.

16 Mwize mtegeleze mweye mose mumdumba Imulungu,
nowalongela gaja gayatendile muugima wangu.
17 Nimulilila kwa mulomo wangu,
na nhogolwa zikala mululimi lwangu.
18 Maza nifisile gehile mmoyo wangu,
Mndewa sambi yanitegeleze.
19 Lakini Imulungu kanihulika,
ona, kanitegeleza vinimpulile.

20 Imulungu yatogolwe,
kwavija handemele bule vinimpulile,
hebu kusegesa unogelo wake hawishaga kumwangu.

67

ZABULI YA 67

(Lwila na Zabuli kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango.)
1 Imulungu yatonele bazi na yatutendele ganogile,
yatumwemwesele umulenge wa ikihanga chake.
2 Nzila zako zijuwigwe mwiisi yose,
na ukombola wako hagati ya iwanhu wa isi zose.
3 Leka iwanhu wakutogole gweye Imulungu,
leka iwanhu wakutogole gweye.

4 Leka iwanhu wa isi zose wakwimbile kwa deng'ho,
kwavija kowatagusa iwanhu kwa haki,
na kowalongoza iwanhu mwiisi yose.
5 Leka iwanhu wakutogole gweye Imulungu,
leka iwanhu wakutogole gweye.

6 Isi ilela ng'hani ndiya,
leka Imulungu, Imulungu wetu yatutende tumwede.
7 Imulungu yatutende tumwede,
na wanhu wose wa mwiisi wamdumbe heyo.

68

ZABULI YA 68

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Imulungu kokwinuka,
iwanhu omwihila opwililika,
na iwanhu omulema omkimbila kutali.
2 Kamba yosi vidipwililika,
avo waleke wapwililike,
kamba uhota vuulumbuka mmoto,
vivo iwanhu wehile vonda walawanye kuulongozi wa Imulungu.
3 Lakini iwanhu wanogile wadeng'helele,
wadeng'he kuulongozi wa Imulungu,
wadeng'helele na kutowa ng'henze.

4 Mwimbileni Imulungu, dimbileni twaga jake.
Mwimbileni ayo yokwendelesha mawingu,
twaga jake Mndewa Imulungu,
deng'heleleni kuulongozi wake.
5 Tata wa iwana wakiwa,
na mgombela wagane,
Imulungu yokala hanhu hake hong'ala.
6 Imulungu kowatenda iwanhu okala waiyeka wawe na hanhu ha kukala.
Kowalekesa wafungwa na kowatenda wamwede,
ila iwanhu wehile okala mwiisi inyalile.

7 Imulungu vuukalile kuulongozi wa iwanhu wako,
vuukalile mmwanza ako kuluwala,
8 isi itigiswa na ulanga wita mvula,
kuulongozi wako gweye, Imulungu wa Sinai,
ona kuulongozi wako gweye Imulungu wa Izilaeli.
9 Kugala mvula mwingi, gweye Imulungu,
kuing'weza mazi isi yako inyalile.
10 Wanhu zako okala kuko gweye Imulungu,
kwa kunoga kwako kuwagwaa vinhu wakiwa.

11 Mndewa kolagiza,
watwanzi wengi wagala usenga.
12 Iwandewa na iwakalizi zao okimbila.
Watwanzi wetu okala ukae oigolela vibokigwe kung'hondo.
13 Hata wanhu owasa mmabumba ga ng'hondolo,
opata mabawa ga njiwa gagubikwe kwa shaba,
na mitipilo yake kwa zahabu ing'ala.
14 Imulungu yeli na udahi wose viyawapwililise iwandewa,
ikala kamba balafu ilagala kulugongo lwa Salimoni.

15 Gweye lugongo Iutali, lugongo lwa Bashani,
gweye lugongo luli na nhembeti nyingi, lugongo lwa Bashani.
16 Habali mokona migongo, gweye lugongo luli na nhembeti nyingi,
lugongo lwa Imulungu alo lumnogela heyo,
Mndewa Imulungu kokala kuko milele.

17 Mituka ya Imulungu ibanza maelufu longo,

maelufu kwa maelufu,
Mndewa keza kulawa Sinai mbaka hanhu hake hong'ala.
18 Vuukwelile uchanha kukwela hamoja na wafungwa,
kubokela nhunza kulawa kwa iwanhu,
hata kulawa kwa awo okulema gweye,
ili gweye Mndewa Imulungu ukale kuko.

19 Mndewa Imulungu yatogoligwe.
Siku mbaka siku kotupapila mizigo yetu,
Imulungu ayo yotukombola.
20 Imulungu wetu ayo Imulungu yotukombola,
kwa Mndewa Imulungu kuko wili ukombola wa iwanhu wa mwiisi.

21 Lakini Imulungu kogahonda mapala ga iwanhu omwihila,
mapala ga iwanhu ochola mnzila ya nzambi zao.
22 Mndewa, kalonga, “Nowabweza kulawa Bashani,
nowabweza kulawa mbahali,
23 ili ubojoge magulu gako mwiidamu ya iwanhu okwihila,
akuno milimi ya umbwa wako yopata hesa.”

24 Gweye Imulungu, mwanza wako wa mhumo oneka,
mwanza wa Imulungu, Mndewa Imulungu wangu,
olongoza hanhu hake hong'ala.
25 Tanhu weza wembaji, abaho watowa bango,
vivija na wali otowa ngoma ndodo.
26 Mtogoleni Imulungu kumting'hano mkulu,
mtogoleni Mndewa Imulungu kumting'hano wa Izilaeli.
27 Kabila dodo da Benjamini dowalongoza,
na iwatawala wa Yuda na bumbila jao,
abaho iwatawala wa Zabuloni na Nafutali.

28 Gweye Imulungu lagiza udahi wako,
gweye Imulungu tulagusile nguvu zako,
kamba vuutendile ako umwaka.
29 Mbuli ya ng'anda yako ako Yelusalemu,
iwandewa okugalila nhunza.
30 Mkomhokele munhu yokwihila yeli kamba mnyama yokala kudilolo,
heyo kamba bumbila da ng'ombe mbigalo hagati ya ng'ombe wana.
Wabojoge na wakugalile vihande va shaba.
Wapwililise iwanhu wa isi onogelwa na ng'hondo.
31 Wasenga okwiza kulawa Misili ogala nhunza,
Kushi omgalila Imulungu vinhu vao.

32 Mwimbileni Imulungu, mweye iwandewa wa isi yose,
mwimbileni nhogolwa Mndewa.
33 Mwimbileni nhogolwa heyo yakwelile kuulanga wa uchanha,
ona ulanga wa milele,
heyo koduma kwa sauti ng'hulu.
34 Longeni ukulu wa Imulungu,
heyo kotawala Izilaeli,
heyo kana udahi ako kuulanga.
35 Gweye Imulungu kodumbiza ako ihanhu hako hong'ala,
Imulungu wa Izilaeli ayo yowagwaa iwanhu zake nguvu na udahi.

Imulungu yatogolwe.

69

ZABULI YA 69

(Zabuli ya Daudi. Kwa kilanja, yatumie modeli ya lwila lwa Besa.)
1 Gweye Imulungu unikombole,
kwavija mazi ganivikila msingo.
2 Nodidimila mnhope,
hanhu sidaha kwima wima,
nivika mmazi mengi,
sika kulu dinigubika.
3 Nidonha kukulilila,
tundu melo jangu dinyala.
Meso gangu gavulala,
kwa kukubeta gweye Imulungu wangu.

4 Iwanhu onihila bila kilamuso wengi kubanza mvili zangu,
wengi onivamila kwa mbuli za uvizi.
Nolondigwa kubweza kinhu sikibile.
5 Gweye Imulungu, gweye kojuwa ubozi wangu,
nzambi zangu hazifisika kumwako.
6 Wose okutamanila gweye Mkulu Mndewa Imulungu,
sikuwagwe kinyala mbuli yangu.
Mndewa uli na udahi wose,
wose okuzahila gweye Imulungu wa Izilaeli,
sikuwagwe kinyala mbuli yangu.
7 Kwavija nisitamili kubezeligwa mbuli yako,
kinyala kigubika kihanga changu.
8 Niwa mgeni kwa ndugu zangu,
niwa mgeni kwa wanage mamangu mwenyego.

9 Kwavija unogelwa wangu kwa ng'anda yako osoma mgati mmwangu kamba moto,
maligo ga awo okuliga ganizila.
10 Nahalila na kufunga,
hewo onibezeli habali nhendile vivo.
11 Vinivalile viwalo va gunia kwa kuiyalala,
nikala kinhu cha kusekwa na iwanhu.
12 Waja okala mmulango onigeweza,
iwanhu wakoligwe otunga nyila mbuli yangu.

13 Lakini niye nokupula gweye Mndewa Imulungu.
Mkipindi kikunogeza, muunogelo wako hawishaga mkulu,
gweye Imulungu unidike kwa ukombola wako wa kweli.
14 Unitaze sikuunileke nididimile mnhope,
nilave mmakono ga awo onihila,
ndave kulawa mmazi mengi.
15 Sikuundeke nzoligwe na sika kulu,
hebu nididimile mmazi,
hebu nimezwe na ifa.

16 Gweye Mndewa Imulungu unidike,
kwavija unogelo wako hawishaga mkulu,

unihindukile kamba bazi jako vidili.
17 Sikuufise kihanga chako kwa msang'hanaji wako,
ulopole kunidika kwavija nammagazo.
18 Wize behi na unikombole,
unigombole kulawa kwa iwanhu onihila.

19 Gweye kotanga vindigigwa,
kotanga iwanhu viwongela kinyala na kunibezeli,
wose onihila gweye kowatanga.
20 Awo onibezeli wanibena nguvu na niye nifa umoyo,
nozahila imunhu wa kunyonela bazi,
lakini simpatile yoyose wa kunihoza.
21 Wanikila sumu mna ndiya yangu,
na ving'halile na ng'hilu wangwaa divai isasile.
22 Imeza itandigwe kuulongozi wa hewo iwe mtego,
na wagogwe mzinyimwilinyimwili zao.
23 Meso gao gageligwe ziza sikuwalole,
na migongo yao iveduke siku zose.
24 Uwakutulile ng'hasiliki yako,
kugevuzika kwako ng'hani kuwapate.
25 Kae yao iwe vihame,
sikuyakale munhu yoyose mvibanda vao.
26 Kwavija owadununza awo uwadununze,
na olonga mbuli ya usungu wa awo uwalumize.
27 Walihe gehile kwa gehile gao,
sikuuwaleke wailumbe muukombola wako.
28 Wasegeswe mkitabu cha wagima,
sikuwandikigwe mumsafa wa matwaga ga iwanhu otenda ganogile.

29 Lakini niye nogaya na nina usungu,
gweye Imulungu unikombole na unike goya.

30 Noditogola twaga da Imulungu kwa lwila,
na nomtogola kwa kumgwaa nhogolwa.
31 Mbuli ayo yomnogeza Mndewa Imulungu kubanza ng'ombe mbigalo,
kubanza ng'ombe mgima mgima.
32 Wakiwa ogona gago na kudeng'helela,
mweye mumzahila Imulungu mizoyo yenu ipate nguvu.
33 Mndewa Imulungu kowategeleza ngaengae,
hawasemwa wanhu zake wafungigwe mkifungo.

34 Ulanga na isi vimtogole,
bahali na vose vikalaga mumo.
35 Kwavija Imulungu kodikombola buga da Sayuni,
na kogazenga kabili mabuga ga Yuda.
Wanhu zake okala mumo na kutawala.
36 Wana wa iwasang'hanaji wa Imulungu odihazi,
na iwanhu wose odinogela twaga jake okala mumo.

70

ZABULI YA 70

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi kopula yakumbukigwe na Imulungu.)

1 Gweye Imulungu ulopole kunikombola,
gweye Mndewa Imulungu wize unitaze.
2 Wose olonda ugima wangu,
wagwe kinyala na wapate lukwale,
wose olonda gehile gamhate,
wabwele kuchugu na wagwe kinyala.
3 Waja onibeza, “Amweye! Amweye!”
wabwele kuchugu mbuli ya kinyala chao.

4 Lakini wose okuzahila gweye wadeng'helele,
na kusekelela kumwako.
Wose ounogela ukombola wako walonge,
“Imulungu yatogolwe!”

5 Lakini niye na mkiwa na ngaengae,
gweye Imulungu wize himahima kumwangu.
Gweye ayo unitazaga na mkombola wangu,
gweye Mndewa Imulungu, sikuukawe.

71

ZABULI YA 71

1 Kumwako gweye Mndewa Imulungu, nikukimbilila,
sikuundeke ng'o nigwe kinyala.
2 Kwa haki yako unihonye na unikombole,
tega gwiti jako utegeleze na unikombole.
3 Uwe kumwangu kamba dibwe da kukimbilila,
gweye kulagiza niye nikomboligwe,
kwavija gweye kwa dibwe jangu na ngome yangu.

4 Gweye Imulungu unikombole kulawa mmakono ga wanhu wehile,
kulawa kumikombe ya wanhu wehile na wasede.
5 Gweye ayo tamanilo jangu,
gweye Mkulu Mndewa Imulungu, ayo tamanilo jangu tangu ubwanga wangu.
6 Ning'hali sinavumbuka nikutamanila gweye,
mmunda wa mamangu gweye ayo nikutamanile.
Nokwimbila nyila za kukutogola siku zose.
7 Niwa kamba kilozo kwa wanhu wengi,
lakini gweye kwa kimbililo jangu da nguvu.
8 Mulomo wangu umemezwa nhogolwa zako,
nolonga ukulu wako imisi yose.
9 Sikuunyase kipindi cha uvele,
na sikuundeke nguvu zangu zahahunguka.
10 Kwavija iwanhu onihila onideta,
waja onisepa opanga gehile ili wanikome.
11 Olonga, “Imulungu kamuleka,
mzahileni mumgoge,
kwavija haduhu yonda yamkombole!”

12 Gweye Imulungu sikuukale kutali na niye,
gweye Imulungu wangu wize himahima unhaze.
13 Waja onibezeli wabanangwe kwa kinyala,

waja olonda kunikoma waumbuke na wagwe kinyala.
14 Lakini niye notamanila siku zose,
nogendelela kukutogola ng'hani.
15 Mulomo wangu osimulila haki yako,
osimulila mbuli zako za ukombola imisi yose,
kwavija zibanza nzewele zangu.
16 Gweye Mkulu Mndewa Imulungu, nokwiza na kulonga mbuli zako ng'hulu,
nolonga haki yako, yako gweye wiiyeka.

17 Gweye Imulungu kunifunza tangu ubwanga wangu,
mbaka lelo nolonga mbuli zako za unzonza.
18 Gweye Imulungu, sikuundeke hata nahawa mvele na uhenga,
mbaka nilonge udahi wako ulelo ukwiza,
nguvu zako kwa wose okwiza kumwande.

19 Gweye Imulungu haki yako ivika mbaka kuulanga,
gweye utendile mbuli ng'hulu.
Gweye Imulungu nani kamba gweye?
20 Hamoja kunitenda nigaye kwa usungu konibweza kabili,
kulawa hasi kuzimu koninula kabili.
21 Kowengeza ukulu wangu,
na konihoza moyo kabili.

22 Gweye Imulungu wangu nokushukulu kwa bango,
mbuli ya kutamanilwa kwako,
gweye Ayo Ung'alile wa Izilaeli,
nokwimbila nhogolwa kwa kilimba.
23 Mulomo wangu okwimba kwa deng'ho,
na loho yangu yokutogola kwavija kunikombola.
24 Nolonga mbuli zako za haki imisi yose,
kwavija waja walondile kunikoma wagwa kinyala na waumbuka.

72

ZABULI YA 72
(Zabuli ya Sulemani.)
1 Gweye Imulungu, mgwelele nzewele mndewa yataguse kwa haki yako,
mwana wa mndewa kwa haki yako.
2 Kowatagusa wanhu wako kwa haki,
iwanhu wako wakiwa kwa haki.
3 Vigongo vogala ukumweda kwa iwanhu,
vigongo vimeme matunda ga haki.
4 Kowagombela oneligwe mna iwanhu,
kowakombola wana wa ngaengae,
wahonde iwanhu owadununza wayagwe.

5 Kosigala kamba zuwa na mbalamwezi ulelo wose.
6 Kokuwa kamba mvula itowa mumgunda ulimigwe,
kamba luwaga lutowa mwiisi.
7 Kipindi chake wene haki omweda,
ukumweda kokuwa kuko mbaka mbalamwezi yahafa.
8 Kotawala kulawa bahali mbaka bahali,

na kulawa kuulwanda mbaka kuihelela isi.
9 Makabila ga kuluwala omfugamila,
na iwanhu omwihila ohumwa.
10 Wandewa wa Talishishi na iwandewa wa mhwani omgalila nhosa,
wandewa wa Sheba na Seba omgalila nhunza.
11 Wandewa wose omfugamila,
na iwanhu wa isi zose omsang'hanila.

12 Heyo komuhonya mkiwa yomulilila,
imunhu yoneligwe yelibule munhu wa kumtaza.
13 Kowonela bazi wakiwa na ngaengae,
na kowakombola welibule kinhu kulawa mkifo.
14 Kowakombola sikuwoneligwe na iwasede,
kwavija ugima wao ubanza kunoga kumwake.

15 Heyo yakale mgima,
na yabokele zahabu za Sheba,
wanhu wampulile kwa Imulungu siku zose,
na yamwede imisi yose.
16 Ndiya imeme mwiisi yose,
kunhembeti ya vigongo kumeme.
Kuwe na ndiya kamba muhulo wa Lebanoni,
wanhu mmabuga wamwede kamba mijani ya kubonde.
17 Twaga jake disigale milele,
na disigale kamba zuwa.
Iwanhu wa isi zose wamwede kubitila heyo,
na hewo wamkeme kamweda.

18 Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli yatogolwe,
heyo yaiyeka yotenda mbuli za unzonza.
19 Twaga jake kulu ditogolwe milele,
isi yose imeme ukulu wake. Ona, Ona.

20 Uno awo uhelelo wa kupula kwa Daudi, imwana wa Yese.

73

ZABULI YA 73
(Zabuli ya Asafu.)
1 Kweli Imulungu kanoga kwa iwanhu wa Izilaeli,
kwa iwanhu waja mizoyo yao inoga.
2 Lakini kumwangu niye, migulu ikala yolonda kutelebuka,
mgulu wangu ulonda kutelebuka hanhu aho hanimile.
3 Kwavija niwonela migongo iwanhu oitapa,
vinyonile ukumweda kwa iwanhu wehile.

4 Hewo hawapata magazo mbaka ifa yao,
ng'huli zao zineneha na zina nguvu.
5 Hawagaya kamba iwanhu wayagwe,
na hawapata magazo kamba viwopata iwanhu wayagwe.
6 Avo kuitapa kwao kamba mkufu wao msingo,
kubezeli kamba kiwalo chao.
7 Gehile golawa mmizoyo yao ifile ganzi,

mipango yao ihile yolawa mmizoyo yao.
8 Obezeli na kulonga kwa usede,
oitapa na olonda kuwadununza wayagwe.
9 Milomo yao yolonga gehile hata kwa ulanga,
na olonga kwa kuitapa kwa wanhu wayagwe.
10 Avo iwanhu zao owahindukila,
na hawona kilozo chochose.
11 Olonga, “Imulungu kotangaze?
Vino heyo yeli Uchanha Ng'hani kotanga kinhu?”
12 Vino, vivo weli wene nzambi,
hawagelegeza kinhu siku zose okwengeza utajili.

13 Nigaya bule kuwika moyo wangu unogile,
na kunawa makono gangu sikuniwe na kitala.
14 Imisi yose nigazwa,
nitagusigwa kila imitondo.

15 Maza nilongile, “Nolonga vino,”
nahawahinduke wanago.
16 Vinigezile kugajuwa gose,
gakala ngaga kumwangu kugajuwa,
17 mbaka viningile hanhu hong'ala ha Imulungu,
aho nijuwa uhelelo wao.

18 Kweli koweka hanhu hana lungwi,
kowabwanha hasi kwa ubananzi.
19 Lola viwobanangwa himahima,
osegeswa kwa bwembwe.
20 Kamba nzozi munhu viyolamuka,
vivo vuwinuka gweye Mndewa,
kowasegesa kamba nzozi.

21 Moyo wangu vuugeligwe lusikisiki,
na loho yangu viigeligwe usungu,
22 nikala mbozi na sijuwile kinhu,
nikala kamba ng'onyo kumwako.
23 Lakini nahamoja na gweye siku zose,
kunigoga mkono wangu wa ukudila.
24 Konilongoza kwa gaja goulonda,
abaho konibokela kwa ukulu wako.
25 Nani iyagwe inilinayo kuulanga ila gweye?
Mwiisi haduhu kinhu kinisulukila kubanza gweye.
26 Lukuli lwangu na moyo wangu vodaha kulemelwa,
ila Imulungu ayo nguvu ya moyo wangu na fungu jangu milele.

27 Wose okala kutali na gweye obanangwa,
kowabananga wose hawakutamanila gweye.
28 Kumwangu niye kukala behi na Imulungu kinhu kinogile,
nimtenda Mkulu Mndewa Imulungu kimbililo jangu,
nolonga gose gausang'hane.

74

ZABULI YA 74

(Lwila lwa Asafu.)
1 Gweye Imulungu habali kutulema milele?
Habali ng'hasiliki yako yokwaka kwa ng'hondolo zako?
2 Kumbuka iwanhu waugulile tangu umwaka,
kumbuka kabila da uhazi wako awo kuwagombola,
kumbuka lugongo lwa Sayuni ako kuukalile.
3 Hinduka uchole kuvihame vino milele,
unanzi uno wa ihanhu hako hong'ala ugaligwe na wanhu okwihila.

4 Iwanhu okwihila wabuma kwa mhumo aho ihanhu hako hong'ala hauiting'hane na siye,
okwika bendela zao kamba kilaguso cha mhumo.
5 Watenda kamba iwanhu osang'hanila mishoka,
okanha mibiki.
6 Wabena mbao zihambigwe goya,
kwa mishoka na nyundo.
7 Wahasoma moto hanhu hong'ala mbaka hasi,
wahagela dikwe hanhu hodikala twaga jako.
8 Walonga mmizoyo yao, “Towahonda kabisa!”
Wahasoma moto kila hanhu hotuiting'hana kukutambikila.

9 Hatugweleligwe kilaguso cha unzonza,
haduhu watula ndagu wasigale,
haduhu munhu vitwili yojuwa mbuli ino yokwisha lini.
10 Gweye Imulungu mdetaji kokubezeli mbaka lini?
Vino iwanhu okwihila odiliga twaga jako milele?
11 Habali kougomesa mkono wako wa ukudila wa nguvu?
Golosa mkono wako uwabanange.

12 Lakini gweye Imulungu kwa Mndewa wangu tangu umwaka,
gweye kogala ukombola mwiisi.
13 Gweye ayo uigolile bahali kwa nguvu zako,
kugatula mapala ga iming'onyo mikulu ili mgamazi.
14 Gweye ayo utulile pala da Lewiasani,
na kumulava kamba ndiya ya viumbe va kuluwala.
15 Gweye ayo ufungule mbwibwi na vizanda,
vizanda vikalile vokilima siku zose kuvinyaza.
16 Imisi yako na vivija ikilo yako,
gweye kwika zuwa na mbalamwezi.
17 Gweye ayo wikile imbaka ya isi yose,
kutenda msimu wa zuwa kali na masika.

18 Kumbuka mdetaji viyakubezeli gweye Mndewa Imulungu,
wanhu viwadiligile twaga jako.
19 Sikuugale ugima wa njiwa wako kwa iming'onyo ya kumuhulo,
sikuuusemwe ugima wa iwanhu wako ogaya milele.
20 Dikumbuke lagano jako,
hanhu ha ziza ha isi hamema iwanhu ogala ndwagi.
21 Sikuutogole iwanhu oneligwe wabwele kuchugu kwa kinyala,
wakiwa na welibule kinhu waditogole twaga jako.

22 Inuka gweye Imulungu uigombele,
kumbuka iwanhu wabozi viwokubezeli imisi yose.
23 Sikuuisemwe kuguta kwa iwanhu okulema gweye,
kubuma kwa iwanhu okwihila kila siku.

75

ZABULI YA 75

(Lwila na Zabuli ya Asafu. Kwa kilanja, yatumie modeli wa, “Siku-ubanange.”)
1 Gweye Imulungu, tokushukulu,
tokushukulu gweye kwavija twaga jako da behi,
wanhu osimulila mbuli zako za unzonza.

2 Imulungu kolonga, “Nosagula kipindi kinogile,
niye notagusa kwa haki.
3 Kipindi isi yose na iwanhu okala mumo yahatigisika,
niye ayo nigogeleza mhanda zake sikuzilagale.
4 Kwa iwanhu oitapa nolonga, ‘Sikumuitape kabili,’
kwa iwanhu wehile nolonga, ‘Sikumwinule mhembe zenu.
5 Sikumwinule mhembe zenu mbuli ya ulanga,
sikumulonge kwa kibuli.’ ”

6 Haduhu yoyose yolawa umwambu wa kudilawila zuwa,
hebu umwambu wa kudihongela zuwa,
hebu umwambu wa kuluwala yodaha kumkweza munhu.
7 Lakini Imulungu ayo yotagusa,
komuhumulusa imoja na komkweza iyagwe.
8 Mumkono wa Mndewa Imulungu kuna kikasi kimemile divai kali,
yolava holovu na ihanganyigwa na usongo,
kowagidila iwanhu wehile weli mwiisi,
ong'wa mbaka dwendwe da mwisho.

9 Lakini niye nolonga gayasang'hane milele,
nomwimbila nhogolwa Imulungu wa Yakobo.
10 Nguvu za iwanhu wehile nozibena,
lakini nguvu za wene haki zokwinuligwa.

76

ZABULI YA 76

(Lwila na Zabuli ya Asafu. Kwa kilanja, yatumie nyuzi za bango.)
1 Ako mwiisi ya Yuda Imulungu kojuwigwa,
twaga jake kulu mwiisi ya Izilaeli.
2 Kibanda chake kizengigwa ako Salemu*,
ukazi wake wa ako Sayuni.
3 Ako kabena misale ikwaka,
kabena ngao na sime na migoha ya ng'hondo.

4 Gweye kong'ala kwa mulenge,
mwene unovu kubanza vigongo vili na utajili wa wanyama.
5 Magalu wabokigwa vinhu vao,

* **76:2** Dino dikala twaga da umwaka da buga da Yelusalemu

owasa utulo wa kimambukizo,
haduhu hata munhu imoja yodaha kuitowa ng'hondo.
6 Kwa kukomhokela kwako,
gweye Imulungu wa Yakobo,
falasi na mtuka wa ng'hondo vikala tuluu.

7 Gweye wiiyeka ayo wakudumbigwa.
Nani yodaha kwima kuulongozi wako wahagevuzika?
8 Kulawa kuulanga kulonga nhaguso yako,
na isi idumba inyamala tuluu.
9 Gweye Mndewa Imulungu vuwinuke kutagusa,
kuwakombola wose oneligwe mwiisi.

10 Ng'hasiliki yako kwa wanhu yogala ukulu kumwako,
na waja wasigale mwiing'hasiliki yako otenda nyimwilinyimwili.
11 Iduwileni kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wenu, na vikizeni gaja gamuiduwile,
wose omzunguluka heyo wamgalile nhunza, heyo yodumbigwa.
12 Heyo kokanha loho za watawala,
heyo kodumbigwa na iwandewa wa isi yose.

77

ZABULI YA 77

(Zabuli ya Asafu. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Yedutuni.)
1 Nomulilila Imulungu,
nomulilila Imulungu na heyo konihulika.
2 Siku da magazo gangu nimzahila Mndewa,
ikilo ninula uchanha makono gangu bila kudonha,
na moyo wangu ulema kuhozwa.
3 Gweye Imulungu nikukumbuka,
nilila kwa giogio,
nigelegeza na niye nisinduka.

4 Kugatenda meso gangu sikugafing'hilize,
nikala nogaya mbaka ndemelwa kulonga.
5 Nigelegeza siku zibitile,
na miyaka mingi ibitile.
6 Nilonga, “Leka nikumbuke nyila zangu ikilo,
leka nigelegeze mmoyo wangu.”
Abaho loho yangu izahila.
7 “Vino Mndewa kotulema milele?
Vino hatenda ganogile kabili?
8 Vino unogelo wake hawishaga usegela milele?
Vino gaja gayalongile hagavikizwa milele?
9 Vino Imulungu kaisemwa kona bazi?
Vino heyo yahagevuzika kosegesa bazi jake?”
10 Abaho nigelegeza, “Kinilumiza acho kino, Imulungu yeli na Uchanha Ng'hani hatenda chochose mbuli yetu.”

11 Nozikumbuka sang'hano za Mndewa Imulungu,
ona noukumbuka unzonza wako wa umwaka.
12 Nozigelegeza sang'hano zako zose,

na nozigesa mbuli zako ng'hulu.

13 Gweye Imulungu, nzila zako zing'ala.
Imulungu gani yeli mkulu kamba Imulungu wetu?
14 Gweye ayo Imulungu utendaga unzonza,
kulagusa ukulu wako hagati ya iwanhu wa isi zose.
15 Kwa mkono wako uli na nguvu kuwagombola wanhu wako,
ulelo wa Yakobo na Yusufu.

16 Mazi gakona gweye Imulungu,
mazi gakona na kukimbila,
hasi mwiibahali kugwaya.
17 Mawingu geta mazi,
ulanga uduma na ng'huwa,
misale yako imwemwesa kila mwambu.
18 Ng'huwa yako ihulikigwa mdibeho da kivulavumbi,
lumwesa lwako lumwemwesa isi yose,
isi yose igwaya na kutigisika.
19 Nzila yako ibita mbahali,
kubita mmazi mengi,
hamoja ngayo zako hazoneke.
20 Kuwalongoza wanhu zako kamba bumbila da fugo,
kwa mkono wa Musa na Haluni.

78

ZABULI YA 78
(Lwila lwa Asafu.)
1 Mweye wanhu zangu, hulikeni mafundizo gangu,
tegelezeni mbuli za mulomo wangu.
2 Nogubula mulomo wangu kwa mzungu,
nolonga ulonzi ufisigwe kulawa umwaka,
3 gaja gatuhulike na kugatanga,
gaja gatulongelwe na iwahenga zetu.
4 Hatugafisa kwa wanao,
towalongela iwanhu wa ulelo ukwiza,
sang'hano ng'hulu za Mndewa Imulungu,
udahi wake na unzonza yautendile.

5 Kalava amuli kwa Yakobo,
na keka malagizo mwiisi ya Izilaeli,
na kawalagiza iwahenga zetu wawafunze wanao,
6 ili iwanhu wa ulelo ukwiza wagajuwe,
hamoja na iwana onda waleligwe,
na hewo vivija kwa kipindi chao wawalongele wanao.
7 Aho okwika tamanilo jao kwa Imulungu,
na hawaisemwa mbuli zake ng'hulu,
lakini ogagoga malagizo gake.
8 Na sikuwaigale na iwahenga zao,
wakalile ulelo wa iwanhu wadulu,
na walema kutegeleza,
wanhu hawatamaniligwa kumwake,
awo loho zao hazimgogile Imulungu.

9 Kamba iwanhu wa Efulaimu hamoja wagoga upinde,
wakimbila siku da ing'hondo.
10 Hawadigogile lagano da Imulungu,
na walema kukala kwa malagizo gake.
11 Waisemwa gaja gayawatendele,
unzonza yaulaguse kumwao.
12 Katenda unzonza mgameso ga iwahenga zao,
ako Soani mwiisi ya Misili.
13 Kaigola bahali na kawalongoza mbaka wabita,
kagatenda mazi gema kamba kisugulu.
14 Kawalongoza kwa wingu imisi,
na kwa mulenge kulawa mmoto kilo kigima.
15 Katula mibwe kuluwala,
kawagwaa mazi mengi kamba bahali,
16 katenda mbwibwi kulawa mdibwe,
kagatenda mazi gakilime kamba lwanda.

17 Lakini wagendelela kumtendela nzambi,
ako kuluwala wamulema ayo yeli Uchanha Ng'hani.
18 Wamgeza Imulungu giladi,
walonda ndiya waisulukile wenyego.
19 Wamdeta Imulungu, walonga,
“Vino Imulungu kodaha kutanda meza ya ndiya kuluwala?
20 Ona, katowa dibwe na mazi galawa,
mbwibwi zilava mazi mengi.
Lakini heyo vivija kodaha kutugwaa ndiya,
hebu kutugwaa nyama?”

21 Mndewa Imulungu viyawahulike kagevuzika ng'hani,
moto wake ukala kwa ulelo wa Yakobo,
na ng'hasiliki yake iwakila wanhu wa Izilaeli,
22 kwavija hawamtamanile Imulungu,
na hawatogole kamba yahadahile kuwakombola.
23 Avo, kalagiza ulanga uli uchanha,
na kavugula milango ya kuulanga,
24 kawalagazila mana kamba ndiya,
kawagwaa ndiya ya kuulanga.
25 Wanhu waja ndiya ya wasenga wa kuulanga,
kawagwaa ndiya kamba vuwadahile kuja.
26 Kagala beho da umwambu wa kudilawila zuwa kulawa kuulanga,
na kwa udahi wake kadilongoza beho da mwambu wa kusini.
27 Kawalagazila nyama kamba timbwisi,
ndege oguluka kamba msanga wa mwhani.
28 Kawatenda wagwe mng'hambi yao,
na wazunguluka vibanda vao vose.
29 Wanhu waja na kusigasa,
kwavija kawagwaa kija kiwasulukile.
30 Wang'hali hawana mambukiza kuja acho kiwasulukile,
ndiya viikalile ing'hali mmulomo,
31 Imulungu kawagevuzikila,
kawakoma awo wakalile na nguvu hagati yao,
kawabwanha iwabwanga wa Izilaeli.

32 Hamoja ago gose galawila,
hewo wagendelela kutenda nzambi,
na hawatamanile unzonza wake.
33 Avo kazitenda siku zao zilawanye kamba mhumuzi,
na miyaka yao ishila mkudumba.
34 Viyawakomile wamzahila,
waleka gehile gao na wambwelela Imulungu kabili kwa mizoyo yao yose.
35 Wakumbuka kamba Imulungu kalala dibwe jao,
Imulungu yeli Uchanha Ng'hani ayo mkombola wao.
36 Lakini wamvizila kwa milomo yao,
walonga uvizi kwa milimi yao,
37 mizoyo yao haimgogile heyo,
na hawatamanilwe mdilagano jake.

38 Hata ivo heyo kakala na bazi,
kagela kumgongo gehile gao na hawabanange bule.
Miyanza mingi kaikimila ng'hasiliki yake,
na haibwinhile ng'hasiliki yake yose.
39 Kakumbuka kamba hewo wakala wanhu tu,
na kamba beho dibita na kulawanya.

40 Miyanza mingi wamulema kuluwala,
na wamgela usungu kudibawe.
41 Wamgeza Imulungu kabili na kabili,
na wamgevuza ayo Yang'alile wa Izilaeli.
42 Waisemwa nguvu zake,
siku viyawakombole kulawa kwa awo wawehile,
43 siku ayo viyatendile vilaguso vake ako Misili,
na unzonza wake ako Soani.
44 Kagalusa vizanda vao viwa damu,
kawatenda sikuwadahe kung'wa mazi gao.
45 Kawagalila mikonzi iwagaze,
na mibula iwanange.
46 Kailava ndiya yao inangigwe na mbalangulu,
na migunda yao inangigwe na nzige.
47 Kabananga mizabibu yao kwa mvula ya mabwe,
na mikuyu yao kwa beho kali.
48 Kawatowa ng'ombe wao kwa mvula ya mabwe,
kaitowa fugo yao kwa ng'huwa.
49 Kawakutulila ng'hasiliki yake,
na ludoko na magazo na madununzo,
kwa bumbila da wasenga wa kuulanga wabananzi.
50 Kaitendela nzila ng'hasiliki yake,
hawahonyeke na ifa,
ila kawakoma kwa mitamu.
51 Kawakoboza iwana chaudele wose wa Misili,
wana chaudele weli mkibanda cha Hamu.
52 Lakini kawalava iwanhu zake kamba fugo,
kawalongoza kamba ng'hondolo kubitila kuluwala.
53 Kawalongoza goya na hawadumbile,
ila bahali iwameza iwanhu owehila.
54 Kawagala mbaka kuna imbaka ya isi yake ing'alile,

ako kuna iisi ya kuvigongo iyasolile kwa nguvu zake.
55 Kawawinga iwanhu wa isi ziyagwe kuulongozi wao,
na kaigola isi yao kamba uhazi,
kageka makabila ga Izilaeli mvibanda vao.

56 Lakini hewo wamgeza Imulungu,
na wamulema ayo yeli Uchanha Ng'hani,
na hawazigogile amuli zake.
57 Wahinduka kuyagwe na hawatamaniligwe kamba iwahenga zao,
hawatamaniligwe kamba upinde wenye kasolo.
58 Wamgevuza Imulungu kwa kuzenga hanhu ha kutambikila imilungu kuvigongo,
na wamgela migongo kwa kutenda vinyago.
59 Imulungu viyawahulike kagevuzika ng'hani,
kawalema ng'hani Waizilaeli.
60 Kadileka dihema ding'alile dikalile ako Shilo,
aho haakalile hagati ya iwanhu.
61 Katogola disanduku da lagano disoligwe,
ukulu wake kaugala mmakono ga awo omwihila.
62 Kawaleka iwanhu zake wakomigwe kwa sime,
kawagevuzikila ng'hani iwanhu wa uhazi wake.
63 Moto uwasakaza iwabwanga wao,
iwandele wao hawembiligwe nyila za zengele.
64 Iwalava nhosa wao wakomigwa kwa sime,
na ivizuka hawadahile kulila.

65 Abaho Mndewa kalamuka kamba munhu yawasile utulo,
kamba munhu yoguta mbuli ya kung'wa ugimbi.
66 Kawatowa na kawahuma iwanhu omwihila,
na kawagela mkinyala cha milele.
67 Abaho kadilema hema da Yusufu,
hadisagule kabila da Efulaimu,
68 lakini kadisagula kabila da Yuda,
lugongo lwa Sayuni, alo kalunogela.
69 Kazenga hanhu hake hong'ala kamba ulanga,
kamba isi iyailumbile ikale milele.

70 Kamsagula Daudi msang'hanaji wake,
na kamulava kulawa mmabumba ga ng'hondolo,
71 kulawa kususila ng'hondolo kamgala yawe msusilaji wa iwanhu wa Yakobo,
na Izilaeli wanhu wake.
72 Na Daudi kawasusila kwa moyo unogile,
kwa mikono ya ufundi kawalongoza.

79

ZABULI YA 79
(Zabuli ya Asafu.)
1 Go Imulungu, iwanhu wa isi ziyagwe waivamila isi ya uhazi wako,
waifitiza ng'anda yako ing'ala,
waditenda buga da Yelusalemu diwe vihame.
2 Walava mitufi ya iwasang'hanaji wako iwe ndiya ya ndege wa kuulanga,

na ng'huli za iwanhu wako ong'ala kwa ming'onyo ya kumuhulo.
3 Weta damu yao kamba mazi kuzunguluka buga jose da Yelusalemu,
na haduhu munhu yoyose wa kuwazika.
4 Tuwa kinhu cha kinyala kwa iwanhu wa behi yetu,
iwanhu otuzunguluka otuseka kwa bezi na ugewezi.

5 Mbaka lini gweye Mndewa Imulungu?
Vino gweye kogevuzika milele?
Wivu wako okwaka kamba moto mbaka lini?
6 Ita ng'hasiliki yako kwa iwanhu wa isi hawakutogola,
mbuli ya undewa wa awo hawadikema twaga jako,
7 na kwavija wawananga wanhu wa ulelo wa Yakobo,
na kuinanga isi ya ukazi wao.

8 Sikuuzikumbuke nzambi za wahenga zetu,
bazi jako ditwizile hima kwavija togaya ng'hani.
9 Imulungu mkombola wetu ututaze,
mbuli ya ukulu wa twaga jako,
tukombole na uzigele kumgongo nzambi zetu mbuli ya twaga jako.
10 Habali iwanhu wa isi ziyagwe walonge,
“Ka kwahi Imulungu wenu?”
Mgameso getu walagusile iwanhu wa isi ziyagwe,
kamba gweye koliha damu itigwe ya iwasang'hanaji wako.

11 Kililo cha usungu cha iwafungwa kivike kuulongozi wako,
kwa nguvu za mkono wako wakalize waja watagusigwe kufa.
12 Wabwezele iwanhu wa behi yetu miyanza saba,
mbuli ya maligo gawakuligile gweye Mndewa.
13 Siye wanhu wako, ng'hondolo wa hanhu ha kudimila,
tokushukulu milele, kulawa ulelo mbaka ulelo,
na tolonga ng'hogolwa zako.

80

ZABULI YA 80

(Zabuli ya Asafu. Kwa kilanja, yatumie modeli ya lwila lwa Besa.)
1 Gweye msusilaji wa Izilaeli tutegeleze,
gweye umulongoza Yusufu kamba fugo,
gweye ukalaga mkigoda cha ukulu hagati ya viumbe wa kuulanga, umwemwese.
2 Kuulongozi wa Efulaimu, Benjamini na Manase.
Inula nguvu zako, wize utukombole.

3 Gweye Imulungu utubweze,
utumwemwesele kihanga chako, ili tukomboligwe.

4 Gweye Mndewa Imulungu uli na nguvu zose,
mbaka lini ng'hasiliki yako yokwaka na kulava yosi,
kwa kupula kwa iwanhu zako?
5 Kuwadima gate da mahozi,
kuwatenda wang'we mahozi bakuli dimemile.
6 Kuwatenda iwanhu wa isi zituzunguluke wagombe mbuli ya isi yetu,
na iwanhu otwihila otuseka.

7 Gweye Imulungu uli na Udahi wose,
utubweze na tumwemwesele kihanga chako,
ili siye tukomboligwe.

8 Kugala mzabibu kulawa Misili,
kowawinga iwanhu wa isi ziyagwe,
kuuhanda mwiisi yao.
9 Kuuhalilila ili ukule,
wota na mizizi yake yenela mwiisi yao yose.
10 Vigongo vigubikwa kwa sisila jake,
matambi gake gagubika mielezi mikulu.
11 Matambi gake genela mbaka mmbahali,
nzukila zake mbaka kulwanda.
12 Mbona kubomola senyenge zake,
ili iwanhu obita behi wabawe zabibu zake?
13 Nguluwe luwala ounanga,
na wanyama wa kubonde odimiligwa mumo.

14 Tubwelele gweye Imulungu uli na Udahi wose.
Lola hasi kulawa kuulanga wone.
Ukalize mzabibu uno,
15 kigongi cha mzabibu chuuhandile kwa mkono wako wa ukudila,
mwana yumulelile mbuli yako mwenyego.
16 Mzabibu wako ukanhigwa na usomigwa moto,
kwa kuwakomhokela wanhu wako obanangwa.
17 Mkono wako ukale kwa munhu yokala mkono wako wa ukudila,
mwana wa munhu yumulelile mbuli yako mwenyego.
18 Abaho hatukuleka kabili,
utubwezele loho zetu na todikema twaga jako.

19 Gweye Mndewa Imulungu uli na Udahi wose,
utubweze na tumwemwesele kihanga chako,
ili siye tukomboligwe.

81

ZABULI YA 81

(Zabuli ya Asafu. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Gititi.)
1 Mwimbileni kwa deng'ho Imulungu yeli na nguvu zose,
guteni kwa deng'ho kwa Imulungu wa Yakobo.
2 Songeni lwila, toweni ngoma ndodo,
toweni bango kwa sauti inogile.
3 Toweni mhalati mbalamwezi yahema,
na kipindi cha mbalamwezi yahakangala,
kipindi cha nyimwilinyimwili yetu.
4 Dino lagizo kwa Izilaeli,
na lagizo da Imulungu wa Yakobo.
5 Kaditenda diwe amuli kwa iwanhu wa Izilaeli,
viwasegele mwiisi ya Misili,
kuko kutuhulike ulonzi hatuutangile.

6 “Nisegesa mzigo mmaega gao,
makono gao gafunguligwa mkigelo.

7 Mmagazo gako kunikema na niye nikukombola,
nikwidika mmawingu ga kuduma,
nikugeza mmazi ga Meliba.
8 Mweye wanhu zangu tegelezeni na niye nowazuma,
maza mnitegeleze niye mweye Izilaeli.
9 Sikumuwe na imulungu iyagwe hagati yenu,
sikumumtambikile imulungu iyagwe.
10 Niye ayo Mndewa Imulungu wako,
nikulavile mwiisi ya Misili.
Yahama mulomo wako na niye nokudima."

11 "Lakini wanhu zangu hawalondile kunihulika,
Waizilaeli walema kunitegeleza.
12 Avo niwaleka muudulu wa mizoyo yao,
wakweleleze nzila zao wenyego.
13 Maza wanhu wangu wanitegeleze,
maza iwanhu wa Izilaeli wahakweleleze nzila zangu,
14 nahawagomese iwanhu owehila himahima,
na kuhindula mkono wangu kwa awo owehila.
15 Waja omwihila Mndewa Imulungu wahaidulike kumwake,
na nhaguso yao yahasigale milele.
16 Lakini mweye mwahagweleligwe ngano inogile,
na kushiba kwa uki ulawa kudibwe."

82

ZABULI YA 82

(Zabuli ya Asafu.)
1 Imulungu kolongoza mting'hano mkulu,
hagati ya imulungu iyagwe heyo kotagusa.
2 Mbaka lini gweye kogendelela kutagusa bila haki,
na kulagusa unogelo kwa iwanhu otenda gehile?
3 Wagombele iwanhu onyolila na iwana wakiwa,
tenda ganogile kwa iwanhu wakiwa na iwanhu obezigwa.
4 Mkombole imunhu yonyolila na yelibule kinhu,
wakombole kulawa mmakono ga iwanhu wehile.

5 Hewo hawatanga chochose na hawagelegeza chochose.
Otembela kuziza.
Vandusilo vose va haki mwiisi votigiswa.
6 "Niye nilonga, 'Mweye mwa milungu,
mweye mose mwa wana wa ayo yeli Uchanha Ng'hani.'
7 Lakini mofa kamba iwanhu wose viwofa,
molagala kamba mtawala yoyose iyagwe."

8 Gweye Imulungu, inuka uitaguse isi yose,
kwavija isi yose awo uhazi wako.

83

ZABULI YA 83

(Lwila na Zabuli ya Asafu.)
1 Gweye Imulungu, sikuunyamale tuluu,
sikuunyamale gweye Imulungu ututaze.

2 Lola iwanhu okudeta ogala ndwagi,
lola iwanhu okwihila okwinula mapala gao.
3 Kwa moyo wihile opanga kutenda gehile kwa iwanhu wako,
opanga kutenda gehile kwa awo uwanogela.
4 Olonga, “Izoni, tuwabanange kamba isi,
ili twaga da Izilaeli sikudikumbukwe kabili.”

5 Kwa nzila imoja ogelegeza gehile,
oilumba mbuli yako,
6 wanhu wa Edomu na Waishimaeli,
Wamoabu na Wahagali,
7 wanhu wa Gebali na Amoni na Amaleki,
na Ufilisiti, hamoja na iwanhu wa Tilo.
8 Vivija Ashulu wailumba na hewo,
kuwagwaa nguvu ulelo wa Lutu.

9 Uwatendele kamba vuuwatendele Wamidiani,
na kamba vuuwatendele Sisela na Yabini ako kuulwanda lwa Kishoni,
10 awo wakomigwe ako Endoli,
na wakala kamba zalala mwiisi yose.
11 Watende iwakulu wao kamba Olebu na Zeebu,
na iwatawala wao kamba Zeba na Zalimuna,
12 walongile, “Leka tuhasole hanhu ha kudimila ha Imulungu.”

13 Gweye Imulungu wangu wahembeluse,
kamba timbwisi da kivula vumbi,
kamba mipepe ihembeluswa na beho.
14 Kamba moto ulukuza muhulo,
hebu kamba lambi da moto dilukuza kigongo,
15 avo wakweleleze kwa beho jako,
na uwadumbize kwa ng'humbi yako.
16 Gubika vihanga vao kwa kinyala,
ili wadizahile twaga jako, gweye Mndewa Imulungu.
17 Hewo wagwe kinyala na kuwa na bwembwe milele,
hewo na wapotele kwa kinyala.
18 Waleke wajuwe kamba gweye wiiyeka,
gweye twaga jako Mndewa Imulungu,
gweye ayo ukalaga Uchanha Ng'hani ya isi yose.

84

ZABULI YA 84

(Kwa kilanja, yatumie modeli wa Gititi. Zabuli ya wanhu wa ulelo wa Kola.)
1 Gweye Mndewa Imulungu, uli na nguvu zose,
ako kuukala kunoga ng'hani.
2 Moyo wangu osulukila ng'hani ng'anda ya Mndewa Imulungu,
moyo wangu na lukuli lwangu vomwimbila Imulungu yeli mgima.
3 Hata nhongwa kazenga mvulu ya kuwasa,
kinega kazenga kisanza chake,
mumo kageka makinda gake,
behi na upango wako wa nhosa,
gweye Mndewa Imulungu,
Mndewa wangu na Imulungu wangu.

4 Wamweda iwanhu okala mng'anda yako,
okutogola gweye siku zose.

5 Wamweda iwanhu wene nguvu zako,
na nzila za kuchola Sayuni zammo mmizoyo yao.
6 Wahabita kubonde da Baka,
oditenda hanhu ha nzasa,
vivija mvula za vuli zomemeza masimo.
7 Ogendelela kulawa nguvu mbaka nguvu,
mbaka kila imoja yovika kuulongozi wa Imulungu ako Sayuni.

8 Gweye Mndewa Imulungu uli na nguvu zose,
tegeleza vinikupula,
tegeleza gweye Imulungu wa Yakobo.
9 Gweye Imulungu umulole mndewa yeli ngao yetu,
mulole kwa ganogile imunhu yumsagule.

10 Siku dimoja kukala kuuluwa lwako,
kunoga kubanza kukala siku elufu imoja hanhu hayagwe,
vinoga nahakuwile mkalizi wa ng'anda ya Imulungu wangu,
kubanza kukala mmahema ga iwanhu wehile.
11 Kwavija gweye Mndewa Imulungu ayo zuwa na ngao,
Mndewa Imulungu kolava ganogile na ukulu,
huwanyima kinhu chochose kinogile,
iwanhu welibule kitala.
12 Gweye Mndewa Imulungu uli na nguvu zose,
kamweda imunhu yokutamanila gweye.

85

ZABULI YA 85
(Kwa kilanja, Zabuli ya wanhu wa ulelo wa Kola.)
1 Gweye Mndewa Imulungu,
kulagusa ganogile kwa isi yako,
kumbwezela Yakobo ganogile gake.
2 Kugela kumgongo nzambi za wanhu zako,
kuzilohola nzambi zao zose.
3 Kuikimila ng'hasiliki yako yose,
kuleka kugevuzika kwako.

4 Utubweze kabili gweye Imulungu mkombola wetu,
usegese ng'hasiliki yako kumwetu.
5 Vino, kotugevuzikila milele?
Kogendeleza ng'hasiliki yako kwa ulelo wetu wose?
6 Vino, hutubweza kabili,
avo iwanhu wako wakudeng'helele?
7 Utulagusile unogelo wako hawishaga,
gweye Mndewa Imulungu utugwelele ukombola wako.

8 Notegeleza goyolonga Imulungu yeli Mndewa Imulungu,
kalagiza tindiwalo jake kwa iwanhu zake wang'alile,
lakini sikuwabwelele ubozi.
9 Ona ukombola wake wa behi na awo omdumba,

ili ukulu wake usigale mwiisi yetu.

10 Unogelo hawishaga na kutamanilwa voiting'hana,
haki na tindiwalo voilamusa kwa kuinonela.
11 Kutamanilwa kozuka kulawa mwiisi,
haki yolola hasi kulawa kuulanga.
12 Ona, Mndewa Imulungu, kalava kinhu kinogile,
isi yetu yolela ndiya yake.
13 Haki yolongola kuulongozi,
na kutenda nzila kwa kutausa kwake.

86

ZABULI YA 86
(Kupula kwa Daudi.)
1 Gweye Mndewa Imulungu tegeleza na widike,
kwavija niye na mkiwa na ngaengae.
2 Kaliza ugima wangu, kwavija niilava kumwako,
gweye ayo Imulungu wangu,
mkombole msang'hanaji wako yokutamanila.

3 Gweye Mndewa, unyonele bazi niye,
kwavija nokukema imisi yose.
4 Mgwelele msang'hanaji wako deng'ho,
kwavija kumwako gweye Mndewa,
nokwinula loho yangu.
5 Gweye Mndewa gweye kunoga,
na gweye kogela kumgongo,
kumema unogelo hawishaga kwa iwanhu wose okukema.

6 Gweye Mndewa Imulungu, tegeleza vinikupula,
tegeleza kililo changu unyonele bazi.
7 Mna gamagazo gangu nokukema,
kwavija gweye konidika.

8 Gweye Mndewa,
hagati ya imilungu haduhu kamba gweye,
haduhu yotenda kamba gweye.
9 Gweye Mndewa,
iwanhu wa isi zose ziulumbile okwiza na okutambikila gweye,
oditogola twaga jako.
10 Kwavija gweye ayo imkulu na kotenda mbuli za kukanganya,
gweye wiiyeka ayo Imulungu.

11 Gweye Mndewa Imulungu nifunze nzila zako,
na niye nochola mnzila yako ya kweli,
nigwelele moyo hauigolile,
ili ndahe kudidumba twaga jako.
12 Gweye Mndewa, Imulungu wangu,
nokushukulu kwa moyo wose,
noditogola twaga jako milele.
13 Kwavija unogelo wako hawishaga mkulu kumwangu,
kunikombola kulawa kuzimu.

14 Imulungu iwanhu oitapaga onivamila,
bumbila da iwanhu wasede dozahila ugima wangu,
hawakugelegeza gweye.
15 Lakini gweye Mndewa,
kwa Imulungu umemile bazi na ng'hekewa,
hugevuzika himahima,
ila kumema unogelo hawishaga na kutamanilwa.
16 Nihindukile na nyonele bazi,
mgwelele msang'hanaji wako nguvu zako,
mkombole mwana wa msang'hanaji wako wa kitwanzi.
17 Ngwaa kilaguso cha ganogile,
ili iwanhu onihila wachone na wagwe kinyala,
kwavija gweye Mndewa Imulungu,
kunitaza na kunihembekeza.

87

ZABULI YA 87

(Zabuli ya wanhu wa ulelo wa Kola.)
1 Imulungu kazenga buga jake,
uchanha ya lugongo lwake lung'ala.
2 Mndewa Imulungu kodinogela buga da Sayuni,
kubanza kae yose ya Yakobo.
3 Mbuli za ukulu zolongwa kumwako,
gweye buga da Imulungu.

4 "Nokwika kumbukumbu da Lahabu na Babeli,
hagati ya iwanhu onitogola niye.
Vivija Filisiti na Tilo hamoja na Kushi,
na niye nolonga, 'Ino kaleligwa Sayuni.' "
5 Mbuli ya Sayuni olonga vino,
"Ino na ija waleligwa mumo,
na ayo yeli uchanha ng'hani mwenyego kodigwaa nguvu."
6 Mndewa Imulungu kokwandika matwaga ga iwanhu wa isi zose.
"Ino kaleligwa Sayuni."
7 Vonda watowe bango okwimba,
"Nzasa zangu zose za kumwako."

88

ZABULI YA 88

(Lwila na Zabuli ya wanhu wa ulelo wa Kola. Kwa kilanja, yatumie modeli wa Mahalati Leanoti. Zabuli ya Hemani Mwezilahi.)
1 Gweye Mndewa Imulungu unikombole,
nilila kuulongozi wako imisi na ikilo.
2 Kupula kwangu kuvike kuulongozi wako,
uhulike ndilo yangu.

3 Kwavija zoyo jangu dimema magazo,
ugima wangu wabehi kwisha.
4 Nipetwa mna iwao ochola kudisimo,
sambi nokala kamba munhu yelibule nguvu.
5 Nibagulwa hamoja na iwanhu wadanganike,
kamba iwanhu wachinjigwe owasa mmapanga,

awo hawakumbuka chochose,
awo walekigwe na ukalizi wako.
6 Kunitupa mdisimo dingile gidigidi,
kugati kudiziza totolo.
7 Ng'hasiliki yako ibanza kumwangu,
kunizola kwa ng'humbi yako.

8 Kunibagula na iwambwiga zangu wose,
na kunitenda ngevuzo kumwao,
kunikimilila na sidaha kutoloka.
9 Meso gangu gaziza mbuli ya giogio.
Gweye Mndewa Imulungu nokukema kila siku,
nokwinulila gweye makono gangu.

10 Vino kowalagusila iwanhu wadanganike unzonza wako?
Vino mizimu yokwinuka na kukugwaa nhogolwa?
11 Vino unogelo wako hawishaga olongigwa ako kudipanga?
Vino wanhu osimulila vuutamanilwa ako kuubananzi?
12 Vino unzonza wako ojuwigwa kudiziza?
Vino sang'hano zako za haki zojuwigwa mwiisi ya wasemwigwe?

13 Lakini nokulilila gweye Mndewa Imulungu,
imitondo kupula kwangu kokuvikila gweye.
14 Gweye Mndewa Imulungu,
habali konilema na kokifisa kihanga chako?
15 Tangu ubwanga wangu nigazwa na nilonda kufa,
nogaya kwa bwembwe jako na niye nibwela kuchugu.
16 Ng'hasiliki yako ibita uchanha yangu,
bwembwe jako dinibananga.
17 Imisi yose vonisuwilila kamba mazi mengi,
nizungulukwa wose.
18 Kuwasegesa mbwiga zangu na awo niwanogela,
ziza digalamuka mbwiga zangu wa behi.

89

ZABULI YA 89

(Zabuli ya Etani Mwezilahi.)
1 Go Mndewa Imulungu,
nokwimba unogelo wako hawishaga milele,
kwa mulomo wangu nolonga kutamanilwa kwako,
ujuwigwe ulelo wose.
2 Nolonga kamba unogelo wako hawishaga okala milele,
na kutamanilwa kwako kugangamala kamba ulanga.
3 Kulonga, “Nitenda lagano na ija inimsagule,
niiduwila kwa msang'hanaji wangu Daudi,
4 ‘Nowimiza ulelo wako milele,
na nougangamiza undewa wako ulelo wose.’ ”

5 Gweye Mndewa Imulungu, ulanga otogola unzonza wako,
vivija kutamanilwa kwako mumting'hano wa iwanhu ong'ala.
6 Kwavija nani uchanha kuulanga yoilinga na Mndewa Imulungu?
Nani mna iviumbe va kuulanga yalingile kamba Mndewa Imulungu?

7 Kumting'hano wa iwanhu wa Imulungu, Imulungu kodumbigwa ng'hani,
kodumbigwa kubanza wose omzunguluka.

8 Gweye Mndewa Imulungu uli na udahi wose,
nani kamba gweye?
Gweye Mndewa Imulungu, gweye mwene nguvu,
na kutamanilwa kwako kokuzunguluka.
9 Gweye kotawala bahali imemile ng'humbi,
kipindi ng'humbi yake viinuke gweye koihoza.
10 Gweye kudihonda dizoka Lahabu kamba imoja wa iwanhu wachinjigwe,
kwa mkono wako wenye nguvu kuwapwililisa iwanhu okwihila.
11 Ulanga wako gweye na isi vivija yako,
kwika chandusilo mwiisi hamoja na vose vili mumo.
12 Kulumba kasikazini na kusini,
Lugongo lwa Taboli na Helimoni vokwimba twaga jako kwa deng'ho.
13 Mkono wako umema udahi,
mkono wako una nguvu,
mkono wako wa ukudila otogoligwa.
14 Haki na nhaguso acho chandusilo cha kigoda chako cha undewa,
unogelo hawishaga na kutamanilwa vokulongolela.

15 Wamweda iwanhu oifunza kukutogola kwa deng'ho,
otembela mdilenge da kung'ala kwako, gweye Mndewa Imulungu.
16 Odeng'helela twaga jako imisi yose,
odeng'helela mna ihaki yako.
17 Kwavija gweye kwa ukulu na nguvu yao,
kwa ganogile gako topata mhumo.
18 Go Mndewa Imulungu, mkalizi wetu kalawa kumwako,
mndewa wetu kolawa kumwako gweye Ung'alile wa Izilaeli.

19 Kulonga mkipindi fulani mzinzozi,
kwa iwanhu wako otamanilwa kulonga,
“Nimgwaa nguvu digalu,
nimwinula mbwanga hagati ya iwanhu.
20 Nimpata Daudi msang'hanaji wangu,
nimgidila mavuta gangu gong'ala.
21 Ganza jangu domgogeleza,
mkono wangu omgela nguvu.
22 Haduhu imunhu yomwihila yonda yamuhume,
haduhu munhu yehile yonda yamonele.
23 Nowahonda iwanhu omwihila kuulongozi wake,
na awo omdeta nowabananga.
24 Kutamanilwa kwangu na unogelo wangu hawishaga okala hamoja na heyo,
kwa twaga jangu kopata mhumo ng'hulu.
25 Nougangamiza utawala wake na nguvu,
kulawa bahali mbaka lwanda.
26 Na heyo konikema, ‘Gweye kwa tatangu,
Imulungu wangu, dibwe da ukombola wangu.’
27 Vivija nomsagula yawe chaudele wangu,
yeli mkulu kubanza iwandewa wose wa mwiisi.
28 Nowika unogelo wangu hawishaga kumwake milele,

na lagano jangu na heyo dogangamala.
29 Nowika ulelo wake milele,
kigoda chake cha undewa kamba ulanga vuukala milele.

30 Kamba wanage ogaleka malagizo gangu,
hawagakweleleza mafundizo gangu,
31 kamba odilema lagizo jangu,
na ogasemwa gaja ganiwalongele,
32 noikoboza nzambi yao kwa fimbo,
gehile gao kwa kuwatowa.
33 Lakini siusegesa unogelo wangu hawishaga kumwake,
na sileka kutamanilwa kwangu.
34 Niye sibena lagano jangu,
na sihindusa dija dilongigwe na mulomo wangu.

35 Mwanza umoja na kwa siku zose,
niiduwila kwa kung'ala kwangu,
na niye simvizila Daudi,
36 kamba ulelo wake osigala milele,
na kigoda chake cha ukulu chosigala kuulongozi wangu kamba zuwa.
37 Chosigala milele kamba mbalamwezi,
msindila yotamanilwa kuulanga.”

38 Lakini sambi gweye kumulema,
kumbezeli na kumgevuzikila ayo yuumgidile mavuta gako.
39 Kudilema lagano jako na msang'hanaji wako,
na kuifitiza taji yake kuditimbwisi.
40 Kubomola ng'huta zake zose,
na ngome zake zose kuzitenda kamba vihame.
41 Wanhu obita behi wamboka vinhu vake,
kagalamka kilozo kwa iwanhu okala behi na heyo.
42 Kuwagwaa mhumo iwanhu omwihila,
kuwatenda iwanhu omdeta wadeng'helele.
43 Kuhindusa ukali wa sime jake,
na humtazile kung'hondo.
44 Kumambukiza kuitapa kwake,
na kukibwanha kigoda chake cha undewa.
45 Kuzihungula siku za ubwanga wake,
kumgubika kwa kiwalo cha kinyala.

46 Mbaka lini gweye Mndewa Imulungu koifisa milele?
Ng'hasiliki yako yokwaka kamba moto mbaka lini?
47 Kumbuka ugima wangu vuubita himahima.
Kwa kinhu gani kuwalumba iwanhu wa mwiisi?
48 Nani yokala mgima na hafa bule?
Hebu kodaha kuikombola mwenyego mwiiifa?

49 Mndewa Imulungu wa kwahi unogelo wako hawishaga wa aho haichanduso,
kwa kutamanilwa kwako kuiduwila kwa Daudi?
50 Mndewa Imulungu kumbuka msang'hanaji wako viyolongigwa,
lola vinigela kumgongo kubezeli kwa iwanhu wa isi yose.

51 Wanhu wanideta na kunyonela,
gweye Mndewa Imulungu.
Wanilonga kila kinhu kinhenda niye yuunigidile mavuta gako.

52 Mndewa Imulungu yatogolwe, milele.
Ona na Ona.

90

ZABULI YA 90
(Kupula kwa Musa, munhu wa Imulungu.)
1 Go Mndewa Imulungu,
gweye kwa kae yetu muulelo wose.
2 Vigongo ving'hali havinakoneka,
na gweye ung'hali hunalumba isi yose,
gweye kwa Imulungu kulawa milele mbaka milele.

3 Kowabweza iwanhu kuditimbwisi,
gweye kolonga, “Bweleni kuditimbwisi, mweye iwanhu.”
4 Kwavija kumwako miyaka elufu kamba siku imoja ibitile,
hebu kamba kuwasilila kilo kimoja.
5 Kowasegesa iwanhu muutulo wa ifa,
na hewo kamba mijani mibisi ya imitondo.
6 Hamoja imitondo yozuka,
ichungulo yohololа na kunyala.

7 Tubanangwa kwa ng'hasiliki yako,
na ukali wako otudumbiza.
8 Kugeka gehile getu kuulongozi wako,
nzambi zetu za kinyelegezi zokoneka mumng'alo wako.

9 Tukala siku zetu zose hasi ya ng'hasiliki yako,
twishiliza miyaka yetu kamba mhumuzi.
10 Siku zetu za kukala miyaka malongo saba,
kamba tuna nguvu tokala miyaka malongo nane,
lakini miyaka yose imema magazo na madununzo,
na yobita himahima na siye tolawanya.

11 Nani yojuwa nguvu ya ng'hasiliki yako?
Kwihilwa kwako kamba vitulondigwa kukudumba gweye.
12 Tufunze kuzipeta siku zetu vinogile,
ili tupate ubala.

13 Gweye Mndewa Imulungu, uwe na bazi!
Kokawa mbaka lini?
Tonele bazi wasang'hanaji wako.
14 Imitondo unishibishe unogelo wako hawishaga,
ili twimbe kwa deng'ho na tudeng'helele siku zose.
15 Utudeng'heze kamba zisiku vuutukoboze,
kamba miyaka itugazigwe.
16 Sang'hano zako zoneke kwa wasang'hanaji wako,
ukulu wako kwa wanao.
17 Utonele bazi gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wetu,
uzimize sang'hano za makono getu,

ona uzimize sang'hano za makono getu.

91

ZABULI YA 91

1 Heyo yokala hana uukalizi wa ayo yeli Uchanha Ng'hani,
yokala kudisisila da ayo yeli na udahi wose.
2 Nomulongela Mndewa Imulungu,
“Gweye ayo kimbililo jangu na ngome yangu,
Imulungu wangu, nikutamanila.”
3 Heyo kokukombola na mtego wa imunhu yosaka,
na utamu wa kulokeza ukomaga iwanhu.
4 Kokugubika kwa mitipilo yake,
hasi ya mabawa gake kopata kimbililo,
kutamanilwa kwake kokuwa kamba ngao na zindiko.
5 Sikuudumbe vinhu vidumbiza va ikilo,
hebu msale ubitaga imisi,
6 hebu utamu wa kulokeza uwasepaga iwanhu kudiziza,
na utamu ukomaga imisi.

7 Kamba iwanhu elufu olagala behi yako,
iwanhu elufu kumi mwambu wako wa ukudila,
lakini gehile hagakukwesela gweye.
8 Kolola kwa meso gako mwenyego,
na kokona iwanhu wehile viwokobozwa.

9 Kwavija gweye kumtenda Mndewa Imulungu kimbililo jako,
na ayo yeli Uchanha Ng'hani kumtenda ukazi wako.
10 Avo haduhu gehile gonda gakupate gweye,
na mikubulo honda idikwesele hema jako.
11 Kwavija Imulungu kowalagiza wasenga zake mbuli yako,
wakukalize mnzila yako.
12 Mmakono gao okugoga,
ili sikuuikwale mgulu wako mdibwe.
13 Kowakanyaga simba na zoka,
mwana simba na nyoka kowahonda kwa magulu.

14 Mndewa Imulungu, kolonga,
“Nomkombola ayo yoninogela,
nomkaliza kwavija kodijuwa twaga jangu.
15 Yahanikema nomwidika,
nokuwa hamoja na heyo mmagazo,
nomkombola na nomgwaa ukulu.
16 Nomgwaa nhunza ya kukala mgima siku nyingi,
na nomulagusila ukombola wangu.”

92

ZABULI YA 92

(Zabuli ya siku ya kubwihila.)
1 Vinoga kumshukulu Mndewa Imulungu,
na kudimbila nhogolwa twaga jako,
gweye ukalaga Uchanha Ng'hani,

2 kuulonga unogelo wako hawishaga imitondo,
kutamanilwa kwako kipindi cha ikilo,
3 kwa kilimba kili na nzabi longo,
na kwa sauti ya bango.
4 Go Mndewa Imulungu,
nogezwa na sang'hano zako,
nokwimba kwa deng'ho mbuli ya sang'hano zako.

5 Go Mndewa Imulungu,
lola vizili ng'hulu sang'hano zako,
lola vigeli mazito magesa gako.
6 Zozolo hadaha kujuwa kinhu,
mbozi hadaha kujuwa gano,
7 kamba iwanhu wehile odaha kuzuka kamba mijani,
wose otenda gehile odaha kugendelela,
lakini kimambukizo chao obanangigwa milele.
8 Lakini gweye Mndewa Imulungu kwa uchanha milele.

9 Gweye Mndewa Imulungu,
wanhu okwihila obanangwa,
wose otenda gehile opwililika.
10 Gweye kunisagula kwa kunigidila mavuta ganogile uchanha yangu,
kunigwaa nguvu kamba za ng'ombe poli.
11 Meso gangu gawona iwanhu onihila walemelwa,
magwiti gangu gahulika kubanangwa kwa iwanhu otenda gehile kumwangu.

12 Wene haki omweda kamba mtende,
okula kamba mwelezi wa Lebanoni.
13 Okuwa kamba mibiki ihandigwe mng'anda ya Mndewa Imulungu,
omweda kuing'hambi ya Imulungu wetu.
14 Muuvele okuwa wang'hali olela matunda,
okuwa wabisi kuno wamema nguvu,
15 olonga, “Mndewa Imulungu katelela,
heyo ayo dibwe jangu, mmwake mduhu gehile.”

93

ZABULI YA 93

1 Mndewa Imulungu kotawala,
kavala ukulu,
Mndewa Imulungu kavala ukulu na nguvu.
Isi yose kaika goya, na haitigiswa ng'o.
2 Kigoda chako cha ukulu kikala goya tangu umwaka,
gweye kukala kuko tangu umwaka yose.

3 Go Mndewa Imulungu, bahali ilava sauti,
bahali ibuma,
bahali ilava sauti ya ng'humbi yake.
4 Heyo mkulu kubanza mazi mengi vigobuma,
heyo mkulu kubanza ng'humbi ya bahali,
Mndewa Imulungu yokala uchanha ng'hani ayo mkulu.

5 Go Mndewa Imulungu, amuli zako zotamanilwa,
kung'ala kwako kogela ulembo mng'anda yako milele.

94

ZABULI YA 94

1 Go Mndewa Imulungu,
Imulungu uwabwezelaga iwanhu gehile,
gweye Imulungu uwabwezelaga iwanhu gehile,
umwemwese sambi.
2 Inuka gweye uwatagusaga iwanhu wa isi yose,
uwabwezele gaja golondigwa iwanhu wamemile bezi.
3 Mbaka lini iwanhu otenda gehile odeng'helela?
Go Mndewa Imulungu, mbaka lini?
4 Ogida mbuli za bezi,
wose otenda gehile wamema kuitapa.
5 Go Mndewa Imulungu, lola owahonda wanhu zako,
owadununza uhazi wako.
6 Omkoma mgane na munhu baki,
owachinja wana wakiwa.
7 Na hewo olonga, “Mndewa Imulungu halola,
Imulungu wa Yakobo hajuwa bule.”

8 Tegelezeni mweye iwabozi hagati ha iwanhu zangu,
mweye wabozi lini mokuwa na nzewele?
9 Vino ayo yekile gwiti sikuyahulike?
Ayo yalumbile siso sikuyalole?
10 Ayo yowazuma iwanhu wa isi yose sikuyakoboze?
Ayo yowafunza iwanhu sikuyajuwe?
11 Mndewa Imulungu kogajuwa magesa ga iwanhu,
kojuwa kamba hagafaya.

12 Go Mndewa Imulungu,
kamweda imunhu yozumwa na gweye,
imunhu yofunzwa kwa malagizo gako.
13 Komtenda yabwihile siku za magazo,
mbaka simo vonda dihimbigwe mbuli ya iwanhu wehile.
14 Kwavija Mndewa Imulungu hawalema wanhu zake,
hauleka uhazi wake.
15 Nhaguso yokwima kabili kuna ihaki,
wose wene mizoyo igoloke oikweleleza.

16 Nani yonda yanigombele niye mbuli ya iwanhu wehile?
Nani yonda yanitaze mbuli ya iwanhu wehile?
17 Maza Mndewa Imulungu sambi yanitaze himahima,
nahakalile tuluu mwiifa.
18 Vinongile, “Mgulu wangu otelebuka.”
Go Mndewa Imulungu, unogelo wako hawishaga unigoga.
19 Ving'halile nogwaya mmoyo wangu,
tamanilo jako dinigwaa deng'ho mmoyo wangu.

20 Gweye hudaha kuilumba na watawala olema haki,
otunga malagizo ga kugombela gehile.

21 Oilumba kuwavamila wene haki,
kuwatagusa ifa iwanhu hawatendile gehile.
22 Lakini Mndewa Imulungu kawa ngome yangu,
Imulungu wangu kawa dibwe da kuifisila.
23 Heyo kowaliha kwa nzambi zao,
na kowabananga kwa gehile gao,
Mndewa Imulungu, Imulungu wetu kowabananga.

95

ZABULI YA 95

1 Izoni tumwimbile Mndewa Imulungu,
tumdeng'helele dibwe wa ukombola wetu.
2 Tuchole kuulongozi wake kwa nhogolwa,
tumdeng'helele kwa nyila.
3 Kwavija Mndewa Imulungu ayo Imulungu mkulu,
na heyo ayo Mndewa mkulu kwa imilungu yose.
4 Mmakono gake kagagoga mabonde ga isi yose,
hata kunhembeti ya vigongo vake heyo.
5 Bahali yake heyo, heyo kailumba,
na makono gake galumba isi inyalile.

6 Izoni tumtambikile,
tumfugamile Mndewa Imulungu yatulumbile.
7 Kwavija heyo ayo Imulungu wetu,
na siye twa wanhu zake na ng'hondolo wake yotulola goya.
Vinoga lelo mwahategeleze sauti yake.
8 Sikumuitende mizoyo yenu midala kamba vimutendile ako Meliba,
na kamba vimutendile ako Masa kuluwala.
9 Kuko iwahenga zenu wanigeza na wanipima,
hamoja wazona sang'hano zangu.
10 Miyaka malongo mane nyona usungu kwa ulelo awo,
nilonga, “Wanhu wano mizoyo yao ipotela,
hawazitangile bule nzila zangu.”
11 Avo, niiduwila kwa ng'hasiliki yangu,
“Hawengila ng'o hanhu hangu ha kubwihila.”

96

ZABULI YA 96

1 Mwimbileni Mndewa Imulungu lwila lwa sambi,
Mwimbileni Mndewa Imulungu mweye iwanhu wa isi zose.
2 Mwimbileni Mndewa Imulungu, ditogoleni twaga jake,
longeni ukombola wake kila siku.
3 Ulongeni ukulu wake hagati ha wanhu wa isi zose,
na sang'hano zake za unzonza kwa wanhu wa isi zose.

4 Kwavija Mndewa Imulungu ayo imkulu,
yofaya kutogoligwa kubanza wose,
heyo wa kudumbigwa kubanza imilungu yose.
5 Kwavija imilungu yose ya iwanhu wa isi ziyagwe ayo minyago,
lakini Mndewa Imulungu ayo yalumbile ulanga.
6 Ukulu na kung'ala vimzunguluka,

nguvu na unovu va hanhu hake hong'ala.

7 Mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu,
mweye ng'holo zose za mwiisi,
mgweleleni Mndewa Imulungu ukulu na nguvu.
8 Mgweleleni Mndewa Imulungu ukulu ufaya kwa twaga jake,
galeni sadaka na mwingile kuuluwa lwake.
9 Mtambikileni Mndewa Imulungu mna ukunoga kwa hanhu hake hong'ala,
gwayeni kuulongozi wake mweye iwanhu wa isi yose.

10 Longeni mwiisi yose, “Mndewa Imulungu kotawala,
ona isi yose igogwa sikuitigisigwe,
kowatagusa iwanhu kamba viilondigwa!”
11 Ulanga udeng'helele na isi ideng'helele,
bahali ibume na vose vili mgati yake.
12 Migunda ideng'helele na vinhu vose vili mgati yake,
abaho mibiki yose ya kumuhulo imbe kwa deng'ho,
13 kuulongozi wa Mndewa Imulungu yokwiza,
ona heyo kokwiza yaitaguse isi.
Koitagusa isi yose kamba viilondigwa,
na iwanhu wose kwa kweli yake.

97

ZABULI YA 97

1 Mndewa Imulungu kotawala na isi ideng'helele,
visiwa videng'helele.
2 Mawingu na ziza vomzunguluka,
haki na kutagusa avo chanduso cha kigoda chake.
3 Moto olongola kuulongozi wake,
na owasakaza iwanhu omdeta kila mwambu.
4 Lumwesa lwake lomwemwesa isi yose,
isi ilola na igwaya kwa bwembwe.
5 Vigongo vilumbuka kamba uhota kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
kuulongozi wa Mndewa wa isi yose.
6 Ulanga olonga haki yake,
na wanhu wose wawona ukulu wake.

7 Wakone kinyala wose otambikila vinyago,
awo oitapa kwa vinhu havifaya,
mweye imilungu yose mfugamileni Mndewa Imulungu.
8 Sayuni ihulika na kudeng'helela,
mabuga ga Yuda gasekelela,
kwa nhaguso zako gweye Mndewa Imulungu.
9 Kwavija gweye Mndewa Imulungu ayo ukala uchanha,
uchanha ng'hani kubanza isi yose,
gweye kwa mkulu ng'hani kubanza imilungu yose.

10 Mweye mumnogela Mndewa Imulungu, galemeni gehile,
heyo kozikaliza loho za wanhu zake,
na kowakombola kulawa mmakono ga iwanhu wehile.
11 Mulenge umwizila mwene haki,
na deng'ho dimwizila munhu mwene moyo unogile.

12 Mweye wene haki mdeng'heleleni Mndewa Imulungu,
na mditogole twaga jake ding'ala.

98

ZABULI YA 98

1 Mwimbileni Mndewa Imulungu lwila lwa sambi,
kwavija katenda sang'hano za unzonza.
Mkono wake ung'ala umgalila mhumo,
mkono wake mwenyego wene nguvu.
2 Mndewa Imulungu kaugubula ukombola wake,
mgameso ga iwanhu wa isi zose kaigubula haki yake.
3 Kaukumbuka unogelo wake hawishaga na kutamanilwa kwake kwa
ng'anda ya Izilaeli.
Kose kuihelela isi wawona ukombola wa Imulungu wetu.

4 Isi yose imdeng'helele Mndewa Imulungu,
inuleni sauti imbeni kwa deng'ho, imbeni lwila.
5 Mtambikileni Mndewa Imulungu lwila kwa bango,
imbeni kwa bango na kwa sauti ya lwila.
6 Kwa mhalati na ng'ombe sugu.
Deng'heleleni kuulongozi wa Mndewa Imulungu yeli Mndewa.

7 Bahali ibume na vose vikalaga mumo,
isi yose na awo okala mgati yake.
8 Vizanda vitowe makofi,
vigongo vimbe hamoja kwa deng'ho,
9 kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
yokwiza yaitaguse isi yose.
Koitagusa isi yose kwa haki,
na iwanhu wose wa mwiisi kamba viilondigwa.

99

ZABULI YA 99

1 Mndewa Imulungu kotawala,
wanhu wa isi zose wagwaye.
Kakala mkigoda cha undewa hagati ya viumbe weli na mabawa,
isi itigisike.
2 Mndewa Imulungu mkulu ako Sayuni,
na heyo kauchanha ya iwanhu wa isi yose.
3 Wanhu waditogole twaga jake kulu da kudumbiza,
heyo ayo yong'ala.

4 Mndewa kana nguvu na koinogela haki,
gweye ayo uitawala haki,
kugala nhaguso na haki kwa Izilaeli.
5 Mtogoleni Mndewa Imulungu, Imulungu wetu,
fugameni hana ikigoda cha magulu gake,
heyo ayo yong'ala.

6 Musa na Haluni wa hagati ya iwalava nhosa wake,
na Samweli mna iwao odikema twaga jake,
viwamkemile Mndewa Imulungu kawedika.

7 Mmhanda ya wingu kakala kolonga na hewo.
Wazigoga amuli zake na lagizo diyawagwelele.

8 Gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wetu,
gweye ayo uwedike Waizilaeli,
kumwao kukala Imulungu ugela kumgongo,
hamoja kugatagusa gehile gao.
9 Mtogoleni Mndewa Imulungu, Imulungu wetu,
fugameni kulozela kulugongo lwake lung'ala,
kwavija Mndewa Imulungu, Imulungu wetu kong'ala.

100

ZABULI YA 100
(Zabuli ya kushukulu.)
1 Mdeng'heleleni Mndewa Imulungu kwa deng'ho, gweye isi yose.
2 Mtambikileni Mndewa Imulungu kwa deng'ho.
Izoni kuulongozi wake kuno mokwimba kwa deng'ho.

3 Mujuwe kamba Mndewa Imulungu ayo Imulungu.
Heyo ayo yatulumbile na siye twa wanhu zake,
twa wanhu zake na ng'hondolo wake odimigwa.

4 Ingileni mmilango yake kwa kushukulu,
kuuluwa lwake kwa kumtogola,
mtogoleni na mdigwelele nhogolwa twaga jake.

5 Kwavija Mndewa Imulungu ayo yanogile,
unogelo wake hawishaga okala milele,
na kutamanilwa kwake ulelo mbaka ulelo.

101

ZABULI YA 101
(Zabuli ya Daudi.)
1 Nokwimba unogelo wako hawishaga na haki yako,
gweye Mndewa Imulungu nokwimbila lwila lwa nhogolwa.
2 Noigoga nzila igoloke.
Kokwiza lini kumwangu?
Niye nosang'hana kwa moyo unogile mng'anda yangu.
3 Sikwika mgameso gangu mbuli ya gehile.
Sang'hano ya awo otenda gehile noihila,
na niye siilumba na hewo bule.
4 Moyo wa udulu usegele kumwangu,
noinega na kila kinhu kihile.
5 Munhu yomdeta miyage niye nomsegesa,
simuleka imunhu yoitapa na mwene kibuli.

6 Nowalola kwa ganogile iwanhu otamanilwa,
ili wakale hamoja na niye.
Wanhu weli na mizoyo inogile awo onda wanisang'hanile.

7 Chakubimbi hakala bule mng'anda yangu,
Imunhu yolonga uvizi,

honda yeme kuulongozi wa meso gangu.
8 Imitondo mbaka imitondo nowabananga,
wanhu wose wehile mwiisi.
Nowatenda wainege wose otenda gehile,
okala kutali na buga da Mndewa Imulungu.

102

ZABULI YA 102

(Kupula kwa munhu yeli mmagazo na yomulongela Mndewa Imulungu ago gomgaza.)
1 Gweye Mndewa Imulungu, uhulike vinikupula,
kililo changu kikuvikile.
2 Sikuufise kihanga chako siku ya magazo gangu,
utege gwiti jako unihulike,
siku nahakukema unidike himahima.

3 Kwavija siku zangu zolawanya kamba yosi,
na mizege yangu yolukula kamba biwi.
4 Moyo wangu utowigwa kamba mijani na kunyala,
ona noisemwa kuja ndiya yangu.
5 Mbuli ya kuiyalala kwa magazo,
mizege yangu iilumba na nyama yangu.
6 Nilinga kamba bundi yokala kuluwala,
na niigala na bundi yokala kuvihame.
7 Nokala meso kamba kinega,
yokala yaiyeka uchanha ya ng'anda.
8 Iwanhu onihila onilonga imisi yose,
awo oiduwila akuno onitambula niye.

9 Noiyalala ng'hani na tozi diwa kamba ndiya yangu,
na king'waji changu nikihanganya na mahozi,
10 mbuli ya ng'hasiliki yako na kugevuzika kwako,
na kwavija kuninula na kunitupa kutali.
11 Siku zangu kamba sisila da ichungulo,
ona nonyala kamba mijani.

12 Lakini gweye Mndewa Imulungu kokala na kutawala milele,
na twaga jako dokumbukigwa ulelo mbaka ulelo.
13 Gweye mwenyego kokwima na kojonela bazi buga da Sayuni,
kwavija ayo saa ya kujonela bazi,
kipindi kikigwe kivika,
14 kwavija wasang'hanaji wako oganogela mabwe gake,
na wajonela bazi timbwisi jake.
15 Abaho iwanhu wa isi zose odidumba twaga da Mndewa Imulungu,
na wandewa wose wa mwiisi odumba ukulu wake.
16 Mndewa Imulungu vonda yadizenge Sayuni,
vonda yoneke muukulu wake,
17 vonda yalole ukupula kwa iwanhu wakiwa,
hakubezeli kupula kwao.

18 Ulelo onda wize okwandikilwa gago,
wanhu onda walumbigwe omtogola Mndewa Imulungu.

19 Kwavija kalola kulawa hanhu hake hong'ala,
kulawa kuulanga Mndewa Imulungu kailola isi,
20 ili yahulike kililo cha ayo yafungigwe,
na yawafungulile watagusigwe ifa.
21 Wanhu wadilonge twaga da Mndewa Imulungu ako Sayuni,
nhogolwa zake zolongwa ako Yelusalemu,
22 wanhu wa isi ziyagwe na wandewa wahaiting'hana hamoja,
ili wamtambikile Mndewa Imulungu.
23 Imulungu kazihungula nguvu zangu mnzila,
kazihungula siku zangu za ugima.

24 Avo nilonga, “Go Mndewa Imulungu,
sikuunisegese hagati ha siku zangu,
gweye Mndewa miyaka yako yogendelela ulelo wose.
25 Aho haichanduso kusimika mhanda za isi,
na ulanga sang'hano ya makono gako.
26 Avo vosegela lakini gweye kosigala,
vose volala kamba viwalo,
na kamba viwalo kovisaula,
navo volawanya.
27 Lakini gweye kwa vivija,
na miyaka yako yabule uhelelo.
28 Wana wa iwasang'hanaji zako osigala,
na ulelo wao okala kuulongozi wako.”

103

ZABULI YA 103
(Zabuli ya Daudi.)
1 Gweye moyo wangu, mtogole Mndewa Imulungu,
vose vili mgati yangu ditogoleni twaga jake ding'ala.
2 Gweye moyo wangu, mtogole Mndewa Imulungu,
sikuuisemwe ganogile gake gose,
3 heyo ayo yogela kumgongo gehile gangu gose,
na konihonya mitamu yangu yose.
4 Kowika ugima wangu kutali na panga,
heyo ayo yonizungulusila bazi na unogelo hawishaga,
5 heyo konishibisha vinhu vinogile,
na niye nopata nguvu za ubwanga kamba jola.

6 Mndewa Imulungu ayo yotenda kamba viilondigwa,
na kotagusa goya kwa awo okoneligwa.
7 Kamulagusila Musa nzila zake,
na iwana wa Izilaeli sang'hano zake.
8 Mndewa Imulungu kamema bazi na ng'hekewa,
hagevuzika himahima,
heyo kamema unogelo hawishaga.
9 Heyo hakomhoka milele,
na hagevuzika milele.
10 Heyo hatukoboze kamba viilondigwa,
na hatulihile kamba gehile getu vigali.
11 Kamba ulanga viwili uchanha ng'hani,

vivo viwili unogelo wake hawishaga kwa iwanhu omdumba.
12 Kamba mwambu wa kudilawila zuwa viwili kutali,
na mwambu wa kudihongela zuwa,
vivo viyagekile gehile getu kutali na siye.
13 Kamba tata viyowonela bazi wanage,
vivo Mndewa Imulungu viyowonela bazi iwanhu omdumba.
14 Kwavija heyo katujuwa vitwili,
na heyo kokumbuka kamba siye twa timbwisi.

15 Lakini munhu siku zake kamba mijani,
kamba luwa da kubonde vijalika,
16 kwavija beho dobita uchanha yake,
najo dolawanya na hanhu hake hahakoneka kabili.
17 Ila unogelo hawishaga wa Mndewa Imulungu okala kulawa milele mbaka
milele na ochola kwa awo omdumba,
na haki yake yokala kwa iwana na wazukulu zao.
18 Kwa awo odigoga lagano jake,
na okumbuka kugoga malagizo gake.

19 Mndewa Imulungu kasimika kigoda chake cha ukulu kuulanga,
na undewa wake ovitawala vinhu vose.
20 Mtogoleni Mndewa Imulungu mweye iwasenga zake,
mweye muli magalu mudigoga lagizo jake,
na moitegeleza sauti ya lagizo jake.
21 Mtogoleni Mndewa Imulungu mweye iwakalizi zake wose wa kuulanga,
mweye wasang'hanaji wake musang'hana gomnogeza.
22 Mtogoleni Mndewa Imulungu mweye viumbe wake wose,
mtogoleni kila hanhu hamwili muutawala wake.
Gweye moyo wangu, mtogole Mndewa Imulungu.

104

ZABULI YA 104
1 Gweye moyo wangu mtogole Mndewa Imulungu.
Gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wangu,
gweye kwa mkulu ng'hani,
gweye kuivaza ukulu na nhogolwa.
2 Kuvala mulenge kamba kiwalo,
kuukunzula ulanga kamba panziya.
3 Kazenga ukazi wake uchanha ya mazi ga kuulanga.
Kagatenda mawingu kamba mtuka wake,
kazumha uchanha ya mabawa ga beho.
4 Kaditenda beho diwe msenga wake,
moto na milambi ya moto iwe wasang'hanaji wake.

5 Kuisimika isi uchanha ya chandusilo chake,
sikuitigisike siku zose na milele.
6 Kuigubika isi kwa bahali kamba kiwalo,
na mazi gavigubika vigongo.
7 Kukomhoka na mazi gakimbila,
kwa sauti ya ng'huwa mazi gakilima.
8 Gakilima kulawa kuvigongo na gahumuluka kubonde,
mbaka hanhu haulondile.

9 Kuchaga imbaka sikugabite,
na sikugabwele kuigubika isi yose.

10 Kogala nzasa kubonde,
zobita hagati ya vigongo,
11 zomng'weza kila mng'onyo wa kubonde,
mhunda luwala kokanha ng'hilu.
12 Kumgwazo okala ndege wa kuulanga,
hagati ya matambi olava sauti zao.

13 Kulawa kuulanga wako koving'weza vigongo,
isi iguta ndiya ya sang'hano yako.
14 Koyoteza mijani mbuli ya ng'ombe,
minoga mbuli ya munhu,
ili yapate ndiya kulawa mwiisi ayo,
15 na divai imsamhuse munhu,
na mavuta yaking'aze kihanga chake,
na gate dimtende munhu yawe mgima.

16 Mibiki ya Mndewa Imulungu nayo ishiba,
mielezi ya Lebanoni ayo ihandigwe.
17 Mumo ndege ozenga mvulu zao,
na nyamkuta kazenga kae mdibiki.
18 Kuvigongo vitali kuko kuweli mbuzi luwala,
mmihango mumo oifisaga ndezi.

19 Kuilumba mbalamwezi mbuli ya vipindi,
zuwa dojuwa saa ya kwingila.
20 Gweye kogala ziza na yokuwa ikilo,
abaho kila mnyama wa kumuhulo kolawa kunze.
21 Wana simba ong'ula ozahila ndiya,
ozahila ndiya yao kulawa kwa Mndewa Imulungu.
22 Zuwa dahalawa olawanya,
na otambalala mmihango yao.
23 Munhu kolawa kochola kuisang'hano,
na kosang'hana mbaka ichungulo.

24 Gweye Mndewa Imulungu,
lola vizili nyingi sang'hano zako,
kwa ubala kuvitenda vose.
Isi yose imema viumbe vako.
25 Bahali ya kuko ng'hulu na ina ugazi,
mumo vili vitembelaga havidahika kupetwa,
viumbe vili na ugima vidodo na vikulu.
26 Mumo zibita meli ng'hulu,
mumo yokala somba mkulu yokemigwa Lewiasani,
kumulumba yadambwae mumo.

27 Awo wose okubeta gweye,
uwagwelele ndiya yao mkipindi chao.
28 Wahawagwelela, hewo okidondola,
wahaugolosa mkono wako,

hewo oshiba ganogile.
29 Wahakifisa kihanga chako,
hewo ogwaya,
wahaisegesa mhumuzi yao odanganika,
na odibwelela timbwisi jao.
30 Wahagala loho yako olumbigwa,
na gweye kokibweza kabili kihanga cha isi.

31 Ukulu wa Mndewa Imulungu osigala milele.
Mndewa Imulungu yaideng'helele sang'hano yake.
32 Heyo koilola isi, nayo yogwaya,
kovikwasa vigongo, navo volava yosi.

33 Nomwimbila Mndewa Imulungu ugima wangu wose,
nomtambikila Imulungu wangu vivino vinili mgima.
34 Go Mndewa Imulungu, unogezwe na kugesa kwangu,
kwavija niye nodeng'helela kukujuwa gweye.
35 Wanhu wene nzambi wasegeswe mwiisi,
wanhu otenda gehile sikuwoneke kabili.

Gweye moyo wangu mtogole Mndewa Imulungu.
Mtogoleni Mndewa Imulungu.

105

ZABULI YA 105
1 Mshukuluni Mndewa Imulungu,
dikemeni twaga jake,
walongeleni iwanhu wa isi zose sang'hano zake.
2 Mwimbileni heyo, mwimbileni nhogolwa,
walongeleni iwanhu sang'hano zake za unzonza.
3 Muigodele twaga jake ding'ala,
mizoyo ya awo omzahila Mndewa Imulungu ideng'helele.
4 Mzahileni Mndewa Imulungu na nguvu zake,
zahileni kihanga chake siku zose.
5 Kumbukeni sang'hano zake za unzonza ziyasang'hane,
vilaguso vake na nhaguso ziyalongile.
6 Mweye ulelo wa msang'hanaji wake Abulahamu,
mweye wanage Yakobo yawasagule.

7 Heyo Mndewa Imulungu ayo Imulungu wetu,
isi yose imema nhaguso zake.
8 Kodikumbuka lagano jake milele,
mbuli ija yailagize kwa ulelo elufu.
9 Lagano diyatendile na Abulahamu,
na kuiduwila kwake kwa Isaka.
10 Kadigangamiza kwa Yakobo kamba lagizo,
na kwa Izilaeli kamba lagano da milele.
11 Kalonga, “Nokugwaa gweye isi ya Kanaani,
iwe fungu da uhazi wako.”

12 Viwakalile iwanhu wadodo,
ona wanhu kidogo na wanhu baki mgati yake,

13 wakala tanga nzulule kulawa isi mbaka isi,
kulawa undewa umoja mbaka undewa uyagwe.
14 Hamulekile munhu yoyose yawagaze,
hata iwandewa kawakomhokela mbuli ya hewo.
15 Kalonga, “Sikumuwakwase iwanhu zangu niwasagule,
na sikumuwalumize watula ndagu zangu.”

16 Mndewa Imulungu kaikema nzala ize mwiisi,
kainanga ndiya yose waitamanile.
17 Kamgala munhu kuulongozi wao,
Yusufu kauzigwa muutumwa.
18 Wamulumiza magulu gake kwa mhingu,
wamfunga mizabi ya mizuma msingo.
19 Mbaka mkipindi cha kuvikiza mbuli yake,
gayalongile Mndewa Imulungu gamwizila.
20 Mndewa wa Misili katuma wanhu wamfungula,
imkulu wa iwanhu kamulekesa.
21 Kamtenda mkulu mng'anda yake,
kawa mwimilizi wa vinhu vake vose.
22 Kawalongoza iwakulu zake kamba viyalondile,
na kawafunza nzewele iwavele zake.

23 Izilaeli nayo kengila Misili,
Yakobo kawa munhu baki mwiisi ya Hamu.
24 Mndewa Imulungu kawatenda iwanhu zake walele ng'hani,
kawatenda wengi kubanza awo owehila.
25 Kawahindula mizoyo wawehile wanhu zake,
wawatendela gehile wasang'hanaji zake.

26 Kamtuma msang'hanaji wake Musa,
na Haluni ayo iyamsagule.
27 Keka mbuli za unzonza hagati ya hewo,
na katenda unzonza mwiisi ya Hamu.
28 Kagala ziza na isi yose ikala ziza,
kwavija wailema mbuli yake.
29 Kagahindula mazi gao gawa damu,
kawakoma iwasomba wao.
30 Isi yao imema mibula,
mbaka kudigati da mndewa wao.
31 Imulungu viyalongile, mikonzi iza,
na mhani mwiisi yao yose.
32 Kawagalila mvula ya mabwe,
na mimwesa mwiisi yao.
33 Kaitowa mizabibu yao na mitini yao,
kaibena imibiki ili mwiisi yao.
34 Imulungu viyalongile mbalangulu weza,
na nzige hawapetwa.
35 Waija iminoga yose ya isi yao,
waija ndiya ya isi yao.
36 Kawakoma wana wose wa chaudele wa isi yao,
nguvu za ubwanga wao.

37 Kawalava Waizilaeli akuno wapapa shaba na zahabu,
haduhu hata munhu imoja yaikwalile.
38 Misili ideng'helela viwasegele,
kwavija mbuli ya hewo wengilwa bwembwe.
39 Kakunzula wingu diwa ngubiko,
na moto umwemwesa ikilo.
40 Viwalondile kagala ng'hwale,
kawagwaa ndiya ya kuulanga mbaka washiba.
41 Kadigubula dibwe, mbwibwi ya mazi ilawa,
mazi gakilima kuluwala kamba lwanda.
42 Kwavija kaikumbuka mbuli yake ing'ala,
iyamgwelele Abulahamu imsang'hanaji wake.

43 Kawalava iwanhu zake kwa deng'ho,
awo yawasagule kwa nyila za deng'ho.
44 Kawagwaa isi za iwanhu wayagwe,
waihazi sang'hano ya iwenekae,
45 ili wagagoge malagizo gake,
na kugoga gaja goyolonga.

Mndewa Imulungu yatogolwe.

106

ZABULI YA 106

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu,
Mshukuluni Mndewa Imulungu kwavija kanoga,
na unogelo wake hawishaga osigala milele.
2 Nani yodaha kuzilonga sang'hano za Mndewa Imulungu?
Nani yodaha kuzilonga nhogolwa zake zose?
3 Wamweda iwanhu otenda haki,
waja otenda ganogile kamba viilondigwa siku zose.

4 Gweye Mndewa Imulungu unikumbuke niye,
wahawanogela iwanhu zako.
Wahawakombola unitaze,
5 ili nigalole ganogile ga waja wauwasagule,
na nideng'helele hamoja na iwanhu wa isi yako,
na kuigoda hamoja na iwanhu wa uhazi wako.

6 Tutenda nzambi hamoja na iwahenga zetu,
tutenda gehile, tubananga.
7 Wahenga zetu ako Misili hawagelegeze mbuli zako za unzonza,
hawakumbuke ukulu wa unogelo wako hawishaga,
wakulema kuingema ya bahali ya Shamu.
8 Lakini kawakombola mbuli ya twaga jake,
kalagusa nguvu zake.
9 Kaikomhokela bahali ya Shamu, nayo inyala,
kawalongoza mmazi mengi kamba kuluwala.
10 Kawakombola na imunhu yowehila,
na kawahonya na iwanhu owehila.
11 Mazi gawagubika awo owadeta,
hasigale hata munhu imoja.

12 Abaho wazitogola mbuli zake,
wamwimbila nhogolwa zake.

13 Lakini wazisemwa sang'hano zake himahima,
hawagabetile magesa gake.
14 Ako kuluwala wakala osulukila ndiya ng'hani,
wamgeza Imulungu ako kudibawe.
15 Kawagwelela gawalondile,
lakini kawagalila utamu.

16 Wamonela migongo Musa ako kuing'hambi,
na Haluni ayo yong'ala wa Mndewa Imulungu.
17 Isi igubuka immeza Datani,
igubika mting'hano wa Abilamu.
18 Moto ukwaka kwa iwanhu owakweleleza,
milambi ya moto iwasakaza iwanhu wehile.

19 Watenda kinyago cha ng'ombe ako Holebu,
wakitambikila kinyago kilumbuka.
20 Wauhindula ukulu wa Imulungu,
kwa kutambikila kinyago cha ng'ombe yajaga mijani.
21 Wamsemwa Imulungu, mkombola wao,
yatendile vinhu vikulu mwiisi ya Misili.
22 Katenda mbuli za unzonza mwiisi ya Hamu,
na mbuli ng'hulu mna ibahali ya Shamu.
23 Imulungu kalonga kamba kowabananga,
ila Musa ayo iyamsagule kema kuulongozi wake,
na kaikimila ng'hasiliki yake sikuiwanange.

24 Waibezeli isi ija inogile,
hawagatogole gaja gayalongile.
25 Waiyalala mvibanda vao,
hawaitegeleze sauti ya Mndewa Imulungu.
26 Abaho kawenulila mkono wake kaiduwila,
kamba kowakoma ako kuluwala,
27 na kuwapwililisa ulelo wao hagati ya iwanhu wa isi ziyagwe,
na kuwaswaswanya isi ya kutali.

28 Wailumba kumtambikila Baali Peoli,
wazija zinhosa zilavigwe kwa imilungu ilibule ugima.
29 Wamgevuza Mndewa Imulungu kwa sang'hano zao,
mikubulo igaligwa hagati yao.
30 Abaho Finehasi kema kagala nhaguso,
mikubulo ikimilwa.
31 Kagesigwa kamba kana haki,
ulelo mbaka ulelo milele.

32 Wamgevuza hana gamazi ga Meliba,
Musa kagaya mbuli ya hewo.
33 Kwavija wamulema loho wa Imulungu,
kalonga bila kugesa.

34 Hawawanangile iwanhu wa isi,

kamba Mndewa Imulungu viyawalagize.
35 Lakini waihanganya na iwanhu wa isi,
waifunza kusang'hana mbuli zao.
36 Wavitambikila vinyago vao,
kinhu acho kikala mtego kumwao.
37 Ona, walava wanao wa kimbigalo na wa ikitwanzi,
walava nhosa kwa vinyamkela.
38 Weta damu ilibule kitala,
damu ya wanao wa kimbigalo na wa ikitwanzi,
wawalava nhosa kwa vinyago va Kanaani,
isi igeligwa dikwe kwa damu.
39 Avo, wageligwa dikwe kwa sang'hano yao,
waleka kutamanilwa kwa Imulungu kamba wagoni.

40 Avo Mndewa Imulungu kawagevuzikila wanhu zake,
kawehila iwanhu wa uhazi wake.
41 Kawagela mmakono ga iwanhu wa isi ziyagwe,
awo iwasede wawatawala.
42 Iwanhu owehila wawonela,
na wawatawala kwa nguvu.
43 Miyanza mingi Imulungu kawakombola wanhu zake,
lakini hewo wasagula kumulema,
wadidimila mzinzambi zao.
44 Lakini kagalola magazo gao,
viyahulike kililo chao.
45 Mbuli yao kadikumbuka lagano jake,
kawonela bazi kamba unogelo wake hawishaga viwili mkulu.
46 Kawatenda awo wawagogile wawonele bazi.

47 Go Mndewa Imulungu, Imulungu wetu,
tukombole, twike hamoja kulawa kwa iwanhu wa isi ziyagwe,
ili tudishukulu twaga jako ding'ala,
na tuzigodele nhogolwa zako.

48 Yatogolwe Mndewa Imulungu, Imulungu wa Izilaeli,
kulawa milele mbaka milele.
Wanhu wose walonge, “Ona!”

Yatogolwe Mndewa Imulungu.

107

ZABULI YA 107
1 Mshukuluni Mndewa Imulungu kwavija kanoga,
unogelo wake hawishaga okala milele.
2 Wanhu wakomboligwe na Mndewa Imulungu walonge vivo,
awo yawakombole mmagazo.
3 Kawating'haniza kulawa mziisi zose,
kulawa mwambu wa kudilawila zuwa na kudihongela,
kulawa kasikazini na kusini.

4 Wakala tanga nzulule kuluwala,
hawajone buga da kukala.

5 Wona nzala na ng'hilu,
mizoyo yao isinduka.
6 Wamulilila Mndewa Imulungu mmagazo gao,
kawakombola mmadununzo gao.
7 Kawalongoza kwa nzila igoloke,
mbaka wavika kudibuga da kukala.
8 Avo, wamshukulu Mndewa Imulungu kwa unogelo wake hawishaga,
na unzonza wake kwa iwanhu wose.
9 Heyo kodigwaa mazi zoyo dikona ng'hilu,
na loho ikona nzala koigwaa ganogile.

10 Wayagwe wakala kudiziza na vihame,
wafungwa mmagazo na minyololo,
11 kwavija wailema mbuli ya Imulungu,
wagabezeli magesa ga ayo yeli Uchanha Ng'hani.
12 Wadonha kwa sang'hano ngaga,
wagwa hasi, kuduhu munhu wa kuwataza.
13 Wamulilila Mndewa Imulungu mmagazo gao,
kawakombola mmadununzo gao.
14 Kawalava kudiziza na ukiwa,
minyololo yao kaibena bena.
15 Avo, wamshukulu Mndewa Imulungu kwa unogelo wake hawishaga,
na unzonza wake kwa iwanhu wose.
16 Kwavija kaibena milango ya shaba,
kaibena mizuma.

17 Wayagwe wakala wabozi mbuli ya nzambi zao,
wagazwa kwa gehile gao,
18 ndiya ikala usungu kumwao,
walonda kudanganika.
19 Avo mmagazo gao wamulilila Mndewa Imulungu,
heyo kawakombola mmadununzo gao.
20 Koituma mbuli yake iwahonye,
kowalava mwiiifa yao.
21 Avo, wamshukulu Mndewa Imulungu kwa unogelo wake hawishaga,
na unzonza wake kwa iwanhu wose.
22 Wamulavile nhosa za kumshukulu,
na wazilonge sang'hano zake kwa nyila za deng'ho.

23 Wayagwe wakala mmwanza mbahali kwa meli,
awo wasang'hane mmazi mengi.
24 Awo wazona sang'hano za Mndewa Imulungu,
na unzonza wake mgamazi mengi.
25 Kalonga na kukuzumbi dilawila,
ng'humbi ya bahali inuka uchanha.
26 Gakwela uchanha kuulanga,
abaho hasi mvidibo,
mizoyo yao ilumbuka kwa mbuli ayo.
27 Wachola wahembeluka kamba munhu yakoligwe,
ubala wao wose upotela.
28 Wamulilila Mndewa Imulungu mmagazo gao,
kawakombola mmadununzo gao.

29 Kaihoza ng'humbi nayo inyamala tuluu,
mazi gasafuke ganyamala.
30 Avo wadeng'helela kwavija inyamala tuluu,
kawagala mbaka kudiloko diwalondile.
31 Avo, wamshukulu Mndewa Imulungu kwa unogelo wake hawishaga,
na unzonza wake kwa iwanhu wose.
32 Wamtogole hagati ha umting'hano wa iwanhu,
wamgwee ukulu mkitala cha iwavele.

33 Kavihindula vizanda viwa luwala,
na mbwibwi za mazi zigalamuka isi inyalile.
34 Isi ya matunda mengi igalamuka isi ya mkele,
kwa gehile ga awo okala mumo.
35 Kahindula luwala luwa lamba,
isi inyalile iwa mazi gokilima.
36 Kaweka wene nzala kuko,
na watenda buga da kukala.
37 Wahanda mbeyu mmigunda,
na vivija mgunda uyagwe wahanda mizabibu,
wasenga ndiya na matunda.
38 Kawatenda wamwede na kongezeka ng'hani,
na fugo yao haihungule.

39 Abaho iwanhu wa Imulungu wahunguka na kuhumuluswa,
kwavija oneligwa na gehile na wanyunyuwala.
40 Kawabezeli iwakulu wawadununze,
kawawegeza kuluwala hanhu haduhu nzila.
41 Lakini kawakombola iwanhu mmagazo gao,
kawongeza ulelo wao kamba bumbila da ng'hondolo.
42 Wanhu wanogile viwachone kinhu acho wadeng'helela,
lakini wanhu wehile wanyamala tuluu.

43 Wanhu wene ubala wagalole gago,
na waugelegeze unogelo hawishaga wa Mndewa Imulungu.

108

ZABULI YA 108

(Lwila na Zabuli ya Daudi.)
1 Gweye Imulungu, moyo wangu ugangamala,
nokwimba lwila lwa nhogolwa kwa moyo wangu wose.
2 Lamuka gweye bango na kilimba,
noulamusa imitondo.
3 Gweye Mndewa Imulungu nokushukulu hagati ha iwanhu,
nokwimbila lwila hagati ha iwanhu wa isi zose.
4 Kwavija unogelo wako hawishaga uvika mbaka uchanha kuulanga,
na kutamanilwa kwako mbaka mmawingu.

5 Gweye Imulungu utogolwe uchanha kuulanga,
na hasi mwiisi ukale ukulu wako.
6 Awo wauwanogela wakomboligwe,
ukombole kwa mkono wako wa ukudila na unidike.

7 Imulungu kalonga kwa ukung'ala kwake,
“Kwa kuhuma noigola isi ya Shekemu,
na nodipima vihande vihande bonde da Sukoti.
8 Isi ya Gileadi yangu niye na isi ya Manase yangu niye,
isi ya Efulaimu ayo kamba kofia yangu ya zuma,
isi ya Yuda ayo kamba fimbo yangu ya utawala.
9 Isi ya Moabu ayo kamba bakuli jangu da kunawila,
kwa isi ya Edomu notupa kilatu changu,
na niye nodeng'helela kwa kuwahuma Wafilisiti.”

10 Nani yonda yanigale kudibuga dizungulukwe na luwa lwa mabwe?
Nani yonda yanilongoze mbaka Edomu?
11 Gweye, Imulungu siyo gweye utulemile siye?
Gweye Imulungu hucholile na siye kuing'hondo.
12 Ututaze mbuli ya iwanhu otwihila,
kwavija msaada wa munhu haufaya kinhu.
13 Imulungu yahakala na siye tohuma,
na heyo kowabojoga hasi iwanhu otwihila.

109

ZABULI YA 109

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Gweye Imulungu wa nhogolwa zangu sikuunyamale,
2 kwavija wanhu wehile na wavizi onilonga vihile,
onilonga vihile kwa uvizi.
3 Ona, kwa mbuli za kubezeli wanizunguluka,
wanilonga vihile bila kitala chochose.
4 Oniliha gehile kwa unogelo wangu,
lakini niye nowapulila.
5 Waniliha gehile hanhu ha ganogile,
na wanihila hanhu ha unogelo wangu.

6 Mwike msemi yehile mbuli ya imunhu yonihila,
na imunhu yomtagusa yeme mkono wake wa ukudila.
7 Mkitala yoneke kabananga,
na kupula kwake koneke kamba nzambi.
8 Siku zake za kukala ziwe ndodo,
wimilizi wake usoligwe na munhu iyagwe.
9 Wanage wawe wakiwa,
na mwehe wake yawe mgane.
10 Wanage wawe tanga nzulule na wapule,
wazahile ndiya kutali na vihame va ng'anda zao.
11 Imunhu yomdai yasole vinhu vose viyeli navo,
wageni wasole sang'hano ya makono gake.
12 Sikuyawe na munhu wa kumonela bazi,
hebu munhu wa kuwalela wanage wakiwa.
13 Ulelo wake wose usegele,
twaga jake disemwigwe muulelo wa kabili.
14 Gehile ga iwahenga zake gakumbukwe mgameso ga Mndewa Imulungu,
na nzambi ya mamake sikuifutigwe.
15 Mndewa Imulungu yazikumbuke nzambi zao siku zose,

na hewo wasemwigwe mwiisi siku zose.

16 Kwavija munhu ayo hagesile kuwa na bazi,
ila kawadununza ngaengae na wakiwa,
mbaka imunhu yanyunyuwale mmoyo kadanganika.
17 Heyo kanogelwa kuduwila,
na gago gampate.
Hanogelwe kutambikila wayagwe,
avo kinhu acho kikale kutali na heyo.
18 Kavala makungu kamba kiwalo chake.
Makungu gamwingile mmoyo kamba mazi,
na kamba mavuta mmizege yake.
19 Kumwake iwe kamba kiwalo cha kuigubika,
kamba mkwiji yoifunga siku zose.

20 Mndewa Imulungu yawalihe gago awo wose onitagusa niye,
na awo onibezeli niye.
21 Gweye Mndewa Imulungu,
unitendele ganogile mbuli ya twaga jako,
kwavija unogelo wako hawishaga unoga, avo unikombole.
22 Kwavija niye na mkiwa na ngaengae,
moyo wangu olumila mgati yangu.
23 Nobita kamba sisila disegelaga,
nohembeluswa kamba nzige.
24 Mavindi gangu gadonha kwa kufunga kuja,
na lukuli lwangu lusoka kwa kuswela mavuta.
25 Niwa kinhu cha kubezeli kumwao,
wahanyona ominula milomo yao.

26 Gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wangu nitaze,
unikombole kamba unogelo wako hawishaga viwili.
27 Waleke wajuwe kamba uno udahi wako,
gweye Mndewa Imulungu, kutenda mbuli ayo.
28 Waleke waduwile,
ila gweye unitambikile.
Wose onivamila ogwa kinyala,
lakini msang'hanaji wako kodeng'helela.
29 Awo onitagusa ovazwa kinyala,
ovala kinyala chao kamba kanzu.

30 Nomshukulu Mndewa Imulungu kwa mulomo wangu,
ona nomtogola hagati ha umting'hano.
31 Kwavija kokwima mkono wa ukudila wa mkiwa,
yamgombele na iwanhu omtagusa.

110

ZABULI YA 110
(Zabuli ya Daudi.)
1 Mndewa Imulungu komulongela Mndewa wangu,
“Kala umwambu wa mkono wangu wa ukudila
mbaka niwatende iwanhu okwihila kigoda cha kwikila magulu gako.”

2 Mndewa Imulungu koweneza undewa wako kulawa Sayuni,
uwatawale hagati ya wose okwihila gweye.
3 Wanhu zako okwizila kwa kulonda wenyego siku yako ya ng'hondo.
Kuno kuvala viwalo ving'ala,
wabwanga zako okwizila kamba tungwe da imitondo.

4 Mndewa Imulungu kaiduwila na hagimbula bule,
“Gweye kwa mulava nhosa milele,
muulava nhosa wa Melikizedeki.”

5 Mndewa ka umwambu wa mkono wako wa ukudila.
Kowahonda wandewa siku ya kugevuzika kwake.
6 Kowatagusa wanhu wa isi zose,
isi yose yomema mitufi ya wanhu wadanganike,
kowahonda iwakulu kila hanhu mwiisi.
7 Mndewa kong'wa mazi ga lwanda mnzila,
na kokwinula pala jake kwa mhumo.

111

ZABULI YA 111

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu!
Nomshukulu Mndewa Imulungu kwa moyo wangu wose,
mumting'hano wa iwanhu weli na mizoyo igoloke.
2 Sang'hano za Mndewa Imulungu ukulu bae,
wose ozideng'helela ozigelegeza.
3 Kila kinhu kiyotenda kimema ukulu na unovu,
haki yake yosigala milele.

4 Katenda sang'hano zake za unzonza zikumbukwe,
Mndewa Imulungu kanoga na kana bazi.
5 Kowagwaa ndiya awo omdumba,
haisemwa ng'o lagano jake.
6 Kawalagusila wanhu zake nguvu ya sang'hano zake,
kawagwaa uhazi wa iwanhu wayagwe uwe wao.

7 Sang'hano zake za haki na kweli,
malagizo gake gose gotamanilwa.
8 Malagizo gake gosigala siku zose na milele,
kagalonga mna ihaki na ukweli.
9 Kawakombola wanhu zake,
katenda nao lagano dikalaga milele.
Twaga jake ding'ala na dodumbigwa.
10 Kumdumba Mndewa Imulungu acho chandusilo cha ubala,
wose ogagoga malagizo gake ogweleligwa nzewele.
Nhogolwa zake zosigala milele.

112

ZABULI YA 112

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu!
Kamweda imunhu yomdumba Mndewa Imulungu,
imunhu yodeng'helela ng'hani kugoga malagizo gake.
2 Ulelo wake okuwa na nguvu mwiisi,

wana wa iwanhu wanogile omweda.
3 Mng'anda yake kokuwa na mali nyingi,
haki yake yosigala milele.

4 Munhu yanogile komwemweselwa mulenge kuziza,
munhu mwene bazi na moyo unogile na haki.
5 Munhu yokopesha bila kulonda nyongeza, komweda ng'hani,
munhu yotenda sang'hano zake kwa haki.
6 Mwene haki halemelwa ng'o,
heyo kokumbukwa milele.

7 Hadumba yahapata usenga wihile,
moyo wake ugangamala na komtamanila Mndewa Imulungu.
8 Moyo wake ugangamala na hadumba kinhu,
na kowona iwanhu omwihila olemelwa.
9 Kowagwaa wakiwa vinhu kwa moyo unogile,
haki yake yosigala milele.
Heyo kokuwa na nguvu na kotegelezwa.
10 Wanhu wehile ogona gago na ogevuzika,
odafuna meno kwa usungu na ohomba,
kusulukila kwa munhu yehile hakulawila bule.

113

ZABULI YA 113

1 Mndewa Imulungu yatogolwe!
Mtogoleni Mndewa Imulungu,
mweye iwasang'hanaji zake,
ditogoleni twaga da Mndewa Imulungu.
2 Twaga da Mndewa Imulungu ditogolwe,
sambi na milele.
3 Kulawa kudilawa zuwa mbaka kudiswela,
twaga da Mndewa Imulungu ditogolwe!
4 Kotawala uchanha ya iwanhu wa isi zose,
ukulu wake uvika uchanha kuulanga.

5 Nani kamba Mndewa Imulungu, Imulungu wetu?
Heyo kakala uchanha kuulanga,
6 kolola hasi yalole ulanga na isi.
7 Komwinula mkiwa kulawa mmitimbwisi,
na komkweza ngaengae kulawa mdizalala.
8 Komwika hamoja na iwakulu,
hamoja na iwakulu wa wanhu zake.
9 Komgwaa deng'ho mtwanzi mgumba mng'anda yake,
komsekeza kwa kumgwaa wana.

Mndewa Imulungu yatogolwe.

114

ZABULI YA 114

1 Wanhu wa Izilaeli viwasegele Misili,
iwanhu wa ulelo wa Yakobo viwasegele mwiisi ya ugeni,
2 Yuda iwa kae ing'ala ya Imulungu,

Izilaeli iwa hanhu hake mwenyego.

3 Bahali igona gago ikimbila,
lwanda lwa Yolidani luleka kukilima!
4 Vigongo vizumha kamba ng'hondolo mbigalo,
visugulu vizumha kamba wana ng'hondolo.

5 Gweye bahali iwaze mbaka kokimbila?
Na gweye Yolidani habali koleka kukilima?
6 Mweye vigongo, habali muzumha kamba ng'hondolo mbigalo?
Na mweye visugulu, habali muzumha kamba wana ng'hondolo?

7 Gwaya gweye isi yose kuulongozi wa Mndewa,
gwaya kuulongozi wa Imulungu wa Yakobo,
8 heyo kadikwasa dibwe diwa lamba da mazi,
na dibwe dala diwa mbwibwi ya mazi!

115

ZABULI YA 115

1 Go Mndewa Imulungu, sikututogoligwe siye,
ila ditogole twaga jako,
mbuli ya unogelo wako hawishaga,
na mbuli ya kutamanilwa kwako.

2 Habali iwanhu wa isi ziyagwe olonga,
“Imulungu wao kakwahi?”
3 Lakini Imulungu wetu ka kuulanga,
kotenda chochose kimnogela.

4 Milungu yao itendigwa kwa shaba na zahabu,
azo sang'hano za makono ga iwanhu.
5 Vina milomo lakini havilonga,
vina meso lakini havilola,
6 vina magwiti lakini havihulika bule,
vina mhula lakini havinusa bule,
7 vina makono lakini havigoga kinhu,
vina magulu lakini havigenda bule,
havidaha kulava sauti kulawa mmitundu melo yao.
8 Wose ovitenda waigala navo,
vivija na iwanhu ovitamanila.

9 Mweye iwanhu wa Izilaeli, mtamanileni Mndewa Imulungu,
heyo ayo yowataza na ngao yenu.
10 Mweye ulelo wa Haluni,
mtamanileni Mndewa Imulungu,
heyo ayo yowataza na ngao yenu.
11 Mweye mumdumba Mndewa Imulungu,
mtamanileni Mndewa Imulungu,
heyo ayo yowataza na ngao yenu.

12 Mndewa Imulungu kotukumbuka na kotutenda tumwede,
kowatendela ganogile iwanhu wa Izilaeli,
kowatendela ganogile ulelo wa Haluni.

13 Kowatendela ganogile wose omdumba,
kowatendela ganogile wakulu na wadodo.

14 Mndewa Imulungu yawatende mwengezeke,
yawatende mwengezeke mweye na ulelo wenu.
15 Mndewa Imulungu yalumbile ulanga na isi yawatendele ganogile.
16 Ulanga wake Mndewa Imulungu,
ila isi kawagwaa iwanhu.
17 Iwanhu wafile hawamtogola Mndewa Imulungu,
awo iwanhu ochola mwiisi ya kunyamala tuluu.
18 Ila siye tuli wagima tomtogola Mndewa Imulungu,
tomtogola sambi na milele.

Mndewa Imulungu yatogolwe.

116

ZABULI YA 116

1 Nomnogela Mndewa Imulungu kwavija konihulika,
kanihulika vinimpulile yanyonele bazi.
2 Kwavija kahinduka yanitegeleze,
avo nomkema heyo siku zose za ugima wangu.
3 Nzabi za ifa zinizunguluka,
bwembwe da ifa dingubika,
nimema magazo na usungu.
4 Abaho nipula kwa twaga da Mndewa Imulungu,
“Go Mndewa Imulungu, chonde mhonye!”

5 Mndewa Imulungu kana moyo unogile na kana haki,
Imulungu wetu kamema bazi.
6 Mndewa Imulungu kowakaliza wanyunyuwale,
viwanyonele kanikombola.
7 Gweye moyo wangu bwihila kabili,
kwavija Mndewa Imulungu kanitendela ganogile.

8 Kwavija gweye Mndewa Imulungu kumhonya na ifa,
na kuhangusa mahozi gangu,
kunihonya sikuniikwale mmagulu.
9 Notembela kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
mwiisi ya iwanhu wagima.
10 Nimtamanila Mndewa Imulungu vinongile,
“Niye nigazika ng'hani.”
11 Vivija nilonga kwa bwembwe jangu,
“Wanhu wose wavizi.”

12 Nimbwezele choni Mndewa Imulungu,
kwa ganogile gose gayanhendele?
13 Nomulavila nhosa ya divai kwa kunikombola,
nopula kwa twaga da Mndewa Imulungu.
14 Nomvikizila Mndewa Imulungu gaja ganilongile,
kuulongozi wa iwanhu wake wose.

15 Ifa ya iwanhu omtamanila Mndewa Imulungu,

siyo mbuli ndodo mgameso gake.
16 Go Mndewa Imulungu, niye na msang'hanaji wako,
niye msang'hanaji wako,
mwana wa mtumwa wako, kunifungula nzabi.
17 Nokulavila nhosa ya kushukulu,
na nopula kwa twaga da Mndewa Imulungu.
18 Nigavikiza gaja gose ganongile kwa Mndewa Imulungu,
kuulongozi wa iwanhu wake wose,
19 waiting'hane muuluwa lwa Mndewa Imulungu,
mgati yako gweye Yelusalemu.

Mndewa Imulungu yatogolwe.

117

ZABULI YA 117

1 Mweye isi zose mtogoleni Mndewa Imulungu!
Mweye wanhu wose mwinuleni heyo.
2 Kwavija unogelo wake hawishaga kumwetu siye mkulu,
na kutamanilwa kwa Mndewa Imulungu kokala milele!

Mndewa Imulungu yatogolwe.

118

ZABULI YA 118

1 Mshukuluni Mndewa Imulungu kwavija kanoga,
na unogelo wake hawishaga osigala milele.
2 Wanhu wa Izilaeli walonge,
“Unogelo wake hawishaga osigala milele.”
3 Wanhu wa ulelo wa Haluni walonge,
“Unogelo wake hawishaga osigala milele.”
4 Wanhu omdumba Mndewa Imulungu walonge,
“Unogelo wake hawishaga osigala milele.”

5 Mmagazo gangu nimpula Mndewa Imulungu,
heyo kanihulika na kandekesa.
6 Mndewa Imulungu kahamoja na niye, sidumba kinhu.
Munhu konitenda choni?
7 Mndewa Imulungu kahamoja na niye,
heyo konitaza,
iwanhu onihila nowona ohumwa.
8 Vinoga kumkimbilila Mndewa Imulungu,
kubanza kuwatamanila wanhu.
9 Vinoga kumkimbilila Mndewa Imulungu,
kubanza kuwatamanila iwakulu wa mwiisi ino.

10 Iwanhu wa isi zose wanizunguluka,
lakini kwa twaga da Mndewa Imulungu niwakanha wose.
11 Wanizunguluka kila mwambu,
lakini kwa twaga da Mndewa Imulungu niwakanha wose.
12 Wanimemela kamba nyuki,
lakini wasakazwa kamba miba ilukule,
kwa twaga da Mndewa Imulungu niwakanha wose.

13 Nisung'higwa kuchugu na nilonda kugwa,
lakini Mndewa Imulungu kanitaza.
14 Mndewa Imulungu ayo nguvu yangu na lwila lwangu,
heyo ayo ukombola wangu.

15 Sauti za deng'ho zohulikigwa mvibanda va iwanhu wene haki,
“Mkono wa ukudila wa Mndewa Imulungu utenda mbuli ng'hulu!
16 Mkono wa ukudila wa Mndewa Imulungu uhuma,
mkono wa ukudila wa Mndewa Imulungu utenda mbuli ng'hulu!”

17 Sidanganika bule ila nokala mgima,
na nogasimulila gaja gayatendile Mndewa Imulungu.
18 Mndewa Imulungu kanikoboza ng'hani,
lakini handekile nife.

19 Nivugulileni imilango ya haki ya ng'anda ya Imulungu,
niye nokwingila na nomshukulu Mndewa Imulungu.

20 Uno awo mulango wa Mndewa Imulungu,
wanhu wene haki obitila mumo.

21 Nokushukulu kwavija kunidika,
gweye kwa ukombola wangu.

22 Dibwe dilemigwe na wazengaji,
diwa dibwe kulu da chandusilo.
23 Mbuli ayo kaitenda Mndewa Imulungu,
na siye yotukanganya.
24 Ino ayo siku yaitendile Mndewa Imulungu,
tudeng'helele na kusekelela.
25 Go Mndewa Imulungu, tukombole,
go Mndewa Imulungu, ututende tumwede.

26 Yamwede ayo yokwiza kwa twaga da Mndewa Imulungu!
Kulawa mng'anda ya Mndewa Imulungu,
tokugwaa nhogolwa.
27 Mndewa Imulungu ayo Imulungu,
kautenda mulangaza wake umwemwese kumwetu.
Gogeni mibunho ya nyimwilinyimwili,
muchole mbaka muupango wa nhosa.

28 Gweye kwa Imulungu wangu,
na niye nokushukulu,
gweye kwa Imulungu wangu,
na niye nokwinula.

29 Mshukuluni Mndewa Imulungu kwavija kanoga,
na unogelo wake hawishaga osigala milele.

119

ZABULI YA 119

1 Wamweda iwanhu okala bila kitala,
awo ogagoga malagizo ga Mndewa Imulungu.

2 Wamweda iwanhu ozigoga amuli zake,
awo omzahila kwa mizoyo yao yose.
3 Awo hawatenda gehile,
okweleleza nzila za Mndewa Imulungu.
4 Gweye kutugwaa usi,
ili siye tuugoge ng'hani.
5 Nolonda nzila zangu zikale goya,
nigagoge malagizo gako.
6 Abaho niye sigwa kinyala bule,
nahagagelegeza malagizo gako gose.
7 Nokushukulu kwa moyo unogile,
nahaifunza nhaguso za haki yako.
8 Nogagoga malagizo gako,
sikuundeke hata kidogo.

9 Koigendeleza vilihi mbwanga nzila yake ing'ale?
Kwa kutegeleza na kukweleleza mbuli yako.
10 Kwa moyo wangu wose nikuzahila,
sikuundeke nyage kutali na malagizo gako.
11 Mmoyo wangu niika mbuli yako,
ili sikunikutende nzambi.
12 Go Mndewa Imulungu, utogolwe,
unifunze malagizo gako.
13 Kwa mulomo wangu nolonga,
nhaguso zose za mulomo wako.
14 Nodeng'helela kukweleleza amuli zako,
kamba munhu kuwa na mali nyingi.
15 Noifunza malagizo gako,
nogagelegeza goya mafundizo gako.
16 Nogadeng'helela malagizo gako,
siisemwa mbuli yako.

17 Unitendele ganogile niye msang'hanaji wako vivino vinili mgima,
ili niigoge mbuli yako.
18 Ugafumbule meso gangu,
ili niulole unzonza wa malagizo gako.
19 Niye na mgeni hano mwiisi,
sikuunifise malagizo gako.
20 Loho yangu yoluma siku zose,
kwa kusulukila malagizo gako.
21 Gweye kowakomhokela awo oitapaga,
waduwiligwa iwanhu ogaleka malagizo gako.
22 Nisegesele bezi na maligo,
kwavija nizigoga amuli zako.
23 Hata kamba iwakulu okala kiseto mbuli yangu,
niye msang'hanaji wako nogagelegeza malagizo gako.
24 Amuli zako azo deng'ho jangu,
azo zingwaa magesa.

25 Loho yangu igogwa na timbwisi,
unigwelele ugima kamba vuulongile kotenda.

26 Nikusimulila nzila zangu na gweye kunidika,
nifunze malagizo gako.
27 Nifunze avija vilondigwa kugoga nzila zako,
na niye nozigelegeza sang'hano zako ng'hulu.
28 Nidonha kwa usungu,
unibwezele nguvu kamba vuulongile kotenda.
29 Unisegesele nzila za uvizi,
unifunze malagizo gako kwa bazi.
30 Nisagula nzila ya kutamanilwa,
nigagoga malagizo gako.
31 Nizifagatila amuli zako gweye Mndewa Imulungu,
sikuundeke nigwe kinyala.
32 Nokweleleza malagizo gako,
kwavija konigwaa nzewele ng'hani.

33 Go Mndewa Imulungu, unifunze kugagoga malagizo gako,
na niye nogagoga mbaka kuuhelelo.
34 Ngwelele nzewele ili nigagoge malagizo gako,
nigagoge kwa moyo wangu wose.
35 Nilongoze mnzila ya malagizo gako,
kwavija kulawa mumo nodeng'helela.
36 Ubidule moyo wangu ukweleleze amuli zako,
na sikunilonde uzulumati.
37 Uhindule meso gangu sikunilole avija havifaya,
unigwelele ugima mnzila yako.
38 Ugavikize gaja gaulongile kwa msang'hanaji wako,
gaja gouwagwelela waja okudumba.
39 Unisegesele maligo gonidumba,
kwavija malagizo gako ganoga.
40 Nosulukila kugagoga malagizo gako,
unigwelele ugima kwa haki yako.

41 Go Mndewa Imulungu, unogelo wako hawishaga unizile,
unikombole kamba vuulongile,
42 na niye nomwidika ayo yoniliga,
kwavija notamanila mbuli yako.
43 Unitende nilonge ukweli wako siku zose,
kwavija notamanila malagizo gako.
44 Nogagoga malagizo gako siku zose,
ona, nogagoga siku zose na milele.
45 Na niye notembela kwa nyafasi,
kwavija niifunza usi wako.
46 Nozilonga amuli zako kuulongozi wa iwandewa,
na sikona kinyala bule.
47 Na niye nodeng'helela mmalagizo gako,
gago niganogela.
48 Nosulukila malagizo gako,
gago niganogela,
na nogagelegeza mafundizo gako.

49 Kumbuka mbuli yako kwa msang'hanaji wako,

kwavija kunigwaa tamanilo.
50 Deng'ho jangu mmagazo gangu ajo dino,
gaja gaulongile gonigwaa ugima.
51 Iwanhu oitapa onibezeli siku zose,
ila niye sigaleka malagizo gako.
52 Go Mndewa Imulungu, nogakumbuka malagizo gako ga umwaka,
gago gouhoza moyo wangu.
53 Nogevuzika ng'hani mbuli ya iwanhu wehile,
awo wagalekile malagizo gako.
54 Malagizo gako awo lwila wangu,
hohose honda nikale.
55 Go Mndewa Imulungu, ikilo nodikumbuka twaga jako,
na niye nogagoga malagizo gako.
56 Ganogile gano geza kumwangu,
kwavija nigagoga malagizo gako.

57 Mndewa Imulungu ayo fungu jangu,
nolonga kamba noigoga mbuli yako.
58 Nikuzahila gweye kwa moyo wangu wose,
unyonele bazi kamba vuulongile kotenda.
59 Nizigelegeza nzila zangu,
na niye nibwela nikweleleza amuli zako.
60 Nilopola na sikawile,
kugagoga malagizo gako.
61 Hata kamba iwanhu wehile onifunga kwa nzabi,
sigasemwa malagizo gako.
62 Kilo kikulu nolamuka na nokugwaa nhogolwa,
mbuli ya nhaguso zako za haki.
63 Niye na mbwiga wa wose okudumba gweye,
wose okweleleza malagizo gako.
64 Go Mndewa Imulungu, isi yose imema unogelo wako hawishaga,
unifunze malagizo gako.

65 Go Mndewa Imulungu, kunitendela ganogile niye msang'hanaji wako,
kamba vuulongile kotenda.
66 Nifunze nzewele na magesa ganogile,
kwavija notamanila malagizo gako.
67 Ning'hali sinadununzwa niye ng'hala nyagile,
lakini sambi niigoga mbuli yako.
68 Gweye kunoga na kotenda ganogile,
nifunze malagizo gako.
69 Iwanhu oitapa olonga uvizi kumwangu,
lakini niye nogagoga malagizo gako kwa moyo wangu wose.
70 Mizoyo yao haigesa ga wanhu,
lakini niye nodeng'helela malagizo gako.
71 Vinoga kumwangu kamba nigazika,
avo niifunza malagizo gako.
72 Malagizo gako ganoga kumwangu,
kubanza maelufu ga zahabu na shaba.

73 Makono gako ganilumba na ganizenga,

unigwelele nzewele niifunze malagizo gako.
74 Wanhu okudumba gweye wanilole na kudeng'helela,
kwavija nitamanila mbuli yako.
75 Go Mndewa Imulungu, notanga kamba gweye kotagusa kwa haki,
kwa kutamanilwa kwako kunikoboza.
76 Nopula unogelo wako hawishaga unihoze umoyo,
kamba vuulongile kwa msang'hanaji wako.
77 Bazi jako dinizile ili mhate ugima,
kwavija malagizo gako ajo deng'ho jangu.
78 Wanhu oitapa wone kinyala kwavija wanideta kwa uvizi,
lakini niye nogagelegeza malagizo gako.
79 Iwanhu okudumba gweye wanibwelele,
awo ozijuwa amuli zako.
80 Moyo wangu utelele kwa kugoga malagizo gako,
ili sikunigwe kinyala.

81 Loho yangu yosulukila ukombola wako,
notamanila mbuli yako.
82 Meso gangu hagalola goya kwa kugabeta gaja gaulongile,
nilonga, “Gweye konihoza umoyo lini?”
83 Hamoja niwa kamba mfuko wa ng'hwembe unyalile mdiyosi,
lakini sigalekile malagizo gako.
84 Msang'hanaji wako kokala miyaka mingahi?
Lini kowatagusa iwanhu onidununza?
85 Wanhu oitapa wanihimbila simo,
awo iwanhu hawagakweleleza malagizo gako.
86 Malagizo gako gose ga kweli,
unitaze kwavija wanhu onigaza bila kitala chochose.
87 Wakala behi kunibananga mwiisi,
ila sigalekile malagizo gako.
88 Ukalize ugima wangu kwa unogelo wako hawishaga,
ili niye nizigoge amuli za mulomo wako.

89 Go Mndewa Imulungu, mbuli yako yosigala milele,
yosigala milele ako kuulanga.
90 Kutamanilwa kwako kosigala ulelo mbaka ulelo,
kuika isi hanhu hake nayo yosigala baho.
91 Kwa lagizo jako vinhu vose vosigala mbaka lelo,
kwavija vinhu vose vokusang'hanila gweye.
92 Maza malagizo gako hagakuwile deng'ho jangu,
baho nahadanganike kwa magazo.
93 Milele siisemwa malagizo gako,
kwavija kubitila gago kunigwaa ugima.
94 Niye wako gweye, unikombole,
kwavija nigeza kugoga malagizo gako.
95 Wanhu wehile onisepa ili wanikome,
ila niye nozigelegeza amuli zako.
96 Nitanga kamba kila kinhu chohuhwa,
ila malagizo gako hagahuhwa.

97 Malagizo gako nogalonda ng'hani,
nogagelegeza imisi yose.

98 Malagizo gako gokala na niye milele,
gonigwaa ubala kubanza iwanhu onihila.
99 Notanga ng'hani kubanza wose wanifunzile,
kwavija nozigelegeza amuli zako.
100 Niye na mbala kubanza iwavele,
kwavija nogagoga gaja goulonga.
101 Niigomesa mwenyego sikunitende gehile,
ili niigoge mbuli yako.
102 Sigalekile malagizo gako,
kwavija gweye mwenyego kunifunza.
103 Mbuli zako zamulile ng'hani kumwangu,
ona zamulile kubanza uki.
104 Kubitila malagizo gako nopata nzewele,
avo nogehila gaja ga uvizi.

105 Mbuli yako ayo taa ya magulu gangu,
na mulenge mnzila yangu.
106 Niiduwila na nogavikiza gaja ganilongile,
kamba nogagoga malagizo gako ga haki.
107 Go Mndewa Imulungu, nogaya ng'hani,
unigwelele ugima kamba vuulongile.
108 Go Mndewa Imulungu, utogole kupula kwangu kwa kushukulu,
na unifunze malagizo gako.
109 Ugima wangu wamdizumozumo,
lakini sigasemwa malagizo gako.
110 Wanhu wehile wanitegela mitego,
ila sigaleka gaja gaulongile.
111 Amuli zako awo uhazi wangu milele,
ajo deng'ho da moyo wangu.
112 Nisagula kulawa mmoyo wangu,
kugagoga malagizo gako milele.

113 Nowehila iwanhu watapitapi,
ila noganogela malagizo gako.
114 Gweye kwa ngao yangu, kumwako nokimbilila,
nodika tamanilo jangu mmbuli yako.
115 Segeleni kumwangu mweye iwanhu wehile,
ili nigagoge malagizo ga Imulungu wangu.
116 Unigangamize kamba vuulongile na niye nokuwa mgima,
sikuutogole mhate kinyala mditamanilo jangu.
117 Unigoge ng'hale goya,
siku zose nigategeleze malagizo gako.
118 Gweye kowalema wose ogaleka malagizo gako,
avo ogaya bule kuviza.
119 Wanhu wose wehile kuwasegesa kamba mikupi,
avo niye nozinogela amuli zako.
120 Nogwaya kwa kukudumba gweye,
nimema bwembwe kwa nhaguso zako.

121 Nitenda ganogile na ga haki,
sikuundeke mmakono ga iwanhu onihila.

122 Unizamini niye msang'hanaji wako,
sikuuleke iwanhu oitapa wanyonele.
123 Meso gangu gavulala kwa kubeta ukombola wako,
nobeta uvikize gaja gaulongile.
124 Unitendele niye msang'hanaji wako kamba unogelo wako hawishaga viwili,
na unifunze malagizo gako.
125 Niye na msang'hanaji wako, unigwelele nzewele,
ili nizijuwe amuli zako.
126 Go Mndewa Imulungu, sambi acho kipindi cha kutenda kinhu,
kwavija wanhu obena malagizo gako.
127 Niye noganogela malagizo gako kubanza zahabu,
ona kubanza zahabu ing'ala ng'hani.
128 Avo, nogoga malagizo gako gose,
nogehila gaja ga uvizi.

129 Amuli zako za unzonza,
avo nozigoga kwa moyo wose.
130 Kusimulila malagizo gako kogala mulenge,
kowagwaa nzewele iwanhu mizozolo.
131 Nofungula mulomo na nosulukila kamba umbwa mwene ng'hilu,
kwavija nogalonda ng'hani malagizo gako.
132 Unibwelele na unyonele bazi,
kamba vuuwatendela iwanhu odinogela twaga jako.
133 Uzigoge hatua zangu kamba vuulongile,
sikuutogole gehile ganilongoze.
134 Unikombole na uzulumati wa iwanhu,
ili nigagoge malagizo gako.
135 Unimwemwesele kihanga chako niye msang'hanaji wako,
na unifunze malagizo gako.
136 Meso gangu kolava mahozi kamba lwanda,
kwavija wanhu hawagagoga malagizo gako.

137 Go Mndewa Imulungu, gweye kwa mwene haki,
na nhaguso zako za haki.
138 Amuli zako zuulavile za haki,
na zotamaniligwa ng'hani.
139 Unogelo wangu kumwako onitenda nyone usungu,
kwavija wanhu onihila hawazigelegeza mbuli zako.
140 Gaja gaulongile gang'ala,
na niye msang'hanaji wako nogalonda ng'hani.
141 Niye na mdodo na onibezeli,
ila sigasemwa malagizo gako.
142 Haki yako inoga milele,
na malagizo gako ga ukweli.
143 Magazo na giogio vingoga,
lakini malagizo gako dijo deng'ho jangu.
144 Milele amuli zako za haki,
unigwelele nzewele ili ng'hale mgima.

145 Nokulilila kwa moyo wangu wose,
unidike gweye Mndewa Imulungu,

na niye nogagoga malagizo gako.
146 Nokulilila unikombole,
na niye nozigoga amuli zako.
147 Usiku ung'hali haunakucha nolamuka na nokupula unitaze,
notamanila mbuli zako.
148 Nokala meso ikilo chose,
ili nigelegeze mbuli yako.
149 Go Mndewa Imulungu, kwa unogelo wako hawishaga unitegeleze,
ukalize ugima wangu kwa haki yako.
150 Awo wehile onikwesela behi,
ila wakutali na malagizo gako.
151 Lakini gweye Mndewa Imulungu kwa behi na niye,
na malagizo gako gose ga ukweli.
152 Tangu umwaka niifunza amuli zako,
azo ziwikile zisigale milele.

153 Ulole magazo gangu na unikombole,
kwavija sigasemwile malagizo gako.
154 Unigombele na unikombole,
ukalize ugima wangu kamba vuulongile.
155 Wanhu wehile hawakomboligwa ng'o,
kwavija hawageza kugoga malagizo gako.
156 Go Mndewa Imulungu, gweye kumema bazi,
ukalize ugima wangu kamba vuulongile.
157 Iwanhu onidununza na onihila wengi,
lakini niye sizileka amuli zako.
158 Nowalola iwanhu hawatamanilwa na nowehila,
kwavija hawagagoga malagizo gako.
159 Lola go Mndewa Imulungu, vinigalonda malagizo gako,
ukalize ugima wangu kamba unogelo wako hawishaga viwili.
160 Gose kwa gose kwa mbuli yako awo ukweli,
malagizo gako gose ga haki na gosigala milele.

161 Iwakulu wanidununza bila kitala chochose,
lakini niye noidumba mbuli yako kwa moyo wangu wose.
162 Noideng'helela mbuli yako,
kamba munhu yapatile kinhu cha bei ng'hulu.
163 Nowihila ng'hani uvizi,
lakini noganogela malagizo gako.
164 Nokutogola miyanza saba kwa siku dimoja,
kwavija malagizo gako ga haki.
165 Awo oganogela malagizo gako wamema tindiwalo,
haduhu kinhu chonda kiwagwise.
166 Go Mndewa Imulungu, nokubeta unikombole,
niye nogoga malagizo gako.
167 Moyo wangu uzigoga amuli zako,
nozinogela kwa moyo wangu wose.
168 Nigagoga malagizo gako na amuli zako,
gweye kuzijuwa nzila zangu zose.

169 Kililo changu kivike kumwako gweye Mndewa Imulungu!
Unigwelele nzewele kamba vuulongile.

170 Kupula kwangu kuvike kumwako,
unikombole kamba vuulongile.
171 Nolonga nhogolwa zako siku zose,
kwavija konifunza malagizo gako.
172 Lulimi lwangu lokwimba kwa mbuli yako,
kwavija malagizo gako gose ga haki.
173 Siku zose ulonde kunitaza,
kwavija nisagula kugoga mafundizo gako.
174 Go Mndewa Imulungu, nosulukila ng'hani unikombole,
malagizo gako dijo deng'ho jangu.
175 Leka niwe mgima na nikutogole gweye,
na malagizo gako ganitaze.
176 Niwa tanga nzulule kamba ng'hondolo yagile,
wize unizahile niye msang'hanaji wako,
kwavija sigasemwile malagizo gako.

120

ZABULI YA 120

(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Mmagazo gangu nimkema Mndewa Imulungu,
na heyo kanidika.
2 Unikombole go Mndewa Imulungu,
kulawa kwa wanhu wavizi,
na kulawa kwa iwanhu owabunyika wayao.

3 Mweye wanhu wavizi, mugweleligwe choni?
Mwengezeligwe choni?
4 Imulungu kowatagusa kwa misale mikali ya wakalizi,
kowatagusa kwa makala ga msagati.

5 Nogaya niye kamba nokala Mesheki,
nokala kamba munhu baki mmahema ga lukolo lwa Kedali.
6 Ng'hala nao kwa kipindi kitali,
waja odihila tindiwalo.
7 Niye na munhu wa tindiwalo,
lakini nahalonga hewo olonda ng'hondo.

121

ZABULI YA 121

(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Nogenula meso gangu uchanha ndole vigongo,
kutazigwa kwangu kolawa kwahi?
2 Kutazigwa kwangu kolawa kwa Mndewa Imulungu,
yalumbile ulanga na isi yose.

3 Honda yakuleke ugwe,
mkalizi wako hakukila bule.
4 Kweli mkalizi wa Izilaeli,
hakukila wala hawasa.
5 Mndewa Imulungu ayo mkalizi wako,
Mndewa Imulungu kokukaliza ubanzi wa mkono wako wa kudila.
6 Imisi zuwa honda dikutowe,

wala mbalamwezi ikilo.

7 Mndewa Imulungu kokukaliza na gehile gose,
koukaliza goya ugima wako.
8 Mndewa Imulungu kokukaliza vuulawa na vuukwingila,
kulawa sambi na milele.

122

ZABULI YA 122

(Lwila lwa kuchola uchanha wa Daudi.)
1 Ndeng'helela viwanilongele,
“Tuchole mng'anda ya Mndewa Imulungu.”
2 Avo, twima mdilango jako,
gweye Yelusalemu.

3 Buga da Yelusalemu dizengwa,
ili wanhu waiting'hane hamoja.
4 Mumo amo makabila ga Izilaeli gochola,
makabila ga Mndewa Imulungu,
kamba viwalagizwe,
ili waditogole twaga da Mndewa Imulungu.
5 Mumo vikigwa vigoda va undewa va nhaguso,
vigoda va undewa va ulelo wa Daudi.

6 “Dipulileni tindiwalo buga da Yelusalemu,
Wose okunogela gweye wakale goya.
7 Tindiwalo dikale mgati kuluwa lwako,
usalama ukale mzingome zako!
8 Mbuli ya ndugu zangu na mbwiga zangu,
nolonga, ‘Tindiwalo dikale na gweye.’
9 Mbuli ya ng'anda ya Mndewa Imulungu, Imulungu wetu,
‘Nokupulila umwede.’ ”

123

ZABULI YA 123

(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Nogenula meso gangu kumwako,
gweye ukala mkigoda cha undewa ako kuulanga.
2 Kamba vija meso ga wasang'hanaji vigolola mkono wa mkulu wao ili yapate kinhu,
kamba meso ga msang'hanaji wa ikitwanzi vigolola mkono wa mkulu wake wa ikitwanzi ili yapate kinhu,
vivo meso getu vigomulola Mndewa Imulungu, Imulungu wetu,
mbaka vonda yatonele bazi.

3 Utonele bazi, go Mndewa Imulungu,
utonele bazi siye,
kwavija tusitamili va ukutosha bezeli jao.
4 Tusitamili bezeli za wanhu wene kibuli,
na bezeli za wanhu oitapa.

124

ZABULI YA 124
(Lwila lwa kuchola uchanha wa Daudi.)
1 Kamba Mndewa Imulungu hakalile hamoja na siye,
wanhu wa Izilaeli walonge sambi,
2 “Kamba Mndewa Imulungu hakalile hamoja na siye,
kipindi kija vituvamiligwe na iwanhu otwihila,
3 wahatumezile tung'hali wagima.
Ng'hasiliki yao viikalile kumwetu,
4 twahazoligwe na mazi mengi,
lwanda lwa mazi lwahatugubike,
5 ng'humbi ya mazi yahatugubike!”

6 Yatogoligwe Mndewa Imulungu,
hatulekile tung'walanyuligwe na mizino yao.
7 Tuhonyeka kamba ndege mumtego wa msakaji,
mtego ubeneka na siye tuhonyeka.
8 Kutazigwa kwetu kolawa mditwaga da Mndewa Imulungu,
yalumbile ulanga na isi yose.

125

ZABULI YA 125
(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Waja omtamanila Mndewa Imulungu,
waigala na Lugongo lwa Sayuni,
hauguda guda bule,
okala ngwangwama milele.
2 Kamba buga da Yelusalemu vidizungulukwe na vigongo,
vivo Mndewa Imulungu viyowazunguluka wanhu zake,
sambi na milele.
3 Wanhu wehile honda wagendelele kuitawala isi iwagweleligwe wene haki,
ili wanhu wene haki sikuwatende gehile.
4 Go Mndewa Imulungu,
tenda ganogile kwa waja wanogile,
kwa waja wene mizoyo igoloke.
5 Lakini waja ogaluka na kukweleleza nzila zao zihile.
Mndewa Imulungu kowaswaswanya mnzila za otenda gehile.

Tindiwalo dikale na Izilaeli.

126

ZABULI YA 126
(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Mndewa Imulungu viyawabwezile ako Sayuni,
tona kamba wanhu olota nzozi.
2 Baho milomo yetu imema seko,
na milimi yetu imema nyila za deng'ho.
Wanhu wa isi ziyagwe walonga,
“Mndewa Imulungu kawatendela mbuli ng'hulu!”
3 Mndewa Imulungu katutendela mbuli ng'hulu,
tudeng'helela kweli.

4 Go Mndewa Imulungu, ututende kamba vitukalile umwaka,
kamba mazi vigokilima mvizanda va Negebu.
5 Waja ohanda kwa mahozi,
osenga kwa nyila za deng'ho.
6 Heyo yosola mbeyu za kuhanda akuno kolila,
kobwela ukae kwa nyila za deng'ho,
kuno kakapa mgelo wa ndiya.

127

ZABULI YA 127
(Lwila lwa kuchola uchanha wa Sulemani.)
1 Kamba Mndewa Imulungu haizenga ng'anda,
waja oizenga ogaya bule kusang'hana,
Kamba Mndewa Imulungu hadikaliza buga,
awo odikaliza ogaya bule kukala meso.
2 Moigaza bule kulamuka ulukwili,
na kukawa kuwasa,
mweye muigaza kwa ndiya imuja,
Kwavija Imulungu kowagwaa awo yowanogela hata kamba wahawasa.

3 Wana awo uhazi kulawa kwa Mndewa Imulungu,
wana awo nhunza kulawa kumwake.
4 Kamba misale mumkono wa galu,
vivo viweli wana iwolela munhu muubwanga wake.
5 Kamweda munhu yeli na misale ayo mingi.
Honda yahumwe yahalonga na iwanhu omwihila mkitala*.

128

ZABULI YA 128
(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Wamweda iwanhu wose omdumba Mndewa Imulungu,
waja okala kwa kukweleleza malagizo gake.

2 Koja matunda ga sang'hano zako
kodeng'helela na kumweda.
3 Mwehe wako kokuwa kamba mzabibu ulela matunda mwiing'anda yako,
wanago okuwa kamba mizukila ya mizeituni oizunguluka meza yako.
4 Ona kuno ako ukumweda kwa munhu yomdumba Mndewa Imulungu.

5 Mndewa Imulungu yakutendele ganogile kulawa Sayuni,
ugone ganogile ga Yelusalemu siku zose za ugima wako.
6 Uwe mgima mbaka wone wazukulu zako.

Tindiwalo dikale na Izilaeli.

129

ZABULI YA 129
(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 "Wandununza ng'hani toka muubwanga wangu,"
Waizilaeli walonge sambi,

* **127:5** Kwa Kiebulania olonga hadilango da dibuga.

2 “Wandununza ng'hani toka muubwanga wangu,
lakini hawanihumile bule.
3 Wanilumiza mumgongo wangu,
kamba walimaji ohimba miloka mitali.
4 Lakini Mndewa Imulungu mwene haki,
kanilekesa kulawa muutumwa.”

5 Wageligwe kinyala na wabwezigwe kuchugu,
wose odihila buga da Sayuni.
6 Wawe kamba usoti uchanha ya ng'anda,
onyala bila kukangala,
7 imunhu youkanha hamemeza ganza jake,
na heyo youkuba hamemeza mkono wake.
8 Waja obita behi hawalonga,
“Imulungu yakutende umwede.
Tokutambikila kwa twaga da Mndewa Imulungu.”

130

ZABULI YA 130
(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Kulawa mmagazo gangu,
nokulilila go Mndewa Imulungu.
2 Go Mndewa Imulungu, uihulike sauti yangu,
magwiti gako gahulike kupula kwangu.
3 Go Mndewa Imulungu, maza gweye ugapetile gehile getu,
Go Mndewa, nani yahadahile kwima kuulongozi wako?
4 Lakini kumwako kuna kugela kumgongo,
ili gweye udumbigwe.

5 Nombeta Mndewa Imulungu,
loho yangu yombeta heyo,
mna imbuli yake notamanila.
6 Loho yangu yombeta Mndewa,
kubanza wakalizi viwobeta imotondo ivike,
ona, kubanza wakalizi viwobeta usiku uche.

7 Gweye Izilaeli mtamanile Mndewa Imulungu,
kwavija kwa Mndewa Imulungu kuna unogelo hawishaga,
na kumwake kuna ugombola mkulu.
8 Heyo kowagombola wanhu wa Izilaeli,
na nzambi zao zose.

131

ZABULI YA 131
(Lwila lwa kuchola uchanha wa Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu,
nabule moyo wa kibuli,
niye sili munhu wa kuitapa,
sisulukila vinhu vikulu ng'hani,
hebu mbuli za kilozo kumwangu.
2 Lakini loho yangu itindiwala na kunyamala,
kamba mwana yafagatiligwe mmhambaga ya mamake,

vivo loho yangu viitindiwale.

3 Gweye Izilaeli, mtamanile Mndewa Imulungu,
kulawa sambi na milele.

132

ZABULI YA 132
(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Go Mndewa Imulungu, mkumbuke Daudi,
na magazo gake gose gayasitahimili.
2 Heyo kaiduwila kwa Mndewa Imulungu,
heyo kailagana na heyo mwene udahi wose wa Yakobo.
3 "Singila mwiing'anda yangu,
hebu kuwasa mulusazi wangu,
4 Sigaleka meso gangu gapate utulo,
hebu ng'humbitu zangu kukukila,
5 mbaka mhate hanhu mbuli ya Mndewa Imulungu,
ukazi mbuli ya heyo yeli na udahi wose wa Yakobo!"

6 Tuhulika olonga, "Sanduku da lagano da ako Efulata,
tudivika mmigunda ya Yealimu."
7 Avo tulonga, "Tucholeni mwiing'anda ya Imulungu,
tukatambike kuulongozi wa kigoda chake cha kwikila magulu."

8 Go Mndewa Imulungu, inuka uchole hanhu hako ha kukala,
winuke na sanduku jako da lagano dili na udahi wako.
9 Iwalava nhosa zako wavazigwe haki,
wanhu wako otamanilwa wembe kwa deng'ho.
10 Kwa mbuli ya Daudi msang'hanaji wako,
sikuumuleme ayo yuumsagule.

11 Mndewa Imulungu kaiduwila kwa Daudi,
kaiduwila kinhu hakisegesigwa,
"Imoja wa ulelo wako,
nomtenda yawe mndewa hanhu hako.
12 Kamba wanago wahadigoga lagano jangu,
na amuli ziniwafunza,
vivija wanao ohazi undewa wako milele."

13 Kwavija Mndewa Imulungu kaisagula Sayuni,
kalonda hawe hanhu hake ha kukala.
14 Heyo kalonga, "Hano baho hanhu hangu ha kukala milele,
hano nokala kuno notawala,
kwavija nohalonda.
15 Noditendela ganogile kwa kudigwaa ndiya,
nowagwaa ndiya wakiwa mbaka wegute.
16 Iwalava nhosa zake nowavaza ukombola,
na wanhu zake otamanilwa okwimba kwa deng'ho.
17 Baho nomtenda imoja wa ulelo wa Daudi yawe mndewa mkulu,
nitanda taa mbuli ya ayo inimsagule.
18 Wanhu omwihila nowavaza kinyala,
lakini heyo nomvaza taji ing'ala ng'hani."

133

ZABULI YA 133

(Lwila lwa kuchola uchanha wa Daudi.)
1 Lola vivinogile na kunogeza,
ndugu wahakala hamoja kwa kuigoga.
2 Kamba mavuta ganogile vigonyililika mdipala,
gonyililika mbaka mzindevu za Haluni,
mbaka mmhindo ya kiwalo chake msingo.
3 Kamba tungwe da lugongo lwa Helimoni,
vidigwa uchanha ya vigongo va Sayuni.
Kwavija kuko Mndewa Imulungu kuyagalagize ganogile gake,
hata ugima wa milele.

134

ZABULI YA 134

(Lwila lwa kuchola uchanha.)
1 Izoni tumgwee nhogolwa Mndewa Imulungu,
mweye mose iwasang'hanaji wa Mndewa Imulungu,
mweye msang'hana ikilo mng'anda ya Mndewa Imulungu.
2 Mwinule makono genu kulozela hanhu hang'alile,
na mumgwee nhogolwa Mndewa Imulungu.

3 Mndewa Imulungu, yalumbile ulanga na isi yose,
yawatendele ganogile kulawa Sayuni.

135

ZABULI YA 135

1 Mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu.
Digweleleni nhogolwa twaga da Mndewa Imulungu,
mweye wasang'hanaji wa Mndewa Imulungu mgweleleni nhogolwa.
2 Mgweleleni nhogolwa,
mweye msang'hana mng'anda ya Mndewa Imulungu,
mgati muuluwa lwa ng'anda ya Imulungu wetu.
3 Mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu,
kwavija Mndewa Imulungu kanoga,
dimbileni nhogolwa twaga jake, kwavija donogeza.
4 Mndewa Imulungu kamsagula Yakobo kuwa wake mwenyego,
kamsagula Izilaeli kamba kinhu chake kinogile.

5 Nojuwa kamba Mndewa Imulungu mkulu,
na Mndewa wetu mkulu kubanza imilungu yose.
6 Mndewa Imulungu kotenda chochose kiyolonda,
kuulanga na mwiisi, mwiibahali na mvizanda vose.
7 Heyo kogatenda mawingu gakwele uchanha kulawa kuuhelelo wa isi,
kogala lumwesa hamoja na mvula,
na kodibumiza beho kulawa kukanho jake.

8 Kawakoma wana wa chaudele ako Misili,
wose wana wa chaudele wa wanhu na wanyama.
9 Katenda vilaguso na unzonza kumwako, gweye Misili,
kwa Falao na wasang'hanaji zake wose.
10 Heyo kawatowa wanhu wa isi nyingi,

kawakoma wandewa wakalile na nguvu,
11 kamba vija kwa Sihoni mndewa wa Waamoli,
na Ogu mndewa wa Bashani,
na wandewa wose wa Kanaani.
12 Kazisola isi zao zose na kawagwelela wanhu zake,
kamba uhazi wa wanhu zake wa Izilaeli.

13 Go Mndewa Imulungu, twaga jako dokala milele,
go Mndewa Imulungu, kokumbukigwa ulelo mbaka ulelo,
14 kwavija Mndewa Imulungu kowagombela wanhu zake,
na kowonela bazi wasang'hanaji zake.

15 Vinyago va isi ziyagwe azo shaba na zahabu,
zitendigwe kwa makono ga wanhu.
16 Ina milomo lakini hailonga bule,
na ina meso lakini hailola bule.
17 Ina magwiti lakini haihulika bule,
na haidaha kuhumula.
18 Wose oitenda waigala navo,
na kila imoja yoitamanila.

19 Mweye wanhu wa Izilaeli,
mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu!
Mweye ulelo wa Haluni,
mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu.
20 Mweye Walawi,
mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu,
mweye mumdumba Mndewa Imulungu,
mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu.
21 Mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu kulawa Sayuni,
mgweleleni nhogolwa heyo yokala Yelusalemu.

Mgweleleni nhogolwa Mndewa Imulungu.

136

ZABULI YA 136

1 Mshukuluni Mndewa Imulungu kwavija heyo kanoga,
unogelo wake hawishaga okala milele.
2 Mshukuluni Imulungu wa imilungu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
3 Mshukuluni Mndewa wa iwandewa,
unogelo wake hawishaga okala milele.

4 Heyo yaiyeka iyo yotenda unzonza mkulu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
5 Heyo ayo yalumbile ulanga kwa nzewele zake,
unogelo wake hawishaga okala milele.
6 Heyo ayo yaizengile isi uchanha ya mazi,
unogelo wake hawishaga okala milele.
7 Heyo ayo yalumbile milangaza mikulu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
8 Kadilumba zuwa ditawale imisi,
unogelo wake hawishaga okala milele.

9 Kazilumba mbalamwezi na nhondo zitawale ikilo,
unogelo wake hawishaga okala milele.

10 Heyo ayo yawakomile wana chaudele wa Wamisili,
unogelo wake hawishaga okala milele.
11 Heyo ayo yawalavile Waizilaeli hagati yao,
unogelo wake hawishaga okala milele.
12 Katenda avo kwa mkono wake uli na nguvu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
13 Heyo ayo yaigolile bahali ya Shamu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
14 Kawabitiza Waizilaeli hagati ya bahali,
unogelo wake hawishaga okala milele.
15 Kambwanha Falao hamoja na iwakalizi wake mumo mbahali ya Shamu,
unogelo wake hawishaga okala milele.

16 Heyo ayo yawalongoze wanhu zake kuluwala,
unogelo wake hawishaga okala milele.
17 Heyo ayo yawatowile iwandewa weli na nguvu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
18 Heyo ayo yawakomile iwandewa magalu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
19 Kamkoma Sihoni mndewa wa Waamoli,
unogelo wake hawishaga okala milele.
20 Kamkoma Ogu mndewa wa Bashani,
unogelo wake hawishaga okala milele.
21 Kaisola isi yao na kawagwaa wanhu zake kamba uhazi wao,
unogelo wake hawishaga okala milele.
22 Uhazi kwa Waizilaeli wasang'hanaji wake,
unogelo wake hawishaga okala milele.

23 Heyo ayo yatukumbuke mkunyunyuwala kwetu,
unogelo wake hawishaga okala milele.
24 Katukombola kulawa kwa iwanhu otwihila,
unogelo wake hawishaga okala milele.
25 Heyo ayo yokigwaa ndiya kila kiumbe kili na ugima,
unogelo wake hawishaga okala milele.

26 Mshukuluni Imulungu yeli kuulanga,
unogelo wake hawishaga okala milele.

137

ZABULI YA 137
1 Mzimbwega mbwega za vizanda va Babeli tukala,
tulila vituikumbuke Sayuni.
2 Mmibiki ya isi ija,
tutumbika mabango getu.
3 Kwavija awo watugogile, watulonda tuwembile lwila,
awo otudeta watulonda tuwembile lwila lwa deng'ho,
walonga, “Twimbileni lwila lumoja mzinyila za Sayuni.”

4 Tokwimbaze nyila za Mndewa Imulungu,

kuno twa mwiisi baki?
5 Gweye Yelusalemu nahakusemwa gweye,
mkono wangu wa ukudila unyale.
6 Lulimi lwangu luilumbe na mulomo wangu wa uchanha,
kamba sikukumbuka gweye,
kamba sikutenda gweye Yelusalemu deng'ho jangu kulu.

7 Go Mndewa Imulungu, sambi uisemwe kiwatendile Waedomu,
siku dija Yelusalemu viisoligwe,
kumbuka kiwalongile,
“Dibomoleni buga da Yelusalemu,
mbaka kuna ichandusilo chake!”

8 Gweye Babeli, utagusigwe na kubanangwa,
komweda munhu yonda yakulihe gehile gako gaututendele siye.
9 Komweda munhu ija yonda yawasole wanago,
na kuwahonda honda uchanha ya dibwe.

138

ZABULI YA 138
(Zabuli ya Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu, nokushukulu kwa moyo wangu wose,
haulongozi wa imilungu nokwimba nhogolwa zako.
2 Noidulika mbaka hasi,
kulozela ng'anda yako ing'alile,
nodigwaa nhogolwa twaga jako,
mbuli ya unogelo wako hawishaga na kutamanilwa kwako,
kwavija kudigwaa ukulu twaga jako na mbuli yako,
kubanza vinhu vose.
3 Siku dija dinikulilile, gweye kunidika,
na kunigangamiza kwa nguvu zako.

4 Wandewa wose wa mwiisi wakugwee nhogolwa gweye Mndewa Imulungu,
kwavija wazihulika mbuli zako ziulongile.
5 Wembe mbuli ya sang'hano za Mndewa Imulungu,
kwavija ukulu wa Mndewa Imulungu mkulu.
6 Hamoja Mndewa Imulungu ka uchanha,
komulola goya munhu yabwezigwe hasi,
lakini komtanga munhu yoitapa kulawa kutali.

7 Hata nahabita mmagazo,
gweye koukaliza ugima wangu,
golosa mkono wako kuikimila ng'hasiliki ya iwanhu onihila,
kwa mkono wako wa ukudila unikombole.
8 Go Mndewa Imulungu, gavikize gaja goulonda kumwangu,
unogelo wako hawishaga okala milele,
sikuuisemwe sang'hano ya makono gako.

139

ZABULI YA 139
(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu,

gweye kunilola goya vinili,
kunjuwa mbaka mgati.
2 Gweye kojuwa kukala kwangu na kwinuka kwangu,
gweye kogajuwa magesa gangu kulawa kutali.
3 Gweye kojuwa kutembela kwangu na kuhumula kwangu,
gweye kozijuwa nzila zangu zose.
4 Ning'hali sinalonga mbuli bule,
gweye Mndewa Imulungu kujuwa gose gonilonda kulonga.
5 Kila mwambu wangu kwa baho, kuchugu na kuulongozi,
kunikila mkono wako kunikaliza.
6 Maalifa gako kobanza nzewele zangu,
makulu ng'hani sidaha kugajuwa.

7 Nikimbilile kwahi niinege na loho yako?
Nichole kwahi nikikimbile kihanga chako?
8 Kamba nahakwela uchanha kuulanga,
gweye kwa uko,
nahachola kuzimu gweye vivija kwa uko.
9 Nahaguluka mbaka uhelelo wa mwambu wa kudilawila zuwa,
hebu nahakala kuuhelelo wa bahali,
10 vivija kuko gweye kwa uko konilongoza,
mkono wako wa ukudila onigoga goya.

11 Kamba nahapulile ziza dinigubike,
mulenge unimwemweselaga uwe ziza,
12 kumwako kuduhu ziza,
ikilo yong'ala kamba imisi,
kumwako ziza kamba mulenge.

13 Kwavija gweye iyo ulumbile mgati yangu,
kunilumba mwiinda ya mamangu.
14 Nokushukulu kwavija kunilumba kwa unzonza mkulu na kudumbiza.
Sang'hano zako za unzonza,
mbuli ayo noijuwa goya.
15 Lukuli lwangu lwabule kifiso kumwako,
nilumbigwa hanhu hakifiso,
nilumbigwa kwa ufundi mwiinda ya mamangu*.
16 Meso gako gawona lukuli lwangu lung'hali halunakwisha,
na kwandika kila kinhu mkitabu chako,
siku zangu zose kuzipanga,
hata siku ya ichanduso hainakuwa.

17 Go Imulungu, magesa gako ganoga ng'hani kumwangu,
na magesa gako hagadahika kupetigwa!
18 Kamba nahagapetile mengi kubanza msanga.
Nahalamuka ning'hali na hamoja na gweye.

19 Go Imulungu, maza uhawakomile awo otenda gehile!
Segeleni kumwangu mweye mwitaga damu!
20 Okulonga vihile akuno ogelegeza gehile,
iwanhu okwihila oditambula bule twaga jako.

* **139:15** Mwiinda ya mamangu kwa Kiebulania olonga mgati ya isi.

21 Go Mndewa Imulungu, sikuniwehile awo okwihila gweye?
Sikuniwehile ng'hani awo okulema gweye?
22 Wanhu okwihila gweye na niye nowehila,
nowehila ng'hani.

23 Go Imulungu, unilolese, ujuwe moyo wangu,
unigeze, ugajuwe magesa gangu.
24 Ulole kamba mgati yangu kuna nzila ikugevuza,
unilongoze mwiinzila ikalaga milele.

140

ZABULI YA 140

(Kwa kilanja, Zabuli ya Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu, ung'hombole na wanhu wehile,
unikalize na wanhu wasede,
2 awo opanga gehile mmizoyo yao,
oding'hula ndwagi siku zose.
3 Milimi yao oitenda mikali kamba zoka,
sumu ya futa ya mmilomo yao.

4 Go Mndewa Imulungu, unihonye na makono ga wanhu wehile,
unikimile na wanhu wasede,
wapangile kunigwisa.
5 Weli na kibuli wanitegela mitego kwa kifiso,
na wanzanza nzabi za lwavu lwao,
wanikila mitego mwiinzila yangu.

6 Go Mndewa Imulungu, nokulongela, “Gweye iyo Imulungu wangu.”
Go Mndewa, uhulike kililo changu na unyonele bazi.
7 Go Mndewa Imulungu, Mndewa wangu, mkombola wangu mwene nguvu,
kunikaliza kipindi chose cha ng'hondo.
8 Go Mndewa Imulungu, sikuuwagwelele iwanhu wehile gaja gowosulukila,
na sikuuivikize mipango yao,
buleavo oitapa.

9 Mapala ga awo onizunguluka gagubikwe,
na magazo golawa mmilomo yao.
10 Makala ga moto gawalagalile,
wasigwe muumoto mdisimo,
na sikuwenuke kabili.
11 Awo owadeta wayao sikuwamwede mwiisi,
gehile gawasake wanhu wasede.

12 Nojuwa kamba Mndewa Imulungu kowagombela wakiwa,
na kowagwaa haki ngaengae.
13 Kweli wene haki odigwaa nhogolwa twaga jako,
na waja watelele okala kumwako.

141

ZABULI YA 141

(Zabuli ya Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu, nokukema gweye,

wize kumwangu himahima,
uhulike sauti yangu nahakukema.
2 Kupula kwangu kuvike kuulongozi wako kamba yosi da ubani usomigwa,
kwinula kwangu makono uchanha kuwe kamba nhosa ya ichungulo.

3 Go Mndewa Imulungu, ika mkalizi kumulomo wangu,
ika ukalizi mmulomo wangu.
4 Sambi uutogolele moyo wangu utende gehile,
sambi undeke nhende gehile,
sambi niilumbe na wanhu otenda gehile,
hebu kuja ndiya mzinyimwilinyimwili zao.

5 Vinoga munhu mwene haki yanizume kwa kunikoboza,
mbuli ayo ya bazi,
leka yanikomhokele,
mbuli ayo mavuta mdipala jangu,
pala jangu hadiilema bule.
Lakini kupula kwangu siku zose mbuli ya gehile ga wanhu wehile.
6 Watawala zao otupigwa hasi kulawa kumibwe,
wanhu wehile oifunza kamba mbuli zangu zikala kweli.
7 Mizege yao yopwililisigwa kuzimu,
kamba ngodi zituligwe vihande vihande!

8 Lakini niye nokutamanila gweye Mndewa Imulungu, Imulungu wangu,
nokukimbilila gweye,
sambi unileke nidanganike.
9 Unikalize na mitego iwanitegele,
mitego itegigwe na awo otenda gehile.
10 Wanhu wehile wanamate mmizavu yao wenyego,
kipindi niye nobita vinogile.

142

ZABULI YA 142

(Ulonzi wa Daudi mbuli ya kipindi viyakalile mmhango. Zabuli ya kupula.)*
1 Nomulilila Mndewa Imulungu kwa sauti,
nompula Mndewa Imulungu kwa sauti yangu yanyonele bazi.
2 Nogida kuiyalala kwangu kuulongozi wake,
kuulongozi wake nolonga magazo gangu.
3 Nahalonda kukanha tamanilo,
gweye kotanga nzila zangu!
Mwiinzila inibita wanhu wanitegela mitego.
4 Lola mwambu wangu wa ukudila,
kuduhu hata munhu yonitanga,
nabule hanhu ha kukimbilila,
kuduhu munhu yonigesa.

5 Go Mndewa Imulungu, nokulilila,
nolonga, “Gweye ayo kimbililo jangu,
gweye ayo fungu jangu hano mwiisi ya wagima.”
6 Uhulike kililo changu,
kwavija niye namdodo,

* **142:** Lola kitabu cha 1 Samweli 22:1-2.

nikombole na awo onikweleleza,
kwavija wana nguvu kubanza niye.
7 Undave mkifungo changu,
ili niditogole twaga jako.
Wanhu wene haki wanizunguluke,
kwavija kunhendela mengi ganogile.

143

ZABULI YA 143
(Zabuli ya Daudi.)
1 Go Mndewa Imulungu, uhulike kupula kwangu,
uhulike kupula kwangu na unyonele bazi,
mkutamanilwa kwako na haki wize unitaze.
2 Sikuumtaguse msang'hanaji wako,
kwavija kuduhu munhu yokala kuno kana haki kuulongozi wako.
3 Munhu yehile koikweleleza loho yangu,
koubwanha hasi ugima wangu.
Konitenda nikale mdiziza kamba munhu yadanganike toka mwaka.
4 Avo, loho yangu yosinduka mgati yangu,
moyo wangu mgati yangu odumba.

5 Nizikumbuka siku za umwaka,
nogelegeza sang'hano zako,
nogesa sang'hano zitendigwe kwa makono gako.
6 Nogolosa makono gangu kumwako,
loho yangu yokonela ng'hilu kamba isi inyalile.

7 Go Mndewa Imulungu, ulopole kunidika,
loho yangu yosinduka.
Sikuunifise kihanga chako,
buleavo nokuwa kamba awo ohumuluka kuzimu.
8 Imitondo unilagusile unogelo wako hawishaga,
kwavija tamanilo jangu da kumwako,
nilagusile nzila yakubita,
kwavija noulava moyo wangu kumwako.
9 Go Mndewa Imulungu,
unihonye na iwanhu onihila,
niye nikukimbilila gweye unifise.
10 Unifunze kutenda gaja goulonda,
kwavija gweye ayo Imulungu wangu,
Loho wako yanogile yanilongoze mwiinzila igoloke.

11 Go Mndewa Imulungu, mbuli ya twaga jako, ukalize ugima wangu,
mbuli ya haki yako, unilave mmagazo.
12 Kwa unogelo wako hawishaga,
uwabanange iwanhu onihila,
uwabanange wose onideta,
kwavija niye msang'hanaji wako.

144

ZABULI YA 144
(Zabuli ya Daudi.)

1 Yatogoligwe Mndewa Imulungu, dibwe jangu,
yogagwaa nguvu makono gangu mwiing'hondo,
na kuvifundiza vidole vangu kuitowa.
2 Heyo ayo unogelo wangu hawishaga na ngome yangu,
mkombola wangu na ngome yangu,
ngao yangu inimkimbilile,
heyo koweka hasi yangu wanhu wa isi ziyagwe.

3 Go Mndewa Imulungu, munhu kinhu gani mbaka umgese?
Munhu kinhu gani mbaka umgelegeze?
4 Munhu kaigala na mhumuzi,
siku zake kamba sisila vidibita.

5 Go Mndewa Imulungu, vugula ulanga uhumuluke hasi,
ukwase vigongo vilawe yosi.
6 Gala lumwesa, uwapwililise iwanhu okwihila,
utowe misale yako uwakimbize.
7 Ugolose mkono wako kulawa uchanha,
unikombole na unihonye kulawa mmazi mengi,
unisegese mmakono ga iwanhu baki,
8 awo milomo yao imema uvizi,
na awo oiduwila kwa uvizi.

9 Go Imulungu, nokwimbila lwila lwa sambi,
kwa bango dili na nzabi longo nokwimbila,
10 kumwako gweye uwagwaa mhumo wandewa,
komkombola msang'hanaji wako Daudi,
kulawa mdisime digala ifa.
11 Unikombole na unihonye kulawa mmakono ga wanhu baki,
awo milomo yao yolonga uvizi,
na awo oiduwila kwa uvizi.

12 Abaho wanetu muubwanga wao okuwa kamba minoga iloligwe goya,
na wandele zetu okuwa kamba mhanda zichongigwe kwa kuhambila goya
ng'anda ya kindewa.
13 Makanho getu gameme aina zose za ndiya na vinhu vilondigwa.
Ng'hondolo zetu olela maelufu,
olela maelufu kwa maelufu mmigunda,
14 ng'ombe zetu opapa mizigo mikulu,
sikukuwe na ng'hondo, hebu kuhamizigwa,
na sikukuwe na ndilo mzinzila zetu.

15 Wamweda wanhu weli vivo,
wamweda wanhu awo Mndewa Imulungu, iyo Imulungu wao.

145

ZABULI YA 145

(Lwila lwa nhogolwa lwa Daudi.)
1 Nokugwaa nhogolwa, gweye Imulungu wangu na Mndewa,
nodigwaa nhogolwa twaga jako siku zose na milele.
2 Siku zose nokugwaa nhogolwa,
nodigwaa nhogolwa twaga jako siku zose na milele.

3 Mndewa Imulungu mkulu, na kofaya kutogoligwa,
ukulu wake haupimigwa.

4 Ulelo mbaka ulelo ozisimulila sang'hano zako,
wanhu olonga sang'hano zako ng'hulu.
5 Olonga mbuli za ukulu wako,
na niye nozigelegeza sang'hano zako za unzonza.
6 Wanhu olonga mbuli zako za kudumbiza,
na niye nosimulila ukulu wako.
7 Osimulila wema wako mkulu,
na okwimba kwa deng'ho mbuli ya haki yako.

8 Mndewa Imulungu kamema bazi na kana moyo unogile,
hagevuzika hima hima, heyo kamema unogelo hawishaga.
9 Mndewa Imulungu kanoga kwa wanhu wose,
kana bazi kwa viumbe vake vose.

10 Go Mndewa Imulungu, vose vuulumbile vokugwaa nhogolwa,
na wanhu wako otamaniligwa okutambikila.
11 Osimulila ukulu wa undewa wako,
na olonga udahi wako,
12 ili wanhu wose wajuwe sang'hano zako ng'hulu,
na ukulu wa ukunoga wa undewa wako.
13 Undewa wako awo undewa ukala milele.
Utawala wako okala ulelo mbaka ulelo.

Mndewa Imulungu kotenda gose gayalongile,
na kana bazi kwa sang'hano zake zose.
14 Mndewa Imulungu kowenula waja ogwa,
na kowenula waja ohumwa na mizigo yao.
15 Wose meso gao okulola gweye,
na gweye kowagwaa ndiya yao mkipindi kilondeka.
16 Kokunzula kiganza chako,
kokigutiza kila kiumbe kili na ugima.

17 Mndewa Imulungu kana haki mnzila zake zose,
na kotamaniligwa na viumbe vake vose.
18 Mndewa Imulungu kabehi na wose omkema,
kabehi na wose omkema kwa kweli.
19 Kowagwaa gaja gowolonda awo omdumba,
heyo kohulika kililo chao na kowakombola.
20 Mndewa Imulungu kowakaliza wose omnogela,
lakini kowabananga wose otenda gehile.

21 Mulomo wangu osimulila nhogolwa za Mndewa Imulungu,
viumbe vose vidigwee nhogolwa twaga jake ding'alile siku zose na milele.

146

ZABULI YA 146

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu!
Loho yangu mtogole Mndewa Imulungu,
2 Nomgwaa nhogolwa Mndewa Imulungu muugima wangu wose,

nomwimbila nhogolwa Imulungu wangu siku zose vinikala mgima.
3 Sikuwike tamanilo jako kwa iwakulu,
kwa iwanhu odanganika,
hewo hawadaha kumkombola munhu.
4 Mhumuzi yahalawa obwela mditimbwisi,
siku didijo mipango yao yofa.

5 Kamweda munhu ija yotazigwa na Imulungu wa Yakobo,
tamanilo jake da kwa Mndewa Imulungu, Imulungu wake,
6 Heyo yalumbile ulanga na isi,
bahali na vose vili mumo.
Heyo yotamaniligwa milele.
7 Heyo kowagwaa haki waja okoneligwa,
na kowagwaa ndiya weli na nzala.
Mndewa Imulungu kowalekesa waja wafungigwe.
8 Mndewa Imulungu kowafumbula meso wasuwameso,
Mndewa Imulungu kowenula waja olemelwa na mizigo yao,
Mndewa Imulungu kowanogela wene haki.
9 Mndewa Imulungu kowakaliza wanhu baki,
kowataza wana wakiwa na wagane,
lakini kozibananga nzila za wanhu wehile.

10 Mndewa Imulungu kotawala milele,
Imulungu wako, gweye Sayuni,
kotawala ulelo mbaka ulelo.

Mtogoleni Mndewa Imulungu.

147

ZABULI YA 147

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu.
Vinoga kumgwaa nhogolwa Imulungu wetu,
kwavija yonogeza na vivo ilondigwa kumwimbila nhogolwa heyo.
2 Mndewa Imulungu kodizenga kabili buga da Yelusalemu,
kowabweza Waizilaeli wagaligwe kuuhamizo.
3 Kowahonya wahondigwe mizoyo,
na kovifunga vilonda vao.

4 Kopanga nhondo zokuwa nyingahi,
na kozigwaa kila imoja twaga jake.
5 Mndewa wetu mkulu na kana udahi ng'hani,
nzewele zake hazidahika kupimigwa.
6 Mndewa Imulungu kowenula wahole,
lakini kowabwanha hasi mditimbwisi wanhu wehile.

7 Mwimbileni Mndewa Imulungu nyila za kumgwaa nhogolwa,
mtoweleni bango Imulungu wetu.
8 Heyo kougubika ulanga kwa mingu,
koitowela mvula isi,
na koteza minoga kuvigongo.
9 Kowagwaa wanyama ndiya yao,
na kogadima makinda ga bondwa gahalila.

10 Heyo halonda nguvu za falasi,
na hanogelwa na nguvu za wakalizi,
11 lakini konogezwa na wanhu omdumba,
wanhu otamanila unogelo wake hawishaga.

12 Gweye Yelusalemu, mtogole Mndewa Imulungu,
gweye Sayuni, mtogole Imulungu wako.
13 Kwavija heyo kaigangamiza mhalalingwe ya mulango wako,
na kowatendela ganogile wanhu weli mgati yako.
14 Kokugwaa tindiwalo mzimbaka zako,
kokutenda ushibe kwa ngano inogile.

15 Heyo kogala lagizo jake mwiisi,
na mbuli yake yokimbila hima hima.
16 Kokwanzanza seluji kamba mgolole wa sufi,
kodipwililisa tungwe kamba tozi.
17 Kogala mvula ya mabwe kamba msele,
kuduhu munhu yodaha kwima mbuli ya beho jake.
18 Koituma mbuli yake navo volumbuka,
kogala beho jake na mazi gokilima.

19 Komulongela Yakobo mbuli yake,
malagizo gake na mafundizo gake kwa Izilaeli.
20 Hanatenda vivo kwa wanhu wa isi yoyose iyagwe,
hewo hawagajuwile malagizo gake.

Mtogoleni Mndewa Imulungu.

148

ZABULI YA 148

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu.
Mtogoleni Mndewa Imulungu kulawa kuulanga,
mtogoleni kuko kuyeli uchanha.
2 Mtogoleni heyo, mweye wasenga zake wose wa kuulanga,
mtogoleni heyo, mweye wakalizi wose wa kuulanga.

3 Mtogoleni heyo, mweye zuwa na mbalamwezi,
mtogoleni heyo, mweye nhondo zose zing'ala.
4 Mtogoleni heyo, mweye ulanga wa uchanha ng'hani,
na mweye mazi geli uchanha ya ulanga.

5 Vose viditogole twaga da Mndewa Imulungu,
kwavija heyo kalagiza na vose vilumbigwa.
6 Heyo kavika hanhu hao siku zose na milele,
kalava lagizo hadibenigwa bule.

7 Mtogoleni Mndewa Imulungu kulawa mwiisi,
mweye viumbe vikulu vili mbahali na vidibo va bahali,
8 mimwesa na mvula ya mabwe, seluji na kungugu,
na kukuzumbi vose vovikiza mbuli yako.

9 Mtogoleni heyo, mweye migongo na vigongo vose,

mibiki ya matunda na mielezi yose.
10 Mtogoleni heyo, mweye wanyama wa kumuhulo na ofugigwa,
na wang'onyo otambala na ndege oguluka.

11 Mtogoleni heyo, mweye wandewa wa isi yose,
na wakulu na watawala wa mwiisi.
12 Mtogoleni heyo, mweye wabwanga na wandele,
wavele na wana.

13 Wose waditogole twaga da Mndewa Imulungu,
kwavija twaga jake diiyeka dijo kulu,
ukulu wake wa uchanha ya isi na ulanga.
14 Heyo kawagwaa wanhu zake nguvu,
na nhogolwa kwa wanhu zake wose otamaniligwa,
wanhu wa Izilaeli weli behi na moyo wake.

Mtogoleni Mndewa Imulungu.

149

ZABULI YA 149

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu.
Mwimbileni Mndewa Imulungu lwila lwa sambi,
mumgwee nhogolwa mumting'hano wa wanhu otamanilwa.
2 Waizilaeli wamdeng'helele Mulumba wao,
wanhu wa Sayuni watowe lukenze kwa Mndewa wao.
3 Waditogole twaga jake kwa kuvina,
wamwimbile kwa ngoma na bango.

4 Kwavija Mndewa Imulungu konogezwa na wanhu zake,
heyo kowavaza wahole ukombola.
5 Wanhu wang'alile wadeng'helele ukulu,
na wembe kwa deng'ho mvisazi vao.
6 Wamgwee nhogolwa Imulungu kwa sauti ng'hulu,
mmakono gao wagoge masime gokanha kuno na kuno,
7 ili wawabwezele gehile wanhu wa isi ziyagwe,
wawakoboze makabila ga isi,
8 wawafunge wandewa zao kwa minyololo,
na vilongozi zao kwa mhingu za zuma,
9 ili kuwatendela nhaguso ilondeka kumwao.
Uno awo ukulu wa wanhu otamaniligwa.

Mtogoleni Mndewa Imulungu.

150

ZABULI YA 150

1 Mtogoleni Mndewa Imulungu.
Mtogoleni Imulungu hanhu hake hong'ala,
mtogoleni ako kuulanga wake mkulu.
2 Mtogoleni kwa sang'hano zake ng'hulu,
mtogoleni kamba ukulu wake viwili.
3 Mtogoleni kwa mbumo wa mhalati,
mtogoleni kwa kilimba na bango.

4 Mtogoleni kwa ngoma na kuvina,
mtogoleni kwa bango da nzabi longo na filimbi.
5 Mtogoleni kwa kigoma kilila ng'hani,
mtogoleni kwa ngezi.
6 Kila kiumbe kili na ugima,
kimtogole Mndewa Imulungu.

Mtogoleni Mndewa Imulungu.

Kitabu cha Nongezi
Nongezi
Ulongozi

Kitabu cha Nongezi awo mduganyo wa ulonzi mwingi wa ubala. Wandikaji wengi wasangila kwandika Nongezi, lakini mndewa Sulemani, mwanage mndewa Daudi kandika nongezi nyingi. Sulemani kajuwigwa kwa ubala wake, na mkitabu cha 1 Wandewa 4:32 cholonga kamba Sulemani kandika nongezi elufu ndatu. Avo nongezi nyingi zandikigwa mkipindi cha ugima wa Sulemani mna ikaline ya longo, Kilisito yang'hali Kuvumbuka. Nongezi zisigale zandikigwa na kuduganyigwa mkipindi cha utawala wa Hezekia, yatawale Yuda muumwaka wa 715 mbaka 686, Kilisito yang'hali Kuvumbuka (Nongezi 25:1).

Nongezi awo ulonzi wa ubala ulonga vinhu va kweli, lakini haulingile bule na lagano hebu ulaguzi. Tanhu lola, Nongezi 22:6 yolonga kamba wana waleligwe mna inzila ya haki okweleleza nzila ayo hata kipindi wahakula. Lakini Nongezi ino hailava lagano kamba haduhu kihile chonda kilawilile muugima wa mwana yaleligwe mnzila ya haki. Ila yolava magesa kwa kinhu kikoneka cha ukweli siku zose. Kitabu cha Nongezi chenyego cholonga kinhu kikulu cha nongezi mna isula ya 1:2-6. Kinhu kikulu cha Nongezi acho kuwataza wanhu hawana kangala kujuwa vinhu va mwiisi na wabwanga wajuwe ubala na magesa ganogile na vivija kutenda wanhu wene ubala wabanze kuwa na ubala.

Mbuli zili mkitabu

1. Sula ya 1 mbaka 22:16 nongezi za Sulemani.
2. Sula ya 22:17 mbaka 24 hano hana miduganyo mibili ya ulonzi wa ubala.
3. Sula ya 25 mbaka 29 awo mduganyo wa uyagwe wa nongezi za Sulemani. Zino zikala ziduganyigwe na wasang'hanaji wa mndewa Hezekia.
4. Sula ya 30 ina ulonzi wa ubala wa Aguli.
5. Sula ya 31:1-9 ina ulonzi wa ubala wa Lemueli.
6. Kukimambukizo sula ya 31:10-31 yosimulila mwehe mwene tabia inogile.

Kusonga kwa nongezi

1 Zino azo nongezi za Sulemani mndewa wa Izilaeli, mwanage Daudi.
2 Nongezi zino zowatenda wanhu watange ubala na mafundizo, na kutambula mbuli za nzewele,
3 zowafunza wanhu kutanga mbuli zili na nzewele, haki na kusang'hana ganogile na kusang'hana kamba viilondeka.
4 Zowagwaa ubala mizozolo, zowagwaa wabwanga kutanga vinhu na kusagula goya.
5 Yeli na ubala yategeleze na yongeze ubala wake, na mwene nzewele zomfunza.
6 Odaha kutanga nongezi na mafambulo gake, ozitanga mbuli za wanhu weli na ubala na vitendawili vao.
7 Kumdumba Mndewa Imulungu acho chanduso cha kutanga vinhu,
lakini wabozi obezeli ubala na kuzumwa.

Usenga kwa wana

8 Mwanangu, tegeleza vuuzumwa na tatako,
na sikuugabezeli mafundizo ga mamako.
9 Ago gokuwa kilemba cha ganogile uchanha ha pala jako,
kamba mkufu msingo yako.
10 Mwanangu, sambi utogole kuviziligwa na wene nzambi.
11 Wahalonga, “Tuchole tukampelembe munhu na kumkoma,
izo tuwatowe welibule kitala chochose bila kilamuso.
12 Tuwameze wang'hali wagima kamba kuzimu,
okuwa kamba waja ohumulukila mdikolongo.
13 Topata mali zose za bei ng'hulu,
tovika mng'anda zetu vinhu vose vituwabokile.
14 Izo uilumbe na siye,
vinhu vose vonda tupate toigolela.”
15 Mwanangu, sikuuilumbe na hewo,
ugomese mgulu wako sikuuchole na hewo.
16 Kwavija hewo wa mnzila ya kusang'hana gehile,
pwisapwisa jao jose da kwita damu.
17 Mtego utegigwa kuno ndege kolola,
mtego awo utegigwa bule.
18 Hewo opelemba kwita damu yao wenyego,
oitendela mtego wa kuinamata wenyego.
19 Vivo iwaga kwa wanhu opata vinhu kwa kuwaboka wayagwe,
osegesa ugima wao.

Ubala okemelela

20 Ubala oguta kwa nyangi mna zinzila,
okema kwa nyangi ng'hulu mmabugano,
21 okema mmiting'hano mikulu ya wanhu,
hana zinyivi ng'hulu za gamabuga otambula mbuli zake.
22 “Mweye mizozolo! Mokuwa mizozolo mbaka lini?
Mbaka lini weli na bezi odeng'helela kubezeli kwao,
na wabozi okwihila kutanga vinhu?
23 Tegelezeni viniwazuma,
nowagidila magesa gangu,
nowalongela mbuli zangu.
24 Kwavija niwakema mulema kunhegeleza,
niwahungila mkono mwize mulema,
25 mugalema magesa gangu,
wala hamugesile kuzumwa kwangu.
26 Avo noisekelela mikubulo yenu,
nowazeha vonda mugwae,
27 bwembwe dahawagoga kamba kukuzumbi,
kubanangika kwenu vonda kulawilile kamba kivulavumbi,
magazo na lusikisiki vahawapata.
28 Baho mong'hema, lakini honda niwedike bule,
monizahila ng'hani, lakini honda mnyone bule,
29 kwavija mukwihila kutanga vinhu,
na mulema kumdumba Mndewa Imulungu,
30 kwavija mugalema magesa gangu,
mukubezeli kuwazuma kwangu kose,
31 avo moja matunda ga sang'hano zenu,
movimbilwa kwa mbuli zenu wenyego.

32 Kwavija mizozolo oikoma kwa kulema nzewele,
wabozi oibananga kwa kulema kugesa.
33 Lakini kila yotegeleza kokala goya,
kokala bila kudumba gehile."

2

Nhunza za ubala

1 Mwanangu, wahazitogola mbuli zangu,
na kugagoga malagizo gangu,
2 wahatega gwiti jako kutegeleza ubala,
na kuwika moyo wako upate nzewele ng'hani,
3 wahapula ugweleligwe ubala,
na wahapula ugweleligwe nzewele ng'hani,
4 wahauzahila ubala kamba sente,
na kuulonda kamba mali ifisigwe,
5 baho kotanga choni kumdumba Mndewa Imulungu,
kotambula choni kumtanga Imulungu.
6 Kwavija Mndewa Imulungu kowagwaa wanhu ubala,
mmulomo wake molawa kutanga vinhu na kutanga goya.
7 Kowekila ngama ya ubala waja osang'hana ganogile,
heyo ayo ngao kwa waja otenda kwa moyo kwatu.
8 Kokikaliza kila kinhu kiwosang'hana wanhu otenda haki,
na kuzilola goya nzila za wanhu omtamanila.

9 Wahanitegeleza kotanga nhaguso na haki,
kotanga kusang'hana kamba viilondeka,
na koitanga kila nzila inogile.
10 Kwavija ubala okwingila muumoyo wako,
na kutanga vinhu koinogeza loho yako,
11 kusagula goya kokulola goya,
kuwa na nzewele ng'hani kokukaliza.
12 Yokwika kutali na nzila za gehile,
na wanhu olonga mbuli zihile,
13 na wanhu oleka nzila zigoloke,
ili wachole mnzila za ziza,
14 na wanhu odeng'helela kusang'hana gehile,
na wanhu onogelwa kona gehile gosang'hanwa,
15 na wanhu nzila zao hazigoloke,
na hawatamanilwa bule.

16 Ubala okutenda ukale kutali na mtwanzi mgoni,
mtwanzi mgoni yotongoza.
17 Mtwanzi yomuleka mbigalo wake wa undele wake,
kodibezeli lagano diyatendile kuulongozi wa Imulungu wake.
18 Ng'anda yake yodidimila mwiiifa,
na nzila zake zochola kuzimu.
19 Munhu yoyose yomcholela habule yonda yabwele,
na honda yavike mzinzila zichola muugima.
20 Avo upate kubita nzila ya wanhu wene haki,
na kuzigoga nzila za wang'alile.
21 Kwavija waja obita nzila igoloke opata isi,
na wang'alile ogendelela kukala mgati yake.

22 Lakini wehile osegesigwa mwiisi,
na wanhu osang'hana gehile ong'oligwa.

3

Usenga kwa wana

1 Mwanangu, sikuugasemwe mafundizo gangu,
kwa moyo wako ugagoge malagizo gangu.
2 Kwavija zokongezela siku nyingi,
na miyaka ya ugima na tindiwalo.
3 Unogelo hawishaga na kutamanilwa sambi viwe kutali na gweye.
Zifunge msingo yako,
zandike muumoyo wako.
4 Avo kotogoligwa na kugweleligwa nhogolwa kwa Imulungu na iwanhu.

5 Mtamanile Mndewa Imulungu kwa moyo wako wose,
sambi utamanile nzewele zako mwenyego.
6 Umtambule Imulungu mzisang'hano zako,
heyo kozigolosa nzila zako.
7 Sikuuiyone gweye mwenyego kwa mbala,
mdumbe Mndewa Imulungu na uinege na gehile.
8 Ayo yokuwa dawa mulukuli lwako,
na mavuta mmizege yako.
9 Mtegeleze Mndewa Imulungu kwa vinhu vako na vija va ichanduso kusengigwa mmigunda yako yose.
10 Baho makanho gako gomemezigwa,
na viya vako vomema divai ya sambi.

11 Mwanangu sikuubeze kukobozigwa na Mndewa Imulungu,
na sikuugevuzike vonda yakuzume.
12 Kwavija Mndewa Imulungu komzuma ija yomnogela,
kamba tata viyomzuma mwanage iyomnogela.
13 Kamweda munhu ija yopata ubala,
na munhu ija yopata nzewele ng'hani,
14 avo vinoga kubanza shaba,
na vina faida kubanza zahabu.
15 Ubala unoga kubanza mabwe ga bei ng'hulu,
vinhu vose viusulukila haviigala na ubala.
16 Ubala mumkono wake wa kudila kana siku nyingi,
na mumkono wake wa kumoso kuna utajili na kutegelezigwa.
17 Nzila zake zinoga, zose zolozela mditindiwalo.
18 Ubala ajo biki da ugima kwa wose omgoga,
wamweda wanhu wose omgoga.

19 Kwa ubala Mndewa Imulungu kaisimika isi,
kwa nzewele nyingi kawimiza ulanga.
20 Kwa kutanga vinhu vidibo vitulika,
na mawingu galagaza tungwe.

21 Mwanangu, ugogeleze ubala na kusagula goya,
sikuuvileke visegele mgameso gako.
22 Avo vokuwa ugima muumoyo wako,

na dokuwa hambo dinogile mwiisingo yako.
23 Baho kodaha kuchola bila shaka,
na mgulu wako honda uikwale.
24 Wahawasa honda uwase kwa minyagu nyagu, kowasa utulo unogile.
25 Sikuudumbe ng'hondo ya kusinhukiza,
hebu unanzi onda uwavikile awo wehile,
26 kwavija Mndewa Imulungu ajo tamanilo jako,
heyo kokukombola sikuwingile mumtego.

27 Sikuumwime munhu yolonda kutazigwa kuno gweye kodaha kumtaza.
28 Sikuumulongele miyago,
“Genda, mayo ubwele nokugwaa,” na kinhu acho choolonda kodaha kumgwaa lelo.
29 Sikuugelegeze gehile kwa miyago,
yokala behi na gweye na hakonela shaka.
30 Sikuugombe na munhu kamba kuduhu mbuli yoyose,
na munhu ayo hakutendile chochose.
31 Sikuumonele migongo munhu msede,
hebu kwiga nzila zake.
32 Kwavija wehile omgevuza Mndewa Imulungu,
lakini heyo mbwiga wa waja osang'hana ganogile.
33 Mndewa Imulungu koziduwila ng'anda za wehile,
na kozitambikila ng'anda za wene haki.
34 Heyo kowabezeli weli na bezi,
lakini kowagwaa ng'hekewa waja oibwanha hasi.
35 Weli na ubala ohazi kutegelezigwa,
lakini wabozi ogwa kinyala.

4

Mafunzo ga ubala kulawa kwa tata

1 Wanangu, tegelezeni mafunzo ga tataenu,
tegeni magwiti mupate nzewele.
2 Kwavija nowagwaa malagizo ganogile,
sambi mugaleme mafundizo gangu.
3 Niye vivija ng'hala mwana kwa tatangu,
ng'hala muhole, na mnogelwa wa mamangu.
4 Tatangu kanifunza kino,
“Zigoge mbuli zangu kwa moyo wako wose,
goga malagizo gangu na gweye kokuwa mgima.
5 Bokela ubala bokela nzewele,
sambi uzisemwe hebu kuzileka mbuli zangu.
6 Sambi uuleke ubala nao okwika goya,
uunogele nao okukaliza.
7 Ubala unoga kubanza vinhu vose,
avo upate ubala.
Kwa vinhu vako vose viuli navo upate nzewele.
8 Unogele ng'hani ubala nao okukweza,
ufagatile nao okugwaa nhogolwa.
9 Okuvaza kilemba cha ng'hekewa mdipala jako,
okuvaza taji dinogile.”

10 Mwanangu, tegeleza na kuzibokela mbuli zangu,
ili ukale miyaka mingi.
11 Nikufunza nzila ya ubala,
nikulongoza mwiinzila igoloke.
12 Wahatembela hatuwa zako honda zikimiligwe,
na wahakimbila honda uikwale.
13 Gagoge mafundizo ga nzewele sikuugaleke gakupulusuke,
gagoge kwavija awo ugima wako.
14 Sikuuingize mnzila za wehile,
hebu kukweleleza nzila za wehile.
15 Inege na nzila ayo, sambi ubite behi nayo,
inege kutali uchole.
16 Wanhu wehile hawawasa mbaka wasang'hane gehile,
hawapata utulo mbaka wamgevuze munhu.
17 Kwavija gehile ayo ndiya yao,
usede ayo divai yao.

18 Nzila za wanhu wene haki ziigala na zuwa da imitondo,
viding'ala ng'hani mbaka imisi.
19 Lakini nzila za wehile kamba ziza kulu,
hawakitanga kiwahonzile waikwale.

20 Mwanangu, zitegeleze goya mbuli zangu,
tega magwiti gako utegeleze ulonzi wangu.
21 Sambi uzileke zisegele mgameso gako,
zike muumoyo wako.
22 Kwavija azo awo ugima kwa munhu yeli nazo,
na dawa mulukuli lwake lose.
23 Ulole goya moyo wako kubanza vose viuvilola goya,
kwavija mumo muulawa ugima.
24 Inege kutali na ulonzi wihile,
na mulomo wako sikuulonge mbuli za uvizi.
25 Meso gako galole kuulongozi,
na ng'humbitu zako sikuzibwenze zilole bunhuu kuulongozi.
26 Uigelegeze ng'hani nzila yonda ubite,
na kila honda ukanyage hokuwa hanoga.
27 Sikuuhinduke ukudila hebu ukumoso,
usegese mgulu wako kutali na gehile.

5

Kuzumwa mbuli ya ugoni

1 Mwanangu, tegeleza ubala wangu,
tegeleza nzewele zangu nyingi.
2 Vivo vonda udahe kusagula goya,
na mulomo wako ukalize vinhu vuutanga.
3 Mulomo wa mtwanzi mgoni wamulile kamba uki,
na mbuli zake zotelebuka kubanza mavuta,
4 lakini kuuhelelo za usungu kamba sungu,
ng'hali kamba panga dili na makali kuno na kuno.
5 Migulu yake yolozela mwiifa,
hatua zake zolozela kuzimu.
6 Hayona nzila ichola kuugima,

nzila zake za kutanga tanga na hatanga bule.

7 Avo wanangu munitegeleze,
sikumuzisemwe mbuli zilawa mmulomo wangu.
8 Inegeni kutali nzila zenu na heyo,
na sikumukwese behi ya mulango wa ng'anda yake.
9 Sikuuwagwee wayagwe nguvu zako,
na wasede miyaka yako,
10 na wageni sikuwegute mali zako,
na fuguti jako sikudishile mwiing'anda ya munhu iyagwe.
11 Kuuhelelo wa ugima wako kolila kwa usungu,
kipindi nyama na lukuli lwako vonda vilale,
12 baho kolonga, “Habali nigehila mafundizo?
Na ndema kuzumigwa mmoyo wangu?
13 Na siihulike sauti ya wafundiza wangu,
na siwategeleze wanifundize.
14 Sambi na mmabehi kubanangwa,
mumting'hano wa wanhu.”

15 Ing'wa mazi kulawa mkisima chako mwenyego*,
mazi gokilima kulawa mkisima chako mwenyego.
16 Habali nzasa zako zipwililike kutali,
na vizanda va mazi mnzila?
17 Viwe vako wiiyeka,
sambi uilumbe na wanhu wayagwe.
18 Nzasa yako inogeligwe,
umdeng'helele mwehe wako wa ubwanga wako.
19 Kanoga na kotembela goya kamba mhala,
matombo gake gakunogeze siku zose,
na gweye unogezwe na unogelo wake.
20 Mwanangu habali kosoligwa na mtwanzi mgoni?
Habali kofagatila matombo ga mtwanzi wa munhu iyagwe?
21 Kwavija nzila za munhu za kuulongozi wa Mndewa Imulungu,
heyo kochona kila kinhu chonda yasang'hane munhu.
22 Gehile ga munhu yehile gomnamata heyo mwenyego,
nzabi za nzambi zake zomfunga heyo mwenyego.
23 Heyo kodanganika kwa kuswela kuzumwa,
na kwa ubozi wake kopotela.

6

Mazumo gayagwe

1 Mwanangu, kamba kuilava kumzamini mbwigako,
na kamba kuilagana na munhu baki,
2 kuifunga kwa mbuli zako mwenyego,
kuigoga kwa lagano jako diutendile mwenyego.
3 Avo, mwanangu tenda vino uikombole,
kwavija kuigela mmakono ga mbwigako,
wahalonda kuikombola genda kwa mbwigako ukaibwanhe na umpule yakulekese.

* **5:15** Kung'wa mazi kulawa mkisima chako mwenyego, kwa kiebulaniya yofambula umuwase mwehe wako yaiyeka

4 Sikuuleke meso gako gapate utulo,
hebu ng'humbitu zako zikukile.
5 Ikombole kwa kuilava mumtego awo,
ihonye kamba vija kigunga hebu ndege viyomtoloka msakaji.

6 Gweye mnyeke, kawalole muswa,
gelegeza viwokala upate ubala.
7 Kwavija muswa kabule kilongozi,
hebu mkulu, hebu mndewa,
8 lakini koikila ngama ya ndiya kipindi cha zuwa,
koilundiza hamoja ndiya yake kipindi cha kusenga.
9 Gweye mnyeke kowasa aho mbaka lini?
Kolamuka lini muutulo wako?
10 Kolonga, “Leka niwase kidogo, leka nikukile kidogo,
ndeke ng'hunze makono nihumule kidogo.”
11 Kipindi acho ukiwa okuvamila kamba mbokaji,
na kuhungukilwa kokukweleleza kamba munhu mwene mgoha.

12 Munhu yehile, hafaya kinhu,
kokwanga yolonga mbuli za uvizi.
13 Kokonyeza siso na kolava kilaguso kwa magulu,
na kolava kilaguso kwa vidole,
14 kuno kamema gehile mgati ya moyo wake,
kopanga gehile.
Kogala migomvi kila hanhu.
15 Kwa mbuli ayo, gehile gomvika kwa kusinhukiza,
kwa kusinhukiza kobeneka vihile na honda yahone bule.

16 Hana vinhu sita vimgevuza Mndewa Imulungu,
ona saba vimgela ludoko,
17 meso ga kibuli,
lulimi luviza,
makono gokwita damu ilibule kitala,
18 moyo ugesa magesa gehile,
magulu gabuhile kusang'hana gehile,
19 munhu yolava usindila wa uvizi,
na munhu yogala migomvi hagati ha ndugu.

Kuzumwa mbuli ya ugoni

20 Mwanangu goga malagizo ga tatako,
na sikuugaleke mafundizo ga mamako.
21 Siku zose kala nago muumoyo wako,
gafunge mwiisingo yako.
22 Gokulongoza mnzila zako,
gokukaliza kipindi wahawasa,
na gokugwaa magesa kipindi vonda ulamuke.
23 Kwavija malagizo gago, acho kiwenge,
na mafunzo gago, awo mulenge.
Mbuli azo zomzuma na zomfundiza munhu nzila ya ugima.
24 Gokwika kutali na mtwanzi yehile,
gokwika kutali na mbuli za kutewenza za mtwanzi mgoni.
25 Sikuumsulukile mtwanzi ayo kwa kunoga kwake,

na sikuutogole kunamatwa mzing'humbitu za meso gake.
26 Munhu kokwagiza kihande cha gate kwa mtwanzi mgoni,
lakini kwa mwehe wa munhu kokwagiza ugima wake wose.
27 Vino, kodaha kwika moto mhambaga yako abaho viwalo vako
sikuvilukule?
28 Vino, kodaha kukanyaga makala ga moto abaho migulu yako sikuilukule?
29 Vivo, vonda yawe mbigalo yonda yawase na mwehe wa miyage,
yoyose yonda yamkwase mtwanzi ayo honda yalekigwe bila kutagusigwa.

30 Munhu yaheba mbuli ya nzala, wanhu odaha kumgombela,
31 lakini yahagogigwa kolondigwa yalihe miyanza saba,
na yalave vinhu vake vose viyeli navo.
32 Munhu yowasa na mwehe wa munhu hagelegeza goya,
kosang'hana mbuli yonda imbanange mwenyego.
33 Kopata vilonda na kubezigwa,
na kinyala chake honda kisemwigwe bule.
34 Kwavija wivu wa mbigalo okuwa mkulu ng'hani,
vonda yambwelezele kokuwa kabule bazi.
35 Honda yatogole malipo gogose,
honda yatogole hata kamba kogweleligwa nhunza nyingi.

7

1 Mwanangu, zigoge mbuli zangu,
geke goya malagizo gangu.
2 Gakweleleze malagizo gangu na gweye kokuwa mgima,
gakalize mafundizo gangu kamba mwana wa siso jako.
3 Gafunge mvidole vako,
ugandike muumoyo wako.
4 Umulongele ubala, “Gweye kwa lumbu jangu,”
na nzewele, “Gweye kwa mbwigangu.”
5 Vokwika kutali na mtwanzi yehile,
vokwika kutali na mbuli za kutewenza za mtwanzi mgoni.

Mtwanzi mgoni

6 Siku dimoja nisungulila kunze,
mdidilisha da ng'anda yangu,
7 nyona wabwanga wengi mizozolo,
hagati yao mbwanga imoja hagelegeza goya.
8 Ayo kakala yotembela mnzila,
kakala behi na aho hoyokala mtwanzi imoja.
Avo kagoga nzila kachola kuna ing'anda ya mtwanzi ayo.
9 Ikala kipindi cha ichungulo ziza disonga kwingila.
10 Ayo imbwanga kamting'hana ija imtwanzi kavala viwalo va ugoni na
kakala na magesa ga uvizi mmoyo wake.
11 Kakala mtwanzi yeli na gubu na mdulu,
magulu gake hagasinya mng'anda yake.
12 Mala kamnzila mala kamdigulilo,
hahunguka mzimbwega mbwega za nzila kopelemba.
13 Kamfagatila mbwanga ayo kamnonela,
na bila kinyala mkihanga kamulongela,
14 “Kumwangu kuna nyama isigala kulawa kuna inhosa indavile,
lelo nigavikiza gaja ganiiduwile.

15 Lekaavo ndawa kukubokela,
nikuzahila ng'hani na nikona.
16 Nhandika lusazi lwangu vinogile,
kwa bulangeti da langi ya kitani kulawa Misili.
17 Nilugela mavumba ga manemane,
udi, na mdalasini.
18 Izo tuiwase mbaka imitondo,
avo tudeng'helele mapenzi.
19 Mkasano wangu kahabule mng'anda kachola mwanza mtali.
20 Kasola mkoba wa sente,
kobwela mbalamwezi ikangale.”
21 Kamtewenza kwa mbuli nyingi za kutewenza,
mbwanga ayo katogola kwa mbuli zake za umulile.
22 Kamuwinza ayo imtwanzi dimwe kwa dimwe,
kamba ng'ombe yochola kuchinjigwa,
kamba mbozi yafungigwe na yochola kukobozigwa.
23 Hatangile kamba ugima wake wa mdizumozumo,
mbaka viyonile kamba kahomigwa msale muumoyo,
kawa kamba ndege yanamate muulwavu.

24 Avo wanangu zitegelezeni,
mbuli zilawa mmulomo wangu.
25 Sambi mutogole kulongozigwa na mtwanzi kamba ayo,
hebu sambi mubite nzila zake.
26 Kwavija kawabwanha wambigalo wengi,
wengi ng'hani yawachinjile.
27 Ng'anda yake nzila ya kuchola kuzimu.
Hanhu ha kuhulumukila mwiifa.

8

Usenga wa ubala

1 Tegelezeni ubala kokemelela,
nzewele yotowa lukenze.
2 Uchanha kulugongo behi na nzila mhanda,
baho kuyemile.
3 Behi na milango ya kwingilila kudibuga,
hanhu kuwokwingilila wanhu kokema kwa sauti,
4 “Mweye wanhu wose,
nowakema mweye!
lukemo lwangu mbuli ya mweye iwanhu.
5 Mweye mizozolo, ifunzeni ubala,
mweye wabozi, gelegezeni goya.
6 Munhegeleze kwavija gaja ganilonda kulonga ganoga,
mmulomo wangu molawa mbuli za haki.
7 Mulomo wangu olonga ukweli wiiyeka,
nowihila uvizi kulawa mmulomo wangu.
8 Mulomo wangu olonga gaja ga haki,
mbuli za mulomo wangu hazipindile hebu kwiha.
9 Kwa munhu mwene nzewele kila kinhu kigoloka,
kwa waja otanga vinhu gose ga haki.
10 Sagula kuzumwa kwangu, badala ya shaba,

na kutanga vinhu badala ya zahabu ing'alile.

11 Kwavija ubala nofaya kubanza mabwe ga bei ng'hulu,
chochose chonda usulukile hakiigala na niye.
12 Niye ubala nokala na nzewele, na notanga vinhu na nosagula goya.
13 Kumdumba Mndewa Imulungu kuigala na kwihila gehile,
nokihila kibuli na kuitapa,
na ukazi wihile, na ulonzi wihile.
14 Nina udahi wa kulava ubala na kulamula vinogile.
Nina nzewele na nguvu.
15 Kubitila niye wandewa otawala,
wakulu otagusa kwa haki.
16 Kwa bazi jangu vilongozi otawala,
na wakulu olamula.
17 Nowanogela waja oninogela,
na waja onizahila onyona.
18 Ugoli na heshima va kumwangu,
ugoli ukalaga na kumweda.
19 Matunda gangu ganoga kubanza zahabu ing'alile,
faida yangu inoga kubanza shaba inogile.
20 Notembela mwiinzila ya gaja golondigwa na Imulungu,
nokweleleza nzila ya haki.
21 Niye nowagwaa uhazi waja oninogela,
nozimemeza ngama zao waja oninogela.

22 Mndewa Imulungu kanilumba mwanduso wa sang'hano yake,
yang'hali hanalumba chochose.
23 Nitendigwa mwanduso kipindi acho,
isi ing'hali hainalumbigwa.
24 Nivumbuka ving'hali vidibo va bahali havinalumbigwa,
hebu nzasa hazikalile baho bule.
25 Vigongo ving'hali havinalumbigwa
na visugulu havinasimikigwa hanhu hake niye ng'hala baho,
26 yang'hali hana ilumba isi na migunda,
wala timbwisi da isi hadinalumbigwa.
27 Ng'hala baho kipindi viyalumbile ulanga,
viyacholile msitali wakulola kwa meso mkihanga cha bahali,
28 kipindi viyaugangamize ulanga,
na kuzigwaa nguvu mbwibwi za mbahali,
29 kipindi viyekile imbaka ya bahali,
mazi sikugabene lagizo jake,
na kipindi viyekile chandusilo cha isi.
30 Ng'hala hamoja nayo kamba galu wa sang'hano,
ng'hala deng'helelo yake kila siku,
nideng'helela siku zose,
31 noideng'helela isi na vose vikala mumo,
na deng'ho jangu dikala kwa wanhu.

32 Avo, wanangu, nitegelezeni,
kwavija wamweda hewo okweleleza nzila zangu.
33 Tegelezeni mafundizo gangu mupate ubala,
sambi mugaleme.

34 Kamweda munhu yonitegeleza,
iyokala kila siku mmulango wangu,
iyokala behi na ikizingiti changu.
35 Yomhata niye kapata ugima,
konogeligwa na Mndewa Imulungu.
36 Yong'hosa niye koinanga mwenyego,
wose onihila niye onogelwa na ifa.”

9

Nzila ya ubala

1 Ubala kamba munhu yazengile ng'anda yake,
ng'anda ili na mhanda saba*.
2 Kachinja wanyama wa nyimwilinyimwili,
kaihanganya divai yake,
vivija kaitanda meza.
3 Kawatuma wasang'hanaji zake wa kitwanzi kudibuga,
wawakeme wanhu kulawa kila hanhu henuke.
4 “Munhu yoyose yeli zozolo yeze hano!”
Na kwa yoyose hagelegeza goya,
5 “Izo uje ndiya,
na ung'we divai inihanganye.
6 Mweye mizozolo lekeni kukala kamba avo ili mupate kuwa wagima,
kwelelezeni nzila ya nzewele.”

7 Yomzuma munhu yeli na bezi kokwambulila maligo,
yomkomhokela mtenda gehile kokwambulila kulumila.
8 Sambi umzume munhu yeli na bezi kwavija kokwihila,
mzume munhu yeli na ubala, heyo kokunogela.
9 Mfunze munhu yeli na ubala,
na heyo kokwengeza kuwa na ubala.
Mfunze mwene haki na heyo kogendelela kuifunza.

10 Kumdumba Mndewa Imulungu awo mwanduso wa ubala,
na kumtanga ija yang'alile ako kuwa na nzewele.
11 Kwa kutazigwa na niye ubala siku zako zokwengezigwa,
kokwengeziligwa miyaka mingi muugima wako.
12 Kamba kuna ubala, okufaya gweye mwenyego,
na kamba wahaubezeli, gweye mwenyego ayo yonda upate hasala.

Nzila ya ubozi

13 Mtwanzi mbozi kana gubu,
mbozi na hatanga kinhu.
14 Kokala hamulango wa ng'anda yake,
kokwika kigoda chake hanhu henuke kudibuga.
15 Kowakema wanhu obita nzila,
awo ochola mna izisang'hano zao.
16 “Munhu yoyose yeli zozolo yeze hano!”
Na kwa yoyose hagelegeza goya,
17 “Mazi gebigwe gamulile ng'hani,
na gate didigwa kinyelegezi damulile ng'hani.”

* **9:1** Namba saba yolagusa kinhu kitelele

18 Lakini hatanga kamba wafile wamumo,
wageni wa mtwanzi ayo wa hasi kuzimu.

10

Ulonzi wa Sulemani

1 Uno awo ulonzi wa Sulemani.

Mwana yeli na ubala kogala deng'ho kwa tatake,
lakini mwana mbozi kogala lusikisiki kwa mamake.

2 Ugoli upatikana kwa gehile haufaya,
lakini haki yokombola kulawa mwiiifa.

3 Mndewa Imulungu hawaleka wene haki wafe na nzala,
lakini kokwasila kutali kusulukila kwa munhu yehile.

4 Unyeke ogala ukiwa,
lakini mkono wa munhu yosang'hana sang'hano omgwaa ugoli.

5 Yeli na nzewele kolundiza hamoja kipindi cha kusenga,
lakini yowasa kipindi cha kusenga, mwana yoigela kinyala.

6 Kumweda kokala kudipala da mwene haki,
lakini mulomo wa munhu yehile umema usede.

7 Yeli na haki kokumbukigwa kwa ganogile,
lakini yehile kosemwigwa kabisa.

8 Yeli na ubala mmoyo wake kobokela malagizo,
lakini mbozi yeli na mbuli nyingi kobanangigwa.

9 Munhu yotenda mbuli zigoloke kokala goya,
lakini yosagula nzila ihile kotangika.

10 Yokonyeza kwa nzila ihile kogala madununzo,
na mbozi yeli na mbuli nyingi kobanangigwa.

11 Mulomo wa munhu yeli na haki nzasa ya ugima,
lakini mulomo wa munhu yehile umema usede.

12 Kwiihila kogala ugomvi,
lakini unogelwa ogubika ubananzi wose.

13 Mulomo wa munhu yotanga goya una ubala,
lakini waja hawagelegeza goya ochapigwa mbalati mumgongo.

14 Weli na ubala okwika ngama ya kutanga vinhu,
lakini lomo da mbozi dogala kunangika himahima.

15 Ugoli wa munhu, ayo ngome yake,
ukiwa wa mkiwa awo umbananga.

16 Nhunza ya munhu yeli na haki awo ugima,

lakini munhu yehile kohelela mwiifa.

17 Yotogola kuzumigwa kolongozela muugima,
lakini yolema kuzumigwa kowalongoza wayagwe kwihile.

18 Yomwihila munhu kinyelegezi mtapitapi,
na munhu kidelenya ayo mbozi.

19 Heli na mbuli nyingi hokuwa na gehile,
lakini youkimila lulimi lwake kana nzewele.

20 Mbuli za munhu yeli na haki kamba shaba inogile,
nzewele za munhu yotenda gehile haifaya kinhu chochose.

21 Mbuli za munhu yeli na haki zowafaya wengi,
lakini wabozi ofa kwa kuleka kugelegeza goya.

22 Ganogile ga Mndewa Imulungu gago gogala ugoli,
na hagahanganya na lusikisiki.

23 Munhu mbozi kosang'hana gehile kamba mdawalo,
lakini munhu mwene nzewele kodeng'helela ubala.

24 Choodumba munhu yotenda gehile acho chonda kimulawilile,
lakini choosulukila munhu yeli na haki acho chonda yagweleligwe.

25 Vulavumbi dahabita domsegesa munhu yehile,
lakini yeli na haki kokala milele.

26 Kamba viili siki mgameno hebu yosi mgameso,
vivo viyeli munhu mnyeke kwa mkulu wake.

27 Kumdumba Mndewa Imulungu kokwengeza siku za kuwa mgima,
lakini miyaka ya wanhu osang'hana gehile yokuwa midodo.

28 Tamanilo da munhu yeli na haki dogala deng'ho,
lakini tamanilo da munhu yehile dokwaga bule.

29 Mndewa Imulungu ayo ngome ya wanhu wang'alile,
lakini kowabananga wanhu osang'hana gehile.

30 Wanhu wene haki honda wasegesigwe mwiisi,
lakini watenda gehile honda wakale mwiisi.

31 Mulomo wa munhu mwene haki olava mbuli za ubala,
lakini lulimi lwa munhu yehile lokanhigwa.

32 Milomo ya wanhu wene haki yotanga mbuli zonda zitogoligwe,
lakini milomo ya wanhu osang'hana gehile yolonga gehile.

11

1 Uvizi wa vinhu va kupimila, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
lakini vipimo vitelele ajo deng'ho jake.

2 Kibuli choilumba na kinyala,
lakini wanhu wahole wana ubala.

3 Wanhu wanogile olongozwa na mbuli za ukweli,
lakini wanhu hawatamaniligwa obanangwa na uvizi.

4 Ugoli haufaya kinhu siku ya ng'hasiliki,
lakini haki yokombola kulawa mwiiifa.

5 Haki ya munhu yelibule kitala yomulongozela nzila igoloke,
lakini wanhu osang'hana gehile ogwa kwa gehile gao wenyego.

6 Ganogile ga wanhu osang'hana ganogile gowakombola,
lakini wanhu hawatamaniligwa onamatwa na kusulukila kwao wenyego.

7 Msang'hana gehile yahafa tamanilo jake najo dosegela,
tamanilo diyekile mzinguvu zake dopotela.

8 Munhu yeli na haki kokomboligwa mmagazo,
msang'hana gehile ayo yonda yengile hanhu hake.

9 Yolema kumtambikila Imulungu kowabananga wayagwe kwa mulomo wake,
lakini yeli na haki kokomboligwa kwa kutanga vinhu.

10 Wanhu wene haki wahapata ganogile buga dodeng'helela,
wasang'hana gehile wahabanangigwa wanhu oguta kwa deng'ho.

11 Buga dotangigwa kwa kumweda kwa wene haki,
lakini donangigwa kwa milomo ya wehile.

12 Yombezeli miyage hagelegeza goya,
lakini munhu mwene nzewele konyamala tuluu.

13 Kidelenya kobemhela kuno kolonga gafisigwe,
lakini yeli na loho ya kutamanilwa kokwika mbuli muumoyo.

14 Isi ilibule vilongozi yogwa,
heli na vilongozi wengi hana tindiwalo.

15 Yoilava kumulihila mgeni deni jake kolumila,
lakini yoihila zamana kana tindiwalo.

16 Mtwanzi mwene moyo unogile kotogoligwa,
na mbigalo mtatali kozahila kupata ugoli wiiyeka.

17 Munhu yeli na bazi koinogeza mwenyego,
lakini munhu msede koilumiza mwenyego.

18 Munhu yehile fungu jake doyopata da uvizi,
lakini yosang'hana ganogile kopata faida ya kweli.

19 Munhu yoiyoha kusang'hana ganogile kokuwa mgima,
lakini yosagula kutenda gehile kofa.

20 Wanhu ogesa gehile, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
lakini wanhu welibule vitala awo deng'ho jake.

21 Msang'hanaji gehile hadaha kuihonya na nhaguso,
lakini weli na haki okomboligwa.

22 Mtwanzi yanogile yelibule nzewele,
kaigala na zahabu ili mmhula ya nguluwe.

23 Kusulukila kwa wene haki kohelela mna iganogile,
lakini tamanilo da wanhu wehile dohelela mna ukugundumuka.

24 Yolava vinhu vake kwa moyo unogile kokwengezelwa ng'hani,
lakini mgila kobanza kuwa mkiwa.

25 Munhu yolava kwa moyo unogile koneneha,
yomng'weza mazi iyagwe na heyo kong'wezigwa.

26 Wanhu omduwila munhu yofisa ndiya,
lakini omtambikila munhu yochuuza ndiya.

27 Yozahila kusang'hana ganogile kokwengezelwa,
lakini yozahila kusang'hana gehile kopata gehile.

28 Youtamanila ugoli wake kogwa,
yeli na haki konogezigwa kamba jani bisi.

29 Yobomola ng'anda yake mwenyego kosenga beho,
mbozi kokuwa mtumwa wa munhu yeli na ubala.

30 Tunda da munhu yeli na haki uwo ugima,
na yeli na ubala kokema wanhu.

31 Kamba munhu yeli na haki kolihigwa hano mwiisi,
avo msang'hana gehile na mwene nzambi obanza ng'hani.

12

1 Kila munhu yonogelwa kuzumwa konogelwa kutanga vinhu,
lakini yolema kuzumwa ayo zozolo.

2 Munhu yanogile kokoneligwa bazi na Mndewa Imulungu,
lakini yeli na gehile kotagusigwa na Imulungu.

3 Munhu hagangamala kwa kusang'hana gehile,
lakini habule kinhu chonda kimng'ole munhu yeli na haki.

4 Mtwanzi mwene tabiya inogile, taji kwa mkasano wake,
lakini mtwanzi yomgela kinyala mkasano wake kamba kilonda mmizege ya mkasano wake.

5 Magesa ga munhu yosang'hana golondigwa ayo haki,
lakini magesa ga munhu yehile awo uvizi.

6 Mbuli za wehile za ukomaji,

lakini mbuli za munhu yosang'hana ganogile zokombola.

7 Wanhu wehile obanangigwa na kulawanya,
lakini wanhu wa mng'anda za wanhu weli na haki okala.

8 Munhu kotogoligwa kwa nzewele zake,
lakini munhu iyogesa gehile kobezigwa.

9 Vinoga kuwa mkiwa na kuwa msang'hanaji, kubanza munhu yoikweza
kana vinhu abaho kabule ndiya.

10 Munhu yeli na haki, kowagesa wanyama wa ukayake,
lakini bazi da munhu yehile usede.

11 Mkulima yoiyoha kulima kana ndiya nyingi,
lakini yokweleleza mbuli hazifaya hagelegeza goya.

12 Wasang'hana gehile osulukila kupata faida kwa kusang'hana gehile,
lakini sina da mwene haki dolela matunda.

13 Munhu yosang'hana gehile konamata kwa uvizi wake mwenyego,
lakini munhu yeli na haki kohonyoka mgamadununzo.

14 Munhu kopata ganogile kwa mbuli za mulomo wake kamba sang'hano ya
makono gake viimtunza.

15 Mbozi koyona nzila yake inoga,
lakini yeli na ubala kotegeleza magesa.

16 Mbozi kogundumuka himahima,
lakini mbala kogabezeli maligo.

17 Mulonga kweli kolava usindila wa ukweli,
lakini msindila wa uvizi kolava usindila wa uvizi.

18 Mbuli za chaka chaka zolumiza kamba sime,
lakini mbuli za munhu yeli na ubala zohoneza kilonda.

19 Ukweli okala milele,
lakini uvizi okala kipindi kidodo.

20 Wanhu osang'hana gehile wamema uvizi mmizoyo yao,
lakini waja ogesa tindiwalo wana deng'ho.

21 Weli na haki hawapatigwa na mbuli yoyose ihile,
lakini osang'hana gehile wamema magazo.

22 Mulomo ulonga uvizi, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
lakini wanhu otamanilwa awo deng'ho jake.

23 Munhu mbala halagusa kutanga kwake vinhu,
lakini wabozi olonga ubozi wao.

24 Kuiyoha komgwaa munhu ukulu,

lakini unyeke omtenda yawe mtumwa.

25 Kunyawanyawa muumoyo komsegesela munhu deng'ho,
lakini mbuli inogile yomsamhusa munhu.

26 Munhu yeli na haki ayo kilongozi wa miyage,
lakini nzila za wasang'hana gehile zowagiza wenyego.

27 Mnyeke honda yapate kiyosaka,
lakini munhu yoiyoha kopata vinhu vingi vinogile.

28 Haki ayo nzila ya ugima,
mnzila ayo kuduhu ifa.

13

1 Mwana yeli na ubala kotegeleza malagizo ga tatake,
lakini yeli na bezi hategeleza viyozumigwa.

2 Munhu yanogile koja ganogile gake kulawa mmulomo wake,
lakini mvizi kokala muusede.

3 Munhu yokaliza mulomo wake kokaliza ugima wake,
lakini mulopo koibananga mwenyego.

4 Mnyeke kosulukila lakini honda yapate kinhu chochose,
lakini yoiyoha koneneha.

5 Yeli na haki kowihila uvizi,
lakini munhu yehile kosang'hana kwa kinyala na bezeli.

6 Haki yomkaliza munhu yosang'hana ganogile,
lakini gehile gomgwisa munhu yeli na nzambi.

7 Munhu imoja koitenda mgoli kumbe kabule kinhu,
na munhu iyagwe koitenda mkiwa kumbe mgoli.

8 Munhu tajili kolondeka kuliha kwa ugoli wake kukaliza ugima wake,
lakini munhu mkiwa hahulika dumbizo.

9 Yeli na haki kong'ala kamba taa,
lakini wasang'hana gehile kamba taa izimika.

10 Kibuli chogala ndwagi,
lakini ubala okala na wanhu waja olonda magesa.

11 Ugoli wa himahima osegela,
lakini yozahila mholemhole kokwengezelwa.

12 Tamanilo hadina vikizwa dolumiza moyo,
lakini tamanilo divikizwe dogala deng'ho.

13 Yobezeli mafundizo koibananga mwenyego,
lakini yogatogola malagizo kogweleligwa nhunza.

14 Mafundizo ga munhu yeli na ubala ayo nzasa ya ugima,
gomtenda munhu yakale kutali na mtego wa ifa.

15 Nzewele zogala kutogoligwa,
lakini nzila ya wasang'hana gehile ya madununzo.

16 Munhu mbala kosang'hana kila kinhu kwa kugelegeza goya,
lakini mbozi kowanzanza ubozi wake.

17 Msenga yehile kowagela wanhu mmagazo,
lakini msenga yanogile kogala tindiwalo.

18 Ukiwa na kinyala vompata ija yogalema mafundizo,
lakini ija yotogola kuzumigwa kotogoligwa.

19 Kupata gaja gousulukila koudeng'heza moyo,
avo wabozi ogevuzika kuinega na gehile.

20 Yoilumba na mbala na heyo kokuwa mbala,
lakini yoilumba na wabozi kolumila.

21 Wene nzambi opata mikubulo,
lakini weli na haki opata ganogile.

22 Munhu yanogile kowalekela uhazi unogile ulelo wake,
lakini ugoli wa wene nzambi wekiligwa weli na haki.

23 Mgunda wa mkiwa odaha kulela ndiya nyingi,
lakini wanhu wazulumati osegesa ndiya yose.

24 Yoleka kumzuma mwanage kwa mbalati hamnogela,
lakini yomnogela mwanage komzuma.

25 Yeli na haki kana ndiya ya kumwenela,
lakini munda wa munhu yehile ogaya kwa nzala.

14

1 Mtwanzi mbala koigangamiza ng'anda yake,
lakini mtwanzi mbozi koibomola kwa makono gake mwenyego.

2 Yogenda mnzila igoloke komdumba Mndewa Imulungu,
lakini waja okweleleza nzila ihile ombezeli Imulungu.

3 Mbozi kokobozigwa kwa mbuli zake za kuitapa,
lakini yeli na ubala kokalizigwa na mbuli zake.

4 Kamba habule ng'ombe wa kulimila kuduhu ndiya nyingi,
ndiya nyingi yopatikana kwa nguvu za ng'ombe wa kulimila.

5 Msindila yotamaniligwa halonga uvizi,
lakini msindila hatamaniligwa kolonga uvizi.

6 Yeli na bezi kouzahila ubala na honda yaupate bule,
lakini yeli na nzewele kopata kutanga vinhu kwa kubuha.

7 Segela himahima hanhu hayeli mbozi,
kwavija kabule mbuli za kutanga vinhu.

8 Nzewele za munhu mbala zomgwaa kutanga goya nzila yake,
lakini ubozi wa wabozi owavizila mwenyego.

9 Wabozi oideng'helela nzambi,
lakini wanhu weli na haki onogeligwa na Imulungu.

10 Moyo otanga usungu wake wenyego,
mgeni hadaha kuilumba na deng'ho jake.

11 Ng'anda ya munhu yosang'hana gehile yobomoligwa,
lakini kibanda cha munhu yeli na haki chogangamizwa.

12 Hana nzila yokoneka kamba inoga kwa munhu,
lakini kuuhelelo yolongoza mwiiifa.

13 Kunyunyuwala kodaha kufisigwa kwa daba,
dahesha deng'ho kokwiza kunyunyuwala.

14 Munhu yohinduka mnzila ihile kopata matunda ga nzila zake,
na munhu yanogile kopata matunda kwa mbuli zake.

15 Zozolo kotogola kila mbuli yonda yalongeligwe,
lakini mbala kogelegeza viyochola.

16 Yeli na ubala koiteganya na koinega kutali na gehile,
lakini zozolo hagelegeza na koitapa.

17 Yogundumuka himahima kosang'hana ubozi,
na munhu yopanga gehile kokwihiligwa.

18 Mizozolo ohazi ubozi,
lakini wabala ogweleligwa taji da kutanga vinhu.

19 Wanhu osang'hana gehile ofugama kuulongozi wa wanhu wanogile,
na wanhu wehile ofugama hana imilango ya wene haki.

20 Mkiwa kokwihiligwa hata na wayage,
lakini tajili kana mbwiga wengi.

21 Yombezeli miyage kana nzambi,
lakini kamweda munhu yomgesa mkiwa.

22 Yoitanda kusang'hana gehile ayo kobananga,
Waja oitanda kusang'hana ganogile obokela unogelo hawishaga na kutamanilwa.

23 Kuiyoha mna ikila sang'hano kogala kumweda,
lakini lomo mtindi dogala ukiwa.

24 Ugoli dijo taji da weli na ubala,
lakini ubozi acho kikumbi cha wabozi.

25 Msindila wa ukweli koukombola ugima,
lakini mulonga uvizi koviza.

26 Yomdumba Mndewa Imulungu kana tamanilo ditelele,
na wanage okuwa na hanhu ha kukimbilila.

27 Kumdumba Mndewa Imulungu ayo nzasa ya ugima,
yonda imuhonye munhu na mitego ya ifa.

28 Ukulu wa mndewa awo wingi wa wanhu zake,
lakini bila wanhu utawala obanangika.

29 Munhu yoleka kugevuzika himahima kotanga goya,
yogevuzika himahima kolagusa ubozi.

30 Tindiwalo muumoyo domgwaa munhu ugima,
lakini migongo yoja mizege.

31 Yombezeli mkiwa komuliga yamulumbile,
lakini munhu yomonela bazi ngaengae komtogola Imulungu.

32 Yosang'hana gehile konangigwa na gehile gake,
lakini yeli na haki kana hanhu ha kukimbilila mwiiifa yake.

33 Ubala okala kwa munhu mwene nzewele,
lakini yamwabule muumoyo wa mbozi.

34 Haki yoigwaa ukulu isi,
lakini nzambi makungu kwa isi.

35 Mndewa konogezwa na msang'hanaji yosang'hana kwa nzewele,
lakini ng'hasiliki yake yowapata wanhu ogala kinyala.

15

1 Ng'hasiliki yokwisha, kwa kwidika kwa uhole,
lakini mbuli ilumiza yogala ng'hasiliki.

2 Lulimi lwa munhu yeli na ubala lolonga goya mbuli za kutanga vinhu,
lakini kulawa mmulomo wa munhu mbozi kokwita ubozi.

3 Meso ga Mndewa Imulungu golola kila kinhu,
gomulola munhu yanogile na yehile.

4 Lulimi luhole chanduso cha ugima,
lakini lulimi lwihile lonanga moyo.

5 Mbozi kobezeli kuzumwa na tatake,
lakini yotogola kuzumigwa mbala.

6 Mng'anda ya munhu yeli na haki mna ugoli mwingi,
lakini vinhu va wanhu osang'hana gehile vogala madununzo.

7 Milomo ya wene ubala yobwililisa kutanga vinhu,
lakini mizoyo ya wabozi haili vivo bule.

8 Nhosa za wasang'hana gehile, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
lakini kupula kwa munhu yeli na haki ajo deng'ho da Imulungu.

9 Nzila za wasang'hana gehile, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
lakini Imulungu kowanogela waja okweleleza haki.

10 Nhaguso ng'hulu ikigwa mbuli ya waja oleka nzila igoloke,
munhu yogevuzika mbuli ya kuzumwa kofa.

11 Kamba Mndewa Imulungu kogatanga geli Kuzimu na Kuubananzi,
vino koleka kugatanga geli mmizoyo ya wanhu?

12 Yeli na bezi halonda kuzumigwa,
halonda kuifunza kwa wene ubala.

13 Moyo uli na deng'ho okitenda kihanga kisamhuke,
lakini usungu olumiza loho.

14 Moyo wa munhu mwene nzewele ozahila kutanga vinhu,
lakini mulomo wa mbozi oja ubozi.

15 Munhu yodununzigwa kila siku kumwake iha,
lakini kwa yeli na deng'ho kila siku nyimwilinyimwili.

16 Vinoga kuwa na vinhu kidogo kuno komdumba Mndewa Imulungu,
kubanza kuwa na vinhu vingi kuno kodununzika.

17 Vinoga kuja ndiya mwanza umoja na sunga hanhu kuli na unogelwa,
kubanza nyimwilinyimwili ya ng'ombe yanonile kuno moihila.

18 Munhu yogevuzika himahima kogala ndwagi,
lakini yoleka kugevuzika himahima kolamula ndwagi.

19 Nzila ya mnyeke imema miba,
lakini nzila ya munhu yosang'hana ganogile ng'hulu.

20 Mwana yeli na ubala komgwaa deng'ho tatake,
lakini mbozi kombezeli mamake.

21 Ubozi deng'ho kwa munhu hagelegeza goya,
lakini munhu yotanga goya kosagula nzila igoloke.

22 Mipango yonangika kwa kuswela magesa,
lakini magesa ga wanhu wengi govikiza mipango.

23 Kwidika goya kogala deng'ho,
mbuli ilongigwa mkipindi chake yofaya!

24 Nzila ya mwene nzewele yolozela uchanha kuli na ugima,
ili yainege na kuzimu.

25 Mndewa Imulungu kozibomola ng'anda za weli na kibuli,
lakini kozikaliza mbaka za mgane.

26 Magesa gehile, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
ila mbuli zinogile nzelu.

27 Yosulukila faida ya ubokaji kowadununza wanhu wa mng'anda mwake,
lakini yodigevuzikila hongo kokuwa mgima.

28 Moyo wa munhu yeli na haki ogelegeza vonda yedike,
lakini mulomo wa munhu yehile okwita gehile.

29 Mndewa Imulungu kakutali na wasang'hana gehile,
lakini kowategeleza waja weli na haki.

30 Kihanga kisamhuke chounogeza moyo,
mbuli zinogile zounogeza moyo.

31 Munhu yotegeleza kuzumigwa kunogile,
kahamoja na weli na ubala.

32 Yolema kufunzigwa koibezeli mwenyego,
lakini yotogola kuzumwa kolonda nzewele.

33 Kumdumba Mndewa Imulungu ago mafundizo ga ubala,
ung'hali ukulu haunakwiza tanhu olongola uhole.

16

1 Munhu kopanga mipango yake mmoyo,
lakini majibu ga lulimi golawa kwa Mndewa Imulungu.

2 Munhu kokona nzila zake zose zinoga mgameso gake,
lakini Mndewa Imulungu ayo yopima gaja geli mmoyo wa munhu.

3 Mtamanile Mndewa Imulungu mzisang'hano zako,
na heyo koivikiza mipango yako yose.

4 Mndewa Imulungu kalumba kila kinhu kamba viyalondile,
hata wanhu wehile kwa siku ya gehile.

5 Kila munhu yeli na moyo wa kibuli, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
kweli munhu kamba ayo honda yalekigwe kutagusigwa.

6 Kwa unogelo hawishaga na kutamanilwa munhu kosegesiligwa nzambi,
kwa kumdumba Mndewa Imulungu koinega na gehile.

7 Mndewa Imulungu yahanogelwa na nzila za munhu,
kowatenda waja omwihila wawe mbwiga zake.

8 Vinoga kupata vinhu kidogo kwa haki,
kubanza kuwa na vinhu vingi kwa uzulumati.

9 Moyo wa munhu ogelegeza nzila yake,
lakini Mndewa Imulungu kolongoza hatuwa zake.

10 Mndewa kosang'hana mbuli kwa kulongozigwa na Mndewa Imulungu,
yahalava nhaguso habananga.

11 Vipimo na mizani ya haki volawa kwa Mndewa Imulungu,
mabwe gose geli mmifuko yakupimila ayo sang'hano yake.

12 Ngevuzo kwa wandewa kutenda gehile,
kwavija kigoda cha undewa chogangamala kwa haki.

13 Mndewa konogelwa na munhu yolonga haki,
na komnogela munhu yolonga ukweli.

14 Ng'hasiliki ya mndewa kamba msenga wa ifa,
lakini munhu yeli na ubala koihoza.

15 Kihanga cha mndewa chahang'ala kuna ugima,
unogelwa wake kamba wingu da masika.

16 Kuwa na ubala kunoga kubanza zahabu,
kuwa na nzewele kunoga kubanza shaba.

17 Nzila ya wanhu weli na haki yoinega na gehile,
yoilola goya nzila yake koulola goya ugima wake.

18 Kibuli chogala kubanangigwa,
kuitapa kogala kugwa.

19 Vinoga kuwa muhole hamoja na wakiwa,
kubanza kuigolela vinhu va ubokaji hamoja na weli na kibuli.

20 Yogagoga malagizo komweda,
kamweda munhu ija yomtamanila Mndewa Imulungu.

21 Yeli na ubala muumoyo wake kokemigwa munhu mwene nzewele,
umulile wa mbuli zake owakema wanhu.

22 Nzewele ayo nzasa ya ugima kwa munhu yeli nayo,
lakini wabozi otagusigwa kwa ubozi wao.

23 Moyo wa munhu yeli na ubala omulongoza kugelegeza yang'hali hana-
longa,
kosang'hana mbuli zake zikeme wanhu.

24 Mbuli zinogile ziigala na uki,
zamulile muumoyo na zolugwaa nguvu lukuli.

25 Hana nzila yokoneka kamba inoga kwa munhu,
lakini uhelelo wake mwiiifa.

26 Kusulukila ndiya komtenda munhu yasang'hane sang'hano,
kwavija nzala yake yomtenda yagendelele kusang'hana.

27 Munhu yehile kogelegeza kusang'hana gehile,
mbuli zake kamba moto usakaza.

28 Munhu mvizi kogala ndwagi,
kidelenya kowagola mbwiga.

29 Munhu msede komuhembekeza miyage,
yamulongoze mwiinzila ihile.

30 Yombwibwidula siso katanda gehile,
na yominula mulomo kolonda kusang'hana gehile.

31 Kulawa uhenga taji da ukulu,
okoneka mwiinzila ya haki.

32 Yoleka kugevuzika himahima vinoga kubanza munhu yeli na nguvu,
yoitawala loho yake kanoga kubanza munhu yodiboka buga.

33 Simbi yobwanhigwa ili gatangigwe gonda galawilile,
lakini Mndewa Imulungu ayo yolamula.

17

1 Vinoga kuja gate dinyalile kuditindiwalo,
kubanza kukala mwiing'anda ya nyimwilinyimwili ili na ndwagi.

2 Mtumwa mbala kosola hanhu ha mwana yogela kinyala,
kopata uhazi mwiing'anda ya wanhu awo.

3 Zahabu na shaba vopimigwa muumoto,
lakini Mndewa Imulungu ayo yopima mizoyo ya wanhu.

4 Yosang'hana mbuli zihile kotegeleza gehile,
mvizi kotegeleza mbuli za uvizi.

5 Yomzeha mkiwa, komuliga yamulumbile,
na yoideng'helela ndilo honda yalekigwe kutagusigwa.

6 Wavele oigodela wazukulu zao,
wana oigodela tata zao.

7 Mbuli zinogile hazikala mmulomo wa munhu hakona kinyala kutenda gehile,
vivo viili mbuli za uvizi hazidaha kukala kwa kilongozi.

8 Munhu yolava hongo kaigala na hilizi,
kogelegeza kamba kila choyosang'hana kopata.

9 Yogela kumgongo gehile ga wayage kogala umbwiga,
lakini yokumbusa gehile kougola umbwiga.

10 Kuzumigwa kwa munhu yotanga goya kokwingila ng'hani muumoyo,
kubanza mikubulo gana kwa mbozi.

11 Goyogelegeza munhu yosang'hana gehile kulema ganogile,
msenga msede kotumigwa kumwake.

12 Vinoga kuiting'hana na simba mtwanzi yabokigwe wanage,
kubanza kuiting'hana na mbozi muubozi wake.

13 Yobweleza gehile hanhu ha ganogile,

gehile hagamala mwiing'anda yake.

14 Kusonga ugomvi kuigala na kugavugulila mazi,
avo lekeni ugomvi ung'hali haunakangala.

15 Kumuleka msang'hana gehile na kumtagusa mwene haki,
gose mabili gomgevuza Mndewa Imulungu.

16 Yofaya choni kwa mbozi kuwa na sente mmakono gake za kugulila ubala,
kuno heyo mwenyego kabule nzewele?

17 Mbwiga wa kweli ayo mbwiga siku zose,
ndugu kavumbuka ili yakutaze kipindi cha madununzo.

18 Munhu hagelegeza goya koika lahani kwa deni da munhu iyagwe.

19 Yonogelwa na ndwagi konogelwa na nzambi,
yoitapa koizahilila gehile.

20 Munhu yeli na moyo wa usede honda yapate ganogile,
na yolonga uvizi kopata mikubulo.

21 Mwana zozolo mzigo kwa tatake,
na tata wa mwana hakona kinyala kutenda gehile kabule deng'ho.

22 Kuwa na deng'ho muumoyo ayo dawa,
lakini moyo uli na lusikisiki lousokeza lukuli.

23 Munhu yehile kobokela hongo kinyelegezi,
ili yagize haki.

24 Munhu mwene nzewele meso gake golola ubala,
lakini meso ga mbozi gowegesela kila hanhu mwiisi.

25 Mwana mbozi mzigo kwa tatake,
na usungu kwa mamake yamulelile.

26 Havinogile kumtoza fidiya munhu yelibule kitala,
hebu kuwatowa mbalati wanhu wene haki.

27 Yoikimila kulonga kotanga vinhu,
na munhu muhole kana nzewele.
28 Hata mbozi yahanyamala kokoneka kana ubala,
yahaukimila mulomo wake kokoneka kana nzewele.

18

1 Yoinega na wayage kozahila gaja gomnogeza heyo mwenyego,
kolema magesa ganogile.

2 Mbozi hanogelwa na nzewele,
lakini kodeng'helela kulonga magesa gake mwenyego.

3 Munhu yehile yaheza, kokwiza na bezi,
kokwiza hamoja na ukuduzi na kinyala.

4 Mbuli za munhu kamba kisima cha mazi,
ubala wa munhu kamba kiloka kikilima mazi.

5 Havinogile kulola kihanga cha munhu yehile mkitala,
na kumwima haki munhu yelibule kitala.

6 Mbuli za mbozi zogala ndwagi,
kila mbuli yonda yalonge yogala kutoigwa.

7 Mulomo wa mbozi ombananga mwenyego,
mulomo wake mtego wakumnamata mwenyego.

8 Mbuli za kidelenya kamba ndiya inogile,
ikwingila mbaka muutumbo.

9 Munhu mnyeke mzisang'hano zake,
ndugu yake mnangaji.

10 Twaga da Mndewa Imulungu ayo ngome igangamale,
yeli na haki koikimbilila yakawe na tindiwalo.

11 Munhu mgoli kogizaga vinhu viyeli navo ayo ngome yake,
kogizaga kamba awo luwa mtali omtaza.

12 Kuitapa kwa moyo kogala kunangigwa,
lakini uhole ogala kutegelezwa.

13 Heyo yokwidika bila kutegeleza,
awo ubozi na kinhu kigela kinyala.

14 Loho ya munhu yodaha kusitamili utamu,
lakini moyo kamba wabule tamanilo ositamili vilihi?

15 Moyo wa munhu mwene nzewele olonda kutanga vinhu ng'hani,
gwiti da mwene ubala dozahila kutanga vinhu ng'hani.

16 Nhunza yomvugulila munhu milango,
yodaha kumvikiza kwa munhu mkulu.

17 Munhu wa ichanduso kusonga kuiyalala kokoneka kana haki,
mbaka iyagwe yeze na yamuuze.

18 Kubwanha simbi kosegesa kuibamilila,
kolamula hagati ya wakulu oihuma.

19 Ndugu yatendeligwe gehile mdala kubanza buga dizungulusiligwe luwa,
ndwagi kamba ngome ili na mhalalingwe.

20 Inda ya munhu yokwiguta mbuli zilawa mmulomo wake,
kokwiguta ndiya ilawa mmulomo wake.

21 Lulimi luna udahi wa kugala ifa na ugima,
na waja onogelwa kuusang'hanila oja matunda gake.

22 Munhu yozahila mwehe kozahila kinhu kinogile,
na kopata ganogile kulawa kwa Mndewa Imulungu.

23 Mkiwa kopula kwa uhole,
lakini mgoli kokwidika kwa kukomhoka.

24 Mbwiga wengi odaha kumbananga munhu,
lakini hana mbwiga koilumba na munhu kubanza ndugu.

19

1 Vinoga kwa mkiwa yogenda mnzila igoloke,
kubanza mbozi yolonga mbuli hazifaya.

2 Havifaya bule munhu kuleka kutanga vinhu,
na munhu yotembela himahima koikwala.

3 Munhu koibananga mwenyego kwa ubozi wake,
na moyo wake omgevuza Mndewa Imulungu.

4 Ugoli omtenda munhu yawe na mbwiga wengi,
lakini mkiwa kolekigwa na mbwiga zake.

5 Msindila wa uvizi honda yalekigwe kutagusigwa,
yolonga uvizi honda yahonyigwe.

6 Wanhu wengi oifeka feka kwa iwakulu,
kila munhu kolonda umbwiga na munhu yolava nhunza.

7 Mkiwa kokwihiligwa na ndugu zake,
mbwiga zake omuleka, hata yahawahembekeza vilihi honda yawapate.

8 Yeli na ubala koinogela loho yake,
munhu mwene nzewele kopata ganogile.

9 Msindila wa uvizi honda yalekigwe kutagusigwa,
na yolonga uvizi kobanangigwa.

10 Haifaya kwa mbozi kukala kwa kuja uhondo,
vokwiha ng'hani kwa mtumwa kuwatawala wakulu zake.

11 Yeli na nzewele hagevuzika himahima,
kuzigela kumgongo mbuli za wanhu awo ukulu wake.

12 Ng'hasiliki ya mndewa kamba simba yong'ula,
lakini unogelwa wake kamba tungwe uchanha ya minoga.

13 Mwana mbozi zumozumo kwa tatake,
na ugomvi wa mtwanzi kamba mawaga ga mvula hagamala.

14 Ng'anda na ugoli awo uhazi munhu kopata kwa tatake,
lakini mtwanzi yeli na nzewele munhu kogweleligwa na Mndewa Imulungu.

15 Unyeke omgela munhu muutulo mkulu,

munhu mnyeke kodununzika na nzala.

16 Yogagoga malagizo kowika goya ugima wake,
yogabezeli malagizo kofa.

17 Yomtaza mkiwa komkopesha Mndewa Imulungu,
Imulungu komuliha kwa unogelwa wake unogile.

18 Mzume mwanago tamanilo ding'hali baho,
lakini sambi umzume mbaka umbanange.

19 Munhu yeli na ng'hasiliki ng'hulu kopata nhaguso,
kwavija wahamulekela mwanza umoja kolondigwa umulekele kabili.

20 Tegeleza magesa na ubokele kuzumwa,
ili kuuhelelo upate ubala.

21 Munhu kopanga mipango yake muumoyo,
lakini choyogesa Mndewa Imulungu acho chonda kiwe.

22 Kinhu kisulukiligwa kwa munhu kutamaniligwa,
vinoga kwa munhu kuwa mkiwa kubanza kuwa mvizi.

23 Kumdumba Mndewa Imulungu kogala ugima,
yomdumba kotendigwa yabwihile,
na honda yapate gehile gogose.

24 Munhu mnyeke kogela mkono mwiisahani,
lakini hagala mbaka mmulomo.

25 Mkoboze munhu yeli na bezi ili zozolo yapate ubala,
mzume munhu mwene nzewele, na heyo kopata kutanga vinhu.

26 Yomdununza tatake na kumuwinga mamake,
mwana hafaya na kogela kinyala.

27 Mwanangu, wahaleka kugoga kuzumwa kwangu,
kosinhukila kwagiza mbuli za kutanga vinhu.

28 Msindila hafaya koibezeli haki,
na mulomo wa munhu yehile omeza gehile.

29 Nhaguso ikigwa mwaka kwa waja weli na bezi,
mbalati zikigwa kuzabula migongo ya wabozi.

20

1 Divai yomtenda munhu yawe na bezi, na ugimbi ogala ugomvi,
munhu yoyose yonogeligwa na vinhu avo kabule ubala.

2 Ng'hasiliki ya mndewa yokuwa kamba simba yong'ula,
munhu yomgevuza haulonda ugima wake.

3 Munhu kuinega na ugomvi yogala kutegelezigwa kumwake,
kwavija wabozi awo ogomba.

4 Mnyeke halima kipindi cha kulima,
kipindi cha kusenga kozahila lakini honda yapate kinhu.

5 Magesa ga munhu gaifisa kamba kidibo cha mazi,
lakini munhu mwene nzewele kodaha kugadeha.

6 Wanhu wengi oigoda kamba wana unogelo hawishaga,
lakini munhu yotamaniligwa kopatikana kwahi?

7 Munhu mwene haki kogenda mnzila igoloke,
wanage kumwande otendeligwa ganogile.

8 Mndewa yokala mkigoda cha nhaguso,
kogabeta gehile gose kwa meso gake.

9 Nani yodaha kulonga, “Nisunha zoyo jangu,
ning'ala na nzambi zangu?”

10 Vinhu mbasakanyo mbasakanyo va uvizi va kupimila,
ngevuzo kwa Mndewa Imulungu.

11 Mwana kotangigwa kwa sang'hano zake,
kamba sang'hano yake inoga na ya kweli.

12 Gwiti dihulika na siso dilola,
vose vibili kavisang'hana Mndewa Imulungu.

13 Sambi uunogele utulo, sambi uwe mkiwa,
uwe meso na gweye kokuwa na ndiya nyingi.

14 Munhu yogula koiyalala, “Hakifaya, hakifaya”
Lakini yahasegela koitapa kahunguzilwa bei.

15 Hana zahabu na mabwe mengi ga bei ng'hulu,
lakini kinhu kifaya ng'hani mbuli za kutanga vinhu.

16 Munhu yahaiduwila kumwikila lahani mgeni sola kiwalo chake,
kigoge kiwalo acho mbaka yalihe lahani iyamwikile mgeni.

17 Ndiya ilondigwa kwa uvizi yamulile,
lakini kumwande mulomo okuwa umema misanga.

18 Mipango yopangigwa kwa kuiuza tanhu,
wahalonda kusonga ng'hondo kolondigwa tanhu upate magesa kulawa kwa wanhu wayagwe.

19 Kidelenya hafisa mbuli,
avo ukale kutali na munhu mulopo.

20 Yomduwila tatake hebu mamake,
taa yake yozimika mdiziza kulu.

21 Uhazi upatikane himahima haichanduso,
honda uwe kinhu kinogile kuuhelelo.

22 Sambi ulonge, “Noliha gehile ganhendeligwe.”
Mbete Mndewa Imulungu na heyo kokutaza.

23 Vipimo va uvizi, ngevuzo kwa Mndewa Imulungu,
vinhu va kupimila va uvizi havinogile bule.

24 Munhu kolongozwa na Mndewa Imulungu,
vino munhu kodahaze kutanga goya nzila yake?

25 Okuwa mtego kwa munhu kulonga himahima kolava kinhu kwa Mndewa Imulungu,
abaho ako kumwande kidogo kogelegeza kabili kuiduwila kwake.

26 Mndewa yeli na ubala kowabeta wehile na kowakoboza bila kuwonela bazi.

27 Choogesa munhu ayo taa ya Mndewa Imulungu,
komulolela munhu geli mgati.

28 Unogelo na kutamaniligwa vomwika goya mndewa,
kwa unogelo wake kigoda chake chokala goya.

29 Ukulu wa wabwanga azo nguvu zao,
ukulu wa wavele uhenga uli mmapala.

30 Nhaguso ilumiza kamba dawa ya kusegesa gehile,
mbalati yosunha moyo mbaka mgati.

21

1 Moyo wa mndewa wammakono ga Mndewa Imulungu,
koulongoza kamba muloka wa mazi, kokose koyolonda.

2 Munhu kokona nzila zake zose zinoga mgameso gake,
lakini Mndewa Imulungu ayo yopima gaja geli mmoyo wa munhu.

3 Kusang'hana ganogile na ga haki,
komnogeza Mndewa Imulungu kubanza nhosa.

4 Meso ga kibuli na zoyo da kuitapa,
volagusa nzambi ya wanhu wehile.

5 Magesa ga munhu yoiyoha kusang'hana gogala ugoli mkulu,
lakini kila munhu yopapalika kupata vinhu kopata ukiwa.

6 Ugoli upatika kwa uvizi,
kamba yosi dibita na mtego wa ifa.

7 Usede wa wanhu wehile owabananga,
kwavija olema kusang'hana mbuli za haki.

8 Nzila ya munhu yeli na kitala iha,
lakini tabiya ya munhu yelibule kitala inoga.

9 Vinoga kukala uchanha mumgwazo wa kiswili,

kubanza kukala mwiing'anda ya mtwanzi mgomvi.

10 Choogesa munhu yehile kusang'hana gehile,
kabule bazi hata kwa miyage.

11 Munhu yeli na bezi yahakobozigwa, zozolo kopata ubala,
munhu yeli na ubala yahafunzigwa kopata kutanga vinhu.

12 Imulungu mwene haki kogatanga gowosang'hana wehile mzing'anda zao,
kowagwisa wehile na kuwabananga.

13 Yosila magwiti ili sikuyahulike kililo cha mkiwa,
na heyo vivija vonda yalile honda yategelezigwe.

14 Ng'hasiliki yohozigwa na nhunza ya kinyelegezi,
hongo dilavigwa kwa kinyelegezi dohoza ng'hasiliki.

15 Haki yahatendeka wanhu wanogile odeng'helela,
lakini wanhu wehile odumba.

16 Munhu yokala kutali na nzila ya nzewele,
kobwihila mumting'hano wa wanhu wafile.

17 Yonogelwa kuhozoga kokuwa mkiwa,
yonogelwa na ugimbi na kuja honda yawe mgoli.

18 Msang'hana gehile kopata kubulo jake na honda dimpate munhu mwene haki,
mbananzi kotagusigwa hanhu ha munhu yatelele.

19 Vinoga kukala kuluwala,
kubanza kukala na mtwanzi mgomvi na yeli na ndwagi.

20 Ukae kwa munhu yeli na ubala muna vinhu va bei ng'hulu,
lakini mbozi komeza vinhu vake vose.

21 Yozahila haki na kuwa na bazi,
kokala siku nyingi na komweda na kugweleligwa ukulu.

22 Munhu yeli na ubala kovamila buga da wanhu wene nguvu,
na kobomola ngome ziwotamanila.

23 Munhu youkimila mulomo wake na lulimi lwake,
koinega na madununzo.

24 Munhu yeli na bezi na kuitapa twaga jake, “Mkuduzi”
Kosang'hana mbuli kwa kuitapa na kibuli kiyelinacho.

25 Kusulukila ng'hani kwa mnyeke kokuwa ifa yake,
kwavija mikono yake yolema kusang'hana.

26 Imisi ngima msang'hana gehile kosulukila kupata kinhu,
lakini yeli na haki kolava kwa unogelwa.

27 Nhosa ya msang'hana gehile, ngevuzo,
yogevuza ng'hani yahailava kwa gehile.

28 Msindila wa uvizi kobanangigwa,
ila munhu yahulike goya kolonga mbuli zizija.

29 Munhu yehile koilagusa kamba galu,
lakini munhu yotanga goya kogelegeza vinogile mbuli zake.

30 Haduhu ubala hebu nzewele hebu magesa ga wanhu,
godaha kumuhuma Mndewa Imulungu.

31 Falasi kotandigwa goya mbuli ya siku ya ng'hondo,
lakini mhumo yolawa kwa Mndewa Imulungu.

22

1 Vinoga kuwa na sifa inogile kubanza ugoli,
unogelwa unoga kubanza shaba na zahabu.

2 Mgoli na mkiwa wose kinhu kimoja,
wose wabili Mndewa Imulungu ayo yawalumbile.

3 Munhu mbala yahagona gehile koifisa,
lakini mizozolo olawa kunze wakalumile.

4 Wahamdumba Mndewa Imulungu na kuwa muhole,
kopata nhunza na kutogoligwa na ugima.

5 Nzila ya wanhu wehile imema miba na mitego,
heyo yoika goya loho yake kokuwa kutali nayo.

6 Mfunze mwanago viilondeka kukala goya,
na heyo honda yaisemwe nzila ayo muuvele.

7 Tajili komtawala mkiwa,
munhu yokopa, mtumwa wa munhu yokopesha.

8 Yonogelwa na gehile kosenga magazo,
na udahi wake wa kusang'hana gehile omala.

9 Munhu yeli na moyo wa kulava komweda,
kwavija kowagwaa wakiwa ndiya yake.

10 Muwinge munhu yeli na bezi na ndwagi yosegela,
ugomvi na maligo vokuwa habule.

11 Yonogela moyo unogile na mbuli zake zogala ganogile,
kokuwa mbwiga wa mndewa.

12 Mndewa Imulungu kokaliza kutanga vinhu,
lakini kozigwisa mbuli za wanhu wavizi.

13 Munhu mnyeke kolonga,
“Sidaha kulawa kunze,

kuna simba ako konikoma.”

14 Mulomo wa mgoni kolongo tali,
yokwihiligwa na Mndewa Imulungu kotumbukila mumo.

15 Mwana konogelwa na mbuli za kibozi muumoyo wake,
lakini wahamzuma kwa mbalati komsegesela gago.

16 Yowadununza wakiwa ili yongeze ugoli wake,
na yowagwaa nhunza wagoli, wose wabili ohelela muukiwa.

Mbuli za wanhu weli na ubala

17 Tega gwiti uhulike mbuli za wanhu weli na ubala,
vugula moyo wako utange vinhu vangu.
18 Vinoga kamba kogeka mgati ya moyo wako,
na kugeka mmulomo wako.
19 Ili tamanilo jako diwe kwa Mndewa Imulungu,
lelo nikufundiza gweye gano, ona gweye.
20 Nikwandikila nongezi malongo madatu,
ulonzi wa magesa ganogile na kutanga vinhu,
21 ili kukufunza mbuli za ukweli,
umbwezele munhu yakutumile mbuli za ukweli.

Nongezi ya 1

22 Sikuumzulumu mkiwa kwavija heyo mkiwa,
na sikuumwime haki munhu yelibule kinhu mkitala.
23 Kwavija Mndewa Imulungu kowagombela,
kowaboka ugima wao awo owadununza.

Nongezi ya 2

24 Sikuutende umbwiga na munhu yogundumuka himahima,
na sikuuilumbe na munhu yogundumuka ng'hani,
25 sambi uifunze nzila zake,
na kuinamata mumtego.

Nongezi ya 3

26 Sikuuwe imoja wa kuika zamana,
hebu kuika lahani kwa madeni ga wanhu,
27 kamba kwabule kinhu cha kuliha,
hata lusazi lwako luuwasila olusola.

Nongezi ya 4

28 Sikuusegese zimbaka za umwaka,
zikigwe na iwahenga zako.

Nongezi ya 5

29 Tanhu mulole munhu mwene nzewele mzisang'hano zake.
Ayo kowasang'hanila wandewa, hawasang'hanila wasumbwa.

23

Nongezi ya 6

1 Wahakala hamoja na mtawala kuna indiya,
mulole heyo yeli kuulongozi wako.
2 Ikimile ng'hani kusulukila kwako ndiya,
hata kamba gweye kujaga ng'hani.

3 Sikuusulukile ndiya zake zinogile,
vodaha kukuvizila.

Nongezi ya 7

4 Sambi uigaze kuzahila ugoli,
uwe na nzewele na leka kutenda avo.
5 Kufing'hiliza na kufumbula ugoli ulawanya,
kamba ota mbawa,
uguluka kuulanga kamba mhungu.

Nongezi ya 8

6 Sambi uje lujo lwa munhu mgila,
na sambi usulukile ndiya zake zinogile,
7 kwavija moyo wake opeta chuuja.
Kokulongela, “Diya na ing'wa!”
Lakini moyo wake hauli hamoja na gweye.
8 Kodeka kija kiudile,
na mbuli zose ziulavile za kumtogola zokuwa bule.

Nongezi ya 9

9 Sikuulonge mbuli zako hamoja na mbozi,
kwavija kozibezeli mbuli zako za nzewele.

Nongezi ya 10

10 Sambi usegese zimbaka za umwaka,
hebu kuwaboka wakiwa migunda yao,
11 kwavija Imulungu ayo mkombola wao, kana udahi,
koigombela haki yao na gweye kokoneka kubananga.

Nongezi ya 11

12 Tumia nzewele zako kukweleleza kuzumwa,
tumia magwiti gako kuhulika mbuli za kutanga vinhu.

Nongezi ya 12

13 Sambi uleke kumzuma mwana,
wahamzabula mbalati hafa bule.
14 Wahamzabula mbalati,
koukombola ugima wake na kuzimu.

Nongezi ya 13

15 Mwanangu, kamba moyo wako wahawa na ubala,
moyo wangu vivija okuwa na deng'ho.
16 Moyo wangu odeng'helela,
mulomo wako wahalonga mbuli zinogile.

Nongezi ya 14

17 Moyo wako sambi uwonele migongo weli na nzambi,
lakini gweye gendelela kumdumba Mndewa Imulungu siku zose.
18 Kweli kuna siku zinogile ako kumwande,
na tamanilo jako honda jage bule.

Nongezi ya 15

19 Tegeleza mwanangu, uwe na ubala,
na ulongoze moyo wako mwiinzila inogile.
20 Sambi uwe imoja wa wang'waji ugimbi,
na wamelo wa kulonda nyama,

21 kwavija wang'waji na wamelo ohelela muukiwa,
na utulo owatenda wavale viwalo videgeke.

Nongezi ya 16

22 Mtegeleze tatako yakulelile,
sambi umbezeli mamako yahawa mvele.
23 Gula ukweli, sambi uuchuuze,
gula ubala na mafundizo na nzewele,
24 Tata wa mwana yeli na haki komema deng'ho,
na yolela mwana yeli na ubala kodeng'helela.
25 Wanogeze tatako na mamako,
mamako yakulelile yadeng'helele.

Nongezi ya 17

26 Mwanangu, nitegeleze kwa moyo wako wose,
meso gako gakweleleze nzila zangu.
27 Mtwanzi mgoni kaigala na kolongo tali,
mwehe mgoni kaigala na kisima kisisili.
28 Heyo konyaluka kamba mbokaji,
kowahonza wambigalo wengi sambi watamaniligwe.

Nongezi ya 18

29 Nani yotowa lukenze?
Nani yeli na lusikisiki?
Nani yeli na ndwagi?
Nani yoiyalala?
Nani yalumile bila chanduso?
Nani yeli na meso madung'hu?
30 Waja waiyeka kipindi chose wa mwiidivai,
waja ozahila divai ihanganyigwe.
31 Sambi uisulukile divai hata kamba yahawa ndung'hu,
hata kamba yometameta mkikonha,
na yohulumuka goya wahaing'wa.
32 Wahesha kuing'wa yoluma kamba nyoka,
yohoma kamba nyoka yeli na sumu.
33 Meso gako gokona maluweluwe,
moyo wako olava mbuli za chakachaka.
34 Koyona kotigisika kamba munhu yowasa mwiimeli kuno kuna kukuzumbi,
hebu munhu yatambalale mwiinzabi ya meli.
35 Kolonga, “Wanizabula, lakini silumile,
wanitowa, lakini sigesa.
Nolamuka lini?
Leka nizahile king'waji kiyagwe.”

24

Nongezi ya 19

1 Sikuuwonele migongo wanhu wehile,
na sikuusulukile kuwa hamoja nao,
2 kwavija magesa gao gose ga muusede,
habule mbuli yoyose inogile ilawa mmilomo yao.

Nongezi ya 20

3 Ng'anda yozengigwa kwa ubala,
na yogangamala kwa nzewele.
4 Kwa kutanga vinhu magati gomemezwa,
gomemezwa vinhu va bei ng'hulu na vinogile.

Nongezi ya 21

5 Munhu mwene ubala kana nguvu,
munhu yotanga vinhu kogangamala.
6 Kwavija kwa ulongozi unogile kodaha kuitowa ng'hondo,
na mhumo yopatikana kwa kuwa na walava magesa wengi.

Nongezi ya 22

7 Kwa munhu mbozi vidala kuutanga ubala,
mumting'hano halonga mbuli.

Nongezi ya 23

8 Yogesa kusang'hana gehile,
kokemigwa galu wa gehile.
9 Chochose choogesa mbozi kusang'hana nzambi,
na munhu yeli na bezi, ngevuzo kwa wanhu.

Nongezi ya 24

10 Wahabwela kuchugu mmagazo,
nguvu zako ndodo.

Nongezi ya 25

11 Wakombole wanhu ogaligwa kukomigwa,
sambi usinhagile kumkombola munhu yonda kukomigwa bila kitala.
12 Kumwande sambi ulonge, “Hatutangile,”
kwavija Imulungu ayo yopima gaja geli mmizoyo ya wanhu,
heyo ayo yokaliza ugima wako,
komuliha kila munhu kwa sang'hano zake.

Nongezi ya 26

13 Mwanangu, diya uki, uki unoga,
uki ulawa mdilala wamulile mmulomo.
14 Vivo vonda uwe ubala muumoyo wako,
wahaupata kokuwa na siku zinogile ako kumwande,
na tamanilo jako honda jage bule.

Nongezi ya 27

15 Sikuusepe kamba munhu yehile yovamila ukazi wa munhu mwene haki,
hebu kuinanga ng'anda yake.
16 Kwavija hamoja munhu mwene haki kogwa miyanza mingi ila kokwinuka kabili,
lakini munhu yehile kobwanhigwa hasi na magazo.

Nongezi ya 28

17 Sambi udeng'helele kugwa kwa ija yokwihila,
moyo wako sambi udeng'helele yahaikwala.
18 Mndewa Imulungu yahagona ago honda yanogelwe,
na koisegesa kutali na heyo ng'hasiliki yake.

Nongezi ya 29

19 Sambi ugevuzike mbuli ya wasang'hana gehile,
hebu kuwonela migongo wanhu wehile,

20 kwavija yehile honda yawe na ganogile ako kumwande,
mulenge wa ugima wake ozimika.

Nongezi ya 30

21 Mwanangu, mdumbe Mndewa Imulungu na mndewa,
sambi uilumbe na waja hawawategeleza.
22 Kwavija nhaguso yao yowapata kwa kusinhukiza,
habule yotanga madununzo gonda wagapate.

Mbuli ziyagwe za wanhu weli na ubala

23 Zino nongezi za wanhu weli na ubala.

Kutagusa kwa kulola kihanga cha munhu hakunogile bule.
24 Munhu yoyose yomulongela munhu yabanange, “Gweye hubanange bule,”
koduwiligwa na wanhu wose,
na kokwihiligwa na wanhu wa isi zose.
25 Lakini wanhu owakoboza wasang'hana gehile opata deng'ho,
na ganogile gowezila.

26 Waja owedika wayagwe kwa ukweli,
olagusa hewo mbwiga wa ukweli.

27 Tanhu sang'hana sang'hano zako kunze,
tanda migunda yako,
abaho zenga ng'anda yako.

28 Sikuulave usindila kwa miyago kwa mbuli haitendile,
hebu kumulonga kwa uvizi.
29 Sambi ulonge, “Nomtendela kamba heyo viyanitendele!
Nombwelezela kamba viyanitendele.”

30 Nibita behi ya mgunda wa mnyeke,
mgunda wa mizabibu wa munhu hagelegeza goya.
31 Nikanganya kona ota miba,
mijani igubika mgunda wose,
na luwa lwake lwa mabwe lubomoka.
32 Ndola na kugelegeza ng'hani,
mhata mafundizo.
33 Wasa kidogo, kukila kidogo,
kunza mkono wako uhumule kidogo,
34 avo, ukiwa wako okuvamila kamba mbokaji,
na kuhungukilwa kokukweleleza kamba munhu mwene mgoha.

25

Nongezi ziyagwe za Sulemani

1 Zino azo nongezi ziyagwe za mndewa Sulemani ziduganyigwe na wanhu wa Hezekia, mndewa wa Yuda.

2 Imulungu kotogoligwa kwa kufisa mbuli,
lakini mndewa kotogoligwa kwa kugubula mbuli.
3 Kamba ulanga vuuli kutali na isi viili hasi,
vivo viili havidahika kutanga gose googelegeza mndewa.

4 Segesa dikwe mwiishaba yako,
na muhondaji kokulavila kiya kinogile.
5 Wasegese wanhu wehile kuulongozi wa mndewa,
na utawala wake okuwa wa haki.

6 Sikuuifeke feke kwa mndewa,
hebu kuitenda munhu mkulu,
7 vinoga kulongeligwa, “Izo kuno kuulongozi.”
Kubanza kuhulumusigwa hasi kuulongozi wa iwakulu.
Mbuli ziuzonile kwa meso gako,
8 sikuukimbilile kuzigala mkitala,
kotenda choni kamba msindila iyagwe yaheza kuhindula mbuli ziulongile?

9 Lamuleni kugomba kwenu gweye na miyago,
kila munhu sikuyalonge mbuli ya kinyelegezi ya miyage,
10 wanhu sambi watange kija kimfisa,
ili sambi munange matwaga genu.

11 Mbuli ilongigwa kipindi kinogile,
yoigala na shaba ihambigwe kwa zahabu.

12 Munhu yeli na ubala yahakuzuma,
vinoga kubanza pete hebu ushanga wa zahabu isunhigwe.

13 Msenga yotamaniligwa komnogeza ija yamtumile,
kamba mazi govega kipindi cha vuke da kipindi cha kusenga.
14 Kamba vija mingu na beho dilibule mvula,
vivo viili kwa munhu yoitapa kolava nhunza na honda yailave bule.

15 Kwa kusitamili mtawala kodaha kutewenzigwa,
na lulimi laini lobena zege.

16 Wahapata uki diya mbaka utosheke,
ili sambi ukukifu na kuudeka.
17 Sambi uchole kwa miyago baho kwa baho,
ili sambi yakudonhe na kukugevuzikila.

18 Kamba mbwego hebu sime hebu mgoha,
vivo viili kwa munhu yolava usindila wa uvizi kwa miyage.
19 Kumtamanila munhu hatamaniligwa kipindi cha madununzo,
kamba zino digedela hebu mgulu usiguke.

20 Kumwimbila lwila munhu yeli na lusikisiki,
kamba kuvula viwalo kipindi cha beho,
hebu kugela siki mkilonda.

21 Munhu yokwihila yahawa na nzala mgwee ndiya yaje,
yahawa na ng'hilu mgwee mazi yang'we.
22 Avo komtenda yapate kinyala,
kamba makala ga moto mdipala jake,
na Mndewa Imulungu kokugwaa nhunza.

23 Beho da kasikazini* dogala mvula,
vivo ili udetaji ogala ndwagi.

24 Vinoga kukala mumgwazo wa kiswili,
kubanza kukala na mtwanzi mgomvi.

25 Kamba vija mazi govega kwa munhu yeli na ng'hilu,
vivo viuli usenga unogile ulawa isi ya kutali.
26 Munhu yeli na haki yahatogola kukweleleza mbuli za wanhu wehile,
kamba nzasa itibuke hebu sima ditibuke.

27 Havinogile kuja ng'hani uki,
vivija havinogile kuifeka feka ng'hani.

28 Kamba buga dilibule ukalizi kipindi vidivamiligwa,
vivo viili kwa munhu yolemelwa kuikimila ng'hasiliki yake mwenyego.

26

1 Heshima iyogweleligwa mbozi haifaya,
iigala na seluji ya kipindi cha zuwa kali,
hebu mvula ya kipindi cha kusenga.

2 Kamba viili kwa shomolo hebu kinega viwoguluka,
vivo ili kwa duwilo dilibule kilamuso hadimpata munhu.

3 Mbalati kwa falasi, lijamu kwa kihongwe,
mbalati kwa mgongo wa mbozi.

4 Sambi umwidike mbozi kwa ubozi,
buleavo na gweye koigala na heyo.

5 Mwidike mbozi kuigala na ubozi wake,
sambi yaiyone mbala ng'hani.

6 Yogala usenga kubitila mbozi,
kamba kukanha mgulu hebu kung'wa sumu.

7 Kamba magulu ga mbetembete vigotinga,
vivo viili kwa nongezi mmulomo wa mbozi.

8 Kumgwaa heshima mbozi,
kamba kufunga dibwe mna ing'humbewe.

9 Kamba munhu yakoligwe yogeza kung'ola mwiba mumkono wake,
vivo viili kwa nongezi mmulomo wa mbozi.

10 Munhu yomuajili mbozi hebu munhu yobita nzila,
kamba munhu yopigisa mgoha kohoma kila munhu.

11 Mbozi yobwelela ubozi wake,
kaigala na umbwa yoja gaja gayadekile.

* **25:23** Kwa Waizilaeli mvula kakala kolawa mwambu wa kasikazini

12 Wahamona munhu koiyona mbala,
nokulongela mbozi kana tamanilo kubanza heyo.

13 Munhu mnyeke kolonga, “Ako kunze kuna simba,
sidaha kuchola.”

14 Kamba vija mulango vuutinga kunze na mgati,
vivo viili kwa mnyeke viyohinduka mulusazi lwake.

15 Munhu mnyeke kougela mkono wake mwiisahani ya ndiya,
lakini kodonha kwinula kugala mmulomo.

16 Mnyeke koiyona mbala,
kubanza wanhu saba weli na nzewele.

17 Yoingiza muugomvi siwake,
kaigala na munhu yomgoga magwiti umbwa yobita.

18 Kamba munhu yeli na lukwale viyochezela miwenge ya moto,
hebu migoha ya ifa,
19 vivo viili kwa munhu yomvizila miyage,
labaho kolonga, “Ng'hala nokugeweza tu!”

20 Kamba habule ngodi moto ofa,
kamba habule mdetaji ugomvi omala.

21 Kamba vigeli makala hebu ngodi vizikong'heza moto,
vivo mgomvi viyokong'heza ugomvi.

22 Mbuli za kidelenya kamba ndiya inogile,
ikwingila mbaka muutumbo.

23 Kamba shaba ibakigwe mwiinongo,
vivo vizili mbuli zamulile zilawa mmoyo wihile.

24 Munhu yokwihila kofisa kwiha kwake kwa mbuli zinogile,
lakini mmoyo wake kofisa uvizi.
25 Yahalonga mbuli zinogile sambi umtogole,
kwavija mmoyo wake umema ngevuzo saba.
26 Kodaha kufisa kukwihila kwake,
lakini gehile gake gogubuligwa mumting'hano.

27 Yohimba simo kokwingila mwenyego,
na yobimbilisa dibwe dombwelela mwenyego domuhonda.

28 Munhu yolonga uvizi kowehila waja yowalumiza,
na mulomo ulonga mbuli kamba za kweli ogala ubananzi.

27

1 Sambi uitape mbuli ya mayo,
hutanga choni chonda kilawile lelo.

2 Leka wanhu wayagwe wakutogole,

na siyo gweye mwenyego kuitogola.

3 Dibwe zito na msanga vivija,
lakini kugazigwa na mbozi kubanza ng'hani.

4 Ng'hasiliki yoluma na kugevuzika kobananga,
lakini nani yodaha kuibamila na migongo?

5 Vinoga kwa munhu yokuzuma kunze kunze,
kubanza ija yofisa unogelwa wake.

6 Kukomhokeligwa na mbwiga wako kolagusa unogelwa,
lakini kufagatilwa na munhu yokwihila awo uvizi.

7 Munhu yegute hata uki koulema,
lakini kwa munhu yeli na nzala hata ndiya ili usungu kumwake yamulile.

8 Kamba ndege yokala kutali na mvulu yake,
vivo yeli munhu yokala kutali na ukae kumwake.

9 Mavuta na mnung'ho vounogeza moyo,
na umulile wa mbwiga olawa mmagesa gake ganogile.

10 Sambi uwasemwe mbwiga zako hebu mbwiga wa tatako.
Uhapatwa na gehile sikuukimbilile kwa ndugu yako yeli kutali,
vinoga ukimbilile kwa munhu yeli behi yako.

11 Mwanangu uwe na ubala ili uunogeze moyo wangu,
ili sambi ng'hose kinhu cha kumwidika munhu yonibezeli.

12 Munhu mbala koyona ng'hondo na kuifisa,
lakini zozolo koilagusa kuulongozi yakalumile.

13 Munhu yahaiduwila kumwikila lahani mgeni sola kiwalo chake,
kigoge kiwalo chake mbaka yalihe lahani iyamwikile mgeni.

14 Munhu yomulamusa miyage kwa sauti ng'hulu ulukwili,
yotangigwa kamba makungu.

15 Mtwanzi mgomvi kaigala na mawaga hagamala siku ya mvula.
16 Munhu yolonda kumkimila kaigala na munhu yodikimila beho,
hebu kugagoga mavuta kwa mkono.

17 Zuma dopisha zuma diyagwe,
vivo munhu viyofunzigwa na miyage.

18 Yoditunza biki da mtini koja matunda gake.
Yomsang'hanila mkulu wake kotogoligwa.

19 Kamba kihanga vichoneka mgamazi,
vivo munhu viyoitanga mwenyego mmoyo wake.

20 Kuzimu na Kuubananzi haviguta,

vivo viili kwa meso ga munhu hageguta.

21 Zahabu na shaba vopimigwa muumoto,
na munhu kogezigwa kwa nhogolwa zake.

22 Hata uhamuhonda mbozi mdituli,
uhamuhonda kwa mtoho kamba muhindi,
ubozi wake huusegesa bule.

23 Ilole goya fugo yako,
weke goya ng'ombe wako,
24 kwavija ugoli haukala milele,
na taji hadikala ulelo wose.
25 Mijani yahanyala na mijani iyagwe yozuka,
na mijani ya kuvigongo yolundizwa,
26 ng'hondolo okugwaa mibahila mbuli ya viwalo,
na mbuzi kowachuuza na kogula migunda,
27 kokuwa na maziwa mengi ga mbuzi,
kukutosha gweye na wanhu wa mng'anda mmwako,
na ndiya kwa wasang'hanaji zako wa kitwanzi.

28

1 Wasang'hana gehile okimbila kuno hawakimbizigwa na munhu,
lakini wene haki magalu kamba simba.

2 Isi ili na ndwagi yokuwa na vilongozi wengi,
lakini kilongozi imoja yeli na nzewele na kutanga vinhu isi yotindiwala.

3 Munhu yowadununza wakiwa,
kaigala na mvula ng'hulu inanga minoga.

4 Wanhu obena malagizo owatogola wasang'hana gehile,
lakini waja ogoga malagizo owabamilila.

5 Wasang'hana gehile hawatanga haki,
lakini waja omdumba Mndewa Imulungu otanga.

6 Vinoga kwa mkiwa yogenda mnzila igoloke,
kubanza mgoli yosang'hana gehile.

7 Mwana yogoga malagizo kana nzewele,
lakini mbwiga wa wamelo komgela kinyala tatake.

8 Munhu yokwengeza ugoli wake kwa liba,
komzahilila munhu iyagwe yowonela bazi wakiwa.

9 Munhu yolema kugoga malagizo,
munhu ayo hata kupula kwake ngevuzo kwa Imulungu.

10 Yowafunza wanhu wanogile kusang'hana gehile,
kogwa mdisimo jake mwenyego,
lakini wanhu welibule kitala ohazi ganogile.

11 Munhu mgoli koiyona mbala,
lakini mkiwa yotanga goya komgubula.

12 Wene haki wahapata ukulu, wanhu odeng'helela,
lakini wanhu wehile wahatawala, wanhu oifisa.

13 Yofisa gehile gake honda yatendeligwe ganogile,
lakini yolonga gehile gake na kugaleka kokoneligwa bazi.

14 Kamweda munhu yomdumba Mndewa Imulungu siku zose,
lakini yeli na moyo mdulu kopata magazo.

15 Mtawala yehile yowatawala wakiwa,
kaigala na simba yobuma hebu dubu yovamila.

16 Mtawala hatanga goya kowavizila wanhu,
lakini yolema vinhu va uvizi kotawala kwa kipindi kitali.

17 Munhu yeli na kitala cha ukomaji,
kokuwa tanga nzulule mbaka mdipanga,
munhu yoyose sambi yageze kumtaza.

18 Munhu yotembela mwiinzila igoloke kokomboligwa,
lakini munhu yotembela mwiinzila ihile kogwa.

19 Yolima mgunda wake koigwisa ndiya nyingi,
lakini yokweleleza vinhu havifaya kopata ukiwa.

20 Munhu yotamaniligwa kopata ganogile,
lakini yeli na bwisabwisa da kupata ugoli kopata nhaguso.

21 Havinogile kumbagula munhu,
hata ivo wanhu osang'hana gehile kwa kihande cha gate.

22 Munhu mgila kokimbilila ugoli,
hatanga kamba ukiwa omwizila.

23 Yomzuma miyage kopata ganogile,
kubanza ija yomuhembekeza kwa mbuli zili mulile.

24 Yokwiba vinhu va tatake hebu mamake, na kolonga, “Sibanange bule,”
heyo mbwiga wa munhu yobananga.

25 Munhu yeli na himu kowatenda wayage wagombe,
lakini yomtamanila Mndewa Imulungu komweda.

26 Yotamanila nzewele zake mwenyego, mbozi,
lakini yokala kwa ubala kokomboligwa.

27 Yowataza wakiwa honda yahungukilwe na kinhu,
lakini yolema kuwataza koduwiligwa.

28 Watenda gehile wahatawala, wanhu oifisa,
lakini wahakomigwa, weli na haki okwengezeka.

29

1 Yozumigwa miyanza mingi lakini hahulika,
kwa kusinhukiza kobeneka vihile na honda yahone bule.

2 Weli na haki wahongezeka, wanhu odeng'helela,
lakini wasang'hana gehile wahatawala, wanhu onung'unika.

3 Yonogelwa na ubala komnogeza tatake.

Yoilumba na mtwanzi mgoni kokwagiza ugoli wake.

4 Mndewa yahagoga haki, koigangamiza isi,
lakini yahanogelwa na hongo, koibananga isi.

5 Yomuhembekeza miyage kwa uvizi,
kotandika lwavu ili kuitega migulu yake.

6 Munhu yehile kogogigwa na ubananzi wake,
lakini munhu yeli na haki kokwimba na kudeng'helela.

7 Munhu yeli na haki kotanga haki za wakiwa,
lakini munhu yehile hatanga goya mbuli azo.

8 Munhu yeli na bezeli kodigela ndwagi buga jose,
lakini wanhu weli na ubala osegesa ng'hasiliki.

9 Munhu yeli na ubala yahaibamila na mbozi,
mbozi kogevuzika hebu koseka, vivija habule tindiwalo.

10 Wanhu onogelwa kwita damu,
omgevuzikila munhu yelibule kitala,
lakini wanhu weli na haki oulola goya ugima wake.

11 Mbozi koilagusa kunze kunze ng'hasiliki yake,
lakini munhu yeli na ubala koikimila.

12 Mtawala yahategeleza mbuli za uvizi,
vilongozi wake wose okwiha.

13 Mkiwa na mzulumati wose oigala kwa kinhu kimoja,
wose wabili wagweleligwa meso na Mndewa Imulungu.

14 Mndewa yowatagusa wakiwa kwa haki,
utawala wake okuwa unoga milele.

15 Mbalati na kuzumigwa vogala ubala,
lakini mwana yolekigwa yatende viyolonda komgela kinyala mamake.

16 Wehile wahongezeka gehile nago gokwengezeka,
lakini weli na haki olola kugwa kwao.

17 Mzume mwanago na heyo kokugwaa tindiwalo,
heyo kounogeza moyo wako.

18 Kamba habule usenga wa mtula ndagu,
wanhu ochola chakachaka,
vinoga kwa munhu ija yogagoga malagizo.

19 Mtumwa hazumigwa kwa mbuli ziiyeka,
kwavija kozitanga lakini hazigoga.

20 Wahamona munhu kohabuka chakachaka,
kuna tamanilo kwa zozolo kubanza heyo.

21 Kamba munhu yahamsang'hanila ng'hani ganogile mtumwa wake tangu haudodo,
kukimambukizo mtumwa ayo komgalila magazo.

22 Mwene kugevuzika kogala ugomvi,
na munhu yeli na ng'hasiliki ya himahima kobananga mengi.

23 Kibuli cha munhu chomtenda yabezigwe,
lakini yeli muhole kotegelezigwa.

24 Yoilumba na mbavi koilumiza mwenyego,
kohulika nduwilo lakini halonga mbuli.

25 Wahawadumba wanhu koitega mwenyego,
lakini yomtamanila Mndewa Imulungu kokala goya.

26 Wanhu wengi olonda kutegelezwa na mtawala,
lakini nhaguso ya kila kinhu yolawa kwa Mndewa Imulungu.

27 Msang'hana gehile, ngevuzo kwa munhu yeli na haki,
na munhu yeli na haki, ngevuzo kwa msang'hana gehile.

30

Ulonzi wa nzewele wa Aguli

1 Mbuli za Aguli mwanage Yake, mbuli ziyawalongele Itieli na Ukali.

2 Niye na mbozi ng'hani, wala sili munhu,
nabule nzewele za kiunhu.
3 Siifunzile kuwa na ubala,
vivija simtanga Imulungu yong'ala.
4 Nani yakwelile kuulanga na kahulumuka hasi?
Nani yagogile beho mumkono?
Nani yafungile mazi mkitambala?
Nani yekile mbaka zose mwiisi?
Twaga jake nani?
Twaga da mwanage nani?
Nilongele kamba koditanga.

5 Mbuli zose za Imulungu za kutamanilwa,
heyo ayo ngao ya wose omkimbilila.
6 Sikuwengeze mbuli mzimbuli zake,
sambi yakukomhokele na gweye kokoneka kwa mvizi.
7 Mbuli zino mbili nokupula go Imulungu,

sambi unilemele ning'hali sinadanganika.
8 Unisegesele uvizi na bunyiko,
sikuunigwelele ukiwa hebu ugoli,
ungwelele ndiya ya kila siku,
9 kwavija nahapata vinhu vingi nokulema na nolonga,
“Mndewa Imulungu ayo nani?”
Hebu sikuniwe mkiwa na kuwa mbavi,
na kudigela kinyala twaga da Imulungu wangu.

10 Sikuumulongeleze mtumwa kwa mkulu wake,
buleavo kokuduwila na kokoneka kuna kitala.

11 Hana wanhu owaduwila tata zao,
na hawawatambikila mama zao.
12 Hana wanhu oyona wana haki,
kumbe wang'hali hawana sunhigwa gehile gao.
13 Hana wanhu meso gao kamema kibuli,
obezeli kila kinhu chookona.
14 Hana wanhu meno gao kamba panga,
na magego gao kamba mwele,
waitanda kuwadafuna wakiwa weli mwiisi,
na welibule vinhu weli hagati ya wanhu.

15 Luba kana wandele wabili olonga, “Ngwaa, ngwaa!”

Hana vinhu vidatu havitosheka, ona vinhu vine havilonga, “Yotosha!”
16 Kuzimu,
munda wa mtwanzi mgumba,
ulongo uleka kutosheka mazi,
na moto uleka kulonga, “Yotosha!”

17 Kamba munhu yahambezeli tatake,
na kumzalau mamake,
bondwa wa kudibonde ogadonyola meso gake,
na makinda ga mhungu ogaja.

18 Hana mbuli ndatu za unzonza kumwangu,
ona, mbuli nne sizitanga goya.
19 Nzila ya mhungu kuulanga,
nzila ya mgendela hasi mdibwe,
nzila ya meli mbahali,
na kimkwega mbigalo kwa mtwanzi.

20 Nzila ya mtwanzi mgoni ya vino,
heyo kosang'hana ugoni na kokoga,
na kolonga, “Sibanange kinhu chochose!”

21 Hana mbuli ndatu ziitigisa isi,
ona, mbuli nne haidaha kuzigoga.
22 Mtumwa yokuwa mndewa,
munhu hakona kinyala kutenda gehile yokwiguta ndiya,
23 mtwanzi yokwihiligwa kosoligwa,
na mtumwa wa kitwanzi yosola hanhu ha mama wa ing'anda.

24 Hana viumbe vine vidodo ng'hani mwiisi,
lakini vina nzewele ng'hani.
25 Nyenyele wang'onyo welibule nguvu,
lakini oikila ndiya kipindi cha zuwa kali.
26 Ndezi wanyama wadodo welibule nguvu,
lakini oitendela ng'anda mna gamabwe.
27 Nzige wabule mndewa,
lakini wose ochola hamoja kwa madali.
28 Guluguja kodaha kumgoga mmakono,
lakini kokwingila mng'anda ya mndewa.

29 Hana viumbe vidatu vili na ugenzi wa magoda,
ona, hana viumbe vine vili na ugenzi wa magoda,
30 simba mnyama yeli na nguvu kubanza wose,
heyo hamdumba mnyama yoyose iyagwe,
31 nzogolo yotembela kwa magoda na mbuzi mbigalo,
na mndewa hamoja na wakalizi wake wamzunguluke.

32 Kamba kukala mbozi abaho koitapa,
hebu kukala ugesa gehile, leka na ugelegeze.
33 Kwavija wahakologa maziwa kopata siagi,
wahamtowa munhu mmhula kolawa mfung'hunyula,
vivija wahawasindilila wanhu olawilila ugomvi.

31

Ulonzi wa ubala wa mndewa Lemueli

1 Mbuli ziyalongile mndewa Lemueli, mafundizo gayafundizigwe na ma-
make.

2 Nikulongele choni mwanangu?
Nikulongele choni mwanangu nikulelile?
Nikulongele choni gweye nikupulile kwa Imulungu?
3 Sikuumambukize nguvu zako kwa watwanzi,
sikuuwagwelele vinhu vako awo owakoma wandewa.

4 Haifaya gweye Lemueli, haifaya wandewa kung'wa divai,
hebu wakulu kusulukila ugimbi.
5 Wahang'wa oisemwa gamalagizo,
na owema haki wanhu weli mmagazo.
6 Mgwelele ugimbi munhu yonda kudanganika,
wagwelele divai wanhu okona usungu ng'hani,
7 wang'we na kuisemwa ukiwa wao,
sikuwakumbuke kabili magazo gao.

8 Lakini gweye kolondigwa ulonge mbuli ya waja wose hawalonga,
na uzigombele haki za wose weli ngaengae.
9 Longa mbuli ya hewo na ulamule kwa haki,
zilole goya haki za wakiwa na ngaengae.

Mwehe mwene tabiya inogile

10 Mwehe mwene tabiya inogile kopatikana kwahi?
Bei yake ng'hulu kubanza dibwe da bei ng'hulu!

11 Mbigalo wake komtamanila,
na kopata faida.
12 Hamtendela gehile mbigalo wake,
ila komtendela ganogile siku zose za ugima wake.
13 Kozahila sufi na kitani,
na kosang'hana kwa makono gake kwa kuwamba.
14 Heyo kamba meli za wachuuzi,
kogala ndiya kulawa kutali.
15 Kolamuka ulukwili,
kowatandila ndiya wanhu wa mng'anda yake,
na kowagwaa sang'hano watumwa zake wa kitwanzi.
16 Kogesa kugula mgunda abaho kougula,
kwa sente zake kohanda mizabibu.
17 Koitanda kusang'hana kwa nguvu,
na koigangamiza mikono yake.
18 Kotanga kamba sang'hano zake zogala ganogile,
kosang'hana mbaka ikilo kwa mulenge wa taa yake.
19 Koluka nzabi kwa makono gake mwenyego,
na kwa vidole vake mwenyego koluka viwalo vake.
20 Kogolosa mkono wake kowagwaa wakiwa,
na kogolosa mkono wake kuwagwaa ngaengae.
21 Kabule shaka kwa wanhu wa mng'anda yake hata kamba daheza huhwe,
kwavija kila munhu kana viwalo vingi.
22 Koitendela migolole ya kuwasila,
na viwalo vake va langi ya zambalau ya kitani inogile.
23 Mbigalo wake munhu mkulu mvitala,
kokala hamoja na iwavele wa isi.
24 Mtwanzi ayo kosona viwalo na kuvichuuza,
kowachuuzila wachuuzi mikwiji.
25 Nguvu na nhogolwa uwo ukulu wake,
koseka yahagelegeza kipindi chonda kize.
26 Kofungula mulomo na kolonga mbuli za ubala,
kowagwaa wayagwe magesa ga unogelo.
27 Kolola goya nzila za wanhu wose wa mng'anda mmwake,
hakala bule hata siku dimoja.
28 Wanage olamuka na kumshukulu,
mbigalo wake komtogola.
29 Kolonga, “Watwanzi wengi wasang'hana mbuli zinogile,
lakini gweye kuwahuma wose.”
30 Usamhu samhu odaha kuwa uvizi na unovu odaha kubita,
lakini mtwanzi yomdumba Mndewa Imulungu kotogoligwa.
31 Mgwelele nhogolwa kwa sang'hano ya makono gake,
na sang'hano zake zogala nhogolwa kudilango da dibuga.

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Matayo

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa ako kumwande na Matayo na Maluko na Luka na Yohana toka Yesu viyafile na kuzilibuka. Wanhu oifunza mbuli hawadijuwile siku diyandikigwe Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo, lakini yogesigwa ikala behi na mwaka 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Vivija ako kuyandikiligwe hakujuwike bule, lakini wanhu wayagwe ogesa yandikiligwa mwiisi ya Palesitina hebu sengine kudibuga da Yelusalemu.

Mwandikaji kakala Matayo yakalile mbokela kodi yang'hali hanakuwa mwanahina wa Yesu. Vivija twaga jake diyagwe dikala Levi. Matayo kakala imoja wa iwatumigwa longo na wabili. Matayo kawandikila Wayahudi, mbuli ino yojuwika kwa vilaguso kubanza 60 vilongigwe mna gamaandiko gang'alile ga lagano da umwaka. Matayo kalonda kulagusa kamba Yesu kakala Kilisito Mkombola, Imulungu kamsagula yawe Mkombola yalaguligwe mbuli zake. Vivija Matayo kandika mbuli nyingi za Undewa wa Imulungu. Wayahudi wagesa Kilisito Mkombola kokuwa Mndewa wa mwiisi ino. Matayo kakulema kutamanila kwao kwa kuwasimulila mbuli za kiloho za Undewa wa Imulungu.

Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo acho kitabu kinogile kwa kusongela lagano da sambi, kwavija kina vilaguso vose vilongigwe mna idilagano da umwaka. Kitabu kino cholumbiliza malagano mabili. Wanhu oifunza mbuli, vivija ogesa sengine Matayo kageza kwiga ivitabu vitano vandikigwe na Musa. Vitabu avo, avo vitabu va ichanduso va lagano da umwaka. Yesu viyawapetele wanhu kulugongo (Luka 5-7) yodaha kuigala na Imulungu viyamgwelele Musa malagizo. (Kumbukumbu da Malagizo 19:3-23:33).

Mbuli zili mkitabu

Matayo kosonga kwandika Mbuli Inogile kwa kusimulila kuvumbuka kwa Yesu Kilisito na viyasongile sang'hano yake (Sula ya 1-4).

Abaho Matayo kosimulila sang'hano ya Yesu na mafundizo gake mengi (Sula ya 5-25).

Mbuli za kimambukizo za Mbuli Inogile yandikigwe na Matayo zizo zija za sang'hano ng'hulu ya Yesu nayo ayo ifa yake na kuzilibuka kwake (Sula ya 26-28).

Lukolo lwa Yesu Kilisito
(Luka 3:23-38)

1 Kitabu cha lukolo lwa Yesu Kilisito mzukulu wa Daudi, mzukulu wa Abulahamu.
2 Abulahamu kamulela Isaka, Isaka kamulela Yakobo, Yakobo kamulela Yuda na ndugu zake.
3 Yuda kamulela Pelesi na Zela, mamao kakala Tamali, Pelesi kamulela Heziloni, Heziloni kamulela Alamu.
4 Alamu kamulela Aminadabu, Aminadabu kamulela Nashoni, Nashoni kamulela Salimoni,
5 Salimoni kamulela Boazi, mamake Boazi kakala Lahabu, Boazi kamulela Obedi, mamake Obedi kakala Lusi, Obedi kamulela Yese,

6 Yese kamulela Mndewa Daudi.
Daudi kamulela Sulemani, mamake Sulemani kakala mwehe wa Ulia.
7 Sulemani kamulela Lehoboamu, Lehoboamu kamulela Abiya, Abiya kamulela Asa,
8 Asa kamulela Yehoshafati, Yehoshafati kamulela Yolamu, Yolamu kamulela Uzia,
9 Uzia kamulela Yotamu, Yotamu kamulela Ahazi, Ahazi kamulela Hezekia,
10 Hezekia kamulela Manase, Manase kamulela Amoni, Amoni kamulela Yosia,
11 Yosia kamulela Yekonia na ndugu zake, kipindi kija Wayahudi viwahamizigwe kugaligwa Babeli.
12 Viubitile uhamizo wa Babeli, Yekonia kamulela Shealitieli, Shealitieli kamulela Zelubabeli,
13 Zelubabeli kamulela Abiudi, Abiudi kamulela Eliakimu, Eliakimu kamulela Azoli,
14 Azoli kamulela Sadoki, Sadoki kamulela Akimu, Akimu kamulela Eliudi,
15 Eliudi kamulela Eliazali, Eliazali kamulela Matani, Matani kamulela Yakobo,
16 Yakobo kamulela Yusufu, mbigalo wake Malia, yamulelile Yesu yokemigwa Kilisito.
17 Avo kukala na ng'holo longo na nne kulawa Abulahamu mbaka Daudi, na ng'holo longo na nne kulawa Daudi mbaka Wayahudi viwahamizigwe Babeli na ng'holo longo na nne toka viwahamizigwe Babeli mbaka kuleleka kwa Kilisito Mkombola.

Kuvumbuka kwa Yesu Kilisito (Luka 2:1-7)

18 Kuvumbuka kwa Yesu Kilisito kukala vino, Malia yafungiligwe zengele na Yusufu, lakini wang'hali hawanakala hamoja kamba mbigalo na mtwanzi, Malia koneka kana inda kwa udahi wa Loho Yang'alile.
19 Kwavija Yusufu kakala munhu yotenda ganogile, halondile kumgela kinyala Malia, avo kalonda kumuleka kinyelegezi.
20 Viyakalile kogelegeza vivo, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawila mzinzozi na kamulongela, “Yusufu mzukulu wa Daudi, sikuudumbe kumsola Malia yawe mwehe wako, kwavija inda yake kaipata kwa udahi wa Loho Yang'alile.
21 Kolela mwana wa kimbigalo na gweye komgwaa twaga da Yesu, kwavija kowakombola wanhu zake mzinzambi zao.”
22 Gano gose gatendeka kutenda galongigwe na Mndewa kubitila mtula ndagu wake galawilile,
23 “Mhambe kogoga inda, na kolela mwana wa kimbigalo, nao omkema Imanueli,” fambulo jake, “Imulungu kahamoja na siye.”
24 Avo Yusufu viyalamuke muutulo, kamsola Malia kamba viyalongeligwe na imsenga wa Mndewa.
25 Lakini hatembele nayo mbaka viyalelile mwana na Yusufu kamgwaa twaga mwana ayo Yesu.

2

Wageni walawile mwambu wa kudilawila zuwa

1 Yesu kavumbuka kudibuga da Beselehemu mwiisi ya Yudea, kipindi Helode viyakalile Mndewa. Aho viyavumbuke wanhu wayagwe wajuwile

mbuli za nhondo weza kulawa mwambu wa kudilawila zuwa wavika Yelusalemu.
2 Wauza, “Kakwahi imwana yavumbuke yawe Mndewa wa Wayahudi?
Kwavija tuyona nhondo yake kulawa mwambu wa kudilawila zuwa na siye
twiza kumfugamila.”
3 Mndewa Helode viyahulike vivo kanyawanyawa ng'hani na vivija kila
munhu yakalile Yelusalemu kanyawanyawa.
4 Kawakema hamoja wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga
Musa kawauza, “Vino Kilisito Mkombola kovumbukila kwahi?”
5 Wamwidika, “Kovumbukila kudibuga da Beselehemu mwiisi ya Yudea,
vivo yandike mtula ndagu wa Imulungu,
6 ‘Mweye wanhu wa Beselehemu mwiisi ya Yudea,
buga jenu hadili dodo bule mna gamabuga ga Yuda,
kwavija kumwenu kolawa kilongozi
yonda yawalongoze wanhu zangu wa Izilaeli.’ ”
7 Avo Helode kawakema kinyelegezi wanhu waja ojuwa mbuli za nhondo
kawauza kipindi gani nhondo viyoneke.
8 Abaho kawatuma wachole Beselehemu na kuwalagiza, “Choleni mkaza-
hile goya kuyali imwana, mwahamona nongeleni, nanie vivija nichole
nikamfugamile.”
9 Viwamalile kumtegeleza, walawanya, mnzila wayona nhondo iija iway-
one mwambu wa kudilawila zuwa, iwalongolela na kwima hanhu aho
kuyavumbuke imwana.
10 Viwayone inhondo, wadeng'helela ng'hani.
11 Avo wengila mng'anda, wamona imwana na Malia mamake,
wamfugamila na kumtambikila. Abaho wamgwaa nhunza za zahabu,
mavumba na mavuta ga bei ng'hulu gokemigwa manemane.
12 Abaho wabwela ukayao kwa kubitila nzila iyagwe, kwavija Imulungu
kawazuma mzinzozi sikuwabwele kwa Helode.

Kukimbilila Misili

13 Viwasegele msenga wa Mndewa kamulawilila Yusufu mzinzozi ka-
mulongela, “Helode komzahila imwana yamkome. Avo lamuka umsole
imwana na mamake mkimbilile Misili, na mukale kuko mbaka vonda
nikulongele usegele.”
14 Yusufu kalamuka, kamsola imwana na mamake kasegela ikilo acho na
kuchola Misili,
15 kakala ako mbaka Helode viyafile. Gano gatendigwa kutenda acho
kiyalongile Mndewa kubitila mtula ndagu kilawilile, “Nimkema mwanangu
kulawa Misili.”

Kukomigwa kwa wana

16 Helode viyajuwile kamba wanhu wacholile kumulola Yesu kulawa
mwambu wa kudilawila zuwa wamvizila, kagevuzika ng'hani. Kalava
lagizo da kuwakoma wana wose wa kimbigalo weli Beselehemu na hiwo
weli behi, kusongela wana ving'hele mbaka wana weli na miyaka mibili ino
itendigwa kamba viyajuwile kulawa kwa wanhu wacholile kumulola Yesu
mna ikipindi viwayone inhondo.
17 Kwa mbuli ino kilawilila kija kiyalongile Yelemia yakalile mtula ndagu
wa Imulungu,
18 “Sauti ihulikigwa mwiisi ya Lama,
kulila na kuiyalala ng'hani.
Laheli kowalililа wanage
nayo kolema kuhozigwa,

kwavija wafa."

Kusegela Misili

19 Helode viyafile, msenga wa Mndewa kamulawilila Yusufu mzinzozi
mwiisi ya Misili,
20 kamulongela, "Lamuka umsole imwana na mamake, na ubweleganye
mna iisi ya Izilaeli, kwavija wose walondile kumkoma imwana wafa."
21 Avo Yusufu kalamuka, kamsola imwana na mamake na kabweleganya
mwiisi ya Izilaeli.
22 Lakini Yusufu viyahulike Alikelao mwanage Helode, kahala Undewa
wa tatake ako Yudea, kadumba kuchola kuko, kwavija kazumigwa ng'hani
mzinzozi. Avo kachola mwiisi ya Galilaya.
23 Kahamila kudibuga da Nazaleti keka ukazi wake kuko. Avo kilawilile
kija kiwalongile watula ndagu wa Imulungu, "Kokemigwa Mnazaleti."

3

Yohana Mbatizaji kowapetela wanhu
(Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Mna izisiku azo Yohana Mbatizaji keza kuluwala lwa Yudea, kasonga
kuwapetela wanhu.
2 Kawalongela, "Lekeni nzambi zenu kwavija Undewa wa kuulanga
wammabehi!"
3 Ayo Yohana, ayo munhu yalongigwe na mtula ndagu wa Imulungu Isaya,
"Munhu imoja kokema kuluwala,
'Itandeni nzila ya Mndewa,
goloseni nzila yake yonda yabite!' "
4 Kiwalo cha Yohana kitendigwa kwa mibahila ya ngamiya, na kavala
mkwiji wa ng'hwembe mkigudi chake. Ndiya yake ikala nzige na uki.
5 Wanhu wamcholela kulawa Yelusalemu, na isi yose ya Yudea na kulawa
isi zose zili mmambwega bwega na ulwanda lwa Yolidani.
6 Watogola hewo watenda nzambi na Yohana kawabatiza muulwanda lwa
Yolidani.
7 Yohana viyawone Mafalisayo na Masadukayo wengi omwizila yawaba-
tize, kawalongela, "Mweye mizoka nani yawalongele modaha kuikimbila
nhaguso yonda igaligwe na Imulungu?
8 Musang'hane gaja gonda galaguse muzileka nzambi zenu.
9 Sikumugelegeze kwa kulonga kamba Abulahamu heyo muhenga wetu.
Nowalongela Imulungu kodaha kugasola mabwe gano na kugatenda lukolo
lwa Abulahamu!
10 Shoka ikigwa goya kukanha mibiki mna gamasina. Kila biki dileka
kulela matunda ganogile dokanhigwa na kwasigwa muumoto.
11 Niye nowabatiza mweye kwa mazi kulagusa muzileka nzambi zenu.
Lakini yonda yeze kuchugu changu kowabatiza kwa Loho Yang'alile na kwa
moto, heyo munhu mkulu kubanza nene, niye sifaya hata kupapa vilatu
vake.
12 Ayo kana lungo lwa kubetela uhule mmakono gake. Nayo kousola
uhemba wake na kuwika kukanho, lakini koisoma imikumvi muumoto
haufaga."

Kubatizigwa kwa Yesu
(Maluko 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Mna izisiku azo Yesu kasegela kulawa Galilaya kachola kuna ulwanda
lwa Yolidani yakabatizwe na Yohana.

14 Lakini Yohana kalonda kumgomesa Yesu, kalonga, “Niye nolondigwa
nibatizigwe na gweye, habali kokwiza kumwangu?”
15 Yesu kamwidika, “Leka sambi iwe vivo kwavija kwa kutenda vivo
togatenda gaja gose golondigwa na Imulungu.” Avo Yohana katogola.
16 Bahaja Yesu viyabatizigwe, kalawa mgamazi, ulanga ugubuka, na
kamona Loho wa Imulungu kohumuluka kamba huwa na kakala uchanha
yake.
17 Abaho sauti ihulikigwa kulawa kuulanga ilonga, “Ino heyo mwanangu
nimnogele, ninogezwa na heyo.”

4

Kugezigwa kwa Yesu
(Maluko 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Abaho Loho Yang'alile kamulongoza Yesu yachole kuluwala yak-
agezigwe na Mwenembago.
2 Kakala kuko siku malongo mane imisi na ikilo bila kuja. Viyamambukize
siku azo, Yesu kona nzala.
3 Abaho Mwenembago kamcholela kamulongela, “Kamba gweye kwa
Mwana wa Imulungu kweli galagize mabwe gano gagaluke magate.”
4 Lakini Yesu kamwidika, “Maandiko Gang'alile golonga, ‘Munhu hawa
mgima kwa kuja kwiiyeka, lakini kwa kila mbuli ilawa mmulomo wa
Imulungu.’ ”
5 Abaho Mwenembago kamsola Yesu mbaka Yelusalemu buga ding'alile,
kamwika mna ikiswili cha Ing'anda ya Imulungu.
6 Abaho kamulongela Yesu, “Kamba kweli gweye kwa Mwana wa Imu-
lungu, ilagaze mwenyego hasi, kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
‘Imulungu kowalagiza wasenga zake wa kuulanga mbuli ya gweye,
nao okusola mmakono gao,
sikuuilumize magulu gako mgamabwe.’ ”
7 Yesu kamwidika, “Vivija Maandiko Gang'alile golonga, ‘Sikuumgeze
Mndewa Imulungu wako.’ ”
8 Abaho Mwenembago kamsola Yesu mbaka uchanha ng'hani kulugongo
lutali na kamulagusila undewa wa mwiisi yose na unovu wake.
9 Mwenembago kamulongela, “Vino vose nokugwaa, kamba wahan-
ifugamila na kunitambikila.”
10 Yesu kamulongela, “Segela kumwangu Mwenembago! Kwavija
Maandiko Gang'alile golonga, ‘Mtambikile Mndewa Imulungu wako, na
umsang'hanile heyo yaiyeka!’ ”
11 Baho Mwenembago kamuleka Yesu, na wasenga wa kuulanga weza
wamsang'hanila.

Yesu kosonga sang'hano yake ako Galilaya
(Maluko 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yesu viyahulike Yohana Mbatizaji kagodekigwa kukifungo, kachola isi
ya Galilaya.
13 Hakalile Nazaleti lakini kachola kukala Kapelinaumu kudibuga dili behi
na lamba da Galilaya, kuzimbaka za isi ya Zabuloni na Nafutali.
14 Mbuli ino ilawilila kamba vija viyalongile mtula ndagu wa Imulungu
Isaya,
15 “Isi ya Zabuloni na isi ya Nafutali
nzila ya kucholela mbahali, umwambu uyagwe wa lwanda lwa Yolidani
Galilaya, isi ya wanhu haweli Wayahudi!

16 Wanhu wakalile mdiziza
wawona mulenge wa ukombola wa Imulungu
Waja wose okala mwiisi ya sisila da ifa
mulenge uwamwemwesela."
17 Kulawa kipindi acho Yesu kasonga kuwapetela usenga wake, "Lekeni
nzambi zenu, kwavija Undewa wa kuulanga wammabehi."

Yesu kowakema wavula somba wane
(Maluko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu viyakalile kobita kumgwazo wa lamba da Galilaya, kawavika
munhu na mkulu wake ovula somba. Wakala Simoni yakemigwe Petulo na
mdodo wake Andeleya, wakala ovula somba mna dilamba na mizavu yao.
19 Yesu kawalongela, "Nikwelelezeni na niye nowatenda muwe wavulaji
wa wanhu."
20 Bahaja waileka mizavu yao, wamkweleleza.
21 Kagenda kumwande kawavika ndugu wabili wayagwe. Yakobo na
Yohana wanage Zebedayo. Wakala mwiingalawa hamoja na tatao Zebedayo
oitanda mizavu yao. Yesu kawakema,
22 bahaja waileka ingalawa na tatao, na wamkweleleza Yesu.

Yesu kowapetela wanhu na kuwahonya
(Luka 6:17-19)

23 Yesu kachola mwiisi yose ya Galilaya, kafundiza mzing'anda za
kumpula Imulungu na kawapetela wanhu Mbuli Inogile ya Undewa wa
Imulungu na baho kawahonya wanhu wakalile na mitamu na magayo gose.
24 Mbuli zake zenela mwiisi yose ya Siliya, avo wanhu wamgalila
wanhu wose wakalile watamu, waja odununzika na kila utamu, weli na
vinyamkela, na visango na waja waholole na Yesu kawahonya wose.
25 Wanhu wengi wamkweleleza Yesu kulawa Galilaya na Dekapoli,* ku-
lawa Yelusalemu na Yudea na isi ya mwambu uyagwe wa lwanda lwa
Yolidani.

5

Yesu kowapetela wanhu kulugongo

1 Yesu viyaluwone lunhu lwa wanhu, kakwela kulugongo, kakala hasi.
Wanahina zake wamcholela,
2 na heyo kasonga kuwafundiza.

Deng'ho da kweli
(Luka 6:20-23)

3 "Wamweda wanhu waja omtamanila Imulungu yaiyeka,
kwavija Undewa wa kuulanga uli wao!
4 Wamweda wanhu waja onyunyuwala,
kwavija Imulungu kowahoza!
5 Wamweda wanhu waja weli wahole,
kwavija Imulungu kowagwaa isi yose.
6 Wamweda wanhu waja weli na nzala na ng'hilu ya kutenda gaja goyolonda
Imulungu,
kwavija Imulungu kowatenda wegute!
7 Wamweda wanhu waja weli na bazi kwa wayagwe,
kwavija Imulungu nayo kowonela bazi!
8 Wamweda wanhu waja wailavile kwa Imulungu kwa mizoyo yao yose,

* **4:25** *Dekapoli* Fambulo jake mabuga longo

kwavija omona Imulungu!
9 Wamweda wanhu waja otenda wanhu wailumbe,
kwavija okemigwa wana wa Imulungu!
10 Wamweda wanhu waja odununzika mbuli ya kutenda gaja goyolonda
Imulungu,
kwavija Undewa wa kuulanga uli wao!”
11 “Mmweda mweye muligigwa na kudununzwa na kulongigwa vihile,
kwavija mwa wanahina zangu.
12 Sekeleleni na kudeng'helela, kwavija mwikiligwa nhunza ng'hulu kuulanga. Kwavija vino vivo wadununzwe watula ndagu wa Imulungu wakalile umwaka, mweye hamunavumbuka.”

Mkele na mulenge
(Maluko 9:50; Luka 14:34-35)

13 “Mweye mulinga kamba mkele kwa wanhu wose wa mwiisi. Ila kamba mkele wahagiza ukali wake, vino ogeligwa choni mbaka ubweze ukali wake kabili? Haufaya bule, ila okwasigwa kunze na wanhu oubojoga.”
14 “Mweye mulinga kamba mulenge kwa wanhu wa mwiisi. Buga dizengigwe kulugongo hadidaha kuifisa.
15 Haduhu munhu yobwinha taa na kuigubika na kikalango, lakini koika kukingolobweda. Baho yomwemwesela kila munhu yeli mng'anda.
16 Vivo ili kumwenu mweye, mulenge wenu uwamwemwesele wanhu wagone gaja ganogile gomtenda ili wamtogole Tataenu yeli kuulanga.

Malagizo ga Musa na mafundizo ga watula ndagu wa Imulungu

17 “Sikumugelegeze kamba nene niza kugasegesa Malagizo ga Musa hebu mafundizo ga watula ndagu wa Imulungu. Niye niza kutenda Malagizo gago gavikizwe.
18 Nowalongela ukweli, mbaka ulanga na isi vosegela, haduhu hata mbuli ndodo ng'hani yonda isegesigwe mna Gamalagizo mbaka gose galongigwe gavikizwe.
19 Munhu yoyose yolema kukweleleza lagizo dodo mna Gamalagizo gano na kuwafundiza wayagwe watende vivo, munhu ayo kokuwa mdodo mna undewa wa kuulanga. Lakini munhu ija yogagoga Malagizo na kuwafundiza wanhu wayagwe watende vivo, munhu ayo kokuwa mkulu Muundewa wa kuulanga.
20 Nowalongeleni, kamba hamutenda ganogile goyolonda Imulungu kubanza wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, hamwingila ng'o Muundewa wa kuulanga.

Yesu kofundiza mbuli ya kugevuzika
(Luka 12:57-59)

21 “Muhulika wanhu wa umwaka viwalongeligwe, ‘Sikumukome. Munhu yoyose yonda yakome yatagusigwe.’
22 Lakini niye nowalongeleni munhu yoyose yomwihila ndugu yake kotagusigwa. Munhu yoyose yombeza ndugu yake kolondigwa yagaligwe kukitala, na munhu yoyose yomkema ndugu yake, ‘Mbozi!’ ayo kolondigwa yengile muumoto wa jehanamu.
23 “Avo kamba wahalonda kumulavila Imulungu nhunza muupango wa nhosa, na kokumbuka mugomba na ndugu yako,
24 tanhu ileke nhunza yako aho hana uupango, chola hima ukailumbe na ndugu yako, na abaho ubwele umulavile Imulungu nhunza yako.

25 “Munhu yahawa na mbuli na gweye na kolonda kukugala kuna ikitala,
uilumbe nayo yang'hali hanakugala kukitala. Buleavo yahakugala kukitala,
na kukwika mmakono ga msemi, nayo kokwika mmakono ga wakalizi, na
gweye kogodekigwa mkifungo.
26 Nokulongela kweli, mumo humulawa ng'o mbaka ulihe sente yose.

Mbuli ya ugoni

27 “Muhulika wanhu viwalongeligwe, ‘Sikumutende ugoni.’
28 Lakini niye nowalongela, munhu yoyose yonda yamulole mtwanzi kwa
kumsulukila, munhu ayo katenda ugoni na mtwanzi ayo muumoyo wake.
29 Avo kamba siso jako da mkono wa kudila dahakuhonza utende nzambi,
ding'ole ujase. Kwavija yokuwa vinoga ng'hani gweye wagize kinhu ki-
moja cha lukuli lwako, kubanza lukuli lwako lose lwasigwe muumoto wa
jehanamu.
30 Kamba mkono wako wa kudila wahakuhonza utende nzambi, ukanhe
uwase! Kwavija vinoga ng'hani kumwako wagize kinhu kimoja cha lukuli
lwako kubanza lukuli lwako lose lwasigwe muumoto wa jehanamu.

Fundizo da nyasa
(Matayo 19:9; Maluko 10:11-12; Luka 16:18)

31 “Vivija muhulika wanhu viwalongeligwe, ‘Munhu yoyose yomwasa
mwehe wake kolondigwa yamgwee kibua cha nyasa.’
32 Lakini niye nowalongeleni, mbigalo sikuyamwase mwehe wake, ila
kamba mtwanzi ayo katenda ugoni. Kwavija kamba yahamwasa, komtenda
yawe mgoni, na mbigalo yonda yamsole mtwanzi ayo yasigwe vivija ko-
tenda ugoni.

Fundizo da kuiduwila

33 “Muhulika wanhu wa umwaka viwalongeligwe, ‘Sikuuleke kutenda kija
kiuiduwile, ila kolondigwa utende mbuli zose ziuiduwile kwa Mndewa.’
34 Lakini niye nowalongeleni, sikumuiduwile. Sikumuiduwile kwa
ulanga, kwavija acho kigoda cha Imulungu,
35 vivija sikumuiduwile kwa isi, kwavija aho hanhu ha kwikila magulu
gake, hebu kwa Yelusalemu, kwavija dijo buga da Mndewa mkulu.
36 Vivija sikuuiduwile kwa pala jako, kwavija hudaha kulutenda hata
luvili lumoja luwe luzelu hebu lutitu.
37 Wahalonga, ‘Ona’ iwe ‘Ona,’ hebu wahalonga, ‘Bule’ iwe ‘Bule.’ Mbuli
yoyose iyagwe kubanza zino yolawa kwa Mwenembago.

Mbuli ya kuliha gehile
(Luka 6:29-30)

38 “Muhulika viilongigwe, ‘Siso kwa siso, na zino kwa zino.’
39 Lakini niye nowalongeleni, sikuumbwezele munhu yakutendele gehile.
Munhu yahakutowa kanza da mkono wa kudila, muhindusile na da kumoso.
40 Kamba munhu yahakugala kukitala kwa kulonda kusola shati jako,
muleke yasole na koti jako.
41 Kamba munhu kokunanahiza umpapile mzigo wake kwa utali wa
kilometa imoja, umpapile kwa kilometa mbili.
42 Munhu yahakupula kinhu mgwee, munhu yahalonda kukukopa sambi
umulemele.

Kuwanogela wakwihile
(Luka 6:27-28; 6:32-36)

43 “Muhulika wanhu viwalongeligwe, ‘Wanogele mbwiga zako, na uwehile
waja okwihila.’

44 Lakini niye nowalongeleni, wanogeleni wanhu owehila na wapulileni
kwa Imulungu waja owadununza,
45 baho mokuwa wana wa Tataenu yeli kuulanga. Kwavija heyo
kowamwemwesela zuwa jake wanhu wehile na wanogile, na kowagwaa
mvula waja otenda goyolonda na waja otenda gomgevuza.
46 Vino Imulungu kowagwaa nhunza gani kamba muhawanogela waiyeka
wanhu waja owanogela mweye? Vino hata wabokela kodi hawatenda vivo?
47 Mwahawalamusa mbwiga zenu waiyeka, motenda kilozo gani? Vino
hata wamhazi hawatenda vivo?
48 Molondigwa mutelele kamba Tataenu yeli kuulanga viyatelele.

6

Fundizo da kuwataza wakiwa

1 "Iteganyeni, sikumutende mbuli zinogile mgameso ga wanhu ili wanhu
wawatogole. Muhatenda avo Tataenu wa kuulanga honda yawagwee
nhunza yoyose.
2 "Avo kamba komgwaa kinhu munhu mkiwa, sikuutowe mhalati ku-
tenda wanhu wakijuwe kija kiutenda, kamba viwotenda watapitapi mna iz-
ing'anda za kupulila na mna zinzila ili wanhu wawatogole. Nowalongeleni
ukweli, awo wabokela mwaka nhunza yao yose.
3 Lakini gweye wahamgwaa kinhu munhu mkiwa, mkono wako wa ku-
moso sikuujuwe kija kitendigwa na mkono wako wa kudila.
4 Tenda avo kwa kinyelegezi. Tatako yolola gotendigwa kinyelegezi
kokugwaa nhunza.

Fundizo da kumpula Imulungu
(Luka 11:2-4)

5 "Mwahampula Imulungu, sikumuigale na watapitapi! Kwavija awo
wanogelwa kwima na kumpula Imulungu mna zing'anda za ukupula na
mna zinzila mhanda, ili wanhu wawalole. Nowalongeleni ukweli, awo
wabokela mwaka nhunza yao yose.
6 Lakini gweye wahampula Imulungu, ingila mdigati jako, hinda
lwivi lwako, umpule Tatako hakoneka. Tatako iyolola gaja gotendigwa
kinyelegezi kokugwaa nhunza.
7 "Mwahampula Imulungu, sikumulonge mbuli nyingi za chaka chaka
kamba viwotenda wamhazi, kwavija ogesa ohulikigwa kwa mbuli zao
nyingi.
8 Sikumuigale na hewo, kwavija Tataenu kajuwa kija kimulonda
mung'hali hamunampula.
9 Lakini mweye puleni vino,
'Tataetu uli kuulanga,
twaga jako ditogoligwe,
10 undewa wako wize,
goulonda mwiisi gatendigwe, kamba viili kuulanga.
11 Utugwee lelo ndiya yetu ya kila siku.
12 Uzigele kumgongo nzambi zetu zitutendile,
kamba vija siye vituzigela kumgongo mbuli za wanhu wayagwe ziwatuten-
dele.
13 Sikuutugele mmagezo,
lakini utuhonye na ija Imdumuka.
[Kwavija siku zose undewa ni wako na inguvu na ukulu. Ona.']
14 "Kamba mwahazigela kumgongo nzambi ziwawatendele wanhu, vivija
Tataenu yeli kuulanga kozigela kumgongo nzambi zenu.

15 Lakini kamba hamuzigela bule kumgongo nzambi za wanhu wayagwe,
Tataenu yeli kuulanga nayo hazigela bule kumgongo nzambi zenu zimu-
tendile.

Fundizo da kufunga kuja

16 “Mwahafunga kuja, sikumuwe kamba watapitapi, awo ovitenda vi-
hanga vao vigele bazi ili wakoneke kamba wafunga kuja. Nowalongeleni
ukweli, awo wabokela mwaka nhunza yao yose.
17 Lakini gweye wahafunga kuja, sunha kihanga chako na ubunhe mvili
zako,
18 ili wanhu wayagwe sikuwakujuwe kamba kufunga kuja ila Tatako
yaiyeka yoleka koneka, ayo yonda yajuwe. Nayo Tatako yolola gaja gou-
tenda kinyelegezi kokugwaa nhunza.

Ngama ya kuulanga
(Luka 12:33-34)

19 “Sikumwike ngama zenu mwiisi ino muli na ng'hobo na lungwi luz-
ibananga, na wabavi okwingila na kwiba.
20 Lakini mwike ngama zenu kuulanga, ako ng'hobo na lungwi havidaha
kubananga, na wabavi hawadaha kwingila na kwiba.
21 Kwavija kuko kuili ngama yako, vivija kuko kondauwe moyo wako.

Mulenge wa lukuli
(Luka 11:34-36)

22 “Meso, gago taa ya lukuli. Kamba meso gako magima, lukuli lwako lose
lokuwa na mulenge,
23 lakini kamba meso gako gabanangika, lukuli lwako lose lokuwa mdiz-
iza. Avo kamba mulenge ulimgati mmwako wahawa ziza, dokuwa ziza
totolo!

Kumsang'hanila Imulungu na mali
(Luka 16:13; 12:22-31)

24 “Kuduhu munhu yodaha kuwasang'hanila wakulu wabili, kwavija
komwihila imoja na kumnogela iyagwe, hebu koilumba na imoja na kum-
beza iyagwe. Hamudaha kumsang'hanila Imulungu hamoja na mali.
25 “Lekaavo nowalongeleni, sikumuugaiye ugima, kamba moja choni
hebu mong'wa choni, hebu ng'huli zenu zovala choni. Vino ugima haunogile
bule kubanza ndiya? Hebu lukuli halunogile bule kubanza viwalo?
26 Waloleni bondwa, hawahanda, hawasenga, hebu kwika kukanho,
lakini Tataenu yeli kuulanga kowadima. Vino mweye hamunogile ng'hani
bule kubanza iwabondwa?
27 Nani kumwenu kwa kuigaza ng'hani kodaha kwengeza hata saa dimoja
da ugima wake?
28 “Habali mogaiya viwalo? Loleni maluwa ga kumuhulo vigokula, ha-
gasang'hana hebu kuitendela viwalo.
29 Lakini nowalongeleni, hata mndewa Sulemani mwenyego na utajili
wake wose, havalile goya kamba luwa dimoja mna gamaluwa gano.
30 Kamba Imulungu heyo yodivaza jani da kumuhulo, lelo dabahano
na mayo dokwasigwa muumoto, vino hondayawavaze ng'hani mweye?
Mweye wanhu mutamanila kidogo!
31 “Avo sikumuigaze kwa kulonga, ‘Toja choni?’ hebu, ‘Tong'wa choni?’
hebu, ‘Tovala choni?’
32 Kwavija vinhu vino vivo vowogaiya wamhazi. Tataenu yeli kuulanga
kojuwa kamba movilonda vinhu vose avo.

33 Lakini tanhu uzahileni Undewa wa Imulungu na gaja goyolonda, na
vino vose mogweleligwa.
34 Avo sikumugagaiye ga mayo, kwavija mayo yoigaiya yenyego. Kila siku
yoigaiya yenyego.

7

Kuwatagusa wanhu wayagwe
(Luka 6:37-38, 41-42)

1 "Sikumuwataguse wanhu wayagwe, avo na mweye sikumutagusigwe na
Imulungu.
2 Kwavija vimuwatagusa wanhu wayagwe, na mweye motagusigwa vivo.
Imulungu kowatendela vivija vimuwatendela wayagwe.
3 Habali kolola kibanzi kili mdisiso da ndugu yako, lakini hulola biki dili
mdisiso jako?
4 Hebu kodahaze kumulongela ndugu yako, 'Chonde leka nikulave kibanzi
kili mdisiso jako,' na kuno gweye mwenyego mdisiso jako mna biki?
5 Gweye kwa mtapitapi! Tanhu lava biki dili mdisiso jako, abaho kodaha
kulola goya na kulava kibanzi kili mdisiso da ndugu yako.
6 "Sikumuwagwee umbwa vinhu vilavigwe kwa Imulungu, kwavija
owahinduka na kuwaluma. Hebu sikumuwapigisile nguluwe lulu zenu,
kwavija ozibojoga.

Pula, zahila, gong'onda
(Luka 11:9-13)

7 "Puleni, na mweye mogweleligwa, zahileni, na mweye movona,
gong'ondeni ulwivi, na mweye movugulilwa.
8 Kwavija munhu yoyose yompula Imulungu kogweleligwa, na munhu
yoyose yozahila kopata, na munhu yoyose yogong'onda ulwivi kovugulilwa.
9 Vino kuna munhu yoyose kumwenu mweye kamba mwanage yaham-
pula gate komgwaa dibwe?
10 Hebu yahampula somba komgwaa zoka?
11 Kamba mweye mmemile nzambi mojuwa kuwagwaa wanenu vinhu
vinogile, avo Tataenu yeli kuulanga kowagwaa ng'hani vinhu vinogile
wanhu waja ompula.
12 "Avo watendeleni wayagwe gaja gose gomulonda mweye kutendeligwa,
kwavija dino dijo fambulo da Malagizo ga Musa na mafundizo ga watula
ndagu wa Imulungu.

Lwivi msisili
(Luka 13:24)

13 "Ingileni kubitila lwivi msisili, kwavija lwivi lwa kwingilila kuna
ukupotela lugazi, na nzila ilongoza kuko ibuha, na wanhu wengi obitila nzila
ayo.
14 Lakini nzila ilongoza kuugima ni ndodo na sisili, wanhu kidogo awo
oyona.

Biki na matunda gake
(Luka 6:43-44)

15 "Iteganyeni na watula ndagu wa uvizi. Owezila kwa kukoneka kwa
kunze kamba ng'hondolo, lakini mgati mmwao waigala na mbwizi.
16 Mowajuwa kwa sang'hano zao, mkese haudaha kulela fulu na mgude
haudaha kulela ngama.

17 Vivija kila biki dinogile dolela matunda ganogile, na biki dihile dolela
matunda gehile.
18 Biki dinogile hadilela matunda gehile, na biki dihile hadilela matunda
ganogile.
19 Kila biki hadilela matunda ganogile dokanhigwa na kwasigwa
muumoto.
20 Avo mowajuwa watula ndagu wa uvizi kwa kija kiwosang'hana.

Mweye siwajuwile bule
(Luka 13:25-27)

21 “Siyo kila munhu yong'hema, ‘Mndewa, Mndewa’ kokwingila mna
Undewa wa kuulanga, ila waja waiyeka otenda gaja goyolonda Tatangu yeli
kuulanga.
22 Siku ya nhaguso yahavika, wanhu wengi onongela, ‘Mndewa, Mndewa!
Kwa twaga jako tuwapetela wanhu usenga wa Imulungu, na kwa twaga jako
tuwalava wanhu vinyamkela na kutenda unzonza!’
23 Abaho nowalongela, ‘Ka, mweye siwajuwile bule. Segeleni kumwangu,
mweye wanhu mutenda gehile!’

Wazengaji ng'anda wabili
(Luka 6:47-49)

24 “Munhu yoyose yohulika mbuli zangu na kuzigoga, ayo kaigala na
munhu mbala yazengile ng'anda yake mdibwe kulu.
25 Mvula itowa, vizanda vimema mazi, beho dibuma na kuitowa ng'anda
ija, lakini hailagale bule, kwavija chandusilo chake kizengwa mdibwe.
26 “Lakini munhu yoyose yohulika mbuli zangu na kolema kuzigoga, ayo
kaigala na munhu mbozi yazengile ng'anda yake mumsanga.
27 Mvula itowa, vizanda vimema mazi, beho dibuma na kuitowa ng'anda
ija, nayo igwa kwa nguvu.”

Udahi wa Yesu

28 Yesu viyamambukize kulonga avo, lunhu lose lwa wanhu lukanganya
kwa mafundizo gake,
29 kwavija hafundize kamba wafundiza wao wa Malagizo ga Musa, lakini
kafundiza kwa udahi.

8

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
(Maluko 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu viyahumuluke kulawa kukigongo lunhu lwa wanhu lumkweleleza.
2 Munhu imoja yeli na utamu wa dikulu kamgendela Yesu, kamfugamila
kalonga, “Go mkulu, wahalonda kodaha kunihonya.”
3 Yesu kamgolosela mkono wake, kamkwasa munhu ayo kalonga,
“Nolonda, hona!” Bahaja munhu ayo kahona.
4 Abaho Yesu kamulongela, “Tegeleza! Sikuumulongele munhu yoyose,
lakini goga inzila mbaka kwa mulava nhosa yakakulolese lolese. Abaho
kalave nhosa kamba viyalagize Musa ili kutenda kila munhu yatogole
kamba kuhonyigwa.”

Yesu komuhonya msang'hanaji wa mkulu wa wakalizi wa Lumi
(Luka 7:1-10)

5 Yesu viyengile Kapelinaumu, mkulu imoja wa wakalizi wa Lumi kam-
gendela kampula yamtaze.

6 Kalonga, “Go mkulu, msang'hanaji wangu kawasa ukae, kaholola na
kolumwa ng'hani.”
7 Yesu kamulongela, “Nochola kumuhonya.”
8 Mkulu ayo kamwidika, “Go mkulu niye sifaya gweye wingile mng'anda
yangu. Lakini longa mbuli na msang'hanaji wangu kohona.
9 Na niye vivija na hasi ya udahi wa wakulu na nina wakalizi hasi yangu.
Nahamulongela ino ‘Chola!’ nayo kochola, nahamulongela iyagwe ‘Izo!’
nayo kokwiza, vivija nahamulongela msang'hanaji wangu, ‘Tenda vino!’
nayo kotenda vivo.”
10 Yesu viyahulike avo, kakanganya kawalongela waja wamkweleleze,
“Nowalongeleni, sinamona munhu yoyose mwiisi ya Izilaeli yotamanila
kamba ino.
11 Nowalongeleni ukweli, wanhu wengi okwiza kulawa mwambu wa
kudilawila zuwa na mwambu wa kudihongela, okala hamoja na Abulahamu
na Isaka na Yakobo kuna indiya ako Kuundewa wa kuulanga.
12 Lakini waja walondigwe wawe muundewa wa Imulungu okwasigwa
kunze kudiziza, ako olila na kudafuna meno.”
13 Abaho Yesu kamulongela mkulu ayo, “Chola ukae, na kija chuupulile
chotendigwa.”
Saa iija msang'hanaji wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Maluko 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu viyacholile ukae kumwake Petulo, kamvika mkwe wa kitwanzi wa
Petulo kawasa mulusazi, kolumwa homa.
15 Yesu kamgoga mkono wake na homa imulawa, nayo kenuka kasonga
kuwasang'hanila.
16 Ichungulo viivikile, wanhu wamgalila Yesu wanhu wengi wakalile
na vinyamkela. Yesu kawalava vinyamkela kwa kulonga na kawahonya
wakalile watamu.
17 Katenda avo ili kilawilile kija kiyalongile mtula ndagu wa Imulungu
Isaya, “Heyo mwenyego kasola magayo getu na kapapa mitamu yetu.”

Wanahina wa Yesu viwolondigwa kukala
(Luka 9:57-62)

18 Yesu viyaluwone lunhu lwa wanhu lumzunguluka, kawalagiza
wanahina zake waloke mwambu uyagwe wa lamba.
19 Mfundiza Malagizo ga Musa imoja kamcholela kamulongela, “Mfun-
diza, nokuwinza kokose kuuchola.”
20 Yesu kamwidika, “Vizongo wana mhango na ndege wana mvulu, lakini
Mwana wa Munhu kabule hanhu ha kubwihila.”
21 Mwanahina wake imoja kamulongela, “Go mkulu, beta tanhu mbwele-
ganye hamzike tatangu.”
22 Lakini Yesu kamulongela, “Nikweleleze, waleke wanhu wafile
wawazike wanhu wao wafile.”

Yesu kohoza beho
(Maluko 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Yesu kengila mwiingalawa na wanahina zake wamkweleleza.
24 Bahaja dilawilila beho kulu kudilamba, na mawimbi gamazi gaitowa
ingalawa, mbaka ingalawa ilonda kudidimila. Lakini Yesu kakala yawasile.
25 Wanahina zake wamgendela wamulamusa, wamulongela “Go mkulu,
tukombole todidimila!”

26 Yesu kawalongela, “Mweye mutamanila kidogo, habali modumba?”
Avo kenuka kadikomhokela beho na ng'humbi ya mazi vinyamale na baho
dinyamala kukala tuluu.
27 Wanhu wakanganya, wauza, “Vino ino munhu gani? Mbaka beho na
ng'humbi vomuhulika!”

Yesu kowahonya wanhu wabili weli na vinyamkela
(Maluko 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Yesu viyavikile umwambu, mwiisi ya Gadala, kaiting'hana na wanhu
wabili weli na vinyamkela, walawa kuna gamapanga. Wanhu awo wakala
odumbigwa, avo kuduhu munhu yadahile kubita nzila ayo.
29 Bahaja viwamone Yesu waguta mizangi olonga, “Gweye Mwana wa
Imulungu, kotulonda choni? Kwiza kutudununza kipindi king'hali haki-
navika?”
30 Behi na hanhu aho hakala na bumbila da nguluwe oja.
31 Avo vinyamkela wampula Yesu, “Wahatulava tuleke twingile mna iwan-
guluwe.”
32 Yesu kawalongela, “Choleni,” Avo walawa na wengila mna iwanguluwe.
Bumbila jose dihumulukila mna ingema ya dilamba na wose wafa mgamazi.
33 Wasusilaji wa nguluwe awo wakimbila, wachola kudibuga, ako wa-
longa mbuli zose zilawilile na walonga mbuli ya wanhu waja wakalile na
vinyamkela.
34 Avo wanhu wose walawa kudibuga dija, wachola kuiting'hana na Yesu.
Na viwamone wampula yasegele mwiisi yao.

9

Yesu komuhonya munhu yaholole
(Maluko 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Yesu kengila mwiingalawa kaloka umwambu wa lamba kachola
kudibuga diyakalile.
2 Wanhu wayagwe wamgalila munhu yaholole lukuli, yatambalale mu-
lusazi. Yesu viyone kutamanila kwao, kamulongela munhu ayo yaholole,
“Mwanangu, gangamala! Nzambi zako zigeligwa kumgongo.”
3 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wailongela, “Munhu ino ko-
muliga Imulungu!”
4 Yesu kajuwa viwagesile, avo kawalongela, “Habali mogesa gehile mna
imizoyo yenu?
5 Vino choni kibuhile kulonga, ‘Nzambi zako zigeligwa kumgongo,’ hebu
kulonga, ‘Ima utembele’?
6 Lakini nolonda mujuwe vino, Mwana wa Munhu kana udahi mwiisi
wa kuzigela kumgongo nzambi za wanhu.” Avo kamulongela munhu ija
yaholole, “Ima, papa lusazi lwako, uchole ukae kumwako!”
7 Munhu ija kenuka kachola ukae kumwake.
8 Wanhu viwonile avo, wadumba, wamtogola Imulungu kwa kuwagwaa
wanhu udahi awo.

Yesu komkema Matayo
(Maluko 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesu kasegela hanhu aho, na viyakalile kochola, kamona mbokela kodi,
twaga jake Matayo, kakala hanhu hakulihila kodi. Yesu kamulongela,
“Nikweleleze.”
Matayo kenuka, kamkweleleza.

10 Yesu viyakalile koja mng'anda ya Matayo, wabokela kodi wengi na
wanhu wehile weza, waja hamoja na Yesu na wanahina zake.
11 Mafalisayo wayagwe viwone avo, wawauza wanahina zake, “Habali
mfundiza wenu koja hamoja na wanhu wano?”
12 Yesu viyahulike avo, kalonga, “Wanhu wagima hawamulonda mganga,
ila wanhu watamu.
13 Lakini choleni mkaifunze mna Gamaandiko Gang'alile, Imulungu ka-
longa, ‘Kinilonda niye bazi, siyo nhosa.’ Niye sizile kuwakema wanhu ogesa
wanoga, lakini niza kuwakema wanhu wene nzambi.”

Mbuli ya kufunga kuja
(Maluko 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Wanahina wa Yohana Mbatizaji wamcholela Yesu wamuuza, “Habali
siye tofunga kuja na Mafalisayo vivija ofunga kuja, lakini wanahina zako
hawafunga kuja bule?”
15 Yesu kawedika, “Vino yodahika vilihi wanhu wagonekigwe kuna idizen-
gele wanyunyuwale kipindi munhu yosola kahamoja nao? Haidahika bule!
Lakini kipindi chokwiza munhu yosola vonda yasegesigwe kumwao, aho
ofunga kuja.”
16 “Kuduhu munhu yokwika kilaka cha sambi mna ikiwalo cha umwaka,
yahatenda vivo kilaka cha sambi chokidega kiwalo cha umwaka na aho
hadegeke hokongezeka.”
17 “Vivija kuduhu munhu yogida divai ya sambi mna imifuko ya
ng'hwembe ya umwaka, kwavija yahatenda avo imifuko ayo yotulika, divai
yokwitika na imifuko yobanangika. Ila divai ya sambi yogidigwa mna
imifuko ya ng'hwembe ya sambi, vose vokuwa vigima.”

Mndele wa mkulu imoja na mtwanzi mtamu
(Maluko 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu viyakalile kolonga avo, mkulu wa Wayahudi kamgendela
kamfugamila kalonga, “Mwanangu kafa, nokupula tuchole ukamwikile
makono, nayo kokuwa mgima.”
19 Yesu na wanahina zake wenuka, wachola hamoja nayo.
20 Mtwanzi imoja yakalile na utamu wa kutumika kwa miyaka longo na
mibili, kamcholela Yesu kuchugu, kakwasa mhindo ya kiwalo chake.
21 Kailongela mwenyego, “Nahakwasa kiwalo chake, nohona.”
22 Yesu kahinduka, kamona mtwanzi ayo, kamulongela, “Mndele, ganga-
mala! Kutamanila kwako kukuhonya.” Bahaja mtwanzi ija kahona.
23 Yesu viyengile mna ing'anda ya mkulu ija, kawona watowa
ving'weng'we va nyila za ndilo na lunhu lwa wanhu lukala lolila.
24 Kawalongela, “Laweni kunze. Imwana hafile bule, ila kawasa!” Nao
wamseka.
25 Lunhu lwa wanhu vilulawile kunze, Yesu kengila kudigati da mndele
ayo, kamgoga mkono wake, nayo kenuka.
26 Mbuli ayo ibwililika kila hanhu mwiisi ija.

Yesu kowahonya wasuwameso wabili

27 Yesu kasegela hanhu aho, viyakalile kochola wanhu wabili wa-
suwameso wamkweleleza kuno okemelela, “Mwana wa Daudi, tonele bazi!”
28 Yesu viyengile mng'anda, wasuwameso waja wabili wamgendela, Yesu
kawauza, “Motogola kamba nodaha kuwahonya?”
Wamwidika, “Ona, go mkulu!”
29 Yesu kawakwasa meso gao, kalonga, “Ilawilile kamba vimutogola.”

30 Meso gao galola, Yesu kawazuma ng'hani, “Sikumumulongele munhu
yoyose mbuli ino!”
31 Lakini wao wachola, wazibwililisa mbuli za Yesu mwiisi ija yose.

Yesu komuhonya munhu halonga

32 Wanhu viwakalile osegela, wanhu wayagwe wamgalila Yesu munhu
yakalile halonga, kwavija kakala na kinyamkela.
33 Kinyamkela viyalavigwe, munhu ija yakalile halonga, kasonga kulonga.
Wanhu wakanganya na kulonga, “Hatunachona kinhu kamba kino mwiisi
ya Izilaeli!”
34 Lakini Mafalisayo walonga, “Kana mwenembago ayo yomgwaa udahi
wa kuwalava vinyamkela.”

Yesu kowonela bazi wanhu

35 Yesu kachola mna gamabuga gose na ivijiji, kafundiza mna izing'anda
zao za kumpula Imulungu, kawapetela Mbuli Inogile ya Undewa wa Imu-
lungu na kuwahonya wanhu weli na mitamu na magayo.
36 Yesu viyawone wanhu, kawonela bazi kwavija wakala ogaya na haduhu
munhu wa kuwataza, kamba ng'hondolo welibule msusilaji.
37 Abaho kawalongela wanahina zake, “Ndiya nyingi, lakini
wasang'hanaji wadodo.
38 Mpuleni Mndewa wa indiya, yawatume wasang'hanaji mumgunda
wake.”

10

Watumigwa longo na wabili
(Maluko 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yesu kawakema wanahina zake longo na wabili na kawagwaa udahi wa
kulava vinyamkela, kuhonya mitamu na magayo.
2 Gano gago matwaga ga watumigwa longo na wabili, wa ichanduso
Simoni yakemigwe Petulo na ndugu yake Andeleya, Yakobo na ndugu yake
Yohana wana wa Zebedayo.
3 Filipo na Batulumayo, Tomaso na Matayo mbokela kodi, Yakobo mwana
wa Alufayo, na Tadayo,
4 Simoni Mkananayo, na Yuda Isikaliote, yamuhinduke Yesu.

Sang'hano ya watumigwa longo na wabili
(Maluko 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Yesu kawatuma watumigwa wano longo na wabili kawalagiza, “Sikumu-
chole kwa wanhu wamhazi, hebu kwingila mna gamabuga ga Wasamalia.
6 Ila choleni kwa wanhu wa isi ya Izilaeli waigalile na ng'hondolo
wapotele.
7 Mwahachola, wapeteleni usenga uno, ‘Undewa wa kuulanga
wammabehi!’
8 Muwahonye watamu, wazilibuleni wafile, muwahonye waja weli na
utamu wa dikulu, muwalave vinyamkela. Mugweleligwa bule, laveni bule.
9 Mna imifuko yenu, sikumusole zahabu hebu shaba hebu sente.
10 Muumwanza wenu, sikumusole mkoba hebu viwalo vibili hebu vilatu
hebu mkongoja. Kwavija msang'hanaji kolondigwa yagweleligwe kija kilo-
ndigwa.
11 “Mwahengila mna dibuga jojose hebu mna ikijiji, mumzahile munhu
yonda yawabokele, kaleni ukae kumwake mbaka vonda musegele.
12 Mwahengila mng'anda, walamuseni wenekae.

13 Wanhu wa ng'anda ayo wahawabokela goya, tindiwalo jenu dokala nao,
kamba wahaleka kuwabokela, tindiwalo jenu dowabweleleni mweye.
14 Munhu yoyose yahalema kuwabokela hebu kuwategeleza, vonda
musegele baho kung'huseni matimbwisi mmagulu genu kamba kilaguso
cha kuwalema.
15 Nowalongeleni ukweli mna isiku ya nhaguso Imulungu kowonela bazi
wanhu wa buga da Sodoma na Gomola kubanza buga dijo."

Madununzo gonda geze
(Maluko 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 "Nowatuma kamba ng'hondolo hagati ya mbwizi. Avo muwe wabala
kamba zoka na wahole kamba huwa.
17 Muiteganye na wanhu, kwavija owagala mna ivitala, owatowa mbalati
mna izing'anda za kumpula Imulungu.
18 Mbuli ya niye mogaligwa haulongozi ha wakulu na wandewa, ili muwa-
longele wao na wamhazi Mbuli Inogile.
19 Vonda wawagale mkitala, sikumugese gaja gondamulonge, kipindi
chahavika mogweleligwa cha kulonga."
20 Kwavija siyo mweye mondamulonge, lakini Loho wa Tataenu kolonga
kubitila mweye.
21 "Munhu komuhinduka ndugu yake too yakomigwe na tata komuhin-
duka mwanage yakomigwe, na wana owahinduka tata zao na mama zao
wakomigwe.
22 Wanhu wose owehila mweye mbuli ya twaga jangu. Lakini yoyose
yonda yafunge umoyo mbaka kukimambukizo, kokomboligwa.
23 Wahawadununza kudibuga dimoja, kimbilileni kudibuga diyagwe,
nowalongeleni ukweli, hamumambukiza sang'hano yenu kuna gamabuga
gose ga Izilaeli yang'hali Mwana wa Munhu hanakwiza.
24 "Mwanahina hali mkulu kubanza mfundiza wake, wala mtumwa ham-
bita mndewa wake.
25 Vimnogela mwanahina kuigala na mfundiza wake na mtumwa kuigala
na mndewa wake. Kamba mkulu wa ng'anda kakemigwa Belizebuli, vino
wanhu wa ng'anda yake honda wakemigwe matwaga gehile ng'hani?"

Nani wa kumdumba
(Luka 12:2-7)

26 "Avo sikumuwadumbe wanhu. Chochose kigubikigwe chogubuligwa
na chochose kifisigwe chokoneka.
27 Kiniwalongeleni mdiziza, mkilonge imisi, na mbuli imuihulike kwa
kinyelegezi, mweye ilongeni mkiswili.
28 Sikumuwadumbe waja iwokoma lukuli, lakini hawadaha kuikoma
loho, ila mumdumbe Imulungu yodaha kulukoma lukuli na loho muumoto
wa jehanamu.
29 Vino nhongwa wabili hawauzigwa kwa sente imoja? Lakini kuduhu
hata imoja wao yofa bila Tataenu kujuwa.
30 Lakini mweye, hata mvili zili mmapala genu zipetigwa zose.
31 Avo sikumudumbe, mweye munoga ng'hani kubanza nhongwa wengi!"

Kumtogola na kumulema Kilisito
(Luka 12:8-9)

32 "Munhu yoyose yonitogola niye mgameso ga wanhu na niye nomtogola
mgameso ga Tatangu yeli kuulanga.
33 Lakini munhu yoyose yonibela niye mgameso ga wanhu na niye
nombela mgameso ga Tatangu yeli kuulanga."

Sizile kugala tindiwalo ila zele
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 "Sikumugese kamba niza kugala tindiwalo kwa wanhu wa mwiisi. Sizile kugala tindiwalo, ila zele.
35 Kwavija niza kuwagola wana na tata zao wandele na mama zao, wandele na wakwe zao wa kitwanzi.
36 Wehi wa munhu ni wanhu wa mng'anda mmwake.
37 "Munhu yoyose yomnogela tatake hebu mamake kubanza niye hafaya yawe mwanahina wangu. Na munhu yoyose yowanogela wanage hebu mndele wake kubanza niye hafaya yawe mwanahina wangu.
38 Munhu yoyose yoleka kupapa msalaba wake na kunikweleleza niye, hafaya yawe mwanahina wangu.
39 Munhu yougomesa ugima wake kowagiza lakini munhu youlava ugima wake mbuli ya niye, koupata.

Nhunza
(Maluko 9:41)

40 "Munhu yoyose yowabokela mweye kombokela niye, na munhu yoyose yombokela niye kombokela ija yanhumile.
41 Munhu yoyose yombokela mtula ndagu wa Imulungu, kwavija ayo mtula ndagu wa Imulungu, kobokela nhunza ya munhu ayo. Na munhu yoyose yombokela munhu yanogile, kwavija heyo kanoga kobokela nhunza ya munhu ayo.
42 Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yomgwaa mwanahina kikasi cha mazi govega kwavija heyo imoja wa wanahina zangu wadodo, kobokela nhunza yake."

11

Yohana Mbatizaji kowatuma wanahina zake kwa Yesu
(Luka 7:18-35)

1 Yesu viyamambukize kuwagwaa malagizo gano wanahina zake longo na wabili, kasegela hanhu aho, kachola kufundiza na kuwapetela wanhu mna gamabuga ga Galilaya.
2 Yohana Mbatizaji yakalile mkifungo viyahulike gaja gayakalile yotenda Kilisito, kawatuma wanahina zake kwa Yesu.
3 Wamuuza Yesu, "Vino gweye heyo ija iyalongile Yohana kokwiza, hebu tumbete iyagwe?"
4 Yesu kawedika, "Bweleni mkamulongele Yohana gaja gomuhulika na kugona,
5 wasuwameso olola, mbetembete otembela, na weli na utamu wa dikulu ohonyigwa na wanhu hawahulika ohulika, wafile ozilibuka na wakiwa opeteligwa Mbuli Inogile.
6 Wamweda waja wose weliduhu shaka na niye!"
7 Wanahina wa Yohana viwakalile osegela, Yesu kasonga kululongela lunhu mbuli za Yohana, "Vino vimucholile kuluwala muchola kulola choni? Muchola kulola lusanze vilutigisigwa na beho?
8 Kumbe muchola kulola choni? Muchola kumulola munhu yavalile viwalo vinogile? Wanhu ovala kamba avo okala mna zing'anda za Wandewa!
9 Nongeleni, vino muchola kulola choni? Muchola kumulola mtula ndagu wa Imulungu? Ona, lakini mona vingi ng'hani kubanza mtula ndagu wa Imulungu.

10 Kwavija Yohana ayo yalongigwe mna Gamaandiko Gang'alile, ‘Imulungu kalonga, nomtuma msenga wangu yakulongolele, yaitande nzila yako.’
11 Nowalongeleni ukweli, hanalawilila munhu yoyose yeli munhu mkulu kubanza Yohana Mbatizaji. Lakini yeli munhu mdodo ng'hani Muundewa wa kuulanga ni munhu mkulu kubanza Yohana.
12 Kulawa kipindi cha Yohana Mbatizaji mbaka sambi, wanhu waulema kwa nguvu Undewa wa kuulanga na wanhu wene nguvu ogeza kuuboka.
13 Kwavija Malagizo ga Musa na watula ndagu wa Imulungu, galonga mbuli ya undewa mbaka kwiza kwa Yohana Mbatizaji.
14 Mwahazitogola mbuli zao, Yohana heyo Eliya yalongigwe kokwiza.
15 Yeli na magwiti yahulike!
16 “Vino wanhu wa lukolo lwa sambi waigala na choni? Waigala na wana wadodo wakalile mna gamagulilo. Kibumbila kimoja chokemelela kiyagwe,
17 ‘Tuwatowela gombe sugu, lakini hamuvinile bule! Tuwembila nyila za kuiyalala, lakini hamulilile bule!’
18 Kwavija Yohana viyezile kafunga kuja na hang'wile divai, nao walonga, ‘Kana kinyamkela!’
19 Mwana wa Munhu viyezile, kaja na kung'wa, nao walonga, ‘Muloleni munhu ino! Mmelo na mlevi, mbwiga zake wabokela kodi na wanhu wene nzambi!’ Lakini nzewele ya Imulungu yokoneka inoga kwa sang'hano zake.”

Mabuga golema kutogola (Luka 10:13-15)

20 Yesu kasonga kuwakomhokela wanhu wa mabuga gayatendile unzonza mwingi, kwavija wanhu awo hawazilekile bule nzambi zao.
21 “Kogaya, gweye buga da Kolazini! Kogaya gweye buga da Betisaida! Maza unzonza utendigwe kumwenu mweye, wahatendigwe mna gamabuga ga Tilo na Sidoni, wanhu zake wahalekile mwaka nzambi zao na kuvala magunia na kuibakaza mitozi, kulagusa kamba waleka nzambi zao!
22 Nowalongeleni ukweli, siku ya nhaguso Imulungu kowonela bazi wanhu wa isi za Tilo na Sidoni kubanza mweye!
23 Vivija na gweye Kapelinaumu! Vino kolonda kuinula mwenyego mbaka kuulanga? Kohumulusigwa mbaka kowochola wanhu wafile! Maza unzonza utendigwe kumwako gweye wahatendigwe Sodoma, isi ayo yahasigale mbaka lelo!
24 Nowalongeleni, mna isiku ya nhaguso Imulungu kowonela bazi wanhu wa isi ya Sodoma kubanza mweye!”

Izoni kumwangu mubwihile (Luka 10:21-22)

25 Mna ikipindi acho Yesu kalonga, “Tata, Mndewa wa kuulanga na mwiisi, nokutogola kwavija kuwafisa mbuli zino wanhu weli na nzewele na ubala, na kuwagubulila wana wadodo.
26 Ona, Tata, vino vivo viulondile.
27 “Tatangu kanigwaa vinhu vose. Kuduhu munhu yamjuwile Mwana ila Tata yaiyeka, na kuduhu munhu yamjuwile Tata, ila Mwana yaiyeka na waja Mwana yawasagule kuwagubulila wamjuwe Tata.
28 “Izoni kumwangu mweye mose mugaya na kulemelwa na mizigo mikulu, na niye nowatenda mubwihile.
29 Soleni nila yangu muifunze kumwangu, kwavija niye simgaza munhu hebu kumbezeli, na mweye mokala mizoyo iholile.
30 Kwavija nila yangu ibuha na mizigo yonda niwadikwe mibewe.”

12

Mndewa wa Kubwihila
(Maluko 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Mna ikipindi acho, Yesu kakala yobita mna imigunda ya uhemba, mwiisiku ya Kubwihila. Wanahina zake wakala na nzala, avo wasonga kuhulula uhemba na kuja.
2 Mafalisayo viwonile avo, wamulongela Yesu, “Lola, wanahina zako otenda kinhu kigomesigwe kutendigwa mwiisiku ya Kubwihila!”
3 Yesu kawedika, “Hamusomile kija kiyatendile Daudi, kipindi heyo na wayage viwakalile na nzala?
4 Kengila Mng'anda ya Imulungu, heyo na wayage wagaja magate galavigwe nhosa kwa Imulungu, hamoja hailondeke wao wagaje, ila walava nhosa waiyeka.
5 Vino hamusomile mna Gamalagizo ga Musa, kila siku ya Kubwihila walava nhosa obena lagizo da siku ya Kubwihila mna Ing'anda ya Imulungu, na hawakoneka kamba wabananga?
6 Nowalongeleni hano hana munhu mkulu kubanza Ng'anda ya Imulungu.
7 Maza mujuwile fambulo da ulonzi uno, ‘Nolonda bazi, silonda sadaka,’ sambi muwataguse wanhu welibule gehile.
8 Kwavija Mwana wa Munhu heyo Mndewa wa Kubwihila.”

Munhu yeli na mkono uholole
(Maluko 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesu kasegela hanhu aho kengila mng'anda ya kumpula Imulungu.
10 Ako kukala na munhu yakalile na mkono uholole. Wanhu wayagwe wakalile aho walonda kilamuso cha kumtagusila, avo wamuuza Yesu, “Vino Malagizo getu gogomesa kumuhonya munhu mwiisiku ya Kubwihila?”
11 Yesu kawedika, “Vino kamba munhu imoja kumwenu kana ng'hondolo wake kengila mdikolombo mwiisiku ya Kubwihila, hamulava kunze bule?
12 Vino munhu hanogile bule kubanza ng'hondolo? Avo malagizo getu gotulonda kusang'hana ganogile mwiisiku ya Kubwihila.”
13 Abaho kamulongela munhu ija yaholole mkono, “Golosa mkono wako.” Avo kaugolosa mkono wake, nao uhona kamba uja uyagwe.
14 Abaho Mafalisayo walawa kunze wakala kiseto cha kumkoma Yesu.

Msang'hanaji yasaguligwe na Imulungu

15 Yesu viyahulike mbuli ayo, kasegela hanhu aho, na lunhu mkulu lumkweleleza. Nayo kawahonya wose wakalile watamu.
16 Kawalagiza sikuwamulongele munhu yoyose mbuli zake.
17 Katenda avo ili kilawilile kija kiyalongile mtula ndagu wa Imulungu Isaya,
18 “Ino ayo msang'hanaji wangu, inimsagule
inimnogela na moyo wangu unogezigwa nayo.
Noika loho yangu kumwake,
nayo kowapetela wanhu wa mwiisi nhaguso yangu.
19 Nayo kaduhu ndwagi wala haguta,
kuduhu munhu yonda yaihulike sauti yake mna izinzila.
20 Honda yalubene ludete luveduke,
hebu kuuzima utambi ulava yosi,
mbaka vonda yaitende haki itawale.
21 Wanhu wose wa mwiisi oditamanila twaga jake.”

Yesu na Mwenembago
(Maluko 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Abaho wanhu wayagwe wamgalila Yesu msuwameso na halonga, kwavija kakala na kinyamkela. Yesu kamuhonya, kadaha kulonga na kulola.
23 Wanhu wose wakanganya. Walonga, “Vino ino siyo Mwanage Daudi?”
24 Mafalisayo viwahulike avo walonga, “Munhu ino kolava vinyamkela kwa udahi wa Belizebuli, mkulu wa vinyamkela.”
25 Yesu kajuwa kiwakalile ogesa, avo kawalongela, “Kamba undewa wowose wahaigola wenyego undewa awo ofa. Na lubuga lwahaigola lwenyego lubuga lulo lofa.
26 Avo kamba Mwenembago komulava Mwenembago miyage, ayo kaigola mwenyego na undewa wake okwimaze?
27 Mweye molonga niye nolava vinyamkela kwa udahi wa Belizebuli. Avo wanhu wenu olava vinyamkela kwa udahi wa nani? Kwa mbuli ayo wanhu wenu wenyego owatagusa kamba mobananga!
28 Lakini kamba nowalava vinyamkela kwa Loho wa Imulungu, avo mujuwe kamba Undewa wa Imulungu uvika mwaka kumwenu.
29 “Kuduhu munhu yodaha kutula ng'anda ya munhu mwene nguvu na kusola vinhu vake, mbaka yasonge kumgodeka nzabi munhu ayo, baho kodaha kusola vinhu vake.
30 “Munhu yoyose heli ubanzi wangu konilema, na munhu yoyose yolema kunitaza kwika hamoja ayo kopwililisa.
31 Avo nowalongela, nzambi zose na maligo ga wanhu gogeligwa kumgongo, lakini maligo kwa Loho Yang'alile honda gageligwe kumgongo bule.
32 Munhu yoyose yolonga mbuli za kumliga Mwana wa Munhu, maligo gake gogeligwa kumgongo, lakini munhu yomuliga Loho Yang'alile, maligo gake honda gageligwe kumgongo ng'o mwiisi ino hebu mwiisi yonda ize.

Biki na matunda gake
(Luka 6:43-45)

33 “Matunda ganogile golawa mdibiki dinogile, wahawa na biki dihile kokuwa na matunda gehile. Kwavija biki dojuwika kwa matunda gake.
34 Mweye lukolo lwa mizoka! Vino modahaze kulonga mbuli zinogile na kuno mweye wenyego mwiha? Kwavija munhu kolonga kija kimemile muumoyo.
35 Munhu yanogile kolava ganogile mna ingama ya ganogile geli mmwake, na munhu yehile kolava gehile mna ingama ya gehile geli mmwake.
36 “Nowalongela ukweli, mna isiku ya nhaguso, wanhu olondigwa walonge habali walonga avo kwa mbuli yoyose ihile iwalongile.
37 Mbuli zako azo zonda zikutaguse, kulagusa kunoga hebu kwiha.”

Wanhu olonda vilaguso
(Maluko 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Abaho wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe na Mafalisayo wayagwe wamulongela, “Mfundiza, tolonda utende kilaguso.”
39 Yesu kawedika, “Mweye wanhu wa lukolo lwa sambi, mwihile na hamumjuwile Imulungu molonda kilaguso? Bule! Kuduhu kilaguso chonda mugweleligwe, ila kilaguso cha mtula ndagu wa Imulungu Yona.
40 Kamba vija Yona viyakalile siku ndatu imisi na ikilo mna iinda ya somba mkulu, vivo ili kwa Mwana wa Munhu kokala siku ndatu imisi na ikilo hasi ya isi.

41 Mna isiku ya nhaguso wanhu wa Ninawi okwima na kuwatagusa mweye, kwavija awo waleka nzambi Yona viyawapetele. Lakini nowalongela hano hana munhu mkulu kubanza Yona.
42 Mna isiku ya nhaguso Malikia wa Sheba kokwima na kuwatagusa mweye kamba mubananga, kwavija heyo kafunga mwanza kulawa mwiisi yake kachola kumtegeleza Mndewa Sulemani na mafundizo gake geli na nzewele. Nowalongela, hano hana munhu mkulu kubanza Sulemani.

Kubwela kwa kinyamkela
(Luka 11:24-26)
43 "Kinyamkela yahamulawa munhu kochola mwiisi inyalile kuzahila hanhu ha kubwihila, kamba hapatile hanhu,
44 koilongela mwenyego, 'Nobweleganya mng'anda yangu.' Avo yahabweleganya koivika ng'anda yabule kinhu, ifagiligwa na kila kinhu kikigwa goya.
45 Abaho kochola na kusola vinyamkela wayagwe saba wehile kubanza heyo, awo okwiza na kukala mumo. Avo ugima wa munhu ayo okuwa wiha kubanza aho haichanduso. Kino acho chonda kiwalawilile wanhu wa lukolo luno lwihile."

Mamake Yesu na ndugu zake Yesu
(Maluko 3:31-35; Luka 8:19-21)
46 Yesu viyakalile yang'hali kolonga na wanhu, mamake na ndugu zake weza, wema kunze walonda kulonga nayo.
47 Avo munhu imoja kamulongela, "Go mkulu, mamako na ndugu zako wema kunze olonda kulonga na gweye."
48 Yesu kamwidika, "Mamangu ayo nani? Na ndugu zangu awo kina nani?"
49 Abaho kawagolosela mkono wanahina zake, kalonga, "Lola! Wano awo mamangu na ndugu zangu!
50 Munhu yoyose yotenda gaja golondigwa na Tatangu yeli kuulanga, ayo mamangu na ndugu zangu na lumbu jangu."

13

Lusimo lwa munhu yohanda
(Maluko 4:1-9; Luka 8:4-8)
1 Siku didija Yesu kalawa mng'anda, kachola kumgwazo wa lamba, ako kakala hasi na kufundiza.
2 Lunhu lwa wanhu lumzunguluka Yesu mbaka kengila mwiingalawa na kukala mumo, na wanhu wose wakala kumgwazo wa lamba.
3 Kawalongela mbuli nyingi kwa simo.
"Kukala na munhu kachola kuhanda mbeyu.
4 Viyakalile komiza, mbeyu ziyagwe zilagalila mnzila, ndege weza na kuzija.
5 Ziyagwe zilagalila mgamabwe hakalile na udongo mdodo. Zota himahima kwavija udongo ukala mdodo.
6 Lakini zuwa vidilawile, mimea inyala kwavija imizizi haingile hasi.
7 Mbeyu ziyagwe zilagalila mvisolo va miba, miba ayo ikula na kuizonga imimea.
8 Lakini mbeyu ziyagwe zilagalila hanhu heli na udongo unogile, zota zikula na kulela mbeyu nyingi kubanza zija zihandigwe, ziyagwe zilela gana dimoja, ziyagwe zilela malongo sita, na ziyagwe malongo madatu."
9 Yesu kamambukiza kwa kulonga, "Munhu yeli na magwiti yahulike."

Kilamuso cha simo
(Maluko 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Abaho wanahina zake wamcholela Yesu wamuuza, “Habali kolonga na
wanhu kwa simo?”
11 Yesu kawedika, “Mweye mumweda kuzijuwa mbuli zifisigwe za Un-
dewa wa kuulanga, lakini kumwao awo haili vivo.
12 Kwavija munhu yoyose yeli na kinhu kokongezelwa ng'hani, lakini ija
yelibule kinhu kobokigwa hata kija kidodo kiyelinacho.
13 Kilamuso cha kulonga kwa simo, ili walole lakini sikuwone, na wa-
tegeleze lakini sikuwahulike hebu kujuwa.
14 Avo kilawilile kiyalongile mtula ndagu wa Imulungu Isaya,
‘Kutegeleza motegeleza, lakini honda mujuwe bule,
kulola molola, lakini hamona bule.
15 Kwavija mizoyo ya wanhu wano midala,
na magwiti gao hagahulika vinogile,
na wafing'hiliza meso gao.
Buleavo, meso gao gahalolile,
magwiti gao gahahulike,
nzewele zao zahajuwile,
na wahanibwelele niye, Imulungu kolonga,
na niye nahawahonyile.’ ”
16 Yesu kalonga kabili, “Lakini mweye mumweda! Kwavija meso genu
golola na magwiti genu gohulika.
17 Nowalongeleni ukweli, watula ndagu bwando wa Imulungu na wanhu
bwando wa Imulungu walonda ng'hani kugona gaja gomona mweye, lakini
hawagonile bule, hebu kuhulika gaja gomuhulika mweye, lakini hawahu-
like bule.

Yesu kofambula lusimo lwa munhu yohanda
(Maluko 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 “Tegelezeni na muifunze fambulo da lusimo lwa munhu yohanda.
19 Munhu yoyose youhulika usenga wa Undewa wa Imulungu lakini
haujuwa, kaigala na mbeyu zilagalile mnzila. Mwenembago kokwiza na
kusola gaja gahandigwe muumoyo wake.
20 Mbeyu zilagalile mgamabwe ziigala na munhu youhulika usenga na
bahaja viyoubokela kodeng'helela,
21 lakini kwavija kaduhu mizizi, kogendelela kwa kipindi kidodo. Avo
yahagaya na kudununzika mbuli ya usenga awo kobwela kuchugu.
22 Mbeyu zilagalile mna ivisolo va miba ziigala na munhu youhulika
usenga, lakini mbuli ya magayo ga ugima uno na kulonda utajili youzonga
uusenga, nayo halela matunda.
23 Mbeyu zilagalile muudongo unogile ziigala na munhu youhulika
usenga na kuujuwa. Ayo kolela ng'hani kubanza mbeyu zija zihandigwe,
imoja gana dimoja, iyagwe malongo sita na iyagwe malongo madatu.”

Lusimo lwa sani

24 Yesu kawalongela lusimo luyagwe, “Undewa wa kuulanga uigala na gaja
galawilile kwa munhu yahandile mbeyu inogile mumgunda wake.
25 Kilo kimoja, wanhu viwawasile, munhu yamwihile keza na kuhanda
sani hagati ya uhemba abaho kasegela.
26 Uhemba viukulile na kusonga kuzamiza, sani nayo yoneka.
27 Wasang'hanaji zake wamgendela wamulongela, ‘Go mkulu, gweye
kuhanda mbeyu inogile mumgunda wako. Lelo sani ilawa kwahi?’

28 Mkulu ayo kawedika, ‘Ija yanihile heyo yatendile vivo.’ Wamuuza,
‘Kolonda tuchole tukaing'ole isani?’
29 Kawedika, ‘Bule, kwavija mwahang'ola sani modaha kung'ola na
uuhemba.
30 Lekeni uhemba na sani vikule hamoja mbaka kipindi cha kusenga.
Baho nowalongela wasengaji wasonge kuikanha isani na kuifunga makinza
na kuisoma moto, abaho wausole uhemba na wawike kukanho jangu.’ ”

Lusimo lwa mbeyu ndodo
(Maluko 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu kawalongela lusimo luyagwe, “Undewa wa kuulanga uigala na kija
kilawilile kwa munhu yahandile mbeyu ndodo mumgunda wake.
32 Yenyego ndodo kubanza mbeyu zose zilimumgunda, lakini yahakula,
yokuwa biki kulu kubanza yose ihandigwe mumgunda, mbaka ndege ok-
wiza na kuzenga mvulu mna gamatambi gake.”

Lusimo lwa hamila
(Luka 13:20-21)

33 Yesu kawalongela lusimo luyagwe, “Undewa wa kuulanga uigala na
kija kilawilile kwa mtwanzi yasolile sasu na kuitibwiliza hamoja na madebe
mabili ga usage mbaka usage wose usasa.”

Yesu kofundiza wanhu kwa simo
(Maluko 4:33-34)

34 Yesu kalulongela lunhu gano gose kwa simo. Halongile nao mbuli
yoyose bila simo.
35 Katenda gano ili galawilile gaja gayalongile mtula ndagu wa Imulungu,
“Nolonga nao kwa simo,
Nowalongela mbuli zifisigwe kusongela kulumbigwa kwa isi.”

Yesu kofambula lusimo lwa sani

36 Yesu viyalulekile lunhu lwa wanhu na kwingila mng'anda, wanahina
zake wamcholela wamulongela, “Tulongele fambulo da lusimo lwa sani ili
mumgunda.”
37 Yesu kawedika, “Munhu yahandile mbeyu inogile ayo Mwana wa
Munhu.
38 Mgunda ayo isi, mbeyu inogile awo wanhu waja Undewa wa Imulungu
uli wao, na sani awo wanhu waja weli wa ija Imdumuka.
39 Ija yamwihile yahandile sani ayo Mwenembago. Kusenga ayo siku ya
kimambukizo, na wasengaji ni wasenga wa kuulanga.
40 Kamba vija sani viikigwa hamoja na kusomigwa moto, vivo vonda
ilawilile mna isiku ya kimambukizo cha isi.
41 Mwana wa Munhu kowatuma wasenga zake wa kuulanga wawagole na
wawalave Muundewa wake wanhu owahonza wayagwe watende nzambi
na wose wayagwe otenda gehile.
42 Wasenga wa kuulanga owapigisa mna umoto, mumo olila na kudafuna
meno.
43 Abaho wanhu wanogile mgameso ga Imulungu ong'ala kamba zuwa
Muundewa wa Tatao. Yeli na magwiti yahulike.”

Lusimo lwa ngama ifisigwe

44 “Undewa wa kuulanga uigala na zahabu ifisigwe mumgunda. Munhu
imoja kaiyona abaho kaifisa kabili, na kwa deng'ho kulu diyakalile najo
kachola kuuza vose viyalinavo abaho kaugula mgunda uja.”

Lusimo lwa lulu

45 “Vivija Undewa wa Imulungu uigala na munhu yozahila lulu inogile,
46 viyaiyonile lulu imoja inogile ng'hani, kachola na kuuza kila kinhu kiyalinacho, ili yaigule lulu ayo.”

Lusimo lwa lwavu

47 “Vivija Undewa wa kuulanga uigala na wavula somba wategile lwavu lwao mdilamba na kunamata somba odigwa na howodigwa.
48 Lwavu vilumemile, walukwega kuimwhani, wakala hasi na kusonga kusagula, somba odigwa waweka mvigelo vao na waja hawadigwa wawasa.
49 Avo vonda iwe mna isiku ya kimambukizo cha isi, wasenga wa kuulanga okwiza na kuwabagula wanhu wehile hagati ya wanogile,
50 na wanhu wehile okwasigwa muumoto, ako olila na kudafuna meno gao.”

Mafundizo ga sambi na gaumwaka

51 Yesu kawauza, “Vino muzijuwa mbuli zino zose?”
Wamwidika, “Ona.”
52 Avo kawalongela, “Mfundiza yoyose wa Malagizo ga Musa yahawa mwanahina wa Undewa wa kuulanga koigala na munhu mwene ng'anda, yolava vinhu va sambi na va umwaka kulawa mna digati jake da kwikila vinhu.”

Yesu kolemigwa ako Nazaleti
(Maluko 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesu viyamambukize kuwalongela simo azo, kasegela hanhu aho
54 na kachola ukae kumwake. Kafundiza mna izing'anda za kumpula Imulungu, na waja wamuhulike wakanganya. Waiuza, “Kazipata kwahi nzewele zino? Kaupata kwahi udahi wa kutenda unzonza uno?
55 Vino ino siyo mwanage fundi selemala? Vino ino siyo mwanage Malia? Vino ndugu zake siyo Yakobo na Yusufu na Simoni na Yuda?
56 Vino lumbu zake hawakala bahano bule? Gano gose kagapata kwahi?”
57 Avo wamulema.
Yesu kawalongela, “Mtula ndagu kotegelezigwa kila hanhu, lakini hategelezigwa ukae kumwake na mna ulukolo lwake mwenyego.”
58 Kwavija wanhu wakala wabule kutamanila, Yesu hatendile unzonza ng'hani hanhu aho.

14

Ifa ya Yohana Mbatizaji
(Maluko 6:14-29; Luka 9:7-9)

1 Mna ikipindi acho Mndewa Helode kakala mkulu wa isi ya Galilaya, viyazihulike mbuli za Yesu,
2 kawalongela wasang'hanaji zake, “Munhu ino ayo Yohana Mbatizaji, kazilibuka kulawa kwa wafile, lekaavo kana udahi wa kutenda unzonza.”
3 Kwavija Helode ayo yalagize Yohana yagogigwe na yagodekigwe. Katenda avo mbuli ya Helodiya mwehe wa Filipo, mdodo wake.
4 Kwavija Yohana Mbatizaji kamulongela Helode, “Havinogile gweye kumsola Helodiya!”
5 Helode kalonda kumkoma Yohana, lakini kawadumba wanhu, kwavija wamtogola Yohana kamba mtula ndagu wa Imulungu.
6 Mna isiku ya kukumbuka kuvumbuka kwa Helode, mndele wa Helodiya kacheza mgameso ga wanhu. Helode kanogelwa ng'hani,

7 mbaka kaiduwila, “Nokugwaa chochose chondaupule!”
8 Kwa kufunzigwa na mamake, kalonga, “Nigwelele sambi baha pala da
Yohana Mbatizaji mditanda!”
9 Mndewa kona usungu, lakini kwavija kakala yaiduwile mgameso ga
wanhu wagonekigwe, avo kalagiza wamgwelele.
10 Kalagiza Yohana yakanhigwe pala ako mkifungo.
11 Pala jake digaligwa mditanda, wamgwelela mndele ayo, nayo kamgalila
mamake.
12 Wanahina zake Yohana wachola kulusola lukuli lwake, waluzika, abaho
wachola kumulongela Yesu.

Yesu kowagwaa ndiya lunhu lwa wanhu (Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

13 Yesu viyagahulike gago, kasegela hanhu aho kwa ngalawa, kachola
hanhu helibule wanhu. Wanhu viwahulike, walawa mmabuga gao wamk-
weleleza kwa magulu.
14 Yesu viyahumuluke mwiingalawa, kaluwona lunhu mkulu lwa wanhu,
kawonela bazi, kawahonya wanhu wakalile watamu.
15 Viivikile ichungulo wanahina zake wamcholela, wamulongela, “Hano
hatwili twa kuluwala na zuwa dohonga, waleke wanhu wachole kuna ivijiji
wakagule ndiya.”
16 Yesu kawedika, “Habali wachole? Mweye wagweleleni ndiya!”
17 Awo wamwidika, “Tunago magate matano na somba wabili.”
18 Yesu kawalongela, “Ngalileni hano.”
19 Kawalongela wanhu wakale hasi mna gamajani. Abaho kasola magate
matano na waja iwasomba wabili. Kalola uchanha kamgwaa nhogolwa
Imulungu, kagabanzula gaja gamagate kawagwaa wanahina zake wawag-
olele wanhu.
20 Wanhu wose waja na kwiguta. Abaho wanahina zake wadondola
magate gasigale na iwasomba na kumemeza vigelo longo na vibili.
21 Wahaleka watwanzi na wana, wambigalo waiyeka wadile wakala
kamba elufu tano.

Yesu kotembela uchanha mgamazi (Maluko 6:45-52; Yohana 6:15-21)

22 Yesu viyakalile kowalaga wanhu, kawalongela wanahina zake wengile
mwiingalawa wamulongolele wachole mwambu wa lamba.
23 Viyamambukize kuwalaga wanhu, kakwela yaiyeka kukigongo
kumpula Imulungu. Viivikile ichungulo kakala kuko yaiyeka.
24 Kipindi acho ngalawa ikala hagati ya lamba, kuno yozoligwa na
ng'humbi, kwavija beho dikala doisung'ha.
25 Nzogolo zikwika, Yesu kawagendela kuno kotembela uchanha mga-
mazi.
26 Wanahina zake viwamone kotembela uchanha mgamazi, wadumba
walonga, “Mzimu!” na wakemelela kwa bwembwe.
27 Bahaja Yesu kawalongela, “Gangamaleni! Iyo nene! Sikumudumbe!”
28 Petulo kamulongela, “Mndewa, kamba ayo gweye, longa nize kumwako
kwa kutembela uchanha mgamazi.”
29 Yesu kamwidika, “Izo!” Petulo kahumuluka mwiingalawa, kasonga
kutembela uchanha mgamazi kumcholela Yesu.
30 Lakini viyone beho kadumba na kasonga kudidimila, kakemelela, “Mn-
dewa, mhonye!”

31 Bahaja Yesu kagolosa mkono wake kamgoga, kamulongela, “Gweye utamanila kidogo! Habali kokona shaka?”
32 Viwakwelile mwiingalawa, beho najo dinyamala tuluu.
33 Wanahina wakalile mwiingalawa wamtambikila Yesu, walonga, “Kweli gweye kwa Mwana wa Imulungu!”

Yesu komuhonya mtamu ako Genesaleti
(Maluko 6:53-56)
34 Waloka umwambu wa lamba na kuvika isi ya Genesaleti.
35 Wanhu viwamone Yesu wamjuwa. Avo wazibwililisa mbuli zake mvijiji vili mmabehi, wanhu wamgalila Yesu waja wakalile watamu.
36 Wampula yawaleke watamu wakwase mhindo ya kiwalo chake, na wose wakwasile wahona.

15

Mafundizo ga wahenga
(Maluko 7:1-13)
1 Abaho Mafalisayo wayagwe na wafundiza Malagizo ga Musa walawile Yelusalemu wamcholela Yesu wamuuza,
2 “Habali wanahina zako hawakweleleza mafundizo gatugweleligwe na wahenga zetu? Hawasunha makono gao kamba viilondigwa wang'hali hawanakuja.”
3 Yesu kawedika, “Habali hamugagoga malagizo ga Imulungu ila mogagoga mafundizo genu wenyego?
4 Imulungu kalonga, ‘Mtegeleze tatako na mamako na munhu yoyose yonda yamulige tatake hebu mamake kolondigwa yakomigwe.’
5 Lakini mweye mofundiza, kamba munhu kana kinhu chochose kodaha kumtaza tatake hebu mamake, lakini kolonga, ‘Kinhu kino nimulavila Imulungu.’
6 Munhu ayo halondigwa kumtegeleza tatake hebu mamake, kwa kutenda avo hamugatonga malagizo ga Imulungu, kwa kukweleleza mafundizo genu wenyego.
7 Mweye mwa watapitapi! Kumbe mtula ndagu wa Imulungu Isaya kalagula goya mbuli ya mweye!
8 Imulungu kalonga, ‘Wanhu wano onitegeleza kwa mbuli zao,
lakini mizoyo yao ya kutali na niye.
9 Wao onitambikila bule,
kwavija ofundiza mafundizo ga wanhu na kugatenda kamba malagizo gangu!’ ”

Vinhu vimfitiza munhu
(Maluko 7:14-23)
10 Yesu kalukema lunhu lwa wanhu, kalulongela, “Tegelezeni na muvijuwe!
11 Kuduhu kinhu kingila mmulomo chodaha kumfitiza munhu, lakini kija kilawa mmulomo wa munhu acho kimfitiza munhu.”
12 Abaho wanahina zake Yesu wamcholela wamuuza, “Vino kuvijuwa kamba Mafalisayo viwahulike mbuli ziulongile wehilwa?”
13 Yesu kawedika, “Biki jojose hadihandigwe na Tatangu wa kuulanga dong'oligwa.
14 Sikumuwatonge! Awo vilongozi hawalola wa wanhu hawalola, kamba munhu halola komulongoza munhu halola miyage, wose wabili otumbukila mdikolombo.”

15 Petulo kamulongela, “Tufambulile ulonzi awo.”
16 Yesu kawalongela, “Vino na mweye mung'hali hamujuwile?
17 Mweye hamujuwile bule? Kinhu kingila mmulomo wa munhu chochola
mna iinda, abaho cholawa kunze?
18 Lakini vija vilawa mmulomo, volawa muumoyo, navo vivo vimfitiza
munhu.
19 Kwavija muumoyo wa munhu, mumo mulawa magesa gehile, ubavi,
ukomaji, ugoni, kuwalonga wayagwe vihile, uvizi na nzambi.
20 Vino avo vimfitiza munhu, lakini kuja bila kusunha makono hakumfiza
bule munhu.”

Kutamanila kwa mtwanzi (Maluko 7:24-30)

21 Yesu kahalawa hanhu aho kachola mwiimbaka ili behi na kudibuga da
Tilo na Sidoni.
22 Mtwanzi imoja Mkaanani wa isi ayo kamcholela kuno kotowa nyangi,
kamulongela, “Go mkulu, Mwana wa Daudi! Nyonele bazi mndele wangu
kana kinyamkela komgaza ng'hani.”
23 Lakini Yesu hamwidike mbuli. Wanahina zake wamcholela Yesu
wampula, “Mulongele yasegele! Kwavija kotukweleleza na kotutowela
mizangi!”
24 Yesu kawedika, “Nhumigwa kwa wanhu wa isi ya Izilaeli weli kamba
ng'hondolo wapotele.”
25 Mtwanzi ayo keza kamfugamila kamulongela, “Go mkulu, nhaze!”
26 Yesu kamwidika, “Havinogile bule kusola ndiya ya iwana na
kuwapigisila umbwa.”
27 Mtwanzi ayo kamwidika, “Ona, go mkulu, lakini hata umbwa oja kija
kilagale hasi mmeza ya wakulu zao.”
28 Yesu kamwidika, “Gweye kwa mtwanzi utamanila ng'hani! Kiulondile
kotendiligwa.” Bahaja mndele wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi

29 Yesu kahalawa hanhu aho, kachola kumgwazo wa lamba da Galilaya.
Kakwela kukigongo kakala hasi.
30 Lunhu lwa wanhu lumcholela na wamgalila wanhu wakalile mbetem-
bete, wasuwameso, walemale, wanhu hawalonga na wanhu wengi watamu,
waweka haulongozi wake, nayo kawahonya.
31 Wanhu wakanganya viwone wanhu hawalonga olonga, walemale
wahona, mbetembete otembela na wasuwameso olola, nao wamgwaa
nhogolwa Imulungu wa Izilaeli.

Yesu kowagwaa ndiya lunhu luyagwe (Maluko 8:1-10)

32 Yesu kawakema wanahina zake, kalonga, “Nowonela bazi wanhu wano,
kwavija wakala na niye siku ndatu na wabule ndiya. Silonda niwaleke
wachole na nzala, sikuwasinduke mnzila.”
33 Wanahina zake wamuuza, “Hano hatwili twa kuluwala, togapata kwahi
magate ga kuwagwaa wanhu wose wano waje?”
34 Yesu kawauza, “Mna magate mangapi?”
Wamwidika, “Saba na visomba vidoododo kidogo.”
35 Avo Yesu kawalongela wanhu wakale hasi.
36 Kasola gamagate saba na waja iwasomba, kamgwaa nhogolwa Imu-
lungu, kagabanzula gamagate, kawagwaa wanahina zake, nao wawagolela
wanhu.

37 Wose waja na kwiguta. Abaho wanahina zake wadondola vija visigale
na kumemeza vigelo saba.
38 Wambigalo wadile wakala elufu nne, watwanzi na wana hawapetigwe
bule.
39 Abaho Yesu kawalaga wanhu, kengila mwiingalawa, kachola mwiisi ya
Magadani.

16

Wanhu olonda vilaguso
(Maluko 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Mafalisayo na Masadukayo wayagwe wamcholela Yesu walonda
kumgeza, wampula yawalagusile kilaguso kulawa kuulanga.
2 Yesu kawedika, “Zuwa dahahonga, molonga, ‘Honoga, kwavija ulanga
mdung'hu.’
3 Na imitondo molonga, ‘Lelo mvula kotowa, kwavija ulanga mdung'hu na
mawingu totolo.’ Modaha kujuwa ulanga viuli, lakini hamujuwa vilaguso va
kipindi acho.
4 Lukolo lwa sambi lwihile na lulibule kutamanila molonda kilaguso!
Lakini kuduhu kilaguso chonda mugweleligwe kubanza kija cha Yona.”
Yesu kawaleka baho, kasegela.

Usasu wa Mafalisayo na Masadukayo
(Maluko 8:14-21)

5 Wanahina zake viwalokile umwambu uyagwe wa lamba, wakala
waisemwile kusola magate.
6 Yesu kawalongela, “Muiteganye na mkale meso na hamila ya Mafalisayo
na Masadukayo.”
7 Wasonga kuilongela wenyego, “Kolonga vino kwavija hatusolile mag-
ate.”
8 Yesu kajuwa kija kiwakalile olonga, kawauza, “Mweye mutamanila
kidogo, habali molongelela mbuli za kuwa bule magate?
9 Mung'hali hamuvijuwile? Vino hamukumbuka vinigabanzule gamagate
matano na kuwagwaa wanhu elufu tano? Vino mmemeza vigelo vingapi?
10 Na vivija gaja magate saba kwa wanhu elufu nne? Vino, mmemeza
vigelo vingapi?
11 Vino hamujuwile vilihi kamba sikalile nolonga mbuli ya magate? Muite-
ganye na hamila ya Mafalisayo na Masadukayo!”
12 Baho wanahina wajuwa kamba Yesu hawazumile waiteganye na
hamila ya magate, ila mafundizo ga Mafalisayo na Masadukayo.

Petulo kolonga Mwana wa Munhu ayo nani
(Maluko 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu viyavikile mwiisi ya Kaisalia Filipi, kawauza wanahina zake,
“Vino, wanhu olonga Mwana wa Munhu ayo nani?”
14 Wamwidika, “Wayagwe olonga Yohana Mbatizaji, wayagwe olonga
Eliya, kuno wayagwe olonga Yelemia na wayagwe olonga imoja wa watula
ndagu wa Imulungu.”
15 Yesu kawauza, “Na mweye molonga niye na nani?”
16 Simoni Petulo kamwidika, “Gweye kwa Kilisito, Mwana wa Imulungu
yeli mgima.”
17 Yesu kamwidika, “Kumweda gweye Simoni, mwanage Yohana, kwavija
mbuli yuulongile hufunzigwe na munhu, ila ilawa kwa Tatangu yeli kuu-
langa.

18 Niye nokulongela, Petulo, gweye kwa dibwe kulu na uchanha mwa
dibwe dino nozenga kanisa jangu, hata ifa haidaha bule kudihuma.
19 Nokugwaa luvugulo lwa Undewa wa kuulanga, chochose chondaufunge
mwiisi chofungigwa kuulanga, na chochose chondaufungule mwiisi cho-
funguligwa kuulanga."
20 Abaho Yesu kawazuma wanahina zake sikuwamulongele munhu
yoyose kamba heyo kakala Kilisito Mkombola.

Yesu kolonga mbuli ya kugaya na ifa yake
(Maluko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Kulawa baho, Yesu kawalongela wanahina zake fulu ipile, "Nolondigwa
kuchola Yelusalemu, kuko nodununzigwa ng'hani mmakono ga wavele,
wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo. Ako nokomigwa na siku
da kadatu nozilibuka."
22 Petulo kamsola Yesu kumgwazo kasonga kumkomhokela, "Bule, Mn-
dewa! Dino hadikulawilila bule!"
23 Yesu kahinduka, kamulongela Petulo, "Segela kumwangu, Mwenem-
bago! Gweye kong'himila, kwavija hugesa ga Imulungu, ila kogesa ga
iwanhu."
24 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, "Munhu yoyose yolonda
kwiza kumwangu, yaileme mwenyego, yaupape msalaba wake na
yanikweleleze.
25 Kwavija munhu yoyose yolonda kuukombola ugima wake kowagiza,
lakini munhu yoyose yowagiza ugima wake mbuli ya niye koupata.
26 Vino munhu kopata choni kamba yahaipata isi yose, lakini kowagiza
ugima wake? Hebu munhu kolava choni yaupate kabili ugima wake?
27 Kwavija Mwana wa Munhu kokwiza muukulu wa Tatake hamoja na
wasenga wa kuulanga, abaho komgwaa kila munhu nhunza yake iigalile na
sang'hano yake.
28 Nowalongela ukweli, wanhu wayagwe wemile hano, hondawafe bule,
mbaka vondawamone Mwana wa Munhu vonda yeze muundewa wake."

17

Yesu kogaluka kihanga
(Maluko 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Vizibitile siku sita, Yesu kamsola Petulo na Yakobo na Yohana ndugu yake
Yakobo, kachola nao waiyeka kulugongo lutali.
2 Viwakalile olola, Yesu kagaluka. Kihanga chake king'ala kamba zuwa, na
viwalo vake vikala vizelu chuwee kamba mulenge.
3 Baho wanahina waja wadatu wamona Musa na Eliya olonga na Yesu.
4 Petulo kamulongela Yesu, "Mndewa, vinoga siye tukale hano! Kamba
wahalonda nozenga viheha vidatu, kimoja chako gweye, kimoja cha Musa
na kimoja cha Eliya."
5 Viyakalile yang'hali kolonga, wingu ding'alile diwagubika na sauti ilawa
mdiwingu ilonga, "Ino ayo Mwanangu inimnogele. Mumtegeleze!"
6 Wanahina zake viwahulike vivo, wadumba ng'hani wagwa kingubang-
guba.
7 Yesu kawacholela kawakwasa kawalongela, "Inukeni, sikumudumbe!"
8 Viwalolile uchanha, hawamonile munhu ila Yesu yaiyeka.
9 Viwakalile ohumuluka kulugongo, Yesu kawazuma, "Sikumumulon-
gele munhu yoyose mbuli zino zimone, mbaka Mwana wa Munhu vonda
yazilibuke kulawa kwa wafile."

10 Abaho wanahina wamuuza, “Habali wafundiza Malagizo ga Musa
olonga Eliya kolondigwa yeze tanhu?”
11 Yesu kawedika, “Kweli, Eliya kokwiza tanhu, nayo kokwiza kutanda kila
kinhu.
12 Lakini nowalongeleni, Eliya kamala kwiza na wanhu hawamjuwile
bule, wamtendela viwalondile. Vivo vonda wamdununze Mwana wa
Munhu.”
13 Abaho wanahina zake wajuwa kamba Yesu kakala kolonga mbuli ya
Yohana Mbatizaji.

Yesu komuhonya mbwanga yeli na kinyamkela (Maluko 9:14-29; Luka 9:37-43)

14 Viwaluvikile lunhu lwa wanhu, munhu imoja kamcholela Yesu,
kamfugamila,
15 kamulongela, “Go mkulu, monele bazi mwanangu, kana kisango na
kogaya ng'hani. Miyanza mingi kogwa muumoto hebu mgamazi.
16 Nimgala kwa wanahina zako, lakini hawadahile bule kumuhonya.”
17 Yesu kawedika, “Mweye lukolo lwihile na mulibule kutamanila! Ng'hale
na mweye mbaka lini? Nogela kitumbe kumgongo mbaka lini? Mgaleni
hano imbwanga!”
18 Yesu kamkomhokela ikinyamkela, nayo kamulawa mbwanga ayo, ba-
haja kahona.
19 Abaho wanahina zake wamcholela Yesu kinyelegezi wamuuza, “Habali
siye hatudahile kumulava ikinyamkela?”
20 Yesu kawedika, “Kwavija mutamanila kidogo. Nowalongeleni ukweli,
mwahawa na kutamanila kidogo kamba mbeyu ndodo ya haladali, modaha
kukilongela kigongo kino, ‘Segela hano uchole haja!’ nacho chochola.
Mwahatendile kila kinhu!”
21 Kinyamkela kamba ino hadaha kulawa mbaka upule na kufunga kuja.

Yesu kolonga kabili mbuli ya ifa yake (Maluko 9:30-32; Luka 9:43-45)

22 Wanahina viwakalile hamoja kuko Galilaya, Yesu kawalongela,
“Mwana wa Munhu kogeligwa mmakono ga wanhu,
23 nao omkoma, lakini siku da kadatu kozilibuka.”
Wanahina zake wakala wanyunyuwale.

Kuliha kodi ya Ng'anda ya Imulungu

24 Yesu na wanahina zake viwavikile Kapelinaumu, wabokela kodi wa
Ng'anda ya Imulungu wamcholela Petulo, wamuuza, “Vino mfundiza wenu
kalihaga kodi ya Ng'anda ya Imulungu?”
25 Petulo kawedika, “Ona, kalihaga.”
Petulo viyengile mng'anda, Yesu kasonga kulonga, “Simoni, gweye koge-
saze? Wandewa wa isi wasolaga kodi na malipo kulawa kwa nani? Kwa
wenekae hebu kwa wanhu baki?”
26 Petulo kamwidika, “Kwa wanhu baki.”
Yesu kamwidika, “Vinoga, ino yofambula kamba wenekae hawalondigwa
kuliha.
27 Lakini hatulonda kuwagevuza wanhu wano. Avo chola kudilamba tega
ndoano. Msole somba yonda yalongole kunamata, mbabazule umulomo na
mgati yake kokona sente ya kuliha kodi ya Ng'anda ya Imulungu, yangu niye
na gweye. Isole kalihile kodi yetu.”

18

Nani yeli mkulu
(Maluko 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Kipindi acho wanahina wamcholela Yesu, wamuuza, “Nani yeli mkulu
Muundewa wa kuulanga?”
2 Yesu kamkema mwana mdodo, kamwimiza haulongozi wao,
3 kalonga, “Nowalongeleni ukweli, kamba mwahaleka kugaluka na
kuigala na mwana mdodo, hamkwingila ng'o Muundewa wa kuulanga.
4 Munhu yoyose yoihumulusa kamba mwana ino ayo mkulu kubanza
wose Muundewa wa kuulanga.
5 Yoyose yombokela mwana mdodo kamba ino kwa twaga jangu, kom-
bokela niye.

Vinhu vimuhonza munhu yatende nzambi
(Maluko 9:42-48; Luka 17:1-2)

6 “Munhu yoyose yonda yamuhonze imoja wa wadodo wano onitogola,
yatende nzambi yokuwa vinoga munhu ayo yagodekigwe dibwe kulu da
kudugila msingo na yasigwe mbahali. 7 Mogaya wanhu wa mwiisi mbuli
ya gaja gowatenda wanhu wagize kutamanila kwao! Magayo golondigwa
galawilile lakini kogaya munhu ija yonda yatende galawilile.
8 “Kamba mkono wako hebu mgulu wako wahakuhonza utende nzambi
ukanhe uwase! Yokuwa vinoga kwingila kuna uugima wa milele na mkono
hebu mgulu, kubanza kwingila na makono mabili hebu magulu mabili na
kwasigwa mna umoto wa jehanamu.
9 Kamba siso jako dahakuhonza utende nzambi, ding'ole na ujase! Yokuwa
vinoga gweye wingile kuna uugima wa milele na siso dimoja kubanza kuwa
na meso mabili na kwasigwa muumoto wa jehanamu.

Lusimo lwa ng'hondolo yapotele.
(Luka 15:3-7)

10 “Iteganyeni sikumumbeze imoja wa wadodo wano. Kwavija nowalon-
geleni wasenga wa kuulanga olola kihanga cha tatangu yeli kuulanga.
11 Kwavija Mwana wa Munhu keza kukikombola kija kipotele.
12 “Mogesaze? Kamba munhu kana ng'hondolo gana dimoja, na
ng'hondolo imoja kapotela, avo hawaleka waja malongo tisa na tisa mna
ikigongo na kuchola kumzahila ija ng'hondolo yapotele?
13 Nowalongeleni ukweli yahampata, kodeng'helela ng'hani kubanza
waja malongo tisa na tisa walekile kupotela.
14 Vivija Tata yeli kuulanga halonda hata imoja wa wadodo wano yapotele.

Kumtaza ndugu yatendile nzambi

15 “Kamba ndugu yako yahakutendela gehile. Chola ukamzume, heyo na
gweye muli mwiiyeka. Yahakutegeleza, kumpata ndugu yako.
16 Yahalema kukutegeleza, msole munhu imoja hebu wabili hamoja na
gweye, ili chochose kilongigwa kitogoligwe na wanhu wabili hebu wadatu.
17 Kamba yahalema kuwategeleza, walongele wanhu wamtogole Yesu,
vivija yahalema kuwategeleza, muleke yawe kumwako kamba mmhazi
hebu mbokela kodi.
18 “Nowalongeleni, jojose dondamudifunge mwiisi dofungigwa kuulanga,
na jojose dondamfungule mwiisi dofunguligwa kuulanga.
19 “Nowalongeleni kabili, wanhu wabili kumwenu mweye wahaitogolela
mwiisi kupula kinhu chochose, Tatangu yeli kuulanga kowatendela.

20 Kwavija kokose konda waiting'hane wanhu wabili hebu wadatu kwa twaga jangu, niye na hamoja nao."

Lusimo lwa msang'hanaji yelibule bazi

21 Abaho Petulo kamcholela Yesu kamuuza, "Mndewa, kamba ndugu yangu yahanhendela vihile, ngele kumgongo miyanza mingapi? Mbaka miyanza saba?"

22 Yesu kamwidika, "Nokulongela siyo miyanza saba, lakini saba miyanza malongo saba,

23 kwavija Undewa wa Imulungu uigala na Mndewa yalondile kupeta sente zake na wasang'hanaji zake.

24 Viyasongile kupeta sente, kagaligwa munhu imoja yakalile kodaigwa talanta elufu kumi.

25 Msang'hanaji ayo kakala kabule kinhu cha kumuliha, avo mndewa kalagiza yauzigwe, heyo, mwehe wake na wanage na vose viyalinavo ili yalihe dideni.

26 Msang'hanaji ayo kamfugamila kampula, 'Go mkulu, nibetele kwa kufunga umoyo nokuliha kila kinhu!'

27 Mndewa ija kamonela bazi, avo kamulekelela dideni dija na kamuleka yachole."

28 "Abaho munhu ija viyasegela kamting'hana msang'hanaji miyage yakalile komdai sente gana dimoja, kamgoga kasonga kumbota isingo kuno kolonga, 'Liha sente yangu.'

29 Msang'hanaji miyage kamfugamila, kampula, 'Nibetele kwa kufunga umoyo nokuliha!'

30 Lakini kalema, kachola na kumgodeka miyage mkifungo mbaka vonda yalihe deni dija.

31 Wasang'hanaji wayage viwonile kija kilawilile ona usungu, wachola kumulongela mndewa mbuli zose zilawilile.

32 Avo mndewa kamkema msang'hanaji ayo, kamulongela. 'Gweye kwa msang'hanaji wihile, niye nikulekelela deni jako kwavija kunipula nhende vivo.

33 Kulondigwa umonele bazi msang'hanaji miyago kamba niye vinikonele bazi.'

34 Mndewa wake kagevuzika ng'hani, kamgodeka mkifungo mbaka vondayalihe deni jose."

35 Yesu kamambukiza, "Vino vivo Tatangu yeli kuulanga vonda yawatendeleni mweye, kamba hamuzigela kumgongo mbuli za ndugu zenu kwa mizoyo yenu yose."

19

Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
(Maluko 10:1-12)

1 Yesu viyamambukize kulonga mbuli azo, kasegela isi ya Galilaya na kachola mwiisi ya Yudea, kuna umwambu wa lwanda lwa Yolidani.

2 Lunhu mkulu lwa wanhu lumkweleleza, na kuko kawahonya wanhu wakalile watamu.

3 Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu na wamgeza kwa kumuuza, "Vino vinoga mbigalo kumwasa mwehe wake kwa mbuli yoyose?"

4 Yesu kawedika, "Vino hamugasomile bule Maandiko Gang'alile vigalonga kulawa kuna ichanduso, Imulungu kamulumba mbigalo na mtwanzi?

5 Avo Imulungu kalonga, ‘Kwa mbuli ayo mbigalo komuleka tatake na
mamake nayo koilumba na mwehe wake, na wabili awo okuwa kinhu
kimoja.
6 Avo haweli wabili kabili lakini kinhu kimoja. Avo kiyalumbilize Imu-
lungu, munhu sikuyakigole.’ ”
7 Mafalisayo wamuuza Yesu, “Habali Musa katugwaa lagizo kamba mbi-
galo kodaha kumgwaa kibua cha nyasa mwehe wake na kumwasa?”
8 Yesu kawedika, “Musa kawagwaa lagizo muwaleke wehe zenu kwavija
mizoyo yenu midala, lakini havikalile vivo bule kipindi Imulungu viyalum-
bile isi.
9 Nowalongeleni, mbigalo yoyose yomwasa mwehe wake, na kumsola
mtwanzi iyagwe, kotenda ugoni. Ila kodaha kumwasa mwehe wake kamba
yahatenda ugoni.”
10 Wanahina zake wamulongela, “Kamba vino vivo ili kwa mbigalo na
mwehe wake, vinoga kuleka kusola.”
11 Yesu kawedika, “Siyo kila munhu kodaha kuitogola mbuli ino, lakini
waja wagweleligwe na Imulungu.
12 Kuna vilamuso vingi viwatenda wanhu waleke kusola, wayagwe
waleligwa vivo, wayagwe watendigwa vivo na wanhu. Na wayagwe hawa-
sola mbuli ya Undewa wa kuulanga. Lakini ija yodaha kugagoga mafundizo
gano yagagoge.”

Yesu kowatambikila wana wadodo
(Maluko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Wanhu wayagwe wamgalila Yesu wana wadodo yawahagatile na
kuwatambikila, lakini wanahina zake wawakomhokela.
14 Yesu kalonga, “Walekeni wana wadodo weze kumwangu sikumuwag-
omese, kwavija Undewa wa kuulanga wa wanhu kamba wana wano.”
15 Kawahagatila, abaho kasegela hanhu aho.

Mbwanga tajili
(Maluko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Mbwanga imoja kamcholela Yesu, kamuuza, “Mfundiza nhende choni
kinogile niupate ugima wa milele?”
17 Yesu kamulongela, “Habali koniuza mbuli ya kinhu kinogile? Kuna
imoja yaiyeka yanogile. Wahalonda kwingila muugima wa milele, gagoge
malagizo ga Imulungu.”
18 Kamuuza, “Malagizo gani?”
Yesu kamwidika, “Sikuukome, sikuutende ugoni, sikuwibe, sikuulave
usindila wa uvizi,
19 wategeleze tatako na mamako, na umnogele miyago kamba viuinogela
mwenyego.”
20 Mbwanga ayo kamwidika, “Malagizo gano gose nigagoga. Choni
kiyagwe kinilondigwa kutenda?”
21 Yesu kamulongela, “Wahalonda udahe kutenda goyolonda Imulungu,
genda kachuuze vinhu vose viuli navo na ukawagwelele wakiwa zisente, na
gweye kokuwa na utajili kuulanga, abaho wize unikweleleze.”
22 Mbwanga ija viyahulike avo, kasegela kuno kanyunyuwala, kwavija
kakala tajili ng'hani.
23 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, “Nowalongeleni ukweli,
yokuwa vidala ng'hani kwa munhu tajili kwingila Muundewa wa kuulanga.
24 Nowalongeleni kabili, vibuha kwa ngamiya kubita mna ikizonzo cha
sanzia, kubanza tajili kwingila Muundewa wa Imulungu.”

25 Wanahina zake viwahulike avo, wakanganya ng'hani wamuuza, “Vino
nani yonda yadahe kukomboligwa?”
26 Yesu kawalola bunhuu kawalongela, “Kwa munhu havidahika, lakini
kwa Imulungu gose godahika.”
27 Petulo kamwidika, “Lola siye tuleka kila kinhu na kukukweleleza
gweye. Avo topata choni?”
28 Yesu kawalongela, “Nowalongeleni ukweli, Mwana wa Munhu von-
dayakale mna ikigoda chake cha ukulu mna iisi yonda ize, mweye wanahina
zangu longo na wabili mokala mna ivigoda va ukulu na mogatawala maka-
bila longo na mabili ga Izilaeli.
29 Munhu yoyose yalekile ng'anda hebu ndugu hebu lumbu jake hebu
tatake hebu mamake hebu wanage hebu migunda mbuli ya niye kobokela
miyanza gana kwa vija viyelinavo, na koupata ugima wa milele.
30 Lakini wanhu wengi weli wa ichanduso okuwa wa ikimambukizo, na
waja wa ikimambukizo okuwa wa ichanduso.

20

Wasang'hanaji mumgunda wa mizabibu

1 “Undewa wa kuulanga uigala na kija kilawilile kwa munhu yeli na
mgunda wa mizabibu, kalawa imitootondo ng'hani, kachola kugoneka
wanhu wakasang'hane mumgunda wake.
2 Kailagana nao yawalihe sente kwa sang'hano ya siku dimoja, abaho
kawagala mumgunda wake wakasang'hane.
3 Abaho saa ndatu kachola kudigulilo kawavika wanhu wema aho wabule
cha kutenda.
4 Avo kawalongela, ‘Mweye vivija gendeni kumgunda wangu
mukasang'hane na nowaliha chochose cha kufaya.’
5 Avo wachola. Viivikile saa sita na saa tisa imisi ayo mwene mgunda
kachola katenda vivija viyatendile ichanduso.
6 Viivikile saa kumi na moja kachola na kawavika wanhu wayagwe wema,
kawauza, ‘Habali mwima hano imisi yose mwabule cha kusang'hana?’
7 Wanhu waja wamwidika, ‘Kwavija kuduhu munhu yatugwelele
sang'hano.’ Kawalongela, ‘Na mweye vivija mkasang'hane kumgunda
wangu wa mizabibu!’
8 “Viivikile ichungulo, munhu mwene mgunda kamulongela mwamizi
wake wa mgunda, ‘Wakeme wanhu wasang'hane na uwalihe sente zao,
kusongela waja wakimambukizo na waja wa ichanduso.’
9 Wanhu wasang'hane kusongela saa kumi na moja, walihigwa kila
munhu sente imoja.
10 Avo waja wanduse kusang'hana viwezile wagesa kamba olihigwa sente
nyingi, lakini kila imoja wao kagweleligwa sente imoja.
11 Wasola zisente na kusonga kumnung'unikila ija yawagoneke.
12 Walonga, ‘Wanhu wano wagonekigwe kukimambukizo wasang'hana
kwa saa dimoja diiyeka, siye tusang'hana siku ngima mdizuwa, abaho
kuwaliha vivija viutulihile siye!’
13 “Ija mwene mgunda kamwidika imoja wao, ‘Mbwigangu tegeleza, niye
sikubunzile bule. Vino hatuilagane nikulihe sente imoja kwa kusang'hana
siku dimoja?
14 Sola sente yako uchole, niye ninogelwa kumliha munhu ino inimgoneke
kukimambukizo kamba vinikulihile gweye.

15 Vino havinogile bule niye kutenda kija kinilonda kwa sente zangu
mwenyego? Hebu gweye kokona migongo kwavija niye nina moyo unogile?'
"
16 Yesu kamambukiza kulonga, "Avo wose weli wa ikimambukizo sambi
okuwa wa ichanduso kumwande, na wose weli wa ichanduso sambi okuwa
wa ikimambukizo kumwande."

Yesu kolonga mwanza wa kadatu mbuli ya ifa yake
(Maluko 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu viyakalile kochola Yelusalemu, kainega kumgwazo na wanahina
zake longo na wabili, kawalongela,
18 "Tegelezeni, tochola Yelusalemu, kuko Mwana wa Munhu kogeligwa
mmakono ga wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa.
Nao omtagusa yafe.
19 Na omwika mmakono ga Wamhazi, nao omzeha omtowa mbalati na
omkoma kwa kumuwamba mumsalaba, lakini siku da kadatu kozilibuka."

Kupula kwa mama
(Maluko 10:35-45)

20 Abaho mwehe wa Zebedayo na wanage wabili kamcholela Yesu,
kamfugamila kampula yamtendele kija kiyolonda.
21 Yesu kamuuza, "Kolonda choni?"
Kamwidika, "Chonde, nhogolela wanangu wano wabili, imoja yakale
mwambu wa mkono wako wa kudila na iyagwe mwambu wa mkono wako
wa kumoso muundewa wako."
22 Yesu kawedika, "Hamkijuwile kinhu kimpula, vino modaha kuk-
ing'wela kikasi cha madununzo chonda niking'wele niye?"
Wamwidika, "Todaha."
23 Yesu kawalongela, "Kweli moking'wela kikasi changu, lakini nabule
udahi wa kusagula nani yakale mwambu wa mkono wangu wa kudila hebu
wa kumoso. Hanhu aho wekiligwa wanhu wasaguligwe na Tatangu."
24 Baho wanahina longo viwahulike avo, wawagevuzikila ng'hani Yakobo
na Yohana.
25 Yesu kawakema wose hamoja kawalongela, "Mojuwa kamba wakulu wa
wanhu wa mwiisi owalanguliza kwa nguvu, na wakulu wao wana udahi.
26 Lakini haili vivo kumwenu. Munhu yoyose yolonda kuwa munhu
mkulu, yawe msang'hanaji wa wose,
27 na munhu yolonda kuwa wa ichanduso, yawe mtumwa wa wose.
28 Kamba vija Mwana wa Munhu, hezile kusang'hanilwa, lakini keza
kuwasang'hanila na kuulava ugima wake kwa kuwakombola wanhu
wengi."

Yesu kowahonya wasuwameso wabili
(Maluko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu na wanahina zake viwakalile osegela kudibuga da Yeliko, lunhu
lwa wanhu lumkweleleza.
30 Wanhu wabili wasuwameso wakalile kumgwazo wa inzila, viwahulike
Yesu kobita, wasonga kukemelela, "Mwana wa Daudi! Tonele bazi!"
31 Lunhu lwa wanhu luwakomhokela luwalongela wanyamale. Lakini
wagendelela kukemelela ng'hani, "Mwana wa Daudi! Tonele bazi!"
32 Yesu kema kawakema kawauza, "Molonda niwatendele choni?"
33 Wamwidika, "Go mkulu, tolonda kulola!"
34 Yesu kawonela bazi kawakwasa meso gao, bahaja wadaha kulola, nao
wamkweleleza.

21

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa ng'henze
(Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Yesu na wanahina zake viwavikile Yelusalemu, wachola Betifage kuna
Ulugongo lwa Mizeituni. Baho kawatuma wanahina zake wabili wamulon-
golele,
2 kawalongela, “Gendeni kuna ikijiji kili kuulongozi wenu, aho momvika
kihongwe kafungigwa na mwanage kumgwazo. Wafunguleni mungalile
hano.
3 Munhu yoyose yahawauza, mulongeleni, Mndewa kowalonda, nayo
kowaleka wachole.”
4 Gano gatendeka ili kiyalongile mtula ndagu wa Imulungu kilawilile,
5 “Dilongele buga da Sayuni,
Lola, mndewa wako kokwiza!
Muhole na kakwela kihongwe na
mwanage kihongwe.”
6 Avo wanahina wachola watenda vivija viyawalongele Yesu watende.
7 Wamgala ija ikihongwe na mwanage, watandika viwalo vao mmigongo
mwa waja ivihongwe, na Yesu kakwela uchanha.
8 Lunhu lwa wanhu lwanzanza viwalo vao mnzila kuno wayagwe wabena
mibunho na kuyanzanza mnzila ili yabite.
9 Wanhu wakalile kuchugu na kuulongozi wa Yesu wakemelela,
“Yatogoligwe mwana wa Daudi!
Imulungu yamtambikile ija yokwiza kwa twaga da Mndewa!
Imulungu yatogoligwe!”
10 Yesu viyengile Yelusalemu, wanhu wose wa kudibuga wading'huka na
waiuza, “Ino ayo nani?”
11 Lunhu lwa wanhu lwidika, “Ino ayo Yesu, mtula ndagu wa Imulungu
kolawa Nazaleti mwiisi ya Galilaya.”

Yesu kokwingila Mng'anda ya Imulungu
(Maluko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

12 Yesu kengila Mng'anda ya Imulungu, kawawinga wanhu wose wakalile
ogula na kuchuuza vinhu. Kazibidula meza za wanhu wakalile ovunja sente
na vigoda va wanhu wakalile ochuuza njiwa.
13 Kawalongela, “Yandikigwa mna Gamaandiko Gang'alile, ‘Ng'anda
yangu yokuwa kae ya kupulila.’ Lakini moitenda mhango ya wabavi!”
14 Wasuwameso na wanhu mbetembete wamcholela Yesu kuna Ing'anda
ya Imulungu, nayo kawahonya.
15 Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa wagevuzika
viwonile mbuli za unzonza ziyakalile yotenda Yesu na wana viwakalile
okemelela Mng'anda ya Imulungu, “Yatogoligwe Mwana wa Daudi!”
16 Avo wamuuza Yesu, “Vino kohulika viwolonga wana wano?”
Yesu kawedika, “Mhulika, hamugasomile gaja Gamaandiko Gang'alile
golonga, ‘Muwafundiza wana na ving'hele kulava nhogolwa inogile.’ ”
17 Yesu kawaleka na kachola Betania kunze ya buga, kawasa kuko.

Yesu kodiduwila biki
(Maluko 11:12-14; 11:20-24)

18 Imitootondo, Yesu viyakalile kobwela mna idibuga, kakala na nzala.
19 Behi na nzila kajona biki da mtini kadicholela, yalole kamba kodaha
kupata tunda jojose, lakini honile kinhu ila majani gaiyeka. Avo kadilongela,
“Sikuulele matunda ng'o!” Bahaja biki dijo dinyala gogodaa.

20 Wanahina zake viwonile avo wakanganya ng'hani, waiuza, “Habali biki
dino da mtini dinyala himahima?”
21 Yesu kawedika, “Nowalongeleni ukweli kamba mwahatogola na kuleka
kunyawanyawa, modaha kutenda kamba kija kinitendile kwa biki dino da
mtini. Siyo kino kiiyeka, lakini modaha kukilongela kigongo kino, ‘Ng'oka
ukayase mbahali,’ na yokuwa vivo.
22 Kamba mwahatogola, mobokela chochose chonda mupule.”

Mbuli ya udahi wa Yesu
(Maluko 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yesu kengila Mng'anda ya Imulungu, na viyakalile kofundiza, wakulu
wa walava nhosa na wavele wamwizila wamuuza, “Vino kotenda gano gose
kwa udahi wa nani? Nani yakugwelele udahi uno wa kutenda gano?”
24 Yesu kawedika, “Nowauza mbuli imoja munilongele, na niye nowalon-
geleni kwa udahi wa nani notenda gano.
25 Nongeleni, vino udahi wa Yohana wa kubatiza ulawa kwahi? Ulawa
kwa Imulungu hebu ulawa kwa wanhu?”
Wasonga kuilongela, “Twahalonga ulawa kwa Imulungu, kotuuza, ‘Habali
hamumtogole Yohana?’
26 Lakini twahalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’ towadumba wanhu kwavija
wose wamtogola Yohana kamba mtula ndagu wa Imulungu.”
27 Avo wamwidika Yesu, “Hatujuwile.”
Abaho Yesu kawalongela, “Na niye siwalongela bule notenda gano kwa
udahi wa nani.”

Lusimo lwa wana wabili

28 “Mweye mogesaze? Munhu imoja kakala na wana wabili, kachola
kwa ija mwana imkulu kamulongela, ‘Mwanangu, lelo chola ukasang'hane
kumgunda wa mizabibu.’
29 Nayo kamwidika, ‘Sichola bule.’ Lakini kumwande kidogo kagimbula
na kuchola.
30 Abaho tata ija kachola kwa mwana iyagwe kamulongela mbuli iija.
Nayo kamwidika, ‘Ona tata nochola,’ lakini hacholile bule.
31 Avo nani mna iwana waja wabili yatendile kija kiyalondile tatao?”
Wamwidika, “Ija mwana imkulu.”
Avo Yesu kawalongela, “Nowalongeleni wabokela kodi na wagoni owalon-
golela kwingila mna Undewa wa Imulungu.
32 Kwavija Yohana Mbatizaji keza kuwalagusila nzila inogile, na mweye
hamumtogole lakini wabokela kodi na wagoni wamtogola. Vivija na mweye
vimonile avo, hamulekile nzambi zenu na kumtogola.”

Lusimo lwa walimaji mumgunda wa mizabibu
(Maluko 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Yesu kalonga, “Tegelezeni lusimo luyagwe, kukala na munhu imoja
mwene mgunda kahanda mizabibu mumgunda wake, kazungulusila lwigo,
kahimba hanhu ha kukamila zabibu, kazenga lingo na kawakodisha wali-
maji. Abaho kafunga mwanza kachola isi ya kutali.
34 Msimu wa kubawa zabibu viuvikile, kawatuma wasang'hanaji zake
kwa waja walimaji wamgalile zabibu kulawa mumgunda wake.
35 Walimaji waja wawagoga wasang'hanaji awo, imoja wamtowa, iyagwe
wamkoma, na iyagwe wamtowa mabwe.
36 Kawatuma kabili wasang'hanaji wayagwe, wengi kubanza waja wa
ichanduso, walimaji awo wawatendela vivija.

37 Kukimambukizo kamtuma mwanage, kalonga, ‘Ino omtegeleza kwavija
mwanangu.’
38 Lakini walimaji viwamonile mwanage, wailongela, ‘Ino ayo muhazi
lekeni tumkome na tusole uhazi wake!’
39 Avo wamgoga na wamwasa kunze ya umgunda na wamkoma.”
40 Yesu kawauza, “Vino munhu mwene mgunda yaheza kowatenda choni
waja walimaji?”
41 Wamwidika, “Kowakoma walimaji wose wehile na kowakodisha wanhu
wayagwe mgunda awo, nao omgolela zabibu mumsimu wa kubawa
zabibu.”
42 Yesu kawalongela, “Hamusomile mna Gamaandiko Gang'alile,
‘Dibwe wadilemile wazengaji,
sambi digalamuka dibwe kulu kubanza gose.
Mbuli ino itendigwa na Mndewa
nayo yotukanganya.’ ”
43 Yesu kengeza kulonga, “Avo nowalongeleni ukweli, Undewa wa Imu-
lungu obokigwa kumwenu na ogweleligwa wanhu olela matunda ganogile.
44 Munhu yoyose yonda yaikwale mdibwe ajo kobeneka beneka na munhu
donda dimulagalile domuhonda tipitipi.”
45 Wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo viwahulike simo azo wajuwa
kamba kakala kowalonga hewo.
46 Avo wazahila nzila ya kumgogela, lakini waludumba lunhu lwa wanhu,
kwavija wamtogola Yesu kakala mtula ndagu wa Imulungu.

22

Lusimo lwa zengele
(Luka 14:15-24)

1 Yesu kalonga nao kabili kwa simo, kawalongela,
2 “Undewa wa kuulanga uigala na kija kilawilile kwa mndewa yamtandile
mwanage wa kimbigalo zengele.
3 Kawatuma wasang'hanaji zake wawalongele waja wagonekigwe weze
kuna idizengele, lakini waja wagonekigwe walema kwiza.
4 Avo kawatuma wasang'hanaji wayagwe kawalongela, ‘Walongeleni
vino waja wagonekigwe kuna idizengele, zengele jangu niditanda, nyhinja
ng'ombe wanonile, kila kinhu nimala kukitanda goya. Izoni kuna idizen-
gele!’
5 Lakini waja wagonekigwe hawatongile bule, kila munhu kachola kuna
isang'hano yake, imoja kumgunda wake, na iyagwe kuna ibiyashala yake.
6 Wayagwe wawagoga wasang'hanaji zake, wawatowa na kuwakoma.
7 Mndewa kagevuzika ng'hani, avo kawatuma wakalizi zake
wakawakome waja wawakomile wasang'hanaji zake na wadisome moto
buga jao.
8 Abaho kawakema wasang'hanaji zake na kawalongela, ‘Zengele jangu
nimala kuditanda, lakini wanhu wagonekigwe kuna idizengele hawafaya
kugonekigwa.’
9 Avo choleni kuna izinzila na munhu yoyose yonda mumone mumgoneke
yeze kudizengele.
10 Avo wasang'hanaji wachola mna izinzila na wawagala wanhu wose
wawavikile, wanogile na wehile, avo gati da zengele dimema wanhu.”
11 “Mndewa viyengile kuwalola wageni zake, kamona munhu imoja
havalile kiwalo cha zengele.

12 Kamuuza, ‘Mbwigangu, kwingilaze muno kuno kwabule kiwalo cha
zengele?’ Lakini munhu ayo hamwidike bule.
13 Abaho mndewa kawalongela wasang'hanaji, ‘Mfungeni magulu na
makono, mumwase kunze kudiziza ako kolila na kudafuna meno.’ ”
14 Yesu kamambukiza kwa kulonga, “Wagonekigwe wengi, lakini wasag-
uligwe wadodo.”

Mbuli ya kuliha kodi
(Maluko 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Mafalisayo walawanya wamkalila kiseto Yesu wamgoge kwa mbuli
zake.
16 Wawatuma wanahina zao hamoja na wanhu wayagwe mna ikibumbila
cha Helode. Walonga, “Mfundiza, tokujuwa gweye kwa munhu ulonga
ukweli na kofundiza nzila za Imulungu mna ikweli. Humdumba munhu
yoyose, kwavija hutonga ukulu wa munhu.
17 Tulongele, gweye kokonaze? Vino vinoga kuliha kodi kwa Mndewa wa
Lumi hebu havinogile bule?”
18 Lakini Yesu kagajuwa magesa gao gehile, kawalongela, “Mweye mwa
watapitapi, habali monigeza?
19 Ndagusileni isente imulihilaga kodi!”
Nao wamgalila isente.
20 Nayo kawauza, “Vino kihanga kino cha nani? Na twaga dino da nani?”
21 Nao wamwidika, “Va Mndewa wa Lumi.”
Abaho Yesu kawalongela, “Mgweleleni Mndewa wa Lumi vili va Mndewa
wa Lumi, na mgweleleni Imulungu vili va Imulungu.”
22 Viwahulike avo, wakanganya, wamuleka wasegela.

Mbuli ya kuzilibuka kwa wafile
(Maluko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Siku didija Masadukayo wayagwe wanhu olonga kuduhu kuzilibuka
wamcholela Yesu.
24 Walonga, “Mfundiza, Musa katulongela mbigalo yahafa yang'hali
hanalela wana, ndugu yake kolondigwa yamsole mgane ayo, ili yalele nayo
wana mbuli ya ndugu yake.
25 Hano kumwetu kukala na ndugu saba. Ija imkulu kasola mwehe na kafa
halekile wana, na mdodo wake kamuhala mgane ayo.
26 Kinhu kikija kimulawilila mwana wa kabili, wa kadatu mbaka wose
saba.
27 Ako kumwande, mtwanzi ija nayo kafa.
28 Mna isiku ya kuzilibuka wanhu wafile, mtwanzi ayo kokuwa wa nani?
Kwavija wose saba wakala wamsolile.”
29 Yesu kawedika, “Mweye mopotela! Kwavija hamugajuwile Maandiko
Gang'alile hebu udahi wa Imulungu.
30 Kwavija mna isiku ya kuzilibuka wanhu wafile, wanhu hawasola wala
hawasoligwa okuwa kamba wasenga wa kuulanga.
31 Lakini kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu, hamusomile kija kiyawa-
longele Imulungu? Kalonga,
32 ‘Niye na Imulungu wa Abulahamu, Imulungu wa Isaka, Imulungu wa
Yakobo.’ Heyo heli Imulungu wa wanhu wafile, ila Imulungu wa wanhu
wagima.”
33 Lunhu lwa wanhu viluhulike avo, lukanganya kwa mafundizo gake.

Lagizo kulu
(Maluko 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Mafalisayo viwahulike kamba Yesu kawatenda Masadukayo wanya-
male tuluu, waiting'hana hamoja,
35 na imoja wao, kakala munhu yagajuwile goya Malagizo ga Musa,
kamgeza Yesu kwa kumuuza,
36 "Mfundiza, mna Gamalagizo lagizo gani dili kulu?"
37 Yesu kamwidika, " 'Mnogele Mndewa Imulungu wako kwa moyo wako
wose, kwa loho yako yose na kwa nzewele zako zose.'
38 Dino ijo lagizo dili kulu na da ichanduso.
39 Da kabili doigala na dino, 'Mnogele miyago kamba viuinogela
mwenyego.'
40 Malagizo gose ga Musa na mafundizo ga watula ndagu wa Imulungu
gema mna gamalagizo gano mabili."

Mbuli ya Kilisito Mkombola
(Maluko 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Mafalisayo viwaiting'hane hamoja, Yesu kawauza,
42 "Vino mweye mogesa choni kwa mbuli ya Kilisito? Mwanage nani?"
Wamwidika, "Mwanage Daudi."
43 Yesu kawauza, "Habali Loho Yang'alile kamulongoza Daudi yamkeme,
'Mndewa'? Kwavija kalonga,
44 'Mndewa Imulungu kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano mwambu wa mkono wangu wa kudila,
mbaka niweke hasi mmagulu gako wanhu wakwihile.'
45 Kamba Daudi komkema 'Mndewa', yokuwaze Kilisito yawe mwanage
Daudi?"
46 Kuduhu munhu yamwidike, kulawa siku dijo na kugendelela kuduhu
munhu yagezile kumuuza Yesu mbuli yoyose.

23

Yesu kowazuma wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo
(Maluko 12:38-39; Luka 11:43, 46; 20:45-46)

1 Abaho Yesu kalulongela ulunhu na wanahina zake,
2 kawalongela, "Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wana udahi
wa kufambula Malagizo ga Musa.
3 Avo gogeni na mtende gaja gose gonda wawalongeleni, lakini sikumu-
tende gaja gowotenda hewo, kwavija hawatenda gaja gowopetela wanhu.
4 Owadikwa wanhu mgamaega mbahasha ng'hulu na kuno hewo
wenyego hawalonda kugolosa makono kuwataza kupapa.
5 Gose gowotenda, otenda ili wakoneke na wanhu. Kwavija ovala
vikumbi vandikigwe Maandiko Gang'alile mna ivihanga vao na ofunga mna
gamakono gao, na ovala viwalo vili na vinhu vitali oneke kamba wailava
kwa Imulungu.
6 Onogezwa kukala hanhu hanogile mna izinyimwilinyimwili na kukala
mna ivigoda va haulongozi mna izing'anda za kumpula Imulungu.
7 Onogezwa kulamusigwa na wanhu mna gamagulilo na kukemigwa na
wanhu, 'Mfundiza'.
8 Lakini mweye sikumukemigwe 'Mfundiza'. Kwavija mweye mwa wanhu
wa lubuga lumoja na Mfundiza wenu imoja.
9 Sikumumkeme munhu yoyose hano mwiisi, 'Tata', kwavija munayo Tata
imoja yeli kuulanga.

10 Vivija sikumukemigwe, ‘Vilongozi’, kwavija munayo kilongozi imoja,
nayo ayo Kilisito Mkombola
11 Yeli mkulu hagati yenu yawe msang'hanaji wenu.
12 Munhu yoyose yoitenda mwenyego mkulu kotendigwa mdodo, na
munhu yoyose yoitenda mwenyego mdodo kotendigwa mkulu.

Yesu koukomhokela utapitapi wao
(Maluko 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye
mwa watapitapi! Mohinda mulango wa Undewa wa kuulanga mgameso ga
wanhu, kuno mweye wenyego hamwingila, wala hamulonda kuwatogolela
waja olonda kwingila wengile!
14 Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye
mwa watapitapi! Mosola vinhu vili mzikae za wagane, abaho moitenda
munoga kwa kulonga mbuli nyingi mwahampula Imulungu! Mbuli ya gano
nhaguso yenu yokuwa ng'hulu ng'hani.
15 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye
mwa watapitapi! Moloka bahali na kuchola mziisi ili mumpate munhu
wa kutogola kamba vimutogola mweye, na mwahampata momtenda yehe
miyanza mibili kubanza mweye kwa kwiingila jehanamu!
16 “Mogaya mweye vilongozi hamulola! ‘Mofundiza munhu yahaiduwila
kwa Ng'anda ya Imulungu siyo mbuli. Lakini yahaiduwila kwa zahabu ili
Mng'anda ya Imulungu, koifunga mwenyego.’
17 Mweye hamulola na wabozi! Kilihi kili kikulu, zahabu hebu Ng'anda ya
Imulungu iitenda zahabu ing'ale?
18 Vivija mweye mofundiza, ‘Munhu yahaiduwila kwa upango wa kulavila
nhosa siyo mbuli, lakini yahaiduwila kwa nhosa ili muupango, koifunga
mwenyego.’
19 Mweye hamulola! Kilihi kili kikulu, inhosa hebu uupango wa kulavila
nhosa uitenda inhosa ing'ale?
20 Avo munhu yahaiduwila kwa upango wa kulavila nhosa, koiduwila kwa
upango wa kulavila nhosa hamoja na nhosa yose ili uchanha yake,
21 na ija yoiduwila kwa Ng'anda ya Imulungu, kaiduwila kwa Ng'anda ayo
ya Imulungu na kwa Imulungu yokala mumo.
22 Yoyose yoiduwila kwa ulanga, koiduwila kwa kigoda cha undewa cha
Imulungu na kwa ayo yokikalila.
23 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo na Mafalisayo, mweye mwa wat-
apitapi! Momgwaa Imulungu fungu da longo da majani gonung'hila goya,
binzali na kalafuu, lakini moleka kugagoga mafundizo makulu Gamalagizo,
kamba vija haki, bazi na kutamanila. Molondigwa kugatenda gano na
sikumugaleke gaja gayagwe.
24 Mweye vilongozi hamulola! Molava ng'honzi mgamazi lakini momeza
ngamiya!
25 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye
mwa watapitapi! Mosunha kikasi na sahani kwa kunze, lakini moleka mgati
mmema vinhu vimpatile kwa kuboka na ugila.
26 Gweye Mfalisayo hulola! Tanhu sunha mgati ya kikasi na kunze kokuwa
kuzelu.
27 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye
mwa watapitapi! Muigala na vikuta va mapanga vibakigwe langi nzelu, kwa
kunze gokoneka ganoga, lakini mgati gamema mizege ya wanhu wafile na
kila kinhu kihile.

28 Vivija na mweye kwa kunze mokoneka kamba wanhu munogile, lakini
mgati mmwenu mmema utapitapi na nzambi.”

Yesu kolagula nhaguso yao
(Luka 11:47-51)

29 “Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, mweye
mwa watapitapi! Mozengela vikuta va mapanga ga watula ndagu wa
Imulungu na kugahamba mapanga ga wanhu wanogile.
30 Mweye molonga maza tukalile mna ikipindi cha wahenga zetu, sambi-
tuilumbe nao kuwakoma watula ndagu wa Imulungu.
31 Avo moilagusa wenyego kamba mwa wazukulu wa hewo wawakomile
watula ndagu wa Imulungu.
32 Avo mambukizeni kija wakisongile wahenga zenu.
33 Mweye mizoka na wana wa mizoka! Modahaze kuikimbila nhaguso ya
jehanamu?
34 Avo nowagalila watula ndagu wa Imulungu na wanhu weli na nzewele,
na wafundiza. Wayagwe mowakoma, wayagwe mowawamba na wayagwe
mowatowa mbalati mna zing'anda za kumpula Imulungu na kuwawinga
kulawa buga dino wachole buga diyagwe.
35 Avo damu yose ya wanhu wanogile itike mwiisi yodaigwa kumwenu,
kusongela damu ya Habili ija yakalile yanogile, mbaka damu ya Zakalia
mwana wa Balakia yumumkomile hagati ya Ng'anda ya Imulungu na up-
ango wa kulavila nhosa.
36 Nowalongeleni ukweli, nhaguso ya ukomaji wose uno yokuwa mna
iwanhu wa lukolo luno!

Yesu kowanogela wanhu wa Yelusalemu
(Luka 13:34-35)

37 “Gweye Yelusalemu, Gweye Yelusalemu! Kowakoma watula ndagu wa
Imulungu na kuwatowa kwa mabwe waja Imulungu yawatumile kumwako!
Miyanza mingapi nilonda kuwahagata wanago kwa makono gangu, kamba
vija nguku viyovihagata vinziya vake mna gamabawa gake, lakini hulondile
bule.
38 Avo Ng'anda yako ya Imulungu ilekigwa ukiwa.
39 Nowalongeleni, honda mumbone kabili mbaka vonda mulonge, ‘Imu-
lungu yamtambikile ija yokwiza kwa twaga da Mndewa.’ ”

24

Yesu kolonga mbuli ya kubanangika kwa Ng'anda ya Imulungu
(Maluko 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu viyakalile kolawa Mng'anda ya Imulungu, wanahina zake wamc-
holela, wamulagusile ng'anda zili behi na Ng'anda ya Imulungu.
2 Yesu kawauza, “Mogona gano gose? Nowalongela ukweli, haduhu dibwe
donda dilekigwe uchanha ya diyagwe, kila dibwe dokwasigwa hasi.”

Kugaya na kudununzika
(Maluko 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Yesu viyakalile kuna Ulugongo lwa Mizeituni, wanahina zake weli
waiyeka wamgendela, wamuuza, “Tulongele, yolawilila lini? Na choni
chondakitendeke kulagusa kwiza kwako na kimambukizo cha isi?”
4 Yesu kawedika, “Muiteganye, munhu yoyose sikuyawavizile.
5 Kwavija wanhu wengi okwiza kwa twaga jangu na kulonga, ‘Niye ayo
Kilisito!’ Nao owavizila wanhu wengi.

6 Mohulika ng'hondo na mbuli zake, lakini sikumudumbe, kwavija gano
gose golondigwa galawilile, ila kimambukizo king'hali kuvika.
7 Isi yoitowa na isi iyagwe, undewa oitowa na undewa uyagwe. Kila hanhu
hokuwa na lufilili lwa nzala na mitigisiko mikulu ya isi.
8 Gano gose kamba mwanduso wa usungu wa kulela mwana.
9 "Abaho mogogigwa, modununzigwa na kukomigwa. Wanhu wa isi zose
owehila mbuli ya niye.
10 Kipindi acho wanhu wengi oleka kutamanila kwao, oihinduka na oihila,
11 na watula ndagu wengi wa uvizi olawilila na kuwavizila wanhu wengi.
12 Mbuli ya kongezeka kwa gehile, unogelwa wa wanhu wengi ohunguka,
13 lakini munhu yonda yafunge umoyo mbaka kukimambukizo kokom-
boligwa.
14 Na kimambukizo king'hali hakinavika, Mbuli Inogile ya Undewa
yopetigwa kwa wanhu wa kabila zose iwe usindila kwa isi zose.

Magayo makulu
(Maluko 13:14-23; Luka 21:20-24)

15 "Muhachona, 'Kinhu kinyolodoke kigala Ubananzi' kilongigwe na mtula
ndagu wa Imulungu Danieli, kima Mng'anda ya Imulungu. Ija yosoma
yajuwe.
16 Abaho wanhu weli mwiisi ya Yudea wakimbilile kuna ikigongo."
17 Munhu yeli mkiswili cha ng'anda yake, sikuyahumuluke hasi mna
ing'anda yake kusola kinhu.
18 Yeli kumgunda sikuyabwele ukae kusola kiwalo chake.
19 Ogaya watwanzi wali na zinda na waja okong'heza mna izisiku azo.
20 Mpuleni Imulungu ili sikumukimbile mumsimu wa kihuhwe hebu mna
isiku ya Kubwihila!
21 Kwavija siku ayo kokuwa na magayo makulu, haganalawila toka ku-
lumbigwa kwa isi mbaka sambi na honda galawilile kabili.
22 Imulungu kazihunguza siku azo, maza hazihunguze sambi yahone
munhu yoyose. Lakini mbuli ya wanhu zake yawasagule, Imulungu kozi-
hunguza siku azo.
23 "Avo, munhu yoyose yahawalongela, 'Amweye, Kilisito Mkombola ka-
hano!' hebu 'Ka ako!' sikumutogole.
24 Kwavija olawilila makilisito na watula ndagu wa uvizi, otenda unzonza
na vilaguso ili yahadahika wawavizile hata waja wasaguligwe na Imulungu.
25 Tegelezeni! Niwalongela mbuli zino kipindi king'hali hakinavika."
26 "Avo munhu yoyose yahawalongela, 'Loleni, kakuja kuluwala!' sikumu-
chole, hebu yahalonga, 'Loleni, kaifisa hano!' sikumutogole.
27 Kamba vija lumwesa lumwemwesa ulanga wose kulawa kudilawila
zuwa mbaka kudihongela vivo vonda yoneke Mwana wa Munhu yaheza."
28 "Kokose kuli na mzoga, baho hoiting'hana mhungu."

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Maluko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 "Gahamala magayo ga siku azo, zuwa dokuwa ziza, mbalamwezi honda
imwemwese bule, nhondo zolagala kulawa kuulanga, na vinhu vili kuu-
langa votigisika.
30 Abaho kilaguso cha Mwana wa Munhu cholawilila kuulanga, wanhu
wa mwiisi yose olila vonda wamone Mwana wa Munhu kokwiza mna
gamawingu ga kuulanga kwa nguvu na ukulu.

31 Mhalati yotoigwa, na kowatuma wasenga zake wa kuulanga mna izibanzi nne za mwiisi, nao oweka hamoja wanhu zake yawasagule kulawa mwambu uno wa isi na uyagwe.

Fundizo da biki da mtini
(Maluko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 "Ifunzeni kubitila biki da mtini, matambi gake gahasonga kuzuka na kwika majani, mujuwe kamba vuli da mmabehi.
33 Vivija, mwahazona mbuli azo, mojuwa kamba kammabehi kwiza.
34 Nowalongeleni ukweli, wanhu wa lukolo luno hawafa wose mbaka gano gose galawilile.
35 Ulanga na isi vobita, lakini mbuli zangu hondazibite ng'o.

Kuduhu yaijuwile siku hebu saa
(Maluko 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

36 "Kuduhu yaijuwile siku hebu saa ya kwiza, siyo wasenga wa kuulanga wala Mwana,* lakini Tata yaiyeka ayo yaijuwile.
37 Kwiza kwa Mwana wa Munhu kuigala na kija kilawilile kipindi cha Nuhu.
38 Kwavija kipindi kija ing'hali hainatowa mvula ng'hulu wanhu waja na kung'wa, wanhu wasola na kusoligwa, mbaka mna isiku ija Nuhu viyengile mna idisafina.
39 Lakini wanhu hawajuwile chondakilawilile mbaka mvula ng'hulu viitowile na kuwafagila wose. Vivo vonda iwe kipindi Mwana wa Munhu yaheza.
40 Kipindi acho wanhu wabili okuwa kumgunda, imoja kosoligwa na iyagwe kolekigwa.
41 Watwanzi wabili okuwa oduga, imoja kosoligwa na iyagwe kolekigwa.
42 "Avo muiteganye, kwavija hamuijuwile siku ya kwiza Mndewa wenu.
43 Lakini mujuwe vino, maza mwene ng'anda yahaijuwile siku ya kwiza mbavi, yahakalile meso na sambi yamuleke mbavi yaitule ng'anda yake.
44 Avo, muitande siku zose, kwavija Mwana wa Munhu kokwiza mna isaa hamuigesile bule.

Msang'hanaji yotamaniligwa na hatamaniligwa
(Luka 12:41-48)

45 "Nani yeli msang'hanaji yotamaniligwa na yeli na nzewele? Ayo ija mkulu wake kamwika yawalolese goya wasang'hanaji wayagwe na kowagwaa ndiya mna isaa inogile.
46 Kamweda msang'hanaji ija kamba mkulu wake yahabwela komvika kosang'hana vivo!
47 Nowalongela ukweli, mkulu wake komwika msang'hanaji ayo yawe mulolesaji wa vinhu vake vose.
48 Lakini yahawa msang'hanaji hatamaniligwa, koilongela mwenyego, 'Mkulu wangu kokawa kubwela,'
49 na kosonga kuwatowa wasang'hanaji wayage na kuja na kung'wa hamoja na walevi.
50 Abaho mkulu wake kobwela mna isiku msang'hanaji ija haigesile na mna isaa haijuwile bule.
51 Mkulu ayo komtowa ng'hani na kumwika hamoja na watapitapi. Baho kolila na kudafuna meno."

* **24:36** Wala Mwana yamduhu mna ivitabu vose va kigiliki

25

Lusimo lwa wali longo

1 “Undewa wa kuulanga oigala na kija kilawilile kwa wali longo wasolile
taa zao na kuchola kumbokela munhu yosola.
2 Wali watano wakala wabozi na watano wakala wabala.
3 Waja iwabozi wasola taa zao, lakini hawasolile ngama yoyose ya mavuta.
4 Waja iwabala wasola nyhupa zimemile za mavuta hamoja na taa zao.
5 Munhu yosola viyakawile kwiza, wali wose wasonga kukukila na
wawasa.
6 “Kilo kikulu, kulawilila nyangi, ‘Msola mwehe kavika! Laweni mukam-
bokele!’
7 Wali wose walamuka wazitanda taa zao.
8 Waja iwabozi wawalongela waja iwabala, ‘Mtuhunguzile mavuta genu
kidogo kwavija taa zetu zolonda kufa.’
9 Lakini waja iwabala wawedika, ‘Bule, twabule mavuta gakutwenela siye
na mweye. Vinoga muchole mkagule genu.’
10 Avo waja iwabozi wachola kugula mavuta, viwakalile ochola, munhu
yosola kavika. Waja watano waitandile wengila nayo mna ing'anda ya
dizengele, lwivi luhindigwa.
11 “Kumwande kidogo waja iwali wabozi wavika, wasonga kukemelela,
‘Go mkulu, go mkulu! Tuvugulile!’
12 Ayo yosola kawedika, ‘Bule! Niye siwajuwile bule mweye.’ ”
13 Yesu kamambukiza kwa kulonga, “Muiteganye, kwavija hamuijuwile
siku hebu saa.

Lusimo lwa wasang'hanaji wadatu (Luka 19:11-27)

14 “Vivija Undewa wa kuulanga uigala na kija kilawilile kwa munhu imoja
yafungile mwanza, kawakema wasang'hanaji zake kaweka walole goya
vinhu vake.
15 Kila imoja kamgwaa kamba viyadahile, imoja kamgwaa mifuko mitano
ya sente, iyagwe kamgwaa mifuko mibili ya sente, na iyagwe kamgwaa
mfuko umoja wa sente. Abaho kachola mwanza wake.
16 Msang'hanaji yagweleligwe mifuko mitano ya sente kachola
kazisang'hanila zisente kapata mifuko mitano iyagwe ya sente.
17 Vivija msang'hanaji yagweleligwe mifuko mibili ya sente
kazisang'hanila na kupata mifuko mibili iyagwe ya sente.
18 Lakini msang'hanaji yagweleligwe mfuko umoja wa sente, kachola
kauhimbila mfuko wa sente wa mkulu wake.
19 “Vizibitile siku nyingi mkulu wao awo iwasang'hanaji kabwela kapeta
zisente hamoja nao.
20 Msang'hanaji yagweleligwe mifuko mitano ya sente keza kagala mifuko
mitano iyagwe ya sente, kalonga, ‘Go mkulu, kunigwaa mifuko mitano ya
sente, lola mhata mifuko mitano iyagwe.’
21 Mkulu wake kalonga, ‘Kutenda goya, msang'hanaji unogile na uta-
maniligwa! Kwavija kotamaniligwa kwa kulolesa vinhu vidodo, avo nok-
wika ulolese vinhu vingi. Wize udeng'helele hamoja na niye!’
22 “Abaho msang'hanaji ija yagweleligwe mifuko mibili ya sente keza
kalonga, ‘Go mkulu, kunigwaa mifuko mibili ya sente, lola mhata mifuko
mibili iyagwe.’

23 Mkulu wake kalonga, ‘Kutenda goya, msang'hanaji unogile na utamaniligwa! Kwavija kotamaniligwa kwa kulolesa vinhu vidodo, avo nokwika ulolese vinhu vingi. Wize udeng'helele hamoja na niye!’
24 “Abaho msang'hanaji ija yabokele mfuko umoja wa sente keza, kalonga, ‘Go mkulu, nikujuwa gweye kuna gahigahi, kosenga hanhu huhahandile, kokwika hamoja indiya hanhu huhamizile mbeyu.
25 Avo nidumba, nyhola niuhimbila mfuko wako wa sente. Lola, uno awo mfuko wako wa sente.’
26 “Mkulu wake kamwidika, ‘Gweye kwa msang'hanaji wihile na mnyeke! Ona, kujuwa nosenga hanhu sihahandile na kwika hamoja hanhu sihamizile mbeyu.
27 Wahawikile mfuko wangu wa sente kwa iwanhu okwika sente, ili vonda mbwele na niye nyambulile faida.
28 Sambi baha, mbokeni umfuko wa sente mumgwee ayo yeli na mifuko longo ya sente.
29 Kwavija munhu yoyose yeli na kinhu kokongezelwa, lakini ija yelibule kinhu, kobokigwa hata kija kidodo kiyelinacho.
30 Na msang'hanaji ino yehile mwaseni kunze kudiziza, ako kolila na kudafuna meno.’

Nhaguso ya kimambukizo

31 “Mwana wa Munhu yeli Mndewa vonda yeze muukulu wake, hamoja na wasenga zake wa kuulanga, kokala mkigoda chake cha undewa.
32 Wanhu wose mwiisi oiting'hana haulongozi wake, nayo kowabagula kamba msusilaji viyowabagula ng'hondolo na mbuzi.
33 Nayo koweka wanhu watendile goyolonda Imulungu mwambu wa mkono wake wa kudila na wanhu watendile gehile mwambu wa kumoso.
34 Abaho Mndewa kowalongela waja wakalile mwambu wa mkono wake wa kudila, ‘Izoni mweye munogeligwe na Tatangu! Bokeleni uhazi wenu, undewa umutandiligwe tangu kulumbigwa kwa isi.
35 Ng'hala na nzala mweye mungwaa ndiya, ng'hala na ng'hilu mweye mungwaa mazi, ng'hala mgeni mweye mumbokela mzing'anda zenu.
36 Ng'hala mwazi mweye mumvaza, ng'hala mtamu mweye mwiza kundola, ng'hala ngodekigwe mkifungo mweye mwiza kundola.’
37 “Wanhu watendile goyolonda Imulungu omwidika, ‘Mndewa, kipindi gani tukona kuna nzala na tukugwaa ndiya, hebu kuna ng'hilu na tukugwaa mazi?
38 Kipindi gani viukalile mgeni na tukubokela mzing'anda zetu, hebu viukalile mwazi na siye tukuvaza?
39 Kipindi gani tukona mtamu hebu kugodekigwa mkifungo, twiza kukulola?’
40 Mndewa kokwidika, ‘Nowalongela fulu ipile, chochose kimumtendele imoja wa ndugu zangu awo weli wadodo, munhendela niye!’
41 “Abaho kowalongela waja weli mwambu wa kumoso, ‘Segeleni kumwangu, mweye muduwiligwe! Muchole kuna umoto haufaga, uyekiligwe Mwenembago na wasenga zake!
42 Ng'hala na nzala mweye hamungwelele ndiya, ng'hala na ng'hilu mweye hamungwelele mazi,
43 ng'hala mgeni mweye hamumbokele bule mzing'anda zenu, ng'hala mwazi mweye hamnivazile bule, ng'hala mtamu na mkifungo mweye hamwizile kundola.’

44 “Abaho omwidika, ‘Mndewa, kipindi gani tukona kuna nzala hebu
ng'hilu hebu kwa mgeni hebu kwa mwazi hebu kwa mtamu hebu mkifungo
na siye hatukutazile bule?’
45 Mndewa kokwidika, ‘Nowalongela fulu ipile, chochose hamumtendele
imoja wa wanhu awo iwadodo, hamunhendele niye.’
46 Wano ogaligwa mmagazo ga milele, lakini waja watendile goyolonda
Imulungu ogenda muugima wa milele.”

26

Kiseto cha kumkoma Yesu
(Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Yesu viyamambukize kuwafundiza mbuli zino zose, kawalongela
wanahina zake,
2 “Kamba vimujuwile zahabita siku mbili kokuwa na nyimwilinyimwili ya
Pasaka, abaho Mwana wa Munhu kogogigwa ili yawambigwe mumsalaba.”
3 Abaho wakulu wa walava nhosa na wavele waiting'hana hamoja mna
uluhelengo lwa Mkulu wa walava nhosa, yakemigwe Kayafa.
4 Na wakala kiseto wamgoge Yesu kinyelegezi abaho wamkome.
5 Walonga, “Lakini sikututende avo kipindi cha nyimwilinyimwili ya
Pasaka, buleavo wanhu oding'huka.”

Yesu kobakigwa mavuta ako Betania
(Maluko 14:3-9; Yohana 12:1-8)

6 Yesu kakala Betania mng'anda ya Simoni, munhu yakalile na utamu wa
dikulu.
7 Yesu viyakalile koja, mtwanzi imoja kamcholela na nyhupa ya alabasita*
imemile mavuta gonung'hila goya ga bei ng'hulu, kamgidila Yesu mdipala.
8 Wanahina viwonile avo wagevuzika. Wauza, “Unanzi gani uno?”
9 “Mavuta gano gahauzigwe kwa bei ng'hulu na zisente wahagweleligwe
wakiwa!”
10 Yesu kajuwa kiwakalile olonga, avo kawalongela, “Habali momgaza
mtwanzi ino? Niye kanitendela mbuli inogile.
11 Wanhu wakiwa mokala nao siku zose, lakini honda mukale na niye siku
zose.
12 Viyakalile yonigidila mavuta mulukuli lwangu, kalutanda lukuli
lwangu kwa kuzikigwa.
13 Avo nowalongeleni ukweli, kokose konda ipetigwe Mbuli Inogile mwiisi,
kino kiyatendile mtwanzi ino cholongigwa, avo wanhu omkumbuka.”

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
(Maluko 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Abaho imoja wa wanahina longo na wabili yakemigwe Yuda Isikaliote
kachola kwa wakulu wa walava nhosa.
15 Kawauza, “Monigwaa sente ngapi nahamuhinduka Yesu kumwenu?”
Avo wampetela sente malongo madatu wamgwaa.
16 Kusongela aho Yuda kazahila nzila ya kumwika Yesu mmakono gao.

Yesu koja ndiya ya Pasaka na wanahina zake
(Maluko 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yohana 13:21-30)

17 Mna isiku ya ichanduso ya Nyimwilinyimwili ya Magate hagageligwe
Usasu, wanahina wamcholela Yesu wamuuza, “Kolonda tukutandile kwahi
indiya ya Pasaka?”

* **26:7** Alabasita ni dibwe da bei ng'hulu

18 Yesu kawalongela, “Choleni kunadibuga kwa munhu imoja, na mumulongele, ‘Mfundiza kolonga, saa yangu ivika, niye na wanahina zangu todeng'helela Pasaka mng'anda yako.’ ”
19 Wanahina watenda kamba Yesu viyawalongele, waitanda ndiya ya Pasaka.
20 Viivikile ichungulo, Yesu na wanahina zake longo na wabili wakala hasi waje.
21 Viwakalile oja Yesu kawalongela, “Nowalongela ukweli, imoja wenu konihinduka.”
22 Wanahina zake wanyawanyawa, wasonga kumuuza, imoja imoja, “Mndewa, kolonga niye?”
23 Yesu kawedika, “Ija yozanhika tonge mbakuli hamoja na niye ayo yonda yanihinduke.
24 Mwana wa Munhu kofa kamba Maandiko Gang'alile vigolonga, lakini kogaya munhu ija yomuhinduka Mwana wa Munhu! Yahanogile ng'hani kamba munhu ayo sambi yavumbuke.”
25 Yuda, ayo yonda yamuhinduke Yesu, kamuuza, “Mfundiza! Vino kolonga niye?”
Yesu kamwidika, “Ona, iyo gweye kamba viulongile.”

Ndiya ya Mndewa
(Maluko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Wakolinto 11:23-25)

26 Viwakalile oja, Yesu kasola gate, kamgwaa nhogolwa Imulungu, abaho kadibanzula, kawagwaa wanahina zake, kalonga, “Soleni muje, uno ulo lukuli lwangu.”
27 Abaho kasola kikasi cha divai, kamgwaa nhogolwa Imulungu, kawagwaa wanahina zake, kalonga, “Mose ing'wileni kikasi kino.
28 Ino ayo damu yangu ya lagano, ikwitika mbuli ya wengi ili nzambi zao zigeligwe kumgongo.
29 Nowalongela, kusongela sambi honda ning'we kabili divai mbaka siku ija vondaning'we divai ya sambi na mweye Muundewa wa Tatangu.”
30 Abaho wemba lwila, wachola kuna Ulugongo lwa Mizeituni.

Yesu kolagula Petulo kombela
(Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

31 Abaho Yesu kawalongela, “Kilo cha lelo mweye mose mokimbila na kundeka niiyeka, kwavija yandikigwa, Imulungu kalonga, ‘Nomtowa Msusilaji, na bumbila da ng'hondolo dopwililika.’
32 Lakini nahazilibuka, nowalongolela kuchola Galilaya.”
33 Petulo kamwidika, “Hata kamba wose wahakuleka, niye sikuleka bule!”
34 Yesu kamulongela Petulo, “Nokulongela ukweli, kilo cha lelo, nzogolo yang'hali hana kwika konibela miyanza midatu.”
35 Petulo kamwidika, “Silonga avo bule, hata kamba nahafa na gweye!”
Na wanahina wayagwe walonga vivo.

Yesu kompula Imulungu ako Getisemane
(Maluko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Abaho Yesu na wanahina zake kachola hanhu hokemigwa Getisemane, kawalongela, “Kaleni hano, niye nogenda haja kumpula Imulungu.”
37 Kawasola Petulo na wana wabili wa Zebedayo. Kasonga kona usungu na kunyunyuwala.
38 Ako kawalongela, “Usungu uli muumoyo wangu mkulu ng'hani odaha kung'homa. Kaleni hano meso hamoja na niye.”

39 Abaho kachola hamwande kidogo, kaibwanha hasi, kampula Imulungu,
“Tatangu, kamba yahadahika, unisegesele kikasi kino cha madununzo!
Lakini siyo kamba vinilonda niye, ila viulonda gweye.”
40 Abaho kabwela kawavika waja wanahina zake wadatu wawasa, kamu-
longela Petulo, “Vino hamudahile kukala meso na niye hata saa dimoja?
41 Kaleni meso mumpule Imulungu sikumwingile mna ukugezigwa, moyo
wa munhu olonda kutenda ganogile, lakini lukuli lwabule nguvu.”
42 Kachola lwa kabili kumpula Imulungu, kalonga, “Tatangu, kamba
haidahika kukisegesa kikasi kino cha madununzo mbaka niking'wile, viu-
londa gweye ilawilile.”
43 Viyabwelile kabili kawavika wanahina zake wawasa, kwavija meso gao
gakala na utulo.
44 Abaho Yesu kawaleka kabili, kachola kampula Imulungu mwanza wa
kadatu, kalonga mbuli zizija.
45 Kawabwelela wanahina zake kawauza, “Mung'hali muwasa na kubwi-
hila? Loleni, kipindi cha Mwana wa Munhu kwikigwa mmakono ga wanhu
wene nzambi kivika.
46 Lamukeni, tuchole! Loleni, munhu yonihinduka kavika!”

Yesu kogogigwa
(Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

47 Yesu yang'hali kogendelela kulonga, imoja wa wanahina zake longo na
wabili, yakemigwe Yuda Isikaliote kavika. Keza na lunhu lutumigwe na
wakulu wa walava nhosa na wavele kuno wapapa mapanga na malungu.
48 Ayo yomuhinduka Yesu kawagwaa kilaguso, kawalongela, “Munhu
yonda nimnonele ayo yummulonda. Mgogeni!”
49 Bahaja Yuda kamcholela Yesu kalonga, “Mfundiza, zihoze.” Abaho
kamnonela.
50 Yesu kamwidika, “Mbwiga, tenda kikugalile!”
Abaho weza wamgoga Yesu, wamgodeka.
51 Imoja wa waja wakalile na Yesu, kasomola panga jake kamkanha
digwiti msang'hanaji wa Mkulu wa walava nhosa.
52 Yesu kamulongela, “Bweza panga jako muna iyala, kwavija munhu
yoyose yoitowa na miyage kwa panga kofa kwa panga.
53 Vino hamujuwile bule maza nilondile nahampulile Tatangu yanhaze,
nayo bahobaho yahagalile mabumbila makulu kubanza longo na mabili ga
wasenga wa kuulanga wanhaze?
54 Lakini golawililaze Maandiko Gang'alile golonga, yolondigwa ilaw-
ilile?”
55 Abaho Yesu kalulongela ulunhu, “Mwiza kungoga na mapanga na
malungu kamba vija nambavi? Kipindi chose ng'hala nifundiza Mng'anda
ya Imulungu, lakini hamngogile bule.
56 Mbuli zino zitendeka ili Maandiko Gang'alile gawandike watula ndagu
wa Imulungu galawilile.”
Baho wanahina wose wamuleka wakimbila.

Yesu kamkitala
(Maluko 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

57 Waja wamgogile Yesu wamgala mng'anda ya Kayafa, yakalile Mkulu wa
walava nhosa, baho wafundiza Malagizo ga Musa na wavele waiting'hana
hamoja.
58 Petulo kamkweleleza kwa kutali mbaka kuuluwa lwa Mkulu wa walava
nhosa, kengila mgati kakala hamoja na wakalizi ili yalole choni cholawilila.

59 Wakulu wa walava nhosa na wanhu wa mkitala cha Wayahudi wazahila
usindila wa uvizi wamkome Yesu.
60 Wanhu wayagwe weza kulonga uvizi mbuli yake, lakini hawapatile
mbuli yoyose. Abaho wanhu wabili walawilila,
61 walonga, “Munhu ino kalonga, ‘Noibomola Ng'anda ya Imulungu na
kuizenga kabili kwa siku ndatu.’ ”
62 Mkulu wa walava nhosa kenuka kamulongela Yesu, “Kuduhu cha
kuwedika kwa kitala choolava wanhu wano?”
63 Lakini Yesu kanyamala tuluu, Mkulu wa walava nhosa kamulongela,
“Kwa twaga da Imulungu yeli mgima nolonda uiduwile, tulongele kamba
gweye kwa Kilisito Mkombola, Mwana wa Imulungu.”
64 Yesu kamwidika, “Ona, vivo viulonga. Lakini nowalongeleni wose,
kulawa sambi momona Mwana wa Munhu kakala muukulu mwambu wa
mkono wa kudila wa Imulungu yeli na udahi, kokwiza mna gamawingu ga
kuulanga!”
65 Bahaja Mkulu wa walava nhosa kakidega kiwalo chake, kalonga,
“Kaliga! Hatulonda usindila uyagwe? Mumuhulika viyaligile!
66 Mweye mogesaze?”
Awo wamwidika, “Kabananga, kolondigwa yakomigwe.”
67 Abaho wamtemela mate mna ikihanga wamtowa, na wayagwe
wamtowa ng'hofi.
68 Kuno olonga, “Gweye Kilisito Mkombola lagula. Nani yakutowile?”

Petulo kombela Yesu
(Maluko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)
69 Petulo kakala yakalile mulubuga, msang'hanaji wa kitwanzi kamc-
holela, kamulongela, “Gweye vivija kukala hamoja na Yesu wa Galilaya.”
70 Lakini Petulo kabela haulongozi ha wose, kalonga, “Sikijuwile kiu-
longa.”
71 Viyakalile kolawa kunze ya umulango, ako kaiting'hana na
msang'hanaji iyagwe wa kitwanzi kamona na kawalongela wanhu, “Munhu
ino nayo kakala hamoja na Yesu wa Nazaleti.”
72 Petulo kabela kabili, kalonga, “Noiduwila simjuwile munhu ino!”
73 Hamwande kidogo, wanhu wakalile wemile aho wamcholela Petulo
wamulongela, “Kweli gweye vivija kwa imoja wao, kwavija ulonzi wako
olagusa kamba gweye kolawa Galilaya!”
74 Abaho Petulo kalonga, Imulungu kojuwa nolonga ukweli, niduwiligwe
nahalonga uvizi, “Simjuwile munhu ayo!”
Bahaja nzogolo keka
75 na Petulo kakumbuka mbuli ziyalongeligwe na Yesu, “Nzogolo yang'hali
hana kwika konibela miyanza midatu.” Kachola kunze kalila kwa usungu.

27

Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Maluko 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)
1 Imitootondo, wakulu wa walava nhosa wose na wavele wakala kiseto
cha kumkoma Yesu.
2 Wamgodeka nzabi, wamulongoza na wamwika mmakono ga Pilato,
mkulu wa isi ya Lumi.

Ifa ya Yuda
(Sang'hano 1:18-19)

3 Yuda, ija yamuhinduke Yesu, viyonile Yesu katagusigwa, kona usungu
kazibweza zisente malongo madatu kwa wakulu wa walava nhosa na
wavele.
4 Kawalongela, “Nhenda nzambi kwa kumuhinduka munhu yatendile
ganogile yakomigwe!”
Lakini wao wamwidika, “Ajo jako wiiyeka, siye twamduhu!”
5 Yuda kazasa zisente Mng'anda ya Imulungu kasegela, abaho kachola
kaibota mwenyego kwa luzabi.
6 Wakulu wa walava nhosa wazidondola zisente walonga, “Malagizo getu
gogomesa kuzika sente zino mna ikiya cha kwikila sente kili Mng'anda ya
Imulungu, kwavija sente zino za damu.”
7 Abaho waitogolela, wasola zisente wagula mgunda wa mulumba, uwe
hanhu ha kuzikila wageni.
8 Lekaavo mbaka lelo mgunda awo okemigwa, “Mgunda wa Damu.”
9 Avo kilawilila kija kiyalongile mtula ndagu wa Imulungu Yelemia,
“Wasola sente malongo madatu, sente ziwaitogolele wanhu wa Izilaeli
kumuliha.
10 Wazigulila mgunda wa mulumba, kamba Mndewa viyanilagize.”

Pilato komuuza Yesu
(Maluko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

11 Yesu kema haulongozi wa mkulu wa isi, nayo kamuuza, “Gweye kwa
Mndewa wa Wayahudi?”
Yesu kamwidika, “Ona, vivo viulonga.”
12 Lakini wakulu wa walava nhosa na wavele viwamulavile vitala, Yesu
hawedike mbuli.
13 Avo Pilato kamuuza, “Vino gweye huhulika vitala vose viwolonga
kumwako?”
14 Lakini Yesu hedike mbuli yoyose, na mkulu ayo kakanganya ng'hani.

Yesu kotagusigwa yafe
(Maluko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39-19:16)

15 Yahavikaga Nyimwilinyimwili ya Pasaka mkulu wa isi komfungulila
mfungwa imoja, wamulondile wanhu.
16 Mna ikipindi acho kukala na mfungwa imoja yajuwike ng'hani, twaga
jake Balaba.
17 Avo lunhu lwa wanhu viluiting'hane, Pilato kawauza, “Molonda nim-
fungulile nani? Balaba hebu Yesu yokemigwa Kilisito Mkombola?”
18 Pilato kajuwa goya kamba Wayahudi wamgela Yesu mmakono gake,
kwavija wamonela migongo.
19 Pilato viyakalile mna ikigoda cha nhaguso, mwehe wake kamtumila
usenga, “Sikuumtendele chochose munhu ayo hatendile gehile, kwavija
nigaya ng'hani mzinzozi mbuli yake.”
20 Lakini wakulu wa walava nhosa na wavele, waluding'hula lunhu lwa
wanhu lumpule Pilato yamfungulile Balaba na kumkoma Yesu.
21 Pilato kaluuza kabili lunhu luja, “Mna iwano wabili molonda nimfun-
gulile nani?”
Wamwidika, “Balaba!”
22 Pilato kawauza, “Nhende choni kwa Yesu yokemigwa Kilisito Mkom-
bola?”
Wamwidika, “Muwambe mumsalaba!”
23 Pilato kawauza, “Vino katenda kinhu gani kihile?”
Lakini wao wagendelela kukemelela, “Muwambe mumsalaba!”

24 Pilato viyone hadaha kutenda mbuli yoyose, na wanhu wasonga kuding'huka, kasola mazi, kasunha makono gake mgameso ga lunhu luja, kalonga, “Niye namduhu kwa damu ya munhu ino, ajo jenu wenyego!”
25 Lunhu lose lwa wanhu lwidika, “Damu yake ikale uchanha yetu na uchanha mwa wanetu!”
26 Pilato kamfungulila Balaba, abaho kalagiza Yesu yatoigwe mbalati na kamgela mmakono gao yawambigwe mumsalaba.

Wakalizi omzeha Yesu
(Maluko 15:16-20; Yohana 19:2-3)
27 Abaho wakalizi wa Pilato wamgala Yesu mng'anda ya Mndewa, na wakalizi wose wamzunguluka.
28 Wamvula viwalo vake na wamvaza kiwalo cha undewa.
29 Waluka ngata ya miba waika mdipala jake, na mkongoja mumkono wake wa kudila. Abaho wamfugamila kwa kumzeha, walonga, “Mwinyi, Mndewa wa Wayahudi!”
30 Abaho wamtemela mate na wasola umkongoja wamtowa towa nao mdipala.
31 Viwamambukize kumzeha, wamvula ikiwalo cha undewa wamvaza viwalo vake. Abaho wamgala yawambigwe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)
32 Viwakalile ochola, wamting'hana munhu imoja mwenekae wa Kilene, twaga jake Simoni, wakalizi wamnanahiza yaupape msalaba wa Yesu.
33 Wavika hanhu hokemigwa Goligota, fambulo jake, “Hanhu ha Fumvu da Pala”.
34 Wamgwaa Yesu divai ihanganyigwe na kinhu kili usungu, lakini viyailanzile, kalema kung'wa.
35 Wamuwamba Yesu mumsalaba, waigolela viwalo vake kwa kubwanha simbi.
36 Abaho wakala hasi omkaliza.
37 Uchanha ya msalaba wake wakika kibao chandikigwe kilamuso cha kutagusigwa kwake, “Ino ayo Yesu, Mndewa wa Wayahudi.”
38 Abaho wawawamba wabavi wabili hamoja na Yesu, imoja mwambu wa mkono wake wa kudila na iyagwe mwambu wa kumoso.
39 Wanhu wakalile obita watigisa mapala gao na kumuliga Yesu.
40 Walonga, “Hambe gweye kulonga koibomola Ng'anda ya Imulungu na kuizenga kabili kwa siku ndatu! Lelo humuluka mumsalaba uikombole mwenyego kamba gweye kwa Mwana wa Imulungu!”
41 Vivija wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa na wavele wamzeha Yesu.
42 Walonga, “Kawakombola wayagwe, lelo hadahile vilihi kuikombola mwenyego! Vino ino siyo Mndewa wa wanhu wa Izilaeli? Lelo yahahumuluka mumsalaba tomtogola!
43 Kamtamanila Imulungu na kalonga kamba heyo Mwana wa Imulungu. Lelo lekeni tulole kamba Imulungu komuhonya!”
44 Vivija na waja wabokaji wawambigwe hamoja na Yesu, wamuliga.

Ifa ya Yesu
(Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)
45 Viivikile saa sita imisi isi yose ikala igubikigwe na ziza totolo, ziza dijo dikala kwa masaa madatu.

46 Viivikile saa tisa imisi Yesu kalila kwa sauti ng'hulu, “Eloi Eloi lama sabakitani?” Fambulo jake, “Imulungu wangu, Imulungu wangu, habali kundeka?”
47 Lakini wanhu wayagwe wemile aho viwahulike, walonga, “Komkema Eliya!”
48 Bahaja munhu imoja kakimbila kasola dodoki, kadivabika mwiidivai, kadinanika mulubiki kamgwaa Yesu yadifonze.
49 Abaho wanhu wayagwe walonga, “Mulekeni, tulole kamba Eliya kokwiza kumkombola!”
50 Abaho Yesu kalila kabili kwa sauti ng'hulu, kafa.
51 Bahaja panziya da Ng'anda ya Imulungu digola gati da Ng'anda ya Imulungu na hanhu hong'ala ng'hani, didegeka mhande mbili, kulawa uchanha mbaka hasi. Isi itigisika na mibwe itulika.
52 Mapanga gafunhuka na wanhu wengi wa Imulungu wakalile wafile wazilibuka.
53 Walawa mna gamapanga, na Yesu viyazilibuke wachola Yelusalemu kudibuga ding'alile, na wanhu wengi wawona.
54 Mkulu wa wakalizi na wakalizi wakalile omkaliza Yesu, viwayone isi yotigisika na mbuli ziyagwe zilawilile, wadumba ng'hani na kulonga, “Kweli ino kakala Mwana wa Imulungu!”
55 Baho kukala na watwanzi wengi, omulola kwa kutali. Watwanzi awo wakala omkweleleza Yesu kulawa Galilaya na wamtaza.
56 Mna iwao kakala Malia Magidalena, Malia mamao Yakobo na Yusufu na mwehe wa Zebedayo.

Kuzikigwa kwa Yesu
(Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)
57 Viivikile ichungulo, keza munhu imoja tajili mwenekae wa Alimataya, twaga jake Yusufu, nayo vivija kakala mwanahina wa Yesu.
58 Kamcholela Pilato, kampula lukuli lwa Yesu, Pilato kalagiza yagweleligwe.
59 Yusufu kalusola ulukuli, kaluzingiliza sitili ya sambi,
60 na kalwika mdipanga jake mwenyego da sambi yadisongole mdibwe. Abaho kabimbilisa dibwe kulu kadigubika mmulomo wa dipanga kasegela.
61 Malia Magidalena na Malia iyagwe wakala aho odilola dipanga.

Wakalizi hana dipanga
62 Imitondo yake, ikala siku ya Kubwihila, wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo wachola kwa Pilato.
63 Wamulongela, “Go mkulu, tomkumbuka, munhu ija cha uvizi viyakalile mgima kalonga, ‘Zahavika siku ndatu nozilibuka.’
64 Avo lagiza panga jake dikalizigwe mbaka siku ya kadatu, ili wanahina zake sikuwachole kulwiba ulukuli, abaho wawalongele wanhu kamba kazilibuka. Avo uvizi uno wa ikimambukizo okwiha ng'hani kubanza uja wa ichanduso.”
65 Pilato kawalongela, “Soleni wakalizi, mkadikalize dipanga kamba vimulonda.”
66 Avo wasegela wadikaliza dipanga na wakanda kilaguso mna idibwe na wawaleka wakalizi wadikalize.

28

Yesu kozilibuka
(Maluko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

1 Viimalile siku ya Kubwihila, siku ya jumapili, Malia Magidalena na Malia
ija iyagwe waidamuka wachola kudilola dipanga.
2 Bahaja isi ikala yotigisika ng'hani, na msenga wa kuulanga wa Mndewa
kahumuluka kuulanga, kadibimbilisa idibwe hamgwazo, na kadikalila.
3 Koneka kamba lumwesa, na viwalo vake vikala vizelu chuwee.
4 Wakalizi wamdumba ng'hani avo wakala ogwaya, wakala kamba wanhu
wafile.
5 Msenga wa kuulanga kawalongela iwatwanzi, “Sikumudumbe, kwavija
nojuwa momzahila Yesu yawambigwe mumsalaba.
6 Kahaduhu hano, kazilibuka kamba viyalongile. Izoni mulole hanhu
hawamwikile.
7 Choleni himahima mkawalongele wanahina zake, ‘Yesu kazilibuka ku-
lawa kwa wafile na kowalongolela kuchola Galilaya, kuko momona!’ Uno
awo usenga wangu kumwenu.”
8 Avo watwanzi waja wasegela himahima kudipanga, kuno odumba na
kudeng'helela, wakimbila kuwalongela wanahina zake.
9 Bahaja Yesu kawating'hana, kawalamusa, “Zihozeni.” Wamcholela
wamgoga magulu gake, wamtambikila.
10 Yesu kawalongela, “Sikumudumbe. Choleni mkawalongele ndugu
zangu wachole Galilaya, kuko onyona.”

Usenga wa wakalizi

11 Watwanzi waja viwakalile mnzila, wakalizi wayagwe wachola
kudibuga na kuwalongela wakulu wa walava nhosa kila kinhu kilawilile.
12 Wakulu wa walava nhosa viwaiting'hane hamoja na wavele waitogolela
mbuli, wawagwaa waja iwakalizi sente nyingi.
13 Wawalongela, “Longeni, wanahina zake weza ikilo kulwiba ulukuli
vimukalile muwasile.
14 Avo mkulu wa isi yahaihulika mbuli ino, siye tolonga nayo, na mweye
hamwingila mna dizumozumo.”
15 Avo wakalizi wazisola zisente na watenda kamba viwalongeligwe. Avo
mbuli ino ayo yenele kwa Wayahudi mbaka lelo.

Yesu kowalawilila wanahina zake
(Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

16 Abaho wanahina longo na imoja wachola kukigongo mwiisi ya Galilaya,
ako kuyawalongele Yesu wachole.
17 Viwamonile, wamtambikila, kuno wayagwe wanyawanyawa.
18 Yesu kawezila, kawalongela, “Nigweleligwa udahi wose wa kuulanga na
mwiisi.
19 Avo gendeni mkawatende wanhu wa isi zose wawe wanahina zangu,
muwabatize kwa twaga da Tata na Mwana na Loho Yang'alile,
20 na muwafundize wagoge kila kinhu kiniwalagizeni, na niye nokuwa
hamoja na mweye siku zose mbaka kukimambukizo cha isi.”

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Maluko

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Maluko ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa ako kumwande na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kipindi Yesu viyafile na kuzilibuka. Mbuli Inogile yandikigwe na Maluko acho kitabu kiguhi mna ivitabu vine va Mbuli Inogile. Vivija chogesigwa kamba acho kitabu cha ichanduso kwandikigwa mna ivitabu vose va Mbuli Inogile. Yogesigwa chandikigwa mwaka 65-70 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Wanhu wengi oifunza vinhu ogesa kamba chandikigwa Lumi kwa kilamuso cha kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu ako.

Vivija Maluko kokemigwa Yohana Maluko, kakala miyao na mtumigwa Paulo na Balinaba, lakini mbuli ziyalongigwe vihile mbuli yake hazoneke kipindi viyawalekile muumwanza wa kimishieni. (Sang'h 13:13). Abaho Maluko kanga kabili na Balinaba (Sang'h 15:37-39). Vivija Maluko kajuwika kamba kakala uki na kidole na Petulo (1 Pet 5:13). Hamoja Maluko hazone kwa meso mbuli za Yesu viyakalile mwiisi, wanhu oifunza vinhu ogesa kamba Maluko kandika mbuli nyingi ziyone Petulo na azo mbuli zimemile mna Imbuli Inogile yandikigwe na Maluko. Mna Imbuli Inogile, Maluko kalonga ng'hani mbuli za uwanahina na mafundizo ga Yesu mna ikipindi cha kimambukizo.

Mbuli zili mkitabu

Maluko kosonga ikitabu mna isula ya 1:1-13.
Abaho Maluko kosimulila sang'hano ya Yesu viyakalile ako Galilaya (Sula ya 1:14-8:21).
Abaho kolonga mbuli ya mwanza wa Yesu ako Yelusalemu (Sula ya 8:22-10:52).
Maluko komambukiza kwa kwandika mbuli ya kipindi cha Yesu ako Yelusalemu, na komambukiza na ifa yake na kuzilibuka (Sula ya 11:1-16:8).

Yohana Mbatizaji kowapetela wanhu
(Matayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Ino ayo Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito Mkombola, Mwana wa Imulungu.
2 Isonga kamba viyandikigwe na mtula ndagu wa Imulungu Isaya,
“Imulungu kalonga, ‘Nomtuma msenga wangu yakulongolele
yaitande nzila yako.’
3 Munhu imoja kokema kuluwala,
‘Itandeni nzila ya Mndewa,
goloseni nzila yake yonda yabite!’ ”
4 Yohana Mbatizaji kalawilila kuluwala kawapetela wanhu, “Lekeni nzambi na mbatizigwe na Imulungu kozigela kumgongo nzambi zenu.”
5 Wanhu wengi kulawa mwiisi ya Yudea na kudibuga da Yelusalemu wachola kumtegeleza Yohana. Watogola kamba wana nzambi, Yohana kawabatiza muulwanda lwa Yolidani.
6 Yohana kavala kiwalo kitendigwe kwa mibahila ya ngamiya na mkwiji wa ng'hwembe mkigudi chake, ndiya yake ikala nzige na uki.

7 Kawapetela wanhu, “Munhu yonda yeze kuchugu kumwangu heyo
munhu mkulu kunibanza nene. Niye sifaya hata kudohola nzabi za vilatu
vake.
8 Niye nowabatiza kwa mazi, lakini heyo kowabatiza kwa Loho
Yang'alile.”

Kubatizigwa na kugezigwa kwa Yesu
(Matayo 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

9 Mna ikipindi acho Yesu kalawa mna ikijiji cha Nazaleti mwiisi ya Galilaya
na Yohana kambatiza muulwanda lwa Yolidani.
10 Yesu viyalawile mgamazi, bahaja kawona ulanga ugubuka na kamona
Loho Yang'alile kohumuluka kamba huwa na kakala uchanha yake.
11 Sauti ihulikigwa kulawa kuulanga ilonga, “Gweye kwa Mwanangu
nikunogele. Ninogelwa na gweye.”
12 Bahaja Loho Yang'alile kamulongoza yachole kuluwala,
13 kakala kuko kuluwala siku malongo mane, kagezigwa na Mwenem-
bago. Wanyama wa kumuhulo wakala aho lakini wasenga wa kuulanga
weza wamsang'hanila.

Yesu kowakema wavula somba wane
(Matayo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

14 Yohana viyagodekigwe mkifungo, Yesu kachola isi ya Galilaya,
kawapetela wanhu Mbuli Inogile ya Imulungu.
15 Kalonga, “Kipindi kivika, Undewa wa Imulungu wammabehi! Lekeni
nzambi na muitogole Mbuli Inogile!”
16 Yesu viyakalile kobita kumgwazo wa lamba da Galilaya kawavika
wavula somba wabili, Simoni na mdodo wake Andeleya wakala ovula
somba na mizavu yao. 17 Yesu kawalongela, “Nikwelelezeni, na niye nowa-
tenda muwe wavulaji wa wanhu.”
18 Bahaja waileka mizavu yao, wamkweleleza.
19 Kagenda kumwande, kawavika ndugu wabili wayagwe. Yakobo na
Yohana, wanage Zebedayo. Wakala mwiingalawa oitanda mizavu yao.
20 Bahaja Yesu viyawone kawakema, nao wamuleka tatao Zebedayo na
wasang'hanaji zake mwiingalawa, wamkweleleza Yesu.

Munhu yeli na kinyamkela
(Luka 4:31-37)

21 Yesu na wanahina zake wavika kudibuga da Kapelinaumu, viivikile
siku ya Kubwihila Yesu kengila mng'anda ya kumpula Imulungu, kasonga
kufundiza.
22 Wanhu wamuhulike wakanganya mafundizo gake, kwavija hafundize
kamba wafundiza Malagizo ga Musa, ila kafundiza kwa udahi.
23 Abaho munhu yakalile na kinyamkela kengila mng'anda ya kumpula
Imulungu, kaguta,
24 “Vino, kolonda choni kumwetu, gweye Yesu wa Nazaleti? Kwiza ku-
tukoma? Nokujuwa gweye kwa ija Yang'alile yatumigwe na Imulungu!”
25 Yesu kamkomhokela ikinyamkela, “Nyamala! Mulawe munhu ino!”
26 Kinyamkela kamgela kisango munhu ayo, kaguta nyangi, kamulawa.
27 Wanhu wose wakanganya ng'hani, avo wasonga kuilongela, “Vino kino
choni? Mafundizo gano ga sambi! Munhu ino kana udahi wa kulava
vinyamkela, nao omtegeleza!”
28 Avo mbuli za Yesu zibwililika himahima kila hanhu mwiisi ya Galilaya.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Matayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Yesu na wanahina zake, hamoja na Yakobo na Yohana walawa mna
ing'anda ya kumpula Imulungu, wachola kuna ikae ya Simoni na Andeleya.
30 Mkwe wa kitwanzi wa Simoni kakala yawasile mulusazi kolumwa
homa, Yesu viyavikile wamulongela mbuli za mtamu ayo.
31 Yesu kamgendela mtwanzi ayo, kamgoga mkono kamwinula. Homa
imulawa na kasonga kuwasang'hanila.
32 Ichungulo, zuwa vidihongile, wanhu wamgalila Yesu watamu na waja
wakalile na vinyamkela.
33 Wanhu wose wa kudibuga dija waiting'hana haluhelengo lwa ing'anda.
34 Yesu kawahonya wanhu wengi wakalile na mitamu na kawalava
vinyamkela wengi. Hawalekile vinyamkela walonge kwavija wamjuwa
kakala nani.

Yesu kowapetela wanhu ako Galilaya
(Luka 4:42-44)

35 Imitootondo ng'hani siku diyagwe, Yesu kalamuka kasegela, kachola
kunze kudibuga, hanhu kuduhu wanhu, kuko kampula Imulungu.
36 Simoni na wayage wachola kumzahila,
37 viwamvikile wamulongela, “Kila munhu kokuzahila.”
38 Yesu kawedika, “Tolondigwa kuchola kuna ivijiji viyagwe vili behi.
Ako nako nolondigwa kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, kwavija acho kim-
inzile.”
39 Yesu kachola kila hanhu mwiisi ya Galilaya, kawapetela wanhu Mbuli
Inogile mzing'anda za kumpula Imulungu na kulava vinyamkela.

Yesu komuhonya munhu
(Matayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Munhu imoja yeli na utamu wa dikulu kamgendela Yesu, kamfugamila,
kampula, kalonga, “Wahalonda kodaha kunihonya.”
41 Yesu kamonela bazi, kamgolosela mkono, kamkwasa, kalonga,
“Nolonda, hona!”
42 Bahaja utamu umulawa, kahona.
43 Yesu kamulongela yachole, kamzuma,
44 kamulongela, “Tegeleza, sikuumulongele munhu yoyose mbuli ino,
lakini goga inzila mbaka kwa mulava nhosa, yakakulolese lolese. Abaho
kalave nhosa kamba viyalagize Musa ili kutenda kila munhu yatogole
kamba kuhonyigwa.”
45 Lakini munhu ayo kasegela, kasonga kuzibwililisa mbuli azo kila
hanhu, kalonga mbuli nyingi mbaka Yesu hadahile kwingila mwiisi kunze
kunze. Avo Yesu kakala kunze hanhu kuduhu wanhu, lakini wanhu wamc-
holela kulawa kila hanhu.

2

Yesu komuhonya munhu yaholole
(Matayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Hazibitile siku nyingi, Yesu kabwela Kapelinaumu, mbuli zibwililika
kwa wanhu kamba kakala ukae.
2 Wanhu wengi waiting'hana hamoja mbaka kukala kuduhu gati disigale,
wamema mbaka kuluhelengo. Yesu kakala kowapetela mbuli.
3 Abaho weza wanhu wane, wampapile munhu yaholole walonda kum-
gala kwa Yesu.

4 Kwavija kukala na lunhu, hawadahile bule kumgala kwa Yesu. Avo watobola zonzo kukiswili uchanha ya aho haakalile Yesu, wahumulusa mkeka muyatambalale munhu ayo yaholole.
5 Yesu viyakone kutamanila kwao, kamulongela munhu ayo yaholole, “Mwanangu, nzambi zako zigeligwa kumgongo.”
6 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wakalile hanhu aho wagesa mna imizoyo yao,
7 “Munhu ino kodahaze kulonga vino? Ino komkudula Imulungu! Imulungu yaiyeka ayo yodaha kuzigela kumgongo nzambi!”
8 Bahaja Yesu kakijuwa kiwagesile mna imizoyo yao. Avo kawauza, “Habali mogesa avo?
9 Vino choni kibuhile, kumulongela munhu yaholole, ‘Nzambi zako zigeligwa kumgongo’, hebu kulonga, ‘Ima, papa mkeka wako utembele?’
10 Lakini nolonda mujuwe, Mwana wa Munhu kana udahi mwiisi wa kuzigela kumgongo nzambi za wanhu.” Avo kamulongela munhu ayo yaholole,
11 “Nokulongela, lamuka, papa mkeka wako, uchole ukae!”
12 Nayo kenuka, kapapa mkeka wake, kalawa kunze na kasegela mgameso gao. Wose wakanganya, wamtogola Imulungu na walonga, “Hatunachona kinhu kamba kino!”

Yesu komkema Lawi
(Matayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu kabweleganya kabili kumgwazo wa lamba da Galilaya. Lunhu lwa wanhu lumcholela, nayo kasonga kuwafundiza.
14 Viyakalile kobita, kamvika mbokela kodi imoja twaga jake Lawi, mwanage Alufayo kakala mng'anda ya kulihila kodi. Yesu kamulongela, “Nikweleleze.” Lawi kenuka, kamkweleleza.
15 Yesu viyakalile koja mng'anda ya Lawi, wabokela kodi wengi na wanhu wene nzambi, wakala hamoja nayo woja na wanahina zake, kwavija wanhu wengi wakala omkweleleza.
16 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wakalile Mafalisayo viwamonile Yesu koja na wanhu wene nzambi na wabokela kodi, wawauza wanahina zake, “Habali koja na wanhu kamba wano?”
17 Yesu viyahulike avo kawedika, “Wanhu wagima hawamulonda mganga, ila wanhu watamu omulonda. Sizile kuwakema wanhu ogesa wanoga, niza kuwakema wanhu wene nzambi.”

Mbuli ya kufunga kuja
(Matayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Wanahina wa Yohana Mbatizaji na wanahina wa Mafalisayo wakala ofunga kuja. Wanhu wayagwe wamcholela Yesu, wamuuza, “Habali wanahina wa Yohana na wanahina wa Mafalisayo ofunga kuja lakini wanahina zako hawafunga kuja?”
19 Yesu kawedika, “Vino yodahika vilihi wanhu wagonekigwe kuna dizengele wafunge kuja kipindi munhu yosola kahamoja nao? Bule! Hawadaha kufunga kuja.
20 Lakini kipindi chokwiza munhu yosola vonda yasegesigwe kumwao, baho ofunga kuja.
21 “Kuduhu munhu yokwika kilaka cha kiwalo cha sambi mna kiwalo cha umwaka. Yahatenda avo, kilaka cha sambi chokidega kiwalo cha umwaka, na aho hadegeke hokongezeka.

22 Vivija kuduhu munhu yogida divai ya sambi mna imifuko ya
ng'hwembe ya umwaka, kwavija yahatenda avo divai ya sambi yoitula
imifuko na divai yokwitika na imifuko yobanangika. Ila divai ya sambi
yogidigwa mna imifuko ya ng'hwembe ya sambi."

Mbuli ya siku ya Kubwihila
(Matayo 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Siku dimoja da Kubwihila, Yesu na wanahina zake wakala obita mna
imigunda ya uhemba. Viwakalile obita, wanahina zake wasonga kufigisa
uhemba.
24 Mafalisayo wamulongela Yesu, "Lola, wanahina zako otenda kinhu
kigomesigwe kutendigwa kudisiku da Kubwihila!"
25 Yesu kawedika, "Hamusomile kija kiyatendile Daudi kipindi heyo na
wayage viwakalile na nzala?
26 Mna ikipindi cha Mkulu wa walava nhosa Abiatali, Daudi kengila mna
Ing'anda ya Imulungu na kugaja magate galavigwe nhosa kwa Imulungu.
Magate gago golondigwa kudigwa na walava nhosa waiyeka, lakini Daudi
kagaja na abaho kawagwaa wayage."
27 Abaho Yesu kawalongela, "Siku ya Kubwihila ikigwa mbuli ya wanhu,
na siyo wanhu mbuli ya siku ya Kubwihila.
28 Avo Mwana wa Munhu ayo Mndewa wa siku ya Kubwihila."

3

Munhu yeli na mkono uholole
(Matayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Abaho Yesu kachola kabili mng'anda ya kumpula Imulungu. Ako kukala
na munhu yakalile na mkono uholole.
2 Wanhu wayagwe wakalile aho walonda kilamuso cha kumtagusila Yesu,
avo wamulola bunhuu kamba komuhonya munhu ayo mna isiku ya Kubwi-
hila.
3 Yesu kamulongela munhu ayo yaholole mkono, "Ima hano kuulongozi."
4 Abaho Yesu kawauza wanhu awo, "Vino Malagizo getu gotulonda tu-
tende choni mna isiku ya Kubwihila? Kutenda ganogile hebu kutenda
gehile? Kuuhonya ugima wa munhu hebu kuukoma?"
Lakini wao wanyamala tuulu.
5 Yesu kawalola wanhu awo kwa kugevuzika, kawonela bazi mbuli ya
udala wa mizoyo yao. Abaho kamulongela munhu ayo, "Golosa mkono
wako." Nayo kaugolosa mkono wake, na mkono wake uhona.
6 Abaho Mafalisayo walawa kunze mna ing'anda ya kumpula Imulungu,
waiting'hana na wanhu wa Helode, wakala kiseto wamkome Yesu.

Lunhu lomkweleleza Yesu

7 Yesu na wanahina zake wachola kudilamba da Galilaya, lunhu mkulu
lwa wanhu lumkweleleza. Walawa kuziisi za Galilaya na Yudea,
8 na buga da Yelusalemu, na isi ya Idumeya, na umwambu wa Yolidani, na
kulawa mzimbaka zili mmabehi na mabuga ga Tilo na Sidoni. Wanhu wose
awo wamcholela Yesu kwavija wahulika mbuli zake ziyakalile kotenda.
9 Kwavija lunhu lukala lukulu, Yesu kawalongela wanahina zake
wamtandile ngalawa ili wanhu sikuwamsung'he sung'he.
10 Kwavija Yesu kawahonya wanhu wengi, avo wanhu wose wakalile
watamu wakala oisung'ha sung'ha wadahe kumkwasa.
11 Wanhu wakalile na vinyamkela viwamonile Yesu, wamgwila kuulon-
gozi waguta mizangi olonga, "Gweye kwa Mwana wa Imulungu!"

12 Lakini Yesu kawagomesa vinyamkela sikuwamulongele munhu yoyose
kamba heyo kakala nani.

Yesu kosagula watumigwa longo na wabili
(Matayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Abaho Yesu kakwela kukigongo, kawakema wanhu yawalondile
mwenyego, nao wamgendela.
14 Kawasagula wanhu longo na wabili, kawakema watumigwa. Kawalon-
gela, “Niwasagula mweye mukale na niye. Vivija nowagala mkawapetele
wanhu Mbuli Inogile,
15 na mweye mokuwa na udahi wa kulava vinyamkela.”
16 Wano awo longo na wabili iyawasagule, wakala Simoni, Yesu kamgwaa
twaga da Petulo
17 na Yakobo na ndugu yake Yohana, wanage Zebedayo kawagwaa twaga
da Boanilige, fambulo jake, “Wana wa Ng'huwa”
18 na Andeleya na Filipo na Batulumayo na Matayo na Tomaso na Yakobo
mwana wa Alufayo na Tadayo na Simoni Mkananayo,
19 na Yuda Isikaliote, yamuhinduke Yesu.

Yesu na Belizebuli
(Matayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Abaho Yesu kachola ukae. Lunhu lwa wanhu luiting'hana kabili mbaka
Yesu na wanahina zake walemelwa kuja.
21 Ndugu zake viwahulike avo, wagenda kumsola kwavija wanhu wakala
olonga, “Kana kibozi mbwelela!”
22 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe walawile Yelusalemu wakala
olonga, “Kana Belizebuli! Ayo mkulu wa vinyamkela yomgwaa udahi wa
kuwalava vinyamkela.”
23 Yesu kawakema na kawalongela kwa simo, “Vino Mwenembago koda-
haze kumulava Mwenembago?
24 Kamba undewa wahaigola wenyego na kuitowa, undewa awo ogwa.
25 Wanhu wa lubuga lumoja wahaigola na kuitowa, lubuga lulo lofa.
26 Avo kamba undewa wa Mwenembago wahaigola wenyego, undewa
awo ogwa na kuhelela baho.
27 “Kuduhu munhu yodaha kutula ng'anda ya munhu mwene nguvu na
kusola vinhu vake, mbaka yasonge kumgodeka munhu ayo, baho kodaha
kusola vinhu vake.
28 “Nowalongela ukweli, nzambi zose ziwatendile wanhu na maligo gao
gose, Imulungu kodaha kugela kumgongo.
29 Lakini munhu yoyose yomuliga Loho Yang'alile, maligo gake honda-
gageligwe kumgongo bule, kwavija katenda nzambi ya milele.”
30 Yesu kalonga avo kwavija wanhu wakala olonga, “Kana kinyamkela.”

Mamake na ndugu zake Yesu
(Matayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Abaho mamake na ndugu zake Yesu weza, wema kunze wamtuma
munhu yamkeme Yesu.
32 Lunhu lwa wanhu lukala lumzunguluke Yesu. Nao wamulongela, “Go
mkulu, mamako na ndugu zako wa kunze, okulonda gweye.”
33 Yesu kawedika, “Mamangu ayo nani? Na ndugu zangu wao nani?”
34 Baho kawalola wanhu awo wamzunguluke, kawalongela, “Loleni!
Wano awo mamangu na ndugu zangu!

35 Munhu yoyose yotenda gaja golondigwa na Imulungu, ayo ndugu yangu
na lumbu jangu na mamangu."

4

Lusimo lwa munhu yohanda
(Matayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yesu kasonga kufundiza kabili kumgwazo wa lamba da Galilaya. Lunhu
lwa wanhu lumzunguluka mbaka kengila mwiingalawa na kukala mumo.
Wanhu wose wakala kumgwazo wa lamba.
2 Kawafundiza vinhu vingi kwa simo, kawalongela,
3 "Tegelezeni! Kukala na munhu kachola kuhanda mbeyu.
4 Viyakalile komiza zimbeyu kumgunda, ziyagwe zilagalila mnzila, ndege
weza na kuzija.
5 Ziyagwe zilagalila mgamabwe hakalile na udongo mdodo. Zota
himahima kwavija udongo ukala mdodo.
6 Zuwa vidilawile, diisoma mimeya na kwavija mizizi yake haicholile hasi
ng'hani, inyala.
7 Mbeyu ziyagwe zilagalila mvisolo va miba, visolo avo vikula na kuizonga
mimeya, nayo ilemelwa kulela.
8 Lakini mbeyu ziyagwe zilagalila hanhu heli na udongo unogile. Zota,
zikula na kulela kubanza zija zihandigwe, ziyagwe zilela malongo madatu,
ziyagwe zilela malongo sita, na ziyagwe zilela gana dimoja."
9 Abaho Yesu kalonga, "Munhu yeli na magwiti, yahulike!"

Kilamuso cha kulonga kwa simo
(Matayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Yesu viyakalile yaiyeka, wanahina zake longo na wabili na wanhu
wayagwe wamulongela yawafambulile simo azo.
11 Yesu kawalongela, "Mweye mugweleligwa kuzijuwa mbuli zifisigwe za
Undewa wa Imulungu, lakini awo weli kunze ohulika mbuli zose kwa simo,
12 ili,
'Walole, lakini sikuwone,
wategeleze lakini sikuwajuwe.
Kwavija wahavijuwa, odaha kumbwelela Imulungu,
na Imulungu kozigela kumgongo nzambi zao.' "

Yesu kofambula lusimo lwa munhu yohanda
(Matayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Abaho Yesu kawauza, "Hamulujuwile vilihi lusimo luno? Vino lelo
molujuwaze lusimo lolose luyagwe?
14 Muhandaji kohanda mbuli ya Imulungu.
15 Wanhu wayagwe waigala na izimbeyu zilagalile mnzila, wahahulika
mbuli, Mwenembago kokwiza na kuisola mbuli ihandigwe mgati mmwao.
16 Wanhu wayagwe waigala na mbeyu zilagalile mna gamabwe. Wahahu-
lika mbuli, bahaja ozibokela kwa kudeng'helela,
17 lakini kwavija wabule mizizi mgati mmwao, okala kipindi kidodo.
Wahagaya na kudununzika mbuli ya usenga awo, obwela kuchugu.
18 Wanhu wayagwe waigala na mbeyu zilagalile mna ivisolo va miba.
Ohulika mbuli,
19 lakini magayo ga ugima uno, kulonda utajili, na kulonda mbuli nyingi
ziyagwe kuizonga mbuli ayo, nayo ilemelwa kulela.

20 Lakini wanhu wayagwe waigala na mbeyu zilagalile muulongo unogile.
Ouhulika usenga, outogola na olela matunda, wayagwe malongo madatu
wayagwe malongo sita na wayagwe gana dimoja."

Taa igubikigwe
(Luka 8:16-18)

21 Yesu kagendelela kulonga, "Vino munhu kodaha kubwinha taa
mng'anda na kuigubika na kikalango hebu kuika muuvungu wa lusazi?
Vino haika kukingolobweda?
22 Kwavija kinhu chochose kifisigwe chokoneka na kinhu chochose kigu-
bikigwe chogubuligwa.
23 Yeli na magwiti yahulike!"
24 Vivija kawalongela, "Iteganyeni na gaja gomuhulika! Vija vimuwata-
gusa wayagwe na Imulungu kowatagusa vivo na mokongezeligwa ng'hani.
25 Waja weli na vinhu okongezelwa, lakini waja welibule vinhu obokigwa
hata vija vidodo viwelinavo."

Lusimo lwa mbeyu ikula

26 Yesu kagendelela kulonga, "Undewa wa Imulungu uigala na kija kilaw-
ilile kwa munhu yamizile mbeyu mumgunda wake.
27 Ikilo kowasa, imisi kolamuka, mbeyu zota na kukula, lakini heyo
hajuwa choni kigendelela.
28 Udongo wenyego ozitenda mbeyu zikule goya na kulela matunda, tanhu
majani, abaho mada, na omambukiza kwa kuzamiza.
29 Uhemba wahakangala, munhu ayo kosola sengo na kosonga kusenga
kwavija kipindi cha kusenga kivika."

Lusimo lwa mbeyu ndodo ya haladali
(Matayo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

30 Yesu kalonga kabili, "Vino Undewa wa Imulungu uigala na choni? Vino
tuusimulile kwa lusimo gani?
31 Uigala na kija kilawilile kwa munhu yasolile mbeyu ya haladali mbeyu
ndodo kubanza zose na kuihanda mumgunda.
32 Lakini yahahandigwa, yokula na dokuwa biki kulu kubanza mibiki yose
ihandigwe mumgunda. Yokwika matambi makulu ng'hani mbaka ndege
ozenga mvulu zao mna gamatambi gake."
33 Yesu kawapetela wanhu usenga wake kwa simo nyingi ziigalile na zino,
kawalongela mbuli nyingi kamba viwadahile kuzijuwa.
34 Halongile nao kinhu chochose bila simo, lakini viwakalile waiyeka na
wanahina zake, kawafambulila vinhu vose.

Yesu kohoza beho kulu
(Matayo 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Ichungulo ya siku dijo, Yesu kawalongela wanahina zake, "Tuloke
umwambu wa lamba."
36 Avo wawaleka wanhu wose, wanahina zake wengila mwiingalawa
yaakalile Yesu na wachola nayo. Vivija kukala na ngalawa ziyagwe hanhu
aho.
37 Bahaja dilawilila nyukwanyukwa kulu da beho na ng'humbi mgamazi
gaizola ija ingalawa mbaka ilonda kumema mazi. 38 Yesu kakala kuchugu
mwiingalawa, kawasa na keka pala jake muna umto. Wanahina zake
wamulamusa na kumulongela, "Mfundiza! Vino gweye hutonga, siye tofa?"
39 Yesu kalamuka, kadikomhokela dija dibeho, "Nyamala!" Baho beho
dinyamala tuluu, na kukala poozi.

40 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, “Habali modumba?
Mung'hali mwabule kutamanila?”
41 Wanahina zake wadumba na waiuza wenyego, “Vino ino munhu gani?
Mbaka beho na ng'humbi vose vomuhulika!”

5

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Matayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

1 Yesu na wanahina zake waloka mbaka mwambu wa lamba da Galilaya,
mwiisi ya Wagelasi.
2 Baho Yesu viyalawile mwiingalawa, kaiting'hana na munhu yeli na
vinyamkela. Munhu ayo kalawa kuna gamapanga.
3 Munhu ayo kakala yokala kuna gamapanga gago, kuduhu munhu
yadahile kumgodeka minyololo.
4 Miyanza mingi wageza kumgodeka minyololo mmakono na mmagulu,
lakini kakala yozikanha na kuzibena bena mhingu zili mmagulu gake.
Kakala na nguvu ng'hani na kuduhu munhu yadahile kumgoga.
5 Imisi na ikilo kakala yokwanga mna gamapanga gaja na kuna ivigongo,
kaguta nyangi na kuikanha kanha kwa mabwe.
6 Viyamone Yesu kwa kutali, kamkimbilila na kamfugamila.
7 Kaguta, “Yesu, Mwana wa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani! Kolonda
choni kumwangu? Iduwile kwa twaga da Imulungu kamba hunidununza
bule!”
8 Kalonga avo kwavija Yesu kamulongela, “Kinyamkela, mulawe munhu
ino!”
9 Yesu kamuuza, “Twaga jako nani?”
Munhu ayo kamwidika, “Twaga jangu Lunhu, kwavija twa wengi!”
10 Kampula Yesu sikuyawagale ivinyamkela kunze ya isi ija.
11 Kukala na bumbila kulu da nguluwe wakala woja kuna umtelemuko wa
kigongo.
12 Avo vinyamkela wampula Yesu, “Tugale kwa nguluwe, na utuleke
tuwengile wao.”
13 Yesu kawatogolela, avo vinyamkela wamulawa munhu ayo, na wengila
mna iwanguluwe. Bumbila jose da nguluwe elufu mbili wahumulukila
kudilamba, wose wafila mumo.
14 Wanhu wakalile owasusila nguluwe awo wakimbila na kuzibwililisa
mbuli azo mwiisi na kumigunda. Abaho wanhu wachola kulola kija kilaw-
ilile.
15 Viwavikile kwa Yesu, wamona munhu ayo yakalile na vinyamkela
kakala aho na kavala goya viwalo, na nzewele zake zimbwelela na wanhu
wose wadumba.
16 Wanhu wachone acho kilawilile, wawalongela wayao gaja gampatile
munhu ayo yakalile na vinyamkela, na mbuli za nguluwe.
17 Avo wanhu wampula Yesu yasegele mwiisi yao.
18 Yesu viyakalile kokwela mwiingalawa, munhu ayo yakalile na
vinyamkela kampula Yesu wachole wose.
19 Lakini Yesu kamulemela, kamulongela, “Bwela ukae kumwako ukawa-
longele wanhu wa lukolo lwako gaja gose Mndewa gayakutendele, na
viyakonele bazi.”
20 Avo munhu ayo kasegela, kachola hanhu hakemigwe Dekapoli, kawa-
longela wanhu gaja gose Yesu gayamtendele. Wanhu wose wahulike wakan-
ganya.

Mndele wa Yailo na mtwanzi yakwasile kiwalo cha Yesu
(Matayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Yesu kabwela mwambu uyagwe wa lamba. Lunhu lwa wanhu lumzunguluka kumgwazo wa lamba.
22 Abaho keza mkulu imoja wa ng'anda ya kumpula Imulungu, twaga jake Yailo. Viyamone Yesu, kaibwanha hasi mmagulu gake,
23 kampula ng'hani, “Mndele wangu kolumwa ng'hani. Nokupula chonde chonde, wize ukamwikile makono ili yahone na yawe mgima.”

24 Abaho Yesu kachola na Yailo, lunhu mkulu lwa wanhu lumkweleleza kuno lomsung'ha sung'ha.

25 Baho kukala na mtwanzi yakalile na utamu wa kutumika kwa miyaka longo na mibili.
26 Mtwanzi ayo kachola kwa waganga wengi na katumia vinhu vose viyakalile navo, lakini hahonile bule, ila kagendelela kulumwa ng'hani.
27 Viyazihulike mbuli za Yesu, kengila mna ulunhu lwa wanhu, kamcholela Yesu kuchugu na kakwasa kiwalo chake.
28 Kailongela mwenyego, “Nahakwasa kiwalo chake, nohona.”

29 Viyakwasile kiwalo cha Yesu, bahaja kutumika kuleka, nayo kahulika kahona utamu wake.
30 Bahaja Yesu kajuwa nguvu zimulawa, avo kahinduka muulunhu na kuuza, “Nani yanikwasile kiwalo changu?”

31 Wanahina zake wamwidika, “Kowona wanhu viwokusung'ha sung'ha, abaho kouza nani yakukwasile?”

32 Lakini Yesu kalola mhande zose ili yamone munhu yatendile vivo.
33 Mtwanzi ayo kajuwa kinhu kimulawilile, avo kamgendela Yesu kuno kodumba na kugwaya. Kamfugamila Yesu, kamulongela fulu ipile.
34 Yesu kamulongela mtwanzi ayo, “Mwanangu, kutamanila kwako kukuhonya. Genda moyo uholile, kuhona utamu wako.”

35 Yesu viyakalile kogendelela kulonga, wasenga kulawa ukae kumwake Yailo weza na kumulongela Yailo, “Mndele wako kafa. Habali kogendelela kumgaza Mfundiza?”

36 Yesu viyazihulike mbuli azo zilongigwe na wasenga awo, hazigesile bule, lakini kamulongela Yailo, “Sikuudumbe, togola tu.”
37 Abaho Yesu halondile munhu yoyose iyagwe yamkweleleze, ila Petulo, Yakobo na Yohana, ndugu yake Yakobo.
38 Viwavikile mng'anda ya Yailo, Yesu kawona wanhu obwahanhuka kwa usungu na kuiyalala.
39 Yesu kengila mng'anda kawalongela, “Habali moiyalala na kulila? Imwana hafile bule, lakini kawasa!”

40 Lakini wamseka, avo Yesu kawalava kunze wose, kamsola tatake na mamake ija imwana, na waja wanahina zake wadatu. Wengila mna idigati mulutambalizwe lukuli lwa mwana ayo.
41 Yesu kamgoga mkono, kamulongela, “Talita Kumi!” fambulo jake, “Mndele, nokulongela lamuka!”

42 Bahaja mndele ayo kenuka na kasonga kugenda. Mndele ayo kakala na miyaka longo na mibili. Mbuli ino viilawilile, wanhu wakanganya ng'hani.
43 Lakini Yesu kawagomesa ng'hani sikuwamulongele munhu yoyose mbuli ayo ilawilile, abaho kawalongela, “Mgweleleni ndiya mndele ino.”

6

Yesu kolemigwa ako Nazaleti
(Matayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

1 Yesu kasegela hanhu aho kachola kudibuga diyavumbuke, na wanahina
zake wamkweleleza.
2 Vidivikile siku da Kubwihila, Yesu kasonga kufundiza mng'anda ya
kumpula Imulungu. Wanhu wamuhulike wakanganya ng'hani, waiuza,
“Munhu ino kazipata kwahi mbuli zino? Nzewele gani ino mbaka kodaha
kutenda unzonza uno?
3 Vino ino siyo ija fundi selemala, mwanage Malia, na ndugu zake Yakobo
na Yusufu na Yuda na Simoni? Vino lumbu zake hawakala bahano bule?”
Avo wamulema.
4 Yesu kawalongela, “Mtula ndagu kotegelezigwa kila hanhu, lakini
hategelezigwa ukae kumwake na kwa ndugu zake, na kwa wanhu wa lukolo
lwake mwenyego.”
5 Yesu hatendile unzonza wowose, ila kawekila makono watamu kidogo
na kawahonya.
6 Yesu kakanganya ng'hani kwavija wanhu wakala wabule kutamanila.

Yesu kowatuma wanahina longo na wabili
(Matayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Abaho Yesu kachola mna ivijiji vili behi, na kasonga kuwafundiza wanhu.
7 Kawakema wanahina longo na wabili, kawatuma wabili wabili, na
kawagwaa udahi wa kulava vinyamkela.
8 Kawalongela, “Sikumusole kinhu chochose, ila mkongoja wiiyeka. Siku-
musole gate hebu mkoba hebu sente mkibindo.
9 Valeni vilatu, lakini sikumusole kiwalo kiyagwe.
10 Hanhu hohose honda mubokeligwe, kaleni aho mbaka vonda musegele.
11 Mwahavika kudibuga jojose na wanhu wa aho wahalema kuwabokela
hebu kuwategeleza, segeleni na kung'huseni matimbwisi geli mmagulu
genu ili iwe kilaguso kamba wawatendela nzambi.”
12 Avo wasegela na kuwapetela wanhu waleke nzambi zao.
13 Wawalava vinyamkela wengi na kuwabakaza mavuta wanhu wengi
wakalile watamu na kuwahonya.

Ifa ya Yohana Mbatizaji
(Matayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Mndewa Helode kahulika mbuli azo zose, kwavija twaga da Yesu dikala
dijuwike kila hanhu. Wanhu wayagwe wakala olonga, “Yohana Mbatizaji
kazilibuka kulawa kwa wafile, lekaavo kana udahi wa kutenda unzonza.”
15 Wanhu wayagwe walonga, “Ino Eliya.”
Na wanhu wayagwe walonga, “Ino mtula ndagu kaigala na imoja wa
watula ndagu wa Imulungu wa kuko umwaka.”
16 Helode viyazihulike mbuli azo, kalonga, “Ino ayo Yohana Mbatizaji
inimkanhile pala jake lakini kazilibuka kulawa kwa wafile!”
17 Helode mwenyego kakala yalagize Yohana yagodekigwe nzabi, abaho
yekigwe mkifungo. Katenda avo mbuli ya Helodiya iyamsolile, hamoja
kakala mwehe wa Filipo, mdodo wake.
18 Yohana Mbatizaji kakala yomulongela Helode, “Malagizo golonga,
havinogile bule gweye umsole mwehe wa mdodo wako!”
19 Avo Helodiya kakala komwihila Yohana, na kalonda kumkoma. Lakini
hadahile bule,

20 kwavija Helode kakala komdumba Yohana na kajuwa kamba kakala munhu yanogile na yang'alile avo kamkaliza. Kakala konogelwa kumuhulika, hamoja moyo umuluma ng'hani kila viyamalile kumuhulika.
21 Siku dimoja, Helodiya kapata nyafasi mna idisiku da kukumbuka kuvumbuka kwa Helode. Helode kawatendela nyimwilinyimwili ng'hulu wakulu wa mabuga, na wakulu wa wakalizi, na vilongozi wa isi ya Galilaya.
22 Mndele wa Helodiya viyengile kucheza, kamnogeza ng'hani Helode na wageni wagonekigwe kuna inyimwilinyimwili. Avo mndewa Helode kamulongela mndele ayo, "Nipule chochose kiulonda, nokugwaa."
23 Kaiduwila, "Noiduwila, nokugwaa chochose chonda unipule, hata nusu ya undewa wangu nokugwaa!"
24 Avo mndele ayo kalawa kunze kamuuza mamake, "Nipule choni?"
Nayo kamwidika, "Pula pala da Yohana Mbatizaji."
25 Bahaja mndele ayo kakimbila mbaka kwa mndewa, kamulongela, "Sambi baha nigwelele pala da Yohana Mbatizaji mditanda!"
26 Mndewa kona usungu ng'hani, lakini kwavija kaiduwila mgameso ga wanhu wagonekigwe, hadahile kumulemela.
27 Bahaja mndewa kamulagiza mkalizi yadigale pala da Yohana. Mkalizi kagenda mkifungo, kakanha pala da Yohana.
28 Abaho kadika pala dija mditanda, kamgalila mndele ayo, nayo kamgwaa mamake.
29 Wanahina wa Yohana viwahulike mbuli ayo, wachola kulusola lukuli lwa Yohana na kuluzika.

Yesu kowagwaa ndiya lunhu mkulu lwa wanhu (Matayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

30 Watumigwa wabwela, waiting'hana na Yesu na wamulongela gaja gose gawatendile na kufundiza.
31 Baho kukala na wanhu wengi wakalile okwiza na kusegela, mbaka Yesu na wanahina zake hawapatile nyafasi ya kuja kinhu. Avo Yesu kawalongela wanahina zake, "Tucholeni twiiyeka hanhu kuduhu wanhu mkabwihile kidogo."
32 Avo wasegela waiyeka mwiingalawa, wachola hanhu kuduhu wanhu.
33 Wanhu viwonile osegela, bahaja wawajuwa. Avo walawa mna gamabuga gose, wakimbila mbaka wawalongolela kuvika Yesu na wanahina zake.
34 Yesu viyahumuluke mwiingalawa, kaluvika lunhu mkulu lwa wanhu. Kawonela bazi kwavija wakala kamba ng'hondolo welibule msusilaji. Avo kasonga kuwafundiza vinhu vingi.
35 Zuwa vidikalile dohonga, wanahina zake wamcholela Yesu, wamulongela, "Hanhu hano hatwili kuduhu wanhu, na sambi zuwa dohonga.
36 Walongele wanhu wachole mna imigunda na vijiji vilibehi ili wakaigulile vinhu va kuja."
37 Yesu kawedika, "Wagweleleni mweye kinhu chakuja waje."
Wamuuza, "Vino tuchole tukagule magate ga sente ifa ya kumuliha msang'hanaji kwa miyezi minane* tuwagwee waje?"
38 Yesu kawauza, "Munago magate mangapi? Gendeni mukalole."
Viwagalolile, wamulongela, "Kuna magate matano na somba wabili."
39 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake wawagole wanhu wose mna ivibumbila bumbila, wakale hasi mna gamajani mabisi.

* **6:37** ***Sente za miyezi minane,*** hebu sente magana mabili.

40 Avo wakala mna ivibumbila va wanhu gana na va wanhu malongo matano.
41 Abaho Yesu kasola gaja gamagate matano na somba wabili, kalola uchanha na kamgwaa nhogolwa Imulungu. Abaho kagabanzula gaja gamagate, kawagwaa wanahina zake wawagolele wanhu. Vivija kawagolela wose somba waja wabili.
42 Wanhu wose waja na kwiguta.
43 Abaho wanahina zake wadondola magate gasigale na iwasomba, wamemeza vigelo longo na vibili.
44 Wambigalo waiyeka wadile wakala kamba elufu tano.

Yesu kotembela uchanha mgamazi
(Matayo 14:22-33; Yohana 6:15-21)

45 Bahaja Yesu kawalagiza wanahina zake wakwele mwiingalawa wamulongolele kuchola Betisaida, kuna umwambu uyagwe wa lamba. Heyo kakala yolulaga lunhu lwa wanhu lusegele.
46 Viyamambukize kuwalaga wanhu, kakwela kuna ikigongo kumpula Imulungu.
47 Viivikile ichungulo, ngalawa ikala hagati ya lamba, lakini Yesu kakala yaiyeka mwiisi inyalile.
48 Yesu kawona wanahina zake olemelwa kutowa ng'hafi, kwavija beho kulu dikala dowabweza kuwalawile. Nzogolo zikwika, Yesu kawagendela, kuno kotembela uchanha mgamazi. Kalonda kuwabita,
49 lakini viwamone kotembela uchanha mgamazi, wagizaga mzimu. Wakemelela kwa bwembwe.
50 Wose viwamone wadumba ng'hani.
Bahaja Yesu kawalongela, “Gangamaleni! Iyo nene! Sikumudumbe!”
51 Abaho Yesu kengila mwiingalawa, na beho dinyamala tuluu. Wanahina zake wakanganya ng'hani,
52 kwavija wakala hawajuwile fambulo da kuwagwaa ndiya wanhu elufu tano, mizoyo yao ikala midala.

Yesu kowahonya watamu ako Genesaleti
(Matayo 14:34-36)

53 Waloka umwambu, wavika kuna iisi ya Genesaleti, baho waifunga ngalawa yao.
54 Bahaja viwahumuluke mwiingalawa, wanhu wamjuwa Yesu.
55 Avo wakimbila mwiisi yose, na kila hanhu viwahulike Yesu kabaho wamgalila watamu watambalale mvisazi vao.
56 Kila hanhu Yesu hayacholile, iwe mna ivijiji, hebu mna gamabuga, hebu mna imigunda, wanhu wawasola watamu zao na kuwagala kuna gamagulilo. Wampula Yesu yawatogolele waikwase mhindo ya kiwalo chake. Wose waikwasile wahona.

7

Mafundizo ga wahenga
(Matayo 15:1-9)

1 Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wezile kulawa Yelusalemu waiting'hana haulongozi wa Yesu.
2 Wawona wanahina wayagwe wa Yesu oja bila kusunha makono gao kamba viilondigwa wanhu watende.
3 Mafalisayo na Wayahudi wayagwe okweleleza mafundizo gawabokele kwa wahenga zao, hawaja kinhu mbaka wasunhe makono gao ng'hani.

4 Wala hawaja kinhu chochose kulawa kudigulilo mbaka wasunhe, na
okweleleza mafundizo gayagwe mengi kamba vija mwiko wa kusunha
vikasi na nongo na viya va shaba na gayagwe mengi.
5 Avo Mafalisayo na Wafundiza Malagizo ga Musa wamuuza Yesu, “Habali
wanahina zako hawakweleleza mafundizo gatugoleligwe na wahenga zetu,
lakini oja bila kusunha makono?”
6 Yesu kawedika, “Mweye mwa watapitapi! Kumbe mtula ndagu wa
Imulungu Isaya kalagula goya mbuli zenu viyandike,
‘Imulungu kolonga, wanhu wano, onitegeleza kwa milomo yao,
lakini mizoyo yao ya kutali ng'hani na niye.
7 Awo onitambikila bule,
kwavija ofundiza mafundizo ga wanhu,
na kugatenda kamba galawa kwa Imulungu!’
8 “Mweye mogaleka Malagizo ga Imulungu na mogagoga mafundizo ga
wanhu.”
9 Yesu kagendelela kulonga, “Mweye mwa wabala kwa kulema Malagizo
ga Imulungu na kugagoga mafundizo genu wenyego.
10 Kwavija Musa kawalagiza, ‘Mtegeleze tatako na mamako,’ ‘Munhu
yoyose yonda yamulige tatake hebu mamake kolondigwa yakomigwe.’
11 Lakini mweye mofundiza, kamba munhu kana kinhu kodaha kumtaza
tatake hebu mamake lakini kolonga ‘Ino kobani’ fambulo jake kinhu kino
nimulavila Imulungu,
12 munhu ayo halondigwa kumtaza tatake hebu mamake.
13 Kwa nzila ino mafundizo genu gomuwagwaa wanhu gosegesa mbuli za
Imulungu. Na gayagwe mengi kamba gano gomutenda.”

Vinhu vimfitiza munhu (Matayo 15:10-20)

14 Abaho Yesu kalukema lunhu lwa wanhu kabili na kalulongela, “Mweye
mose mnitegeleze na mujuwe.
15 Kuduhu kinhu kingila mmulomo wa munhu kulawa kunze kidaha
kumfitiza munhu. Lakini, kija kilawa mmulomo wa munhu acho kimfitiza
munhu.”
16 Munhu yeli na magwiti yahulike.
17 Yesu na wanahina zake, viwalulekile lunhu lwa wanhu na kwingila
mng'anda, wanahina zake wamuuza yawalongele fambulo da ulonzi uja.
18 Yesu kawalongela, “Vino mweye mwabule nzewele kubanza wanhu
wayagwe? Vino hamujuwile kamba kuduhu kinhu kingila mmulomo wa
munhu kulawa kunze kidaha kumfitiza munhu?
19 Kwavija hakingila muumoyo lakini mna iinda na abaho cholawa kunze
ya lukuli.” Kwa ulonzi uno Yesu kavitenda vinhu vose va kuja vinoge
kudigwa.
20 Kagendelela kulonga, “Kinhu kilawa muumoyo wa munhu acho kimfi-
tiza munhu.
21 Kwavija muumoyo wa munhu golawa magesa gehile na kuiwasa chaka
chaka na ubavi na ukomaji,
22 na ugoni na umelo na gehile na uvizi na kusulukila na migongo na
maligo na kuitapa na ubozi.
23 Ago gose gehile golawa mgati mwa munhu na kumfitiza munhu.”

Kutamanila kwa mtwanzi imoja (Matayo 15:21-28)

24 Abaho Yesu kahalawa hanhu aho kachola mwiimbaka ili behi na buga
da Tilo. Kengila mng'anda na halondile munhu yoyose yajuwe kakala aho,
lakini hadahile bule kuifisa.
25 Mtwanzi imoja, yakalile na mndele wake yeli na kinyamkela, viyahulike
mbuli za Yesu, bahaja kamgendela na kamfugamila Yesu.
26 Mtwanzi ayo hakalile Muyahudi, kavumbuka kudibuga da Silofoinike
mwiisi ya Siliya kampula Yesu yamulave mndele wake kinyamkela.
27 Lakini Yesu kamwidika, "Tanhu waleke wana wegute. Kwavija
havinogile bule kusola ndiya ya iwana na kuwapigisila umbwa."
28 Mtwanzi ayo kamwidika, "Ona, go mkulu, lakini hata umbwa weli hasi
mmeza oja kija kisigazigwe na iwana!"
29 Yesu kamulongela mtwanzi ayo, "Kwavija kwidika vivo, bwela ukae
kumwako na komvika mndele wako kinyamkela kamulawa!"
30 Mtwanzi ayo kachola ukae kumwake, viyavikile kamvika mndele wake
katambalala mulusazi na kinyamkela kakala yamulawile.

Yesu komuhonya munhu hadahile kulonga na kuhulika

31 Yesu kasegela kachola behi na isi ya Tilo kwa kubitila mwiisi ya
Sidoni mbaka kudilamba da Galilaya kwa kubitila nzila ya mna zimbaka za
Dekapoli.
32 Wanhu wayagwe wamgalila munhu yakalile hahulika na halonga,
wampula Yesu yamwikile makono.
33 Yesu kamsola kamgala hamgwazo hanhu kuduhu wanhu. Yesu kengiza
vidole mna gamagwitwi ga munhu ayo, katema mate kamkwasa lulimi.
34 Abaho Yesu kalola kuulanga, kabweza mhumuzi, kamulongela, "Efata!"
fambulo jake, "Vuguka!"
35 Bahaja munhu ayo magwiti gake gavuguka na kakala yohulika na
kulonga bila kugaya.
36 Abaho Yesu kawagomesa wanhu awo sikuwamulongele munhu yoyose
mbuli ayo, lakini Yesu viyagendelele kuwagomesa, vivo viwagendelele
kuibwililisa mbuli ayo.
37 Wanhu wose waihulike mbuli ayo wakanganya. Walonga, "Katenda
goya kila kinhu, kowatenda wanhu hawahulika wahulike na wanhu hawa-
longa walonge!"

8

Yesu kowagwaa ndiya wanhu elufu nne
(Matayo 15:32-39)

1 Hazibitile siku nyingi lunhu luyagwe lukulu lwa wanhu luiting'hana.
Wanhu viwakalile wabule kinhu chochose chakuja Yesu kawakema
wanahina zake kawalongela,
2 "Niye nowonela bazi wanhu wano, kwavija wakala na niye kwa siku
ndatu na wabule kinhu chakuja.
3 Nahawalongela wabwele ukayao na nzala, osinduka mnzila, kwavija
wanhu wayagwe walawa kutali."
4 Wanahina zake wamuuza, "Hano hatwili twa kuluwala, toipata kwahi
ndiya ya kuwagwaa wanhu wose wano?"
5 Yesu kawauza, "Mna magate mangapi?"
Wamwidika, "Tuna magate saba."
6 Yesu kalulongela lunhu luja lwa wanhu lukale hasi. Abaho kasola
gamagate saba, kamgwaa nhogolwa Imulungu, kagabanzula kawagwaa
wanahina zake wawagolele wanhu, na wanahina zake watenda vivo.

7 Vivija wakala na visomba kidogo. Yesu kamgwaa nhogolwa Imulungu,
vivija kawalongela wanahina zake wawagolele wanhu.
8 Wanhu waja na kwiguta. Abaho wanahina zake wadondola vija visigale
na kumemeza vigelo saba.
9 Wambigalo waiyeka wadile wakala elufu nne. Abaho Yesu kawalaga,
10 bahaja Yesu na wanahina zake wakwela mwiingalawa, wachola mwiisi
ya Dalimanuta.

Mafalisayo olonda vilaguso (Matayo 12:38-42; 16:1-4)

11 Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu wasonga kuibamilila nayo,
walonda kumgeza wampula yatende kilaguso kulawa kuulanga.
12 Lakini Yesu kona usungu, kalonga, “Habali wanhu wa lukolo luno lwa
sambi molonda vilaguso? Nowalongeleni ukweli, kuduhu kilaguso chonda
mugoleligwe!”
13 Yesu kawaleka, kakwela mwiingalawa kaloka mwambu uyagwe wa
dilamba.

Usasu wa Mafalisayo na Helode (Matayo 16:5-12)

14 Wanahina zake wakala waisemwile kusola magate, wakala na gate
dimoja diiyeka mwiingalawa.
15 Yesu kawazuma wanahina zake kawalongela, “Muiteganye na hamila
ya Mafalisayo na hamila ya Helode.”
16 Wanahina zake wasonga kuinyong'onyela, “Ino kolonga vino kwavija
twabule magate.”
17 Yesu kakijuwa kiwakalile olonga, kawauza, “Habali moilongela mbuli
ya magate? Vino mung'hali hamujuwile? Habali mizoyo yenu midala?
18 Muna meso lakini hamulola, muna magwiti lakini hamuhulika? Vino
hamukumbuka bule?
19 Vinibanzule magate matano na kuwagwaa wanhu elufu tano? Vino
mmemeza vigelo vingapi kwa avo visigale?”
Wamwidika, “Tumemeza vigelo longo na vibili.”
20 Kawauza kabili, “Vivija vinibanzule gaja magate saba na kuwagwaa
wanhu elufu nne, vino mmemeza vigelo vingapi kwa avo visigale?”
Wamwidika, “Tumemeza vigelo saba.”
21 Abaho kawauza, “Mung'hali hamnavijuwa?”

Yesu komuhonya msuwameso ako Betisaida

22 Yesu na wanahina zake viwavikile Betisaida, wanhu wayagwe
wamgalila Yesu munhu yakalile msuwameso, wampula yamkwase.
23 Yesu kamgoga mkono munhu ayo, kamulava kunze ya kijiji kija. Abaho
kamtemela mate mgameso, kamwikila makono, kamuuza, “Vino kokona
choni?”
24 Munhu ija kalola, kalonga, “Nowona wanhu, lakini waigala na mibiki
itembela.”
25 Yesu kamwikila makono kabili mgameso. Munhu ayo kabunhula meso
na meso gake galola, nayo kadaha kulola goya vinhu vose.
26 Yesu kamulongela munhu ayo yachole ukae kumwake, kamzuma,
“Sikuyabweleganye mna ikijiji.”

Petulo kolonga Yesu ayo Mkombola (Matayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Abaho Yesu na wanahina zake wachola kuna ivijiji va Kaisalia ya Filipi,
mnzila Yesu kawauza wanahina zake, “Nongeleni wanhu olonga niye na
nani?”
28 Wamwidika, “Wanhu wayagwe olonga gweye kwa Yohana Mbatizaji,
wanhu wayagwe olonga gweye kwa Eliya, kuno wayagwe olonga gweye kwa
imoja wa watula ndagu wa Imulungu.”
29 Yesu kawauza, “Na mweye molonga niye na nani?”
Petulo kamwidika, “Gweye kwa Kilisito Mkombola.”
30 Abaho Yesu kawagomesa wanahina zake, “Sikumumulongele munhu
yoyose mbuli zangu.”

Yesu kolonga mbuli ya madununzo na ifa yake
(Matayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Abaho Yesu kasonga kuwafundiza wanahina zake, “Mwana wa Munhu
kolondigwa yadununzigwe ng'hani na kulemigwa na wavele na wakulu wa
walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa. Kokomigwa na siku da
kadatu kozilibuka.”
32 Yesu kawalongela fulu ipile, avo Petulo kamgala Yesu kumgwazo ka-
songa kumkomhokela.
33 Lakini Yesu kahinduka kawalola wanahina zake, kamkomhokela
Petulo, “Segela kumwangu Mwenembago! Kwavija hugesa mbuli za Imu-
lungu lakini kogesa mbuli za kiunhu!”
34 Abaho Yesu kalukema lunhu lwa wanhu na wanahina zake kawa-
longela, “Munhu yoyose yahalonda kunikweleleza, yaileme mwenyego na
kuidikwa msalaba wake yanikweleleze.
35 Kwavija munhu yoyose yahalonda kuukombola ugima wake kowagiza,
na munhu yoyose yowagiza ugima wake mbuli ya niye na kwa Mbuli Inogile
koukombola.
36 Vino munhu kopata choni kamba yahaipata isi yose na kuwagiza ugima
wake?
37 Kuduhu kinhu chonda yalave yaubweze ugima wake.
38 Munhu yoyose yonyonela kinyala niye na mafundizo gangu mna
ulukolo lwa sambi lulekile kumjuwa Imulungu na kutenda gehile, Mwana
wa Munhu nayo komonela kinyala munhu ayo yaheza muukulu wa Tatake
na wasenga zake wang'alile wa kuulanga.”

9

1 Yesu kagendelela kulonga, “Nowalongela ukweli, wanhu wayagwe weli
hano hawafa bule mbaka wawone Undewa wa Imulungu ukwiza na nguvu.”

Yesu kogaluka
(Matayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Vizibitile siku sita, Yesu kamsola Petulo, Yakobo na Yohana, kachola nao
waiyeka kulugongo lutali. Viwakalile olola, Yesu kagaluka.
3 Viwalo vake vikala vizelu chuwee, na kuduhu munhu yoyose mwiisi
yodaha kuvifuwa viwe vizelu kamba vivo.
4 Baho wanahina waja wadatu wamona Eliya na Musa olonga na Yesu.
5 Petulo kamulongela Yesu, “Mfundiza, vinoga siye tukale hano! Tozenga
viheha vidatu, kimoja chako gweye, kimoja cha Musa na kimoja cha Eliya.”
6 Petulo hajuwile cha kulonga kwavija heyo na wayage wakala odumba.
7 Abaho dilawilila wingu na kuwagubika na sauti ilawa mdiwingu, ilonga,
“Ino ayo Mwanangu inimnogele. Mumtegeleze!”

8 Bahaja wawegesela kuno na kuno, lakini hawamonile munhu yoyose
iyagwe, ila Yesu yaiyeka hamoja nao.
9 Viwakalile ohumuluka kulugongo Yesu kawazuma, “Sikumumulon-
gele munhu yoyose mbuli zino zimone, mbaka Mwana wa Munhu vonda
yazilibuke kulawa kwa wafile.”
10 Watogola kija kiwalongeligwe, lakini wasonga kuiuza, “Kuzilibuka kwa
wafile, fambulo jake choni?”
11 Wanahina zake wamuuza Yesu, “Habali wafundiza Malagizo ga Musa
olonga Eliya kolondigwa yeze tanhu?”
12 Yesu kawedika, “Ona, Eliya kokwiza tanhu, ili yakitande goya kila kinhu.
Lakini habali Maandiko Gang'alile golonga kamba Mwana wa Munhu ko-
dununzika ng'hani na kulemigwa?
13 Nowalongeleni, Eliya kamala kwiza na wanhu wamtendela
viwalondile, kamba vija Maandiko Gang'alile vigalonga.”

Yesu komuhonya mbwanga yeli na kinyamkela (Matayo 17:14-21; Luka 9:37-43)

14 Viwawavikile waja wanahina wayagwe, waluwona lunhu lwa
wanhu luwazunguluka na wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wakala
oibamilila nao.
15 Bahaja wanhu viwamone Yesu wakanganya ng'hani, wamkimbilila,
wamulamusa.
16 Yesu kawauza wanahina zake, “Mweye moibamilila nao choni?”
17 Munhu imoja mna ulunhu lwa wanhu kamwidika, “Mfundiza, niku-
galila mwanangu, kana kinyamkela yamfungile mulomo.
18 Kinyamkela ayo yahamwizila, komulagaza hasi na kolawa miholovu
mmulomo, kodafuna meno na kunyala lukuli lose. Niwalongela wanahina
zako wamulave ikinyamkela, lakini hawadahile bule.”
19 Yesu kawalongela, “Mweye wanhu muleka kutamanila! Ng'hale na
mweye mbaka lini? Nogela kitumbe kumgongo mbaka lini? Ngalileni hano
imbwanga.”
20 Avo wamgala kwa Yesu.
Bahaja kinyamkela viyamone Yesu, kamgela kisango imbwanga ayo,
kagwa hasi, kaibimbilisa, kuno kolava mihovu mmulomo.
21 Yesu kamuuza tata wa imbwanga ayo, “Utamu uno umsonga lini?”
Kamwidika, “Umsonga toka haudodo.
22 Miyanza mingi kinyamkela kamgeza kumkoma kwa kumbwanha
muumoto na mgamazi. Tonele bazi na ututaze, kamba wahadaha!”
23 Yesu kamulongela, “Kolonga, kamba wahadaha! Kila kinhu chodahika
kwa munhu yotamanila.”
24 Bahaja tata wa imbwanga ija kakemelela, “Notamanila, lakini kuta-
manila kwangu kudodo. Nhaze nitamanile ng'hani!”
25 Yesu viyaluwone lunhu lowamemela, kamkomhokela kinyamkela ayo,
“Gweye kinyamkela wa kuleka kulonga na kuhulika, nokulagiza umulawe
mbwanga ino, sikuumwingile kabili!”
26 Kinyamkela kaguta, kambwanha hasi mbwanga ayo, kamulawa. Mb-
wanga ayo koneka kamba munhu yafile, kila munhu kalonga, “Kafa!”
27 Lakini Yesu kamgoga mkono mbwanga ayo kamtaza kwinuka, nayo
kenuka.
28 Yesu viyengile mng'anda, wanahina zake wamuuza kinyelegezi, “Ha-
bali siye hatudahile kumulava kinyamkela?”

29 Yesu kawedika, “Kinyamkela kamba ino hadahika kulavigwa kwa nzila
yoyose, ila kwa kumpula Imulungu kwiiyeka.”

Yesu kolonga kabili mbuli ya ifa yake
(Matayo 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 Yesu na wanahina zake wasegela hanhu aho wachola kubitila isi ya
Galilaya. Yesu halondile munhu yoyose yajuwe kuyeli,
31 kwavija kakala kowafundiza wanahina zake. Kawalongela, “Mwana
wa Munhu kogeligwa mmakono ga wanhu, nao omkoma na siku da kadatu
kozilibuka.”
32 Lakini wanahina zake hawadijuwile fambulo da ulonzi awo na wad-
umba kumuuza.

Yeli mkulu nani?
(Matayo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Wavika Kapelinaumu, viwengile mng'anda, Yesu kawauza wanahina
zake, “Mukala muibamilila choni mnzila?”
34 Lakini wanahina zake hawamwidike bule, kwavija mnzila wakala
oibamilila nani yeli munhu mkulu viweli.
35 Yesu kakala hasi, kawakema wanahina zake longo na wabili, kawalon-
gela, “Munhu yoyose yolonda kuwa wa ichanduso, kolondigwa yawe wa
ikimambukizo na yawe msang'hanaji wa wose.”
36 Abaho Yesu kamsola mwana mdodo kamwimiza haulongozi wao, ka-
muhagatila kawalongela,
37 “Munhu yoyose yombokela mwana mdodo kamba ino kwa twaga jangu,
kombokela niye, na munhu yoyose yombokela niye hambokela niye niiyeka
vivija kombokela ija yanhumile.”

Munhu yoyose hatulema kaubanzi wetu
(Luka 9:49-50)

38 Yohana kamulongela Yesu, “Mfundiza, tumona munhu imoja kolava
vinyamkela kwa twaga jako. Siye tumgomesa kwavija siyo miyetu.”
39 Yesu kawalongela, “Sikumumgomese, kwavija kuduhu munhu yotenda
unzonza kwa twaga jangu na kuno kononga vihile.
40 Kwavija munhu yoyose hatulema kaubanzi wetu.
41 Nowalongela ukweli munhu yoyose yowagwaa kikasi cha mazi ga
kung'wa kwa twaga jangu kwavija mweye mwa wanhu wa Kilisito kobokela
nhunza yake.

Kugezigwa kutenda nzambi
(Matayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 “Munhu yoyose yomuhonza imoja wa wadodo wano onitogola yatende
nzambi, yokuwa vinoga munhu ayo yagodekigwe dibwe kulu da kudugila
msingo na yasigwe mbahali.
43 Kamba mkono wako wahakuhonza utende nzambi, ukanhe! Yokuwa
vinoga wingile kuna ugima na mkono umoja, kubanza wingile na makono
mabili na abaho uchole jehanamu kuna umoto haufaga.
44 Mumo, ‘Funza owaja hawafa bule na umoto uwalukuza haufaga.’
45 Kamba mgulu wako wahakuhonza utende nzambi, ukanhe! Yokuwa
vinoga wingile kuna ugima na mgulu umoja, kubanza wingile na magulu
gose mabili na abaho wasigwe jehanamu.
46 Mumo, ‘Funza owaja hawafa bule na umoto uwalukuza haufaga.’

47 Kamba siso jako dahakuhonza utende nzambi, ding'ole! Yokuwa vinoga
wingile Muundewa wa Imulungu na siso dimoja, kubanza wingile na meso
gose mabili na abaho wasigwe jehanamu.
48 Mumo, 'Funza owaja hawafa bule na umoto uwalukuza haufaga.'
49 "Kila munhu kotendigwa yatogoligwe na Imulungu kwa moto kamba
vija nhosa viitogoligwa na Imulungu kwa mkele.
50 "Mkele unoga, lakini kamba wahagiza ukali wake, vino kodahaze
kuubweza kabili?
"Muwe na mkele mgati yenu na mukale kwa tindiwalo na waenu."

10

Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
(Matayo 19:1-12; Luka 16:18)

1 Abaho Yesu kasegela kachola isi ya Yudea, kaloka lwanda lwa Yolidani,
lunhu lwa wanhu lumcholela Yesu kabili, nayo kawafundiza kamba viya-
tendaga.
2 Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu wamgeza, wamuuza, "Tulongele,
vino vinoga mbigalo kumwasa mwehe wake?"
3 Yesu kawauza, "Vino Musa kawalagiza choni?"
4 Wamwidika, "Musa katulagiza kamba mbigalo kodaha kumgwaa kibua
cha nyasa mwehe wake na kumwasa."
5 Yesu kawalongela, "Musa kawandikila lagizo dino mbuli ya udala wa
mizoyo yenu.
6 Maandiko Gang'alile golonga kulawa kuna ichanduso, 'Imulungu
kawalumba mbigalo na mtwanzi.
7 Kwa mbuli ayo mbigalo komuleka tatake na mamake na koilumba na
mwehe wake,
8 na wabili awo okuwa kinhu kimoja.' Avo haweli wabili kabili, lakini
kinhu kimoja.
9 Avo kiyalumbilize Imulungu, munhu sikuyakigole."
10 Viwabwelile mng'anda, wanahina zake wamuuza Yesu mbuli ino.
11 Yesu kawalongela, "Mbigalo yomwasa mwehe wake na kumsola mt-
wanzi iyagwe, komtendela ugoni mwehe wake.
12 Vivija mtwanzi yomulema mkasano wake na kusoligwa na mbigalo
iyagwe kotenda ugoni."

Yesu kowatambikila wana wadodo
(Matayo 19:13-15; Luka 18:15-17)

13 Wanhu wayagwe wamgalila Yesu wana wadodo yawahagatile na
kuwatambikila, lakini wanahina zake wawakomhokela.
14 Yesu viyonile avo, kagevuzika, kawalongela, "Walekeni wana wadodo
weze kumwangu sikumuwagomese kwavija Undewa wa Imulungu ni wa
wanhu kamba wana wano.
15 Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yolema kuubokela Undewa wa
Imulungu kamba mwana mdodo, honda yengile ng'o."
16 Abaho kawahagatila wana waja kawekila makono gake kawatambikila.

Munhu tajili
(Matayo 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Yesu viyasongile mwanza wake kabili, munhu imoja kamkimbilila,
kamfugamila kamuuza, "Mfundiza Unogile, nhende choni niupate ugima
wa milele?"

18 Yesu kamuuza, “Habali kong'hema unogile? Kuduhu yanogile, ila
Imulungu yaiyeka.
19 Kugajuwa Malagizo ga Musa, ‘Sikuukome, sikuutende ugoni, sikuwibe,
sikuulave usindila wa uvizi, sikuulonge uvizi, wategeleze tatako na ma-
mako.’ ”
20 Munhu ayo kamwidika, “Mfundiza gano gose nigagoga toka haudodo.”
21 Yesu kamulola bunhuu, kamnogela, kamulongela, “Kuhungukilwa
kinhu kimoja. Genda kachuuze vinhu vose viulinavo na uwagwelele
wakiwa zisente na gweye kokuwa na utajili kuulanga. Abaho unikweleleze.”
22 Munhu ija viyahulike avo, kona usungu, kasegela kuno kanyunyuwala
kwavija kakala tajili ng'hani.
23 Yesu kalola mhande zose kawalongela wanahina zake, “Yokuwa vidala
ng'hani kwa munhu tajili kwingila Muundewa wa Imulungu!”
24 Ulonzi uno uwasinhusa wanahina zake, lakini Yesu kagendelela ku-
longa, “Wanangu, vidala ng'hani kwingila Muundewa wa Imulungu!
25 Vibuha kwa ngamiya kubita mna ikizonzo cha sanzia kubanza tajili
kwingila Muundewa wa Imulungu.”
26 Wanahina wakanganya ng'hani waiuza, “Avo lelo nani yonda yadahe
kukomboligwa?”
27 Yesu kawalola bunhuu, kawalongela, “Kwa munhu haidahika lakini
kwa Imulungu haili vivo, gose godahika kwa Imulungu.”
28 Petulo kamulongela, “Lola, siye tuleka kila kinhu na tukukweleleza
gweye.”
29 Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, munhu yoyose yalekile ng'anda
yake hebu ndugu zake hebu lumbu zake hebu mamake hebu tatake hebu
wanage hebu migunda mbuli ya niye na kwa Mbuli Inogile,
30 kobokela vingi ng'hani mna ikipindi cha sambi. Na kobokela ng'hani
miyanza gana, ng'anda na ndugu na lumbu na wana na mama na migunda
na hamoja na madununzo na mna ikipindi chonda kize kobokela ugima wa
milele.
31 Lakini wanhu wengi weli wa ichanduso okuwa wa ikimambukizo na
waja wa ikimambukizo okuwa wa ichanduso.”

Yesu kolonga mwanza wa kadatu mbuli ya ifa yake (Matayo 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu na wanahina zake wakala mnzila ochola Yelusalemu. Yesu
kawalongolela wanahina zake wakalile okanganya kuno wanhu wakalile
omkweleleza wadumba. Yesu kainega hamgwazo na wanahina zake longo
na wabili, kawalongela gaja gonda gamulawilile.
33 Yesu kawalongela, “Tegelezeni, tochola Yelusalemu, kuko Mwana wa
Munhu kogeligwa mmakono ga wakulu wa walava nhosa na wafundiza
Malagizo ga Musa. Omtagusa yafe na kogeligwa mmakono ga wanhu haweli
Wayahudi,
34 nao omzeha na omtemela mate na omtowa mbalati na omkoma lakini
siku da kadatu kozilibuka.”

Kupula kwa Yakobo na Yohana (Matayo 20:20-28)

35 Abaho Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo wamcholela Yesu, wamu-
longela, “Mfundiza, kuna kinhu tolonda ututendele.”
36 Yesu kawauza, “Molonda niwatendele choni?”

37 Wamwidika, “Vondaukale kuna ikigoda chako cha Undewa wako,
tolonda ukale na siye, imoja mwambu wa mkono wako wa kudila na iyagwe
mwambu wa mkono wako wa kumoso.”
38 Yesu kawalongela, “Hamkijuwile kinhu kimpula. Vino modaha kuking'wela kikasi cha madununzo chonda niking'wele niye? Na kubatizigwa
ubatizo unibatizigwa?”
39 Wamwidika, “Todaha,”
Yesu kawalongela, “Mong'wela kikasi chonda ning'wele niye na kubatizigwa ubatizo onda nibatizigwe niye.
40 Lakini niye nabule udahi wa kusagula nani yakale mwambu wa mkono
wangu wa kudila hebu wa kumoso. Imulungu ayo yonda yawagwee hanhu
aho, wanhu waja yawasagule.”
41 Baho wanahina longo viwahulike vivo wawagevuzikila ng'hani Yakobo
na Yohana.
42 Yesu kawakema wose hamoja kawalongela, “Mojuwa kamba waja
okoneka wakulu wa isi, owalanguliza wanhu kwa nguvu, na wakulu wao
wana udahi.
43 Lakini haili vivo kumwenu. Munhu yoyose yolonda kuwa munhu
mkulu, yawe msang'hanaji wa wose.
44 Na munhu yoyose yolonda kuwa wa ichanduso, yawe mtumwa wa
wose.
45 Kwavija Mwana wa Munhu hezile kusang'hanilwa, lakini keza
kuwasang'hanila wanhu na kuulava ugima wake kwa kuwakombola
wanhu wengi.”

Yesu komuhonya msuwameso
(Matayo 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Wavika Yeliko. Yesu na wanahina zake hamoja na lunhu lwa wanhu vi-
wakalile osegela, msuwameso imoja yakalile yopula, twaga jake Batumayo,
mwanage Timayo kakala mnzila.
47 Batumayo viyahulike Yesu wa Nazaleti kobita, kasonga kukemelela,
“Yesu, mwanage Daudi nyonele bazi!”
48 Wanhu wengi wamkomhokela, wamulongela yanyamale, lakini heyo
kagendelela kukemelela ng'hani, “Mwana wa Daudi, nyonele bazi!”
49 Yesu kema, kalonga, “Mkemeni.”
Avo wamkema, wamulongela, “Gangamala! Ima, kokukema.”
50 Kawasa mgolole wake, kazumha kamcholela Yesu.
51 Yesu kamuuza, “Kolonda nikutendele choni?”
Munhu ayo kamwidika, “Mfundiza, nolonda kulola.”
52 Yesu kamulongela, “Chola, kutamanila kwako kukuhonya.”
Bahaja kadaha kulola kamkweleleza Yesu mnzila.

11

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa ng'henze
(Matayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Viwavikile behi na Yelusalemu, habehi na mabuga ga Betifage na Betania
kuna Ulugongo lwa Mizeituni, Yesu kawatuma wanahina zake wabili wamu-
longolele.
2 Kawalongela, “Gendeni kuna ikijiji kili kuulongozi wenu, mwahengila
momvika mwana wa kihongwe kafungigwa, nayo yang'hali hanakweligwa
na munhu. Mfunguleni mumgale hano.

3 Munhu yoyose yahawauza habali motenda avo, mulongeleni Mndewa
komulonda, nayo kombweza sambi baha."
4 Wanahina waja wachola wamvika mwana wa kihongwe kafungigwa
hana ulwivi lwa ng'anda uilola na nzila. Viwakalile omfungula,
5 wanhu wemile aho wawauza, "Motenda choni, habali momfungula
ikihongwe?"
6 Wawedika kamba Yesu viyawalongele, wanhu waja wawaleka wachole.
7 Wamgala imwana wa ikihongwe kwa Yesu, watandika viwalo vao mum-
gongo wa ikihongwe, Yesu kakwela uchanha.
8 Wanhu wengi wanzanza viwalo vao mnzila, na wayagwe wabena mi-
bunho wayanzanza mnzila.
9 Wanhu wakalile kuchugu na kuulongozi wa Yesu wakemelela, "Imu-
lungu yatogolwe! Mndewa Imulungu yamtambikile ayo yokwiza kwa twaga
jake!
10 Imulungu yautambikile undewa ukwiza wa mndewa Daudi, muhenga
wetu! Imulungu yeli uchanha ng'hani yatogolwe!"
11 Yesu kavika Yelusalemu, kachola kuna Ing'anda ya Imulungu, kawege-
sela kuno na kuno. Lakini kwavija zuwa dikala dihongile, Yesu kachola
Betania na wanahina zake longo na wabili.

Yesu kodiduwila biki da mtini
(Matayo 21:18-19)

12 Imitondo yake, viwakalile osegela Betania, Yesu kakala na nzala.
13 Kwa kutali Yesu kajona biki da mtini dikalile na mijani mingi, avo
kadicholela yalole kamba kodaha kupata tunda jojose lakini viyavikile aho
honile tunda jojose, ila majani gaiyeka, kwavija haukalile msimu wa kulela.
14 Yesu kadilongela biki da mtini, "Munhu sikuyaje tunda jojose kumwako
kabili!"
Wanahina zake wamuhulika viyalongile vivo.

Yesu kochola kuna Ing'anda ya Imulungu
(Matayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

15 Viwavikile Yelusalemu, Yesu kachola kuna Ing'anda ya Imulungu. Ka-
songa kuwawinga wanhu wose wakalile ogula na kuchuuza vinhu. Kaz-
ibidula meza za wanhu wakalile ovunja sente na vigoda va wanhu wakalile
ochuuza njiwa.
16 Kawagomesa sikuwasole kinhu chochose kubitila kuna Ing'anda ya
Imulungu.
17 Abaho kawafundiza, "Yandikigwa mna Gamaandiko Gang'alile,
'Ng'anda yangu yokuwa kae ya kupulila kwa wanhu wa isi zose.' Lakini
mweye moitenda mhango ya wabavi!"
18 Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa viwahulike
vivo, wasonga kuzahila nzila ya kumkoma Yesu, lakini wamdumba, kwavija
lunhu lwa wanhu lukanganya mafundizo gake.
19 Viivikile ichungulo, Yesu na wanahina zake wasegela kudibuga.

Fundizo da biki da mtini dinyalile
(Matayo 21:20-22)

20 Imitootondo yake, viwakalile obita mnzila wajona biki dija da mtini
dinyala gogodaa!
21 Petulo kakumbuka kija kilawilile, kamulongela Yesu, "Mfundiza, lola,
dibiki da mtini diudiduwile dinyala!"
22 Yesu kawedika, "Mumtogole Imulungu.

23 Nowalongela ukweli, munhu yoyose yahakilongela kigongo kino,
Ng'oka ukayase mbahali na hakona shaka muumoyo wake lakini kotogola
kiyolonga cholawilila, na Imulungu komtendela.
24 Avo nowalongeleni, mwahampula Imulungu kinhu chochose, togoleni
kamba mubokela, mogweleligwa chochose chonda mupule.
25 Mwahampula Imulungu geleni kumgongo nzambi ziwawatendele
wanhu, ili Tataenu yeli kuulanga nayo yazigele kumgongo nzambi zenu
zimutendile.
26 Kamba hamuzigela kumgongo nzambi za wanhu ziwawatendele, na
Tataenu yeli kuulanga honda yazigele kumgongo bule nzambi zenu zimu-
tendile."

Mbuli ya udahi wa Yesu
(Matayo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Wavika kabili Yelusalemu, Yesu viyakalile kogenda kuna Ing'anda ya
Imulungu, wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa na
wavele wamcholela,
28 wamuuza, "Vino kotenda gano gose kwa udahi gani? Nani yakugwelele
udahi wa kutenda gano?"
29 Yesu kawedika, "Na niye nowauza mbuli imoja, mwahanidika, baho
nowalongeleni notenda gano kwa udahi gani.
30 Nongeleni, udahi wa Yohana wa kubatiza ulawa kwa Imulungu hebu
kwa wanhu?"
31 Wasonga kuilongela, "Twahalonga, 'Ulawa kwa Imulungu,' kotuuza,
'Habali hamumtogole Yohana?'
32 Lakini twahalonga, 'Ulawa kwa wanhu,' " wawadumba wanhu, kwavija
wanhu wamtogola Yohana kamba mtula ndagu wa Imulungu.
33 Avo wamwidika, "Siye hatujuwile."
Yesu kawalongela, "Na niye siwalongela bule kwa udahi gani notenda
gano."

12

Lusimo lwa walimaji mumgunda wa mizabibu
(Matayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Yesu kalonga nao kwa simo, "Munhu imoja kahanda mizabibu mum-
gunda wake. Kazungulusila lwigo mumgunda wake, kahimba hanhu
ha kukamila zabibu, kazenga lingo. Abaho kawakodisha walimaji, ka-
funga mwanza kachola. 2 Msimu wa kubawa zabibu viuvikile, kamtuma
msang'hanaji kwa awo walimaji yamgalile zabibu kulawa mumgunda
wake.
3 Lakini walimaji awo wamgoga, wamtowa, wamuwinga makono gaiyeka.
4 Abaho kamtuma msang'hanaji iyagwe, ayo nayo wamtowa mdipala na
wamgela kinyala.
5 Mwene mgunda kamtuma msang'hanaji iyagwe, nayo wamkoma, na
kawatuma wayagwe wengi wawatendela vivo, wayagwe wawatowa na
wayagwe wawakoma.
6 Kakala kasigala na munhu imoja wa kumtuma, nayo kakala mwanage
yamnogele ng'hani. Kamtuma kuno kolonga, 'Omtegeleza mwanangu.'
7 Lakini walimaji wailongela, 'Ino ayo muhazi, lekeni tumkome tusole
uhazi wake!'
8 Avo wamgoga, wamkoma wamwasila kunze ya umgunda wa imizabibu."

9 Yesu kawauza, “Vino mwene mgunda kotendaze? Kokwiza kuwakoma
walimaji wose na kowakodisha walimaji wayagwe mgunda awo wa miz-
abibu.
10 Hamgasomile Maandiko Gang'alile vigalonga,
‘Dibwe wadilemile wazengaji,
Sambi digalamuka dibwe kulu kubanza gose.
11 Mbuli ino itendigwa na Mndewa,
nayo yotukanganya!’ ”
12 Vilongozi wa Wayahudi walonda kumgoga Yesu, kwavija wajuwa
lusimo luno kawalonga wao. Lakini waludumba lunhu lwa wanhu, avo
wamuleka wasegela.

Mbuli ya kuliha kodi
(Matayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Mafalisayo wayagwe na wanhu wa Helode wakala watumigwe kwa
Yesu, wamgoge kwa mbuli zake.
14 Wamcholela wamulongela, “Mfundiza, tokujuwa gweye kwa munhu
ulonga ukweli, humdumba munhu yoyose, hutonga ukulu wa munhu.
Lakini gweye kofundiza goyolonda Imulungu wanhu wagatende. Tulon-
gele, vino vinoga kuliha kodi kwa Mndewa wa Lumi hebu havinogile bule?
Tulihe hebu sikutulihe?”
15 Lakini Yesu kaujuwa ubala wao kawauza, “Habali monigeza? Ngalileni
isente niilole.”
16 Wamgalila isente, nayo kawauza, “Vino kihanga kino cha nani? Na
twaga dino da nani?”
Wamwidika, “Va Mndewa wa Lumi.”
17 Yesu kawalongela, “Mgweleleni Mndewa wa Lumi vili va Mndewa wa
Lumi, na mgweleleni Imulungu vili va Imulungu.”
Nao wamkanganya Yesu.

Mbuli ya kuzilibuka
(Matayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Abaho Masadukayo, wanhu olonga kuduhu kuzilibuka kulawa kwa
wafile. Wayagwe wamcholela Yesu wamulongela,
19 “Mfundiza, Musa katwandikila, ‘Munhu yahafa na kuleka mwehe wake
bila wana, ndugu yake munhu ayo kolondigwa yamsole mgane ayo, ya-
mulelele ndugu yake yafile wana.’
20 Kukala na ndugu saba, ija imkulu kasola mwehe kafa halekile wana.
21 Wa kabili nayo kamuhala mgane ayo nayo vivija kafa halekile wana.
Vivija kwa wa kadatu kafa halekile wana.
22 Abaho kwa wayagwe, wose saba wamsolile mgane ayo wafa hawalekile
wana. Ako kumwande, mtwanzi ayo nayo kafa.
23 Avo, wanhu wose wafile wahazilibuka mwiisiku ya kuzilibuka, mt-
wanzi ayo kokuwa mwehe wa nani? Kwavija wose saba wakala wamsolile.”
24 Yesu kawedika, “Mweye mopotela! Kwavija hamugajuwile Maandiko
Gang'alile hebu udahi wa Imulungu.
25 Kwavija wanhu wafile vonda wazilibuke, hawasola wala hawasoligwa
okuwa kamba wasenga wa kuulanga.
26 Kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu wafile, hamusomile mna ikitabu
cha Musa mbuli ya kisolo kikwaka? Imulungu kamulongela Musa, ‘Niye na
Imulungu wa Abulahamu na wa Isaka na wa Yakobo.’
27 Heyo heli Imulungu wa wanhu wafile, ila Imulungu wa wanhu wagima.
Avo mweye mopotela ng'hani!”

Lagizo kulu
(Matayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Mfundiza Malagizo ga Musa imoja yakalile aho kahulika viwaibamilile.
Kona kamba Yesu kawedika goya Masadukayo, avo kamkwesela Yesu ka-
muuza, “Mna Gamalagizo gose lagizo gani dili kulu?”
29 Yesu kamwidika, “Lagizo dili kulu ijo dino, ‘Tegelezeni mweye wanhu
wa Izilaeli! Mndewa Imulungu wetu ayo Mndewa yaiyeka.
30 Mnogele Mndewa Imulungu wako kwa moyo wako wose na kwa loho
yako yose na kwa nzewele zako zose na kwa nguvu zako zose.’
31 Lagizo da kabili kwa ukulu ijo dino, ‘Mnogele miyago kamba viuinogela
mwenyego.’ Kuduhu lagizo diyagwe kulu kubanza gano mabili.”
32 Mfundiza Malagizo ga Musa kamtogola Yesu, “Mfundiza, kwidika goya
viulongile, Mndewa ayo Imulungu na kuduhu iyagwe ila heyo.
33 Kumnogela Imulungu wako kwa moyo wako wose na kwa nzewele
zako zose na kwa nguvu zako, na kumnogela miyago kamba viuinogela
mwenyego, kunoga ng'hani kugoga Malagizo gano mabili kubanza ku-
mulavila Imulungu nhosa za wanyama na nhosa ziyagwe.”
34 Yesu viyonile munhu ayo kedika goya, kamulongela, “Huli kutali na
Undewa wa Imulungu.”
Kusongela aho haduhu munhu yoyose yagezile kumuuza Yesu mbuli
yoyose.

Kilisito Mkombola ayo nani
(Matayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Yesu viyakalile kofundiza Mng'anda ya Imulungu, kawauza, “Habali
wafundiza Malagizo ga Musa olonga Kilisito Mkombola mwana wa Daudi?
36 Loho Yang'alile kamulongoza Daudi kulonga,
‘Mndewa Imulungu kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano hana umwambu wa mkono wangu wa kudila
mbaka niweke hasi mmagulu gako wanhu wakwihile.’
37 “Avo Daudi mwenyego kamkema, ‘Mndewa.’ Avo Kilisito Mkombola
kodahaze kuwa mwana wa Daudi?”

Yesu kowazuma wanhu mbuli ya wafundiza Malagizo ga Musa
(Matayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

Lunhu lwa wanhu lukala lumtegeleza Yesu kwa kudeng'helela.
38 Viyakalile kofundiza, kawalongela, “Muiteganye na wafundiza Malag-
izo ga Musa, onogelwa kugenda kuno ovala mikanzu mitali na kulamusigwa
na wanhu mna gamagulilo,
39 osagula vigoda va haulongozi mzing'anda za kumpula Imulungu na
kukala hanhu hanogile mna izinyimwilinyimwili.
40 Owaboka wagane vinhu na kusola ng'anda zao, abaho oilagusa wanoga
kwa kumpula Imulungu mbuli nyingi. Nhaguso yao yokuwa ng'hulu!”

Sadaka ya mgane
(Luka 21:1-4)

41 Yesu kakala behi na kigelo cha kulavila sadaka hana Ing'anda ya
Imulungu, kawalola wanhu viwolava sente mkigelo. Matajili wengi walava
sente nyingi.
42 Abaho keza mgane mkiwa kalava sente mbili ndodo.
43 Yesu kawakema wanahina zake kawalongela, “Nowalongela ukweli
mgane mkiwa ino kalava sente nyingi mna ikigelo cha sadaka kubanza wose
wayagwe.

44 Kwavija wose walava vija visigale muutajili wao, lakini mgane ino
hamoja na ukiwa wake kalava vose viyelinavo."

13

Yesu kolonga mbuli ya kubanangika kwa Ng'anda ya Imulungu
(Matayo 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu viyakalile kosegela kuna Ing'anda ya Imulungu, mwanahina
wake imoja kamulongela, "Mfundiza, lola mabwe gano na ng'anda zino
vizinogile!"
2 Yesu kamwidika, "Kozona ng'anda zino vizili ng'hulu? Haduhu dibwe
donda dilekigwe uchanha ya diyagwe, kila dibwe dokwasigwa hasi."

Kugaya na kudununzika
(Matayo 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yesu viyakalile kuna Ulugongo lwa Mizeituni, mwambu kwa mwambu
na Ng'anda ya Imulungu, baho Petulo na Yakobo na Yohana na Andeleya
wamcholela Yesu kinyelegezi.
4 Wamulongela, "Tulongele, choni chonda kitendeke kulagusa kipindi cha
kulawilila gano gose?"
5 Yesu kawalongela, "Muiteganye, munhu yoyose sikuyawavizile.
6 Wanhu wengi, okwiza kwa twaga jangu na kulonga, 'Nene iyo heyo!' Nao
owavizila wanhu wengi.
7 Mwahahulika mbuli za ng'hondo kutali na mbuli za ng'hondo mmabehi,
sikumudumbe, kwavija gano gose golondigwa galawilile, ila kimambukizo
king'hali hakinavika.
8 Isi yoitowa na isi iyagwe, undewa oitowa na undewa uyagwe. Kila hanhu
hokuwa na mitigisiko mikulu ya isi na lufilili lwa nzala. Gano gose kamba
mwanduso wa usungu wa kulela mwana.
9 "Na mweye muiteganye. Mogogigwa na kugaligwa mkitala. Motoigwa
mna izing'anda za kumpula Imulungu, mogaligwa haulongozi wa wakulu
wa isi na wandewa mbuli ya niye, ili muwalongele Mbuli Inogile.
10 Lakini kimambukizo king'hali hakinavika, Mbuli Inogile tanhu
yolondigwa ipetigwe kwa wanhu wose.
11 Mwahagogigwa na kugaligwa mkitala, sikumunyawenyawe mbuli ya
kulonga. Kipindi chahavika longeni chochose chonda mugweleligwe.
Kwavija mbuli zonda mulonge hazili zenu, ila zolawa kwa Loho Yang'alile.
12 Munhu komuhinduka ndugu yake too yakomigwe, na tata komuhin-
duka mwanage yakomigwe. Wana owahinduka tata zao na mama zao
wakomigwe.
13 Wanhu wose owehila mweye mbuli ya niye, lakini yoyose yonda ya-
funge umoyo mbaka kukimambukizo kokomboligwa.

Magayo makulu
(Matayo 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 "Vondamuchone, 'Kinhu kinyolodoke kigala Ubananzi' kima hanhu si
hake. Munhu yosoma yavijuwe, waja weli mwiisi ya Yudea wakimbilile
kuna ivigongo.
15 Munhu yeli mkiswili cha ng'anda yake sikuyahumuluke hasi mna
ing'anda yake kusola kinhu.
16 Yeli kumgunda sikuyabwele ukae kusola kiwalo chake.
17 Ogaya watwanzi wali na zinda na waja okong'heza mna izisiku azo.
18 Mpuleni Imulungu mbuli zino sikuzilawilile mna ikipindi cha kihuhwe!

19 Kwavija siku azo hokuwa na magayo makulu, haganalawila kulawa
kuna ichanduso Imulungu viyalumbile isi mbaka sambi na honda galawilile
kabili.
20 Lakini Imulungu kazihunguza siku zizo, maza hazihunguze sambi
yahone munhu yoyose. Lakini mbuli ya wanhu zake yawasagule, Imulungu
kazihunguza siku zizo.
21 “Avo, munhu yoyose yahawalongela, ‘Amweye, Kilisito kahano!’ hebu
‘Kahaja!’ sikumumtogole.
22 Kwavija olawilila makilisito na watula ndagu wa uvizi. Otenda unzonza
na vilaguso ili yahadahika wawavizile hata waja wasaguligwe na Imulungu.
23 Muiteganye! Niye niwalongela kila kinhu kipindi king'hali hakinavika.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Matayo 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 “Gahamala magayo ga siku azo, zuwa dokuwa ziza, na mbalamwezi
honda imwemwese bule,
25 nhondo zolagala kulawa kuulanga, na vinhu vili kuulanga votigisika.
26 Abaho Mwana wa Munhu kolawilila, kokwiza mna gamawingu kwa
nguvu ng'hulu na ukulu.
27 Abaho kowatuma wasenga zake wa kuulanga mna izibanzi nne za mwi-
isi, waweke hamoja wanhu wasaguligwe na Imulungu kulawa mwambu
uno wa isi na uyagwe.

Fundizo da biki da mtini
(Matayo 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 “Ifunzeni kubitila biki da mtini. Matambi gake gahasonga kuzuka na
kwika majani, mujuwe kamba vuli da mmabehi.
29 Vivija, mwahazona mbuli azo, mojuwa kamba kammabehi kwiza.
30 Nowalongeleni ukweli, wanhu wa lukolo luno hawafa wose mbaka
gano gose galawilile.
31 Ulanga na isi vobita, lakini mbuli zangu hondazibite ng'o.

Kuduhu munhu yaijuwile siku hebu saa
(Matayo 24:36-44)

32 “Kuduhu yaijuwile siku hebu saa ya kwiza, siyo wasenga wa kuulanga
wala Mwana, lakini Tata yaiyeka ayo yaijuwile.
33 Muiteganye, na mukale meso, kwavija Hamkijuwile kipindi chonda
yeze.
34 Yokuwa kamba munhu yofunga mwanza na kuwaleka wasang'hanaji
zake walolese goya vinhu, kila munhu kamgwaa sang'hano ya kutenda.
Kamulagiza mkalizi wa mulango yakale meso.
35 Muiteganye, kwavija hamujuwile kipindi cha kwiza mkulu wa ng'anda,
yodaha kuwa ichungulo, kilo kikulu, nzogolo zikwika, hebu imitondo.
36 Yaheza kwa kuwasinhusa, sikuyawavike muwasile.
37 Mbuli iniwalongele mweye, nowalongela wanhu wose, kaleni meso!”

14

Kiseto cha kumkoma Yesu
(Matayo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Zikala zisigale siku mbili ivike Nyimwilinyimwili ya Pasaka na Magate
haganageligwa hamila. Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo
ga Musa wakala ozahila nzila ya kumgoga Yesu wamkome.

2 Walonga, “Sikututende avo kipindi cha Nyimwilinyimwili ya Pasaka,
buleavo wanhu oding'huka.”

Yesu kobakigwa mavuta ako Betania
(Matayo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

3 Yesu kakala Betania mng'anda ya Simoni, munhu yakalile na utamu
wa dikulu. Viyakalile koja, mtwanzi imoja keza na nyhupa ya alabasita
imemile mavuta gonung'hila goya ga bei ng'hulu. Kaifungula, kamgidila
Yesu gamavuta mdipala.
4 Wanhu wayagwe wakalile aho wagevuzika, wailongela, “Unanzi gani
uno wa mavuta!”
5 Abaho wamkomhokela mtwanzi ayo, walonga, “Mavuta gano ga-
hauzigwe kwa sente magana madatu na zisente wagweleligwe wakiwa!”
6 Lakini Yesu kawalongela, “Mulekeni, habali momgaza mtwanzi ino?
Niye kanhendela mbuli inogile.
7 Wanhu wakiwa mokala nao siku zose, saa yoyose mwahalonda modaha
kuwataza. Lakini honda mukale na niye siku zose.
8 Mtwanzi ino katenda viyadahile, kalongola kulubakaza lukuli lwangu
mavuta ganogile, kulutanda kwa kuzikigwa.
9 Nowalongeleni ukweli, kokose konda ipetigwe Mbuli Inogile mwiisi,
kino kiyatendile mtwanzi ino cholongigwa, avo wanhu omkumbuka.”

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
(Matayo 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Abaho imoja wa wanahina zake longo na wabili yakemigwe Yuda
Isikaliote, kachola kwa wakulu wa walava nhosa yamuhinduke Yesu
kumwao.
11 Avo viwahulike kiyalongile wadeng'helela, na wailagana nayo kumg-
waa sente. Avo Yuda kasonga kuzahila nzila ya kumgela Yesu mmakono gao.

Yesu koja ndiya ya Pasaka na wanahina zake
(Matayo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30)

12 Mna isiku ya ichanduso ya Nyimwilinyimwili ya Magate hagageligwe
Usasu, siku dijo mwana ng'hondolo wa Pasaka kochinjigwa, wanahina zake
Yesu wamuuza, “Kolonda tuchole kwahi tukutandile ndiya ya Pasaka?”
13 Yesu kawatuma wanahina zake wabili kawalongela, “Gendeni
kudibuga, momting'hana mbigalo kaidikwa nongo ya mazi. Mkwelelezeni,
14 mbaka mng'anda yonda yengile, mulongeleni mwenekae, ‘Mfundiza
kolonga, da kwahi gati da kudila ndiya ya Pasaka niye na wanahina zangu?’
15 Nayo kowalagusila gati kulu dili uchanha dikigwa goya na dihambigwa.
Mumo tutandileni.”
16 Wanahina zake wasegela, wachola kudibuga, wavika kila kinhu vivija
viyawalongele Yesu, avo wamtandila ndiya ya Pasaka.
17 Viivikile ichungulo, Yesu kavika na wanahina zake longo na wabili.
18 Viwakalile oja, Yesu kalonga, “Nowalongeleni imoja wenu yoja na niye,
konihinduka.”
19 Wanahina zake wanyawanyawa, wamuuza, imoja imoja, “Vino gweye
kolonga niye?”
20 Yesu kawedika, “Imoja wenu mweye longo na wabili, yozanhika gate
jake hamoja na niye mbakuli.
21 Mwana wa Munhu kofa kamba Maandiko Gang'alile vigolonga. Lakini
kogaya munhu ija yomuhinduka Mwana wa Munhu. Yahanogile ng'hani
kamba munhu ayo sambi yavumbuke!”

Ndiya ya Mndewa
(Matayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Wakolinto 11:23-25)

22 Viwakalile oja, Yesu kasola gate, kamgwaa nhogolwa Imulungu,
kadibanzula na kawagwaa wanahina zake kalonga, “Soleni, uno ulo lukuli
lwangu.”
23 Abaho kasola kikasi cha divai, kamgwaa nhogolwa Imulungu, kawag-
waa wanahina zake, wose waking'wela.
24 Yesu kalonga, “Ino ayo damu yangu ilagusa lagano da Imulungu, ik-
witika mbuli ya wanhu wengi.
25 Nowalongela, kusongela sambi honda ning'we kabili divai, mbaka siku
dijo donda ning'we divai ya sambi Muundewa wa Imulungu.”
26 Abaho wemba lwila, wachola kuna Ulugongo lwa Mizeituni.

Yesu kolagula Petulo kombela
(Matayo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

27 Yesu kawalongela, “Mweye mose mokimbila na kundeka niiyeka,
kwavija Maandiko Gang'alile golonga, ‘Imulungu komtowa msusilaji, na
ng'hondolo wose opwililika.’
28 Lakini nahazilibuka, nowalongolela kuchola Galilaya.”
29 Petulo kamwidika Yesu, “Hata kamba wose wahakuleka, niye sikuleka
bule!”
30 Yesu kamulongela Petulo, “Nokulongela ukweli, kilo cha lelo nzogolo
yang'hali hana kwika miyanza mibili, konibela miyanza midatu.”
31 Petulo kagangamiza kulonga, “Silonga vivo bule, hata kamba nahafa na
gweye!”
Na wanahina wayagwe walonga vivo.

Yesu kompula Imulungu ako Getisemane
(Matayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Yesu na wanahina zake wavika hanhu hokemigwa Getisemane, Yesu
kawalongela, “Kaleni hano, niye nogenda kumpula Imulungu.”
33 Kawasola Petulo na Yakobo na Yohana. Yesu kona usungu na kanyun-
yuwala.
34 Kawalongela wanahina zake, “Usungu uli muumoyo wangu mkulu
ng'hani odaha kung'homa. Kaleni hano meso.”
35 Kachola kumwande kidogo, kaibwanha hasi, kampula Imulungu,
kamba yahadahika sikuyaibitile saa ayo ya madununzo.
36 Kampula Imulungu, “Tata! Kumwako gose godahika. Ukisegese kikasi
kino cha madununzo. Lakini siyo kamba vinilonda niye ila viulonda
gweye.”
37 Abaho kabwela kawavika wanahina zake wadatu wawasa. Kamu-
longela Petulo, “Simoni kuwasa? Vino hamudahile kukala meso hata saa
dimoja?”
38 Kawalongela, “Kaleni meso, mumpule Imulungu sikumwingile mna
ukugezigwa. Moyo wa munhu olonda kutenda ganogile, lakini lukuli
lwabule nguvu.”
39 Kachola lwa kabili kumpula Imulungu, kalonga mbuli zizija.
40 Viyabwelile kabili, kawavika wanahina zake wawasa, kwavija meso gao
gakala na utulo. Hawaijuwile mbuli yakumulongela Yesu.
41 Viyabwelile mwanza wa kadatu, kawalongela, “Mung'hali muwasa na
kubwihila? Yotosha! Kipindi kivika! Loleni, Mwana wa Munhu kogeligwa
mmakono ga wanhu wene nzambi.
42 Lamukeni, tuchole. Loleni munhu yonihinduka kavika!”

Yesu kogogigwa
(Matayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

43 Yesu viyakalile yang'hali yogendelela kulonga, imoja wa wanahina
zake longo na wabili, yakemigwe Yuda Isikaliote kavika. Keza na lunhu
lutumigwe na wakulu wa walava nhosa, wafundiza Malagizo ga Musa na
wavele, kuno wapapa mapanga na malungu.
44 Yuda Isikaliote yomuhinduka Yesu kawagwaa kilaguso, kawalongela,
“Munhu yonda nimnonele ayo yummulonda. Mgogeni mumgele mmakono
genu.”
45 Bahaja Yuda kamcholela Yesu kamulongela, “Mfundiza!” Abaho kam-
nonela.
46 Avo wamgoga Yesu wamgodeka.
47 Lakini imoja wa waja wakalile na Yesu, kasomola panga jake, kamkanha
digwiti msang'hanaji wa Mkulu wa walava nhosa.
48 Yesu kawalongela, “Vino habali mwizile kungoga na mapanga na
malungu kamba vija nambavi?
49 Kila siku ng'hala na mweye, nowafundiza kuna Ing'anda ya Imulungu,
hamnigogile. Lakini gano gatendeka ili Maandiko Gang'alile galawilile.”
50 Abaho wanahina wose wamuleka wakimbila.
51 Mbwanga imoja yavalile mgolole wiiyeka, kakala yomkweleleza Yesu.
Walonda kumgoga,
52 lakini kauleka mgolole wake, kakimbila mwazi.

Yesu kamkitala
(Matayo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

53 Abaho Yesu kagaligwa mng'anda ya Mkulu wa walava nhosa, mumo
wakulu wa walava nhosa wose, wavele na wafundiza Malagizo ga Musa
waiting'hana.
54 Petulo kamkweleleza Yesu kwa kutali, kengila muuluwa lwa mkulu wa
walava nhosa, kakala hasi na wakalizi, kokotela moto.
55 Wakulu wa walava nhosa na wanhu wose wa mkitala wazahila usindila
wa uvizi ili wamkome Yesu, lakini hawaupatile bule.
56 Wanhu wengi walonga mbuli za uvizi kwa Yesu, lakini usindila wao
hauwilumbile.
57 Abaho wanhu wayagwe wema walonga mbuli za uvizi kwa Yesu.
58 Walonga, “Tumuhulika kolonga, ‘Noibomola Ng'anda ino ya Imulungu
izengigwe na wanhu, na kwa siku ndatu noizenga iyagwe haizengigwe na
wanhu.’ ”
59 Na awo vivija usindila wao hauwilumbile.
60 Mkulu wa walava nhosa kenuka mgameso ga wanhu kamuuza Yesu,
“Vino kuduhu mbuli ya kwidika kwa kitala choolava wanhu wano?”
61 Lakini Yesu kanyamala tuluu, halongile mbuli, Mkulu wa walava
nhosa kamuuza kabili, “Gweye ayo Kilisito Mkombola, Mwana wa ija Yoto-
goligwa?”
62 Yesu kamwidika, “Nene iyo heyo. Mweye momona Mwana wa Munhu
kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu yeli na Udahi,
kokwiza mna gamawingu ga kuulanga!”
63 Mkulu wa walava nhosa kakidega kiwalo chake, kalonga, “Hatulonda
usindila uyagwe!
64 Muhulika viyomuliga Imulungu. Mweye mogesaze?”
Wose walonga, kabananga kolondigwa yakomigwe.

65 Wanhu wayagwe wamtemela mate Yesu, wamgubika gameso,
wamtowa na wamulongela, “Lagula, nani yakutowile!” Abaho wakalizi
wamsola wamtowa ng'hofi.

Petulo kombela Yesu
(Matayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

66 Petulo viyakalile yang'hali hasi muuluwa, msang'hanaji imoja wa kit-
wanzi wa mkulu wa walava nhosa kamcholela.
67 Viyamone Petulo kokotela moto, kamulola bunhuu kamulongela, “Gw-
eye vivija kukala hamoja na Yesu wa Nazaleti.”
68 Petulo kabela, “Bule, sijuwile kiulonga.” Abaho Petulo kalawa kunze
mbaka kuna uluhelengo. Bahaja nzogolo keka.
69 Msang'hanaji ija wa kitwanzi kamona Petulo, kawalongela wanhu
wemile aho, “Ino nayo imoja wao!”
70 Lakini Petulo kabela kabili.
Hamwande kidogo wanhu wakalile wemile aho wamulongela Petulo
kabili, “Gweye vivija kwa imoja wao, kwavija kwa mwenekae wa Galilaya.”
71 Petulo kalonga, “Imulungu kojuwa nolonga ukweli, niduwiligwe naha-
longa uvizi, simjuwile munhu yumulonga!”
72 Bahaja nzogolo keka mwanza wa kabili, baho Petulo kakumbuka mbuli
ziyalongeligwe na Yesu, “Nzogolo yang'hali hanakwika miyanza mibili,
konibela miyanza midatu.” Avo Petulo kasonga kulila.

15

Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Matayo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Imitootondo, wakulu wa walava nhosa, wafundiza Malagizo ga Musa,
wavele na wanhu wose wa mkitala waiting'hana, waitogolela kumgala Yesu
kwa Pilato. Wamgodeka nzabi, wamgala kwa Pilato.
2 Pilato kamuuza Yesu, “Gweye ayo Mndewa wa Wayahudi?”
Yesu kamwidika, “Ona, vivo viulonga.”
3 Wakulu wa walava nhosa wamulavila Yesu vitala vingi,
4 avo Pilato kamuuza Yesu kabili, “Hulonda kwidika? Tegeleza viwokulav-
ila vitala!”
5 Lakini Yesu hedike mbuli yoyose, Pilato kakanganya.

Yesu kotagusigwa yafe
(Matayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39-19:16)

6 Yahavikaga Nyimwilinyimwili ya Pasaka Pilato kamfungulilaga
mfungwa imoja wamulondile wanhu.
7 Mna ikipindi acho kukala na munhu imoja twaga jake Balaba, kakala
yagodekigwe mkifungo na wayage, mbuli ya ukomaji kipindi wanhu viwad-
ing'huke.
8 Lunhu lwa wanhu viluiting'hane, lumpula Pilato yawatendele kamba
viyatendaga.
9 Pilato kawauza, “Molonda niwafungulileni mndewa wa Wayahudi?”
10 Pilato kajuwa goya kamba wakulu wa walava nhosa wamgela Yesu
mmakono gake kwavija wamonela migongo.
11 Lakini wakulu wa walava nhosa wawading'hula wanhu wampule Pilato
yawafungulile Balaba.
12 Pilato kaluuza kabili lunhu luja, “Vino molonda nhende choni kwa
munhu ino yumumkema mndewa wa Wayahudi?”

13 Wanhu wose wakemelela, “Muwambe mumsalaba!”
14 Pilato kawauza, “Vino kabananga choni?”
Awo wagendelela kukemelela, “Muwambe mumsalaba!”
15 Pilato kalonda kulunogeza lunhu lwa wanhu, avo kamfungulila Balaba mkifungo. Abaho kalagiza Yesu yatoigwe mbalati na yawambigwe mumsalaba.

Wakalizi omzeha Yesu
(Matayo 27:27-31; Yohana 19:2-3)

16 Wakalizi wamgala Yesu muuluwa lwa ng'anda ya mkulu wa isi, waiting'hana na wayao wose.
17 Wamvaza kiwalo cha Undewa, waluka ngata ya miba, waika mdipala jake.
18 Wamulamusa, “Mwinyi, Mndewa wa Wayahudi!”
19 Wamtowa mbalati mdipala wamtemela mate, wamfugamila na kumwinamila.
20 Viwamambukize kumzeha, wamvula ikiwalo cha Undewa wamvaza viwalo vake. Abaho wamulava kunze wamuwambe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Matayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

21 Viwakalile mnzila wamting'hana munhu imoja twaga jake Simoni, mwenekae wa Kilene, tatao Alekizanda na Lufo. Kipindi acho kakala kolawa kumgunda, wakalizi wamnanahiza yaupape msalaba wa Yesu.
22 Wamgala Yesu mbaka hanhu hokemigwa Goligota, fambulo jake, “Hanhu ha Fumvu da Pala.”
23 Wamgwaa Yesu divai ihanganyigwe na kinhu kili usungu, lakini Yesu kalema kung'wa.
24 Abaho wamuwamba Yesu mumsalaba, waigolela viwalo vake, kwa kubwanha simbi, ili ijuwike simbi yomgwila nani avo yasole ikiwalo.
25 Ikala saa ndatu imitondo viwamuwambile Yesu mumsalaba.
26 Wandika kilamuso cha kutagusigwa kwake, chandikigwa vino, “Mndewa wa Wayahudi.”
27 Vivija wawawamba wabavi wabili hamoja na Yesu, imoja mwambu wake wa mkono wa kudila na iyagwe mwambu wake wa kumoso.
28 Avo galawilila Maandiko Gang'alile galongile, “Kekigwa hamoja na wanhu watendile gehile.”
29 Wabita nzila watigisa mapala gao wamuliga Yesu, walonga, “Gweye kulonga koibomola Ng'anda ya Imulungu na kuizenga kabili kwa siku ndatu!
30 Lelo humuluka mumsalaba uikombole mwenyego!”
31 Vivija wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa wamzeha Yesu walonga, “Kawakombola wayagwe, lakini hadaha kuikombola mwenyego!
32 Leka tumulole Kilisito Mkombola, Mndewa wa Izilaeli, lelo yahahumuluka mumsalaba na siye tomtogola!”
Vivija na wanhu waja wabili wawambigwe hamoja na Yesu wamuliga.

Ifa ya Yesu
(Matayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

33 Viivikile saa sita imisi, isi yose ikala igubikigwe na ziza totolo, ziza dijo dikala kwa masaa madatu.

34 Viivikile saa tisa imisi, Yesu kalila kwa sauti ng'hulu, “Eloi, Eloi, lama, sabakitani?” Fambulo jake, “Imulungu wangu, Imulungu wangu, habali kundeka?”
35 Wanhu wayagwe wemile aho viwamuhulike, walonga, “Tegelezeni, komkema Eliya!”
36 Munhu imoja kakimbila kavabika dodoki mwiidivai, kadinanika mulubiki, kadika mmulomo wa Yesu, kalonga, “Beta tulole kamba Eliya kokwiza kumuhumulusa mumsalaba!”
37 Yesu kalila kwa sauti ng'hulu, abaho kafa.
38 Panziya da Ng'anda ya Imulungu digola gati da Ng'anda ya Imulungu na hanhu hong'ala ng'hani, didegeka mhande mbili, kulawa uchanha mbaka hasi.
39 Mkulu wa wakalizi yemile haulongozi ha msalaba kamona Yesu viyafile, kalonga, “Kweli munhu ino kakala Mwana wa Imulungu!”
40 Baho kukala na watwanzi wayagwe wakalile olola kwa kutali. Mna iwao kakala Malia Magidalena, Malia mamao Yakobo mdodo na Yusufu na Salome.
41 Watwanzi awo wamkweleleza Yesu viyakalile Galilaya na kumsang'hanila. Watwanzi wayagwe wezile nayo Yelusalemu vivija wakala aho.

Kuzikigwa kwa Yesu
(Matayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

42 Viivikile ichungulo ing'hali hainavika siku ya Kubwihila. Wayahudi wakala oitanda kwa siku ayo ya Kubwihila.
43 Yusufu mwenekae wa Alimataya, imoja wa wakulu wa Mkitala cha Wayahudi yategelezigwe ng'hani kavika. Munhu ino kakala kobetela kwiza kwa Undewa wa Imulungu. Avo kamgendela Pilato bila kudumba, kampula yamgwee lukuli lwa Yesu.
44 Pilato kakanganya kuhulika Yesu kafa. Kamkema mkulu wa wakalizi kamuuza kamba Yesu kakala yafile mwaka.
45 Pilato viyalongeligwe avo na mkulu wa wakalizi kamba Yesu kafa, kamulongela Yusufu yalusole lukuli lwa Yesu.
46 Yusufu kagula sitili, kaluhumulusa lukuli lwa Yesu, kaluzingiliza sitili kalwika mdipanga disongoligwe mdibwe. Abaho kabimbilisa dibwe kulu kadigubika mmulomo wa dipanga.
47 Malia Magidalena na Malia mamake Yusufu wahona hanhu halwikigwe lukuli lwa Yesu.

16

Yesu kozilibuka
(Matayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

1 Viimalile siku ya Kubwihila, Malia Magidalena, Malia mamake Yakobo na Salome wagula mavuta gonung'hila goya wachola kulubakaza lukuli lwa Yesu.
2 Imitootondo ng'hani mna isiku ya jumapili, zuwa vidisongile kulawa wachola kudipanga.
3 Viwakalile mnzila wailongela, “Nani yonda yatubimbilisile idibwe hamgwazo wa umulomo wa dipanga?”
4 Lakini viwalolile wona dibwe dija dibimbilisigwa mwaka hamgwazo. Dikala dibwe kulu ng'hani.
5 Avo wengila mdipanga, wamona mbwanga imoja yavalile kiwalo kizelu, kakala mkono wa kudila, wadumba ng'hani.

6 Kawalongela, “Sikumudumbe nojuwa momzahila Yesu wa Nazaleti
yawambigwe mumsalaba. Kahaduhu hano, kazilibuka! Loleni hanhu
hawamwikile.
7 Avo choleni mkawalongele wanahina zake na Petulo, ‘Yesu kowalon-
golela Galilaya, kuko momona kamba viyawalongele.’ ”
8 Avo walawa mdipanga, kuno ogwaya na kudumba, wakimbila. Hawa-
mulongele munhu yoyose mbuli ino kwavija wakala odumba.

Yesu komulawilila Malia Magidalena
(Matayo 28:9-10; Yohana 20:11-18)

9 Yesu viyazilibuke mwiisiku ya Jumapili imitootondo, tanhu kamulaw-
ilila Malia Magidalena, ija yamulavile vinyamkela saba.
10 Nayo kachola kuwalongela waja wakalile na Yesu, wakala wang'hali
oiyalala na kulila.
11 Viwamuhulike Malia Magidalena kolonga kamba Yesu mgima na ka-
mona, hawamtogolele bule.

Yesu kowalawilila wanahina wabili
(Luka 24:13-35)

12 Abaho Yesu kawalawilila wanahina zake wabili mna ikihanga kiyagwe,
wanahina awo wakala ochola kumgunda.
13 Nao wabweleganya na kuwalongela wayao, lakini hawawatogolele
bule.

Yesu kowalawilila wanahina zake longo na imoja
(Matayo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

14 Kukimambukizo Yesu kawalawilila wanahina zake longo na imoja
viwakalile woja. Kawakomhokela kwavija wakala wabule kutamanila na
wakala wadala kuwatogolela waja wamonile viyazilibuke.
15 Kawalongela, “Choleni mwiisi yose mukawapetele wanhu wose Mbuli
Inogile.
16 Munhu yoyose yotogola na kubatizigwa, kokomboligwa, lakini munhu
yoyose yolema kutogola kotagusigwa.
17 Wanhu wose otogola ogweleligwa udahi wa kutenda unzonza, kwa
twaga jangu olava vinyamkela, olonga ulonzi wa sambi,
18 wahagoga mizoka hebu wahang'wa sumu hondawatendigwe kinhu
chochose kihile, owekila wanhu watamu makono gao, nao ohona.”

Yesu kogaligwa kuulanga
(Luka 24:50-53; Sang'hano 1:9-11)

19 Mndewa Yesu viyamambukize kulonga na wanahina zake, kagaligwa
kuulanga, kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu.
20 Abaho wanahina zake wachola kila hanhu kuwapetela wanhu Mbuli
Inogile. Na Mndewa kasang'hana nao na unzonza wautendile ulagusa
kamba usenga wao ukala wa ukweli.

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Luka

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa ako kumwande na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kipindi Yesu viyafile na kuzilibuka. Luka handike mbuli za Yesu viyakalile hano mwiisi ziiyeka, lakini vivija kandika mbuli ziwatendile wanahina zake ako kumwande Yesu viyafile na kuzilibuka na kitabu acho kikemigwa Sang'hano za Iwatumigwa. Kuduhu munhu yojuwa kipindi gani hebu chandikiligwa kwahi kitabu kino cha Mbuli Inogile yandikigwe na Luka, lakini wanhu oifunza mbuli wose oitogolela kamba sengine chandikigwa behi ya mwaka wa 70 toka kuvumbuka kwa Kilisito.

Mwandikaji kakala Luka yakalile mganga. Wandikaji wake na ulonzi uyekile volagusa kamba heyo kakala munhu yasomile. Luka kalonda kwandika mbuli imoja imoja kamba vizilawilile kwa Yesu viyakalile hano mwiisi, kasimulila zimbuli kamba vizilawilile, ili wanhu wayagwe wamwede kwa kusoma mbuli azo (Sula ya 1:1-3). Heyo hakalile Muyahudi bule (Wakolosai 4:10-14) na kandika vija wanhu haweli Wayahudi wahahile kuvijuwa. Mbuli ino yokoneka kwa vija viyafambule mila za Kiyahudi (Sula ya 1:8).

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka iigala ng'hani na vitabu va Matayo na Maluko, kwavija vose vosimulila mbuli zizija mna inzila imoja. Mna ivitabu vose vidatu, Luka yaiyeka kasimulila ng'hani mbuli ya kuvumbuka kwa Yohana Mbatizaji. Vivija Luka kogangamiza ng'hani mbuli za kugela kumgongo (Sula za 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47) na kumpula Imulungu (Sula za 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Mbuli zili mkitabu

Mna isula ya 1:1-4, Luka koitambula Mbuli Inogile iyandike na kosimulila habali kayandika.

Abaho kosimulila kuvumbuka kwa Yesu na vivija viyaitandile kwa ku-sang'hana (Sula ya 1:5-4:13).

Hanhu hakulu ha Mbuli Inogile (Sula ya 4:14-21:38), Luka kosimulila sang'hano iyatendile Yesu, ng'hani ng'hani unzonza uyatendile na mbuli ziyafundize.

Kukimambukizo, sula za kabili za kimambukizo (Sula ya 22-24), kasimulila vija Yesu viyafile, viyazikigwe na viyazilibuke.

1 Mkulu Teofili,
Wanhu wengi wawamba ng'hani kwandika mbuli zija zilawilile kumwetu.
2 Wandika mbuli zija zitulongeligwe na wanhu waja wazonile kwa meso gao kusongela kuna ichanduso na wapetile uusenga.
3 Avo go mkulu, kwavija nizizahila vinogile mbuli zino kulawa kuna ichanduso, vinikona niye yokuwa vinoga kukwandikila goya mbuli zija zilawilile.
4 Notenda vino ili ujuwe ukweli wose wa mbuli ziufundizigwe.

Kuvumbuka kwa Yohana Mbatizaji kopetigwa

5 Kipindi acho Helode viyakalile mndewa wa Yudea, kukala na mulava
nhosa, twaga jake Zakalia, wa kibumbila cha Abiya.* Mwehe wake kakala
Elizabeti, nayo vivija kalawa mulukolo lwa mulava nhosa Haluni.
6 Wose wabili wakala otenda ganogile mgameso ga Imulungu, na kuga-
goga Malagizo gose ga Mndewa Imulungu.
7 Wakala wabule wana kwavija Elizabeti kakala mgumba, na wose wabili
wakala wavele.
8 Siku dimoja Zakalia kakala Mng'anda ya Imulungu yosang'hana
isang'hano yake ya kulava nhosa, kamba viyatendaga mna izamu yake.
9 Zakalia kasaguligwa kwa kubwanha simbi, kamba viwatendaga walava
nhosa, kwingila Mng'anda ya Mndewa yasome ubani.
10 Kipindi cha kusoma ubani vikivikile, wanhu wengi wakala kunze
ompula Imulungu.
11 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Zakalia, kema
mwambu wa mkono wa kudila wa upango wa kusomela ubani.
12 Zakalia viyamone, kasinhuka na kagwaya kwa bwembwe.
13 Lakini msenga wa kuulanga kamulongela, “Sikuudumbe, Zakalia! Imu-
lungu kahulika kupula kwako. Mwehe wako Elizabeti kokulelela mwana wa
kimbigalo, twaga jake komkema Yohana.
14 Kodeng'helela ng'hani na wanhu wengi odeng'helela kwa kuvumbuka
kwake.
15 Kokuwa munhu mkulu mgameso ga Mndewa. Honda yang'we ugimbi
hebu divai. Kokuwa na Loho Yang'alile kusongela mna iinda ya mamake.
16 Kowatenda wanhu wengi wa Izilaeli wailumbe na Mndewa Imulungu
wao.
17 Nayo komulongolela Mndewa, kokuwa na nguvu kamba mtula ndagu
wa Imulungu Eliya. Kowatenda tata na wana wainogele, kowagalusa wanhu
waja hawamtegeleza Imulungu wagese ganogile kamba wanhu wanogile,
avo yamtandile Mndewa wanhu zake.”
18 Zakalia kamuuza msenga ija wa kuulanga, “Vino nojuwaze mbuli ino
kamba ya ukweli? Niye na mwehe wangu twa wavele.”
19 Msenga ija kamwidika, “Niye na Gabilieli. Nokwima haulongozi ha
Imulungu, heyo ayo yanhumile nonge na gweye kukupetela mbuli ino
inogile.
20 Lakini kwavija hutogole mbuli zangu zonda zilawilile mna ikipindi
chake, sambi hudaha kulonga mbaka siku vonda ilawilile mbuli ino.”
21 Kipindi acho wanhu wakalile ombeta Zakalia, wakanganya habali
kokawa kulawa Mng'anda ya Imulungu.
22 Viyalawile kunze hadahile kulonga nao. Wajuwa hana kinhu cha
unzonza kiyaonile Mng'anda ya Imulungu, kwavija kawagwaa kilaguso kwa
kwinula makono gake, na kakala halonga.
23 Viyamambukize sang'hano yake Mng'anda ya Imulungu, kabwela ukae.
24 Hamwande kidogo imwehe Elizabeti kagoga inda. Hasegele ukae
kumwake kwa miyezi mitano. Kalonga,
25 “Hakimambukizo Mndewa kanisegesela kinyala mgameso ga wanhu!”

Kuvumbuka kwa Yesu kopetigwa

26 Elizabeti viyakalile na inda ya miyezi sita, Imulungu kamtuma msenga
wa kuulanga, twaga jake Gabilieli, yachole kudibuga da Nazaleti, mwiisi ya
Galilaya.

---

* **1:5** *Abiya.* Walava nhosa waigola mna ivibumbila malongo mabili na nne, na Abiya kakala kilongozi mna ikibumbila cha nane.

27 Kakala na usenga wa mhambe imoja yafungiligwe zengele na mbigalo
imoja twaga jake Yusufu, yalawile mulukolo lwa Mndewa Daudi. Mhambe
ayo twaga jake Malia.
28 Msenga ija kamcholela Malia, kamulongela, “Zihoze! Mndewa ka-
hamoja na gweye. Nayo kakunogela ng'hani!”
29 Malia viyauhulike usenga awo wa msenga wa kuulanga, kakala na
mfundo ng'hani muumoyo wake, kakanganya usenga awo ofambula choni.
30 Msenga ija kamulongela, “Malia, sikuudumbe, gweye kupata ng'hekewa
ya Imulungu.
31 Kogoga inda na kolela mwana wa kimbigalo, nayo komkema Yesu.
32 Kokuwa munhu mkulu, kokemigwa Mwana wa Imulungu yeli Uchanha
Ng'hani. Mndewa Imulungu komgwaa kigoda cha undewa, kamba
viyakalile Daudi muhenga wake.
33 Kokuwa mtawala wa lukolo lwa Yakobo milele, na undewa wake
hawisha bule!”
34 Malia kamuuza msenga ija, “Niye na mhambe. Lelo mbuli ayo
yokuwaze?”
35 Msenga ija kamwidika, “Loho Yang'alile kokwizila, na nguvu za Imu-
lungu zokugubika. Avo Mwana yonda yavumbuke kokuwa Yang'alile na
kokemigwa Mwana wa Imulungu.
36 Kumbuka ndugu yako Elizabeti. Wanhu wakala olonga kakala mgumba,
lakini sambi kana inda ya miyezi sita, hamoja na uvele uyalinao.
37 Kwavija kuduhu kinhu kimulemela Imulungu.”
38 Malia kalonga, “Niye na msang'hanaji wa Mndewa, nailawilile
kumwangu kamba viulongile.” Abaho msenga ija kasegela.

Malia komtembelela Elizabeti

39 Kumwande kidogo Malia kafunga mwanza, kalopola kuchola kuna
idibuga dili mvigongo va isi ya Yudea.
40 Kengila mng'anda ya Zakalia, kamulamusa Elizabeti.
41 Elizabeti viyahulike Malia komulamusa, king'hele kili mna iinda yake
kizumha. Nayo Elizabeti kamemezigwa Loho Yang'alile,
42 kalonga kwa sauti ng'hulu, “Gweye kunogeligwa kubanza watwanzi
wose, na imwana yonda umulele konogeligwa!
43 Habali mbuli ino ng'hulu inilawilile niye, mbaka mama wa Mndewa
wangu keza kunhembelela?
44 Vimhulike kondamusa, mwana king'hele yeli mna iinda yangu
kazumha kwa kudeng'helela.
45 Kumweda gweye utogola usenga wa Mndewa, kwavija olawilila
kumwako!”

Lwila lwa Malia

46 Malia kalonga,
“Moyo wangu omgwaa nhogolwa Mndewa,
47 Loho yangu yomdeng'helela kwavija Imulungu Mkombola wangu,
48 kang'humbuka, niye msang'hanaji wake muhole!
Kulawa sambi wanhu wose ong'hema munhu yamwedile,
49 kwavija Imulungu Mkulu kanhendela vinhu vikulu.
Twaga jake ding'ala.
50 Kulawa lukolo na lukolo,
kowonela bazi wanhu wose omtegeleza.
51 Katenda mbuli ng'hulu kwa mkono wake.

Kawapwililisa wanhu weli na magoda mmizoyo yao.
52 Kawahumulusa wandewa mna ivigoda vao va undewa,
na kawenula wahole.
53 Weli na nzala kawatenda wegute kwa vinhu vinogile na
kawawinga matajili makono gaiyeka.
54 Kasang'hana kija kiyalongile kwa wahenga zetu,
keza kumtaza msang'hanaji wake Izilaeli.
55 Kakumbuka kumonela bazi Abulahamu,
na lukolo lwake lose siku zose!"
56 Malia kakala kwa Elizabeti miyezi midatu, abaho kabwela ukae kumwake.

Kuvumbuka kwa Yohana Mbatizaji

57 Kipindi cha kuifungula Elizabeti vikivikile, kaifungula mwana wa kimbigalo.
58 Wanhu weli behi nayo na ndugu zake viwahulike mbuli ng'hulu ziyatendeligwe na Mndewa, wadeng'helela hamoja nayo.
59 Imwana viyavikize siku nane, wamwingiza kumbi. Walonda kumkema Zakalia, twaga da tatake,
60 lakini mamake kalonga, "Bule, twaga jake Yohana."
61 Wamulongela, "Kuduhu munhu mulukolo lwenu yeli na twaga dijo!"
62 Abaho wamgwaa kilaguso tatake, wamuuza twaga gani diyalondile mwanage yakemigwe.
63 Zakalia kawapula kibao cha kwandikila, kandika vino, "Twaga jake Yohana." Wanhu wose wakanganya!
64 Bahaja Zakalia kadaha kulonga, kamgwaa nhogolwa Imulungu.
65 Wanhu weli behi nayo wadumba ng'hani. Mbuli izo za unzonza zibwililika kila hanhu kuvigongo va isi ya Yudea.
66 Kila munhu yahulike mbuli ayo kaigelegeza, kauza, "Vino mwana ino kokuwa nani?" Kwavija udahi wa Mndewa ukala hamoja nayo.

Lwila lwa Zakalia

67 Zakalia tatake Yohana kamemezigwa Loho Yang'alile, kalonga usenga wa Imulungu,
68 "Yatogoligwe Mndewa, Imulungu wa Izilaeli!
Keza kuwataza wanhu zake na kuwagombola.
69 Katugwaa Mkombola yeli na udahi,
mzukulu wa Daudi msang'hanaji wake.
70 Kamba viyalongile toka mwaka kubitila watula ndagu zake wang'alile,
71 kamba kotukombola na wanhu wang'hobo,
na kulawa mmakono ga wanhu watwihile.
72 Kalonga kowonela bazi wahenga zetu,
na kokumbuka lagano jake ding'alile.
73 Kaiduwila kwa muhenga wetu Abulahamu,
74 kutukombola mmakono ga wanhu watwihile,
na kututenda tumsang'hanile bila kudumba,
75 tuwe wanhu wang'alile na wanhu otenda goyolonda Imulungu,
siku zose za ugima wetu.

76 Gweye mwanangu, kokemigwa mtula ndagu wa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani.
Komulongolela Mndewa,
kuitanda nzila yake.

77 Kowalongela wanhu zake kamba okomboligwa,
na nzambi zao zogeligwa kumgongo.
78 Imulungu wetu kana bazi na moyo unogile.
Kotumwemwesela mulenge wa ukombola kulawa kuulanga,
79 na owamwemwesela wanhu wose okala mdiziza da ifa,
na kulongoza magulu getu mnzila ya tindiwalo."
80 Imwana ija kagendelela kukula lukuli na kawa na nguvu mwiiloho. Kakala kuluwala mbaka siku dija viyalawilile mgameso ga wanhu wa Izilaeli.

2

Kuvumbuka kwa Yesu
(Matayo 1:18-25)

1 Kipindi acho, Agusito, Mndewa wa Lumi, kalagiza wanhu wose mwiisi ya Lumi wapetigwe.
2 Awo ukala mwanza wa ichanduso wa wanhu kupetigwa kipindi Kilenio viyakalile mkulu wa isi ya Siliya.
3 Avo kila munhu kachola kudibuga diyavumbuke kwandikigwa twaga jake.
4 Yusufu kasegela kudibuga da Nazaleti mwiisi ya Galilaya, kachola kudibuga da Beselehemu mwiisi ya Yudea, hanhu hayavumbuke mndewa Daudi. Yusufu kachola kuko kwavija kolawa mulukolo lwa Daudi.
5 Kachola na Malia kupetigwa, yakalile yamfungile zengele. Nayo Malia kakala na inda.
6 Viwakalile kudibuga da Beselehemu, kipindi cha Malia kuifungula kivika.
7 Kaifungula mwanage wa chaudele wa kimbigalo, kamvaza vikumbi. Abaho kamtambaliza hanhu hoodimiligwa ng'ombe, kwavija hawapatile gati mzing'anda za wageni.

Wasusilaji wa ng'hondolo na wasenga wa kuulanga

8 Kilo acho kukala na wasusilaji wa ng'hondolo mna imigunda ili behi na Beselehemu, wakala okaliza fugo zao. 9 Msenga wa kuulanga kawalawilila, ukulu wa Mndewa uwamwemwesela, nao wadumba ng'hani.
10 Lakini msenga ija kawalongela, "Sikumudumbe! Niye niwagalila mbuli inogile, mbuli yonda itende wanhu wose wadeng'helele.
11 Lelo kudibuga da Daudi, Mkombola wenu kavumbuka, ayo Kilisito Mndewa!
12 Kino acho kilaguso kumwenu, momvika mwana king'hele kavazigwa vikumbi, katambalizigwa hanhu hoodimiligwa ng'ombe."
13 Bahaja bumbila kulu da wasenga wa kuulanga dilawilila, diilumba na msenga ija iyagwe, wamtogola Imulungu walonga,
14 "Ukulu kwa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani kuulanga,
na tindiwalo diwe kwa wanhu wa mwiisi yawanogele!"
15 Wasenga wa kuulanga viwabwelile kuulanga, wasusilaji wailongela, "Tucholeni Beselehemu tukailole mbuli ino ilawilile, yailongile Mndewa."
16 Avo walopola kuchola, wawavika Malia na Yusufu, na wamona imwana king'hele katambalizigwa hanhu hoodimiligwa ng'ombe.
17 Wasusilaji viwamone imwana, wawalongela kija kiyawalongele msenga wa kuulanga mbuli ya imwana.
18 Wanhu wose wahulike kija kiwalongile wasusilaji, wakanganya.
19 Lakini Malia kazika mbuli izo muumoyo na kazigelegeza ng'hani.

20 Wasusilaji wabwela kuno okwimba nyila za kumtogola Imulungu kwa
mbuli zose ziwahulike na kuzona. Zose zilawilila kamba msenga wa kuu-
langa viyawalongele.

Yesu kogweleligwa twaga

21 Mna isiku ya nane, siku ya kwingizigwa imwana kumbi, wamgwaa
twaga da Yesu. Twaga ijo kagweleligwa na msenga wa kuulanga mamake
hanagoga inda.

Yesu kogaligwa Mng'anda ya Imulungu

22 Vikivikile kipindi cha kuisunha kamba Musa viyalagize mna Gamalag-
izo gake, Yusufu na Malia wamsola imwana na wachola nayo Yelusalemu ili
wamwike mgameso ga Mndewa,
23 kamba viyandikigwe mna Gamalagizo ga Mndewa, “Kila mwana wa
chaudele wa kimbigalo yonda yavumbuke yagaligwe mgameso ga Mn-
dewa.”
24 Vivija wachola kulava nhosa kamba malagizo ga Mndewa vigalondile,
“Huwa wabili hebu makinda mabili ga njiwa.”
25 Kipindi acho kukala na munhu yokala Yelusalemu, twaga jake Simeoni.
Munhu ayo kakala yotenda goyolonda Imulungu na komdumba Imulungu.
Vivija kakala yobetela ukombola wa Izilaeli, na Loho Yang'alile kakala
hamoja nayo.
26 Nayo Loho Yang'alile kamulongela honda yafe mbaka yamone Kilisito
Mkombola.
27 Loho kamulongoza Simeoni yachole kuna Ing'anda ya Imulungu.
Abaho Yusufu na Malia wamgala imwana Yesu kuna Ing'anda ya Imulungu
wamtendele kamba Malagizo ga Musa vigalondile.
28 Simeoni kamsola imwana mmakono gake, kamtogola Imulungu, ka-
longa,
29 “Mndewa, sambi kusang'hana kamba viulongile,
muleke msang'hanaji wako yachole moyo uholile.
30 Kwa meso gangu niwona ukombola wako,
31 ukombola uutandile mgameso ga wanhu wose.
32 Mulenge uwatenda wanhu haweli Wayahudi wajuwe goulonda,
na kugala ukulu kwa wanhu zako wa Izilaeli.”
33 Tatake na mamake imwana wakanganya kija kiyalongile Simeoni mbuli
ya imwana.
34 Simeoni kawatambikila, kamulongela Malia, “Mwana ino kasaguligwa
na Imulungu mbuli ya kupotela na kukomboligwa wanhu wengi wa Izilaeli.
Nayo kokuwa kilaguso kulawa kwa Imulungu, na wanhu wengi omulema.
35 Abaho magesa ga wanhu wengi gogubuligwa. Na gweye mwenyego,
usungu uli kamba panga dikutwa dousoma moyo wako.”
36 Kukala na mgane imoja mtula ndagu wa Imulungu, yakalile mvele
ng'hani, twaga jake Ana, biti Fanueli kulawa kabila da Asheli. Mtwanzi ayo
kakala na mkasano wake kwa miyaka saba toka yasoligwe.
37 Nayo kakala mgane mbaka viyavikize miyaka malongo manane na nne.
Kipindi chose acho kakala Mng'anda ya Imulungu imisi na ikilo, komgwaa
ukulu Imulungu, kopula na kofunga kuja.
38 Saa iija kavika, kamgwaa nhogolwa Imulungu na kalonga mbuli
za imwana kwa wanhu wose wakalile ombeta Imulungu yaikombole
Yelusalemu.

Kubwela Nazaleti

39 Yusufu na Malia viwamambukize kugatenda gaja gose galondeke na
Malagizo ga Mndewa, wabwela kudibuga jao da Nazaleti mwiisi ya Galilaya.
40 Imwana kakula na kawa mbala goya, kakala yamemile nzewele, na
ng'hekewa ya Imulungu ikala kumwake.

Mbwanga Yesu Mng'anda ya Imulungu

41 Kila mwaka tatake na mamake Yesu wacholaga Yelusalemu kuna iny-
imwilinyimwili ya Pasaka.
42 Yesu viyavikize miyaka longo na mibili, wachola kuna inyimwiliny-
imwili ya Pasaka kamba viwatendaga.
43 Nyimwilinyimwili viimalile, wabwela ukae, lakini mbwanga Yesu kasi-
gala Yelusalemu. Tatake na mamake hawajuwile bule.
44 Wao viwagize kakala mna ikibumbila cha wanhu, avo watembela siku
ngima. Abaho wasonga kumzahila Yesu mwa ndugu zao na mbwiga zao.
45 Hawamone bule, avo wabweleganya Yelusalemu kumzahila.
46 Siku ya kadatu wamvika kuna Ing'anda ya Imulungu, kakala hamoja na
wafundiza wa Kiyahudi, kowategeleza na kuwauza.
47 Wanhu wose wamuhulike wakanganya nzewele zake na vija
viyawedike.
48 Tatake na mamake viwamone wasinhuka ng'hani. Mamake kamuuza,
“Mwanangu, habali ututendile vino? Niye na tatako tukala moyo nyun-
guwaa tokuzahila gweye!”
49 Yesu kawedika, “Habali munizahila? Vino hamujuwile bule niye
nilondigwa ng'hale mng'anda ya Tatangu?”
50 Lakini wao hawajuwile fambulo da ulonzi awo.
51 Abaho Yesu kachola nao Nazaleti, ako kakala kowategeleza. Mamake
kazika muumoyo mbuli zino zose.
52 Yesu kakula lukuli na ubala, kanogeligwa na Imulungu hamoja na
wanhu.

3

Yohana Mbatizaji kowapetela wanhu
(Matayo 3:1-12; Maluko 1:1-8; Yohana 1:19-28)

1 Mwaka wa longo na tano muundewa wa mndewa wa Lumi yakemigwe
Tibelio, Pontio Pilato kakala mkulu wa isi ya Yudea, na Helode kakala mkulu
wa isi ya Galilaya, na Filipo mdodo wake kakala mkulu wa Itulea na isi ya
Tulakoniti, na Lusania kakala mkulu wa isi ya Abilene,
2 Anasi na Kayafa wakala wakulu wa walava nhosa. Kipindi acho mbuli
ya Imulungu imwizila Yohana mwanage Zakalia ako kuluwala
3 Yohana kachola mziisi zose zili mmabehi na lwanda lwa Yolidani,
kawapetela wanhu, “Lekeni nzambi na mbatizigwe na Imulungu kozigela
kumgongo nzambi zenu.”
4 Kamba viyandikigwe mna ikitabu cha mtula ndagu wa Imulungu Isaya,
“Munhu kokema kuluwala,
‘Itandeni nzila ya Mndewa,
goloseni nzila yonda yabite!
5 Kila konde dimemezigwe,
kila kisugulu na kigongo visegesigwe,
nzila hazigoloke zigolosigwe,
na nzila zihile zotendigwa goya.
6 Wanhu wose okona Imulungu kowakombola wanhu!’ ”

7 Lunhu lwa wanhu lumcholela Yohana yawabatize. Yohana kawalongela,
“Mweye mizoka! Nani yawalongele modaha kuikimbila nhaguso yonda
igaligwe na Imulungu?
8 Musang'hane gaja gonda galaguse muzileka nzambi zenu. Sikumui-
longele, ‘Abulahamu ayo muhenga wetu.’ Nowalongela, Imulungu kodaha
kugasola mabwe gano na kugatenda lukolo lwa Abulahamu!
9 Shoka ikigwa goya kukanha mibiki mna gamasina. Kila biki hadilela
matunda ganogile dokanhigwa na kwasigwa muumoto.”
10 Lunhu lwa wanhu lumuuza Yohana, “Avo tutende choni?”
11 Yohana kawedika, “Munhu yoyose yeli na viwalo vibili yamgwee kimoja
miyage yelibule, na ija yeli na ndiya yatende vivo.”
12 Wabokela kodi nao weza kubatizigwa. Wamuuza Yohana, “Mfundiza,
siye tutende choni?”
13 Nayo kawalongela, “Sikumubokele kodi kubanza vija vimulagizigwe.”
14 Wakalizi nao wamuuza, “Na siye tutende choni?”
Nayo kawalongela, “Sikumumboke munhu yoyose sente yake hebu siku-
mumtaguse munhu yoyose kwa uvizi. Mutosheke na kija kimubokela.”
15 Wanhu wakala obetela kwiza kwa Mkombola, avo wasonga kuiuza
mmizoyo yao kamba Yohana kodaha kuwa ayo Kilisito Mkombola.
16 Yohana kawalongela wose, “Niye nowabatiza mweye kwa mazi, lakini
kokwiza ija yeli munhu mkulu ng'hani kubanza niye. Niye sifaya hata
kudohola nzabi za vilatu vake. Ayo kowabatiza kwa Loho Yang'alile na moto.
17 Ayo kana lungo mmakono gake lwa kubetela uhule wake. Kowika
uhemba kukanho, lakini koisoma imikumvi muumoto haufaga.”
18 Kwa mbuli nyingi Yohana kawapetela wanhu Mbuli Inogile na
kawalonda waleke nzambi zao.
19 Lakini Yohana kamkomhokela mndewa Helode, mkulu wa isi ya
Galilaya kwavija kamsola Helodiya, mwehe wa mdodo wake, na katenda
nzambi nyingi.
20 Abaho Helode katenda dihile ng'hani kwa kumgodeka Yohana mki-
fungo.

Yesu kobatizigwa
(Matayo 3:13-17; Maluko 1:9-11)

21 Wanhu wose viwakalile obatizigwa, Yesu nayo kabatizigwa. Viyakalile
kompula Imulungu, ulanga ugubuka,
22 na Loho Yang'alile kamuhulumukila mna ulukuli luigalile na huwa.
Sauti ihulikigwa kulawa kuulanga, “Gweye kwa Mwanangu nikunogele.
Ninogelwa na gweye.”

Wanhu wa lukolo luyavumbuke Yesu
(Matayo 1:1-17)

23 Yesu viyasongile sang'hano yake, kakala na miyaka malongo madatu.
Avo wanhu wagesa kakala mwanage Yusufu, mwanage Heli,
24 mwanage Matati, mwanage Lawi, mwanage Meliki, mwanage Yani,
mwanage Yusufu,
25 mwanage Matatia, mwanage Amosi, mwanage Nahumu, mwanage
Esili, mwanage Nagai,
26 mwanage Maati, mwanage Matatia, mwanage Semeni, mwanage
Yusufu, mwanage Yuda,
27 mwanage Yoana, mwanage Lesa, mwanage Zelubabeli, mwanage Sheal-
itieli, mwanage Neli,

28 mwanage Meliki, mwanage Adi, mwanage Kosamu, mwanage Elimadamu, mwanage Eli,
29 mwanage Yoshua, mwanage Eliezeli, mwanage Yolimu, mwanage Matati, mwanage Lawi,
30 mwanage Simeoni, mwanage Yuda, mwanage Yusufu, mwanage Yonamu, mwanage Eliakimu,
31 mwanage Melea, mwanage Mena, mwanage Matata, mwanage Natani, mwanage Daudi,
32 mwanage Yese, mwanage Obedi, mwanage Boazi, mwanage Salimoni, mwanage Nashoni,
33 mwanage Aminadabu, mwanage Adimini, mwanage Alini, mwanage Heziloni, mwanage Pelesi, mwanage Yuda,
34 mwanage Yakobo, mwanage Isaka, mwanage Abulahamu, mwanage Tela, mwanage Naholi,
35 mwanage Selugi, mwanage Lagau, mwanage Pelegi, mwanage Ebeli, mwanage Sela,
36 mwanage Kenani, mwanage Alifakisadi, mwanage Shemu, mwanage Nuhu, mwanage Lameki,
37 mwanage Metusela, mwanage Henoko, mwanage Yaledi, mwanage Mahalaleli, mwanage Kenani,
38 mwanage Enoshi, mwanage Seti, mwanage Adamu, mwanage Imulungu.

4

Kugezigwa kwa Yesu
(Matayo 4:1-11; Maluko 1:12-13)

1 Yesu kabwela kulawa Yolidani, kamema Loho Yang'alile na kalongozigwa na Loho Yang'alile mbaka kuluwala.
2 Ako kagezigwa na Mwenembago kwa ikipindi cha siku malongo mane. Mna ikipindi chose acho hadile kinhu chochose, avo vizimalile siku azo, nzala imuluma.
3 Abaho Mwenembago kamulongela Yesu, “Kamba gweye kwa Mwana wa Imulungu, dilongele dibwe dino digaluke gate.”
4 Lakini Yesu kamwidika, “Maandiko Gang'alile golonga, ‘Munhu hawa mgima kwa kuja kwiiyeka!’ ”
5 Abaho Mwenembago kamsola Yesu mbaka uchanha ng'hani, kamulagusila undewa wose wa mwiisi kwa mwanza umoja.
6 Mwenembago kamulongela Yesu, “Nokugwaa ukulu na utajili wose uno, kwavija vose va mmakono gangu, na niye nodaha kumgwaa munhu yoyose inimulonda.
7 Nokugwaa vinhu vose vino, kamba wahanitambikila.”
8 Yesu kamwidika, “Maandiko Gang'alile golonga,
‘Mtambikile Mndewa Imulungu wako,
na umsang'hanile heyo yaiyeka!’ ”
9 Abaho Mwenembago kamsola Yesu mbaka Yelusalemu, kamwika uchanha ng'hani kuna ikiswili cha ing'anda ya Imulungu, abaho kamulongela Yesu, “Kamba gweye kwa Mwana wa Imulungu, ilagaze mwenyego hasi kulawa hano.
10 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
‘Imulungu kowalagiza wasenga zake
wa kuulanga wakukalize!’
11 Na vivija golonga,

‘Okupapa mmakono gao,
sikuuilumize magulu gako mgamabwe!’ ”
12 Lakini Yesu kamwidika, “Maandiko Gang'alile golonga, ‘Sikuumgeze
Mndewa Imulungu wako!’ ”
13 Mwenembago viyamambukize kumgeza Yesu kwa kila nzila, kamuleka
mbaka kipindi kiyagwe kinogile.

Yesu kosonga sang'hano yake ako Galilaya (Matayo 4:12-17; Maluko 1:14-15)

14 Abaho Yesu kabwela isi ya Galilaya, nguvu ya Loho Yang'alile ikala
hamoja nayo. Mbuli zake zibwililika mziisi zose za mmabehi.
15 Kakala yofundiza mna zing'anda za kumpula Imulungu na kila munhu
kamgwaa nhogolwa.

Yesu kolemigwa ako Nazaleti (Matayo 13:53-58; Maluko 6:1-6)

16 Abaho Yesu kachola Nazaleti, hanhu kuyakulile. Mna isiku ya Kubwi-
hila, kengila mng'anda ya kumpula Imulungu kamba viyatendaga. Kema
yasome Maandiko Gang'alile.
17 Kagweleligwa kitabu cha mtula ndagu wa Imulungu Isaya, kakifungula
na kona hanhu handikigwe,
18 “Loho wa Mndewa Imulungu kamgati mmwangu,
kwavija kanisagula niwagalile wanhu wakiwa Mbuli Inogile.
Kanituma niwapetele wagodekigwe kamba olekesigwa,
na waja wasuwameso walole,
na kuwakombola waja wadununzigwe,
19 na kuwalongela kamba saa ivika
ya Mndewa kuwakombola wanhu zake.”
20 Abaho Yesu kakigubika ikitabu, kakibweza kwa msang'hanaji, abaho
kakala hasi. Wanhu wose wakalile mng'anda ya kumpula Imulungu wamu-
lola Yesu bunhuu.
21 Nayo kasonga kuwalongela, “Chandikigwe muno, lelo kilawilila kamba
vimuhulike.”
22 Wose wamtogola na wakanganya mbuli zake zinogile ziyalongile. Wa-
longa, “Vino ino siyo mwanage Yusufu?.”
23 Yesu kawalongela, “Nojuwa monongela ulonzi uno, ‘Mganga, ihonye
mwenyego! Gose gatuhulike kugatenda ako Kapelinaumu, vivija gatende na
hano ukae kumwako.’ ”
24 Yesu kagendelela kulonga, “Nowalongela ukweli, kuduhu mtula ndagu
yotegelezigwa ukae kumwake.
25 “Nhegelezeni, ona kukala na wagane wengi mwiisi ya Izilaeli mna
ikipindi cha Eliya. Kipindi acho, mvula haitowile miyaka midatu na nusu,
kukala na lufilili lwa nzala mwiisi yose.
26 Lakini Eliya hatumigwe bule kwa munhu yoyose iyagwe mwiisi ya
Izilaeli, ila kwa mgane imoja yakalile Selepata, mwiisi ya Sidoni.
27 Vivija mna ikipindi cha mtula ndagu wa Imulungu Elisha, kukala na
wanhu wengi wakalile olumwa utamu wa dikulu mwiisi ya Izilaeli. Lakini
kuduhu munhu yoyose iyagwe yahonyigwe, ila Naamani yaiyeka, munhu
wa isi ya Siliya.”
28 Wanhu wakalile mng'anda ya kumpula Imulungu wagevuzika ng'hani
viwahulike avo.

29 Wenuka, wamulava kunze kudibuga jao dizengigwe uchanha
kukigongo, wamgala mbaka mwiingema ya kigongo acho, walonda
kumpigisa hasi.
30 Lakini Yesu kabita hagati ya lunhu luja, kalawanya.

Munhu yeli na kinyamkela
(Maluko 1:21-28)

31 Abaho Yesu kachola kudibuga da Kapelinaumu mwiisi ya Galilaya.
Mwiisiku ya Kubwihila, kakala yofundiza wanhu.
32 Mafundizo gake gawakanganya wanhu wose, kwavija kakala kolonga
kwa udahi.
33 Mng'anda ya kumpula Imulungu kukala na munhu yeli na kinyamkela.
Kalila kwa sauti ng'hulu,
34 "Oii! Kolonda kututenda choni, Yesu wa Nazaleti? Vino kwiza ku-
tukoma? Nokujuwa, Gweye kwa ija Yang'alile wa Imulungu!"
35 Yesu kamkomhokela ikinyamkela ija, "Nyamala! Mulawe munhu ino!"
Kinyamkela kambwanha hasi munhu ija mgameso gao, abaho kamulawa
bila kumulumiza.
36 Wanhu wose wakanganya ng'hani na wailongela, "Mbuli gani zino?
Munhu ino kana nguvu na udahi wa kuwakomhokela vinyamkela, nao
omtegeleza!"
37 Avo mbuli za Yesu zibwililika kila hanhu mwiisi ija.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Matayo 8:14-17; Maluko 1:29-34)

38 Yesu kalawa kuna ing'anda ya kumpula Imulungu, kachola ukae
kumwake Simoni. Mkwe wa kitwanzi wa Simoni kakala yolumwa homa
ng'hali, avo wamulongela Yesu yamuhonye.
39 Yesu kamcholela, kema behi na lusazi lwa mtwanzi ayo, kaikomhokela
homa imulawe. Homa imulawa, bahaja mtwanzi ija kenuka, kasonga
kuwasang'hanila.
40 Zuwa vidihongile, wanhu wose wakalile na watamu wawagala kwa
Yesu, nayo keka makono gake uchanha mwa kila munhu na kuwahonya
wose.
41 Vinyamkela wawalawa wanhu wengi na kuguta, "Gweye kwa mwana
wa Imulungu!"
Yesu kawakomhokela na kawagomesa kulonga, kwavija wamjuwa kamba
kakala Kilisito.

Yesu kowapetela wanhu mzing'anda za kumpula Imulungu
(Maluko 1:35-39)

42 Imitondo yake, Yesu kasegela kudibuga, kachola hanhu kuduhu wanhu.
Wanhu wasonga kumzahila, na viwamone, walonda kumgomesa sikuyac-
hole.
43 Lakini Yesu kawalongela, "Vivija nolondigwa kuwapetela wanhu wa
mmabuga gayagwe Mbuli Inogile ya Undewa wa Imulungu, kwavija acho
kiyanhumile Imulungu kukisang'hana."
44 Avo kawapetela wanhu mzing'anda za kumpula Imulungu mwiisi yose
ya Yudea.

5

Yesu kowakema wanahina wa ichanduso
(Matayo 4:18-22; Maluko 1:16-20)

1 Siku dimoja Yesu kakala yemile mumgwazo wa lamba da Genesaleti.
Wanhu wengi wakala oisung'ha sung'ha wategeleze mbuli ya Imulungu.
2 Yesu kazona ngalawa mbili zikalile mwiingema ya lamba, zilekigwe na
wavula somba, wakalile osunha mizavu yao.
3 Yesu kengila mwiingalawa imoja ikalile ya Simoni, kamulonda Simoni
yaikwese mgamazi. Abaho Yesu kakala mwiingalawa, kafundiza lunhu luja.
4 Viyamambukize kufundiza, kamulongela Simoni, “Kwesa ingalawa
mbaka kuna gamazi mengi, abaho gweye na wayago mupigise mizavu yenu
muvule somba.”
5 Simoni kamwidika, “Go mkulu, tusang'hana ng'hani kilo kigima lakini
hatupatile kinhu bule. Lakini kamba gweye kolonga avo, nogela mizavu
yangu mgamazi.”
6 Wapigisa mizavu yao, somba wengi wanamata mbaka mizavu yao ilonda
kudegeka.
7 Avo wawakema wayao wakalile mwiingalawa iyagwe weze kuwataza.
Wayao weza na wazimemeza ngalawa zose mbili, zose zikala zimemile
somba mbaka zilonda kudidimila.
8 Simoni Petulo viyachonile kija kilawilile, kamfugamila Yesu mmagulu,
kalonga, “Mndewa, segela haulongozi wangu, niye nimema nzambi!”
9 Simoni na wayage wakanganya ng'hani mbuli ya somba wengi wawap-
atile.
10 Vivija wayage Simoni, Yakobo na Yohana, wanage Zebedayo, nao
wakanganya. Yesu kamulongela Simoni, “Sikuudumbe. Kulawa sambi
kokuwa mvulaji wa wanhu.”
11 Wazilava ngalawa zao kunze mumgwazo, wavileka vinhu vose, wamk-
weleleza Yesu.

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu (Matayo 8:1-4; Maluko 1:40-45)

12 Yesu viyakalile kudibuga dimoja, kukala na munhu imoja yakalile na
utamu wa dikulu. Viyamonile Yesu, kaibwanha hasi, kampula, “Go mkulu,
wahalonda, kodaha kunihonya!”
13 Yesu kagolosa mkono wake, kamkwasa. Kalonga, “Nolonda, hona!”
Bahaja utamu wa dikulu umulawa munhu ija.
14 Yesu kamulagiza, “Sikuumulongele munhu yoyose, lakini goga inzila
mbaka kwa mulava nhosa ukailaguse, abaho kalave nhosa kamba viyala-
gize Musa ili kutenda kila munhu yatogole kamba kuhonyigwa.”
15 Lakini mbuli za Yesu zibwililika kila hanhu. Wanhu wengi weza
kumtegeleza na kuhonyigwa mitamu yao.
16 Lakini Yesu kachola hanhu kuduhu wanhu na kampula Imulungu.

Yesu komuhonya munhu yaholole (Matayo 9:1-8; Maluko 2:1-12)

17 Siku dimoja Yesu viyakalile kofundiza, Mafalisayo wayagwe na wafun-
diza Malagizo ga Musa wakala aho. Wakala walawile kila buga mwiisi ya
Galilaya na Yudea na kulawa Yelusalemu. Nguvu ya Mndewa ikala hamoja
na Yesu kuwahonya watamu.
18 Wanhu wayagwe weza kuno wampapa mulusazi munhu yaholole.
Wageza kumwingiza mng'anda wamwike haulongozi wa Yesu.
19 Lakini hawapatile nzila ya kumwingiza mng'anda, kwavija kukala na
lunhu lwa wanhu. Avo wamsola mtamu wao, wamgala uchanha kukiswili,
watobola zonzo. Abaho wamuhumulusa na lusazi lwake mbaka hagati ya
lunhu lwa wanhu, wamwika haulongozi wa Yesu. 20 Yesu viyone kutamanila

kwao, kamulongela munhu ija, “Mbwigangu, nzambi zako zigeligwa kumgongo.”
21 Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wasonga kuiuza, “Munhu gani ino kolonga mbuli za kumuliga Imulungu? Imulungu yaiyeka ayo yodaha kuzigela kumgongo nzambi za wanhu!”
22 Yesu kajuwa viwagesile, avo kawalongela, “Habali mogesa avo?
23 Choni kibuhile, kulonga, ‘Nzambi zako zigeligwa kumgongo,’ hebu kulonga, ‘Ima utembele’?
24 Lakini nolonda mujuwe kamba Mwana wa Munhu kana udahi mwiisi wa kuzigela kumgongo nzambi za wanhu.” Abaho kamulongela munhu ija yaholole, “Nokulongela, ima, papa lusazi lwako, uchole ukae kumwako!”
25 Bahaja munhu ija kenuka mgameso ga wanhu, kapapa lusazi lwake mumo muyatambalale, kachola ukae kumwake kuno komtogola Imulungu.
26 Wanhu wose wakanganya ng'hani na kudumba! Wamtogola Imulungu walonga, “Lelo tona unzonza!”

Yesu komkema Lawi
(Matayo 9:9-13; Maluko 2:13-17)

27 Abaho Yesu kachola na kamona mbokela kodi yakemigwe Lawi kakala mng'anda ya kusolela kodi. Yesu kamulongela, “Nikweleleze.”
28 Lawi kenuka, kaleka kila kinhu, kamkweleleza.
29 Abaho Lawi kamtendela Yesu nyimwilinyimwili ng'hulu ukae kumwake. Vivija kukala na wabokela kodi wengi na wanhu wayagwe wagonekigwe.
30 Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wakalile aho wawauza wanahina wa Yesu, “Habali moja na kung'wa hamoja na wabokela kodi na wanhu otenda nzambi?”
31 Yesu kawedika, “Wanhu wagima hawalonda mganga, lakini waja weli watamu omulonda mganga.
32 Sizile kuwakema wanhu ogesa wanoga, lakini niza kuwakema waja wene nzambi waleke.”

Mbuli ya kufunga kuja
(Matayo 9:14-17; Maluko 2:18-22)

33 Wanhu wayagwe wamulongela Yesu, “Wanahina wa Yohana Mbatizaji ofunga kuja miyanza mingi na kumpula Imulungu, na wanahina wa Mafalisayo otenda vivo, lakini wanahina zako oja na kung'wa.”
34 Yesu kawedika, “Vino mogesa wanhu wagonekigwe kuna idizengele odaha kufunga kuja kipindi munhu yosola kahamoja nao? Havidahika bule!
35 Lakini kipindi chokwiza, munhu yosola vonda yasegesigwe kumwao, baho ofunga kuja.”
36 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, “Kuduhu munhu yokanha kilaka mkiwalo cha sambi na kukika mkiwalo cha umwaka. Yahatenda avo, kokinanga kija kiwalo cha sambi, na kilaka acho honda kiigale na kiwalo cha umwaka.
37 Vivija kuduhu munhu yogida divai ya sambi mna mifuko ya ng'hwembe ya umwaka. Kwavija yahatenda avo, divai ya sambi yoitula mifuko ayo ya umwaka, divai yokwitika, na mifuko yobanangika.
38 Divai ya sambi yogidigwa mmifuko ya ng'hwembe ya sambi!
39 Kuduhu munhu yolonda divai ya sambi yahamambukiza kung'wa ya umwaka. Kwavija kolonga, ‘Ya umwaka inoga ng'hani.’ ”

6

Mbuli ya siku ya Kubwihila
(Matayo 12:1-8; Maluko 2:23-28)

1 Mna isiku imoja ya Kubwihila, Yesu kakala yobita mmigunda ya uhemba. Wanahina zake wasonga kubena mikungwi ya uhemba, wa-gafigisa mmakono gao na kuja mhule zake.
2 Mafalisayo wayagwe wawauza, “Habali motenda kinhu kigomesigwe mna isiku ya Kubwihila?”
3 Yesu kawedika, “Vino mweye hamusomile kija kiyatendile Daudi na wayage viwakalile na nzala?
4 Daudi kengila Mng'anda ya Imulungu, kasola magate galavigwe kwa Imulungu, kagaja na vivija kawagwaa wayage. Malagizo gawagomesa wanhu wayagwe kuja magate gago ila kwa walava nhosa waiyeka.”
5 Abaho Yesu kamambukiza kwa kulonga, “Mwana wa Munhu ayo Mn-dewa wa siku ya Kubwihila.”

Yesu komuhonya munhu yaholole mkono
(Matayo 12:9-14; Maluko 3:1-6)

6 Mna isiku iyagwe ya Kubwihila, Yesu kengila mng'anda ya kumpula Imulungu na kafundiza. Baho kukala na munhu imoja, mkono wake wa kudila ukala uholole.
7 Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wayagwe wakala ozahila kilamuso cha kumtagusa Yesu, avo wakala omulola wamone kamba ko-muhonya munhu mwiisiku ya Kubwihila.
8 Lakini Yesu kawajuwa viwagesile, kamulongela munhu ija yaholole mkono, “Ima wize hano haulongozi.” Munhu ija kenuka na kwima hagati.
9 Abaho Yesu kawalongela, “Nowauza, vino Malagizo getu gotulonda tutende choni mwiisiku ya Kubwihila? Kutenda ganogile hebu kutenda gehile? Kuhonya ugima wa munhu hebu kuukoma?”
10 Yesu kawalola wanhu wose wakalile aho, abaho kamulongela munhu ija, “Golosa mkono wako.” Munhu ija katenda avo, na mkono wake uhona kabili.
11 Lakini wanhu wagevuzika ng'hani na wasonga kuilongela wamtende choni Yesu.

Yesu kosagula watumigwa longo na wabili
(Matayo 10:1-4; Maluko 3:13-19)

12 Kipindi kija Yesu kachola kuna ikigongo kumpula Imulungu, kakala ako kilo kigima kompula Imulungu.
13 Imitondo yake, kawakema wanahina zake, kawasagula longo na wabili mna idibumbila jao, kawagwaa twaga da watumigwa.
14 Watumigwa awo wakala Simoni, ayo Yesu kamkema Petulo na Andeleya mdodo wake, Yakobo na Yohana, Filipo na Batulumayo,
15 Matayo na Tomaso na Yakobo mwanage Alufayo na Simoni yakemigwe Zelote,
16 Yuda mwanage Yakobo na Yuda Isikaliote yamuhinduke Yesu.

Yesu kofundiza na kuhonya wanhu
(Matayo 4:23-25)

17 Yesu viyahumuluke kukigongo hamoja na watumigwa zake, kema hanhu hagoloke hamoja na wanahina zake wengi. Lunhu mkulu lwa wanhu lukala aho kulawa isi yose ya Yudea na buga da Yelusalemu, na kulawa mwhani ya isi za Tilo na Sidoni.

18 Weza kumtegeleza Yesu na kuhonyigwa mitamu yao. Vivija wanhu
waja wakalile ogazigwa na vinyamkela weza na wahonyigwa.
19 Wanhu wose wageza kumkwasa Yesu, kwavija nguvu ya kuhonya ikala
ilawa kumwake na kuwahonya wose.

Kudeng'helela na kunyunyuwala (Matayo 5:1-12)

20 Yesu kawalola wanahina zake, kalonga,
“Mmweda mweye muli wakiwa,
kwavija Undewa wa Imulungu uli wenu.
21 Mmweda mweye muli na nzala sambi,
kwavija mokwiguta!
Mmweda mweye mulila sambi,
kwavija modeng'helela!”
22 “Mmweda mweye kamba wanhu omwihilani, owalema, owaliga na
kuwalonga vihile kwa mbuli ya Mwana wa Munhu!
23 Deng'heleleni na kucheza vonda galawilile, kwavija mwikiligwa
nhunza ng'hulu kuulanga. Kwavija vivo wahenga zao viwawatendele
watula ndagu wa Imulungu.
24 Lakini mogaya mweye muli matajili sambi,
kwavija mmala kupata deng'ho jenu!
25 Mogaya mweye mwigute sambi,
kwavija mokona nzala!
Mogaya mweye museka sambi,
kwavija moiyalala na kulila!”
26 “Mogaya mweye kamba wanhu wose owagwaa nhogolwa kwavija
wahenga zao vivija wawatendela vivo watula ndagu wa uvizi.”

Kuwanogela wakwihile (Matayo 5:38-48; 7:12)

27 “Lakini nowalongela mweye munitegeleza, wanogeleni wamwihileni,
muwatendele ganogile waja owatendela gehile.
28 Muwatambikile waja owaduwila, na muwapulile kwa Imulungu waja
omonelani.
29 Munhu yonda yakutowe kanza dimoja, muleke yakutowe kanza
diyagwe vivija, kamba munhu kokuboka koti jako, muleke yasole na shati
jako vivija.
30 Munhu yahakupula kinhu mgwee, na munhu yokuboka vinhu vako,
sikuulonde yakubwezele.
31 Avo watendeleni wayagwe gaja gose gomulonda mweye kutendeligwa.”
32 “Kamba mweye mowanogela wanhu owanogela mweye waiyeka,
vino motenda kilozo gani? Hata wanhu wene nzambi owanogela waja
owanogela hewo!
33 Na kamba mowatendela ganogile waja owatendela ganogile waiyeka,
vino motenda kilozo gani? Hata wanhu wene nzambi otenda vivo!
34 Na kamba mowakopesha waja waiyeka mutamanila odaha kuwab-
wezela, vino motenda kilozo gani? Hata wanhu wene nzambi owakopesha
wayao otamanila odaha kuwabwezela kikija kiwawakopeshe!
35 Lakini mweye wanogeleni waja omwihileni na muwatendele ganogile,
muwakopeshe wanhu bila kutamanila kubwezeligwa. Abaho nhunza yenu
yokuwa ng'hulu, na mweye mokuwa wana wa Imulungu yeli Uchanha
Ng'hani. Kwavija heyo kanoga kwa waja welibule nhogolwa kumwake na
wanhu otenda nzambi.

36 Muwe na bazi kamba vija Tataenu viyeli na bazi."

Kuwatagusa wayagwe
(Matayo 7:1-5)

37 "Sikumuwataguse wayagwe, Imulungu honda yawataguse mweye. Sikumuwalaumu wayagwe, na Imulungu honda yawalaumu mweye. Mugele kumgongo nzambi za wanhu wayagwe, na Imulungu kogela kumgongo nzambi zenu.
38 Muwagwee wayagwe, na Imulungu kowagwaa mweye. Na mweye mobokela kibaba kimemile na kusindiligwa mbaka vokwitika mmakono genu, na vose vonda mudahe kuvigoga. Avo, vija vimuwapimila wayagwe, Imulungu nayo kowapimila vivo."
39 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, "Msuwameso hadaha kumulongoza msuwameso miyage. Yahatenda vivo, wose wabili olagalila mdikolombo.
40 Kuduhu mwanahina yombanza mfundiza wake. Lakini kila mwanahina yahamambukiza mafunzo gake, koigala na mfundiza wake.
41 "Habali kolola kibanzi kili mdisiso da ndugu yako lakini hulola biki dili mdisiso jako?
42 Hebu kodahaze kumulongela ndugu yako, 'Chonde, leka nikulave kibanzi kili mdisiso jako,' kuno gweye ung'hali hunajona biki dili mdisiso jako mwenyego? Gweye kwa mtapitapi! Tanhu lava biki dili mdisiso jako, abaho kodaha kulola goya na kulava kibanzi kili mdisiso da ndugu yako.

Biki na matunda gake
(Matayo 7:16-20; 12:33-35)

43 "Biki dinogile hadidaha kulela matunda gehile, na biki dihile hadidaha kulela matunda ganogile.
44 Kila biki dojuwika kwa matunda gake godilelaga, kwavija hudaha kubawa ngama mumkese hebu kubawa fulu kuna ivisolo va miba.
45 Munhu yanogile kolava ganogile mwiingama yake inogile ili muumoyo wake, lakini munhu yehile kolava gehile mwiingama yake ihile ili muumoyo wake. Kwavija munhu kolonga gaja gamemile muumoyo wake.

Wazengaji wabili
(Matayo 7:24-27)

46 "Habali monikema, 'Mndewa, Mndewa,' kuno hamugatenda gaja goniwalongela?
47 Munhu yoyose yokwiza kumwangu na kutegeleza mbuli zangu na kuzigoga nowalagusila kaigala na choni.
48 Kaigala na munhu yozenga ng'anda yake yahimbile hasi ng'hani, keka chandusilo chake mdibwe. Mvula ng'hulu viitowile, mazi gaitowa ing'anda, lakini hagadahile kuitigisa kwavija ikala izengigwe goya.
49 Lakini munhu yoyose yotegeleza mbuli zangu na kolema kuzigoga, kaigala na munhu yazengile ng'anda yake bila kuhimba chandusilo. Mvula ng'hulu viitowile, mazi gaitowa ng'anda ija, nayo igwa na kubanangika!"

7

Yesu komuhonya msang'hanaji wa mkulu imoja wa wakalizi wa Lumi
(Matayo 8:5-13)

1 Yesu viyamambukize kuwafundiza wanhu, kachola Kapelinaumu.
2 Ako kukala na mkulu imoja wa wakalizi gana wa Kilumi yakalile na msang'hanaji wake mtamu ng'hani, na kalonda kufa. Nayo mkulu ayo

kakala yomnogela ng'hani msang'hanaji ayo. 3 Mkulu ayo viyahulike mbuli
za Yesu, kawatuma wavele wayagwe wa Wayahudi wampule Yesu yeze
kumuhonya msang'hanaji wake.
4 Avo wamcholela Yesu, wampula ng'hani, wamulongela, “Munhu ino
kofaya umtaze.
5 Kowanogela wanhu na vivija katuzengela ng'anda ya kumpula Imu-
lungu.”
6 Avo Yesu kachola nao. Viyakalile behi na ng'anda ya mkulu ija, mkulu ija
kawatuma mbwiga zake wamulongele Yesu, “Go mkulu, sikuuigaze kwiza
ukae, kwavija niye sifaya gweye wingile mng'anda yangu,
7 vivija niiyona sifaya hata kwiza kumwako. Lakini longa mbuli iiyeka, na
msang'hanaji wangu kohona.
8 Kwavija na niye vivija na hasi ya udahi wa wakulu na nina wakalizi
hasi yangu. Nahamulongela ino, ‘Chola!’ nayo kochola, nahamulongela
iyagwe, ‘Izo!’ nayo kokwiza, vivija nahamulongela msang'hanaji wangu,
‘Tenda vino!’ nayo kotenda vivo.”
9 Yesu viyahulike avo kakanganya ng'hani, kahinduka, kalulongela lunhu
lwa wanhu lukalile lomkweleleza, “Nowalongela, sinamona munhu yeli na
tamanilo kulu kamba dino, hata mwiisi ya Izilaeli!”
10 Wanhu waja watumigwe wabwela kuna ing'anda ya mkulu ija,
wamvika msang'hanaji ija kahona.

Yesu komzilibula mwana wa mgane

11 Kumwande, Yesu kachola kudibuga dimoja dikemigwe Naini. Kailon-
goza na wanahina zake na lunhu mkulu lwa wanhu.
12 Viyakalile habehi na ulwivi mkulu wa kwingilila kudibuga dijo, wanhu
wapapile maiti ga mbwanga wakala olawa kunze kudibuga, ochola kuzika.
Mbwanga ayo yafile kakala mwana yeli yaiyeka wa mtwanzi yakalile
mgane. Wanhu wengi wa buga ijo wakala hamoja na mtwanzi ayo.
13 Mndewa Yesu viyamone mtwanzi ayo, kamonela bazi, kamulongela,
“Sikuulile.”
14 Abaho kagenda, kalukwasa ulusazi luwaitambalize maiti ya mbwanga
ija. Wanhu walupapile ulusazi luja wema. Yesu kalonga, “Mbwanga!
Nokulongela, lamuka.”
15 Mbwanga ija yafile kalamuka, kasonga kulonga. Abaho Yesu kamgwaa
mama ija mwanage.
16 Wanhu wose wengila bwembwe na wamtogola Imulungu. Walonga,
“Mtula ndagu mkulu wa Imulungu katulawilila hamwetu! Imulungu keza
kuwakombola wanhu zake!”
17 Mbuli zino za Yesu zenela mwiisi yose ya Yudea na isi zili mmabehi.

Wasenga kulawa kwa Yohana Mbatizaji (Matayo 11:2-19)

18 Wanahina zake Yohana Mbatizaji wamulongela Yohana mbuli zose
zino. Nayo kawakema wanahina zake wabili mna iwanahina zake,
19 kawatuma wachole kwa Mndewa wakamuuze, “Vino gweye ayo ija
iyalongile Yohana Mbatizaji kokwiza, hebu tumbete iyagwe?”
20 Viwavikile kwa Yesu, wamulongela, “Yohana Mbatizaji katutuma tuku-
uze, kamba gweye ayo ija yalongile kokwiza, hebu tumbete iyagwe?”
21 Kipindi kikija Yesu kawahonya wanhu wengi wakalile watamu,
wakalile ogaya, wakalile na vinyamkela na kawatenda wanhu wengi
wakalile wasuwameso walole.

22 Avo Yesu kawedika, “Bweleni mkamulongele Yohana gaja gomuhulika
na kugona, wasuwameso olola, mbetembete otembela, na weli na utamu
wa dikulu ohonyigwa, na wanhu hawahulika ohulika, wafile ozilibuka, na
wakiwa opeteligwa Mbuli Inogile.
23 Kamweda munhu ija yelibule shaka na niye!”
24 Wanahina wa Yohana viwasegele, Yesu kasonga kululongela lunhu
luja mbuli ya Yohana, “Vino vimucholile kuluwala, muchola kulola choni?
Muchola kulola lusanze vilutigisigwa na beho?
25 Vino muchola kulola choni? Muchola kumulola munhu yavalile viwalo
vinogile? Wanhu iwovala viwalo vinogile, weli na ugima wa kubwihila
okala mzing'anda za wandewa!
26 Nongeleni, vino muchola kulola choni? Muchola kumulola mtula ndagu
wa Imulungu? Ona, lakini mona vingi ng'hani kubanza mtula ndagu wa
Imulungu.
27 Kwavija Yohana ayo yalongigwe mna Gamaandiko Gang'alile, ‘Imu-
lungu kalonga, nomtuma msenga wangu yakulongolele, yaitande nzila
yako.’ ”
28 Yesu kamambukiza kulonga, “Nowalongela, Yohana ni munhu mkulu
kubanza munhu yoyose yakalile mwiisi. Lakini yeli mdodo Muundewa wa
Imulungu ni munhu mkulu kubanza Yohana.”
29 Wanhu wose wamuhulike, hata wabokela kodi, wamtogola Imulungu
kamba kanoga na wakala wabatizigwe na Yohana.
30 Lakini Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga Musa walema kutenda ga
Imulungu, kwavija walema kubatizigwa na Yohana.
31 Yesu kagendelela kulonga, “Vino niwasimulile kwa lusimo gani wanhu
wa lukolo luno? Vino waigala na choni?
32 Waigala na wana wadodo wakalile mdigulilo. Kibumbila kimoja
chokikemelela kibumbila kiyagwe, ‘Tuwatowela ng'ombe sugu, lakini
hamuvinile bule! Tuwembila nyila za kuindilo, lakini hamulilile bule!’
33 Yohana Mbatizaji keza, kafunga kuja na hang'wile divai, mweye mu-
longa, ‘Kana kinyamkela!’
34 Mwana wa Munhu keza, kaja na kung'wa, mweye mulonga, ‘Muloleni
munhu ino! Mmelo na mulevi, mbwiga wa wabokela kodi na wanhu waja
otenda nzambi!’
35 Lakini nzewele ya Imulungu yokoneka inoga kwa wanhu waja wose
oitogola.”

Yesu ukae kumwake Simoni Mfalisayo

36 Mfalisayo imoja kamgoneka Yesu yakaje na heyo ndiya ya ichungulo.
Avo Yesu kachola kuna ing'anda ya Mfalisayo, kakala na kuja.
37 Kudibuga dija kukala na mtwanzi imoja yakalile yotenda nzambi.
Kahulika kamba Yesu kakala yoja mng'anda ya Mfalisayo ayo, avo kasola
nyhupa ya alabasita imemile mavuta gonung'hila goya ga bei ng'hulu.
38 Kema kuchugu, habehi na magulu ga Yesu kolila, mahozi gake galagalila
mgamagulu ga Yesu. Abaho kagahangusa magulu ga Yesu kwa mvili zake,
kaganonela na kagagidila mavuta.
39 Mfalisayo ija viyone avo, kailongela, “Maza munhu ino yakalile mtula
ndagu wa Imulungu, yahamjuwile mtwanzi ino yomgoga kavilihi, ya-
hamjuwile kamema nzambi!”
40 Yesu kamulongela, “Simoni, nina mbuli ya kukulongela.”
Simoni kalonga, “Ona, Mfundiza, nongela.”

41 Yesu kasonga kumulongela, “Kukala na wanhu wabili wakopile sente
kwa munhu yokopesha sente. Imoja kakopa sente magana matano, na
iyagwe kakopa malongo matano.
42 Wose wabili hawadahile kumuliha, avo munhu ija kawalekelela wose.
Vino nani mna iwanhu waja yonda yamnogele ng'hani munhu ija?”
43 Simoni kamwidika, “Vinikona niye kokuwa ija yalekeleligwe sente
nyingi.”
Yesu kalonga, “Kulonga goya.”
44 Abaho kamuhindukila mtwanzi ija na kamulongela Simoni, “Komona
mtwanzi ino? Niza kuna ikae yako, hungwelele mazi ga kusunha magulu
gangu, lakini mtwanzi ino kagasunha magulu gangu kwa mahozi gake na
kagahangusa kwa mvili zake.
45 Gweye hunibokele kwa kuninonela, lakini mtwanzi ino halekile
kuganonela magulu gangu tangu vinizile.
46 Hunibakile pala jangu mavuta, lakini mtwanzi ino kambakaza magulu
gangu mavuta gonung'hila goya.
47 Nokulongela, nzambi zake nyingi zigeligwa kumgongo, lekaavo kala-
gusa unogelwa mkulu. Lakini munhu yoyose yeli na nzambi kidogo
zigeligwe kumgongo, kolagusa unogelwa mdodo.”
48 Abaho Yesu kamulongela mtwanzi ija, “Nzambi zako zigeligwa kum-
gongo.”
49 Wanhu wayagwe wakalile hamoja na Yesu kuna indiya, wasonga kui-
longela, “Ino munhu gani yodaha kuzigela kumgongo nzambi za wanhu?”
50 Lakini Yesu kamulongela mtwanzi ija, “Kutamanila kwako kukukom-
bola. Genda moyo uholile.”

8

Watwanzi wacholile na Yesu

1 Hamwande Yesu kafunga mwanza, kabitila mna gamabuga na vijiji
kowapetela wanhu Mbuli Inogile ya Undewa wa Imulungu. Wanahina zake
longo na wabili wachola nayo.
2 Watwanzi wayagwe wakalile walavigwe vinyamkela na kuhonyigwa mi-
tamu yao vivija wamkweleleza. Watwanzi awo wakala Malia, yakemigwe
Magidalena, ija yalavigwe vinyamkela saba,
3 Yoana mwehe wake Kuza yakalile msang'hanaji mkulu mna ikae ya
mndewa Helode, na Suzana, na watwanzi wayagwe wengi. Watwanzi awo
wakala osola vinhu vao na kuwataza Yesu na wanahina zake.

Lusimo lwa muhandaji
(Matayo 13:1-9; Maluko 4:1-9)

4 Wanhu wagendelela kwiza kwa Yesu kulawa kila buga. Lunhu mkulu
viluitig'hane hamoja, Yesu kalulongela lusimo luno.
5 “Kukala na munhu kachola kuhanda mbeyu mumgunda wake.
Viyakalile komiza izimbeyu, mbeyu ziyagwe zilagalila mnzila, wanhu
wazibojoga, na ndege wazija.
6 Mbeyu ziyagwe zilagalila mdibwe hali na udongo kidogo. Vizotile,
zinyala kwavija udongo ukala wabule unyefu.
7 Mbeyu ziyagwe zilagalila mna ivisolo va miba. Miba ikula na izizonga
zimbeyu.
8 Mbeyu ziyagwe zilagalila mna udongo unogile. Zikula na kulela mbeyu
nyingi kubanza zija zihandigwe, kila mbeyu ilela miyanza malongo longo.”

Yesu viyalongile avo, kalonga kwa sauti ng'hulu, “Munhu yeli na magwiti, yahulike!”

Simo zotufunza choni
(Matayo 13:10-17; Maluko 4:10-12)

9 Wanahina zake Yesu wamuuza fambulo da lusimo luno.
10 Yesu kawedika, “Mweye mutendigwa kuzijuwa mbuli zifisigwe za Undewa wa Imulungu. Lakini kwa wanhu wayagwe, nolonga kwa simo, ili walole lakini sikuwone, na wategeleze lakini sikuwajuwe.

Yesu kofambula lusimo lwa muhandaji
(Matayo 13:18-23; Maluko 4:13-20)

11 “Dino ijo fambulo da muhandaji, mbeyu ni mbuli ya Imulungu.
12 Zija zilagalile mnzila zolagusa wanhu waja iwohulika mbuli ya Imulungu, lakini Mwenembago kokwiza na kuisola mbuli ayo mmizoyo yao ili waleke kutogola na kukomboligwa.
13 Mbeyu zilagalile mdibwe zolagusa wanhu waja oihulika mbuli ya Imulungu na kuibokela kwa kudeng'helela, lakini mbuli ayo haika mizizi mgati mmwao. Oitogola kwa kipindi kidodo, lakini wahagezigwa oileka mbuli ayo.
14 Mbeyu zilagalile mvisolo va miba zolagusa wanhu waja ohulika mbuli ya Imulungu, lakini viwogendelela, Mbuli ayo yozongigwa zongigwa na magayo, na utajili, na kudeng'helela vinhu va mwiisi. Wanhu awo hawalela bule matunda gonda gakangale.
15 Lakini mbeyu zilagalile hali na udongo unogile zolagusa wanhu waja iwohulika mbuli ya Imulungu na kuika mmizoyo yao na kuitogola, ofunga umoyo mbaka olela matunda.

Taa kigubikigwe
(Maluko 4:21-25)

16 “Wanhu hawabwinha taa na kuigubika na kikalango hebu kuika muuvungu wa lusazi. Lakini oika hana ikingolobweda, ili wanhu viwokwingila wone mulenge.
17 “Kinhu chochose kifisigwe chokwikigwa hanhu hazelu, na kinhu chochose kigubikigwe chojuwika na kugaligwa hana umulenge.
18 “Avo muiteganye na gaja gomuhulika, kwavija munhu yeli na kinhu kokongezeligwa, lakini ija yelibule kinhu kobokigwa hata kija kidodo kiyogesa kanacho.”

Mamake na ndugu zake Yesu
(Matayo 12:46-50; Maluko 3:31-35)

19 Mamake na ndugu zake Yesu wamcholela, lakini hawadahile kumvikila habehi mbuli ya lunhu lwa wanhu.
20 Munhu imoja kamulongela Yesu, “Mamako na ndugu zako wema kunze, olonda kukona.”
21 Yesu kawalongela wanhu wose, “Mamangu na ndugu zangu ni waja oihulika mbuli ya Imulungu na kuitenda.”

Yesu kodihoza beho kulu
(Matayo 8:23-27; Maluko 4:35-41)

22 Siku dimoja Yesu kakwela mwiingalawa hamoja na wanahina zake, kawalongela, “Tuloke umwambu.” Avo wasonga umwanza.
23 Viwakalile muumwanza, Yesu kawasa. Bahaja nyukwanyukwa da beho disonga kubuma mna idilamba, na ngalawa isonga kumema mazi, avo wose wakala mdizumozumo.

24 Wanahina wamgendela Yesu wamulamusa, wamulongela, “Go mkulu!
Go mkulu! Tofa!”
Yesu kalamuka, kadikomhokela beho na ng'humbi ya mazi. Vose vinya-
mala na kukala tuluu.
25 Abaho kawalongela wanahina zake, “Tamanilo jenu da kwahi?”
Lakini awo wakanganya na kudumba, wailongela, “Ino munhu gani?
Kodikomhokela beho na ng'humbi, navo vomuhulika!”

Yesu komulava munhu vinyamkela (Matayo 8:28-34; Maluko 5:1-20)

26 Yesu na wanahina zake wavika kuna imwhani ya isi ya Wagelasi,
muumwambu wa lamba kulawa Galilaya.
27 Viyahumuluke mwiingalawa, kamting'hana munhu imoja yeli na
vinyamkela, yalawile kudibuga. Miyaka mingi munhu ayo kakala havala
kiwalo wala hasinya ukae kumwake, lakini kakala yokala kuna gamapanga.
28 Viyamone Yesu, kaibwanha mmagulu ga Yesu, kaguta mizangi yolonga,
“Gweye Yesu! Mwana wa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani! Kolonda kuni-
tenda choni? Nokupula, sikuunidununze!”
29 Kalonga avo kwavija Yesu kakala yamulagize ikinyamkela yamulawe
munhu ayo. Miyanza mingi kinyamkela ayo kakala yomkumba munhu
ayo. Hamoja wanhu wakala omgodeka mng'anda kuno makono gake na
magulu gake gagodekigwa minyololo na mhingu, lakini kakala yokanha, na
kinyamkela ayo kakala yomkimbiza mbaka kuluwala.
30 Yesu kamuuza munhu ija, “Twaga jako nani?”
Kamwidika, “Twaga jangu Lunhu.” Kalonga avo kwavija vinyamkela
wengi wakala wamkumbile.
31 Vinyamkela waja wampula Yesu sikuyawagale kuna dikolombo dikulu.
32 Habehi na aho kukala na bumbila kulu da nguluwe wakalile oja
kukigongo. Avo vinyamkela wampula Yesu yawatogolele wawakumbe
nguluwe. Yesu kawatogolela.
33 Vinyamkela wamulawa munhu ija, wawengila nguluwe. Bumbila jose
da nguluwe dihumulukila mwiingema ya idilamba, wengila mdilamba,
wose wafa mgamazi.
34 Wanhu wakalile owadima nguluwe awo wachona acho kilawilile,
wakimbila na wazibwililisa mbuli azo kudibuga na mvijiji.
35 Wanhu wachola kulola kija kilawilile. Viwavikile kwa Yesu, wamona
munhu ija yalavigwe vinyamkela kakala mmagulu ga Yesu, kavala viwalo,
kana nzewele zake. Wanhu wose wadumba.
36 Na waja wayonile mbuli ayo, wawalongela wanhu vija munhu ayo
yakalile na vinyamkela viyahonyigwe.
37 Abaho wanhu wose wa isi ija ya Wagelasi wampula Yesu yalawanye,
kwavija wakala wadumbile ng'hani. Avo Yesu kakwela mwiingalawa na
kulawanya.
38 Munhu ija yalavigwe vinyamkela kampula Yesu wachole wose.
Lakini Yesu hamtogolele, kamulongela,
39 “Bwela ukae kumwako ukawalongele wanhu gose gayakutendele Imu-
lungu.”
Avo munhu ija kachola kila hanhu kudibuga dija, kawapetela wanhu
mbuli zose ziyatendeligwe na Yesu.

Mndele wa Yailo na mtwanzi yakwasile kiwalo cha Yesu (Matayo 9:18-26; Maluko 5:21-43)

40 Yesu viyabwelile mwambu uyagwe wa lamba, wanhu wambokela kwa
deng'ho kwavija wose wakala ombeta.
41 Abaho keza munhu imoja, twaga jake Yailo. Munhu ayo kakala mkulu
wa ng'anda ya kumpula Imulungu. Kamfugamila Yesu, kampula yachole
ukae kumwake,
42 kwavija mndele wake yeli yaiyeka kakala mmabehi kufa. Mndele ayo
kakala na miyaka longo na mibili.
Yesu viyakalile kochola, wanhu wakala omsung'ha sung'ha kila mwambu.
43 Mna dibumbila dija da wanhu, kukala na mtwanzi imoja yakalile na
utamu wa kutumika kwa miyaka longo na mibili. Kakala yamambukize
vinhu vake vose kwa waganga, lakini kuduhu munhu yadahile kumuhonya.
44 Mtwanzi ija kamcholela Yesu kuchugu, kakwasa mhindo ya kiwalo cha
Yesu, bahaja kutumika kuleka.
45 Yesu kauza, “Nani yanikwasile?”
Wanhu wose wabela. Petulo kalonga, “Go mkulu, wanhu wose wakuzun-
guluka na kukusung'ha sung'ha.”
46 Lakini Yesu kalonga, “Kuna munhu kanikwasa, kwavija nihulika nguvu
zinilawa.”
47 Mtwanzi ija viyone hadaha kuifisa, keza yogwaya, kaibwanha mmagulu
ga Yesu. Baho mgameso ga wanhu, kamulongela Yesu habali kakwasa
mhindo ya kiwalo chake, na vija viyahonyigwe bahaja.
48 Yesu kamulongela, “Mwanangu, kutamanila kwako kukuhonya. Chola
moyo uholile.”
49 Yesu viyakalile yang'hali yolonga, msenga kulawa ukae kumwake Yailo
keza, kamulongela Yailo, “Mndele wako kamala kufa, avo sikuumgaze
Mfundiza.”
50 Lakini Yesu viyahulike avo, kamulongela Yailo, “Sikuudumbe, gweye
togola tu, mndele wako kohona.”
51 Viyavikile kuna ing'anda ya Yailo, Yesu kawagomesa wanhu
sikuwengile hamoja nayo, ila kengila na Petulo na Yohana, na Yakobo
na tatake na mamake mndele ayo.
52 Wanhu wose wakala olila na kumuyalalila imwana. Yesu kawalongela,
“Sikumulile, kwavija imwana hafile bule, kawasa tu!”
53 Wanhu wose wamseka kwavija wakala wajuwile imwana kakala yafile.
54 Lakini Yesu kamgoga mkono, kamulongela, “Mwanangu, lamuka!”
55 Ugima wake umbwelela mndele ija, bahaja kalamuka. Abaho Yesu
kawalagiza wamgwee ndiya.
56 Tatake na mamake wakanganya ng'hani, lakini Yesu kawagomesa
sikuwamulongele munhu yoyose kija kilawilile.

9

Yesu kowatuma wanahina zake longo na wabili (Matayo 10:5-15; Maluko 6:7-13)

1 Yesu kawakema hamoja wanahina zake longo na wabili, kawagwaa
nguvu na udahi wa kulava vinyamkela na kuwahonya watamu.
2 Abaho kawatuma wachole wakawapetele wanhu usenga wa Undewa wa
Imulungu na kuhonya watamu.
3 Kawalongela, “Sikumusole kinhu chochose muumwanza wenu. Sikumu-
sole mkongoja, wala mkoba, wala ndiya, wala sente, wala viwalo vibili.
4 Ng'anda yoyose yonda mwingile na kugonekigwa, kaleni mumo mbaka
vonda musegele mna idibuga dijo.

5 Wanhu wahalema kuwabokela, segeleni buga dijo na kung'huseni timbwisi dili mmagulu genu kiwe kilaguso kamba wawatendela nzambi."
6 Wanahina wafunga mwanza, wabitila vijiji vose owapetela wanhu Mbuli Inogile na kuwahonya wanhu kila hanhu.

Helode konyawanyawa
(Matayo 14:1-12; Maluko 6:14-29)

7 Helode yakalile mndewa wa Galilaya, kahulika mbuli zose ziyatendile Yesu. Kanyawanyawa ng'hani, kwavija wanhu wakala olonga Yohana Mbatizaji kazilibuka kulawa kwa wafile.
8 Wanhu wayagwe walonga Eliya kalawilila, wayagwe walonga imoja wa watula ndagu wa Imulungu wa umwaka kazilibuka kulawa kuna iwanhu wafile.
9 Lakini Helode kalonga, "Yohana nimkanha dipala, vino ino ayo nani inihulika mbuli zake?" Nayo kalonda kumona Yesu.

Yesu kowagwaa ndiya wanhu wengi
(Matayo 14:13-21; Maluko 6:30-44; Yohana 6:1-14)

10 Watumigwa waja viwabwelile, wamulongela Yesu kila kinhu wakitendile. Yesu kawasola, kachola nao waiyeka kuna dibuga dikemigwe Betisaida.
11 Lakini wanhu viwajuwile avo, wamkweleleza Yesu. Nayo kawabokela, kalonga nao mbuli ya Undewa wa Imulungu na kawahonya waja wakalile watamu.
12 Zuwa vidisongile kuhonga, wanahina longo na wabili wamcholela Yesu, wamulongela, "Walongele wanhu wachole kuna ivijiji na migunda ili behi na hano wakazahile ndiya na hanhu ha kuwasa, kwavija hano hatwili twa kuluwala."
13 Lakini Yesu kawalongela, "Mweye wagweleleni ndiya waje."
Lakini wao wamwidika, "Tuna magate matano na somba wabili tu. Kolonda tuchole tukawagulile ndiya lunhu lose luno?"
14 Wambigalo waiyeka wakalile hanhu aho wakala ovika elufu tano.
Yesu kawalongela wanahina zake, "Walongeleni wanhu wakale mna ivibumbila va wanhu malongo matano."
15 Nao wanahina watenda vivo. Wanhu wose wakala hasi.
16 Abaho Yesu kagasola magate matano na somba wabili, kalola uchanha kuulanga, kamgwaa nhogolwa Imulungu, kagabanzula gamagate na iwasomba, kawagwaa wanahina zake wawagwelele wanhu.
17 Wanhu wose waja na kwiguta. Wanahina zake wasola vigelo longo na vibili vimemile vinhu visigale.

Petulo komtogola Yesu ayo Kilisito
(Matayo 16:13-19; Maluko 8:27-29)

18 Siku dimoja Yesu kakala yaiyeka kompula Imulungu. Wanahina zake wamcholela, nayo kawauza, "Vino wanhu olonga niye na nani?"
19 Wamwidika, "Wanhu wayagwe olonga gweye kwa Yohana Mbatizaji, wayagwe olonga kwa Eliya, kuno wayagwe olonga gweye kwa imoja wa watula ndagu wa Imulungu wa umwaka yazilibuke kulawa kwa wafile."
20 Yesu kawauza, "Na mweye molonga niye na nani?"
Petulo kamwidika, "Gweye kwa Kilisito, wa Imulungu."
21 Abaho Yesu kawagomesa wanahina zake sikuwamulongele munhu yoyose mbuli ayo.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake
(Matayo 16:20-28; Maluko 8:30-9:1)

22 Vivija Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu kolondigwa yadununzike
ng'hani, na kulemigwa na wavele na wakulu wa walava nhosa na wafundiza
Malagizo ga Musa. Kokomigwa lakini siku da kadatu kozilibuka.”
23 Abaho Yesu kawalongela wanhu wose, “Munhu yoyose yolonda
kunikweleleza, yaileme mwenyego, yaidikwe msalaba wake kila siku,
yanikweleleze.
24 Kwavija munhu yoyose yolonda kuukombola ugima wake mwenyego
kowagiza, lakini munhu yoyose yowagiza ugima wake mbuli ya niye,
koukombola.
25 Vino munhu yahapata kila kinhu mwiisi, lakini kowagiza ugima wake,
munhu ayo kopata choni?
26 Kamba munhu konyonela kinyala niye na mafundizo gangu, Mwana wa
Munhu nayo yaheza muukulu wake na wa Tatake na wasenga wa kuulanga
wang'alile komonela kinyala munhu ayo.
27 Lakini nowalongela ukweli, wanhu wayagwe wemile hano honda wafe
mbaka wawone Undewa wa Imulungu.”

Yesu kogaluka ikihanga
(Matayo 17:1-8; Maluko 9:2-8)

28 Vizibitile siku nane toka yalonge mbuli azo, Yesu kawasola Petulo na
Yohana na Yakobo kachola nao kukigongo kumpula Imulungu.
29 Viyakalile kompula Imulungu, kihanga chake kigaluka, viwalo vake
vikala vizelu chuwee!
30 Bahaja wanhu wabili wakala aho olonga nayo. Nao wakala Musa na
Eliya,
31 wakoneka muukulu, wakala olonga na Yesu mbuli ya ifa yake yonda
yaimambukize ako Yelusalemu.
32 Petulo na wayage wakala okuluza. Viwalamuke, wawona ukulu wa
Yesu na wanhu wabili wemile nayo.
33 Wanhu waja viwakalile osegela, Petulo kamulongela Yesu, “Go mkulu,
vinoga siye tukale hano! Tuzenge viheha vidatu, kimoja chako, kimoja cha
Musa na kimoja cha Eliya.” Petulo kakala hajuwa bule kija kiyolonga.
34 Petulo yang'hali yolonga, wingu dilawilila, diwagubika na kungugu
jake, wanahina wadumba ng'hani wingu dijo vidiwagubike.
35 Sauti ilonga kulawa mdiwingu, “Ino ayo Mwanangu inimsagule.
Mtegelezeni!”
36 Sauti ayo viinyamale, Yesu kasigala yaiyeka. Wanahina wanyamala
tuluu, na kipindi kija hawamulongele munhu yoyose kija kiwone.

Yesu komulava mbwanga imoja kinyamkela
(Matayo 17:14-18; Maluko 9:14-27)

37 Imitondo yake Yesu na wanahina zake wadatu wahumuluka kukigongo.
Lunhu mkulu lwa wanhu luiting'hana na Yesu.
38 Munhu imoja mna ulunhu kaguta, “Mfundiza! Nokupula undolele
mwanangu, mwanangu yeli yaiyeka!
39 Kinyamkela komkumba na komtenda yagute nyangi, komgela kisango
kuno kolawa miholovu mmulomo. Kogendelela kumulumiza na hamuleka
hima bule!
40 Niwapula wanahina zako wamulave kinyamkela ayo, lakini
hawadahile bule.”
41 Yesu kawalongela, “Mweye lukolo lulibule kutamanila na lwagile!
Nokala na mweye mbaka lini? Nogela kitumbe kumgongo mbaka lini?”
Abaho kamulongela munhu ija, “Mgale hano mwanago.”

42 Mbwanga ija viyakalile komwizila Yesu, kinyamkela kambwanha hasi
na kamgela kisango. Lakini Yesu kamkomhokela kinyamkela, kamuhonya
mbwanga ija, na kamgwaa tatake.
43 Wanhu wose wakanganya kwa udahi mkulu wa Imulungu.

Yesu kolonga kabili mbuli ya ifa yake
(Matayo 17:22-23; Maluko 9:30-32)

Wanhu viwakalile wang'hali okanganya mbuli ziyatendile Yesu, Yesu
kawalongela wanahina zake,
44 "Sikumuisemwe mbuli inilonda kuwalongela! Mwana wa Munhu
kogeligwa mmakono ga wanhu."
45 Lakini wanahina zake hawajuwile fambulo da ulonzi awo. Ukala
ufisigwe kumwao avo hawadahile kuujuwa, nao wadumba kumuuza Yesu.

Nani yeli munhu mkulu?
(Matayo 18:1-5; Maluko 9:33-37)

46 Wanahina wa Yesu wasonga kuibamilila wao kwa wao nani yeli munhu
mkulu viweli.
47 Yesu kakijuwa kiwakalile ogesa, kamsola mwana mdodo, kamwika behi
nayo.
48 Abaho kawalongela wanahina zake, "Munhu yoyose yombokela mwana
ino kwa twaga jangu, konibokela niye, na munhu yoyose yombokela niye,
kombokela ija yanhumile. Kwavija munhu yeli mdodo vimwili, ayo munhu
mkulu kubanza wose."

Munhu hamwihilani mweye miyenu
(Maluko 9:38-40)

49 Yohana kamulongela Yesu, "Mndewa, tumona munhu kolava
vinyamkela kwa twaga jako. Tumgomesa kwavija halawa mkibumbila
chetu."
50 Yesu kamulongela Yohana na wanahina wayagwe, "Sikumumgomese,
kwavija munhu yoyose hamwihilani mweye miyenu."

Wanhu wa kijiji cha Samalia olema kumbokela Yesu

51 Kipindi cha Yesu kugaligwa kuulanga vikikalile mmabehi, kagangа-
mala, kachola Yelusalemu.
52 Kawatuma wasenga wamulongolele wachole kuna ikijiji kili mwiisi ya
Samalia kumtandila kila kinhu.
53 Lakini wanhu wa kijiji cha Samalia hawambokele Yesu, kwavija wa-
juwa kamba kakala kochola Yelusalemu.
54 Wanahina zake, Yakobo na Yohana viwone avo, walonga, "Mndewa,
kolonda tulagize moto kulawa kuulanga uwasakaze wose?"
55 Yesu kahinduka kawakomhokela. Kawalongela, "Hamujuwile bule loho
gani imulinayo, kwavija Mwana wa Munhu hezile kuubananga ugima wa
wanhu lakini keza kuukombola."
56 Abaho Yesu na wanahina zake wachola kuna ikijiji kiyagwe.

Wanhu ofaya kumkweleleza Yesu
(Matayo 8:19-22)

57 Viwakalile mnzila, munhu imoja kamulongela Yesu, "Nokukweleleza
kokose konda uchole."
58 Yesu kamulongela, "Vizongo wana mhango na ndege wana mvulu,
lakini Mwana wa Munhu kabule hanhu ha kubwihila na kutambalala."
59 Yesu kamulongela munhu iyagwe, "Nikweleleze."
Lakini munhu ija kalonga, "Go mkulu, beta tanhu mbwele ukae hamzike
tatangu."

60 Yesu kamwidika, “Waleke wanhu wafile wawazike wanhu wafile
wayao. Lakini gweye chola ukawapetele wanhu Undewa wa Imulungu.”
61 Munhu iyagwe kalonga, “Go mkulu, nokukweleleza, lakini beta tanhu
halulage lukolo lwangu.”
62 Yesu kamulongela, “Munhu yoyose yokwaluka kulima abaho kolola
kuchugu, hafaya Muundewa wa Imulungu.”

10

Yesu kowatuma wanhu malongo saba na wabili

1 Abaho Mndewa Yesu kawasagula wanhu wayagwe malongo saba na
wabili, kawatuma wabili wabili wamulongolele kila kijiji na kila hanhu
kuyalondile kuchola.
2 Kawalongela, “Kuna ndiya nyingi lakini wasang'hanaji wadodo. Mpu-
leni Mndewa wa indiya yawatume wasang'hanaji mumgunda wake.
3 Gendeni! Nowatuma mweye kamba ng'hondolo mna iwambwizi.
4 Sikumusole mfuko hebu mkoba hebu vilatu. Sikumwime na kumula-
musa munhu yoyose mnzila.
5 Ng'anda yoyose yonda mwingile, tanhu mulonge, ‘Tindiwalo dikale
mng'anda ino.’
6 Kamba hana munhu kodinogela tindiwalo, tindiwalo jenu dokala nayo,
kamba kuduhu munhu yodinogela tindiwalo, tindiwalo jenu dowabwelela.
7 Mkale mng'anda ayo, diyeni na kung'wa chochose chonda wawagwelele,
kwavija msang'hanaji kolondigwa yapate malipo gake. Sikumuhamehame
kulawa ng'anda imoja kuchola iyagwe.
8 Buga jojose donda mwingile na kubokeligwa, diyeni vija vonda wawag-
welele.
9 Wahonyeni watamu weli kuko, na muwalongele, ‘Undewa wa Imulungu
wa behi yenu.’
10 Lakini buga jojose donda mwingile na wanhu olema kuwabokela,
laweni mumo, na vimubita kuna zinzila zao, mulonge,
11 ‘Hata matimbwisi ga buga jenu gatunanahile mmagulu getu to-
gakung'husa kiwe kilaguso kumwenu kamba mututendela gehile. Lakini
mujuwe kamba Undewa wa Imulungu wammabehi!’
12 Nowalongela ukweli, mna isiku ya nhaguso, Imulungu kolagusa bazi
ng'hani kwa wanhu wa buga da Sodoma kubanza wanhu wa buga dijo!

Mabuga golema kutogola
(Matayo 11:20-24)

13 “Kogaya gweye buga da Kolazini! Kogaya gweye buga da Betisaida!
Maza unzonza utendigwe kumwenu mweye wahatendigwe mna gamabuga
ga Tilo na Sidoni, wanhu zake wahalekile mwaka nzambi zao na kuvala
magunia na kuibakaza mitozi, kulagusa kamba waleka nzambi!
14 Mwiisiku ya nhaguso, Imulungu kolagusa bazi ng'hani kwa wanhu wa
mabuga ga Tilo na Sidoni kubanza mweye.
15 Gweye buga da Kapelinaumu, vino kolonda kuinula mwenyego mbaka
uchanha kuulanga? Mawe! Kohumulusigwa mbaka kowochola wanhu
wafile!”
16 Yesu kawalongela wanahina zake, “Munhu yoyose yowategeleza mw-
eye, konhegeleza niye, na yoyose yowalema mweye, kondema niye. Na
munhu yoyose yondema niye, komulema ija yanhumile.”

Kubwela kwa waja malongo saba na wabili

17 Abaho wanhu waja malongo saba na wabili wabwela kuno
odeng'helela. Walonga, “Mndewa, hata vinyamkela watutegeleza
vituwakomhokele kwa twaga jako!”
18 YesTegelezeni! Niwagwaa udahi, avo modaha kukanyaga mgendela
hasi na inge na kuzihuma nguvu zose za Mwenembago. Kuduhu kinhu
chonda kiwalumize.u kawedika, “Nimona Mwenembago kolagala kulawa
kuulanga kamba lumwesa.
19 Tegelezeni! Niwagwaa udahi, avo modaha kukanyaga mgendela hasi
na inge na kuzihuma nguvu zose za Mwenembago. Kuduhu kinhu chonda
kiwalumize.
20 Lakini sikumudeng'helele kwavija vinyamkela owategeleza, ila
deng'heleleni kwavija matwaga genu gandikigwa kuulanga.”

Yesu kodeng'helela
(Matayo 11:25-27; 13:16-17)

21 Kipindi kija Yesu kadeng'helela kwa udahi wa Loho Yang'alile, kalonga,
“Tata, Mndewa wa kuulanga na mwiisi! Nokutogola kwavija kuwafisa
mbuli zino wanhu weli na nzewele na ubala, na kuwagubulila wana
wadodo. Ona, Tata, vino vivo viulondile.
22 “Tatangu kanigwaa vinhu vose. Kuduhu munhu yamjuwile Mwana ila
Tata yaiyeka, na kuduhu munhu yamjuwile Tata ila Mwana na waja wose
Mwana yawasagule kuwagubulila wamjuwe Tata.”
23 Abaho Yesu kawahindukila wanahina zake, kalonga nao kinyelegezi,
“Wamweda wanhu wose ovona vinhu vimona mweye!
24 Nowalongela ukweli, watula ndagu wengi wa Imulungu na wandewa
walonda kuvona vimona mweye, lakini hawavonile bule, na vivija walonda
kuhulika vimuhulika mweye, lakini hawahulike bule.”

Lusimo lwa Msamalia yanogile

25 Munhu imoja yagajuwile goya Malagizo ga Musa, kachola kwa Yesu
yamgeze. Avo kamuuza, “Mfundiza, vino nhende choni niupate ugima wa
milele?”
26 Yesu kamwidika, “Vino, Malagizo golongaze na gweye kogajuwaze?”
27 Munhu ija kamwidika, “ ‘Mnogele Mndewa Imulungu wako kwa moyo
wako wose, na kwa loho yako yose, na kwa nguvu zako zose, na kwa nzewele
zako zose,’ na ‘Umnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.’ ”
28 Yesu kamwidika, “Kulonga goya, tenda vivo na gweye kokuwa na
ugima.”
29 Lakini munhu ija kalonda kuilagusa kamba kanoga, avo kamuuza Yesu,
“Vino miyangu ayo nani?”
30 Yesu kamwidika, “Munhu imoja kakala kolawa Yelusalemu kochola
Yeliko. Mnzila, wabavi wamgoga, wamboka vinhu vake, na kumtowa,
wamuleka habehi na kufa.
31 Abaho mulava nhosa imoja kakala yohumuluka kubitila nzila iija.
Viyamone, kainega, kabitila kumgwazo.
32 Vivija Mlawi imoja viyavikile aho, kamulola munhu ija, nayo kainega,
kabitila kumgwazo.
33 Lakini Msamalia imoja yakalile muumwanza kavika aho hayakalile
munhu ija. Nayo viyamone, kamonela bazi.
34 Kamcholela, kamgela mavuta na divai mna ivilonda vake na kavifunga
goya. Abaho kamkweza mumgongo wa kihongwe wake, kamgala mbaka
kuna ing'anda ya wageni na kumulolesa goya.

35 Imitondo yake kalava sente kamgwaa mwene ng'anda, kamulongela,
'Mulolese goya munhu ino. Chochose chonda umsang'hanile, nahabwela
nokugwaa fungu jako.' "
36 Abaho Yesu kamuuza, "Viukona gweye, mna iwanhu awo wadatu, nani
yakalile miyage munhu ija yatoigwe na wabavi?"
37 Munhu ija kamwidika, "Ija yamonele bazi."
Yesu kamulongela, "Na gweye genda ukatende vivo."

Yesu kowatembelela Mata na Malia

38 Yesu na wanahina zake viwakalile mnzila, wengila kuna ikijiji kimoja.
Mtwanzi imoja twaga jake Mata kambokela ukae kumwake.
39 Mata kakala na mdodo wake yakemigwe Malia, yakalile hasi behi na
magulu ga Yesu na kutegeleza mafundizo gake.
40 Lakini Mata kakala yohunganika na sang'hano nyingi ziyalondeke
kusang'hana, avo kamcholela Yesu, kamulongela, "Mndewa, vino hutonga
bule kamba mdodo wangu kanilekela sang'hano zose nisang'hane niiyeka?
Mulongele yeze yanitaze!"
41 Lakini Mndewa kamwidika, "Gwee Mata gwee! Kohunganika na kugaya
kwa vinhu vingi,
42 lakini kimoja kiiyeka kilondigwa. Malia kasagula kinhu kinogile, na
honda kisegesigwe bule kumwake."

11

Yesu kofundiza kumpula Imulungu
(Matayo 6:9-13; 7:7-11)

1 Siku dimoja Yesu kakala hanhu kompula Imulungu. Viyamambukize,
mwanahina wake imoja kamulongela, "Mndewa, tufundize kupula, kamba
vija Yohana viyawafundize wanahina zake."
2 Yesu kawalongela, "Mwahampula Imulungu, longeni vino.
'Tataetu uli kuulanga.
Twaga jako ditogoligwe,
Undewa wako wize.
3 Utugwee lelo ndiya ya kila siku.
4 Uzigele kumgongo nzambi zetu,
kamba vija siye vituzigela kumgongo nzambi za wanhu.
Sikuutugele mmagezo.' "
5 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, "Munhu gani kumwenu
yeli na mbwiga yahamcholela kilo kikulu na kumulongela, 'Mbwigangu,
ng'hopeshe magate madatu,
6 kwavija mbwigangu keza, kalawa mwanza, na niye nabule ndiya ya
kumgwaa!'
7 na ija yeli mng'anda yamwidike, 'Sikuunigaze! Lwivi luhindigwa
mwaka, na niye na wanangu tuwasa, avo sidaha kulamuka kukugwaa kinhu
chochose.'
8 Nowalongela vino, hata yahalema kulamuka na kumgwaa magate
kwavija mbwigake, lakini kwavija kabule kinyala kugendelela kumpula,
kolamuka na kumgwaa kila kinhu kiyopula.
9 "Avo nowalongela, puleni na mweye mogweleligwa, zahileni na mweye
movona, gong'ondeni ulwivi na mweye movugulilwa.
10 Kwavija waja wose ompula Imulungu ogweleligwa, na waja ozahila
opata, na lwivi lovuguligwa kwa munhu yoyose yogong'onda.

11 Vino kuna munhu yoyose kumwenu kamba mwanage yahampula somba, heyo komgwaa zoka?
12 Hebu yahampula finga komgwaa inge?
13 Kamba mweye wene nzambi mojuwa kuwagwaa wanenu vinhu vinogile, lakini Tataenu yeli kuulanga kowagwaa ng'hani Loho Yang'alile wanhu waja ompula."

Yesu na Belizebuli
(Matayo 12:22-30; Maluko 3:20-27)

14 Siku dimoja Yesu kakala komulava kinyamkela yamtendile munhu imoja yalemelwe kulonga. Kinyamkela ayo viyamulawile, munhu ija kasonga kulonga. Lunhu lwa wanhu lukanganya ng'hani,
15 lakini wanhu wayagwe walonga, "Belizebuli, mkulu wa vinyamkela, ayo yomgwaa udahi wa kulava vinyamkela."
16 Wanhu wayagwe walonda kumgeza Yesu, avo wampula yatende kilaguso kulawa kuulanga.
17 Lakini Yesu kakijuwa kiwakalile okigesa, avo kawalongela, "Undewa wowose wahaigola mna ivibumbila na kuitowa, undewa awo ofa, na lubuga lumoja lwahaigola, lubuga lulo lofa.
18 Avo kamba undewa wa Mwenembago wahaigola mvibumbila na kuitowa, undewa awo okwimaze? Mweye molonga niye nolava vinyamkela kwavija Belizebuli konigwaa udahi wa kutenda vivo.
19 Kamba nolava vinyamkela kwa udahi wa Belizebuli, avo wanhu wenu olava vinyamkela kwa udahi wa nani? Kwa mbuli ayo wanhu wenu wenyego owatagusa kamba mobananga!
20 Lakini kamba nowalava vinyamkela kwa udahi wa Imulungu, avo mujuwe kamba Undewa wa Imulungu uvika mwaka kumwenu.
21 "Munhu mwene nguvu viyokaliza ng'anda yake kwa silaha, vinhu vake havisoligwa bule.
22 Lakini yaheza munhu mwene nguvu kubanza heyo, komtowa na kumuhuma, komboka silaha zake ziyatamanile na koigolela na wayage vija viyasolile.
23 "Munhu yoyose heli ubanzi wangu konilema, na munhu yoyose yolema kunitaza kwika hamoja, ayo kopwililisa.

Kubwela kwa kinyamkela
(Matayo 12:43-45)

24 "Kinyamkela yahamulawa munhu, kochola mwiisi inyalile kuzahila hanhu ha kubwihila. Yahaswela, koilongela, 'Nobwela ukayangu kunilawile.'
25 Yahabwela na kuivika ng'anda ifagiligwa na kila kinhu kikigwa goya,
26 baho kobwela na kuwagala vinyamkela wayagwe saba wehile kubanza heyo, awo okwiza na kukala mumo. Avo ugima wa munhu ayo okuwa wiha kubanza aho haichanduso."

Deng'ho da kweli

27 Yesu yang'hali yolonga, mtwanzi imoja kulawa kuna ulunhu kamulongela kwa sauti ng'hulu, "Kamweda mtwanzi yakulelile na kukukong'heza!"
28 Lakini Yesu kamwidika, "Wamweda ng'hani wanhu wose ohulika mbuli ya Imulungu na kuigoga!"

Wanhu olonda unzonza
(Matayo 12:38-42)

29 Wanhu viwakalile omsung'ha sung'ha, Yesu kagendelela kulonga,
“Lukolo luno lwa wanhu otenda nzambi! Lolonda kilaguso, lakini kuduhu
kilaguso chochose chonda wagweleligwe, ila kilaguso cha Yona.
30 Kamba vija mtula ndagu wa Imulungu Yona viyakalile kilaguso kwa
wanhu wa Ninawi, vivo ili kwa Mwana wa Munhu vonda yawe kilaguso kwa
wanhu wa lukolo luno.
31 Mna isiku ya nhaguso, Malikia wa Sheba kokwima na kuwatagusa
mweye kamba mubananga, kwavija heyo kafunga mwanza kulawa mwiisi
yake kachola kumtegeleza Mndewa Sulemani na mafundizo gake geli na
nzewele. Nowalongela, hano hana munhu mkulu kubanza Sulemani.
32 Mna isiku ya nhaguso, wanhu wa Ninawi okwima na kuwatagusa mw-
eye, kwavija awo waleka nzambi Yona viyawapetele. Lakini nowalongela,
hano hana munhu mkulu kubanza Yona!

Mulenge wa lukuli
(Matayo 5:15; 6:22-23)

33 “Kuduhu munhu yobwinha taa na kuigubika na kikalango, lakini koika
kukingolobweda, ili wanhu okwingila mng'anda wone mulenge.
34 Meso gako mulukuli lwako gaigala na taa. Kamba meso gako magima,
lukuli lwako lose lokuwa na mulenge, lakini meso gako gahabanangika,
lukuli lwako lose lokuwa mdiziza.
35 Muiteganye, mulenge uli mgati mmwenu sikuuwe ziza.
36 Kamba lukuli lwako lose lwahawa na mulenge, na kuduhu hanhu heli
na ziza, lukuli lwako lose lokuwa na lenge eka, kamba vija taa viimwemwesa
mulenge wake.”

Yesu kowalonga Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga Musa
(Matayo 23:1-36; Maluko 12:38-40)

37 Yesu viyamambukize kulonga, Mfalisayo imoja kamgoneka ukae
kumwake wakaje hamoja, avo Yesu kengila mng'anda, kakala hasi, kasonga
kuja.
38 Mfalisayo ayo kakanganya ng'hani viyamone Yesu koja bila kusunha
makono gake.
39 Avo Mndewa kamulongela, “Mweye Mafalisayo mosunha vikasi na
sahani kwa kunze, lakini mgati mmwenu mmema ubokaji na gehile.
40 Mweye mwa wabozi! Vino siyo Imulungu yavitendile va kunze na va
mgati vivija?
41 Lakini laveni vili mgati na muwagwee wakiwa na kila kinhu chonoga
kumwenu.
42 “Mogaya mweye Mafalisayo! Kwavija momgwaa Imulungu fungu
da longo da majani gonung'hila goya kamba vija binzali na kalafuu, na
mboga ziyagwe, lakini moleka kutenda ganogile kwa wanhu na kumnogela
Imulungu. Molondigwa kutenda gano na sikumugaleke gago gayagwe.
43 “Mogaya mweye Mafalisayo! Kwavija monogelwa kukala kuna ivigoda
va haulongozi mzing'anda za kumpula Imulungu na kulamusigwa mna
gamagulilo.
44 Mogaya mweye! Kwavija muigala na mapanga hagakoneka, wanhu
obita uchanha bila kugajuwa.”
45 Munhu imoja yagajuwile goya Malagizo ga Musa kamulongela Yesu,
“Mfundiza, wahalonga avo, kotuliga siye vivija!”
46 Yesu kamwidika, “Vivija mogaya mweye mugajuwile goya Malagizo ga
Musa! Kwavija mowapapiza wanhu mizigo mikulu, lakini mweye wenyego
hamulonda kugolosa makono kuwataza kupapa.

47 Mogaya mweye, kwavija mogazengela goya mapanga ga watula ndagu
wa Imulungu, waja wakomigwe na wahenga zenu.
48 Mweye wenyego mokitogola kija kiwatendile wahenga zenu, kwavija
wao wawakoma watula ndagu wa Imulungu, na mweye mogazengela goya
mapanga gao.
49 Kwa mbuli ayo, nzewele ya Imulungu ilonga, 'Nowatuma watula
ndagu wa Imulungu na watumigwa, wayagwe owakoma na wayagwe
owadununza!'
50 Avo wanhu wa lukolo luno otagusigwa mbuli ya kuwakoma watula
ndagu wose wa Imulungu, kulawa kuna ichanduso cha isi,
51 toka kukomigwa kwa Habili mbaka kukomigwa kwa Zakalia, ija
yakomigwe hagati ha upango wa kulavila nhosa na Hanhu Hong'ala. Ona,
nowalongela, wanhu wa lukolo luno otagusigwa kwa kuwakoma wao!"
52 "Mogaya mweye wafundiza Malagizo ga Musa! Kwavija mofisa lu-
vugulo lwa kuvugulila lwivi lwa ng'anda ya kuifunzila. Mweye wenyego
hamwingila bule, abaho muwagomesa waja wakalile olonda kwingila
sikuwengile!"
53 Yesu viyasegele hanhu aho, wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo
wasonga kumulonga vihile na kumuuza mbuli nyingi,
54 wageza kumnamata kwa mbuli zake zonda yalonge.

12

Yesu kowazuma wanhu mbuli ya utapitapi
(Matayo 10:26-27)

1 Wanhu wengi waiting'hana hamoja mbaka wanhu wakala oikanyaga.
Tanhu Yesu kawalongela wanahina zake, "Iteganyeni na hamila ya Mafal-
isayo, nao ndo utapitapi.
2 Kinhu chochose kigubikigwe chogubuligwa, na kija kifisigwe chojuwika.
3 Avo chochose kimulongile mdiziza chohulikigwa mmulenge, na cho-
chose kimunyong'onye mwiiyeka mdigati dihindigwe chopetigwa mkiswili.

Ija wa kumdumba
(Matayo 10:28-31)

4 "Nowalongela mweye mbwiga zangu, sikumuwadumbe wanhu waja
oukoma lukuli, abaho hawadaha kutenda kinhu kiyagwe chochose kihile.
5 Lakini nowalagusila wa kumdumba, mdumbeni Imulungu, heyo ya-
hakoma, kana udahi wa kumwasa munhu muumoto wa jehanamu. Nowa-
longeleni, mdumbeni ayo!
6 "Vino nhongwa watano hawachuuzigwa kwa sente ndodo mbili? Lakini
kuduhu hata imoja yosemwigwa na Imulungu.
7 Hata mvili zili mmapala genu zipetigwa zose. Avo sikumudumbe.
Mweye munoga ng'hani kubanza nhongwa wengi!

Kumtogola na kumulema Kilisito
(Matayo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yonitogola niye mgameso ga
wanhu, Mwana wa Munhu nayo komtogola mgameso ga wasenga wa Imu-
lungu.
9 Lakini munhu yoyose yonibela niye mgameso ga wanhu, Mwana wa
Munhu nayo kombela mgameso ga wasenga wa Imulungu.

10 “Munhu yoyose yomulonga vihile Mwana wa Munhu, nzambi zake zogeligwa kumgongo, lakini munhu yoyose yomuliga Loho Yang'alile, nzambi zake honda zigeligwe kumgongo bule.
11 “Wahawagala haulongozi wa ng'anda za kumpula Imulungu, na mgameso ga wakulu wa isi na wandewa, sikumunyawenyawe vija vonda mwidike hebu kija chonda mulonge.
12 Kwavija Loho Yang'alile kowafundiza saa iija gaja gomulondigwa kulonga.”

Lusimo lwa tajili mbozi

13 Munhu imoja muulunhu kamulongela Yesu, “Mfundiza, mulongele ndugu yangu tuigolele uhazi wa tataetu.”
14 Yesu kamwidika, “Mbwigangu, nani yanigwelele udahi wa kuwalamula hebu kuwagolela uhazi wenu?”
15 Abaho kagendelela kuwalongela wose, “Muiteganye na ugila! Kwavija ugima wa munhu hautamanila wingi wa vinhu viyelinavo.”
16 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, “Kukala na munhu imoja yakalile na mgunda uli na ndiya nyingi.
17 Kasonga kugelegeza mwenyego, ‘Nabule hanhu ha kwika ndiya yangu yose. Nhendeze?’
18 Abaho kailongela, ‘Notenda vino, nogatula makanho gangu na kuzenga makulu ng'hani. Mumo nokwika ndiya yangu na vinhu vangu viyagwe.
19 Abaho noilongela, gweye moyo wangu! Kuna vinhu vose vinogile kwa miyaka heleketwaa. Bwihila, diya, ing'wa, na kudeng'helela!’
20 Lakini Imulungu kamulongela, ‘Gweye kwa mbozi! Kilo cha lelo noulonda ugima wako, abaho vinhu vose vino viuikile vokuwa va nani?’ ”
21 Abaho Yesu kamambukiza kulonga, “Vino vivo ili kwa waja oikila vinhu vao wenyego, lakini haweka vinhu vao kwa Imulungu.”

Kumtamanila Imulungu (Matayo 6:25-34)

22 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, “Nowalongela, sikumuigaiye ndiya imulonda ili muwe wagima, hebu viwalo vimulonda kwa ng'huli zenu.
23 Kwavija ugima unoga kubanza ndiya, na lukuli lunoga kubanza viwalo.
24 Waloleni bondwa, hawahanda, hawasenga, wabule makanho, lakini Imulungu kowadima! Vino Imulungu hawanogela ng'hani mweye kubanza iwabondwa?
25 Nani kumwenu kwa kuigaza ng'hani kodaha kwengeza hata saa dimoja da ugima wake?
26 Kamba hamudaha kutenda mbuli ndodo kamba ino, habali moigaza kwa mbuli ziyagwe?
27 Galoleni maluwa vigokula. Hagasang'hana hebu hagaisonela viwalo. Lakini nowalongela kweli, hata mndewa Sulemani, hamoja na utajili wake wose kakala kabule viwalo vinogile viigalile na maluwa gano.
28 Kamba Imulungu heyo yodivaza jani da kumuhulo, lelo dabahano na mayo dokwasigwa muumoto, vino hondayawavaze ng'hani mweye? Mweye wanhu mutamanila kidogo!
29 “Avo sikumuigaze moja choni, hebu mong'wa choni.
30 Kwavija vinhu avo, vivo voogaiya wanhu haweli Wayahudi. Tataenu yeli kuulanga kojuwa molonda vinhu vose avo.
31 Lakini uzahileni tanhu Undewa wa Imulungu, nayo kowagwaa vinhu avo.

Utajili wa kuulanga
(Matayo 6:19-21)

32 “Sikumudumbe mweye kibumbila kidodo cha wanahina zangu, kwavija Tataenu kanogelwa kuwagwaa mweye Undewa.
33 Chuuzeni vose vimulinavo na muwagwelele wakiwa zisente. Muitendele mikoba hailala, na muikile ngama yenu kuulanga. Ako hondaihunguke, kwavija kuduhu wabavi odaha kuhavika na kuduhu ng'hobo odaha kuibananga.
34 Kwavija kuko kuili ngama yako, vivija kuko kondauwe moyo wako.

Wasang'hanaji welimeso

35 “Muitande na kuifunga mikwiji mvigudi, na taa zenu ziwe zokwaka,
36 kamba wasang'hanaji viwombetela mkulu wao yabwele kulawa kuna idizengele. Yahabwela na kugong'onda ulwivi, himahima omvugulila.
37 Wamweda wasang'hanaji waja mkulu wao yahabwela kowavika meso! Nowalongeleni ukweli, mkulu ayo kosaula koti jake, kowalongela wakale hasi hana indiya na heyo kowasang'hanila.
38 Wamweda wasang'hanaji waja mkulu wao kowavika wang'hali meso, hata kamba yahabwela kilo kikulu hebu nzogolo zikwika!
39 Lakini mujuwe vino, kamba mwene ng'anda yahajuwile saa ya kwiza mbavi, yahakalile meso, na sambi yaileke ng'anda yake ituligwe na mbavi.
40 Na mweye vivija molondigwa mwiitande, kwavija Mwana wa Munhu kokwiza mna isaa hamuigesile.”

Msang'hanaji yotamaniligwa na hatamaniligwa
(Matayo 24:45-51)

41 Petulo kamulongela, “Mndewa, vino lusimo luno kutulongela siye twiiyeka, hebu kuwalongela wanhu wose?”
42 Mndewa kamwidika, “Vino msang'hanaji gani yotamaniligwa na yeli na nzewele? Ayo ija mkulu wake komwika yalolese wasang'hanaji wayagwe, na yawagwee ndiya mna isaa inogile.
43 Kamweda msang'hanaji ija mkulu wake yahabwela komvika kosang'hana vivo!
44 Nowalongela ukweli, mkulu wake komwika msang'hanaji ayo yawe mulolesaji wa vinhu vake vose.
45 Lakini msang'hanaji ija yahailongela mwenyego, ‘Mkulu wangu kokawa ng'hani kubwela.’ Baho kosonga kuwatowa wasang'hanaji wayagwe, wa kitwanzi na wa kimbigalo, kuno koja na kung'wa mbaka kokoligwa.
46 Abaho mkulu wake kobwela mna isiku msang'hanaji ija haigesile na mna isaa haijuwile bule. Mkulu ayo komtowa ng'hani na kumwika hamoja na wanhu hawatogola.
47 “Msang'hanaji ija yajuwile kija kiyolonda mkulu wake yakisang'hane, lakini hakisang'hana bule msang'hanaji ayo kotowigwa ng'hani.
48 Lakini msang'hanaji ija hakijuwile kiyolonda mkulu wake, abaho kotenda kinhu kihile, msang'hanaji ayo kotowigwa kidogo. Munhu yagweleligwe vingi kodaigwa vingi, na munhu yagweleligwe vingi ng'hani kodaigwa vingi ng'hani.

Yesu kowatenda wanhu waigole
(Matayo 10:34-36)

49 “Niza kubwinha moto mwiisi, vinondile niye wahakile mwaka!

50 Nina ubatizo nolondigwa niubokele, na niye nougaiya ng'hani mbaka
umale!
51 Vino mweye mogesa niza kugala tindiwalo mwiisi? Bule! Sizile kugala
tindiwalo, lakini kuwagola wanhu.
52 Kulawa sambi, wanhu watano wa ng'anda imoja oigola, wadatu kwa
wabili, na wabili kwa wadatu.
53 Tata koigola na mwanage, na mwana koigola na tatake. Mama koigola
na mndele wake, na mndele koigola na mamake. Mama mkwe koigola na
mkwe wake wa kitwanzi, na mkwe wa kitwanzi koigola na mama mkwe
wake."

Kujuwa vipindi
(Matayo 16:2-3)

54 Yesu kawalongela wanhu kabili, "Mwahajona wingu dolawilila
mwambu wa kudihongela zuwa, baho molonga, 'Mvula kotowa,' na kweli
kotowa.
55 Na mwahajona beho da kusini nyukwanyukwa molonga, 'Hokuwa na
vuke,' na yokuwa vivo.
56 Mweye mwa watapitapi! Modaha kulola isi na ulanga na kulagula
kamba mvula kotowa hebu hatowa, habali hamujuwile fambulo da kipindi
kino?

Ilumbe na munhu yakwihile
(Matayo 5:25-26)

57 "Habali hamudaha kujuwa wenyego mbuli zinogile za kusang'hana?
58 Kamba munhu kokugala mkitala, vinoga uilumbe nayo mung'hali
mnzila. Wahalemelwa, kokugala kwa msemi, nayo msemi kokugala
mmakono ga wakalizi, nao okugodeka mkifungo.
59 Nokulongela, mumo humulawa ng'o, mbaka ulihe sente yose!"

13

Lekeni nzambi buleavo mofa

1 Kipindi kikija wanhu wayagwe wakala aho, wamulongela Yesu mbuli
ya Wagalilaya wakomigwe na Pilato kipindi viwakalile omulavila nhosa
Imulungu.
2 Yesu kawedika, "Vino mogesa Wagalilaya awo wakala na nzambi nyingi
kubanza Wagalilaya wayagwe lekaavo wadununzika vivo?
3 Bule! Nowalongela kweli, na mweye vivija mwahalema kuleka nzambi
zenu, mose mofa kamba awo.
4 Hebu mogesa wanhu waja longo na wanane wafile kwa kulagaliligwa na
lingo ako Siloamu wakala na nzambi nyingi kubanza wanhu wose kudibuga
da Yelusalemu?
5 Bule! Nowalongela, mwahalema kuleka nzambi, mose mofa kamba
awo."

Lusimo lwa biki hodilelaga matunda

6 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, "Munhu imoja kahanda biki da
matunda mumgunda wake wa mizabibu. Kachola kuzahila matunda, lakini
hapatile tunda jojose bule.
7 Avo kamulongela msang'hanaji wake, 'Lola, mwaka uno wa kadatu
nokwiza hano kuzahila matunda mdibiki dino, lakini sipata chochose.
Udikanhe! Habali digendelele kuibananga isi?'
8 Lakini msang'hanaji wake kamwidika, 'Go mkulu, dileke mwaka uno
wiiyeka, nodihalilila na kudikila mbolea.

9 Abaho kamba dahalela vinoga, lakini dahaleka kulela, kodaha
kudikanha!' "

Yesu komuhonya mtwanzi siku ya Kubwihila

10 Siku dimoja da Kubwihila, Yesu kakala yofundiza mng'anda ya kumpula
Imulungu.
11 Baho kukala na mtwanzi imoja. Mtwanzi ayo kakala na kinyamkela
yamtendile yalumwe miyaka longo na nane. Kakala yaveduke mgongo na
hadahile kuigolosa bule.
12 Yesu viyamone, kamkema, kamulongela, "Mama, kuhonyigwa utamu
wako!"
13 Yesu kamwikila makono, bahaja lukuli lwake lugoloka, nayo kamgwaa
nhogolwa Imulungu.
14 Lakini mkulu wa ng'anda ya kumpula Imulungu kagevuzika kwavija
Yesu kamuhonya munhu mwiisiku ya Kubwihila. Avo kawalongela wanhu,
"Mnazo siku sita za kusang'hana. Mzisiku azo, mwize muhonyigwe, lakini
sikumwize kudisiku da Kubwihila!"
15 Mndewa kamwidika, "Mweye mwa watapitapi! Vino, nani kumwenu
yoleka kumfungula ng'ombe wake hebu kihongwe wake kulawa mdizizi na
kumulongoza yachole kung'wa mazi mwiisiku ya Kubwihila?
16 Mtwanzi ino kolawa mulukolo lwa Abulahamu. Nayo kakala yagogigwe
na Mwenembago kwa miyaka longo na nane. Vino halondeke kulekesigwa
mwiisiku ya Kubwihila?"
17 Mbuli azo ziyalongile Yesu ziwatenda waja wamwihile wagwe kinyala,
lakini wanhu wayagwe wakala odeng'helela kwa mbuli zose za unzonza
ziyasang'hane Yesu.

Lusimo lwa mbeyu ndodo ya haladali
(Matayo 13:31-32; Maluko 4:30-32)

18 Abaho Yesu kawauza, "Vino Undewa wa Imulungu uigala na choni?
Vino niusimulile kwa lusimo gani?
19 Uigala na kija kilawilile kwa munhu yasolile mbeyu ndodo ya haladali
na kuihanda mumgunda wake. Mbeyu ayo yota na kuwa biki kulu, na ndege
wazenga mvulu zao mna gamatambi gake."

Lusimo lwa hamila
(Matayo 13:33)

20 Yesu kawauza kabili, "Vino Undewa wa Imulungu uigala na choni?
21 Uigala na kija kilawilile kwa mtwanzi yasolile hamila na kuitibwiliza
hamoja na madebe mabili ga usage, abaho usage wose ugongomoka."

Mulango msisili
(Matayo 7:13-14, 21-23)

22 Yesu kagendelela na mwanza wake kuchola Yelusalemu, kubitila kuna
gamabuga na vijiji kowapetela wanhu.
23 Munhu imoja kamuuza, "Go mkulu, vino onda wakomboligwe wanhu
wadodo waiyeka?"
Yesu kawedika,
24 "Gangamaleni mwingile kubitila ulwivi msisili, kwavija wanhu wengi
olonda kwingila lakini honda wadahe bule.
25 Mwene ng'anda kokwinuka na kuhinda ulwivi. Mweye mokwima
kunze na kusonga kugong'onda ulwivi molonga, 'Mndewa, tuvugulile!'
Nayo kowedika, 'Sikujuwile kumulawa!'

26 Mweye momwidika, ‘Tuja na kung'wa hamoja na gweye, na gweye
kutufundiza kudibuga jetu!’
27 Lakini heyo kolonga kabili, ‘Sikujuwile kumulawa! Segeleni
kumwangu, mweye mose mutenda nzambi!’
28 Baho molila na kudafuna meno mwahawona Abulahamu na Isaka na
Yakobo na watula ndagu wose wa Imulungu muundewa wa Imulungu, kuno
mweye wenyego mwasigwa kunze!
29 Wanhu okwiza kulawa mwambu wa kudilawila zuwa na mwambu wa
kudihongela zuwa, kulawa mwambu wa kasikazini na mwambu wa kusini,
okala hasi hana indiya muundewa wa Imulungu.
30 Abaho wanhu waja weli wa ikimambukizo sambi okuwa wa ichanduso,
na waja weli wa ichanduso sambi okuwa wa ikimambukizo.”

Yesu koinogela Yelusalemu
(Matayo 23:37-39)

31 Kipindi kikija Mafalisayo wayagwe wamcholela Yesu, wamulongela,
“Segela hanhu hano uchole hanhu hayagwe, kwavija Helode kolonda
kukukoma.”
32 Yesu kawedika, “Gendeni mkamulongele vino ija kizongo, ‘Nolava
vinyamkela na kuhonya watamu lelo na mayo, na siku da kadatu nomam-
bukiza sang'hano yangu!’
33 Hata avo lelo, mayo, na kisindo nogendelela na mwanza wangu, kwavija
hailondigwa mtula ndagu wa Imulungu yafile kunze ya buga da Yelusalemu.
34 “Gweye Yelusalemu! Gweye Yelusalemu! Kowakoma watula ndagu wa
Imulungu na kuwatowa kwa mabwe waja Imulungu yawatumile kumwako!
Miyanza mingapi nilonda kuwahagata wanago kwa makono gangu, kamba
vija nguku viyovihagata vinziya vake mna gamabawa gake, lakini hulondile
bule!
35 Sambi lola, Ng'anda yenu ya Imulungu ilekigwa vihame! Na niye nowa-
longela, hondamumbone kabili mbaka siku dija vondamulonge, ‘Imulungu
yamtambikile ija yokwiza kwa twaga da Mndewa!’ ”

14

Yesu komuhonya munhu mtamu

1 Mwiisiku imoja ya Kubwihila, Yesu kachola kuja ndiya mng'anda ya
mkulu imoja wa Mafalisayo, wanhu wakala omulola goya Yesu.
2 Munhu imoja yakalile na utamu wa kuvimba lukuli keza kwa Yesu.
3 Yesu kawauza wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo, “Vino, vinoga
kumuhonya munhu mwiisiku ya Kubwihila hebu havinogile bule?”
4 Lakini wao hawalongile mbuli yoyose bule. Yesu kamsola mtamu ija,
kamuhonya, abaho kamuleka yachole.
5 Abaho kawauza, “Vino nani kumwenu yeli na mwana hebu ng'ombe,
yahadumbukila mdikolombo mwiisiku ya Kubwihila, hamulava mwiisiku
ayo?”
6 Lakini wao hawadahile kumwidika mbuli ino.

Uhole na moyo unogile

7 Yesu kawona wanhu waja wagonekigwe viwakalile osagula vigoda va
kuulongozi. Avo kawalongela wose lusimo luno,
8 “Munhu yahakugoneka kuna idizengele, sikuukale mvigoda va hau-
longozi, kwavija kodaha kwiza munhu yagonekigwe yeli munhu mkulu
kubanza gweye,

9 na munhu yawagoneke mose wabili kokwizila na kukulongela, ‘Segela
aho haukalile umulekele miyago.’ Baho kogwa kinyala mgameso ga wanhu
na kobwela kukala kuvigoda va kuchugu.
10 Lakini wahagonekigwa kuna indiya, genda ukakale kuvigoda va
kuchugu, ili munhu yakugoneke yaheza yakulongele, ‘Mbwigangu, izo ukale
kuvigoda va haulongozi.’ Baho kopata nhogolwa mgameso ga wanhu wose
wagonekigwe.
11 Kwavija waja wose oitenda wenyego wanhu wakulu otendigwa wanhu
wadodo, na waja oitenda wenyego wanhu wadodo otendigwa wanhu
wakulu.”
12 Abaho Yesu kamulongela ija yamgoneke, “Kamba kowatanda wanhu
ndiya ya imisi hebu ya ichungulo, sikuuwagoneke mbwiga zako, hebu
ndugu zako, hebu matajili hebu wanhu weli behi na gweye. Kwavija
wahatenda vivo, na hewo nao okugoneka na avo okuliha vija viuwatendele
hewo.
13 Lakini kamba wahatenda nyimwilinyimwili, wagoneke wakiwa,,
mbetembete, waholole, na waja wasuwameso,
14 na gweye kotambikiligwa, kwavija awo hawadaha kukuliha. Imulungu
kokuliha mwiisiku ya kuzilibuligwa kwa wanhu wanogile.”

Lusimo lwa nyimwilinyimwili ng'hulu (Matayo 22:1-10)

15 Munhu imoja mna iwaja wakalile hana indiya viyahulike avo, ka-
mulongela Yesu, “Wamweda waja onda waje ndiya ya nyimwilinyimwili
muundewa wa Imulungu!”
16 Yesu kamulongela, “Munhu imoja katenda nyimwilinyimwili ng'hulu,
kawagoneka wanhu wengi.
17 Viivikile saa ya nyimwilinyimwili, kamtuma msang'hanaji wake
yakawalongele wanhu wagonekigwe weze, kwavija kila kinhu kitandigwa.
18 Lakini kila munhu kalava kitala chake. Munhu wa ichanduso kamulon-
gela msang'hanaji ija, ‘Nigula mgunda, avo nolondigwa nikaulole. Chonde,
ndeka nyhole.’
19 Iyagwe kalonga, ‘Nigula ng'ombe longo wa kulimila, avo vino na
muumwanza, nochola kuwageza. Chonde, ndeka nyhole.’
20 Iyagwe kalonga, ‘Sambi sambi nisola mwehe, avo sidaha kwiza.’
21 “Msang'hanaji ija kabwela na kumulongela mbuli zose zino mkulu
wake. Mkulu wake kagevuzika ng'hani, kamulongela msang'hanaji wake,
‘Lopola ugende mzinzila mhanda na mna gamabuga, uwagale hano wanhu
wakiwa, waholole, wasuwameso na mbetembete.’
22 Bahaja msang'hanaji ija kamulongela, ‘Go mkulu, gago gose
gasang'hanigwa, lakini kuna gati disigala.’
23 Avo mkulu ija kamulongela msang'hanaji wake, ‘Lawa kunze uchole
mzinzila na mna gamakulugumbi ukawalongele wanhu weze, ili ng'anda
yangu imeme.
24 Nowalongela kweli, kuduhu hata munhu imoja mna iwaja wag-
onekigwe walemile kwiza yonda yalanze ndiya yangu!’ ”

Kudununzika sama ya kuwa mwanahina (Matayo 10:37-38)

25 Baho lunhu lwa wanhu vilukalile lomkweleleza, Yesu kahinduka, kawa-
longela,
26 “Munhu yoyose yokwiza kumwangu na kuno kowanogela ng'hani
tatake na mamake na mwehe wake na wanage na lumbu zake na ndugu

zake na vivija kamba kounogela ng'hani ugima wake mwenyego kubanza kumnogela Kilisito, hadaha kuwa mwanahina wangu.
27 Na munhu yoyose haupapa msalaba wake na kunikweleleza, hadaha kuwa mwanahina wangu.
28 “Vino nani kumwenu yahalonda kuzenga lingo, tanhu hakala hasi na kugelegeza sente za kudizengela, ili yajuwe kamba kana sente za kumambukiza sang'hano yake?
29 Buleavo, yahamambukiza kuzenga chandusilo, kolemelwa kumambukiza kuzenga dilingo, na wose wachone acho kilawilile omseka,
30 olonga, ‘Munhu ino kasonga kuzenga, lakini kalemelwa kumambukiza sang'hano yake!’
31 “Hebu mndewa gani yahaitanda kuchola kuitowa na mndewa iyagwe, tanhu hakala hasi na kugelegeza kamba heyo na wakalizi zake elufu kumi kodaha kuitowa na mndewa miyage yeli na wakalizi elufu ishilini?
32 Kamba yahona hadaha, kowatuma wasenga zake wakaiting'hane na mndewa iyagwe, wampule wailumbe yang'hali kutali.”
33 Yesu kamambukiza kulonga, “Vivo ili kumwenu, kuduhu munhu yodaha kuwa mwanahina wangu mbaka yaleke kila kinhu kiyali nacho.

Mkele ubanangike
(Matayo 5:13; Maluko 9:50)

34 “Mkele unoga, lakini wahagiza ukali wake, kuduhu nzila ya kuubweza kabili.
35 Haufaya kwa isi hebu mna imbolea, lakini okwasigwa. Yeli na magwiti yahulike!”

15

Lusimo lwa ng'hondolo yapotele
(Matayo 18:12-14)

1 Siku dimoja wabokela kodi wengi na wanhu wayagwe otenda nzambi wachola kumtegeleza Yesu.
2 Mafalisayo na wafundiza Malagizo ga Musa wasonga kunung'unika, “Munhu ino kowabokela wanhu otenda nzambi na kuja nao!”
3 Avo Yesu kawalongela lusimo luno.
4 “Vino kamba imoja wenu kana ng'hondolo gana, abaho ng'hondolo imoja kapotela, vino kotenda choni? Kowaleka waja malongo tisa na tisa kuluwala, na kuchola kumzahila ija yapotele mbaka yampate.
5 Yahampata, kodeng'helela na kumwika mmaega gake,
6 na kumgala ukae. Abaho kowakema hamoja mbwiga zake na wanhu weli behi nayo na kowalongela, ‘Miyenu nodeng'helela kwavija nimpata ng'hondolo wangu yapotele. Avo tudeng'helele hamoja!’
7 Nowalongela, avo vonda iwe, hokuwa na ndeng'helelo ng'hulu kuulanga mbuli ya munhu imoja mwene nzambi yahaleka nzambi zake, kubanza waja malongo tisa na tisa ogesa wanoga na hawalonda kuzileka nzambi zao.”

Lusimo lwa sente ipotele

8 “Hebu mtwanzi yeli na sente longo yahagiza imoja, kotendaze? Kobwinha taa, kofagila ng'anda yake, na kulola goya kila hanhu mbaka yaipate.
9 Yahaipata, kowakema hamoja mbwiga zake na wanhu weli behi yake, kowalongela, ‘Nodeng'helela ng'hani kwavija niipata sente yangu ipotele. Avo tudeng'helele hamoja!’

10 Vivija nowalongela, wasenga wa Imulungu odeng'helela mbuli ya
munhu imoja mwene nzambi yahaleka nzambi zake."

Lusimo lwa mwana yapotele

11 Yesu kagendelela kulonga, "Kukala na munhu imoja yakalile na wana
wabili.
12 Ija imdodo kamulongela tatake, 'Tata, nigwelele uhazi wangu sambi.'
Avo munhu ija kawagolela uhazi wao wanage awo wabili.
13 Hazibitile siku nyingi, ija imdodo kachuuza uhazi wake. Abaho kafunga
mwanza na sente ziyapatile, kachola isi ya kutali, ako kazinanga sente zose
ziyapatile.
14 Kamambukiza kila kinhu kiyakalile nacho. Abaho lufilili lwa nzala
lulawilila mwiisi ija, nayo kakala kabule kinhu chochose kisigale.
15 Avo kachola kusang'hana kibaluwa kwa munhu imoja wa isi ija, munhu
ayo kamtuma mumgunda wake yasusile nguluwe.
16 Kakala kosulukila kuja maganda gawadile nguluwe, lakini kuduhu
munhu yamgwelele kinhu chochose chakuja.
17 Abaho kagelegeza na kulonga, 'Tatangu kana wasang'hanaji wengi, oja
mbaka osigaza na niye hano nofa na nzala!
18 Nosegela na kuchola kwa tatangu na kumulongela, Tata, nimtenda
Imulungu nzambi, na vivija nikutendela gweye nzambi.
19 Sifaya kukemigwa mwanago. Nhende kamba imoja wa wasang'hanaji
zako.'
20 Avo kafunga mwanza wa kubwela kwa tatake.
"Viyakalile yang'hali kutali, tatake kamona. Kamonela bazi mwanage, avo
kamkimbilila, kamuhagatila na kamnonela.
21 Mwanage kamulongela, 'Tata, nimtenda Imulungu nzambi, na vivija
nikutendela gweye. Sifaya kukemigwa mwanago.'
22 Lakini tatake kawakema wasang'hanaji zake. Kawalongela, 'Lopoleni!
Galeni kiwalo kinogile mumvaze. Mvazeni pete mkidole chake na vilatu
mmagulu gake.
23 Abaho choleni mdigale bofu da ng'ombe dinonile mudichinje, wose tuje
na kudeng'helela!
24 Kwavija mwanangu ino kakala yafile lakini sambi mgima. Kakala
yapotele lakini sambi koneka.' Avo wasonga kudeng'helela.
25 "Kipindi acho mwanage imkulu kakala kumgunda. Viyakalile behi na
ing'anda, kahulika nyila na wanhu ocheza.
26 Avo kamkema msang'hanaji imoja, kamuuza, 'Ako kuna choni?'
27 Msang'hanaji ayo kamwidika, 'Mdodo wako kabwela ukae, na tatako
kamchinjila bofu da ng'ombe dinonile, kwavija kabwela mgima!'
28 "Ija imwana mkulu kagevuzika ng'hani, avo kalema kwingila mng'anda.
Tatake kalawa kunze na kumpula yengile mng'anda.
29 Lakini kamwidika tatake, 'Lola, miyaka yose ino niye nokusang'hanila
kamba msang'hanaji, na silemile lagizo jako jojose. Kungwaa choni? Hunig-
welele hata mbuzi nideng'helele na mbwiga zangu!
30 Lakini mwanago ino kananga vinhu vako mbuli ya ugoni, na viyab-
welile ukae kumchinjila bofu da ng'ombe dinonile!'
31 Tatake kamwidika, 'Mwanangu, kipindi chose kukala na niye, na vinhu
vose vinilinavo vako.
32 Lakini tolondigwa tudeng'helele na kusekelela, kwavija mdodo wako
kakala yafile lakini sambi mgima, kakala yapotele lakini sambi koneka!' "

16

Lusimo lwa mulolesaji mbala

1 Yesu kawalongela wanahina zake, “Kukala na tajili imoja yakalile na
mulolesaji wa vinhu vake. Tajili ayo kalongeligwa kamba mulolesaji ayo
konanga sente zake.
2 Avo kamkema mng'anda, kamuuza, ‘Mbuli gani zimhulika kumwako?
Mhetela vinhu vose viubokele na vija viulavile, kwavija hudaha kuwa
mulolesaji wa vinhu vangu kabili.’
3 Mulolesaji ija kailongela, ‘Mkulu wangu konilekesa sang'hano. Notenda
choni? Kulima sidahile bule, na kupula nokona kinyala.
4 Sambi nojuwa choni chonda nhende ili nahalavigwa mna isang'hano,
niwe na mbwiga wa kunibokela mzikae zao!’
5 “Avo kawakema wanhu wose wakalile odaigwa na mkulu wake. Ka-
muuza wa ichanduso, ‘Kodaigwa choni na mkulu wangu?’
6 Nayo kamwidika, ‘Madebe gana gamavuta.’ Mulolesaji ija kamulongela,
‘Sola cheti chako, kala hasi, lopola wandike malongo matano.’
7 Abaho kamuuza iyagwe, ‘Na gweye kodaigwa choni?’ Nayo kamwidika,
‘Viloba gana va ngano.’ Mulolesaji ija kamulongela, ‘Sola cheti chako,
wandike malongo nane.’
8 “Mkulu wa ija mulolesaji mbala kamtogola kwavija katenda vinhu kwa
ubala. Kwavija wanhu wa mwiisi ino wabala ng'hani mna zimbuli zao
kubanza wanhu wa kumulenge.”
9 Yesu kagendelela kulonga, “Avo nowalongeleni, itendeleni umbwiga
kubitila vinhu va mwiisi, ili vahamala mudahe kubokeligwa kuna ikae ya
ugima wa milele.
10 Munhu yoyose yotamaniligwa mna ivinhu vidodo, kotamaniligwa mna
ivinhu vikulu. Na munhu yoyose hatamaniligwa mna ivinhu vidodo, vivija
hatamaniligwa mna ivinhu vikulu.
11 Avo kamba mweye hamutamaniligwa kulolesa mali za mwiisi, moda-
haze kutamaniligwa kulolesa mali za kuulanga?
12 Na kamba hutamaniligwa kulolesa vinhu va munhu iyagwe, nani yonda
yakugwee vinhu vako mwenyego?
13 “Kuduhu msang'hanaji yodaha kuwasang'hanila wakulu wabili. Kwav-
ija komwihila imoja na kumnogela iyagwe, hebu koilumba na imoja na
kumbeza iyagwe. Hamudaha kumsang'hanila Imulungu hamoja na mali.”

Ulonzi uyagwe wa Yesu
(Matayo 11:12-13; 5:31-32; Maluko 10:11-12)

14 Mafalisayo viwazihulike mbuli zino zose, wamzeha Yesu, kwavija
wakala onogelwa na sente.
15 Yesu kawalongela, “Mweye awo wanhu muitenda munoga mgameso
ga wanhu, lakini Imulungu kaijuwa mizoyo yenu. Kwavija vinhu vikoneka
vinoga ng'hani kwa wanhu, mgameso ga Imulungu vokoneka viha.
16 “Malagizo ga Musa na maandiko ga watula ndagu wa Imulungu vikala
vipetigwa mbaka kipindi cha Yohana Mbatizaji. Kusongela aho, Mbuli
Inogile ya Undewa wa Imulungu yopetigwa, na kila munhu kowamba
kokwingila.
17 Lakini vibuha ng'hani kwa ulanga na isi kupotela, kubanza kinhu
kidodo ng'hani kupotela mna Gamalagizo.
18 “Mbigalo yoyose yomwasa mwehe wake na kusola mtwanzi iyagwe,
kotenda ugoni. Na mbigalo yomsola mtwanzi ija yasigwe, nayo kotenda
ugoni vivija.

Munhu tajili na Lazalo

19 “Kukala na tajili imoja yavalile viwalo va sente nyingi ng'hani na kuja
goya kila siku.
20 Vivija kukala na munhu imoja mkiwa yakemigwe Lazalo, kamema
vilonda lukuli lose, kakala yokwikigwa muulwivi lwa tajili ija.
21 Lazalo kakala yosulukila kuja vilagale muimeza ya tajili ayo. Na umbwa
wakala okwiza na kumulambita mvilonda vake.
22 “Abaho mkiwa ija kafa na kasoligwa na wasenga wa kuulanga mbaka
behi ya Abulahamu. Tajili ayo nayo kafa na kazikigwa.
23 Ako kowochola wanhu wafile, kakala kodununzika ng'hani. Kenula
meso gake, kamona Abulahamu kwa kutali na Lazalo kakala behi yake.
24 Avo kamkema kwa sauti ng'hulu, ‘Tata Abulahamu! Nyonele bazi!
Mtume Lazalo yazabike kidole chake mgamazi, yaluhoze lulimi lwangu,
kwavija nogaya ng'hani muumoto uno!’
25 “Lakini Abulahamu kamulongela, ‘Mwanangu, kumbuka muugima
wako kubokela vinhu vinogile, nayo Lazalo kabokela vihile. Lakini sambi
Lazalo kobwihila, na gweye kodununzika.
26 Hata avo, hagati yetu siye na mweye hekigwa kolombo kulu, ili munhu
yolonda kuloka kulawa kuno kwiza kumwenu sikuyadahe, hebu munhu
yoyose kulawa kumwenu sikuyaloke kwiza kumwetu!’
27 Tajili ija kalonga, ‘Nokupula gweye, tata Abulahamu, umtume Lazalo
kuna ikae ya tatangu,
28 ako kuna ndugu zangu watano. Muleke yachole yakawazume ili
sikuweze hanhu hano ha kudununzika!’
29 “Abulahamu kalonga, ‘Ndugu zako wanago maandiko ga Musa na ga
watula ndagu wa Imulungu ga kuwazuma. Wawategeleze wao kiwolonga!’
30 Tajili ija kamwidika, ‘Bule tata Abulahamu! Lakini kamba munhu
yahazilibuka kulawa kwa wafile na kuwacholela, baho ozileka nzambi zao!’
31 Lakini Abulahamu kamulongela, ‘Kamba hawagagoga maandiko ga
Musa na watula ndagu wa Imulungu, honda wategeleze hata kamba munhu
yahazilibuka kulawa kwa wafile!’ ”

17

Nzambi
(Matayo 18:6-7, 21-22; Maluko 9:42)

1 Yesu kawalongela wanahina zake, “Vinhu vonda viwatende wanhu
watende nzambi volawilila, lakini kogaya munhu ija yovitenda vilawilile!
2 Yokuwa vinoga kwa munhu ayo yagodekigwe dibwe kulu da kudugila
msingo na yasigwe mbahali, kubanza kumuhonza imoja wa wadodo wano
yatende nzambi.
3 Avo iteganyeni!
“Ndugu yako yahakutendela nzambi, umzume. Yahatogola, gela kum-
gongo.
4 Yahakutendela nzambi miyanza saba kwa siku dimoja, na kila yaheza
kumwako kolonga, ‘Ng'hosa,’ kolondigwa ugele kumgongo.”

Tamanilo

5 Watumigwa wamulongela Mndewa, “Twengezele tamanilo.”
6 Mndewa kawedika, “Maza tamanilo jenu dahakuwile kulu kamba
mbeyu ndodo ya haladali, mwahadahile kudilongela biki dino da mkuyu,
‘Ng'oka ukaihande mbahali!’ najo dahawatogolele.

Sang'hano ya msang'hanaji

7 “Vino nani kumwenu yeli na msang'hanaji yomulimila hebu kosusila
ng'hondolo, yahabwela kumgunda, komulongela yalopole kuja ndiya yake?
8 Bule. Lakini komulongela, ‘Uitande, nitandile ndiya yangu,
unisang'hanile mbaka ng'homeleze kuja na kung'wa, abaho na gweye
koja na kung'wa.’
9 Vino komgwaa nhogolwa msang'hanaji ayo kwavija kasang'hana gaja
galagilizigwe?
10 Vivo ili kumwenu mweye, mwahatenda vose vimulagilizigwe, lon-
geni, ‘Siye twa wasang'hanaji wadodo, tusang'hana kija kitulondigwe ku-
sang'hana!’ ”

Yesu kowahonya wanhu longo

11 Yesu viyakalile mnzila kochola Yelusalemu, kabitila mzimbaka za vijiji
va Samalia na Galilaya.
12 Viyakalile kokwingila mna ikijiji kimoja, mumo kukala na wanhu longo
wakalile na utamu wa dikulu, wemile kutali.
13 Waguta, “Go mkulu! Yesu! Tonele bazi!”
14 Yesu kawona, kawalongela, “Gendeni mkailaguse kwa walava nhosa.”
Viwakalile mnzila ochola, wahona.
15 Imoja wao viyone kahona, kabweleganya kwa Yesu kuno komgwaa
nhogolwa Imulungu kwa sauti ng'hulu.
16 Kamgwila Yesu mmagulu kingubanguba, kamtogola. Munhu ayo
kakala Msamalia.
17 Yesu kalonga, “Vino hawakalile wanhu longo wahonyigwe? Wayagwe
tisa wa kwahi?
18 Vino kuduhu iyagwe yabwelile kumgwaa nhogolwa Imulungu, ila
munhu ino hali muyahudi?”
19 Abaho Yesu kamulongela munhu ija, “Ima na uchole. Kutamanila
kwako kukuhonya.”

Kwiza kwa Undewa wa Imulungu
(Matayo 24:23-28, 37-41)

20 Mafalisayo wayagwe wamuuza Yesu Undewa wa Imulungu vonda wize.
Yesu kawedika, “Undewa wa Imulungu hawiza kwa kukoneka kwa meso.
21 Kuduhu munhu yonda yalonge, ‘Lola, uno hano!’ hebu ‘Uja haja!’
Kwavija Undewa wa Imulungu wa mgati mmwenu.”
22 Abaho kawalongela wanahina zake, “Kipindi chokwiza vonda mulonde
kuyona siku imoja mwiizisiku za Mwana wa Munhu, lakini hondamuyone
bule.
23 Baho wanhu owalongela, ‘Loleni kakuja!’ hebu ‘Loleni, kahano!’ Siku-
muwakweleleze.
24 Kwavija kamba vija lumwesa vilulawilila kuulanga na kumwemwesa
kulawa mwambu umoja mbaka mwambu uyagwe, vivo vonda yawe Mwana
wa Munhu mwiisiku yake.
25 Lakini tanhu kolondigwa yadununzike ng'hani na kulemigwa na
wanhu wa lukolo luno.
26 Kamba viikalile mna ikipindi cha Nuhu, vivo vonda iwe mzisiku za
Mwana wa Munhu.
27 Kila munhu kakala koja na kung'wa, kusola na kusoligwa mbaka siku
ija Nuhu viyengile mdisafina. Mvula ng'hulu itowa na kuwakoma wanhu
wose.
28 Vivija kamba viilawilile mna ikipindi cha Lutu. Wanhu wagendelela
kuja na kung'wa, kugula na kuchuuza, kuhanda na kusenga.

29 Lakini siku ija Lutu viyasegele Sodoma, moto na mabwe gokwaka
vilagala hasi na kuwakoma wose.
30 Vivo vonda iwe mwiisiku Mwana wa Munhu vonda yagubuligwe.
31 “Mwiisiku ayo, munhu yeli mkiswili cha ng'anda yake sikuyahumuluke
mng'anda kusola vinhu vake, vivija munhu yeli kumgunda sikuyabwele
ukae.
32 Kumbukeni gampatile mwehe wake Lutu.
33 Munhu yoyose yolonda kuukombola ugima wake mwenyego, kowagiza,
na yoyose yowagiza ugima wake, koukombola.
34 Nowalongela, kilo acho wanhu wabili wawasile mulusazi lumoja, imoja
kosoligwa na iyagwe kolekigwa.
35 Watwanzi wabili oduga sembe hamoja, imoja kosoligwa na iyagwe
kolekigwa.
36 Wanhu wabili okuwa kumgunda, imoja kosoligwa na iyagwe
kolekigwa.”
37 Wanahina zake wamuuza, “Vino, kwahi Mndewa?”
Yesu kawedika, “Kokose kuli na mzoga, baho honda waiting'hane
mhungu.”

18

Lusimo lwa mgane na msemi

1 Abaho Yesu kawafundiza wanahina zake kwa lusimo kamba siku zose
olondigwa kumpula Imulungu na sikuwadonhe.
2 Kalonga, “Kudibuga dimoja kukala na msemi yakalile hamdumba Imu-
lungu hebu kuwatonga wanhu.
3 Vivija kudibuga dijo, kukala na mgane imoja yakalile komgendela msemi
ayo baho kwa baho, kampula, ‘Ngwelele haki yangu kulawa kwa munhu
yanitendele gehile.’
4 Siku nyingi msemi ayo hamtegeleze mgane ayo, lakini kumwande kai-
longela, ‘Hata kamba simdumba Imulungu hebu kuwatonga wanhu,
5 lakini kwavija mgane ino konigaza, nomgwaa haki yake, kwavija na-
haleka, kogendelela kwiza hano na kunigaza!’ ”
6 Abaho Mndewa kagendelela kulonga, “Tegelezeni kiyalongile msemi ija
yehile.
7 Vino, Imulungu honda yawagwee haki wanhu zake yawasagule,
omulilila imisi na ikilo? Vino kokawa kuwategeleza?
8 Nowalongela, kowagwaa haki yao himahima. Lakini Mwana wa Munhu
vonda yeze, vino kodivika tamanilo mwiisi?”

Lusimo lwa Mfalisayo na mbokela kodi

9 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno wanhu waja wakalile oitapa
wanoga na kuwabeza wayagwe.
10 “Kukala na wanhu wabili wacholile kumpula Imulungu kuna Ing'anda
ya Imulungu. Imoja kakala Mfalisayo na iyagwe kakala mbokela kodi.
11 “Mfalisayo ayo kainega kumgwazo na kumpula Imulungu, ‘Go Imu-
lungu, nokugwaa nhogolwa kwavija niye sili kamba wanhu wayagwe,
wabokaji, otenda gehile, hebu wagoni. Wala sili kamba ino mbokela kodi.
12 Niye nofunga kuja miyanza mibili mzisiku saba, na nolava fungu da
longo da vinhu vangu vose vinipata!’
13 “Lakini ija mbokela kodi kema kutali, hadahile hata kwinula meso
gake kuulanga, lakini kaitowa mhambaga yake kwa usungu, kalonga, ‘Go
Imulungu, nyonele bazi, niye na mwene nzambi!’

14 Nowalongela, mbokela kodi ija kachola ukae kumwake kuno katendigwa kanoga mgameso ga Imulungu kubanza ija Mfalisayo. Kwavija wose oitenda wanhu wakulu ohumulusigwa, na waja oihumulusa otendigwa wanhu wakulu."

Yesu kowatambikila wana wadodo (Matayo 19:13-15; Maluko 10:13-16)

15 Wanhu wayagwe wamgalila Yesu wana wadodo yawekile makono. Wanahina viwone avo, wawakomhokela.
16 Lakini Yesu kawakema iwana, kalonga, "Walekeni wana wadodo weze kumwangu, sikumuwagomese, kwavija Undewa wa Imulungu wa wanhu kamba wano.
17 Nowalongeleni ukweli! Munhu yoyose yolema kuubokela Undewa wa Imulungu kamba mwana mdodo, honda yengile ng'o!"

Munhu tajili (Matayo 19:16-30; Maluko 10:17-31)

18 Mkulu imoja kamuuza Yesu, "Mfundiza Unogile, nhende choni niupate ugima wa milele?"
19 Yesu kamuuza, "Habali kong'hema, 'unogile'? Kuduhu yanogile, ila Imulungu yaiyeka.
20 Kugajuwa Malagizo, 'Sikuutende ugoni, sikuukome, sikuwibe, sikuulonge uvizi, wategeleze tatako na mamako.' "
21 Munhu ija kedika, "Gago gose nigagoga toka haudodo."
22 Yesu viyahulike avo, kamulongela, "Kuhungukiligwa na kinhu kimoja. Chuuza vose viulinavo, uwagwee sente wanhu wakiwa, na gweye kokuwa na ngama yako kuulanga. Abaho wize unikweleleze."
23 Lakini munhu ayo viyahulike avo, kanyunyuwala kwavija kakala tajili ng'hani.
24 Yesu viyamone kanyunyuwala, kalonga, "Vino avo vonda iwe vidala kwa wanhu matajili kwingila Muundewa wa Imulungu!
25 Kwavija vibuha kwa ngamiya kubita mna ikizonzo cha sanzia, kubanza tajili kwingila muundewa wa Imulungu."
26 Wanhu wamuhulike, wamuuza, "Avo lelo nani yonda yadahe kukomboligwa?"
27 Yesu kawedika, "Vinhu havidahika kwa wanhu, kwa Imulungu vodahika."
28 Abaho Petulo kalonga, "Lola! Siye tuvileka vinhu vetu vose, tukukweleleza gweye."
29 Yesu kawalongela, "Nowalongela kweli, munhu yoyose yoleka kae yake hebu mwehe wake hebu ndugu zake hebu tatake na mamake hebu wanage mbuli ya Undewa wa Imulungu,
30 kobokela vinhu vingi ng'hani mna ikipindi kino na kobokela ugima wa milele mna ikipindi chonda kize."

Yesu kolonga lwa kadatu mbuli ya ifa yake (Matayo 20:17-19; Maluko 10:32-34)

31 Yesu kawagala hamgwazo wanahina zake longo na wabili, kawalongela, "Tegelezeni! Tochola Yelusalemu. Kuko kila kinhu chandikigwe na watula ndagu wa Imulungu mbuli ya Mwana wa Munhu cholawilila.
32 Kwavija kogeligwa mmakono ga wanhu haweli Wayahudi, nao omzeha, omuliga, na omtemela mate.
33 Omtowa mbalati na kumkoma, lakini siku da kadatu kozilibuka."

34 Lakini wanahina hawazijuwile bule mbuli azo, kwavija wakala
wafisigwe na hawakijuwile kija kiyakalile yokilonga Yesu.

Yesu komuhonya msuwameso
(Matayo 20:29-34; Maluko 10:46-52)

35 Yesu viyakalile behi na kuvika Yeliko, munhu imoja yakalile
msuwameso kakala hamgwazo mnzila, kopula.
36 Munhu ayo viyahulike lunhu lwa wanhu lobita, kauza, “Kuna choni?”
37 Wanhu wamulongela, “Yesu wa Nazaleti kobita.”
38 Nayo kakemelela, “Yesu! Mwana wa Daudi! Nyonele bazi!”
39 Wanhu walongole wamkomhokela, wamulongela yanyamale. Lakini
heyo kagendelela kukemelela ng'hani, “Mwana wa Daudi! Nyonele bazi!”
40 Avo Yesu kema, kalagiza munhu ija yagaligwe kumwake. Viyavikile
behi, Yesu kamuuza,
41 “Kolonda nikutendele choni?”
Nayo kamwidika, “Go mkulu, nolonda kulola.”
42 Yesu kamulongela, “Lola! Kutamanila kwako kukuhonya.”
43 Bahaja munhu ija kadaha kulola, kamkweleleza Yesu kuno komgwaa
nhogolwa Imulungu. Wanhu wose viwone avo, wamgwaa nhogolwa Imu-
lungu.

19

Yesu na Zakayo

1 Yesu kachola kudibuga da Yeliko, na kakala yobita mzinzila za buga dijo.
2 Kuko kukala na mkulu imoja wa wabokela kodi yakemigwe Zakayo, nayo
kakala tajili.
3 Kakala kolonda kumona Yesu, lakini hadahile mbuli ya lunhu lwa wanhu
na kwavija kakala mguhi.
4 Avo kakimbila haulongozi wa lunhu luja, kakwela mdibiki da mkuyu ili
yamone Yesu, yakalile yochola kubitila nzila ija.
5 Yesu viyavikile hanhu aho, kalola uchanha, kamulongela, “Zakayo,
himahima humuluka hasi, kwavija lelo nolondigwa kukala mng'anda yako.”
6 Zakayo kahumuluka himahima, kamgoneka Yesu kwa kudeng'helela.
7 Wanhu wose wagone ago, wasonga kunung'unika, walonga, “Munhu ino
kachola kukala mng'anda ya munhu mwene nzambi!”
8 Zakayo kema, kamulongela Yesu, “Go Mkulu, tegeleza! Nowagwaa
wakiwa nusu ya vinhu vangu, na kamba nimboka munhu yoyose kinhu,
nombwezela miyanza mine.”
9 Yesu kamulongela, “Lelo ukombola uvika kwa wanhu wa lubuga luno,
kwavija munhu ino na heyo kolawa mulukolo lwa Abulahamu.
10 Kwavija Mwana wa Munhu keza kuwazahila na kuwakombola waja
wapotele.”

Lusimo lwa wasang'hanaji longo
(Matayo 25:14-30)

11 Wanhu viwakalile otegeleza gago, Yesu kagendelela kuwalongela
lusimo. Baho kakala mmabehi na Yelusalemu, nao wagesa kamba Undewa
wa Imulungu wammabehi kulawilila.
12 Avo kawalongela, “Kukala na munhu imoja wa lukolo lwa kindewa
yafungile mwanza kuchola isi ya kutali yakatendigwe mndewa, abaho
yabwele ukae kumwake.

13 Avo yang'hali hanasegela, kawakema wasang'hanaji zake longo, kila
imoja kamgwaa sente sawa, abaho kawalongela, ‘Tendeni biyashala mbaka
vondambwele.’
14 Lakini wanhu wa isi yake wakala wamwihile. Avo wawatuma wasenga
wagende kwa wanhu waja wakalonge, ‘Hatumulonda munhu ino yawe
mndewa wetu.’
15 “Munhu ija kaupata undewa, kabwela ukae kumwake. Baho kawala-
giza wasang'hanaji zake yawagwelele sente wachole kumwake yapate ku-
juwa kija kiwapatile.
16 Msang'hanaji wa ichanduso keza, kalonga, ‘Go mkulu, sente zako ziu-
nigwelele zilela miyanza longo.’
17 Kamulongela, ‘Kutenda goya msang'hanaji unogile! Kwavija kutenda
vinogile kulolesa mna ivinhu vidodo, nokutenda uwe munhu mkulu wa
mabuga longo.’
18 Msang'hanaji wa kabili keza, kalonga, ‘Go mkulu, sente zako ziunig-
welele zilela miyanza mitano.’
19 Nayo kamulongela, ‘Kokuwa munhu mkulu wa mabuga matano.’
20 “Msang'hanaji iyagwe keza, kalonga, ‘Go mkulu, sola sente zako. Nikala
nizifungile goya mkikumbi.
21 Nikudumba, kwavija kuna gahigahi. Kosola vinhu va wayago kwa uvizi
na kosenga vija huvihandile.’
22 Mkulu ija kamulongela, ‘Gweye kwa msang'hanaji yehile! Nokutagusa
kwa mbuli zako mwenyego! Kunijuwa nina gahigahi, nisolaga vinhu va
wayangu na kusenga vija sivihandile.
23 Habali huzikile sente zangu kwa wanhu okwika sente ili vimbwelile
nyambulile zongezeke?’
24 “Abaho kawalongela waja wemile aho, ‘Mbokeni ayo zisente, mumg-
welele msang'hanaji ija yapatile sente miyanza longo ya zija ziyag-
weleligwe.’
25 Lakini wao wamulongela, ‘Go mkulu, lakini heyo kanazo sente miyanza
longo!’
26 Nayo kawedika, ‘Munhu yeli na kinhu kokongezelwa, lakini ija yeliduhu
kinhu, kobokigwa hata kija kidodo kiyelinacho.
27 Na sambi, waja wanihile, ondema niye niwe mndewa wao, wagaleni
hano, muwakome bahano mgameso gangu!’ ”

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Yohana 12:12-19)

28 Yesu viyamambukize kulonga avo, kawalongolela kuchola Yelusalemu.
29 Viyakalile behi na kuvika Betifage na Betania, habehi na Lugongo lwa
Mizeituni, kawatuma wanahina zake wabili,
30 kawalongela, “Gendeni kuna ikijiji kili kuulongozi wenu. Mwahengila,
momvika mwana wa kihongwe kafungigwa, nayo yang'hali hanakweligwa
na munhu. Mfunguleni mumgale hano. 31 Munhu yoyose yahawauza habali
momfungula, mulongeleni, ‘Mndewa komulonda.’ ”
32 Wanahina waja wachola, wamvika kamba vija Yesu viyawalongele.
33 Viwakalile omfungula imwana wa kihongwe, wenyego wawauza, “Ha-
bali momfungula?”
34 Nao wawedika, “Mndewa komulonda.”
35 Wamgala imwana wa kihongwe kwa Yesu. Abaho watandika viwalo vao
mumgongo wa imwana wa kihongwe, na wamtaza Yesu kukwela.
36 Yesu viyakalile kochola, wanhu wanzanza viwalo vao mnzila.

37 Viyakalile behi na kuvika Yelusalemu, hanhu hali na mtelemuko wa
Lugongo lwa Mizeituni, lunhu mkulu lwa wanahina zake lusonga ku-
deng'helela na kumgwaa nhogolwa Imulungu kwa sauti ng'hulu mbuli ya
unzonza wauwonile.
38 Walonga, “Imulungu yamtambikile Mndewa yokwiza kwa twaga da
Imulungu, tindiwalo kuulanga na ukulu kwa Imulungu!”
39 Baho Mafalisayo wayagwe wakalile muulunhu wamulongela Yesu,
“Mfundiza, walagize wanahina zako wanyamale!”
40 Yesu kawedika, “Nowalongeleni, wahanyamala wano, mabwe goguta.”

Yesu kowalilila wanhu wa buga da Yelusalemu

41 Yesu viyavikile behi na buga da Yelusalemu na viyawone wanhu wa
buga dijo, kawalilila,
42 kalonga, “Maza lelo mwahajuwile mbuli zilondigwa kugala tindiwalo!
Lakini sambi zifisigwa mgameso genu!
43 Kwavija kipindi chokwiza, wanhu wakwihile vonda wakuzengele
senyenge, okuzunguluka na kukusung'ha sung'ha kila mwambu.
44 Okuhondahonda gweye na wanhu zako weli muuluwa wako. Kuduhu
hata dibwe dimoja donda disigazigwe uchanha ya diyagwe, kwavija huki-
juwile kipindi kiyezile Imulungu kukukombola!”

Yesu kokwingila Mng'anda ya Imulungu
(Matayo 21:12-17; Maluko 11:15-19; Yohana 2:13-22)

45 Abaho Yesu kengila Mng'anda ya Imulungu, kasonga kuwawinga
wanhu wakalile ochuuza vinhu,
46 kawalongela, “Yandikigwa mna Gamaandiko Gang'alile, Imulungu ka-
longa, ‘Ng'anda yangu yokuwa ng'anda ya kupulila.’ Lakini mweye mui-
tenda mhango ya wabavi!”
47 Kila siku Yesu kakala kofundiza Mng'anda ya Imulungu. Wakulu
wa walava nhosa, wafundiza Malagizo ga Musa, na vilongozi wa wanhu
walonda kumkoma,
48 lakini hawadahile bule kutenda avo, kwavija wanhu wose wakala
omtegeleza goya, hawalondile kuswela mbuli.

20

Mbuli ya udahi wa Yesu
(Matayo 21:23-27; Maluko 11:27-33)

1 Siku dimoja Yesu kakala Mng'anda ya Imulungu kowafundiza wanhu na
kuwapetela Mbuli Inogile. Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo
ga Musa hamoja na wavele weza,
2 wamulongela, “Tulongele, vino kotenda mbuli zino kwa udahi wa nani?
Nani yakugwelele udahi uno?”
3 Yesu kawedika, “Beteni na niye niwauze mbuli imoja. Nongeleni,
4 vino udahi wa Yohana wa kubatiza ulawa kuulanga hebu kwa wanhu?”
5 Wagesa, “Tulonge choni? Twahalonga, ‘Ulawa kuulanga,’ kotuuza,
‘Habali, hamumtogole Yohana?’
6 Na twahalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’ lunhu lose luno lotutowa mabwe,
kwavija wose otogola kamba Yohana kakala mtula ndagu wa Imulungu.”
7 Avo wamwidika, “Hatujuwile kuulawile.”
8 Yesu kawalongela, “Na niye siwalongela bule notenda mbuli zino kwa
udahi wa nani.”

Lusimo lwa walimaji mumgunda wa mizabibu
(Matayo 21:33-46; Maluko 12:1-12)

9 Abaho Yesu kawalongela wanhu lusimo luno, “Kukala na munhu imoja
yahandile mizabibu mumgunda wake. Kawakodisha walimaji, abaho ka-
chola mwiisi iyagwe na kakala siku nyingi.
10 Msimu wa kubawa zabibu viuvikile, munhu ija kamtuma msang'hanaji
wake yachole kwa walimaji wamgwelele zabibu. Lakini walimaji waja
wamtowa msang'hanaji ija, wamuwinga makono gaiyeka.
11 Avo kamtuma msang'hanaji iyagwe, lakini walimaji wamtowa vivija na
kumuliga, wamuwinga makono gaiyeka.
12 Abaho kamtuma msang'hanaji wa kadatu. Ino nayo walimaji wamulu-
miza, wamwasa kunze.
13 Abaho mwene mgunda ija kalonga, ‘Nhende choni? Nomtuma
mwanangu nimnogele. Lamda ino omtegeleza!’
14 Lakini walimaji viwamone, wailongela, ‘Ino ayo muhazi wake.
Tumkome na uhazi wake okuwa wetu.’
15 Avo wamulava kunze ya mgunda uja, wamkoma.”
Yesu kawauza, “Vino, mwene mgunda kowatenda choni waja walimaji?
16 Kokwiza na kuwakoma walimaji wose awo na kowakodisha walimaji
wayagwe mgunda awo wa mizabibu.”
Wanhu viwahulike mbuli ayo, walonga, “Bule! Sikuilawilile avo!”
17 Lakini Yesu kawalola, kawauza, “Vino, ulonzi uno fambulo jake choni?
‘Dibwe wadilemile wazengaji kamba hadifaya,
digalamuka dibwe kulu da kutamanila kubanza gose!’
18 Munhu yoyose yonda yaikwale mdibwe ajo kobeneka beneka na munhu
donda dimulagalile domuhonda tipitipi.”

Mbuli ya kuliha kodi
(Matayo 22:15-22; Maluko 12:13-17)

19 Wafundiza Malagizo ga Musa na wakulu wa walava nhosa wajuwa
kamba lusimo ulo kakala kowafumbila wao. Avo bahaja walonda kumgoga
Yesu, lakini wawadumba wanhu.
20 Avo wazahila kipindi kinogile. Wawahonga wanhu wayagwe waitende
wanoga, wawatuma wamgeze Yesu kwa kumuuza, ili wadahe kumgoga na
kumgala kwa mkulu wa Lumi.
21 Wanhu awo wamulongela Yesu, “Mfundiza, tokujuwa gweye kofundiza
na kulonga ukweli, wala hutonga ukulu wa munhu, lakini kofundiza nzila
za Imulungu mna ikweli.
22 Tulongele, vino vinoga kuliha kodi kwa mndewa mkulu wa Lumi hebu
havinogile bule?”
23 Lakini Yesu kaujuwa mwaka ubala wao, kawalongela,
24 “Ndagusileni isente. Vino, kihanga kino na twaga dino va nani?”
Wamwidika, “Va mndewa mkulu wa Lumi.”
25 Yesu kawalongela, “Vinoga. Vinhu va mndewa wa Lumi mgweleleni
mndewa wa Lumi, na va Imulungu mgweleleni Imulungu.”
26 Avo, mgameso ga wanhu hawadahile kumgoga kwa mbuli yoyose.
Wakanganya ulonzi wake, wanyamala tuulu.

Mbuli ya kuzilibuka kwa wafile
(Matayo 22:23-33; Maluko 12:18-27)

27 Abaho Masadukayo, wanhu olonga kamba kuduhu kuzilibuka kulawa
kwa wafile. Wayagwe wamcholela Yesu, wamulongela,

28 “Mfundiza, Musa katwandikila, ‘Munhu yahafa na kuleka mwehe wake
bila wana, ndugu yake munhu ayo kolondigwa yamsole imgane, yamulelele
ndugu yake yafile wana.’
29 Kukala na ndugu saba. Ija imkulu kasola mwehe, lakini kafa bila kulela
wana.
30 Wa kabili kamsola mtwanzi ija, lakini nayo kafa bila wana.
31 Abaho wa kadatu kamsola. Vivo ilawilile kwa wose saba wamsola,
lakini wafa bila wana.
32 Kukimambukizo, mtwanzi ija nayo kafa.
33 Lelo mwiisiku ya kuzilibuka, mtwanzi ayo kokuwa mwehe wa nani?
Kwavija kakala yasoligwe na wose saba.”
34 Yesu kawedika, “Wanhu wa mwiisi ino osola na kusoligwa,
35 lakini waja wasaguligwe kuzilibuka kulawa kwa wafile na kuupata
ugima onda wize, hawasola hebu kusoligwa.
36 Oigala na wasenga wa kuulanga, na hondawafe bule. Wao ni wana wa
Imulungu kwavija wazilibuka kulawa kwa wafile.
37 Lakini kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu wafile, hata Musa kalagusa
avo mna imbuli ya ikisolo kikwaka baho kamkema Mndewa, ‘Imulungu wa
Abulahamu na Imulungu wa Isaka na Imulungu wa Yakobo.’
38 Heyo ni Imulungu wa wanhu wagima, siyo wa wanhu wafile. Kwavija
kumwake heyo wose wagima.”
39 Wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe walonga, “Mfundiza, kulonga
goya!”
40 Avo hawadahile kumuuza mbuli ziyagwe.

Mbuli ya Kilisito Mkombola
(Matayo 22:41-46; Maluko 12:35-37)

41 Yesu kawauza, “Vino habali wanhu olonga kamba Kilisito Mkombola
kolawa mulukolo lwa Daudi?
42 Kwavija Daudi mwenyego kolonga mna ikitabu cha Zabuli,
‘Mndewa Imulungu kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano mwambu wangu wa mkono wa kudila,
43 mbaka niwahume wanhu wakwihile na niweke
hasi mmagulu gako.’
44 Daudi mwenyego kamkema, ‘Mndewa.’ Yodahika vilihi Kilisito Mkombola
yalawe mulukolo lwa Daudi?”

Yesu kowazuma wafundiza Malagizo ga Musa
(Matayo 23:1-36; Maluko 12:38-40)

45 Wanhu wose viwakalile omtegeleza, Yesu kawalongela wanahina zake,
46 “Muiteganye na wafundiza Malagizo ga Musa. Wao onogelwa kwanga
kuno wavala mikanzu mitali, na kulamusigwa na wanhu mna gamagulilo
na kukala mna ivigoda va haulongozi mzing'anda za kumpula Imulungu na
mna izinyimwilinyimwili.
47 Owonela wagane kwa kusola vinhu vao, na kuitenda wanoga kwa
kumpula Imulungu kwa kulonga mbuli nyingi! Awo nhaguso yao yobanza
ng'hani!”

21

Sadaka ya mgane
(Maluko 12:41-44)

1 Yesu kenula meso gake kawona matajili viwogela nhunza zao mkigelo
cha kulavila nhunza.
2 Abaho kamona mgane mkiwa imoja kagela sente mbili ndodo.
3 Yesu kalonga, “Nowalongela ukweli, mgane ino kalava kinhu kikulu
kubanza wose.
4 Kwavija matajili walava vija visigale muutajili wao, lakini mgane ino
hamoja na ukiwa wake, kalava vose viyotamanila muugima wake.”

Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa Ng'anda ya Imulungu (Matayo 24:1-2; Maluko 13:1-2)

5 Wanahina wayagwe wakala olonga mbuli ya Ng'anda ya Imulungu,
viizengigwe kwa mabwe ganogile na sadaka za wanhu zilavigwe kwa
Imulungu. Lakini Yesu kalonga,
6 “Mogona gano gose! Siku yokwiza kuduhu dibwe donda disigale
uchanha ya diyagwe, mabwe gose gobomoligwa.”

Kugaya na kudununzika (Matayo 24:3-14; Maluko 13:3-13)

7 Wamuuza, “Mfundiza, vinhu avo volawilila lini? Choni chondakitendeke
kulagusa kipindi cha kulawilila vinhu avo cha mmabehi?”
8 Yesu kawedika, “Muiteganye, munhu sikuyawavizile. Kwavija wanhu
wengi okwiza kwa twaga jangu, na kulonga, ‘Niye ayo Kilisito!’ na ‘Kipindi
cha mmabehi!’ Lakini sikumuwakweleleze.
9 Mwahahulika ng'hondo na zumozumo, sikumudumbe, kwavija vinhu
avo volondigwa tanhu vilawilile, lakini kimambukizo king'hali hakinavika.”
10 Yesu kagendelela kulonga, “Wanhu wa isi imoja oitowa na wanhu wa isi
iyagwe, undewa umoja oitowa na undewa uyagwe.
11 Kila hanhu hokuwa na migudemo mikulu ya isi, lufilili lwa nzala na mi-
tamu, volawilila vinhu va kugela bwembwe na vilaguso kulawa kuulanga.
12 Lakini gang'hali haganalawila gano gose, mogogigwa na kudunun-
zigwa. Mogaligwa mzing'anda za kumpula Imulungu na kuwagodeka
mkifungo, mogaligwa haulongozi wa wandewa na wakulu wa isi mbuli ya
twaga jangu.
13 Kino chokuwa kipindi chenu kinogile cha kuwapetela wanhu Mbuli
Inogile.
14 Gangamaleni, sikumunyawenyawe mbuli ya vija vonda mwidike,
15 kwavija niye nowagwaa ubala na mbuli za kulonga. Kuduhu munhu
mna iwanhu wamwihileni yodaha kuwahuma hebu kulema chonda mu-
longe.
16 Mohindukigwa na tata zenu na mama zenu na ndugu zenu na wanhu
wa mulukolo, na mbwiga zenu, na wayagwe vimwili owakoma.
17 Wanhu wose owehila mweye mbuli ya twaga jangu.
18 Lakini kuduhu hata luvili lumoja lwa mmapala genu londa lupotele.
19 Mwahagangamala, moihonya wenyego.

Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa Yelusalemu (Matayo 24:15-21; Maluko 13:14-19)

20 “Mwahajona buga da Yelusalemu dizungulukigwa na wakalizi, baho
mujuwe kipindi cha kubanangigwa cha mmabehi.
21 Baho, waja weli Yudea wakimbilile kuvigongo, waja weli kudibuga
walawanye, waja weli kumigunda sikuwabwele kudibuga.
22 Kwavija kino acho kipindi cha nhaguso kutenda gaja gandikigwe galaw-
ilile.

23 Mna izisiku azo ogaya watwanzi weli na zinda na waja okong'heza!
Kwavija hokuwa na magayo ng'hani mwiisi, na ng'hasiliki ya Imulungu
yokuwa mna iwanhu wano.
24 Wayagwe okomigwa kwa panga, na wayagwe osoligwa na kugodekigwa
mziisi zose, na wanhu haweli Wayahudi odihondahonda buga da
Yelusalemu, mbaka kipindi chao vonda kimale.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Matayo 24:29-31; Maluko 13:24-27)

25 "Hokuwa na vilaguso mna dizuwa, mna imbalamwezi, na mna zin-
hondo. Isi zose zokuwa mna ukugaya, odumba mvumo wa bahali na
ng'humbi.
26 Wanhu osinduka kwa bwembwe, kwa kubetela chondakilawilile mwi-
isi, kwavija vinhu vili kuulanga votigisika.
27 Kipindi acho omona Mwana wa Munhu kokwiza, mna gamawingu kwa
nguvu ng'hulu na ukulu.
28 Avo vinhu vino vahasonga kulawilila, mwime na mwinule mapala genu
uchanha, kwavija kukomboligwa kwenu kwa mmabehi."

Fundizo da biki da mtini
(Matayo 24:32-35; Maluko 13:28-31)

29 Abaho Yesu kawalongela lusimo luno, "Geseni biki da mtini na mibiki
yose iyagwe.
30 Mwahagona majani gake gosonga kuzuka, mojuwa kamba vuli da
mmabehi.
31 Vivija, mwahavona vinhu avo volawilila, mujuwe kamba Undewa wa
Imulungu wammabehi.
32 "Nowalongeleni ukweli, wanhu wa lukolo luno hawafa wose mbaka
gano gose galawilile.
33 Ulanga na isi vobita, lakini mbuli zangu hondazibite.

Kaleni meso

34 "Iteganyeni! Mizoyo yenu sikuigogigwe na unovu wa mwiisi ino,
kukoligwa, na kugaya mbuli ya ugima uno, kwavija siku ayo yowasinhusa
35 kamba mtego. Kwavija yowezila wanhu wose okala kila hanhu mwiisi.
36 Muiteganye na mupule siku zose, ili mudahe kuhonyeka mna zimbuli
zose zino zondazilawilile na kwima haulongozi wa Mwana wa Munhu."
37 Kila siku Yesu kakala kofundiza Mng'anda ya Imulungu, na yahavika
ichungulo, kacholaga kuna Ulugongo lwa Mizeituni na kakala kuko kilo
kigima.
38 Imitootondo ng'hani wanhu wose wakala ochola kuna Ing'anda ya
Imulungu kumtegeleza.

22

Kiseto cha kumkoma Yesu
(Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Kipindi cha Nyimwilinyimwili ya Magate hagageligwe Hamila,
kikemigwe Pasaka kikala behi.
2 Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa wakala
ozahila nzila ya kumkoma Yesu, lakini wawadumba wanhu.

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
(Matayo 26:14-16; Maluko 14:10-11)

3 Mwenembago kamkumba Yuda Isikaliote, imoja wa wanahina longo na
wabili.
4 Yuda kachola kwa wakulu wa walava nhosa na wakulu wa wakalizi wa
Ng'anda ya Imulungu, kawalongela vija vonda yamuhinduke Yesu kumwao.
5 Nao wadeng'helela na waitogolela kumgwaa sente.
6 Yuda katogola, na kasonga kuzahila nzila ya kumgela Yesu mmakono gao
kwa kinyelegezi.

Yesu koitanda kuja ndiya ya Pasaka
(Matayo 26:17-25; Maluko 14:12-21; Yohana 13:21-30)

7 Siku ya Magate hagageligwe Hamila ivika. Siku ayo bofu da ng'hondolo
da Pasaka dolavigwa nhosa.
8 Avo Yesu kawatuma Petulo na Yohana, kawalongela, “Choleni mkatu-
tandile ndiya ya Pasaka tuje.”
9 Nao wamuuza, “Kolonda tukakutandile kwahi indiya ya Pasaka?”
10 Yesu kawedika, “Mwahengila kudibuga, mnzila momting'hana mbigalo
yapapile nongo ya mazi. Mkwelelezeni mbaka mng'anda yonda yengile,
11 na mulongeleni mwenekae, ‘Mfundiza kokuuza, dakwahi gati dondani-
dile ndiya ya Pasaka niye na wanahina zangu?’
12 Nayo kowalagusila gati kulu da uchanha dihambigwe, mumo mtu-
tandile kila kinhu.”
13 Wasegela wavika kila kinhu kamba vija Yesu viyawalongele, nao
watanda ndiya ya Pasaka.

Ndiya ya Mndewa
(Matayo 26:26-30; Maluko 14:22-26; 1 Wakolinto 11:23-25)

14 Saa viivikile, Yesu kakala hana indiya na watumigwa zake.
15 Kawalongela, “Nisulukila ng'hani kuja ndiya ino ya Pasaka hamoja na
mweye ning'hali sinadununzika!
16 Avo nowalongela, honda nije kabili mbaka vonda ilawilile Muundewa
wa Imulungu.”
17 Abaho Yesu kasola kikasi cha divai, kamgwaa nhogolwa Imulungu,
kalonga, “Soleni kino mung'wile mose.
18 Nowalongela kulawa sambi, honda ning'we divai ino mbaka vonda wize
Undewa wa Imulungu.”
19 Abaho kasola gate, kamgwaa nhogolwa Imulungu, kadibanzula, kawag-
waa, kalonga, “Uno ulo lukuli lwangu, ulavigwe mbuli ya mweye. Tendeni
vino kwa kung'humbuka niye.”
20 Vivija, viwamambukize kuja indiya ya ichungulo, kawagwaa kikasi,
kalonga, “Kino acho kikasi cha lagano da sambi dilagusigwa kwa damu
yangu, ikwitika mbuli ya mweye.
21 “Lakini, loleni! Munhu yonihinduka kabahano na niye hana indiya!
22 Mwana wa Munhu kofa kamba Imulungu viyalondile, lakini kogaya
munhu ija yomuhinduka!”
23 Abaho wasonga kuiuza, nani viweli yonda yatende vivo.

Kuibamilila mbuli ya ukulu

24 Wanahina wakala oibamilila wao kwa wao nani yokoneka munhu
mkulu kubanza wose.
25 Yesu kawalongela, “Wandewa wa wanhu haweli Wayahudi wana udahi
kwa wanhu, vilongozi oikema, ‘Mbwiga wa wanhu.’
26 Lakini kumwenu mweye haili vivo bule, munhu mkulu kumwenu yawe
kamba munhu mdodo, na kilongozi yawe kamba msang'hanaji.

27 Vino, nani yeli munhu mkulu, ija yakalile mmeza koja, hebu ija yotanda
indiya? Ona, ayo ija yakalile mmeza koja. Lakini niye na hagati yenu kamba
munhu yosang'hana."
28 "Mweye mukala na niye kipindi chose cha kugezigwa kwangu,
29 kamba Tatangu viyanigwelele Undewa na niye nowagwaa Undewa
awo.
30 Moja na kung'wa mmeza yangu mna Undewa wangu, na mokala mna
ivigoda va Undewa kugatawala makabila longo na mabili ga Izilaeli."

Yesu kolagula kamba Petulo kombela
(Matayo 26:31-35; Maluko 14:27-31; Yohana 13:36-38)

31 Yesu kalonga, "Simoni, Simoni! Tegeleza! Mwenembago kampula
Imulungu kuwageza mweye, kuwabagula wanogile na wehile, kamba vija
mfolaji viyobagula fuya na hemba.
32 Lakini nikupulila kwa Imulungu gweye Simoni, ili kumtamanila kwako
Imulungu sikukupotele. Na vondaunibwelele, uwagangamize ndugu zako."
33 Petulo kamwidika, "Mndewa, notogola kugodekigwa na gweye mki-
fungo na kufa!"
34 Yesu kalonga, "Petulo, nokulongela ukweli, kilo cha lelo nzogolo
yang'hali hanakwika, konibela miyanza midatu."

Kipindi cha kugaya

35 Abaho Yesu kawauza wanahina zake, "Vino, kipindi kija viniwatumile
kuno mduhu kibindo hebu mkoba hebu vilatu, muhungukiligwa na kinhu
chochose?"
Wamwidika, "Aka, hatuhungukiligwe na kinhu."
36 Yesu kawalongela, "Lakini sambi, munhu yoyose yeli na kibindo, hebu
mkoba yausole, na munhu yoyose yelibule panga yakachuuze koti jake
yakagule.
37 Kwavija nowalongela Maandiko Gang'alile galongile, 'Kekigwa
mdibumbila dimoja na wabananzi,' golondigwa gavikizwe. Nowalongela,
gaja gandikigwe mbuli ya niye golawilila."
38 Wanahina walonga, "Mndewa, lola, hano hana mapanga mabili!"
Nayo kawedika, "Yotosha!"

Yesu kompula Imulungu kuna Ulugongo lwa Mizeituni
(Matayo 26:36-46; Maluko 14:32-42)

39 Yesu kasegela kudibuga dija kachola kuna Ulugongo lwa Mizeituni,
kamba viyazowele, na wanahina zake wamkweleleza.
40 Viyavikile kuko, kawalongela, "Mpuleni Imulungu, sikumwingile mna
ukugezigwa."
41 Abaho kawaleka, kachola utali wa kwasa dibwe, kafugama, kampula
Imulungu.
42 Kalonga, "Tata, wahalonda, unisegesele kikasi kino cha madununzo.
Siyo kamba vinilonda niye, lakini kamba viulonda gweye."
43 Msenga wa kuulanga kamulawilila, kamgangamiza.
44 Kwa usungu mkulu uyakalile nao kampula ng'hani, mbaka fuguti
dimulawa, fuguti jake dikala kamba madwendwe ga damu golagala hasi.
45 Viyamambukize kumpula Imulungu, kabwela kwa wanahina zake,
kawavika okuluza kwavija wakala wadonhile mbuli ya kunyunyuwala.
46 Kawalongela, "Habali mowasa? Lamukeni mumpule Imulungu,
sikumwingile mna ukugezigwa."

Yesu kogogigwa
(Matayo 26:47-56; Maluko 14:43-50; Yohana 18:3-11)

47 Yesu viyakalile yang'hali kolonga, lunhu lwa wanhu luvika lulon-
gozigwe na Yuda, imoja wa wanahina zake longo na wabili. Yuda kamc-
holela Yesu kamulamusa kwa kumnonela.
48 Lakini Yesu kamulongela, “Yuda, komuhinduka Mwana wa Munhu kwa
kumnonela?”
49 Wanahina wakalile hamoja na Yesu viwonile gaja gonda galawilile,
wauza, “Mndewa, tuwakanhe na mapanga getu?”
50 Imoja wao kambiga kwa panga msang'hanaji wa Mkulu wa walava
nhosa na kamkanha digwiti da mkono wa kudila.
51 Lakini Yesu kalonga, “Bule sikumutende avo!” Kadikwasa digwiti da
munhu ija, kamuhonya.
52 Abaho Yesu kawalongela wakulu wa walava nhosa na wakulu wa
wakalizi wa Ng'anda ya Imulungu na wavele wezile kumgoga, “Habali,
mwiza kungoga kwa mapanga na malungu, kamba nambavi?
53 Siku zose ng'hala na mweye Mng'anda ya Imulungu hamngogile bule.
Lakini kino acho kipindi chenu cha kusang'hana, muundewa wa ziza.”

Petulo kombela Yesu
(Matayo 26:57-58; Maluko 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27)

54 Baho wamgoga Yesu, wengila nayo mng'anda ya mkulu wa walava
nhosa. Petulo kamkweleleza kwa kutali.
55 Wabwinha moto hagati hana uluwa, wakala hamoja na Petulo kakala
hamoja nao.
56 Msang'hanaji imoja wa kitwanzi viyamone Petulo kakala aho haumoto,
kamulola bunhuu, kalonga, “Vivija munhu ino kakala hamoja na Yesu!”
57 Lakini Petulo kabela, kalonga, “Gwee, mtwanzi gwe, simjuwile bule!”
58 Hamwande kidogo munhu iyagwe kamona Petulo, kalonga, “Vivija na
gweye kwa imoja wao!”
Lakini Petulo kamwidika, “Gwee munhu gwe, siyo niye!”
59 Vidibitile saa dimoja, munhu iyagwe kagangamiza ng'hani, “Kweli
munhu ino kakala hamoja na Yesu, kwavija nayo mwenekae wa Galilaya!”
60 Lakini Petulo kamwidika, “Munhu gweye, sikijuwile kiulonga!”
Bahaja, viyakalile yang'hali kolonga, nzogolo keka.
61 Mndewa kahinduka, kamulola Petulo, nayo Petulo kakumbuka Mn-
dewa viyamulongele, “Kilo cha lelo nzogolo yang'hali hanakwika, konibela
miyanza midatu.”
62 Petulo kalawa kunze kalila kwa usungu.

Yesu kozehigwa na kutowigwa
(Matayo 26:67-68; Maluko 14:65)

63 Wanhu wakalile omkaliza Yesu, wakala omzeha na kumtowa,
64 viwamgubike gameso wamuuza, “Lagula! Nani yakutowile?”
65 Vivija walonga mbuli ziyagwe nyingi za kumuliga.

Yesu kogaligwa mkitala
(Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Yohana 18:19-24)

66 Imitondo yake, wavele, wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malag-
izo ga Musa waiting'hana hamoja na Yesu kagaligwa mkitala acho.
67 Walonga, “Tulongele! Vino, gweye ayo Kilisito Mkombola?”
Yesu kawedika, “Nahawalongela, honda munitogole bule,
68 na nahawauza mbuli, honda mwidike bule.

69 Lakini kusongela sambi, Mwana wa Munhu kokala muukulu mwambu
wa mkono wa kudila wa Imulungu yeli na Udahi."
70 Wose walonga, "Vino gweye kwa Mwana wa Imulungu?"
Yesu kawedika, "Vivo vimulonga."
71 Walonga, "Hatulonda usindila uyagwe! Siye wenyego tumuhulika
viyalongile!"

23

Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Matayo 27:1-2, 11-14; Maluko 15:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Abaho wanhu wose wenuka, wamgala Yesu kwa Pilato,
2 wasonga kumulavila vitala, walonga, "Tumvika munhu ino kowagiza
wanhu zetu, kowagomesa wanhu sikuwalihe kodi kwa mndewa mkulu wa
Lumi na koikema heyo ayo Kilisito Mkombola na koikema Mndewa."
3 Pilato kamuuza, "Gweye ayo Mndewa wa Wayahudi?"
Yesu kamwidika, "Vivo viulonga."
4 Abaho Pilato kawalongela wakulu wa walava nhosa na ulunhu lwa
wanhu, "Siyonile mbuli ya kumtagusa munhu ino."
5 Lakini wao wagangamiza ng'hani, walonga, "Kwa mafundizo gake
kowading'hula wanhu wose wa mwiisi ya Yudea. Kasongela Galilaya na
sambi keza hano."

Yesu kogaligwa kwa Helode

6 Pilato viyahulike avo kauza, "Vino munhu ino mwenekae wa Galilaya?"
7 Viyajuwile kamba Yesu kalawa mwiisi ilongozigwa na Helode, kamgala
kwa Helode, yakalile Yelusalemu kipindi acho.
8 Helode viyamone Yesu kadeng'helela ng'hani, kwavija kahulika mbuli
zake na toka mwaka kakala yolonda kumona. Kakala kobetela kona un-
zonza utendigwa na Yesu.
9 Avo Helode kamuuza Yesu mbuli nyingi, lakini hamwidike mbuli.
10 Wakulu wa walava nhosa na wafundiza Malagizo ga Musa walawilila
kuulongozi wamulavila vitala Yesu vikulu vikulu.
11 Helode na wakalizi zake wamzeha Yesu na kumbezeli, abaho wamvaza
kiwalo cha undewa wambweza kwa Pilato.
12 Kipindi kikija Helode na Pilato wakala mbwiga, kwavija ako umwaka
wakala waihile.

Yesu kotagusigwa yafe
(Matayo 27:15-26; Maluko 15:6-15; Yohana 18:39-19:16)

13 Pilato kawakema hamoja wakulu wa walava nhosa, vilongozi na
wanhu,
14 kawalongela, "Mumgala munhu ino kumwangu mulonga kakala kowa-
giza wanhu. Lelo nimuuza mgameso genu na siyonile mbuli yoyose ihile
yumumtagusile.
15 Vivija Helode hachonile kiyabanange, lekaavo kambweza kumwetu.
Kwavija kuduhu mbuli yoyose yaitendile munhu ino imtende yakomigwe.
16 Avo nolagiza yatoigwe mbalati na kumuleka yachole."
17 Chahavikaga kipindi cha Nyimwilinyimwili ya Pasaka, Pilato
kalondigwa yamfungulile mfungwa imoja.
18 Lunhu lose lukemelela, "Mkome munhu ayo! Tufungulile Balaba!"
19 Balaba kakala yagodekigwe mkifungo mbuli ya kuwading'hula wanhu
kudibuga, na mbuli ya ukomaji.

20 Pilato kalonda kumulekesa Yesu, avo kalulongela ulunhu kabili.
21 Lakini wagendelela kukemelela, “Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”
22 Pilato kawalongela mwanza wa kadatu, “Vino, mbuli gani ihile yaitendile munhu ino? Siyonile mbuli yoyose yaitendile munhu ino imtende yakomigwe! Nolagiza yatoigwe mbalati na kumulekesa.”
23 Wagendelela kukemelela ng'hani, olonga Yesu yawambigwe mumsalaba, kukimambukizo nyangi zao zihuma.
24 Avo Pilato katogola kija kiwalondile kumtendela Yesu.
25 Kamfungulila munhu iwamulondile, ija yagodekigwe mbuli ya kuwading'hula wanhu na ukomaji, na kamgela Yesu mmakono gao wamtendele kamba viwalondile.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Matayo 27:32-44; Maluko 15:21-32; Yohana 19:17-27)

26 Wakalizi wamulongoza Yesu, viwakalile omgala, wamting'hana munhu imoja kulawa Kilene, twaga jake Simoni, kakala kolawa kumgunda, wamgoga wamdikwa umsalaba, na wamulagiza yaupape hachugu ha Yesu.
27 Lunhu mkulu lwa wanhu lumkweleleza, mmwanza awo wakala watwanzi wayagwe wakalile omulilila na kuiyalala.
28 Yesu kahinduka kawalongela, “Mweye kina mama wa Yelusalemu! Sikumunililile niye, lakini ililileni wenyego na wanenu.
29 Kwavija kipindi chokwiza wanhu olonga, ‘Wamweda watwanzi hawalelile wana na hawakong'heze!’
30 Kipindi acho wanhu ovilongela vigongo, ‘Tulagalile!’ na ovilongela visugulu, ‘Tufiseni!’
31 kwavija kamba wanhu otenda mbuli zino kipindi biki ding'hali bisi, vino yokuwaze kipindi biki dahanyala?”
32 Wanhu wabili wayagwe wakalile wabananzi, wagaligwa wakomigwe hamoja na Yesu.
33 Viwavikile hanhu hakemigwe, “Fumvu da Pala,” wamuwamba Yesu mumsalaba, hamoja na waja wabananzi wabili, imoja mwambu wa mkono wake wa kudila na iyagwe mwambu wa mkono wake wa kumoso.
34 Yesu kalonga, “Tata, gela kumgongo nzambi zao, kwavija hawakijuwa kiwotenda.”
Waigolela viwalo vake kwa kubwanha simbi.
35 Wanhu wema aho olola, kuno wakulu wa Wayahudi omzeha Yesu, walonga, “Kawakombola wayagwe, leka yaikombole mwenyego, kamba heyo ayo Kilisito, yasaguligwe na Imulungu!”
36 Vivija wakalizi wamzeha, wamcholela wamgwaa divai ya ugwadu,
37 kuno olonga, “Kamba gweye kwa Mndewa wa Wayahudi, ikombole mwenyego!”
38 Uchanha ya msalaba wake wandika vino, “Ino ayo Mndewa wa Wayahudi.”
39 Imoja wa waja wabananzi yawambigwe mumsalaba, kamuliga Yesu, kalonga, “Vino gweye siyo Kilisito Mkombola? Ikombole mwenyego na siye!”
40 Lakini ija iyagwe kamkomhokela miyage, kalonga, “Vino, gweye humdumba Imulungu bule? Na gweye kutagusigwa kamba heyo.
41 Gweye na niye totagusigwa goya, kwavija tobokela fungu da sang'hano zetu, lakini munhu ino hatendile mbuli yoyose ihile.”

42 Abaho munhu ija kamulongela Yesu, “Yesu, ung'humbuke wahengila
Muundewa wako!”
43 Yesu kamulongela, “Nokulongela ukweli, lelo kokuwa na niye Paladiso.”

Ifa ya Yesu
(Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Yohana 19:28-30)

44 Ikala saa sita imisi, ziza diigubika isi yose mbaka saa tisa,
45 kwavija zuwa dileka kumwemwesa. Panziya da Ng'anda ya Imulungu
digola gati da Ng'anda ya Imulungu na hanhu hong'ala ng'hani, didegeka
mhande mbili.
46 Yesu kalila kwa sauti ng'hulu, “Tata, noika mmakono gako loho yangu!”
Viyalongile avo, kafa.
47 Mkulu wa wakalizi wa Lumi viyagone gago galawilile, kamgwaa
nhogolwa Imulungu, kalonga, “Munhu ino kweli kakala yanogile!”
48 Wanhu wose wakalile waiting'hane aho kulola mbuli azo, viwagone
gago galawilile, wabwela ukayao, kuno otowa mhambaga zao kwa kunyun-
yuwala.
49 Wanhu wose wamjuwile Yesu na watwanzi wamuwinzile kulawa
Galilaya, wema kwa kutali olola mbuli azo.

Yesu kozikigwa
(Matayo 27:57-61; Maluko 15:42-47; Yohana 19:38-42)

50 Kukala na munhu imoja twaga jake Yusufu, munhu wa Mkitala, kakala
munhu yanogile na kutenda goyolonda Imulungu.
51 Keza kulawa Yudea buga da Alimataya na kakala kobeta kwiza kwa
Undewa wa Imulungu. Hamoja kakala imoja wa wakulu wa mkitala,
hagatogole gaja gawalondile wayage na gaja gawakalile otenda.
52 Kachola kwa Pilato, kampula lukuli lwa Yesu.
53 Abaho kaluhumulusa hasi ulukuli, kaluzingiliza sitili, kalwika mdi-
panga disongoligwe mdibwe, dikalile hadinazikiligwa munhu.
54 Ikala ijumaa, siku ayo ikala siku ya kuitanda siku ya Kubwihila ikalile
behi kusonga.
55 Watwanzi waja wamkweleleze Yesu kulawa Galilaya wachola na
Yusufu, na wajona dipanga na vija vilwikigwe lukuli lwa Yesu.
56 Abaho wabwela ukae, watanda mavuta gonung'hila goya walubake
lukuli lwa Yesu.
Mna isiku ya Kubwihila wabwihila kamba Malagizo ga Musa vigalagize.

24

Yesu kozilibuka
(Matayo 28:1-10; Maluko 16:1-8; Yohana 20:1-10)

1 Jumapili imitootondo ng'hani, watwanzi waja wachola kudipanga, kuno
wasola mavuta gonung'hila goya gawatandile.
2 Wadivika idibwe dibimbilisigwa hamgwazo wa umulomo wa dipanga,
3 avo wengila mdipanga, lakini hawaluwone lukuli lwa Mndewa Yesu.
4 Wema aho kuno oikanganya mbuli ayo, bahaja wanhu wabili wavalile
viwalo vizelu chuwee wema behi nao.
5 Kuno wamema bwembwe, watwanzi waja waidulika hasi, wanhu waja
wawalongela, “Habali momzahila munhu yeli mgima mna iwanhu wafile?
6 Hano kahaduhu, kazilibuka. Kumbukeni vija viyawalongele viyakalile
Galilaya.

7 ‘Mwana wa Munhu kolondigwa yageligwe mmakono ga wanhu otenda
nzambi, awo omuwamba mumsalaba, na siku ya kadatu kozilibuka!’ ”
8 Baho watwanzi waja wazikumbuka mbuli zake,
9 Walawa mdipanga, na wawalongela wanahina longo na imoja mbuli
zose zino na wanhu wayagwe.
10 Watwanzi awo wakala, Malia Magidalena, Yoana na Malia mamake
Yakobo, awo hamoja na watwanzi wayagwe wawalongela watumigwa
mbuli azo.
11 Lakini watumigwa wagesa kamba mbuli zilongigwe na iwatwanzi waja
za ubozi, na hawawatogolele bule.
12 Lakini Petulo kenuka na kakimbila mbaka kudipanga, kasungulila
mgati, kayona sitili iiyeka. Abaho kabwela ukae kuno kokanganya kija
kilawilile.

Mwanza wa kuchola Emau
(Maluko 16:12-13)

13 Siku didija wanahina wabili wa Yesu wakala ochola kuna ikijiji ki-
moja kikemigwe Emau, kikala utali wa kilometa longo na imoja* kulawa
Yelusalemu,
14 wakala osimulila usheha wa mbuli zose zilawilile.
15 Viwakalile osimulila, Yesu mwenyego kakwesa behi kailongoza nao.
16 Wamona, lakini wafisigwa sikuwamjuwe.
17 Yesu kawalongela, “Mosimulila usheha gani kuno mogenda?”
Nao wema wanyamala tuluu, na vihanga vao vigela bazi kwa kunyun-
yuwala.
18 Imoja wao yakemigwe Kileopa, kamuuza, “Vino, gweye wiiyeka ayo huli
mwenekae wa Yelusalemu hujuwile mbuli zilawilile kuko sambi sambi?”
19 Kawauza, “Mbuli gani?”
Nao wamwidika, “Mbuli zimulawilile Yesu wa Nazaleti, munhu ayo
kakala mtula ndagu wa Imulungu na kakala yokoneka mgameso ga Imu-
lungu na wanhu wose kamba kana udahi kwa kila kinhu kiyalongile na
kiyatendile.
20 Wakulu wa walava nhosa na vilongozi zetu wamgela mmakono yata-
gusigwe kufa, na yawambigwe mumsalaba.
21 Na siye tutamanila kamba heyo ayo yonda yawakombole wanhu wa
Izilaeli! Lakini lelo siku ya kadatu toka zilawilile mbuli zino.
22 Watwanzi wayagwe wa mdibumbila jetu watukanganya, imitootondo
wachola kuna dipanga,
23 lakini hawaluvikile lukuli lwake. Wabwela walonga wawona wasenga
wa kuulanga wawalongela kamba, Yesu mgima.
24 Abaho wanhu wayagwe wa mkibumbila chetu wachola kuna dipanga
na wavika vivija viwawalongele watwanzi awo, lakini hawamonile bule.”
25 Yesu kawalongela, “Mweye mwa wabozi, na mizoyo yenu midala kuto-
gola gose galongigwe na watula ndagu wa Imulungu!
26 Vino, halondigwa Kilisito Mkombola yadununzike kamba avo, abaho
yengile muukulu wake?”
27 Yesu kawasimulila gaja galongigwe na Maandiko Gang'alile mbuli yake
mwenyego, kusongela mna ivitabu va Musa na maandiko ga watula ndagu
wose wa Imulungu.
28 Viwavikile behi na ikijiji kiwakalile ochola, Yesu kaitenda kamba kogen-
delela na mwanza,

* **24:13** Kilometa longo na imoja sawa na maili saba

29 lakini wamgoma ng'hani, olonga, “Ukale na siye, zuwa dihonga na ziza
dokwingila.” Avo kagenda na kukala nao.
30 Kakala hasi na kuja nao, kasola gate, kamgwaa nhogolwa Imulungu,
abaho kadibanzula kawagwaa.
31 Bahaja, meso gao gagubuligwa na wamjuwa, lakini kapotela mgameso
gao.
32 Wailongela, “Vino, mizoyo yetu hayakile na kimuhemuhe vitukalile
mnzila kotulongela na kotusimulila Maandiko Gang'alile?”
33 Bahaja wenuka wabweleganya Yelusalemu, kuko wawavika wanahina
longo na imoja wakala hamoja na wanhu wayagwe,
34 olonga, “Mndewa kazilibuka kweli! Kamulawilila Simoni!”
35 Wanhu waja wawasimulila kija kiwalawilile mnzila, na vija vi-
wamjuwile Yesu viyadibanzule gate.

Yesu kowalawilila wanahina zake
(Matayo 28:16-20; Maluko 16:14-18; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

36 Wanhu waja viwakalile wang'hali owasimulila mbuli azo, bahaja Yesu
kema hagati yao, kawalongela, “Zihozeni.”
37 Wasinhuka na kudumba wagesa okona mzimu.
38 Lakini Yesu kawalongela, “Habali modumba na kunyawanyawa?
39 Loleni makono gangu na magulu gangu, na mojuwa kamba ayo niye.
Mbabaseni mojuwa, kwavija mzimu wabule lukuli na mizege, kamba vim-
nyona niye.”
40 Viyalongile avo, kawalagusila makono gake na magulu gake.
41 Wakala wang'hali hawatogola, kwavija wakala odeng'helela na kukan-
ganya, avo Yesu kawauza, “Mna kinhu chochose chakuja hano?”
42 Wamgwaa kihande cha somba yakokigwe,
43 kakisola, kakija mgameso gao.
44 Abaho kawalongela, “Mbuli zino azo ziniwalongeleni ving'halile
hamoja na mweye, kamba gose gandikigwe mbuli ya niye mna Gamala-
gizo ga Musa, na gandikigwe na watula ndagu wa Imulungu, na Zabuli
galondigwa galawilile.”
45 Baho kazigubula nzewele zao wadahe kugajuwa Maandiko Gang'alile.
46 Kawalongela, “Vino avo yandikigwe, Kilisito Mkombola kolondigwa
yadununzike na siku da kadatu kozilibuka kulawa kwa wafile,
47 kwa twaga jake, usenga opetigwa kwa wanhu wa isi zose, kusongela
Yelusalemu, ili waleke nzambi zao na Imulungu yazigele kumgongo.
48 Na mweye awo wasindila wa mbuli azo.
49 Na niye nowagalila ija iyalongile Tatangu. Lakini beteni kudibuga
mbaka nguvu vonda iwezileni kulawa uchanha.”

Yesu kogaligwa kuulanga
(Maluko 16:19-20; Sang'hano 1:9-11)

50 Abaho kawalongoza kunze kudibuga mbaka Betania, ako kenula
makono gake, kawatambikila.
51 Viyakalile kowatambikila, kawaleka kagaligwa kuulanga.
52 Wamtambikila na wabwela Yelusalemu kwa deng'ho kulu,
53 kipindi chose wakala Mng'anda ya Imulungu na kumgwaa nhogolwa
Imulungu.

Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana ya mumkumbo wa vitabu vine va lagano da sambi, vitabu avo volagusa vija Yesu viyakalile hano mwiisi. Kila kitabu acho chokemigwa, “Injili,” fambulo jake Mbuli Inogile. Vitabu avo vandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kipindi Yesu viyafile na kuzilibuka. Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana yogesigwa kamba yandikigwa na mtumigwa Yohana behi ya mwaka wa 90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Hamoja kitabu chenyego hakilonga kamba Yohana ayo mwandikaji, lakini wandikaji wa kitabu kino uigala na baluwa ya 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Wandikaji wa umwaka ogesa kamba Yohana kakala yokala kudibuga da Efeso kipindi acho, avo yogesigwa kamba ikitabu chandikiligwa kuko Efeso.

Yohana kolonga kinaganaga ikilamuso cha kwandika ikitabu kino, kuwataza wanhu watogole kamba Yesu ayo Kilisito Mwana wa Imulungu yeli mgima na kwa kutogola ako tupate ugima kubitila twaga jake (Sula ya 20:31). Kitabu kino wandikiligwa wanhu wose, Wayahudi kwa wanhu haweli Wayahudi. Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana haiigalile ng'hani na ivitabu viyagwe vidatu va Mbuli Inogile. Heyo kandika ng'hani mbuli za unzonza ziyatendile Yesu na handike ng'hani mbuli za simo. Mbuli ng'hulu ziyagwe kamba kubatizigwa kwa Yesu na kugezigwa ako kuluwala vivija hazandikigwe mkitabu kino cha Mbuli Inogile.

Mbuli zili mkitabu

Yohana kosonga Imbuli Inogile (Sula ya 1:1-18).
Abaho kandika mbuli za nyingi unzonza ziyatendile (Sula ya 1:19-12:50).
Abaho kasimulila mbuli nyingi za Yesu viyakalile hano mwiisi, mbuli zilawilile yang'hali hanakufa na viyafile na viyazilibuke (Sula ya 13:1-20:31).
Yohana komambukizila Mbuli Inogile mna isula ya 21 kosimulila mbuli ya kipindi kimoja Yesu viyawalawilile wanhu viyazilibuke kwa wafile abaho kolonga kilamuso chake cha kwandika ikitabu.

Mbuli igala ugima

1 Baho kunaichanduso vinhu vose ving'hali havinalumbigwa kukala imoja yakemigwe Mbuli. Ayo kakala na Imulungu na ayo kakala Imulungu.
2 Toka kunaichanduso Mbuli kakala hamoja na Imulungu.
3 Kubitila heyo, Imulungu kaumba vinhu vose. Kuduhu kinhu chochose kiumbigwe bila heyo.
4 Mgati mmwake mumo ukalile mwanduso wa ugima, na ugima awo ukala mulenge kwa wanhu.
5 Mulenge awo okwaka mdiziza, najo ziza hadiudaha kuuzima bule.
6 Kulawilila munhu imoja yatumigwe na Imulungu, twaga jake Yohana.
7 Ayo keza kuwalongela wanhu mbuli ya umulenge ili wanhu wose wahulike na watogole.
8 Heyo mwenyego hakalile awo umulenge bule, lakini keza kuwalongela wanhu mbuli ya umulenge.
9 Uno ukala mulenge kweli, mulenge wizile mwiisi kuwamwemwesela wanhu wose.

10 Mbuli kakala mwiisi, na kubitila heyo Imulungu kaumba isi yose, lakini
wanhu wa mwiisi hawamjuwile bule.
11 Keza mwiisi yake mwenyego, lakini wanhu zake mwenyego
hawambokele bule.
12 Lakini waja wambokele na kumtogola, Imulungu kawatogolela kuwa
wanage.
13 Si wana wa Imulungu bule kwa kuleligwa, hebu viwolonda wanhu hebu
kwa udahi wa mbigalo yoyose, lakini Imulungu mwenyego heyo Tatao.
14 Na heyo yakemigwe Mbuli kawa munhu, kakala hamoja na siye, na
siye tuwona ukulu wake, ukulu uyagweleligwe na Imulungu Tatake, nayo
kamema ng'hekewa na ukweli.
15 Yohana kalava usindila uno yolonga, “Ino ayo iniwalongeleni kokwiza
kuchugu kumwangu yeli mkulu kubanza niye, kwavija kakala kuko toka
umwaka niye sinavumbuka.”
16 Kwa ng'hekewa imemile iyelinayo, siye wose tumweda ng'hani.
17 Imulungu kalava Malagizo kubitila Musa, lakini Yesu Kilisito katugalila
ng'hekewa na ukweli.
18 Kuduhu munhu yamonile Imulungu, lakini Imwana yaiyeka yaigalile
na Imulungu na kuilumba na Tata, ayo yatutendile tumjuwe Imulungu.

Usenga wa Yohana Mbatizaji
(Matayo 3:1-12; Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Wakulu wa Wayahudi kudibuga da Yelusalemu wawatuma walava
nhosa na Walawi wachole kwa Yohana wakamuuze, “Gweye kwa nani?”
20 Yohana halemile bule kuwedika, lakini kalonga fulu ipile, “Niye sili
Kilisito Mkombola.”
21 Wamuuza, “Gweye kwa nani? Kwa Eliya?”
Yohana kawedika, “Ka, sili Eliya bule.”
Wamuuza, “Gweye kwa mtula ndagu wa Imulungu?”
Kawedika, “Ka, sili niye.”
22 Wamulongela, “Tulongele, gweye kwa nani? Tolonda tukawedike waja
watutumile. Vino gweye mwenyego koikemaze?”
23 Yohana kawedika kwa kulonga gaja gayalongile mtula ndagu wa Imu-
lungu Isaya,
“Niye na ‘imoja yokema kuluwala.
Tendeni goya nzila ya Mndewa, goloseni nzila yonda yabite!’ ”
24 Wasenga waja watumigwe na kibumbila cha Mafalisayo
25 wamuuza Yohana, “Kumbe gweye huli Kilisito, hebu huli Eliya, hebu
huli mtula ndagu wa Imulungu, habali kobatiza wanhu?”
26 Yohana kawedika, “Niye nowabatiza mweye kwa mazi, lakini kabaho
imoja kema hagati yenu, mweye hamumjuwile bule.
27 Kokwiza kuchugu kumwangu, lakini niye sifaya hata kudohola nzabi za
vilatu vake.”
28 Mbuli zose zino zilongigwa ako Betania mwambu wa kudilawila zuwa
wa lwanda lwa Yolidani, kuyakalile Yohana yobatiza wanhu.

Yesu ayo Mwanang'hondolo wa Imulungu

29 Imitondo yake Yohana kamona Yesu komwizila, kalonga, “Loleni,
Mwanang'hondolo wa Imulungu yosegesa nzambi za wanhu wa mwiisi!
30 Ino ayo inilongile mbuli zake, ‘Kokwiza munhu kuchugu kumwangu
yeli munhu mkulu kubanza nene, kwavija kakala kuko toka umwaka niye
sinavumbuka.’

31 Niye mwenyego simjuwile viyali, lakini niza kuwabatiza kwa mazi ili
kutenda yajuwigwe na wanhu wa Izilaeli."
32 Yohana kalava usindila kwa kulonga, "Nimona Loho Yang'alile kohumu-
luka kuulanga kamba huwa na kwima uchanha yake.
33 Niye nikala sijuwile kamba ayo heyo, lakini Imulungu, yanhumile
kuwabatiza kwa mazi kanongela, 'Munhu yonda umone Loho Yang'alile
komuhumulukila kulawa kuulanga na kwima uchanha kwa munhu ayo,
heyo ayo yonda yawabatize kwa Loho Yang'alile.' "
34 Abaho Yohana kalonga, "Nichona kinhu acho, na nowalongeleni ukweli,
heyo ayo Mwana wa Imulungu."

Wanahina wa ichanduso wa Yesu

35 Imitondo yake, Yohana kakala kabili hanhu aho na wanahina zake
wabili.
36 Viyamone Yesu kobita, kalonga, "Loleni, ino ayo Mwanang'hondolo wa
Imulungu!"
37 Wanahina awo wabili viwamuhulike Yohana kolonga avo, wamk-
weleleza Yesu.
38 Yesu kahinduka, kawona omkweleleza, kawauza, "Mozahila choni?"
Wamwidika, "Labi, kokala kwahi?" Labi fambulo jake, "Mfundiza."
39 Kawalongela, "Izoni mulole." Avo wachola hamoja nayo na kuhona
hayakalile yokala. Ikala saa kumi ya imisi, na wasinda nayo.
40 Andeleya, ndugu yake Simoni Petulo, kakala imoja wa awo iwabili
wamuhulike Yohana na kumkweleleza Yesu.
41 Bahaja Andeleya viyamone Simoni ndugu yake, kamulongela, "Tumona
Masihi." Masihi fambulo jake "Kilisito Mkombola."
42 Abaho Andeleya kamgala Simoni kwa Yesu.
Yesu kamulola, kamulongela, "Twaga jako Simoni mwanage Yohana,
lakini kokemigwa Kefa." Kefa kwa Kigiliki Petulo, na Petulo fambulo jake
dibwe.

Yesu komkema Filipo na Nasanaeli

43 Imitondo yake Yesu kachola isi ya Galilaya, kamvika Filipo, kamulon-
gela, "Ng'holeleze!"
44 Filipo kakala mwenekae wa Betisaida kudibuga diwakalile Andeleya na
Petulo.
45 Filipo kamvika Nasanaeli, kamulongela, "Tumona munhu ayo
yandikigwe na Musa mna ikitabu cha Malagizo, na watula ndagu wa
Imulungu wengi wandika mbuli zake. Heyo Yesu mwanage Yusufu,
mwenekae wa Nazaleti."
46 Nasanaeli kamuuza, "Vino mbuli yoyose inogile yodaha kulawa
kudibuga da Nazaleti?"
Filipo kamwidika, "Izo ulole."
47 Yesu viyamone Nasanaeli komwizila, kasimulila, "Ino Mwiizilaeli kweli,
mgati yake mduhu uvizi!"
48 Nasanaeli kamuuza, "Vino gweye kunjuwaze?"
Yesu kamwidika, "Filipo yang'hali hanakukema viukalile hasi hana dibiki
da mtini, niye nikona."
49 Nasanaeli kedika, "Mfundiza, gweye kwa Mwana wa Imulungu! Gweye
kwa Mndewa wa Izilaeli!"
50 Yesu kamulongela Nasanaeli, "Vino kotogola kwavija nikulongela
nikona viukalile hana dibiki da mtini? Kokwiza kuvona vinhu vingi ng'hani
kubanza vino!"

51 Yesu kawalongela, “Nowalongeleni ukweli, mouwona ulanga ugubuka
na wasenga wa kuulanga okwela na kuhumuluka uchanha ya Mwana wa
Munhu.”

2

Zengele kudibuga da Kana

1 Siku da kadatu kukala na zengele kudibuga da Kana mwiisi ya Galilaya.
Mamake Yesu kakala aho,
2 Yesu na wanahina zake vivija wagonekigwa kudizengele.
3 Divai viimalile, mamake kamulongela Yesu, “Divai imala.”
4 Yesu kamwidika, “Mama, habali unongela vivo. Saa yangu hainavika.”
5 Abaho mamake Yesu kawalongela waja wasang'hanaji, “Chochose
chonda yawalongele sang'haneni.”
6 Kukala na nongo sita za mabwe, kila nongo yomema madumu matano,
zikigwa aho kamba viikalile mila ya Wayahudi ya kunawa.
7 Yesu kawalongela awo iwasang'hanaji, “Memezeni mazi nongo zose.”
Nao wazimemeza mbaka uchanha.
8 Abaho Yesu kawalongela, “Deheni kidogo mumgalile mkulu wa dizen-
gele.” Nao wamgalila.
9 Mkulu wa dizengele viyagalanzile gaja gamazi, gagaluka divai. Hajuwile
kuilawile, lakini waja iwasang'hanaji wadehile gamazi wajuwa. Avo mkulu
wa dizengele kamkema ayo yosola mwehe,
10 kamulongela, “Kila munhu kagolaga divai inogile hana ichanduso.
Wanhu wagonekigwe wahang'wa ng'hani, kolava divai igwaduke wang'we,
lakini gweye kuika divai inogile mbaka sambi!”
11 Yesu kasang'hana unzonza uno wa ichanduso ako Kana mwiisi ya
Galilaya. Kuko kalagusa ukulu wake, na wanahina zake wamtogola.
12 Vigabitile gago, Yesu hamoja na mamake, ndugu zake, na wanahina
zake wachola kudibuga da Kapelinaumu wakala aho siku ndodo.

Yesu kokwingila Mng'anda ya Imulungu
(Matayo 12:12-13; Maluko 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Siku da Pasaka ya Wayahudi dikala behi, avo Yesu kachola Yelusalemu.
14 Kawavika wanhu Mng'anda ya Imulungu ochuuza ng'ombe,
ng'hondolo, njiwa, na wayagwe wakala mmeza ovunja sente. 15 Yesu
kabota balati da luzabi, kawawinga wose ng'hondolo, ng'ombe, na vivija
kazibidula meza za wanhu wakalile ovunja sente na kuzipwililisa sente
zao.
16 Abaho kawalongela wose wakalile ochuuza njiwa, “Wasegeseni hano!
Lekeni kuitenda ng'anda ya Tatangu kamba gulilo!”
17 Wanahina zake wakumbuka kamba Maandiko Gang'alile golonga, “Un-
ogelwa wangu wa ng'anda yako ya kutambikila, osoma mgati mmwangu
kamba moto.”
18 Wakulu wa Wayahudi wamuuza Yesu, “Vino unzonza gani onda utende
kutulagusila gweye kuna udahi wa kutenda gano gose?”
19 Yesu kawedika, “Tuleni Ng'anda ino ya Imulungu, na niye noizenga
kabili kwa siku ndatu.”
20 Wayahudi wamuuza, “Ng'anda ino ya Imulungu izengwa kwa miyaka
malongo mane na sita. Vino, gweye koizenga kwa siku ndatu?”
21 Lakini Ng'anda ya Imulungu iyakalile yolonga Yesu ikala lukuli lwake.

22 Viyazilibuke kulawa kwa wafile, wanahina zake wakumbuka kamba
Yesu kawalongela mbuli ayo, wanahina zake wagatogola Maandiko
Gang'alile na gaja gayalongile Yesu.

Yesu kojuwa magesa ga wanhu

23 Yesu viyakalile kudibuga da Yelusalemu kuna inyimwilinyimwili ya
Pasaka, wanhu wengi wamtogola viwonile mbuli nyingi za unzonza ziya-
tendile.
24 Lakini Yesu kakala hawatamanila bule, kwavija kawajuwa wanhu
wose.
25 Halondile munhu yoyose yamulongele mbuli za wanhu awo, kwavija
heyo mwenyego kagajuwa gaja gakalile mmizoyo yao.

3

Yesu na Nikodemo

1 Kukala na kilongozi imoja wa Wayahudi twaga jake Nikodemo, kakala
imoja mna ikibumbila cha Mafalisayo.
2 Siku dimoja ikilo kamcholela Yesu na kamulongela, “Labi, tojuwa gweye
kwa mfundiza kutumigwa na Imulungu. Kwavija kuduhu munhu yodaha
kutenda unzonza kamba viutenda gweye kamba Imulungu hali hamoja
nayo.”
3 Yesu kamwidika, “Nokulongela ukweli, kuduhu munhu yodaha kuwona
Undewa wa Imulungu bila kuleligwa mwanza wa kabili.”
4 Nikodemo kamuuza, “Vino munhu mkulu kodahaze kuleligwa mwanza
wa kabili? Havidahika bule munhu mkulu kwingila mna iinda ya mamake
na kuleligwa mwanza wa kabili!”
5 Yesu kamwidika, “Nokulongela ukweli, kuduhu munhu yodaha kwingila
Muundewa wa Imulungu bila kuleligwa kwa mazi na kwa Loho Yang'alile.
6 Munhu koleligwa kwa lukuli na tatake na mamake, lakini koleligwa
kiloho na Loho Yang'alile.
7 Sikuukanganye kwavija nokulongela molondigwa mweye mose
muleligwe mwanza wa kabili.
8 Beho dobuma kokose kudilonda, kodihulika, lakini hudijuwa dolawa
kwahi hebu dochola kwahi. Vivo viili kwa munhu yoyose yaleligwe na Loho
Yang'alile.”
9 Nikodemo kauza, “Avo gano godahikaze?”
10 Yesu kamwidika, “Gweye kwa mfundiza mkulu wa Waizilaeli, huijuwile
vilihi mbuli ino?
11 Nokulongela ukweli, tolonga kija tukijuwile tosimulila acho tuchonile,
lakini haduhu munhu yoyose kumwenu yotogola usenga wetu.
12 Hamnhogola viniwalongeleni mbuli za mumuno mwiisi, vino mon-
hogolaze nahawalongela mbuli za ako kuulanga?
13 Kuduhu munhu yoyose yacholile kuulanga ila Mwana wa Munhu, yezile
kulawa kuko.”
14 Kamba Musa viyamwinule mdibiki nyoka wa shaba kuja kuluwala, vivo
vonda yenuligwe Mwana wa Munhu,
15 avo munhu yoyose yonda yamtogole yawe na ugima wa milele.
16 Avo, Imulungu kawanogela wanhu wa mwiisi mbaka kamulava Mwan-
age yeli yaiyeka, ili munhu yoyose yonda yamtogole sikuyapotele lakini
yawe na ugima wa milele.
17 Imulungu hamtumile mwanage yeze mwiisi yawataguse wanhu, lakini
kamtuma yeze kuwakombola.

18 “Wanhu wose onda wamtogole Mwana honda watagusigwe bule,
lakini wose omulema watagusigwa mwaka, kwavija hawamtogole Mwana
yaiyeka yanogeligwe na Imulungu.
19 Vino vivo nhaguso vonda iwe, mulenge wiza mwiisi, lakini wanhu
wanogelwa na ziza kubanza mulenge, kwavija gago gowosang'hana gany-
olodoka.
20 Wanhu wose otenda gehile hawaulonda mulenge na haweza kumu-
lenge, kwavija hawalonda gehile gao gowotenda goneke.
21 Lakini wanhu otenda ganogile okwiza kumulenge ili oneke osang'hana
goyolonda Imulungu.”

Yesu na Yohana Mbatizaji

22 Vigabitile gago, Yesu na wanahina zake wachola kuna iisi ya Yudea,
kuko kakala nao siku ndodo na kabatiza wanhu.
23 Nayo Yohana kakala kobatiza ako Ainoni, siyo kutali ng'hani kulawa Sal-
imu, kwavija hanhu aho kukala na mazi mengi. Wanhu wakala omcholela,
na heyo kawabatiza.
24 Gano gose gatendigwa Yohana yang'hali hanagodekigwa mkifungo.
25 Wanahina wayagwe wa Yohana wasonga kuibamilila na Muyahudi
mbuli ya jadi ya kunawa ili wamtambikile Imulungu.
26 Avo wamcholela Yohana na kumulongela, “Mfundiza, vino komkum-
buka munhu ija yuukalile nayo mwambu wa kudilawila zuwa wa lwanda
lwa Yolidani, ija yuulongile mbuli zake? Hambe sambi kobatiza na kila
munhu komcholela heyo!”
27 Yohana kawedika, “Kuduhu munhu yodaha kuwa na kinhu chochose
kamba Imulungu hamgwelele.
28 Mweye wenyego awo wasindila zangu kamba nonga, ‘Niye sili Kilisito
Mkombola, lakini nhumigwa nimulongolele.’
29 Mtwanzi yosoligwa ni wa mbigalo yosola. Lakini mbwiga wa mbigalo
yosola, yemile na kutegeleza, kodeng'helela yahahulika sauti ya mbigalo
yosola. Vivo ili kumwangu, deng'ho jangu divika.
30 Heyo kolondigwa yawe mkulu na niye niwe mdodo.”

Heyo yezile kulawa kuulanga

31 Heyo yolawa uchanha ni mkulu kubanza wose. Heyo yolawa mwiisi
ni wa mwiisi na kolonga mbuli za mwiisi, lakini heyo yolawa kuulanga ni
mkulu wa gose.
32 Heyo kolonga mbuli ziyone na zija ziyahulike, lakini kuduhu munhu
yotogola mbuli zake.
33 Lakini munhu yoyose yozitogola mbuli zake kosindila kamba Imulungu
kolonga ukweli.
34 Heyo yatumigwe na Imulungu kolonga mbuli za Imulungu, kwavija
Imulungu kamgwaa ng'hani Loho wake Yang'alile.
35 Tata kamnogela Mwanage na keka kila kinhu mmakono gake.
36 Munhu yoyose yomtogola Mwana kana ugima wa milele, na munhu
yoyose yomulema Mwana kabule ugima, lakini kosigala mwiinhaguso ya
Imulungu.

4

Yesu kolonga na mtwanzi wa Kisamalia

1 Mafalisayo wahulika kamba Yesu kakala kopata na kobatiza wanahina
wengi kubanza Yohana,

2 lakini ukweli Yesu hambatize munhu yoyose ila wanahina zake wao
wabatize.
3 Yesu viyahulike avo, kasegela mwiisi ya Yudea na kubwela mwiisi ya
Galilaya.
4 Mmwanza wake kalondigwa yabitile Samalia.
5 Kavika mwiisi ya Samalia kudibuga da Sikali, behi na mgunda wa Yakobo
uyamgwelele mwanage yakemigwe Yusufu.
6 Hanhu aho kukala na sima da Yakobo. Yesu viyadonhile na mwanza
mtali, kakala aho kudisima. Ikala imisi.
7 Mtwanzi wa kisamalia keza kudeha mazi. Yesu kamulongela, “Nigwelele
mazi ning'we.”
8 Kipindi acho wanahina zake wakala wacholile kudibuga kugula chakuja.
9 Mtwanzi ayo kamwidika, “Gweye kwa Muyahudi na niye na Msamalia.
Kodahaze kumhula mazi ga kung'wa?” Kwavija Wayahudi hawajaga
hamoja na Wasamalia.
10 Yesu kamwidika, “Maza ujuwile choolava Imulungu, na maza ujuwile
nani yokupula mazi ga kung'wa, wahampulile, nayo yahakugwelele mazi
gogala ugima.”
11 Mtwanzi ayo kamulongela, “Go mkulu, gweye kwabule doo, na sima
dino dingila ng'hani. Wahagapatile kwahi mazi gago gogala ugima?
12 Vino gweye kwa mkulu kubanza tata yetu Yakobo yatugwelele sima
dino? Heyo mwenyego hamoja na wanage na fugo yake yose wang'wa mazi
ga mdisima dino!”
13 Yesu kamwidika, “Wanhu wose ong'wa mazi gano okona ng'hilu kabili,
14 lakini munhu yoyose yong'wa mazi gonda nimgwelele, honda yone
ng'hilu kabili. Mazi gonda nimgwelele niye gokuwa nzasa ya mazi gogala
ugima wa milele mgati mmwake.”
15 Mtwanzi ayo kalonga, “Go mkulu, nigwee mazi gago ili sikuniwe na
ng'hilu kabili, na ndeke kwiza hano kudeha mazi.”
16 Yesu kamulongela, “Genda kamkeme mkasano wako, na wize nayo.”
17 Mtwanzi ayo kamwidika, “Nabule mkasano.”
Yesu kamulongela, “Kulonga goya kuduhu mkasano.
18 Kusoligwa na wakasano watano, na mbigalo yuukala nayo sambi siyo
mkasano wako. Kunongela goya.”
19 Mtwanzi ayo kalonga, “Go mkulu, vinikona gweye kwa mtula ndagu.
20 Wahenga zetu wamtambikila Imulungu kulugongo luno, lakini mweye
Wayahudi molonga Yelusalemu aho hanhu holondigwa tumtambikile Imu-
lungu.”
21 Yesu kamulongela, “Mama, togola gano gonikulongela, kipindi chok-
wiza baho wanhu honda wamtambikile Tata kulugongo luno hebu ako
Yelusalemu.
22 Mweye Wasamalia hamumjuwile goya ayo imumtambikila, lakini
siye Wayahudi tumjuwa itumtambikila, kwavija ukombola olawa kwa
Wayahudi.
23 Lakini kipindi chokwiza na sambi chabahano, aho awo otambikaga
kweli, omtambikila Tata kwa loho na kweli, kwavija Tata kolonda wanhu
omtambikila kamba vivo.
24 Imulungu ni Loho, avo wanhu omtambikila olondigwa wamtambikile
kwa loho na kweli.”
25 Mtwanzi ayo kamulongela Yesu, “Nojuwa Mkombola kokwiza,
yokemigwa Kilisito, yaheza kotulongela mbuli zose.”
26 Yesu kamwidika, “Iyo nene, inilonga na gweye.”

27 Kipindi acho wanahina zake Yesu wabwela, wakanganya ng'hani
viwamvikile Yesu kolonga na mtwanzi ayo. Lakini kuduhu imoja wao
yamuuzile mtwanzi ayo, “Kolonda choni?” hebu yamuuze Yesu, “Habali
kolonga na mtwanzi ino?”
28 Abaho mtwanzi ayo kaleka nongo yake ya mazi, kabweleganya
kudibuga na kuwalongela wanhu,
29 “Izoni mumulole munhu yanongele gaja gose ganhendile. Vino hadaha
kuwa Kilisito Mkombola?”
30 Avo wanhu wasegela kudibuga na kumgendela Yesu.
31 Mna ikipindi kikija wanahina zake wamnanahiza Yesu, “Mfundiza,
chonde, diya tanhu!”
32 Lakini Yesu kawedika, “Ninao ndiya mweye hamuijuwile.”
33 Avo wanahina wasonga kuiuza, “Vino hana munhu kamgalila chakuja?”
34 Yesu kawalongela, “Ujaji wangu, ni kutenda goyolonda ija yanhumile na
kuimambukiza sang'hano iyanigwelele.
35 Mweye mulongaga vino, ‘Ing'hali miyezi mine tosonga kusenga.’ Lakini
nowalongeleni, inuleni meso genu mulole mmigunda! Vihandigwe vikan-
gala volondigwa visengigwe!
36 Msengaji kolihigwa, na kwika hamoja indiya kwa ugima wa milele. Avo
muhandaji na msengaji wose wadeng'helele hamoja.
37 Ulonzi uno wa kweli, ‘Imoja kohanda iyagwe kosenga.’
38 Niwatuma mkasenge mumgunda kinhu kija hamkisang'hanile, wanhu
wayagwe awo wasang'hane, na mweye momweda kwa sang'hano yao.”
39 Wasamalia wengi wa buga dija wamtogola Yesu kwa gaja gayalongile
mtwanzi ayo, “Kanongela gose ganhendile.”
40 Avo Wasamalia viwamcholele Yesu, wampula yakale nao. Yesu kakala
nao siku mbili.
41 Wanhu wengi watogola mbuli ya usenga wa Yesu.
42 Wamulongela mtwanzi ayo, “Sambi totogola, siyo mbuli ya gaja gau-
longile gaiyeka, lakini siye wenyego tumuhulika, na tojuwa heyo ayo Mkom-
bola wa wanhu wa mwiisi yose.”

Yesu komuhonya mwana wa mkulu imoja

43 Vizibitile siku mbili, Yesu kachola isi ya Galilaya.
44 Kwavija Yesu mwenyego kalonga, “Mtula ndagu hapata nhogolwa mwi-
isi yake.”
45 Viyavikile mwiisi ya Galilaya, wanhu wengi wambokela, kwavija
wakala wacholile kuna indiya ya Pasaka mwiisi ya Yelusalemu na wachona
kila kinhu kiyatendile kipindi cha Pasaka.
46 Yesu kachola kabili kudibuga da Kana mwiisi ya Galilaya, aho haya-
galuse mazi kuwa divai. Aho kukala na mkulu imoja yakalile na mbwanga
wake mtamu kudibuga da Kapelinaumu.
47 Mkulu ayo viyahulike kamba Yesu keza kulawa mwiisi ya Yudea kwiza
mwiisi ya Galilaya, kamcholela Yesu, kampula yachole kudibuga da Kapelin-
aumu yakamuhonye mbwanga wake, yakalile kolonda kufa.
48 Yesu kamulongela, “Kuduhu munhu yoyose hagati yenu yotogola
mbaka yone unzonza na vilaguso.”
49 Mkulu ayo kamulongela, “Go mkulu, tuchole wose mwanangu yang'hali
hanakufa.”
50 Yesu kamulongela, “Genda, mwanago kohona!”
Munhu ayo katogola mbuli za Yesu, kachola.

51 Mnzila ya kuchola ukae kumwake kawating'hana wasang'hanaji zake
wamulongela, “Mbwanga wako kahona!”
52 Kawauza mna ikipindi gani mwanage viyahonile, wamwidika, “Ikala
jana saa saba imisi vivo homa viimulekile.”
53 Bahaja tata ayo kakumbuka ikala kipindi acho Yesu viyamulongele,
“Mwanago kohona.” Avo heyo na wanhu wa mng'anda yake wamtogola
Yesu.
54 Uno ukala unzonza wa kabili yautendile Yesu viyalawile isi ya Yudea
kwiza isi ya Galilaya.

5

Yesu komuhonya mtamu hana dikolombo

1 Vigabitile gano, Yesu kachola kudibuga da Yelusalemu kuna iny-
imwilinyimwili ya Wayahudi.
2 Ako Yelusalemu behi na mulango ukemigwe Mulango wa Ng'hondolo
kukala na kolombo dikemigwe kwa Kiebulania Betisaza. Mumgwazo wa
kolombo dijo kukala na vihelengo vitano.
3 Lunhu mkulu lwa wanhu olumwa lukala lutambalala mvihelengo vivo,
wanhu wasuwameso, mbetembete na wanhu waholole. Wakala obetela
mazi gatibuligwe,
4 kwavija kuna kipindi msenga wa kuulanga kezaga na kugatibula gaja
gamazi geli kudikolombo, na mtamu yoyose yahalongola kwingila mazi
gahamala kutibuligwa, kohona utamu wowose uyali nao.
5 Aho kukala na munhu imoja mtamu kwa miyaka malongo madatu na
nane.
6 Yesu viyamone katambalala aho, kajuwa kamba munhu ayo kana utamu
wa siku nyingi, avo Yesu kamuuza, “Kolonda kuhona?”
7 Mtamu ayo kamwidika, “Go mkulu. Kuduhu munhu wa kuningiza
kudikolombo mazi gahatibuligwa. Kila vinigeza kwingila, munhu iyagwe
konilongolela.”
8 Abaho Yesu kamulongela, “Winuke, papa mkeka wako, utembele.”
9 Bahaja munhu ayo kahona, kapapa mkeka wake, kasonga kutembela.
Mbuli ino ilawilila mwiisiku ya Kubwihila,
10 avo wakulu wa Wayahudi wamulongela munhu ija yahonyigwe, “Lelo
ni siku ya Kubwihila, Malagizo getu gogomesa gweye sikuupape mkeka
wako.”
11 Munhu ayo yahonyigwe kawedika, “Munhu heyo yanihonyile kanilon-
gela nipape mkeka wangu nigende.”
12 Wamuuza, “Munhu gani heyo yakulongele utende vivo?”
13 Lakini munhu ayo yahonyigwe kakala hamjuwile Yesu viyali, kwavija
hanhu aho kukala na lunhu, na Yesu kakala yasegele.
14 Abaho, Yesu kamvika munhu ayo yamuhonyile Mwiing'anda ya Imu-
lungu. Kamulongela, “Tegeleza, gweye sambi kuhona. Sikuutende nzambi
kabili, ili sikugakupate gehile kubanza gano.”
15 Abaho munhu ayo kasegela, kachola kwa iwakulu wa Wayahudi, kawa-
longela, “Yesu ayo yanihonyile.”
16 Abaho Wayahudi wasonga kumwihila Yesu kwavija kamuhonya
munhu siku ya Kubwihila.
17 Yesu kawedika, “Tatangu kosang'hana siku zose, na niye vivija
nosang'hana.”
18 Ulonzi uno uwatenda wakulu wa Wayahudi wazahile nzila kwa nguvu
zose wadahe kumkoma Yesu. Watenda avo siyo kwavija kabena lagizo da

siku ya Kubwihila diiyeka, lakini vivija kamkema Imulungu Tatake, avo kaitenda kamba kaigala na Imulungu.

Udahi wa Mwana wa Imulungu

19 Yesu kawedika, “Nowalongeleni ukweli, Mwana hatenda mbuli yoyose heyo mwenyego, kotenda gaja goyomona Tatake kotenda. Gaja goyotenda Tata, Mwana nayo kotenda.
20 Avo Tata komnogela Mwanage na komulagusila gaja gose goyotenda mwenyego. Komulagusila mbuli ng'hulu ng'hani kubanza zino, na mweye mose mokanganya.
21 Kamba vija Tata viyowazilibula wanhu wafile na kuwagwaa ugima, vivo ili kwa Mwana nayo kowagwaa ugima waja wose yawalondile.
22 Tata hamtagusa munhu yoyose. Kamgwelela Mwanage udahi wose wa kutagusa,
23 avo wanhu wose wamtegeleze Mwana, kamba vija viwomtegeleza Tata. Munhu yoyose yolema kumtegeleza Mwana kolema kumtegeleza Tata yamtumile.”
24 “Nowalongeleni ukweli, wanhu wose ozihulika mbuli zangu na kumtogola heyo yanhumile wanao ugima wa milele. Awo honda watagusigwe bule, kwavija wamala kubita mkufa kwiza muugima.
25 Nowalongeleni ukweli, kipindi chokwiza tena kipindi kimala kwiza, baho waja wafile oihulika sauti ya Mwana wa Imulungu, na waja oihulika okuwa wagima.
26 Kamba Tata mwenyego viyali chanduso cha ugima, vivo ili kwa Mwanage, kamtenda yawe chanduso cha ugima.
27 Kamgwelela Mwana udahi wa kutagusa, kwavija heyo ayo Mwana wa Munhu.
28 Sikumuikanganye mbuli ino, kipindi chokwiza baho waja wose wafile oihulika sauti yake
29 na olawa mna gamapanga gao. Waja wose watendile ganogile ozilibuka na kupata ugima, na waja watendile gehile ozilibuka ili watagusigwe.”

Ukweli mbuli ya Yesu

30 “Niye mwenyego sitenda mbuli yoyose kwa udahi wangu, lakini notagusa kamba Imulungu viyonongela, avo notagusa goya, kwavija sitenda kija kinonda, lakini kija kiyolonda heyo yanhumile.”
31 “Nahalonga mbuli zangu mwenyego, ulonzi wangu okuwa wa uvizi.
32 Lakini kabaho imoja yosindila mbuli ya niye, na niye nojuwa gaja goyolonga gaukweli.
33 Mweye mutuma wasenga kwa Yohana, na mbuli ziyalongile mbuli yangu ni za ukweli.
34 Siulonda usindila wa munhu, lakini nonga vino ili mukomboligwe.
35 Yohana kakala kamba kiwenge kikwaka yangaduu, na mweye muudeng'helela mulenge wake kwa kipindi kidodo.
36 Lakini niye mwenyego ninao usindila mkulu kubanza wa Yohana, kija kinhenda acho kiyanigwelele Tatangu nikitende, gano gose golagusa kamba Tata ayo yanhumile.
37 Tata mwenyego yanhumile, vivija kosindila mbuli ya niye. Mweye hamunaihulika sauti yake hebu kuchona kihanga chake,
38 na mweye muilema mbuli yake kwavija hamumtogole ija iyamtumile.

39 Mogasoma Maandiko Gang'alile kwavija mogesa kulawa mumo
moupata ugima wa milele. Na kuno Maandiko gago gago gandika mbuli
zangu!
40 Lakini hamulonda kwiza kumwangu mupate ugima.
41 “Sizahila nhogolwa kulawa kwa wanhu.
42 Lakini niye niwajuwa. Nojuwa mna imizoyo yenu hamumnogela
Imulungu.
43 Niza kwa twaga da Tatangu, lakini hamunibokele, ila munhu iyagwe
yaheza kwa twaga jake mwenyego, mombokela.
44 Munogelwa kubokela nhogolwa kulawa mweye kwa mweye, lakini
hamulonda kupata nhogolwa kulawa kwa heyo yeli Imulungu yaiyeka, vino
modahaze kunhogola niye?
45 Sikumugese nowalongeleza kwa Tatangu, lakini Musa, yumumta-
manila ayo yonda yawalongeleze.
46 Kamba kweli mumtogola Musa, mwahanhogole na niye, kwavija Musa
kandika mbuli zangu.
47 Kamba hamgatogole gaja gayandike Musa, modahaze kutogola gano
gonilonga?”

6

Yesu kowagwaa ndiya lunhu mkulu
(Matayo 14:13-21; Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Abaho, Yesu kaloka mwambu wa lamba da Galilaya, vivija dokemigwa
Lamba da Tibelia.
2 Lunhu mkulu lumkweleleza, kwavija luwona unzonza wake wa kuho-
nya watamu.
3 Yesu kakwela mbaka uchanha kukigongo kakala hasi na wanahina zake.
4 Kipindi cha nyimwilinyimwili ya Wayahudi ikemigwe Pasaka kikala
behi.
5 Yesu viyalolile kaluwona lunhu mkulu lomwizila, avo kamuuza Filipo,
“Tukagule kwahi vinhu vingi va kuja ili wanhu wano wose waje?”
6 Yesu kalonga vino kumgeza Filipo kwavija kakala yajuwile kinhu gani
chonda yatende.
7 Filipo kamwidika, “Sente magana mabili hazidaha kugula magate kwa
wanhu wose wano!”
8 Imoja wa wanahina zake Yesu yakemigwe Andeleya, ndugu yake Simoni
Petulo, kalonga,
9 “Kabahano mbwanga kana magate matano ga ngano na somba wabili,
lakini sikinhu chochose kwa lunhu lulihano.”
10 Yesu kawalongela wanahina zake, “Walongeleni wanhu wakale hasi.”
Kwavija hanhu aho hakala na mijani, wanhu wose wakala hasi. Kukala na
wambigalo kamba elufu tano.
11 Yesu kasola gaja gamagate, kamgwaa nhogolwa Imulungu, kawagolela
wanhu wose wakalile aho. Katenda vivo kwa waja iwasomba, kila munhu
kapata viyalondile.
12 Viwamambukize kuja, Yesu kawalongela wanahina zake, “Dondoleni
vihande visigale. Sikumuleke hata kimoja.”
13 Avo wanahina wadondola na kumemeza vigelo longo na vibili kulawa
kuna gamagate matano gawadile wanhu.
14 Viwauwonile unzonza uno yautendile Yesu, wanhu walonga, “Kweli ino
ayo mtula ndagu wa Imulungu yalondeke kwiza mwiisi!”

15 Yesu kajuwa kamba walonda kumgoga kwa nguvu na kumtenda mn-
dewa wao, avo kabweleganya kuvigongo yaiyeka.

Yesu kotembela uchanha mgamazi
(Matayo 14:22-23; Maluko 6:45-52)

16 Viivikile ichungulo, wanahina wa Yesu wahumuluka kudilamba,
17 wakwela mwiingalawa, na kubwela umwambu wa lamba mwambu wa
Kapelinaumu. Ikilo ivika lakini Yesu kakala yang'hali hanachola kumwao.
18 Beho kulu dibuma na kugatibula gamazi.
19 Wanahina zake viwacholile utali wa kilometa tano mbaka sita, wamona
Yesu kotembela uchanha mgamazi, kokwiza mwambu wao kuili ngalawa,
wadumba ng'hani.
20 Yesu kawalongela, “Sikumudumbe. Iyo niye!”
21 Wanahina zake walonda kumsola Yesu mwiingalawa, bahaja wavika
mwiisi kuwakalile ochola.

Wanhu omzahila Yesu
22 Imitondo iyagwe lunhu mkulu lukala lukalile mwambu uyagwe wa
lamba ona aho hakala na ngalawa imoja iiyeka. Wao wajuwa kamba Yesu
hacholile hamoja na wanahina zake, lakini wasegela waiyeka.
23 Ngalawa ziyagwe zilawile Tibelia zivika mbaka behi na hanhu hawadile
magate Mndewa viyamambukize kumgwaa nhogolwa Imulungu.
24 Wanhu viwajuwile Yesu kahaduhu hanhu aho, hebu wanahina zake,
wakwela mzingalawa na kuchola Kapelinaumu, kumzahila.

Yesu ayo ndiya ya ugima
25 Wanhu viwamvikile Yesu umwambu uyagwe wa lamba, wamuuza,
“Mfundiza, vino hano kwiza lini?”
26 Yesu kawedika, “Nowalongeleni ukweli, monizahila niye kwavija muja
magate mwiguta, siyo kwavija mona unzonza wangu.
27 Sikumuisang'hanile ndiya inangika, lakini muisang'hanile ndiya igala
ugima wa milele. Ino ayo ndiya yonda yawagwee Mwana wa Munhu,
kwavija Imulungu Tata kamsagula.”
28 Avo wamuuza, “Vino kinhu gani tutende tudahe kugatenda goyolonda
Imulungu?”
29 Yesu kawedika, “Kinhu choolonda Imulungu mweye mutende, mumto-
gole ija yamtumile.”
30 Wamwidika, “Vino unzonza gani onda utende ili tuwone na kukutogola?
Choni chonda utende?
31 Wahenga zetu waja ndiya ikemigwa Mana ako kuluwala, kamba
Maandiko Gang'alile vigalonga, ‘Kawagwelela ndiya ihumuluke kuulanga.’
”
32 Yesu kawalongela, “Nowalongeleni ukweli, siyo Musa yawagwelele
ndiya ya kuulanga, lakini Tatangu ayo yowagwaa ndiya ya ukweli kulawa
kuulanga.
33 Ndiya iyowagwaa Imulungu ayo heyo yezile hasi kulawa kuulanga na
kowagwaa ugima wanhu wa mwiisi.”
34 Wamulongela, “Go mkulu, tugwee ndiya ayo siku zose.”
35 Yesu kawalongela, “Niye ayo ndiya igala ugima. Wose onda weze
kumwangu honda one nzala, na waja wose onhogola honda one ng'hilu.
36 Niwalongeleni kamba munyona lakini hamtogola.
37 Wose iwonigwelela Tatangu okwiza kumwangu. Na niye simwasa
kunze munhu yoyose yokwiza kumwangu,

38 kwavija sizile hasi kulawa kuulanga kutenda gaja gonilonda lakini
goyolonda Tata yanhumile.
39 Gano gago goyolonda ija yanhumile sikunimwagize hata imoja mna
iwaja wose yangwelele, lakini nolondigwa niwazilibule wose na kuwagwaa
ugima siku ya kimambukizo.
40 Kwavija kiyolonda Tatangu acho kino, kila munhu yomulola Mwana na
kumtogola heyo yawe na ugima wa milele. Na niye nomzilibula munhu ayo
mna isiku ya uhelelo."
41 Avo, Wayahudi wasonga kumnung'unikila Yesu kwavija kalonga, "Niye
ayo ndiya ihumuluke kuulanga."
42 Avo walonga, "Vino ino siyo Yesu mwanage Yusufu? Tumjuwa tatake na
mamake. Yokuwaze kabili kolonga kahumuluka kuulanga?"
43 Yesu kawedika, "Lekeni kuinung'unikila.
44 Kuduhu munhu yodaha kwiza kumwangu bila kugaligwa na Tata
yanhumile, na niye nomzilibula munhu ayo mna isiku ya uhelelo.
45 Watula ndagu wa Imulungu wandika, 'Kila munhu kofundizigwa na
Imulungu.' Munhu yoyose yomtegeleza Tata na kuifunza kumwake kokwiza
kumwangu.
46 Kuduhu munhu yoyose yamonile Tata, heyo yalawile kwa Imulungu ayo
heyo yaiyeka yamonile Tata.
47 Nowalongeleni ukweli, heyo yotogola kanao ugima wa milele.
48 Niye ayo ndiya igala ugima.
49 Wahenga zenu waja ndiya ikemgwa Mana ako kuluwala, lakini wafa.
50 Lakini munhu yoyose yoija ndiya ihumuluke kuulanga honda yafe bule.
51 Niye ayo ndiya igala ugima ihumuluke kuulanga. Munhu yoyose yoija
ndiya ino, kokuwa mgima siku zose. Ndiya yonda nimgwee munhu ayo awo
lukuli lwangu, awo uniwagwelela wanhu wa mwiisi ili wawe wagima."
52 Mbuli ino iwatenda Wayahudi waibamilile. Waiuza, "Vino munhu ino
kodahaze kutugwaa lukuli lwake tuluje?"
53 Yesu kawalongela, "Nowalongeleni ukweli, kamba hamuluja lukuli lwa
Mwana wa Munhu na kuing'wa damu yake, honda muwe na ugima mgati
mmwenu.
54 Munhu yoluja lukuli lwangu na kuing'wa damu yangu kanao ugima wa
milele, na niye nomzilibula mna isiku ya uhelelo.
55 Kwavija lukuli lwangu ayo ndiya ya kweli, na damu yangu acho
king'waji cha kweli.
56 Wanhu oluja lukuli lwangu na kuing'wa damu yangu okala mgati
mmwangu, na niye nokala mgati mmwao.
57 Tata yeli mgima yanhumile, na kwa mbuli yake niye vivija mgima. Vivo
vonda iwe munhu yoyose yoluja lukuli lwangu kokuwa mgima mbuli ya
niye.
58 Ino ayo ndiya ihumuluke kuulanga, haiigalile na ndiga ija iwadile
wahenga zenu, abaho wafa. Lakini yoyose yoija ndiya ino kokuwa mgima
siku zose."
59 Yesu kalonga mbuli zino viyakalile kofundiza mna ing'anda ya kumpula
Imulungu ako Kapelinaumu.

Mbuli zigala ugima wa milele

60 Wanhu zake wengi wamkweleleze waihulika mbuli ino na kulonga,
"Mafundizo gano madala ng'hani. Nani yodaha kugatogola?"

61 Bila kulongeligwa, Yesu kajuwa kamba wanhu zake wamkweleleze
wakala oinung'unikila mbuli ino, avo kawalongela, “Vino mbuli ino yolonda
kuwatenda mulemelwe?
62 Vino yokuwaze, mwahamona Mwana wa Munhu kobwela uchanha
kuja kuyakalile ichanduso?
63 Loho wa Imulungu ayo yomgwaa munhu ugima, nguvu za munhu
hazidaha kinhu chochose. Mbuli ziniwalongeleni ni za Loho wa Imulungu
na zogala ugima.
64 Lakini wayagwe wenu hawatogola.” Yesu kawajuwa toka mwaka waja
hawamtogola na kamjuwa ija yonda yamuhinduke.
65 Abaho kalonga, “Lekaavo niwalongeleni kuduhu munhu yodaha kwiza
kumwangu bila Tata kutenda idahike kwa munhu ayo kutenda vivo.”
66 Kwa ulonzi uno, wanhu wengi wamkweleleze wabweleganya kuchugu
na hawadahile kabili kuchola na heyo.
67 Avo Yesu kawauza wanahina zake longo na wabili, “Na mweye vivija
molonda kusegela?”
68 Simoni Petulo kamwidika, “Mndewa, siye tuchole kwa nani? Gweye
kunazo mbuli zigala ugima wa milele.
69 Sambi siye totogola na tojuwa kamba gweye ayo Yang'alile ija yalawile
kwa Imulungu.”
70 Yesu kedika, “Vino siwasagule mweye longo na wabili? Lakini imoja
wenu Mwenembago!”
71 Yesu kakala yolonga mbuli ya Yuda, mwanage Simoni Isikaliote. Yuda
kakala imoja wa wanahina longo na wabili, ayo yonda yamuhinduke Yesu.

7

Yesu na ndugu zake

1 Vigabitile gano, Yesu kachola mwiisi ya Galilaya, halondile kuchola isi ya
Yudea kwavija wakulu wa Wayahudi wakala olonda kumkoma.
2 Siku ya nyimwilinyimwili ya Wayahudi ya viheha ikala behi,
3 avo ndugu zake Yesu wamulongela, “Segela hanhu hano uchole isi ya
Yudea, ili wanhu zako okukweleleza wazone mbuli ziutenda.
4 Kuduhu munhu yofisa kija kiyotenda kamba yahalonda wanhu
wamjuwe goya. Kwavija gweye kotenda mbuli zino, leka wanhu wose
wa mwiisi wakujuwe.”
5 Yesu hatogoligwe hata na ndugu zake.
6 Yesu kawalongela, “Kipindi changu niye hakinavika. Lakini kipindi
chochose kinoga kumwenu.
7 Wanhu wa mwiisi hawawehila mweye, lakini onihila niye, kwavija siku
zose nowalongela gaja goyotenda ganyolodoka.
8 Mweye choleni kuna inyimwilinyimwili. Niye sichola bule, kwavija
kipindi changu hakinavika.”
9 Yesu kalonga vino, abaho kagendelela kukala mwiisi ya Galilaya.

Yesu kuna inyimwilinyimwili ya viheha

10 Ndugu zake Yesu viwacholile kuna inyimwilinyimwili, Yesu nayo ka-
chola. Hacholile kunze kunze lakini kachola kinyelegezi.
11 Wakulu wa Wayahudi wakala omzahila Yesu hana inyimwilinyimwili.
Walonga, “Munhu ija kakwahi?”
12 Hakala na minong'ono hana ulunhu mbuli ya Yesu. Wanhu wayagwe
walonga, “Kanoga,” lakini wayagwe walonga, “Bule, kokwagiza wanhu.”

13 Lakini kuduhu munhu yokala yolonga mbuli ya Yesu chaka chaka,
kwavija wakala owadumba wakulu wa Wayahudi.
14 Nyimwilinyimwili viikalile hagatigati, Yesu kengila Mng'anda ya Imu-
lungu kasonga kufundiza.
15 Wakulu wa Wayahudi wakanganya ng'hani na kulonga, “Yokuwaze
munhu ino kojuwa vinhu vingi na kuno haifunzile kokose?”
16 Yesu kawedika, “Mafundizo gano gonifundiza siyo gangu, lakini golawa
kwa Imulungu yanhumile.
17 Munhu yoyose yolonda kutenda goyolonda Imulungu kojuwa gano
gonifundiza golawa kwa Imulungu hebu nolonga gaja gonilonda.
18 Munhu ija yolonga mbuli zake kozahila nhogolwa yake mwenyego.
Lakini heyo yozahila nhogolwa kumwake ija yamtumile munhu ayo mk-
weli, mduhu uvizi mmulomo mmwake.
19 Vino Musa hawagwelele Malagizo? Lakini kuduhu hata munhu imoja
yogagoga. Vino habali molonda kung'homa?”
20 Lunhu lwa wanhu lumwidika, “Gweye kuna kinyamkela. Nani yolonda
kukukoma?”
21 Yesu kawedika, “Nhenda unzonza umoja, mweye mose mukanganya.
22 Musa kawalagiza muwengize kumbi wanenu hamoja siyo Musa lakini
wahenga zenu awo wasongile, na mweye momwingiza kumbi mwana mna
isiku ya Kubwihila.
23 Kamba mwana kokwingizigwa kumbi mna isiku ya Kubwihila ili siku-
mubene Malagizo ga Musa, habali monigevuzikila kwavija nimuhonya
munhu mna isiku ya Kubwihila?
24 Lekeni kutagusa kwa meso, lakini mutaguse kwa ukweli.”

Ayuno iyo Kilisito Mkombola?

25 Wanhu wayagwe wa Yelusalemu walonga, “Vino ino siyo munhu ija
iwakulu olonda kumkoma?
26 Loleni! Kolonga kunze kunze na hawamulongela mbuli yoyose! Vino
iwakulu wamjuwa ayo Kilisito Mkombola?
27 Lakini Kilisito Mkombola yaheza, kuduhu munhu yonda yajuwe kolawa
kwahi, lakini siye tukujuwa koolawa munhu ino.”
28 Yesu viyakalile kofundiza Mng'anda ya Imulungu, kalonga kwa sauti
ng'hulu, “Vino mweye munjuwa goya niye na mukujuwa kuja kundawa?
Sizile kwa udahi wangu mwenyego, heyo yanhumile, ni mkweli. Mweye
hamumjuwile,
29 lakini niye nimjuwa, kwavija nolawa kumwake, nayo kanhuma.”
30 Abaho walonda kumgoga, lakini kuduhu hata munhu imoja yam-
golosele mkono, kwavija saa yake ikala hainavika.
31 Lakini wanhu wengi hana ulunhu wamtogola na kulonga, “Vino Kilisito
Mkombola yaheza, kotenda unzonza mkulu kubanza yautendile munhu
ino?”

Wakalizi watumigwa kumgoga Yesu

32 Mafalisayo waluhulika lunhu lonyong'onya mbuli ya Yesu, avo wao na
iwakulu wa walava nhosa wawatuma wakalizi wamgoge.
33 Yesu kalonga, “Nokala na mweye kipindi kidodo, na abaho nochola
kumwake ija yanhumile.
34 Monizahila, lakini honda munyone, kwavija hamudaha kwiza hanhu
hanili.”

35 Wakulu wa Wayahudi wailongela, “Vino munhu ino kochola kwahi
mbaka sikutumone? Vino kochola kuna gamabuga ga Wagiliki kuko kookala
wanhu zetu na kuwafundiza Wagiliki?
36 Vino kofambula choni viyolonga, tomzahila lakini honda tumone, na
hatudaha kuchola kuko konda yawe?”

Vizanda va mazi ga ugima

37 Mna isiku ya uhelelo na siku ng'hulu ya inyimwilinyimwili, Yesu kema
kakemelela, “Munhu yoyose yokona ng'hilu yeze kumwangu yang'we.
38 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, ‘Munhu yonhogola niye,
vizanda va mazi gogala ugima vokilima muumoyo wake.’ ”
39 Yesu kalonga vino mbuli ya Loho Yang'alile, ija wanhu wose omtogola
ombokela. Kipindi acho Loho Yang'alile kakala yang'hali hanakwiza, kwav-
ija Yesu kakala hanakwinuligwa muukulu.

Kuigola kwa wanhu

40 Wanhu wayagwe mna ulunhu wamuhulika viyalongile avo na walonga,
“Kweli munhu ino mtula ndagu wa Imulungu!”
41 Wanhu wayagwe walonga, “Heyo ayo Kilisito Mkombola!”
Lakini wayagwe walonga, “Kilisito Mkombola hadaha kulawa mwiisi ya
Galilaya!
42 Maandiko Gang'alile golonga kamba Kilisito Mkombola kolawa mu-
lukolo lwa Daudi na kovumbukila Beselehemu kudibuga diyakalile Daudi.”
43 Avo lunhu luigola mbuli ya Yesu.
44 Wanhu wayagwe walonda kumgoga Yesu, lakini kuduhu hata munhu
imoja yamgolosele mkono.

Kuleka kutogola kwa wakulu wa Wayahudi

45 Wakalizi viwabwelile, wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo
wawauza, “Habali hamumgalile?”
46 Wakalizi wawedika, “Kuduhu munhu yolonga kamba munhu ayo!”
47 Mafalisayo wawauza, “Vino na mweye vivija muviziligwa?”
48 “Mumjuwa mkulu yoyose hebu Mfalisayo yomtogola?
49 Lunhu luno halugajuwile Malagizo ga Musa, avo waduwiligwa na
Imulungu!”
50 Nikodemo kakala imoja wa Mafalisayo wakalile aho, ayo yacholile
kumulola Yesu ichanduso. Kawalongela wayage,
51 “Vino Malagizo getu godaha kumtagusa munhu yoyose bila tanhu
kumuhulika na kukijuwa kija kiyatendile?”
52 Wamwidika, “Vino na gweye vivija kolawa mwiisi ya Galilaya? Gasome
Maandiko Gang'alile na koifunza, kuduhu mtula ndagu wa Imulungu yalaw-
ile mwiisi ya Galilaya.”
53 Abaho kila munhu kachola ukae kumwake.

8

Mtwanzi yagogigwe ugoni

1 Yesu kachola kuna Ulugongo lwa Mizeituni.
2 Imitootondo ng'hani Yesu kabwela kuna Ing'anda ya Imulungu. Wanhu
wose wamzunguluka, nayo kakala hasi kasonga kuwafundiza.
3 Wafundiza Malagizo ga Musa na Mafalisayo wamgala mtwanzi ya-
gogigwe ugoni, wamwika haulongozi wa wanhu wose.
4 Wamulongela Yesu, “Mfundiza, mtwanzi ino kagogigwa ugoni.

5 Muna Gamalagizo getu Musa katulagiza kamba mtwanzi kamba ino
yatoigwe mabwe mbaka yafe. Lelo gweye kolongaze?"
6 Walonga vino ili wamgoge Yesu kwa mbuli zake, ili wapate kumtagusa.
Lakini Yesu kainama kandika hasi kwa kidole chake.
7 Viwagendelele kwima aho kuno omuuza, Yesu kenuka kawalongela,
"Munhu yoyose hatendile nzambi yasonge kumpigisila dibwe."
8 Abaho Yesu kainama kabili kandika hasi.
9 Viwahulike avo, wose wasegela imoja imoja, wasonga iwavele. Yesu
kalekigwa yaiyeka, na mtwanzi ija yang'hali yemile aho.
10 Yesu kenuka na kumulongela mtwanzi ija, "Wa kwahi wanhu waja?
Kuduhu munhu yoyose yakutaguse?"
11 Mtwanzi ija kalonga, "Go mkulu, kahaduhu."
Yesu kalonga, "Vinoga. Na niye vivija sikutagusa. Genda lakini sikuutende
nzambi kabili."

Yesu yuyo mulenge wa isi

12 Yesu kawalongela Mafalisayo kabili, "Niye ayo mulenge wa isi. Munhu
yoyose yonikweleleza kokuwa na mulenge wa ugima na honda yagende
mdiziza bule."
13 Mafalisayo wamulongela, "Gweye koisindila mwenyego, avo gago gou-
longa hagatogoligwa kamba kweli."
14 Yesu kawedika, "Aka, hata kamba nahaisindila mwenyego, gaja goni-
longa gaukweli kwavija nikujuwa kundawile na kuja kunichola. Mweye
hamukujuwile kuja kundawile hebu kuja kunichola.
15 Mweye motagusa kwa nzila zoyotagusa wanhu, niye simtagusa munhu
yoyose.
16 Lakini hata nahatagusa, notagusa goya kwavija sili niiyeka bule, niye
na hamoja na Tata yanhumile.
17 Yandikigwa mna Gamalagizo genu kamba usindila wa wanhu wabili
wahailumba, gaja gowolonga gaukweli.
18 Niye noisindila mwenyego, na Tata yanhumile vivija konisindila."
19 Wamuuza, "Tatako kakwahi?"
Yesu kawedika, "Hamnijuwile niye hebu Tatangu. Maza munijuwile niye,
vivija mwahamjuwile Tatangu."
20 Yesu kalonga gano gose viyakalile kofundiza Mng'anda ya Imulungu,
mdigati hakikigwe kiya cha kulavila sadaka. Kuduhu munhu yamgogile,
kwavija saa yake ikala hainavika.

Hamudaha kuchola kuja kunyhola

21 Yesu kawalongela kabili, "Niye nosegela, mweye monizahila, lakini
mofa na nzambi zenu. Hamudaha kuchola kuja kunyhola."
22 Avo wakulu wa Wayahudi wauza, "Kolonga hatudaha kuchola hanhu
kuyochola. Vino kolonda kuikoma mwenyego?"
23 Yesu kawedika, "Mweye mwa wanhu wa mwiisi ino, lakini niye nolawa
kuulanga. Mweye molawa mumuno mwiisi, lakini niye silawa mwiisi bule.
24 Lekaavo niwalongeleni mofa na nzambi zenu. Mofa na nzambi zenu
kamba hamulonda kutogola kamba 'Nene iyo Nene.' "
25 Wamuuza, "Gweye kwa nani?"
Yesu kawedika, "Niwalongeleni haichanduso.
26 Ninazo mbuli nyingi za kulonga kumwenu, nyingi za kuwatagusa. Hata
ivo ija yanhumile ni mkweli, na niye nowalongela wanhu wa mwiisi kija
kimhulike kumwake."
27 Wakala hawajuwile kamba Yesu kakala kolonga mbuli ya Tata.

28 Avo kawalongela, “Mwahamwinula uchanha Mwana wa Munhu, mojuwa kamba, ‘Nene iyo Nene,’ abaho mojuwa kamba sitenda mbuli yoyose kwa udahi wangu, lakini nolonga kija kiyanilagize Tata nonge.
29 Na heyo yanhumile kahamoja na nene, handekile niiyeka bule kwavija siku zose notenda kija kimnogela.”
30 Wanhu wengi wamuhulike Yesu yolonga mbuli zino wamtogola.

Yesu kowatenda mulekesigwe

31 Avo Yesu kawalongela Wayahudi waja wamtogole, “Kamba mwahatogola mafundizo gangu, mwa wanahina zangu kweli.
32 Avo moijuwa kweli, na kweli yowatenda mulekesigwe.”
33 Wamwidika, “Siye twa lukolo lwa Abulahamu na hatunakuwa watumwa wa munhu yoyose. Habali kotulongela ‘Tolekesigwa’?”
34 Yesu kawalongela, “Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yotenda nzambi mtumwa wa nzambi.
35 Mtumwa hali munhu wa lukolo siku zose, lakini mwana ayo munhu wa lukolo siku zose.
36 Kamba Mwana yahawalekesa, na mweye molekesigwa kweli.
37 Nojuwa mwa lukolo lwa Abulahamu. Lakini molonda kunikoma, kwavija hamgatogola mafundizo gangu.
38 Nowalongela kija kiyanilagusile Tatangu, lakini mweye motenda kija kimulongeligwe na tata yenu.”
39 Wamwidika, “Tata yetu Abulahamu.”
Yesu kawedika, “Maza mukalile wana wa Abulahamu, mwahatendile mbuli zizija ziyatendile heyo.
40 Niwalongela ukweli umhulike kwa Imulungu, lakini molonda kunikoma. Abulahamu hatendile kamba vivo!
41 Motenda kiyatendile tata yenu.”
Wamwidika, “Imulungu yaiyeka ayo Tata itwilinayo hatuli wana wa kuvikila, siye twa wanage too.”
42 Yesu kawalongela, “Maza Imulungu yakalile Tata yenu, mwahaninogele, kwavija niza kulawa kwa Imulungu na sambi nabahano. Sizile kwa udahi wangu mwenyego, lakini kanhuma.
43 Habali hamjuwa kinonga? Kwavija hamudaha kutegeleza usenga wangu.
44 Mweye mwa wana wa tataenu, Mwenembago, na mweye molonda kukweleleza kusulukila kwa tataenu. Kusongela mwaka kakala mkomaji na hemile muna ikweli, kwavija mduhu kweli mgati mmwake. Yahalonga uvizi, kolagusa viyali, kwavija heyo ni mvizi na tata wa uvizi.
45 Lakini nowalongeleni ukweli, lekaavo hamnitogola bule.
46 Nani imoja wenu yodaha kulagusa kamba nibananga? Kamba nolonga ukweli, habali hamunhogola?
47 Munhu wa Imulungu kotegeleza mbuli za Imulungu. Hata ivo, mweye hamuli wa Imulungu, lekaavo hamnitegeleza.”

Yesu kakala kuko Abulahamu yang'hali hanavumbuka

48 Wayahudi wamuliga Yesu walonga, “Hatulongile goya kamba gweye kwa Msamalia na kuna kinyamkela?”
49 Yesu kawedika, “Nabule kinyamkela. Nomtegeleza Tatangu lakini mweye monibeza.
50 Sizahila nhogolwa yangu mwenyego. Lakini kabaho imoja yoizahila, heyo ayo yotagusa.

51 Nowalongeleni ukweli, munhu yoyose yotogola mafundizo gangu
honda yafe bule."
52 Avo, Wayahudi wamulongela, "Sambi tojuwa kamba gweye kuna
kinyamkela! Abulahamu kafa, na watula ndagu wa Imulungu wafa, abaho
gweye kolonga yoyose yotogola mafundizo gako honda yafe bule.
53 Vino gweye kwa mkulu kubanza tata yetu Abulahamu? Heyo kafa, na
watula ndagu wa Imulungu vivija wafa. Kogesa gweye kwa nani?"
54 Yesu kawedika, "Nahaitogola mwenyego, nhogolwa ayo mduhu kinhu.
Ija yonitogola niye ni Tatangu yumulonga Imulungu wenu.
55 Mweye hamumjuwile bule, lakini niye nimjuwa. Nahalonga simjuwile,
nokuwa mvizi kamba mweye. Lakini nimjuwa, na nozigoga mbuli zake.
56 Tata yenu Abulahamu kadeng'helela viyachonile kipindi changu chak-
wiza, kachona na kadeng'helela."
57 Wayahudi wamulongela Yesu, "Vino gweye hunapata hata miyaka
malongo matano, kumonaze Abulahamu?"
58 Yesu kawedika, "Nowalongeleni ukweli, Abulahamu yang'hali hana
vumbuka, niye nabaha."
59 Abaho wadondola mabwe wampigisile, lakini Yesu kaifisa kalawanya
Mng'anda ya Imulungu.

9

Yesu komuhonya munhu yavumbuke msuwameso

1 Yesu viyakalile kogenda, kamona munhu yavumbuke msuwameso.
2 Wanahina zake wamuuza, "Mfundiza, nzambi gani imtendile munhu ino
yavumbuke msuwameso? Vino heyo ayo yaitendile nzambi ayo hebu tatake
na mamake?"
3 Yesu kawedika, "Ino hailawilile kwavija heyo katenda nzambi hebu
tatake na mamake watenda nzambi. Lakini kavumbuka msuwameso ili
udahi wa Imulungu oneke kumwake.
4 Kwavija ing'hali imisi, tolondigwa tusang'hane sang'hano ya ija yanhu-
mile. Ikilo yovika, baho kuduhu munhu yodaha kusang'hana.
5 Kipindi ning'hali mwiisi, niye na mulenge wa isi yose."
6 Viyamambukize kulonga vino, Yesu katema mate hasi, kabuluga nhope
kwa mate gaja, abaho kambaka mgameso munhu ija msuwameso.
7 Yesu kamulongela, "Genda kasunhe kihanga chako hana dilamba da
Siloamu." Siloamu fambulo jake "Yatumigwe." Avo munhu ija kachola,
kasunha kihanga chake, kabwela yolola.
8 Wanhu weli mmabehi nayo, na wanhu wamonile aho umwaka yopula,
ing'hali hainalawilila mbuli ino, wauza, "Vino ino siyo munhu ija yakalile
na kupula?"
9 Wanhu wayagwe walonga, "Iyo heyo," lakini wayagwe walonga, "Aka,
siyo heyo, kaigala nayo."
Avo munhu ija kalonga mwenyego, "Iyo niye."
10 Wamuuza, "Vino kudahaze kulola?"
11 Kawedika, "Munhu yokemigwa Yesu katenda nhope, kanibaka
mgameso gangu, kanilongela nigenda Siloamu nikasunhe kihanga changu.
Avo nichola, na bahaja vinisunhile nidaha kulola."
12 Wamuuza, "Munhu ayo kakwahi?"
Kawedika, "Mmhane."

Mafalisayo ozahila munhu msuwameso kahonyigwa vilihi

13 Abaho wamgala kwa Mafalisayo munhu ayo yakalile msuwameso.
14 Yesu viyatendile nhope na kumuhonya munhu ayo yakalile
msuwameso ikala siku ya Kubwihila.
15 Abaho Mafalisayo wamuuza kabili munhu ayo viyadahile kulola. Kawa-
longela, “Kanibaka nhope mgameso gangu, nisunha kihanga changu, na
sambi nodaha kulola.”
16 Mafalisayo wayagwe walonga, “Munhu yatendile mbuli ino halawa kwa
Imulungu bule, kwavija hadigoga lagizo da siku ya Kubwihila.”
Lakini wayagwe walonga, “Vino munhu yotenda nzambi kodahaze ku-
tenda unzonza kamba uno?” Avo, wakala waigolile.
17 Avo Mafalisayo wabwelela kumuuza munhu ayo, “Kulonga kakuhonya
usuwameso wako. Gweye kolongaze mbuli ya munhu ayo?”
Munhu ayo kawedika, “Mtula ndagu wa Imulungu.”
18 Hata ivo wakulu wa Wayahudi hawalondile kutogola kamba kakala
msuwameso na sambi kodaha kulola. Avo wawakema tatake na mamake,
19 Wayahudi wawauza, “Vino ino ayo mwanenu? Yumulonga kavumbuka
msuwameso, lelo kadahaze kulola?”
20 Tatake na mamake wawedika, “Tojuwa kamba heyo ayo mwanetu, na
tojuwa kamba kavumbuka msuwameso.
21 Lakini hatujuwile sambi viyadahile kulola, wala hatumjuwile munhu
yamuhonyile. Muuzeni mwenyego, heyo mkulu goya, kodaha kuwedika!”
22 Tatake na mamake walonga vino kwavija wakala owadumba wakulu
wa Wayahudi, kwavija Wayahudi walonga munhu yoyose yolonga komto-
gola Yesu kamba ayo Kilisito Mkombola kowingigwa mng'anda ya kumpula
Imulungu.
23 Lekaavo tatake na mamake walonga, “Heyo mkulu goya, muuzeni!”
24 Mwanza wa kabili wamkema munhu ija yavumbuke msuwameso,
wamulongela, “Iduwile kwa Imulungu kamba kolonga ukweli! Tojuwa
kamba munhu ino yakuhonyile kotenda nzambi.”
25 Munhu ayo kawedika, “Mmhane kamba munhu ayo kotenda nzambi
hebu hatenda bule. Kinhu kimoja kinjuwile, ng'hala silola, sambi nolola.”
26 Wamuuza, “Vino kakutendela choni? Kakuhonyaze usuwameso wako?”
27 Kawedika, “Nimala kuwalongela, lakini hamulonda kutegeleza. Vino
habali molonda kuihulika kabili? Hebu na mweye vivija molonda kuwa
wanahina zake?”
28 Wamuliga na kumulongela, “Gweye kwa mwanahina wa munhu ayo!
Siye twa wanahina wa Musa.
29 Tojuwa kamba Imulungu kalonga na Musa, lakini kwa munhu ayo,
hatujuwile kolawa kwahi!”
30 Munhu ija kawedika, “Mweye monyazanya! Hamkujuwile kuyalawile,
lakini kanitenda nidahe kulola!
31 Tojuwa kamba Imulungu hawategeleza wanhu otenda nzambi, lakini
kowategeleza wanhu waja omtegeleza heyo na kusang'hana gaja goyolonda.
32 Tangu chanduso cha isi yose kuduhu munhu yahulike kamba munhu
yoyose kamuhonya munhu yavumbuke msuwameso.
33 Maza munhu ino halawile kwa Imulungu, sambi yadahe kutenda mbuli
ino.”
34 Wamwidika, “Gweye kuvumbuka na kukulila mzizambi abaho kolonda
kutufunza siye?” Avo wamuwinga mna ing'anda ya kumpula Imulungu.

Usuwameso wa loho

35 Yesu viyahulike kamba wamuwinga mng'anda ya kumpula Imulungu,
kamona munhu ayo kamuuza, “Vino gweye komtogola Mwana wa Munhu?”

36 Munhu ayo kamwidika, “Go mkulu, nongela ayo nani, mhate kumtogola!”
37 Yesu kamulongela, “Kumona, ayo heyo yolonga na gweye sambi.”
38 Munhu ayo kalonga, “Notogola Mndewa.” Abaho kamfugamila Yesu.
39 Yesu kalonga, “Niza mwiisi ino kuwatagusa wanhu, avo waja hawalola walole na waja ogesa olola waleke kulola.”
40 Mafalisayo wayagwe wakalile hamoja na Yesu viwamuhulike kolonga avo, wamuuza, “Vino kolonga na siye vivija hatulola?”
41 Yesu kawedika, “Maza mkalile hamulola, sambi mutende nzambi. Lakini kwavija molonga molola, avo mung'hali motenda nzambi.”

10

Lusimo lwa msusilaji

1 Yesu kalonga, “Nowalongela ukweli, munhu yoyose yoleka kubitila hana ulwivi lwa ng'hondolo, lakini kokwela na kubitila nzila iyagwe, munhu ayo mbavi na mbokaji.
2 Munhu ija yobitila hana ulwivi ayo msusilaji wa ng'hondolo.
3 Mkalizi wa ulwivi komvugulila ulwivi, ng'hondolo okihulika kifengwa cha msusilaji viyowakema ng'hondolo zake kwa matwaga gao, kowalava kunze.
4 Yahawalava kunze kowalongolela, na ng'hondolo omkweleleza kwavija wakijuwa kifengwa chake.
5 Honda wamkweleleze munhu yoyose iyagwe, lakini omkimbila munhu ayo kwavija hawakijuwile kifengwa chake.”
6 Yesu kawalongela lusimo luno lakini hawajuwile fambulo jake.

Yesu ayo msusilaji yanogile

7 Avo Yesu kalonga kabili, “Nowalongeleni ukweli, niye ayo lwivi lwa ng'hondolo.
8 Wose wayagwe wezile kuchugu kumwangu wabavi na wabokaji, lakini ng'hondolo hawawategeleze bule.
9 Niye ayo lwivi. Munhu yoyose yobitila kumwangu kokomboligwa, kokwingila na kulawa kuzahila chakuja.
10 Mbavi kokwiza ili yebe, yakome, na kunanga. Niye niza ili muwe na ugima, ugima umemile.
11 “Niye ayo msusilaji yanogile. Msusilaji yanogile koulava ugima wake mbuli ya ng'hondolo.
12 Munhu wa kulihigwa yeli siyo msusilaji na ng'hondolo haweli wake, yahamona mbwizi kokwiza, kowaleka ng'hondolo na kukimbila. Avo mbwizi kogoga imoja na wayagwe opwililika.
13 Munhu wa kulihigwa kokimbila kwavija heyo munhu wa kulihigwa kwiiyeka, na hawagesa bule iwang'hondolo.
14 Niye ayo msusilaji yanogile. Niwajuwa ng'hondolo zangu na hewo onijuwa niye,
15 kamba Tata viyonjuwa niye, na niye vinimjuwa Tata. Na niye nodaha kufa mbuli ya hewo.
16 Abaho ninao ng'hondolo wayagwe siyo wa mdizizi dino. Vivija nolondigwa niwagale, okihulika kifengwa changu, na hewo okuwa bumbila dimoja da msusilaji imoja.
17 “Tata koninogela kwavija noulava ugima wangu kwa kulonda mwenyego, ili nidahe kuubweza kabili.

18 Kuduhu munhu youlava ugima wangu. Niye noulava kwa kulonda mwenyego. Ninao udahi wa kuulava, na udahi wa kuubweza kabili. Vino vivo viyanilagize Tata nhende."

19 Mbuli zino za Yesu ziwatenda Wayahudi waigole kabili.

20 Wanhu wengi wakala olonga, "Kana kinyamkela, vivija kana kibozi mbwelela! Habali mumtegeleza?"

21 Lakini wanhu wayagwe wakala olonga, "Munhu yeli na kinyamkela hadaha kulonga kamba vino! Vino kinyamkela kodahaze kuwahonya wasuwameso?"

Yesu kolemigwa

22 Ako Yelusalemu kukala na nyimwilinyimwili ya kulavigwa kwa Ng'anda ya Imulungu kwa Imulungu. Kikala kipindi cha kihuhwe.

23 Yesu kakala kotembela mna uluhelengo lwa Sulemani hana Ing'anda ya Imulungu,

24 Wayahudi wamzunguluka, wamuuza, "Vino gweye kotugaza mbaka lini? Tulongele fulu ipile, gweye kwa Kilisito Mkombola?"

25 Yesu kawedika, "Nimala kuwalongeleni, lakini hamnhogola. Mbuli zinhenda kwa udahi wa Tatangu zonilagusa,

26 lakini honda mtogole, kwavija hamuli ng'hondolo zangu.

27 Ng'hondolo zangu oihulika sauti yangu, niye niwajuwa na wao ong'holeleza.

28 Nowagwaa ugima wa milele, na honda wafe bule. Kuduhu munhu yonda yawasole mmakono gangu.

29 Tatangu yanigwelele awo ayo mkulu kubanza wose, na kuduhu yodaha kuwasola mmakono ga Tata.

30 Niye na Tata twa wamoja."

31 Abaho Wayahudi wadondola mabwe kabili wamtowe Yesu.

32 Yesu kawalongela, "Nhenda mbuli nyingi zinogile mgameso genu zija ziyanigwelele Tata nhende, kwa mbuli gani molonda kunhowa mabwe?"

33 Wayahudi wamwidika, "Hatulonda kukutowa na mabwe mbuli ya mbuli yoyose inogile, lakini mbuli ya ukuduzi wako! Gweye kwa munhu, lakini koitenda mwenyego kwa Imulungu!"

34 Yesu kawedika, "Vino hayandikigwe mna Ikitabu chenu cha malagizo kamba Imulungu kalonga, 'Mweye mwa walungu?'

35 Imulungu kawakema 'walungu' wanhu waja wagweleligwe usenga wake, na siye tojuwa kamba Maandiko Gang'alile golonga ukweli siku zose.

36 Kamba viili kumwangu, Tata kanisagula na kanhuma mwiisi. Yokuwaze kabili mweye molonga nomkudula kwavija nonga niye na Mwana wa Imulungu?

37 Kamba sitenda gaja goyolonda Tatangu nhende, sikumunhogole.

38 Lakini kamba nogatenda, hata kamba hamnitogola niye, molondigwa mutogole gaja ganisang'hane, ili mujuwe kamba Tata kokala mgati mmwangu na niye nokala mgati mwa Tata."

39 Bahaja walonda kumgoga Yesu, lakini kawalawa mmakono gao.

40 Abaho Yesu kabwela kabili mwambu wa lwanda lwa Yolidani mbaka aho haakalile Yohana yobatiza wanhu, kakala kuko.

41 Wanhu wengi wamcholela, walonga, "Yohana hatendile unzonza, lakini kila kinhu kiyalongile mbuli ya munhu ino cha ukweli."

42 Wanhu wengi wa ako wamtogola Yesu.

11

Kufa kwa Lazalo

1 Munhu yakemigwe Lazalo yakalile kudibuga da Betania kakala mtamu.
Betania dijo buga diwakalile Malia na mkulu wake Mata.
2 Malia ino ayo yambakaze Mndewa mavuta gonung'hila goya mmagulu
na kuhangusa kwa mvili zake. Lazalo lumbu jake ayo yakalile mtamu.
3 Avo lumbu zake Lazalo wamgalila Yesu usenga, “Mndewa, mbwigako
yuumnogele mtamu.”
4 Yesu viyahulike avo, kalonga, “Utamu awo honda ugale ifa. Uno ulawilila
kugala nhogolwa kwa Imulungu, na vivo vonda iwe kwa Mwana wa Munhu
kobokela nhogolwa.”
5 Yesu kawanogela Mata na mdodo wake Malia na lumbu jao Lazalo.
6 Viyabokele usenga uno kamba Lazalo kakala mtamu, Yesu kongeza siku
mbili kukala aho haakalile.
7 Abaho Yesu kawalongela wanahina zake, “Tubweleni Yudea.”
8 Wanahina wamwidika, “Mfundiza, sambi sambi Wayahudi wa aho
walonda kukutowa mabwe, abaho kofunga mwanza ubwele kuko?”
9 Yesu kalonga, “Vino imisi yabule masaa longo na mabili? Avo wanhu
ogenda imisi hawaikwala, kwavija owona mulenge wa mwiisi ino.
10 Lakini kamba wahagenda ikilo oikwala kwavija wabule mulenge.”
11 Yesu viyamambukize kulonga avo, kalonga, “Mbwigaetu Lazalo
kawasa, lakini nochola kumulamusa.”
12 Wanahina wamwidika, “Mndewa, kamba kawasa kohona.”
13 Yesu kakala yofambula kamba Lazalo kafa, lakini wanahina zake
wagesa kakala yolonga kuwasa utulo.
14 Avo Yesu kawalongela fulu ipile, “Lazalo kafa,
15 lakini nodeng'helela mbuli yenu kwavija sikalile nayo ili mutogole.
Leka tucholeni kumwake.”
16 Tomaso yakemigwe Pacha kawalongela wanahina wayage, “Tucholeni
hiko hamoja na Mfundiza, tukafe nayo!”

Yesu ayo uzilibuko na ugima

17 Yesu viyavikile ako, kaluvika lukuli lwa Lazalo lwa mdipanga siku nne.
18 Betania ikala utali wa kamba kilometa ndatu kulawa Yelusalemu,
19 Wayahudi wengi weza kuwalola Mata na Malia na kuwagoga makono
mbuli ya ifa ya lumbu jao.
20 Mata viyahulike kamba Yesu kakala yokwiza, kalawa kunze kumbokela,
lakini Malia kasigala mng'anda.
21 Mata kamulongela Yesu, “Mndewa, maza ukalile baha lumbu jangu
sambi yafe bule!
22 Lakini hata sambi nojuwa kamba Imulungu kokugwaa kinhu chochose
kiumpula.”
23 Yesu kamulongela, “Lumbu jako kozilibuka.”
24 Mata kedika, “Nojuwa kamba kozilibuka mna isiku ya uhelelo.”
25 Yesu kamulongela, “Niye ayo uzilibuko na ugima. Wanhu wose on-
hogola okuwa wagima, hata wahafa,
26 na wanhu wose weli wagima na onhogola niye honda wafe bule.
Kozitogola mbuli zino?”
27 Mata kedika, “Ona Mndewa, notogola kamba gweye ayo Kilisito Mkom-
bola, Mwana wa Imulungu ija yezile mwiisi.”

Yesu kolila

28 Mata viyalongile avo, kabweleganya mng'anda, kamkema mkulu wake
Malia kinyelegezi. Kamulongela, “Mfundiza kabaha, kokukema gweye.”
29 Malia viyahulike avo, kenuka himahima kamcholela Yesu.
30 Yesu kakala yang'hali hanavika mkijiji, lakini kakala hanhu aho haamt-
ing'hane Mata.
31 Avo, Wayahudi wakalile mng'anda na Malia omgoga makono, wamk-
weleleza viwamone kenuka himahima na kuchola kunze. Wagesa kochola
kudipanga kulila.
32 Malia kavika aho haakalile Yesu, bahaja viyamone, kamfugamila, ka-
longa, “Mndewa, maza ukalile baha, lumbu jangu sambi yafe bule!”
33 Yesu viyamone Malia kolila, na Wayahudi wakalile nayo olila vivija,
kona usungu na kanyunyuwala muumoyo.
34 Yesu kawauza, “Mumzikila kwahi?”
Wamwidika, “Mndewa izo ulole.”
35 Yesu kalila.
36 Wayahudi walonga, “Loleni viyamnogele Lazalo.”
37 Lakini wanhu wayagwe walonga, “Kamuhonya munhu msuwameso,
hadahile vilihi kumtenda Lazalo sikuyafe?”

Lazalo kozilibuka

38 Yesu viyakalile yang'hali konyunyuwala muumoyo, kachola kudipanga,
dikalile mhango igubikigwe na dibwe.
39 Yesu kawalagiza, “Segeseni idibwe!”
Mata, lumbu wa munhu ija yafile, kedika, “Mndewa, kwiza honung'ha
bundo, kwavija kana siku nne toka yazikigwe!”
40 Yesu kamulongela, “Vino sikulongele bule wahatogola kouwona ukulu
wa Imulungu?”
41 Wadikwesa hamgwazo idibwe, Yesu kalola uchanha kalonga, “Nokug-
waa nhogolwa gweye Tata, kwavija konhegeleza.
42 Nojuwa kamba siku zose konhegeleza, lakini nolonga vino mbuli ya
wanhu weli hano, ili watogole gweye kunhuma.”
43 Viyamambukize kulonga avo, kakemelela, “Lazalo, lawa kunze!”
44 Lazalo kalawa kunze kuno makono gake na magulu gake gazingilizigwa
sitili, na leso mkihanga chake. Yesu kawalongela, “Mfunguleni mulekeni
yachole.”

Kiseto cha kumkoma Yesu
(Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Wayahudi wengi wacholile kumtembelela Malia wachona kiyatendile
Yesu, wamtogola.
46 Lakini wanhu wayagwe wabwela kwa Mafalisayo, wawalongela kija
kiyatendile Yesu.
47 Avo Mafalisayo na wakulu wa walava nhosa waiting'hana na wanhu wa
mkitala waiuza, “Vino tutende choni? Loleni mbuli za unzonza ziyotenda
munhu ino! 48 Kamba twahamuleka yagendelele vivo, kila munhu komto-
gola, na wakulu wa Walumi okwiza na kuinanga Ng'anda yetu ya Imulungu
na isi yetu!”
49 Imoja wao, yakemigwe Kayafa, yakalile Mkulu wa walava nhosa, ka-
longa, “Mweye mwa wabozi!
50 Vino hamona kamba vinoga ng'hani kumwenu munhu imoja yafe mbuli
ya wanhu, kubanza isi yose inangigwe?”

51 Halongile vino kwa kugesa mwenyego, lakini kwavija kakala Mkulu
wa walava nhosa mwaka awo, kakala yolagula kamba Yesu kofa mbuli ya
Wayahudi,
52 na siyo kwa Wayahudi waiyeka, lakini vivija kuwagala hamoja wanhu
wa Imulungu wapwililike wawe wamoja.
53 Kulawa siku dijo wakulu wa Wayahudi wamkalila kiseto Yesu
wamkome.
54 Avo Yesu hacholile kunze kunze mwiisi ya Yudea, lakini kasegela
kachola behi na luwala, kunadibuga dikemigwe Efulahimu, kakala kuko na
wanahina zake.
55 Kipindi cha nyimwilinyimwili ya Pasaka ya Wayahudi kikala behi ku-
vika, avo wanhu wengi wachola Yelusalemu ili waisunhe, nyimwilinyimwili
ing'hali hainavika.
56 Wakala omzahila Yesu, na viwaiting'hane Mng'anda ya Imulungu,
waiuza, “Vino mogesaze? Hambe Yesu honda yeze mwiinyimwilinyimwili?”
57 Wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo walagiza kamba munhu yoyose
kakujuwa kuyali Yesu yalonge, ili wamgoge.

12

Yesu kobakigwa mavuta ako Betania
(Matayo 26:6-13; Maluko 14:3-9)

1 Zing'hali siku sita kuvika nyimwilinyimwili ya Pasaka, Yesu kachola
Betania, ukae kumwake Lazalo, ayo iyamzilibule kulawa kwa wafile.
2 Wanhu wamtandila ndiya ya ichungulo baho, Mata ayo yakalile yomtaza
kugola. Lazalo kakala imoja mna iwanhu wakalile oja na Yesu.
3 Abaho Malia kasola nusu lita ya mavuta gonung'hila goya ga bei ng'hulu
ng'hani, kambakaza Yesu mmagulu, kagahangusa kwa mvili zake. Ng'anda
yose ikala bwiki bwiki mbuli ya gaja gamavuta gonung'hila goya.
4 Yuda Isikaliote imoja wa wanahina zake Yesu, ayo yonda yamuhinduke
Yesu, kalonga,
5 “Vino habali mavuta gano hagauzigwe kwa sente magana madatu, na
sente azo wagweleligwe wanhu wakiwa?”
6 Kalonga vino siyo kwavija kakala yowatonga wakiwa, lakini kwavija
kakala mbavi. Kakala mpapaji wa mkoba wa zisente, na miyanza mingi
kakala yosola sente.
7 Lakini Yesu kalonga, “Sikumumgaze! Mulekeni yatende vivo mbuli ya
siku yangu ya kuzikigwa.
8 Wanhu wakiwa mokala nao siku zose, lakini hamkala na niye siku zose.”

Kiseto cha kumkoma Lazalo
9 Wayahudi wengi wahulika kamba Yesu kakala Betania, avo wachola
kuko, siyo mbuli ya Yesu yaiyeka lakini vivija kumona Lazalo, ayo
iyamzilibule.
10 Avo wakulu wa walava nhosa wakala kiseto cha kumkoma Lazalo vivija,
11 kwavija mbuli ya Lazalo Wayahudi wengi wakala owalema na kumto-
gola Yesu.

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa ng'henze
(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Imitondo yake lunhu mkulu lwizile kuna inyimwilinyimwili ya Pasaka
luhulika kamba Yesu kakala yokwiza Yelusalemu.

13 Avo wabena mibunho ya biki da mtende na wachola kumbokela, wakemelela,
“Imulungu yatogolwe!
Imulungu yamtambikile munhu ayo yokwiza kwa twaga da Mndewa!
Imulungu yamtambikile Mndewa wa Izilaeli!”
14 Yesu kamona mwana wa kihongwe, kamkwela mumgongo, kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
15 “Sikuudumbe, isi ya Sayuni!
Hano kokwiza Mndewa wako,
yakwelile mumgongo wa mwana wa kihongwe.”
16 Kipindi acho wanahina zake hawaijuwile mbuli ino. Lakini Yesu viyenuligwe muukulu, wakumbuka kamba Maandiko Gang'alile galonga mbuli ino na wamtendela kamba vivo.
17 Wanhu wakalile na Yesu kipindi viyamkemile Lazalo kulawa mdipanga na kumzilibula kulawa kwa wafile, wakala ogabwililisa gaja galawilile.
18 Lekaavo lunhu lwa wanhu luchola kumbokela, kwavija luhulika unzonza uno uyatendile.
19 Abaho Mafalisayo wailongela, “Mona, hatudaha kutenda chochose! Loleni wanhu wose wa mwiisi omkweleleza!”

Wagiliki olonda kulonga na Yesu

20 Wagiliki wayagwe wakala mumo mna iwanhu wacholile Yelusalemu kutambika mna ikipindi cha nyimwilinyimwili ya Pasaka.
21 Wachola kwa Filipo mwenekae wa Betisaida mwiisi ya Galilaya walonga, “Go mkulu, tolonda tumone Yesu.”
22 Filipo kachola na kumulongela Andeleya, abaho wose wabili wachola kumulongela Yesu.
23 Yesu kawedika, “Sambi kipindi kivika cha Mwana wa Munhu kubokela ukulu.
24 Nowalongeleni ukweli, mhule ya uhemba yosigala imoja siku zose mbaka ilagale hasi ife. Ila yahafa baho yolela na kuwa mhule nyingi.
25 Munhu yoyose younogela ugima wake kowagiza, lakini munhu yoyose yowihila ugima wake mwiisi ino kowika kwa ugima wa milele.
26 Munhu yoyose yolonda kuwa msang'hanaji wangu kolondigwa yanikweleleze, avo msang'hanaji wangu kokuwa na niye aho honda niwe. Tatangu komgwaa nhogolwa munhu yoyose yonisang'hanila.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake

27 “Sambi loho yangu yoluma, vino nongeze? Nonge, ‘Tata, sambiutende kipindi kino kivike kumwangu’? Lakini lekaavo niza ili nibite kipindi kino cha madununzo.
28 Tata, uditogole twaga jako!”
Abaho sauti ihulikigwa kulawa kuulanga, “Niditogola, na notenda vivo kabili.”
29 Lunhu lwimile aho luihulika sauti ayo, na wanhu wayagwe walonga, “Imulungu kaduma.” Kuno wayagwe walonga, “Msenga wa kuulanga kalonga nayo!”
30 Lakini Yesu kawalongela, “Sauti ino haihulikigwe mbuli ya niye, lakini mbuli yenu.
31 Sambi acho kipindi cha wanhu wa mwiisi ino kutagusigwa, na Mwenembago mkulu wa mwiisi ino kokwasigwa.
32 Kipindi nahenuligwa uchanha kulawa hasi, nomkwega kila munhu kumwangu.”

33 Kwa ulonzi uno Yesu kalagusa ifa yonda yafe.
34 Lunhu lwa wanhu lumwidika, “Malagizo getu gotulongela kamba Kilisito Mkombola kokuwa mgima siku zose. Habali kabili gweye kolonga Mwana wa Munhu kolondigwa yenuligwe uchanha? Vino ino Mwana wa Munhu ayo nani?”
35 Yesu kawedika, “Mulenge okala na mweye kwa kipindi kidodo. Gendeleleni na mwanza kung'hali na mulenge ili ziza sikudiwezile, kwavija munhu yotembela mdiziza hajuwa kuja kuyochola.
36 Utogoleni mulenge baho mulinao ili muwe wanhu wa mulenge.”

Wanhu olema kumtogola Yesu

Yesu viyamambukize kulonga avo, kasegela, wanhu hawamonile.
37 Hamoja Yesu kasang'hana unzonza mgameso gao, lakini hawamtogole bule.
38 Avo kiyalongile mtula ndagu wa Imulungu Isaya kilawilile.
“Mndewa, nani yatogole usenga wetu utulongile?
Vino Imulungu kalagusa udahi wake kwa nani?”
39 Avo hawadahile kutogola, kwavija Isaya vivija kalonga,
40 “Imulungu kagafumba meso gao
kazifunga nzewele zao,
ili meso gao sikugadahe kulola,
na nzewele zao sikuzidahe kujuwa.
Sikuwanibwelele niye, Imulungu kolonga,
na niye nidahe kuwahonya.”
41 Isaya kalonga vino kwavija kawona ukulu wa Yesu na kalonga mbuli yake.
42 Avo wakulu wengi wa Wayahudi wamtogola Yesu, lakini mbuli ya Mafalisayo hawadahile kulonga mbuli zake kunze kunze, kwavija wadumba kuwingigwa mna ing'anda ya kumpula Imulungu.
43 Kwavija walonda nhogolwa za wanhu kubanza nhogolwa za Imulungu.

Mbuli ya Yesu yotagusa wanhu

44 Yesu kakemelela, “Munhu yoyose yonhogola niye, hanhogola niye niiyeka lakini vivija komtogola ija yanhumile.
45 Yoyose yonyona niye vivija komona ija yanhumile.
46 Niye niza mwiisi niwe mulenge, ili munhu yoyose yonhogola sikuyasigale mdiziza.
47 Munhu yoyose youhulika usenga wangu na halonda kuutogola, niye simtagusa bule, kwavija sizile kuwatagusa wanhu wa mwiisi, ila kuwakombola.
48 Wose onilema niye na kuulema usenga wangu kabaho imoja yonda yawataguse. Mbuli zinongile zowatagusa mwiisiku ya uhelelo!
49 Kwavija silongile kwa udahi wangu, lakini Tata yanhumile kanilagiza vinondeka kulonga.
50 Na niye nojuwa kamba lagizo jake dogala ugima wa milele. Avo nolonga gaja gayanilongele Tata nonge.”

13

Yesu kowasunha magulu wanahina zake

1 Dikala ding'hali siku dimoja kuvikila nyimwilinyimwili ya Pasaka. Yesu kajuwa kamba kipindi chake kivika cha kusegela mwiisi ino na kuchola kwa Tatake. Yesu kakala yawanogele ng'hani wanhu zake weli mwiisi, kawanogela siku zose.

2 Yesu na wanahina zake wakala hana indiya ya ichungulo. Mwenembago
kakala yamalile kwingila muumoyo wa Yuda mwanage Simoni Isikaliote,
yamuhinduke Yesu.
3 Yesu kajuwa kamba Tata kamgwaa vinhu vose mmakono gake. Na
kajuwa kamba kalawa kwa Imulungu na kochola kwa Imulungu.
4 Avo kenuka hana indiya, keka kumgwazo mgolole wake, kasola kikumbi,
kaifunga mkigudi.
5 Abaho kagida mazi mwiinongo, kasonga kuwasunha magulu wanahina
zake na kuwahangusa kwa kija kikumbi kiyaifungile mkigudi.
6 Yesu kavika kwa Simoni Petulo, lakini Petulo kamuuza, “Mndewa, vino
gweye kolonda kunisunha magulu niye?”
7 Yesu kamwidika, “Kinhenda sambi gweye hukijuwa bule, lakini baho
kumwande kokijuwa.”
8 Petulo kalonga, “Aka, gweye hunisunha magulu gangu hata siku dimoja!”
Yesu kamwidika, “Kamba sikusunha magulu gako, honda uwe
mwanahina wangu bule.”
9 Simoni Petulo kamwidika, “Mndewa, sikuusunhe magulu gangu gaiyeka,
lakini vivija sunha makono gangu na pala jangu!”
10 Yesu kamulongela, “Wanhu wose wakogile wabule dikwe na
hawalondigwa kuisunha, lakini magulu gao gaiyeka. Mwenye mung'ala,
lakini siyo wose.”
11 Yesu kakala yajuwile mwaka nani yonda yamuhinduke, lekaavo ka-
longa siyo wose mung'ala.
12 Yesu viyamambukize kuwasunha magulu gao, kasola uja umgolole
wake, kabwela hanhu hake hayakalile aho hana indiya. Kawauza, “Mujuwa
habali niye nhenda vino kumwenu?
13 Mweye mong'hema niye Mfundiza na Mndewa, molonga goya kwavija
vivo nili.
14 Niye Mndewa wenu na Mfundiza, niwasunha magulu genu. Avo na
mweye molondigwa muisunhe magulu genu.
15 Niye niwalagusila nzila, avo na mweye mutende kamba vija viniwaten-
deleni.
16 Nowalongeleni ukweli, mtumwa hali mkulu kubanza mkulu wake, na
msenga hali mkulu kubanza ija yamtumile.
17 Sambi muujuwa ukweli uno, momweda kamba mwahasang'hana!
18 “Silonga mweye mose, niwajuwa waja waniwasagule. Lakini Maandiko
Gang'alile galongile vino galawilile, ‘Munhu ija inidile na heyo ndiya yangu
konihinduka.’
19 Nowalongeleni sambi gang'hali haganalawila, ili gahalawilila, muto-
gole kamba, ‘Nene iyo Nene.’
20 Nowalongeleni ukweli, yoyose yombokela munhu inimtuma koni-
bokela niye, na yoyose yonibokela niye kombokela ija yanhumile.”

Yesu kolagula kamba kohindukigwa (Matayo 26:20-25; Maluko 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Yesu viyamambukize kulonga avo, kona usungu ng'hani muumoyo
wake, kalonga fulu ipile, “Nowalongeleni ukweli, imoja wenu konihinduka.”
22 Wanahina wailola, kuno onyawanyawa nani yolongigwa.
23 Mwanahina imoja, ija yanogeligwe ng'hani na Yesu, kakala behi na
Yesu.
24 Simoni Petulo kamfunya, kamulongela, “Muuze, komulonga nani.”

25 Avo mwanahina ija kamkwesela behi ng'hani Yesu, kamuuza, “Mndewa, komulonga nani?”
26 Yesu kamwidika, “Munhu ija yonda nimgwee kihande cha gate chonda nizanhike mbakuli, ayo munhu mwenyego.” Abaho kasola kihande cha gate, kazanhika, kamgwaa Yuda mwanage Simoni Isikaliote.
27 Bahaja Yuda viyasolile digate, Mwenembago kamwingila. Yesu kamulongela, “Tenda himahima kiulonda kutenda!”
28 Kuduhu munhu mna iwaja wakalile aho hana indiya yajuwile habali Yesu yamulongele vivo.
29 Kwavija Yuda kakala yopapa mkoba wa zisente, wanahina wayagwe wagesa Yesu kamulongela yachole kugula kija kilondeke mwiinyimwilinyimwili ya Pasaka, hebu yawagwee kinhu wakiwa.
30 Bahaja Yuda kadibokela gate, kachola kunze. Ikala ikilo.

Lagizo da sambi

31 Yuda viyasegele, Yesu kalonga, “Sambi ukulu wa Mwana wa Munhu ogubuligwa, na ukulu wa Imulungu ogubuligwa mgati mmwake.
32 Na kamba ukulu wa Imulungu ogubuligwa kubitila heyo, baho Imulungu kougubula ukulu wa Mwana wa Munhu kumwake mwenyego, na kotenda vivo himahima.
33 Wanangu, nokala na mweye kipindi kidodo. Monizahila, lakini nowalongeleni gaja ganiwalongele wakulu wa Wayahudi, ‘Hamudaha kuchola kuja kunyhola.’
34 Nowagweleleni lagizo da sambi, Muinogele. Kamba niye viniwanogele, na mweye muinogele vivo.
35 Mwahainogela, baho kila munhu kojuwa kamba mweye mwa wanahina zangu.”

Yesu kolagula kamba Petulo kombela (Matayo 26:31-35; Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Simoni Petulo kamuuza, “Mndewa, kochola kwahi?”
Yesu kamwidika, “Hudaha kuniwinza sambi kuja kunyhola, lakini baho kumwande koniwinza.”
37 Petulo kamuuza, “Mndewa, habali sidaha kukuwinza sambi? Niye nodaha kufa mbuli ya gweye!”
38 Yesu kamwidika, “Vino gweye kweli kodaha kufa mbuli ya niye? Nokulongela ukweli, nzogolo yang'hali hanakwika konibela miyanza midatu.”

14

Yesu nzila ya kuchola kwa Tata

1 Yesu kawalongela, “Sikumudumbe na kunyawanyawa. Momtogola Imulungu, nhogoleni na niye vivija.
2 Mng'anda ya Tatangu kuna magati mengi, maza haili vivo sambi niwalongele. Nochola kuwatandileni hanhu.
3 Nahachola na kuwatandileni hanhu, nobwela na kuwasola ili mkale na niye aho honikala.
4 Muijuwa nzila ya hanhu honichola.”
5 Tomaso kamulongela, “Mndewa, hatukujuwile kwahi kuuchola, vino toijuwaze inzila?”
6 Yesu kamwidika, “Niye ayo nzila, ukweli na ugima. Kuduhu munhu yochola kwa Tata kamba habitila kumwangu.

7 Yesu kawalongela, Maza munjuwile niye, mwahamjuwile na Tatangu
vivija. Kulawa sambi na kugendelela mumjuwa na mumona."
8 Filipo kamulongela, "Mndewa, tulagusile Tata, acho tukilonda tu."
9 Yesu kamwidika, "Nikala na mweye siku zose, avo lelo hunjuwile vilihi
Filipo? Munhu yoyose yanyonile niye, kamona Tata. Habali gweye koniuza
niwalagusile Tata?
10 Filipo, vino gweye hutogola kamba nokala mgati mwa Tata na Tata
kokala mgati mmwangu? Mbuli ziniwasimulileni hazilawa kumwangu.
Tata, yokala mgati mmwangu kosang'hana mwenyego.
11 Nhogoleni nahalonga kamba nokala mgati mwa Tata na Tata kokala
mgati mmwangu. Kamba siyo vivo, togoleni mbuli ya vinhu vinhenda.
12 Nowalongeleni ukweli, wose onhogola otenda gaja ganhendile, otenda
makulu ng'hani kubanza gano, kwavija nochola kwa Tata.
13 Na nowatendela chochose kimpula kwa twaga jangu, ili ukulu wa Tata
oneke kubitila kwa Imwana.
14 Mwahanipula kinhu chochose kwa twaga jangu, nowatendela.

Loho Yang'alile

15 "Mwahaninogela, mogagoga malagizo gangu.
16 Nompula Tata, nayo kowagwaa Mtazaji iyagwe, kokala na mweye siku
zose.
17 Heyo ayo Loho Yang'alile yolagusa ukweli wa Imulungu. Wanhu wa
mwiisi hawadaha kumbokela, kwavija hawamona hebu kumjuwa. Lakini
mweye mumjuwa kwavija kokala na mweye na kamgati mmwenu.
18 "Nahachola siwaleka mwiiyeka kamba wakiwa, nowabweleleni.
19 King'hali kipindi kidodo wanhu wa mwiisi honda wanyone kabili, lakini
mweye monyona. Kwavija namgima, na mweye vivija mokuwa wagima.
20 Siku ayo yahavika, mojuwa kamba namgati mwa Tatangu, na mweye
mwa mgati mmwangu, na niye na mgati mmwenu.
21 "Wanhu wose ogatogola malagizo gangu na kugagoga, wao oninogela.
Tatangu kowanogela wose oninogela niye, na niye vivija nowanogela wao
na kuilagusa kumwao."
22 Yuda, siyo Yuda Isikaliote, kalonga, "Mndewa, habali gweye koilagusa
kumwetu na siyo kwa wanhu wa mwiisi?"
23 Yesu kamwidika, "Munhu yoyose yoninogela niye kogagoga mafundizo
gangu. Tatangu komnogela munhu ayo, niye na Tatangu tomwizila na
kukala nayo.
24 Munhu yoyose hanogela niye hagagoga mafundizo gangu. Mafundizo
gamuhulike siyo gangu, lakini golawa kwa Tata, yanhumile.
25 "Niwalongela mbuli zino ning'hali hamoja na mweye.
26 Tatangu kowagalila Mtazaji, Loho Yang'alile kwa twaga jangu, kowafun-
diza vinhu vose na kuwakumbusa gose ganiwalongele.
27 "Nowalekela tindiwalo, nowagwaa tindiwalo jangu. Siwagwelela
bule kamba viwowagwelela wanhu wa mwiisi. Sikumudumbe na kun-
yawanyawa.
28 Munihulika viniwalongele, 'Nosegela, lakini nowabwelela.' Maza
muninogele mwahadeng'helele kuwa nochola kwa Tata, kwavija heyo ayo
mkulu kubanza niye.
29 Niwalongela mbuli zino sambi zing'hali hazina lawilila ili zahalawilila,
mutogole.
30 Silonga ng'hani na mweye, kwavija Mwenembago ayo mkulu wa isi ino
kokwiza. Heyo kabule nguvu kumwangu,

31 lakini wanhu wa mwiisi olondigwa wajuwe kamba nomnogela Tata,
lekaavo notenda kila kinhu kamba viyonilagiza.
“Inukeni, tusegele.

15

Yesu ayo mzabibu wa kweli

1 “Niye ayo mzabibu wa kweli, na Tatangu ayo mulimaji.
2 Kila tambi dileka kulela mgati mmwangu kodikanha, na kodidahulila
kila tambi dilela matunda, ili dilele ng'hani.
3 Mweye mung'ala mwaka kwa mafundizo ganiwagwelele.
4 Kaleni mgati mmwangu, na niye nokala mgati mmwenu. Tambi hadi-
daha kulela matunda denyego mbaka dikale mdibiki. Vivo ili kumwenu
mweye, hamudaha kulela matunda mbaka mukale mmwangu.
5 “Niye na mzabibu, na mweye mwa matambi. Waja okala mgati
mmwangu na niye mgati mmwao, olela ng'hani matunda kwavija mweye
hamudaha kutenda mbuli yoyose bila niye.
6 Munhu yoyose yoleka kukala mgati mmwangu, koigala na tambi dik-
wasigwa kutali na kunyala. Matambi kamba gago gokwikigwa hamoja na
kwasigwa muumoto galukule.
7 Mwahakala mgati mmwangu na mbuli zangu zahakala mgati mmwenu,
baho puleni chochose kimulonda, na mweye mogweleligwa.
8 Ukulu wa Tatangu olagusigwa kamba mweye mwahalela matunda
mengi, na mokuwa wanahina zangu.
9 Nowanogela mweye kamba vija Tata viyoninogela niye, kaleni muuno-
gelwa wangu.
10 Mwahagagoga malagizo gangu, mokala muunogelwa wangu kamba
vija niye vinigagogile malagizo ga Tatangu na kukala muunogelwa wake.
11 “Niwalongela vino ili ndeng'ho jangu dikale mgati mmwenu na avo
ndeng'ho jenu dileke kumala.
12 Lagizo jangu dijo dino, muinogele, muinogele kamba viniwanogele
mweye.
13 Kuduhu unogelwa mkulu kubanza uno, wa munhu kuulava ugima
wake mbuli ya mbwiga zake.
14 Mweye mwa mbwiga zangu mwahatenda gaja goniwalagiza.
15 Siwakema kabili watumwa, kwavija watumwa hawajuwa kija choo-
tenda mkulu wao. Lakini nowakema mbwiga, kwavija niwalongela kila
kinhu kimhulike kwa Tatangu.
16 Siyo mweye munisagule niye, lakini niye niwasagula mweye, muchole
na kulela matunda, matunda gokala siku zose. Na ivo Tata kowagwaa
chochose kimumpula kwa twaga jangu.
17 Lagizo jangu kumwenu dijo dino, muinogele.

Kwihiligwa na wanhu wa mwiisi

18 “Wanhu wa mwiisi wahawehila, kumbukeni kamba wasonga kunihila
niye.
19 Maza muli wanhu wa mwiisi, baho wanhu wa mwiisi wahawanogele
mweye kamba wanhu wa kumwao. Lakini niwasagula mweye hagati ya
wanhu wa mwiisi, na hamwili wanhu wa mwiisi, lekaavo wanhu wa mwiisi
owehila.
20 Kumbukeni kiniwalongele, ‘Mtumwa hali mkulu kubanza mkulu wake.’
Kamba wanhu wanidununza niye vivija owadununza na mweye. Kamba
wagagoga mafundizo gangu, ogagoga na genu vivija.

21 Owatendela mweye gano gose kwavija mwa wanhu zangu, na kwavija
hawamjuwile ayo yanhumile.
22 Maza sizile na kulonga nao sambi wawe na nhaguso ya nzambi, lakini
sambi hawadaha kubela kamba wabule nzambi.
23 Munhu yoyose yonihila niye vivija komwihila Tatangu.
24 Maza sitendile kumwao mbuli zija hazinatendigwa na munhu yoyose,
sambi wawe na nhaguso ya nzambi. Lakini wazona mbuli zinhendile na
watwihila niye na Tatangu.
25 Gano gatendeka, avo kija chandikigwe mna Gamalagizo gao kilawilile,
'Wanihila bila kilamuso.'
26 "Nomtuma kumwenu Mtazaji kulawa kwa Tata, Loho Yang'alile, ayo
yolagusa ukweli wa Imulungu. Kowalongela ukweli mbuli ya niye,
27 vivija na mweye mowalongela mbuli ya niye, kwavija mkala na niye
kulawa kuna ichanduso."

16

1 Yesu kawalongela, "Niwalongeleni gano gose ili sikumuleke kunitogola
niye.
2 Wanhu owawinga mna zing'anda za kumpula Imulungu, na kipindi
chokwiza baho kila munhu yowakoma mweye kogesa komsang'hanila Imu-
lungu.
3 Wanhu owatendela gano gose kwavija hawamjuwile Tata hebu niye.
4 Niwalongela gano ili wahasonga kuwatendela gago, mukumbuke kamba
niwalongeleni.

Sang'hano ya Loho Yang'alile

"Siwalongele gano kulawa kunaichanduso kwavija nikala hamoja na
mweye.
5 Lakini sambi nochola kumwake yanhumile, kuduhu imoja wenu yoni-
uza, 'Kochola kwahi?'
6 Kwavija niwalongela gano gose, mizoyo yenu inyunyuwala ng'hani.
7 Lakini nowalongeleni ukweli, vinoga kumwenu niye nisegele, kwavija
kamba sisegela, Mtazaji honda yawezile. Lakini nahasegela, nomtuma
kumwenu.
8 Kipindi yaheza, kowalagusila wanhu wa mwiisi kamba wabananga
viwogesa mbuli ya kutenda nzambi, na mbuli ya kutenda ganogile, na mbuli
ya Imulungu vonda yawataguse wanhu.
9 Wabananga mbuli ya kutenda nzambi kwavija hawanhogola niye.
10 Wabananga mbuli ya kutenda ganogile, kwavija nochola kwa Tata na
honda munyone kabili.
11 Wabananga mbuli ya Imulungu vonda yawataguse wanhu, kwavija
Mwenembago, mkulu wa isi ino kamala kutagusigwa.
12 "Nina mbuli nyingi za kuwalongela, lakini sambi hamdaha bule kuzi-
goga.
13 Loho Yang'alile yaheza, ayo yolagusa ukweli wa Imulungu, kowalon-
goza muujuwe ukweli wose. Honda yalonge gake mwenyego, lakini kolonga
gaja gayahulike, na kowalongeleni gaja gondageze.
14 Konigwaa niye ukulu kwavija kosola gaja gononga na kuwalongela
mweye.
15 Vinhu vose viyalinavo Tatangu ni vangu, lekaavo niwalongela kamba
Loho Yang'alile kosola gaja ganimgwee niye na kuwalongela.

Kunyunyuwala na kudeng'helela

16 “King'hali kipindi kidodo honda munyone kabili, na kipindi kidodo
kumwande monyona.”
17 Wanahina zake wayagwe waiuza, “Vino kofambula choni? ‘King'hali
kipindi kidodo honda munyone kabili, na kipindi kidodo kumwande mony-
ona, na vivija kalonga, kwavija nochola kwa Tata.’ ”
18 Wagendelela kuiuza, “Kofambula choni viyolonga, ‘King'hali kipindi
kidodo?’ Hatujuwa kolonga choni!”
19 Yesu kajuwa kamba walonda kumuuza, avo kawalongela, “Vino mweye
moiuza nifambula choni vinongile, ‘King'hali kipindi kidodo honda muny-
one kabili, abaho kipindi kidodo kumwande monyona?’
20 Nowalongeleni ukweli, mweye molila na kona usungu, lakini wanhu wa
mwiisi odeng'helela. Mweye monyunyuwala, lakini kunyunyuwala kwenu
kogalamuka kudeng'helela.
21 Kipindi mtwanzi yahalonda kulela, konyunyuwala kwavija kipindi
chake cha kugaya kivika, lakini mwana king'hele yahavumbuka, koisemwa
kugaya kwake, kodeng'helela kwavija kalela mwana king'hele mwiisi.
22 Vino vivo ili kumwenu, sambi munyunyuwala, lakini nowezila kabili na
mizoyo yenu yomema deng'ho, kuduhu munhu yonda yadisegese.”
23 “Siku dija dahavika, honda munipule kinhu chochose. Nowalongeleni
ukweli, Tata kowagwaa chochose kimumpula kwa twaga jangu.
24 Mbaka sambi hamnapula kinhu chochose kwa twaga jangu. Puleni
mogweleligwa ili deng'ho jenu dimeme.”

Yesu kaihuma isi

25 “Niwalongeleni mbuli zino kwa simo. Kipindi chovika, baho honda
nilonge bule kwa simo, lakini nolonga kunze kunze mbuli ya Tata.
26 Siku dija dahavika, mompula Tata kwa twaga jangu. Siwalongela bule
nompulilani kwa Tata,
27 kwavija Tata mwenyego kowanogela. Kowanogela kwavija moninogela
niye na mutogola kamba ndawa kwa Imulungu.
28 Ndawa kwa Tata na niza mwiisi, na sambi nosegela mwiisi, nochola kwa
Tata.”
29 Abaho wanahina zake wamulongela, “Sambi hulonga kwa simo bule,
lakini kolonga kunze kunze.
30 Sambi tojuwa kamba kujuwa kila kinhu. Hatulonda kuuza mbuli
yoyose. Ino yotutenda tukutogole kamba kulawa kwa Imulungu.”
31 Yesu kawauza, “Vino sambi motogola?
32 Kipindi chokwiza, tena kivika, baho mweye mose mopwililika, kila
munhu ukae kumwake, mondeka niiyeka. Lakini sili niiyeka bule, kwavija
Tata kahamoja na niye.
33 Niwalongela gano gose, ili kwa kubandagala mmwangu mkale moyo
uholile. Mwiisi mnago madununzo, lakini fungeni umoyo! Niye niihuma
isi!”

17

Yesu kowapulila wanahina zake

1 Aho Yesu viyamambukize kulonga avo, kalola uchanha kuulanga ka-
longa, “Tata, saa ivika. Mgwee ukulu Mwanago ili Imwana nayo yakugwee
ukulu.
2 Kwavija kumgwaa Mwanago udahi kwa wanhu wose, ili yawagwee
ugima wa milele.

3 Uno awo ugima wa milele, wanhu wakujuwe gweye Imulungu uliwi-
iyeka wa ukweli, na wamjuwe Yesu Kilisito yuumtumile.
4 Niulagusa ukulu wako mwiisi, niimambukiza sang'hano yuunigwelele
niisang'hane.
5 Tata! Sambi unigwee ukulu, ukulu uuja ung'halile nao na gweye isi
ing'hali hainalumbigwa.

6 "Niditenda twaga jako dijuwike kwa wanhu waja waunigwelele mwiisi.
Wakala wanhu wako na gweye kungwaa niye, wao waigoga mbuli yako.
7 Sambi ojuwa vinhu vose viunigwelele volawa kumwako.
8 Kwavija niwagwaa usenga uunigwelele, na wao waubokela, ojuwa kweli
niye nilawa kumwako, na watogola kamba gweye kunhuma.

9 "Niye nowapulila wao. Siwapulila wanhu wa mwiisi bule lakini kwa
wose waunigwelele, kwavija wako gweye.
10 Wanhu wose wanili nao wako, na wose wauli nao wangu, na ukulu
wangu olagusigwa kubitila kumwao.
11 Sambi nokwiza kumwako, sili mwiisi kabili lakini awo wa mwiisi. Tata
Ung'alile, weke goya kwa udahi wa twaga jako diunigwelele wadahe kuwa
kinhu kimoja kamba vija gweye na niye vitwili kinhu kimoja.
12 Ving'halile hamoja nao niweka goya kwa udahi wa twaga jako diunig-
welele. Niweka goya na kuduhu hata munhu imoja yapotele, ila munhu ija
yasaguligwe kupotela, ili Maandiko Gang'alile galawilile.
13 Sambi nokwiza kumwako, nolonga mbuli zino mwiisi ili wadahe kuwa
na deng'ho jangu dimemile mna imizoyo yao.
14 Niwagwelela usenga wako, na wanhu wa mwiisi wawehila, kwavija
haweli wanhu wa mwiisi, kamba niye vinili siyo wa mwiisi.
15 Sikupula bule uwasegese mwiisi, lakini nokupula uweke goya kulawa
kwa ija Imdumuka.
16 Kamba vija niye vinili siyo wa mwiisi, na awo vivija haweli wa mwiisi.
17 Uwatende wang'ale kwa kweli, mbuli yako ayo kweli.
18 Niwatuma mwiisi, kamba vija gweye viunitumile niye.
19 Mbuli yao noilava mwenyego kumwako, ili na wao vivija wailave
ukweli kumwako.

20 "Siwapulila wao waiyeka bule, lakini na waja wose onda wanhogole
niye mbuli ya usenga wao onda wawapetele.
21 Nopula kuwa wose wawe kinhu kimoja. Tata, nopula wawe mgati
mmwetu, kamba vija gweye viuli mgati mmwangu na niye mgati mmwako.
Nopula wawe kinhu kimoja ili wanhu wa mwiisi watogole kamba kunhuma.
22 Ukulu uuja uunigwelele niwagwaa wao ili wawe kinhu kimoja, kamba
vija gweye na niye vitwili kinhu kimoja.
23 Ino yofambula, niye nokala mgati mmwao na gweye Tata kokala mgati
mmwangu. Nopula wawe kinhu kimoja kweli, ili wanhu wa mwiisi wajuwe
kamba kunhuma na kuwanogela hewo kamba viuninogela niye.

24 "Tata, kunigwaa wao. Nolonda wao wakale hamoja na niye aho hanili,
ili wawone ukulu wangu. Uno awo ukulu uunigwelele kwavija kuninogela
isi ing'hali hainalumbigwa.
25 Tata Unogile, wanhu wa mwiisi hawakujuwile, lakini niye nikujuwa, na
wano ojuwa kamba kunhuma.
26 Nhenda wao wakujuwe, na nogendelela kutenda vivo, ili unogelwa uli
nao kumwangu ukale mgati mmwao, ili na niye ng'hale mgati mmwao."

18

Kugogigwa kwa Yesu
(Matayo 26:47-56; Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Yesu viyamambukize kupula, kasegela hamoja na wanahina zake kachola mwambu wa kizanda kikemigwe Keduloni. Hanhu aho kukala na mgunda wa mibiki, Yesu na wanahina zake wengila mumo.
2 Yuda, yamuhinduke Yesu, kahajuwa hanhu aho, kwavija miyanza mingi Yesu kakala yoiting'hana na wanahina zake.
3 Avo Yuda kachola kunaumgunda wa mibiki, kachola hamoja na bumbila da wakalizi, na wakalizi wa Ng'anda ya Imulungu watumigwe na wakulu wa walava nhosa na Mafalisayo. Wakala na viwenge na mimuli na mizele.
4 Yesu kajuwa kila kinhu chonda kimulawilile, avo kalawilila haulongozi, kawauza, "Momzahila nani?"
5 Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti."
Yesu kawalongela, "Iyo niye."
Yuda yamuhinduke Yesu kakala yemile hamoja nao.
6 Baho Yesu viyawalongele, "Iyo niye," wabwela kuchugu, wagwa hasi.
7 Yesu kawauza kabili, "Momzahila nani?"
Wamulongela, "Yesu wa Nazaleti."
8 Yesu kawalongela, "Nimala kuwalongela kamba iyo niye. Avo kamba monizahila niye, walekeni wano wachole."
9 Kalonga vino ili kija kiyalongile kilawilile, "Tata, wanhu waja waunigwelele simwagize hata imoja."
10 Simoni Petulo yakalile na panga mkigudi, kadisomola kamkanha gwiti da mkono wa kudila msang'hanaji wa Mkulu wa walava nhosa. Msang'hanaji ayo kakemigwa Malukusi.
11 Yesu kamulongela Petulo, "Bweza panga jako muna iyala! Kogesa silonda niking'wele kikasi cha madununzo kiyanigwelele Tatangu?"

Yesu kogaligwa kwa Anasi
12 Abaho wakalizi na wakulu wao na wakalizi wa Wayahudi wamgoga Yesu, wamgodeka.
13 Wandusa kumgala kwa Anasi. Anasi kakala mkwe wa Kayafa, yakalile Mkulu wa walava nhosa mwaka awo.
14 Kayafa ayo yawalongele wakulu wa Wayahudi kamba vinoga ng'hani kwa munhu imoja yafe mbuli ya wanhu wose.

Petulo kombela Yesu
(Matayo 26:69-70; Maluko 14:66-68; Luka 22:55-57)
15 Simoni Petulo na mwanahina iyagwe wamkweleleza Yesu. Mwanahina ayo iyagwe kakala yajuwike goya na Mkulu wa walava nhosa, avo kachola na Yesu hana ulubuga lwa ng'anda ya Mkulu wa walava nhosa.
16 Lakini Petulo kakala kunze behi na mulango. Abaho mwanahina ayo iyagwe yajuwike na mkulu wa walava nhosa kalawa kunze, kalonga na mndele yakalile mmulango, kamgala Petulo mng'anda.
17 Mndele yakalile mmulango kamulongela Petulo, "Vino gweye huli imoja wa wanahina wa munhu ayo?"
Petulo kamwidika, "Aka, siyo niye."
18 Wasang'hanaji na wakalizi wabwinha moto wa makala, wema okotela kwavija kukala na beho. Avo Petulo kachola, kema hamoja nao kokotela.

Mkulu wa walava nhosa komuuza Yesu
(Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Mkulu wa walava nhosa kamuuza Yesu mbuli ya wanahina zake na
mbuli ya mafundizo gake.
20 Yesu kamwidika, “Siku zose nonga kunze kunze na kila munhu. Ma-
fundizo gangu gose nifundiza mna izing'anda za kumpula Imulungu na
Mng'anda ya Imulungu, mumo Wayahudi wose mooiting'hana. Silongile
chochose kwa kinyelegezi.
21 Habali koniuza niye? Wauze iwanhu wanihulike vinongile. Wauze
mbuli iniwalongele, wao waijuwa.”
22 Yesu viyalongile avo, mkalizi imoja yemile behi nayo kamzaba kofi,
kalonga, “Habali umwidika avo Mkulu wa walava nhosa?”
23 Yesu kamwidika, “Kamba nonga mbuli yoyose ihile, walongele wanhu
weli hano mbuli ayo. Lakini kamba nonga goya, habali konhowa?”
24 Abaho Anasi kamgala Yesu kwa Mkulu wa walava nhosa Kayafa, kuno
kagodekigwa.

Petulo kombela Yesu kabili
(Matayo 26:71-75; Maluko 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Petulo kakala yang'hali yemile aho kokota moto. Wanhu wayagwe
wamuuza, “Vino gweye huli imoja wa wanahina zake?”
Lakini Petulo kabela, kalonga, “Aka, siyo niye!”
26 Msang'hanaji imoja wa Mkulu wa walava nhosa, lukolo lumoja na
munhu ija yakanhigwe gwiti na Petulo, kamuuza, “Vino gweye sikonile
hamoja nayo kuja kumgunda wa mibiki?”
27 Abaho Petulo kalonga, “Aka!” Bahaja nzogolo keka.

Yesu kogaligwa mkitala cha Pilato
(Matayo 27:1-2, 11-14; Maluko 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Imitootondo ng'hani Yesu kalavigwa mng'anda ya Kayafa kagaligwa
mng'anda ya mkulu wa isi. Wakulu wa Wayahudi hawengile bule mng'anda
ya mkulu wa isi ya Yudea, kwavija walonda kukala wanogile, ili wadahe
kuja ndiya ya Pasaka.
29 Avo Pilato kawalawila kunze kawauza, “Muna kitala gani na munhu
ino?”
30 Wao wamwidika, “Maza habanange sambi tumgale kumwako.”
31 Pilato kawalongela, “Msoleni mweye wenyego mukamtaguse kamba
Malagizo genu vigalonga.”
Wayahudi wamwidika, “Siye hatulondigwa kumkoma munhu yoyose.”
32 Gano gatendeka ili kutenda mbuli za Yesu zilawilile, mbuli ziyalongile
kulagusa vonda yafe.
33 Pilato kengila kabili mng'anda ya mkulu wa isi, kamkema Yesu, ka-
muuza, “Vino gweye kwa Mndewa wa Wayahudi?”
34 Yesu kamwidika, “Vino uuzaji uno olawa kumwako hebu wanhu
wayagwe wakulongela mbuli zangu?”
35 Pilato kamulongela, “Vino gweye kogesa niye na Muyahudi? Wanhu
wako mwenyego na wakulu wa walava nhosa wao wakugalile kumwangu.
Vino kutenda choni?”
36 Yesu kamulongela, “Undewa wangu hauli wa mwiisi ino. Maza undewa
wangu uli wa mwiisi ino, wanahina zangu wahanigombele sikungogigwe
na wakulu wa Wayahudi. Ka, undewa wangu hauli wa bahano bule!”
37 Avo Pilato kamuuza, “Vino gweye kwa mndewa?”
Yesu kamwidika, “Gweye kolonga niye na mndewa. Niye nivumbuka
mbuli ya gano, na mbuli ya gano niza mwiisi, kulonga mbuli ya ukweli.
Munhu yoyose younogela ukweli konhegeleza.”

38 Pilato kamuuza, “Ukweli ndiyo choni?”

Yesu kotagusigwa yafe
(Matayo 27:15-31; Maluko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Abaho Pilato kalawa kunze kawacholela kabili Wayahudi, kawalongela, “Niye sichona kilamuso cha kumtagusila.
39 Lakini mbuli ya mila yumulinayo, siku zose niwafungulilaga mfungwa imoja kipindi cha Pasaka. Avo molonda niwafungulile Mndewa wa Wayahudi?”
40 Wamwidika kwa kukemelela, “Aka siyo heyo! Tomulonda Balaba!” Balaba kakala mbokaji.

19

1 Abaho Pilato kalagiza Yesu yatoigwe mbalati.
2 Wakalizi waluka ngata ya miba, waika mdipala jake. Abaho wamvaza kiwalo cha undewa.
3 Wamcholela, wamulongela, “Mwinyi, Mndewa wa Wayahudi!” Abaho wamzaba makofi.
4 Pilato kalawa kunze kabili, kalulongela lunhu lwa wanhu, “Loleni, nomgala kumwenu mujuwe kamba sichonile kilamuso cha kumtagusila.”
5 Avo Yesu kalawa kunze kuno kavala ngata ya miba na kiwalo cha undewa. Pilato kawalongela, “Loleni! Munhu mwenyego ayo ino!”
6 Wakulu wa walava nhosa na wakalizi wa Ng'anda ya Imulungu viwamone, wakemelela, “Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”
Pilato kawalongela, “Mweye wenyego msoleni mumuwambe mumsalaba. Niye sichona kilamuso cha kumtagusila.”
7 Wayahudi wamwidika, “Tunago Malagizo golonga kolondigwa yafe, kwavija kaitenda heyo Mwana wa Imulungu.”
8 Pilato viyahulike vivo, kadumba ng'hani.
9 Kengila kabili mna ing'anda ya mkulu wa isi, kamuuza Yesu, “Vino gweye kolawa kwahi?”
Lakini Yesu hamwidike bule.
10 Pilato kamulongela, “Kolema kulonga na niye? Hujuwile ninao udahi wa kukufungulila na vivija kukuwamba mumsalaba.”
11 Yesu kamwidika, “Kuna udahi kumwangu kwavija kugweleligwa na Imulungu. Avo munhu yanigalile mmakono gako katenda nzambi ng'hani.”
12 Pilato viyahulike vivo, kazahila nzila ya kumfungulila Yesu. Lakini Wayahudi wakemelela, “Wahamfungulila huli mbwiga wa Mndewa mkulu wa Lumi! Munhu yoyose yoitenda Mndewa komuhinduka Mndewa mkulu wa Lumi!”
13 Pilato viyahulike mbuli azo, kamulava Yesu kunze, kakala mkigoda cha mkulu wa kitala, hanhu hakemigwe “Lubuga lwa mabwe” Kwa Kiebulania “Gabasa”
14 Ikala saa sita imisi siku ya kuitanda Pasaka. Pilato kawalongela Wayahudi, “Aino hano Mndewa wenu!”
15 Wao wakemelela, “Mkome! Mkome! Muwambe mumsalaba!”
Pilato kawauza, “Molonda nimuwambe mumsalaba mndewa wenu?”
Wakulu wa walava nhosa wamwidika, “Twabule mndewa iyagwe lakini Mndewa mkulu wa Lumi!”
16 Abaho Pilato kamulava Yesu kumwao ili wamuwambe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Matayo 27:32-44; Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43)

Avo wambokela Yesu.

17 Kalawa kunze kuno kapapa msalaba wake, kachola hanhu hakemigwe
Fumvu da Pala. Kwa Kiebulania hokemigwa Goligota.
18 Ako wamuwamba Yesu mumsalaba, na vivija wawawamba wanhu
wayagwe wabili. Imoja mwambu wa mkono wa kudila na iyagwe mwambu
wa kumoso. Yesu hagati yao.
19 Pilato kandika kibao, kakika mumsalaba. Vino vivo yandike, “Yesu wa
Nazaleti, Mndewa wa Wayahudi.”
20 Wayahudi wengi wakisoma kibao acho kwavija hanhu aho
hayawambigwe Yesu hakala behi na buga jao. Kibao acho chandikigwa
Kiebulania, Kilatini na Kigiliki.
21 Wakulu wa walava nhosa wamulongela Pilato, “Sikuwandike ‘Mndewa
wa Wayahudi’ lakini, ‘Munhu ino kalonga heyo ayo Mndewa wa Wayahudi.’
”
22 Pilato kawedika, “Kinyandike nyandika.”
23 Wakalizi viwamambukize kumuwamba Yesu mumsalaba, wasola vi-
walo vake na kuvigola mafungu mane, kila mkalizi kapata dimoja. Vivija
wasola kiwalo chake kiyagwe kikalile hakisonigwe bule lakini kilukigwa.
24 Wakalizi wailongela, “Kino sikutukidege, leka tubwanhe simbi tulole
yomgwila nani.” Mbuli ino itendeka kutenda Maandiko Gang'alile galaw-
ilile.
“Waigolela viwalo vangu,
wakibwanhila simbi kiwalo changu.”
Na vino vivo viwatendile iwakalizi.
25 Wemile behi na msalaba wa Yesu wakala mamake na mamake mkulu
na Malia mtwanzi wa Kilopasi na Malia Magidalena.
26 Yesu viyamone mamake na mwanahina wake yamnogele ng'hani wema
aho, kamulongela mamake, “Mama, sambi ino ayo mwanago.”
27 Abaho kamulongela mwanahina ayo, “Sambi ino ayo mamako.” Kulawa
siku dijo mwanahina ayo kamsola na kukala nayo ukae kumwake.

Kufa kwa Yesu
(Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Yesu kajuwa kamba kulawa sambi kila kinhu kimala, na ili kutenda
Maandiko Gang'alile gavikizwe, Kalonga, “Nokona ng'hilu.”
29 Baho kukala na kikonha kimemile divai ya ugwadu, avo wavabika
didodoki mna idivai wadinanika mna ulubiki lwa hisopo, wadika mna
umulomo wa Yesu.
30 Yesu viyang'wile ija idivai, kalonga, “Gamala!”
Kaidulika kafa.

Yesu kohomigwa mulubavu

31 Abaho wakulu wa Wayahudi wampula Pilato yawatogolele wagabene
magulu ga wanhu wakalile wawambigwe mmisalaba ili wazihumuluse
ng'huli zao. Wampula vino kwavija ikala siku ya kuitanda, na hawalondile
ng'huli zikale mmisalaba mwiisiku ya Kubwihila, kwavija siku ayo ya
Kubwihila ikala ing'alile.
32 Avo wakalizi wachola, wagabena magulu ga munhu wa ichanduso na
abaho kwa munhu iyagwe wakalile wawambigwe mmisalaba hamoja na
Yesu.
33 Lakini viwezile kwa Yesu, wamvika kafa mwaka, avo hawagabenile
bule magulu gake.
34 Mkalizi imoja kamuhoma Yesu mgoha mulubavu lwake, bahaja damu
na mazi vilawa.

35 Munhu yagonile gano vigalawilile kawalongela ili na mweye mupate
kutogola. Gaja goyolonga gaukweli na kojuwa kamba kolonga ukweli.
36 Gano gatendigwa ili kutenda Maandiko Gang'alile galawilile, “Kuduhu
zege jake donda dibenigwe.”
37 Vivija Maandiko Gang'alile golonga, “Omulola munhu ayo
wamuhomile.”

Yesu kozikigwa
(Matayo 27:57-61; Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Vigabitile gago, Yusufu, mwenekae wa Alimataya kampula Pilato yamg-
welele lukuli lwa Yesu. Yusufu kakala mwanahina wa Yesu kwa kinyelegezi,
kwavija kakala yowadumba wakulu wa Wayahudi. Pilato kamtogolela
yalusole lukuli lwa Yesu, avo Yusufu kachola, kalusegesa na kasegela nao.
39 Nikodemo, munhu yamgendele Yesu ikilo baho ichanduso hamoja
na Yusufu, kapapa mhishi longo na tano za mavumba, gatibwilizigwe na
mavuta ga bei ng'hulu gokemigwa manemane na ubani.
40 Wanhu awo wabili walusola lukuli lwa Yesu, waluzingiliza sitili hamoja
na mavuta gonung'hila goya kamba viili mila ya Wayahudi ya kuzika.
41 Hanhu aho hayawambigwe Yesu kukala na mgunda, mgati kukala na
panga da sambi najo dikala hadinazikiligwa munhu.
42 Kwavija ikala ing'hali siku imoja kuvikila siku ya Kubwihila na vivija
panga dijo dikala behi, avo walwika lukuli lwa Yesu mumo.

20

Yesu kazilibuka
(Matayo 28:1-8; Maluko 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Imitootondo ng'hani mwiisiku ya Jumapili, kung'hali hakuna kunguzuka
goya, Malia Magidalena kachola kuna dipanga kajona dija didibwe disege-
sigwa mmulomo wa dipanga.
2 Avo kachola yokimbila mbaka kwa Simoni Petulo na ija mwanahina
iyagwe yanogeligwe ng'hani na Yesu, kawalongela, “Wamsegesa Mndewa
kudipanga na hatujuwa wamwika kwahi!”
3 Baho Petulo na ija mwanahina iyagwe wachola kudipanga.
4 Wose wabili wakala okimbila, lakini ija mwanahina iyagwe kakimbila
ng'hani kubanza Petulo na kalongola kuvika kudipanga.
5 Viyainamile na kusungulila, kayona sitili lakini hengile mgati bule.
6 Kuchugu chake kavika Simoni Petulo, kengila mgati ya dipanga na
kayona sitili,
7 na kikumbi kizingilizigwe mdipala da Yesu hakikalile hamoja na sitili,
lakini kikala hamgwazo kiiyeka.
8 Abaho ija mwanahina iyagwe yasongile kuvika kudipanga kengila mgati,
vivija kayona na katogola.
9 Wakala wang'hali hawajuwile Maandiko Gang'alile vigalongile kamba
kolondigwa yazilibuke kulawa kwa wafile.
10 Abaho wanahina waja wabwela ukayao.

Yesu komulawilila Malia Magidalena
(Matayo 28:9-10; Maluko 16:9-11)

11 Malia kakala yemile kunze ya dipanga kuno kolila. Viyakalile yang'hali
kolila, kainama kasungulila kudipanga,
12 kawona wasenga wa kuulanga wabili wavalile viwalo vizelu, wakala
aho halukalile lukuli lwa Yesu, imoja kudipala na iyagwe kuna gamagulu.

13 Wasenga awo wamuuza Malia, “Mama, kolilila choni?”
Kawedika, “Wamsegesa Mndewa wangu, na sikujuwile bule kuwamwikile!”
14 Abaho Malia kahinduka kuchugu, kamona Yesu kema aho lakini hajuwile bule kamba kakala Yesu.
15 Yesu kamuuza Malia, “Mama, kolilila choni? Komzahila nani?”
Malia kagesa munhu ayo kakala mwamizi wa mgunda, avo kamulongela, “Go mkulu, kamba kumsegesa, nongela hanhu haumwikile nyhole nikamsole.”
16 Yesu kamulongela, “Malia!”
Malia kahinduka kamulongela kwa Kiebulania, “Laboni!” Laboni fambulo jake “Mfundiza.”
17 Yesu kamulongela, “Sikuungoge kwavija ning'hali sinachola kwa Tata kuulanga. Lakini genda kwa ndugu zangu ukawalongele nochola kwa Tatangu vivija Tata yenu, Imulungu wangu vivija Imulungu wenu.”
18 Avo Malia Magidalena kachola, kawalongela wanahina, “Nimona Mndewa!” Abaho kawasimulila kila kinhu kiyamulongele.

Yesu kowalawilila wanahina zake (Matayo 28:16-20; Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Ikala ichungulo ya siku dija da Jumapili, wanahina wakala waiting'hane hamoja mng'anda kuno nyivi wahinda kwavija wakala owadumba wakulu wa Wayahudi. Abaho Yesu kema hagati yao. Kawalongela, “Tindiwalo diwe kumwenu!”
20 Viyamambukize kulonga avo, kawalagusila makono gake na lubavu lwake. Wanahina viwamone Mndewa wadeng'helela.
21 Yesu kawalongela kabili, “Tindiwalo diwe kumwenu. Kamba Tata viyanhumile, na niye nowatuma.”
22 Baho kawahuvila, kawalongela, “Bokeleni Loho Yang'alile.
23 Kamba mwahazigela kumgongo nzambi za wanhu, Imulungu nayo kozigela kumgongo. Lakini kamba hamzigela kumgongo nzambi za wanhu, vivija Imulungu hazigela kumgongo bule.”

Yesu komulawilila Tomaso

24 Mwanahina wake imoja mna iwanahina longo na wabili Tomaso, yakemigwe Pacha hakalile hamoja nao kipindi Yesu viyezile.
25 Avo wanahina wayagwe wamulongela, “Tumona Mndewa!”
Tomaso kawalongela, “Mbaka nizone ng'hovu za misumali mmakono gake, na ningize kidole changu mna zing'hovu na ningize mkono wangu mulubavu lwake, sitogola bule!”
26 Vizivikile siku nane wanahina wakala hamoja kabili mng'anda, Tomaso nayo kakala hamoja nao. Nyivi zikala zihindigwe, lakini Yesu kengila kema hagati yao kawalongela, “Tindiwalo diwe kumwenu.”
27 Abaho kamulongela Tomaso, “Ika kidole chako hano, ulole makono gangu. Abaho golosa mkono wako wike mulubavu lwangu. Sikuukone shaka, lakini utogole!”
28 Tomaso kamwidika, “Mndewa wangu na Imulungu wangu!”
29 Yesu kamulongela, “Vino gweye kotogola kwavija kunyona? Wamweda waja wose otogola bila kunyona!”

Kilamuso cha kwandika kitabu kino

30 Yesu viyakalile na wanahina zake katenda mbuli ziyagwe nyingi za unzonza lakini hazandikigwe bule mna ikitabu kino.

31 Lakini zino zandikigwa ili mweye mudahe kutogola kamba Yesu ayo
Kilisito Mkombola, Mwana wa Imulungu, na kwa kumtogola muwe na
ugima.

21

Yesu kowalawilila wanahina saba

1 Vigabitile gano, Yesu kawalawilila wanahina zake kabili hana dilamba
da Tibelia. Vino vivo viilawilile.
2 Simoni Petulo na Tomaso yakemigwe Pacha na Nasanaeli mwenekae wa
Kana mwiisi ya Galilaya na wanage Zebedayo na wanahina wayagwe wabili
wa Yesu wakala hamoja.
3 Simoni Petulo kawalongela wayage, “Nochola kuvula somba.”
Wayage wamulongela, “Tochola na gweye.” Avo wakwela mwiingalawa
wachola, lakini ikilo kigima hawapatile kinhu bule.
4 Zuwa vidisongile kulawa, Yesu kema mwiingema ya dilamba, lakini
wanahina hawajuwile bule kamba kakala Yesu.
5 Abaho Yesu kawauza, “Mbwiga zangu, vino hampatile kinhu chochose?”
Wamwidika, “Ona, hatupatile chochose.”
6 Kawalongela, “Pigiseni lwavu lwenu mwambu wa mkono wa kudila wa
ngalawa, mopata somba.” Avo walupigisa ulwavu, somba wengi wakala
wanamate, hawadahile bule kulukwega.
7 Mwanahina ija yanogeligwe na Yesu kamulongela Petulo, “Ayo Mn-
dewa!” Simoni Petulo viyahulike kakala Mndewa, kaifunga kiwalo chake
cha kunze mkigudi kwavija kakala yakivulile, kazumha mgamazi.
8 Wanahina wayagwe weza mwiimwhani kwa ngalawa, kuno okwekwesa
lwavu lumemile somba. Hawakalile kutali ng'hani bule kulawa mwiisi
inyalile, ikala utali wa magulu gana dimoja.
9 Viwavikile kunze mwiisi inyalile, wauvika moto wa makala na uchanha
yake kuna somba na gate.
10 Yesu kawalongela, “Wagaleni hano somba wayagwe wamuwavuwile.”
11 Simoni Petulo kengila mgati mwiingalawa, kalukwega kunze ulwavu
lumemile somba wakulu. Wose kwa wose wakala somba gana dimoja na
malongo matano na ndatu. Hamoja wakala wengi kamba vivo lakini lwavu
haludegeke bule.
12 Yesu kawalongela, “Izoni muje.” Kuduhu mwanahina yagezile ku-
muuza, “Gweye kwa nani?” kwavija wamjuwa kamba kakala Mndewa.
13 Avo Yesu keza, kasola digate kawagolela, na katenda vivo kwa waja
iwasomba.
14 Uno ukala mwanza wa kadatu wa Yesu kuwalawilila wanahina zake
viyazilibuke kulawa kwa wafile.

Yesu kolonga na Petulo

15 Viwamambukize kuja, Yesu kamuuza Simoni Petulo, “Simoni mwanage
Yohana, vino koninogela ng'hani kubanza wano wayagwe?”
Simoni kamwidika, “Ona Mndewa, gweye kojuwa niye nokunogela.”
Yesu kamulongela, “Wadime wana ng'hondolo zangu.”
16 Mwanza wa kabili Yesu kamuuza Petulo, “Simoni mwanage Yohana,
gweye koninogela?”
Simoni kamwidika, “Ona Mndewa, gweye kojuwa niye nokunogela.”
Yesu kamulongela, “Wasusile ng'hondolo zangu.”
17 Mwanza wa kadatu Yesu kamuuza, “Simoni mwanage Yohana, gweye
koninogela?”

Petulo kona usungu kwavija Yesu kamuuza mwanza wa kadatu, “Koninogela?” Avo kamulongela, “Mndewa, gweye kojuwa kila kinhu, kojuwa niye nokunogela!”
Yesu kamulongela, “Wadime ng'hondolo zangu.
18 Nokulongela ukweli, viukalile mbwanga, kuifunga mkwiji mwenyego na kuchola kokose kuulondile. Lakini wahawa mvele, kogolosa makono gako na munhu iyagwe kokufunga na kokugala kuja hukulondile kukuchola.”
19 Kwa ulonzi uno Yesu kakala yolagusa vija Petulo vonda yafe na kugala ukulu kwa Imulungu. Abaho Yesu kamulongela, “Nikweleleze!”

Yesu na ija mwanahina iyagwe

20 Abaho Petulo kahinduka, kamona ija mwanahina iyagwe yanogeligwe na Yesu, ija yakalile behi na Yesu hana indiya ya Pasaka ayo yamuuzile Yesu, “Mndewa, nani yonda yakuhinduke?”
21 Petulo viyamone, kamuuza Yesu, “Mndewa, na ino vilihi?”
22 Yesu kamwidika, “Nahalonda yakale mgima mbaka vonda nize, gweye ya choni? Gweye nikweleleze!”
23 Avo mbuli ayo ibwililika kwa wanhu wamkweleleze Yesu kamba mwanahina ayo honda yafe bule. Lakini Yesu halongile honda yafe, kalonga, “Nahalonda yakale mgima mbaka vonda nize, gweye ya choni?”
24 Ino ayo mwanahina yazisimulile mbuli zino, na vivija ayo yazandike. Siye tojuwa kamba gaja gayalongile gaukweli.

Kuuhelelo

25 Kuna mbuli ziyagwe nyingi ziyatendile Yesu. Maza zandikigwe zose, vinigesa mwiisi yose sambi hawe na hanhu ha kwika ivitabu vandikigwe.

Sang'hano za Iwatumigwa

Ulongozi

Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chosimulila kusonga kwa wanhu wamtogole Yesu na vija wanhu viwamtogole Yesu kusongela Yelusalemu mbaka Yudea na Samalia na vivija mbaka kumwande ya kuko. Vino vivo Yesu viyawalongele wanahina zake yang'hali hanagaligwa kuulanga (Sula ya 1:8). Kitabu kino chandikigwa na Luka vivija ayo yandike Mbuli Inogile ya Luka. Luka kakala mganga na kandika goya zimbuli kamba vizilawile. Heyo kandika Imbuli Inogile na kitabu kino cha Sang'hano za Iwatumigwa kwa Teofili yakalile Mgiliki, lakini vivija togesa ivitabu vandikigwa mbuli ya wanhu wamtogole Yesu wose Wagiliki na Wayahudi (Sula ya 1:1).

Kitabu kino cha Sang'hano za Iwatumigwa chogesigwa kamba chandikigwa hagati ya mwaka wa 60-64 toka kuvumbuka kwa Kilisito, kwavija ikitabu chohelela aho Paulo viyakalile yang'hali mkifungo. Vivija Luka wanga wose na mtumigwa Paulo na wanhu ogesa kamba kitabu kino chandikigwa kudibuga da Antiokia. Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chogendeleza Mbuli Inogile ya Luka na chosongela Yesu viyacholile kuulanga. Kilamuso cha Luka kwandika kamba kikija cha Mbuli Inogile ya Luka. Kalonda Teofili na wanhu wamtogole Yesu watamanile kija kiwafundizigwe, avo kandika goya vija mbuli ya Yesu viyakalile hano mwiisi na vija wanhu wamtogole Yesu viwongezeke.

Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chotulagusila vija waetu wasongile kumtogola Yesu viwakalile na viilondigwa mna ukukala kwa kumtamanila Yesu. Vivija viwatendile watumigwa votulagusila kamba tolondigwa tumtamanile Loho Yang'alile twahawalongela wanhu wayagwe usenga wa Mbuli Inogile.

Mbuli zili mkitabu

Tanhu Loho Yang'alile kowezila wanahina na wanhu wamtogole Yesu osonga kongezeka (Sula ya 1:1-8:1).
Abaho wanhu wamtogole Yesu odununzigwa na osonga kwenela kubanza Yelusalemu (Sula ya 8:2-12:23).
Abaho Paulo kochola mwanza wake wa ichanduso wa umishieni (Sula ya 12:24-14:28).
Abaho mting'hano wa Yelusalemu kugesa wanhu wamtogole Yesu sambi sambi olondigwa watende choni (Sula ya 15:1-35).
Abaho Paulo kochola mwanza wake wa kabili wa umishieni (Sula ya 15:36-18:22).
Abaho kachola mwanza wake wa kadatu wa umishieni (Sula ya 18:23-20:38).
Abaho Paulo kogeligwa mmakono ako Yelusalemu (Sula ya 21-26).
Kukimambukizo kagaligwa Lumi (Sula ya 27-28).

1 Kwa Mkulu Teofili.
Mna ikitabu changu kinisongile kwandika, nyandika gose gayatendile
Yesu na kufundiza kulawa mna ikipindi kiyasongile kusang'hana,
2 mbaka mna disiku diyagaligwe kuulanga. Viyakalile yang'hali hana-
galigwa uchanha, kawagwaa malagizo kwa udahi wa Loho Yang'alile wanhu
awo yawasagule wawe watumigwa zake.
3 Mna ikipindi cha siku malongo mane toka ifa yake, Yesu kakala yowalaw-
ilila watumigwa zake miyanza mingi ili kulagusa kakala mgima. Wamona,
nayo kalonga nao mbuli za Undewa wa Imulungu.

4 Mna ikipindi kimoja viyakalile koja nao, kawalagiza, “Sikumulawe
kudibuga da Yelusalemu, lakini mbeteleni Loho Yang'alile yeli nhunza
iyawalongele Tatangu.
5 Yohana kawabatiza kwa mazi, lakini mna ikipindi kidodo kumwande
mobatizigwa kwa Loho Yang'alile.”

Yesu kogaligwa uchanha kuulanga
(Maluko 16:19-20; Luka 24:50-53)

6 Watumigwa viwaiting'hane hamoja na Yesu, wamuuza, “Mndewa, vino
kipindi kino acho chonda uwabwezele wanhu wa Izilaeli undewa?”
7 Yesu kawedika, “Kipindi na siku azo va mmakono ga Tatangu. Mweye
siyo sang'hano yenu kujuwa lini vonda iwe.
8 Lakini Loho Yang'alile vondayawezile, mobokela nguvu, na mowapetela
wanhu mbuli zangu zimone, mowapetela kudibuga da Yelusalemu na mziisi
zose za Yudea na Samalia, na kuuhelelo wa isi.”
9 Viyamambukize kulonga vivo, kagaligwa uchanha kuulanga kuno omu-
lola. Abaho ulanga umfisa, hawamone kabili.
10 Viwakalile wang'hali olola bunhuu kuulanga Yesu viyakalile kochola,
bahaja wanhu wabili wavalile viwalo vizelu chuwee wema habehi nao.
11 Walonga, “Mweye wanhu wa Galilaya, habali mwima aho na ku-
lola uchanha kuulanga? Yesu iino yagaligwe uchanha kuulanga kulawa
kumwenu, kobwela kabili kamba vivo vimmona kochola kuulanga.”

Muhazi wa Yuda
(Matayo 27:3-10)

12 Abaho watumigwa wabwela Yelusalemu kulawa kuna Ulugongo lwa
Mizeituni, lukalile utali wa kilometa imoja kulawa buga dija.
13 Wengila kudibuga, wachola mbaka kudigati diwakalile Petulo na
Yohana na Yakobo na Andeleya na Filipo na Tomaso na Batulumayo na
Matayo na Yakobo mwanage Alufayo na Simoni Zeloti na Yuda mwanage
Yakobo.
14 Wagendelela kuiting'hana hamoja kumpula Imulungu, hamoja na wat-
wanzi wayagwe, na Malia mamake Yesu na wadodo zake Yesu.
15 Siku dimoja Petulo kema mumting'hano wa wanhu wamtogole Yesu.
Wanhu awo wakala ovika gana dimoja na malongo mabili.
16 Petulo kema na kulonga, “Ndugu zangu, Maandiko Gang'alile
golondigwa galawilile, gaja gayalongile Loho Yang'alile kubitila Daudi,
yalagule mbuli ya Yuda, ayo yawalongoze wanhu waja wamgogile Yesu.
17 Yuda kakala imoja wa kibumbila chetu, kwavija kasaguligwa tutende
nayo sang'hano.”
18 Yuda kagula mgunda kwa sente ziyapatile kwa gehile, mumo kagwa
kingubanguba luu, na inda yake itulika na vinhu vake vose va mgati vilawa
kunze.
19 Wanhu wose wa Yelusalemu waihulika mbuli ayo, avo kwa ulonzi wa
kumwao waukema mgunda awo Akelidama, fambulo jake, “Mgunda wa
Damu.”
20 “Kwavija yandikigwa mna ikitabu cha Zabuli,
‘Ng'anda yake iwe vihame,
mgati yake sikuyakale munhu yoyose.’
Vivija yandikigwa,
‘Munhu iyagwe yasole sang'hano yake.’
21 “Avo, kolondigwa yasaguligwe munhu imoja yakalile na siye kipindi
chose Mndewa Yesu viyangile na siye.

22 Kusongela kipindi kija Yohana viyawapetele wanhu usenga wake wa
kubatiza, mbaka siku dija Yesu viyagaligwe kuulanga kulawa kumwetu.
Munhu ayo yailumbe na siye mna isang'hano ya kuwapetela wanhu
kuzilibuka kwa Yesu."
23 Avo wasagula matwaga ga wanhu wabili, Yusufu yakemigwe Balisaba
hebu Yusito, na wa kabili Matiasi.
24 Abaho wampula Imulungu walonga, "Mndewa, kugajuwa goyogesa kila
munhu. Avo tulagusile nani mna iwanhu wano wabili yuumsagule
25 yakusang'hanile muutumigwa yaulekile Yuda, yalemelwe kuchola
hanhu hayalondeke."
26 Aho wabwanha simbi kusagula mna iwanhu awo wabili, avo simbi
imgwila Matiasi, nayo kongezigwa mna ikibumbila cha watumigwa longo
na imoja.

2

Kwiza kwa Loho Yang'alile

1 Siku da Pentekoste vidivikile, wanhu wose wamtogole Yesu wakala
waiting'hane hamoja.
2 Bahaja wanhu wahulika kinhu chobuma kulawa kuulanga kiigalile na
beho kulu dibuma, kinhu acho kiimemeza ng'anda yose iwakalile wanhu
awo.
3 Baho ona vinhu viigalile na lambi da moto, vipwililika na kumkwasa kila
munhu yakalile aho.
4 Wanhu wose wamemezigwa Loho Yang'alile na wasonga kulonga kwa
ulonzi uyagwe, kamba Loho viyawadahize kulonga.
5 Ako Yelusalemu kukala na Wayahudi omdumba Imulungu, walawile kila
hanhu mwiisi yose.
6 Viwazihulike nyangi azo, lunhu mkulu luiting'hana hamoja. Wanhu
wose wakanganya, kwavija kila munhu kahulika wanhu wamtogole Yesu
olonga kwa ulonzi wake mwenyego.
7 Wakanganya ng'hani na kulonga, "Wanhu wose wano olonga, ni
wenekae wa Galilaya.
8 Yokuwaze kabili, kila imoja wetu kowahulika olonga kwa ulonzi wake
mwenyego?
9 Wayagwe vitwili olawa Palitiya na Mediya na Elama, kulawa
Mesopotamia, Yudea na Kapadokia, kulawa Ponto na Asiya,
10 kulawa Fulugia na Pamfulia, kulawa Misili na banzi za Libiya behi na
Kilene. Wayagwe wetu walawa Lumi,
11 Wayahudi na wanhu wengile dini ya Kiyahudi, na wayagwe wetu olawa
Kilete na Alabiya lakini kila imoja wetu kowahulika olonga mbuli ng'hulu
ziyatendile Imulungu kwa ulonzi wa kumwetu!"
12 Wose wakanganya na kwazanywa, waiuza, "Mbuli ino fambulo jake
choni?"
13 Lakini wanhu wayagwe wawageweza, walonga, "Wanhu wano
wakoligwa!"

Usenga wa Petulo kwa wanhu

14 Abaho Petulo kema hamoja na watumigwa longo na imoja na kwa sauti
ng'hulu kasonga kululongela ulunhu, "Mbwiga zangu Wayahudi na mweye
mose mukalaga isi ya Yelusalemu, nhegelezeni niwalongele fambulo da
mbuli zino.
15 Wanhu wano hawakoligwe, kamba vimugelegeza, sambi saa ndatu ya
imitondo.

16 Lakini, gano gago gayalongile mtula ndagu wa Imulungu Yoeli,
17 Imulungu kolonga, 'Vino vivo vondanhende mna isiku ya uhelelo,
Nomgidila kila munhu Loho yangu.
Wanenu wa kimbigalo na wa kitwanzi olagula mbuli zangu,
wabwanga zenu olagusiligwa vinhu na Imulungu,
wavele wenu olota nzozi.
18 Ona, hata wasang'hanaji zangu wose wa kitwanzi na wa kimbigalo,
nowagidila Loho yangu mna izisiku azo,
na wao olagula.
19 Notenda unzonza kuulanga
na vilaguso mwiisi.
Hokuwa na damu, moto na yosi,
20 Zuwa dogeligwa ziza,
mbalamwezi yokuwa dung'hu kamba damu,
ing'hali hainavika siku ija ng'hulu ya kwiza kwa Mndewa.
21 Abaho, munhu yoyose yompula Mndewa kwa kutazigwa kokomboligwa.'
"

22 "Wanhu wa Izilaeli! Tegelezeni mbuli zino, Yesu wa Nazaleti kakala munhu wa udahi na kalagusigwa kumwenu kwa unzonza na vilaguso viyatendile Imulungu kubitila kumwake. Mweye wenyego muijuwa mbuli ino kwavija ilawilila bahano hamwenu.
23 Toka mwaka Imulungu kajuwa na kalonda mweye mumgoge Yesu na mweye mumkoma kwa kuwaleka wanhu otenda nzambi wamuwambe mumsalaba.
24 Lakini Imulungu kamzilibula kulawa kwa wafile, kamulekesa kulawa muusungu wa ifa, kwavija havidahike ifa imwike mkifungo.
25 Kwavija Daudi kalonga mbuli yake,
'Nimona Mndewa ka haulongozi wangu siku zose,
kahabehi yangu, na niye sigwaya bule.
26 Avo niye nodeng'helela,
na lulimi lwangu lolonga kwa kudeng'helela,
na lukuli lwangu lokala kwa kutamanila,
27 kwavija gweye Imulungu honda undeke kowochola wanhu wafile,
honda umuleke mtumigwa wako yang'alile yole mdipanga.
28 Kundagusila nzila ilongoza muugima,
nimema deng'ho kwavija kwa hamoja na niye.' "
29 "Ndugu zangu, nolondigwa nonge fulu ipile kamba muhenga wetu mkulu Daudi yajuwike ng'hani. Kafa, kazikigwa, na mbaka lelo panga jake dabahano hamwetu.
30 Kwavija kakala mtula ndagu wa Imulungu, kakijuwa kija kiyalongile Imulungu, Imulungu kamulongela kwa kuiduwila kamba yahamtendile munhu imoja kulawa mulukolo lwa Daudi yawe Mndewa kamba viyakalile heyo.
31 Daudi kagona gonda yatende Imulungu, avo kasimulila mbuli ya kuzilibuka kwa Kilisito Mkombola viyalongile,
'Halekigwe kuwochola wanhu wafile,
lukuli lwake halwolile mdipanga.'
32 Imulungu kamzilibula ino Yesu, na siye wao tuyone mbuli ayo na towapetela mweye.
33 Kazilibuligwa na kwikigwa muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu Tatake, na kambokela Loho Yang'alile, kamba viyalongeligwe. Kino kimona na kuhulika ayo Loho iyatugidile Yesu.

34 Kwavija Daudi hagaligwe kuulanga, lakini kalonga,
‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano muukulu mwambu wangu wa mkono wa kudila
35 mbaka niwatende wanhu wakwihile kamba kigoda cha kwikila magulu
gako.’
36 “Wanhu wose wa Izilaeli molondigwa mujuwe kamba ino Yesu, yum-
muwambile mumsalaba, Imulungu kamtenda Mndewa na Kilisito Mkom-
bola!”
37 Wanhu viwahulike vivo, wasomigwa mmizoyo na wamulongela Petulo
na watumigwa wayagwe, “Ndugu zetu, lelo tutende choni?”
38 Petulo kawalongela, “Kila imoja wenu kolondigwa yaleke nzambi na
yabatizigwe kwa twaga da Yesu Kilisito, na Imulungu kozigela kumgongo
nzambi zenu na mobokela Loho Yang'alile yeli nhunza.
39 Kwavija lagano da Imulungu ditendigwa mbuli yenu na mbuli ya
wanenu, na wose wali mmatali na Mndewa Imulungu wetu kowakema
kumwake.”
40 Petulo kawalongela mbuli nyingi na kwa kuwazuma kalonga, “Ihonyeni
wenyego kulawa mna inhaguso yonda ize ya wanhu wa lukolo luno wihile!”
41 Wanhu wengi wazitogola mbuli zake na wabatizigwa, wanhu gana
malongo madatu ongezeka mkibumbila siku dijo.
42 Wagendelela kufundizigwa na watumigwa, wakala kimbwiga na kuja
gate hamoja na kumpula Imulungu.

Wanhu wamtogole Yesu viwakalile okala

43 Mbuli nyingi za unzonza na vilaguso zikala zitendigwa na watumigwa,
na kila munhu kengila bwembwe.
44 Wanhu wose wamtogole Yesu wagendelela kukala hamoja na kuigolela
vinhu vao.
45 Wakala ochuuza migunda na vinhu viwakalile navo na kuigolela zisente
kwa kila munhu viyalondile.
46 Wagendelela kuiting'hana Mng'anda ya Imulungu kila siku, wakala oja
hamoja mzikae zao, waja kwa kudeng'helela na kwa moyo uholile,
47 kuno omtogola Imulungu, na wanhu wose wawanogela. Kila siku
wanhu wamtogole Yesu ongezigwa na Mndewa mdibumbila jao.

3

Petulo na Yohana omuhonya mbetembete

1 Siku dimoja saa tisa ya imisi kipindi cha kumpula Imulungu, Petulo na
Yohana wakala ochola kuna Ing'anda ya Imulungu.
2 Kipindi acho wanhu wakala wampapile munhu imoja mbetembete toka
viyavumbuke. Kila siku wakala omwika munhu ayo hana ulwivi lwa
Ng'anda ya Imulungu lukemigwe, “Lwivi lunogile” ili yapule sente kwa
wanhu wakalile okwingila Mng'anda ya Imulungu.
3 Viyawone Petulo na Yohana okwingila Mng'anda ya Imulungu, kawa-
pula wamgwee kinhu chochose.
4 Nao wamulola munhu ayo bunhuu. Petulo kamulongela, “Tulole siye!”
5 Avo kawalola bunhuu, kuno kotamanila kupata kinhu chochose kulawa
kumwao.
6 Lakini Petulo kamulongela, “Nabule sente, ila nokugwaa kija kinilina-
cho, kwa twaga da Yesu Kilisito wa Nazaleti, nokulagiza ima wima utem-
bele!”

7 Abaho kamgoga kwa mkono wake wa kudila kamwinula. Na bahaja mige
ya magulu gake igangamala.
8 Kenuka, kema kwa magulu gake, kasonga kutembela. Abaho kengila
Mng'anda ya Imulungu hamoja nao, kuno kozumha zumha na kumtogola
Imulungu.
9 Wanhu wose viwamone kotembela na komtogola Imulungu,
10 wamjuwa kamba heyo yakalile yopula hana, “Ulwivi Lunogile,” avo
wose wakanganya kija kimulawilile munhu ayo.

Usenga wa Petulo Mng'anda ya Imulungu

11 Kuno munhu ayo yang'hali kowawinza Petulo na Yohana hana, “Uluhe-
lengo lwa Sulemani,” kamba vilukemigwe, wanhu wose wakanganya na
wasonga kuwakimbilila.
12 Petulo viyawone wanhu, kawalongela, “Ndugu zangu wa Izilaeli, habali
moikanganya mbuli ino, habali motubunhulila meso? Vino mogelegeza
mbuli ino ilawilila kwa udahi wetu kumtenda munhu ino yatembele hebu
kwavija siye tomtambikila Imulungu?
13 Imulungu wa Abulahamu na Isaka na Yakobo na Imulungu wa wahenga
zetu, kamgwaa ukulu mtumigwa wake Yesu. Lakini mumgela mmakono
ga iwakulu, mumulema haulongozi ha Pilato, hata Pilato viyalondile ku-
mulekesa.
14 Kakala yang'alile na yanogile, lakini mweye mumulema, mumpula
Pilato yawatendele vimulonda, yawafungulile munhu mkomaji.
15 Mumkoma ayo yakalile chanduso cha ugima, lakini Imulungu
kamzilibula kulawa kwa wafile na siye tuyona mbuli ayo.
16 Udahi wa twaga da Yesu awo umgwelele nguvu munhu ino mbetem-
bete. Kino kimona na kukijuwa kitendigwa kwa kutamanila kwa twaga jake.
Kumtamanila Yesu ako kumtendile munhu ino yahonyigwe, kamba mose
vimona.
17 “Sambi, ndugu zangu, nojuwa kija kimumtendele Yesu mweye na
wakulu zenu mukala hamkijuwile.
18 Imulungu kalonga mbuli ino toka mwaka ilawilile kubitila watula
ndagu zake wose, kamba Kilisito wake Mkombola kolondigwa yadununzigwe, na vino vivo ili.
19 Lelo lekeni nzambi zenu mumbwelele Imulungu, ili Imulungu yazigele
kumgongo nzambi zenu.
20 Mwahatenda avo, kipindi cha kuhozigwa moyo chokwiza kulawa kwa
Mndewa, na komtuma Yesu, yeli Kilisito Mkombola yasaguligwe mbuli
yenu.
21 Kolondigwa yasigale kuulanga mbaka kipindi kivike cha kugatenda
gose gawe ga sambi, kamba viyalongile Imulungu kubitila watula ndagu
zake wang'alile wakalile kuko umwaka.
22 Kwavija Musa kalonga, ‘Mndewa Imulungu wenu kowagalileni mtula
ndagu wake, kamba viyanhumile niye, kokuwa imoja wa wanhu zenu.
Mutogole chochose chonda yawalongeleni.
23 Munhu yoyose yolema kumtegeleza mtula ndagu ayo wa Imulungu
kobaguligwa mna iwanhu wa Imulungu na kokomigwa.’
24 Na watula ndagu wa Imulungu wose wakalile na usenga, kusongela
Samweli na wayagwe wezile kumwande, vivija walonga vinhu vilawilila
mzisiku zino.
25 Lagano da Imulungu kubitila watula ndagu zake ni jenu, na mweye
mwamgati mna idilagano da Imulungu yaditendile kwa wahenga zenu.

Kamba viyalongile kwa Abulahamu, ‘Kubitila lukolo lwako nowatenda
wanhu wose wa mwiisi wamwede.’
26 Avo Imulungu viyamzilibule mtumigwa wake, tanhu kamtuma
kumwenu, mumwede na kuwatenda mweye muleke nzambi zenu.”

4

Petulo na Yohana ogaligwa mkitala cha Wayahudi

1 Petulo na Yohana viwakalile wang'hali olonga na wanhu, walava nhosa,
wakulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Imulungu, na Masadukayo wayagwe
wavika.
2 Wagevuzika ng'hani kwavija watumigwa wao wabili wakala owafun-
diza wanhu kuwa Yesu kazilibuka kwa wafile, na ino ilagusa kamba wafile
ozilibuka.
3 Avo wawagoga na kuwagodeka mkifungo mbaka imitondo yake, kwavija
zuwa dikala dihongile.
4 Lakini wanhu wengi wauhulike usenga watogola, na wambigalo
ongezeka mbaka gana malongo matano.
5 Siku diyagwe wakulu wa Wayahudi, wavele, na wafundiza Malagizo ga
Musa waiting'hana Yelusalemu.
6 Waiting'hana na Anasi mulava nhosa mkulu, na Kayafa na Yohana na
Alekizanda, na wanhu wayagwe wa lubuga lwa mulava nhosa mkulu.
7 Waweka Petulo na Yohana haulongozi wao, wawauza, “Vino mweye
mutendaze? Nguvu gani yumpatile hebu mosang'hana kwa twaga da nani?”
8 Petulo kuno kamema Loho Yang'alile, kawedika, “Vilongozi wa wanhu
na wavele!
9 Kamba lelo touzigwa mbuli ya kija kinogile kitendigwe kwa munhu
mbetembete magulu na vija viyahonyigwe,
10 avo molondigwa mose mujuwe, na wanhu wose wa Izilaeli mu-
juwe, kamba munhu ino yemile haulongozi wenu kahona kwa twaga da
Yesu Kilisito wa Nazaleti, ayo yummuwambile mumsalaba na Imulungu
kamzilibula kulawa kwa wafile.
11 Yesu iyo yolongigwa mna Gamaandiko Gang'alile,
‘Dibwe dilemigwe na mweye wazengaji
digalamuka dibwe da kutamanila kubanza gose.’
12 Ukombola haupatikana kwa munhu yoyose iyagwe, kwavija mwiisi yose
kuduhu twaga diyagwe diyatugwee Imulungu donda tukomboligwe wa
dijo.”
13 Wakulu wa mkitala wakanganya kona vija Petulo na Yohana viwa-
gangamale, kwavija wawajuwa kamba hawaifunzile ubala wowose. Abaho
wajuwa kamba wakala mbwiga zake Yesu.
14 Lakini viwamone munhu ayo yahonyigwe kema hamoja na Petulo na
Yohana, hawadahile kulonga mbuli.
15 Avo wawalongela walawe mdigati da ikitala, abaho wakulu wa mkitala
wasonga kuilongela wenyego.
16 Wakulu wa mkitala waiuza, “Tuwatende choni wanhu wano?
Kila munhu mwiisi ya Yelusalemu kojuwa kamba unzonza uno mkulu
utendigwa na hewo, na siye hatudaha kuibela bule mbuli ino.
17 Lakini kutenda mbuli ino sikuibwililike ng'hani kwa wanhu, leka
tuwazume wanhu wano waleke kulonga kwa munhu yoyose kwa twaga da
Yesu.”
18 Avo wawakema kabili mng'anda, wawazuma sikuwalonge hebu kufun-
diza kwa twaga da Yesu.

19 Lakini Petulo na Yohana wawedika, “Mweye wenyego taguseni choni
kinogile mgameso ga Imulungu, kuwategeleza mweye hebu kumtegeleza
Imulungu.
20 Kwavija hatudaha kuleka kulonga kija kituwone na tukihulike siye
wenyego.”
21 Avo wanhu wa mkitala wawazuma ng'hani abaho wawalekesa.
Hawadahile kuwatagusa, kwavija wanhu wose wakala omgwaa nhogolwa
Imulungu mbuli ya kija kilawilile.
22 Munhu yatendiligwe unzonza uno wa kuhonyigwa kakala na miyaka
kubanza malongo mane.

Wanhu wamtogole Yesu ompula Imulungu yawagangamize

23 Bahaja Petulo na Yohana viwalekesigwe, wabwela kuna ikibumbila
chao na kuwalongela kija kilongigwe na wakulu wa walava nhosa na
wavele.
24 Wanhu wamtogole Yesu viwahulike avo, wailumba hamoja mna
ukumpula Imulungu, walonga, “Mndewa gweye kuumba ulanga, isi, bahali
na vose vili mgati mmwake!
25 Kulonga kubitila muhenga wetu Daudi, mtumigwa wako, kwa udahi wa
Loho Yang'alile. Viyalongile,
‘Habali wanhu wa mwiisi yose wagevuzika?
Habali wanhu okala kiseto cha kibozi?
26 Wandewa wa mwiisi waitanda wenyego,
vilongozi waiting'hana hamoja
kumbiduka Mndewa na Mkombola ayo yaamsagule.’
27 Kwavija Helode na Pontio Pilato waiting'hana hamoja mna idibuga dino
da wanhu haweli Wayahudi na wanhu wa Izilaeli kumbiduka Yesu, Mtu-
migwa wako Yang'alile, Kilisito Mkombola yuumsagule.
28 Watenda mbuli zija ziulondile toka mwaka zilawilile kwa udahi wako.
29 Sambi, gweye Mndewa, ulole mbuli zao za kugela bwembwe ziwatendile.
Tutaze siye wasang'hanaji zako sikutudumbe kuwapetela wanhu usenga
wako.
30 Golosa mkono wako uwahonye wanhu. Tenda vifukuzi na unzonza kwa
twaga da Yesu mtumigwa wako yang'alile.”
31 Viwamambukize kumpula Imulungu, aho hawakalile waiting'hane
hatigisika. Wose wamemezigwa Loho Yang'alile na wagendelela
kuwapetela wanhu usenga wa Imulungu bila kudumba.

Wanhu wamtogole Yesu okala kamba wanhu wa lubuga lumoja

32 Kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wakala na moyo umoja. Kuduhu
imoja wao yalongile vija viyakalile navo vikala vake, lakini waigolela na
wayao kila kinhu kiwakalile nacho.
33 Watumigwa wawapetela wanhu mbuli ya kuzilibuka kwa Mndewa Yesu
kwa nguvu ng'hulu, na Imulungu kawagwaa wanhu ng'hekewa ng'hani.
34 Kukala kuduhu munhu yoyose mkibumbila yakalile bila kinhu. Wanhu
wayagwe wakalile na migunda hebu ng'anda wakala ochuuza, na kugala
zisente ziwapatile,
35 na wawagwaa watumigwa, na zisente izo zigoligwa kwa kila munhu
kamba viyalondile.
36 Kukala na Mulawi imoja twaga jake Yusufu, mwenekae wa Kupulo,
ayo watumigwa wamkema Balinaba, fambulo jake, “Munhu yogangamiza
wanhu,”
37 kachuuza mgunda wake, kawagwaa zisente watumigwa.

5

Anania na Safila

1 Kukala na munhu imoja yakemigwe Anania na mwehe wake Safila, nao
vivija wachuuza mgunda wao.
2 Anania kailumba na mwehe wake, kabagula sente ziyagwe na zisigale
kawagwaa watumigwa.
3 Petulo kamuuza, “Anania, habali kumtogolela Mwenembago yakulon-
goze umvizile Loho Yang'alile kwa kufisa sente ziyagwe ziupatile kwa
kuchuuza mgunda wako?
4 Viukalile ung'hali hunachuuza umgunda ukala wako, na viumambukize
kuchuuza, sente zikala zako. Lelo, habali kutenda mbuli ayo? Humvizile
munhu bule ila kumvizila Imulungu!”
5 Bahaja Anania viyaihulike mbuli ayo, kagwa hasi kafa. Wanhu wose
waihulike mbuli ayo wadumba ng'hani.
6 Wabwanga weza waluvaza sitili lukuli lwake walulava kunze waluzika.
7 Vigabitile masaa madatu mwehe wake Anania keza, kengila mng'anda,
lakini hajuwile gaja gampatile mkasano wake.
8 Petulo kamuuza, “Nongele, zino izo sente zose zimpatile gweye na
mkasano wako kwa kuchuuza mgunda wenu?”
Kamwidika, “Ona, zizo.”
9 Avo Petulo kamulongela, “Vino habali gweye na mbigalo wako
muilumba kumgeza Loho wa Mndewa? Wanhu wamzikile mkasano wako
sambi wa hamulango na gweye okusola vivija!”
10 Bahaja kagwa hasi mmagulu ga Petulo kafa. Wabwanga viwengile
wamvika kafa, avo wamulava kunze na wamzika behi na mbigalo wake.
11 Wanhu wose wamtogole Yesu na wose wayagwe waihulike mbuli ayo
wadumba ng'hani.

Unzonza na vifukuzi

12 Watumigwa watenda mbuli nyingi za unzonza na vifukuzi mna iwanhu.
Wanhu wose wamtogole Yesu waiting'hana hamoja muluhelengo lwa Sule-
mani.
13 Kuduhu wanhu wayagwe kulawa kunze wagezile kuilumba na wanhu
wamtogole Yesu, hamoja wanhu wawagwaa nhogolwa.
14 Lunhu lwa wambigalo na watwanzi wamtogole Mndewa ongezeka
mkibumbila.
15 Mbuli ya unzonza uwakalile otenda watumigwa, wanhu wawagala
watamu mvisazi na mmikeka, ili sisila da Petulo diwakwase wanhu
wayagwe viyakalile kobita.
16 Lunhu lwa wanhu lwiza kulawa mmabuga geli behi na Yelusalemu, na
kuwagala wanhu wose wakalile olumwa hebu wakalile na vinyamkela, na
wose wahonyigwa.

Watumigwa odununzigwa

17 Abaho mulava nhosa mkulu na wayage wose, na wanhu wa kibumbila
cha Masadukayo, wawonela migongo ng'hani watumigwa, avo wasonga
kuwehila.
18 Wawagoga watumigwa na kuwagodeka mkifungo.
19 Lakini ikilo msenga wa kuulanga wa Mndewa kafungula nyivi za
ikifungo, kawalava kunze iwatumigwa, kawalongela,
20 “Gendeni mkeme Mng'anda ya Imulungu, walongeleni wanhu mbuli ya
ugima uno.”

21 Watumigwa watogola, na imitootondo wengila Mng'anda ya Imulungu
na wasonga kufundiza.
Mulava nhosa mkulu na wayage wawakema hamoja wavele wose wa
Izilaeli mkitala, abaho walagiza watumigwa walavigwe mkifungo na wa-
galigwe haulongozi wao.
22 Lakini wakulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Imulungu viwacholile,
hawawavikile iwatumigwa mkifungo, avo wabwela mkitala na kulonga,
23 "Vituvikile mkifungo, tukivika kihindigwa na wakalizi wose okaliza
zinyivi, lakini vitufungule zinyivi, hatumvikile munhu bule mgati!"
24 Wakulu wa walava nhosa na wakulu wa wakalizi wa Ng'anda ya
Imulungu viwahulike avo, wakanganya kija kiwalawilile watumigwa.
25 Abaho munhu imoja keza kawalongela, "Tegelezeni! Wanhu wa-
muwagodeke mkifungo wa Mng'anda ya Imulungu ofundiza wanhu!"
26 Avo mkulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Imulungu kachola hamoja na
wanhu zake wawagoga iwatumigwa. Hawawagogile kwa nguvu, kwavija
wawadumba wanhu sikuwawatowe mabwe.
27 Wawagala iwatumigwa mgati, na wawemiza haulongozi wa mkitala, na
mulava nhosa mkulu kawalongela,
28 "Tuwagomesa sikumufundize kwa twaga da munhu ino, lakini loleni
kimtendile! Mugabwililisa mafundizo genu mwiisi yose ya Yelusalemu, na
molonga siye wao kilamuso cha ifa yake!"
29 Petulo na watumigwa wayagwe wedika, "Tolondigwa tumtegeleze Imu-
lungu siyo wanhu.
30 Mweye mumkoma kwa kumuwamba mumsalaba, lakini Imulungu wa
wahenga zetu kamzilibula Yesu kulawa kwa wafile.
31 Imulungu kamwinula mbaka mwambu wa mkono wake wa kudila
kamtenda Kilongozi na Mkombola, kuwatenda wanhu wa Izilaeli waleke
nzambi zao na Imulungu yazigele kumgongo.
32 Siye tuzona mbuli azo, siye na Loho Yang'alile, yeli nhunza ya Imulungu
kwa wose omtogola."
33 Wanhu wa mkitala viwahulike avo, wagevuzika ng'hani walonda
kuwakoma iwatumigwa.
34 Lakini imoja wao, Mfalisayo yakemigwe Gamalieli yakalile mfundiza
Malagizo ga Musa yadumbigwe ng'hani na wanhu wose, kema aho mkitala.
Kawalongela watumigwa walavigwe kunze kidogo,
35 abaho kawalongela wanhu wa mkitala, "Waizilaeli wayangu, ite-
ganyeni ng'hani na kija kimulonda kuwatendela wanhu wano!
36 Baho umwaka kukala na munhu yakemigwe Teuda, kaitenda munhu
mkulu, na wanhu gana na nne wailumba nayo. Lakini kakomigwa na
wanhu zake wamkweleleze waimwaga na mbuli zake zihelela baho.
37 Abaho, Yuda mwenekae wa Galilaya kalawilila mna ikipindi cha
kuwapeta wanhu, na heyo vivija kakala na lunhu lukulu, lakini vivija
kakomigwa, na wanhu zake wose wamkweleleze waimwaga.
38 Lelo, nowalongeleni, sikumuwatendele mbuli yoyose wanhu wano.
Walekeni! Kamba kija kiwaitogolele kutenda cholawa kumwao wenyego,
hondakitendeke bule,
39 lakini kamba cholawa kwa Imulungu, hondamuwahume bule. Baho
mogomba na Imulungu!"
Wanhu wa mkitala wakweleleza mbuli za Gamalieli.
40 Wawakema iwatumigwa mkitala, wawatowa mbalati, na wawalagiza
sikuwalonge kabili kwa twaga da Yesu, abaho wawalekesa.

41 Watumigwa viwasegele mkitala, wakala na deng'ho kwavija Imulungu
katogola wageligwe kinyala mbuli ya twaga da Yesu.
42 Kila siku wagendelela kufundiza na kuwapetela wanhu Mng'anda ya
Imulungu na mzikae za wanhu, kamba Yesu Kilisito iyo Mkombola.

6

Watazaji saba

1 Siku vizigendelele wanahina viwakalile okongezeka, kukala na
ndwagi mna Iwayahudi olonga Kigiliki na waja iwolonga Kiebulania.
Wayahudi iwolonga Kigiliki walonga kamba wagane wakiwa weli kumwao
wasemwigwa muna ukugoleligwa sente kila siku.
2 Avo iwatumigwa longo na wabili wawakema wanahina wose wawa-
longela, “Havinogile bule kumwetu kuleka kuwapetela wanhu mbuli ya
Imulungu na kuwagolela ndiya.
3 Avo, ndugu zangu, saguleni wanhu saba kumwenu wajuwike kamba
wamema Loho Yang'alile na nzewele, na toweka wawe wakulu wa mbuli
ino.
4 Lakini siye tompula Imulungu na kuwapetela wanhu mbuli ya Imulungu
kipindi chetu chose.”
5 Wanhu wose wanogelwa na mbuli za watumigwa, avo wamsagula
Sitefano munhu yamemile kutamanila na Loho Yang'alile, hamoja na Filipo
na Polokolo na Nikanoli, Timona na Palimena na Nikolasi munhu hali
Muyahudi kulawa Antiokia iyo yakalile yengile mwiidini ya Kiyahudi.
6 Abaho wanhu wao wose wagaligwa kwa iwatumigwa, wao wampula
Imulungu na kuwekila makono.
7 Avo mbuli za Imulungu zigendelela kwenela. Wanahina ongezeka
ng'hani ako Yelusalemu na walava nhosa wengi wamtogola Yesu.

Sitefano kogogigwa

8 Imulungu kamgwaa ng'hekewa na nguvu Sitefano, nayo kadaha kutenda
unzonza na vifukuzi mna iwanhu.
9 Lakini kalemigwa na wanhu wayagwe wakalile wanhu wa ng'anda ya
kumpula Imulungu, ikemigwe, “Ng'anda ya kumpula Imulungu ya wanhu
Walekesigwe,” wanhu awo walawa Kilene na Alekizandilia. Wayagwe
walawa isi za Kilikia na Asiya.
10 Lakini Loho Yang'alile kamgwaa nzewele Sitefano viyakalile kolonga,
mbaka walemelwa kumuhuma.
11 Avo wawahonga wanhu walonge, “Tumuhulika komulonga vihile Musa
na Imulungu!”
12 Kwa ulonzi uno wawading'hula wanhu, wavele na wafundiza Malagizo
ga Musa. Wamgoga Sitefano na kumgala mkitala cha Wayahudi.
13 Abaho wawagala wanhu wayagwe walonge uvizi mbuli yake, walonga,
“Siku zose munhu ino koilonga vihile Ng'anda ya Imulungu na Malagizo ga
Musa.
14 Tumuhulika kolonga kamba Yesu wa Nazaleti koibomola Ng'anda ya
Imulungu na kugalusa vihendo vetu vitugweleligwe na Musa!”
15 Wanhu wose wakalile mkitala wambunhulila meso Sitefano, wachona
kihanga chake kiigala na kihanga cha msenga wa kuulanga.

7

Sitefano kolonga na wanhu wa mkitala

1 Mulava nhosa mkulu kamuuza Sitefano, “Mbuli zino za ukweli?”

2 Sitefano kawedika, “Tata zangu na ndugu zangu, nhegelezeni! Muhenga
wetu Abulahamu yang'hali hanachola kukala isi ya Halani, Imulungu wa
ukulu kamulawilila mwiisi ya Mesopotamia.
3 Imulungu kamulongela, ‘Segela mwiisi yako, waleke wanhu wa lubuga
lwako uchole isi yonda nikulagusile.’
4 Avo kalawanya mwiisi ya Wakalidayo kachola kukala kudibuga da
Halani. Tatake Abulahamu viyafile, Imulungu kamulongela Abulahamu
yeze mwiisi ino yumukala sambi.
5 Imulungu hamgwelele Abulahamu hata kimhongwe kidodo kiwe chake
mwenyego, lakini Imulungu kamulongela komgwaa, iwe yake na lukolo
lwake. Imulungu viyamulongele avo, Abulahamu kakala kabule wana.
6 Vino vivo Imulungu viyamulongele Abulahamu, ‘Lukolo lwako lokala
mwiisi ya ugeni, ako okuwa watumwa na otendigwa vihile kwa miyaka
magana mane.
7 Lakini nowatagusa wanhu ondawawatende watumwa. Abaho lukolo
lwako lolawa mwiisi iyo na onigwaa ukulu niye hanhu hano.’
8 Abaho Imulungu kamgwaa Abulahamu kihendo cha kwingila kumbi
kamba kilaguso cha lagano. Avo Abulahamu kamwingiza kumbi Isaka siku
ya nane toka viyavumbuke. Vivija Isaka kamwingiza kumbi mwanage,
yakemigwe Yakobo, na Yakobo kawengiza kumbi waja wahenga zetu longo
na wabili.”
9 “Wanage Yakobo wamonela migongo mdodo wao Yusufu na wamchuuza
yawe mtumwa mwiisi ya Misili. Lakini Imulungu kakala hamoja nayo,
10 kamuhonya na magayo gake. Yusufu viyagaligwe kwa Falao mndewa
wa Misili, Imulungu kamtenda yanogeligwe, na nzewele zake zoneka, avo
mndewa wa Misili kamtenda yawe mkulu wa wakulu wa Isi, na mkulu wa
wasang'hanaji wa mng'anda.
11 Abaho kukala na lufilili lwa nzala mwiisi yose ya Misili na Kanaani,
itendile wanhu wadununzike. Wahenga zetu wakala waduhu ndiya.
12 Yakobo viyahulike ako Misili kukala na ndiya, kawatuma wanage,
wahenga zetu, mwanza wa ichanduso kuvika ako.
13 Viwacholile mwanza wa kabili, Yusufu kailagusa kwa ndugu zake, na
mndewa Falao kalujuwa lukolo lwa Yusufu.
14 Avo Yusufu kawatuma wasenga kwa tatake Yakobo, wamulongele heyo
na lukolo lose weze Misili, wose kwa wose wakala malongo saba na tano.
15 Abaho Yakobo kachola Misili, ako heyo na wanage wafa.
16 Ng'huli zao zigaligwa Shekemu, ako wazikigwa mna gamapanga gayag-
ulile Abulahamu kwa sente kulawa kuna ulukolo lwa Hamoli.”
17 “Kipindi cha Imulungu kutenda gayamulongele Abulahamu vikikalile
behi, wanhu zetu ongezeka ng'hani mwiisi ya Misili.
18 Abaho mndewa iyagwe yalekile kumjuwa Yusufu kasonga kutawala
mwiisi ya Misili.
19 Kawatendela usede wahenga zetu na kuwatenda vihile, kawalagiza
waweke kunze wanao ving'hele, ili wafe.
20 Musa kavumbuka mna ikipindi acho, kakala mwana yanogile.
Kaleligwa na mamake kwa miyezi midatu,
21 na viyekigwe kutali na ukae, mndele wa Falao kamsola na kamulela
kamba mwanage.
22 Musa kafundizigwa ubala wose wa Wamisili na kawa munhu mkulu
kwa kulonga na sang'hano.”
23 “Musa viyavikize miyaka malongo mane, kachola kuwalola ndugu zake
Waizilaeli.

24 Kamona imoja wao kotendiligwa vihile na Mmisili, avo kachola kum-
taza Mwiizilaeli kwa kumuliha gehile Mmisili kwa kumkoma.
25 Kagesa ndugu zake Waizilaeli wahajuwile kamba Imulungu ya-
hawakombole kubitila heyo, lakini wao hawajuwile.
26 Imitondo yake kawona Waizilaeli wabili oitowa, kageza kuwag-
ombeleza kawalongela, 'Nhegelezeni mweye mwa ndugu habali moitowa
kamba avo?'
27 Lakini ayo yakalile yomtowa miyage kamsung'ha Musa kumgwazo.
Kamuuza, 'Nani yakutendile kilongozi na mulamuzi wetu?
28 Hebu kolonda kunikoma kamba viumkomile ija Mmisili jana?'
29 Musa viyahulike avo, kalawanya mwiisi ya Misili kachola mwiisi ya
Midiani. Ako kapata wana wabili."
30 "Viibitile miyaka malongo mane, msenga wa kuulanga kamulawilila
Musa kuna ikisolo kikalile chokwaka kuluwala behi na lugongo lwa Sinai.
31 Musa kakanganya ng'hani kija kiyone, kachola behi ya kisolo yalole
goya. Lakini kahulika sauti ya Mndewa,
32 'Niye na Imulungu wa wahenga zako, Imulungu wa Abulahamu na
Imulungu wa Isaka na Imulungu wa Yakobo.' Musa kagwaya kwa bwembwe
na hagezile kulola kabili.
33 Mndewa kamulongela, 'Vula vilatu vako, kwavija hanhu aho hawimile
hong'ala.
34 Niwona wanhu zangu viwodununzigwa mwiisi ya Misili. Nihulika
viwogutilila, nihumuluka niwahonye. Avo sambi nokutuma uchole Misili.'
"
35 "Musa iyo yalemigwe na wanhu wa Izilaeli, viwamulongile, 'Nani
yakutendile kilongozi na mulamuzi kumwetu?' Musa iyo yatumigwe na
Imulungu kuwalanguliza wanhu na kuwakombola kubitila msenga wa
kuulanga yamulawilile hana ikisolo kikwaka.
36 Kawalongoza wanhu walawe Misili, kwa kutenda unzonza na vilaguso
mwiisi ya Misili na hana Ibahali ya Shamu* kwa miyaka malongo mane
kuluwala.
37 Musa iyo yawalongele wanhu wa Izilaeli, 'Imulungu kowasagulileni
mtula ndagu wake, kamba viyanhumile niye na kokuwa imoja wa wanhu
zenu.'
38 Musa iyo yakalile na lung'husesa lwa wanhu wa Izilaeli kuluwala,
kakala ako na wahenga zetu na msenga wa kuulanga yalongile nayo hana
Ulugongo lwa Sinai, na kabokela mbuli za ugima wa Imulungu yatugwelele
siye."
39 "Lakini wahenga zetu walema kumtogola, wamsung'ha kumgwazo na
walonga yahanogile kumwao wahabweleganye Misili.
40 Avo wamulongela Haluni, 'Tutendele mulungu yonda yatulongoze.
Hatujuwa kinhu gani kimulawilile Musa, yatulavile Misili.'
41 Avo watenda kinyago cha ng'ombe wa kimbigalo, wakitambikila, wa-
tenda nyimwilinyimwili kudeng'helela kija kiwatendile.
42 Imulungu kawaleka na kawatenda wazigwee ukulu nhondo za kuu-
langa, kamba viyandikigwe mna ikitabu cha watula ndagu wa Imulungu."
"Mweye wanhu wa Izilaeli! Si niye bule yumunichinjile wanyama na
kundavila nhosa
kwa miyaka malongo mane kuja kuluwala?
43 Mweye mdipapa hema da mulungu Moleki,
na kinyago cha nhondo ya mulungu wenu Lefani,

* **7:36** Shamu fambulo jake ndung'hu

vinyago vimutendile vivo vimvitambikile, avo nowahamizila mwiisi ya Babeli."
44 "Wahenga zetu wakala na hema dilagusa kamba Imulungu kabaho ako kuluwala. Ditendigwa kamba Imulungu viyamulongele Musa yaditende, diigalile na kija kiyone.
45 Abaho, wahenga zetu wadibokele ajo dihema kwa wahenga zao. Wadipapa viwacholile hamoja na Yoshua na wachola najo mna ziisi ziyawabitize Imulungu. Disigala kuko mbaka kipindi cha Daudi.
46 Daudi kanogeligwa na Imulungu na kampula Imulungu yamtogolele yatende hanhu hakukala Imulungu wa Yakobo.
47 Lakini Sulemani iyo yamzengele Imulungu ng'anda."
48 Lakini Imulungu yeli Uchanha Ng'hani hakala mng'anda izengigwe kwa makono ga wanhu, kamba mtula ndagu wa Imulungu viyolonga,
49 "Ulanga acho kigoda changu
na isi iyo inikile magulu gangu.
Ng'anda gani yonda munizengele niye?
Hanhu gani hondanikale niye?
50 Niye mwenyego iyo nhendile vinhu vose vino."
51 Abaho Sitefano kalonga, "Mweye muli na mizoyo midala, na mulekile kumjuwa Imulungu, mweye musitile magwiti genu kutegeleza usenga wa Imulungu! Mwiigala na wahenga zenu na mweye vivija momulema Loho Yang'alile!
52 Vino hana mtula ndagu yoyose wa Imulungu wahenga zenu wamulekile kumdununza? Wawakoma wasenga wa Imulungu wao kulawa umwaka walongile kwiza kwa Msang'hanaji wake Yanogile. Na sambi mumuhinduka na kumkoma.
53 Mweye wao mubokele malagizo ga Imulungu, gamgweleligwe na wasenga wa kuulanga, lakini hamgagogile bule!"

Sitefano kotoigwa mabwe

54 Wanhu wa mkitala viwamtegeleze Sitefano, wagevuzika ng'hani, wadafuna meno gao.
55 Lakini Sitefano kuno kamema Loho Yang'alile, kalola uchanha kuulanga kawona ukulu wa Imulungu na Yesu kema mwambu wa mkono wa ukudila wa Imulungu.
56 Kalonga, "Loleni, nowona ulanga ugubuka na Mwana wa Munhu kema mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu!"
57 Kwa nyangi wanhu wa mkitala wasila magwiti gao. Bahaja wanhu wose wamzumhila Sitefano,
58 wamulava kunze ya dibuga, wamtowa mabwe. Waja wakalile omtowa mabwe waleka viwalo vao kwa mbwanga imoja twaga jake Sauli.
59 Viwakalile omtowa mabwe Sitefano kapula, "Mndewa Yesu, ibokele loho yangu!" 60 Kafugama kaguta, "Mndewa! ugele kumgongo nzambi yao ino!" Viyalongile avo kafa.

8

1 Nayo Sauli kona vinoga kukomigwa kwa Sitefano.

Sauli kowadununza wanhu wamtogole Yesu

Mna izisiku azo wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu wasonga kudununzigwa vihile. Wanhu wose wamtogole Yesu, wahaleka watumigwa, wakala wapwililike mwiisi iyo ya Yudea na Samalia.
2 Wanhu wanogile wamzika Sitefano na wamulilila ng'hani.

3 Lakini Sauli kalonda kuwadununza wanhu wamtogole Yesu. Kachola
ng'anda mbaka ng'anda, kawalava kunze wanhu wamtogole Yesu, wambi-
galo kwa watwanzi, na kaweka mvifungo.

Mbuli Inogile yopetigwa ako Samalia

4 Wanhu wamtogole Yesu wapwililike wachola kila hanhu kuwapetela
wanhu Mbuli Inogile.
5 Filipo kachola kudibuga da Samalia na kawapetela wanhu mbuli ya
Kilisito Mkombola.
6 Lunhu lwa wanhu lumtegeleza goya Filipo viyalongile na kuwona un-
zonza uyatendile.
7 Vinyamkela wawalawa wanhu kwa kulila, na wanhu wengi waholole na
mbetembete wahonyigwa.
8 Avo kukala na deng'ho kulu kudibuga dija.

9 Munhu imoja twaga jake Simoni kakala yokala mumo, kawazanya
Wasamalia kwa uhawi wake. Kaitenda kamba kakala munhu mkulu.
10 Wanhu wose kudibuga dija, wakulu kwa wadodo wamtegeleza ng'hani,
walonga, “Munhu ino kana udahi wa Imulungu ukemigwa, ‘Udahi Mkulu’.”
11 Wamtegeleza ng'hani kwavija kwa miyaka mingi kawazanya kwa
uhawi wake.
12 Lakini viwautogole usenga wa Filipo, usenga wa Mbuli Inogile ya Un-
dewa wa Imulungu na mbuli ya twaga da Yesu Kilisito, wose wabatizigwa,
wambigalo kwa watwanzi.
13 Simoni nayo katogola, viyamambukize kubatizigwa kakala yokwanga
na Filipo na kakanganya viyone unzonza na vilaguso vikalile vitendigwa.

14 Watumigwa wakalile Yelusalemu wahulika wanhu wa Samalia wai-
bokela mbuli ya Imulungu, avo wawatuma Petulo na Yohana kumwao.
15 Viwavikile, wawapulila kwa Imulungu wanhu wamtogole Yesu
wambokele Loho Yang'alile.
16 Kwavija Loho Yang'alile kakala yang'hali hanamuhulumukila munhu
yoyose kumwao, wakala wabatizigwe kwa twaga da Mndewa Yesu diiyeka.
17 Abaho Petulo na Yohana wawekila makono, wabokela Loho Yang'alile.

18 Simoni kona wanhu wamtogole Yesu wambokela Loho Yang'alile vi-
wekiligwe makono na watumigwa. Avo kalonda kuwagwaa sente Petulo na
Yohana,
19 kalonga, “Na niye nigweleleni udahi uno, ili munhu yoyose yonda
nimwikile makono gangu yabokele Loho Yang'alile.”

20 Lakini Petulo kamwidika, “Upotele kutali gweye na sente zako, kwa
kugesa kodaha kugula kwa sente nhunza ya Imulungu!
21 Kuduhu hanhu hohose mwiisang'hano yetu, kwavija moyo wako
haugesa ganogile mgameso ga Imulungu.
22 Avo leka nzambi zako, na magesa gako gehile na mpule Mndewa yagele
kumgongo.
23 Kwavija nokona kumema migongo na kwa mfungwa wa nzambi.”

24 Simoni kamulongela Petulo na Yohana, “Mhulileni kwa Mndewa, gano
gamulongile sikugandawilile.”

25 Viwamambukize kulonga gaja gawone na kuwapetela wanhu usenga
wa Mndewa, Petulo na Yohana wabwela Yelusalemu. Mnzila wawapetela
Mbuli Inogile wanhu wa mvijiji va Samalia.

Filipo na mkulu wa Isiyopiya

26 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulongela Filipo, “Itande uchole
kusini kubitila nzila ilawa Yelusalemu kuchola Gaza.” Nzila ino sambi
haitumika.
27 Avo Filipo kaitanda na kuchola. Muisiopiya yelibule kimbigalo, yakalile
munhu mkulu mna ingama ya Kandake mndewa wa kitwanzi wa Isiopiya
kakala mnzila ya kuchola ukae kumwake. Kakala Yelusalemu komtambikila
Imulungu na kakala yobwela ukae kumwake na mtuka wa kubulula.
28 Viyakalile mnzila kakala yosoma kitabu cha mtula ndagu wa Imulungu
Isaya.
29 Avo Loho Yang'alile kamulongela Filipo, “Genda kakale behi na mtuka
uja.”
30 Baho Filipo kakimbila behi na mtuka kamuhulika munhu ayo kosoma
kitabu cha mtula ndagu wa Imulungu Isaya. Filipo kamuuza, “Vino koga-
juwa gago gousoma?”
31 Mkulu ayo kedika, “Nodahaze kugajuwa bila munhu kunifambulila?”
Avo kamgoneka Filipo yakwele mumtuka na yakale hamoja nayo.
32 Munhu ayo kakala yosoma hanhu hano mna Gamaandiko Gang'alile,
“Kakala kamba ng'hondolo yogaligwa kuchinjigwa,
kamba mwana ng'hondolo yanyamale tuulu viyokanhigwa mibahila,
halongile mbuli.
33 Kageligwa kinyala na koneligwa.
Kuduhu munhu yodaha kulonga mbuli za lukolo lwake,
kwavija ugima wake mwiisi uvika kuuhelelo.”
34 Mkulu iyo kamuuza Filipo, “Nongele mtula ndagu wa Imulungu kolonga
mbuli ya nani? Mbuli yake mwenyego hebu ya munhu iyagwe?”
35 Filipo kasonga kulonga, kasongela hanhu hano ha Maandiko Gang'alile,
kamulongela Mbuli Inogile ya Yesu.
36 Viwakalile ogendelela na mwanza, wavika hanhu hakalile na mazi,
mkulu ayo kalonga, “Hano hana mazi. Kinhu gani kingomesa ndeke kuba-
tizigwa?” 37 Filipo kamulongela, “Kodaha kubatizigwa kamba wahatogola
kwa moyo wako wose. Mkulu ayo kamwidika, ‘Notogola kamba Yesu Kilisito
iyo Mwana wa Imulungu’.”
38 Mkulu ayo kalagiza mtuka wime. Filipo na mkulu iyo wahumulukila
mgamazi, Filipo kambatiza.
39 Viwalawile mgamazi, Loho wa Mndewa kamsegesa Filipo. Mkulu ayo
hamonile kabili, lakini kagendelela na mwanza kuno kamema deng'ho.
40 Filipo kasinhukila ka Azoto, kachola isi ya Kaisalia na mnzila
kawapetela wanhu Mbuli Inogile kila buga.

9

Sauli komtogola Yesu
(Sang'hano 22:6-16; 26:12-18)

1 Mna ikipindi acho Sauli kagendelela kuwehila na kuwakoma wanahina
wa Mndewa. Kachola kwa mulava nhosa mkulu,
2 kapula baluwa ya kujuwika mng'anda ya kumpula Imulungu ako Dame-
siki, ili yahamvika munhu yoyose mtwanzi hebu mbigalo kotogola nzila ya
Mndewa yamgoge yamgale Yelusalemu.
3 Sauli viyakalile mnzila behi na kuvika Damesiki, bahaja mulenge kulawa
kuulanga ummwemwesela banzi zose.
4 Kagwa hasi na kahulika sauti yomulongela, “Sauli, Sauli! Habali
konidununza?”
5 Sauli kauza, “Mndewa, gweye kwa nani?”

Kedika, “Niye na Yesu yuunidununza.
6 Lakini inuka uchole kudibuga, ako kolongeligwa cha kusang'hana.”
7 Wanhu wakalile mwanza umoja na Sauli wema, hawalongile mbuli,
sauti waihulika lakini hawamonile munhu.
8 Sauli kenuka, kabenzula meso gake, lakini hachonile kinhu. Avo
wamgoga mkono wamulongoza Damesiki.
9 Kwa siku ndatu hadahile kulola, na kipindi chose acho hadile na
hang'wile kinhu chochose.
10 Kukala na mwanahina wa Yesu kuko Damesiki twaga jake Anania.
Imulungu kamulagusila kinhu mzinzozi, Mndewa kamkema, “Anania!”
Anania kedika, “Aino baha Mndewa.”
11 Mndewa kamulongela, “Winuke uchole Mnzila Igoloke. Kuna ing'anda
ya Yuda muuze munhu yokemigwa Sauli kulawa Taliso. Heyo kompula
Imulungu,
12 Imulungu kamulagusila kinhu, kamona munhu yakemigwe Anania
keza na kumwikila makono gake yadahe kulola kabili.”
13 Lakini Anania kamwidika, “Mndewa wanhu wengi wanongela mbuli
zake munhu ino na gaja gose gayawatendele wanhu zako wa mwiisi ya
Yelusalemu.
14 Nayo keza Damesiki kwa udahi kulawa kwa wakulu wa walava nhosa
kuwagoga wanhu wose okugwaa ukulu gweye.”
15 Mndewa kamulongela, “Genda kwavija nimsagula yanisang'hanile,
kutenda twaga jangu dijuwike na wanhu haweli Wayahudi na wandewa
wao na wanhu wa Izilaeli.
16 Niye mwenyego nomulagusila vonda yadununzike mbuli yangu.”
17 Avo Anania kachola kengila mng'anda iyakalile Sauli, kamwikila
makono, kalonga, “Ndugu yangu Sauli, Mndewa kanhuma, Yesu mwenyego
yakulawilile gweye mnzila viukalile kokwiza hano. Kanhuma ili udahe
kulola kabili na umemezigwe Loho Yang'alile.
18 Bahaja vinhu kamba vibale vilagala mgameso ga Sauli, na kadaha
kulola kabili, kenuka na kabatizigwa,
19 viyamambukize kuja, nguvu zake zimbwelela.”

Sauli kowapetela wanhu ako Damesiki

Sauli kakala siku ndodo na wanahina wa Yesu ako Damesiki.
20 Baho kasonga kuwapetela wanhu mzing'anda za kumpula Imulungu
kamba Yesu iyo Mwana wa Imulungu.
21 Wanhu wose wamuhulike wakanganya wauza, “Vino ino siyo heyo
yawakomile wanhu wamgwelele ukulu Yesu mwiisi ya Yelusalemu. Hezile
hano mbuli ya kuwagoga wanhu wao na kuwagala kwa wakulu wa walava
nhosa?”
22 Lakini Sauli kawapetela wanhu kwa udahi mkulu, na kulonga kwake
kamba Yesu Kilisito kakala Mkombola kuwatenda Wayahudi wakalile
Damesiki walemelwe kumwidika.
23 Vizibitile siku nyingi, Wayahudi waiting'hana na wakala kiseto cha
kumkoma Sauli.
24 Lakini kalongeligwa mbuli ayo, imisi na ikilo wakaliza hana ulwivi lwa
kwingila kudibuga ili wamkome.
25 Lakini ikilo kimoja wanahina wakalile na Sauli wamsola, wamuhumu-
lusa mdigelo kulu kubitila zonzo dikalile muuluwa uzunguluke dibuga.

Sauli ako Yelusalemu

26 Sauli kachola Yelusalemu kalonda kuilumba na wanahina. Lakini wose
wamdumba, kwavija hawatogole kamba Sauli nayo kakala mwanahina.

27 Abaho Balinaba keza kumtaza Sauli, na kamgala kwa watumigwa. Kawasimulila vija Sauli viyamonile Mndewa mnzila na Mndewa kalonga nayo. Vivija kawalongela vija Sauli viyawapetele wanhu wa Damesiki kwa twaga da Yesu.
28 Avo Sauli kakala nao na kachola kudibuga jose da Yelusalemu, kawapetela wanhu wa Damesiki kwa twaga da Mndewa kwa kugangamala.
29 Vivija kalonga na kuibamilila na Wayahudi olonga Kigiliki, lakini hewo walonda kumkoma.
30 Wanhu wamtogole Yesu viwone vivo, wamgala Sauli mbaka kudibuga da Kaisalia na wamuleka yachole Taliso.

31 Avo kipindi acho vibumbila va wanhu wamtogole Yesu vikala moyo hole kila hanhu kuko Yudea na Galilaya na Samalia. Kubitila Loho Yang'alile yakalile yowagangamiza wanhu, wanhu ongezeka ng'hani viwakalile okala kwa kumdumba Mndewa.

Petulo kotenda unzonza kudibuga da Ludia na Yopa

32 Petulo kagenda kila hanhu, siku dimoja kachola kuwatembelela wanhu wamtogole Yesu wakalile ako Ludia.
33 Ako kamting'hana munhu yakemigwe Enea, yakalile yaholole na hadahile kwinuka mulusazi kwa miyaka minane.
34 Petulo kamulongela, “Enea, Yesu Kilisito kokuhonya. Lamuka mulusazi lwako tandika lusazi lwako.” Bahaja Enea kenuka.
35 Wanhu wose wakalile Ludia na Saloni wamona Enea, nao wamtogola Mndewa.
36 Ako Yopa kukala na mtwanzi yakemigwe Tabita yakalile mwanahina wa Yesu, Twaga jake kwa Kigiliki Dolikasi, fambulo jake, “Mhala,” Mtwanzi ayo kakala yotenda ganogile na kuwataza wakiwa.
37 Kipindi acho mtwanzi ayo kalumwa, abaho kafa. Lukuli lwake lusunhigwa lwikigwa mdigati da uchanha.
38 Buga da Yopa hadikalile kutali ng'hani na buga da Ludia. Wanahina wa Yesu ako Yopa viwahulike kamba Petulo kakala kuko Ludia, wawatuma wanhu wabili na usenga uno, “Tokupula ulopole wize kumwetu.”
39 Avo Petulo kachola nao. Viyavikile kagaligwa mdigati da uchanha ako wagane wose wamzunguluka kuno olila na kumulagusila viwalo vose viyasonile Dolikasi viyakalile yang'hali mgima.
40 Petulo kavilava kunze, kafugama mavindi kampula Imulungu, abaho kaluhindukila lukuli lwa mtwanzi ayo yafile, kalonga, “Tabita, lamuka!” Nayo kabenzula meso gake, viyamonile Petulo, kagandamuka.
41 Petulo kamgoga mkono kamtaza kwinuka. Abaho kawakema wanhu wose wamtogole Yesu, wayagwe wakala wagane kamwika haulongozi wa hewo, kuno mgima.
42 Mbuli ino ibwililika kudibuga jose da Yopa na wanhu wengi wamtogola Mndewa.
43 Petulo kagendelela kukala ako Yopa kwa siku nyingi mwiikae ya munhu yakalile yowamba ng'hwembe yakemigwe Simoni.

10

Petulo na Kolinelio

1 Kukala na munhu imoja mwiisi ya Kaisalia yakemigwe Kolinelio, kalala mkulu wa kibumbila cha wakalizi gana wa Kilumi kikemigwe, “Kibumbila cha Italia.”

2 Kakala munhu yomdumba Imulungu, heyo na wanhu wose wa mulubuga lwake wamgwaa ukulu Imulungu. Vivija kasang'hana ng'hani kuwataza wanhu wakiwa na kakala yompula Imulungu siku zose.
3 Siku dimoja saa tisa imisi, Imulungu kamulagusila kinhu, kamona msenga wa kuulanga wa Imulungu kamwizila kamulongela, "Kolinelio!"
4 Kolinelio kamulola bunhuu msenga ayo wa kuulanga kwa bwembwe kamulongela, "Go mkulu, kuna choni?"
Msenga wa kuulanga kamwidika, "Imulungu kanogelwa kumpula kwako na sang'hano ya kuwataza wakiwa, nayo hakusemwa bule.
5 Watume wanhu sambi baha, wachole Yopa kwa munhu imoja yokemigwa Simoni Petulo.
6 Heyo mgeni mna ikae ya munhu yokemigwa Simoni, muwamba ng'hwembe, kokala behi ya Bahali."
7 Abaho msenga ayo wa kuulanga kasegela, Kolinelio kawakema wasang'hanaji zake wabili na mkalizi wake imoja mna iwasang'hanaji zake, yomdumba Imulungu.
8 Kawalongela kija kilawilile, abaho kawatuma wachole Yopa.
9 Siku diyagwe viwakalile mnzila behi na Yopa, imisi Petulo kachola kudigati da uchanha kumpula Imulungu.
10 Kona nzala na kalonda kuja kinhu chochose, ndiya viikalile yotandigwa, Imulungu kamulagusila kinhu.
11 Kona ulanga ugubuka na kona kinhu kamba mgolole mkulu uwambigwe mhande zake nne ohumulusigwa hasi.
12 Mgati yake kukala na wanyama wose na wang'onyo otambala na ndege.
13 Kahulika sauti yomulongela, "Petulo, lamuka uchinje uje!"
14 Lakini Petulo kalonga, "Aka, Mndewa, sinakuja bule kinhu kigomigwe hebu kihile."
15 Sauti imulongela kabili, "Sikuuvikeme viha vinhu viyatendile Imulungu vinoge."
16 Mbuli ino ilawilila miyanza midatu, abaho kinhu acho kigaligwa kuulanga.
17 Petulo viyakalile kokanganya fambulo da kinhu acho, wanhu watumigwe na Kolinelio wavika hana ing'anda ya Simoni, na wakala wemile haulongozi wa ulwivi.
18 Wakema, wauza, "Vino hano hana mgeni yoyose yokemigwa Simoni Petulo?"
19 Petulo kakala yang'hali yogelegeza fambulo da kinhu acho, baho Loho Yang'alile kamulongela, "Tegeleza! Kuna wanhu wadatu okuzahila.
20 Avo sikuunyawenyawe, itande uchole nao, kwavija niye iyo niwatumile."
21 Avo Petulo kahumuluka kawalongela wanhu wao, "Niye iyo yumumzahila. Muwinza choni?"
22 Wamwidika, "Mkulu Kolinelio katutuma. Munhu ayo kanoga na komdumba Imulungu na katogoligwa ng'hani na Wayahudi. Msenga yang'alile wa kuulanga kamulongela yakugoneke gweye ukae kumwake. Ili yahulike chonda ulonge."
23 Petulo kawagoneka wanhu awo kumwake, ikilo acho kawagwaa hanhu ha kuwasa.
Imitondo yake kaitanda kachola nao na wanhu wayagwe wamtogole Yesu kulawa Yopa wachola nayo.
24 Imitondo yake wavika mwiisi ya Kaisalia. Kolinelio kakala kowabeta, hamoja na ndugu na mbwiga zake wa behi yawagoneke.

25 Petulo viyakalile behi kuvika, Kolinelio kenuka kamcholela, kagwa
kingubanguba kamtambikila.
26 Petulo kamwinula, kamulongela, “Inuka, niye mwenyego na munhu
kamba gweye.”
27 Petulo kagendelela kulonga na Kolinelio viyakalile kokwingila
mng'anda, mumo kawavika wanhu wengi waiting'hana.
28 Petulo kawalongela, “Mweye wenyego mujuwa goya kamba Muyahudi
kagomigwa na malagizo gake sikuyamtembelele hebu kuilumba na munhu
hali Muyahudi. Lakini Imulungu kandagusila sikunimkeme munhu yoyose
keha hebu hafaya.
29 Na viundagize, silemile bule niza, avo nokuuza kabili kung'hemela
choni?”
30 Kolinelio kalonga, “Siku ndatu zibitile mna isaa kamba ino, saa tisa
imisi, ng'hala nimpula Imulungu mng'anda yangu. Bahaja munhu yavalile
viwalo vizelu chuwee, kema haulongozi wangu,
31 kalonga, ‘Kolinelio! Imulungu kahulika viumpulile na kazitogola
sang'hano zako za kuwataza wanhu wakiwa.
32 Mtume munhu yachole Yopa kwa munhu yokemigwa Simoni Petulo.
Kokala mwiikae ya Simoni muwamba ng'hwembe, kokala behi na Bahali.’
33 Avo bahaja niwatuma wanhu kumwako, na kutenda goya viwizile.
Sambi wose twabaha haulongozi wa Imulungu, tobetela kuhulika mbuli
yoyose yakulagize Mndewa ulonge.”

Ulonzi wa Petulo

34 Baho Petulo kasonga kulonga, “Sambi nojuwa kweli Imulungu hambag-
ula munhu yoyose.
35 Wose omgwaa ukulu na kutenda ganogile kowatogola, hatonga olawa
isi gani.
36 Muujuwa usenga uyaugalile kwa wanhu wa Izilaeli, kuwapetela wanhu
Mbuli Inogile igala tindiwalo kubitila Yesu Kilisito yeli Mndewa wa wanhu
wose.
37 Muzijuwa mbuli ng'hulu zitendeke mwiisi yose ya Wayahudi, kusongela
Galilaya, Yohana viyamalile kuwapetela wanhu usenga wake wa ubatizo.
38 Mumjuwa Imulungu viyamsagule Yesu wa Nazaleti kwa kumgwaa
Loho Yang'alile na udahi. Kila hanhu hayacholile katenda ganogile na
kuwahonya wanhu wose wakalile mmakono ga Mwenembago, kwavija
Imulungu kakala nayo.
39 Siye tuchona kila kinhu kiyatendile mwiisi ya Wayahudi na Yelusalemu.
Abaho wamkoma kwa kumuwamba mumsalaba.
40 Lakini siku ya kadatu Imulungu kamzilibula kulawa kwa wafile na
kamtenda yoneke,
41 siyo kwa kila munhu, lakini kwa waja wazonile mbuli azo, wasaguligwe
mwaka na Imulungu, wao siye tudile na kung'wa hamoja nayo viyazilibuke
kulawa kwa wafile.
42 Katulagiza tuwapetela wanhu Mbuli Inogile na kuwalongela kamba
Yesu iyo yasaguligwe na Imulungu kuwatagusa wanhu wagima na wafile.
43 Watula ndagu wose wa Imulungu walonga mbuli yake, walonga wanhu
wose omtogola nzambi zao zogeligwa kumgongo kwa udahi wa twaga da
Yesu.”

Wanhu haweli Wayahudi ombokela Loho Yang'alile

44 Petulo viyakalile yang'hali yolonga, Loho Yang'alile kawahumulukila
wanhu wose wakalile omtegeleza.

45 Wayahudi wamtogole Yesu wezile kulawa Yopa hamoja na Petulo
wakanganya viwone Imulungu vivija kawagwaa wanhu haweli Wayahudi
nhunza ya Loho Yang'alile.
46 Kwavija wawahulika olonga kwa ulonzi wa sambi na kuutogola ukulu
wa Imulungu. Petulo kawalongela,
47 “Wanhu wano wambokela Loho Yang'alile, kamba vitumbokele siye.
Vino munhu yoyose kodaha kuwagomesa sikuwabatizigwe kwa mazi?”
48 Avo kalagiza wabatizigwe kwa twaga da Yesu Kilisito. Abaho wampula
yakale nao kwa siku ndodo.

11

Petulo kowasimulila wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu

1 Watumigwa na wanhu wayagwe wamtogole Yesu ako Yudea wahulika
kamba wanhu haweli Wayahudi vivija wabokela mbuli ya Imulungu.
2 Petulo viyacholile Yelusalemu, wanhu olonda wanhu haweli Wayahudi
wengile kumbi, wambeza Petulo,
3 walonga, “Gweye kukala mzikae za wanhu haweli Wayahudi hawengile
kumbi na vivija kuja nao!”
4 Avo Petulo kawalongela fulu ipile kija kilawilile kusongela kuna ichan-
duso.
5 “Vinikalile nompula Imulungu kudibuga da Yopa, Imulungu kandagusila
kinhu. Nyona kinhu chokwiza hasi kiigala na mgolole mkulu uhumu-
lusigwa kwa mhande zake nne kulawa kuulanga, wima behi yangu.
6 Ndola goya mgati yake nyona wanyama wose, wang'onyo otambala na
ndege.
7 Abaho mhulika sauti yonongela, ‘Petulo, lamuka uchinje uje!’
8 Lakini nonga, ‘Mndewa bule! Kuduhu kinhu kihile hebu kigomesigwe
kingile mmulomo wangu.’
9 Sauti ilonga kabili kulawa kuulanga, ‘Sikuuvikeme viha vinhu viya-
tendile Imulungu vinoge.’
10 Mbuli ayo ilawilila miyanza midatu, kukimambukizo kinhu kija kib-
wezigwa kuulanga.
11 Bahaja wanhu wadatu watumigwe kumwangu kulawa Kaisalia wavika
mng'anda ing'halile.
12 Loho kanilongela nichole nao sikuninyawenyawe. Ndugu wano sita
kulawa Yopa wachola na niye Kaisalia na wose twingila mng'anda ya
Kolinelio.
13 Kolinelio katulongela vija viyamonile msenga kulawa kuulanga kema
mng'anda yake. Kamulongela, ‘Mtume munhu yachole Yopa kwa munhu
yokemigwa Simoni Petulo.
14 Kowalongeleni mbuli zonda ziwatende gweye na wanhu wa mulubuga
lwako mukomboligwe.’
15 Vinisongile kulonga, Loho Yang'alile keza kumwao kamba viyezile
kumwetu kuna ichanduso.
16 Abaho nikumbuka kija kiyalongile Mndewa, ‘Yohana kawabatiza
wanhu kwa mazi, lakini mweye mobatizigwa kwa Loho Yang'alile.’
17 Vivo ili Imulungu kawagwaa wanhu haweli Wayahudi nhunza iija
iyatugwelele siye vitumtogole Mndewa Yesu Kilisito Mkombola, niye na
nani, mbaka nimgomese Imulungu?”

18 Viwahulike avo, waleka kumulonga na wamtogola Imulungu, walonga,
“Vivija Imulungu kawagwaa wanhu haweli Wayahudi nyafasi ya kuleka
nzambi na kubokela ugima wa milele!”

Wanhu wamtogole Yesu ako Antiokia

19 Wanhu wayagwe wamtogole Yesu wakalile wapwililike mbuli ya
madununzo galawilile viyakomigwe Sitefano, wachola mbaka Foinike,
Kupulo na Antiokia, kuwapetela Wayahudi waiyeka usenga uno.
20 Lakini wanhu wayagwe wamtogole Yesu, walawile Kupulo na Kilene,
wachola Antiokia kuwapetela wanhu haweli Wayahudi usenga wa Mbuli
Inogile ya Mndewa Yesu.
21 Udahi wa Mndewa ukala hamoja nao, na wanhu wengi watogola na
wambwelela Mndewa.
22 Mbuli ino iwavikila wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu, avo
wamtuma Balinaba yachole Antiokia.
23 Viyavikile na kona vija Imulungu viyawagwelele ng'hekewa,
kadeng'helela na kawapula wagendelele kumtamanila Mndewa kwa
mizoyo yao yose.
24 Balinaba kakala munhu yanogile, kamema Loho Yang'alile na kuta-
manila, na wanhu wengi wambwelela Mndewa.
25 Abaho Balinaba kachola Taliso kumzahila Sauli.
26 Viyamonile, kamgala Antiokia, mwaka mgima waiting'hana na wanhu
wamtogole Yesu na wawafundiza wanhu wengi. Ako Antiokia, kuko
wanahina wasonga kukemigwa Wakilisito.
27 Mna ikipindi acho watula ndagu wayagwe wa Imulungu wasegela
Yelusalemu wachola Antiokia.
28 Imoja wao yakemigwe Agabo, kema na kwa udahi wa Loho Yang'alile
kalagula kamba hokuwa na lufilili lwa nzala mwiisi yose. Ilawilila kipindi
cha utawala wa Kilaudio.
29 Wanahina wa Yesu waitogolela kila munhu yagale chochose kiyakalile
nacho, kuwataza wayao wamtogole Yesu wakalile Yudea.
30 Watenda avo, abaho wawagwaa sente Balinaba na Sauli wazigale kwa
wavele wa wanhu wamtogole Yesu.

12

Madununzo makulu

1 Mna ikipindi kikija Mndewa Helode kasonga kuwadununza wanhu
wayagwe wamtogole Yesu.
2 Kalagiza Yakobo mkulu wake Yohana yakomigwe kwa panga.
3 Helode viyonile mbuli ino iwanogela Wayahudi, kagendelela, kamgoga
Petulo. Mbuli ino ilawilila mna ikipindi cha Magate hagageligwe hamila.
4 Viwamgogile Petulo wamgodeka mkifungo, wamwika mmakono ga
wakalizi wakalile vibumbila vine kila kibumbila kikala na wakalizi wane.
Helode kalonda kumulava Petulo haulongozi wa wanhu yahamala Ny-
imwilinyimwili ya Pasaka.
5 Avo Petulo viyakalile yang'hali kagodekigwa, wanhu wamtogole Yesu
wampulila ng'hani kwa Imulungu.

Petulo kolekesigwa kulawa mkifungo

6 Mna ikilo cha siku ayo iyalondile Helode yamgale Petulo haulongozi
wa wanhu, Petulo kakala yawasile hagati ya wakalizi wabili. Kakala
yagodekigwe kwa minyololo mibili. Hana ulwivi lwa kifungo hakala na
wakalizi wakalile okaliza.

7 Bahaja msenga wa kuulanga wa Mndewa kema, mulenge umwemwesa
mdigati dija. Msenga wa kuulanga kamtigisa Petulo mdiega, kamulongela,
“Lamuka, lopola, inuka!” Bahaja minyololo ilagala kulawa mmakono ga
Petulo.
8 Abaho msenga ayo wa kuulanga kamulongela, “Ifunge mkwiji wako na
uvale vilatu vako.” Petulo katenda vivo, na msenga wa kuulanga kamulon-
gela, “Vala kiwalo chako uniwinze.”
9 Petulo kamkweleleza kunze ya kifungo, lakini hajuwile kamba msenga
wa kuulanga kakala yotenda vivo kweli, kagiza kakala yolota nzonzi.
10 Wabita kibumbila cha ichanduso cha wakalizi abaho cha kabili, na
kukimambukizo kibumbila cha wakalizi wa lwivi lwa kwingilila kudibuga.
Lwivi luwavugukila lwenyego na wao walawa kunze, wagenda mnzila
bahaja msenga wa kuulanga kamuleka Petulo.
11 Abaho Petulo kajuwa gamulawilile kalonga, “Sambi nojuwa kweli!
Mndewa kamtuma msenga wake wa kuulanga yamhonye mmakono ga
Helode na kulawa kwa kija kiwalondile kutenda Wayahudi.”
12 Viyajuwile avo kachola ukae kwa Malia mamake Yohana yakemigwe
Maluko, ako wanhu wengi wakala waiting'hane na wakala ompula Imu-
lungu.
13 Petulo kagong'onda lwivi lwa kunze, na mtumigwa wa kitwanzi
yakemigwe Loda kachola kulola nani yogong'onda.
14 Viyajuwile ikala sauti ya Petulo, kadeng'helela kaleka kuvugula ulwivi
kabweleganya mng'anda, kawalongela, “Yemile kunze Petulo!”
15 Wamulongela, “Gweye kuna kibozi mbwelela.” Lakini kagangamiza
kamba ikala kweli. Avo wamwidika, “Sengine msenga wake kulawa kuu-
langa.”
16 Mna ikipindi acho Petulo kagendelela kugong'onda ulwivi, kukimam-
bukizo wamvugulila, na viwamone wakanganya.
17 Petulo kenula mkono kulagusa wanyamale, kawalongela vija Mndewa
viyamulavile mkifungo. Kawalongela, “Mulongeleni Yakobo mbuli ino na
wanhu wayagwe wamtogole Yesu,” abaho kachola hanhu hayagwe.
18 Viivikile imitondo, wakalizi wakala onyawanyawa kwa kija kimulaw-
ilile Petulo.
19 Helode kalagiza wamzahile Petulo, lakini hawamonile bule. Avo kalag-
iza waja wakalizi wauzigwe na kalagiza wakomigwe.
Abaho, Helode kasegela mwiisi ya Yudea kachola kukala mwiisi ya
Kaisalia.

Ifa ya Helode

20 Helode kawagevuzikila ng'hani wanhu wa Tilo na Sidoni, avo wamgen-
dela hamoja. Tanhu wamtewenza Bulasto, mkalizi wa ng'anda ya Mndewa
yawataze. Abaho wachola kwa Helode kumpula kuwe na tindiwalo, kwavija
isi yao itamanila ndiya kulawa mwiisi ya mndewa ayo.
21 Mna disiku disaguligwe Helode kavala viwalo vake va undewa, kakala
mkigoda chake cha undewa, kalonga na wanhu.
22 Wanhu wakemelela, “Ino sauti ya Imulungu, siyo ya munhu.”
23 Bahaja msenga wa kuulanga kambwanha hasi Helode, kwavija hamg-
welele Imulungu ukulu. Kahomigwa na msango kafa.
24 Lakini mbuli ya Imulungu igendelela kwenela.
25 Balinaba na Sauli viwamambukize sang'hano yao, wabwela Yelusalemu
hamoja na Yohana Maluko.

13

Sauli na Balinaba osaguligwa na kutumigwa

1 Mna iwanhu wamtogole Yesu ako Antiokia, kukala na watula ndagu wa
Imulungu na wafundiza, Balinaba na Sauli na Simeoni yakemigwe Mtitu na
Lukio yalawile Kilene, Manaeni yakulile hamoja na Mndewa Helode.
2 Viwakalile omgwaa ukulu Mndewa na kufunga kuja, Loho Yang'alile
kawalongela, “Mbagulileni Balinaba na Sauli wasang'hane sang'hano ini-
wakemele.”
3 Wafunga kuja na kumpula Imulungu, wawekila makono wawatuma
wachole.

Sauli na Balinaba owapetela wanhu ako Kupulo

4 Balinaba na Sauli viwatumigwe na Loho Yang'alile wachola kudibuga da
Seleukia, kulawa ako wakwela meli mbaka kisiwa cha Kupulo.
5 Viwavikile kudibuga da Salami wawapetela wanhu mbuli ya Imulungu
mna izing'anda za kumpula Imulungu za Wayahudi. Yohana Maluko kakala
yowataza kusang'hana.
6 Wanga mna ikisiwa mbaka wavika Pafo, ako wamting'hana muhawi
imoja Muyahudi yakemigwe Baliyesu, yaitendile mtula ndagu wa Imu-
lungu.
7 Munhu ayo kakala mbwiga wa mkulu wa kisiwa acho, yakemigwe Seligio
Paulo, yakalile munhu mbala. Mkulu wa kisiwa kija kawakema Balinaba na
Sauli kalonda kuhulika mbuli ya Imulungu.
8 Lakini wakala ogomesigwa na Elima yakalile muhawi, dino ijo fambulo
jake kwa Kigiliki, yakalile yogeza kumtenda mkulu wa kisiwa sikuyatogole
kumtamanila Kilisito.
9 Abaho Sauli, vivija yakemigwe Paulo, kuno kamema Loho Yang'alile,
kamulola bunhuu ayo imuhawi,
10 kalonga, “Gweye mwana wa Mwenembago! Gweye kuvihila vinhu vose
vinogile. Gweye kumema magesa gose gehile, na siku zose kogeza kuugalusa
ukweli wa Mndewa kamba uvizi!
11 Udahi wa Mndewa okutagusa sambi baha, na gweye kokuwa
msuwameso honda uwone mulenge wa imisi kwa kipindi kidodo.”
Bahaja kungugu dimulawilila Elima mgameso, kagenda kuno komzahila
munhu yamgoge mkono yamulongoze.
12 Mkulu ayo wa ikisiwa viyonile kija kilawilile, katogola, kwavija kakan-
ganya ng'hani mafundizo gayahulike kwa sama ya Mndewa.

Balinaba na Paulo wa kudibuga da Antiokia Pasidia

13 Paulo na wayage wakwela meli kulawa Pafo mbaka Peliga, buga dikalile
Pamfulia, baho Yohana Maluko kawaleka ako kabwela Yelusalemu.
14 Wagendelela na mwanza kulawa Peliga mbaka wavika kudibuga da
Antiokia Pisidia. Mwiisiku ya Kubwihila wengila mng'anda ya kumpula
Imulungu ya Wayahudi, wakala hasi.
15 Viwamambukize kusoma Malagizo ga Musa na maandiko ga wat-
ula ndagu wa Imulungu, wakulu wa ng'anda ya kumpula Imulungu ya
Wayahudi wawagalila usenga, walonga, “Ndugu zetu, mwahawa na usenga
wa kugangamiza towapula mulonge na wanhu.”
16 Paulo kenuka, kawenulila makono, kalonga,
“Ndugu zangu Waizilaeli na wanhu wose muli hano mumgwaa ukulu
Imulungu, nhegelezeni!

17 Imulungu wa wanhu wa Izilaeli kawasagula wahenga zetu na kawatenda isi ng'hulu viwakalile mwiisi ya Misili. Imulungu kawalava mwiisi ya Misili kwa udahi mkulu,
18 kwa miyaka malongo mane ako kuluwala kafunga umoyo mbuli ya sang'hano zao.
19 Kazibananga isi saba mwiisi ya Kanaani na kawatenda wanhu zake wawe wenekae.
20 Gano gose gatendeka kwa miyaka magana mane na malongo matano.
“Abaho kawagwaa wasemi wawalamule mbaka kipindi cha mtula ndagu wa Imulungu Samweli.
21 Baho wanhu walonda wawe na mndewa, Imulungu kawagwaa Sauli mwanage Kishi kulawa kabila da Benjamini, yawe mndewa wao kwa miyaka malongo mane.
22 Viyamsegese Sauli, Imulungu kamtenda Daudi yawe mndewa wao. Vino vivo viyalongile Imulungu mbuli yake, ‘Nimona Daudi mwanage Yese ayo munhu younogeza moyo wangu, munhu yonda yatende gose gonilonda yatende.’
23 Mulukolo lwa Daudi mumo yalawile Yesu, Imulungu kamtenda yawe Mkombola wa wanhu wa Izilaeli kamba viyalongile.
24 Yesu yang'hali hanasonga sang'hano yake, Yohana kawapetela wanhu wose wa Izilaeli waleke nzambi zao na wabatizigwe.
25 Yohana viyakalile behi na kuimambukiza sang'hano yake, kawauza wanhu, ‘Vino mweye mogesa niye ayo Mkombola? Niye sili ayo yumumbetela. Heyo kokwiza kuchugu changu, niye sifaya hata kudohola vilatu vake.’
26 “Ndugu zangu Waizilaeli, lukolo lwa Abulahamu, na wanhu wose hamuli Wayahudi muli hano mumgwaa ukulu Imulungu, usenga uno wa kukomboligwa ugaligwa kumwetu!
27 Kwavija wanhu wakalile Yelusalemu na wakulu zao hawajuwile Yesu iyo Mkombola, vivija hawazijuwile mbuli za watula ndagu wa Imulungu zisomigwe kila siku ya Kubwihila. Avo watenda mbuli zilongigwe na watula ndagu wa Imulungu zilawilile kwa kumtagusa Yesu yafe.
28 Hamoja hawapatile kilamuso cha kumkomela, wampula Pilato yamtaguse kufa.
29 Viwamambukize kutenda kila kinhu kilongigwe na Maandiko Gang'alile mbuli yake, wamuhumulusa mumsalaba wamwika mdipanga.
30 Lakini Imulungu kamzilibula kulawa kwa wafile.
31 Kwa siku nyingi kawalawilila wanhu waja yakalile yokwanga nao kulawa Galilaya mbaka Yelusalemu. Wanhu awo sambi owalongela wanhu.
32 Siye twiza kuwapetela Mbuli Inogile, mbuli iyalongile Imulungu kwa wahenga zetu kamba koitenda,
33 sambi katutendela, siye lukolo lwake, kwa kumzilibula Yesu. Kamba viyandikigwe mna ikitabu cha Zabuli ya kabili,
‘Gweye kwa Mwanangu,
na lelo nolonga wose wajuwe niye na Tatako.’
34 Vino vivo viyalongile Imulungu mbuli ya kumzilibula kulawa kwa wafile, sikuyole mdipanga.
‘Nowanogela kwa unogelwa ung'alile
kamba vinimulongele Daudi.’
35 Hanhu hayagwe mna ikitabu cha Zabuli holonga,
‘Imulungu hondaumuleke mtumigwa wako yang'alile yole mdipanga.’

36 Mbuli ino hailawilile kwa Daudi, kwavija Daudi kasang'hana gayalondile
Imulungu, abaho kafa, kazikigwa hamoja na wahenga zake, na lukuli lwake
luola mdipanga.
37 Lakini haikalile vivo kwa ayo Imulungu yaamzilibule kulawa kwa wafile.
38 Ndugu zangu Waizilaeli, tolonda mujuwe, usenga wa nzambi kugeligwa
kumgongo opetigwa kumwenu.
39 Munhu yoyose yomtogola Yesu kolekesigwa, lakini mbuli ino haidahike
mna Gamalagizo ga Musa.
40 Avo, muiteganye, sikugawalawilile gaja galongigwe na watula ndagu wa
Imulungu.
41 'Tegelezeni mweye muli wafyosi! Kanganyeni mufe!
Kwavija kinhu kinhenda sambi,
honda mkitogole bule,
hata kamba munhu yahawasimulila!' "
42 Paulo na Balinaba viwakalile olawa mng'anda ya kumpula Imulungu,
wanhu wawagoneka wabwele mna Isiku iyagwe ya Kubwihila, wawapetele
goya mbuli izo.
43 Wanhu viwasegele mumting'hano Wayahudi wengi na wanhu haweli
Wayahudi waitogole dini ya Kiyahudi wawakweleleza Paulo na Balinaba.
Watumigwa wawagangamiza wagendelele kukala mna ing'hekewa ya Imu-
lungu.
44 Siku iyagwe ya Kubwihila kila munhu kudibuga keza kutegeleza mbuli
ya Mndewa.
45 Wayahudi viwaluwone lunhu lwa wanhu, ona migongo, wakilema
kiyalongile Paulo na wamuliga.
46 Lakini Paulo na Balinaba wagangamala kulonga, "Mbuli ya Imulungu
ilondigwa tanhu ipetigwe kumwenu. Lakini kwavija muilema na muiyona
wenyego hamufaya kuupata ugima wa milele, siye towaleka tochola kwa
wanhu haweli wayahudi.
47 Kwavija dino ijo lagizo diyatugwee Mndewa,
'Niwatenda mulenge kwa wanhu haweli wayahudi,
ili wanhu wose wa mwiisi wakomboligwe.' "
48 Wanhu haweli Wayahudi viwahulike avo, wadeng'helela na walonga
usenga wa Mndewa unoga, na wanhu wose wasaguligwe kuupata ugima wa
milele wamtogola Yesu.
49 Mbuli ya Mndewa ibwililika kila hanhu mwiisi ayo.
50 Lakini wakulu wa Wayahudi wawading'hula watwanzi haweli
Wayahudi wakalile otegelezigwa na omgwaa ukulu Imulungu na
wambigalo wakalile na vinhu vingi kudibuga dija. Wasonga kuwadununza
Paulo na Balinaba na kuwawinga mwiisi yao.
51 Watumigwa wakung'husa nhimbwisi za mmagulu gao kulagusa
walemigwa, abaho wachola Ikonia.
52 Wanahina wa Yesu ako Antiokia wadeng'helela na wamema Loho
Yang'alile.

14

Ako Ikonia

1 Ako Ikonia mbuli zilawilila kamba vizilawilile kuja Antiokia, Paulo na
Balinaba wengila mng'anda ya kumpula Imulungu, wawasimulila wanhu
mbaka wanhu wengi wakalile Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi
wamtogola Yesu.

2 Lakini Wayahudi hawamtogole Yesu wawading'hula wanhu haweli
Wayahudi wagombe na wanhu wamtogole Yesu.
3 Paulo na Balinaba wakala ako kwa siku nyingi, olonga kwa kugangamala mbuli ya Mndewa, na Mndewa kalagusa kamba usenga wao mbuli
ya ng'hekewa ukala kweli kwa kuwagwaa udahi wa kutenda unzonza na
vilaguso.
4 Wanhu wa isi ayo wakala waigolile, wayagwe wakala ubanzi wa
Wayahudi na wayagwe ubanzi wa watumigwa.
5 Abaho wanhu wayagwe haweli Wayahudi na Wayahudi, na vilongozi
wao waitogolela kuwatendela vihile watumigwa na kuwatowa kwa mabwe.
6 Watumigwa viwaijuwile mbuli iyo, wakimbilila Lusitila na Delibe mwiisi
ya Lukaonia na mziisi zili mmabehi.
7 Wakala ako owapetela wanhu Mbuli Inogile.

Paulo na Balinaba ako Lusitila na Delibe

8 Ako Lusitila kukala na munhu imoja yakalile mbetembete toka yavumbuke na kakala hadahile kugenda.
9 Munhu ayo kakala yomtegeleza Paulo viyakalile kolonga. Paulo kona
kotamanila na kodaha kuhonyigwa, avo kamulola bunhuu,
10 kakemelela, “Ima kwa magulu gako!” Munhu ayo kazumha zumha
kasonga kugenda.
11 Lunhu lwa wanhu viluwone kija kiyatendile Paulo, wasonga
kukemelela kwa ulonzi wa kumwao wa Kilukaonia, “Walungu wagaluka
wanhu na watuhumulukila!”
12 Balinaba wamgwaa twaga da Zeu na Paulo wamgwaa twaga da Helime,
kwavija iyo yakalile mulongaji mkulu.
13 Mulava nhosa wa mulungu yakemigwe Zeu, kagala ng'ombe mbigalo
na maluwa hana ulwivi lwa buga dijo. Kwavija heyo na lunhu walonda
kuwalavila nhosa watumigwa.
14 Lakini Balinaba na Paulo viwahulike kija kiwalondile kutenda wanhu
awo, wadega viwalo vao wakimbilila hagati ya ulunhu lwa wanhu, kuno
okemelela,
15 “Habali motenda vivo? Siye vivija twa wanhu kamba mweye! Siye twiza
hano kuwapetela Mbuli Inogile, muleke kumtendela gehile Imulungu yeli
Mgima, yaumbile ulanga na isi na bahali na vose vili mgati yake.
16 Baho umwaka Imulungu kawaleka wanhu wose watende kamba vi-
walondile.
17 Lakini halekile kuilagusa kamba kabaho kwa mbuli zinogile ziyotenda,
kowagwaa mweye mvula kulawa kuulanga na ndiya mna ikipindi chake,
kowagwaa ndiya na kuimemeza deng'ho mizoyo yenu.”
18 Hamoja watumigwa walonga avo, lakini ikala vidala ng'hani kulu-
gomesa lunhu lwa wanhu luleke kuwalavila nhosa.
19 Lakini Wayahudi wayagwe walawa Ikonia na Antiokia na isi ya Pasidia
na wawatewenza wanhu wailumbe nao, wamtowa mabwe Paulo na ku-
mulava kunze ya buga, wagesa kakala yafile.
20 Lakini wanahina wa Yesu viwamzunguluke, kenuka kabwela kudibuga.
Imitondo yake Paulo na Balinaba wachola Delibe.

Paulo na Balinaba obwela Antiokia na Siliya

21 Paulo na Balinaba wawapetela wanhu Mbuli Inogile ako Delibe na wap-
ata wanahina wengi. Abaho wabwela Lusitila mbaka Ikonia na Antiokia ya
Pisidia.

22 Wawagangamiza wanahina wa Yesu na wawalonda wakale mna ukutamanila, wawafundiza, “Tolondigwa tubitile madununzo mengi ili twingile Muundewa wa Imulungu.”
23 Paulo na Balinaba wasagula wavele kila kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, kwa kumpula Imulungu na kufunga kuja waweka mmakono ga Mndewa, iwamtamanile.
24 Viwabitile mna zimbaka za isi ya Pisidia wavika Pamfulia.
25 Viwamambukize kuwapetela wanhu usenga ako Peliga wachola Atalia.
26 Kulawa Atalia wakwela meli wabwela Antiokia, hanhu hawekiligwe makono kupuliligwa ng'hekewa kwa Imulungu mbuli ya sang'hano iwaimambukize.
27 Viwavikile Antiokia, watenda mting'hano wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, wawalongela mbuli zose ziyawatendele Imulungu na vija viyafungule nzila kwa wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu.
28 Wakala siku nyingi hamoja na wanahina wa Yesu.

15

Mting'hano ako Yelusalemu

1 Wanhu wayagwe walawa Yudea weza Antiokia na wasonga kuwafundiza wanhu wamtogole Yesu, walonga, “Honda mukomboligwe mbaka mwingile kumbi kamba Malagizo ga Musa vigalonda.”
2 Paulo na Balinaba waibamilila ng'hani na hewo kwa mbuli ino, avo waitogolela Paulo na Balinaba na wanhu wayagwe wa Antiokia wachole Yelusalemu kulonga na watumigwa na wavele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kwa sama ya mbuli ayo.
3 Wanhu wamtogole Yesu ako wawatuma na viwakalile ochola kubitila Foinike na Samalia, wawalongela wanhu vija wanhu haweli Wayahudi viwamtogole Imulungu, mbuli ino itenda wanhu wamtogole Yesu wadeng'helele.
4 Viwavikile Yelusalemu wabokeligwa na wanhu wamtogole Yesu na watumigwa na wavele, wawasimulila gose gayatendile Imulungu kubitila hewo.
5 Lakini wanhu wayagwe wamtogole Yesu wa kibumbila cha Mafalisayo wema walonga, “Wanhu haweli Wayahudi olondigwa wengile kumbi na kulongeligwa wagagoge Malagizo ga Musa.”
6 Watumigwa na wavele waiting'hana hamoja ili kulonga mbuli iyo.
7 Viwagendelele ng'hani kulonga Petulo kema kalonga, “Ndugu zangu toka mwaka mujuwa Imulungu kanisagula kumwenu niwapetele Mbuli Inogile wanhu haweli Wayahudi, ili wahulike na kutogola.
8 Imulungu yajuwile goyogesa kila munhu, kalagusa viyawatogole wanhu haweli Wayahudi kwa kuwagwaa Loho Yang'alile kamba viyatendile kumwetu.
9 Imulungu hatubagule bule siye na wao, kaisunha mizoyo yao kwavija wamtogola Yesu.
10 Vino habali molonda kumgeza Imulungu? Vino habali molonda kuwadikwa wanahina wa Yesu mizigo mikulu? Wahenga zetu hebu siye hatudahile kuipapa.
11 Totogola na kukomboligwa kwa ng'hekewa ya Mndewa Yesu, kamba viili kumwao.”
12 Bumbila jose da wanhu dikala tuulu viwawahulike Balinaba na Paulo osimulila mbuli zose za unzonza na vilaguso ziyatendile Imulungu kubitila wao kwa wanhu haweli Wayahudi.

13 Viwamambukize kusimulila, Yakobo kasonga kulonga, “Ndugu zangu,
nhegelezeni!
14 Simoni kasimulila vija Imulungu ichanduso viyawanogele wanhu
haweli Wayahudi kwa kuwasagula wanhu kulawa kumwao wawe wake.
15 Mbuli zino ziigala na mbuli za watula ndagu wa Imulungu. Kamba
Maandiko Gang'alile vigalonga,
16 Mndewa kolonga, ‘Abaho nobwela
na kukizenga kabili kibanda cha Daudi,
nogazenga ago gagwile,
na kukizenga goya kabili.
17 Baho wanhu wayagwe wose wa mwiisi okwiza kumwangu,
wanhu wose haweli Wayahudi waniwasagule wawe wangu.
18 Avo viyolonga Mndewa, yatendile mbuli ino ijuwike toka mwaka.’ ”
19 Yakobo kagendelela kulonga, “Vinikona niye, tuleke kuwagaza wanhu
haweli Wayahudi ombwelela Imulungu.
20 Lakini tuwandikile baluwa kuwalongela waleke kuja ndiya haifaya
ilavigwe nhosa kwa vinyago va imilungu, ili kuwagomesa sikuwatende
ugoni, waleke kuja mnyama yabotigwe hebu kung'wa damu.
21 Kwavija Malagizo ga Musa gasomigwa toka mwaka mna zing'anda
za kumpula Imulungu kila siku ya Kubwihila, mbuli zake zipetigwa
mmabuga.”

Baluwa kwa wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu

22 Abaho watumigwa na wavele na wanhu wose wamtogole Yesu ako
Yelusalemu, waitogolela kusagula wanhu kulawa mdibumbila na kuwagala
Antiokia hamoja na Balinaba na Paulo. Wawasagula wanhu wabili wakalile
otegelezigwa ng'hani na wanhu wamtogole Yesu, wanhu wao wakala Yuda
yakemigwe Balisaba na Sila.
23 Wawagwaa baluwa yandikigwe vino,
“Siye watumigwa na wavele, ndugu zenu, towalamusa mweye ndugu
zetu hamuli Wayahudi mukala Antiokia, Siliya na Kilikia.
24 Tuhulika kuna wanhu walawa kumwetu wawading'hula na
kuwaleka moyo yungwayungwa kwa mbuli ziwawalongele, lakini siye
hatuwatumile bule.
25 Avo tuiting'hana hamoja na wose tuitogolela kuwasagula wasenga na
kuwatuma kumwenu. Okuwa hamoja na mbwiga zetu Balinaba na Paulo,
26 wao waulava ugima wao mbuli ya sang'hano ya Mndewa Yesu Kilisito.
27 Avo towatuma kumwenu Yuda na Sila, onda wawalongele kwa mu-
lomo mbuli zituwandikila.
28 Avo Loho Yang'alile na siye tuitogolela sikutuwadikwe mizigo iyagwe
kubanza malagizo gano.
29 Sikumuje ndiya ilavigwe nhosa kwa vinyago va imilungu, siku-
mung'we damu, sikumuje nyama ya mnyama yabotigwe, muiteganye na
ugoni. Motenda goya kamba mwahaleka kusang'hana mbuli zose zino.
Mkale goya.”
30 Viwamambukize kuwalaga, wanhu awo watumigwe wachola Antiokia,
ako wawakema hamoja wanhu wamtogole Yesu, wawagwaa baluwa.
31 Wanhu awo viwaisomile baluwa iyo, wadeng'helela ng'hani mbuli ya
usenga wa kuwagangamiza.
32 Yuda na Sila, wakalile watula ndagu wa Imulungu walonga nao ng'hani,
wawagangamiza na kuwagela moyo.
33 Viwakalile kipindi kidodo, walagigwa kwa tindiwalo na wanhu wamto-
gole Yesu, wabwela kwa waja wawatumile.

34 Lakini Sila kasigala ako.
35 Paulo na Balinaba wakala ako Antiokia kwa kipindi kidodo, wawafundiza wanhu na kuwapetela mbuli ya Mndewa.

Paulo na Balinaba oigola

36 Hazibitile siku nyingi Paulo kamulongela Balinaba, “Tubwele tukawakagule waetu wamtogole Yesu mna gamabuga gatupetile mbuli ya Mndewa, tukawalole viwogendelela.”
37 Balinaba kalonda kumsola Yohana Maluko wachole wose,
38 lakini Paulo halondile wachole nayo, kwavija hakalile nao mbaka kuuhelelo wa sang'hano yao. Kwavija kabwela na kuwaleka wao ako Pamfulia.
39 Avo waibamilila, abaho waigola Balinaba kamsola Yohana Maluko wakwela meli wachola Kupulo.
40 Lakini Paulo kamsagula Sila, wanhu wa ako wamtogole Yesu wampulila ng'hekewa ya Mndewa, abaho kasegela.
41 Kachola Siliya na Kilikia na kuwagangamiza wanhu wamtogole Yesu mziisi azo.

16

Timoseo koilumba na Paulo na Sila

1 Paulo kavika Delibe na Lusitila, ako kukala na mwanahina wa Yesu imoja yakemigwe Timoseo. Mamake kakala Muyahudi yamtogole Yesu, lakini tatake kakala Mgiliki.
2 Wanhu wose wamtogole Yesu ako Lusitila na Ikonia wamtogola Timoseo.
3 Paulo kalonda kumsola Timoseo, avo kamwingiza kumbi. Katenda vivo kwavija Wayahudi wose wakalile ako wajuwa kamba tatake Timoseo kakala Mgiliki.
4 Viwakalile obita mna gamabuga gaja wawagwaa wanhu malagizo galavigwe na watumigwa na wavele ako Yelusalemu, wawalongela wagagoge.
5 Wanhu wamtogole Yesu mziisi azo wagangamizigwa mna ukutamanila na wanhu ongezeka kila siku.

Paulo kalagusiligwa kinhu ako Tuloasi

6 Wabitila isi ya Fulugia na Galatia kwavija Loho Yang'alile hawatogolele wawapetele wanhu usenga awo mwiisi ya Asiya.
7 Viwavikile mna zimbaka za Misiya, walonda kuchola mwiisi ya Bisiniya, lakini Loho wa Yesu hawatogolele bule.
8 Avo wabitila Misiya, wachola dimwe kwa dimwe mbaka Tuloasi.
9 Ikilo Paulo kalagusiligwa kinhu na Imulungu, kamona munhu wa Makedonia kema kampula, “Loka wize Makedonia ututaze!”
10 Baho Paulo viyalagusiligwe kinhu acho, tuitanda kuchola Makedonia, kwavija tona Imulungu katukema kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ako.

Kutogola kwa Lidia

11 Tulawa Tuloasi, tuloka kwa meli dimwe kwa dimwe mbaka Samotilake, imitondo yake tuvika Neapoli.
12 Tulawa ako tuchola mbaka Filipi, buga kulu da Makedonia, buga dizengigwe na Walumi. Tukala ako siku nyingi.
13 Siku ya Kubwihila tulawa kudibuga dija tuchola mumgwazo wa lwanda, twagiza aho, baho hooiting'hana Wayahudi kumpula Imulungu. Tukala hasi tulonga na iwatwanzi waiting'hane aho.
14 Mna iwaja wakalile otutegeleza kukala na mtwanzi imoja yakalile yomgwaa ukulu Imulungu, mtwanzi ayo twaga jake Lidia mwenekae wa

Tuatila ayo kakala mchuuza viwalo vinogile va bei ng'hulu. Mndewa kamfungula umoyo kadaha kuzibokela mbuli ziyalongile Paulo.
15 Heyo na wanhu wa mulubuga lwake viwamambukize kubatizigwa katugoneka, kalonga, “Mwahanyona nomtamanila Mndewa mwize ukae mukale.” Avo katunanahiza ng'hani tuchole.

Paulo na Sila ogogigwa

16 Siku dimoja vitukalile tochola hanhu ha kumpula Imulungu, tumting'hana mtumwa imoja mtwanzi yakalile na kinyamkela wa ulaguzi. Mtumwa ayo kawapatila sente nyingi wakulu zake mbuli ya kulagula.
17 Avo mndele ayo kamkweleleza Paulo na siye, kuno kokemelela, “Wanhu wano wasang'hanaji wa Imulungu Yeli Uchanha Ng'hani! Owapeteleni nzila ya kukomboligwa!”
18 Katenda avo kwa siku nyingi, mbaka siku dimoja Paulo kagevuzika, kahinduka kamulongela iyo ikinyamkela, “Nokulagiza kwa twaga da Yesu Kilisito mulawe mndele ino!” Bahaja kinyamkela kamulawa.
19 Iwakulu wa mndele ayo viwone nzila yao ya kupata sente isegela, wawagoga Paulo na Sila, wawabulula mbaka haulongozi wa iwakulu.
20 Wawagala kwa wasemi walonga, “Wanhu wano Wayahudi, nao ogala ndwagi mwiisi yetu.
21 Ofundiza vihendo vigomigwe na Malagizo getu, siye twa wenekae wa Lumi hatudaha kuvitogola vihendo vino wala hatuvigoga.”
22 Lunhu lwa wanhu luilumba kuwatowa Paulo na Sila.
Abaho wasemi wawavula viwalo Paulo na Sila na walagiza watoigwe mbalati.
23 Viwamambukize kuwatowa ng'hani, wawagodeka mkifungo, mkulu wa kifungo kalagizigwa yaweke muukalizi mkulu.
24 Viyapatile ndagilizi zizo, kaweka mdigati dili mgati ng'hani na kagafunga magulu gao mzimhanda.
25 Kilo kikulu Paulo na Sila wampula Imulungu na kumwimbila nyila za kumtogola, wafungwa wayao wakala owategeleza.
26 Bahaja ulawilila mtigisiko mkulu wa isi, mhanda za kifungo zitigisika. Baho nyivi zose zivuguka na nzabi ziwagodekigwe zifunguka.
27 Mkalizi wa ikifungo kalamuka. Viyone nyivi za kifungo zivuguka, kagiza wafungwa wakimbila, avo kasomola panga jake yaikome mwenyego.
28 Lakini Paulo kakemelela ng'hani, “Sikuuikome! Siye wose twa baha!”
29 Mkalizi wa kifungo kapula taa igaligwe, kazumhila mng'anda, kalagalila mmagulu ga Paulo na Sila kuno kogwaya.
30 Abaho kawalava kunze kawauza, “Mo wakulu, nhende choni ng'homboligwe?”
31 Wamwidika, “Mtogole Mndewa Yesu na gweye kokomboligwa hamoja na wanhu wa mulubuga lwako.”
32 Avo wampetela mbuli ya Mndewa hamoja na wanhu wa mulubuga lwake.
33 Mna isaa iija ya ikilo mkalizi wa kifungo kawasola Paulo na Sila kawasunha vilonda vao, abaho bahaja heyo na wanhu wa mulubuga lwake wabatizigwa.
34 Abaho kawagala Paulo na Sila uchanha mng'anda yake na kawagwaa ndiya. Heyo na wanhu wa mulubuga lwake wadeng'helela ng'hani, kwavija sambi wakala wamtogole Imulungu.
35 Imitondo yake wakulu wa Lumi wawatuma wakulu wa wakalizi kuno wawalagiza, “Walekeni wanhu wao wachole.”

36 Avo mkulu wa kifungo kamulongela Paulo, “Iwakulu watulagiza tuwafungulile gweye na Sila. Avo choleni moyo uholile.”
37 Lakini Paulo kawalongela iwakulu wa wakalizi, “Watutowa mgameso ga wanhu hamoja hatubanange mbuli, siye twa wenekae wa Lumi lakini watugodeka mkifungo. Lelo olonda kutufungulila kinyelegezi, bule! Leka weze watufungulile wenyego.”
38 Wakulu wa wakalizi wawalongela mbuli zino wakulu wa Lumi, na iwakulu viwahulike Paulo na Sila wakala wenekae wa Lumi, wadumba ng'hani.
39 Avo weza na kuwapula wagele kumgongo mbuli ziwawatendele, abaho wawalava mkifungo, wawapula wasegele kudibuga dija.
40 Paulo na Sila walawa mkifungo wachola mng'anda ya Lidia. Mumo wawavika Wakilisito, wawalongela mbuli za kuwagangamiza, abaho walawanya.

17

Ako Sesalonike

1 Paulo na Sila wagenda kubitila buga da Amifipoli na buga da Apolonia mbaka Sesalonike, ako kukala na ng'anda ya kumpula Imulungu ya Wayahudi.
2 Kamba viyatendaga, Paulo kengila mng'anda ya kumpula Imulungu. Kwa siku ndatu za Kubwihila kalonga na wanhu, kwa Maandiko Gang'alile,
3 kuwalagusila kamba Kilisito Mkombola kalondigwa yadununzike na kuzilibuka kwa wafile, Paulo kawalongela, “Ino Yesu inimsimulila kumwenu, iyo Kilisito Mkombola.”
4 Wanhu wayagwe watogola wailumba na Paulo na Sila, vivija vilongozi wa kitwanzi na bumbila da Wagiliki omgwaa ukulu Imulungu watenda vivo.
5 Lakini Wayahudi ona migongo, wawasola wanhu wehile kulawa kuna digulilo, watenda bumbila na kugala ugomvi mwiisi ayo yose. Wengila mng'anda ya Yasoni kuwazahila Paulo na Sila wawagale mgameso ga wanhu.
6 Lakini hawawapatile bule, avo wawabulula Yasoni na wanhu wayagwe wamtogole Yesu mgameso ga wakulu wa buga dija wakemelela, “Wanhu wano wagala ndwagi kila hanhu! Na sambi weza kudibuga jetu,
7 na Yasoni kawagoneka mng'anda yake. Wano wose hawagagoga malagizo ga Mndewa wa Lumi, na olonga kuna mndewa iyagwe twaga jake Yesu.”
8 Mbuli zino zilutenda lunhu na wakulu wa buga dija moyo yungwayungwa.
9 Iwakulu wa buga wawatoza sente Yasoni na wayage, abaho wawafungulila wachole.

Ako Beleya

10 Viivikile ikilo, wanhu wamtogole Yesu wawagala Paulo na Sila ako Beleya. Viwavikile ako wengila mng'anda ya kumpula Imulungu.
11 Wanhu wa Beleya wakala otegeleza vinogile ng'hani kubanza wanhu wa Sesalonike. Wauhulika usenga awo kwa kusulukila, kila siku wakala ogalolesa goya Maandiko Gang'alile, one kamba Paulo kakala yolonga kweli.
12 Wanhu wengi watogola, na watwanzi wengi wa Kigiliki wakalile wakulu watogola na vivija wambigalo wengi watogola.
13 Lakini Wayahudi wakalile Sesalonike viwahulike Paulo vivija kawapetela mbuli ya Imulungu wanhu wa Beleya, wachola ako na kugala ndwagi na kuwading'hula wanhu wao.

14 Bahaja wanhu wamtogole Yesu wamgala Paulo mwhani lakini Sila na
Timoseo wasigala Beleya.
15 Wanhu wakalile omsindikiza Paulo wachola nayo mbaka Asene, abaho
wabwela Beleya na usenga kulawa kwa Paulo, kamba Sila na Timoseo
sikuwakawe kuchola kumwake.

Ako Asene

16 Paulo viyakalile kowabeta Sila na Timoseo ako Asene kagevuzika
ng'hani viyonile buga dijo dimema vinyago va imilungu.
17 Avo kakala kolonga na Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi omgwaa
ukulu Imulungu mng'anda ya kumpula Imulungu. Na kila siku kakala
yolonga na wanhu wakalile mna gamagulilo.
18 Wanhu waifunzile nzewele za Epiluko na Stoiki hawamtogolele,
wayagwe walonga, "Ubozi gani oolonga munhu ino?"
Wayagwe wedika, "Yokoneka kolonga mbuli ya milungu haijuwika?"
Walonga avo kwavija Paulo kakala yowapetela mbuli ya Yesu na kuzilibuka.
19 Avo wamsola Paulo wamgala kwa wanhu wa mkitala cha Aleopago cha
buga dija, walonga, "Tolonda kujuwa mbuli ya gano mafundizo ga sambi
goulonga.
20 Vinhu viyagwe vituhulike kolonga tona vifukuzi kumwetu, tolonda
tujuwe fambulo da mbuli azo."
21 Kwavija wenekae na wageni wose wa Asene na wanhu wayagwe
wakalile ako wakala osimulila na kuilongela mbuli azo za sambi kipindi
chose.
22 Paulo kema haulongozi wa wanhu wa mkitala cha buga da Aleopago
kalonga, "Vinikona niye mweye wanhu wa Asene mwa wanhu wa dini.
23 Kwavija vinikalile notembela mwiisi yenu ndola kila hanhu homutam-
bikila, nyona upango wa kulavila nhosa umoja wandikigwa, 'Kwa Imulungu
hajuwike.' Avo ayo imumtambikila bila kumjuwa ayo iniwapeteleni sambi.
24 Imulungu yatendile vinhu vose vili mwiisi, iyo Mndewa wa ulanga na
isi na hakala mzing'anda zizengigwe na wanhu.
25 Vivija hasang'hanilwa kwa makono ga wanhu kamba vija kolonda
chochose kulawa kumwao, kwavija heyo mwenyego iyo yowagwaa wanhu
ugima, kowatenda wawe na mhumuzi na kila kinhu.
26 Kwa munhu imoja Imulungu kawaumba wanhu wose na kutenda
wakale mwiisi yose, kulawa kuna ichanduso kagesa lini na kwahi wanhu
wahakalile.
27 Katenda vino ili wanhu wose wamzahile, vivija kwa kumzahila zahila
wapate kumuwinza. Lakini Imulungu hali kutali na kila imoja wetu,
28 kamba viyalongile munhu imoja,
'Mgati mmwake tokala, togenda na twa wagima.'
Kamba viyalongile mtunga lwila wenu imoja,
'Siye vivija twa wanage.'
29 Kwavija siye twa wana wa Imulungu, havinogile bule kugesa Imulungu
kaigala na zahabu hebu shaba hebu dibwe disongoligwe na kwikigwa
ulembo na wanhu.
30 Imulungu kaitenda halola kipindi kija wanhu viwakalile wabozi. Lakini
lelo kowalagiza wanhu kila hanhu wazileke nzambi zao.
31 Kwavija Imulungu keka siku dimoja donda yawataguse wanhu wose
wa mwiisi bila kumonela munhu kubitila munhu iyamsagule. Imulungu
kawalagusila mbuli ino kwa kumzilibula munhu ayo kulawa kwa wafile!"

32 Viwamuhulike Paulo kolonga mbuli ya kuzilibuka kwa wafile, wanhu
wayagwe wamzeha, lakini wayagwe walonga, “Tolonda kuihulika kabili
mbuli ino.”
33 Avo Paulo kawaleka kasegela mkitala.
34 Wanhu wayagwe watogole wailumba na Paulo, mna iwao kakala Diy-
onisiyo, yakalile munhu wa mkitala, vivija kukala na mtwanzi yakemigwe
Damali na wanhu wayagwe.

18

Paulo ako Kolinto

1 Vigamalile gano, Paulo kasegela Asene kachola Kolinto.
2 Ako Kolinto kamvika Muyahudi yakemigwe Akula, mwenekae wa Ponto,
yabwelile kulawa Italia hamoja na mtwanzi wake Pilisila, kwavija Kaisali
Kilaudio kalagiza Wayahudi wose wasegele Lumi. Paulo kachola kuwalola,
3 kwavija awo wakala mafundi wa kusona mahema kamba Paulo, avo
kakala nao na kusang'hana.
4 Kila siku ya Kubwihila kakala kolonga na wanhu mng'anda ya kumpula
Imulungu, kageza kuwakwega Wayahudi na Wagiliki.
5 Sila na Timoseo viwasegele Makedonia, Paulo kasonga kuwapetela
wanhu kipindi chake chose, kuwalagusila Wayahudi kamba Yesu kakala
Kilisito Mkombola.
6 Viwamulemele na kumuliga, kakung'huna nhimbwisi ya viwalo vake
kalonga, “Kamba mwahapotela mmhane wenyego, niye namduhu. Kulawa
sambi na kugendelela nochola kwa wanhu haweli Wayahudi.”
7 Avo kawaleka kachola kukala mng'anda ya munhu imoja hali Muyahudi
twaga jake Tito Yusito, yakalile munhu yomgwaa ukulu Imulungu, ng'anda
yake ikala behi na ng'anda ya kumpula Imulungu.
8 Kilisipo yakalile mkulu wa ng'anda ya kumpula Imulungu kamtogola
Mndewa hamoja na wanhu wose wa mulubuga lwake na wanhu wayagwe
wengi wauhulike usenga awo mwiisi ya Kolinto, watogola na wabatizigwa.
9 Siku dimoja ikilo Mndewa kamulagusila Paulo kinhu, kamulongela,
“Sikuudumbe, gendelela kuwapetela wanhu sikuubwele kuchugu,
10 kwavija na hamoja na gweye. Kuduhu munhu yonda yadahe kukulu-
miza kwavija kudibuga dino ninao wanhu wengi.”
11 Avo Paulo kakala ako mwaka mgima na miyezi sita kowafundiza wanhu
mbuli ya Imulungu.
12 Lakini kipindi Galio viyakalile mkulu wa isi ya Akaya, Wayahudi wait-
ing'hana, wamgoga Paulo wamgala mkitala.
13 Walonga, “Munhu ino kowatenda wanhu wamgwee ukulu Imulungu
bila kukweleleza Malagizo.”
14 Paulo yang'hali hanalonga mbuli, Galio kawalongela Wayahudi,
“Mazaikalile mbuli ya ubavi hebu ubananzi nahawategeleze.
15 Lakini kwavija moibamilila mbuli ya matwaga na malagizo genu
wenyego, lamuleni mweye wenyego niye silonda kuwa msemi bule.
16 Baho kawawinga mkitala.
17 Abaho wose wamgoga Sositene yakalile mkulu wa ng'anda ya kumpula
Imulungu, wamtowa bahaja haulongozi wa kitala. Lakini Galio haitongile
bule mbuli iyo.”

Paulo kobwela kabili Antiokia

18 Paulo kakala Kolinto siku nyingi hamoja na wanhu wamtogole Yesu.
Abaho kawaleka kakwela meli hamoja na Pilisila na Akula mbaka Siliya.

Yang'hali hanakwela meli kuchola Kenkela, tanhu kasenya mvili zake kwavija kakala yaiduwile.
19 Viwavikile Efeso baho Paulo kawaleka Pilisila na Akula, kengila mng'anda ya kumpula Imulungu kulonga na Wayahudi.
20 Wanhu wampula yakale siku nyingi lakini kawalemela.
21 Lakini viyakalile kosegela kawalongela, “Imulungu yahalonda nobwela kabili kumwenu.” Avo kakwela meli kasegela Efeso.
22 Viyavikile Kaisalia kachola Yelusalemu kuwalamusa wanhu wamtogole Yesu, abaho kachola Antiokia.
23 Kakala siku ndodo, kasegela kubitila Galatia na Fulugia kuwagangamiza wanahina wose wa Yesu.

Apolo kowapetela wanhu ako Efeso na Kolinto

24 Kipindi acho kukala na Muyahudi imoja yakemigwe Apolo, mwenekae wa Alekizandilia keza Efeso. Kakala munhu yajuwile kulonga na ubala wa Maandiko Gang'alile.
25 Kakala yafundizigwe nzila ya Mndewa, yang'hali hanavulala kalonga mbuli za Yesu, kawafundiza goya hamoja kakala yaujuwile ubatizo wa Yohana wiiyeka.
26 Pilisila na Akula viwamuhulike kolonga bila kudumba mng'anda ya kumpula Imulungu, wamsola wamgala ukayao wamfambulila goya mbuli za Imulungu.
27 Apolo viyalondile kuchola Akaya, wanhu wamtogole Yesu wamgangamiza kwa kuwandikila baluwa wanahina wa Yesu ako Akaya wambokele. Viyavikile ako kwa udahi wa ng'hekewa ya Imulungu kadaha kuwataza wanhu wa ako wamtogole Yesu.
28 Kwa ubala wake wa kulonga kawahuma Wayahudi haulongozi ha iwanhu wose kwa kulagusa Maandiko Gang'alile kamba Yesu iyo Kilisito Mkombola.

19

Paulo ako Efeso

1 Apolo viyakalile Kolinto, Paulo kachola kubitila mvijiji na kavika Efeso. Ako kawavika wanahina wayagwe.
2 Kawauza, “Vimumtogole Yesu mubokela Loho Yang'alile?”
Wamwidika, “Aka, hata kuhulika hatunahulika kamba kuna Loho Yang'alile.”
3 Paulo kawauza, “Vino mubatizigwa ubatizo gani?”
Wamwidika, “Ubatizo wa Yohana.”
4 Paulo kalonga, “Ubatizo wa Yohana ukala kwa wanhu wose watogole kuleka nzambi zao. Yohana kawalongela wanhu wa Izilaeli wamtogole ayo yonda yeze kuchugu chake, na heyo ayo Yesu.”
5 Viwahulike avo, wabatizigwa kwa twaga da Mndewa Yesu
6 Paulo kawekila makono na Loho Yang'alile kawahumulukila, walonga kwa ulonzi uyagwe na vivija walagula usenga wa Imulungu.
7 Wose kwa wose wakala wanhu longo na wabili.
8 Kwa kipindi cha miyezi midatu Paulo kakala yochola mng'anda ya kumpula Imulungu, kakala kolonga nao ili yawagale Muundewa wa Imulungu.
9 Lakini wayagwe wakala wadala, walema kutogola wasonga kulonga vihile mbuli ya Mndewa mna iwanhu. Baho Paulo kawaleka kawasola

wanahina wa Mndewa, kakala kolonga nao kila siku mdigati da kuifunzila da Tulano.
10 Mbuli zino zigendelela kwa kipindi cha miyaka mibili mbaka wanhu wose wakalile mwiisi ya Asiya, Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi, waihulika mbuli ya Mndewa.

Wana wa Sikewa

11 Imulungu katenda mbuli ng'hulu za unzonza kubitila Paulo.
12 Wanhu wakala osola vikumbi na viwalo viyagwe viyasang'hanile Paulo, wavigala kwa watamu, nao wahonyigwa na waja wakalile na vinyamkela walavigwa.
13 Wayahudi wayagwe wahunga vinyamkela wachola kuno na kuno ogeza kusang'hanila twaga da Mndewa Yesu. Wawalongela vinyamkela, "Nowalagiza kwa twaga da Yesu ayo yopetigwa na Paulo mulawe."
14 Kukala na wana saba wa Muyahudi imoja, mulava nhosa mkulu yakemigwe Sikewa, nao watenda vivo.
15 Lakini kinyamkela kawalongela, "Yesu nimjuwa goya na Paulo nimjuwa goya, lakini mweye kina nani?"
16 Abaho munhu ayo yakumbigwe na ikinyamkela kawazumhila wose kawahuma nguvu. Na wao wanage Sikewa wakimbila kulawa mng'anda ayo kuno olawa damu na viwalo vao videgekadegeka.
17 Wayahudi wose na wanhu haweli Wayahudi wakalile Efeso waihulika mbuli ino. Wose wengila bwembwe, na kudigwaa nhogolwa twaga da Mndewa Yesu.
18 Wanhu wengi wamtogole Yesu weza walonga mgameso ga wanhu mbuli ziwatendile.
19 Wanhu wengi wayagwe wakalile wahawi aho haichanduso, wadondoleza vitabu vao na kuvisoma moto haulongozi wao, wagelegeza sente ya vitabu avo yovika magana malongo matano.
20 Avo mbuli ya Mndewa yenela na iwa na nguvu ng'hani.

Ndwagi ako Efeso

21 Vigamalile gano, Paulo kachola Yelusalemu kwa kubitila Makedonia na Akaya. Kalonga, "Nahavika ako nolondigwa nichole Lumi."
22 Avo kawatuma wasang'hanaji zake wabili Timoseo na Elasito walongole Makedonia, nayo kakala kidogo ako Asiya.
23 Kipindi acho kukala na ndwagi ako Efeso mbuli ya Mndewa.
24 Kukala na munhu imoja twaga jake Demetiliyo kakala yosongola vinyago va ng'anda ya imulungu wa kitwanzi yakemigwe Atemi, sang'hano ino iwatenda waja watumigwa zake wamwede ng'hani.
25 Demetiliyo kawakema hamoja wao iwasang'hanaji na wayagwe wakalile na sang'hano kamba ayo, kawalongela, "Wambigalo wayangu mojuwa topata sente kulawa mwiisang'hano ino.
26 Lelo mohulika na kona wenyego mbuli ziyatendile Paulo siyo hano Efeso kwiiyeka, lakini vivija kose mwiisi ya Asiya. Kawading'hula na kuwatenda wanhu watogole kamba mulungu yatendigwe kwa makono ga wanhu hali mulungu bule.
27 Kokuwa na zumozumo kamba sang'hano yetu yobezigwa na ng'anda ya mulungu wa kitwanzi Atemi yolongigwa siyo kinhu na kusegeseligwa ukulu wake. Imulungu ino kogweleligwa ukulu na wanhu wose wa Asiya na wose weli mwiisi!"
28 Wanhu viwahulike vivo wagevuzika, wasonga kukemelela, "Atemi iyo mkulu wa Efeso!"

29 Buga jose dimema ndwagi. Wanhu wawagoga Gayo na Alisitaliko,
wenekae wa Makedonia, wakalile muumwanza na Paulo, wakimbila mbaka
kuna digati da mwangalo.
30 Paulo kalonda kuchola kuna ulunhu, lakini wanahina wa Yesu
wamgomesa.
31 Wakulu wayagwe wa isi ayo, wakalile mbwiga zake, vivija wamtumila
usenga wampula sikuyachole kuna digati da mwangalo.
32 Kukala na tulikizi mumting'hano wose, wano olonga vija na wayagwe
olonga vino, kwavija wanhu wengi wakala hawajuwile habali waiting'hana.
33 Wayahudi wamtenda Alekizanda yalawilile haulongozi, avo wanhu
wayagwe mna ulunhu wagiza iyo heyo. Nayo Alekizanda kawenulila wanhu
mkono wanyamale kwa kulonda kuigombela.
34 Lakini viwajuwile kamba kakala Muyahudi, wanhu wose wakemelela
hamoja kwa masaa mabili, “Atemi iyo mkulu wa Efeso!”
35 Abaho kalani wa buga dija kawatenda wanhu wanyamale kawalongela,
“Mweye wenekae wa Efeso, kila munhu kojuwa wanhu wa isi ino ya Efeso
awo okaliza ng'anda ya mulungu Atemi na vivija awo okaliza mabwe
mazelu galagale kulawa kuulanga.
36 Kuduhu munhu yodaha kuibela mbuli ino. Avo nyamaleni sikumu-
lopole kutenda kinhu chochose.
37 Muwagala wanhu wano hano hamoja hawailigile ng'anda ya mulungu
hebu kumuliga mulungu wetu wa kitwanzi.
38 Kamba Demetiliyo na wasang'hanaji zake wana kitala na munhu
yoyose, wabaha wasemi na wakulu wa isi, odaha kuitagusila ako.
39 Lakini kamba mna mbuli ziyagwe, zigaleni mna uuting'hano.
40 Maza tutagusigwe mbuli ya kuwading'hula wanhu, na vilozo vilawilile
lelo. Ndwagi ino haifaya bule na sambi tudahe kuigombela vinogile mbuli
ya ndwagi ayo.”
41 Viyamambukize kulonga avo, kawalongela wanhu wakalile mumt-
ing'hano waimwage.

20

Paulo kochola Makedonia na Ugiliki

1 Ndwagi ya Efeso viimalile, Paulo kawakema hamoja wanahina wa
Yesu, kawalongela mbuli za kuwagangamiza. Abaho kawalaga kachola
Makedonia.
2 Kabitila isi ayo kawagangamiza wanhu kwa usenga wake. Abaho kavika
Ugiliki,
3 ako kakala miyezi midatu. Kakala koitanda kuchola Siliya, viyajuwile
Wayahudi wakala kiseto cha kumtenda vihile, avo kabwela kubitila Make-
donia.
4 Sapatulo, mwanage Pilo, kulawa Beleya kailongoza nayo, vivija Al-
isitaliko na Sekundo kulawa Sesalonike, Gayo kulawa Delibe, Tukiko na
Tulofimo kulawa mwiisi ya Asiya na Timoseo.
5 Wanhu wao walongola na kutubeta ako Tuloasi.
6 Viimalile Nyimwilinyimwili ya Magate hagageligwe Usasu, tukwela meli
kulawa Filipi, vizibitile siku tano tuwavika kuja Tuloasi. Ako tukala siku
saba.

Mwanza wa ikimambukizo wa Paulo ako Tuloasi

7 Mwiisiku ya Jumamosi ichungulo tuiting'hana hamoja hana indiya. Paulo kagendelela kulonga mbaka kilo kikulu, kwavija imitondo yake kakala yosegela.
8 Vibatali vingi vikala vikwaka mdigati da uchanha kutukalile tuiting'hane.
9 Mbwanga imoja yakemigwe Eutiko kakala yakalile mdidilisha, Paulo viyakalile kogendelela kulonga, Eutiko kasonga kukukila na kakukila mbaka kalagala hasi, kulawa mdigati da uchanha da kadatu. Viwacholile kumwinula wamvika kafa mwaka.
10 Lakini Paulo kahumuluka hasi kainama kamuhagatila kalonga, "Sikumudumbe ino mgima!"
11 Abaho kabwela kabili mdigati da uchanha, kabanzula gate, kaja. Kagendelela kulonga nao mbaka vikukunguzuke, abaho kasegela.
12 Wanhu awo wamsola mbwanga ayo wamgala ukae kumwake kuno mgima na wakala moyo hole.

Mwanza wa kulawa Tuloasi mbaka Mileto

13 Siye tukwela meli tulongola kuchola Aso, ako tuchola kumsola Paulo. Avo yatulongele Paulo, kwavija kalonda kuvika ako kubitila isi inyalile.
14 Avo katuvika ako Aso, tumsola mwiimeli, tuchola nayo Mitulene.
15 Kulawa ako tukala muumwanza wa kuchola Kio na imitondo yake tuvika. Siku ya kabili tuvika Samo na imitondo yake tuvika Mileto.
16 Paulo kagesa kugendelelela na mwanza wake kwa meli bila kubitila Efeso ili sikuyakawe ako Asiya. Kakala yolopola kuvika Yelusalemu kuna inyimwilinyimwili ya Pentekosite, kamba yahadahike.

Paulo kowalaga wavele wa Efeso

17 Kulawa Mileto Paulo katuma usenga kwa wavele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Efeso waiting'hane nayo.
18 Viwavikile kawalongela, "Mujuwa vija ving'halile na mweye kipindi chose, kusongela siku dija dinivikile mwiisi ya Asiya.
19 Mujuwa vinimsang'hanile Mndewa kwa uhole na mahozi na magayo ganipatile mbuli ya viseto vihile va Wayahudi wayagwe.
20 Mujuwa silekile kuwapetela kunzekunze mzikae zenu na kuwafundiza chochose chonda kiwataze.
21 Niwazuma ng'hani Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi wazileke nzambi zao na wambwelele Imulungu na kumtogola Mndewa wetu Yesu.
22 Avo, sambi kwa kumtegeleza Loho Yang'alile nochola Yelusalemu bila kujuwa gonda gamhate ako.
23 Kinhu kimoja kinjuwile, Loho Yang'alile kanizuma kila buga, kifungo na magayo vonibeta.
24 Lakini siutonga ugima wangu kamba kinhu, nogesa kuumambukiza utumigwa na sang'hano iyanigwelele Mndewa Yesu kuisang'hana, nayo iyo kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya ng'hekewa ya Imulungu."
25 "Nibita kumwenu mose kuwapetela Undewa wa Imulungu. Sambi nojuwa kuduhu imoja wenu yonda yambone niye kabili.
26 Lelo nowalongela, munhu yoyose kumwenu yahapotela, niye namduhu.
27 Kwavija silekile bule kuwapetela gose goyolonda Imulungu.
28 Avo muiteganye wenyego, diloleni goya bumbila jose diyawagwelele Loho Yang'alile mdikalize. Waloleni goya wanhu wa Imulungu, yawapatile Imulungu kubitila damu ya Mwanage.

29 Nojuwa goya nahasegela mbwizi wakali okwiza kumwenu, na
odibananga bumbila dino.
30 Kipindi chovika baho wanhu wayagwe kulawa mdibumbila jenu
wenyego, owavizila wawagize wanahina kwa kuwatenda wawakweleleze
hewo.
31 Avo mkale meso mwahakumbuka kamba kwa miyaka midatu imisi na
ikilo niwafundiza kwa mahozi mengi.”
32 “Avo sambi noweka muukalizi wa Imulungu na usenga wake wa
ng'hekewa, udaha kuwagangamiza na kuwagwaa nhunza ziyalinazo Imu-
lungu kwa wanhu zake wose.
33 Silondile sente hebu zahabu hebu viwalo va munhu yoyose.
34 Mweye wenyego mojuwa kamba nisang'hana kwa makono gangu
mwenyego, ili mhate vinhu vinilonda niye na wayangu.
35 Niwalagusila kamba kwa kusang'hana ng'hani tolondigwa kuwataza
wanyolile, kumbukeni mbuli ziyalongile Mndewa Yesu mwenyego, ‘Vinoga
ng'hani kulava kubanza kubokela.’ ”
36 Paulo viyamambukize kulonga avo, kafugama hamoja nao, kampula
Imulungu.
37 Wanhu wose wakala olila na kumulaga kwa kumuhagatila na kum-
nonela kwa unogelwa mkulu.
38 Wakala wanyunyuwale kwavija kalonga honda wamone kabili. Avo
wachola nayo mbaka kuna imeli.

21

Paulo kogenda Yelusalemu

1 Vitumambukize kuwalaga, tukwela meli tuchola dimwe kwa dimwe
mbaka Kosi, imitondo yake tuvika Lode, kulawa ako tuchola Patala.
2 Ako tuivika meli ikalile yochola Foinike, avo tukwela, tuchola mwanza
wetu.
3 Vituvikile hanhu hakuyona Kupulo, tubitila mwambu wa kusini tuchola
Siliya. Vituvikile buga da Tilo twima kwavija meli ilonda kuhumulusa
mizigo.
4 Ako tuwavika wanahina wa Yesu na tukala hamoja nao siku saba.
Kwa kulongozigwa na Loho Yang'alile, wanhu awo wamulongela Paulo
sikuyachole Yelusalemu.
5 Lakini kipindi chetu cha kukala nao vikimalile, tusegela tugendelela
na mwanza wetu. Wanhu wose hamoja na watwanzi na wana walawa
kudibuga wachola hamoja na siye mbaka mwhani, baho wose tufugama
tumpula Imulungu.
6 Abaho tuilaga, siye tukwela meli na wao wabwela ukayao.
7 Tugendelela na mwanza wetu tulawa Tilo tuchola Tolemaisi, ako tuwala-
musa wakilisito tukala nao siku dimoja.
8 Imitondo yake tusegela tuchola Kaisalia. Ako tukala mng'anda ya Filipo,
mpetaji wa Mbuli Inogile, imoja mna iwanhu saba wasaguligwe kamba
watazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu.
9 Kakala na wandele wane wakalile olagula usenga wa Imulungu.
10 Vitukalile aho siku nyingi mtula ndagu wa Imulungu yakemigwe Agabo
keza kulawa Yudea.
11 Keza kumwetu, kasola mkwiji wa Paulo kaifunga magulu gake na
makono gake kalonga, “Vino vivo viyolonga Loho Yang'alile, mwene mkwiji

uno, Wayahudi omgodeka kamba vino ako Yelusalemu, omgela mmakono ga wanhu haweli Wayahudi."
12 Vituhulike avo, siye na wanhu wayagwe wakalile aho tumpula Paulo sikuyachole Yelusalemu.
13 Avo Paulo kedika, "Mweye molonda kutenda choni, kulila kamba vino na kunibweza kuchugu? Niye niitanda siyo kufungigwa kwiiyeka ako Yelusalemu, lakini hata kufa mbuli ya Mndewa Yesu."
14 Viyalemile kututegeleza, tumuleka tulonga, "Goyolonda Mndewa galawilile."
15 Vitumambukize kukala aho kipindi kidodo, tufunga mizigo yetu tuchola Yelusalemu.
16 Wanahina wayagwe walawile Kaisalia vivija wachola hamoja na siye na watugala mng'anda ya munhu itukalile tochola kumwake, Mnasoni yakalile mwenekae wa Kupulo na kakala mkilisito kulawa haichanduso.

Paulo komtembelela Yakobo

17 Vituvikile Yelusalemu, wanhu wamtogole Yesu kuko watubokela kwa deng'ho.
18 Imitondo yake Paulo kachola hamoja na siye kumulola Yakobo, na wavele wose wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wakala baho.
19 Paulo kawalamusa na kuwasimulila goya gaja gayatendile Imulungu kwa wanhu haweli Wayahudi kubitila sang'hano yake.
20 Viwahulike avo, wose wamtogola Imulungu. Abaho wamulongela Paulo, "Ndugu yetu Paulo, koona vija magana kwa magana ga Wayahudi viwamtogole Yesu, na vija viwogagoga malagizo.
21 Walongeligwa kukala kowafundiza Wayahudi wakalile mziisi za wanhu haweli Wayahudi sikuwagagelegeze Malagizo ga Musa, na kuwalongela sikuwawengize kumbi wanao hebu kukweleleza vihendo va Wayahudi.
22 Lelo yokuwaze? Kwavija wahulika kamba kwa baha,
23 vino vivo vitulonda gweye utende. Hano hana wanhu wane waiduwile kwa Imulungu.
24 Ilumbe nao mna kihendo cha kuisunha ukalihe sente zilondigwa, abaho wasenyigwe mvili zao. Avo wanhu wose ojuwa kamba mbuli zi-walongeligwe mbuli ya gweye za uvizi, avo gweye mwenyego ugendelele kugagoga Malagizo ga Musa.
25 Lakini mbuli ya wanhu haweli Wayahudi weli wakilisito, tuwagalila baluwa kuwalongela vija vituitogolele kamba sikuwaje kinhu chochose kilavigwe nhosa kwa vinyago va imilungu, hebu kung'wa damu hebu kuja nyama ya mnyama yabotigwe, na sikuwatende ugoni."
26 Avo Paulo kawasola na imitondo yake katenda kihendo cha kuisunha hamoja nao. Abaho kengila Mng'anda ya Imulungu na kuwalongela kipindi cha kihendo cha kuisunha na mbuli ya nhosa yonda ilavigwe kwa kila imoja wao.

Paulo kogogigwa Mng'anda ya Imulungu

27 Lakini siku izo saba vizikalile behi kumala, Wayahudi wayagwe walaw-ile mwiisi ya Asiya wamona Paulo ka Mng'anda ya Imulungu. Walud-ing'hula lunhu lose lwa wanhu, wamgoga Paulo.
28 Waguta ng'hondo, "Wanhu wa Izilaeli, mtutaze ino iyo munhu yochola kila hanhu na kofundiza vinhu viyagwe kwa wanhu wa Izilaeli na Malagizo ga Musa na Ng'anda ino ya Imulungu. Na sambi kawagala wanhu haweli Wayahudi kuhafitiza hanhu hano hong'ala!"

29 Walonga vino kwavija wamona Tulofimo mwenekae wa Efeso hamoja
na Paulo kudibuga, avo wagesa Paulo kamgala Mng'anda ya Imulungu.
30 Isi yose ikala mdizumozumo, wanhu walawa kila hanhu na kumgoga
Paulo, wambulula wamulava Mng'anda ya Imulungu. Bahaja nyivi za
Ng'anda ya Imulungu zihindigwa.
31 Lunhu lwa wanhu lulonda kumkoma Paulo, baho usenga ugaligwa
kwa mkulu wa wakalizi wa Kilumi kamba wanhu wose wa Yelusalemu
wading'huka.
32 Bahaja mkulu wa wakalizi kawasola wakulu na wakalizi na kukimbilila
kuna ulunhu. Wanhu viwamone mkulu ayo hamoja na wakalizi, waleka
kumtowa Paulo.
33 Mkulu wa wakalizi kachola mbaka kwa Paulo, kamgoga na kulagiza
yagodekigwe minyololo mibili. Abaho kauza, “Munhu gani ino, na katenda
choni?”
34 Wanhu wayagwe wabwahanhuka vino, na wayagwe wabwahanhuka
vino. Kukala na mwazanyo mbaka mkulu wa wakalizi hadahile kujuwa kija
kilawilile, avo kawalagiza wanhu zake wamsole Paulo mbaka kuing'hambi.
35 Paulo viyavikile mna ikidaluko, wakalizi wampapa mbuli ya ndwagi za
wanhu.
36 Wanhu wose wamwizila kuno okemelela, “Mkome!”

Paulo koigombela

37 Wakalizi viwakalile omgala mwiing'hambi, Paulo kamulongela mkulu
wa wakalizi, “Chonde, nodaha kukulongela mbuli?”
Mkulu ayo wa wakalizi kamuuza, “Kumbe kodaha kulonga Kigiliki!
38 Kumbe gweye huli mwenekae wa Misili, ija juzi juzi yawading'hule
wanhu na kuwalongoza wanhu wehile gana malongo mane mbaka ku-
luwala!”
39 Paulo kamwidika, “Niye na Muyahudi, nileleke Taliso mwiisi ya Kilikia,
mwenekae wa buga dijuwike ng'hani. Chonde ndeke nonge na wanhu.”
40 Mkulu wa wakalizi kamtogolela, avo Paulo kema mkidaluko kawenulila
makono wanhu wanyamale. Wanhu viwanyamale kalonga nao kwa Kiebu-
lania.

22

1 “Ndugu zangu Wayahudi, nhegelezeni sambi viniigombela kumwenu!”
2 Viwamuhulike kolonga Kiebulania, wanyamala tuluu na Paulo kagen-
delela kulonga,
3 “Niye na Muyahudi, nivumbukila Taliso mwiisi ya Kilikia. Lakini
ng'hulila bahano Yelusalemu kamba mwanahina wa Gamalieli. Nibokela
mafundizo kwa kugangamala mna gamalagizo ga wahenga zetu na niilava
mwenyego kwa moyo wose kwa Imulungu kamba mose muli hano.”
4 Niwadunhunza mbaka kuwakoma wanhu waikweleleze nzila ino. Niw-
agoga wambigalo na watwanzi na kuwagodeka mkifungo.
5 Mulava nhosa mkulu na wanhu wose wamkitala odaha kulonga kamba
nolonga ukweli. Nibokela baluwa kulawa kwa ndugu Wayahudi ako Dame-
siki, avo nyhola kuwagoga wanhu awo na kuwagala Yelusalemu kuno
wagodekigwa minyololo ili watagusigwe.

Paulo kosimulila viyagaluke
(Sang'hano 9:1-19; 26:12-18)

6 “Vinikalile nogenda na kuvika behi ya Damesiki, yopata saa sita imisi,
bahaja mulenge kulawa kuulanga unimwemwesela mhande zose.
7 Nigwa hasi mhulika sauti yonongela, ‘Sauli, Sauli! Habali kondununza?’

8 Niuza, ‘Mndewa, gweye kwa nani?’ Kanongela, ‘Niye na Yesu wa
Nazaleti. Niye iyo yuunidununza.’
9 Wanhu wakalile hamoja na niye wawona umulenge, lakini hawaihulike
sauti ya ayo yalongile na niye.
10 Nimuuza, ‘Mndewa nhende choni?’ Mndewa kanongela, ‘Lamuka
uchole Damesiki, ako kolongeligwa kila kinhu kinilonda utende.’
11 Ng'hala silola mbuli ya uja umulenge mkali, avo waja wayangu wani-
goga mkono na kunilongoza Damesiki.
12 “Mna dibuga dijo kukala munhu yakemigwe Anania, munhu
yomdumba Imulungu, yagagogile Malagizo ga Musa na kakala kotogoligwa
ng'hani na Wayahudi wose wakalile kuko.
13 Keza kumwangu, kema behi yangu, kalonga, ‘Ndugu Sauli lola kabili!’
Bahaja ndola kabili na kumulola.
14 Anania kalonga, ‘Imulungu wa wahenga zetu kakusagula ujuwe goy-
olonda, na kumona Msang'hanaji wake Yanogile na kumuhulika kolonga
kwa mulomo wake.
15 Kwavija kuvona na komulongela kila munhu kiwone na kuhulika.
16 Na sambi kobeta choni? Inuka na ubatizigwe na nzambi zako zigeligwe
kumgongo kwa kumpula heyo.’

Paulo kokemigwa kuwapetela wanhu haweli Wayahudi

17 “Nibwela Yelusalemu na vinikalile nompula Imulungu Mng'anda ya
Imulungu, Imulungu kandagusila kinhu,
18 Nimona Mndewa, kanongela, ‘Lopola usegele Yelusalemu, kwavija
wanhu weli hano hondawatogole gondaulonge mbuli ya niye.’
19 Nimwidika, ‘Mndewa, wao ojuwa goya kamba ningila mzing'anda za
kumpula Imulungu, niwagoga na kuwatowa wanhu wakutogole gweye.
20 Na munhu wako Sitefano viyakomigwe, niye ng'hala baho nolola
viyokomigwa na kukaliza viwalo va wanhu wakalile omkoma.’
21 Mndewa kanongela, ‘Genda, kwavija nokugala kutali kwa wanhu
haweli Wayahudi.’ ”
22 Wanhu wamtegeleza Paulo mbaka viyalongile vino, lakini wasonga
kuguta nyangi, “Msegeseni! Mkomeni! Holondigwa yawe mgima!”
23 Wagendelela kuguta nyangi kuno opunga viwalo vao, wagevuzika na
kupigisa timbwisi uchanha.
24 Mkulu wa wakalizi kawalagiza wanhu zake wamgale Paulo ku-
ing'hambi, kawalongela wamtowe mbalati ili wajuwe habali Wayahudi
oguta nyangi kamba avo mbuli yake.
25 Lakini viwamgodeke na kulonda kumtowa mbalati, Paulo kamulongela
mkulu yemile aho, “Vino malagizo gotogola kumtowa mwenekae wa Lumi
ing'hali hainajuwika mbuli gani ihile iyaitendile?”
26 Mkulu ayo viyahulike vivo kachola kwa mkulu wa wakalizi kamuuza,
“Kolonda kutenda choni? Munhu ayo mwenekae wa Lumi!”
27 Avo mkulu wa wakalizi kamcholela Paulo kamuuza, “Nongele, gweye
kwa mwenekae wa Lumi?”
Paulo kamwidika, “Ona.”
28 Mkulu wa wakalizi kamulongela, “Niye niwa mwenekae wa Lumi kwa
kuliha sente nyingi.”
Lakini Paulo kamwidika, “Niye na mwenekae wa Lumi kwa kuleligwa,”
29 Bahaja wanhu walondile kumsola Paulo walawanya. Na ayo mkulu wa
wakalizi kadumba ng'hani viyajuwile Paulo kakala mwenekae wa Lumi na
kuno kamgodeka nzabi.

Paulo kamkitala cha Wayahudi

30 Mkulu wa wakalizi kalonda kujuwa habali Wayahudi wamtagusa Paulo. Avo imitondo yake kamfungula Paulo iminyololo na kuwalagiza wakulu wa walava nhosa na wanhu wose wa mkitala waiting'hane. Abaho kamsola Paulo na kumwika haulongozi wao.

23

1 Paulo kawalola bunhuu wanhu wa mkitala, kalonga, “Waizilaeli wayangu! Mbaka lelo nosang'hana goyolonda Imulungu kwa moyo uleka kunitagusa kamba nibananga.”

2 Baho Anania Mulava nhosa mkulu kawalagiza waja wakalile behi na Paulo wamtowe kofi mmulomo.

3 Paulo kamulongela, “Imulungu kokutowa kofi gweye mwenyego uigalile na kando dibakigwe uzelu! Kwima baho ili unitaguse kwa Malagizo, kuno gweye mwenyego kobena Malagizo kwa kulagiza nhoweke!”

4 Wanhu wemile behi na Paulo wamulongela, “Gweye komuliga mulava nhosa mkulu wa Imulungu!”

5 Paulo kedika, “Waizilaeli wayangu, sijuwile bule kamba kakala mulava nhosa mkulu. Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, ‘Sikuumulonge vihile kilongozi wa wanhu zako.’ ”

6 Paulo viyone bumbila diyagwe wakala Masadukayo na wayagwe wakala Mafalisayo, kakemelela mkitala, “Waizilaeli wayangu! Niye na Mfalisayo, mwanage Mfalisayo. Niye ngaligwa hano mkitala kwavija notogola kamba wanhu wafile ozilibuka!”

7 Bahaja viyalongile avo, Mafalisayo na Masadukayo wasonga kuihasanya, na bumbila diigola.

8 Kwavija Masadukayo olonga kuduhu kuzilibuka kwa wafile na kuduhu wasenga wa kuulanga hebu loho, lakini Mafalisayo ogatogola gose madatu.

9 Wakemelela ng'hani, wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wa kibumbila cha Mafalisayo wenuka walonga kwa nguvu, “Hatona kiyabanange munhu ino! Yodahika loho hebu msenga wa kuulanga kalonga nayo kweli!”

10 Bwato dikala kulu mbaka mkulu wa wakalizi kengila bwembwe kamba Paulo yahakanhigwe vihande vihande. Avo kawalagiza wakalizi zake wahumuluke kuna dibumbila, wamsegese Paulo wamgale kuna ing'hambi.

11 Kilo acho Mndewa kema behi ya Paulo, kamulongela, “Sikuudumbe! Kamba viuwalongele mbuli zangu hano Yelusalemu, vivija kolondigwa utende vivo kudibuga da Lumi.”

Wayahudi olonda kumkoma Paulo

12 Imitondo yake Wayahudi wayagwe waiting'hana hamoja na kutenda ubala. Waiduwila honda waje hebu kung'wa mazi mbaka vonda wamkome Paulo.

13 Wanhu waitogolele kutenda avo wakala wanhu kubanza malongo mane.

14 Abaho wachola kwa wakulu wa walava nhosa na wavele, walonga, “Tuiduwila hamoja kamba hatuja kinhu mbaka vonda tumkome Paulo.

15 Avo, gweye na wanhu wa mkitala galeni usenga kwa mkulu wa wakalizi yamgale Paulo kumwetu, kuno moitenda molonda kujuwa goya mbuli zake. Na siye toitanda kumkoma yang'hali hanavika hano.”

16 Lakini mwana wa lumbu jake Paulo kahulika kiseto chao, avo kachola kuna ing'hambi kamulongela Paulo.

17 Abaho Paulo kamkema mkulu imoja wa wakalizi, kamulongela, “Mgale
mbwanga ino kwa mkulu wa wakalizi, kana mbuli ya kumulongela.”
18 Mkulu ayo kamsola, kamulongoza mbaka kwa mkulu wa wakalizi,
kamulongela, “Ayo Paulo yagodekigwe, kang'hema na kunipula nimgale
mbwanga ino kumwako, kwavija kana mbuli kolonda kukulongela.”
19 Mkulu wa wakalizi kamgoga mkono, kamgala hamgwazo waiyeka,
kamuuza, “Kolonda kunongela choni?”
20 Kamulongela, “Wakulu wa Wayahudi wailumba mayo wakupule
wamsole Paulo kuna ikitala, kuno oitenda wanhu wa mkitala olonda ku-
juwa goya mbuli zake.
21 Lakini sikuuwatogolele, kwavija kuna wanhu kubanza malongo mane
awo waifisa ombeta. Waiduwila hawaja kinhu hebu kung'wa mbaka vonda
wamkome. Wao sambi waitanda kutenda avo na obetela vonda ulonge.”
22 Mkulu wa wakalizi kalonga, “Sikuumulongele munhu yoyose kamba
kunongela mbuli ino.” Abaho kamuleka imbwanga yachole.

Paulo kogaligwa kwa mkulu wa isi ya Yudea

23 Abaho mkulu wa wakalizi kawakema wakulu zake wabili, kawalongela,
“Watandeni wakalizi magana mabili wachole Kaisalia, hamoja na wakwela
falasi malongo saba na wakalizi magana mabili wa migoha, na muitande
kusegela saa ndatu lelo ikilo.
24 Mtandeni falasi wa Paulo, na mumvikize mgima kwa Felikisi mtawala
wa Kilumi wa isi ya Yudea.”
25 Abaho mkulu wa wakalizi kandika baluwa ilonga vino,
26 Go mkulu, zihoze, “Niye Kilaudio Lusia, nokwandikila gweye, mkulu
Felikisi.
27 Wayahudi wamgoga munhu ino na walonda kumkoma, lakini vim-
bonile kakala mwenekae wa Lumi, avo nhyola na wakalizi zangu kumuho-
nya.
28 Nilonda kujuwa kilamuso cha kumtagusila, avo nimgala mkitala
chao.
29 Lakini nyona kuduhu mbuli yoyose iyatendile kumtenda yafe hebu
kugodekigwa mkifungo. Nhaguso yao kumwake ikala mbuli ya Malagizo
gao wenyego.
30 Na vinongeligwe kuna kiseto cha kumkoma, ndopola kumgala
kumwako. Niwalongela wanhu wamtaguse wagale vitala vao kumwako.”
31 Avo wakalizi wao wamsola Paulo kamba viwalagizigwe. Wamgala ikilo
acho mbaka Antipatili.
32 Imitondo yake wakalizi wa magulu wabwela kuna ing'hambi,
wawaleka waja wakalizi wa falasi wagendelele na mwanza hamoja na
Paulo.
33 Viwavikile Kaisalia wamgwaa ija ibaluwa mkulu wa isi ayo na kumwika
Paulo mmakono gake.
34 Mkulu ayo viyaisomile ibaluwa kamuuza Paulo kalawa isi gani. Viya-
juwile kalawa isi ya Kilikia,
35 kamulongela, “Nokutegeleza kipindi wanhu wakutaguse wahavika.”
Abaho kalagiza Paulo yekigwe muukalizi, mng'anda ya Helode imkulu wa
isi.

24

Paulo kamkitala kwa Felikisi

1 Vizibitile siku tano, Anania mulava nhosa mkulu hamoja na wavele
na munhu yagajuwile malagizo yakemigwe Telutulo, wachola kwa Felikisi
wamulongela vitala vao mbuli ya Paulo.
2 Abaho Paulo kakemigwa, na Telutulo kasonga kulava kitala chake vino,
"Go mkulu Felikisi! Ulangulizi wako unogile ugala tindiwalo kwa kipindi
kitali, na mgaluko mkulu otendigwa mbuli ya isi yetu.
3 Siye tubokela mbuli ino kwa deng'ho na siku zose tolonga utogoligwe.
4 Silonda ng'hani kwagiza kipindi chako, lakini nokupula uwe muhole na
utegeleze goya gonilonga.
5 Tona kamba munhu ino mng'hobo ng'hani, kogala ndwagi kwa
Wayahudi mwiisi yose na iyo mkulu wa kibumbila cha Wanazaleti.
6 Vivija kalonda kuifitiza Ng'anda ya Imulungu, na siye tumgoga. Tulonda
kumtagusa kwa malagizo getu.
7 Lakini Lusia, mkulu wa wakalizi keza, kamsola kwa nguvu mmakono
getu.
8 Na gweye wahamuuza munhu ino, kodaha kujuwa kulawa kumwake
mbuli zose zitumtagusila.
9 Wayahudi nao watogola kiyalongile Telutulo."

Paulo koigombela haulongozi wa mkulu wa isi ya Yudea Felikisi

10 Mkulu ayo kamwinulila Paulo mkono ili yalonge, na Paulo kalonga,
"Nodeng'helela kuigombela haulongozi wako kwavija nojuwa miyaka
heleketwa gweye kwa msemi wa isi ino.
11 Gweye mwenyego kujuwa kamba zibita siku longo na mbili ziiyeka toka
nyhole Yelusalemu kumtambikila Imulungu.
12 Wayahudi hawambonile ngombe na munhu Mng'anda ya Imulungu
hebu wambone nowading'hula wanhu, siyo mng'anda ya kumpula Imu-
lungu hebu hanhu hohose kudibuga.
13 Nao hawadaha kukulagusila kitala kiwanigalile hano.
14 Lakini niye notogola nomgwaa ukulu Imulungu wa wahenga zetu na
kuikweleleza nzila ayo iwoikema ya uvizi. Lakini vivija noitogola kila
mbuli yandikigwe mna Gamalagizo ga Musa na vitabu va watula ndagu wa
Imulungu.
15 Niye nomtamanila Imulungu kamba vija viwomtamanila hewo, kamba
wanhu wose wanogile na wehile ozilibuka kwa wafile.
16 Avo siku zose niiyoha ng'hani sambi niwe na moyo unitagusa kamba
nibananga mgameso ga Imulungu na mgameso ga wanhu."
17 "Viibitile miyaka mingi mbwela Yelusalemu ili kuwagwaa sente
wayangu na kumulavila Imulungu nhosa.
18 Ving'halile notenda avo wanyona Mng'anda ya Imulungu,
ving'homeleze kihendo cha kuisunha. Kukala kuduhu lunhu hebu ndwagi
yoyose.
19 Lakini Wayahudi wayagwe walawile mwiisi ya Asiya wakala baho, awo
wao walondeke kwiza hano haulongozi wako na kulava kitala chao kamba
wana mbuli yoyose kumwangu.
20 Hebu leka wanhu wano weli hano walonge, mbuli gani ihile iwaiyonile
kumwangu vinimile mkitala,
21 lakini mbuli zino ziiyeka zinongile vinimile haulongozi wao kamba,
'Lelo niye ngogigwa mbuli ya kutogola kamba wanhu wafile ozilibuka.' "
22 Abaho Felikisi yakalile yaijuwile goya mbuli ya kibumbila cha wanhu
wamtogole Yesu, kawalongela wanhu wanyamale, kalonga, "Vonda yeze
Lusia, mkulu wa wakalizi, nolava nhaguso ya mbuli ayo."

23 Kamulagiza mkulu wa wakalizi yamkalize Paulo, lakini sikuyamkalize ng'hani na yawatogolele mbwiga zake wamgwee kiyolonda.

Paulo kahaulongozi wa mkulu wa isi ya Yudea Felikisi na Dulusila

24 Vizibitile siku ndodo Felikisi keza hamoja na mwehe wake Dulusila, yakalile Muyahudi. Kalagiza Paulo yagaligwe, kamtegeleza viyalongile mbuli ya kumtogola Yesu Kilisito.

25 Lakini Paulo viyakalile kolonga mbuli ya kutenda ganogile na kuigomesa mwenyego na mbuli ya Siku ya Imulungu kuwatagusa wanhu, Felikisi kadumba ng'hani kalonga, “Sambi kodaha kuchola, nokukema kabili nahapata nyafasi.”

26 Mna ikipindi acho kakala yotamanila Paulo yahamgwelele sente, lekaavo kakala yogendelela kumkema na kulonga na heyo.

27 Viibitile miyaka mibili, Polikio Fesito kamuhala Felikisi nyafasi ya ukulu wa isi. Felikisi kalonda nhogolwa kwa Wayahudi avo kamuleka Paulo mkifungo.

25

Paulo kochola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi

1 Siku ndatu kumwande Fesito viyavikile mwiisi ayo, kasegela Kaisalia kachola Yelusalemu,

2 wakulu wa walava nhosa na wakulu wa Wayahudi viwagalile kitala chao mbuli ya Paulo. Wampula Fesito,

3 yawatendele vinogile yamgale Paulo Yelusalemu, kwavija wakala kiseto mnzila wamkome.

4 Fesito kawedika, “Paulo kamkifungo ako Kaisalia, na niye nobwela kuko sambi baha.

5 Walekeni wakulu zenu wachole na niye Kaisalia wakamtaguse kamba katenda gehile.”

6 Fesito kakala hamoja nao siku nane hebu longo abaho kachola Kaisalia. Imitondo yake kakala mkigoda cha nhaguso mkitala, kalagiza Paulo yagaligwe mgati.

7 Paulo viyavikile, Wayahudi walawile Yelusalemu wamzunguluka na kusonga kulava vitala vikulu vikulu viwalemele kulava usindila.

8 Lakini Paulo kaigombela, “Niye sitendile chochose kihile kwa Malagizo ga Wayahudi hebu kwa Ng'anda ya Imulungu hebu kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”

9 Lakini Fesito kalonda nhogolwa kwa Wayahudi, avo kamuuza Paulo, “Kotogola kuchola Yelusalemu ukatagusigwe ako mgameso gangu mbuli ya gano?”

10 Paulo kalonga, “Niye nokwima hano mkitala cha Mndewa mkulu wa Lumi, hano baho nilondigwa kutagusigwa. Kamba viujuwile siwatendile Wayahudi chochose kihile.

11 Nahatenda dihile dinilondigwa nhaguso ya kufa silema bule. Lakini kamba kuduhu ukweli mvitala viwagalile mbuli yangu, kuduhu munhu yodaha kunigala kumwao nochola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”

12 Baho Fesito viyamambukize kulonga na wanhu zake wamkitala, kamulongela Paulo, “Kuchola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi, avo kochola kwa Mndewa mkulu wa Lumi!”

Paulo kahaulongozi wa Agilipa na Benike

13 Vizibitile siku nyingi mndewa Agilipa na Benike wavika Kaisalia ili
kumulamusa Fesito.
14 Viwakalile ako siku nyingi, Fesito kamsimulila mndewa mbuli za Paulo,
kalonga, “Hano hana munhu yalekigwe mkifungo na Felikisi.
15 Viny'holile Yelusalemu, wakulu wa walava nhosa na wavele wa
Wayahudi wagala kitala kumwangu na kumhula nimtaguse.
16 Lakini niye niwedika siyo vivo viwatendaga Walumi kumulava munhu
yatagusigwe yang'hali hana iting'hana na wanhu walavile kitala kihanga
kwa kihanga na kugoleligwa nyafasi yaigombele mwenyego.
17 Viwezile hano, sikawile bule, lakini imitondo yake ng'hema mting'hano
mkitala na kulagiza munhu ayo yagaligwe.
18 Wanhu wamtaguse viwemile hawalavile kitala chochose kihile kamba
vinigesile nene.
19 Lakini wakala oibamilila mbuli ya dini yao wenyego na mbuli ya munhu
yokemigwa Yesu, yakalile yafile, lakini Paulo kagendelela kulonga kakala
mgima.
20 Sijuwile dakutenda vija nahapatile mbuli zino. Avo nimpula Paulo
kamba yahadahile kuchola Yelusalemu na kutagusigwa kuko.
21 Lakini Paulo kachola kumwande, kalonda Mndewa mkulu wa Lumi
yalamule mbuli yake na yekigwe muukalizi. Avo nilagiza yekigwe
muukalizi mbaka vondanimgale kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”
22 Agilipa kamulongela Fesito, “Maza nahanogelwe ng'hani kamba na-
hamuhulika munhu ayo niye mwenyego.”
Fesito kamwidika, “Komuhulika mayo.”
23 Imitondo yake Agilipa na Benike wengila kwa deng'ho kudigati da
kuiting'hana, wakulu wa wakalizi na wakulu wa ziisi. Fesito kalagiza Paulo
yagaligwe mgati.
24 Fesito kalonga, “Mndewa Agilipa na wanhu wose muli hano hamoja na
siye, mumona munhu ino Wayahudi wose ako Yelusalemu na hano wagala
vitala kumwangu. Walonga munhu ino yakomigwe.
25 Lakini niye siyonile mbuli yoyose ihile iyatendile mbaka yakomigwe.
Kwavija heyo mwenyego kalonda kuchola kumwande kwa Mndewa mkulu
wa Lumi, nigesa nimgale kuko.
26 Lakini niye nabule mbuli ya kumwandikila Mndewa mkulu wa Lumi
mbuli ya munhu ino. Avo nimgala haulongozi wenu ng'haning'hani hau-
longozi wako, gweye Mndewa Agilipa ili wahamala kumulolesa, mhate
dakwandika mbuli yake.
27 Kwavija vinikona yokuwa yosekeza nahamgala mfungwa bila
kwandika kilamuso kiyatagusiligwe.”

26

Paulo koigombela haulongozi wa Agilipa

1 Agilipa kamulongela Paulo, “Kodaha kuigombela.” Baho Paulo kenula
makono gake kalonga vino,
2 “Mndewa Agilipa! Niye nokona nimweda, lelo kuigombela kuulongozi
wako mbuli zose ziwonitagusila Wayahudi.
3 Kwavija gweye kuvijuwa goya vihendo va Wayahudi na kuihasanya
kwao. Nokupula ufunge umoyo unhegeleze.”
4 “Wayahudi wose wajuwa ving'halile toka haudodo wangu. Wajuwa
ving'halile mwiisi yangu na ako Yelusalemu.

5 Toka mwaka wanijuwa goya, na hewo wahalonda odaha kukulongela
kamba ng'hala mkibumbila cha Mafalisayo iwomgwaa ukulu Imulungu
kubanza wose.
6 Lelo nokwima hano nitagusigwe mbuli ya kutamanila lagano diwag-
weleligwe wahenga zetu na Imulungu.
7 Dino ijo lagano ditamaniligwa koneka na makabila longo na mabili,
kamba viwomsang'hanila goya Imulungu imisi na ikilo. Mbuli ya gago, go
mkulu notagusigwa na Wayahudi!
8 Mweye mose muli hano, habali mokona vidala kutogola kamba Imu-
lungu kowazilibula wanhu wafile?"
9 "Niye mwenyego nhenda kila mbuli kuwagoma wanhu waditogole
twaga da Yesu wa Nazaleti.
10 Lekaavo nhendile vivo ako Yelusalemu. Nigweleligwa udahi na wakulu
wa walava nhosa na niwagodeka mkifungo wanhu wengi wamtogole Imu-
lungu, na viwatagusigwe kufa na niye nyona vinoga.
11 Miyanza mingi nyhola mzing'anda za kumpula Imulungu na ni-
wananahiza wabele kutamanila kwao. Ng'hala niwehile ng'hani mbaka
nyhola mmabuga ga kutali kuwadununza."

Paulo kolonga vija viyagaluke (Sang'hano 9:1-19; 22:6-16)

12 "Kwa mbuli ayo ving'halile nochola Damesiki kwa udahi wa iwakulu wa
walava nhosa.
13 Go mkulu, kipindi ving'halile mnzila, zuwa vidikalile kudindosi, nyona
mulenge mkulu kubanza zuwa, omwemwesa kulawa kuulanga, unizungu-
luka niye na waja wayangu.
14 Siye wose tulagala hasi na mhulika sauti yonongela kwa Kiebulania,
'Sauli, Sauli! Habali konidununza? Koilumiza mwenyego kamba ng'ombe
yotowa mbalati ya mndewa wake.'
15 Niye nimuuza, 'Mndewa, gweye kwa nani?' Heyo Mndewa kanidika,
'Niye na Yesu, yuunidununza.
16 Lakini winuke wime kwa magulu gako. Nikulawilila ili nikusagule uwe
msang'hanaji wangu. Kowalagusila wanhu wayagwe lelo kunyona na gaja
gonda nikulagusile.
17 Nokuhonya na wanhu wa Izilaeli na vivija nokuhonya na wanhu haweli
Wayahudi ako konda nikugale.
18 Uwafumbule meso gao walawe mdiziza weze kudilenge na walawe
mmakono ga Mwenembago wambwelele Imulungu, avo kubitila kuta-
manila kwao kumwangu nzambi zao zogeligwa kumgongo na opata uhazi
wao mna iwanhu wasaguligwe na Imulungu.' "

Paulo kolonga mbuli ya sang'hano yake

19 "Avo Mndewa Agilipa sikilemile bule kinhu acho cha kuulanga kiyanda-
gusile Imulungu.
20 Niwapetela wanhu kusongela Damesiki na Yelusalemu na abaho isi
yose ya Yudea na kwa wanhu haweli Wayahudi. Waleke nzambi zao na
wambwelele Imulungu na watende gaja golagusa waleka nzambi zao.
21 Kwa mbuli ayo lekaavo Wayahudi wangoga ving'halile mng'anda ya
kumpula Imulungu, na walonda kung'homa.
22 Lakini Imulungu kanhaza mbaka lelo, na avo nima hano kuwalongela
wanhu wose, wakulu kwa wadodo. Mbuli inonga iyo iija iwalongile watula
ndagu wa Imulungu na Musa yolawilila.

23 Mbuli ya Kilisito Mkombola kalondigwa yadununzike na yawe wa
ichanduso kuzilibuka kwa wafile, ili yawapetele Wayahudi na wanhu
haweli Wayahudi mulenge wa kukomboligwa."
24 Paulo viyakalile koigombela avo, Fesito kakemelela, "Gweye Paulo,
kuna kibozi mbwelela! Kusoma kwako ng'hani kukwehula!"
25 Paulo kamwidika, "Go mkulu, nabule kibozi mbwelela, vinonga niye
ukweli wiiyeka.
26 Mndewa Agilipa! Kumwako nolonga bila kudumba kwavija mbuli
zino zose kuzijuwa goya. Vinigesa mbuli zino kuzijuwa goya kwavija
hazitendeke kinyelegezi.
27 Mndewa Agilipa, vino kowatogola watula ndagu wa Imulungu? Nojuwa
kowatogola!"
28 Agilipa kamulongela Paulo, "Viugesa kwa kipindi kino kidodo kodaha
kunhenda niwe mkilisito?"
29 Paulo kamwidika, "Kiwe kipindi kidodo hebu kitali nompula Imulungu
gweye na mweye mose munhegeleza hano lelo muwe kamba vinili niye,
lakini bila minyololo!"
30 Baho Mndewa Agilipa, na mkulu wa isi, Benike na waja wose wakalile
hamoja nao, wenuka.
31 Viwakalile osegela wailongela, "Munhu ino hatendile mbuli ya kum-
tenda yafe hebu yagodekigwe mkifungo."
32 Nayo Agilipa kamulongela Fesito, "Maza munhu ino halondile kuchola
kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi yahafunguligwe."

27

Paulo kogaligwa Lumi

1 Viwaitogolele tuchole Italia, wawagela Paulo na wafungwa wayagwe
mmakono ga Juliasi, mkulu wa kibumbila cha wakalizi wa Lumi,
kikemigwe, "Kibumbila cha Mndewa wa Lumi."
2 Tukwela meli ilawile Adilamito, ikalile yochola mwhani ya isi ya Asiya
na tusonga umwanza. Alisitaliko, mwenekae wa Makedonia kulawa Sesa-
lonike kakala na siye.
3 Imitondo yake tuvika Sidoni. Juliasi kamonela bazi Paulo na kamtogolela
yachole kuwalola mbwiga zake, yagweleligwe kiyalondile.
4 Kulawa ako tugendelela na mwanza kwavija ubeho ukala obuma kwiza
kumwetu, avo tubitila kisiwa cha Kupulo kukalile kuduhu ubeho.
5 Abaho tuloka bahali ya Kilikia na Pamfulia, tuvika kudibuga da Mula
mwiisi ya Lukia.
6 Baho mkulu ayo kayona meli ng'hulu yolawa Alekizandilia ikala yochola
Italia, avo katukweza.
7 Tugendelela na mwanza mholemhole, na kwa siku nyingi kwa kugaya
ng'hani tuvika mwiisi ya Nido. Ubeho ututenda sikutuchole kutali ng'hani
na mwambu uja, avo tubitila mwambu wa Kilete behi na Salimone ako
ubeho haukalile mkulu bule.
8 Tubita mumgwazo mholemhole tuvika hanhu hokemigwa Loko Dinogile
behi na buga da Lasea.
9 Aho tuhakala ng'hani, mbaka kipindi cha kufunga kuja kikala kibitile,
kwavija kipindi acho kikala hakinogile bule kugenda kwa meli. Avo Paulo
kawazuma,
10 "Wayangu, vinikona mwanza uno okuwa na magayo mengi na kwagiza
vinhu vingi vikwezigwe mwiimeli, vivija kwagiza ugima wetu."

11 Lakini mkulu wa wakalizi kanogelwa na kija kiyalongile mulosaji na
mwene meli siyo gaja gayalongile Paulo.
12 Kwavija hanhu aho hakala hehile na kikala kipindi cha kihuhwe, wanhu
wengi wanogelwa kugendelela na mwanza yahadahika wavike Foiniki.
Foiniki ajo loko da Kilete dilozela kusini kudihongela zuwa na kasikazini
kudihongela zuwa, ako wahadahile kukala kipindi cha kihuhwe.

Beho kulu mbahali

13 Lubeho lunogile lwa kudihongela zuwa lusonga kubuma, na wao
wagesa kamba wapata kiwalondile, avo wafungula nzabi, wasegesa meli
yao wachola behi ya mwhani ya Kilete.
14 Lakini hakibitile kipindi kitali, ubeho mkulu ukemigwa, “Ubeho wa
kaskazini,” usonga kubuma kulawa mkisiwa.
15 Ubeho uitowa ayo imeli, kwavija hatudahile kuugomesa tuileka
isoligwe na beho.
16 Kisiwa kimoja kidodo kikemigwe Kauda kitutaza kidogo na uja uubeho,
na vitubitile kusini yake tuhonyeka, hamoja tugazika ng'hani, tudaha kuki-
honya kija ikigalawa dididodo cha meli ayo.
17 Wanhu wakikwega kigalawa mgati, abaho waizungulusila nzabi imeli
na kuifunga kwa nguvu. Wadumba wahananahile mumgwazo wa bahali,
mwhani ya Libiya, avo wahulumusa matanga na kuileka imeli isoligwe na
beho.
18 Beho digendelela kubuma na imitondo yake wasonga kuyasa mizigo ili
mwiimeli.
19 Siku da kadatu wasonga kwasa mgamazi vinhu viyagwe vili mwiimeli
kwa makono gao wenyego.
20 Kwa kipindi cha siku nyingi hatudahile kujona zuwa hebu nhondo, beho
digendelela ng'hani mbaka twagiza tamanilo da kuhona.

21 Viwakalile kipindi kitali bila kuja, Paulo kema haulongozi wao kawa-
longela, “Wayangu maza munhegeleze niye na kuleka kuchola Kilete, sambi
gatupate magayo gano gose na ubananzi uno.
22 Lakini sambi nowapula, gangamaleni! Kuduhu imoja wenu yonda yafe,
meli iiyeka iyo yonda ibanangike.
23 Kwavija kilo cha jana msenga wa kuulanga wa Imulungu kanizila.
Imulungu inimsang'hanila na kumgwaa ukulu.
24 Msenga ayo wa kuulanga kanilongela, ‘Paulo sikuudumbe! Kolondigwa
wime haulongozi wa Mndewa mkulu wa Lumi. Kwa mbuli yako Imulungu
kouhonya ugima wa wanhu wose weli muumwanza na gweye.’
25 Avo wayangu fungeni moyo! Kwavija nomtamanila Imulungu, golaw-
ilila kamba viyanongele.
26 Lakini tokwasigwa kuna ikisiwa kiyagwe.”

27 Kilo cha longo na nne, twasigwa na ubeho kuna ibahali ya Meditelania,
kilo kikulu walosaji wasinhukila wa behi na isi inyalile.
28 Wahumulusa hasi luzabi lufungigwe kinhu kizito kuzahila utali wa
mazi, wapata utali wa mita malongo mane. Abaho watenda vivo kabili
wapata malongo madatu.
29 Wadumba kamba imeli sikuichole kuna gamabwe avo wahumulusa
nanga nne kuchugu cha imeli, wapula uche himahima.
30 Abaho walosaji walonda kutoloka, wahumulusa ikigalawa kidodo mga-
mazi na waitenda ochola kwika nanga kuulongozi wa imeli.

31 Lakini Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi na wakalizi, “Kamba
walosaji wano hawasigala mumuno mwiimeli, sambimutamanile kuho-
nyeka.”
32 Avo wakalizi wazikanha nzabi ziigogile ngalawa ndodo na kuileka
ichole.
33 Usiku haunakucha, Paulo kawapula wanhu wose waje, “Kwa siku zose
longo na nne mukala munyawanyawa, hamudile kinhu chochose.
34 Lelo nowapula chonde muje ndiya ili mupate nguvu ya kugendelela
kuwa wagima. Kuduhu hata luvili lumoja londa lwage.”
35 Paulo viyamambukize kulonga avo, kasola gate, kamgwaa nhogolwa
Imulungu mgameso gao, kadibanzula kasonga kuja.
36 Kila munhu kasamhuka, kasola gate kaja.
37 Wanhu wose kwa wose tukalile mwiimeli tukala wanhu magana mabili
na malongo saba na sita.
38 Viwegute wahungula uzito wa meli, kwa kwasa uhule wa ngano mba-
hali.

Meli yobeneka

39 Viuchile, walosaji hawaijuwile bule isi ayo, ila ona msanga wa mwhani,
avo waitogolela kwima aho kamba yahadahika.
40 Wakanha zinanga wazileka mbahali, kipindi kikija wazifungula zinzabi
zifungigwe muusukani, abaho wadinula digolole dili kuulongozi ili digoge
beho, wachole mwhani.
41 Lakini wavika hanhu haziiting'hanile bahali mbili, na imeli yangama.
Mwambu wa ulongozi wangama mumsanga bila kutigisika. Mwambu
wa kuchugu wa imeli usonga kubeneka vihande mbuli ya mazi geli na
ng'humbi.
42 Wakalizi walonda kuwakoma wafungwa wose kwa kudumba kamba
wahakogelele mbaka mwhani na kutoloka.
43 Mkulu wa wakalizi kalonda kumuhonya Paulo, avo kawagomesa
sikuwatende avo. Ila kawalagiza wose wadahile kogelela wazumhe kulawa
mwiimeli na ogelele mbaka mwhani.
44 Wayagwe wakweleleza kwa kugoga vihande va mbao hebu vihande va
imeli ibeneke. Vivo tuhonyeke siye wose na kuvika wagima mwhani.

28

Ako Malita

1 Vituvikile kuna imwhani kuno twa wagima, tujuwa kamba kisiwa kija
chokemigwa Malita.
2 Wenekae wa aho watunogela ng'hani. Mvula isonga kutowa na kukala
na beho, avo wabwinha moto na kutugoneka.
3 Paulo kadondola ngodi kakala yozika muumoto, mbuli ya umoto awo
mgendela hasi kalawa mzingodi kamuluma Paulo na kuizingiliza mumkono
wake.
4 Wenekae wa aho viwamone mgendela hasi mumkono wa Paulo wai-
longela, “Vitukona munhu ino kokuwa mkomaji, hamoja kahonyeka kufa
mbahali, nhaguso ya milungu haimulekile yagendelele kuwa mgima.”
5 Lakini Paulo kamwasila muumoto mgendela hasi ayo na hamulumize
bule.
6 Wanhu waja wakala omulola kamba yahavimbile hebu yalagale hasi
na kufa. Lakini viwabetele kwa kipindi kitali na kona haduhu kinhu
kimulawilile, wagaluka na kulonga, “Heyo kakala mulungu!”

7 Behi na hanhu aho hakala na migunda ya mkulu wa ikisiwa yakemigwe
Pubulio. Avo katugoneka, kwa kipindi cha siku ndatu tukala ukae kuwake.
8 Tatake Pubulio kakala yawasile mulusazi kolumwa homa na kuhala.
Paulo kachola kumulola, viyamambukize kumpula Imulungu, kamwikila
makono gake, kamuhonya.
9 Viyamambukize kutenda avo, wanhu wayagwe wakalile watamu mk-
isiwa acho weza na wahonyigwa.
10 Wanhu watugwaa nhunza nyingi na kipindi vitusongile mwanza kabili,
weka mwiimeli kila kinhu kitulondile.

Kulawa Malita kuchola Lumi

11 Viibitile miyezi midatu tusonga kabili mwanza kwa meli ilawile Alek-
izandilia, ikemigwe, “Milungu Pacha.” Meli ayo ikala imile mkisiwa acho
kwa kipindi chose cha kihuhwe.
12 Tuvika kudibuga da Silakusa, na tukala baho kwa siku ndatu.
13 Kulawa aho tugendelela na mwanza na tuvika mwiisi ya Legio. Imi-
tondo yake beho disonga kubuma kulawa kusini, vizibitile siku mbili tuvika
kudibuga da Potioli.
14 Ako tuwavika wayetu wamtogole Yesu, wao watupula tukale nao siku
saba. Abaho tuvika Lumi.
15 Waetu wamtogole Yesu ako Lumi viwatuhulike tuvika, wayagwe weza
kutubokela Kudigulilo da Apio na wayagwe hanhu hokemigwa Ng'anda
Ndatu za wageni. Paulo viyawonile kamgwaa nhogolwa Imulungu.

Paulo kudibuga da Lumi

16 Vituvikile kudibuga da Lumi, Paulo katogoleligwa kukala yaiyeka
hamoja na mkalizi imoja wa kumkaliza.
17 Vizibitile siku ndatu, Paulo kawakema hamoja vilongozi wa Kiyahudi
wa hanhu aho. Viwaiting'hane kawalongela, “Waizilaeli wayangu, hamoja
sitendile mbuli yoyose ihile kwa wanhu zetu hebu kwa vihendo vetu
vitubokele kwa wahenga zetu, ngodekigwa ako Yelusalemu na ngeligwa
mmakono ga Walumi.
18 Viwaniuzile na kona sitendile mbuli yoyose ihile ya kung'homela,
walonda kunifungulila.
19 Lakini Wayahudi viwailemile mbuli ino, niye nyhola kumwande kwa
Mndewa mkulu wa Lumi, hamoja ng'hala nabule kitala chochose kwa
wanhu zangu.
20 Lekaavo niwapula mwize nonge na mweye, niye nigodekigwa miny-
ololo kamba vino, kwavija notogola Mkombola iwakalile ombeta wanhu wa
Izilaeli keza.”
21 Wao wamulongela, “Siye hatubokele baluwa yoyose kulawa Yudea
mbuli yako wala kuduhu munhu yoyose yezile hano na kulonga mbuli zako
hebu yalonge chochose kihile kumwako.
22 Lakini yokuwa vinoga tukuhulike mwenyego ulonge magesa gako,
kwavija siye tojuwa kamba kila hanhu wanhu okilema kibumbila kino.”
23 Avo wapanga kuiting'hana, na wanhu wengi wavika kuyakalile. Toka
imitondo mbaka ichungulo Paulo kawasimulila na kuwafambulila mbuli
za Undewa wa Imulungu kageza kuwatenda wamtogole Yesu kwa kusoma
Malagizo ga Musa na maandiko ga watula ndagu wa Imulungu.
24 Wanhu wayagwe wazitogola mbuli zake, ila wayagwe hawamtogole
bule.

25 Viwalekile kuilumba wenyego, wasegela, Paulo viyamalile kulonga
mbuli ino, “Loho Yang'alile kalonga goya kwa wahenga zenu kubitila mtula
ndagu wa Imulungu Isaya!
26 Kalonga,
‘Genda ukawalongele wanhu wano,
kuhulika mohulika, lakini hondamujuwe bule,
kulola molola, lakini hondamone,
27 Kwavija mizoyo ya wanhu wano midala,
wasila magwiti gao,
wafing'hiliza meso gao.
Maza wadahile kulola kwa meso gao,
na kuhulika kwa magwiti gao,
na kujuwa kwa mizoyo yao,
wahanibwelele niye,
na niye nahawahonyile.’ ”
28 Paulo kamambukiza kulonga, “Avo mujuwe kamba usenga wa Imu-
lungu kuwakombola wanhu, ugaligwa kwa wanhu haweli Wayahudi na
wao ohulika.
29 Paulo viyamambukize kulonga avo, Wayahudi wachola mzikae zao
kuno oibamilila.”
30 Kwa kipindi cha miyaka mibili Paulo kakala mng'anda iyapangile,
mumo kawagoneka wanhu wose wezile kumulamusa.
31 Kawapetela wanhu mbuli za Undewa wa Imulungu na kuwafundiza
mbuli za Mndewa Yesu Kilisito, kalonga kwa kugangamala na kubwihila.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Lumi

Ulongozi

Kitabu cha Walumi chogesigwa chandikigwa na mtumigwa Paulo hagati ya mwaka wa 54 na 58 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Kipindi acho Paulo kakala hanatembelela Lumi avo kaigala baluwa ino kuwalagiza wanhu wamtogole Yesu ako Lumi, wose Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi. Baluwa ino kayandikila kudibuga da Kolinto kuyakalile kipindi acho. Paulo kandika baluwa ino ili wanhu wa isi zose wamtogole na kumtegeleza Yesu Kilisito (Sula ya 16:26).

Kitabu cha Walumi acho kitabu muhimu kwa wanhu wamtogole Yesu kila hanhu kila kipindi mbuli ya vija viyalongile Paulo, ukombola ulinao kubitila Yesu Kilisito. Vivija Paulo kalumbiliza Mbuli Inogile ya Yesu Kilisito na lagano da umwaka. Wanhu wengi oifunza mbuli oibamilila kuwa mbuli ng'hulu mna ikitabu iyo ya sula ya 1:16 ilonga, “Siyonela kinyala bule Mbuli Inogile, kwavija ina udahi wa Imulungu wakumkombola munhu yoyose yotogola, tanhu kwa Wayahudi, abaho kwa wanhu haweli Wayahudi.” Mwambu wa ichanduso wa kitabu cha Lumi (Sula ya 1-12) ni mbuli za mgati ng'hani za Seoloji na mwambu uyagwe (Sula ya 13-15) una mafundizo mengi ga kusang'hana kwa ugima wa wanhu wamtogole Yesu.

Mbuli zili mkitabu

Miyanza mingi Paulo kosonga kwandika baluwa zake kwa kuitambula mwenyego na kolonga nani yandike (Sula ya 1:1-15).

Abaho kokwandika mbuli ya wanhu viweli na ukombola viudahika kubitila Yesu Kilisito (Sula ya 1:16-11:36).

Abaho Paulo kolava mafundizo gayagwe mbuli vija wanhu wamtogole Yesu viwokala (Sula ya 12:1-15:13).

Komambukiza ikitabu kwa kulava ndamuso kwa wanhu wamtogole Yesu mna ikibumbila ako Lumi (Sula ya 16).

1 Niye Paulo, na mtumwa wa Yesu Kilisito na mtumigwa, nisaguligwe na
ng'hemigwe ya Imulungu niwapetele wanhu Mbuli yake Inogile.
2 Mbuli Inogile ilongigwe na Imulungu toka mwaka kubitila watula ndagu
zake, kamba viyandikigwe mna ga Maandiko Gang'alile.
3 Mbuli ino Inogile yomulonga Mwana wa Imulungu, Mndewa wetu Yesu
Kilisito. Heyo kawa munhu kwa kuvumbuka mulukolo lwa Daudi.
4 Kwa nzila ya Loho Yang'alile, kalagusigwa kwa udahi mkulu kuwa
Mwana wa Imulungu kwa kuzilibuligwa kwa wafile nayo yuyo Yesu Kilisito
Mndewa wetu.
5 Kubitila heyo na kwa mbuli ya twaga jake tubokela ng'hekewa na tuwa
watumigwa, tuwalongoze wanhu wa isi zose wategeleze kwavija omtamanila.
6 Vivija mweye mwa mna iwanhu wasaguligwe kuwa wanhu wa Yesu
Kilisito.
7 Avo nowandikila mweye mose mukala ako Lumi, mweye munogeligwe
na Imulungu na kawasagula muwe wanhu zake wang'alile.
Ng'hekewa na tindiwalo kulawa kwa Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu
Kilisito vikale na mweye mose.

Kumgwaa nhogolwa Imulungu

8 Tanhu, nomgwaa nhogolwa Imulungu wangu kubitila Yesu Kilisito
mbuli ya mweye mose, kwavija kumtamanila kwenu Imulungu kuhu-
likigwa na wanhu wose wa mwiisi.
9 Imulungu inimsang'hanila kwa moyo wangu wose, kwa kuwapetela
wanhu Mbuli Inogile ya Mwanage, ayo yolola kuwa nowakumbuka mweye,
10 miyanza mingi nahampula Imulungu. Nompula Imulungu yahalonda,
yatende idahike niwatembelele mweye sambi.
11 Nosulukila ng'hani niwone, ili niwatende mumwede kiloho na niwa-
gangamize.
12 Niye ng'hala nifambula vino, wose mweye na niye tuigangamize,
tamanilo jangu kwa Imulungu dowagangamiza mweye na tamanilo jenu
kwa Imulungu donigangamiza niye.
13 Ndugu zangu nolonda mujuwe, miyanza mingi nilonda kuwatembelela,
lakini mhotigwa kutenda avo mbaka sambi. Nilonda kumwenu mw-
eye wanhu wamtogole Imulungu kamba vija viwatogole wanhu wayagwe
haweli Wayahudi.
14 Nina ng'honde ya kuwapetela wanhu wose, Wagiliki na haweli Wagiliki,
wabala na wabozi.
15 Lekaavo nosulukila ng'hani vivija niwapetele Mbuli Inogile mweye
mukala ako Lumi.

Udahi wa Mbuli Inogile

16 Siyonela kinyala bule Mbuli Inogile, kwavija ina udahi wa Imulungu
wakumkombola munhu yoyose yotogola, tanhu kwa Wayahudi, abaho kwa
wanhu haweli Wayahudi.
17 Kwavija Mbuli Inogile yogubula vija Imulungu viyowatenda wanhu
wanoge mgameso gake. Mbuli ino yotendeka kwa kutamanila, kusongela
haichanduso mbaka kuuhelelo. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Munhu yatendigwe kanoga na Imulungu, kokuwa mgima kwa kumta-
manila.”

Kwiha kwa wanhu

18 Imulungu kaigubula ng'hasiliki yake kulawa kuulanga mbuli ya gehile
gose na nzambi za wanhu, awo kwa gaja gehile gowosang'hana oukimila
ukweli sikuujuwike.
19 Avo gose gotenda Imulungu yajuwike kumwao gagubuligwa, kwavija
Imulungu mwenyego kawagubulila.
20 Toka Imulungu yaumbe isi, udahi wake wa milele na vija viyali, hamoja
havoneka kwa meso, lakini vojuwika kwa kulola vinhu viyalumbile Imu-
lungu. Avo wanhu hawadaha bule kuigombela!
21 Wamjuwa Imulungu, lakini hawamgwaa ukulu, hebu kumgwaa
nhogolwa, magesa gao gamema ubozi, mizoyo yao imema ziza.
22 Wenyego oitapa wabala kumbe wabozi.
23 Oleka kumtambikila Imulungu yeli mgima siku zose, ovitambikila
vinyago, viigalile na wanhu ofa na ndege na wanyama na wang'onyo
otambala.
24 Avo Imulungu kawaleka wasulukile gehile mmizoyo yao, na oitendela
vinhu vigela kinyala mzing'huli zao.
25 Ougalusa ukweli wa Imulungu kwa uvizi, ovitambikila na
kuvisang'hanila vija viyalumbile Imulungu na omuleka ija Yalumbile,
heyo yolondigwa kutogoligwa siku zose. Ona!
26 Kwavija otenda vino, Imulungu kawaleka wawinze mbuli zigela kinyala
mbaka watwanzi waleka kuwasa na wambigalo na oilonda wao kwa wao.

27 Wambigalo vivija oleka kuwasa na watwanzi, oilonda wao kwa wao. Wambigalo kwa wambigalo oitendela mbuli zigela kinyala, avo waigalila wenyego nhaguso ilondigwa kwa gaja gowosang'hana.

28 Kwavija wanhu awo walema kumjuwa Imulungu kwa nzewele zao, Imulungu nayo kawaleka wakweleleze nzewele zao zihile, nao wasang'hana mbuli zigomesigwe kusang'hanwa.

29 Wanhu wano wamema gose gehile, kwiha na umelo na ogevuza wayagwe. Wamema migongo na ukomaji na ndwagi na uvizi na magesa gehile. Olonga wayao,

30 oivizila, omwihila Imulungu, wanhu weli na nyodo, wasede wanhu weli na magoda, wanhu ogesa nzila ziyagwe za kutenda gehile. Hawawategeleza tata zao na mama zao,

31 wabule nzewele, hawatenda ziwalongile, hawawanogela wanhu na wabule bazi kwa wanhu wayagwe.

32 Wajuwa malagizo ganogile ga Imulungu golonga wanhu otenda mbuli azo olondigwa wafe. Hawahelele kutenda mbuli azo ziiyeka lakini vivija owagwaa pala ukulu wanhu otenda mbuli zizo.

2

Nhaguso ya Imulungu

1 Avo gweye mbwigangu, kamba kowatagusa wayagwe kuwa wabananga, hudaha ng'o kuigombela, hata wahawa nani. Kwavija wahawatagusa wayagwe kuno na gweye kotenda mbuli zizija ziwotenda wao, baho koitagusa mwenyego.

2 Siye tojuwa kuwa nhaguso ya Imulungu kwa wanhu otenda mbuli kamba azo ya kweli.

3 Lakini gweye mbwigangu uwatagusa waja otenda mbuli kamba azo kuno gweye mwenyego kotenda vivo! Vino gweye kogesa kodaha kuhonyeka na nhaguso ya Imulungu?

4 Hebu kowehula uhole wake mkulu na viyoleka kulopola kuwatagusa wanhu na kufunga umoyo kwake. Hujuwa bule uhole wa Imulungu okulongoza uleke nzambi na umbwelela Imulungu?

5 Lakini kuna zoyo dala na kolema kumbwelela Imulungu, avo koikila nhaguso ng'hulu mna isiku ija ya ng'hasiliki za Imulungu na nhaguso yake inogile vondaigubuligwe.

6 Kwavija Imulungu komuliha kila munhu kamba vija viyatendile.

7 Wanhu wayagwe ogendelela kutenda ganogile kuno olonda ukulu kwa Imulungu na kutogoligwa na Imulungu na kuleka kufa. Wanhu awo Imulungu kowagwaa ugima wa milele.

8 Wanhu wayagwe wana gahigahi na oulema ukweli, ili wakweleleze gehile, wanhu awo Imulungu kowatagusa ng'hani kwa ng'hasiliki yake.

9 Madununzo na usungu gowapata wanhu wose otenda gehile, tanhu kwa Wayahudi abaho kwa wanhu haweli Wayahudi.

10 Lakini Imulungu kowagwaa ukulu, kutogoligwa na tindiwalo wanhu wose otenda ganogile, tanhu Wayahudi abaho wanhu haweli Wayahudi.

11 Kwavija Imulungu hambagula munhu yoyose.

12 Wanhu otenda nzambi kuno wabule Malagizo ga Musa, opotela bila Malagizo. Wanhu otenda nzambi kuno wagajuwa Malagizo ga Musa, otagusigwa kwa Malagizo.

13 Kwavija siyo waja ogahulika Malagizo ga Musa, wao wanogile mgameso
ga Imulungu, lakini waja otenda vigalonda Malagizo, wao onda watendigwe
wanoge mgameso ga Imulungu.
14 Wanhu haweli Wayahudi wabule Malagizo ga Musa, lakini wahagesa
kusang'hana vigalonda Malagizo, wao wenyego wanago malagizo hata
kamba wabule Malagizo ga Musa.
15 Mbuli zao zootenda zolagusa kuwa zilagizigwe na Malagizo zandikigwa
mmizoyo yao. Mizoyo yao yolagusa kuwa uno awo ukweli, kwavija magesa
gao kipindi kiyagwe gowatagusa na kipindi kiyagwe gowagombela.
16 Gano golawilila mna isiku ayo Imulungu vonda yagataguse magesa ga
kinyelegezi ga wanhu, kubitila Yesu Kilisito, kamba viilonga Mbuli Inogile
iniwapetela.

Wayahudi na Malagizo ga Musa

17 Kamba gweye koikema Muyahudi, kogatamanila Malagizo ga Musa na
koigodela kuwa munhu wa Imulungu,
18 kamba gweye kujuwa viyolonda Imulungu utende kwavija Malagizo
gakufunza kusagula ganogile,
19 kamba gweye kujuwa goya kuwa kwa mulongozaji wa wasuwameso, na
kwa mulenge kwa wanhu weli mdiziza,
20 kamba gweye kwa kilongozi wa wabozi na mfundiza wa wanhu
hawanakangala, kamba gweye kogesa mna Gamalagizo kunayo nzewele
yose na ukweli,
21 kowafundiza wayagwe, habali huifundiza mwenyego? Kowapetela
wanhu sikuwebe habali gweye mwenyego kokwiba?
22 Gweye kowalongela wanhu sikuwatende ugoni, habali gweye kotenda
ugoni? Kolonga vinyago havilondigwa bule habali gweye mwenyego kok-
wiba vinhu vili mzing'anda za kutambikila vinyago?
23 Koigodela Malagizo ga Imulungu, vino gweye humgela kinyala Imu-
lungu kwa kugabena Malagizo gake?
24 Maandiko Gang'alile golonga, “Mbuli ya gaja gomtenda mweye
Wayahudi, wanhu wa isi ziyagwe odiliga twaga da Imulungu.”
25 Mwahagagoga Malagizo, kwingila kumbi kwenu kofambula kinhu,
lakini kamba hamugagoga Malagizo, kamba vija hamwingile kumbi bule.
26 Kamba munhu heli Muyahudi na hengile kumbi yahagagoga Malagizo,
vino Imulungu hamgesa bule kamba munhu yengile kumbi?
27 Avo waja hawengile kumbi na kuno ogagoga Malagizo owahonza
mutagusigwe kamba mubananga mweye Wayahudi mwingile kumbi na
kugajuwa Malagizo, lakini mogabena.
28 Avo, siyo kila munhu yokoneka kwa kunze Muyahudi iyo Muyahudi wa
kweli, na munhu hatendigwa Muyahudi wa kweli kwavija kengila kumbi
mulukuli.
29 Lakini Muyahudi wa kweli ayo ija yeli Muyahudi kwa mgati, ayo ija
moyo wake wingila kumbi. Ino ayo sang'hano ya Loho wa Imulungu na siyo
Malagizo gandikigwe. Munhu yeli vino kobokela nhogolwa kwa Imulungu,
na siyo kwa wanhu.

3

1 Vino Wayahudi wana choni chongezeke kuwabanza wanhu haweli
Wayahudi? Hebu kwingila kumbi ni kinhu kikulu?
2 Ona, kuna vinhu vingi vikulu, Imulungu kawagwaa Wayahudi usenga
wake.

3 Lakini yokuwaze kamba wanhu wayagwe hawatamaniligwa? Vino
Imulungu nayo hatamaniligwa bule?
4 Bule, Imulungu kolonga ukweli, hata kamba kila munhu koviza. Kamba
Maandiko Gang'alile vigalonga mbuli ya Imulungu,
“Wahalonga kolagusa ukweli,
wahatagusa gweye kohuma.”
5 Kamba gaja gehile gotusang'hana golagusa kamba Imulungu kotenda
goya, vino tulongeze? Tulonge Imulungu kobananga yahatutagusa? Hano
nolonga kiunhu unhu.
6 Bule, maza ikalile vivo, Imulungu yahadahile vilihi kuwatagusa wanhu
wose wa mwiisi?
7 Munhu kodaha kulonga, “Kamba uvizi wangu omsang'hanila Imulungu
na kumgwaa ukulu na otenda ukweli wake oneke, habali notagusigwa
kamba nina nzambi?”
8 Lelo habali hatulonga, “Lekeni tutende nzambi ili ganogile geze?”
Wanhu wayagwe wandiga walonga niye nofundiza mbuli zizo! Otagusigwa
kamba viilondigwa.

Kuduhu munhu yanogile mgameso ga Imulungu

9 Sambi tulonge choni? Vino siye Wayahudi tunoga kubanza wanhu
haweli Wayahudi? Bule, nimala kuwalongela kuwa Wayahudi na wanhu
haweli Wayahudi wose otawaligwa na nzambi.
10 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Kuduhu hata munhu imoja yanogile mgameso ga Imulungu,
11 kuduhu munhu yeli na nzewele
hebu yomzahila Imulungu.
12 Wanhu wose wamuleka Imulungu,
wose otenda gehile,
kuduhu munhu yotenda ganogile, kuduhu hata imoja.
13 Mitundu melo yao iigala na mapanga hagafukiligwe
milimi yao yolonga uvizi,
na mumilomo yao zolawa mbuli zili na sumu iigalile na sumu ya mgendela
hasi,
14 ulonzi wao umema kuduwila kugela usungu.
15 Hawakawa kukoma.
16 Kokose kuwochola ohabananga na kuhananga.
17 Hawajuwile kukala kwa tindiwalo,
18 hawamdumba Imulungu.”
19 Sambi tojuwa kuwa Malagizo ga Imulungu gahalonga, golonga kwa
wanhu wose olongozigwa na Malagizo, ili wanhu sikuwaigombele, na
wanhu wose wa mwiisi watagusigwe na Imulungu.
20 Kwavija kuduhu munhu yotendigwa kanoga mgameso ga Imulungu
kwa kutenda gaja golondigwa na Malagizo, ila Malagizo ga Imulungu gotu-
tenda siye tujuwe totenda nzambi.

Imulungu viyowatenda wanhu wanoge mgameso gake

21 Lakini sambi nzila ya Imulungu ya kuwatenda wanhu wanoge
mgameso gake igubuligwa. Haitendeka kwa Malagizo ga Musa, hamoja
Malagizo ga Musa na watula ndagu wa Imulungu olonga mbuli ayo.
22 Imulungu kowatenda wanhu wanoge mgameso gake kubitila tamanilo
jao kwa Yesu Kilisito. Imulungu kotenda avo kwa wanhu wose omtogola
Kilisito, kwavija wose waigala.

23 Wanhu wose watenda nzambi na wahungukilwa na ukulu wa Imulungu.
24 Lakini kwa nhunza ya ng'hekewa ya Imulungu, wanhu wose otendigwa wanoga na Imulungu kubitila Yesu Kilisito, yowalekesa.
25 Imulungu kamulava Yesu ili kwa damu yake, yazigele kumgongo nzambi za wanhu kwa kumtamanila heyo. Katenda avo kulagusa viyotenda ganogile kwa wanhu, kwavija baho umwaka kafunga umoyo na hawataguse bule.
26 Katenda avo kulagusa viyanogile kwa wanhu mna ikipindi cha sambi na komtenda munhu yoyose yomtogola Yesu yanoge mgameso gake.
27 Lelo toigodela choni? Kuduhu! Choni kilamuso cha mbuli ino? Kwavija togagoga Malagizo ga Imulungu? Bule, lakini kwavija totogola.
28 Kwavija Imulungu komtenda munhu yanoge mgameso gake kwa kumtamanila kwiiyeka, na siyo kwa kutenda gaja golondigwa na Malagizo.
29 Vino Imulungu ni Imulungu wa Wayahudi waiyeka? Vino vivija heli Imulungu wa wanhu haweli Wayahudi? Ona, vivija Imulungu wa wanhu haweli Wayahudi.
30 Imulungu ni imoja, na kowatenda awo wengile kumbi wanoge mgameso gake kwa kumtamanila, vivija kowatenda awo hawengile kumbi wanoge mgameso gake kwa kumtamanila.
31 Vino ino yofambula kamba wahamtamanila Imulungu kuduhu Malagizo? Bule, si vivo bule, togagoga Malagizo.

4

Abulahamu kwa kumtamanila Imulungu katendigwa kanoga mgameso gake

1 Vino tulonge choni mbuli ya Abulahamu, muhenga wetu, kaifunza choni?
2 Maza Abulahamu yatendigwe kanoga mgameso ga Imulungu mbuli ya zija ziyasang'hane, yahawile na kinhu cha kuigodela, lakini siyo mgameso ga Imulungu.
3 Maandiko Gang'alile golonga, “Abulahamu kamtamanila Imulungu, na mbuli ya kumtamanila kwake, Imulungu kamgesa kanoga.”
4 Munhu yahasang'hana halihigwa kamba nhunza, lakini kolihigwa kamba fungu jake.
5 Lakini munhu yoleka kutamanila sang'hano zake mwenyego, ila komtamanila Imulungu yozigela kumgongo nzambi za wanhu, avo Imulungu kodigesa tamanilo da munhu ayo na komtenda yanoge mgameso gake.
6 Nayo Daudi kalonga mbuli iino, viyalongile mbuli ya kumweda kwa munhu yagesigwe na Imulungu kanoga, bila kulola gaja gayasang'hane.
7 “Wamweda wanhu waja nzambi zao zigeligwa kumgongo
na gaja gawatendile hagatongigwa!
8 Kamweda munhu ija nzambi zake Mndewa honda yazigese!”
9 Vino kumweda kuno kuyalongile Daudi ni kwa wanhu waja wengile kumbi waiyeka? Bule! Vivija kwa wanhu hawengile kumbi. Kamba vinisongile kulonga, “Abulahamu kamtamanila Imulungu, na kwa kumtamanila kwake, Imulungu kamgesa kanoga.”
10 Vino Abulahamu kagesigwa kipindi gani? Yang'hali hana kwingila kumbi hebu viyengile kumbi? Yang'hali hanakwingila kumbi na siyo viyengile kumbi.

11 Abulahamu kengila kumbi kumwande, kwingila kumbi kwake kukala
kilaguso kilaguse kuwa Imulungu kamgesa kanoga mbuli ya kumtamanila
kwake yang'hali hanakwingila kumbi. Avo Abulahamu yuyo tata wa wanhu
wose omtamanila Imulungu hata kamba hawengile kumbi na wanhu awo
ogesigwa na Imulungu wanoga.
12 Vivija Abulahamu iyo tata wa wanhu wose wengile kumbi, lakini siyo
kwavija wengila kumbi kwiiyeka, ila kwavija okweleleza nzila iija ya kumta-
manila Imulungu iyaikweleleze tataetu Abulahamu yang'hali hanakwingila
kumbi.

Kwa kumtamanila Imulungu tokipata kiyalongile

13 Imulungu kamulongela Abulahamu na lukolo lwake kuwa isi yose
yokuwa yao, siyo kwavija Abulahamu kagagoga Malagizo, lakini kwavija
kamtamanila Imulungu, nayo Imulungu kamtenda kanoga mgameso gake.
14 Kwavija kamba kija kiyalongile Imulungu ogweleligwa waja ogagoga
Malagizo waiyeka, baho tamanilo jao kwa Imulungu dabule kinhu na vivija
kija kiyalongile Imulungu siyo kinhu.
15 Malagizo gogala ng'hasiliki za Imulungu, lakini kamba kuduhu Malag-
izo, kuduhu kubena Malagizo.
16 Avo kija kiyalongile Imulungu kiza kwa kutamanila, ili kubitila
ng'hekewa ya Imulungu kwa vovose wagweleligwe nhunza wanhu wa
lukolo lose lwa Abulahamu, siyo kwa waja ogagoga Malagizo waiyeka, lakini
vivija kwa waja omtamanila Imulungu kamba viyatendile Abulahamu, yeli
tata wa siye wose.
17 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Nikusagula uwe tata wa isi
nyingi.” Avo mbuli azo za kweli mgameso ga Imulungu, iyamtamanile
Abulahamu, Imulungu yowazilibula wanhu wafile, na kwa lagizo jake vinhu
havikalile baho, vabaho.
18 Abulahamu katogola na katamanila, hamoja kukala kuduhu kinhu cha
kutamanila, na avo kawa tata wa isi nyingi. Kamba Maandiko Gang'alile
vigalonga, “Wanhu wa lukolo lwako okuwa wengi.”
19 Abulahamu kakala na miyaka gana dimoja, lakini tamanilo jake kwa
Imulungu hadihunguke hamoja kajuwa kakala yalalile ng'hani, na mwehe
wake Sala sambo ikala imalile.
20 Abulahamu halekile kutamanila kiyalongile Imulungu, lakini tamanilo
jake kwa Imulungu dimgangamiza na kamgwaa ukulu Imulungu.
21 Kajuwa goya kuwa Imulungu kodaha kutenda kija kiyamulongele.
22 Lekaavo Abulahamu kwa kumtamanila Imulungu, “Kagesigwa na Imu-
lungu kanoga.”
23 Ulonzi wa, “kagesigwa na Imulungu kanoga” hawandikigwe kumwake
yaiyeka,
24 vivija wandikigwa kumwetu kuwa togesigwa na Imulungu tunoga kwa
kumtogola Imulungu yamzilibule Mndewa wetu Yesu, kwa wafile.
25 Heyo kalavigwa yafe kwa nzambi zetu, abaho kazilibuka ili Imulungu
yatutende tunoge mgameso gake.

5

Tindiwalo na deng'ho

1 Sambi kwavija tutendigwa tunoga mgameso ga Imulungu kwa kumta-
manila, tuna tindiwalo na Imulungu kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito.

2 Kwa kumtamanila heyo, Yesu katugalila ng'hekewa ya Imulungu, itukala
nayo sambi, avo tobetela kwa kudeng'helela kwingila muukulu wa Imu-
lungu.
3 Siyo gago gaiyeka, lakini vivija toigodela gamagayo getu, kwavija tojuwa
kuwa magayo gogala kufunga umoyo,
4 kufunga umoyo kogala kugangamala, na kugangamala kogala tamanilo.
5 Tamanilo dino haditugela kinyala, kwavija Imulungu keka unogelwa
wake mmizoyo yetu kubitila Loho Yang'alile, iyatugwelele siye.
6 Vitukalile hatudaha kuihonya wenyego, kipindi kinogile vikivikile, Kil-
isito kafa mbuli ya siye tutenda gehile.
7 Vidala ng'hani kwa munhu kufa mbuli ya munhu yanogile mgameso ga
Imulungu. Sengine munhu kodaha kugeza kufa mbuli ya munhu yanogile
ng'hani.
8 Lakini Imulungu katulagusila vija viyotunogela kwavija vitukalile
tung'hali totenda nzambi Kilisito kafa mbuli yetu siye!
9 Kwavija sambi Imulungu katutenda tunoge mgameso gake kwa damu ya
Kilisito, kweli kotukombola na ng'hasiliki za Imulungu.
10 Vitukalile tuihila na Imulungu, tuilumba nayo kubitila ifa ya mwanage.
Sambi tuilumba na Imulungu, yokuwa vinoga ng'hani na kweli tokom-
boligwa kwa ugima wa Kilisito.
11 Lakini siyo gago gaiyeka, vivija wose todeng'helela mbuli ya gaja gaya-
tendile Imulungu kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito, yatutendile tuilumbe
na Imulungu.

Adamu na Kilisito

12 Nzambi ingila mwiisi kubitila munhu imoja, na nzambi yake igala ifa.
Avo, ifa yenela kwa wanhu wose kwavija wanhu wose watenda nzambi.
13 Malagizo ga Musa gang'hali haganagaligwa nzambi zikala mumuno
mwiisi. Lakini hanhu kuduhu Malagizo, nzambi hazigesigwe.
14 Lakini kulawa mna ikipindi cha Adamu mbaka mna ikipindi cha Musa,
ifa iwatawala wanhu wose, hata kwa waja hawatendile nzambi kamba
ziyatendile Adamu yalekile kugoga gaja gayamulagize Imulungu.
Adamu kakala kamba sisila da Kilisito yezile kumwande.
15 Lakini vinhu vino vibili haviigalile, kwavija nhunza ya Imulungu hai-
igalile na nzambi ya Adamu. Kweli hata kamba wanhu wengi wafa kwa
nzambi ya munhu ayo imoja, lakini ng'hekewa ya Imulungu ibanza ng'hani
na nhunza yake yenela kwa wanhu wengi kubitila ng'hekewa ya munhu
imoja, Yesu Kilisito.
16 Nhunza ya Imulungu haiigalile na nzambi ya munhu imoja. Kwavija
munhu imoja viyatendile nzambi Imulungu katagusa, lakini wanhu wengi
viwatendile nzambi, Imulungu kawagwaa nhunza ya kuwatenda wanoge
mgameso gake.
17 Kwa nzambi za munhu imoja ifa itawala. Lakini kija kiyatendile munhu
ija imoja, Yesu Kilisito, kikulu ng'hani. Wanhu wose oipata ng'hekewa
imemile ya Imulungu na nhunza ng'hulu, otendigwa wanoga mgameso ga
Imulungu na otawala muugima kubitila munhu imoja, Yesu Kilisito.
18 Avo kamba vija nzambi za munhu imoja ziwatagusa wanhu wose, vivo
ili kwa kinhu kimoja kinogile kwa Imulungu chowatenda wanoge mgameso
ga Imulungu wanhu wose na kuwagwaa ugima.
19 Kamba vija kulema kutegeleza kwa munhu imoja wanhu wengi
otenda nzambi, vivo ili kwa kutegeleza kwa munhu imoja wanhu bwando
otendigwa wanoga mgameso ga Imulungu.

20 Malagizo ga Musa galawililа, avo gehile nago gongezeka, lakini nzambi
vizongezeke, ng'hekewa ya Imulungu nayo yongezeka ng'hani.
21 Avo, kamba vija nzambi vizitawale na kugala ifa, vivo ili ng'hekewa ya
Imulungu yotawala kwa ganogile, na kutugala muugima wa milele kubitila
Yesu Kilisito Mndewa wetu.

6

Tufa mzinzambi twa wagima kwa Kilisito

1 Baho tulongeze? Vino tugendelele kutenda nzambi ili ng'hekewa ya
Imulungu yongezeke?
2 Bule! Siye tufa na hatulongozigwa kabili na nzambi, yokuwaze tugen-
delele kabili kukala mzinzambi?
3 Vino hamujuwile kamba siye wose tubatizigwe kwa kuilumba na Yesu
Kilisito tubatizigwa mwiiifa yake?
4 Vitudidimizigwe mgamazi, kamba tuzikigwa hamoja nayo na tuilumba
mwiiifa yake, avo kamba vija Kilisito viyazilibuke mwiiifa kwa ukulu wa
Tata, vivija na siye tudahe kukala muugima wa sambi.
5 Kwavija kamba tuilumba nayo mna ukufa kamba viyafile, vivija
toilumba nayo mna ukuzilibuka kamba viyazilibuke.
6 Kwavija tojuwa unhu wetu wa umwaka uwambigwa mumsalaba
hamoja na Kilisito, ili udahi wa nzambi uli mzing'huli zetu unangigwe na
sikutuwe watumwa wa nzambi.
7 Kwavija munhu yoyose yahafa, kolekesigwa na udahi wa nzambi.
8 Kamba tufa hamoja na Kilisito, vivija totamanila kukala hamoja nayo.
9 Kwavija tojuwa kamba Kilisito kazilibuka kwa wafile na honda yafe
kabili, ifa honda imtawale kabili.
10 Avo kwavija kafa mwanza umoja, nzambi yabule udahi kumwake na
sambi kokala kwa Imulungu.
11 Vivija na mweye muigese kamba mufa na hamulongozigwa kabili na
nzambi, lakini mukale wagima kwa Imulungu kubitila Yesu Kilisito.
12 Nzambi sikuzitawale kabili mzing'huli zenu zifa, avo sikumukweleleze
vizilonda ng'huli zenu.
13 Vivija sikumulave hata hanhu hadodo ha maungo genu kwa nzambi.
Lakini muilave wenyego kwa Imulungu, kamba wanhu wazilibuke kwa
wafile, na muilave wenyego kumwake kwa gaja goyolonda.
14 Nzambi sikuziwatawale kabili, kwavija mweye hamulongozigwa na
Malagizo ga Musa, lakini molongozigwa na ng'hekewa ya Imulungu.

Watumwa osang'hana goyolonda Imulungu

15 Vino tulonge choni? Tutende nzambi kabili, kwavija hatulongozigwa na
Malagizo lakini tolongozigwa na ng'hekewa ya Imulungu? Bule!
16 Mweye mojuwa kamba mwahailava wenyego kamba watumwa
kumtegeleza munhu, mweye mokuwa watumwa wa munhu ayo
yumumtegeleza. Mwahawa watumwa wa nzambi, mohelela mwiiifa, hebu
mwahawa watumwa wa kumtegeleza Imulungu motendigwa munoge
mgameso gake.
17 Lakini Imulungu yatogoligwe, kwavija hamoja umwaka mukala wa-
tumwa wa nzambi, lakini sambi mogagoga kwa mizoyo yenu yose, gaja gose
geli mna gamafundizo gamubokele.
18 Mulekesigwa muutumwa wa nzambi na muwa watumwa wa kutenda
goyolonda Imulungu.

19 Nolonga ulonzi uwalongaga wanhu siku zose ili mudahe kujuwa. Kamba vija umwaka vimuilavile wenyego kuwa watumwa wa nzambi na gehile gose. Vivija sambi molondigwa muilave wenyego kuwa watumwa wa kutenda goyolonda Imulungu, gogala kung'ala.
20 Vimukalile watumwa wa nzambi, mukala hamugesa kutenda goyolonda Imulungu.
21 Vino mupata choni vimusang'hane mbuli zija sambi mozonela kinyala? Kwavija gaja gamutendile gogala ifa!
22 Lakini mulekesigwa mzinzambi na mwa watumwa wa Imulungu. Sambi mumweda kwa kupata kung'ala, na kung'ala kuno kogala ugima ulibule uhelelo.
23 Kwavija fungu da nzambi ayo ifa, lakini nhunza ya Imulungu awo ugima ulibule uhelelo kwa kuilumba na Yesu Kilisito, Mndewa wetu.

7

Mbuli ya kusola

1 Ndugu zangu, nojuwa mogajuwa gonilonga kwavija nolonga na wanhu wagajuwile malagizo. Malagizo gomtawala munhu kipindi yahawa mgima.
2 Mtwanzi yahasoligwa kogodekigwa na lagizo kipindi chose mkasano wake yang'hali mgima, lakini mkasano wake yahafa, mtwanzi ayo kalekesigwa na lagizo dimgogile.
3 Avo yahasoligwa na mbigalo iyagwe kipindi mkasano wake yang'hali mgima, kokemigwa mgoni. Lakini kamba mkasano wake yahafa, kobwihila na hatenda ugoni bule hata kamba yahasoligwa na mbigalo iyagwe.
4 Avo ndugu zangu, mweye vivija mufa na hamulongozigwa kabili na Malagizo, kwavija muilumba na lukuli lwa Kilisito, sambi mwa wanhu zake heyo yazilibuke kwa wafile, ili tusang'hane ganogile kwa Imulungu.
5 Vitukalile tokala kuno tolongozigwa vija vilulonda lukuli, usulukilo wa nzambi, uding'huke kwa lagizo usang'hana mzing'huli zetu, mbuli zose zitutendile zihelela mwiiifa.
6 Sambi hatulongozigwa na Malagizo, kwavija tuigola na gaja gatugodeke. Avo tomsang'hanila Imulungu mnzila ya sambi ya Loho Yang'alile siyo mnzila ya umwaka ya Malagizo gandikigwe.

Malagizo na nzambi

7 Vino tulonge Malagizo gana nzambi? Bule! Lakini Malagizo gago ganitendile niye niijuwe nzambi. Maza Malagizo hagalongile, “Sikuusulukile kinhu cha miyago,” Sambi njuwe bule kusulukila kwiha.
8 Lakini mbuli ya Malagizo gago, nzambi ipata nzila ya kuding'hula gehile gose kumwangu. Bila Malagizo nzambi zabule udahi.
9 Baho umwaka ving'halile silongozigwa na malagizo ng'hala mgima, lakini malagizo vigezile, nzambi zizilibuka na niye nifa.
10 Vinikona niye, malagizo gagesigwe gogala ugima, gagala ifa.
11 Kwavija nzambi zipata nyafasi igaligwe na malagizo, na kubitila malagizo gago, zimvizila na kung'homa.
12 Avo Malagizo ga Musa Gang'ala, na lagizo ding'ala, domnogeza Imulungu na dinoga.
13 Vino ino yofambula kija kinogile kigala ifa kumwangu? Bule, lakini ili nzambi ijuwike kamba nzambi, kubitila kija kinogile igala ifa kumwangu. Avo kubitila Malagizo nzambi ilagusigwa viibanzile kwiha.

Kuigola siye kwa siye

14 Tojuwa kuwa Malagizo golawa kwa Loho Yang'alile lakini niye na
munhu yeli na lukuli, nichuuzigwa niwa mtumwa wa nzambi.
15 Sikijuwile kija kinhenda, kwavija sitenda kija kinonda, lakini kija
kinikihila acho kinhenda.
16 Kamba nahatenda kija sikilondile kutenda, ino yolagusa kuwa nogato-
gola Malagizo gago kuwa ganoga.
17 Avo, siyo niye nitenda kinhu acho, ila nguvu ya nzambi ayo ikala mgati
mmwangu.
18 Nojuwa kuwa kuduhu dinogile dikala mgati mmwangu muunhu
wangu. Kwavija nolonda kutenda ganogile, lakini sidaha bule kutenda.
19 Sitenda mbuli zinogile zinilonda kutenda, ila notenda gehile gaja siga-
londa kutenda.
20 Avo nahatenda gaja sigalonda kutenda, ino yolagusa kamba siyo niye
nitenda avo, ila nzambi ikala mmwangu ayo itenda avo.
21 Avo nyona kuna kinhu chogendelela, nahalonda kutenda ganogile,
nzambi ya behi yangu.
22 Mgati muumoyo wangu nogadeng'helela Malagizo ga Imulungu.
23 Lakini nokona kuna lagizo diyagwe dosang'hana mgati mmwangu, lag-
izo ajo dogomba na malagizo gotogoligwa na nzewele zangu, na donhenda
niye niwe mfungwa wa nzambi zisang'hana mgati mmwangu.
24 Oo miyenu niye! Nani yodaha kunikombola ndawe mulukuli luno
lunigala mwiiifa?
25 Imulungu yatogoligwe, yotenda mbuli zino kubitila Mndewa wetu Yesu
Kilisito!
Vino vivo ili, niye mwenyego kwa nzewele zangu na mtumwa wa Malag-
izo ga Imulungu, lakini kwa lukuli lwangu niye na mtumwa wa malagizo ga
nzambi.

8

Ugima kubitila Loho

1 Avo wanhu wose weli wa Yesu Kilisito honda watagusigwe kuwa wa-
bananga.
2 Kwavija kubitila Yesu Kilisito malagizo ga Loho yogala ugima, gotulekesa
na malagizo ga nzambi na ga ifa.
3 Kija hakidahike kutendigwa na Malagizo ga Musa mbuli ya kunyolila
kwa unhu wa wanhu, Imulungu kasang'hana kwa kumtuma Mwanage
mwenyego, yezile mulukuli luigalile na ng'huli zetu siye wene nzambi. Avo
kazitagusa nzambi zili mulukuli lulo.
4 Imulungu katenda vivo ili gaja galondeke mna Gamalagizo ga Musa
gatendeke mgati mmwetu, siye tukala muugima wa Loho Yang'alile, na siyo
lukuli lumemile nzambi.
5 Wanhu okala kwa kulukweleleza lukuli otawaligwa na magesa ga
lukuli. Lakini wanhu okala kwa kukweleleza viyolonda Loho Yang'alile,
otawaligwa na magesa ga Loho Yang'alile.
6 Kwavija kulongozigwa na magesa ga lukuli kogala ifa, lakini kulon-
gozigwa na Loho Yang'alile kogala ugima na tindiwalo.
7 Wanhu okweleleza vilulonda lukuli oihila na Imulungu. Kwavija hawa-
gagoga Malagizo ga Imulungu na hawadaha kugagoga.
8 Wanhu okweleleza vilulonda lukuli hawadaha kumnogeza Imulungu.
9 Lakini mweye, kamba Loho wa Imulungu kokala mgati mmwenu, hamu-
longozigwa na lukuli, ila molongozigwa na Loho. Kamba munhu yoyose
kabule Loho wa Kilisito, munhu ayo heli wa Kilisito bule.

10 Lakini kamba Kilisito kokala mgati mmwenu, hata kamba ng'huli zenu
zofa mbuli ya nzambi, Loho kowatenda muwe wagima, kwavija Imulungu
kawatenda munoge mgameso gake.
11 Kamba Loho wa Imulungu yamzilibule Yesu kwa wafile kokala mgati
mmwenu, avo ayo Imulungu yamzilibule Kilisito kwa wafile vivija koz-
izilibula ng'huli zenu zifaga, kotenda avo kubitila Loho wake, yokala mgati
mmwenu.
12 Avo ndugu zangu, tuna ng'honde, tolondigwa sikutukale kamba
vizilonda ng'huli zetu.
13 Avo mwahakala kamba vizilonda ng'huli zenu, mofa, lakini kamba
mozileka nzambi zenu kubitila Loho, mokuwa wagima.
14 Kwavija wanhu olongozigwa na Loho wa Imulungu wao wana wa
Imulungu.
15 Kwavija Imulungu hawagwelele bule Loho wa kuwatenda muwe wa-
tumwa kabili na kuwagela bwembwe, lakini kawagwaa Loho wa kuwa-
tenda wana. Na kwa udahi wa Loho tomkema Imulungu, “Tata!”
16 Nayo Loho mwenyego kolagusa hamoja na loho zetu kuwa siye twa
wana wa Imulungu.
17 Kwavija siye twa wanage, kotugwaa ganogile gayawekile wanhu zake,
vivija siye hamoja na Kilisito topata gaja gayamwikile, kamba tugaya nayo,
vivija toupata ukulu wake.

Ukulu onda wize

18 Kwavija nojuwa magayo ga kipindi kino hagabanzile ukulu uja onda
ugubuligwe kumwetu.
19 Vinhu vose viumbigwe vobetela kwa kusulukila ng'hani, Imulungu
vonda yalaguse welihi wao wanage.
20 Kwavija vinhu viumbigwe vitendigwa voneke sikinhu bule, siyo kwa
kulonda venyego, lakini kamba viyalondile Imulungu. Hata ivo chabaho
cha kutamanila,
21 kuwa vinhu viumbigwe hana siku volekesigwa muutumwa wa ku-
nangika na vokwingila muukulu wa kubwihila wa wana wa Imulungu.
22 Kwavija tojuwa mbaka sambi baha, vinhu vose viumbigwe vogutilila
kwa usungu kamba usungu wa kulela mwana.
23 Lakini siyo vinhu viumbigwe viiyeka avo vigutilila kwa usungu, lakini
siye vivija tuli na Loho, yakalile nhunza ya ichanduso ya Imulungu,
togutilila mgati kwa mgati, kuno tobetela Imulungu yatutende wanage na
kutulekesa mna zing'huli zetu.
24 Kwavija kwa kutamanila avo tukomboligwa, lakini twahachona acho
kitubetela, tamanilo dijo hadifaya. Nani yotamanila kija kiyone?
25 Lakini kamba totamanila kija tung'hali hatunachona, tokibeta kwa
kufunga umoyo.
26 Vivo ili, Loho mwenyego kotutaza siye kuna ukunyolila kwetu. Kwavija
hatujuwile kija kitulondigwa kumpula Imulungu. Loho mwenyego ko-
tupulila kwa Imulungu kwa kugutilila kuleka kulongeka.
27 Ayo yolola mmizoyo yetu, kojuwa viyogesa Loho, kwavija Loho kowa-
pulila wanhu wa Imulungu kamba viyolonda Imulungu.
28 Tojuwa kuwa mna ivinhu vose Imulungu kosang'hana vinogile kwa
waja omnogela Imulungu, waja yawakemile watende goyolonda.
29 Kwavija wanhu yawajuwile Imulungu toka mwaka, awo yawabagule
waigale na Mwanage, ili Imwana yawe mwana wa chaudele mulukolo
lukulu.

30 Avo waja wabaguligwe na Imulungu, wao yawakemile, na waja yawakemile, kawatenda wanoge mgameso gake, na waja yawatendile wanoge mgameso gake, wao yakalile nao muukulu wake.

Unogelwa wa Imulungu kubitila Yesu Kilisito

31 Mzimbuli zose zino, tulonge choni, Imulungu yahawa ubanzi wetu, nani yodaha kututenda mbuli yoyose?
32 Imulungu hamonele bazi hata Mwanage mwenyego, lakini kamulava mbuli ya siye wose! Kamba katugwaa Mwanage, vino vivija honda yatugwee bule vinhu vose?
33 Vino nani yonda yawalavile vitala wanhu wasaguligwe na Imulungu? Imulungu mwenyego kawatenda wanoge mgameso gake!
34 Vino nani yonda yawataguse kuwa wabananga? Kuduhu! Kwavija Yesu Kilisito kafa, abaho kazilibuka kwa wafile, sambi kokala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu, nayo ayo yotupulila kwa Imulungu.
35 Vino nani yodaha kutugola na unogelwa wa Kilisito? Vino mbuli ya magayo hebu udala wa kupata vilondigwa hebu madununzo hebu lufilili lwa nzala hebu ukiwa hebu zumozumo hebu ifa?
36 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Mbuli yako, siye twa mdizumozumo da kufa imisi na ikilo.
Tuigala na ng'hondolo ochola kuchinjigwa.”
37 Bule, mzimbuli zose zino tuhuma ng'hani kubitila heyo yotunogela siye!
38 Kwavija niye nojuwa goya kuduhu kinhu kidaha kutugola na unogelwa wake, si ifa hebu ugima hebu wasenga wa kuulanga hebu wakulu wayagwe wa kuulanga, si kipindi cha sambi hebu kipindi chonda kize, hebu udahi wowose,
39 si kuulanga hebu hasi kuwochola wanhu wafile, hebu mna ivinhu vose viumbigwe, kuduhu kidaha kutugola na unogelwa wa Imulungu uli kwa Yesu Kilisito Mndewa wetu.

9

Imulungu na wanhu zake

1 Niye nolonga ukweli, niye na munhu wa Kilisito, avo siviza bule. Moyo wangu, kwa kuitogolela na Loho Yang'alile, onongela kamba silonga uvizi bule.
2 Nolonga vino, kwavija nonyunyuwala ng'hani na usungu uli muumoyo haumala bule,
3 mbuli ya Wayahudi wayangu, na wanhu wa lukolo lwangu, mbuli ya kuwataza nahadahile kupula niduwiligwe na Imulungu na mbaguligwe na Kilisito.
4 Awo wao Wayahudi, wasaguligwe na Imulungu wawe wanage, kawalagusila ukulu wake, kailagana nao, kawagwaa Malagizo gake, na vija viwolondigwa kumtambikila na gaja gayalongile.
5 Awo wao wazukulu wa wahenga wa Waebulania, nayo Kilisito muuunhu wake kalawa mulukolo lwao. Imulungu yotawala mna ivose, yatogoligwe siku zose! Ona.
6 Silonga bule Imulungu kalemelwa kutenda kija kiyalongile, kwavija siyo wanhu wose wa Izilaeli wao wanhu wa Imulungu.
7 Vivija siyo lukolo lose lwa Abulahamu wao wanage Imulungu. Kwavija Imulungu kamulongela Abulahamu, “Lukolo lwako lolawa kwa Isaka.”
8 Avo siyo wana wose wa Abulahamu waleligwe kwa lukuli wao wana wa Imulungu, lakini wana waleligwe kubitila kija kiyalongile Imulungu, awo wao lukolo lwa Abulahamu.

9 Kwavija kija kiyalongile Imulungu acho kino, “Mna ikipindi kinogile
nobwela na Sala kolela mwana.”
10 Na haimalile baho bule, ila Lebeka kalela wana wabili kwa tata imoja,
nayo iyo Isaka muhenga wetu.
11 Lakini wana wao wabili wang'hali hawanavumbuka na wang'hali
hawanajuwa kutenda ganogile hebu gehile, ili Imulungu yoneke kana udahi
wa kusagula,
12 na yahasagula kosagula kamba viyolonda mwenyego, na siyo mbuli
ya kija kiyatendile munhu, lakini kwa kija kiyalongile, “Imkulu kom-
sang'hanila imdodo.”
13 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Nimnogela Yakobo, lakini
nimwihila Esau.”
14 Vino tulonge choni? Imulungu kobagula? Bule habagula bule.
15 Kwavija kamulongela Musa, “Nomtendela ganogile munhu yoyose in-
imulonda, na nomonela bazi munhu yoyose inimulonda.”
16 Avo kila kinhu chotamanila bazi da Imulungu siyo viyolonda munhu
hebu viyosang'hana munhu.
17 Kwavija Maandiko Gang'alile gomulongela vino Falao, “Niye nikutenda
mndewa, ili kubitila gweye ndaguse udahi wangu na twaga jangu dijuwike
mwiisi yose.”
18 Avo, Imulungu komonela bazi munhu yoyose yoomulonda na komtenda
munhu yoyose yoomulonda yawe mdala kutogola.

Bazi na ng'hasiliki za Imulungu

19 Lakini imoja wenu konilongela, “Kamba vino vivo ili, habali Imulungu
kolonga tubananga? Nani yodaha kugalema goyolonda Imulungu?”
20 Gweye mbwigangu kwa nani umwidika Imulungu? Vino kitumbe
chodaha kumuuza munhu yakilumbile, “Habali unilumbile vino?”
21 Avo munhu yalumbile kitumbe kodaha kukisang'hanila kamba viy-
olonda. Kodaha kulumba vitumbe vibili muulongo uuja, kitumbe kimoja
kwa sang'hano ng'hulu na kiyagwe kwa sang'hano ndodo ndodo.
22 Vivo ili kwa kija kiyatendile Imulungu. Kalonda kulagusa ng'hasiliki
yake na kutenda udahi wake ujuwike, lakini kafunga umoyo na ku-
wonela bazi wanhu wose walondeke kutagusigwa, wanhu walondeke
kubanangigwa.
23 Nayo mwenyego kalonda kulagusa ukulu wake, viyatonele bazi siye
wanhu zake, yatusagule toka mwaka tubokele ukulu wake.
24 Avo siye twa wanhu tukemigwe, siyo kulawa kwa Wayahudi waiyeka,
lakini vivija kulawa kwa wanhu haweli Wayahudi.
25 Kamba viyolonga Mndewa mkitabu cha mtula ndagu Hosea,
“Wanhu haweli wangu,
nowakema, ‘Wanhu zangu.’
Ija simnogele,
nomkema, ‘Nomnogela.’
26 Na hanhu hawalongeligwe, ‘Hamwili wanhu zangu,’
baho okemigwa wana wa Imulungu yeli mgima.”
27 Nayo Isaya mtula ndagu wa Imulungu kalonga kwa kukemelela mbuli ya
wanhu wa Izilaeli, “Hata kamba wanhu wa Izilaeli wengi kamba msanga wa
mwhani, lakini wanhu onda wakomboligwe okuwa wadodo.
28 Kwavija Mndewa kolopola kumambukiza kuwatagusa wanhu wa mwiisi.”

29 Kamba Isaya viyalongile ako kuchugu, “Maza Mndewa yeli na udahi
sambi yatulekele wanhu wayagwe mulukolo, twahabanangike kamba
wanhu wa Sodoma na Gomola.”

Paulo kowapulila kwa Imulungu wanhu wa Izilaeli

30 Avo tulonge choni? Wanhu haweli Wayahudi hawatendile kinhu ili
watendigwe wanoge mgameso ga Imulungu, lakini kwa kumtamanila, Imu-
lungu kawatenda wanoge mgameso gake.
31 Wanhu wa Izilaeli wakalile ozahila malagizo ili watendigwe wanoga na
Imulungu, lakini hawagapatile malagizo ga kuwatenda wanoge mgameso
ga Imulungu.
32 Habali hawagapatile? Hawagapatile kwavija hawekile tamanilo jao
kwa Imulungu lakini watamanila gaja gawakalile osang'hana. Avo waik-
wala, “mwiing'walo ya dibwe.”
33 Kamba vigolonga Maandiko Gang'alile,
“Loleni nokwika dibwe ako Sayuni
donda diwatende wanhu waikwale,
dibwe kulu donda diwalagaze wanhu.
Lakini munhu yoyose yonda yamtogole honda yagwe kinyala.”

10

1 Ndugu zangu, moyo wangu olonda ng'hani na nowapulila kwa Imulungu
Waizilaeli wayangu wakomboligwe!
2 Nokona kuwa owamba ng'hani kumnogeza Imulungu, lakini kuwamba
kwao hakutimilike kwavija hawaujuwile ukweli wose.
3 Kwavija hawajuwile vija Imulungu viyowatenda wanhu wanoge
mgameso gake, lakini wao watenda viwogesa, avo walema kutogola vija
Imulungu viyowatenda wanhu wanoge mgameso gake.
4 Kwavija Kilisito viyezile, keza kugamambukiza Malagizo, avo munhu
yoyose yomtogola Kilisito kotendigwa kanoga mgameso ga Imulungu.

Ukombola kwa wanhu wose

5 Mbuli ya kutendigwa kunoga mgameso ga Imulungu kwa kugagoga
Malagizo, Musa kandika vino, “Munhu yoyose yogoga Malagizo kokuwa
mgima kwa Malagizo.”
6 Lakini mbuli ya kutendigwa kunoga mgameso ga Imulungu kwa kum-
tamanila, Maandiko Gang'alile golonga vino, “Sikuuiuze mwenyego, nani
yonda yachole kuulanga kumuhumulusa Kilisito?”
7 “Vivija sikuuiuze, nani yonda yachole hasi kowochola wanhu wafile
kumzilibula Kilisito?”
8 Maandiko Gang'alile golonga, “Imbuli ya behi yenu, ya mmilomo yenu na
mmizoyo yenu,” nayo, ayo imbuli ya kumtamanila Imulungu, ituwapetela
wanhu.
9 Wahalonga kwa mulomo wako kuwa Yesu ayo Mndewa na kotogola
muumoyo wako kuwa Imulungu kamzilibula kwa wafile, kokomboligwa.
10 Kwavija wahatogola muumoyo wako, kotendigwa kunoga mgameso ga
Imulungu na wahalonga kwa mulomo wako kokomboligwa.
11 Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu yoyose yomtogola honda
yageligwe kinyala.”
12 Imulungu hawabagula Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi, kwavija
wose Mndewa wao imoja, nayo kowatendela ganogile wanhu wose ompula.
13 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu yoyose yopula kwa
twaga da Mndewa kokomboligwa.”

14 Vino ompulaze kamba hawamtogole? Na omtogolaze kamba hawauhulike usenga wake? Na ouhulikaze usenga kamba kuduhu munhu wa kuwapetela?
15 Wanhu opetaze usenga kamba hawatumigwe? Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Lola vivinogile kwiza kwa wanhu opeta Mbuli Inogile!”
16 Lakini siyo wose waitogola Mbuli Inogile ya Imulungu. Kwavija Isaya mtula ndagu wa Imulungu kalonga, “Mndewa, nani yautogole usenga wetu?”
17 Avo munhu komtamanila Imulungu kwa kuuhulika usenga, usenga awo okwiza kwa kupetigwa kwa mbuli inogile ya Kilisito.
18 Lakini niye nouza, vino hawauhulike usenga? Ona, kuuhulika wauhulika, kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Nyangi zao zihulikigwa mwiisi yose,
mbuli zao zivika kuuhelelo wa isi.”
19 Nouza kabili, vino wanhu wa Izilaeli hawajuwa bule? Imulungu kalonga kwa mulomo wa Musa,
“Nowatenda mweye wanhu zangu muwonele migongo,
wanhu wa isi iyagwe
nowagevuza kubitila wanhu
wanhu wa isi ya wabozi.”
20 Imulungu kagangamiza kulonga kwa mulomo wa Isaya,
“Wanhu walekile kunizahila wanyona,
niwalawilila wanhu walekile kuuza mbuli zangu.”
21 Lakini mbuli ya Izilaeli, Imulungu kolonga, “Imisi yose niwenulila makono gangu kuwabokela wanhu oleka kunihulika na ononga vihile.”

11

Imulungu kowonela bazi wanhu wa Izilaeli

1 Nouza, vino Imulungu kowalema Wayahudi wanhu zake mwenyego? Bule, hawalema! Niye mwenyego na Mwiizilaeli, mzukulu wa Abulahamu, kulawa kabila da Benjamini.
2 Imulungu hawalemile bule wanhu zake, yawasagule toka mwaka. Vino hamujuwile bule Maandiko Gang'alile vigalonga mbuli ya Eliya viyamuyalalile Imulungu mbuli ya wanhu wa Izilaeli?
3 Kalonga, “Mndewa, wawakoma watula ndagu zako na kubomola kila upango wako wa kulavila nhosa. Niye niiyeka ayo nisigale na wao olonda kung'homa.”
4 Vino Imulungu kamwidikaze? Kamwidika vino, “Niye mwenyego niikila wanhu gana miyanza malongo saba waja hawamtambikile Baali yaitendile mulungu.”
5 Sambi vivo ili, hana wanhu kidogo wasigala mna iwanhu wasaguligwe na Imulungu kwa ng'hekewa yake.
6 Avo wasaguligwa kwa ng'hekewa ya Imulungu, siyo mbuli ya gaja gawasang'hane. Maza Imulungu kosagula wanhu kwa gaja goyosang'hana, baho ng'hekewa yake sambi iwe ng'hekewa bule.
7 Vino, wanhu wa Izilaeli wakipata kija kiwakalile okizahila? Bule, lakini waja wasaguligwe na Imulungu wakipata, wayagwe wafumbigwa sikuwajuwe.
8 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Imulungu kaifunga mizoyo yao na nzewele zao, mbaka lelo hawadaha kulola hebu kuhulika.”
9 Nayo Daudi kolonga,

“Nyimwilinyimwili zao ziwe mtego wa kuwanamata,
waikwale na watagusigwe!
10 Meso gao gafumbigwe sikuwadahe kulola,
migongo yao iveduke mbuli ya kugaya siku zose.”
11 Nouza kabili, vino Wayahudi viwaikwalile na kugwa hawenuke kabili? Bule haili avo, kwavija Wayahudi watenda nzambi, wanhu haweli Wayahudi wakomboligwa, avo Wayahudi owonela migongo.
12 Nzambi za Wayahudi zigala vinhu vingi vinogile kwa wanhu wa mwiisi, na kulemelwa kwa Wayahudi kugala vinhu vingi vinogile kwa wanhu haweli Wayahudi. Avo kamba Wayahudi wahasang'hana goyolonda Imulungu ogala vinhu vingi ng'hani vinogile.

Ukombola wa wanhu haweli Wayahudi

13 Sambi nolonga na mweye wanhu hamwili Wayahudi, kwavija niye na mtumigwa wa wanhu haweli Wayahudi, noigodela sang'hano yangu.
14 Nogesa nodaha kuwatenda Wayahudi wayangu wawonele migongo mweye, avo ndahe kuwakombola wayagwe wao.
15 Kwavija Wayahudi viwalemigwe, wanhu wose wa mwiisi wailumba na Imulungu. Sambi yokuwaze kamba wahatogoligwa? Wanhu wafile ozilibuka!
16 Kamba kihande cha ichanduso cha gate kilavigwa kwa Imulungu, avo gate jose dilavigwa kwa Imulungu, na kamba mzizi wa biki ulavigwa kwa Imulungu, vivija na matambi gake galavigwa kwa Imulungu.
17 Kamba matambi gayagwe ga mzeituni wamumgunda gakanhigwa na tambi da mzeituni wa kumuhulo diombekigwa, avo mweye wanhu hamwili Wayahudi wao tambi da mzeituni wa kumuhulo. Sambi momweda kwa kupata vinhu vingi vinogile kulawa kwa Wayahudi.
18 Avo sikumuwabeze waja wose wakanhigwe kamba matambi, moigodela choni? Mweye mwa matambi, hamuigogeleza mizizi, ila mizizi yowagogeleza mweye.
19 Lakini molonga, “Matambi gakanhigwa ili niye niombekigwe mmwake.”
20 Ona molonga. Wakanhigwa kwavija hawatogole, mweye musola hanhu hao kwavija mutogola. Lakini sikumuigodele mbuli ayo, ila dumbeni.
21 Kamba Imulungu kagakanha matambi gakalile hanhu hake, vino viugesa kokonela bazi gweye?
22 Loleni Imulungu viyeli na bazi na viyelibule mwangalo. Imulungu kabule mwangalo kwa waja watendile nzambi, lakini kokonela bazi kamba wahagendelela kutamanila bazi jake. Wahaleka kutenda avo vivija kokanhigwa.
23 Wayahudi wahaleka kulema kutogola kwao, oombekigwa kabili, kwavija Imulungu kodaha kuwaombeka kabili.
24 Mweye wanhu hamwili Wayahudi mukanhigwa kulawa mumzeituni wa kumuhulo na muombekigwa mumzeituni wa mumgunda, hanhu haheli henu, avo vibuha ng'hani kwa Imulungu kugaombeka matambi gakanhigwe mdibiki jake denyego.

Imulungu kowonela bazi wanhu wose

25 Ndugu zangu, nolonda muijuwe mbuli ino ifisigwe, ili sikumuyone mwa wabala ng'hani, Wayahudi hawamtegeleze Imulungu kwa kipindi kidodo, mbaka wanhu haweli Wayahudi walondeke kumbwelela Imulungu wenele.
26 Wanhu wose wa Izilaeli okomboligwa, kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,

“Mkombola kokwiza kulawa Sayuni
kowatenda wanhu wa lukolo lwa Yakobo waleke nzambi zao.
27 Vino vivo vonda niilagane nao,
nahasegesa nzambi zao.”
28 Kwavija Wayahudi wailema Mbuli Inogile, waihila na Imulungu mbuli ya
mweye wanhu hamwili Wayahudi. Lakini kwavija wasaguligwa, wang'hali
onogeligwa na Imulungu mbuli ya wahenga zao.
29 Kwavija Imulungu yahamsagula munhu na kumgwaa nhunza, hagesa
habali yatendile vivo.
30 Baho umwaka mweye wanhu hamwili Wayahudi hamumtegeleze Imu-
lungu, lakini sambi Imulungu kowonela bazi kwavija Wayahudi waleka
kumtegeleza.
31 Vivo ili, kwavija Imulungu kawonela bazi mweye, na sambi Wayahudi nao
hawamtegeleza Imulungu, ili na wao vivija Imulungu yawonele bazi.
32 Kwavija Imulungu kawagodeka wanhu wose sikuwamtegeleze ili ya-
wonele bazi wanhu wose.

Tumtogole Imulungu

33 Loleni Imulungu viyanogile! Imulungu mbala ng'hani na kana nzewele
ng'hani! Nani yodaha kugasimulila gaja goyolonda kusang'hana? Nani
yodaha kuzijuwa nzila zake?
34 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,
“Nani yazijuwile nzewele za Mndewa?
Nani yodaha kumgwaa magesa?
35 Nani yasongile kumgwaa kinhu Imulungu,
ili Imulungu yambwezele?”
36 Kwavija vinhu vose vilumbigwa na Imulungu, na vose vabaho kubitila
Imulungu na vabaho mbuli yake. Imulungu yagweleligwe ukulu siku zose!
Ona.

12

Vitulondigwa kumsang'hanila Imulungu

1 Avo, ndugu zangu, kwavija Imulungu kana bazi ng'hani, nowapula
ng'hani, ilaveni wenyego kwa Imulungu kamba nhosa ili ngima. Ilaveni
wenyego kamba wanhu mung'alile na kumnogeza Imulungu. Ino ayo nzila
inogile ya kumtambikila Imulungu.
2 Sikumukweleleze vowotenda wanhu wa mwiisi ino, lakini mulekeni
Imulungu yaigaluse mizoyo yenu kwa kugalusa vija vimugesa. Baho
modaha kugajuwa goyolonda Imulungu, gaja ganogile na gomnogela heyo
na kija kitimilike.
3 Kwavija Imulungu kanigwaa ng'hekewa, avo nowalongela mweye mose,
sikumuitende munoga ng'hani kubanza vija vimulondigwa kuwa, lakini
nzewele zenu ziigale na tamanilo diyawagwelele Imulungu.
4 Avo, mulukuli kuna maungo mengi, kila maungo gana sang'hano yake.
5 Vivo ili kumwetu siye, hamoja twa wengi, twa maungo mulukuli lwa
Kilisito, na kila imoja wetu ni maungo ga miyage.
6 Avo kila munhu vitwili kana nhunza yake, kamba Imulungu viyatugwee
ng'hekewa. Kamba munhu kagweleligwa nhunza ya kulagula usenga wa
Imulungu yatende vivo kamba viyomtamanila Imulungu.
7 Munhu yagweleligwe nhunza ya kusang'hana yasang'hane, na munhu
yagweleligwe nhunza ya kufundiza yafundize.

8 Munhu yagweleligwe nhunza ya kuwagangamiza wayagwe yatende vivo. Munhu yomgolela miyage kinhu, yatende vivo kwa moyo unogile. Munhu yowalongoza wanhu, yawalongoze goya. Munhu yowonela bazi wanhu, yatende vivo kwa kusamhuka.

9 Unogelwa wenu uwe wa ukweli, gehileni gehile, gagogeni ganogile.

10 Mwiinogele ng'hani kamba ndugu, kila munhu tanhu yamgese miyage kubanza mwenyego.

11 Sang'haneni ng'hani, sikumuwe wanyeke. Msang'hanileni Mndewa kwa kuwamba.

12 Kumtamanila kwenu Imulungu kuwatende mudeng'helele, mwahagaya beteleni kwa kufunga umoyo, mpuleni Imulungu siku zose.

13 Wagweleleni vinhu wanhu wa Imulungu walibule, na wabokeleni wageni kwa moyo unogile.

14 Mpuleni Imulungu yawatendele ganogile wanhu wose owadununza mweye, ona, mpuleni Imulungu yawatendele ganogile siyo yawaduwile.

15 Deng'heleleni hamoja na waja odeng'helela, lileni hamoja na waja olila.

16 Kaleni goya mweye kwa mweye, sikumuigode, togoleni kusang'hana na wanhu okoneka siyo kinhu. Sikumuyone muna nzewele ng'hani.

17 Kamba munhu kakutendela gehile, sikuumbwezele gehile. Tenda ganogile mgameso ga wanhu wose.

18 Mweye wenyego wambeni ng'hani mukale na wanhu wose kwa moyo uholile.

19 Mbwiga zangu, sikumulihe gehile, lakini lekeni ng'hasiliki ya Imulungu itende vivo. Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, "Mndewa kolonga, niye ayo yonda nilihe gehile."

20 Lakini, vivija Maandiko Gang'alile golonga, "Kamba munhu yakwihile kokona nzala mgwee ndiya yaje, yahakona ng'hilu mgwee mazi yang'we, kwavija kwa kutenda avo komtenda yagwe kinyala na kohulika usungu muumoyo wake kamba usungu wa kumkutulila makala ga moto mdipala."

21 Sikuutogole uhumwe na gehile, lakini gahume gehile kwa ganogile.

13

Kuwategeleza watawala wa isi

1 Kila munhu yawategeleze watawala wa isi, kwavija utawala wose olawa kwa Imulungu. Utawala wose uli mziisi wikigwa baho na Imulungu.

2 Avo, munhu youlema utawala wa mwiisi kolema kija kiyekile Imulungu, na munhu yoyose yotenda vivo koigalila mwenyego nhaguso yake.

3 Kwavija watawala wa mziisi hawadumbigwa na wanhu otenda ganogile, lakini odumbigwa na wanhu otenda gehile. Avo gweye wahalonda sikuuwadumbe watawala wa mziisi sang'hana ganogile, na wao okutogola.

4 Kwavija wao ni wasang'hanaji wa Imulungu, okusang'hanila ganogile. Lakini wahasang'hana gehile baho wadumbe, kwavija wao wana udahi wa kutagusa. Wao ni wasang'hanaji wa Imulungu na olagusa ng'hasiliki ya Imulungu kwa wanhu otenda gehile.

5 Kwa mbuli ayo wategelezeni watawala wa mwiisi, siyo mbuli ya ng'hasiliki ya Imulungu iiyeka, lakini kwavija vivo viulonda moyo usang'hane.

6 Lekaavo mweye moliha kodi, kwavija watawala wa mwiisi ni wasang'hanaji wa Imulungu, nao owasang'hanila mweye.

7 Mulihe kila munhu fungu jake, liha kodi kwa munhu yobokela kodi,
liha ushulu kwa munhu yobokela ushulu, munhu wa kumdumba mdumbe,
munhu wa kumtegeleza mtegeleze.

Kuinogela

8 Sikumudaigwe kinhu chochose, lakini mudaigwe kuwanogela waenu.
Munhu yotenda vivo kogagoga Malagizo gose ga Musa.
9 Malagizo gano, “Sikuutende ugoni, sikuukome, sikuwibe, sikuusulukile
vinhu va miyago,” na Malagizo gose gayagwe gekigwa mna dilagizo dino
dimoja, “Mnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.”
10 Wahamnogela miyago honda umtendele gehile, avo kuinogela ako
kugagoga Malagizo gose.
11 Molondigwa mutende vino, kwavija mojuwa kipindi chenu cha kula-
muka muutulo kivika, kwavija ukombola wetu wammabehi ng'hani sambi
kubanza vitusongile kumtogola Yesu.
12 Sambi kilo chomala na imisi yammabehi. Tuleke kusang'hana mbuli
zisang'hanigwa mdiziza, tusole silaha za kuitowela mmulenge.
13 Tukaleni goya kamba viwokala wanhu imisi, sikutukale kwa umelo
mna zinyimwilinyimwili hebu kwa kukoligwa hebu kwa kufita hebu kwa
ugoni hebu kwa kugomba na kuyonela migongo.
14 Lakini muilumbe na Mndewa Yesu Kilisito, sikumugese kukweleleza
vizilonda ng'huli zenu.

14

Sikumuitaguse wenyego

1 Wabokeleni wanhu waja kumtamanila kwao Imulungu hakunaganga-
mala goya, sikumuibamilile nao kwavija ogesa viyagwe.
2 Wanhu hawaigalile bule, wanhu wayagwe omtamanila Imulungu na
woja kinhu chochose, lakini wanhu waja kumtamanila kwao Imulungu
hakunagangamala goya woja mbogamboga ziiyeka.
3 Wanhu woja kila kinhu sikuwawabeze waja hawajaga kila kinhu. Na
waja woja mbogamboga ziiyeka sikuwawataguse waja woja kila kinhu,
kwavija Imulungu kawatogola.
4 Vino gweye kwa nani mbaka umtaguse msang'hanaji wa miyago? Mkulu
wa msang'hanaji ayo, ayo yonda yasagule kamba kadaha hebu kalemelwa.
Na kodaha kwavija Mndewa kodaha kumtenda yahume.
5 Munhu kodaha kugesa hana siku imoja ng'hulu kubanza zose, na munhu
iyagwe kodaha kugesa siku zose ziigala. Avo kila munhu yalole kamba
viyogesa vinoga.
6 Munhu yogesa siku imoja ng'hulu kubanza zose kotenda avo mbuli
ya Mndewa, na munhu yoja kila kinhu kotenda vivo mbuli ya Mndewa
kwavija komgwaa nhogolwa Imulungu. Vivija munhu yoleka kuja ndiya
fulani kotenda vivo mbuli ya Imulungu, na heyo vivija komgwaa nhogolwa
Imulungu.
7 Kwavija kuduhu munhu yoyose vitwili yokuwa mgima kwa mbuli yake
mwenyego na vivija kuduhu munhu yofa kwa mbuli yake mwenyego.
8 Avo twahawa wagima twa wagima mbuli ya Mndewa, na twahafa tofa
mbuli ya Mndewa. Avo twahafa hebu twahawa wagima twa wanhu zake
Mndewa.
9 Kwavija Kilisito kafa na kazilibuka ili yawe Mndewa wa wanhu wagima
na wafile.

10 Gweye habali umtagusa miyago? Hebu habali umbeza miyago? Kwavija hana siku tokwima mgameso ga Imulungu tutagusigwe.
11 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Mndewa kolonga, kamba vija vinili mgima,
kila munhu konifugamila
na kila munhu kolonga, niye na Imulungu.”
12 Kila munhu vitwili, komulongela Imulungu mbuli zake mwenyego.

Sikuumuhonze miyago yatende nzambi

13 Avo tuleke kuitagusa na sikutuwakimile waetu hebu kuwahonza watende nzambi.
14 Kwavija niilumba na Mndewa Yesu, nojuwa goya vinhu vose vinoga kudigwa, lakini munhu yokona kinhu kiha kudigwa, kinhu acho kiha kumwake heyo.
15 Wahamgevuza miyago mbuli ya ndiya yuuja, aho kuduhu unogelwa. Sikuutogole ndiya yako iwe kinhu cha kumtenda miyago yabanange kutamanila kwake, kwavija Kilisito kafa mbuli yake!
16 Sikuutogole kija kiugesa kinoga kibezigwe.
17 Kwavija Undewa wa Imulungu siyo mbuli ya kuja na kung'wa. Lakini mbuli ya kutenda ganogile, tindiwalo na deng'ho, vose vino volawa kwa Loho Yang'alile.
18 Munhu yomsang'hanila Kilisito kamba avo, komnogeza Imulungu na kotogoligwa na wanhu.
19 Avo tugoge ng'hani kusang'hana mbuli zigala tindiwalo na kuigangamiza.
20 Sikuuibanange sang'hano ya Imulungu mbuli ya ndiya. Vose vidigwa vinoga, lakini havinogile kuja ndiya yonda imuhonze miyago yatende nzambi.
21 Vinoga kuleka kuja nyama hebu kung'wa divai hebu kusang'hana kinhu chochose chonda kimuhonze miyago yatende nzambi.
22 Gendelela kukigoga kija kiutogola mgameso ga Imulungu wako. Kamweda munhu ija hagesa muumoyo wake kamba kabananga kwa gaja goyogesa ganoga kusang'hana.
23 Lakini munhu yeli na shaka yahaja kotagusigwa, kwavija koja kuno hamtamanila Imulungu, na mbuli yoyose isang'hanigwa bila kumtamanila Imulungu iha.

15

Wanogeze wayagwe siyo gweye mwenyego

1 Siye tumtamanila Imulungu kwa nguvu tuwataze waetu omtamanila Imulungu kwa kunyolila ili wadahe kufunga umoyo mna ukunyolila kwao. Sikututende gaja gotunogela siye twiiyeka.
2 Kila munhu vitwili yamnogeze miyage kumtenda yamwede, ili yagangamale kumtamanila Imulungu.
3 Kwavija Kilisito hasang'hane gamnogele heyo yaiyeka. Lakini kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Maligo gose gawakuligile gweye, vivija wandiga niye.”
4 Kila kinhu chandikigwe ako umwaka chandikigwa kutufunza siye, ili kwa kubetela na kuigangamiza tumtamanile Imulungu kubitila Maandiko Gang'alile.
5 Imulungu yeli chanduso cha kufunga umoyo na kugangamala, yawatende muwe kinhu kimoja kwa kukweleleza viyatendile Yesu Kilisito,

6 ili mweye mose kwa moyo umoja na sauti imoja mumgwee nhogolwa
Imulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito.

Mbuli Inogile kwa wanhu haweli Wayahudi

7 Igonekeni, mugale ukulu kwa Imulungu, kamba Kilisito viyawagoneke
mweye.
8 Kwavija nowalongela, Kilisito kawasang'hanila Wayahudi kuwalagusila
Imulungu kotenda kija kiyalongile, kotenda kija kiyailagane na wahenga
zao kilawilile,
9 na kuwatenda wanhu haweli Wayahudi wamgwee nhogolwa Imulungu
kwa bazi jake. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Avo, nokugwaa nhogolwa kwa wanhu haweli Wayahudi,
nokwimba nyila za kuditogola twaga jako.”
10 Vivija golonga,
“Wanhu hamwili Wayahudi deng'heleleni hamoja na wanhu wa Imulungu!”
11 Vivija golonga,
“Wanhu wose hamwili Wayahudi, mtogoleni Mndewa,
makabila gose ga mwiisi, mtogoleni Mndewa!”
12 Vivija mtula ndagu wa Imulungu Isaya kolonga,
“Kolawilila munhu mulukolo lwa Yese,
nayo kowatawala wanhu haweli Wayahudi,
na wao omtamanila.”
13 Imulungu yotamaniligwa, yawatende mudeng'helele ng'hani na muwe
na tindiwalo kwa kumtamanila kwenu, ili kutamanila kwenu kukule kwa
udahi wa Loho Yang'alile.

Kilamuso cha Paulo cha kwandika bila kudumba

14 Ndugu zangu, niye nogesa mweye munoga ng'hani, na mna nzewele
zose na modaha kuifunza wenyego.
15 Lakini mna ibaluwa ino sidumbile kwandika mbuli za kuwakumbuseni
mbuli ndodo ziiyeka, nhenda avo kwavija Imulungu kangwaa ng'hekewa,
16 ya kuwa mtumigwa wa Yesu Kilisito kwa kuwasang'hanila wanhu
haweli Wayahudi. Nosang'hana kamba mulava nhosa kwa kuwapetela
wanhu Mbuli Inogile ilawa kwa Imulungu, ili wanhu haweli Wayahudi
wawe nhosa itogoligwa kwa Imulungu, itendigwe ing'ale kubitila Loho
Yang'alile.
17 Kwa kuilumba na Yesu Kilisito, nodaha kuigodela sang'hano yangu kwa
Imulungu.
18 Silonga mbuli yoyose iyagwe, ila mbuli ija iiyeka iyaitendile Kilisito ku-
bitila niye, kuwalongoza wanhu haweli Wayahudi wamtegeleze Imulungu.
Nhenda avo kwa kulonga na kusang'hana,
19 kwa udahi wa unzonza na vifukuzi, kwa kubitila udahi wa Loho wa
Imulungu. Avo muumwanza wangu kulawa Yelusalemu mbaka Iluliko,
niwapetela wanhu Mbuli Inogile yose ya Kilisito.
20 Siku zose nosulukila kuwapetela wanhu Mbuli Inogile kila hanhu
hawanadihulika twaga da Kilisito, ili sikunizenge mna ichandusilo cha
munhu iyagwe.
21 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Wanhu hawanalongeligwa mbuli yake okona,
na waja hawanamuhulika ojuwa.”

Paulo kofunga mwanza wa kuchola Lumi

22 Lekaavo miyanza mingi ndemelwa kwiza kumwenu.

23 Lakini sambi ng'homeleza sang'hano yangu mziisi zino, na kwavija
ng'hala nibeta kwa miyaka mingi kwiza kumwenu,
24 sambi notamanila kutenda vivo. Nolonda nize kuwalola muumwanza
wangu wa kuchola Sipania, na nolonda mweye munhaze nivike ako, na-
hamambukiza kudeng'helela kukala na mweye.
25 Lakini sambi nochola ako Yelusalemu kuwasang'hanila wanhu wa
Imulungu.
26 Kwavija wanhu wamtogole Yesu weli Makedonia na Akaya wanogelwa
na walava nhunza wawataze wanhu wa Imulungu weli wakiwa kuko
Yelusalemu.
27 Wao wenyego wadeng'helela kutenda vivo, lakini walondigwa ku-
tenda vivo, kwavija wanhu haweli Wayahudi wamweda kiloho kubitila
Wayahudi, na wanhu haweli Wayahudi olondigwa wawatende Wayahudi
wamwede kubitila vinhu vao.
28 Nahamambukiza sang'hano ino na kuwagwaa sente ziwasangiligwe,
nowatembelela nahawa muumwanza wa kuchola Sipania.
29 Nojuwa naheza kumwenu, nowagalila mbuli zose zinogile kulawa kwa
Kilisito.
30 Avo ndugu zangu, kwa udahi wa Mndewa wetu Yesu Kilisito na kwa un-
ogelwa ugaligwa na Loho Yang'alile, nowapula muilumbe na niye munhaze
kumpula Imulungu.
31 Mpuleni Imulungu yanihonye kulawa mmakono ga wanhu hawamto-
gole Yesu ako Yudea, na sang'hano yangu ako Yelusalemu itogoligwe na
wanhu wa Imulungu weli kuko.
32 Avo Imulungu yahalonda, nokwiza kumwenu kwa deng'ho, nibwihile
hamoja na mweye.
33 Imulungu yogala tindiwalo yakale na mweye mose. Ona.

16

Paulo kowalamusa wanhu weli ako Lumi

1 Nolonda mumjuwe lumbu jetu Foibe, mtazaji wa kibumbila cha wanhu
wamtogole Yesu ako Kenkela.
2 Nowapula mumbokele kwa twaga da Mndewa, kamba viilondigwa kwa
wanhu wa Imulungu, mumtaze kila kinhu kiyolonda kulawa kumwenu,
kwavija kawataza wanhu wengi na vivija kumwangu niye.
3 Walamuseni Pilisila na mkasano wake Akula, wasang'hanaji wayangu
kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
4 Wao wauhonza ugima wao mbuli yangu. Nowagwaa nhogolwa ng'hani
siyo niye niiyeka, lakini vivija vibumbila va wanhu haweli Wayahudi
wamtogole Yesu.
5 Nowalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu oiting'hana mzikae
zao.
Mulamuseni mbwigangu Epaineto yasongile kumtogola Kilisito mwiisi ya
Asiya.
6 Mulamuseni Malia yawasang'hanile kwa kuiyoha.
7 Vivija mulamuseni Anduloniko na Yunia, Wayahudi wayangu wag-
odekigwe na niye. Wao wajuwika ng'hani na watumigwa na wanongolela
kumtogola Kilisito.
8 Mulamuseni Ampiliato mbwigangu inimnogela kwa kuilumba na Mn-
dewa.
9 Vivija mulamuseni Ulibano, msang'hanaji miyetu mwiisang'hano ya
Kilisito, vivija nomulamusa mbwigangu inimnogela Sitaku.

10 Mulamuseni Apele, ija sang'hano yake kwa Kilisito yoneka kuwa inoga.
Ndamusileni wanhu wose weli mng'anda ya Alisitobulo.
11 Nomulamusa Helodiani, Muyahudi miyangu, na wanhu wamtogole
Yesu mng'anda ya Nalikisi.
12 Ndamusileni watwanzi iwomsang'hanila ng'hani Mndewa, Tulufena na
Tulufosa na mbwigangu Pelisi, yamsang'hanile ng'hani Mndewa.
13 Ndamusileni Lufo, yasaguligwe na Mndewa, na mamake yanitendile
mwanage siku zose.
14 Ndamusileni Asunikilito na Fulegoni na Helime na Patuloba na Helima
na wanhu wamtogole Yesu weli hamoja nao.
15 Ndamusileni Filologo na Yulia, na Nelea na lumbu jake, na Olimpa na
wanhu wose wa Imulungu weli hamoja nao.
16 Muilamuse kwa nzila ilagusa moinogela. Vibumbila vose va wanhu
wamtogole Yesu Kilisito vowalamusa.

Mafundizo ga kimambukizo

17 Ndugu zangu nowapula ng'hani, muiteganye na wanhu owatenda
muigole na kuwatenda muikwale, kwa kugalema mafundizo gamufun-
zigwe. Kaleni kutali nao!
18 Kwavija wose otenda kamba vivo hawamsang'hanila Mndewa wetu
Kilisito, lakini osang'hana mbuli ya zinda zao. Kwa mbuli zao zaumulile na
ulonzi wa kutewenza owavizila wanhu hawaujuwile uvizi awo choni.
19 Kila munhu kahulika vimumtegeleze Mndewa, avo nowadeng'helela
ng'hani, nolonda muwe na nzewele ya kujuwa ganogile, lakini sikumu-
longigwe kwa kutenda nzambi.
20 Nayo Imulungu yogala tindiwalo hakawa kumuhonda Mwenembago
yeli hasi mmagulu genu.
Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu ikale na mweye.
21 Timoseo msang'hanaji miyangu, kowalamusa, vivija Lukio na Yasoni na
Sosipateli na Wayahudi wayangu owalamusa.
22 Na niye Telitio, nyandike baluwa ino, nowalamusa kwa twaga da
Mndewa.
23 Na Gayo, mwenekae wangu na kibumbila cha wanhu wose wamtogole
Yesu oiting'hanaga mng'anda yake, kowalamusa. Vivija Elasito mwikaji wa
sente za buga dino na miyage Kwalito, owalamusa.
24 Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kilisito ikale na mweye mose. Ona.

Kimambukizo cha kumpula Imulungu na kumtogola

25 Tumtogole Imulungu, yodaha kuwagangamiza mna Imbuli Inogile
iniwapetele mbuli ya Yesu Kilisito, kwa kugubula ukweli ukalile ufisigwe
miyaka heleketwaa.
26 Lakini sambi ukweli awo ugubuligwa kubitila maandiko ga watula
ndagu wa Imulungu, na kwa lagizo da Imulungu yelibule uhelelo, ula-
gusigwa kwa wanhu wa isi zose ili wose watogole na kutegeleza.
27 Imulungu yaiyeka yeli na nzewele, siku zose yagweleligwe ukulu ku-
bitila Yesu Kilisito! Ona.

Baluwa ya Ichanduso ya Paulo kwa wanhu wa ako Kolinto

Ulongozi

1 Wakolinto chandikigwa na mtumigwa Paulo behi na mwaka wa 55 toka kuvumbuka kwa Kilisito (Sula ya 1:1). Ino ayo baluwa ya ichanduso mna zibaluwa mbili ziyandike Paulo kwa wanhu wamtogole Yesu mna ikibumbila ako Kolinto. Yogesigwa kandika baluwa ino mna ikipindi kiyakalile ako Efeso yang'hali hanagesa kutembelela Kolinto mmwanza wake wa kuchola na kubwela Makedonia (Sula ya 16:5-9).

Baluwa ino yokwidika usenga ugaligwe kwa Paulo na wanhu wayagwe walawile mna ikibumbila cha wanhu wamtogole Yesu mbuli ya nzambi mna ikibumbila acho, mbuli za kuigola na ugoni. Buga da Kolinto dijuwika ng'hani mbuli ya ugoni, avo hatukanganya wanhu wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wakala mzimbuli zizo.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kowalamusa wanhu wa ako Kolinto na komgwaa Imulungu nhogolwa mbuli yao (Sula ya 1:1-9).
Abaho kolonga usenga uyabokele mbuli ya kuigola kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolinto (Sula ya 1:10-4:21).
Abaho kowalongela mbuli za ugoni na mbuli za wao kuigala mvitala (Sula ya 5-6).
Abaho kolava malagizo mbuli ya kusola na kusoligwa, kuvitambikila vinyago na kutambikila kunze kunze, nhunza za kiloho na kuzilibuligwa (Sula ya 7-15).
Kukimambukizo kolonga gaja gakusang'hana na gaja goyolonda kusang'hana (Sula ya 16).

1 Niye Paulo, nikemigwa niwe mtumigwa wa Yesu Kilisito, kamba viyalondile Imulungu, na vivija ndugu yetu Sositenesi,
2 towandikila mweye wanhu wa Imulungu muli kudibuga da Kolinto. Mweye mose mukemigwe muwe wanhu wang'alile wa Imulungu, mweye mwa wanhu wa Imulungu kwa kuilumba na Yesu Kilisito, hamoja na wanhu wose weli kila hanhu omgwaa ukulu Mndewa wetu Yesu Kilisito, Mndewa wao na vivija Mndewa wetu.
3 Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Vinhu vinogile kubitila Kilisito

4 Siku zose niye nomgwaa nhogolwa Imulungu wangu, kwavija kawagwaa mweye ng'hekewa, kubitila Yesu Kilisito.
5 Kwavija mweye muilumba na Kilisito, mugweleligwa vinhu vose vinogile, mugweleligwa nzewele zose na kujuwa mbuli zose zimulonga.
6 Usenga mbuli ya Kilisito, Imulungu kautenda wike mizizi mmizoyo yenu,
7 avo hamuswelile nhunza yoyose ilawa kwa Loho Yang'alile, kipindi vimumbeta kwa kusulukila Mndewa wetu Yesu Kilisito vonda yagubuligwe.
8 Nayo kowagangamiza mbaka kuuhelelo, ili sikumoneke mubananga mna Isiku ya Mndewa wetu Yesu Kilisito.
9 Imulungu yawakemile mweye muilumbe na Mwanage, Yesu Kilisito Mndewa wetu, kotenda gaja gayalongile.

Wanhu wamtogole Kilisito oigola

10 Ndugu zangu, nowapula kwa twaga da Mndewa wetu Yesu Kilisito,
muitogolele mbuli yoyose yumulonga, ili sikumuigole mweye kwa mweye.
Muilumbe goya na mugese dimoja na mulonde kinhu kimoja.
11 Ndugu zangu, wanhu wayagwe wa lukolo lwa Kiloe wanongela fulu
ipile kuwa mogomba mweye kwa mweye.
12 Niye nolonga vino, kwavija kila munhu kolonga jake. Ino kolonga,
“Nomkweleleza Paulo,” iyagwe kolonga, “Nomkweleleza Apolo,” iyagwe ko-
longa, “Nomkweleleza Kefa,” na iyagwe kolonga, “Nomkweleleza Kilisito.”
13 Vino, Kilisito kaigola? Vino, Paulo ayo yawambigwe mumsalaba mbuli
ya mweye? Hebu mubatizigwa muwe wanahina wa Paulo?
14 Nomgwaa nhogolwa Imulungu kwavija simbatize munhu yoyose
kumwenu, ila niwabatiza Kilisipo na Gayo.
15 Avo kuduhu munhu yodaha kulonga kabatizigwa kuwa mwanahina
wangu.
16 Ona vija, vivija niwabatiza wanhu wa lubuga lwa Sitefana, lakini
sikumbuka kamba nimbatiza munhu yoyose iyagwe.
17 Kilisito hanitumile niye kubatiza, lakini kanituma niwapetele wanhu
Mbuli Inogile, na siyo kwa kutamanila nzewele za wanhu, ili kuitenda ifa ya
Kilisito mumsalaba sikuyage bule.

Kilisito ayo nguvu na nzewele ya Imulungu

18 Kwavija usenga mbuli ya ifa ya Kilisito mumsalaba yokoneka mbuli ya
kibozi kwa wanhu opotela, lakini kumwetu siye tukomboligwa, usenga awo
ni nguvu ya Imulungu.
19 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Nozibananga nzewele za wanhu weli na nzewele,
na ubala wa wanhu nowasa kutali.”
20 Avo, kakwahi yeli na nzewele? Hebu mfundiza Malagizo ga Musa? Hebu
wakulu wa kuibamilila wa kipindi kino? Imulungu kaitenda nzewele ya
wanhu wa mwiisi ino ubozi!
21 Kamba viili nzewele ya Imulungu, wanhu wa mwiisi hawadaha
kumjuwa heyo kubitila nzewele zao wenyego. Lakini Imulungu kanogelwa
kuwakombola waja omtogola kubitila usenga awo utuwapetela na ukoneka
kwa wanhu weli na nzewele kamba ubozi.
22 Wayahudi olonda kulola kilaguso, Wagiliki ozahila nzewele.
23 Lakini siye tompeta Kilisito yawambigwe mumsalaba. Usenga uno
owagevuza Wayahudi na kwa wanhu haweli Wayahudi okoneka ubozi.
24 Lakini kwa waja wakemigwe na Imulungu, Wayahudi hamoja na haweli
Wayahudi, Kilisito ayo nguvu ya Imulungu na nzewele za Imulungu.
25 Kwavija kija kikoneka ubozi wa Imulungu, kina nzewele kubanza
nzewele za wanhu, na kija kikoneka kunyolila kwa Imulungu, kina nguvu
kubanza nguvu za wanhu.
26 Ndugu zangu, kumbukeni vimukalile baho umwaka Imulungu
viyawakemile, wanhu bwando kumwenu wakala wabule hata nzewele
za wanhu wa mwiisi ino, wanhu bwando wakala wabule nguvu hebu weli
na ukulu.
27 Lakini Imulungu katenda giladi, kasagula vinhu vija vikoneka na
wanhu wa mwiisi va kibozi ili kuwatenda wanhu weli na nzewele wagwe
kinyala, na kasagula vinhu vija vikoneka na wanhu wa mwiisi vonyolila ili
kuwatenda wanhu weli na nguvu wagwe kinyala.
28 Imulungu kasagula vinhu vija vikoneka na wanhu wa mwiisi si vinhu
goya na ovibeza na hawavigesa bule ili yavinange vija vigesigwa na wanhu
wa mwiisi kuwa vinoga ng'hani.

29 Avo kuduhu munhu yodaha kuigodela kinhu chochose mgameso ga
Imulungu.
30 Lakini Imulungu kawatenda muilumbe na Yesu Kilisito, kamtenda
Kilisito yawe nzewele yetu. Kubitila heyo totendigwa tunoga mgameso ga
Imulungu, na twa wanhu wa Imulungu na tokomboligwa.
31 Avo Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu yoyose yolonda kuigoda,
yaigodele kija kiyasang'hane Mndewa.”

2

Usenga wa Kilisito yawambigwe mumsalaba

1 Ndugu zangu, niye vinizile kumwenu sizile kuwapetela usenga wa
Imulungu, ufisigwe kwa ulonzi mdala hebu kwa ubala wa wanhu.
2 Kwavija vinikalile na mweye, silondile kugesa kinhu chochose lakini
Yesu Kilisito na ifa yake mumsalaba.
3 Avo vinizile kumwenu, ng'hala bule nguvu na nikala nodumba na
kugwaya.
4 Mafundizo gangu na usenga wangu havilavigwe kwa mbuli zamulile
kulawa kuna zinzewele za munhu, lakini kwa nguvu ya Loho wa Imulungu.
5 Nitenda vivo, ili kutamanila kumwenu sikukukale mna zinzewele za
wanhu ila mna inguvu ya Imulungu.

Nzewele ya Imulungu

6 Avo, nowapetela usenga uli na nzewele kwa wanhu waja tamanilo jao
dikangale. Lakini siyo nzewele za mwiisi ino hebu nguvu ya wakulu wa
mwiisi ino, awo onda wabanangigwe.
7 Nowapetela nzewele ifisigwe ya Imulungu, yaisagule mbuli ya ukulu
wetu isi ing'hali hainalumbigwa.
8 Kuduhu mndewa wa kipindi kino yaijuwile nzewele ino. Maza wai-
juwile, sambi wamuwambe mumsalaba Mndewa wa ukulu.
9 Lakini Maandiko golonga,
“Mbuli zija hazinakoneka na munhu hebu kuhulikigwa,
mbuli hazinagesigwa mmizoyo ya wanhu,
mbuli azo Imulungu kawekila wanhu omnogela.”
10 Lakini Imulungu katugubulila mbuli azo kubitila Loho wake. Kwavija
Loho Yang'alile kozahila kila kinhu, hata mbuli za Imulungu ziifisile ng'hani.
11 Kuduhu munhu yojuwa viyogesa munhu iyagwe, ila loho yake munhu
ayo. Vivo ili kuduhu yajuwile mbuli za Imulungu ila Loho wa Imulungu
yaiyeka.
12 Hatubokele bule loho wa wanhu wa isi ino, lakini tubokela Loho ya-
tumigwe na Imulungu, ili tudahe kugajuwa gaja gose tugweleligwe na
Imulungu.
13 Avo hatulonga mbuli zifundizigwe na nzewele za wanhu, lakini kwa
mbuli zifundizigwe na Loho Yang'alile, vituwafambulila mbuli za loho waja
weli na Loho Yang'alile.
14 Munhu yoyose yeliduhu Loho Yang'alile hadaha kubokela vinhu kulawa
kwa Loho wa Imulungu. Wanhu wano hawazijuwa mbuli azo, kumwao
zokoneka ubozi, kwavija mbuli azo zodahika kufambuligwa kwa kutazigwa
na Loho Yang'alile yaiyeka.
15 Munhu yoyose yeli na Loho wa Imulungu, kodaha kujuwa kila kinhu
kinogile, lakini kuduhu yodaha kumtagusa.
16 Maandiko golonga,
“Nani yajuwile viyogesa Mndewa?

Nani yodaha kumgwaa magesa?"
Lakini siye togesa viyogesa Kilisito.

3

Wasang'hanaji wa Imulungu

1 Ndugu zangu, kulonga ukweli, sidahile kulonga na mweye kamba vinilonga na wanhu weli na Loho wa Imulungu. Nilonda kulonga na mweye kamba wanhu wa mwiisi ino, kamba wana ving'hele waja tamanilo jao kwa Kilisito hadinakangala.
2 Nilondigwa kuwagwaa maziwa mung'we, lakini si ndiya mdala, kwavija hamudahile kukija. Hata sambi hamudaha bule kukija,
3 kwavija mweye mung'hali mokala kamba viwokala wanhu wa mwiisi ino. Avo moiyonela migongo na kugomba wenyego, vino, ino hailagusa kuwa mweye mung'hali wanhu wa mwiisi ino na mokala kamba viwokala wanhu wa isi ino?
4 Imoja wenu kolonga, "Niye nomkweleleza Paulo," na iyagwe kolonga, "Niye nomkweleleza Apolo," Vino, hamutenda kamba wanhu wa mwiisi viwotenda?
5 Vino, Apolo ayo nani? Na Paulo ayo nani? Siye twa wasang'hanaji wa Imulungu, tuwatenda mweye mutogole. Kila imoja wetu kotenda sang'hano iyagweleligwe na Mndewa.
6 Niye nihanda mbeyu, Apolo kagelela mazi, lakini Imulungu heyo yaitendile ikule.
7 Kwavija yahandile na ija yaigelele mazi wabule chochose, lakini Imulungu heyo yaitendile ikule.
8 Munhu yahandile na munhu yaigelele mazi wose wa kinhu kimoja, Imulungu komgweka kila imoja kwa sang'hano yake yaitendile.
9 Kwavija wose tosang'hana hamoja na Imulungu, mweye muwa kamba mgunda wa Imulungu.
Vivija mwa ng'anda ya Imulungu.
10 Kwa ng'hekewa iyangwelele Imulungu, nhenda sang'hano ya mzengaji yanogile, nika chandusilo chake na munhu iyagwe kozenga uchanha yake. Lakini kila munhu yozenga kolondigwa yateganye viyozenga.
11 Kuduhu munhu iyagwe iyodaha kwika chandusilo, kwavija Imulungu kamwika Yesu Kilisito yaiyeka yawe chandusilo.
12 Uchanha mwa chandusilo acho wanhu ozenga kwa zahabu hebu shaba hebu mabwe ganogile ng'hani, na wayagwe ozenga kwa mibiki, majani hebu usoti.
13 Ukunoga kwa sang'hano ya munhu hokoneka mna isiku ija Kilisito vondayaifisule. Kwavija mna isiku ayo moto ogubula sang'hano ya kila munhu, moto ozigeza sang'hano zao kulagusa kamba zinoga.
14 Kamba kija kizengigwe uchanha mwa ichandusilo chokala bila kulukula moto, mzengaji kobokela nhunza.
15 Lakini kamba sang'hano ya munhu yolukula, mzengaji koyagiza, lakini heyo mwenyego kokomboligwa, kamba munhu yahonyeke kulawa kuna umoto.
16 Mweye mujuwa kuwa mwa ng'anda ya Imulungu na Loho wa Imulungu kokala mgati mmwenu!
17 Avo, munhu yoyose yoibananga ng'anda ya Imulungu, Imulungu nayo kombananga munhu ayo. Kwavija ng'anda ya Imulungu ing'ala, na mweye wenyego mwa ng'anda ya Imulungu.

18 Sikumwiivizile! Munhu yoyose kumwenu yogesa kana nzewele za
mwiisi ino, muleke yawe mbozi, ili yawe na nzewele.
19 Kwavija nzewele za wanhu wa mwiisi ino ni ubozi mgameso ga Imu-
lungu. Kamba Maandiko Gang'alile vigolonga, “Imulungu kowanamata weli
na nzewele muubala wao,”
20 na vivija Maandiko golonga, “Mndewa kojuwa viwogesa wanhu weli na
nzewele siyo chochose.”
21 Avo, sikumuigodele wanhu, kwavija vinhu vose venu.
22 Paulo na Apolo na Kefa na isi ino na ugima na ifa na mbuli za sambi na
za kumwande, gose gano genu.
23 Na mweye mwa wanhu wa Kilisito, nayo Kilisito wa Imulungu.

4

Watumigwa wa Kilisito

1 Mtugese siye kamba wasang'hanaji wa Kilisito, tugweleligwe udahi wa
kuwafambulila wanhu mbuli zifisigwe za Imulungu.
2 Kinhu kilondigwa kwa wanhu wose wagweleligwe sang'hano ni kutenda
kamba viyolonda mkulu wao.
3 Niye sitonga bule nahatagusigwa na mweye, hebu munhu yoyose mwiisi,
na wala sidaha kuitagusa mwenyego.
4 Muumoyo wangu kuduhu kinhu kinitagusa niye, lakini mbuli ino haila-
gusa kuwa sibanange. Mndewa ayo wa kunitagusa niye.
5 Avo sikumumtaguse munhu yoyose king'hali kipindi hakinavika.
Lekeni mbaka Mndewa vonda yeze, nayo kokwiza kugamwemwesela gaja
gafisigwe mdiziza na kugafisula gaja gose geli mmizoyo ya wanhu. Aho kila
munhu kobokela nhogolwa yake kulawa kwa Imulungu.
6 Ndugu zangu, mbuli ya mweye, niye nimtenda Apolo na niye tuwe kinhu
cha mweye kuifunza, avo mudahe kujuwa fambulo da ulonzi uno, “Muk-
weleleze vija vandikigwe.” Muladi muleke kuigodela imoja na kumbezeli
iyagwe.
7 Sikuugese gweye kunoga kubanza wayagwe? Vino siyo Imulungu yakug-
welele kila kinhu kiulinacho? Avo lelo koigodela choni, kamba vija vinhu
viulinavo hugweleligwe bule?
8 Vino, mupata vose vimulonda? Mweye mwa matajili tiyali? Mweye mwa
wandewa bila siye? Ona, kamba mweye kweli mwahakuwile wandewa, avo
na siye twahadahile kuwa wandewa hamoja na mweye.
9 Kwavija vinikona niye, Imulungu katutenda siye watumigwa tuwe
wanhu wa kimambukizo, kamba wanhu watagusigwe kukomigwa
mgameso ga wanhu, tuwe kilozo mwiisi yose haulongozi ha wasenga
wa kuulanga na wanhu.
10 Siye twawabozi mbuli ya Kilisito, lakini mweye mwa wabala kwa
kuilumba na Kilisito! Siye tunyolila, lakini mweye mugangamala! Mweye
motegelezigwa lakini siye tokwehuligwa!
11 Mbaka sambi siye tuna nzala na ng'hilu, tovala vikumbi, totowigwa,
twabule hanhu ha kuwasa,
12 vivija todununzika na kusang'hana kwa makono getu wenyego. Twa-
haduwiligwa, towapulila kwa Imulungu vinhu vinogile, na twahadunun-
zigwa tofunga umoyo,
13 twahaligigwa, tokwidika vinogile. Tokoneka kamba wanhu wafitile
mwiisi, mbaka sambi siye twa dikwe da mwiisi!

14 Sandika mbuli zino niwagele kinyala, lakini kuwazuma mweye kamba
wanangu niwanogela.
15 Avo hata kamba mwahawa na vilongozi elufu kumi muugima wenu
kwa Kilisito, mweye mwabule tata wengi, kwavija kwa kuilumba na Yesu
Kilisito, niye na tataenu kwa kuwagalila Mbuli Inogile.
16 Avo, nowapula, loleni vinhendile munikweleleze.
17 Lekaavo nimtuma Timoseo kumwenu, mwanangu nimnogela
yosang'hana kwa kumtamanila Mndewa. Nayo kowakumbusa nzila
inikweleleza niye kwa kuilumba na Yesu Kilisito, nzila ija inifundiza kila
hanhu mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu.
18 Wanhu wayagwe vimwili wasonga kuigoda, kwavija ogesa niye siza
kumwenu kabili.
19 Lakini Mndewa yahalonda, nolopola kwiza kumwenu, aho nolola
mwenyego kija kiwolonga awo oigoda na nguvu iwelinayo.
20 Kwavija Undewa wa Imulungu hauli muulonzi lakini kuna inguvu.
21 Mweye munogelwa na choni? Nize kumwenu na mbalati, hebu kwa
unogelwa na uhole?

5

Ugoni mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu

1 Avo lelo, kuna mbuli zilongigwa kamba kumwenu mweye kuna wanhu
otenda ugoni, na vivija uchafu hauna koneka hata kwa wamhazi. Nilon-
geligwa munhu kowasa na mamake wa kuvikila!
2 Modahaze kuigoda? Maza mulondigwa munyunyuwale, na munhu
yatendile kilozo acho kolondigwa yawingigwe kumwenu.
3 Hata kamba na kutali na mweye, lakini muumoyo wangu na hamoja na
mweye, nimtagusa mwaka munhu yatendile kinhu acho kamba vija nabaho
na mweye.
4 Mwahaiting'hana hamoja kwa twaga da Mndewa Yesu na niye na hamoja
na mweye muumoyo wangu, na nguvu ya Mndewa wetu Yesu ya hamoja na
mweye,
5 mgweleleni Mwenembago munhu ayo, ili lukuli lwake lubanangigwe,
avo loho yake idahe kukomboligwa mna isiku ya Mndewa.
6 Kuigoda kumwenu hakunogile bule! Vino hamujuwile kamba, hamila
kidogo youtenda usage wose ugongomoke?
7 Avo isunheni, mulave hamila ya umwaka ya nzambi ili muwe bonge da
sambi dilibule hamila, kamba vimulondigwa kuwa. Kwavija Yesu Kilisito
ayo mwana ng'hondolo wa Pasaka yetu, kalavigwa nhosa.
8 Lelo tudeng'helele Pasaka yetu, siyo kwa gate dili na hamila ya umwaka
ili na nzambi na ubananzi, lakini kwa gate hadigeligwe hamila, gate dinogile
na ukweli.
9 Nimwandikileni mna ibaluwa yangu iyagwe, mwiinege na wanhu weli
wagoni.
10 Silonga mwiinege na wanhu hawamtogola Imulungu weli wagoni hebu
wagila hebu wabavi hebu waja otambikila vinyago. Kwavija mwahalonda
kuinega nao wose, molondigwa kulawanya mwiisi ino.
11 Fambulo da mbuli zinyandike ijo dino, mwiinege na munhu yoyose
yoikema Mkilisito kuno kotenda ugoni hebu mgila hebu kovitambikila
vinyago hebu muligaji hebu kokoligwa hebu mbavi. Hata kuja sikumuje
nayo munhu ayo.

12 Lekaavo, silondigwa kuwatagusa wanhu weli kunze ya vibumbila va
wanhu wamtogole Yesu. Vino mweye hamulondigwa kuwatagusa wanhu
weli mna ivibumbila venu?
13 Imulungu kowatagusa wanhu weli kunze ya vibumbila va wanhu
wamtogole Yesu. Mweye muwingeni munhu yehile mkibumbila chenu.

6

Kitala cha Wakilisito

1 Vino, kamba imoja wenu kana kitala na Mkilisito miyage, yokuwaze
komgala mkitala cha wanhu hawamtogole Yesu, koleka kumgala kwa
wanhu wa Imulungu?
2 Vino, hamujuwile bule wanhu wa Imulungu okwiza kuwatagusa wanhu
wa mwiisi? Kamba wanhu wa mwiisi otagusigwa na mweye, vino
molemelwa kutagusa mbuli ndodo ndodo?
3 Vino, mweye hamujuwile tokwiza kuwatagusa wasenga wa kuulanga?
Todaha ng'hani kutagusa vinhu va ugima uno!
4 Kamba mwahagomba, vino mowakema wanhu hawategelezigwa mk-
ibumbila chenu cha wanhu wamtogole Yesu wawe wasemi?
5 Mogela kinyala! Vino kuduhu hata munhu imoja kumwenu yeli na
nzewele yodaha kuwazuma Wakilisito wagombile?
6 Lakini Mkilisito komgala Mkilisito miyage mkitala, kwa wasemi
hawamtogole Yesu!
7 Kulonga ukweli, kuigala kwenu mkitala mweye kwa mweye kolagusa
kama muhumwa. Vinoga mweye koneligwa. Vinoga mweye kuviziligwa na
kubokigwa vinhu venu.
8 Lakini mweye wao muwonela na kuwaboka ndugu zenu vinhu vao kwa
uvizi!
9 Vino, hamujuwile kamba wanhu otenda gehile honda waupate Undewa
wa Imulungu? Sikumwiivizile, wanhu okala kwa ugima wa ugoni ubanzile
hebu ovitambikila vinyago hebu otenda ugoni hebu wambigalo ohindusa
wayao,
10 hebu wabavi hebu wagila hebu okoligwa hebu kuwaliga wayao hebu
wabokaji, wao wose kuduhu yonda yaupate Undewa wa Imulungu.
11 Wanhu wayagwe kumwenu mukala vivo. Lakini sambi nzambi zenu
zisegesigwa, mulavigwa kwa Imulungu, mutendigwa munoga mgameso ga
Imulungu kwa twaga da Mndewa Yesu Kilisito na Loho wa Imulungu wetu.

Sang'hanileni ng'huli zenu kwa ukulu wa Imulungu

12 Munhu kodaha kulonga, “Vinhu vose nodaha kutenda.” Lakini siyo
vinhu vose vinoga kumwangu. Notogola nodaha kutenda kinhu chochose,
lakini sitogola kinhu chochose kinhende niwe mtumwa wake.
13 Munhu iyagwe kolonga, “Ndiya kwa mbuli ya inda, na inda kwa mbuli
ya ndiya.” Ona, lakini Imulungu kovibananga vose vibili. Lukuli lwa munhu
siyo kwa mbuli ya ugoni, lakini kwa mbuli ya kumsang'hanila Mndewa,
nayo mndewa ayo yowika goya lukuli.
14 Imulungu kamzilibula Mndewa Yesu kwa wanhu wafile, na siye vivija
kotuzilibula kwa nguvu zake.
15 Vino, hamujuwile kuwa ng'huli zenu ni maungo ga lukuli lwa Kilisito?
Hebu mogesa nodaha kusola maungo ga lukuli lwa Kilisito na kugatenda
gawe maungo ga ulukuli lwa munhu yosulukila ugoni? Aka!
16 Hebu hamujuwile bule munhu yonda yailumbe na munhu yosulukila
ugoni kokuwa lukuli lumoja na munhu ayo? Kwavija yandikigwa mna
Gamaandiko Gang'alile, “Weli wabili okuwa lukuli lumoja.”

17 Lakini munhu ija yoilumba na Mndewa kahamoja nayo kiloho.
18 Avo muinege ng'hani na ugoni. Kwavija nzambi ziyagwe zitendigwa
na munhu haziubananga lukuli, lakini munhu yotenda ugoni kolutendela
nzambi lukuli lwake mwenyego.
19 Vino, hamujuwile bule ng'huli zenu ayo ng'anda ya Loho Yang'alile, yeli
mgati mmwenu imugweleligwe na Imulungu? Avo lelo, mweye siyo kinhu
chenu wenyego, lakini cha Imulungu,
20 kwavija muguligwa kwa bei ng'hulu. Avo zisang'hanileni ng'huli zenu
kwa ukulu wa Imulungu.

7

Mbuli ya kusola na kusoligwa

1 Lelo, kwa mbuli zija zimnyandikile,
"Mbigalo kotenda goya yahaleka kusola mtwanzi."
2 Lakini kwavija kuna ugoni, kila mbigalo yawe na mwehe wake
mwenyego, na kila mtwanzi yawe na mkasano wake mwenyego.
3 Mbigalo yatende vija viyolondigwa kwa mwehe wake na vivija mtwanzi
yatende vija viyolondigwa kwa mkasano wake.
4 Mwehe kabule udahi na lukuli lwake, lakini mkasano wake kanao. Vivo
ili kwa mkasano kaduhu udahi na lukuli lwake, lakini mwehe wake kanao.
5 Sikumuleke kuwasa hamoja lakini vonda muitogolele wenyego kutenda
vivo ili mupate kipindi kinogile cha kumpula Imulungu. Abaho ibwele-
leni kabili, ili Mwenembago sikuyawageze kwavija hamudaha kuitawala
wenyego.
6 Siwalongela vino kwa kuwalagiza, lakini vinigesa niye.
7 Maza vinonda niye wanhu wose wakale kamba vinili niye, lakini kila
munhu kana nhunza yake kulawa kwa Imulungu. Imoja kana nhunza ino,
na iyagwe kana nhunza ija.
8 Lelo, kwa waja hawanasola na weli wagane, vinoga kumwenu kukala
usaka kamba vinili niye.
9 Lakini mwahalemelwa kukala usaka, soleni, kwavija vinoga kusola
kubanza kusulukila watwanzi.
10 Kwa waja wasolile na kusoligwa nowagwaa lagizo, sijangu lakini da
Mndewa, mwehe sikuyaileke na mkasano wake,
11 lakini kamba yahatenda vivo, yakale usaka hebu wailumbe kabili na
mkasano wake. Nayo mkasano sikuyamwase mwehe wake.
12 Kwa wanhu wayagwe nolonga niye, lakini siyo Mndewa, kamba mbi-
galo Mkilisito kana mwehe yolema kumtogola Yesu na imwehe kotogola
kukala nayo, sikuyamwase.
13 Na kamba mtwanzi Mkilisito kasoligwa na mbigalo hamtogola Yesu na
kotogola kukala nayo, sikuyamuleme.
14 Kwavija mkasano hamtogola Yesu kotogoligwa na Imulungu kwa
kuilumba na mwehe wake, na mwehe hamtogola Yesu kotogoligwa na
Imulungu kwa kuilumba na mkasano wake. Maza haili vivo, wana wao
sambi watogoligwe na Imulungu, lakini Imulungu kawatogola.
15 Lakini kamba ija hamtogola Yesu kolonda kumuleka miyage yeli Mk-
ilisito na yamuleke. Kwa kilamuso acho, ayo imkilisito, mbigalo hebu
mtwanzi, hagomigwa kutenda vivo. Kwavija Imulungu kawakema mukale
moyo uholile.
16 Gweye mwehe Mkilisito, kojuwa vilihi kuwa hudaha kumkombola
mkasano wako? Hebu gweye mkasano Mkilisito, kojuwa vilihi kuwa hu-
daha kumkombola mwehe wako?

Ukale kamba Imulungu viyakukemile

17 Avo kila munhu na yakale kamba vija Mndewa viyamtendile yawe, na
vivija ukale kamba viukalile Imulungu viyakukemile. Dino dijo lagizo jangu
kwa vibumbila vose va wanhu wamtogole Yesu.
18 Kamba munhu yengile kumbi kakemigwa na Imulungu, sikuyaivizile
kuwa hanakwingila kumbi. Na kamba viyakemigwe kakala hanakwingila
kumbi, sikuyengile kumbi.
19 Kwavija kwingila kumbi hebu kuleka kwingila kumbi siyo kinhu, kilo-
ndigwa ni kugagoga malagizo ga Imulungu.
20 Avo kila munhu yakale kamba viyakalile kipindi viyakemigwe na
Imulungu.
21 Vino, gweye viukemigwe na Imulungu kukala mtumwa? Sikuugelegeze,
lakini wahapata kipindi cha kulekesigwa, kisang'hanile.
22 Kwavija mtumwa yakemigwe na Mndewa kokuwa munhu yalekesigwe
kwa Mndewa. Vivo ili kwa munhu yalekesigwe yakemigwe na Mndewa
kokuwa mtumwa wa Kilisito.
23 Imulungu kawagula kwa bei ng'hulu, avo sikumuwe watumwa wa
wanhu.
24 Ndugu zangu, kila munhu na yakale kwa kuilumba na Imulungu kamba
vija viyakalile kipindi Imulungu viyamkemile.

Mbuli ya wanhu wasaka na wagane

25 Kwa gaja gamtwandikile mbuli ya wanhu wasaka, nabule lagizo kulawa
kwa Mndewa, lakini nolonga vinigesa kamba munhu nitamaniligwa mbuli
ya koneligwa bazi na Mndewa.
26 Lakini mbuli ya kugaya kuli sambi, vinikona niye yokuwa vinoga kwa
munhu kukala kamba viyali.
27 Vino gweye kuna mwehe? Avo sikuumwase. Vino gweye hunasola? Avo
sikuulonde kusola.
28 Lakini wahasola, hutendile nzambi. Na mndele yahasoligwa hatendile
nzambi. Lakini wao waisolile ogazika ng'hani mwiisi ino, na niye silonda
mweye muwe kamba wao.
29 Ndugu zangu, nolonga vino, kipindi kisigale kidodo. Avo kulawa sambi
wanhu weli na wehe wakale kamba wasaka,
30 na waja olila wakale kamba hawalila na waja odeng'helela wakale
kamba hawadeng'helela na wagulaji wakale kamba hawagulile kinhu,
31 na waja osang'hanila vinhu va mwiisi ino wakale kamba wabule
sang'hano navo. Kwavija isi ino kamba viili sambi, honda ikale ng'hani.
32 Nolonda mweye sikumunyawenyawe. Munhu msaka kohunganikila
mbuli za Mndewa, kwavija kolonda kumnogeza Mndewa.
33 Lakini mbigalo mwene mwehe kohunganikila mbuli za mwiisi, kwavija
kolonda kumnogeza mwehe wake,
34 nayo kokwegigwa mhande mbili. Mtwanzi yelibule mkasano hebu
mhambe kohunganikila sang'hano za Mndewa, kwavija kolonda kung'ala
kwa lukuli na loho, lakini mtwanzi yeli na mkasano kohunganikila mbuli za
mwiisi, kwavija kolonda kumnogeza mkasano wake.
35 Nolonga vino kwavija nolonda kuwataza mweye. Siwagoma bule, lakini
nolonda mweye mutende gaja ganogile ili mupate kumsang'hanila Mndewa
kwa moyo umoja.
36 Kamba munhu yoyose kogesa hamtendela vinogile mhambe yoolonda
kufunga nayo zengele. Na kamba mhambe ayo kokuwa na miyaka mingi
kwa kusoligwa na komsulukila ng'hani na yatende kamba viyolonda. Ya-
funge nayo zengele, aho hatenda nzambi.

37 Lakini kamba mbigalo kolonda mwenyego muumoyo wake kuleka
kusola, na kodaha kuleka kusulukila na kutenda viyolonda, aho kotenda
goya ng'hani yahaleka kumsola mhambe ayo.
38 Avo munhu yosola mtwanzi kotenda vinogile, lakini munhu yoleka
kusola kotenda vinogile ng'hani.
39 Mtwanzi yasoligwe kokuwa kafungigwa na mkasano wake kipindi
chose cha ugima wake, lakini mkasano wake yahafa, kodaha kusoligwa na
mbigalo yoyose yoomulonda lakini kolondigwa yawe Mkilisito.
40 Lakini vinikona niye, mtwanzi ayo komweda ng'hani yahakala usaka.
Avo vinigesa niye, vivija ninayo Loho wa Imulungu.

8

Mbuli ya ndiya ilavigwe nhosa kwa vinyago

1 Sambi, kwa mbuli ya ndiya ilavigwe nhosa kwa vinyago va imilungu.
Tojuwa, wose tuna ubala, na ubala awo omtenda munhu yaigode, lakini
unogelwa ozenga.
2 Waja ogesa ojuwa kinhu, hawajuwa kamba viwolondigwa kujuwa.
3 Lakini munhu yomnogela Imulungu, kojuwigwa na Imulungu.
4 Avo mbuli ya kuja ndiya ilavigwe nhosa kwa vinyago va imilungu, tojuwa
vinyago siyo kinhu chochose mwiisi, tojuwa Imulungu imoja yaiyeka.
5 Hata yahawa kuna vinhu vikemigwa, “walungu”, mwiisi hebu kuulanga.
Ona, hata kamba wanhu olonga kuna vinhu vikemigwa, “walungu” na
“wandewa,”
6 lakini kumwetu siye tuna Imulungu imoja yaiyeka, Tata ija yaumbile
vinhu vose na kubitila heyo tokuwa wagima. Na kuna Mndewa imoja
yaiyeka, nayo ayo Yesu Kilisito, kubitila heyo vinhu vose vilumbigwa, na siye
twawagima kubitila heyo.
7 Lakini siyo kila munhu kana ubala uno. Wanhu wayagwe wakala
wazowele kuvitambikila vinyago, mbaka sambi wahakala kuna ukuja ogesa
woja ndiya ilavigwe nhosa kwa vinyago va imilungu, kwavija mizoyo yao
yonyolila, na yofitizigwa.
8 Lakini ndiya haidaha bule kutugala behi na Imulungu. Avo twahaleka
kuja hatuhungukilwa kinhu, na twahaja hatukongezelwa kinhu.
9 Lakini muiteganye, kulekesigwa kwenu sikukuwatende waja weli na
mizoyo inyolile watende nzambi.
10 Kamba munhu moyo wake unyolila, yahakona gweye uli na kija
kiukema ubala, koja mna ing'anda ya kulavila nhosa kwa vinyago va
imilungu, vino hageligwa moyo kuja ndiya ilavigwe nhosa kwa vinyago va
imilungu?
11 Avo mkilisito miyago yeli na moyo unyolile, ija Kilisito yafile mbuli yake,
kopotela mbuli ya kija kiukema ubala wako!
12 Kwavija mowatendela nzambi wakilisito waenu na kuilumiza mizoyo
yao inyolile, momtendela nzambi Kilisito.
13 Avo kamba ndiya yomuhonza mkilisito miyangu yatende nzambi, sija
nyama ng'o, ili sikunimuhonze mkilisito miyangu yatende nzambi.

9

Sang'hano za watumigwa

1 Vino, niye silekesigwe bule? Vino, niye sili mtumigwa bule? Vino, niye
simonile bule Mndewa wetu Yesu? Vino mweye siyo ulawililo wa sang'hano
yangu kwa Mndewa?

2 Hata kamba wanhu wayagwe hawatogola kuwa niye na mtumigwa,
lakini kumwenu mweye na mtumigwa! Mweye awo kilaguso cha utumigwa
wangu, kwavija muilumba na Mndewa.
3 Munhu yoyose yononga vihile, vino vivo vonda niigombele.
4 Vino, silondigwa kuja na kung'wa kwa sang'hano yangu?
5 Vino, silondigwa kukweleleza viwotenda watumigwa wayagwe na Kefa
na ndugu zake Mndewa, kwa kumsola mwehe Mkilisito mna imiyanza yetu?
6 Hebu niye niiyeka na Balinaba wao tulondigwa kusang'hana ili tupate
gaja gatulondigwa?
7 Vino, mkalizi gani yoiliha mwenyego kwa sang'hano yake? Vino, muli-
maji gani yoleka kuja matunda ga mgunda? Vino, msusilaji gani yoleka
kung'wa maziwa ga fugo yake?
8 Silonga ulonzi uno kwa udahi wa kiunhu, kwavija Malagizo ga Musa
golonga vivo.
9 Yandikigwa mna Gamalagizo ga Musa, “Sikuumfunge ng'ombe umu-
lomo wahamsang'hanila kuhulula uhemba.” Vino lelo, tulonge Imulungu
kosang'hanila ng'ombe?
10 Vino, hakalile kotugesa siye viyalongile avo? Ona, gano gandikigwa
mbuli ya siye, kwavija mulimaji na msengaji wose otamanila kuigolela kija
kisengigwe.
11 Siye tuhanda mbeyu ya Loho mgati mwenu. Vino mbuli ng'hulu
twahapata vinhu vitulondigwa?
12 Kamba wayagwe olondigwa kupata vinhu avo kwa kutamanila kulawa
kumwenu, vino siye hatulondigwa kupata ng'hani kubanza wao?
Siye hatukisang'hanila kitulondigwa kupata. Lakini, tofunga umoyo kwa
kila kinhu ili sikutuikimile Mbuli Inogile ya Kilisito.
13 Vino hamujuwile kuwa waja osang'hana Mng'anda ya Imulungu, opata
ndiya yao kulawa mumo, na waja olava nhosa muupango opata fungu
kulawa mwiinhosa ayo?
14 Vivo ili kwa Mndewa, kalagiza waja opeta Mbuli Inogile wapate ndiya
yao kulawa mumo.
15 Lakini niye sisang'hanile hata dimoja dinilondigwa kupata, na wala
sikwandika ili mhate zinondigwa kupata. Kumwangu niye nokona vinoga
kufa, kubanza munhu yoyose yanyone noigoda kwa mulomo wiiyeka!
16 Lakini nopeta Mbuli Inogile, siyo mbuli ya kuigoda kwa mulomo. Ino
ayo sang'hano inigweleligwe. Nojona nahaleka kuwapetela wanhu Mbuli
Inogile!
17 Maza niisagule sang'hano ino kwa kulonda mwenyego, nahatamanile
fungu, lakini noisang'hana siyo kwa kulonda niye kwavija Imulungu ayo
yanisagule nimsang'hanile.
18 Vino, nopata fungu gani? Fungu jangu ni kuwapetela Mbuli Inogile bila
kupula sente, bila kupula kinondeka kupata kwa kuwapetela wanhu Mbuli
Inogile.
19 Niye sili mtumwa wa munhu yoyose bule, lakini niitenda mwenyego
mtumwa wa kila munhu, ili mhate wanhu bwando wamtogole Kilisito.
20 Vinikalile nosang'hana na Wayahudi ng'hala kamba Muyahudi ili ni-
wapate Wayahudi, hamoja niye silongozigwa na Malagizo ga Musa, lakini
ng'hala kamba viwakalile wao ili niwapate waja olongozigwa na Malagizo
ga Musa.
21 Vivo ili, vinisang'hane kwa waja welilbule Malagizo ga Musa, ng'hala
kamba viwokala wao, ili niwapate waja welibule Malagizo ga Musa.

Ino hainhenda sikunilongozigwe na Malagizo ga Imulungu, lakini nolongozigwa na Malagizo ga Kilisito.
22 Kwa waja wanyolile, na niye ninyolila ili niwapate hewo. Avo niitenda
kila kinhu kwa wanhu wose ili nidahe kuwatenda wayagwe wakomboligwe
kwa nzila yoyose idahika.
23 Notenda gano gose kwa mbuli ya Mbuli Inogile ili mhate fungu mna
ivinhu vake vinogile.
24 Vino, hamujuwile bule kuna ulubuga lwa kukimbilila wanhu bwando
okimbila, lakini ija yonda yahume kobokela fungu? Avo kolondigwa ukim-
bile ili ubokele fungu.
25 Kila mkimbilaji kowamba kuitanda goya ili yapate taji dibanangika,
lakini siye totenda avo tupate taji dileka kubanangika.
26 Lekaavo, nowamba kukimbila nidahe kuvika kuuhelelo, niye niigala na
munhu yoitowa, yoleka kwagiza ng'honde zake.
27 Lekaavo, nolugangamiza lukuli lwangu ili nilutawale ludahe ku-
sang'hana ili sikunyoneke sifaya nahamambukiza kuwapetela wayagwe.

10

Wanhu ozumigwa mbuli ya vinyago

1 Ndugu zangu, nolonda mujuwe kilawilile kwa wahenga zetu wamk-
weleleze Musa. Wose wakala okalizigwa hasi ya wingu, na wose wabita goya
kuna Ibahali.
2 Wose wabatizigwa mdiwingu na mna ibahali kamba wanahina wa Musa.
3 Wose waja gate didija da kiloho.
4 Vivija wang'wa kinhu kikija cha kiloho. Wang'wa kulawa mdibwe dija
da kiloho diwacholile najo, dibwe dijo dikala Yesu Kilisito mwenyego.
5 Lakini wanhu bwando hawamnogeze Imulungu, na mitufi yao ipwililika
kuluwala.
6 Lelo, mbuli zose zino ziwe kinhu cha kuifunzila, kutuzuma siye sikutusu-
lukile gehile, kamba viwatendile wao.
7 Vivija sikutuvitambikile vinyago, kamba viwatendile wayagwe. Kamba
Maandiko vigolonga, “Wanhu waja na kung'wa, wafeng'hula kwa ugoni.”
8 Sikututende ugoni kamba viwatendile wayagwe, siku dimoja wafa
wanhu elufu ishilini na ndatu.
9 Sikutumgeze Kilisito, kamba viwatendile wayagwe, na wakomigwa na
mizoka.
10 Sikutuiyalale kamba viwatendile wayagwe, na wakomigwa na msenga
wa ifa wa kuulanga.
11 Mbuli zose azo ziwalawilila wao, iwe kilaguso kwa wayagwe na
zandikigwa kutuzuma siye. Kwavija tokala mna ikipindi cha mmabehi na
uhelelo wa isi.
12 Avo munhu yoigesa kema goya yaiteganye sikuyagwe.
13 Kugezigwa kwenu siyo kilozo kwa wanhu. Lakini Imulungu kotenda
kiyalongile, na honda yatogole mugezigwe kubanza nguvu zenu. Hamoja
mogezigwa, lakini kowagwaa nguvu ya kugangamala na kowagwaa nzila ya
kulawila.
14 Avo, mbwiga zangu niwanogela, mwiinege na mbuli ya kuvitambikila
vinyago.
15 Nolonga na mweye wanhu muli na nzewele, gelegezeni wenyego gano
gonilonga.

16 Twahamgwaa nhogolwa Imulungu na kung'wa divai mkikasi, toilumba na damu ya Kilisito. Twahabanzula gate na kudija toilumba na lukuli lwa Kilisito.
17 Hamoja siye twa wanhu bwando twa lukuli lumoja, kwavija kuna gate dimoja, wose toigolela gate dijo.
18 Waloleni wanhu wa Izilaeli, awo wajaga ndiya ya nhosa ilavigwe muupango, oilumba na nhosa ilavigwe kwa Imulungu.
19 Avo lelo, nonge choni? Vino, vinyago va imilungu hebu ndiya ilavigwe nhosa kwa vinyago vofaya choni?
20 Aka! Kinilonga niye ni kija kilavigwe nhosa muupango wa wamhazi, siyo kwa Imulungu. Na niye silonda mweye muilumbe na vinyamkela.
21 Hamudaha kung'wela kikasi cha Mndewa na vivija kung'wela kikasi cha vinyamkela, hamudaha kuja ndiya lwa Mndewa na kuja ndiya ya vinyamkela.
22 Hebu tolonda kumgeza Mndewa yone migongo? Vino siye tuna nguvu kubanza heyo?
23 Mweye molonga, “Vinhu vose todaha kutenda,” lakini niye nolonga siyo vinhu vose vinoga. Mweye molonga, “Vinhu vose todaha kutenda,” lakini niye nolonga siyo vinhu vose vozenga.
24 Munhu yoyose kumwenu sikuyaigese mwenyego yaiyeka, lakini yawagese wanhu wayagwe.
25 Diyeni chochose kiuzigwa kudigulilo, bila kuuza uza na kuitenda mizoyo nyunguwaa.
26 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Isi na vose vili mumo ni vinhu va Mndewa.”
27 Kamba munhu hamtogola Yesu kowagoneka kuja na mweye motogola kuchola, diyeni chochose chonda yawatandileni, sikumuuze uze mmizoyo yenu.
28 Lakini kamba munhu kowalongela, “Ndiya ino ilavigwa nhosa kwa vinyago va imilungu,” kwa mbuli ya ayo yawalongele na kwa mbuli ya mizoyo, sikumuje.
29 Nolonga vino, siyo mbuli ya mizoyo yenu, lakini mbuli ya moyo wa ayo yawalongele.
Munhu kodaha kulonga, “Habali kulekesigwa kwangu kutamanile moyo wa munhu iyagwe?
30 Kamba noja kuno nomgwaa nhogolwa Imulungu mbuli ya ndiya lwangu, habali munhu yanonge vihile mbuli ya ndiya inimgwelele nhogolwa Imulungu?”
31 Avo chochose kimutenda, iwe kuja hebu kung'wa, gose tendeni mbuli ya ukulu wa Imulungu.
32 Sikumuwe ng'hwalo kwa Wayahudi hebu kwa wanhu haweli Wayahudi hebu kwa wanhu wose wa Imulungu.
33 Muwe kamba niye, nogeza kuwanogeza wose kwa kila nzila, sitenda gaja gonyona kumwangu ganoga, lakini notenda gaja gowokona wayagwe wose ganoga, avo wadahe kukomboligwa.

11

1 Loleni vinhendile munikweleleze, kamba vija niye vinilolile viyatendile Kilisito na kumkweleleza.

Kugubika pala kipindi cha kumtambikila Imulungu

2 Nowagwaa nhogolwa kwa kung'humbuka niye kwa kila kinhu na kugagoga mafundizo ganiwagwee.

3 Lakini nolonda mujuwe kuwa Kilisito ayo pala kwa kila munhu, na
mkasano ayo pala kwa mwehe wake, na Imulungu ayo pala kwa Kilisito.
4 Avo kila mbigalo yompula Imulungu, hebu yolonga usenga wa Imulungu
kuno kagubika pala jake, ayo kombeza Kilisito.
5 Mtwanzi yoyose yompula Imulungu hebu kulonga usenga wa Imulungu
bila kugubika pala jake, ayo komgela kinyala mkasano wake. Mtwanzi
yotenda avo kaigala na mtwanzi yabeiye pala jake.
6 Mtwanzi yoleka kugubika pala jake, vivija yabee mvili zake. Kwavija
yogela kinyala kwa mtwanzi kusenya mvili zake hebu kubea, kolondigwa
yagubike pala jake.
7 Mbigalo halondigwa kugubika pala jake, kwavija heyo ayo sisila na
ukulu wa Imulungu. Lakini mtwanzi ayo ukulu wa mbigalo.
8 Kwavija mbigalo haumbigwe kulawa kwa mtwanzi, lakini mtwanzi
kalumbigwa kulawa kwa mbigalo.
9 Vivija mbigalo haumbigwe mbuli ya mtwanzi, lakini mtwanzi
kalumbigwa mbuli ya mbigalo.
10 Kwa mbuli ayo na mbuli ya wasenga wa kuulanga, lekaavo mtwanzi
kogubika pala jake iwe kilaguso cha kulongozigwa na mbigalo wake.
11 Lakini kwa kuilumba na Mndewa mtwanzi siyo kinhu bila mbigalo, na
mbigalo siyo kinhu bila ya mtwanzi.
12 Kamba vija mtwanzi viyalawile kwa mbigalo, vivo ili mbigalo kovum-
buka kulawa kwa mtwanzi, lakini vinhu vose volawa kwa Imulungu.
13 Gelegezeni wenyego, kamba vinoga kwa mtwanzi kumpula Imulungu
bila kugubika pala jake.
14 Hata Imulungu viyaumbile kolagusa kuwa mbigalo yahawa na mvili
nhali koigela kinyala mwenyego.
15 Lakini kwa mtwanzi kuwa na mvili nhali yolagusa unovu wake, kwavija
kagweleligwa mvili nhali zimgubike.
16 Kamba munhu yoyose kolonda kuibamila kwa mbuli ayo, siye twabule
mila iyagwe, vivija kwa vibumbila va wanhu wamtogole Imulungu.

Ndiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa
(Matayo 26:26-29; Maluko 14:22-25; Luka 22:14-20)

17 Mna gamalagizo gano, siwagwaa bule nhogolwa, kwavija miting'hano
yenu ya kumtambikila Imulungu yogala gehile kubanza ganogile.
18 Aho haichanduso, mhulika kuwa mwahaiting'hana hamoja moigola
mna ivibumbila, na niye notogola kidogo.
19 Ona molondigwa muigole, ili waja wemile mna uukweli oneke goya.
20 Avo mwahaiting'hana mogesa moja ndiya ya Mndewa kumbe haili vivo
bule.
21 Kwavija mna ukuja, kila imoja kolongola kusola ndiya yake mwenyego,
kuno wayagwe wana nzala na wayagwe wakoligwa.
22 Vino, mweye mwabule kae za kudila na kung'wela? Hebu mowazeha
kibumbila cha wanhu wamtogole Imulungu na kuwagela kinyala wanhu
weliduhu kinhu? Vino niwalongele choni? Niwagwee nhogolwa? Siwag-
waa nhogolwa kwa mbuli ayo!
23 Kwavija nibokela mafundizo kulawa kwa Mndewa niwagwee mweye.
Kilo kija Mndewa Yesu viyahindukigwe, kasola gate,
24 kamgwaa nhogolwa Imulungu, kadibanzula na kalonga, “Uno awo
lukuli lwangu, umugweleligwe, mutende vivo kwa kung'humbuka niye.”

25 Vivija, viyamambukize kuja kasola kikasi cha divai, kalonga, “Kikasi
kino ni lagano da sambi da Imulungu, mwiidamu yangu, kokose konda
mung'we, ing'weni kwa kung'humbuka niye.”
26 Kwavija mwahaja gate dino na kung'wela kikasi kino cha divai,
mowapetela wanhu ifa ya Mndewa mbaka vonda yeze kabili.
27 Avo munhu yoyose yoja gate da Mndewa hebu kung'wela vihile kikasi
acho cha divai, munhu ayo kotagusigwa kwa kulutendela vihile lukuli na
damu ya Mndewa.
28 Avo kila munhu tanhu yailolese mwenyego, yang'hali hanakuja gate na
kung'wela kikasi acho.
29 Kwavija munhu yoyose yoja na kung'wa bila kujuwa fambulo da lukuli
lwa Mndewa, munhu ayo koja na kung'wa nhaguso yake mwenyego.
30 Lekaavo, wanhu bwando kumwenu wanyolila na watamu, na wanhu
bwando wafa.
31 Maza tusongile kuilolesa goya wenyego, sambi tutagusigwe na Imu-
lungu.
32 Lakini totagusigwa na kufunzigwa na Mndewa, ili sikutoneke
tubananga hamoja na wanhu wa mwiisi.
33 Avo ndugu zangu, mwahaiting'hana hamoja kuja ndiya ya Mndewa, kila
munhu yambete miyage.
34 Na kamba hana munhu yoyose kana nzala na yaje ukae kumwake, ili
kuiting'hana kwenu sikukuwatende mutagusigwe na Imulungu. Lakini kwa
mbuli zija ziyagwe, nowapetela vondanize.

12

Nhunza zilawa kwa Loho Yang'alile

1 Sambi ndugu zangu, kwa mbuli ya nhunza zitugweleligwe na Loho
Yang'alile.
Nolonda mujuwe vinogile mbuli azo.
2 Mojuwa kamba vimukalile mung'hali hamunamjuwa Imulungu, mulon-
gozigwa na kutawaligwa na mbuli za kuvitambikila vinyago vilibule ugima.
3 Nolonda mujuwe kuwa, kuduhu munhu yoyose yolongozigwa na Loho
wa Imulungu yodaha kulonga, “Yesu yaduwiligwe,” na kuduhu munhu
yodaha kulonga, “Yesu ayo Mndewa,” bila kulongozigwa na Loho Yang'alile.
4 Kuna nhunza nyingi, lakini Loho yolava nhunza zizo imoja.
5 Kuna nzila nyingi za kusang'hana, lakini Mndewa yosang'haniligwa
imoja.
6 Kuna nzila nyingi za kusang'hana, lakini Imulungu ayo yowagwaa
wanhu wose udahi wa kusang'hana.
7 Loho Yang'alile koilagusa kwa kila munhu kwa nzila nyingi ili wanhu
wose wamwede.
8 Loho komgwaa munhu usenga uli na nzewele, na kwa munhu iyagwe
Loho iija komgwaa udahi wa kujuwa mbuli.
9 Loho iija komgwaa munhu imoja tamanilo, na komgwaa iyagwe udahi
wa kuhonya wanhu.
10 Loho Yang'alile komgwaa munhu udahi wa kutenda unzonza, iyagwe
komgwaa nhunza ya kulonga usenga wa Imulungu, na iyagwe komgwaa
nhunza ya kujuwa nhunza zilawa kwa Loho hebu hazilawa kwa Loho.
Vivija Loho komgwaa munhu nhunza ya kulonga ulonzi wa sambi, na
iyagwe nhunza ya kuzifambula.

11 Gano gose gotendigwa na Loho ayo imoja, komgwaa kila munhu nhunza
yake kamba viyolonda Loho.

Lukuli lumoja, maungo mengi

12 Kamba vija lukuli lumoja viwili na maungo mengi, hata kamba maungo
gago mengi, lakini gotenda lukuli lumoja, vivija vivo ili kwa Kilisito.
13 Vivo ili kumwetu siye wose, tuwe Wayahudi hebu haweli Wayahudi,
watumwa hebu wanhu walekesigwe, wose tubatizigwa kwa Loho imoja
mulukuli lumoja na wose tugweleligwa Loho imoja tumng'we.
14 Kwavija lukuli haluumbigwe kwa kiungo kimoja kiiyeka, lakini kwa
maungo mengi.
15 Maza mgulu wahalongile, "Kwavija niye sili mkono bule, sili kiungo cha
lukuli," vino sambi uwe kiungo cha lukuli? Aka!
16 Na gwiti dahalongile, "Kwavija niye sili siso bule, niye sili lukuli bule,"
vino, sambi diwe kiungo cha lukuli? Aka!
17 Maza lukuli lose lwahawile siso, munhu yahadahile vilihi kuhulika?
Na maza lukuli lose lwahakalile gwiti diiyeka, munhu yahadahile vilihi
kunusa?
18 Avo Imulungu kakika kila kiungo mulukuli kamba viyalondile.
19 Maza lukuli lose lwahawile kiungo kimoja, sambi kuwe na lukuli!
20 Vivo ili, maungo mengi, lakini lukuli lumoja.
21 Avo, siso hadidaha kuulongela mkono, "Sikulonda gweye!" hebu pala
hadidaha kugalongela magulu, "Siwalonda mweye!"
22 Lakini viikoneka, hatudaha kutenda kinhu bila maungo ga lukuli
gokoneka ganyolila.
23 Na maungo gotugesa hagafaya ng'hani, gago maungo gololesigwa goya,
kuno maungo gogela kinyala gogubikigwa goya.
24 Lakini maungo gotugesa todaha kugalagusa hatugatonga. Avo Imu-
lungu ayo yawikile lukuli hamoja, kakigwaa kutegelezigwa ng'hani kiungo
kija kihungukiligwe kutegelezigwa.
25 Avo, kuduhu kuigola mulukuli, lakini maungo gose goitaza.
26 Kamba kiungo kimoja chahalumila, maungo gose gayagwe golumila
hamoja nacho na kamba kiungo kimoja chahatogoligwa, maungo gose
gayagwe godeng'helela hamoja nacho.
27 Avo, mweye mose mwa lukuli lwa Kilisito, kila munhu kiungo cha lukuli
lulo.
28 Mvibumbila va wanhu wamtogole Yesu Imulungu kaweka, mosi watu-
migwa, pili watula ndagu na kadatu wafundiza, abaho kaweka waja weli na
nhunza ya kutenda unzonza, abaho waja weli na nhunza ya kuhonya hebu
kuwataza wayagwe hebu udahi wa kuwalongoza wanhu hebu kulonga
ulonzi wa sambi.
29 Wanhu wose siyo watumigwa hebu watula ndagu hebu wafundiza. Siyo
kila munhu kana udahi wa kutenda unzonza,
30 hebu kuhonya watamu hebu kulonga ulonzi wa sambi hebu kufambula
ulonzi.
31 Avo, sulukileni nhunza zili ng'hulu ng'hani.
Na niye nowalagusila nzila inogile ng'hani.

13

Unogelwa

1 Hata nahadaha kulonga ulonzi wa wanhu na hata wa wasenga wa
kuulanga, lakini kamba nabule unogelwa, ulonzi wangu nyangi ziiyeka
kamba munhu yotowa mpatu kuna dizengele hebu nyangili.
2 Vivija nodaha kuwa na nhunza ya kupeta usenga wa Imulungu, noz-
ijuwa mbuli zose zifisigwe, na nodaha kuwa na tamanilo da kuhamiza
vigongo, lakini nahaswela unogelwa niye siyo kinhu.
3 Nodaha kulava vinhu vangu vose kuwagwaa wakiwa, hata kuulava
lukuli lwangu lulukuzigwe, lakini nahaswela unogelwa hainifaya chochose.
4 Yeli na unogelwa kobetela kwa kufunga umoyo, muhole, kabule migongo
hebu kuitapa hebu kuigoda.
5 Yeli na unogelwa kotegeleza, haigesa mwenyego bule, hebu kugevuzika
himahima, kabule mfundo.
6 Yeli na unogelwa hadeng'helela gehile, lakini kodeng'helela ukweli.
7 Yeli na unogelwa habwela kuchugu, kotamaniligwa na kotamanila gose
na kogangamala.
8 Unogelwa haulemelwa. Kamba kuna nhunza za kupeta usenga wa
Imulungu, zose zobita siku dimoja, yahawa nhunza ya kulonga ulonzi wa
sambi, yohuhwa, wahawa ubala nao obita.
9 Kwavija ubala wetu na nhunza yetu ya kupeta mbuli ya Imulungu
hawenele,
10 lakini kipindi chahavika Imulungu kotenda chenele kija kihunguke na
hachenele cholawanya.
11 Ving'halile mwana, nilonga na nigelegeza na nigesa kamba mwana,
lakini sambi na mkulu, mbuli zose za uwana nizileka.
12 Kitona sambi kamba lumvuye mvuye mna ikiyoo, lakini aho kumwande
tokona meso kwa meso. Sambi nojuwa hadodo, aho kumwande nojuwa
goya, kamba vija Imulungu viyanjuwile niye.
13 Vinhu vino vidatu vosigala, kutogola, kutamanila na unogelwa, lakini
dili kulu kubanza gose awo unogelwa.

14

Nhunza ziyagwe zilawa kwa Loho Yang'alile

1 Uzahileni unogelwa. Vivija zahileni nhunza ziyagwe zilawa kwa Loho
Yang'alile, ng'hani ng'hani nhunza ya kuwapetela wanhu usenga wa Imu-
lungu.
2 Munhu yolonga kwa ulonzi ukanganya, halonga na wanhu lakini ko-
longa na Imulungu, kwavija kuduhu munhu yojuwa. Kolonga mbuli ziifisile
kwa udahi wa Loho.
3 Lakini waja owapetela wanhu usenga wa Imulungu, olonga na wanhu
mbuli ya kuwagela moyo, kuwagangamiza na kuwahoza mizoyo.
4 Waja olonga ulonzi ukanganya oigangamiza wenyego, lakini waja
owapetela wanhu usenga wa Imulungu, wao okigangamiza kibumbila
chose cha wanhu wamtogole Yesu.
5 Vinilonda niye mweye mose mulonge ulonzi ukanganya, lakini nolonda
ng'hani muwe na nhunza ya kuwapetela wanhu usenga wa Imulungu.
Kwavija munhu yeli na nhunza ya kuwapetela wanhu usenga wa Imulungu
kofaya ng'hani kubanza ija yolonga ulonzi wa kukanganya, mbaka hawe na
munhu wa kufambula mbuli zilongigwa, avo wanhu wose wamtogole Yesu
wadahe kugangamizwa.
6 Ndugu zangu, vino yowafaya choni naheza kumwenu kulonga na mweye
ulonzi ukanganya? Hakiwafaya chochose, mbaka niwalongeleni ugubulo

wa Imulungu hebu ubala fulani, hebu usenga wa Imulungu hebu mafundizo fulani.
7 Vivo ili kwa vinhu vilibule ugima vilava sauti, kamba vija kifengwa, hebu bango. Vino munhu kodahaze kujuwa lwila lutoigwa kamba kifengwa acho hebu bango vahatoigwa havilava sauti vinogile?
8 Kamba mhalati hailila goya, nani yonda yaitande kwa kuitowa?
9 Vivo ili kumwenu mweye, kamba lulimi lwenu halulonga kinhu kijuwika, nani yonda yadahe kugajuwa gomulonga? Kwavija kamba molonga na ubeho.
10 Kuna ulonzi mwingi mwiisi, lakini kuduhu ulonzi ulibule fambulo jake.
11 Lakini nahaleka kujuwa fambulo da ulonzi wa munhu, niye nokuwa munhu baki kumwake nayo kokuwa munhu baki kumwangu.
12 Kwavija mweye mosulukila kupata nhunza ya Loho, molondigwa muwambe kuzisang'hanila nhunza azo kwa kuwagangamiza wanhu wamtogole Yesu.
13 Avo munhu yolonga ulonzi ukanganya, kolondigwa yampule Imulungu yapate udahi wa kufambula.
14 Kwavija nahampula Imulungu kwa ulonzi ukanganya, loho yangu ayo ipula, lakini nzewele zangu zokala bule.
15 Avo nhende choni? Nompula Imulungu kwa loho yangu, vivija nompula Imulungu kwa nzewele zangu na nokwimba kwa loho yangu, vivija nokwimba kwa nzewele zangu.
16 Wahamgwaa nhogolwa Imulungu kwa loho yako iiyeka, yodahika vilihi kwa wanhu waiting'hane kwidika nhogolwa zako kwa Imulungu kwa kulonga, “Ona,” kamba hawakijuwa kiulonga?
17 Hata kamba nhogolwa zako kwa Imulungu zahanoga vilihi, wanhu wayagwe haziwagangamiza bule.
18 Nomgwaa nhogolwa Imulungu kwavija niye nolonga ulonzi ukanganya kubanza mweye mose.
19 Lakini nahaiting'hana na kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, nonogelwa kulonga mbuli tano zijuwika goya ili niwafundize wayagwe, kubanza kulonga mbuli magana kwa magana kwa ulonzi ukanganya.
20 Ndugu zangu, sikumugese kamba wana wadodo. Kwa mbuli ya gehile mukale kamba wana ving'hele welibule vitala, lakini mugese kamba viwogesa wanhu wabala goya.
21 Yandikigwa mna Gamalagizo kamba,
“Mndewa kolonga vino,
‘Kubitila wanhu olonga ulonzi ukanganya,
na kwa milomo ya wanhu baki,
nowalongela wanhu zangu,
lakini hawanitegeleza bule.’ ”
22 Avo nhunza ya kulonga ulonzi ukanganya ni kilaguso kwa wanhu hawamtogola Yesu, siyo kwa wanhu wamtogole Yesu, lakini nhunza ya kuwalongela wanhu usenga wa Imulungu ni kilaguso kwa wanhu wamtogole Yesu, siyo kwa wanhu hawamtogole Yesu.
23 Avo, wanhu wose wamtogole Yesu wahaiting'hana hamoja, na wose olonga kwa ulonzi ukanganya, baho waheza wanhu hawajuwa hebu wanhu hawamtogole Yesu, vino honda walonge kuwa mweye mose mna kibozi mbwelela?
24 Lakini wose wahalonga usenga wa Imulungu, yaheza munhu hajuwile kinhu hebu munhu hamtogola Yesu gose gonda yahulike gomulagusila nzambi zake na vivija gomtagusa.

25 Gaja gafisigwe mmizoyo yao gogubuligwa, nao ofugama na kumtambikila Imulungu, kwa kulonga, “Kweli Imulungu kabaha hamoja na mweye!”

Viilondigwa kutenda mvibumbila va wanhu wa Imulungu

26 Ndugu zangu, nofambula vino, mwahaiting'hana hamoja kumtambikila Imulungu, imoja kana nyila, iyagwe kofundiza, iyagwe kana ugubulo kulawa kwa Imulungu, iyagwe kana nhunza ya kulonga kwa ulonzi ukanganya, na iyagwe kofambula kija kilongigwe. Kila kinhu kiwe kwa kuwagangamiza wanhu waiting'hane.

27 Kamba munhu kolonga ulonzi ukanganya, wanhu wabili hebu wadatu, walonge imoja imoja, munhu iyagwe kolondigwa yafambule kija kilongigwa.

28 Lakini kamba kuduhu munhu yodaha kufambula mbuli ilongigwa, avo ija yolonga kwa ulonzi ukanganya yanyamale, yalonge mwenyego na kwa Imulungu.

29 Wanhu wabili hebu wadatu wagweleligwe usenga wa Imulungu, walonge na kuno wayagwe walolese goya gaja gowolonga.

30 Na kamba munhu yakalile aho kobokela usenga kwa Imulungu, ija yolonga yanyamale.

31 Mose modaha kulonga usenga wa Imulungu, imoja imoja, avo kila munhu koifunza na kugangamizwa.

32 Nhunza ya kulonga usenga wa Imulungu yolondigwa iwe mmakono ga mulongaji.

33 Kwavija Imulungu siyo Imulungu wa kuding'huka, lakini Imulungu wa tindiwalo.

Kamba viili mna ivibumbila vose va wanhu wa Imulungu,

34 watwanzi olondigwa wanyamale mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu. Hawatogoleligwa kulonga, lakini wategeleze, kamba Malagizo ga Wayahudi vigalonga.

35 Kamba hana kinhu olonda kukijuwa, wahabwela ukae odaha kuwauza wambigalo zao. Yogela kinyala kwa mtwanzi kulonga mvibumbila va wanhu wamtogole Yesu.

36 Vino, usenga wa Imulungu usonga kumwenu? Hebu uwavikila mweye mwiiyeka?

37 Kamba mweye moigesa wenyego molonga usenga wa Imulungu hebu wanhu wa Loho, avo muvijuwe kamba nokwandika gaja gaiyeka gayalagize Mndewa.

38 Kamba munhu hatonga kija kinyandika, sikumumtonge munhu ayo.

39 Ndugu zangu, sulukileni kuwapetela wanhu usenga wa Imulungu na sikumumgomese munhu yoyose kulonga ulonzi ukanganya.

40 Lakini tendeni goya kila kinhu, kamba viilondigwa.

15

Kuzilibuka kwa Kilisito

1 Ndugu zangu, lelo nolonda kuwakumbusa Mbuli Inogile iniwapetele, na mweye muibokela, Mbuli ayo Inogile acho chandusilo cha kumtamanila kwenu Imulungu.

2 Usenga uniwapeteleni, ayo Mbuli Inogile. Mwahaigoga ng'hani mokomboligwa. Kamba mwahaleka kuigoga mugaya bule kutogola.

3 Niwagwaa kinhu kikulu ng'hani kimbokele, Kilisito kafa kwa nzambi zetu, kamba Maandiko Gang'alile vigolonga,

4 kamba kazikigwa, abaho siku da kadatu kazilibuka, kamba Maandiko
Gang'alile vigolonga,
5 kamulawilila Kefa, abaho kawalawilila watumigwa wose longo na wa-
bili.
6 Abaho kawalawilila kwa mwanza umoja wanahina zake bwando,
kubanza magana matano, wanhu bwando mna iwao wang'hali wagima
lakini wayagwe wafa.
7 Kumwande kamulawilila Yakobo, abaho kawalawilila watumigwa wose.
8 Kukimambukizo kandawilila na niye vivija, hata kamba niigala na
munhu yavumbuke kipindi kihile.
9 Kwavija mna iwatumigwa wose niye na munhu mdodo ng'hani, niye
sifaya hata kukemigwa mtumigwa, kwavija niwadununza wanhu wamto-
gole Yesu.
10 Lakini kwa ng'hekewa ya Imulungu niwa kamba vinili, na ng'hekewa
iyanigwelele hayagile bule. Nisang'hana ng'hani kubanza wayagwe wose,
hata avo siyo niye nisang'hane, lakini ng'hekewa ya Imulungu ya hamoja
na niye.
11 Lakini siyo kinhu, kamba niye niwapetela wanhu Mbuli Inogile hebu
wao wawapetela wanhu. Mweye mose mutogola usenga awo.

Kuzilibuka kwa wafile

12 Lelo, kamba towapetela wanhu kuwa Imulungu kamzilibula Kilisito
kwa wanhu wafile, wanhu wayagwe kumwenu odaha vilihi kulonga kuwa
wanhu wafile honda wazilibuke bule?
13 Kamba kweli wanhu wafile honda wazilibuke bule, yofambula kuwa
Kilisito hazilibuke bule.
14 Kamba Kilisito hazilibuke kwa wanhu wafile, togaya bule kuwapetela
wanhu na kutamanila kwetu kuduhu kinhu.
15 Avo tokoneka wavizi mgameso ga Imulungu, kwavija tulonga Imu-
lungu kamzilibula Kilisito kwa wanhu wafile. Kamba kweli, Imulungu
hamzilibule Kilisito, avo wanhu wafile honda wazilibuke.
16 Kwavija kamba wanhu wafile hawazilibuka bule, avo Kilisito
hazilibuke bule.
17 Kamba Kilisito hazilibuke kwa wanhu wafile, kumtamanila kwenu
kuduhu kinhu, na mung'hali mopotela mzinzambi zenu.
18 Vivija ino yofambula kuwa waja wamtogole Kilisito abaho wafa,
wapotela.
19 Kamba tomtamanila Kilisito vinogile kwa ugima uno wiiyeka, tofaya
koneligwa bazi ng'hani na wanhu kubanza munhu yoyose iyagwe mwiisi.
20 Lakini kweli Kilisito ayo wa ichanduso kuzilibuka kwa wanhu wafile,
ino yolagusa kuwa waja wafile ozilibuka vivija.
21 Kwavija kamba ifa viigaligwe mwiisi na munhu, vivo ili kuzilibuka kwa
wanhu wafile kogaligwa na munhu.
22 Kwavija kamba wanhu wose viwofa mbuli ya kuilumba kwao na
Adamu, vivo ili wanhu wose ozilibuligwa kwa wanhu wafile mbuli ya
kuilumba kwao na Kilisito.
23 Lakini kila munhu kozilibuligwa mna ikipindi chake, tanhu Kilisito,
abaho waja weli wanhu zake mna ikipindi chonda yeze Kilisito.
24 Abaho wahavika uhelelo, Kilisito kobananga utawala wose na udahi
wose na mamulaka gose, na komgwaa Undewa Imulungu Tata.
25 Kwavija Kilisito kolondigwa yatawale mbaka Imulungu vonda
yawahume wose wamwihile na kuweka hasi ya magulu gake.

26 Mdumuka wa kimambukizo kubanangigwa kokuwa ifa.
27 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Imulungu kokwika vinhu vose
hasi ya magulu gake.” Avo yahalonga, “Vinhu vose.” Imulungu mwenyego
kahaduhu, heyo ayo yokwika vinhu vose hasi ya Kilisito.
28 Lakini vinhu vose vahekigwa hasi ya utawala wa Kilisito, nayo Imwana,
koika mwenyego hasi ya Imulungu, yekile vinhu vose hasi yake, na Imu-
lungu kovitawala vose kila hanhu.
29 Kamba wanhu wafile hawazilibuka bule, vino otenda choni wanhu
waja obatizigwa mbuli ya wao? Habali obatizigwa mbuli ya wanhu awo
wafile?
30 Na siye, habali twamdizumozumo kila saa?
31 Ndugu zangu, kila siku na mmabehi na ifa! Magoda ganilinago
kumwenu kwa kuilumba na Yesu Kilisito Mndewa wetu gonhenda nonge
vino.
32 Vino mogesa nipata choni kwa kuitowa na wanhu waigalile na
ming'onyo ako Efeso? Kamba wanhu wafile hawazilibuka, “Tuje na tung'we,
kwavija mayo tofa.”
33 Sikumuwe wabozi, “Mbwiga wehile oibananga tabiya inogile.”
34 Muwe na nzewele na muleke kutenda nzambi, kwavija wanhu
wayagwe kumwenu hawamjuwile Imulungu, na nolonga vino kuwagela
kinyala.

Kuzilibuka kwa lukuli

35 Wanhu wayagwe odaha kuuza, “Vino, wanhu wafile odaha vilihi
kuzilibuka? Na lukuli lwao lokuwaze?”
36 Uuzaji awo wakibozi! Mwahahanda mbeyu, haikota mbaka tanhu ife.
37 Na kiuhanda ni mbeyu iiyeka, yodaha kuwa mbeyu ya ngano hebu
mbeyu ziyagwe, lakini onda wote aho kumwande okuwa mnoga.
38 Imulungu koitenda mbeyu ayo yote na koigwaa mnoga uyolonda
mwenyego, kila mbeyu koigwaa mnoga wake.
39 Vinhu vose viumbigwe haviigalile. Wanhu, wanyama, ndege na somba
wana ng'huli, lakini ng'huli zao haziigalile bule.
40 Kuna ng'huli za kuulanga na ng'huli za mwiisi. Unovu wa ng'huli za
kuulanga hauigalile na unovu wa ng'huli za mwiisi.
41 Zuwa dina unovu wake, mbalamwezi vivija ina unovu wake na nhondo
vivija zina unovu wake. Hata nhondo vivija haziigalile kwa unovu.
42 Vivo vonda iwe, kwa waja wafile vonda wazilibuke. Lukuli lwa-
hazikigwa lokola, lwahazilibuka halukola bule.
43 Lwahazikigwa lwiha, lwahazilibuka lunoga, lwahazikigwa lonyolila
lwahazilibuka luna nguvu.
44 Lwahazikigwa lokuwa lukuli, lwahazilibuka lokuwa lukuli lwa loho.
Kamba tuna lukuli lwa kiunhu, vivija tokuwa na lukuli lwa kiloho.
45 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu wa ichanduso, Adamu
kalumbigwa yawe ugima,” lakini Adamu wa ikimambukizo ayo Loho
yowagwaa wanhu ugima.
46 Siyo lukuli lwa kiloho ulo lulongole, lakini lukuli lwa kiunhu ulo
lulongole.
47 Adamu wa ichanduso, kalumbigwa kwa udongo, Adamu wa kabili
kalawa kuulanga.
48 Awo weli mwiisi waigala na munhu yaumbigwe kwa udongo, na awo
wa kuulanga waigala na heyo yalawile kuulanga.

49 Kamba vija vituigalile na heyo yaumbigwe kwa udongo, vivo vonda
tuigale na heyo yalawile kuulanga.
50 Ndugu zangu, nolonda mujuwe kamba, kija kili na lukuli na damu haki-
daha kuwa na fungu Muundewa wa Imulungu, na kija kinangika chaduhu
fungu da kija kileka kunangika.
51 Tegelezeni, nowalongeleni mbuli ifisigwe. Wose hatufa bule, lakini
wose togaluka.
52 Yolawilila kwa kusinhukiza, himahima kubanza siso vidibwenza. Mha-
lati ya ikimambukizo yahalila, wanhu wafile ozilibuka, wose togaluka, avo
hatufa kabili.
53 Ng'huli zetu zifa na kunangika, zogaluka kuwa ng'huli zileka kufa hebu
kunangika.
54 Avo yahalawilila vino, lukuli lunangika logaluka sikulunangike na kija
kifa honda kife, aho golawilila Maandiko Gang'alile galongile, “Ifa ihumwa
na kuhuma kuvika!”
55 “Ifa, kuhuma kwako kwa kwahi?
Ifa, udahi wako wa kulumiza wa kwahi?”
56 Ifa yopata udahi wa kulumiza kulawa kwa nzambi, na nzambi zopata
udahi kulawa kwa Malagizo.
57 Lakini tumgwee nhogolwa Imulungu yotugwaa kuhuma kubitila Mndewa
wetu Yesu Kilisito!
58 Avo, ndugu zangu oniwanogela, gangamaleni. Siku zose muhunganike
kumsang'hanila Mndewa, kwavija kuduhu kinhu chonda mutende mwi-
isang'hano ya Mndewa chonda chage bule.

16

Kusanga sente kuwataza wakilisito

1 Mwahasanga sente mbuli ya wanhu wa Imulungu, nowalonda mutende
kamba vija vinivilongele vibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Galatia.
2 Kila jumapili kila munhu kumwenu yabagule sente, ziigale na vija
vimupatile, zikeni goya, ili vondanize sikumulonde kusanga sente.
3 Vondanize, nowagwaa baluwa na nhunza zenu waja muwasagule na
nowatuma wachole Yelusalemu.
4 Kamba yofaya na niye nichole, aho odaha kuchola na niye.

Mbuli zoyogesa Paulo kusang'hana

5 Nahabitila mwiisi ya Makedonia, nokwiza kuwalola, kwavija nogesa
kubitila Makedonia.
6 Sengine nokala na mweye kipindi kidodo, hebu sengine nodaha kukala
na mweye kipindi chose cha kihuhwe, avo modaha kunitaza nigendelele na
mwanza wangu kokose konda nichole.
7 Mndewa yahalonda, nokwiza kumwenu kukala ng'hani, kubanza kwima
aho kwa kipindi kidodo.
8 Nokala hano kudibuga da Efeso mbaka siku ya Pentekosite.
9 Kwavija nivuguliligwa lwivi mkulu mbuli ya sang'hano yangu, hamoja
hana wanhu bwando ondema.
10 Timoseo yaheza, mbokeleni goya, kwavija kotenda sang'hano ya Mn-
dewa, kamba niye.
11 Munhu yoyose sikuyambezeli, lakini mumtaze yagendelele goya na
mwanza wake, ili yabwele kumwangu, kwavija niye nombeta hamoja na
ndugu zangu.

12 Avo, kwa mbuli ya ndugu yetu Apolo, baho kwa baho nimnanahiza yeze
kumwenu hamoja na wanhu wayagwe wamtogole Yesu, lakini halonda bule
kwiza sambi, avo yahadahika kokwiza.

Mbuli za kimambukizo

13 Kaleni meso, gangamaleni mditamanilo, muwe magalu na weli na
nguvu.
14 Sang'hano zenu zose muzitende kwa unogelwa.
15 Ndugu zangu, mojuwa kuwa Sitefana na wanhu wa lubuga lwake
wakala wa ichanduso kumtogola Yesu mwiisi ya Akaya. Watenda vi-
wadahile kuwasang'hanila wanhu wa Imulungu. Ndugu zangu, nowapula,
16 wategelezeni wanhu kamba wano, na munhu yoyose iyagwe
yosang'hana hamoja na wao.
17 Nodeng'helela ng'hani kwavija Sitefana, Folitunata na Akaiko wavika
hano. Kukala kwao hano, ni kamba wasola hanhu ha kukala na mweye.
18 Wautenda moyo wangu usamhuke ng'hani, kamba viwawatendile mw-
eye musamhuke. Wategelezeni wanhu kamba wao.
19 Vibumbila va wanhu wamtogole Yesu mwiisi ya Asiya kwa kuilumba
na Kilisito vowalamuseni ng'hani. Akula na Pilisila na wanhu wa Imulungu
weli mzing'anda zao, omulamuseni kwa twaga da Mndewa.
20 Wanhu wose hano wamtogole Yesu omulamuseni.
Muilamuse kwa nzila ilagusa moinogela.
21 Niye Paulo nowalamusa, nokwandika kwa makono gangu mwenyego.
22 Munhu yoyose hamnogela Mndewa, yaduwiligwe na Imulungu!
Mndewa wetu izo!
23 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu ikale hamoja na mweye.
24 Nowanogela mose kwa kuilumba na Yesu Kilisito.

Baluwa ya Kabili ya Paulo kwa wanhu wa ako Kolinto

Ulongozi

2 Wakolinto chandikigwa na mtumigwa Paulo muumwaka 55 na 56 toka kuvumbuka kwa Kilisito (Sula ya 1:1). Ino ayo baluwa ya kabili mna izibaluwa zitulinazo ziyandike Paulo kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolinto. Wanhu oifunza mbuli oitogolela kuwa ichanduso Paulo kandika baluwa ng'hali kwa wanhu wa ako Kolinto. Twabule baluwa ino ilongigwe mzisula za 2:3-4:2. Baluwa ino kwa Wakolinto yogesigwa yandikigwa kipindi Paulo kakala ako Makedonia (Sula ya 2:13).

2 Wakolinto cha vingine, cholonga mbuli zake mwenyego na cholonga mbuli za moyo. Paulo kosimulila deng'ho mbuli ya usenga unogile uyapatile kulawa kwa Tito mbuli ya wanhu wamtogole Yesu ako Kolinto. Mna ibaluwa ino, tona mafundizo mengi mbuli ya kulava kulawa mna idilagano da sambi, hanhu Paulo hayalavile malagizo mbuli ya kusanga sente na kuzigala kuwataza wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu (Sula ya 8-9). Yokoneka wanhu wayagwe watumigwa wa uvizi kulawa kunze ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu obitila wanhu wayagwe mna ikibumbila kumulonga vihile Paulo na kuitogola wenyego. Wawatenda wanhu wanyawe nyawe mbuli ya mamulaka ga Paulo, mbuli ayo yogesigwa kamba ayo imtendile Paulo yalaguse mamulaka kamba mtumigwa wa Yesu Kilisito kukimambukizo cha Wakolinto wa kabili.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa wanhu wa kibumbila wamtogole Yesu (Sula ya 1:1-7).

Abaho Paulo kolonga viyagimbule mwanza wake uyagesile na usenga uyabokele mbuli yao na viwaibokele baluwa yake ya ichanduso (Sula ya 1:8-7:16).

Abaho Paulo kolava mafundizo mbuli ya sente zisangigwe kwa kuwataza wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu (Sula ya 8:1-9:15).

Kukimambukizo Paulo koigombela mbuli ya utumigwa wake na kolonga mbuli ya mwanza wake wa kutembelela (Sula ya 10:1-13:10).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito kwa kulonda Imulungu, na
ndugu yetu Timoseo towatumileni baluwa mweye kibumbila cha wanhu
wamtogole Yesu ako Kolinto, hamoja na wanhu wose wa Imulungu mwiisi
yose ya Akaya,
2 Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na
tindiwalo.

Paulo komgwaa nhogolwa Imulungu

3 Tumgwee nhogolwa Imulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito, Tata
Imulungu yowonela wanhu bazi na kuwahoza mizoyo yao!
4 Imulungu kotuhoza mizoyo mna gamagayo getu, ili na siye tuwahoze
mizoyo awo weli mna gamagayo, kwa kuhozigwa kukuja kutuhozigwe siye
na Imulungu.
5 Kamba vija madununzo ga Kilisito vigokongezeka kumwetu, vivija
kubitila Kilisito kuhozigwa kwetu mizoyo kokongezeka.
6 Twahagaya, togaya mbuli ya kuhozigwa kwenu mizoyo na kukom-
boligwa kwenu. Kamba twahahozigwa mizoyo na mweye vivija mohozigwa

mizoyo ili kuwagangamiza mufunge umoyo mna gamagayo kamba vitugaya siye.
7 Vivija, tamanilo jetu kumwenu digangamala, kwavija tojuwa kuwa kamba vija vitugaya hamoja, vivija mohozigwa mizoyo hamoja na siye.
8 Ndugu zetu, hatulonda kuwafisa vitugaiye mwiisi ya Asiya. Tugaya ng'hani mbaka tugesa tolemelwa kufunga umoyo na tofa.
9 Tugesa tukala kamba wanhu watagusigwe ifa. Mbuli ino ilawilila ili sikutuitamanile wenyego, lakini tumtamanile Imulungu, yowazilibula wanhu wafile.
10 Imulungu katuhonya mdizumozumo da ifa, na kogendelela kutuhonya. Siye totamanila kuwa Imulungu kotuhonya kabili,
11 mweye mwahatutaza kutupulila kwa Imulungu. Vinhu bwando vinogile vitupatile kwa wanhu bwando kutupulila, votenda wanhu bwando wamgwee nhogolwa Imulungu wetu.

Paulo kogimbula viyalondile kutenda

12 Siye toigodela kinhu kimoja, mizoyo yetu yotulongela vitukala mwiisi ino, ng'hani ng'hani vituilumba na mweye, kwa kung'ala na ukweli kulawa kwa Imulungu. Tutenda vivo siyo kwa kulongozigwa na nzewele za wanhu wa mwiisi, lakini kwa ng'hekewa ya Imulungu.
13 Towandikila mweye gaja gamudahile kugasoma na kugajuwa. Niye notamanila motujuwa goya,
14 kwavija mbaka sambi mutujuwa kidogo. Tojuwa kuwa mna isiku ija ya kwiza Mndewa Yesu modaha kuigodela siye kamba siye vituigodela mweye.
15 Kwavija ng'hala nijuwile goya, tanhu nilonda kwiza kumwenu ili mumwede kunyona miyanza mibili.
16 Muumwanza wangu wa kuchola isi ya Makedonia, nilonda kubitila kumwenu, na umbwelo kulawa Makedonia vivija mbitile kumwenu, ili mungale mwanza wangu wa kuchola Yudea.
17 Vino mweye vimgesa vinifungile mwanza wangu, ng'hala nonyawanyawa? Hebu mogesa notenda mbuli zangu kamba viwotenda wanhu, nahalonga, “Dimema, ona,” nahalonga, “Da hindi, ona”?
18 Kamba Imulungu viyolonga ukweli, usenga wetu kumwenu siyo kulonga, “Ona” na “Bule.”
19 Kwavija Yesu Kilisito, Mwana wa Imulungu, itumpetile kumwenu, niye na Sila na Timoseo, hakalile munhu wa kulonga, “Ona” na “Bule”. Lakini kumwake heyo siku zose, “Ona.”
20 Kwavija haitongigwa Imulungu kalonga miyanza mingahi, vija viyalongile kubitila Kilisito vokuwa, “Ona.” Lekaavo “Ona” yetu itulonga kubitila Kilisito, toilonga kwa kumgwaa ukulu Imulungu.
21 Imulungu mwenyego ayo yotutenda siye na mweye tugangamale kwa kuilumba na Kilisito. Imulungu ayo yatusagule siye,
22 katwikila kinhu kilagusa siye twa wanhu zake, na kamwika Loho wake mmizoyo yetu kamba fungu dodo da gaja gose gayatwikile.
23 Imulungu ayo msindila wangu, kaujuwa moyo wangu! Niye sibwelile ako Kolinto kwavija niwonela bazi.
24 Hatulonda kuwananahiza choni cha kutamanila, tojuwa kamba mugangamala mditamanilo jenu, lakini siye tosang'hana na mweye mbuli ya deng'ho jenu.

2

1 Avo nigelegeza, sikuniwatembelele kabili na kuwanyunyuwaza.

2 Kwavija nahawanyunyuwaza mweye, nani yonda yanihoze umoyo?
Siyo wawaja waniwanyunyuwaze?
3 Lekaavo niwandikila baluwa, silondile kwiza kumwenu na kunyun-
yuwazwa na mweye mulondeke kunhenda niye ndeng'helele. Vinikona
niye nahadeng'helela na mweye vivija modeng'helela.
4 Mna ibaluwa ija niwandikila kwa kunyunyuwala na usungu muumoyo
na mahozi mengi, sandike kwa kuwagela usungu, lakini kuwalagusila
viniwanogela ng'hani.

Kugela kumgongo nzambi za munhu

5 Kamba munhu yahamgela usungu miyage, hangelile usungu ng'hani
niye, ila kawagela usungu mweye mose, silonda kuwa msabalu ng'hani bule.
6 Nhaguso iyatagusigwe munhu ayo na wanhu bwando kumwenu
yomfaya.
7 Kisigale sambi, mugele kumgongo na kumuhoza umoyo, ili sikuyanyun-
yuwale ng'hani na kubwela kuchugu.
8 Nowapula ng'hani, mulagusileni kabili munhu ayo kuwa mumnogela.
9 Kilamuso cha kuwandikila baluwa ija, nilonda kuwageza nijuwe kamba
modaha kugoga kila kinhu.
10 Mwahagela kumgongo nzambi za munhu, na niye vivija nogela kum-
gongo. Kwavija nahagela kumgongo, kamba kweli cha baho kinhu cha
kugela kumgongo, aho nogela kumgongo mgameso ga Kilisito mbuli ya
mweye,
11 ili Mwenembago sikuyawe mbala kumwetu, kwavija tojuwa viyogesa.

Paulo konyawanyawa kudibuga da Tuloasi

12 Vimvikile kudibuga da Tuloasi kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya
Kilisito, nivika Mndewa kanivugulila nzila nimsang'hanile.
13 Lakini nikala moyo nyunguwaa, kwavija simvikile ndugu yangu Tito.
Avo niwalaga nichola Makedonia.

Kuhuma kubitila Kilisito

14 Lakini, Imulungu yagweleligwe nhogolwa, yotulongoza mna ikibum-
bila cha kudeng'helela kuhuma kubitila Kilisito na kubitila siye topwililisa
kila hanhu usenga wa Kilisito kamba mnung'ho.
15 Kwavija siye tuigala na mnung'ho unogile wa ubani ulavigwe na Kilisito
kwa Imulungu, ukwenela kwa wanhu wose okomboligwa na waja opotela.
16 Kwa waja opotela, mnung'ho awo ogala ifa, lakini kwa waja okom-
boligwa, mnung'ho awo ogala ugima. Vino nani yofaya kwa sang'hano ayo?
17 Siye hatuigalile na wanhu wayagwe, opata sente kwa kuchuuza usenga
wa Imulungu, siye kwa kuilumba na Kilisito tolonga fulu ipile mgameso ga
Imulungu, kamba wanhu tutumigwe na Imulungu.

3

Wasang'hanaji wa Lagano da Sambi

1 Vino, tosonga kabili kuitogola wenyego? Hebu tolonda baluwa
yandikigwe na mweye kututogola siye hebu tuwandikile baluwa kuitogola
wenyego kamba viwotenda wanhu wayagwe?
2 Mweye wenyego mwa baluwa yetu, yandikigwe mmizoyo yetu, baluwa
ijuwike na kusomigwa na kila munhu.
3 Yolagusa kamba mweye mwa baluwa ya Kilisito yaigalile kwa makono
getu. Baluwa ayo hayandikigwe kwa wino lakini yandikigwa kwa Loho wa
Imulungu yeli mgima, hayandikigwe mdibwe ila mmizoyo ya wanhu.

4 Siye hatunyawanyawa kulonga vino mgameso ga Imulungu, kwavija
tomtamanila Kilisito.
5 Hatudaha kulonga tusang'hana chochose kwa udahi wetu wenyego, ila
udahi wose tuli nao olawa kwa Imulungu,
6 yatugwelele udahi wa kuwa wasang'hanaji wa lagano da sambi, siyo
kwa malagizo gandikigwe, ila kwa Loho wa Imulungu. Kwavija malagizo
gandikigwe gogala ifa, lakini Loho Yang'alile kogala ugima.
7 Malagizo gekigwa mgamabwe, na ukulu wa Imulungu oneka mbaka
wanhu wa Izilaeli walemelwa kulola kihanga cha Musa hata mng'alo wa
kihanga viukalile ovulala. Kamba malagizo gogala ifa gasang'hana na
kugala ukulu kamba awo,
8 vino, sang'hano ya Loho Yang'alile haigala ukulu ubanzile ng'hani?
9 Kamba kukala na ukulu mna isang'hano igala kutagusigwa, avo
sang'hano itutenda tunoge mgameso ga Imulungu yogala ukulu ubanzile
ng'hani!
10 Kwa mbuli ayo, kija kikalile na ukulu aho haichanduso, sambi chabule
ukulu mbuli ya kija kili na ukulu ubanzile ng'hani.
11 Kwavija kamba kija kikalile kwa kipindi kidodo kikala na ukulu, avo
kija kikala siku zose chokuwa na ukulu ubanzile ng'hani!
12 Kwavija siye totamanila avo, hatudumba kulonga.
13 Siye hatuigalile na Musa yagubike kihanga chake kwa kikumbi ili
wanhu wa Izilaeli sikuwone mng'alo viukalile ovulala.
14 Lakini nzewele zao zifungigwa, mbaka sambi wahasoma vitabu va
lagano da umwaka nzewele zao zigubikigwa na kikumbi acho. Kikumbi
acho hakisegesigwa mbaka munhu yailumbe na Kilisito.
15 Ona, mbaka sambi, wahasoma Malagizo ga Musa, nzewele zao zigu-
bikigwa na kikumbi acho.
16 Lakini munhu yahambwelela Mndewa, kikumbi acho chosegesigwa.
17 Avo, “Mndewa,” ayo Loho, na aho kuyali Loho wa Mndewa baho kuli na
kulekesigwa.
18 Avo siye wose, vihanga vetu havigubikigwe tuigala na kiyoo kulagusa
ukulu wa Mndewa. Togalusigwa tuigale ng'hani na tuvike muukulu ng'hani.
Ino ayo sang'hano ya Loho wa Mndewa.

4

Ngama mzinongo

1 Avo, Imulungu kwa bazi jake, katugwaa sang'hano ino, na siye hatub-
wela kuchugu.
2 Tuzileka mbuli zose zigela kinyala na za kinyelegezi, hatulonga mbuli
za uvizi hebu kuilonga vihile mbuli ya Imulungu. Lakini kwa kulonga
ukweli mgameso ga Imulungu, ili wayagwe watugese mmizoyo yao kamba
totamaniligwa.
3 Avo kamba Mbuli Inogile ituwapetela wanhu ifisigwa, ifisigwa kwa hewo
opotela.
4 Hawatogola kwavija Mwenembago, imulungu wa isi ino kazigela
nzewele zao mdiziza, ili sikuwawone mulenge wa Mbuli Inogile ya ukulu
wa Kilisito, yaigalile na Imulungu kwa kila kinhu.
5 Kwavija hatuipetela wenyego, ila tompeta Kilisito yeli Mndewa na siye
twa wasang'hanaji zenu kwa Yesu.

6 Imulungu yalongile, “Mulenge umwemwese kulawa mdiziza!” Ayo
yatendile mulenge wake umwemwese mmizoyo yetu, katugwelela mulenge
wa nzewele za ukulu wa Imulungu mkihanga cha Yesu Kilisito.
7 Lakini siye tuli na ngama ino tuigala na nongo, ili kulagusa kamba nguvu
ng'hulu yolawa kwa Imulungu, siyo kumwetu.
8 Siku zose togaya, lakini hatuhondigwa, tokona shaka, lakini hatubwela
kuchugu,
9 todununzigwa, lakini hatulekigwa kutazigwa, tolagazigwa hasi, lakini
hatubanangigwe bule.
10 Kipindi chose toisola ifa ya Yesu mzing'huli zetu, ili ugima wa Yesu vivija
oneke mzing'huli zetu.
11 Siku zose za ugima wetu twa mdizumozumo da ifa mbuli ya Yesu, ili
ugima wake oneke mzing'huli zetu zifa.
12 Avo, ifa yosang'hana mgati mmwetu, lakini ugima osang'hana mgati
mmwenu.
13 Maandiko Gang'alile golonga, “Nitogola lekaavo nonga.” Kwa kuta-
manila kukuja, na siye vivija totogola lekaavo tolonga,
14 kwavija tojuwa kamba Imulungu yamzilibule Mndewa Yesu kwa wafile,
vivija kotuzilibula siye hamoja na Yesu, na kotwika siye na mweye kuulon-
gozi wake.
15 Kwavija gano gose kwa sama ya mweye, ili ng'hekewa ya Imulungu
iwavikile wanhu bwando, itende wamtogole Imulungu na wamgwelele
ukulu.

Kukala kwa kumtamanila Imulungu

16 Lekaavo hatubwela kuchugu. Hata kamba ng'huli zetu zofa, lakini siku
zose loho zetu zotendigwa za sambi.
17 Magazo gotupata gabuha na gokala kwa kipindi kidodo, lakini gotu-
galila ukulu wa milele kubanza gago gamagazo.
18 Avo sambi tugese vinhu vikoneka, ila tugese vija havikoneka. Kwavija
vinhu vikoneka vokala kwa kipindi kidodo, lakini vija havikoneka vabule
uhelelo.

5

1 Kwavija tojuwa kamba hema ino itukala sambi hano mwiisi, awo lukuli
lwetu, dahabanangika Imulungu kotuvaza kae iyagwe ako kuulanga, kae
ilibule uhelelo haizengigwe kwa makono ga wanhu.
2 Lakini sambi togutilila, kipindi vitubeta kwa kusulukila tugweleligwe
lukuli lwa kuulanga,
3 kwavija twahavazigwa lukuli lwa sambi, hatukoneka twa mwazi.
4 Vitukala mdihema dino da mwiisi, togutilila kwa lusikisiki, kwavija
hatulonda kululeka lukuli luno lwa mwiisi, lakini tolonda kuvazigwa kae
yetu ya kuulanga, ili kija kifa kigalusigwe na ugima wa milele.
5 Imulungu mwenyego ayo yatutandile gano gose. Katugwaa Loho wake
kamba fungu dodo da gaja gayatwikile.
6 Avo siku zose togangamala. Tojuwa kamba vitukala mzing'huli zino, twa
kutali na kae yetu hamoja na Mndewa.
7 Kwavija tokala kwa kumtamanila Imulungu, siyo kwa gaja gotulola.
8 Lakini togangamala na tolonda kuleka ukazi uno wa lukuli na kukala
hamoja na Mndewa.
9 Mbuli ng'hulu, towamba ng'hani kumnogeza Mndewa, iwe tokala mwiisi
ino hebu kuulanga.

10 Kwavija kila munhu kokwima kuulongozi wa Kilisito yatagusigwe.
Kila munhu kobokela kija kiyolondigwa, kamba vija viyasang'hane mwiisi,
kamba ganoga hebu geha.

Umbwiga na Imulungu kubitila Kilisito

11 Siye tojuwa choni kumdumba Mndewa, avo towamba kuwatewenza
wanhu wayagwe. Imulungu kotujuwa goya, na niye nogesa kamba mweye
vivija munjuwa mmizoyo yenu.
12 Siye hatugeza kuitogola kabili kumwenu. Lakini towagwaa kilamuso
kinogile mweye muigodele siye, ili mudahe kuwedika waja oigodela vija
vikoneka na oleka vija vili mmizoyo.
13 Kamba tokoneka twabule nzewele, mbuli ya Imulungu na kamba tuna
nzewele, mbuli ya mweye.
14 Tolongozigwa na unogelwa wa Kilisito, sambi tojuwa munhu imoja kafa
mbuli ya wanhu wose, avo wose wafa nayo.
15 Kafa mbuli ya wanhu wose, ili wanhu okala sikuwakale wenyego, lakini
wakale mbuli ya heyo yafile na kazilibuligwa mbuli ya hewo.
16 Avo kulawa sambi, hatumgesa munhu kwa kumulola. Hamoja hana
kipindi tumgesa Kilisito kwa kumulola, sambi hatutenda vivo kabili.
17 Munhu yoyose yahailumba na Kilisito kotendigwa wa sambi,
gaumwaka gabita, ga sambi geza.
18 Gano gose golawa kwa Imulungu, yatutendile tuilumbe nayo ku-
bitila Kilisito na katugwelela sang'hano ya kuwatenda wanhu wayagwe
wailumbe nayo.
19 Avo, kubitila Kilisito Imulungu kailumba na wanhu wa mwiisi, hagesile
nzambi zao, katugwaa usenga wa kuwapetela wanhu wailumbe nayo.
20 Avo, siye tolonga mbuli ya Kilisito, kubitila siye Imulungu kowapula
mweye. Towapula kwa twaga da Kilisito, muilumbe na Imulungu.
21 Imulungu kamtenda ija yelibule nzambi yasole nzambi zetu, ili kubitila
heyo Imulungu yatutende tunoge mgameso gake.

6

1 Kwavija tosang'hana hamoja na Imulungu, towapula mweye mubokele
ng'hekewa ya Imulungu, sikumutogole yage bule.
2 Imulungu kolonga,
“Kipindi kinogile vikivikile cha kukonela bazi,
nikutegeleza,
kipindi cha kukukombola vikivikile,
nikutaza.”
Tegelezeni! Sambi acho kipindi kinogile, lelo dijo siku da kukomboligwa!
3 Hatulonda kumwikila munhu yoyose ng'hwalo, ili sang'hano yetu sikui-
longigwe vihile.
4 Avo toilagusa kamba kweli twa wasang'hanaji wa Imulungu kwa kila
kinhu, kwa kufunga umoyo na kwa kugaya na kwa kipindi kidala na kwa
madununzo,
5 kwa kutoigwa na kwa kugodekigwa mkifungo na kwa kuding'huligwa
na kwa kusang'hana ng'hani na kwa kuwasa meso na kwa nzala.
6 Tuilagusa twa wasang'hanaji zake kwa kung'ala kwetu na kwa nzewele
na kwa kubetela na kwa moyo unogile na kwa Loho Yang'alile na unogelwa
wa ukweli,
7 na kwa kulonga ukweli na kwa nguvu ya Imulungu. Totenda goyolonda
Imulungu kamba mgoha wetu wa kuitowela na kuigombela wenyego.

8 Totenda kwa kutegelezigwa na kugeligwa kinyala, tolongigwa vinogile
na tolongigwa vihile, tolongigwa twa wavizi, lakini tolonga ukweli.
9 Tojuwika, lakini totendigwa kamba hatujuwika, tokoneka tofa, lakini
tung'hali wagima, tutoigwa lakini hatukomigwe bule.
10 Tunyunyuwala lakini siku zose todeng'helela, twa wakiwa lakini towa-
tenda wanhu bwando wawe wagoli, tokoneka twabule kinhu lakini kila
kinhu chetu.
11 Ndugu zetu Wakolinto! Tulonga na mweye vinogile, mizoyo yetu
yaduhu lusikisiki.
12 Siye twabule lusikisiki na mweye, lakini mweye muna lusikisiki na siye.
13 Sambi nolonga na mweye kamba wanangu, sikumuwe na lusikisiki
mmizoyo yenu kamba siye vitutendile.

Paulo kowazuma sikuwailumbe na wanhu hawamtogole Yesu

14 Sikumuilumbe na wanhu hawamtogola Yesu. Vino ganogile na gehile
gana umbwiga gani? Hebu yodahikaze mulenge na ziza kukala hamoja?
15 Vino Kilisito na Mwenembago oilumbaze? Vino munhu yomtogola
Kilisito koilumbaze na ija hamtogola Kilisito?
16 Vino Ng'anda ya Imulungu yoilumbaze na vinyago va imilungu? Avo
siye twa Ng'anda ya Imulungu yeli mgima! Kamba viyalongile Imulungu
mwenyego,
“Nokala nao
na kutembela hamoja nao.
Niye nokuwa Imulungu wao,
na wao okuwa wanhu zangu.”
17 Avo Mndewa kolonga,
“Segeleni kumwao
na mwiinege nao.
Sikumukwase kinhu kifitile,
na niye nowabokela mweye.
18 Nokuwa Tataenu,
na mweye mokuwa wanangu wa kimbigalo na wa kitwanzi,
kolonga Mndewa yeli na Udahi wose.”

7

1 Mbwiga zangu niwanogela, gaja gose gayalongile Imulungu ni mbuli ya
siye. Avo tusunhe dikwe da ng'huli zetu hebu mizoyo yetu, tung'ale ng'hani
na tumtegeleze Imulungu.

Deng'ho da Paulo

2 Twikeni mmizoyo yenu. Hatumtendele gehile munhu yoyose, hatumu-
lumize hebu kumnyonya munhu yoyose.
3 Silonga mbuli zino kwa kumtagusa munhu, kamba vinongile, mweye
mwa mmizoyo yetu, tufe hamoja hebu tuwe wagima hamoja.
4 Nojuwa mugangamala, noigodela mweye! Nihozigwa moyo ng'hani
kipindi chose cha magayo getu, nodeng'helela ng'hani.
5 Hata vituvikile Makedonia, hatubwihile bule. Kila mwambu tukala na
magayo, kunze migomvi na mizoyo yetu imema bwembwe.
6 Lakini Imulungu yowahoza mizoyo wanhu okala moyo nyunguwaa,
katuhoza mizoyo viyezile Tito kumwetu.
7 Siyo kwiza kwake kwiiyeka, lakini vivija mbuli ya mweye vimumuhozile
umoyo. Nayo katulongela vimusulukila kunyona na vimunyunyuwale kwa
gaja galawilile, na vija vimulonda kunigombela, avo nodeng'helela ng'hani.

8 Hata kamba kwa baluwa yangu ija niwatenda munyunyuwale,
sigelegeza habali nhendile vivo. Nogesa baluwa ija iwatenda
munyunyuwale, lakini kwa kipindi kidodo.
9 Sambi nodeng'helela, siyo kwavija munyunyuwala, lakini kwavija kun-
yunyuwala kwenu kuwatenda muleke nzambi na mumbwelela Imulungu,
na Imulungu kakusang'hanila kunyunyuwala kuko, avo hatuwalumize
bule.
10 Kwavija kunyunyuwala kulawaga kwa Imulungu kotenda wanhu
waleke nzambi ili wakomboligwe, avo hailondigwa kona usungu kwa mbuli
ayo. Lakini kunyunyuwala kwa mwiisi kogala ifa.
11 Loleni, viyatendile Imulungu kubitila kunyunyuwala kwenu, sambi
mowamba ng'hani, modaha kulagusa kamba munoga. Mokona usungu
mwahagona gehile gosang'hanwa, mosinhuka na kudumba, mosulukila
ganogile, muilava kwa kusang'hana, molonda kona ganogile gotendeka.
Kwa kila mbuli muilagusa mwabule gehile.
12 Avo, hamoja nyandika baluwa ija, sandike mbuli ya munhu yatendile
gehile hebu mbuli ya munhu yatendeligwe gehile. Lakini nyandika ili
yoneke mgameso ga Imulungu, vija mweye vimuwambile kutusang'hanila.
13 Lekaavo siye tuhozigwa mizoyo.
Siyo kuhozigwa umoyo kwiiyeka, lakini vivija tudeng'helela vitumone
Tito kana deng'ho, mbuli ya kumuhoza moyo kwenu.
14 Mbuli ya mweye niye niigoda ng'hani kumwake, na hamungelile
kinyala bule. Siku zose tuwalongela ukweli, na vivija kuigoda kwetu kwa
Tito mbuli ya mweye kulagusa ukweli wiiyeka.
15 Avo unogelwa wake kumwenu okongezeka ng'hani, yahakumbuka
vimugagogile mafundizo gake, na vija vimumbokele kwa bwembwe na
kugwaya.
16 Sambi nodeng'helela ng'hani kwavija nodaha kuwatamanila ng'hani!

8

Kulava kwa moyo unogile

1 Ndugu zetu, tolonda mujuwe, Imulungu viyavigwelele ng'hekewa
vibumbila va wanhu wamtogole Kilisito ako Makedonia.
2 Wanhu awo wagaya ng'hani, lakini deng'ho jao dikala kulu, na wakala
na moyo wa kulava vinhu vao hamoja wakiwa ng'hani.
3 Nowalongela ukweli, walava ng'hani, na walava kubanza viwadahile.
Kwa kulonda wenyego,
4 watupula ng'hani vivija na wao wengile mwiisang'hano ino inogile ya
kuwataza wanhu wa Imulungu.
5 Wasang'hana kubanza vitugesile! Tanhu wailava wenyego kwa Mn-
dewa, abaho wailava kumwetu, kamba viyalondile Imulungu.
6 Avo tumpula Tito yaisongile sang'hano ino ya kulava kwa moyo unogile,
vivija yawataze kuimambukiza kumwenu.
7 Mweye mna vinhu bwando, kumtamanila Imulungu, ulonzi unogile,
nzewele, kuwamba ng'hani kutenda ganogile na unogelwa wenu kumwetu.
Avo vivija towalonda mweye muwe na moyo unogile ng'hani mwi-
isang'hano ino ya kulava.
8 Niye siwagwaa lagizo bule, lakini nolonda kuwalagusila mweye
wayagwe viwowamba kuwataza wanhu, ili nijuwe unogelwa wenu viwili
wa ukweli.

9 Kwavija muijuwa ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kilisito, hamoja
kakala na kila kinhu, lakini kaitenda mkiwa mbuli yenu mweye, ili kubitila
ukiwa wake mweye muwe na kila kinhu.
10 Kwa mbuli ino, niye vinigesa vinoga mweye mwahamambukiza gaja
gamusongile mwaka ubitile. Mweye mukala wanhu wa ichanduso siyo
kulava kwiiyeka, lakini vivija kwa moyo wa kulonda kulava.
11 Avo mambukizeni sang'hano ayo ya kulava kwa moyo unogile, kamba
vija vimusulukile ng'hani kuisang'hana, avo isang'haneni sambi kwa kija
kimulinacho.
12 Kamba munhu kana moyo wa kulava, Imulungu kobokela kija kiyalina-
cho, halola kija kiyebule.
13 Niye silonda kuwadikwa mweye mizigo abaho wayagwe wabwihile,
lakini mweye mose muwe sawa.
14 Vinhu vingi vimulinavo sambi viwataze waenu welibule, ili na wao
vonda wawe na vinhu vingi viwataze mweye kipindi mwabule kinhu. Baho
mose mokuwa sawa.
15 Kamba Maandiko Gang'alile vigolonga, “Ija yakubile kingi hapatile
kingi ng'hani, na ija yasolile kidogo hahungukilwe kinhu.”

Tito na wayage

16 Nomgwaa nhogolwa Imulungu kwa kumgwaa Tito moyo wa kuwataza
mweye kamba moyo unilinao niye!
17 Siyo kwavija siye tumulongela, lakini vivija kakala kosulukila ng'hani
kuwataza, kwa kulonda mwenyego keza kumwenu.
18 Tomtuma ndugu imoja hamoja nayo, yotegelezigwa ng'hani mna
ivibumbila vose va wanhu wamtogole Yesu, kwa sang'hano yake ya
kuwapetela wanhu Mbuli Inogile.
19 Vivija, ndugu ayo kasaguligwa na vibumbila va wanhu wamtogole Yesu
yange na siye kipindi vitugala sente zino, sente zigala ukulu kwa Mndewa
na zilagusa moyo wetu wa kuwataza wanhu.
20 Toiteganya wanhu sikuwatuyalalile vitwika hamoja na kugola sente
zino zilavigwe kwa moyo unogile.
21 Siye tolonda kusang'hana ganogile siyo mgameso ga Mndewa yaiyeka,
lakini vivija mgameso ga wanhu.
22 Vivija tomtuma hamoja nao ndugu yetu, miyanza mingi tumgeza na
tumona kana moyo wa kuwataza wanhu. Sambi kana moyo wa kuwataza
ng'hani wanhu kwavija kowatamanila mweye ng'hani.
23 Tito ayo miyangu, tosang'hana hamoja mbuli ya mweye. Ndugu zetu
wayagwe okwiza hamoja nayo, wao wasenga wa vibumbila va wanhu
wamtogole Yesu na ogala ukulu kwa Kilisito.
24 Avo walagusileni unogelwa wenu, ili vibumbila va wanhu wamtogole
Yesu wajuwe totenda goya vituigodela mweye.

9

Kuwataza wakilisito waetu

1 Silondigwa kuwandikila mbuli ya sang'hano ya kuwataza wanhu wa
Imulungu.
2 Nowajuwa vimuwamba kuwataza wanhu, niye niigodela mbuli ayo kwa
wanhu wa Makedonia. Niwalongela toka mwaka ubitile mweye wanhu wa
Akaya muitanda kulava, moyo wenu wa kulava uwatenda wanhu bwando
watende vivo.

3 Avo nowatuma ndugu wano, ili kuigoda kwetu mbuli ya mweye
sikukuwe mulomo wiiyeka. Lakini muitande kuwataza, kamba viniwalon-
gele wao motenda.
4 Kwavija kamba naheza na munhu wa Makedonia na twahawavika
hamuitandile, baho siye togwa kinyala kwavija tuigodela ng'hani mweye.
Na mweye vivija mogwa kinyala kwavija tuwatamanila ng'hani!
5 Avo nigesa vinoga kuwapula ndugu wano wanongolele kwiza kumwenu,
waitande nhunza yenu ng'hulu yumulongile moilava. Baho yolagusa
kuwa nhunza ayo yolavigwa kwa kulonda mweye wenyego, siyo kwa ku-
nanahizigwa.
6 Kumbukeni, munhu yohanda kidogo kosenga kidogo. Munhu yohanda
vingi kosenga vingi.
7 Kila munhu kamba viyagesile muumoyo wake yalave kija kiyalinacho,
siyo kwa moyo hamgwazo hebu kunanahizigwa, kwavija Imulungu komno-
gela munhu yolava kinhu kuno moyo kwatu!
8 Avo Imulungu kodaha kuwagwaa vingi ng'hani kubanza vija vimulonda,
siku zose mpate kila kinhu kimulonda, avo muvisang'hanile kwa kila
sang'hano inogile.
9 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,
“Kowagwaa kwa moyo unogile wanhu wakiwa
na moyo wake unogile wabule uhelelo.”
10 Nayo Imulungu yomgwaa mbeyu mulimaji na ndiya, vivija kowagwaa
mweye mbeyu zimulonda, na kozitenda zote, zikule na zilele ng'hani mbuli
ya kulava kwenu kwa mizoyo yenu inogile.
11 Kowatenda muwe wagoli siku zose kwa kila kinhu, mudahe kuwa na
moyo unogile kipindi chose, ili wanhu wamgwee nhogolwa Imulungu mbuli
ya nhunza zenu ziwabokele kubitila siye.
12 Kwavija sang'hano ino yumutenda siyo tu yowataza wanhu wa Imulungu,
lakini vivija yowatenda wanhu bwando wamgwee nhogolwa ng'hani Imu-
lungu.
13 Kwa mbuli zinogile zilagusigwa kwa sang'hano yenu ino, wanhu bwando
omgwaa nhogolwa Imulungu mbuli ya kuigoga kwenu Mbuli Inogile ya
Kilisito yumuitogola, na mizoyo yenu inogile ya kulava vinhu venu kumwao
na kwa wanhu wose wayagwe.
14 Avo mizoyo yao yowanogela na owapulila mweye mbuli ya ng'hekewa
ng'hulu iyawagwelele Imulungu.
15 Tumgwee nhogolwa Imulungu mbuli ya nhunza yake iswelile ulonzi wa
kuisimulila!

10

Paulo koigombela sang'hano yake

1 Niye Paulo mwenyego, wanhu wayagwe olonga namuhole kipindi na-
hawa na mweye, lakini nahawa kutali na mweye namsabalu. Nowapula
kwa bazi na moyo unogile wa Kilisito,
2 vondanize sikumunhende niwe msabalu, kwavija nojuwa nodaha kuwa
msabalu kwa waja olonga tokala kamba viwokala wanhu wa mwiisi ino.
3 Ona, tokala mwiisi, lakini hatuitowa kamba viwoitowa wanhu wa mwi-
isi.
4 Silaha zituitowela siye siyo silaha za mwiisi ino, lakini nguvu ya Imu-
lungu, itulaga ng'hambi zose. Tobananga mbuli zose za uvizi,
5 togabananga magoda gose gotenda viyagwe na nzewele ya kumjuwa
Imulungu. Togaboka magesa gose na kugatenda gamtegeleze Kilisito.

6 Mwahagoga kila kinhu, siye tuitanda kumtagusa munhu yoyose yoleka
kugoga.
7 Mweye mololа mbuli za kunze. Kamba munhu yoyose kogesa heyo
munhu wa Kilisito, kolondigwa yagese kabili kuwa siye twa wanhu wa
Kilisito kamba viyali heyo.
8 Niye sikona kinyala hata kamba nibanza kuigoda mbuli ya udahi
uyatugwelele Mndewa, katugwaa udahi wa kuwazenga mweye siyo wa
kuwabomola.
9 Silonda mweye mugese nolonda kuwagela bwembwe kwa baluwa
zangu.
10 Kwavija olonga, “Baluwa za Paulo zizama na zimema mbuli ng'hulu,
lakini yahawa hamoja na siye konyolila, na ulonzi wake siyo kinhu cho-
chose!”
11 Wanhu kamba awo olondigwa wajuwe kamba vose vibili sawa, gaja
gatwandika kipindi twahawa kutali na gaja gonda tusang'hane twahawa
hamoja na mweye.
12 Siye hatudaha kuika hamoja hebu kuigala na wanhu waja oitogola
wenyego. Wanhu oitenda wenyego kinhu cha kupimila na wanhu oilinga
wao kwa wao, wanhu awo wabule nzewele!
13 Lakini siye hatuigoda ng'hani, kuigoda kwetu kokuwa mna isang'hano
iyatugwelele Imulungu, vivija sang'hano ayo, iyo itusang'hana kumwenu.
14 Siye hatunabanza kuigoda, kamba vija hatunakwiza kumwenu, kwav-
ija siye twiza kumwenu na tuwagalila Mbuli Inogile ya Kilisito.
15 Avo siye hatubanza kuigoda mbuli ya sang'hano itendigwe na wanhu
wayagwe. Lakini tololela kuwa kumtamanila kwenu Imulungu kogendelela
na sang'hano yetu kumwenu yokuwa ng'hulu kwa kukweleleza viyolonda
Imulungu.
16 Abaho todaha kuipeta Mbuli Inogile mziisi ziyagwe, zili kutali na
mweye. Kwavija hatulonda kuigodela sang'hano imalile kusang'hanigwa na
munhu iyagwe hanhu aho.
17 Lakini, kamba vigolonga Maandiko Gang'alile, “Munhu yolonda
kuigoda, yaigodele kija kiyasang'hane Mndewa.”
18 Kwavija munhu yotogoligwa siyo ija yoitogola mwenyego, lakini ija
yotogoligwa na Mndewa.

11

Paulo na watumigwa wavizi

1 Nogesa mofunga umoyo mbuli ya niye, hata kamba nokoneka nambozi,
sikumutonge ng'hani!
2 Nowonela migongo, kamba Imulungu viyowonela migongo, mweye
muigala na mhambe inimtandile yafungiligwe zengele na mbigalo imoja,
nayo ayo Kilisito.
3 Lakini nodumba kamba dija dizoka kwa ubala wake wa uvizi
viyamvizile Hawa, nzewele zenu zodaha kugalusigwa na moleka kung'ala
kwenu na kuilava kwenu kweli kwa Kilisito.
4 Kwavija munhu yoyose yokwiza kumwenu na kuwapetela usenga wa
Yesu hauigalile na uja utuwapetele mweye mombokela, na moitogola loho
iyagwe haiigalile na Loho Yang'alile yumumbokele na moutogola usenga
uyagwe hauigalile na Mbuli Inogile yumubokele kumwetu.
5 Niye sigesa kuwa na mdodo kubanza awo oikema, “Watumigwa
wakulu.”

6 Sengine nokoneka sili mulongaji goya, lakini nzewele ninazo, mbuli ino
tuilagusa goya siku zose na kipindi chose.
7 Vino niye nhenda vihile, viniitendile mwenyego sifaya na kuwatenda
mweye mufaye, kwa kuwapetela Mbuli Inogile ya Imulungu na silondile
fungu jojose?
8 Vinikalile nowasang'hanila mweye, fungu jangu dilawa mna ivibumbila
viyagwe va wanhu wamtogole Yesu. Avo kamba vija niwaboka vinhu vao ili
niwasang'hanile mweye.
9 Ving'halile na mweye simgazile munhu yoyose yangwee chochose ki-
nonda, kwavija ndugu walawile Makedonia wangalila kila kinhu kinondile.
Kamba vija vindekile kuwagaza kwa kinhu chochose, avo nogendelela
kutenda vivo!
10 Kamba vija ukweli wa Kilisito viuli mgati mmwangu, kuduhu munhu
yoyose mwiisi ya Akaya yodaha kunhenda sikuniigodele mbuli ayo.
11 Vino niye nolonga vino kwavija siwanogela bule? Imulungu kojuwa
kuwa nowanogela!
12 Nogendelela kusang'hana kamba vinisang'hana sambi, ili niwagwise
waja “watumigwa wakulu” olonga kwa kuigoda kuwa osang'hana kamba
vitusang'hana siye.
13 Kwavija wanhu awo siyo watumigwa wa ukweli, wasang'hanaji wavizi,
oitenda kuwa watumigwa wa Kilisito.
14 Ona, mbuli ino siyo kilozo! Kwavija hata Mwenembago mwenyego
koitenda msenga wa mulenge kulawa kuulanga!
15 Avo hatukanganya bule kamba wasang'hanaji wa Mwenembago nao
oitenda wasang'hanaji wa gaja ganogile. Kukimambukizo obokela fungu jao
dilondigwa kwa sang'hano zao.

Kugaya kwa Paulo kamba mtumigwa

16 Nolonga kabili, munhu sikuyanhende niye nambozi. Lakini yahan-
henda mbozi, yanibokele kamba mbozi ili na niye niigode kidogo.
17 Mbuli ino inonga sambi silagilizigwe na Mndewa nonge, mbuli ino ya
kuigoda, nolonga kamba munhu mbozi.
18 Kwavija wanhu bwando oigodela mbuli za kiunhu, na niye vivija
notenda vivo.
19 Kwavija mweye mna nzewele, lekaavo mokala kwa kufunga umoyo na
wanhu wabozi.
20 Mweye mokala kwa kufunga umoyo hata munhu yowatenda watumwa,
hebu yowanyonya hebu yopata vinhu kwa migongo yenu hebu yowehula
hebu yowazaba mkihanga.
21 Nokona kinyala kulonga siye tunyolila kusang'hana mbuli azo!
Nolonga kamba munhu mbozi, kamba munhu yoyose kogeza kuigodela
kinhu, na niye vivija sidumba kuigodela.
22 Kamba wao Waebulania? Na niye vivija na Muebulania. Kamba wao
Waizilaeli? Na niye vivija na Muizilaeli. Kamba wao olawa mulukolo lwa
Abulahamu? Na niye vivija nolawa mulukolo lwa Abulahamu.
23 Kamba wao wasang'hanaji wa Kilisito? Nolonga kamba munhu
yeli na kibozi mbwelela, niye na msang'hanaji wa Kilisito kubanza awo!
Niye nisang'hana sang'hano ndala ng'hani, ngodekigwa mkifungo miyanza
bwando, nhoigwa miyanza bwando, ng'hala mdizumozumo da ifa miyanza
bwando.
24 Miyanza mitano Wayahudi wanhowa mbalati malongo madatu na tisa.

25 Miyanza midatu Walumi wanhowa mbalati, mwanza umoja wanhowa
mabwe. Miyanza midatu mbenekeligwa na ngalawa ng'hulu mbahali na
mwanza umoja nisinda mgamazi imisi na ikilo.
26 Mna imiyanza yangu ng'hala mdizumozumo da kusoligwa na mazi
ga lwanda, ng'hala mdizumozumo da wabokaji, ng'hala mdizumozumo da
wayahudi wayangu, ng'hala mdizumozumo da wanhu haweli Wayahudi,
ng'hala mdizumozumo kudibuga, ng'hala mdizumozumo da kumuhulo,
ng'hala mdizumozumo mbahali na ng'hala mdizumozumo da ndugu wa
uvizi.
27 Nisang'hana na kugaya, ng'hala meso miyanza mingi, ng'hala na nzala
na ng'hilu na miyanza mingi nisinda na nzala, ng'hala nokona beho na
ng'hala nabule viwalo.
28 Kubanza avo vose, siku zose nina ng'honde ya kuvisang'hanila vibum-
bila va wanhu wamtogole Yesu.
29 Kamba munhu konyolila, na niye vivija nonyolila. Kamba munhu
katenda nzambi, na niye nokona usungu.
30 Kamba nahaigoda, noigodela kunyolila kwangu.
31 Imulungu, Tata wa Mndewa Yesu, yotogoligwa siku zose, kojuwa niye
siviza bule.
32 Ving'halile ako Damesiki, mkulu wa isi, yakalile yolongozigwa na
mndewa Aleta, keka wakalizi kudibuga da Damesiki ili wangoge.
33 Lakini nihumulusiligwa mdigelo, kubitila zonzo dikalile muuluwa, vino
vivo vinihonyeke mmakono gake.

12

Vinhu viyalagusiligwe Paulo na kugubuliligwa na Mndewa

1 Nolonda kuigoda, hamoja haifaya chochose. Lakini sambi nolonga mbuli
ya vinhu viyanilagusile Mndewa na kunigubulila.
2 Nomjuwa munhu imoja Mkilisito, miyaka longo na nne ibitile kagaligwa
mbaka kuulanga. Sijuwile bule kamba kakala ako na lukuli hebu na loho,
Imulungu heyo yajuwile.
3 Nolonga kabili, nojuwa munhu ayo kagaligwa kuulanga, lakini sijuwa
bule kamba kakala mulukuli hebu siyo mulukuli, Imulungu kojuwa.
4 Kuko kuulanga kahulika mbuli hazidahika kusimulila, mbuli azo munhu
halondigwa kuzilonga.
5 Avo noigodela munhu kamba ayo, lakini siigodela mwenyego, ila mbuli
za kunyolila kwangu.
6 Maza nondile kuigoda, sambi niwe mbozi, kwavija nahalongile ukweli.
Lakini siigoda kwavija silonda munhu yangese ng'hani kubanza vija viyony-
ona na kuhulika vinilonga.
7 Lakini kunhenda niye sikuniigode ng'hani mbuli ya vinhu vingi viyan-
gubulile Mndewa, nigweleligwa usungu mulukuli kamba mwiba, msenga
wa Mwenembago kanhowa, ili sikuniigode ng'hani.
8 Nimpula Mndewa miyanza midatu yanisegesele mbuli ayo.
9 Lakini Mndewa kanongela, “Ng'hekewa yangu kumwako gweye yotosha,
kwavija udahi wangu okuwa mkulu ng'hani gweye wahanyolila.” Avo
nodeng'helela ng'hani kuigodela kunyolila kwangu, ili udahi wa Kilisito
ukale kumwangu.
10 Avo niye nodeng'helela kunyolila, kuligigwa, kuzehigwa, kugaya na
madununzo mbuli ya Kilisito. Kwavija nahanyolila, baho nogangamala.

Paulo viyowagesa Wakolinto

11 Niye niitenda nambozi, lakini mweye wao munhendile niwe vivo. Mweye wao mulondeke kungwaa nhogolwa. Kwavija hata kamba niye sifaya, sili mdodo bule kubanza awo oikema, “watumigwa wakulu.”
12 Unzonza na vifukuzi vitendeke kumwenu kwa kufunga umoyo vilagusa goya kuwa niye na mtumigwa.
13 Vino mweye muswela choni kubanza vibumbila viyagwe va wanhu wamtogole Yesu, lakini niye siwagazile mweye munitaze? Chonde, geleni kumgongo kwa kuwatendela vihile!
14 Sambi niitanda kwiza kumwenu kwa mwanza wa kadatu, na silonda kuwagaza bule, kwavija niye nowalonda mweye siyo vinhu vimulinavo. Siku zose tata na mama owekila ngama iwana na siyo iwana owekila ngama tata zao na mama zao.
15 Niye nodeng'helela kulava vinhu vose vinilinavo na vivija kuilava mwenyego mbuli ya kuwataza mweye. Vino mweye hamuninogela ng'hani kwavija niye nowanogela ng'hani?
16 Motogola kuwa siwagazile bule. Lakini munhu iyagwe kodaha kuwalongela kwavija niye na mbala ng'hani niwavizila.
17 Vino niye niwanyonya mweye kubitila msenga yoyose inimtumile kumwenu?
18 Niye nimpula Tito yeze kumwenu, na nimtuma ndugu yetu weze hamoja. Vino Tito kawanyonya? Vino mweye hamujuwile bule kuwa siye tolongozigwa na moyo umoja na tosang'hana hamoja?
19 Modaha kulonga kuwa siye toigombela wenyego kumwenu! Lakini siye tolonga mbuli zino mgameso ga Imulungu, kuno tuilumba na Kilisito. Mbwiga zangu, kila kinhu kitusang'hana, tosang'hana kuwagangamiza mweye.
20 Nodumba naheza kumwenu, honda niwavike kamba vinonda niye, na mweye honda mumbone kamba vimulonda niye niwe. Nodumba nodaha kuvika wanhu ogomba hebu kuyonela migongo hebu kuigevuza hebu kuwa na gahigahi hebu kuideta hebu kuiliga hebu kuigoda na kuiding'hula.
21 Nodumba naheza kumwenu kabili, Imulungu wangu konhenda niwe muhole mgameso genu, nowalilila wanhu bwando watendile nzambi aho haichanduso, lakini hawalekile uchafu wao, kusulukila kwihile na ugoni.

13

Paulo komambukiza kwa kuwazuma na kuwalamusa

1 Uno okuwa mwanza wangu wa kadatu kwiza kumwenu. Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga, “Kitala chochose cholondigwa choneke na wanhu wabili hebu wadatu.”
2 Ving'halile na mweye muumwanza wangu wa kabili niwazuma, na sambi nowazuma kabili ning'hali kutali, kipindi naheza honda niwonele bazi waja watendile nzambi aho umwaka hebu munhu yoyose iyagwe.
3 Mweye wenyego molola kamba Kilisito kolonga mgati mmwangu. Kumwenu mweye Kilisito hanyekile, lakini kolagusa nguvu zake kumwenu.
4 Kwavija hata kamba kawambigwa mumsalaba kwa kunyolila, lakini sambi mgima kwa nguvu ya Imulungu. Na siye vivija tonyolila kwa kuilumba nayo, lakini kwa nguvu ya Imulungu twa wagima hamoja nayo ili tuwasang'hanile mweye.
5 Muilolese wenyego mujuwe kamba momtamanila Imulungu. Muigeze wenyego. Vino mweye hamujuwile kuwa Yesu Kilisito kokala mgati mmwenu? Kamba haili avo, mweye mulemelwa.
6 Lakini notogola mweye mojuwa kuwa siye hatulemelwe bule.

7 Avo tompula Imulungu sikumutende mbuli yoyose ihile. Siyo kamba tolonda wanhu watugese siye tuhuma, lakini mweye mutende ganogile hata kamba siye tokoneka tulemelwa.
8 Kwavija siye hatudaha kuulema ukweli, lakini tougendeleza ukweli.
9 Todeng'helela kuwa siye tunyolila, lakini mweye mugangamala, na tompula Imulungu mutelele ng'hani.
10 Lekaavo, nowandikila mbuli zino ning'hali kutali, ili naheza kumwenu sikuniwe msede kwa kuusang'hanila udahi uyanigwelele Mndewa, udahi wa kuwagangamiza siyo wa kuwabomola.
11 Avo ndugu zangu, nowalaga! Wambeni kukala mutelele, gogeni mbuli zangu, muilumbe, kaleni moyo hole. Nayo Imulungu wa unogelwa na tindiwalo kokuwa hamoja na mweye.
12 Muilamuse kwa nzila ilagusa moinogela.
13 Wanhu wose wa Imulungu owalamusa.
14 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu Kilisito na unogelwa wa Imulungu kwa kuilumba na Loho Yang'alile, vikale na mweye mose.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Galatia

Ulongozi

Kitabu cha Wagalatia chandikigwa na Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Baluwa ino Paulo kawandikila vibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Galatia hagati ya mwaka wa 48-57 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Wagalatia ogesigwa awo wanhu wakalile ako Lumi mwiisi ya Galatia. Wanhu oifunza mbuli hawajuwile bule kamba Paulo kakala kwahi viyandike baluwa ino, lakini yogesigwa sengine kayandikila Efeso hebu Kolinto.

Paulo kawandikila wanhu wamtogole Yesu, wose Wayahudi kwa wanhu haweli Wayahudi mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Galatia. Kandika baluwa ino kuwalemela wafundiza wavizi walongile wanhu wamtogole Yesu olondigwa kukweleleza malagizo ga Wayahudi kulawa mna idilagano da umwaka, ng'hani ng'hani kwingila kumbi. Kukala na kibumbila cha wanhu mna iwanhu wamtogole Yesu kikemigwe Wayuda walondile wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu wengile kumbi. Vivija walonga Paulo hakalile Mtumigwa bule, Paulo kaigombela mbuli ya utumigwa wake kwa kulonga mbuli zake za umwaka (Sula ya 1:11-2:14) na kaigombela Mbuli Inogile kwa kusimulila wanhu okomboligwa kwa kumtamanila Yesu Kilisito (Sula ya 2:16). Ino yolawilila kwa bazi da Imulungu na siyo kija kiwosang'hana wanhu.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Galatia (Sula ya 1:1-5).

Abaho Paulo kosimulila mbuli zake ziyagwe za kuchugu ili kuigombela viilondigwa kumwake kuwafundiza wanhu na kolonga viyagezile kukala kwa kukweleleza malagizo lakini mbuli ayo haitendile chochose (Sula ya 1:6-2:21).

Abaho kosimulila sang'hano ya malagizo na ng'hekewa mna uukombola (Sula ya 3-4).

Abaho kolonga mbuli ya malagizo gayagwe mbuli ya viilondigwa kukala kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 5:1-6:10).

Paulo komambukiza baluwa yake kwa kuwalamusa na kowapula wakumbuke Imulungu kiyagaluse mgati ya munhu kinoga ng'hani kubanza malagizo ga lukuli, kamba vija kwingila kumbi (Sula ya 6:11-18).

1 Niye Paulo, namtumigwa, sikemigwe hebu kutumigwa na wanhu, lakini
nhumigwa na Yesu Kilisito na Imulungu Tata, yamzilibule Yesu kwa wafile.
2 Ndugu wose weli hamoja na niye tovilamusa vibumbila va wanhu
wamtogole Yesu ako Galatia.
3 Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na
tindiwalo.
4 Kwa kutegeleza viyolonda Tataetu Imulungu, Kilisito kailava mwenyego
kwa nzambi zetu, ili yatukombole na nzambi za wanhu wa lukolo luno lwa
sambi.
5 Imulungu yagweleligwe ukulu siku zose! Ona.

Mbuli imoja Inogile

6 Mweye mong'hanganya, sambi sambi baha, momuleka Imulungu
yawakemile kwa ng'hekewa ya Kilisito, na mokweleleza usenga uyagwe
ukoneka kamba mbuli inogile.

7 Kulonga ukweli kuduhu mbuli iyagwe inogile. Nolonga vino, kwavija
kuna wanhu wayagwe owading'hula na olonda kuigalusa Mbuli Inogile ya
Kilisito.
8 Lakini hata kamba imoja wetu hebu msenga wa kuulanga, kowapete-
leni usenga uyagwe hauigalile na Mbuli Inogile ituwapetele siye, ayo
yaduwiligwe na Imulungu!
9 Siye tulonga, na sambi nolonga kabili, munhu yoyose yowapetela usenga
uyagwe hauigalile na Mbuli Inogile imupeteligwe, munhu ayo yaduwiligwe
na Imulungu!
10 Vino vinongile vino nolonda kutogoligwa na wanhu? Haili vivo bule!
Niye nolonda kutogoligwa na Imulungu! Vino, niye nolonda kuwanogeza
wanhu? Maza nhendile vivo, sambi niwe msang'hanaji wa Kilisito.

Paulo viyapatile utumigwa

11 Ndugu zangu, nolonda mujuwe kuwa Mbuli Inogile iniwapetele
hailawa kwa wanhu.
12 Niye siipatile kulawa kwa munhu yoyose, hebu kufundizigwa na
munhu. Yesu Kilisito mwenyego yuyo yanigubulile.
13 Mweye muhulika vinikalile noigoga goya dini ya Kiyahudi, muhulika
vinividununze ng'hani vibumbila va wanhu wamtogole Yesu bila kuvonela
bazi na nilonda kudibananga tamanilo jao.
14 Niye niwahuma Wayahudi wayangu wengi wanileleke nao kwa kuk-
weleleza dini ya Kiyahudi, niwamba ng'hani kuvigoga vihendo vitug-
weleligwe na wahenga zetu.
15 Lakini Imulungu kwa ng'hekewa yake kanisagula ning'hali sinavum-
buka, kanikema nimsang'hanile.
16 Viyone vinoga kunigubulila Mwanage, ili niwapetele Mbuli yake Inogile
wanhu haweli Wayahudi, sikimbilile kwa munhu kumuuza mbuli yoyose,
17 hebu kuchola kudibuga da Yelusalemu kuwauza waja wanongolele
kuwa watumigwa, lakini tanhu nichola mwiisi ya Alabiya abaho nibwele-
ganya kudibuga da Damesiki.
18 Viibitile miyaka midatu, nichola Yelusalemu kumulola Kefa,* na nikala
nayo kwa siku longo na tano.
19 Lakini siiting'hane na watumigwa wowose wayagwe ila Yakobo, ndugu
yake Mndewa Yesu.
20 Kino kinyandika cha ukweli, Imulungu kojuwa siviza!
21 Abaho nichola mziisi za Siliya na Kilikia.
22 Kipindi acho vibumbila va wanhu wamtogole Yesu ako Yudea vikala
havinanyona.
23 Wao wakala wakijuwile kija kiiyeka kiwahulike kwa wanhu, “Munhu
ija yakalile yotudununza, sambi kowapetela wanhu Mbuli Inogile iija ya
kumtamanila Kilisito iyakalile yolonda kuibananga!”
24 Avo mbuli ya niye wamgwaa ukulu Imulungu.

2

Paulo na watumigwa wayage

1 Viibitile miyaka longo na nne, nibweleganya Yelusalemu hamoja na
Balinaba, vivija nimsola Tito.
2 Nichola kuko kwavija Imulungu kanigubulila nichole, vituiting'hane
twiiyeka na vilongozi niwasimulila usenga wa Mbuli Inogile iniwapetela

* **1:18** Kefa kwa ulonzi wa Kigiliki Petulo.

wanhu haweli Wayahudi. Nhenda vivo ili sang'hano yangu inisang'hane na ino inisang'hana sikuyage bule.
3 Miyangu Tito hamoja kakala Mgiliki, hawamnanahize yengile kumbi,
4 vivija kukala na wanhu waitendile wamtogola Yesu walonda yengile kumbi. Wanhu awo wengila kinyelegezi mna ikibumbila chetu kutusepa, ili wajuwe vitubwihila kwa kuilumba na Yesu Kilisito. Walonda tukale kamba watumwa.
5 Lakini hatuwatogolele bule, ili ukweli wa Mbuli Inogile usigale na mweye.
6 Lakini wanhu wano olongigwa kuwa vilongozi, kamba kweli wakala vivo hebu si vivo, niye sitonga bule. Kwavija Imulungu hamtagusa munhu kwa kumulola kwa kunze, wanhu awo hawakalile na magesa ga kunyongezela.
7 Lakini wajuwa kuwa Imulungu kanhuma niwapetele Mbuli Inogile wanhu haweli Wayahudi, kamba vija Petulo viyatumigwe yawapetele Mbuli Inogile Wayahudi.
8 Kwavija Imulungu yamtendile Petulo mtumigwa kwa Wayahudi, yuyo yanhendile niye kuwa mtumigwa kwa wanhu haweli Wayahudi.
9 Yakobo, Kefa na Yohana okoneka kuwa vilongozi wakulu, waijuwa ng'hekewa inigweleligwe na Imulungu, avo watugoga makono niye na Balinaba, kulagusa siye na wao twa kinhu kimoja. Tuitogolela kuwa niye na Balinaba tukasang'hane kwa wanhu haweli Wayahudi na wao wakasang'hane kwa Wayahudi.
10 Lakini watupula kino kiiyeka, tuwagese wakiwa weli mkibumbila chao, na niye ng'hala niwamba kuisang'hana mbuli ayo.

Paulo komzuma Kefa

11 Lakini Kefa viyezile kudibuga da Antiokia, nimulemela mgameso ga wanhu kwavija kakala yabanange.
12 Kwavija wang'hali hawanavika wanhu wayagwe watumigwe na Yakobo, Kefa kakala yoja na wanhu haweli Wayahudi. Lakini wanhu awo viwavikile kasonga kuinega na wanhu haweli Wayahudi, kwa kuwadumba wanhu wa kibumbila wakalile onanahiza kwingila kumbi.
13 Wayahudi wayagwe wailumba na Kefa mna imbuli ayo ya utapitapi, hata Balinaba nayo kakala mumo.
14 Vinyonile mbuli zao zootenda haziigalile na viilonda Mbuli Inogile, nimulongela Kefa mgameso ga wanhu wose, “Hamoja gweye kwa Muyahudi, kokala kamba wanhu haweli Wayahudi na siyo kamba Muyahudi. Habali kowananahiza wanhu haweli Wayahudi wakweleleze vihendo va Wayahudi?”

Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi okomboligwa kwa kumtamanila Imulungu

15 Siye twa Wayahudi kwa kuvumbuka, na siyo wanhu haweli Wayahudi wene nzambi!
16 Siye tojuwa kuwa munhu hatendigwa kanoga mgameso ga Imulungu kwa kugagoga Malagizo ga Musa, ila kwa kumtamanila Yesu Kilisito. Na siye tumtamanila Yesu Kilisito ili tutendigwe tunoge mgameso ga Imulungu, kubitila kumtamanila kwetu Kilisito, na siyo kwa kugagoga Malagizo ga Musa. Kwavija kuduhu munhu yoyose yotendigwa kanoga mgameso ga Imulungu kwa kugagoga Malagizo ga Musa.
17 Lakini kamba siye tolonda kutendigwa tunoge mgameso ga Imulungu kwa kuilumba na Kilisito, tokoneka kamba totenda nzambi, vino gano

gofambula kamba Kilisito kowataza wanhu watende nzambi? Haili vivo bule!
18 Niinanga nzila ya kugatamanila Malagizo. Kamba sambi noizenga
kabili, aho nolagusa niye nogabena Malagizo.
19 Mbuli ya Malagizo niye nifa, Malagizo genyego gang'homa ili niwe
mgima kwa mbuli ya Imulungu. Niye niwambigwa mumsalaba hamoja na
Kilisito.
20 Sambi namgima, lakini sili niye kabili ila Kilisito yokala mgati
mmwangu. Sambi nokala kwa kumtamanila Mwana wa Imulungu, yanino-
gele niye, na kaulava ugima wake mbuli ya niye.
21 Siilema ng'hekewa ya Imulungu. Kwavija kamba munhu kotendigwa
kanoga mgameso ga Imulungu kwa kugagoga Malagizo, avo Kilisito kafa
bule!

3

Malagizo na kumtamanila Imulungu

1 Mweye Wagalatia mwa wabozi! Vino nani yawalogile? Mbuli ya
kuwambigwa kwa Yesu Kilisito mumsalaba ilongigwa goya mgameso genu.
2 Nolonda kujuwa kinhu kimoja kumwenu, vino mumbokela Loho wa
Imulungu mbuli ya kusang'hana vigalonda Malagizo hebu kwa kuhulika
Mbuli Inogile na kuitogola?
3 Vino mweye mwa wabozi? Mweye musonga kusang'hana mbuli zose
kwa kutazigwa na Loho wa Imulungu, vino sambi molonda kumambukiza
kwa udahi wenu wenyego?
4 Vino mbuli zose ziwapatile mugaya bule? Aka, havidahika!
5 Vino Imulungu kowagwaa Loho wake na kutenda unzonza kumwenu
kwavija motenda vigalonda Malagizo ga Musa hebu kwavija moihulika
Mbuli Inogile na kuitogola?
6 Kamba Maandiko Gang'alile vigolonga mbuli ya Abulahamu, “Kamta-
manila Imulungu, nayo Imulungu kamgesa kanoga.”
7 Avo mujuwe kuwa, wanhu wose omtogola Imulungu, awo wao wana too
wa Abulahamu.
8 Maandiko Gang'alile galagula toka mwaka kuwa Imulungu kowatenda
wanhu wa isi zose wanoge mgameso gake kubitila kumtamanila kwao. Avo
Maandiko Gang'alile gampetela Abulahamu Mbuli Inogile, “Kubitila gweye
Imulungu kowatenda wanhu wa ng'holo zose za mwiisi wamwede.”
9 Avo wanhu wose omtamanila Imulungu omweda hamoja na Abula-
hamu, yamtamanile Imulungu.
10 Lakini wanhu wose otamanila kugatenda golondigwa na Malagizo,
wanhu awo waduwiligwa na Imulungu. Kwavija Maandiko Gang'alile
golonga, “Munhu yoyose yoleka kugoga kila kinhu chandikigwe mna ikitabu
cha Malagizo, munhu ayo kaduwiligwa na Imulungu!”
11 Sambi yojuwika goya Malagizo hagadaha kumtenda munhu yanoge
mgameso ga Imulungu, kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu
yotendigwa kanoga mgameso ga Imulungu kokala kwa kumtamanila Imu-
lungu.”
12 Lakini Malagizo siyo mbuli ya kumtamanila Imulungu, lakini Maandiko
Gang'alile golonga, “Munhu yoyose yotenda mbuli zilondigwa na Malagizo
kokala kwa mbuli zizo.”
13 Kilisito katukombola mna ukuduwiligwa na Malagizo, kwa
kuduwiligwa mbuli ya siye, kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Munhu
yoyose lukuli lwake lunanikigwe mdibiki kaduwiligwa.”

14 Mbuli ino itendeka ili vinhu vinogile, vija Imulungu viyailagane na Abulahamu wagweleligwe wanhu haweli Wayahudi kubitila Yesu Kilisito, avo kwa kumtamanila Imulungu tobokela Loho Yang'alile iyalongile Imulungu.

Lagizo na Kija kiyalongile Imulungu

15 Ndugu zangu, nolonda nilonge vinhu viigalile na vinhu vootenda wanhu siku zose. Wanhu wabili wahaitogolela mbuli na kwika kilaguso cha kuilagana, kuduhu munhu yodaha kusegesa hebu kwengeza kinhu.

16 Avo kija kiyalongile Imulungu kagweleligwa Abulahamu na munhu yaleleke mulukolo lwa mwanage Abulahamu. Maandiko Gang'alile hagalonga, “Wanhu waleleke,” fambulo jake wanhu wengi, lakini golonga, “Munhu yaleleke,” fambulo jake munhu imoja, nayo ayo Kilisito.

17 Niye nolonga vino, Imulungu kailagana na Abulahamu na kalonga kotenda kiyailagane nayo. Malagizo ga Musa gagaligwe miyaka magana mane na malongo madatu kumwande hagadaha kudisegesa lagano. Avo hagadaha kusegesa kija kiyalongile Imulungu.

18 Kwavija kamba nhunza ya Imulungu yotamanila Malagizo, baho haidaha kutamanila kija kiyalongile Imulungu. Lakini, mbuli ya kija kiyalongile, Imulungu kamgwaa nhunza Abulahamu.

19 Vino kilamuso cha Malagizo choni? Gongezigwa ili kulagusa zilihi azo nzambi, Malagizo gokala mbaka kwiza kwa munhu yaleleke mulukolo lwa mwanage Abulahamu, ayuja yalongigwe mna idilagano. Malagizo gagaligwa na wasenga wa kuulanga kubitila ija yogala kuilumba.

20 Munhu yowatenda wanhu wailumbe halondigwa kamba mbuli yenyego ya munhu imoja, lakini Imulungu imoja.

Kilamuso cha Malagizo

21 Vino ino yofambula kuwa Malagizo ga Musa hagailumba na kija kiyalongile Imulungu? Aka, haili vivo! Kwavija kamba wanhu wabokela Malagizo godaha kugala ugima, baho munhu yoyose kodaha kutendigwa yanoge mgameso ga Imulungu kwa kugagoga Malagizo.

22 Lakini Maandiko Gang'alile golonga kuwa wanhu wose wa mwiisi otawaligwa na nzambi, na nhunza iyalongile Imulungu kwa kumtamanila Yesu Kilisito, ogoleligwa wanhu waja omtogola.

23 Lakini kipindi cha kumtamanila Imulungu vikikalile hakinavika, Malagizo gakala gatufungile mbaka kipindi cha kumtamanila Imulungu vikigubuligwe.

24 Avo Malagizo gatulongoza mbaka viyezile Kilisito, ili kwa kumtamanila kwetu Imulungu yatutende tunoge mgameso gake.

25 Lakini kipindi cha kumtamanila Imulungu kivika, avo Malagizo hagatulongoza kabili.

26 Kwa kumtamanila Yesu Kilisito mweye mose mwa wana wa Imulungu.

27 Mweye mose mubatizigwe kwa kuilumba na Kilisito, na sambi mumvala Kilisito mwenyego.

28 Avo kwa kuilumba na Yesu Kilisito wanhu wose kuduhu kuibagula. Kuduhu Wayahudi na Wagiliki, kuduhu watumwa na wanhu wakomboligwe, kuduhu wambigalo na watwanzi, wose kinhu kimoja.

29 Kamba mweye mwa wanhu wa Kilisito, baho mwa wanhu wa lukolo lwa Abulahamu, na mubokela kija kiyalongile Imulungu.

4

1 Avo, nolonga vino, muhazi yahawa yang'hali mwana, kaigala na mtumwa, hamoja vinhu vose vake.

2 Kipindi acho chose kolongozigwa na wanhu omulela na wanhu ovilola
goya vinhu vake, mbaka chahavika kipindi kikigwe na tatake.
3 Vivo ili kumwetu siye, vitukalile tung'hali wana, tukala watumwa wa
loho zitawala mwiisi.
4 Lakini vikivikile kipindi kinogile, Imulungu kamtuma mwanage
mwenyego, yaleligwe na mtwanzi, na kalongozigwa na Malagizo,
5 ili yawakombole wanhu waja wose watawaligwe na Malagizo, ili tuwe
wana wa Imulungu.
6 Kwavija mweye mwa wanage, Imulungu kamtuma Loho wa Mwanage
mmizoyo yenu, Loho ayo yokemelela, “Aba, fambulo jake Tata.”
7 Avo gweye huli mtumwa kabili, lakini kwa mwana. Na kwavija kwa
mwana, Imulungu kokugwaa vinhu vose viyawekile wanage.

Paulo na Wagalatia

8 Kuko umwaka mukala hamumjuwile Imulungu, na avo mukala wa-
tumwa wa loho zilibule udahi wa kutawala.
9 Lakini sambi mumjuwa Imulungu, hebu nonge mujuwigwa na Imu-
lungu, habali mozibwelela loho za ukiwa zilibule nguvu na molonda kuwa
watumwa wao kabili?
10 Mung'hali mozigoga siku na miyezi na vipindi na miyaka.
11 Nodumba sengine sang'hano yangu inisang'hane mbuli yenu yaga bule.
12 Ndugu zangu, nowapula muwe kamba niye. Kwavija hata niye niwa
kamba mweye. Mweye hamunhendele mbuli yoyose ihile.
13 Mojuwa kuwa utamu awo unhendile kuwapetela Mbuli Inogile kwa
mwanza wa ichanduso.
14 Hata ivo, kipindi kija hamnibezile hebu kundema mbuli ya utamu
wangu, hamoja mugaya ng'hani mbuli ya utamu awo, lakini munibokela
kamba vonda mumbokele msenga wa kuulanga, na munibokela kamba
vonda mumbokele Yesu Kilisito mwenyego.
15 Mweye mukala na deng'ho! Vino kulawilila choni? Niye nodaha
kulonga, kipindi kija, maza mudahile mwahang'olile meso genu wenyego
na kungwaa niye.
16 Vino sambi monihila mbuli ya kuwalongela ukweli?
17 Wanhu wayagwe owagaiya mweye, lakini hawagesa ganogile
kumwenu. Olonda mweye na niye tuigole, ili mweye muwagaiye wao.
18 Kweli siku zose vinoga kugaiya mbuli zinogile, hata kamba niye nahab-
ule.
19 Wanangu! Kamba vija mtwanzi viyogaya kipindi cha kulela mwana, na
niye nowagaiya mbaka Kilisito vonda yalumbigwe mgati mmwenu.
20 Nosulukila, maza nahakalile na mweye sambi, nahalongile ulonzi
unogile! Niye nokala moyo nyunguwaa mbuli yenu!

Hajili na Sala

21 Nongeleni mweye mulonda kutawaligwa na Malagizo ga Musa, vino
hamuhulika bule vigalonga Malagizo?
22 Kwavija yandikigwa kuwa Abulahamu kakala na wana wabili, mwana
imoja kaleleka na mtwanzi yakalile mtumwa, na mwana iyagwe kaleleka na
mtwanzi yakomboligwe.
23 Mwanage yaleleke na mtwanzi yakalile mtumwa kaleleka kamba vi-
waleleke wana wayagwe, lakini mwanage yaleleke na mtwanzi yakom-
boligwe kaleleka kubitila kija kiyalongile Imulungu.
24 Kinhu kilawilile kwa wana wabili wa Abulahamu kiigala na kinhu cha
ukweli, watwanzi wao wabili olagusa malagano mabili. Lagano dimoja dija

ditendigwe hana Ulugongo lwa Sinai, dolonga mbuli ya Hajili, na wanage oleleka muutumwa.
25 Hajili kolagusa Ulugongo lwa Sinai luli ako Alabiya, na yolagusa buga da Yelusalemu dili sambi mwiisi, dili muutumwa hamoja na wanage wose.
26 Lakini Yelusalemu ili kuulanga ni buga dikomboligwe, najo dijo mamaetu.
27 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“Deng'helela gweye mtwanzi uli mgumba,
Toa lukenze gweye hupatile usungu wa kulela mwana!
Kwavija wana wa mtwanzi yalekigwe okuwa wengi
kubanza wana wa mtwanzi yokala na mkasano.”
28 Avo ndugu zangu, mweye mwa wana kwavija vivo viyalongile Imulungu kilawilile, kamba viikalile kwa Isaka.
29 Lakini kamba kipindi kija kiyaleleke mwana ija kamba viwoleleka wana wayagwe, kamdununza ija yaleleke kwa udahi wa Loho wa Imulungu, sambi vivo ili.
30 Lakini Maandiko Gang'alile golonga, “Muwinge mtwanzi yeli mtumwa na mwanage, kwavija mwana wa mtwanzi yeli mtumwa, honda yahazi hamoja na mwana wa mtwanzi yakomboligwe.”
31 Avo ndugu zangu, siye hatuli wana wa mtwanzi yeli mtumwa, ila twa wana wa mtwanzi yakomboligwe.

5

Siye tulekesigwa kwa Kilisito

1 Tulekesigwa kwavija Kilisito katutenda tulekesigwe! Gangamaleni na sikumutogole kuwa watumwa kabili.
2 Tegelezeni! Niye Paulo nolonga na mweye, mwahatogola kwingila kumbi, Kilisito honda yawafaye chochose.
3 Nolonga kabili, munhu yoyose yotogola kwingila kumbi kolondigwa yagagoge Malagizo gose ga Musa.
4 Kamba molonda kutendigwa munoge mgameso ga Imulungu kwa kugagoga Malagizo, baho mwiinega na Kilisito, na muileka ng'hekewa ya Imulungu.
5 Lakini siye, totamanila kutendigwa tunoge mgameso ga Imulungu kwa kumtamanila. Kino acho tukibetela ng'hani kwa udahi wa Loho wa Imulungu.
6 Kwavija twahailumba na Yesu Kilisito, kwingila kumbi hebu kuleka kwingila kumbi siyo kinhu, kilondigwa ni kumtamanila Imulungu kubitila unogelwa.
7 Mweye mukala musang'hana goya! Nani yawagomese kuutogola ukweli?
8 Mbuli ayo haitendigwe na Imulungu, yawakemile mweye.
9 “Hamila kidogo youtenda usage wose ugongomoke!”
10 Kwavija muilumba na Mndewa, nogesa kuwa mogesa kamba vinigesa niye. Munhu yoyose yowading'hula hata kamba yahawa nani, munhu ayo kotagusigwa na Imulungu.
11 Ndugu zangu, kamba nogendelela kuwapetela wanhu kwingila kumbi, habali ning'hali nodununzigwa? Maza ikalile avo kuwapetela kwangu wanhu mbuli ya msalaba wa Kilisito sambi kuwading'hule wanhu.
12 Maza nolonda wanhu awo owading'hula mweye, wahabenigwe vimbigalo wao wenyego.

13 Mweye ndugu zangu, mukemigwa ili mulekesigwe. Lakini kulekesigwa kuko sikukuwe kilamuso cha kutenda chochose kimulonda mweye wenyego, ila molondigwa muisang'hanile kwa kuinogela.
14 Kwavija Malagizo gose ga Musa gotendigwa kwa kugoga lagizo dino dimoja, “Mnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.”
15 Lakini mwahailuma na kuidafuna wenyego kamba ming'onyo, aho muiteganye sambi muibanange mweye kwa mweye.

Gaja goyolonda Loho na gaja gotulonda siye

16 Avo, nolonga vino, mbuli zenu zimsang'hana zilongozigwe na Loho wa Imulungu, na aho honda mukweleleze usulukilo wihile uli mgati mmwenu.
17 Kwavija viulonda usulukilo wihile uli mgati mmwenu hakuitogolela na vija viyolonda Loho wa Imulungu, na vija viyolonda Loho wa Imulungu hakuitogolela na vija viulonda usulukilo wihile uli mgati mmwenu. Vinhu vino vibili haviilumba bule, avo hamudaha kutenda kinhu chochose kimulonda wenyego.
18 Kamba mwahalongozigwa na Loho wa Imulungu, aho hamutawaligwa na Malagizo ga Musa.
19 Sang'hano za wanhu okweleleza usulukilo wihile uli mgati mmwao zijuwika goya, ugoni na uchafu na ugoni ubanzile ng'hani,
20 na kuvitambikila vinyago na uhawi na kuihila na ndwagi na kuyonela migongo na ng'hasiliki na ugila na kuiding'hula na kuigola mna ivibumbila,
21 migongo ibanzile na kukoligwa na nyimwilinyimwili ya kukoligwa na mbuli ziyagwe kamba azo. Sambi nowazuma kamba viniwazumile aho haichanduso, wanhu wose otenda mbuli azo honda wengile Muundewa wa Imulungu.
22 Lakini muugima wa munhu yolongozigwa na Loho wa Imulungu vinhu vino vokoneka mgati mmwake, unogelwa na deng'ho na tindiwalo na kufunga umoyo na bazi na moyo unogile na kutenda kija kiyalongile,
23 uhole, kuitawala mwenyego. Kuduhu Malagizo goleka kuitogolela na gano.
24 Wanhu wose wailumbile na Yesu Kilisito wauwamba unhu wao wa nzambi uli na usulukilo wihile na magesa gehile.
25 Twahakala kwa kulongozigwa na Loho wa Imulungu, tukweleleze viyolonda Loho.
26 Avo, sikutuigode, sikutuigobole hebu kuyonela migongo.

6

Tuitaze wenyego

1 Ndugu zangu, mwahamona munhu yoyose katenda nzambi, mweye mulongozigwa na Loho wa Imulungu mzumeni munhu ayo, ili yaleke nzambi zake. Lakini mzumeni kwa uhole, kuno moiteganya ili sikumugezigwe.
2 Muitaze mna gamagayo, kwa kutenda avo mogagoga malagizo ga Kilisito.
3 Munhu yahayona kinhu, na kuno heli kinhu chochose, koivizila mwenyego.
4 Lakini kila munhu yalole goya mbuli zake mwenyego zoyosang'hana. Kamba kotenda mbuli zinogile aho kodaha kuigodela mbuli zako, bila kulola choni kiyatendile munhu iyagwe.
5 Kwavija kila munhu kana mzigo wa kupapa mwenyego.
6 Munhu yofundizigwa mbuli ya Kilisito kolondigwa waigwelele vinhu vake vose vinogile na mfundiza wake.

7 Sikumuivizile, Imulungu hagewezigwa, kwavija kija kiyahandile munhu
acho chonda yasenge.
8 Munhu yohanda kuzinogeza nzambi zili mgati mmwake, mumo kosenga
ifa, lakini yahahanda kumnogeza loho wa Imulungu, mumo kosenga ugima
wa milele.
9 Avo sikutudonhe kusang'hana ganogile, kwavija kamba hatubwela
kuchugu, chahavika kipindi cha kusenga tosenga.
10 Avo twahawa tung'hali tuna kipindi, tuwatendele ganogile wanhu wose,
ng'hani ng'hani waetu wamtogole Mndewa.

Kulamuswa na kuzumwa kwa uhelelo

11 Loleni vinyandike kwa helufi ng'hulu kwa mkono wangu mwenyego!
12 Wanhu olonda koneka wanoga kwa vinhu va kunze, awo olonda
kuwananahiza mweye mwingile kumbi, otenda avo kwavija odumba
kudununzwa mbuli ya msalaba wa Kilisito.
13 Hata waja wengile kumbi hawagagoga Malagizo ga Musa, wao olonda
mweye mwingile kumbi ili waigodele kija kitendeke mzing'huli zenu.
14 Lakini niye noigodela msalaba wa Mndewa wetu Yesu Kilisito wiiyeka,
kwavija kubitila msalaba wake vija viwokala wanhu wa mwiisi kumwangu
kamba kufa na niye kamba nifa kumwao.
15 Kwingila kumbi hebu kuleka kwingila kumbi siyo kinhu, kilondigwa
kulumbigwa kabili.
16 Wanhu wose okala kwa kukweleleza nzila ino, Imulungu yawagwee
tindiwalo na bazi, vivija kwa waja Waizilaeli weli wa Imulungu.
17 Avo, munhu yoyose sikuyangaze kabili, kwavija ng'hovu zili mulukuli
lwangu mbuli ya Yesu.
18 Ndugu zangu, ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kilisito ikale na loho
zenu mweye mose. Ona.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Efeso

Ulongozi

Baluwa kwa Waefeso yandikigwa kipindi kimoja na baluwa kwa Wakolosai behi na mwaka wa 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Mwandikaji koitambula mwenyego kamba Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1) Wanhu oifunza mbuli oitogolela kuwa Paulo ayo yandike baluwa kwa Waefeso hamoja hawalamuse wanhu kamba viyatendile kwa Wakolosai. Kwa kilamuso acho yogesigwa baluwa ino ilondigwa kuwavikila wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila vili mwiisi ayo. Vivija Paulo kolonga kakala mkifungo viyandike baluwa ino (Sula ya 3:1, 4:1, na 6:20). Paulo kaigala baluwa ino kwa makono ga Tukiko muumwanza wake wa kuwatembelela wanhu wamtogole Yesu mna ikibumbila kili ako Efeso (Sula ya 6:21-22).

Efeso dikala buga kulu kwa wakulu wa isi ya Lumi na mwiisi yose ya Asiya Ndodo. Buga da Efeso dijuwika ng'hani kwa ng'anda ilavigwe kwa mulungu wa kitwanzi wa Kigiliki Atemi (Sang'h 19:23-31). Wanhu wamtogole Yesu mkibumbila cha Efeso wakala wasongile goya mna ukutamanila lakini kumwande wona wavika kuuhelelo (Ugub 2:1-7).

Mdifungu da ichanduso da baluwa ino Paulo kosimulila Imulungu viyawasagule wanhu zake na kawakombola na nzambi zao kubitila Yesu Kilisito. Kawalinganya wanhu wamtogole Yesu na lukuli na Kilisito ayo pala na vivija kawalinganya kamba ng'anda izengigwe kwa mabwe na Kilisito ayo dibwe kulu da chandusilo. Fungu da kabili da ibaluwa Paulo kofundiza mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondigwa kukala.

Mbuli zili mkitabu

Mna isula ya 1:1-2 Paulo koitambula mwenyego na kowalamusa wanhu wa ako Efeso.
Abaho kosimulila vija wanhu wamtogole Yesu viwoilumba na Kilisito (Sula ya 1:3-3:21).
Abaho Paulo kokwandika mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondigwa kukala (Sula ya 4:1-6:20).
Kukimambukizo Paulo kolonga mbuli za kimambukizo (Sula ya 6:21-24).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito kwa kulonda Imulungu,
nowandikila mweye wanhu wa Imulungu muli ako Efeso, mweye mugangamale kumtamanila Imulungu kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
2 Imulungu Tataetu na Mndewa wetu Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Kumweda kiloho kwa kuilumba na Kilisito

3 Tumgwee nhogolwa Imulungu yeli Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito!
Kwavija kwa kuilumba na Kilisito katutenda tumwede kwa kutugwaa kila kinhu kinogile cha kiloho cha ako kuulanga.
4 Avo isi ing'hali hainalumbigwa, Imulungu katusagula siye kwa kuilumba na Kilisito, ili tung'ale na sikutuwe na nzambi mgameso gake.
Mbuli ya unogelwa wake,
5 toka mwaka kalonda kututenda wanage kubitila Yesu Kilisito, vivo viyanogelwe na viyalondile.
6 Tumtogole Imulungu mbuli ya ng'hekewa yake inogile iyatugwelele, kubitila Mwanage iyamnogele!

7 Kwavija kwa damu ya Kilisito siye tolekesigwa, nzambi zetu zogeligwa
kumgongo kwa ukulu wa ng'hekewa ya Imulungu,
8 iyatugwee kwa kumema kwa nzewele na ubala wake wose.
9 Na katulagusila vinhu vake vifisigwe, viyalondile kutenda. Kanogelwa
kutenda vivo kubitila Kilisito.
10 Vikivikile kipindi chake, katenda kija kiyalondile, kuvika hamoja vinhu
vose vilumbigwe kuulanga na mwiisi, kavigela mmakono ga Kilisito.
11 Kwa kuilumba na Kilisito, siye tusaguligwa tuwe wanhu zake kamba
viyalondile Imulungu toka mwaka. Imulungu kotenda kila kinhu kamba
viyolonda mwenyego.
12 Imulungu katenda avo ili siye tusongile kumtamanila Kilisito, tumto-
gole Imulungu kwa ukulu wake!
13 Na mweye vivija muhulike usenga wa kweli wa Mbuli Inogile iwagalile
ukombola, na mumtogola Kilisito. Na vivija Imulungu kawekila kinhu cha
kulagusa kwa kuwagwaa Loho Yang'alile iyalongile kulagusa mwa wanhu
zake, kwa kuilumba na Kilisito.
14 Loho Yang'alile ayo yotutenda tubokele kija kiyalongile Imulungu kwa
wanhu zake, na mbuli ino yotulagusila kuwa Imulungu kowagombola
wanhu zake. Avo tumtogole Imulungu kwa ukulu wake!

Paulo kowapulila Waefeso kwa Imulungu

15 Kwa mbuli ayo, toka vinihulike mbuli ya kumtamanila kwenu Mndewa
Yesu, na unogelwa wenu kwa wanhu wose wa Imulungu,
16 silekile bule kumgwaa nhogolwa Imulungu mbuli ya mweye. Naham-
pula Imulungu siwasemwa mweye bule.
17 Nogendelela kumpula Tata yeli mkulu, Imulungu wa Mndewa
wetu Yesu Kilisito, yawagwee Loho wake, yonda yawagwee nzewele na
kuwagubulila Imulungu kumwenu ili mumjuwe goya.
18 Nompula Imulungu yawataze mudahe kujuwa goya tamanilo
diyawakemele na vinhu vingi vinogile viyawekile wanhu zake,
19 na mudahe kujuwa udahi wake viwili mkulu ng'hani mbuli ya siye
tumtogola. Udahi awo usang'hana mgati mmwetu uigala na nguvu ibanzile
ng'hani,
20 iyamzilibule nayo Kilisito kwa wanhu wafile, na kamwika yakale
muukulu mwambu wa mkono wake wa kudila ako kuulanga.
21 Ako Kilisito kotawala kila ukulu na udahi na nguvu na undewa na
kotawala kila twaga da loho yoyose itambuligwa mwiisi ino na isi yonda ize.
22 Imulungu kavika vinhu vose mmakono ga Kilisito na kamtenda Yesu
yawe mkulu wa wanhu wose wamtogole.
23 Wanhu wose wamtogole Kilisito alo lukuli lwa Kilisito, na awo kutelela
kwa Kilisito na heyo ayo yovimemeza vinhu vose kila hanhu.

2

Kulawa mkufa kwingila muugima

1 Aho umwaka mweye mukala kamba mufa mbuli ya ubananzi na nzambi
zenu.
2 Kipindi kija mukala kwa ubananzi na kukweleleza gehile ga wanhu wa
mwiisi ino, mukala momtegeleza mtawala wa gehile wa undewa wa ulanga,
loho ija yowatawala wanhu iwoleka kumtegeleza Imulungu.
3 Na siye wose tukala kamba wao, na tukala kwa kukweleleza usulukilo
wihile uli mgati mmwetu, na tusang'hana mbuli zija zinogeligwe na ng'huli

zetu na nzewele zetu. Kamba vitukalile, kamba viweli wanhu wayagwe, tumgevuza Imulungu na tulondigwa kutaguswa.
4 Lakini Imulungu kana bazi ng'hani. Na katunogela kwa unogelwa mkulu,
5 hata vitukalile tofa kwa nzambi, katutenda wagima hamoja na Kilisito. Kwa ng'hekewa ya Imulungu mweye mukomboligwa.
6 Kwa kuilumba na Yesu Kilisito, Imulungu katuzilibula hamoja nayo, tukale nayo kuulanga.
7 Vivo viyalondile kulagusa kwa kipindi chose chonda kize ukulu wa ng'hekewa yake iyatugwee kwa unogelwa kwa kuilumba kwetu na Yesu Kilisito.
8 Kubitila ng'hekewa ya Imulungu mukomboligwa kwa kumtamanila. Mbuli ino hailawilile kwa udahi wenu, lakini ilawilila kwa nhunza ya Imulungu,
9 hailawilile kwa sang'hano zenu, avo munhu yoyose sambi yaitape.
10 Siye twa sang'hano ya makono ga Imulungu, na kwa kuilumba na Yesu Kilisito, Imulungu katuumba ili tukale kwa kusang'hana mbuli zinogile ziyatutandile tuzisang'hane.

Kuilumba na Kilisito

11 Avo, mweye wanhu hamwili Wayahudi kwa kuvumbuka, mukemigwa, “Wanhu hawengile kumbi,” na Wayahudi oikema, “Wanhu wengile kumbi,” wao wengila kumbi mzing'huli zao, kulagusa kuwa wanhu wa Imulungu, kumbukeni vimukalile aho umwaka.
12 Vivija, kipindi kija mweye mukala hamuilumbile na Kilisito. Mukala wanhu baki na hamukalile mna iwanhu wasaguligwe na Imulungu, mukala mwabule fungu jojose mna gamalagano ga Imulungu gayawalongele wanhu zake, mukala mwabule cha kutamanila na mukala mwabule Imulungu.
13 Aho umwaka mukala kutali na Imulungu, lakini sambi, kwa kuilumba na Yesu Kilisito, mugaligwa behi kwa damu ya Kilisito.
14 Kwavija Kilisito mwenyego katugalila tindiwalo kwa kuwatenda Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi kinhu kimoja. Kwa kulava lukuli lwake mwenyego kamba nhosa kasegesa kuihila kwao, kuigalile na senyenge ikalile yowagola.
15 Kagasegesa Malagizo ga Wayahudi na vihendo vake, ili kulawa mz-ing'holo azo mbili yatende lukolo lumoja lwa sambi kwa kuilumba nayo mwenyego na avo kugala tindiwalo.
16 Kwa kulava nhosa lukuli lwake mumsalaba Kilisito kasegesa kuihila kwao, kazitenda ng'holo azo ziilumbe ziwe kinhu kimoja kamba lukuli na kuzitenda zimbwelele Imulungu.
17 Avo Kilisito keza kuwapetela Mbuli Inogile igala tindiwalo kumwenu, mweye wanhu hamwili Wayahudi, mukalile kutali na Imulungu na vivija kwa Wayahudi wakalile behi na Imulungu.
18 Avo kubitila Kilisito siye wose, Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi, todaha kumcholela Tata kwa Loho imoja Yang'alile.
19 Avo mweye wanhu hamwili Wayahudi sambi hamwili wanhu baki hebu wanhu wa kutali, mweye sambi mwa wenekae hamoja na wanhu wa Imulungu na mwa wanhu wa lukolo lwa Imulungu.
20 Na mweye vivija muzengwa mna ichandusilo kikigwe na watumigwa na watula ndagu wa Imulungu. Nayo Yesu Kilisito mwenyego ayo dibwe kulu da chandusilo.
21 Avo Kilisito mwenyego ayo yogogeleza ng'anda yose na kuitenda ikule iwe ng'anda ing'alile ya Imulungu ilavigwe kwa Mndewa.

22 Kwa kuilumba na Kilisito, na mweye vivija mozengwa hamoja na
wayagwe wose, Imulungu yakale kumwenu kubitila Loho wake Yang'alile.

3

Sang'hano ya Paulo kwa wanhu haweli Wayahudi

1 Avo, niye Paulo, namfungwa kwavija nomsang'hanila Yesu Kilisito mbuli
ya mweye wanhu hamwili Wayahudi, nompula Imulungu.
2 Nojuwa kweli muhulika, Imulungu viyanigwelele ng'hekewa ya ku-
sang'hana sang'hano ino mbuli ya mweye.
3 Imulungu kangubulila vinhu vake vifisigwe, mna ibaluwa ino ni-
wapetela kidogo mbuli ayo,
4 na mwahakisoma kija kinyandike, modaha kujuwa vinhu vinjuwile niye,
vifisigwe kwa mbuli ya Kilisito.
5 Baho umwaka wanhu wakala hawavijuwile vinhu vino vifisigwe, lakini
sambi Imulungu kawagubulila vinhu avo watula ndagu na watumigwa zake
wang'alile kubitila Loho Yang'alile.
6 Kinhu chenyego kifisigwe acho kino, kubitila Mbuli Inogile wanhu
haweli Wayahudi opata fungu mna ivinhu vinogile va Imulungu hamoja
na Wayahudi, wao okuwa maungo ga lukuli luluja, na obokela kikija kiya-
longile Imulungu kubitila Yesu Kilisito.
7 Niye nitendigwa msang'hanaji wa Mbuli Inogile kwa ng'hekewa iyanig-
welele Imulungu kwa udahi wake mkulu.
8 Niye na munhu mdodo kubanza wanhu wose wa Imulungu, lakini
Imulungu kanigwaa ng'hekewa, ili niwapetele wanhu haweli Wayahudi
Mbuli Inogile, ya vinhu vinogile va Kilisito vilibule uhelelo,
9 na niwatende wanhu wose wazijuwe mbuli za Imulungu zifisigwe na
vizisang'hana. Imulungu yaumbile vinhu vose, kavifisa vinhu vake avo toka
mwaka,
10 ili sambi, kubitila wanhu wamtogole Yesu, watawala na weli na ukulu
wa kuulanga waijuwe nzewele ya Imulungu viili na nzila nyingi.
11 Imulungu kaitenda mbuli ayo, kamba viyagesile toka mwaka, na ka-
tenda kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito.
12 Kwa kuilumba na Kilisito na kumtamanila, todaha kumgendela Imu-
lungu bila kudumba na kuno totamanila kuwa kotubokela.
13 Avo nowapulila kwa Imulungu, sikumubwele kuchugu, kwavija niye
nogaya mbuli ya mweye, gago gose mbuli ya kuwatenda mumwede.

Unogelwa wa Kilisito

14 Kwa kilamuso kino, nomfugamila Tata,
15 yeli chanduso cha ng'holo zose kuulanga na mwiisi.
16 Nompula Imulungu yeli na ukulu wa vinhu vingi, yawagangamize
mmizoyo yenu kubitila Loho wake,
17 nayo Kilisito yakale mmizoyo yenu kwa kumtamanila kwenu. Nopula
muwe na mizizi na chandusilo mna ukuinogela,
18 ili mweye hamoja na wanhu wa Imulungu mujuwe goya unogelwa wa
Kilisito viwenela kwa ugazi na utali, kwa kwingila hasi na kuchola uchanha.
19 Ona, muujuwe unogelwa wa Kilisito ubanzile nzewele zose, na
mumemezigwe utimilifu wose wa Imulungu.
20 Kumwake Imulungu kubitila nguvu yake isang'hana mgati mmwetu,
kodaha kusang'hana mbuli ng'hulu ng'hani kubanza gaja gotupula hebu
kugesa.

21 Imulungu yatogoligwe kwa ukulu wake ukoneka kwa wanhu wose
wamtogole Yesu, na kwa Yesu Kilisito, kipindi chose, kilibule uhelelo! Ona.

4

Kuilumba na Kilisito

1 Avo, niye nili mfungwa kwavija nomsang'hanila Mndewa, nowapula
mukale kamba Imulungu viyawakemile.
2 Siku zose muwe wahole na moyo unogile, muinogele kwa kufunga
umoyo.
3 Wambeni ng'hani sikumwagize kuilumba kwenu, kuyawagwee Loho
Yang'alile kubitila tindiwalo dili kumwenu.
4 Kuna lukuli lumoja na Loho imoja, kamba vija vikuli na tamanilo dimoja
dimukemeligwe na Imulungu.
5 Hana Mndewa imoja na tamanilo dimoja na ubatizo umoja,
6 hana Imulungu imoja nayo ayo Tata wa wanhu wose, nayo ayo Mndewa
wa wanhu wose, kosang'hana kubitila gose, na kabaho mna igose.
7 Kila imoja wetu kagweleligwa ng'hekewa kamba viyalondile Kilisito
kumgwaa.
8 Kamba Maandiko Gang'alile vigolonga,
“Viyacholile uchanha ng'hani kuulanga,
kawasola wanhu bwando wakalile wafungigwe,
kawagwaa wanhu nhunza.”
9 Vino yahalonga, “kachola uchanha” kofambula choni? Kofambula kuwa
tanhu kahumuluka mbaka hasi ng'hani ya isi.
10 Avo munhu iija yahumuluke ayo iija yacholile uchanha kuulanga na
kubanza kuulanga, ili yaimemeze isi yose kila hanhu.
11 Heyo ayo, “yawagwelele wanhu nhunza.” Na kawasagula wanhu
wayagwe wawe watumigwa na wayagwe wawe watula ndagu wa Imu-
lungu, na wayagwe wawapetele wanhu Mbuli Inogile na wayagwe wawe
wasusilaji na wafundiza.
12 Katenda vivo, yawatande wanhu wose wa Imulungu mbuli ya kum-
sang'hanila Kilisito, ili kulugangamiza lukuli lwa Kilisito.
13 Avo na siye wose tuwe kinhu kimoja kwa kumtamanila na kumjuwa
Mwana wa Imulungu, tuwe wanhu wakangale na kuuvikila utimilifu wake
Kilisito mwenyego.
14 Avo hondatuwe wana kabili, twahasigwa na kuhembelusigwa kuno na
kuno na beho da wanhu ofundiza uvizi ili wawagize wanhu wayagwe kwa
ubala.
15 Lakini twahalonga ukweli kwa moyo wa unogelwa, tokula mzimbuli zose
kwa Kilisito, yeli mkulu.
16 Kwa kulongozigwa na Kilisito maungo gose ga lukuli goilumba, na lukuli
lose logogelezwa kwa kutazigwa na maungo gake. Avo kila maungo ga-
hasang'hana viilondigwa, lukuli lose lokula na kuizenga mna ukuinogela.

Ugima kubitila Kilisito

17 Avo, nowazuma kwa twaga da Mndewa, sikumukale kabili kamba
wanhu hawamjuwile Imulungu, weli na magesa gamemile ubozi wiiyeka.
18 Wanhu awo nzewele zao za mdiziza, wakutali na ugima ulavigwa na
Imulungu mbuli ya ubozi wao na udala wao wa mizoyo.
19 Wanhu awo wabule kinyala, wasede na otenda mbuli zose zigela
kinyala na ogendelela kulonda kutenda vivo.
20 Lakini mweye hamuifunzile avo mbuli ya Kilisito.

21 Mweye muhulika goya mbuli zake, na mufundizigwa ukweli uli kwa
Yesu.
22 Uvuleni unhu wenu wa umwaka, uja ukalile onangigwa kwa kusulukila
vinhu va uvizi.
23 Mizoyo yenu na nzewele zenu vitendigwe va sambi.
24 Uvaleni unhu wa sambi, uumbigwe kwa kuigala na Imulungu, uja
uigubula wenyego muugima wa ukweli wa kutenda golondigwa na Imu-
lungu na kung'ala.
25 Avo lekeni uvizi! Kila munhu kolondigwa kumulongela miyage ukweli,
kwavija kila imoja wetu ni maungo ga lukuli lwa Kilisito.
26 Mwahagevuzika, sikumutogole kugevuzika kwenu kuwatende mu-
tende nzambi, na sikumukale na ng'hasiliki kutwa ngima.
27 Sikumumgwelele mwenembago nyafasi.
28 Wanhu wose wakalile okwiba waleke na wasonge kusang'hana kwa
makono gao, ili wakale kwa kutamaniligwa na wadahe kuwataza wakiwa.
29 Sikumulosoke, lakini mulonge mbuli zinogile, za kuwataza wanhu, ili
mbuli zimulonga ziwataze kamba viilondigwa kwa awo ozihulika.
30 Sikumumtende Loho Yang'alile wa Imulungu, yanyunyuwale kwavija
Loho ayo kilaguso cha Imulungu kuwa mweye mwa wanhu zake. Nayo Loho
kolagusa kuwa siku yovika Imulungu kowatenda mulekesigwe.
31 Sikuukone usungu, sikumuding'huke na kugevuzika. Sikumuibamilile
hebu kuiliga, sikumuihile kwa mbuli yoyose.
32 Lakini muyonele bazi na kuinogela, na kila munhu yagele kumgongo
gehile ga miyage, kamba Imulungu viyazigelile kumgongo nzambi zenu,
kubitila Kilisito.

5

Kukala mna umulenge

1 Avo muigale na Imulungu, kwavija mweye mwa wanage yowanogela.
2 Ugima wenu ulongozigwe na unogelwa, kamba Kilisito viyatunogele
na mbuli yetu kailava mwenyego kamba nhunza inung'hila goya na nhosa
imnogela Imulungu.
3 Kwavija mweye mwa wanhu wa Imulungu, mbuli ya ugoni, uchafu
wowose hebu ugila, sikuvilongigwe kumwenu.
4 Sikumulonge mbuli zigela kinyala hebu mbuli za ubozi hebu utalazi
wa maligo, gose gago haganogile kumwenu. Lakini mbuli za kumgwaa
nhogolwa Imulungu azo zinogile.
5 Mujuwe goya, munhu yotenda ugoni, hebu mchafu hebu msede, ugila
uigala na kuvitambikila vinyago. Wanhu otenda mbuli azo honda wawe na
fungu Muundewa wa Kilisito na wa Imulungu.
6 Sikumutogole munhu yawavizile kwa mbuli za ubozi, kwavija
kwa mbuli azo ng'hasiliki ya Imulungu yowezila wanhu wose oleka
kumtegeleza.
7 Avo sikumutende nao mbuli yoyose.
8 Aho umwaka mweye mukala mdiziza, lakini sambi mokala kumulenge
kwa kuilumba na Mndewa. Avo mukale kamba wanhu wa mulenge,
9 kwavija mulenge ogala kutenda mbuli zinogile, kutenda goyolonda
Imulungu na ukweli.
10 Mugeze kugajuwa gaja gomnogela Imulungu.
11 Sikumutende sang'hano zihile za mdiziza, lakini zilaveni kunze kuna
umulenge.

12 Mbuli zitendigwa kwa kinyelegezi, zogela kinyala kuzilonga.
13 Lakini mbuli zose zitendigwa mna umulenge, ukweli wake ogubuligwa goya,
14 kwavija kila kinhu kigubuligwe goya chokuwa mulenge. Lekaavo yolongigwa,
“Lamuka gweye uwasile,
zilibuka kwa wafile,
nayo Kilisito kokumwemwesela.”
15 Avo, muiteganye vija vimukala. Sikumukale kamba wanhu wabozi, lakini kaleni kamba wanhu weli na nzewele.
16 Kisang'hanileni goya kipindi kino kimulinacho, kwavija siku zino ziha.
17 Avo sikumuwe wabozi, lakini zahileni gaja goyolonda Mndewa mweye musang'hane.
18 Sikumukoligwe, kwavija ayo yowabananga, lakini mumemezigwe Loho Yang'alile.
19 Longeni kwa mbuli za zabuli na nyila na tenzi za kiloho, mwimbileni Mndewa nyila na zabuli kwa kumgwaa nhogolwa mmizoyo yenu.
20 Siku zose mgweleleni nhogolwa Imulungu Tata, kwa twaga da Mndewa wetu Yesu Kilisito kwa kila kinhu.

Watwanzi na Wakasano

21 Kila munhu tanhu yamgese miyage mbuli ya kumtegeleza Kilisito.
22 Watwanzi wategelezeni wakasano zenu kamba kumtegeleza Mndewa.
23 Kwavija mbigalo kana udahi kwa mwehe wake, kamba vija Kilisito viyali na udahi kwa wanhu wamtogole. Nayo Kilisito mwenyego ayo yowakombola wanhu wamtogole, wanhu wamtogole awo lukuli lwake.
24 Kamba vija wanhu wamtogole Kilisito viwomtegeleza, vivija watwanzi wategelezeni wakasano zenu mna zimbuli zose.
25 Na mweye wakasano, wanogeleni wehe zenu kamba vija Kilisito viyawanogele wanhu wamtogole, na kailava mwenyego mbuli yao.
26 Katenda avo ili yawalave kwa Imulungu, yahamambukiza kuwasunha kwa mazi kubitila mbuli yake,
27 ili wawe wanhu wang'alile na wanogile ng'hani, wanhu welibule dowa, kwiha hebu chochose kili kamba acho.
28 Avo, wakasano olondigwa wawanogele wehe zao kamba viwozinogela ng'huli zao wenyego. Munhu yomnogela mwehe wake koinogela mwenyego.
29 Kuduhu munhu yoyose yolwihila lukuli lwake, lakini kolugwaa ndiya na kululolesa. Nayo Kilisito vivija vivo viyowalolesa goya wanhu wamtogole,
30 kwavija siye twa maungo ga lukuli lwake.
31 Kamba Maandiko Gang'alile vigolonga, “Kwa mbuli ino mbigalo komuleka tatake na mamake, nayo koilumba na mwehe wake, na wanhu awo wabili okuwa kinhu kimoja.”
32 Kuna ukweli ufisigwe ugubuligwe mna zimbuli zino, na niye nokona kuwa zomulonga Kilisito na kanisa jake.
33 Lakini vivija zowalonga mweye, kila mbigalo kolondigwa yamnogele mwehe wake, kamba viyoinogela mwenyego, nayo mtwanzi kolondigwa yamtegeleze mkasano wake.

6

Wana na tata zao na mama zao

1 Mweye wana, wategelezeni tata zenu na mama zenu kamba viilondigwa
kwa wanhu wa Kilisito, kwavija mbuli ayo inoga.
2 “Wategeleze tatako na mamako,” dino dijo lagizo da ichanduso dili na
nhunza,
3 “Muladi ukale goya na ukale siku nyingi mwiisi.”
4 Na mweye kina tata sikumuwagevuze wanenu ila waleleni goya na
wafundizeni mafundizo ga Kilisito.

Watumwa na wakulu zao

5 Watumwa wategelezeni wakulu zenu kwa kudumba na kugwaya, ten-
deni avo kwa moyo unogile kamba vija momsang'hanila Kilisito.
6 Tendeni vivo siyo mna ikipindi wao owalola ili wawatogole, lakini
sang'haneni kwa moyo umoja kamba viyolonda Imulungu kwavija mweye
mwa wasang'hanaji wa Kilisito.
7 Mutogole kusang'hana kwa kuwamba mbuli ya Mndewa na siyo mbuli
ya wanhu.
8 Kumbukeni kuwa, Mndewa komgwaa nhunza munhu yoyose, yawe
mtumwa hebu kakomboligwa mbuli ya sang'hano yake inogile.
9 Na mweye iwakulu, vivija watendeleni ganogile watumwa zenu, siku-
mulonge kwa kukomhoka. Kumbukeni kuwa mweye vivija kamba wao,
mnayo Mndewa iija kuulanga, nayo habagula munhu.

Ng'hondo ya Kiloho

10 Kisigale, nowapula mugangamale kwa kuilumba na Mndewa na kwa
kutazigwa na udahi wake.
11 Soleni silaha zose zilondigwa kwa kuitowela ziyowagwaa Imulungu
mudahe kuuhuma ubala wihile wa Mwenembago.
12 Kwavija siye hatuitowa na wanhu ila toitowa na nguvu za loho zihile
zili kuulanga, toitowa na watawala na wakulu weli na nguvu, otawala isi
imemile ziza.
13 Kwa mbuli ayo soleni silaha zose zilondigwa kwa kuitowela ziyowag-
waa Imulungu ili yahavika siku ija ya gehile mudahe kuzihuma nguvu za ija
yamwihileni, mwahaitowa mbaka kuuhelelo mokuwa mung'hali na nguvu.
14 Avo muitande goya na ukweli uwe kamba mkwiji mvigudi venu,
na kutenda goyolonda Imulungu kamba kiwalo cha zuma cha kukimila
mmhambaga zenu,
15 musulukile kuwapetela wanhu Mbuli Inogile kamba vilatu mmagulu
genu.
16 Kipindi chose acho, mumtamanile Imulungu kamba ngao, ili mudahe
kuizima misale ikwaka ipigisigwa na ija Imdumuka.
17 Ubokeleni ukombola kamba kofiya da kuvala mdipala, na Mbuli ya
Imulungu iwe kamba panga dimugweleligwe na Loho Yang'alile.
18 Siku zose mpuleni Imulungu yawataze. Mpuleni Imulungu kipindi
chose, kwa kulongozigwa na Loho. Kwa mbuli ino muiteganye sikumub-
wele kuchugu, siku zose wapulileni wanhu wose wa Imulungu.
19 Vivija nipulileni na niye, Imulungu yanigwee mbuli ya kulonga, ili
nidahe kuwalongela wanhu kinhu kifisigwe cha mna Imbuli Inogile bila
kudumba.
20 Niye na msenga wa Mbuli ino Inogile, hamoja sambi na mkifungo.
Mnipulile nidahe kulonga Mbuli Inogile inilondigwa bila kudumba.

Kimambukizo cha kuilamusa

21 Ndugu yangu Tukiko inimnogela na msang'hanaji yomtamanila Imulungu mwiisang'hano ya Mndewa, kowalongela mbuli zangu zose, ili mujuwe kija kinhenda.
22 Lekaavo nomtuma kumwenu yawalongele mbuli zetu, na yawagangamize.
23 Imulungu Tata na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee wanhu wose wamtogole Yesu tindiwalo na unogelwa kwa kutamanila.
24 Ng'hekewa ya Imulungu ikale na wanhu wose omnogela Mndewa wetu Yesu Kilisito kwa unogelwa wa milele.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Filipi

Ulongozi

Paulo kandika baluwa ino kwa wanhu wamtogole Yesu ako Filipi behi na mwaka wa 61 toka kuvumbuka kwa Kilisito viyakalile mkifungo (Sula ya 1:13) yogesigwa kayandikila ako Lumi. Baluwa ino wandikiligwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kudibuga da Filipi. Todaha kujuwa mbuli kidogo za buga da Filipi kulawa mna ikitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa. Filipi dijo buga kulu mwiisi ya Makedonia. Vivija acho kibumbila cha ichanduso cha wanhu wamtogole Yesu mwiisi ya Makedonia. Paulo na Sila wao wakisongile kibumbila acho cha wanhu wamtogole Yesu na wakala wekigwe mkifungo kwa siku dimoja viwakalile kuko (Sang'hano 16).

Paulo kakala na vilamuso vingi va kwandika baluwa ino. Katumia nyafasi ayo kuwagwaa asente kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kuko mbuli ya nhunza ziwamtumile viwahulike kakala mkifungo (Sula ya 4:10-19). Vivija kalonda wajuwe mbuli vizigendelela ako mkifungo na kalonda wamjuwe Timoseo na Epafuladito mkibumbila cha wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 2:19-30) ili wawabokele na wawategeleze viwowalongoza.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filipi (Sula ya 1:1-2).
Abaho kalonda wajuwe mbuli vizigendelela kumwake na mbuli ziyolonda kusang'hana (Sula ya 1:3-2:30).
Abaho kowagwaa malagizo golondigwa kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 3:1-4:9).
Paulo komambukiza kwa kuwagwaa asente kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filipi mbuli ya nhunza zao na kowalamusa (Sula ya 4:10-23).

1 Niye Paulo na Timoseo, twa wasang'hanaji wa Yesu Kilisito, towandikila
mweye wanhu wa Imulungu muli ako Filipi, mweye muilumbile na Yesu
Kilisito, hamoja na vilongozi na watazaji wa wanhu wamtogole Yesu.
2 Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na
tindiwalo.

Paulo kowapulila wanhu wamtogole Yesu

3 Kila nahawagesa mweye nomtogola Imulungu,
4 nahawapulila mweye mose kwa Imulungu, nowapulileni kwa deng'ho,
5 kwavija mweye muilumba na niye muisang'hano ya kubwililisa Mbuli
Inogile kulawa haichanduso mbaka sambi.
6 Nabule shaka kwa Imulungu yaisongile sang'hano ino inogile mmizoyo
yenu, koigendeleza mbaka vonda imale mna isiku ya kubwela Yesu Kilisito.
7 Kwavija mwa muumoyo wangu, vinoga kumwangu kuwagesa, hata
kamba namkifungo hebu ndekesigwa, mweye mose muilumba na niye
mna ing'hekewa iyanigwelele Imulungu ya kuigombela Mbuli Inogile na
kulagusa ukweli wake kwa wanhu.
8 Imulungu ayo yajuwile nolonga fulu ipile vija viniwasulukila kuwona
kwa unogelwa ulawa kwa Yesu Kilisito.
9 Nompula Imulungu unogelwa wenu wengezeke ng'hani, na muwe wa-
bala ng'hani na nzewele zose,

10 ili mudahe kusagula kinhu kinogile. Baho mong'ala na mokuwa mduhu
kitala chochose mbaka mna isiku ya kubwela Kilisito.
11 Baho mutende mbuli zinogile mgameso ga Imulungu, mbuli azo zolawa
kwa Yesu Kilisito yaiyeka, ili wanhu wose wamgwee Imulungu ukulu na
nhogolwa.

Paulo kodeng'helela kupetigwa kwa Kilisito

12 Ndugu zangu nolonda mujuwe kuwa, kindawilile niye acho kitendile
Mbuli Inogile ipetigwe.
13 Kwa mbuli ayo wakalizi wose wa ng'anda ya kindewa na wanhu wose
wayagwe ojuwa niye na mkifungo mbuli ya Kilisito.
14 Kufungigwa kwangu, kuwatenda ndugu bwando wamtamanile ng'hani
Mndewa, na wageligwa moyo wawe magalu kulonga mbuli ya Imulungu
bila kudumba.
15 Kulonga ukweli wanhu wayagwe oipeta Mbuli ya Kilisito kwa migongo
na ndwagi, lakini wayagwe oipeta vinogile.
16 Awo oipeta vinogile otenda avo kwa unogelwa, kwavija ojuwa Imu-
lungu kanigwaa sang'hano ya kuigombela Mbuli Inogile.
17 Lakini awo wayagwe oupeta usenga wa Kilisito kwa kuitapa, wabule
ukweli, ogesa kuwa odaha kunyongezela madununzo gangu mkifungo.
18 Niye sitonga bule, niye nodeng'helela kwavija kwa nzila yoyose wanhu
opeta usenga wa Kilisito, iwe oupeta kwa kilamuso kinogile hebu kwa
kilamuso kihile. Niye sileka kudeng'helela bule,
19 kwavija nojuwa kwa kumpula kwenu Imulungu na kutazigwa na Loho
wa Yesu Kilisito, nolekesigwa.
20 Vinikona niye notamanila kamba honda nigwe kinyala lakini nogang-
amala ng'hani, avo sambi kamba viili siku zose iwe muugima hebu mwiiifa
nimgwee ukulu Kilisito.
21 Kwavija kumwangu niye kuwa mgima ni kumsang'hanila Kilisito na
kufa konyongezela kinhu.
22 Kamba nahagendelela kuwa mgima mulukuli luno, sang'hano yangu
yokongezeka ng'hani. Mmhane nisagule choni!
23 Miyenu na mnzila mhanda. Kuno nolonda kusegela na kukala na
Kilisito, mbuli ayo ibanza kunoga,
24 lakini vinoga ng'hani kumwenu kamba nahagendelela kuwa mgima.
25 Nojuwa ukweli wa mbuli ino, nojuwa nokuwa mgima na nogendelela
kukala hamoja na mweye mose ili tamanilo jenu na deng'ho jenu vongezeke,
26 ili nahawa na mweye kabili, mbuli ya niye mokuwa na kinhu cha
kuigodela mna ukuilumba kwenu na Yesu Kilisito.
27 Avo kinhu kilondigwa hano mbuli zenu ziigale kamba viilonda mbuli
inogile ya Kilisito, kamba nahadaha kwiza kuwalola hebu nahawahulika,
nojuwa kuwa mose mogangamala hamoja kwa loho imoja na kudigombela
hamoja tamanilo dilawa kwa Mbuli Inogile.
28 Avo sikumuwadumbe wanhu owehila, siku zose muwe magalu na ino
yolagusa kumwao awo opotela na mweye mokomboligwa, kwavija mbuli
ayo yolawa kwa Imulungu.
29 Kwavija mweye mugweleligwa kwa mbuli ya kumsang'hanila Kilisito,
siyo kumtamanila kwiiyeka lakini vivija kugaya mbuli yake.
30 Sambi mweye muilumba na niye mna ing'ondo ya kuigombela Mbuli
Inogile. Ng'ondo ayo iyo ija yumunyonile nayo aho haichanduso na mbaka
sambi ning'hali mwiing'ondo ayo.

2

Ukulu na uhole wa Kilisito

1 Kamba mwahailumba na Kilisito na kugangamala, kamba unogelwa
wake owasamhusa, kamba moilumba na Loho Yang'alile na kamba mwa-
hawa na mizoyo inogile na kuyonela bazi mweye kwa mweye,
2 avo itendeni ndeng'helelo yangu yenele kwa kugesa kinhu kimoja na
unogelwa umoja na moyo umoja na muwe na nzewele imoja.
3 Sikumuwe na gahigahi hebu magoda gelibule kinhu, lakini kwa uhole
muwagese wayagwe kuwa wanoga kubanza mweye.
4 Kila munhu sikuyalole kiyolonda mwenyego kiiyeka, lakini vivija yalole
kiwolonda wanhu wayagwe.
5 Mugese kamba viyagesile Yesu Kilisito.
6 Kilisito viyali kakala kweli Imulungu,
lakini hagesile bule kamba kuigala na Imulungu kinhu cha kunanahila,
7 lakini kwa kulonda mwenyego,
kaleka vinhu avo vose kaitenda kamba viyali mtumwa,
kaleligwa kamba viwoleligwa wanhu,
kaoneka kwa kihanga cha wanhu.
8 Kaitenda mwenyego mdodo, munhu yotegeleza mbaka ifa yake,
ona ifa yake mumsalaba.
9 Lekaavo Imulungu kamwinula mbaka uchanha ng'hani,
kamgwaa twaga kulu kubanza matwaga gose.
10 Avo kwa ukulu wa twaga da Yesu,
vinhu vose viumbigwe, vili kuulanga na vili mwiisi na kuwochola wanhu
wafile,
vose vimfugamile,
11 na kila lulimi lulonge kuwa Yesu Kilisito ayo Mndewa,
kwa ukulu wa Imulungu Tata.

Mumwemwese kamba mulenge

12 Mbwiga zangu siku zose vinikalile na mweye munitegeleza, na hata
sambi nakutali na mweye wambeni kunitegeleza. Kwa bwembwe na kug-
waya sang'haneni ili ukombola wenu utelele,
13 kwavija Imulungu ayo yosang'hana siku zose mgati mmwenu, kuwa-
tenda musulukile kusang'hana kamba viyolonda mwenyego.
14 Tendeni kila kinhu bila kuiyalala hebu kuibamilila,
15 ili munoge na mung'ale na muwe wana wanogile wa Imulungu, okala
mwiisi ya wanhu wapotele na wene nzambi. Mweye mong'ala hagati yao
kamba nhondo zili kuulanga,
16 mugoge mbuli ya ugima ili mdisiku da Kilisito niigodele mweye kamba
kugaya kwangu na sang'hano yangu havagile bule.
17 Hata kamba ugima wangu ogidigwa uwe nhambiko mna isang'hano
yenu ya kutamaniligwa ili nhosa kwa Imulungu, yahawa avo, nodeng'helela
ng'hani na mweye modeng'helela na niye.
18 Avo na mweye vivija mudeng'helele na kusekelela hamoja na niye.

Timoseo na Epafuladito

19 Mndewa Yesu yahalonda, nolopola kumtuma Timoseo kumwenu, ili
nahahulika mbuli zenu nisamhuke.
20 Kuduhu munhu yoyose iyagwe yowagesa ng'hani kamba heyo.
21 Wanhu wayagwe hawamsang'hanila Yesu Kilisito, ila osang'hanila
mbuli zao wenyego.

22 Lakini mweye wenyego mumjuwa goya Timoseo viyofaya, heyo na niye,
tusang'hana hamoja kamba munhu na mwanage kuwapetela wanhu Mbuli
Inogile.
23 Avo nogesa kumtuma kumwenu hima nahakona mbuli zangu von-
daziwe.
24 Avo, nomtamanila Mndewa kuwa niye mwenyego sikawa kwiza
kumwenu.
25 Lakini nogesa kumbweza kumwenu ndugu yangu na msang'hanaji
miyangu Epafuladito, yailumbile na niye kuigombela Mbuli Inogile na vivija
msenga wenu mumtumile yanitaze.
26 Kwavija kowagelegeza ng'hani na konyunyuwala ng'hani kwavija mw-
eye muhulika heyo kakala mtamu.
27 Ona, kakala mtamu, na kalonda kufa. Lakini Imulungu kamonela
bazi, siyo heyo yaiyeka, vivija kanyonela bazi niye, ili sambi ninyunyuwale
ng'hani.
28 Avo nolonda ng'hani kumtuma kumwenu, ili vonda mumone kabili
mudeng'helele na kunyunyuwala kwangu kumale.
29 Mumbokele goya kamba miyenu kwa Mndewa. Na muwategeleze
wanhu waigalile na heyo,
30 kwavija kalonda kufa mbuli ya sang'hano ya Kilisito, na kauhonza
ugima wake ili yanitaze kija kimulemelwe mweye kunhaza.

3

Kusang'hana ganogile mgameso ga Imulungu

1 Avo, ndugu zangu, deng'heleleni kwa kuilumba na Mndewa. Sikona
kamba kinhu bule kubwelela kwandika kija kinyandike aho haichanduso,
kwavija nahatenda avo na mweye mokala goya.
2 Iteganyeni na wanhu waja otenda ganyolodoke, wanhu awo waigalile na
umbwa, wanhu waja onanahiza kwingila kumbi.
3 Siye wao twingile kumbi kweli, siye tumtambikila Imulungu kwa Loho
wake na toigodela Yesu Kilisito. Siye hatuigodela kihendo kitendigwa
mulukuli.
4 Niye mwenyego nahadahile kuigodela mbuli azo. Kamba kuna munhu
yoyose kogesa kodaha kuigodela kihendo cha kwingila kumbi, hanihuma
niye bule.
5 Niye ving'halile na siku nane toka mvumbuke, ningizigwa kumbi. Niye
na Mwiizilaeli too! Kulawa kabila da Benjamini. Niye na Muebulania too!
Kwa mbuli ya kugoga Malagizo ga Musa, niye na Mfalisayo,
6 niye ng'hala niwambile ng'hani kutenda mbuli azo mbaka nividununza
vibumbila va wanhu wamtogole Yesu Kilisito. Kwa mbuli ya kutendigwa
ninoga kwa kugagoga Malagizo, niye sibanange mbuli yoyose.
7 Lakini kwa mbuli ya Kilisito, gaja gose gangesile gonyongezela kinhu,
sambi hagafaya bule.
8 Siyo gago gaiyeka, ila nokona kila kinhu hakifaya, mbuli ya unovu wa
kumjuwa Yesu Kilisito Mndewa wangu. Mbuli yake nhogola kwasa kila
kinhu, nigona gago gose kamba mavi, ili nimpate Kilisito.
9 Na kwa kuilumba nayo, niye silonda kabili noge mgameso ga Imulungu
kwa kugagoga Malagizo. Lakini sambi ninoga mgameso ga Imulungu
kwa kumtamanila Kilisito, kunoga kuko kolawa kwa Imulungu kubitila
kutamanila.
10 Niye nolonda kumjuwa Kilisito na udahi wake wa kuzilibuka na kugaya
nayo na kuigala nayo mwiiifa yake,

11 ili na niye nitamanile kuwa nodaha kuzilibuligwa kwa wafile.

Kukimbilila kutulonda

12 Silonga kuwa nimala kupata vinhu vose vino hebu nonge nitelela, lakini nogendelela kugangamala ili mhate fungu diyanikile Yesu Kilisito.

13 Ndugu zangu sigesa bule kamba nidipata fungu ajo, lakini kinhenda niye, noisemwa mbuli za kuchugu na nowamba kulola mbuli za kumwande.

14 Avo nolopola kukimbila mvike kuuhelelo ili mhate fungu da ugima wa kuulanga diyanikemele Imulungu kubitila Yesu Kilisito.

15 Siye wose tukangale muugima wa kuilumba na Kilisito tugese vivo. Lakini kamba wanhu wayagwe vimwili ogesa viyagwe, Imulungu kowatenda muzijuwe mbuli azo.

16 Lakini tugendelele kukweleleza nzila iija itugenda nayo mbaka sambi.

17 Ndugu zangu kwelelezeni vinhendile niye. Waloleni goya wanhu waja otenda kamba vituwalongele mweye.

18 Kwavija miyanza mingi niwalongela mbuli ino, na sambi nowalongela kabili kwa mahozi kuwa, wanhu bwando okala kamba waihila na usenga wa kufa kwa Kilisito mumsalaba.

19 Wanhu awo obanangika, kwavija otambikila vija viwosulukila mzing'huli zao, na oigodela mbuli zigela kinyala na ogesa mbuli za mwiisi.

20 Lakini siye twa wenekae wa kuulanga, na tombeta kwa kusulukila Mkombola wetu Mndewa Yesu Kilisito, yeze kulawa kuulanga.

21 Kozigalusa ng'huli zetu zinyolila na kuzitenda ziigale na lukuli lwake lwa ukulu. Kotenda avo kwa nguvu yake yakutawala vinhu vose.

4

Magesa ga Paulo

1 Ndugu zangu waniwanogele ng'hani, nolonda ng'hani kuwona, mweye munhenda ndeng'helele na kuigoda mbuli ya mweye! Avo ndugu zangu, gangamaleni kwa kuilumba na Mndewa.

2 Nowapula Eudia na Sintike, waitogolele kamba ndugu kwa kuilumba na Mndewa.

3 Na gweye msang'hanaji miyangu utamaniligwa, nokulonda uwataze watwanzi wano, kwavija wasang'hana ng'hani hamoja na niye kuwapetela wanhu mbuli inogile, hamoja na Kilementi na wasang'hanaji wayangu wayagwe wose, waja matwaga gao gandikigwa mna ikitabu cha ugima.

4 Avo, siku zose deng'heleleni kwa kuilumba kwenu na Mndewa. Nobwelela kulonga, deng'heleleni!

5 Muwe wahole kwa wanhu wose, kwavija Mndewa ka mmabehi kwiza.

6 Sikumunyawenyawe kwa kinhu chochose, ila mpuleni Imulungu kwa kinhu chochose, na gaja gomulonda kuno momgwaa nhogolwa.

7 Na tindiwalo da Imulungu dibanza nzewele zose za wanhu, doika goya mizoyo yenu na nzewele zenu, kwa kuilumba na Yesu Kilisito.

8 Ndugu zangu, nomambukiza kulonga, nzewele zenu zigese mbuli zinogile na zija zilondigwa kutogoligwa. Mbuli azo ziwe za ukweli na ganogile na kutenda golondigwa na kung'ala na kuinogela na kutegelezigwa.

9 Zisang'haneni mbuli zose zimuifunzile kumwangu na zimubokele na zimuhulike na zimone kumwangu. Na Imulungu yowagwaa wanhu tindiwalo kokuwa hamoja na mweye.

Paulo kowatogola Wafilipi kwa nhunza zao ziwamgwelele

10 Kwa kuilumba kwangu na Mndewa sambi nodeng'helela ng'hani kwavija mong'humbuka. Kulonga ukweli mukala mong'humbuka, ila ikala vidala kulagusa mbuli ayo.
11 Silonga vino kwavija nolonda kinhu, ila niifunza kuleka kutonga kwa vinhu vinilinavo hata kamba vidodo.
12 Nojuwa, kuleka kuwa na kinhu hebu kuwa na vinhu vingi. Niifunza kuleka kutonga kwa mbuli yoyose, nahawa nacho hebu nahawa nzala, nahawa na vinhu vingi hebu nabule kinhu.
13 Nogadaha gose kubitila Kilisito yonigangamiza.
14 Hata ivo, mweye mutenda goya kunitaza mna ukugaya kwangu.
15 Mweye Wafilipi, mujuwa goya vinisongile kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, ving'halile nosegela ako Makedonia, mweye waiyeka wao kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu munitazile na kuilumba na niye kubokela na kuwagwaa wanhu wayagwe.
16 Vinikalile Sesalonike vinondile kutazigwa, mweye munhaza miyanza mingi.
17 Niye sizahila nhunza, lakini nolonda mweye mongezeligwe mna igaja gose ganogile gamutendile.
18 Sambi mbokela vinhu vose vimungwelele na mbokela kubanza vija vinondile! Sambi nina kila kinhu kwavija Epafuladito kangalila nhunza zenu. Nhunza zino ziigala na nhosa imnug'hila goya Imulungu, nhosa yoitogola na imnogela.
19 Avo, Imulungu wangu kowagwaa kila kinhu kimulonda kulawa muugoli wake wa vinhu vingi vinogile viyali navo, kubitila Yesu Kilisito.
20 Ukulu uwe kwa Imulungu Tataetu siku zose! Ona.

Kuilamusa kwa kimambukizo

21 Nowalamusa wanhu wose wa Imulungu, waja weli wa Yesu Kilisito. Na ndugu wose weli hamoja na niye owalamusa.
22 Wanhu wose wa Imulungu owalamusa, ng'hani ng'hani wanhu weli mng'anda ya mndewa wa Lumi.
23 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu Kilisito ikale na mweye mose.

Baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Kolosai

Ulongozi

Baluwa kwa Wakolosai yandikigwa na Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Baluwa ino kayandika viyakalile mkifungo yogesigwa kayandikila ako Lumi behi na mwaka wa 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Baluwa kwa Wakolosai hamoja na baluwa kwa Waefeso na Filemoni zokemigwa baluwa za mkifungo kwavija Paulo kazandika viyakalile mkifungo. Kandika baluwa ino kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kudibuga da Kolosai. Paulo hasongile heyo bule kibumbila acho cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolosai kamba mwenyego viyalongile sula ya 2:1, lakini kakala na ng'honde mbuli ya kibumbila acho. Yogesigwa Epafulasi ayo yasongile kibumbila acho cha wanhu wamtogole Yesu kwavija kakala kolawa Kolosai.

Paulo kalonga mbuli ya wafundiza wavizi mna ikibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolosai. Hanhu hakulu ha baluwa yake kandika mbuli ayo. Ako kukala na kibumbila cha Wayahudi wamtogole Yesu wakalile owananahiza wanhu wayagwe wamtogole Yesu wakweleleze malagizo ga Wayahudi kulawa mdilagano da umwaka, ng'hani ng'hani kwingila kumbi. Paulo kawandikila wanhu wamtogole Yesu hawalondigwa chochose ila kumtogola Kilisito ili watogoligwe na Imulungu (Sula ya 1:15-20) na mafundizo gago golawa mna izinzewele za wanhu hagafaya (Sula ya 2:8).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Kolosai (Sula ya 1:1-2).

Abaho kandika mbuli ya ukulu wa Kilisito ng'hani ng'hani mbuli ya mafundizo ga uvizi ako Kolosai (Sula ya 1:3-3:4).

Kamba viili kwa baluwa ziyagwe za Paulo, nusu ya ibaluwa kandika mbuli za malagizo golondigwa kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 3:5-4:6).

Paulo komambukiza kwa kuwalamusa na malagizo ga baluwa ayo isomigwe kwa sauti kwa vibumbila viyagwe va wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 4:7-18).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito, kwa kulonda Imulungu. Niye na ndugu yetu Timoseo,

2 towandikila mweye ndugu zetu, wanhu wa Imulungu mumtogole goya Kilisito, muli ako Kolosai, Imulungu Tataetu yawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Paulo kompula Imulungu na komgwaa nhogolwa

3 Siku zose twahawapulila kwa Imulungu, tomgwaa nhogolwa Imulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito,

4 kwavija tuhulika vimumtamanila Yesu Kilisito na tuhulika unogelwa wenu mulinao kwa wanhu wose wa Imulungu.

5 Tamanilo jenu na unogelwa va mna vinhu vimbetela kubokela vimwikiligwe goya kuulanga, muihulika mbuli ayo aho haichanduso vimupeteligwe usenga wa ukweli nao ni Mbuli Inogile.

6 Mbuli ino Inogile yokwenela mwiisi yose na yowagalusa wanhu watende ganogile, kamba viitendile kumwenu toka siku dija vimuihulike na kuujuwa ukweli wa ng'hekewa ya Imulungu.

7 Muifunza ng'hekewa ya Imulungu kwa msang'hanaji miyetu Epafulasi itumnogela, yomsang'hanila goya Kilisito mbuli ya siye.
8 Vivija katulongela mbuli ya unogelwa wenu mugweleligwe na Loho wa Imulungu.
9 Avo, toka vituhulike mbuli zenu hatulekile kuwapulila kwa Imulungu, yawagwee ubala wose wa kutenda kiyolonda na nzewele zose na kujuwa. Vose vino volawa kwa Loho wake.
10 Na tompula Imulungu ili mukale viyolonda Mndewa na mumnogeze, muugima wenu mutende ganogile, mugendelele kumjuwa Imulungu.
11 Imulungu yawagangamize kwa udahi wake mkulu ili mubetele kila kinhu kwa kufunga umoyo na kudeng'helela,
12 kwa kumgwaa nhogolwa Tata yawatendile mweye muwe na fungu mna igaja gayawekile wanhu zake muundewa wa mulenge.
13 Imulungu katuhonya kulawa mmakono ga ziza, katugala muundewa wa Mwanage yomnogela,
14 kubitila heyo tolekesigwa na nzambi zetu zogeligwa kumgongo.

Ukulu wa Kilisito

15 Kilisito yokoneka kaigala too na Imulungu hakoneka. Kilisito ayo chaudele, heyo ayo mkulu wa vinhu vose viumbigwe.
16 Kwavija kubitila heyo vinhu vose va kuulanga na mwiisi vilumbigwa, vinhu vikoneka na vija havikoneka, hamoja na wandewa, watawala, wakulu na weli na udahi. Vinhu vose vilumbigwa kubitila heyo na kwa mbuli ya heyo.
17 Vinhu vose ving'hali havinalumbigwa Kilisito kakala baho, na kwa kuilumba na heyo vinhu vose vikigwa goya.
18 Nayo ayo pala da lukuli, lukuli awo wanhu wose wamtogole Yesu. Heyo ayo chanduso cha ugima, heyo ayo yasongile kuzilibuka kwa wanhu wafile ili yawe mkulu mna ivinhu vose.
19 Kwavija Imulungu kanogelwa kumtenda Mwanage yamuhale kwa kila kinhu.
20 Kubitila Imwana, Imulungu kavibweza vinhu vose viilumbe nayo. Kwa damu ya Mwanage mumsalaba Imulungu katenda tindiwalo, avo kuvitenda vinhu vose viilumbe nayo, mwiisi na kuulanga.
21 Aho umwaka mukala kutali na Imulungu na mukala muihile nayo mbuli ya gehile mugatendile na kugagesa.
22 Lakini sambi kwa ifa ya lukuli lwa Mwanage, Imulungu kawatenda muilumbe nayo, ili yawagale kumwake kuno mung'ala, mwabule ubananzi na mwabule kitala.
23 Kamba mwahagendelela kugangamala mditamanilo mulinajo, sikumutogole kutigisigwa na kuleka tamanilo jenu mudipatile vimuhulike Mbuli inogile. Kwa Mbuli ino Inogile, niye Paulo niwa msang'hanaji wa Mbuli ino Inogile, ipetigwe kwa kila munhu mwiisi.

Sang'hano ya Paulo mna ivibumbila va wanhu wamtogole Yesu

24 Sambi nodeng'helela vinigaya mbuli ya mweye kwavija kwa kugaya kwangu mulukuli, nogamambukiza gaja gasigale mna ukugaya kwa Kilisito mbuli ya lukuli lwake, lukuli wao wanhu wose wamtogole Yesu.
25 Nitendigwa na Imulungu kuwa msang'hanaji wao, Imulungu kangwaa sang'hano ya kuwagalila wanhu usenga wake wose,
26 ufisigwe kwa miyaka heleketwaa na lukolo mbaka lukolo, lakini sambi ugubuligwa kwa wanhu zake.

27 Imulungu kalonda kuwatenda wanhu haweli Wayahudi wajuwe ukulu
wa vinhu vingi uli mna uusenga uno ufisigwe. Usenga awo, yuyo Kilisito
yeli mgati mmwenu, yuyo yotutenda tutamanile kuwa tokuwa na fungu
muukulu wa Imulungu.
28 Tompeta Kilisito kwa kila munhu na kumzuma na kumfunza kila
munhu kwa nzewele zose ili kumgala kila munhu haulongozi ha Imulungu
kuno kakangala kwa kuilumba na Kilisito.
29 Kwa mbuli ayo niye nosang'hana ng'hani na kuwamba kusang'hanila
nguvu ng'hulu ya Kilisito, isang'hana mgati mmwangu.

2

1 Nolonda mujuwe vinigaiye mbuli ya mweye, mbuli ya wanhu wa buga
da Laodikea na wanhu wose wayagwe hawananyona meso kwa meso.
2 Notenda vino kuwagangamiza mizoyo yao na kuwatenda wailumbe
muunogelwa na wajuwe gose na wajuwe mbuli ifisigwe ya Imulungu, nayo
ayo Kilisito mwenyego.
3 Mgati mmwake zifisigwa ngama zose za nzewele na ubala.
4 Nonga vino, ili munhu yoyose sikuyawabunyeke kwa mbuli zake za-
mulile.
5 Kwavija hata kamba na kutali na mweye kwa lukuli, nowagelegeza
ng'hani mweye na nodeng'helela kuwona vimugangamala goya na kwima
hamoja kumtamanila Kilisito.

Ugima wa ukweli kwa kuilumba na Kilisito

6 Kwavija mweye mumtogola Yesu Kilisito yawe Mndewa wenu, avo
gendeleleni kukala kwa kuilumba nayo.
7 Ikeni mizizi mgati mmwake na muizenge kumwake na mugangamale
mna ukumtamanila kamba vimufunzigwe. Na mulonge asente.
8 Muiteganye, munhu sikuyawagele mmakono kwa kuwakonga kwa
mbuli za lomo mtindi, zilawa mna izimila za wanhu wa mwiisi na loho zili
mwiisi avo havilawa kwa Kilisito mwenyego.
9 Kwavija mgati mwa Kilisito mumo ukala kutelela kwa Imulungu,
10 na mweye kwa kuilumba nayo mugweleligwa ugima wose. Heyo ayo
mkulu kwa watawala wose wa kiloho na wakulu wose.
11 Kwa kuilumba na Kilisito mweye mwingila kumbi, kumbi jenu hadi-
tendigwe kwa makono ga wanhu, ila ditendigwa na Kilisito kwa kuwatenda
wanhu wakomboligwe kulawa muunhu wa kutenda nzambi.
12 Vimubatizigwe, muzikigwa na kuzilibuligwa hamoja na Kilisito kubitila
kumtamanila kwenu, kwa nguvu ya Imulungu, iyamzilibule nayo kulawa
kwa wanhu wafile.
13 Kipindi kimoja mukala kamba mufa, mbuli ya zambi zenu na kwavija
unhu wenu wa kutenda nzambi ukala haunasegesigwa. Lakini sambi Imu-
lungu kawagalila ugima hamoja na Kilisito. Imulungu kagela kumgongo
nzambi zetu zose.
14 Imulungu kagasegesa gehile gatutendile kwa kuleka kugagoga Malagizo
ga Musa, kagasegesa kwa kugagongomela misumali mumsalaba.
15 Avo kuwambigwa mumsalaba kwa Kilisito kaikombola na nguvu za
watawala wa loho na wakulu wa isi. Kawagela kinyala mgameso ga wanhu
kwa kuwatenda watumwa muumwanza wake wa kuhuma.
16 Avo sikumumtogolele munhu yoyose yawataguse kwa mbuli ya kuja,
hebu kung'wa, hebu nyimwilinyimwili, hebu nyimwilinyimwili za kwima
kwa mbalamwezi, hebu siku ya Kubwihila.

17 Vinhu vose vino ni sisila da vinhu vondavize, lakini ukweli oneka kwa Kilisito.
18 Sikumutogole kutagusigwa na munhu yoyose yoitenda mkulu ng'hani kwa vinhu va nzozi na ayo yogangamiza uhole wa uvizi na kuwatambikila wasenga wa kuulanga. Avo vose vinhu va ubozi, kwavija nzewele zao zogesa kusulukila va mwiisi,
19 wao wainega na Kilisito, yeli pala da lukuli. Hasi haulongozi wa Kilisito lukuli lose lodimigwa na kwika hamoja maungo gake na mige, nalo lokula kamba viyolonda Imulungu.

Kufa na kukala hamoja na Kilisito

20 Mweye mufa hamoja na Kilisito na mulekesigwa kulawa kwa watawala wa loho wa mwiisi. Habali kabili mokala kamba wanhu wa mwiisi ino? Habali mogagoga malagizo gano,
21 "Sikumugoge kino hebu sikumulanze kino hebu sikumukwase kija"?
22 Vinhu vose vino vahatumika vobanangika, kwavija gago ni malagizo na mafundizo ga wanhu.
23 Ukweli malagizo gano gokoneka gana nzewele kwa kuinanahiza mwenyego kuwatambikila wasenga wa kuulanga, na uhole wa uvizi, na kulutendela lukuli usede, lakini havifaya kulutenda lukuli sikulusulukile.

3

1 Avo, mweye muzilibuligwa hamoja na Kilisito, sulukileni ng'hani vinhu vili kuulanga, kuyali Kilisito muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu.
2 Avo gelegezeni vinhu vili kuulanga, siyo vinhu vili mwiisi.
3 Kwavija mweye mufa na ugima wenu ufisigwa hamoja na Kilisito mgati mwa Imulungu.
4 Kilisito ayo ugima wenu na yahalawilila na mweye vivija molawilila hamoja nayo muukulu wake.

Ugima wa umwaka na ugima wa sambi kwa kuilumba na Kilisito

5 Avo kikomeni chochose cha mwiisi kili mgati mmwenu, ugoni na gehile na kusulukila kutenda ugoni na kugesa gehile na kusulukila kuwa na vinhu vingi nako ako kutambikila minyago.
6 Kwa mbuli zino Imulungu kowagevuzikila waja wose oleka kumtegeleza.
7 Hana kipindi mweye wenyego mukala mutenda vinhu avo, na mukala mugogigwe navo.
8 Lakini sambi molondigwa kuzileka mbuli zose zino, kugevuzika, ludoko, kuwagesela wanhu gehile. Maligo hebu mbuli za chaka chaka sikuvilawe mmilomo yenu.
9 Lekeni kuivizila, kwavija mweye musaula unhu wa umwaka na sang'hano zake zihile,
10 na muvala unhu wa sambi. Unhu awo ogendelela kutendegwa goya na Imulungu, ayo yawaumbile, kamba viyali heyo, ili mumjuwe goya Imulungu.
11 Kwa mbuli ino kuduhu wanhu haweli Wayahudi hebu Wayahudi, wengile kumbi hebu hawengile kumbi, wenekae hebu wanhu baki na walekesigwe lakini Kilisito ayo kila kinhu na kamumo mna igose.
12 Mweye mwa wanhu wa Imulungu, kawanogela na kawasagula. Avo muvale bazi, kutenda ganogile, moyo unogile, uhole na kufunga umoyo.

13 Geleni kitumbe kumgongo na kugela kumgongo kamba imoja wenu
kana kitala kwa miyage. Molondigwa mugele kumgongo kamba Mndewa
viyagelile kumgongo nzambi zenu.
14 Mna igano gose mwengeze unogelwa, kwavija unogelwa ovitenda
vinhu vose vino kuilumba goya hamoja.
15 Najo tindiwalo da Kilisito diwalongoze mmizoyo yenu, kwavija mbuli
ya tindiwalo dijo Imulungu kawakemeni hamoja mna ulukuli lumoja. Avo
muwe na nhogolwa.
16 Usenga wa Kilisito umeme mmizoyo yenu. Ifunzeni na muizume kwa
nzewele zose. Mwimbe zabuli na nyila za kumtogola na kumtambikila
Imulungu. Mwimbileni Imulungu wenu kwa kumgwaa nhogolwa mmizoyo
yenu.
17 Kila kinhu kimutenda hebu kimulonga, mukitende kwa twaga da Mn-
dewa Yesu, na kubitila heyo mumgwee nhogolwa Imulungu Tata.

Mafundizo mzing'anda za wanhu wamtogole Yesu

18 Watwanzi muwategeleze wakasano zenu, kwavija avo vimnogele Mn-
dewa.
19 Wakasano, wanogeleni wehe zenu na sikumuwakomhokele.
20 Na mweye iwana muwategeleze tata zenu na mama zenu mna zimbuli
zose, kwavija avo vimnogele Imulungu.
21 Na mweye tata za wanhu, sikumugendelele kuwalonga vihile wanenu,
buleavo oleka kugeza kutenda mbuli yoyose.
22 Mweye watumwa, wategelezeni wakulu zenu kwa kila kinhu, siyo
kwavija owalola ili wamgweleleni nhogolwa, lakini tendeni avo kwa mizoyo
inogile, kwavija momtegeleza Mndewa.
23 Chochose kimutenda, mukitende kwa moyo wose, kwavija
mosang'hana mbuli ya Mndewa siyo mbuli ya wanhu.
24 Kumbukeni kuwa Mndewa kowagwaa mweye nhunza ija yawekile
wanhu zake. Kwavija Kilisito ayo Mkulu imumsang'hanila.
25 Munhu yoyose yotenda gehile kolihigwa gehile gake, kwavija Imulungu
habagula munhu.

4

1 Na mweye iwakulu, watendeleni watumwa zenu ganogile na gaja
golondigwa, kumbukeni na mweye vivija munayo Mkulu kuko kuulanga.

Mafundizo gayagwe

2 Gendeleleni kumpula Imulungu, mwahampula muiteganye, na mumg-
wee Imulungu nhogolwa.
3 Vivija mutupulile na siye kwa Imulungu, ili Imulungu yatugwelele nzila
inogile ya kuwapetela wanhu usenga wake mbuli ya vinhu vifisigwe va
Kilisito. Kwa mbuli ayo, lekaavo sambi na mkifungo.
4 Avo nipulileni kwa Imulungu, nidahe kulonga goya usenga awo kamba
vinilondigwa.
5 Mwahakala na wanhu hawamtogole Yesu, muwe na nzewele,
muisang'hanile goya kila nyafasi muli nayo.
6 Ulonzi wenu siku zose olondigwa unoge na uwataze wanhu na
molondigwa mujuwe kuwedika goya wanhu wose.

Ndamuso ya kimambukizo

7 Ndugu yetu yanogeligwe Tukiko, mtazaji yanogile na msang'hanaji
miyetu mwiisang'hano ya Mndewa, kowalongela mbuli zangu zose.

8 Lekaavo nomtuma kumwenu, yawasamhuse mizoyo yenu kwa kuwalongela mbuli zetu.
9 Kokwiza hamoja na Onesimo, ndugu yetu tumnogele na yotenda ganogile, miyenu. Owalongeleni mbuli zose zilawilila hano.
10 Alisitaliko, yeli mkifungo hamoja na niye kowalamusa, na Maluko vivija binamu yake Balinaba kowalamusa. Mugapata malagizo mbuli yake, yahavika kumwenu mumgoneke.
11 Nayo Yoshua yokemigwa Yusito, vivija kowalamusa. Wanhu wano wadatu wao Wayahudi waiyeka wambokele Kilisito iwosang'hana na niye mbuli ya Undewa wa Imulungu, nao wanitaza ng'hani.
12 Epafulasi, miyenu na msang'hanaji wa Yesu Kilisito kowalamusa, siku zose kowapulila ng'hani kwa Imulungu, kompula Imulungu yawagangamize, mukangale na mumtogole Kilisito kwa mizoyo yenu yose na mugagoge goya gamnogele Imulungu.
13 Nodaha kuwalongela vinimjuwile viyosang'hana ng'hani mbuli ya mweye na mbuli ya wanhu wa Laodikea na Hielapoli.
14 Luka, mganga wetu yanogeligwe, na Dema omulamusani.
15 Walamuseni ndugu zetu weli kuko Laodikea, na Nimfa hamoja na kibumbila cha wanhu wamtogole Kilisito oiting'hanaga mng'anda yake.
16 Mwahamambukiza kusoma baluwa ino, vivija kigweleleni kibumbila cha wanhu wamtogole Kilisito ako Laodikea. Na mweye vivija muisome baluwa yonda wawagwee ndugu zenu ako Laodikea.
17 Na mulongeleni Alikipo, “Imambukize goya sang'hano yuugweleligwe na Mndewa.”
18 Nokwandika vino kwa mkono wangu mwenyego. Niye Paulo nomulamusani. Kumbukeni na mkifungo!
Ng'hekewa ya Imulungu ikale na mweye mose.

Baluwa ya Ichanduso ya Paulo kwa wanhu wa ako Sesalonike

Ulongozi

Baluwa ya ichanduso kwa Wasesalonike yandikigwa na Mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Sengine ino ayo baluwa ya ichanduso iyandike Paulo na iwa mna ikitabu cha Bibilia na yandikigwa behi na mwaka wa 51 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Paulo kakala ako Kolinto viyandike baluwa ino kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike, kibumbila acho kakisonga muumwanza wake wa kabili wa umishieni (Sang'h 17:1-10). Mna ikitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa yolongigwa ikibumbila kikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Paulo hadahile bule kukala ng'hani ako Sesalonike viyakisongile kibumbila acho, avo ako kumwande kawandikila baluwa wanhu wamtogole Yesu kwa kuwagela moyo. Baluwa imema mbuli nyingi na malagizo mengi mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondigwa kukala. Paulo kalonga mbuli ya kubwela kabili kwa Kilisito. Sengine wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike wakala olonda kujuwa vinhu avo. Paulo kubitila mbuli ya kubwela kabili kwa Kilisito kalonga mbuli ya kukala kwa kumnogeza Imulungu (Sula ya 5:6-8).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa ino kwa kuwalamusa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu na komgwaa nhogolwa Imulungu mbuli yao (Sula ya 1).

Abaho kosimulila mbuli ya sang'hano yake na usenga uyamgalile Timoseo (Sula ya 2-3).

Abaho Paulo kolava malagizo mbuli ya wanhu wamtogole Yesu viwolondigwa kukala kwavija Yesu kobwela kabili (Sula ya 4:1-5:15).

Paulo komambukiza kwa kuwalamusa wanhu wamtogole Yesu na kuwapula kila munhu mna ikibumbila yasome baluwa ino (Sula ya 5:16-28).

1 Niye Paulo, Sila na Timoseo, tomwandikileni mweye kibumbila cha
wanhu mumtogole Kilisito ako Sesalonike, wanhu wa Imulungu Tata na
Mndewa Yesu Kilisito.
Ng'hekewa na tindiwalo vikale na mweye.

Kutamanila kwa wanhu wa ako Sesalonike

2 Siku zose tomgwaa nhogolwa Imulungu mbuli ya mweye mose na
kuwatambula mweye mose twahampula Imulungu.
3 Avo, mgameso ga Imulungu Tataetu, tokumbuka vimulagusa kum-
tamanila kwenu kwa kusang'hana, na unogelwa wenu uwatendile mu-
sang'hane kwa kuwamba, na tamanilo jenu kwa Mndewa wetu Yesu Kilisito
vidigangamale.
4 Ndugu zetu, tojuwa kuwa Imulungu kowanogela na kawasagula muwe
wanhu zake.
5 Kwavija vituwagalileni Mbuli Inogile, hatuigalile kwa mulomo wiiyeka,
lakini tuigala kwa nguvu na Loho Yang'alile, na tukala tujuwile goya mbuli
ayo ikala ya ukweli. Mojuwa vitukalile hamoja na mweye, ikala mbuli ya
mweye.
6 Mweye mukweleleza vitutendile siye na vija viyatendile Mndewa, hata
kamba mugaya ng'hani, muubokela usenga awo kwa deng'ho dilawa kwa
Loho Yang'alile.

7 Avo muwa wanhu wa kukolelezigwa na wanhu wose wamtogole Kilisito
ako Makedonia na Akaya.
8 Siyo usenga wiiyeka mbuli ya Mndewa ubwililika kila hanhu ako Make-
donia na Akaya, lakini vivija mbuli ya kumtamanila kwenu Imulungu
kwenela kila hanhu. Avo hatulonda kulonga ng'hani.
9 Avo wanhu wose olonga mbuli ya mwanza wetu kumwenu vija vimu-
tubokele na vija vimulekile kutambikila minyago na kumbwelela na kum-
sang'hanila Imulungu wa ukweli, yeli mgima,
10 vivija mombeta Mwanage kulawa kuulanga, heyo ayo Yesu, ija Imu-
lungu yamzilibule kulawa kwa wafile na ija yotukombola kulawa mwi-
ing'hasiliki ya Imulungu yonda ize.

2

Sang'hano ya Paulo ako Sesalonike

1 Ndugu zetu, mweye wenyego mojuwa kuwa kwiza kwetu kumwenu
hakwagile bule.
2 Mojuwa vija vitudununzigwe na kuligigwa ako Filipi tung'hali hatu-
nakwiza kumwenu ako Sesalonike. Hata kamba tukala tulemigwa ng'hani,
Imulungu wetu katugangamiza tuwapetele Mbuli Inogile.
3 Mbuli ituwalongela mweye siyo mbuli ya uvizi hebu kugesa gehile, na
hatulonda kumbunyika munhu yoyose.
4 Lakini siye tolonga kamba viyolonda Imulungu, kwavija katona tofaya
kutugwaa sang'hano ya kuwapetela wanhu Mbuli Inogile. Hatulonda
kuwanogeza wanhu ila tolonda kumnogeza Imulungu, yoilola goya mizoyo
yetu.
5 Mojuwa goya siye hatwizile kumwenu na kulonga mbuli za kubem-
bekeza, hebu kulonga mbuli za ubala kufisa gahigahi, Imulungu ayo ya-
zonile azo zitutendile!
6 Hatulondile nhogolwa kulawa kwa munhu yoyose, hebu kulawa
kumwenu hebu kulawa kwa wanhu wayagwe.
7 Siye kamba watumigwa wa Kilisito, twahadahile kulonda vinhu kulawa
kumwenu, lakini vitukalile na mweye tukala wahole kamba mama viy-
owalolesa wanage.
8 Tuwanogela ng'hani mbaka tunogelwa kuwagwaa siyo Mbuli Inogile ya
Imulungu iiyeka, lakini vivija ugima wetu, kwavija mweye mwa mmizoyo!
9 Ndugu zetu, mweye mokumbuka siye vitugaiye! Tusang'hana imisi na
ikilo ili sikutuwe mizigo kwa munhu yoyose kipindi vituwapetela Mbuli
Inogile ya Imulungu.
10 Mweye wenyego muyona mbuli ino, na Imulungu vivija kaijuwa, siye
vitung'alile na vitukalile goya bila kubananga kumwenu mweye mumtogole
Kilisito.
11 Mweye wenyego mojuwa vitumtendele kila imoja wenu kamba tata
viyowatendela wanage too.
12 Tuwagangamiza, tuwasamhusa na kuwatenda mukale viyolonda Imu-
lungu, yowakemeni muwe na fungu Muundewa wake na ukulu wake.
13 Avo, siye togendelela kumgwaa nhogolwa Imulungu, kwavija mweye
vimuihulike Mbuli Inogile kulawa kumwetu muitogola kamba usenga wa
Imulungu siyo kamba usenga wa wanhu, kwavija mbuli ya Imulungu ayo
isang'hana mgati mmwenu mweye mutogole.

14 Ndugu zetu, mweye viwalawilila vinhu vivija viwalawilile wanhu wa
Imulungu ako Yudea, hewo wailumbile na Yesu Kilisito. Mweye mudununzigwa na wenekae waenu kamba hewo viwadununzigwe na Wayahudi
wayao,
15 wamkomile Mndewa Yesu na watula ndagu wa Imulungu na kutudununza na siye vivija. Wanhu awo omgevuza Imulungu na hawailumba
na munhu yoyose!
16 Vivija walonda kutugomesa sikutuwapetele wanhu haweli Wayahudi
usenga onda uwakombole. Vino avo viwamambukize nzambi zose ziwatendile siku zose. Lakini sambi Imulungu kawagevuzikila na kuwatagusa!

Paulo kolonda kuwatembelela kabili wanhu wa ako Sesalonike

17 Ndugu zetu, vituinegile na mweye kwa kipindi kidodo tu, tuinega na
mweye kwa lukuli lwiiyeka lakini mmizoyo twa hamoja, baho tulonda
ng'hani kuwona kabili!
18 Avo tulonda kwiza kumwenu. Niye, Paulo, nigeza kwiza kumwenu
miyanza mingi, lakini Mwenembago katugomesa.
19 Vino, vonda twime kuulongozi wa Mndewa Yesu yaheza, deng'ho da
kuhuma kwetu dokuwa choni? Tamanilo jetu dokuwa choni? Dokuwa
mweye wenyego, mweye wao kilamuso cha tamanilo jetu na deng'ho jenu.
20 Ona, mweye wao kuigoda kwetu na deng'ho jetu!

3

1 Kukimambukizo, hatudahile kuwamba ng'hani. Avo tugesa tusigala
twiiyeka ako Asene,
2 na tumtuma ndugu yetu Timoseo, msang'hanaji miyetu mbuli ya Imulungu kwa kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya Kilisito. Tumtuma yawagangamize na yawagele moyo mbuli ya kutamanila kwenu.
3 Avo kuduhu munhu yonda yabwele kuchugu mbuli ya madununzo gano.
Mweye mojuwa kamba tolondigwa tudununzigwe.
4 Kwavija vitukalile hamoja na mweye, tuwalongela kuwa todununzigwa,
kamba vimujuwile, ilawilila vivo,
5 lekaavo nimtuma Timoseo kumwenu. Sidahile kuwamba ng'hani, avo
nimtuma mhate mbuli za kutamanila kwenu. Avo nidumba Mwenembago
sikuyawageze na sang'hano yetu yose ipolete bule!
6 Sambi Timoseo kabwela, katugalila mbuli zinogile za tamanilo jenu
na unogelwa wenu. Katulongela motugesa vinogile siku zose na molonda
kutona kamba siye vitulonda kuwona mweye.
7 Ndugu zangu, hamoja na magayo na madununzo getu gose, mutugela
moyo mbuli ya kutamanila kwenu.
8 Kamba mogangamala muugima wenu kwa kuilumba na Mndewa sambi
tokala moyo hole.
9 Sambi todaha kumgwaa Imulungu wetu nhogolwa mbuli ya mweye.
Tomgwaa nhogolwa kwa ndeng'helelo tulinayo haulongozi wake mbuli ya
mweye.
10 Towamba kumpula Imulungu imisi na ikilo tudahe kuwona meso kwa
meso ili kugatenda goya gahunguke mnaukutamanila kwenu.
11 Tompula Imulungu, Tataetu mwenyego na Mndewa wetu Yesu watutandile nzila ya kwiza kumwenu!
12 Mndewa yawatende muinogele ng'hani na unogelwa wenu kwa wanhu
wose ongezeke ng'hani, kamba siye vituwanogela mweye.

13 Avo koigangamiza mizoyo yenu, na mweye mokuwa mduhu kitala na
mong'ala mgameso ga Imulungu wetu na Tataetu kipindi Mndewa wetu
Yesu vonda yeze hamoja na wose iyawasagule.

4

Kukala viyolonda Imulungu

1 Lelo, ndugu zangu, muifunza kulawa kumwetu vija vimulondigwa
kumnogeza Imulungu na vivo vimukala. Na sambi towamba kuwapula kwa
twaga da Mndewa Yesu mutende vinogile kubanza aho.
2 Kwavija mugajuwa mafundizo gatuwagwelele kwa udahi wa Mndewa
Yesu.
3 Imulungu kolonda muwe wanhu wang'alile na sikumutende ugoni.
4 Kila munhu kolondigwa yalutawale lukuli lwake kwa kung'ala na
kuitegeleza,
5 siyo kwa kusulukila vihile kamba viwotenda wanhu wa mwiisi walekile
kumjuwa Imulungu.
6 Kwa mbuli ino, munhu yoyose sikuyamtendele vihile miyage hebu
kumbunza. Tuwalongela mwaka mbuli ino na tuwazuma ng'hani kuwa
Mndewa kowatagusa wose otenda mbuli azo.
7 Imulungu hatukemile bule tukale muugoni, ila tung'ale.
8 Avo munhu yoyose iyolema mafundizo gano hamulema munhu ila
komulema Imulungu mwenyego yowagwaa Loho wake Yang'alile.
9 Hailondigwa kuwandikila mbuli ya kuwanogela waenu wamtogole
Kilisito. Mweye wenyego mufunzigwa na Imulungu vija vimulondigwa
kuinogela.
10 Na mukala muwatendela vivo ndugu zenu wose weli kila hanhu kuko
Makedonia. Avo ndugu zangu, towapula, muwambe ng'hani kutenda vivo.
11 Avo kaleni goya, kila munhu yatende mbuli zake mwenyego na
yasang'hane kwa makono gake mwenyego kamba vituwalongele.
12 Kwa kutenda vivo motegelezigwa na waja hawamtogola Kilisito na
hamulonda kuwatamanila wanhu wayagwe mbuli ya kija kimulonda.

Kubwela kwa Mndewa

13 Ndugu zetu tolonda mujuwe ukweli mbuli ya waja wafile, ili sambi
munyunyuwale kamba wanhu awo hawatamanila.
14 Siye totogola kuwa Yesu kafa na kazilibuka kabili na totogola kuwa
Imulungu kowagala hamoja na Yesu waja wose wafile kuno omtogola.
15 Dino dituwalongeleni ni fundizo da Mndewa, siye tuli wagima mbaka
vonda yeze Mndewa, honda tuwalongolele waja wafile.
16 Avo sauti ng'hulu yolagiza na sauti ya msenga mkulu wa kuulanga
na sauti ya mhalati ya Imulungu, nayo Mndewa mwenyego kohumuluka
kulawa kuulanga. Baho waja wafile wang'hali omtogola Kilisito osonga
kuzilibuligwa,
17 abaho siye tuli wagima kipindi acho tokwikigwa hamoja nao mna
gamawingu kuiting'hana na Mndewa kuulanga. Avo siku zose tokala
hamoja na Mndewa.
18 Avo muigangamize mmizoyo yenu kwa mbuli zino.

5

Muitande kwa kubwela kwa Mndewa

1 Ndugu, hailondigwa kuwandikila mbuli ya vipindi na msimu wa kulawilila mbuli zino,
2 kwavija mweye wenyego mojuwa goya siku ya kubwela Mndewa, yokwiza kwa kusinhukiza kamba mbavi viyokwiza ikilo.
3 Wanhu vondawalonge, “Kuna tindiwalo na kuhola,” baho ubananzi owezila kwa kusinhukiza, kamba usungu wa kulela viumwizila mtwanzi yoifungula mwana, na wanhu hawahonyeka bule.
4 Lakini mweye mbwiga zangu, hamuli mdiziza, avo siku ayo honda iwasinhukize kamba viyokwiza mbavi.
5 Mweye mose mwa wanhu mukala mdilenge, wanhu wa imisi. Siye hatuli wanhu wa ikilo hebu mdiziza.
6 Avo sikutuwase utulo kamba wanhu wayagwe, tukale meso na tuiteganye.
7 Wanhu owasa ikilo, na walevi okoligwa ikilo.
8 Lakini siye twa wanhu wa imisi, na tuiteganye. Tuvale kutamanila na unogelwa kamba kiwalo cha zuma cha kukimila mhambaga na tamanilo jetu da kuwa tokomboligwa kamba kofiya da zuma.
9 Kwavija Imulungu hatusagule yatubanange kwa ng'hasiliki yake, ila tuupate ukombola kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito,
10 yafile mbuli ya siye ili vondayabwele tukale nayo, tuwe tung'hali wagima hebu tufa.
11 Avo, muigele moyo na kuitaza kamba vimutenda sambi.

Mafundizo ga kimambukizo na ndamuso

12 Ndugu, lelo towapula, muwategeleze goya waja iwosang'hana ng'hani hagati yenu, waja owalongoza na kuwafunzeni mzimbuli za Mndewa.
13 Muwategeleze ng'hani na kuwanogela mbuli ya sang'hano zao zootenda. Mukale na tindiwalo hagati yenu.
14 Ndugu zetu, towamba kuwapula muwazume wanhu wanyeke, muwasamhuse waliduhu nguvu, muwataze wanyolile na fungeni umoyo kwa wanhu wose.
15 Loleni munhu yoyose sikuyamulihe miyage gehile kwa gehile, lakini kipindi chose muwambe kuitendela ganogile mweye kwa mweye na kwa wanhu wose.
16 Mudeng'helele siku zose,
17 siku zose mumpule Imulungu,
18 mumgwee nhogolwa Imulungu kwa mbuli zose. Vino avo viyolonda Imulungu kumwenu muugima wenu kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
19 Sikumuikimile sang'hano ya Loho Yang'alile,
20 sikumuubeze usenga ulawa kwa Imulungu,
21 lakini zigezeni mbuli zose, togoleni kinogile.
22 Muinege na vinhu vose vihile.
23 Imulungu mwenyego iyotugwaa tindiwalo yawatende muwe wang'alile ng'hani na kwika unhu wenu na loho na mizoyo na lukuli kutali na ubananzi wowose, mna ikipindi cha kubwela Mndewa wetu Yesu Kilisito.
24 Heyo iyawakemile kosang'hana avo, kwavija kotenda kiyalongile.
25 Ndugu zetu, mutupulile kwa Imulungu.
26 Walamuseni wanhu wose wamtogole Kilisito kwa nzila ilagusa unogelwa.
27 Nowalagiza kwa udahi wa Mndewa muwasomele baluwa ino wanhu wose wamtogole Kilisito.

28 Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kilisito ikale na mweye.

Baluwa ya Kabili ya Paulo kwa wanhu wa ako Sesalonike

Ulongozi

Baluwa ya kabili kwa Wasesalonike yandikigwa na mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Kandika baluwa ino kumwande kidogo toka viyandike 1 Sesalonike behi na mwaka wa 51 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Paulo kakala yang'hali Kolinto viyandike baluwa ino kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike, kibumbila kiyasongile muumwanza wake wa kabili wa umishieni (Sang'h 17:1-10). Mna ikitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa yolongigwa ikibumbila kikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike walonda ng'hani kujuwa mbuli ya kipindi cha uhelelo na kubwela kabili kwa Kilisito, kwavija Paulo kandika ng'hani mbuli ayo mna zibaluwa zake kwa Wasesalonike kamba nusu ya baluwa ya kabili kwa Wasesalonike yolonga mbuli za kipindi cha uhelelo. Vivija Paulo kowazuma mbuli ya unyeke, kila munhu yasang'hane ili yapate ndiya yake (Sula ya 3:6-10).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga baluwa yake kwa kuitambula mwenyego na wayage (Sula ya 1:1-2).

Abaho komgwaa nhogolwa Imulungu mbuli ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Sesalonike na kowapulila (Sula ya 1:3-12).

Mna isula ya 2 Paulo kolonga mbuli ya kipindi cha uhelelo.

Abaho kowazuma wanhu mbuli ya unyeke na viilondigwa kusang'hana (Sula ya 3:1-15).

Paulo komambukiza kwa kuwalamusa kabili kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 3:16-18).

1 Niye Paulo, Sila na Timoseo, towandikila mweye wanhu mumtogole
Kilisito ako Sesalonike, wanhu zake Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu
Kilisito.
2 Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na
tindiwalo.

Nhaguso vonda yabwele Kilisito

3 Ndugu zetu, siku zose tolondigwa kumgwaa nhogolwa Imulungu mbuli
ya mweye. Avo, vinoga kumgwaa nhogolwa, kwavija kumtamanila kwenu
kukula ng'hani na kuinogela kwenu kongezeka ng'hani.
4 Lekaavo siye toigodela mweye mna ivibumbila va wanhu wa Imulungu
wamtogole Kilisito. Toigodela kugangamala kwenu na kutogola kwenu
kubitila madununzo gose na magayo gomupata.
5 Gano gose golagusa kuwa Imulungu kotagusa kamba viilondigwa, na
kulawa baho mofaya Muundewa wake umuugaiya mbuli yake.
6 Imulungu kotenda vinogile, kowagaza waja owatenda mweye mugaye,
7 kowatenda mweye mugaiye musamhuke, na siye vivija. Kotenda
vino kipindi Mndewa Yesu vonda yalawilile kulawa kuulanga hamoja na
wasenga zake wa kuulanga weli na nguvu.
8 Na kokwiza na moto ukwaka, kuwatagusa waja wamulemile Imulungu
na waja iwolema kuigoga Mbuli Inogile ya Mndewa wetu Yesu.
9 Nhaguso yao yokuwa kubanangigwa kwa milele, na kwikigwa kutali
kulawa haulongozi ha Mndewa na kulawa muukulu wa nguvu zake.

10 Mna isiku vonda yeze Mndewa kubokela ukulu kulawa kwa wanhu zake
na kutegelelezigwa kulawa kwa wanhu wose wamtogole, na mweye vivija
mokuwa hagati yao kwavija muutogola usenga utuwalongele.
11 Lekaavo towapulila kwa Imulungu siku zose. Tompula Imulungu wetu
yawatende mufaye muugima uyawakemele mukale. Tompula kwa udahi
wake yatende kusulukila kwenu kuwe kutenda ganogile na kumambukiza
sang'hano yenu ya kutamanila.
12 Abaho, twaga da Mndewa wetu Yesu dopata ukulu kulawa kumwenu na
mweye mopata ukulu kulawa kumwake, kwa ng'hekewa ya Imulungu wetu
na Mndewa Yesu Kilisito.

2

Munhu ayo yehile

1 Mbuli ya kubwela kwake Mndewa wetu Yesu Kilisito na mting'hano wetu
mgameso gake, ndugu zangu nowapuleni,
2 sambi munyunyuwale himahima mmizoyo yenu hebu kunyawanyawa,
kwavija yolongigwa kuwa siku ya Mndewa ivika. Yodahika kuwa wanhu
ogesa tulonga mbuli ino vitukalile tolagula hebu kuwapetela wanhu hebu
twandika mna ibaluwa.
3 Sikumutogole munhu yoyose yawavizile kwa kinhu chochose. Kwavija
siku ayo hondaize mbaka tanhu wanhu bwando wamuleme ng'hani Imu-
lungu na ayo yehile yoneke, ayo yekigwe kwa kubanangigwa.
4 Kovilema vinhu vose wanhu ovitambikila na kuvikema mulungu na
koika mwenyego uchanha mwa kila kinhu. Baho kokwingila na kukala
Mng'anda ya Imulungu na kulonga heyo ayo Imulungu.
5 Vino, hamukumbuka, ving'halile na mweye niwalongela gano gose?
6 Lakini hana kinhu kimgomesa sambi sikuyalawilile, na mweye muki-
juwa kinhu acho. Avo mna ikipindi kikigwe ayo munhu yehile kokoneka.
7 Avo nguvu ihile ya munhu ayo yehile isonga kusang'hana kwa
kinyelegezi, lakini haikoneka mbaka ija yoigomesa yasegesigwe.
8 Baho munhu ayo yehile kokoneka, lakini Mndewa Yesu vondayab-
wele komkoma kwa mhumuzi ilawa mmulomo wake na kumbananga kwa
mng'alo wa kwiza kwake.
9 Munhu ayo yehile kokwiza na nguvu za Mwenembago na kutenda kila
unzonza na vifukuzi va uvizi,
10 na kusang'hanila kila uvizi kwa waja opotela. Awo opotela kwavija
hawaubokele na kuunogela ukweli ili wakomboligwe.
11 Avo Imulungu kaweka hasi mwa inguvu ya kuviziligwa ili wautogole
uvizi.
12 Avo wose walemile kuutogola ukweli, lakini odeng'helela gehile, ota-
gusigwa.

Musaguligwa mukomboligwe

13 Tolondigwa kumgwaa nhogolwa Imulungu kipindi chose mbuli ya
mweye, ndugu, munogeligwe na Mndewa. Kwavija kulawa haichanduso
mukomboligwa kwa nguvu ya Loho wake, kawatenda mweye wanhu zake
wang'alile kwa kutamanila kwenu mna ikweli.
14 Imulungu kawakemeleni mbuli ino kubitila Mbuli Inogile ituwapetele
mweye, kawakemeni muwe na fungu muukulu wa Mndewa wetu Yesu
Kilisito.
15 Avo ndugu zetu, gangamaleni na kugagoga mafundizo gatuwafunzile
kwa kuwapetela na gatuwandikile.

16 Tompula Mndewa wetu Yesu Kilisito mwenyego na Imulungu Tataetu,
yatunogele, na mna ing'hekewa katugela moyo siku zose na tamanilo
dinogile,
17 yawasamhuse mizoyo yenu na kuwagangamiza siku zose kusang'hana
na kulonga ganogile.

3

Mutupulile kwa Imulungu

1 Kukimambukizo, ndugu, tupulileni kwa Imulungu ili usenga wa Mn-
dewa wenele himahima na ubokeligwe goya kamba vija viikalile kumwenu.
2 Vivija tupulileni kwa Imulungu yatukombole kulawa mmakono ga
wanhu wehile, kwavija siyo kila munhu kotogola usenga uno.
3 Lakini Mndewa kotamaniligwa, kowagangamiza mizoyo yenu na kowa-
honya kulawa mmakono ga ija Imdumuka.
4 Na Mndewa kotutenda tutamanile kuwa mogagoga gaja gatuwafunzile
na mogendelela kutenda vivo.
5 Mndewa yailongoze mizoyo yenu kuujuwa unogelwa wa Imulungu na
kufunga umoyo kugaligwe na Kilisito.

Viilondigwa kusang'hana

6 Ndugu zangu, kwa twaga da Mndewa wetu Yesu Kilisito tomulagizani
muinege na wanhu wose wamtogole Yesu kuno wanyeke na hawalonda
kugagoga gaja gatuwafunzile.
7 Mweye wenyego mujuwa goya kuwa molondigwa kusang'hana kamba
siye. Siye vitukalile na mweye hatukalile wanyeke bule,
8 na hatudile ndiya ya munhu yoyose bila kumuliha, lakini tugaya ku-
sang'hana imisi na ikilo ili sikutuwe mizigo kwa munhu yoyose kumwenu.
9 Tutenda vino siyo kwavija hatulondigwa kutazigwa na mweye, ila
tutenda vivo kamba kilaguso kumwenu, mutukweleleze.
10 Vitukalile na mweye tukala tuwalongeleni, “Munhu yoyose yolema
kusang'hana sikuyaje.”
11 Tolonga vino kwavija tuhulika kamba kuna wanhu wayagwe hagati
yenu wanyeke, hawatenda kinhu chochose ila oigela mzisang'hano za
wanhu wayagwe.
12 Kwa twaga da Mndewa Yesu Kilisito towalagiza wanhu awo na
kuwazuma wakale kamba viilondigwa na wasang'hane wapate ndiya yao
wenyego.
13 Lakini mweye ndugu, sikumudonhe kutenda ganogile.
14 Yodaha kuwa, ako kuna munhu yonda yaleke kuugoga usenga uno
unyandike, yahawa kuko, muloleni goya munhu ayo na sikumuilumbe
nayo, ili yagwe kinyala.
15 Lakini sikumumtende munhu ayo kamba munhu yawehile, ila
mumzume kamba miyenu.

Mbuli za kimambukizo

16 Mndewa mwenyego yogala tindiwalo, yawagwelele tindiwalo kipindi
chose kwa nzila zose. Mndewa yakale na mweye mose.
17 Niye Paulo nowalamusa, kwa mkono wangu mwenyego nokwandika
vino, vino avo nikaga kilaguso mzibaluwa, vivo nyandikaga.
18 Ng'hekewa ya Mndewa wetu Yesu Kilisito ikale na mweye mose.

Baluwa ya Ichanduso ya Paulo kwa Timoseo

Ulongozi

Kitabu kino cha Timoseo wa ichanduso ni baluwa yandikigwe na mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseo. Baluwa ino kwa Timoseo yogesigwa yandikigwa mna imiyaka ya 62-64 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yogesigwa ikala kipindi cha kuuhelelo cha ugima wa Paulo. Paulo kakala yailumbile ng'hani na Timoseo na kamkema mwanage miyanza mingi (Fil 2:22, sula ya 1:2, 1:18).

Ino ayo baluwa ya ichanduso mna izibaluwa nne za Paulo ziyandike kwa munhu imoja imoja badala ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ndatu ziyagwe ni 2 Timoseo na Tito na Filimoni. Baluwa ya ichanduso kwa Timoseo imema mafundizo ga viilondigwa kumtambikila Imulungu kwa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 2:1-15) wanhu olondigwa kuwalongoza wayao wamtogole Yesu (Sula ya 3:1-13) na kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 1:3-11, 4:1-5, 6:2-5). Mbuli ino yolagusa Paulo viyakalile komfunza Timoseo yawe kilongozi wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ya ichanduso kwa Timoseo ina mbuli nyingi za kuwataza vilongozi wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu mna ikipindi chetu wadahe kusang'hana mna ivibumbila.

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga kwa kumulamusa Timoseo (Sula ya 1:1-2).
Abaho komzuma Timoseo mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 1:3-11).
Paulo kogendelela kusimulila viyomgwaa nhogolwa Yesu Kilisito (Sula ya 1:12-19).
Abaho komulagiza Timoseo mbuli ya kumtambikila Imulungu na vilongozi wa wanhu wamtogole Yesu (Sula ya 2-3).
Paulo komambukiza baluwa yake kwa kumgwaa Timoseo mafundizo ga kimambukizo (Sula ya 4-6).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito kwa lagizo da Imulungu
Mkombola wetu na Yesu Kilisito itumulolela.
2 Nokwandikila gweye Timoseo mwanangu kweli mna ukutamanila, Imulungu Tataetu na Mndewa wetu Yesu Kilisito wakugwee ng'hekewa na bazi
na tindiwalo.

Kuwazuma mbuli ya mafundizo ga uvizi

3 Nolonda ukale ako Efeso, kamba vinikupulile ving'halile muumwanza
wa kuchola ako Makedonia, kwavija wanhu wayagwe ako ofundiza mafundizo ga uvizi, kolondigwa uwalagize waleke.
4 Walongele waleke kulonga simo na msafa mtali wa matwaga ga wahenga, avo vogala kuibamilila na hazidaha kusang'hanila kija kiyolonda
Imulungu, kidaha kujuwika kwa kutamanila.
5 Kilamuso cha lagizo jangu dino Nikugala unogelwa ulawa muumoyo
unogile na moyo uleka kukutagusa kuwa kubananga na kutamanila kwa ukweli.
6 Wanhu wayagwe wabwela kuchugu na wagiza nzila zao zinogile kwa
kusimulila mbuli za ubozi.
7 Olonda kuwa wafundiza Malagizo ga Musa, lakini hawazijuwile mbuli
zao wenyego hebu mbuli ziwolonga kwa kugangamala.
8 Tojuwa kamba Malagizo ganoga kamba gahasang'haniligwa vigalonda.

9 Tolondigwa tujuwe kamba Malagizo hagekigwe kwa wanhu otenda
ganogile, lakini kwa hewo obena Malagizo na otenda gehile na wanhu
hawamtegeleza Imulungu na hewo otenda nzambi na kwa hewo
hawamtambikila Imulungu hebu hawatogola chochose na kwa hewo
owakoma tata zao hebu mama zao na kwa hewo wakomaji,
10 gekigwa kwa wagoni na wafilaji na wauzaji wa wanhu na wavizi na
hewo oiduwila uvizi hebu otenda mbuli haziigalile na mafundizo gaukweli.
11 Mafundizo gago golawa mna Imbuli Inogile ya Imulungu mkulu, yeli na
kila kinhu yanigwelele niye niwapetele wanhu.

Kumgwaa nhogolwa Imulungu kwa bazi jake

12 Nomgwaa nhogolwa Yesu Kilisito Mndewa wetu yanigwelele nguvu
kwa sang'hano yangu. Nomgwaa nhogolwa kwa kunhenda niye nifaye na
kanisagula nimsang'hanile.
13 Hamoja kuko umwaka nimulonga vihile, nimdununza na nimuliga,
lakini Imulungu kanyonela bazi kwavija ng'hala naduhu kutamanila na
sijuwile kinhendile.
14 Avo, kangwaa ng'hekewa ng'hani na kanigwaa kutamanila na unogelwa
uli wetu kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
15 Ulonzi uno wa kweli, tena unoga kutogoligwa, Yesu Kilisito keza mwiisi
kuwakombola wanhu wene nzambi, na niye nhenda nzambi kubanza wose.
16 Lakini Imulungu kamema bazi ili Yesu Kilisito yalaguse kufunga moyo
kwake kumwangu niye nitendile nzambi kubanza wose, kamba kilaguso
kwa wanhu wose onda wamtogole kuko kumwande na kupata ugima wa
milele.
17 Kumwake heyo yeli Mndewa siku zose, hafa na hakoneka, yeli Imu-
lungu yaiyeka, nhogolwa na ukulu vake heyo siku zose! Ona.
18 Mwanangu Timoseo nokugwaa lagizo dino, kulawa mna zimbuli zi-
longigwe na wanhu wa Imulungu baho umwaka mbuli yako. Sang'hanila
mbuli zizo kamba mgoha wa kuitowela goya Mbuli Inogile,
19 na goga kutamanila kwako na moyo wako uleka kukutagusa kamba
kubananga. Wanhu wayagwe wagaleka higo na wabananga kutamanila
kwao.
20 Mna iwanhu awo wamumo Humenayo na Alekizanda waniwataguse
kwa kuwagela mmakono ga Mwenembago, ili wafunzigwe sambi wamulige
Imulungu.

2

Mafundizo ga kumtambikila Imulungu

1 Tanhu, mulongeleni Imulungu gaja gomulonda, mumpule Imulungu na
muwapulile wanhu wayagwe na mumgwee nhogolwa kwa sama ya wanhu
wose,
2 mpuleni Imulungu kwa sama ya wandewa na wanhu wose wayagwe
weli na ukulu mziisi, ili tukale na tindiwalo na tukale moyo hole na kum-
dumba Imulungu na kutenda ganogile.
3 Mbuli ayo inoga na yomnogela Imulungu Mkombola wetu,
4 yolonda wanhu wose wakomboligwe na waujuwe ukweli.
5 Kwavija hana Imulungu imoja na hana imoja yotenda Imulungu na
wanhu wailumbe, munhu ayo Yesu Kilisito,
6 yailavile mwenyego kutenda wanhu wose wakomboligwe, mbuli ino ayo
iyalaguse Imulungu mna ikipindi kinogile.

7 Lekaavo nhumigwa kamba mtumigwa na mfundiza kwa wanhu haweli
Wayahudi, kuwapetela usenga wa kutamanila na ukweli. Niye siviza bule,
nolonga ukweli!
8 Avo mwahaiting'hana kumtambikila Imulungu, nolonda wanhu wailav-
ile kwa Imulungu na odaha kwinula makono gao na kumpula Imulungu bila
kugevuzika hebu bamila.
9 Vivija nolonda watwanzi wavale goya viwalo vao na wawe na nzewele,
siyo kwa kugesa kuluka mvili kwa zahabu na lulu hebu viwalo va bei
ng'hulu,
10 lakini kwa sang'hano zinogile, kamba viilondigwa kwa watwanzi om-
tambikila Imulungu.
11 Watwanzi olondigwa wanyamale kipindi munhu iyagwe kolonga na
waifunze kwa uhole.
12 Niye siwatogolela bule watwanzi wafundize hebu wawe na ukulu kwa
wambigalo, olondigwa wanyamale kipindi munhu iyagwe kolonga.
13 Kwavija Adamu heyo yasongile kulumbigwa, abaho Hawa.
14 Vivija siyo Adamu ayo yaviziligwe ila mtwanzi ayo yaviziligwe na
kabena lagizo da Imulungu.
15 Lakini mtwanzi kokalizigwa kipindi viyolela wana, kamba yahagen-
delela kukala kwa kutamanila na kung'ala na unogelwa na kwa kutenda
gago gose kwa kugesa vinogile.

3

Vilongozi wa wanhu wamtogole Yesu

1 Ulonzi uno wa ukweli, munhu yosulukila kuwa kilongozi wa kibumbila
cha wanhu wamtogole Yesu, kosulukila sang'hano inogile.
2 Kilongozi wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kolondigwa sikuya-
longigwe vihile na wanhu, kolondigwa yawe na mwehe imoja, yailongoze
mwenyego na yawe na nzewele, yawe kotegelezigwa na yawagoneke wanhu
baki mng'anda mmwake na yadahe kufundiza wanhu.
3 Sikuyakoligwe hebu ndwagi, lakini yawe muhole na kukala moyo hole
na wanhu, kolondigwa sikuyazinogele sente.
4 Kolondigwa yawe munhu yodaha kuwalongoza goya wanhu wa
mng'anda mmwake na kuwatenda wanage wamtegeleze kwa kila kinhu.
5 Kamba munhu hadaha kuwalongoza goya wanhu wa mng'anda
mmwake, kodahaze kuwalola goya wanhu wa Imulungu?
6 Kolondigwa sikuyawe munhu yamtogole Yesu sambi sambi, kwavija
kodaha kuitapa na kutagusigwa kamba viyatagusigwe Mwenembago.
7 Kolondigwa yawe munhu yotegelezigwa na wanhu weli kunze ya
mting'hano wa wanhu wamtogole Yesu, ili sikuyehuligwe na kwingila
mumtego wa Mwenembago.

Watazaji wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu

8 Watazaji wa wanhu wamtogole Yesu olondigwa wawe na tabiya inogile
na watamaniligwe, sikuwang'we ng'hani hebu umelo wa sente.
9 Olondigwa wagoge ukweli wa kutamanila ugubuligwe kwa mizoyo ileka
kutagusa kuwa wabananga.
10 Tanhu olondigwa wagezigwe, wahakoneka ofaya wasang'hane kamba
watazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu.
11 Vivija wehe zao olondigwa wawe na tabiya inogile sikuwawalonge
wanhu vihile, wailongoze wenyego na otenda gaja gawalongile mzimbuli
zose.

12 Mtazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu yawe na mwehe
imoja na yadahe kuwalongoza goya wanage na wanhu wose okala
mng'anda yake.
13 Watazaji osang'hana goya sang'hano yao, odaha kwima goya na odaha
kulonga kwa kugangamala mbuli ya kutamanila kwao kwa Yesu Kilisito.

Ukweli ugubuligwe

14 Vinikwandika baluwa ino, nogesa kwiza kumwako sambi baha.
15 Lakini nahakawa, baluwa ino yowalongela vija viilondigwa siye tu-
sang'hane mna ing'anda ya Imulungu nayo ayo wanhu wamtogole Imu-
lungu yeli mgima, yeli mhanda na chandusilo cha ukweli wose.
16 Kuduhu shaka mbuli ya vinhu vifisigwe va kutamanila kwetu.
Koneka mulukuli lwa kiunhu,
kalagusigwa na Loho Yang'alile kuwa kotenda ganogile,
koneka na wasenga wa kuulanga.
Mbuli zake zipetigwa mziisi zose,
katogoligwa mwiisi yose,
kagaligwa kuulanga.

4

Wafundiza wa uvizi

1 Loho Yang'alile kolonga fulu ipile kuwa baho kumwande wanhu
wayagwe oleka kutamanila, na ozitegeleza loho za uvizi na kugoga mafun-
dizo ga vinyamkela.
2 Mafundizo kamba gago gogaligwa na wanhu watapitapi na wavizi,
mizoyo yao ileka kuwatagusa kuwa wabananga isomigwa na zuma da moto.
3 Wanhu awo ofundiza kamba havinogile kusola na kuja ndiya fulani.
Lakini Imulungu kalumba vinhu vose vidigwe na vibokeligwe kwa kumg-
waa nhogolwa na awo wamtogole Yesu na kujuwa ukweli.
4 Kila kinhu kiyaumbile Imulungu kinoga, kuduhu kilondigwa
kulemigwa, lakini kila kinhu chobokeligwa kwa kumgwaa nhogolwa
Imulungu,
5 kwavija imbuli ya Imulungu na kumpula votenda kinhu acho kito-
goligwe na Imulungu.

Msang'hanaji yanogile wa Yesu Kilisito

6 Kamba uhawagwaa mafundizo gano wanhu wamtogole Yesu, kokuwa
msang'hanaji yanogile wa Yesu Kilisito na uhagendelela kukula kiloho kwa
mbuli za kutamanila na mafundizo gaukweli gaukweleleze.
7 Iteganyeni na simo hazili mna ukutamanila na zabule kinhu. Izoweze
kukala muugima wa kumgwaa ukulu Imulungu.
8 Mazoezi galukuli ganoga, lakini kukala kwa kumnogeza Imulungu
kunoga ng'hani, kwavija kotwikila ugima wa sambi na wa kuko kumwande.
9 Ulonzi awo wa ukweli na olondigwa kutogoligwa.
10 Siye toiyoha kusang'hana ng'hani, kwavija tomulolela Imulungu yeli
mgima, Mkombola wa wose na ng'hani ng'hani kwa hewo wamtogole Yesu.
11 Uwalagize na uwafunze mbuli azo.
12 Sikuutogole munhu yakubeze kwavija gweye kwa mbwanga, lakini uwe
kilaguso kwa wanhu wamtogole Yesu, kwa ulonzi wako na sang'hano zako
na unogelwa wako na kutamanila kwako na ugima unogile.
13 Mbaka vondanize, sang'hanila kipindi chako kwa kusoma Maandiko
Gang'alile mgameso ga wanhu na kuwapetela wanhu na kuwafundiza.

14 Sambiuileme nhunza ya Loho Yang'alile ili mgati mmwako, yuug-weleligwe kubitila mbuli za wavele za ulaguzi viwakwikile makono gao.
15 Gesa goya kwa sama ya mbuli azo na uzisang'hane ili kugendelela kwako koneke na wanhu wose.
16 Uiteganye mwenyego na mafundizo gako. Gendelela kusang'hana mbuli zino, kwavija uhasang'hana koikombola mwenyego na waja okutegeleza.

5

Viilondigwa kukala na wayago wamtogole Kilisito

1 Sikuumkomhokele munhu mvele, lakini umzume kamba tatako. Watendele wabwanga wayago kamba ndugu zako.
2 Watendele watwanzi wavele kamba mama zako na watendele wandele kamba lumbu zako, bila kuwasulukila.
3 Walolese goya wagane waliduhu kinhu chochose.
4 Lakini kamba mgane kana wana hebu wazukulu, awo olondigwa kuwalola goya wanhu wa mng'anda mmwao kamba viyolonda Imulungu. Kwa kutenda vivo kamba owaliha tata zao na mama zao na wavele wao, kwa gaja gawawatendele, kwavija mbuli ayo yomnogela Imulungu.
5 Mgane yeli yaiyeka, yaliduhu munhu wa kumulolesa, ayo komulolela Imulungu na kogendelela kumpula Imulungu yamtaze imisi na ikilo.
6 Lakini mgane yokala kwa ugima wa kumnogela mwenyego kafa kamala, hamoja yang'hali mgima.
7 Walagize wanhu awo wasang'hane mbuli azo, avo munhu yoyose sikuyawalonge vihile.
8 Kamba munhu yoyose hawatonga wanhu wa lukolo lwake, ng'hani ng'hani awo weli mng'anda mmwake, munhu ayo kakubeza kutamanila na keha ng'hani kubanza imunhu hamtogola Yesu.
9 Sambiujandike twaga da mgane mna ikitabu cha matwaga ga wagane mbaka yavikize miyaka malongo sita. Vivija yawe mwehe wa mbigalo imoja.
10 Yawe na tabia inogile, yawe mtwanzi yawalelile goya wanage, yawe mbokela wageni, yawe muhole na kowasang'hanila wanhu wayagwe wamtogole Yesu, yawe munhu yowataza wayagwe mna gamagayo, na yailave mwenyego kutenda ganogile.
11 Sikumuwengize mkibumbila wagane wandele, kwavija wahasulukila kusoligwa, omuleka Kilisito,
12 avo oitagusa wenyego kwa kubena lagizo diwalongile.
13 Vivija wagane kamba awo osonga kuwa wanyeke na okwanga mzikae za wanhu kipindi chose na kulonga mbuli hawalondigwa kwa kuwalonga vihile wanhu na kuigela mzimbuli za wanhu wayagwe.
14 Avo niye ninogeligwa ng'hani wagane wandele wasoligwe na walele wana, na wakalize goya ng'anda zao, avo sikutuwagwee wanhu watwihile kilamuso cha kulonga vihile.
15 Kwavija wagane wayagwe wahinduka na kumkweleleza Mwenembago.
16 Kamba mtwanzi yoyose yamtogole Yesu kana wagane mulukolo lwake, kolondigwa yawalolese na sikuyawagwee mzigo kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, avo wanhu wamtogole Yesu wadahe kuwalolesa wagane waliduhu wanhu wa kuwataza.
17 Wavele owalongoza wanhu wamtogole Yesu osang'hana vinogile, olondigwa wapate fungu kulu, ng'hani ng'hani waja osang'hana ng'hani kuwapetela wanhu na kuwafundiza.

18 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Sikuumfunge ng'ombe umulomo wahamsang'hanila kuhululula uhemba.” Vivija golonga, “Msang'hanaji yagweleligwe fungu jake.”
19 Sikuutegeleze vitala vilavigwa kwa mvele yowalongoza kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu mbaka vigaligwe na wanhu wabili hebu wadatu wavonile.
20 Wanhu wose otenda nzambi, wazume mgameso ga wanhu, ili wanhu wayagwe wadumbe.
21 Nokulagiza mgameso ga Imulungu na mgameso ga Yesu Kilisito na mgameso ga wasenga wang'alile wa kuulanga, gagoge gano ganikulongele, bila kutagusa kwa kulola kihanga cha munhu yoyose hebu kulagusa unogelwa ng'hani kwa munhu yoyose.
22 Sikuulopole kumwikila makono munhu yoyose yailavile kumsang'hanila Mndewa. Sikuuilumbe na munhu yoyose mzinzambi. Ukale kwa kumnogela Imulungu.
23 Sambiung'we mazi gaiyeka, lakini ung'we divai mbuli ya inda yako, kwavija kolumwa lumwa.
24 Nzambi za wanhu wayagwe zokoneka kunze kunze, wang'hali hawanatagusigwa. Lakini nzambi za wanhu wayagwe zokoneka kumwande.
25 Vivo ili, kwa ganogile gokoneka kunze kunze na hata kamba hagakoneka hagadaha kufisigwa.

6

1 Waja weli watumwa olondigwa wawategeleze wakulu zao kwa kila mbuli, ili wanhu sikuwadilige twaga da Imulungu na mafundizo getu.
2 Watumwa weli na wakulu wamtogole Yesu sikuwawabeze, kwavija sambi wose otogola Kilisito. Olondigwa wawasang'hanile vinogile, kwavija waja omweda kwa sang'hano yao ni wanhu wamtogole Yesu awo owanogela. Uwafundize na uwapetele wanhu mbuli zino.

Mafundizo ga uvizi

3 Munhu yoyose yofundiza viyagwe na hazitogola mbuli za ukweli za Mndewa wetu Yesu Kilisito na vivija hagatogola mafundizo ga Imulungu wetu,
4 munhu ayo kamema magoda na hajuwa kinhu chochose. Ayo mtatali wa kuibamilila na ndwagi mbuli ya mbuli, mbuli azo zogala migongo, kugomba, maligo na magesa gehile,
5 na kuibamilila siku zose kwa wanhu wabanangike nzewele na wabule ukweli na ogesa kuwa kumsang'hanila Imulungu ayo nzila ya kupata ugoli.
6 Ona, kumsang'hanila Imulungu komtenda munhu yawe mgoli kamba yahenela na vinhu viyalinavo.
7 Hatugalile kinhu chochose mwiisi wala honda tusegele na kinhu chochose.
8 Avo twahawa na ndiya na viwalo, tolondigwa twenele na vinhu avo.
9 Lakini waja olonda kuwa wagoli okwingila mna ukugezigwa na onamata mumtego wa kusulukila vinhu kwa ubozi, navo vowakwega mbaka kuna ukunangika na kufa.
10 Kwavija kuzinogela sente ng'hani acho chanduso cha nzambi zose. Wanhu wayagwe wasulukila ng'hani kupata sente mbaka wapotela kutali na tamanilo na mizoyo yao imema kunyunyuwala ng'hani.

Paulo komulongela Timoseo viyolondigwa kutenda

11 Lakini gweye munhu wa Imulungu, vigwale vinhu vose avo. Goga
kutenda goyolonda Imulungu, kumgwaa ukulu Imulungu, kutamanila, un-
ogelwa, kubetela kwa kufunga umoyo na uhole.
12 Wamba ng'hani kugahuma magayo goupata mbuli ya kutamanila
kwako, ili upate ugima wa milele. Kwavija ugima uno awo uyakukemele
Imulungu viutogole kumtamanila Kilisito mgameso ga wanhu wengi
wakalile aho.
13 Nokulagiza mgameso ga Imulungu, yovigwaa ugima vinhu vose, na
nokulagiza mgameso ga Yesu Kilisito, yalongile kwa mulomo wake mbuli ya
tamanilo jake mgameso ga Pontio Pilato,
14 nokulagiza ugagoge malagizo na kugategeleza goya mbaka siku dija
vonda yabwele Mndewa wetu Yesu Kilisito.
15 Yesu kolawilila mna ikipindi kinogile kikigwe na Imulungu, yofaya
kutogoligwa na yeli yaiyeka Mtawala, Mndewa wa iwandewa na Mkulu wa
iwakulu.
16 Heyo yaiyeka yeli mgima siku zose, yakalaga kuna umulenge uleka
kuvikigwa na munhu. Kuduhu munhu yamonile, kuduhu yodaha kumona.
Kumwake uwe ukulu na kutegelezigwa siku zose! Ona.
17 Walagize wanhu weli wagoli wa vinhu va mwiisi ino sikuwaitape,
na kulolela vinhu avo, lakini wamulolele Imulungu yeli na moyo unogile
yotugwaa kila kinhu tudeng'helele.
18 Walagize watende ganogile, wawe wagoli kwa kutenda ganogile, wawe
na moyo unogile na watogole kuwagwaa wayagwe vinhu vao.
19 Kwa kutenda vivo oikila ngama inogile kuko kumwande, avo wadahe
kupata ugima, uli ugima wa ukweli.
20 Gweye Timoseo, vilole goya vose viugweleligwe uvilolese. Iteganye
na ulonzi wa chaka chaka na kuibamilila kwa mbuli za kibozi, mbuli azo
wayagwe ozikema kwa uvizi “Ubala.”
21 Kwavija wanhu wayagwe waitenda kuwa na ubala awo na kukimam-
bukizo wagiza kutamanila.
Ng'hekewa ya Imulungu ikale na mweye mose.

Baluwa ya Kabili ya Paulo kwa Timoseo

Ulongozi

Kitabu cha kabili kwa Timoseo ni baluwa ya kabili ya mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseo. Baluwa ya kabili kwa Timoseo yandikigwa mna ikipindi behi na uhelelo wa ugima wa Paulo. Kipindi acho Paulo kakala mkifungo ako Lumi (Sula ya 1:16). Paulo kakala yailumbile ng'hani na Timoseo na kamkema mwanage (Fil 2:22, 1 Tim 1:2, 1:18).

Ino ayo baluwa iyagwe mna izibaluwa nne za Paulo ziyandike kwa munhu imoja imoja badala ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ndatu ziyagwe azo 1 Timoseo na Tito na Filimoni. Kipindi baluwa ya kabili kwa Timoseo yokwandikigwa wanhu wamtogole Yesu wakala odununzigwa mwiisi ya Lumi. Sengine kino acho kilamuso cha Paulo kukala mkifungo na kamulagiza Timoseo yafunge umoyo mbuli ya kugaya kwake. Kamba viikalile kwa baluwa ya ichanduso kwa Timoseo, Paulo komzuma ng'hani Timoseo mbuli ya wafundiza wa uvizi (1 Tim 1:16-18). Vivija komulongela Timoseo kuwa kokuwa na kipindi kidala ako kumwande (Sula ya 3:1).

Mbuli zili mkitabu

Paulo kosonga kwa kumulamusa Timoseo na kumgela moyo (Sula ya 1:1-18).
Abaho komulongela yafunge umoyo (Sula ya 2:1-13).
Abaho komulagiza malagizo gayagwe mbuli ya kumtamanila Kilisito (Sula ya 2:14-26).
Abaho komzuma mbuli ya mbuli za ako kumwande na viilondigwa kutenda (Sula ya 3:1-4:8).
Paulo komambukiza kwa kumulagiza Timoseo heyo mwenyego (Sula ya 4:9-24).

1 Niye Paulo, namtumigwa wa Yesu Kilisito kwa kulonda Imulungu, nhumigwa niwalongele wanhu ugima uja ulongigwe na Imulungu kotugwaa kwa kuilumba na Yesu Kilisito.
2 Nokwandikila gweye Timoseo mwanangu inikunogela ng'hani.
Imulungu Tataetu na Mndewa wetu Yesu Kilisito wakugwee ng'hekewa na bazi na tindiwalo.

Paulo komgela moyo Timoseo

3 Nomtogola Imulungu, inimsang'hanila kwa moyo uleka kunitagusa kuwa nibananga kamba viwatendile wahenga zangu. Nomtogola vinikukumbuka gweye siku zose mna ukumpula kwangu imisi na ikilo.
4 Nogakumbuka mahozi gako na nolonda kukona, ili nimeme deng'ho.
5 Nokumbuka kutamanila kwako kwa ukweli, kutamanila kuwakalile nako bibi yako Loisi na mamako Enike, nojuwa kuwa na gweye vivija kunako.
6 Kwa mbuli ino nokukumbusa uikong'heze nhunza iyakugwee Imulungu vinikwikile makono gangu.
7 Kwavija Loho Yang'alile iyatugwee Imulungu hatugela bwembwe, lakini kotugwaa nguvu na unogelwa na kuilongoza wenyego.
8 Avo sikuukone kinyala kuwalongela wanhu mbuli ya Mndewa, na sikuukone kinyala kuilumba na niye mfungwa wake, lakini ilumbe na niye mna ukugaya mbuli ya Mbuli Inogile, kamba Imulungu viyokugwaa nguvu ya kutenda vivo.

9 Imulungu katukombola na katukema tuwe wanhu zake, siyo mbuli ya
gaja gatusang'hane, lakini mbuli ya magesa gake mwenyego na ng'hekewa
yake. Isi ing'hali hainalumbigwa katugwaa ng'hekewa kubitila Yesu Kilisito.
10 Lakini sambi ng'hekewa yake igubuligwa kumwetu kubitila kwiza kwa
Mkombola wetu Yesu Kilisito. Kauhuma udahi wa ifa, na kubitila Mbuli
Inogile kaugubula ugima ulibule ifa.
11 Imulungu kanisagula niwe mtumigwa na mfundiza, niwapetele wanhu
Mbuli Inogile.
12 Kwa mbuli ayo, nodununzika kamba vino, lakini sikona kinyala, kwav-
ija nimjuwa inimtamanila, na nomjuwa goya kodaha kukika goya kija
kiyanigwee mbaka siku dija da kubwela kwake.
13 Zigoge mbuli za ukweli zinikufundize kamba kinhu kinogile cha kuk-
weleleza, na usigale mna ukutamanila na unogelwa uli mna ukuilumba na
Yesu Kilisito.
14 Kinhu kija kiugweleligwe, ukilolese kwa udahi wa Loho Yang'alile,
yokala mgati mmwetu.
15 Gweye kojuwa kamba wanhu wose wamtogole Yesu okala Asiya hamoja
na Figelo na Helimogene wandeka.
16 Nompula Imulungu yawonele bazi wanhu wa mng'anda ya Onesifoli,
kwavija kanisamhusa miyanza mingi na hanyonele kinyala kwavija ng'hala
mkifungo.
17 Lakini bahaja viyavikile kudibuga da Lumi, kanizahila mbaka kanyona.
18 Nompula Mndewa yamonele bazi mna disiku da nhaguso. Na gweye
kojuwa goya vija viyanisang'hanile ako Efeso.

2

Mkalizi yanogile wa Yesu Kilisito

1 Avo gweye mwanangu Timoseo, gangamala mna ing'hekewa itulinayo
mna ukuilumba na Yesu Kilisito.
2 Mafundizo gaja gauhulike nowapetela wanhu mgameso ga wanhu
wengi, uwafunze gago wanhu otamaniligwa, odaha kuwafunza wayagwe
vivija.
3 Funga umoyo mna gamagayo hamoja na siye kamba mkalizi yanogile wa
Yesu Kilisito.
4 Mkalizi mna ing'hondo koleka sang'hano za ugima wa siku zose ili
yamnogeze mkulu wa wakalizi.
5 Vivija munhu yokimbila kwa kuihuma hagweleligwa fungu mbaka
yamambukize kwa kukweleleza malagizo ga kuihuma.
6 Mlimaji yosang'hana ng'hani kolondigwa yawe wa ichanduso kupata
vija visengigwe.
7 Gesa gano gonilonga, kwavija Mndewa kokutenda udahe kugajuwa gose.
8 Mkumbuke Yesu Kilisito, yazilibuke kwa wafile, yakalile mulukolo lwa
Daudi, kamba viilonga Mbuli Inogile inipeta.
9 Kwavija nowapetela wanhu Mbuli Inogile nodununzika na ngodekigwa
kamba vija munhu yatendile gehile, lakini Mbuli ya Imulungu
haigodekigwa bule.
10 Avo nofunga umoyo kila kinhu mbuli ya wanhu wasaguligwe na Imu-
lungu, ili wapate ukombola ulawa kwa Yesu Kilisito na kugala ukulu wa
milele.
11 Ulonzi uno waukweli,
“Kamba tufa hamoja na Kilisito,

vivija tokuwa wagima hamoja nayo.
12 Kamba twahagendelela kufunga umoyo,
vivija totawala hamoja nayo.
Kamba twahambela,
na heyo vivija kotubela.
13 Kamba siye hatutamaniligwa,
heyo kotamaniligwa,
kwavija hadaha kuviza."

Msang'hanaji yatogoligwe na Imulungu

14 Uwakumbuse vinhu avo, na uwazume mgameso ga Imulungu, sikuwagombe kwa sama ya mbuli. Kuibamilila kuko kwiha na kowananga waja otegeleza.
15 Wamba ng'hani kusang'hana ganogile mgameso ga Imulungu na uwe msang'hanaji yeliduhu kinyala kwa sang'hano yake, yofundiza goya usenga wa ukweli wa Imulungu.
16 Winege na kuibamilila kwa mbuli za kibozi, kwavija zowagala wanhu kutali na Imulungu.
17 Mbuli kamba azo ziigala na londa dijaga lukuli lwa munhu. Mna iwanhu awo wamumo wano wabili, Humenayo na Fileto.
18 Waileka nzila ya ukweli na wawatenda wanhu wayagwe wamtogole Yesu waleke kutamanila kwa kuwalongela kamba tuzilibuka tumala.
19 Lakini ukweli wa Imulungu wima goya kamba chandusilo cha mabwe na uchanha zandikigwa mbuli zino, "Mndewa kawajuwa wanhu wake," na "Kila munhu yolonga heyo wa Mndewa yaleke gehile."
20 Mng'anda ng'hulu kuna viya va kila aina, viya viyagwe va zahabu na shaba, avo vosang'hanilwa kwa sang'hano ng'hulu ng'hulu na viyagwe va mibiki na ulongo, avo vosang'hanilwa sang'hano ndodo ndodo.
21 Avo, kamba munhu yoyose yahaing'aza kwa kuinega na gago gose gehile, kokuwa kiya cha sang'hano zitogoligwa ng'hani, kwavija katendigwa wa Mndewa na komfaya, na kaitanda kwa kila sang'hano inogile.
22 Winege na usulukilo wihile wa ubwanga, kweleleza mbuli zilondigwa, kutamanila na unogelwa na tindiwalo na mtambikile Mndewa hamoja na wose weli na mizoyo inogile.
23 Winege na kuibamilila kwa mbuli za kibozi na wehu, kwavija kukimambukizo ago gogala ndwagi.
24 Kamba msang'hanaji wa Mndewa, sikuuwe na ndwagi, uwe na moyo unogile kwa wanhu wose, uwe mfundiza yanogile na ufunge umoyo.
25 Uwe muhole wahawalanguliza wanhu okulema gweye, sengine Imulungu kowatenda wambwelele na kuujuwa ukweli.
26 Abaho nzewele zao zowabwelela na olawa mumtego wa Mwenembago, yawagogile na kuwatenda wagagoge goyolonda.

3

Siku za kimambukizo

1 Kumbuka kuwa mna zisiku za kimambukizo kokuwa na magayo makulu.
2 Wanhu okuwa na gahigahi, okuwa na magoda, oitapa, ozinogela sente, omuliga Imulungu, honda wawategeleze tata zao na mama zao, wabule asente, hawamgesa Imulungu.

3 Wanhu hawanogela wayagwe, wanhu hawalonda kuilumba, wanhu
owalonga wayagwe vihile, wanhu watatali, wanhu wakali, wanhu
hawalonda ganogile.
4 Wanhu oihinduka, wanhu otenda mbuli bila kugesa, wanhu omema
bezi, wanhu ounogela ugima uno kubanza kumnogela Imulungu.
5 Kwa kunze okoneka kamba omtambikila Imulungu, lakini oulema udahi
wake. Muinege na wanhu kamba awo.
6 Wanhu awo wayagwe ochola mzing'anda za wanhu na kuwananahiza
wawategeleze watwanzi onyolila na wapapile mizigo mikulu ya nzambi,
watwanzi awo olongozigwa na kusulukila kwihile.
7 Watwanzi awo ogeza kuifunza siku zose, lakini hawadaha ng'o kuujuwa
ukweli.
8 Wanhu awo oulema ukweli kamba vija Yane na Yambule viwamulemile
Musa. Wanhu awo ougula utamu wa nzewele, na wabule kutamanila kwa
ukweli.
9 Lakini honda wagendelele kumwande kwavija ubozi wao okoneka na
wanhu wose. Vivo viikalile kwa Yane na Yambule.

Mafundizo ga kimambukizo

10 Lakini gweye Timoseo, kugagoga mafundizo gangu na kukweleleza vija
vinhendile, na vija vinondile muugima wangu, kukona kutamanila kwangu,
kufunga umoyo kwangu unogelwa wangu na kubetela kwangu,
11 madununzo gangu na magayo gangu. Kugajuwa gose gandawilile ako
Antiokia na Ikonia na Lusitila, magayo makulu ganifungile umoyo. Lakini
Mndewa kamhonya nago.
12 Munhu yoyose yolonda kukala na ugima umnogeza Imulungu kwa
kuilumba na Yesu Kilisito kodununzigwa.
13 Wanhu otenda gehile na wavizi obanza kutenda gehile ng'hani, kuwav-
izila wayagwe na wao wenyego oviziligwa.
14 Lakini gweye gendelela mna uukweli uufundizigwe na gendelela kuto-
gola ng'hani. Kuwajuwa waja iwakalile wafundiza wako.
15 Na gweye kojuwa kuwa toka haudodo kugajuwa Maandiko Gang'alile,
godaha kukugwaa nzewele zigala ukombola kubitila kumtamanila Yesu
Kilisito.
16 Maandiko Gang'alile gose gana mhumuzi ya Imulungu, na gofaya kwa
kufundizila ukweli, gofaya kuwazuma wanhu, gofaya kugagolosa ago gany-
olodoke, na gofaya kuwalanguliza wanhu wawe na ugima unogile mgameso
ga Imulungu,
17 avo munhu yomsang'hanila Imulungu yadahe kutenda goya, na yadahe
kusang'hana kila sang'hano inogile.

4

1 Nokulagiza mgameso ga Imulungu na mgameso ga Yesu Kilisito, yonda
yawataguse wanhu wagima na wafile, kwavija kokwiza kuwatawala kamba
Mndewa,
2 nokulagiza uwapetele wanhu usenga, uitande kwa kipindi kinogile na
kihile, uwalamule wanhu na uwazume na uwagangamize kwa uhole.
3 Siku zokwiza aho wanhu honda wategeleze mafundizo gaukweli, lakini
okweleleza gaja goyolonda wenyego na osola wafundiza wengi onda wafun-
dize gaja gowolonda wao kuhulika.
4 Olema kutegeleza ukweli, na ohindukila simo za uvizi.

5 Lakini gweye uiteganye na ufunge umoyo mna gamagayo, usang'hane
kuwapetela wanhu Mbuli Inogile na uimambukize sang'hano yako.
6 Kwavija kipindi changu cha kufa cha mmabehi na damu yangu yo-
gidigwa kamba vija walava nhosa viwogida divai.
7 Niye niwamba mna ing'hondo, niumambukiza mwanza wangu na ni-
gogeleza goya kutamanila.
8 Sambi nobetela kugweleligwa nhunza ya kuhuma, ya kutendigwa noge
mgameso ga Imulungu. Mndewa yotagusa wanhu goya, konigwaa nhunza
siku dijo. Si niye niiyeka, lakini na waja wose ombeta kwa kusulukila
yalawilile.

Mbuli za Paulo kwa Timoseo

9 Sikuukawe kwiza kundola.
10 Dema kavinogela ng'hani vinhu va mwiisi ino mbaka kandeka kachola
ako Sesalonike. Kilesike kachola Galatia na Tito kachola Dalimatia.
11 Luka yaiyeka ayo yeli hamoja na niye. Msole Maluko wize nayo, kwavija
kodaha kunhaza mwiisang'hano.
12 Nimtuma Tukiko yachole Efeso.
13 Waheza ngalile koti jangu, dindekile kwa Kalipo ako Tuloasi, vivija
ngalile vija ivitabu, ng'hani ng'hani vija va ng'hwembe.
14 Ija mfuwa zuma Alekizanda, kanhendela gehile, lakini Mndewa ko-
muliha mbuli ya gaja gayasang'hane.
15 Gwegwe vivija winege nayo, kwavija kaulema ng'hani usenga wetu.
16 Viniigombele mwanza wa ichanduso kuduhu munhu yailumbile na
niye, wanhu wose wandeka. Imulungu sikuyailole mbuli yao ihile!
17 Lakini Mndewa kanhaza na kanigwaa nguvu, niwapetela wanhu
usenga wake, ili wanhu haweli Wayahudi wauhulike. Mndewa kanihonya
na ifa kamba mudilomo da simba.
18 Mndewa komhonya na gehile gose, na konigala muundewa wake wa
kuulanga. Ukulu uwe kwa Imulungu siku zose. Ona.

Mbuli za kimambukizo za ibaluwa

19 Walamuse Pilisila na Akula, hamoja na wanhu wa mng'anda ya Onesi-
foli.
20 Elasito kasigala Kolinto na Tulofimo nimuleka Mileto, kwavija kakala
mtamu.
21 Ulopole kwiza kihuhwe hakinavika.
Ebulo na Pudensi na Lino na Kilaudia okulamusa, vivija wakilisito
wayagwe okulamusa.
22 Mndewa yakale na gweye, ng'hekewa ya Imulungu ikale na mweye
mose.

Baluwa ya Paulo kwa Tito

Ulongozi

Kitabu cha Tito acho kitabu mna ivitabu vine va Paulo viyandike kwa munhu imoja imoja badala ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu. Baluwa ndatu ziyagwe azo 1 Timoseo na 2 Timoseo na Filimoni. Paulo kamwandikila Tito, lakini vivija kandika kamba vija ibaluwa yolondigwa isomigwe kwa sauti mgameso ga wanhu. Mbuli ino toijuwa kwavija kasimulila heyo viyali kamba Mtumigwa, mbuli ayo ijuwika mwaka na Tito. Yogesigwa Paulo kandika baluwa ino hagati ya mwaka wa 63-65 toka kuvumbuka kwa Kilisito.

Paulo kamulagiza Tito yawalongoze wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila ako mna ikisiwa cha Kilete. Paulo kandika baluwa ino ili yamulagize Tito yawasagule na kuwafunza vilongozi wa wanhu wamtogole Yesu. Vivija vivo viyalagize mna ibaluwa yake iyamwandikile Timoseo. Baluwa yake yosimulila vija vilongozi wa wanhu wamtogole Yesu viwolondigwa kuika goya ili wategelezigwe ng'hani. Wanhu wamtogole Yesu na vilongozi wa wanhu wamtogole Yesu wa kipindi kino olondigwa waifunze mbuli zilondigwa mna ukuwalongoza wanhu.

Mbuli zili mkitabu

Paulo komulagiza Tito yasagule vilongozi omdumba Imulungu (Sula ya 1:1-16).

Vivija komulagiza yawafunze wanhu wakale kwa kumdumba Imulungu (Sula ya 2:1-3:11).

Paulo komambukiza kwa kwandika mbuli za uhelelo (Sula ya 3:12-15).

1 Niye Paulo, namsang'hanaji wa Imulungu na mtumigwa wa Yesu Kilisito. Nisaguligwa na nhumigwa kugangamiza kutamanila kwa wanhu wa Imulungu waujuwe ukweli na wakale kamba Imulungu viyolonda wakale.

2 Ukweli uno wa mditamanilo da ugima wa milele. Imulungu yoleka kuviza, katulongela kotugwaa ugima uno, isi ing'hali hainalumbigwa,

3 na mna ikipindi kinogile kaugubula usenga wake. Na niye nigweleligwa usenga awo, niupeta kwa kulagizigwa na Imulungu Mkombola wetu.

4 Nokwandikila gweye Tito, mwanangu wa ukweli mditamanilo dimoja dituilumbile. Imulungu Tataetu na Yesu Kilisito Mkombola wetu wakugwee ng'hekewa na tindiwalo.

Sang'hano ya Tito ako Kilete

5 Nikuleka ako Kilete ili wike goya kila kinhu na kuwasagula wavele wa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu mna kila buga, kamba vinikulagize.

6 Mvele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu sikuyalongigwe vihile na wanhu na yawe na mwehe imoja na wanage olondigwa wamtogole Yesu na wanhu sikuwawalonge kwa gehile ng'hani.

7 Kwavija kilongozi wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu koilola goya sang'hano ya Imulungu kolondigwa yawe munhu halongigwa vihile na wanhu, sikuyaitape, sikuyagevuzike himahima, sikuyakoligwe, sikuyakomhoke na sikuyasulukile kupata vinhu kwa nzila ihile.

8 Kolondigwa yawe munhu yowagoneka wanhu mng'anda yake na yagoge ganogile. Kolondigwa yawe mbala, yatende ganogile, yawe munhu yang'alile na yoilongoza mwenyego.

9 Kolondigwa yagoge goya usenga wa mafundizo gaukweli kamba viya-
funzigwe ili yawagangamize wayagwe na kugubula gehile ga waja ogalema
mafundizo gago.
10 Kwavija kuna wanhu wengi hawalonda kutegeleza, na olonga mbuli za
ubozi na owagiza wanhu, ng'hani ng'hani wanhu walawile mkibumbila cha
Wayahudi na sambi wamtogola Yesu.
11 Olondigwa wanyamale kulonga, kwavija owading'hula wanhu mz-
ing'anda kwa kuwafundiza mbuli hazilondeke kufundizigwa, otenda vivo
ili wapate sente.
12 Vivija imoja wa mtula ndagu wao kalonga, “Wanhu wa Kilete siku zose
olonga uvizi, otenda gehile kamba ming'onyo, wadoda na wamelo.”
13 Usindila uno wa ukweli, avo kolondigwa uwakomhokele ng'hani ili
wawe na tamanilo dinogile,
14 na waleke kugendelela kutegeleza simo za Kiyahudi na malagizo go-
lawa kwa wanhu waulemile ukweli.
15 Kila kinhu king'ala kwa wanhu weli na mizoyo ing'alile, lakini kuduhu
chochose king'alile kwa waja wafitile na olema kutogola, kwavija nzewele
zao na mizoyo yao ifita.
16 Wanhu awo olonga kamba omjuwa Imulungu lakini sang'hano zao zola-
gusa kamba omulema. Wanhu ogevula mizoyo na hawategeleza, hawafaya
kwa mbuli yoyose inogile.

2

Mafundizo gaukweli

1 Lakini gweye kolondigwa ufundize mafundizo gailumbile na mafundizo
gaukweli.
2 Walongele wambigalo wavele wailongoze wenyego, wakale kwa
kutegelezigwa, wawe na nzewele zinogile, wawe na tamanilo digangamale,
unogelwa na kufunga umoyo.
3 Vivija walongele watwanzi wavele wakale ugima wa kung'ala,
sikuwawalonge vihile wanhu hebu kuwa watumwa wa ugimbi. Olondigwa
kufundiza mbuli zinogile,
4 ili wawafundize wandele kuwanogela wakasano zao na wanao,
5 wailongoze vinogile, wang'ale, walolese kae zao, wawategeleze
wakasano zao, ili usenga wa Imulungu sikuulongigwe vihile.
6 Vivija wagangamize wabwanga wailongoze wenyego mna ikila kinhu.
7 Mzimbuli zose gweye kolondigwa uwe kilaguso cha kutenda ganogile,
mna gamafundizo gako ulaguse ukweli na sambi utende mwangalo.
8 Ulonzi wako sikuutagusigwe, ili wose okulema gweye wagwe kinyala
kwa kuswela kulonga gehile kumwetu.
9 Vivija walongele watumwa wawategeleze wakulu zao na wawanogeze
mna izimbuli zose. Sikuwaibamilile nao,
10 hebu kuwebila vinhu vao, lakini walaguse wanoga na kutamaniligwa
kwa sang'hano zao zose, ili mafundizo ga Imulungu Mkombola wetu gag-
weleligwe nhogolwa na wanhu.
11 Kwavija ng'hekewa ya Imulungu igubuligwa kwa kuwakombola wanhu
wose.
12 Ng'hekewa ino yotufunza tuleme mbuli hazimnogelaga Imulungu na
kusulukila vinhu va mwiisi ino, lakini tuilongoze wenyego, tukale ugima wa
kumnogela Imulungu mwiisi ino ya sambi,

13 kuno tobeta siku dijo da deng'ho ditutamanila, kipindi ukulu wa Imulungu wetu mkulu na Mkombola wetu Yesu Kilisito vonda ulawilile.
14 Yesu kailava mwenyego mbuli yetu ili yatulekese kulawa mna izinzambi na kututenda wanhu wanogile weli wake mwenyego, wanhu osulukila kutenda ganogile.
15 Avo ufundize vinhu vino, sang'hanila udahi wako wose kwa kuwagangamiza na kuwazuma. Munhu yoyose sikuyakubeze.

3

Ugima kwa Kilisito

1 Wakumbuse wanhu wawategeleze wakulu na watawala, na waitande kusang'hana kila sang'hano inogile.
2 Walongele waleke kumuliga munhu yoyose, lakini wakale goya na waitegeleze na walaguse uhole kwa kila munhu.
3 Aho umwaka siye tukala wabozi, tuleka kutegeleza, tuviziligwa na tukala watumwa wa kusulukila vinhu vitulondile, tukala kwa gehile na migongo, wanhu watwihila na siye tuwehila.
4 Lakini kipindi cha bazi na unogelwa wa Imulungu Mkombola wetu vikivikile,
5 katukombola, siyo kwavija tusang'hana mbuli zinogile lakini kwa mbuli ya bazi jake. Na kubitila Loho Yang'alile, yotutenda tuvumbuke sambi na ugima wa sambi kwa kutusunha kwa mazi.
6 Imulungu katugwaa Loho Yang'halile ng'hani kubitila Yesu Kilisito Mkombola wetu,
7 ili kwa ng'hekewa ya Imulungu yatutende tunoge mgameso gake na tubokele ugima wa milele utubeta.
8 Mbuli ino inilonga ukweli wiiyeka.
Nolonda uilonge mbuli ino kwa kugangamala, ili waja wamtogole Imulungu wasulukile ng'hani kipindi chose kusang'hana ganogile. Mbuli zino zinoga na zomfaya kila munhu.
9 Lakini inege na mbuli za ubozi, ndwagi na kuibamilila mbuli ya msafa wa ng'holo za wahenga na mbuli ya Malagizo ga Musa. Mbuli zizo haziwafaya bule na zabule kinhu.
10 Munhu yotenda wanhu waigole mzume kwa miyanza mibili abaho muleke.
11 Kojuwa kuwa munhu kamba ayo koulema ukweli, na nzambi zake zomulagusa kabananga.

Mbuli za kimambukizo

12 Vonda nimtume Alitemi hebu Tukiko kumwako, tenda viudaha wize ako Nikopoli kundola, kwavija nigesa kukala ako kipindi cha kihuhwe.
13 Wamba ng'hani kumtaza Zena ija yagajuwile goya malagizo na Apolo ili wadahe kusonga mwanza wao, na sikuwahungukilwe kinhu.
14 Wanhu zetu waifunze kipindi chose kutenda ganogile ili wawataze mna ivinhu vilondigwa muugima, na ugima wao uwafaye.
15 Wanhu wose weli hamoja na niye owalamusa. Walamuseni mbwiga zetu mna ukumtamanila Imulungu.
Ng'hekewa ya Imulungu ikale na mweye mose.

Baluwa ya Paulo kwa Filimoni

Ulongozi

Baluwa ino nguhi kwa Filimoni yandikigwa na mtumigwa Paulo (Sula ya 1:1). Paulo kakala mkifungo viyandike baluwa ino, nayo yogesigwa kipindi acho Paulo kakala ako Lumi. Avo kamba kakala Lumi baluwa ayo yogesigwa yandikigwa behi na mwaka wa 61 toka kuvumbuka kwa Kilisito, avo mna ikipindi acho vivija kandika baluwa kwa wanhu wa ako Kolosai.

Baluwa ino kamwandikila munhu imoja yokemigwa Filimoni. Filimoni kakala imoja mna ikibumbila cha wanhu wamtogole Yesu na vivija kakala na watumwa. Paulo kamwandikila Filimoni kumpula sikuyamkoboze Onesimo yakalile yatoloke kwa Filimoni. Kwa malagizo ga Kilumi Filimoni yahadahile kumkoma Onesimo. Paulo kalonga kwa ulonzi wa kutewenza ili Filimoni yamtogole Onesimo kamba ndugu kwa kuilumba na Kilisito na vivija kalonda yamtogolele Onesimo yakasang'hane hamoja na Paulo (Sula ya 1:13-14).

Mbuli zili mkitabu

Paulo komulamusa Filimoni (Sula ya 1:1-3).
Abaho Paulo kompula Filimoni mbuli ya Onesimo yamtogole kamba ndugu kwa kuilumba na Kilisito (Sula ya 1:4-21).
Paulo komambukiza kwa kulonga wanhu omulamusa na heyo viyolonda kumtembelela (Sula ya 1:22-25).

1 Niye Paulo, namfungwa mbuli ya kumsang'hanila Yesu Kilisito. Niye na ndugu yetu Timoseo, tokwandikila gweye Filimoni mbwigaetu na msang'hanaji miyetu,
2 na wanhu wamtogole Yesu iwoiting'hana ukae kumwako na gweye lumbu jetu Afia na mkalizi miyetu Alikipo.
3 Imulungu Tataetu na Mndewa Yesu Kilisito wawagwee ng'hekewa na tindiwalo.

Filimoni viyomnogela Imulungu na kumtamanila

4 Ndugu Filimoni, kipindi chose nahampula Imulungu, nokutambula gweye na kumgwaa Imulungu nhogolwa,
5 kwavija nohulika unogelwa wako kwa wanhu wose wa Imulungu na tamanilo diulinajo kwa Mndewa Yesu.
6 Nompula Imulungu yakugangamize ulonge kwa wanhu wayagwe kutamanila kwako, ili udahe kujuwa kila kinhu kinogile kitulinacho kwa kuilumba na Kilisito.
7 Ndugu yangu, unogelwa wako ungalila ndeng'helelo ng'hulu na kunigela moyo, vivija kuwagela moyo wanhu wa Imulungu.

Paulo kompula Filimoni yambokele Onesimo

8 Kwa kilamuso kino, niye kamba ndugu yako kwa kuilumba na Kilisito nahadahile kukulagiza bila kudumba utende kiulondigwa kusang'hana,
9 lakini kwavija nikunogela, tanhu nokupula. Notenda vino hata kamba niye Paulo namvele, na vivija sambi na mkifungo mbuli ya kumsang'hanila Yesu Kilisito.
10 Avo nokupula umtaze Onesimo, yeli mwanangu kwa kuilumba na Kilisito, kwavija niwa kamba tatake hano mkifungo.

11 Baho umwaka kakala hakufaya bule, lakini sambi konifaya niye na
gweye vivija.
12 Sambi nombweza kumwako nayo konhenda niwe na usungu.
13 Maza niye nilonda ng'hale nayo kipindi na mkifungo mbuli ya
kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ili yanitaze badili yako.
14 Lakini silonda kukunanahiza unhaze, niye nolonda unhaze kwa ku-
londa mwenyego. Avo sitenda kinhu chochose mbaka utogole mwenyego.
15 Yodahika kuwa Onesimo kakala yasegele kumwako kwa kipindi kidodo,
ili uwe nayo kabili kwa kipindi chose.
16 Na sambi heli kamba mtumwa, lakini kabanza ng'hani ya kuwa
mtumwa. Kumwangu niye ndugu kwa kuilumba na Mndewa, lakini
kumwako gweye kabanza ng'hani, kawa kamba ndugu kwa kuilumba na
Mndewa na vivija mtumwa wako!
17 Avo kamba konigesa niye kamba ndugu yako kwa kuilumba na Mn-
dewa, mbokele kabili kamba wahambokele niye.
18 Kamba kakutendela jojose dihile hebu kodaigwa, undai niye.
19 Nokwandika gano kwa mkono wangu mwenyego, niye Paulo nokuliha,
silonda kukulongela kamba kumwangu kodaigwa ugima wako.
20 Avo ndugu yangu, nhendela mbuli ino inogile mbuli ya Mndewa,
nisamhuse moyo wangu kamba ndugu kwa kuilumba na Kilisito!
21 Nokwandika kuno notamanila kuwa konhogolela kupula kwangu na
nojuwa kotenda kubanza aho.
22 Vivija nitandileni gati da kuwasa, kwavija notamanila kamba Imulungu
kokwidika kupula kwenu na kunibweza kumwenu.

Ndamuso za kimambukizo

23 Epafulasi, mfungwa miyangu mbuli ya kumsang'hanila Yesu Kilisito,
kokulamusa,
24 na vivija wasang'hanaji wayangu Maluko na Alisitaliko na Dema na
Luka okulamusa.
25 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu Kilisito ikale na mweye mose.

Baluwa kwa Waebulania

Ulongozi

Kitabu cha Waebulania ni baluwa ya kuwagangamiza wanhu na yolagusa Yesu viyatimilize mbuli za ulaguzi mna idilagano da umwaka. Ikitabu chandikigwa kamba vija munhu yowapetela wanhu. Mkitabu kino cha Waebulania kuna vilaguso kubanza 60 va lagano da umwaka, avo vose volagusa goya Yesu viyatimilize ulaguzi na sang'hano ya Mulava nhosa Mkulu wa Wayahudi. Kwa kilamuso acho ikitabu chandikigwa kuwagangamiza Wayahudi wamtogole Yesu. Kitabu cha Waebulania cholagusa Yesu viyagavikize malagizo ga Musa, avo walava nhosa hawalondigwa kulava nhosa kabili. Yesu kakala nhosa kwa nzambi zose, mwanza umoja na kwa kipindi chose. Vivija wanhu wamtogole Yesu mna ikipindi chetu ogangamizigwa mna ibaluwa ino ya Waebulania ili wagendelele kumkweleleza Yesu Kilisito ayo yotenda idahike kumwetu tumtamanile Imulungu, na vivija tugendelele kumtamanila heyo (Sula ya 12:2).

Kuduhu munhu yajuwile yandike baluwa ino ya Waebulania, lakini wanhu oifunza mbuli ogesa sengine munhu yandike kodaha kuwa mtumigwa Paulo hebu Luka hebu Balinaba. Vivija mwaka uyandikigwe baluwa ino haujuwike bule, lakini wanhu wengi ogesa yandikigwa kuchugu ya mwaka wa 70 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Buga da Yelusalemu dinangigwa mwaka wa 70 toka kuvumbuka kwa Kilisito, lakini mwandikaji wa baluwa ino kolonga mbuli ya Yelusalemu kamba vidikalile ding'hali kunangigwa. Baluwa ino ya Waebulania yandikiligwa kudibuga da Lumi (Sula ya 13:24) na yogesigwa ipwililisigwa kwa wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila.

Mbuli zili mkitabu

Mwandikaji kolagusa kuwa Yesu ayo mkulu kubanza watula ndagu wa Imulungu na wasenga wa kuulanga (Sula ya 1:1-4:13).

Abaho kagendelela kulagusa kuwa Yesu ayo mkulu kubanza walava nhosa wakalile osang'hana mna Ing'anda ya Imulungu ako Yelusalemu (Sula ya 4:14-7:28).

Vivija sang'hano ya Yesu ayo ng'hulu mna idilagano da umwaka diyatendile Imulungu na wanhu zake kubitila malagizo gayamgwelele Musa (Sula ya 8:1-10:31).

Viyamambukize kulonga ukulu wa Yesu mna izinzila zose mwandikaji kolava mafundizo gayagwe (Sula ya 10:32-13:17).

Kukimambukizo mwandikaji komambukiza kwandika kwa kulonga mbuli za kugangamiza na kuwalamusa wanhu (Sula ya 13:18-25).

Imulungu kalonga kubitila Mwanage

1 Baho umwaka, Imulungu kalonga na wahenga zetu miyanza mingi na
kwa nzila nyingi kubitila watula ndagu wake,
2 lakini siku zino za kuuhelelo, kalonga na siye kubitila Mwanage, heyo iyo
ija kwa nzila yake Imulungu kaumba ulanga na isi na vinhu vose vili mumo.
Imulungu kamsagula ayo na kamgwaa vinhu vose viwe vake.
3 Heyo ayo mng'alo wa ukulu wa Imulungu na koigala na Imulungu too!
Kila kinhu cholawilila kwa lagizo jake dili na nguvu. Viyamambukize
kuzisunha nzambi za wanhu, kakala kuna uukulu kuko kuulanga mwambu
wa mkono wa kudila wa Imulungu mkulu.

Ukulu wa Mwana wa Imulungu

4 Mwana kagweleligwa ukulu kubanza wasenga wa kuulanga, kwavija
twaga diyagweleligwe na Imulungu dolagusa heyo mkulu kubanza wose.
5 Kwavija Imulungu hamulongele bule msenga wa kuulanga yoyose,
“Gweye kwa Mwanangu na lelo nolonga wose wajuwe,
niye na Tatako.”
Wala Imulungu halongile bule mbuli ya msenga yoyose wa kuulanga,
“Niye nokuwa Tatake,
na heyo kokuwa Mwanangu.”
6 Lakini Imulungu viyomtuma Mwanage chaudele mwiisi, kolonga,
“Wasenga wa kuulanga wose wa Imulungu wamtambikile.”
7 Lakini mbuli ya wasenga wa kuulanga, Imulungu kalonga,
“Imulungu kawatenda wasenga zake wa kuulanga wawe beho,
na wasang'hanaji zake wawe milambi ya moto.”
8 Lakini kwa Mwanage, Imulungu kalonga,
“Go Imulungu undewa wako wabule uhelelo!
Kowalongoza goya wanhu zako.
9 Gweye kuganogela ganogile na kugehila gehile.
Lekaavo Imulungu, yeli Imulungu wako kakugwaa ukulu,
kubanza wayago,
avo kudeng'helela.”
10 Na vivija kalonga,
“Mndewa, gweye kusimika mhanda za isi baho haichanduso,
na ulanga sang'hano ya makono gako.
11 Avo vosegela, lakini gweye kosigala,
vose volala kamba viwalo.
12 Kowakunzakunza kamba kitanga,
nao ogaluka kamba mgolole ulalile.
Lakini gweye kwa vivija,
na miyaka yako yabule uhelelo.”
13 Imulungu hamulongele ng'o msenga wa kuulanga yoyose,
“Kala hano muukulu mwambu wangu wa mkono wa kudila,
mbaka niwahume wanhu wakwihile na niweke
hasi mmagulu gako.”
14 Vino wasenga wa kuulanga ndio choni? Wao loho iwomsang'hanila
Imulungu yawatumile kuwataza wanhu waja onda waubokele ukombola.

2

Ukombola mkulu

1 Lekaavo tolondigwa kugagoga goya gatuhulike, ili sikutusonge mholemhole kuleka kutamanila.
2 Baho umwaka usenga ulongigwe kubitila wasenga wa kuulanga ulagusa
wa ukweli, na munhu yoyose yalekile kuukweleleza hebu kuugoga katagusigwa kamba viilondeke.
3 Vino tohonyeka vilihi kamba hatuutonga ukombola mkulu kamba uno?
Tanhu Mndewa mwenyego iyo yanduse kulonga mbuli ino ya ukombola, na
waja wamuhulike watulagusila kuwa ya ukweli.
4 Vivija Imulungu mwenyego kalagusa kumwao kwa kutenda unzonza
mwingi na vifukuzi na kuwagolela wanhu nhunza za Loho Yang'alile kamba viyalondile.

Yesu iyo yowakombola wanhu

5 Imulungu hawekile wasenga wa kuulanga wawe watawala wa isi ayo, isi
ayo ya sambi itulonga mbuli zake.
6 Lakini hana hanhu mna Gamaandiko Gang'alile holonga,
“Go Imulungu, vino munhu ayo nani, mbaka umgese,
vino munhu ayo nani mbaka umulole goya?
7 Kwa kipindi kidodo kumtenda yawe munhu mdodo kubanza wasenga wa
kuulanga,
kumgwaa taji ya ukulu na kutegelezigwa,
8 na kumtenda mtawala wa vinhu vose.”
Yolongigwa kuwa Imulungu kamtenda munhu, “Mtawala wa vinhu vose,”
bila kuleka hata kinhu kimoja. Hata sambi tung'hali hatunamona munhu
kotawala vinhu vose.
9 Lakini tomona Yesu yatendigwe munhu mdodo kubanza wasenga wa
kuulanga kwa kipindi kidodo, ili mbuli ya ng'hekewa ya Imulungu kumwetu
Yesu kafa mbuli ya wanhu wose. Sambi tomona kavazigwa taji ya ukulu na
kutegelezigwa mbuli ya kugaya kwake mbaka kufa.
10 Ikala vinoga kwa Imulungu, yaumbile na kuvika goya vinhu vose, na
kamtenda Yesu yawe viyali kubitila madununzo, ili yawagale wana wengi
muukulu wake. Kwavija Yesu ayo yowakombola wanhu.
11 Yesu kowasunha wanhu nzambi zao, heyo hamoja na iwaja wasun-
higwe, wose Tatao imoja. Lekaavo Yesu hakona kinyala kuwakema ndugu
zake.
12 Kalonga kwa Imulungu,
“Nowalongela ndugu zangu kiutendile,
muumting'hano wao nokwimbila nyila za kukutogola.”
13 Vivija kalonga, “Nomtamanila Imulungu.” Na kagendelela kulonga, “Niye
na hano hamoja na wanhu nigweleligwe na Imulungu, wawe wanangu.”
14 Avo kwavija wana awo ni wanhu weli na lukuli na damu, vivija Yesu
nayo keza kawa kamba wao na kuilumba muunhu wao. Katenda vivo, ili
kubitila ifa yake yamuhume Mwenembago, yakalile na udahi wa ifa.
15 Lakini vivija Yesu kafa kuwalekesa waja kwa bwembwe da ifa wakala
watumwa muugima wao wose.
16 Kwavija yojuwika kuwa Yesu hezile kuwataza wasenga wa kuulanga,
ila kowataza lukolo lwa Abulahamu.
17 Lekaavo kalondigwa yaigale na ndugu zake kwa kila nzila, ili yawe
Mulava nhosa Mkulu yotamaniligwa na yeli na bazi mwiisang'hano yake
kwa Imulungu, ili nzambi za wanhu zigeligwe kumgongo.
18 Kwavija heyo mwenyego viyagezigwe na kudununzigwa kafunga
umoyo, kodaha kuwataza iwaja ogezigwa.

3

Yesu iyo mkulu kubanza Musa

1 Avo, ndugu zangu wanhu wa Imulungu na vivija mukemigwe na Imu-
lungu! Gelegezeni mbuli ya Yesu yatumigwe na Imulungu yawe Mulava
nhosa Mkulu wa tamanilo ditutogola.
2 Nayo kakala yotamaniligwa na Imulungu, yamsagule kutenda sang'hano
yake, kamba vija Musa, viyatamaniligwe kuwasang'hanila wanhu wa
Izilaeli wakemigwe ng'anda ya Imulungu.
3 Avo Yesu kolondigwa yagweleligwe ukulu ng'hani kubanza Musa,
kamba vija munhu yozenga ng'anda viyogweleligwa ukulu ng'hani kubanza
ing'anda yenyego.

4 Ona, kila ng'anda izengwa na munhu, na Imulungu ayo mzengaji wa
vinhu vose.
5 Heyo Musa kakala msang'hanaji yotamaniligwa mwiisang'hano yake
yose ayo. Sang'hano yake ayo ikala ilagusa mbuli zonda yalonge Imulungu
baho kumwande.
6 Lakini heyo Kilisito kotamaniligwa kamba Mwana yeli na udahi kwa
wanhu weli ng'anda ya Imulungu. Siye wao ng'anda yake kamba twahagen-
delela kuwa magalu na kugangamala mna iditamanilo dituigodela.

Kubwihila kwa wanhu wa Imulungu

7 Kamba Loho Yang'alile viyalongile mna Gamaandiko Gang'alile,
“Mwahahulika sauti ya Imulungu lelo,
8 sikumutende mizoyo yenu midala, kamba viwakalile wahenga zenu vi-
walemile kumtegeleza Imulungu,
kipindi acho viwamgezile ako kuluwala.
9 Ako wahenga zenu wanigeza na kunilolesalolesa,
hamoja wazona sang'hano zangu kwa miyaka malongo mane.
10 Avo niwagevuzikila wanhu awo na kulonga,
‘Siku zose okweleleza nzila zao,
na hawazijuwile ng'o nzila zangu.’
11 Nigevuzika na kuiduwila,
‘Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwihila!’ ”
12 Avo ndugu zangu, iteganyeni sikuyalawilile munhu yoyose kumwenu
yeli na moyo wihile wa kuleka kutogola kwa kuinega na Imulungu yeli
mgima.
13 Lakini mwahagendelela kuhulika mbuli ino “Lelo” yosomigwa mna
Gamaandiko, muigangamize kila siku, ili munhu yoyose sikuyaviziligwe
kutenda nzambi na kuleka kutegeleza.
14 Kwavija siye wose hamoja twa mgati ya Kilisito Mkombola kamba
twahagogeleza goya mbaka kuuhelelo kija kitutamanile aho haichanduso.
15 Kumbukeni Maandiko Gang'alile vigolonga,
“Mwahahulika sauti ya Imulungu lelo,
sikumutende mizoyo yenu midala, kamba viwakalile wahenga zenu,
viwalemile kumtegeleza Imulungu.”
16 Wanhu gani iwahulike sauti ya Imulungu wamulema? Wao waja wose
walongozigwe na Musa kulawa Misili.
17 Vino kwa miyaka malongo mane Imulungu kawagevuzikila kina nani?
Kawagevuzikila wanhu waja watendile nzambi, wafa kuko kuluwala.
18 Imulungu viyaiduwile, “Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwi-
hila” kakala kowalonga kina nani? Kakala kowalonga wanhu awo wa-
mulemile.
19 Avo tokona, hawadahile kwingila kuko kwavija walema kutogola.

4

1 Avo kwavija kija kiyalongile Imulungu mbuli ya kwingila hanhu ha
kubwihila king'hali baha, tuiteganye munhu yoyose kumwenu sikuyaswele
kwingila hanhu aho.
2 Siye tuihulika Mbuli Inogile, kamba viwahulike wao, lakini viwauhulike
usenga awo hauwatazile bule, kwavija hawailumbile hamoja mna ukuta-
manila na waja wauhulike.
3 Kwavija siye tutogola, tokwingila hanhu ha kubwihila ha Imulungu.
Hanhu aho ha kubwihila aho hayakalile yolonga Imulungu viyalongile,
“Nigevuzika na kuiduwila,

‘Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwihila!’ ”
Imulungu kalonga vino hamoja sang'hano yake ikala imalile mwaka toka kipindi kiyaumbile isi.
4 Kwavija hana hanhu mna Gamaandiko Gang'alile holonga mbuli ya siku ya isaba, “Imulungu kamambukiza sang'hano zake zose na kabwihila siku ya saba.”
5 Mbuli ino yolongigwa kabili, “Honda wengile ng'o hanhu hangu ha kubwihila.”
6 Wanhu wahulike Mbuli Inogile baho haichanduso hawengile hanhu ha kubwihila, kwavija walema kutegeleza. Lakini ing'hali yodahika kwa wanhu wayagwe kwingila hanhu ha kubwihila.
7 Lekaavo Imulungu keka siku iyagwe ikemigwe, “Lelo” miyanza mingi kumwande kalonga kubitila Daudi yatambuligwe mna Gamaandiko Gang'alile,
“Mwahahulika sauti ya Imulungu lelo,
sikumutende mizoyo yenu midala.”
8 Maza Yoshua yahawagwelele wanhu kubwihila kulongigwe na Imulungu, Imulungu sambi yalonge kumwande mbuli ya siku iyagwe.
9 Avo kung'hali kuna kubwihila kwa wanhu wa Imulungu kamba Imulungu viyabwihile siku ya saba.
10 Kwavija munhu yokwingila hanhu ha kubwihila ha Imulungu koleka sang'hano zake na kobwihila, kamba Imulungu viyabwihile mzisang'hano zake.
11 Avo tuwambeni kwingila hanhu ha kubwihila, ili sikuyalawilile munhu yoyose kumwenu yonda yaleme kutegeleza kamba viwatendile wao.
12 Mbuli ya Imulungu ina ugima na nguvu, ng'hali kubanza panga dikanha kuno na kuno. Yokwingila mbaka mgati kuna umoyo na loho kamba panga kali vidikanha mbaka mgati ya maungo na uhongoli. Mbuli ayo yogubula magesa ga wanhu na vija viwolonda mmizoyo yao.
13 Kuduhu kinhu chochose kifisigwe mgameso ga Imulungu. Kila kinhu kigubuligwa na koneka mgameso gake. Kumwake heyo tolondigwa kumulongela sang'hano zetu.

Yesu iyo Mulava nhosa Mkulu

14 Tunayo Yesu, Mwana wa Imulungu, Mulava nhosa Mkulu yengile mbaka kuulanga, avo tudigoge goya tamanilo ditulonga tunajo.
15 Mulava nhosa wetu Mkulu kodaha kutonela bazi mna ukunyolila kwetu, kwavija nayo kagezigwa kwa kila nzila kamba siye, lakini hatendile nzambi.
16 Avo tukikwesele bila kudumba kigoda cha undewa cha Imulungu yeli na ng'hekewa, ako tobokela ng'hekewa na uhole kututaza kipindi kituvilonda.

5

1 Mulava nhosa mkulu yoyose kosaguligwa na Imulungu kulawa hagati ya wanhu na kotenda sang'hano za Imulungu mbuli yao. Kolava nhosa na nhunza kwa nzambi za wanhu.
2 Kwavija heyo mwenyego kanyolila kwa nzila nyingi, kodaha kuwa muhole kwa wanhu wabozi na waja opotela.
3 Kwa mbuli ayo, kolondigwa kulava nhosa, hatenda avo mbuli ya wanhu watendile nzambi waiyeka, lakini vivija kwa nzambi zake mwenyego.
4 Kuduhu munhu yoisagula mwenyego na kuigwaa ukulu wa kuwa mulava nhosa mkulu. Kolondigwa yakemigwe na Imulungu, kamba viyakalile Haluni.

5 Vivo ili kwa Kilisito Mkombola, haigwelele mwenyego ukulu wa kuwa
mulava nhosa mkulu, lakini kasaguligwa na Imulungu yamulongele,
“Gweye kwa Mwanangu,
lelo nolonga wose wajuwe, niye na Tatako.”
6 Vivija hanhu hayagwe mna Gamaandiko Gang'alile kalonga,
“Kipindi chose kokuwa mulava nhosa,
kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.”
7 Yesu viyakalile mwiisi ino kampula Imulungu kwa mahozi na
kukemelela kwa gaja goyolonda kwa ija yodaha kumuhonya na ifa. Kwavija
kakala muhole na kailava, avo Imulungu kamwidika.
8 Hamoja kakala Mwana wa Imulungu, kaifunza kumtegeleza Imulungu
kubitila madununzo.
9 Nayo viyamambukize sang'hano iyatumigwe na Imulungu, kawa chan-
duso cha ukombola wa milele kwa waja wose omtegeleza heyo,
10 na Imulungu kalonga wose wajuwe kamba heyo ayo Mulava nhosa
Mkulu, kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.

Kuzumwa mbuli ya kuleka kutamanila

11 Tuna vinhu vingi va kulongelela mbuli ino, lakini havidahika kuwafam-
bulila, kwavija mweye munyeka kuifunza.
12 Mbaka sambi mweye mulondigwa muwe wafundiza, lakini mung'hali
molonda munhu yawafunze mafundizo gaichanduso ga usenga wa Imu-
lungu. Sambi mubwelela kong'ha matombo, badala ya kuja ndiya ndala.
13 Munhu yoyose yokong'ha tombo yang'hali mwana, kabule ubala wa
kujuwa goyolonda Imulungu.
14 Lakini ndiya ndala ya wanhu wabala goya, kwavija awo waifunza kwa
kutenda ili wajuwe ganogile na gehile.

6

1 Avo sikutupange mna gamafundizo gamsongile kuifunza mbuli ya Kil-
isito, lakini tugendelele muubala, sikutulonge kabili mbuli ya mafundizo ga
kuleka mbuli hazifaya na ga kumtogola Imulungu,
2 mafundizo ga nzila nyingi za ubatizo na kuwekila wanhu makono, mbuli
ya kuzilibuka kwa wafile na nhaguso ilibule uhelelo.
3 Avo Imulungu yahalonda, togendelela kumwande.
4 Havidahika kuwatenda waleke nzambi zao kabili wanhu waja
wagubuliligwe aho haichanduso ukweli wa Imulungu na walanza nhunza
ya kuulanga na hewo na wayao wambokela Loho Yang'alile,
5 na wajuwa kunoga kwa usenga wa Imulungu na nguvu za kipindi
chonda kize.
6 Kwavija kamba vija wamuwamba mumsalaba kabili Mwana wa Imu-
lungu na kumuliga mgameso ga wanhu, kwa mbuli ayo wailumiza wenyego.
7 Imulungu koutendela ganogile mgunda ufonzile mazi ga mvula ikalile
youtowela baho kwa baho na kukuza minoga yonda imfaye mulimaji.
8 Lakini kamba okota mibiki ya miba na sani, haifaya kinhu bule, avo
okuwa mna dizumozumo da kuduwiligwa na Imulungu na ako kuuhelelo
osomigwa moto.
9 Ndugu zetu, hata kamba tolonga vino, siye towajuwa goya, mweye mwa
mnzila inogile ng'hani, nzila iwalongoza muukombola.
10 Siku zose Imulungu kotagusa goya. Honda yaisemwe sang'hano mui-
tendile na unogelwa umulaguse kumwake kwa kuwataza wanhu zake na
mbaka sambi mogendelela kuwataza.

11 Siye tolonda kila munhu kumwenu yawambe vivo mbaka kuuhelelo, ili
gaja gamutamanila galawilile.
12 Hatulonda mweye muwe wanyeke, lakini muigale na wanhu waja
otogola na kufunga umoyo na avo kubokela kija kiyalongile Imulungu
kowagwaa.

Kija kiyalongile Imulungu cha ukweli

13 Imulungu viyailagane na Abulahamu, kagangamiza, kaiduwila kwa
twaga jake mwenyego, kwavija kuduhu yeli mkulu kubanza heyo.
14 Kalonga, “Nokutendela ganogile na kukugwaa wanhu bwando mu-
lukolo.”
15 Abulahamu kafunga umoyo kubetela na avo kabokela kija kiyalongile
Imulungu.
16 Wanhu wahaiduwila, otambula twaga da munhu yeli mkulu kubanza
hewo na kuiduwila kolagusa ukweli wa kija kilongigwe na komambukiza
kuibamilila.
17 Avo kwa wanhu waja walondeke kubokela kiyalongile, Imulungu
kalonda kulagusa kuwa hagalusa bule kija kiyalongile, avo kengeza kwa
kuiduwila kwa kija kiyalongile.
18 Avo kuna vinhu vibili, kulonga na kuiduwila, havigaluka bule na mbuli
azo Imulungu hadaha kulonga uvizi. Avo siye tukimbilile kukala goya
kwa Imulungu togeligwa moyo tugangamale kudigoga tamanilo dikigwe
haulongozi wetu.
19 Tunajo tamanilo dino kamba nanga ya ugima wetu. Tamanilo dijo di-
gangamala na dotamaniligwa na dotulongoza mbaka kuchugu cha panziya
na kwingila hanhu hong'ala ng'hani.
20 Yesu katulongolela kwingila mumo mbuli ya siye na kawa mulava nhosa
mkulu yelibule uhelelo, kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.

7

Ulava nhosa wa Melikizedeki

1 Melikizedeki kakala mndewa wa buga da Salemu na kakala mulava
nhosa wa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani. Abulahamu viyakalile kobwela
kuitowa na kuwahuma wandewa wane, Melikizedeki kachola kuiting'hana
nayo na kamtambikila.
2 Abulahamu kamgwaa Melikizedeki fungu da longo da vinhu viyaso-
lile kulawa kuing'hondo. Tanhu, twaga dijo da Melikizedeki dofambula,
“Mndewa yotenda golondigwa na Imulungu,” na vivija kakala mndewa wa
Salemu, avo twaga jake dofambula, “Mndewa wa tindiwalo.”
3 Melikizedeki kabule tata hebu mama hebu wahenga, kuduhu chanduso
cha kuvumbuka kwake hebu ifa yake. Kaigala na Mwana wa Imulungu,
nayo kogendelela kukala mulava nhosa kipindi chose.
4 Loleni, ukulu uyakalile nao Melikizedeki, hata muhenga wetu Abu-
lahamu yajuwike ng'hani, kamgwaa fungu da longo da vinhu viyapatile
kuing'hondo.
5 Na wanhu wose wa lukolo lwa Lawi weli walava nhosa, malagizo ga
Musa gowalonda wasole fungu da longo kulawa kwa wanhu zao wa Izilaeli,
hata kamba wao vivija olawa mulukolo lwa Abulahamu.
6 Melikizedeki halawile mulukolo lwa Lawi, lakini kabokela fungu da
longo kulawa kwa Abulahamu yailagane na Imulungu na kamtambikila.
7 Kuduhu shaka munhu yomtambikila miyage iyo mkulu kubanza ija
yotambikiligwa.

8 Mwambu uno tokona, fungu da longo dosoligwa na wanhu weli na lukuli
lufa na mwambu uyagwe tokona fungu da longo disoligwa na ija yolongigwa
hafa.
9 Abulahamu viyalihile fungu da longo, todaha kulonga Lawi muhenga wa
waja osola fungu da longo nayo kamba vivija kaliha kubitila Abulahamu.
10 Kwavija Lawi kakala mulukuli lwa muhenga wake Abulahamu kipindi
Melikizedeki viyacholile kuiting'hana nayo.
11 Kubitila ulava nhosa wa Walawi wanhu wa Izilaeli wagweleligwa
malagizo mbuli ya ulava nhosa. Avo, maza wanhu wakalile watelele ku-
bitila sang'hano ya Walawi, sambi kulondeke ulawilile ulava nhosa uyagwe
kamba viukalile ulava nhosa wa Melikizedeki, na siyo ulava nhosa uja wa
Haluni.
12 Kwavija ulava nhosa wahagaluka, vivija malagizo mbuli ya ulava nhosa
golondigwa gagaluke.
13 Avo, Mndewa wetu yalongigwe mna zimbuli zino, kalawa mdikabila
diyagwe na kuduhu munhu kulawa mdikabila dijo yasang'hane hana uu-
pango wa kulavila nhosa.
14 Avo yojuwika goya Mndewa wetu kavumbuka kulawa mdikabila da
Yuda, na Musa haditambule bule kabila dijo viyalongile mbuli ya ulava
nhosa.

Mulava nhosa iyagwe yaigalile na ulava nhosa wa Melikizedeki

15 Mbuli tuilongile yokoneka goya, kamba kolawilila mulava nhosa iyagwe
yaigalile na Melikizedeki.
16 Hatendigwe mulava nhosa mbuli ya wahenga zake, kwa kukweleleza
malagizo ga wanhu ga ulava nhosa, lakini kubitila nguvu ya ugima wa
milele.
17 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Kipindi chose kokuwa mulava
nhosa, kamba ulava nhosa wa Melikizedeki.”
18 Malagizo gaumwaka ga ulava nhosa gekigwa hamgwazo, kwavija
galemelwa kutenda kija kilondeke na hagafaya.
19 Kwavija malagizo gago hagadahile kuvikiza kila kinhu. Na sambi
dikigwa tamanilo dinogile ng'hani donda ditugale behi na Imulungu.
20 Kwa kwengezela Imulungu kaiduwila. Wanhu wayagwe viwatendigwe
walava nhosa kukala kuduhu kuiduwila.
21 Lakini Imulungu viyaiduwile Yesu kawa mulava nhosa, Imulungu
kamulongela,
“Niye, Mndewa Imulungu niiduwila
na honda nigaluse bule,
‘Gweye kokuwa mulava nhosa kipindi chose.’ ”
22 Mbuli ya kuiduwila ako, Yesu iyo yotenda lagano da sambi dinogile
ng'hani dilawilile.
23 Vivija kukala na walava nhosa bwando wayagwe na kwavija kila imoja
wao vikivikile kipindi chake cha kufa kafa avo hawadahile kugendelela na
sang'hano zao.
24 Lakini Yesu mgima kipindi chose, na sang'hano yake ya ulava nhosa
haichola kwa munhu iyagwe.
25 Avo sambi na siku zose kodaha kuwakombola wanhu waja okwiza
kwa Imulungu kubitila heyo, kwavija siku zose ka mgima yawapulile kwa
Imulungu.
26 Avo siye tulonda mulava nhosa mkulu kamba ayo, yotusang'hanila
vitulonda na yang'alile na yelibule kitala hebu nzambi. Yainegile na wanhu
otenda nzambi na kenuligwa kuchola kuulanga kwa Imulungu.

27 Haigalile na walava nhosa wayagwe, siku zose holondigwa tanhu
kulava nhosa kwa nzambi zake na abaho kwa nzambi za wanhu. Kailava
nhosa mwenyego mwanza umoja kwa nzambi za wanhu wose.
28 Kwavija malagizo gowatenda wanhu wanyolile wawe walava nhosa
wakulu, lakini kumwande Imulungu kaiduwila, kamsagula Imwana,
yadahile kusang'hana kila kinhu kiyalondeke kipindi chose.

8

Yesu iyo yogala kuilumba kwa lagano da sambi

1 Mbuli ng'hulu mna zimbuli zitulongile iyo ino, tunayo Mulava nhosa
Mkulu yeli vino, kakala muukulu mkono wa kudila wa kigoda cha undewa
cha Ukulu wa kuulanga.
2 Nayo kosang'hana hanhu hong'ala, ndiyo kulonga, mgati mwa hema da
kutambikila da ukweli dizengigwe na Mndewa, hadizengigwe kwa makono
ga wanhu.
3 Mulava nhosa mkulu yoyose kasaguligwa kumulavila nhunza na nhosa
Imulungu, avo Mulava nhosa wetu Mkulu vivija kolondigwa yawe na kinhu
cha kulava.
4 Kamba yahakalile mwiisi sambi yawe mulava nhosa bule, kwavija kuna
walava nhosa olava nhunza zilondeke mna Gamalagizo ga Musa.
5 Sang'hano zootenda walava nhosa wano, kamba kinhu kilagusa vija vili
kuulanga. Kamba viikalile kwa Musa, viyakalile mmabehi kuzenga hema
da kutambikila, Imulungu kamulongela, "Lola, sang'hana kila kinhu kamba
lamani yulagusilwe kulugongo."
6 Lakini sambi Yesu kagweleligwa sang'hano ya ulava nhosa inogile
ng'hani kubanza wao, kwavija heyo iyo yogala kuilumba kwa lagano
dinogile ng'hani. Malagizo ga lagano dijo gosang'hanila kija kiyalongile
Imulungu kinogile ng'hani.
7 Kwavija maza lagano da ichanduso ditelele, sambi dilondeke lagano da
kabili.
8 Lakini Imulungu kowalonga wanhu zake watenda vihile, viyalongile,
"Mndewa kolonga, loleni, siku zokwiza,
vonda niwatendele lagano da sambi wanhu zangu wa Izilaeli na wanhu wa
Yuda.
9 Honda diigale na lagano dinitendile na wahenga zao
kipindi viniwalongoze goya kuwalava mwiisi ya Misili,
kwavija hawagendelele kusang'hana kilongigwe mna dilagano jangu,
avo niwalema.
10 Avo, dino dijo lagano donda nitende na wanhu wa Izilaeli
ako kumwande,
nowatenda wagese malagizo gangu
na kugeka mmizoyo yao.
Nokuwa Imulungu wao,
na wao okuwa wanhu zangu.
11 Kuduhu munhu yonda yamfunze mwenekae miyage
hebu yonda yamulongele ndugu yake,
'Mjuwe Mndewa.'
Kwavija wose onijuwa niye kuwa na Imulungu wao,
kusongela wanhu wadodo na wanhu wakulu.
12 Nogela kumgongo nzambi zao
honda nigese kabili gehile gawo."
13 Kwa kulonga lagano da sambi, Imulungu kaditenda da ichanduso dilala,
na chochose kilalile mna ikipindi kidodo chopotela.

9

Hanhu ha kutambikila mwiisi na kuulanga

1 Lagano da ichanduso dikala na vihendo vake va kumsang'hanila Imulungu na hanhu ha kutambikila hazengwa na wanhu.

2 Hema da kutambikila dizengwa, na mwambu wa kunze wa kwingilila ukemigwa Gati Ding'alile. Mgati kukala na kingolobweda cha kwikila taa na meza na kukala na magate galavigwe kwa Imulungu.

3 Kuchugu cha panziya kukala na gati diyagwe dikemigwe Gati Ding'alile Ng'hani.

4 Mgati yake kukala na upango wa zahabu wa kusomela ubani na sanduku da lagano dibakigwe zahabu mhande zose na mgati kwikigwa nongo ya zahabu ikigwe ndiya ikemigwa Mana na mkongoja wa Haluni uzukile majani na maluwa, na mabwe ga bambalagwe gandikigwe malagizo.

5 Kudisanduku uchanha kukala na viumbe vibili vili na mabawa kulagusa kamba hanhu aho hana ukulu wa Imulungu, mabawa gao gaiyanzanza uchanha ya sanduku aho hozigeligwa kumgongo nzambi za wanhu. Lakini sambi hatudaha kufambula mbuli zose.

6 Vino avo vinhu vose vivitandigwe goya, kila siku walava nhosa okwingila mdigati da kunze kutenda sang'hano zao,

7 lakini Mulava nhosa Mkulu yaiyeka iyo yokwingila mdigati da kabili, na kotenda vino mwanza umoja muumwaka. Nayo kalondigwa kusola damu na kumulavila Imulungu kwa nzambi zake na kwa nzambi za wanhu wose ziwatendile bila kujuwa.

8 Kwa nzila ino Loho Yang'alile katufunza goya kamba kipindi dija dihema da kutambikila vidikalile ding'hali kuko, nzila ya kwingila mdigati ding'alile kuko kuulanga ikala hainavuguligwa.

9 Kino acho kilaguso kilagusa kipindi cha sambi. Yofambula kamba nhosa za wanyama na nhunza ziyagwe zilavigwe kwa Imulungu, hazidahile kuisegesa mizigo ya nzambi mmizoyo ya wanhu omtambikila Imulungu.

10 Kwavija gano gose gotendeka kwa mbuli ya vinhu va kuja na kung'wa na vihendo viyagwe va kuisunha. Gano gose ni malagizo mbuli ya lukuli lwiiyeka, vohelela mbaka kipindi Imulungu vonda yakitende kila kinhu kuwa cha sambi.

11 Lakini Kilisito keza kamba Mulava nhosa Mkulu wa vinhu vinogile vili hano. Heyo kengila mna dihema dikulu na ditelele ng'hani, hema hadizengigwe na wanhu, avo hadilawile mwiisi ino ilumbigwe.

12 Kilisito kengila mwanza umoja wiiyeka Mdigati Ding'alile Ng'hani hengile na damu ya mbuzi na ng'ombe kulava nhosa, ila kasola damu yake mwenyego na katutenda tulekeswe kipindi chose.

13 Damu ya mbuzi na ng'ombe na mitozi ya bofu da ng'ombe vomizwa kwa wanhu wafitile na kuwasunha ukufita kwao mulukuli lwiiyeka.

14 Lakini, Kilisito kailava mwenyego kwa Imulungu kamba nhosa inogile kwa nguvu ya Loho wa Imulungu yokala siku zose. Avo, damu yake yosunha mizoyo yetu vinogile ng'hani na kututenda tumsang'hanile Imulungu yeli mgima.

15 Mbuli ya kija kiyatendile Kilisito, iyo yogala kuilumba kwa lagano da sambi, ili waja wakemigwe na Imulungu wadahe kumweda milele kulongigwe na Imulungu. Ino yolawilila kwavija kwa ifa yake kowalekesa wanhu na gehile wagatendile kipindi cha lagano da ichanduso.

16 Kwa mbuli ya uhazi ojuwika kamba ifa ya munhu yautendile yokoneka,

17 kwavija uhazi haufaya kamba munhu yautendile yang'hali mgima, okuwa na nguvu kipindi yahafa.

18 Lekaavo lagano da ichanduso, hadisongile kusang'hana bila damu.
19 Tanhu Musa kawapetela wanhu malagizo gose kamba vigalongile. Abaho kasola damu ya mbuzi na ng'ombe, katibwiliza na mazi na kwa bunho na pamba dung'hu, kakimizila kija kitabu cha malagizo na wanhu wose.
20 Musa kalonga, “Ino iyo damu ilagusa lagano dimulagizigwe na Imulungu mudigoge.”
21 Vivija Musa kamiza damu mdihema da mting'hano na viya vose va kumtambikila Imulungu.
22 Avo mna gamalagizo ga Musa kamba vija kila kinhu kisunhigwa kwa damu, na nzambi za wanhu zogeligwa kumgongo kamba damu yokwitigwa.

Nhosa ya Kilisito yosegesa nzambi za wanhu

23 Vinhu vino va hano ni kilaguso cha vinhu va ukweli va kuulanga, navo vilondigwa kusunhigwa kwa damu, lakini vinhu va kuulanga venyego volonda nhosa inogile ng'hani.
24 Kwavija Kilisito hengile Mdigati Ding'alile dizengigwe na wanhu, dili kilaguso cha kija chenyego kili kuulanga lakini kengila kuulanga kwenyego, ako sambi ka haulongozi ha Imulungu kokoneka mbuli ya siye.
25 Kila mwaka Mulava nhosa Mkulu wa Wayahudi kengila Mdigati Ding'alile Ng'hani na damu ya mnyama, lakini Kilisito hengile mumo miyanza mingi kuilava mwenyego,
26 kwavija yahalondeke kugaya miyanza mingi toka kulumbigwa kwa isi. Lakini ukweli kipindi cha mmabehi na kuuhelelo, kalawilila mwanza umoja mbuli ya wose, kusegesa nzambi za wanhu kwa kuilava nhosa mwenyego.
27 Kamba vija kila munhu kofa mwanza umoja, abaho kotagusigwa na Imulungu,
28 vivo ili vivija kwa Kilisito kalavigwa nhosa mwanza umoja kusegesa nzambi za wanhu wengi. Kolawilila mwanza wa kabili, hasang'hanila nzambi, ila kuwakombola wanhu waja ombeta kwa kusulukila.

10

1 Malagizo ga Musa hagaigalile kamba vigeli genyego, ni mbuli ndodo ziiyeka za vinhu vinogile vondavize. Nhosa zizija zigendelela kulavigwa mwaka mbaka mwaka. Kwa mbuli ayo, odaha vilihi kunoga wanhu waja omwizila Imulungu kubitila nhosa zino?
2 Maza kweli wanhu wano iwomtambikila Imulungu wahasunhigwe nzambi zao, sambi wagese kabili kamba watenda nzambi na nhosa zose zahamalile baho.
3 Lakini nhosa zolavigwa mwaka mbaka mwaka kuwatenda wanhu wakumbuke kamba wana nzambi,
4 kwavija damu ya mbuzi na ng'ombe haidaha bule kusegesa nzambi za wanhu.
5 Lekaavo, Yesu viyakalile mmabehi kwiza mwiisi, kamulongela Imulungu,
“Hulondile wanhu walave nhosa na kukugwaa nhunza,
lakini kunitandila niye lukuli nikulavile.
6 Hunogeligwe na wanyama osomigwa muupango
hebu nhosa za kusegesa nzambi.
7 Abaho nilonga, ‘Niye nabaha,
go Imulungu, kusang'hana viulonda,
kamba viyandikigwe mbuli yangu mna gamaandiko Gang'alile.’ ”

8 Tanhu kalonga, “Hulonda hebu hunogeligwa na nhosa na nhunza hebu
wanyama wasomigwe muupango na nhosa za kusegesa nzambi.” Kalonga
avo hata kamba nhosa zose zino zolavigwa kwa kukweleleza Malagizo ga
Musa.
9 Abaho kalonga, “Niye nabaha, go Imulungu kusang'hana viulonda.” Avo
Imulungu kasegesa nhosa zose za umwaka na hanhu hake kamwika Kilisito
mwenyego kamba nhosa.
10 Kwavija Yesu Kilisito kasang'hana kija kiyalondile Imulungu, siye tosun-
higwa nzambi kwa nhosa ya lukuli lwake yailavile mwanza umoja mbuli ya
wose.
11 Kila mulava nhosa wa Kiyahudi kotenda sang'hano yake ya kulava
nhosa kila siku na kolava nhosa zizija miyanza mingi, lakini nhosa azo
hazidahile bule kusegesa nzambi.
12 Lakini Kilisito kalava nhosa imoja kwa nzambi, nhosa ilibule uhelelo,
abaho kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu.
13 Toka kipindi acho kobetela mbaka vonda wahumigwe wanhu wamwi-
hile na wekigwe hasi mmagulu gake.
14 Kwa nhunza yake imoja, kawatenda watelele kipindi chose wanhu waja
osunhigwa nzambi zao.
15 Nayo Loho Yang'alile kolonga mbuli ya mbuli ino kuwa,
16 Mndewa kalonga, “Dino dijo lagano donda niitogolele nao
ako kumwande,
Nokwika Malagizo gangu mmizoyo yao
na nokwandika mzinzewele zao.”
17 Abaho kolonga, “Honda nigese kabili nzambi zao na sang'hano zao zihile.”
18 Avo kamba nzambi zigeligwa kumgongo, hailondigwa nhosa kabili ya
kusegesa nzambi za wanhu.

Tumkwesele behi Imulungu

19 Avo ndugu zangu, damu ya Yesu yotugela moyo wa kugangamala
kwingila Mdigati Ding'alile Ng'hani.
20 Nayo katuvugulila nzila ya sambi, nzila itulongoza muugima kubitila
panziya dija. Katenda avo kwa kululava lukuli lwake.
21 Avo tunayo Mulava nhosa Mkulu, mkulu wa ng'anda ya Imulungu.
22 Avo tumkwesele behi Imulungu kwa moyo unogile na kugangamala
mna ditamanilo na mizoyo isunhigwe kulawa mna gamagesa gehile na
ng'huli zisunhigwe kwa mazi mazelu.
23 Avo tolondigwa tudigoge ng'hani tamanilo jetu ditulonga kwa milomo
yetu, kwavija ija ituilagane nayo kotamaniligwa.
24 Na tugese vitulondigwa kuigela moyo na kuinogela na kusang'hana
ganogile.
25 Sikutuleke kuiting'hana, kamba wanhu wayagwe viwoleka kuit-
ing'hana, ila tuigangamize ng'hani, kamba vimukona siku ija ya Mndewa
yammabehi.
26 Twahagendelela kutenda nzambi giladi na kwavija tuujuwa ukweli,
kuduhu nhosa isigale yonda ilavigwe kabili kusegesa nzambi za wanhu.
27 Lakini kisigale ni kubetela kwa bwembwe nhaguso yonda ize na moto
mkali onda uwasakaze waja wose omulema Imulungu!
28 Kamba wanhu wabili hebu wadatu omulavila kitala munhu kwa
kubena Malagizo ga Musa, munhu ayo kokomigwa bila koneligwa bazi.

29 Vino, yokuwa vilihi wanhu waja ombezeli Mwana wa Imulungu? Munhu iyogesa kamba kinhu kidodo damu ya lagano da Imulungu isunhile nzambi zake, munhu yomulonga vihile Loho wa Imulungu yotugwaa ng'hekewa. Geseni nhaguso yonda yaipate munhu ayo yobanza ukwiha!
30 Kwavija tomjuwa yalongile, “Niye ayo yonda nilihe gehile, mulihaji ayo niye,” na vivija kalonga, “Mndewa kowatagusa wanhu zake.”
31 Kinhu cha kudumba ng'hani kugogigwa na Imulungu na kutagusigwa!
32 Kumbukeni galawilile kumwenu baho umwaka vimugubuliligwe ukweli wa Imulungu, mugaya ng'hani lakini mugangamala.
33 Kuna kipindi muligigwa na kutendigwa vihile mgameso ga wanhu na kipindi kiyagwe muitanda kuilumba na wanhu waja wakalile otendeligwa mbuli zino.
34 Muwonela bazi wanhu wakalile mkifungo, na mutogola kwa kudeng'helela vimukalile mobokigwa vinhu venu, kwavija mukala mujuwile kuwa mna kinhu kinogile ng'hani, chonda kikale kipindi chose.
35 Avo sikumuleke kugangamala, kwavija kugangamala ako, kowagalila nhunza ng'hulu.
36 Molondigwa kufunga moyo ili mwahamambukiza kutenda goyolonda Imulungu, mubokele kija kiyalongile.
37 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
“King'hali kipindi kidodo,
na ija iyokwiza kokwiza,
honda yakawe bule.
38 Lakini munhu wangu yanogile mgameso gangu, kokala mwiisi kwa kutamanila,
lakini yahabwela kuchugu,
sinogeligwa nayo bule.”
39 Siye hatuigalile na wanhu waja obwela kuchugu na kunangigwa. Lakini togendelela kutamanila na kukomboligwa.

11

Kutamanila

1 Kutamanila ako kuvijuwa goya vinhu vitubetela na kuvijuwa goya vinhu vija hatuvona.
2 Kwa kutamanila wanhu wa umwaka wagweleligwa nhogolwa na Imulungu.
3 Kwa kutamanila siye tojuwa kamba isi ilumbigwa kwa imbuli ya Imulungu, avo vinhu vikoneka vitendigwa kulawa kuna ivinhu havikoneka.
4 Kutamanila ako kumtendile Habili yamulavile Imulungu nhosa inogile kubanza Kaini. Kutamanila kwake kumtenda yatogoligwe na Imulungu kamba kanoga, kwavija Imulungu mwenyego kazigwaa nhogolwa nhunza zake. Kwa kutamanila kwake hata kamba Habili kafa, mbuli zake ziyatendile zing'hali zotufunza.
5 Kutamanila ako kumtendile Henoko sikuyafe. Lakini kasoligwa uchanha kwa Imulungu. Kuduhu munhu yamonile kwavija Imulungu kakala yamsolile uchanha. Kamba maandiko vigolonga kamba yang'hali hanasoligwa uchanha, Henoko kakala yamnogeze Imulungu.
6 Bila kutamanila, kuduhu munhu iyodaha kumnogeza Imulungu, kwavija munhu yoyose iyomcholela Imulungu kolondigwa yatogole kamba Imulungu kauko na kowagwaa nhunza wanhu waja omzahila kwa kuwamba.
7 Kwa kutamanila Nuhu viyazumigwe na Imulungu mbuli ya vinhu va kumwande yang'hali hanavona, kamtegeleza Imulungu kazenga safina

na kakomboligwa na wanhu wa lubuga lwake. Kwa kutamanila Nuhu katendigwa kanoga mgameso ga Imulungu lakini wanhu wose wa mwiisi oneka kamba wabananga.

8 Kwa kutamanila, Abulahamu kamtegeleza Imulungu viyamkemile yachole mwiisi ija iyamulongele yahamgwelele iwe yake. Kasegela mwiisi yake mwenyego na kachola kuja hakujuwile.

9 Kwa kutamanila kakala mviheha kamba munhu baki mwiisi iyalongeligwe kogweleligwa na Imulungu. Vivija Isaka na Yakobo wakala kamba avo kumwande, wao wakalile na fungu mna ikinhu kikija kiyalongile Imulungu.

10 Kwavija Abulahamu kakala kobeta buga jandusigwe na kuzengwa na Imulungu, buga dikalaga kipindi chose.

11 Kutamanila ako kumtendile Abulahamu yawe tata, hata kamba kakala mvele ng'hani, vivija Sala mwenyego kakala mgumba. Abulahamu kamtogola Imulungu kamba kotenda kija kiyalongile komgwaa.

12 Avo, Abulahamu kakala yalalile kamba munhu yafile, avo kulawa kwa munhu ayo imoja walawa wanhu wengi kamba vizili nhondo kuulanga, havidahika kupetigwa kamba msanga wa mwhani.

13 Wanhu wose wano viwafile wakala wang'hali otamanila. Hawabokele bule vinhu vilongigwe na Imulungu, na kamba vija wavona na kuvigoneka kwa kutali. Na wajuwa kamba wakala wanhu baki na wabita nzila muno mwiisi.

14 Wanhu olonga mbuli zino, ofambula goya kuwa ozahila isi ya kweli.

15 Maza wagendelele kugesa isi iwaisegele, wahapatile kipindi cha kubwela kabili.

16 Lakini wasulukila isi inogile ng'hani, isi ya kuulanga. Avo Imulungu hakona kinyala awo kumkema heyo Imulungu wao, kwavija kawatandila buga jao.

17 b Kwa kutamanila Abulahamu kamulava mwanage Isaka yawe nhosa kipindi Imulungu viyamgezile. Abulahamu ayo yakalile yabokele kija kiyalongile Imulungu, lakini katogola kumulava mwanage yeli yaiyeka yawe nhosa,

18 hamoja Imulungu kakala yamulongele, “Kubitila Isaka kopata lukolo.”

19 Abulahamu katogola kamba Imulungu kodaha kuwazilibula wanhu wafile, baho tolonga kamba vija kweli Abulahamu kampata Isaka kulawa mwiiifa.

20 Kutamanila ako kumtendile Isaka yawatambikile Yakobo na Esau wadahe kumweda baho kumwande.

21 Kutamanila ako kumtendile Yakobo yamtambikile kila imoja wa wanage Yusufu viyakalile kolonda kufa. Kasigamila mkongoja wake na kumgwaa ukulu Imulungu.

22 Kutamanila ako kumtendile Yusufu viyakalile kolonda kufa, yalonge mbuli ya kusegela kwa wanhu wa Izilaeli mwiisi ya Misili na kalagiza va kuitendela mizege yake.

23 Kutamanila ako kuwatendile tatake na mamake Musa wamfise Musa miyezi midatu viyavumbuke. Wao wamona kakala mwana yanogile ng'hani na hawadidumbile lagizo da mndewa wa Misili.

24 Kutamanila ako kumtendile Musa viyakulile, yaleme kukemigwa mwana wa mndele wa Falao.

25 Kona vinoga kugaya na wanhu wa Imulungu kubanza kudeng'helela uhondo wa nzambi kwa kipindi kidodo.

26 Kakala yajuwile kamba kugaya mbuli ya Kilisito Mkombola kofaya
ng'hani kubanza ngama yose ya mwiisi ya Misili, kwavija kakala kobeta
nhunza ya kumwande.
27 Kutamanila ako kumtendile Musa yasegele Misili, hadumbile ng'hasiliki
ya mndewa. Kafunga umoyo na kakala kamba munhu yomona Imulungu
hakoneka.
28 Kutamanila ako kumtendile yaisonge Pasaka na kulagiza damu
imizigwe kuna ulwivi ili msenga wa kuulanga yogala ifa sikuyawakome
wana wa chaudele wa wanhu wa Izilaeli.
29 Wanhu wa Izilaeli kwa kutamanila waloka Bahali ya Shamu* kamba isi
inyalile, lakini Wamisili viwalondile kuloka wafa mgamazi.
30 Kwa kutamanila wanhu wa Izilaeli waizunguluka senyenge ya mabwe
ya buga da Yeliko kwa siku saba, na senyenge ayo igwa.
31 Ija imgoni Lahabu kwa kutamanila kahonyeka kukomigwa hamoja na
wanhu waja wamulemile Imulungu, kwavija kakala yawagoneke wasepaji
wa Kiizilaeli.
32 Avo lelo nonge choni ng'hani? Saa imala kuwapeteleni mbuli ya Gidioni
na Balaki na Samsoni na Yefisa na Daudi na Samweli, na watula ndagu wa
Imulungu.
33 Kwa kutamanila wazitowa isi ziyagwe na kuzihuma. Watawala kwa
nzila iwatendile wanhu wakweleleze malagizo na wakibokela kija kiya-
longile Imulungu. Wazifunga saya za simba,
34 wazima mizoto mikali, wahonyeka kukomigwa kwa mapanga.
Wakala wanyolile lakini wagangamala. Wakala wakalizi wagangamale
na kuwahuma wakalizi wa wanhu baki.
35 Na watwanzi wabwezeligwa ndugu zao wafile.
Wayagwe walemile kulekesigwa wafa kwa kugaya ili wazilibuligwe na
kwingila muugima unogile ng'hani.
36 Wayagwe wazehigwa na kutoigwa mbalati, na wayagwe wagodekigwa
nzabi na kufungigwa.
37 Wakomigwa kwa mabwe, wabaluligwa kwa misumeno, wakomigwa
kwa mapanga. Wazunguluka kuno wavala ng'hwembe za ng'hondolo hebu
mbuzi, wakala wanhu wakiwa, wadununzigwe na kutendeligwa vihile.
38 Wanhu awo wamtamanila Imulungu, lakini wanhu wa mwiisi ino
wakala wehile mbaka hawalondeke kuwa na wanhu kamba awo! Wanhu
awo wamtamanile Imulungu wapwililika mviwala na vigongo, wakala
mzimhango na mna gamakolombo.
39 Wanhu wano wose wagweleligwa nhogolwa kwa kumtamanila Imu-
lungu. Lakini hawabokele kija kiyawalongele Imulungu.
40 Kwavija Imulungu kakala yavitandile mwaka vinhu vinogile ng'hani
mbuli ya siye ili hewo watendigwe watelele hamoja na siye.

12

Kuzumwa na Tataetu wa kuulanga

1 Kwavija siye tuzungulukigwa na lunhu lwa wanhu otulola, avo tusegese
kila kinhu kitukimila mnzila, na nzambi ija ituzingiliza ng'hani na tukimbile
kwa kuwamba mna ukuihuma kwitwikiligwe.
2 Meso getu tumulole Yesu, itumtamanila kulawa ichanduso mbaka ku-
uhelelo. Viyakalile mumsalaba habwelile kuchugu! Mbuli ya ndeng'helelo

* **11:29** Shamu fambulo jake ndung'hu

ikalile yombeta, hatongile kinyala cha msalaba na sambi kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa kigoda cha ukulu cha Imulungu.

3 Geseni mbuli zimpatile Yesu, viyafungile umoyo kwa kwihiligwa na wanhu wene nzambi. Avo sikumubwele kuchugu na kuleka.

4 Kuitowa kwenu na nzambi, hakunavikila kugaya mbaka mukomigwe.

5 Vino muisemwa mbuli za kugangamiza ziyowalongela Imulungu kamba mwa wanage?
“Mwanangu, sikuutende mwangalo Mndewa yahakuzuma,
na yahawakomhokela sikumubwele kuchugu,
6 kwavija Mndewa komzuma munhu yoyose yomnogela,
na komkoboza munhu yoyose iyotogola kuwa mwanage.”
7 Wahagaya funga umoyo kamba mwana viyogaya yahazumigwa na tatake. Kugaya kwenu kolagusa kuwa Imulungu kowatendela mweye kamba wanage. Vino hana mwana hazumwa na tatake?
8 Lakini mwahaleka kuzumwa kamba viwozumwa wana wayagwe, ino yofambula kamba mweye siyo wanage, ila mwa wana wa kuvikila.
9 Hata ivo siye wose tuna tata zetu, wao otuzuma na siye towategeleza. Avo tolondigwa kumtegeleza ng'hani tataetu wa kuulanga ili tupate ugima!
10 Tata zetu watuzuma kwa kipindi kidodo, kamba viwonile vinoga kumwao, lakini Imulungu kotuzuma kututaza tudahe kuigala nayo na tung'ale kamba heyo.
11 Kwa kipindi kidodo, kukobozigwa siyo mbuli ya kudeng'helela ila yogela usungu. Lakini ako kumwande yogala nhunza itindiwale na ugima umnogela Imulungu kwa wanhu wose wafunzigwe mbuli ayo.

Kuzumwa na kufunzwa

12 Avo gangamizeni makono genu gaholole na mavindi genu ganyekile.

13 Gendeleleni kutenda nzila zigoloke, ili magulu gasiguke sikugagendelele kulemala lakini gahonyigwe.

14 Wambeni ng'hani kukala goya na wanhu wose na mukale mung'alile, kwavija kuduhu munhu yonda yamone Mndewa kamba hang'alile bule.

15 Iteganyeni sikumwagize ng'hekewa ya Imulungu. Munhu yoyose sikuyatogole kuigala na biki da usungu dikulaga na kuwananga wanhu bwando kwa sumu yake.

16 Sikumutogole munhu yawe mgoni hebu hamdumba Imulungu kamba Esau ija yachuuze haki yake ya kuwa mwana chaudele kwa ndiya ya mwanza umoja.

17 Hata ivo, kumwande mweye mojuwa viyalondile kutambikiligwa na tatake, lakini haidahike bule kwavija hapatile nzila ya kugalusa kiyatendile, hamoja kaizahila kwa kulava mahozi.

18 Mweye hamuvikile kulugongo lwa Sinai ludaha kukwasigwa, lugongo lukwaka moto na ziza totolo na wingu titu fii na beho kulu,

19 na mbumo wa mhalati na wanhu awo wa Izilaeli waihulika sauti yolonga, lakini wapula inyamale,

20 kwavija walema kutogola kija kilongigwe, “Hata kamba mnyama yahakwasa lugongo luno, yakomigwe kwa mabwe.”

21 Kija kilawilile kulugongo kigela bwembwe ng'hani, mbaka Musa kalonga, “Nodumba na kugwaya!”

22 Lakini mweye muvika kuna Ulugongo lwa Sayuni, kudibuga da Imulungu yeli mgima, najo dijo Yelusalemu ya kuulanga. Muvika mumting'hano wa deng'ho da wasenga wa kuulanga magana kwa magana.

23 Mweye muvika kuna ikibumbila cha wana wa chaudele wa Imulungu,
waja matwaga gao gandikigwe kuulanga. Mweye mwiza kwa Imulungu yeli
msemi wa wanhu wose na mwiza mziloho za wanhu wanogile watendigwe
watelele.
24 Muvika kwa Yesu yogala kuilumba kwa lagano da sambi na damu yake
imizigwe na ilonga mbuli zinogile ng'hani kubanza damu ija ya Habili.
25 Avo iteganyeni sikumuleme kumtegeleza ija iyolonga na mweye.
Wanhu waja walemile kumtegeleza ija yawazumile hano mwiisi hawaho-
nyeke bule. Vino siye tohonyeka vilihi kamba twahalema kumtegeleza ija
yotuzuma kulawa kuulanga?
26 Kipindi kija sauti yake itigisa isi, lakini sambi kalonga, “Noitigisa isi
mwanza uyagwe kabili, lakini siyo isi iiyeka, vivija na ulanga.”
27 Mbuli zino, “Mwanza uyagwe kabili” zolagusa kamba vinhu vose va
umwaka votigisigwa na kusegesigwa ili vinhu va sambi visigale na hav-
itigisigwa.
28 Avo tumgwee nhogolwa Imulungu, kwavija tubokela undewa
hautigisika. Tumgwee nhogolwa Imulungu na tumgwee ukulu onda
umnogeze, kwa kumtegeleza na kwa bwembwe.
29 Kwavija kweli Imulungu wetu ni moto usakaza.

13

Kumnogeza Imulungu

1 Gendeleleni kuinogela kamba viilondigwa kwa wanhu wamtogole Yesu.
2 Sikumuleke kuwagoneka wanhu baki mzikae zenu, kwavija kwa ku-
tenda vivo kuna wanhu wayagwe wawagoneka wasenga wa kuulanga bila
kuvijuwa.
3 Wakumbukeni wanhu waja wafungigwe kamba vija na mweye wenyego
mufungigwa nao. Wakumbukeni wanhu iwogaya kamba vija na mweye
wenyego mogaya nao.
4 Mzengo utegelezigwe na wanhu wose, watwanzi na wambigalo weli
mumzengo sikuwatende ugoni na wanhu wayagwe. Kwavija Imulungu
kowatagusa wanhu iwotenda ugoni na wanhu oiwasa.
5 Sikumuzinogele ng'hani sente, lakini mwigute na vija vimulinavo.
Kwavija Imulungu kalonga, “Sikusemwa ng'o na sikuleka ng'o.”
6 Lekaavo tolonga kwa kugangamala,
“Mndewa ayo yonitaza,
sidumba bule.
Munhu konitenda choni?”
7 Wakumbukeni vilongozi zenu walongole kuwapetela usenga wa Imu-
lungu. Gelegezeni viwakalile otenda na viwafile, na mweye mukweleleze
kutamanila kwao.
8 Yesu Kilisito ayo yuyuja, jana, lelo na siku zose.
9 Sikumuviziligwe kwa mafundizo gayagwe gowatenda muchole kuno na
kuno. Kwavija mizoyo yenu yolondigwa igangamizigwe kwa ng'hekewa
ya Imulungu, siyo kugagoga malagizo ga ndiya, wanhu wose wagogile
malagizo gano wagaya bule.
10 Siye tuna upango wa kulavila nhosa, waja iwosang'hana mdihema da
kutambikila hawalondigwa kuja kinhu chochose kilavigwe.
11 Mulava nhosa mkulu kogala damu ya wanyama Mdigati Ding'alile
Ng'hani kolava nhosa kwa nzambi za wanhu, lakini nyama za wanyama
zosomigwa kunze ya ng'hambi.

12 Lekaavo Yesu kadununzigwa na kufa kunze kudibuga ili yawasunhe
wanhu nzambi zao kwa damu yake.
13 Avo sikutudumbe tumgendele kuko kunze tukaligigwe kamba
viyaligigwe heyo.
14 Kwavija baha mwiisi twabule buga dikala siku zose, lakini siye tobeta
buga dija dikwiza.
15 Avo kubitila Yesu, siku zose tumulavile Imulungu nhosa ya nhogolwa.
Mbuli azo za kumtogola azo nhosa zetu aho twahalonga kamba Yesu ayo
Mndewa.
16 Sikumuisemwe kutenda ganogile na kuitaza, kwavija zino azo nhosa
zimnogeza Imulungu.
17 Wategelezeni vilongozi zenu na kugoga malagizo gao, wao ozilola goya
loho zenu bila kubwihila kwavija olondigwa wamulongele Imulungu mbuli
ya sang'hano zao. Kamba mwahawategeleza otenda sang'hano zao kwa
kudeng'helela, lakini mwahalema, osang'hana kwa usungu, na mbuli ayo
honda iwataze bule.
18 Tupulileni kwa Imulungu. Tojuwa mizoyo yetu haitutagusa kuwa
tubananga, kwavija tolonda kutenda ganogile mna izimbuli zose.
19 Chonde chonde munipulile ng'hani kwa Imulungu yalopole kunibweza
kumwenu himahima.

Kumpula Imulungu na kuilamusa kwa kimambukizo

20 Nompula Imulungu yotugwaa tindiwalo, ayo yamzilibule kwa wafile
Mndewa wetu Yesu Kilisito msusilaji mkulu wa ng'hondolo, kwa damu yake
ilagusa lagano da milele.
21 Nompula, yawagwee kila kinhu kinogile ili mutende ziyolonda. Heyo
mwenyego kosang'hana mgati mmwenu kija kimnogele, kosang'hana ku-
bitila Yesu Kilisito. Yesu Kilisito yagweleligwe ukulu kipindi chose! Ona.
22 Avo ndugu zangu, nowapula mutegeleze kwa kufunga umoyo usenga
wangu uno wa kuwagangamiza. Kwavija baluwa ino inimwandikileni siyo
nhali ng'hani.
23 Nolonda muvijuwe kamba ndugu yetu Timoseo kalavigwa mkifungo,
avo kamba yahalopola kuvika, vondanize kumwenu nokwiza nayo.
24 Walamuseni vilongozi zenu wose hamoja na wanhu wose wa Imulungu.
Wanhu wa Italia wamtogole Yesu owalamusa.
25 Ng'hekewa ya Imulungu ikale na mweye mose.

Baluwa yandikigwe na Yakobo

Ulongozi

Kitabu cha Yakobo chandikigwa na munhu imoja yokemigwa Yakobo. Yogesigwa kakala Yakobo ndugu yake Yesu, yakalile kilongozi wa kibumbila cha ichanduso cha wanhu wamtogole Yesu na kakala imoja mna umting'hano wa ako Yelusalemu (Sang'h 15:13). Vivija mtumigwa Paulo kamkema mhanda ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Galatia (Gal 2:9). Wanhu oifunza mbuli ogesa kamba kitabu cha Yakobo chandikigwa behi na mwaka wa 50 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Kwavija Yakobo kakala kilongozi wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu, yogesigwa kandika kitabu kino viyakalile kuko.

Yakobo kawandikila kitabu kino "makabila longo na mabili gapwililike mwiisi yose" (Sula ya 1:1). Mbuli za kuifunza zili mkitabu cha Yakobo ni za wanhu wose wamtogole Yesu lakini viyatambule mbuli kamba, "makabila longo na mabili," yokoneka kamba Yakobo kawandikila Wayahudi wamtogole Yesu. Kwavija ikitabu kilondigwa kiwavikile wanhu wengi, avo kalonga mbuli nyingi, Yakobo kagangamiza mbuli ya kutamanila na kusang'hana vikuilumba. Kutamanila kwa ukweli kokoneka kwa kusang'hana (Sula ya 2:17). Vivija kowazuma mbuli ya kuwatonga ng'hani wanhu wagoli (Sula ya 2:1-4). Na kotulongela tuiteganye na ulonzi wetu (Sula ya 3:1-12).

Mbuli zili mkitabu

Yakobo kowalamusa wasomaji zake (Sula ya 1:1).
Abaho kowagela moyo wanhu wamtogole Yesu wafunge umoyo wahagaya (Sula ya 1:2-27).
Abaho kolonga viilondigwa kutamanila kulagusigwe kwa kusang'hana (Sula ya 2:1-26).
Abaho kolonga mbuli vizili na nguvu (Sula ya 3:1-12).
Abaho Yakobo kosimulila vija nzewele ya Imulungu viili na nzewele ya mwiisi viili (Sula ya 3:13-4:10).
Abaho kowazuma wasomaji zake mbuli ya kuitapa (Sula ya 4:11-5:6).
Yakobo komambukiza kitabu chake kwa kulava mafundizo gayagwe (Sula ya 5:7-20).

1 Niye Yakobo namsang'hanaji wa Imulungu na Mndewa Yesu Kilisito,
nogalamusa makabila longo na mabili gapwililike mwiisi yose.

Kugezigwa

2 Ndugu zangu deng'heleleni, mwahagezigwa miyanza mingi,
3 kwavija mojuwa kamba kutamanila kwenu kwahagezigwa modaha
kufunga umoyo.
4 Loleni, kufunga umoyo kwenu kuwagangamize mbaka kuuhelelo, ili
mukangale na mutelele, bila kuhungukilwa na kinhu chochose.
5 Kamba munhu yoyose kumwenu kahungukilwa nzewele, yampule Imulungu nayo komgwaa, kwavija Imulungu kowagwaa wanhu kwa moyo
unogile bila kulola kitala cha munhu.
6 Lakini yahampula yatamanile na sikuyawe na shaka, kwavija munhu
yoyose yokona shaka kaigala na ng'humbi ya bahali isoligwa na beho kuno
na kuno.
7 Munhu kamba ayo sikuyagese kodaha kupata kinhu chochose kulawa
kwa Mndewa,

8 kwavija munhu ayo hagangamale bule na kotanga tanga mzimbuli zose zoyotenda.

Ukiwa na ugoli

9 Munhu yamtogole Yesu kuno mkiwa yadeng'helele kipindi Imulungu vonda yamwinule,
10 na munhu mgoli yadeng'helele yahatendigwa munhu mdodo, kwavija munhu mgoli kolawanya kamba luwa.
11 Kwavija zuwa dolawa na ukali wake donyaza minoga, na maluwa gohuluka na unovu wose onangika. Vivo ili kwa munhu mgoli kosegela hata kamba kamzisang'hano zake.

Kugezigwa

12 Kamweda munhu ija yofunga umoyo kipindi yahagezigwa, kwavija yahagangamala kobokela fungu da ugima uyalongile Imulungu kowagwaa wanhu omnogela.
13 Munhu yahagezigwa sikuyalonge, “Imulungu konigeza,” kwavija Imulungu hagezigwa na nzambi, na heyo hamgezaga munhu yoyose.
14 Munhu kogezigwa kwa mbuli ya kukwegigwa na kunamata mumtego wa kusulukila kwake kwihile.
15 Kusulukila kwihile kwahepa kolela nzambi, nazo nzambi zahakangala zolela ifa.
16 Ndugu zangu iniwanogela, sikumuviziligwe.
17 Kila nhunza inogile na itelele, yolawa kuulanga kwa Imulungu yalumbile vose vilava mulenge, heyo hagalukaga bule kamba sisila.
18 Kasagula kutulela kubitila imbuli yake ya kweli, ili tuwe wanhu wa ichanduso mna ivinhu vose viyaumbile.

Kuhulika na kusang'hana

19 Ndugu zangu niwanogela, kumbukeni mbuli ino! Kila munhu yabuhe kuhulika, sikuyabuhe kulonga hebu kugevuzika.
20 Kwavija kugevuzika kwa munhu hakudaha kumtenda munhu yatende ganogile goyolonda Imulungu.
21 Avo lekeni gehile na ganyolodoke gose, muibokele kwa uhole imbuli ihandigwe mmizoyo yenu, imbuli idaha kuwakombola.
22 Sikumuivizile wenyego kwa kuihulika mbuli yake iiyeka, lakini musang'hane kamba viilonga.
23 Munhu yoyose yoihulika mbuli lakini hasang'hana kamba viilonga kaigala na munhu yolola kihanga chake mkiyoo,
24 yahailola goya mwenyego bahaja kosegela na koisemwa viyali.
25 Lakini munhu yolola goya malagizo gatelele gowatenda wanhu walekesigwe, na kogendelela goya siyo kwa kugahulika kwiiyeka na kugasemwa, lakini kogasang'hana, Imulungu komtenda yamwede kwa kila kinhu choyotenda.
26 Kamba munhu yoyose kogesa komtambikila Imulungu na hadaha kululongoza lulimi lwake, kumtambikila kwake Imulungu mduhu kinhu na koivizila mwenyego.
27 Kutambika kunogile na hakufitile mgameso ga Imulungu Tata uko kuno, kuwataza wana iwakiwa na kuwataza wagane mmagayo gao na kuilolesa mwenyego sikuunangigwe na mbuli za mwiisi ino.

2

Wanhu ozumigwa mbuli ya kuibagula

1 Ndugu zangu, mweye mumtogola Mndewa Yesu Kilisito, Mndewa wa
ukulu, avo sikumuwabagule wanhu.
2 Geseni kamba munhu imoja yavalile pete ya zahabu na viwalo vinogile
ng'hani keza mumting'hano wenu, vivija keza munhu mkiwa yavalile vi-
walo vifitile,
3 kamba mwahamtonga munhu ayo yavalile viwalo vinogile ng'hani na
kumulongela, “Kala hano hanogile,” lakini momulongela munhu ija mkiwa,
“Gweye ima haja, hebu kala hasi mmagulu gangu,”
4 baho moibagula wenyego na motagusa kwa magesa genu gehile.
5 Ndugu zangu niwanogela, tegelezeni! Imulungu kawasagula wanhu
okoneka wakiwa mwiisi ili wawe wagoli mditamanilo na wengile muun-
dewa uja uyawalongele kowagwaa wanhu omnogela.
6 Lakini mweye mowabeza wanhu wakiwa. Vino si hewo bule wanhu
wagoli owonela na kuwagala mkitala?
7 Vino si hewo bule odiliga twaga dinogile da Kilisito ija imumtamanila?
8 Motenda goya kamba modigoga lagizo da undewa wa Imulungu dili mna
Gamaandiko Gang'alile, “Mnogele miyago kamba viuinogela mwenyego.”
9 Lakini mwahaibagula motenda nzambi na motagusigwa mubananga
kwa kugabena malagizo.
10 Kwavija munhu yoyose yogagoga malagizo gose ga Imulungu yahabena
lagizo dimoja, kana kitala cha kubena malagizo gose.
11 Kwavija heyo yalongile, “Sikuutende ugoni,” vivija kalonga,
“Sikuukome.” Avo kamba hutenda ugoni lakini kokoma, gweye kubena
malagizo.
12 Longeni na sang'haneni kamba wanhu onda watagusigwe na malagizo
gotenda wanhu walekesigwe.
13 Kwavija Imulungu kotagusa bila bazi kwa munhu yoyose yelibule bazi.
Lakini munhu yeli na bazi hadumba kutagusigwa.

Kutamanila na sang'hano

14 Ndugu zangu, vino munhu kopata choni yahalonga kana tamanilo
lakini halagusa kwa kusang'hana? Vino tamanilo jake dodaha kumkom-
bola?
15 Tulonge mkulu wako hebu lumbu jako kabule viwalo hebu ndiya.
16 Vino chofaya choni mweye kuwalongela, “Gendeni moyo uholile mkote
moto na kwiguta,” lakini hamuwagwaa vija vilondigwa kwa ugima wao?
17 Vivo ili, tamanilo bila sang'hano difa.
18 Lakini munhu kodaha kulonga, “Gweye kuna tamanilo, niye
nosang'hana.” Ndagusile tamanilo jako bila kusang'hana na niye
nikulagusile tamanilo jangu kwa kusang'hana.
19 Gweye kotogola kamba hana Imulungu imoja yaiyeka! Ona hata
vinyamkela vivija otogola na odumba na kugwaya.
20 Gweye kwa mbozi! Vino kolonda kulagusiligwa tamanilo bila sang'hano
hadifaya?
21 Vino muhenga wetu Abulahamu katendigwa vilihi kanoga mgameso ga
Imulungu? Kubitila sang'hano zake, viyamulavile nhosa mwanage Isaka
muupango.
22 Mokona! Tamanilo jake na sang'hano vigenda hamoja, na tamanilo jake
ditelela kwa kusang'hana.
23 Avo galawilila Maandiko Gang'alile galongile, “Abulahamu kamto-
gola Imulungu, na katendigwa kanoga mgameso gake.” Avo Abulahamu
kakemigwa mbwigake Imulungu.

24 Avo mokona, munhu kotendigwa kanoga mgameso ga Imulungu kwa
kusang'hana na siyo kwa kutamanila kwiiyeka.
25 Vivija vivo ikalile kwa Lahabu ija imgoni, katendigwa kanoga mgameso
ga Imulungu kwa kija kiyasang'hane viyawabokele waja wacholile kusepa
na kawataza walawanye kubitila nzila iyagwe.
26 Kamba viili kwa lukuli bila loho lufa, vivo ili kwa kutamanila bila
kusang'hana kufa.

3

Lulimi

1 Ndugu zangu, wanhu wengi kumwenu sikuwasulukile kuwa wafundiza,
kwavija mojuwa kamba siye tufundiza totagusigwa ng'hani.
2 Siye wose totenda vihile miyanza mingi. Kamba munhu hatenda vihile
mna ukulonga, munhu ayo katelela na vivija kodaha kulutawala lukuli
lwake lose.
3 Siye towafunga falasi kibimhi cha zuma kili na nzabi mmulomo ili
watutegeleze, na todaha kuwalongoza kokose tukulonda.
4 Hebu geseni ngalawa hamoja na ukulu wake na yosung'higwa na beho,
lakini yolongozigwa na ng'hafi kokose koyolonda mulosaji.
5 Vivo ili kwa lulimi hamoja ni maungo madodo ga lukuli, lakini loitapa
kwa mbuli ng'hulu.
Vivija geseni viili kwa muhulo mkulu olukuzigwa kwa sese ndodo ya
moto!
6 Lulimi luigala na moto, umema gehile na ni maungo madodo mulukuli
lakini lounanga lukuli lose. Lomnanga munhu wose na kuugela muumoto
ugima wose wa munhu toka kuvumbuka mbaka kufa kwavija lenyego
lolukuzigwa kwa moto wa Jehanamu.
7 Munhu kodaha kuwafuga wanyama wose wa mwiisi, kowafuga ndege
na wang'onyo na vinhu vose vili muibahali.
8 Lakini kuduhu munhu yodaha kulufuga lulimi lwake. Lulimi lwiha na
halulongozigwa na lumema sumu igalaga ifa.
9 Kwa lulimi tomgwaa nhogolwa Mndewa Tataetu na vivija kwa lulimi
towaduwila wanhu, waumbigwe kwa kuigala na Imulungu.
10 Mmulomo umoja munhu kolonga mbuli za kutambikila na mbuli za
kudumiliza. Ndugu zangu sambi iwe vivo.
11 Vino, mazi gamulile na mazi gausungu godaha kulawa mwiinzasa
imoja?
12 Ndugu zangu, vino biki da mtini dodaha kulela zeituni? Hebu mzabibu
odaha kulela tini? Vivija nzasa ya mazi gausungu haidaha kulava mazi
gamulile.

Nzewele ilawa kwa Imulungu

13 Vino nani yeli na nzewele na ubala kumwenu? Yalaguse mbuli ayo
kwa kusang'hana ganogile, ganogile gotendeka kwa moyo wa uhole uli kwa
munhu yeli na nzewele.
14 Lakini kamba mizoyo yenu imema migongo na usungu na gahigahi,
sambi muugubike ukweli kwa kuitapa mbuli ya nzewele yenu.
15 Nzewele kamba ayo hailawa kuulanga, ila yolawa mwiisi na ya wanhu
na vinyamkela.
16 Kwavija wahawa na migongo na gahigahi, vivija kokuwa na bamila na
kila kinhu kihile.

17 Lakini nzewele ilawa kuulanga tanhu isunhigwa, na vivija ina tindiwalo na unogelwa na uhole, yowagelegeza wayagwe na imema bazi na yotenda ganogile, haibagula wanhu na yabule utapitapi.
18 Wanhu onogelwa kuwatenda wanhu wakale goya ohanda mbeyu ya tindiwalo na osenga ganogile.

4

Kuilava kwa Imulungu

1 Migomvi na kuitowa kwenu kolawa kwahi? Volawa mumo mna ukusulukila kwenu, avo vogomba siku zose mmizoyo yenu.
2 Mosulukila ng'hani vinhu na kwavija hamuvipata mokoma, movonela migongo vinhu va wayagwe lakini hamuvipata, avo mogomba na kuitowa. Mweye mwabule vinhu vimulonda kwavija hamumpula Imulungu.
3 Na mwahampula, hawagwelela bule, kwavija mopula kwa mizoyo ihile, ili muvisang'hanile kamba vimulonda mna ukusulukila kwenu.
4 Mweye wanhu hamutamaniligwa! Vino hamujuwile bule kamba kuinogela isi ino kuko kuihila na Imulungu? Munhu yoyose yoinogela isi ino koihila na Imulungu.
5 Sikumugese kamba Maandiko Gang'alile galonga bule, vigalongile, “Loho yekigwe na Imulungu mgati mmwetu kotusulukila mbaka kokona migongo.”
6 Lakini ng'hekewa iyotugwaa Imulungu ina nguvu ng'hani. Kamba Maandiko vigalonga, “Imulungu kowalema wanhu oitapa, lakini kowagwaa ng'hekewa wanhu wahole.”
7 Avo, ilaveni kwa Imulungu, mulemeni Mwenembago nayo kowakimbila.
8 Mkweseleni behi Imulungu nayo kowakwesela behi. Sunheni makono genu mweye wene nzambi. Sunheni mizoyo yenu, mweye watapitapi!
9 Nyunyuwaleni na lileni na kuiyalala. Daba jenu digaluke ndilo, na deng'ho jenu diwe kunyunyuwala!
10 Igweni kuulongozi wa Mndewa na mumtamanile nayo kowenula uchanha.

Mbuli ya kumtagusa miyago yamtogole Yesu

11 Ndugu zangu, sikumuilonge vihile mweye kwa mweye. Munhu yoyose yomulonga vihile ndugu yake hebu kumtagusa kogalonga vihile malagizo na kugatagusa. Wahagatagusa malagizo hugagoga malagizo, lakini kogatagusa.
12 Imulungu yaiyeka yolava malagizo na kutagusa, nayo kodaha kukombola na kunanga. Avo gweye kwa nani mbaka komtagusa miyago?

Kuzumwa mbuli ya kuitapa

13 Avo, tegelezeni mweye mulongaga, “Lelo hebu mayo tochola kudibuga dino hebu dija tokala mwaka mgima na tochuuza vinhu na kupata sente.”
14 Mweye hamujuwile ugima wenu mayo vonda uwe! Ugima wako una choni? Mweye muigala na kungugu dolawilila kwa kipindi kidodo na kulawanya.
15 Molondigwa mulonge, “Kamba Mndewa yahalonda, tokala wagima na kutenda kino hebu kija.”
16 Lakini sambi moitapa na kuigoda, kuitapa kamba kuko hakunogile bule.
17 Avo munhu yoyose yogajuwa ganogile ga kusang'hana, lakini hagasang'hana, munhu ayo kotenda nzambi.

5

Kuwazuma wanhu wagoli

1 Sambi tegelezeni mweye wanhu wagoli, lileni na kuiyalala mbuli ya magayo gonda gawezile.
2 Vinhu venu vokola, na viwalo venu vidigwa na wang'onyo.
3 Zahabu zenu na sente zigwa lungwi, na lungwi alo lolonga kimutendile na loja ng'huli zenu kamba moto. Mweye muikila ugoli mzisiku za uhelelo.
4 Kwavija hamuwalihile kinhu iwanhu wasang'hane mmigunda yenu, tegelezeni kuiyalala kwao! Ndilo ya wanhu wasengile mmigunda yenu Imulungu yeli na Udahi wose kaihulika.
5 Mukala mwiisi kwa ugima wa kutenda vimulonda wenyego na uhondo. Muneneha mbuli ya siku da kuchinjigwa.
6 Muwatagusa na kuwakoma wanhu wanogile na hewo hawawalemele kwa chochose!

Kufunga umoyo na kumpula Imulungu

7 Ndugu zangu, fungeni moyo, mbaka vonda yeze Mndewa. Loleni, mlimaji viyobetela minoga yake ilave ndiya zinogile. Heyo kofunga umoyo na kubetela mvula za vuli na mashika.
8 Mweye vivija mufunge umoyo na kugangamala, kwavija Mndewa kammabehi kwiza!
9 Ndugu zangu, sikumuinung'unikile, bule Imulungu kowatagusa. Kwavija msemi ka haulwivi.
10 Ndugu zangu, kwa mbuli ya kufunga umoyo mna gamagayo, waloleni watula ndagu wa Imulungu walongile usenga ulawile kwa Mndewa.
11 Towakema wao wamweda kwavija wafunga umoyo. Muhulika Ayubu viyafungile umoyo na mojuwa Mndewa viyamtendele mbaka kuuhelelo. Kwavija Mndewa kana bazi ng'hani na muhole.
12 Ndugu zangu! Kubanza gose, sikumuiduwile. Sikumuiduwile kwa ulanga hebu kwa isi hebu kwa kinhu chochose kiyagwe. Mwahalonga, “Ona” Iwe ona, na “Bule” iwe bule, kamba siyo avo Imulungu kowatagusa.
13 Kamba munhu yoyose kumwenu kogaya, yampule Imulungu. Munhu yeli na deng'ho, yamwimbile Imulungu nyila za kumtogola.
14 Kamba munhu yoyose kumwenu mtamu, yawakeme wavele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, nao wampulile kwa twaga da Mndewa na wambake mavuta.
15 Avo wahapula kwa kutamanila mtamu ayo kohonyigwa, na Mndewa komtenda yakone goya, na kamba katenda nzambi, zogeligwa kumgongo.
16 Avo kila munhu yamulongele miyage nzambi zake, muipulile ili muhonyigwe. Kupula kwa munhu yanogile mgameso ga Imulungu kuna nguvu ng'hani ya kutenda mengi.
17 Eliya kakala munhu kamba siye. Kawamba kumpula Imulungu mvula sikuitowe, mvula nayo haitowile mwiisi kwa miyaka midatu na miyezi sita.
18 Abaho kampula kabili, na mvula itowa na vihandigwe mwiisi vilela.
19 Ndugu zangu, kamba imoja wenu yahaga kuujuwa ukweli, na iyagwe yahambweza,
20 mujuwe kamba, munhu yoyose yombweza mnzila inogile munhu mwene nzambi, komkombola na ifa na nzambi zake nyingi zogeligwa kumgongo.

Baluwa ya Ichanduso yandikigwe na Petulo

Ulongozi

Baluwa ya ichanduso ya Petulo yandikigwa na mtumigwa Petulo. Petulo kosonga baluwa yake kwa kulonga heyo ayo nani na kamwandikila nani. Kawandikila wanhu wose wamtogole Yesu wapwililike mziisi zose yawakemile wanhu baki miyanza mingi mna ibaluwa ino (Sula ya 1:1, 1:17, 2:11). Kwavija baluwa ino iigala na baluwa ya Paulo kwa wanhu wa ako Efeso, wanhu wengi ogesa baluwa ya ichanduso ya Petulo yandikigwa kumwande ya baluwa ya kwa Waefeso behi na mwaka wa 65 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Petulo kandika baluwa ino ako kudibuga da Lumi kuyakukemile Babuloni (Sula ya 5:13).

Petulo kalonga kandika baluwa ino mbuli ya kuwagela moyo na kuwalagusila kamba ino ayo ng'hekewa ya kweli ya Imulungu (Sula ya 5:12). Kuna mbuli nyingi ziigalile hagati ya sula ya 2:11-3:7 na Waefeso 5:18-6:9 na Wakolosai 3:18-4:6. Kila hanhu mna ivifungu avo vidatu holagiza mbuli ya kuinogela kwa wanhu wa ng'anda imoja na kuwategeleza wanhu weli na ukulu. Vivija kowagela moyo wanhu wamtogole Yesu wafunge umoyo kipindi cha kudununzigwa kwavija Kilisito kammabehi kubwela (Sula ya 4:1).

Mbuli zili mkitabu

Petulo koitambula mwenyego na kowalamusa wasomaji zake (Sula ya 1:1-2).

Abaho komgwaa nhogolwa Imulungu mbuli ya ukombola iwoilumba hamoja na viugogeleza ugima wao (Sula ya 1:3-2:10).

Abaho kowalagiza wanhu wamtogole Yesu viwolondigwa kukala goya mwiisi na kotambula mbuli nyingi kamba vija mkasano na mwehe wake na mtumwa na mkulu wake (Sula ya 2:11-4:11).

Abaho Petulo kowagela moyo wafunge umoyo kipindi cha kudununzigwa (Sula ya 4:12-5:11).

Abaho komambukiza baluwa yake (Sula ya 5:12-14).

1 Niye Petulo namtumigwa wa Yesu Kilisito, nowandikila mweye wanhu musaguligwe na Imulungu, mupwililike na mokala kamba wanhu baki mziisi za Ponto na Galatia na Kapadokia na Asiya na Bisiniya.

2 Toka mwaka Imulungu Tata kajuwa na kawasagula mweye, na kawatenda mung'ale kwa Loho wake, kubitila kumtegeleza kwenu Yesu Kilisito na kawasunha kwa damu yake.

Imulungu yawagwee ng'hani ng'hekewa na tindiwalo.

Tumtogole Imulungu kwa tamanilo digala ugima

3 Tumgwee nhogolwa Imulungu, yeli Tata wa Mndewa wetu Yesu Kilisito! Kwavija kwa bazi jake, katutenda tuwe na ugima wa sambi, kwa kumzilibula Yesu Kilisito kwa wafile. Sambi tugweleligwa tamanilo da ugima,

4 avo tobeta kupata vinhu vinogile vija Imulungu viyawekile wanhu zake. Kawekila mweye kuulanga vinhu havikola hebu kunangika hebu kuhuhwa.

5 Mweye vivija mokalizigwa kwa udahi wa Imulungu, kubitila kutamanila kwenu ili mupate ukombola wenu wikigwe kwa kugubuligwa kipindi cha uhelelo.

6 Deng'heleleni kwa mbuli ayo, hamoja sambi kwa kipindi kidodo
monyunyuwala kwa kugezigwa vino na vija,
7 ili tamanilo jenu, difaya ng'hani kubanza zahabu joneke goya. Zahabu
yobanangika lakini yogezigwa muumoto. Vivo ili kwa tamanilo jenu do-
gezigwa ili joneke goya na dilave ukulu na kutogoligwa na kutegelezigwa
mna isiku yonda yagubuligwe Yesu Kilisito.
8 Hamoja hamnamona lakini momnogela na vivija momtogola hamoja
sambi hammona na modeng'helela kwa deng'ho kulu hadidahika ku-
longeka,
9 kwavija mobokela fungu da tamanilo jenu, fungu dijo awo ukombola wa
mizoyo yenu.
10 Watula ndagu wa Imulungu, walongile mbuli ya ng'hekewa iwezile
mweye, walolesa na kuzahila ng'hani mbuli ya ukombola wenu.
11 Walonda kujuwa kipindi gani mbuli ino vonda ilawilile. Kwavija Loho
wa Kilisito yakalile mgati mmwao kawalagusila avo walagula magayo ga
Kilisito na ukulu onda wize.
12 Imulungu kawagubulila watula ndagu awo, kamba hawaisang'hanila
wenyego lakini owasang'hanila mweye. Wao wakala olonga mbuli ya kija
kimulongeligwe sambi na waja wawapetele Mbuli Inogile kwa nguvu ya
Loho Yang'alile yatumigwe kulawa kuulanga. Hata wasenga wa kuulanga
osulukila ng'hani kuzijuwa goya.

Mbuli ya kukala kwa kung'ala

13 Avo mugese goya na muitande kusang'hana, muilongoze goya wenyego.
Ikeni tamanilo jenu mna ing'hekewa yonda mugweleligwe vonda yabwele
Yesu Kilisito.
14 Muwe wana mumtegeleza Imulungu, sikumukale kwa kusulukila vihile
kumukalile nako baho umwaka vimukalile hamujuwile ukweli mbuli ya
Imulungu.
15 Kamba vija Imulungu yawakemile voyong'ala avo na mweye mung'ale
mzimbuli zose zimusang'hana,
16 kwavija Maandiko Gang'alile golonga, “Molondigwa mung'ale kamba
niye vining'ala.”
17 Kwavija mwahampula momkema Tata, yuyo yonda yamtaguse kila
munhu bila kubagula kamba viyasang'hane, mukale hano mwiisi kamba
wanhu baki kuno momtegeleza kwa kugwaya.
18 Kwavija mweye mojuwa hamulekesigwe kulawa mna igago gehile
gamubokele kwa wahenga wenu, kwa vinhu vinangika kamba vija shaba
hebu zahabu,
19 lakini mulekesigwa kwa damu inogile ya Kilisito, yakalile kamba
mwana ng'hondolo yelibule kitala hebu kilema chochose.
20 Kakala yasaguligwe na Imulungu isi ing'hali hainalumbigwa, na
kagubuligwa mbuli yenu mna ikipindi kino cha uhelelo.
21 Kubitila heyo momtogola Imulungu yamzilibule kwa wafile na kamg-
waa ukulu, avo momtogola na momtamanila Imulungu.
22 Na sambi mweye kwa kuugoga ukweli musunhigwa, na muwanogela
kwa ukweli ndugu zenu, avo muinogele kwa mizoyo yenu yose.
23 Mweye muvumbuka mwanza wa kabili kubitila mbuli ya ugima ya
Imulungu ikalaga siku zose, siyo kwa mbeyu inangika lakini kwa mbeyu
hainangika.
24 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Wanhu wose waigala na mijani,
na ukulu wao uigala na maluwa.

Mijani yonyala na maluwa gohuluka,
25 lakini mbuli ya Mndewa yosigala siku zose."
Na mbuli ino ayo mbuli inogile ipetigwa kumwenu.

2

Yesu yuyo dibwe dikalaga siku zose

1 Avo lekeni gose gehile na uvizi na utapitapi na migongo na kuwalonga wayagwe vihile.
2 Muwe kamba wana ving'hele, viwogasulukila matombo, avo na mweye sulukileni matombo ganogile nago zizo mbuli zinogile za Imulungu, ili mudahe kukula muukombola wenu.
3 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile, "Mweye mulanza kamba Mndewa kanoga."
4 Avo mwize kumwake, heyo yeli dibwe dili gima dilemigwe na wanhu, lakini Imulungu kadisagula na domfaya.
5 Vivija na mweye kamba mabwe magima, mozengwa mng'anda ya kiloho, mosang'hana kamba walava nhosa wang'alile, molava nhosa za kiloho zimnogeza Imulungu kubitila Yesu Kilisito.
6 Kwavija Maandiko Gang'alile golonga,
"Lola nodika dibwe ako Sayuni,
dibwe kulu dinisagule na da kutamaniligwa,
munhu yoyose yomtamanila honda yagwe kinyala."
7 Avo mweye muditogola difaya ng'hani, lakini kwa waja hawaditogola,
"Dibwe dilemigwe na wazengaji kamba hadifaya,
diwa dibwe kulu kubanza gose."
8 Na vivija,
"Dibwe diwatenda wanhu waikwale,
na dibwe kulu dowatenda wagwe."
Oikwala kwavija hawautogole usenga, na vivo viyalondile Imulungu kumwao.
9 Lakini mweye mwa wanhu musaguligwe, walava nhosa wa kindewa na wanhu wa isi ing'alile, wanhu wa Imulungu, ili mupete mbuli za unzonza ziyatendile, kawakema mulawe mdiziza mwize mmulenge wa kukanganya.
10 Baho umwaka hamukalile wanhu wa Imulungu, lakini sambi mwa wanhu zake, umwaka hawonele bazi, lakini sambi kawonela bazi.

Wasang'hanaji wa Imulungu

11 Mbwiga zangu nowapula kamba wabita nzila na wanhu baki hano mwiisi, lekeni kusulukila vihile kwa lukuli ako kugomba siku zose na loho zenu.
12 Mkale goya na wanhu hawamtegeleza Imulungu, hamoja owalonga vihile kamba motenda gehile, wagone gaja ganogile gomsang'hana na wamgwelele ukulu Imulungu mwiisiku ya kwiza kwake.
13 Wategelezeni wanhu weli na ukulu hano mwiisi mbuli ya Mndewa, mtegelezeni yeli mtawala mkulu,
14 na wakulu wa isi, yawasagule wawakoboze wose otenda gehile na wawatogole waja otenda ganogile.
15 Kwavija Imulungu vivo yolonda mweye muwafunge milomo wanhu wabozi kwa kusang'hana ganogile.
16 Kaleni kamba wanhu walekesigwe lakini kulekesigwa kwenu sikukuwe kinhu cha kufisila nzambi zenu. Kaleni kamba wasang'hanaji wa Imulungu.

17 Mtegelezeni kila munhu na wanogeleni waenu wamtogole Yesu na
mdumbeni Imulungu na mtegelezeni mkulu wa isi.

Kugaya kamba Kilisito

18 Mweye wasang'hanaji ilaveni kwa wakulu zenu na muwategeleze,
siyo waja otenda ganogile na kuwatonga waiyeka, lakini vivija kwa waja
owakomhokela.
19 Kwavija Imulungu kowatendela ganogile wanhu ofunga umoyo kwa
magayo gowogaya bila kitala chochose kwavija otenda goyolonda heyo.
20 Mopata choni, mwahafunga umoyo mwahatoigwa kwa gehile gamu-
tendile? Lakini kamba mofunga umoyo mna gamagayo mbuli ya kutenda
ganogile, Imulungu kowagwaa ganogile.
21 Mbuli ino ayo imukemeligwe, kwavija Kilisito kagaya mbuli yenu na
kawalagusila va kutenda, avo kwelelezeni viyatendile.
22 Heyo hatendile nzambi na halongile mbuli yoyose ya uvizi.
23 Viyaligigwe heyo hedike kwa kuliga, viyagaiye halongile mbuli za
kuwatenda wadumbe, lakini kamtamanila Imulungu, yeli msemi yanogile.
24 Heyo mwenyego kazipapa nzambi zetu muulukuli lwake mumsalaba, ili
tufe kwa nzambi na tuwe wagima kwa ganogile. Kwa kulumizigwa kwake
mweye muhonyigwa.
25 Kwavija mweye mukala kamba ng'hondolo wapotele, lakini sambi
mumbwelela Msusilaji na Mkalizi wa ugima wenu.

3

Watwanzi na wakasano

1 Vivija na mweye watwanzi wategelezeni wakasano zenu, ili kamba
wakasano zenu hawatogola mbuli ya Imulungu, watogole kwa sang'hano
zenu bila kulongeligwa,
2 wahakona vimtenda zinogile na motegeleza.
3 Unovu sikuwoneke kwa kuihamba kwa kunze, kamba vija kuluka mvili
hebu kuvala zahabu na viwalo vinogile.
4 Lakini unovu wenu olondigwa uwe muumoyo unogile, unovu uleka ku-
vulala na moyo wa uhole, unovu uno ofaya ng'hani mgameso ga Imulungu.
5 Kwavija uno awo unovu uwakalile nao watwanzi wamtamanile Imu-
lungu baho umwaka, viwawategeleze wakasano zao.
6 Kamba vija Sala viyamtegeleze Abulahamu na kamkema mndewa wake.
Mweye mwa wandele zake kamba mwahatenda ganogile bila kudumba
kinhu chochose.
7 Vivija na mweye iwakasano molondigwa mukale goya na wehe zenu
na mujuwe kamba watwanzi wabule nguvu kamba wambigalo avo muwa-
tendele kwa kuwategeleza, kwavija vivija nao obokela hamoja na mweye
nhunza ya ugima. Tendeni vivo ili kupula kwenu sikukukimilwe.

Kugaya mbuli ya kutenda ganogile

8 Kukimambukizo, mweye mose muwe na moyo umoja na mugese di-
moja, molondigwa muinogele kamba ndugu, muyonele bazi na muitonge
wenyego.
9 Sikumuwalihe wanhu gehile kwa gehile, hebu ligo kwa ligo, lakini wali-
heni ganogile kwavija mbuli ino ayo imukemeligwe ili mubokele ganogile.
10 Kamba Maandiko Gang'alile vigalonga,
“Munhu yoyose younogela ugima
na kolonda siku zinogile,

yailole sikuyalonge gehile
na sikuyalonge uvizi.
11 Yaleke gehile na yasang'hane ganogile
yazahile tindiwalo na yadiwinze kwa moyo wake.
12 Kwavija Mndewa kowalola wanhu wanogile mgameso gake
na kohulika kumpula kwao,
lakini Mndewa kowalema wanhu otenda gehile."
13 Nani yonda yawalumize kamba mowamba kutenda ganogile?
14 Lakini hata kamba mwahagaya kwa kutenda ganogile mmweda! Sikumudumbe kija kiwodumba hewo na sikumunyawenyawe.
15 Lakini mumgwee ukulu Kilisito kamba Mndewa mmizoyo yenu. Siku zose muitande kumwidika munhu yoyose yowauza kilamuso cha tamanilo jenu dimulinajo.
16 Lakini tendeni vivo kwa uhole na kutegeleza. Tendeni kwa mizoyo ileka kuwatagusa kamba mubananga, ili wose olonga gehile kwa tabiya yenu inogile kwa Kilisito, wagwe kinyala kwa kija kiwolonga.
17 Kwavija vinoga ng'hani kamba vivo viyolonda Imulungu, kugaya kwa kutenda ganogile kubanza kwa kutenda gehile.
18 Kwavija Kilisito kafa mwanza umoja kwa nzambi za wanhu wose, munhu yotenda ganogile kwa wanhu otenda gehile ili yawagale mweye kwa Imulungu. Kafa kilukuli lakini katendigwa mgima kwa udahi wa Loho Yang'alile,
19 na vivija kachola kuzipetela loho zikalile zigodekigwe,
20 za wao walemile kumtegeleza Imulungu baho umwaka viyawabetele kwa kufunga umoyo mna kipindi cha Nuhu viyakalile kozenga safina. Wanhu wadodo wahonyeka na mazi, wakala wanhu wanane waiyeka.
21 Na mazi gago sambi golagusa ubatizo, awo uwakombola. Siyo kwa kusunha dikwe da lukuli lakini lagano kwa Imulungu ditendigwa kwa moyo unogile kumwake. Ubatizo owakombola kwa kuzilibuka kwa Yesu Kilisito,
22 yacholile kuulanga na kakala muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Imulungu, ako kowatawala wasenga wa kuulanga na wakulu na weli na udahi na nguvu.

4

Kukala mbuli ya Imulungu

1 Kwavija Kilisito kagaya mulukuli lwake, na mweye vivija muitande kwa mbuli ayo, kwavija munhu yagaiye mulukuli lwake kamduhu mzinzambi.
2 Kusongela sambi ugima wenu usigale hano mwiisi sikumukale kwa kukweleleza kusulukila kwa lukuli, lakini mukale kamba viyolonda Imulungu.
3 Kwavija baho umwaka kwa kipindi kitali mukala motenda mbuli ziwotenda wanhu hawamjuwile Imulungu. Mukala kwa ugoni, kusulukila, kukoligwa, nyimwilinyimwili za kung'wa ng'hani na kuvitambikila vinyago vigevuza.
4 Sambi wanhu awo okanganya kwavija hamuilumba nao mna ukukala vihile kubanzile ng'hani, avo owaliga.
5 Lakini olondigwa kumwidika Imulungu mbuli zao ziwatendile, heyo yaitandile kuwatagusa wagima na wafile.
6 Lekaavo Mbuli Inogile vivija ipetigwa kwa waja wafile ili hata kamba watagusigwa wafe muugima wao wa lukuli kamba viwotagusigwa wanhu wose, lakini wakale kiloho kamba Imulungu viyokala.

Kuzisang'hanila goya nhunza za Imulungu

7 Ukumala kwa kila kinhu kwa mmabehi. Avo molondigwa mugese goya
na muilongoze wenyego ili mudahe kumpula Imulungu.
8 Kubanza mbuli zose, muinogele kwa mizoyo yenu yose, kwavija kuino-
gela kogubika nzambi nyingi.
9 Muigoneke mweye kwa mweye mzikae zenu bila kuinung'unikila.
10 Kila munhu yaisang'hanile nhunza iyagweleligwe na Imulungu kwa
kuwatenda wayagwe wamwede. Mutamaniligwe kwa kuzisang'hanila
vinogile nhunza mbasakanyo ziyawagwelele Imulungu.
11 Munhu yoyose yowapetela wanhu yawapetele mbuli za Imulungu.
Munhu yoyose yosang'hanila yasang'hane kwa nguvu zose ziyagweleligwe
na Imulungu, ili mna izimbuli zose Imulungu yatogoligwe kubitila Yesu
Kilisito. Kumwake uwe ukulu na udahi siku zose. Ona.

Magayo mbuli ya kumtogola Kilisito

12 Ndugu zangu, sikumukanganye mbuli ya kugezigwa kwa usungu kumu-
gaya, kamba vija kiwapata mweye kilozo.
13 Lakini deng'heleleni kwavija moilumba mna gamagayo ga Kilisito, ili
mudeng'helele ng'hani kipindi vonda yabwele muukulu wake.
14 Kamba moligigwa kwavija momtogola Kilisito, mumweda, kwavija
Loho wa ukulu, yeli Loho wa Imulungu kokala na mweye.
15 Kamba munhu kogaya sikuiwe mbuli ya kukoma hebu ubavi hebu
ubananzi wowose hebu kwa kuigela mzimbuli za wanhu.
16 Lakini kamba kogaya kwavija komtogola Kilisito sikuukone kinyala,
lakini mgwelele nhogolwa Imulungu kuwa kwa munhu wa Kilisito.
17 Kipindi cha nhaguso kivika, na nhaguso yosonga kwa wanhu wa Imu-
lungu, avo kamba nhaguso yosongela kumwetu, yokuwa vilihi kwa wanhu
olema kutogola Mbuli Inogile ya Imulungu?
18 Kamba vigalonga Maandiko Gang'alile,
“Vidala ng'hani kwa wanhu wanogile kukomboligwa,
yokuwaze kwa wanhu olema kutegeleza na wanhu wene nzambi?”
19 Avo, wanhu waja ogaya kamba viyolonda Imulungu, wagendelele
kutenda ganogile na wailave wenyego kwa Ija yawaumbile, ayo yota-
maniligwa.

5

Bumbila da Imulungu

1 Niye mvele wakibumbila cha wanhu omtogola Kilisito, niye nigonile
mwenyego magayo ga Kilisito, na nokuwa na fungu muukulu onda ugubu-
ligwe. Nowapula, mweye wavele vilongozi wayangu,
2 mdisusile bumbila da Imulungu dili mmakono genu, mdilolese goya,
siyo kwa kunanahizigwa lakini kwa kulonda wenyego, kamba Imulungu
viyolonda. Sikumusulukile sente, lakini muwambe kusang'hana.
3 Sikumuwatawale kwa nguvu wanhu awo weli mmakono genu, lakini
muwe kinhu cha kuifunzila kwa wanhu wamdibumbila.
4 Avo kipindi vonda yabwele Msusilaji Mkulu, mobokela taji ya ukulu,
hauvulala.
5 Vivija na mweye wabwanga wategelezeni wavele. Mweye mose
molondigwa sikumuitonge wenyego na muisang'hanile, kamba vigalonga
Maandiko, “Imulungu kowalema wanhu oitapa, lakini kowagwaa
ng'hekewa wanhu wahole.”
6 Avo, ikeni hasi wenyego mumkono wa Imulungu uli na nguvu, ili
yawenule mna ikipindi chake kinogile.

7 Mgweleleni magayo genu gose kwavija heyo kowalolesa mweye.
8 Mugese goya na mukale meso. Ija yawehile, mwenembago kokwanga
kamba simba yong'ula komzahila munhu wa kumuja.
9 Mulemeni, na mugangamale mditamanilo, kwavija mojuwa waenu
wamtogole Yesu mwiisi yose ogaya kamba mweye vimugaya.
10 Mwahamambukiza kugaya kwa kipindi kidodo, Imulungu yeli na
ng'hekewa yawakemile mweye muwe na fungu kwa kuilumba na Yesu
Kilisito muukulu wake wa milele kowatenda mutelele na kowagangamiza
na kowagwaa nguvu na kowatenda muwe kamba chandusilo.
11 Nguvu zikale kumwake heyo siku zose. Ona.

Ndamuso za kimambukizo

12 Niwandikila baluwa ino nguhi kwa kutazigwa na Sila, inimgesa kamba
ndugu yotamaniligwa. Nolonda niwagele moyo na kuwalagusila kamba ino
ayo ng'hekewa ya kweli ya Imulungu. Wambeni kuigoga.
13 Kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Babeli, kisaguligwe na
Imulungu hamoja na mweye, chowalamusa na vivija mwanangu Maluko
kowalamusa.
14 Muilamuse kwa nzila ilagusa moinogela.
Tindiwalo dikale na mweye mose mumtogole Kilisito.

Baluwa ya Kabili yandikigwe na Petulo

Ulongozi

Baluwa ya kabili ya Petulo yokoneka yandikigwa na mtumigwa Petulo, lakini wanhu oifunza mbuli mna izisiku zino olonga siyo kweli. Yodahika kamba munhu iyagwe kandika kwa mbuli ya Petulo. Mwandikaji kolonga kamba kawona kwa meso gake ugima wa Yesu viyakalile hano mwiisi na kalonga mbuli ya Yesu kugaluka kihanga (Sula ya 1:17-18). Kamba Petulo iyo yandike baluwa ino avo kayandikila ako Lumi behibehi ya mwaka wa 65 mbaka 67 toka kuvumbuka kwa Kilisito, yang'hali hanakufa. Vivija Petulo kolonga ino baluwa yake ya kabili toka viyandike baluwa ya ichanduso ya Petulo (Sula ya 3:1). Baluwa ino kawandikila wanhu wose wamtogole Yesu.

Petulo kandika baluwa ino ili kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu wakale ugima unogile na kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 2). Kowagela moyo sikuwawatonge wanhu olonga Yesu kokawa kubwela. Lakini kolonga Imulungu hakawa bule ila kolonda kila munhu yakomboligwe (Sula ya 3:8-9). Kino acho kilamuso cha siye kukala ugima unogile (Sula ya 3:14).

Mbuli zili mkitabu

Petulo koitambula mwenyego na kowatambula wasomaji zake (Sula ya 1:1-2).

Abaho kowakumbusa wakale ugima unogile kwavija Imulungu katutenda tudahe (Sula ya 1:3-21).

Abaho kowazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi na choni chonda kilawilile ako kuuhelelo kwa wafundiza awo wavizi (Sula ya 2:1-22).

Abaho Petulo komambukiza kwa kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu wakale ugima unogile na waitande mbuli ya kubwela kabili kwa Yesu (Sula ya 3:1-17).

1 Niye Simoni Petulo, namsang'hanaji na mtumigwa wa Yesu Kilisito,
nowandikila mweye mugweleligwe tamanilo dinogile ng'hani kamba ditug-
weleligwe siye kubitila kunoga kwa Imulungu wetu na Mkombola wetu Yesu
Kilisito.
2 Ng'hekewa na tindiwalo vimeme ng'hani kumwenu, kwa nzewele ya
Imulungu na Yesu Mndewa wetu.

Mukemigwa na Imulungu na musaguligwa

3 Kwa udahi wa Imulungu katugwaa kila kinhu kitulonda muugima wetu
wa kutenda goyolonda, kubitila kumjuwa kwetu heyo yatukemile tuwe na
fungu muukulu wake na ganogile gake.
4 Avo katugwaa nhunza zinogile ng'hani ziyatulongele kotugwaa, ili kwa
nhunza zizo muwe na moyo kamba wake, na sikumukale kwa kusulukila
gehile geli mwiisi.
5 Avo kwa kilamuso acho, wambeni kongeza kutenda ganogile mdita-
manilo jenu, na mna ukutenda ganogile yongezeni kujuwa ganogile,
6 na mna ukujuwa ganogile yongezeni kuilongoza wenyego na mna
ukuilongoza wenyego yongezeni kufunga umoyo na mna ukufunga umoyo
yongezeni kutenda ga Imulungu,
7 na mna ukutenda ga Imulungu yongezeni moyo unogile kwa waenu
wamtogole Yesu na mna umoyo unogile kwa waenu wamtogole Yesu
yongezenu unogelwa.

8 Kamba mokuwa mumema vinhu vose avo, honda muwe wanyeke ila
modaha kutenda ganogile mna ukumjuwa Mndewa wetu Yesu Kilisito.
9 Lakini kamba munhu yoyose kabule vinhu avo, kamba msuwameso
na hadaha kulola kutali, na kaisemwa kamba kasunhigwa nzambi zake za
umwaka.
10 Avo ndugu zangu, wambeni ng'hani kutenda lukemo mukemigwe na
Imulungu na kusaguligwa kwenu kamba kinhu cha ukweli. Kwavija kamba
mwahatenda mbuli azo hamugwa ng'oo.
11 Abaho motogoleligwa ng'hani kwingila muundewa wa milele wa Mn-
dewa wetu na Mkombola wetu Yesu Kilisito.
12 Avo nogendelela kuwakumbusa mbuli zino siku zose, hata kamba
mumala kuzijuwa na mogangamala muikweli imuibokele.
13 Nokona vinoga ng'hani, niwakumbuseni mbuli zino, ning'hali na lukuli
luno,
14 kwavija nojuwa nammabehi kufa na kululeka lukuli luno, kamba
Mndewa wetu Yesu Kilisito viyanilongele kunze kunze.
15 Avo, nowamba ng'hani ili nahafa mudahe kukumbuka mbuli zino siku
zose.

Siye tuwone ukulu wa Kilisito

16 Vituwafundizeni mbuli ya ukulu wa kwiza kwa Mndewa wetu Yesu
Kilisito, hatutamanile simo zitungigwe na wanhu, siye tuwona ukulu wake
kwa meso getu wenyego.
17 Siye tukala baho kipindi viyabokele kutegelezigwa na ukulu kulawa
kwa Imulungu Tata, sauti viimwizile kulawa kwa Imulungu yeli na Ukulu
Ng'hani, ilonga, “Ino iyo mwanangu inimnogela, ninogelwa nayo.”
18 Siye wenyego tuihulika sauti ayo ilawile kuulanga vitukalile hamoja
nayo kulugongo lung'ala.
19 Avo mbuli za watula ndagu wa Imulungu zilagusigwa goya kumwetu, na
motenda goya mwahazigoga, kwavija ziigala na taa ikwaka mdiziza mbaka
imitootondo na mulenge wa nhondo za imitondo omwemwesa mmizoyo
yenu.
20 Kubanza gose, mujuwe kamba kuduhu mtula ndagu wa Maandiko
Gang'alile yalongile mbuli za ulaguzi kwa kulonda mwenyego.
21 Kwavija kuduhu usenga wa ulaguzi ulawa kwa munhu, lakini munhu
kolonga gaja galawile kwa Imulungu kwa kulongozigwa na Loho Yang'alile.

2

Wafundiza wa uvizi

1 Kukala na watula ndagu wa uvizi kwa wanhu, na vivija olawilila wafun-
diza wa uvizi kumwenu. Wanhu awo owafundiza kwa kinyelegezi malagizo
ga uvizi gogala ubananzi, na ga kumulema Mndewa yawakombole, avo wao
oigalila wenyego kubanangigwa kwa kusinhukiza.
2 Wanhu wengi okweleleza mbuli zao zigela kinyala, na kwa sama ya hewo
wayagwe oibeza Nzila ya Ukweli.
3 Kwa kusulukila kwao kwihile opata vinhu kwa kuwafundiza mbuli za
uvizi. Nhaguso yao yabaho toka mwaka na heyo yowabananga kameso.
4 Kwavija Imulungu hawonele bazi wasenga wa kuulanga watendile
nzambi, lakini kawapigisila hanhu ha kugaya ako wagodekigwa minyololo
mdiziza obeta siku ya Nhaguso.

5 Imulungu hayonele bazi isi ya umwaka, kagala galika ya mazi mwiisi ya
wanhu hawamtonga, lakini kamuhonya Nuhu yawapetele wanhu watende
gamnogele Imulungu, na vivija kawahonya wanhu saba wayagwe.
6 Imulungu kawatagusa wanhu wa mabuga mabili ga Sodoma na Gomola,
na kawasakaza wanhu wose kwa moto, na kawatenda wawe kilaguso kwa
kija chonda kilawilile kwa wanhu hawamtonga Imulungu.
7 Kamuhonya Lutu munhu yanogile, yanyunyuwale kwa gehile
gasang'hanigwe na wanhu awo wehile,
8 munhu ayo yanogile kakala konyunyuwala ng'hani kila siku viyone na
kuhulika gehile gasang'hanigwe na wanhu awo wehile.
9 Kamba vino vivo ili, avo Mndewa kojuwa vonda yawahonye mna
ukugezigwa kwao wanhu omtegeleza, na kojuwa vonda yaweke wanhu
otenda gehile mna ukubanangigwa mbaka siku ya nhaguso.
10 Ng'hani ng'hani wanhu waja okweleleza vizisulukila ng'huli zao na
oubeza udahi wa Imulungu.

Wanhu awo wavizi na oitapa, hawadumba kuviliga vinhu ving'ala vi-
umbigwe vili ako kuulanga.
11 Lakini hata wasenga wa kuulanga, hamoja wana udahi na nguvu
kubanza awo iwafundiza wa uvizi, hawalava vitala na kuwaliga mgameso
ga Mndewa.
12 Lakini wanhu awo oliga kila kinhu hawakijuwile. Wanhu awo waigala
na wanyama otenda bila kugesa oleligwa abaho ogogigwa na kuchinjigwa,
avo nao obanangigwa kamba wanyama.
13 Olihigwa magayo kwa magayo gawatendile. Onogelwa kutenda cho-
chose kihile mgameso ga wanhu. Wanhu awo ogela kinyala vonda wakale
mna zinyimwilinyimwili zenu kuno odeng'helela nzila zao zihile.
14 Meso gao gamema ugoni, na hawaleka kutenda nzambi. Owalongoza
wanhu wanyolile mbaka kuna imitego ya gehile, magalu wa kusulukila
vinhu, wagakalila makungu ga Imulungu.
15 Waileka nzila igoloke, wapotela na kukweleleza nzila yaikweleleze
Balaamu, mwana wa Beoli ija yanogelwe kupata fungu kwa kutenda gehile,
16 na kazumigwa kwa nzambi zake. Kihongwe halongaga, kalonga kamba
munhu na kaukimila ubozi wa mtula ndagu ayo.

17 Awo wafundiza wa uvizi waigala na nzasa zinyalile, na kamba kungugu
dihembelusigwa na beho. Ziza baho hanhu hao hakukala hawekiligwe na
Imulungu.
18 Olonga mbuli za kuitapa na za kibozi, kwa kusulukila kwihile kwa
ng'huli, owahonza wanhu waja wasongile kuinega na waja okala kwa
kutenda gehile.
19 Owalongela wanhu olekesigwa, akuno wao wenyego watumwa wa
gehile, kwavija munhu kokuwa mtumwa kwa kinhu chochose kimtawala.
20 Kamba wanhu awo wakala wahonyeke na gehile geli mwiisi gagalaga
ubananzi kwa kumjuwa Mndewa wetu na Mkombola Yesu Kilisito, abaho
watogola kugogigwa kabili na kutawaligwa na gago gehile, kukimambukizo
wanhu awo okwiha ng'hani kubanza aho haichanduso.
21 Vihanogile ng'hani kumwao wanhu awo sambi waijuwe nzila inogile
kubanza kuijuwa abaho ogaleka malagizo gang'alile gawagweleligwe.
22 Kumwao wao ulonzi uno ulawilila, “Umbwa kabwelela kija kiyadekile
mwenyego,” na ulonzi uyagwe “Nguluwe yasunhigwe kabwelela kuibulu-
giza mnhope.”

3

Siku ya kubwela Mndewa

1 Ndugu zangu baluwa ino ya kabili kuwandikila. Mna zibaluwa zose
mbili nigeza kuwatenda mugese goya kwa kuwakumbusa mbuli zino.
2 Nolonda mukumbuke mbuli zilongigwe baho umwaka na watula ndagu
wang'alile, na lagizo da Mndewa na Mkombola dimugweleligwe na watu-
migwa zenu.
3 Tanhu molondigwa mujuwe siku za uhelelo, olawilila wanhu
otawaligwa kwa kusulukila gehile gao. Owazeha mweye,
4 kwa kuwauza, “Kakwahi ija yawalongele kokwiza? Toka kufa kwa
wahenga zetu, kila kinhu cha vivija kamba viikalile baho kunaichanduso
cha kulumbigwa kwa isi.”
5 Lakini wanhu awo oisemwa giladi baho umwaka kwa kulonga Imulungu
kaumba ulanga na isi. Isi ilumbigwa kulawa mgamazi na kwa mazi.
6 Vivija kwa mazi gago, isi ya umwaka ikululigwa na kunangigwa.
7 Lakini ulanga na isi ya sambi vikigwa goya kwa mbuli iija ya Imulungu
ili vibanangigwe kwa moto. Vikigwa kwa siku ija wanhu hawamtegeleze
Imulungu vonda watagusigwe na kunangigwa.
8 Ndugu zangu, sikumuisemwe kinhu kino, mgameso ga Mndewa siku
dimoja sawa na miyaka magana longo, na miyaka magana longo sawa na
siku dimoja.
9 Mndewa hakawa bule kutenda gaja gayawalongele kamba wanhu
wayagwe viwogesa kokawa. Heyo kofunga umoyo mbuli yenu, kwavija
halonda munhu yoyose yabanangigwe, lakini kolonda kila munhu yaleke
nzambi zake.
10 Siku ya Mndewa yokwiza kamba mbavi. Siku dijo ulanga osegesigwa
kwa mtigisiko mkulu, vinhu vose vili mumo haviwa baho kabili, nayo isi
yosegesigwa hamoja na kila kinhu kili mgati yake.
11 Kwavija kila kinhu chonangigwa, avo mweye molondigwa muwe
wanhu gani? Molondigwa mukale kwa kung'ala na kumtegeleza Imulungu,
12 kipindi vimuibeta siku ya Imulungu na kuitenda ize himahima. Siku
dijo ulanga olukuzigwa kwa moto, na vinhu vose vili mumo volumbuka kwa
vuke.
13 Lakini siye tobetela kija kiyalongile Imulungu, kupata ulanga na isi ya
sambi, kae ya wanhu otenda goyolonda Imulungu.
14 Avo ndugu zangu, kwavija mobetela vinhu avo, wambeni ng'hani siku-
moneke na chochose kihile, hebu kitala chochose mgameso ga Imulungu na
muwe na tindiwalo kumwake.
15 Molondigwa mujuwe kamba Mndewa kofunga umoyo kwavija kolonda
wanhu wakomboligwe, kamba ndugu yetu Paulo vivija viyawandikile kwa
nzewele iyagweleligwe na Imulungu.
16 Paulo kandika mbuli zizija mzibaluwa zake zose, kandika mbuli zino.
Baluwa zake zina mbuli ziyagwe ndala kuzijuwa, na wanhu wayagwe
wabozi na otanga tanga ofambula vihile kamba viwofambula vihile vifungu
viyagwe va Maandiko Gang'alile. Avo oigalila magayo gao wenyego.
17 Avo, ndugu zangu, kwavija muzijuwa mwaka mbuli zino zose, mwi-
nege sikumuzoligwe na gehile ga wanhu hawamtonga Imulungu na kuleka
hanhu henu hakukalizigwa.
18 Lakini gendeleleni kukula mna ing'hekewa na kumjuwa Mndewa wetu
na Mkombola wetu Yesu Kilisito. Ukulu uwe kumwake, sambi na siku zose!
Ona.

Baluwa ya Ichanduso yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Baluwa ya ichanduso ya Yohana yandikigwa na mtumigwa Yohana mna ikipindi cha mwaka wa 85-90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yohana haitambule bule kamba yuyo mwandikaji, lakini sula ya ichanduso yolagusa kamba heyo kawona kwa meso gake ugima wa Yesu hano mwiisi na kuzilibuka kwa Yesu (Sula ya 1:1-3). Vivija wandikaji wa Yohana wa ichanduso uigala na wandikaji wa Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana. Wanhu oitogolela kamba Yohana yuyo yandike Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na vivija kandika baluwa ndatu Yohana ichanduso na Yohana wa kabili na Yohana wa kadatu kipindi acho kiyakalile kuko Efeso.

Yohana kawandikila baluwa ino wanhu wose wamtogole Yesu mna ikipindi wanhu wamtogole Yesu viwakalile ogazigwa na kibumbila cha wanhu kikemigwe “Ginostiki.” Kibumbila acho kitogola kamba Yesu kakala Imulungu kweli lakini hakalile munhu kweli viyakalile hano mwiisi. Kwa kilamuso acho Yohana kandika kamba heyo kawona kwa meso gake mbuli ya ugima wa Yesu hano mwiisi na makono gake gamkwasa Yesu (Sula ya 1:1-3). Kilamuso cha Yohana kwandika baluwa ino ili deng'ho jake dimeme (Sula ya 1:4) na kuwagomesa wanhu wamtogole Yesu sambi watende nzambi (Sula ya 2:1) na kuwatenda sikuwagoge mafundizo ga uvizi (Sula ya 2:26) na vivija kuwalagusila kamba wakomboligwa (Sula ya 5:13).

Mbuli zili mkitabu

Yohana koitambula baluwa yake na kolonga kilamuso cha kuyandika (Sula ya 1:1-4).
Abaho kosimulila Imulungu viyali mulenge na avo tukale kamba Yesu viyakalile (Sula ya 1:5-3:10).
Abaho kotukumbusa lagizo da kuinogela (Sula ya 3:11-5:12).
Komambukiza baluwa yake (Sula ya 5:13-21).

Mbuli igala ugima

1 Tuwapetela mweye mbuli ya ayo yokemigwa mbuli ya ugima, yakalile
toka mwanduso, tumuhulika na tumona kwa meso getu, tumulola na tumk-
wasa kwa makono getu.
2 Ugima uno viulawilile siye tuwona, na sambi tolonga kija kituwone,
na towapetela mweye ugima uno wa milele, ukalile hamoja na Tata na
ulagusigwa kumwetu.
3 Towapetela kija kituwone na kituhulike, ili na mweye vivija muilumbe
na siye mna ukuilumba kwetu na Tata na Mwanage Yesu Kilisito.
4 Towandikila mweye mbuli zino kutenda deng'ho jetu ditelele.

Imulungu iyo Mulenge

5 Tuuhulika usenga uno kulawa kwa Yesu na sambi towapetela mweye
kamba, Imulungu ayo mulenge na mgati mmwake mduhu ziza jojose.
6 Kamba twahalonga toilumba na heyo na kuno tung'hali tokala mdiziza,
tolonga uvizi kwa mbuli zetu na kusang'hana kwetu.
7 Lakini kamba tokala mna umulenge kamba heyo viyali mulenge,
toilumba siye kwa siye, na damu ya mwanage, Yesu yotusunha nzambi zetu
zose.

8 Twahalonga hatutenda nzambi toivizila wenyego, na mduhu kweli
mgati mmwetu.
9 Lakini twahatogola kamba siye twa wene nzambi, Imulungu kota-
maniligwa na kotenda goya, kozigela kumgongo nzambi zetu, na kotusunha
na gose gehile gatutendile.
10 Twahalonga hatutendile nzambi, tomtenda heyo yawe mvizi na imbuli
yake yamduhu mgati mmwetu.

2

Kilisito iyo mtazaji wetu

1 Wanangu niwanogela, nowandikila mbuli zino ili sikumutende nzambi.
Lakini kamba munhu yoyose katenda nzambi, tunayo imoja yolonga kwa
Tata mbuli yetu, nayo ayo Yesu Kilisito, ija yelibule kitala chochose.
2 Kilisito ayo nhosa isegesa nzambi zetu na siyo siye twiiyeka, lakini vivija
na nzambi za wanhu wose wa mwiisi.
3 Twahagagoga malagizo ga Imulungu, baho todaha kulonga kamba
tumjuwa.
4 Munhu yolonga, “Nimjuwa heyo,” lakini hagagoga malagizo gake,
munhu ayo koviza na kweli yamduhu mgati yake.
5 Lakini munhu yogoga mbuli ya Imulungu, munhu ayo kana unogelwa
wa kweli wa Imulungu mgati yake. Vino avo vitujuwa kamba twa mgati
mmwake,
6 munhu yoyose yolonga kamba kokala mgati ya Imulungu, yakale kamba
viyakalile Yesu.

Lagizo da sambi

7 Ndugu zangu, siwandikila lagizo da sambi lakini lagizo didija dimukalile
najo toka ichanduso. Lagizo dijo da umwaka uwo uja uusenga umuhulike.
8 Hata ivo nowandikila lagizo da sambi, ukweli wake okoneka mgati
ya Kilisito na mgati yenu. Kwavija ziza dosegela na mulenge wa ukweli
kumwemwesa mwaka.
9 Munhu yoyose yolonga kammulenge na kuno komwihila ndugu yake,
munhu ayo yang'hali kamdiziza.
10 Munhu yoyose yomnogela ndugu yake kammulenge na mgati yake
kuduhu kinhu chonda kimuhonze munhu yatende nzambi.
11 Lakini munhu yoyose yomwihila ndugu yake kamdiziza. Kotem-
bela mdiziza na hajuwa kochola kwahi, kwavija ziza dimtenda yawe
msuwameso.
12 Nowandikila mweye wana, kwavija nzambi zenu zigeligwa kumgongo
kwa kija kiyatendile Yesu Kilisito.
13 Nowandikila mweye kina tata, kwavija mumjuwa heyo yakalile toka
haichanduso. Nowandikila mweye wabwanga kwavija mumuhuma ija
Imdumuka. Nowandikila mweye wana, kwavija mumjuwa Tata.
14 Nowandikila mweye kina tata kwavija mumjuwa heyo yakalile toka
haichanduso. Nowandikila mweye wabwanga kwavija mna nguvu, na
mbuli ya Imulungu yokala mgati mmwenu na mumuhuma ija Imdumuka.
15 Sikumuinogele isi hebu kinhu chochose kili mwiisi. Munhu yoyose
yoinogela isi hadaha kumnogela Tata.
16 Kwavija vinhu vose vili mwiisi ino, kusulukila kwa lukuli, vinhu visu-
lukiligwa na meso ga wanhu, kuitapa kwa munhu kwa kija kiyali nacho na
kija kiyotenda, havilawa kwa Tata, ila volawa mwiisi ino.

17 Isi na vinhu vose visulukiligwa vobita, lakini munhu yotenda viyolonda
Imulungu, kokala siku zose.

Ija yomwihila Kilisito

18 Wanangu, kino kipindi cha uhelelo, kamba vimuhulike kamba ija
yomulema Kilisito kokwiza, hata sambi wengi omulema Kilisito weza, na
avo tojuwa kamba uhelelo wammabehi.
19 Wanhu awo walawa mna ikibumbila chetu lakini hawalawile kweli
mna kibumbila chetu, kwavija maza walawile mkibumbila chetu, wahasi-
gale hamoja na siye, lakini kusegela kwao kolagusa kamba hawakalile
hamoja na siye.
20 Lakini mweye mugidiligwa Loho Yang'alile, na mweye mose muujuwa
ukweli.
21 Siwandikila kwavija hamuujuwile ukweli, lakini nowandikila kwavija
muujuwa na kuduhu uvizi ulawa muukweli.
22 Nani yeli mvizi? Iyo ija yolonga kamba Yesu siyo Kilisito mkombola
yasaguligwe na Imulungu. Munhu kamba ayo iyo yomulema Kilisito na
kombela Tata na Mwana.
23 Munhu yoyose yombela Mwana, vivija kombela Tata, na munhu yoyose
yomtogola Mwana, vivija komtogola Tata.
24 Avo, usenga uja umuhulike toka haichanduso ukale mmizoyo yenu. Na
wahakala mmizoyo yenu, vivija mokala kwa kuilumba na Mwana na Tata.
25 Na kino acho kiyatulongele kamba kotugwaa ugima wa milele.
26 Niwandikila mbuli zino kuwazuma mbuli ya wanhu waja olonda kuwa-
giza.
27 Lakini kumwenu mweye, Kilisito kawagidila Loho Yang'alile. Na kamba
Loho Yang'alile kokala mgati mmwenu, hamulonda munhu yoyose yawa-
funze. Kwavija Loho Yang'alile kowafunza kila kinhu na kija kiyowafunza
cha ukweli na si uvizi bule. Avo gagogeni mafundizo ga Loho Yang'alile, na
kaleni kwa kuilumba na Kilisito.
28 Na sambi mweye wana, gendeleleni kukala mgati mmwake, ili mna
isiku yaheza sikutudumbe na sikutukone kinyala mgameso gake.
29 Kamba mojuwa kuwa Kilisito komnogeza Imulungu, mujuwe kila
munhu yomnogeza Imulungu kaleligwa na heyo.

3

Wana wa Imulungu

1 Loleni, Tata viyatunogele ng'hani, mbaka tokemigwa wana wa Imu-
lungu! Ona vivo vitwili. Lekaavo wanhu wa mwiisi hawatujuwile siye,
kwavija hawamjuwile heyo.
2 Ndugu zangu, sambi twa wana wa Imulungu, na hatujuwa vondatuwe.
Lakini tojuwa Kilisito yahabwela toigala nayo, kwavija tomona kamba
viyali.
3 Munhu yoyose yomtamanila Kilisito koisunha, kamba vija Kilisito
viyaisunhile.
4 Munhu yoyose yotenda nzambi kobena malagizo ga Imulungu, kwavija
kutenda nzambi kuko kubena malagizo ga Imulungu.
5 Mojuwa kamba Kilisito keza kuzisegesa nzambi zetu, na mgati mmwake
mduhu nzambi yoyose.
6 Avo munhu yoyose yokala kwa kuilumba na Kilisito hatenda nzambi,
lakini munhu yoyose yogendelela kutenda nzambi hamonile na vivija
hamjuwile Kilisito.

7 Avo wanangu, sikumutogole kuviziligwa na munhu yoyose. Munhu
yotenda gaja galondigwa na Imulungu komnogeza heyo kamba vija Kilisito
viyamnogeze heyo.
8 Munhu yoyose yotenda nzambi munhu ayo wa Mwenembago, kwavija
Mwenembago katenda nzambi toka mwanduso. Lakini Mwana wa Imu-
lungu keza mwiisi kuzinanga sang'hano za Mwenembago.
9 Yeli mwana wa Imulungu hagendelela kutenda nzambi, kwavija kavum-
buka na Imulungu na Imulungu kamgwaa ugima wa sambi, avo hadaha
kugendelela kutenda nzambi.
10 Vino avo vituwajuwa wana wa Imulungu na wana wa Mwenembago,
munhu yoyose hatenda gaja gomnogela Imulungu hebu hamnogela ndugu
yake, munhu ayo hali mwana wa Imulungu.

Inogeleni

11 Na usenga umuuhulike toka haichanduso awo uno, tuinogele wenyego.
12 Sikumuigale na Kaini, yalongozigwe na ija Imdumuka, na kamkoma
ndugu yake Habili. Vino habali kamkoma? Kwavija gaja gayakalile
yosang'hana geha, lakini gaja gayasang'hane ndugu yake gakala ganogile
mgameso ga Imulungu.
13 Avo ndugu zangu, sikumukanganye kamba wanhu wa mwiisi ino
owehila mweye.
14 Siye tojuwa kamba tumala kulawa mwiiifa na twingila muugima,
kwavija towanogela ndugu zetu. Munhu yoyose yelibule unogelwa kosigala
mkufa.
15 Munhu yoyose yomwihila ndugu yake mkomaji, na mweye mojuwa
munhu yoyose mkomaji kabule ugima wa milele mgati mmwake.
16 Vino avo vitujuwa unogelwa viwili, Kilisito kaulava ugima wake mbuli
ya siye. Vivija na siye tuulave ugima wetu mbuli ya ndugu zetu!
17 Kamba munhu yoyose kana vinhu va mwiisi ino, abaho kamona ndugu
yake kabule kinhu chochose na hamonela bazi bule, vino kodahaze kulonga
komnogela Imulungu?
18 Wanangu, unogelwa wetu sikuuwe kwa mulomo wiiyeka, ila uwe
unogelwa wa kweli na ulagusigwe kwa kusang'hana.

Kugangamala kwetu kwa Imulungu

19 Vino avo vitujuwa kamba siye twa mna ikweli, na honda tunyawenyawe
mgameso ga Imulungu.
20 Hata kamba mizoyo yetu yotutagusa kamba tubananga, Imulungu
mkulu kubanza mizoyo yetu na kojuwa kila kinhu.
21 Ndugu zangu, kamba mizoyo yetu haitutagusa, todaha kugangamala
mgameso ga Imulungu.
22 Kumwake tobokela chochose kitumpula, kwavija togagoga malagizo
gake na kutenda gaja gomnogeza heyo.
23 Lagizo jake dijo dino, tumtogole Mwanage Yesu Kilisito, na tuinogele
wenyego kamba viyatulagize.
24 Munhu yoyose yogagoga malagizo ga Imulungu kokala mgati mmwake.
Tojuwa kamba Imulungu kokala mgati mmwetu, kubitila Loho Yang'alile
iyatugwelele.

4

Loho wa ukweli na loho wa uvizi

1 Ndugu zangu, sikumumtogole kila munhu yolonga kana loho wa Imu-
lungu, lakini mgezeni munhu ayo mulole kamba munhu ayo kolongozigwa

na Loho wa Imulungu, kwavija watula ndagu wengi wa uvizi walawilila mwiisi.
2 Avo, vino avo vonda mumjuwe munhu yolongozigwa na Loho wa Imulungu. Munhu yolonga kamba Yesu Kilisito keza mna ulukuli, munhu ayo kana Loho wa Imulungu.
3 Lakini munhu yoyose halonga vivo mbuli ya Yesu kabule Loho wa Imulungu. Munhu ayo kana loho yomulema Kilisito, na mweye muhulika mwaka kamba kokwiza, na hata sambi keza mwaka mwiisi.
4 Wanangu, lakini mweye mwa wana wa Imulungu na muwahuma watula ndagu wa uvizi, kwavija ija yokala mgati mmwenu kana nguvu kubanza ija yeli mwiisi.
5 Awo olawa mwiisi ino na walonga vinhu va mwiisi lekaavo wanhu wa mwiisi owategeleza.
6 Lakini siye twa wanhu wa Imulungu, munhu yoyose yomjuwa Imulungu kotutegeleza siye, lakini munhu heli wa Imulungu hatutegeleza. Vivo vitujuwa mbuli ya Loho wa kweli na loho wa uvizi.

Imulungu ayo unogelwa

7 Ndugu zangu, tuinogele wenyego, kwavija unogelwa olawa kwa Imulungu. Munhu yoyose yonogela ka mwana wa Imulungu, na komjuwa Imulungu.
8 Munhu yelibule unogelwa hamjuwile Imulungu, kwavija Imulungu ayo unogelwa.
9 Imulungu katulagusila unogelwa wake kumwetu kwa kumtuma Mwanage yaiyeka mwiisi, ili tuwe wagima kubitila heyo.
10 Unogelwa wa kweli uwo uno, siyo kamba siye tumnogela Imulungu lakini heyo katunogela siye na kamtuma Mwanage kamba nhosa ya kusegesa nzambi zetu.
11 Ndugu zangu, kamba Imulungu katunogela vivo, avo na siye vivija tuinogele wenyego.
12 Kuduhu munhu yoyose yamonile Imulungu, lakini kamba toinogela wenyego, Imulungu kokala mgati mmwetu, na unogelwa wake utelela kumwetu.
13 Tojuwa kamba tokala mgati ya Imulungu, nayo Imulungu kokala mgati ya siye, kwavija katugwelela Loho wake.
14 Siye tuwona na kuwalongela wanhu wayagwe kamba Tata kamtuma Mwanage yawe Mkombola wa wanhu wa mwiisi.
15 Kila munhu yolonga kwa mulomo wake kamba Yesu ayo Mwana wa Imulungu, Imulungu kokala mgati ya munhu ayo, nayo kokala mgati ya Imulungu.
16 Avo, siye tojuwa totamanila unogelwa wa Imulungu kumwetu.
Imulungu ayo unogelwa na munhu yoyose yowanogela wayagwe kokala mgati ya Imulungu, na Imulungu kokala mgati ya munhu ayo.
17 Tuwe kamba Kilisito na tukale ugima wa kuwanogela wayagwe mwiisi ino na unogelwa utelela mgati yetu na honda tudumbe mdisiku Imulungu vonda yawataguse wanhu wose.
18 Hanhu heli na unogelwa kuduhu kudumba, unogelwa utelele osegesa bwembwe. Avo munhu yodumba hatelele muunogelwa, kwavija bwembwe dogala kutagusigwa. Munhu yoyose yodumba hatelele muunogelwa.
19 Siye tuna unogelwa kwavija heyo kasonga kutunogela siye.
20 Kamba munhu yahalonga “Nomnogela Imulungu,” akuno komwihila ndugu yake, munhu ayo koviza. Kwavija munhu yoleka kumnogela ndugu yake yomona, hadaha kumnogela Imulungu, yoleka kumona.

21 Kilisito katugwelela lagizo dino, munhu yoyose yomnogela Imulungu
vivija yamnogele ndugu yake.

5

Tuihuma isi

1 Munhu yoyose yotogola kamba Yesu ayo Kilisito munhu ayo mwana wa
Imulungu. Munhu yomnogela tata munhu, vivija komnogela na imwana.
2 Vino avo vitujuwa kamba towanogela wana wa Imulungu, kwa kumno-
gela Imulungu na kugagoga malagizo gake.
3 Kwavija kumnogela Imulungu ako kugagoga malagizo gake. Na malagizo
gake gabuha,
4 kwavija kila yeli mwana wa Imulungu kodaha kuihuma isi. Vino avo
vituihuma isi kwa kumtamanila kwetu Imulungu.
5 Vino nani yodaha kuihuma isi? Ni munhu ija yaiyeka yomtogola Yesu
Kilisito kamba Mwana wa Imulungu.

Vija vitone na kulonga mbuli ya Yesu Kilisito

6 Yesu Kilisito ayo yezile kwa mazi na kwa damu ya kufa kwake. Hezile
kwa mazi gaiyeka ila keza kwa mazi na kwa damu. Nayo Loho kolonga
kweli, kwavija Loho awo ukweli.
7 Avo wa kuko wadatu osindila.
8 Loho wa Imulungu na mazi na damu na wano wose wadatu oitogolela.
9 Tobokela usindila wa wanhu, lakini usindila wa Imulungu ubanza
ng'hani, na kasindila vino mbuli ya Mwanage.
10 Munhu yoyose yomtogola Mwana wa Imulungu kanao usindila awo
mgati yake, lakini munhu yoleka kumtogola Imulungu kamtenda mvizi,
kwavija hautogole usindila uyalongile Imulungu mbuli ya Mwanage.
11 Na uno awo usindila, Imulungu katugwelela ugima wa milele, na ugima
awo wa mna Imwanage.
12 Munhu yoyose yeli na Mwana wa Imulungu kanao ugima awo, munhu
yelibule Mwana wa Imulungu kabule ugima awo.

Ugima wa milele

13 Nowandikila mbuli zino, mweye mumtogole Mwana wa Imulungu, ili
mujuwe kamba munao ugima wa milele.
14 Na siye hatudumba kumgendela Imulungu, kwavija tojuwa twaham-
pula kinhu chochose kamba viyolonda, kotutegeleza.
15 Avo tojuwa kamba heyo kotutegeleza twahampula kinhu chochose,
vivija tojuwa kamba katugwaa kija kitumpulile.
16 Munhu yahamona ndugu yake katenda nzambi haimgala mwiiifa, yam-
pulile kwa Imulungu nayo Imulungu komgwelela ugima. Nolonga mbuli ino
kwa awo watendile nzambi haimgala munhu mwiiifa. Lakini kuna nzambi
yomgala munhu mwiiifa, na niye silonga kamba mumpulile kwa Imulungu.
17 Ubananzi wowose wihile mgameso ga Imulungu ni nzambi, lakini kuna
nzambi haimgala munhu mwiiifa.
18 Tojuwa awo weli wana wa Imulungu hawagendelela kutenda nzambi,
kwavija Mwana wa Imulungu kowalolesa, na ija Imdumuka hadaha kuwa-
lumiza.
19 Tojuwa kamba siye twa wana wa Imulungu na wanhu wose wayagwe
mwiisi otawaligwa na ija Imdumuka.
20 Vivija tojuwa kamba Mwana wa Imulungu keza, katutenda tumjuwe
Imulungu wa kweli, tukale mna ukuilumba na Imulungu wa kweli, mna

ukuilumba na mwanage, Yesu Kilisito. Heyo yuyo Imulungu wa kweli na yuyo ugima wa milele.
21 Wanangu, muiteganye sikumuvitambikile vinyago.

Baluwa ya Kabili yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Baluwa ya kabili ya Yohana yandikigwa na mtumigwa Yohana behi ya mwaka wa 90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yohana haitambule bule kamba ayo mwandikaji, lakini koikema mwenyego mvele. Mbuli zili mna ibaluwa ya ino ya Yohana wa kabili ziigala na mbuli zili mna Imbuli Inogile yandikigwe na Yohana. Mbuli ayo yokoneka mna inzila viyagangamize lagizo da Yesu da kuinogela na viyatambule kumnogela Yesu kwa kugoga malagizo gake (Sula ya 1:5-6, Yohana 15:9-10). Wanhu oitogolela kamba Yohana ayo yandike Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na vivija kandika baluwa ndatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kipindi acho kiyakalile ako Efeso.

Hamoja Yohana kandika baluwa ino kwa mtwanzi yasaguligwe na wanage lakini yogesigwa kakala yowandikila wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila. Kilamuso cha Yohana kwandika baluwa ino ni kuwagela moyo wanhu wamtogole Yesu na kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi.

Mbuli zili mkitabu

Yohana kosonga baluwa yake kwa kulonga kowandikila kina nani na kowalamusa (Sula ya 1:1-3).
Abaho kowagela moyo wanhu wamtogole Yesu na kowakumbusa lagizo kulu (Sula ya 1:4-6).
Abaho kowazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Sula ya 1:7-11).
Yohana komambukiza baluwa yake kwa kuwalamusa wanhu wamtogole mkibumbila kuko kuyakalile yawakemile “Ndugu yake yasaguligwe” (Sula ya 1:12-13).

1 Niye mvele, nokwandikila gweye mtwanzi usaguligwe na Imulungu hamoja na wanago, iniwanogela muukweli, sili niye niiyeka, lakini vivija na wanhu wose oujuwa ukweli okunogela,

2 kwavija ukweli okala mgati yetu na okala na siye siku zose.

3 Ng'hekewa na bazi na tindiwalo vilawa kwa Imulungu Tata na Yesu Kilisito, yeli Mwana wa Tata, vikale na siye mna ukweli na unogelwa.

Ukweli na unogelwa

4 Ndeng'helela ng'hani vinyone wanago wayagwe okala mna ikweli kamba Imulungu Tata viyatulagize.

5 Avo, sambi Mtwanzi gweye usaguligwe na Imulungu nokupula, siye wose tumtogole Yesu tuinogele. Sikwandikila malagizo ga sambi, lakini malagizo gagaja gatukalile nago toka ichanduso.

6 Unogelwa awo uno, tukale kwa kugagoga malagizo ga Imulungu. Lagizo diuhulike toka ichanduso dijo dino, mukale mna unogelwa.

7 Wanhu wengi wavizi wenela mwiisi, awo hawatogola kamba Yesu Kilisito keza kwa lukuli lwa kiunhu. Wanhu kamba awo ni wavizi na omulema Kilisito.

8 Iteganyeni, sikumwagize kija kimgaiye, lakini mugweleligwe nhunza imemile.

9 Munhu yoyose yofundiza mafundizo gayagwe na hagagoga mafundizo ga Kilisito, munhu ayo kabule Imulungu. Munhu yoyose yogagoga mafundizo kana Tata na Mwana.

10 Kamba munhu yaheza na hawagalileni mafundizo gano, sikumumgale
mzikae zenu hebu kumulamusa.
11 Kwavija munhu yoyose yomulamusa munhu ayo, koilumba nayo ku-
sang'hana gehile.

Mbuli za kimambukizo

12 Ninazo mbuli nyingi za kuwalongela lakini silonda kuwalongela kwa
kuwandikila, avo, nogesa niwatembelele na kulonga na mweye meso kwa
meso, ili deng'ho jetu ditelele.
13 Wana wa ndugu yako yasaguligwe na Imulungu okulamusa.

Baluwa ya Kadatu yandikigwe na Yohana

Ulongozi

Baluwa ya kadatu ya Yohana yandikigwa na mtumigwa Yohana behi ya mwaka 90 toka kuvumbuka kwa Kilisito. Yohana haitambule bule kamba ayo mwandikaji, lakini koikema mwenyego mvele (Sula ya 1:1). Na katenda vivo mna ibaluwa ya kabili ya Yohana (Sula ya 1:1). Wanhu oitogolela kamba Yohana ayo yandike Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na vivija kandika baluwa ndatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kipindi acho kiyakalile ako Efeso.

Yohana kamwandikila baluwa ino munhu yamtogole Yesu yakemigwe Gayo. Kamtambula Gayo mbwigake na kamulagiza yawagoneke kumwake ndugu wamtogole Yesu weli muumwanza wa kuko kumwao.

Mbuli zili mkitabu

Yohana komulamusa Gayo (Sula ya 1:1).
Abaho komgela moyo Gayo na komulagiza yawagoneke kumwake ndugu wamtogole Yesu (Sula ya 1:2-8).
Abaho kolonga mbuli ya wanhu wabili wayagwe Diotilefe na Demetiliyo (Sula ya 1:9-12).
Komambukiza baluwa yake (Sula ya 1:13-14).

1 Niye mvele, nokwandikila gweye Gayo, mbwigangu nikunogela mna
ikweli.
2 Mbwigangu, nompula Imulungu yakutende umwede na yakutendele
ganogile mulukuli lwako, kamba vija vinjuwa loho yako viigendelela
vinogile.
3 Nideng'helela ng'hani ndugu wano viwezile na kunongela viugendelela
goya mna ikweli na viukala mna ikweli siku zose.
4 Nobanza ng'hani kudeng'helela kuhulika kamba wanangu okala mna
ikweli.

Mbuli ya kuwataza wayagwe

5 Mbwigangu, gweye kotamaniligwa mna ukuwasang'hanila ndugu, hata
kamba wanhu baki kumwenu.
6 Ndugu awo wakilongela kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu mbuli
za unogelwa wako. Chonde wataze mna inzila imnogeza Imulungu wagen-
delele goya na mwanza wao.
7 Kwavija, mbuli ya Kilisito wasonga mwanza wao bila kutazigwa na
wanhu hawatogola Kilisito.
8 Avo siye tolondigwa kuwataza wanhu wano, ili siye na awo tuilumbe
mna ukusang'hana mna ikweli.

Diotilefe na Demetiliyo

9 Nyandika baluwa kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, lakini
Diotilefe yalondaga ukulu hagati ya wao, hagelegeza zimbuli zinongile.
10 Vonda nize nogagubula gubu gaja gose goyosang'hana, ago gehile
goyotulonga kwa uvizi. Yang'hali hanakolela na gago, vivija kolema
kuwabokela waetu wamtogole Yesu wacholile kumwao, na kowagomesa
wanhu olonda kuwabokela na kowawinga mkibumbila cha wanhu wamto-
gole Yesu.

11 Mbwiga zangu, sikumkweleleze gehile, lakini mkweleleze ganogile.
Munhu yoyose yosang'hana ganogile ayo wa Imulungu, munhu yoyose
yosang'hana gehile hanamjuwa Imulungu.
12 Kila munhu komulonga vinogile Demetiliyo, hata ukweli wenyego
olagusa vivo. Na siye vivija tolava usindila awo, na gweye kojuwa kija
kitulonga cha ukweli.

Ndamuso za kimambukizo

13 Ninazo mbuli nyingi za kukulongela, lakini silonda kutenda vivo kwa
kukwandikila,
14 kwavija sambi baha nogesa kukona, na tolonga meso kwa meso.
15 Tindiwalo dikale na gweye. Mbwiga zako wose okulamusa. Ndamusila
mbwiga zetu, kila imoja.

Baluwa yandikigwe na Yuda

Ulongozi

Baluwa ino yokemigwa Yuda mbuli ya twaga da mwandikaji. Yuda koitambula mwenyego kamba ndugu yake Yakobo, mdodo wake Yesu. Avo vivija wanhu otogola kamba Yuda kakala ndugu yake Yesu (Yuda 1). Hatujuwa bule kamba baluwa ino wandikiligwa kibumbila fulani cha wanhu wamtogole Yesu, lakini mbuli ya vilaguso vilongigwe mna idilagano da umwaka todaha kulonga Yuda kawandikila wanhu wakalile Wayahudi. Hata ivo baluwa ino kawandikila "wose wakemigwe na wanogeligwe na Imulungu Tata na watandigwe mbuli ya Yesu Kilisito" (Yuda 1). Baluwa ino yandikigwa behi na mwaka wa 60 toka kuvumbuka kwa Kilisito.

Kilamuso cha kuwandikila baluwa ino wanhu wose wamtogole Yesu ni kuwazuma sikuwawakweleleze wafundiza wavizi (Yuda 4). Yuda kalonga mbuli zilawilile mna dilagano da umwaka mbuli ya kugangamiza kija kiyalongile. Baluwa ino ina mbuli ziigalile na 2 Petulo kamba vija kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Yuda 4, 2 Petulo 2:1) na mbuli kamba wasenga wa kuulanga na Sodoma na Gomola.

Mbuli zili mkitabu

Tanhu Yuda kowalamusa wasomaji zake (Yuda 1-2).
Abaho kolonga kilamuso cha kwandika nacho acho kuwazuma mbuli ya wafundiza wa uvizi (Yuda 3-4).
Abaho kowazuma wasomaji zake kubitila gaja gawalawilile wanhu mna idilagano da umwaka (Yuda 5-16).
Abaho kowalongela choni cha kutenda viwazumigwe (Yuda 17-23).
Abaho komambukiza baluwa yake kwa kumtogola Imulungu (Yuda 24-25).

1 Niye Yuda, namtumwa wa Yesu Kilisito na mdodo wake Yakobo,
nowandikila mweye mose mukemigwe na kunogelwa na Imulungu Tata na
mwikigwa goya na Yesu Kilisito.
2 Bazi, tindiwalo na unogelo vikale na mweye ng'hani.

Wafundiza wa uvizi

3 Mbwiga zangu, niwamba ng'hani kuwandikila mbuli ya ukombola
wetu siye wose, nilondigwa kuwandikila ili niwagele moyo ili mugendelele
kuwamba mna ditamanilo, diwagweleligwa wanhu wa Imulungu, mwanza
umoja kwa kipindi chose.
4 Kwavija wanhu hawamjuwile Imulungu wengila kwa kinyelegezi hagati
yetu, wanhu awo ougalusa usenga wa ng'hekewa ya Imulungu kamba kinhu
cha kutendela ugoni na ombela Yesu Kilisito, yeli Mkulu wetu yaiyeka
na Mndewa. Wanhu awo nhaguso yao yandikigwa toka mwaka mna
Gamaandiko Gang'alile.
5 Hamoja mbuli zino zose muzijuwa, niye nolonda kuwakumbusa kamba
Mndewa kawakombola wanhu wa Izilaeli kulawa mwiisi ya Misili, lakini
kumwande kawabananga wanhu wose hawatogole.
6 Kumbukeni wasenga wa kuulanga walondile kuwa wakulu kubanza
ukulu uwagweleligwe, avo wazileka kae zao wenyego. Imulungu kaweka
mdiziza na kawagodeka minyololo siku zose, na kaweka yawataguse mna
isiku ayo ing'hulu.

7 Vivija kumbukeni Sodoma na Gomola, na mabuga geli mmabehi, watenda ugoni na kuihindula wenyego. Wabanangwa kwa moto haufaga kamba kilaguso kwa wanhu wayagwe.

8 Vivo ili kwa wanhu wano, wao walota nzozi, ng'huli zao zifitizwa, wenyego oubezeli udahi wa Imulungu na kuviliga viumbe ving'alile ako kuulanga.

9 Lakini hata Mikaeli msenga mkulu wa kuulanga hatendile vivo bule, viyaibamilile na Mwenembago mbuli ya lukuli lwa Musa. Mikaeli hamuligile Mwenembago, lakini kalonga, “Mndewa mwenyego yakuzume!”

10 Lakini wanhu wano oliga kinhu chochose hawakijuwile, obanangwa kwa mbuli zizija ziwajuwile kwa nzewele zao, kamba wanyama viwojuwa kwa nzewele zao.

11 Wanhu awo ogaya! Kwavija wakweleleza mbuli ziyasang'hane Kaini. Mbuli ya kulonda sente waigala wenyego muimhome iija ya Balaamu. Walema kamba viyalemile Kola vivija na hewo onangigwa kamba viyanangigwe heyo.

12 Kwa mbuli zao zigela kinyala zowotenda ofitiza nyimwilinyimwili zenu za kuinogela. Waigala na mawingu gelibule mvula gohembeluswa na beho. Wao waigala na mibiki ihuluke, na hailela matunda, mibiki ing'oligwe mizizi na ifa.

13 Wanhu awo waigala na ng'humbi ng'hulu ya bahali, na sang'hano zao zogela kinyala kamba mihovu. Wao waigala na nhondo zitanga tanga zikigwe hanhu aho hali na ziza kulu da milele.

14 Henoko, ulelo wa saba kulawa Adamu, kalagula mbuli ya wanhu awo kalonga, “Mndewa kokwiza hamoja na magana kwa magana ga wasenga zake wang'alile,

15 kuwatagusa wanhu wose na kuwakoboza wanhu wose iwolema kumtegeleza kwa sang'hano zao zihile ziwatendile bila kumgesa Imulungu, na kwa mbuli ya ulonzi wao wose wihile wamulongile heyo!”

16 Siku zose wanhu wano onung'unika na kuiyalala, okweleleza kusulukila kwao kwihile, oitapa wenyego na kuwatogola ng'hani wanhu wayagwe ili wapate kiwolonda.

Kuzumwa na mafundizo

17 Lakini mweye mbwiga zangu, kumbukeni gaja gamulongeligwe baho umwaka na watumigwa wa Mndewa wetu Yesu Kilisito.

18 Wawalongela, “Mzisiku za uhelelo, olawilila wanhu na owageweza, wanhu okweleleza kusulukila kwao kwihile bila kumgesa Imulungu.”

19 Wanhu awo otenda mweye muigole, wanhu olongozwa na kusulukila kwa wanhu wa mwiisi ino, welibule Loho wa Imulungu.

20 Lakini mweye mbwiga zangu, igangamizeni wenyego mna ditamanilo jenu ding'alile. Mpuleni Imulungu kwa nguvu ya Loho wake.

21 Gendeleleni muunogelo wa Imulungu, kuno mombetela Mndewa wetu Yesu Kilisito, kwa bazi jake kowagwelela ugima wa milele.

22 Oneleni bazi wanhu weli na shaka.

23 Wakomboleni muumoto wanhu wayagwe. Oneleni bazi wanhu wayagwe kwa kuiteganya, lakini vihileni hata viwalo vao vifitizigwe kwa kusulukila kwao kwihile.

Yuda komtogola Imulungu

24 Kumwake heyo yodaha kuwakaliza sikumugwe na yodaha kuwagala haulongozi wake kuno mung'ala na bila kitala na ndeng'helelo ng'hulu.

25 Kwa Imulungu yaiyeka yeli Mkombola wetu, ukulu una heyo na nguvu
na udahi, kubitila Mndewa wetu Yesu Kilisito kulawa ng'holo zose, sambi na
siku zose! Ona.

Ugubulo
uyagweleligwe Yohana
Ulongozi

Kitabu cha Ugubulo acho kitabu cha uhelelo mna idilagano da sambi. Vivija acho kitabu cha uhelelo kwandikigwa na mtumigwa Yohana behi na mwaka wa 95 toka kuvumbuka kwa Kilisito (Ugub 1:1). Vivija Yohana kandika Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana na baluwa ya ichanduso ya Yohana na baluwa ya kabili ya Yohana na baluwa ya kadatu ya Yohana. Vivija Yohana kojuwika kwa twaga da, “Ija Yesu yamnogele ng'hani.” (Yoh 13:23). Kandika kitabu cha Ugubulo viyakalile yahamizigwe kukisiwa cha Patimo mbuli ya kuwapetela wanhu mbuli inogile ya Yesu Kilisito (Ugul 1:9).

Kilamuso cha kwandika kitabu cha ugubulo ni kuwagela moyo wasomaji wagendelele kumtamanila Yesu Kilisito na kuwatenda watamanile kwavija Yesu kammambwega mbwega kubwela (Sula ya 1:3, 22:7). Kawandikila wanhu wose wamtogole Yesu na vibumbila saba vijuwike mna izisula za 2-3. Yohana kakikema kija kiyandike kamba ulaguzi (Ugub 1:3) na kalagusa kwa vilaguso vingi mna ikitabu kusimulila vinhu viyone. Ikitabu kiigala na hanhu hayagwe mna idilagano da umwaka, kamba vija Zakalia 6:1-8. Zimhalati saba na mabakuli saba nago gaigala na mikubulo iyagalile Imulungu kuwakoboza Wamisili (Kulawa 7-9). Ugubulo osimulila mbuli za uhelelo, kamba Yesu kohuma na wanhu wose omtamanile okuwa wagima siku zose hamoja nayo. Leka ikitabu kino kikuzume na kikutende utamanile kamba Yesu sambi kobwela.

Mbuli zili mkitabu

Yohana kosonga kulonga heyo ayo nani na kabokelaze mbuli zino za ulaguzi ziyone (Sula ya 1:1-1:20).

Kolonga usenga wa Yesu kwa wanhu wamtogole Yesu mvibumbila saba (Sula ya 1:1-3:22).

Abaho kosimulila mbuli za fundo saba za uhota (Sula ya 4:1-8:5) na mhalati saba (Sula ya 8:6-11:19).

Abaho Yohana kosimulila ng'hondo ya mwana wa kimbigalo na zoka dili na mapala saba (Sula ya 12:1-14:20).

Abaho kokwandika mbuli za mibakuli saba ya ng'hasiliki (Sula ya 15:1-16:18).

Abaho Yohana kosimulila Imulungu viyawahumile wanhu wamwihile ako kuulanga (Sula ya 17:1-20:15).

Kukimambukizo kosimulila mbuli ya ulanga wa sambi na isi ya sambi vonda vize ako kuuhelelo (Sula ya 21:1-22:21).

1 Uno awo ugubulo wa Yesu Kilisito, Imulungu kamgwaa yawalagusile
wasang'hanaji zake, mbuli zija zonda zilawilile vino sambi. Kilisito kam-
tuma msenga wake wa kuulanga yamulongele Yohana msang'hanaji wake
mbuli azo.
2 Nayo Yohana kasindila kila kinhu kiyawone. Yohana kasimulila usenga
wa Imulungu na ukweli ugubuligwe na Yesu Kilisito.
3 Kamweda munhu yosoma mbuli zili mkitabu kino kili na mbuli za
ulaguzi, na wamweda wanhu otegeleza na kuzigoga mbuli za ulaguzi
zandikigwe mna ikitabu kino! Kwavija kipindi cha mmabehi baho zolaw-
ilila mbuli zose zino.

Kuwalamusa wanhu wa vibumbila wamtogole Yesu

4 Niye Yohana nowandikila wanhu wamtogole Yesu mna ivibumbila saba
vili ako Asiya.
Ng'hekewa na tindiwalo kulawa kwa Imulungu, yakalile baha, yeli baha
na yonda yawe baha, na kulawa kwa loho saba zili kuulongozi wa kigoda
chake cha undewa,
5 na kulawa kwa Yesu Kilisito yotamaniligwa, yogubula ukweli wa
mbuli ya Imulungu, yeli wa ichanduso kuzilibuka kwa wafile, vivija ayo
yowatawala wandewa wa mwiisi.
Yesu kotunogela, na kwa damu yake katulekesa na nzambi,
6 na katutenda tuwe undewa wa walava nhosa, tumsang'hanile Imulungu,
Tatake. Yesu Kilisito yagweleligwe ukulu na nguvu siku zose! Ona.
7 Tegelezeni, kokwiza mna gamawingu! Kila munhu komona, hata waja
wamuhomile. Makabila gose geli mwiisi gomuyalalila. Ona iwe vivo!
8 "Niye na Alufa na Omega, wa ichanduso na wa ikimambukizo," kolonga
Mndewa Imulungu yeli na Udahi wose, yakalile baha, yeli baha, na yonda
yawe baha.

Yohana kolagusiligwa vinhu mbuli ya Kilisito

9 Niye Yohana ndugu yenu, na kwa kuilumba na Yesu nina fungu hamoja
na mweye mna gamagayo na nina fungu hamoja na mweye muundewa
wake na kufunga umoyo. Niye ngaligwa kugodekigwa mkisiwa kikemigwa
Patimo mbuli ya kuwapetela wanhu mbuli ya Imulungu na kwa mbuli ya
kuwalongela wanhu ukweli ugubuligwa na Yesu.
10 Mna isiku ya Mndewa nimema Loho wa Imulungu, mhulika sauti
ng'hulu, iigalile na sauti ya mhalati, inongela kuchugu changu.
11 Inongela, "Wandike mkitabu mbuli zino ziwona, abaho kigale ikitabu
kwa wanhu wamtogole Yesu mvibumbila vili mna gamabuga gano saba,
Efeso na Simuna na Peligamoni na Tuatila na Salide na Filadelifia na
Laodikea."
12 Nihinduka ndole nani yolonga na niye, nyona vinhu saba va zahabu va
kwikila taa,
13 hagati yake kukala na imoja kamba Mwana wa Munhu kakala yavalile
kiwalo kitali na mkwiji wa zahabu mna imhambaga.
14 Mvili zake zikala nzelu chuwee kamba pamba na meso gake
gamwekamweka kamba moto ukwaka,
15 magulu gake gang'ala kamba shaba isomigwe na kusunhigwa ng'hani,
sauti yake ibuma kamba mazi gokilima.
16 Mumkono wake wa kudila kakala yagogile nhondo saba, na mmulomo
wake dilawa panga dikanha kuno na kuno. Kihanga chake king'ala kamba
zuwa da imisi.
17 Vinimulolile nigwa mmagulu gake kamba munhu yafile, keka mkono
wake wa kudila uchanha yangu kanongela, "Sikuudumbe! Niye na wa
ichanduso na wa ikimambukizo.
18 Niye ayo heyo yeli mgima! Ng'hala nifile, lakini sambi na mgima siku
zose. Nina luvugulo lwa ifa na kowochola wanhu wafile.
19 Avo, wandike kila kinhu kiuwona, vinhu vose viuwona sambi na vija
vonda vilawilile baho kumwande."
20 Dino dijo fambulo da nhondo saba ziuwone mumkono wangu wa
kudila, na vija vinhu saba va zahabu va kwikila taa. Nhondo saba awo
wasenga wa kuulanga wa vibumbila saba va wanhu wamtogole Yesu, na
vija vinhu saba va zahabu va kwikila taa vivo vibumbila saba va wanhu
wamtogole Yesu.

2

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Efeso

1 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu
ako Efeso wandike vino,
“Usenga uno olawa kwa ayo yogoga nhondo saba mumkono wake wa
kudila, heyo yotembela hagati ya vinhu saba va zahabu va kwikila taa.
2 Njuwa kila kinhu kiutendile, njuwa kuwamba kwako na kufunga umoyo
kwako. Njuwa kamba hudaha kukala na wanhu osang'hana gehile, avo
kuwageza waja olonga awo watumigwa lakini si watumigwa bule, na ku-
juwa kamba wavizi.
3 Gweye kubetela, kugaya mbuli ya kunisang'hanila na hubwelile
kuchugu bule.
4 Lakini nina mbuli ya kukuzuma, gweye sambi huninogela bule kamba
viuninogele aho haichanduso.
5 Gelegeza aho haugwile! Leka nzambi zako, sang'hana kamba viutendile
ichanduso. Kamba huleka nzambi zako, nokwiza kukisegesa kinhu chako
cha kwikila taa kulawa hanhu hake.
6 Lakini nokutogola kwa kinhu kimoja, gweye kugehila gowotenda
Wanikolai* kamba vinigehila nene.
7 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Imulungu
kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!
“Munhu yonda yahume nomuleka yaje matunda ga biki da ugima dili
mkihati cha Imulungu.

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Simuna

8 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu
ako Simuna wandike vino,
“Usenga uno olawa kwa ayo yeli wa ichanduso na wa ikimambukizo,
yakalile yafile, abaho kawa mgima kabili.
9 Nigajuwa magazo gako, vivija niujuwa ukiwa wako, hamoja ukweli
gweye kwa mgoli! Nijuwa vija viwakubezile waja oikema Wayahudi lakini
siyo Wayahudi wao kibumbila cha Mwenembago!
10 Sikuudumbe gaja gonda gakutende ugaye. Tegeleza! Mwenembago
kowageza na wanhu wayagwe kumwenu ogodekigwa mkifungo, na mogaya
kwa siku longo, mukale kwa kutamaniligwa kwa chochose hata kamba kufa,
na niye nowagwaa nhunza ya ugima.
11 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Imulungu
kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!
“Munhu yonda yahume honda yalumizigwe na ifa ya kabili.

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Peligamoni

12 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu
ako Peligamoni wandike vino,
“Usenga uno olawa kwa ayo yeli na panga dikanha kuno na kuno.
13 Nihajuwa hanhu aho houkala, aho kili kigoda cha undewa wa Mwen-
embago. Lakini gweye kwa mkweli kumwangu, hulekile bule kunitamanila
hata mna ikipindi kija munhu wangu Antipasi yotamaniligwa mna ikila
kiyolonga, viyakomigwe aho hakili kigoda cha Mwenembago.

---

* **2:6** Wanikolai wawafundiza wanhu vihile, kamba odaha kugendelela kutenda mbuli zihile na hawananga bule loho zao kwavija loho ayo ikomboligwe lakini lukuli lofa.

14 Lakini ning'hali na mbuli ndodo kumwako, kuna wanhu kumwako okweleleza mafundizo ga Balaamu, yamfundize Balaki yawekile ng'hwalo wanhu wa Izilaeli watende nzambi kwa kuwasusumiza waje ndiya ilavigwe kwa vinyago va imilungu na watende ugoni.
15 Vivija kuna wanhu kumwenu okweleleza mafundizo ga Wanikolai.
16 Avo, lekeni nzambi zenu! Kamba hamuleka, sambi baha nokwiza kuitowa na wanhu awo kwa panga dilawa mmulomo wangu.
17 "Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Imulungu kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!
"Wanhu onda wahume nowagwaa ndiya ifisigwe ikemigwa mana. Vivija nomgwaa kila munhu dibwe zelu jandikigwe twaga da sambi hadijuwigwe na munhu yoyose ila ayo yadibokele.

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Tuatila

18 "Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Tuatila wandike vino,
"Usenga uno olawa kwa Mwana wa Imulungu, yeli na meso gong'ala kamba moto ukwaka, na magulu gong'ala kamba shaba isomigwe.
19 Nizijuwa mbuli zose ziusang'hana. Niujuwa unogelwa wako na kutamanila kwako na vija viuwataza wayagwe na kufunga umoyo kwako. Nojuwa sambi kotenda goya ng'hani kubanza aho haichanduso.
20 Lakini nina mbuli ya kukuzuma, gweye komtogolela mtwanzi ija Yezebeli, yoikema mwenyego mtula ndagu. Kwa mafundizo gake kawalongoza vihile wasang'hanaji zangu kwa kuwatenda watende ugoni na kuja ndiya ilavigwe kwa vinyago va imilungu.
21 Nimgwaa kipindi cha kuleka nzambi zake, lakini halonda kuleka ugoni wake.
22 Avo, nomwika mulusazi baho heyo na wose watendile nayo ugoni ogaya ng'hani. Notenda avo sambi kamba hawalekile nzambi zao ziwatendile nayo.
23 Vivija nowakoma wanhu omkweleleza, abaho vibumbila vose va wanhu onhogola vojuwa kamba nene heyo nilola goya goyogesa na goyolonda kila munhu. Nomuliha kila imoja wenu kamba vimsang'hane.
24 "Lakini wayagwe wenu mukala kuko Tuatila hamugakweleleze mafundizo gake Yezebeli na hamuifunzile mbuli zija zikemigwa na wanhu wayagwe kamba mbuli za Mwenembago ziifisile ng'hani. Nowalongela mweye siwadikwa bule mzigo uyagwe.
25 Lakini gogeni ng'hani kija kimufunzigwe mbaka vondanize.
26 Munhu yonda yahume, ija yogendelela mbaka kuuhelelo kusang'hana gonilonda, nomgwaa udahi wa kuwatawala wanhu wa isi zose.
27 Kowatawala kwa mkongoja wa zuma na kowabena vihande vihande kamba nongo.
28 Udahi unimgwaa munhu ayo awo udahi uuja unigweleligwe na Tatangu na niye nomgwaa tondo ng'andu.
29 "Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Imulungu kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!

3

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Salide

1 "Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Salide wandike vino,

“Usenga uno olawa kwa ayo yeli na loho saba za Imulungu na nhondo saba. Nijuwa kija kiusang'hana, nojuwa kamba kujuwika kwa mgima kumbe kufa!
2 Avo, lamuka! Ukigangamize kija kiuli nacho king'hali hakina potela chose. Kwavija mbaka sambi ning'hali sinagona gaja gousang'hana kamba genela gose mgameso ga Imulungu wangu.
3 Kumbuka kija kiufunzigwe na kija kiuhulike, vigoge na uleke nzambi zako. Kamba hukala meso bule, nokwizila kamba mbavi, na honda ujuwe kipindi cha kwiza kwangu.
4 Lakini mna wanhu wadodo ako Salide hawavifitize bule viwalo vao. Wanhu awo ofaya kutembela na nene kuno wavala viwalo vizelu.
5 Munhu yonda yahume kovazigwa vivo kwa viwalo vizelu, na sidisegesa bule twaga jake mna ikitabu cha ugima. Mgameso ga Tatangu na wasenga zake nolonga kwa mulomo wangu kamba heyo munhu wangu.
6 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Imulungu kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filadelifia

7 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Filadelifia wandike vino,
“Usenga uno olawa kwa ayo yong'ala na mkweli. Ayo yeli na luvugulo lwa Daudi, na yahavugula kuduhu yodaha kuhinda, na yahahinda kuduhu yodaha kuvugula.
8 Niijuwa kila mbuli yuusang'hana, nivugula lwivi mgameso gako na kuduhu munhu yodaha kuhinda. Njuwa goya kamba hamoja kuduhu nguvu ng'hani, lakini kuigoga mbuli yangu na hudilemile bule twaga jangu.
9 Tegeleza! Nowagala kumwako wanhu wa bumbila da Mwenembago, wanhu awo oikema Wayahudi kumbe siyo, lakini olonga uvizi. Avo, nowagala kumwako na nowatenda wakugwile kingubanguba ili wajuwe nikunogela.
10 Kwavija gweye kudigoga lagizo jangu da kufunga umoyo, na niye nokuhonya na magayo gonda geze mwiisi yose, kuwageza wanhu wose okala mwiisi.
11 Hima nokwiza. Goga ng'hani kija kiulinacho ili munhu yoyose sambiyakuboke nhunza yako ya kuhuma.
12 Ija yonda yahume nomtenda mhanda mng'anda ya Imulungu wangu, na honda yalawe bule mumo. Nokwandika kumwake twaga da Imulungu wangu na twaga da buga da Imulungu wangu, Yelusalemu ya sambi, yonda ihumuluke kuulanga kwa Imulungu wangu. Vivija nokwandika kumwake twaga jangu da sambi.
13 “Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Imulungu kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!

Usenga kwa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Laodikea

14 “Kwa msenga wa kuulanga wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Laodikea wandike vino,
“Usenga uno olawa kwa ayo yokemigwa, Ona, yotamaniligwa na yogubula ukweli, yeli chanduso cha vinhu vose viyaumbile Imulungu.
15 Njuwa kija kiusang'hane, njuwa kamba gweye huli uzizimi hebu moto. Vahanogile ng'hani gweye wahakuwile uzizimi hebu moto!
16 Lakini kwavija kwa lufufunhende, huli uzizimi hebu moto, nokudeka!
17 Gweye kolonga, ‘Niye na mgoli, ninacho kila kinhu kinonda, siswelile chochose.’ Lakini hujuwile bule viwili kwabule kinhu chochose! Gweye

kunyolila na kolondigwa oneligwe bazi na kwa mkiwa kwa mwazi na kwa msuwameso.
18 Nokugwaa magesa, gula kumwangu zahabu isunhigwe kwa moto, ili uwe na ugoli. Vivija gula viwalo vizelu uvale, ugubike kinyala cha kuwa mwazi. Vivija gula dawa ya meso ugabake meso gako ili udahe kulola.
19 Niye nomkomhokela na kumkoboza munhu yoyose inimnogela. Avo, wamba kusang'hana ganogile na uleke nzambi zako.
20 Tegeleza! Nokwima hana ulwivi na kugong'onda, munhu yoyose yohulika sauti yangu na kuvugula ulwivi, nokwingila mng'anda mmwake na kuja ndiya hamoja na heyo, na heyo koja hamoja na niye.
21 Munhu yonda yahume nomtenda yakale hamoja na nene mna ikigoda cha undewa, kamba vija niye vinihumile ng'hala hamoja na Tatangu mna ikigoda chake cha undewa.
22 "Munhu yeli na magwiti, yategeleze gaja goyolonga Loho wa Imulungu kwa vibumbila va wanhu wamtogole Yesu!"

4

Nhambiko ya ako kuulanga

1 Abaho ndagusiligwa kinhu kiyagwe, nyona lwivi luvuguligwa kuulanga. Na sauti ija imhulike ichanduso, iigalile na sauti ya mhalati, inongela, "Izo kuno uchanha, na niye nokulagusila gaja gonda galawilile aho kumwande."
2 Bahaja nimema Loho wa Imulungu, nyona kuko kuulanga kuna kigoda cha undewa, na imoja kakala mkigoda acho.
3 Ayo yakalile mkigoda acho kang'ala kamba dibwe da yasipi na akiki, pinde da Imulungu dikalile ding'ala kamba dibwe da zumalidi dikizunguluka kigoda cha undewa mhande zose.
4 Kuzunguluka kigoda cha undewa kukala na vigoda viyagwe malongo mabili na nne, na mvigoda avo wakala wavele malongo mabili na nne wavalile viwalo vizelu na wana taji ya zahabu mmapala.
5 Lumwesa, ng'huwa na mdudumo vilawa mkigoda cha undewa. Kuulongozi wa kigoda cha undewa kukala na viwenge saba vikwaka, viwenge avo, zizo loho saba za Imulungu.
6 Vivija kuulongozi wa kigoda cha undewa kukala na kinhu kamba bahali ya kiyoo, king'ala kamba dibwe dimetameta.
Aho hagati ya kigoda acho cha undewa kizungulukigwa banzi zose na viumbe vine vili na ugima. Viumbe vine vili na ugima vikala vimemile meso kuulongozi na kuchugu.
7 Kiumbe kili na ugima cha ichanduso kiigala na simba, cha kabili kiigala na ng'ombe, cha kadatu kikala na kihanga kamba cha munhu, na cha ikane kiigala na mhungu yoguluka.
8 Viumbe avo vine vili na ugima vikala na mabawa sita kila kimoja, gamemile meso kunze na mgati. Kuduhu kubwihila, imisi na ikilo vokwimba,
"Kang'ala, kang'ala, kang'ala, Mndewa Imulungu yeli na Udahi wose,
yakalile baha, yeli baha, na yonda yawe baha."
9 Kipindi viumbe avo vili na ugima, viwomgwaa ukulu, na kumtegeleza na kumulongela asente ayo yakalile mkigoda cha undewa ayo yeli mgima siku zose,
10 waja wavele malongo mabili na nne ogwa haulongozi wa ayo yakalile mkigoda cha undewa omgwila kingubanguba na kumtambikila ayo yeli mgima siku zose. Ozika taji zao kuulongozi wa kigoda cha undewa kuno olonga,

11 “Mndewa wetu na Imulungu wetu, kofaya,
kugweleligwa ukulu na kutegelezigwa na nguvu,
kwavija kulumba kila kinhu,
na kwa kulonda mwenyego viwa baho na vokoneka.”

5

Kitabu na Mwanang'hondolo

1 Abaho nyona kinhu kamba kitabu mumkono wa kudila wa ayo yakalile
mkigoda cha undewa, kikala chandikigwe banzi zose na kikala kifungigwe
fundo saba za uhota. 2 Abaho nimona msenga wa kuulanga yeli na
udahi, kakemelela kwa sauti, “Nani yofaya kubandula zifundo za uhota na
kukipumbulula ikitabu?”
3 Lakini kukala kuduhu yoyose kuulanga, hebu mwiisi, hebu hasi kowo-
chola wanhu wafile, yodaha kukipumbulula ikitabu acho na kulola mgati
yake.
4 Avo, niye nilila ng'hani kwavija kuduhu yofaya kukipumbulula kitabu
acho na kulola mgati yake.
5 Abaho, imoja wa waja iwavele kanongela, “Sikuulile. Lola! Simba wa
kabila da Yuda, mzukulu wa Daudi, kahuma, na kofaya kuzibandula zifundo
saba za uhota na kukipumbulula ikitabu.”
6 Abaho nyona hagati ha kigoda cha undewa, kema Mwanang'hondolo
kazungulukigwa banzi zose na viumbe vine vili na ugima na waja iwavele.
Ayo Imwanang'hondolo koneka kamba kachinjigwa kakala na mhembe
saba na meso saba, na zizo azo loho saba za Imulungu zitumigwe kila hanhu
mwiisi yose.
7 Ayo Imwanang'hondolo kanyalanhuka kakisola kija ikitabu mumkono
wa kudila wa ayo yakalile mkigoda cha undewa.
8 Bahaja viyakisolile acho ikitabu avo iviumbe vine vili na ugima hamoja
na waja iwavele malongo mabili na nne wagwa kingubanguba kuulongozi
wa Mwanang'hondolo. Kila imoja wao kakala na bango na bakuli za zahabu
zimemile ubani, ubani awo ako kupula kwa wanhu wa Imulungu.
9 Wemba lwila lwa sambi,
“Kofaya kukisola ikitabu
na kuzibandula zifundo zake za uhota.
Kwavija kukala uchinjigwe, na kwa damu yako kumgulila wanhu Imulungu,
kulawa kila kabila na ulonzi na isi na lukolo.
10 Kuwatenda undewa na walava nhosa na wamsang'hanile Imulungu wetu,
nao oilongoza isi yose.”
11 Abaho ndola, mhulika sauti za wasenga wa kuulanga wengi ng'hani,
kuduhu munhu yodaha kuwapeta! Wema kukizunguluka kigoda cha un-
dewa, na vija viumbe vine vili na ugima na waja iwavele,
12 walonga kwa sauti ng'hulu,
“Mwanang'hondolo yachinjigwe kofaya kubokela nguvu, udahi, ugoli, na
nzewele,
ukulu, kutegelezigwa na nhogolwa!”
13 Abaho nihulika kila kinhu kiumbigwe kuulanga, mwiisi, hasi kowochola
wanhu wafile, mbahali na vose vili mumo, vilonga,
“Kumwake ayo yakalile mkigoda cha undewa na kwa Mwanang'hondolo,
wabokele nhogolwa na kutegelezigwa na ukulu na udahi,
siku zose!”
14 Viumbe vine vili na ugima vilonga, “Ona!” Na waja iwavele wagwa
kingubanguba, watambika.

6

Mwanang'hondolo kobandula fundo za uhota

1 Abaho nimona Mwanang'hondolo kobandula fundo ya uhota ya ichanduso mna zifundo saba, nimuhulika imoja wa viumbe wane weli na ugima kolonga kwa sauti ng'hulu kamba ya ng'huwa, “Izo!”

2 Niye ndola, kumbe kukala na falasi imoja mzelu chuwee. Ayo yamkwelile kakala yagogile upinde, na kakala yagweleligwe taji. Kalawa kamba muhumaji na kugendelela kuhuma.

3 Abaho Mwanang'hondolo, kabandula fundo ya kabili ya uhota, nimuhulika kiumbe yeli na ugima wa kabili kolonga, “Izo!”

4 Niye ndola, kalawilila falasi iyagwe mdung'hu yau. Ayo yamkwelile kagweleligwa ng'honde ya kusegesa tindiwalo mwiisi, wanhu waikome. Ayo kagweleligwa panga kulu.

5 Abaho Mwanang'hondolo kabandula fundo ya kadatu ya uhota, nimuhulika kiumbe yeli na ugima wa kadatu kolonga, “Izo!” Niye ndola, kalawilila falasi mtitu fii. Ayo yamkwelile kakala yagogile kinhu kili na vinhu vibili va kupimila vinhu vizamile.

6 Nihulika kinhu kamba sauti ilawa kwa viumbe vine vili na ugima, ilonga, “Kibaba kimoja cha usage wa ngano kwa sente ya kusang'hana kwa siku imoja, na vibaba vidatu va shaili kwa sente ya kusang'hana siku imoja. Lakini sikuunange mavuta hebu divai!”

7 Abaho Mwanang'hondolo kabandula fundo ya ikane ya uhota, nimuhulika kiumbe yeli na ugima wa ikane kolonga, “Izo!”

8 Ndola kalawilila falasi imoja nyaubundi. Ayo yamkwelile kakemigwa, Ifa na kowochola wanhu wafile kamkweleleza kuchugu. Wagweleligwa udahi kwa lobo imoja ya isi yose wawakome kwa kuitowa na nzala na mitamu na ming'onyo mikali.

9 Abaho Mwanang'hondolo kabandula fundo ya itano ya uhota. Hasi ya upango wa kulavila nhosa nyona loho za wanhu wakomigwe mbuli ya kuwapetela wanhu usenga wa Imulungu na mbuli ya kugendelela kugoga usindila wao.

10 Wakemelela ng'hani, “Go Mndewa utawalaga, ung'alile na mkweli! Lini vonda uwataguse wanhu wa mwiisi na kuwakoboza kwa kutukoma siye?”

11 Kila imoja wao kagweleligwa kiwalo kitali kizelu, walongeligwa wabete kipindi kidodo, mbaka vonda wenele wasang'hanaji wayao na wayao wamtogole Yesu onda wakomigwe kamba viwakomigwe wao.

12 Abaho nimona Mwanang'hondolo kobandula fundo ya sita ya uhota. Kukala na mtigisiko mkulu wa isi, zuwa dikala titu fii kamba kaniki, mbalamwezi ikala dung'hu yau kamba damu.

13 Nhondo zilagala mwiisi kamba ng'hoga vizilagalaga, kipindi vizitigisigwa na beho kulu.

14 Ulanga usegela kamba vija mkeka viukunzigwa, vigongo vose na visiwa visegesigwa.

15 Abaho, wandewa wa mwiisi, wakulu, wakulu wa wakalizi, wanhu wagoli, wanhu weli na nguvu na wanhu wose wayagwe watumwa na wakomboligwe waifisa mzimhango na mna imibwe kuvigongo.

16 Wavilongela vigongo na mibwe mikulu, “Tulagalileni mtufise kutali na meso ga ayo yakalile mkigoda cha undewa na kutali ya ng'hasiliki za Mwanang'hondolo!

17 Kwavija siku yao ya kutagusa ivika, nani yodaha kuigomesa na kwima?”

7

Wanhu wayagwe wa Izilaeli okwikigwa vilaguso

1 Abaho niwona wasenga wane wa kuulanga wema kuna izibanzi nne
za mwiisi, wazigoga beho nne za mwiisi ili beho sikudibume hata kidogo
mwiisi, hebu mbahali hebu mmibiki.
2 Abaho nimona msenga iyagwe wa kuulanga kalawa mwambu wa kudi-
lawila zuwa, kuno kagoga kinhu cha Imulungu yeli mgima cha kwikila
kilaguso. Kakemelela kawalongela wasenga awo wane wa kuulanga wag-
weleligwe udahi wa kunanga isi na bahali.
3 Msenga ayo wa kuulanga kalonga, “Sikumwiinange isi hebu bahali hebu
mibiki, mbaka tuwekile vilaguso mvihanga vao watumigwa wa Imulungu
wetu.”
4 Abaho mhulika wingi wa wanhu wekigwe vilaguso mvihanga vao,
wakala wanhu laki imoja na elufu alobaini na nne kulawa mna gamakabila
longo na mabili ga Izilaeli.
5 Kabila da Yuda walawa wanhu elufu kumi na mbili wekigwa vilaguso na
kabila da Lubeni wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Gadi wanhu elufu
kumi na mbili.
6 Kabila da Asheli wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Nafutali wanhu
elufu kumi na mbili na kabila da Manase wanhu elufu kumi na mbili.
7 Kabila da Simeoni wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Lawi wanhu
elufu kumi na mbili na kabila da Isakali wanhu elufu kumi na mbili.
8 Kabila da Zabuloni wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Yusufu
wanhu elufu kumi na mbili na kabila da Benjamini wanhu elufu kumi na
mbili.

Wanhu kulawa kila kabila

9 Abaho ndola, nyona lunhu lwa wanhu mkulu ng'hani, kuduhu munhu
yodaha kuwapeta, wanhu awo walawa kila isi na lukolo na ulonzi na
kabila. Wema kuulongozi wa kigoda cha undewa na kuulongozi wa
Mwanang'hondolo. Wavala viwalo vizelu na wagoga mibunho ya biki da
mtende.
10 Wakemelela ng'hani, “Ukombola olawa kwa Imulungu wetu, yokala
mkigoda cha undewa, na vivija olawa kwa Mwanang'hondolo!”
11 Wasenga wose wa kuulanga wema kukizunguluka kigoda cha undewa.
Awo iwavele na viumbe vine vili na ugima wagwa kingubanguba kuulon-
gozi wa kigoda cha undewa, watambika kwa Imulungu,
12 walonga, “Ona! Nhogolwa na ukulu na nzewele na kulonga asente na
kutegelezigwa na nguvu na udahi, ugweleligwe gweye Imulungu wetu siku
zose! Ona!”
13 Imoja wa waja iwavele kambuza, “Wano wavalile viwalo vizelu wanhu
gani? Na olawa kwahi?”
14 Niye nimwidika, “Go mkulu, gweye kujuwa.”
Nayo kanongela, “Wano awo wahonyeke mna gamagayo makulu. Wavi-
fuwa viwalo vao kwa damu ya Mwanang'hondolo, viwa vizelu chuwee.
15 Lekaavo wema kuulongozi wa kigoda cha undewa wa Imulungu na
omsang'hanila imisi na ikilo mng'anda yake. Ayo yokala mkigoda cha
undewa kokala nao na kowakaliza.
16 Honda wone nzala hebu ng'hilu hebu zuwa hebu vuke kali honda
diwasome kabili,
17 kwavija Mwanang'hondolo yeli hagati ya kigoda cha undewa kokuwa
msusilaji wao, nayo kowalongoza mna inzasa ya mazi gogala ugima. Nayo
Imulungu kogahangusa mahozi gao mgameso gao.”

8

Fundo ya saba ya uhota

1 Mwanang'hondolo viyabandule fundo ya saba ya uhota, ako kuulanga
kukala tuulu, kwa kipindi cha nusu saa.
2 Abaho niwona wasenga saba wa kuulanga wema kuulongozi wa Imu-
lungu, wagweleligwa mhalati saba.
3 Msenga iyagwe wa kuulanga yakalile na kiya cha zahabu cha kusomela
ubani, keza kema kuulongozi wa upango wa kulavila nhosa. Kagweleligwa
ubani mwingi na kupula kwa wanhu wa Imulungu, yavilave nhosa muu-
pango wa zahabu uli kuulongozi wa kigoda cha undewa.
4 Yosi da ubani hamoja na kupula kwa wanhu wa Imulungu vichola
uchanha kulawa mmakono ga msenga ayo wa kuulanga yemile kuulongozi
wa Imulungu.
5 Abaho ayo imsenga wa kuulanga kasola kiya cha kwikila ubani, keka
makala ga moto kulawa muupango wa kulavila nhosa, kakipigisa ikiya
mwiisi. Kukala na ng'huwa, mdudumo mimwesa na mtigisiko wa isi.

Mhalati ya ichanduso mbaka ya ikane

6 Abaho awo iwasenga saba wa kuulanga wakalile na mhalati saba wait-
anda kuzitowa.
7 Msenga wa kuulanga wa ichanduso katowa mhalati yake. Mvula ya
mabwe na moto, vihanganyigwe na damu vikutuligwa mwiisi. Selusi imoja
ya isi ilukula na selusi imoja ya mibiki ilukula na mijani mibisi yose ilukula.
8 Msenga wa kabili wa kuulanga katowa mhalati yake. Kinhu kamba
lugongo lukulu lukwaka moto lwasigwa mbahali. Selusi imoja ya bahali
igaluka damu,
9 selusi imoja ya viumbe vili mbahali vifa na selusi imoja ya ngalawa
ng'hulu zinangika.
10 Msenga wa kadatu wa kuulanga katowa mhalati yake. Nhondo ng'hulu,
ikwaka kamba wenge da moto, igwa kulawa kuulanga na igwila selusi imoja
ya mizanda ya mazi na vizanda.
11 Nhondo ayo yokemigwa, “Usungu.” Avo selusi imoja ya mazi gakala
usungu, wanhu wengi wafa mbuli ya mazi gago, kwavija mazi gagaluka
kuwa masungu.
12 Abaho msenga wa ikane wa kuulanga katowa mhalati yake. Zuwa na
mbalamwezi na nhondo vitowigwa na vagiza selusi imoja ya udahi wake wa
kumwemwesa. Selusi imoja ya imisi ikala kuduhu mulenge wa zuwa, vivija
selusi imoja ya ikilo ikala kuduhu mulenge wa mbalamwezi na nhondo.
13 Abaho ndola, nimuhulika mhungu koguluka uchanha ng'hani kuu-
langa kuno kokemelela, “Ogaya, ogaya, ogaya! Wanhu okala mwiisi, awo
iwasenga wadatu wa kuulanga wasigale, wahatowa mhalati zao!”

9

Mhalati ya tano

1 Abaho msenga wa tano wa kuulanga katowa mhalati yake. Nyona
nhondo ikalile ilagale mwiisi, nayo igweleligwa luvugulo lwa mwina wa
kolombo dilibule uhelelo.
2 Ayo inhondo ifungula umwina wa kolombo dilibule uhelelo, na yosi kulu
difililika kamba yosi kulu da biwi disomigwa. Zuwa na ulanga vigeligwa ziza
mbuli ya yosi dijo.
3 Nzige walawa kudiyosi dijo, wengila mwiisi, wagweleligwa nguvu
kamba ya inge.

4 Walongeligwa sikuwanange mijani hebu mibiki hebu kinhu chochose
kihandigwe. Lakini wawanange wanhu waja waiyeka welibule kilaguso cha
Imulungu mvihanga vao.
5 Nzige awo walongeligwa sikuwawakome wanhu awo, lakini
wawadununze kwa miyezi mitano. Usungu wa madununzo gago uigala na
usungu wa kufuliligwa na inge.
6 Kipindi acho chose wanhu oizahila ifa, lakini honda waipate bule.
Osulukila kufa, lakini ifa yokala kutali nao.

7 Nzige awo wakoneka kamba falasi waitandile kwa kuitowa. Mmapala
gao wakala na vinhu kamba taji za zahabu, na vihanga vao vikala kamba
vihanga va wanhu.
8 Mvili zao ziigala na mvili nhali za watwanzi na meno gao gaigala na
meno ga simba.
9 Mhambaga zao zigubikigwa na kinhu kamba ngao ya zuma. Sauti ya
mabawa gao iigala na sauti ya mwanza wa mituka ibululigwa na falasi
ochola kuing'hondo.
10 Wakala na mikila na miba kamba ya inge, kwa mikila ayo wakala na
nguvu ya kuwalumiza wanhu kwa kipindi cha miyezi mitano.
11 Wakala na mndewa yakalile yowalongoza, nayo ayo msenga wa Mwen-
embago yakalile mkulu wa kolombo dilibule uhelelo. Twaga jake kwa
kiebulania Abadoni na kwa Kigiliki Apolioni, fambulo jake, “Mnangaji.”

12 Magayo gaichanduso gabita, lakini gang'hali gayagwe mabili gokwiza.

Mhalati ya sita

13 Abaho msenga wa sita wa kuulanga katowa mhalati yake. Mhulika sauti
yolawa mna izimhembe nne za upango wa kulavila nhosa utengenezigwe
kwa zahabu uli kuulongozi wa Imulungu.
14 Sauti ayo imulongela msenga wa sita wa kuulanga yakalile na mhalati,
“Walekese wasenga wane wa Mwenembago wagodekigwe hana ulwanda
mkulu wa Fulate!”
15 Nayo kawafungulila wasenga awo wane wakalile watandigwe mbuli ya
saa ayo ya siku na mwezi awo na mwaka awo, ili wawakome selusi imoja ya
wanhu.
16 Mhulika uwingi wa wakalizi okwela falasi wakala milioni magana
mbili.
17 Vino vivo vinyonile vindagusiligwe, nyona falasi na waja owakwela,
wakala na ngao mzimhambaga zao ndung'hu kamba moto na buluu na
njano. Mapala ga falasi awo gakala kamba mapala ga simba, mumilomo yao
vilawa moto na yosi na baluti ikwaka.
18 Selusi imoja ya wanhu wose mwiisi wafa mbuli ya mikubulo ayo
midatu, nayo ni moto yosi na baluti ikwaka vilawile mumilomo yao.
19 Nguvu ya falasi awo ikala mna imilomo yao na mna imikila yao. Mikila
yao iigala na mgendela hasi na ikala na mapala, kwa mikila ayo wawalumiza
wanhu.

20 Wanhu wayagwe wasigale, awo hawakomigwe na mikubulo ayo,
hawalekile gehile ga kutambikila vinhu viwatendile kwa makono gao.
Hawalekile kuvitambikila vinyamkela na vinyago va zahabu na shaba na
sente na mabwe na mibiki, vinhu havidahaga kulola hebu kuhulika hebu
kugenda.
21 Hawalekile ukomaji wao na uhawi na ugoni na ubavi.

10

Msenga wa kuulanga na kitabu kidodo

1 Abaho nimona msenga iyagwe wa kuulanga yeli na udahi kohumuluka
kuulanga. Kakala yavazigwe wingu na pinde da Imulungu kudipala jake.
Kihanga chake kikala kamba zuwa, na magulu gake kamba mhanda za
moto.
2 Mumkono wake kakala yagogile kitabu kidodo kifunguligwe. Keka
uchanha ya bahali mgulu wake wa mkono wa kudila na wa kumoso keka
mwiisi inyalile.
3 Kakemelela ng'hani kamba simba yong'ula. Viyamambukize
kukemelela, ng'huwa saba zidika kwa kubuma.
4 Bahaja vizilongile zija zing'huwa nilonda kwandika, lakini mhulika sauti
kulawa kuulanga, ilonga, "Mbuli azo zilongigwe na ng'huwa saba zifise,
sambiuzandike!"
5 Abaho msenga ayo wa kuulanga inimonile kema uchanha ya bahali na
uchanha ya isi, kenula mkono wake wa kudila uchanha kuulanga,
6 kaiduwila kwa twaga da Imulungu yeli mgima siku zose, yaumbile
ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili mumo. Kalonga, "Kipindi cha
kubetela kibita!
7 Lakini kipindi imsenga wa saba wa kuulanga yahatowa mhalati yake,
Imulungu komambukiza mbuli zake za kifiso kamba viyawapetele watula
ndagu, awo iwasang'hanaji zake."
8 Abaho sauti ija imhulike aho haichanduso kulawa kuulanga, inongela
kabili, "Genda kakisole kitabu kifunguligwe kili mumkono wa msenga wa
kuulanga yemile mbahali na mwiisi inyalile."
9 Avo nimcholela ayo imsenga wa kuulanga, nimpula yanigwee acho
ikitabu kidodo. Kanongela, "Sola ukije, mmulomo wako chokuwa cha mulile
kamba uki, lakini mna iinda chokuwa cha usungu!"
10 Nikisola kitabu acho kidodo mumkono wa msenga ayo wa kuulanga
nikija, mmulomo kikala cha umulile kamba uki, lakini vinikidile mna iinda
kikala usungu.
11 Abaho nongeligwa, "Kolondigwa upete kabili usenga wa Imulungu
mbuli ya wanhu wa kila isi na lukolo na ulonzi na wandewa wakulu!"

11

Wanhu wabili wavonile na kulonga

1 Abaho ngweleligwa ludete kamba kibiki cha kupimila, nongeligwa,
"Genda kapime ng'anda ya Imulungu na upango wa kulavila nhosa na
uwapete wanhu omtambikila Imulungu mumo.
2 Lakini sikuupime lubuga lwa kunze ya Ng'anda ya Imulungu, kwavija
wagweleligwa wanhu haweli Wayahudi, wao odibojoga buga ding'alile kwa
kipindi cha miyezi malongo mane na mbili.
3 Nowatuma wanhu zangu wabili, olonga usenga wa Imulungu kwa siku
elufu moja magana mabili na malongo sita kuno wavala vikumbi."
4 Wanhu awo wabili onda walonge mbuli yangu awo walongigwe kamba
mibiki mibili ya mizeituni na vinhu vibili va kwikila taa vili kuulongozi wa
Mndewa wa isi.
5 Munhu yoyose yahageza kuwalumiza, moto ulawa mmilomo yao
owasakaza wanhu wawehile, na munhu yoyose yonda yageze kuwalumiza
kokomigwa kamba vivo.

6 Kipindi vonda wapete usenga wa Imulungu, okuwa na udahi wa kufunga
ulanga ili mvula sikuitowe. Wana udahi wa kugalusa mazi kuwa damu,
vivija wana udahi wa kugala mikubulo mwiisi kipindi wahalonda.
7 Wahamambukiza kulonga usenga wao, ng'onyo dilawa kudikolombo
dilibule uhelelo doitowa nao. Najo dowahuma na dowakoma.
8 Mitufi yao yokala mna zinzila za buga kulu, hanhu hayawambigwe
Mndewa wao. Twaga da kugwaza da buga dijo Sodoma hebu isi ya Misili.
9 Wanhu kulawa kila isi na lukolo na ulonzi na kabila oilola mitufi yao kwa
siku ndatu na nusu na honda watogole izikigwe.
10 Wanhu okala mwiisi oideng'helela ifa ya wanhu awo wabili. Otenda
nyimwilinyimwili na kuigwaa nhunza, kwavija watula ndagu awo wabili
wawagaza ng'hani wanhu wa mwiisi.
11 Zahamala siku azo ndatu na nusu, mhumuzi ya ugima kulawa kwa
Imulungu iwezila na kuwengila, na hewo wema wima na wanhu wose
wawone wengilwa bwembwe.
12 Abaho watula ndagu awo wabili wahulika sauti ng'hulu kuulanga,
ilonga, “Izoni kuno!” Wachola kuulanga mna diwingu, kuno wanhu wawe-
hile owalola.
13 Kipindi kikija kukala na mtigisiko mkulu ng'hani wa isi, hanhu ha
longo ha isi inangika, na wanhu elufu saba wakomigwa kwa mtigisiko
awo. Wanhu wasigale wadumba ng'hani, wamgwaa ukulu Imulungu wa
kuulanga.
14 Magayo gakabili gabita, lakini gang'hali gakadatu gokwiza sambi.

Mhalati ya saba

15 Abaho msenga wa saba wa kuulanga katowa mhalati yake, kukala na
sauti ng'hulu kuulanga, ilonga, “Sambi undewa wa mwiisi wa Mndewa
Imulungu wetu na Kilisito iyamsagule. Nayo kotawala siku zose!”
16 Abaho waja iwavele malongo mabili na nne wakalile kuulongozi wa
Imulungu mna ivigoda, wagwa kingubanguba, watambika kwa Imulungu,
17 walonga,
“Tokugwaa asente Imulungu uli na Udahi wose,
uli baha na ukalile baha!
Kwavija kwa nguvu yako ng'hulu, kusonga kutawala!
18 Wanhu wa isi zose wagevuzika,
lakini kipindi cha ng'hasiliki yako kivika,
kipindi cha kutagusigwa wanhu wafile.
Kipindi kivika cha kuwagwaa nhunza watula ndagu, awo iwasang'hanaji
wako,
wanhu wako wose okugwaa ukulu,
wakulu kwa wadodo.
Kipindi cha kuwananga wanhu wanangile isi kivika!”
19 Ng'anda ya Imulungu kuulanga ivuguligwa, na sanduku da lagano
joneka mumo. Kukala na mimwesa na mdudumo na ng'huwa na mtigisiko
wa isi na mvula ng'hulu ya mabwe.

12

Mtwanzi na Zoka kulu

1 Abaho kilaguso cha kukanganya choneka kuulanga. Kukala na mtwanzi
yavalile zuwa na yakalile na mbalamwezi mmagulu gake na kudipala jake
kavala taji ya nhondo longo na mbili.
2 Kakala na inda, na kalila kwa usungu kamba usungu wa kulela mwana.

3 Abaho kilaguso kiyagwe cha kukanganya choneka kuulanga. Zoka kulu
dung'hu yau na dikala na mapala saba na mhembe longo, na kila pala dikala
na taji.
4 Zoka dijo kwa kila jake dibulula selusi imoja ya nhondo za kuulanga na
dizasila mwiisi. Najo dima kuulongozi wa mtwanzi yuyo yakalile yolonda
kulela, ili baho imwana yahavumbuka dimsukile.
5 Abaho, mtwanzi yuyo kalela mwana wa kimbigalo, yonda yawatawale
wanhu wa isi zose kwa mkongoja wa zuma lakini imwana kasoligwa na
kugaligwa kwa Imulungu kuna ikigoda chake cha undewa.
6 Mtwanzi yuyo kakimbilila kuluwala, hanhu hayamtandile Imulungu,
kuko kalolesigwa kwa siku elufu moja magana mabili na malongo sita.
7 Abaho kulawilila ng'hondo kuulanga. Mikaeli na wasenga wayage wa
kuulanga waitowa na zoka dijo, najo dizoka hamoja na wasenga zake
diitowa nao,
8 lakini zoka dijo na wasenga zake wahumwa, hawakalile na hanhu
hakukala kuko kuulanga.
9 Avo zoka dijo kulu jasigwa hasi, najo dijo zoka da umwaka, dikemigwa
ija Imdumuka hebu Mwenembago, najo dijo diwavizila wanhu wose wa
mwiisi. Jasigwa hasi mwiisi hamoja na wasenga zake.
10 Abaho mhulika sauti kuulanga ilonga, “Sambi Imulungu kawakombola
wanhu wake na Imulungu mndewa wetu kolagusa nguvu zake! Sambi
Kilisito iyamsagule kalagusa mamulaka gake! Kwavija yuyo yakalile yok-
wima kuulongozi wa Imulungu imisi na ikilo kuwalavila vitala ndugu zetu
kasigwa hasi.
11 Ndugu zetu wadihuma kwa damu ya Mwanang'hondolo na kwa kuwa-
longela wayagwe mbuli ya Imulungu, kwavija hawaunogele ugima wao na
waitanda hata kufa.
12 Avo deng'helela gweye ulanga na wose okala mumo! Lakini zogaya
isi na bahali! Kwavija Mwenembago keza kumwenu, kuno kamema
ng'hasiliki, kajuwa kamba kasigaza kipindi kidodo.”
13 Zoka dijo vijone jasigwa mwiisi, disonga kumsaka mtwanzi ija yalelile
mwana wa ikimbigalo.
14 Mtwanzi yuyo kagweleligwa mabawa mabili ga mhungu mkulu ili
yaguluke kutali na zoka dijo, mbaka hanhu hake kuko kuluwala, kuko
kokala goya kwa miyaka midatu na nusu.
15 Abaho, dizoka dideka mazi mengi kamba ga lwanda mkulu, gamuwinza
kuchugu mtwanzi yuyo ili gamkulule.
16 Lakini isi imtaza mtwanzi yuyo, igubuka na kugafonza mazi galawile
mmulomo wa zoka dijo.
17 Avo zoka dijo digevuzika ng'hani, disegela dichola kuitowa na wana
wayagwe wa mtwanzi yuyo, awo wao wanhu ogoga malagizo ga Imulungu
na ogoga ukweli ugubuligwe na Yesu.
18 Abaho zoka dijo dima kumgwazo wa ibahali.

13

Ming'onyo mibili

1 Abaho nijona ng'onyo dolawa mbahali. Dina mhembe longo na mapala
saba, uchanha ya kila mhembe kukala na taji na uchanha ya kila pala kukala
na twaga da kumuliga Imulungu.
2 Ng'onyo dijo diigala na duma, na dina mifumbi kamba ya dubu na lomo
jake diigala na lomo da simba. Zoka dijo dimgwaa ajo ding'onyo nguvu yake
na kigoda chake cha undewa na udahi wake.

3 Pala dimoja da ng'onyo ajo joneka na ng'hovu ya londa dilondile
kumkoma, lakini londa jake dihona. Wanhu wa mwiisi yose wakanganya
na kudikweleleza.
4 Wanhu wose waditambikila zoka dijo kwavija dimgwaa ajo ding'onyo
udahi wake. Vivija waditambikila ajo ding'onyo walonga, “Nani yaigalile na
ng'onyo dino? Nani yodaha kuitowa najo?”
5 Abaho ajo ding'onyo ditogoleligwa kulonga mbuli za kuitapa na ku-
muliga Imulungu, digweleligwa udahi kwa kipindi cha miyezi malongo
mane na mbili.
6 Avo disonga kumuliga Imulungu, kadiliga twaga da Imulungu na hanhu
hoyokala na wose okala kuulanga.
7 Ng'onyo ajo ditogoleligwa kuitowa na wanhu wa Imulungu na di-
wahuma, na digweleligwa udahi kwa wanhu wa kila isi na lukolo na ulonzi
na kabila.
8 Wanhu wose okala mwiisi oditambikila ng'onyo ajo, ila waja waiyeka
matwaga gao gandikigwe mna ikitabu cha ugima cha Mwanang'hondolo
yachinjigwe isi ing'hali hainalumbigwa.
9 “Munhu yeli na magwiti yategeleze!
10 Munhu yekigwe kwa kugogigwa, kogogigwa, munhu yekigwe kwa
kukomigwa kwa sime, kokomigwa kwa sime. Luno lukemo kwa wanhu wa
Imulungu wafunge umoyo na watamanile.”
11 Abaho nijona ng'onyo diyagwe dolawa mwiisi. Dikala na mhembe mbili
kamba mhembe za ng'hondolo, dilonga kamba dija dizoka.
12 Dikala na udahi wose wa ajo ding'onyo da ichanduso, na diusang'hanila
udahi awo hanhu ha ajo ding'onyo. Diinanahiza isi yose na wanhu okala
mumo waditambikile ng'onyo ajo da ichanduso dikalile na londa kudipala
abaho dihona.
13 Avo, ng'onyo ajo da kabili ditenda unzonza mkulu, mbaka moto kulawa
kuulanga uhumuluka hasi mgameso ga wanhu.
14 Diwavizila wanhu okala mwiisi kwa kubitila unzonza diutendile hanhu
ha ng'onyo da ichanduso. Ajo ding'onyo diwalongela wanhu wazenge
sanamu kwa kuditogola ding'onyo dikalile dilumile kwa sime lakini diwa
gima kabili.
15 Ng'onyo ajo da kabili ditogoleligwa kulava mhumuzi ya ugima kwa
ayo isanamu ya ding'onyo da ichanduso, ili ayo isanamu idahe kulonga na
kuwakoma wanhu walekile kuitambikila.
16 Vivija ajo ding'onyo diwananahiza wanhu wose, wadodo kwa wakulu,
wagoli kwa wakiwa, watumwa kwa wanhu wakomboligwe, wekigwe kila-
guso mna imikono yao ya kudila hebu mvihanga.
17 Kuduhu munhu yodaha kugula hebu kuchuuza kinhu kamba kabule
kilaguso acho, kilaguso acho ni twaga da ajo ding'onyo hebu namba za twaga
dijo.
18 Hano holondigwa nzewele! Munhu yeli na nzewele kodaha kufambula
namba za ng'onyo dijo, kwavija namba azo zokwima kwa twaga da munhu.
Namba azo ni magana sita na malongo sita na sita.

14

Mwanang'hondolo na wanhu zake

1 Abaho niluwona Lugongo lwa Sayuni na Mwanang'hondolo kema
uchanha yake, kakala na wanhu laki moja na elufu alobaini na nne, mvi-
hanga vao wakala wandikigwe twaga da Mwanang'hondolo na twaga da
Tatake.

2 Mhulika sauti kulawa kuulanga, iigalile na mazi mengi vigokilima na
mdudumo. Sauti imhulike ikala kamba sauti ya watowa bango viwotowa
bango jao.
3 Wakala okwimba lwila lwa sambi kuulongozi wa kigoda cha undewa na
kuulongozi wa viumbe vine vili na ugima na waja iwavele. Kuduhu munhu
yadahile kuifunza lwila lulo ila wanhu waja waiyeka laki moja na elufu
alobaini na nne wakomboligwe mwiisi.
4 Wanhu awo wakala waikile goya na hawanawasa bule na watwanzi.
Wao omkweleleza Mwanang'hondolo kokose koyochola. Wakomboligwa
kulawa mgati mwa wanhu, wawa wanhu wa ichanduso kulavigwa kwa
Imulungu na kwa Mwanang'hondolo.
5 Wanhu awo hawana longa uvizi wowose, na wabule kinhu chochose
kihile kumwao.

Wasenga wadatu wa kuulanga

6 Abaho nimona msenga iyagwe wa kuulanga kozumha kuulanga, kakala
na Mbuli Inogile ilibule uhelelo kowapetela wanhu wa mwiisi, kila kabila na
lukolo na ulonzi na isi.
7 Kalonga kwa sauti ng'hulu, “Mdumbeni Imulungu na mumgwee ukulu!
Kwavija kipindi chake cha kuwatagusa wanhu wa mwiisi kivika. Mtambik-
ileni yuyo yaumbile ulanga na isi na bahali na nzasa za mazi!”
8 Msenga wa kabili wa kuulanga kamkweleleza ayo wa ichanduso ka-
longa, “Digwa! Buga kulu da Babeli digwa! Diwagwelele wanhu wa isi zose
divai yake kali, divai iwatenda wanhu wasulukile kutenda ugoni!”
9 Msenga wa kadatu wa kuulanga kawakweleleza wayage wabili wa-
longole, kalonga kwa sauti ng'hulu, “Munhu yoyose yonda yaditambikile
ding'onyo na sanamu yake na munhu yekigwe kilaguso mkihanga chake
hebu mumkono wake wa kudila,
10 munhu ayo kong'wa divai ya ng'hasiliki ya Imulungu igidigwe mkikasi
cha ng'hasiliki yake bila kuhanganyigwa na mazi. Munhu ayo kogaya
muumoto na mabwe gokwaka mgameso ga wasenga wa kuulanga na
mgameso ga Mwanang'hondolo.
11 Yosi da moto uwadununza dokwela uchanha siku zose. Wanhu wadi-
tambikile ding'onyo ajo na sanamu yake na kwa munhu yoyose yekigwe
kilaguso cha twaga jake, honda wabwihile imisi na ikilo siku zose.”
12 Avo wanhu wa Imulungu waja ogoga malagizo ga Imulungu na omta-
manila Yesu olondigwa wafunge umoyo.
13 Abaho mhulika sauti kulawa kuulanga yolonga, “Yandika! Wamweda
wanhu waja kulawa sambi ofa kuno wailumba na Mndewa!”
Nayo Loho wa Imulungu kolonga, “Obwihila na magayo gao, kwavija gaja
gawasang'hane gowakweleleza.”

Wanhu wa mwiisi okwikigwa hamoja kamba zabibu

14 Abaho ndola nyona kukala na wingu zelu, na ayo yakalile mdiwingu
kaigala na Mwana wa Munhu. Kakala na taji da zahabu mdipala jake na
sengo ikutwa mumkono wake.
15 Abaho msenga iyagwe wa kuulanga kalawa mng'anda ya Imulungu
ako kuulanga, kakemelela kamulongela ayo yakalile mdiwingu, “Chonde,
sola sengo yako usenge vihandigwe, kwavija kipindi cha kusenga kivika,
vihandigwe mwiisi vikangala.”
16 Baho ayo yakalile mdiwingu kazungulusa sengo yake mwiisi, na vi-
handigwe mwiisi visengigwa.

17 Abaho msenga iyagwe wa kuulanga kalawa mng'anda ya Imulungu ako
kuulanga, nayo vivija kakala na sengo ikutwa.
18 Abaho msenga iyagwe wa kuulanga, yakalile mulolesaji wa moto,
kalawa muupango wa kulavila nhosa kamulongela kwa sauti ng'hulu ayo
msenga wa kuulanga yakalile na sengo ikutwa, “Sola sengo yako ikutwa
ukanhe vimvaba va zabibu vili mumgunda wa mizabibu uli mwiisi, kwavija
zabibu zipa!”
19 Ayo imsenga wa kuulanga kazungulusa sengo yake mwiisi kakanha
zabibu mvimvaba vake, kazipigisila hanhu ha kukamila zabibu, hanhu ha
ng'hasiliki ya Imulungu.
20 Zabibu zikamigwa hanhu aho hakalile kunze ya buga, na damu ikilima
kulawa hanhu aho kwa ugazi wa kuvikila mmulomo wa falasi kulawa hasi
na utali wa kilometa magana madatu.

15

Mikubulo saba

1 Abaho ndola kuulanga nyona kilaguso kiyagwe kikulu cha kukanganya.
Kukala na wasenga saba wa kuulanga wakalile na mikubulo saba ya uhelelo,
kwa mikubulo ayo saba ng'hasiliki ya Imulungu yokuwa imala.
2 Abaho nyona kinhu kamba bahali ya kiyoo ihanganyigwe na moto.
Vivija niwona wanhu waja wadihumile dija ding'onyo na sanamu yake na
dijo twaga jake dolagusigwa kwa namba. Wanhu awo wema kumgwazo wa
ija ibahali ya kiyoo kuno wagoga mabango gawagweleligwe na Imulungu.
3 Wemba lwila lwa Musa msang'hanaji wa Imulungu na lwila lwa
Mwanang'hondolo,
“Gweye Mndewa Imulungu uli na Udahi wose,
sang'hano zako ng'hulu na za unzonza!
Mndewa wa isi zose,
nzila zako zinoga na za ukweli!
4 Vino nani yoleka kukudumba gweye Mndewa?
Vino nani yoleka kudigwaa ukulu twaga jako?
Gweye wiiyeka ayo ung'alile.
Wanhu wa isi zose okwiza kumwako na kukutambikila,
kwavija kulagusa kotagusa bila kubagula.”
5 Vigabitile gano nyona ng'anda ya Imulungu kuko kuulanga ivuguligwa,
na mgati yake hema dilagusa Imulungu kabaho.
6 Avo waja iwasenga saba wa kuulanga wakalile na mikubulo saba
walawa mng'anda ya Imulungu, kuno wavala viwalo vitengenezigwe kwa
kitani inogile ing'ala na mikwiji ya zahabu ifungigwa kuzunguluka mham-
baga zao.
7 Abaho imoja wa viumbe vine vili na ugima kawagwaa awo iwasenga
saba wa kuulanga mabakuli saba ga zahabu gamemile ng'hasiliki ya Imu-
lungu, yeli mgima siku zose.
8 Ng'anda yose ya Imulungu imema yosi da ukulu na nguvu ya Imulungu,
kuduhu munhu yadahile kwingila mng'anda mbaka imale mikubulo ayo
saba ya waja iwasenga saba wa kuulanga.

16

Bakuli za ng'hasiliki ya Imulungu

1 Abaho mhulika sauti ng'hulu kulawa mng'anda ya Imulungu yo-
longa kwa waja iwasenga saba wa kuulanga, “Gendeni mkakutule mwiisi
mabakuli gago saba ga ng'hasiliki ya Imulungu.”

2 Msenga wa ichanduso wa kuulanga kasegela kakutula bakuli jake mwiisi. Milonda iluma ng'hani ilawilila kwa wanhu wose wakalile na kilaguso cha dija ding'onyo na wanhu waitambikile sanamu yake.
3 Abaho msenga wa kabili wa kuulanga kakutula bakuli jake mbahali. Mazi gose gawa damu kamba damu ya munhu yafile, na kila kiumbe kili na ugima mbahali kifa.
4 Abaho msenga wa kadatu wa kuulanga kakutula bakuli jake mna imizanda na mna zinzasa za mazi, vose viwa damu.
5 Nimuhulika msenga wa kuulanga mulolesaji wa mazi kolonga, “Gweye ung'alile, gweye uli baha na ukalile baha. Gweye kutagusa viilondigwa!
6 Kwavija weta damu ya wanhu wa Imulungu na watula ndagu, avo gweye kuwagwaa damu wang'we. Awo opata kija kiwalondeke!”
7 Abaho mhulika sauti kulawa muupango wa kulavila nhosa ilonga, “Ona, Mndewa Imulungu uli na Udahi wose! Nhaguso zako ni za kweli na vivo viilondigwa!”
8 Abaho msenga wa ikane wa kuulanga kakutula bakuli jake kudizuwa, zuwa dikala na nguvu ya kuwasoma wanhu kwa ukali wake.
9 Wanhu wasomigwa na zuwa na wadiliga twaga da Imulungu, yeli na udahi kwa mikubulo ayo. Lakini hawalekile bule nzambi zao na kumgwaa ukulu Imulungu.
10 Abaho msenga wa tano wa kuulanga kakutula bakuli jake aho hodikala dija ding'onyo. Ziza jenela muundewa wa ajo ding'onyo, na wanhu wailuma milimi yao mbuli ya usungu,
11 wamuliga Imulungu wa kuulanga kwa usungu wao na milonda, lakini hawalekile bule nzambi zao.
12 Abaho msenga wa sita wa kuulanga kakutula bakuli jake hana ulwanda mkulu wa Fulate. Mazi gake ganyala, avo nzila ilawilila kwa wandewa olawa mwambu wa kudilawila zuwa.
13 Abaho niwona vinyamkela wadatu waigalile na mibulwa, imoja kalawa mudilomo da dija dizoka na iyagwe mudilomo da dija ding'onyo na iyagwe mmulomo wa ija imtula ndagu wa uvizi.
14 Zino azo loho ndatu za vinyamkela otenda unzonza. Loho azo ndatu zochola kwa wandewa wose wa mwiisi, kuweka hamoja kwa ng'hondo mna isiku ng'hulu ya Imulungu yeli na Udahi wose.
15 Mndewa kolonga, “Tegeleza! Niye nokwiza kamba mbavi! Kamweda munhu yokala meso, na kuvala viwalo vake ili sikuyagende mwazi na kugwa kinyala mgameso ga wanhu.”
16 Abaho loho azo ziwagala hamoja awo iwandewa hanhu hokemigwa kwa Kiebulania Halimagedoni.
17 Abaho msenga wa saba wa kuulanga kakutula bakuli jake kuulanga. Mng'anda ya Imulungu kuna ikigoda cha undewa kulawa sauti, ilonga, “Imala kutendeka!”
18 Kulawilila mimwesa na mdudumo na ng'huwa na mtigisiko wa isi. Mtigisiko awo wa isi mkulu ng'hani haunalawila toka Imulungu yaumbe munhu.
19 Buga dija kulu ditulika vihande vidatu, mabuga gose ga mwiisi ganangika. Babeli buga kulu Imulungu hadisemwile kading'weza kikasi cha divai ya ng'hasiliki yake ng'hulu.
20 Visiwa vose visegela na vigongo navo havoneke kabili.
21 Mvula ya mabwe makulu geli na uzito wa kilo hamsini kila dibwe dimoja, iwatowela wanhu. Wanhu wamuliga Imulungu mbuli ya mikubulo ayo ya mvula ya mabwe kwavija ikala mikubulo mikulu ng'hani.

17

Mgoni mkulu na ding'onyo

1 Abaho imoja wa awo iwasenga saba wa kuulanga wakalile na mabakuli
saba, keza kanongela, “Izo nikulagusile nhaguso ya ija imgoni mkulu, najo
dijo buga kulu dizengigwe behi ya mazi mengi.
2 Wandewa wa mwiisi watenda nayo ugoni, na wanhu okala mwiisi
wakoligwa kwa divai ya ugoni wake.”
3 Ving'halile nolongozigwa na Loho wa Imulungu, nyona nosoligwa na
msenga wa kuulanga mbaka kuluwala. Kuko nimona mtwanzi kakala
uchanha ya ng'onyo dung'hu. Ng'onyo ajo jandikigwa kila hanhu matwaga
ga kumuliga Imulungu. Ng'onyo ajo dikala na mapala saba na mhembe
longo.
4 Mtwanzi ayo kakala yavalile kiwalo cha langi ya zambalau na udung'hu,
kakala yaihambile vinhu va zahabu na lulu na mabwe gayagwe ga bei
ng'hulu. Mumkono wake kagoga kikasi cha zahabu kimemile mbuli zigela
kinyala, zilaguse uchafu wa ugoni wake.
5 Mkihanga chake kandikigwa twaga dikalile na fambulo difisigwe, “Ba-
beli buga kulu, mama wa wanhu wagoni na mbuli zigela kinyala ng'hani
mwiisi.”
6 Nimona mtwanzi ayo kakoligwa damu ya wanhu wa Imulungu, na damu
ya wanhu wakomigwe mbuli ya kugendelela kumtamanila Yesu.
Vinimonile ng'hanganya ng'hani.
7 Abaho ayo imsenga wa kuulanga kanongela, “Habali kokanganya? Niye
nokulongela mbuli zifisigwe za mtwanzi ino na ng'onyo ajo diyakwelile dili
na mapala saba na mhembe longo.
8 Ng'onyo ajo diujone, aho haichanduso dikala gima lakini sambi difa.
Dolawa kudikolombo dilibule uhelelo, lakini dobanangigwa. Wanhu okala
mwiisi awo matwaga gao hagandikigwe mna ikitabu cha ugima toka ku-
lumbigwa kwa isi, okanganya kujona ng'onyo ajo dikalile gima aho haichan-
duso na sambi difa na dolawilila kabili!
9 “Aho holondigwa nzewele na ubala mkulu kujuwa mbuli zino. Gago
gamapala saba ni vigongo saba viyakalile ayo imtwanzi, vivija awo wan-
dewa saba.
10 Mna iwao wandewa saba, wandewa watano wabanangigwa mbe, imoja
kogendelela kutawala na imoja yang'hali hanakwiza, na yaheza kotawala
kwa kipindi kidodo.
11 Ajo ding'onyo dikalile gima aho haichanduso lakini sambi hadili gima
kabili ni mndewa wa nane. Nayo vivija ni imoja wa iwaja wandewa saba na
kobanangigwa.
12 “Zija mhembe longo ziwone awo wandewa, awo wang'hali hawana-
songa kutawala. Lakini ogweleligwa udahi wa kulongoza kwa saa dimoja
hamoja na ajo ding'onyo.
13 Wandewa wano wose longo ogesa dimoja, na odigwaa ajo ding'onyo
nguvu zao na udahi wao.
14 Oitowa ng'hondo na Mwanang'hondolo, lakini Mwanang'hondolo
hamoja na waja yawakemile na kuwasagula waja otamaniligwa, kowahuma
kwavija yuyo Mndewa wa iwandewa na Mkulu wa iwakulu.”
15 Vivija ayo imsenga wa kuulanga kanongela, “Mazi gawone aho
hayakalile ija imgoni, awo wanhu wa kila isi na lukolo na kabila na ulonzi.
16 Mhembe longo ziwone na dija ding'onyo, vomwihila ija imgoni. Om-
boka kila kinhu kiyali nacho na omuleka mwazi, oija nyama yake na
kumsoma moto.

17 Kwavija Imulungu keka magesa gake goyolonda kusang'hana mmi-
zoyo yao, kwa hewo kuitogolela na kudigwaa ajo ding'onyo udahi wao wa
kutawala mbaka gaja gayalongile Imulungu gavikizwe.
18 “Mtwanzi yuumone dijo buga kulu ditawala wandewa wa mwiisi.”

18

Kunangigwa kwa Babeli

1 Abaho nimona msenga iyagwe kohumuluka kuulanga. Kakala na udahi
mkulu na isi imwemweselwa kwa mng'alo wake.
2 Kalonga kwa sauti ng'hulu,
“Kugwa! buga kulu da Babeli kugwa!
Sambi kawa kae ya vinyamkela
na loho zihile,
kawa kae ya ndege wehile na wanyama ogevuza.
3 Kwavija wanhu wa isi wakoligwa kwa divai kali ya kuwatenda wasulukile
ugoni wake,
na wandewa wakulu wa mwiisi watenda nayo ugoni.
Na wachuuza vinhu wa mwiisi wapata ugoli kwa kusulukila kwake vinhu
vihile.”
4 Abaho mhulika sauti iyagwe kulawa kuulanga ilonga,
“Wanhu zangu, segeleni kudibuga da Babeli,
ili sikumuilumbe nayo mzinzambi zake,
sikumupate nhaguso yake.
5 Kwavija nzambi zake nyingi ng'hani ziilundiza mbaka kuulanga,
nayo Imulungu kazikumbuka nzambi zake.
6 Mtendeleni kamba viyawatendele mweye,
mliheni miyanza mibili ya vija viyatendile.
Mhanganyileni mkikasi chake kinhu kikali cha kung'wa miyanza mibili ya
vija viyawagwelele mweye.
7 Mgweeni usungu na magayo makulu,
kamba viyakalile kwa ugima wa kubwihila ng'hani na kuitapa.
Kwavija kalonga muumoyo wake,
‘Niye nokala kamba malikia! Niye sili mgane,
na niye sikujuwile bule kuiyalala!’
8 Mbuli ya gago mikubulo impata kwa siku dimoja,
mitamu na kunyunyuwala na lufilili lwa nzala.
Kosomigwa moto,
kwavija Mndewa Imulungu yomtagusa kana udahi.”
9 Wandewa wa mwiisi watendile nayo ugoni na kukala nayo ugima wa
kubwihila oiyalala na kulila vonda wone yosi da kubanangigwa kwake.
10 Okwima kutali kwa kudumba magayo gake na olonga,
“Kogaya! Kogaya gweye Babeli buga kulu dili na udahi!
Kwavija kutagusigwa kwa saa dimoja diiyeka!”
11 Vivija wachuuza vinhu wa mwiisi olila na kumuyalalila, kwavija
kuduhu munhu kabili yogula vinhu vao.
12 Kuduhu munhu kabili yogula zahabu hebu sente hebu mabwe ga bei
ng'hulu na lulu hebu kitani na viwalo va langi ya zambalau hebu nzabi
zinogile hebu viwalo vidung'hu, mibiki inung'hila goya, viya va mhembe za
nhembo, viya va mibiki ya bei ng'hulu ng'hani, viya va shaba na zuma na
malumalu,

13 mdalasini na vinhu va kugela mwiimboga na ubani na manemane na
udi na divai na mavuta na usage na ngano na ng'ombe na ng'hondolo, falasi
na mituka ya kubulula, watumwa na ugima wa wanhu.
14 Wao wachuuza vinhu omulongela, “Vinhu vose vinogile viubetele
visegela, na ugoli na ukulu ukuhonyoka, na hudaha kuvipata kabili!”
15 Wanhu ochuuza vinhu wapatile ugoli mbuli ya buga dijo, okwima kutali
mbuli ya bwembwe da magayo gake, oiyalala na kulila,
16 olonga,
“Kugaya! Kugaya buga kulu!
Kuzoela kuvala viwalo va kitani na langi ya zambalau na udung'hu,
na kuihamba kwa vinhu va zahabu na mabwe ga bei ng'hulu na lulu!
17 Kwa saa dimoja diiyeka ugoli wako upotela!”
Abaho walosaji wose na wanhu okwela meli, na wanhu osang'hana
mwiimeli na wanhu wose osang'hana mbahali, wema kutali,
18 viwajone yosi da moto ukalile udilukuza walila kwa sauti, “Hadina
lawilila buga diyagwe kamba buga dino kulu!”
19 Wagoga mapala gao, walila na kuiyalala,
“Kugaya! Kugaya buga kulu!
Kwavija wanhu wose weli na meli zigenda mbahali
wapata ugoli kubitila ugoli wako.
Na kwa saa dimoja diiyeka kwagiza kila kinhu!”
20 Ulanga, deng'helela mbuli ya kunangika kwake.
Wanhu wa Imulungu na watumigwa na watula ndagu, deng'heleleni!
Kwavija Imulungu kaditagusa mbuli ya gaja gayasang'hane kumwenu.
21 Abaho, msenga imoja wa kuulanga yeli na udahi kenula dibwe diigalile
na dibwe kulu da kudugila, kajasa mbahali kuno kolonga,
“Vino vivo vonda jasigwe kwa nguvu,
buga kulu da Babeli
na honda joneke kabili.
22 Sauti za bango na sauti za vilonge longe na mhalati,
honda zihulikigwe kabili mgati mwako!
Kuduhu munhu yoyose yosang'hana
yonda yahulikigwe kabili mgati mmwako,
hebu sauti za dibwe da kudugila
honda zihulikigwe kabili mgati mmwako.
23 Mulenge wa taa honda oneke kabili mgati mmwako,
na sauti ya munhu yosola na mtwanzi yosoligwa
honda zihulikigwe kabili mgati mmwako.
Wachuuza vinhu wako wakala wakulu mwiisi
na kwa uhawi wako kuwagiza wanhu wose wa mwiisi!”
24 Buga dijo da Babeli ditagusigwa kwavija mgati mmwake yoneka damu
ya watula ndagu wa Imulungu na damu ya wanhu wa Imulungu na damu
ya wanhu wose wakomigwe mwiisi.

19

Nyila za kumtogola Imulungu ako kuulanga

1 Vigabitile gago mhulika kinhu kamba lunhu lwa wanhu kuulanga,
olonga, “Imulungu yatogoligwe! Ukombola na ukulu na nguvu va kumwake
Imulungu wetu!
2 Kwavija nhaguso yake ya kweli na vivo viilondigwa! Imulungu kamta-
gusa ija imgoni mkulu yakalile yowagiza wanhu wa mwiisi kwa ugoni wake.
Kamkoboza kwavija kawakoma wasang'hanaji zake!”

3 Wakemelela kabili, “Imulungu yatogoligwe! Yosi da moto udisakaza
buga dijo dokwela uchanha siku zose!”
4 Waja wavele malongo mabili na nne na viumbe vine vili na ugima wagwa
kingubanguba wamtambikila Imulungu, yakalile mkigoda cha undewa.
Walonga, “Ona! Imulungu yatogoligwe!”

Nyimwilinyimwili ya zengele da Mwanang'hondolo

5 Abaho ilawilila sauti kulawa mkigoda cha ukulu, ilonga, “Mtogoleni
Imulungu, mweye mose muli wasang'hanaji zake, mweye mumdumba
Imulungu, wose wakulu kwa wadodo.”
6 Abaho mhulika kinhu kamba sauti ya lunhu mkulu lwa wanhu na sauti
ya mazi mengi vigokilima na mdudumo, ilonga, “Imulungu yatogoligwe!
Kwavija Mndewa Imulungu wetu yeli na Udahi wose kotawala!
7 Tudeng'helele na kusekelela, tumgwee ukulu! Kwavija kipindi cha
zengele da Mwanang'hondolo kivika, na mtwanzi yosoligwa katandigwa
mbe.
8 Mtwanzi ayo katogoleligwa kuvala kiwalo cha kitani inogile, isunhigwe
na kung'ala.” Kiwalo acho cha kitani azo sang'hano zinogile za wanhu wa
Imulungu.
9 Abaho ayo imsenga wa kuulanga kanongela, “Yandika vino, ‘Wamweda
wanhu wose wagonekigwe kuna inyimwilinyimwili ya zengele da
Mwanang'hondolo!’ ” Vivija kalonga, “Mbuli zino za ukweli za Imulungu.”
10 Nigwa kingubanguba mmagulu gake nilonda kumtambikila, lakini
kanongela, “Sikuutende vivo! Niye na msang'hanaji kamba gweye na
wayago wamtogole Yesu, ogoga ukweli ugubuligwe na Yesu. Mtambikile
Imulungu! Kwavija wanhu ogoga ukweli ugubuligwe na Yesu olongozigwa
na loho yawalongoze watula ndagu wa Imulungu.”

Falasi mzelu na ija yomkwela

11 Abaho nyona ulanga uvuguligwa na kukala na falasi mzelu. Ayo yomk-
wela kakemigwa, “Yotamaniligwa” na “Kweli.” Ayo kotagusa na koitowa
kwa mbuli ya gaja golondigwa.
12 Meso gake kamba lambi da moto, na kavala mataji mengi mdipala jake.
Kakala yandikigwe twaga, kuduhu yoyose yadijuwile ila heyo mwenyego
yaiyeka.
13 Kakala yavalile kiwalo kizovekigwe mwiidamu. Twaga jake
kakemigwa, “Mbuli ya Imulungu.”
14 Wakalizi wa kuulanga wamkweleleza kuno wakwela falasi wazelu na
wavala viwalo va kitani, vizelu ng'hani na ving'ala.
15 Sime dikutwa dilawa mmulomo wake, na kwa sime dijo wanhu wa
isi zose ohumwa. Kowatawala kwa mkongoja wa zuma, na koikama divai
hanhu ha kukamila zabibu ha ng'hasiliki ya Imulungu yeli na Udahi wose.
16 Mkiwalo chake na mdihaza jake jandikigwa twaga dino, “Mndewa wa
iwandewa na Mkulu wa iwakulu.”
17 Abaho nimona msenga wa kuulanga kema mdizuwa. Kakemelela kwa
sauti ng'hulu kawalongela ndege wose wakalile oguluka, kuna uulanga,
“Izoni! Iting'hanileni hamoja mbuli ya nyimwilinyimwili ng'hulu ya Imu-
lungu!
18 Izoni muje ng'huli za wandewa wakulu, wakulu wa wakalizi na
wakalizi na muje falasi na wanhu owakwela, muje ng'huli za wanhu wose,
wakomboligwe na watumwa, wakulu kwa wadodo!”

19 Abaho nijona dija ding'onyo hamoja na wandewa wakulu wa mwiisi
na wakalizi wao, waiting'hana hamoja watende ng'hondo na ija yakwelile
falasi hamoja na wakalizi zake.
20 Lakini ajo ding'onyo digogigwa hamoja na mtula ndagu wa uvizi
yakalile yotenda unzonza hanhu ha ding'onyo. Kwa unzonza awo kawav-
izila waja wakalile na kilaguso cha ajo ding'onyo na waja waitambikile
sanamu ya ding'onyo ajo. Dijo ding'onyo na mtula ndagu wa uvizi wose
wabili wasigwa kuno wang'hali wagima mdilamba da moto mkulu na
mabwe gokwaka.
21 Waja iwakalizi zao wakomigwa kwa sime dilawile mmulomo wa ija
yakwelile falasi, na ndege wose weguta mbuli ya nyama za ng'huli zao.

20

Miyaka elufu imoja

1 Abaho nimona msenga wa kuulanga kohumuluka kulawa kuulanga
kuno kagoga luvugulo lwa mwina wa kolombo dilibule uhelelo na mnyololo
mkulu.
2 Kadigoga dija dizoka, zoka da umwaka najo dijo ija Imdumuka, hebu
Mwenembago, kadifunga kwa kipindi cha miyaka elufu imoja.
3 Msenga ayo wa kuulanga kadipigisa zoka ajo kudikolombo dilibule
uhelelo, kadihindila na keka sio mmulomo wa dikolombo, ili sikudiwavizile
kabili wanhu wa isi mbaka vonda imale ayo imiyaka elufu imoja. Yahamala
miyaka ayo dofungululigwa lakini kwa kipindi kidodo.
4 Abaho nyona vigoda va undewa, na wanhu wavikalile wagweleligwa
udahi wa kutagusa. Vivija nyona loho za wanhu waja wakanhigwe mapala
mbuli ya kugoga ukweli ugubuligwe na Yesu na mbuli ya kuwapetela
wanhu mbuli ya Imulungu. Hawaditambikile dija ding'onyo hebu sanamu
yake, vivija hawekigwe kilaguso mvihanga vao hebu mmakono gao. Wag-
weleligwa ugima kabili na olongoza hamoja na Kilisito kwa miyaka elufu
imoja.
5 Wanhu wayagwe wafile hawazilibuke mbaka yahamala miyaka ayo
elufu imoja. Uno awo uzilibuko wa ichanduso.
6 Wamweda na wang'ala wanhu onda wawe mumo muuzilibuko uno wa
ichanduso. Ifa ya kabili honda iwagoge kabili, okuwa walava nhosa wa
Imulungu na Kilisito, na olongoza hamoja nayo miyaka elufu imoja.

Kubanangigwa kwa Mwenembago

7 Yahamala miyaka ayo elufu imoja, Mwenembago kolekesigwa kulawa
mkifungo chake,
8 avo kolawa kunze kosonga kuwavizila wanhu wapwililike mwiisi yose,
nazo azo isi za Gogu na Magogu. Mwenembago koweka hamoja mbuli ya
ng'hondo, wanhu awo okuwa wengi kamba msanga wa mwhani.
9 Wagenda mwiisi yose, wahazunguluka hanhu hawakalile wanhu wa
Imulungu na buga diyadinogele Imulungu. Lakini moto uhumuluka kuu-
langa na kuwasakaza.
10 Nayo Mwenembago yakalile yowavizila wanhu kasigwa mdilamba da
moto na mabwe gokwaka, mumo muwakalile dija ding'onyo na mtula ndagu
wa uvizi, wao ogaya imisi na ikilo, siku zose.

Nhaguso ya uhelelo

11 Abaho nyona kigoda kikulu cha undewa kizelu, ayo yakikalile, isi na
ulanga visegela mgameso gake, na havoneke kabili.

12 Abaho nyona wanhu wafile, wakulu kwa wadodo, wema kuulongozi
wa kigoda cha undewa, na vitabu vifunguligwa. Abaho kitabu kiyagwe
kifunguligwa, nacho acho kitabu cha ugima. Wanhu wafile watagusigwa
kamba viwatendile, na kamba viyandikigwe mvitabu vivo.
13 Bahali iwalava kunze wanhu wafile wakalile mgati yake, ifa na kowo-
chola wanhu wafile viwalava wanhu wakalile mumo. Kila munhu kata-
gusigwa kamba viyatendile.
14 Abaho ifa na kowochola wanhu wafile vasigwa mdilamba da moto.
Moto uno awo ifa ya kabili.
15 Munhu yoyose twaga jake hajandikigwe mna ikitabu cha ugima,
kasigwa mdilamba da moto.

21

Ulanga wa sambi na Isi ya sambi

1 Abaho nyona ulanga wa sambi na isi ya sambi. Ulanga wa ichanduso na
isi ya ichanduso vikala visegele, nayo bahali haikalile kuko kabili.
2 Nyona buga ding'alile, Yelusalemu ya sambi, dihumuluka kulawa ku-
ulanga. Dikala ditandigwe vinogile kamba mtwanzi yosoligwa viyoham-
bigwa yakaiting'hane na mkasano wake.
3 Abaho mhulika sauti ng'hulu kulawa kukigoda cha undewa, “Sambi kae
ya Imulungu ya hamoja na wanhu! Kokala nao, na hewo okuwa wanhu
zake. Imulungu mwenyego kokuwa nao. Nayo kokuwa Imulungu wao.
4 Nayo kowahangusa mahozi gao gose. Ifa honda iwe kuko kabili hebu
kunyunyuwala hebu kulila hebu usungu. Kwavija mbuli za umwaka zibita.”
5 Abaho ayo yokala mna ikigoda cha undewa kalonga, “Novitenda va
sambi vinhu vose!” Vivija kalonga, “Yandika mbuli ino, kwavija mbuli zino
za ukweli na zakutamaniligwa.”
6 Abaho kanongela, “Imala kutendeka! Niye na Alufa na Omega, wa
ichanduso na wa ikimambukizo. Munhu yoyose yeli na ng'hilu nomgwaa
bule yang'we mazi ga nzasa ya ugima.
7 Munhu yonda yahume kopata vinhu avo vose, na niye nokuwa Imulungu
wake, nayo kokuwa mwanangu.
8 Lakini wanhu odumba na oleka kutogola na wanhu otenda mbuli zige-
vuza na wakomaji na wagoni na wahawi na wanhu ovitambikila vinyago na
wavizi, wose hanhu hao kudilamba da moto na mabwe gokwaka, ayo iyo ifa
ya kabili.”

Yelusalemu ya sambi

9 Imoja wa iwasenga saba wa kuulanga yakalile na mabakuli saba
gamemile mikubulo saba yakimambukizo, keza kumwangu kanongela,
“Izo, nikulagusile mtwanzi yosoligwa, mwehe wa Mwanang'hondolo.”
10 Ving'halile nolongozigwa na Loho wa Imulungu nyona nosoligwa na
msenga wa kuulanga mbaka kuinhembeti ya lugongo lukulu na lutali.
Kandagusila Yelusalemu, Buga ding'ala, dohumuluka kulawa kuulanga kwa
Imulungu,
11 ding'ala kwa ukulu wa Imulungu. Buga dija ding'ala kamba dibwe da
bei ng'hulu ng'hani kamba yasipi na kamba kiyoo.
12 Buga dijo dikala na senyenge nhali na ng'hulu, iakala na milango mikulu
longo na mibili na wasenga wa kuulanga longo na wabili wakala okaliza.
Uchanha ya kila mulango mkulu gandikigwa matwaga gamakabila longo na
mabili ga Izilaeli.

13 Kila ubanzi kukala na milango mikulu midatu, milango mikulu midatu
mwambu wa kudilawila zuwa, midatu kudihongela zuwa, midatu kusini na
midatu kasikazini.
14 Senyenge ya buga dijo izengwa ha chandusilo cha mabwe longo na ma-
bili, uchanha ya kila dibwe jandikigwa twaga dimoja da waja watumigwa
longo na wabili wa Mwanang'hondolo.
15 Avo, ayo imsenga wa kuulanga yalongile na niye kakala na lubiki lwa
zahabu lwa kupimila buga dijo na milango yake na senyenge yake.
16 Buga dijo ugazi wake na utali wake uigala. Msenga ayo wa kuulanga
kadipima buga dijo kwa lubiki, dikala na ugazi na utali na utali wa kuchola
uchanha kamba kilomita elufu mbili na magana mane.
17 Vivija msenga ayo wa kuulanga kaipima isenyenge ya buga dijo, ikala
na ugazi wa magulu sitini na sita kwa kipimo cha wanhu.
18 Senyenge yake ikala izengigwe kwa mabwe ga bei ng'hulu gokemigwa
yasipi, na dijo dibuga dizengwa kwa zahabu inogile, ing'ala kamba kiyoo.
19 Mabwe ga chandusilo ga senyenge ayo gahambigwa kwa mabwe ga bei
ng'hulu. Dibwe da ichanduso da chandusilo dikala yasipi, da kabili dikala
yakuti samawati, da kadatu kalikedoni, da ikane zumalidi,
20 da tano salidoniki, da sita akiki, da saba kilisolito, da nane zabalajadi,
da tisa topazi, da longo kilisopilaso, da longo na imoja yasinto na da longo
na mbili ametisito.
21 Ija imilango longo na mibili azo lulu longo na mbili, kila mulango
uzengwa kwa lulu imoja. Nzila ng'hulu ya buga dijo izengwa kwa zahabu
inogile, ing'ala kamba kiyoo.
22 Siyonile bule Ng'anda ya Imulungu kudibuga dijo kwavija Mndewa
Imulungu yeli na Udahi wose na Mwanang'hondolo wao Ng'anda ya buga
dijo.
23 Buga dijo hadilonda zuwa hebu mbalamwezi ya kudimwemwesela,
kwavija ukulu wa Imulungu odimwemwesela na Mwanang'hondolo ayo taa
ya buga dijo.
24 Wanhu wa isi zose okwanga mmulenge wake na wandewa wa mwiisi
ogala ugoli wao mumo.
25 Milango ya buga dijo haihindigwa bule kwavija yokuwa kamba imisi,
kokuwa kuduhu ikilo.
26 Ukulu na ugoli wa wanhu wa isi zose vogaligwa kudibuga dijo.
27 Kuduhu kinhu chochose kihile chonda kingile kudibuga dijo. Kuduhu
munhu yotenda mbuli zigela kinyala hebu yoviza yonda yengile mumo.
Wanhu waja waiyeka matwaga gao gandikigwa mna ikitabu cha ugima cha
Mwanang'hondolo wao onda wengile kudibuga dijo.

22

Lwanda lwa mazi ga ugima

1 Vivija ayo imsenga wa kuulanga kandagusila lwanda lwa mazi ga ugima,
gong'ala kamba kiyoo, golawa mkigoda cha undewa wa Imulungu na cha
Mwanang'hondolo.
2 Lwanda ulo lukilima hagati ha nzila ng'hulu ya buga. Kila mwambu wa
lwanda ulo kukala na biki da ugima, dilelaga matunda miyanza longo na
mibili kwa mwaka, ndiyo kulonga, dilelaga kila mwezi na majani gake dawa
ya kuwahonya wanhu wa isi zose.
3 Kuduhu chochose kiduwiligwe na Imulungu chonda kikale kudibuga
dijo.

Kigoda cha undewa wa Imulungu na cha Mwanang'hondolo chokuwa
kudibuga dijo, na wasang'hanaji zake omsang'hanila.
4 Ochona kihanga chake, na twaga jake dokuwa mvihanga vao.
5 Honda kuwe na ikilo kabili, na wanhu okala mumo honda walonde taa
hebu zuwa, kwavija Mndewa Imulungu kokuwa mulenge wao, na otawala
kamba wandewa siku zose.

Kwiza kwa Yesu

6 Abaho ayo imsenga wa kuulanga kanongela, “Mbuli zino za ukweli na
za kutamaniligwa. Mndewa Imulungu yawalongoze watula ndagu walonge
usenga wake kubitila Loho wake, kamtuma msenga wake wa kuulanga
yawalagusile wasang'hanaji zake mbuli zonda zilawilile sambi.”
7 “Tegeleza! Nokwiza hima. Kamweda munhu yozigoga mbuli za ulaguzi
zili mkitabu kino.”
8 Niye Yohana mbonile na kuhulika mbuli zino. Vimbone na kuhulika,
nigwa kingubanguba mmagulu gake ayo imsenga wa kuulanga yandagusile
mbuli zino, nilonda kumtambikila.
9 Lakini heyo kanongela, “Sikuutende vivo! Niye na msang'hanaji kamba
gweye na ndugu zako watula ndagu wa Imulungu na wanhu wose ozigoga
mbuli za kitabu kino. Gweye mtambikile Imulungu.”
10 Abaho kanongela, “Sikuuzifise mbuli za ulaguzi zili mkitabu kino,
kwavija kipindi chake cha kulawilila cha mmabehi.
11 Munhu yotenda gehile yagendelele kutenda gehile, munhu mchafu
yagendelele kuwa mchafu na munhu yotenda ganogile yagendelele kutenda
ganogile na munhu yong'ala yagendelele kung'ala.”
12 Yesu kolonga, “Tegeleza! Nokwiza hima hamoja na nhunza yonda
nimgwee kila munhu kamba viyasang'hane.
13 Niye na Alufa na Omega, wa ichanduso na wa ikimambukizo, mwan-
duso na uhelelo wa vinhu vose.
14 “Wamweda wanhu ofuwa viwalo vao, wadahe kuja tunda da biki da
ugima na wengile mna imilango ya buga dijo.
15 Lakini kunze ya buga dijo kuna wanhu ogevuza na wahawi na wako-
maji na wagoni na wanhu ovitambikila vinyago na wanhu onogelwa ku-
longa uvizi.
16 “Niye Yesu, nimtuma msenga wangu wa kuulanga yawalongele mbuli
zino mna ivibumbila va wanhu wanitogole. Niye nolawa mulukolo lwa
Daudi, vivija niye na nhondo ing'ala imitondo.”
17 Loho wa Imulungu na Mtwanzi yosoligwa olonga, “Izo!”
Kila munhu yohulika gano, yalonge, “Izo!”
Munhu yeli na ng'hilu yeze, na munhu yolonda, yasole mazi ga ugima bila
kuliha.

Mbuli za kimambukizo

18 Niye nowazuma wanhu wose ohulika mbuli za ulaguzi zili mkitabu
kino, munhu yoyose yahongeza kinhu chochose muno, Imulungu nayo
komongezela mikubulo yandikigwe mna ikitabu kino.
19 Na munhu yoyose yahasegesa mbuli yoyose kulawa mkitabu kino cha
ulaguzi, Imulungu komsegesela hanhu ha fungu mna dibiki da ugima na
mna dibuga ding'ala, vilongigwe mna ikitabu kino.
20 Yesu yagubule ukweli wa mbuli zose zino, kolonga, “Ona nokwiza
hima!”
Niye nilonga, Ona. Izo, Mndewa Yesu!
21 Ng'hekewa ya Mndewa Yesu ikale na mweye mose. Ona.